vol. 8. m

M 45

IACOBI
PIGNATELLI
CONSVLTATIONES CANONICÆ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Effigies IACOBI PIGNATELLI V.C.L
E Cryptaleis jn Salentinis.

IACOBI
PIGNATELLI
E CRYPTALEIS IN SALENTINIS
Sacræ Theologiæ, ac I. V. Doctoris.

CONSVLTATIONVM
CANONICARVM
Tomus Primus.

IN QVO PRÆCIPVÆ CONTROVERSIÆ

De ijs, quæ ad Sanctorum Canonizationem, ac Sacros Ritus; ad Sac. Conc. Trid. ad Epiſcopos, & Regulares; ad immunitatem, libertatem, iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ac huiuſmodi alia, potiſſimùm pertinent; non ſolùm ex vtroque Iure ſcripto, ſed etiam ex Sacrarum Congregationum decretis, rebus iudicatis, placitis, atque conſultis, ex prudentum reſponſis ex moribus receptis, breuiter, ac perſpicuè dirimuntur.

Opus omnibus vtriuſque Fori Iudicibus, Iuriſconſultis, ac politici ſtudij myſtis, in primiſque Summorum Pontificum, & Rerumpublicarum Conſiliarijs, & Aduocatis vtile planè, ac neceſſarium.

Cum duplici Indice, altero Conſultationum, altero Rerum notabilium in fine quarti Tomi appoſito.

EDITIO VENETA, AB AVTHORE RECOGNITA,
Et multis acceſſionibus, hoc ſigno ☙ notatis, in ampliorem, & auguſtiorem formam redacta.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

VENETIIS M.DC.LXXXVII.
Apud Paulum Balleonium,
SVPERIORVM PERMISSV, AC PRIVILEGIIS.

Eminentiſſimo Principi

HIERONYMO CASANATE

S. R. E. Tit. SS. Nerei, & Achillei

PRESBYTERO CARDINALI.

PTolemæum Soteris filium, inter ampliſſimi regni curas, primum ferè ſtudium in eruditorum hominum voluminibus colligendis, poſuiſſe Græci, Latinique Scriptores prodiderunt, itavt qui vulgò Philadel-

phus

phus audiebat, iure optimo Philobiblus dicendus videretur. Hoc planè cognomen Tibi, Eminentissime Princeps, viri literati deferunt, cùm incredibili induſtria, ac ſummis impenſis, erudita volumina vndique comparans, maximam Tibi bibliothecam inſtruxeris, vt intra domeſticos lares haberes quidquid eruditionis per tot retrò ſecula, toto paſſim literario Orbe Sapientes euulgarunt. Hinc ſpem concepi haud ingratum Tibi fore, Nominis Tui ſplendorem huic operi, quod meis iterum typis procudi, præſcribi, vt non tam noui ſubinde libri bibliothecæ Tuæ precium augeant, quam ipſi etiam libri ex præfixo Tui Nominis titulo, ſplendorem vnàque famam accipiant. Claudianus poetarum nitidiſſimus, Honorium Auguſtum ab infantia prima belli rudimenta ſub patre Theodoſio bellicoſiſſimo Duce ponentem, deſcribens, ait: *Reptaſti per ſcuta puer*. At Tu, quem non aſpera fata in Sago hominum cruore imbuendum deſtinauerant, ſed mitiori genio donatus, magnum Vaticanæ purpuræ incrementum futurus, in ea domo in lucem editus es, quam docta nobiliſſimi Tui Genitoris manu inſtructi librorum plutei exornabant, vt Te inter libros natum, atque in eiſdem veluti in cunis educatum dixerim, ac eductum. Et quidem cùm Vnus in diuitem Illu-

ſtriſ-

ſtriſſimæ Familiæ cenſum ſucceſſiſſes , omni Succeſſorum Tibimet procreandorum cura abiecta , ne liberos inter ac libros amorem , quem iam totum iſtis deuoueras , diuidere cogereris , caſtioribus Muſis animum addicens , in Vrbem Eccleſiaſtici Imperij regiam , vix quartum luſtrum emenſus , Temet contuliſti ; tantum enim ſydus Romano cœlo debebatur . Tum Eccleſiaſticam togam induens , haud diuturniora ibidem tyrocinia poſuiſti , ſed inſignium Pontificiæ ditionis vrbium regimen ſtatim capeſſere iuſſus es . Itaque in proximos primùm Sabinos delegatus , dein continuato Magiſtratuum curſu , Fabrianenſes , Camertes , atque Anconitanos , aucta vbique virtutum Tuarum fama , rexiſti . Has tamen populi minores volebant , vt Te Rectore diutiùs fruerentur ; ſiquidem optimè intelligebant eaſdem iam Tibi maius theatrum depòſcere , nec poſſe citra iniuriam , intra vnius vrbis limites coerceri . Vniuerſos , qui Te iudicem adibant , ore ſereno , vultuque pari comitate , ac maieſtate decoro , blandiſque colloquijs excipiebas . Neminem tardior admiſsio aut diutiùs immota cortina torquebat . Aures omnibus commodabas , ac è Themidis throno annoſis litibus magnum diem imponebas . Quare cùm exactis præfecturis , Vrbibus excederes , non prima-

tes

tes tantùm , ſed inconditum vulgus confuſa Tibi laudatione adſtrepebat; cur enim non ab omnibus laudarere, qui omnibus ex æquo Temet beneficum præſtitiſſes? Poſt Vrbium regimen, Apoſtolicæ Sedis, vti vocant, Inquiſitor in Melitam miſsus, ac per quinquennium ferè eo munere functus, totius Equeſtris Ordinis, quem Europeæ nobilitatis florem nuncupamus, amorem, ac cultum ſingulari prudentia, ac rerum agendarum peritia Tibi deuinxiſti. Verùm Romam poſtea reuocatus, Congregationi de Propaganda Fide à ſecretis eſſe Apoſtolica auctoritate iuſſus, vigiles curas vltra Catholici Orbis limites extendebas, quo veri Numinis cultum apud remotiſsimas quasque barbarorum regiones feliciter promoueres. Inde tamen ſubinde demotum, in altiori ſpecula tua Te virtus collocauit. Nam Sacræ Romanæ Inquiſitionis, vt aiunt, Aſſeſſor electus es, vt nunquam operam intermitteres, ſed eamdem acrius intenderes. Etenim quemadmodum cœleſtia ſtare neſcia, perpetuo motu rotantur, ita Tu continuatis laboribus, & in ſe quodam orbe redeuntibus, diu, noctuque exercebare; optimè enim noueras eius Tibi arcis cuſtodiam commiſsam, qua totius Catholicæ religionis puritas à profanorum hominum erroribus immunis ſeruatur. Tranſmiſſæ ab

vni-

vniuerſo Orbe literę, tot cauſarum vltra ducenteſimam paginam diſcuſſio, tot vndique ingeſti libellorum faſces, Te procul à libris reuocare videbantur. At Tu, violatis noctis inducijs, irrepentem in oculos ſomnum ſtudioſa manu detergebas, vt eruditorum volumina euolueres, ac inſignia quæque monumenta in animi ſacrarium induceres. Purpuratorum Patrum Senatus, qui ſanctius illud ac tremendum tribunal inſidet, Te non vti Aſſeſſorem audiebat, ſed veluti è Sacro adyto oracula loquentem, plenis ſuffragijs excipiebat, vt vnus Tu omnium conſilia, ac iudicia diſponeres, ac præformares. Iam Tibi propiùs Vaticani murices omnium votis, adnatabant. Interim ſecreta Congregationis, quam vocant Epiſcoporum, ac Regularium, Tibi commendata ſunt; imo Tu illi pauliſper commodatus es; cum intra paucos menſes, in Sacrum Purpuratorum Patrum collegium ſummo totius Chriſtiani Orbis applauſu cooptatus purpuram induiſti, quæ tuis in humeris rutilantior irradiare viſa eſt, ſiue quia ruborem intenderat, quòd tardiùs ad Te veniſſet; ſiue quia eidem ex ingenti Tuarum virtutum ſplendore nitor accreuerat, vt non Tu quidem maior in purpura; ſed ipſa in Te purpura precioſior videretur, cui pluſquam Tibi

digna-

dignationis acceſſiſſet . Cùm enim tot egregiè factis ceteris emineres , nudum illa Tibi titulum contulit , vt qui iam pridem eras Eminentiſſimus . Hæc tamen dignitas regiæ par, ac vno tantùm gradu à prima diſtans, neque comitatem Tibi ingenitam in ſupercilium erexit ; neque Te à publicis priuatiſque laboribus auocauit. Sciunt vniuerſi, ac ſinguli quàm aſſiduus Sacris Congregationibus adſiſtas ; quàm vigili cura conſilia expedias , quanta prudentia decreta concipias , vt vbique gentium religio , ac Chriſtiana pietas ſarta tecta ſeruentur . Cùm verò publica Catholici Orbis negotia Te penè delaſſent , non in agro ſuburbano, aut remotiori quapiam villula quieti quandoque indulges , ſed Temet in illam Tuam maximam Bibliothecam condis , vt inde iucundiora , vt ipſe loqueris , oblectamenta percipias . Ita nunquam labores breui quiete interpolas, ſed eoſdem inſtauras, nec vnquam literarum ſtudia cum ſalute computas. Hinc factum eſt vt nullus iam ſit in Orbe doctrinę, ac eruditionis fama conſpicuus, qui Tibi Optimo Mecœnati innoteſcere , ac tuam in clientelam irrepere non pertentet . Quare cum probè norim Iacobum Pignatellum editis voluminibus celebrem , in tuorum clientum cenſum admiſſum , animum induxi Canonicas

eiuſ-

eiuſdem Conſultationes meis iterum typis excuſas, vni Tibi EMINENTISSIME PRINCEPS, nuncupare, cum præſertim in illis erudito æquè ac ſolido rationum, ac teſtium apparatu ea demonſtrentur, quæ non ſemel Sacri Purpuratorum conſeſſus vnà Tecum publico Eccleſiæ bono ſanxerunt. Cùm verò in omni literarum genere magnus, ac in Eccleſiaſtica eruditione, quæ Te præcipuè decet, maximus cenſearis, ſpero fore, vt Eccleſiaſticæ Conſultationes à Scriptore Tibi addictiſſimo elucubratę, Te non quidem, cum ſis ſcientiſſimus, inſtruant, ſed erudita, quæ tantùm à publicis curis capere ſoles, lenimenta ſuppeditent. Ego interim in eximij lucri, imò honoris loco reponam, eos libros procudere, qui non Auctorum mediocritate, aut malo fato in piperis cucullos mutentur, ſed ob inſignem eruditionem per ora, manuſque hominum circumlati, in Tuæ etiam copioſiſſimæ, ac nitidiſsimæ Bibliothecæ pluteis purpurata dextera dedicentur. Vale.

Emin. Tuæ

Humillimus atque Obſequentiſsimus

Paulus Balleonius.

AVTHOR
LECTORI SVO.

NON equidem ambigo, quin nonnemini videar iuſtiſsima ſanna verberandus. Quorſum enim, inquit, toties actum agitur? Quid tot Voluminibus addes, & auges numerum iam innumerum Authorum? Quot enim volumina, libros, codices, centones, tomos, opera, opuſcula explicationum, commentariorum, inſtitutionum, introductionum, iſagogiarum, & ſynopſeon, epitomarum, collectaneorum, compilationum, tractatuum, analectorum, repertoriorum, diſputationum, quæſtionum, diſceptationum, diſquiſitionum, controuerſiarum, concluſionum, deciſionum, opinionum, reſponſorum, ſententiarum, conſiliorum, & ſimilium, pluriumque id genus ſcriptionum, circa res, cauſas, & materiam Canonicam Doctores hucuſque ediderunt? Nonne vel ipſi abundanter de iſtis rebus explicarunt? Quinimmò liquidum eſt hìc non vtilitati publicæ, ſed priuatæ ambitioni litare eos, qui per occaſionem docendi tanquam perſonatos Cupidines poſteritati ſe commendant.

His velitationibus ſteriles aliqui aliorum fæcunditati inuidentes abortum Operum moliuntur, ſed immeritis, atque apud pueros tantùm, qui pharetra etiam picta terrentur. Quid enim refert, quòd aliqui ſcripſerint? Quo iure, & numero Iuris Canonici Interpretes, rerumque Canonicarum Scriptores definiti eſſe debent? Certè plures homines ſunt quàm Authores, ſed illi in dies ſeminantur. Quis credet Aegypto fabros, aut fabris opera defuiſſe? Et illi tamen Pomponij Melæ tempore, certè teſtimonio tot Vrbes fuerunt, vt nongentis ſupra mille Bactra bis ſuperaret, tam ampla, vt vnæ Thebæ centum portis peterentur. Et tamen adhuc illa ædificat; quia nimirum illi in dies Vrbes antiquæ deſinunt, nouæ antiquantur. Ita inquam antiqui illi aborigines Canoniſtarum ſenſim ſua fama, noſtra memoria exciderunt, vt niſi quotidie reparetur hæc iactura, denique contingat Academias, & Tribunalia ſine Authoribus, veritatem ſine teſtibus haberi.

Sed fac eos concurrere, non proinde coercendi, ſed colligendi omnes ſunt, vt in Iuriſprudentia quaſi in diuite cœna diuiſa fercula multis palatis præparentur. Quòd licèt abundanter, quantùm ego quidem ſentiam, ab alijs id fa-

ctum

ctum ſit, quid tamen facias prauis ingenijs, quæ tergiuerſantur, & manifeſtis rationibus repugnant, nec ſe à veritate capi ſinunt? Quid igitur, inquies, tantumne tibi ſumis, tantumque polliceris, vt hos tergiuerſantes, ac repugnantes veritati ipſe capias? Minimè. Sed placitum eſt medicos imitari, qui cum vident ægros ſalutaria quædam medicamenta recuſare, non cogunt illa accipere, ſed alia adhibent, quæ minus putant iri recuſatum. Ita ſæpè fit tempore, vt minora plus alijs ſalutem afferant. Quod mihi in præſentiarum vſu venit. Qui enim magnorum medicorum remedia reſpuunt, noſtra forſitan admittent. Quæ autem iſthæc remedia ſunt? Ea ſanè, quæ nouis, & emergentibus caſibus adhibenda ſunt. Vt enim Africa ſemper aliquid monſtri parturit, & producit, ita Forum ad res nouas, vel caſus nouos edendos deproperat, dubiumque nullum eſt, quin, Foro deproperante nouas formas rerum, ac negotiorum edere, noua poſthac cum tempore adhuc cauſarum monſtra, & irregularitates emergant, quibus noua iuris remedia opponenda.

Et quanquam ex illis, quæ hactenus de rebus Canonicis à multis ſatis multa in partem vtranque ſunt ſcripta perſpicere quiuis non iniqui iudicij poſſit, cui veritatis palma cedere debeat, è re tamen magis etiam fore iudicatum eſt, ſi quæ fuſiùs alij, & licentiùs literis commendarunt in breuem velut gyrum redacta certis cancellis, & compendio includerem. Vnde præmiſſa facti narratione, mox ſummam cauſæ conſtitutionem, ſeu controuerſiæ ſtatum ſubiunxi, quod eſt fundamentum cauſarum, quanquam plerique id negligent, ſed malè, cùm propè in hoc vno dixerim ſcientiam eſſe. Et ad hunc veluti ſcopum vtriuſque partis argumenta ſimplici filo, & citra cuiuſque iniuriam, de quo proteſtor, direxi, & ſic duobus quaſi agminibus oppoſitis in pugnam æquis locis produxi, vt melius ſingulorum dignoſci robur, ac virtus, & rectius de victoria ferri iudicium queat.

De pluribus ergo ex operibus meis exaſciatis haſce vtcunque collectas variarum notas Conſultationum edi placuit ordine minimè ſeruato. Quæ tametſi facilè poterant per certa capita digeri, vt ſuo quæque loco, Regularia, Immunitates, & Iuriſdictiones Eccleſiaſticæ, res Conciliares, atque Sacrorum Rituum, diuerſique generis iungerentur, ea tamen diſpoſitionis ratio neque quicquam magni commodi allatura erat, & varietas, quæ ipſa delectat, nonnihil habitura gratiæ videbatur non ſecus, ac tabulæ pictorum fluminibus, ſyluis, auibus, atque alijs ornamentis illuminantur, ne rerum ſimilitudine ſatietas generetur. Verè Cornelius Gallus Eleg. 1.

Vt ſemper varium plus micat artis opus.
Nam quæcunque ſolent per ſe perpenſa placere,
Alterno potius vincta decore placent.

Atque, vt ſtomachum irritarem, bellaria, quæ dicuntur ſplendidæ menſæ clauſula, cum cruſtulis tenellis, & ſaccharatis aromaticè innatantibus, hoc eſt breuiores Conſultationes ex Oraculis Sacrarum Congregationum reſolutas in hac menſa vltimò appoſui, quarum deliciarum exemplum eſſe nullum hoc tempore, aut certè rarum fateor.

Admitte igitur Analecta iſta, quibus, ſi non vbique probi ſaporis vigor & nitoris gratia, alicubi tamen erit; nec tu ſi per partes ſingula fercula non probas, vniuerſa & iunctim poſita ſpernes cum Plinio cogitans: In ratione conuiuiorum quamuis à pleriſque cibis ſinguli temperemus, totam tamen cœnam laudare ſolemus; nec ea, quæ ſtomachus noſter recuſat, adimunt gratiam illis, à quibus capitur. *Vnde nullum eſſe librum tam malum, vt non aliqua parte prodeſſe poſſit cenſuit Plinius, referente eodem Plinio iuniore* lib. 3. ep. 5. *praiuerat que Varro* lib. 6. de ling. lat. *cuius illa ſunt ſcitè æquè, ac verè dicta,* In bona ſegete neque nullum eſt ſpicum nequam, neque in mala non aliquod bonum. *Poſſis de magna librorum parte verè ſtatuere quod de carminibus ſuis Martialis* lib. 6.

Sunt bona, ſunt quædam mediocria, ſunt mala plura
Quæ legis hic; aliter non fit, Auite, liber.

Vale mi Lector.

Immò audi: Mallem ſcias, me illorum, qui de libris ex mole ſolum, aut ex titulo iudicant, approbationem non ambire.

Æſtimat vt pretio Sapiens, non pondere gemmas,
Vtilitate probat ſic quoque mentis opus.

Quòd ſi ad materiam, formamque confugias, quæ tibi moueant admirationem, ipſum verò negligas finem; contra ego, illa omnia futilia cenſebo, quorum finis ab homine ignoratur. Ego enim, ait Scaliger, triticum & vuam, ac profectò aſellum, qui ad molas eſt, auro, adamanti, elephanto antepoſuerim. Et molam illam quàm adamantem ſibi malit Sapiens. Eſt enim mola illa Reipublicæ pars, adamas non eſt. Id ſaltem rogo, vt lapſus humani ingenij, qui occurrent, humanitati condonentur. Quid eſt enim ſimul humanum & perfectum?

N V-

NVMERVS, ORDO, ET ARGVMENTA Conſultationum primi Tomi.

CONSVLTATIO I.

AN omiſſio examinis vnius, alteriuſue, qui comparuerat deſcriptus in concurſu parochiali, & proteſtatus fuerat, ſit contra formam ſubſtantialem diſpoſitionis à S. Concilio Trid. præſcripta, itaut propterea ex hoc capite concurſus vitietur, poſſitque alter tertius Parochialem impetrare? pag. 1.

CONSVLTATIO II.

An à prouiſione, ſeu decreto Metropolitanæ Audientiæ tam in cauſis ciuilibus, quàm criminalibus indiſtinctè detur appellatio, etiam ſuſpenſiua? pag. 5.

CONSVLTATIO III.

An detur appellatio à denegatione licentiæ laborandi feſtis diebus? pag. 5.

CONSVLTATIO IV.

An quando non poteſt formari proceſſus pro declaratione nullitatis iuxta formam decreti Sacri Concilij Tridentini ſeſſ. 25. cap. 19. de Regul. propter temporis, quod excurrit, diuturnitatem, poſſit ac debeat diſpenſari ſuper dicto decreto, & cauſa committi Eminentiſſimo Vrbis Vicario, ac P. Generali Religionis pro dicta declaratione? pag. 5.

CONSVLTATIO V.

An Regulares, renunciantes ſententiæ Rotali, & exequutorialibus relaxatis pro obſeruatione ſuorum priuilegiorum, incurrant aliquam pœnam canonicam, præſertim ſi id faciant timore maioris mali? pag. 7.

CONSVLTATIO VI.

An functiones Pontificales ſpectent ad Archidiaconum, qui ex ſtatuto Eccleſiæ eſt tertia dignitas Diaconalis, an verò Primicerio, qui eſt quarta dignitas Sacerdotalis? pag. 8.

CONSVLTATIO VII.

An Epiſcopus præcedere debeat quoſcunque, etiam Principes ſæculares, in ſua Eccleſia & Diœceſi? pag. 10.

CONSVLTATIO VIII.

An poteſtas ſæcularis poſſit ſubditis ſuis indicere, ac præcipere obſeruationem alicuius diei feſti, necnon præſcribere modum incedendi in proceſſionibus abſque Epiſcopi authoritate? pag. 15.

CONSVLTATIO IX.

De præeminentia S. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium ſuper Auditoris Cameræ, S. Rotæ Romanæ, ac Signaturæ Tribunalia, deque eiuſdem facultatibus præter expreſſas in Conſtitutione Sixti V. viuæ vocis oraculo à diuerſis Pontificibus attributis? pag. 16.

CONSVLTATIO X.

An adhuc non confirmatus, tenendo in chriſmate, ſpiritualem cognationem contrahat? pag. 17.

CONSVLTATIO XI.

Stante diſpoſitione decreti S. Concilij Tridentini ſeſſ. 25. cap. 12. de Regul. videlicet, quòd dies feſti, quos in diœceſi ſua ſeruandos Epiſcopus præcepit, ab exemptis omnibus, etiam Regularibus ſeruentur, quæritur, vtrum Epiſcopus poſſit abſq; conſenſu Cleri, & populi illas præcipere? pag. 18.

CONSVLTATIO XII.

An profeſſi Regulares, qui literas latinas neſciunt, poſſint Regulam ſuæ Religionis è latino in vulgarem, & patrium ſermonem reddere? pag. 18.

CONSVLTATIO XIII.

An examinatores Synodales teneantur emittere iuramentum in ſynodo? pag. 19.

CONSVLTATIO XIV.

An, & quatenus munus, ac dignitas Apoſtolorum aliquibus Sanctis viris appropriari poſſint? pag. 19.

CONSVLTATIO XV.

An ratione conſuetudinis teneamur in ieiunijs extra Quadrageſimam abſtinere ab ouis, & lacticinijs? pag. 21.

CONSVLTATIO XVI.

Quidam Regulares iuſsi à Viſitatoribus generalibus, vt coram ipſis comparerent & ſcripturas quaſdam conſignarent, non paruerunt, quia Superiores immediati Prouinciæ generaliter præceperant, ne aliquis eiuſdem Prouinciæ Religioſus dictis Viſitatoribus obediret. Quare ij putauerunt bona fide obediendum eſſe potius ſuis Superioribus immediatis, quàm Viſitatoribus. Sed quoniam à Viſitatoribus ob non comparitionem, & non conſignationem eiuſmodi declarati fuerunt excommunicati, ideò quæritur, an, ſtante dicta bona fide, poſſint excuſari ab incurſu excommunicationis? pag. 22.

CONSVLTATIO XVII.

An ſit valida electio ſepulturæ, quam quis ſiue ſanus, ſiue infirmus coram Parocho elegerit? pag. 22.

An ad validitatem electionis ſepulturæ requiratur teſtamentum in vltima infirmitate, vel ſufficiat, quòd eligatur antea per alium actum publicum, qui teſtamentum non ſit? ibid.

An ſit nulla electio ſepulturæ, quando ipſa eligitur per teſtamentum factum in vita, & non in morte? ibid.
An qui habet capellam ſuæ familiæ cum propria ſepultura, aut capellam emerit cum ſepultura propria, moriens abſque ſepulturæ electione, ſepeliendus ſit in Cathedrali? ibidem.
An validè eligatur ſepultura coram duobus teſtibus? ibid.
An electio ſepulturæ per nutus, & ſigna in caſu, quo quis loqui non poſſit, ſit valida? ibid.
An Confratres ſodalitatum, non electa ſepultura, poſſint ſepeliri in ſepulchro ſuæ Eccleſiæ? ibid.
An electiones ſepulturæ, quæ iure præſumuntur, ſicuti vxoris reſpectu mariti, filij reſpectu patris, ſerui reſpectu Domini ſint validæ? ibid.
An qui poſt mortem mandat ſuum corpus indui habitu Tertiariorum, ſit ſepeliendus in Eccleſia Regularium? ibidem.

CONSVLTATIO XVIII.

An vſusfructus bonorum Eccleſiaſticorum immobilium, qui ex prætenſa conſuetudine conceditur cum ipſis bonis ad vitam pro eorum portione inſeruientibus Eccleſiæ, prohibeatur in Extrauagante Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien? *pag. 24.*

CONSVLTATIO XIX.

An Prior Commendatarius, cui cura animarum incumbit, exercenda tamen per Vicarium perpetuum, teneatur ad Sacros Ordines ſe promouere? pag. 25.

CONSVLTATIO XX.

An Epiſcopus vigore Commiſſionis Apoſtolicæ poſſit cum abſente diſpenſare? pag. 25.

CONSVLTATIO XXI.

An legitimatus à Principe poſſit aſſumi ad dignitatem Generalatus? pag. 26.

CONSVLTATIO XXII.

An Canonicus pœnitentiarius in Cathedrali Eccleſia vti poſſit virga, ſiue, vt aiunt, bacchetta? pag. 28.

CONSVLTATIO XXIII.

An Vicarius Capitularis abſque vlla præfinitione temporis electus, poſſit à Capitulo ad libitum remoueri? Vbi nonnulla de nullitate electionis? pag. 28.

CONSVLTATIO XXIV.

An quem pertineat deputatio prouiſionalis Miniſtrorum, exercentium in Eccleſia Cathedrali curam animarum? pag. 29.

CONSVLTATIO XXV.

An quando vnus in ſcriptura, vel voce prius quàm alter nominatur, vel ſcribitur, ſit ſignum demonſtratium, & illatiuum præeminentiæ, & prærogatiuæ? pag. 30.

CONSVLTATIO XXVI.

An locus altior, vel primus ſit ſignum prærogatiuæ? pag. 31.

CONSVLTATIO XXVII.

An ſit de pertinentibus ad Auditorem Cameræ Apoſtolicæ cognoſcere de altercatione iuriſdictionum inter Iudices? pag. 31.

CONSVLTATIO XXVIII.

An ſit abuſiua introductio Suffraganei prouocandi ad altercationem Metropolitanum circa remiſſionem cauſarum? pag. 31.

CONSVLTATIO XXIX.

Quinam dicendi ſint contumaces ad effectum denegandi appellationes? pag. 31.

CONSVLTATIO XXX.

An eo ipſo, quòd Metropolitanus inhibeat, ſi Procurator Curiæ Epiſcopalis in criminalibus, & partes litigantes in ciuilibus prætendant inhibitionem grauaminoſam, debeant inſtare pro reuocatione coram Metropolitano? pag. 32.

CONSVLTATIO XXXI.

An auocationum, & ſententiarum iuſtitia diſcutienda ſit cum partibus, quarum principaliter intereſt ſuos recurſus, & ſententias à ſe obtentas defendere, an verò cum Iudicibus? pag. 32.

CONSVLTATIO XXXII.

An Metropolitanus in tota Prouincia punire poſſit omnia crimina notoria ſubditorum ſuffraganeorum, etiam extra viſitationem, & omni tempore, dummodo Epiſcopus non præuenerit in puniendo? pag. 32.

CONSVLTATIO XXXIII.

An Suffraganeus poſſit aliquid contra Metropolitanum? pag. 32.

CONSVLTATIO XXXIV.

An Monialibus expulſis debeantur alimenta? Quomodo ea taxanda? Et an ex cauſa poſſint augeri? pag. 32.

CONSVLTATIO XXXV.

An ſit indulgendum, vt filius poſſit duntaxat miniſtrare in Eccleſia, in qua ſuus genitor, qui à triginta & vltrà annis obijt, Canonicatum obtinuit, ſed in nullo ſacro Ordine miniſtrauit? pag. 33.

CONSVLTATIO XXXVI.

An Epiſcopus poſſit Monialibus præſcribere tempus, & locum ſuſcipiendi Sacram Communionem? pag. 33.

CONSVLTATIO XXXVII.

An ex eo quòd Ordinatio Miniſtrorum Eccleſiæ ſit inter Miſſarum ſolemnia, dicatur Miſſa ſolemnis, ita ut in ea omittenda ſit commemoratio ſimplex? pag. 35.

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO XXXVIII.

An in ſuſcipiendis minoribus Ordinibus ſit permiſſa variatio, itaut qui ab Epiſcopo originis, ſeu domicilij tonſura, aut altero ex minoribus Ordinibus initiatus fuit, poſsit ad alium Ordinem minorem ab Epiſcopo beneficij promoueri? pag. 35.

An ſit permiſſa eiuſmodi variatio in aſcenſu ab Acolythatu ad Subdiaconatum? ibid.

An ſit permiſſa Subdiacono in promotione ad Diaconatum, vel Diacono in promotione ad Sacerdotium? ibidem.

CONSVLTATIO XXXIX.

An, & quomodo tranſitus ab vna Religione ad aliam ſtrictiorem ſit de iure, & ex S. Concilio Tridentino permiſſus? pag. 35.

CONSVLTATIO XL.

An Epiſcopus poſsit viſitare Montem Pietatis ſeorſim ab Officialibus laicis, aliàs forſan viſitare ſolitis, & abſque eorum conſenſu decernere quæ ad bonum eiuſdem Montis regimen expedire cenſuerit? pag. 36.

An ipſe, quando prædictum Montem Pietatis viſitat, poſsit Canonicos illos duos, ſiue alias duas perſonas Eccleſiaſticas ſecum ducere, quas earundem conſilio vtendi, & Epiſcopalis dignitatis ſeruandæ gratia adhibet in viſitatione Eccleſiarum, aliorumque piorum locorum ſuæ diœceſis? ibid.

An proprio ſuo Cancellario Epiſcopali ad præfata viſitationis acta conſcribenda vti poſsit, quamuis Officiales, & Viſitatores laici proprium peculiarem Cancellarium habeant? ibid.

An ipſe ab Adminiſtris eiuſdem Montis Pietatis poſsit adminiſtrationis rationem extra viſitationem exigere? ibidem.

CONSVLTATIO XLI.

An debitores frumenti, quod ſibi per Adminiſtratores Montis Pietatis ab Epiſcopo erecti pro ſubueniendis honeſtis familijs egenis, fuit pro vna vice tantum ex permiſsione Epiſcopi menſe Maij credito venditum iuxta communem valorem, vt eius quantitas pro ipſo Monte neceſſaria ſtatuatur ad ſuccurrendum de cætero, ac in perpetuum mutuò gratuito eiſdem egenis, teneantur ad ſolutionem pretij conuenti iuxta formam obligationis Cameralis? pag. 37.

CONSVLTATIO XLII.

An Epiſcopus poſsit laicis imponere pœnas, eaſque exigere, ac vſibus pijs applicare, eo quòd ipſi contrauenerint eius edictis circa Annonæ inopiam propoſitis? pag. 39.

CONSVLTATIO XLIII.

Quæ præſertim ac quot conditiones exigantur, vt geſta per Capitulum valeant? pag. 39.

CONSVLTATIO XLIV.

An Canonici Regulares Ordinis Præmonſtratenſis ſint capaces pro obtinendis abſque alio Sedis Apoſtolicæ permiſſu Parochialibus Eccleſijs ſecularibus, ſaltem Iuriſpatronatus ad præſentationem Patronorum? Et quid de alijs Canonicis Regularibus? pag. 40.

CONSVLTATIO XLV.

De Clerico coniugato quoad forum? pag. 43.

CONSVLTATIO XLVI.

De Clerico carcerato etiam quoad forum? pag. 44.

CONSVLTATIO XLVII.

In quibuſdam diœceſibus ex immemorabili conſuetudine fuit à populis, ſiue Communitatibus, non autem à Clero perſoluta procuratio Epiſcopo viſitanti, cumque hodie ijdem populi cum aſsiſtentia ſuorum Principum ſoluere in futurum renuant, ideò quæritur pro parte Cleri, an obſeruatio dictæ conſuetudinis ſit præcipienda? pag. 45.

CONSVLTATIO XLVIII.

An occidens inimicum, apprehenſum, & ligatum in manibus Curiæ, committat proditorium, ac proinde priuetur immunitate Eccleſiæ? pag. 46.

CONSVLTATIO XLIX.

An molendina Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum ſub obtentu, quod in illis committantur fraudes, poſſint viſitari à Magiſtratu ſæculari, eiuſque edictis ſubijci? pag. 47.

CONSVLTATIO L.

An Eccleſiaſtici tam ſæculares, quàm Regulares, Abbates, Epiſcopi, Cardinales, Camera Apoſtolica, alijue priuilegiati, ſuppoſita præciſa neceſſitate, contribuere debeant laborerijs, excauationibus, & operibus circa flumina, alioſque aquæductus pro conſeruatione bonorum etiam Eccleſiarum, necnon pro percipiendis redditibus ex eiſdem bonis?

Et quatenus debeant, an hoc ſit exequendum mediantè ordine per literas & temporaneo pro vnica vice, an potius mediante Indulto perpetuo, omnium ſupradictorum comprehenſiuo? pag. 49.

CONSVLTATIO LI.

An Clericus inſeruiens Epiſcopo debeat priuari immunitate eidem competente, vti Clerico pro victualibus, eo quod alitur expenſis ipſius Epiſcopi, qui habet franchitiam pro omnibus de ſua familia? pag. 50.

CONSVLTATIO LII.

An, & quatenus Parochiæ ornandæ, augendæque ſint? pag. 51.

CONSVLTATIO LIII.

An deferente Epiſcopo aliquam Sanctorum reliquiam, etiam Protectoris Ciuitatis, ſiue Paroni in publica ſupplicatione, ſi tranſeat ante Monaſterium, vel Eccleſiam alicuius Ordinis Mendicantis, vel aliàs Regularis, teneantur ijdem Regulares exire domo, ſeu Eccleſia, & reli-

reliquiam cum thurificatione venerari? Et an ad id cogi poſſint, aut debeant? pag. 57.

CONSVLTATIO LIV.

Vtrum in crimine læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ reatus patris nocere debeat liberis? Siue, an iuſtè filij innocentes cum parentibus puniantur? pag. 58.

CONSVLTATIO LV.

An obſeruatio decretorum S. Inquiſitionis, atque Vrbani VIII. de Canonizatione Sanctorum admittat ab initio publicationis eorumdem aliquod temporis interuallum ad effectum procedendi ad vlteriora in Canonizatione? pag. 66.

CONSVLTATIO LVI.

An, & quatenus requiratur decretum ſuper cohabitatione triennali ad effectum diſſoluendi matrimonium pag. 70.

CONSVLTATIO LVII.

An Epiſcopus teneatur indiſtinctè iurare omnia ſtatuta Eccleſiæ, vel ea tantum, quæ ſunt conformia iuri communi, & S. Concilio Tridentino, vel aliàs à Sede Apoſtolica confirmata? pag. 70.

CONSVLTATIO LVIII.

An pro generali viſitatione indicenda poſſit Epiſcopus ſolus facere edicta generalia abſque conſenſu & conſilio Capituli? pag. 70.

CONSVLTATIO LIX.

An eiuſmodi edictis generalibus poſſit Epiſcopus præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ, vt quilibet de populo teneatur reuelare ea, quæ correctione, vel emendatione digna iudicauerit? pag. 70.

CONSVLTATIO LX.

An Epiſcopus teneatur accedere ad locum capitularem pro viſitandis ſingulis Canonicis, quemadmodum tenetur dum viſitat Capitulum in communi, vel liceat illi eos vocare ad ſe in ſuo Palatio, ibique illos viſitare? pag. 71.

CONSVLTATIO LXI.

An in generali viſitatione poſſit Epiſcopus ſolus ſine Coniudicibus imponere Canonicis pœnam extraordinariam, tendentem magis ad correctionem morum, quàm ad punitionem? pag. 71.

CONSVLTATIO LXII.

An viſitatio Eccleſiæ Cathedralis, illiuſque perſonarum poſſit impediri, vel retardari per appellationem, dum non docetur de aliqua particulari exemptione? pag. 71.

CONSVLTATIO LXIII.

An in viſitatione Cathedralis poſſit Epiſcopus ſolus ſine Coniudicibus exigere rationem adminiſtrationis quorumcunque operum piorum ſub cura Capituli exiſtentium? pag. 71.

CONSVLTATIO LXIV.

An Epiſcopus in viſitatione Cathedralis poſſit exigere rationem à Capitulo de applicatione, & diuiſione diſtributionum quotidianarum, & aliorum emolumentorum, duplarum, & anniuerſariorum dictæ Eccleſiæ, præſuppoſito maximè, quòd de fructibus omnium Præbendatorum tam Canonicorum, quàm Beneficiatorum, & Capellanorum ſit vna communis maſſa, cuius adminiſtratio ex conſuetudine dicitur ad ſolum Capitulum ſpectare? pag. 71.

CONSVLTATIO LXV.

An Epiſcopus poſſit in viſitatione Cathedralis corrigere & moderari ſtatuta Eccleſiæ non confirmata à Sede Apoſtolica? pag. 72.

CONSVLTATIO LXVI.

An Epiſcopus poſſit viſitare Archiuum Cathedralis, & recognoſcere iura, & ſcripturas concernentes ſtatum Eccleſiæ? pag. 72.

CONSVLTATIO LXVII.

An Canonici poſſint habere Capitulum tempore celebrationis diuinorum officiorum in caſu non neceſſario? Et ſi non poſſint, ac nihilominus id faciant, an poſſint puniri per mulctas, & ſubtractionem fructuum, etiam ſine Coniudicibus? pag. 72.

CONSVLTATIO LXVIII.

An Epiſcopus procedens contra Canonicum propter non reſidentiam citra priuationis pœnam teneatur adhibere Coniudices? pag. 72.

CONSVLTATIO LXIX.

An Epiſcopus ſolus poſſit Synodum diœceſanam indicere, ac publicare, an verò requiratur conſilium, vel conſenſus Capituli? pag. 72.

CONSVLTATIO LXX.

An Epiſcopus poſſit ad Synodum vocare nedum Clericos ſibi bene viſos, ſed etiam laicos, ſi illorum conſilio vti velit? pag. 72.

CONSVLTATIO LXXI.

An celebratio Synodi impediri, vel retardari poſſit per appellationem? pag. 72.

CONSVLTATIO LXXII.

An detur appellatio à decretis, & ſtatutis ſynodalibus? pag. 72.

CONSVLTATIO LXXIII.

Quomodo procedere debeat Epiſcopus contra Canonicos recuſantes venire ad Synodum ſub prætextu, quòd eorum conſenſus, vel conſilium requiratur? pag. 73.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO LXXIV.

An, quando totum Capitulum delinquit, poſſit Epiſcopus procedere contra ſingulos Canonicos ſine Coniudicibus? Et caſu, quo id non poſſit, quid tandem deſuper agere debeat? pag. 73.

CONSVLTATIO LXXV.

An Epiſcopus in ſua Synodo poſſit ſibi reſeruare quoad proprios ſubditos caſus iam reſeruatos Romanæ Sedi? pag. 73.

CONSVLTATIO LXXVI.

An Epiſcopus poſſit ſibi reſeruare aliquem caſum concernentem violationem clauſuræ reſpectu monialium exemptarum? pag. 73.

CONSVLTATIO LXXVII.

An conſenſus Capituli, qui neceſſario in vnione beneficiorum ſimplicium Seminario facienda debet interuenire in forma ſpecifica, & non per æquipollens, ſufficiat, ſi ſuperueniat vnioni iam factæ? pag. 73.

CONSVLTATIO LXXVIII.

An Epiſcopus poſſit ſuo edicto iniungere tertiæ parti Canonicorum, vt interſit diuinis officijs omnibus diebus feſtis ordine ſucceſſiuo per turnum ſub pœna ſuſpenſionis à diuinis ipſo facto? pag. 73.

CONSVLTATIO LXXIX.

An ex titulo Beati, ſiue Sancti in ſcripturis, libriſque, ac alibi prolato eliciatur aliquod ſignum cultus contra decreta de canonizatione Sanctorum? pag. 74.

CONSVLTATIO LXXX.

Epiſcopus ad conſulendum tenuitati præbendarum, quæ laborabant Dignitates, & Canonicatus ſuæ Cathedralis, necnon ad inſtituendas præbendas, quibus carebant aliqui Canonicatus eiuſdem Eccleſiæ, tria beneficia ipſis Dignitatibus, & Canonicatibus diſtributiue vniuit ſine præiudicio illa tunc obtinentis, cui vnioni Capituli conſenſus acceſſit. Defuncto poſtmodum in menſe reſeruato, & in Curia beneficiato, qui antedicta tria beneficia obtinebat, petitur, an præfata vnio cenſenda ſit valida ita, vt in præſens ſortiri debeat effectum? pag. 76.

CONSVLTATIO LXXXI.

Translatio ad alterum Epiſcopatum quoad vacationem primi quonam tempore perficiatur? pag. 78.

CONSVLTATIO LXXXII.

An Officiales, ſiue familiares, ac Miniſtri Epiſcoporum gaudeant priuilegio fori? pag. 78.

CONSVLTATIO LXXXIII.

An Prælati Eccleſiaſtici, poſſidentes loca iuriſdictionalia ſub prætextu, quòd ea ſint feuda, debeant in ſucceſſione cuiuslibet eorum ſoluere Cameræ laicali quindennium loco Releuij ſuffectum? pag. 81.

CONSVLTATIO LXXXIV.

An Princeps concedens Eccleſiæ ius nundinarum, cenſeatur etiam concedere cuicunque immunitatem à quibuſuis gabellis, datijs, veſtigalibus, pedagijs, alijſque oneribus in acceſſu, mora, & receſſu? pag. 81.

CONSVLTATIO LXXXV.

Vtrum poſſit licitè, ac iuſtè recuſari Viſitator regularis, miſſus à Generali? Et quid de ſententia lata poſt recuſationem? pag. 82.

CONSVLTATIO LXXXVI.

An Commendatarius Monaſterij regularis, cui annexa eſt cura animarum, teneatur ad reſidentiam, & per ſeipſum curam exercere? pag. 84.

CONSVLTATIO LXXXVII.

An Regularibus, qui è Religione egreſſi ſunt non ex ſua culpa, cùm de ſua innocentia iuridicè conſtet, ſed ex acerbiſſimo, atque etiam notiſſimo Superiorum odio, quam ob cauſam reditus ad Religionem eſt illis moraliter impoſſibilis, poſſit iuſtè imponi obligatio migrandi in alium Regularem Ordinem? Et an vllum eſſe poſſit inconueniens, ſi eiuſmodi Regulares eximantur ab obedientia, & iuriſdictione Religionis, & conſtituantur ſub iuriſdictione Epiſcoporum? pag. 88.

CONSVLTATIO LXXXVIII.

Regularis, completo probationis anno, in Conuentu tamen ad Nouitiatum non deſignato, emiſit iuxta Conſtitutiones, & morem Religionis profeſſionem expreſſam, & vti profeſſus perſeuerauit in eadem Religione vltrà quinquennium; quo tempore cum licentia Prouincialis egreſſus prætextu nullitatis profeſſionis, eo quòd Nouitiatum non fecerat in Conuentu deſignato, & de licentia Vicarij Epiſcopi, matrimonium per verba de præſenti contraxit, aſſerens illud contraxiſſe, attenta dicta licentia Prouincialis ſimpliciter conceſſa egrediendi ob ſupradictam nullitatem, licet ab aliquibus audiret, quod neceſſe erat obtinere licentiam à Sede Apoſtolica. Qua ſerie facti ſuppoſita, quæritur, an eidem Regulari obſtet decretum ſa. mem. Vrbani VIII. die 5. Ianuarij 1636. ex ſententia S. Congregationis Concilij editum, ita vt tanquam profeſſus remaneat Religioni adſtrictus, nec ab ea exire, & multò minus validè matrimonium contrahere potuerit?

Et an dictus Prouincialis, qui licentiam exeundi, & Vicarius generalis Epiſcopi, qui licentiam matrimonij contrahendi dederunt, in pœnas inciderint in eodem decreto expreſſas? pag. 90.

CONSVLTATIO LXXXIX.

Extat hæc regularis Conſtitutio: Siquis defectum illegitimitatis celauerit, ſtatim ac celatur, expellatur, etiamſi profeſſionem emiſerit: Congregationis quippe animus eſt, eos, qui prædictum defectum patiuntur, & celant, ad profeſſionem non recipere. Ex his quæritur primò, An profeſſio cum tali impedimento emiſſa, ſit nulla? Secundò, An data nullitate, liceat Religioni ſic nulliter profeſſum expellere abſque interuentu Ordinarij,

narij, & non ſeruata forma præſcripta à Sacro Concilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 16. de Regulares? pag. 91.

CONSVLTATIO XC.

An Collegiata ſæcularis per vnionem Congregationi regulari factam remaneat ſuppreſſa & extincta? pag. 94.

CONSVLTATIO XCI.

An ſtatutum à Pontifice approbatum, nimirum quòd nemo in Canonicum Eccleſiæ cathedralis recipi & admitti poſſit, vel debeat, niſi in iure Canonico, vel ciuili, aut in S. Theologia candidatus fuerit, vel ſaltem per triennium ijs facultatibus ſtuduerit, ac etiam quòd inter ipſos exteris ciues præferri debeant, ſit confirmandum, non obſtante, quod multoties fuerit interruptum? pag. 96.

CONSVLTATIO XCII.

An Iudæus recens baptizatus, & ad chriſtianiſmum conuerſus, per conuerſionem & pœnitentiam illam, ab anterioribus & priſtinis delictis in Iudaiſmo perpetratis etiam in foro ſæculari quoad pœnam corporalem rectè excuſetur, & impunitatem conſequatur? pag. 97.

CONSVLTATIO XCIII.

De Eccleſiis, atque Oratorijs priuatis ac publicis quoad immunitatem? pag. 97.

CONSVLTATIO XCIV.

An conſulentes, vel mandantes delicta excepta in Conſtitutione Gregorij XIV. gaudeant immunitate? pag. 103.

CONSVLTATIO XCV.

An familiares Eminentiſſimorum Cardinalium gaudeant priuilegio fori? pag. 104.
An Iudex trahens hoſce familiares ad Tribunal laicale incurrat cenſuras? ibid.
An ſola citatio ſit ſufficiens ad talem incurſum? ibid.
An familiares renunciare poſſint huic priuilegio? ibid.
An qui tempore executæ citationis eſt abſens, gaudeat priuilegio familiaritatis? ibid.
An ex capite ignorantiæ Iudex laicus excuſari queat? ibidem.

CONSVLTATIO XCVI.

An attentata per Iudices laicos contra Sacræ Congregationis Immunitatis decreta, præſertim emiſſa cum participatione ſummi Pontificis, de iure ſubſiſtant? pag. 106.
Et an rei, qui ad Eccleſiam confugiunt, poſſint ab Eccleſiaſtico Iudice extraordinaria pœna puniri? ibidem.

CONSVLTATIO XCVII.

An ſtatuta, ſiue edicta laicorum, in quibus puniuntur damna ab animalibus data, comprehendant etiam ruſticos, & laboratores, retinentes, ac conducentes animalia Eccleſiæ, vel perſonarum Eccleſiaſticarum dum ipſorum culpa ab illis committitur damnum ſuper bonis laicorum? pag. 107.

CONSVLTATIO XCVIII.

An cum officiali Curiæ laicæ declarato incidiſſe in cenſuras Bullæ in Cœna Domini, & abſoluto ab Ordinario ſub conditione expreſſa, vt quando poſſet ſe in Romana Curia per ſeipſum, vel Procuratorem præſentaret gratia petendi abſolutionem, reſeruatam Romano Pontifici, poſſit diſpenſari à dicta obligatione? pag. 108.

CONSVLTATIO XCIX.

An filij ſæculares Clerici coniugati gaudeant priuilegio fori, quo gaudet eorum pater? pag. 108.

CONSVLTATIO C.

An blandis, ſubdoliſque verbis ſuaſus, vt exeat ab Eccleſia, ad quam confugerat, ab illa mox ſpontè exeundo, amittat beneficium Immunitatis? pag. 113.

CONSVLTATIO CI.

An Clerici ſolum ex quadam honeſtate, & quaſi ex conſilio debeant tempore peſtis, ac in huiuſmodi caſibus contribuere, vel teneantur ex neceſſitate, & obligatione conſcientiæ? pag. 113.

CONSVLTATIO CII.

An occidens amicum reconciliatum committat homicidium proditorium, ac proinde ſit priuandus Immunitate Eccleſiæ? pag. 115.

CONSVLTATIO CIII.

An ſuſcipiens habitum Clericalem in fraudem laicæ iuriſdictionis gaudeat priuilegio fori? pag. 117.

CONSVLTATIO CIV.

An crimen ſollicitationis ad actus inhoneſtos in Sacramentali confeſſione ſufficienter probetur per teſtes ſingulares? Vbi multa de hac re, quæ apud alios fortaſſe non leguntur. pag. 118.

CONSVLTATIO CV.

Quibuſnam debeatur in Capella Pontificia ius præcedendi, ac ſedendi immediatè poſt Epiſcopos, Generalibus ne Ordinum Mendicantium, an Monachorum? pag. 121.

CONSVLTATIO CVI.

An donatio quorundam bonorum titulo eleemoſynæ facta Religioni, in quam quis poſt quindecim, vel viginti dies ingreditur, & poſtea poſt alios quindecim ex illa diſcedit, ſit iudicanda perpetua, ita vt non poſſit amplius reuocari? pag. 128.

CONSVLTATIO CVII.

An Canonicus Clericum in minoribus manuali mercede ſacriſtiæ inſeruientem, ac minus promptè ſibi obtemperantem manu leuiter percutiens cum aliqua indignatione & increpatione in aliquam excommunicationem incurrat, vel ſaltem mortaliter peccet? pag. 129.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CVIII.

An decretum Concilij Tridentini cap. 15. ſeſſ. 24. de refor. obſtet vnioni officij ſimplicis alias de conſenſu Capituli ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ per Ordinarium factæ Maſsæ Capitulari, ſeu reſidentiali, diſtributionibuſque quotidianis? pag. 129.

CONSVLTATIO CIX.

An promiſſio, ſiue donatio facta à Patre Monaſterio, in quo ſuus filius adhuc nouitius exiſtit, ſit contra decretum Sacri Concilij Tridentini, atque adeo nulla, etiamſi facta ſit inter viuos, ac de bonis ipſius donantis, ſitque habitura effectum poſt profeſſionem? pag. 130.

CONSVLTATIO CX.

Electio per compromiſſum vt ſit valida, quid præcipuè requiratur? pag. 133.

CONSVLTATIO CXI.

An Legati, ſiue Oratores, eorumue comites, famuli, aſſeclæ delinquentes in Rempublicam, in Principem, ad quem miſſi ſunt, poſſint ab eo puniri? Et quid de Legatis, ſiue Nuncijs ſummi Pontificis? Vbi pauca de officio Principis. pag. 133.

CONSVLTATIO CXII.

An profeſſus in vna Religione tranſiens ad aliam, quæ dubitabatur vtrum fuerit approbata à Sede Apoſtolica, à qua deinde ſuppreſſa fuit, teneatur redire ad primam, vel ingredi aliam Religionem approbatam? pag. 143.

CONSVLTATIO CXIII.

An poſſint eligi in Conſeruatores Regularium Archiepiſcopi, & Cardinales? pag. 146.

CONSVLTATIO CXIV.

An Patres viſitatores Apoſtolici Vrbis poſſint venerabile Hoſpitale & Eccleſiam Sanctorum Iacobi, & Ildephonſi inclytæ Nationis Hiſpaniarum de Vrbe facultate ſibi demandata viſitare? pag. 147.

CONSVLTATIO CXV.

An crimen polygamiæ ſpectet ad forum Eccleſiaſticum, ſiue ad Inquiſitores hæreticæ prauitatis priuatiuè quoad Iudices ſæculares? pag. 150.

CONSVLTATIO CXVI.

An concedenda ſit licentia, vt cadauer puellæ Virginis, filiæ magni Principis ſepeliri poſſit intra clauſuram Monialium de earundem conſenſu? pag. 154.

CONSVLTATIO CXVII.

De pœna coitus habiti à Clerico cum commatre? pag. 154.

CONSVLTATIO CXVIII.

Concurſus in Parochialibus quomodo faciendus? Quis reputetur magis dignus? Quando ab excluſione appellandum, contraque Epiſcopum præſumendum? pag. 154.

CONSVLTATIO CXIX.

An examinatorum extra ſynodum nominatio ſit confirmanda? pag. 156.

CONSVLTATIO CXX.

An Monialis, quæ à Monaſterio aufugit, timens iuſtè ac probabiliter à Monialibus ſui Monaſterij mortem ſibi veneno, aut incendio inferendam, poſſit tranſire ad aliud Monaſterium diuerſæ Regulæ etiam laxioris? pag. 156.

CONSVLTATIO CXXI.

Dubium graue, & curioſum de promoto ad Ordinem Presbyteratus? pag. 157.

CONSVLTATIO CXXII.

An exemptio à proceſſionibus ſit concedenda? pag. 158.

CONSVLTATIO CXXIII.

An contra eum, qui gaudet fori priuilegio, & aliquod delictum commiſit, poſſit validè Iudex laicus procedere, ſi reus non allegauerit ſuum priuilegium? pag. 158.

CONSVLTATIO CXXIV.

An Clericus offendens ſuum Principem naturalem, ſeu temporalem ſit reus læſæ maieſtatis, poſſitque ab eo puniri? pag. 160.

CONSVLTATIO CXXV.

An Regulares, præſertim Ordinis Prædicatorum teneantur ad refectionem viarum? pag. 162.

CONSVLTATIO CXXVI.

An Eccleſiaſtici participes debeant eſſe bonorum Communitatis, quorum participes ſunt alij ciues oriundi? pag. 163.

CONSVLTATIO CXXVII.

An ligare in Eccleſia compedibus, vel manicis ferreis confugientem ad illam ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? pag. 163.

CONSVLTATIO CXXVIII.

An Epiſcopus in materia Immunitatis Eccleſiaſticæ ſuper prætenſo delicto à Conſtitutione Gregoriana excepto, teneatur ſtare proceſſui Curiæ ſæcularis? Siue quod idem eſt.

An

Index Conſultationum.

*An Epiſcopus poſſit ex proceſſibus confectis in Curia ſæculari ante extractionem rei ab Eccleſia cognoſcere, num ille gaudere debeat beneficio Immunitatis, vel ne, ſeu praeciſè teneatur nouum proceſſum conficere? pag.*164.

Et an proceſſus Eccleſiaſtici ſuper extractione conſignari debeant Iudicibus laicis? Vbi de pœna extraordinaria extractorum. ibid.

CONSVLTATIO CXXIX.

*An ſit annuendum Magiſtratibus laicis, vt promouendi ad ſtatum clericalem deſcribantur in actibus Curiæ ſæcularis? pag.*166.

CONSVLTATIO CXXX.

*An conſuetudine induci poſsit, vt vnus Canonicus, quo tempore obligatus eſt ſeruitio Chori, poſsit Canonicum alium pro eo tempore non obligatum pro ſe ſubſtituere, itaut nec peccet, nec diſtributiones amittat? pag.*166.

CONSVLTATIO CXXXI.

*An cadauera punitorum Medicis ad anatomiam ſint concedenda? pag.*172.

CONSVLTATIO CXXXII.

*An Vicarius generalis Ordinis dignioris deputatus per Pontificem, viuente ſuo Generali, tam eo abſente, quàm præſente, præcedere debeat Vicario Generali alterius Ordinis inferioris etiam per Pontificem deputato in locum tamen Generalis demortui, vt toti Religioni præſideat? pag.*173.

CONSVLTATIO CXXXIII.

*An, & quatenus Epiſcopus poſsit Parochos ritè, ac rectè ſemel examinatos, iterum, ac pluries ad examen vocare? pag.*174.

CONSVLTATIO CXXXIV.

*An lectoribus cathedraticis concedi poſsit, vel debeat ex gratia, vel ex iuſtitia, facultas recipiendi integras diſtributiones matutinas, & pomeridianas, quando legunt ſub eo pretextu, quod opus ſit aliquo tempore meditationis, & ſtudij, ac quietis ante & poſt lectionem? pag.*176.

CONSVLTATIO CXXXV.

*Quæ probationes frequentiores requirantur ad relaxandas cenſuras ob homicidium in Clericum ex mandato, vel ratificatione, præcipuè viri Principis patratum? pag.*178.

CONSVLTATIO CXXXVI.

*An conuentio, ſiue tranſactio inter Epiſcopum, & Monaſterium abſque Priore inita ſit valida, ac ſuſtinenda? pag.*179.

CONSVLTATIO CXXXVII.

*An pro authenticis ſcripturis intelligantur tantummodo publica, & authentica Inſtrumenta, non autem ſimplices literæ patentes Baronum, ſiue Vniuerſitatum ad ius patronatus præſentantium? pag.*181.

CONSVLTATIO CXXXVIII.

*De præcedentia tam inter Ordines Mendicantes, quàm Monachorum? pag.*182.

CONSVLTATIO CXXXIX.

*An, & quando Capellani poſsint celebrando in altari iuxta formam præſcriptam à fundatore applicare ad ſuum libitum Miſſæ ſacrificium, & pro illo eleemoſynam à Chriſti fidelibus percipere, vel celebrare teneantur pro anima fundatoris? pag.*185.

CONSVLTATIO CXL.

*An Nuncij Sedis Apoſtolicæ poſsint Superiores Regulares compellere ad recipiendum Religioſos expulſos ab eorum Religione? pag.*188.

CONSVLTATIO CXLI.

An commenda Monaſterij regularis habentis annexas Parochiales Clerico 25. annorum non completorum ſub expreſsione, quòd dictum Monaſterium cura carebat, ſit nulliter collata? pag. 188.

Et data illius nullitate, an eidem Clerico, qui vigore dictæ Commendæ dictum Monaſterium vltrà 20. annos pacificè poſſedit, ſuffragetur regulæ de triennali, & decennali poſſeſsione? ibid.

CONSVLTATIO CXLII.

*An pro ſoluendis impoſitionibus Cameralibus tam antiquis, quàm modernis Religioni impoſitis, & per Monaſteria pro rata ſoluendis, poſsit fieri noua taxatio, & æqua diſtributio impoſitionum præfatarum iuxta modernos reditus, itaut tam antiqua, quàm moderna onera ſint ſoluenda pro rata redituum tunc exiſtentium, vel potius antiquæ impoſitiones ſint ſoluendæ ſecundum antiquas taxationes? pag.*189.

Et An modernæ impoſitiones dici poſsint à quindecim annis citra, vel à quanto tempore? ibid.

CONSVLTATIO CXLIII.

*An Principes catholici iure poſsint permittere in ſuis Regionibus negotiationem cum hæreticis? pag.*190.

CONSVLTATIO CXLIV.

*An inferior Epiſcopo, habens iuriſdictionem ordinariam procedere poſsit aduerſus eos, qui Eccleſiarum ſuæ diœceſis immunitatem violare non verentur? pag.*195.

CONSVLTATIO CXLV.

An cadauera viatorum aduenarum, ſeu perfunctoriè commorantium in Ciuitate, ibi morientium, non electa ſepul-

Index Conſultationum.

ſepultura, ſepelienda ſint in Eccleſia Cathedrali, eique ſoluenda quarta funeralis, an verò in Eccleſia parochiali, intra cuius fines exiſtunt domus, in quibus moriuntur? pag. 195.

CONSVLTATIO CXLVI.

An Regulares poſt expreſſam profeſſionem extra Monaſteria ad receptionem Nouitiorum deſignata perſeuerantes vltra annum in eadem Religione abſque reclamatione, ſeu proteſtatione, habitum profeſſorum geſtantes, ac cœtera omnia prout alij Religioſi verè profeſſi peragentes, ſint eidem Religioni in ſpecie, vel in genere adſtricti, non obſtantibus ſa. mem. Clementis VIII. decretis cum clauſula ſublata, & decreto irritante? pag. 196.

CONSVLTATIO CXLVII.

An Epiſcopus ad præbendam theologalem admittere poſſit Doctorem in iure Canonico? pag. 200.

CONSVLTATIO CXLVIII.

De diſſolutione matrimonij. An, & quomodo ſit concedenda? pag. 201.

CONSVLTATIO CXLIX.

Quiſnam prius admittendus ſit ad profeſſionem regularem, ac præcedere debeat ille ne, qui prius receptus eſt ad habitum, an qui prius habitum ſuſcepit? pag. 204.

CONSVLTATIO CL.

An intimatio diſdictæ locationis domus facta iudicialiter Clerico coram Iudice laico ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? pag. 206.

CONSVLTATIO CLI.

An irritationes matrimoniorum in vim S. Concilij Tridentini factæ ſine expreſſione nominis eiuſdem Concilij ſuſtineri poſſint in foro externo? pag. 209.
An ſaltem in foro conſcientiæ? ibid.
An poſſint ſaltem tolerari per Summum Pontificem? ibidem.

CONSVLTATIO CLII.

An Regularis, qui ab aliquot annis relicto clauſtro, ſpretaque obedientia vagatur, incedendo tamen in habitu regulari, ac in priuata domo viuendo non ſine ſcandalo, inciderit in pœnas etiam apoſtaſiæ, ita vt tanquam apoſtata ſit puniendus? pag. 214.

CONSVLTATIO CLIII.

An puer nondum in aliqua parte ſui corporis natus in extrema neceſſitate baptizari poſſit in vtero matris? pag. 214.

CONSVLTATIO CLIV.

An ſubditus Domini temporalis adire poſſit Iudicem Eccleſiaſticum, vt à iuramento in contractu præſtito abſoluatur, & abſolutione obtenta, petat contractum reſcindi in iuriſdictionis ſui Domini præiudicium, qua eſt inueſtitus? Vbi de poteſtate Principis ſæcularis irritante contractum iuratum? pag. 217.

CONSVLTATIO CLV.

An odor, & ſuffutus carnium, aliarumue rerum frangant ieiunium tam naturale, quàm Eccleſiaſticum? pag. 221.

CONSVLTATIO CLVI.

An Epiſcopus poſſit ad rebenedictionem Eccleſiæ pollutæ delegare ſuum Vicarium generalem? pag. 222.

CONSVLTATIO CLVII.

An cauſæ laicorum, qui ſunt adſcripti in Confraternitatibus, etiam Eccleſiaſticis, agitari debeant in foro Eccleſiaſtico? pag. 223.

CONSVLTATIO CLVIII.

Verba legati an & quando intelligantur pro vnica vice, vel in perpetuum, ſiue diſcretiuè? Vbi an ſit ſimonia exigere à prouiſis aliquam ſummam ad vſus pios? pag. 223.

CONSVLTATIO CLIX.

An, & quomodo pro Miſſis manualibus celebrandis in Eccleſijs inſignioribus capſula retineri poſſint, & quando ſint reducibiles? pag. 225.

CONSVLTATIO CLX.

Beneficia, & officia electi in Epiſcopum quando, & quo pacto vacent? pag. 225.

CONSVLTATIO CLXI.

Vtrum collatio Canonicatus ſpectet ad Cardinalem Titularem, an verò ad Cardinalem, cuius defunctus Canonicus erat familiaris? pag. 226.

CONSVLTATIO CLXII.

An Ordinarius poſſit ſuſpendere Regularem, ex eo quòd, cùm ſit Superior ac etiam Parochus, impediuerit, ne à Capitulo, & Canonicis Cathedralis Eccleſiæ duceretur proceſſio ad ſuam Eccleſiam, & an concedenda ſit eidem Capitulo manutentio? Vbi de poteſtate Ordinarij in exemptos, ac de eorum priuilegijs non pauca? pag. 227.

CONSVLTATIO CLXIII.

In quibus caſibus debeat Epiſcopus contra Regulares ingredientes ſepta Monaſteriorum Monialium illis ſubiectarum procedere ad pœnas etiam cenſuram? pag. 229.

CONSVLTATIO CLXIV.

Ad quas pœnas, & quomodo procedi poſſit contra Clericos beneficiatos non reſidentes, præſertim ſi ad titulum ſuorum beneficiorum ſint ordinati? pag. 230.

CONSVLTATIO CLXV.

An poſſint eligi in Conſeruatores priuilegiorum Regularium ipſi Regulares cuiuſcunque ſint Ordinis, aut ſocietatis? Et

An

Index Conſultationum.

An Conſeruatores huiuſmodi poſſint in Epiſcopos ferre excommunicationis ſententiam, eoſque carceribus mancipare, Sede Epiſcopali priuare, aut inde amouere, ſeu in exilium eijcere, aut ab hominibus relegare? pag.231.

CONSVLTATIO CLXVI.

An edicto poteſtatis laicæ obligentur Clerici, eorumque bona, atque Coloni? pag.231.

CONSVLTATIO CLXVII.

An ſatellites Curiæ ſæcularis poſſint armis ſpoliare confugientes ad Eccleſias, & loca immunia? pag.234.

CONSVLTATIO CLXVIII.

An decretum Sacræ Congregationis controuerſijs iuriſditionalibus præpoſitæ ſuper cognitione cauſarum damnorum datorum etiam in ſtatu Eccleſiaſtico ſit omnino ſeruandum? pag.235.

CONSVLTATIO CLXIX.

An Epiſcopus dum videt contra reum vrgere indicia ſufficientia ad torturam ſuper caſu excepto in Conſtitutione Gregoriana de Immunitate Eccleſiaſtica, debeat quoque ad inueſtigationem veritatis quæſtionem adhibere, ac tormentis vti, ad eam per dolorem corporis eliciendam ab ipſo reo, legitimè interrogando? pag.237.

CONSVLTATIO CLXX.

De cenſurarum declaratoria in materia Immunitatis Eccleſiaſticæ. Vbi plura de literis hortatorijs, minatorijſque laicæ poteſtatis, annotationibus verò digna, præſertim pro Epiſcopis, alijſque Iudicibus Eccleſiaſticis? pag.238.

CONSVLTATIO CLXXI.

An delinquens in porticu Eccleſiæ dicatur delinquere in ipſa Eccleſia, ita ſanè, vt ex diſpoſitione Conſtitutionis Gregorij XIV. priuandus ſit immunitate? pag. 240.

CONSVLTATIO CLXXII.

Reſtitutio extracti ab Eccleſia quo modo eidem fieri debeat? Vbi in hanc rem plura non ſpernenda pro Legatis, Nuncijs, Epiſcopis, Vicarijs, alijſque. pag.242.

CONSVLTATIO CLXXIII.

An Commendatores Ordinum militarium poſſint retinere & carcerare Sacerdotes ſæculares ad curam animarum à ſe deputatos cum approbatione Ordinarij in Eccleſijs parochialibus ſuorum Ordinum ob cauſas ad ipſam curam animarum concernentes? pag.244.

An eis Epiſcopus poſſit demandare monitionem, vt tanquam excommunicati abſtineant? ibid.

Item à quonam delicta ob dictas cauſas cognoſci debeant? ibidem.

CONSVLTATIO CLXXIV.

An Gubernatores, ſiue Iudices laici prohibere poſſint birruarijs, alijſque exequutoribus Curiæ ſæcularis, quominus mandata Curiæ Eccleſiaſticæ exequantur, eamque adiuuent ſine ſua licentia ſingulis vicibus imploranda, etiam cum ſignificatione cauſæ vel capturæ faciendæ, an potius huiuſmodi præceptum reuocare teneantur? pag.247.

CONSVLTATIO CLXXV.

An qui veneno proximum ſuum enecat, committat homicidium proditorium, atque adeo priuetur Immunitate? Vbi de Religioſo, qui veneno ſuperiorem ſuum ſuſtulit, quod regularem obſeruantiam iam collapſam reſtaurare conabatur? pag.246.

CONSVLTATIO CLXXVI.

An Aduocatus Conſiſtorialis, & pauperum, charactere clericali inſignitus, debeat gaudere priuilegio fori & exemptionis ab oneribus laicorum, quamuis alicuius Eccleſiæ particularis ſeruitio non ſit adſcriptus? pag.247.

CONSVLTATIO CLXXVII.

An taxa pro ſalario Medici dicatur onus perſonale, ita vt Clericis ſeluagij ab oneribus perſonalibus in decreto S. Congregationis exempti, ad illam perſoluendam minimè teneantur? pag.248.

CONSVLTATIO CLXXVIII.

An Clericus raptor cum defloratione Virginis, extractus à domo cohærente Eccleſiæ cum aditu interiori, & ædificata pro habitatione Rectoris, quam vti illius Capellanus habitabat cum parentibus ac fratribus, retinebatque in locationem, quia ſolita eſt locari, ſit reſtituendus, tanquam extractus à loco immuni? pag.248.

CONSVLTATIO CLXXIX.

An, & quatenus noui Conuentus, ſiue Monaſteria, vel domus Regularium erigi poſſint, ac debeant? pag.248.

CONSVLTATIO CLXXX.

An Epiſcopus in Synodo diœceſana habeat poteſtatem legiſlatiuam, poſſitque condere ſtatuta, vel decreta ſine conſenſu, vel conſilio Capituli, aliorumque vocatorum, ita ſanè vt abſque eiuſmodi conſenſu, vel conſilio ſtatuta ſint valida? pag.259.

CONSVLTATIO CLXXXI.

An & quomodo ſit neceſſarius Epiſcoporum conſenſus in erectione Monaſteriorum? pag.261.

CONSVLTATIO CLXXXII.

An præſentia, ſeu cooperatio trium Epiſcoporum ſit de forma ſubſtantiali conſecrationis Epiſcopalis, vel ſaltem ſit ritus, aut ſolemnitas eiuſmodi, cuius omiſſio actum inualidum reddat? pag.261.

Et quatenus iſtiuſmodi Epiſcopalis conſecratio valida non fuerit, quid circa geſta per Epiſcopum, præcipuè in ſpectantibus ad Ordines, & Sacramentalia dicendum ſit, ac quomodo conſulendum animabus, atque conſcientijs? ibidem.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CLXXXIII.

An Parochiales conferendæ ſint dignioribus, vel ſufficiat, quod conferantur dignis? pag.266.

CONSVLTATIO CLXXXIV.

An licentia alienandi data Rectori Eccleſiæ tranſeat in ſucceſſorem? pag.267.

CONSVLTATIO CLXXXV.

An Ordinarius poſſit in cauſa Canonizationis Sanctorum deputare in Iudicem pro conſtructione proceſſus ſuper non cultu iuxta decreta Vrbani VIII. ſuum Vicarium foraneum? pag.267.

CONSVLTATIO CLXXXVI.

An oſſa ſeruorum Dei, qui obierunt cum fama ſanctitatis debeant condi ſub humo? pag.268.

CONSVLTATIO CLXXXVII.

An ex Reliquijs corporis cuiuſpiam ſerui Dei delatis ad exteras Ciuitates arguatur erga ipſas aliqua veneratio? pag.268.

CONSVLTATIO CLXXXVIII.

An pauimentum ſupra ſepulturam tantiſper eleuatum, ac epitaphium in lapide gemmato inciſum cum imagine picta prædefuncti cum fama ſanctitatis præſeferant, aut indicent venerationem? pag.268.

CONSVLTATIO CLXXXIX.

An teſtes, qui induci debent ad probandum non cultum alicuius ſerui Dei, induci poſſint biduo poſt citationem? pag.268.

CONSVLTATIO CXC.

An ſit neceſſe, quod Iudex remiſſorialis perſonaliter accedat ad Eccleſiam, vbi aliquis ſeruus Dei dicitur ſepultus ad iudicialiter inſpiciendum illius ſepulchrum, ibique viſa in actis redigendum, annotandumque? pag.268.

CONSVLTATIO CXCI.

An ſi corpus alicuius ſerui Dei ſepultum fuerit extra Eccleſiam, aut cœmeterium in loco inſolito, eruatur exinde aliquid, cultum ac venerationem præſeferens, aut indicans? pag.269.

CONSVLTATIO CXCII.

An teſtes, qui ſimpliciter dixerint contenta in articulo eſſe vera, eadem minimè ſpecificando, nec recenſendo quid vnuſquiſque ſciret de viſu, & certa ſcientia propria, vel de auditu alieno, ac eorum plerique ſe generaliter retulerint ad aliàs dicta, & aliqui teſtati fuerint de publica voce, & fama ſuper non ſpecificè prius indiuiduatis, admitti debeant? pag.269.

CONSVLTATIO CXCIII.

An Regulares in cauſa Canonizationis poſſint teſtimonium perhibere, non obtenta à ſuis Superioribus licentia pag.269.

CONSVLTATIO CXCIV.

An in cauſa Canonizationis ſint idonei teſtes Religioſi eiuſdem Religionis, ſiue Communitatis? pag.270.

CONSVLTATIO CXCV.

An literæ remiſſoriales debeant præſentari omnibus, quibus directæ ſunt? pag.271.

CONSVLTATIO CXCVI.

An Vrbanus VIII. in decretis ſuper non cultu voluerit dictionibus illis ſtatim, & omnino aliiſque tollere facultatem deducendi iura, quæ habent nonnulli, ſe verſari in caſibus exceptis, vel alia de cauſa, ſe non teneri ad amotionem cultus? pag.271.

CONSVLTATIO CXCVII.

An in cauſa Canonizationis poſſit quis eſſe Procurator, & teſtis? pag.272.

CONSVLTATIO CXCVIII.

An celebratio miſſæ ſolemnis de Sanctiſſima Trinitate in gratiarum actionem ob aliquem prædefunctum cum fama Sanctitatis, à Deo Eccleſiæ ſuæ elargitum, ac oratio panegyrica, quæ in eius obitus die habetur, arguat aliquod genus venerationis, aut cultus? pag.272.

CONSVLTATIO CXCIX.

An etiam in cauſis Canonizationis Sanctorum exequutio Remiſſoriæ ſit legitima, quando forma illius non eſt ſeruata in reſcribendo quanta fides teſtibus, & iuribus compulſatis ſit adhibenda, prout in literis remiſſorialibus ordinatum fuerat? pag.272.

CONSVLTATIO CC.

Quomodo negatiua cultus probetur? pag. 272.

CONSVLTATIO CCI.

An ex ſola fide Ordinarij, qua teſtatur de non cultu cuiuſpiam ſerui Dei concedenda ſit Remiſſoria in genere? pag. 273.

CONSVLTATIO CCII.

An inquiſitio generalis in materia Canonizationis aliquo in caſu omitti poſſit? pag. 273.

CONSVLTATIO CCIII.

An litteræ remiſſoriales in materia Canonizationis dirigi poſſint ac debeant alijs, quàm Epiſcopis? Et an Canonicus Collegiatæ poſſit in hac re eſſe Iudex remiſſorialis? pag.274.

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CCIV.

*An examen, quod decreta Vrbani VIII. de Canoniz. Sanctor. mandant fieri in aliqua Eccleſia, vel loco pio, Deo dicato, fieri poſſit in Sacello Palatij alicuius Principis? pag.*275.

CONSVLTATIO CCV.

*De citatione Subpromotoris fidei in materia Canonizationis requiſita nonnulla minimè ſpernenda? pag.*275.

CONSVLTATIO CCVI.

*An exigentibus literis remiſſorialibus, quòd deputetur Notarius publicus Apoſtolicus, ſiue Eccleſiaſticus, eiuſmodi qualitas debeat probari in deputato in Actuarium cauſæ Canonizationis? pag.*275.

CONSVLTATIO CCVII.

*An omiſſio vnius ex Interrogatorijs contra formam Remiſſoriæ inducat nullitatem totius examinis, illique omnem fidem adimat? pag.*275.

CONSVLTATIO CCVIII.

*An Imagines, in quibus nulli ſunt radij, nulli ſplendores, nullum diadema, ſed dumtaxat denotant aliquod peculiare ſignum Sanctitatis defuncti, ſint amouendæ? pag.*276.

CONSVLTATIO CCIX.

*An ex proceſſionibus habitis publico decreto, aut voto arguatur aliqua veneratio in prædefunctum cum fama ſanctitatis? pag.*276.

CONSVLTATIO CCX.

An & quomodo in compulſorialibus forma requiſita in cap.fin. de fid. Inſtr. *ſit obſeruanda in materia Canonizationis? pag.* 276.

CONSVLTATIO CCXI.

*An originalia debeant recognoſci? pag.*277.

CONSVLTATIO CCXII.

An ſit legitima collatio ſcripturarum, quæ facta eſt à ſolo Notario deputato in cauſa Canonizationis? pag. 277.

CONSVLTATIO CCXIII.

*An exemplatio iurium fieri debeat cum annotatione temporis, anni, menſis atque diei cum teſtibus, ac nomine Notarij? pag.*277.

CONSVLTATIO CCXIV.

An teſtium depoſitiones ſolummodo recepta ad perpetuam rei memoriam probent in cauſa Canonizationis? pag. 277.

CONSVLTATIO CCXV.

*An teſtes inducti, & examinati ad probandam legalitatem teſtium defunctorum ſint reijciendi? pag.*277.

CONSVLTATIO CCXVI.

*An teſtes vocati ſint neceſſariò monendi? pag.*277.

CONSVLTATIO CCXVII.

An ſit docendum quòd vnuſquiſque teſtis iurauerit per diem ante ſuum examen iuxta ſtylum Curiæ Romanæ? pag. 278.

CONSVLTATIO CCXVIII.

*An ſingillatim à quolibet teſte recipi debeat iuramentum de veritate dicenda, vel ſufficiat quòd pluribus in turba feratur, ab eiſque in ſimul præſtetur? pag.*278.

CONSVLTATIO CCXIX.

An teſtis iterùm examinatus, iterùm iurare debeat? pag. 278.

CONSVLTATIO CCXX.

*An omnes teſtes examinari debeant ſuper omnibus articulis in Remiſſoria tranſmiſſis? pag.*278.

CONSVLTATIO CCXXI.

An atteſtationes teſtium, qui fuerunt examinati, non ſeruata forma iuris, & Remiſſoriæ, ſint penitus reſpuendæ? pag. 279.

CONSVLTATIO CCXXII.

*An alicuius ſit momenti examen teſtis, qui repentino deliquio, ac ſuprema infirmitate correptus examen perficere non potuit, ſed poſt aliquot dies obijt? pag.*279.

CONSVLTATIO CCXXIII.

An monaſteria Regularium, atque etiam Collegia Societatis Ieſu teneantur ad ſolutionem taxæ Seminariorum tam reſpectu redituum Abbatiarum ijs Collegijs, ac Monaſterijs vnitarum, quàm reſpectu redituum aliorum bonorum, quæ ab ipſis poſſidentur? pag. 279.

CONSVLTATIO CCXXIV.

Cùm in Dignitatibus Eccleſiaſticis exigatur gradus Doctoratus, quæritur, an ſufficiat quòd huiuſmodi gradus ſit ab aliquo collatus vigore particularis priuilegij, an potiùs requiratur, vt ſit receptus in aliqua publica Vniuerſitate? pag. 283.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CCXXV.

*An Clericus, qui nupſit cum vidua, & ſoluto matrimonio, habitum Clericalem reaſſumpſit, quique fuit à Seda Apoſtolica creatus Prothonotarius Apoſtolicus honorarius, gaudeat priuilegio fori? pag.*283.

CONSVLTATIO CCXXVI.

In cap.4. ſeſſ.22. de refor. *S. Concilium Tridentinum ita decernit:* Quicunque in Cathedrali, vel Collegiata ſæculari, vel regulari Eccleſia diuinis mancipatus officijs in Subdiaconatus Ordine ſaltem conſtitutus non ſit, vocem in huiuſmodi Eccleſijs in Capitulo non habeat, etiamſi ab alijs hoc fuerit conceſſum. *Nunc quæritur, an hoc decreto comprehendantur Monaſteria Regularium, ſiue Religioſi clauſtrales? pag.*284.

CONSVLTATIO CCXXVII.

*An qui ſaltem in Subdiaconatus Ordine conſtitutus non eſt, poſſit conſuetudine præſcribere, vt vocem in Capitulo habeat? pag.*285.

CONSVLTATIO CCXXVIII.

*An renunciationes, & donationes factæ, præſertim à minori, inter viuos omnium bonorum ante ſuſceptum habitum regularem ſub conditione, ſequuta profeſſione non aliter, nec alio modo, poſſint infra duos menſes proximos ante profeſſionem emittendam ad præſcriptum Sac. Concilij Trid. reuocari, & ad fauorem Monaſterij, vel alterius perſonæ fieri? pag.*285.

CONSVLTATIO CCXXIX.

*An Clerici penſiones Eccleſiaſticas obtinentes, ſi adſcribantur militijs regularibus, teneantur incedere tempore Nouitiatus, vt penſionibus frui valeant, in habitu clericali ad formam Conſtit.*92. *Sixti V. an verò ſufficiat geſtare inſignia, ſeu numiſmata prædictarum Religionum? pag.*286.

CONSVLTATIO CCXXX.

*An terminorum inculcatio in cauſa Canonizationis ſit admittenda? pag.*287.

CONSVLTATIO CCXXXI.

*An conſtare debeat, Notarios deputatos pro collatione proceſſus facienda vnà cum actuario iuraſſe in manibus Iudicum? pag.*287.

CONSVLTATIO CCXXXII.

*An debeat conſtare, quòd collatio cœpta in præſentia Iudicum coram eiſdem fuerit continuata, & terminata? pag.*287.

CONSVLTATIO CCXXXIII.

*An Portitor proceſſus teneatur iurare, quòd fideliter illum Romam deferat? pag.*287.

CONSVLTATIO CCXXXIV.

*An conſtare debeat de actuali obſignatione proceſſus, illiuſque conſignatione Portitori? pag.*287.

CONSVLTATIO CCXXXV.

*An proceſſus ſubſcribi debeat in fine per Iudices? pag.*287.

CONSVLTATIO CCXXXVI.

*An liceat pingere imagines cum reuelationibus? pag.*288.

CONSVLTATIO CCXXXVII.

*An vt concedi debeat Remiſſoria in genere, docendum aliquid ſit de continuatione, & percrebreſcentia famæ miraculorum? pag.*288.

CONSVLTATIO CCXXXVIII.

*An probare negatiuam cultus ſit onus Poſtulatorum? pag.*288.

CONSVLTATIO CCXXXIX.

An ſi teſtes tantùm dixerint: Et de omnibus, & ſingulis fuit, & eſt publica vox, fama, & publicum, & notorium, *eorum dictis aliqua ratio habenda ſit? pag.* 290.

CONSVLTATIO CCXL.

An probet teſtis publicam vocem, & famam, ſi vtatur ſolo verbo temporis præſentis, eſſe? *pag.*290.

CONSVLTATIO CCXLI.

De probatione famæ in materia Canonizationis Sanctorum? pag. 290.

CONSVLTATIO CCXLII.

An cùm interrogatorium ſit inſertum in Remiſſoria ſuper quidditate, & circumſtantijs miraculi, ſi ſuper eo non fuerint interrogati teſtes, deponentes ſuper miraculis? proceſſus reddatur nullus ex inobſeruantia Remiſſoriæ? pag. 291.

CONSVLTATIO CCXLIII.

*An Procurator cauſæ Canonizationis iurare debeat de calumnia? pag.*291.

CONSVLTATIO CCXLIV.

*E quibus præcipuè probetur cultus immemorabilis, qui eſt vnus ex caſibus exceptis in decretis de Canonizatione Sanctorum? pag.*291.

CONSVLTATIO CCXLII.

*Quòmodo probetur cultus immemorabilis? pag.*294.

CONSVLTATIO CCXLIII.

An verba illa per modum declarationis exceptiuè expreſſa in decretis Vrbani VIII. nempè: Aut per communem Eccleſiæ conſenſum, *&c.* coluntur, *ſint intelligenda de Eccleſia particulari? pag.*296.

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CCXLIV.

An verba illa: Aut per Patrum, virorumque Sanctorum ſcripta *in eiſdem decretis appoſita reſpiciant ſeruos Dei, qui obdormiuerint in Domino ante tempora Alexandri III. ad Pontificatum erecti Nonis Septembris* 1159. *pag.*297.

CONSVLTATIO CCXLV.

Quomodo verba illa: Vel longiſsimi temporis ſcientia, ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij coluntur, *intelligenda ſint? pag.*298.

CONSVLTATIO CCXLVI.

An prophetia, ſiue reuelationes præſtent ſolidum Sanctitatis argumentum? 299.

CONSVLTATIO CCXLVII.

*Quanto temporis ſpatio proceſsus particularis de Canonizatione, authoritate Apoſtolica demandatus abſolui debeat, vt ſit legitimus, validuſque? pag.*302.

CONSVLTATIO CCXLVIII.

Quando concedenda, vel deneganda ſit noua Remiſſoria in cauſis Canonizationum? pag. 304.

CONSVLTATIO CCXLIX.

*An ſtandum ſit ſimplici enunciatiue commiſſionis non inſertæ in literis remiſſorialibus? pag.*307.

CONSVLTATIO CCL.

*An officium Vicarij, cui delegata eſt cauſa Canonizationis expiret poſt obitum ſui Epiſcopi? pag.*307.

CONSVLTATIO CCLI.

An mulieres in cauſis canonizationis admitti poſſint pro teſtibus? pag. 308.

CONSVLTATIO CCLII.

*An Indulgentiæ conceſſæ die anniuerſario cuiuſpiam ſerui Dei viſitantibus eius altare, ſiue Capellam, reſpiciant publicam venerationem, ac ſolemnem cultum ab Eccleſia concedi ſolitum Sanctis Canonizatis, aut aliàs ab Apoſtolica Sede in ſanctitate comprobatis? pag.*308.

CONSVLTATIO CCLIII.

*An Epiſcopus poſſit viſitare Eccleſias, & domos parochiales Regularium? pag.*309.

CONSVLTATIO CCLIV.

*An fratres Sacerdotes profeſſi Ordinum militarium poſſint conſequi beneficia ſecularia cum cura, & ſine cura, nec non Canonicatus in Eccleſiis Cathedralibus abſque diſpenſatione Apoſtolica? pag.*309.

CONSVLTATIO CCLV.

*An pecunia, quæ loco victualium ex conſuetudine Epiſcopo viſitanti præſtatur, poſſit ab eo applicari prabendis Canonicalibus Eccleſiæ Cathedralis? pag.*309.

CONSVLTATIO CCLVI.

*An Epiſcopus poſſit delegare facultatem Vicarijs foraneis concedendi literas monitoriales pro rebus deperditis, ſeu ſubtractis? pag.*309.

CONSVLTATIO CCLVII.

*An decretum fel. rec. Vrbani VIII. prohibens recipi Monaſteria, in quibus duodecim ſaltem Religioſi ſuſtentari non valeant, ſit correctorium, ſeu abrogatorium Conſtitutionis Gregorij XV. pag.*309.

CONSVLTATIO CCLVIII.

*An Iudici, ad quem poſſit ſub pœnis, & cenſuris peti à Notario Iudicis à quo nedum copiam actorum, verùm ad inſtantiam partis, & expenſis ipſius Notarij prætendi, vt ipſa originalia transferantur, & vbi contingat dubitari de exemplo, collatio fiat, parte vocata, & præſente? pag.*309.

CONSVLTATIO CCLIX.

An quoties per Iudicem appellationis ſuſpenduntur cenſuræ prolatæ per Iudicem inferiorem, ſi Eccleſiaſtici illis irretiti, durante ſuſpenſione, exerceant actus exerceri prohibitos ſub pœna irregularitatis, in illam incidant? pag. 309.

CONSVLTATIO CCLX.

An examen factum ſine Examinatoribus ſynodalibus in collatione parochialium Iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, ſeu laicalis, vel mixti, quando plures præſentantur, ſit contra diſpoſitionem Concilij Tridentini? pag. 309.

CONSVLTATIO CCLXI.

An quando Ordinarius ſuſpendit aliquem vigore cap. 1. *ſeſſ.* 14. *de reform. teneatur exprimere delictum, & cauſam ſuſpenſionis ipſi reo, ſi illam iudicialiter petat? pag.* 310.

CONSVLTATIO CCLXII.

*An alienatio, ſeu donatio in Clericum ſecularem, ſeu regularem, vel locum pium cenſeatur facta in potentiorem, itaut bona ſic alienata, vel donata gaudeant Eccleſiaſtica immunitate? pag.*310.

CONSVLTATIO CCLXIII.

An donatio, quam facit laicus pio loco, vt effugiat ſolutionem onerum, & ſibi reſeruat ad vitam penſionem ferè æquiualentem fructibus, ſubſiſtat, itaut bona donata ab oneribus extraordinarijs ſint immunia? pag. 310.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CCLXIV.

An Ordinarius poſſit Regularibus degentibus abſque licentia Sedis Apoſtolicæ in Hoſpitijs non approbatis prætextu negotiorum, & litium præcipere, vt reuertantur ad clauſtra ſub pœna Apoſtaſiæ, vel alia? pag. 310.

CONSVLTATIO CCLXV.

An liceat Epiſcopo punire Regulares prohibita, vel indecentia in Eccleſijs ſuorum Ordinum committentes circa Miſſæ ſacrificium? pag. 310.

CONSVLTATIO CCLXVI.

An liceat Epiſcopo ex cauſa ſibi beneuiſa benedictionem prædicandi in propria Eccleſia dandam Regularibus limitare ad tempus, & abſolutè datam reuocare, vel Regularibus profeſſionem fidei emittere nolentibus illam denegare? pag. 310.

CONSVLTATIO CCLXVII.

An liceat Regularibus in proprijs Oratorijs, vel in proprijs Eccleſijs extra tempus Aduentus, & Quadrageſimæ ſermonem habere abſque benedictionem Ordinarij? pag. 310.

CONSVLTATIO CCLXVIII.

An Regulares obloquentes de Ordinario in ſuis ſermonibus, quos habent in Oratorijs vel in proprijs Eccleſijs, poſſint ab eodem Ordinario puniri? pag. 310.

CONSVLTATIO CCLXIX.

An, & quatenus Canonici poſſint deputare in Parochum Canonicum ſupranumerarium? pag. 310.

CONSVLTATIO CCLXX.

An Epiſcopus poſſit ex pœnis, & mulctis aſſignare portionem aliquam Monaſterio lectoris Regularis, qui Clero diœceſis Theologiam legit? pag. 310.

CONSVLTATIO CCLXXI.

An diſtributiones quotidianæ poſſint ſequeſtrari ratione debiti? pag. 311.

CONSVLTATIO CCLXXII.

An monialibus, quæ hucuſque recitarunt officium iuxta Breuiarium ſuorum Ordinum, liceat eo vti? pag. 311.

CONSVLTATIO CCLXXIII.

An Clerico, cui ex priuilegio cap. Odoardus *fuit aſſignata congrua, ſit ea in tot bonis ſuis ſtabilibus, aſſignanda, an verò bona omnia diſtrahenda cum onere creditoribus dictam congruam ſoluendi? pag.* 311.

CONSVLTATIO CCLXXIV.

An præbendati, qui ſunt adſtricti certis temporibus intereſſe Choro, dum ex conſuetudine canunt in Organo, poſſint percipere diſtributiones quotidianas? pag. 311.

CONSVLTATIO CCLXXV.

An Generales Ordinum poſſint propria authoritate celebrari facere in Monaſterijs aliarum Ciuitatum, Prouinciarum, & Regnorum etiam extra Italiam quantitatem miſſarum, pro quibus vni tantum Eccleſiæ fuerunt erogatæ eleemoſynæ? pag. 311.

CONSVLTATIO CCLXXVI.

An fundator Eccleſiæ parochialis cogi poſſit ad augendum dotem eidem parochiali vſque ad annua ſcuta centum? pag. 311.

CONSVLTATIO CCLXXVII.

An Clerici, & Sacerdotes ſubiecti iuriſdictioni Abbatum, qui ſunt intra diœceſes Ordinariorum teneantur obſeruare conſtitutiones ſynodales earundem diœceſum, adeò vt controuenientes puniri poſſint pœnis in eiſdem Conſtitutionibus expreſſis, nec dicti Abbates, ſeu illorum Vicarij facere poſſint edicta ipſis Conſtitutionibus aduerſantia? pag. 312.

CONSVLTATIO CCLXXVIII.

Quæ pœna, & à quo ſit puniendus Sacerdos Regularis, qui abſque præuia Ordinarij approbatione confeſſiones perſonarum ſæcularium audit? pag. 312.

CONSVLTATIO CCLXXIX.

An diſpoſitio S. Concilij Tridentini locum habeat in illegitimo ex ſoluta, dum illius pater fuit ſimplex capellanus ad nutum amouibilis? pag. 312.

CONSVLTATIO CCLXXX.

De vnionis beneficiorum ſeminario facta validitate? pag. 312.

CONSVLTATIO CCLXXXI.

An renunciatio facta à Nouitio coram Vicario foraneo ſine licentia Epiſcopi ſit valida? pag. 312.

CONSVLTATIO CCLXXXII.

An decreta generalia Clementis VIII. eorumque confirmatio ab Vrbano VIII. facta in decretis de Regularibus apoſtatis, extendantur ad Conuentus extra fines Italiæ exiſtentes? pag. 312.

CONSVLTATIO CCLXXXIII.

An Epiſcopus, qui nunquam adhuc exegit Cathedraticum, poſſit pro præterito tempore, & in futurum illud exigere? pag. 312.

CONSVLTATIO CCLXXXIV.

In qua quantitate, & qualitate monetæ poſſit exigi cathedraticum? pag. 312.

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CCLXXXV.

An exactio Cathedratici ſit facienda à toto Clero, an verò à beneficiatis tantummodo? pag.312.

CONSVLTATIO CCLXXXVI.

An Regularis, qui habet votum in Capitulo generali, & ob paupertatem non valet perſonaliter ad locum Capituli ſe transferre, poſſit per Procuratorem in dicto Capitulo votum dare? pag.312.

CONSVLTATIO CCLXXXVII.

Quâ pœna puniri poſſint Parochi, qui matrimonia celebrant temporibus ab Eccleſia prohibitis? pag. 312.

CONSVLTATIO CCLXXXVIII.

An electio, ſeu approbatio Examinatorum ſynodalium ſuſtineatur, ſi non fiat per vota ſecreta? pag.312.

CONSVLTATIO CCLXXXIX.

An & quatenus Religio Theatinorum comprehendatur in prohibitione de rebus Regularium non alienandis? pag. 312.

CONSVLTATIO CCXC.

De Excommunicato tolerato ac euitando ad ſuffragium Capituli non admittendo? pag.313.

CONSVLTATIO CCXCI.

An facultas Epiſcopis conceſſa à Sac. Concilio Tridentino cap.6. ſeſſ.24. de refor. *ſit per Bullam Cœnæ Domini reuocata, ita ut nequeant amplius ſuos ſubditos à delictis in diſpoſitione eiuſdem Bullæ comprehenſis, abſoluere? pag. 313.*

CONSVLTATIO CCXCII.

An confeſſores tam ſæculares, quàm Regulares poſſint virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere à caſibus, & cenſuris Epiſcopo reſeruatis? pag. 314.

CONSVLTATIO CCXCIII.

An & quomodo beneficiati poſſint ſynodo diœceſanæ intereſſe? pag. 314.

CONSVLTATIO CCXCIV.

An ſuppoſita taxa pro ſeminario cum ſolutione continuata vltra triginta annos, teneantur Hoſpitalia, & Confraternitates ad illius ſolutionem in futurum? pag.314.

CONSVLTATIO CCXCV.

An & quibus remedijs huiuſmodi Hoſpitalia, & Confraternitates ab Epiſcopo compelli poſſint? pag.314.

CONSVLTATIO CCXCVI.

An confratres Ordinum Mendicantium impediri poſſint ab Epiſcopis, quominus eleemoſynam quærant in ipſamet diœceſi, in qua illorum Conuentus exiſtunt? pag. 315.

CONSVLTATIO CCXCVII.

An Regulares peccent, ſi omittant in Canone Miſſæ commemorationem pro Epiſcopo loci, vel in eius loco ponant Superiorem Religionis? pag.315.

CONSVLTATIO CCXCVIII.

An poſſit dici ſatisfeciſſe Can. omnis, qui à Dominica Palmarum per totam Octauam Paſchatis extra parochiam propriam ſine ſui Parochi licentia communicauit? pag.315.

CONSVLTATIO CCXCIX.

An per licentiam conceſſam alicui Regulari vt alium quemcunque religioſum Ordinem ingredi poſſit, liceat ipſi ingredi aliquem ex Ordinibus militaribus? pag.315.

CONSVLTATIO CCC.

An liceat Epiſcopis tolerare, quòd debitores non ſoluentes habitent aſſiduè in Eccleſijs, & earum domibus ad effectum gaudendi immunitate Eccleſiaſtica? pag.315.

CONSVLTATIO CCCI.

An Archiepiſcopus poſſit per appellationem cognoſcere de cauſis cognitis ab Ordinarijs, & Abbatibus nullius diœceſis, ſitis intra Prouinciam? pag.315.

CONSVLTATIO CCCII.

An Epiſcopo, ſeu potiùs Cuſtodibus, ſiue Communitati ſæculari liceat viſitare, & adminiſtrationem reuidere Montis Pietatis? pag.315.

CONSVLTATIO CCCIII.

An renunciatio patrimonij donati, ad cuius titulum promotus fuit ad Ordines ſacros, ſi fiat abſque licentia Epiſcopi, poſt obtentum beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens, ſuſtineatur? pag. 315.

CONSVLTATIO CCCIV.

An admitti poſſit Regularis pro viſitandis Sanctorum Apoſtolorum liminibus? pag. 315.

CONSVLTATIO CCCV.

An Epiſcopo in viſitatione Eccleſiarum parochialium Religionis Hieroſolymitanæ liceat decreta facere, eaque exequi? pag.315.

CONSVLTATIO CCCVI.

An liceat Regularibus commoranti per aliquot dies in ſuis Conuentibus, ibique defuncto omnia Sacramenta adminiſtrare, & in ſua Eccleſia dare ſepulturam? pag.315.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CCCVII.

An Epiſcopo liceat confratres ſodalitatum renuentes intereſſe proceſſionibus publici punire? pag. 315.

CONSVLTATIO CCCVIII.

An Eccleſia Collegiata merè receptitiam poſſit reduci ad numeratam? pag. 315.

CONSVLTATIO CCCIX.

An in ordine ad dignitates annus inceptus habeatur pro completo? pag. 316.

CONSVLTATIO CCCX.

An & quomodo Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, nec non Sacramentum Extremæ Vnctionis adminiſtrandum ſit condemnatis ad triremes, dum ad mortem infirmantur? pag. 316.

CONSVLTATIO CCCXI.

An ad effectum obtinendi beneficia requiratur gradus Doctoratus in iure Canonico, vel Theologia. pag. 316.

CONSVLTATIO CCCXII.

An Canonicus poſſit reſidere in Eccleſia Campeſtri, Eccleſiæ ſuæ Collegiatæ vnita? pag. 316.

CONSVLTATIO CCCXIII.

De profeſſione ante legitimam ætatem emiſſa conualidanda. pag. 316.

CONSVLTATIO CCCXIV.

An Regulares approbati ab Ordinario vnius diœceſis pro audiendis confeſſionibus ſæcularium, poſſint in alia diœceſi confeſſiones audire? pag. 317.

CONSVLTATIO CCCXV.

An oblati Regularium, qui clauſtraliter viuunt, poſſint ſepeliri in Eccleſijs Regularium? pag. 317.

CONSVLTATIO CCCXVI.

An in Vicarium Capitularem eligi poſſit non doctor, reiectis alijs in vtroque iure Doctoribus? pag. 317.

CONSVLTATIO CCCXVII.

An cap. 19. de duellis ſeſſ. 25. de reform. locum habeat in eo, qui abſque aſſignatione loci ad monomachiam, & abſque vocatione patrinorum in primo iræ impetu alium vulnerat? pag. 317.

CONSVLTATIO CCCXVIII.

An Clerici ritus græci in Italia commorantes debeant ad Ordines Sacros admitti abſque ſufficienti titulo beneficij, ſeu patrimonij? pag. 317.

CONSVLTATIO CCCXIX.

An liceat Epiſcopo conferre eodem die quartum Ordinem Minorem, & Ordinem Subdiaconatus? Et quid ſi dictos Ordines ſuſcipiens in ijs miniſtrauerit? pag. 317.

CONSVLTATIO CCCXX.

An & quatenus à Tribunali Nunciaturæ relaxari poſsint inhibitiones ad fauorem Regularium delinquentium? pag. 317.

CONSVLTATIO CCCXXI.

An Canonici & beneficiati pro Miſſa Conuentuali, pro qua emolumentum, & diſtributiones recipiunt, poſſint aliam eleemoſynam recipere, & ſacrificium alteri applicare? pag. 317.

CONSVLTATIO CCCXXII.

An ſaltem ijs debeatur diſtributio ex maſſa communi? pag. 318.

CONSVLTATIO CCCXXIII.

An poſſit deputari Regularis, licèt Theologus inſignis, ſua vita durante, ad præbendam theologalem in Eccleſia cathedrali per Epiſcopum erigendam ex reditibus ſuæ menſæ Epiſcopalis? pag. 318.

CONSVLTATIO CCCXXIV.

An hæres cogi poſſit, vt celebrentur miſſæ à teſtatore relictæ in Eccleſijs ab eo deſignatis? pag. 318.

CONSVLTATIO CCCXXV.

An Regulares poſsint in ſuis Eccleſijs, etiam contradicente Epiſcopo, petita ab eo, & non obtenta licentia, prædicare? pag. 318.

CONSVLTATIO CCCXXVI.

An Vicarius generalis, qui obtinuit à Sede Apoſtolica facultatem faciendi omnes benedictiones fieri ſolitas ab Epiſcopo, in quibus non adhibetur oleum ſacrum, poſſit benedicere Moniales? pag. 318.

CONSVLTATIO CCCXXVII.

An ſubcollector ſpoliorum percipere poſsit diſtributiones quotidianas, dum ratione officij ſubcollectoris Choro non aſſiſtit? pag. 318.

CONSVLTATIO CCCXXVIII.

An Epiſcopus poſſit cogere Clericos non habentes beneficium, nec officium Eccleſiaſticum ad intereſſendum proceſsionibus, & obedientiam ſibi præſtandum? pag. 318.

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CCCXXIX.

*An Iudices laici poſſint decreta interponere in contractibus Virginum, ſiue puellarum in Monaſterijs exiſtentium pro educatione abſque Epiſcopi licentia? pag.*318.

CONSVLTATIO CCCXXX.

An Regij Capellani maiores poſſint prætendere, vt omnes Capellani vulgò nuncupati delle Fortezze, e de' Preſidij *ſint exempti à iuriſdictione Epiſcoporum? pag.*318.

CONSVLTATIO CCCXXXI.

*An Examinatores tam ex Capitulo, quàm ex Clero deputati in ſynodo, qui non ſunt Doctores, debeant denuo deputari ex diſpoſitione ſacri Concilij? pag.*318.

CONSVLTATIO CCCXXXII.

An poſſit denegari copia appellationis, & aliorum decretorum ſynodi? pag. 319.

CONSVLTATIO CCCXXXIII.

An, & quatenus facultas expiret morte concedentis? pag. 319.

CONSVLTATIO CCCXXXIV.

*An conſuetudo Canonicorum audiendi concionem, & lucrandi diſtributiones, licèt recitationi Horæ matutinæ non interſint, excuſet eos in conſcientia ab onere reſtituendi? pag.*319.

CONSVLTATIO CCCXXXV.

*An Canonicus, qui ex diuturna infirmitate habet vocem adeò debilitatam, vt canere non valeat, poſſit miſſis Conuentualibus eidem iniunctis per alium Canonicum ſatiſfacere, & diſtributiones percipere? pag.*319.

CONSVLTATIO CCCXXXVI.

An Epiſcopus poſſit præſcribere numerum Monialium in Monaſterijs Regularibus ſubiectis? pag. 319.

CONSVLTATIO CCCXXXVII.

*An liceat confratribus ſodalitatum abſque legitima facultate iuris ſepeliendi, & interuentu Parochi ſepulturam defunctis dare in ſuis Oratorijs? pag.*319.

CONSVLTATIO CCCXXXVIII.

*An Regulares pro rata penſionum, quibus fruuntur, teneantur contribuere ſeminario? pag.*319.

CONSVLTATIO CCCXXXIX.

An in Eccleſia collegiata poſſit abſque priuilegio, ſeu legitima licentia Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum aſſeruari? pag. 319.

CONSVLTATIO CCCXL.

An Canonici inſeruientes alternatim per mediariam, vt vulgò aiunt, ſi non inſeruiant per nouem menſes integros, faciant fructus ſuos? pag. 320.

CONSVLTATIO CCCXLI.

*An decretum S. Concilij cap.7. ſeſſ.25. de regul. vbi de electione Abbatiſſæ circa annos ſaltem quinque profeſſionis, habeat locum in Monaſterio nouiter erecto? pag.*320.

CONSVLTATIO CCCXLII.

*An Epiſcopus, qui non retinet Vicarium, poſſit exequi literas Apoſtolicas Vicario directas? pag.*320.

CONSVLTATIO CCCXLIII.

*An Archiepiſcopus poſsit concedere ſuis ſuffraganeis literas dimiſſoriales? Et quid de promoto cum huiuſmodi literis, an ſcilicet, ſit irregularis, poſsitque cum eo diſpenſare Epiſcopus diœceſanus? pag.*320.

CONSVLTATIO CCCXLIV.

*An Epiſcopus poſſit concordare cum ſuis ſubditis ſuper vecturis equorum, quæ in viſitatione ſoluuntur? pag.*320.

CONSVLTATIO CCCXLV.

*An liceat Canonico theologo Eccleſiæ cathedralis obtinere inſimul lecturam in Vniuerſitate eiuſdem Ciuitatis, & vlterius capellaniam vnius ex monaſterijs Monialium ipſius Ciuitatis? pag.*320.

CONSVLTATIO CCCXLVI.

An Canonico lectori primario ſacrorum Canonum liceat nedum fructus ſui Canonicatus, verùm etiam diſtributiones quotidianas percipere quandiu in eadem lectura continuauerit? pag. 320.

CONSVLTATIO CCCXLVII.

*An Epiſcopus poſsit viſitare Capellas campeſtres, quæ à Regularibus poſsidentur? pag.*320.

CONSVLTATIO CCCXLVIII.

An Canonici Eccleſiæ cathedralis teneantur inſeruire Epiſcopo Pontificalia celebranti in eadem Eccleſia, vel alibi in ſua diœceſi, & an dicti Canonici, vt ſupra inſeruientes amittant diſtributiones? pag. 320.

CONSVLTATIO CCCXLIX.

An Monachus hæres inſtitutus, poſsit de licentia ſuperioris regularis acceptare, & habere vſumfructum bonorum hereditariorum pro ſuis religioſis neceſſitatibus? pag. 320.

CONSVLTATIO CCCL.

An Parochus duarum Eccleſiarum in eadem Ciuitate exiſtentium inſimul æquè principaliter vnitarum poſsit ex diſpo-

Index Conſultationum.

diſpoſitione S. Concilij reſidere in altera ex dictis Parochijs ſibi bene viſa? pag. 321.

CONSVLTATIO CCCLI.

An benedictio contrahentium matrimonia poſsit à Parochis fieri extra Eccleſiam, vel potiùs ſit præcisè facienda in Eccleſia? pag. 321.

CONSVLTATIO CCCLII.

An puellæ nouitiæ, quæ de licentia ſui Ordinarij coactæ fuerunt ad proprias domus ſe conferre, admitti poſſint ad probationem abſque alio probationis anno? pag. 321.

CONSVLTATIO CCCLIII.

An inſeruientes Principibus laicis excuſentur à reſidentia ſuorum beneficiorum? pag. 321.

CONSVLTATIO CCCLIV.

An ea, quæ à S. Concilio decernuntur ſpectare ad Epiſcopum antiquiorem abſente Metropolitano, cenſeantur ſpectare ad Epiſcopum antiquiorem ex ſuffraganeis, non autem ad exemptum? pag. 321.

CONSVLTATIO CCCLV.

An & quando Regulares teneantur ad ſolutionem decimarum? pag. 321.

CONSVLTATIO CCCLVI.

An monaſteria conſequi poſsint dotes Nouitiarum in anno probationis decedentium, eo non completo, profeſsione tamen ante obitum in articulo mortis emiſſa? pag. 322.

CONSVLTATIO CCCLVII.

An carceres Epiſcopales poſſint ab Epiſcopo fabricari, ſeu fabricatas reſtaurari ex pœnis ac mulctis? pag. 423.

CONSVLTATIO CCCLVIII.

An Eccleſia exiſtens in poſſeſsione percipiendi decimas frumenti, & aliarum frugum, quæ ex prædijs colliguntur, ſi in eiſdem prædijs loco frumenti ſeminetur oriza, poſſit decimam percipere? pag. 322.

CONSVLTATIO CCCLIX.

An beneficium ſimplex de iurepatronatus laicorum, cum quo quis fuit ordinatus, donec prouideatur de alio beneficio curato, dicatur primum beneficium ſimplex vacare ipſo iure abſque alia ſententia priuationis? pag. 322.

CONSVLTATIO CCCLX.

An coadiutores, quando interueniunt Canonici coadiuti, poſſint Capitulis intereſſe? pag. 322.

CONSVLTATIO CCCLXI.

De quadam vnione beneficiorum cuidam Eccleſiæ Parochiali facta. pag. 322.

CONSVLTATIO CCCLXII.

Manſionarius, an & quatenus poſsit retinere Canonicatum? pag. 322.

CONSVLTATIO CCCLXIII.

An diſpoſitio Sacri Concilij cap. 13. ſeſſ. 24. de ref. locum habeat in dignitate principali Eccleſiæ Collegiatæ curam animarum annexam habente? pag. 323.

CONSVLTATIO CCCLXIV.

An Abbas regularis non benedictus poſſit ſuis ſubditis regularibus Ordines minores conferre? pag. 323.

CONSVLTATIO CCCLXV.

An Ordines minores per huiuſmodi Abbatem non benedictum collati non ſuis ſubditis ſint inualidi? pag. 323.

CONSVLTATIO CCCLXVI.

An dictus Abbas non benedictus conferens Ordines minores non ſubditis in loco exempto, exiſtente in diœceſi Epiſcopi, poſſit ab eodem Epiſcopo puniri? pag. 323.

CONSVLTATIO CCCLXVII.

An Archidiacono, qui vti Canonicus inſeruiuit Eccleſiæ vſque ad tempus poſſeſsionis ſui Archidiaconatus, debeantur diſtributiones quotidianæ? pag. 323.

CONSVLTATIO CCCLXVIII.

An menſæ Epiſcopali debeatur pars legatorum, quæ fiunt Eccleſiæ Cathedrali? pag. 324.

CONSVLTATIO CCCLXIX.

An Abbas regularis nullius diœceſis, qui exercet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in locis ſibi ſubiectis, poſsit in eiſdem locis propria authoritate Pontificalia exercere? pag. 324.

CONSVLTATIO CCCLXX.

An dictus Abbas poſsit examinare teſtes pro probando ſtatu ſuorum ſubditorum matrimonia contrahere volentium cum cæteris, ita vt illorum atteſtatio debeat ab Ordinario admitti? pag. 324.

CONSVLTATIO CCCLXXI.

An Epiſcopus poſſit præcipere, quòd proceſſio in die feſto Sanctiſsimi Corporis Chriſti fiat in Eccleſia Parochiali ſæculari, non autem in Eccleſia Regularium? pag. 324.

CONSVLTATIO CCCLXXII.

An moniales ad habitum, & profeſsionem in Monaſterijs Regularibus ſubiectis admitti poſsint abſque exploratione earum voluntatum ab Epiſcopo, vel eius Vicario facienda? pag. 324.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CCCLXXIII.

An Capellanus eligendus ab Epiſcopo pro tempore, cenſeri debeat perpetuus, an potius amouibilis? pag. 324.

CONSVLTATIO CCCLXXIV.

An Dignitates, quæ ſunt de corpore Capituli, teneantur exactionem, aliaque onera ſubire, ſicut Canonici? pag. 324.

CONSVLTATIO CCCLXXV.

An Eccleſia Parochialis de iurepatronatus pro duabus partibus laicorum, & pro vna iuriſpatronatus Eccleſiaſtici ſit prouidenda de Rectore per examen concurſus? pag. 324.

CONSVLTATIO CCCLXXVI.

An per affinitatem ſuperuenientem ex illicita copula diſſoluantur ſponſalia de futuro contracta? pag. 324.

CONSVLTATIO CCCLXXVII.

An Clericus habita licentia ab Ordinario querelandi malefactores in foro laicali citra pœnam ſanguinis, ſi querelet, & indicia, ac probationes ſubminiſtret ad probandum delictum, incurrat irregularitatem, ſequuta mutilatione delinquentis querelati? pag. 325.

CONSVLTATIO CCCLXXVIII.

An Clericus pro delicto in perſonam coniunctam commiſſo, habens licentiam ab Ordinario querelandi, ſi non querelet, ſed tantummodo proſequatur accuſationem, & ſubminiſtrat indicia in foro laicali, inſiſtendo pro punitione, incidat in irregularitatem, ſequuta mutilatione? pag. 325.

CONSVLTATIO CCCLXXIX.

An Canonicus Eccleſiæ Cathedralis in ſubcollectorem deputatus teneatur tempore Synodi aſſiſtere Epiſcopo? pag. 325.

CONSVLTATIO CCCLXXX.

An quarta funeralium à Monaſterio Monialium ſit Parocho ſoluenda? pag. 325.

CONSVLTATIO CCCLXXXI.

An Adiuncti, à Capitulo electi teneantur iurare, & quando, & quomodo, & vbi, atque in cuius manibus? pag. 325.

CONSVLTATIO CCCLXXXII.

An à decretis in viſitatione factis detur appellatio? pag. 325.

CONSVLTATIO CCCLXXXIII.

An electio ad Canonicatum facta de Clerico, qui non inceſſit in habitu, & tonſura ſuſtineatur, ſitque confirmanda? pag. 325.

CONSVLTATIO CCCLXXXIV.

An Clericus prouiſus beneficio, quòd dubitabatur ſpectare ad collationem Pontificis, poſſit ad Ordines promoueri? pag. 325.

CONSVLTATIO CCCLXXXV.

An Epiſcopus poſſit cogere Clerum totius Diœceſis ad intereſſendum proceſsioni in die ſolemnitatis Corporis Chriſti? pag. 325.

CONSVLTATIO CCCLXXXVI.

An diſtributiones debeantur etiam poſtquam iniuſtè carceratus à carceribus ſolutus reuocationem ſequeſtri ſuper dictis diſtributionibus tempore carcerationis debitis procurat? pag. 325.

CONSVLTATIO CCCLXXXVII.

An Confraternitates Eccleſiaſticæ teneantur pro rata contribuere Epiſcopo viſitanti? pag. 326.

CONSVLTATIO CCCLXXXVIII.

An annus, qui intercedere debet ab vna ad aliam Ordinis ſacri ſuſceptionem, debeat eſſe naturalis, an verò Eccleſiaſticus? pag. 326.

CONSVLTATIO CCCLXXXIX.

Quid agere debeat Epiſcopus, ſi in ſua diœceſi omnes Canonici, vel eorum maior pars prætextu officij ſubcollectoris prætendant exemptionem à ſua iuriſdictione? pag. 326.

CONSVLTATIO CCCXC.

An Regulares de licentia ſuorum Superiorum poſsint recipere Ordines etiam ab Epiſcopo, in cuius Diœceſi non exiſtunt monaſteria, in quibus ordinandi degunt? pag. 326.

CONSVLTATIO CCCXCI.

An Epiſcopus præcipere poſſit ſub cenſuris, vt Canonici, & Beneficiati Eccleſiæ Cathedralis celebrare debeant ſingulis diebus miſſam conuentualem? pag. 326.

CONSVLTATIO CCCXCII.

An Conſeruatores Regularium in cognoſcendis cauſis eorundem Regularium habeant iuriſdictionem priuatiuè quoad Nuncium Apoſtolicum, habentem poteſtatem Legati à latere? pag. 326.

CONSVLTATIO CCCXCIII.

An in Eccleſia per Communitatem de licentia Epiſcopi conſtructa, poſſit ab eodem Epiſcopo demandari, vt ſepeliantur cadauera defunctorum abſque conſenſu dictæ Communitatis? pag. 326.

CONSVLTATIO CCCXCIV.

An licentia requiſita in donationibus, & renunciationibus Nouitiarum, & Vicarijs per Epiſcopos concedi ſolita, ſuffi-

ſufficiat, ſi non appareat, niſi per æquipollens conceſſa? pag. 326.

CONSVLTATIO CCCXCV.

An à S. Concilio cap. 3. ſeſſ. 24. de reform. prohibeatur Cathedratici ſolutio Epiſcopo facienda? pag. 326.

CONSVLTATIO CCCXCVI.

An Sacerdos confeſſarius Hoſpitalium Expoſitorum poſſit celebrare matrimonia puellarum ibi degentium abſque licentia Parochi? pag. 326.

CONSVLTATIO CCCXCVII.

An Epiſcopus in monaſterijs Monialium Regularibus ſubiectis explorare debeat voluntatem puellarum ibidem pro educatione exiſtentium, quando habitum Monialium poſtea recipere volunt, eo quod in ingreſſu pro educatione voluntatem explorauerit? Et an Superiores Regulares id permittere renuentes poſſit coercere, & quibus pœnis? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCXCVIII.

An Archipresbyter Eccleſiæ Cathedralis, qui actualem curam animarum exercet, dicatur reſidere ad effectum perceptionis redituum, ſi reſideat in ſuburbijs parum à Ciuitate diſtantibus? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCXCIX.

An dictus Archipresbyter, ſi ſuo Parochiano vita functo Sacramenta non adminiſtrauerit, ius ei competat cantandi miſſam, & alias functiones funerales faciendi, ac emolumenta ex eis percipiendi? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCC.

An occurrentibus duobus funeralibus eodem tempore, poſſit dictus Archipresbyter eligere Sacerdotem ſibi beneuiſum, qui in altero dictas functiones exerceat? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCCI.

An Canonico infirmo, qui nunquam propter morbum Eccleſiæ inſeruiuerit debeantur diſtributiones quotidianæ à tempore poſſeſſionis Canonicatus adeptæ? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCCII.

An ad Scholaſteriam obtinendam quis debeatur eſſe doctor, vel licentiatus? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCCIII.

An Vicarius Generalis, qui interuenit examini poſſit vltra examinatores interrogare examinandos? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCCIV.

An Examinatores Synodales poſſint etiam non vocati accedere ad examen etiam ad confeſſiones, & ad Ordines? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCCV.

An Epiſcopus, vel eius Vicarius teneatur dare literas approbationis ijs, qui fuerunt ab examinatoribus ad Ordines, confeſſiones, & ad curam animarum approbati, quamuis certus in conſcientia credat, huiuſmodi approbatos eſſe minus idoneos? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCCVI.

An Epiſcopus, qui poteſt punire, & corrigere delinquentes circa clauſuram Monialium etiam Regularibus ſubiectarum, poſſit ad effectum probandi huiuſmodi delicta examinare moniales intra ſepta degentes ex officio? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCCVII.

An Regulares, qui occaſione recitandi Roſarium in ſuis Eccleſijs exponunt ſacra myſteria, & faciunt pias exhortationes, teneantur petere benedictionem ab Ordinario loci? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCCVIII.

An Regulares, qui ob occupata ab hæreticis propria Monaſteria, ſe conferunt ad aliam Ciuitatem, poſſint ordinari ad titulum paupertatis etiamſi careant monaſterijs? Et quid ſi ſint in Ordine ſubdiaconali? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCCIX.

An Sacerdotes, vel Clerici non habentes beneficia Eccleſiaſtica teneantur intereſſe proceſſionibus, & Epiſcopo Pontificalia exercenti aſſiſtere? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCCX.

An in Vicarium Capitularem eligi poſſit magis habilis etiam extra Capitulum? pag. 327.

CONSVLTATIO CCCCXI.

An Fratres Sanctiſſimæ Trinitatis Captiuorum comprehendantur in decreto Concilij Tridentini ſuper eleemoſynis quærendis? pag. 328.

CONSVLTATIO CCCCXII.

An Canonici Collegiatæ teneantur ad curam animarum exercendam in defectum tantummodo Archipresbyteri? pag. 328.

CONSVLTATIO CCCCXIII.

An in Diœceſi, in qua ſint duæ Cathedrales vnitæ, ſint deputandi in qualibet Ciuitate Examinatores Synodales diſtincti ab illis, qui deputantur in altera Ciuitate? pag. 328.

CONSVLTATIO CCCCXIV.

An Epiſcopus pro cauſis diœceſanorum vnius diœceſis deputare debeat Vicarium Generalem in illa diœceſi? pag. 328.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CCCCXV.

An Clerici vnius diœceſis delinquentes debeant ibidem carcerari, & non tranſportari ad carceres alterius diœceſis? pag. 328.

CONSVLTATIO CCCCXVI.

An taxa duorum cum dimidio procentenario in erectione ſeminarij facta ſit exceſſiua? pag. 328.

CONSVLTATIO CCCCXVII.

An Epiſcopus poſſit cogere Confeſſarios Regulares ad intereſſendum Congregationibus caſuum conſcientiæ? pag. 328.

CONSVLTATIO CCCCXVIII.

De diſtributionibus cuidam Canonico inſtituto debitis? pag. 328.

CONSVLTATIO CCCCXIX.

An Canonici, qui ſpontè per tres menſes continuos abfuerunt à ſeruitio Eccleſiæ, & à choro lucrari poſſint fructus? pag. 328.

CONSVLTATIO CCCCXX.

An, deputatis in Synodo diœceſana tantum quinque Examinatoribus Synodalibus poſſint tres ex ijs in concurſibus parochialium adhiberi? pag. 328.

CONSVLTATIO CCCCXXI.

An elapſo anno poſt Synodi celebrationem, mortè ſequuta vnius ex quinque Examinatoribus, concurſus habiti cum tribus ex iiſdem quatuor Examinatoribus ſint validi? pag. 328.

CONSVLTATIO CCCCXXII.

An elapſo anno à celebratione dictæ Synodi, concurſus habiti ſede vacante per Vicarium Capitularem, Examinatoribus Synodalibus non adhibitis, ſint validi? pag. 329.

CONSVLTATIO CCCCXXIII.

An Epiſcopo per Sedem Apoſtolicam notoriè ſuſpenſo, poſſint illius ſubditi cum literis dimiſſorialibus Capituli validè Ordines recipere ab Epiſcopo viciniori? pag. 329.

CONSVLTATIO CCCCXXIV.

De Clericis ad Ordines ſacros promotis ab alieno Epiſcopo? pag. 329.

CONSVLTATIO CCCCXXV.

An Clericus in minoribus ordinibus conſtitutus, qui dimiſit habitum clericalem poſſit abſque licentia Epiſcopi illum reaſſumere, quando adeſt conſtitutio Synodalis prohibitiua, ne reaſſumatur abſque dicta licentia? pag. 329.

CONSVLTATIO CCCCXXVI.

An Clericus, qui habet penſionem cum indulto non incedendi in habitu, & tonſura, gaudere debeat priuilegio fori, etiamſi Eccleſiæ non inſeruiat? pag. 329.

CONSVLTATIO CCCCXXVII.

An Epiſcopus poſſit etiam pœnis cenſurarum punire, & corrigere Equites Hieroſolymitanos degentes extra clauſtra, ſi tempore paſchali non communicent? pag. 329.

CONSVLTATIO CCCCXXVIII.

An eoſdem Equites corrigere, & punire poſsit Epiſcopus, ſi eodem tempore Paſchali retineant in proprijs domibus mulieres amicorum? pag. 329.

CONSVLTATIO CCCCXXIX.

An in caſu neceſſitatis, ex quo primus Conuentus extra Ciuitatem erectus fuerit cum conſenſu Regularium, ibi præexiſtentium, indeque demolitus ob cauſam publicam, poſsit transferri intra Ciuitatem abſque alio eorumdem Regularium conſenſu? pag. 329.

CONSVLTATIO CCCCXXX.

An Canonico Eccleſiæ Collegiatæ debeantur diſtributiones, quamuis non ſit ſacris Ordinibus initiatus? pag. 330.

CONSVLTATIO CCCCXXXI.

Cuinam competat ius eligendi presbyteros, & Clericos amouibiles in Eccleſia parochiali? pag. 330.

CONSVLTATIO CCCCXXXII.

An dos monialis, quæ tranſit ad ſecundum monaſterium debeat remanere apud primum, in quo profeſsionem emiſit, &c. Et an mobilia, & cenſus habiti, atque empti per monialem, dum in primo Monaſterio commorabatur., fuerint eidem Monaſterio acquiſiti, &c. pag. 331.

CONSVLTATIO CCCCXXXIII.

An Clerico abſenti debeantur exemptiones? pag. 333.

CONSVLTATIO CCCCXXXIV.

An Clericus repertus in flagranti crimine adulterij in domo immuni Eccleſiæ poſsit ab Epiſcopo abſque præiudicio Immunitatis carceribus mancipari? pag. 333.

CONSVLTATIO CCCCXXXV.

An carceratus infra ſpatium quadraginta paſſuum circa Cathedralem gaudere debeat immunitate? pag. 333.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CCCCXXXVI.

An Clericus primæ tonſuræ, qui aſſumpto habitu laicali ſe geſſit in omnibus pro laico, in quo etiam deliquit, &c. poſſit reaſſumere habitum clericalem, & priuilegium recuperare? pag.333.

CONSVLTATIO CCCCXXXVII.

An baliui Curiæ Sæcularis inſeruire teneantur Curiæ Eccleſiaſticæ. pag.333.

CONSVLTATIO CCCCXXXVIII.

An Clerici coniugati teneantur ad impoſitiones laicales, quæ ad capitationem imponuntur? pag.333.

CONSVLTATIO CCCCXXXIX.

An clerici iuxta perſonarum diſtinctionem gaudere debeant exemptionibus? pag.334.

CONSVLTATIO CCCCXL.

An Clerici coniugati teneantur ad ſolutionem donatiui Regij? pag.334.

CONSVLTATIO CCCCXLI.

An Equites SS. Mauritii, & Lazari, ac S. Stephani gaudeant exemptionibus? pag.334.

CONSVLTATIO CCCCXLII.

An Magiſtratus, & Iudices laici prætextu aſſertæ conſuetudinis poſſint propria authoritate extrahere reos ab Eccleſia in caſibus exceptis, petita dumtaxat, & non obtenta licentia Ordinarij? pag.334.

CONSVLTATIO CCCCXLIII.

An eo caſu, quo reus extrahitur iudicio Ordinarij recta via poſſit duci ad carceres ſæculares, ibique detineri donec per Ordinarium fiat plena probatio, an gaudeat? pag.334.

CONSVLTATIO CCCCXLIV.

An toleranda ſit aſſerta conſuetudo, qua Iudices laici reos confugientes ad loca immunia extrahunt ſine licentia Ordinarij, vt donec diſcutiatur, an gaudeant, interim non aufugiant? pag.334.

CONSVLTATIO CCCCXLV.

An Syndici Conuentuum Ordinis S. Franciſci gaudeant priuilegio fori, &c. pag.335.

CONSVLTATIO CCCCXLVI.

An bona donata Clerico ſub conditione, quòd ſi acquiſiuerit beneficium Eccleſiaſticum, debeant reſtitui donatori, ſint immunia ab oneribus laicis? pag.335.

CONSVLTATIO CCCCXLVII.

An Epiſcopus poſſit ex legitima conſuetudine procedere etiam per cenſuras Eccleſiaſticas contra laicos debitores locorum piorum, & beneficiatorum? pag.335.

CONSVLTATIO CCCCXLVIII.

An Clerici, eorumque bona poſſint repræſalijs pro debito Communitatis ſubijci? pag.335.

CONSVLTATIO CCCCXLIX.

An Epiſcopus procedere poſſit ad cenſuras contra Iudicem laicum cogentem litigantes adire forum laicale in cauſis mixti fori? pag.335.

CONSVLTATIO CCCCL.

An Eccleſiaſtici cogi poſſint, vt vendant vinum proprium in locis deſtinatis? pag.335.

CONSVLTATIO CCCCLI.

An patentati ab Epiſcopo ſint exempti à repræſalijs tam in perſona, quàm in bonis? pag.335.

CONSVLTATIO CCCCLII.

An domus Collegij de propaganda fide gaudeat immunitate? pag.335.

CONSVLTATIO CCCCLIII.

An Clerici, in minoribus gaudeant exemptione bonorum ſibi donatorum cauſa ſtudij? pag.335.

CONSVLTATIO CCCCLIV.

An Clerici qui viuunt in communi cum laicis poſſint cogi ad diuidendum ſua bona, vt colligetur portio laicorum? pag.335.

CONSVLTATIO CCCCLV.

An Clericus coniugatus, qui habitum dimiſit, & militiam exercuit poſſit habitum reaſſumere? pag.336.

CONSVLTATIO CCCCLVI.

An domus Eccleſiæ, quæ inſeruit pro habitatione Sacriſtæ, quamuis ab Eccleſia disiuncta, gaudeat immunitate? pag.336.

CONSVLTATIO CCCCLVII.

An apothecæ vnitæ palatio Epiſcopi, quod coniunctum eſt Eccleſiæ Cathedrali, & locatæ laicis gaudeant immunitate? pag.336.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CCCCLVIII.

*An domus contigua Eccleſiæ, quæ vltra ianuas in via publica habet etiam egreſſum in choro eiuſdem Eccleſiæ, gaudeat immunitate? pag.*336.

CONSVLTATIO CCCCLIX.

*An Clericus, quamuis gaudeat immunitate, extractus tamen ex mandato laicali à loco immuni, & conſignatus poſteà Curiæ Epiſcopali, contraueniat obligationi de tuto carcere? pag.*336.

CONSVLTATIO CCCCLX.

*An Epiſcopus poſſit extrahere aliquos à loco immuni ad effectum illos examinandi, & cum intentione eos reſtituendi eidem loco immuni? pag.*336.

CONSVLTATIO CCCCLXI.

An ſolutio carolenorum 42. *pro foculari impoſita à Regijs ſit perſonalis, non autem realis, ita ut ab ea ſint exempti Clerici coniungati, & diaconi ſeluagij? pag.*336.

CONSVLTATIO CCCCLXII.

*An cauſæ etiam mercedum motæ contra Sodalitates ſæcularium, erectas authoritate Ordinarij, ſpectent ad forum ſæculare? pag.*336.

CONSVLTATIO CCCCLXIII.

*An filij legitimi, & naturales Clericorum gaudeant priuilegio fori? pag.*336.

CONSVLTATIO CCCCLXIV.

*An domus Parochorum, licèt non adhæreant Eccleſiæ, ſint immunes? pag.*336.

CONSVLTATIO CCCCLXV.

*An Epiſcopus poſſit carcerare Regulares renuentes, & impedientes extractionem reorum à ſuis Eccleſijs? pag.*336.

CONSVLTATIO CCCCLXVI.

*An familiares, & Coloni Eccleſiaſticorum teneantur iuſſi ire ad bellum, & ſeruire in alijs functionibus pro ſeruitio Principis, &c. pag.*336.

Et an propriè dicantur coloni, qui vulgò vocantur Mezaroli? *ibid.*

CONSVLTATIO CCCCLXVII.

*An familiares, qui actualiter inſeruiunt perſonis Eccleſiaſticis ſint immunes? pag.*337.

CONSVLTATIO CCCCLXVIII.

*An contra attentantes extrahere reum ab Eccleſia, effectu non ſequuto, poſſit procedi? pag.*337.

CONSVLTATIO CCCCLXIX.

*An delicta famulorum inſeruientium colonis menſæ Epiſcopalis, ſiue Eccleſiaſticorum, commiſſa in poſſeſſionibus Eccleſiaſticis, cognoſci debeant à foro laicali? pag.*337.

CONSVLTATIO CCCCLXX.

*An delinquentes propè Eccleſiam ſpe confugij gaudeant immunitate? pag.*337.

CONSVLTATIO CCCCLXXI.

*An Capella carcerum, vel illis contigua gaudeat immunitate? pag.*337.

CONSVLTATIO CCCCLXXII.

*An Clerici coniugati poſſint exercere officia Magiſtratus ſæcularis? pag.*337.

CONSVLTATIO CCCCLXXIII.

*An Domus Canonicales, ſiue beneficiatorum, quæ laicis locantur, gaudeant immunitate? pag.*337.

CONSVLTATIO CCCCLXXIV.

*An ſtuprum voluntarium à laico commiſſum ſit mixti fori? pag.*337.

CONSVLTATIO CCCCLXXV.

*An domus Confraternitatum ſæcularium poſitæ intra Monaſteria Regularium gaudeant immunitate? pag.*337.

CONSVLTATIO CCCCLXXVI.

An Clerici diuites tempore penuriæ poſſint cogi ad vendendum ſuum frumentum? pag. 337.

CONSVLTATIO CCCCLXXVII.

*An Clerici ſeluagij poſſint eligi in Officiales, ſiue miniſtros Magiſtratus ſæcularis? pag.*338.

CONSVLTATIO CCCCLXXVIII.

*An pro eleemoſynis tam datis, quàm receptis debeatur ſolutio gabellarum? pag.*338.

CONSVLTATIO CCCCLXXIX.

An affictuarij bonorum Eccleſiaſticorum teneantur ex fructibus inde perceptis ad gabellam? pag. 338.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CCCCLXXX.

An Clerici coniugati, qui ob paupertatem ſe exercent in agricultura, vel in alio opere non tamen ſordido, debeant eſſe immunes à ſolutione capitationis, quæ imponitur perſonæ abſque vlla conſideratione bonorum? pag. 338.

CONSVLTATIO CCCCLXXXI.

An Epiſcopus poſſit procedere etiam contra laicos complices in delicto à Clericis commiſſo? pag. 338.

CONSVLTATIO CCCCLXXXII.

An Rei confugientes ad Eccleſiam Regularium ob crimina excepta poſſint armata manu etiam cum fractura oſtij Conuentus, iuſſu, & cum aſſiſtentia Vicarij Epiſcopalis extrahi, ſi ijdem Regulares extractioni ſe opponerent? pag. 338.

CONSVLTATIO CCCCLXXXIII.

An Capitanei, ſiue officiales militiarum locorum, qui ſubiacent iuriſdictioni temporali Epiſcoporum gaudeant priuilegio fori? pag. 338.

CONSVLTATIO CCCCLXXXIV.

An mancipia Turcica gaudeant immunitate Eccleſiaſtica? pag. 338.

CONSVLTATIO CCCCLXXXV.

An Epiſcopo liceat aperire, & retinere furnum pro abundantia? pag. 338.

CONSVLTATIO CCCCLXXXVI.

An, & quomodo Tertiariæ gaudeant priuilegio fori? pag. 338.

CONSVLTATIO CCCCLXXXVII.

An Magiſtratus ſæculares, vt faciliùs exigatur gabella farinæ, poſſint prohibere Eccleſiaſticis, ne molant frumentum pro vſu proprio, ac eorum familiæ in proprijs molendinis? pag. 338.

CONSVLTATIO CCCCLXXXVIII.

An Clerici coniugati gaudeant priuilegio fori etiam in ciuilibus? Et quid de priuilegio Canonis? pag. 338.

CONSVLTATIO CCCCLXXXIX.

An violans immunitatem Eccleſiaſticam poſſit abſolui virtute Iubilei? pag. 339.

CONSVLTATIO CCCCXC.

An qui ob rixam è feneſtra domus immunis Eccleſiæ occidit exiſtentem in Eccleſia gaudeat immunitate? pag. 339.

CONSVLTATIO CCCCXCI.

An laicus percutiens alium laicum in Eccleſia incurrat aliquam excommunicationem? pag. 339.

CONSVLTATIO CCCCXCII.

An concedenda ſit abſolutio in vtroque foro excommunicatis ob extractionem ab Eccleſia, quando extracti fuerunt ab eiſdem, vel de eorum ordine occiſi, vel ſuſpenſi, ex quo Eccleſia non poteſt reintegrari? pag. 339.

CONSVLTATIO CCCCXCIII.

An Clericus bigamus à Sede Apoſtolica diſpenſatus gaudeat priuilegio fori? pag. 339.

CONSVLTATIO CCCCXCIV.

An in cauſis violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ poſſint Archiepiſcopi procedere ſaltem in deuolutiuo in gradu appellationis à ſententijs ſuorum ſuffraganeorum? pag. 339.

CONSVLTATIO CCCCXCV.

An reductio cenſuum, aliorumque redituum per Magiſtratum ſæcularem facta, afficiat etiam Eccleſiaſticos? pag. 339.

CONSVLTATIO CCCCXCVI.

Quænam ætas requiratur ad obtinendum Canonicatum in Eccleſia cathedrali, in qua nondum facta ſit diſtributio Ordinum? pag. 340.

CONSVLTATIO CCCCXCVII.

An conditiones appoſitæ in Capellanijs amouibilibus, ijs tamen non proportionatæ, debeant obſeruari? pag. 340.

CONSVLTATIO CCCCXCVIII.

An concedenda ſit diſpenſatio, & abſolutio à tribus votis in profeſſione Ordinis militaris S. Iacobi emiſſis cum commutatione ad aliud beneuiſum? pag. 340.

CONSVLTATIO CCCCXCIX.

An ex conſuetudine, ſiue potiùs abuſu prebendati debeant lucrari diſtributiones quotidianas Horarum, etſi ad chorum

chorum

chorum accedant quando decantatur tertius Pſalmus, & an aſſiſtentes choro Horæ tertiæ poſſint lucrari diſtributiones Horæ ſextæ &c. pag. 341.

CONSVLTATIO CCCCC.

An tolerari poſſit conſuetudo non augendi diſtributiones quotidianas, quæ pro quatuor Horis, Miſſa Conuentuali, veſpere, & completorio non excedunt quartam partem vnius Iulij? pag. 341.

CONSVLTATIO CCCCCI.

An emiſſio votorum arguat cultum publicum? Quinam dicatur cultus publicus, quiue priuatus? pag. 341.

AD LECTOREM.

QVibus rationibus, quibuſque partium ſtudijs huius Operis auctor ducatur, vbicunque de Fori competentia Eccleſiaſtici cum ſæculari, ſeu, de Eccleſiaſtica immunitate, & illuc ſpectantibus ſcribit, non fuit opus te admonere, Candide Lector. Facillimè etenim id & lectura animaduertes, & ni fallor tam ſcribentis genium, & ſtatum, quàm temporum neceſſitatem, ſeu mauis corruptelam agnoſces; Cæterum nè imprimendi operis permiſſu, quæ continentur approbari, aut ad Fori praxim, aut quocumque alio modo exiſtimares, permittendum fuit eò impreſſorum dumtaxat rationibus, & mercaturæ id datum fuiſſe, ac ſi id ageretur non deeſſe celeberimos Doctores, ſolidaſque doctrinas, quibus Principibus, & Magiſtratibus, contra nouarum opinionum ſectatores, ſua iura probè conſtent.

D. IACOBI PIGNATELLI
CONSVLTATIONVM CANONICARVM
Tomus Primus.

CONSVLTATIO I.

An omiſſio examinis vnius, alteriuſue, qui comparuerat deſcriptus in concurſu Parochiali, & proteſtatus fuerat. ſit contra formam ſubſtantialem diſpoſitionis à S. Concilio Tridentino praſcriptæ, ita vt propterea ex hoc capite concurſus vitietur, poſſitque alter tertius Parochialem impetrare?

1 VIDETVR reſpondendum, omiſſionem eiuſmodi non eſſe de forma ſubſtantiali diſpoſitionis à S. Concilio Tridentino præſcriptæ, ita quod ex hoc capite concurſus ſit nullus, & aperiatur via impetrandi cuilibet de populo iuxta Conſtitutionem Pij V.

2 Nam forma ſubſtantialis Concilij conſiſtit tantùm in ipſo actu concurſus de nouo per Concilium introducto, non autem in præambulis, qualia ſunt nominatio plurium ab Epiſcopo, aut patrono, ſeu vocatio per edictum, deſcriptio, admiſſio, aut omiſſio, non admiſſio ſiue contemptus, de quibus diſponebant iura antiqua, vt in materia electionis eſt textus perſpicuus *in cap. Eccleſia veſtra* 57. §. *Denique de elect. & argum. c. Quia propter eod. tit.* ac iure, & rationibus probat deciſio Rotæ hac in re ſub die 15. Nou. 1634. in vna Taraconen Parochialis coram Panzirolo.

3 Atqui ſicut forma ſubſtantialis electionis non conſiſtit in præambulis, *d. cap. Quia propter*, vt eſt Miſſa de Spiritu ſancto, & eiuſmodi alia: ità forma concurſus non conſiſtit in omnibus prçambulis, quæ *c. 18. ſeſſ. 24. de ref.* prænarrantur ante actum ipſum concurſus. Sicuti nec etiam conſiſtit in omnibus, quæ ſequuntur actum concurſus, vt eſt collationem facere digniori, vt huic non illi conferatur. Quia iſta non eſt noua diſpoſitio Concilij, ſed ante Concilium omnia iura id clamabant in electione, vt aduertit Rota *dec. 65. n. 8. p. 1. rec.*

4 Ratio præmiſſorum eſt. Quia duplex eſt forma. Altera præciſa, quæ conſiſtit in ipſa eſſentia, & formalitate diſpoſitionis, & legis. Altera quæ dicitur ad fauorem, quæ reſpicit intereſſe, & iuſtitiam partis. Forma præciſa, quatenus eſt inducta à lege, reddit actum ipſo iure nullum, ea non ſeruata, aperitque viam impetrandi atq; dicendi cuilibet de populo. Forma autem ad fauorem, ſiue in præambulis, ſiue in ſubſequentibus actum conſiſtat, non irritat ipſo iure, ipſa non ſeruata, ſed ad fauorem Partis dantis de nullitate, à nullo autem poteſt allegari, vt hìc eſſet admittere ad concurſum omnes adſcriptos, quod conſiſtit in præambulis, de quo ſolùm poteſt contemptus ipſe, & non aliu s, vt apertè habetur eo *cap. Eccleſia veſtra 57. de elect.*

5 Eſſet etiam in ſubſequentibus, ſi collatio non fuiſſet facta digniori. Quo caſu non tertius, ſed ſolus omiſſus, aliuſue examinatus, qui prætenderet ſe digniorem dare poteſt. Et ita in terminis reſoluit Barboſ. *de Paroch. c. 2. n. 95.* ſicq; obſeruatur. Facto enim concurſu, ſolus ille, qui prætendit ſe digniorem dat de nullitate. Quia iſta forma non eſt præciſa concurſus, ſed ad fauorem dignioris.

6 Hæc autem rectè comprobantur ex mente atque reſponſis S. Congregationis Concilij. Nam ſi deſcriptus non veniret ad concurſum, vel examinatus non curaret, vel renunciaret, non idcircò deficit forma concurſus. Sic apud Garz. *de benef. p. 9. c. 2. n. 214. & ſeqq.* Maſſobr. *de concurſ. requiſ. 3. dub. 7. &* 11. Quoties enim forma eſt apta remitti conſenſu, aut voluntate partis non dicitur ſubſtantialis, Io. Andr. *in regul. Non eſt ſine culpa de regul. iur.* Felin. *cap. Cum dilecta n. 6. de reſcript.*

7 Illud verò magis puto conſiderandum, quod licet hoc caſu intereſſe Eccleſiæ, cuius fauore inductus eſt concurſus, vt liquet ex verbis illis Concilij *d. ſeſſ. 34. c. 18. Expedit maximè animarum ſaluti*, ſit coniunctum cum intereſſe partis, non tamen annullatur collatio facta digno, niſi proſequente ius, & iuſtitiam ſuam digniore, aliàs valida eſt collatio de digno, vt peropportunè docet Io. Valer. *de diff. inter vtrumq; for. v. Electio diff. 2. n. 4.* quem ſequitur Barboſ. *d. c. 2. n. 95.* & approbatur à Rota *in Nicien. Parochialis* 13. Martij 1628. coram Vrgellen. Idque validiſſima ratione. Nam aliàs ſequeretur, quod magis idoneus, in examine grauatus faceret locum deuolutioni Parochialis ad commodum alterius tertij impetrantis, vt poſſet iura ſua proſequi, ſicut ei permittitur ex Concilio, & Conſtitutione Pij V. Quod eſt abſurdum, notauitque Rota *dec. 61. n. 2. p. 3. rec.*

8 Er generaliter hoc verum eſt in quacunque materia, vt ſcilicet quando forma eſt ad fauorem, & non præciſa, nullitas non inducatur, niſi volente eo, ad cuius fauorem inducta eſt, non autem alterius. Vt in vnione ſine conſenſu Capituli, ſolum Capitulum poteſt dare de forma non ſeruata, ac de nullitate actus. Rot. *dec. 133. n. 10. & 12. p. 2. diu.* Quod proſequitur, & exornat Gonzal. *Gloſ. 56. à n. 78.*

9 Id ipſum explicatius etiam confirmatur. Quia non omnia contenta in Conſtitutione inducunt formam ſubſtantialem, vt ex textu *in d. cap. Quia propter*, & in eodem *Cap. Eccleſia veſtra*, quibus nititur dicta deciſio coram Panzirolo, & firmat Anchar. *conſ. 225. n. 2.* quem ſequitur Mantic. *dec. 355. n. 4.*

10 Eoque etiam ſpectat cauſa conſiderata à Concilio *in proem. d. c. 18.* ibi: *Expedit maximè animarum ſaluti à dignis atque idoneis Parochis gubernari.* Quam quidem cauſam eſſe finalem notauit nominatim Paril. *de reſign. lib. 8. q. 9. n. 77. & ſeq.* Huic etenim cauſę, à qua regulari debet prętenſa forma ſubſtantialis ſatisfit eo ipſo, quod prouiſus fuit declaratus idoneus ex nouo modo per Concilium inducto, cùm ſic prouideatur neceſſitati Eccleſiæ, & animarum curæ potiſſimum conſideratæ à Concilio, vt proinde omiſſio vnius ex concurrentibus pariter, vel magis idonei apta non ſit imminuere idoneitatè dicti prouiſi poſitiuè, non autem comparitiuè in dicta cauſa finali expreſſam.

11 Quæ magis procedunt quando omiſſus non poteſt dare de omiſſione, aut contemptu, & non examinatus de maiori idoneitatè. Quia intelligitur de digniore capace, ac naturali Regni, ſeu loci qualis fortè non erit omiſſus, vt egregiè Sanch. *tom. 1. conſ. lib. 2. cap. 1. dub. 8. n. 2. & 11.*

13 Nec obſtat, quod iſta exceptio non ſit admittenda de iure Canonico ex c. *Ad decorem de inſtit.* & ex Rota *in Seguntina beneficiorum* 9. Iunij 1627. coram Virile. Quia vltra quod dictum *c. ad decorem* non eſt diſpoſitio clara, vt aduertit Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. c. 4. q. 25. §. Ad obiecta*, contrarium diſponunt iura *in c. Bona 2. de poſtul. verſ. Nec poteramus, ſalua conſcientia, eidem Eccleſiæ de perſona alterius Regni prouidere.* Id quod etiam tradit Sanchez *loco allegato*. Et in aliquibus partibus, præſertim Hiſpaniarum eſt indubitatum ex immemorabili conſuetudine, vt verè aſſerit Pariſ. *lib. 4. de reſign. q. 7. n. 2.* & teſtatur Hoied. *de incompat. benefic. p. 1. c. vlt. n.* 115. Azor. *vbi ſupra*, Sanchez *ibid. n. 2.* Probaturque ex Indultis Apoſtolicis, & affirmat Gloſ. antiqua *ſuper reg. 19. Cancell.* Hoied. ac Pariſ. *locis adductis*, Garz. *p. 7. c. 9. n. 1. & ſeqq.* Cabedo *de Patron. Reg. Cor. c. 29.* Sanchez *eo loco*, ac etiam ex Conſtitutionibus Regnorum, vt firmant omnes allegati, & pro Cathalonia expreſſit luculenter Oliban. *de iur. fiſc. c. 13. n. 49. 51. & ſeqq.* ac Ferrer. *in Conſtit. Cathalon. Gloſ. 3. n. 69.* Quas leges à Sede Apoſtolica confirmatas, & approbatas fuiſſe tradit Azor. *loco præcitato*, probatque ratione demonſtratiua, nimirum, quia Sedes Apoſtolica non aliter confert.

14 Non obſtat decretum irritans in Concilio appoſitum. Quia reſpicit formam præciſam, non autem formam ad fauorem, vt ſcitè Gonzal. *Gloſ. 67. n. 61.* cui pars poteſt renunciare. Rot. poſt Cenc. *de cenſib. dec. 59. n. 15.* Gonzal. *ibid. n. 52.* Vnde illud referendum eſt ſolummodo ad ea, quæ ſunt de forma ſubſtantiali, remedium verò appellationis ad ea, quæ ſunt de iuſtitia, ſeu de forma accidentali, & ad fauorem, vt hoc modo ſingula ſingulis congruè referantur iuxta Gloſ. *in l. quæſtionem, v. Vniuerſitatis, C. de fideicom.* & tradit Garz. *de benef. d. p. 9. cap. 2. n. 295.* exemplo *cap. Quia propter de elect.* in quo licet adſit decretum irritans, illud tamen refertur ad ea, quæ ſunt de iuſtitia, quia contemptus aliquorum non inducit nullitatem, vt ibi docet Abb. *n. 12.*

15 Vt verò ſatis perſpicuè cognoſcatur re ipſa quæ fuerit in hac materia mens S. Rotæ, iuuat deciſiones allegatas appendere.

Nicien. Parochialis R. P. D. Durano Luna
13. Martij 1628.

16 Vicarius Nicien. Sede vacante indicto concurſu ad Parochialem Eccleſiam loci de Roccabigliera de voto trium ex quatuor Examinatoribus Synodalibus alijs prætulit Horatium de Laurentijs, qui habita deinde collatione à Vicelegato Auenionenſi fuit etiam poſſeſſionem adeptus. Verùm quia Ioannes Andreas Martinus eandem Parochialem à Sede Apoſtolica impetrauit ſub narratiua quod in prædicto concurſu non fuit ſeruata forma Conſtitutionis Pij V. & Sacri Concilij Tridentini, mota deſuper lite contra Horatium poſſeſſorem obtinuit ab A. C. mandatum de immittendo, cuius vigore cùm poſſeſſionem eſſet ingreſſus, poſtea in gradu appellationis in Rota coram bo. m. Vbaldo reportauit ſententiam confirmatoriam dicti mandati, quæ ob non proſequutam legitimè appellationem, tranſitum fecit in iudicatum. Vnde commiſſa mihi cauſa reſtitutionis in integrum, dubitaui hodie, an conſtet de cauſis reſtitutionis. Et Domini affirmatiuè reſoluerunt, ex quo conſtat de iniuſtitia dicti mandati, & ſententiæ, & ſic de læſione, quæ eſt fundamentum reſtitutionis in integrum *c. 1. vbi Abb. de reſtit. ſpol.* Seraph. *dec. 245. n. 2. &* Rot. *dec. 532. n. 2. p. 1. & dec. 672. n. 1. & 731. n. 1. p. 2. recent.*

17 Iniuſtitia viſa fuit clara; quia non erat expellendus Horatius poſſeſſor, & danda Ioanni Andreæ immiſſio, niſi prius iuſtificata per Ioannem Andream dicta narratiua, quod concurſus indictus, & celebratus fuit, non ſeruata forma S. Conc. Trid. & Conſtitutionis Pij V. quę fuit cauſa principalis, & præcipua dictæ gratiæ. Put. *dec. 265. lib. 3. in nou. impreſ.* Rot. *dec. 282. in fin. p. 2. recent.* & in puncto de narratiua fuit reſolutum in Salamantina Parochialis 21. Iunij 1582. & in Cæſerauguſtana Parochialis 8. Nouembris 1599. coram bo. m. Cardin. Pamphilio, & in Vicen. Parochialis 14. Ianuarij 1611. coram bo. m. Patriarcha Manzanedo, quæ eſt *deciſio* 323. *p. 2. rec.*

18 Nec releuat ſi dicatur, quod dicta narratiua fuit iuſtificata ex reſponſo S. Congregationis Concilij, quæ concurſum fuiſſe nullum declarauit, cui Rota ſemper ſolet deferre, vt firmatur in deciſione in hac cauſa facta 20. Maij 1624. coram bo. m. Vbaldo. Quia cùm poſtea eadem S. Congregatio partibus pluries auditis, & facto plenius iuſtificato, recedẽdo ab anteriori declaratione contrariũ declarauit, nempè concurſum huiuſmodi fuiſſe validũ, conſequenter dicta narratiua non iuſtificatur, ſed ſtandum eſt vltimæ S. Congregationis declarationi, & non primæ *ad l. non eſt nouum cum duabus ſeqq. ff. de legat. c. cæterum extra de reſcript.* Declarationes enim S. Congregationis ſemper intelliguntur emanare iuxta ea, quæ in facto proponuntur. *lib. 1. C. de diuerſ. reſcript.* & ibi Pallid. *n. 14.* & iuxta latè tradita per Rub. *conſ. 12. n. 2.* Pariſ. *conſ. 9. lib. 2. n. 2.* Alex. *conſ. 84. in fin. lib. 1. &* Rot. apud Caſſad. *dec. 6. de reſcript.*

Minus obſtat, quod læſio &c.

19 Vnde nihil releuat fides examinatorum, qua atteſtantur quendam Maxiliam fuiſſe repertum magis idoneum ætate, doctrina & ſufficientia. Quia vltra quod fides regulariter, maximè ex interuallo & ſine iuramento & citatione, vt hic, non facit fidem. *l. poſt legatum §. his verbis*, vbi Bart. *ff. de ijs quibus vt indign.* Decian. *conſ. 51. n. 7. vol. 2.* Rot. *dec. 318. n. 4. p. 2. rec.* ex ea non excluditur ſufficientia idoneitatis Horatij. Quia comparatiuum quod Maxilia fuit repertus magis idoneus ſupponit exiſtentiam poſitiui, & ſic alterius, ſeu aliorum qui erant idonei. *l. Vbi autem §. 1. ff. de verb. oblig.* Surd. *dec. 65. n. 6.*

20 Propterea Horatius, vt idoneus potuit à Vicario approbari. Quia S. Concilium & Conſtitutio Pij V. non annullauit electionẽ idonei ipſo iure, ſed appellationis remedio magis idoneo ſuccurrit, & ſic cõſtat de iure Horatij interim & quouſq; Maxilia non obtinet declarari contrariũ. Ægid. *dec. 103.* Seraph. *dec. 73. n. 1.* Rot. *dec. 520. n. 1. p. 1. diu.* & in puncto Gonzal. *ad reg. 8. gloſ. 4. n. 139. & ſeqq.* & ſæpiùs S. Concilij Congregatio declarauit, Maxilia autem non obtinuit contrarium declarari &c. Et ita vtraq; parte &c.

Taraconen Parochialis R. P. D. Panzirolo.
Ven. 10. Nouemb. 1634.

21 Vacauit Eccleſia Parochialis de Alcouer Taraconen Diœceſis, & Sanctiſſimus illam contulit Hieronymo Bruniquer vti in concurſu magis idoneo reperto; ſed eam poſtmodum ab eodem *ſanctiſſimo obtinuit Iacobus Tortella ſub prætextu quod non fuerit ſeruata forma concurſus ex diſpoſitione Sacr. Concilij Trid. ſeſſ. 24. c. 18. & Conſtit. Sanctæ mem. Pij V.* in nouo Bullar. 33. vnde dubitaui, an gratia dicti Iacobi eſſet iuſtificata, & Domini negatiuè reſponderunt; nam cum ab eo fuerit narratum non fuiſſe ſeruatam formam concurſus, *& hæc ſit formalis cauſa conceſſionis, debuit plenè & concludenter probari*, vt fuit reſolutum in Placentina Parochialis de Malpartida 16. Iunij 1602. coram bo. mem. Litta, & in Caſalen Præpoſituræ 21. Aprilis 1597. coram bo. mem. Gipſio; licet ſecus ſit *quando narratiua eſt pars gratiæ*, prout eſt quando quis narrat ſe eſſe Doctorem, vel quid ſimile, vt diſtinguendo vtrumque caſum dixit Rota *deciſ. 268. n. 3. par. 1. diu.*

22 Ad oſtendendum autem quod non fuerit ſeruata forma concurſus adducit primò, quod Antonius Gual non fuerit admiſſus ad examen, licet comparuerit & proteſtatus fuerit pro admiſſione *ſum. n. 7.* ſed ex tenore dictæ proteſtationis viſum eſt non ſequi, quod vel fuerit ſpretus, vel neglecta proteſtatio, ſed ſolum timor, & ſuſpicio non admiſſionis. *Immo ex reſponſione facta per Vicarium Generalem, qui præſidebat examini, clare conſtat, quod in vim deſcriptionis ipſius Antonij vocatus fuit inter alios* oppoſitores ad examen per fiſcum Eccleſiaſticum iuxta ordinem ſcripturæ vt in eodem ſum. n. 7.

23 Secundò ad hoc probandum adducuntur teſtes Sum. n. 5. ſed iſti etiam viſi ſunt minus ſufficienter deponere, ex quo omnes, excepto 2. ſuper 4. art. loquuntur ſolũ de auditu, vel de publica voce & fama, cũ tamen agatur *de probanda negatiua, quæ non ſequitur ex probatione famæ concludente affirmatiuam*, niſi adducatur ratio, quæ ſit apta remouere ſenſum ab actu iuxta not. per Bald. *in l. actor n. 9. C. de probat.* Ang. *in §. hinc nobis n. 37. Auth. de hæred. & falcid.* Hercul. *de prob. neg. n. 318.* Dictus verò 2. Teſtis licet aliam rationem adducat, quod ſcilicet eſſet præſens in Ciuitate

Tara-

Taraconædũ factus fuit concurſus, in quo etiam ipſe fuit examinatus & pro habili repertus, attamen hæc ratio non concludit, *quod Antonius fuerit prætermiſſus ab examinatoribus, cũ debuiſſet deponere quod prædictus non potuiſſet examinari, quin Teſtis id ſciuiſſet; quandoquidem hæc ſola* poſſibilitas ſatis ſit ad excludendam probationem ipſius negatiuæ, vt in ſimilibus terminis fuit reſolutum in Vicen parochialis 16. *Nouembris* 1629. coram bo. me. Card. Virili, & 23. Martij eiuſdem anni coram R.P.D. meo Dunozetto.

24 Sed dato etiam quod d. 2. Teſtis benè probaret de Viſu, & ſimul admittatur illius probatio de publica voce, & fama, ac dictum ipſius coniungeretur cum alio teſte eodem modo deponente, qui facit ſemiplenam probationẽ, & ex his duorum teſtium depoſitionibus reſultare poſſet plena probatio non admiſſionis Antonij iuxta Caputaq. *deciſ.* 300. *par.* 3. *Adhuc tamen Domini ponderabant non ex hoc poſſe dici non fuiſſe ſeruatam formam Concilij, & Conſtitutionis Pij V.* ex quo in dicta Bulla §. 1. dicitur, Concilium Trident. ſtatuere, quod occurrente vacatione parochialis Eccleſiæ, Epiſcopus, & qui iuſpatronatus habet intra decẽ dies, aut aliud tempus ab ipſo Epiſcopo præſcribendũ, aliquot Clericos ad regendas Eccleſias idoneos, examinatoribus iuxta formam ſynodi deputatis, nominet, non niſi ab eiſdem examinatoribus, per concurſum aliorũ examinandorum, vni magis idoneo ab Epiſcopo iudicato & electo de Eccleſia prouideatur, alias prouiſiones omnes & inſtitutiones præter formam prædictam factæ ſubreptiæ cenſeatur, *& poſtea in* §. 3. omnes & ſingulas collationes, præter & contra formam ab eodem Concilio Tridentino, prę́ſertim in *examine per concurſum* faciendo præſcriptam, factas &c. nullas & irritas &c. & nullius roboris ac momenti fore & eſſe declarat, & Sedi Apoſtolicæ reſeruat.

25 Ex his autẽ videtur apparere, quod omiſſio alicuius ad examen non *eſt contra ſubſtantialem diſpoſitionem Concilij*, ſed debet examinari de iuſtitia, & ſi nõ examinaretur, poteſt agere de contẽptu, non autem quod examen ſit nullũ, ipſo non reclamante, vt in ſimili dicitur de vocatione abſentium ad electionem, quorum contemptus, ipſis non reclamantibus, non vitiat electionem, *c. quod ſicut, & cap. Bonæ, & c. Eccleſia, el* 2. Abb. *in c. quia n.* 12. *de elect. Hæc igitur omiſſio non eſt de forma* Concilij, ſed de iuſtitia, cũ de forma illud ſolum cenſeatur quod eſt adinuentum ab ipſo Concilio, *non autem quæ ab alijs Canonibus prius diſpoſita erant, ſed remanent in* ſuo robore, vt eſt tex. expreſſus *in Eccleſia veſtra el* 2. *verſ. deniq; ſtatutum de elect.* vbi dicitur quod ſicut in *c. quia propter de elect.* enunciantur multa, quę debẽt ſeruari in electione, & poſtea dicatur alias electio facta nõ valeat, nõ propterea iſtud decretũ irritans efficit, *vt vocatio abſentium ſit de ſubſtantia, ne videatur Summũ Pontificẽ* velle vno verbo euertere illa, quæ alibi ſtatuta noſcũtur, & ſubdit tex. *neq; credendum eſt, Romanum Pontificem, qui iura tuetur, quod alias excogitatum eſt multis vigilijs vno verbo ſubuertere voluiſſe &c.* ſecundũ verò canones antiquos licet Epiſcopus teneretur eligere digniorem, ſi tamen illum omittebat, & eligebat dignũ, prouiſio ſubſtinebatur, *Cõcilium autem ſolũ innouauit, vt fiat concurſus, & Epiſcopus* eligat digniorem: vnde ſi Epiſcopus reijcit vnum, & non vult illũ examinare, malefacit, *& ille poteſt dare de contemptu; non autem prouiſio eſt nulla*, quia ſecundum Canones antiquos non erat nulla. Pro quo facit, quod ſi cenſus creatus ſuper re ſtabili, & cum pecunia numerata adijciantur alia pacta, vitiantur, & non vitiant; non obſtante quod Bulla Pij V. dicat cenſus ſub alia forma factos fœneratitios iudicari. Gutier. *Can. Quæſt. lib.* 2. *c.* 176. *n.* 5. *verſ. vel* 2. quem ſequitur Rodtiq. *de Ann. reddit lib.* 2. *q.* 1. *n.* 3. *in fine*, & fuit reſolutum in Bononien. Cenſus 26. Iunij 1600. coram bo. mem. Card. Pamph. & in nullius, ſeu Melinicen. Cenſus 16. Martij 1615. coram Reu. D.M. Decano & alias ſæpè.

26 Quibus non obſtat, quod Concilium Trident. & Conſtitutio Pij V. habeant decretum irritans, quia decretum non refertur ad omnia; ad hoc enim vt clauſula ſequẽs referatur ad omnia debet eſſe vniformis ratio omnibus pręcedentibus, ſecus autẽ ſi poteſt reddi ratio diuerſitatis, vt ſupra fuit oſtenſum. Abb. *in d. c. Eccleſia veſtra n.* 5. Beia *reſponſ. caſuum Conſcientiæ par.* 4. *c.* 18. *verſ. tanquam fol.* 375.

Et ſic fuit concluſum pro non iuſtificatione gratiæ, Iacobo tantum informante &c.

27 Hucuſque S. Rota Romana. At ego contra exiſtimo, atque aſſero quod vera ſententia ſit, omiſſionem examinis vnius, aut alterius, qui comparuerat deſcriptus, & proteſtatus fuerat, eſſe contra formam ſubſtantialem diſpoſitionis, à S. Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 18. *de ref.* præſcriptę; adeò vt propterea concurſus vitietur, poſſitque ab altero Parochialis impetrari.

Probatur, quia in prouiſione Eccleſiæ Parochialis requiritur examen per concurſum à Concilio Trident. loco cit. & à Conſtitutione Pij V 33. docentq; Pariſ. *de reſign. lib.* 1. *q.* 7. *n.* 7. Gonzal. *gloſ.* 6. *n.* 111. Vgol. *de offic. & poteſt. Epiſc. cap.* 50. §. 4. *n.* 1. & §. 6. *n.* 6. Fuſc. *de Viſit. lib.* 2. & 5. *n.* 10. Ricc. *in prax. p.* 7. *reſol.* 518. *n.* 2. & 3. & *p.* 1. *reſol.* 353. *n.* 1. & declarauit S. Congregatio apud Garz. *vbi ſupra n.* 37. eſtque omnibus exploratum. Idque requiritur pro forma concurſus, vt habetur perſpicuè in d. Conſtitut. Pij V. ac tradit Pariſ. *ibid. lib.* 8. *q.* 9. *n.* 77. & 79. quod repetit *n.* 83. & 84. atque inculcat *n.* 86. & 89. tenetque Fuſch. *d. c.* 5. *n.* 9. & 10. Quarant. in *ſumm. Bullar. verb. Beneficiorum parochialium collatio, verſ. Circa examen*, Theſ. for. Eccleſ. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 23. 31. & 38. Zerol. *in prax. verb. Parochia*, Garz. *loco allegato à n.* 99. Ricc. *var. reſol. p.* 1. *reſol.* 351. *n.* 1. & *ſeq.* Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 60. *n.* 86. & *alleg.* 72. *n.* 120. vbi dicit ita declaraſſe S. Congregationem, & admittit Rota in *Taraconen. modò adducta*, §. *Ex his poſt med. verſ. Concilium autem.* 28

Atqui examen per concurſum debet eſſe de omnibus concurrentibus deſcriptis, venientibus, comparentibus, petentibus, ſeu poteſtantibus ſe velle examinari, vt patet ex eodem Cõcilio *d. c.* 18. ibi: *Omnes deſcripti*, & ex d. Conſtitut. Pij V. ibi: *Præter, & contra formam ab eodem Concilio Tridentino præſcriptam* in examine pro concurſu faciẽdo, vt luculenter proſequitur Pariſ. *d. n.* 77. & 101. Maſſobr. *in prax. fac. concurſ. req.* 3. *dub.* 10. *à n.* 4. Barboſ. *de Paroch. c.* 2. *n.* 46. Garz. *d. c.* 2. *n.* 9. iuncta declaratione S. Congregationis per ipſum adducta *n.* 8. firmatq; Rot. *in d. Toletana Parochialis de Alcaudete verſ. nec Dominis placuit*, & in eadẽ coram Litta *verſ. Et dato quod Michael* apud Garz. *n.* 342. & coram Seraph. *dec.* 1148. *n.* 2. *in fin.* & *n.* 5. *ac* 6. 29

Nec obſtat, quod Concilium & Conſtitutio inducant formam in his quæ ſunt adinuenta ab ipſo Concilio, non autem in inductis à ſacris Canonibus, quale eſt examen oppoſitorum, vt firmatur in ea deciſione coram Panzirolo. Quia deciſio illa emanauit vna tantum parte informante. Quare Rota, iterùm cauſa propoſita, eam, inhærendo Conſtitutionibus Pij IV. alijſque concordantibus, ac ſtylo Sacræ Congregationis Concilij hucuſque inuiolabiliter obſeruato, qui iuſtificatur ex reſolutione cauſarum in eius Regeſto, nec non ex ſententia ipſiuſmet Rotæ *in Litteren Archipresbyteratus* 6. Iunij 1582. coram Card. Blanchetto, & in alijs remiſit ad eandem S. Congregationem, ad quam ſolùm ſpectat eiuſdem S. Concilij interpretatio. Hæc, re maturè diſcuſſa, die 2. Decembris 1634. ita declarauit, atque decreuit. *Taraconen Parochialis S. Congregatio Concilij Tridentini Interpretum, vtraque parte informante, cenſuit, in concurſu præfatæ Parochialis Eccleſiæ Oppidi de Alcouer non fuiſſe ſeruatam formam à S. Concilio præſcriptam.* 30

Non eſt itaq; ea deciſio attendenda, eiuſq; obiectio diluitur tum ex prædictis, tum etiam quia Concilium diſponit ſuper omnibus Parochialibus Eccleſijs tam reſeruatis, tam affectis generaliter, vel ſpecialiter etiã vigore Indulti, ſeu priuilegij in fauorem S.R.E. Cardinalium, & Abbatũ, vel Capitulorum, vt patet *ſub princip. d. c.* 18. eiuſdem *ſeſſ.* 24. Atqui notum eſt, quod Ordinarius, ceſſante dicta diſpoſitione Concilij, non poteſt ſe intromittere in prouiſione earum Eccleſiarum, ac propterea indubitatũ eſt, Cõcilium in examine omnium deſcriptorum, alijſque in eo capite expreſſis induxiſſe formam. Quia vbi lex inducit nouum ius, dando iuriſdictionem cum certis modificationibus in ea declaratis, quicquid ibi exprimitur eſt de forma. Ita Gloſ. *in Clem.* 1. *v. Inhibentes verſ. Ad decretalem*, & docent Prouid. *de Iurep.* Felin. *in c. cum dilecta n.* 6. *de reſcript.* Anchar. *conſ.* 6. *n.* 4. & *conſ.* 36. *n.* 1. & *conſ.* 241. *in fin.* Dec. *conſ.* 528. *n.* 12. Rom. *conſ.* 236. *n.* 8. ibique Add. *verſ. ſingularis*, Abb. *conſ.* 91. *ſub n.* 6. *p.* 1. & *q.* 5. *n.* 6. 31

Præſertim verò, quia dicta forma eſt data ad eligendum magis idoneum cum decreto irritanti, vt patet ex eodem Concilij loco. Quo caſu in omnibus inducit formam Roman. *conſ.* 66. *per tot.* 32

33 Et ſanè deciſio eliditur, ac prædicta comprobantur ex ipſamet deciſione, dum firmat illud eſſe de forma, quod fuit adinuentum à Concilio. Cùm autem à Concilio fuerit adinuentum, quod omnes deſcripti examinentur, & de iure antiquo non eſſet neceſſarium omnes examinari, vt admittit dicta deciſio; vtique fatendum eſt, examen omnium eſſe de forma tanquam de nouo inductum à Concilio, & non à iure communi. Idque potiſſimum, quia examen omnium oppoſitorum eſt præcipuum requiſitum. Rota in eadem *Toletana Parochialis* apud Garz. *d.n.* 341. *verſ. circa aliam difficultatem*, & *verſ. & eo magis*. Adeò quod ſi examen omitteretur, concurſus inductus à S. Concilio, & Conſtitutione Piana ſuo fine fruſtraretur cum in hac re per ſolum examen cognoſcantur dignæ, ac magis idoneæ perſonæ, vt grauiter iuxta ac verè aduertit Rot. *in Dertuſen Parochialis* coram Gipſio apud Garz. *d. cap.* 2. *n.*232. & paſſim alibi. Ad hunc enim effectum induxit Concilium & Conſtitutio concurſum, vt ſcilicet à perſonis dignis, à quibus animarum ſaluti maximè expedit gubernari, Eccleſiæ, animæque gubernentur, vt benè notauit Pariſ. *d.q.*9. *n.*78. & Fuſch. *d. cap.*5. *n.*2. Facilè enim Concilium & Conſtitutio eluderetur, ſi Epiſcopus omnes deſcriptos ad concurſum non admitteret. Nam poſſet admittere minus dignos, repellere digniores.

34 Quæ omnia eo facilius procedunt, quod Concilium Trident. hac in re habet triplex decretum irritans. Alterum appoſitum in corpore illius *c.*18. Alterum de plomate confirmatorio eiuſdem Concilij. Tertium in Conſtitutione Pij V. Perſpicuum enim eſt, quod decretum irritans inducit formam. Ita communiter, & in primis Felin. *in d.c. Cum dilecta n.*6. Alex. *conſ.*212. *n.*5. *lib.*6. Roman. *conſ.*66. *n.*2. cum ibi congeſtis per addentem, & *conſ.*402. Dec. *conſ.* 229. *n.*1. Et ſpeciatim de concurſu firmat Pariſ. *eo lib.* 8. *q.* *n.*84. & 86. Garz. *d. cap.*2. §. 1. *n.*230.

35 Ex his autem neceſſariò ſequitur, quod concurſus ob hanc cauſam vitietur, quodque ad hunc effectum ſufficit omiſſio examinis vnius, vel alterius ex oppoſitoribus. Rot. *in d. Toletana Parochialis* apud Garz. *d.n.*341. Seraph. *d. dec.*1148. *n.*2.5. & 6. & Regula namque eſt, quod actus geſtus, non ſeruata forma illius, eſt ipſo iure nullus, & omninò corruit. Pulchrè Bolognin. *conſ.*6. *n.*14. Cardin. *conſ.* 27. *n.*3. & Rot. *rec.p.*1. *dec.*624. Forma autem debet tam in maximo, quàm in minimo obſeruari. Cephal. *conſ.*601. *n.*5. paſſimque alij.

36 Nec obſtat, quod forma eſt accidentalis, & ad effectum non præciſa. Quia ex dictis apertè contrarium conſtat ob decretum irritans, vt latè proſequitur Rot. *in Toletana profeſſionis* 27. Febr. 1595. coram Card. Pamphilio, adducta per Garz. *d. cap.*2. §. *item* 2. *n.*330. Et præcipuè de forma, de qua agitur, quod ſit præciſa & non ad effectum explicat idem Garz. *d.*§.2. *n.*329. Pariſ. *d. q.*9. *n.*84. & *ſeqq.* tenetque Rot. *in d. Toletana de Alcaudete* apud Garz. *d.n.*331. & Seraph. *dec.*1148. *ſub. n.*4. Ac præſertim quia forma iſta fuit per Concilium inducta in reformatione ad vtilitatem Eccleſiarum, animarumque. Eccleſiarum autem atque animarum intereſt plures oppoſitores concurrere, omneſque examinari. Forma itaq; inducta eſt præciſè. Gloſ. *in Clem.* 1. *v. Inhibentes de iurep.* maximè quod in hoc caſu forma eſt data a lege, contra quam factum non valet. Anchar. *conſ.*36. *n.*1. *in fine.*

37 Hinc liquet hallucinari grauiter illos, quorum placitum eſt, quod tota diſpoſitio & forma inducta à S. Concil. conſiſtat in præambulis concurſus, vel illum ſubſequentibus, dicuntq; hæc omnia eſſe de iuſtitia, & ſolum actum ipſum concurſus eſſe de forma ſubſtantiali. Sed cum iſte actus ab ijs non exprimatur, profectò conuincitur eũ eſſe actũ faciendi periculum oppoſitorum quoad ſcientiã, vitam, mores, ac prudentiã, qui actus nil aliud eſt quàm examen omnium concurrentiũ, ac proinde eſt de forma ſubſtantiali.

38 Ita quoq; reiecta hac diſtinctione de præambulis, & ſubſequentibus, ceſſat etiam Deciſio Nicien deducta, vt ſcilicet electio dignioris vti de ſubſequentibus concurſũ non ſit de forma, nec annullet concurſum. Cæterùm hæc deciſio non debet admitti vti vera, ſed reijci vti periculoſa. Nã ad fœdum ignorantiæ barathrum ſolicitat improuidos cõcurrentes. Ægydius quippe, Seraphinus, & Rota in ea allegati non agunt de hac materia, ſed ſolum inquiunt, quod non conſtat de non iure quandiu poteſt de iure doceri. Gonzalez verò perperam in eadem adducitur. Nam *gloſ.*4. *n.*139. non figit pedem, ſed vlterius proſequitur, ſuamque mentem ſatis explicat dum *n.*141. ait, quod ſi Epiſcopus poſſet pro ſua voluntate & arbitrio ad libitum ſuum eligere, facillimè dicta Conſtitutio Pij V. eluderetur. Item diſertè *n.*142. addit, quod verbum iudicauerit appoſitum in S. Concilio non denotat meram voluntatem, ſed arbitrium boni viri. Et rurſus *n.*143. quoad procedit quatenus Epiſcopus rectè iudicauerit. Tum *n.*136. expreſsè firmat, quod collatio non tenet, & prouiſio Apoſtolica eſt ſubreptitia & nulla, ſi Epiſcopus non elegerit digniorem. Tandem luculenter *n.*137. & *ſeq.* quod electio dignioris ſit de forma irritatiua & annullatiua concurſus, & prouiſio facta, omiſſo digniore, nullum tribuit ius prouiſo.

Quin etiam coram Greg. XV. *dec.*11. *n.*8. fuit reſolutum 39
quod hæc opinio, quam ſequitur deciſio Narnien non eſt opinio Rotæ, ſed aliquorum, & contrarium, nempè quod in foro exteriori debet eligi magis dignus in electione Eccleſiarum Parochialium, alias electio & collatio eſt nulla, tenuit Rot. *in Tuden Parochialis* 28. Aprilis 1623. coram Card. Sacrato, & *in Ripana Parochialis* 1. Iunij 1609. corã Ottembergo, quas allegat Beltram. *in addit. ad d. dec.* Gregorij, vbi rectè aduertit minimè mirum eſſe ſi non fuit firmatum in ea deciſione ſimpliciter ſufficicere quod eligatur idoneus & dignus, omiſſo etiam magis idoneo & digniore, ſed tantum fuit ibi dictum fuiſſe opinionem nonnullorum ex Dominis, quod ipſe credit periculoſum, quia obſtat Conſtitutio Pij V. Quod autem prouiſio in concurſu Parochialium facta digno, omiſſo digniore, ſit nulla, vti non ſeruata forma Concilij & Conſtitutionis Pij V. ob decretum irritans in eis appoſitum tenent expreſsè Azeued. *conſ.*9. *n.*30. ac latè Garz. *de benef. p.*9. *cap.*2. §.2. *n.* 229. *cum ſeqq.* & Barboſ. ex aduerſo allegatus *de offic. & poteſt. Paroch. c.*2. *n.*95. & nos alibi.

Minus obſtat, quod concurrentes poſſunt renunciare 40
examini, atq; adeò non eſt de forma quod omnes examinentur. Quia id verum eſt, ſi nolint concurrere & obtinere Eccleſiam. Tunc enim ceſſat totus concurſus ac proinde eius forma. Secus verò eſt in concurrentibus & volentibus concurrere ac per viam concurſus conſequi Parochialem. In hoc enim caſu ſicuti non poſſunt renunciare concurſui, ita nec eius requiſitis, nempè edicto, examini, examinatoribus ſynodalibus. Quia hæc forma fuit inducta in fauorem Eccleſiarum, non in fauorem concurrentium, reſpicitq; fauorem publicum, non priuatum, vt prudenter Barboſ. *d. c.*2. *n.*95. Fauori enim publico nemo poteſt renunciare; ſed debetur ei obſeruantia quoad omnes, quia Concilium indiſcriminatim loquitur de omnibus, & propterea omnes amplectitur. Ric. *dec.*31. *n.*9. & 13. *p.*4. Nec poteſt aſſignari ratio, cur magis vnus, quàm alius debeat examinari, & cur magis in vno, quàm in alio debeat, vel poſſit remitti. Quare, quod ſit præciſè in omnibus ſeruanda afferit Barboſ. *d. cap.*2. *n.*69. & *ſeqq.*

Ea verò, quæ dicuntur de forma præciſa ſatis ſuperque 41
reiecta ſunt ex dictis, quæ comprobantur ex eo, quod Conſtitutio Pij V. præciſè voluit, quod forma data à Concilio ſeruaretur, quodque ſi quid contra, vel præter illam fieret, prouiſio eſſet nulla, nullumque ius tribueret prouiſo, & Parochialis, vt prius, vacaret, cuius collatio ad Sedem Apoſtolicam duntaxat ſpectaret. Certum enim eſt, quod vbi lex procedit annullando geſta præter, vel contra formam, talis forma eſt ſubſtantialis, non accidentalis. Et quamuis Conſtitutio non referat expreſsè illa verba *Omnes deſcripti examinentur*, tamen ſufficit, quod ea referat Concilium. Quia relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus.

Pariter nec obſtat, quod omiſſus non eſt admittendus. 42
Quia id videndum eſt in examine de vita & moribus, ac donec non conſtet illum non eſſe admittendum, non debet omitti; cùm de iure omnes Clerici non prohibiti ſunt admittendi. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc. cap.*50. §.6. Eo vel maximè, quia Concilium ad effectum examinis exigit ſolam deſcriptionem oppoſitorum, & præcipit illos omnes examinari.

Quod autem non admiſſus poſſit appellare nos vltro 43
concedimus, addimuſque, quod poſſit etiam dicere de nullitate. Nam Conſtitutio Pij Quinti duplex remedium comparauit. Alterum appellationis. Alterum nulli-

nullitatis prouiſionis. Acquieſcente igitur non examinato, vel non proſequente appellationem eo qui comparuit, voluitque examinari, & appellauit, licet ceſſet remedium appellationis, non ceſſat remedium nullitatis prouiſionis, vt Papa, etiam non proſequente appellationem non examinato, non prouideat Eccleſiæ iuxta dictam Conſtitutionem. *Cap. Cum veniſſent verſ. Sed in hoc caſu de inſtit.*

44 Ita etiam non obſtat, quod nullitas collationis ob non examinatum Oppoſitorem debeat intelligi ipſo volente. Quia id procederet ſi nullitas fuiſſet inducta ad fauorem illius. Et in his terminis loquuntur adducti pro contraria ſententia.

45 Sicuti neque obſtat, quod decretum irritans ad fauorem vnius non operatur ad fauorem alterius. Quia in hoc caſu fuit inductum ad fauorem Eccleſiarum & animarum, & ſic ad fauorem publicum, vt diximus. Et propterea operatur ad fauorem omnium, quibus Papa voluit conferre Eccleſias, hoc pacto vacantes.

46 Denique non obſtat, quod reiectus pateretur duplex grauamen. Alterum reiectionis. Alterum impetrationis ipſius, qui Parochialem impetraſſet à Papa. Quia reiectus habet beneficium Conſtitutionis, vt proſequatur appellationem, & impetret gratiam à Papa de Parochiali vti vacante, vt prius ante concurſum: atque adeò non grauatur, ſed potius releuatur ex nullitate prouiſionis, ex eo quod non fuit examinatus, aut aliàs non fuit ſeruata forma Concilij.

47 Deciſioni Rotali coram Panzirolo nos opponimus reſolutiones S. Congregationis Concilij, quæ cùm alias frequenter, tùm diſertiſſimè in d. Taraconen die 2. Decembris 1634. cenſuit, ac declarauit, vtraque parte informante, in concurſu, in quo fuit omiſſus vnus ex oppoſitoribus deſcriptus, non fuiſſe ſeruatam formam à S. Concilio præſcriptam. Et in eadem Taraconen 12. Maij 1635. cùm dubitaretur, an concurſus eſſet nullus, in quo non fuit examinatus vnus ex deſcriptis, qui in tempore comparuit. S. Congregatio reſpondit: *eſſe nullum.*

48 Rurſus eadem S. Congregatio cenſuit beneficia curata Patronatus Eccleſiaſtici eſſe conferenda prænio concurſu, ad eumque omnes, qui deſcribuntur eſſe admittendos, tametſi à patronis non fuerint nominati. Ideoque appellationem præſentatorum ab ipſis patronis Eccleſiaſticis prætendentium alios ad concurſum admitti non debere, concurſum, dummodò aliàs legitimè conſtitutus, & habitus fuerit, impedire non potuiſſe.

49 Epiſcopus, vacante Parochiali, propoſuit Edicta ex hoc *cap. 18. ſeſſ. 24. de refor.* & intra decem dies quatuor comparuerunt, qui adſcripti fuerunt iuxta formam Concilij. Sed in die pro concurſu, & examine deputato duo tantum ex ipſis quatuor comparuerunt, qui examini ſe ſubiecerunt, & idonei reperti ſunt. Dubitatum itaque fuit, an examen præfatum ſubſiſteret, ex quo duo alij adſcripti non fuerunt examinati, cùm Concilium præcipiat, quod omnes adſcripti examinentur?

50 S. Congregatio cenſuit, examen illud validè ſubſiſtere. Quia verba Concilij intelliguntur quatenus veniant ad examen. Aliàs in poteſtate vnius eſſet nolle venire, impedireque, ne vltra procederetur. Quod dici non debet.

51 In vna Perufina. Si peracto examine veniat alius, & petat ad examen admitti, non debet audiri. Et idem iudicandum eſt, ſi compareat elapſo termino Edicti. Septemb. 1587.

52 Et in terminis fortioribus ita 6. Martij 1592. in vna Firmana Parochialis fuit reſolutum. Non obſtante quod quidam N. comparuerit in loco examinis poſt decem dies præfixos in Edicto, ſtante legitimo impedimento abſentiæ, ex quo tempore vacationis Eccleſiæ morabatur in Romana Curia, & ſtatim habita notitia profectus fuerit, eſſet admittendus ad concurſum ex communi Doctorum concluſione, quod comparens poſt terminum, etiam peremptorium, eſt admittendus, quando res eſt integra, & adeſt iuſta cauſa excuſationis.

53 Quod cum agatur de interpretatione S. Concilij Tridentini, eius planè S. Congregationis declarationibus ſtandum eſt, non verò S. Rotæ deciſionibus.

CONSVLTATIO II.

PRo bono regimine Metropolitanæ Audientiæ cum ſuis Suffraganeis multa dubia ſolent emergere inter quæ illud in primis. Cum ab indebita carceratione appellari contingat, & per Curiam Metropolitanam, viſis actis, cauſaque cognita dictum fuerit, illatum fuiſſe grauamen, & propterea prouiſum, quod præſtita cautione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, vel de ſe repræſentando intus carceres Metropolitanæ Audientiæ, excarceretur, *an ab huiuſmodi prouiſione, ſeu decreto tam in cauſis ciuilibus, quàm criminalibus indiſtinctè detur appellatio, etiam ſuſpenſiua?* 1

Et negatiuè videtur reſoluendum quoad effectum ſuſpenſiuum. Nam, etſi aliàs in declarationibus emanatis à S. Congregatione, approbante Clemente VIII. adductis per Quarantam *in Sum. Bullar. v. Archiepiſcopi authoritas n.20.* apparere videatur reſolutio huius dubij, illa tamen non applicatur huic caſui. Quia ibi habetur, quod ſi à Iudicis ad quem decreto, vim definitiuæ habente, appellatum fuerit, tunc per appellationem ſuſpendi pronunciatum, donec, &c. Nos verò in dubio noſtro verſamur in decreto, vim quidem definitiuę habente, ſed comperto ex actis grauamine indebitæ carcerationis, quod tunc Metropolitanus poſſit per decretū prouiſionale mādare, vt præſtita cautione, de qua in dicto dubio, excarceretur. Et in hoc caſu nō eſſet retardanda executio huiuſmodi decreti. Quia aliàs reus marceſceret in carceribus. 2

Idque magis ſuadetur, quia à decreto de carcerando, non datur appellatio ex Claro *in prax. crim. q.46. n.2.* & Guidop. *dec.232.* ita nec à decreto de excarcerando cum contrariorum eadem ſit diſciplina. *l. Etſi contra in fin. ff. de vulg.* Eo fortius, quia dubium non loquitur de excarceratione ſimpliciter, ſed præſtita cautione. 3

Et hoc videtur abſque difficultate procedere in delictis, quibus pœna pecuniaria tantum eſſet imponenda. Tunc enim reum eſſe ſub fideiuſſoribus relaxandum habetur tum de iure ciuili *l. Diuus, ff. de Cuſtod. reor.* tum etiam de iure Canonico *cap. Si Clericos de ſent. excom. lib.6.* vbi Gloſſa dixit, procedere tam quoad Clericos, quàm quoad laicos. 4

Immò & generaliter in omnibus delictis per appellationem non poteſt ſuſpendi pronunciatum de excarcerando, vbi carceratio non proceſſerit, non præcedentibus legitimis indicijs. Tunc enim ſaltem reus debet ſub dicta fideiuſſione excarcerari ex eodem Claro *d.q.46.* ſtatuitq; Menoch. *de arb. caſ.303.* Atque ex his videtur etiam pendere reſolutio alterius dubij, ſcilicet poſſe reum ſub dicta fideiuſſione transferri ad carceres Iudicis ad quem, vt valeat ipſum interrogare, & aliàs prout iuſtitia ſuadebit, & ordo dictauerit rationis. Eſt etiam huius loci. 5

CONSVLTATIO III.

An detur appellatio à denegatione licentiæ laborandi feſtis diebus?

AFfirmatiuè reſpōdeo, ſuppoſita tamen legitima cauſa laborādi. Quia appellatio datur à quocumq; grauamine, etiam extraiudicialiter illato, vt probat Rot. *dec. 522. n.4. p.2. recent.* An verò appellatio ſit admittenda, nec ne, cognito ſpectat ad Iudicem, ad quem. Quarant. *in ſum. Bullar. 2. Archiepiſcopi authoritas, verſ. Item debet citari,* & *ibid.* Addit. *lit. K. verſ. In quibus.* Prout etiam, cognita neceſſitate per Metropolitanum, ſi iudicauerit eſſe locum dictæ licentiæ, illam non impediri per appellationem, cùm agatur de re neceſſaria, quæ dilationem non admittit, deſumitur ex *cap. licet, & cap. fin. extra de feriјs.* 1

CONSVLTATIO IV.

AN quando non poteſt formari proceſſus pro declaratione nullitatis profeſſionis iuxta formam decreti S. Concilij Tridentini Seſſ.25. cap.19. de Regular. *propter temporis, quod excurrit diuturnitatem, poſſit, ac debeat diſpenſari ſuper dicto decreto, & cauſa committi Eminentiſſimo Vrbis Vicario, ac P. Generali Religionis pro dicta declaratione?* 1

2 Affirmo. Primò, quia diſpenſationis difficillimæ, in iure ſcilicet diuino, vt in votis, & iuramentis, maxima difficultas implendi votum eſt cauſa ſufficiens, quod probatur ex vſu Eccleſiæ, quæ ſic proſpicit filiorum infirmitatibus, & eſt communis omnium Doctorum, vt teſtatur Sanchez *lib.8.de matr. diſp.20.n.18.* Si autem maxima difficultas eſt cauſa ſufficiens diſpenſandi, potiori iure impotentia, vel, vt aiunt, impoſſibilitas. Diuina enim præcepta impoſſibilia non ſunt. Concil. Trident. *ſeſſ.6. cap.11.* Innocentius X. & Alexander VII. in damnatione primæ propoſitionis ex quinque damnatis: multò minus præcepta Eccleſiæ, ſeu legis poſitiuæ humanæ; immo longè faciliùs ſuper lege humana diſpenſatur, & minor adhuc cauſa requiritur. Nauar. *in ſum. cap.12.n.57.* Sanch. *d. lib.8. diſp.18. n.4.* Quod etiam ex vſu Eccleſiæ colligitur, quæ diſpenſat in ſuis præceptis ieiunij, audiendi ſacrum, recitandi officium, etiamſi non maxima difficultas, ſed mediocris tantum interueniat. Cùm autem agatur in præſenti de lege humana, nimirum de prædicto Tridentini decreto, nec tantum mediocris, aut etiam maxima difficultas intercedat dictum decretum ſeruandi, ſed mera impoſſibilitas, eaque non tantum moralis, ſed etiam phyſica, non ſufficiens modo diſpenſationis, verùm etiam neceſſaria cauſa cenſenda eſt.

3 Secundò, quia præfatum Tridentini decretum ex duabus partibus conſtat. Prima eſt, vt elapſo quinquenio nulliter profeſſus non admittatur ad declarationem prædictæ nullitatis. Altera eſt, vt ab Ordinario, & ſuperiore loci, in quo emiſſa eſt profeſſio, cauſa iudicetur. Quod ſpectat ad primam decreti partem perſpicuum eſt ex ipſo vſu ſæpè, ac ſæpiùs ab Eccleſia ſuper illa diſpenſari, quando iuſta & probabilis cauſa mouet ad diſpenſandum, quando ſcilicet profeſſus reclamare non potuit; ſed eadem ratio æquè militat pro altera decreti parte, quando nimirum obſeruari non poteſt, vt in hoc caſu.

4 Tertiò, & præcipuè id verum eſt cùm cauſa iam affecta fuerit Sedi Apoſtolicæ ex reſcripto Pontificis, ex quo nulla iniuria fit Ordinario. Hoc autem colligitur ex doctrina fusè tradita à D. Fagnano *in cap. Verum de for. comp. à n.25. ad 28.* vbi multos citat, & expreſſa iura adducit, ac teſtatur ita reſolutum fuiſſe in S. Congregatione à Sanctiſſimo ſpecialiter deputata die 14. Martij anni 1650. Vberiùs adhuc hanc doctrinam tradit idem Fagnan. *in cap. licet eod. tit. à n.21. ad finem*, vbi etiam multa iura & Doctores refert, nempe Roma, inquit, eſt patria communis, & Papa communis ſuperior, & verus Ordinarius, & maximè ſi partes præſentes ſint, & altera ſaltem inſtet apud Sanctiſſimum, vt per textum *in l. Roma, ff. ad municip.* concludit Rot. *deciſ.19. & 21. de appellat.* Nec diſpoſitio huius decretalis ſublata eſt per decretum Tridentini *ſeſſ.24. cap.20.* vt plenè docet idem D. Fagnan. à *n.24.* & teſtatur de mente S. Congregationis *n.23.* Præſertim ſi ex ſpeciali mandato Papæ committatur cauſa. Rot. *deciſ. 169. apud Fagnan. n.36.* Item ſi vtraque pars conſentiat. Biſignet. *dec.18.* Immò ſufficit tacitus conſenſus. Rot. *dec.245. apud Fagnan. n.37.* vbi recenſet rationes ob quas cauſæ ad Sedem Apoſtolicam deuoluuntur, quibus accedit illa quæ maximè locum habet in præſenti, quia ſcilicet ab Ordinario loci proceſſus formari non poteſt.

5 Quartò, quia maximum damnum, præſertim ſpirituale, quod inde diſpenſandus pateretur, ſufficientem præbet diſpenſationis cauſam, vt colligitur ex D. Thom. *2.2.q. 97. ar.4.* Gallieg. *de cognat. ſpirit. cap.22.n.7.* & vt prudenter obſeruat Caſtropal. *p.1. tract.3. diſp.6. pun.8. n.7.* licet regula certa definiri non poſſit pro ſtatuenda ſufficienti diſpenſationis cauſa, ſed hoc ex prudentum iudicio pendeat, attendi tamen debet neceſſitas, & vtilitas ſupplicantis. Et licet diſpenſatio cedere debeat in bonum publicum, vt tradunt Panorm. *in cap. de multa de præb. n.9.* Sot. *de iuſt.* non eſt tamen neceſſe, vt cauſa ob quam conceditur diſpenſatio immediatè, & directè bonum commune reſpiciat, ſed mediatè, & indirectè, quatenus bonum particularium ad bonum totius communitatis refertur, nempè Legiſlatori etiam competit ſingulorum neceſſitatibus ſubuenire; quia bonum commune id poſtulat. Sanch. *d. lib.8. diſp.19. initio*, Salas *de legib. diſp.20. ſect.8. n.75.* Baſil. Pontius *lib.8.* de *matr. cap.14. n.12.* & colligitur ex doctrina *cap. Requiritis 1.q.7. cap. Neceſſe eſt 29. d. cap. Ipſa pietas 23.q.4. cap. fraternitas 34. d.* & Tridentini *ſeſſ.24. cap.18. de refor.* Immò Sanchez pro hac ſententia adducit S. Thomam, & Sotum, addo perpetuum vſum Eccleſiæ in diſpenſationibus matrimonialibus.

Atque hæc præſertim locum habent, ſi nulliter profeſſus ex reſcripto Sanctiſſimi in Congregatione S. Officij ſuæ conſcientiæ relictus fuerit, ac proinde tutus in conſcientia viuere poterit. Inde enim omninò ſequitur illum eſſe in poſſeſſione, vt aiunt, nullitatis ſuæ profeſſionis, ac proinde ſumus in caſu ab ijs diuerſo, qui vt plurimum contingunt, & in quibus cum ſtet poſſeſſio penes Religionem, & profeſſionem validam, hæc valida præſumitur; donec claris, & indubitatis teſtimonijs authenticè probetur, ac deinde declaretur inualida: non poteſt autem exturbari ex dicta poſſeſſione, niſi allegata in contrarium probatione ſecundum omnia iura. 6

Non obſtat primò, ſi dimiſſo habitu, aufugerit. Quia cùm aliter reclamare non poſſet propter rigorem, & authoritatem parentum, vel huiuſmodi alia, & pluries reclamare fruſtra tentaſſet, nec alia via pateret, dimiſit quidem habitum, non tamen auſu temerario, quod à Tridentino tantum prohibetur. Nauar. *comm.4. de Regular. num. vlt.* Azor. *lib.12. inſtit. cap.4. q. vlt.* Sanch. *lib. de matr. diſp.37. n.3.* Sanctarel. *var. reſol. q.48. num.2.* Et in omnem euentum poteſt cauſa committi, reaſſumpto habitu. 7

Non obſtat ſecundò, præſumi ex Tridentino ratificatam eſſe profeſſionem per illud quinquennium, & ita præſcribi, vt profeſſus inualidè reſilire vltra non poſſit. Quia illa præſumptio, & præſcriptio fundatur in poſſeſſione pacifica quinquennali, reali ſcilicet, cum tamen hæc per tres, aut quatuor menſes tantum durauerit, ac proinde ad legitimam præſcriptionem non ſufficiat, vt perſpicuum eſt. 8

Non obſtat tertiò, quod in re profeſſionis ſtari non debet iuramento profeſſi iuxta communem Authorum ſententiam, & tradunt omnes ij, qui ſcribunt non eſſe fidem adhibendam profeſſo aſſerenti ſe fictè emiſiſſe profeſſionem. Turrian. *lib. de vot. mon. fol.32.* Caiet. *2.2. q.88. art.1.* Valent. *2.2. diſp.6. q.6. pun.1.* Aragon. *2.2.q. etiam 88. art.1.* Palac. *in 4.d.38. diſp.1. concl.3.* Sot. *lib.7. de iuſt. q.1. art.2.* Angles *in floriб. p.2. de vot. q. vn. ar. 1. diffic.4.* Nauarr. *in ſum. cap.11. n.27.* Primò, quia hoc tantum locum habet, quando poſſeſſio omnino eſt penes Religionem. Nam vt etiam in alijs cauſis fieri videmus nunquam vi ſolius iuramenti vnius partis exturbatur alia pars ſua poſſeſſione: at in noſtro caſu poſſeſſio nullitatis profeſſionis eſt penes nulliter profeſſum vi reſcripti Apoſtolici. Secundò, quando ſunt aliæ præſumptiones potentiſſimæ, adminicula, & coniecturæ, quæ nulliter profeſſo fauent, multi Authores, ijque grauiſſimi docent ſtari poſſe iuramento illius. Ita limitant ſuam doctrinam Angles, Caietanus, & Nauarrus, ac tenent Bart. *in l. Inter omnes*, §. *Rectè de furt.* Marſil. *conſ.7. n.7. & conſ.9. n.36.* Menoch. *de arbitr. caſ.231. n.6. & de recup. Remed.16. n.36.* Odd. *de reſtit. in integr. p.1. q.38. art.7. n.60.* 9

Non obſtat quartò, quod omnia iura faueant validitati Religionis ex Nauar. *conſ.13. de regul.* vbi allegat *l. ſunt perſonæ, ff. de relig. & ſumpt. fun.* in qua dicitur: *ſumma eſt ratio, quæ pro Religione facit*. Quia id verum eſt, quando forus externus non innititur falſæ præſumptioni, nec conſtat de contraria voluntate, vt ſentiunt Sot. *lib.4. de iuſt. q.5. art.3.* Couar. *in cap. cum eſſes de teſtam. n.7.* Ledeſm. *2.2.q.10. art.1. dub.12.* In dubio autem recurrendum eſt ad coniecturas, & præſumptiones, vt tradunt Maſcard. *de probat. concl.94. n.4.* Menoch. *de arb. caſ.361. n.1.* Mant. *vol. conſ.24. n.4.* Socin. *vol.1. conſ.28. nu.14.* Mandoſ. *in reg. Cancel. reg.5. op.4. n.7.* At in hoc caſu rationes in contrarium vrgent. Cùm enim, iuribus non obſtantibus, modo nulliter profeſſus ante quinquennium reclamarit iuxta formam à Tridentino præſcriptam, & vim ac metum probauerit, profeſſio nulla declaretur, ita prorſus quando illa forma ſeruari non poterit, iura non obſunt, ſi ſufficientes rationes adducantur, iura enim iuſtitiam non euertunt, ſed indemnem ſeruant. 10

Non obſtat quintò, quòd non adſit certitudo cauſæ ſufficientis ad diſpenſandum. Quia profectò ſatis eſt, ſi pruden-

prudentis etiam dubitantis arbitrio relinquatur, quod in hoc dubio ad mitiorem partem inclinandum ſit; alioquin cum rarò conſtet certò de cauſæ ſufficientia, diſpenſandi poteſtas inutilis eſſet. Sanch. *d. lib.*8. *diſp.*20. *n.*10. Sylueſt. *v. diſpenſatio* q.14. *n.*20. Palud. *in* 4. *diſt.*38. *diſp.*3. & multi alij.

12 Non obſtat denique ſextò ex D. Thoma 2. 2. *q.* 97. *art.* 4. & Soto *lib.*1. *q.* 7. *ar.*3. *de iuſt.* infidelem fore diſpenſatorem, niſi propter bonum commune diſpenſet. Nam ita intelligi debent, vt iam dictum eſt ſupra, vt omnis diſpenſatio, ſaltem indirectè, ac mediatè ad bonum commune ſpectet. Ita Sanch. *diſp.* 19. *n.* 1. alijque adducti.

CONSVLTATIO V.

1 *AN Regulares renunciantes ſententiæ Rotali, & exequutorialibus relaxatis pro obſeruatione ſuorum priuilegiorum, nempè diſtantiæ cannarum inter alias Eccleſias ædificandas, ac ſimilium, incurrant aliquam pœnam canonicam, præſertim ſi id faciant timore maioris mali?*

2 Videtur nullam pœnam incurrere. Etenim Extrauagans *Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* non procedit in renunciatione eiuſmodi priuilegiorum, vt latè, ac benè firmat Pellicion. *illuſtr. quæſt. lib.*1. *q.* 41. *cap.*29. Ea ratione, quia per hanc renunciationem res reuertitur ad ſui naturam, & ad ius commune, ideòque poteſt fieri conuentio ſuper hoc ſine authoritate Superioris. Adducit in hanc rem multos, ac nominatim Abb. *in cap. Veniens n.*22. & ibi Add. *de præſcript.* Felin. *in cap. Cum omnes n.*8. *de conſtit.* qui plura exempla congerit, Gomez *ad regul. de iur. quæſit. q.* 16. *n.* 3. Gonzal. *gloſ.* 7. *num.* 14. Mouentur ex textu *in cap.*1. *de priuil. in* 6. vbi rectè notant Gemin. *n.*6. & Franch. *n.*3.

3 Non obſtat, quod appellatione bonorum in dicta Extrauaganti veniant iura. Quia procedit in iuribus ad res concernentibus, non in iſtiuſmodi priuilegijs, quibus renunciando res reuertitur ad ius commune, & non ſequitur diſtractio bonorum in patrimonio ordinato ad alimoniam Clericorum, de quo dicta Extrauagans loquitur.

4 Idque potiſſimùm procedit, ſi Regulares coacti fuerint ad ita agendum propter timorem maioris mali euitandi. Renuncians enim priuilegio facit dumtaxat actum nullum, ſed nullo iure cauetur, quod poſſit puniri. Immò contrarium probat textus *in cap. Cum tempore de arbitr.* vbi Pontifex declarat nullam renunciationem priuilegij factam ab Abbate, ſed nec eum punit, nec etiam redarguit. Signum euidens, quod puniendus non erat. Et ex tertia collectione decretalium Antonij Auguſtini patet illum textum emanaſſe ex quo Monachi renunciauerant propter metum incuſſum ab Epiſcopo.

5 Quod autem ſit nulla renunciatio propter metum, non poteſt in dubium reuocari. Tradunt id in terminis Canoniſtæ *in cap. ſi de terra* 6. *de priuil. vbi Hoſtien. n.* 3. Butr. *n.*6. Io. Andr. *n.* 1. Dec. *num.*30. vbi de communi, & proſequitur Menoch. *lib.* 6. *præſumpt.* 41. *n.* 14. & 15. Auendan. *de met. lib.*2. *cap.*37. *n.*56. *poſt medium*.

6 Simile videmus in renunciatione beneficij facta per metum, quæ eſt nulla ipſo iure, vt ſunt textus clari *in cap.* 1. *& duobus ſequentibus de his, quæ vi, metuque cauſ.* traduntque Calderin. *conſ.* 1. *de renunc.* Dec. *conſ.*219. & Ruin. *conſ.*121. *lib.*4. ac reſoluit Rot. *in Vercellen. Præpoſituræ* 11. *Decembris* 1647. & 5. *Iunij* 1649. coram Bichio. Nam quæ fiunt ex metu ſunt contra inclinationem elicitam voluntatis, & proinde ex hoc capite habent rationem inuoluntarij.

7 Et in terminis renunciationis factæ poſt expeditas literas exequutoriales per metum illatum à Rege, quod pars admittatur ad proſecutionem, ac ſi non fuiſſet facta renunciatio teſtatur fuiſſe ſeruatum Papaz. *in addit. ad dictam deciſ.* 5. *de renunciat. in nou.* Quia qui metum iniuſtè incuſſit, iniuriam alteri intulit: vnde tenetur illud in priorem ſtatum reſtituere, & alter ius habet exigendi hanc reſtitutionem, vt elicio ex *cap.*2. & 4. *de his, quæ vi.*

8 Nec poſſunt hanc nullitatem euitare illi, in quorum fauorem renunciatum eſt prætextu, quod metum ipſi non intulerint. Quia ſufficit illatum eſſe à Principe, vt eis lucrum afferret, vt in terminis reſpondet Dec. *d. conſ.* 219. *n.*4. Pariſ. *d. q.* 1. *n.*199. & *ſeq.* ac Rot. *in alleg. Vercellen. Præpoſituræ*.

9 Atque ex his non videntur moleſtandi Regulares, ex quo timentes tumultum fieri in populo renunciant ſuo priuilegio, ne ædificetur Eccleſia intra certum cannarum numerum, & exequutorialibus pro obſeruatione expeditis. Vt enim malum hoc magnum euitetur, faciunt minus renunciando nulliter. Pro bono enim pacis, & tumultus euitandi receditur à regulis iuris, licetque renunciare, quæ aliàs non liceret. Pariſ. *loco alleg. lib.*5. *q.*3. *n.*165. & *ſeq.* vbi plura.

10 [Verùm his non obſtantibus cenſeo non eſſe validam renunciationem illorum priuilegiorum, per quæ res non reuertitur ad ſui naturam, neque ad ius commune, ſed fit contra eius naturam, & contra ius commune, vt eſt priuilegium de dicta diſtantia, ſecus autem de alijs priuilegijs. Et enim de iure communi non poteſt noua Eccleſia erigi in loco, vbi iam fundatis afferat præiudicium, *c. quæcunque, & can. Eccleſiæ* 17. *q.* 1. *& cap. cum dicant de Eccleſ. ædif.* Doctores communiter apud Lezan. *in mari magno Carmel. n.*434. Quod etiam fuit innouatum ab Vrbano VIII. in ſua Conſtitutione Romanus Pontifex 28. Auguſti 1624. Et eſt ſecundum rei naturam, quia Eccleſia, quæ debet eſſe exemplar charitatis non debet alteri præiudicium afferre. Priuilegium autem de diſtantia Eccleſiæ erigendæ eſt declaratiuum iuris communis. Nam præfigit hanc diſtantiam ad tollendum præiudicium, quod afferretur, & quod à iure communi decernitur cauendum, & perinde potius ſit declaratio iuris communis, quam priuilegium, & inſit iuri declarato, *l. Aſſe toto ff. de hæred. inſtit. & l. vnum de familia* §. *ſi de falcidia ff. de leg.*2. & *Clem.* 1. *de iurep.* & notant omnes cum Gloſ. *in cap. Cum te de vſur. & in cap. per ſuas v. nouo de donat.* Atque adeo habetur pro iure communi. Et ideò renunciatio illius contineret aliquid contra ius commune, & per ipſum res non reuerteretur ad ſui naturam, ſed reduceretur ad contrarium ſtatum.

11 Præterea quando ius proprium ita eſt implicatum cum alieno, vt renunciatio ipſius cedat in præiudicium tertij, non tenet, vt tradunt Doctores cum Rota *dec.* 32. *n.*8. *p.*2. *diu.* & *dec.* 273. *n.* 3. *p.* 4. *rec.* ne decidit textus *in cap. Cum tempore de arb.* Ideòque non valet renunciatio priuilegij, quod concernit vtilitatem publicam. Quia, licet contineat priuatum commodum alicuius, intereſt tamen omnium, quod in priuatis quoque ſeruetur. Ea enim, quæ conſtituta ſunt in fauorem Eccleſiæ, Communitatis, & publicæ vtilitatis non ſunt ſub diſpoſitione priuatarum perſonarum, & ideò deficit in ipſis poteſtas, quæ requiritur, vt teneat renunciatio priuilegij iuxta *cap. Cum ſuper de offic. deleg.* Quare cùm priuilegium diſtantiæ cannarum ſit ob publicam vtilitatem, & in fauorem Eccleſiæ, ne ſcilicet vna Eccleſia à noua Eccleſia erecta præiudicium patiatur, & vt eius miniſtri commodè, & cum decore ſubſtentari poſſint, vt conſtat ex dicta Conſtitutione Vrbani, non poterit valide ipſi renunciari, tamquam habenti implicatum ius tertij, & publicam vtilitatem.

Vnde renuncians huic priuilegio, aut alij priuilegio Eccleſiæ, aut cui ſit immiſtum ius Superioris, poteſt puniri, vt in ſpecie notat Donat. *in prax. rer. Regul. p.* 1. *tr.*12. *q.*4. *n.*7. Quia licet poſſit quiſque renunciare proprio iuri, ac priuilegio iuxta *cap. de terra de priuil.* Quando tamen implicat ius Eccleſiæ, aut ſuperioris non poteſt ipſi renunciari iuxta *d. cap. Cum tempore de arb.* & tradunt Abbas, Innocentius, & alij apud Suar. *tom.*1. *de relig. tr.*2. *lib.*1. *cap.*20. *n.*3. Quare cùm renuncians huiuſmodi priuilegijs faciat contra prohibitionem, meretur puniri.

Non obſtant, quæ in contrarium adduxi. Nam Abbas ille, de quo in *d. cap. cum tempore* non renunciauerat alicui priuilegio, ſed tantum compromiſerat differentias in Arbitrum, qui cum pronunciaſſet, quod renunciaret priuilegijs libertatis, & exemptionis, Abbas noluit ſtare arbitrio, ſed recurrit ad Apoſtolicam Sedem, & Pontifex approbauit arbitrium pro parte, & pro parte reprobauit, quatenus ſcilicet continebat renunciationem priuilegiorum. Et licet actus ſit nullus, adhuc tamen

men eſt perhibitus; ac proinde violat ius prohibens. Porrò actus nulli ſolent puniri, vt conſtat in alienatione rerum Eccleſiæ abſque conſenſu Apoſtolico, quæ eſt nulla, & tamen ipſi imponuntur pœnæ in Paulina *Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* contentæ.]

CONSVLTATIO VI.

1 IN quadam Eccleſia ad præſcriptum S. Concilij Tridentini *ſeſſ.24.cap.12.de ref.* extant plures dignitates, ac præbendæ Sacerdotales, Diaconales, Subdiaconales inter ſe diſtinctæ hunc in modum. Archipresbyteratus dignitas prima Sacerdotalis. Præpoſitura dignitas ſecunda Sacerdotalis. Archidiaconatus dignitas tertia Diaconalis. Primiceriatus dignitas quarta Sacerdotalis. Quoniam autem Archidiaconus in præſens eſt etiam Sacerdos, & in eiuſdem Eccleſiæ ſtatuto, iuramento firmato, diſponitur, quod functiones Pontificales in Veſperis, & Miſſa magna aliquarum feſtiuitatum exerceantur per Capitulares habentes dignitates, & præbendas Sacerdotales, ideò quæritur. *An ſpectet ad Archidiaconum, qui eſt tertia dignitas Diaconalis huiuſmodi munia exercere in abſentia primæ, & ſecundæ dignitatis, an verò ad Primicerium, qui eſt quarta dignitas Sacerdotalis?*

2 Spectare ad Archidiaconum ex regula illa, quod in functionibus Eccleſiaſticis inter dignitates, & inter Canonicos proceditur gradatim, vt nimirum, prima impedita, ſuccedat ſequens, adeo quod in præiudicium ſequentis, nec poſſint alij deputari pro libidine illius ad quem deputatio ſpectat, ne aliàs prærogatiuæ confundantur, firmat Barboſ. *de iur. Eccl. lib.1.cap.25.n.11. & de Can.cap.5.n.47.* Quod ſemper fuiſſe ſeruatum à S. Rituum Congregatione in reſolutionibus per eum congeſtis *eod.cap.5.n.43. & de dignitat. & Canonicis*, qui tenentur, & non poſſunt per ſe munia ſubire aſſerit *cap. 31.n.7.* & antea tradiderat Garz. *de benef.p.3.cap.2.n.496.*

3 Hinc eſt, quod etiam in materia odioſa idem ſeruatur. Ceſſante enim prima, ſubintrat ſecunda gradatim. Ita ad effectum reſeruationis regulæ quartæ, quod ſi prima impediatur cadere ſub illa, ſuccedit ſecunda, & ſucceſſiuè aliæ, iuxta dec. *in Verdunen Decanatus 9.* Martij 1580. coram Lancellotto apud Garz. *eod. loc. p.5. cap.1.n.270.* & Lotter. *de re benef. lib.7.q. 33.n.43.* cenſuit Rot. *dec.99.n.24.p.10.recent.*

4 Et in puncto, quod ad Archidiaconum ſecundam dignitatem, quando Archipresbyter eſt impeditus, ſpectet munus celebrandi Miſſas ſolemnes, non autem ad Primicerium tertiam dignitatem, licèt aliquando iſte celebrauerit, abſente Archidiacono, reſolutum eſſe teſtatur Barboſ. *in collect. Apoſt. dec. coll.40.n.24.*

5 Non obſtat, quod dignitas Archidiaconatus non ſit de ſui natura Sacerdotalis, ſed Diaconalis, quæ regulariter debet cedere alijs dignitatibus, quæ ſunt Sacerdotales in actibus concernentibus Ordinem. Quia prærogatiua adhuc illi debetur, ſi actu ſit Sacerdos. Tunc enim cæteris in Ordine dicitur par, & præualet qualitas dignitatis, quæ alias ſuperat iuxta reſolutiones relatas à Barboſ. *de Canon.d.cap.5.n.42.in fin. & d. collect.40.n.20. & 22.* ex doctrina Hoſtienſis *in cap. 1.n.5. de offic. Archipr.* de qua Bero. *conſ.22.n.31.& ſeq. lib.1.* inferens ex hac eadem ratione præcedentiam Vicarij Epiſcopi, qui ſit presbyter. Idque comprobat Rot. *in Viterbien celebrationis* Miſſarum coram Sacrato, tranſcripta per eundem Barboſam *d.cap.5.n.44.* & repetita *p.3.rec.n.244.* quam notabilem, ac pulchram in hac materia appellat. Rubeus *in ſuis ſingul.p.4.tit.de præcedentia Prothon. poſt num.100.* eamque ſequitur Add. ad Gregor. *dec.411.n.5.* Lotter. ibid. *lib.1.q.16. n.115.* & his poſteriores quamplurimi.

6 Ac licet iam dicta loquantur inter Archidiaconum & Archipresbyterum, magis tamen vrgent in caſu præſenti contra Primicerium, aliaſque dignitates, quæ non poſſunt cum Archidiacono competere, quia ſunt inferiores etiam ex ſtatuto, & conſuetudine Eccleſiæ, quæ attendenda eſt. Germon. *de indult. §. etiamſi ſæcularia n.23.* Nam Archipresbyter eſt illo maior in Ordine, vt probant proximè allegari, & plenius Gratian. *diſcept. 111.n.80.* ac Ricc. *in prax.p.1. reſol.556. in fin.*

7 Accedit, quod de iure omnes dignitates, præter Archidiaconatum & Archipresbyteratum, non ſonant in dignitatem, ſed ſunt nomina officij. Aretin. *conſ.123.n.4.* Germon. *vbi ſupr. n.19. & ſeqq.* Rot. *d.dec.99.n.2. & 3. par.10.rec.*

8 Ideò ſubintrat regula, quod potentius eſt ius prælationis Archidiaconi, tanquam inhærens iuri proprio iuxta *dec.326.p.2.diu.* & contra Dignitates axioma *l. de except.ff. de diuerſis temp.præſc.l.æquiſſimum.ff. ad Tertull.* Quod ſi Archidiaconus vincit Archipresbyterum, multò magis illas, quæ ab illo vincuntur. In materia verò præeminentiarum non ſapit honeſtatem, quod minor præcedat maiorem, vt ſapientiſſimè ſtatuit *deciſ.4.n.43.* Eminentiſſimus etiam doctrina Cardinalis Otthobonus S.D.N. Clementis IX. Datarius, ætate, ac rerum experientia tantæ moli par, bis magnus, munificentia, dignitate, vt eminere pluribus poſſit & prodeſſe.

9 Nec facit ſi aliquando inferiores dignitates celebrauerint. Quia cum celebratio conſiſtat in arbitrio Archidiaconi, nec ad illam aliqua neceſſitate aſtringatur, vt ex reſolutionibus S. Congregationis, de quibus Barboſ. *ſum. Apoſt. deciſ. d. collect.40.n.20. in fin.* Rot. *d. dec. 244. ſub.n.5.* materia remanet merè facultatiua, in qua non datur vſus, nec contrarius vſus, nec firmatur ſtatus, nec præſcriptio ſine prohibitione, & acquieſcentia, nec vſus præiudicat alteri ſucceſſori, minus quando rationabilis cauſa non concurrit, ſed in præſenti repugnaret ad præcedentiam inferiorum, vt benè hac in re *deciſio* Rotæ *254.n.19. cum ſeqq.p.10.rec.*

10 Verùm ſpectare ad Primicerium reſoluendum cenſeo. Siquidem generalis eſt regula, qua firmatur, diſtinctionem Ordinum in hac materia potiſſimum eſſe attendendam ex *l.1.& 2.C. vt dignit. Ord.ſeru. lib.12.* Quod ſtabiliuit etiam Rot. coram Merlino *dec.639.n.19.* & ſæpè alibi, atque habetur expreſsè *in cap. ſtatuimus de maior. & obed.* ad quem locum Doctores omnes ſuffragantur.

11 Cùm igitur Archidiaconus habeat dignitatem, ac præbendam diaconalem à ſtatuto Eccleſiæ diſtinctam, & determinatam, non poteſt, nec debet exercere munia, quæ ſpectant ad dignitatem ac præbendam ſacerdotalem, eo vel maximè, quod à ſpeciali ſtatuto præciſè diſponitur, quod eiuſmodi functiones exerceantur per turnum à Dignitatibus, & Canonicis, habentibus præbendas ſacerdotales. Dignitas enim Archidiaconalis in hac Eccleſia ex dicto ſtatuto non eſt inſtituta ad hæc munia obeunda, cùm non requirat ex ſui inſtitutione ſacerdotium. Quod ſi deinde illud ſuſcipiat, non idcircò poteſt exercere ea, quæ ſunt ordinata Dignitatibus, & Canonicis, habentibus præbendas ſacerdotales. Quia qualitas ſuperaddita non eſt habenda in conſideratione in ordine ad has functiones, in quibus attenditur dignitas cui ineſt talis ordo aſſignatus à ſtatuto, & non perſona.

12 Neque enim eſt inconueniens, quod vna & eadem perſona ob varios reſpectus diuerſo iure cenſeatur, cum hoc ſit concedendum ratione duplicis iuris, quod vnus & idem habet, ita vt in vno caſu poſſit eſſe maior & dignior, & in alio minor, & minus dignus. *l. miles §. Pro parte ff. de leg.2.* Gloſ. *in cap. Quæritur, v. Non æquamus 2.q.6.* Dec. *in cap. ſanè de offic. Deleg.* Tiraquel. *de nobil.cap.10.n.11.& cap.28.n.15.* Menoch. *conſ.902.n.71. & ſeqq.* Add. ad Gregor. XV. *dec.142.in fin.* vbi concordat opiniones contrarias, & concludit, non eſſe incongruum etiam minus dignum in hoc caſu præferri in his functionibus digniori iuxta *cap.Cum olim n.1. de conſecr.* vbi Bald. firmatque Rot. *in Seguntina præcedentiæ* 13. Iunij 1609. coram Pamphilio. Ita quidem Archidiaconus, qui ratione adminiſtrationis Archipresbytero præfertur, ratione tamen diuinorum poſtponitur. *cap.1.& cap. Officium de offic. Archid. & Archipr.* vbi communiter Doctores, traditque Nauar. *conſ.636.n.1.* Menoch. *conſ. 51.n.56.* Purpur. *in l.1.n.199.ff. de offic. eius*, Contelor. *de præced.n.63.*

13 Et propterea quemadmodum functiones, quæ ad Ordinem diaconalem, iam ſtatutum, attinent, eſſet abſurdum, quod exerceantur à Primicerio, cùm non ſint ſui Ordinis iniuncti, ita quoque eſſet abſurdum, quod Archi-

Archidiaconus ſe ingerat in illis officijs, ac functionibus, quæ ſpectant ex ſtatuto ad Ordinem ſacerdotalem; atque adeo non poteſt, neque debet prorogare ſua munia, quæ exercet in ordine diaconali ad munia ſacerdotalia, quia hæc materia non admittit extenſionem, cum ſit odioſa Rot. *in Aſten. ſedis* 27. Febr. 1598. coram Gypſio. Quam praxim ipſa Eccleſia Romana in Eminentiſſimis Cardinalibus obſeruat. Ille enim, qui Diaconus eſt, tantum exercet, quæ ſui & non alterius ſunt ordinis, licet alias Diaconi ſint charactere non ſolum ſacerdotali, verùm etiam Epiſcopali inſignti.

14 Et ſanè, ſi attendamus rationem naturalem, quæ prout dicit Bartolus, ac Baldus, eſt tanquam lex muta, quæ loquitur in cordibus noſtris, certè non poteſt excogitari alius finis diſtinctionis in qualitate obtinentium Dignitates & Canonicatus vt aliæ ſint Presbyterales, aliæ Diaconales & Subdiaconales, niſi vt in ſolemnibus celebratio per integrum corpus obtinentium diſtinctos Ordines adimpleatur; ita vt habens annexum Ordinem presbyteralem, officium Presbyteri, habens verò annexum Ordinem diaconalem, officium Diaconi adimpleat. Ad quid enim eiuſmodi Ordinum ac præbendarum diſtinctio tantoperè à Sacro Concilio Tridentino commendata? Inutilis quippe eſſet, ſi omnes Dignitates ac Canonici quoad actus poſitiuos ſolemnioris celebrationis vniformiter ſe gererent, cùm non daretur actus exercendi diſtinctum officium ab ipſo Ordine, Dignitati annexo, promanans. [Vnde in Hoc caſu ob eſſe non poteſt diſpoſitio Cæremonialis, & Pontificalis, quæ mandat quod munia ſacerdotalia perſoluantur à dignori ex Capitulo. Quia præfatæ diſpoſitio non tradit ritum, & formam illis Cathedralibus, alijſque Eccleſijs, quæ habent proprios ritus, & ſtatuta. Regulare enim eſt, quod lex, & conſtitutio generalis ceſſat in ijs locis vbi vigent propria ſtatuta, *l. fin. C. de teſtam.* Doctores *in l. de quibus, ff. de leg.* Gabr. *conſ. 29. n. 47. lib. 2.* Gratian. *diſcept. 9. n. 14.* Et in terminis ſtatutorum Capituli, quod debeant ad vnguem ſeruari, nec licere recedi ab illorum expreſſa diſpoſitione firmauit Rot. *dec. 317. n. 1. p. 10. recent.*]

15 Neque refert, Archidiaconum præcedere Primicerium. Quia non præcedit ratione Ordinis, ſed ratione dignitatis, ſicut Cardinales præcedunt Epiſcopis, qui ratione Ordinis ſunt maiores Cardinalibus, licet iſti digniores ſint ratione dignitatis; & cùm hic agatur de materia ratione Ordinis, & non dignitatis ac præcedentiæ, ideò huiuſmodi functiones tantum ad Primicerium, & habentibus Dignitates, & præbendas Sacerdotales pertinent. Ac proinde non eſt dehoneſtatio, ſed ſumma honeſtas ac decor, quod in exercitio harum functionum præferatur maior in Ordine, vt requirit ſtatutum.

16 Minus obſtat, quod per eiuſmodi ſtatutum videatur tolli ius commune, in quo videtur diſponi, Archidiaconum, dummodo ſit ſacerdos, præferendum eſſe, etiam in his functionibus, cæteris Dignitatibus, vt nominatim docuit Hoſt. *in d. cap. 1. ſub n. 5. de offic. Archipr.* Bero. *conſ. 22.* paſſimque alij, & tenuit Rota *in d. Viterbien celebrationis Miſſarum*, ac ſœpè etiam cenſuit S. Rituum Congregatio.

17 Primò, quia ſtatutum contra aliquem ſpecialiter conditum tenet in eius præiudicium. Angel. Felin. & alij apud Seraph. *dec. 707.* Deinde eiuſmodi ſtatutum non tollit ius commune dum mandat in materia & exercitio huiuſmodi functionum, vt ſtetur conſuetudini huius Eccleſiæ. Ius enim commune idem diſponit. Atque licet abſente Epiſcopo, celebratio miſſarum, & huius generis alia ſpectent de iure ad Archidiaconum, quando eſt ſacerdos, tamen id non procedit ſtante diſpoſitione ſtatutaria in contrarium, vel legitima conſuetudine Eccleſiarum, vt limitat idem Hoſt. *loco alleg.* Alex. *conſ. 142. lib. 6.* *Ruin. conſ. 156. n. 4. lib. 4.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 16. n. 155.* Et declarauit S. Rituum Congregatio in vna *Iuuenacem* apud Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 42. n. 43.* Quæ conſuetudo, vel diſpoſitio ſuper hoc præſeruatur etiam in Cœremoniali Romano *lib. 2. cap. 17.* quod facit ius commune, vt firmauit Rota *dec. 701. n. 2. p. 4. rec. tom. 3.*

18 Ad conſuetudinem verò in contrarium obiectam reſpondetur, quod ex verbis eiuſdem ſtatuti conſtat de conſuetudine præſcripta ab immemorabili ad fauorem Dignitatum, habentium præbendas ſacerdotales; quæ verba cum ſint ſtatutaria præcisè ac propriè ſunt intelligenda. Rot. coram Orano *in Aſculana bonorum* 17. Iunij 1591. Nec ab eis vllo vnquam modo eſt recedendum. Gloſ. & DD. *in auth. quas actiones C. de ſacros Eccleſ.* Rot. *in Calaguritana iuris votandi* 27. Febr. 1595. coram Orano. Neque admittunt aliam interpretationem, eo magis, quia talis interpretatio ab eodem ſtatuto repellitur, ac præcipitur, quod eiuſmodi verba intelligantur ſimpliciter, purè prout iacent ad litteram. Cumque ſint conformia S. Concilio Tridentino *d. ſeſſ. 24. cap. 12. de ref.* ſunt omnino ſeruanda, maximè cum ſint iurata. Rot. *in Gadicen ſtatutorum* 28. Ianuarij 1581. coram Seraph.

Sed concedamus, quod conſuetudo in huiuſmodi functionibus attendatur, id tamen ſpeciatim fallit, quando conſuetudo eſt contra ius publicum, qualis eſſet, ſi Dignitas Diaconalis exerceret ea, quæ ſunt Dignitatis Sacerdotalis, vt latè ac rectè Dec. *conſ. 21. n. 4. & ſeqq.* per text. *in c. eſt ordo q. 5.* Abb. *conſ. 21. n. 4. & 5.* Præſertim cùm ſancitum ſit, non ſolum à iure communi, ſed etiam ſtatutario, ne huiuſmodi conſuetudo attendatur, conſtituta Dignitatum, ac præbendarum diſtinctione in Sacerdotales, Diaconales, & Subdiaconales, vt opportune ad rem notat Abb. *in d. cap. ſtatuimus.* 19

Nec eſt in dubium reuocandum, an Primiceriatus in hac Eccleſia ſit Dignitas. Cùm quicquid ſit de iure communi, de quo alij aliter ſentiunt, certum eſt tam ex ſtatuto huius Eccleſiæ, quàm ex conſuetudine, eſſe Dignitatem. Generaliter enim Dignitates dicuntur, quæ in ea Eccleſia pro talibus habentur iuxta ſententiam S. Congregationis Concilij, approbatam à Summo Pontifice die 17. Auguſti 1596. 20

Ad extremum authoritates, decreta, & deciſiones Rotales, ac rationes, omniaque pro contraria ſententia deducta non vrgent. Licet enim verbo deſtrui poſſint, ſcilicet, quod quando munus ex ſtatuto Eccleſiæ ſpeciatim reperitur demandatum Dignitatibus Sacerdotalibus, prout in præſenti, tunc ex regulis iuris non poteſt ſpectare ad Archidiaconum, qui ex ſtatuto eſt dignitas Diaconalis. Ac proinde ea tantummodo locum habent in caſu ſimplici, non in caſu noſtro, in quo pro parte Primicerij adducitur lex ſtatutaria ad præſcriptum S. Concilij Tridentini de diſtinctione præbendarum, deque Ordine illis annexo, atque adeo tanquam in caſu diuerſo non poſſunt applicari. 21

Nihilominus ſingillatim reſpondetur. Declarationem *in Iuuenacen* die 17. Nouembris 1607. eadem S. Rituum Congregatio reuocauit die 9. Maij 1609. quia attentis Conſtitutionibus præfatæ Eccleſiæ, eadem Congregatio cenſuit, Archipresbytero ſecundæ dignitati, & non Archidiacono, licet primæ dignitati, competere exercitium Ordinis Presbyteralis, dictumque Archipresbyterum ad exercendas functiones Sacerdotales admittendum iuſſit, quibuſcumque non obſtantibus. Illam quoque *S. Agathe Gothorum* die 22. Martij 1602. pariter reuocauit, & die 8. Iulij eiuſdem anni dixit, Decanum ex nouiter deductis manutenendum eſſe in exercitio Ordinis, & functionum Presbyteralium. Ita in Regeſto S. Congregationis. In illa verò *Capuana* die 28. Aprilis 1607. caſus eſt diuerſus, quia in illa Eccleſia præbendæ non ſunt diſtinctæ, & ideò Archidiaconus, qui habet ſecundam dignitatem, quando eſt charactere Sacerdotali inſignitus præfertur Primicerio in functionibus presbyteralibus. [Quibus addo declarationem eiuſdem S. Congregationis in Laudem die 18. Septembris 1666. quæ eſt huiuſmodi: *Relata in S. Congregatione controuerſia orta in Eccleſia Cathedrali laudem inter Archidiaconum ſecundam dignitatem ex vna; & Archipresbyterum tertiam ex altera, quiſnam eorum, abſente, vel impedito Præpoſito prima dignitate, debeat exercere functionem obeundi Sereniſſimæ Imperatrici pluuiali indutus occaſione ſui tranſitus Archidiaconus ne Sacerdos, & ſecunda dignitas, vel potius Archipresbyter tertia dignitas. Eadem ſacra Congregatio declarauit ſpectare dictam functionem ad Archipresbyterum, attento quod Archidiacono obſtat ſtatutum dictæ Eccleſiæ Cathedralis, & ita ſeruari mandauit. Et die 21. Iulij 1668. in eadem lauden cenſuit functiones omnes Sacerdotales ſpectare ad Archipresbiterum licet tertiam dignitatem,* 22

tem, non verò ad Archidiaconum quamuis actu ſacerdotem, cum ita diſponatur in ſtatuto illius Eccleſiæ, quod eſt obſeruandum.]

CONSVLTATIO VII.

An Epiſcopus præcedere debeat quoſcumque etiam Principes ſæculares in ſua Eccleſia, & diœceſi?

1 AFfirmatiuè omninò reſpondemus. Quippè decet in omni ordinata Republica, & politia diſtinctionem perſonarum ad inſtar cœleſtis Hierarchiæ, & corporis humani, in quo multa ſunt membra, licet non eundem actum habeant. Et quemadmodum homo anima, & corpore conſtat; ita quoque duo principia ſunt, quibus ſecundum naturam dirigitur, & in ſuos fines deducitur. Poteſtas politica, quam ad corporum ſalutem, pacem, ac vitæ honeſtatem naturalem Deus eſſe voluit, & poteſtas ſpiritualis, quæ ad diuina, & ſupernaturalia animum attollit. Quamobrem Epiſcopum debere præcedere quoſcumque etiam Principes ſęculares in ſua Eccleſia, & diœceſi certi iuris eſt ex notat. *in cap. 1. de præb.* & per Felin. *in rubr. de maior. & obed.* Abb. *in cap. Cum Vintonienſis de elect.* & in *cap. Venerabilis de præb.* & in *cap. Dilectus de conceſ. præb.* Iaſ. *in l. Imperium, ff. de iuriſd. omn. Iud.* [& decernit S. Concilium Trid. *ſeſſ. 25. c. 17. de ref.* vbi grauiter dolet, audiens Epiſcopos aliquos ſui ſtatus oblitos Pontificiam dignitatem non leuiter dehoneſtare, qui cum Regum miniſtris, & Regulis, & Baronibus in Eccleſijs, & extra indecenti quadam demiſſione ſe gerunt, & veluti inferiores miniſtri altaris nimis indignè, non ſolum loco cedunt, ſed etiam perſonaliter illis inſeruiunt. Quare hæc, & ſimilia deteſtans S. Synodus, Sacros Canones omnes, conciliaque generalia, atque alias Apoſtolicas ſanctiones, ſcilicet *c. Valentinianus 93. d. c. Epiſcopus in Eccleſijs 95. diſt. cap. Quis dubitet, cap. duo ſunt cum ſeq. 93. diſt. & cap. ſolitæ de maior. & obed.* ad dignitatis Epiſcopalis decorem, & grauitatem pertinentes, renouando præcipit, vt ab huiuſmodi in poſterum Epiſcopi ſe abſtineant, mandans eiſdem, vt tam in Eccleſijs, quàm foris ſuum gradum & Ordinem præ oculis habentes, vbique ſe Patres & Paſtores eſſe meminerint, reliquis verò tam Principibus, quàm cæteris omnibus, & eos paterno honore, ac debita reuerentia proſequantur.] Atque adeo dùm eſt in Eccleſia debet in ſubliniori loco ſedere *d. c. Epiſcopus 2. d. 95.* & docet Bald. *in addit. ad Specul. tit. de iuriſd. omn. Iud.* & in *l. Nullus qui nexu, C. de Decur. lib. 16.* & in *l. Adſimilitudinem, C. de Epiſc. & Cler.* tenetque Iaſ. *in l. 1. col. 4. ff. de offic. eius cui mand.* ibique Purpuratus. Nam dicitur Summus Pontifex. Textus *in cap. Si officia*, & in *cap. Qui Eccleſiaſticis 39. d.* & *c. Epiſcopus 18. d.* Quod latè, ac eleganter proſequitur Bertachin. *de Epiſcop. lib. 1. ſub princ.* & *lib. 4. p. 1.* Immo vocatus Sereniſſimus. *Clem. In pleriſque de elect.* Item Comes, Marchio, Dux, atque Rex, vt ſcitè notauit Specul. *tit. de reſcript. præſent. §. fin.* Quare, licet in Eccleſia ſint multi ordines, ac dignitates, tamen Papa ſe appellat Epiſcopum, quia in Eccleſia nullus eſt maior ordo Epiſcopali, vt grauiter iuxta ac verè dixit Gloſ. *in præem. ad 6. v. Epiſcopus*, & in *c. quamquam 2. q. 7.*

2 Poteſtas portò ſpiritualis abſolutè dignior eſt, & præſtantior ciuili. Eſt enim architectionica, cui ſubordinata eſt ciuilis, cum finis ſacræ poteſtatis ſit multo præſtantior. Quocirca & Chriſtus Rex filiæ Sion, Rex manſuetus eam ſemper, politicam vix vnquam exercuit. Hæc autem prærogatiua multiplex eſt. Prima quod inter Deum, & populum medius conſtituitur. Hinc etiam magis Numine, quàm ſua potentia tutus eſt Sacerdos. Quæ auctoritas munita eſt lege Dei ſanctiſſima Deuter. *cap. 17.* Hinc etiam ad Gentium impios Sacerdotes, & idolatras poteſtatem ſuperſtitio deriuauit. Legito Strabonem *geograph. lib. 17.* & Aelianum *lib. 14. cap. 34. var. hiſt.* Itaque & Romani in ius Sacerdotij multa contulerunt, nempè fœderum, bellorum, paciſque rationem ab hiſce petebant.

Altera eſt in exemptione à legibus, & oneribus ciuilibus, quæ partim diuino, partim iure humano conceſſa eſt. De qua totus titulus 3. *lib. 1. de Epiſc. & Cler.* Doctores, & nos paſſim.

3 Tertia prærogatiua eſt, quod in rebus Eccleſiaſticis nullum ius eſt Imperatoris, aut Principis. *Sic & Ozias Rex*, inquit Cyprianus lib. de vnit. Eccleſ. *cùm thuribulum ferens, & contra legem Dei ſacrificium ſibi violenter aſſumens, reſiſtente ſibi Azaria Sacerdote obtemperare nollet, & credere, diuina indignatione confuſus, & lepræ varietate in fronte maculatus eſt, ea parte corporis notatus offenſo Domino, vbi ſignantur, qui Dominum promerentur. Et filij Aaron, qui impoſuerunt altari ignem alienum, quem non præceperat Dominus, in conſpectu ſtatim Domini vindicantis extincti ſunt.*

4 Itaque in Synodo Romana 3. ſub Symmacho decretum, ne ſe Reges rebus ſacris miſcerent *d. 96. c. 1.* Ita & in Chalcedonenſi Synodo Martianus non Iudex intereſſe, ſed ad tuenda decreta voluit, ad confirmandam fidem, non oſtendendam potentiam exemplo religioſiſſimi Principis Conſtantini intereſſe voluimus, ait. Denique de rebus diuinis ſe iudicare negat *c. 5.* Nec minus Theodoſius cum ad Synodum Epheſinam Candidianum Comitem domeſticorum mitteret, vetuit eum Eccleſiaſticis miſceri tractatibus. Hinc Conſtantinus Magnus cùm ad eum Donatiſtæ appellaſſent, eos ad Melchiadem reiecit. Valentinianus etiam cùm Hypatianus Heracleæ Epiſcopus eum de loco Concilij conſuleret, reſpondit, non licere ſibi negotijs Eccleſiaſticis immiſcere, ipſi, vbi libitum ſit, conueniant. Socrat. *lib. 4. cap. 3.* Verùm de his aliàs pluribus.

5 Nunc ad differentiam Imperij, & Sacerdotij dicenda iſta fuerunt, quam differentiam tantam eſſe Ambroſ. *cap. 2. de dignit. Sacerd.* refert, *quod aurum in metallis id Sacerdotium fore, ſi ad regnum compares.* Et Nazianzen. *Nos quoque imperium gerere, & præſtantius; niſi verò æquum eſt ſpiritum carnis faſcibus ſubmittere.* Eadem habet Chryſoſtomus *in Iſai. homil. 4. & 5.*

6 Verè itaque has duas poteſtates diſpeſcuit Gelaſius cùm ſcriberet Anaſtaſio Imperatori d. 9. c. 10. *Duo ſunt quippe, Imperator Auguſte, quibus principaliter hic mundus regitur; auctoritas ſacra Pontificum, & regalis poteſtas. In quibus tanto grauius pondus eſt Sacerdotum, quantum etiam pro ipſis Regibus hominum in diuino ſunt reddituri examine rationem.* Quæ Gregorius Septimus pro veritatis confirmatione adducit.

Princeps igitur quantuslibet maximus debet Epiſcopo præbere honorem, eique iuxta ſe venerabilem ſedem aſſignare, & ſic ad dexteram per textum *in cap. ſolitæ de maior. & obed.* vbi Panorm. & Io. Andr. quibus concinit Corſet. *de poteſt. reg. q. 57.* & Laudenſ. *de dignit. v. 10.* Quandoquidem, vt Marcellus Maxentio dixit: *Boni Principis eſt, ac religioſi Eccleſias contritas, atque conſciſſas reſtaurare, nouas ædificare, & Dei Sacerdotes honorare atque tueri. Vnde Sanctos Apoſtolos, eorumque ſucceſſores ſub diuina teſtatione conſtituiſſe legimus, non debere fieri perſecutiones, nec inferri fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro Dominico, neque expellere æterni Regis diſpenſatores.* Nec in eo honore facilis eſt exceſſus, cum in miniſtro ſuo Deus honoretur.

7 Præferendum autem Principatum ſpiritualem ſęculari, & dignitatibus Principum laicorum firmatur non ſolum ex *d. cap. ſolitæ, cap. omnes Principes de maior. & obed.* apud Gregorium, & per Bonifacium *in extr. Vnam ſanctam eod. tit.* verùm etiam habetur ex eo, quod iuſſum à Deo ſit obedire ſacerdotibus. Quod Samuel vnxerit Saulem primum Regem. Quod decimas filij ſęculi ſoluant Leuitis, ab illiſque benedicantur. Quod anima ſit pretioſior corpore, ſpiritualia corporalibus. Quod vna ſit Eccleſia, in qua & Principes ſęculares ſunt, vnum caput ſummus Pontifex, vna arca, vnum Principium, ad quod omnia ordinantur. Quod lex Chriſti ſacerdotali poteſtati tribunalia Principum ſubiecit, deditque Principatum Eccleſiæ multo perfectiorem Principatibus ſęcularibus, ne cedat ſpiritus carni, ne à terreſtribus cœleſtia ſuperentur, & diuina ab humanis. Quod Imperator, Reges, Principes filij ſint ſacerdotum Chriſti, vnde colligitur illis obedire, non dominari debere. *c. ſuſcipitis 10. d. c. quis dubitet 96. d. c. Duo ſunt, c. ſicut ead.* ac alibi.

Quod

8 Quod quidem confirmatur ex S.Scripturæ teſtimonijs, quæ in hanc rem plurima ſuppeterent, quæque omitto in præſentia, ne videar in re perſpicua operam ludere, vno tamen aut altero contentus. Eccleſ. 7. *Honora Deum ex tota anima tua, & ſacerdotes illius honorifica*. De ſacerdotibus ait Dominus Luc. 10. *Qui vos ſpernit, me ſpernit*. Diuinè D. Petrus ep. 1. *Vos eſtis genus electum regale ſacerdotium*. Cùm autem Chriſtus ſacerdotium tranſtulit, etiam regnum addidit. Non enim abſtulit dominatum politicum, ſed tamen voluit eſſe ſpiritali poteſtati ſubiectum. Qua quidem ratione hæc pluſquam regia dici poteſt. Verè Ignatius *Epiſt.* 10. Si enim iure cenſebitur pœna dignus qui aduerſus Regem inſurgit, vt qui violet bonas legum conſtitutiones; quanto putatis grauiori ſubiacebit ſupplicio, qui ſine Epiſcopo quid volet agere, concordiam rumpens, & decentem ordinem confundens? Sacerdotium enim eſt omnium honorum ac bonorum, quæ ſunt in hominibus, apex.

9 Et profectò, vt cætera taceam, quis dubitat, Pontificalem dignitatem principium ſumpſiſſe ab ipſo naturali iure? Quo, vt inquit Philoſophus *in polit.* homines inclinantur ad ſacrificia, quæ nonniſi per Pontifices, & Sacerdotes etiam ipſa antiquitas inſtituenda, celebrandaque duxit. Ipſa quippe Gentilitas naturali iure innitens hanc Pontificum & ſacerdotum ſummam ſuper omnes mortales dignitatem ac excellentiam nedum inſtitutis, ſed humili ac deuota obſeruatione profeſſa eſt. Apud Gentiles enim, vt refert Plutarchus & Policrates eos, qui religionis cultui præerant, quos Pontifices appellabant, quaſi typum animæ in corpore humano tenentes, ſuper omnes mortales venerabantur, eiſque ſubijciebantur. Sicut itaque anima totius corporis habet principatum, cunctaque membra vegetat, eique obſequuntur, & illorum gerit Principatum; ita Pontifices, quos ipſe Plutarchus etiam Præfectos diuino cultui vocat, toti corporis communitati præſint oportet. Quare Auguſtus Cæſar Pontificibus euſque ſubiectus fuit, donec & ipſe, ne cui mortalium ſubeſſet, Veſtalis creatus eſt Pontifex. Decens namque viſum fuit, eum qui totius Imperij poſſeſſionem adeptus eſſet, ipſam quoque ſupremam diuinarum rerum auctoritatem, quæ hoc ſacerdotio comprehendebatur, habere. Ideoque poſt Auguſtum omnes Romani Principes, qui ſub Imperatoris nomine rei Romanæ præfuerunt, Pontificatum vel ſuſceperunt, vel ſe Pontifices appellari paſſi ſunt, vt Conſtantinus, Conſtantius, Valentinianus, Valens, & Gratianus Auguſtus, qui Chriſtianæ Religioni addicti, quamquam à Pontificis munere abhorrerent, id tamen elogijs ſuis adſcriptum non aſpernati ſunt, donec primus omnium Gratianus Imperator edicto propoſito, vt Zoſimus docet, ſe Pontificem appellari vetuit, atque ita ea ſacerdotij dignitas in Imperatoribus defecit.

10 Nec in ipſa veteri lege, in qua hic eminentiſſimus ordo inchoatus eſt, nec in noua in qua plenius eſt confirmatus diſpar vnquam fuit. Nam Sancti Doctores ſacrificium, & per conſequens ſacerdotium ab Abel, & Cain incepiſſe aiunt, qui primò ſacrificarunt Deo. Vnde creditur Adam in ſpiritu, & iuſſu Domini docuiſſe filios Deo ſacrificare, ac proinde aſſerunt Ordinem ſacerdotij tunc primo incepiſſe. Putamus autem vtrumque rectè ſtare poſſe. Quoniam ante legem ſacerdotium & ſacrificium incepit ab Adam, eiuſque filijs, nimirum implicitè, & ſub quadam figura; ſub lege verò explicitè, & expreſsè iuſſu Domini incepit ab Aaron, qui primus, iubente Domino, victimas obtulit, vt inquit Iſidorus, etſi alijs à Melchiſedech incepiſſe placeat. Ex hac autem temporis primitate, & diuturnitate, ac inſtituentis excellentia Pontificalis ſtatus ſanctitas atque ſublimitas comprobatur.

11 Immo & ex hoc agnoſcitur, quod ſublimiori nomine, quàm excogitari poteſt in ſacra ſcriptura, Epiſcopi & ſacerdotes nominantur. Appellantur enim Dij in Exod. Ideò qui typum tenent cæleſtis Hierarchiæ, in ſortem Dei electi ſunt, & ipſe ſors illorum eſt, ac proinde à cunctis ſeculi Principibus, & Chriſtianæ fidei cultoribus *Patres & magiſtri* appellantur. Diſertè Gregorius ad Hermannum Metenſem Epiſcopum *lib. 8. Epiſt.* 21. quæ refertur *in c. Quis dubitet d. 96.* inquit: *Quis dubitet Eccleſiaſtici Ordinis viros venerandos fore, quos Regum, & Principum, omniumque fidelium Patres & Magiſtros cenſeri compertum eſt?* Et mox infert: *Nonne miſerabilis inſaniæ eſſe cognoſcitur ſi filius Patrem, diſcipulus Magiſtrum non honoret, ſibique conetur ſubiugare, & iniquis obligationibus illum poteſtati ſuæ ſubijcere, à quo credit non ſolum in terra, ſed in cœlis ſe ligari poſſe & ſolui?* Et iterùm luculenter: *Honor & ſublimitas nullis poterit comparationibus adæquari. Si Regum fulgori compares, & Principum diademati longè inferius erit, quàm ſi plumbi metallum, & auri fulgorem compares. Quippe cum videamus Regum colla & Principum ſubmitti genibus ſacerdotum, & oſculata eorum dextera, orationibus eorum credunt ſe communiri.*

12 In eadem ſententia longus eſt D. Ambroſius *in ſuo Paſtor.* Nec diſſentit Chryſoſtomus, alijque Patres, præſertim Auguſtinus, qui potenter, vt omnia, Sacerdotum ſublimitatem & ſanctimoniam ita expreſſit ad Mauricium. *Sacerdotibus & Leuitis Eccleſiæ non ex terrena poteſtate Dominus noſter, ſed excellenti potentia propter eum, cuius ſerui ſunt, ita dominatur, vt debitam eis cuncti reuerentiam impendant.* Et ſubdit: *Nam in diuinis eloquijs Eccleſiaſtici Ordinis Clerici, & ſacerdotes aliquando Dij, aliquando Angeli vocantur.* Quid ergo nimirum ſi Principes, ſi cuncti fideles eos honorent, quibus in ſuo eloquio honorem tribuens aut Angelos, aut Chriſtos, aut Deos Deus ipſe appellat? Vt proinde merito veri Catholici de procaci, immo de Antichriſtiana quorundam huius æui Chriſtianorum Principum ac Magiſtratuum arrogantia hac in parte expoſtularint. Ius verò ſacrum in Eccleſiarum multi alij, tum verò egregiè defendit Gregorius Toloſan. *lib. 15. de Republ. cap. 1. §. 11.*

13 Hinc Conſtantinus in hoc verè Magnus Imperator, congregatis contra Arrium Niceæ Epiſcopis, curauit loco ampliſſimo ſedes vnicuique pro dignitate collocari, ipſe verò poſtremus reſedit ſede multo humiliori, Epiſcopis etiam iubentibus, vt aſcenderet. *Hiſt. tripart. lib. 2. cap. 5.* Et Martino Imperator non modo aſſurrexit, ſed etiam ſeruiuit. Hinc manauit, quod Epiſcopis & Clero Mediolanenſi dixit Imperator Valentinianus, vt in Antiſtitem eligerent eum, cui ipſe volens ac lubens caput ſubmitteret, & debita veneratione proſequeretur. *Tripart. lib. 7. c. 5. d. 63.* Hinc quoque Theodoſius Ambroſium tantoperè reueritus eſt, quod Conſtantinopoli intra Cancellos, limenque ſacrum, in quo reſidebant ſacerdotes, noluit conſiſtere, licet illum Patriarcha Nectarius inuitaret. Ex hac etiam opinione nata eſt reprehenſio, qua Honorius, Theodoſij filius, fratrem ſuum Archadium perſtrinxit, quod eius conceſſu D. Ioannes Chryſoſtomus à ſede ſua fuiſſet eiectus. Baron. *tom.* 5. *an.* 407. Hinc præterea orta eſt obedientia, quàm Leoni Pontifici tremens exhibuit Attila, barbarus, ac immanis Rex, quando cum ſuis victricibus copijs pedem retulit. Paul. Diacon. *de geſt. Roman. lib.* 15. Hinc profluxit reuerentia, qua Imperator Iuſtinus maior Ioannem Pontificem Maximum Conſtantinopoli excepit, & ad eius pedes ſe abiecit. Hinc honor ac veneratio, qua Pontificem Maximum, tanquam Chriſti Domini Vicarium omnes Chriſtiani Reges, Imperatores, ac Principes hoc tempore proſequuntur. Hinc quod Martinus Cromerus narrat de Boleſlao Rege *hiſt. pol. lib.* 3. quem affirmat nullius rei grauiores pœnas à ſuis exegiſſe, quàm neglectæ Religionis, & debitæ Sacerdotibus reuerentiæ prætermiſſæ, quem etiam dicit ſtante coram ſe Epiſcopo nunquam ſediſſe. Hinc quoque, quod in legibus, ſeu partitis Hiſpaniæ hunc in modum ſcribitur: *Sacerdotes prout eorum dignitas, & ordo poſtulat honore magno afficere, atque obſeruantia colere debent laici. Tum quoniam inter populum, ac Deum mediatores ſunt. Tum quia dum illum honorem laici tribuunt, honorant Eccleſiam, cuius ſunt miniſtri, & fidem Domini noſtri Ieſu Chriſti, vnde Chriſtiani nuncupantur*, part. 1. tit. 6. l. 62. Hinc etiam orti ſunt honorifici, decorique tituli, quos Imperatores in ſuis legibus, & edictis Sacerdotibus, & Epiſcopis attribuunt, dum eos vocant Reuerendiſſimos, Sanctiſſimos. Hinc priuilegia, immunitates, exemptiones, quas ijdem omnibus Eccleſiaſticis perſonis conceſſerunt, quibus refertæ ſunt leges Imperatoriæ, & cuiuſque Regni ſanctiones,

nes,

nes, quas Principes cuſtodire, & pietatem ſuam, atque religionem præſeferre, ac teſtari debent, ſuoque exemplo ſuis ſubditis prælucere, atque hac ratione incitamento eſſe, vt honorem Sacerdotibus habeant, non tam propter ipſos, quàm Deum, cuius perſonam gerunt in terris.

14 Nam ſi & Alexander Magnus, vt refert Ioſeph *lib. 11. antiq. Iud. cap. 8.* & Auguſt. *lib. 18. de ciuit. cap. 45.* Hieroſolymam tendens, vt eam funditus euerteret, ſummum Sacerdotem, Pontificis veſtibus ornatum obuiam ſibi prodeuntem genibus complicatis adorauit, & Parmenioni, qui ex intimis erat familiarius percunctanti, cur tam humiliter homini ſe ſubmiſiſſet, reſpondit: Ego non hominem adoraui, ſed Deum, cuius ille Sacerdotem agit, quantus Chriſti miniſtris honor à Chriſtiano Principe tribuendus eſt, cum Ethnicus Rex agnouerit, colueritque Deum in eius Sacerdote, cum quo graues inimicitias gerebat?

15 Atque hæc reuerentia Epiſcopis, ac ſupremi Numinis adminiſtris, ita debita eſt, vt Imperator Iulianus, etſi Chriſtianæ fidei deſertor, ac omnis veræ Religionis acerrimus oppugnator, cùm probe intelligeret Religionem ſuam, tametſi falſam, & à malo Dæmone profectam non poſſe diu conſiſtere, niſi ſanorum Antiſtites honore, reuerentiaque afficerentur, epiſtolam ſcripſerit ad Arſacium, Pontificem Galatiæ, in qua decreuit, vt Præſidibus, & Gubernatoribus ſuis nemo Sacerdos obuiam prodeat, niſi quando ad templa Deorum accedunt, idque intra ſani veſtibula, ſubditque rationem his verbis, columna dignis: *Nam ſimul, vt Preſes ingreditur limen delubri, priuati perſonam induit. Siquidem Sacerdos, vt noſtri, ijs, qui intus ſunt, præeſt, propterea quod diuina lex iſtud poſtulat.* Sozom. *lib. 5. cap. 15.* Et propterea Petrus Bleſenſis *ep. 146.* ad Summum Pontificem data, ſic eum alloquitur: *Non Rex, non Imperator, aut Dux à iugo veſtræ iuriſdictionis exuitur. Crux Chriſti antecellit aquilas Imperatoris, & gladius Petri gladium Conſtantini, & Apoſtoli ſedes præiudicat Imperatoris poteſtati.*

16 Ac proinde merito S. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium die 27. Ianuarij 1597. Archiepiſcopo Ianuenſi ſcripſit in hæc verba: *Non ſi dee dar la man dritta al Doge dentro la Chieſa, nè la Sedia del Doge dee eſſer d'vguale altezza con quella dell'Arciueſcouo, la quale ſia alta per trè gradi.* Quod pluries etiam S. Rituum Congregatio decreuit, & S. Congregatio Immunitatis confirmauit.

17 Itaque res ipſa naturali, diuina, eccleſiaſtica, ciuili lege clara maneat, addaturque, dignitatem Epiſcopi ſine Religionis concuſſu loco moueri non poſſe.

Non inficior tamen, quod prohibitio Dominorum temporalium erigendi baldachinum in Eccleſia, vtpotè in corpore iuris, vel in Concilijs, ſeu Apoſtolicis Conſtitutionibus non contenta, originem duxiſſe videtur à decreto S. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium in vna Boianen die 12. Ianuarij 1618. huius tenoris. *In Eccleſijs nullus, neque Dominus loci, præterquam Epiſcopus baldachinum poteſt erigere, & Epiſcopus omnibus Sacrorum Canonum remedijs huiuſmodi baldachinum omnino remoueri facere debet.* Cum quo deinde S. Rituum Congregatio in ſimilibus proceſſit. Quare difficultas eſſe videtur quando, ac vbi hoc decretum obſtet.

18 Ad id autem dignoſcendum illud præmonendum eſt, Principi ſęculari tamquam primò, & præcellenti, vtque differat à reliquo populo, cum eſſe dicatur in culmine dignitatis, debitam eſſe ſedem in Eccleſia, immo thronum eleuatum à parte tamen ſiniſtra Epiſcopi, & extra preſbyterium, vt non negat textus *in d. cap. ſolitæ de maior. & obed.* ac per textum *in l. Deprecatio, ff. ad l. Rhod. de iact.* firmant Chaſſan. *in catal. glor. mund. p. 5. conſid. 32.* Bellug. *in ſpecul. Princip. rubr. 6. in princ.* Altograd. *conſ. 1. n. 11. 32. 33. & 40. lib. 2.*

19 Et licet hoc nomen Principis propriè non conueniat, niſi ei, qui eſt ita ſupremus & abſolutus, quod nullum ſuperiorem agnoſcat, niſi Deum, non autem inueſtitis à Papa, Imperatore, vel Regibus, cum tunc potiùs abuſiuè Princeps dicatur, quia recognoſcit ſuperiorem. Gloſ. Anchar. & alij *in Clem. vnic. de baptiſm.* Frecc. *de ſubfeud. p. 2. tit. Quis dicatur Princeps n. 4. & 5.* Nihilominus in hac ſtrictà, & præciſa ſignificatione neque Principes feudatarij ſub Principum nomine venire deberent, quia ſunt feudatarij dignitatis, à Papa, vel ab Imperatore, aut à Rege inueſtiti, eos recognoſcentes in ſuperiores, & tamen hoc aſſumptum à veritate aberrare videtur. Nam quamuis verè, ac propriè non dicatur Princeps, niſi Imperator, vel Rex omninò independens, attamen habentes etiam hanc dignitatem Principatus, licet ſubordinatam, in aliquibus tamen Principum beneficio gaudent. Maſtrill. *de magiſtrat. lib. 4. cap. 3. n. 25.* Quia maximam dicuntur habere præeminentiam.

Sicut igitur habentibus feudum dignitatis à Papa, Imperatore, vel Rege cum aliqua maiori iuriſdictione, vt ſunt ſuperius recenſiti, non dubitatur hanc throni præeminentiam eſſe debitam, & congruam; quinimmò eam fortè prætendent priuatiuè ad Epiſcopum, cui thronum præſentes non permittunt; ita nulla iuris repugnantia adeſt, eandem deberi etiam habentibus à Rege eandem dignitatem, ſed cum aliqua maiori ſubordinatione, quia magis, & minus non variat ſpeciem dignitatis; cum hæc dicatur dignitas præexcellens prima poſt Reges, & ſecunda Duces, Marchiones, & Comites, vt per Maſtrill. *d. cap. 3. n. 11. 29. & 31.* aliosque ibi relatos. 20

Et quidem ſicut Imperatori, vel Regi in proprio Regno independenti conceditur eleuatio throni cum baldachino, præſente ipſo Summo Pontifice, iuxta exemplum Concilij Ferrarienſis, relatum per Altograd. *d. conſ. 1. n. 19.* ita data proportione non videtur, quod repugnet, vt cum eadem conuenienti prælatione Domino temporali habenti regalem dignitatem, quamuis Regi ſubordinato, concedatur eadem præeminentia cum Epiſcopo, qui eſt pariter ſuperior Eccleſiaſticus, Papæ ſubordinatus. Quoniam eadem comparatio Solis, & Lunæ, quæ datur per textum *in d. cap. ſolitæ* inter ſupremam poteſtatem Eccleſiaſticam, exemplificatam in Papa, & ſupremam poteſtatem laicalem, exemplificatam in Imperatore, vel Rege in ſuo Regno, rectè intrat inter vtramque ſubordinatam, cùm eadem ſit ratio, ſeu proportio, præſertim vbi accedit conſuetudo, per quam ceſſet ratio ſcandali. 21

Hinc propterea, ceſſante poſitiua reſiſtentia iuris, ſatis deferendum eſt moribus & conſuetudini regionis, quæ in hac præſertim materia præeminentiarum præ omnibus attenditur, nec ab ea eſt recedendum, immò totum ei tribuendum eſt, etiamſi iuris diſpoſitioni aduerſetur. Bald. communiter receptus *in cap. Cum olim de conſuetud.* Quod luculenter proſequitur Menoch. *conſ. 51. n. 49. & ſeqq.* Altograd. *d. conſ. 1. n. 58.* Gregor. XV. & Adden. *in dec. 124.* Quæ conſuetudo attenditur etiam locorum vicinorum. Altograd. *ibid. n. 59.* ſuffragante etiam receptiſſima concluſione, vt in ambiguis obſeruantia ſit ſemper optima interpres. 22

Quare probata conſuetudine, ſiue immemorabili poſſeſſione habendi ſedem, ſcamnum, aut genuflexórium in preſbyterio, thurificationem triplici ductu, & pacem poſt Epiſcopum, & Aſſiſtentes ante dignitates & alios Canonicos, nec non retinendi genuflexoria honorifica in alijs Eccleſijs, aut Baldachinum, debent Domini temporales continuare, nec poterunt impediri ab Epiſcopo. Nam licet laici occupare nequeant res ſacras, poſſunt tamen acquirere ius honorificum habendi baldachinum ac ſedem in Eccleſijs in eminentiori loco, ſimileſque prærogatiuas multis modis, nempe priuilegio, conſuetudine, præſcriptione, vt egregiè Pariſ. *conſ. 949. n. 1. & ſeqq.* vbi hanc opinionem veram appellat, & in iudicando, & conſulendo ait ſeruari, Gratian. *diſcept. 210. n. 32.* Vbi inquit dari actionem iniuriarum, & officium Iudicis contra amouentes ſedes laicorum, duoque ſit licita eiſdem defenſio etiam manu armata. Barboſ. *in collect. ad lib. 5. decretal. cap. ad Apoſtolicam de ſimon. n. 11.* & in ſpecie de iure ſedendi Menoch. *d. conſ. 51. n. 50.* & Rot. *dec. 22. n. 6. in fin. p. 8. rec.* 23

Nec obſtat, quod in Cæremoniali Epiſcoporum *lib. 1. cap. 13. de ſedibus Epiſcopi in fin.* ſtatuatur, quod ſedes pro laicis nobilibus, magiſtratibus, magnatibus, & principibus quamlibet magnis, ac excelſis plus, minuſue pro cuiuſquam dignitate, & gradu ornata deceat extra chorum & preſbyterium collocari, vt referunt Piſcat. *in prax.*

prax.carem.lib.2.ſect.1. cap.3. de Ordin. ſedendi n. 16. Barboſ.*vot. deciſ.*115.*n.*3.*& 4.lib.*3. Altograd.*d.conſ.*1.*n.* 26. Vnde implicitè prohibet, ne ſedes laicorum collocentur in choro, & presbyterio apud altare, prout fuit reſolutum à S. Rituum Congregatione in vna *Egitanen* 10. Iunij 1602. *in reſp.ad 6.dub.* teſte Barboſa *in ſum. dec. Apoſtol.v.ſedes collect.*668.*n.*12.

24 Quoniam immemorabilis conſuetudo nunquam cenſetur ſublata per conſtitutionem, ſeu legem contrariam, niſi de ea fiat expreſſa, & indiuidualis mentio, eidemque fuerit in ſpecie derogatum. Gloſ.*in cap.2.de præſcript.in 6.* Mareſcot. *var.reſol.lib.2.reſol.*101.*n.4.& ſeqq.* Gratian.*diſcept.*492.*n.*5.*&* 578.*n.*10.Garz. *de benef.par.3.cap.2.§.1.n.* 190.Rot.*dec.*614.*n.*1.*par.*2.*& dec.*686.*n.*1.*par.*4.*& dec.* 197.*n.*6.*par.*9.*rec.& dec.*53.*n.*13.coram Cardinali Otthobono,paſſimque alibi.

25 Et in puncto, quod Cæremoniale non tollat immemorabiles conſuetudines, ſed tantum abuſus ſæpiſſimè fuit declaratum ab eadem S. Rituum Congregatione, & ſignanter in vna *Salamantina* die 10. Ianuarij 1604. in vna *Caſeraugustana* die 10. Aprilis eiuſdem anni relatis per Barboſam de *Canon.& dignit.cap.*33.*n.*24. vbi dicit ita ſeruari debere in omnibus Regnis, & locis totius Chriſtianitatis ex declaratione eiuſdem S. Congregationis. Idem firmat Garzias vtramque reſolutionem referendo *d.par.*3.*cap.*2.*§.*1.*n.*191. Vnde licet Conſtitutio Clementis VIII. ſuper obſeruatione Cæremonialis abroget contrariam conſuetudinem, attamen non debet intelligi de conſuetudine immemorabili, quæ ſemper cenſetur præſeruata, & excepta.

26 Eoque faciliùs, quia immemorabilis conſuetudo retinendi ſedes laicorum in presbyterio non eſt directè contra diſpoſitionem Cæremonialis; dum expreſsè non prohibet illas collocari in presbyterio, ſed ſolum ſtatuit, quod deceat Principibus laicis ſedes ornatas plus, & minus pro cuiuſquam gradu, & dignitate habere extra Chorum, & presbyterium. Ex quo, licet inferri poſſit prohibitio illas collocandi intra presbyterium, ſatis eſt, quod expreſsè id non prohibuerit, vt in terminis loquendo de Cæremoniali, & Conſtitutione Clementis ſuper illius obſeruatione ponderauit Rot.*dec.*102.*n.*13.*par.*10.*rec.* Et quidem ratione, quia immemorabilis conſuetudo quando eſt concludenter probata cum requiſitis Gloſ. *in cap.*1. *de præſcript. in 6.* tribuit quodcunque priuilegium, & omnem meliorem titulum de mundo, ad tradita per Gonzal.*ſuper reg.*8.*gloſ.*18.*n.*11. & Rot.*dec.*677.*n.*4.*par.*1. cum alijs relatis in *d.dec.*22.*n.*4.*par.*8. *& dec.*110. *n.*1. *par.*9. *rec.*

Quamuis, vt tandem verum fatear, abſolutè non releuet conſuetudo habendi ſedem intra presbyterium, vbi 27 adeſt, cum S. Rituum Congregatio ſemper declarauerit, laicis non licere ſedem habere in Eccleſijs, niſi extra presbyterium, cumque reſiſtat Cæremoniale loco allegato, quod debet ſeruari vti lex. Rot.*dec.*701.*n.* 2.*par.*4. *tom.*3.*rec.* eiuſque formam traditam in hac materia non ſedendi laicos intra presbyterium eſſe omnino ſeruandam, non obſtante aſſerta conſuetudine in contrarium, eadem S. Rituum Congregatio mandauit, etiam ſi conſuetudo eſſet immemorabilis. Quia adhuc ratione irrationabilitatis non impediret obſeruantiam d. formæ à Cæremoniali præſcriptæ, atque ita non obſtantibus contra deductis, vti contra veriorem opinionem, firmat Sperell.*dec.*179.*n.*23.*&* 36.*cum ſeqq.* Vnde cum talis aſſerta irrationabilis conſuetudo directè aduerſetur Cæremoniali, cenſetur ei quoque, licet immemorabili, derogatum, Rot. *in Cauen.collationis ordinum* 26. Iunij 1654. §. *Ad eliciendam* coram Veroſpio. Quare exiſtimo non poſſe introduci hanc conſuetudinem tanquam irrationabilem, & eſſe extirpandam, vbi eſt introducta. Quia, vt conſuetudo præualere poſſit, debet eſſe rationabilis, alioquin tanquam corruptela eſt abijcienda, iuxta *cap.fin. de conſuetud.* & notant Archid. *in cap. Poſtulaſti n.*2. *de for. comp.* Natt.*in cap.cum dilecto n.*27. *de off. Archid.* Boich.*in cap. Abbate n.*16. *de verb.ſignif.* Pen. *in repet.l.vn.n.*9.*C. de collat.donat. cap.cum inter vos, & cap. cum venerabilis de conſuetud.* Hæc autem conſuetudo non eſt rationabilis, ſed valdè irrationabilis, & proinde non poteſt introduci, & introducta debet abijci.

Quod autem ſit irrationabilis ex eo deducitur, quod 28 collocatio ſedis laicorum intra presbyterium non poteſt eſſe ſufficiens cauſa illorum deuotionis, quæ æquè haberi poteſt extra presbyterium, ſed ſemper prouenict ex aliquo minus legitimo affectu, & diminutione reuerentiæ debitæ illi loco tanquam peculiariter deputato Dei miniſtris. Conſuetudo autem, quæ prouenit ex cauſa praua eſt irrationabilis. *Cap.*1.*de conſuetud.in* 6.ibi: *Et de ambitionis radice proceſſit.* Secundò, quia Ordo Sacer, & Eccleſiaſticus exigit ex ſui natura, & inſtitutione, quod ſit in loco honorabiliori, itaut ſæcularibus præcedat, quia tantò eſt temporalibus dignior, quantò anima præfertur corpori, & luminare maius, ideſt dignitas Eccleſiaſtica præfertur luminari minori, hoc eſt poteſtati ſæculari, *d. cap.ſolitæ.* Atqui hæc conſuetudo facit, quod ſupremus honor, qui exhibetur Dei miniſtris in loco ſacro remaneat communis cum laicis, quatenus iſti velint habere ſedes in loco æquali intra presbyterium. Vnde eſt conſuetudo contraria virtuti Religionis, atque adeò vitioſa, ſicuti ſunt omnia, quæ contrariantur virtutibus, & proinde tamquam irrationabilis reprobanda, iuxta *cap.fin. de conſuetud.* vbi Doctores, & *Nouell.*134.*cap.*1. *in fin.* Itaut propterea poterit huiuſmodi ſedes de facto amoueri, immo, & ipſi laici talem locum, ſibi indebitum vſurpantes, vti ſacrilegi ſunt expellendi. Gratian. *d.diſcept.*210. *n.*33. Tertiò, quia tunc conſuetudo eſt irrationabilis, quando continet aliquid, quod ſit contra honeſtatem, vt notant communiter Salas *de legib.diſp.*19.*ſect.*5.*n.*50. Sanch. *lib.*7. *de matr.diſp.*4.*n.*14. Pont. *lib.*6.*de matrim. cap.* 5. *n.*2. Meriol. *tom.*3.*theol.mor.diſp.*5. *de conſuetud.cap.*2. *n.*29. Roch. *cap.fin.n.*240.*de conſuetud.* Piag. *de Conſuetud. q.* 9. *n.* 298. Suar. *lib.*7. *de legib.cap.*6. Reginald. *lib.*13. *prax.for.pœnit.* *n.*251. Molfeſ. *par.*1. *ſum. tr.*9. *cap.*11. *n.* 40. & habetur *ex cap.cum decorem de vit. & honeſt.Cler.* Quia nimirum quidquid honeſtum eſt commenſuratur regulis rectæ rationis. Quare quidquid eſt contra honeſtatem eſt contradictas regulas, atque adeò irrationabile.

Solum autem permittitur, quod ſedes laicorum in Eccleſia collocari poſſit, ac debeat extra presbyterium, 29 quodque dum præſertim audiunt ſacras conciones ſimul cum Epiſcopo debeat eſſe apud Epiſcopum, quæ non ſit maior, vel pulchrior ſede ipſius Epiſcopi, vt declarauit S. Rituum Congregatio in vna *Peruſina* die 3. Octobris 1615. Exigitur autem quod ſit vno ſaltem gradu humilior, & loco aliquatenus inferiori, adeòut non ſit oppoſita ſedi Epiſcopali, vt de ſede Abbatis habentis vſum mitræ cenſuit eadem S. Rituum Congregatio in vna *Alexandrina S.Petri in Broglio* die 7. Februarij 1604. Idque de iure. Quia dignitas Principis laici, excepta dignitate Epiſcopi, cui debetur honor, præcedentia, & reuerentia, eſt maior qualibet alia, itaut ipſe quoque in culmine ſedere debeat, & poſt Epiſcopum præcedere omnibus alijs ex diſpoſitione textus *in d. cap. ſolitæ* cum alijs deductis per Altograd. *d.conſ.*1.*n.* 31. 33. *& ſeqq.* ac præcipuè *n.* 40.

Quod verò ad thurificationem triplici ductu, licet 30 per regulas eiuſdem Cæremonialis debeatur ſoli Epiſcopo, vel celebranti; nihilominus ſit adeſt immemorabilis conſuetudo, quod alij pariter thurificentur triplici ductu, ea omnino ſeruari debet, vt declarauit S. Rituum Congregatio in vna *Caſertana* die 18. Septembris 1632. Ita etiam circa thurificationem ante, vel poſt Dignitates, & Canonicos eſſe recurrendum ad conſuetudinem reſoluit eadem S. Congregatio apud Barboſam *in ſum. dec. Apoſtol. v. Thurificatio n.*17. Et quoad pacem eadem S. Congregatio cenſuit in vna *Granaten.* die 9. Maij 1606. & alibi pacis oſculum nulli, nec etiam Præſidenti, vel Conſiliarijs Regis dandum eſſe ante Epiſcopum, ſed dandam eſſe Domino loci, & alijs laicis poſt datam pacem omnibus de Choro, & tunc deberi non à beneficiato, ſed ab aliquo miniſtro, Cotta induto, non cum oſculo, ſed cum inſtrumento, vt eadem S. Rituum Congregaito reſoluit in vna *Calaguritana* die 5. Iulij 1614. & in vna *Pacen.* die 21. Martij 1609. ac alias ſæpè.

Ac tandem quoad genuflexoria honorifica in alijs Eccleſijs, nec Cæremoniale, nec alia lex, vel Conſtitutio ea 31 prohibent Domino loci, vel Gubernatori, qui ipſum

Dominum repræſentat, dummodò collocentur extra presbyterium, eaqueamoueri non licet, cum cederet in læſionem Maieſtatis Principis ſæcularis. Ideòque ad tollenda diſſidia, & odia, quæ foueri poſſent in hac materia inter Epiſcopos, & Dominos ſæculares, Epiſcopi omni conatu, & ſtudio, omnibuſque decentibus officijs incumbere debent conſeruationi amicitiæ cum Principibus ſæcularibus, eiſque faciles ſe præbere in conceſſione eorum, quæ eorumdem Principum gratiam, & beneuolentiam concilient citra tamen præiudicium Epiſcopalis dignitatis, ac iuriſdictionis, vt prudenter monet Altograd. *d.conſ.1.n.62.lib.2.*

32 Ex his autem infero, præfatum decretum de baldachino à Dominis ſæcularibus non erigendo, abſque difficultate, vtpotè vſu receptum tanquam lex, iuxtaque legis naturam, reſpicere tantum futura, non autem præterita ex latè deductis per Farinac. *in fragm. v. lex n.* 25. Atque ita docet inconcuſſa obſeruantia S. Rituum Congregationis in hac ſpeciali materia Baldachini, quæ prohibet quidem nouas erectiones, tolerat autem antiquas.

Vnde liquet, ſucceſſorem non attentare, ſed continuare præeminentiam ab immemorabili annexa feudo, dum in Eccleſia ſui Prædeceſſores baldachinum ab antiquiſſimo tempore retinuerunt. De iure autem præeminentiæ, vtpotè acquiſitæ feudo non extinguuntur cum perſona feudatarij poſſeſſoris, ſed tranſeunt in ſucceſſorem, vt plenè Menoch. *conſ.*905. Franch. *dec.* 56. Rouit. *dec.6.n.6.cum ſeq.* Et generaliter de poſſeſſione quæſita prædeceſſori ratione dignitatis, vel feudi tranſeunte in ſucceſſorem, latè Poſt. *de manut.obſer.*55.

34 Idque verum, & magis communiter receptum etiam ſi feudum deuolutum eſſet ad Regem, per quem deinde ex integro alteri conceſſum ſit, vt apud allegatos videre eſt. Quo tamen caſu viget maior difficultas; quia tanquam per reuerſionem ad ſuam cauſam, videtur illud primum feudum extinctum, & deinde creatum alterum de nouo, multò magis indubitanter vbi caſus deuolutionis non euenit, ſed eſt idem feudum, quod ob debita prædeceſſoris tranſiuit cum aſſenſu, & authoritate Regis ad alium. Tunc enim eſt caſus indubitatus, dum ſucceſſor eſt ſubrogatus in locum prædeceſſoris in omnibus, eſtque idem feudum.

35 Neque alicuius momenti eſt, quod ſpatio multorum annorum intermiſſus fuerit huius præeminentiæ vſus. Quoniam cum agatur de iuribus incorporalibus, & facultatiuis nunquam, etiam per mille annos ius amittitur per non vſum, niſi vel conſtet de prohibitione ſubſecuta, & acquieſcentia, vel quod euenerit occaſio vtendi, & per longiſſimum tempus non ſit vſus, ſecus autem ſi nunquam occaſio euenerit. Canoniſtæ communiter *in Cap. Abbate de verb. ſignific. & in cap. Ioannes de Cler. coniug.* Surd. *conſ.*418.*n.*28. *&* 29. Buratt. *dec.*704.*n.fin.* Fab. de Ann. *conſ.*129. Caual. *dec.* 80. & omnes. Ac ita paſſim docet obſeruantia. Multas enim prærogatiuas habet Rex Neapolis, & Siciliæ, quas non amiſit ex eo quod per ſecula propter abſentiam ijs vſus non eſt.

36 Adijciam clauſulæ loco quod habuit S. Congregatio ſuper conſultatione Epiſcoporum, & Regularium die 8. Octobris 1581. nimirum D. Cardinalis Senonenſis renunciauit ſe retuliſſe Sanctiſſimo Conſultationem Congregationis, & quæ in ea pertractata ſunt de loco, & ſede Excellentiſſimi D. Gubernatoris Mediolanenſis in Eccleſia Metropolitana Mediolani, & rationibus intellectis iuſſit Sanctitas ſua, vt Congregatio certiorem redderet Excellentiſſimum D. Oratorem Sereniſſimi Regis Catholici, quid in illo negocio ſentiat. Cupit enim Sanctitas ſua, vt omnia decenter, & cum ordine in Eccleſia Dei fiant, & nihil in primis exiſtimauit perſcribendum Regi Catholico in ſede ſua collocanda in ea Eccleſia, idque religioni, & pietati Maieſtatis ſuæ Catholicæ ſiue intra, ſiue extra chorum presbyterorum relinquendum. Quo verò ad Excellentiſſimum D. Gubernatorem, & Locumtenentem probatur à Sanctitate ſua ſententia Congregationis, vt in eodem permaneat loco, in quo hactenus ſedebat, & vbi collocari ſolebat extra chorum eius ſedes, ac in eadem altitudine graduum, quam adhibere conſueuit, ne ſi altius tollatur, forſan Reuerendiſſimi Archiepiſcopi, & populi, ac Diaconi, qui Euangelium cantabit, viſum, & conſpectum impediat, & efficiat, vt Archidiaconus minus conſpicuus ſit in benedictionibus, & officijs Eccleſiaſticis obeundis, vel ſi melius ei videbitur, poterit ſedere ex alio latere ferè à regione Archiepiſcopi extra tamen eoſdem cancellos presbyterij ad dexteram ingreſſus Eccleſiæ, ac in illo loco adijcere, ſi velit, duos gradus ad illos tres, quos hactenus tempore bonæ memoriæ Cardinalis S. Praxedis adhibuit, nec enim vltra quinque graduum à fundo altitudinem vllus Prælatorum, aut Principum ſedere ſolet.

Item & quod habuit S. Congregatio Concilij pro diœceſi Seguntina ſub die 25. Auguſti 1587. Hæc enim ſupplex libellus continebat. In diœceſi Seguntina ſunt aliqua oppida ſub temporale iuriſdictione Dominorum laicorum, in quibus vel adſunt Eccleſiæ Collegiatæ cum numero dignitatum, & Canonicorum ſæcularium, vel parochiales Eccleſiæ cum proprijs presbyteris, & Clericis: prædicti Domini tam occaſione temporalis dominij, quàm iuriſpatronatus, quod in eiſdem Eccleſijs aſſerunt ſe habere, quandocumque ad illas accedunt cauſa audiendi diuina officia, quando dicitur generalis confeſſio, & decantatur Kyrie eleyſon, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus, Magnificat, &c. faciunt, & cogunt Canonicos, & Clericos, qui iuxta dictarum Eccleſiarum conſtitutiones illis diebus, & ſolemnitatis induuntur pluuialibus, & ſceptris, vt accedant cum apparatu, & cæremonia ad loca, vbi Domini, vxores, & filij eorum ſedent, & quod præſentes, facta profunda inclinatione, recitent illis ibidem dictas orationes, & iterùm, facta eadem inclinatione, reuertantur ad chorum. Item quod poſt Euangelium Diaconus factis veſtibus paratus recedat ab altari, vt dictis Dominis librum oſculandum offerat, ac etiam, vt ſuis loco, & tempore eiſdem incenſum, & pacem tribuat. Præterea quia in eiſdem Eccleſijs intra Cancellos, & Chorum Canonicorum, & Clericorum adſunt ſedes in præeminentiori loco pro Epiſcopo deputatæ, prædicti Domini laici dictas ſedes tanquam proprias, & inter Canonicos occupant. Et cum prædicta magis dignitati Pontificali, quam poteſtatibus ſæcularibus conueniant, Epiſcopus Seguntinus, Canonici, & Clerici dictarum Eccleſiarum credunt eſſe contra Pontificale, & cultum diuinum, quare ab Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis dominationibus veſtris quæritur, vtrùm dictis Dominis temporalibus, & patronis dictarum Eccleſiarum debita ſit talis reuerentia, & cæremonia per præfatos miniſtros facienda, vel ſatis ſit illis pacem, & incenſum dare per aliquem Capellanum Eccleſiæ factis veſtibus non indutum? Item an liceat dictis Dominis intra Cancellos, & Clericorum choros Epiſcopales ſedes occupare, vel potius debeant inter laicos in potiori gradu ſedere? 37

Sacra autem Congregatio ita reſpondit. Perilluſtris, & Reuerendiſſime Domine, vti frater. Vidit S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum ex libello, qui erit cum ijs literis, quid Domini temporales laici, forſitan etiam patroni Eccleſiarum, ad quas conueniunt, ab earundem Canonicis, & miniſtrantibus Clericis ſibi tribui expoſcunt. Quare Congregatio ad amplitudinem tuam ſcribendum cenſuit, non ſolùm decere, vt actus huiuſmodi coram Dominis ipſis vllo modo fiant, ſed ne coram quoque Principe ſæculari fieri debere; immò verò nec Eccleſiaſticis Prælatis, Epiſcopo minoribus id tribuendum eſſe, cum ſoli Epiſcopo in ſua diœceſi, hæc conueniant, & debeantur. Incenſum verò, & pax excipienda, quæ Dominis præfatis tribuenda ſunt à Miniſtris, qui eadem Canonicis, vel Epiſcopo, ſi adeſſet, dare conſueuerunt. Sedes Epiſcopi Dominis antedictis nullo modo conuenit, qui potiùs eorum ſedes non intra, ſed extra Chorum, in digniori tamen loco, eſſe collocandæ. Quare Congregationis ſententiam Amplitudini tuæ, & per eam, ſi opus erit, ipſis Dominis notam eſſe volumus, vt ipſam Eccleſiaſticam dignitatem mirentur, & illi nobilitatis, & modeſtiæ ſuæ exiſtiment, debito ſibi honore, & loco eſſe contentos. 38

CONSVLTATIO VIII.

An poteſtas ſæcularis poſſit ſubditis ſuis indicere, ac præcipere obſeruationem alicuius diei feſti, necnon præſcribere modum incedendi in proceſſionibus abſque Epiſcopi authoritate?

1 NEgatiuè. Licet enim ſæcularis poteſtas poſſit laicos ſubditos punire, feſtos dies non obſeruantes iuxta Pij V. Conſtitutionem, quæ incipit, *Cum primum Apoſtolatus* §. 7. quod etiam cenſuit S. Congregatio *in Theatina* die 29. Maij 1582. & in *Neapolitana* die 22. Iunij 1621. ac proinde detur locus præuentioni, cùm non ſit inconueniens, quod poteſtas ſæcularis contra tranſgreſſores legis Eccleſiaſticæ procedat in auxilium Eccleſiæ, vt probat Suar. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 12. Non tamen ex hoc inferri poteſt, vt eidem laicali poteſtati liceat obſeruationem feſtorum indicere, ac præcipere etiam laicis ſubditis ſine Epiſcopi authoritate. Ita magiſtraliter docuit Abb. *in cap.* 2. *n.* 2. *de fer.* & poſt eum atque alios Suar. *d. cap.* 12. Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 26. *q.* 5. & 6. ac declarauit ſua Conſtitutione Innocentius X. die 6. Octobris 1653. quæ incipit, *Cum nuper* relata per D. Fagnanum *in cap. Conqueſtis n.* 80. *de fer.*

2 Ratio autem eſt, quia feſtorum obſeruatio ad publicum Dei cultum ordinata inter ſpiritualia continetur, ſuper quibus laica poteſtas, nec principaliter, nec incidenter diſponere poteſt, etiam in ordine ad laicos. *c. Benè quidem* 96. *d. cap. tuam*, & ibi Abb. *n.* 7. & 9. *de ord. cognit. cap. Lator, & cap. Cauſam il* 1. & *cap. cauſam il* 2. *qui fil. ſint legit.* tenetque Gloſ. *in cap. ſi Iudex v. Spirituali de ſent. excom. in* 6. Bart. *in l. fin. ff. de Colleg. illic.* Roman. *conſ.* 129. *per tot.* Vant. *de nullit. ex defectu iuriſdict. n.* 54. & *ſeq.*

3 Ac propterea neque ad ſæcularem poteſtatem pertinet concedere licentiam operandi, & contraueniendi diebus feſtis. Angel. *v. dies feſtos*, Syluest. *v. Dominica, n.* 4. Sot. *de iuſt. lib.* 2. *q.* 4. *n.* 4. *poſt med.* & decreuit S. Congregatio Immunitatis in vna *Caſtren.* die 2. Martij 1629. vbi reprobauit tanquam abuſum eiuſmodi ſæcularem prætentionem. Idem quoque ſtatuit S. Congregatio Concilij apud Dianam *par.* 4. *tr.* 1. *reſol.* 94. Megal. *conſ.* 97. *n.* 2. & Homob. *in exam. par.* 3. *tr.* 15. *cap.* 7. *q.* 17. *reſol.* 3. ac alibi alios referens. Nam talis diſpenſatio eſt propria ſolius poteſtatis Eccleſiaſticæ, à qua feſtiuitates Dei, & Sanctorum, earumque obſeruationes dependent. Doctores *in cap. licet de fer.* Butr. *in d. cap. Conqueſtis n.* 19.

4 Atque ex his deducimus etiam præſcribere modum, & ordinem incedendi in proceſſionibus, eaſque facere, ac præcipere ad obtinendum à Deo temporale beneficium ſalutis, vel aliud ſimile non pertinere ad ſæcularem poteſtatem. Quia tales actiones ſunt merè ſpirituales, & ideò quoad omnia extra ſphęram poteſtatis ſæcularis, vt in puncto determinaut Io. Vinc. de Anna *ſing.* 90. Genuen. *in prax. cap.* 69. *n.* 9. & Bellet. *diſq. Cler. par.* 1. *de fauor. Cler. real.* §. 2. *n.* 5. & decreuit S. Congregatio Immunitatis in vna *Mediolanen.* die 13. Ianuarij 1634.

5 Eius enim eſt ordinare proceſſionem, cuius eſt illam indicere: at nemo indicere poteſt proceſſionẽ, niſi Ordinarius ex Trid. *c.* 13. *ſeſſ.* 25. *de regul.* & Rituale Romano *rubr. de Proceſſionib.* Quare S. Congr. Concilij in vna *Abulen* die 3. Auguſti 1586. & S. Congr. Epiſcop. & Regular. in vna *Caietana* die 25. Octobris 1602. reſoluit ad Epiſcopum pertinere cum conſilio Capituli dicere, & decernere quò ducendæ, dirigendæque ſint proceſſiones etiam exemptorum. Quod tamen S. Congregatio Concilij in vna *Eluen* pro Oppido Perpiniani 1596. ac ſæpè alibi declarauit intelligi non de publicis, ſed de priuatis proceſſionibus, ac de ijs, quæ fiunt in Ciuitate, non autem in decernendis, ac dirigendis proceſſionibus Oppidi ſuæ diœceſis, in quibus conſilium Capituli Cathedralis Epiſcopus non tenetur requirere.

6 Enimverò Principi tuendæ veræ Religionis cura commiſſa eſt, inſtituendæ tamen, aut innouandæ nulla eſt omnino poteſtas. Nutritius Eccleſiæ eſt magiſtratus, gladium portat ad vindictam malorum, tutelam bonorum. Non enim ſuam dumtaxat maieſtatem vlciſcitur, ſed multò magis diuinam, quæ vera eſt, & immenſa maieſtas, cuius eſt riuulus, & veſtigium omnis, quæ in purpura, & diedemate apparet humanis oculis grandis, & tremenda maieſtas. Decet certè optimum ab optimo coli, Numen à Principe, Regem omnium Regum præcipuè ab omnibus Regibus. Primam Regiam curam, ait Ariſtoteles *lib.* 7. *cap.* 8. *polit.* eam eſſe, quæ circa diuina eſt, ſolicitudinem.

7 Certum igitur, fixumque maneat, Principem & ipſum eſſe religioſum oportere, & arcem Religionis cuſtodem, vigilantem impietatis vindicem. Hoc tamen ſedulò attendet, vt ipſe Religionem veterem ne innouet, nec vllos nomine reformationis cudat articulos. Non eſt enim arbiter Religionis Princeps, ſed diſcipulus. Teneat animo, vſque oſtendat pietatem colendam non eſſe politicis edictis perplexam reddendam. Audiat S. Cyprianum ep. 73. *Nec hoc, frater chariſſime, ſine ſcripturæ diuina authoritate proponimus, vt dicamus certa lege, ac propria ordinatione diuinitus cuncta eſſe diſpoſita, nec poſſe quemquam contra Epiſcopos & Sacerdotes vſurpare ſibi aliquid, quod non ſit ſui iuris, & poteſtatis. Nam & Core & Datan & Abiron contra Moyſen & Aaron Sacerdotem ſacrificandi ſibi licentiam vſurpare conati ſunt, nec autem quod illicitè auſi ſunt, impunè fecerunt.*

8 Multa hac de re ſunt non modo Sanctorum Patrum, verùm etiam Imperatorum, ac Regum conſtituta, quæ perſequi omnia non eſt huius loci. Hoc ſolum monebo, quod annexa eſt cum Religione Reipublicæ adminiſtratio: mutata itaque Religione, neceſſe eſt Reipublicæ commotionem, aut commutationem ſequi.

Quod ſi quis ex me quærat, cur Imperatores, Reges, & Principes, quos ſæculares dicimus, cùm rebus ſimpliciter Eccleſiaſticis ſe implicare non poſſint, vt hactenus oſtendimus, leges tamen ferant, & decreta fecerint, quæ ad Sacerdotes, Religioſos homines, Eccleſias, & Monaſteria pertinerent, vt in Theodoſij, & Iuſtiniani Codice, multorum Principum nouellis, & conſtitutionibus licet animaduertere?

9 Huic reſpondebo quod magnus Conſtantinus olim Epiſcopis dixit apud Euſeb. *de vit. Conſtant. lib.* 2. *cap.* 26. *Vos Epiſcopi intra Eccleſiam, ego extra Eccleſiam Epiſcopus conſtitutus ſum.* Quibus verbis ſignificaſſe, atque annuiſſe viſus eſt, Præpoſitorum Eccleſiæ proprium eſſe, iudicium ferre, definire, ac decernere quid credendum ſit, quidue faciendum in ijs quæ fidem, quæque perſonas ac res Eccleſiaſticas attingunt, quibus in rebus Princeps ſæcularis nec ſuffragium habet, nec dijudicandi poteſtatem, poſſe tamen, ac debere ijs, quæ ſacri Antiſtites decreuerint, & ſtatuerint, adiumentum afferre, authoritate fulcire, & ſumma ſeueritate, propoſitis etiam pœnis cauere, ne à quoquam vlla ratione violentur, repugnantes verò etiam exquiſitis ſupplicijs afficere; qua ratione ſuo quodam modo Epiſcopus extra Eccleſiam dici poſſit, cum prouideat & curet vt Eccleſiæ leges ac decreta diligentiſſimè ſeruentur.

11 Atque vt id melius intelligatur prudenter admodum in eiſdem legibus, & conſtitutionibus quò tendant deſignant. Nam aliquando, vt optimè annotauit Anaſtaſius Gemonius *de ſacr. Immun. lib.* 2. *cap.* 1. & 11. dicunt, ea quæ pręcipiunt conformia eſſe Sacris Canonibus, & Sanctorum Patrum ſanctionibus; ſubinde eſſe ſecundum præceptum Apoſtoli; nonnunquam eſſe iuxta Sacras, vel Eccleſiaſticas regulas, formam canonicam, vel ſanctorum Canonum inſtituta, vt liquet ex *C. de ſum. Trin. & fid. cath. l.* 9. *C. de Epiſcop. & Cler. nouel.* 123. §. *omnibus*, ac alibi. Neque ſanè Principes ad eas leges ferendas cogitationes ſuas adieciſſent, quemadmodum ex Concilio Carthaginenſi 5. *c.* 5. & Africano *c.* 28. intelligimus, niſi illos ad hanc prouinciam ſuſcipiendam Pontifices ipſi, & eorum conuentus ſolicitando impuliſſent. Quamobrem Valentinianus, & Marcianus Imperatores ad Palladium Præfectum ſcripſere, omnes principales conſtitutiones, omnes pragmaticas ſanctiones, quæ contra Eccleſiaſticos Canones elicitæ ſunt, ſuo robore ac firmitate penitus carere. *l.* 12. *C. de ſacr. Eccleſ.* Nec modo eiuſmodi decreta, ſed etiam quæcumque ſtatuta, & conſuetudines, quæ cum Eccleſiæ liber-

tate pugnarent, iuſſit Fridericus Imperator ipſo iure nullas eſſe *auth. Caſſa, C. eod.*

CONSVLTATIO IX.

De praeminentia Sacr. Congregationis Epiſcoporum & Regularium ſuper Auditoris Cameræ, Sacr. Rotæ Romanæ, ac Signaturæ Tribunalia, deque eiuſdem facultatibus præter expreſſas in Conſtitutione Sixti V. ac viuæ vocis oraculo à diuerſis Pontificibus attributis.

1 AVditoris Cameræ inhibitiones reuocat, & moderatur Sac. Congregatio mandans eidem, vt reuocet, vel moderetur, vt die 5. Septembris 1605. in *Sutrina* fuit dictum non eſſe impediendum Epiſcopum pro exactione ſubſidij charitatiui; & ideò eſſe reuocandam inhibitionem. Et 17. Septembris 1610. vt reuocaret inhibitionem contra Epiſcopum *Interamnen*, ne meretrices habitarent in vijs publicis, in quibus fiunt proceſſiones, & 11. Ianuarij 1622. in *Nucerina*, vt moderaretur ſuſpenſionem cenſurarum contra N. legitimè ab Epiſcopo excommunicatum ob fraudes in adminiſtrationem montis, & 12. Ianuar. 1622. vt moderaretur inhibitiones relaxatas contra Vicarium *Baren* ad inſtantiam Capituli *Polignanen*, & 8. Ianuarij 1627. vt moderaretur inhibitionem contra Epiſcopum *Aſculanum*. Idem 27. Ianuarij 1618. *Ciuitatis Plebis*, & 21. Ianuarij, & 2. Aprilis & 21. Iunij 1630. in *Bononien.* & 27. Auguſti 1632. in *Agrigentina* mandauit.

Aliquando iniunctum fuit eidem à Sac. Congregatione, vt reuocaret inhibitiones etiam abſque citatione partis, vt ſecunda Septembris 1622. in *Tarracinen.* Quandoque etiam per ſimplices litteras, vt 23. Maij 1621. in *Hydruntina*, vt ex ſequentibus.

2 *A.C. M'hanno gl'Illuſtriſſimi Signori Cardinali della Sacra Congregatione ordinato di far ſapere a V. S. Illuſtriſſima che ſia contenta di moderare per ſue lettere priuate l'Inhibitione eſtorta da coteſto ſuo Tribunale ad inſtanza di Nicolò Gonzales contro il Cherico Giuſeppe Blago della Dioceſe d'Otranto per conto di certe pecore leuate con l'autorità de' Miniſtri Regij al medemo Cherico, per le quali il ſudetto Nicolò è ſtato ſcomunicato da quel Veſcouo, affine ch'egli poſſa paſſare auanti nella reſtitutione delle ſopradette pecore.*

3 Item vt moderaretur per ſimplices litteras inhibitiones contra Epiſcopum *Tarraconen* 20. Iunij 1627.

4 Sæpiſſimè iniunctum fuit eidem vt reintruderet in cenſuras, vt 6. Iulij 1621.

5 *M'hanno gl'Illuſtriſſimi Signori Cardinali della Sac. Congregatione ordinato di far ſapere a V. S. Illuſtriſſima, che ſia contenta di reintrudere nelle cenſure i Decurioni, e Gouernatori di Foggia luogo della Dioceſe di Troia, dichiarati ſcomunicati da Monſignor Veſcouo di quella Città per ordine della medema Sacr. Congregatione per hauer eſatto certa gabella da' compratori del vino in pregiuditio e danno degli Eccleſiaſtici, e che di più ſia contenta di moderare l'inhibitione eſtorta da coteſto ſuo Tribunale dalli medemi Gouernatori, o Decurioni, & rimettere queſta cauſa a queſta Sac. Congregatione nella quale fu introdotta molto tempo fà, e qui reſto, &c.*

Præterea 27. Iulij 1622. in *Squillacen* & 14. Iunij 1625. in *Vulturarien* & 11. Auguſti 1626. fuit iniunctum in vna *Sorana*, vt reintruderet in cenſuras etiam abſque expenſis, & 21. Nouembris 1606. vt reintruderet in cenſuras Gubernatorem *Andrien*, & cauſam remitteret Ordinario. Item 23. Martij 1621. *Si è doluto alla Sac. Congregatione il Promotor fiſcale della Curia Veſcouale di Termoli, che il Commiſſario mandato già da V. S. Illuſtriſſima per ordine della Congregatione contro N. N. & altri Preti, che ſi pretendono compreſi nell'homicidio del Francolino, pigliaſſe anche informatione contro il medemo N. per conto di certo ſtupro, che ſi pretende commeſſo da lui; onde mi hanno i medemi Illuſtriſſimi Signori ordinato di farle ſapere, che per eſſere la cauſa del ſudetto ſtupro in prima inſtanza, e già fattone il proceſſo dall'Ordinario del luogo, mà poi ſopraſeduto per la riuerenza che dee a V. S. Illuſtriſſima, ſia contenta di rimetterglieia, accioche la poſſi terminare per giuſtitia.*

6 Et ſeptima Octobris 1625. Fuit iniunctum eidem, vt moderaretur Inhibitionem relaxatam ad inſtantiam Marci Antonij Romagnoli Imolen. & ſimul prouideret, vt in poſterum ſimiles non relaxarentur.

7 Multoties ſignificatum fuit eidem, vt tranſmitteret omnes proceſſus contra perſonas particulares formatos ad Sac. Congregationem, præſertim 13. Octobris 1605. vt proceſſus contra Epiſcopum *Aſculanum* tranſmitterentur ad Illuſtriſſimum Cardinalem Bandinum, cui à Sac. Congregatione fuit cauſa commiſſa.

8 Inſuper 6. Maij 1622. vt tranſmitterentur proceſſus formati contra Vic. Generalem *Tarracinen.* & 3. Februarij 1635. in cauſis *Aſſiſien. Salernitana*, *Lucana* ſub eiſdem die, menſe, & anno quo ſupra 1625. & 16. Nouembris 1621. in *Sipontina*, & 14. Septembris 1621. in *Roſſanen.* & 11. Ianuarij 1622. in *Sulmonen.* & 15. Decembris 1628. *Ciuitatis Caſtellana*, & 22. Decembris 1628. in *Ruben.* pro cauſa alapæ in faciem Laurentij de Rugerio, & 8. Martij 1629. *in nullius Canuſiæ*, vt moderaretur litteras pro capiendis inditijs, remittendo partes, & querelas ad Sac. Congregationem, & 28. Martij 1607. fuit iniunctum eidem, vt non expediret commiſſiones, neque Commiſſarium contra Epiſcopum *Andrien.* abſque ſcientia Sacr. Congregationis, vel Sanctiſſimi, & 28. Martij 1608. vt reuocaret commiſſionem pro capiendis inditijs, & citationem ad comparendum perſonaliter contra Vicarium Generalem Montis Piloſi ad relationem Eminentiſſimi Cardinalis Gymnaſij.

9 Atque 26. Nouembris 1624. fuit ſignificatum eidem, vt non tranſmitteret Commiſſarium contra Epiſcopum *Hoſtien.* cum cauſa eſſet iam introducta in Sacr. Congregatione, & 13. Nouembris 1615. vt reuocaret litteras pro capiendis inditijs pro cauſa *Montis Piloſi*, & *Martyranen.*

10 Rurſus 22. Ianuarij 1613. in *Ruben.* & 18. Iunij 1624. in *Tarracinen.* & 17. Auguſti 1621. in *Martyranen.*

Sæpè iniunctum fuit eidem, vt ſuperſederet in cauſa vſque ad aliud mandatum Sac. Congregationis, vt nominatim in *Tarentina* 16. Aprilis 1615.

11 Frequenter ſignificatum fuit eidem, vt eius Miniſtri non moleſtarent, neque vexarent Epiſcopum *Theleſinum*, vt reſoluit 10. Aprilis 1620. & 15. Februarij 1622. in *Sulmonen.* pro Pamphilio Cantelmo, qui fuit abſolutus à Sac. Congregatione & iniunctum A. C. vt eum ampliùs non vexaret, &c. Et 23. Iunij 1634. in *Iuuenacen.*, vt Capitulum non moleſtaretur in cauſa electionis Vicarij capitularis, & 19. Iulij 1622. vt caſſaretur fide iuſſio ducat. 500. pro Paulo Cornia, & non moleſtaretur pro dicta fideiuſſione.

12 Idem obſeruat paſſim Sac. Congregatio Immunitatis, præcipuè in vna *Aquilana* menſe Maij 1630. cenſuit, vt A. C. caſſaret fideiuſſionem, & non ſe ingereret in cauſa Præpoſiti Dragonetti, & 18. Iunij 1628. in *Licien.* Sac. Congregatio Epiſcoporum mandauit. A. C. vt non reciperet appellationes, neque relaxaret inhibitiones contra decreta Epiſcopi Venuſini, Viſitatoris Apoſtolici, ſed eas remitteret ad eandem S. Congregationem.

13 Immò Sac. Cong. iniungit Epiſcopis, vt obſeruent, & executioni mandent ſua decreta non obſtantibus inhibitionibus A. C. vt fuit dictum Epiſcopo *Peruſino* 30. Iulij 1613. & Epiſcopo *Fanen* 4. Iulij 1614. ac Epiſcopo *Tropien* 16. Iulij 1629.

14 Verum tamen eſt Sac. Cong. multoties remittere Auditori Cameræ proceſſus graues, & delinquentes puniendos, vt 7. Martij 1630 in *Alifana*. Item committit eidem cauſas ad referendum, & poſt relationem eius Locumtenentis criminalis in plena Congregatione, ſolet ab eo cauſa expediri iuxta votum S. Congregationis, vt conſtat ex actibus apud Simoncellum A. C. ac S. Congregationis Notarium.

Immò Auditores Sacræ Rotæ Romanæ non infrequenter inhibentur à Sac. Congregatione, vt non procedant contra aliquas perſonas, vt 2. Maij 1612. in *Nouarien.* fuit ſignificatum R. p. d. Manzanedo, Sac. Rotæ Auditori, vt moderaretur inhibitionem contra Epiſcopum Nouarien, relaxatam ad petitionem Cleri, & Communitatis Palanzanæ.

Et 3.

Et 5. Decembris 1607. fuit iniunctum R.P.D. Ludouiſio, vt deſiſteret procedere in cauſa inter homines Turris Græci, & Canonicos Neapolitanos ſuper Iure ſepeliendi, cum cauſa eſſet terminanda in Sac. Congregatione.

15 Ac 16. Nouembris 1621. in *Andrien;* vbi cenſuit Commiſſionem Rotalem contra Epiſcopum Andrien. eſſe reformandam, & 6. Iulij 1621. in cauſa recuſationis aſſiſtentiæ conſecrationis Olei Sancti per Decanum Collegiatæ Sancti Michaelis Epiſcopo Lucano factæ, Sacr. Congreg. commiſſionem Rotalem quoad hunc articulum duntaxat reformandam, ipſiuſque articuli cognitionem ad Sac. Congregationem reijciendam eſſe cenſuit, firma in reliquis manente cauſa in Rota.

16 Tandem eadem Sac. Cong. Epiſcoporum ſignaturæ Commiſſiones reformat, vt ex ſeqq. *Rauello per il Veſcouo il quale dice che hauendo citato D. Pietro Confalone, Rettore di due Parochiali à moſtrare i titoli, e la diſpenſa ſopra l'incompatibilità, egli habbia eſtorto vn Breue della ſignatura, diretto à Monſignor Nuntio di Napoli, che faccia, e termini queſta cauſa. Dimanda però, che la detta cauſa ſia riuocata dal medeſimo Monſignor Nuntio, e rimeſſa à lui come ordinario, al quale ſi deue la cognitione delle cauſe in prima inſtantia.*

17 *Si Sanctiſſimo D.N. placuerit, Sac. Congreg. &c. Commiſſionem reformari, ac Petrum Confalonem de titulis duarum Parochialium, quas obtinet coram Epiſcopo docere debere cenſuit Romæ 6. Martij 1619.*

1588. *die* 30. *Martij.*

Cùm quæſiuiſſem ego Frater Michael Bonellus Cardinalis Alexandrinus in Audientia Conciſtoriali à S. D. N. Sixto Papa V. An in tangentibus materiam Regularium, & iam à S. Tridentino Concilio, & eius Congregatione deciſis, deberet Congregatio noſtra Regularium procedere, vel Sanctitati ſuæ referre? Reſpondit, placere, quod omnia ad Regularium materiam pertinentia, & per Concilium Tridentinum, eiuſque Congregationem deciſa per ipſam Regularium Congregationem audiantur, agnoſcantur, & debitæ executioni demandentur.

Cardinalis Alexandrinus.

1588. *die* 6. *Aprilis.*

Quæſiui pariter ab eodem S. D. N. quid de frangentibus ignoranter clauſuram, & cenſuras quandoque etiam cum irregularitate incurrentibus? Reſpondit placere, ſi caſus fuerint ſimplices, quod ab eadem S. Congregatione abſoluantur.

Cardinalis Alexandrinus.

1588. *die* 17. *Octobris.*

Inſuper atteſtor, qualiter S. D. N. Sixtus Papa V. conceſſit, vt ſine incurſu irregularitatis in caſibus grauibus, & benè viſis Congregationi, Congregatio eadem valeat ſcribere, monere, hortari, & vrgere Iudices, & Principes ſæculares ad delinquentes laicos, veluti ſacrilegos, & ſimiles capiendos, & caſtigandos, cæteraque exequenda, quæ neceſſaria ei videbuntur.

Cardinalis Alexandrinus.

1589. *die* 17. *Iulij.*

Santiſſimus D. N. Sixtus Diuina Prouidentia Papa V. in Conciſtoriali audientia conceſſit Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis DD. Cardinalibus S. Congregationis Regularium omnes facultates, quas habent Ordinarij locorum, & Superiores Ordinum in perſonas Regulares vtriuſque ſexus ſubditas, & illarum monaſteria, domos, & loca, præſertim verò circa abſolutionem à cenſuris, & diſpenſationem ab irregularitate.

Iulius Antonius Card. S. Seuerinæ.

1591. *die* 7. *Iunij.*

Sanctiſſimus D. N. Gregorius & in cubiculari audientia conceſſit ita me præſente, vt S. Regularium Congregatio Regularibus licentiam ad æqualem Religionem transferendi poſtulantibus indulgere poſſit ex cauſa.

Cardinalis Alexandrinus.

1592. *die* 31. *Ianuarij.*

Sanctiſſimus D. N. Clemens Papa VIII. in cubiculari audientia viuæ vocis oraculo S. Congregationi Regularium conceſſit, præter cæteras facultates omnimodam poteſtatem, & facultatem ſuam Pontificiam circa correctionem, regimen, ſtatum, & diſciplinam bonorum & perſonarum vtriuſque ſexus Regularium, & ita retuli

Ego Cardinalis Alexandrinus.

Reſponſio cum Oraculo S. mem. Vrbani VIII.

Conſtitutio S. Congregationis Concilij Tridentini Interpretum, edita iuſſu Sa. me. Vrbani VIII. de rebus Regularium non alienandis, niſi cum licentia in ſcriptis eiuſdem S. Congregationis loquitur tantùm de alienationibus, quæ fiebant à Regularibus vigore particularium priuilegiorum Apoſtolicorum, & propria authoritate abſque præſcitu ſedis Apoſtolicæ prout ſonant verba eiuſdem Conſtitutionis, & fuit expreſsè declaratum per eundem Vrbanum viuæ vocis Oraculo, ac proinde non fuit ſublata facultas, quam ſemper habuit, & exercuit Sac. Congregatio ſuper negotijs Regularium concedendi huiuſmodi licentias, tam ante, quàm poſt emanatam dictam Conſtitutionem. Immò conſultius eſſet, ſi S. Congregatio Concilij remitteret inſtantias Regularium, & præcipuè Monialium ad eandem S. Congregationem ſuper Regularibus, vtpotè magis informatam. 1

CONSVLTATIO X.

An adhuc non confirmatus, tenendo in chriſmate, ſpiritualem cognationem contrahat?

Reſpondeo, nullam contrahere cognationem ſpiritualem, quia nulliter tenet in confirmatione qui non eſt confirmatus. Ita etiam in naturalibus non ſufficit, vt quis concurrere poſſit ad generationem viuentis, ſi ipſe ſit viuens, ſed requiritur prætereà quòd ſit ætate ac robore confirmatus. Atque hæc eſt communis, ſeu magis communis Doctorum ſententia. Pro ea enim ſtat Sanchez *de matr. diſp.* 60. *n.* 20. *lib.* 7. cum Gloſſa ad *c. In baptiſmate, verbo ſuſcipere de conſecrat. d.* 4. Angel. Victor. Palac. Suar. Enriq. Tolet. Ledeſm. Viuald. & Beda. Tenetque Bonac. *de ſacr. matr. q.* 3. *pun.* 5. §. 2. *n.* 21. cum Coninch, Reginaldo & Filiucio, ac tradit Barboſ. ad *d. c. In Baptiſmate n.* 1. cum Poncio, Vgolino & Rebellio, quibus adſtipulatur Diana *reſol.* 21. *tract.* 4. *de ſacram p.* 3. & Candid. *diſquiſ. moral. tom.* 3. *diſp.* 1. *ar.* 9. *dub.* 27. ſuntque Auctores ſupra viginti. Pro contraria autem parte ſunt nouem recenſiti à Sanchez loco citato *n.* 21. aliique perpauci. Prætereà trado pro hac ſententia Pontificale Romanum *p.* 1. *tit.* 1. *de confirmat.* in cuius rubrica ſic diſponitur: *Nullus qui non eſt confirmatus poteſt eſſe in confirmatione patrinus.* 1

2 Ex quibus infero quod ſi non confirmatus teneat in confirmatione, licet non impediatur effectus Sacramenti, qui eſt de iure diuino, tamen actus tenendi, & effectus illius, qui eſt de iure poſitiuo, eſt irritus, vt tenet multi nominis Theologus, & Canoniſta Turrecrem. *in d. c. in baptiſmate*, aliique ſuperiùs citati.

3 Et ita S. Congregatio Concilij in vna Licien die 13. Iunij 1654. declarauit, nimirum. *Non confirmatum non contrahere cognationem ſpiritualem*.

CONSVLTATIO XI.

1 STante diſpoſitione decreti S. Concilij Tridentini *ſeſſ. 25. cap. 12. de Regular.* videlicet, quod dies feſti, quos in diœceſi ſua ſeruandos Epiſcopus præcepit ab exemptis omnibus, etiam Regularibus ſeruentur, quæritur,

Vtrùm Epiſcopus poſſit abſque conſenſu Cleri, & populi ſolus ipſe præcipere?

2 REſpondeo. Textus *in cap. fin. de fer.* præcipit in ferijs introductis in honorem Dei, & Sanctorum niſi ob neceſſitatem, vel pietatem iudicium exerceri non poſſe, & poſt enumeratos dies feriatos in honorem Dei, & Sanctorum conſtitutos, ſubdit idem ſeruandum eſſe in ceteris ſolemnitatibus, quas ſinguli Epiſcopi in ſuis diœceſibus cum Clero, & populo duxerint ſolemniter ſeruãdas.

3 Textus quoque *in c. 1. de conſecrat. d. 3.* diſponit populo denunciandum, vt ſciat tempora feriandi, & nominatim enumeratis diebus, addit generaliter eas feſtiuitates, quas ſinguli Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus cum populo collaudauerint.

Ex quibus iuribus Doctores *in d. c. fin.* vbi præſertim Abb. *n. 4. & 5.* determinant, Epiſcopum non poſſe in ſua Diœceſi ſolemnitatem feſti diei introducere abſque conſenſu Cleri, & populi, licet Butr. *ibi n. 17.* recedendo ab hac opinione, quàm dicit olim ſe tenuiſſe, velit, Epiſcopum id poſſe cum Clero, aut Capitulo, & Abbatis, aliorumque ſententiam ſequitur etiam Sayr. *in Clau. reg. lib. 7. cap. 3. n. 16.* Sylueſt. *v. Dominum n.* 3. Suar. *qui de Relig. tom. 1. lib. 2. cap. 11. n. 7.* latè tractat hanc quæſtionem, & primò affirmat in rigore iuris non ſolùm, ſed cùm Clero, & populo poſſe præſcribere leges de peculiaribus feſtis in ſuo Epiſcopatu ſeruandis. Quia eius poteſtas circa hunc actum expreſsè limitatur per iura ſupra allegata. Et *ibi n. 8.* examinando dicta Abbatis *in alleg. cap. fin.* quatenus ait Abbas, quod ſi populus ſine legitima cauſa contradicat, non obſtabit eius diſſenſus, concludit contra ipſum Abbatem; immò requiri conſenſum populi: quia cum talia præcepta ſint potiùs ad quendam maiorem ornatum, & deuotionem, quàm ad ſalutem populi neceſſaria, & contra populus poſſet inde grauari, meritò potuit iure ſtatui, vt ſine ſuo conſenſu ad id ſeruandum cogi non poſſit.

4 Id tamen temperat *n. 18.* vt intelligatur, quando populus vnanimi conſenſu contradiceret; ſed ſi Epiſcopus cum Clero conueniret, & aliqui de populo conſentirent, licet plures contradicerent, tunc fortè huiuſmodi contradictio nõ eſſet attendenda iuxta opinionẽ Abbatis.

5 Tandem aduertit, ſupradicta locum habere inſpectis terminis iuris communis. Quia per conſuetudinem videtur huic iuri derogatum, cùm ſoleant Epiſcopi cum conſilio Cleri, vel aliquorum de Clero huiuſmodi præcepta populo indicere, eo minimè vocato, quam conſuetudinem, inquit, ſeruandam eſſe vbi introducta eſt.

6 Hinc enim cum idem quæſitum fuiſſet à S. Rituum Congregatione die 15. Decembris 1629. S. Congregatio Concilij reſpondit, decretum S. Concilij Tridentini *cap. 12. ſeſſ. 25. de Regular.* non tribuiſſe Epiſcopis maiorem facultatem dies feſtos indicendi, quàm habeant à iure communi.

CONSVLTATIO XII.

An profeſſi Regulares, qui literas latinas neſciunt, poſſunt Regulam ſuæ Religionis è latino in vulgarem, & patrium ſermonem reddere?

1 REſpondetur, id rectè fieri poſſe. Debent enim intelligere omnia, quæ in Regula continentur, ne incidant in peccatum, aliquid omitendo, cum ſit materia grauis, quæ obligationem ſuaptè inducit ſub mortali. Tenetur enim Religioſus obedire Superiori præcipienti, quæ directè, & explicitè, ſiue indirectè, vel implicitè ſunt conſentanea Regulæ, cui generaliter ille ſe adſtrinxit, vt docent D. Thom. *quodl. 10. art. 10. & in 2. d. 44. q. 2. art. 3.* & ibi Durand. *q. 4. n. 5.* Roſell. *v. obedientia n. 10.* Angel. *v. Religioſus n. 29.* Syluеſt. *v. Religio 6. q. 6.* Caiet. *2. 2. q. 88. art. 8. dub. vlt.* Et pluribus proſequuntur Cordub. *in expoſ. Reg. D. Franc. cap. 10. q. 2. dict. 6.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 51. dub. 9. n. 77.* Tappia *auth. ingreſſi ver. Ipſo ingreſſu c. 1. n. 44. & 59. C. de Sacroſ. Eccl.* Vaſquez *1. 2. q. 95. art. 2. diſp. 154. cap. 4. n. 20.* Sanchez *in decal. lib. 6. cap. 2. n. 9.* Nauar. *de Regularibus comment. 2. n. 59. verſ. ſed quia.* Reginald. *in prax. pœn. lib. 58. Rub. de Ratione iudicandi de peccatis in ordinem ad relig. ſtat.* Quia promittit obedientiam ſecundùm Regulam, & omnia hæc verè pertinent ad regulare inſtitutum conſeruandum. Vbi enim non eſt certitudo per veram intelligentiam perpetuæ fraternitatis, ibi non conſideratur perfectio, neque amor, cum quiſque cogitet poſſe diſſidium fieri; prout in ſimili reſpondit Card. Contarenus *de Sacram. Chriſtianæ legis lib. 4. cap. 2.*

Et in materia ferè pari habemus diſpoſitionem *l. 1. §. fin. ff. de verb. oblig.* vbi ſancitur, quod in ſtipulationibus ita loquendum ſit, vt quiſque alterius intelligat linguam. Quod etiam docet Bart. *eo loci n. 1.* & Alex. *n. 8.* Idque repetit idem Bart. *in l. decreta 48. ff. de re iudic. n. 1.* quod ſcilicet Iudex inter vulgares loqui debeat vulgariter, & inter litteratos litteraliter. Ac *in l. Iudices, C. de ſent. & interl.* quod inter Græcos debeat ferri ſententia in græco ſermone, ſcilicet vulgari, quia verbis intelligibilibus. Quod ſequitur Bald. *in prin.* Nam vbi non eſt intellectus, ibi non eſt ſententia. Oportet autem, quod partes intelligant quid Iudex loquitur. Vnde potius debet attendi idioma partium, quàm Iudicis. Et *n. 4.* ait Notarium poſſe tranſumere eſt litterali, mente non mutata, & in litterali verba vulgaria. Atque in propoſito tradit Gratian. *diſt. 73. cap. 1. & 2.* Burchardum Vuormacienſem ex Synodo Nicena ſcripſiſſe Valterio Spirenſi Epiſcopo græco idiomate, vt acceptor epiſtolæ de omnibus conſcriptis magis certior redderetur. 2

Conſtat igitur ex prudentum ſententiam pro recta ratione intellectiua deberi in eo idiomate ius dici, quo legentes loquuntur. Imò & Iuſtinianus *in l. 2. §. hoc autem, verſ. Niſi tantum ſi velint, C. de vet. Iur. enucl.* præcipit leges in græcam vocem à latina transferri ſub eodem ordine, eademque conſequentia, qua ſub vna voce Romana poſitæ ſunt. Quare Felin. *in rub. n. 8. verſ. vbi autem de Conſtitut.* firmat incumbere onus omnibus, quorum intereſt, adire tranſlatores. 3

Exempla de hac re extant in pluribus Religionibus, præſertim S. Baſilij, & S. Auguſtini, ac Carmelitarum, quæ priùs habuerunt Regulam, & Conſtitutiones materna lingua Tyrijs donatas. Quia dulcius ab vno quoque ſuſcipitur, quod patrio ſermone narratur, vt probe ad rem dixit Caſſiod. *præf. in ſcript. Diuin.* 4

Qui porrò voluerunt idiomate vulgari, ſeu quod intelligeretur à vulgo commercia, & negocia in Republica expediri rectè conſuluerunt, ne per captiones verborum incognitorum fraudes, & doli tegerentur. Et ita è Republica fuit, quod Tyberius Cæſar prohibuerit Romæ vti in iudicio, & teſtimonijs lingua græca, vt teſtantur Dio *lib. 7.* & Suet. *in eius vita cap. 71.* Edoardi quoque tertij Regis eius nominis Anglorum ſententia decretum eſt, vt Iudices atque litigatores, Patroni, procuratores, cognitoreſque cauſarum Anglicè loquerentur, ac cauſarum actiones, & cætera acta lingua Anglica conſcriberentur, quod populo fuit commodo. Quippè quem deinceps in cauſis agendis non oportuit interprete vti. Polyd. *lib. 19. hiſt. Angl.* Franciſcus quoque primus Rex Galliarum ſtatuit *in Conſtit. edita 1539. art. 11.* vt in poſterum in Gallia verbis vulgaribus vernaculo, & materno idiomate patriæ tam contractus, proceſſus, ſententiæ, arreſta, quàm alia acta fierent & inſtrumenta, iuſtiſſimas ob cauſas, cùm antea ferè latinis verbis fierent. Tum quod varijs modis vnum & idem verbum latinum ad varia torqueretur. Tum quod latinè, 5

nè, & eloquenter loqui volentes totam obſcurabant ſententiam per ſcripturam dictionum aliò tendentium. Vnde maior de verbis, quàm de intellectu actionis ſæpiſſimè excitabatur in litibus controuerſia. Ignorantiæ enim præcludit excuſationem quod claris, & vulgaribus literis, ac idiomate concipitur. *l. ſed ſi pupilli* 11. *§. praſcribere de inſtit. act.* Et facilius capitur, quod eo idiomate, quod cognitum eſt, iubetur, vt proinde & leges ſic, & decreta, ſeu mandata ſubditis communicari, ſeu reſeruari meritò ſtatuerint §. *Alienationis*, *authent. de non alienan. aut permut. reb. Eccleſ.* facitque §. *fin. ibid.* vt *præpon. nom. Imper.* ac firmant Doctores *ad l. fin. de verb. obl.* Felin. *in rub. de conſtit.* Eademque ratione & decreta à Prætoribus latinè interponi debuiſſe puto *d. l. decreta* 48. *de re iud.* & non niſi latinè cauſas in foro actas fuiſſe.

6 Locutio quidem, ſeu oratio interpres eſt mentis, verbis diſcrepans, ſententijs congruens. At qui verba inuenta ſunt non quæ impedirent, ſed quæ indicarent voluntatem. Cæterùm non omnia verba, non omnis oratio talis ſemper eſt, ſed tantum ſermonis, qui notus eſt nobis, & audientibus, & compoſitus illis verbis, quibus conuentum eſt in ſocietate hominum quacumque aliquid ſignificari.

7 Nec aliquod detrimentum videtur vniuerſo cętui Religioſorum cauſari poſſe ex hac traductione. Imò ex ea tollitur non ſolum omnis cauſa peccati, ſed etiam periculum; cum non ſufficiat pro illius euitatione ſola ignorantia rerum agendarum circa eſſentiam, dum illa deducitur ex praua hominis voluntate, nolente habere diligentiam ad ſciendum ius illud, quod ſcire obligatur, vel ad conſiderandum factum ſuum, quod eidem Iuri conformari tenetur ex 14. *ad Corinth.* ſi quis ignorat, ignorabitur, & poſt D.Thom. 1. 2. *q.76. art.2.* Reginald. *in d. prax. lib.11. rub. de generali ratione iudicandi de peccatis ad eam ſpectantibus ex parte intellectus humani par.1. n.* 15. ſed etiam requiritur, quod apponatur diligentia, vt eam ignorantiam corrigat, quando aduertit eam cauſari ex Regula non intellecta, & periculum illius tranſgreſſionis ſibi afferre, grauiſque offenſionis, & ſcandali cauſam alijs eſſe. Siquidem, vt ait Caiet. *in ſum. verbo Religioſi. Quædam ſunt ijs propria ex propria ſibi Regula, aut Conſtitutionibus, & hæc quilibet de ſe ipſo ſciat.* Vt proinde non immeritò Eſdras 17. 23. reprehendat Iudæos, quia duxiſſent vxores Azotidas, Amonitidas, & Moabitidas, & filij eorum ex media parte loquebantur Azoticè, & neſciebant loqui Iudaicè, & ideò præuaricati fuerunt legem Dei.

CONSVLTATIO XIII.

An Examinatores Synodales teneantur emittere iuramentum in Synodo?

1 CONcilium Tridentinum *ſeſſ.24. c.18. de ref.* vbi agit de Examinatoribus Synodalibus, inquit debere eligi, & approbari ab ipſa Synodo, ſubdens autem ibidem de iuramento ab eis præſtando, abſolutè loquitur, nec determinat, quod præſtetur in eadem Synodo.

2 Tenendum igitur eſt, poſſe etiam præſtari extra Synodum. Ita cenſet Garz. *de benef. p.9. c.2. n.356.* quem ſequitur Gauant. *in prax. Synod. c.31. num.8.* quod etiam confirmatur. Quia cum idem Concilium concedat poſſe eligi in Examinatores etiam Regulares, qui non interueniunt in Synodo, manifeſtè colligitur, quod extra Synodum poſſint huiuſmodi iuramentum præſtare. Gratis enim diceretur, quod ad hunc effectum tantum debeant interuenire in Synodo, cum Concilium non determinet expreſsè de iuramento in ipſa Synodo præſtando.

3 Nec obſtat deciſio Foroſempronien coram Mantica, quam refert idem Garz. *vbi ſup. num.*133. Nam in ea tantum dicitur, concurſum fuiſſe nullum, quia coram examinatoribus factum fuerat, qui non præſtiterant iuramentum, ſed nihil in ea dicitur, quod ſit præſtandum in Synodo.

CONSVLTATIO XIV.

An, & quatenus munus ac dignitas Apoſtolorum aliquibus Sanctis viris appropriari poſſint?

MVnus & dignitatem Apoſtolorum Eminentiſſimus eruditione ac pietate Cardinalis Baronius, hiſtoriæ Sacræ verè Cæſar anno 32. *n.* hiſce verbis deſcribit: *Apoſtolos*, inquit, *ea de cauſa elegit Chriſtus, vt verbi prædicatione Orbi caligine offuſo lumen veritatis impartirent.* Hæc tamen deſcriptio propter multiplicem omiſſionem vitioſa videtur. At in Hiſtorico poteſt quidem hæc negligentia ferri. 1

Obſeruandum igitur eſt, non vno modo in Scripturis, & apud Patres hoc nomen reperiri vſurpatum. In communi enim Grecorum vſu Apoſtoli dicebantur certi homines, qui negotij gerendi gratia magis quàm deferendi nuntij aliquò mittebantur. Sic accipitur Ioan. 13. 16. *Non eſt miſſus maior eo, qui miſit.* Et *in epiſtol. ad Hebr.* 3. 1. Chriſtus ipſe dicitur *Apoſtolus*, *& Pontifex confeſſionis noſtræ*, vel quia caput ipſe eſt, & Princeps Apoſtolorum, vnde omnis in illos vis diuina, atque auctoritas manauit, vel quia ipſe quoque in hunc mundum à Patre *miſſus eſt*. Matth. 15. 24. Sic & Apaphroditum vocat Paulus ſcribens ad Philippenſes illorum Apoſtolum 11. 25. tanquam ad ſe miſſum ab illis, qui ipſi miniſtraret. 2 3

At notione peculiari ac propria illi duodecim Chriſti Diſcipuli ſic dicti ſunt, quibus ipſe, non quidem iure ordinario, quod ſoli Petro, velut Paſtori ordinario Eccleſiæ, contulit, ſed extraordinario, & delegato Orbem terrarum non ſolùm verbi prædicatione erudiendum commiſit, ſed etiam auctoritatem ampliſſimam dedit, Eccleſiam ſuam fundandi, conſtituendi, verbo, ſcriptiſque docendi, & Epiſcopos illi, Paſtoreſque alios imponendi, qui deinceps eſſent eam recturi. Inter autem proprias Apoſtolorum notas ſunt hæduæ: quòd à Chriſto, aut à Spiritu Sancto immediatè electi, & miſſi ſunt, vt eſſent teſtes reſurrectionis ipſius, & omnium, quæ vidiſſent. Ad priorem notam reſpicit Paulus, cùm aſſerens ſui Apoſtolatus dignitatem initio Epiſtolæ ad Galatas, *factum ſe*, ait, *Apoſtolum non ab hominibus*, *neque per hominem*, *ſed per Ieſu Chriſtum*, *& Deum Patrem*. Pleríque autem Sancti Viri ſunt à Deo quidem Apoſtoli, ſed per hominem. Ad poſteriorem notam pertinet quod ait Dominus initio Actorum: *Teſtes mihi eritis in tota Iudæa*, *Samaria*, *& vſque ad vltimos mundi fines*, & quod Petrus capite eodem *v.*21. *&* 22. Oſtendit enim neceſſarium fuiſſe, vt quicumque eſſet futurus Apoſtolus, Chriſtum in terris vidiſſet, atque earum rerum teſtimonium poſſet præbere, quarum ipſe extitiſſet rei geſtæ ſpectator, ſiue oculatus teſtis. *Act.* 10. 41. Petrus ſe & reliquos Apoſtolos vocat teſtes præordinatos à Deo, & de miniſterio Apoſtolorum ſæpè vſurpantur voces *teſtimonium exhibere*, vt Act. 10. 42. & 23. 11. Quare Paulus 1. Corinth. 9. 1. cur Apoſtoli nomen iure poſſet ſibi vindicare, hanc cum primis rationem affert, *quia Chriſtum Ieſum Dominum noſtrum viderat*. Cæteri autem Sancti eundem Chriſtum prædicant, vt teſtes inſtructi, & fide illuminati ac miſſi à Chriſti Vicario.

Tertiam conditionem Apoſtolatui propriam notant Euangeliſtæ, cùm dicunt iuſſos fuiſſe illos ire per totum mundum, & prædicare Euangelium *omnibus creaturis*, vt loquitur Marcus 16. 15. Propterea Chryſoſtomus eximia quadam homilia in editione Sauil. *to.* 8. *pag.* 110. inquit: *Principes ſunt Apoſtoli, à Deo conſtituti, Principes, qui non gentes aliquas, aut Vrbes diuerſas regendas acceperint, ſed quorum fidei Orbis terrarum in commune fuit concreditus.* Vnde eorum doctrina vel eo ſolo nomine, quà Apoſtolorum eſt velut ſacra, & irrefragabilis colitur. Quod de aliorum Sanctorum doctrina ſub eo titulo, quà Sanctorum eſſe perhibetur, dici non poteſt. 4

Quarta nota eſt, poteſtas & dignitas longè maior, & auguſtior, quàm vlli vnquam alij functioni ſpirituali fuerit attributa. Solis enim Apoſtolis dictum eſt à Chriſto: *ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos*. Ioan. 20. 21. 5

non

non quidem æqualitatem, ſed ſimilitudinem tantum poteſtatis inſinuante. Quod etiam ſignificat Apoſtolus 1. *Corinth.*12.28. Beatus verò Chryſoſtomus eum locum tractans ea, quam dixi, homilia, vt magnitudinem muneris Apoſtolici exprimeret, ait, Apoſtolatum ſupra omnes alias functiones ſpirituales ſic eminere, vt ſupra omnes ciuiles Magiſtratus eminet poteſtas Conſularis. Itaque Apoſtolatum nominat *poteſtatem omnium maximè ſpiritualium caput, radicem, & originem, ſiue fundamentum*, Quoniam, inquit, Apoſtolatu continentur omnes inferiores poteſtates, quas eo loco Paulus enumerat. Atque hinc vocantur fundamentum Eccleſiæ, *ſuperædificati*, inquit Paulus *ad Epheſ.* 2. 20. *ſuper fundamentum Apoſtolorum, & Prophetarum, ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu*. Quibus verbis ſignificatur ſummum quidem Eccleſiæ fundamentum eſſe Chriſtum, Apoſtolos autem eſſe veluti primos illos lapides, qui in fundamenta iaciuntur. Quod explicans Euangeliſta Ioannes: *Murus*, inquit *Ciuitatis habens fundamenta duodecim; & in ipſis duodecim nomina duodecim Apoſtolorum*. Apocal. 21. 24. Hæc autem denominatio ipſorum poteſtatem, doctrinam, ac theologicum lumen reſpicit, quæ tanto maiora in ijs fuerint neceſſe eſt, quanto fundamentum cæteris ędificij partibus firmitate antecellit, vt proinde eo ſapientiæ ac poteſtatis faſtigio alij decorari non poſſint.

6 Benedictus autem Pererius inter cæteras prærogatiuas, atque excellentias Apoſtolorum quas collegit, has etiam adnumerat *in cap.* 1. *ad Rom. diſp.* 11. *n.* 9. nimirum quòd cum Chriſto familiariter verſantes eius magiſterio in theologia inſtruerentur, ac proficerent, cuius gratiæ ne Prophetæ quidem participes fuere, licet voluerint videre, & audire quæ Apoſtoli in ſchola Chriſti percipiebant. *Matth.* 13. Quòd habuerint notitiam, poteſtatem, ac ius diſcernendi Canonicas ſcripturas à non Canonicis, quin & nouas condendi, idque fecerunt Petrus, Paulus, Matthæus, Ioannes, Iacobus, Iudas. Quòd compoſuerint ſymbolum fidei, quod eſt ſumma, compendium, epitome doctrinæ theologicæ conſummatiſſimá. Quòd fuerit in illis excellens poteſtas faciendi miracula, adeout vel ipſa vmbra Petri ægrotos ſanaret. *Act.* 5. Quod habuerint donum linguarum. *Act.* 2. 1. *ad Corinth.* 14. Quod futuri ſint præcipua quadam, & ſingulari ratione Iudices hominum. *Matth.* 19. Quòd poteſtas illis erat conferendi hominibus Spiritum Sanctum viſibili aliquo ſigno per impoſitionem manuum. *Act.* 8. Quod poſt acceptum Spiritum Sanctum in Pentecoſte confirmati fuerint in gratia, & facti quodammodo impeccabiles quoad mortalia, quod elicitur ex illis Ioan. 14. 16. *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum*. Et rectè accommodatur illud Pſalmi 74. 5. *Ego confirmaui columnas eius*. Quòd in ijs, quæ docebant, tradebantque Eccleſiæ ſiue credenda, ſiue agenda, & circa Sacramenta obſeruanda, erant infallibiles, id eſt, nec ipſi falli poterant, nec fallere alios. Quod in gratia, ſcientia ſacra rerum diuinarum, & cognitione theologica myſteriorum fidei præſtantiores fuere omnibus quicunque ante eos, vel poſtea vnquam extiterunt, eruntque. [In quibus quidem primi Eccleſiæ magiſtri à ſucceſſoribus differunt. Apoſtoli enim, quia Spiritus Sancti Amanuenſes, & organa, primique fidei Euangelicæ magiſtri fuerunt, qui omnia de nouo abſque duce, præcedentis Eccleſiæ docere debebant, ideò immediata reuelatione Dei, ac ſcientiæ ſacrarum ſcripturarum plenitudine indigebant, necnon peculiari Spiritus Sancti directione tam circa media, quàm concluſiones, vt omni ex parte doctrina eorum eſſet certa, infallibilis, atque diuina. Vnde illis ſolis conceſſum fuit nouos fidei articulos in ſymbolo condere, noua Sacramenta promulgare, ſcripturam canonicam ſcribere; ſuccedenti verò eccleſiæ, quia iſta neceſſaria non ſunt, ideò nihil eorum facit, ſed maiorum veſtigijs inſiſtens, traditæque doctrinæ inhærens, partim ſua authoritate credentibus pro tempore fidei doctrinam confirmat, partim dubia emergentia aperit & explicat, atque ita potius teſtem agit, quàm authorem, nec fundamenta ponit, ſed ſolum ſuperędificat, non plantat, ſed rigat, nec prima ſemina iacit, ſed potius in aliorum labores ſubintrans, ſeminata colit, tuetur & metit. Longè autem maiori peritia & certitudine opus eſt ad prima principia rerum ſtatuenda, quàm ad conſeruandum res iam exiſtentes. Satis enim fuerit ſemel acceptis diligenter inſiſtere, & ex eis alia deducere, quod facilius eſt, quàm rem penitus ignoratam de nouo explorare & docere. Vnde in Concilijs Patres non noua, ſed ab antiquis accepta poſteris tradidere, & contra emergentes hæreſes, nouas & peregrinas doctrinas obtrudentes, depoſitam, ſeu ab Apoſtolis acceptam fidei doctrinam conſeruarunt, nihil noui addendo, ſed perperam intellecta corrigendo, & obſcuriùs credita ex præcipuis quibuſdam articulis, in quibus vt in principijs, ac ſemine latebant, eruendo. Atque hoc ſenſu intelligendum eſt, articulos fidei non creſcere ſecundùm ſubſtantiam fidei, ſed tantum ſecundùm explicationem, propter quam contra noua hæreticorum commenta nonnunquam nouas voces introducere cogitur, vt contra Arrianos Homouſion, contra Neſtorianos Theotocon; contra Sacramentarios Tranſubſtantiationem, quales voces non pertinere ad profanas vocum nouitates, quas in hæreticis Apoſtolus reprehendit, oſtendit D. Auguſtinus *in Ioannem tr.* 98. videndusque D. Thomas 2. 2. *q.* 4. *art.* 7.]

Hæ igitur notæ, cùm nemini vnquam mortalium verè competierint, aut competere poſſint præter illos duodecim Apoſtolos, qui ſunt à Domino instituti, & Matthiæ, Paulo, & Barnabæ, qui poſtea in illum diuinum chorum à Spiritu Sancto immediatè ſunt cooptati; certum eſt, appellationem Apoſtolorum nemini præter illos, quos dixi, poſſe tribui, niſi fortaſſe figuratè, & æquiuocè, impropriè ac durè. Ita etiam in ſcriptis B. Athanaſij, Epiphanij, Euſebij, ac præſertim Sidonij Apollinaris, & aliorum Scriptorum eſt inuenire, Epiſcopos non rarò nominari Papas & Summos Pontifices, impropriè quidem, quando diſcrimen eſt ingens inter Papam, Summum Pontificem, & Epiſcopos. Hinc ſapientiſſimè Congregatio Sacrorum Rituum die 4. Auguſti anno 1663. cùm accuratè, vt ſolet omnia, examinaret lectiones S. Franciſci Xauerij, in Breuiario Romano nuper appoſitas, noluit in eis admittere cognomen Apoſtoli Indiarum, quo vir Dei denominabatur, ſed illud deleri iuſſit. [Confirmatur ex Canoniſtis nominatim ex Hoſt. *in c.* 1. *de relig. & ven. ſanct.* vbi concorditer docent quod quiſque canonizari debet ad ordinem & dignitatem ſibi competentem. Quia in conferendis dignitatibus debet haberi ratio gradus & dignitatis perſonæ ex *cap. de multa in fin. de præb. cap. ſtatuimus*, vbi gloſ. *de mai. & obed. c. ius militare* 1. *d.* 1. *fin.* Ergo non Apoſtolus non debet canonizari ad dignitatem, & ordinem Apoſtolorum, nec Apoſtolus ad dignitatem, & ordinem confeſſorum &c. Indecorum quippè eſſet, ſi pro Apoſtolo fieret officium de Confeſſoribus, vt obſeruat Contelor. *de Canoniz. ſanct. cap.* 12. Vide omnino *cap.* 1. *de reliq. & ven. SS. in* 6. Prætereà etiamſi non dubitetur qui titulus Apoſtoli aliquibus Sanctis debeatur, non facilè tamen Romanæ aures pati debent has vocum nouitates, vt aduertit P. Baronius Sacræ Religionis Dominicanæ Hercules Alexicacos *in Apolog. pro Relig. ſua* aduerſus Raynaudum *lib.* 1. *ſect.* 3. §. 4. vbi eruditè ſubiungit, ſe reperiſſe, datum S. Xauerio titulum primi Indiarum, & Iaponum Apoſtoli, quod cum minimè verus eſſet & legitimus, & S. Thomas Apoſtolus, pluresque alij poſterioribus ſęculis eò nauigaſſent, euangelij nauigandi cauſa, hęc laus illis præripi non debet.] 7

8 Hoc etiam ex eo conſtat, quod primis Eccleſiæ temporibus ea nominis Apoſtolici vſurpatio prorſus fuit inaudita. Nam Apoſtolos à Petro, vel ab alijs Apoſtolis fuiſſe conſtitutos nuſquam legimus. Hinc priorum ſæculorum Patres, & inferiorum pij atque eruditi Scriptores, eos, qui Euangelium prædicarunt Gentibus, non Apoſtoli nomine, ſed Euangelij præconis honore dignati ſunt. Euſebius enim *lib.* 5. *cap.* 10. narrat, Pantænum, cùm in ſchola Alexandrina doceret, tanto fuiſſe præditum zelo, *vt ordinatus fuerit Euangelij ſecundùm Chriſtum præco Gentibus in Oriente poſitis*. Obſeruent antiquitatis ſtudioſi dicere Euſebium, fuiſſe Pantænum ordinatum præconem Euangelij, non autem Apoſtolum. Melius id declarat hiſtoria Chriſtianiſmi apud Indos inſtituti, quam totidem ferè verbis exponunt Socrates *lib.* 1. *cap.* 19.

cap.19. Theodoretus *lib.2. cap.24.* Socratis verba ſunt. *Athanaſius, rei vtilitate conſiderata, effecit, vt ipſe Frumentius eum Epiſcopatum ſuſciperet, quod diceret, aptiorem illo habere ſe neminem alium. Ita igitur factum eſt, vt Frumentius honore Epiſcopatus ornatus in regionẽ reuerteretur Indorum, & Chriſtianiſmi fieret præco.* Addit Sozomenus, Frumentium in India tantam adeptum eſſe gloriam, vt illum Indi non minus mirarentur, quàm Apoſtolos. At fuiſſe Frumentium Apoſtolum, aut vocatum eſſe illum Apoſtolum non dicit Sozomenus, neque veterum quiſquam. Omitto ſimilia exempla, quæ veritatis ſtudioſi ex hiſtoria priſca facilè colligent vel plurima.

8 Ex quibus nos aſſerimus pro Seruis Dei omnes habere Euangelij ſinceros præcones, & eorum memoriam religioſè colimus, Apoſtolos propriè ſic dictos non alios agnoſcimus, niſi eos, quorum nomina in Scripturis ſunt prodita, adijcimuſque Martialem, alioſque nonnullos, eo modo Gallorum Apoſtolum appellari poſſe, quo Paulus Epaphroditum Philippenſium Apoſtolum vocat. Duo enim legitima Apoſtolorum genera fuiſſe tradit Hyeronimus *in epiſt. ad Galat.* Primum quod neque ab hominibus eſt, neque per hominem, ſed per Ieſum Chriſtum, aut Spiritum Sanctum. In hoc genere fuerunt duodecim Apoſtoli, à Chriſto ordinati, & cum his Matthias, Paulus, & Barnabas. Alterum quod à Deo quidem ſed per hominem. Huius generis fuit Epaphroditus, Silas quoque & Iudas, qui teſte Hieronymo ab Apoſtolis Apoſtoli nominati ſunt, Martialis & alij, qui, vt idem Hieronymus teſtatur, ab Apoſtolis ordinati ſunt Apoſtoli Eccleſiarum, de quibus ſcribit Paulus 2.Corinth.8. *Siue fratres noſtri Apoſtoli Eccleſiarum, gloria Chriſti.* At quanti facienda ſit de iſtis Apoſtolis gloriatio, qui vſurpatione alieni nominis ſic dicti ſunt, alij dijudicent.

CONSVLTATIO XV.

An ratione conſuetudinis teneamur in ieiunijs extra Quadrageſimam abſtinere ab ouis, & lacticinijs?

1 NEgant Henriquez, Vaſquez, Sanchez, Rodriquez, Villalobos, Filiucius, Portel, Diana, Sancius, Boſſius, Vega, Murcia, Narbona, Martinus à S. Ioſeph, Trullench, quos ſectatur Paſqualigus *in prax. ieiun. dec.69. n.2.* Mouentur præcipuè, quia, vt conſuetudo obliget ad mortale non ſufficit, quod etiam ab immemorabili tempore introducta ſit, ſed debet eſſe introducta cum animo ſe obligandi ad mortale, & quatenus introducta cum tali animo approbata à Superioribus. In hoc autem caſu non conſtat, an conſuetudo non comedendi oua, & lacticinia in ieiunijs extra Quadrageſimam ſit introducta cum animo ſe obligandi. Item quod hæc conſuetudo non eſt neceſſaria pro bono Communitatis, atque adeò non poterit habere rationem legis. Tum quia hæc conſuetudo fundatur in ignorantia, & errore, ideoque non poteſt acquirere vim legis, vt tradunt communiter DD. cum Gloſ. *in cap. fin. de conſuetud.*

2 Hanc opinionem, vt ingenuè loquar, ſemper repudiaui, cumque omni auerſione repuli Auctores illos, quibus in more poſitum eſt è regione vniuerſorum caſtra metari, dum nimirum indulgent ingenio, & paulo ſtudioſius itinera non trita, ſenſuque fidelium reuicta falſitatis ſectantur, à veritate frequenter aberrant. Quod, vt alia taceam, manifeſtè apparet in re præſenti. Aduerſus illam reclamarunt Bonacina *diſp. vlt. de præcept. Eccleſ. q.1. pun.2. n.2.* Tamburin. *to.2. de iur. Abb. diſp.12. q.9. n.7.* atque adeò peccare mortaliter ſi quis in ieiunijs extra quadrageſimam oua, vel lacticinia comedat tradiderunt Angles *in florib. q.9. de ieiun. art.1. diff.2.* Nauar. *in ſum. cap.21. n.13.* hiſpanice, latine *n.15.* Medina *lib.1. ſum. cap.14. §.10.* Alcozer *cap.24. ſum.* Candelab. aur. *in append. cap.15. n.16.* Leſſius *lib.4. cap.2. dub.2. n.8.* Layman *lib.4. theol. moral. tr.8. c.1. n.3.* & alij. Huius ſententiæ ſufficientia pulchrè demonſtratur ex eo quod conſuetudo legitime introducta, & præſcripta habet vim legis, ac proinde vim obligandi. Imol. *in cap. ceterum n.2. de donat.* & *in cap. Dilecti n.5. de arb.* Butr. *in d. cap. fin. de conſuetud. n.51.* Bart. *in l.1. §. Denique, ff. de aqu. pluu. arc.* Bald. *in l. De quibus n.3. in 2. lect. & in l.2. n.2. C. quæ ſit long. conſuet.* Et proſequuntur communiter Doctores apud Piagium *de conſuetud. q.8. n.160.* [Siquidem cùm iuris ciuilis ſpecies ſit atque atque ius ſcriptum *l. de quibus 32. ff. de legib. §. ex non ſcripto, inſtit. de iur. nat. gent. cap. conſult. 1. diſt. cap. Cum ſit conſuetudo extr. eod.* Guidopapa *in præf. deciſ.* & altera quædam natura, Menoch. *conſ.13. n.22.* Itaque omnes obligat ad ſcientiam, & ad obedientiam, aut ad pęnam in contractibus, *l. fundus 6. de euict. C. quod ſi 1. §. quia aſſidua 18. de ædil. edic. l. ſine 32. §. Lucius, de adm. tut.* In delictis, *auth. qua in Prouincia, C. vbi de crimine, l. laccularij 7. de extr. crim. l. aut facta 16. §. pen. de pœn.* In iudicijs, *l.3. §. fin.* vbi Gloſ. *de teſt. auth. iubemus*, vbi Bald. *C. de iudic.* Et in alijs id genus actionibus humanis, *l.4. §. fin. de vectig. l. ſi quis donaturus 24. de vſufr. l.4. C. de ædif. priu.*]

Motiua autem contraria licet viri magni, inter quos Leander *p.3. in præcept. Eccleſ. tract.5. diſp.6. q.5.* quem malè reijcit Paſqualigus *loco cit. n.9.* luculenter euerterint, tamen non abs re fore arbitror, ſi ego quoque illis occurram. Ad primum ſanè hæc intentio ſatis videtur præſumptiue probata, vbi de actibus frequentatis, & diuturnitate temporis obſeruatis legitimè conſtat. Proinde hìc allegantis de infirmandæ conſuetudinis intentione partes erunt probare, quod populus errore facti eſſet ductus, atque ita intentionem ſtabiliendæ conſuetudinis non habuiſſet. Sic poſt Curtium in ſpecie reſpondit Decian. *conſ.41. n.118. vol.2.* & ſentit Vueſembec. *ad tit. ff. de legib. ſub nu.9.* Obſeruantia igitur declarat eiuſmodi conſuetudinem obligare. Poteſt enim obſeruantia conſtituere ius, & facere quod id obliget, quod de ſe non obligat, *l. De quibus, ff. de legib. & l. nulli, ff. quod cuiuſque vniu. & l. Obſeruare, §.5. de offic. Proconſ.* Vnde quamuis conſuetudo non obliget ex eo quia non conſtat, quod ſit inducta animo ſe obligandi, obligat tamen, quia obſeruantia ita declarat. [Porrò quod arbitrantur plerique neceſſum eſſe, vt aut à toto populo, aut maiore eius parte conſuetudo inducatur, id vt in ſtatutis obtineat, *l. quod mai. ff. de mun.* certè in conſuetudine admitti non debet, neque etiam poteſt, cùm huius origo plerumque ignoretur, nec in conſiderationem veniat, ſatiſque ſit actus ſingulares probare, & de his oſtendere, eorum vſum in veriſimilem notitiam populi perueniſſe, Iaſ. *in d. l. de quibus n.48.* Curt. *in rep. cap. fin. de conſuet.* Cor. *conſ. 292. vol.1.* quòd ſi vel totius populi, vel maioris partis vſurpatio eſſet demonſtranda, profectò aut impoſſibilis, aut difficilis admodum efficeretur conſuetudinis probatio. Quare omnes illæ diſputationes inutiles ſunt, an induci conſuetudo poſſit à muliere, Bart. *in l.1. ff. de leg.* Panor. *in cap. fin. extr. eod.* A minore, Bart. *in l.2. C. quæ ſit longa conſuet.* A familia, Doctores *in d. l. de quibus, & d. cap. fin.* vbi Curtius, etiam ab vno homine, Alex. & alij *in l. ſi non ſpeciali 9. C. de teſtam.* Nec enim conſideratur à quo ſit orta conſuetudo, id, quod plerumque, vt in vetuſtis, ſciri non poteſt, *l. ſi arbiter 28. ff. de prob.* ſed an in notitiam, & vſum popularem tranſierit, Iaſ. *n.48.* & Doctores *in d. l. de quibus*; cùm forma eſſentialis conſuetudinis conſiſtat in tacito conſenſu populi, qui non aliunde, niſi ex actibus colligi poteſt.] Ad ſecundum [conſuetudinem introducere poteſt populus qui & legem condere, *d. l. de quibus.* Quod in libero populo minus habet dubitationis, Bart. *in d. l. de quibus nu.11.* In eo qui ſuperiorem recognoſcit plus quæſtionis eſt, alijs exiſtimantibus ſcientiam & patientiam ſuperioris opus eſſe, *cap. cum non ignores, de præb.* Cyn. & alij *in l.2. C. quæ ſit long. conſ.* alijs verò contra iudicantibus, ſufficere, ſi Princeps ſuperior non contradicat, Bart. *n.11.* Iaſ. *n.30. in d. l. de quibus*, Fab. *in l.1. C. de ſum. Trin. & in §. ſine ſcripto*, vbi Ang. *inſtit. de iur. nat. gen. & ciu.* Innoc. & Canoniſtæ *in rub. & cap. fin. extra eod.* quorum ſententia vſu eſt acceptior.] Quinimò ſuperioris cõſenſum ad ſubſtantiam conſuetudinis non requirunt Doctores apud Ceuallam *q.358. n.3.* & hanc eſſe magis communem opinionem etiam Canoniſtarum comprobat Moneta *de*

decim 3

decim.cap.1.n.88. At eſto quod requiratur, eſſet id intelligendum quando conſuetudo eſſet contra ius commune. Cravet. *conſ.96. n.6.* quem cum alijs in ſpecie ſequitur Borellus *conſ.65. n.4.* Item quando tempus immemoriale non interceſſerit. Nam vbi immemorialis eſt conſuetudo, Superioris conſenſum acceſſiſſe haud erit neceſſe probare. Decian. *reſp.15. n.113. vol.2.* & *reſp.124. n.49. vol.3.* Intrigl. *de feud. q.39. à n.49.* & alij quamplures. Ad tertium. Sufficit quod conſuetudo ſit rationabilis. *d.c. fin. de conſuet.* Natt. *in cap. Dilecto n.27. de offic. Archid.* & *in cap. Poſtulaſti n.2. de for. comp.* & *in cap. Dilectus n.4. de appell.* & *in cap. Extirpandæ n.8. de præb.* & *in cap. Tuas in princ. de ſponſ.* & *in cap. Omnis n.19. de pœnit.* & *remiſ.* Henric. Boich *in cap. Abbate n.76. de verb. ſignif.* Luc. de Penn. *in repet. l. Vnica n.9. C. de collat. don. lib.10.* Aym. *conſ.952.* Et quod ſit forma conſuetudinis ſola rationabilitas voluit Petr. de Rauen. *de conſuet. n.107.* Taliſque dicitur quæ non eſt contra legem diuinam, gentium, vel poſitiuam, eoque magis quando cohæret alicui ipſarum, vt per eundem *vbi ſupra num.31.* & Fulgoſ. *conſ.155. n.3.* Quæque circa tria verſatur, ſcilicet vt Religioni conueniat, diſciplinæ congruat, & ſaluti proficiat. Roch. *d. cap. fin. de conſuet. n.213.* Ad quartum. Nego quod ſit fundata in ignorantia, & errore, vt ante dixi, principium conſuetudinis non conſiderari, & alioqui traditum eſt: Actus conſuetudinis in dubio ſemper præſumi animo confirmandę conſuetudinis factas eſſe, Gloſ. & Doctores, præcipuè Curt. *in d. cap. fin. in 7. requiſit.* & huius requiſiti magna non ſit habenda ratio, niſi error facti populum conſuetudine vſum eſſe oſtendi poſſet. Præterea mirum eſt, quod error præmiſſus fuerit in populo, in quo ſunt tot ac tam præſtantiſſimi viri, quo caſu non eſſet præſumendus error docet Faber apud Piagium *q. 5. n. 26.* Qui ſubdunt errorem non obeſſe conſuetudini, quando eſſet circa cauſam impulſiuam, vt per Cynum, & alios ibi relatos.

4 Atque hactenus Aduerſariorum error ex noſtris, aliorumque dictis caſtigatus manet.

CONSVLTATIO XVI.

1 QVidam Religioſi, iuſſi à Viſitatoribus generalibus, vt coram ipſis comparerent, & ſcripturas quaſdam conſignarent, non paruerunt, quia Superiores immediati Prouinciæ generaliter præceperant, ne aliquis eiuſdem Prouinciæ Religioſus dictis Viſitatoribus obediret. Quare ij putauerunt bona fide obediendum eſſe potius ſuis Superioribus immediatis, quàm Viſitatoribus. Sed quoniam à Viſitatoribus ob non comparitionem, & non conſignationem eiuſmodi declarati fuerunt excommunicati, quæritur,

An ſtante dicta bona fide, poſſint excuſari ab incurſu excommunicationis?

2 CEnſeo affirmatiuè reſpondendum. Quandoquidem neque in modo loquendi, neque in re eſt aliqua difficultas. Nam quoad modum loquendi Theologi in materia cenſurarum varias cauſas adducunt, quibus aſſerunt fideles excuſari ab earum incurſu, vt ignorantiam, impotentiam, metum, abſque vllo ſcrupulo vtentes hoc modo loquendi: Homo excuſatur ab incurſu cenſuræ propter ignorantiam inuincibilem facti, vel iuris, propter metum, propter impotentiam. Ita Filiuc. *de cenſur. tr.1. cap.8. n.239.* & *ſeqq.* Bonac. item *de cenſur. diſp.1. q.2. per tot.* & Doctores quos citat, quibus alij adſtipulantur.

3 Hoc eodem modo loquendi paſſim etiam vtuntur Iuriſperiti in materia excommunicationis, vt videre licet apud Genuen. *in prax. cap.29. n.15.* vbi quod ignorantia pęnæ ſtatuti non excuſat in facto, benè tamen excuſat in ſententia excommunicationis, & apud Barboſ. *cap. A nobis il 1. de ſent. excom. n.10.* vbi poſt multos Doctores, quos congerit, ſuſtinet, ignorantiam legis nouæ excuſare ab excommunicatione. Immò & apud Gloſ. *cap. ſi verò de ſent. excom. il 2.* vbi quod ignorantia probabilis excuſat eum, qui percutit Clericum, ignorans eſſe Clericum. Et hoc ipſum vult textus expreſſus in *cap. Apoſtolicæ de Cler. excom.* ibi: *Quia tempore ſuſpenſionis ignari celebraſtis diuina, vos reddit ignorantia probabilis excuſatos.*

Quod verò attinet ad rem, certum eſt, bonam fidem excuſare ab excommunicatione. Tum quia ex communi ſententia bona fides excuſat à culpa, & per conſequens etiam à cenſura. Nam rem, quæ culpa caret in damnum vocare non conuenit, *c. Cognoſcentes de conſtit.* [Tum quia bona fides quemadmodum excludit contumaciam, ita etiam impedit; ne locum habeat excommunicatio, vt docent communiter D. Thom. *in ſupplem. 3.p. q.21. ar. 3.* Alenſ. *4.p. q.2. membr. 1. ar.3.* D. Bonau. *in 4. d.18. p. vlt. q.2.* Richard. *art.3. q.2.* Bachon. *q.1. ar.1.* Durand. *q.3. n.7.* Gabr. *q.2. ar.1. cor.1.* Sot. *d.22. q.1. ar.2. concl.2.* Ledeſm. *p.4. q.23. ar.3.* Henriq. *lib.13. ſum. cap.17. n.3.* Nauar. *cap.27. n.9. Man.* Couar. *in cap. Alma mater p.1. §.9. n.4.* & Sayr. *lib.1. de cenſur. cap.9. n.29.*] Tum quia ignorantia inuincibilis, ſeu probabilis facti, vel iuris excuſat à cenſura, *cit. cap. ſi verò*, & ibi Gloſ. *v. Ignorauerit*, Filiuc. *loco allegato à n.249.* Bonac. *vbi ſupra p.1. n.6. cum ſeqq.* Ignorantia autem inuincibilis, ſeu probabilis, vel eſt idem quod bona fides, vel illam producit. Vnde inuicibiliter ignorans rem eſſe alienam dicitur poſſeſſor bonæ fidei. Doctores citati ab eodem Bonac. *de contract. diſp.1. q.2. pun.1. n.1.* 4

CONSVLTATIO XVII.

Ad euitandas controuerſias, quæ occaſione electionis ſepulturæ non ſine fidelium ſcandalo excitari ſolent, dubitatur.

PRimò. *An ſit valida electio ſepulturæ, quam quis ſiuè ſanus, ſiuè infirmus coram Parocho elegerit?* 1

Secundò. *An ad validitatem electionis ſepulturæ requiratur teſtamentum in vltima infirmitate, vel ſufficiat quod eligatur antea per alium actum publicum, qui teſtamentum non ſit?* 2

Tertiò. *An ſit nulla electio ſepulturæ, quando ipſa eligitur per teſtamentum factum in vita, & non in morte?* 3

Quartò. *An qui habet Capellam ſuæ familiæ cum propria ſepultura, aut Capellam emerit cum ſepultura propria, moriens abſque ſepulturæ electione ſepeliendus ſit in Cathedrali?* 4

Quintò. *An validè eligatur ſepultura coram duobus teſtibus?* 5

Sextò. *An electio ſepulturæ per nutus, & ſigna, in caſu quo quis loqui non poſſit, ſit valida?* 6

Septimò. *An Confratres Sodalitatum, non electa ſepultura, poſſint ſepeliri in ſepulchro ſuæ Eccleſiæ?* 7

Octauò. *An electiones ſepulturæ, quæ iure præſumuntur, ſicuti vxoris reſpectu mariti, filij reſpectu patris, eorumque Maiorum, ac ſeruorum reſpectu dominorum ſint validæ?* 8

Nonò. *An qui poſt mortem mandat ſuum corpus indui habitu Tertiariorum ſit ſepeliendus in Eccleſia Regularium?* 9

Ad primum reſpondetur affirmatiuè, etiam ſi electio fieret coram ſimplici Confeſſario. Ita Molfeſius *in ſum. to.2. trac.13. cap.8. n.32.* Diana *p.5. tr.3. reſol.106.* quos adducit, & ſequitur Paſqualigus *in dec. moral. dec.406. n.1.* Idque eſſe in praxi apud Curiam Neapolitanam ex decreto Concilij Prouincialis *tit. de ſepult.* reſtatur Lauor. *to.1. var. Lucubr. tit.2. cap.11. n.20.* Ratio. Quia Parochus ſiue Confeſſarius conſtituitur veluti exequutor eorum, quæ ad animam concernunt: vnde non ſe habet, vt purus teſtis, ac propterea ſtandum eſt ipſius dicto, quod alioquin, vtpotè ſingulare, non faceret plenam fidem, vt rectè aduertit Paſqualigus *ibid. n.2.* 10

Ad ſecundum. Non requiri reſtamentum vltimæ voluntatis, ſed ſufficere, quod ſepultura eligatur longè ante mortem. Quia, licet electio ſepulturæ ſit actus vltimæ voluntatis. Gloſ. *in cap.1. de ſepult. in 6.* quando tamen eſt facta longè ante mortem habet robur in morte, vt pars vltimæ voluntatis. Nam moriens cenſetur illam approbare per ſuam vltimam voluntatem. 11

Ad

12 Ad tertium. Non eſſe nullam ex ratione proximè allata; nimirum, quod cenſetur approbata per vltimam voluntatem, donec illam non reuocauerit.

13 Ad quartum. Negatiuè. Ex *d. cap.1. de ſepult. & ex cap. Is, qui eod. tit. in 6.* Vbi habetur expreſsè, quod qui poterat eligere ſibi ſepulturam, & moritur abſque electione, debet ſepeliri in ſepulchro Maiorum ſuorum, ſi adſit, & in defectu ipſius in Parochiali. Ita tradunt Io. Andr. *in cap. Licet de ſepult. in 6.* Gemin. *ibid.* Sylueſter & alij. Sufficit autem, quod ſepulchrum ſit deſtinatum pro familia. Nam eo ipſo quod eſt deſtinatum pro familia, ſi nulla fiat ſpecialis electio ſepulturæ, remanet illi addictus quicunque eſt de familia; quia cenſentur omnes de familia acquiſiuiſſe ibi domicilium mortuorum.

14 Ad quintum. Affirmatiuè. Sebaſt. Medic. *q.8. de ſepult.* Lauret. de Franch. *in controu. inter Epiſcop. & Regul. q.64.* Genuenſ. *in prax. c.61. n.10.* Lauor. *ſupr. n.18.* Diana loco citato, Paſqual. *d.404. n.3.* Nam agitur de præiudicio Eccleſiæ, in qua defunctus erat de iure ſepeliendus, & comparatur diſpoſitioni quoad pias cauſas, quæ ſaltem per duos teſtes debet probari. *c. Cum eſſes, & c. Relatum 1. de teſtam.* vbi Abbas, & alij. Bartolus, cæterique Doctores in *l.1. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Couar. *cap.11. de teſtam. n.9.* Clarus §. *Teſtamentum, q.6. n.1.* Tiraquel. *de priuil. piæ cauſ. priuil. 3. & 164.* Nicol. Euer. *to.1. conſ. 27. & 28.* ac omnes.

15 Ad ſextum dicendum eſt. Si nutus & ſigna huiuſmodi ſint ſufficientia ad manifeſtandam voluntatem eligentis, ac de ipſa voluntate ſic manifeſtata conſtet, electionem eiuſmodi eſſe validam. Sunt enim nutus & ſigna quædam expreſſio propriæ mentis quoad ea, quæ fieri volumus, & ſubſtituuntur loco vocis, vnde habent etiam eandem vim, quam haberet locutio: nam ſubrogatum eſt eiuſdem naturæ cum eo in cuius locum ſubrogatum eſt. *l. Imperator, §. fin. ff. de legib. & cap. Eccleſia S. Mariæ 1. & 2. tit. vt lite pendente,* Crot. *conſ.76. n.13.* Tiraquel. *de iur. primog. q.40. n.43.*

16 Nec obſtat, quod electio ſepulturæ ſit actus vltimæ voluntatis: mutus autem & qui loqui non poteſt, nequit talem actum facere: nequit enim teſtari. *Inſtit. quib. non eſt permiſſum fac. teſtam. §. Item Surdus, & l. Iubemus, C. de teſtam.* Nam reſpondetur, id eſſe verum, quando mutus ſcribere neſcit, vel quando non poteſt intelligi, aut quando agitur ex iure ciuili, non ex Canonico in ordine ad pias cauſas, inter quas eſt electio ſepulturæ. Poſſe autem mutum explicare ſignis, aut nutibus ſuam voluntatem, ait textus *in l. ſeruo muto 65. §. Item Surdus eod. & l. Diſcretis, C. qui teſt. fac. poſ.*

17 Ideòque qui natura mutus, ac ſurdus eſt voluntatem ſuam ad cauſas pias poſſe quomodocunque declarare, ſcitè firmarunt Abb. *in rubr. de teſtam. n.9.* Clarus *d. §. Teſtamentum q.6. n.7.* Gloſ. *in cap. Cum tibi eod. tit.* & affirmat communis Doctorum ſententia apud Molinam *de iuſt. diſp.134.* paſſimque alios, & generatim ſi mutus talis ſit, qui ſignis percipiat quicquid ei dicitur, & ſeipſum explicare ſciat, poterit diſponere de bonis ſuis, diſertè docet Bart. *in l.1. ff. de verb. oblig.* ibique Alciat *n.51.* & facit textus *in l. Patri, ff. de acq. hæred. l. vbi non voce, ff. de reg. Iur.* & proſequitur Spin. *in ſpec. teſtam. in rubr. gloſ.9. per totam.* Quare illa tantum notitia voluntatis requiritur ad electionem ſepulturæ, quæ ſufficiens eſt ad cauſas pias. Tunc autem cenſendum eſt ſufficienter eſſe notam voluntatem eligentis ſibi ſepulturam, quando conſtat ſe voluiſſe nutu, vel ſignis declarare ſuam voluntatem. Quod per duos teſtes probari poteſt, quamuis deſint neceſſariæ ſolemnitates à iure ciuili requiſitæ, *d. cap. Cum eſſes, & cap. Relatum 1. de teſtam.* ibique Doctores communiter, & habetur *l. nutu, ff. de legat.3.* docetque inter alios Couar. *in d. cap. Cum tibi n.4. & 5.* Tuſch. *conſ.120. n.9.* Quatenus igitur ſpectat ad cauſas pias tam in teſtamento, quàm in legato ſufficit quocunque ſigno externo voluntatem eligentis declaratam eſſe. Quia iure naturali & gentium plus non requiritur. Hoc autem ſufficere in huiuſmodi diſpoſitionibus dictum eſt.

18 Ad ſeptimum. Extat decretum S. Congregationis Epiſcop. & Regul. in vna Anconitana 19. Decembris 1608. huius tenoris; *Conceditur ex gratia Confraternitati, vt ſepelire poſſit in ſua Eccleſia omnes ſuos Confratres ante infirmitatem, de qua deceſſerunt, in ea Confraternitate deſcriptos, de conſenſu hæredum, & ſine præiudicio quartæ funeralis, aliorumque emolumentorum, quæ ſpectarent ad Capitulum, vel Parochum.* Sed decretum iſtud eſt locale. Vnde dicendum eſt, de iure abſque priuilegio Apoſtolico non poſſe. Ita etiam decreuit eadem S. Congregatio Epiſcop. & Regular. *in vna Bergomen* 12. Auguſti 1582. per hæc verba: *Obſeruetur de ſepeliendis ſodalibus in Societatis Oratorio priuilegium illis ſuper ſepulturam conceſſum: ac illud quod ſtatuit Concilium Prouinciale Mediolanen ad obuiandum fraudibus; vt videlicet ſepeliendus verè fuerit ſodalis illius ſocietatis ſex menſibus ante mortem, & ſaltem in articulo mortis quando elegerit ſepulturam.* Perſpicuè liquet ex iuribus ſuperiùs adductis, nimirum, quod quilibet decedens abſque electione ſepulturæ ſepeliendus eſt in propria Parochia. Vt autem Confrater, ſiue ſodalis ſepeliri poſſit in Eccleſia Sodalitatis, exigitur vt ſibi in ea eligat ſepulturam. Et ita ſanè apertè tradunt Petr. de Vbald. *loc. alleg. c.1. in fin.* Sebaſt. Medic. *de ſepult. q.8. n.41.* Quod ſequitur Lauor. *cap.11. n.106.* ac alij recentiores communiter, eſtque indubitatum.

Ad octauum. Affirmatiuè. De ſepultura enim vxo- 19
ris reſpectu mariti habetur ex Petro de Vbald. Craueta, & alijs, quos ſequitur Barboſa *de Parocho cap.26. n.29.* vbi *n.28.* refert decretum S. Congregationis Rituum in Senogallien 15. Ianuarij 1633. De ſepultura autem filij reſpectu patris, ſiue Maiorum dictum eſt ſupra *in reſponſ. ad 4.* Idemque dicendum eſſe videtur de ſeruo reſpectu domini, qui comparatur ad ſeruum ſicut pater ad filium. Aſinius *in l. familiaria ſepulchra, ff. de relig. & ſumpt. fun. n.52.*

Ad nonum extat etiam declaratio antiqua S. Congre- 20
gationis Epiſcop. & Regular. die 23. Nouembr. 1582. Epiſcopo Nouarien in hæc verba: *V. S. non permetta in modo alcuno che i Tertiarij ſi confeſſino, ſe non da quelle perſone che ſono ſtate ammeſſe alle confeſſioni da lei, benche ſiano frati, perche niuno dee confeſſare ſenza l'approuatione dell' Ordinario. Facendo intendere in oltre alli Tertiarij che habitano nelle caſe loro, che s'ingannano penſando che tutti quelli che hanno l'habito da Tertiario ſi debbano ſenz'altro, quando muoiono, ſepellire alla Chieſa de' frati, ſe eſſi non ſi ſono eletta quella ſepoltura, e gli faccia capaci, che non hanno tanti priuilegi, quanti forſe ſi perſuadono, come ſi può vedere nel Concilio Lateranenſe vltimo nella ſeſſ.11. Ne meno è vero, che ogn'vno che laſcia morendo d'eſſer veſtito con l'habito di Tertiario ò di frate, perciò debba eſſer ſepelito nella Chieſa de' frati, ſe non hanno moſtrato più chiaramente la loro volontà circa l'elettione della ſepoltura, mà doueranno eſſer portati doue di ragione ſarebbono andati ſenza quell'habito.*

Cùm autem hæc dubia in S. Congregatione Concilij 21
Tridentini nomine Eminentiſſimi Cardinalis Ginetti, Commendatarij Abbatiæ, & Eccleſiæ Parochialis S. Ioannis Maioris Ciuitatis Neapolitanæ propoſuiſſem, eadem S. Congregatio ad ſingula capita earundem controuerſiarum, ſeu dubiarum quæſtionum reſpondens, ita die 13. Februarij 1666. declarauit, cenſuit, & decreuit, vt hic inferiùs explicatur.

Ad 1. cenſuit, eſſe validam; dummodò Parochus non te- 22
ſtetur ad proprium commodum.

Ad 2. Cenſuit, non requiri neceſſariò teſtamentum. 23

Ad 3. Congregatio cenſuit, non eſſe nullam. 24

Ad 4. Non eſſe ſepeliendum in Cathedrali. 25

Ad 5. Eſſe validam. 26

Ad 6. Eſſe validam; dummodò ſufficienter conſtet de vo- 27
luntate eligentis.

Ad 7. Negatiuè. 28

Ad 8. Cenſuit, quatenus electa non fuerit ſepultura, vxo- 29
rem in ſepulchro vltimi viri ſepeliendam, filios verò in ſepulchro Maiorum, ſeruos autem in Parochia.

Ad 9. S. Congreg. cenſuit negatiuè. 30

CON-

CONSVLTATIO XVIII.

An vſusfructus bonorum Eccleſiaſticorum immobilium, qui ex prætenſa conſuetudine conceditur cum ipſis bonis ad vitam pro eorum portione inſeruientibus Eccleſiæ, probibeatur in Extrauagante Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.?

1 OMninò. Nam, etſi non alienentur immobilia, ſed ſolus conceditur vſusfructus, attamen quia regulatur tanquam ſi eſſet locatio, quæ eſt prohibita ſine ſolemnitate vltra triennium in d. Extrauagante, vtique cenſendum eſt prohiberi etiam vſumfructum.

2 Hoc idem elicitur ex d. Extrauagante, in qua nedum prohibetur alienatio bonorum Eccleſiæ, ſed etiam rerum, ibi: *Omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum alienationem fieri prohibemus*. Ponit enim Pontifex tanquam duo diſtincta *res, & bona*, vt exprimeret quod Conſtitutio procedit non ſolum de bonis, verum etiam de quocunque alio, quod non poſſit venire appellatione bonorum. Et cum non diſtinguat de rebus, aut de vſufructu earum, nec nos diſtinguere debemus, *l. Non diſtinguemus, ff. de recept. arb.* cum alijs. Quin cum rei appellatione veniat quicquid quocunque modo eſt aliquid, *l. ſi quis cum totum, init. ff. de except. rei iud. & l. ſi defenſor, §. Qui interrogatus, ff. de interrogat. act. & l. de pupillo, §. Qui nunciat, ff. de nou. oper. nunc.* ſub dicta diſpoſitione, quatenus prohibet res Eccleſiæ alienari, comprehenditur etiam earum vſusfructus. Præſertim quia edita eſt in fauorem Eccleſiæ ad illi conſeruanda bona, & res ipſius, & ideò tanquam lex fauorabilis extendenda eſt. Nam in fauorabilibus lex extenditur ad omnia, quæ ſub aliqua ſignificatione verborum ſiue naturali, ſiue ciuili comprehenduntur, vt docent communiter Doctores apud Suarez *de legib. lib. 6. cap. 2. n. 5.* Salas item *de legib. diſp. 21. ſect. 3.* Palaus *p. 1. tr. 3. diſp. 5. n. 5.* & alij alibi.

3 Conſentit *l. vlt. C. de reb. alien. non alien.* vbi habetur, prohibita alienatione alicuius rei, cenſeri prohibitum concedi vſumfructum illius. Cuius rei non eſt alia ratio, niſi quia conceſſione vſusfructus transfertur dominium vtile. Quare cum conceſſione ad longum tempus, vtile quoque dominium transferatur, conſequens eſt, vt prohibitione alienationis eiuſmodi rerum Eccleſiaſticarum ſine ſolemnitatibus, prohibitus ſimiliter cenſeatur vſusfructus earum ad vitam. Ita Molina *de iuſt. & iur. tract. 2. diſp. 466. n. 4. & 5. §. In poſteriori verò*, ac Doctores ab eo laudati, qui addunt, commoditatem fructuum, quæ ad longum tempus transfertur, pro vera haberi alienatione in materia prohibita, idque ad vitandas fraudes.

4 Nec iuuat, ſi dicatur non alienari rem ipſam prohibitam, ſed ſolum concedi ipſius commoditatem, ſeu rem quoad illius commodum ac fructus percipiendos nomine concedentis, atque adeò dum ius in concedente circa eam rem perſeuerauerit, ea conceſſione non transferri vtile dominium. Nam iſta vera ſunt, modo ipſi fundi non concedantur. At ſecus eſt, quando fundus ipſe conceditur, vt in caſu noſtro. Hæc enim conceſſio ipſum fundum immediatè attingit, & ideò non poteſt concedi, niſi ad tres annos per d. Extrauagantem, vt rectè Panormit. *in cap. Continebatur de his, quæ fiunt à Prælat. n. 7.* Leſſius *de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 24. n. 70.* Suarez *to. 1. de Relig. lib. 4. cap. 24. n. 39. cum ſeq.* Filiucius *to. 3. tract. 45. cap. 6. n. 24.* alijque. [Vnde quamuis Bartolus communiter receptus in *l. Codicillis, §. Inſtitutio, ff. de leg. 2.* dicat prohibitionem alienationis rei non extendi ad fructus, quoniam aliud eſt res, aliud fructus rei; nihilominus Extrauagans comprehendit etiam fructus, quando locatur vltra triennium ex verbis claris, cùm excipiat fructus, qui ſeruando ſeruari non poſſunt, Rota in Comen. locationis 20. Martij 1600. coram Pamphilio. Hinc alienare dicitur Eccleſia non ſolum quando annectit & incorporat, ſed etiam quando dat bona in adminiſtrationem, licet dominium remaneat penes Eccleſiam, quidquid dicat Gloſſa *in Clem. fin. §. fin. v. Eccleſ. non alien.* poſt Hoſt. vbi ait, non eſſe alienare propria, quod in dominio Eccleſiæ retinetur. Nam contrarium ibi tenuerunt Zanzel. & Imol. *n. 17.* & Bonifac. *n. 16.* Rot. in Cæſarauguſtana alimentorum 12. Decembris 1572. & 20. Februarij 1573. coram Seraphino, confirmata 23. Ianuarij 1574. in eadem cauſa coram eodem.]

5 Pariter nec ſuffragatur aſſerta conſuetudo, licet immemorabilis. Quia adhoc vt conſuetudo præualeat aduerſus Canones, & leges Pontificias, opus eſt, quod introducta ſit non ſolum cum ſcientia, ſed etiam cum expreſſo conſenſu Summi Pontificis, vt præter Doctores tradit Rota *in Triuerenſi Abbatiæ S. Maximini* 24. Ianuarij 1635. & *in Meſſanenſi Decanatus* die 21. Maij 1641. Quod in præſenti non contingit, cum ſingulis annis Pontifex potius reclamet in Bulla Cœnæ, & Vrbanus VIII. ediderit Conſtitutionem ſuper præſeruatione iurium omnium Eccleſiarum, quæ incipit, *Romanus Pontifex* 5. Iunij 1641. Vbi annullat, reprobat, & declarat ſemper fuiſſe nullas, & reprobas, ac illicitas omnes conſuetudines contra indemnitatem Eccleſiarum ex quocunque temporis curſu, & ex quacunque prætenſa obſeruantia quantumlibet diuturna, longæua, longiſſima, ſeu immemorabili, etiam cum fama prætenſi priuilegij Apoſtolici.

6 Præterea non obſtat prætenſa vtilitas, ac melioratio, etiam in ſubſtantia rei conceſſæ cum permiſſione Prælatorum eiuſdem Eccleſiæ. Quoniam Prælati Papa inferiores in hac materia non poſſunt aliquid ſtatuere tam in generali, quàm in particulari defectu iuriſdictionis, vt patet *ex cap. Solitæ de maior. & obed.* & ex *cap. 1. de conſtit.* & ex ipſa Extrauagante, in qua id reſeruatur Summo Pontifici, & ex communi tradit Chartar. *de crim. 46. num. 48.*

7 Ad prætenſam verò vtilitatem reſpondetur, quod non ita facile ſaluari poteſt Eccleſiæ vtilitas in his conceſſionibus ad vitam, & tamen hæc præcipuè eſt attendenda: ita vt ſolemnitates inuentæ ſint pro iuſtificanda vtilitate, vt tradit Rota coram Merlino *dec. 702. n. 76. & dec. 624. n. 3. p. 1. rec.* Examinandum igitur eſt, an interueniat vtilitas, quæ examinatio fieri non poteſt, niſi per Sedem Apoſtolicam. Præterea in alienatione, ſiue conceſſione rerum Eccleſiæ duo copulatiuè requiruntur, vtilitas & ſolemnitas, adeò quod vna ſine alia non ſufficiat. Doctores apud Couarr. *lib. 2. var. cap. 17. n. 2.* Rot. coram Coccino *dec. 34. n. 3. & dec. 58. n. 11. p. 4. recent.* & in cauſa *diſmembrationis* 14. Februarij 1594. coram Pamphilio. Et ideò in præſenti hæc conceſſio, ſiue alienatio, tametſi præſumatur vtilis, cum tamen careat ſolemnitate, hoc eſt authoritate Sedis Apoſtolicæ, eſt inualida, & irrita, vt habetur in d. Extrauag. & in decreto S. Congregationis iuſſu Vrbani VIII. edito die 7. Septembris 1624. Per decretum enim irritans inducitur forma, ſine qua ipſo iure corruit actus. Rot. *in Romana Societatis officij* 14. Ian. 1613. coram Pamphilio.

8 Hinc licet interueniat euidens vtilitas Eccleſiæ, non tamen facit ceſſare adæquatè cauſam finalem prohibitionis. Nam finis prohibitionis eſt non ſolum euitare damnum Eccleſiæ, quod pati poteſt ex huiuſmodi conceſſionibus, ſed etiam prouidere, ne inferiores auctoritate propria alienent, concedantue. Quare vt actus ſit permiſſus non ſolum debet ceſſare finis, ſed etiam debet concedi facultas ad actum. Si igitur conceſſio hæc vſusfructus, ſiue commoditatis ad vitam, non obſeruata ſolemnitate ad res Eccleſiaſticas requiſita, valida eſſet, cederet profectò non ſolum in præiudicium rerum Eccleſiaſticarum, ipſarumque Eccleſiarum, ſed etiam auctoritatis Sedis Apoſtolicæ, viaque aperiretur fraudibus, quibus in effectu res Eccleſiaſticæ ſine requiſita ſolemnitate alienarentur. Quod nulla ratione eſt admittendum, vt ſcite reſoluit Couar. *7 var. reſol. cap. 15. n. 6.*

9 Accedat, quod vſufructuarius ſubſtantiam, & formam rei immutare non poteſt. Immutatur autem etiam tum cum per immutationem illam res ſit melior. *l. Vſufructuarius 24. ff. de vſufr. l. fin. ff. de vſu, & habitat.* Nam quod vſufructuarius meliorem cauſam proprietatis facere poſſe dicitur *in l. Sicuius 13. §. fructuarius, ff. de vſufruct.* id intelligendum eſt non de ſubſtantia, ſeu forma rei, ſed de qualitate, ſiue adiuncto.

Deni-

[Denique non obſtant Oldrad. *conſ.226. n.6.* Federic. de Sen. *conſ.52. ad fin.* vbi dicunt, quod agitur de modico præiudicio quando alienatio, vel conceſſio non eſt perpetua, ſed ad vitam, quia tunc potius iudicatur temporalis. Nam declaratur à Rota coram Card. Pamphilio in Senen prædij 8. Octobr. 1584. Quod quicquid alias fortè dicendum ſit, certè in materia alienationis, ſiue conceſſionis rei Eccleſiaſticæ falſa eſt prædicta concluſio, & contra textum in *Clem.1. ff. de reb. Eccleſ. non alien.* vbi expreſsè prohibetur alienatio, ſiue conceſſio rei Eccleſiæ ad vitam ſine ſolemnitatibus iuxta tradita ibi per Gloſ. *v. Eris*, & *v. Habeat*, & Cardin. Anchar. Imol. & alios, traditque Rebuff. *in comp. alien. rer. Eccleſ.* Couarr. *var. reſol. lib.2. cap.17. n.3.* vbi alios adducit. Quod maximè procedit ſtante Paulina, qua prohibentur omnes locationes, conceſſiones, & alienationes vltra triennium, nedum Prælatis ſecularibus, ſed etiam regularibus.

Et hæc conſulendi cauſa à me dicta ſint. Cæterùm S. Congregatio ſuper Epiſcopis concedit licentiam diuidendi bona capitularia, dummodò relinquatur maſſa non minor tertia parte pro diſtributionibus quotidianis, vt in Spoletana 24. Aprilis 1626. Immò Capitulum propria autoritate id facere poſſe dixit in Monopolitana 3. Februarij 1608. Præcipuè ſi non reperiantur idonei conductores dictorum bonorum, & deputentur viſitatores Capitulares, qui ſaltem quolibet triennio illa viſitent hac referant illorum ſtatum. Quod in pluribus Regni Neapolitani diœceſibus cum magna Eccleſiarum vtilitate obſeruatur, nominatim à tempore, cuius non extat memoria in inſigni, ac vetuſtiſſima collegiata Eccleſia Cryptaliarum, diœceſis Tarentinæ, in qua ego baptiſmi Sacramento renatus ſum.]

CONSVLTATIO XIX.

An Prior Commendatarius, cui cura animarum incumbit, exercenda tamen per Vicarium perpetuum, teneatur ad Sacros Ordines ſe promouere?

1 D. Fagnanus *in cap. In Eccleſijs de Capell. Monach. n.6.* tenet Commendatarius exercentem Curam per Vicarium non teneri Sacros Ordines ſuſcipere. Et faciunt quæ de beneficio Curato alteri vnito dixit Barboſa *de Paroch. cap.2. n.74.* ob non requiſitas qualitates ſcientiæ, ætatis, & ordinis.

2 At Miniſtri Datariæ diſtinguentes dicunt, quod eorum ſtylus eſt, vt teneatur ſe promouere, ſi exercet per Vicarium amouibilem, ſecus verò ſi per Vicarium perpetuum. Ratio autem talis diſtinctionis poteſt eſſe, quia amouibilitas Vicarij demonſtrat curam eſſe penes principalem. Barboſ. *d. cap.2. n.75.* vbi ſic intelligendam eſſe dixit declarationem Congregationis Concilij.

3 Verum ego cenſeo, non teneri. Quia cum huiuſmodi Commendatores non teneantur ad perſonalem reſidentiam, nec per ſeipſos curam animarum exercere, vt aliàs probaui ex pluribus etiam S. Congregationis Concilij declarationibus, vtique nec tenentur ad Sacros Ordines ſe promoueri. Id enim ſequitur neceſſariò. Nam deficiente qualitate pro explicatione actus neceſſaria, deficit etiam obligatio exercendi actum. Surd. *dec.39. num.3.* Ludouiſ. *dec.451. nu.6.* Et ſicut ex poſitione conſequentis reſultat poſitio neceſſarij antecedentis ad *l.2. ff. de iuriſd. omn. Iud.* Euerard. *loc. argum.49.* ita, retorquendo argumentum, ex remotione antecedentis conſequens remouetur, *l. Veteres, ff. de itinere actuque priuat.* Euerard. *vbi ſupra*, & benè Anton. Monach. *dec. florent.29. n.16.* Cùm igitur huiuſmodi Commendatarijs neceſſitas reſidentiæ perſonalis ſit ſublata, ſublatum quoque remanet onus ſe promouendi ad Sacros Ordines.

CONSVLTATIO XX.

Qvidam vir Gallus dum animi remittendi gratia venationi vnà cum ſibi amiciſſimo vacabat, ſui ſclopi rotula, nullo attactu incitata, ſed confuſis vetuſtate dentulis conſiſtens improuiſa vertigine ignem in foculo parum excitauit. Quapropter plumbeis glandibus exploſis amicus confoſſus, ipſo ingemiſcente, occubuit. Subinde Orator, pace & concordia cum fiſco inita, petebat ſecum ad Ordines & beneficia diſpenſari, cuius petitioni Sanctiſſimus D. N. ex S. Congregationis Concilij ſententia benignè indulſit iuxta infraſcriptam commiſſionis formulam in Dataria Apoſtolica ſola ſupplicationis ſignatura, prout conſuetum eſt cum Oratoribus Gallis expeditam. *Cum abſolutione &c. Et committatur Epiſcopo, ſiue eius Officiali, qui conſtito ſibi legitime de narratis, ipſum Oratorem, impoſita illi aliqua pœnitentia ſalutari, & parito iudicato; ſi quid ſit, pro eius arbitrio, & conſcientia gratis abſoluat, ſecumque, ſuffragantibus ſibi alias meritis, & idoneitate, & nullum aliud ei obſtet Canonicum impedimentum, diſpenſet, vt ſupra. Ita tamen quod ipſe Orator in euentum abſolutionis, & diſpenſationis huiuſmodi poſtquam presbyter fuerit, in loco commiſſi delicti non celebret.* 1

Dum autem in Vrbe oratoris procurator prænarratum Indultum impetrare curabat, Orator ſiue moræ impatiens, ſiue ratus facilius rem ſuam per ſe ipſum geſturum ad Vrbem ſe contulit, vbi in præſens degit, & in futurum degere intendit. Itaque tranſmiſſis ad Ordinarium litteris, ille dubius, an cum Oratore abſente poſſit vigore d. Commiſſionis diſpenſare, demandatam ſibi prouinciam explere abnuit. Quæritur itaque, 2

An Oratoris abſentia obſtet, quin D. Epiſcopus poſſit vigore prænarratæ Commiſſionis Apoſtolicæ cum illo diſpenſare?

Dicendum cenſeo, non obſtare. Quia diſpenſatio optimè concedi poteſt abſenti. Nam actus iuriſdictionis voluntariæ poſſunt extra territorium extendi, ſeu exerceri, vt probat Sanchez *lib.5. de matrim. diſp.16. n.8.* Atque ita de diſpenſatione docet Innoc. *in cap. Per venerabilem n.3. qui fil. ſint legitim.* Abb. *n.23.* Bart. *in l. legitimos, ff. de legit. tut.* Dec. *conſ.207. n.6. & 8.* Suar. *de cenſ. diſp.41. ſect.2. n.10.* Quæ doctrina procedit non ſolum ſi ſit iuriſdictio ordinaria, ſed etiam ſi delegata, vt ex magis communi, & probabiliori firmat Sanch. *de matr. lib.3. diſp.24. n.2.* Garz. *de benef. p.5. c.8. à n.129.* Quare poſſe abſolui & diſpenſari vel per litteras docent expreſsè Gloſ. *in c. de manifeſta v. Iudicaui 2. q.1. & cap. Quanto v. Epiſtolam 2. q.5.* Aſtenſ. *p.2. lib.7. tit.14. q.3.* Richard. Syluester & alij quos adducit, & ſequitur Sayr. *de cenſ. lib.2. c.21. n.12.* Qui omnes ſtatuunt, quod, licet à peccatis non niſi præſens per confeſſionem & abſolutionem ſacramentalem quis abſolui poſſit, ab excommunicatione tamen & ab alijs cenſuris, ac pœnis poſſit per litteras abſolutionem petere ac obtinere. 3

Vel per Procuratorem tradunt Io. Andr. *in cap. Qui ad agendum de procur. lib.6.* Archid. *in cap. Eos qui*, & ibi Gemin. & Coſta *n.16. de ſent. excom.* Socinus ſen. *in cap. Super eo n.7. & 8. eod. tit.* Specul. Tabien. & alij plures apud Sayrum *n.13.* vbi aſſeritur, ac firmatur abſolutionem ab excommunicatione, adde & diſpenſationem ab irregularitate in foro pœnitentiali nec per procuratorem, peti, nec dari poſſe, cum ad hanc neceſſaria ſit præſentia eius, qui abſoluendus ſit, ſecus autem in foro externo. Et hanc veriorem, & tutiorem ſententiam appellat Theſaur. *de pæn. Eccleſ. p.1. c.22. §. ſecunda differentia*, quam ſequuntur Doctores adducti à Diana *reſol.25. tr.11. to.1. & reſol.20. tract.2. & reſol.63. tr.4. tom.2.* & tenet Garz. *de benef. p.11. cap.10. n.129. cum ſeqq.* referens declarationes S. Congregationis. Idque maximè quando ponitur clauſula: *iuncta pœnitentia ſalutari*, vt benè Suar. *de cenſ. diſp.41. ſect.2. n.10.* Bonac. etiam *de cenſ. diſp.1. qu.3. pun.6. num.8.* etſi contrariam ſententiam teneant Sanchez *in Decal. lib.2. cap.11. n.13. & de matr. lib.8.* 4

diſp.34.n.29. & plures alij quos allegat, & ſequitur Diana *ibid.* quam communem appellat Garz. *loc. cit. n.* 138. vbi multos refert, qui aſſerunt illam clauſulam *pro foro conſcientiæ* intelligendam non eſſe de foro pęnitentiali, ſeu ſacramentali, ſed de foro quaſi pęnitentiali, ſeu animæ, quamque Suar. *de Relig. to.4. tr. vlt. lib.9. c.2. n.28.* dicit practicari tutè poſſe ex cauſa rationabili, vt ſi quiſpiam cenſura ligatus, non ſit tunc diſpoſitus ad confeſſionem, vel ſi Confeſſarius tunc non poſſit totam audire confeſſionem. Tamen certo certius tenendum eſt, in commiſſionibus S. Pęnitentiariæ non eſſe recedendum à priori ſententia, quia ſolet apponi clauſula illa: *In ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, nec aliter, nec alio modo;* niſi vbi maior Pœnitentiarius concedit extra Sacramentum expediri, vt rectè notat Theſaur. *eod. loc.* qui teſtatur de ſtylo Sacræ Pœnitentiariæ.

5 Quamuis multi Doctores contra exiſtiment, nimirum, eum cui conceſſa eſt facultas abſoluendi pro foro conſcientiæ tantùm, poſſe etiam abſoluere, & diſpenſare abſentem immediatè proferendo formam abſolutionis in ordine ad abſentem; vel ſaltem mediantibus literis, vel nuncio, vel procuratore. Quia putant illam particulam *pro foro conſcientiæ* non limitare modum, ſed effectum abſolutionis. Ita Suar. *de cenſur. d. diſp.41. ſect.2. n.11.* & alij quos refert, & ſequitur Sanchez *in decal. lib. 2. cap.11. n.14.* Vbi teſtatur de communi. Et idem à fortiori de diſpenſatione à pęnis dicunt, cum minorem habeat connexionem cum Sacramento Pœnitentiæ, quàm abſolutio à cenſuris. Suar. *ibid. n.10.* & de communi pronunciat Laym. *lib.1. tr. de excom. cap.6. n.9.* vbi plures adducit. Vnde Auila *par.2. cap.7. diſp.2. dub.1.* & Laym. *ibi* cum alijs adducunt cautelam pro confeſſario, qui oblitus eſt abſoluere pœnitentem à cenſura, vt ſcilicet eum abſoluat abſentem; vel ſi erat cenſura reſeruata obtineat facultatem, & ſic abſentem abſoluat. Sed hæc praxis à S. Pœnitentiaria eſt penitus exploſa, vt etiam teſtatur idem Theſaur. *ſupr. §. Tertia differentia in fin.*

6 Diſpenſatio verò à pœnis, & abſolutio à cenſuris pro foro externo dari poteſt abſenti, vel immediatè per quodcunque ſignum expreſſiuum actus abſolutionis aut diſpenſationis, vel mediatè per literas, vel nuncium, vel dando abſolutionem, & diſpenſationem procuratori habenti ſpeciale mandatum, quamuis non conueniat ſine cauſa rationabili abſentem abſoluere ab excommunicatione, aut diſpenſare ab irregularitate. Et ita de communiori, & veriori ſententia teſtatur Sayr. *vbi ſup. n.12. & 13.* ac P. Leo *in prax. S. Pœnit. p.3. de form. abſol. & diſp. §. Dubitatur*, aſſerens id obſeruari de ſtylo Romanæ Curiæ, malè reclamantibus Innoc. *in cap. Cum deſideres de ſent. excom.* Hoſtien. & Panorm. *ibid. n.7.* & Anchar. *in cap. Eos in fin. eod. tit. lib.6.* Quandoquidem & abſens, & inuitus aliquando abſolui poterit. Immò verò etiam ſi ſine cauſa ſic abſoluat, abſolutio tamen tenet. Nam ſi valet excommunicatio in abſentem illata, multò magis valebit abſolutio, & à fortiori diſpenſatio, præſertim cùm adſit fauor animarum per ea, quæ tradit Iaſ. *in l. fin. ff. de iuriſd. n.11.*

7 Aduerſus hanc doctrinam obijci poterit, quod Summus Pontifex in ſuis literis cenſetur inhærere decretis S. Concilij Tridentini *ſeſſ.24. cap.6. de ref.* vbi decernitur, quod liceat Epiſcopis in irregularitatibus &c. diſpenſare, & in quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos *in Diœceſi ſua*, & in foro conſcientiæ &c. abſoluere. Quæ obiectio comprobatur ex S. Congregatione Concilij, quæ in hoc caſu declarauit, poſſe huiuſmodi ſubditum abſentem abſolui ab Epiſcopo illius diœceſis, in qua commoratur, non verò à ſuo. Loquitur enim Concilium de abſolutione Sacramentali in foro conſcientiæ. Igitur videtur requiri præſentia delinquentis. Abſolutio enim Sacramentalis non poteſt impertiri abſenti, vt docent communiter Theologi cum Magiſtro *in 4.* vbi D. Thom. *d.17. ar.4. q.3.* Scot. *q. vn.* Durand. *q.15.* adeò quod oppoſitam ſententiam damnauerit Clemens VIII. die 20. Iunij 1602. ac declarauerit eſſe falſam, temerariam, ſcandaloſam, & in nullo vnquam caſu probabilem.

8 At reſpondetur, Tridentinum duplicem facultatem Epiſcopis conceſſit. Alteram diſpenſandi. Alteram abſoluendi. Neutra reſtrictio appoſita eſt in priori parte. Quare ea facultas poteſt exerceri erga ſubditum ſuum ab Epiſcopo in abſentia, & ſiue Epiſcopus, ſiue ſubditus, ſiue ambo ſint extra diœceſim, diſpenſatio proderit. Quia Tridentinum abſolutè id concedit, & iuriſdictio voluntaria, ad quam diſpenſatio pertinet, poteſt extra territorium exerceri. Ea itaque reſtrictio *in foro conſcientiæ, & diœceſi ſua* eſt adhibita in ſola poſteriori parte, in qua Tridentinum concedit Epiſcopis facultatem abſoluendi à reſeruatis. Vt optimè de more aduertit Suar. *de cenſ. d. diſp.41. ſect.2. n.10. ac 12.* & Sanchez *in Decal. d. lib.2. cap.11. n.12.* contra Henriq. Auil. Rodriq. & Perez.

9 Ex reſolutione verò S. Congregationis potius noſtra doctrina ſtabilitur. Nam ea expreſsè dicit in hoc caſu poſſe quidem ſubditum abſentem abſolui ab alieno Epiſcopo, in cuius diœceſi commoratur, non tamen diſpenſari. Et ita tacitè declarat reſtrictionem illam Concilij referendam eſſe ad poſteriorem facultatem abſoluendi, in qua ponitur, non autem ad priorem diſpenſandi, cùm Tridentinum in Epiſcopo requiſiuerit præſentiam ad abſolutionem, non ad diſpenſationem. Quia poteſtas diſpenſandi ſimpliciter conceditur, ex diſpenſatio ipſa ex ſe non pertinet ad forum pœnitentiæ, & ideò æquè in abſentem, ac præſentem exerceri poteſt. Siquidem eſt actus iuriſdictionis, qui ſemper retinet ſubiectionem ſubditi etiam abſentis in ordine ad talem actum.

10 Atque ita S. Congregatio Concilij Tridentini die 27. Februarij 1666. in vna Andegauenſi Diſpenſationis reſpondit, *Abſentiam huiuſmodi non obſtare.*

CONSVLTATIO XXI.

1 NAtus ex ſoluto, ac ſoluta, cum quartum adhuc ætatis ſuæ annum non expleſſet, petente patre fuit à DD. de Campegijs, quorum nota ſunt in hac re Pontificia, Cæſareaque priuilegia, natalibus reſtitutus, & ampliſſimè legitimatus, ita vt comprehendatur à qualibet lege, ſtatuto, & diſpoſitione loquente de filijs legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis; quodque illæ, ac illa in eo verificentur, & procedant, nec non & effectum ſuum ſortiantur, perindè ac ſi ipſe ex legitimo matrimonio natus eſſet, & in nullo penitus à filijs ex vero, ac legitimo thoro procreatis diſcreparet. Poſtea cum adoleuiſſet in approbatam Religionem triginta circiter ab hinc annis ingreſſus fuit, in eaque profeſſionem emiſit, eiuſque omnibus muneribus, gradibus, honoribus, & dignitatibus, præterquam Generalis, ac Procuratoris Generalis ſpatio octodecim annorum, perfunctus fuit, in quibus, quia ſumma cum laude ſui Ordinis Patribus ſe geſſiſſe videtur, illique tàm hac de cauſa, quàm ob alia eiuſdem viri promerita eum ad Generalatus dignitatem aſſumere cupiunt, verenturque, ne ab aliquibus fortè æmulis Conſtitutiones Sixti, V. ei obijciantur, quæritur propterea.

An ad dictam Generalatus dignitatem, non obſtantibus præfatis Conſtitutionibus, aſſumi poſſit?

2 REſpondeo affirmatiuè; ita quod non ſolum poſtulari iuxta terminos *cap. Innotuit de elect.* Sed etiam eligi poſſit, licet requiratur legitimitas, ſicut ad Epiſcopatum, & Archiepiſcopatum, quibus Generalatus æquiparatur *ad cap. Cum in cunctis de elect.* Nam pleniſſimè eſt legitimatus, & reſtitutus natalibus quoad ſpiritualia, illegitimè natis per Sacros Canones, ſiue ius poſitiuum prohibita.

3 Idque non ex eo ſolum, quia per profeſſionem in Religione approbata tollitur illegitimitas, & irregularitas ex defectu natalium, inducitur que à iure legitimatio etiam quoad Dignitates iuxta plurium grauiſſimorum ſententiam, vt per Rodericum *to.1. q.13. ar.5.* etſi alij aliter opinentur, vnde quæſtio adhuc videatur controuerſa *ex cap.1. de fil. presbyt.* de qua latè & benè, vt ſolet Sanch. *in Decal. tom.2. lib.5. cap.5. num.16.* Sayr. *de*

cenſur.

cenſur. lib.6. cap.11. à nu.3. Suar. item de cenſur. diſp.50. ſect.5. n.15. & proſequitur Campanil. in diuerſ. iur. rubr. 11. cap.13. n.115. & ſeqq. ac Sanctarell. var. reſol. q.40. n.1.

4 Verùm etiam ex legitimatione pleniſſima ab homine habente facultatem à Sede Apoſtolica in ampliſſima forma, perinde ac ſi ipſe ex legitimo matrimonio natus eſſet. Quo fit, vt omnia, quæ à iure filijs natis ex legitimo matrimonio indulgentur, cenſeantur etiam huic legitimato conceſſa. Ita Soccin. ſen. conſ.63. nu.22. lib.3. Gozad. conſ.6. n.36. & 76. & conſ.25. n.12. & conſ.48. n.13. Curt. ſen. conſ.72. n.23. Ruin. conſ.161. n.25. lib.2. Roland. conſ.67. n.40. & ſeqq. lib.3. Decian. conſ.33. n.41. lib.5. Et in proximis, immò fortioribus terminis Abb. in cap. Cum Vintonienſis n.8. de elect. Rota dec.368. n.11. p.1. diu. Atque adeò ſicut ille in Prælatum etiam Generalem abſque vlla difficultate eligi poſſet, ſi ex legitimo matrimonio natus fuiſſet, d. cap. Cum in cunctis de elect. cap.1. & vlt. de fil. presbyt. ita eligi poteſt ſtante dicta legitimatione. Abb. loco allegato, vbi etiam Bald. n.1. traditque Soccin. ſen. in l. Gallus §. ſi eius, n.5. ff. de lib. & poſth. Couar. de ſponſal. p.2. cap.8. §.8. n.4. & 5. Lup. de illegit. com. 3. §.1. n.51. & 77. Paleot. qui grauiter, & accuratè vniuerſum hoc argumentum verſauit de noth. & Spur. cap. 57. nu.3. Roderic. ſupra art.10. Garz. de benef. p.7. cap.2. num.45.

5 Et licet Doctores materiam legitimationis, vt plurimum tractent ad effectum ſucceſſionis, ceu Molin. de primog. Hiſpan. lib.3. cap.3. Fuſar. de fideicom. q.408. & 409. alijque paſſim, ac ij qui hac de re agunt in ordine ad ſpiritualia loquantur de habilitate ad Ordines Sacros, & beneficia, vt per Couar. proximè adductum n.5. in puncto tamen, quod taliter legitimatus ſimpliciter, & abſolutè ab habente facultatem circa ſpiritualia ſit habilis abſque vlla diſpenſatione, non ſolum ad Ordines Sacros, vt per Gloſ. in cap. Tanta, qui fil. ſint legit. & in cap. Ex tenore, v. legitimum, eod. tit. & in c. Innotuit de elect. v. Coniugata, quod firmat Suar. d. diſp.50. ſect.2. n.2. & 6. ſect.5. n.10. Mayol. Sylueſt. Sayr. Henriq. Abb. apud Sanctarell. var. reſol. q.42. num.18. ex d. cap. Tanta, ex cap. Conqueſtus qui fil. ſint legit. Sed etiam reddatur habilis ad beneficia, & dignitates Eccleſiaſticas, etiam Epiſcopatum, & conſequenter ad Generalatum, ſicut verè legitimus docet Paleot. loco cit. Auil. de cenſur. p.7. diſp.3. dub.6. notab.4. Mayol. lib.1. de irregul. cap.4. n.14. Campanil. d. rubr.11. cap.13. n.168. ac exquiſitè Suar. ead. ſect. 5. n.10. & 11. ad fin. Vbi æquiparat inter ſe ad effectum obtinendi Epiſcopatum, adeòque Generalatum, legitimationem à iure per ſubſequens matrimonium ex d. cap. Tanta, & legitimationem ab homine, hoc eſt à Pontifice, ſeu ab eo facultatem habente.

6 Porrò in legitimatione à Canone, ſcilicet, quod legitimatus per ſubſequens matrimonium, ſit legitimus quoad Epiſcopatum, etiam abſque alia diſpenſatione eſt fere omnium concors opinio, & reſolutio, quàm in rem luculenter diſſerunt, eamque approbant Mantic. de coniect. lib.10. tit.12. n.2. Suar. ibid. n.10. & 11. Fuſar. d. q.409. n.8. Peregrin. eod. arg. ar.24. n.11. Sayr. laudato cap. 11. Molin. de Iuſt. to.1. tr.2. diſp.172. §. Denique, Campanil. ead. rubr.11. cap.13. num.127. Barboſ. in collect. Iur. Can. lib.4. decret. tit.17. qui fil. ſint legit. in cap. Tanta 6. n. 24. & de poteſt. Epiſcop. p.1. alleg.1. n.32. & ſeqq. vbi benè reſpondet ad Mayolum, declarans textum in d. cap. Innotuit de elect. prout etiam declarat Suar. d. n.11. Menoch. conſ.16. n.5. & 17. & conſ.399. n.12. Azor. to.3. lib.2. cap.14. q.14. ac idem omninò ſentit Couar. de ſponſat. p.2. cap.8. §.2. n.24. Bellet. p.1. diſq. cler. §.3. n.18. Sylueſt. v. Illegitimus q.3. Piſanell. eod. v. §. quid ſi natu, approbatque Gloſ. in cap. Innotuit de elect. & perſpicuè colligitur ex d. cap. Tanta, cap. Ex tenore, cap. Conqueſtus qui fil. ſint legit. atque ex cap. Videtur, qui matr. accuſ. poſ. Ratio eſt, quia legitimatio eſt totalis diſpenſatio: ergo tollit omnes effectus, qui oriuntur ex defectu natalium, inter quos vnus eſt, vt illegitimus reddatur inhabilis ad Ordines, beneficia, & Dignitates.

7 Contra hanc ſententiam opponitur cum Mayolo d. lib. 1. de irregul. c.14. n.15. Abb. in c. Ad extirpandas de fil. presbyt. in fin. qui citat etiam Raymundum, aſſerentibus, hunc abſque diſpenſatione non poſſe promoueri ad Epiſcopatum, ac proinde nec ad Generalatum, quia in cap. In cauſis de elect. præcipitur, vt nullus fiat Epiſcopus, niſi ex legitimo matrimonio fuerit procreatus. Ergo illegitimus, licet canonicè fuerit factus legitimus ad Generalatum ſiue ad Epiſcopatum promoueri non poteſt. Verùm oppoſitio diluitur. Quia illegitimus factus canonicè legitimus cenſetur natus ex legitimo matrimonio, vt conſtat ex d. cap. Tanta, vnde Gloſ. ibi v. legitimus ait, hos eſſe legitimos quoad omnia, & quoad Ordines, & quoad Dignitates. Quod etiam cenſuit Sylueſter v. legitimus n.4. alijque his recentiores, qui tamen excipiunt Cardinalatum. Nam illegitimi etiam per ſubſequens matrimonium facti legitimi ſine expreſſa authoritate, & facultate Sedis Apoſtolicæ ad Cardinalatum promoueri non poſſunt, vt notant Sayr. d. lib.6. cap.10. n.14. & cap.11. n.2. Henriq. lib.11. cap.20. §.2. Barboſ. de offic. Epiſc. p.2. alleg.1. n.25. in fin. Bellet. p.1. diſq. Cler. §.3. n.22. & conſtat ex Conſtitutione Sixti V. edita anno Domini 1596. tertio nonas Decembris, quæ incipit Poſtquam, eſtque Conſtitutio 50. Quicquid dixerit Vgol. de irreg. c.44. §.3. n.1. cum Viuio, Aduen. & Natta, qui volunt legitimatum eſſe habilem etiam ad Cardinalatum, & Papatum.

Quo item modo declinatur cap. Innotuit de elect. vbi videtur dici, poſtquam illegitimus factus eſt legitimus etiam per ſubſequens matrimonium, adhuc requiri diſpenſationem, vt hic ad Epiſcopatum promoueatur. Innocentius enim III. qui in eo cap. id decreuit, iudicauit eſſe illegitimum, & inhabilem ad Epiſcopatum eum, qui natus fuerit ex ſoluto & ſoluta, licet poſtea contraxiſſent inter ſe matrimonium. Nam reſpondeo primò, in noſtro textu hodie hoc non legi, quamuis id habeatur in corpore iuris Canonici, edito Pariſijs anno 1587. Deinde cùm illegitimus in d. cap. Tanta dicatur abſolutè legitimus per ſubſequens matrimonium, dicendum eſt, talem legitimatum eſſe habilem non ſolum ad Ordines & beneficia, ſed etiam ad Epiſcopatum, ſiue ad Generalatum. Ita Suar. d. diſp.50. ſect.5. n.11. Conſule de hac textus diuerſitate Anton. Auguſt. collect.3. ad decret. tit.6. cap.5. 8

Quod verò aliqui Doctores legitimationem Papalem non extendant vltra ſacros Ordines, & beneficia ſimplicia, quaſi ad illa tantùm ſit limitata non rectè objicitur. Tum quia hoc mirum non eſt, cùm id etiam Raymundus & Mayolus controuerterint circa legitimationem à iure per ſubſequens matrimonium. Tum etiam quia præfati Doctores confundunt terminos diſpenſationis ac legitimationis. Quippè legitimatio differt à diſpenſatione. Nam diſpenſatio eſt, cùm quis ad certum actum fit legitimus. At legitimatio efficit hominem abſolutè, & quoad omnia legitimum, ac ſi reuera eſſet omninò legitimus, vt rectè obſeruant Couar. in 4. decret. p.2. cap. 8. §. Auil. de cenſur. p.7. diſp.3. dub.6. notauitque ſapientiſſimè vt ſemper Suar. d. diſp.50. ſect.7. Roderic. d. to.1. q.13. ar.10. Portel. v. illegitimus n.3. Quibus præiuerat Bald. in l. Eam quam, C. de fideic. col.1. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de ſucceſſ. ab inteſt. §. fin. Et adſtipulantur Rimin. iun. conſ.46. n.12. Dec. conſ.888. n.2. & 365. n.5. Iaſ. vol.2. conſ.202. & in l. Ex facto, ff. de vulg. n.14. Tiraquell. in repet. l. ſi unquam, v. ſuſceperit liberas, n.78. Angel. conſ.17. col.2. Ruin. col.3. conſ.49. n.7. Alciat. lib.9. conſ.14. n.1. Pariſ. vol.1. conſ.1. n.33. 9

Hinc liquet, hallucinatum grauiter eſſe Sayrum loco allegato n.17. ac ſeqq. vbi de induſtria æquiuocare voluit, ſeu errare. 10

Nam agnoſcens verè in rigore iuris adeſſe hanc diſtinctionem, nihilominus vtranque definit ſtrictè, cùm tamen diſpenſatio ſola ſit odioſa, & reſtringenda, vt benè vidit Auil. vbi ſupra, Molin. d. to.1. tract.2. diſp.173. Quia eſt ſtricti iuris ex d. cap.1. de fil. presbyt. in 6. §. Ille verò. Quod eſt exploratum, ac in praxi indubium. 11

Atque hinc etiam depellitur obiectio ex eo ducta, quod plerique aſſerant diſpenſationem, ſeu legitimationem in ſæculo conceſſam non ſuffragari in Religione ad beneficia regularia, nec ad Dignitates. Quod inter alios cenſuit idem Sayr. d. lib.6. cap.11. n.4. ac Nauar. conſ.1. n.2. qui fil. ſint legit. 12

12 Nam ij non diſcriminant legitimationem à diſpenſatione. Id enim procedit in diſpenſatione, non autem in legitimatione, quæ non eſt reſtricta, ſicut diſpenſatio ad certum effectum limitatum, ſed abſolutè liberat perſonam ipſam à maculis iuris canonici, vt appoſitè ac ſtrenuè ex Rebuffo ac alijs euincit vterque Rodericus, alter *d. q.13. ar.10.* alter *reſol.66.n.6.*

13 Nec obſtat, quod in legitimatione non legatur expreſsè habilitatus ad Prælaturas Eccleſiaſticas, præſertim ad Regulares. Quia eo ipſo quod Apoſtolica authoritate decretum fuerit, quod habeatur ac ſi ex legitimo matrimonio natus eſſet, & in nullo penitus à filijs ex vero & legitimo thoro procreatis diſcreparet, cenſetur etiam ad omnes Eccleſiaſticas dignitates etiam Epiſcopalem, & omnes Prælaturas regulares habilitatus, quamuis de illis expreſſa mentio facta non fuerit, vt ex multis tradunt Abb. *in alleg. cap. Cum Vintonienſis*, *n.8. de elect.* & Roderic. *d. ar.10.*

14 Minus obeſt, quod *in cap.1. de fil. presbyt.* illegitimis, etiam monachis factis, vel in Congregatione Canonica regulariter viuentibus Prælatio omnis interdicatur. Quoniam non loquitur de legitimatis, ſed de illegitimis, quibus etiam Prælatura in Ordinibus regularibus non interdicitur, niſi abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, Gloſ. *in d. cap.1. v. Prælationem de fil. presbyt. per text. in cap. fin. eod. tit.* Idem Abb. *in cap. Per venerabilem n.5. qui fil. ſint legit.* Vnde multò minus cenſeri debet prohibita legitimatis, cum legitimatio ſit fauorabilior diſpenſatione. Lap. Ab. *in cap.1. n.7. de fil. presbyt. in 6.* Abb. *in d. cap. Cum Vintonienſis n.8.* Anchar. *conſ.427. n.1.* Couar. *d. c.8. §.8. n.1.* Azor. *p.2. lib.2. c.14. q.1. & 2.* ac diſertè Lap. *d. com.3. §.1. n.51.*

15 Poſtremò non refragantur Conſtitutiones Sixti V. Quia Gregorius XIV. Conſtitutione 3. quæ incipit *Circumſpecta* eas ad terminos iuris communis, & priuilegiorum conceſſorum Religionibus reuocauit, reduxitque, vt notat Scortia *in ſelect. Sum. Pontif. Conſtit. theorem. 371. n.4. & theor.375. col.3. & theor.383. ſub principium.* Eaſque expendunt Roderic. *to.1. q.8. ar.5.* Cherub. *in d. Conſtitut. Gregorij*, Sanchez *de matr. diſp.37. n.55.* Beia *p.4. reſp.18.* alijque recentiores. De iure autem communi, vt ſupra probatum eſt, legitimati authoritate Pontificia admittuntur ad quoſcunque honores, & munera Eccleſiaſtica, quatenus fieri poſſit ſine præiudicio tertij, cui eſſet ius quæſitum, vt *d. cap. Per venerabilem qui fil. ſint legit.* Saye. *eod. lib.6. cap.11. n.6.* Garz. *de benef. p.7. c.2. n.45.* cum pluribus allegatis.

[At contrarium cenſuit S. Congregatio Concilij his verbis: *Illegitimus Regularis, ſed ad inſtantiam patris legitimatus in infantia per legitimationem ampliſſimam vigore facultatum Dominorum de Campegijs, non poteſt eligi Generalis in ſua Religione 12. Martij 1629.* Idque per rationes, quas in noſtris obiectionibus adduximus.]

CONSVLTATIO XXII.

An Canonicus pœnitentiarius in Cathedrali Eccleſia vti poſſit virga, ſiue, vt aiunt, bacchetta?

1 NOn poteſt. Quia eſt præiudiciale Pœnitentiarijs Eccleſiarum Patriarchalium Vrbis, & nouitatis introductiuum. Quippè quælibet Cathedralis poterit ſibi tanquam licitum arrogare, quod in ſimili Romæ geſtum fuerit. Non enim talis Canonicus pœnitentiarius eſt Pœnitentiarius D. Papæ, ſed inſtitutus ad obſeruationem decreti Concilij Tridentini *ſeſſ.24. c.8. de ref.* Cùm autem tenere virgam in manibus ſit ſignum ſupremæ authoritatis, vnde ſolus ſummus Pœnitentiarius illam tenet, eoque præſente minores Pœnitentiarij virgam dimittunt; ideò concedi non debet cuicunque Pœnitentiario cuiuſlibet Eccleſiæ, ſed ſolum illis, qui immediatè ſunt Pœnitentiarij Summi Pontificis.

2 Accedit reſolutio S. Congregationis ſuper cauſa *Abulenſium* anno 1587. die 21. Aprilis. Quæſitum enim fuerat, an Canonicus pœnitentiarius teneretur auſcultare confeſſiones etiam non reſeruatorum? An ſedere, & aſſiſtere in ſede determinata ſtatis temporibus, & horis ante & poſt meridiem? An deberet tenere virgam in manu, ſicuti ſeruatur in Cathedralibus Vrbis? Et reſponſum fuit affirmatiuè ad duo priora quæſita, ad tertium autem, nouas conſuetudines non eſſe inducendas. Idem quoque declarauit S. Congregatio Epiſcop. & Regul. die 16. Maij 1576. in vna *Neapolitana* per hæc verba: *Che ſenza priuilegio Apoſtolico non poſſono i Confeſſori tenere in mano le bacchette, come fanno i Penitentieri di Roma.*

Quare cùm ſit contra vſum totius Eccleſiæ, nuſquam 3
enim tales Pœnitentiarij virgam tenent, contra conſuetudinem & rationem permitti non debet, prout non permitti decreuit S. Congregatio Concilij in vna *Romana Pœnitentiarij Lateranenſis* die 13. Nouembris 1639. De qua teſtatur Dominicus Andolphinus, Parochus S. Luciæ ad Apothecas, vir pius, & eccleſiaſtica eruditione apprimè imbutus.

CONSVLTATIO XXIII.

An Vicarius Capitularis, abſque vlla præfinitione temporis electus, poſſit à Capitulo ad libitum reuocari? Vbi nonnulla de nullitate electionis.

AFfirmatiuè iuxta opinionem, quam tenet D. An- 1
tonin. *3.p. ſum. tit.10. c.10. §.2. in fin.* & ita ſe Paduæ conſuluiſſe teſtatur Pauin. *de poteſt. Capit. ſed. vac. p.2. q.10. ſub n.7.* traditque Garz. *de benef. in addit. ad p.5. cap.7. n.22.* qui eiuſdem ſententiæ refert Sbrozium, Zerolam, Azorium, & Molinum Marincol, Epiſcopum Theani, olim Secretarium S. Congregationis Concilij ad *tit. Ne ſede vac. cap.3. q.23.* ac voluit Ricc. *p.4. dec.178.* qui multis iuribus, & argumentis id comprobat, extantque plures declarationes S. Congregationis Concilij *in cap.16. ſeſſ.24. de refor.* quæ referuntur à Garzia *d. cap.7. n.23.* à Riccio *d. dec.178. n.3.* & ab Epiſcopo Theani *d. q.23.*

Verum quidem eſt, quod S. Congregatio Epiſcopo- 2
rum ſolet ſuam authoritatem interponere, præcipiendo, ne Vicarius ſimpliciter electus remoueatur abſque cauſa ab eadem S. Congregatione cognoſcenda, vt teſtantur Add. *ad prax. Archiep. Neapol. cap.86.* & Garz. *d. cap.7. in addit. ſub n.22.*

Sed quando Vicarius eſt electus ad præfinitum tem- 3
pus, tunc non eſt agendum de reuocatione, ſed eo ipſo per lapſum temporis expirat iuriſdictio, & deueniendum eſt ad nouam electionem, vt poſt relatum ſtylum S. Congregationis Epiſcoporum ſubiungit idem Garz. *in addit. ad d. cap.7. ſub n.22.* & in terminis extant plures declarationes S. Congregationis Concilij, relatæ ab eodem Garzia *ibid. ſub n.37.* à Quaranta *v. Capitulum ſub n.9.* ab Epiſcopo Theani *d. cap.3. q.14.* & pro Capitulo Hydruntino fuit declaratum à S. Congregatione Epiſcoporum die 19. Martij 1622.

Similiter quando electio eſt nulla, ſiue fuerit ſimplici- 4
ter, ſiue ad tempus facta, poteſt etiam durante tempore, & abſque cauſa retractari, & ad nouam electionem deueniri, ad tradita per Garz. *in addit. ad d. c.7. ſub n.22.* vbi etiam refert S. Congregationem Epiſcoporum hoc ipſum reſcripſiſſe Archiepiſcopo Surrentino, neque electio nulla ſolet à ſuperiore validari, *cap. Nihil 44. §. Ceterùm de elect.*

Nullitas autem erit patens, ſi non ſolum non fuerint 5
vocati omnes ex Canonicis Electoribus, cùm tamen ad irritandam electionem ſufficiat contemptus vnius. Gloſſa, Abbas, & alij *in cap. Quod ſicut de elect.* Rot. *in Meten Adminiſtrationis Epiſcopatus* 14. Iulij 1618. coram Remboldo, ſed etiam ſi apparuerit, electum ex ſuffragatoribus habuiſſe ſolum medietatem ſuffragiorum, quæ non ſufficiunt ad legitimam electionem, cùm requiratur maior pars, non reſpectu aliorum, qui minora vota habuerant, ſed reſpectu totius Capituli, *cap. Cum Eccleſia veſtra il 2. §. Verùm cum ſuper*, vbi Gloſſa, & Doctores, *cap. In Geneſi de elect. cap. Cum in cunctis, de his,*

quæ

quæ fiunt à maior. par. Cap. traditque Abb. *conſ.* 25. *n.* 4. *lib.* 2. *Reg. de voc. canon. in Cap. q.* 13. Mirand. *in man. Prel. to.* 2. *q.* 23. *ar.* 27. *concl.* 1. & Rot. *in Meten Monaſterij* 15. Iulij 1621. coram Coccino.

6 Nec dicatur huiuſmodi electum habere maiorem partem, eo quod habet tantum medietatem votorum. Quoniam debet excedere ſaltem in vno voto, aliàs electio eſt nulla, Gloſ. *in cap. Vnic. v. Aſſenſu, ne ſede vacan. in* 6. Abb. *in cap. Poſtulaſti n.* 14. *de conceſſ. Præb.* Bellam. *in cap. Quia propter*, §. *Niſi forte dub.* 3. *n.* 8. & reſoluit Rot. *in Hiſpalen Canonicatus* 13. Februarij 1617. coram Buratto.

7 Neque huiuſmodi electio poterit validari ex ſubſcriptione literarum patentium, facta à maiori parte Canonicorum. Quia vota debent dari collegialiter, & in Capitulo; ita ut non ſufficiat conſenſus poſteà datus, vti à ſingulis. Innoc. *in d. cap. in Geneſi n.* 7. *ad fin.* & Butr. *n.* 28. *de elect.* Gloſ. Abb. Imol. Card. alijq; *in d. cap. Eccleſia veſtra il* 2. idem Abb. *in cap. Auditis n.* 7. & 8. *eod. tit.* Calder. *conſ.* 1. *de elect. p.* 3. *c.* 7. *n.* 3. & *ſeqq.* Rot. *in d. Hiſpalen* Canonicatus coram Buratto. In Capitulo autem & collegialiter electum habuiſſe tantum medietatem votorum apparere poterit ex publico inſtrumento, cui creditur, vt in his terminis tradunt Innoc. *in cap. Innotuit n.* 3. vbi etiam Io: Andr. *n.* 20. Card. *n.* 7. Bellam. *n.* 20. *de elect.* Burſatt. *conſ.* 159. *n.* 15. & Rot. *in Treueren Abbatiæ S. Maximi* 20. Nouembris 1624. coram Coccino.

8 Nec refert, quod S. Concilium non det formam præciſam eligendi Vicarium Capitularem. Nam ſatis eſt, quod dicat, electionem eſſe faciendam à Capitulo. Non enim dicitur facta à Capitulo, dum non eſt facta à maiori parte, collegialiter congregata, etiamſi poſtea Canonici, vti ſinguli acceſſerint in numero ſufficienti, *d. cap. Audiſtis, cap. in Geneſi*, vbi Doctores *de elect.* Abb. *in cap. Omnes n.* 5. vbi Felin. *n.* 25. Dec. *n.* 47. *de conſtit.* Bertach. *de Epiſc. l.* 1. *p.* 3. *q.* 32. *n.* 8. Mirand. *in man. Prel. tom.* 2. *q.* 13. *ar.* 29. *concl. vn.* Sigiſmund. de Bonon. *de elect. dub.* 111. *n.* 3. & Rot. *in d. Hiſpalen Canonicatus*, ac ſæpè alibi. Eo magis quia S. Concilium vtitur verbo *conſtituere*, quod eſt ſimul ſtatuere. Rebuf. *in l. verbis legis, v. Conſtituendi de verb. ſignif.* Et proinde non ſufficit ſubſcriptio facta à Canonicis, vti ſingulis. Caualer. *dec.* 193. *n.* 5. & reſoluit S. Congregatio Epiſcop. & Regul. die 18. Nouembris 1625.

9 Ac minus electio ſubſiſtinetur ex eo quod electus vnus ex vocalibus poterit conſentire propriæ electioni, vt eius vox computetur pro conſtituenda maiori parte votorum. Quia vbi electio procedit per ſecreta ſuffragia, non poterit ſeipſum eligere, nec ſuum votum computare in numero iuxta diſtinctionem Hoſtien. *in cap. Per veſtras n.* 5. *de iurep.* quem ibidem ſequuntur Io: Andr. *n.* 4. Anchar. *n.* 3. Butr. *n.* 3. ac tradunt Sylueſt. *v. Electio* 2. *n.* 23. Borgnin. *dec.* 4. *p.* 1. Tuſch. *concl.* 72. *n.* 1. & *ſeq.* Lamber. *de iurep. ar.* 4. *q.* 8. *in princ. p.* 4. *lib.* 2. Rot. *in Bergomen Capellaniæ* 26. Iunij 1615. & 23. Martij 1618. coram Buratto. Præterquamquod non ſufficit hoc facere poſſe, ſi non fecerit, neque in Capitulo ſeipſum nominauerit. Si enim alij Canonici non poſſunt, vti ſinguli conſentire extra Capitulum, multò minus poterit idem electus propriam electionem validare, ſi in Capitulo non habuerit vota ſufficientia.

10 Cæterùm aduerto, quòd nouiſſimè S. Congregatio Epiſcop. & Regul. ſæpè decreuit, Vicarium Capitularem non poſſe eligi ad certum tempus, puta ad tres menſes, ſed eligendum eſſe pro toto tempore vacationis Eccleſiæ. Ita in vna *Sutrina* die 14. Februarij 1653. in vna *Puteolana* die 14. Nouembris 1659. & alibi. Nec poſſe Capitulum ad ſui libitum Vicarium reuocare ſine cauſa per S. Congregationem approbanda, vt in vna *Neapolitana* die 1. Septembris 1603. & in vna *Meſſinen* die 6. Martij 1618. Et quidem ſummo iure. Nam aliàs Vicarius metu remotionis ab officio non exercet ſuam iuriſdictionem, cùm opus fuerit, etiam in Capitulum, & Canonicos. Vnde, cùm S. Concilium arctauerit Capitulum ad conſtituendum Vicarium intra octo dies, voluit id neceſſariò fieri per electionem. De iure autem nullus Officialis, per electionem canonicam conſtitutus, amoueri poteſt abſque cauſa ad nutum; quia non ſubeſt amplius Electoribus quoad exercitium iuriſdictionis, etiamſi Superior eſſet Regularis. *cap.* 2. §. *Priores de ſtat. Regul.* Quapropter eadem S. Congregatio cenſuit, vnam ex cauſis remouendi Vicarium Capitularem, vti indignum, eſſe, ſi patiatur aliquid fieri contra libertatem Eccleſiaſticam. Ita in vna *Materana* die 16. Iulij 1601. Item ſi abſque cauſa inhibeat ſuffraganeo, vel eius Vicario exercitium ſui officij, vt in vna *Tarentina* die 17. Ianuarij 1600. & in alia *Materana* die 8. Maij 1604. Pariter ſi non reſideat, ſi ſit debitor Capituli, ſi acciperet pecunias pro dimiſſorijs, ſi patiatur exceptiones, vel odio habeatur à populo, & id genus alia, vt cenſuit eadem S. Congregatio in vna *Triuentina* die 7. Iunij 1622. in vna *Nullius Altamuræ* die 13. Iulij 1646. in vna *Tranen.* die 17. Maij 1604. & in vna *Neapolitana* die 26. Ianuarij eodem anno, quam propoſuit tunc temporis eiuſdem S. Congregationis Secretarius, nunc verò Eminentiſſimus Cardinalis Hieronymus ex Farneſia, matre Magnatum familia, vir conſummatiſſimus, quo neminem ætas noſtra doctiorem priuati iuris & publici, ſanctiorem, prudentiorem denique tulit.

CONSVLTATIO XXIV.

An quem pertineat deputatio prouiſionalis miniſtrorum, exercentium in Eccleſia Cathedrali curam animarum?

Dicendum exiſtimo, huiuſmodi deputationem ſpectare ad Epiſcopum, nec in ea poſſe à quacunque dignitate Eccleſiæ Cathedralis prætendi manutentio. 1 Quia cura animarum in Cathedrali non reſidet penes Dignitates, ſed penes Capitulum, vt poſt alios Gonzal. *ad regul.* 3. *Cancel. gloſ.* 6. *n.* 71. Rebuf. *in prax. de vnion.* Rot. *dec.* 340. *p.* 2. *rec.* & coram Caualer. *dec.* 274. *ſub n.* 4. & 5.

Nec obſtat, quod quando adeſt prima Dignitas, ad illam ſpectet ex Innoc. *in cap. Cum non ignores de præb.* Calder. *conſ.* 18. *eod. tit.* Cardinal. Zabarel. *conſ.* 30. *in princ.* 2 Primum, quia Innocentius dum dicit, debere eſſe vnum in Eccleſia ſuper alios, qui curam habeat animarum, & Cardinalis, & Calderinus id intelligunt de cura actuali, ſeu exercitio, non de habituali. Ideòque Calderinus ait, quod Plebanus eſt Curatus cura Collegij, omneſque loquuntur in Collegiatis, non in Cathedralibus, in quibus Epiſcopus eſt Prælatus, & titulatuſque. Innoc. *ibid. ante n.* 2. Card. *conſ.* 30. *col.* 1. & in puncto Gonzal. *d. gloſ.* 6. *n.* 83. iuncto *n.* 66.

Deinde, quia ex eo quod non Dignitates, ſed Capitulum deputat Vicarios annales pro exercitio curæ, à quibus illa exercetur, ſequitur, quod Rector, curam habens, ſit Capitulum, non autem aliqua Dignitas. 3 *cap.* 3. & 4. *de offic. Vicar.* Innoc. *vbi ſupra n.* 2. Vitalin. *in Clem.* 1. *n.* 33. *de offic.* etiam *Vicar.* Pariſ. *conſ.* 49. *n.* 36. & *ſeq. lib.* 4. Caualer. *dec.* 695. *n.* 1. vbi plenè, quod cura habitualis reſideat penes Capitulum, deputans Vicarium amouibilem, exercitium verò ſolum penes Vicarium, atque adeò Dignitates ab actuali, & habituali excluſæ remanent. Idque eo magis, quia ſicut Capitulum deputat, ita idem Capitulum, non dignitates congruam aſſignat deputatis, ſicque cura eſt penes illud. Abb. *in cap. extirpandæ* §. *Quia verò n.* 15. *de præb.* Seraph. *dec.* 1304. *n.* 1.

Cùm itaque cura non pertineat ad Dignitates, ſed ad Capitulum, ſiue etiam ab Epiſcopum, non rectè applicatur concluſio illa, quod inferior, habens curam animarum deputare poteſt miniſtros, ſed benè diſpoſitio S. 4 Concilij Trid. *ſeſſ.* 25. *de ref. cap.* 18. quod ſcilicet Ordinarius deputet Vicarium, ſeu œconomum quomodocunque vacatio contingerit. Quod procedit etiam vbi collatio, vel electio ſpectat ad inferiorem non obſtantibus his, quæ notantur *in cap. Cum vos de offic. ordin.* vt per S. Congregationem *ibi* §. 9. *v. Idoneum*, ac per Theſ. *for. Eccleſ. p.* 2. *cap.* 3. *n.* 52. & Garz. *de benef. p.* 9. *cap.* 2. *n.* 124. & 127.

Neque dicatur, quod hic non ſumus in vacatione Eccleſiæ, vel curæ, ſed tantum exercitij. Nam cum 5

Concilium loquatur *quomodocunque contigerit vacatio*: & vbi cura Eccleſiæ, vel Capitulo incumbit ſiue per vnum, ſiue per plures adminiſtratur, vt aduertit etiam Garz. *vbi ſupra num.*20. & dictio *quomodocunque* includat etiam vacationem impropriam, *cap. Indemnitatibus de elect. in* 6. Grat. *conſ.*70. *n.*76. *lib.*2. curæque Eccleſiæ, vel Capitulo incumbenti deputetur Vicarius etiam temporalis, meritò caſus dicitur comprehenſus, etiam vbi Moniales habent curam, & nominant. Rot. *in Ianuen Parochialis S. Andreæ* 19. Aprilis 1627. coram Durano.

6 Et quidem ſaltem caſus iſte deciditur ex ratione ſalutis animarum, vt cura à dignis, & idoneis gubernetur, ex qua ſuper eodem *cap.*18. *ſeſſ.*25. idem reſpondit S. Congregatio. Etenim ratio dicitur lex communis ad omnes caſus, neque ex rationis identitate dicitur extenſio, ſed comprehenſio, vt ſcitè poſt alios docet Crauet. *conſ.*190. *n.*2. Rimin. iun. *conſ.*69. *n.*17. *& ſeq.* Quod confirmatur, quia etiam quando Canonicus, vel alius appellat à mandato de reſidendo poteſt Epiſcopus apponere Vicarium, *cap. Peruenit il* 2. *de appel.* Lancellot. *de attent. c.*12. *limit.* 18. *n.*2.

7 Non obſtat prætenſa quædam poſſeſſio Dignitatum. Quia, præter quod debet probari in ſpecie de deputatione ad exercitium curæ animarum, in quo Epiſcopus fundatam habet intentionem, cùm contra ipſum quædam poſſeſſio certorum actuum non extendatur ad alios. Bart. *in l.*1. *§. ſi quis hoc interdicto n.*1. *ff. de itin. act. priuat.* Felin. *in cap. Auditis n.*10. *de præſcript.* Rot. coram Coccino *dec.*497. *n.*2. *&* 6. & *in Cremonen Canonicatus* 9. Decembris 1624. coram eodem, vbi quod tunc poſſeſſio eſſet probanda indiuidualiter, quoniam vna poſſeſſio non trahitur ad actus diuerſæ ſpeciei. Alex. *conſ.*68. *n.*18. *lib.* 2. Soccin. *iun. conſ.*187. *n.*28. *lib.*2. Rot. *diu. dec.*17. *n.*3. *& ſeq. p.*2. *in Burgi S. Donnini Præpoſituræ* 4. Decembris 1624. coram Buratto, & *in Cracouien. iuris legendi* 18. Decembris 1626. coram Coccino, vbi firmat opus eſſe, vt res, ſuper qua fiunt actus, ſit eiuſdem qualitatis ex Rom. *conſ.* 368. *n.*13. *&* 16. & manutentionem dari ad limites poſſeſſionis, ideòque probandam eſſe quaſi poſſeſſionem qualitatis. Rot. *dec.*409. *n.*1. *&* 2. *p.*2. *recent.* Sacrum Concilium Trid. propter decretum irritans tollit poſſeſſionem, & conſuetudinem contrariam, vt declarauit S. Congregatio *ad d. c.*16. *§.*9. *v. Debeat*, & ſic non eſt conſiderabilis. Caputaq. *dec.*15. *p.*3. Gratian. *diſcept.*383. *n.*5. Præſertim ſi non adſint ſeptem illa requiſita ad acquirendam quaſi poſſeſſionem incorporalium, illudque præcipuum quod actus fuerint facti iure proprio, & à credente vti iure ſuo, de quibus Gonzal. *gloſ.*45. *§.*1. *à n.*30.

8 Declaratio autem S. Congregationis eſt huiuſmodi. *Cum cura ciuium Viſentum intra certos limites ad Capitulum cathedralis Eccleſiæ ſpectaret, quæ ab immemorabili tempore conſueuit exerceri per duodecim capellanos à Capitulo deputandos, & ad eius nutum amoueri ſolitos abſque eo quod Epiſcopus in ipſorum examine, vel approbatione quoquomodo ſe intromiſerit, quod etiam obſeruatum fuit cum aliqui coadiutores dati ſint Capellanis à Capitulo; nam nullam conuenit adhiberi examen ab Epiſcopo, dubitatum fuit, an ex decreto Tridentini Concilij ſit in aliquo dicta quaſi poſſeſſio, & iuriſdictio ab immemorabili tempore præſcripta, itaut non liceat Epiſcopo examinare dictos Capellanos, & eorum coadiutores, ac Dignitates, & Canonicos, qui quandoque per ſeipſos dictam Curam exercent, & eis prohibere, ne abſque ſua approbatione curam exerceant, vel Sacramenta miniſtrent.* In hac quæſtione Tridentinum *cap.*18. *ſeſſ.*24. loquitur quando Parochiales Eccleſiæ vacant, quarum collatio facienda eſt, hic autem nulla Parochialis vacat, nulla collatio eſt facienda. Licet autem caſus hic verbis expreſſis Concilij non ſit deciſus, ex mente tamen Concilij ſatis deciſus videtur, vt non permittantur iſti exercere curam animarum, niſi examinati, & approbati prius fuerint ab Ordinario. Hæc autem mens colligitur primùm ex *cap.*7. *ſeſſ.*7. quod licet loquatur, quando beneficium curatum eſt vnitum Capitulo, eadem ratio tamen eſt, quando cura animarum eſt vnita Capitulo. Deinde ex *c.*11. *ſeſſ.*25. *de Regul.* quod ſi habet locum in Regularibus Eccleſijs, multò magis habere debet in ſecularibus ex *cap.*18. Quamuis enim nulla Parochialis vacet, quæ conferenda ſit, tamen Eccleſia cathedralis iſta eſt, quæ curam in ſe habet per plures exercendam. Poſtremò idem colligitur *ex cap.*8. *ſeſſ.*7. dum Epiſcopus viſitando poteſt prouidere, item ex *cap.*6. *ſeſſ.* 21. quando ignari ſunt Rectores Parochialium, & ex *c.* 13. *ſeſſ.*7. quando nominantur vel præſentantur, ac denique ex *c.*3. *ſeſſ.*13. quando inepti adminiſtrant ſacramenta. Vnde alias S. Congregatio in quadam Taruiſina cenſuit, nullum Capellanum poſſe exercere curam animarum, qui non ſit ab Ordinario approbatus. Igitur eadem S. Congregatio cenſuit reſpondendum eſſe interrogationi, *licere*, nullo expreſſo verbo, aut id ex verbis, vel mente Concilij ſit.

CONSVLTATIO XXV.

An, quando vnus in ſcriptura, vel voce prius quam alter nominatur, vel ſcribitur, ſit ſignum demonſtratiuum, & illatiuum præeminentiæ, & prærogatiuæ?

Reſpondendum videtur affirmatiuè. Ordo enim ſcripturæ deſignat excellentiam, & gradum perſonarum, quia digniora ſunt præponenda. *Inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil. §. fin.* vbi Gloſ. *fin.* & digniores prius debent ſcribi, *l.*1. *ff. de alb. ſcrib.* per quem textum dicit Bald. *in l. Cum quidam in* 3. *oppoſ. C. de verb. ſignif.* quod prior nominatus præſumitur cæteris maior. Quò facit elegans iuris ciuilis locus *in l.*1. *C. de ſumm. Trin.* vbi priori loco nominatur Damaſus Pontifex, & poſteriori Petrus Alexandriæ Epiſcopus, ideòque prærogatiua præ alijs debetur Pontifici Romano. Eodem etiam facit *l. generaliter*, *§. quis ergo*, *ff. de fideic. liber.* ibi: *ordinem ſcripturæ ſequendum*, & *l. qui ſoluendo de hered. inſtit.* vbi Imol. poſt Angel. dicit per illam legem, quod ordo verborum deſignat, & inducit ordinem prælationis. Quod etiam dicit Gemin. *in cap. fin. in princ. de offic. deleg. in* 6. & colligitur *ex cap. Veritatis de dol. & contum. & ex cap.* 1. *de reb. Eccleſ.* & alia multa ad hoc propoſitum adducit Dec. *in cap. Nicolao de appel.* & ibi declarat, quod hoc eſt regulariter verum, & procedit in dubio, ſecus quando eſſemus certi de maiori dignitate, quia tunc ordo literæ non attenderetur, *l. Nec enim de ſolut.* & ibi Imol. traditque Bart. *in l.*2. *§. prius de vulg. & pupill.* Sic procedunt iura, in quibus quandoque digniores ponuntur poſteriori loco. 1

De iſto etiam ordine literæ multa tradit Felin. *in cap. Cum dilecta*, *v. Ordo ſcripturæ*, *de reſcript.* & Dec. *conſ.* 161. *col.*2. & Caſſan. *in catal. glor. mund. conſid.*17. & plenè per Euerard. *in libel. locor. legal. in loc. ab ordin. col. fin.* & Gloſ. 96. *d. in cap. Benè quidem*, *v. Mediolanenſem*, quæ ex textu colligit argumentum ad prærogatiuam, & dignitatem maiorem Eccleſiæ Mediolanenſis ad Rauennatem. De qua etiam quæſtione meminit Gloſſa *in l. Decernimus*, *C. de Sacroſ. Eccleſ.* 2

At verò infirmius eſt hoc argumentum, quàm vt quiſpiam ſuſtinere ſuæ prærogatiuæ molem valeat. Quis enim non rideat, ſi audiat hanc maiorem propoſitionem? *Quicunque priori loco nominatur, is gaudet prærogatiua præ alijs, & in alios, ante quos nominatur*, cùm nominationis ordo ſæpè ſit fortuitus. Huc ſpectat textus *in l. In his* 5. *§. vlt. & l. ſeq. ff. de ſolut. & liber.* vbi ex Vlpiano apud Marcellum *lib.*20. *digeſtor.* quæritur: ſi quis ita cauerit debitori in ſortem, & vſuras ſe accipere, vtrùm pro rata & ſorti, & vſuris decedat, an verò prius in vſuras, & ſi quid ſupereſt in ſorte. Sed ego non dubito, quin hæc cautio in ſorte, & in vſuras prius vſuras admittat; tunc deinde ſi quid ſuperfuerit in ſortem cedat. Et ex Paulo: Nec enim ordo ſcripturæ ſpectatur, ſed potius ex iure ſumitur id, quod agi videtur. Eodem facit ordo *in ep. ad Galat.*2. *v.*9. vbi D. Iacobus D. Petro præponitur, & quod D. Andreas prior Chriſtum ſequutus eſt ante D. Petrum fratrem, Ioan. 1. *v.* 37. *& ſeqq.* Hic etiam non incongruè quæri poteſt. 3

CON-

CONSVLTATIO XXVI.

An locus altior, vel primus ſit ſignum prærogatiuæ?

1 AFfirmandum videtur. Et locus altior eſt, ſi ſupremo Domino proximior ſedeat, vt eſt textus cum Gloſ. *in §. Aliam, inſtit. de bon. poſſ.* traditque Caſſan. *in catal. glor. conſid.* 12. 13. *&* 19. Item ſi quis ſedeat vel incedat à dextris. Nam qui à dextris ſedet, vel à manu dextra incedit honorabilior eſt eo, qui ſedet, vel incedit à ſiniſtris, de quo eſt textus cum Gloſ. *in l. Decernimus, C. de Sacroſ. Eccleſ.* vbi quando dicitur de prærogatiua in ſedendo Gloſſa exponit, ſi à dextris ſedeat, qui locus eſt dignior. Et qui ſedet iuxta Principem cenſetur magis honoratus, quàm alius, *C. de præpoſ. labor. l. 1.* Et ordo ambulationis denotat eminentiam honorum, vt per Imol. *in l. qui ſoluendo de hæred. inſtit.* dicitque Gloſ. *in c. Quam periculoſum* 7. q. 1. quod primogeniti, vt honorarentur ſedebant ad dexteram patris, vt *in pſal.* 110. dicitur *ſede à dextris meis*. Et tradit Felin. *in rubr. de maior. & obed. in 4. col. in fin.* ibi: *nota etiam quod qui ſedet à manu dextera*. Et ſubijcit, quod qui ſedet dicitur honorari magis, quàm qui ſtat, allegatque Bald. *in l. Quoties, C. vbi ſen. vel Clariſ.* per illum textum *v. Sedenai*. A quo ergo aliquid primum fieri incipit, denotatur in eo honoris præeminentia, vt ſi vni primo incenſus exhibetur, vel pax primo datur, hic cæteris honorabilior demonſtratur.

2 Eadem de Oratoribus Principum dicenda ſunt, vt honor, qui debetur Domino, idem debeatur illi, qui Dominum repræſentat. De quo allegatur textus *in cap. fin. 93. diſt.* vbi dicitur, quod Diaconus, tenens locum Patriarchæ, honoratur ſicut dominus ſuus. Quem textum ad hoc allegat. Abb. *in c. fin. de offic. deleg.* vbi etiam Dec. 1. *col.* allegat Gloſſam *in c. do cauſa* 2. *q.* 5. dicens, quod Legatus Papæ debet honorari, vt Papa, & alia plura ad hoc adducit Decius *vbi ſupra*, & Cepol. *ſuo tract. de Imper. elig. col.* 10. ibi: *Pro Imperatore verò*. Legatus enim maioris Principis debet eum, qui minoris eſt, præcedere, *cap. ſi à ſede de præb. in 6.* Gloſ. *in l. reſtituendæ, C. de adu. diuerſ. iud.* Laudenſ. *in tract. de Legat. q.* 27. Prærogatiua enim, quæ eſt in principali, eadem eſſet debet in Locumtenente ſuo, Angel. *in l. ſi prior, ff. qui potior in pign. hab.* & Anchar. *in cap. Grandi not.* 5. *de ſuppl. negl. Præl. in 6.* vbi honor, qui debetur Domino, debetur Adminiſtratori ſuo.

3 Quæ concluſio procedit, quando Orator vnius Principis contenderet cum Oratore alterius Principis. Nam cuilibet locus, & gradus aſſignaretur ex perſona Domini ſui. Sed vbi ex parte vnius Principis interueniret Orator ſuus, ex alia verò parte eſſet alius Princeps in propria perſona, tunc eſſet ſecus. Ita Dec. declarat *in d. cap. fin.* Quod etiam refert Purpurat. *in l. 1. de offic. eius n.* 633.

4 Verùm enimuerò ius ante alios ſedendi non tribuit maiorem poteſtatem. Nam & Præfectus Vrbi in Conciſtorio Principis priori loco ſedet, quem ſequuntur Patricij, Conſules, Conſulares, & tum Præfecti Prætorio *Nouel. 62. l. 3. C. de offic. Vrb.* Et tamen Præfecti Prætorio lõgè maior poteſtas eſt, & ſublimior iuriſdictio, quàm eorum, qui ante ipſum ſedent, quod vel ex eo ſolo perſpicitur, quod à Præfecto Prætorio non appellatur, *l. vn. C. de ſent. Præf. Prat.* cùm tamen à Præfecto Vrbi appelletur, *l. 2. C. de his, qui propt. met. iud. non appel.*

CONSVLTATIO XXVII.

An ſit de pertinentibus ad Auditorem Cameræ Apoſtolicæ cognoſcere de altercatione iuriſdictionum inter Iudices?

1 REſpondetur negatiuè, ac proinde inhibitiones quæcumque hac in re ſunt abuſiuæ, nec vllibi reperiuntur permiſſæ, immò expreſsè prohibitæ à Congregatione aliàs ſuper abuſibus Tribunalium reformandis ab Innocentio X. inſtituta, quæ præſentiens hiſce vagis, ac generalibus inhibitionibus earum curſus inuolui, & intricari, præ cæteris ordinauit, non deberi inhibitiones expediri, niſi pro exequutione particularium decretorum, quæ iuxta caſuum contingentiam à Sacris Congregationibus emanant, illis in forma authentica inſertis. Vnde rationabile eſt, quod quando Suffraganeus contendit cauſam à Metropolitano auocari, & ad ſe remitti deſuper pro terminatione adeat vel S. Congregationem inter Epiſcopos, & Archiepiſcopos inuicem contendentes præ cæteris opportunam, vel Præfectum Signaturæ Iuſtitiæ, ad quem etiam pertinet contentiones iuriſdictionales manu Regia, appellatione ac recurſu ſublatis, & abſque ſcriptura terminare ex reformatione Pauli Papæ V. *tit. de Auditore Cameræ, §. Et quoad præuentionem*, ibi: *Orta inter Tribunalia differentia, ad Præfectum Signaturæ Iuſtitiæ recurri mandamus*. Et regulare eſt, vbi agitur de cognitione iuriſdictionis, manu Regia & ex abrupto procedi. Maut. *de mod. proced. ex abrupt. q. 5. n.* 146. *&* 177.

CONSVLTATIO XXVIII.

An ſit abuſiua introductio Suffraganei prouocandi ad altercationem Metropolitanum circa remiſſionem cauſarum?

REſpondeo affirmatiuè. Quia remiſſio cauſæ petenda eſt à parte intereſſata, citato collitigante, cuius etiam intereſt, non ab vno Iudice, alio Iudice citato iuxta morem maiorum, & ſtylum hucuſque ſeruatum non peruertendum. *l. more maiorum*, & ibi Gloſ. *ff. de iuriſd. omn. Iud.* atque obſeruantiam Romanæ Curiæ, aliarum Curiarum magiſtræ, ob quam principales intereſſati, collitigantibus citatis in dies remiſſionem petunt, prout teſtatur Ridolph. *in prax. p. 3. cap. 5. n.* 13. Et maximè quia hæc abuſiua introductio Suffraganei in trahendo ad Iudicium ſuum Metropolitanum circa id, quod partes, non Iudicem tangit, in vilipendium vergit ipſius Metropolitani, cui Suffraganeus tanquam patri, & paſtori præſtare tenetur reuerentiam, & pium deuotionis gerere reſpectum. Quaran. *in ſum. Bullar. v. Archiepiſcopi authoritas, n.* 6. 1

CONSVLTATIO XXIX.

CVm Suffraganeus ſæpè abutatur in ſententijs, excommunicando inquiſitos, vti contumaces, & dum inquiſiti appellant ad Metropolitanum, contendit, hunc non poſſe illos audire, vti contumaces, & vt plurimùm comminatur excommunicationem, cùm verè non adſit contumacia, & ad effectum appellationis non cortex verborum ſententiæ, ſed ſubſtantia, & natura iudicij attendi debeat. Duran. *dec. 60. n. 47. & ſeq.* Merlin. *dec.* 694. vbi monet, nullatenus admittendum eſſe modum ferendi ſententias, per quem certiores iuris effectus ſubuerterentur, & tollerentur appellationes, & via fraudibus alijs panderetur; ideò quæritur; 1

Quinam dicendi ſint contumaces ad effectum denegandi appellationes?

REſpondetur, eos tantum, qui perſonaliter fuerint moniti. Quod namque de cætero ficto contumaci, qualis eſt, qui perſonaliter non fuit citatus, appellationis remedium concedatur habet Ciarlin. *contr.* 148. *n.* 4. *&* 5. Farinac. *conſ.* 85. *n.* 10. *&* 151. Scacc. *de appell. q. 12. n.* 14. Et tantò magis, vbi agitur de excommunicatione, quæ ſine præuia citatione perſonali eſt nulla. Rot. *dec. 90. n. 1. p. 1. rec.* cum alijs vulgaribus. Requiritur etiam, vt præcedant legitima ad inquirendum indicia, ſine quibus ſententia contumacialis nomen non meretur. Chartar. *de exequut. ſent. cap. fin. n.* 60. *&* 66. Farinac. *de inquiſ. q. 1. n.* 40. *&* 45. *& q.* 11. *ante n.* 17. Rot. *dec. 663. n. 3. p. 1. rec.* Et vlterius pro conſtituendo reo in contumacia mediante excommunicatione exigitur, vt cauſa ſit grauis, quæ ſecum afferat pœnam corporis afflictiuam, in qua ſententia in abſentem ferri non poſſit iuxta animaduerſa per Foller. 2

in

in prax.crim.cap. 5. Vel non comparentes contumaces reputentur *n.*3. *& ſeqq.* Et quia pro regula eſt, quod remedium excommunicationis non niſi ex grauiſſima cauſa eſt adhibendum, Sperell. *dec.*129.*n.*6.& in leuibus cauſis non eſt abutendum excommunicatione, eo quod ſit maior pœna, quæ ab Eccleſia dari poſſit. *c. Corripiantur* 23. q.3.cum alijs per Dian. *in ſum.v. Cenſura n.*15.& conſuluit Antonius Sauus, Parochus S. Ioannis in Ayno, præſtantiſſimus ſui ſæculi Canoniſta, nunc autem Epiſcopus Termularum.

CONSVLTATIO XXX.

An eo ipſo quod Metropolitanus inhibeat, ſi Procurator Curiæ Epiſcopalis in criminalibus, & partes litigantes in ciuilibus prætendant inhibitionem grauaminoſam, debeant inſtare pro reuocatione coram Metropolitano?

1 AFfirmatiuè. Quia ad eundem Iudicem, qui inhibuit pertinet id cognoſcere. Vbert. *de mod.citand. fol. mihi* 104. *circa fin.* Quatenus Metropolitanus habeat ſuam inhibitionem pro iuſta, & perſiſtat in ordine tranſmiſſionis actorum, æquiſſimum eſt à Suffraganeo non retardari obedientiam in illa tranſmittenda. Quia Suffraganei Metropolitano ſuo obedientiam & reuerentiam debent. Quaran. *v. Archiepiſcopi authoritas n.* 6. Et in tranſmittendo acta ſumptibus petentis ſine præiudicio recurſus ad Superiores ius ſaluum remanet Suffraganeo abſque vllo ſuo detrimento circa petitam remiſſionem, & interea euitantur contentiones, & abſurdum, quod Suffraganeus non aſſumet ſibi authoritatem iudicandi circa iuſtitiam, & iniuſtitiam inhibitionis Metropolitani, quod ſpectat ad ſuos Superiores, & Metropolitanus pro debita ſibi obedientia tuenda non cogetur ob pertinaciam coercendam vti remedio interdicti contra Epiſcopum, & excommunicationis, alijſque pœnis contra inferiores, prout de iure ſibi permittitur. *cap.*1. *§.fin.de offic.Ordin.in* 6. Genuen. *in prax. Archiep.cap.*88.*n.*6.

CONSVLTATIO XXXI.

An auocationum & ſententiarum iuſtitia diſcutienda ſit cum partibus, quarum principaliter intereſt ſuos recurſus & ſententias à ſe obtentas defendere, an verò cum Iudicibus?

1 REſpondeo. Archiepiſcopi nunquam cauſas componant, ſed ſolo zelo iuſtitiæ aperiant gremium recurrentibus, nec affectent cauſas, ſciantque, iudicare onus eſſe. *cap. Paſtoralis*, ibi: *exonerare*, *de offic. Deleg.* & *in l.fin.§. iudicandi*, *ff. de mun. & honor.* nec affectari onerosa. Gloſ. magna *in cap.ſi contra vnum de offic. deleg. in* 6. Proindèque ſi aperiretur via, quod Metropolitani ſumptibus ſuis deberent diſcutere ſententias à ſe latas, & auocationes cauſarum à ſe factas, ſe exonerarent à dicto onere iudicandi, & non inuenirentur Metropolitani, qui vellent audire recurrentes. Vnde non videtur peruertendus mos maiorum, vt auocationum, ac ſententiarum iuſtitia diſcutiatur cum partibus, quarum principaliter intereſt ſuos recurſus & ſententias à ſe obtentas defendere, non cum Iudicibus.

CONSVLTATIO XXXII.

An Metropolitanus poſſit in tota Prouincia punire omnia crimina notoria ſubditorum ſuffraganeorum, etiam extra viſitationem & omni tempore, dummodò Epiſcopus non præuenerit in puniendo?

1 REſpondetur affirmatiuè ex deductis per Genuen. *in prax. cap.*88.*n.*12. & etiam in prima inſtantia eſt Iudex competens in cauſis contra Officiales Epiſcoporum ſuffraganeorum, quando delinquunt in officio, iuxta illud, quod S.Congregatio Concilij in vna *Tarentina* die 15. Februarij 1642. declarauit.

CONSVLTATIO XXXIII.

An Suffraganeus poſſit aliquid contra Metropolitanum?

REſpondetur. Iuris eſt indubitati, quod inferior Superiorem ſoluere nequit, vel ligare. *cap. Cum inferior de maior. & obed.* Et quod in Patriarchas, & Archiepiſcopos ſolus ſummus Pontifex iuriſdictionem habet. *c. fin.*22. *diſt.* Innoc. *in d. cap. Cum inferior in princ.* Clar. *in pract. crim. q.* 35. *verſ. Vlterius quæro*, Alphonſ. de Leon. *de cenſur. recollect.*2. *n.*285. Quare ſub Anno 1653. à S. Congregatione Immunitatis fuit ordinatus acceſſus ad Vrbem Epiſcopo Vritano, ex eo ſolum capite, quod auſus fuerat ſub prætextu Immunitatis Archiepiſcopum Tarentinum excommunicare, & à S. Congregatione Epiſcoporum fuit acriter punitus Vicarius Epiſcopi, qui auſus fuerat excommunicare Vicarium Archiepiſcopi, ſicuti teſtatur idem Alphonſ. *d. recollect.* 2.*n.*301. Quod & confirmauit eadem S.Congregatio Immunitatis iudicio Eminentiſſimi Cardinalis Brancacij, qui maioribus ſuis maior inter Principes ſapientia claret, ſupra ſapientes Principatu. 1

CONSVLTATIO XXXIV.

An Monialibus expulſis debeantur alimenta? Quomodo ea taxanda? Et an ex cauſa poſſint augeri?

ALimenta deberi Monialibus à Monaſterio, dum lis pendet ſuper validitate expulſionis, tenent vno calamo Doctores, nuncupatim Bartol. *tract. de alim.n.*43. Afflict. *dec.*10.*n.* 1. *in fin. & ſeq.* benè Cordub. *de lib. agnoſc.§. ſi vel parcus n.* 58. Surd. *de alim. tit.* 1. *q.* 128. *n.*9. *in fin. & ſeq.* Ioſeph. Ludouic. *dec.*46.*n.*3. Coler. *de alim. lib.*1. *cap.*14.*n.*53. Rodriq. *tom.*2.*q.regul.*24.*ar.*2. & ſtatuit Rot. *dec.*109.*n.*6. *p.* 2. *rec.* quæ loquitur de moniali expulſa propter rixas, etiam ad aliud Monaſterium tranſlata, & *in Tullen Monaſterij* 5. Martij 1608. coram Sacrato, ſicut etiam quotidie ſeruatur in vxore, dum pendet lis ſuper diuortio, vel ſeparatione thori; alijſque ſimilibus. 1

Circa quantitatem verò alimentorum, taxanda videntur ſaltem iuxta quantitatem bonorum per eas Monaſterio datorum. Quia Monialibus, ſiue Monachis, etiam quando legitimè propter delictum expelluntur, & ad aliud monaſterium transferentur, donec viuunt, debetur vſusfructus bonorum primo Monaſterio datorum, vt eſt textus *in c.*21.*ſi quis rapuerit*, iuncta Gloſ. *v. Cautiori* 27.q.1. traditque Hoſt. *in cap. Quoad te* 3. *n.* 4. *de Cler. coniug.* & ibidem Butr. *n.*9 Anan. *n.* 6. vbi de communi, Imol. *n.*9. Panorm. *n.*6.*ad fin.* & proſequitur Calder. *conſ.* 23.*n.*1.*tit. de Regular.* Lap. *alleg.*61.*n.*6. Socin. *conſ.*52.*n.*18. *lib.*4. vbi teſtatur etiam de communi. Quod apertè confirmat Rebuf. *ad concord. tit. de Reg. ad Prælat. nomin. §. vlt. gloſ. conceſſa*, vbi quoque fatetur de communi, Couar. *in cap.* 1. *n.*20. *de teſtam.* & Molin. *de iuſt. & iur. tom.* 1. *diſp.* 140.*n.*26. Et multò magis debentur Monialibus iniquè circumuentis, & innocenter à Monaſterio expulſis. 2

Fructus autem dotis ad minus taxantur ad rationem quinque pro centenario etiam Monialibus, vt in ſpecie de dote debita Moniali dixit Rota in *Nouarien Legati* 20. Maij 1622. coram Coccino, cuius verba hic appendemus. Immò vltra ſummam prædictam debentur in caſu, quo pro alendis Monialibus non ſufficiunt annui reditus. Quoniam alimenta ſunt taxanda etiam Monialibus iuxta perſonarum qualitatem, vt poſt relatos aduertit Pontan. *de alim. cap.* 13. *n.* 3. computando etiam impenſas, quæ fiunt pro veſtibus, & ſuppellectilibus, confeſſario, famulis, alijſque perſonis neceſſarijs pro condecenti ſuſtentatione. Rota coram Mantica *dec.*331. *n.* 4 & *ſeqq.* 3

Nec

4 Nec obſtaret concordia. Nam ad effectum alimentorum ſatis eſt, Superiores arbitrari, non eſſe ſufficienter alimentis prouiſum. Tunc enim neque ſpontanea renunciatio, neque ſententia Iudicis per partes approbata, etiam cum iuramento obſtat augmento alimentorum, vt ad rem firmauit Rota coram Mantica *d. dec. 331. n. 1. & ſeq.*

Atque ita cenſuit S. Congregatio Epiſcop. & Regular. die 6. Decembris 1641. & die 10. Martij 1645. ac 10. Ianuar. j, & 10. Maij 1647. ac 17. Martij 1661. in vna *Florẽtina*, quam propoſuit Eminentiſſimus Cardinalis Marcellus, maturus prudentia, ſpectatus doctrina, veteri, atque inſita Sanctæcruciæ familiæ pietate.

R. P. D. Coccino, Nouarien Legati, Veneris 28. Maij 1622.

Hoc dubio, An conſtet de bono iure Monialium, &c.

5 QVantum attinet ad ſecundum principale quæſitum, an conſtet de bono iure reſpectu condemnationis ad rationem ſex pro centenario & anno à die ingreſſus, viſum fuit non conſtare de bono iure. Quia cùm durante anno probationis hæredes ſoluerint alimenta, ad fructus non tenebantur, cum teſtator expreſsè cauerit, quod donec Hippolyta ſe nuberet, debeat habere victum & veſtitum. Nuptæ autem in Domino tunc perficiuntur, quando ingreſſæ vota ſolemnia emittunt, *cap. vn. de vot. in 6.* S. Thom. *2. 2. q. 88. ar. 7. & 11. in corp.* latèque Sanch. *de matr. lib. 7. diſp. 24. n. 7.* Quo verò ad ſequentes annos, cùm agatur de legato dotis, de duobus eſt videndum. An poſt emiſſam profeſſionem ob retardatam ſolutionem dotis fructus debeantur? Secundò, quatenus ſic, an taxatio fuerit exceſſiua?

6 Et quantum attinet ad primum, quando agitur de matrimonio carnali ad effectum quod fructus dotis debeantur duo copulatiuè requiruntur, quod ſcilicet mulier diligentias fecerit pro dote habenda. Secundò, quod aliunde non habuerit, vnde viuere poſſit. Afflict. *dec. 284.* Theſaur. *dec. 43.* & fuit reſolutum in cauſa *Spoletana vſusfructus* 18. Maij 1589. coram Cardinali Mantica, & aliàs ſæpiùs, & iſti fructus debentur marito ſuſtinenti onera matrimonij, Doct. *in cap. ſalubriter de vſur.* & fuit reſolutum in cauſa *Bononien dotis* 4. Februarij 1605. coram bo. me. Cardin. Lancellotto. Sic in hoc caſu iſti fructus debentur Monaſterio, quod ſuſtinet onera matrimonij ſpiritualis. Validum enim eſt argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale, adeòque à pari procedunt, *c. ſicut vir 7. q. 1.* Marſil. *ſing. 215. n. 1. incip. Validum eſt*, Natt. *conſ. 296. n. 3. lib. 2.* vbi quod dos matrimonij carnalis, & ſpiritualis non iudicatur ad imparia, ſed fauor, qui tribuitur doti matrimonij carnalis, tribuitur etiam ſpirituali, quando non militat diuerſitatis ratio. Gail. *obſer. 94. n. 16. & ſeqq. lib. 2.*

7 Quantum verò attinet ad ſecundum, cùm taxatio fuerit facta ad rationem ſex pro centenario & anno, viſa fuit Dominis nimis exceſſiua, cùm regulariter taxatio fieri ſoleat ad rationem quinque pro centenario. Cæſ. de Graſs. *dec. 2. n. 3. & 4. de vſur.* Natt. *conſ. 497. n. 11.* Honded. *conſ. 30. n. 2. lib. 1.*

CONSVLTATIO XXXV.

An ſit indulgendum, vt filius poſſit dumtaxat miniſtrare in Eccleſia, in qua ſuus genitor, qui à triginta, & vltra annis obijt, aliàs Canonicatum obtinuit, ſed in nullo Sacro Ordine miniſtrauit, prohibente hoc S. Concilio Trid. ſeſſ. 25. c. 15. de ref. & cap. 2. 3. & 4. de fil. presbyt.

1 AFfirmandum videtur. Quoniam quando per triginta annos obliterata eſt memoria paterna, conſueuit S. Congregatio Concilij benignè illegitimis fauorabili voto ſuccurrere, vt ex gratia Apoſtolica valeant in Eccleſia, vbi eorum patres beneficia obtinuerunt nedum miniſtrare; ſed etiam beneficia habere, qua de re extant plurimæ ſupplicationes ſignatæ ex voto S. Congregationis, & nouiſſimè in vna *Biſuntina* 1663.

Et quidem non abſque ratione. Quia per triginta annos de iure cenſetur inducta obliuio. Vbi autem ceſſat omne periculum ſcandali propter obliteratam memoriam paternam, ſuccurritur filio illegitimo, qui ex perſona ſua in nulla prorſus eſt culpa. 2

Vnde tanto fortiùs videtur indulgendum, quanto quidem Orator non petierit beneficium ſimile aut diſſimile, aut penſionem in dicta Eccleſia, in qua pater beneficium habuit, ratione quorum dumtaxat cenſetur prohibitum miniſtrare per Tridentinum loco allegato; itaut vniuerſalitas verborum *quoquomodo miniſtrare* afficiat tantum caſus in ipſo Concilio expreſſos. Nam quando filius miniſtrat ex deuotione tantum, ſeu etiam alia de cauſa, quæ non profluit ab ipſa Eccleſia, in qua miniſtrat, non deſunt Doctores, qui affirmant eo caſu licere filio in Eccleſia, vbi pater beneficium habuit, miniſtrare, vt tradit Garz. *in prax. benef. p. 7. c. 3. n. 70.* vbi ait, hoc ipſum praxim oſtendere. 3

Idque faciliùs procedit, ſi orator per decennium, & vltra toleratus fuerit miniſtrare in dicta Eccleſia ratione. munerum ſibi incumbentium, nimirum ſi eſſet de Sodalitate presbyterorum, qui pia legata adimplent, nullumque prorſus beneficium, aut aliquam penſionem, ſeu firmum ſtipendium in dicta Eccleſia habeat. Iſta enim decennalis obſeruantia non ſolum corroborat praxim, & trahit ſecum fauorabilem explicationem Concilij pro oratore, quod fuerit ſibi licitum peragere illud, quod aliàs, circumſcripta huiuſmodi obſeruantia decennali, dubitari potuiſſet, an id fuerit licitum, ſed etiam videtur operari, quod pro eodem ſumi debeat diſpenſatio, quæ ipſo iure cenſetur conceſſa ex ſola continuata poſſeſſione decem annorum, vt pulchrè docet Caſſad. *dec. 8. n. 1. ſuper reg. Cancell.* ea potiſſimum ratione, quod Epiſcopus, qui quotannis tenetur viſitare ſuam diœceſim non cenſetur per integrum decennium permiſiſſe in ea exerceri actum, de iure improbatum. 4

Cùm itaque nullum ſit ſcandalum, quinimmò illud potiùs reſultaret, ſi eiuſmodi Oratori petita gratia denegaretur. Tum quia inde daretur occaſio publicandi, cur in miniſterio, in quo adhuc toleratus fuit, non poſſit continuare. Tum etiam quia in opprobrium Ordinis clericalis mendicare cogeretur, ideòque Oratori videtur indulgendum. 5

CONSVLTATIO XXXVI.

An Epiſcopus poſſit Monialibus præſcribere tempus & locum recipiendi Sacram Communionem?

ET affirmatiuè reſpondendum eſt. Habetur diſertè ex Concilio Trid. *ſeſſ. 22. in decret. de obſer. & euit. in celebr. miſſ.* & alibi, quibus in locis tribuitur Ordinarijs etiam vti Sedis Apoſtolicæ delegatis facultas extirpandi quoſcunque abuſus circa Sacramentorum tum adminiſtrationem, tum ſuſceptionem. Quod præcipuè curandum eſt in Sacræ Euchariſtiæ frequentatione, vt æmulationes & ſingularitates, vnde certa Congregationibus imminet ruina, euitentur & impediantur, dum communicantes non communicantibus ſe putant meliores & ſanctiores, ſuoque exemplo aliàs ſæpè non debitè præparatas, ne deterioris, aut peioris vitæ in hominum oculis habeantur, ad communicandum indignè incitant, & quaſi inducunt. Qua ratione id ipſum in Monialibus obtinere debet ſi in illis ſcandala & abuſus timeantur. 1

Nec dici poteſt, quod hæc ordinatio non inſeruiat, niſi ad retrahendum Moniales à deuotione, & Sacra Communione contra diſpoſitionem Sacri Concilij Tridentini *ſeſſ. 22. cap. 6. de ſacrif. Miſſæ.* Nam reſponſio in promptu eſt, Ordinarium ſcilicet libenter conſenſurum, vt frequentiùs ad menſam Domini accedant, imò quotidie, vt optat quidem Sacroſancta Synodus, in ſingulis 2

lis Miſſis ex adſtantes non ſolum ſpirituali affectu, ſed Sacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicent, vt illis Sanctiſſimi huius ſacrificij fructus vberior proueniat, vbi tamen informatus fuerit quod tam benè, ac ſanctè viuant, vt quotidiè corpus Domini mereantur recipere. Quod iudicium cum ſit apud Paſtorem, ad ipſum ſpectat dignoſcere præparationem qua animi puritate, quaque reuerentia tam auguſtum, ac ſuperuenerabile Sacramentum frequentandum ſit, quod ſufficienter exprimit idem S. Concilium *ſeſſ.13.cap.7. & 8.de Euchar.*

3 Præterea diſpoſitio *d.cap.6.ſeſſ.22.de ſacrif. Miſſ.* ac tota eius ſeſſio non ſubſeruit ad determinandum aliquid de quotidiana communione, ſed ad declarandum contra quoſdam hæreticos, Miſſas illas, in quibus adſtantes non communicant, non eſſe illicitas, vti ex ipſo textu facilè intelligi poteſt. Quid autem idem S. Concilium in hac materia ſenſerit reſpectu Sanctimonialium, quæ ſponſæ ſunt Chriſti, ſibique ac ſæculo mortuæ, iugiter orationi, ac Deo vacant, conſtat ex *cap.10.ſeſs.25. de Regular.* vbi illas monendas cenſet, vt ſaltem ſemel ſingulis menſibus Sacroſanctam Euchariſtiam ſuſcipiant. Vnde facilè colligi poteſt quid ſit cenſendum iuxta mentem eiuſdem Concilij de Monialibus, in quibus Epiſcopus abuſus aliquos circa frequentationem venerabilis Sacramenti Euchariſtiæ compererit.

4 Atque ita S. Congregatio Concilij Trid. die 7. Maij 1652. in vna Gandauenſi declarauit Monialibus huiuſmodi diſpoſitionem S. Concilij *ſeſs.22.c.6. de ſacrif. Miſs.* non ſuffragari, Ordinarioque licere præſcribere illis dies, & locum accipiendi Sacram Communionem.

[De quotidiana verò communione, præter Doctores, ac decreta antiquiora, extat ſequens decretum S. Congregationis Concilij Tridentini nuper editum huius tenoris: *Cum ad aures S.D.N. fide dignorum teſtimonio peruenerit in quibuſdam diœceſibus vigere vſum quotidianæ Communionis, etiam in feria ſexta Paraſceuæ, & ſimul aſſirmari eandem quotidianam Communionem præceptam eſſe à iure diuino, quin etiam in illius adminiſtratione aliquos abuſus inoleuiſſe, videlicet, quod aliqui non in Eccleſia, ſed in priuatis Oratorijs, & domi, imò cubantes in lecto, & non laborantes vlla grauis infirmitatis nota, ſumant Sacroſanctam Euchariſtiam, quam argentea theca incluſam in crumena, aut ſecretò illis deferunt ſacerdotes ſæculares, aut regulares, alijque in communione accipiant plures formas ac particulas vel grandiores ſolito, ac tandem quis confiteatur peccata venialia ſimplici ſacerdoti non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario. Cùm autem hæc Sanctiſſimus conſideranda commiſerit S. Congregationi Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, eadem S. Congregatio præuia matura diſcuſſione ſuper prædictis vnanimi ſententia ita cenſuit: Etſi frequens, quotidianuſque Sacroſanctæ Euchariſtiæ vſus à Sanctis Patribus fuerit ſemper in Eccleſia probatus, nunquam tamen, aut ſæpius illam percipiendi, aut ab ea abſtinendi certos ſingulis menſibus, aut hebdomadis dies ſtatuerunt, quos nec Concilium Tridentinum præſcripſit, ſed quaſi humanam infirmitatem ſecum reputaret, nihil præcipiens, quid cuperet tantum indicauit, cùm inquit: Optaret quidem Sacroſancta Synodus, vt in ſingulis Miſſis fideles adſtantes ſacramentali Euchariſtiæ perceptione communicarent. Idque non immerito. Multiplices enim ſunt conſcientiarum receſſus, variæ ob negotia ſpiritus alienationes, multæ è contra gratiæ, & Dei dona paruulis conceſſa, quæ cum humanis oculis ſcrutari non poſſimus, nihil certè de cuiuſque dignitate, atque integritate, & conſequenter de frequentiori, aut quotidiano vitalis panis eſu poteſt conſtitui. Et propterea quod ad negotiatores ipſos attinet, frequens ad Sacram alimoniam percipiendam acceſſus Confeſſariorum ſecreta cordis explorantium iudicio eſt relinquendus, qui ex conſcientiarum puritate, & frequentiæ fructu, & ad pietatem proceſſu laicis negociatoribus, & coniugatis, quod proſpicient eorum ſaluti profuturum, id illis præſcribere debebunt. In coniugatis autem hoc amplius animaduertent, cum Beatus Apoſtolus nolit eos inuicem fraudari, niſi forte ex conſenſu ad tempus, vt vacent, orationi, eos ſeriò admoneant, tantò magis ob Sanctiſſimæ Euchariſtiæ reuerentiam, continentiæ vacandum, puriorique mente ad cæleſtium epularum communionem eſſe conueniendum. In hoc igitur Paſtorum diligentia potiſſimum inuigilabit, non vt à frequenti, aut quotidiana ſacræ Communionis ſumptione vnica præcepti formula aliqui deterreantur, aut ſumendi dies generaliter conſtituantur, ſed magis quid ſingulis permittendum per ſe, aut Parochos, ſeu Confeſſarios ſibi decernendum putet, illudque omnino prouideat, vt nemo à ſacro Conuiuio ſeu frequenter, ſeu quotidie acceſſerit repellatur; & nihilominus det operam, vt vnuſquiſque dignè pro deuotionis, & præparationis modo rarius, aut crebrius dominici Corporis ſuauitatem deguſtet. Itidem Moniales quotidie Sacram Communionem petentes admouendæ erunt, vt in diebus ex earum Ordinis inſtituto præſtitutis communicent. Si quæ verò puritate mentis eniteant, & feruore ſpiritus ita incaluerint, vt dignæ frequentiori, aut quotidiana Sanctiſſimi Sacramenti perceptione videri poſſint, id illis à ſuperioribus permittatur. Proderit etiam præter Parochorum, & Confeſſariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum vti, & cum eis conſtitutum haberi, vt cum fideles ad Sanctiſſimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accederint, ſtatim de magna ad illud ſumendum præparatione orationem habeant, generatimque oſtendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam ſalutifici cibi ſumptionem deuoto ſtudio excitantur, debere ſiue laici negotiatores ſint, ſiue coniugati, ſiue quicumque alij ſuam agnoſcere infirmitatem, vt dignitate Sacramenti, ac diuini iudicij formidine diſcant cæleſtem menſam, in qua Chriſtus eſt, reuereri. Et ſiquando ſe minus paratos ſenſerint, ab ea abſtinere, ſeque ad maiorem præparationem accingere. Epiſcopi autem, in quorum diœceſibus viget huiuſmodi deuotio erga Sanctiſſimum Sacramentum, pro illa gratias Deo agant, eamque ipſi, adhibito prudentia, & iudicij temperamento, alere debebunt, & ab eorum officio poſtulari ſibi maximè perſuadebunt nulli labori, aut diligentiæ parcendum, vt omnis irreuerentiæ, & ſcandali ſuſpicio in veri, & immaculati Agni perceptione tollatur, virtuteſque, ac dona in ſumentibus augeantur. Quod abundè continget, ſi ij, qui deuoto huiuſmodi ſtudio, diuina præſtante gratia tenentur, ſeque Sacratiſſimo pane frequentius refici cupiunt, ſuas vires expendere, ſeque probare cum timore, & charitate aſſueuerint. Quibus Chriſtum Dominum, qui ſe fidelibus manducandum, & ſe pretium in morte tradidit, atque in cæleſti Regno ſe præmium eſt daturus, precatur S. Congregatio, vt ſuam opem ad dignam præparationem, & ſumptionem largiatur. Porrò Epiſcopi, & Parochi, ſeu Confeſſarij redarguant aſſerentes Communionem quotidianam eſſe de iure diuino, doceant in Eccleſijs, ſeu Oratorijs priuatis ex diſpenſatione, ſeu priuilegio Pontificis de manu ſacerdotis ſumendam Santiſſimam Euchariſtiam, nec eam vllo modo deferendam in crumena, aut ſecretò ad exiſtentes domi, vel cubantes in lecto, quam ad infirmos, qui ad illam ſuſcipiendam ad loca prædicta accedere non valeant, & ad eos, ſi ab Eccleſia deferatur, publicè, & cum pompa iuxta formam Ritualis Romani; ſi verò ab Oratorio priuilegiato, cum forma decenti. Curent etiam, vt circa Communionem in feria ſexta Paraſceuæ Miſſalis rubricæ, & Eccleſiæ Romanæ vſus ſeruentur. Inſuper admoneant nulli tradendas plures Euchariſtiæ formulas, ſeu particulas, neque grandiores, ſed conſuetas, non permittant, vt venialium confeſſio fiat ſimplici ſacerdoti, non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario. Si Parochi, & Confeſſarij etiam Regulares, aut quicumque alij Sacerdotes ſecus egerint, ſciant Deo optimo maximo rationem reddituros eſſe, neque defuturam Epiſcoporum, & Ordinariorum iuſtam, ac rigoroſam animaduerſionem in contrafacientes, etiam Regulares, etiam Societatis Ieſu, facultate ipſis Epiſcopis, & Ordinarijs per hoc decretum per Sedem Apoſtolicam ſpecialiter attributa. Datum Romæ 12. Februarij 1679.*

Et facta de præmiſſis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas ſua approbauit, ac præſens decretum typis dari, ac publicari voluit.]

CON-

CONSVLTATIO XXXVII.

An ex eo quod Ordinatio miniſtrorum Eccleſiæ ſit inter Miſſarum ſolemnia, dicatur Miſſa ſolemnis, itaut in ea omittenda ſit commemoratio ſimplex?

1 RESpondeo negatiuè. Quia etiam ille, qui celebrat Miſſam cum ſimplici miniſtro, dicitur celebrare Miſſæ ſolemnia, dummodò in conuentu populi celebret, vt habetur Can. *ſi quis de conſecr. diſt.* 1. & expreſſius *Can. Miſſarum eod. tit. eademque diſt.* ibi: *Miſſarum ſolemnia non vbique, ſed in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe permiſerit celebranda eſſe cenſemus:* Quare Miſſarum ſolemnia peragere idē eſt, ac Miſſæ ſacrum facere apud ſacrorum Rituum Scriptores. Confirmatur, quod etiam publicationes matrimoniales, quæ à Tridentina Synodo fieri præcipiuntur inter Miſſarum ſolemnia, habentur à Parocho dum Miſſam celebrat ſine miniſtris, & ſine cantu, publicè tamen & in conuentu populi.

2 Dicitur ergo Miſſa ſolemnis ex pluralitate miniſtrorum. Ita præter adducta habetur ex teſtimonio Soteris Papæ Can. *Hoc quoque de conſecr. d. diſt.* 1. Vbi ad maiorem ſolemnitatem ſtatutum legitur, quod Epiſcopus cum pluribus Miſſarum ſolemnia peragat. Quod in ſenſu compoſito eſt per ſe notum, quia de intrinſeca ratione huius ſolemnitatis eſt pluralitas miniſtrantium, nempè Diaconi, Subdiaconi, Acolythorum, qui ad hunc effectum conſecrantur ab Eccleſia. Nam cùm importent decorem, & maieſtatem in offerendo ſacrificio, fit quod Miſſa ex tali inſtitutione dicatur ſolemnis. Miſſa igitur vt ſit ſolemnis, neceſſe eſt, vt plures in ea miniſtrent. Non enim niſi iuxta vulgi conſuetudinem nunc dici ſolent Miſſæ ſolemnes, quæ canuntur, quamuis formaliter loquendo, ſi ſolam ſolemnitatem attendamus, cantus non requiratur, qui tantum adiungitur propter populum, vt excitetur ad cupiditatem eius rei, quæ canitur. Itaque iuxta Eccleſiaſticum ritum illa dici ſolet ac debet Miſſa ſolemnis, quæ celebratur cum Diacono, Subdiacono, & cæteris miniſtris, de qua loquitur D. Thomas 3. *p. q.* 83. *ar.* 5. *ad* 12. & paſſim alij.

3 Et quamuis Miſſa, in qua conſecratur Epiſcopus, vel conferuntur Ordines ſacri, ſit ſolemnis, quia celebratur cum pluralitate miniſtrorum, tamen non eſt in ea omittenda commemoratio ſimplex. Quia non eſt ſolemnis de feſto ſecundæ claſſis. Vt enim commemoratio ſimplex omittatur, requiritur ex Rubrica non ſolùm, quod ſit Miſſa ſolemnis, ſed etiam quod ſit de feſto ſecundæ claſſis. Enimuerò ſequeretur, quod etiam in Miſſa ſolemni, quæ Dominicis, cæteriſque diebus celebratur in Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis debeat omitti commemoratio ſimplex, quia celebratur cum pluritate Miniſtrorum, quod eſt contra Rubricam, quæ ſolum loquitur de Miſſa ſolemni in feſto primæ, vel ſecundæ claſſis.

CONSVLTATIO XXXVIII.

1 QVidam Neapoli natus, ibique ab Archiepiſcopo minoribus Ordinibus initiatus, mox ad Ciuitatem Fundanam matris ſuæ patriam ſe contulit, nonnulla que bona in agro Fundano poſſidet, prout etiam in Cathedrali Fundana beneficium à prædicta ſua matre dotatum obtinet. Nunc ab Ordinario Fundano ad Sacros Ordines ſe promoueri cupit. Sed quoniam veretur, ne huiuſmodi promotio iniurioſa reputetur iuriſdictioni Archiepiſcopi, quærebat, An ipſe iure poſſit ab Epiſcopo Fundano ordinari? Quare poſita Decretali Bonifacij Octaui *in cap. Cum nullus de temp. ordin.* cuius diſpoſitionem non fuiſſe à Concilio Tridentino abrogatam ſæpiùs declarauit S. Congregatio, quæritur.

2 Primò. An in ſuſcipiendis minoribus Ordinibus ſit permiſſa variatio, itaut qui ab Epiſcopo originis, ſeu domicilij tonſura, aut altero ex minoribus Ordinibus initiatus fuit, poſſit ad alium Ordinem minorem ab Epiſcopo beneficij promoueri?

Secundò. An ſit permiſſa variatio in aſcenſu ab Acolythatu ad Subdiaconatum? 3

Tertiò. An ſit permiſſa Subdiacono in promotione ad Diaconatum, vel Diacono in promotione ad Sacerdotium? 4

Negatiuè reſpondet Molfeſ. *in ſum. to.* 1. *p.* 2. *cap.* 2. *n.* 10. 5 niſi tamen Epiſcopus, qui prius illum ordinauit, iudicaſſet ceſſare cauſam ordinationis, & remitteret ordinatum ad alium ex dictis Epiſcopis. Id quod poſt Archid. *in c. Ne captanda de conſ. præb. in* 6. Achil. de Graſ. *dec.* 13. *de penſ.* Quarantam *verbo Ordo*, & alios notat Riccius *dec.* 306. Quoniam ſi ſemel eſt factus ſubditus Epiſcopi ordinantis, non poteſt talis ſubditus eligere alium Epiſcopum 6 in præiudicium Electi per primam ordinationem. Idem etiam docet Baun. *in theol. mor. to.* 1. *tract.* 11. *q.* 3. & elicitur *ex l.* 2. *& ſeqq. ff. de opt legat.* vbi ſtatuitur, quod optione ſemel facta omne ius conſumitur.

At tenendum eſt, variationem præfatam eſſe licitam, 7 ita Zypæus *in Conſul. Canon. lib.* 1. *tit. de æt. & qual. ordin. conſul.* 3. Præpoſit. *in* 3. *p. D. Thom. q. vn. de ſacram. Ord. dub.* 14. *n.* 136. & Henriq. *lib.* 10. *cap.* 22. *n.* 1. Quia hìc adeſt cauſa, ptopter quam aliquis ſufficienter cenſeatur ſubijci Epiſcopo, vt ab eo poſſit Ordines recipere, ſicut habetur ex *d. cap. Cum nullus*, vbi Pontifex non ſolùm vult ratione originis aliquem ſubijci Epiſcopo, vt poſſit ab eo ordinari, ſed etiam ratione domicilij, & beneficij; ergo illæ ſufficient, quamuis aliquis propter eas non ſortiatur domicilium. Atque ita ſtatuit lux Summiſtarum Diana, ſcriptor multiplicis oblectamenti, & vtilitatis *p.* 4. *tr.* 4. *reſol.* 51. *& p.* 6. *tr.* 7. *reſol.* 35. & declarauit S. Congregatio Concilij tempore Cardinalis Alciati, & 20. Maij 1594. Quod etiam cenſuit in vna *Fundana* die 27. Februarij 1606. per hæc verba: S. Congregatio, &c. reſpondit, *eſſe licitam, dummodo non in fraudem*. Secus autem cenſeo quando beneficium eſſet tenuiſſimi reditus, quia cenſeretur procuratum in fraudem, vt declarauit eadem S. Congregatio 28. Nouembris 1633. in vna *Venetiarum*.

Nec obeſt quod dicebatur. Conſtat enim quod hic 8 variatio non contingit circa vnum & idem ſubiectum, ſed reſpectu diuerſorum: quoniam Ordo ſuſceptus Diaconatus diſtat ab Ordine ſuſcipiendo Presbyteratus. Itaque vt excluſa ſit variatio quoad vnum, qui & natura irrepetibilis eſt, nihil vetat quoad alterum variare, & alterum Epiſcopum adire. Siquidem nullus id iuris textus prohibet, immò permittit, vt adire liceat quemcumque lubeat originis, domicilij, aut beneficij Epiſcopum. Ordinationis enim legitimæ cauſa efficiens eſt propria ex vna trium cauſarum, ex qua deriuat iuriſdictio Ordinantis in ordinandum, qua manente, manet legitima & legalis poſſibilitas effectus, quæ neque pactis, aut factis priuatorum tolli poteſt.

Ad *l.* verò 1. *& ſeq. ff. de opt legat.* reſpondetur, verum 9 eſſe, quod optione quidem ſemel facta omne ius conſumitur, ſed vnius rei eligendæ, non autem omnibus exhibitis. Quippè quod ad non exhibita, integra manet optio *l.* 4. & rationem aſſignat *l.* 20. eiuſdem tituli. Quia nimirum omne ius prima teſtatione conſumpſit, quoniam res continuò eius fuit ſimul ac ſe dixerit eam ſumere. Cùm igitur non eadem ratio in caſu noſtro obtineat, aditione vnius Epiſcopi non tolletur facultas à iure conceſſa pro alio Ordine alium adeundi, quem alioquin ius adire permiſerit.

CONSVLTATIO XXXIX.

PRo componendis controuerſijs, quæ non ſine ſcandalo inter Regulares ſæpè oriri ſolent ſuper tranſitu 1 aliquorum ab vna Religione ad aliam ſtrictiorem, quæritur,

2

An, & quomodo huiuſmodi tranſitus ſit de iure, & ex S. Concilio Tridentino permiſſus?

REgula quidem eſt, de iure Regularibus permitti 3 tranſitum ad ſtrictiorem ex *cap. Licet* 18. vbi Doctores communiter *de Regular. cap. Sanè, cap. Statutum eod. tit.* & nominatim tradunt Gloſ. *c.* 2. *v. Monachus* 19. *q.* 3. *& in cap. Intelleximus in fin. de ſtat. & qual.* vbi Innoc.

n. 2.

*n.*2.Abb.*n.*1.*oppoſ.*1.Hoſt.*n.*5.*& in d.c.Licet*,vbi etiam idē Abb.*n.*12.Anchar.*n.*12.*q.*1.Io: Andr.*n.*21. Cardin.*n.*3.*q.*2. Butr.*n.*13.Henr.*n.*8.& proſequūtur Lapus *alleg.*130.*alias* 135.*n.*2.ibique Mandoſ.tenetque Calderin.*conſ.*25.*de Regular.*Rom.*conſ.*341.*n.*5.Nauar.*conſ.*59.*n.* 2. *de Regular. in* 1.*edit.in* 2.*verò conſ.*52.& concinunt D. Anton.3.*p. tit.*16. *cap.*4.§.1. Maior.*in* 4.*d.*38.*q.*21 *in arg.contra* 2. *Concl.*Roſel.*v.Religio* 4.*n.*4.Leſſ.*lib.*2.*de iuſt.cap.*41.*dub.*13.*n.* 101. Sanch.*lib.*6.*in decal.cap.*7.*n.*95.Azor.*to.*1.*inſtit.lib.*12.*cap.* 14.*q.*1.Sayr.*in clau.reg.lib.*6.*cap.*10.*à n.*9.Suar.*tom.*4.*de relig.lib.*3.*cap.*9.*à n.*2.

4 Quæ ſanè regula intelligenda eſt, vt inquit Hoſt. *in d. cap. Licet n.*9. iuxta terminos eiuſdem *cap. Licet*, vbi ita habetur: *Debet tranſeundi licentiam poſtulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur*, & loquitur Pontifex de volente tranſire ad ſtrictiorem Religionem. Cùm enim profeſſio ſit contractus ſpiritualis, qui hincinde inducit mutuam obligationem, *cap. Porrectum, & cap. Ad Apoſtolicam de Regular.*& notant Glof. *ibid.v.Non faciat*, Abb. *n.*16.Nauar.*conſ.*26.*n.*1.*de Regular.*Rodriq. *q. regul.*15.*ar.* 12.*tom.*3.Sanchez *lib.*5.*in decal. cap.*4.*n.*62. & communiter,non poteſt religioſus ſine licentia ſe retrahere ab obligatione aſſumpta inſeruiendi Religioni.

5 Præterea dicta regula procedit concurrentibus hiſce requiſitis. Primum, quod tranſitus fiat mero ſtudio, & zelo perfectioris vitæ, non autem temeritate, leuitate, odio, contemptu, vel alia qualibet animi perturbatione, vt indicant verba ipſius *cap. Licet*; nec non *c. ſtatuimus* 19. *q.* 3.& vtrobique firmant Doctores, ſpeciatim Abb.*in d. cap. Licet n.*2.Hoſt.*n.*7. Ioan. Andr.*n.* 3. Sylueſt. *in ſum.v. Religio* 4.*ſub n.*2. *circa fin.* & latiùs Sanch. *d.c.*7. *n.*11.

6 Ideò tranſiens tenetur cauſam exprimere ſuo Prælato, & iſte illam ponderare, vt notat idem Io: Andr. *in eodem cap. Licet*, & ibidem Innoc.*n.*1. Cardin.*n.*14. Adeout non ſit ſtandum aſſertioni volentis tranſire, an ex iuſta cauſa, ſeu zelo, an ex leuitate, aut alia ex cauſa id faciat. Et in caſu controuerſiæ requirendum eſt iudicium Superis ipſius Prælati regularis, nempè S. Congregationis, vt firmat Abb. *in d. cap. Licet n.*3. Hoſt. *n.* 13. Butr. *n.*8. Card.*n.*3. *&* 14.*in fin.* ac tradit expreſsè Cochier *de iuriſd. Ordin.in exempt.p.*4.*q.*13.vbi rectè aduertit, nullum Regularem ſe transferre debere ad ſtrictiorem abſque authoritate Sedis Apoſtolicæ, ſeu S. Congregationis.

7 Secundum requiſitum eſt, vt præcedat petitio licentiæ à ſuo Prælato regulari, vt apertè diſponitur *in d. cap. Licet*, vbi id ſtabiliunt Abb.*n.*2. *&* 11.Hoſt.*n.*15.ac ſequitur Suar.*de Relig.lib.*3.*c.*9.*n.*6.& Sanch.*eo cap.*7.*n.*34.Alias poteſt Prælatus regularis ad Religionem ſuum ſubditum vindicare ex *d.c.Mandamus* 19.*q.*3.& docent *in d.cap. Licet* Abb.*n.*10.*&* 15.Hoſt.*n.*5.*&* 7.Io: Andr.*n.*1. & plures alij, ab ijs relati.

8 Tertium requiſitum eſt, vt ex tranſitu prima Religio iacturam, ſeu læſionem non recipiat, vt benè aſſerunt in eodem *cap. Licet*, Abb.*n.*12.Hoſt.*n.*5. *&* 12. Innoc. *n.* 1. Io: Andr.*n.*22.Butr.*n.*14.Anchar.*n.*11.Cardin.*n.*13.Sanch. *vbi ſupra.*

9 His autem non repugnat concluſio, quod tranſitus ad ſtrictiorem permittitur, licentia petita, quamuis non obtenta. Siquidem illa procedit concurrentibus ſupradictis, nec non quando Prælatus regularis, expoſita ſibi à volente tranſire cauſa iuſta, licentiam denegat, vel non reſpondet petenti, vel alia eiuſmodi adducit. Ita declarat Abb.*in cit. cap. Licet n.*9. Innoc.*n.*2.Io: Andr. *n.*7. Butr. *n.*6. alijque plures apud ipſos. Idque maximè obtinet, quando Prælatus regularis dubitare probabiliter poteſt de iuſtitia cauſæ tranſire volentis, vt diſertè habetur *in d.cap. Licet verſ.ſi verò*, & alibi, traditque Hoſt. *ibid. n.*15.

10 Nam indubitatum eſt, Prælatum regularem poſſe ex iuſta cauſa denegare huiuſmodi licentiam petenti, vt in eodem *cap. Licet* comprobant Hoſt.*d.n.*15.*& ſeq.* Innoc.*n.* 4.Io: Andr.*n.*9.*&* 10.Card.*n.*3.*q.*14.Sanch.*loco alleg.d.cap.* 7.*n.*37.

11 Hinc eſt, quod tranſire volens tenetur petere reſponſum, ſeu cauſam denegationis, vt notat Innoc. *ibidem n.*4.Butr.*n.*12.Cardin.*n.*7.Hoſt.*n.*10. Cùm alias Regularis teneatur obedire ipſi Prælato, *c. Qui reſiſtit* 11. *q.* 1. cum ſimilibus. Et ſi prætendat reſponſionem, ſeu denegationem iniuſtam, recurrendum eſt ad iudicium Superioris ipſius Prælati regularis, vt ſupra dicebamus.

Atque opinio iſta eo vel maximè amplectenda eſt, cùm plures tenuerint pro huiuſmodi tranſitu requiri expreſſam licentiam Prælati regularis, vt *ex d. c. ſtatuimus* 19. *q.*3.*c.Cum in veteri de elect.*notat Gloſ.*in cap.*1.*v.licentia de exceſſib. Prælat.* ibique Io: Andr.*col.*1. Syluеſt. *d.v.Religio* 4.*n.*2. Sanch.*d.cap.*7.*n.*39. Caſtropal. *p.*3. *tract.* 56. *diſp.* 4. *pun.*16.§.3.*n.*4. Bonacin.*de clauſur.q.*2.*pun.*9. §.13. *diffic.*1. *n.*3. Pro qua opinione facit regula *l.qui poteſt, ff. de reg. iur.* cum pleriſque alijs. 12

Qua propter S. Congregatio Concilij ſequendo declarationem antiquam ſub anno 1583. cenſuit in vna *Rothomagen* die 18.Iulij 1648.& in vna *Venetiarum* die 17. Iulij 1649. tranſitum ad ſtrictiorem permitti non debere, niſi petita licentia à ſuo Prælato regulari, & quatenus conſtet fieri mero zelo maioris perfectionis vitæ, auditis Superioribus eiuſdem Religionis, à qua receditur circa cauſam huiuſmodi tranſitus, necnon quatenus iactura ipſius Religionis oeſſet, cum, vt inquiunt Anchar. *in d. cap. Licet n.*7. Butr.*n.etiam* 7.*in fin.*Cardin.*n.* 4. præſumatur in dubio tranſitum, vt plurimum, fieri ex leuitate, vel alia ſimili cauſa, non autem ex mero zelo, eo quod Angeli Sathanæ ſæpiùs ſe transforment in Angelos lucis. 13

Quare eadem S. Congregatio in decreto de Apoſtatis, & eiectis iuſſu Vrbani VIII. §. 3. prudentiſſimè ſtatuit, vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem tranſire, niſi prius Prælato regulari legitimè conſtiterit Religionem illam paratam eſſe recipere eum, qui huiuſmodi licentiam petit, aliter Superior præſumens facere, incurrit eo ipſo pœnam priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, ac inhabilitatem ad alia, cuius diſpenſatio reſeruatur Papæ, priuatiuè etiam ad Generalem, & Protectorem. Et hanc ob cauſam plures Religiones, prudentibus conſtitutionibus erectæ, prohibuerunt tranſitum, etiam ad arctiorem. 14

Motiuum verò communicationis priuilegiorum Ordinum non ſubſiſtit. Licet enim aliqui tenuerint priuilegia prohibentia tranſitum abſque expreſſo conſenſu Prælati regularis ſuffragari poſſe, vt obſeruat Hoſt. *in d. cap.licet n.*1. *v. Tranſire* Io: Andr.*n.*2. Butr. *n.*2. Horum tamen opinio intelligitur, quando denegatus conſenſus eſt iuſtus, & diſcretus, ſecus verò, ſi iniuſtè denegaretur, vt egregiè ponderat ibidem Cardinal. *n.*1. Butr. *n.* 3. Anchar. *n.*1. Syluеſt. *d. v. Religio* 4. *ſub n.*2. quos alij ſequuntur. 15

CONSVLTATIO XL.

Vt etiam differentia inter Epiſcopum & Adminiſtratores Montis Pietatis componantur, quæritur

PRimò, an Epiſcopus poſſit viſitare Montem Pietatis, ſeorſim ab Officialibus laicis, aliàs forſan viſitare ſolitis, & abſque eorum conſenſu decernere, quæ ad bonum eiuſdem Montis regimen expedire cenſuerit? 1

Secundò, an ipſe, quando prædictum Montem Pietatis viſitat, poſſit Canonicos illos duos, ſiue alias duas perſonas Eccleſiaſticas ſecum ducere, quas, earumdem conſilio vtendi, & Epiſcopalis dignitatis ſeruandæ gratia adhibet in viſitatione Eccleſiarum, aliorumque piorum locorum ſuæ diœceſis? 2

Tertiò, an proprio ſuo Cancellario Epiſcopali ad præfatæ viſitationis acta conſcribenda vti poſſit, quamuis Officiales & Viſitatores laici proprium peculiarem Cancellarium habeant? 3

Quartò, an ipſe ab Adminiſtris eiuſdem Montis Pietatis poſſit adminiſtrationis rationem extra viſitationem exigere?

Reſpondeo ad omnia poſſe, ex Tridentino *ſeſſ.*22.*cap.* 8. *de ref. verſ. Epiſcopi etiam.* Nam Epiſcopus omnium piarum voluntatum exequutor eſt, niſi in earum fundatione, per Sedem Apoſtolicam confirmata, aliter diſponatur; in caſu tamen negligentiæ ſemper eſt exequutor 4

quuor per *cap. Tuá nobis de teſtam.* Atque ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilijs quoad omnia ſupradicta in vna *Foroſempronien* die 23. Maij 1667.

CONSVLTATIO XLI.

1 AN debitores frumenti, quod ſibi per Adminiſtratores Montis Pietatis ab Epiſcopo erecti pro ſubueniendis honeſtis familijs egenis, fuit pro vna vice tantùm ex permiſſione Epiſcopi menſe Maij creditò venditum iuxta communem valorem, vt eius quantitas pro ipſo Monte neceſſaria ſtatuatur ad ſuccurrendum de cætero ac in perpetuum mutuo gratuito eiſdem egenis, teneantur ad ſolutionem pretij conuenti iuxta formam obligationis Cameralis?

2 Et re conſiderata affirmatiuè abſque controuerſia mihi videtur reſpondendum. Etenim obligatio Cameralis, vt notiſſimum eſt, executionem habet paratam, & regulariter non admittit niſi exceptionem ſolutionis, falſitatis, & pacti de non petendo, vt per Galleſ. *ad formul. Cam. oblig. p. 4. q. 1. n. 2.* Caſſad. *deciſ. vn. n. 2. de mut. petit.* & ideò cum nulla ex iſtis tribus exceptionibus nunc affeꝛatur, executio impediri non poteſt, vt fuit deciſum *in Romana executionis contractus 27. Maij 1594. coram bo. me. Litta*, & ſæpiùs alibi.

3 Exceptio autem nullitatis, quæ deducitur ad effectum retardandi executionem, nullatenus videtur admittenda; quia debet eſſe liquida, clara, & omninò probata ex inſpectione inſtrumenti. Nam quando eſt extrinſeca, & ambigua, executio non eſt retardanda, vt fuit reſolutum *in Romana executionis de Anguillaria 6. Martij 1592. coram Orano, & in Romana affictus 2. Aprilis 1593. coram Cardinali Mantica.* In dubio enim tutiùs eſt procedere ad executionem ratione iuramenti iuxta textum *in cap. debitores de iureiur.* & fuit deciſum *in Romana reſciſſionis Inſtrumenti 37. Iunij 1575. coram Robuſterio*, & in ſpecie quando exceptio nullitatis contractus eſt extrinſeca, & eius diſcuſſio requirit altiorem indaginem, quod non releuet ad impediendam executionem Cameralis obligationis tuetur Galleſ. *vbi ſupra q. 3. n. 4. & 5.* & fuit deciſum *in dicta Romana executionis de Anguillaria coram Orano.*

4 Quæ maximè procedunt in caſu iſto, in quo agitur de executione ad fauorem Montis Pietatis & ſic cauſæ Piæ, pro qua etiamſi verſaremur in dubio, pronunciandum foret, illi locum eſſe; *vulg. l. ſunt Perſonæ, ff. de relig. dom.* Tiraquell. *de priuil. cauſæ piæ, priuil.* 148. firmans *priuil. 146.* id procedere etiamſi ſuſtineatur pars actoris, cuius quidem munus vtique pijſſimum eſt, quia per illud exercetur opus pietatis pro ſalute animarum, quod ex ſe pium eſt, §. *ſi vnum de prædictis, Auth. vt cum de appell. cognoſ.* cum alijs relatis per Tiraquel. *eodem tract. in præfat. circa princ.* & quia finis illius præcipuus eſt ſubueniendi honeſtis familijs, quæ licet ſatis bonorum habeant, vt poſſint viuere, ac frumentum reſtituere, & ad id idoneam fideiuſſionem præſtare, non tamen ſatis habent, vt commodè ſe ſuſtinere valeant ſecundùm conditionem, & qualitatem perſonæ; ij namque & pro pauperibus habendi ſunt; ita vt ſubſidium, quod eis præſtatur, piæ quoque cauſæ attribuatur, ſicut finis ſubueniendi etiam agricolis egenis cauſam quoque pijſſimam concernit, cùm erga illos opus miſericordiæ exerceatur, quod in publicam vtilitatem inſimul redundat, & pium pariter cenſetur, vt per eumdem Tiraquellum locis ſupra citatis.

5 Itaque nullatenus videtur refragari, quod excipitur, non potuiſſe frumentum creditò vendi, ex quo in erectione Montis iam fuit conſtitutum, vt debeat mutuo gratis dari. Quia exceptio iſtius nullitatis tantum abeſt, vt ſit liquida & clara, vt appareat omninò irreleuans ex pluribus. Et quidem primò, quia vltra quod id intelligendum eſt poſtquam aderit quantitas frumenti neceſſaria pro ſubueniendis familijs honeſtis, & agricolis egenis loci iuxta finem erectionis, quoque in ipſa erectione apparet fuiſſe Epiſcopo reſeruatam facultatem faciendi capitula & ordinationes ſibi beneuiſas, & neceſſarias pro meliori directione Montis, inter quas adeſt expreſsè conſtitutum, quod omnimoda illius diſpoſitio, & iuriſdictio pertineat ad ipſum Epiſcopum, qui facto etiam declarauit, permittendam eſſe in ſpecie eius venditionem pro hac vice, cum facultas faciendi conſtitutiones non expiret prima vice, ſed duret quoties opus fuerit, ex quo ſumus in materia fauorabili iuxta tradita per eumdem Tiraq. *in l. Boues, §. hoc ſermone, limit.* Tertiò & præcipuè *n. 16. de verb. ſignif.*

Ideòque indubitatum eſt potuiſſe frumentum ex permiſſione eiuſdem Epiſcopi creditò vendi, quia poteſt in hoc diſpenſare ex facultate ſibi in ipſamet erectione reſeruata, vt in indiuiduo conſuluit Roman. *conſ. 325. ſub n. 11. verſ. 30. principaliter conſidero.* 6

Quod faciliùs in hac ſpecie procedit. Quia dum in actu erectionis non fuit aſſignata quantitas frumenti neceſſaria pro ſubueniendis omnibus egenis loci, vtique augmentum, quod in præſenti anno fit ex illius venditione, non repugnat fini ipſius erectionis, ſed plurimum ad illum confert, ſcilicet vt mons hoc modo augeatur & reducatur ad quantitatem neceſſariam in vtilitatem, & perpetuum commodum eorumdem egenorum, ad quem finem fuit conceſſa facultas Adminiſtratoribus Montis ſingulis annis quæſtuandi in ipſamet erectione. Mens enim ipſius erectionis, quoties eſt perſpicua, ſeruari debet, quamuis verbis non eſſet expreſſa. *l. nominis rei, §. verbum ex legib.* cum ibi communiter notatis, *ff. de verb. ſignif.* Immò & verbis præfertur, *l. non dubium, C. de legib. l. ſcire oportet, §. aliud, ff. de excuſat. tut.* Caſtrenſ. *conſ. 380. n. 1. lib. 2.* Et hoc procedit etiam in materia, in qua ſtricta eſt facienda interpretatio; quia numquam excluditur interpretatio, per quam mens ipſa colligitur, etiam in contractibus. *l. final. C. quæ res pign. oblig. poſſ.* & *l. penult. C. pro ſocio.* 7

Deinde quatenus in aliquo aduerſaretur erectio, quod non creditur, attamen cum illa fuerit facta ab Ordinario, certum eſt potuiſſe ab ipſo in ea diſpenſari, etiam ſine cauſa, vt poſt alios plenè probat Romanus *d. conſ. 325. ſub n. 8.* Gamb. *de offic. & poteſt. legib. lib. 10. concluſ. 18. n. 437.* ſubdens *n. 444.* hanc opinionem etiam vbique ſeruari, & plenius ad partes diſputando tuetur poſt alios Sanchez *de matrim. lib. 8. diſput. 17. n. 26. cum pluribus ſeqq.* 8

Tum quia indubitatum eſt, Epiſcopum poſſe in ſua erectione, ſiuè qualibet conſtitutione diſpenſare ex iuſta cauſa, qualis in propoſito concurrit, nempè augmenti Montis, vt ille ſtatuatur in vtilitatem egenorum ac publicam in perpetuum, quæ ſanè cauſa eſt pijſſima, vt plenè ſuperiùs oſtenſum eſt, adeòque cenſetur iuſta, ac potens, vt, dum Epiſcopus ob tenuitatem redituum ſuæ menſæ non poteſt omnibus egenis, & pauperibus, quorum in ſua Diœceſi magnus eſt numerus, ſubuenire, negociatio alijs Clericis prohibita, ei permiſſa foret, dummodo fieret per alios, & lucrum cum effectu ipſis egenis diſtribueretur, vt ex traditis per Archid. & Præpoſit. *in can. conſequens eſt 85. diſtinct.* firmatur *in manuali Paſtorum Epiſcopi Montis Marani cap. 53.* 9

Vndè concurrente tam pia, iuſta & rationabili cauſa, nemini dubium eſt, quin permiſſa ſit Epiſcopo diſpenſatio, quantumuis erectio, & talis conſtitutio à ſe facta haberet vim contractus, aut etiam fuiſſet iurata, etſi id in præſenti non concurrat, vt per Aret. *in cap. at ſi Clerici, §. de adulterijs, n. 24. de Iudic.* Gambar. *de offic. & author. Leg. lib. 10. n. 44.* & poſt alios plenius idem Sanchez *de matrim. d. diſput. 17. n. 29. cum ſeq.* Quinimo Epiſcopum poſſe ex iuſta cauſa etiam in ſacris Canonibus diſpenſare probat Roman. *d. conſ. 325. ſub n. 7. & conſ. 438. n. 13. & ſeq.*

Prætereà cùm talis venditio fuerit pro vna vice tantum permiſſa, & quidem ad inſtantiam tam Communitatis, pro qua interceſſit etiam loci Dominus temporalis, vt nimirùm duæ partes frumenti creditò venderentur, & alia tertia pars mutuò gratis daretur, quamuis conſenſus Communitatis, nec aliorum ſit in hoc requiſitus, cum nemo in iſto Monte authoritate ordinaria & ſub omnimoda diſpoſitione ac iuriſdictione ipſius Epiſcopi erecto, ius aliquod habeat, quàm etiam ad inſtantiam particularium perſonarum, quæ magnopere inſtiterunt ſibi in præſenti anno creditò vendi, & ſua ſponte ſe ad illius precij ſolutionem iuxta communem valorem menſe Maij obligarunt, profectò nullum dubium eſt, quin 10

Epiſcopus potuerit pro hac vice tantum in eo diſpenſare, vt in fortioribus terminis, quod cum conſenſu Patronorum, qui ius habent præſentandi, poſſit diſpenſare in qualitatibus beneficij contra fundationem, nempè vt poſſit ad beneficium ſacerdotale non Sacerdos præſentari tradunt DD. *in cap. cum acceſſiſſent*, & ibi Abb. *n.* 5. & plenè Felin. *n.* 29. *de conſtitut.* Dec. *conſ.* 121. *n.* 3. & adeſt adnotatio Cancell. 2. *in* §. *nota quod Epiſcopus cum conſenſu Patroni, &c.* Quinimò cum conſenſu hæredum, ſiuè executorum, eorum loco, poteſt ex iuſta cauſa commutare etiam voluntatem teſtatoris. Rot. *diuerſ. deciſ.* 574. *n.* 1. *p.* 1.

11 Et quicquid ſit, quando diſpenſatio fieret in perpetuum, attamen pro vna vice videtur indubitanter id Epiſcopo permiſſum, vt plenè firmat Felin. *in d. cap. cum acceſſiſſent n.* 29. *de conſtit. & ſequitur* poſt alios Paul. Borg. *de irregularit. & diſpenſat. p.* 6. *tit. de teſtam. & vlt. volunt. ſub n.* 21.

12 Quod facilè procedit in erectione iſtius Montis, quæ non concernit fauorem certarum perſonarum, ſed omninò incertarum, cuius diſpenſatio permiſſa eſt, iuxta tradita per Oldrad. *conſ.* 61.

13 Atque id eo magis videtur ſuſtinendum, quia non poteſt attribui negociationi, ex quo fuit venditum frumentum, quod non fuit emptum, ſed erat proprium Montis, vt per Roland. *conſ.* 61. *n.* 11. *cum ſeq. lib.* 4. quæ neque etiam pro vna vice Clericis illicita cenſetur, vt per Gloſ. & Bart. *in l.* 1. §. *licet, ff. de tribut. act.* Salced. *in prax. Can. Crim.* vbi Diaz *cap.* 53. & præcipuè cum id euenerit per accidens, quod eo minus eſt in conſideratione habendum, iuxta D. Thom. 2. 2. *q.* 77. *art.* 4.

14 Poſtremò additur, quod quatenus venditio fuiſſet facta contra erectionem etiam ſine cauſa, immò contra proprium iuramentum, non idcircò illius contractus redderetur nullus, ex quo communiter receptum eſt, Epiſcopum poſſe, vt dicebamus, contra erectionem, ac conſtitutionem à ſe factam diſpenſare, vt per Gambar. *loco cit. d. lib.* 10. *n.* 452. Sanchez *d. diſput.* 17. *ſub n.* 31. & comprobatur ex plenè traditis per Felin. *in d. c. cum acceſſiſſent ſub n.* 17.

15 Secunda exceptio, quæ deducebatur ex eo, quod contractus eſſet illicitus, minus videtur recipienda ad effectum retardandi exequutionem obligationis Cameralis. Quia iſta exceptio neque pariter admittitur, niſi quatenus ſit clara, & ita apparens, vt tergiuerſari in aliquo minimè valeat, vt per Abb. Felin. & alios *in d. c. debitores de Iureiur.* ſecus verò quando altiorem requirit indaginem, vt fuit in ſpecie deciſum *in alleg. Rom. execut. de Anguillaria*, & latiùs deductum *in Romana vſurariæ prauitatis* 4. *Iulij* 1597. *coram Peregrino*, & alibi pluries. Illius autem iuſtitia liquet. Siquidem certi iuris eſt licere vendere frumentum creditò ſecundùm communem valorem menſe Maij, prout in illis partibus ac generaliter vbique fieri conſuetum eſt, cum dubium ſit, an eo menſe plus, minuſue, quàm tempore contractus valere poſſit, & venditor non erat eo tempore venditurus, ſed ſeruaturus, vt in fortioribus terminis, videlicet quod ratione huius dubij permiſſum ſit creditò vendere carius certo pretio taxato frumentum, ſoluturum menſe Maij, quàm valeat tempore contractus eſt, *text. in c. nauiganti*, & ibi omnes Canoniſtæ communiter, & ſpeciatim ad partes diſputando firmat Bero. *n.* 12. *cum plur. ſeqq. de vſuris*, Couar. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 3. *ſub n.* 6. Rodulph. *de vſur. q.* 27. Crauet. *conſ.* 145. *n.* 22. *vol.* 1. & *conſ.* 594. *n.* 11. *vol.* 4. Lup. de S. Gemin. pariter *de vſur. com.* 3. §. 4. *n.* 95. Rota Genuen. *dec.* 211. Soc. iun. *conſ.* 147. *n.* 16. *vol.* 1. & latè diſputant Theologi, nempè Sot. *de Iuſtitia, & Iure lib.* 6. *q.* 4. *art.* 3. Molin. *eodem tract. tom.* 2. *diſput.* 355. *n.* 5. & Summiſtæ *verb. Vſura*.

16 Et quod quis eſſet ſeruaturus, ſtandum eſt ſimplici aſſertioni venditoris, à cuius conſcientia id dependet etiam abſque iuramento, vt plenè per eundem Bero. *in d. c. nauiganti ſub n.* 23.

17 Cæterùm, quod denique dicebatur illicitum eſſe Adminiſtratoribus aliquid accipere vltra ſortem iuxta Conſtitutionem fe. re. Leonis X. incipiente *Inter multiplices*, quæ loquitur de Monte Pietatis authoritate Apoſtolica erecto minus refragatur. Quia Conſtitutio expreſsè loquitur, quando accipitur ratione mutui ab ipſis mutuatarijs, & ſic non habet locum in venditione frumenti credito facta per Adminiſtratores ipſius Montis authoritate ordinaria erecti, quæ fuit ab eodem Ordinario permiſſa pro hac vice ex iuſta cauſa, prout ei conceſſum eſſe iam oſtenſum eſt. Non enim prohibitum eſt Adminiſtratoribus iſtius Montis lucrum ex contractibus, aliàs licitis, ac aliundè quàm ratione mutui conſequi ad eiuſdem Montis vtilitatem. Nam etiam vigore eiuſdem Conſtitutionis permiſſum eſt aliquid lucri accipere pro Miniſtrorum impenſis, & indemnitate Montis Pietatis, etiam occaſione mutui, quod eſt fortius, ſiue ratione damni emergentis, ſiue lucri ceſſantis, ſiue ratione pacti taciti de indemnitate ſeruanda, & hoc iure licere ſtatuitur in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 10. probantque Nauar. *in man. c.* 17. *n.* 213. & *fuſius in d. cap. Nauiganti n.* 64. *cum plur. ſeqq. de vſur.* & poſt alios Molina *de iuſt. & iur. d. to.* 2. *diſp.* 325. Valentia, Salas, Bannez, & alij apud Paſqualigum *in dec. moral. dec.* 182. *n.* 3. & docent Canoniſtæ, ac Theologi cum D. Thom. 2. 2. *q.* 78. *ar.* 2. *ad* 1.

Nec obſtat Conſtitutio Pauli V. in Bullario *n.* 82. quæ prohibet, ne pecuniæ Montium Pietatis ad vſus pauperum mutuò dandæ, in alios vſus conuertantur. 18

Nam illa videtur loqui in Montibus Pietatis erectis Apoſtolica authoritate, vt ſunt omnes in Statu Eccleſiaſtico instituti iuxtà Conſtitutionem Leonis X. qui ab initio erectionis habuerunt certam ſummam pecuniarum ſufficientem, aſſignatam cum præſcripta forma, vt debeant illæ perpetuo gratis mutuò dari pauperibus, quorum ipſi Epiſcopi ſunt ſimplices protectores, defenſores, ſeu etiam adminiſtratores, & ſic optima ratione prohibet, ne poſſint illæ pecuniæ in alios vſus, quouis prætextu conuerti. 19

At mons iſte eſt valdè diuerſus, quia fuit erectus authoritate ordinaria, habetque latiores partes cum finis illius fuerit, ac ſit exercendi omnia opera pietatis erga familias honeſtas, quæ non habent ſatis bonorum, vt commodè ſe ſuſtinere valeant ſecundum conditionem perſonarum, & inter alia ſubueniendi cum quantitate frumenti, quæ poterit illis mutuo dari, & abſque eo quod fuerit pro forma præſcriptum, vt frumentum mutuo dumtaxat detur, cum non prohibeatur illud poſſe vendi quoties expediens fuerit, immò, & hoc eſt expreſsè reſeruatum arbitrio Epiſcopi, quia eſt erectus ſub libera diſpoſitione, ac reſeruatione regiminis, & Iuriſdictionis abſolutæ, plenariæ, & immediatæ ipſius, eiuſque ſucceſſorum. 20

Itaque cum Conſtitutio iſta imponat pœnam ſuſpenſionis Ordinarijs in caſu contrauentionis, & ſic eorum reſpectu ſit pœnalis & odioſa, loquaturque abſolutè de Monte Pietatis Authoritate Apoſtolica erecto, non debet extendi ad montem, qui eſt longè diuerſus, ac ſub diuerſa forma erectus, *cap.* 1. *de filijs presbyt. in* 6. *c. odia, & c. in pœnis de reg. Iur. eod. lib.* 6. & fuit reſolutum *in Brixien confidentiæ* 5. *Iunij* 1591. *coram Pegna*, & aliàs ſæpiùs. 21

Maximè quia cum Conſtitutio loquatur de Monte Pietatis conſiſtente in pecunia, minus creditur poſſe de rigore extendi ad Montem conſiſtentem in frumento, & alijs bonis, quæ haberi poſſunt pro ſubueniendis honeſtis familijs, & agricolis egenis, vt eſt *deciſio* Cardinalis Seraphini 965. *n.* 2. *p.* 2. 22

Quare cùm ceſſent verba Conſtitutionis, ceſſat quoque illius diſpoſitio, *vulg. l.* 4. §. *toties ff. de damn. infect.* & fuit deciſum *in Romana domus* 26. *Februarij* 1590. *coram Pegna, & in Calaguritana motus proprij de Victoria* 15. *Iunij* 1592. *coram Cardinali Pamphilio*, in qua fuit dictum id procedere etiam ſi verba eſſent vniuerſalia. 23

Rurſus Conſtitutio prohibet, ne pecuniæ, mutuo pauperibus dandæ, conuertantur in alium vſum in diminutionem Montium Pietatis, vt ſunt verba proemialia clara, ibi: *Cum itaque ſicut accepimus pecuniæ Montium Pietatis ad vſus pauperum mutuò dandæ, in alios vſus conuertantur, & in dies minuantur &c.* & in diſpoſitiua ibi: *Nos huic malo opportuno remedio &c.* & ideò nullatenus poteſt applicari ad propoſitum caſum, in quo fuit dilata mutuatio gratuita per annum, & venditum frumentum ad hoc, vt mons augeatur, & ſtatuatur ad vtilitatem egenorum in perpetuum, qui eſt caſus directè contrarius, immò potius permiſſus ex eadem Conſtitutione, quæ pro- 24

prohibet conuerſionem ad diuerſum vſum in diminutionem Montis, quo deficiente, non habet locum, quia ceſſante præſuppoſito, ceſſat quoque ipſa Conſtitutio, eiuſque diſpoſitio, *vulg. l. mancipia*, & ibi Fulgoſ. & Salicet. *C. de ſeru. fugit.* Dec. *conſ.* 201 *n.* 2. Soccin. Iun. *conſ.* 114. *n.* 22. *lib.* 3. & fuit deciſum *in Placent. parochialis de Malpartida 29. Nouembris 1593. coram Litta, & in Calag. Indulti 11. Martij 1596. coram Cardinali Seraphino.*

25 Item eadem Conſtitutio loquitur, quando pecuniæ mutuò dandæ, conuertuntur in alium vſum & diuerſum, ideòque minus intrat in caſu iſto, in quo frumentum non fuit applicatum ad diuerſum vſum, ſed venditum pro vna vice, vt illud abundantius daretur mutuo in perpetuum, & ſic ad eundem finem, ac proinde cum loquatur in vno caſu, non debet extendi ad alium, & præcipuè longè diuerſum. Aym. *conſ.* 236. *n.* 6. *& ſeq.* Honded. *conſ.* 99. *n.* 51. 54. *&* 55. cum alijs.

26 Præterea applicatio pecuniæ Montium Pietatis ad diuerſum vſum eſt prohibita propter damna, quæ illis afferuntur: igitur contractus venditionis frumenti facti in vtilitatem iſtius Montis, non poſſunt cenſeri inualidi; niſi quatenus eius Adminiſtratores voluerint. Sicuti alienatio bonorum Eccleſiæ, facta contra formam *Extrauagantis Ambitioſæ*, quæ imponit pariter pœnam cenſurarum, addito etiam decreto irritanti, eſt valida, quando eſt vtilis Eccleſiæ, Dec. *in cap. quæ in Eccleſiarum n.* 28. *de conſtit.* Gabr. *concluſ.* 1. *n.* 1. *de reb. Eccleſ. non alien.* & ita ſuſtinetur, Eccleſia tamen volente, vt dicatur contractum claudicare poſſe ad eius fauorem, ne quod ipſius fauore inductum eſt, reſultet in odium, Fab. *dec.* 225. *n.* 4. *lib.* 2. Rota *dec.* 133. *n.* 11. *p.* 2. & fuit deciſum *in Romana palatij S. Mariæ Maioris 15. Martij 1604. coram Cardinali Pamphilio.* Vnde Conſtitutio hæc, non impedit quominus frumentum potuerit vendi, & præcipuè ex cauſa vtili, ac neceſſaria ſuperiùs expreſſa; quia Conſtitutio nunquam cenſetur derogare iuri, & facultati in ipſamet erectione reſeruatis, niſi in ſpecie ſit expreſſum. Diſpoſitio enim erectionis, & fundationis ſemper eſt obſeruanda, vt fuit reſolutum *in Vlyſbonen prioratus 4. Iulij 1601. coram Cardinali Seraphino*, & ſæpius in terminis diſpoſitionis Sacri Conc. Trid. cenſuit eius Sacra Congregatio.

27 Cumque præfata Conſtitutio prohibeat conuerſionem eiuſmodi pecuniæ ſub pœna cenſurarum, & non annullet contractus aliter factos, certum eſt, illos in caſu contrauentionis non irritari. Nam quando diſponitur aliquid, & non proceditur vltra, annullando factum in contrarium, tranſgreſſio non vitiat diſpoſitionem, ſiue contractum, Bart. *in l. non dubium* 3. *notab. n.* 20. Bald. *in* 4. *notab.* & Iaſ. *n.* 12. *C. de legib.* Pariſ. *conſ.* 19. *n.* 187. *lib.* 7. & fuit deciſum in *Romana vineæ* 5. Maij 1589. coram Card. Platto. Et eo magis dum in Conſtitutione eſt appoſita certa pœna in caſu tranſgreſſionis, vt notiſſimi iuris eſt.

CONSVLTATIO XLII.

An Epiſcopus poſſit laicis imponere pœnas, eaſque exigere, ac vſibus pijs applicare, eo quod ipſi contrauenerint eius edictis circa Annonæ inopiam propoſitis.

1 EXploratum eſt in iure, Epiſcopum ingraueſcente Annona, vt iam planè caritas atque inopia timeatur, ne pauperes fame pereant, iuriſdictionem habere etiam in laicos, vt *l.* 1. & ibi Doctores, nominatim Caſtr. *C. de Epiſcop. aud. & cap.* 1. vbi Hoſt. & alij *de empt. & vend.* Idque nedum in ſubſidium, cùm Magiſtratus ſæcularis opportunè non prouidet, ſed principaliter, & per ſe. Dicitur enim pater pauperum, & ad eum præcipuè ſpectat prouidere, ne ijs neceſſaria deſint, *d. l.* 1. *& c.* 1. *& ſeq. diſt.* 82. ac in pleriſque locis S. Concilij Tridentini idem ſupponitur, præſertim *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de ref.* Adeo quod, neceſſitate ſubſiſtente, poteſt diuitem cogere ad erogandum eleemoſynam pauperi eſurienti, Gloſ. *v. Eſurientium, c. ſicut ij diſt.* 47. traditque Bertach. *tr. de Epiſcop. lib.* 4. *p.* 4. *q.* 2. Etenim vbi verſatur cauſa pietatis, eius iuriſdictio extenditur etiam in laicos, Tiraquel. *de priuil. piæ cauſæ, priuil.* 149. Pia autem cauſa, licet non merè Eccleſiaſtica ſit, mixti tamen fori eſt. Nam quod paſſim dicitur, Iudicem Eccleſiaſticum poſſe ius dicere in laicos, ſi Iudex ipſe ſæcularis deficiat, procedit generaliter in omnibus cauſis, etiam merè laicalibus, & alioquin ad forum Eccleſiaſticum nullo iure ſpectantibus, latè Abb. poſt Innoc. *in cap. ſignificantibus n.* 5. *& ſeq. de offic. deleg. & in cap. ex tenore de for. comp.*

2 Hoc fixo, non videtur dubium, quin pœnæ contrauenientium edictis ea de cauſa per Epiſcopum propoſitis, exigi & vſibus pijs applicari per eumdem poſſint, etiam reſpectu laicorum, Aufr. *in tract. de poteſt. Eccleſ. ſuper laic. n.* 3. Sarnen. *de viſit. lib.* 1. *cap.* 32. & expreſsè diſponitur per Concilium Tridentinum *cap.* 3. *ſeſſ.* 25. *de ref.* §. *Sed liceat eis.*

3 Non tamen negatur, quin Magiſtratus ſæcularis poſſit ac debeat ipſe quoque pauperum egeſtati conſulere, & laicos contrauenientes ſuis edictis punire. Sed ob id non tollitur, nec in aliquo minuitur auctoritas Epiſcopi, quominus & ipſe poſſit, ac debeat in hoc inuigilare, & edictis etiam propoſitis tam in Eccleſiaſticos, quàm in laicos contemptores animaduertere, ita quidem vt in concurſu pœnæ exigendæ præuentioni tantùm locus ſit. Nam quod ab aliquibus aſſeritur, Epiſcopum non poſſe imponere, atque exigere multas à laicis, id verum eſt in cauſis, vel delictis ad forum, & iuriſdictionem Epiſcopalem nullo modo ſpectantibus, ſecus in cauſis, vel delictis Eccleſiaſticis, vel quæ mixti fori ſunt, quale hoc eſſe, de quo agimus, ſupra probatum eſt, prout non ſolum à frequentiori ſchola Doctorum, ſed ab ipſam, & iam allegata diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini expreſsè fuit deciſum illis verbis: *Sed liceat eis*, nempe Epiſcopis, *ſi expedire videbitur in cauſis ciuilibus ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus contra quoſcumque etiam laicos per multas pecuniarias, quæ locis pijs, ibi exiſtentibus, eo ipſo quod exactæ fuerint, aſſignentur &c.* Et aſſeruerant Hoſt. ac Io: Andr. *in cap.* 1. *de homic. in* 6. vbi etiam Gemin. & Franch. item Abb. *in cap. Licet n.* 8. *de pœn.* ibique poſt eum Marian. & Andr. Sicul. Fusè Aufrer. *d. tr. de poteſt. Eccleſ. ſuper laic. n.* 3. & Sarnen *vbi ſupra*. Præſertim cùm mulctæ non Fiſco Eccleſiaſtico, ſed locis pijs, vel pauperibus applicantur. Quo pacto ceſſat obiectio aliter opinantium, quia excluditur omnis ſuſpicio auaritiæ in Iudicibus Eccleſiaſticis, vt proinde à Concilio id ſuppoſitum fuiſſe loco ſupracitato dicendum ſit.

CONSVLTATIO XLIII.

Quæ præſertim ac quot conditiones exigantur, vt geſta per Capitulum valeant?

1 REſpondeo, duo potiſſimum requiri. Alterum circa ſubſtantiam actus, quod ſcilicet duæ partes ſint ei præſentes, quodue maior pars illarum conſentiat per text. *in l. Nulli, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomin.* vbi Gloſ. *v. Duæ partes*, Bart. *n.* 3. Alberic. *n.* 6. Bald. *in* 1. *lect. n.* 2. *& in addit. n. item* 2. *l. Quod maior*, vbi Bart. *in princ. ff. ad municip.* & Canoniſtæ communiter, ſpeciatim Abb. *in cap.* 1. *n.* 16. *de his, quæ fiunt à maior. par. Capit.* Soccin. *conſ.* 95. *n.* 4. *vol.* 3. Roland. *conſ.* 90. *n.* 19. *vol.* 1. Alterum circa formam, quod Capitulum conuocetur, & vota exiſtentium in Capitulo exquirantur, prout natura cauſæ, de qua tractatur, expoſtulat per textum *in l.* 2. *& l. fin. C. de præd. Decur. lib.* 10. *cap. Quia propter*, ibi: *Vota cunctorum diligenter exquirantur, & c. de elect.*

2 Quare quoties dicitur Capitulum congregatum fuiſſe, debet apparere quod conſtituerit duas partes ex tribus interuenire debentium, quodque intereſſentium maior, & ſanior pars conſenſerit electioni, venditioni, emptioni &c. de quo facienda eſt expreſſa ac ſpecifica mentio in earum inſtrumento ex theorica Bart. *in d. l. fin. n.* 4. *C. de præd. Decur.* dicentis non ſufficere, ſi in Inſtrumento dicatur conuocatis, & ordinatis Decurionibus ad ſonum campanæ &c. ſed requiri, quod dicatur, quod fuerint omnes, vel maior pars, vbi Alex. *in addit.* refert idem ſentire Speculat. *tit. de Syndic. n.* 10. cum Vbert. de Bobio, nec ſufficere, ſi

re, ſi Inſtrumentum dicat, Abbas cum omnibus Monachis, cùm abſentes vocandi ſint; ideòque dicendum cum duabus partibus, vbi etiam Bald. *in addit.* negat excipienti duas partes non fuiſſe congregatas in conſtitutione Syndici incumbere onus id probandi, ſi tenor inſtrumenti non ſignificat de duabus. Idem quoque docent Alex. *conſ.* 114. *n.* 12. *vol.* 4. Affl. *dec.* 245. *n.* 10. Soccin. *conſ.* 45. *n.* 5. *vol.* 1. Rolandin. *in ſum. tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 7. *de contract. & pact. rubr. Inſtrum. Syndic. & tom.* 2. *p.* 3. *cap.* 9. *rubr. An curat. per adult. &c.*

CONSVLTATIO XLIV.

An Canonici Regulares Ordinis Præmonſtratenſis ſint capaces pro obtinendis abſque alio Sedis Apoſtolicæ permiſſu Parochialibus Eccleſiis ſæcularibus ſaltem Iuriſpatronatus ad præſentationem patronorum? Et quid de alijs Canonicis Regularibus.

1 Reſpondendum videtur, quod Canonici Regulares, quales conſtat eſſe Præmonſtratenſes, qui ab Honorio Papa II. in Canonicum Ordinem S. Auguſtini aggregati, & confirmati ſunt, poſſint obtinere Eccleſias Parochiales ſæculares, obtenta dumtaxat ſui Superioris licentia. Quia id non repugnat eorum inſtituto quod eſt laxius inſtituto Monachorum, nulloque pacto eis reperitur prohibitum, ſed potiùs expreſsè permiſſum à iure, quicquid aliàs dicendum ſit de Monachis. Ita ſtatuitur *in cap. Quod Dei timorem*, vbi Doctores communiter *de ſtat. Monach.* & cenſuit Rota *dec.* 5. *de iurep. in nou.* traditque Rocch. *de iurep. verb. Honorificum q.* 4. *n.* 13. Sylu. *de benef.* §. 3. *q.* 70. Guidob. *dec.* 96. Nauar. *conſ.* 11. *n.* 5. *de ſtat. Monach.* Seraph. *dec.* 1269. *per tot.* vbi aſſerit, quod idem videtur ſentire S. Concilium Tridentinum *cap.* 11. *ſeſſ.* 14. Quia dum decernit, Canonicum Regularem tranſlatum ad alium Ordinem non eſſe capacem beneficij ſæcularis curati, tacitè innuere videtur, non tranſlatum eſſe capacem, *cap. fin. de cland. deſponſ.* Bald. *in l. fin. n.* 14. *ſub princ. C. de edict. D. Adr. toll.* latèque firmat Gabr. Pennot. *in hiſtor. Can. regul. lib.* 2. *cap.* 72. ac fuſiùs arguit Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 7. *poſt n.* 55. *in vlt. impreſ.* Quibus addo Cardin. Lancell. ſen. *in alleg. pro Canonicis Regularibus n.* 168. apud Tambur. *de iur. Ab. to.* 1. *diſp.* 25. *q.* 1. Leſſ. *de Iuſt. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 12. *n.* 98. qui id tenet etiam in Monachis, & reſoluit S. Congregatio mox alleganda.

2 Non obſtat declaratio Gregorij XIII. qua prohibetur Canonicis Lateranenſibus, ne poſſint obtinere Parochiales Eccleſias ſæculares abſque licentia Sedis Apoſtolicæ. Tum quia inter Pontificias Sanctiones non reperitur. Tum quia eius voluntas per eius mortem expirauit, dum non fuit redacta ad actum legis, *cap. Si gratioſe de reſcript.* & notat Gonzal. *loco cit.* Quodque verè ita euenerit, oſtendunt deciſio Rotalis poſt Gregorium emanata, & decretum S. Congregationis Concilij ſub anno 1602. in hæc verba: *Congregatio Concilij cenſuit, decretis eiuſdem Concilij Canonicum Regularem non prohiberi obtinere beneficia Curata ſæcularia, niſi fuerit ex his tranſlatis, de quibus habetur in decreto cap.* 11. *ſeſſ.* 14. Tum etiam quia cùm verſemur in materia correctiua iuris communis, ac pœnalis, quatenus inducit nouam inhabilitatem Canonicis Regularibus, dictam declarationem debemus ſtrictiſſimè interpretari, ſolumque obſtare Canonicis Lateranenſibus, & non extendi ad Præmonſtratenſes, neque ad alios iuxta regula *in auth. Quas actiones, C. de Sacroſ. Eccleſ.* & alibi ſæpè. Tandem quia generatim loquitur de Canonicis non priuilegiatis, ac proinde non poteſt inferri ad priuilegiatos. Quia lex, ſeu quæcumque alia generalis diſpoſitio particularibus priuilegijs non cenſetur derogare, Surd. *conſ.* 325. *n.* 8. Seraph. *dec.* 612. *n.* 2. Atque ita in dubio pronunciandum eſſe docet Crauett. *conſ.* 21. *n.* 14.

3 Minus obſtat declaratio S. Congregationis Concilij de Canonicis S. Georgij in Alga. Quia, vt refert idem Pennot. S. Congregatio de anno 1602. reſoluit ſimpliciter, Canonicos Regulares eſſe capaces, & ideò declaratio vltima anno 1629. vbi requiritur expreſſa permiſſio Sedis Apoſtolicæ eſt reducenda ad concordiam, vt intelligatur ſolùm de Canonicis Regularibus S. Georgij in Alga, quorum Conſtitutiones particulares, & obſeruantia ſubſequuta poſſunt requirere, quod concurrat permiſſio Sedis Apoſtolicæ.

Quod verò ad alios Canonicos rata remanet alia declaratio ſimpliciter firmans Canonicos Regulares eſſe capaces, quæ eſt etiam conformis diſpoſitioni iuris. Nam Concilium nihil innouauit, ſed potius in hoc fauet Canonicis Regularibus, vt in *adducta deciſ.* Seraph. in qua de iure communi firmatur huiuſmodi Canonicos eſſe capaces, ſatiſque cenſetur adeſſe Sedis Apoſtolicæ permiſſio, dum *in d. cap. Quod Dei timorem* dicitur *ſic annuendum duximus.* Quia cùm emanauerit vel per viam legis, vel per modum priuilegij ſemper loquitur, *l. Ariani, C. de hæret.* Seraph. *dec.* 951. *n.* 3. Cùmque hoc ius illis competat, ac ſemel fuerit præſtitus conſenſus, non eſt de nouo impetrandus per ea, quæ notat Bart. *in l.* 1. *ff. ad municip. n.* 23. Præſertim quia priuilegium de ſui natura eſt perpetuum, & non indiget confirmatione Principis ſucceſſoris, *cap. Decet de regul. Iur. in* 6. *l. Priuilegia, C. de Sacroſ. Eccleſ.* & latè Surd. *conſ.* 419. *n.* 16. Ideòque ita debet intelligi huiuſmodi priuilegium, vt non ſit opus nouo conſenſu, addaturque aliquid iuri communi, *cap. Si Papa de priuil. in* 6. Surd. *conſ.* 521. *n.* 4. Nec in dubio cenſeri debet illi fuiſſe derogatum iuxta tradita per Felyn. *in cap. Nonnullis de reſcript.* & Gonzal. *gloſ.* 35. *n.* 32. Ac proinde audiendi planè illi non ſunt, qui pro obtinendis Curatis beneficijs requirunt in Canonicis Regularibus diſpenſationem. Nam quicquid nonnulli dixerint, verius eſſe probatur, quod Canonici Regulares, tamquam de iure diſpenſati, alia non indigent diſpenſatione, ſed ſola licentia eorum Superioris eis ſufficiat ex præclarè congeſtis per Lambert. *de iurep. lib.* 2. *p.* 1. *ar.* 19. *q.* 7. *n.* 13. & 15. Id quod etiam pro Monachis diffuſè proſequitur Pennot. *eodem lib.* 2. *cap.* 72. Bellam. *dec.* 750. *ſub n.* 6. affirmans, quod omnes fermè Doctores & Gloſſæ, reclamante ſolo Ioanne de Lignano, videntur docere, præſertim in Canonico Regulari, quod diſpenſatio hominis non requiratur, ſatiſque ſit diſpenſatio iuris communis, atque hanc eſſe mentem Rotæ habetur in præallegata *dec.* 1269. *in fin.* dum firmat ſufficere licentiam eorum Superioris.

Præterea concurrit pro Canonicis Præmonſtratenſibus expreſſa Sedis Apoſtolicæ approbatio ex priuilegio Vrbani IV. & Clementis V. confirmato per Gregorium XIII. cui iungitur obſeruantia ſubſequuta, quæ probatur ex Iacobo Vitriaco *in hiſt. occid. cap.* 22. Vberto Miræo in *Chron. Præmonſtr.* Franciſco Zypæo *in Analyt. Iur. Eccleſ. de priuil. & exceſ. priuil.* Seruatio Layrnelz *in opt. regul. ſpec.* 44. alijſque Hiſtoricis, quibus ſtandum eſt, donec probetur contrarium, Bald. *in l. Cum ſeruo n.* 2. *ff. de offic. Quæſt.* habetque vim declarandi verba cuiuſcumque diſpoſitionis ſiue legis, ſiue hominis, & ſecundùm illam diſpoſitio interpretatur, Rot. *dec.* 256. *in fin. p.* 2. *diu.* Hond. *conſ.* 13. *n.* 35. *vol.* 2. Surd. *conſ.* 335. *n.* 27. vbi ait, quod etiam modici temporis obſeruantia, nimirum triginta annorum facit præſumere confirmationem Sedis Apoſtolicæ. Quod etiam firmauit Seraphin. qui *dec.* 478. *n.* 2. dicit, quod eiuſmodi tolerantia habet vim tacitæ conceſſionis. Quapropter vſque dum non doceatur in ſpecie de eius reuocatione, numquam dici poteſt, quod in hoc caſu deficiat Sedis Apoſtolicæ conſenſus. Adeòque ex ea oritur titulus, ac ſuffragatur non ſolùm ad oſtendendum permiſſionem Sedis Apoſtolicæ, quatenus illa requireretur, ſed etiam ad præſcribendum contra ius, *cap.* 1. *de præſcript. in* 6. Cùmque ſit immemorabilis, proculdubio ijs prodeſt, cùm nullibi à Concilio Tridentino hæc immemorabilis ſit ſublata, prout oporteret, vt illa allegari non poſſit. Doctores quos adducit Gonzal. *gloſ.* 33. *n.* 2. *& ſeqq.* præſertim *n.* 5. referens S. Congregationem Concilij ita cenſuiſſe *ad cap.* 20. *ſeſſ.* 24.

Ex his autem principijs meritò reijcitur atteſtatio Riccij *dec.* 159. *p.* 1. de aſſerta Datariæ, ac Sedis Apoſtolicæ praxi. Siquidem, præter quod eius atteſtationi ſtandum eſſet circa conſuetudines Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, in qua verſatus fuerat, non autem Romanæ, vt aduertit Alex. *conſ.* 5. *n.* 7. *lib.* 3. Dec. *conſ.* 472. *n.* 16. Roland. *conſ.* 57. *n.* 27. *lib.* 4. Menoch. *conſ.* 54. *n.* 5. Surdus *conſ.*

*conſ.74.n.14.*Gregor.*dec.274.c.5.& 6.* ibique Add. *n.8.* ex pluribus ſanè exemplis quæ Pennot. *vbi ſupra* exſcripſit, inter quæ *n.6.* habetur collatio facta per S. Carolum Borromæum anno 1584. ſicque per tres annos poſt prætenſum decretum Gregorij XIII. & *n.7.* legitur exemplum prouiſionis Apoſtolicæ tempore Clementis VIII. abſque alia diſpenſatione in exequutionem ſuperiùs relatæ declarationis anno 1602. atque ex alijs infra adducendis liquet contrarium longè verius eſſe.

7 Quatenus verò ipſe intelligeret praxim ita ſe habere, vt obtineatur ad cautelam diſpenſatio Apoſtolica, id forſan locum ſibi vendicat in beneficijs ſæcularibus non curatis, in quibus maior eſt difficultas, ceſſante ratione maioris boni, ſcilicet prædicationis verbi Dei, & Curæ animarum, licet non deſint authoritates, & rationes pro contraria parte, de qua re Pennot. *n.12.* vbi quod Paulus V. mandauerit examinari, an Canonicus Regularis eſſet capax Canonicatus ſæcularis, & comperta capacitate, Pontifex ſupplicationem ſignauit Don Æmilio Caracciolo, qui obtinuit Canonicatum ſæcularem ſub anno 1616. in Eccleſia Cathedrali Caprienſi.

8 Idem vſu, & obſeruantia comprobatum fuiſſe docent luculenter multiplices prouiſiones Canonicis Regularibus de Curatis Eccleſijs ſæcularibus pro tempore factæ, & inter cæteras prouiſio Parochialis Viſmonduni Mediolanenſis Don Theophilo Vantio de Triuiglio 4. Idus Ianuarij 1584. Item prouiſio Parochialis Eccleſiæ Sanctorum Galli, & Nicolai loci Corniliani Aſtenſis Diœceſis, Præpoſituræ nuncupatæ per Clementem VIII. Don Valerio de Rodda Canonico Regulari ſub Anno 1602. Alia per eundem Clementem Archidiaconatus Eccleſiæ Alexandrinæ Don Cherubino Ariminenſi. Multa alia proferuntur exempla, & nonnulla recentioris notæ, ſed ſatis illuſtria ſunt iſta. Paulo V. ſedente Don Franciſcus Venetus obtinuit Canonicatum in Eccleſia Cathedrali Iuſtinopolitana, Don Adeodatus Vicentinus Capellaniam S. Chriſtinæ in Eccleſia Cathedrali Vicentina, Don Ioannes Baptiſta Patauinus Capellaniam in Eccleſia Parochiali S. Sophiæ Patauij, Don Ludouicus Regienſis Capellaniam S. Barbaræ in oppido Rolli Regienſis diœceſis, Don Hieronymus Veronenſis Capellaniam iuriſpatronatus Eccleſiæ S. Hieronymi Pontinelli diœceſis Veronenſis. Sub Vrbano VIII. Capitulum Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis Patauinæ contulit Capellaniam Sanctorum Simonis, & Iudæ in eadem Eccleſia Don Camillo Patauino.

9 Quæ quidem obſeruantia comprobatur à Rota coram Cardin. Seraph. in præcitata *dec. 1269.* Itaque huiuſmodi immemorabilis conſuetudo à prima fundatione Ordinis Præmonſtratenſis promanans, & in alios Canonicos Regulares diffuſa ſemper firma & inuiolabilis permanere debet quouſque Sedes Apoſtolica expreſsè eam non deſtruxerit, cùm certi iuris ſit, quod Statutis primæ fundationis nunquam cenſeatur derogatum ſub generica reuocatione, niſi de ea ſpecialis fiat mentio. Rom. *in l. ſi verò §. de viro n.45. ff. ſol. matr.* Rot. *dec.1270.n.2.*

10 Quod autem dictum eſt de Canonicis Regularibus, multò magis aſſerendum videtur de Canonicis ſæcularibus Congregationis S. Georgij in Alga, qui ſunt & connumerantur inter Clericos Capituli ſæcularis, vt patet ex Conſtitutione Pij V. ac præcedunt omnes Canonicos Regulares etiam Lateranenſes, vt in Conſtitutione eiuſdem Pij V. quæ eſt 92. ac nituntur antiqua conſuetudine eiuſdem Congregationis, vt probatur ex pluribus exemplis, & præcipuè ſub Vrbano VIII. de anno 1624. in vna Vicentina pro Don Bernardo Triſſino eiuſdem Congregationis Canonico, & de anno 1628. in duabus Parochialibus Taruiſij pro Don Marino de Matinis, & Flauio Iordano abſque Apoſtolica diſpenſatione.

21 Nec refragatur concluſio illa, quod ſcilicet beneficia ſæcularia Regularibus non ſint conferenda. Nam procedit in Monachis, quorum munus eſt vacare vitæ contemplatiuæ tantùm. *c. Alia cauſa 16.q.1.* & de Monachis loquuntur alij, qui in contrarium allegari poſſent, vt ex lectura, & aduertit Guidob. *d. dec. 96.* Canonici autem regulares contemplatiuæ vitæ, & actiuæ intendunt, atque ideò poſſunt quibuſcumque Parochialibus Eccleſijs deputari, vt *in d. cap. Quod Dei timorem,* & ibi Ab. *n.* 7. habeturque *c. Placuit il 2.16.q.1.* & tradit Gemin. *in c.2. 58.d.* ac Rot. *d. dec. 5. de ſurep. in nou.* Quibus concinit Cardin. Lancell. *in cit. allegat.* apud Tambur. *eodem in loco.*

12 Nec eſt cur etiam quis opponat, quod diſpoſitioni iuris communis cenſeatur derogatum per Concilium Tridentinum *ſeſſ.14. cap. 6.* Nam ſolum loquitur de Canonicis Regularibus tranſlatis ad alium Ordinem, vt ſupra inſinuauimus. Quod ſatis ſuperque videtur probari ex verbis eiuſdem Concilij. Quippè certum eſt quod ſub principium loquitur duntaxat de tranſlatis ad alium Ordinem, poſtea in fine ſubdit: *Ac taliter tranſlatus, etiamſi Canonicorum regularium fuerit ad beneficia ſæcularia, etiam curata omninò incapax exiſtat.* Ergo à contrario ſenſu in non tranſlatis ius commune remanet incorrectum, prout hunc textum ponderat Rota apud Seraph. *cit. dec. 1269.* Solùm itaque ex Tridentino ſunt incapaces tranſlati ad alium Ordinem. Quoniam illa dictio *Taliter* repetit qualitates præcedentes. Seraph. *dec.822. n.2.* Ideo diſpoſitio reſtricta ad illum caſum ad alium extendi non debet. Surd. *conſ.499.n.4.* Quia lex quæ loquitur limitatè limitatum producit effectum. *l. in agris, ff. de acquir. rer. dom. l. Cum ſeruo in princ.* vbi Bald. *ff. de contrah. empt.* Maximè cum debeat ſumi interpretatio pro euitanda legum correctione; *cap. cum expediret de elect. in 6. l. fin. C. de eden.* Nec implicat illa dictio *etiam* tanquam expreſſiua caſus maioris dubitationis. Peregrin. *de fideic. ar. 16. n.20.*

13 Statuendum tamen omninò eſt, Canonicos Regulares Ordinis Præmonſtratenſis, cæteroſque alios Regulares eſſe incapaces Eccleſijs Parochialibus ſæcularibus tam quoad eas, quæ ſunt Iuriſpatronatus, quàm quoad omnes alias generaliter, cùm non poſſit aſſignari reſpectu capacitatis maior ratio in vna, quàm in alia, nec à Sacris Canonibus ſuper hoc vlla reperiatur conſtituta diſtinctio.

14 Nam *cap. Quod Dei timorem de ſtat. Monach.* procedit ſolum, vt inquit textus, in ijs Canonicis, qui laxiori inſeruiunt Regulæ, non autem in Præmonſtratenſibus, qui arctiorem vitam & regulam inſtar Monachorum profitentur, eorumque Fundator, vt tradit Tamburinus *de Iur. Ab. to.1. diſp.2. q.14. n.8.* pauperem habitum indutus nudis pedibus incedebat, & cum ſocijs ad voluntariam paupertatem, & reliquas Religionis obſeruantias inſtitutis ſuis ſolitariè viuebat, quod eſt proprium Monachorum, ſtrictiorem vitæ regulam profitentium. *c. Placuit il 2.16.q.1.*

15 Equidem Ordinem Præmonſtratenſem, qui à ſeruo Dei Norberto anno 1120. ortum habuit, quia Canonicam Regulam S. Auguſtini profitendo aſſumpſit, Canonicorum regularium nomine vocari cœpiſſe, ſed reuera fuiſſe Ordinem Monaſtichum, eumque profeſſos, Monachos appellari refert D. Antonin. *in Chron. p. 3. tit. 15. cap.19.* Ideòque non inter Canonicos regulares, ſed inter Monachos ab Azor. *in Inſtit. moral. p.1. lib.12. cap.21. ſub fin.* Ioan. Trulluſ. *in Ordin. Can. regul. lib.1. cap.34. n.4.* Rebuff. *ſuper concord. tit. de form. mand. Apoſt. verb. Parochialis Eccleſia,* paſſimque ab alijs Præmonſtratenſes connumerantur.

16 Et quamuis non ignorem quoad Eccleſias non ſubiectas, in quarum locis monaſteria non habent populum in terminis iuris communis, non obſtante textu *in c. Quod Dei timorem,* qui dicit Canonicis regularibus non reperiri ſpecialiter cautum, non leuem fuiſſe concertationem non ſolum inter Doctores, verùm etiam inter Rotæ deciſiones, multique ſint, qui teneant curam his Canonicis non licere ſaltem ſine diſpenſatione Epiſcopi, in quam rem latiſſimè diſſerit Gonzal. *gloſ. 7. à n.49.* & Sanchez. *in Decal. lib.7. cap.29. à n.34.* vt proinde deciſiones, ipſæ inter ſe pugnent, vt videre eſt *dec.28. de præb. in nou. & dec.5. de ſurep. etiam in nou.* Veral. *dec. 85. p. 1.* Guidob. *dec.96.* quam adducit Pariſ. *de reſign. lib.2. q.1. n.1.* quaſque tanquam Iudex maximus ad partes vocat Cardin. Seraph. *dec. 1269.* vbi ait magis ſtandum eſſe Guidobono quàm Verallo circa licentiam Epiſcopi, vt accuratè proſequitur Gratian. *diſcept. for. lib.1. cap.123. n.22. & ſeqq.*

17 Certum tamen eſt etiam de iure communi Canonicos regulares, qui ſtrictiori inſeruiunt Regulæ nullo

modo eſſe capaces, cùm ij plangentis & non docentis habeant officium, *c. Monachus*, *c. Alia*, *& c. Placuit* 16.*q.*1.& benè Rebuf.*in prax.de diſpenſ.cum Regul.n.*5.Gomez. *de expect. n. item* 5. Mandoſ. *de Signat. grat. tit. de diſpenſ. Monach. pro obtin.benef.* Ceual. *com. contra com. q.* 28.Pariſ.*loco cit.lib.*4.*q.*5.*n.etiam* 4. In ijs enim, qui ſtrictiori inſeruiunt Regulæ non militat diſpoſitio,textus *in d.cap. Quod Dei timorem*, vt docent Doctores adducti, & tenuit Rot. *dec.*5.*n.*3. *de Iurep. in nou.* Seraph. *dec. ſæpè alleg.* 1269.*n.*2. Lambert. *de Iurep.lib.*2.*p.*1.*q.*7.*ar.*19.*n.*11. & alij alibi.

19 Et ſanè priuilegia, quæ in hac re prætendunt Præmonſtratenſes, arguunt ipſos non eſſe capaces de iure communi. Quia ius ſingulare ſiue priuilegium oſtendit ius commune eſſe in contrarium. *l. Ius ſingulare*, *& l. Quod verò*, *ff. de legib.* Gloſ. *in c. Per tuas*, *verb. Eligendi de præbend.in* 6. Surd. *conſ.*140.*n.*13. Quæ, ſi quæ ſint, in præſenti recipiunt interpretationem paſſiuam à iure communi. *cap. ex parte il* 1. *de verb. ſignif.* Pariſ. *conſ.* 40.*n.*7. *lib.*4. Ideòque ſunt intelligenda in caſibus, in quibus non reperiuntur Sacerdotes ſæculares idonei, vt in ſpecie de Canonico regulari docet Hoſtien. & Innoc. *in d. c. Quod Dei timorem*, ac poſt Magiſtros tenent Faſtol. *dub. vlt. n.* 7. Lambert. *d.art.*19.*n.*22.*& ar.*22.*n.*1.*&* 4. Rebuf. *proximè alleg.n.*40. Gatz. *de benef.p.*7.*cap.*10. *n.*19. *in fin.* Attenditur enim ſemper neceſſitas & vtilitas Eccleſiarum in præfigendis Regularibus ad curas animarum, *c. Priſcis* 55.*& c. Monachi*, *& c. Cum pro vtilitate* 16. *q.* 1. Corrad. *de benef. p.*1.*c.* 5.*n.*7. & probè declarat Gloſ. *in d. cap. Quod Dei timorem*, *verb. Regimen.* Et propterea in caſu permiſſo requiritur diſpenſatio Epiſcopi, quam non niſi ex iuſta cauſa & neceſſitate concedendam, tradit Bellam. *dec.* 718.*& dec.*751. Rot. *dec.*18. *de præb.in nou.* Veral. *dec.*83. *p.*1. Pariſ. *d.q.*5.*n.*5. Barboſ. *ad d. cap. Quod Dei timorem*, *n.*2. Valdèque laudantur Epiſcopi, qui tales diſpenſationes negarunt, vt refert Anaſtaſ. Gemon. *in Act. Tarantaſ. Eccleſ. lib.*3.*cap.* 2. *de ſtat. Monach.* vbi ait in Synodo Archiepiſcopatus Tarantaſij ſancitum eſſe, quod Canonici regulares ſint incapaces ſæcularium Parochialium.

20 Atque hanc ſententiam eſſe certiſſimam iudico præſertim poſt S. Concilium Tridentinum, quod *cap.*11. *ſeſſ.* 14. *de refor.* expreſsè id prohibet etiam Canonicis regularibus, ibi: *Taliter translatus etiamſi Canonicorum regularium fuerit ad beneficia, etiam curata omninò incapax exiſtat.* Quam quidem diſpoſitionem arbitror eſſe ſatis claram, animaduertens, quod Tridentinum loco adducto non loquitur, vt malè opinati ſunt omnes, qui contrarium tenuerunt, de Canonico ad ſtrictiorem Regulam tranſlato, ſed de alio ſimplici Regulari ad ipſos Canonicos tranſlato.

21 Quod mihi ſuadetur ex eo, quia, ſi ſecus S. Concilium intellexiſſet, vana quidem fuiſſet hæc reſolutio, cùm iam certum eſſet per Concilium Lateranenſe, relatum *in cap. Monachi de ſtat. Monach.* quod taliter tranſlatus, tamquam effectus filius alterius Religionis ſtrictioris, omninò erat incapax huiuſmodi beneficiorum ſæcularium. Sed quia in tranſlato ad Canonicos non modò erat dubium, ſed contrarium expreſsè erat diſpoſitum per *c. Quod Dei timorem eod. tit.* ideò S. Concilium ad corrigendam huiuſmodi diſpoſitionem ſtatuit, quod etiamſi ſit de ijs, hoc eſt, etiamſi ad ipſos Canonicos, qui aliàs admittebantur, fuerit tranſlatus, ad beneficia præfata omnino, ſicut alij, incapax exiſtat. Verbum enim illud *Taliter* demonſtrat qualitatem Religioſi, de quo loquitur S. Concilium, nempè de iam tranſlato, ad text. *in l. tali*, *ff. de iur. dot.* Decian. *conſ.*2.*n.*32. *lib.*2. Peregr. *conſ.*51.*n.*9.*lib.*1. Et dum poſtea ſubdit, *etiamſi Canonicorum regularium fuerit*, explicat caſum magis dubitabilem, repetendo qualitatem præcedentem de iam tranſlato. *l. etiam*, *ff. ſol. matr.* Surd. *conſ.*160.*n.*57.*& dec.*210. *n.*14.*&* 15.

22 Nec ex eo, quod de tranſlatis ſolummodo mentio fiat ad illos eſt reſtringenda diſpoſitio S. Concilij, quaſi, vt arguunt Aduerſarij, in non tranſlatis diſpoſitio *d. c. Quod Dei timorem* incorrecta remaneat. Etenim aduertendum eſt, quod S. Concilium de tranſlatis loquutum fuit ratione faciliotis & frequentioris contingentiæ, vt benè colligitur ex lectura totius textus, & præſertim ſub principio, ibi: *Quia verò Regulares de vno ad alium Ordinem tranſlati facilè à ſuo Superiore licentiam ſtandi extra monaſterium obtinere ſolent.* Non autem vt excluderet, quin de alijs omnibus etiam non tranſlatis eſſet intelligenda, in quibus eadem & maior ratio prohibendi militabat, ad latè & rectè tradita per Becc. *conſ.*83.*n.*16.*& ſeq. lib.*1.

Inſpecta igitur diſpoſitione Conciliari, per quam cenſetur innouata diſpoſitio textus *in d. cap. Quod Dei timorem*, ſine dubio requiritur diſpenſatio Pontificis, quemadmodum declarauit S. Congregatio eiuſdem S. Concilij ex mente Gregorij XIII. Quod ſcilicet *d. c.* 11. *ſeſſ.* 14. habeat locum in omnibus Canonicis regularibus. Quæ declaratio cùm habeat vim legis, vt ſæpiùs eſt deciſum, non eſt ampliùs dubitandum, quin hodie obſtet S. Concilij diſpoſitio ſic declarata, & per conſequens ceſſent omnia priuilegia, quæ quidem redacta eſſe ad formam Concilij teſtatur inter Regulares Roderic. *to.* 1. *qq. regul. q.*8.*ar.*6. 23

Et ita, quod hodie requiratur diſpenſatio Pontificis, vt Canonicus regularis ad ſæcularem Parochialem promoueri poſſit, quodque hoc ſit indubitatum, etiam inſpecta mente S. Concilij, per Eminentiſſimos Patres eius Interpretes declarata, tradunt Quarant. *in Sum. Bullar. verb. Canonicus regularis*, Mandoſ. *loc. iam cit.* Sanch. *vbi ſupra n.*71. referens verba declarationis, Garz. *etiam ſupr. n.*32. Barboſ. vltimum adductus *n.*3. Anton. *var. reſol. lib.* 1. *cap.*10.*n.*49. Azor. *lib.*6.*cap.*4.*q.*22.*& ſeq.* ac diſertè Ricc. *dec.*159.*p.*1. & Roderic. *d.to.*1.*q.*30.*ar.*5. alijque recentiores. 24

Id autem probatur ex ſenſu S. Congregationis Concilij, cui ſolemne eſt decernere, quod nullus hodie Regularis abſque diſpenſatione Papæ poſſit obtinere ſæculare beneficium, licet Curatum, vt in vna *Cremonen* 1. Septembris 1630. & in vna *Taurinen* 27. Octob. itaut neque Canonicus regularis non tranſlatus degere poſſit extra clauſtra in habitu presbyteri ſæcularis ſub prætextu, quod obtineat beneficium ſæculare. Quia ſi beneficia ſunt ſimplicia, obſtant Sacri Canones. Si curata, obſtat decretum s. m. Gregorij XIII. quod refertur in regeſtis S. Congregationis Concilij tenoris ſequentis. *S. D. N. Gregorius* XIII. *noluit licere Canonicis Regularibus abſque permiſſu Summi Pontificis aſſumere curam animarum etiam ad tempus, multòque minus beneficium curatum etiam ad tempus.* Quod Clemens VIII. mandauit inuiolabiliter obſeruari, non obſtante quod id fortaſſe per Sacros Canones permitteretur Canonicis regularibus, præterquam tranſlatis, vt cenſuit eadem S. Congregatio in *Cremonen* & *Taurinen* allegatis. Quare cùm hic caſus die 15. Maij 1655. fuiſſet iterùm propoſitus, eadem S. Congregatio perſtitit in decretis, Canonicoſque huiuſmodi ad concurſum admitti vetuit. Ita quidem vt ſuper hoc eorum Generalis nequeat diſpenſare, vt declarauit 24. Auguſti 1628. Et ſub die 17. Nouembris 1629. pro parte Iacobi Vantij ex Canonicis S. Georgij in Alga, qui ſunt verè ſæculares, vt in citata Conſtitutione Pij V. quæ incipit, *Lubricum vitæ genus*, & tales eos appellat Tambur. *vbi ſupra diſp.*18. *q.*3. *n.*3. his verbis poſt longam diſcuſſionem materiæ prudentiſſimè reſpondit: *Dictum Canonicum S. Georgij eſſe capacem pro obtinenda Eccleſia parochiali ſæculari, concurrente tamen expreſſo Sedis Apoſtolicæ permiſſu*, quem poſtea ab Vrbano VIII. optimo iuris ſeruatore nec etiam potuit obtinere, & ſic declaratum fuit eſſe capacem propter ſæcularitatem, ſed neceſſarium permiſſum, qui idem eſt ac diſpenſatio propter vitam, quam ducunt ad inſtar Regularium. 25

Quapropter ſi de Canonicis Præmonſtratenſibus, qui, vt ipſi etiam fatentur, ſunt verè Regulares, & vitam regularem agunt auſteram potiùs, quàm vt alij laxiorem eadem S. Congregatio interrogata fuiſſet, vtique multò magis omninò eos incapaces eſſe declaraſſet abſque præfato permiſſu, ſeu diſpenſatione, cùm de ijs propriè loquatur decretum ſuperiùs adductum, ſecundùm quod etiam in Dataria, & per Sedem Apoſtolicam practicari ſolet, ac teſtatur non ſolùm Ricc. *in dec. Cur. Archiep. Neap.*159.*p.*1. ſed etiam Mandoſius, & alij recentiores paſſim. Idque tribus potiſſimum fundamentis. 26

Primò,

26 Primò, quia, vt patet ex citatis Doctoribus ita Sedes Apoſtolica, Pius Papa V. & Gregorius XIII. iudicare & facere conſueuere. Quod enim Sedes Apoſtolica iudicare conſueuit, idem ſemper, & vbique iudicandum eſt, *cap. In cauſis 19. de re iud.* & maximum eſt argumentum ab vſu patriſfamilias, & ab eo quod Sedes Apoſtolica facere conſueuit, Put. *dec.347.n.3. & 6.lib.1. in nou.*

27 Secundò, quia S.Congregatio ita reſpondere ſolita eſt, cuius reſponſiones habent vim interpretationis authenticæ, atque adeò vim legis, iuxta tradita per Suar. *de legib.lib.6.cap.1.n.2.* vbi tres afferuntur interpretationum ſpecies. Altera authentica, altera emanans à conditore legis. Tertia ab eo authoritatem habente, vt eſt S.Congregatio vſualis, & Doctoralis.

28 Tertium deducitur à ratione, in qua primum & ſecundum fundamentum niti videntur. Eaque eſt, quia *d. cap. Quod Dei timorem* ideò permittit Canonicis curam animarum, quam negat Monachis, quia non tantum habent Religionis, ideſt vitam non ita ſtrictam, quippè qui, vt inibi habetur *Regulæ inſeruiunt laxiori*. At verò ſucceſſu temporis Canonici regulares propter ſuas Conſtitutiones vitam degunt ſtrictiorem, vt per Tamburinum probauimus ſupra ex D. Antonino. Cùm ergo eadem ratio militet in his Canonicis, quæ in Monachis militabat ratione Religionis, eadem quoque iuris cenſura eos afficiat neceſſe eſt.

29 Hinc autem fit, quod quando lex fundatur in Religione ita accipit Canonicos regulares, ſicut & Monachos. Exemplum eſto de Canonico regulari, qui æquè ac Monachus non poteſt eſſe patrinus, eleuando baptizatum de fonte. Quia lex quæ id prohibet Monachis, cùm fundetur in Religione, ad Canonicos regulares etiam extenditur, Nauar. relatus à Roderic. *reſol.21.n.2.* qui *n.1.* id firmat in omnibus caſibus, in quibus pro vtroque eadem ſit ratio. Idemque ex D. Thoma & alijs tenet Sarau. *de Iuriſdict. Adiunct. q.12.n.31.*

30 Vnde nullum profectò fundamentum Præmonſtratenſes conſtituere poſſunt ſuper aſſertis priuilegijs contentis in Diplomate Clementis VII. Quia vt perſpicuè videri poteſt, loquitur tantummodò de Parochialibus ad collationem ipſorum Abbatum pertinentibus, & eorum Ordini vnitis. Quatenus autem de alijs loqueretur, eſſet per S. Concilium Tridentinum, & decretum Gregorij XIII. abrogatum, ac præcipuè per Conſtitutionem Pij IV. quæ incipit: *In Principis Apoſtolorum Sede*, in fine Concilij appoſitam, qua Pontifex reuocat expreſsè omnia priuilegia, indulta, exemptiones, diſpenſationes, immunitates, aliaque iura quomodolibet conceſſa Monaſterijs, Conuentibus, Abbatibus, Regularibus, omnibuſque cuiuſuis gradus & qualitatis perſonis, ea omnia reducens ad terminos decretorum Concilij cum clauſula ſublata & decreto irritanti, quod afficit titulum & poſſeſſionem, ac operatur nullitatem ab initio, & poſtea quandocunque, itaut nec effectum, nec iuris fomentum, nec exequutionem habeant iuxta tradita per Gabr. *de clauſ. concl.3.n.53. & 58.* & Rot. *in dec. 141.n.9. propè fin. p.1. rec.*

31 Quibus nequit ſuffragari aliud Diploma Gregorij XIII. confirmatorium aliarum Conſtitutionum, & priuilegiorum eiuſdem Ordinis. Nam & illud loquitur duntaxat de Parochialibus vnitis, ac ſub conditionibus, quatenus non ſint decretis S. Concilij repugnantia, nec reſeruationes, aut affectiones Apoſtolicas impediant.

Ex his porrò, ritè perpenſis euaneſcunt, quæ in contrarium pro altera ſententia dicebamus.

CONSVLTATIO XLV.

De Clerico coniugato quo ad forum.

1 CAſum Clerici coniugati in his terminis, ſcilicet, *quando Iudex Eccleſiaſticus præuentiuè illum retinet in carceribus, illeque non inceſſit in habitu & tonſura, ſæuis & enormibus ſe immiſcens, ac deprehenſus in habitu merè laicali* non inuenio poſt diligentem perquiſitionem deciſum à Sacra Congregatione Concilij, neque à Sacra Congregatione Epiſcoporum, nec à Sacra Congregatione ſuper controuerſijs iuriſdictionalibus, prout nec à Doctoribus, ſed declarationes repertæ in Clerico coniugato, vel loquuntur generaliter, vt in ſequentibus.

In vna Aſculana Sacra Congregatio Concilij cenſuit, 2
Clericum in minoribus Ordinibus conſtitutum, qui vnicam & virginem vxorem duxit, ſi Eccleſiæ inſeruiat, & tonſura, ac veſtibus vtatur clericalibus, vtique gaudere priuilegio fori, & canonis. Cum iſta aliæ ſimiles concordant.

Sacra Congregatio Epiſcoporum reſpondit, Clericos co- 3
niugatos gaudere priuilegio fori & canonis, qui contraxerunt cum vnica tantum & virgine, & incedunt in habitu & tonſura. Idem pluries reſoluit eiſdem verbis S. Congregatio ſuper controuerſijs iuriſdictionalibus.

Vel in Clerico coniugato, qui poſtquam dimiſerat ha- 4
bitum, & laicalibus ſe immiſcuerat, habitum reaſſumpſit, quo caſu poſt aſſumptionem gaudet priuilegio fori & canonis vt in ſequentibus declarationibus, & latiùs tradunt Doctores, & ſignanter Graſſ. *de effect. cleric. effectu 1. n.85.* qui alios cumulat.

In vna Nuſcana die 19. Decembris 1584. Sacra Congre- 5
gatio Concilij, ad primum reſpondit, Clericum coniugatum, qui poſt dimiſſum habitum, & tonſuram clericalem delinquit, quamuis pro eo delicto in curia laicali citatus, & in contumaciam condemnatus fuerit, ſi deinde, modò non in fraudem, reaſſumpto habitu, & tonſura Eccleſiæ inſeruiunt iuxta decretum Sacri Concilij c.6. ſeſſ.23. non poſſe à Iudice laico propter idem delictum in carcerem conijci, aut perſonaliter diſtringi.

In vna Aquilana Sac. Congregatio Concilij cenſuit, Cle- 6
ricum prima tonſura initiatum, qui contracto matrimonio cum vnica & virgine habitum clericalem dimiſit, ac deinde, reaſſumpto habitu, & tonſura, Eccleſiæ inſeruit, debere vtique in cauſis gaudere priuilegio fori, niſi in fraudem habitum reaſſumpſit, quod Iudex Eccleſiaſticus inſpicere debebit.

Et in his terminis loquuntur plures Doctores, præſer- 7
tim Chriſtophorus de Caſtelliono *conſ.5.* in eo, qui reaſſumpſerat habitum clericalem, licet tempore capturæ illum non haberet. Nam depoſitio habitus ad breue tempus non præiudicat priuilegio fori ſecundùm communem, & ex opinione Sacræ Congregationis Concilij in hiſce declarationibus. *In vna Mediolanen. Sacra, &c. reſpondit, ſi habitum clericalem, quem geſtabat, ad breue tempus depoſuerit, non ideò fori priuilegium amittere.*

Sacra, &c. cenſuit hunc ita captum cum pugione, & ar- 8
chibugio in habitu ſæculari, ſi ante incedebat in habitu & tonſura, quamuis tunc in eis non fuerit deprehenſus, gaudere priuilegio fori.

Et quia vno tantum homicidio ſe immiſcuerat abſque 9
perſeuerantia, quæ plurimum in hoc attenditur ex cumulatis per Farinac. *de Inquiſ. quæſt.8.n.1.* & notatur *in cap. Cum ab homine de iudic.* & *in cap. Perpendimus de ſent. excomm.* & *in cap. Ex parte 3. de priuileg. &c.*

Verum ex identitate rationum, & declarationum, 10
quas alibi adduxi, cum quibus aliæ concordant etiam in terminis fortioribus, ſcilicet repetitionis à laico, vt à S. Congregatione Concilij in vna *Murana* de anno 1594. & in *Leodien* die 9. Nouembris 1630. & à Sac. Congregatione ſuper controuerſijs iuriſdictionalibus in vna *Montis Marani* die 6. Octobris 1626. & *in Parmen* die 28. Iunij, die 6. Nouembris 1628. & die 9. Octobris 1629. & eodem anno *in vna Papien.* ac nouiſſimè obſeruatum à laicis in vna Neapolitana in perſona D. Franciſci Aquauiuæ, qui non habebat qualitates, & fuit cum effectu reſtitutus. Idem etiam in alijs. Ad quod facit egregiè doctrina Anchar. *in cap. Si Iudex ſub n.5. de ſent. excomm.* ibi: *Quod ſi Clericus ſumptis armis, & dimiſſo habitu ingrediatur bellum, vel aggreſſiones quoad illos, qui tunc eum percutiunt, perdit priuilegium, ſed non quoad forum, quia captus debet reſtitui Iudici Eccleſiaſtico.*

Ex his, inquam, non auderem de rigore Iuris rece- 11
dere à concluſione firmata in Clerico non coniugato, ſaltem ratione exempli, & ne detur occaſio laicis impugnandi concluſionem quoad Clericos non coniugatos, non obſtante, quod reſpectu iſtorum fuerit ita obſeruatum cum poteſtate laica.

Nec

11 Nec obſtat exceptio, quod dicta concluſio procedat, Eccleſiaſtico volente. Nam præter quod Sacra Congregatio ſuper controuerſijs iuriſdictionalibus in ſupradictis cauſis contrarium matura conſideratione declarauit, Doctores, qui nituntur huiuſmodi exceptione loquuntur in repetitione tantum Clerici à curia ſeculari, quæ præuenerat, non autem in retentione, qui eſt caſus noſter, & in hoc longè maior ratio vrget.

12 Nec facit, ſi captura ſequatur ad inſtantiam miniſtrorum laicorum. Nam inſtantia non priuat Iudicem capientem iuriſdictione ſibi competente, nec excluditur quin eſſe debeat Iudex capti, ſi alias ſit competens, cum inſtantia deſeruiat, vt capiatur & puniatur, non ad effectum præiudicandi Iudicem Eccleſiaſticum.

13 Crederem tamen adeſſe modum, quo, ni fallor, excluditur receſſus à dicta concluſione, & ſatisfit inſtantiæ curiæ laicalis. Videlicet, aſſignato iuxta mentem ſacrorum Canonum termino, præcedat conſignationi curiæ laicali declaratio Iudicis Eccleſiaſtici, vel quod non probetur, illum eſſe Clericum, quatenus non docuerit ſaltem ſufficienter de clericatu; vel quatenus de illo ſufficienter docuerit, illum eſſe priuatum omni priuilegio clericali. Siquidem concluſio procedit in caſu, quo nulla eſſet facta declaratio præcedens per ipſummet Iudicem Eccleſiaſticum.

14 Pro iuſtitia autem declarationis huiuſmodi faciendæ aduertendum eſt, vt excludatur quod ex parte carcerati copulatiuè probetur qualitas ſecum vnica & virgine contraxiſſe, & ſe eſſe in poſſeſſione clericatus, vt requiritur ex *cap.1. de cleric. coniugat. in 6.* firmatque Alex. de Neuo *conſ.59. n.26.* iuncto *conſ.60. n.2.* cum alijs allegatis per Graſſ. *de effect. clericat. effect.1. n.79. & ſeqq.*

15 Siquidem ius, non obſtante matrimonio, præſeruauit priuilegium fori cum dictis qualitatibus & non alias, & negari non poteſt, quin diuerſimodè ambulent Clerici coniugati à Clericis non coniugatis, & præcipuè reſpectu exemptionum ex opinione communi, vt latiùs idem Graſſ. *vbi ſupra n.91.*

16 Item quod excludatur probatio reaſſumptionis habitus, & tonſuræ clericalis ex allegatis.

17 Ac pariter quod probetur fuiſſe deprehenſum, ſeu captum in habitu laicali, & prorſus alieno ab ordine clericali, & quod diu ſine habitu, & tonſura inceſſerit, ſe immiſcens in ſæuis, & enormibus delictis, ac multò magis ſi in atrocioribus. Nam ex huiuſmodi perſeuerantia reputatur ab Eccleſia tacitè dimiſſus ex Io: Andrea, Butr. & alijs *in d. cap. Perpendimus* cum cumulatis per Farinac. *de inquiſit. quæſt.8. n.51. 55. & 59.* & facit text. *in cap. 1. cum ibidem not. de Apoſtat.* notantque omnes *in d. cap. Cum non ab homine de iudic.* & in eodem *cap. Perpendimus de ſent. excomm.* & *in cap. Ex parte il 3. de priuil.* Quodque probetur, vti laicum aliàs comparuiſſe coram Iudicibus laicis, fuiſſe inquiſitum, condemnatum, vel gratiatum ab illis, & quid ſimile, abſque eo quod allegauerit priuilegium clericatus.

In quo aduertendum eſt, quod poſt Concilium Tridentinum non requiritur de neceſſitate, vt præcedat huiuſmodi Clericis monitio, quicquid ſit dicendum inſpecto ſimpliciter iure communi, vt de opinione Doctorum atteſtatur Riccius *in prax. reſolut.172. n.2.* & declarauit Sacra Congregatio Concilij in *ſeqq.* declarationibus. *Sacra, &c. In vna Lucien. 7. Septembris 1624. cenſuit, vt Clerici non habentes qualitates à Concilio requiſitas fori priuilegium amittant, nullam monitionem requiri, &c.*

18 *Die 16. Nouembris* 1591. *Sacra Congregatio Concilij cenſuit Clericum, qui ſine habitu, & tonſura incedit, & ſæuis ſe immiſcuit priuari ſine monitione priuilegio fori, attenta mente Concilij, quod hoc addit Iuri communi.*

19 Et ad ſupradictum modum me potiſſimum mouent duæ ſequentes declarationes Sacræ Congregationis Concilij, altera antiqua *in vna Camerinen anno* 1573. *Fuit dubitatum pro parte Epiſcopi Camerinen. an Clericus delinquens, qui non incedit in habitu & tonſura, & ſæuis ſe immiſcet, ſit puniendus à Curia Epiſcopali, quæ præuenit? Sacra Congregatio cenſuit, attentis circumſtantijs facti, Epiſcopum prius declarare illum eſſe priuatum priuilegio Clericali, & poſtea eundem relaxare Gubernatori Marchiæ.*

Altera moderna *in vna Cathanen.* 1617. *in qua agebatur, quod N. Clericus, qui, relicto habitu Clericali per multum tempus dixit & probauit ſe eſſe laicum, quamuis antea habens ſimplex beneficium, tonſuram deferret, deinde iterum ſe induens veſtibus laicalibus, poſt motum iudicium coram laico, dixit, ſe eſſe Clericum, qua oppoſitione non obſtante, cum Iudex laicus pronunciauerit, recurſum habuit ad Sac. Congregationem Concilij.* 20 21

Sacra Congregatio, inſpecta Oratoris variatione, cenſuit, ipſum tanquam Clericum non eſſe in præſentia audiendum.

Vt autem ex proceſſu pro iſta declaratione facienda euitetur occaſio eludendi *proceſſum principalem*, poterit carceratus retineri benè cuſtoditus in aliquo cubiculo tuto, nec permittatur eum alloqui, niſi Procurator, & Aduocatus pauperum, ac ſimiles. 22

Atque ita cenſuit Sac. Congregatio Immunitatis in vna *Romana*, ſiue Tarracinen. 17. Septembris 1632. 23

CONSVLTATIO XLVI.

De Clerico carcerato etiam quo ad forum.

SI carceratus præuentiue per Curiam Eccleſiaſticam ſit verè clericali charactere inſignitus, non debet dicta Curia illum remittere ad forum laicale, etiam ſub prætextu, quod in habitu clericali non incederet, ſeu quod non habet alias qualitates à Concilio Tridentino requiſitas *c.6. ſeſſ.23. de reform.* vt in puncto cenſuit Sacra Congregatio Concilij in ſequenti declaratione. *In vna Baren. 6. Septembris 1607. Sacra Congregatio, &c. cenſuit, ſi Orator antè delictum conſueuerat Eccleſiæ inſeruire, etiam ſi interruptè, & abſque mandato Epiſcopi, debere gaudere fori priuilegio, & multò magis ſi Epiſcopus præuenerit, cum etiam quoad Clericos carentes qualitatibus requiſitis à decreto cap.6. ſeſſ.23. Epiſcopus præuentionem habeat.* 1

Dubitatum fuit, an decretum Sacræ Congregationis, quo ſancitum eſt, Clericos in minoribus Ordinibus conſtitutos, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeant, aut clericalem habitum & tonſuram deferentes Eccleſiæ deſeruiant iuxta c.6. ſeſſ.23. Iudicis laici forum declinare non poſſe, Epiſcopo tamen in illos delinquentes, ſi præuenerit, animaduertere licere, habeat locum etiam quando cauſa agitur contra contumacem pro delictis, quæ non ſunt mixti fori, itaut ceſſante Iudicis laici præuentione, Epiſcopus ſolus procedere poſſit? 2

Sacra Congregatio Concilij cenſuit vtique ex hoc caſu locum ſibi vendicare declarationem alias editam. 3

Hoc idem firmauit Sacra Congregatio ſuper controuerſijs Iuriſdictionalibus in vna *Vmbriaticen* 4. & 14. Auguſti 1626. quæ reſolutio effectum fuit ſortita poſt longam controuerſiam miniſtrorum laicæ poteſtatis, & in vna *Ciuitatis Ducalis* die 17. Ianuarij 1628. ac ſæpius in alijs cauſis abſque contradictione.

Ratio autem ſupradictæ concluſionis eſt, quia cùm character clericalis, præſertim quo ad præiudicium Iuriſdictionis Eccleſiæ, ſeu Epiſcopi dicatur indelebilis, Trid. *can.4. ſeſs.23. de Sacramento Ordinis*, ideòque inſignitus huiuſmodi charactere, donec non fuerit illius priuilegio denudatus, ſeruatis ſeruandis, ſiuè ab homine, vt puta per priuationem, per depoſitionem, per degradationem, & per declarationem, ſiuè à lege per bigamiam, & huiuſmodi alia, ſemper remanet ſubiectus eidem Iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, vt firmat Garz. *de benef. par.2. c.2. n.16. 17. & ſeqq.* Iuriſdictio enim Eccleſiaſtica in Clericos competit ratione Ordinis, & Characteris, *cap. Contingit il 1.* vbi Gloſſa, & Doctores *de ſent. excomm.* ac propterea non poteſt, nec debet eſſe in poteſtate Clericorum per non geſtationem habitus, & tonſuræ clericalis, vel per aliud factum, præſertim omiſſionis, præiudicare huiuſmodi Iuriſdictioni, ſicuti à fortiori non poſſunt Clerici ex facto expreſſo renunciationis, confeſſionis, & ſimilis ab huiuſmodi Iuriſdictione ſe eximere, *cap. Significaſti de for. compet.* Gloſ. *in d. cap. Contingit, verbo fauorem Ordinis*, paſſimque Doctores, ſpeciatim in *cap. Cum non ab homine de iudic.* & 4

facit

facit ad rem *text. in cap. Si diligenti de foro compet.* vbi ex facto priuatorum non derogatur iuri Ordinis.

5 Et licet in *d. c. 6.* Concilij dicatur fori priuilegio non gaudere Clericos non habentes qualitates, id tamen intelligitur, vt illud ab ijs omittentibus dictas qualitates iniunctas, non poſſit allegari. Siquidem dictum decretum emanauit in odium ipſorum Clericorum omittentium qualitates requiſitas ſeruare. Et hinc eſt, quod verba ipſa Concilij ſunt in ipſos ſolos Clericos directa, non autem in perſonas Epiſcoporum, de quibus nulla mentio habetur, nec de illorum iure, ſeu Iuriſdictione, cui propterea abſque derogatione non cenſetur præiudicatum, nec inducta correctio aliorum decretorum, concedentium abſolutè, & ſimpliciter Epiſcopis facultatem puniendi Clericos abſque alia reſtrictiua, quod habeant qualitates, vt in *c. 4. ſeſſ. 14. de ref. c. 1. ſeſſ. 22. de ref. c. 20. ſeſſ. 14. verſ. Ad hac, de reform.* Et ita ſæpiùs declarauit eadem Sac. Congregatio Concilij, præcipuè verò in ſequentibus declarationibus.

6 In vna Murana 21. Ianuarij 1594. *Sacra Congregatio Concilij reſpondit, licet Clerici in minoribus dumtaxat Ordinibus conſtituti, niſi beneficium habeant, aut clericalem habitum deferentes Eccleſia deſeruiant, vel in Seminario, aut aliqua ſchola, vel Vniuerſitate de licentia Epiſcopi verſentur iuxta decretum Sacri Concilij c. 6. ſeſſ. 23. de reform. forum Iudicis laici declinare non poſſint, non tamen propterea Sac. Congregatio cenſuit, Epiſcopo obſtare, quominus iure ſuo in huiuſmodi Clericos delinquentes, ſi adhuc Clerici permaneant, animaduertere poſſit.*

7 In vna Valentina 27. Martij 1627. *Sacra Congregatio Concilij cenſuit, ſeruandas eſſe declarationes antiquas, approbando diſtinctionem, vt non poſſit à Clerico, non habente qualitates in decreto Sacri Concilij Tridentini c. 6. ſeſſ. 23. allegari priuilegium fori, ſed non impedire quominus Epiſcopus vtatur iure ſuo.*

8 Nec aliquam difficultatem faciunt verba illa: *ſi adhuc Clerici permaneant*, cum importent quatenus à Iure, vel ab homine non ſint priuilegio denudari per priuationem, per depoſitionem, per bigamiam, & ſimile. Cùm enim declarationes loquantur de Clericis, non habentibus qualitates *d. c. 6.* dum poſtea ſubiugunt, dummodò Clerici permaneant, nequaquam referri poſſunt ad qualitates à Sac. Concilio requiſitas, quæ in illis ſupponuntur non concurrere, ſed neceſſariò intelligendæ ſunt de ſupradicta denudatione & priuatione priuilegij clericalis. Et ita cenſuit eadem Sac. Congregatio Concilij die 8. Nouembris 1630. in vna *Leodien* ſemel, iterùm, ac tertiò diſcuſſa, & à Sanctiſſimo approbata tenoris ſequentis.

9 *Die 12. Nouembris 1630. in Sac. Congregatione Concilij, facta relatione Sanctiſſimo D. N. in cauſa Leodien 8. eiuſdem in Sac. Congregatione Concilij propoſita & reſoluta, Sanctitas ſua approbauit declarationem factam, vt Clerici etiam non habentes requiſita cap. 6. ſeſs. 23. de refor. licet ipſi tanquam contrauenientes ordinationi Sac. Concilij non poſſint per ſeipſos allegare priuilegium fori, nihilominus ſubſint Iuriſdictioni Epiſcoporum, & Ordinariorum cognitioni, nedum in cauſis, in quibus ijdem Epiſcopi, ſeù Ordinarij praeuenerunt, ſed etiam in quibus non praeuenerunt, & illos è manibus Iudicis laici repetant, quando ijdem Clerici adhuc Clerici permanent, videlicet ſi à Iure, vel ab homine per declarationem ſeruatis ſeruandis factam, priuilegijs clericalibus denudati, ſeu priuati non ſint.*

10 *Die 1. Auguſti 1634. facta denuò relatione SS. D. N. Sanctitas ſua ad remouendam omnem difficultatem denuò iuſſit omninò obſeruari ſupradictam declarationem, vt ſupra firmatam in dicta cauſa Leodienſi.*

CONSVLTATIO XLVII.

1 IN quibuſdam Diœceſibus ex immemorabili conſuetudine fuit à populis, ſeu Communitatibus, non autem à Clero perſoluta procuratio Epiſcopo viſitanti, cumque hodie ijdem populi, ſeu Communitates cum aſſiſtentia ſuorum Principum ſoluere in futurum renuant, ideò quæritur pro parte Cleri;

An obſeruatio dictæ conſuetudinis ſit præcipienda?

IN hac re habemus concluſionem receptam, vt nimirum in procuratione ſoluenda Epiſcopo viſitanti attendatur conſuetudo, *cap. Sopita*, vbi Doctores *de cenſib.* & in terminis de conſuetudine ſoluendi procurationem à populis, & à Communitatibus cenſuit Sacra Congregatio Concilij in ſequenti declaratione, quæ habet concordantes. 2

In Nucerina die 5. Iunij 1607. Sac. Congregatio Concilij cenſuit, ſi Populus Caſtri Collis conſueuerit ſoluere procurationem Epiſcopo viſitanti, huiuſmodi conſuetudinem eſſe obſeruandam. 3

Verùm concluſio hæc ex opinione eiuſdem Sacræ Congregationis non eſt perpetua. Quia non procedit quando populi conqueruntur, & in futurum ſoluere renuunt, vt poſt Armendariz, & plures alios tradit Barboſa *de offic. & poteſtat. Epiſc. alleg. 73. n. 45.* ac firmat eadem Sacra Congregatio in declarationibus mox adducendis. Ea, ni fallor, ratione, quod cum laici de iure non teneantur ad huiuſmodi procurationis præſtationem Epiſcopo viſitanti, vt in puncto firmat *Gloſ. in c. 1. verbo laicos de cenſib. in 6.* & ibidem Hoſtien. *n. 14.* & Gemin. *in fin.* præſumitur quidem illam ſoluiſſe ex mera liberalitate & facultate, vt colligitur ex Gloſ. *in c. Cauendum, verbo ſumptus 11. quæſt. 3.* iuncto *textu in cap. Cum Apoſtolus de cenſib.* ibi: *Cum gratiarum actione recipiant quod honeſtè, & competenter illis fuerit miniſtratum*, & ponderat Innocentius infra allegandus. 4

Quæ ſanè opinio videtur procedere etiamſi conſuetudo ſit immemorabilis, quando non probetur actio nata ex actibus contradictorijs cum ſubſequuta coactione & patientia, ſeù non conſtet de titulo coactiuo. Non enim in facultatiuis inducitur conſuetudo, etiam per mille annos, vt firmat Innoc. *in cap. Cum Eccleſia Sutrina ſub n. 5. de cauſa poſſeſ. & propriet.* Dec. *conſ. 8. col. 4. in princ. & circa finem.* Beltrad. *conſ. 3. n. 5. vol. 2.* poſt Crauett. *de antiq. temp. par. 4. ſub n. 4.* Et aſſentitur Rota *dec. 400. n. 3. & 4 par. 2. in poſthum.* ac tenet in terminis Franciſcus Leo *in Prax. fori Eccleſiaſt. par. 2. cap. 16. n. 23. & ſeqq.* 5

Et in his etiam terminis immemorabilis conſuetudinis reperiuntur infraſcriptæ declarationes eiuſdem Sacræ Congregationis. 6

In vna Ventimilien. Sacra, &c. cenſuit, ſi ex conſuetudine immemorabili Populus ſubminiſtret victualia Epiſcopo viſitanti, Epiſcopum poſſe ſeruare huiuſmodi conſuetudinem, vti Eccleſiæ vtilem, ſi Populus de hoc non conqueratur. Laudabile tamen eſſe, vt Epiſcopus minus illum grauet, & non poſſe illum compellere, ſi noluerit amplius ea præſtare, exigenda tamen eſſe ab alijs, qui viſitantur iuxta formam decreti Sacri Concilij cap. 3. ſeſſ. 24. de refor. 7

In vna Cæſaraug uſtana 20. Decembris 1581. Sacra, &c. ad ſecundum reſpondit, ſeruari poſſe conſuetudinem immemorabilem Eccleſijs vtilem, ſi Communitas non conqueratur, laudabilius tamen eſſe, quod Archiepiſcopus illam non grauet. Quod ſi à Communitatibus exigit victualia, nihil à Clericis exigat. 8

Et in terminis quando concurrit Principum temporalium aſſiſtentia vltra renitentiam Populorum eadem Sacra Congregatio ſatius duxit reſpondere, vt in ſequenti declaratione. 9

In vna Biſuntina 15. Septembris 1607. Sacra, &c. Perpenſa opinione Gloſſ. in cap. Cauendum, & aliorum, quod de iure laici ad procurationem non tenentur, quodque Doctores teſtantur ita ſeruari, quamuis contraria opinio forſan ſit receptior, tamen ſatius putauit nihil in hac re decernendum contra laicos, mandauitque, vt Secretarius oretenus inſinuet Agenti Archiepiſcopi, vt ſua prudentia, & dexteritate, ſi impedimentum, & renitentia remoueri non poſſit, ſe abſtineat ab executione exactionis à Populis, &c. 10

Neque obſtare debet allegata forſan paupertas, & impotentia Cleri ad ſoluendam huiuſmodi procurationem. Nam paupertate Cleri exiſtente, Epiſcopus tenetur ſibi de ſuo prouidere, Gloſ. *in cap. Cum inſtantia, verbo per-* 11

grauari

grauari circa medium, Hoſtien. *n.* 5. *&* 6. Anch. *n.*9. *de cenſibus*. Eadem Gloſ. *in cap. Graues de Offic. Ordin.* Abb. *in cap. Procurationis n.*7. *etiam de cenſibus* cum alijs ibidem adductis.

CONSVLTATIO XLVIII.

Vtrum inimicum occidens apprehenſum, & ligatum in manibus Curiæ, committat proditorium, ac proinde priuetur immunitate Eccleſiaſtica?

1 NOn committitur proditorium. Quia homicidium non eſt patratum prætextu amicitiæ, ſine qua verè dici nequit proditorium. Eſt textus *in l.*1. *C. de praeuaric.* Atq; hanc qualitatem ad mentem Conſtitutionis Gregorianæ requiri, vt reus immunitate priuetur, docent communiter Doctores, nominatim Giurb. *conſil.*20. *n.*12. qui plures congerit, Sperell. *dec.*23. vbi potenter de more id tuetur, Caſtil. *dec.*156. *n.*38. *& ſeqq.* alijque non pauci ab alijs relati, qui firmant homicidium non eſſe proditorium iuxta theoricam Bartoli in *l. Perſpiciendum*, §. *delinquitur n.*1. *ff. de pœn.* niſi ſub ſpecie amicitiæ committatur, adeò quod occidens inimicum à tergo per inſidias, dormientem, aut clam à feneſtra non ſit homicida proditorius, ac proindè gaudeat immunitate. Conſonant vno calamo Vermigliol. *conſ. crim.*94. *num.*3. *& conſ.* 92. *n.*4. Ciarlin. *p.* 1. *controu. cap.*10. *n.*109. *&* 117. *& cap.*14. *n.*21. Aluar. Guerrer. *in theſ. Chriſt. relig. cap.*21. *n.*15. Gizarel. *dec.*16. *à n.*2. Larat. *conſ.* 102. *n.* 19. Baron. *de effect. inimic. effect.*14. *à n.* 1. Iordan. *lib.* 11. *elucubrat. tit.* 3. *de Imm. Eccleſ. n.* 342. & planè idem vult Delbene *de Immun. to.*2. *cap.*16. *dub.*20. *ſect.*5. *n.*3. quo loco multa omninò inſigniter diſputat, ratumque habet Theor. *in comp. dec. Neap. v. Proditorium*. Antonell. *de regim. Eccleſ. lib.* 1. *cap.*9. *n.*79. Baſſæus *in flor. v. Immunitas n.*10.

2 Firmamenta huius opinionis ſunt plurima, illa verò præcipua, quòd occiſus à ſuo inimico non poteſt cenſeri affidatus, vel diffidatus, cum carere ſuſpicione mortis, & inſidiarum non poſſit. Quòd teneatur inimicus ſe præcauere ab inſidijs inimici, & ita circumſpectus incedere, vt incautus nequeat occidi, nam vt verè Vates dixit 2. *Aen. Dolus, an virtus quis in hoſte requirat?* Id quod admittit D. Auguſtin. *q.*10. ſuper Ioſue, & concedit Marqueſ. *de gubern. Chriſt. lib.*1. *cap.*14. §.1. aliquequamplurimi.

3 Muniunt has rationes, quod in dubio in iuriſdictionalibus diſſidijs ad fauorem Eccleſiæ ſit pronunciandum, ſitque præferenda opinio, quæ fauet immunitati tanquam pia, & Eccleſiæ fauorabilis. Quod in hac materia eſt decantatiſſimum, & ex varijs confirmant Diana *p.*6. *trac.*1. *reſol.*30. *q.*6. Delbene *d. cap.*16. *dub.*37. *ſect.*1. *v.*27. Ciarlin. *p.*2. *cap.*129. *v.*48. Sperell. *p.*2. *dec.*105. *n.*46. Quodque ego quidem vltro admitto. Quia finis politicæ ſæcularis, nempè tranquillitas, ſiue felicitas naturalis Reipublicæ eſt inferior fauore immunitatis, cuius finis terminans ad Deum cognitum per fidem theologicam, exhibendo ei cultum, tanquam ſpiritualis, & ſupernaturalis eſt ſupremus, & excellentior.

5 Mihi tamen multò magis placet contraria ſententia, qua ſtatuo huiuſmodi reum non gaudere. Nam proditorius proximi ſui occiſor ille eſt, qui eum incautum, nihil ſibi præcauentem per inſidias, & induſtriam occidit, *l. propter inſidias*, *C. qui accuſ. non poſ. l. fin. C. de delat. lib.* 10. *l.*4. *ff. ad leg. Iul. maieſt. cap.*1. *de homicid. cap. Clericus* 46. *d. c. Si cupis* 16. *q.*1. & docent ex communi Gomez. 3. *var. cap.*3. *de homic. n.*5. Farin. *de carc. q.*18. *n.*23. *& q.*18. *n.*76. *& in append. de imm. cap.*9. *n.*135. Suar. *lib.*3. *de Relig. to.*1. *cap.*11. *n.*12. Sanch. *to.*2. *conſ. lib.*6. *c.*1. *dub.*7. *n.*26. alijque paſſim. At inimicus comprehenſus, & ligatus in manibus curiæ eſt repoſitus ſub fide publica, ac proinde tutus, atque incautus. Igitur ſi occidatur ab inimico, incautè occiditur, cum ab eo non poſſit præcauere. Id confirmo ex eo quod carceratos ſub fide publica tutos non licet occidere, *l. fin. de cuſt. reor.* Bart. *l.*3. §. *transfugas*, *ff. de ſicar.* Apprehenſoſque à curia ſub ſecuritate publica repoſitos non poſſe offendi tradit apertè Seſſe *de inhibit. cap.*8. §.4. *n.*65. Portel. ad Molin. *tit. de compet. q.*7. Giurb. *conſ.*20. *n.*8. Adeò quidem, vt qui carceratos offenderit dicatur committere crimen violationis fidei, includens ſpecialem deformitatem contra Iuſtitiam legalem, quæ reſpicit bonum commune, ac fidem publicam, vt ſcitè D. Thom. 2.2. *q.*101. *art.*3. *ad* 3. patrarique cenſetur crimen læſæ Maieſtatis, tanquam frangens ſecuritatem à lege elargitam per tex. *in l.*1. *ad l. Iul. maieſt.* vt rectè admiſerunt Put. *de ſyndic. v. Adulterium cap.*1. *n.*5. Decian. *to.*2. *lib.*7. *cap.*11. *n.*10. [Mar. Burg. *de mod. proced. ex abrupto cent.*1. *q.*19. *n.*208. Muta *ſuper pragam Regn. Sicil. to.*1. *c.*45. *n.*13. *& dec.*36. *n.*17. Vnde bannitus qui alias à quocunque poſſet offendi, eo ipſo quod carceribus mancipatur, tutus eſt ab omni moleſtia, & offenſa, Mut. *loc. cit.*] Bobadil. *in polit. lib.*2. *cap.*4. *p.*1. *n.*13. his verbis, *ò contra preſo en qualquier carcel, la qual ſe llama lugar Santo, y los preſos eſtan ſula proteccion real, y quien los offende comete crimen de leſa mageſtad, aunque el preſo eſte condennado à muerte, ò ſea e nemigo publico y aſſi vi alorcar a vn moço porque herio leuamente en la carcel de eſta corte à vn preſo, aunque no murio de la herida.* [Idcircò officium Iudicis interponitur extraordinariè & ex abrupto contra offendentem carceratos, prout peculiari lege conſtitutum eſſe in Regno Siciliæ referunt ijdem Mar. Burg. & Mut. *loc. alleg.* ille *n.*209. & iſte *n.*13.]

Ex fractione igitur ſecuritatis, & impotentia ſe præcauendi, ac defendendi qualitas proditorij ſtabilitur, licet inter occiſum, & occiſorem probata extaret capitalis inimicitia, quæ etiam per teſtes ſingulares poteſt probari. Quod ex inſtituto *tractat.* Graſſet. *de homicid. prod.* §.29 *n.*299. Ac licet opinio altera circa conſtituendam qualitatem proditionis, vt reus immunitate priuetur, aſſerat, proditorium crimen non dici, niſi ſub colore, ac fide amicitiæ patretur, ita ſanè vt implicet dari ſimultaneo concurſu proditionem, & inimicitiam, quam tuentur Authores, quos capitatim dutaxat recenſeo, nempè Bartolus, Ambroſinus, Remigius de Gonni, Gomeſius, Igneus, Ancharanus, Baldus, Aretinus, Cepolla, Clarus, Gerardus, Emmanuel, Farinacius relati à Peregrino de *immun. cap.*7. *n.*2. 20. *&* 21. Bonacina, Riccius, Genuenſis, Vincentius de Franchis, adducti à Diana *p.*1. *trac.*1. *reſol.*5. ac alibi, quibus fauet Delbene *loco allegat. dub.*20. *ſect.*3. *n.*3. alijque innumeri, verioremque in puncto iuris appellent. Altera tamen opinio, quæ proditoriam qualitatem iuxta conſtitutionem Gregorianam non in velamine amicitiæ, ſed in inſidijs, & impotentia ſe præcauendi, ac defendendi hìc, & nunc collocat, adeòquod ſi inimicus per inſidias cum impotentia phyſica, vel morali ſe præcauendi & defendendi occidatur à ſuo inimico, occiſor debeat dici proditorius homicida, priuarique immunitate, vt ingenuè fatear, mihi communiſſima videtur, quam multis ſtabiliunt Couarr. *lib.*2. *var. cap.*26. *n.*7. alijque ab ipſo relati, Plaza *in epit. delic. lib.*1. *c.*21. *n.*2. Acuna *de pœn. delict. cap.*25. Canter. *in qq. crim. cap.*6. *de homic. n.*32. quibus aſtipulatur Sanchez moralis theologiæ ſcriptor, incomparabilis *in conſil. moral. lib.*6. *cap.*1. *dub.*8. *n.*26. Portel. *v. Eccleſiæ immunitatis n.*15. Villag. *de extenſ. leg. cap. fin. n.*53. Bobadil. *loco alleg. lib.*2. *cap.*14. *n.*34. *& ſeqq.* Marius Italia, & pro omnibus Suarez *de Relig. tom.*1. *tr.*2. *lib.*3. *c.*11. *n.*10. Fagundez *de precept. Eccleſ. tr.*1. *lib.*46. *n.*46. Gambacurt. *lib.*5. *cap.*28. *n.*3. Cutell. *de immun. Eccleſ. lib.*1. *q.*5. & plenè confirmat inter grauiſſimos recentiores Graſſet. *de homic. prod.* §. 10. *à n.*16. vbi alia ex alijs in hanc rem ſolidè adducit. Verum de hac re vide conſultationem noſtram de eo qui proximum ſuum veneno enecat, §. *Quicquid autem*. Immò quod non gaudeat immunitate, niſi qui ex impetu, vel caſu proximum ſuum occidit docuit Innocent. Canoniſtarum verè maximus *in cap. Inter alia de immun.* quem ſequuntur Boer. *dec.*109. *n.*3. & latius *n.*5. *& ſeqq.* Dacian. *trac. crim. lib.*6. *cap.*28. *n.*13. qui teſtatur de communi, veriori, & æquiori, reſpondetque contrarijs. Paſſim quoque idem firmant Anchar. Specul. Alex. Guidop. Alciat. Plot. Ioſeph Ludouic. Clar. Menoch. & Fachin. relati à Farin. *de immun. cap.*7. *n.*112.

Illud verò quod fauendum ſit immunitati, aio habere 6

locum

locum in dubijs, non in opinionibus. Quare non aſſentior Graſſetto, qui §.8. *n.66.* & ſequentibus pluribus aſſerit cauſam immunitatis eſſe ciuilem ex Manriquez, atque tunc opinionem fauentem Eccleſiæ eſſe præferendam, quando certo apparet, rem eſſe Eccleſiæ, vel ad illam ſpectare. Diſtinguendum namque eſt inter dubium, opinionem, & certitudinem. Si enim cognoſceretur certò rem eſſe Eccleſiæ, cognoſceretur veritas, ſi autem cognoſceretur veritas, altera opinio eſſet determinatè vera & certa, & altera falſa, vnde non haberet locum probabilitas. Atque adeò nunquam contra liceret certitudinem operari, vt communiter docent Theologi cum D. Thoma *2.2.q.19.ar.5.& 6.* Quia certitudo importat applicationem legis hìc & nunc certò obligãtis, & ideò operari hìc contra certitudinem, eſſet violare legem.

7 Nihilominus, quia non eſt certum, quod huiuſmodi homicidium ſit proditorium, idcircò moneo tam in hoc caſu, quàm in ſimilibus, in quibus dubitatur, an reus gaudeat, vel ne immunitate Eccleſiæ, conſulendam eſſe Sedem Apoſtolicam, cuius eſt ſuas leges in dubio declarare, ac interpretari. Quod in materia immunitatis benè aduertit, vt omnia, Delbene *d.c.16. dub.31. ſect.7. n.6.* Farinacius, & Diana apud ipſum.

CONSVLTATIO XLIX.

An molendina Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum ſub obtentu, quod in illis committantur fraudes, poſſint viſitari à Magiſtratu ſæculari, eiuſque edictis ſubijci?

1 NEgo. Etenim conſtat, bona Eccleſiaſtica iure cùm Diuino, tum humano libera eſſe, immunia, & exempta à foro, ſubiectione, opere, iuriſdictione, legibus, alijſque quibuſcunque laicis oneribus. Quod adeò certum eſt, vt putidum ſit locos notare. Ita Geneſ. *cap.47. n.3.* 1. Eſdr.7. *Pſalm.*114. Matth.17. Concil. Nicen. general. *in hiſtor.* Concil. Later. ſub Alex. III. *in cap. Non minus.* Item aliud Concil. Later. ſub Innoc. III. *in cap. Nimis,* & *in cap. Aduerſus de immun. Eccleſ.* Et Concil. Later. ſub Leone X. *ſeſſ.9. in Bulla refor. Cur. §. & cum à iure.* Concil. Colon. *p.9. cap.*20. Concil. Trident. *ſeſſ.25. cap.20. de refor. c. Præſertim, c. Relatum, & c. Placuit 11. q.1. cap.1. & ſeqq. de immun. Eccleſ. cap.1.* & deinceps eodem titulo *in 6. cap. Dudum de decimis, cap. Nullus iudicum cap. Si diligenti, & cap. Conqueſtus de for. comp.* Symmach. Pap. *in 3. ſynodo Romana,* Ioannes VIII. *in c. Si Imperator d.96.* S. Gregor. Magn. *lib.4. ep.75.* Nicolaus I. *in epiſt. ad Michael. Imper.* Innoc. III. *in cap.2. de maior. & obed.* Bonifac. VIII. *in cap. Quanquam de cenſib. in 6.* Iuſtinianus Imper. *in l. Sancimus, C. de ſacroſ. Eccleſ. l. Nemo, C. de Epiſc. & Cler. & l. Reſcripto, ff. de mun. & honor.* & in *Inſtit. lib.2. de rer. diuiſ. §. ſacræ res ſunt,* Ruffinus *lib.1. hiſtor. Eccleſ. cap.2.* Sozomen *lib.1. hiſtor. cap. 16.* Gloſ. *in d.c. Si Imperator,* & *in dicto capitulo Quanquam,* Hoſtien. *in capitulo ſecundo de maior. & obed.* Archid. *in eodem cap. Quanquam,* ibique Anchar. traditque Felin. & Abb. *in cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit.* & *in cap. Non minus de cenſibus n.17.* Almain. *in tract. de ſuprem. poteſt. Eccleſ. cap.8. prop.3. ad fin.* Angel. *in ſumm. v. immunitas n.33.* Sylueſter *eod. v. n.16. §. ſecundum ad munera.* Caietan. in ſumm. Cardinal. *in cap. Perpendimus de ſent. excomm.* & *in d. cap. Quanquam de cenſibus,* vbi etiam Imola, & Decius, Azor. *p.1. inſtit. moral. lib.5. c.12.* alijque innumeri. Sed præ cæteris legendi Bellarminus *de cleric. to.2. controu. lib.1. cap.29.* & in Barclaium, Suarez *in Regem Angliæ,* Delbene *de immunit.* Ribadeneira in *Macchiauellum,* Pſeudopoliticorum Patriarcham.

2 Quare immunitatem Eccleſiaſticam eſſe naturalis iuris, quod gentium dicunt, & euidenti, ac neceſſaria conſequentia deduci ex ijs, quæ naturali lumine primo, & per ſe cognoſcuntur, nimirum, *colendus eſt ſuper omnia Deus,* etiam atque etiam aſſero.

3 Quæ quidem exemptio realis ſuffragatur etiam colonis, ac conductoribus eorumdem bonorum in ijs omnibus, quæ ſpectant ad dominium, poſſeſſionem, culturam, vſum, atque ſeruitutem, vt plenè firmauit quampluribus cumulatis Surdus in luculento illo *conſil.*301. per totum, præſertim *à n.69.* & Menochius *conſ.* 101. fuitque reſolutum à Rota *in Corrigen* gabellæ coram Iuſto 29. Nouembr. 1602. & 17. Maij 1603. ac ſæpiſſimè deciſum à Sac. Congregatione Immunitatis, nominatim in cauſa Vercellen. per biennium diſcuſſa ſuper onere colonis, & conductoribus impoſito ob negotiationem. Atque ita etiam fel. rec. Gregorius XIV. determinauit, edicto Gubernatoris Mediolanenſis non ſerendi orizam ad conſeruandam aeris ſalubritatem, non ligari colonos, & conductores, ſiue affictuarios prædiorum Eccleſiaſticorum, ſed Archiepiſcopum debere hoc ipſum præcipere, quatenus bono publico expedire iudicauerit. Quinimò eadem exemptio extenditur etiam ad illos, qui habent in emphytheuſim bona Eccleſiaſtica, licet in illis Eccleſia non habeat, niſi directum dominium, vt firmauit Rota in deciſione illa magiſtrali *Romana domus de Scappuccys* 19. Ianuarij 1611. coram Coccino, quam alibi pluries ſectata eſt, Sperell. *dec.*121. & Sac. Congr. Immunit. præſertim in Imolen 27. Maij 1654.

4 Et hanc planè theoricam, atque praxim ſemper eſt ſequuta Sac. Congregatio Immunitatis in re de qua agimus, ſicque reſponſitauit, præcipuè in vna *Firmana* die 2. Iulij 1630. *molendinum menſæ Archiepiſcopalis non comprehendi ſub prohibitione per Communitatem facta; ideòque Archiepiſcopus vtatur iure ſuo, & remedijs ſacrorum Canonum.* Item & in alia *Firmana* die 19. Nouembris 1630. cenſuit, *Communitatem Montis Georgij teneri facere declarationem, quod prohibitio emanata eundi ad alia molendina, quàm ad molendina ipſius Communitatis non comprehendit molendina Archiepiſcopi, Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, quamuis extra territorium eiuſdem loci exiſtentia. Ipſaque Communitate renuente, procedi poſſe remedijs Sacrorum Canonum, ſeruata tamen eidem Communitati facultate probandi, ſeruatis ſeruandis, allegatam quaſi poſſeſſionem immemorabilem, ſuper cuius releuantia erit poſtea diſcutiendum in hac Sacra Congregatione.* Hæc autem declaratio quod non comprehendantur molendina Eccleſiaſtica eſt prorſus iuridica iuxta doctrinam Io. Andr. *in cap. fin. ſub n.4. de imm. Eccleſ. in 6.* Felin. *in c. Eccleſ. S. Mariæ n.51. de conſt.* Capr. *concl.15. n.38.* Gabriel. *conſ.47. n.3. vol.2.* Surd. *conſ.301. n.45.* & in puncto edicti de molendino conſuluit Anchar. *conſ.155. n.11.*

5 Idem cenſuit in *Aeſina* die 8. Aprilis 1631. his verbis: *Standum eſſe in decretis, ſcilicet ſub decreto Gubernatoris comprehendi non potuiſſe molendina Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, non ſuffragari concordiam à Sede Apoſtolica confirmatam, cum ſit inita inter merè laicos. Ideòque Gubernatorem teneri facere declarationem, & conſulere propriæ conſcientiæ.*

6 Et in vna *Cephalunen* die 11. Auguſti 1631. decreuit: *Epiſcopo, qui procedat, ſeruatis ſeruandis, ad cenſuras contra Marchionem, & alios impedientes oliuas macinare in molendinis ipſorum Eccleſiaſticorum.*

7 Idipſum in vna *Maceraten.* die 27. Septembris 1632. iniunxit *Epiſcopo, vt tueatur Immunitatem Collegio Societ. Ieſu competentem reſpectu molendini exiſtentis in territorio Maceratæ.*

8 Ac in vna *Vgentina* die 15. Februarij 1633. cenſuit, *Eccleſiaſticos non poſſe cogi ire ad certum molendinum iuxta edictum Baronis, vel Communitatis, illoſque Epiſcopum tueri remedijs Sacrorum Canonum, eiſdemque Eccleſiaſticis ſeruandam eſſe ſolitam franchigiam.*

9 Et in vna *Polignanen* die 21. Martij 1634. cenſuit, *edictum publicatum à Gubernatore dictæ Ciuitatis, prohibens molendinarijs olei facere eleemoſynam eſſe omnino reuocandum, & quatenus reuocari renuat, vtendum remedijs Sacrorum Canonum.*

10 Quod etiam reſpondit in vna *Baren* die 11. Septembris 1634. ſcilicet: *edictum Vniuerſitatis Terræ Modugni prohibens macinare frumentum, niſi in certis molendinis, eſſe contra libertatem, & immunitatem Eccleſiaſticam, ideò Archiepiſcopus curet reuocari.*

11 Similiter in vna *Laquedonen* die 23. Decembris 1636. *remiſit Eminentiſſ. Cardinali S. Xiſti, vt facta declaratione in edicto & inſtrumentis, non comprehendi Eccleſiaſticas*

ſticas perſonas, nec earum molendina, nec non refectis molendinis deſtructis, ac alijs de iure reficiendis oratores abſoluantur.

11 Rurſus in vna *Maceraten* die 19. Ianuarij 1638. cenſuit, *ſub prohibitione ſoluendi gabellam della Peſa, non comprehendi molendina Eccleſiaſticorum, nec molentes in dictis molendinis.*

12 Iterùm *in Baren* die 27. Aprilis 1638. declarauit & 20. Septembris 1650. in vna Licien cenſuit, *perſonis Eccleſiaſticis eſſe permiſſum retinere molendina vulgò nuncupata Centomole in proprijs domibus pro eorum vſu, & familia, ideòque iniungendum Epiſcopo, vt immunitatem Eccleſiaſticam tueatur.*

13 Et in vna *Illicen* die 30. Septembris 1636. reſpondit *Epiſcopo, molendina menſæ Epiſcopalis, & aliorum Eccleſiaſticorum non comprehendi, nec poſſe comprehendi in bandimentis, & edictis laicorum, & propterea cogendos eoſdem remedijs Sacrorum Canonum ad hoc declarandum, ne libertas Eccleſiaſtica impediatur.*

14 Explicatius in vna *Auximana* die 23. Iulij 1647. decreuit, *vtraque parte informante, appaltatoribus non licere perquiſitionem facere in molendinis, & alijs in bonis, ſeu locis commendæ S. Philippi Religionis Hieroſolymitanæ, niſi mediante miniſterio curiæ Eccleſiaſticæ, cui dentur literæ pro huiuſmodi perquiſitione.*

15 Pariter die 13. Auguſti eiuſdem anni in vna *Viterbien* cum Commiſſarius ſæcularis Vetrallæ prætenderet propria authoritate ingredi in molendina Eccleſiaſtica ad effectum reuidendi menſuras, reſcripſit, *hoc non eſſe permiſſum in molendinis Eccleſiaſticorum, etiam ſi molendinarij ſint laici, ſed inſpectionem, cognitionem, ac punitionem delinquentium circa menſuram ſpectare ad Eccleſiaſticum.*

16 Idem luculenter die 12. Ianuarij 1649. in vna *Veliterna* cenſuit, nimirum *menſuras vulgò nuncupatas le ſcodelle, ablatas à molendinis Eccleſiaſticorum de ordine Gubernatoris dictæ Ciuitatis eſſe reſtituendas Curiæ Epiſcopali, & eandem Curiam eſſe adeundam ſuper cognitione fraudum, vt prætenditur in dictis molendinis commiſſarum.*

17 Atque ex his manifeſtiſſimè liquet perpetua mens Sac. Congregationis, ac reſponſio ad rationes ſæcularium. Et primò ad immemorabilem, qua ſanè machina frequenter immunitatem impetunt, reſpondetur vel non probari, vel non poſſe probari, eaque probata, nullius eſſe releuantiæ contra immunitatem Eccleſiaſticam ſine ſama priuilegij Apoſtolici, & abſque licentia & patientia Eccleſiaſticorum, immo conſtat euidenter contrarium ex contradictione eorundem, qui ſemper ſe oppoſuerunt, quoties in eorum notitiam id peruenerit. Qua de re prolixè Delbene de immun. Layman, Duardus & alij. Nullo enim pacto huiuſmodi conſuetudo imaginari poteſt, cum non poſſit induci quadragenaria, quæ eſt fundamentum immemorabilis. Gloſ. *in cap. 1. v. memoria de præſcript. in 6.* Rot. *dec. 254. n. 1. p. 1. rec.* Etenim in hac materia quolibet anno interrumpitur omnis poſſeſſio ex publicatione Bullæ Cœnę Domini, & docent Felin. *in cap. Cum non liceat ſub n. 9. de præſcript.* Gratian. *diſcept. 52. n. 6.* Creſcent. *dec. 4. n. 5. de locat. & cond.* Cumque laici ſint incapaces iuriſdictionis Eccleſiaſticæ non poſſunt ſe tueri conſuetudine etiam immemorabili, quæ nunquam legitima eſſe poteſt ad præſcribendum defectu incapacitatis. Hinc reprobatur in *cap. Nouerint de ſent. excomm.* & in *auth. Caſſa de ſacroſ. Eccleſ.* Videndus Suar. *contra Regem Angl. lib. 4. cap. 32.* & Tanner. *in 2.2. diſp. 5. q. 5. dub. 4. n. 132.* Idque contra Couarruuiam, eiuſque Summiſtas.

18 Schema etiam illud, quo ferè ſemper vtuntur Magiſtratus ſæculares, dum manus in Sanctuarium iniijciunt, nimirum damni, ac præiudicij publici, & fraudum, quas aiunt, exemptos committere, excutitur. Reſponderi enim poterit id, quod Rota in *Barchionem exemptionis* die 13. Iunij 1646. coram Cardinali Corrado, §. *Neque obſtat*, reſpondit, verum quidem eſſe quod obuiandum ſit fraudibus, ſed imprimis, ac ſuper omnia cauendum eſt, ne donec ſæculares aliorum fraudibus remedium adhibere velint, ipſi fraudem maiorem non committant, excedendo limites propriæ iuriſdictionis in præiudicium immunitatis Eccleſiaſticæ. At latius eſt reſpondere cum Sac. Congregatione eiuſdem immunitatis. Quod ſcilicet ſi Communitates, vel earum miniſtri prætendant ab Eccleſiaſticis, eorumue conductoribus fraudes committi, recurrant ad locorum Ordinarios, qui eas recognoſcent ſummariè, puniantque rigoroſè. Interim obſeruent exemptiones, & franchitias, quæ ijs debentur, cum non deceat propter fraudes à paucis commiſſas, priuilegijs omnes priuare, aut propter quorundam abuſus, inobſeruantia Sacrorum Canonum vel legum introductos, cęteros in exilium eijcere.

Eodem ſpectat & illud, quod ijdem ſæculares aſſerunt, 19
ab eiuſmodi recognitione, atque viſitatione nullum præiudicium Eccleſiæ oriri poſſe. Nam ſatis eſt, quod oriatur præiudicium immunitati, exercendo hos actus iuriſdictionales in bonis Eccleſiaſticis. Iniuria namque eſt ſupremi Principis aut Regis, eius familiam, ſeù bona ab inferiori, ac altero illius ſubdito Principe iudicari, aut diſponi. Matth. *cap. 17.* ibique S. Hieronym. *in comm.* D. Auguſt. *lib. 1. qq. Euang. q. 23.* Iniuria igitur etiam Dei erit, ſi bona illius alij ſubiecta ſint Principi, quam Deo, aut illi, quem in rebus diuinis conſtituit Principem & caput, ſeù Iudicem Deus. Vt proinde indignum ſit, Eccleſiaſticos, eorumque bona ab alio Iudice, quam Eccleſiaſtico iudicari. *c. ſatis euidenter, c. in ſcripturis, c. quis dubitet, c. ſi Imperator, c. nunquam, c. Conſtantinus 1. & 2. d. 96. c. 1. & ſeqq. de foro comp.* Alias Dei miniſtri, quibus debetur honos, contemnerentur, nec dum arguunt, aut corripiunt, in viamque ſalutis dirigunt, audirentur. Et dum contra rectam rationem operarentur Principes, vel temporales Magiſtratus, ac Iudices, temporali abutentes facultate contra fas ac iuſtum, non poſſent à Sacerdotibus ſalubriter corripi, ſi eorum bona Principum ſæcularium eſſent iuriſdictioni ſubiecta. Statim namque alicuius ſaltem colorati criminis ficta ſpecie à malis Principum miniſtris, ipſorum Coloni, affictuarij, & conductores accuſati, atque in carcerem detruſi tanto & ipſi Eccleſiaſtici terrore afficerentur, vt rationabiliter iudicare poſſent ſe poteſtate tradita fruſtra vti, & ab officio proprio abſque conſcientiæ ſcrupulo deſiſtere poſſent.

Itaque cum in dies inter Magiſtratum ſæcularem, & 20
Eccleſiaſticos plures controuerſiæ, animorumque odia excitarentur tam ob præcedentias, quàm ob alias prætentiones, ſi iſtorum molitores illius iuriſdictioni ſubijcerentur, quàm multas, graueſque profectò vexationes paterentur in ſpretum, atque odium Eccleſiaſticorum, vt proinde indirectè cogerentur illorum molendina relinquere in libertatis Eccleſiaſticæ præiudicium, in Eccleſiaſticorum detrimentum.

Nuper tamen aliqui, hac certiſſima doctrina conuul- 21
ſa, aſſeruerunt, quod poteſtas Eccleſiaſtica tranſeat ad Principes, ac Magiſtratus temporales, quando Eccleſiaſtici illa abutuntur. Sic effutiuit præter cæteros Zeuallos *in Specul. aur. opin. Commun. contra Commun.* Sed hæc Ethniciſmi aſpergo eſt. Secundum enim fidem catholicam poteſtas Eccleſiaſtica data eſt à Chriſto S. Petro & ſucceſſoribus, & ab illis ad Epiſcopos & Sacerdotes deriuatur. Non ergo poteſt tranſire ad Principes temporales, cum hoc in nulla Scriptura habeatur, neque vnquam factum ſit. Et proinde hæc ſit hæreſis plane delira ſine vllo fundamento excogitata.

Quæ autem hic idem author addit *n. 84.* inſignes ine- 22
ptiæ, ac verè aberrationes ſunt. *Y de aqui nace*, ait, *que no ſolo el lego, ſino el Eccleſiaſtico aggrauado per ſentenza del Obiſpo puede immediatamente acudir al Tribunal Real por via di fuerza ſin à guardar la ſentenza del Metropolitano, ni del Nuncio, porque queda probado, que en caſo de aggrauio, y de fuerza boluerſi la juriſdicion à ſu principio.* Quippe hæc eſt hæreſis manifeſta & intolerabilis. Extant enim plurimi Canones, qui prohibent Clericos recurrere ad forum ſæculare, vide Concil. 3. Carthag. *c. 9.* Mileuit. *c. 19.* Chalcedon. *c. 9.* Agathen. *c. 3.* & alia plurima. Quod autem dicit, Iuriſdictionem Eccleſiaſticam redire ad ſuum principium, quando laici in iudicijs Eccleſiaſticis recurrunt ad Magiſtratum laicum, eſt merum figmentum. Numquam enim fuit illud tempus, quo in Iudicijs Eccleſiaſticis recurreretur ad Principes laicos tamquam ad veros & proprios Iudices. Quod

ſubdit

ſubdit in caſu violentiæ licere omnibus recurrere ad tribunalia ſæcularia, videtur prohiberi in Bulla Cœnæ Domini *n.*13. Denique quod iſte fingit quaſi longiſſimum, & moleſtiſſimum recurſum, ſi aliquis cogatur adire primùm Epiſcopi Vicarium, deinde ipſum Epiſcopum, poſteà Nuncium Apoſtolicum, denique ipſum Pontificem Maximum, & ideò conſulit ab ipſo Vicario Epiſcopi ad Iudicem ſæcularem violentiæ cauſa recurrere, mirum eſt, ſi quis non videat, quæri occaſiones impediendi forum Eccleſiaſticum prætextu vaniſſimo violentiæ. Sed de hac re vide noſtram Conſultationem peculiarem, An recurſus ad Iudices ſæculares per modum violentiæ ſit licitus, vbi contra Solorzanum Pereiram, Salgadum, Seſſe, ac alios negatiuam propugnamus.

23 Verùm hic peropportunè, ac ſeriò monendi ſunt Eccleſiaſtici circa edicta, ac leges Magiſtratus ſæcularis, quæ ad politicum regimen ſpectant. Scilicet quando non extat Eccleſiaſtica lex, vel Eccleſiaſtici Superioris, in tali caſu debent Eccleſiaſticæ perſonæ dirigi, non quidem vi legis, ſed naturali lumine, atque prudentia dictante, iuſtum ſeruandum eſſe, honorem Principi à quolibet deberi, ac nemini ſcandalo eſſe. Eſſent autem ſcandalo multis, nec honorem debitum exhiberent Principi, neque rationis dictamine vterentur, ſi in ijs, in quibus non eſt Eccleſiaſtica lex, à Principis iuſta lege in rerum temporalium contractibus, atque negotijs ad euitandas fraudes non dirigerentur,& ſi contra eas delinquerent, eſſent pœna digni, quàm non laici Principis iudicio, ſed Eccleſiaſtici ſententia ſubire debent. Id aſſumo à Nicolao I. *in Ep. ad Michal. Imp.* D.Chryſoſt. *in cap.*13. *ad Rom.* Imperatore Valentiniano *in ep. ad Epiſcop. Aſiæ*, quam refert Theodoret. *lib.* 4. *hiſt. cap.*7. Soto *lib.*1. *de Iuſt. q.*6. *a.*7. Angelo *v. lex. q.*5. Sylu. *eod. v. n.*15. Nauarr. *in ſumm. cap.*23. *n.*88. Bannez 2.2. *q.*67. *a.*1. *dub.*2. & alijs. Item ex Concilijs Calced. *can.* 9. Agath. *c.*32. Carthag. 3. *can.*8. Tolet. 3. *can.*13. Matiſconenſe *can.*8. Caio Papa *in epiſt. ad Felicem Epiſcop.* Marcellino *in ep.*2. S.Gregorio Magno *lib.*4. *Regeſti ep.*45. *& lib.* 11. *ep.*54. *ad Ioan. Defenſor.* Ruffino *lib.*10. *hiſtor. cap.*2. Bellarmino *to.*2. *contr. lib.*1. *cap.*28. & Azorio *d. p.*1. *Inſtit. lib.*5. *cap.*12. *in fine*. Quod eſt contra Caſſan. *in conſ. Burg. rub.*1. §. 5. *nu.*90. Cenedum *in collect. iur. can. p.*1. *collect.*97. *n.*18. Mexiam *pragm. tax. pan. concl.* 5. *n.* 29. & alios.

CONSVLTATIO L.

An Eccleſiaſtici tam ſæculares, quàm regulares, Abbates, Epiſcopi, Cardinales, & Camera Apoſtolica, & conſequenter alij priuilegiati, ſuppoſita præciſa neceſſitate, contribuere debeant laborerijs, excauationibus, & operibus circa flumina, alioſque aquæductus pro conſeruatione bonorum etiam Eccleſiarum, necnon pro percipiendis reditibus ex eiſdem bonis? Et quatenùs debeant. *An hoc ſit exequendum mediante ordine per literas, & temporaneo pro vnica vice, an potiùs mediante Indulto perpetuo, omnium ſupradictorum comprehenſiuo?*

1 QVoad primum multi quidem voluerunt, Eccleſiaſticos quoſcunque teneri ad contributionem in concernentibus communem vtilitatem, ſeù neceſſitatem, & ſpeciatim Anchar. *in cap. Non minus de Immun. Eccleſ.* Turrecrem. *in can. Placet* 16. *q.*1. Bart. *in l. nullus*, *C. de curſu public. & angarijs lib.*12. Barbat. *conſ.*1. *col.* 28. *n.* 95. *& ſeqq. lib.*3. qui allegat Io: de Imol. Corn. *conſ.*72. *ſub n.*15. *vol.*4. Decian. *conſ.*14. *n.*16. *lib.*1. Rip. *in tract. de peſt. par.*1. *n.*456. *cum ſeqq. & in reſponſo* 168. cum alijs, qui præcipuè fundantur *in l. Ad inſtructionem*, *C. de Sacroſ. Eccleſ.* & iuxtà illorum opinionem in Villa Matriti extat gabella nuncupata la *Siſa*, quæ ad ſimilem effectum ſoluitur ab Eccleſiaſticis.

2 Verùm multo plures, ijque maioris auctoritatis, ac firmioribus rationibus contrarium tenuerunt, cum diſpoſitio *d. l. Ad inſtructionem* fuerit correpta tam ab ipſomet Iure Ciuili, in *authen. Item nulla Communitas*, *C. de* *Epiſcopis, & Clericis*, vt benè aduertit Cardin. Alban. *in in ſua diſput. de Immun. Eccleſ. n.*79. *in fin.* quàm à Iure Canonico *in d. cap. Non minus*, *& in cap. Aduerſus de Immun. Eccleſ.* vt nominatim notat Abbas *conſ.*3. *&* 6. Sylueſt. *in verbo Immunitas* 1. *n.*20. poſt Gloſ. *in cap. Generaliter*, §. *nouarum in verbo Collationibus* 16. *q.*1. quam ſequuntur Gulielmus, & alii relati à Io: de Imol. *in c.*1. *de Immun. Eccleſ. lib.*6. Franchus relatus per Archidiaconum, & Butrium *in d. cap. Non minus*, quem refert & ſequitur Franch. *in d. cap.*1. *de Immun. Eccleſ. lib.*6. Innocent. *d. cap. Non minus*, vbi Io: Andreas, & Io: de Anan. *n.*3. Lap. allegatus à Calder. *conſ.*2. *de cenſ.* Hoſtienſ. *t. de Immun. Eccleſ. §. quibus muneribus*, Summ. Angel. *verbo Immunitas n.*32. Card. Albanus *d. diſp. ſub n.*13. *& per tot.* & inter recentiores Delbene *de Immun. cap.*5. *dub.*6. *n.*21.

Itaut propterea in hoc conflictu opinionum fuerit firmata diſtinctio receptiſſima. Quod aut Eccleſiaſtici ſentiunt commodum in communi, & à remotis, videlicet quando contributio imponitur pro refectione, ſeu reparatione viarum, murorum Ciuitatis, & ſimilium, & hoc caſu ijdem Eccleſiaſtici non tenentur, niſi in ſubſidium, ſi facultates laicorum non ſuppetant, & concurrant alia requiſita *d. cap. Non minus*, *& c. Aduerſus*. Ea ratione, quia huiuſmodi commodum vniuerſale non tangit illos principaliter, & quia laici debent ſubire onera Reipublicæ laicalis, Eccleſiaſtici verò Republicæ ſpiritualis, orationibus, ieiunijs, alijſque operibus meritorijs pro auertenda à nobis ira Dei, vt in Moyſe, & Ioſue ponderat Card. Alban. *vbi ſupra n.*87. *cum ſeqq.* & in his terminis firmat Abb. *in d. cap. Non minus n.* 5. *&* 20. *& in cap. Aduerſus n.*4. *& in conſ.*3. *n.*2. *lib.*1. Euerard. *conſil.*42. *n.*19. Iacob. Butricar. *relat.* à Bald. *in d. l. Ad inſtructionem n.* 1. *&* 3. & latiùs *in cap.*1. §. *Imperialis verbo muniti n.*15. *v. niſi de pac. Conſtantia*, Syluest. *d. verbo Immunitas n.*20. Layman *Theolog. moral. lib.*4. *tract.*9. *cap.*6. *n.*6. Graſs. *de effect. Cler. effect.*3. *n.*206. *& ſeqq.* Duard. *ad Bull. in Cœna Domini can.*15. *q.*19. *nu.*119. Alter. *de cenſ. tom.*1. *diſp.*19. *lib.* 6. *cap.*6. *dub.*8. Diana *de Immun. Eccleſ. p.*2. *reſol.*38. Portel. *in addit. ad dubia Regular. verbo Tributum n.* 5. 8. *&* 11. & firmauit Rota *in dec. Brunduſina* 13. Februarij 1604. coram Pegna, in qua alij allegantur, nec non Sacra Congregatio Immunitatis ſæpius, & præſertim in *Ianuenſi* anno 1630. in *Placentina*, & in alijs infra allegandis. 3

Aut verò Eccleſiaſtici ſentiunt commodum priuatum & particulare ratione bonorum ſuorum ex cauſa reparationis, excauationis, bonificationis, expurgationis, ac ſimilium, & hoc caſu dicitur adeſſe iuſta cauſa, ob quam Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici de conſenſu Sedis Apoſtolicæ contribuire debeant proportionabiliter pro rata commodi, ſeù vtilitatis, quàm recipiunt, vt benè declarat idem Abbas *d. cap. Non minus n.*20. vbi Anan. §. *Quando*, firmatque Purpur. *conſ.*50. *n.*4. *lib.*1. Euerard. *d. conſ.*42. Natt. *conſ.* 301. *n.*4. *lib.*2. Angel. *verbo Immunitas n.*36. Syluest. *eodem verb.*20. Craſs. *d. effect.*3. *n.*207. *verſ. Aliud*. Mainard. *de priuil. Eccleſ. art.*23. *n.*4. 27. *&* 31. Atque ita ſæpius cenſuit eadem Sacra Congregatio Immunitatis, & præcipuè in *d. Ianuen* die 19. Februarij 1627. in vna *Fulginaten* die 20. Martij 1650. in vna *Aſiſſen* die 18. Februarij 1651. & in *Spoletana Terra Beuagna* die 24. Octobris eiuſdem anni. Cuius quidem concluſionis ea potiſſimum ratio eſt, quod huiuſmodi onera pro conſeruatione, ac melioratione bonorum, fructuumque perceptione deſeruiunt prò vtilitate eorundemmet bonorum, & quia videntur ineſſe à natura ipſiſmet bonis, quæ in Eccleſiaſticos cum iſtis oneribus tranſierunt, *cap.*1. *vbi Gloſ. verbo Senioribus de cenſibus*. Summ. Angel. *vbi ſupra nu.*36. & ita videtur fuiſſe de mente Rotæ *in d. dec. Brunduſina* coram Pegna, in *Corrigien* coram Iuſto, & in alijs frequenter. 5

Quare cum in hoc caſu ſupponantur non adeſſe reditus publici, ſaltem ſufficientes ad huiuſmodi laboreria, excauationes, & opera, ſi enim adeſſent, nullo modo Eccleſiaſtici, & alij Priuilegiati tenerentur contribuere. Azor. *inſtit. moral. par.*3. *lib.*1. *cap.*19. *verſ.*10. paſſimque alij, & inſuper cum dicta laboreria, & opera tendant ad reparationem, & conſeruationem bonorum, ac perceptionem fructuum ſaltem in meliori, vberiorique quanti- 6

tate, ac conſequenter in vtilitatem, & commodum priuatum ipſarum Eccleſiarum, atque Eccleſiaſticorum, proculdubio videtur locus contributioni pro rata, habita proportione ad vtilitatem, & commodum, præuio tamen beneplacito Apoſtolico, ac mediante authoritate Superioris Eccleſiaſtici, vt firmat Sylueſt. *verbo Immunitas n. 20. circa fin.* Natt. *conſ.* 311 *n.* 4. *lib.* 2. Diana *de Immun. reſol.* 41. *fol.* 44. Io: Lap. *in tract. de libert. Eccleſ. in* 4. *q.* vbi multis Iuribus, & rationibus id comprobat, & ſæpè cenſuit Sacra Congregatio Immunitatis, præſertim in vna *Anconitana* die 16. Iulij 1627. Cuius Superioris authoritate Eccleſiaſtici ſibi ipſis collectam imponant iuxta taxam bonorum, pecuniæque inde exactè de ordine eiuſdem Superioris Eccleſiaſtici conſignentur miniſtris deputatis ad huiuſmodi laboreria, excauationes, & opera perficienda, vt in vna Lucenſi ſequentis tenoris. Epiſcopo. *Atteſa la relatione di V. S. con la ſua de' 10. di Luglio proſſimo paſſato, e condiſceſa la Santità di N. S. doppo hauer ſentito il parere di queſta Sacra Congregatione, che V. S. col mezo de' Miniſtri della ſua Curia Veſcouale facci contribuire gli Eccleſiaſtici tanto Secolari, quanto Regolari alla ſpeſa da farſi nell' auuenire nella reparatione del fiume Serchio, e ciò per la rata del commodo, & vtile particolare, e priuato, che ciaſcheduno di eſſi Eccleſiaſtici ne riceuerà; qual rata ſi douerà da V. S. ſentite, che hauerà le parti, dichiararſi. Auuertendo inoltre, ch'ella ò per ſe ſteſſa, o con diputare perſona Eccleſiaſtica idonea, & habile, che aſſiſti con gli altri deputati alle diſcuſſioni, e terminationi circa il modo, e qualità di detta reparatione, acciochè ſegua con la douuta circonſpettione, prudenza, & vtilità, e la preſente facoltà dourà durare per vn'anno auuenire. Così dunque eſeguirà V. S. con darne auuiſo, &c. Roma a' 4. d'Agoſto del 1654.*

7 Quod ad ſecundum crederem reſpectu Epiſcoporum, Abbatum, & Cleri ſecularis, & regularis ſufficere poſſe Breue ad inſtar illius ſan. mem. Clemen. VIII. pro Ciuitate Ferrariæ, cum illos comprehendat, & loquatur de laborerijs, operibus, & munimentis quibuſcunque aggerum fluminis Padi, & aquarum ductuum publicorum. Hoc modo excluditur innouatio, & occaſio Eccleſiaſticis, præſertim regularibus conquerendi de violatione ſuorum priuilegiorum ex cauſa onceroſa. Vbi autem Breue huiuſmodi extat, poſſunt quidem ſcribi litteræ excitatoriæ pro illius executione.

8 Eminentiſſimi verò Cardinales non videntur comprehenſi. Licet enim partem affirmatiuam comprehenſionis in indulto particulari, & odioſo poſt Anchar. Io: And. & alios *in cap. Si nemo deinceps de elect. in* 6. tenuerint Rota coram Mohed. *dec.* 23. *de remune.* vbi dicitur, quod Rota non ſequitur opinionem Anchar. & Io: Mon. qui ſe retractauit *in Extrau.* 1. ſuper Gloſ. *verb. Clericus de ſent. excom.* aſſerens non eſſe illi credendum de opinione contraria, quam tenuit, ex quo fuit deceptus propria paſſione, cùm eſſet Cardinalis, Gemin. *in cap.* 1. *de ſchiſm. in* 6. Gamb. *in tract. de off. Legati lib.* 4. *n.* 145. Ruin. qui de veriori atteſtatur *conſ.* 4. *n.* 19. *lib.* 5. Ferret. *conſ.* 314. *n.* 10. & admiſit Rota in *Firmana Penſionis* 27. Februarij 1627. coram Ramboldo, & 4. Martij 1627. coram Durano.

9 Quorum opinio eo magis procedere debet in caſu, in quo verba Breuis eſſent huiuſmodi: *quacunque dignitate, & praeminentia, etiam ſpeciali nota digna, præfulgentes.* Quia attento commodo, ſeu vtilitate priuata, non poteſt dici diſpoſitio odioſa, in quibus terminis Doctores contrariam opinionem tenentes, loquuntur. Hæc ratio deducitur in *d. Firmana* coram Ramboldo, & Durano.

10 Nihilominus negatiua tanquam æquior & fauorabilior dignitati Cardinalitiæ videtur amplectenda. Hanc tenuit Anchar. *conſ.* 297. Rom. *conſ.* 298. Fel. *in Cap. cum in Iure ſub n.* 6. *de off. Deleg. cum ſeqq.* Quorum opinioni potiſſimum adſtipulatur regula vltima Cancellariæ Sãctiſſimi Domini noſtri, præſertim iuncta obſeruantia ſubſequuta, non ſoluendi vigore dicti Breuis, quæ eſt optima interpres, *l. Si de interpret. ff. de legib. cum vulg.* eſtque attendenda, ſiue intellectus de ea ſit bonus, ſiue malus. Rota *dec.* 256. *in fin. par.* 2. *diuerſ.* Honded. *conſ.* 92. *n.* 30. *& ſeqq. lib.* 1. & latius Rota in vna *Patauina Prioratus* 5. Decembris 1614. coram Pirouano.

11 Ac præterea requiritur ſpecifica iuſſio, quæ ne ſequatur alteratio & repugnantia, fieri poterit per literas, & pro vnica vice, ac cum clauſulis præſeruatiuis, immo per viam voluntariæ contributionis, cum hæc via fuerit ſemper vti melior approbata pro conſeruanda dignitate Cardinalium, & vt euitetur exemplum in laicorum Principum dominijs. Ita videtur de mente *d. cap. Non minus*, vt tradit Sylueſt. *vbi ſupra n.* 20. Graſſ. *de effect. Cleric. effec.* 3. *n.* 285. Duard. *in Bulla Cœnæ q.* 16. *n.* 13. *n.* 2. *c.* 18. qui alios adducit.

12 Idem ſeruandum arbitror quo ad Cameram Apoſtolicam, cuius exemplo omnes facillimè acquieſcerent, & præcluderetur via quærimonijs, cùm ratione commodi priuati & particularis non reperitur quod ſit de iure magis priuilegiata, quam Eccleſia, vt benè per Tiraquell. *de Priuileg. piæ cauſæ priuileg.* 143. qui plures allegat, & in fortioribus terminis Cardinalis Alban. *d. diſputatione n.* 8. *cum ſeqq.* Et ita obſeruari mandauit Sacra Congregatio Immunitatis *in Ferrarien contributionis* 1631. pro flumine Padi.

CONSVLTATIO LI.

An Clericus inſeruiens Epiſcopo, debeat priuari immunitate eidem competente, vti Clerico pro victualibus, eo quia alitur expenſis ipſius Epiſcopi, qui habet immunitatem pro omnibus de ſua familia?

1 NOn videtur priuandus. Nam huiuſmodi immunitas eidem Clerico competit ratione Ordinis clericalis, tam de iure communi, Abb. *in c. Non minus in fin. de Immun. Eccleſ.* & ex Authent. *Item nulla Communitas*, quàm ex particulari conuentione in Regno Neapolitano per Honor. Pap. IV. deſuper inita.

2 Et licet, dum inſeruit Epiſcopo, alatur expenſis Epiſcopi, non tamen ex huiuſmodi ſeruitio videtur priuandus immunitate eidem competente ratione Ordinis clericalis, cùm immunitas Epiſcopi ſit diuerſa ab immunitate ipſius Clerici, nec ex vſu immunitatis per Epiſcopum pro ſuis familiaribus debet reſultare priuatio immunitatis Clerici inſeruientis, eique competentis titulo, ſeu iure prorſus diuerſo à titulo familiaritatis Epiſcopi. Nam in vna eademque perſona Clerici poteſt concurrere duplex iux, ac duplex portio, ſcilicet ratione familiaritatis, & ratione Clericatus, vt benè per *cap. allegat. poſt princ.* Io: Andr. *& in cap. Cum olim. n* 8. *in fin. verſ. item cauſa diuerſa vſque ad fin. de ſent. & re iud.* vbi qui gerit duplicem perſonam, vt in caſu noſtro, familiaris & Clerici non haber repugnantiam iuris, quin habere debeat duplices portiones, etiam ſi habeat vnum tantum caput. Hoc idem firmat Anchar. *ibid. ſub n.* 1. Azor. *inſtitut. moral. lib.* 7. *de quarto pracepto cap.* 7. qui omnes loquuntur etiam in diſtributionibus quotidianis, quæ reputantur victualia, *cap. De catero*, ibi; *Victualia, de cleric. non reſid.* Et in puncto de iſta immunitate aliàs cenſuit Sacra Congregatio Immunitatis in vna *Netitonen* 3. Martij 1628.

3 Quod eo maxime dicendum eſt, quia concurrit obſeruantia conformis fauore Ordinis clericalis, pro quo ſemper in dubio capienda eſt interpretatio, *vulg. iuribus*, & quia nullum poteſt conſiderari damnum Communitatis, ſeù laicorum, cùm immunitas Epiſcoporum ſit pro omnibus inſeruientibus, itaut ſiuè laicus, ſiuè Clericus inſeruiat, ſemper immunitas debeatur. Et denique quia daretur occaſio retrahendi Clericos à ſeruitio proprij Paſtoris, ſeù priuarentur indirectè, ratione ſeruitij, immunitate, qua directè, etiam ipſis expreſsè conſentientibus, priuari non poſſunt, *cap. Clericos*, *§. nos igitur*, ibi: *conſenſerint*, *de immun. Eccleſ. in* 6. Immò efficerentur deterioris conditionis, quam laici, qui ex ſeruitio Epiſcopi recipiunt commodum abſque præiudicio, Clerici verò priuarentur ſua immunitate, non reſtricta ad proprias perſonas, ſed etiam comprehenſiua ſuorum conſanguineorum, & aliorum ipſis inſeruientium, quos alere conſueuerunt, vt poſt Gloſſ. *in l. Vniuerſi*

verbo

verbo proprium, *C. de vectigal.* Quod approbatur à Boer. *dec.* 213. *n.* 8. Io. Franc. del Caſtil. *dec.* 104. *n.* 64. *cum ſeqq. lib.* 1. & in puncto firmat Viu. *dec.* 88. *lib.* 1. Ricc. *in prax. var. reſol.* 393.

4 Neque obſtat, quod alimenta, ſeu victualia ſemel vnicuique tantùm debeantur, *l. Alimenta*, §. *Baſilica liber. ff. de Alim. & cib. leg.* Nam præterquam quod huiuſmodi immunitas non probatur conceſſa ad ſolum vſum alimentorum, ſed potius pro quadam præeminentia, ſeu acceſſione ratione Ordinis clericalis, quod potiſſimum reſultat ex eo, quod poteſt titulo venditionis, vel alio transferri in alium, vt firmat Quarant. *in ſumm. verbo Vectigal*, & cenſuit eadem Sacra Congregatio ſuper controuerſ. Iuriſd. in vna *Licien* 4. Decembris 1625. prout videmus practicari in immunitatibus Romanæ Curiæ. Item quod abſentes illa fruuntur, etiam ſi non vtantur ad vſum alimentorum, vt comprobat Ricc. *dec. Cur. Neap.* 44. *n.* 5. *& ſeqq. par.* 2. & cenſuit eadem Sacra Congregatio in vna *Salernitana* 2. Iulij 1630. ac ſæpè alibi: Quorum neutrum eſſet permiſſum, ſi ad ſolum vſum alimentorum fuiſſet conceſſa, vt ponderat Surd. *in tract. de alim. tit.* 9. *q.* 4. *n.* 11. *in fine*.

5 Immò aliàs ſequeretur, quod pro tempore, quo Clerici cum amicis, vel aliunde viuerent, non expenſis proprijs, & pro eo, quod in fine anni illis reſtaret pro alimentis non conſumptum, eſſet facienda detractio, cuius contrarium euidentia facti docet, & in ſimili aduertit Azeued. *lib.* 9. *recompil. tit.* 12. *lib.* 7. *n.* 9.

6 Ceſſat quidem difficultas, quia ex pluribus cauſis lucratiuis, ſeu ex diuerſo iure dantur alimenta multiplicabilia, cum poſſit id, quod datur pro alimentis in alium vſum per alimentandum conuerti, vt ex communi, & veriori opinione poſt Simon. de Pret. & alios latè firmat Surd. *d. tit.* 9. *q.* 4. *n.* 3. *&* 11.

7 Et ex his puto, Clericum Epiſcopo inſeruientem non debere priuari immunitate, ipſi, vti Clerico, competente. Quod etiam cenſuit iterùm, ac tertio Sacra Congregatio Immunitatis in vna *Laquedonenſi* die 17. Septembris 1630.

CONSVLTATIO LII.

An, & quatenus quibuſue remedijs, ac medijs Parochiæ ornandæ, augendaque ſint?

1 IN pluribus Orbis chriſtiani partibus, Parochijs non ſolum Oppidorum, ſed etiam Vrbium minus commodè proſpectum eſt. Defectus eſt in ſubſtentatione Parochi. Cùm enim neceſſe ſit, Parochum eſſe doctum, laborioſum, vitæ bonæ, cùm magni ſint eius labores, maioraque pericula in canendo, concionando, hortando, ægros, etiam contagio infectos, viſitando, minor eſt tamen, quàm Canonicorum prouentus, minor etiam dignitas æſtimatur. Graue quidem hoc eſt Eccleſiæ vulnus, & ab animoſo, prudentique Viſitatore ſanandum.

2 Parochorum autem benè conſtituendorum vna eſt & facilis ratio, ſi Parochiæ conſtituantur rectè, hoc eſt, eiuſmodi ſint Parochiæ, vt ſint labori non omninò fructus impares. Sunt enim Parochi de iure diuino in Eccleſia, ſicut etiam Epiſcopi, quod tam ex Chriſti inſtitutione, quàm ex Apoſtolorum doctrina perſpicuum eſt. De Epiſcopis perſpicua ſunt Pauli verba Act. 20. *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* De Parochorum verò poteſtate agit idem Paulus his verbis ad Timotheum ſcribens: *Qui benè præſunt presbyteri duplici honore digni habeantur.* Et ad Titum: *Et conſtituas per Ciuitates presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi.* Denique de diuina tam Epiſcoporum, quàm Parochorum inſtitutione mentionem facit Apoſtolus ſub nomine Paſtorum cum Eccleſiaſtica munera à Deo inſtituta diſtinguens, ſic ad Epheſios ſcribit: *Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios verò Euangeliſtas, alios autem Paſtores.* Et de Parochis loquitur D. Petrus 1. cum ait, *Seniores ergo, qui in vobis ſunt, obſecro conſenior, & teſtis Chriſti paſſionum, paſcite, qui in vobis eſt gregem Dei.* Addo & illud, Parochorum iuriſdictionem, ſicut etiam Epiſcoporum à Deo in genere tantum inſtitutam eſſe. Quare errant quicumque presbyteros Parochos propriam, atque ordinariam poteſtatem habere negant. Sunt enim quaſi parui Epiſcopi, qui verè officium in ſuis populis presbyterorum exercent. Ideòque liberaliter illis ſubueniendum eſt. Præſunt enim verbo & opere. Quam in rem Concilium Colonienſe ſub anno 1536. ita ſtatuit p. 8. *Cum lex diuina præcipiat, non alligandum os boui trituranti, quod vtique non boum cauſa, ſed propter nos Chriſtus in Euangelio explicat, dignus inquiens, eſt operarius mercede ſua, ac Paulus tota cap. 9. 1. ad Corinth. confirmat: Quis enim militat ſuis ſtipendijs vnquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat? Neque enim magnum eſt, ſi qui ſpiritualia ſeminant, carnalia etiam metant. Quamobrem diſpiciendum eſt, vt Parochis, Euangelij prædicatoribus certa ac competens ſubminiſtratio victus, & veſtitus fiat.* Et mox ſubdit: *Porrò decimas potiſſimùm Parochis deberi non dubium eſt. Nunc cum illæ paſſim à laicis magna ex parte vſurpentur, neque facilè ex eorum manibus diuelli poſſint, videndum, num diligenti cohortatione, aut alia via iuri conſentanea Parocho, cui Eccleſiæ reditus ad victum non ſufficiunt, hinc aliquid emendicari poſſit.*

3 Multa quidem remedia excogitari poſſent ad Parochiarum ſqualorem abſtergendum. Mihi autem aptiora ſunt. Primum, vt adamuſſim obſeruetur Clementina *Dudum de ſepult.* vbi pro Parochis multa decernuntur, ex quibus ad rem maximè inſignia §. *Verum* hæc ſunt: *De obuentionibus omnibus tam funeralibus, quàm quibuſcumque, & quomodocumque relictis diſtinctè, vel indiſtinctè ad quoſcumque certos, vel determinatos vſus, de quibus etiam quarta, ſiue Canonica portio dari, ſiue exigi non conſueuit, vel non debet de iure. Necnon de datis, vel qualitercumque donatis in morte, ſeu mortis articulo, in infirmitate donantis, vel dantis, de qua deceſſerit quomodocumque directè, vel indirectè fratribus ipſis, vel alijs, pro eiſdem quartam partem, quam authoritate Apoſtolica taxamus, & etiam limitamus, parochialibus Sacerdotibus, & Eccleſiarum Rectoribus, ſeu Curatis largiri integrè teneantur.* Ex quorum verborum amplitudine manifeſtè conſtat, quod nihil excluditur ex ijs, quæ ex teſtamento, vel ex occaſione mortis obueniunt, ſed de omnibus debeat quarta parochialis ſolui, etiam de legatis pro miſſis, vt rectè ibidem deducit Gloſſa *v. Funeralibus*, ſtante verborum vniuerſalitate. Nec quidem ſine iure.

4 Primò, quia ſolui debent Parochis ratione curæ paſtoralis in adminiſtrandis Sacramentis, vt *in cap. Delatum de ſepult. & cap.* 2. *eod. tit. in* 6. *& in d. Clem. Dudum.* Deinde quia in tantum conceditur Eccleſijs *in d. Clem.* vt habeant facultatem ſepeliendi quoſcumque, qui in tali Eccleſia ſibi elegerint ſepulturam, in quantum illæ obligantur *ibidem* ad ſoluendam eiuſmodi quartam, ne ex hac occaſione parochiales Eccleſiæ fraudentur totaliter ſuis emolumentis; vt ſatis conſtat ex textu, ibi: *Huiuſmodi quoque ſtatuto, & ordinationibus noſtris adijcimus, vt fratres dictorum Ordinum in Eccleſiis, vel locis ſuis vbilibet conſtitutis, liberam, vt ſequitur, habeant ſepulturam.* Videlicet, quod omnes ad eam recipere valeant, qui ſepeliri elegerint in locis, & Eccleſijs memoratis. *Verùm ne Parochiales Eccleſiæ &c.* & ſubdit diſpoſitionem de ſoluenda quarta, ne fraudentur ex occaſione ſepolturæ debitis, & neceſſarijs beneficijs, cùm operarijs merces debeatur. Vbi eſt notanda dictio illa *Verùm*, quæ eſt aduerſatiua reſpectu præcedentium, & operatur quod ita concedatur ſepultura, vt tamen non concedantur omnia emolumenta, quæ proueniunt ex occaſione ſepulturæ; & ideò quarta parochialis eſt ſoluenda de obuentionibus Eccleſiæ, ex eo quod admittit ad ſepulturam. Et hanc ſententiam abſolutè aſſerunt de iure, etiam quoad legata Miſſarum Doctores non heri, & nudiuſtertius nati, ſed antiquiores, quos in his rebus ſimplex iuuat veritas, & præ cæteris Abb. *in cap. In noſtra de ſepult.* Io: Andr. *in cap.* 1. Gloſſa, & Doctores *in cap. Certificari eod. tit.* Hoſtienſis *in ſum.* Petr. de

Vbald. *p. 1. de Canon. port. cap. 7.* Bald. *in repet. cap. Si pater q. 6. de teſtam. in 6.* Alex. *conſ. 196. v. 5. & 16.* Sylueſt. *v. Canonica portio n. 9.* Gloſ. *in d. Clem. Dudum*, §. *Verum v. Funeralibus* per eumdem textum, quibus ſubſcribunt recentiores non pauci, & cum primis Lauor. *var. lucubr. tit. de priſc. funer. rit. cap. 17. n. 18.* Quia cum hæc omnia obueniant Eccleſiæ cauſa mortis, detrahi ab ipſis debet quarta parochialis *ad arg. cap. Requiſiſti de teſtam. cap. Cum ſuper de ſepult. cap. In noſtra, & cap. 2. eod. in 6.*

5 Neque hìc obtendi poteſt conſuetudo contraria. Quia cùm hoc conſiſtat in facto, non ſtatur aſſertionibus Doctorum, qui tuentur cauſam propriam, quique tamquam pro aris, & focis dimicare ſolent, nec percutiunt locum, & caſum præciſum, prout exigitur. Nam conſuetudo non extenditur de loco ad locum, nec de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam, *l. Quod verò contra*, & *l. Ius ſingulare, ff. de legib.* Bart. *in l. 1. §. Si quis hoc interdicto, ff. de itin. actuque priu.* Innoc. *in cap. Dilecto de offic. Archid.* Mantic. *dec. 284. n. 6.* ac diffuſè Menoch. *conſ. 228. à n. 28.* Vt idcirco Crauetta *conſ. 464. n. 7.* quem ſequitur Gratian. *to. 2. diſcept. 254. n. 69.* negauerit, generalem probationem per ſolam conſuetudinis allegationem ſufficere, affirmauitque requiri probationem talis conſuetudinis loci in ſpecie, non in genere, cum ſit ſtricti iuris. Obſeruatio enim legum, atque Conſtitutionum Summorum Pontificum præſumitur, allegantique contrarium incumbit onus probandi per concludentes probationes cum ſuis iuridicis requiſitis, quod eſt vulgare; nam lex ſemper loquitur, *l. Ariani, C. de hæret.* Itaut non ſufficiat, quod aliquando dicta Quarta non fuerit ſoluta, cùm vnus Parochus alteri præiudicare nequeat. Eo vel maximè quia priuilegium fuit conceſſum Clero, & ideo eſſet neceſſarium probare, quod omnes Parochi ſciuiſſent legata, & exactionem Quartæ neglexiſſent ſpatio temporis ad præſcribendum neceſſario. Quod tradunt Doctores, & Gloſſa *in l. De quibus, ff. de leg. in l. 1. v. Probatis, & in l. 2. C. quæ ſit longa conſuetudo*, ac proſequitur Corn. *conſ. 174. n. 5. lib. 2.* Riminal. ſen. *conſ. 307. n. 16.* Pariſ. *conſ. 25. n. 28. lib. 1.* Natt. *conſ. 514. n. 14.* Merlin. *dec. 353. n. 54.* Rot. *dec. 255. n. 4. & dec. 524. n. 3. p. 1. rec. & dec. 497. n. 2. p. 2.*

6 Itaque nec præſcriptionis, neque conſuetudinis vim eſſe aliquam in hac materia certum omnino eſt. Quare & hìc, vt ius ſe eximendi à ſolutione huiuſmodi Quartæ proprium fiat, nullo tempore efficitur. Nec titulus hìc adfuiſſe poteſt, nec bona fides, quæ cum manifeſto deſinit, præſcriptio ſecundùm Canones non ius dicitur; ſed iniuria. Quin & ipſa non ſoluendi quaſi poſſeſſio non ex iure proprio contigiſſe videtur, ſed ex ipſis Parochis, qui id neglixerunt, non quidem Regularium gratia, ſed quia ita ſibi expedire crediderunt. Quod nihil obſtat, quominus vbi ſuaſerit vtilitas id facere poſſint, quod antea non fecerint. Certiſſima enim illa regula à Doctoribus traditur in his, quæ ſunt arbitrij, ſeu meræ facultatis, itaut per ſe actum tantum facultatis eius, non autem ius nouum operentur, nec præſcriptionis, nec conſuetudinis titulo annos etiam mille valituros. Quod & affirmatiuè & negatiuè procedit, vt docent Gloſ. & Bart. *in l. Viam publicam, ff. de via publ.* Balb. *in 4. p. de præſcr. p. 5. par. princ. q. 1.* Panorm. *in cap. Ex parte de conceſ. præb.* Doctores *in l. Qui iure familiaritatis, ff. de acq. poſſ.* & allegata per Couar. *in cap. Poſſeſſor p. 2. §. 4. in 6.* & Vaſquium *contr. 115. freq. cap. 4. n. 10. & 12.* Nec enim quòd liberè feci, facere cogor, nec quod non feci, omittere. Alioquin quid eſſet abſurdius quàm ex eo quod ſinguli non poſſumus cum ſingulis ſemper contrahere, ſaluum nobis in poſterum non eſſe ius cum illis, ſi vſus tulerit, contrahendi? Idem Vaſquius. Et illud rectiſſimè, ne infinito quidem tempore effici, vt quid neceſſitate potius, quàm ſponte factum videatur. Probanda itaque foret coactio, quæ tamen ipſa cum hac in re iuri naturæ, vt mox videbimus, ſit contraria, & omni hominum generi noxia, ius facere non poteſt. Deinde illa coactio duraſſe debuit per tempus, cuius initij non eſſet memoria, cuique reſiſtitum non ſit. At reſtiterunt olim, ac pridem Parochi Vrbis, alijque. Neque ſufficit, aliquos eſſe coactos, ſed vt omnes coacti ſint requiritur, cùm per vnum non coactum ſeruetur in cauſa communi libertatis poſſeſſio. Nihil igitur prodeſt iſta vſurpatio.

Ac præterea conſiderandum eſt, denegationem eiuſ- 7
modi Quartæ maximum detrimentum afferre Parochis. Quia eorum iura, quibus viuunt, diminuuntur circa ſtipendium laborum in adminiſtrandis ijs, quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem animarum, itaut ex diminutione dictorum iurium, diminuantur etiam alimenta, quæ ex eis proueniunt, quod lex abhorret ad text. *in l. Solent, ff. de alim. & cibar. legac.* Bart. *in l. Cum hi, §. Vult igitur, ff. de tranſact.* Rota *in Romana alimentorum* 20. Iulij 1642. coram Bichio. Vt proinde ſubintret ius naturale de ſuſtentandis Parochis, vti Eccleſiæ Miniſtris, quod eſt immutabile, §. *Sed naturalia, Inſtit. de iur. natur. & c. Sunt quidam 25. q. 1. & cap. Non debet de conſangu. & affin.* traduntque D. Auguſtinus *q. 81.* & communiter Doctores ſcholaſtici cum D. Thoma *1. 2. q. 94. ar. 4.* quos refert ac ſequitur Salas *diſp. 5. de legib. ſect. 7. n. 32.* & Suar. item *de legib. lib. 7. cap. 14. n. 5.* Atque adeò nulla conſuetudo poteſt præualere contra ius naturale, *cap. Cum tanta de conſuetud.* Quia, cùm ius naturale ſit ipſa ratio dictans de honeſtate, omnis conſuetudo contra ipſum eſt irrationabilis, vtpotè contra ipſam rationem. Conſuetudo autem nulli iuri, etiam poſitiuo præiudicare poteſt, niſi fuerit rationabilis, *cap. vlt. de conſuetud.* Nam cùm lex nitatur rationi, non poteſt corruere, niſi in virtute eiuſdem rationis, & non propriæ voluntatis. Nihil enim hæc conſuetudo haberet rationis, quoniam eſſet contra id quod præcipitur à lege, tamquam ius debitum Parochis, ac valde neceſſarium pro publica vtilitate, vt diſertè ait dicta *Clem. Dudum, eo §. Verum, ne parochiales Eccleſiæ, & ipſarum Curati, ſiue Rectores, qui miniſtrare habent Eccleſiaſtica Sacramenta, quibus noſcitur de iure competere prædicare, ſeu proponere verbum Dei, & confeſſiones audire fidelium, debitis & neceſſarijs beneficijs defraudentur, cum operarijs mercedis exhibitio debeatur, authoritate Apoſtolica &c.* Vnde Ioſephus verè ſcripſit *lib. 4. antiquitat. cap. 8.* Iniquum eſt laboris tui ſocios fructibus arcere, quos vt perciperes ipſi adlaborarunt, & Theodoretus *q. 31.* *Quid eſt*, inquit, non alligabis os bouis triturantis? *Siquidem periniquum eſt, terram arantem, & meſſem cum labore triturantem non eſſe fructus participem.* Iiſdem verbis, quaſi adagio vſus eſt Apoſtolus *1. Cor. 9.* ad probandum, eſſe æquitati apprimè conſentaneum, vt qui in vinea, vel agro laborant cœleſtis patriſfamilias, Eccleſiæ triticum in horrea, botros in cellaria eiuſdem inferant, & labore ſuo hos exprimant, illud excutiant, & à paleis ſeparent, ipſi quoque reditibus, ac ſtipendijs Eccleſiæ, vel priuatorum, quibus laborant pijs legatis nutriantur. Vt proinde meritò Tertullianus *l. 4. contra Marcionem cap. 24. & l. 5. cap. 7.* exponens eadem verba in hunc modum exclamauerit: *Quis magis pronuntiarit, quàm Deus Iudex, dignum eſſe operarium mercede ſua? Quia & hoc ipſum iudicaſſe, eſt dignum facere mercede operarium.* Nec vllum legi Patrum, qui aliter ſentiret. Etenim Regulares ſunt tantummodo Coadiutores Parochorum, deputati à Summo Pontifice, vt deſumitur ex *d. Clem. Dudum de ſepult.* ibi: *Tamquam cooperatores eorum idoneos*, vt notat etiam Rodriq. *to. 2. q. 31. art. 4.* Vnde S. Facultas Theologiæ Pariſienſis die 2. & 7. Ianuarij, & die 1. 3. 4. 5. & 15. Februarij 1631. præſentibus ſexaginta Doctoribus & amplius, in quarundam propoſitionum cenſura doctrinali, non autem authoritatiua, quæ ad Summum Pontificem, ac Sedem Apoſtolicam dumtaxat pertinet, hanc propoſitionem; *Regulares ſunt veri & ſoli Curati, ſiue Paſtores*, cenſuit, eſſe falſam, temerariam, ſchiſmaticam, & hæreticam. Item & hanc aliam: *Regulares ex ſuo inſtituto ſunt auxiliatores ſubordinati immediatè vniuerſali Epiſcopo, vt adhibeantur ab eo pro bono vniuerſalis Eccleſiæ, ex natura, inquam, ſtatus eorum, ſepoſitis priuilegijs exemptionum, ſtando in rigore diuinæ inſtitutionis, Regulares immediatè ſubijciuntur Papæ, & liberantur ab Epiſcopis, vt Regulares ſunt, ſecundum votum obedientiæ, & Regularium obſeruantiarum, ad quas obligantur voto, regula, & conſtitutionibus*, cenſuit falſam, temerariam, præ-

præſumptuoſè aſſertam, authoritatis Epiſcopalis, & Curatorum imminutiuam, in Summos Pontifices, & alios Epiſcopos, priuilegiorum authores ingratam, ſchiſmaticam, & hæreticam. Ideòque eiuſmodi conſuetudo eſſet irrationabilis, quæ quantocumque tempore duret, non poteſt præualere contra ius, quia remanet ſemper eiuſdem qualitatis, & inducit diuturnitatem peccandi, quæ aggrauat delictum, non autem ſoluit à lege ex *cap. Quanto de conſuetud.* redditque dignum grauiori punitione, *cap. Cum in Eccleſia, & cap. Cum haberet de eo, qui dux. in matr. quam poll.* ideòque non valet, ſicut non valeret lex, *l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. publ.* & notat Abb. *in d. cap. Quanto n. 23.* Quia nimirum eſſet etiam contra ius naturale aſſiſtens poſitiuo, quatenus obligat ad non lædendum ius alienum, neque publicam vtilitatem. Præſcriptio enim à iure eſt ciuili, vnde locum habere non poteſt, vbi ius naturæ reſiſtit. Contemnit igitur hunc morem, & vſurpationem vocat inter Chriſtianos Doctores Ambroſius *1. de offic.* 28. Multòque minus conſuetudo, quæ ſpecies eſt iuris poſitiui, quod legi perpetuæ derogare non poteſt. Eſt autem lex illa perpetua, vt *operarijs mercedis exhibitio debeatur*. Id quod præcipuè locum habet in hac materia. Nam ſolutio Quartæ legatorum eſt de iure Canonico. Contra autem ius Canonicum non poteſt induci conſuetudo, niſi accedat præſcriptio præſcribens legem, vt habetur *in d. cap. fin.* vbi Abb. *n. 7. de conſuetud.* Præſcriptio autem non poteſt eſſe, vbi eſt mala fides, eſt autem mala fides quando fit irrationabiliter contra legem.

8 Minus etiam obduci poſſunt priuilegia, quibus tanquam vmbellis & velamentis clariſſimum veritatis ſolem recti oculi liberè intueri nequeant. Nam ea omnia fuerunt ſublata per dictam *Clem. Dudum*, & per S. Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 13. de ref.* Ibi enim demandatur eiuſce Quartæ ſolutio, non obſtantibus conceſſionibus, gratijs, priuilegijs, etiam Mare magnum nuncupatis, aut alijs quibuſcumque. Quo loci Concilium loqui etiam de Quarta legatorum euincitur, quia Quarta funeralium comprehendit legata à defuncto, & omnia cum defuncto aſportata, vt ante nos pronunciauit Federic. de Sen. *conſ. ſeu q. 6. per tot.* alijque paſſim. Id ipſum etiam liquet ex eo quod priuilegia, conceſſa Regularibus, & ſpeciatim Mare Magnum, ſunt ſimpliciter reſtricta ad exemptionem huius Quartæ legatorum. Nam quoad alia emolumenta fuit ſemper reſeruata iuſtitia Eccleſiarum, à quibus corpora defunctorum aſſumuntur, vt legenti patet; atque adeò dum S. Concilium derogat priuilegijs, non niſi de Quarta legatorum ſentiſſe cenſendum eſt, alia namque derogatione non indigebant. Quod ſi dicas, Concilium loqui tantum de Quarta funeralium, reſpondeo, id eſſe, vel quia nomine Quartæ funeralium venit etiam Quarta legatorum, vt iam dictum eſt, vel quia illam reliquit diſpoſitioni iuris communis dictæ *Clem. Dudum*. Ac demum non obſtat Conſtitutio 41. Pij V. in Bullario Cherubini. Quoniam illa fuit à Gregorio XIII. in ſua conſtitutione 9. §. 6. ſublata, & ad terminos iuris veteris redacta, omniaque decreta, deciſiones, ac reſolutiones, quæ vigore Conſtitutionis Pianæ emanarunt, ſunt per eamdem Conſtitutionem Gregorij §. 9. reuocatæ. Eam refert in fine ſui Manualis Nauarrus, vir pius, ac doctus magnæque fidei & authoritatis, qui tunc temporis vixit, iuſſuque Pontificis compilauit, quem alij ſequuti ſunt, nempè Archang. Carrac. *de Quarta funer. cap. 1.* Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 3. cap. 74. n. 14.* Gutier. *de iur. confir. p. 2. cap. 4. n. 3.* Fuſch. *de viſit. lib. 2. cap. 2. n. 27.* Bellett. *diſq. clerical. p. 1. tit. de fauor. Cler. §. 2. n. 56.* & habetur *to. 2.* Bullarij. De iure autem communi ac veteri regula eſt per Rotam *in vna Alifana* apud Sanctorium ſtabilita, quod de relictis ad pias cauſas debeatur Quarta, vt *in cap. Requiſiſti, & in cap. Officij de teſtam. & in cap. Conquerente de offic. Ordin. & in d. Clem. Dudum*, firmatque Bald. *in l. ſi quis ad declinandum, §. In omnibus à n. 19. poſt princ. C. de Epiſcop. & Cler.* minimè attentis limitationibus *cap. fin. de teſtam.* tamquam reuocati à *d. Clem. Dudum*, vt etiam Gloſſa *eo loco* rectè adnotauit.

9 Hiſce porrò iuribus ſuffragatur Romana obſeruatio. Nam anno 1303. per Inſtrumentum publicum, impreſſum in Statuto veteri Cleri Romani, ac celebratum inter Clerum ipſum & Regulares fuit conuenta continuatio ſolutionis Quartæ legatorum iuxta vetuſtiſſimam Vrbis conſuetudinem. Anno 1431. 8. Kal. Martij Eugenius IV. enunciando conſuetudinem ſoluendi eiuſmodi Quartam, illam confirmauit, ſoluique iuſſit ab Eccleſia tumulante. Innocentius VIII. conceſſit domui de Aracœli exemptionem ab illius ſolutione. Quæ localis exemptio demonſtrat eius ſolutionis obſeruationem. Et anno 1659. eidem domui de Aracœli publico Inſtrumento apud Bonannum, Notarium Capitolinum eam condonauit pro illa vice tantùm Ioannes Berardinus Durante, Parochus S. Angeli in foro piſcium, de iuribus parochialibus benemeritus, ingenio in cauſis agendis acer, multiplex, ardens, ſiue meditata, ſiue ſubita proferat. Hęc ita eſſe, ne illi quidem ignorare poſſunt, qui magno redemptum velint, id ab omnibus ignorari, quique vetera illa vera initia, quantum poteſt, obruunt, ac præſenti potentia præteriti etiam æui memoriam extinguere conantur, nec minus auſuri cum ijs vires ſuæ placuerint.

Malè autem hoc peruertere nituntur aliqui, addu- 10
cendo Rotæ Romanæ deciſionem in vna Licien Quartæ funeralium coram Coccino. Oppido falluntur. Quia in caſu illo agebatur pro conſecutione Quartæ contra Clericos Regulares, recentiſſimè inſtitutos, nec ſolitos illam ſoluere, quod fuit præcipuum fundamentum illius deciſionis, an rectè non eſt huius conſultationis diſſerere. Remedia nunc proponimus, non præiudicia diſcutimus. Quare videtur in hac parte nobiſcum eſſe ſaltem contra Monaſteria ante Concilium Tridentinum fundata, & Quartam ſoluere ſolita. Ita quoque fundamentum aliarum Rotæ deciſionum ruinoſum eſt, quod obiter, mollique brachio euertimus. Innituntur enim priuilegijs Regularium; at illa redacta ſunt ad diſpoſitionem S. Concilij Tridentini, ac iuris communis: ergo & deciſiones. Et vt radice ſucciſa, arbor corruit, ita ſummota veterum illorum, ac Rotæ authoritate, recentiorum cuncta ab ea tantum ſuffulta, eneruantur. Quatenus verò non eſſent reuocata poſſunt reuocari, vt aliàs tradidi, & propoſitionem iſtam: *Priuilegia Regularium non poteſt Papa reuocare*, eadem Sacra Facultas Theologiæ Pariſienſis cenſuit falſam, temerariam, ſeditioſam, authoritati Summi Pontificis, Sanctæque Sedis Apoſtolicæ contrariam, & originis priuilegiorum deſtructiuam. Cumque per eiuſmodi priuilegia enormis fiat læſio Eccleſijs parochialibus, & Parochis ipſis, vel amiſſa ſunt, vel ſunt referenda ad arbitrium Iudicis, qui circumſpiciat onera, & tenuitatem Parochorum.

Secundum remedium eſt obſeruatio *cap. Ad Apoſtoli-* 11
cam de Simon. in quo Innocentius III. ex Concilio generali laudabiles conſuetudines erga Sanctam Eccleſiam, pia deuotione fidelium introductas offerendi aliquid pro exequijs defunctorum, aut alijs eiuſmodi, idque ſecundum qualitatem perſonarum præcipit obſeruari, ſtatuens, vt per Epiſcopum loci ij compeſcantur, qui malitiosè nituntur laudabiles haſce conſuetudines immutare. Quibus ex verbis induci præcepti obligationem communis ſententia docet, quam tenet D. Thom. 2. 2. *q. 86. ar. 1.* & ibi Aragona, & alij, Maior *in 4. d. 15. q. 4. concl. 2.* firmantque Panormit. Hoſt. alijque *in cap. Suam nobis, & in d. cap. Ad Apoſtolicam de Simon.* Sylueſt. *v. Decima, q. 2.* & frequentius Summiſtæ, ac tradit Couar. *lib. 1. var. cap. 17. n. 3.* vbi ait, eſſe communiter receptam, *nemine refragante*, quam etiam multis allegationibus expreſſit Gutier. *Can. quæſt. cap. 21. n. 140. & ſeqq.* ac videtur ſufficienter probari ex dicto *cap. Ad Apoſtolicam*, vbi primùm laudabilis dicitur conſuetudo, introducta in Eccleſia pia deuotione fidelium offerendi aliquid pro exequijs defunctorum. Deinde dicitur non eſſe permittendum fidelibus, vt has conſuetudines laudabiles infringant, aut immutent, ſed compeſcendos eſſe qui hoc tentauerint. In quo apertè ſupponitur, hanc conſuetudinem inducere obligationem. Non enim poſſet Epiſcopus cogere fideles ad ſoluendas huiuſcemodi oblationes titulo conſuetudinis, niſi eadem conſuetudo obligationem induxiſſet. Quando enim Superior punit non ſeruantes con-

conſuetudinem, tunc illa fuit inducta cum animo ſe obligandi, Suar. *lib. 7. de legib. cap. 15. n. 13.* Palaus *tom. 1. tr. 3. diſp. 3. pun. 2. §. 3. n. 13.* Præpoſit. *1. 2. q. 97. ar. 3. dub. 1. n. 7.* Gordon *lib. 2. theol. moral. q. 14. cap. 4. n. 16.* Megal. *in prompt. v. Conſuetudo n. 15.* Quod ſaltem in foro exteriori certum planè exiſtimo. Poſſe autem per conſuetudinem voluntariam induci obligationem, vt aliquid ex ea miniſtris Eccleſiæ detur, probat Innoc. *in d. cap. Ad Apoſtolicam.* Quia qui tanto tempore, ait, exoluerunt, creditur, quod voluntariè ſe obligauerint. Quippè cenſenda eſt introducta cum animo ſe obligandi, quando eius materia confert ad vtilitatem Reipublicæ. Suarez, Palaus, Præpoſitus, Gordonus, Megala *locis allegatis*. Multum autem confert ad vtilitatem Reipublicæ, quod Parochi ex hac oblatione fidelium adiumento aliquo ſubleuentur. Ex hoc enim motiuo exigentiæ boni publici inductus eſt tacitus conſenſus, quo communiter illi conſenſerunt ad ſe obligandum in ordine ad hanc conſuetudinem. Cùm namque vnicuique à natura impreſſum ſit, quod ad ipſum tamquam ad membrum Communitatis ſpectet ipſam conſeruare, & eiuſdem bono cooperari, ideo ſtatim ac ipſi oblatum fuit, quod bonum Communitatis hoc exigebat, natum fuit in ipſo quodam iudicium rationis, dictans id fuiſſe faciendum, quia ita exigit bonum Communitatis in ordine ad ſalutem animarum, vt ſcilicet Miniſtri Sacramentorum ab hiſce oblationibus ſubſidium acciperent, ac propterea debet eiuſmodi conſuetudo exequutioni demandari. Eſt enim animus publicus, quia eſt eorum, qui ſunt de Communitate, quatenus, vt membra Communitatis, reſpiciunt bonum commune, ac proinde eam amplexati ſunt cum dictamine de neceſſitate ipſius pro bono Communitatis, & conſequenter cum animo ſe obligandi. Certum enim eſt, quod omnes iam ciues de Reipublicæ ſalute vna & mente & voce conſentiunt. Nec decurſu temporis cenſeri poteſt non amplius obligare. Quia finis adæquatus, qui induxit Communitatis animum ad ita ſe obligandum, nempè ſuſtentatio Parochorum, nondum ceſſauit.

12 Confirmatur, quia vel talis conſuetudo non obligat, vel quia per ſpontaneam actionem labe infecta eſt. Hoc poſterius dici non poteſt. Tum quia illomet textu hæc conſuetudo compellatur pia. Tum etiam quod ibi non datur aliquid pro re ſpirituali, licet ſimul detur, ſed datur gratis. Hæc enim duo non repugnant. Primum item non rectè dicitur. Quamdoquidem in alijs exemplis admittitur per gratuitam oblationem continuatam poſſe obligationem induci.

13 Et ſanè huiuſcemodi oblationum exhibitio eatenus ſpectat ad Religionem, quatenus per eas fouetur cultus diuinus, ſuppeditata ſacris Miniſtris ſuſtentatio debita, qua ſubtracta, non poſſent erga diuinum cultum affici, & in eo toti eſſe, vt eſt per ſe perſpicuum. At quatenus oblationes iſtæ directè exhibentur Miniſtris ſacris debentur ex vera iuſtitia commutatiua, & ad eam pertinet actus, quo exhibentur. Iuſtum enim eſt, vt Parochis Populo in his, quæ ad Deum ſunt commodantibus hæc ſubſidia rependantur, qui eſt modus, ad quem admetienda eſt oblationum quantitas, cæteroqui pro circumſtantiatum varietate multiplex. Et in hac quoque parte Gentilium Religio nituit. Nihil quippe vulgatius eſt, quam perſolutas ab eis ſtudioſè & fideliter decimas. Quod de Arabibus notat Plinius *lib. 2. cap. 14.* & de Æthiopibus ibidem *cap. 19.* De Romanis innumera exempla congerunt Azor. *to. 1. lib. 7. cap. 23. q. 2.* Anaſtaſius Germon. *lib. 1. de Sacror. immun. cap. 14.* & Baron. *anno Chriſti 57. n. 74.*

14 Quoniam verò nulla eſt tam liquida veritas, cui non poſſint obtinendi offuciæ, non defuerunt qui tam conſerta, & expreſſa teſtimonia, conflataſque ſententias obtenebrare niterentur. Annuit Thomas Caietanus *in ſum. v. Horæ Canonicæ, §. 2.* & Sotus *lib. 2. de iuſt. q. 7. ar. 2.* & latè nuper rediuiui eorum ſequaces, qui opinione præiudicata aiunt per eiuſmodi conſuetudinem non induci præcepti obligationem. Quia ſemper fit ex deuotione tantùm ſpontanea, quæ non inducit legis obligationem, etiamſi diuturna ſit. Nam actus agentium non operantur vltra eorum intentionem. Et declaratur argumento Innocentij *in d. cap. Ad Apoſtolicam*, quo nuper ad impugnandam hanc veritatem vſus eſt in diſputatione publica, quæ haberi ſolet à Parochis in Archigymnaſio Romano, Dominicus Baptiſta, Curatus S. Cęciliæ, vir paratus, ac vehemens, quodque ſyllogiſticè ſic expreſſit. Vel oblatio in principio fuit ſpontanea, vel extorta. Si extorta, eſt iniuſta & ſimoniaca, ideòque ex vi illius non poteſt induci obligatio, licet ſæpius repetatur. Si ſpontanea, non inducit obligationem. Confirmo *ex cap. Cum Eccleſia, & d. cap. Suam nobis de Simon.* vbi damnatur exactio talium oblationum, non obſtante quacumque conſuetudine, quæ ibi corruptela dicitur, & magis aggrauare culpam, quàm excuſare.

At contrarium eſt omninò certum, vt demonſtrauimus, vtque omnes flexus & præhenſiunculas hominum, ſupplantandique artificia eludamus, præter dicta ſciendum eſt, duobus modis poſſe intelligi hanc obligationem, vel per modum conſuetudinis habentis vim legis & præcepti, vel per modum præſcriptionis Eccleſiæ, ſeu Parochorum contra parochianos offerentes. Si priori modo intelligatur, conſequitur, quod, licet hæc conſuetudo in principio fuerit ex ſpontanea intentione, poſtea paulatim mutata eſt intentio in voluntatem ſoluendi oblationem, vt iam debitam, ſiue ex voluntate ſpontè ſe obligandi formali, aut virtuali, ſiue ex conſcientia erronea. Quia cum priores offerentes gratis darent, ſucceſſores cogitantes illam eſſe obligationem, in eodem officio perſeuerarunt, & cum illa apprehenſione reliqui proſecuti ſunt, atque ita tandem inducta eſt conſuetudo habens vim legis. Sic explicat hanc obligationem Maior *d. q. 5.* qui non putat eſſe ſingulare in hoc genere operis pij, ſed generale ad ſimilia opera Religionis publica, & communia, vt eſt obſeruatio alicuius diei feſti, ieiunij alicuius vigiliæ. Vnde doctrina Caietani, Soti & aliorum intelligenda eſt, quando vſus incipit ſub apprehenſione & intentione voluntariæ intentionis, & cum eadem continuatur; ſecus verò ſi paulatim mutetur intentio. 15

Sed, vt pergamus ingenuè loqui, quandoquidem aliter agi neſcit hæc cauſa, difficultatem id mihi faceſſit. Nam cùm fideles ex erronea conſcientia habuerint illam intentionem ſoluendi debitum, non videtur ſufficiens ad inducendam obligationem; quia debet eſſe voluntariè inducta. Error autem cauſat inuoluntarium. Non itaque ſufficit ad inducendam obligationem. Quare ſi aliquando hæc conſuetudo obtinet vim legis, neceſſe eſt, vt non præſumatur ex errore fuiſſe inductam, ſed ex voluntate ſe obligandi. Difficile igitur eſt hoc modo ſaluare huiuſmodi obligationem cum ſolido fundamento, niſi aliquid aliud addatur. 16

Præter igitur exigentiam boni publici, ex qua deſumpſimus animum Communitatis ſe obligandi in hac conſuetudine, alia ratio eſt, quod hæc obligatio intelligi poteſt per modum præſcriptionis, in qua non interuenit abrogatio, vel inductio legis, ſed acquiſitio dominij, vel iuris in re, vel ad rem, quod acquiri ſolet per diuturnum vſum cum bona fide, & alijs conditionibus requiſitis *ad cap. Cum Eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Hæc autem præſcriptio non requirit ex parte eius, ſuper quem cadit, conſenſum ſpecialem in voluntariam oblationem continuatam tanto tempore, aut voluntatem dandi tale ius alteri, aut obligandi ſe illi, ſed ipſo vſu, ipſoque facto acquiritur adminiculo iuris, eaque conſummata, ille, contra quem præſcriptum eſt, obligatus manet ex iuſtitia ad ſeruandum alteri ius per præſcriptionem acquiſitum, non quidem virtute alicuius legis poſitiuæ, inductæ per conſuetudinem, ſed ex vi naturalis iuſtitiæ, quæ obligat ad ſeruandum vnicuique ius ſuum. Itaque per diuturnam conſuetudinem offerendi acquiſitum eſt Eccleſiæ, ſeu Parochis ius ad eiuſmodi oblationes per modum cuiuſdam præſcriptionis, & conſequenter parochianos manere obligatos ad oblationes non ex ſpeciali voluntate & intentione ſe obligandi, ſed ex vi iuris acquiſiti Eccleſiæ, quod ſeruandum eſt, poſtquam, re vera, ſemel eſt acquiſitum. Neceſſarium verò eſt adminiculum iuris, & hoc præſtatur *in d. cap. Ad Apoſtolicam*, in quo præſertim hæc obligatio fundatur. Quod ſanè ius non eſt inductum propter præſumptionem, ſed ob fauorem Eccleſiæ, ac piæ cauſæ ex 17

Coua-

Couarruuia & Panormitano *locis adductis*, addimuſque cum eodē Panormitano ac Bartolo, ab eo relato, hoc maximè habere locum in actionibus, quæ referuntur ad alium ſub aliquo reſpectu ad recompenſationem, vt in præſenti offertur aliquid Parochis in recognitionem beneficij, & in ordine ad ſuſtentationem eorum, ſimulque in Dei honorem, ac defunctorum ſalutem. Quandoquidem, vt ait Nazianz. 1. *Inuect. in Iulian. de fun. Conſtantij* luminibus accenſis Chriſtiani tranſitum honorare pium cenſemus. De quo ritu plura loca Patrum ſignat Durant. *de ritib. Eccleſ. c.* 23. *lib.* 1. *& Caſal. c.* 67. libri eiuſdem argumenti. Ideoq; Eccleſia ita acceptat hanc oblationem, vt ſi tanto tempore duret, etiam ius acquirat. Et in hac re neminem reperies ab alio diſcrepare. Ita planè ſentiunt nominatim Panormitanus, Ancharanus & alij in rubrica de Parochis, Summiſtæ omnes, alijque Doctores, quos refert ac ſequitur Couar. *eo cap.* 17. *n.* 3. Gutier. *cit. cap.* 21. *n.* 139. Lopez *in l.* 9. *tit.* 1. *p.* 1. Sot. *lib.* 9. *de iuſt. q.* 3. *ar.* 1. Tempus enim tam prolixum, totque ætatum decurſu munitum obtinet vim legis, ſpecialiſque conceſſionis. *l.* 6. *§.* 4. *ff. de aqu. quotid. l.* 1. *§. fin. l.* 2. *ff. de aqu. pluu. arc.* Vnde Doctores communi conſenſu tradunt, quod etiam Regalia, & ſi quæ alia nequeunt niſi priuilegio obtineri, immemoriali, ſeu centum annorum, nedum tam amplo tempore, præſcribantur. Iaſ. *in l. de quibus, ff. de legib.*

18 Ad iura verò, quæ videntur prohibere exactionem talium oblationum Maior breuiter, ſed optime reſpondet, illa loqui de oblationibus nondum ſatis præſcriptis & conſuetudine firmatis. Addo etiam poſt ius acquiſitum prohiberi indebitum ac indecentem modum exigendi, in quo non contradicit *d. cap. Ad Apoſtolicam*, & ideò ſeruandum eſt, vt etiam D. Thomas & omnes Doctores admonent. Vnde propoſitionem hanc: *Audeo affirmare illos fore conſiliarios intempeſtiuos, ſi qui proponerent neſcio quam Parochiarum & Parochorum inſtitutionem, vnde nihil aliud hiſce temporibus lucri fieri poſſet, quàm mutatio charitatis in inferiorem aliquam virtutem, & amiſſio illius gloriæ à Chriſto Domino Apoſtolis commendatæ: gratis accepiſtis, gratis date: vt nihil dicam de ſtricta obligatione, cui adſtringerentur, ſi eſſent Curati, propter tam miſerum ſtipendium*, eadem S. Facultas Theologiæ Pariſienſis in citata cenſura cenſuit, eſſe falſam, ſcandaloſam, veteri Parochiarum inſtitutioni iniurioſam, & in quantum ait per inſtitutionem Parochorum charitatem mutari in aliquam inferiorem virtutem, hoc eſt deperdi, ſimulque etiam amitti illam gloriam, quam Chriſtus Dominus Apoſtoli per hæc verba, *Gratis accepiſtis, gratis date* commendauit, & conſequenter negare videtur Apoſtolos habuiſſe ius ad ſtipendia accipienda, aut eo iure vnquam vſos fuiſſe, & Regulares, ſeu quicumque mittuntur, nec ſunt Curati, de ſuſtentatione, & commodis temporalibus vllo penitus modo cogitare, quoad omnes partes eſſe falſam, & præterea, quoad priores partes, temerariam, ſcandaloſam, ac hæreſim redolentem, totique Eccleſiæ & Paſtoribus omnibus valdè iniurioſam. Qua de re vberrima & luculentiſſima diſputatio extat apud Petrum Lippam, olim Cleri Romani Camerarium, Parochum S. Nicolai ad Cæſarinos, virum antiquum, diſertum, grauem, quam ſolidè defendit à calumnijs vindicauit Ioannes Antonius Brutius, Parochus S. Dorotheæ, vir exquiſitæ doctrinæ, commotus Anonymi libidine, qua iſtiuſmodi iura parochialia procacibus ſcriptis impugnauerat. Nos verò de hoc iure quædam hìc perſtrinximus; nam de tota hac quæſtione accuratè, ſi Deus volet, altero tomo ſumus acturi.

19 Suggerunt hìc Parochorum aduerſarij: opes Paſtorum eos laſciuos efficient, paupertas occaſio virtutis eſt, atque adeò non expedir magnas eſſe in Parochis diuitias: eſſent enim magnæ ſi legatorum, ac funeralium Quarta ſecundum conditionem morientium exigeretur. Ego primùm quidem ſentio, falſum hoc eſſe, plures inopia, & difficultatibus domeſticis lapſos, nam plures pauperes quàm diuites in ſordibus illis ſunt. Deinde indigna eſt Eccleſiaſtico homine obiectio. Si è Parochis virtus paupertate extundenda eſt, ſi in liberaliori ſtipendio, in ſtudioſa & laborioſa vita periculum eſt ruinæ, cur id non primum fugiunt illi, qui Parochis tam ſcrupuloſè conſulunt? Cur illi aliquot Canonicatus, Prælaturas, Dignitates poſſident, pluribus inhiant, Parochis pro integritate pauperiem delegant? Poſtremò magnas eſſe Parochorum opes cum ad vitæ ſubſidia, tum ad authoritatem tuendam Eccleſiæ eſt perquam vtile, idque non tam ob eam rationem, quàm Conſtanſienſis Concilij Patres articulo Vuiclephiano de non dotanda bonis temporalibus Eccleſia quondam oppoſuerunt ex *pſalm.* 80. *v.* 3. *ſumite pſalmum, & date tympanum, ideſt ſumite ſpiritualia, & date temporalia*, quàm vt panis acquirendi ſolicitudine liberati tanto intentius animarum curæ, diuiniſque meditationibus incumbere poſſint, quando nec B. Paulus exemplo ſuo alijs Eccleſiæ miniſtris hac in parte legem præſcribit, nec cæteros Apoſtolos, ipſumque adeò Paulum auditorum ſuorum aſpernatos eſſe munera conſtat. Per hæc enim legatorum ac funeralium commoda fit, vt ad rerum aliarum curam, quæ decere eos parum poteſt nequaquam conuertantur. Turpe ſanè eſt primam viris Eccleſiaſticis curam eſſe viuendi, domeſticarumque rerum ſolicitudine diſtringi, in ſecundis tantum docendi curam habere. Nihil enim generoſum poteſt ſapere qui quotidiani victus penuria premitur.

Ea etiam eſt horum temporum prauitas, vt qui ali- 20
quas nacti ſunt opes, facile pauperes Parochos contemnant, ac nullo in loco habendos eſſe exiſtiment. Vnde fit, vt ipſa apud eos Religio vileſcat, quos Religionis miniſtrorum dignitas ſine opibus non mouet. Iam verò ſi nulla ciuilis poteſtatis excellentia eſt vbi nullæ ſunt opes, quomodo Magiſtratuum eccleſiaſticorum, quorum eſt de cæleſtibus, ac æternis rebus iudicare incolumis ſtabit authoritas, ſi nullo diuitiarum præſidio firmetur? Mancipia ſint oportet, ac non cenſores morum qui ſupplicare pro victu alijs, & alienam quærere menſam coguntur. Nec increpare audent, nec punire, ac fruſtra tot, tantiſque ſumptibus ad eruditionem contenderunt, vt in Parochia egeant. Enimuerò cura ipſa grauis, infructuoſa, vili in diem ſtipendio anima & corpus æſtimatur. Nolo equidem nullus ſit hìc modus, copia tamen etiam eſſe aliqua debet, neque ad luxum, ſed ad Eccleſiæ ac Reipublicæ emolumentum. Nam Parochorum opulentia magnum eſt prauitatis omnis, & impietatis impedimentum, & ipſorum reditus, Eccleſiarumque diuitiæ maieſtatem Religionis, qua publica ſalus continetur, amplificanr. Quippè vbi inopia eſt, ibi vilitas; vbi ſplendor, ibi cultus. Apparatu enim & magnificentia quadam etiam homines trahuntur, nec quemquam reuereri pudet eos, quos honeſto apparatu venerabiles admiratur. Deinde, nam hic alter eſt Eccleſiaſticarum opum vſus, Parochorum facultates, quantum eorum & Eccleſiarum neceſſitas patitur, ad inopum multitudinem ſuſtentandam conferuntur. Sed hic ſiſto. Ex Parocho malo odium naſcitur vniuerſi Cleri, hinc hæreſis, decimarum fraudatio, bonorum Eccleſiaſticorum rapina, Canonum euerſio. Conſtituendi itaque Parochi idonei, qui duplici honore digni ſunt, qui laborant verbo & opere, danda illis ſtipendia liberalia, & videbimus omnia melius ceſſura.

Haud pigebit referre D. Chryſoſtomi per pulchram 21
ſimul ac grauem diſputationem de bonis Eccleſiæ, & de cauſa cur ea poſſideantur. In homilia enim 86. *in cap.* 26. *D. Matth.* inter cętera hæc ſcribit: *Deplorandum eſt, quod Domini Sacerdotes vindemiæ, ac meſſi, & venditioni, & emptioni frugum aſſiſtunt, & cum olim Leuitæ & Sacerdotes, qui vmbras tantum celebant, nihil horum habebant, & quamuis corporalior eis adminiſtratio erat conceſſa, hodie tamen Sacerdotes, qui ad penetralia Cælorum vocantur, quique ad vera ſancta ſanctorum ingrediuntur, mercatorum, & propolarum curas ſuſcipiunt, vnde & magna Scripturarum oritur negligentia, ingens in orando ſegnities, & cæterorum omnium contemptus, illudque Euangelij vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus & veni & ſequere me, Matt.* 19. *opportunè nunc ad Eccleſiæ Præſides propter latas Eccleſiæ poſſeſſiones & merito dici poteſt*. Et paulò antè: *Veniat in mentem vobis octo millia Leuitarum Iudæos alere fuiſſe ſolitos, & cum his viduas, & parentibus orbos, præterea muneribus ſubiectos, mili-*

tiaque

tiaque operam dediſſe. Nunc autem agros, domos, locationes ædificiorum, vehicula, equos, mulos, multaque alia eiuſmodi propter vos, veſtramque crudelitatem Eccleſia poſſidet. Oportebat enim vos hunc Eccleſiæ theſaurum retinere & Eccleſiam non paruos ex veſtra deuotione conſequi fructus. Modò autem duo mala quadam committuntur. Nam & vos quaſi nihil dare debeatis, nihil confertis, & Dei Sacerdotes à Sacerdotio aliena pertractant. An non poterant etiam tempore Apoſtolorum domus & agri ab Eccleſia poſſideri? Cuius igitur rei gratia vendentes pecuniam offerebant? Quia id multò melius erat profectò. Nunc verò ſæcularium cura rerum, vobis furentibus, loquitur populo, timor noſtros inuaſit patres, nedum nihil colligere, aut nihil ſeminare ſtudeatis, viduarum, orphanorum, & virginum multitudo fame depereat, qua re commoti hæc ſibi comparare coacti ſunt. Propter eaſdem cauſas fuerunt prohibitæ bonorum Eccleſiaſticorum alienationes, *c. Non liceat Papæ* 12.*q*.2. *& tot. tit. de reb. Eccleſ. non alien. & Nouel. iuris ciuilis.* Vt proinde ſit optandus pro Parochis Argyropolus aliquis, qui, vt ſcribit Zonaras *tom*.3. *in vita Imper. Roman. Argyrop.* Monachis ſumptus ſuppeditauit, conſecratis è publico Prouincijs totis & Vrbibus, ijſque pinguiſſimis & fertiliſſimis; vel aliquis Michael Comnenus, qui fortiſſimus atque cordatiſſimus Imperator, vt eſt apud Nicetam Coniatem *Annal. lib*.3. *cap*.5. cum Monaſterium in Ponti faucibus extruxiſſet, cùm alios Monachos poſſeſſionibus & negotijs turbatos tranquillitate animi, Deique cultu excidere intelligeret, illis nullas vineas, nullos agros, nullas poſſeſſiones aſſignauit, ſed ex fiſco tantum pendi iuſſit, quantum ad victum & cultum opus eſſet, vt ea ratione monaſticam ſanctimoniam nutantem, ac potius humi fere proſtratam, fulciret.

22 Tertium remedium eſt conſtitutio Concilij Tridentini *ſeſſ*.24. *cap*.13. *de ref.* quæ, ſi ſeruetur, nulla querela futura eſt. Ita enim habet: *In parochialibus etiam Eccleſijs, quarum fructus æquè adeò exigui ſunt, vt debitis nequeant oneribus ſatisfacere, curabit Epiſcopus, ſi per beneficiorum vnionem, non tamen Regularium, id fieri non poſſit, vt primitiarum, vel decimarum aſſignatione, aut per Parochianorum ſymbola, ac collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione tantum redigatur, quod pro Rectoris, aut parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat.* Et in *cap*.16. *ſeſſ*.26. ſtatuit S. Synodus, *vt Eccleſiaſtica beneficia ſæcularia quocumque nomine appellentur, quæ curam animarum ex primæua eorum inſtitutione, aut aliter quomodocumque retinent, illa deinceps in ſimplex beneficium, etiam aſſignata Vicario perpetuo congrua portione, non conuertantur.* E contrario ſimplicia in Curata mutentur, illiſque addantur. Nec illa modo, ſed tot perſonatus, tot altaria, quæ tenentur ab ocioſis & ſæcularibus, immò monaſteriorum bona, & in varios vſus, variaſque menſas conuerſorum ad Parochias augendas conferantur. Hoc eſt è re chriſtiana, Parochos eſſe eo loco, auctoritate, eruditione, copijs, quibus nunc ſunt aliarum Eccleſiarum Prælati. Sic enim vtiliter munere ſuo fungentur.

23 Quartum remedium eſto. Cùm Eccleſiæ parochiales abs politia eccleſiaſtica inſtitutæ ſint recipiendis & diſpenſandis Sacramentis fidelibus, & occaſione diuerſarum Indulgentiarum, quæ Dominicis & feſtis diebus in diuerſis Eccleſijs, & maximè Regularium occurrunt, laudabilis & antiqua conſuetudo frequentandi dictis diebus Eccleſias parochiales ſenſim euaneſcat, dum populus relicta miſſa & concione parochialibus ad alienas Eccleſias ſe ſe confert, vt vna & eadem opera ibidem lucretur Indulgentias, & præcepto Eccleſiæ de audienda Miſſa ſatisfaciat. Hinc neceſſarium foret, quatenus in fauorem Eccleſiarum parochialium per Breue Apoſtolicum ordinetur, vt deinceps in dictis parochialibus ad lucrandas quaſcumque Indulgentias quibuſuis Eccleſijs, Capellis, Oratorijs, Confraternitatibus, aut etiam Archiconfraternitatibus vſque adhuc à Sede Apoſtolica conceſſas, & in poſterum concedendas in dictos dies Dominicos, aut feſtos incidentes vnuſquiſque Miſſam ſuam parochialem, aut concionem itidem parochialem audire, vel ſi ob legitimum impedimentum neutrum iſtorum adimplere queat, ad minus in eadem Eccleſia ſua parochiali communicare, aut veſperas, vel doctrinam chriſtianam audire teneatur; itaut auditio Miſſæ, vel concionis parochialis, aut ſaltem communio in Parochia, vel auditio veſperarum, vel doctrinæ Chriſtianæ ibidem ſtatuatur pars operis iniuncti ad huiuſmodi Indulgentias conſequendas.

Rationes autem, cur quod petitur concedendum ſit, 24
præcipuæ ſunt. Sacroſanctum Concilium Tridentinum *ſeſſ*.22. *decreto de obſer. & euit. in celebr. miſ.* inter cętera ſic ordinat: *Epiſcopi moneant populum, vt frequenter ad ſuas Parochias, ſaltem diebus Dominicis, & maioribus feſtis accedat.* Ibidemque ſubdit, vt Epiſcopi ea omnia, quæ ibi ordinata ſunt curent & mandent obſeruari inuiolatè, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, & alias pœnas, non obſtantibus priuilegijs, exemptionibus, & conſuetudinibus quibuſcumque. Et rurſus *ſeſſ*.24. *cap*.4. *de ref.* ita ſtatuit: *Moneat Epiſcopus populum diligenter, teneri vnumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe, vbi commodè id fieri poteſt ad audiendum Verbum Dei.* Ex quibus abundè liquet quanti Sacroſanctum Concilium laudabilem & antiquam conſuetudinem Dominicis & feſtis diebus Eccleſias parochiales frequentandi æſtimauerit, quantaue inſit Epiſcopis obligatio ſatagendi, vt dicta conſuetudo, quæ vbiuis locorum in dies magis ac magis prolabaſcit omni meliori modo reuocetur, maximè cùm ex Parochiarum neglectu diſciplina Eccleſiaſtica ſenſim langueſcat, & mutua charitas, quam multum foueret oratio, & participatio Sacramentorum communis tepeſcat, ac quod caput ac ſumma malorum eſt mentibus fidelium denſiſſimæ circa fidei myſteria tenebræ obducantur. Siquidem plerique ſub eo prætextu, quod ad Miſſam parochialem non credunt ſe obligatos, frequenter ne quidem alibi Dominicis & feſtis diebus Miſſam audiunt, & ſuæ ſalutis immemores à quacumque concione, etiam parochiali prorſus abſtinent, quo fit, vt rerum fidei quandoque adeò ignari exiſtant, ac ſi inter paganos & infideles educati forent, & cum in fide tam leuiter ſint radicati, omni vento circumferuntur, & facilè in varios errores prolabuntur.

Accedit, quod hac etiam ratione Paſtores animarum, 25
qui ad clauum Eccleſiæ ſedent, contemnuntur, & vultum pecoris ſui nequeunt agnoſcere. Qui certè contemptus tantum nocumenti Eccleſiæ Dei affert, vt Caniſius, grauiſſimus è Societate Ieſu theologus, tractans Euangelium *Ego ſum Paſtor bonus* communem contemptum ac neglectum Paſtorum, qui nunc paſſim irrepſit, omnium ferè malorum, hæreſum, ac ſchiſmatum fontem ac fomitem præbere non dubitauerit affirmare.

Inſuper, vti etiam expreſsè animaduertit S. Carolus 26
Borromæus in ſua verè paſtorali epiſtola pro Parochis, quæ extat in Concilio 6. prouinciali Mediolanenſi, fideles in ſuis Parochijs audiunt qui dies feſti, ſiqui in hebdomadam inciderint, colendi, quæ vigiliæ, ieiuniaue ſeruanda ſint. Item diſcunt quæ chriſtianæ pietatis officia in illis religioſè colendis præſtare oporteat, ac quæ præterea ſupplicationes, proceſſioneſue, orationes, indulgentiæ, ac iubilæa indicantur, quæ matrimoniorum denunciationes fiant, quæ item pro ratione temporum admonitu, iuſſuque Epiſcopali ad diligentiorem eorum inſtructionem promulgentur, quæ plerumque non ſine graui ſalutis detrimento eos ignorare contingit, qui ad Miſſam parochialem Dominicis, feſtiſque diebus conuenire negligunt. Hinc denique in Eccleſijs parochialibus, quæ à maioribus tanto pietatis ſtudio ædificatæ ſunt, inſtaurandis, ornandis, ſartis tectiſque habendis cura multis ex partibus neglecta, in illiſque nulla, aut exigua Eccleſiaſtica ad diuina officia obeunda neceſſaria ſupellex.

Equidem niſi ſpecialibus gratijs & fauoribus hoc infe- 27
lici ſęculo, quo omnes libertatem ſapiunt & iugum Eccleſiaſticæ diſciplinæ excutere geſtiunt ad Eccleſias ſuas parochiales frequentandas populus ſuauiter alliciatur, aut alias de opportuno remedio prouideatur, non eſt vllatenus ſperandum, quod Sacroſancti Concilij Tridentini de Eccleſijs parochialibus frequentandis tam ſerio, & non ſemel inculcata admonitio effectum ſuum vnquam ſortietur. Quandoquidem innumera ſunt, quæ alliciunt populum ad priuilegiatorum Eccleſias, & eundem à ſuis Parochijs abſtrahunt: In illis namque adſunt frequen-

frequentes confeſſarij, ſacra communio aſſiduè diſtribuitur, nec deſunt ſingulis horis Miſſæ breuiores, Religioſi toti ſunt in Eccleſijs ſuis ordinandis, & ordinario inter illos vnus & alter excellunt in concionibus, & ſuper hæc omnia ad illorum Eccleſias populus varijs Indulgentijs pertrahitur; itaut omni feſto, & ferè qualibet Dominica adſint Indulgentiæ apud hos vel illos. E contra verò in Eccleſijs parochialibus Miſſa parochialis cum concione & mandatis, vt vocant, durat ad ſeſquihoram, & frequenter ad duas horas. Sed etſi Paſtores dicendi gratia polleant, non expedit, vt cum tanto verborum ornatu & applauſu ſermones inſtituant, quin potius debent rudioribus ſeſe accomodare.

28 Denique Eccleſiæ parochiales communiter ſunt deſtitutæ omni beneficio Indulgentiarum, adeòut Rodriquez Minorita auſus fuerit dicere *tom.1. qq. Regular. q.43. ar.7.* eſſe commodiùs audire Miſſam & verbum Dei apud Regulares. Quia in illorum Eccleſijs vt plurimum ſunt Indulgentiæ, quæ non adſunt in parochialibus. Immò non nemo pronunciauit, ſecurius & ſalubrius eſſe peccata Regularibus, quàm Paſtoribus confiteri. Quæ propoſitio per eandem Sacram Facultatem Theologiæ Pariſienſis, tamquam falſa, ſcandaloſa, temeraria, & Ordinis Hiararchici deſtructiua damnata eſt. Quibus ſic ſtantibus non poſſunt dictæ Eccleſiæ parochiales non eſſe deſertæ, omninòque expectandum eſt, vt vbique locorum diſciplina Eccleſiaſtica prælabeſcat, niſi Sedes Apoſtolica pro ſua paſtorali in omnes cura & ſolicitudine de opportuno remedio quantocius prouideat. Scio, modum illum, nempè cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas à Concilio præallegato decreto *ſeſſ.27. de obſer. & euit. in celebr. miſſ.* excogitatum adigendi populum ad ſuam Parochiam eſſe fortè nimium rigoroſum ac difficilem in praxi poſt tantam deſuetudinem Parochias frequentandi, ideòque multum iuuaret, ſi priuilegiati frequenter & ſerio tam in concionibus, quàm in confeſſionibus populum ad frequentationem Eccleſiarum ſuarum parochialium hortarentur, vti expreſsè illis iniunxit Clemens VIII. in Bulla, quæ incipit *Relatum eſt nobis.* Cæterùm niſi calcaria proprij commodi illis adhibeantur, numquam ſperandum eſt, quod id præſtabunt, vel ſi ad inſtantiam Paſtorum de his quandoque per tranſennam loquantur, poſtmodum toti ſunt in monſtrando nullam eſſe obligationem in conſcientia ad Miſſam parochialem audiendum; vnde plus deſtruent quam ædificauerant.

29 Modus itaque omnium optimus & facillimus, qui indubiè dictam laudabilem conſuetudinem Eccleſijs parochialibus per neceſſariam reuocabit, eſt concedere quod ſupra petitum eſt. Et notandum quod hoc conceſſo non habebunt Regulares vnde conquerantur. Nihil enim eis hac ratione demitur. Siquidem qui volet eorum Indulgentias lucrari debebit vltra frequentationem Parochiæ, illorum etiam Eccleſias viſitare, vti prius; atque hoc pacto fiet, vt Regulares excitent populum, vt dictis diebus Dominicis, & feſtis ad Parochiam ſuam conueniat, & viciſſim Paſtores eundem populum hortabuntur, vt ad Regularium Eccleſias pro conſequendis illorum Indulgentijs ſeſe conferat. Vnde inter Paſtores & Regulares mutua vnio, & amicitia ſuccreſceret. Et ſanè videtur hæc noua obligatio valdè rationabilis. Non enim æquum eſt, Eccleſiam tam liberaliter theſauros Indulgentiarum ſuarum profundere, niſi in eos qui tam ſeriæ eius cohortationi de Miſſa & concione parochiali audienda ſeſe reddunt morigeros. Naturale autem eſt & ſummo iuri, atque etiam æquitati conueniens, vt lucrum in medio poſitum ſuum quiſque malit, quàm alterius etiam qui ante perceperat, interque certiſſima iuris enunciata eſt, nec in dolo eum verſari, nec fraudem facere, nec damnum quidem alteri dare videri, qui iure ſuo vtitur. Quod maximè verum eſt, ſi non vt alteri noceatur, ſed rem ſuam augendi animo quippiam fiat. Inſpici enim debet id quod principaliter agitur, non quod extrinſecus in conſequentiam venit. Vaſquius *contr. vſu freq. cap.4. n.3. & ſeq. l. Proculus de damno infecto.* Neque hoc rectè dicitur ad æmulationem fieri. Aut enim planè hoc negandum eſt, aut aſſeuerandum non ad bonam modò, verùm etiam ad optimam æmulationem fieri iuxta Heſiodum: *Bona lis mortalibus hæc eſt.* Atque eſto quod talibus modis minuatur quorundam Regularium Eccleſiarum frequentia, ſed minuitur cum vniuerſorum hominum commodo. Propoſitionem verò illam: *Licet obligatio iuſtitiæ, quam intrant Curati, ſit ſtrictior & maioris obligationis quoad peccatum, tamen obligatio charitatis, obedientiæ, & Religionis, qua Religioſi ſe obligant ad adiuuandas animas eſt altior, excellentior, & maior quoad meritum, præſertim quia tenentur ex ſtatu laborare in meſſe animarum puriori intentione, & liberiori à terrena mercede, quàm ſæculares Sacerdotes tenentur, qui non laborant ſine ſtipendio, atque adeò debet Eccleſijs Regularium quaſdam peculiares Indulgentiarum gratias concedi,* eadem S. Facultas Pariſienſis in præallegata cenſura cenſuit, inquantum à vinculo quo obligantur Curati excludit charitatem, eſſe falſam, temerariam & verbo Dei contrariam. In quantum ex obedientia, & religioſi ſtatus inſtituto animas iuuare in meritò præfert animarum curæ ex obligatione iuſtitiæ, falſam item eſſe, temerariam, & præſumptuosè aſſertam. In quantum denique Religioſos puriori intentione teneri, ſæculares verò Sacerdotes pro ſtipendio tantùm laborare aſſerit, eſſe falſam, temerariam, ſcandaloſam, & toti Curatorum ordini malignè contumelioſam.

Quid ergo ad iſta omnia? Quæ quidem, niſi nimis 30
excreſceret præſens Conſultatio, plenius planiuſque exponere eſſet in procliui. Sed nec valdè opus eſſe iudico, cum attendenti cuncta iſta ſint perſpicua, ijs verò, qui attendere ac meditari aut non poſſunt, aut non volunt, nihil vnquam ſatis fieri poteſt. Vnum dico, non eſſe cur vllo modo ſuccenſeant Parochis Aduerſarij, quod hæc vel ex vno doctrinę noſtræ principio luculenter adeò videant eſſe demonſtrata, quæ ipſi per ſua principia, & priuilegia, vt omnes eorum copias explicarent, demonſtrare ſatis nondum valuere, de quibus aliàs in tomis ſequentibus diſſerere propoſueram.

CONSVLTATIO LIII.

AD tollendas difficultates, quæ oriri poſſent, vel 1
fortè oriuntur inter Epiſcopos & Regulares circa ritus venerandi Reliquias Sanctorum, dum publicè ſupplicationibus deferuntur, quæritur,

An, deferente Epiſcopo aliquam Sanctorum Reliquiam, etiam Protectoris Ciuitatis, ſiue Patroni in publica ſupplicatione, ſi tranſeat ante Monaſterium, vel Eccleſiam alicuius Ordinis Mendicantis, vel aliàs Regularis, teneantur ijdem Regulares exire domo, ſeu Eccleſia, & Reliquiam etiam cum thurificatione venerari, & an ad id cogi poſſint aut debeant?

PLanè certum eſt, Sanctorum Reliquias ex traditio- 2
ne ac præcepto Eccleſiæ eſſe venerandas, & quidem ea veneratione, qua Sancti ipſi venerantur, ſi mens ad eum ipſum, cuius Reliquiæ ſunt, referatur; inferiori tamen, ſi per ſe conſiderentur, vt latè Signius *de Reliq. & venerat. Sanctor. cap.8.* Quare ex conſuetudine Eccleſiæ poſſunt transferri, deferrique proceſſionaliter per Epiſcopum, vel Sacerdotem, & tunc in ſignum venerationis inter alia thurificationes adhiberi. Hinc Signius *cap.11.* ait illas transferri cum proceſſione ſolemni, Pſalmis, Litanijs, Canticis, precibuſue, ac digniotibus Clericis, ſactis veſtibus indutis arcæ vel vaſa portanda committuntur, luminaribus, thurificationibuſque adhibitis quamplurimis.

Ordo autem harum tranſlationum, vtilitates, & mi- 3
racula ab eodem Signio, & à Caſalio *de ſacr. Ritib. antiq. cap.38.* ex veteri ac nouo Teſtamento, Sanctis Patribus, & Concilijs diffuſè deſcribuntur. Vnde certum eſt, Regulares omnes ad ſupplicationes eiuſmodi poſſe inuitari; ac etiam propter cauſam publicam cogi ex Concilio Trid. *ſeſſ.21. cap.13. de Regular.* etiamſi ſint exempti, præter eos, qui habent priuilegia particularia.

At nullibi, quod viderim, in Sacris Canonibus cau- 4
tum eſt, quod Regulares exeant domo, vel Eccleſia

pro

pro hac thurificatione. Ex quibus cenſeo huiuſmodi egreſſum, venerationem, ac thurificationem eſſe quidem piam, ac Religioni, Religioſiſque viris conſentaneam, non tamen neceſſariam; ac proinde poſſe Epiſcopum Regulares hortari, non tamen cogere, maximè exemptos, ac peculiaribus priuilegijs Sedis Apoſtolicæ præmunitos. Facit ad rem exemplum Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti, quod licet aſſiduè ab ijs, qui ſupplicationibus interueniunt, thurificetur, non tamen ab illis, ante quorum Eccleſiam defertur, ſolet thurificari.

CONSVLTATIO LIV.

Vtrum in crimine Læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ reatus patris nocere debeat liberis? Siue, an iuſtè filij innocentes cum parentibus puniantur?

1 INiquum, durum, rigoroſum, irrationabilem, contra ius naturæ & diuinum eſſe videtur, vt vnus pro alio, filius pro patre puniatur. Ad quod probandum plura quidem argumenta adferri poſſent.

2 Faciunt primò generales illæ regulæ, ſtatuentes, ne ſine ſua culpa quiſquam puniatur, *cap. Sine* 23. *de reg. iur. in* 6. Quod pœnæ & delicta ſuos teneant authores, *l. Sancimus* 22. *C. de pœn. cap.* 2. *extr. de his quæ fiunt à maior. par. l.* 6. *ff. de bon. damnat. l. Si pœna* 20. *ff. de pœn.* Ne quis alterius odio prægrauetur, *cap. Non debet* 22. *de reg. iur. in* 6. *l. Si quis* 23. §. 1. *C. de inoffic. teſtam. arg. cap. Nobis* 27. *extr. de Simon. cap. Sicut ſuis* 33. *cap. Si compromiſſarius* 37. *de elect. in* 6. Vt nemo criminis alieni ſucceſſor conſtituatur, ſed vnuſquiſque ex ſuo admiſſo ſorti ſubijciatur, *l. Crimen* 26. *ff. de pœn. cap. Crimen* 6. *q.* 4. Vt illo, qui reus fuit criminis, defuncto, pœna extinguatur, *l. Defuncto* 26. *ff. de pub. iud.* Vt non puniantur qui non deliquerunt, videlicet liberi & hæredes noxiorum, *l.* 20. *ff. de pœn.* Cum pœna non ſit ſine delicto, *l. Aliud fraus eſt* 131. *in princ. ff. de verb. ſignif.* Et ibi pœna eſſe debeat, vbi noxia eſt, *d. l. Sancimus*, *C. de pœn.* Quis enim locus innocentiæ relinqueretur, ſi alienum crimen macularet innocentem? *c. Nullus* 1. *c. Quis locus q.* 4.

3 Faciunt ſecundò regulæ quædam magis ſpeciales, ſingulatim de parentibus & liberis loquentes, veluti ſunt: Non parentum, ſed propria culpa quemque condemnat, *c. Noui* 5. *diſt.* 26. *c.* 3. *ibid. cap.* 6. *ibid.* & paſſim tota illa diſtinctione. Paternum crimen nullam maculam filio infligere debet, *l. Crimen* 26. *ff. de pœn. d. c. Crimen* 6. 1. *q.* 4. Filio magis prodeſſe debet ſua innocentia, quàm nocere culpa patris, *l.* 3. §. *Si emancipatus in fin. ff. de bon. poſſ. contr. tab.* Calamitas patris non debet nocere filio, *l.* 3. §. 9. *ff. de mun. & honor. l. Diui* 17. §. 1. *ff. de iure patr.* Vitia parentum filijs non imputantur, *c.* 3. *diſt.* 56. Parentum error filijs non officit & reatus patris filio non obeſt, *l. Et qui* 3. §. *Quod pater* 10. *ff. de mun. & honor.* Nullum patris delictum innocenti filio pœnæ eſt, *l. Qui ad tempus* 2. §. *Nullum* 7. *ff. de decur. tot. tit. C. ne filius pro patre, vel pater pro filio.*

4 Facit tertiò ipſa Sacra Scriptura. Scriptum enim eſt Ezechiæ *cap.* 18. *v.* 19. *Filius non portabit iniquitatem patris.* Et Deuter. 24. *v.* 16. Non occidentur patres pro filijs, & filij non morientur pro patribus, vnuſquiſque ſuo peccato morietur, 2. *Reg.* 14. *v.* 16. 2. *Paral.* 25. *v.* 4. *c. Iudæi* 1. *q.* 4. Et *Geneſ.* 18. *v.* 23. Perdes ne pium cum impio? Anima, quæ peccauerit ipſa morietur *Leuit.* 3. Hinc putant nonnulli, quod *l. Quiſquis* in foro conſcientiæ non valeat. Adducunt in exemplum Amaziam, qui, firmato regno, percuſſit ſeruos ſuos, qui percuſſerant Regem patrem ſuum, filios verò percuſſorum non affecit morte. Vnde textus *in c.* 10. *cauſ.* 1. *q.* 4. dicit, non imputari filijs peccata parentum, & *in c. Si habes* 1. *cauſ.* 24. *q.* 3. S. Auguſtinus ad Auxentium Epiſcopum ita ſcribit: *Claſſiciani filius quicquid poſtea quam eum genuit peccat pater eius admiſit, vbi particeps, ipſe non fuit, ad eum non pertinere quis ambigit?* Similiter *in c. Iam ita* 8. *cauſ.* 1. *q.* 4. idem S. Auguſtinus ad Bonifacium *ep.* 23. ſcribit his verbis: *Cum homo in ſeipſo eſt, ab eo, qui genuit eum, alter effectus, peccato alterius ſine ſua conſenſione non tenetur obnoxius. Traxit ergo reatum, quia vnus erat cum illo & in illo, à quo traxit, quando quod traxit, admiſſum* (alij admixtum) *eſt. Non autem traxit alter ab altero, quando ſua vnoquoque propria vita viuente iam eſt, vnde dicatur: anima, quæ peccauerit, ipſa morietur.*

Facit quartò, quod delicta morte delinquentium vnà cum pœna extinguantur, ideòque ab hæredibus pœna exigi minimè poſſit, *d. l. Defuncto, ff. de publ. iud. tot. tit. C. ſi reus vel accuſ. mort. fuer. l.* 1. *C. ne ex delict. defunct. l. Crimen, ff. de pœn. l. Ex iudiciorum in fin. ff. de accuſat.* 5

Quintò *in auth. Vt nulli iudicum*, §. *fin.* diſertè habetur, quod illis caſibus, in quibus leges pœnam mortis, aut proſcriptionis, ſeu deportationis imponunt, non poſſint Iudices pœnas etiam pecuniarias infligere. Ergò in crimine læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ non habet locum pœna mortis, & publicatio bonorum. 6

Sextò, pœna *l. Iuliæ Maieſtatis*, quæ eſt capitis & publicationis bonorum, eſt hodie immutata per *d. auth. Vt nulli Iudicum cap.* 3. *Auth. bona damnatorum*, *C. de bon. damn. Nouel.* 17. §. *oportet autem*, quæ volunt, hodie bona damnatorum deberi aſcendentibus & deſcendentibus, & vſque ad tertium gradum collateralibus. Vide Iulium Clarum §. *fin. q.* 78. *in princ.* Capycium *dec.* 153. *n.* 4. Boer. *dec.* 264. *n.* 14. *cum ſeqq.* 7

Septimò, *in l. antepen. ff. ad l. Iul. Maieſt.* expreſsè ſtatuitur, quod libertorum bona reſeruentur filijs damnatorum crimine læſæ Maieſtatis. Si ergo liberto Maieſtatis damnato, liberi fiſcum excludunt, cur non idem in liberis Ingenuorum? 8

Octauò, per *l. Sancimus* 22. *fin. C. de pœn.* ſtatuentem, quod ex delictis ipſi authores puniantur, receſſum eſt à *l. Quiſquis*, vt docet Budæus *ad d. l. Sancimus*, Iulius Clarus §. *læſæ Maieſtatis n.* 14. Idque propterea quia *d. l. Sancimus* poſterior eſt. Poſteriora autem derogant prioribus. 9

Nonò: Etiam in caſibus, quibus publicationi bonorum locus eſt, ſi condemnatus liberos habeat, ijs reſeruatur dimidia pars bonorum, *l. Cum ratio in princ. ff. de bon. damnat. l. Si quis*, §. *quod verò*, *C. eod.* Emman. Soar. *commun. opin. lit. L. n.* 72. Vueſemb. §. *Publica* 2. *n.* 4. *Inſtit. de publ. Iud.* vbi dicit, quod ex bonis etiam publicatis liberis legitima debeatur per *d. l. Cum ratio*, quæ nullo patris facto auferri poteſt, *l. Quoniam*, *& auth. nouiſſima*, *C. de inoff. teſtam.* 10

Decimò: Textus in *l. vlt. ff. eod.* loquens de eo, qui perduellionis reus eſt, dicit hoc crimen non extingui morte, ſed ſi à ſucceſſoribus non purgetur, hæreditatem fiſco vindicari, Capyc. *dec.* 130. *n.* 18. Atqui dum liberi parati ſunt purgare crimen patris ſui, ipſis bona paterna non debent adimi. 11

Vndecimò: Crudelis videtur pœna *l. Quiſquis*, §. *filijs*, *C. ad l. Iul. Maieſt.* ſi bona publicentur liberis extantibus, *l. Eorum*, *ff. ad l. Iul. Maieſt.* ipſiſque filij notentur infamia & factione teſtamenti careant. Igneus *ad l. vlt. n.* 44. *ff. de S. C. Silan. & Claud.* vbi dicit, *d. l. Quiſquis* eſſe odioſam, iniurioſam, iniquam, contra naturalem rationem, & iuris diuini, humanique diſpoſitionem. 12

Decimò ſecundò: Licet pœna *l. Quiſquis* iuri non repugnet, tamen de conſuetudine non ſeruatur, Angel. *in l. Fallaciter n.* 4. *C. de abolit.* & poſt eum Iul. Clar. *d.* §. *Læſæ Maieſtatis n.* 14. vbi ait reuera apud nos nunquam vidi tales pœnas in filijs obſeruari. 13

Decimotertiò: Etiam aliæ pœnæ in vindictam huius criminis à lege introductæ non æquè vbique ſeruantur, & contra ipſum delinquentem mitiùs proceditur, quàm legiſlator *in d. l. Quiſquis* præſcribit. Gregor. Tholoſ. *lib.* 55. *q.* 3. *Syntagm. c.* 1. *n.* 32. Multò magis ergo contra filios innocentes. Idem Tholoſ. *n.* 36. vbi ait, filij tamen inſontes non ſunt infames, vel inhabiles ſucceſſionibus, ſed capiunt ex teſtamento & ab inteſtato, & ad honores poſſunt promoueri, vt notat Boer. *tr. de ſedit.* §. 6. *n.* 23. 14

Decimoquartò adduco exemplum Marci Antonini, qui 15

qui filijs Auidij Caſſij, qui in eum coniurauerat, veniam dandam exiſtimauit. Similiter & Aurelius, qui Caſſij perduellionis damnati bona, liberos poſſidere iuſſit, quod non modò Romani, ſed etiam Perſarum Reges facere conſueuerunt. Vt Poloni quoque non modò proſcriptiones nullas probant, ſed ne perduellionis quidem damnatorum bona fiſco adiudicant. Et P. Suilio adempta tantum bonorum pars, filio autem & nepoti pars altera concedebatur, eximebantur etiam quæ teſtamento matris, aut aui acceperant. Sic Iulius Cæſar admiſit ad honores proſcriptorum liberos, Suet. *in eius vit. cap.*41. Adrianus Cæſar liberis proſcriptorum duodecimas bonorum conceſſit, Maieſtatis crimen non admiſit. Hinc boni Principes, cùm iniurias ſuas, & læſæ Maieſtatis crimen vlti ſunt, ne magnitudinem pecuniæ, quàm damnatus habebat, & auaritiam ſuam reo exitium attuliſſe dici poſſet, bona damnatorum liberis & agnatis tranſmiſerunt. Quod Coſmus Hetruriæ Dux, qui pluribus quàm quiſquam alius ſuorum temporum coniurationibus peritus fuit, ſæpiùs feciſſe dicitur. Nec mirum, quando Cornelium Syllam, libertatis hoſtem, & ſæuiſſimum mortalium, primùm proſcriptionem inueniſſe Authores aſſerunt.

15 Nihil omiſſum puto, quod in hac quæſtione negantium opinionem quoquo modo iuuare poſſit; ſed omnia exactè conquiſita ſunt. Et quamuis ſatis ſpecioſa videantur, non tamen eam vim ac firmitatem habent, vt clariſſimos iuris textus, quibus contrarium disertè conſtitutum & definitum eſt in crimine læſæ Maieſtatis cum diuinæ, tum humanæ, filios etiam propter reatum patris puniri, refellant & euertant.

16 Noſtram itaque affirmatiuam ſententiam confirmat quoad crimen læſæ Maieſtatis diuinæ textus expreſſus *in cap. Vergentis de hæret.* vbi Innocentius III. hæc habet: *Quum enim ſecundum legitimas ſanctiones reis læſæ Maieſtatis punitis capite, bona confiſcentur eorum, filijs ſuis vita ſolummodo ex miſericordia conſeruata; quantò magis qui aberrantes in fide, Domini Dei filium Ieſum offendunt, à capite noſtro, quod eſt Chriſtus, Eccleſiaſtica debent diſtrictione præcidi, & bonis temporalibus ſpoliari, cùm longè ſit grauius æternam, quàm temporalem lædere maieſtatem?* Idem ſtatuit Alexander IV. *in cap. Quicunque, §. Hæretici autem*, ac Bonifacius VIII. *in cap. Cum ſecundum leges*, & *cap. Vt commiſſi §. Priuandi de hæret in* 6. atque habetur ex Conſtitutione Friderici Imperatoris, quæ incipit *Catharos* ſiue *Gazaros* apud Pegnam inter litteras Apoſtolicas, & *in auth. C. de hæret. & manich.* Quod verò ad crimen læſæ Maieſtatis humanæ confirmat primo textus apertiſſimus ſimul ac notiſsimus in *l. Quiſquis* 5. *§. filij* 1. *C. ad l. Iul. Maieſt.* in qua Imperatores Arcadius & Honorius poſtquam reſcripſiſſent bona fiſco adducenda eſſe, vlterius ſic ſanciunt: *Filij verò eius, quibus vitam Imperatoria ſpecialiter lenitate concedimus (paterno enim deberent perire ſupplicio, in quibus paterni, hoc eſt hæreditarij criminis exempla metuuntur) à materna, vel auita, omnium etiam proximorum hæreditate, ac ſucceſſione habeantur alieni, teſtamentis extraneorum nihil capiant, ſint perpetuo egentes & pauperes, infamia eos paterna ſemper comitetur, ad nullos prorſus honores, ad nulla Sacramenta perueniant, ſint poſtremò tales, vt his perpetua egeſtate ſordentibus ſit & mors ſolatium, & vita ſupplicium.*

Secundò textus in *l. Quando, C. de bon. proſcript.* vbi ſtatuitur, condemnatum, ſi liberos habeat ad ipſos poſſe bona tranſmittere, excepta ſola Maieſtatis quæſtione, *quam ſi quis ſacrilego animo adſumpſit, iuſtè pœnam ad ſuos etiam poſteros tranſmiſſurum*, iuxta *l. Quiſquis*, vt notat eo loco Gothofredus.

17 Tertio textus in *Nou.* 134. *cap. vlt.* in qua licet Imperator ſubſtulerit publicationem bonorum & confiſcationem, in fine tamen disertè addit, in Maieſtatis crimine condemnatis veteres leges ſeruandas eſſe, nimirum *d. l. Quiſquis*, vt ibi notat idem Gothofredus & Conrad. *in tr. de Regal. c.* 3. *n.* 137.

18 Quartò textus *in cap. Fœlicis de pœnis in* 6. illis verbis: *Sic vt reus criminis læſæ Maieſtatis perpetuò ſit infamis, &c. Quicquid etiam in bonis inuenitur, ipſius fiſci, vel Reipublicæ dominio applicetur, vt ex illis nihil tranſmittat ad poſteros, ſed potius cum ipſo damnentur quodammodo & ſua.* Si qua verò feuda, locationes, officium, vel beneficium ſpirituale, vel temporale ab aliquibus Eccleſijs obtinet, ſit eis ipſo iure priuatus, quæ ſic liberè ad Eccleſias reuertantur, quod Eccleſiarum Rectores de ipſis pro ſua voluntate diſponant. Quod ſi quis prædictorum filium, vel filios habeat, nepotem, vel nepotes per rectam lineam deſcendentes, beneficiatum, ſeu beneficiatos quouis beneficio, etiam pontificalem adeptus, vel adepti fuerint dignitatem ſint eis ipſo iure priuati, ſpe promotionis omnino ſublata. Nulli præterea talium filiorum, atque nepotum, ex virili ſexu deſcendentium ab eiſdem, alicuius aperiatur ianua dignitatis, aut honoris Eccleſiaſtici, vel mundani, ſeu ad alicuius loci regimen ſit aſcenſus, ſit eis poſtulandi negata facultas, ſit notoriè iudicatus, & quodlibet aliud officium, ſeu miniſterium publicum interdictum, in iudicijs eorum aſſertio contra quenquam nihil fidei, nihil credulitatis inueniat, vt ad teſtimonium prorſus reddantur indigni, ſit eis ad Ordines aſcenſus inhibitus, ſit ad beneficium, vel officium Eccleſiaſticum denegatus acceſſus, & vt magis famoſa ſit eorum infamia, ad actus legitimos nullus eis pateat aditus, nulla porta pandatur eiſdem ſuper aliquo præmiſſorum, omni ſpe diſpenſationis adempta.

19 Quintò textus *in cap. vn. Quæ ſint regal. in vſib. feud.* vbi ius confiſcandi bona committentium crimen læſæ Maieſtatis ſpecialiter Regalibus adijcit Fridericus. Roſenthal. *cap.* 5. *concl.* 69. Conrad. *de Regal. loc. cit. n.* 187. Gothofred. *ad d. c. vn.* vbi ſe iterùm refert ad *l. Quiſquis* C. 5. *ad l. Iul. Maieſt.*

20 Manet ergo firma, ſtabilis & inconcuſſa *l. Quiſquis* ab Arcadio & Honorio primùm promulgata, à Theodoſio & Valentiniano in *l.* 10. *C. de bonor. proſcript.* repetita, à Iuſtiniano Imperatore in *Nou.* 134. *cap. vlt.* confirmata, à Friderico *in cap. vn. Quæ ſint Regal. in vſib. feud.* renouata ab Alexandro IV. & à Bonifacio VIII. Summis Pontificibus *in cap. Fœlicis* 5. *de pœnis in* 6. *in cap. Quicunque, in cap. Cum ſecundum leges, & in cap. Vt commiſſi de hæret.* pariter *in* 6. canonizata, à Carolo V. denique in filijs Ioannis Friderici Saxonis, & ab alijs pijs & catholicis Principibus in praxim deducta, præſertim à Ferdinando II. in filijs Friderici Palatini quoad priuationem bonorum obſeruata.

21 Quod ſi verò allati textus alicui non ſufficiant, ſed inſuper etiam rationes ſimul cum aliquibus exemplis deſiderentur, quas tamen requirere propterea ſuperfluum eſt, quia ſola voluntas legis, & auctoritas Superioris pro ratione eſt, *arg. §. furtiuæ* 3. ibi: *Nam furtiuarum, Inſtit. de vſu cap. l.* 1. *§. Initium*, vbi Gloſ. *in v. ratus, ff. de poſtulan. prin. Inſtit. quib. ex cauſ. manum. non licet, §. Sed & quod, Inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil.* ecce illas etiam exhibemus, & iudicio Lectoris ſubmittimus.

22 Rationem primam, quare in hiſce criminibus confiſcentur & adimantur liberis bona, ſuppeditat *l. Quiſquis*, vt ſubtrahatur filijs materia idem ſcelus committendi. Hac de cauſa non nemo dixit, id in bonum liberorum, non in pœnam introductum eſſe, quemadmodum Gratianus *can. Eccleſiæ* 1. *q.* 4. poſtquam dixiſſet, paruulos Sodomitarum non excuſatos ob ignorantiam & innocentiam, quin pro paterno ſcelere cæleſti igne conſumerentur, ſtatim rationem ſubiungit, quod igne hoc pœna illis ſit diminuta, quibus ſucceſſio paterni ſceleris fuit adempta.

23 Rationem ſecundam priori non abſimilem ſtatuunt Doctores & iuris ſancita in periculo imitationis. S. Thomas, quem allegat Matth. Steph. *de art. iur. cap.* 19. *n.* 119. In filijs etenim paterni & hæreditarii criminis exempla metuuntur, *d. l. Quiſquis, §. filij*, vbi Gothofr. traditque Alciat. *præſumpt.* 24. & Harprecht. §. 3. *de publ. iud. n.* 66. vbi ait, veriſimile eſſe, quod vel complices criminis, vel vltores & vindices necis paternæ idem cum patre ſint moliturі. Greg. Tholoſ. *lib.* 35. *cap.* 1. *n.* 26. Farinac. *q.* 1. *cap.* 6. §. 2. *n.* 73. Vitia enim parentum etiam ad poſteros transferri dicit *c. Sigens Anglorum* 10. *d.* 56. Quippe patri ſæpè ſolet ſimilis eſſe filius, *arg. l. Quod ſi nolit* 21. *§. Qui mancipia, ff. de ædil. edict.* Hinc timendum eſt ne vitia trahant à parentibus *d. c.* 10. ſicuti trahuntur à ſociis, *c. Peruenit pen.* 2. *q.* 7. *c. Literas* 14. *extr. de fil. presbyt.* Nam iuxta ipſius Seruatoris noſtri effatum: Arbor mala non ſolet ferre fructus bonos.

bonos . Inde Greg. Tholoſ. *lib.35. cap.1. n.23.* vtitur illo prouerbio: Mali corui malum ouum. Certè vt plurimum videmus non ſolum labem ſanguinis , ſed & morum ad poſteros deriuari . Accedit quod ex læſa Maieſtate diuina & humana naſcatur quædam inter perduellem , eiuſque Dominum atque Eccleſiam inimicitia , quæ præſumitur durare in filios & ſerpere in deſcendentes . Et hæc ipſa cauſa eſt , quare filiæ mitiùs puniantur in hoc crimine : quia pro infirmitate ſexus minus auſuras eſſe confidimus , *d.l. Quiſquis* . Lex autem præſumit maſculos tanquam audaciores fœminis magis inclinare in crimen paternum . Baiard. *in addit. ad Clar.* §. *læſa Maieſtatis n.25.*

24 Nec ſit qui putet , hanc rationem iniquam eſſe , quod liberi parentibus ſimiles futuri plectantur , cùm id incertum ſit . Sed ſcire debet à communiter accidentibus ſumi præſumptionem veritatis . Cardinal. Tuſch. *lit. A. concl.493.*

25 Ratio tertia eſt , vt dum puniuntur filij , per hoc ipſe pater magis puniatur . Farinac. *q.116.§.2.n.73.* Nam quia pater plus diligit filium , quàm ſeipſum , *arg.l. Iſti 8.ff. quod met.cauſ.* Et filius eſt pars corporis , affectuſque patris , *d. l. Iſti* , ideò dum punitur filius , magis pater ipſe puniri vi-
26 detur . Facit , quod in ſimili ſcribit D. Thomas allegatus à Matthia Steph. *cap.19. n.119.* ideò alterum pro alterius peccato puniri , quia vnus homo eſt res alterius temporaliter , & carnaliter , veluti filius eſt res patris , ſeruus eſt res domini . Hanc ipſam rationem perpendit etiam qui apud Plutarchum *de ſera Numin. vind.* irridet & damnat illos , qui in ſtatuas & cadauera ſæuiunt , ratus iuſtius eorum liberos pœnas luere , vtpotè quibus parentum portio ingenita ſit , atque hæreat , per quam viuunt , aluntur & ſentiunt: nec iniquum eſſe cùm ſint illorum , etiam habere , quæ ſunt illorum .

27 Ratio quarta eſt , vt hoc modo parentes tantò magis abſterreantur à criminibus , non ignari , tam ſe , quàm prolem ſuam pœnæ ſubijciendos , adeoque vt charitas liberorum amiciores Eccleſiæ ac Reipublicæ reddat parentes . Cic. *ep.12. ad Brut.* Tholoſ. *loc.cit.n.28.* Huc facit *cap. Cum multa 15.q.8.* vbi dicitur , vſque adeò ſententiam iudicantium protraxere commiſſa culparum , vt non tantum ferretur vltio in authores ſcelerum , verùm etiam in progeniem damnatorum .

28 Ratio quinta , quia bona perduellium vel hæreticorum confiſcantur , & fiſcum ſucceſſorem habent , ideò neque ex teſtamento , neque ab inteſtato hæres illis eſſe poteſt , §. *Per contrarium , Inſtit. de hæred. quæ ab inteſt. defer.* vbi dicitur , ſi poſt mortem ſuam pater iudicatus fuerit perduellionis reus , ac per hoc memoria eius damnata , ſuum hæredem habere non poſſe , cum fiſcus ei ſucceſſerit , *l. Manich. 4. §. Sed nec filios , C. de hæret. auth. Gazaros , C. eod. cap. Vergentis de hæret.* Ratio rationis , quia illis non immeritò ſua bona auferuntur qui Maieſtati diuinæ vel humanæ debitum honorem detrahere non reformidarunt .

29 Ratio ſexta deſumi poteſt à D. Thoma , quem allegat Matthias Steph. *cap.19.n.119.* aſſerente , hoc fieri ad humanæ ſocietatis vnitatem magis ea pœna commendandam , & conſeruandam . Sic Plutarchus *d.lib. de ſera Numin. vind.* ait , quemadmodum paternorum debitorum nomine , filij hæredes obligantur , ita & pœnarum nomine , quæ in hiſce rebus corporeis & temporalibus luuntur .

30 Ratio ſeptima: Lex imitatur naturam , §. *Minorem , Inſtit. de adopt.* Atqui natura ſic comparatum eſt , vt filius patris ebrioſi ſæpè pœnam , damnumque ferat & patiatur . Sic leproſi filij fiunt leproſi , quia corporis patris pars eſt filius quodammodo . Vnde non ineptè crimen hæreſis ac læſæ Maieſtatis lepræ æquiparatur , quæ alios etiam inficit .

31 Ratio octaua , quia iuſtitia diuina eſt idea quædam iuſtitiæ humanæ , & proinde ſicut regulariter nemo punitur à Deo pro alio , & ſic nec liberi pro parentibus , ſed quiſq; pro ſuo peccato; nihilominus ſicut aliquando extra ordinem Dominus Deus maledictionem æquè atque benedictionem impertitur , & reos læſæ Maieſtatis ſuæ diuinæ punit quouſque libet , queadmodum infra in *reſponſ. ad 3. reg.* exemplis quibuſdam probabimus ; ſic etiam in crimine Maieſtatis humanæ propter parentum peccata & ſcelera puniuntur liberi , redduntur inteſtabiles , priuantur omni aditu & gradu ad honores , vt vita ſit ſupplicium , & mors ſolatium , *l. Quiſquis* , §. *filij* , &c.

Ratio nona: dignitas parentum deſcendit in liberos , & 32
laus ipſorum etiam in liberos redundat: ergo cum contrariorum eadem ſit diſciplina , non eſt mirum , peccata maiorum quoad pœnam etiam in poſteros deriuari . Tholoſ. *lib.35. ſyntagm. cap.1. n.28.* poſt alios .

Ratio decima , quia macula patris inficit etiam 33
ſanguinem filiorum . Baiard. *in addit. ad Clar.* §. *Læſa Maieſtatis n.25.* & infectum dicitur , quod à radice infecta deſcendit per *Nou.118. cap.3. v. Ex aduerſo , l. Quod ſi nolit 31.§. Qui mancipia* , ibi : *Quia natione non ſunt infamata , ff. de ædil. edict.* Vide Farinac. *q.116.§. 2.nu.73.*

Ratio vndecima eſt exemplum . Nam Cicero *ep.17. ad* 34
Brutum ſcribit : Seuiores pœnas & in liberos fieri cauſa exempli . Inde Tholoſ. *d. lib.35. cap.1. n.26.* dicit , leges exemplarem ſumere pœnam in atrocioribus .

Ratio duodecima peti poteſt ex traditis eiuſdem Tho- 35
loſani *p.3. ſyntagm. lib. 35. n.11. & 12.* quo loco multas hiſtorias recenſet , quibus liberi , vxores & familiares cum ipſis reis fuerunt ſublati , idque ea de cauſa , nequis poſthac inimicis Reipublicæ vel Eccleſiæ Catholicæ amicus eſſet , & ne aliquid tanti ſceleris veſtigium ſupereſſet .

Ratio vltima & præcipua eſt atrocitas delicti . Nam 36
hæc crimina omnium ferè atrociſſima , atq; impiiſſima eſſe vnanimiter omnes docent . Iam verò in atrocibus & enormibus delictis pœna poteſt etiam porrigi vltra delinquentes , ita ſtatuente textu *in cap. Felicis 5. de pœn. in 5. §. Quum autem* , vbi dicitur , quia dignum eſt , vt nefandi ratione flagitij vltionis ſeueritas amplius extendatur , & propter enormitatem culparum , plagarum modus exuberet , nec pœnis ſolitis contentetur , *ſtatuimus , vt non tantum in liberos , & deſcendentes* , ſed etiam ad collaterales , fratres videlicet , nepotes & pronepotes talium , poſſit extendere pœnas in huiuſmodi noſtra conſtitutione contentas , circumſpectio Romani Pontificis , prout circumſtantiæ rationabiles ſuadebunt . Loquitur autem Bonifacius expreſsè in crimine læſæ Maieſtatis , quod committi declarat , quando quis Cardinalem perſequitur; atq; ob eandem criminis grauitatem mirum videri non debet , ſi in filios pœna aliquo modo redundet , Tholoſan. *p.3. ſyntagm. lib.35. c.1. n.26.*

Sed hinc oritur alia quæſtio , priori connexa . Quare 37
videlicet crimen læſæ Maieſtatis tum diuinæ , cum humanæ tam atrox , enorme & graue cenſeatur? Ad quam reſpondeo id fieri multis de cauſis . Prima eſt , quia atrox delictum cenſetur habito reſpectu ad eum , contra quem delinquitur , veluti ſi contra Deum , Pontificem , Cardinales , Imperatorem , Reges , Magiſtratus .

Secunda cauſa eſt , quia hoc delictum quod committi- 38
tur incidit etiam in ſacrilegium , nam eorum maieſtate nihil in terris habetur ſanctius . Imò palàm eſt , inquit Tholoſanus *d.lib.35. cap.1. n.1.* Reges & Præpoſitos noſtros , qui gladij poteſtatem à Deo acceperunt Dei Vicarios eſſe ſacroſanctos . Vnde Plutarchus , Principem imaginem eſſe Dei , omnia rectè conſtituentis & diſponentis ſcribit . Et Gail. *de pac. publ. c.3. n.12.* Principem viuam imaginem referre Dei , vniuerſa moderantis .

Tertia cauſa eſt , ob eandem Eccleſiæ catholicæ ac Prin- 39
cipi reuerentiam ſacrilegij crimen cenſetur de auctoritate & poteſtate Pontificis , vel Principis tantùm diſputare , *l. Sacrilegij 5. C. de diuerſ. reſcript. l. Diſputare 3. C. de crim. ſacrileg.* quantò magis igitur eorum Maieſtatem lædere & imminuere ?

Quarta cauſa : Qui in muros Ciuitatis aliquid delin- 40
quunt , in eos pœna capitis conſtituta eſt , quia muri ſancti dicuntur , §. *Sanctæ quoque 10. Inſtit. de rer. diuiſ.* Si ergo tam graue cenſetur in muros delinquere veluti res inanimatas , quantò grauius in ipſam Eccleſiam Catholicam , ipſumque Principem , qui ſanctione ſua muros ſanctos eſſe ſtatuit ?

Quinta cauſa eſt: Muri ciuitatis , ſiue mœnia ideò ſan- 41
cta appellantur , & propterea tam grauis pœna in tranſcendentes ſtatuitur , quia debent ciuibus tutum præſtare

reco-

receptaculum, ad eum ferè modum, quo domus ſua cuique tutiſſimum receptaculum eſſe dicitur *in l. Plerique, ff. de in ius voc.* ac proinde pro graui iniuria reputatur, ſi quis domum alterius vi introet, *§. Sed & lex, Inſtit. de iniur.* Et quia ſalus publica, vita & fortuna ciuium omnium in hoc verſatur, ne muri aliorum irruptionibus & incurſionibus pateant. Præterea Ciuitates, tanquam aſyla ad refugium conſtitutæ dicuntur ſanctificari Ioſue *cap. 20. n. 1.* Atqui etiam Eccleſia Catholica & Princeps aſylum & refugium ciuium totius Reipublicæ, protectio & præſidium omnium ſubditorum dici poteſt. Quis ergo non reputet grauius & enormius delictum eſſe, ſi quis eum, in quo omnes ſpem protectionis & incolumitatis ponunt, violare, lædere, eiuſque honorem & maieſtatem imminuere auſit?

42 Sexta cauſa: Inter atroces iniurias numeratur illa, quæ infertur Iudici, *l. Prætor dixit, §. atrocem, ff. de iniur.* & grauiſſimè puniuntur qui Magiſtratum, vel eius Officiales, quorum opera Magiſtratus in adminiſtranda iuſtitia & tuenda iuriſdictione in executionibus, vel aliàs vtitur, contumelijs & iniurijs verbalibus, vel realibus afficiunt; quemadmodum pulchrè & doctè deducit Berlich. *p. 5. concluſ. pract. concl. 66.* Quantò magis ergo qui Eccleſiam Catholicam, ſupremumue Magiſtratum, à quo reliqui omnes dignitatem & iuriſdictionem habent, lædere, vel offendere non verentur? Quis enim locus regiminis poterit eſſe tutus, quis Rector ſeueritate gaudebit, ſi Romana Eccleſia, vel ſupremus Princeps caſibus iſtis ſubijciatur & omnibus iniurijs expoſitus ſit? Immò quem ex ipſius Eccleſiæ proceribus contumelia tanta non tangeret, &, vt verbis vtar Bonifacij VIII. in *d. cap. Felicis de pæn. in 6.* confuſio tam aſpera non moueret?

43 Septima cauſa: Si iniuria, quæ infertur Conſuli, tanquam Capiti, toti Senatui illata videtur, & ob id pœna augetur, Berlich. *loc. cit. n. 49.* Item ſi de militibus, qui Præfecto ſuo, vel Duci non obſequuntur, vel alias in eos iniurioſi ſunt pœna capitis ſumitur. Iodoc. *in prax. crim. cap. 137. n. 18.* Berlich. *n. 27.* Vtique & Summus Pontifex tanquam caput Eccleſiæ, alijque Principes non minori reuerentia obſeruandi in contemptores iuſtè animaduertunt. Menochius quoque *de arbitr. Iudic. lib. 3. cent. 4. caſ. 363. n. 14. & 15.* refert ſua ætate iniurias, quas Papiæ Riccius quidam, & Piſis Craſſus Rectori Acadamiæ intulerat, eos pœna capitis luiſſe, ob eam rationem, quod Rector gymnaſij perſonam Principis eo loci ſuſtineat & dignitate omnes antecellat.

44 Octauam cauſam adfert Gregorius Tholoſanus eo *lib. 35. cap. 1. n. 22.* quod planè deteſtabile ſit crimen in matrem, in paſtorem & defenſorem ſuum, qualis eſt Eccleſia Catholica, Summus Pontifex & Princeps, inſurgere. Quandoquidem, Dionyſio Alicarnaſſeo teſte, vniuerſali & ſempiterna lege receptum ſit, inferiores parere præſtantioribus, & ſi non fiat, peiores eſſe brutis animalibus homines: illa enim quantumuis ferocia ſint, tamen aut nunquam, aut raro inſurgunt in paſtores & curatores; ſoli homines muneris ſui obliti rebellare audent, ferociores ipſis beſtijs.

45 Nonam cauſam ſuppeditat idem Tholoſanus *d. loco n. 28.* Iuuat enim hic contemplari infelicem Rerumpublicarum ſtatum, dum gubernationis modus ſubuertitur, dum Principatus ambiuntur, hæreſes diſſeminantur. Nunquam enim accidit vel raro innouatio ſtatus Reipublicæ, quin clades aliqua diuerſarum factionum conſequatur, vt expediat aliquando in plures, quàm ſolitum ſit in alijs criminibus, & acrius ſupplicia ſumere, & non tantum crimina peracta, ſed etiam præludia grauioribus pœnis, ſuſpicionibus, fidem facientibus, vbi apparere incipiunt, caſtigare.

46 Decima cauſa: Si itaque crimen Maieſtatis diuinæ vel humanæ euerſioni totius Reipublicæ ſubinde occaſionem præbet, non immerito pœnæ acerbiores in id conſtituuntur, quia rebelles omnium inde exorientium malorum authores ſunt. Quicquid enim eſt cauſa cauſæ, eſt etiam cauſa cauſati. Hæreticus autem, rebellis & violator pacis publicæ eſt cauſa belli, ex quo omnium malorum ſeges: ergo rebellis, qui Catholicam Eccleſiam, vel ſuum Principem offendit, indeque humanam ſocietatem ac quietem ita turbat, vt belli commodis paranda & ſuſcipienda ſit defenſio, eſt cauſa omnium malorum, bellum ſubſequentium. Quotquot ergo homines necantur, quotquot ædificia, domus, pagi, ciuitates deuaſtantur, quotquot Prouinciæ cum incolis, rebuſque omnibus perduntur, quicquid in pudicitiam virginum, viduarum, coniugum, ac innocentiam inſonſium admittitur, id omne ad hæreticum, atque rebellem tot homicidiorum, incendiorum, adulteriorum, furtorum & damnorum authorem ſpectat, reumque omnium delictorum eum conſtituit. Quis igitur miretur, legiſlatores tam ſeuerè in vtriuſque Maieſtatis reos animaduertere, vt etiam liberos eorum pœnarum participes faciant, ſtatuantque? Quis durum, vel iniquum eſſe dicat, inſontes etiam liberos pœnas dare cum patre rebelli, qui occaſionem præbuit innocentibus tam iniqua iniuſtè perferendi.

47 Hæc itaque cauſa eſt, hæc ratio peculiaris, quare leges, quæ alioquin neminem volunt ob delictum alterius puniri, in crimine læſæ Maieſtatis non tantum authores ipſos ſcelerum, ſed etiam progeniem damnatorum pœnis ſubijciant. Atque hæc ipſa etiam cauſa tantum momenti habet in iure, vt in crimine læſæ Maieſtatis diuinæ, vel humanæ multa alia etiam introducta ſint, quæ ordini aliàs recepto, viæque conſuetæ non conueniunt. De quibus lege, ſi lubet, ex multis Clarum, Farinacium, Baiardum, Capycium, Tholoſanum, & P. Delbene *de offic. S. Inquiſit. circa hæreſim*, opus æternitate digniſſimum, ingentis eruditionis, & rerum humanarum, diuinarumque refertum.

48 Quare planè ineptum videtur, vlterius dubitare, an liberi innocentes propter reatum patris puniri poſſint, necne? Nam ſi verum eſt, crimen læſæ Maieſtatis tam diuinæ, quàm humanæ à patre commiſſum nocere etiam filijs, ſicuti negari à nemine ſanæ mentis poteſt, omnino conſectarium eſt, obeſſe etiam innocentibus. Etenim ſi ipſi quoque nocentes eſſent, iam non delictum patris, ſed reatus proprius eos condemnaret. Etſi enim coniuncti illi innocui eſſe poſſunt, neſcio tamen quo pacto ab ipſa natura ſuſpecti videantur, cuius inſtinctu ebullire ſanguinem offenſi conſpicimus, præſentibus perſonis offenſori tam coniunctis. Idem docet Iodoc. *in prax. crim. cap. 26. n. 8.* dum ait, certum eſſe, quod conſpiratores aduerſus gloriam & ſalutem & commoda Principis ſui, detegentes hoſtibus vniuerſa ipſius ſecreta, voluntates & ſtudia &c. puniantur pœna corporali, cum omnium bonorum proſcriptione, ac *n. 9.* ſubiungit, etiam ipſorum liberos, conſpirationum tamen non conſcios, vniuerſis parentum ſuorum bonis priuari.

49 Quandoquidem legiſlatores in hac pœna eò potiſſimùm reſpiciunt, vt pater, quantumuis ſuæ ſalutis oblitus, ſaltem amore liberorum ab his atrociſſimis delictis abſterreatur. Quod eo magis eum facturum eſſe ſperant, ſi non neſciat, etiam in liberos ſuos innocentes pœnam redundaturam, nihilque à chara progenie, etiam poſt mortem ſperari poſſe, niſi querimonias & lamentationes, quibus patrem viuis exemptum, indignum quidem memoria, nam leges etiam memoriam eius damnant, proſecuturi ſint.

50 Liceat autem hic quærere, num infantes ſimul atque naſcuntur, innocentes ſint necne? Vtique reſpondebitur eſſe, & quidem benè. Nam hoc omnes norunt & atteſtantur. Sed ſi ita eſt, cur quæſo tot miſerijs, puta morbis, & ipſi adeò morti obnoxij ſunt? Nonne propter delictum primi parentis? Propter crimen læſæ Maieſtatis diuinæ? Videmus ergo etiam ſecundum diuinum iudicium vltionem non ſolum in auctores ſcelerum, ſed etiam in progeniem ferri damnatorum, *cap. Vergentis extr. de hæret.*

51 Si mihi objiciatur, alia eſſe iudicia Dei, alia hominum, neque diuinam Maieſtatem vllam comparationem cum humana admittere. Verùm id quidem eſt, ſed dicat an filij Adæ propterea quod innocentes, reſtituti fuerint paradiſo, è quo pater illlorum, ſpretæ legis diuinæ reus eiectus fuit? An aliqua inter primo, vel ſecundo genitos, aut natos natorum differentia conſtituta? Dicat, an iuſtè, vel iniuſtè actum, quando Deus vniuerſali diluuio innocentes perinde, atque nocentes perdidit? Quando liberos Sodomæorum ab vberibus adhuc hærentes ijſdem flammis, quibus adultos & reos inuoluit? Nunquid Dominus *Deut. cap. 13.* ait: *Si audieris in vna Vrbium egreſſos eſſe*

de medio tui filij s Belial (ſiue inobedientes, & iugum Epiſcoporum abijcientes) *& auertiſſe habitatores Vrbis ſuæ, vt ſeruiant dijs alienis, quos ignorarunt ipſi, & patres eorum* (ſiue vt nouam religionem ſectentur, & non acquieſcentes ijs, quæ docent Sacerdotes, *quod eſt quaſi ſcelus Idololatriæ* 1. *Reg.*15. *quære ſolicitè, & diligenter rei veritate perſpecta, ſi inueneris certum eſſe, quod dicitur, ſtatim percuties habitatores illius Vrbis in ore gladij, & delebis eam*, etiam infantes, & pueros, ſiue, vt 1. *Reg.*15. legimus, *paruulum & lactentem*, qui hoc modo ſeruantur, ne adultiores facti patrum ſcelere implicentur, & in æternum pereant? Quæ cauſa eſt, cur etiam Deus *Ezech.*21. ita comminetur? Eijciam gladium meum de vagina, & occidam in te iuſtum & impium. Præterea quid cenſendum de paruulis, quos peccatum Dathan & Abiron viuos detraxit ad inferos? *Num.*16. *cap. Eccleſiæ* 11. *q.*4. Nonne filij ex illicito & damnato toro, puta adulterio, inceſtu nati, ex ſe ſunt innocentiſſimi, & tamen propter alienum, hoc eſt parentum ſuorum delictum inter legitimos non numerantur, §. *Si aduerſus* 12. *cum* §. *ſeq. Inſtit. de nupt.* Sed infames *cap. Infames* 6. *quæſt.*1. & omnium honorum ac dignitatum indigni, *cap. Infamibus* 87. *de reg. iur. in* 6. ab hæreditate ſuorum adeò parentum excluduntur. *Auth. licet in fin. C. de natural. lib.* Quinimò inceſtuoſi ob grauitatem delicti paterni non tantum hæreditate paterna, & legitima, *Nou.*74. *cap.*6. ſed ipſis etiam alimentis iure ciuili indigni reputantur, *Auth. ex complexu, Cod. de inceſt. nupt. Nou.* 87. *cap. vlt.*

52 Ac proinde iure optimo tam canonico, quàm ciuili cautum eſt, vt bona hæreticorum confiſcentur, liberiſque adimantur, licet innocentes, & nulla hæreſi infecti ſint, *cap. Vergentis extr. de hæret. Auth. Gazaros, C. de hæret.* Iul. Clar. §. *Hæreſis v. Et ſcias* 14. Menoch. *lib.*5. *præſumpt.* 33. *n.*17. *cum* 23. *ſeqq.* Eman. Soar. *com. opin. lit. H. n.*116. Ita quod cum Donatiſtæ Catholicis hinc inuidiam facerent, eoſque improbæ cuiuſdam alienorum bonorum cupiditatis propterea inſimularent, ſic eis S. Auguſtinus *ep.* 48. *ad Vincentium* reſpondit: *Falsò res veſtras appellatis, quas nec iuſtè poſſidetis*, nec enim ius eſt, vt hoſtes Dei, bonis eius fruantur, *& ſecundùm leges Regum terrenorum*, ſiue Cęſarum *amittere iuſſi eſtis, fruſtraque dicitis: Nos eis congregandis laborauimus, cum ſcriptum legatis: labores impiorum iuſti comedent*, ſiue vt eſt in 70. *theſaurizantur iuſtis diuitiæ impiorum*. *Prou.* 13. De quo eodem iuſtiſſimo acquirendi hæreticorum bona titulo *Iob.* 27. ſic docemur: *Hæc eſt pars hominis impij apud Deum, & hæreditas violentorum, hypocritarum auare rapientium*, & poteſtate ac principatu abutentium, *quam ab omnipotente ſuſcipient. Nepotes impij non ſaturabuntur pane. Præparabit quidem ſibi veſtimenta, ſed iuſtus veſtietur illis: comportauit quaſi terram argentum, ſed illud innocens diuidet.*

53 Nec ignoramus conſuetudine & ſtatutis plurimorum locorum receptum eſſe, vt in ciuitatibus pro aliquo graui crimine, puta rebellionis, proditionis, vel huiuſmodi, animaduertatur non tantum in corpus delinquentis, ſed ſed eius bona quoque deuaſtentur, Farinac. *q.*116. §.1. *n.* 28. *& ſeqq.* Iul. Clar. §. *fin. pract. crim. q.*82. *ſtat.*8. *n.*1. domus, ædificia & palatia magnifica diruantur, adeo ut vel ſola rudera parietum relinquantur, & ſubinde etiam nulla veſtigia amplius appareant, Baiard. *d. quæſt.*82. *ſtat.*8. *num.* 1. Sic olim domus Spurij Melij regnum affectantis complanata eſt populi iudicio, & area Æquimelium dicta. Varro *in* 4. Valer. Max. *lib.*6. *cap.* 3. Cic. *pro dom. ſua, & in Cat. maio.* Sic Spurij Caſſij domus ſubuerſa ob concupitam dominationem, & interempto ſuperiecta. Valer. Max. *lib.*5. *cap.* 8. Sic cum Q. Gallus Prætor accuſatus eſſet, quod in mortem Octauij Cæſaris conſpiraſſet, præter mortem, hanc pœnam luit, vt domus à plebe dirueretur, Appian. *lib.* 6. *bell. ciuil.* prout hæc refert Gregor. Tholoſ. *lib.*35. *ſyntagm. cap.*1. *n.*9. *&* 10. Id quod adhuc hodie multis in locis obſeruatur, teſte Alberico, & Paride de Puteo apud Clarum. Et quamuis idem Clarus *d. q.*28. *ſtat.*8. putet, hæc non ſcripto iure, ſed conſuetudine tantum hic inde introducta, vti & Capycius loco mox citando, tamen Antonius Gomez *var. reſol. tom.*3. *cap.*2. *de crim. læſæ Maieſt. n.* 11. *in fin.* docet, iure ſcripto iam prouiſum & cautum eſſe, vt læſæ Maieſtatis rei ædes deſtrui & ſolo æquari oporteat, nec vnquam reſtaurari poſſint in perpetuam memoriam & infamiam delinquentis, quod probat textu *cap. Felicis de pœn. in* 6. vbi diſertè ſtatuitur, illum, qui occidit, vel offendit Cardinalem, committere crimen læſæ Maieſtatis, & vltra pœnas eo loco ſancitas, etiam ædes demoliendas eſſe. Verba textus ſunt: *Fiant habitationes eius diſertæ, non ſit qui eas inhabitet, dentur cuncta eius ædificia in ruinam, & vt perpetuæ notam infamiæ perpetua ruina teſtetur nullo tempore reparentur.* Quod hæc iuſtè fiant haud eſt dubium, Luc. de Pen. *in l.*1. *C. de pet. bon. ſublat. l.*10. Quia ſi Princeps poteſt eiuſmodi rei bona publicare, poteſt etiam diruere, Capyc. *dec.*130. *num.*71. vbi cenſet, æquiſſimum hoc eſſe in deteſtationem tanti criminis.

Et profectò neque diuina etiam exempla deſunt. Nam 54
ob peccatum ciuium Hiericanorum anathematezati ſunt theſauri; inde Acham, qui regulam auream cum quibuſdam alijs precioſis ſubtraxerat, de anathemate tuliſſe dicitur, *Ioſ.*7. Sic Amalechitarum peccato factum, vt eorum animalia interempta, 1. *Reg.*15. Sic Deus comminatus eſt *Ezech.* 21. *Quicquid etiam ſuppellectilis fuerit, congregabis in medio platearum eius, & cum ipſa ciuitate ſuccendes, ita ut vniuerſa conſumas Domino Deo tuo, & ſic tumulus ſempiternus, nec ædificabitur amplius.* Sic obſtinatio Pharaonis cauſa fuit poſſeſſionum igni, & grandine, ac iumentorum, & primogenitorum lue abſumptorum.

Quinimò non ædes tantùm ac palatia, ſed nonnun- 55
quam etiam totæ ciuitates euerſæ, ſolo æquatæ, & aratro ſubiectæ fuerunt. Baiard. *in addit.* ad Clar. §. *læſæ Maieſtatis n.*25. *ſpecial.*19. *&* 31. Sic Vrbs Caria Peloponnenſium tota deleta eſt, quod cum Perſis aduerſus Græcos fœderatos conſilia belli inijſſet, Vitruu. *lib. arch. cap.*1. Exciſa Carthago ob rebellionem, & exarata, Liu. *lib.* 51. Plin. *lib.*15. *nat. hiſt. cap.* 18. S. Auguſt. 3. *de Ciuit. cap.* 21. *l. vſusfruct. quib. mod. vſusfr. amit.* Salaminorum Ciuitas ob proditionem decreto Athenienſium tota ſubuerſa eſt, Pauſan. *in* 1. Sic à Tullio Hoſtillio Alba diruta ob crimen proditionem Albanorum, Flor. *lib.*1. *epit. cap.*3. Virg. 8. *Aenead.* prout hæc exempla refert Tholoſ. *lib.*35. *p.*3. *cap.* 1. *ſyntagm. num.*19. *&* 20. vbi *n.*18. addit, talem pœnam ab ipſo Domino Deo in Idololatras, hoc eſt hæreticos decretam, Deut. *cap.*13. & habetur *cap. Si audieris* 23. *q.* 5. *Si audieris*, inquit textus, *in vna ex ciuitatibus dicentes, eamus & ſeruiamus Dijs alienis, interficiens necabis omnes, qui ſunt in ea ciuitate, & incendas eam igni, & erit ſine habitaculo in æternum, nec reædificabitur.* Quid obſecro peccarunt domus, palatia, vrbes, ſenſus & rationis expertes, in quas ob hominum delicta pars pœnæ redundauit? Planè nihil. Quid inſontes? Quid innocentes ciuitatum incolæ? Neque hi quidem. Vnde Gratian. *in cap. Eccleſia* 1. *q.*4. Si ergo, inquit, quæ ſenſu carent, execrantur, vel anathematezantur, ſi ea, quæ vim intelligendi non habet, peccatis hominum perduntur, patet, quòd nullum excuſet ignorantia criminis, certis nimirum caſibus, peccato quoque plebis, electi ſæpè ſunt impediti, & tandem cum ijs Prophetæ ducti captiui.

Nemo ergo miretur, liberos inſontes puniri cum pa- 56
tre, cum nomen patris, & memoriam referant, eiuſque ſanguine ſati, eandem ſæpè cum patre indolem repræſentent, cumque hac pœna diu viuant in ore famæ, in animis hominum, vt ſint exemplum, quo deterrentur cæteri mortales. Iſtud enim imitata eſt Liuia Auguſti, de qua Tacitus *lib.* 4. *Annal. Florentes priuignos cum per occultum ſubuertiſſet, miſericordiam erga afflictos palàm oſtendebat.* Tale quid ſecutus Auidius Caſſius, qui Vulcatio teſte, *multis deſertoribus manus excidit, alijs crura incidit, ac poplites, dicens, maius exemplum eſſe viuentis miſerabiliter criminoſi, quàm occiſi.* Eidem rei attenderunt Græci, qui Caryatibus occiſis, ipſorum vxores rapuere in ſeruitutem: *nec ſunt paſſi ſtolas, nec ornatus matronales deponere, vt non vno triumpho ducerentur, ſed æterno ſeruitutis exemplo graui contumelia preſſæ, pœnas dare viderentur pro ciuitate.* Vitruu. *arch. lib.* 1. Nec aliò ſpectabat ſententia Thraſeæ, damnantis Antiſtium, ſeruata

Taciti

Taciti *lib.14. Annal. Quin Inſula publicatis bonis quo longiùs vitam traxiſſet, eo priuatim miſerior, & publicè clementiæ maximum exemplum futurum*. Idem in mentibus libertorum Claudij, dum ei conſuadent deliberanti de pœna Mithridatis: *Arriperet oblata, & ſeruaret exulem; cui inopi quantò longiorem vitam, tantò plus ſupplicij fore*. Tacit. *lib.12. Annal.* Nec ad alium ſcopum dirigitur telum Gotarzis eodem librante Tacito *ibidem*: *Ille non propinquum, neque Arſacis de gente, ſed alienigenam, & Romanum increpans, Meherdatem auribus decîſis viuere iubet, oſtentui clementiæ ſuæ, & in nos dehoneſtamento*. Vnde diſertè de liberis quorum parentes conuicti crimine Maieſtatis Imperatores Arcadius & Honorius ſæpè citata *l. Quiſquis 5. C. ad l. Iul. Maieſt. ſint perpetuò egentes, & pauperes; infamia eos paterna ſemper comitetur, ad nullos prorſus honores, ad nulla ſacramenta perueniant; ſint poſtremò tales, vt his perpetua egeſtate ſordentibus, ſit & mors ſolatium, & vita ſupplicium*.

56 Quantum enim lateat dedecoris in iſtorum vita probè expreſſit Themiſtius *orat.8. ad Valent. Imper. Quocirca tu ex omnibus Imperatoribus noſtris, eos, quibus te, omiſſo rigore, placidum oſtendiſti, grauius vltus es, pudore illos ſuffundens, & adigens ad pœnitendum, ſuaque ipſorum, quàm ex facto concepere, triſtitia puniens delinquentes, cum vel inde colligerent, quantum mali, ex quo digno contra ſupplicio affecti non eſſent, perpetraſſent. Intolerabilior enim longè mœſtitia, & maceratio eſt liberali indole prædito, cum erubeſcere, cum pudere, quàm corpore pœnam luere cogitur hoc euidenti argumento; quia in corpore læſi obfirmato vulnus animo fortiter ſuſtinent ac tolerant; pudore autem inducti mortem non pauci ſibi conſciuerunt*. Quare etſi alta videtur, minimè tamen talis eſt oratio Cataracti ad Claudium *lib.12. Annal.* Taciti: *Si ſtatim deditus traderer, neque mea fortuna, neque tua gloria inclaruiſſet, & ſupplicium mei obliuio ſequeretur. At ſi incolumem ſeruaueris, æternum exemplar clementiæ ero*.

57 Nunc ad argumenta pro rationibus dubitandi allata redeo, & ad Regulas illas generales in contrarium allegatas reſpondeo primò illud tritum: Quod nulla regula ſit ſine exceptione, *Nou.39. cap.1. §. & facta*. Licet igitur allegatæ regulæ in theſi veræ ſint, tamen in hypotheſi & propoſito crimine læſæ Maieſtatis vel diuinæ, vel humanæ locum non habent. Regula enim non valet, quando expreſſum ius contrarium ſtatuit, aut aperta ratio contrarium euincit, *l.1. ff. de reg. iur.* Et quamuis ſine culpa regulariter nemo ſit puniendus, hoc tamen ita eſt intelligendum, niſi ſubſit cauſa, *cap. Sine culpa 23. de reg. iur. in 6.* Multa enim fiunt ſine culpa, quæ non fiunt ſine cauſa. Huc facit textus *in cap. Quoniam frequenter, §. Porrò*, ibi: *Quoniam in coniugio caſus multi occurrunt, in quibus coniuges ſine culpa, ſed non ſine cauſa continere coguntur. Extr. vt lit. non conteſt.* Sic coniugi innocenti abſtinendum eſt à nuptijs, ſi ob alterius adulterium factum eſt diuortium, *cap. hi qui 23. q.7.* idque propter indiſſolubilem matrimonij nexum. Sic qui ignorantes per ſimoniam ad beneficium promoti ſunt, licet culpa careant, tamen remouentur, *cap. de regularibus 25. cum cap. ſeq. extr. de Simon.* idque propter deteſtationem ſimoniæ. Sic filij naturales ab Ordinibus Eccleſiaſticis remouentur ob incontinentiam parentum, *tot. tit. & in 6. de fil. presbyt.* Sic ſi Rector Eccleſiæ ſit leproſus, debet ab adminiſtrationis officio remoueri, *cap. 4. extr. de Cler. ægrot.* propter ſcandalum & abominationem populi. Sic liberi naturales patri regulariter non ſuccedunt, & quamuis ipſi non peccarint, ſed eorum parentes, nihilominus per priuationem hæreditatis puniuntur, *l. vlt. C. de natural. liber.* vbi ratio redditur, vt vitium paternum in ijs refrenetur; adeòque id fit in odium leuitatis & libidinis, vt Imperator ſentire videtur *in tit. Nou.89.* vbi ait, ſe non dare luxuriantibus, ſed pudicis legem. Cùm itaque etiam in crimine læſæ Maieſtatis multæ cauſæ ſint, quas modo recenſui, quare filij cum patribus puniantur, ideò neceſſarium non eſt aliquam ſubeſſe culpam. Neque deſunt leges & exempla, quibus apertè habetur, quod ſubindè alij pro alijs, puta proximi, ſubditi, familiares, domeſticique temporali pœna puniti ſint, etſi ſceleris participes non fuerint, *c. Eccleſia 1. q.4.* quemadmodum infra pluribus oſtendam.

Ad Regulas magis ſpeciales ſecundò loco adductas reſpondeo primò, quod Regulæ per exceptiones vitientur, *l.1. v. Vitiata eſt, ff. de regul. iur.* Et quod à regula communi ex cauſa recedi poſſit, *l. Ita vulneratus circa fin.* ibi: *Multa enim, ff. ad l. Aquil. l. Vtilitatem, ff. de confirm. tut. l. Si domus, §. Qui confitetur*, ibi: *iuſtam autem cauſam adfert, ff. ad l. 2. l. Regula in pr. ff. de iur. & fact. ignor.* Aliter reſpondet Tholoſanus *p.3. lib.35. cap.1. ſyntagm. num.25.* quod illa axiomata vera ſint in criminibus vulgaribus, in atrocioribus autem non omnino recipiantur. Nam in crimine læſæ Maieſtatis, tùm diuinæ, tùm humanæ, & propter atrocitatem eius, & propter rationes allegatas peculiare eſt, vt filij vnà cum parentibus puniantur. 58

Ad tertiam ex ſacris literis petitam obiectionem reſpondeo, quod in aliquibus caſibus, etiam ſecundùm diuinum iudicium, filij pro patribus puniantur temporaliter, & iuxta canonicas ſanctiones quandoque feratur vltio non ſolùm in auctores ſcelerum, ſed etiam in progeniem damnatorum, *cap. Vergentis extr. de hæret.* Præterquam enim quòd Deus *Exod. 20.* ad Moyſen dicat; *Ego ſum Deus zelotes*, qui viſito peccata patrum in filios vſque in tertiam & quartam generationem, *c. Homini 1. q.4.* Exempla paſſim in Sacra Scriptura occurrunt. Nam ob peccatum Achor plebs Iſraelita in hoſtium manus venit, *Ioſ.7.* Propter peccatum filiorum Heli, & pater & populus gladio hoſtili occubuere, *1. Reg.4.* Nauicula Ionæ & qui in ea erant periclitabantur ob vnum Ionam fugitiuum, *Ion.1.* Ob peccatum Dauidis populi ab Angelo facta miſeranda ſtrages, *2. Reg. cap. vlt.* Filiorum paruulorum Sodomitarum ætas, vel ignorantia non prohibuit, quin vna inuoluerentur vindictæ parentum, *Gen.19.* Sicut & peccante patre Cham filius eius Chanaan maledicitur, *Gen.9.* Et pro Giezis peccato poſteri eius lepra puniti ſunt, *4. Reg.5.* Ob peccatum Achab & poſteri de ſolio deiecti, *3. Reg.19.* Sic Dauidi remiſſum quidem eſt peccatum, ſed audiuit; non auferetur gladius de domo tua, *2. Reg. 12.* Item & Ezechiæ dictum ob eius peccatum futuros quoque eius filios eunuchos in palatio Babylonis, *4. Reg.20.* Et erat conſtans opinio inter eos, qui veram legem Dei profitebantur, aliquando in filios transferri vltionem parentum à Deo. Quare de cæco nato diſcipuli Dominum interrogarunt, quis peccaſſet ille ne, an parentes eius? *Ioan.9.* Quemadmodum hæc & plura alia pulchrè congerit Gratianus in Decreto *c. Eccleſia 1. q.4* Gregor. Tholoſan. *in ſyntagm. iur. lib.35. cap.1. n.27.* Exemplum habemus in nouo teſtamento *Matth.27.* vbi cum Iudæi clamarent ſanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros, etiam poſteri eorum obnoxij fuerunt pœnæ mortis Chriſti, *d. c. Eccleſia 1. q.4.* Ad S. Auguſtinum reſpondeo, illum loqui non de pœna temporali, ſed ſpirituali. Ita Couar. *var. reſol. lib.2. cap.8. n.6.* Id quod ex ipſo *c.10.* ſatis colligi poteſt, quando hæc verba adduntur, *nec pro peccatis parentum ſpirituali pœna filij ſunt plectendi*. Vt iam nihil dicam, quod aliqui velint, Gratianum, relictis S. Auguſtini verbis, ſua ſuppoſuiſſe, mentem illius non adeò benè aſſecutum. Ita *addit. ad d. c.10.* Sic explicat etiam additio *cap.1. cauſ.24. q.3.* apud Iuonem, rationem S. Auguſtini, aſſignans his verbis: *neque enim hæc corporalis eſt pœna, qua legimus quoſdam contemptores Dei cum omnibus ſuis, qui eiuſdem impietatis participes non fuerunt, pariter interfectos*. Mens itaque S. Auguſtini, aliorumque eo ſpectat, ne filij afficiantur pœna aliqua ſpirituali. Id quod vltrò fatemur. Deinde reſponderi poteſt, S. Auguſtinum eo loci facere diſcrimen inter peccatum originale, & actuale, quoque liberi illud à parentibus trahant, non etiam hoc. Vide Couar. *d. c.8. n.6.* vbi etiam aliter reſpondet. 59

Quæ cum ita ſint, non eſt mirum, quod legumlatores noſtri diuinam iuſtitiam imitati, pœnam vltra delinquentes in atrocioribus quandoque extendant; vt proinde in crimine hæreſeos in filios pœna extendatur ad primam & ſecundam vſque generationem, itaut filij ſint inhabiles ad beneficium Eccleſiaſticum, vel officium ſæculare, ſi patres ante mortem Eccleſiæ incorporati non fuerint, 60

cap. Statutum de hæret. in 6. Tholoſan. eo *lib.* 35. *cap.* 1. *n.* 26. Ob eandem cauſam bona hæreticorum confiſcantur, itaut nihil eorum ad filios deriuetur, *d. c. Vergentis extr. de hæret.* Vt igitur paucis me expediam, & dicta ſacræ Scripturæ cum exemplis allatis conciliem, reſpondeo cum Antonio Gomezio *tom.* 3. *cap.* 1. *n.* 13. pœna æterna nunquam puniri filium pro patre, nec vnum pro alio, & ita intelligendam eſſe auctoritatem ſacræ Scripturæ poſt Innoc. *in c. Grauem de ſent. excom.* puniri tamen pœna temporali, *d. cap. Vergentis extr. de hæret.* Siquidem, vt ait idem Auguſtinus, relatus *in c. Sic habes* 24. *q.* 3. *Tunc quidem ad terrorem viuentium mortalia corpora perimebantur, quandoque vtique moritura.*

60 Ad quartum reſpondeo cum diſtinctione. Vel enim confiſcatio fit viuo adhuc perduelle, vel eo mortuo. Si viuo, tunc non poteſt dici, quod pœna ab hærede exigatur; quando enim ipſi delinquenti bona iam fuerunt adempta & in fiſcum redacta, ipſe potiùs fuit punitus, non hæres. Et quia nihil eorum ad ipſius hæredem peruenit, conſequens eſt, illum in bonis puniri non poſſe. Si verò confiſcatio fit primum poſt mortem perduellis, ſpeciale eſſe dico in crimine læſæ Maieſtatis, vt delicta & pœnæ morte non extinguantur *l. vlt. C. ad l. Iul. Maieſt. l. Ex Iudiciorum n.* 1. *ff. de accuſ. l. Pannonius*, §. *rei perduellionis*, *ff. de acq. hæred.* §. *Per contrarium*, *v. Damnata*, *Inſtit. de hæred. quæ ab inteſt.* Iul. Clar. §. *Læſa Maieſtatis v. Item licet*, Peregr. *de iur. Fiſci lib.* 4. *tit.* 5. *n.* 19. Farinac. *de Inquiſit. lib.* 1. *tit. q.* 10. *n.* 42. Ratio ſpecialitatis eſt, quia ex quo ſceleratiſſimum quis conſilium cepit, exinde quodammodo ſua mente punitus eſt, *l. vlt. C. ad l. Iul. Maieſt.* Item quia cum pœna in hoc crimine imponatur ipſo iure, ideò tranſit contra hæredes, Gloſ. *in l.* 3. §. *Quod autem*, *ff. Quod quiſque iur. text. in l. vlt. C. ad l. Iul. Maieſt.* Gomez *var. reſol. tom.* 3. *cap.* 2. *n.* 2. & 5. Quemadmodum in ſimili dicunt, quando vaſſallus committit eiuſmodi feloniam, propter quam feudum perdatur ipſo iure, & quando talis fit iniuria, quæ trahit ſecum executionem, tunc etiam in hæredem tranſire, *l.* 3. §. *Quod ait Prætor*, *ff. Quod quiſque iur.* Bald. *in l. Imperialem*, §. *Inſuper de prohib. feud. alien. per Frider.* Capyc. *dec.* 130. *n.* 16.

61 Ad quintum reſpondeo, *Auth. Vt nulli Iudicum* loqui in illis caſibus, vbi lex tantum pœnam capitis, vel deportationis imponit, ſecus ſi vtranque, vt in crimine læſæ Maieſtatis & hæreſeos, in quibus ſpeciale eſt propter enormitatem delicti, vt vtraque pœna corporalis & pecuniaria locum habeat, Capyc. *d. dec.* 130. *n.* 40.

2 Ad ſextum reſpondeo, olim rei damnati bona regulariter fuiſſe publicata, *l.* 1. *in pr. ff. de bon. damn. l. Eum*, *qui in pr. ff. de interd. & releg. l. Si ademptis*, *C. de ſent. paſſ.* Illud autem ius ita generaliter diſponens poſtea fuiſſe mutatum per *Nou.* 17. *Nou.* 133. §. *penul.* Illa ipſa tamen mutatio non ita fuit vniuerſalis, vt non aliqui caſus remanerent excepti, Farinac. *q.* 25. *n.* 7. quales Iulius Clarus §. *fin. q.* 78. *in pr.* putat omnes illos, quibus alicui crimini nominatim lege aliqua publicatio fuerit impoſita. Exempli cauſa, ſi quis ob crimen falſæ monetæ fuerit damnatus. Iul. Clar. *d.* §. *fin. q.* 78.

63 Id ipſum adhuc in crimine læſæ Maieſtatis diuinæ, quale eſt hæreſis, obſeruatur, *cap. Vergentis de hæret.* & ibi Doctores, traditque Gomez *d. tom.* 3. *cap.* 2. *n.* 1. vt videlicet tunc quando hæreticus, vel apoſtata damnatur, bona eius publicentur, Iul. Clar. *d. q.* 78. *in pr.* & §. *Hæreſis n.* 12. Menoch. *lib.* 5. *præſumpt.* 37. *n.* 2. Idem in crimine læſæ Maieſtatis humanæ ſeruandum eſſe conuincit textus in *d. Auth. in fin.* vbi expreſsè habetur, in Maieſtatis crimine condemnatis veteres leges ſeruari iubemus, quæ ſunt *l. penul. l. fin.* §. *penult. C. Ad l. Iul. Maieſt. l. Quiſquis*, *C. eodem*, Iul. Clar. *d. q.* 78. & *in* §. *læſæ Maieſtatis n.* 9. Gomez *loc. cit. n.* 11. Soar. *lit. B. num.* 30. Viuius *comm. opin. lib.* 2. *v. Confiſcari n.* 1. Farinac. *q.* 25. *n.* 11. Gothofr. *ad d. Nou.* 133. *cap. fin.*

64 Et quamuis aliqui cum Gloſſa velint per *Auth. Bona damnatorum* excipi crimen læſæ Maieſtatis tantùm in primo capite, videlicet quando contra ſupremum Principem, vel Rempublicam molitio fuit facta; ſecus ſi crimen hoc contra inferiorem commiſſum, Iul. Clar. *d. n.* 9. *in fin.* Nihilominus contrarium, quod textus ille loquatur generaliter & indiſtinctè, ac proindè quod verba illa *Veteres leges ſeruari iubemus*, generaliter ſint intelligenda docet Capyc. *dec.* 530. *n.* 32. Bald. *ad d. Auth. Bona damnat. in ſumm.* Laurent. *in tract. de crim. læſæ Maieſt. in* 18. *not.* qui ſimpliciter dicit, in crimine læſæ Maieſtatis etiam hodie non reſeruari bona filijs, cum quo conſentit ipſe etiam Iul. Clar. *in* §. *læſæ Maieſtatis n.* 9. *in fine*, vbi teſtatur, hanc limitationem conſuetudine non ſeruari per rationem, quòd verba generalia generaliter ſint intelligenda, *arg. l.* 1. *ff. de aleat. l. Si ſeruitus*, *ff. de ſeruit. vrb. præd. l.* 3. *ff. de offic. Præſid.*

65 Ad ſeptimum reſpondetur, oppoſitam *l. antep.* recipere varios ſenſus, & interpretationes. Gloſſa putat, eam habere locum in alijs capitulis quàm contra Principem, vel Rempublicam. Vide Capyc. *dec.* 130. *n.* 17. Aliter reſpondet eadem Gloſſa, nimirum, quod bona eorum, qui fuerunt liberti damnatorum Maieſtatis crimine, reſeruentur liberis damnatorum, & tunc demum fiſco vendicentur, ſi nemo damnati liberorum exiſtat, hoc eſſe ſpeciale in hæreditate libertorum damnati, vt reſeruentur liberis, alia autem bona ſint fiſci. Idem *ibidem n.* 20. Sed Gothofredus *ad d. l. antep.* reſpondet, hodie id mutatum, fiſco omnia occupante, *l.* 5. *C. ad l. Iul. Maieſt.* vide hanc legem ad longum examinatam apud Conrad. *de Regal. cap.* 3. *n.* 203. cum multis ſequentibus.

66 Ad octauum reſpondeo, hanc Budæi, & Iulij Clari opinionem receptiſſimæ aliorum Doctorum ſententiæ, & iuris etiam veritati repugnare. Nam diſpoſitio *d. l. Sancimus* cum reliquo iure communi, quod allegatum fuit argumento 1. & 2. concordat: abſurdum autem eſſet dicere, hoc ius commune obſtare, quominus obſeruandum ſit, quod *in l. Quiſquis* conſtitutum eſt. Farinac. *q.* 117. §. 3. *n.* 101. cum præſertim in ea lege de atrociſſimo crimine læſæ Maieſtatis agatur; ideòque veriſimile non ſit, Imperatores Arcadium & Honorium in *d. l. Sancimus* expreſsè non facturos fuiſſe eius criminis mentionem, ſi *d. l. Quiſquis* abrogare voluiſſent. Nec cenſetur vetus ius per nouam conſtitutionem abrogari, ſi hæc illius iuris, ſiue rei, de qua aliquid cautum eſt iure illo veteri, non faciat mentionem expreſſam, *l. Præcipimus in fin. C. de appell. l. Sancimus*, *C. de teſtam.* Iaſ. *in auth. ex teſtam. n.* 5. *C. de collat.* Paulò aliter reſpondet Harprecthus §. *Publica autem*, *Inſtit. de publ. iud. à n.* 63. Cum Imperatores Arcadius & Honorius vtriuſque legis, tam *l. Quiſquis*, *C. ad l. Iul. Maieſt.* quàm *l. Sancimus*, *C. de pœn.* auctores ſint, hi autem *in d. l. Sancimus* nominatim non meminerint filiorum rei perduellionis, ſed aliorum propinquorum, notorum, affinium & familiarium, minimè putandum eſt, iſthanc conſtitutionem ad filios etiam porrigendam eſſe. Quicquid enim noua lege ſpecialiter expreſſum non eſt, id veterum legum, conſtitutionumque regulis relictum intelligi debet, *l. Præcipimus*, §. *vlt. C. de appell. & cap.* 2. *tit. de conſtit. in* 6. Ac poſteriores leges eatenus prioribus derogant, hiſque potiores ſunt, quatenus ipſis omnino ſunt contrariæ: alioquin poſteriores ad priores pertinent, *l. Non eſt nouum* 26. *cum duabus ſeqq. ff. de legib. l. vlt. ff. de conſtit. Princip.* Cęterùm quamuis ex abundanti concederetur, poſteriori iſta *l. Sancimus*, *C. de pœn.* priorem *l. Quiſquis*, *C. ad l. Iul. Maieſt.* eſſe ſublatam, attamen non ineptè dici poterit, diſpoſitionem prioris huius legis in vſum reuocatam cenſeri per textum *l. Quando in fin. C. de bon. proſcript.* Bocer. *in tr. de crim. Maieſt. cap.* 3. *n.* 54.

67 Ad nonum reſpondetur; ab iſta diſpoſitione diſertè excipi caſum læſæ Maieſtatis, *l. Quando*, *C. de bon. proſcript. l. Quiſquis*, *C. ad l. Iul. Maieſt. Nou.* 134. §. *vlt.* Deindè extra illum caſum in praxi non ſeruari, quod in argumento allatum fuit. Iul. Clar. §. *fin. q.* 78. Baiard. *in addit. ad Clar.* §. *Læſæ Maieſtatis n.* 25. vbi facit hanc differentiam inter liberos maſculos & fęminas, quod filij nihil conſequi poſſint è bonis paternis, ſed filiæ ſaltem dotem, *d. l. Quiſquis*, §. *ad filias*. Similiter etiam Vueſembecius *d. n.* 4. ſe ipſum corrigendo addit: Niſi quis exiſtimet in hoc Maieſtatis crimine veteres leges etiamnum valere, *arg. auth. bona damnatorum*, *C. de bon. proſcript.*

68 Et meritò veteres leges adhuc valere debent. Quomodo

enim

enim aliàs verum eſſet, quod liberis perpetua egeſtate ſordentibus ſit & mors ſolatium, & vita ſupplicium, *l. Quiſquis, C. ad l. Iul. Maieſt.* ſi ipſis legitima de bonis paternis eſſet relinquenda? Ac ſanè quod legitima non ſit relinquenda liberis perduellis pulchrè probatur his argumentis. Primò, Imperatores Arcadius & Honorius dilucidè ſatis reſcripſerunt, omnia bona rei perduellionis Fiſco addici, *l. Quiſquis, C. ad l. Iul. Maieſt.* vnde neceſſario ſequitur, quod inde legitima liberis non relinquatur. Deinde & illud eſt iuris non incogniti, quod, viuo adhuc parente, legitima liberis non debeatur ex eius bonis, *l. 1. §. Si impubere in fin. ff. de collat. bonor.* Mynſing. *cent. 4. obſer. 25.* Hinc ſi parens nulla habeat bona, quando moritur, liberis nulla etiam legitima aſſignari poteſt; ſed viuo adhuc parente, perduellionis reo, bona eius omnia ante condemnationem quidem ita Fiſco ſunt obligata, vt nihil inde alienari poſſit, *l. Donationes, §. vlt. ff. de donat. l. vlt. in princ. C. ad l. Iul. Maieſt.* & ſimilibus. Et poſt ſententiam condemnatoriam ipſius confeſtim dominium totius ſubſtantiæ Fiſco cedit, etiamſi ipſe parens adhuc viuat, nondumque vltimo ſupplicio mulctatus, *arg. l. Quæſitum in pr. ff. qui & à quibus manumiſſi &c. d. l. Quiſquis*, ibi: *gladio feriatur, bonis eius omnibus Fiſco noſtro addictis*, *C. ad l. Iul. Maieſt.* Inde ergo concludere promptum eſt, quod ex bonis patris rei perduellionis, vel hæreſis legitima liberis non competat, Cuiac. *lib. 6. obſer. cap. 23.* Farinac. *q. 116. §. 3. n. 77.* & *q. 24. n. 37. & ſeqq. cap. Vergentis de hæret.* vel filij redduntur incapaces omnis ſucceſſionis paternæ, vt ſic patres timore pœnæ ita grauis deterreantur à tali crimine. *Auth. Gazaros, C. de hæret.* & tradunt Gloſſa *in cap. Cum ſecundùm de hæret. in 6.* Pegna *2. p. Direct. comm. 9.* Simanch. *de Cath. inſtit. tit. 29. n. 12.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 16. n. 26.* & Delbene *de offic. S. Inquiſit. p. 1. dub. 123. ſect. 5. n. 7. & 8.*

69 Ad decimum reſpondetur, legem illam vltimam eo caſu procedere, quando pater dum vixit, non fuit inſimulatus alicuius criminis, ſed poſt mortem primùm reus factus; tunc enim per publicationem bonorum non ſtatim ab executione incipiendum, ſed liberis, qui alioquin ius quæſitum in bonis paternis poſt mortem habent, merito permittendum eſt, vt defenſionem patris ſuſcipere, & crimen purgare poſſint. Nos autem verſamur in caſu longè diuerſo, & quidem tali, quando viuus pater reus poſtulatus, condemnatus & proſcriptus fuit, cuiuſque bona adhuc ſuperſtitis iam ceſſere Fiſco.

70 Ad vndecimum reſponderi poteſt primò: Imperatoribus Arcadio & Honorio in *l. Quiſquis*, & Friderico *in auth. Gazaros*, ac Summis Pontificibus Alexandro & Bonifacio in ſuis Conſtitutionibus, hoc quod de liberis ſtatutum eſt non videri durum, affirmantibus ſe liberis rei læſæ Maieſtatis, qui paterno debuiſſent punire ſupplicio, vitam Pontificia, & Imperiali lenitate ſpecialiter concedere: quippè filij reorum criminis Maieſtatis diuinæ, vel humanæ deberent & ipſi vltimo ſupplicio affici, niſi ex gratia ipſis vitam reſeruaſſent, Farinac. *d. q. 116. §. 3. n. 47.* Reſpondeo ſecundò, multa eſſe, quæ videntur dura, & tamen legibus cauſa ſunt, *l. Proſpexit, ff. Qui & à quibus*, Gail. *2. obſer. 154. n. 5.* Coler. *de proceſſ. execut. p. 1. cap. 6. n. 141. per l. 2. §. 3.* & ibi Gothofr. *ff. de peric. rei empt. & vend.* Licet itaque hoc crudele putemus, tamen antiquum eſt & omnium ciuitatum commune, vt ait Cicero *in ep. ad Brutum*, vt charitas liberorum amiciores redderet Reipublicæ parentes, Cuiac. *in parat. C. ad l. Iul. Maieſt.*

71 Ad decimum ſecundum reſpondetur; Iulij Clari teſtimonium exiguam fidem mereri, quemadmodum etiam Angelus, contra quos ſtat Farinacius videndus *q. 116. §. 4. n. 146.* Taceo, quod Iulius Clarus verba faciat de crimine commiſſo contra aliquam ciuitatem. Similiter Vueſembecius illud tantum dicit ſe nunquam vidiſſe ſeruati, quod in liberos tranſeat infamia & prohibitæ teſtamento factionis pœna, teſtatur tamen *ibid. n. 4.* vſurpatam pœnam gladij cum publicatione bonorum. Vt autem appareat impudentia & temeritas aſſerentium, neminem reperiri, qui viderit tales pœnas in filijs obſeruatas, adducam ex Gregorio Tholoſano *p. 3. ſyntagm. lib. 35. c. 1.* exempla quædam, è quibus luculenter apparebit, falſiſſimum eſſe, quod tam audacter negatur.

Cùm Gracchi ſtatum ciuitatis conati fuiſſent conuellere, 72
Tyberius & Caius tam acerbam de ijs vindictam ſumpſere, vt non tantum corpora eorum inſepulta iacuerint, ſed eorum etiam familiares, ne quis poſthac inimicis Reipublicæ amicus eſſe vellet, de robore præcipitati ſunt, Val. Max. *lib. 3. c. 3.* Appian. *1. de bell. ciuil.* Plutarch. *in vit. Gracchi*, Plin. maior *lib. 14. c. 4.* Plin. iun. *de vir. illuſtr. cap. 64. & 65.* S. Auguſtin. *13. de ciuit. c. 24.* Flor. *in epit. lib. 3. cap. 14. 15. 16.* Commodus Cæſar capite plecti iuſſit Cleandrum Phrygem genere, Præfectum militum & cubiculi ſui, quod copiam multam frumenti coegiſſet, vt tempore famis fauorem populi ineſcaret pro ſuo imperio, dum illum largiretur, ſocijque & filij eius vnà interfecti, & corpora eorum in cloacas proiecta. Herod. *lib. 1.* Sub Tyberio Ælius Seianus ob crimen Maieſtatis damnatus & capite mulctatus eſt, caputque eius in Gemonias ſcalas proiectum, omnibus eius liberis interfectis. Dion Caſſ. *58.* Cornel. Tacit. *annal. 5.* Sic ſcribit Iuſtinus ex Trogo *l. 10.* & Plutarch. *in Artax.* quod habitum fuerit iudicium & ſupplicium exactum de coniurantibus in vitam Artaxerxis, Regis Perſarum, & in vxores, & in eorum liberos, ne aliquod tanti ſceleris veſtigium ſupereſſet. Sic Ptolomæus, Ægypti Rex ſumpſit iudicium de Crateſiclea matre, & liberis Cleomenis, qui in ſalutem Principis coniurarat. Plutarch. *in Cleomede.* Narrat Q. Curtius *l. 6. de geſt. Alex.* legem Macedonum eſſe, vt propinquis eorum, qui Regi inſidiati eſſent cum ipſis necarentur. Sic Darius, Perſarum Rex, cum Intaphernes repulſam à Ianitoribus eius paſſus nares eis abſcidiſſet, ſupplicium ſumpſit de crimine in ſolos Ianitores admiſſo, non tantum de ipſo Intapherne, ſed de omni eius familia, cognatione & liberis. Herod. *in 3.* Alexander Magnus nouit qui, quantique faciendi ſunt Principes, atque id exemplo docuit. Iuſſit enim Baryaxem Medum cum ſocijs defectionis necari, quod erecto Cydari capiti impoſita ſe Medorum, & Perſarum Regem appellaſſet. Arrian. *lib. 6. exped. Alex.* Atque hæc quidem de antiquiſſimis ac aliarum etiam Gentium exemplis, de recentioribus alio loco. Hic breuiter oſtendiſſe ſufficiat, quàm acerbè in læſæ Maieſtatis reos antiquitas animaduerterit, qui non tantum in ipſum Principem, ſed in eius etiam miniſtros deliquerunt, itaut liberis non tantum bona paterna adempta, ſed & vita; immò non liberis tantum, ſed ipſis quoque amicis, ſocijs & familiaribus.

Ad decimum tertium reſpondetur; nos non inficiari, 73
quod diuerſis modis iuxta diuerſitatem legum, edictorum & ſtatutorum in locis, vbi commiſſa fuerint, puniantur. Quodque in hoc crimine puniendo Principes vel pro facilitate, vel aſperitate ſua, in quam propendebant, item ex cauſa perſonarum & imminentis periculi, varias pœnas ſtatuerint; quemadmodum id exemplis demonſtrat idem Tholoſanus *d. cap. 1. n. 8. & 36.* vbi *n. 29.* ſic loquitur Cæterùm variarunt tempora, & Principum & locorum leges, & quemadmodum pœnas exaſperare potuerunt reorum pernicies, & criminis periſtaſes, eadem ratione aliquando, & alicubi à pluribus Regibus, & nomothetis temperatæ ſunt legum vindictæ; quemadmodum id *num. 30. & ſeqq.* alijs exemplis oſtendit. Nos interim apertiſſimis iuris vtriuſque textibus nixi, iuſtam dicimus publicationem, quam Pontifices Summi, ac Principes ipſo facto à legibus iam decretam in reos criminis læſæ Maieſtatis diuinæ vel humanæ, etiam in præiudicium liberorum, edicunt. Porrò quod de inſontibus liberis à pœna infamiæ & inhabilitatis liberandis Boer. *n. 36.* tradit, intelligendum eſt ſecundum Galliæ conſuetudinem, at priuatio bonorum & dictionum paternarum, quæ pœna, quia directò non in filios, ſed in ipſum parentem tendit etiam apud Gallos recepta eſt, quemadmodum id Tholoſanus ibidem *n. 37.* ſatis clarè indicat. Vide Farinac. *d. q. 116. §. fin.*

Ad decimum quartum reſpondemus ſicut ad proximum, 74
videlicet, quod cum aliqui Principes remiſſiores, & nimis faciles fuiſſent in puniendo hoc crimine, alij verò nimis ſeueri, Honorius & Arcadius mediam viam ingreſſi legem *Quiſquis* tulerunt. Quod & fecerunt Summi Pontifices. Quæ quia in corpus iuris relata ſunt, merito eis ſtandum eſt. Non enim exemplis, ſed legibus iudi-

iudicandum, *l. Nemo, C. de ſent. & interloc.* Etſi exempla aliquod momentum haberent, ea, quæ ſupra *in reſp. 3. &* 12. allata fuerunt, vtique numero & pondere ſuo præualerent. Non ſum ſolicitus de primo authore & inuentore proſcriptionis, ſufficit eam à legislatoribus noſtris approbatam, & communiter ab omnibus receptam eſſe. Etiam crudeliſſimi tyranni, quales Diocletianus & Maximinus bonas & ſalutares leges promulgarunt; vt non tam attendendum ſit, quis ſtatuerit, quàm quid ſtatutum ſit. Si qui ius confiſcandi habent, bona reorum ad Fiſcum tantum locupletandum publicant, nemo laudat; ſi reis, eorumque liberis materiam delinquendi ſubtrahere ſtudent, nemo vituperat, ſed plurimùm commendat.

75 Hás itaque in vtranque partem ita diſputatis, & examinatis manet firma concluſio, atque regula; in crimine læſæ Maieſtatis tum diuinæ cum humanæ reatum patris nocere liberis, etiam innocentibus.

CONSVLTATIO LV.

An obſeruatio decretorum S. Inquiſitionis, atque Vrbani VIII. de Canonizatione Sanctorum admittat ab initio publicationis eorundem aliquod temporis interuallum ad effectum procedendi ad vlteriora in Canonizatione?

1 NEgatiuè videtur reſpondendum. Quippè quæ iubent ſtatim amoueri apposita ad ſepulchrum, vel Imagines, & reliquias defunctorum cum fama & opinione ſanctitatis. Ponderanda namque eſt dictio illa *ſtatim*, quæ intelligenda eſt ſine aliquo interuallo, *l. Cum quidam* 23. ibi: *Et ſtatim auferat ſine aliquo ſcilicet interuallo, de legat.* 2. nec vllam prorſus temporis dilationem admittit. Roman. *ſing.* 310. Mateſilan. *ſing.* 111. *in fin.* Socin. *ſen. conſ.* 66. *n.* 17. *vol.* 1. cum alijs plena manu congeſtis à Tiraquello *in l. Si vnquam, v. Reuertatur n.* 116. *C. de reuoc. donat.* Surd. *dec.* 111. *nu.* 32. Grat. *dict.* 275. & Barboſ. *dict.* 375. vtrobique *n.* 1. Maximè quando prolata eſt à lege. Nam tunc debet intelligi abſque alio intermedio, ſicut aduertit Ricc. *dec.* 338. *n.* 3. *p.* 4. tanquam expreſſa in ſenſu proprio, cùm de ſui proprietate omne temporis interuallum excludat, nullamque dilationem, etiam modicam, admittat iuxta notata per Imol. *in l. Diuortio* 8. *n.* 4. *col. pen. in princ.* & Iaſ. *n.* 13. *in fin. ff. ſolut. matrim.* Aretin. *in l. Cum res legata* 47. §. 1. *n.* 4. *in* 1. *concl. de legat.* 1. Tiraquel. *d. v. Reuertatur n.* 120. Surd. *conſ.* 437. *n.* 31. *vol.* 3. Grat. *dict.* 41. *n.* 10. & Garz. *de benef. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 86.

2 In quam ſententiam vrgent etiam verba Breuis eiuſdem Vrbani, dati ſub die 5. Iulij 1634. libello eorundem decretorum *pag.* 10. *& ſeq.* ibi: *Demum, vt eiuſmodi decreta obſeruarentur indubie, ac omnimodam ſortirentur exequutionem, ſtatuimus* &c. *ne ex nunc deinceps quiſpiam vlterius proſequeretur, niſi poſtulator prius per legitimas iuridicè ſuſceptas probationes* &c. *præſcriptam in ſupradicto decreto formam omnino ſeruatam extitiſſe docuerit* &c. *& niſi poſtea* &c. *ab Apoſtolica Sede ad hæc ſpecialiter delegatus* &c. *ſupracitato decreto nullatenus contrauentum eſſe ritè pronunciauerit.* Exigunt enim præciſam illius obſeruationem ab ipſa die promulgationis, continuatam vſque in præſens, cùm dictio *omnino* interpoſita verbis temporis præteriti, nempè *præſcriptam in ſupradicto decreto formam ſeruatam extitiſſe* idem ſignificet, quod omni tempore ſecundum Gloſ. *in auth. Qua in Prouincia v. omnino, C. vbi de crim. agi oport.* ac indiſtinctè ex omni parte, Iaſ. *in l. Quod te* 5. *n.* 28. *ff. ſi cert. pet.* Bened. Ægid. *in repet. l. Ex hoc iure, ff. de iuſt. & iur. p.* 1. *cap.* 8. *n.* 40. Petr. Barboſ. *in l.* 1. *p.* 4. *n.* 19. *ff. ſolut. matr.* ac ſi dictum foret quoad omnem ſui partem. Pariſ. *conſ.* 126. *n.* 29. *vol.* 1. Eſtque adeò præciſa, vt omnem gratiam & diſpenſationem excludat ex relatis à Tiraquel. *d. v. Reuertatur n.* 81. & Sanch. *de matr. lib.* 1. *diſp.* 32. *n.* 6. nec ſinat locum eſſe purgationi moræ, ſicut ex dicto Angeli *in l. fin. n.* 4. *poſt med. C. de fideic.* notat Tiraq. *eo n.* 8.

3 Dictio verò *nullatenus* non ſolùm exponitur nullo modo, ſed etiam nullo tempore, vt ſenſus ſit nullo modo, nulloque tempore ei contrauentum fuiſſe. Ruin. *conſ.* 20. *n.* 10. *vol.* 2. Immò tanquam negatiua vniuerſalis, prout illam aſſerunt ex Archid. *in cap. Solent v. Sed natura de conſecr. d.* 4. Roman. *conſ.* 326. *n.* 11. & alij penes Tiraquellum *d. v. Reuertatur n.* 94. vi ſua prorſus excludit quamcumque etiam minimam temporis partem, Iaſ. *in l. fin. n.* 25. *ff. de fer.* Gemin. *conſ.* 33. *n.* 2. *poſt med.* probatq; Vulpel. *de præpoſit. dict. Nullatenus in princ.* cum alijs, ac Coſm. *in pragm. ſanct. tit. de elect.* §. *Et vt omnia, v. Recipere ad med.* ac *tit. de collat.* §. *Quod ſi quis, v. Nullatenus,* & Cened. poſt *lib. pract. & Canon. quæſt. ſing.* 69. *n.* 3. & 4. negatque omnes caſus & potentiam, Menoch. *conſ.* 383. *n.* 14. *vol.* 4. ſicque adimit etiam omnem facultatem diſpenſandi in contrarium, Archid. *in cap.* 1. *n.* 3. *d.* 56. *& in cap. Quoniam v. Nullatenus de Immun. Eccleſ. in* 6. Collect. *in cap.* 1. *in princ. de fil. presbyt.* Io: de Anan. *in c. Qualiter & quando n.* 14. & Io: Andr. *de accuſ.* poſt Zenzel. Imol. *in Clem.* 1. *n.* 19. *de æt. & qual. & in Clem.* 1. *n.* 20. *de ſequeſtr. poſſeſ. & fruct.* ibiq; Card. *in* §. *Si quis autem n.* 6. *q.* 6. Iaſ. *d. l. fin. n.* 26. *ff. de fer. & l. Scriniarios n.* 9. *C. de teſtam. milit.* Tiraquel. ſub præcit. *n.* 65. & Vulpel. *d. dict. Nullatenus n.* 1.

Quæ planè euincunt paritionem dictorum decretorum deſiere eſſe inſtantaneam, cum prænotatæ dictiones, præter ſuperiùs dicta, habeant vim decreti irritantis, tollendoque omnem poteſtatem aliter diſponendi annullent ac irritent quicquid in contrarium fit, vt de dictione *omnino* aſſerunt Ruin. *in rubr. ff. de oper. nou. nunc. n.* 10. ibiſque Pariſ. *n.* 56. Lambert. *de iurep. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 7. *ar.* 30. *n.* 26. *& ſeq.* Marcſcot. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 29. *n.* 11. & alij penes Grat. *dict.* 150. *n.* 2. Ioan. de Anan. *d. cap. Qualiter & quando n.* 14. Felin. *in cap. Ex parte* 12. *n.* 7. *de conſtit.* Iaſ. *d. l. fin. n.* 25. *de fer.* dictaque *l. Scriniarios ſub n.* 9. Ruin. *d. rubr. ff. de oper. nou. nunc. n.* 10. Tiraq. *n.* 95. Roland. *conſ.* 27. *n.* 11. & 12. *vol.* 4. Oſaſch. *dec.* 165. *n.* 14. Rot. *dec.* 24. *n.* 4. *p.* 2. *diu.* Grat. *dict.* 144. *n.* 3. 4

Nec vllam inobſeruationis excuſationem probare poteſt ſuppoſitum, quod dicta decreta fuerint ſolum poſt plures annos per Ordinarium intimata. Nam reſpondetur primò, quod ſatis eſt de iure fuiſſe eorum publicationem more ſolito factam in Curia Romana, vt eo ipſo deberent vbique obſeruari ex his quæ in ſpecie notant Io: Andr. *in gloſ. vlt. ſuper data* 6. *decretal.* referendo tempore Nicolai III. caſſatam fuiſſe electionem Epiſcopi in Germania, quia non fuerat in ea obſeruata decretalis *Cupientes de elect. eod. lib.* 6. licet per duos tantùm menſes antea publicata Romæ. Quod ſequitur Io: Monach. *in cap. Generali* 81. *n.* 8. ibique Prob. *in addit.* 2. *de reg. iur. in* 6. traditque Bald. *conſ.* 10. Abb. *in cap. Nouerit* 49. *n.* 3. *de ſent. excom.* Card. *in proem. Clem. v. Vniuerſitatis n.* 4. Capell. Tholoſ. *dec.* 245. *n.* 1. *in fin. cum ſeq.* quæ teſtatur ita etiam Tholoſæ in Gallia concluſum fuiſſe, ac tenent Syluest. *v. lex. n.* 6. Roſel. *eod. v. n.* 4. & Armil. *n.* 11. & *v. Conſtitutio n.* 3. Gomez *in proem. regul. Cancel. q.* 2. *col.* 13. Nauar. *conſ.* 1. *n.* 19. *cum ſeq. de conſtit.* inquiens ita de ſtylo & conſuetudine Eccleſiaſticæ & Curiæ Romanæ ſeruandum eſſe quoad leges Papæ, quarum ſola publicatio facta Romæ ligat omnes Prouinciales. Idem firmant Theologi communiter Vaſquez 1. 2. *diſp.* 156. *cap.* 2. Martinez *q.* 90. *n.* 3. Malder. *dub.* 3. Lorca *diſp.* 18. *de legib.* Suar. *eod. argum. lib.* 3. *cap.* 16. *& lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 3. *& ſeq.* dicens communius receptam, & Salas *eod. tract. diſp.* 12. *ſect.* 2. *n.* 10. Et quod de iure annus dicatur ſufficere ad rei notitiam habendam, etiamſi loca longiſſimis ſpatijs diſtent, habet textus Iuſtin. *in l. fin. ſub princ. C. de iur. delib.* 5

Reſpondetur ſecundò, omnem allegationem ignorantiæ, 6 dictorum decretorum excludi per clauſulam eis adiectam: *Et ne præmiſſorum ignorantia poſſit ab aliquo prætendi, voluit, vt decretum huiuſmodi, ſeu illius exemplum ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum Vrbis, & in acie Campi Floræ affixum omnes perinde afficiat, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatum fuiſſet.* Non enim præſumptio inde reſultans dicitur iuris tantum, ſed iuris & de iure, quæ nullam probationem in contrarium admittit, quemadmodum poſt Gulielmum cenſuit Imol. *in Clem.* 1. *n.* 15. *poſt med. de iudic.* vbi etiam Cardin. *n.* 18. *in fin.* dixit ex mente Pauli de Eleaz. quod dum Papa vult citationem per edictum habere vim citationis perſonalis non auditur volens probare ad ipſum non perueniſſe. Hinc quoque Bart. *in l. Diuus* 15. *n.* 4. *ff. ad l. Cornel. de falſ.* & Bald. *in l.* 1. *n.* 16. *ff. de legib.* aſſerunt quod valet ſtatutum, quo cauetur, ne quis poſſit allegare ignorantiam illius ſtatuti, cuius dictum comprobat Felin. *in cap.* 2. *n.* 18. *de conſtit.* addendo iſta procedere indiſtinctè ſiue allegetur

igno-

ignorantia ſupina, ſiue iuſta. Nam ſicut quando lex firmat pedem præſumendo ſcientiam, non licet vllam ignorantiam allegare, *cap. Vidua 4. in fin. de Regular. §. penul.* ibi: *Nec ignorantiam in ea proponas. Auth. in medio litis l. Sicut 3. in fin.* ibi: *Etiamſi legis ignorantia excuſare tentauerit, C. de preſcript. 30. vel 40. annor.* Ita nec illa videtur admittenda aduerſus tale ſtatutum, niſi probetur ijs modis, quibus aliquando admittitur probatio contra præſumptionem iuris & de iure, quorum meminit idem Felin. *in cap. Quanto 8. ex n. 3. de præſumpt.*

7 Reſpondetur tertiò, inueriſimilitudinem aſſertæ ignorantiæ per plures annos augeri ponderando dicta decreta paulò poſt impreſſa fuiſſe per Contilor. *de Canonizat. Sanctor. cap. 22. in fin.* Barboſ. *in collect. ad cap. fin. n. 6. de reliq. & vener. Sanct.* & ad Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Inuocat. Sanct. n. 5. & 6.* Trullench. *in decalog. lib. 1. cap. 9. dub. 6. n. 18.* Fortunat. Scacch. *de not. & ſign. Sanctit. ſect. 10. cap. 1.* ac vbique per alios typis excuſa. Nam Bald. *in l. 1. n. 12. C. de caduc. toll.* inquit Conſtitutionem quantumuis prolatam contra ius commune, vires ſuas extendere contra ſcientes, & ſupinè ignorantes, ſubdens, quod ſcientia præſumitur etiam ex publica voce & fama. Quare omnes fatentur, ſtatutum, licet pœnale vetus, ne ignorantia poſſit allegari, vel ne ſub illius prætextu quis valeat ſe tueri, indubie procedere in ignorantia iniuſta, craſſa, ſupina, ſeu inueriſimili, teſtibus Salyc. *in l. Senatus n. 2. C. de his, qui ſibi adſcribunt.* Iaſ. *in l. Conſtitutiones n. 2. C. de iur. & fact. ignor.* Alex. de Neuo *in cap. 1. n. 19. de conſtit.* Felin. *d. cap. 2. n. 15. eod. tit. & c. Quoſdam n. 7. de præſumpt.* Maſcard. *de probat. p. 1. concl. 881. n. 10.* & Seraph. *de priuil. iuram. priuil. 4. n. 61.* In dubio enim quando non admittitur allegatio ignorantiæ, ea præſumitur iniuſta, niſi probetur iuſta, etiam vbi ſtatutum punit factum doloſum ſecundum declarationem Io: de Anan. *in cap. Ad falſariorum n. 1. de crim. falſ.* Quibus præſertim inhærendum eſt, quando non ſolùm in proceſſu deficit probatio iuſtæ ignorantiæ, ſed etiam ex eo elicitur ſpecifica ſcientia dictorum decretorum.

8 Nec replicetur aſſertam contrauentionem à die publicationis decretorum in Curia non afficere ad incurſum pœnarum. Tum quia non agitur de puniendo transgreſſores; ſed dicitur inſtantes audiri non poſſe, cùm non doceant de immediata paritione, qualem exigit vis tam dictionis *ſtatim*, ideſt ſine aliquo interuallo, quàm dictionis *omnino*, ſcilicet omni tempore, ac dictionis *nullatenus*, hoc eſt nullo tempore. Potuit enim Papa ſuo decreto impedire iuriſdictionem Congregationis, ne ſcilicet audiat tam ſcienter, quàm ignoranter contrauenientes iuxta rationem redditam à Cardinali *in Clem. vn. ſub n. 6. in 6. notab. de conceſ. præb.* Quo remedio Iudices paſſim vti dixerunt Bald. *in l. Conſentaneum, C. quomodo & quando.* Dec. *in cap. 1. n. 335. de probat.* Auendan. *de exec. mand. Reg. p. 2. cap. 30. n. 12.* & Carleual *de iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. diſp. 3. n. 30.*

9 Tum quia ſola denegatio audientiæ propriè loquendo, nequit dici pœna, cum non minuat patrimonium, nec priuet iure quæſito, vel inchoato, ſicut de annullatione actus tradunt Bald. *in l. Nemo martyres 3. n. 6. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Bero. *in cap. 2. n. 27. de conſtit.* Rot. *dec. 78. n. 4. p. 1. diu.* Non enim dicitur pœna quando aliquid proprium non deeſt, nec abfuturum eſt. Oldrad. *conſ. 16. n. 1.* Caſſad. *dec. 3. n. 4. de reſer.* Quapropter Innoc. *in cap. Si verè 34. n. 2. de ſent. excom.* negauit eſſe pœnam contrahentium aduerſus præceptum Principis, quo irritetur contractus, illam duntaxat exemplificando in corporali, vel pecuniaria, quam ſequitur Felin. *in d. cap. 2. n. 3. de conſtit.*

10 Verùm hac in re video ſententiam affirmatiuam receptam eſſe. Nam, licèt dictio *ſtatim* regulariter non admittat dilationem ac temporis interuallum, plerumque tamen ſumitur cum aliquali temporis interuallo, vt expreſsè ait textus *in l. Quod dicimus, ff. de ſolut.* ibi: *Quod dicimus &c. debere ſtatim ſoluere, cum aliquo ſcilicet temperamento temporis intelligendum eſt.* Idem ſtatuitur *in l. 1. §. Item ſi, ff. ad l. Falcid.* ibi: *Et quod dixi incontinenti, ita accipiendum eſt, id eſt cum aliquo ſpatio,* ac *in l. Procuratorem, ff. de proc. & in l. 2. §. Confeſtim, ff. ad Tertul.* vbi admittitur etiam interuallum vnius anni. Item cum temperamento iuſtitiæ ſeu ſpatio temporis declarando ad arbitrium Iudicis ex æquo & bono ſecundum ſubiectam materiam, Gloſ. *in cap. Quicunque, v. Statim d. 77.* Batt. *in l. 1. §. Qui præſens n. 3.* ibiq; Roman. *n. 7. ff. de verb. oblig.* Bald. *in l. Quod dicimus 105. ff. de offic. Proconſul.* vbi ait dictam dictionem in commiſſione ſummaria cauſæ ſine ſtrepitu & figura iudicij operari quidem, vt fiant omnia quàm breuiter fieri poteſt, neceſſarium tamen interuallum omnino ineſſe, alioquin mandatum eſſet impoſſibile, & propter impoſſibilitatem non valeret. *Et in cap. Quia propter n. 47. de elect.* notat, quod ſi lex non declarat ſignificationem dictæ dictionis, aut ſimilium, relinquitur arbitrio Iudicis inſpicere debentis tempus, quod natura, vel qualitas negocij deſiderat. Quibus ſubſcribitur Luc. de Penn. *in l. Actuarij n. 2. v. Confeſtim, C. de erogat. milit. annon. lib. 12.* inquiens neceſſarium eſſe aliquod temporis interuallum, ſeu temperamentum, ita quod ſine incommodo, vel pernicie perfici valeat, quod incumbit. Id ipſum habetur & *in l. Diui n. 1. C. de ſuſcept. lib. 10.* Iaſ. dicens habere plures ſignificationes *in l. Fructus 7. n. 4. & in l. diuortio 8. n. 13. ff. ſolut. matr.* Rebuff. *in l. Anniculis 134. v. ſtatim, ff. de verb. ſignif.* Tiraquel. *in d. l. Si vnquam v. Reuertatur n. 119. de reu. donat.* latè comprobans, quod hæc dictio intelligi poteſt de breuiori, vel longiori tempore iuxta ſubiectam materiam, & quandoque poteſt verificari etiam poſt decem, viginti ac plures annos, ſi antea commodè non potuerit, Pariſ. *conſ. 24. n. 16. lib. 1.* cum alijs allegatis per Tiraquel. vbi ſupra, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 1. q. §. 1. n. 217.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſ. 9. n. 4.* Gratian. *diſcep. 41. n. 12.* ac Ricc. *dec. 288. n. 12. p. 2.*

Pariter, licet plerique dictionem *omnino* expreſſerint om- 11
ni tempore; tamen inter plures eius ſignificationes, quas enumerat Felin. *in cap. Ex parte 12. in princ. n. 1. de teſtib.* non ponitur præfata ſignificatio omni tempore. Quapropter *in cap. Cauſa n. 4. de teſtib.* ex eoque Pariſ. *in repet. cap. Fraternitatis n. 58. eod. tit.* inquiunt, quod licet aliquando poſſit ſignificare omni tempore, tamen id non eſt ſemper verum, ſed recipit congruam interpretationem ratione ſubiectæ materiæ, vt etiam tradunt Iaſ. *in l. Liber homo n. 12. ff. de verb. oblig. & in l. Si quis in conſcribendo n. 5.* ibiq; Dec. *n. 6. C. de pact.* Regulariter verò ratio ſubiectæ materiæ importare debet potiùs neceſſitatem adimplendi omni ex parte ac indiſtinctè ſecundum germanum ac magis vſu receptum eius ſenſum, quàm omni tempore. Gloſ. *in Clem. 1. v. Omnino de vit. & honeſt. Cler. in l. Quod te n. 28. ff. ſi cert. pet.* Pariſ. *conſ. 126. n. 39. vol. 1.* Tiraquel. *in d. l. Si vnquam v. Reuertatur n. 80.* Ac proindè præciſam neceſſitatem plerũq; ſignificat, *l. 10. §. In adrogato, ff. de vulg. & pupil.* idemque valet ac indiſtinctè, *l. pen. ff. pro ſuo, l. 49. ff. de iur. dot. l. 11. in fin. l. 26. ff. de leg. lib. 1. l. 14. Sed et ſi, ff. quod met. cauſ.* cum ſimilibus, & omninò fieri intelligitur eo modo, quo poteſt fieri, ne impoſſibile iuberi videatur, facit *l. Si iure militari de mil. teſt.* cum alijs per Salom. citatis.

Itidem dictio *Nullatenus* licet plerumq; habeat vim latæ 12
ſententiæ, attamen ob ſubiectam materiam vim ſuam perdit, Franc. Aretin. *in c. De cauſis 15. n. 16.* ibique Felin. *n. 4. de teſtib.* cum ſimilibus latè congeſtis per Tiraquel. *d. v. Reuertatur n. 36. iuncto n. 98.* Vulpel. *de præpoſit. v. Nullatenus n. 1. in fin.* Nec ſemper in iure importat tempus, ſed ex propria natura potiùs dicit modum, id eſt nullo modo, vt per Alberic. *in Dict. v. Nullatenus*, & quod factum contra non valeat, Gloſ. *in Clem. vn. de ſequeſtr. poſſ. & fruct.* Io: Bello. *etymol.* & alij.

Atque ita proculdubio dicta aduerbia debent intelligi in 13
hoc caſu, vbi decreta ipſa non reſpiciunt tempus, ſed puniunt contumacem inobedientiam, & non ſolam moram. Quare cùm qualificent diſpoſitionem decretorum cui adiunguntur, debent intelligi iuxta ſenſum ipſius diſpoſitionis, vt appoſita ad cauſam, ob quam prolata fuerunt. Honded. *conſ. 87. n. 59. lib. 2.* Gregor. XV. *dec. 511. n. 23.* Rot. *dec. 23. n. 16. p. 5. rec.* Cùmq; ſimus in pœnalibus in ſtricta & propria eorum ſignificatione intelligi debent, *l. pen.* & ibi Doctores, *ff. de pœn.* Quod ſi verificantur deſignando modum, non ſunt extendenda, vt deſignent modum & tempus, præſertim in hac materia, in qua diſpoſitio ipſa decretorum, & finis diſpoſitionis ea eſt, vt non facientes dictam remotionem ſignorum prohibeantur procedere in cauſa quouſque tali ordinationi non obtemperauerint, vt mox dicetur. Eſtque item hæc interpretatio capienda, quia per eam diſpoſitio redditur rationabilior iuxta textum *in l. Saluius Ariſto*, vbi Doctores, *ff. de leg. præſt.* Bald. *in l. Conuenticula n. 4. C. de Epiſc. & Cler.* Rot. *dec. 230. n. 3. in fin. p. 3. recent.*

Ac

14 Ac propterea, eſto quod non ſtatim paritum fuiſſet poſt editionem dictorum decretorum, cùm tamen negatiua paritionis ſupponat certam ſcientiam præcepti, cui ſit parendum, nullatenus dici poteſt Inſtantes non paruiſſe, cùm non habuerint illorum ſcientiam certam, niſi tempore, quo ſibi intimata fuerunt prædicta decreta, nec per conſequens dici illis contrauentum, maximè verò ad incurſum pœnæ. Quippè Butrius relatus à Farinacio *in fragm.p.1.n.654.* ait, quod etſi Conſtitutiones Pontificiæ ligent omnes eo ipſo quod fuerint publicatæ in Curia, idque in praxi, ac de conſuetudine ſeruetur, credit tamen quod de iure contrarium ſit verius, quod nimirum non ligent, niſi etiam fuerint publicatæ in Prouincia. Quod innumeri ſequuntur, teſtantes de communi, eoſque refert Farinac. *ſupra n.656.* ac pleriſque alijs citatis docet Trullěch. *lib.1. in Bull. Cruc.§.7.dub. 9.n.*20. Ac licet Doctores adducti pro contraria ſententia, quibus aſſentior, quia eſt vera in praxi, aſſerant ſufficere publicationem Romæ ad inducendam nullitatem actus, qui fieret contra legem ibi publicatam, omnes tamen fatentur nullatenus obligare quoad pœnam, qualis profectò eſſet denegatio audientiæ, ſicut etiam ex ſententia Gloſſæ communiter recepta in *Clem.2.v. Ex nunc de haret.* tradunt ibi Cardin.*n.1.* Abb.*n.item* 1. & Imol.*n.3.* Idem Abb. *in cap.2.n.* 7. Felin.*n.6. & ſeqq.* Dec.*n.3. &* 4. Bero.*n.44.* & Marc. Mantua *n.22. de conſtit.* Sot.*de iuſt. & iur. lib.1.q.1.ar.4.* Menoch.*de arbitr. lib.2.cap.185.n.3. &* 4. Farinac.*vbi ſupra n.658. in fin.* ibi: *Et in pœnalibus præſertim non ſufficere Papæ Conſtitutionem Romæ publicatam.* Quod clariùs expreſſit *n.668.* his verbis: *Declara præcedentem concluſionem, quod nempè Conſtitutio liget ſtatim quoad annullationem actus, non verò ad incurrendam pœnam.* Idem habet Suar. *de legib. 3.cap.17.ſub n.*8. inquiens, quod etiamſi lex dicat ex nunc, ſtatim, vel quicquam ſimile denotatiuum inſtantaneitatis, non tamen incipit obligare omnes in inſtanti, aut in paruo tempore, ſed in congruo temporis ſpatio, quo moraliter poſſit ad omnium notitiam deuenire. Quod haud dubiè procedit ceſſante dolo, & intereſſe tertij, qui in contumacia punienda requiritur ſecundum Bald. *in l.1. addit.ſub princ.* iuncto *n.4. & ſeq.ff.Si quis ius dicenti non obtemper.* Et *in l.1.n.4.ff. Si quis in ius vocat. non iuer.* Senſitque Alber. *in l.Sed etſi per patrem 26.§.Ait Prætor n.7.ff. ex quib.cauſ.maior.* Atqui tunc ceſſat omnis doli ſuſpicio, quando ſtatim poſt intimationem decretorum paritum fuerit.

15 Sed age porrò, ſi fieri poteſt, concedamus etiam quod dici poſſet aliquando fuiſſe contrauentum, non tamen perpetuò deneganda eſſet audientia Poſtulatoribus cauſæ, ſed temporaliter ſolùm, durante non paritione, poſtmodum verò docto de illa, omnino concedenda illius vlterior proſecutio; non ſolùm quia de iure denegatio audientiæ durante contumacia reſoluitur per comparitionem ex notatis per Bart. *in l. Qui ante Calendas 13.n.3.ff.de verb.oblig.* Bald. *in l. Conſentaneum 8.n.5.C. Quomodo, & quando Iudex.* Siquidem denegatio audientiæ eſt pœna contumaciæ, & modus quidam compulſionis, ac priuatio beneficiorum iuris, quorum quis eſt capax, quæ inferri ſolet inobedientibus, donec reſipiſcant, obediantque, ac propterea licèt contumacia ſit digna, vt denegetur audientia, illud tamen intelligitur verùm eſſe ad tempus, non autem perpetuò, ſicque non perimit, ſed ſuſpendit ius agendi, vel excipiendi. Dec. *in cap. 1.n.328. de probat.* Quod ex Alberico, Baldo, Alexandro & alijs declarant Auendan. *de exeq.mand. Reg.p.2.cap.30.ſub n. 12.* & Carleual. *de iud.tom.lib.ac tit.1. diſp.2.q.1.n.42.* qui idcircò *tom.2.lib.1.tit.3.diſp.1.n.21.* refert praxim, ſeu viam memoratu dignam, qua Iudices vti ſolent ad exequendas ſuas ſententias, & compellendum quempiam ad faciendum aliquid præcisè, vt nimirum reis contumacibus & non obedientibus decretis ab ipſis latis audientiam denegent, donec pareant mandatis, vel niſi & quouſque faciant id, quod præcipitur, idem repetens *ſeq.diſp.3.n.30.* Quare in fortioribus terminis ſtatutorum Italiæ, quod contumax habeatur pro confeſſo inquiunt, quod ſi tali modo ficto pro confeſſo habitus compareat nedum ante lapſum termini, verùm etiam eo lapſo, antequam contra eum ſententia definitiua condemnationis feratur, ſanè omnia præcedentia acta euaneſcunt, ac in priſtinum reſoluuntur; ideòque omnino audiendum eſſe in ſpecie ſcripſerunt Angel. *de malef. v. Qui Dominus Iudex, in princ.n.4.* Boſs. *tit. de requir.reis n.3.in fin. & tit. de Bannit.num.4.* Natt. *conſ.244.n.11.* Clar. *in §.fin.q.44. ſub n.12.* ibique Baiard. *in addit.n.73.* Chartar. *de execut.ſent. cap. Bannit.cap.1.n.140.165.ac 203. & ſeq.* ac diffusè Farinac. *in prax.p.1.q.11.n.3.*

16 Igitur quiſque liber eſt à contrauentione ſtatim ac obtemperat per regulam, quod ſolutio pœnæ liberat à contrauentione, & obſeruationi æquipollet. Caualer. *dec.7.n.4.* & Rot. *dec.660.n.3.p.2.rec.* atque adeò ceſſat pœnæ dictæ ſuſpenſionis, quæ cum ſit pœna contumaciæ, ceſſare debet, ceſſante contumacia, conſtitoque de paritione. Rot. *dec. 354.n.4.p.6.rec.* Regulariter enim ceſſante contumacia, ceſſant omnes effectus illius. Felin. *in cap. Ex litteris n.16. de Conſtit.* cum alijs allegatis per Seraph. *dec.965.n.8. & dec.912. n.11.* Idque etiam per longum temporis interuallum poſt decreta reſoluitur ſtatim ac paritum fuerit, vt perſpicuè habetur *in dict.cap.Ex litteris*, vbi Gloſſ. *v. in perpetuum* benè notat aliud eſſe punire pro contumacia, aliud pro crimine, cùm contumacia ſæpè purgetur. Quod item inſinuat textus *in l. Sed etſi per Prætorem, §. Sed etſi, ff. ex quib. cauſ. maior.*

17 Verùm etiam quia ex verbis decretorum anni 1634. apparet Vrbanum VIII. non aliter diſpoſuiſſe præcipiendo Cõgregationi pag.11. *ne in huiuſmodi cauſis ſe intromittat, niſi prius in ipſa S. Rituum Congregatione*, &c. *alio ſeiunctim authentico proceſſu ex eo Ordinarium, aut Apoſtolica Sede ſpecialiter delegatum ritè ac rectè, vt præmittitur cognouiſſe, ac pronunciaſſe prælibato Decreto nequaquam contrarium eſſe plenè conſtiterit*: nimirum docto de paritione ſatisfactum videtur menti eorundem decretorum, adeò vt Congregatio valeat ad examen proceſſuum, & alias ad vlteriorem cauſæ diſcuſſionem procedere, & poſtulator deinceps audiri debeat; ponderando maximè, quod dictio *Niſi* habet in ſe implicitam affirmatiuam à præcedente prohibitione & denegatione audientiæ exceptam, ſicut in ſimili ad declarationem Conſtitutionis 52. Pij IV. incipientis *Licèt dudum*, in Bullar. nou. *tom.2.* vbi *in §. 9.* diſponitur, *quod rei in contumaciam condemnati ad ſuas defenſiones faciendas admitti non poſſint, niſi intra ſex menſes*, quod ſine dubio intra dictum tempus admitti debeant dixit Farinac. *d.q.11.n.68.* conſiderando dictam dictionem *Niſi*, ac ſenſit Baiard. *ad Clar. in addit. ad quæſt. 94.n.66.* & de legibus nouæ recopilationis per Auendan. *c.36.ſub n.12.* in quibus habetur, quod lapſo decennio non fiat executio contractus, niſi priùs debitor citetur, ibi: *Sin citar à la parte.* Nam, inquit Auendanus, legem illam innuere, quod tranſacto etiam decennio executio fiat, citato tamen debitore. Ac proindè importare de ſui natura exceptionem liquet ex *cap. Peccatum de reg.iur.in 6.* firmatq; Surd. *dec.225.n.19.* Rot. *dec.395.n.14.p.1.rec.* & ſubſequens præcedentem negationem affirmat ea, quæ ponit. Bart. *in l. ſi eum, §.fin.n.4. & ſeqq.ff.ſi quis cautionib.* Dec. *conſ.532.n.1.* cum allegatis per Gratian. *diſcept.542.n.12.* & per Seraphin. *dec.343.n.3.*

18 Maximè quia Vrbanus inhærendo præcitatæ diſpoſitioni iuris communis in ſubſequenti §. *Quare pag.12.* pro inuiolabili dictorum decretorum obſeruatione contrauenientibus non impoſuit pœnam perpetui ſilentij, ſeu denegationis audientiæ, ſed ſolùm pœnam nullitatis proceſſuum fabricatorum, & informationum receptarum ante paritionem cum prohibitione S. Rituum Congregationi illas recipiendi, publicandi, & interpretandi, ibi: *Omnia & ſingula decreta huiuſmodi ab omnibus &c. obſeruari omnino præcipimus ſub pœna nullitatis quarumcunque informationum, proceſſuum ac interpretationis aliter, quàm præuia ſuprascripta præcognitione ſtructorum, eorumque admiſſionis, publicationis, ac interpretationis, ita ut earundem informationum receptiones, proceſſuumue inſtructiones, necnon eorum admiſſiones, ac publicationes, & interpretationes habeantur pro non acceptis, non inſtructis, non admiſſis, non publicatis, non interpretatis, eorumque amplius ratio aliqua nullatenus alicubi vnquam haberi debeat.* Ex his enim ſequitur quod pœnam denegationis audientiæ imponere noluerit, quia ſi hoc voluiſſet, id expreſſiſſet. *arg.l. vnic.§. Si autem ad deficientis perſonam C. de caduc. tollen.* ſicut in ſimili interpretando verba ſtatuti Ferrarienſis imponentis homicidæ contumaci pœnam publicationis omnium bonorum, quod non veniant iura & actiones, de quibus particulariter non loquitur ſtatutum in pœna contumaciæ, etſi in præcedenti capitulo publicationem bonorum & iurium atque actionum impoſuerit homicidæ capto, reſpondit Dec. *conſ.442.n.3.* cum pluribus ſeqq. &

pro-

propterea Auendañ. *d.cap.38. n.12.* infert neceſſarium eſſe, quod vbi lex perimere intendit ius denuò agendi id debeat exprimere, ſicut diſpoſitum refert *in l.3. tit.13. lib. 3. ordin.* ibi: *Pierda la demanda, y no ſea oydo ſobre ella.*

19 Vnde dici nequit, Poſtulatores non paruiſſe tempore, quo habuerunt certam ſcientiam, vel ſaltem præſumptam ex ſola publicatione facta Romæ, nihil prorſus obeſſe, dum conſtet paritum fuiſſe ſtatim poſt illorum intimationem ipſis factam ab Ordinario, ſicque ceſſat obſtantia decretorum temporaliter ſolum denegantium audientiam, donec doctum ſit de paritione.

20 Veriſimilitudo quoque præaſſertæ ignorantiæ non infringitur impreſſione dictorum decretorum, vtpotè per ſe inſufficienti ad inducendam in partibus etiam non longinquis notitiam Conſtitutionum noui iuris inductiuarum, ſicque exigentium legitimam illorum publicationem in Prouincijs. Quia licet Conſtitutiones Principis ſciri præſumantur ab hominibus illius loci, in quo commoratur Princeps, nihilominus tamen à forenſibus rectè præſumuntur ignorari. Bart. *in l. Omnes populi n. 67. ff. de iuſt. & iur.* Bald. *in l. leges ſacratiſſimæ n.2. C. de legib.* Roman. *conſ.228. n.8.* Gail. *pract. obſer. lib.2. cap.48. n.29.* Maſcard. *de probat. concl. mihi 899. n.24.* Quod potiſſimùm procedit in Monialibus intra clauſtra degentibus, & ignaris iurium & Conſtitutionum, niſi ſpeciatim illius declarentur. Nam, vt fœminæ, in eis præſumitur ignorantia iuris. Cephal. *conſ. 34. n.39. lib.1.* Menoch. *præſumpt.23. n.17. & 29.* Gabr. *tit. de regul. iur. concl.6. n.8.* cum alijs per Rot. *dec.638. n.8. p.1. rec.* paſſimque alibi deductis. Præſertim ſi ſint abſentes ab Vrbe. Rot. *dec.241. n.24. cum ſeqq. p.9. tom.1. rec.* Ac proinde Conſtitutio Principis eas non ligat, quia ignorantes, *c. Vixit Sara 32. q.4. cap.2. in fin. de conſtit.* & ibi Gloſs. *v. Ante publicationem*, præcipuè quoad incurrendam pœnam. Farinac. *vbi ſupra n.685. & 706.* quibus locis copioſè ac ſcitè concordat iura, Doctoreſque adducit.

21 Nec amotio tabellarum, lampadum, & anathematum à ſepulchro facta ante omnimodam paritionem firmat ſcientificam contrauentionem ex ſubſequenti forma ſepulchri, ac retentione epitaphiorum atque inſcriptionum penes illud. Nam, prætermiſſo quod nondum intimata fuerant Poſtulatoribus dicta decreta, reſpondetur tamen, ſuppoſita etiam illorum ſcientia, adamuſſim ſatisfactum fuiſſe diſpoſitioni decretorum. Quia tam priora edita anno 1625. quàm poſteriora anno 1634. literaliter ſolum prohibent retentionem imaginum cum radijs, laureolis, ſplendoribuſue, ac tabellarum, & lampadum, aliorumque luminum ad ſepulchra defunctorum cum fama, & opinione ſanctitatis; nullibi autem exprimunt eleuationem ſepulchri ac retentione epitaphiorum & inſcriptionum, quod in ſepulturis cuiuslibet priuati permitti & practicari notum eſt. Quoniam verò poſt aliquod tempus, poſtque formalem publicationem ac notitiam dictorum decretorum adhuc quoad formam ſepulturæ remanere poterit ſcrupulus circa totalem eorum paritionem, poteritque opponi Conſtitutio Pij V. in qua iubetur §.6. corpora defunctorum in tumbis profundis infra terram collocari, & proinde hoc innuere ſignum venerationis, ideò ad abundantiorem cautelam id deſtruendum erit ac ſolo æquandum, atque inſcriptiones & epitaphia, cæteraque omnia inde ſuſtulenda, recondendaque in loco ſecreto, nec amplius reponenda. Quod ſanè ſufficiet ad docendum de paritione, & ad tollendam obſtantiam decretorum pro progreſſu ad vlteriora. Atque hunc eſſe germanum ſenſum decretorum, quod non denegent audientiam, niſi quouſque fuerit paritum cenſuit S. Rituum Congregatio in cauſa ſeruæ Dei Magdalenæ à S. Ioſepho die 15. Iulij 1651. in qua ſolummodo doctum fuit de paritione longè poſt editionem dictorum decretorum, nempè de anno 1641. ac ſæpè alibi. Quia ſicuti perſeuerantia poſt ſcientiam inducit iudicium præcedentis animi. Rot. *dec.281. n.3. in fin. p.2. recent.* ita ſi quis ſtatim obtemperat, præſumitur ignoraſſe, cum contrariorum eadem ſit diſciplina. *Inſtit. tit. de ijs, qui ſunt ſui, vel al. iur. l.1. ff. eod.* Adeò quod ob hanc ſolam paritionem mereantur Poſtulatores excuſari à quacunque pęna, quatenus eam incurriſſent. Cephal. *conſ.76. n.10.* Rot. *in cit. dec.281. eodem n.3.*

22 Denique dubitari non poteſt, quin denegatio audientiæ ſit pęna, eo quia tollit actionem ad tradita per Io: Andr. *in cap. fin. de elect. in 6.* & Alex. de Neu. *d. cap.2. n.25. de conſtit.* per textum *c. In nomine Domini d.23.* vbi per Gloſ. *v. Audientia* inter alias pęnas in dicta Conſtitutione comminatas recenſetur denegatio audientiæ, ſicut etiam per Farinacium & alios præallegatos ponitur inter pęnas contumaciæ, diciturque pęna in odium contrauenientium, vt habetur ex textu *d.c. In nomine Domini, & ex d.l. Sed & ſi per Prætorem, §. ſed et ſi, ff. ex quib. cauſ. maior.* ac notat Bald. *in d.l. Conſentaneum n.24. C. quomodo & quando*, dixitque Rot. *in Marſicen. iuriſdictionis* 3. Iunij 1664. coram Bichio; non obſtante, quod dicatur pęnam non eſſe, quando non minuitur patrimonium, nec tollitur ius quæſitum de annullatione actus. Quia id nec etiam in actus nullitate procedit, vbi ea eſt inducta in odium tranſgredientis, cum ea pariter tali caſu dicatur pęna, vt habetur *in cap. Si religioſus de elect. in 6.* Ac ita benè inter annullationem actus inductam in odium tranſgredientis, & eam, quæ imponitur ob non ſeruatam formam, quod ſcilicet primò caſu ſit pęna, ſecundò verò ſecus, diſtinguunt Io: Andr. *in d. cap. fin.* & ibi Franch. vtrobique *n.5.* ac Gemin. *n.18.* placuitque Abbati *in d. cap. 2. n.5.* & Imolæ *n. item 5.* ac Butrio *n 19. de conſtit.* Baldo *in cap. Super literis n.12. de reſcript.* Menochio *de arb. caſ. 276. n.18.* Sanchez *de matrim. lib.3. diſp.4. n.9. & diſp. 17. n.10. & 11.* ac Farinacio *fragm. crim. v. Conſtitutio n.408.*

Quamobrem non poteſt nec debet huiuſmodi pęnæ lo- 23
cus eſſe ſine dolo, *vulg. l. Sancimus, C. de pœn.* Gloſſa & Doctores communiter *in d. Clem.2. v. Ex nunc de hæret*, quos refert ac ſequitur Sanch. *d. diſp.17. n.10.* & Farinac. *vbi ſupra n.706.* Idemque procedere quantumuis Conſtitutio habeat clauſulam decreti irritantis pleniſſimè probat Gabr. *de clauſ. concl.3. n.8.* Ideòque quatenus etiam ex præſcripto dictorum decretorum pęna perpetuò impoſita eſſet contrauenientibus, adhuc tamen ei locus non eſſet, niſi poſt illorum publicationem cum lapſu temporis congrui, quo poſſent deuenire ad omnium notitiam.

Quinimò, licet probaretur ſcientia & dolus, poſſetque 24
præiudicare quoad incurſum pęnarum, quæ in decretis contra tranſgreſſores fuerunt comminatæ, non tamen exinde poterit accipere præiudicium cauſa, quæ non fit ad commodum eorum, ſed ad gloriam Dei. Abſurdiſſimum quippè eſſet, quod per alicuius contrauentionem denegari debeat audientia, & ſuſpendi proſecutio canonizationis, vt in ſimilibus quod annullatio actus, etiam quod alias per contrauentionem ſit ineuitabilis, non habeat locum quoties infert præiudicium cuipiam tertio docet Sot. *de iuſt. q.1. ar.4.* & Sayr. *in clau. reg. cap.5. n.13.* Vt proinde iure meritoque decreta voluerint punire tranſgreſſores peculiari pęna, quæ ipſos afficiat, noluerintque mentionem fieri de audientiæ denegatione, cum ſit pęna reſpiciens non ipſos tranſgreſſores, ſed totam promedum Eccleſiam.

Vnde hæc pęna nullo pacto eſt irroganda quatenus con- 25
tumacia etiam eſſet doloſa. Tum quia non eſt appoſita in decretis. Tum quia de iure non poteſt apponi. Quia ob contumaciam nequit imponi pęna, vt tota cauſa perdatur. Menoch. *de arb. caſ.280. n.4.* Farinac. *in prax. p.1. q.18. n.32.* Quodque non fuerit appoſita in decretis patet. Nam duæ pœnæ in illis fuerunt comminatæ. Altera cauſis. Altera tranſgreſſoribus. Pœna comminata cauſis eſt *fol.12.* ibi: *Quod omnia obſeruentur decreta ſub pœna nullitatis quarumcunque informationum &c.* Pœna verò impoſita tranſgreſſoribus habetur paulò infra *fol.15.* ibi: *Tranſgreſſores verò, ſi Regulares fuerint, priuationis ſuorum officiorum &c.* Ex quibus firmatur, quod decretorum verba intelligi debeant de tempore proceſſus, & ſententiæ, vt ſcilicet tunc amota ſint ſigna cultus, ac decretis paritum ſit, non autem intelliguntur de toto tempore antecedenti, prout exprimit verbum *eſſe* adhibitum, quod eſt præſentis temporis, & non eſt adhibitum verbum *fuiſſe* præteriti temporis. Hicque intellectus ſuadetur etiam ex eo quod dicta pœna ſuſpenſionis vlterioris proceſſus non eſt abſolutè impoſita contra illos, qui ſtatim non paruerunt, ſed eſt temporalis quouſque non ſit paritum, vt iam dictum eſt.

Atque hactenus ſatis firmis, vt opinor, rationibus contraria diſſoluta ſunt.

CONSVLTATIO LVI.

An & quatenus requiratur decretum ſuper cohabitatione triennali ad effectum diſſoluendi matrimonium?

1 QVamuis in hoc articulo variæ ſint Doctorum ſententiæ, vt colligitur ex traditis per Rotam *in Romana inualiditatis matrimonij* coram Pegna 28. Februarij 1603. quæ eſt inter impreſſas poſt 2. *vol. conſ.* Farinac. *dec.* 192. & ſententia negatiua videlicet non requiri decretum ſuper cohabitatione triennali ſit in iure magis firmata, cùm pro ea adſit textus apertus *in cap. laudabilem*, in quo computatur tempus triennij à tempore contractus matrimonij, quod etiam colligitur ex diſpoſitione *cap. fin. de frigid. & malef.* coadiuuaturque ex magis communi tum recentiorum, tum antiquorum opinione, vt videre eſt apud Sanch. *de matr. lib. 7. diſp. 110. n. 5.* & Guttier. *item de matr. cap. 120. n. 8.* & Rot. *d. dec. 192. n. 3.*

2 Nihilominus, vt veritati conſulatur, ſciendum eſt, quod, vt cohabitatio triennalis ſit ſufficiens pro diſſolutione matrimonij duo de neceſſitate requiruntur. Alterum eſt cohabitatio continua. Alterum quod coniuges dent operam copulæ carnali, vt traditur per Gloſſam communiter receptam *in d. cap. Laudabilem, v. Frigiditas*, & *in d. cap. fin. v. Continuum*. Quare teſtes deponere debent, quod coniuges habitauerint inſimul, & dormiuerint in eodem cubili. Nam ſi non dormiuerint in eodem cubili, ſequitur quod non iugiter cohabitauerint, & operam carnali copulæ non dederint. Ad hoc enim requiritur aſſidua condormitio in eodem lecto, vt poſt Io: Andr. dixit Rot. *dec. 27. n. 9. poſt d. 2. vol. conſ.* Farinacij. Hoc præmonito, tenendum eſt requiri decretum pro noua cohabitatione.

3 Primò, quia tam ex depoſitione teſtium pro parte viri, quàm ex relatione medicorum probari debet illum eſſe impotentem, nec cognouiſſe carnaliter plures mulieres. Ex quo fit, vt eius impotentia quoad eius vxorem ſit vel ex frigiditate, vel ex maleficio, vt colligitur ex Gloſ. *in d. cap. fin. v. Cognoſcendi*, & traditur per Capel. Tholoſ. *dec.* 381. Quando enim impedimentum prouenit ex maleficio, tunc videtur requiri decretum Iudicis, vt ita per impoſitam pœnitentiam maleficium diſſoluatur. Et in hoc caſu credo procedere opinionem affirmatiuam, quæ vult, vt triennium computari debeat à die decreti Iudicis, prout in his terminis loquitur Hoſtien. *in d. cap. fin. col. 2.* traditque Rot. *d. dec. 192. n. 6. in fin.* & hoc pacto maleficium remoueri poſt peractam pœnitentiam aſſeuerat Abb. *in d. cap. fin. n. 9.*

4 Secundò, quia vel impotentia eſt certa quod prouenit ex maleficio, & requiritur decretum, vt modo dixi, vel ſaltem redditur dubia. Et ideò, cum agatur de diſſolutione matrimonij, amplecti debemus opinionem affirmatiuam, tanquam tutiorem, & magis ſecuram, vt per Capel. Tholoſ. *d. dec.* 381. Rot. *in Bononien reſciſſionis matrimonij* 1. Iunij 1594. coram Blanchetto, vbi citatur D. Thomas *in 4. d. 35. q. 1. ar. 2.* & Syluest. *v. Matrimonium 8. n. 16.* Et per huiuſmodi rationem hanc eandem ſententiam ſemper ſequuta eſt Rota, vt *in d. dec. 382. n. 4. in fin. & dec. 695. n. 5. p. 1. recent.* & *in d. Bononien coram Blanchetto*, & *in Pampilonen matrimonij* coram Coccino 1. Iulij 1619. aliiſque quam pluribus.

5 Credo tamen, quod ſtante longa cohabitatione ſit locus abbreuiationi termini iuxta arbitrium Iudicis, vt benè aduertit Abb. *in d. cap. fin. ſub n. 12.* Add. ad Capel. Tholoſ. *d. dec. 381. ſub n. 7.* & Rota, quæ alios citat *dec. 226.* poſt *d. 2. vol. conſ.* Farinac. *ſub n. 1.*

6 Nec obſtat, ſi ortæ fuerint nouæ inimicitiæ inter coniuges, qui propterea perhorreſcant nouam cohabitationem. Quia reſpondetur poſſe huic periculo prouideri, mandando eorum Ordinario, vt pro noua illorum cohabitatione deputet aliquem locum tutum iuxta diſpoſitionem *cap. Cum locum de ſponſal.*

CONSVLTATIO LVII.

An Epiſcopus teneatur indiſtinctè iurare omnia ſtatuta Eccleſiæ, vel ea tantùm, quæ ſunt conformia iuri communi & S. Concilio Tridentino, vel aliàs à Sede Apoſtolica confirmata?

REſpondendum eſt, eſſe exhibenda ſtatuta, vt videatur quid contineant, & iudicetur, an ſint contra ius 1
commune, vel contra S. Concilium, vel præter vtrunque, vel vtrique conformia, & an valeant, cùm diuerſimodè diſtinguatur per Bart. & alios *in l. Omnes populi de iuſt. & iur.* Aut enim ſunt ſuper ijs, quæ nullo iure ſunt diſpoſita, & valent. Aut ſuper ijs, quæ diſpoſita ſunt à iure naturæ vel gentium, & etiam valent, quatenus in aliqua parte derogant, vel addunt illis iuribus, non autem ſi in totum tollant. Aut ſunt ſuper ijs, quæ ſunt diſpoſita à iure diuino, & tunc, aut ſunt merè ſpiritualia, & non valent, aut ſunt temporalia, & valent, vt aliàs diſtinguitur à Bart. *vbi ſup. n. 21. & ſeq.* Vnde circumſcriptis ijs, quæ ſunt contra S. Concilium Tridentinum, quæ non valent propter decretorum irritans, & Conſtitutionem Gregorij XIII. quàm refert & ſequitur Rot. apud Mantic. *dec. 52. n. 6. & 8.* reſponderi poteſt, quod Epiſcopus non teneatur ea iurare, niſi ſint confirmata à Papa poſt Concilium, vel facta ſit ex cauſa concordiæ, quia concordiæ non ſunt ſublatæ per Concilium. In reliquis verò non videtur poſſe dari certa reſolutio, niſi illis exhibitis & examinatis; maximè cùm regulare ſit, quod ſtatutum, vt aliquid operetur, nec ſit omnino ſuperfluum, aliquid addat iuri communi, vel diminuat. Quare ſi reſtringeretur hæc obligatio iurandi ad ea tantum, quæ ſunt conformia iuri communi, eſſent ſuper non ente, quia vt plurimum ſtatuta Eccleſiarum & populorum continent aliquid contra ius addendo vel diminuendo. Et ideò captioſa eſt hæc interrogatio, cui non eſt reſpondendum ad inſtar poſitionum, quando captioſæ ſunt.

CONSVLTATIO LVIII.

An pro generali viſitatione indicenda poſſit Epiſcopus ſolus facere edicta generalia abſque conſenſu & conſilio Capituli?

AFfirmatiuè. Ita ex mente S. Congregationis Concilij 1
pluries dixit Rota, præſertim *in Illerden viſitationis* 21. Aprilis 1606. & 28. eiuſdem 1608. coram Iuſto, & ſub die 10. Maij 1613. coram Vbaldo. Ea ratione, quia neque de iure, neque ex Concilio Tridentino reperitur impoſitum tale onus Epiſcopis. Id tamen moneo non procedere ſimpliciter, ſed in edictis duntaxat, quæ fiunt pro præparatione viſitationis, & quæ præire ſolent viſitationem generalem, quæ fit ſine inquiſitione ſolemni, ſecus verò in edictis, quæ fiunt pro viſitatione generali, quæ fieri debet in forma iudicij, & per inquiſitionem ſolemnem, vt benè declaratur *in d. Illerden* coram Vbaldo.

CONSVLTATIO LIX.

An in eiuſmodi edictis generalibus poſſit Epiſcopus præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ, vt quilibet de populo teneatur reuelare ea, quæ correctione, vel emendatione digna iudicauerit?

VIdetur affirmatiuè reſpondendum. Nam licèt aliàs S. 1
Congregatio Concilij cenſuerit, non licere Epiſcopo prouocare populum ad denunciandum crimina Clericorum, & multò minus id præcipere ſub pœna excommunicationis; attamen cùm finis viſitationis ſit morum correctio, quæ abſque delictorum notitia fieri nequit, poterit ad hunc effectum monere populum in edictis ad reuelandum ea, quæ correctione digna iudicauerit. Et hoc quidem ſeriò & conſequenter in virtute ſanctæ obedientiæ. Quæ clauſula non importat pœnam aliquam, ſed ſolam me-

ram monitionem, cum declaratione, quod Epiſcopus habebit reuelantes pro viris zelatoribus, & obedientibus, prout in ſimili de clauſula ſub indignatione Principis dicit Bart. *in extrauag. Quoniam nuper, v. Indignationem*, vbi quod non reperit aliam ſignificationem dictæ clauſulæ, niſi quàm verba ſonant, nempè, quod Princeps ex hoc indignatus non exhibebit ſe gratioſum illis, vt latè per Belanc. *de ſubſid. charit. q. 44. n. 8.* Quodque dum dicta clauſula in virtute ſanctæ obedientiæ eſt inſimul iuncta cum clauſula ſub pœna indignationis importet ſolùm pœnam peccati mortalis cenſuit S. Congregatio ſuper dicta Clauſula appoſita in literis Pij V. de recitando Officio iuxta ritum Breuiarij Romani.

2 Sed hæc ſententia eſt planè abſurda & periculoſa. Quia talis comminatio induceret peccatum mortale non obedientibus, & quamplures reputabunt ſibi indecorum eſſe huiuſmodi denunciationis facere, tanquam ſapientes officium exploratoris, ſicque facilè contemnent hanc comminationem, & per contemptum incident in peccatum mortale. Vnde ea ratione, qua S. Congregatio aliàs cenſuit, non poſſe comminari pœnam excommunicationis, videtur dicendum non licere ſubijcere ſubditos periculo peccati mortalis, ad quod euitandum vti debet Epiſcopus remedio temporali, quo vtuntur fermè omnes Principes inſtituendo exploratores, delatoreſque, qui crimina denuncient. Cruciatu enim aut præmio cuncta ſunt peruia. Vbi igitur habemus remedium ordinarium & vſitatum, non eſt ad extraordinaria deueniendum abſque neceſſitate. Verumtamen hac in re cautio eſt, ne non temere delatoribus iſtis, & auricularijs credatur.

3 Nec vrget ſimile de clauſula *ſub indignatione Principis*. Quia illo non inducit peccatum, ſed priuat contrauenientem gratia Principis, nec abſolutè, ſed tantùm quod Princeps ei non erit gratioſus, vt dicit Bart. *loc. alleg.* ac Belanc. *d. q. 44. n. 8.* Quod etiam notat Gloſ. *in extrau. Qui ſint rebelles*, vt ſcilicet qui contrauenit incidat in peccatum tanquam non obediens ſuperiori poteſtati. Idque tenet Rebuff. *in prax. tit. de form. & declar. non. prouiſ. ad fin.* Quæ ſanè opinio ſingularis eſt, & forſan admitti poteſt in præceptis factis à Papa, in quibus terminis loquitur Rebuffus, cui contradicere nefas eſt, ſed non in inferioribus, qui tantam poteſtatem non habent. Atque ita in his terminis procedit adducta declaratio S. Congregationis ſuper Conſtitutione Pij V. quæ loquitur etiam de materia nemini præiudiciali, nec inferente dedecus.

CONSVLTATIO LX.

An Epiſcopus teneatur accedere ad locum capitularem pro viſitandis ſingulis Canonicis, quemadmodum tenetur dum viſitat Capitulum in communi, vel liceat illi eos vocare ad ſe in ſuo Palatio, ibique illos viſitare?

1 Reſpondetur. Si Epiſcopus vult viſitare Capitulum in communi, tenetur accedere ad locum capitularem. Quando verò vult viſitare ſingulos de Capitulo, poteſt eos vocare & viſitare in ſuo Palatio ad ſuum beneplacitum. Ita cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Abulen iuris viſitandi 15. Ianuarij 1580.

CONSVLTATIO LXI.

An in generali viſitatione poſsit Epiſcopus ſolus ſine Coniudicibus imponere Canonicis pœnam extraordinariam, tendentem magis ad correctionem morum, quàm ad punitionem?

1 Reſpondendum videtur affirmatiuè, prout pluries cenſuit S. Congregatio Concilij, præſertim in vna *Abulen* 21. Maij 1588. & in vna *Aſtoricen*, vbi dixit ita ſeruandum, non obſtante quacunque contraria conſuetudine immemorabili adhibendi Adiunctos, quæ tametſi non fuerit ſublata per *cap. 4. ſeſſ. 6.* fuit tamen ſublata per *cap. 6. ſeſſ. 21.* Id nihilominus non approbo. Quippè ex hoc fieri poteſt fraus S. Concilio danti Coniudices. Nam ſemper ad euitandum Coniudices Epiſcopus ita quidem Canonicos puniret, adeòque erit ſeminarium litium in iudicando, quæ dicatur pœna reſpiciens correctionem, & quæ punitionem, & ſic timoris cruciatu Canonici angerentur, cùm hoc pacto poſſit indirectè puniri ſine Adiunctis, quod tamen abhorruit S. Concilium propter ſolitam æmulationem inter Epiſcopos & Capitula, illis tendentibus ad Monarchiam, his tuentibus auctoritatem Sedis Apoſtolicæ. Id quod in politia Eccleſiaſtica magni momenti eſt.

CONSVLTATIO LXII.

An viſitatio Eccleſiæ cathedralis, illiuſque perſonarum poſſit impediri, vel retardari per appellationem, dum non docetur de aliqua particulari exemptione?

Reſpondetur cum diſtinctione. Nimirum non poſſe in pertinentibus ad correctionem morum; poſſe verò in alijs. Ita diſponit S. Concilium *cap. 10. ſeſſ. 24. de ref.* & ex mente S. Congregationis Concilij reſoluit Rota in vna *Oſcen Iuriſdictionis* 24. Maij 1591. coram Cardinali Blanchetto, ac ſæpè alibi. Interim verò debet Epiſcopus ſuperſedere, & mittere ad Sedem Apoſtolicam allegationes facti & iuris. Quia ſi priuilegia exemptionis ſunt clara, ceſſat prætenſio Epiſcopi de viſitando. Si verò ſunt dubia, pertinet iudicium ad ipſam Sedem Apoſtolicam, *l. Non ambigitur, ff. de legib. cap. Cum veniſſent de Iudic.* 1

CONSVLTATIO LXIII.

An in viſitatione Cathedralis poſſit Epiſcopus ſolus ſine Coniudicibus exigere rationem adminiſtrationis quorumcunque operum piorum ſub cura Capituli exiſtentium?

Reſpondetur id licere Epiſcopo in generali viſitatione, quæ fit abſque inquiſitione, ſecus verò quando Epiſcopus viſitat in forma iudicij & cum inquiſitione ſolemni. Et ita cenſuit S. Congregatio in præcitata *Abulen Iuris viſitandi* 25. Ian. 1580. & pluries firmauit Rota, præſertim *in Ilerden viſitationis* coram Iuſto 13. Nouembris 1602. & 26. Iunij 1606. & 11. Maij 1609. & coram Vbaldo 26. Nouembris 1612. Porrò deciſiones quæ coram Coccino hac in re ſolent allegari loquuntur de alio diuerſo articulo. 1

CONSVLTATIO LXIV.

An Epiſcopus in viſitatione Cathedralis poſſit exigere rationem à Capitulo de applicatione & diuiſione diſtributionum quotidianarum, & aliorum emolumentorum, duplarum, & anniuerſariorum dictæ Eccleſiæ, præſuppoſito maximè, quod de fructibus omnium præbendatorum tam Canonicorum, quàm Beneficiatorum & Capellanorum ſit vna communis maſſa, cuius adminiſtratio ex conſuetudine dicitur ad ſolum Capitulum ſpectare?

Reſpondetur affirmatiuè. Ita fertur reſolutum fuiſſe à S. Congregatione Concilij ad *cap. 9. ſeſſ. 22. de reform.* 1

CON-

CONSVLTATIO LXV.

An Epiſcopus poſſit in viſitatione Cathedralis corrigere & moderari ſtatuta Eccleſiæ non confirmata à Sede Apoſtolica.

1 VIdetur affirmatiuè reſpondendum, vt in puncto fuit deciſum à Rota *in Barbaſtren Iuriſdictionis* 17. Iunij 1585. coram Cardinali Pamphilio, vbi excipitur caſus, quando in ſtatuto agitur de re communiter ſpectante ad Epiſcopum & Capitulum, quia tunc requiritur conſenſus Capituli. Aduerto tamen quod hoc quæſitum fuit aliàs propoſitum in ſupradicta *Abulen ſub n.*4. in vltima propoſitione data in S. Congregatione Concilij circa ſtatuta Adminiſtratorum, & tunc S. Congregatio articulum non definiuit expreſsè, ſed dixit, quod Epiſcopus ſe continet intra limites viſitationis. Quaſi diceret, non poſſe hoc facere. Quia hoc non pertinet ad correctionem. Et quidem meritò. Quia cùm facultas ſtatuendi poueniat à iuriſdictione, quàm quodlibet Collegium habet in rebus ſuis de iure communi, non poteſt Epiſcopus derogare iuri communi, & tollere ius tertij, ſed hoc ſoli Principi permittitur, aliàs viſitatio ſeruiret non ad ædificationem, ſed ad deſtructionem.

2 Nec obſtat deciſio *Barbaſtren Iuriſdictionis* adducta. Non enim loquitur in caſu noſtræ quæſtionis, an ſcilicet poſſit corrigere & moderari ſtatuta Eccleſiæ, ſed an & quando Epiſcopus teneatur in condendis ſtatutis requirere conſenſum vel conſilium Capituli.

CONSVLTATIO LXVI.

An Epiſcopus poſſit viſitare Archiuum Cathedralis, & recognoſcere iura & ſcripturas concernentes ſtatum Eccleſiæ?

1 VIdetur affirmatiuè reſpondendum, præſertim quoad ſcripturas concernentes adminiſtrationem menſæ communis inter ipſum, Capitulum, & Beneficiatos tam quoad fructus & diſtributiones præbendarum, quàm quoad diſtributiones, anniuerſaria, & alia iura & emolumenta dictæ Eccleſiæ. Ita paſſim habetur in Directorijs viſitatorum, viſitandorumque.

2 At cenſeo negatiuè. Quia cùm ſæpè incidant quæſtiones inter Epiſcopum & Capitulum, eſſet profectò contra regulam iuris, quod de domo rei, vel actoris non ſunt ſumenda arma ad eius offenſionem, & contra regulam, quòd quiſque iuris &c. cùm non liceat Capitulo recognoſcere iura Archiui Epiſcopi. Et ideò in hoc videtur ſeruanda diſpoſitio iuris circa exhibitionem Iurium hinc inde per compulſoriales, quando conſtat de exiſtentia alicuius ſcripturæ, & de intereſſe petentis exhibitionem, vt obſeruat Rota.

CONSVLTATIO LXVII.

An Canonici poſſint habere Capitulum tempore celebrationis diuinorum Officiorum in caſu non neceſſario? etſi non poſſint, ac nihilominus id faciant; an poſſint puniri per mulctas, & ſubtractionem fructuum etiam ſine Coniudicibus?

1 REſpondendum non poſſe, niſi in caſu vrgenti & perneceſſario. Quòd ſi id faciant, non alia pœna mulctari poſſunt, quàm amiſſione diſtributionum illius horæ, in qua id commiſerint iuxta Breue Clementis VIII. regiſtratum per Garz. *de benef. p.*3. *cap.*2. *n.*557. Hæc verò mulcta non ab Epiſcopo, ſed ab eo ad quem petinet punctare imponenda eſt, non quidem per viam iuriſdictionis, ſed per viam retentionis, vt fit contra abſentes. Quia Breue nihil de hoc dicit & ideò ſtandum eſt diſpoſitioni iuris. Reſolutiones autem relatæ per ipſum Garziam *ibidem n.*159. non loquuntur in his terminis, ſed in alia quæſtione, an ſcilicet Canonicus, qui non it ad Capitulum ſic congregatum extra tempus & ſtat in Choro poſſit mulctari.

CONSVLTATIO LXVIII.

An Epiſcopus procedens contra Canonicum propter non reſidentiam citra priuationis pœnam teneatur adhibere Coniudices?

VIdetur, quod non ſunt adhibendi Coniudices in caſu propoſito, prout fauore reſidentiæ pluries cenſuit S. Congregatio Concilij. 1

CONSVLTATIO LXIX.

An Epiſcopus ſolus poſſit Synodum Diœceſanam indicere & publicare, an verò requiratur conſilium vel conſenſus Capituli?

VIdetur, quod irrequiſito Capitulo poſſit Epiſcopus indicere Synodum cùm non ſit actus voluntarius, ſed ex neceſſitate teneatur Epiſcopus ſingulis annis Synodum celebrare tam ex decreto S. Concilij *ſeſſ.*24. *c.*2. *de ref.* quàm ex diſpoſitione iuris, *cap. Quoniam* 18. *d.* 1

Nihilominus reſpondendum eſt, eſſe neceſſarium vel conſenſum Capituli, quia res ardua videtur, vt ex limitatione, de qua in deciſione *Barbaſtren Iuriſdictionis* 7. Iunij 1585. coram Cardinali Pamphilio, vel ſaltem conſilium, iuxtà regulam *c. Quantò de his, quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſ. Capit.* 2

CONSVLTATIO LXX.

An Epiſcopus poſſit ad Synodum vocare nedum Clericos ſibi bene viſos, ſed etiam laicos, ſi illorum conſilio vti velit?

AFfirmatiuè reſpondendum videtur, prout de mente & voto S. Congregationis Concilij dixit Rota in vna *Hiſpalen præcedentiæ in Synodo* coram Bubalo 17. Aprilis 1587. per doctrinam Innocentij *in cap. Graue de præb.* Contrarium tamen mihi probatur nedum reſpectu Clericorum, quia ad ſolos Clericos ſuæ diœceſis extenditur hæc facultas, ſed etiam reſpectu laicorum ex regula quod laicus non poteſt ſe in ſpiritualibus immiſcere. Ex qua ratione reijcitur ab electionibus, in quibus ſi interuenit inducit vitium nullitatis iuxta notata *in cap.*2. *de elect.* Nec Innocentius loco allegato facit aliquam mentionem de laicis, ſed ſolum de Clericis. Ita quod ſi deciſio adducta non nititur alia auctoritate quàm Innocentij, remanet ſine fundamento. Hic porrò articulus conſideratione dignus eſt, ne paulatim ac latenter incipiant laici ſe intermiſcere in Eccleſiaſticis, & quod eſt voluntatis efficiatur neceſſitatis. 1

CONSVLTATIO LXXI.

An celebratio Synodi impediri, vel retardari poſſit per appellationem?

NEgatiuè. Quia ex decreto S. Concilij Synodus quotannis celebrari debet. Verùm aduerto, quod licèt ab eo quod ſtatuit lex non detur appellatio, tamen, quia poteſt contingere, quod alteretur forma legis, ab hoc exceſſu dari poteſt appellatio. Et ideò non videtur poſſe commodè reſolui hoc quæſitum in abſtracto; ſed quando veniret caſus appellationis, tunc poterit reſolui in illo caſu, ſecundùm circumſtantias facti. 1

CONSVLTATIO LXXII.

An detur appellatio à decretis & ſtatutis Synodalibus?

REſoluendum videtur, quod licèt à conſtitutionibus Synodalibus detur recurſus & appellatio ad Papam, *cap. Sicut excellentiam* 23. *q.*4. Id tamen intelligitur tantùm 1

quoad

quoad effectum deuolutiuum, non verò quoad ſuſpenſiuum, vt dixit Rota *in Toletana Conſtitutionum Synodalium* 19. Februarij, & 17. Iunij 1624. coram Coccino, ac cenſuit S. Congregatio Concilij in vna *Oriolen* 27. Martij 1632. ad 17. Cæterùm diſtinguendum puto. Aut enim decreta & ſtatuta emanarunt ſuper materia de ſui natura exequutiua, & tunc datur appellatio ſolùm ad effectum deuolutiuum. Aut ſuper materia non exequutiua, & tunc datur appellatio ad vtrumque effectum. Et ita procedit textus *in d. cap. Sicut excellentiam* 23. *q.* 4. ſaluo tamen prudentiſſimo iudicio Rotæ modò allegatæ.

CONSVLTATIO LXXIII.

Quomodo procedere debeat Epiſcopus contra Canonicos recuſantes venire ad Synodum ſub prætextu, quod eorum conſenſus vel conſilium requiratur?

1 Videtur quod poſſit ac debeat procedere per cenſuras & mulctas ad textum *in cap. Quod ſuper his de maior. & obed.* ibi: *Per cenſuras Eccleſiaſticas ad Synodum venire compellas*, prout etiam traditur cenſuiſſe S. Congregationem Concilij. Verùm ego cenſeo, quod ante omnia eſt reſoluendum, an eorum conſenſus, vel ſaltem conſilium requiratur, quod ſanè requiri iam diximus. Si enim eorum ſaltem conſilium requiritur, contumacia eſſet legitima, & ſic nullo modo eſſent puniendi. Si verò non requiritur, prout negamus, tunc ceſſabit prætextus de quo in quæſito, quo ſublato, ceſſat quæſitum.

CONSVLTATIO LXXIV.

An quando totum Capitulum delinquit, poſſit Epiſcopus procedere contra ſingulos Canonicos ſine Coniudicibus? Et caſu, quo id non poſſit, quid tandem deſuper agere debeat?

1 Videtur reſpondendum, prout aliàs S. Congregatio Concilij reſpondit Epiſcopo Abulen ſub die 13. Nouembris 1587. nempè huiuſmodi facultatem procedendi pertinere ad Epiſcopum abſque Adiunctis, quando totum Capitulum delinquit, modò delictum non ſit in perſonam Epiſcopi, vel in contemptum ipſius, vel vbi Epiſcopus habeat intereſſe. Tunc enim facultas contra Capitulares deuoluitur ad proximum Superiorem.

CONSVLTATIO LXXV.

An Epiſcopus in ſua Synodo poſſit ſibi reſeruare quoad proprios ſubditos caſus iam reſeruatos Romanæ Sedi?

1 Reſpondetur negatiuè. Ita declarauit S. Congregatio ſub die 28. Nouembris 1602. apud Quarantam *v. Caſus reſeruati*, editum ex ſpeciali mandato Clementis VIII. Ratio eſt, quia vbi Pontifex manum appoſuit, non poteſt inferior ſe ingerere, quia ligantur eius manus, *cap. Vt noſtrum de appellat.*

CONSVLTATIO LXXVI.

An Epiſcopus poſſit ſibi reſeruare aliquem caſum concernentem violationem clauſuræ reſpectu monialium exemptarum?

1 Reſpondetur affirmatiuè cum Pellizario. Quia ex Tridentino Epiſcopus inſtituitur Sedis Apoſtolicæ Delegatus in ordine ad reſtituendam & conſeruandam clauſuram monialium exemptarum, itaut habeat facultatem viſitandi clauſuram. Cùm ergo habeat facultatem delegatam ſupra Moniales in ordine ad clauſuram, poterit etiam ſibi reſeruare ea peccata, quæ circa clauſuram committuntur.

CONSVLTATIO LXXVII.

An conſenſus Capituli, qui neceſſariò in vnione beneficiorum ſimplicium Seminario facienda debet interuenire in forma ſpecifica, & non per æquipollens ex Rota coram Ludouiſ. dec. 492. n. 8. iuxta l. Qui hæredi, & l. Mæuius, ff. de condit. & demonſtrat. ſufficiat ſi ſuperueniat vnioni iam factæ?

Reſpondetur non ſufficere, ſed eiuſmodi conſenſus requiritur in ipſo actu vnionis, ita vt non ſubſiſtat, niſi cum conſenſu Capituli tota ſolemnitas actus repetatur, & fiat de nouo vnio. Ratio eſt, quia licet cõſenſus ſuperueniens poſſit conualidare actum, quando requiritur propter intereſſe conſentientis iuxta *l. fin. ff. ad Maced. & l. Honores in fin. ff. de decur.* Rot. coram Durano *dec.* 83. *n.* 13. *in fin.* Quando tamen requiritur conſenſus ad ſolennizandum actum, eumque auctorizandum, tunc debet interuenire in ipſa effectuatione actus iuxta celebrem diſtinctionem, quàm tradunt Doctores *in l. Si quis mihi bona §. Iuſſum, ff. de acquir. hæred.* & *in cap. Cum nos de his quæ fiunt à Præl.* quàm ſequitur Rot. coram Durano *dec.* 265. *n.* 19. Conſenſus autem Capituli requiritur non propter ſui intereſſe, ſed ad auctorizandum actum vnionis. 1

CONSVLTATIO LXXVIII.

An Epiſcopus poſſit ſuo edicto iniungere tertiæ parti Canonicorum, vt interſit diuinis Officijs omnibus diebus feſtis ordine ſucceſſiuo per turnum ſub pœna ſuſpenſionis à diuinis ipſo facto?

Edictum eiuſmodi vti iuſtum & rationabile ſeruandum cenſeo. Cum enim Epiſcopus teneatur feſtis diebus intereſſe diuinis officijs, *cap. Epiſcopus de conſecr. d.* 3. Abb. *in cap. Magnæ n.* 11. *de vot.* Ricc. *dec.* 44. *n.* 2. *p.* 3. *& dec.* 397. *n.* 2. *p.* 4. maiori ratione tenentur Canonici. Ricc. *ibidem*. Non enim decet Epiſcopum adeſſe in Eccleſia ſine Canonicis. Idcircò reſoluit S. Rituum Congregatio *in Abulen* ſub anno 1602. Epiſcopum ſolemniter celebrantem, aut pontificalia exercentem cogere poſſe Canonicos & Dignitates ad aſſiſtendum ſibi veſtibus ſacris indutos, quàm reſolutionem adducit Garz. *de benef. p.* 3. *c.* 2. *n.* 496. idque etiam ſub cenſuris Eccleſiaſticis, vt *in Reatina* ſub anno 1609. quàm refert Barboſ. *de Canon. & dignit. cap.* 33. *n.* 2. 1

Et quidem ſi S. Concilium Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de ref.* ſtatuit, quod non liceat Canonicis vltra tres menſes ab eorum Eccleſijs quolibet anno abeſſe, ſaluo longiori ſeruitij tempore, multò magis poteſt Epiſcopus eis iniungere, vt præcipuè non abſint diebus feſtis. Eſt enim Epiſcopus cuſtos Sacrorum Canonum, *cap. Cum quibus, & cap. ſeq.* 24. *q.* 3. Germon. *de ſacr. Immun. lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 41. Ideòque poteſt Concilij Tridentini, & Sacrorum Canonum violatoribus maiores pœnas ſuis edictis imponere, *cap. Innotuit*, ibique Abb. *n.* 2. *de eo, qui furtiuè ordin. ſuſcep.* & Gloſ. *in cap.* 2. *de conſtit. in* 6. & *in Clem. Ne Romani de elect.* Quod affirmat Felin. *in cap. Quod ſuper his n.* 14. *de maior. & obed.* Monet. *de diſtrib. quotid. p.* 2. *q.* 13. *n.* 26. Maſſobr. *de Synod. cap.* 4. *dub.* 50. Leo *in prax. for. Eccleſ. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 14. Federic. de Sen. *conſ.* 182. *num.* 4. Crauet. *conſ.* 114. *n.* 2. & comprobat Butr. *in d. cap. Innotuit n.* 2. *&* 3. Genuenſ. *in prax. cap.* 41. *n.* 27. Henric. Boich. *de Synod. Epiſcop. cap.* 4. *ar.* 1. *concl.* 13. *n.* 114. *& concl.* 16. *n.* 275. Surd. *conſ.* 152. *n.* 54. Et in his terminis quod Epiſcopus in ordine ad Concilium Tridentinum *d. ſeſſ.* 24. *cap.* 12. poſſit augere pœnas, tenet Garz. *d. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 150. & nouiſſimè approbauit S. Congregatio Concilij in vna *Iadren* die 17. Septembris 1650. 2

Nec mirum, cum apponere, vel augere pœnam legi ſit actus iuriſdictionis. Abb. *in c. Quæ Eccleſiarum n.* 5. *de conſtit.* Felin. *in cap. Irrefragabili, §. Cæterum de offic. Ordin.* 3

Eam autem Epiſcopus habet à iure, Bald. *in l. Imperium n.* 15. & ibi Iaſ. *n.* 18. *ff. de iuriſd. omn. Iud.* Getmon. *vbi ſupra cap.* 8. *n.* 45. *& ſeqq.* Duegn. *regul.* 151. & habetur expreſſè ex *cap. Conquerente de offic. Ordin.*

5 Cùm itaque Epiſcopus poſſit addere pœnam, & iniungere etiam excommunicationem, quæ dicitur maxima pœnarum in Eccleſia, *cap. Corripiuntur* 24. *q.* 3. Hoſt. *in cap. Sacro de ſent. excom. n.* 9. Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 13. *& ſeqq.* multò magis poterit pro diuino cultu iniungere Canonicis ſeruitium Chori dominicis ac feſtis diebus ſub pœna ſuſpenſionis, quæ inter leues enumeratur, & pro qualibet culpa relaxari poteſt, Felin. *in cap. Et ſi Clerici n.* 12. *de iudic.* Foller. *in prax. crim. cap.* 33. *n.* 76. Chartar. *dec.* 67. *n.* 120. etiam ob venialem. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. cap.* 5. Sayr. *lib.* 4. *cap.* 1. Canonicos autem non reſidentes, quamuis intendant diſtributiones amittere, non excuſari à peccato mortali aſſerit Garz. *de benef. d. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 312. Quod multo profectò magis vrgere debet feſtis diebus, in quibus exercentur Pontificalia. Quare non ſolum Canonici, ſed etiam ſimplices beneficiati cogi poſſunt ad inſeruiendum Eccleſiæ, *cap. Quæris* & ibi Butr. *n.* 12. *&* 14. *de ætat. & qualit. ordin.* Ricc. qui alios refert *reſol.* 316. *n.* 3.

6 Non obſtat, ſeruandam eſſe gradationem pœnarum à Concilio præſcriptam antequam deueniatur ad alias pœnas. Quoniam præter dicta reſpondetur, quod quatenus gradationi pœnarum locus eſſe deberet, id procederet in ordine ad priuationem Canonicatuum, ad quàm fortaſſe Concilium noluit deueniri abſque experimento aliarum pœnarum: ſecus autem in hoc caſu, in quo contrarium reſoluit Rota ex mente S. Congregationis apud Manticam *dec.* 67. *n.* 7. Rurſus eiuſmodi edicto non iniungitur ſeruitium nouem menſium, de quo in Concilio, ſed dierum dumtaxat feſtorum, nec omnibus Canonicis, ſed tertiæ tantum parti ordine ſucceſſiuo. Nec eſt credendum, S. Concilium ſub generali illa diſpoſitione reſidentiæ & pœnæ voluiſſe inuoluere obſeruantia feſtorum ſolemnium, quæ ſpeciali nota digna ſunt, *l. Item apud Labeonem*, *§. Hoc edictum ff. de iniur.* Federic. de Sen. *conſ.* 233. *n.* 4. Cabal. *conſ.* 34. *n.* 4. Ideòque limitata hæc diſpoſitio edicti poteſt peculiari pœna muniri, tanquam prouidens in caſu magis vrgenti, *arg. text. in l.* 1. *§. Dixerit aliquis*, *ff. de public.*

7 Attamen S. Congregatio Cōcilij die 15. Nouembris 1653. in vna *Conſentina Edicti*, cùm ſibi proponeretur dubium, *An Archiepiſcopus potuerit edicto pœnam ſuſpenſionis ipſo iure incurrendam imponere Canonicis Eccleſiæ Cathedralis inſeruire renuentibus Eccleſiæ, & officijs diuinis intereſſe diebus dominicis & feſtis*, cenſuit, *quod renouetur Edictum, tollantur verba illa ipſo iure, addaturque ſub pœnis eius arbitrio imponendis, & ſuſpenſionis in ſubſidium*. Et in hoc ſapientiſſimo oraculo acquieſcimus.

CONSVLTATIO LXXIX.

An ex titulo Beati, ſiue Sancti in ſcripturis libriſque, ac alibi prolato eliciatur aliquod ſignum cultus contra decreta de Canonizatione Sanctorum?

1 AFfirmant plerique. Nam etſi hoc verbum prætendatur æquiuocum, vtpotè ſignificans felicem & fortunatum, nihilominus quia in re graui verba accipienda ſunt in potiori ſignificatione, ac proprio & naturali ſenſu, *l. Non aliter de legat.* 3. *l. fin.* vbi Bald. *n.* 2. *C. de his qui ven. ætat. impetr.* cum ſimilibus per Surd. *conſ.* 90. *n.* 24. *vol.* 1. *conſ.* 240. *n.* 5. *vol.* 2. *& conſ.* 441. *n.* 23. *vol.* 3. potiſſimùm verò cùm ſubiecta materia id ſuadeat ex congeſtis per Raudenſ. *de analog. cap.* 4. *n.* 16. vtique fortius hoc caſu titulus Beati inditus cuipiam ſeruo Dei vnà cum commemoratione virtutum, aliiſque elogijs, redolentibus eius ſanctitatem, videtur referendus ad venerationem religioſam, quam Sedes Apoſtolica, & militans Eccleſia tribuere ſolet fruentibus gloria triumphantis Eccleſiæ vel per indultum beatificationis, vel per ſolemnem canonizationem, de quibus Molpheſ. *conſ.* 46. *n.* 9. iuxta tradita *in cap.* 1. per Hoſt. *n.* 3. & Io: Andr. *n.* 2. *de reliqu. & ven. Sanct.* Quare idem Molpheſ. eodem in loco *n.* 22. *& ſeq.* negat licere non canonizatum vocare Sanctum, ſi id fiat cultu publico.

Etenim titulus beatitatis ac ſanctitatis in calicibus, aliiſq; rebus ſacris ad Miſſæ ſacrificium deſtinatis, & in monumentis publicis, atque libris impreſſus celebrantium, adſtantiumque ac legentium animos ad deuotionem erga ſeruos Dei mirificè incendit. Quæ ſanè directè aduerſantur legi præſcriptæ in dictis decretis prohibentibus quodcunque venerationem & cultum præſeferens erga illos, qui non fuerint ab Apoſtolica Sede beatificati, vel canonizati. Quam ob rem Baldell. *tom.* 2. *lib.* 3 *diſp.* 13. *n.* 21. ac Lezan. *conſul.* 1. *n.* 26. referunt, Vrbanum VIII. in Congregatione S. Officij die 5. Iunij 1632. declaraſſe in Annalibus Religionum edendis non debere admitti elogia Sancti, aut Beati abſolutè, ſed ea ſolum, quæ cadunt ſuper mores, & opinionem eorum, de quibus fit mentio, addita proteſtatione in principio, quod nulla ſit eis authoritas ab Eccleſia Romana, ſed fides ſit tantum penes Authorem. 2

Sed contrarium eſſe verum cenſeo, ita quidem vt nullum publicæ venerationis & cultus ſignum deſumi poſſit ex titulo Beati, aut Sancti, panegyricè potius, quam aſſertiuè prolato à Scriptoribus. Qua de cauſa pronunciandum eſt, nomen Beati æquiuocè ac diuerſimodè ſumi pro beato, ſeu felici, aut fortunato, vel aliter ſecundum ſubiectam materiam. 3

Aliquando enim ſubſanctificatur pro beatitatis titulo, quem militans Eccleſia ex cauſa religioſæ venerationis, & cultus tribuit ijs, qui pietate ac religione inſignes in ſtatu omnium bonorum aggregatione perfecto à fidelibus in gloria cœleſtis patriæ exiſtere, ac ſempiterna beatitudine frui creduntur, prout paſſim legitur in ſacra Scriptura, vt Pſal. 39. *Beatus vir, cuius eſt nomen Domini ſpes eius*. Pſal. 64. *Beatus vir, quem elegiſti, & aſſumpſiſti*. Prou. 3. *Beatus homo, qui inuenit ſapientiam*. Eccleſ. 14. *Beatus vir, qui in ſapientia morabitur*. Et 25. *Beatus homo, cui datum eſt habere timorem Domini*. Luc. 24. *Beatus, qui manducabit panem in regno Dei*, & Ioan. in Apocal. *cap.* 20. *Beatus, & Sanctus, qui habet partem in reſurrectione prima*. Cuius quidem formalis beatitudinis, quæ nobis in ſtatu, ad quem diuina benignitate euecti ſumus poſt mortem piè obitam rependitur, facilè erit aliunde naturam ac perfectionem & adiuncta omnia petere. Nam præter ea, quæ chriſtiani Theologi de illa tradunt 1. 4. *q.* 12. *&* 1. 2. *q.* 3. luculenter quoque de ea diſſerunt Petrus Damiani *cap.* 3. *&* 15. Proſper. *lib.* 1. *de vit. contempl.* per decem prima capita. S. Chryſoſt. *in paræn. prior. ad Theodoſ.* S. Anſelm. *lib. de ſimil. à cap.* 47. Author *lib. de tripl. habit. apud Auguſt. tom.* 9. Gulicl. Pariſ. *de retrib. Sanctor.* Sebund. *in natur. theolog. tit.* 154. *& ſeq.* aliique his recentiores abſque numero. Ex quo ſanè validiſſimum reſultat venerationis, ac probatæ ſanctitatis argumentum. 4

Interdum autem ſumitur adiectiuè vel ratione dignitatis, aut muneris, quod quis viuens exercet, ſeu quo dum viueret, inſignitus fuit, qualis eſt illa beatitudo ac ſanctitas, quæ attribuitur tam Summi Pontificibus à Iuſtiniano reſcribente Ioanni Papæ II. *in l.* 8. ibi: *Scripſit ad veſtram Sanctitatem feſtinans in omnibus Sedem ſequi Apoſtolicam Beatitudinis veſtræ*, *C. de Sum. Trinit. & fid. cath.* & ex D. Auguſtino *in cap. Legi* 16. *q.* 1. diſtinguendo tradit Troyl. Mal. *de Canon. Sanct. dub.* 1. *n.* 22. *circa fin. tract. tom.* 14. quàm Epiſcopis, Archiepiſcopis, & Patriarchis paſſim ab eodem Iuſtiniano in compilatione Authenticorum, & nominatim reſcribendo Epiphanio & alijs Archiepiſcopis, & Præſulibus *in tit. de Monachis*, ibi: *Quapropter tuam ſanctitatem decet, omnibus ſub te Sanctiſſimis Metropolitanis hæc facere manifeſta*, *& ſeqq.* titulis: *Quomodo oporteat Epiſcop. §. fin.* & *de non alien. aut permut. reb. Eccleſ. §. item fin. tit. Vt Clerici, qui reced. §. etiam fin. tit. Vt in priuat. domib. §. Hæc etiam, & §. fin.* & *in tit. de Sanctiſſim. Epiſcop.* & alibi ſæpè, vbi idem Imperator dignitatem Epiſcopalem, Archiepiſcopalem, & Patriarchalem ſanctitatis ac beatitudinis, ſanctiſſimi & beatiſſimi nomenclatione decorauit. Itidem apud Vopiſcum in Aureliano Patres conſcripti dicuntur Sanctiſſimi Quirites, & milites Sanctiſſimi. Legati pariter Sancti à Pomponio appellantur *in l. fin. ff. de legation.* & Patronos à libertis, & Patres à filijs reputari debere ſanctos monet Vlpian. *in l. Liberto*, *ff. de obſeq. paren. & patron.* paſſimque ex Hiſtoricis, ac veterum monumentis concedi legitur à Scriptoribus ratione dignitatis, 5

tis, vel muneris adminiſtrati. Et ſanè Scacch. *de not. & ſign. Sanct. ſect. 1. cap. 8. verſ. Beatitatis*, nullum ex his poſſe ſumi, inquit, argumentum venerationis, ac ſanctitatis debitæ ijs, qui in ſtatu omnium bonorum aggregatione perfecto fruuntur vita æterna, ac pace, & regno cœlorum. Quia illa dicitur beatitudo impropriè in hac vita, vt in ſpecie animaduertit Maluet. *d. n. 21.*

6 Aliquando etiam adiectiuatur in perſona ratione boni, ſeu felicitatis, qua quis in hac vita fruitur, ideòque beatus ſæpè dicitur, qui felix & fortunatus eſt ratione diuitiarum, vel honorum, vt perſpicuè patet ex ſacra Pagina, Reg. nempè 3. *Beati ſerui tui, qui ſtant coram te*. Et Paralip. 2. *Beati ſerui tui, qui aſſiſtunt coram te omni tempore*. Eſaiæ 30. *Beati, qui ſeminatis ſuper omnes aquas*. Eccleſiaſt. 25. *Beatus, qui habitat cum muliere ſenſata, & beatus qui inuenit amicum bonum*. Luc. 23. *Beatæ ſteriles*. Idem apud Scriptores profanos vſitatum eſt, nempè Iuuenal. *ſatyra* 1. Hor. *Od. 9. lib. 4. & lib. 1. Epiſt. 16.* Et ex hoc nullum planè ſanctitatis, aut cultus argumentum reſultat.

7 Interdum denique adiectiuatur in perſona ad indicium honoris, quo quis ob eximias ſuas virtutes condecoratur apud poſteros, dicentibus Troylo Maluet. *d. dub. 1. n. 7.* & Caſſaneo *in catal. glor. mund. p. 3. conſid. 46.* Omnes qui mundè ac virtuosè viuunt rationabiliter vocari poſſe Sanctos. Quia, vt inquit, Symmachus Papa *in cap. 1. d. 40.* Vita immaculata & mores honeſti faciunt hominem ſanctum, ſicut apud antiquos Patres, & Eccleſiaſticos Scriptores pluribus exemplis adductis ab ortu naſcentis Eccleſię practicatum refert Molpheſ. *conſ. 41. à n. 3.* concludens propterea *n. 22.* non canonizatos licitè vocari poſſe Sanctos, dummodo hoc non fiat cultu publico.

Equidem habet quoque hæc vita ſuam formalem beatitudinem non planè perfectam, quæ in altera vita eſt quærenda. *Ipſa enim beatitudo finalis*, verba ſunt Auguſtini 19. *Ciuit. cap. 10. ipſa perfectionis finis, qui conſumentem non habet finem. Hic autem dicimur quidem beati quando pacem habemus quantulacunque hic haberi poteſt in vita bona*. Vt propterea merito Philoſoph. 1. *eth. cap. 10.* hominem hic beatum eſſe poſſe admittat, vt fert etiam vox communis, ſed vt hominem, id eſt valdè imperfectè, & cum magno à beatitudine ſimpliciter dicta receſſu, qualis præſertim erat in ea beatitudine, quàm Marinus in Procli vita *n. 2.* vocat *beatitudinem ſapientum*.

8 Hæc autem naturalis beatitudo ſiue conſiſtat in ſola Dei contemplatione, qualis naturaliter haberi poteſt in hac vita, neglecto ſtatu voluntatis, vt quidam aiunt; ſiue ſita ſit in operatione intellectus circa Deum, non quacunque, ſed affectum mouente ad virtutis exercitationem & diuinarum perfectionum, quantum fas eſt homini, expreſſionem in in ſeipſo, vt alij volunt; ſiue cum Cano *lib. 9. de loc. cap. item 9.* huius vitæ beatitudinem non in cognitione, ſed in ſola Dei dilectione & timore, virtutumque omnium exercitatione conſtituamus. Quod etiam ferè habet Alex. Piccol. ſuo 1. *Eth. cap. 1. & 7.* firmauitque Lactant. *lib. 3. cap. 12. in fin.* his verbis: *Hoc vno beati eſſe in hac vita poſſumus, ſi minimè beati eſſe videamur. Si fugientes illecebras voluptatum, ſolique virtuti ſeruientes in omnibus miſerijs, laboribuſque viuamus, quæ ſunt exercitia, & corroboramenta virtutis. Si denique aſperam illam vitam, difficilemque teneamus, quæ nobis ad beatitudinem patefacta eſt*. Præſertim enim datum eſt nomen beatitudinis exercitationi virtutum, quia exercitationi huiuſmodi operum adiungitur mentis ſerenitas, diſcuſſis affectuum nubibus, & pax ac tranquillitas, compreſſa rebellantium appetitiuum ferocitate. Quod quiſquis aſſequitur, is iã ex hac vita felix quodammodo haberi poteſt, vt Simplicius docuit *in præf. ad Epictet. Enchir. ſub init.* Quod ea pax ſit imago quædam æternæ illius pacis, qua in altera vita potiuntur beati. Quo reſpexiſſe videntur qui huius vitæ beatitudinem deſcribũt per eas actiones, quibus id aſſequimur, vt nullo caſu, vltra quàm par eſt, moueamur, ſimulq; animo compoſiti ad quamcunq; ſortem adepti euthymiam illam, de qua egregium volumen ſcripſit Democritus, teſte Seneca *lib. de tranquill. animi cap. 2.* qui vocem illam *tranquillitatem* vertit, & ſtatum Deo vicinum non concuti tranſfert, ac ſupra modum commendat.

9 Ita etiam frequentiſſimè Epitectus apud Arrianum, ſed pulchrè *lib. 4. cap. 4. Vna via eſt ad felicitatem, quàm ob oculus ponito tibi cum ſurrexeris, totoque die ac noctu etiam in promptu habeas; nempè vt abſtineas ab his, quæ voluntati noſtræ non ſubijciuntur, quorum nihil vt tuum & proprium complectare, ſed quicquid fuerit, adſcribito voluntati Dei*. Eadem repetit *cap. 7.* vbi etiam illuſtrat longa expenſione ſingularium incommodum, quæ mentis ſic affectæ beatum ſtatum nequaquam perturbant. Vide etiam Enchir. *cap. 3.* & rurſus *cap. 4.* & Simplic. in caput illud 3. ac etiam 7. Legendus præterea Plotinus *Ennead. lib. 1. cap. 12.* Cicero *Tuſcul. quæſt. lib. 5.* ac Hieronymus ſuper *Pſal. Beatus vir*, Saldianus *lib. 1. de prouid.* oſtendens pios omnes, quacunque ſorte ſint, beatos tamen ſemper eſſe, quia hoc ſunt, quod volunt. Id quod Chryſoſtomus *hom. 56. ac ſeqq. ad popul.* egregiè proſequitur, quibus aſtipulatur Petrus Bleſenſis *ep. 13.* Siue denique dicamus cum S. Ambroſio 2. *offic. cap. 2.* beatitudinem huius vitæ conſiſtere in cognitione diuinitatis, & fructu bonæ operationis; hoc eſt & in actu intellectus, & in actu voluntatis cùm elicito circa Deum, tum imperato. In quam ſententiam illud etiam legitur apud Triſmegiſtum *cap. 6. Pimandri: Si Deum quæſieris, pulchritudinem ipſam quæres. Qua tandem ad id ferat vnica via eſt, pietas cognitioni coniuncta*. At via ad perfectam alterius vitæ beatitudinem eſt beatitudo huius vitæ. Similia habet Alexander apud S. Cyrillum 3. *in Iulian. ad text. 1.* Quàm ſemper fuiſſe omnium rectè ſapientium ſententiam affirmauit S. Thom. *in prolog. 1. ſent.* latèque ſtabilitur à Iacobo Bruto *lib. de laudib. ſcientiæ rat. 6.* & optimè etiam tradidit Plato 7. *de Republ.*

Liquet ferè initio nullum argumentum exhibitæ venerationis & cultus vetitæ in decretis Vrbani deducibile eſſe ex titulo beatitatis & ſanctitatis, qui non emanauit ab Eccleſia & illius auctoritate, ſed à perſonis priuatis, ſeu Scriptoribus, & Hiſtoricis, quantumuis grauiſſimis, qui honoris, & laudis ergo in ſuis elucubrationibus vel encomijs ob eorum inſignes, heroicaſque virtutes ſeruos Dei tales enunciarunt. Et hoc eſt quod Scacch. *d. ſect. cap. 7.* appellat *ſanctum dici*, quod tanquam denominatio extrinſeca reſpiciens ſolum conceptum priuatorum ab extrinſeco nihil certi conſtituit quoad cultum, ſed in hoc expectandum eſt iudicium Sedis Apoſtolicæ, qui diſtinguit ſanctum eſſe à ſanctum dici, ſubſedens propterea *ſub lit. A.* quod relatiuè ad cultum is ſolum poteſt in Eccleſia militante dici Sanctum eſſe, quem Summus Pontifex viſis videndis, ac ſeruatis ſeruandis, vt ſummus Iudex per ſuam definitiuam ſententiam decreuit eſſe talem; quia per illam cenſetur ex actibus virtutum approbatis patefacta in eadem Eccleſia ſanctitas interna per gratiam iuſtificantem, relatiuè verò ad dici, conſiſtens in pura opinione, & denominatione extrinſeca, ita dicentium ab extrinſeco. Vt proinde dumtaxat nomen Beati ſit titulus indicatiuus cultus, & venerationis debitæ ſanctitati Eccleſiæ triumphantis quando tribuitur ex Indulto Pontificum in publicis litanijs, in commemorationibus, in martyrologijs, alijſque actibus publicis, non verò quando reſpicit virtutes, aut mores. Quod declarauit S. Congregatio Inquiſitionis die 5. Iunij 1631. & habetur in libello decretorum *pag. 18.* Atque ita in ſimili ad excluſionem cultus, & caſus excepti aliàs arguebat R. P. D. Petrus Franciſcus de Rubeis, qui cum dignitatibus ſit ampliſſimis præditus, vtpotè Promotor Fidei, Aduocatus Fiſci & Conſiſtorialis, virtute tamen ac meritis cunctos honores antecellit, eumque velut ſæculi noſtri Catonem atque Sceuolam intuentur quicunque viri conſtantiam, grauitatem, animi magnitudinem, iudicij integritatem, heroicam indolem, iuriſque prudentiam norunt. Ingens hoc meritum, maius illud, quod plerumque ciues non alium Iudicem malint, quàm eum Fiſci Patronum. Is enim in *Papienſi* ſerui Dei Bernardini de Feltro, & in *Hiſpalen* Ferdinandi III. cum in prædictis & alijs cauſis, in quibus titulus Sancti, ac Beati deducebatur ad probationem venerationis ſemper deſiderauit immemorabilem, & centenarium temporis curſum. 10

Quod ſanè tantò magis dicendum videtur eo caſu, quo titulus Beati non abſolutè prolatus fuerit à Scriptoribus, ſed laudis cauſa, & panegyricè. Scacch. *d. ſect. 1. cap. 8.* id comprobans ex orationibus à Patribus habitis in laudem Conſtantini, & ab Ambroſio in laudem Valentiniani ac Gratiani, & in panegyrico Theodoſij, ſubdens quoque 11

Carolum Magnum ſæpiſſimè Beatum vocitari. Qui quidem intellectus non videtur alienus, immò congruens nouiſſimis decretis Vrbani, non ſolum quia *pag.18. & ſeqq.* in proteſtationibus ab Authore apponendis in principio & fine librorum de ſeruis Dei tractantium, reſpuunt ſolum elogia Sancti vel Beati abſolutè, & quæ cadunt ſuper perſonam, contra verò literaliter admittunt ea, quæ cadunt ſuper mores & opinionem, cum limitatione tamen, quod in principio apponatur ab Authore, quod inde nulla ſit auctoritas ab Eccleſia Romana, ſed fides tantum ſit penes Authorem; verum etiam quia in præcedenti §. *Reſponſum pag.17.* inter caſus contrauentionis expreſſos in prioribus decretis non connumerant elogia Sancti, vel Beati, hiſque ſimilia contenta in libris excuſis, ſed ſolummodo, deficientibus dictis proteſtationibus, tollunt ijs fidem, ne faciant maiorem gradum probationis in ordine ad Canonizationem, ſeu beatificationem abſque vlla nullitatis ac denegationis audientiæ pœna. Nec obſtaret etiamſi in libris impreſſis deficerent huiuſmodi proteſtationes, quando plures ex Authoribus, vnde eliciuntur elogia ſcripſerint ante editionem nouiſſimorum decretorum anni 1642. ſiue ante illorum promulgationem, ſeu intimationem poſtulatoribus factam.

Immò valdè inconueniens foret, ſi ex encomijs excuſis fieret obſtaculum cauſis beatificationum & Canonizationum. Inde enim ſequeretur liberum fore cuicunque etiam impio ſimilem impedimenti cauſam prætexere in præiudicium gloriæ Dei, qui magnificatur & laudabilis eſt in Sanctis ſuis. Itaque titulus Beati, vel Sancti à Scriptoribus enunciatiuè inditus cuipiam ſeruo Dei vel ratione dignitatis, vel ob heroicas virtutes obſtare nequit progreſſui ad vlteriora in cauſa Canonizationis.

CONSVLTATIO LXXX.

Epiſcopus ad conſulendum tenuitati præbendarum, qua laborabant Dignitates, & Canonicatus ſuæ Cathedralis, necnon ad inſtituendas præbendas, quibus carebant aliqui Canonicatus eiuſdem Eccle-
1 *ſiæ, tria beneficia ipſis Dignitatibus & Canonicatibus diſtributiuè vniuit ſine præiudicio illa tunc obtinentis. Cui vnioni Capituli conſenſus acceſſit. Defuncto poſtmodum in menſe reſeruato, & in Curia beneficiato, qui antedicta tria beneficia obtinebat, petitur*, an præfata vnio cenſenda ſit valida, ita vt in præſens ſortiri debeat effectum?

1 ET affirmatiuè reſoluendum eſt. Sacrum enim Concilium Trid. *cap.15. ſeſſ.24. de reform.* concedens facultatem Epiſcopis vniendi beneficia, vel ſupprimendi præbendas mouetur ex cauſa vtilitatis & dignitatis Eccleſiarum Cathedralium & Collegiatarum inſignium, vt patet ex his verbis: *vt diuino cultui celebrando, & dignitati Eccleſiæ commodè valeant reſpondere.* Permittendo itaque Concilium vnionem præbendis, quæ ſunt adeò tenues, vt ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui pro loci ac perſonarum qualitate non ſufficiant, prout notat Lotter. *de re benef. lib.1. q.29. n.45.* intelligitur de præbendis capitularibus, quod nimirum liceat præbendis huiuſmodi ſingulorum capitularium vnionem fieri iuxta reſolutionem S. Congregationis Concilij, de qua Garz. *de benef. p.12. cap.2. n.121.* Gonzal. *ſuper regul.8. Cancel. gloſ.7. n.25.* & Ricc. *in prax. p.1. reſol.379. n.4.* Nec immerito. Nam prouiſione Capitularium dicitur prouiſum Eccleſiæ, cuius illi ſunt Senatus, teſte D. Hieronymo relato in *cap. Eccleſia 16. q.1.* Valenz. *conſ.34. n.201. lib.1.*

2 Atque ex eo præſertim, quia cùm hic non agatur de illis Dignitatibus, quæ præbenda carent, ac vocem in Capitulo non habent, nec de Capitulo cenſentur, prout ex iuris diſpoſitione regulariter habetur, in quo caſu negatiuè reſpondendum eſſet. Tum quia non dicuntur de Capitulo Cathedralis, quod à ſolis Canonicis conſtituitur. Rot. *dec.708. p.2. rec.* apud Poſt. *de manut. & dec.175. n.5. & 177. n.4. in Bitetten. Archipresbyteratus* 4. Iulij 1646. coram Meltio, & in *Sueſſana Primiceriatus* 20. Aprilis 1651. coram Veroſpio, & in alijs paſſim. Nam Concilium perſonis de Capitulo, vel Collegio Cathedralium, ſeu inſignium Collegiatarum prouidere intendit. Tum etiam quia, ſi Dignitas non habet præbendam, deficit ſubiectum, cui hæc vnio fieri debeat, cum Concilium loquatur de vnione facienda præbendis, vt conſtat ex illis verbis: *ijs vnire debeat.* Et ita pluries declarauit S. Congregatio Concilij ex collectis per Add. ad *deciſ. 576. p.4. rec. tom.3. n.91.* & firmauit Rot. *dec.337. n.34. p.9. rec. tom.2.* Ideòque ſine præbenda eius diſpoſitio non habet locum.

Sed agitur de Dignitatibus, quæ ſine iuriſdictione habent 3
præbendam in Cathedrali, vel Collegiata inſigni, prout habent alij Canonici, & de conſuetudine dicuntur de Capitulo, & in illo vocem habent, ac participationem in omnibus iuribus capitularibus, ita vt nulla inter ipſas & Canonicos dignoſcatur diſtinctio, niſi ſolum quoad quandam præeminentiam, vt frequentiſſimæ ſunt in Italia, & præſertim in Regno Neapolitano. In hoc enim caſu huiuſmodi Dignitates veniunt nomine & iure Canonicorum, omniaque de Canonicis diſponentia ipſis conueniunt, vt de voce habenda in Capitulo Barboſ. *de Canon. cap.37. n.14. & 25.* De poſſeſſione Capituli capienda. Rota *in d. Butteten.* coram Meltio. De œconomia, vel procuratione Capituli exercenda, quando ad id eliguntur, qua de re nos aliàs. Quia data conſuetudine, vel ſtatuto, Dignitates dicuntur de Capitulo, vt in *dec.708. n.3. p.2. rec.*

Cùm igitur hæ Dignitates ſint de Capitulo, vnio potuit 4
fieri illarum præbendis æquè ac præbendis Canonicorum, cùm etiam illæ dicantur capitularium. Ita in puncto firmat Garz. *d. cap.2. n.170.* Ricc. *d. reſol.379. eo n.4.* & Rot. *dec.565. p.2. recent.* quæ id ſupponit in vnione facta ad commodum Archipresbyteri, & Canonicorum, quam improbat, tanquam factam menſæ capitulari, non præbendis diſtributiuè.

Quod quidem confirmatur. Nam in ea parte, in qua 5
decretum Concilij permittit ſuppreſſionem, intelligitur de præbendis capitularibus ex iam dictis. Igitur ſicut Epiſcopus poſſet ſupprimere præbendas Dignitatum, reducendo præbendas capitularium ad minorem numerum ex adductis per Garz. *tit. p.12. cap.2. à n.17.* Ita etiam dicendum eſt illis poſſe eas vnire, cùm vnio in dicto decreto Concilij ſit permiſſa ex eadem cauſa vtilitatis Eccleſiæ, ex qua permittitur ſuppreſſio. Quo argumento à ſuppreſſione ad vnionem vtitur Oldrad. *conſ.182. n.1.*

Nec obſtat, quod vnio paſſiuè non poſſit fieri de Digni- 6
tatibus ex decreto Concilij, quod in hac parte reſtringit facultatem Epiſcopi de iure, vt aduertit Caſtropal. *tom.2. tr.13. diſp.6. pun.9. ſub n.19.* Quia hoc eſt propter verba *aliquos ſimplicia beneficia*, quæ ſanè Dignitates non comprehendunt, vt notat Garz. *d. cap.2. n.89.* Ex hoc enim inferri non poteſt ad vnionem actiuè, ſeu in fauorem Dignitatum capitularium, pro qua militant verba & ratio Concilij.

Ita etiam nec obſtare videtur, quod Concilium faciat 7
duntaxat mentionem Canonicorum. Quia id ſtat demonſtratiuè & non reſtrictiuè ad illos, cùm velit prouidere capitularibus, qui regulariter & de iure ſunt tantum Canonici. Abb. *in cap. ſcriptum n.4. de elect.* Rot. *dec.183. n.1. p.1. rec.* Sicut enim Dignitates regulariter & de iure non ſunt de Capitulo, Seraph. *dec.98. n.1. & dec.326. n.2. p.9. rec.* ita nec illarum erat facienda mentio. Et ſicut in Eccleſijs Cathedralibus ac Collegiatis inſignibus Dignitates inſtituuntur ad conſeruandam & augendam Eccleſiaſticam diſciplinam, ita dicendum eſt Concilium eiſdem voluiſſe prouidere, dum pro illis vrget eadem ac fortior ratio vtilitatis, & decoris Eccleſiarum, ex qua Concilium mouetur.

Eoque vel maximè ſi Epiſcopus in hac vnione non ſo- 8
lùm vſus fuerit facultate Concilij, ſed etiam aliàs ſibi tributa cum clauſula, *ac omni alio meliori modo & forma*, quæ ex ſe operatur validitatem actus ex facultate, qua poteſt ſuſtineri. Rot. *d. cap.733. n.9. p.2. & dec.30. n.35. p.5. recent.* cum de iure poſſit Epiſcopus ex cauſa neceſſaria vnire etiam Dignitatibus iuxta *Clem. Si vna de reb. Eccleſ. non alien.*

Nec abs re dici poſſet in omnem euentum ſemper vnionē 9
ſuſti-

ſuſtineri quoad Canonicatus & præbendas canonicales, licet non valere credatur quoad Dignitates. Quia, quamuis vnio ratione ſui ſit de indiuiduis, in quibus vtile per inutile vitiatur; tamen ratione ſubiectorum vtique diuidua iudicari poteſt. Nam eſt facta ex fructibus & reditibus trium beneficiorum, & in vtilitatem plurium præbendarum diſtributiuè pro rata; ideòque vtile ſuſtinetur, inutili vitiato. Quantitas enim ex ſe etiam eſt diuiſibilis, vt perſpicuè liquet in penſione. Lotter. *de re benef. p.*1. *q.*41. *à num.* 29. Mantic. *dec.*154. *&* *dec.*173. *num.*1. Ac præcipuè propter mentem Epiſcopi vnientis, deductam ex veriſimili, & ex clauſula, *ac omni alio meliori modo*, quæ eſt mirabilis ad ſuſtinendum actum. Lotter. *quæſt.*40. *n.* 326.

10 Nec obſtat, ſi non fuerit citatus poſſeſſor beneficiorum. Quia vnio habitura erat effectum poſt mortem illius. Seraph. *dec.* 1078. *à n.*1. Conſenſus verò Capituli conſtat ex actu ipſo vnionis. Tenuitas fructuum ac diſtributionum, quæ pro cauſa requiritur, ſupponenda eſt, quia videtur iuſtificata ex ipſa vnione facta in actu viſitationis, in qua cum Epiſcopus proceſſerit cauſa cognita, & onus haberet præcipuum recognoſcendi ſuper ſeruitio Eccleſiæ, videtur in hoc ipſi ſtandum, tanquam ſit quid ſpectans ad ſuum officium iuxta doctrinam Cæſar. de Graſſ. *dec.* 1. *ſiue à* 3. *num.* 15. *de reb. Eccleſ. non alien.* Semper enim præſumptio eſt pro ipſo Epiſcopo ad ſuſtinendam vnionem, ſtante enunciatiua ſolemnitatum, quicquid alias in prohibitis non ſtetur aſſertioni gerentis actum, quando ſcilicet ad illum non proceditur cauſa cognita, & in re extra officium gerentis, prout declarat Garz. *d.p.*12. *cap.*2. *à n.*725.

11 Circa verò reſeruationem, quæ ſuperuenit per obitum poſſeſſoris in menſe reſeruato & in curia diſtinguit Lotter. *lib.*1. *q.*29. *à n.*41. duos caſus. Primus eſt quando reſeruatio, licet generalis, eſt tantum circa collationem, quàm ſolam ſibi Papa reſeruat; & tunc cum vnio nomine collationis non veniat, reſeruatio non impedit ipſam vnionem, ſiue fiat ante, ſiue poſt, ſolumque ſuſpenditur effectus, donec reſeruatio antecedens conſumatur. Secundus, quando reſeruatio habet verba generalia non ſolùm comprehendentia collationem, ſed quamcunque aliam diſpoſitionem; & hoc caſu impeditur vnio, quæ ſub eiſdem verbis generalibus dicitur prohibita Ordinarijs, ſi reſeruatio, ſeu impedimentum non exiſtit tempore vnionis, nec impeditur eius effectus.

12 Aut ergo reſeruatio *regulæ* 9. eſt tantum ad effectum collationis, prout indicant verba proemij, nempè, *Cupiens* Papa, *pauperibus Clericis, & alijs benemeritis perſonis prouidere*. Aut amplectitur etiam aliam diſpoſitionem. At cum reſeruatio huiuſmodi ſuperuenerit per obitum poſt vnionem, eam non impediuit, nec eius effectum ſuſpendere poteſt. Quia per ipſam vnionem extinctus fuit titulus beneficij, & impedita vacatio, vt nec prouiſio Apoſtolica ſuſtineatur iuxta Oldrad. *conſ.*262. Seraph. *d. dec.*1078. *n.*5. & eſt deciſio in Caputaquen beneficij coram Marcomontio, quam damus, & coram Gregorio XV. *dec.*419. *n.* 4. ac firmat Corrad. *in prax. benef. lib.*2. *cap.*16. *n.*66. & pleniſſimè ac ſapienter de more Fagnan. *in c. Sicut vnire de exceſ. Prael. n.*22. *& ſeqq.* vbi *n.*26. firmat id eſſe verùm etiamſi Papa conferat motu proprio, aitque collationem non ſuſtineri, niſi fiat mentio de vnione, cui alias Papa non intendit præiudicare.

13 Et in terminis etiam *d.cap.*15. *ſeſſ.*24. *de ref.* quod nec ſuſpendatur effectus vnionis iuxta reſolutiones S. Congregationis Concilij tradit Garz. *d.p.*12. *cap.*2. *num.*100. Idem de reſeruatione vacationis apud Sedem iuxta *cap.*2. *de præb. in* 6. quæ ſuperueniens nec impedit, docet Zerol. *in prax. p.*2. *v. Vnionum.* 16. qui teſtatur ita à ſe obſeruatum eſſe, quem ſequitur Pax Iord. *var. elucubr. vol.*2. *de re benef. lib.* 20. *tit.*32. *num.*34. Ceſſatque prorſus difficultas in hoc caſu; quia nullus adeſt prouiſus Apoſtolicus contradictor, & conſequenter ceſſat ratio eorum, qui tenent, quod reſeruatio ſuperueniens ſuſpendat effectum. Quia inquiunt, Papa poteſt prouidere motu proprio, nulla facta mentione vnionis, & cum huiuſmodi mentione etiam ad inſtantiam, de quibus Garz. *eo cap.*2. *n.*94. & Pax Iordan. *d.t.t.*32. *n.*38. Quæ opinio licet videatur recipienda in terminis iuris communis, in terminis tamen Concilij, in quibus habemus præciſas deciſiones Rotales non habet locum, vt rectè vidit Garz. *n.*100. docens ſuſpenſionem non fieri in huiuſmodi vnionibus, vbi etiam declaratur in ſpecie prædicta deciſio Seraph. 1079. *in fine*. In regula autem Cancellariæ 13. reuocatoria vnionis, quæ ſuperuenit non eſt immorandum, cum in ea verbaliter præſeruetur vnio facta vigore Concilij, vt aduertit Lotter. *d.lib.*3. *q.*29. *n.*24. & Gregor. XV. *d. dec.*419. *n.*3.

Quod ſi dubium adhuc ſupereſt, ad illud diluendum 14
ſubintrat diſpoſitio iuris communis, ad quod pro noua lege interpretanda ſemper recurritur. De iure autem Doctores loquentes in his terminis vnionis ſiue iuxta textum *d. Clem. Si vna de reb. Eccl. non alien.* ſiue *d. cap. Sicut venire de exceſ. Prael.* indiſtinctè loquuntur de præbendis Dignitatum vel Canonicorum, vt videre eſt apud Gabr. *conſ.* 188. *n.*3. *lib.*2. *&* Garz. *d.p.*12. *cap.*2. *num.*170. Quod præſertim in vnionibus factis ante Concilium Dignitatibus in Cathedrali firmat Rota *in Barchinonen. Parochialis ſeu Vicariæ* 10. Febr. 1646. coram Card. Corrado *p.*9. *rec. tom.* 2. *dec.* 330. *n.*4. Vbi conſideratur eadem ratio decentis, & congruæ ſuſtentationis, *in Mediolanen. Cimiliarchatus* 20. Maij 1645. coram Peutingerio *dec.*337. *ead. p.*9. *tom.*3. vbi non fuit dubitatum de validitate vnionis ex hoc capite, ſed ex regula reuocatoria vnionum, alijſque cauſis ibi deductis. Quia verè poſita dicta qualitate, quod Dignitates habeant præbendas capitulares, & ſint de Capitulo, res eſt planè perſpicua, & iuxta veriorem mentem Concilij, de qua Garz. ſæpiùs adductus *n.* 171. *&* 176.

Atque ita in hiſcemet terminis S. Congregatio Conci- 15
lij in vna *Rhegien.* vnionis die 11. Martij 1662. cenſuit, nempè eiuſmodi vnionem ſuſtineri. Verùm conſtare debet de tenuitate præbendarum, in qua non creditur Epiſcopo.

Caputaquen beneficij.
R.P.D. Maremontio 12. Decembris 1608.

Rota cenſuit, non eſſe dandam immiſſionem D. Iulio 16
Cæſari, quia beneficium, de quo agitur nec eſt litigioſum, nec reſeruatum. Siquidem quæ deducitur reſeruatio ex vacatione per obitum Lælij in menſe Maij 1608. non poteſt ſuffragari, quia ex diſpoſitione S. Congregationis Concilij Tridentini, & de ordine Papæ ſignificato Canonicis & Capitulo Caputaquenſi per literas Cardinalis Farneſij fuit vnitum ſeminario in vita ipſius Lælij ad *dec.* Caſſad. 2. *de vnion.*

Nec poteſt conſiderari vacatio, quæ in beneficio per vnionem extincto non datur. *Clem. frequens* §. *Quidam etiam*, & ibi Gloſſ. *v. de menſe de exceſ. Prael.* Oldrad. *conſ.* 275. *num.*26. Rebuff. *in prax. tit. de vnion. benef. n.*12. *in fine*.

Non obſtat quod dicitur vnionem fieri non debuiſſe de 17
beneficio reſeruato, vt fuit dictum in cauſa Auerſana beneficiorum 3. Iulij 1606. coram Sacrato, & in alijs. Id enim non procedit, quando, vt in hoc caſu, vnio fuit facta in vita obtinentis beneficium, quod non affectum nec reſeruatum erat, licet poſtea obitus obtinentis contingat in menſe Apoſtolico, vt ſecuta S. Congregationis reſolutiones aliquando Rota reſoluit, & quod eo caſu diſpoſitio Concilij non aduerſatur vnioni beneficij reſeruati patet ex ipſius Concilij verbis, & ex deciſione Cæſaris de Graſſis 3. *de reb. Eccleſ. non alien.*

Non obſtat, quod vnio ſit inualida, vti facta à Vicario 18
Epiſcopi. Gemin. *conſ.* 38. *num.*10. Omiſſo enim quod contra ſentit Mohed. *deciſ.*3. *de offic. Vicar.* obiectum tollitur ex facto, quia iſte Vicarius habuit in ſuis facultatibus ſpecialem authoritatem beneficia vniendi, ideòque vnio fuit valida. Rebuff. *in prax. in form. Vicar. n.*102. *&* *de vnion. n.*37.

CONSVLTATIO LXXXI.

Tranſlatio ad alterum Epiſcopatum quoad vacationem primi quonam tempore perficiatur?

1 VErior & magis communis opinio eſt, quod perficiatur ab eo tempore quo per Papam in Conſiſtorio tranſlatus à vinculo primi Epiſcopatus abſoluitur, præſertim ſi concurrat conſenſus ipſius tranſlati. Ita voluit Io: Andr. *in cap. Quod ob gratiam n.5. & 6. de reg. iur. in 6. Abb. in cap. fin. n. vlt. de poſtul. Prælat.* Bellam. *in cap. Si quis iam tranſlatus ſub num. 12. 21. q. 2.* & latiſſimè Abb. *conſ. 101. per tot. p. 2.*

2 Ratio eſt, quia in Epiſcopatu contrahitur matrimonium ſpirituale. Vnde Papa abſoluendo in tranſlatione tranſlatum à vinculo, remanet prima Eccleſia libera & vacans. Quam opinionem ſecuta eſt Rota in vna *Placentina* coram Card. Lancellotto & coram Coccino, quæ eſt 475. *p. 1. recent.* approbauitque S. Congregatio Concilij in hiſce declarationibus.

3 *Die 2. Septembris 1617. in vna Meſſanen. S. Congregatio ad 2. reſpondit, vacare Sedem Epiſcopalem ab eo tempore, quo in Conſiſtorio per Papam à vinculo Eccleſiæ Meſſanenſis, & ad Aurienſem tranſlatus abſoluitur.*

4 *Die 18. Iunij 1622. in vna Albarazinen. S. Congregatio Concilij, perpenſa deciſione Rotæ, cenſuit ob tranſlationem prædictam à Sanctiſſimo D. N. de conſenſu Epiſcopi factam, Eccleſiam Albarazinenſem vacaſſe, etiam antequam tranſlatus poſterioris Eccleſiæ poſſeſſionem adipiſceretur.*

5 Verùm negari non poteſt dubietas iſtius articuli, vt admittitur in eadem *deciſ. 475. ſub n. 6.* & colligitur ex deductis per Io: Andr. *vbi ſupra n. 2. & ſeq.* per Bellam. *vbi ſupra n. 12.* & per Abb. *d. conſ. 101. n. 1. & ſeq.* Et multò maior dubietas videtur adeſſe reſpectu vacationis Eccleſiæ, ad quam fuit tranſlatus ante adeptam poſſeſſionem. Nam licet Rota in eadem deciſione videatur contrarium admittere ex Abb. *d. conſ. 101. n. 4. & n. fin.* nihilominus ibi videtur reſtringi concluſio, quando per tranſlatum ſtat quominus adipiſcatur poſſeſſionem, vt colligitur ex *d. deciſ. ſub n. 4.* ibi: *Sed ſi per ipſum ſteterit, ſibi eſt imputandum,* & facit Bellam. *d. c. Si quis iam tranſlatus 21. q. 2. ſub n. 12.* Rebuff. *in prax. tit. de nomin. facien. §. Monaſterys.* Ricc. *collect. 1325. in fin. & c. Si tibi conceſſo de præb. in 6.* vbi Gloſ. *v. Vacare,* Io: Andr. *vbi ſupra n. 5. in fin.*

6 Præſertim cùm ſupponatur non ſecuta expeditio literarum, vt ponderatur in *d. deciſ. 475. n. 17.* Et ratio eſt, quia matrimonium non videtur poſſe dici cum Eccleſia poſteriori initum, niſi ſecutis nuptijs, & ſic poſſeſſione, vt colligitur ex Io: Andr. *in d. cap. Quod ob gratiam n. 2.*

CONSVLTATIO LXXXII.

An officiales, ſiue familiares ac Miniſtri Epiſcoporum gaudeant priuilegio fori?

1 SCio pertritam iam eſſe hanc controuerſiam; non ideò tamen eam prætermittam, quia licet ab omnibus ferè agitata ſit, non tamen rectè omnia dicta ſunt.

2 Certant opiniones. Equidem qui omninò id negant his rationibus nituntur. Primò quod priuilegium, vtpotè ſtricti iuris, extendi non debeat, *cap. Priuilegia de reg. iur. in 6.* & vtpotè perſonale perſonam non egreditur, *l. Sordidorum, C. de excuſ. muner. l. maritum, & l. Quia tale, ff. ſolut. matrim.* & notant Bart. *in l. Paulus reſpon. ff. de acquir. hæred.* Anchar. *conſ. 110. n. 1.* Et ſic priuilegium conceſſum perſonæ Epiſcopi ad famulos & familiares non extenditur. Secundò, quia hoc pacto priuilegium fori extenderetur etiam ad famulos clericorum. Tertiò, quia Epiſcopus nequit habere familiam armatam. Nam ſi poſſet habere, cederet in fraudem iuriſdictionis laicæ. Quartò, quia Pontifex non poteſt eximere merè laicos à iuriſdictione ſæculari, inuitis Principibus. Quintò. Abſurdum eſſet, quod Epiſcopus ſit Iudex in delictis ſuæ familiæ *ex l. qui iuriſdictioni, ff. de iudic.* Ac tandem, quia poſt Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 6. de reform.* nemo gaudet priuilegio fori, niſi ſit in ſacris, vel ſi eſt in minoribus, niſi ſit beneficiatus, vel ſaltem niſi incedat in habitu & tonſura, & ſeruet cęteras conditiones ab eodem Concilio requiſitas. Atque ita tenent Suarez *tom. 1. de relig. lib. 4. de Immun. cap. 29. n. 10. & ſeqq.* Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 58. n. 101.* Pereir. *de man. Reg. p. 1. c. 19. n. 13.* Cutellius *in patroc. reg. iuriſd. cap. 3. n. 21.* & Vega quem ſequitur Moſcoſus in *alleg. n. 47.* Sicque iudicatum fuiſſe bis in curia Pariſienſi teſtatur Paponius *de iur. Franc. lib. 1. tit. 4. arreſt. 8.*

Temperant alij hanc opinionem & volunt, quod eiuſmodi familiares laici gaudeant priuilegio fori ſolùm in delictis in officio commiſſis, non autem extra, ſeu in delictis communibus. Mouentur primò, quia nullus textus videtur extare, qui Epiſcopi familiam in cauſis communibus exemptam declaret. Secundò, quia dum officialis delinquit in exercitio officij ſui non ſortitur forum ratione loci, in quo reperitur, ſed ratione officij, ac iuriſdictionis; itaut tunc ille non conſideretur, vt vaſſallus, ſed vt officialis. Sic præter cęteros docuit Carauit. *rit. 49. n. 13.* 3

Verùm omninò tenendum eſt, familiares, ſiue officiales, ac miniſtros Epiſcoporum gaudere fori priuilegio tam in criminalibus, quàm in ciuilibus. Probatur ex *cap. fin. de offic. Archid.* & ex Concilio Toletano III. *in cap. Eccleſiarum ſeruos 12. q. 2.* quos textus malè Pereira & Ceuallos eludunt. Nam in primo omnes Epiſcoporum familiares abſq; perſonarum, aut cauſarum diſtinctione à iuriſdictione ſæculari immunes declarantur. Et in ſecundò, licet id dicatur de ſeruis perpetuis, Doctores tamen ex connexione materiæ ad fauorem familiæ Epiſcopalis eo vtuntur. Idem dici debet, ſpectata conſuetudine, quæ cùm foueat iuriſdictionem Epiſcopalem, ſatis rationabilis videtur, atque adeò in praxi ſeruanda. Delben. *de Immun. cap. 4. dub. 16. n. 5.*

Deinde accedunt rationes. Siquidem priuilegium capitis extendi debet ad acceſſoria, *cap. Quantis de priuil. cap. licet eod. & auth Habita, C. ne fil. pro patr.* priuilegiumque Domini extendi debet ad ſeruos. Albericus *in l. 1. C. de Epiſcop. & Cler. n. 4.* Menoch. *de arbitr. caſ. 36. n. 10.* Imm familiares comprehenduntur in priuilegio Dominorum. Oldrad. *conſ. 293.* prout de familiaribus Cardinalium aſſeruit *conſ. 211.* ac reſoluit Rot. Genuen. *dec. 130.* & dixit Caranit. *rit. 46. n. 27.* Bartol. *conſ. 37.* & Theſaur. *deciſ. 22.* Vnde exempta ab aliquo foro perſona, cenſetur etiam exempta eius familia, *cap. 1. de priuil. in 6. l. non aliter, ff. de indic. & l. 2. C. de Epiſcop. & Cler.* Maximè quando vſus familiarium Dominis incommodior redderetur. Oldrad. *d. conſ. 293. n. 5.* Bartol. *in tract. de repreſal. p. 7. q. 6. n. 8.* eorumque priuilegium inutile remaneret. Rebuff. *de priu. Scholar. q. 166. n. 1.* Adde quod ſcrinia Imperatoris, ſcilicet ſecretarij, libellarij, archiuarij, & eiuſmodi gaudent indiſtinctè priuilegio fori Imperialis cum ipſorum domo & familia, *l. In ſacris, C. de proxim. ſacr. ſcrin.* 4

Atque hinc eſt, quod per exemptionem Eccleſiæ, miniſtri eius quoque cenſentur exempti. *d. cap. 1. de priuil. in 6.* Alberic. *in l. Inter eos, ff. ex quibus cauſis maior.* Afflict. *in rubr. de iur. prothem. n. 3.* Franch. *in proem. 6. n. 11. vol. 3. in gloſ. v. Scholaribus,* Imol. *in Clem. vn. n. 9. de reliq. & vener. Sanct.* vbi hoc intelligit de famulis, qui actu inſeruiunt poſt Cyn. *in l. omnes, C. de Epiſcop. & Cler.* & Bald. *in d. auth. Habita ne fil. pro patr.* Rationem reddit Anchar. *in proem. 6. 11.* Quia famuli ſunt appendices Dominorum. Quod etiam voluit Hoſt. *in cap. 1. de locat.* Et propterea priuilegium eis quoque competit. Bartol. *in l. iubemus, §. ſane n. 14. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Iaſ. *in l. error col. 4. C. de iur. & fact.* Caſſan. *in catal. glor. mund. p. 7. conſid. 49.*

Et pro hac ſententia extat deciſio Congregationis Epiſcoporum, quàm probauit ſa. me. Paulus V. vt patet ex literis, quas Cardinalis Gallus tunc temporis d. Congregationis Præfectus ſcripſit tam Epiſcopo Lipari die 16. Aprilis, ac 2. Martij 1611. quàm Cardinali ab Auria tunc Proregi Siciliæ eadem die 2. Martij aduerſus reſcripta Regia, quæ mandauerant, negatiuam ſeruari. Quarum literarum meminit Diana *p. 4. tr. 1. reſol. 30. & p. 5. tr. 1. reſol. 1.* illas ibidem referens. Cumque iterùm emanaſſent ſimilia reſcripta regia in executionem literarum, quæ ſcriptæ fuerant ex Hiſpania diebus 14. Iunij 1635. & 16. Septembris 1636. Sacra Congregatio, facto verbo cum fel. record. Vrbano VIII. ſcripſit omni- 5

omnibus Epiſcopis Regni Siciliæ, ne illa, vti contraria Sacris Canonibus Concilijs, & immemorabili conſuetudini inuiolabiliter obſeruatæ, vllatenus ſinerent executioni demandari, ſicut teſtatur idem Diana *p.6. tr.1. reſol.6.* referendo tenorem epiſtolæ deſuper ſcriptæ Cardinali de Torres die 7. Septembris 1638. addens huiuſmodi prætenſionem longè antea excitatam anno 1640. ſtatim ſopitam fuiſſe Proregis contrario reſcripto, quod ibidem recenſet.

6 Etenim ſexaginta ſeptem Doctores ſoletti labore ab eodem Diana congeſti *d.p.6. tr.2. reſol.82.* magis communiter affirmant, famulos Epiſcoporum etiam laicos gaudere priuilegio fori Eccleſiaſtici, e quorum numero ſunt plures Hiſpani, nempè Rodericus à Cugna, Narbona, Torreblanca, Villapandus, Ambroſius Marchia Archiepiſcopus Calaguritanus, Belluga, & alij. Quorum ſententiam pluribus rationibus comprobat idem Diana *d. tr.2. reſol.3.* necnon etiam pluribus declarationibus S. Congregationis cum approbatione duorum Summorum Pontificum Pauli V. & Vrbani VIII. *reſol.4.*

7 Idque etiam in delictis communibus commiſſis extra officium, quod gerunt in terminis aſſerunt plurimi relati ab eodem Diana *p. 3. tr.1. reſol.12. p.4. tr.1. reſol. 36. ac p.5. tr.1. d. reſol.1.* Notandique ſunt pro hac ſententia Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. p.3. alleg.107. n.11.* Ricc. *in prax. for. Eccleſ. p.1. reſol. 471.* Bonacin. *in Bull. Cœn. Dom. diſp.1. q. 16. pun. 3. num.7.* Squillant. *de priuil. Cler. cap. 7. num.54.* Alzed. *in prax. Epiſcop. cap. 12. num. 77.* Donat. Anton. de Marin. *quotid. reſol. lib.5. cap. 117. n.2.* Gauant. *in man. Epiſcop. V. forum Epiſcopale n. 31.* Gratian. *dec. March. 232.* & *diſcept. 340.* Delbene *de Immunit. d. cap. 4. dub. 15.* per totam. Ex quorum rationibus confirmata mens remanet, ita quidem, vt inter ea, quæ omnium fermè Doctorum conſenſum meruere hoc pœnam, vtque vix quidquam deſideretur ampliùs, niſi quod vltro velim adijcere nouiſſimas declarationes S. Congregationis Immunitatis Eccleſiaſticæ, quæ iterùm ac ſæpiùs die 18. Iulij 1648. cenſuit in vna Narnien. cognitionem cauſæ homicidij à Baroncello Curiæ Epiſcopalis commiſſi ſpectare ad ipſum Epiſcopum, non autem ad Gubernatorem. Idipſum cenſuit de omnibus officialibus Epiſcopi die 7. Martij 1651. in vna Ciuitatis Plebis, & de Procuratore fiſcali reſoluit eadem die 28. Iulij 1648. in vna Senogallienſi. Et de Cancellario in vna Aquitanenſi die 7. Decembris 1655. Deque omnibus familiaribus Epiſcopi actualiter ei inſeruientibus quamuis ſint laici, decreuerat S. Congregatio Epiſcoporum 7. Iunij 1595. & 11. Decembris 1615. in vna Vaiſonenſi, in qua declarauit officiales Epiſcopi, tanquam eius familiares, priuilegio fori gaudere, & ad perſonalia Ciuitatis munia ſubeunda minimè teneri. Idem cenſuit S. Congregatio Immunitatis die 16. Decembris 1626. nimirum cauſas tam ciuiles, quàm criminales Notarij, & aliorum officialium Epiſcopi ſpectare ad cognitionem Epiſcopi, & ita ſeruatum eſſe à miniſtris Regijs, qui Epiſcopo Aliphano reſtituerunt illius Notarium carceratum, vt ex literis Nuncij Apoſtolici Neapolis die 22. Septembris 1626. Ideòque die 8. Februarij 1667. cenſuit in vna Liparen tuenda eſſe per Sedem Apoſtolicam ab oppoſitionibus Regiæ Monarchiæ geſta Epiſcopo Lipari aduerſus Gubernatorem, & Capitaneum Ciuitatis, qui maluit contrarium obſeruare in eius Ærarium.

8 Nec alicuius momenti ſunt, quæ huic ſententiæ aduerſantur. Nam ad primum primæ opinionis reſpondetur, quod licet priuilegium, vtpotè ſtricti iuris extendi non debeat, id tamen intelligendum eſt primo & per ſe, non ſecundario & per accidens. Quia tunc extenditur ad perſonas priuilegiato connexas. Sic priuilegium audiendi Miſſam & celebrandi tempore interdicti extenditur etiam ad domeſticos & familiares, *cap. licèt de priuil. in 6.* Addi Henriquez *lib.7. cap.30. n.4.* Portell. *v. Horæ Canonicæ n.8. & 24.* Rodrig. *in ſum. to.4. cap.68. n.10.* Iaſ. *in l. Non tantum, ff. de re iud. n.12.* Roman. *conſ.180. n.4.* & Bald. *in Margarita v. Priuilegium.* Nam vnum eſt connexum cum alio. Priuilegium autem perſonale in annexis tranſit ad alterum, vt tradunt Gloſ. *in l. fin. C. de muner. & honor. lib.10.* Iaſ. *in l.1. n. 12. C. de tranſ. & in l. ſi emancip. n.9. C. de collat.* Natt. *conſ. 1. n.10. lib.1.* alios citans, Menoch. *conſ.136. n.13.* Tiraquell. alios allegans *de retr. conſang. §.26. gloſ.1. n.34.* Tunc enim præcipuè connexitas infert communionem priuilegij, quando non poteſt ſortiri effectum in principaliter priuilegiato, niſi etiam ſortiatur in perſona connexa. Quod cum in præſenti priuilegio locum habeat, habet etiam locum connexitas, idque eſt neceſſarium, vt priuilegium ſortiri poſſit ſuum effectum. *l. Is, ff. de iuriſd. omn. Iud. & l.3. §. fin. ff. de pœn. leg. & l. veteres, ff. de itin. actuque priu.* vbi Gloſ. & Bart. & *cap. Suſpiciones de offic. deleg.* & notant communiter Doctores.

Vnde cum in præſenti priuilegium connectet perſonas in ordine ad conceſſionem priuilegiatiuam, ampliabit ipſam diſpoſitionem conceſſionis, & extenditur etiam ad familiam; itaut cenſeatur ipſa quoque priuilegiata, & conſequenter participet priuilegium vel ratione Epiſcopi, quia ſcilicet pertinet ad ipſum, qui eſt priuilegiatus, vel ratione conceſſionis priuilegiatiuæ, quæ immediatè ſe extendit ad ipſam & circa ipſam operatur ſuum effectuum. Et ideò tanquam immediatè priuilegiata fruetur priuilegio fori. Pro quo eſt aduertendum, quod eſt valdè diuerſum, quod priuilegium ſit tantum conceſſum Domino, & ratione attinentiæ ad ipſum participetur à familia. Et aliud eſt, quod ratione attinentiæ ad Dominum priuilegium ſit conceſſum familiæ. Primum facit, quod participet familia tantum in vſu priuilegij. Secundùm dicit, quod familia participet in ipſo priuilegio, atque adeò quod in vſu non ſit dependens à Domino. Vtrumque eſt fauorabile Epiſcoporum familiæ. Ex quo fit, quod effectus huius diſpoſitionis priuilegiatiuæ æqualiter trahatur ad Dominum & familiam. Ratio verò horum omnium eſt, quia familia & Dominus ſe habent vt acceſſorium & principale, vt iam dictum. Et proinde conceſſio priuilegij ſe extendit ad ipſam iuxta eius capacitatem & naturam, & conſequenter afficit Dominum vt principalem, & familiam vt acceſſoriam. Et quamuis motiuum concedendi priuilegium eſt principaliter in Domino, & acceſſoriè tantum in familia, ſit tamen vera extenſio priuilegij etiam ad familiam; itaut immediatè ipſum participet. Vnde fit, quod ceſſante priuilegio principalis, ceſſat etiam reſpectiuè familiæ.

Ac præſertim quia priuilegium Immunitatis Eccleſiaſticæ eſt fauorabile, ideòque extendendum. Farinac. Gambacur. & alij quos ſequitur Delben. *vbi ſupr. n.24.* Et quia ratione dignitatis Epiſcopalis par eſt, quod fori priuilegium Epiſcopo conceſſum, licet per ſe & principaliter ſit perſonale quoad Epiſcopum, acceſſoriè tamen propter eius dignitatis fauorem extendatur ad familiares. Bald. *in l.2. not. 3. C. de Epiſc. & Cler.* Grammat. *vot. crim.33. n.20.* Menoch. *de arbitr. caſ.336. n.10.* & Megal. *var. reſol. to.2. reſol.122. n.8.* Cumque ſit priuilegium inſertum in corpore iuris, habet rationem legis, eſtque fauorabile, atque adeò debet extendi, ſicut extenditur lex fauorabilis. Vnde ſicut vt lex extendatur, requiritur identitas, aut ſaltem ſimilitudo rationis; ita etiam, vt extendatur priuilegium, quæ in præſenti habet locum. Quia ratio finalis concedendi priuilegium fori tam principalibus, quàm participantibus fuit fauor Religionis ac pietatis, honor atque dignitas Epiſcoporum. Nam tendit ad promouendos fructus, quos faciunt Epiſcopi in Eccleſia Dei, & vt poſſint melius Deo inſeruire, & ſaltem ad eos magis excitandos ad ſeruitium Eccleſiæ, dum vident ſe gaudere huiuſmodi priuilegijs. Vnde habet pro fine vtilitatem publicam, augmentum pietatis & Religionis. Et ideò quamuis deroget iuri communi, intereſt publicæ vtilitatis, quod derogetur, & etiam quod magis derogetur cum maiori ampliatione priuilegij. Ac proinde etiam illa priuilegia, quæ deberemus ſtrictè interpretari, debent in hoc caſu ampliari, cùm ita exigat pietas, & fauor priuilegij. Quippè ſumma ratio eſt, quæ pro Religione facit. *l. ſunt perſonæ, ff. de relig. & ſumpt. fun.* iuxta *l. fin. C. de ijs qui ven. ætat. impet.* & doctrinam Bart. *in l. omnes populi num.60. ff. de iuſt. & iur. & l. ſi conſtante, ſol. matr.*

Ad ſecundùm reſpondetur, quod, etſi id rectè plerique extendant etiam ad famulos Clericorum, vt Narbona, & alij quos adducit Menochius ac ſequitur Diana *p.3. tr.1. reſol.47.* tamen id præcipuè locum habet in famulis Epiſcoporum. Multa enim conceduntur Epiſcopis, quæ aliis non conceduntur, vt patet *ex cap. fin. de ſent. & re iudic. in 6. cap. fin. de*

ſin.de priuil. & *cap. Quia periculoſum de ſent.excom.eod.* ac docent Calcan. Capyc. Theſaur. Gratian. Guazzin. & Auſer. apud Delbenem loco *cit. num.26.*

12 Tertium falſum eſt. Nam Epiſcopi ex vi ſolius iuriſdictionis Eccleſiaſticæ habere poſſunt familiam armatam ad carcerandum, & pœnas corporis inflictiuas citra ſanguinem imponendum, & terminare iudicium ſine recurſu ad brachium ſæculare, vt de Inquiſitoribus, cum quibus Epiſcopi procedunt, liquet ex *Clem. 1. §. Præter quod de hæret.* Habent enim imperium in ſua diœceſi, *cap. Contra Idolorum*, *c. Propè vias 26.q.5.* Vnde concluditur, habere poſſe familiam armatam ex *tex. in l. Illicitas*, *ff. de offic. Præſ. §. Qui vniuerſas.* Nam conceſſo fine, media etiam conceſſa cenſentur, *cap. Cum infirmitas de pœn.* & *cap. Quoniam de ſent.excom.* Et conceſſa iuriſdictione, cenſentur conceſſa omnia neceſſaria ad illam exercendam, *l.2.ff.de iuriſdict.omn.iud.* Præſertim, quod *in cap. Pernicioſum de offic. iudic.ord.* conceditur Epiſcopo facultas ad completum iudicium per illa verba *inquirendi, vlciſcendi, iudicandi*. Et ex *cap.3.ſeſſ.25.* Concilij Trident. habet ordinariam iuriſdictionem etiam contra laicos per bonorum apprehenſionem, & perſonarum diſtrictionem, ad quam familia armata multùm conducit. Accedit, quod idem Tridentinum idipſum ibi ſupponit, dum ait: *Per ſuos proprios aut alienos exequutores*. Quæ verba ſatis violenter interpretatur Berreta *conſ.4.* & *6.* Vera enim interpretatio ex eodem Tridentino *in rubr. de recept.* & *obſeru.decr.Concil.* & ex Conſtit. Pij IV. ad calcem ipſius à ſolo Pontifice, aut à S. Congregatione petenda eſt, quæ ad inſtantiam S. Caroli Borromæi coram ſan. me. Pio V. die 5. Iunij 1567. declarauit, Epiſcopum tenere poſſe familiam armatam. Ideòque hanc ſententiam tenent Doctores, quos citat & ſequitur Ciarlin. *cap.50.n.25.* & *34.* Barboſ. *de poteſt. Epiſc.p.3. alleg. 107.* Molin. *de brach. reg.p.4.n.258.* & eſſe communem tradit Martha *de iuriſd.p.1.cap.50.n.12.*

13 Confirmatur. Nam Epiſcopus habet territorium ad exercendam iuriſdictionem, *cap. Omnes baſilicæ 16.q.7.* & *cap. Vt animarum de conſtit. in 6.* Gloſ. Ioan. Andr. Felin. & alij apud Leonem *in theſaur.p.1.cap.9.* Diœceſis namque & territorium idem ſunt. Panorm. *conſ.82.n.7.lib.1.* Alex. *conſ.248.* Item habere poteſt carcerem, *cap. Epiſcopus de off. Ord. in 6.* ergo & carcerum cuſtodes. *Clem.1.§.ſanè de hæret.* & miniſtros, qui reos capiant, & ad carceres ducant, *d.cap. Contra Idolorum* & ibi Gloſ. *26.q.5.* & *cap. Attendendum 16.q.4.* Denique multa crimina ſunt mixti fori. Gloſ. *in cap. Cum ſit generale de for. comp.* in quibus datur locus præuentioni, *l. ſi quis poſteà*, & ibi Doctores, *ff. de Iudic.* Inter autem præuentiones, realis, quæ fit per capturam præcedit verbalem; ergo Iudex Eccleſiaſticus debet habere familiam armatam, per quam in his delictis reos realiter præuenire poſſit. Alioquin ſi implorare debet brachium ſæculare, nunquam illud præueniet, vt rectè probat Leo modò allegatus.

14 Quartum etiam falſum eſt. Nam licet Pontifex ad eximendum laicos à iuriſdictione laicali non habeat dominium directum, vt plerique etiam inter Theologos docent, quod tamen affirmat inter alios Solorzan. *de Indiar.iur. lib.2. cap. 22.n.17.* habet ſaltem indirectum & habitu ex iuſta cauſa exercendum, & ideò ex iuſta cauſa eximere poteſt laicos à poteſtate laicali. Ita Portocar. *in alleg. pro iuriſd. S. Offic.n. 33.* Meroll. Mancin. & Valboa *in cap.1. de for. comp.* Iuſta autem cauſa eſt honor & reuerentia dignitati Epiſcopali debita, rectaque cauſarum fori Eccleſiaſtici adminiſtratio eximendi miniſtros Epiſcopi. Quandoquidem in multis iuribus aliqui ob dictam rationem eximebantur à iuriſdictione ordinaria, & ſubdebantur ſuperiori ſui Officij, vt in *l. fin. C. de iuriſd. omn. iud. l. In Officiales, C. de offic. Rect. Prou. l. ex eo C. de agen. in reb.* & alibi. Immò hæc exemptio concedebatur etiam vxoribus Officialium, *l. Ne aduerſa, C. de ſilentiar. lib.12.* Filijs. *l. eos, C. de fabricen. lib.10.* Matribus *l. fin. C. de caſtren. & min. eod.* ac etiam ſeruis & colonis, *l. In ſacris, C. de ſacr. Scrin. lib.11.* Non ſolùm ſi eſsent rei, ſed etiam ſi actores, *l. In viros, C. de comit. conſiſt. lib.12.* Ac demum ſi aliunde non conſtaret, Pontificem id facere poſſe, ſatis conſtat ex eo, quia fecit, ac declarauit. Nam factum Pontificis in dubium reuocari non debet, *cap. In memoriam 19. d.* Butr. *in cap.2. de transl. n.6.* & alij.

15 Quod quidem conuenientiſſimum eſt Chriſtianæ Reipublicæ, non tantum in ſpiritualibus, quod iure diuino iam inſtitutum erat, ſed etiam in temporalibus. Quia Summus Pontifex poteſtatem habet ferendi leges in his, quæ ſunt Eccleſiæ regimini & adminiſtrationi conducibilia. At conducit plurimum quod miniſtri Eccleſiæ non implicent ſe negotijs ſæcularibus, cùm non poſſint commodè vacare miniſterio diuino, ſi trahi poſſint & conueniri Clerici, eorumque res & familiæ coram Iudice ſæculari. Et licet non conſtet inter Doctores, an hæc immunitas tam quoad perſonas, quàm quoad res temporales, atque adeò eorum famulos ſit de iure diuino. Nam plurimi teſtantur eſſe de iure diuino, alij verò eſſe de iure humano: omnes tamen conueniunt eam eſſe valdè conſonam iuri diuino, & ab eo originem ducere. Et ſicut rationi conſonum eſt, vt Princeps à quibuſdam tributis ac poteſtate ordinaria nobiles eximat in præmium & honorem nobilitatis; ita rationi conforme eſt, vt Pontifex ratione dignitatis & honoris Epiſcopalis familias Epiſcoporum à tributis, & à iuriſdictione ſæculari eximat.

Ad quintum, non eſt abſurdum, quod Epiſcopus ſit Iu- 16
dex in delictis ſuorum familiarium ſicut non eſt abſurdum quod id faciant Inquiſitores Hiſpani, Martianus fecerit in ſuos cubicularios, *l.3.C.de præpoſ.ſacr.cubic.lib.12.* & Zeno in ſilentiarios, *l.4.C.de ſilent.eod.* Præterea eſſet fortaſſe abſurdum ſi non fieret ex priuilegio Superioris, iuſta cauſa exiſtente, at ſecus ſi fiat ex priuilegio Superioris & iuſta cauſa exiſtente, vt dicebamus.

Ad ſextum. Tridentinum ibi ſolum diſponit de Clericis, 17
non autem de alijs perſonis, quæ non titulo Clericatus, ſed alio quocunq; immunitate de iure communi gaudebant, vt Doctores communiter poſt Tridentinum ſcribentes, inter quos Ghilinus *v. Epiſcopus n.5.* Megal. *to.2. reſol.122.n.7.* & Gambacur. *lib.4.n.7.* Vnde nihil facit contra familiam Epiſcopi, quæ non intuitu Clericatus, ſed honoris Epiſcopalis, non principaliter, ſed acceſſoriè immunitate fruitur.

At neque maioris firmitatis eſt fundamentum ſecundæ 18
opinionis. Nam canones loqui etiam pro delictis communibus conſtat cum ex conſuetudine, à qua priuilegium eiuſmodi interpretationem recipit, *cap. Quod dilecto de conſang. & affin.* & notant Alex. *conſ.9. n.7. lib.5.* ac Rot. *dec. 29. n. 2. p. 3. rec.* Præſertim quia magis attenditur interpretatio ex ſubſequuta obſeruantia, quàm quælibet alia, licet magis vera, & magis iuris conformis ſit, vt tradunt Honded. *conſ.92. n.30. lib.1.* Beltram. *ad deciſ. Ludouiſ. 184. num.8.* Rot. *dec. 574.n.3.p.1. diu.* & *dec.608.n.6.p.3.rec.* & coram Buratto *dec.944.n.6.* & coram Eminentiſſimo Otthobono *dec.165. num.20.* & in Barchinonen Canonicatus 15. Decembris 1645. coram Roias. Tum ex interpretatione S. Congregationis facto verbo cum Sa. me. Paulo V. die 2. Martij 1611. vbi inter cætera præcipuè hæc habet: *E perche ſi è auuertito, che in detta Oratoria vi è vna clauſula, nella quale ſi dichiara che gli vfficiali e familiari del Veſcouo quando ſono laici non deono godere il priuilegio del foro Eccleſiaſtico ne' delitti communi, mà ſolo in quelli che ſono commeſſi ſotto preteſto dell'Officio, nè meno che deono godere delle gabelle, e datij regij, eſſendoſene trattato con Noſtro Signore, Sua Santità hà commandato che ſi ſcriua che ſi riuochi detta clauſula, eſſendo manifeſtamente contraria alla diſpoſitione de' Sacri Canoni, e della ragion commune, e pregiudiciale alla giuriſdittione Eccleſiaſtica.*

Cùm itaque conſuetudo, ac S. Congregatio, ſummique 19
Pontifices ita Canones interpretati ſint, vt priuilegium fori ad familiam Epiſcoporum extendatur etiam in delictis communibus, vtique id tenendum eſt. Pontificis enim proprium eſt, Canones declarare. Qua de re *cap. Capellanus de fer.* & Solorzan. *alleg. lib.2. cap.24.n.40.*

Atque ex his veritas noſtræ aſſertionis ita certa eſt, vt de ea dubitare fas amplius non ſit.

CON-

CONSVLTATIO LXXXIII.

An Prælati Eccleſiaſtici, poſſidentes loca iuriſdictionalia ſub prætextu, quod ea ſint feuda, debeant in ſucceſſione cuiuslibet eorum ſoluere Cameræ laicali quindennium loco Releuij ſuffectum?

1 RElenium dicitur honorarium, quod nouus vaſallus patrono introitus cauſa largitur, quaſi morte alterius vaſalli, vel alio aliquo caſu feudum ceciderit, quod iam à nouo ſubleuetur. Veteres introitum appellabant, vt *in l. pen. §. Alumno, ff. de leg. 2.* De hoc autem Releuio mentio fit in *Conſtit. Neapol. lib. 3. tit. 25.* nimirum *Recepto verumtamen aliquo releuio, vt eſt moris quod quantitatem decem vnciarum auri non excedat pro aſſignanda poſſeſſione terræ conceſſæ.* Sic in emphyteuſi cum fundus alienatus eſt, domino quinquageſima pretij pars erogatur, *l. 3. C. de iur. emphyt.*

2 Verùm hac in re ſit regula, quod Prælatus ſucceſſor in Eccleſia, quæ poſſidet feuda non teneatur Principi ſoluere releuium ob mortem ſui prædeceſſoris, ac ſuum nouum ingreſſum. Quia dominium feudi ſemper eſt penes Eccleſiam, cuius ipſi Prælati adminiſtratores, ac procuratores ſunt, adeout nec quoad alienationem habeant liberam adminiſtrationem, cùm ſit eis interdicta, præterquam in modicis. Sicque ceſſante mutatione dominij ſemper hærentis Eccleſiæ, quæ nunquam moritur, ſed ſemper viuit, etſi Prælati varientur, ceſſat quoque obligatio ſoluendi releuium debitum à nouo ſucceſſore, qui dominium ſibi acquirit in feudo. Ita in *cap. 1. §. ſimiliter de capit. Corradi* inquiunt Iſernia *n. 15. & 18.* Afflict. *à n. 17.* Balſaran. *n. 73.* nec diſſentit Marin. Frez. *de ſubfeud. lib. 2. auct. 3. n. 29.* Intrigliol. *de feud. cent. 2. ar. 5. n. 636. cum ſeqq.* Iacob. de Ayell. *de iur. Adhoa n. 75.* Idipſum tradunt Iul. Cæſ. Galup. *in metod. vniu. iur. feud. p. 4. cap. 4. n. 26.* Rouit. *ſuper prag. 1. de offic. Procur. Cæſar. num. 16.* Genuen. *in practicab. Eccleſ. q. 21. n. 1.* dicens communem, & receptam in Regno Neapolitano, Camil. Medic. *conſ. 55. n. 20.* & Andr. de Capan. *de iur. Releu. p. 4. q. 28. ex n. 1.* rectè ponderans cum Afflicto, ſolutionem releuij originem ducere ex conſuetudine laicorum, quæ non ligat Eccleſias.

3 Hinc ſequitur, non poſſe regulariter prætendi, quod Prælati Eccleſiarum poſſidentes feuda, ſoluant quindennia releuiorum, quæ fuerunt adinuenta, vt Camera Principis ſeruetur indemnis ab illorum conſecutione, quoties feudum deuenit ad manum mortuam, exemplo ſolutionis quindennij introductæ loco exactionis laudemiorum, cùm tales Prælati non ſint obligati ad ipſa releuia ſoluenda, nec ideò Camera Principis poteſt illa ab eis exigere. Quia non entis nullæ ſunt qualitates, nec conſiderabilis eſt indemnitas pro damno, cuius ſubſtantia deficit in radice.

4 At huiuſmodi regula limitanda eſt. Primò ſi in ipſa conceſſione ac inueſtitura fuerit ex pacto conuentum, quod releuium ſoluatur etiam ab Eccleſia infeudata, prout in præcitato §. *ſimiliter* dixerunt Iſernia *n. 15. poſt med.* Afflict. *n. 24.* & Balzaran. *n. 13. propè fin.* Genuen. *d. q. 21. n. 2. cum ſeq.* Galup. *d. p. 4. cap. 4. n. 28. & 29.* Andr. Capan. *d. p. 4. q. 28. n. 7. & 8.* ac Rota coram Buccabel. *in Neapolitana Quindennij* 10. Decembris 1639. relata per Mar. Anton. de Marin *lib. 1. reſol. cap. 235. n. 21.*

5 Secundò, ſi Camera Principis hanc releuij ſolutionem legitimo tempore præſcripſerit aduerſus Eccleſiam, vt pariter in *d. §. ſimiliter* probarunt idem Iſern. *n. 15.* Afflict. *n. 32. cum ſeqq.* & Balzaran. *n. 13.* Genuen. *d. q. 21. n. 1. cum ſeq.* Capan. *d. q. 28. n. 9.*

6 Et quoniam in contrarium ſtat regula pro Eccleſia, rectè ibidem ſcripſit Capan. *n. 18.* ad Principis Cameram ſpectare onus probandi, quod releuium ei debeatur ex pacto adiecto inueſtituræ, vel ſolutum ſit tanto tempore, quod fuerit legitimè præſcriptum. Idemque prius animaduerterunt Iſernia in ſæpè citato §. *ſimiliter n. 16.* ante additionem, & alij plures.

Ac propterea id quod Capan. *d. q. 28. num. 26. & q. 34. ſub num. 1.* dixit, hodie Eccleſias Regni poſſidentes feuda, releuium pro illis ſoluere ſingulis quindecim annis exemplo quindennij, quod in beneficijs ſoluitur Cancellariæ Apoſtolicæ, erit intelligendum de ijs ſolum, à quibus illud legitimè poteſt exigere vel ex pacto, vel titulo præſcriptionis, non autem de illis, in quibus neutrum verificabile eſt.

Erit tamen aduertendum in poſſeſſorio, num prædeceſſor ſoluerit, quia Camera Principis ex hoc poteſt manuteneri in quaſi poſſeſſione exigendi à ſucceſſore iuxta obſeruationem Afflicti *d. n. 15.* & tunc erit à ſucceſſore ſoluendum cum proteſtatione, vt poſt Afflictum & Genuenſem conſulit Capanus *d. q. 28. n. 12. & 74.* 7

CONSVLTATIO LXXXIV.

An Princeps, concedens Eccleſiæ ius Nundinarum, cenſeatur etiam concedere cuicunque immunitatem à quibuſuis gabellis, datijs, vectigalibus, pedagijs, alijſque oneribus in acceſſu, mora, & receſſu?

AFfirmatiuè reſoluendum eſt: Idque omninò certum exiſtimo. Probatur ex textu *in l. vnic. C. de nundin.* ibique Bald. & Aloys de Leo, vterque *n. 1.* Sicard. *n. 3.* & ex primarijs Iuriſperitis cùm antiquis, tum recentioribus confirmant Bart. *in l. 1. ſub n. 2. ff. ad l. Iul. maieſt.* Bertach. *de gabel. memb. 2. p. 8. ſub n. 19.* Camil. Borrel. *de præſtant. Reg. Cathol. cap. 36. n. 39.* latiſſimè Ioan. Bedul. *inter conſ. Acad. illuſtr. p. 1. conſ. 14 per tot.* Gaſpar. Kloc. *conſ. 135. num. 129. to. 3.* Chriſtian. *dec. Belgic. vol. 3. dec. 99. num. 3. & ſeqq.* 1

Hæc autem immunitas à pedagijs & gabellis intelligitur conceſſa eo ipſo, quod Princeps ius nundinarum concedit Eccleſiæ, vt poſt alios aſſerit Borrel. *vbi ſupr. n. 40.* Chriſtian. *d. dec. 99. n. 4. & ſeq.* ac alij ſuperiùs adducti. 2

Atque adeò nequit poteſtas laica, contra diſpoſitionem iuris & ſacrorum Canonum exigere à venientibus & recedentibus à dictis nundinis gabellas, datia & pedagia. Nam ſi id facit auctoritate priuata, delinquit contra legem & contra priuilegium Principis. Si verò ſe fundat in conceſſione pedagij ſibi facta à Principe, prætendit rem omninò iniuſtam atque illicitam. Quoniam aut in dicta conceſſione non fit expreſſa mentio, quod poſſit exigere à venientibus & recedentibus à nundinis, adeòque illos grauare non poteſt. Quia priuilegium exigendi gabellas, quantumuis verbis generalibus ac prægnantiſſimis conceptum, non tollit, neque derogat iuri nundinarum alteri conceſſo, vt rectè firmat Cephal. *conſ. 342. n. 69. & ſeqq.* Rauden. *conſ. 23. n. 6. lib. 2.* & Bern. Greuen. *concl. 9. conſid. 1. n. 6. lib. 2.* 3

Aut verò in eius conceſſione expreſsè derogatur priuilegio nundinarum, conceſſo Eccleſiæ, & dicta derogatio eſt nulla, & contra immunitatem ac ius Eccleſiæ. Nam quicquid ſit, an Princeps poſſit reuocare ius nundinarum ſemel ab ſe conceſſum, cuius negatiuam tenent magis communiter Doctores, præſertim Alciat. *conſ. 23. n. 4. & ſeq. lib. 5.* Cephal. *d. conſ. 242. à n. 37.* Rauden. *d. conſ. 23. n. 7. & ſeqq. lib. 2.* Greuen. *de conſid. 1. num. 7.* Petr. *de poteſt. Princip. cap. 24. n. 262.* ceſſat vtique difficultas, quando ius fuit liberè donatum Eccleſiæ in remunerationem beneficiorum. Tunc enim donatio eſt irreuocabilis, & Princeps donans quoad hoc cenſetur à ſe abdicaſſe omne ius & omnem iuriſdictionem, totumque tranſtuliſſe in Eccleſiam. Mandel. Alban. *conſ. 72. n. 10. & plurib. ſeqq. & conſ. 64. n. 81.* cum alijs, Spada inter *conſ. Farinac. conſ. 198. lib. 3.* quod eſt inter eius impreſſa *conſ. 5. & 6.* Cocchier. *in vindic. libert. Eccleſ. p. 1. cap. 17. n. 17.* 4

Hinc res ſic donatæ efficiuntur Eccleſiaſticæ, ſacræ & patrimonium Chriſti ex Innocen. *in cap. Verum ſub n. 2. de for. compet.* vbi ſic dicit: *Vbi rei alicuius eſt acquiſitum dominium Eccleſiæ, eſt ſancta Domino, & ideò per nullum poteſt capi, niſi authoritate Eccleſiaſtica.* Quod mirabile dictum appellat Sanch. *conſ. moral. lib. 2. cap. 4. dub. 54. n. 2. ſub fin.* 5

Andr.

Andr.Knith. *de iur.territ.cap.1.n.*309. Ricc. *ad Tiraquell. de priuil.piæ cauſ.in addit.priuil.49. ante fin.* Peregr. *conſ.1.n.16. & ſeqq.lib.1.* Cocchier. *vbi ſupra cap.20. n.2.* & omnium accuratiſſimè Delbene *de Immun. tom.1.cap.1. dub.2.ſect.per tot.* [Sicque quoad vtile & directum dominium pleno iure ſpectāt ad Eccleſiā ex indubitata propoſitione quàm pleniſſimè firmat Spata *d. conſ.5. & 6. vol.1.* & admittunt Doctores Neapolitani, nimirum, quod conceſſiones rerum iuriſdictionalium non intelliguntur facta Eccleſias in feudum , ſed liberè. Eos refert ac ſequitur Franc. *dec.131. n.1. 9. & 10. ac ſeq.* ibique Amendol. *in addit. n.2. & dec.274.n.6.* de Ponte *in lect.feud. in præcedenti num.71. & dec.74.num.106.* alijque.]

6 Ideò non poteſt Princeps, nec quiſquam alius ſine auctoritate Summi Pontificis turbare Eccleſiam in libero exercitio dicti iuris nundinarum, eiuſque immunitatum & exemptionum. Eſſet enim lædere ius & immunitatem Eccleſiæ, eiuſque bona & iura vſurpare, ac proinde eo ipſo inciderent in maiorem excommunicationem contra lædentes & vſurpantes bona & iura Eccleſiarum, inflictam à ſacris Canonibus, & à Bulla in Cœna Domini quotannis legi ſolita, à qua nemo poteſt abſoluere, niſi Summus Pontifex ad textum *in cap. Quoniam intelleximus de Immun. Eccleſ. in 6.* & in *can.17. dictæ Bullæ*. Fusè Cochier. *vbi ſupra cap. 28. num.1. & ſeqq.* ac Delbene *loco cit. cap.3. dub.5. ſect. 1. in fine.*

7 Nec obſtat, quod gabella, ſeu vectigal huiuſmodi exigatur à laicis. Quia cùm Eccleſiæ competat ius, quo laici & mercatores accedant ad eius nundinas ab omni onere immunes, exigere gabellam à laicis, eſſet profectò violare & diminuere ius Eccleſiæ, cuius immunitas non ſolum nequit lædi directè, ſed neque indirectè, vt acerrimè probat Delbene *ibid. cap.5. dub.7. ſect.1. num.4. & ſeqq.* Ex quo enim laici propter dicta onera non frequentarent nundinas, id redundaret in damnum Eccleſiæ. Quippè non eſt curandum quomodo verba loquantur, ſed in quem ſermonis effectum diriguntur, vt ſcitè notat Delben. *eodem loco ſect.3. per tot.*

8 Equidem ſi ſtatutum, quo iubetur, quod omnes laici teneantur molere frumentum in molendinis Ciuitatis, nulla facta mentione Eccleſiæ, dicitur contra illius libertatem, cùm Eccleſia indirectè lædatur, ex quo molentes ab eius molendinis retrahuntur iuxta Calder. *conſ.12.* Euerard. *conſ. 42. n.55.* Surd. *conſ.301. n.75. & ſeq.* ac Sperell. *dec.41. n.69.* Multò igitur magis, qui exigeret gabellam à laicis venientibus ad nundinas eſſet contra Eccleſiaſticam libertatem. Quia directè læderet Eccleſiam, cui competit ius iſtud, quod omnes laici veniant, maneant, & recedant ab eius nundinis abſque onere vectigalis.

9 Ex his etiam diluitur altera prætenſio, quod huiuſmodi gabella non exigatur à venientibus, & recedentibus pro eorum mercibus, ſed pro vectura, & animalibus non immunibus ex Bart. *in l.1. §. hic titulus n.7. ff. de public.* Quia Bartolus loquitur, quando exemptio eſt realis, conceſſa ſcilicet pro rebus, ſecus autem eſt, vbi exemptio eſt conceſſa venientibus & recedentibus cum mercibus & animalibus eorum. Hoc enim euentu ceſſat dicta conſideratio, cùm aliter quis non poſſet ad nundinas venire, niſi poſſet ſuper animalibus merces peregrinas deferre, quo caſu immunitas extenditur etiam ad animalia. Ita Cyriac. *contr.141. n.40.* Et cum agatur de nundinis, merces principaliter vehitur pro illa vendenda, animal verò ducitur propter mercem non autem merces propter animal. Hoc enim caſu ipſe Bartolus admittit quod pro animalibus gabella ſolui non debeat. Eſtque regula generalis, quod pro illis non ſoluitur, quando ſunt neceſſaria ad illum actum. Rimin. *iun. conſ.500. n. 50.* Cyriac. *d. contr.141. n.27. & ſeq. & contr.468. n.12.* paſſimque alij.

10 Præterea cùm effectus conceſſionis nundinarum conſiſtat in eo quod merces liberæ & immunes conducantur, non poteſt prætendi vectigal pro animalibus, cùm aliàs conceſſio non ſortiretur ſuum effectum iuxta doctrinam eiuſdem Bartol. *in l. Parhippum 4. n.1. C. de Curſ. publ.* vbi quod ſi Gabellarij portarum dederunt licentiam portandi arneſia extra territorium, ſi arneſia portentur per mulionem, pro illo non debetur gabella. Quod ſequitur Corſett. *ſingul.129. v. gabella*, & Bertach. *de gabel. ſeu vectig. p.7. princ. ſub n.3.* & quidam alij.

11 Et licet Bartolus *in l. Cum in plures, §. vehiculum de locat. & conduct.* dicat, quod paſſus pro vehiculo debet ſolui à Domino vehiculi, & gabella pro mercibus à Domino mercium; hoc tamen procedit, quando pro vtroque debetur pedagium, & ſic ad deciſionem litis, vertentis inter dominum mercium & vehiculi, ſed non videtur exinde poſſe inferri, quod ſi pro mercibus in loco nundinarum non debetur pedagium, illud debeatur pro vehiculo.

12 Quæ ſanè eo faciliùs admittenda ſunt, ſtante obſeruantia longiſſimi temporis, quæ fert occaſione prætenſi paſſus nunquam fuiſſe ſolutam gabellam, nec pro acceſſu, nec pro receſſu ad *text. in l. ſi publicanus §. fin. ff. de publican.* ibi: *In omnibus vectigalibus ferè conſuetudo ſpectari ſolet.*

13 Quatenus verò Communitas laica prætendat exigere huiuſmodi vectigal à Clericis pro eorum bonis, hoc iamdiu ac ſæpè in Concilijs confoſſum eſt, cum ſit veriſſima doctrina, quod Principes laici non habent poteſtatem aſtringendi Eccleſias, & Eccleſiaſticos, eorumque bona ad huiuſmodi onera, etiamſi huiuſmodi gabellæ eſſent impoſitæ ex cauſe refectionis murorum, pontium, viarum, ac portus, huiuſque generis alia, etiam commune bonum Clericorum æquè ac laicorum concernente, niſi interueniat auctoritas Epiſcopi & Summi Pontificis, vt diſertiſſimè firmauit Rot. *in Brunduſina gabellæ* 13. Februarij 1604. coram Pegna, quæ eſt *in recent. dec.42. p.4.* & inter eius impreſſas *dec.1079.* & latiùs *in Albanen gabellæ*, ſeu onerum 28. Iunij 1630. coram Merlino inter *recent. deciſ. 339. p.6.* & exactè *in Barchinonen exemptionis* 13. Iunij 1646. coram Cardinali Corrado, in quibus firmatur non poſſe allegari, neque valere quamcunque conſuetudine etiam immemorabilem.

14 Illud verò, quod Princeps donans Eccleſijs inferioribus cenſeatur ſibi reſeruare ius ſupremi dominij habet pro ſe pauciſſimos ſectatores, eoſque ferè omnes laicos, & dominis temporalibus addictos, vt proinde iure paſſim ab omnibus explodatur, nominatim à Spada, qui *conſ.4.* quadraginta duo Doctores pro Eccleſia recenſet. Quod etiam conſtanter refellunt alij recentiores, quos congeſſit Diana *p.7. tr. 10. reſol.4.* & Cochier. *loco alleg. p.1. cap.20.* quibus etiam hic me ſubſcribo.

15 Et ita cenſuit S.Congregatio Immunitatis in *vna Nazarena Nundinarum Ciuitatis Baruli* 2. Martij 1660.

CONSVLTATIO LXXXV.

Vtrùm poſſit licitè ac iuſtè recuſari viſitator regularis miſſus à Generali? Et quid de ſententia lata poſt recuſationem?

1 NOn poſſe recuſari tradunt Gloſs. *fin. in cap. Ad noſtram de appell.* & ibi Hoſt. *num.9. per cap. Cum ſpeciali in fin. eod. tit.* vbi Innoc. *num. penul.* Io:Andr. Abb. Præpoſit. Alex. de Neu. & alij. Idem conſtat ex *cap. ſuper eo 2. eod. tit.* quo loci ita habetur, *vbi appellationis remedium tollitur, ſicut appellationi, ita recuſationi non eſt aliqualiter deferendum.* Cùm ergo Conſtitutiones Religionis, & priuilegia denegent Religioſis appellationem, denegabunt ſubinde recuſationem.

2 Reſpondendum tamen eſt affirmatiuè, quando nimirum conſtat iniquè ſe gerere Generalem, aut velle ſe gerere contra bonam famam, & opinionem alicuius Religioſi. Ita expreſsè habetur *in cap. Siquis contra Clericum de for. comp. & cap.2. Requiris, & d. cap. Cum ſpeciali, de appell.* vbi Hoſt. *n. vlt.* Io: Andr. *num.18.* Butr. *n. fin.* Bellarm. *num.14.* Abb. *num.3.* Alex. de Neu. *num.8.* Præpoſ. *in fin.* Franch. *n.4.* quos refert & ſequitur Sanch. *lib.6. in decal. cap.8. num. vlt.* & docent Graff. *p.2. dec. lib.3. cap.4. num.6.* Portell. in *reſol. p.1. caſ.22. num.6.* & *in dub. regul. v. Appellare*, Peyr. *in formular. lit. R. cap.2. num.11. & de ſubdit. tom.1. cap.10.* Nald. *v. Iudex num.17.* Lezan. *tom.4. v. Recuſatio num.7.* Hier. Rodriq. *v. Appellatio num.16.* & declarauit S. Congregatio Epiſcop. & Regul. in vna *Ordinis S. Auguſtini* die 22. Nouembris 1616. vbi etiam habetur, quod cum aliquis Superior localis recuſauerit Viſitatorem, vt ſuſpectum, ſi Viſitator, dum eliguntur arbitri, procedat ad aliquem actum,

actum, attentat, ac proinde debent omnia geſta poſt allegationem ſuſpicionis in priſtinum reſtitui, quando præſertim fuit appellatum ab vlteriori proceſſu, & fuerunt electi arbitri, Dec. *in d.cap.Cum ſpecialis in fin.* Alex. *conſ.89.lib.1. num.5.* Roman. *conſ.220.n.3.* Lancellot. *de attent.p.2.cap.6. à num.4.*

3 Recuſationis autem cauſa eſt ſuſpicio de P. Generali mittente Viſitatorem. Cauſæ verò ſuſpicionis ſunt multæ, præcipuè inimicitia inter ipſum Generalem & ſubditum Prouincialem, vel magna coniunctio Generalis cum parte contraria, vel ſi partialiter ſe gerat contra vnum Prouincialem, & non contra alios, præſertim quando ille Prouincialis eſt bonæ famæ, & tendit ad reformationem ſuæ Prouinciæ. Item ſi Generalis eſt commenſalis partis, contrariæ dicto Prouinciali. Ita Syluest. v. *Recuſare*, Peyr. *ſupra num. 2.* Nald. *loco cit. num. 17.* Lezan. *tom. 3. v. Iudex num.13.* Bouer. *p.3.cap.1.* & cenſuit S.Congregatio Epiſcop. & Regul. in vna *Burgi S. Sepulchri* die 30. Octobris 1612. & in *vna Fanen* die 20. Nouembris 1646.

4 Ratio eſt, quia ceſſat finis viſitationis per Concilium Trid. *ſeſſ.13. cap.1.* his verè aureis verbis præſcriptus & vt mihi placet ad verbum ediſcendis, quibus Prælatorum erga ſubditos partes accuratè & diligenter exprimuntur: Sic Concilium: *Illud primum eos admonendos cenſet, vt ſe paſtores, non percuſſores eſſe meminerint, atque ita præeſſe ſubditis oportere, vt non in eis dominentur, ſed illos tanquam filios & fratres diligant, laborentque, vt hortando & monendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur; quos tamen, ſi quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apoſtoli eſt ab eis ſeruanda præceptio, vt illos arguant, obſecrent, increpent in omni bonitate & patientia; cùm ſæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quàm auſteritas; plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm poteſtas.* Affinia item ſunt quæ inferiùs leguntur. Ergo vbi eſt ſuſpicio inimicitiæ Generalis, vel affectus, & familiaritas erga partem contrariam Prouinciali, ceſſat finis & modus viſitationis intentus à Concilio, imò repugnat.

5 Notandum tamen, non eſſe neceſſarium, cauſam ſuſpicionis debere aſſignari à recuſante in ſcriptis coram Iudice, ſed ſufficere, ſi fiat oretenus; quia ius in *d.cap.Cum ſpeciali*, vbi traditur forma recuſationis id non exigit. Ita Portell. *in reſolut.p.1. caſ.22.n.6.* Peyr. *in formul. lit. R. cap. 2. num.2.* Lezan. *tom.4. v. Recuſatio, num.5.* Verùm ijs non aſſentior. Nam cùm textus *in d.cap.ſuper eo de appel.* æquiparet recuſationem appellationi, ſicuti appellatio debet fieri in ſcripto, in quo eius cauſa exprimi debet, aliàs appellatio friuola & nulla iudicanda eſt iuxta *cap. Vt circa de elect.* & expreſſius *cap. Cordi nobis eſt, & cap. Accedens de appel.* & vtrobique Gloſſam, quæ alia iura refert, adeò vt, ſi cauſa appellationis non exprimatur, inquiat, appellationem non eſſe recipiendam, & perſpicuè decernitur *in cap. Quod ad conſultationem de ſent. & re iud.* ac ſæpè alibi, docentque Doctores communiter; ita pariter recuſatio, eiuſque cauſa in ſcripto exprimi debet. Vtraque enim tranquillitati Religionis æquè aduerſatur.

6 Petes, an hæc recuſatio poſſit fieri coram Protectore Ordinis, & Protector poteſtatem habeat reuocandi talem Viſitatorem? Reſpondeo affirmatiuè cum Lezana *tom.2. cap.9. n.8.* ex Conſtitutione Pauli V. & Vrbani VIII. Item ex Conſtitutione Gregorij XIII. ibi: *ſi autem à Prælatis ſuis grauari prætendant, ad ipſius Ordinis Protectorem, ſicut antiquitus ſemper conſuetum fuit, recurſum habeant.* Et S. Congregatio Epiſcop. & Regular. clariùs id declarauit apud Confectium in ſumm. priuileg. Maris magni tit. 6. *Fratres grauati à Generali ad Protectorem recurſum faciant.* Et præcipuè pro Carmelitis id declarauit Clemens VIII. in Conſtitutione ſua 110. in hunc modum. *Si ſe à Prælatis grauari prætendant, ad illius Protectorem, aut Viceprotectorem in Romana Curia, vel ad nos, ſiue Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, ſupremum in Eccleſia Dei Iudicem, ſicut antiquitus ſemper facere conſueuerunt, recurſum habeant*, ac Sixtus V. in ſua Conſtitutione ad Romanum ſpectat *in 2. tom. Bullar. num.71.* id ſupponit, dum de Regularibus Romam venientibus ſub prætextu grauaminum dicit: *In almâ verò Vrbe noſtra, Religioſi aduenæ & peregrini de grauaminibus ſibi illatis conquerentes, nullibi ſine huiuſmodi literis, aut licentia reijciantur, niſi priùs ad Congregationem dictorum Cardinalium ſuper negotijs Regularium à nobis deputorum, vel ad ſuos Protectores remittantur, qui ipſis auditis pro rerum, & perſonarum qualitate, quid agendum ſit, ſtatuetur.*

7 Ad illud verò quod in principio dictum eſt, reſpondetur, recuſationem, & appellationem in hoc æquiparari, vt neutra abſque cauſa liceat, & *d.cap. Cum ſpeciali* non extendi ad Regulares, quatenus extenſio impediret eorum correctionem iuxta regularia inſtituta. Quare quando Prælatus valdè ſuſpectus crederetur, ac exceſſurus ob paſſionem, poſſe tunc recuſari quemadmodum & ab eo in hoc caſu appellari certum eſt. Et ita obſeruatur à S.Congregatione Epiſcop. & Regul. quæ ſæpè reſoluit, præſertim in vna Minorum obſeruantium die 20. Nouembris 1654. *In cauſa ſuſpicionis, & recuſationis Iudicum inter Regulares procedendum eſſe ſecundum ius commune vbi conſtitutio particularis Religionis non procedit.* Et in vna *Eremitarum S. Auguſtini* die 18. Octobris eiuſdem anni decreuit, vt Viſitator in cauſis contra Prouincialem, in quibus iudicialiter ac ſeruatis ſeruandis agendum eſt, non procedat, niſi cum Adiuncto, eidem Prouinciali non ſuſpecto, & ſi ſecus &c. Atque ita ſatis videtur conſultum huiuſmodi ſuſpicioni in cauſis, in quibus tam ex præſcripto ſacrorum Canonum, quàm Conſtitutionum Ordinis teneretur Viſitator inſtituere proceſſus, & aſſumere partes Iudicis.

8 Sententiam verò latam poſt recuſationem, & appellationem eſſe nullam probatur ex Gloſſ. *in cap. Quoties 2.q.6. cap. Quia ſuſpecti 3.q.5.* traditque Roman. *conſ.220.n.7.* Borg. Caualc. *dec.33.p.3.* & pluries deciſum fuit à Rota, præſertim *in Hiſpalen. primitiarum* 15. Ianuarij 1618. coram Pamphilio, & *dec.2.n.17.p.2.& dec.165.n.2.p.6.rec.* Dum enim Iudex, vt ſuſpectus recuſatur, manet ſuſpenſa iuriſdictio, & recuſatione pendente, ſuperſedere debet in cauſa, vt habetur *in d.cap. Quoties*, ac proſequitur Bald. *in cap. ſuſpicionis cauſa n.1.* Imol. *ibid. n.18. de offic. Deleg.* & Lap. *alleg.1. num.1.*

9 Atque hinc recuſationem, & appellationem ante ſententiam non poſſe prohiberi per P. Generalem vi commiſſionis probatur primò. Quia exceptio recuſationis, & appellationis nixa eſt naturali ratione, vt docet Menoch. *de arbitr. caſ.152.n.1.lib.1.* & Doctores communiter, dixitque Rota *dec.165.n.5.p.6.rec.* Secundò, quia etiam ab ipſomet P. Generali poteſt appellari, vt decretum fuit à S. Congregatione Epiſcop. & Regular. iuſſu Sixti V. Tertiò, quia ipſimet Delegati Papæ poſſunt recuſari, & poteſt ab ipſis appellari, vt dicitur in addit. ad Abb. *in cap. ſuper quæſtionem*, §. *Quem verò de offic. Deleg.* & tenet Barbat. *tr. de Card. à Later. q.5. n.12.* Pariſ. *conſ.31. num.97.* Ita vt ſolus Papa poſſit, vel Iudex non habens alium ſupra ſe recuſationis, & appellationis remedium prohibere, vt dicunt Felin. *in rubr. Extra de appel. cap. Cauſam de reſcript.* & Soccin. *conſ. 115.* Quod tamen etiam ipſis denegant Barbat. *d. tr. de Card. à Lat. q. 4.* Pinell. *in com. l. 2. C. de reſcind. vendit. p. 1. rubr. n. 22.* Dec. *in rubr. de appell. num. 29.*

10 Nec patrocinatur quod ſit Viſitator delegatus à P. Generali, & in Tridentino Concilio *ſeſſ.13. cap.1. de ref.* prohibeatur appellare à Viſitatoribus ante ſententiam definitiuam. Quia ibi tantum eſt ſermo de Iudicibus ordinarijs, vt patet ex textu, ſcilicet de Epiſcopo, & Epiſcopi Vicario, non verò de Delegato. Immò & ipſum Concilium dicto loco & ipſamet S. Congregatio in decreto edito iuſſu Vrbani VIII. ſuper negotio appellationum volunt à dictis Ordinarijs poſſe ante ſententiam appellari, vbi agitur de grauamine irreparabili, quod per ſententiam Iudicis ſuperioris non poſſet reparari. Inter ea autem grauamina irreparabilia recenſet ibidem S. Congregatio excommunicationem etiam comminatam; ideóque appellatio in huiuſmodi cauſis non poterit prohiberi ante ſententiam, quatenus grauati appellauerint, ac proinde modicam ac leuem cauſam ſufficere ad recuſandum Iudicem aſſerunt Gloſſ. *in cap. Poſtremò, v. Conſanguineus de appel.* & Menoch. *de arbitr. d. caſ. 152. num.9.* &

alij

alij ac firmauit Rot. *in d. Hiſpalen. primitiarum* coram Pamphilio. [Nihil enim magis iura aborrent, quàm cogere litigantes coram ſuſpectis Iudicibus ſua iura deducere, vel defendere, *cap. Quia ſuſpecti 3. q. 5. cap. Si inter, de except.* Rom. *conſ. 521. n. 6.* Eſtque praxis, quod aut agitur de Iudice ordinario, aut de delegato. Si de ordinario aſſignantur cauſæ ſuſpicionis, deputantur arbitri ad illas agnoſcendas, & ante illorum determinationem iuriſdictio Iudicis quieſcit, *d. cap. Cum ſpeciali, de appel.* vbi Innoc. Dec. & Barb. *in collect. cap. Et ſi quis contra Clericum 4. de for. comp.* Si de delegato, & talis poteſt allegari ſuſpectus, quamuis cauſa aliqua ſuſpicionis non aſſignetur, Scacc. *de Iudic. lib. 1. cap. 66. n. 13.* Gloſ. *in l. apertiſs. ff. ad Trebel.* Quod & procedere etiam in Regularibus probat Ghisler. *de Iudic. regul. cap. 14. n. 41.* Vnde benè admittitur allegatio ſuſpicionis, quia, licet caſus eſſet in terminis Iudicis delegati, nihilominus ad abundantiorem cautelam poſſunt allegari multæ cauſæ. Maximè quando à S. Congregatione fuit datus Adiunctus, quàm ex ſola allegatione ſuſpicionis cum iuramento eſſe concedendum aſſerit Capyc. *dec. 137. n. 10.* Præſertim dum conſulitur ſuſpicioni in cauſis, in quibus tam ex præſcripto Sacrorum Canonum, quàm Conſtitutionum Ordinum tenentur Commiſſarij inſtruere proceſsus; & aſſumere partes Iudicis. Quod nihil habet commune cum Viſitatione; & eſt permiſſum, vt de mero executore, qui alias tanquam talis non poteſt allegari ſuſpectus, quod benè allegatur, ſi tanquam Iudex tenetur aſſumere cognitionem, tradit Bero. *in cap. Quoniam n. 154. de probat.* & in ſpecie Regularium Ghisler. *loc. alleg. cap. 14. n. 43. & ſeq.*

Hinc aduerſus hos Viſitatores ſolet porrigi S. Congregationi ſuper Epiſc. & Regul. ſupplex libellus huius, vel ſimilis tenoris: Porrecto huic S. Congregationi memoriale tenoris ſequentis. *Licet frater N. Viſitator deputatus à P. Generali in prouinciam N. & ex decreto huius S. Congregationis confirmatus per litteras Apoſtolicas fuiſſet in aliquibus cauſis, in quibus & de iure, & iuxta præſcriptum Conſtitutionum Ordinis proceſſus inſtituere, & iudicialiter ſeruatis ſeruandis procedere debebat, allegatus ſuſpectus à P. N. interpoſita etiam appellatione ab vlteriori proceſſu ex cauſis huic S. Congregationi expoſitis; nihilominus idem Iudex ad vlteriora veritus non fuit, & forſan ad actus præiudiciales, ſiue etiam ad expeditionem dictarum cauſarum deuenit. Verùm quia Eminentiſſimi Patres, durum eſt coram ſuſpecto Iudice litigare ſtante appellatione prædicta, non poterat ſine vitio attentatorum in prænarratis cauſis ad vlteriora procedi; ideò ſupplicat humiliter deuotus EE. VV. orator N. Procurator d. P. N. quatenus dignentur committere, & mandare præfato Viſitatori, vt in Cauſis, in quibus proceſſus inſtituere debet contra dictum P. N. procedat cum Adiuncto, dicto P. N. non ſuſpecto. Quod ſi iam aliquid in præfatis cauſis poſt interpoſitionem appellationis ab vlteriori proceſſu actum, geſtumque fuerit, mandit ſic geſta ac manere ſuſpenſa, omniaque interim reſtitui in eundem ſtatum, in quo erant tempore dictæ appellationis, & dum rogabit &c.*

Quibus lectis ſolet S. Congregatio in hunc modum reſcribere. *Sacra &c. attentis expoſitis committendum cenſuit, prout præſenti decreto committit præfato P. N. Commiſſario Apoſtolico, vt in cauſis huiuſmodi contra N. oratorem, in quibus iudicialiter, ac ſeruatis ſeruandis agendum eſt, non procedat niſi cum Adiuncto, eidem Patri non ſuſpecto, & ſi ſecus per ipſum geſtum fuerit poſt appellationem ab vlteriori proceſſu legitimè interpoſitam reuocet, ac ad priſtinum ſtatum reſtituat. Si verò contingeret dictum Viſitatorem à dicta Prouincia N. abeſſe tempore exhibitionis præſentium, præfatam cognitionem cauſarum, & attentatorum huiuſmodi committendam eſſe D. Epiſcopo N. & in eius defectum N. ipſo verò non volente, vel renuente, vni ex Archidiaconis Eccleſiæ N. N. partibus non ſuſpecto, prout eadem S. Congregatio per præſentes committit cum facultatibus opportunis. Romæ &c.*]

CONSVLTATIO LXXXVI.

An Commendatarius Monaſterij iam Regularis, cui annexa eſt cura animarum teneatur ad reſidentiam, & per ſe ipſum curam exercere?

NEgatiuè reſoluendum eſt. Ita enim cùm aliàs ſæpè, 1
tum perſpicuè habetur ex textu *in cap. 1. de capel. monach.* & in *cap. 2. de ſtat. Monach.* cùm alijs, vbi Gloſ. Abb. & cæteri Canoniſtæ. Authoritati ſuffragatur ratio. Quia cura Monaſterio iniuncta non incumbit perſonæ, ſed reſidet habitu penes monaſterium, actualitas verò, ſeu exercitium penes Vicarium, ſeu Capellanum. Clem. *In agro, §. Cæterum, de ſtat. Monach. Clem. in ea, §. Præmiſſa verò, de ſuppl. negl. Præl.* Rot. *dec. 153. n. 3. p. 2. rec.* Gonzal. *ad reg 8. Gloſ. 6. num. 7.* Vnde ſequitur, quod cura poſtea non fuerit penes Commendatarios. Commenda enim non mutat ſtatum. Sarnen *de infirm. q. 13.* Put. *dec. 25.* & Commendatarij noſtri temporis retinent iura veri titularis, illique in omnibus, & per omnia æquiparantur. Gomez *in regul. de infir. q. 11.*

Aliud enim eſt ius ipſius curæ perpetuò inhærens mona- 2
ſterio, aliud ipſius exercitium. Dicitur ſanè monaſterium ſtare pro Rectore perpetuò in cura, non autem Monachus. Ideòque propemodum accedit naturæ beneficiorum regularium, quæ cenſentur manualia, vt Monachi poſſint iuxta ſacros Canones euocari à beneficio ad clauſtrum, *c. Placuit 16. q. 1.* & alij infra citandi, ac ſi aliter eſſet, repugnaret eorum paupertati & obedientiæ. Quod optimè notauit Rot. *dec. 772. n. 8. p. 1. diu. & in rec. dec. 245. p. 6. num. 14. & ſeq.*

Quare Eugenius IV. ob id eis permittit exercitium curæ 3
per Vicarios amouibiles, & ex quo ſubſunt obedientiæ, non datur matrimonium indiſſolubile inter eos & Eccleſiam. Nam præberetur occaſio ſubuertendi ſtatum monaſticum propter perpetuam diuagationem extra clauſtra; & proinde dicuntur ſolummodo Eccleſiæ habentes curam animarum, non autem beneficia parochialia, prout datur ſpirituale matrimonium inter Eccleſias, ſeu beneficia parochialia & Sacerdotes ſæculares prouiſos in titulum, requirentia idcircò ex iuribus adductis omnimodam reſidentiam, vt benè diſtinguit Barboſ. *de off. & poteſt. Paroch. p. 1. cap. 2. num. 46. & ſeqq.* Mohed. *de cauſ. & pot. propriet. dec. 10.*

Cùm igitur huiuſmodi Eccleſia fuerit Monaſterium re- 4
gulare Ordinis S. Benedicti, & poſt diſceſſum Monachorum conſueuerit commendari Clericis ſæcularibus, per quam Commendam non mutatur ſtatus regularis, ſed præſeruatur, vt diſertè firmat Rota in *Tudertina Prioratus dec. 587. & 578. p. 4. rec. & dec. 373. & 458. & 664.* coram Pegna, ac etiam declarauit S. Congregatio Concilij ſub 8. Maij 1627. traditque Gomez *ad reg. de trien. q. 5. in fin.* Felin. *in cap. In noſtra num. 45. de reſcript.* Sarnen. *de idiom. quæſt. 11. num. 3.* Sanch. *in Decal. lib. 7. cap. 29. num. 105.* Ita vt vſque ad præſens in proceſſionibus generalibus adhuc deferatur eadem antiquiſſima Crux monaſtica in ſignum profectò antiqui monaſterij, & Prioralis dignitatis ex Rota in deciſionibus relatis, vtique intrat in naturam ſubrogati, etiam quoad iura perſonæ; atque adeò non debet grauiori onere præmi. Rebuf. *de nomin. q. 8. num. 23.* Greg. XV. *dec. 463.* & ſicuti non antiquo Priori regulari, ſed tantum monaſterio, ſeu Prioratui incumbebat cura habitualis animarum ſæcularium, actualis verò & exercitium Capellano, ſeu Vicario, ita nec etiam Commendatario illa incumbit. Gonzal. *ſupr. n. 6. ac 7. 64. & ſeqq.* Roman. *conſ. 325. n. 1.* Federic. *de Sen. conſ. 134. num. 2. & 4.* Felin. *ad cap. In noſtra de reſcript. n. 45.* Monald. *conſ. 23. n. 1. lib. 1.* & confirmat Rot. *dec. 153. n. 2. & 4. dec. 104. n. 2. & dec. 716. n. 2. p. 2. rec. & dec. 44. n. 16. p. 8. rec. & dec. 45. p. 9. tom. 2. & dec. 17. p. 1. diu. num. 4.* ac ſæpè alibi.

Ac proinde neque ad actualitatem curæ, quæ ſpectat ad 5
Vicarium, neque ad reſidentiam tenetur. Barboſ. *d. p. 1. cap. 3. n. 50. 60. & 67.* Quia reputatur tanquam beneficium ſimplex. Abb. *in cap. Extirpanda 3. §. Qui verò num. 6. &*

in cap.

in cap. De multa n.24. de præb. Rebuf. *tit. de Vicarijs n.11. & ſeqq. & de diſpenſ. rat. ætat. n. 3. & 47.* Quod proſequitur Filiuc. *qq. moral. de plural. benef. q. 41. cap. 7. n.26. & ſeqq.* Tambur. *de iur. Abb. q. 9. n. 4* & apud Poſth. *de manut. dec. 217. n. 3.* Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. n. 177.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 33. n. 93. & lib. 2. q. 31. n. 33. & lib. 3. q. 2. n. 14.* & comprobat Rot. *dec. 155. n. 2. & 3. & dec. 354. n. 2. & 21. p. 4.* & melius *dec. 179. n. 2. & 3. p. 2.* & iterum *p. 7. dec. 21. in rec.* vbi quod in Regularibus cura exercetur per Capellanos. Id quod firmauit in eadem *p. 7. dec. 145. n. 15.* & explicatius *p. 5. rec. dec. 20. n. 3.*

6 Itaque nullo modo Commendatarius tenetur ad reſidentiam. Non quippe ratione curæ Monachorum, quia ij non amplius extant. Non ratione curæ animarum ſæcularium, quia earum cura non incumbit perſonæ, ſed monaſterio, cuius Prior mandat eam exerceri per Vicarios amouibiles approbandos ab Ordinario vigore iuris auctorizabilis.

7 Atque hinc eſt quod Commendatarij ſunt immunes à concurſu, & capaces alterius beneficij incompatibilis, ſeu Canonicatus, vt ſæpè declarauit S. Congregatio Concilij *ad cap. 7. ſeſſ. 24. de ref.* & praxis inuiolabiliter obſeruat, prout teſtatur Garz. *n. 183.* Rebuf. Barboſ. & alij vbi ſupra. Et in Eccleſijs regularibus curæ dicitur annexa, vnita, habitualis, de qua non habetur conſideratio. Gloſ. *in cap. Nemo de elect. in 6. verb. vnum. Cap. Super eo de præb. in 6.* Rot. *rec. dec. 102. n. 1. & 9. p. 1.* Rub. *ad dec. 254. n. 58. 62. & ſeqq. to. 1. p. 9. rec.* & *in Ianuen. Parochialis dec. 55. 165. 297. p. 5. rec.* Eſſeque huiuſmodi Commendis capaces etiam minores annorum 25. Doctores adducti, vt exploratum proponunt.

8 Quare ſi in hanc Eccleſiā iterùm introducerentur Monachi, cura reſideret eodem pacto penes Monaſterium, quia ſtatus Eccleſiæ non eſt alteratus. Interim verò cura reſidet penes Priorem, non iure proprio, ſed quatenus repræſentat Monaſterium totaliter. Atqui ſicut Monaſterium poterat per alterum curam exercere, ita pariter dicendum eſt de Priore, qui Monaſterium repreſentat, & in illius iuribus eſt ſubrogatus. Rota coram Gregorio XV. *d. dec. 463. n. 3.*

9 Quod verò Prioratus antiquitus fuerit Monaſterium, ibique adeſſent Monachi ſatis clarè probatur non ſolùm ex pluribus enunciatiuis, quæ habent vim famæ, & in antiquis plenè probant. Gloſ. *in cap. Cum olim de cenſib.* Abb. *conſ. 93.* Achil. *dec. 5. de iurep.* Put. *dec. 208. lib. 2.* Sed etiam ex pluribus literis Apoſtolicis pro collatione huiuſmodi Commendæ expeditis, concurrente etiam libro vetuſtiſſimo, in quo narratur fundatio Monaſterij cum introductione Monachorum; qui etiam plenè probat. Gratian. *diſcept. for. cap. 893. n. 6.* Ac denique concurrit vnus teſtis 80. annorum qui benè deponit, & omnia comprobantur ex inſpectione oculari. Nam apparent ibi veſtigia antiqui Monaſterij. Quod ſolum ſufficeret, quia inſpectio ocularis ſuperat omnem probationem. *l. ſi irruptione, §. Ad officium, ff. fin. reg.* Natt. *conſ. 395. n. 6.*

10 Et hanc ſententiam frequenter amplexa eſt S. Congregatio Concilij, præſertim in vna *Tudertina Prioratus* S. Nicolai die 5. Decembris 1600. his verbis: *S. Congregatio Concilij, re diligenter perpenſa, & ad S. D. N. relata, cenſuit Prioratum S. Nicolai, vtpotè Regularem non ſubiacere concurſui, licet ei immineat cura animarum perſonarum ſæcularium, & Clericis ſæcularibus commendari conſueuerit.*

Idem cenſuit ex voto Cardinalis Manticæ in cauſa *Nucerina S. Benedicti* 17. Auguſti 1606. pro Porphirio, in qua adducitur ſupradictum decretum *in Tudertina Prioratus*, firmaturque non ſubiacere reſidentiæ ex quo non ſubiacet concurſui. Siquidem non ſubiacere reſidentiæ & non ſubiacere concurſui fraternizant in Regularibus.

11 Pleniùs id expreſſit in eadem *Tudertina Prioratus* die 17. Auguſti 1647. *S. Congregatio Emin. DD. Cardin. Concil. Trid. Interpretum, maturè diſcuſſo negotio, vnanimi Eminentiſs. Patrum voto, cenſuit Sacerdotem Benignum de Oddis, Priorem nuncupatum Eccleſiæ Parochialis S. Nicolai Ciuitatis Tudertinæ non teneri per ſeipſum curam animarum exercere, neque reſidere.*

12 Sed longè plenius, ac vberius id declarauit *in Nucerina Terra Gualdi* 1606 *S. Congregatio, re benè inſpecta, decernit & declarat, iſtum Commendatarium S. Benedicti non teneri ad reſidentiam, quamuis aliqui reſederint; ſed per alios huic muneri ſatisfacere poſſe. Nam cum ab initio in hoc Monaſterio reſederint Monachi S. Benedicti, ſitque Monaſterium eiuſdem Ordinis, vt in facto fuit demonſtratum, clari iuris eſt curam animarum, dum ibi manebant Monachi, non incumbuiſſe perſonis Monachorum, ſed Monaſterio.*

13 Et luculentur *in Lauden. Sacra Congregatio inhærens declarationibus alias editis decreuit conſtare de primæuo ſtatu Regulari. Propterea Commendatarios Ordinis S. Benedicti non teneri ad reſidentiam, quamuis curam habeant animarum perſonarum ſæcularium, ſed huiuſmodi curam eſſe exercendam per Vicarium præſbyterum, ab Ordinario approbandum.*

14 Apertè etiam habetur *in Aquen. Commendatarius S. Ioannis de Lanegio Oppidi Niceæ, cui Prioratui imminet cura animarum perſonarum ſæcularium ſupplicat declarari, an in dicto Prioratu, qui, antequam cœpiſſet commendari fuit regularis, teneatur eius Prior ad reſidentiam, vel ne? S. Congregatio, re maturè perpenſa, cenſuit, Commendatarium d. Prioratus non teneri, nec cogi poſſe ad reſidendum, aut ad curam animarum eidem Prioratui incumbentem per ſe ipſum exercere, ſed poſſe per Vicarium presbyterum ſæcularem à ſe deputatum, & ab Ordinario approbatum muneri curæ ſatisfacere.*

15 Item in eadem *Nucerina Prioratus* die 14. Ianuarij 1634. *S. Congregatio Cardinalium Concilij Trid. Interpretum ſecundum ea quæ proponuntur cenſuit, Oratorem ad perſonalem reſidentiam non teneri, ſed poſſe per presbyterum ſæcularem deputandum à ſe, & ab Ordinario approbandum muneri curæ præfatæ ſatisfacere.*

16 Concinit alia declaratio in eadem *Nucerina Prioratus*, vbi S. Congregatio die 7. Maij 1638. inhærens declarationibus alias editis, cenſuit *Commendatarium Priorem S. Donati non teneri in eo reſidere, quamuis ille curam habeat animarum perſonarum ſæcularium, & alij illam exercuerint, & reſederint; ſed hanc curam eſſe exercendam per Vicarium presbyterum ſæcularem, ab Ordinario approbandum.*

17 Et in *Amalphitana de Spacca ſaſſis* 3. Maij 1642. *S. Congregatio, re benè diſcuſſa, cenſuit, Commendatarium præfatum non teneri ad reſidentiam perſonalem, ſed ſatisfacere poſſe per Vicarium attento ſtatu regulari.*

18 Prout diſertè etiam dixit in vna *Firmana SS. Vincentij & Anaſtaſij Amandulæ* 1642. Ac etiam in *Eugubina S. Abundi Terræ Pergulæ* 1647. Atque hanc ſententiam ſequi ſemper S. Congregationem Concilij mihi benignè retulit inter eius Patres conſcriptos Eminentiſſimus Cardinalis Laurentius Imperialis, vir non modò familia & honoribus Princeps, ſed etiam ſapientia, ingenio acri & perſpicaci, incredibili ſtudio, ſumma vigilantia.

19 Ex quibus videtur de hac re amplius dubitari non poſſe, cùm huiuſmodi declarationes habeant vim legis vniuerſalis ſacrorum Canonum & Conſtitutionum Apoſtolicarum, faciantque ius quoad omnes ex egregiè congeſtis à Ridolphino *in prax. iudic. p. 1. c. 7. n. 83.*

20 Nec dicatur, aliquot ex anteceſſoribus reſediſſe. Quia cùm Commendatarius non teneatur per ſeipſum curam exercere, ſi exerceat eſt actus merè facultatiuus. Id quod conſiderauit S. Congregatio in dictis declarationibus, ac proinde non facit ſtatum, deficiente maximè voluntate, coactione, & alijs requiſitis ad mutandum ſtatum. In facultatiuis enim non poteſt induci conſuetudo, vt tradunt communiter Doctores. Calder. *conſ. 1. & 2. de conſuet.* Roland. *conſ. 53. n. 68. vol. 2.* Surd. *conſ. 127. n. 81.* Ludouiſ. *dec. 162. n. 10.* Rot. *dec. 778. n. 5. p. 1. diu. & dec. 136. n. 4. p. 2. rec.* nullaque vnquam cadit præſcriptio, Rot. *rec. dec. 536. p. 2. n. 4.* Gabr. *de præſcript. concl. 10. n. 1. & 15.* Crot. *conſ. 21. lib. 1.* Rip. *reſp. 2. vol. 2.* Balb. *de præſcript. p. 4. q. 1.* Pariſ. *conſ. 27. n. 56. vol. 1.* Dec. *conſ. 205. n. 4. & conſ. 275. n. 15.* & paſſim Doctores *in l. ſicuti, C. de præſcript. 30. ann.* Bart. *in l. Cum notiſſimi init. eod. tit. & in l. Præter. §. fin. ff. de oper. nou. enunc.* & *in l. filijs, C. de decur.* Theſaur. *dec. 16.* Roſenthal. *de feud. cap. 5. concl. 25.* Menoch. *de iur. territ. cap. 3. n. 103.* Et ideò Rota in

Brixienſi Capellaniæ 2. Martij 1598. coram Litta habet, quod ad probandam conſuetudinem non ſufficit probare, quod Prædeceſſores reſederint & per ſeipſos inſeruiuerint, cùm ſimus in materia facultatiua, ſed quod id fecerint coactè & non voluntariè, quod erit difficile, iuxta notata *in cap. Cum Eccleſia Sutrina de cauſ. poſ.* Verùm ſi coactè reſederint & per ſeipſos inſeruiuerint non probatur conſuetudo, ſed titulus, vnde proueniat coactio ad reſidendum, quia non potuerunt cogi, niſi adeſſet titulus ſufficiens ad eos cogendum. Quandoquidem nec actus curæ important neceſſariò reſidentiam. Felin. *ad cap. In noſtra de reſcript. n.* 13. *&* 30. Menoch. *de arb. caſ.* 201. *n.* 67. Crauet. *conſ.* 111. *n.* 20. *&* 22. Gregor. XV. *dec.* 762. *n.* 1. *&* 8. *&* 16. vbi Adden. Rot. *rec. p.* 1. *tom.* 1. *dec.* 65. *n.* 13. *&* 16. *& p.* 2. *dec.* 72. *n.* 28. *& dec.* 611. *n.* 3.

21 Præterea cum de iure Prioratus iſte perſonalem reſidentiam non requirat ex quo fuit Monaſterium Conuentuale Ordinis S. Benedicti, & ita cura eſt acceſſoria Commendatario, quæ numquam requirit reſidentiam, immò repugnat ſtatui Eccleſiæ, prout reſoluit S. Congregatio Concilij, non poterant anteceſſores mutare ſtatum illius ex defectu poteſtatis, quæ copulatiuè requiritur cum voluntate ad effectum mutandi ſtatum beneficij, adeout, deficiente poteſtate & voluntate, nullo ſpatio temporis dicta mutatio fiat. Gemin. *in cap. Cum de beneficio n.* 9. *de præb. in* 6. Felin. *ad cap. In noſtra n.* 41. *de præſcript.* Selu. *de benef. p.* 2. *q.* 11. *n.* 124. Rota *in Gerunden. Præpoſituræ ſeu vini* 4. Maij 1616. coram Cardin. Pamphilio.

22 Ad hoc autem vt poſſit dici adeſſe voluntatem mutandi ſtatum requiritur certa ſcientia ſtatus beneficij etiam in Superiore. Et hac ratione Doctores ſupra citati concludunt, quod ex prouiſionibus & alijs actibus contrarijs factis per Papam non inducitur mutatio ſtatus beneficij, quia ipſe prouidit ad ſupplicationem partis, & non ſcit certò illius ſtatum. Ex parte verò Ordinarij non inducitur, etiam per actus contrarios ab ipſo factos, etiam ſpatio longiſſimi temporis; cùm non poſſit mutare ſtatum beneficij, etiam quod habuerit ſcientiam, & voluntatem illum mutandi. Gemin. *in d. cap. Cum de beneficio n.* 10. *de præb. in* 6. Rebuf. *ſuper concord. de collat.* §. *Volumus, v. Regulare*, Rota *in Peruſina S. Beuignati* 17. Martij 1589. coram Cardin. Pamphilio.

23 Quamob cauſam ſiue Epiſcopus ignorans reſolutiones S. Congregationis in iſto caſu de facto coegiſſet ad reſidendum, ſiue Priores pariter illas ignorantes ſponte reſederint, non poteſt dici mutatus huiuſmodi ſtatus, cùm requiratur notitia certa beneficij. Nam demus etiam quod Anteceſſores reſederint, & proinde videatur inducta conſuetudo, quia adfuit coactio ſaltem putatiua, & acquieſcentia, non idcircò potuit per hos actus induci conſuetudo, cùm actus iſti proceſſerunt ex ignorantia, & errore putantium adeſſe obligationem. Actus autem ex ignorantia procedentes non poſſunt inducere conſuetudinem. Gloſ. *in cap. fin. de conſecr. Card. ibid.* Innoc. *in rubr. de conſecr. n.* 4. Gloſ. ciuil. *in l.* 2. *C. quæ ſit long. conſ. ibique* Bart. *q.* 11. Bald. *in l. De quibus, ff. de legib.* Quoniam cùm vis conſuetudinis fundetur in conſenſu volentis inducere conſuetudinem obligantem, vbi eſt error, aut ignorantia, deficit conſenſus. Errantis enim nulla eſt voluntas. *l. Si per errorem, ff. de iuriſd. omn. Iud. & l. ſi procurator, ff. de acq. rer. dom. l. Error, C. de iur. & fact. ignor. &* notant Crauet. *conſ.* 54. *n.* 73. *lib.* 2. Surd. *dec.* 214. *n.* 20. *& dec.* 130. *n.* 1. Cæſar de Craſſ. *dec.* 1. *n.* 2. *de tranſac.* Rot. *in Romana bonor.* 9. Iunij 1617. coram Andrea. Et excludit ſcientiam & patientiam errantis. *l. nihil conſenſui, §. non videtur, ff. de reg. iur.* Eo vel maximè, quia Priores anteceſſores in ætate graues, ac eo loco nati non habebant occaſionem alibi permanendi meliusquàm in patria, & ita reſidentia prætenſa fuit ex mera ipſorum voluntate & facultate, quæ nullo vnquam tempore præſcribitur etiam immemorabili. Seraph. *dec.* 813. *n.* 5. & alij ſupra relati.

24 Deniquè reſpondetur, quod verè tales anteceſſores non reſederint in Prioratu, licet forſan ſteterint in ſua patria vbi collocatus eſt. Siquidem differunt iſta duo *Intereſſe & Reſidere*. Nauar. *conſ.* 13. *ſub n.* 2. *de Cler. non reſid.* vbi alios adducit. Et propterea non valet diſcurſus: Adfuit in loco beneficij, ergo reſedit in beneficio. Vnde ab vna ad aliam non fit illatio iuxta vulgares regulas.

Immò nec dicitur quis reſidere, niſi copulatiuè iſta duo faciat, nempè & *Reſideat & ſeruiat beneficio*. Gemin. *in cap. licet canon.* §. *Is etiam n.* 3. *de elect. in* 6. ibi: *Aduerte quod non dicitur reſidere, niſi reſideat & Eccleſiæ deſeruiat.* Et *n.* 7. id pluribus probat.

Ea verò, quæ dicitur de Commendis perpetuis, non poſſunt habere locum in Commendis regularibus Ordinis incapacis & monaſtici, vt appoſitè Sanchez *in decal. lib.* 7. *cap.* 29. *n.* 71. qui plures alios conſtipat. Nec ad rem facit, quod dicitur de beneficio ſæculari commendato Regulari cum diſpenſatione, ſiue de annexione alterius curæ, vel alterius beneficij curati. Quia hìc agitur de monaſterio Ordinis S. Benedicti, cui incumbit cura animarum ſæcularium, non de perſona Prioris, vel particularis Monachi, quibus prohibetur curæ exercitium, vt dictum eſt. 25

Similiter reſpondetur ad dec. Rotæ *in Pampilonen. Prioratus de Vxuela* 110. coram Mellino cum ibi notatis *ex cap. Extirpandæ*, §. *Qui verò de præb. cap. Relatum de cler. non reſid. iuncto cap. licet canon. de elect. in* 6. Loquuntur enim Canones iſti vbi reſidentia eſt iniuncta perſonis ſæcularibus, non autem Monaſterio. Præterea in dicta deciſione dubitabatur de regularitate, atque adeò caſus eſt diuerſus, prout etiam dignoſcitur in alia *deciſione* 145. in eadem cauſa coram eodem *num.* 4. *& ſeqq.* ibi: *quod habebat tantum dependentiam à Monaſterio regulari, & quod iſta dependentia non faciebat regularitatem, & quod erat Prior habens Eccleſiam in titulum, & Priori incumbebat cura quantumuis haberet dependentiam à Monaſterio Montis Aragonum & n.* 6. *&* 7. *Quod non interueniebat in Capitulo, ſed tantum pro ſuo intereſſe, & quod vti Canonicus regularis obtinebat iſtud beneficium, vti ſeparatum, & à Monaſterio diſtinctum.* 26

Faciunt etiam quæ conſiderantur in voto & reſolutione S. Congregationis in *Amalphitana reſidentiæ* ſub die 3. Maij 1642. in qua reſpondetur, obiectionem locum habere in Monaſterijs commendatis, quæ ſunt Ordinis capacis exercendi curam animarum perſonarum ſæcularium, nempè Canonicorum Regularium, vt eſt caſus deciſionis Mellini ex latè cumulatis per Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 33. *n.* 25. Garz. *de benef. p.* 2. *cap.* 10. *n.* 24. *&* 35. Et quando Prior regularis exercere conſueuerat vti non prohibitus, ſecus autem in Monaſterijs, in quibus non adminiſtrabatur per Priores cura animarum, vti ſibi incumbens, prout non incumbit, neque adminiſtratur per Abbates, Priores & Monachos S. Benedicti, ſed per Vicarios ſæculares amouibiles. 27

Item non obſtat, quod cùm Prioratus ſit de Grancia, vel ſub collatione Abbatis alterius Monaſterij, vel ab eo dependens, ab eoque Abbate conferatur, Prior iſte ſic electus verè dicatur beneficiarius, & Curatus perpetuus ſub obligatione reſidendi. Quia obiectio fortaſſe procederet in beneficijs merè curatis Regularium, quæ conferuntur alicui presbytero ſæculari ab Abbate ſeu Monaſterio ſic habente tale ius conferendi in titulum perpetuum. At in caſu noſtro Eccleſia iſta verè erat Monaſterium cum Monachis & proprio Priore, per quos negotia ad Conuentum ſpectantia capitulariter expediebantur, Nouitij ad habitum ſuſcipiebantur, vt loquuntur deciſiones adductæ: ita quod iſte Prior vti Conuentualis non habens in hoc Monaſterio Abbatem, prout ibi non degebat, nec degit, habetur & dicitur vti Abbas & propterea ſit Dignitas. Priores enim æquiparantur Abbatibus, vt aptè Lotter. *de re benef. de vacat. benef. per aſſecut. alter. ſeu ob promot. cap.* 7. *n.* 5. *p.* 10. *& p.* 4. *cap.* 4. *de Commend. n.* 43. Gonz. *in cap. Nemo de elect. in* 6. Caſſan. *in conſuet. Burgund. rubr.* 11. §. 9. Rebuf. *q.* 8. *n.* 29. *& de patr. poteſt. n.* 6. *& ſeqq. & tit. de Cleric. & à quibus creentur n.* 16. Gomez. *de infirm. reſign. q.* 4. *n.* 2. *& de Idiom. q.* 5. *n.* 6. *& tit. benef. reg. multipl. p.* 1. *& tit. de Cleric. prouiſ. p.* 1. *n.* 14. *&* 16. quos recenſet & ſequitur Barboſ. *ad cap.* 2. *Concilij Trid. ſeſſ.* 6. *de refor. & de Canon. & Dignit. cap.* 19. *n.* 15. Tamburin. *de iur. Abbat.* pluribus in locis, *tom.* 1. *diſp.* 1. *q.* 2. *à n.* 14. Rota *in nuuiſ. dec.* 29. *&* 233. *n.* 19. *p.* 1. *& dec.* 346. *lib.* 3. *n.* 2. *diu.* & declarauit S. Congregatio in *Firmana* 28. Ianuarij 1606. & *in Theatina* 13. Septembr. 1621. ſeu 18. Ianuarij 1631. & ſæpè alibi. 28

Ad differentiam quidem Priorum clauſtralium, qui 29
in

in eodem Monaſterio habent Abbatem degentem, & propterea non ſunt Dignitates, neque conferuntur in Commendam. Lotter. *vbi ſupra*, Rebuſ. *n. 4. & 5. tit. beneſ. reg. multipl. p. 1. & tit. de Commendis n. 40.* Rot. *diu. dec. 449. n. 14. lib. 3.* Filiuc. *qq. moral. de beneſ. q. 41. cap. 1. n. 11.* Tambur. *de iur. Abb. tom. 3. q. 2. n. 2. & q. 4. n. 1.* qui differentiam aſſignat inter Priorem Conuentualem & clauſtralem.

Neque etiam obſtat, quod textus in *d. cap. 1. de Capell. Monach.* ſtatuat presbyterum adminiſtrantem curam animarum inſtituendum eſſe ab Ordinario, & in caſu noſtro ſemper fuit deputatus à Commendatario, ideòque non applicatur. Nam reſpondetur, quod ex illo textu probatur, Abbatem & Monachos prohiberi exercere curam animarum, ad idque adhibendum eſſe presbyterum ſæcularem. Quæ ratio ſemper viget, ſiue is adhibeatur ab Epiſcopo, ſiue ab Abbate, qui quidem poteſt prohibere iſtud ius deputandi Curatum. Imol. *in Clem. Ne in agro*, §. *Adhuc de ſtat. Monach.* Card. *conſ.* 43. Felin. *in cap. Auditis n. 14. de præſcript.*

31 Pariter nec obſtat quod dicitur hoc benè potuiſſe procedere tempore, quo ibi manebant Abbates & Monachi, quia repugnabat inſtituto regulari. Sed cum poſtea Monaſterium fuerit commendatum presbyteris ſæcularibus, in quibus ceſſat talis ratio & prohibitio, ſubmoto impedimento, illi videntur per ſe curam exercere debere, vt in ſimili traditur in deciſione coram Mellino. Nam reſpondetur, quod deciſio illa loquitur in diuerſis terminis, nempe in Parochiali ſeparata ab ipſo Monaſterio, vt benè apparet ex declaratione S. Congregationis in eo emanata. Præterea cùm Commenda ſtatum non mutet, Commendatarius ſuccedens titulari non eſt alligandus ad onus, ad quod Titularis non tenebatur, & propterea Commendatarius eſt immunis à cura propter iuris prohibitionem, vel incapacitatem, cùm ſubrogatus ſit in locum prohibiti, & incapacis. Nam ſubrogatus ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur etiam quoad iura perſonæ. *l. fin.* vbi Bart. *C. de prox. ſacr. ſcrin. lib. 12.* Rib. *reſp. 2. vol. 2.* Ita in ſimili S. Congregatio declarauit, beneficium regulare, cui incumbit cura animarum Clericis ſæcularibus commendari ſolitum non egere obſeruatione formæ examinis per concurſum. Nam quamuis tunc ſiue ratio, ſiue impedimentum, vt inter Regulares, tamquam Prælatis obedientes, non poſſit habere locum forma concurſus, vocans quoſcumque accedere volentes, ceſſabat, cùm commendabatur Clericis ſæcularibus, poſſetque obſeruari, quando ſæculari commendatur, quæ in Regulari non poterat obſeruari; tamen S. Congregatio non voluit obſeruari. Quia Commenda non mutat ſtatum, & hæc deciſio fuit approbata à Clemente VIII. Vnde Cardinalis Mantica in Congregatione S. Concilij Trid. habita die 17. Auguſti 1606. in ſupradicta cauſa *Nucerinæ reſidentiæ* teſtatus eſt, quod tempore editæ deciſionis Mellini in Tudertina concurſus, ipſe ſenſit cum Doſat propter rationem impedimenti ceſſantis allegatam in d. deciſione Mellini requiri concurſum, eam tamen rationem à S. Congregatione improbatam fuiſſe, & Summum Pontificem deciſionem S. Congregationis approbaſſe, ac propterea ſtante ea deciſione non poſſe nunc deferre ei rationi, quam reiectam tunc vidit, & contra eam deciſum, ideòque ſentit nunc quoque decidendum, Commendatarium non teneri reſidere. Quia hæc deciſio fraternizat cum illa quod talia beneficia non requirant formam examinis in concurſu. Quare deciſio Mellini intelligenda eſt procedere in caſu, quando per beneficium quod datur in Commendam, ſi prouideretur in titulum, prouiſus teneretur ad exercendam curam animarum, & reſidendum. Quo caſu Commendatarius non excuſatur à reſidentia. Ac denique reſpondetur, quod in deciſione Rotæ coram Mellino cura incumbebat Prioratui, & ratio Rotæ non obeſt. Quia, quamuis eſſet impedimentum, tamen Commendatarius non eſt cogendus ad id, ad quod Abbas, vel Monachi in hoc Monaſterio exiſtentes cogi non potuiſſent. Nam iura loquentia de Monachis habent locum in iſtis Commendatarijs. Prob. *in cap. Nemo n. 11. & 23. de elect. in 6.* Rebuff. *de nominat. q. 8. n. 23.* Vt proinde ea ratio improbata fuerit à S. Congregatione Concilij, vt modò dicebamus.

32 Rurſus non obſtat, quod textus *in d. cap. 1.* non procedat in Eccleſijs, quæ ſunt Monachis pleno iure ſubiectis. Archidiac. *c. De capellis 16. q. 2.* Hoſt. Io. Andr. & Butr. in *d. cap. 1.* Nam primò reſpondetur, citatos Doctores intelligendos eſſe tantùm circa deputationem Vicarij, qui exerceat curam animarum. Nam in plenè ſubiectis deputatio non ſpectat ad Epiſcopum, vt in *d. cap. 1.* diſponitur, ſed ad Abbatem, vt per Gloſſ. *in Clem. 1.* & ibi Doctores *de exceſſ. Præl.* Secundò reſpondetur, nos non verſari in terminis huius limitationis. Nam Eccleſia curata tunc dicitur pleno iure ſubiecta Monachis, cùm populus, in quem exercetur cura animarum, eſt exemptus. Abb. *in cap. Lateranenſi n. 4. de præb.* Doctores *in cap. Quoniam de priuil.* At populus Parochianorum huius Eccleſiæ non eſt exemptus, ſed ſubeſt Epiſcopo.

Itidem non obſtat, quod deputatio Sacerdotis amouibilis arguat curam eſſe penes deputantem. Nam præterquam quod arguit tantùm, & non probat, reſpondetur id procedere in deputante, qui non ſit prohibitus exercere, vel non ſuccedit prohibito. 33

Nonnihil tamen hìc expoſtulo, nimirum quod hæc reſolutio videtur eſſe præiudicialis curæ animarum. Quod immemorabilis inſeruiendi per alios ſit inducta ante S. Concilium Tridentinum, quo tempore reſidentia valde negligebatur, *d. cap. 1. de Capel. Monach.* Et quod ratio quæ militabat pro Monachis ceſſat in Commendatarijs, vt ſupra opponebatur. 34

Vnde ego contrarium cenſeo hoc ſolo, ſed ſolido fundamento. Siquidem in hac re diſtinguendi ſunt duo caſus. Primus eſt, quando in Eccleſia regulari habente curam animarum extat Conuentus cum ſuo Abbate, ſeu Priore, & tunc cura populi reſidet penes Conuentum, & Abbas eo caſu non habet curam animarum, ſed curam Conuentus, quæ eſt maior quàm cura populi. Caſad. *dec. 12. de præb.* Monaſterium enim eſt territorium Abbatis. Caputaq. *dec. 225. p. 2.* & cura reſidet penes Abbatem, ſiue Priorem & Conuentum, itaut propterea nullus in illa Eccleſia ſit Curatus. Rota *in Tarentina adminiſtrationis Sacramentorum* coram Pirouano *p. 2. rec. dec. 340. n. 1.* 35

Secundus caſus eſt, quando Eccleſia monaſterialis eſt deſtituta Conuentu, & in ea remanſit ſolus Abbas, ſiue Prior, prout in caſu iſto, & tunc cum ſit extincta cura Conuentus, & remanſerit ſola cura populi, tota cura, quæ erat penes Conuentum, fuit conſolidata in ipſum Priorem, qui idcircò dicitur habere curam populi: & cum de tempore exiſtentiæ Conuentus eſſet Prior Conuentualis, & electiuus in Dignitate exiſtens, vtique poſt deſtitutum Conuentum remanſit Prior non Conuentualis, ſed Curatus cura populi, vt diſtinguit Vitalin. *in Clem. 1.* §. *Cæterùm n. 2. cum pluribus ſeqq.* per illum text. *de ſtat. Monach.* Quia diſtinguuntur Prioratus Conuentuales à Prioratibus non Conuentualibus, vt inquit Oldrad. *conſ. 281. n. 4.* 36

Licet igitur in Eccleſia Parochiali Conuentuali cura exerceatur per presbyterum ſæcularem ab eodem Conuentu deputandum, præuia Epiſcopi approbatione. *cap. 1. de capel. Monach.* & tunc Prior illius Conuentus non habeat curam animarum, ſicuti nec etiam habet onus curæ quilibet Prioratus Parochialis, quando in ſua Parochia habet Vicarium perpetuum. Gonzal. *ſuper regul. 8. gloſ. 6. n. 97.* ex quo in dictum Vicarium fuit translatum onus exercitij curæ. Nihilominus id non procedit in Priore non Connentuali, qui licet ſit Prior in Eccleſia Parochiali, ex quo tamen vniuerſum curæ pondus penes ipſum reſidet, cum non adſit alia perſona penes quam reſidere poſſit, ex quo Eccleſia non niſi vnum Curatum, ſicuti nec niſi vnum ſponſum habere poſſit iuxta conſilium Oldradi 67. qui id limitat, quando in Eccleſia adeſt vnum caput, vtique tunc penes illum reſedet cura. Id quod ſequitur Put. *dec. 287. lib. 1.* 37

Ex quibus liquet, quod cum hic Prioratus, licet olim Conuentualis, hodie verò deſtitutus Conuentu, prouideatur in commendam, attamen eius Commendatarius reſidere tenetur, quia Commenda non excuſat à reſidentia, vt ſtatuit Concilium Trid. *ſeſſ. 6. cap. 2. de ref.* ita quidem vt Epiſcopus legitimè illum compellere poſſit ad reſidendum. 38

At nihilominus profiteor, me acquieſcere ſententiæ S. Congregationis Concilij per rationes & auctoritates ſuperiùs adductas. 39

mum onus, & duriſſimam pœnam adigerentur profeſſi, non ſine famæ diſpendio, & varijs incommodis, vt oſtenſum eſt, quod in innocentes nullo iure decerni poteſt.

10 Secundò ſi obligarentur profeſſi ad aliam Religionem, & in nouitiatu vel ob morbum aliquem, vel ob aliam iuſtam cauſam non inuenirentur apti ad ſuſceptum inſtitutum, aut inſtitutum non eſſet illis aptum; quippe in nouitiatu ex vtraque parte fit experimentum. Quid illis fieret? Redirent ne ſub poteſtatem primæ Religionis? At obſtat periculorum grauitas, & euidentia. Quid ſi à Superioribus eiuſdem Religionis ad id adigerentur? Quo iure ſe tuerentur? An alia eſſet illis capeſſenda Religio? At inualetudo in vnius Ordinis nouitiatu contracta poſſet eſſe legitimum, & iuſtum impedimentum, quominus in aliam Religionem admitterentur, & quominus illam etiam ipſi capeſſere prudenter poſſent. Quid igitur illis fieret? Ex quo manifeſtum eſt, niſi facultas, de qua in ſequenti dicetur, adiungeretur decreto, innocentibus profeſſis, poſt innocentiam iuridicè probatam, valdè inſufficienter à ſummis Iudicibus fuiſſe prouiſum. Mitto ad capeſſendam aliam Religionem opus eſſe magna deliberatione, & multo tempore, præſertim poſt tot annorum experientiam Regularium rerum, & circumſtantiarum. Illo verò interiecto tempore multa turbari poſſe Superiorum iniuſtè exacerbatorum gratia & potentia, ac proinde expedire, vt alia etiam facultate profeſſorum ſecuritati caueatur.

11 Tertiò ſi obligarentur profeſſi ad aliam Religionem eſſet illis etiam in alia Religione grauiter luenda primæ Religionis iniuſta licet inuidia. Nam cùm Superiores Religionis magna contentione acturi ſint, vt quantum fieri poterit amoueantur profeſſi ab omnibus publicis functionibus, ne vel concionibus, vel ſermonibus, vel ipſo aſpectu & conuerſatione ipſorum integritate ius ſuum in animis omnium recuperante calumniarum in illos iactatarum falſitas apertè refellatur, nihil non mouebunt, interpoſita etiam Magnatum authoritate apud Superiores Ordinis, quem fuerint ingreſſi, vt illi teneantur in latebris, & à publicis functionibus, Vrbibuſque præcipuis amoueantur. Qua inuidia, & importunitate, vt ſe liberent dicti Ordinis Superiores erit profeſſis degendum in latebris extra vſum functionum, fructuumque laborum, ac vitæ. Quod ſi quis ita ſecum reputet alterius Ordinis Superiores non fore animi tam puſilli, reſpondeo, illos id exiſtimaturos eſſe neceſſitatis, ac prudentiæ, & ita poſtulare bonum ſui Ordinis. Quod exemplis confirmari poteſt, à quibus abſtinendum duxi.

12 Quod ſi quis dicat, viros claros plurimos migraſſe in alium Ordinem. Reſpondeo primò, illos migraſſe volentes, eorumque exemplo probari, id relinquendum arbitrio profeſſorum. Immò cùm nullus vnquam vel flagitioſiſſimus compulſus fuerit iure ad alterius Religionis ingreſſum, id profectò non eſſe vſurpandum in profeſſos ab integerrimis Iudicibus poſt eorum innocentiam iuridicè comprobatam. Reſpondeo ſecundò, aliam eſſe dictorum conditionem. Illi enim viri clari ad quietem tranſierunt, & ad alia emolumenta, quæ, vt oſtenſum eſt, longè differunt in profeſſis. Reſpondeo tertiò, etiamſi abſit obligatio illa, ſi profeſſi ad aliam Religionem à Deo vocentur, & prudentius, & maiori cum ædificatione & fructu, & ſuauius Deo vocanti obtemperaturos: ſed interim obligationem illam pro ſuo iure profeſſis ob dictas, aliaſque grauiſſimas cauſas Iudices imponi iuſtè non poſſunt.

13 Quod verò ſpectat ad ſecundum quæſitum, nullum eſt inconueniens, ſi profeſſi eximantur ab obedientia, & iuriſdictione Religionis, & conſtituantur ſub iuriſdictione Epiſcoporum.

14 Incommoda, quæ obijci poſſent videntur commodè reduci ad quatuor capita. Vel enim duci poſſunt ex parte votorum & profeſſionis ſolemnis, vel ex parte Religionis, vel ex ædificatione publica, vel denique ex nouitate, & exemplo ſingulari. Quare breuiter & dilucidè demonſtrandum eſt, num ex dictis capitibus inconueniens meritò & prudenter opponi poſſe.

15 Ac primò nullum eſſe inconueniens ex parte votorum ſiue profeſſionis ſolemnis facilè eſt oſtendere. Nam quod attinet ad vota paupertatis & caſtitatis nulla opus eſt diſpenſatione, cùm profeſſi in eorum obſeruantia cum Dei gratia cupiant perſeuerare. Quod autem attinet ad votum obedientiæ erga Superiores Religionis opus eſt quidem diſpenſatione vel in ſubſtantia eius voti, vel in eius vſu & exercitio; ſed neutro ex capite vllum inconueniens duci poteſt. Nam quod attinet ad diſpenſationem in eius ſubſtantia poteſtas eſt in Summo Pontifice ad eam concedendam. Vt enim docet Suarez *tom.3. de Relig. lib.3. cap. 12.* nulla eſt repugnantia ex parte obiecti, ideſt profeſſionis religioſæ; nullum eſt etiam, vt idem docet, inconueniens, ſi illa concedatur, cùm adeſt ſufficiens cauſa: eſt autem in præſenti non modo ſufficiens, ſed etiam vrgentiſſima & neceſſaria ob reditum in Religionem moraliter impoſſibilem.

Nec etiam habet vllum inconueniens diſpenſatio in vſu & exercitio eius voti. Nam, vt docet idem Suar. *tom.4. de Relig. tr.8. lib.3. cap.7. n.150.* illa concedi poteſt cum facultate manendi extra domos Ordinis ob maiorem quietem, & quaſi gratificationem laborum Regularis, vel ad poſtulatum alicuius Prælati, etiam ſine magna neceſſitate, ſunt eius verba. Quanto igitur potiori iure ſine vllo inconuenienti idem concedi poteſt profeſſis, cùm ad id non inuitet leuis aliqua ac gratioſa cauſa, ſed vrgentiſſima neceſſitas, & illam non poſtulet Prælatus aliquis, ſed innocentiæ iuridice probatæ ſalus, atque incolumitas, acerbiſſimis alioqui oppugnatoribus dedendæ? 16

Confirmatur praxi quotidiana. Et primò exemplo exemptorum. Sunt enim data ſæpiùs, nec adhuc negantur diplomata diſpenſationis ad vitam à clauſtro, & exercitio obedientiæ, & à iuriſdictione Superiorum, ob cauſas, quæ plus habent gratiæ, quàm neceſſitatis. Nullum eſt igitur inconueniens, ſi concedatur ob neceſſariam innocentiæ iuridicè comprobatæ protectionem, quod concedi ſolet cauſæ gratioſæ, aut Magnatum, Prælatorumue interceſsioni. 17

Confirmatur ſecundò exemplo eorum, quorum Ordines ſæpè numero ſunt diſſoluti. Etenim, nulla facta diſpenſatione in ſubſtantia ſtatus religioſi, facultatem habent manendi extra clauſtra, & diſpenſantur ab vſu, & exercitio voti obedientiæ regularis; aliam enim non vouerunt. Cùm igitur iſta diſpenſatio concedatur nullo negotio omnibus profeſsis Ordinis diſſoluendi, quod inconueniens eſſe poteſt, ſi eadem conceditur ob cauſas ſingularis neceſſitatis ex iuridico proceſſu exploratas? 18

Confirmatur tertiò exemplo eiectorum. In illis enim manente ſubſtantia ſtatus Religioſi, de facto locum habet eadem diſpenſatio, quæ cum ſit conceſſa flagitioſis, & incorrigilibus, quales ſunt iure eiecti, potiori iure concedenda eſt innocentiæ, vt dictum eſt, à certa oppreſſione protegendæ. Nec eſt quod vllum offendat hæc ab eiectis, aut diſſipatis adducta comparatio. Quod enim eſt offenſionis in duobus iſtis generibus poſitum eſt in cauſa ſiue eiectionis, ſiue diſſolutionis, hic autem diſpenſationis priuilegium, non cauſæ comparantur. Immò ex diſſimilitudine cauſæ euidenter conficitur, ſi tale priuilegium iſtis, quorum cauſa eſt deterior, conceditur, potiori iure probatæ innocentiæ concedendum. 19

Secundò probatur nullum eſſe inconueniens ex parte Religionis. Tum quia nulla in eo Religioni fiet iniuria. Nam cùm Superiorum Religionis per plures annos perſecutione, & falſa accuſatione, & iniuſta animorum alienatione facta ſit Religionis obedientia profeſſis impoſſibilis, dederunt ipſi non ſolum iuſtam, ſed neceſſariam cauſam eiuſmodi diſpenſatione. Docet enim Suarez *d. tom.4. de Relig. to.3. lib.3. cap.11. n.24.* ob iniuſtiſſimam perſecutionem & ſimiles cauſas, quæ multis modis variari poſſunt, profeſſo licere remanere in ſęculo cum debita facultate. Tum etiam quia in dicta perſecutione Superiores id, ad quod tenebantur vi contractus mutui, qui includitur in profeſſione, ipſi violarunt, perfeceruntque, vt defectu apud ipſos ſecuritatis, obedientiam, quam vouerant profeſſi, iam non poſſint exoluere. Igitur non fit Superioribus iniuria. Numquam enim fuerat mens profeſſorum vel tantiſper à propoſito obedientiæ diſcedere, nec ſine magno animi dolore alieno odio perfectum eſt, vt Religio, quæ illis erat chariſſima, fieret ipſis impoſſibilis. Tum quia primarius finis religioſæ profeſſionis, vt docet Suarez loco citato *tr.8. lib.3. cap.8. n.3.* cum D. Thoma *2.2. q.188. ar.8.* 20

non eſt bonum Religionis, ſed bonum & perfectio Religioſi vouentis. Quam ob cauſam Religioſus differt à ſeruo, qui eſt ob bonum domini. Atqui bonum, immò abſoluta neceſſitas profeſſorum poſcit talem diſpenſationem. Igitur illa diſpenſatio non eſt iniurioſa Religioni, cùm ſit conformis principali fini profeſſionis, quæ emittitur in Religione. Tum quia cùm doceat Suarez eodem loco *tom. 3. lib. 11. cap. 3. n. 6.* vnà cum cæteris Theologis, promiſſionis obligationem ceſſare, quando contingit tanta mutatio circa ſtatum promittentis, vt prudenter exiſtimandum ſit eius intentionem non fuiſſe, vt ſe obligaret pro illo ſtatu. Ea autem ratio quantam vim habeat in hoc caſu perſpicuum eſt ex prædictis. Tum quia non fit etiam iniuria Religioni non adeundo aliam Religionem. Nam cum Prælati regulares, vt docet idem Suarez proximè adductus *in §. 2.* non poſſint ſuos grauiter delinquentes compellere ad ingreſſum alterius Religionis, quanto minus id exigere poteſt Religio ab innocentibus, quos alienæ maleuolentiæ turbo coegit ſecuritatem extra Religionem quærere? Ac denique, quia ille ſtatus, de quo agitur nihil habet indecentiæ, immò, vt mox oſtendetur, & cum ædificatione coniunctus.

23 Tertiò probatur nullum eſſe inconueniens in dicto ſtatu ex parte ædificationis. Primò enim Religioſorum propoſitum eſt, Deo & Deipara iuuantibus, non minus religioſè & piè viuere, quam in Religione vixerunt, & eius propoſiti fidem facere poteſt eorum vita in Religione & deinde fortaſſis alibi acta. Secundò propoſitum eſt profeſſorum non ſolum viuere piè, ſed etiam in communi. Tres enim vel quatuor, vt eſt in iure, faciunt Collegium, nec deerunt alij, qui ſe adiungant: huiuſmodi autem genus vitæ nihil habet diſcrepans ad ædificatione, quam in rem adduci poſſet multarum Communitatum exemplum, quæ non idcircò minus ædificationi conſulunt, quod in illis non emittitur ſolemnis profeſſio. Ac profectò cùm illi, qui per priuilegium eximuntur ab obedientia & contubernio ſui Ordinis viri multis rebus ſpectati, ab Ordine ſuo non exiſtimentur vitam agere cum ædificatione diſcrepantem, non poteſt defectus ædificationis profeſſorum ſtatui, de quo agitur, opponi.

24 Quartò probatur nullum eſſe inconueniens ex parte nouitatis, aut exempli ſingularis. Nam primò eiuſmodi diſpenſatio communis eſt cum exemptis, & cum eiectis, alijſque vt dictum eſt, nec habet ſingularitatem in profeſſis, aut nouitatem, niſi in cauſa, hoc eſt ad innocentiam iuridicè probatam eiuſmodi diſpenſatione ab oppreſſione protegendam. Quæ ſingularitas cauſæ, vt ſupra probatum eſt, concludit eiuſmodi diſpenſationem profeſſis ſingulariter, ac præ cæteris concedendam.

25 Deinde prudenter timeri non poteſt, ne exemplo profeſſorum eiuſmodi diſpenſatio ab alijs Regularibus ambiatur, ac fiat communior. Trahi enim quidem poſſunt in exemplum diſpenſationes, quæ dantur ob cauſas communes, quæ ad plures facilè pertinere poſſunt; at diſpenſatio in hoc caſu concederetur poſt innocentiam iuridicè probatam, & ob cauſas ex iuridico proceſſu reſultantes. Quare nec eiuſmodi exemplo quiſquam niti poſſet ad poſtulandam eiuſmodi diſpenſationem, & ſi quis niti vellet, facilè eſſet illi ſatisfacere, docendo eam diſpenſationem datam poſt iuridici proceſſus maturam diſcuſſionem, & ob grauiſſimas, & extraordinarias cauſas ex dicto proceſſu reſultantes. Porrò quotuſquiſque erit Regularis, qui tales habeat cauſas, & quod eſt difficilius, qui quas habet iuridicè probauerit? Quod quandiu non erit factum, præſumptio ſtat pro Superioribus. Quare maneat, iſtam diſpenſationem nullum habere inconueniens, neque ex parte profeſſionis religioſæ, neque ex parte Religionis; nec diſcrepare cum ædificatione publica, nec habere quicquam periculoſæ nouitatis.

CONSVLTATIO LXXXVIII.

Regularis, completo probationis anno, in Conuentu tamen ad Nouitiatum non deſignato, emiſit iuxta Conſtitutiones, & morem Religionis profeſſionem expreſſam, & vti profeſſus perſeuerauit in eadem Religione vltra quinquennium; quo tempore cum licentia Prouincialis egreſſus prætextu nullitatis profeſſionis, eo quod Nouitiatum non fecerat in Conuentu deſignato, & de licentia Vicarij Epiſcopi, matrimonium per verba de præſenti contraxit, aſſerens illud contraxiſſe, attenta dicta licentia Prouincialis ſimpliciter conceſſa egrediendi ob ſupradictam nullitatem, licet ab aliquibus audiret, quod neceſſe erat, licentiam obtinere à Sede Apoſtolica. Qua ſerie facti ſuppoſita, queritur.

AN eidem Regulari obſtet decretum ſa. me. Vrbani VIII. die 5. Ianuarij 1636. ex ſententia S. Congregationis Concilij editum, de quo alibi; *ita vt tanquam profeſſus remaneat Religioni adſtrictus, nec ab ea exire, & multò minus validè matrimonium contrahere potuerit?* 1

Et an dictus Prouincialis, qui licentiam exeundi, & Vicarius generalis Epiſcopi, qui licentiam matrimonij contrahendi dederunt, in pœnas inciderint in eodem decreto expreſſas? 2

Ad primam partem dubij quod attinet vrget pro affirmatiua, vt dictum decretum obſtet, atque adeò dictus Regularis remaneat Religioni perpetuo adſtrictus. Nam licet in eo decreto explicitè non dicatur exire volentes poſt quinquennium prætextu nullitatis profeſſionis non emiſſæ in Conuentu deſignato remanere profeſſos, id tamen virtualiter continetur, dum ſemel, iterùm atque tertio illos exprimit profeſſos, eiſque poſt quinquennium adimitur poteſtas dicendi quoquomodo de nullitate receptionis, & profeſſionis & tanquam Apoſtatas mandat puniri, & pro talibus haberi relatiuè ad decretum de Apoſtatis, & eiectis, in quo ſupponitur eſſe profeſſos, & Religioni perpetuò adſtrictos. Vel ſaltem vti caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis. *cap. Suſceptum de reſcript. in 6.* cum ſimilibus, & in terminis poſt alios firmat Rodriq. *tom. 3. q. regul. 17. ar. 1. & 2. circa fin.* Mirand. *in manual. Prælat. tom. 1. q. 24. ar. 12. poſt med.* De iure autem communi emittens profeſſionem nulliter, ſi perſeuerat in Religione poſt annum probationis completum per tacitam profeſſionem, efficitur profeſſus per textum *in cap. Ex parte 29. de regular. cap. 1. §. ſi verò eod. tit.* in 6. cum pleriſque alijs, ac cenſuit eadem S. Congregatio Concilij in ſequenti declaratione ac in alijs ſæpè *die 29. Martij* 1578. *S. Congregatio Concilij cenſuit, quod profeſſio expreſſa fuerit nulla; ex quo tamen poſt expletum annum probationis permanſit in habitu regulari per duos vel tres annos, cenſeri tacitam feciſſe profeſſionem, & dici profeſſum.* 3

Adeò vt contra huiuſmodi profeſſionem tacitam ex huiuſmodi perſeuerantia non admittatur probatio in contrarium, vt ex Gloſſa magiſtrali *in d. cap. Ex parte v. Per annum circa med.* quæ alias adducit, notatque Vitalin. *in Clem. Eos, qui n. 24. 25. &* 28. ac ibidem Cardinal. *n. 4. in fin. de regular.* Et in his proprijs terminis, quod ex perſeuerantia in Religione inducatur tacita profeſſio ab illis, qui nouitiatum non fecerunt in Conuentu deſtinato iuxta dictum decretum Clem. VIII. firmat Bordon. *de profeſſ. regular. c. 7. q. 17.*

Neque hoc caſu poteſt eſſe locus diſcuſſioni, an profeſſio tacita excludatur ex ignorantia nullitatis profeſſionis expreſſæ, cùm hodie notitia reſultet ex lectura eiuſdem decreti Clementis VIII. quod bis in quolibet Conuentu ſingulis annis in publica menſa legitur à Superioribus omnibus præſentibus. Vltra quod ex ſententia, eiuſdem S. Congregationis ſæpiùs firmata & fundata in iuribus & rationibus, quas alibi plenè adduximus, tacita profeſſio ex perſeuerantia in Religione inducitur abſque alia probatione ſcientiæ nullitatis profeſſionis expreſſæ, vt in hac declaratione, quam repetimus: *Die 6. Nouembris 1621. in Romana Sacra Congregatio Concilij inhærendo de-* 5

cla-

clarationibus aliàs maturè factis, cenſuit Ioannem Petrum eſſe tacitè profeſſum, & Religioni adſtrictum, etiamſi non probetur ipſum habuiſſe ſcientiam indiuiduam nullitatis profeſſionis expreſſæ ab eo prius emiſſæ.

6 Quicquid dixerit Cariglius in ſua deciſione, eo quod tunc Rota non habuerat notitiam declarationum S. Congregationis Concilij, quæ ſunt attendendæ ac obſeruandæ ex Conſtitutione ſa. me. Pij IV. & Sixti V. atque ex ſtylo inuiolabiliter obſeruatio etiam ab ipſa Rota. Et in puncto, quod decretum Vrbani VIII. de quo agitur ſit intelligendum, vt poſt quinquennium in Religione permanens cenſeatur, & remaneat profeſſus, & ipſi Religioni adſtrictus cenſuit eadem S. Congregatio in Roſſanen die 1. Decembris 1640. vnanimi Emin. Patrum conſenſu, mota ex pluribus rationibus, & ſignanter ex eo quod licet ante editum ſupradictum decretum Vrbani adeſſet altercatio, an tacita profeſſio eſſet vel ne ſublata à decreto Clementis VIII. idem tamen Vrbanus, auditis hinc inde rationibus deductis, ad remouendam in futurum huiuſmodi controuerſiam, & vt occurreretur ſcandalis, motibus, litibus, & contentionibus in Religionibus edidit decretum ſupradictum, ſe confirmando cum diſpoſitione S. Concilij, in cuius obſeruantiam animum intendebat, vtendo eiſdem verbis *cap. 19. ſeſſ. 25. de Regular.* & cum declarationibus deſuper factis. Vnde ſicuti in dicto *cap. 19.* prout nec *in cap. 15. eiuſdem ſeſſ. 25. de Regular.* non fuit ſublata profeſſio tacita, etiamſi dictum *cap. 15.* habeat virtutem annullatiuam, & *in cap. ſeq.* explicitè demandetur, vt finito probationis anno ad profeſſionem *admittantur, vel eijciantur*, & in Conſtitutionibus confirmatorijs dicti S. Concilij adſit decretum irritans cum alijs clauſulis reſtrictiuis, prout in puncto firmarunt ſupra citati Rodriquez & Miranda, ac cenſuit eadem S. Congregatio in ſequenti declaratione, quæ habet plures concordantes, & præcipuè infraſcriptam annotationem eiuſdem S. Congregationis: Sacra, &c. *cenſuit cap. 15. 16. & 19. ſeſſ. 25. de Regular. non ſubſtuliſse tacitam profeſſionem, quæ inducitur per annum & diem computandum poſt annum decimum ſextum perfectum, & annum probationis completum eius, qui monaſterium ingreſſus eſt.* Annotatio verò eſt huiuſmodi: *Verba cap. 16. ſeſs. 25. de Regular.* Aut è monaſterio eijciantur, *intelligenda ſunt, niſi profeſſio tacita interuenerit, quæ à S. Concilio ſublata non fuit.*

7 Eoque maximè, quia dum in dicto decreto *cap. 19.* denegatur audientia poſt quinquennium circa nullitatem profeſſionis, neceſſariò admittit profeſſionem tacitam. Ita poſt alios firmat Rodriq. *d. q. ar. 15.* & ſæpius cenſuit eadem S. Congregatio, vt in hac declaratione in Neapolitana ſub die 3. Aprilis 1621. *Sacra, &c. reſpondit, Oratorem eſse tacitè profeſsum, ac propterea lapſo quinquennio ex diſpoſitione cap. 19. reſtitutionem non eſse ei concedendam.* Vnde ita pariter eadem profeſſio tacita non cenſetur excluſa in dicto decreto Clementis VIII. de qua nullam mentionem facit.

Et confirmatur, quia eadem tacita profeſſio non fuit ſublata in Conſtitutione fel. record. Sixti V. quæ eſt 71. tom. 1. Bullar. annullante cum decreto irritante, & clauſula ſublata, & alijs clauſulis prægnantibus receptionem, & profeſſionem facinoroſorum, & illegitimorum, vt cenſuit eadem S. Congregatio in Antuerpien ſub anno 1607. & frequenter alibi. Quando enim Summi Pontifices comprehendere voluerunt profeſſionem tacitam, illam explicitè expreſſerunt, prout in Conſtitutione Gregorij XIII. quæ eſt 58. §. 8. ibi: *ſiue tacitam, ſiue expreſſam.* Vnde eo ipſo quod in dicto decreto Clem. VIII. non fuit facta mentio de tacita, illam non comprehendit ex notatis per Soccin. ſen. *conſ. 4. n. 8. lib. 4.* cum ibi allegatis.

8 Nec obſtare poteſt, ſi dicatur, quod profeſſio tacita non admittitur, vbi expreſſa non datur. Nam concluſio procedit quando tacita & expreſſa in Conſtitutionibus irritatur, ſecus verò ſi de tacita non habeatur mentio. Quia tunc iudicatur vti caſus omiſſus, qui remanet in diſpoſitione iuris communis ex ſupra deductis.

9 Minus obſtare poteſt generalitas verborum decreti Clementis VIII. Quia de iure reſtringitur ad profeſſionem expreſſam, quam expreſſit, non autem extenditur ad tacitam, de qua non fuit facta mentio. Rot. *dec. 403. ſub n. 3. p. 1. rec.* prout in d. Conſtit. Sixti V. & *in cap. 15. & 19. de Regular. ſeſs. 25.* citatis, & in alijs, quæ in hanc rem aliàs dicebamus.

Quod autem profeſſio tacita impediat contrahere matri- 7
monium validum, non videtur dubitari poſſe, ſatiſque colligitur ex ſequenti declaratione, ac alijs benè multis. *Die 17. Iunij 1617. Sacra, &c. cenſuit ſi profeſſio Oratoris declarata fuerit nulla iuxta præſcriptum S. Concilij cap. 19. ſeſs. 25. de regular. illamque tacitè ratam non habuerit, licere ipſi, niſi aliud obſtet impedimentum, matrimonium contrahere.* Vnde cum in caſu propoſito lapſum fuerit quinquennium, eo quod illud incipit a die expreſſæ profeſſionis emiſſæ tam ex opinione Rotæ in Neapolitana 26. Aprilis 1599. coram Gyptio, & in alijs, quàm ex opinione eiuſdem S. Congregationis ſub die 10. Decembris 1589. quæ ſæpè id cenſuit, ſequitur dictum Regularem remanſiſſe profeſſum, & Religioni perpetuo adſtrictum, nec validè matrimonium contrahere potuiſſe.

Secunda verò pars dubij remanet quidem reſoluta ex ip- 8
ſo decreto Vrbani VIII. verſ. *Si verò ijdem, vt ſupra recepti,* cùm dictum decretum fuerit iuſſu eiuſdem Summi Pontificis tranſmiſſum, & notificatum omnibus Nuncijs, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Superioribus Ordinum, eiſque iniuncta obſeruantia, & notificatio, qui retulerunt illud exequutos fuiſſe.

Atque ita eadem S. Congregatio Concilij in vna Salutia- 9
rum die 4. Martij 1651. præuia matura diſcuſſione, cenſuit ſupradictum decretum ſa. me. Vrbani VIII. die 5. Ianuarij 1636. ex ſententia eiuſdem S. Congregationis editum, obſtare in caſu, de quo agitur; mulierem tamen poſſe in iuribus ſuis audiri; Prouincialem incidiſſe in pœnas in eodem decreto expreſſas; Vicarium verò eſſe prius audiendum, & ita referendum Sanctiſſimo, omneſque Eminentiſſimi Patres, excepto Cardinali de Lugo, cenſuerunt in dicto decreto Vrbani VIII. permiſſam eſſe & admitti profeſſionem tacitam.

CONSVLTATIO LXXXIX.

EXtat hæc regularis conſtitutio: *Si quis defectum illegiti-* 1
mitatis celauerit, ſtatim ac ſciatur, expellatur, etiamſi profeſſionem emiſerit. Congregationis quippe animus eſt eos, qui prædictum defectum patiuntur, & celant ad profeſſionem non recipere. Ex his quæritur primò.

An profeſſio cum tali impedimento emiſſa ſit nulla? Secundò.

An data nullitate, liceat Religioni ſic nulliter profeſſum ex- 2
pellere abſque interuentu Ordinarij, & non ſeruata forma præſcripta à S. Concilio Trid. ſeſs. 25. cap. 16. de Regular.

Ad primum videtur affirmatiuè reſpondendum ex per- 3
ſpicua Conſtitutione Religionis confirmata à Summo Pontifice. Et quànquam Doctores, præſertim morales, acriter diſputent ſuper huiuſmodi ſtatutorum validitate, communiſque ſententia ſit negatiua, id tamen verum eſt, quoties non habent confirmationem Apoſtolicam in forma ſpecifica, & quæſtio verſatur ſuper ſtatutis, quæ directè ſunt contra ius, nempè arcentibus à Religione deſcendentes ex Iudæis, Saracenis, vel hæreticis, & iſtiuſmodi, in quibus terminis loquuntur fere omnes, vt per Nauar. *conſ. 26. lib. 3. de regular. n. 4. & ſeqq.* Sanch. *de matr. lib. 7. diſp. 37. n. 30.* Rodriq. *tom. 3. q. regul. 11. ar. 2.* Peyr. *de religioſ. ſubd. tom. 1. q. 1. cap. 25. §. 3.* & alios. Nam cùm de iure canonico, immò diuino expreſsè cautum ſit omnes Chriſtianos non habentes canonicum impedimentum eſſe admittendos ad Religionem & vota religioſa, quia in Eccleſia Dei non eſt diſtinctio Iudæi, & Græci, ideò tales Conſtitutiones dicuntur contra ius canonicum expreſſum in *cap. Eam te de reſcript. cap. Ad decorem de inſtit.*

Conſtitutio verò excludens à Religione illegitimè natos 4
non eſt contra, ſed ſecundum ius, cum tales in peccato geniti, vt plurimum ſoleant eſſe imitatores & hæredes incontinentiæ paternæ, vt proinde ad ſacri altaris miniſterium ſint inhabiles, niſi diſpenſentur, vt *in c. 1. d. 56. cap. 1. de fil. preſbyt. in 6.* cum concordantibus. Et licet ingreſſus in Religionem per argumentum ex dictis Canonibus inductum videatur eis permiſſus, tamen permiſſio eſt contra Conſtitutiones Religionis, quæ non dicuntur contra, ſed præter ius, vt in materia Conſtitutionum ſynodalium eſt axioma protritum, maximè ſtante Conſtitutione 71. Sixti V. ingreſſum Religionis præciſè illegitimis prohibente, quæ licet tanquam moderata per Gregorium XIV. & per Clemen-

tem

tem VIII. redacta ad terminos iuris communis hodie non liget vt lex, nihilominus ſaltem attendenda eſt, vt authoritas magiſtralis, & vti canonizatoria illarum rationum, quæ Superiores Religionum mouent ad eiuſmodi Conſtitutiones condendum. A ratione enim legis correctæ, vel reuocatæ argumentari poteſt, Aldobr. *conſ.32. n.25.* cum alijs per Salgad. *in labyrinth. credit. p.2. cap.29. n.26.* deductis.

5 Atqui etiamſi nullitas profeſſionis non reſultaret ex Conſtitutionibus Religionis conſideratis tanquam legibus, reſultat ſanè ex illis tanquam continentibus proteſtationem, quod ſcilicet animus Religionis eſt, illegitimum ad profeſſionem non admittere. Cùm enim profeſſio ſit contractus inter profeſſum & Religionem, vtriuſque conſenſum requirens, certè non poteſt valere, ſi deficiat conſenſus vnius, vt rectè Nauar. *d. conſ.26. n.2. & 11.* Sanch. *d. diſp.37. n.30.* Rodriq. & Peyr. *locis allegatis*, alijque communiter. Nullo enim iure, nullaque ratione dari poteſt contractus validus ſine conſenſu.

6 Ac præſertim, quia dubitatio, quam habent Doctores, procedit, quando Conſtitutiones Religionis non ſunt confirmatæ authoritate Apoſtolica, vel confirmatio eſt in forma communi, ſecus autem quando eſt in forma ſpecifica. Tunc enim omnes conueniunt pro validitate. Talis autem eſt confirmatio Conſtitutionum, de quibus agitur, quoniam in ea inſertus eſt earum tenor de verbo ad verbum; vnde propterea dicitur ex certa ſcientia, & in forma ſpecifica iuxta Gloſ. *in cap. Paſtoralis, §. Propterea de offic. deleg.* traditque Roman. *conſ.327. n.7.* & Rot. *dec.222. n.12. p.7. rec.* Eoque magis quia emanauit re maturè diſcuſſa, & præuia cognitione ac relatione Cardinalis Protectoris, quo caſu dicitur conceſſa ex certa ſcientia. Abb. *in cap. 2. n.6. de confirm. vtil. vel inutil.* Rot. *dec.192. n.3. circa fin. p.1. rec.*

7 Cùm itaque forma Conſtitutionis ſit ita impeditos non recipere, nec tacitam profeſſionem emittere, tanquam confirmata per Pontificem cum decreto irritanti, nullatenus poteſt immutari. Bald. *in l. ſi inſtit. in fin. ff. ſi cert. pet.* Angel. *in §. Triplici n.8. inſtit. de act.* Iaſ. *in l. Non dubium in 8. notab. C. de legib.* Surd. *dec.122. n.3.* Dec. *conſ.466. n.19.* Rot. *dec.175. n.4. p.1. rec.*

Ad ſecundum pariter affirmatiuè reſpondendum videtur. Primò, quia magis recepta ſententia eſt, decretum S. Concilij Tridentini procedere in nullitate proueniente à iure communi, non autem ex peculiaribus Conſtitutionibus, ſiue ſtatutis Religionis, inducentibus impedimentum perpetuum. Tunc enim ratione plurium inconuenientium exinde reſultantium, ne decretum Concilij emanatum fauore Religionis retorqueatur in eius odium, probabilius eſt, illud non habere locum, vt ex Nauarro ſcitè probat Sanch. *d. diſp.37. n.31.* & docuit Rodriq. *d. q.11. ar.2.* ac ſequitur Peyr. *vbi ſupra, §.4.* Ceſped. *de except. cap.3. dub.48.* Pellizar. *in man. Regul. tr.2. cap.3. q.15. §.28. & 29.* alijque per eos relati. Ex quibus liquet, ſententiam Bordoni & aliorum, qui contrarium tenent eſſe longè minori Doctorum calculo receptam.

8 Secundò, quia dato etiam, quod decretum Concilij tanquam generale comprehenderet nullitatem ex quacunque cauſa prouenientem; attamen id procedit in caſu, de quo loquitur, nimirum quando Religioſus vult impugnare profeſſionem, non quando Religio vult dimittere nulliter profeſſum. Ideòque cum Concilium in ea parte, qua requirit interuentum Ordinarij, ſit exorbitans, quia dat cognitionem Ordinario in cauſis Religioſorum, qui ab eius iuriſdictione ſunt exempti, quorum cognitio antea ſpectabat ad proprium Prælatum regularem, tanquam Ordinarium Religioſorum, non eſt extendendum de caſu ad caſum iuxta regulas vulgares, & præcipuè vbi concurrit diuerſitas rationis, quæ in hoc caſu videtur manifeſta. Primò, quia dictum decretum, quod iuxta communem ſententiam emanauit fauore Religionum verteretur in maximum odium contra iuris principia. Secundò quia vbi agitur de nullitate prætenſa per Religioſum, cùm cognitio demandata ſit tantùm Superiori locali, ne fortè profeſſus cogeretur expectare congregationem Definitorij generalis, vel prouincialis, rationi planè congruum videtur, vt cauſa propter ſuam grauitatem non cognoſcatur ab vno Religioſo, ſed ei adiungeretur Ordinarius loci. At vbi agitur de dimiſſione facienda per Religionem, ceſſat hæc conſideratio, cum eiuſmodi dimiſſiones non fiant, niſi in Definitorio generali, vel prouinciali cum interuentu plurium Patrum ex grauioribus Religionis vel Prouinciæ.

Quinimmò in his actibus per omnes Religiones ab illarum origine fieri ſolitis in Definitorijs generalibus, vel in prouincialibus eſt omninò impracticabilis interuentus Ordinarij loci. Tum quia ſæpè contingit Definitorium celebrari in loco remotiſſimo ab eo, ex quo huiuſmodi profeſſus eſt dimittendus. Tum etiam quia ſæpè in vno Definitorio tractatur de dimiſſione plurium nulliter profeſſorum, qui ſunt plurium locorum ſub diuerſis Ordinarijs, itaut ſit impoſſibilis ſimultaneus interuentus omnium Ordinariorum & Superiorum Religionis. Hinc propterea tam ex iure, quàm ex decretis S. Congregationis Concilij per Summum Pontificem approbatis, atque inſertis in Bullario inter Conſtitutiones Vrbani VIII. ſub *Conſtit.26.* ſtatutum eſt, expulſiones profeſſorum ob incorrigibilitatem, vel alia crimina fieri per ſolam Religionem, eiuſque Generalem cum interuentu plurium Patrum ex grauioribus abſque interuentu Ordinarij. Et tamen in ordine ad expulſum grauior & magis odioſa eſt expulſio ex capite incorrigibilitatis, quàm dimiſſio ex capite nullitatis profeſſionis. Quia per expulſionem Religioſus eſt priuatus omnibus fauoribus Religionis, remanetque ligatus omnibus odijs & oneribus; per dimiſſionem verò remanet ſolutus. 9

Quare nullatenus dici poteſt interuentum Ordinarij deſideratum eſſe à Concilio fauore Religioſi. Quoniam ſi hoc eſſet verum, multò fortiùs eſſet deſiderandum in caſu expulſionis; atque adeò omninò dicendum eſt, talem interuentum inductum eſſe fauore Religionis, in cuius odium conuerti non debet. Ac proindè hanc ſententiam quæ ſolis Prælatis Religionis, abſque aliquo interuentu Ordinarij tribuit hanc facultatem dimittendi tenent Nauarr. *d. conſ.26. n.13.* Rodriq. Peyr. Ceſped. & Pellizzar. vbi ſupra, qui adducunt Mirandam, & alios, & pro dimiſſione habitus tuentur Azor. *inſtit. moral. lib.12. cap.4. ad fin.* Sanch. *d. diſp.37. n.3.* Gratian. *tom.3. diſcep.413. n.4. & 5.* Adeò quod nec teneretur amplius ad monaſterium redire, nec vt apoſtata poſſet puniri, imo tuta conſcientia poſſet vxorem ducere, vt latè proſequitur Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.2. cap.41. dub.7. n.65.* Nauar. *conſ.89. n.6. & ſeq. de regul. & com.4. eod. tit. n.77.* Gratian. eo loco *n.12. & ſeqq.* & alij non pauci. Hi enim in terminis diſpoſitionis S. Concilij concludunt, quod vbi dimiſſio habitus non eſt temeraria eſt valida, etiamſi nullitates non ſint allegatæ. Quod multò magis procedere debet quando non ſit dimiſſio habitus, ſed expulſio Religioſi, nec poteſt dici temeraria, cùm actum ſit vigore Conſtitutionis à Pontifice approbatæ, id quod videtur vſu receptum. 10

Tertiò tandem, quia hæc Conſtitutio non ſolum annullat profeſſionem, declarando animum Religionis non admittendi huiuſmodi impeditum, verùm etiam tribuit ei facultatem illum expellendi. Ideò quamuis id non conſtaret ex diſpoſitione iuris, tamen in vim contractus initi inter Religionem, & profitentem hæc facultas eſt ſatis clara. Siquidem cùm profeſſio ſit contractus initus inter Religionem & profeſſum ſub pactis contentis in Conſtitutionibus Religionis, vterque contrahens ſe obligat, non eſt de iure prohibitum, vt alter ex contrahentibus poſſit in caſu conuento in vim pacti facere contra alterum priuata authoritate id quod de iure ſine pacto facere non poſſet ad textum *in l. Si quis in tantam, C. Vnde vi, & in l. Creditores, C. de pignor. & in l. fin. C. de acquir. poſſeſ.* 11

Nec obſtat decretum Vrbani VIII. emanatum anno 1636. in quo Bordonus *reſol.23. n.7.* alijque recentiores fundant ſuam contrariam opinionem. Tum quia dictum decretum editum eſt in ſolo caſu nullitatis prætenſæ ob nouitiatum & profeſſionem emiſſam in Conuentu non deſignato contra formam decreti Clementis VIII. & ſic eſt prouiſio in caſu particulari, atque adeò non eſt accipienda pro lege generali. Tum etiam quia non tangit caſum expulſionis competentis in vim contractus. Vbi enim iuris diſpoſitioni adiungitur pactum, lex derogans iuri, non derogat pacto, cui Princeps in dubio non cenſetur derogare; nec ſolet per textum *in cap. Ex multiplici de decim.* Put. *dec.193. lib.1.* Buratt. *dec.423. n.4.* & benè omninò Rot. *in Veneta Indulti 7. Iunij 1647. coram Otthobono, §. Nec minus cum ſeqq.* 12

Prout

14 Prout nec etiam reſtragantur decreta de Apoſtatis & eiectis edita anno 1624. & inſerta in Bullar. *Conſtit.26.* Vrbani VIII. quorum vigore nonnulli inquiunt, eiectionem Superioribus Regularibus extra caſum incorrigibilitatis eſſe generaliter interdictam. Sed immerito. Nam dicta decreta loquuntur de eiectione illorum, qui ſunt legitimè profeſſi, vt clarè in §.6. ibi: *Ad hæc in poſterum nullus legitimè profeſſus eijci poſſit;* & ſic non comprehendunt dimittendos ob nullitatem profeſſionis, quia iſti non ſunt legitimè profeſſi.

15 Et quatenus ſupereſſet aliqua difficultas, ratione tamen notabilis præiudicij quod reſultat omnibus Religionibus, ſufficit in hoc caſu, quod conſtet de iuſtitia dimiſſionis; quia re vera profeſſus patitur natalium defectum. Mos enim eſt ſupremorum Tribunalium, in quibus ſola facti veritas inſpicitur demandare illud idem, quod Iudex inferior vel ſine iuriſdictione, vel ſine debito ordine, ſed iuſte demandauerat, vt rectè obſeruat Put. *dec.72. lib.3.* Seraph. *dec.857. & 878.* Rot. *in Melphien Cantoriæ* 2. Martij 1646. coram eodem Emin. Otthobono, & *in Romana pecuniaria* 27. Maij 1650. coram Emin. Celſo, & 20. Maij 1650. coram Reuerendiſſimo Decano, & in alijs paſſim.

16 Hæc quidem opinio, quamuis minus à veritate videatur abeſſe, mihi tamen ſatis probatur ſententia contraria, quæ planè eſt conſentanea menti Sacrorum Canonum, & S. Concilij Tridentini. Quare, omiſſa diſcuſſione, an ſit plenè, & concludenter probata prætenſa illegitimitas, qua de re latè ac pulchrè poſt alios Sperell. *tom.2. dec.175. à n.12.* contra dictam ſententiam eiectionis vrget, quod profeſſio in Religione etiam per illegitimos emiſſa ſuſtinetur tam de iure communi *c.1. d.56. cap.1. de fil. presbyt.* ea ratione, quod filijs non poſſunt iniquitates parentum obeſſe. Et ita poſt antiquos & recentiores luculenter firmauit Bordonus *in tract. de profeſſ. cap.2. q.52.* quàm ex Conſtitutionibus Gregorij XIV. & Clementis VIII. reducentibus Conſtitutionem Sixti V. ad terminos iuris communis, iniungendo Superioribus Regularibus, vt inquirant diligenter ante admiſſionem, & profeſſionem de legitimitate. Id quod poſt Rodriquez, Mirandam, Peyrinum, & alios tradit Lezana *in ſum. tom.1. cap.24. n.21. & tom.4. v. Nouitij n.12. & 22.*

17 Vnde licet in Conſtitutione huius Religionis permittatur poſſe illegitimos à Religione eijci, huiuſmodi tamen permiſſio intelligitur ad præſcriptum S. Concilij Trid. *ſeſſ.25. de regular. cap.19.* vt ſcilicet præcedat declaratio Ordinarij & Superioris Regularis coniunctim, cùm diſpoſitio dicti cap.19. locum habeat in quacunque inualiditate profeſſionis, ibi: *Quacunque de cauſa.* Et ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Neapolitana mox adducenda.

Ac etiam quando profeſſus exire non vult è Religione, ſed Religio vult profeſſum à Religione expellere, vt cenſuit eadem S. Congregatio in his declarationibus: *In Neapolitana die 16. Decembris 1617. Eminentiſſimi Patres S. Concilij Tridentini Interpretes ex communi omnium ſententia cenſuerunt, decretum eiuſdem S. Concilij cap.19. ſeſſ. 25. de Regular. vendicare ſibi locum non modo cum profeſſus nullitatem ſuæ profeſſionis allegat, cauſaſque deducit; verum etiam cùm Superiores ipſi ex ſe illum eijcere, tanquam inualidè profeſſum. Referendum tamen Sanctiſſimo D. N. qui die 18. eiuſdem in Conſiſtorio probauit ſententiam S. Congregationis.* Idem cenſuit die 28. Auguſti 1621. Idem in Firmana die 13. Nouembris 1638. in qua Congregatio iuſſit, profeſſum eſſe ad habitum eiuſdem Religionis reſtituendum. Et in terminis de illegitimitate in vna Neapolitana Carmelitarum Diſcalceatorum die 15. Nouembris 1653. declarauit obſeruandam eſſe formam S. Concilij vnà cum Ordinario.

18 Quæ quidem declarationes nituntur ea potiſſimum ratione, quod S. Concilium iuſſit Ordinarium in hoc iudicio adhiberi, quia Regulares, qui agunt cauſam ſuæ Religionis, non habuit pro Iudicibus vndequaque integris. Nam quoties declaratio inualiditatis profeſſionis cederet in damnum Religionis, Superiores non eſſent faciles ad ſententiam nullitatis proferendam. Contra verò procliuiores eſſent ad iudicium inualiditatis, ſi profeſſus eſſet moleſtus, rixoſus, odioſus, vel aliàs non vtilis Religioni. Siquidem experientia docuit, Regulares conſueuiſſe multoties expellere etiam legitimè profeſſos prætextu incorrigibilitatis, cùm reuera tales non eſſent, ideòque editum fuit poſt diutinam, ac maturam deliberationem decretum de Apoſtatis, & eiectis. Ac propterea S. Concilium voluit adhiberi Ordinarium in coniudicem exemplo legis ciuilis, vt *in auth. ſi verò contigerit, C. de iur. ordin.* & iuxta conſilium Oldradi 147. cum ibi adductis.

Et hac de cauſa *in cap.6. ſeſſ.25. de reform.* propter aliqualem ſuſpicionem Epiſcopi contra Capitula exempta ſtatuit, illorum cauſas cognoſci ac terminari debere conſilio & conſenſu duorum Capitularium. Ob eandemque cauſa *in cap. 16. ſeſſ.25. de regular.* decreuit, vt renunciationes Nouitiorum cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij fiant. Et in Concilio Mildenſi *to.3. c.53.* ob eandem rationem prohibitum eſt, ne Regulares propter delicta eijcerentur à ſuis Superioribus, niſi de Ordinarij conſenſu.

Hæc autem ratio ſuſpicionis æquè, immò magis vrget 19
dum non ipſe profeſſus inſtat pro declaratione inualiditatis, ſed Superiores volunt illum eijcere. Etenim Regulares ſolent aliquando profeſſos dimittere ob aliquam peculiarem paſſionem erga Religionem, ſeu contra perſonam profeſſi, vel illius reprehenſibilem vitam ac mores; itaut hoc caſu magis vigeat ratio ſuſpicionis, quam quando procedunt ad inſtantiam ipſius profeſſi.

Confirmatur, quia S. Concilium dum in ea parte eiuſ- 20
dem cap.19. prohibet profeſſum audiri, elapſo quinquennio, cenſetur in conſequentiam prohibere etiam Superiori, ne illum eijciat. Vnde dum prohibet ſucceſſiue profeſſum non audiri ſuper nullitate, niſi cauſa cognita ab Ordinario, & à Superiore, cenſetur etiam prohibere, ne Superior illum eijciat, niſi eo modo, cùm S. Concilium diſponat vtrunque ſub vnico Capitulo, & ſtructura verborum, itaut locus ſit regulæ *l. Iam hoc iure, ff. de vulg. & pupil. ſubſtit. l. Eum, qui ædes, ff. de vſurpat. & vſucap.* cum ſimilibus.

Vlterius confirmatur, quia cum profeſſio ſit quidam 21
contractus reciprocus, vltrò, citroque obligatorius inter receptum & Religionem non debet claudicare. *cap. Ad Apoſtolicam de Regular.* & conſequenter ratione æqualitatis ſeruandæ, ſicuti Concilium diſponit, ne profeſſus à Religione diſcedat, niſi auditis Epiſcopo, & Superiore Regulari; ita etiam cenſetur diſpoſuiſſe ne verſa vice Religio poſſit illum à Religione expellere abſque præuia declaratione Ordinarij & Superioris regularis iuxta naturam correlatiuorum, vt in omni contractu vltro citroque oblihatorio diſpoſitum in vno ex correlatiuis cenſetur etiam diſpoſitum in alio etiam in materia correctoria iuris communis per textum in *l. fin.* vbi notant Bart. Angel. Iaſ. & alij, *C. de Iudic.* traditque Anchar. *in repet. cap. Canonum ſtatuta in 6. quæſt. princip. de Conſtit.*

Atque adeò non obſtat, quod hic caſus verbis expreſſis 22
S. Concilij non comprehenditur, cum ſatis ſit, vt ratione comprehendatur. *l. Prætor ait, §. Interdictum, ff. de nou. oper. nunc.* Rot. *dec.62. n.4. p.2. recent.* Et quia cum decretum Concilij hoc caſu non habeat niſi vnicam rationem ſuſpicionis Regularium, ex ea debet fieri extentio etiam ad correctionem iuris communis. Caſtr. & Cuman. *in l. Si verò, §. de viro, ff. ſol. matr.* Iaſ. *in auth. quas actiones, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Alex. *conſ.* 10. *vol.2.* alijque apud ipſos.

Accedit prætereà, quod idem profeſſus poſt emiſſam pro- 23
feſſionem fuit per plures annos retentus in Religione, quo caſu non videtur locus dictæ eiectioni, etiam attenta dicta Conſtitutione Religionis, vt in ſimili fuit aliàs declaratum à S. Congregatione Concilij die 28. Maij 1571.

Hinc patet reſponſio ad ea, quæ pro contraria opinione 24
adducuntur. Licet enim Concilium loquatur ſolum de nulliter profeſſis, ratio tamen, ob quam prohibet, ne id aliter fiat, niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario, eſt communis tum quoad profeſſos, tum quoad Religionem. Quando enim lex habet rationem generalem, licet ipſa ſit ſpecialis, efficitur generalis. *l. Regula, §. ſi quis ff. de iur. & fact. ignor.* & notant Bart. *ibid.* ac proſequitur Alex. *in l. ſi pupillus, ff. de verb. oblig.* Ratio namque eſt anima legis, quæ ipſam trahit ad quoſcunque caſus ipſa extenditur. *l. ſi is, qui, ff. de acquir. poſſ.* & aduertunt Gloſſa, & Doctores in *Clem. 1. de elect.* Corn. *conſ.273. n.2. vol.4.* Riminald. ſen. *conſ.657. n.9.* Fulgoſ. *conſ.77. n.2.* Abb. *in cap. Nihil, n.5. de elect.*

Alex.

Alex. *conſ.75.n.3.lib.5.* Titaquel. *in l. Si vnquam, v. libertis, n.45. C. de reuoc. donat.*

25 Idque perſpicuè confirmatur ex eodem Concilio. Nam loco citato diſponit primariò quomodo annullanda ſit profeſſio, ſecundariò verò diſponit de perſona annullante. Expreſſio enim Religioſi ſtat demonſtratiuè, & ipſe potius quam Religio exprimitur, quia Religioſi ſunt illi, qui vt plurimum reclamant contra profeſſionem. Quando autem lex per ſe primò diſponit de aliqua materia, & ſecundariò de perſonis, locum habet in ijs omnibus perſonis, in quibus locum habet materia, de qua diſponit. Quia ratione materiæ trahuntur ad ſubiectionem legis; nam ſumus in caſu legis, vt tradunt Gloſ. *vlt in l. Ancillæ, C. de furt.* Dec. *conſ.452. in fin.* Crauet. *conſ.273. n.3.* Becc. *conſ. 14.n.20.vol.1.* Surd. *conſ.53.n.6. & conſ.58. n. item 6.* Pariſ. *lib.9. de reſignat. ſub n.2.* Seſſ. *dec. Aragon.153. n.25.* Tuſch. *lit. L.concl.259.n.4.* Vnde cùm etiam Religio voluerit annullare alicuius profeſſionem, ſuberit prædictæ diſpoſitioni Concilij. Quia communitas materiæ & ratio legis facit, quod diſpoſitio ſit communis.

26 Neque obſtat, quod conſtitutiones, ſiue ſtatuta Religionis à Pontifice confirmata redundarent in eius detrimentum. Nam adhuc etiam eſſent in fauorem. Quia per diſpoſitionem Concilij non tollitur, quin poſſint habere ſuum effectum, ſed ſolum coarctantur, vt non ſortiantur effectum, niſi cum interuentu Ordinarij ob rationes ſuperiùs adductas.

27 Et ita declarauit in pari caſu eadem S. Congregatio Concilij die 23. Ianuarij 1666. in vna Eremitarum Camaldulenſium profeſſionis. Cùm enim enarratum fuiſſet, quod inter cætera, quæ ſtatuta ſunt in Conſtitutionibus Patrum Eremitarum Congregationis Camaldulenſium per Sedem Apoſtolicam cum clauſula tamen, *dummodo ſacris Canonibus, & Concilij Tridentini decretis non aduerſentur* &c. confirmatis, habentur infraſcripta. *cap.57. Del modo di riceuere i Nouitij.* Omiſſis, &c. *Se qualcuno ſi riceuerà che non habbia paleſato di eſſere ſtato Nouitio di altra Religione, o taciuto che habbia alcuna infermità graue, & incurabile, o contagioſa, ancorche faceſſe profeſſione, ſi dichiara tal profeſſione nulla come fatta contro la volontà, e conſenſo di quelli che hanno riceuuto, e ſi ordina che ſubito ſia mandato via. Il che s'intende, quando da' Padri ſarà ſtato interrogato, e intimato che la ſua profeſſione ſarà nulla, ſe hauerà negato alcuna delle ſudette coſe nel Capitolo, nel quale s'ammette all'habito, e alla profeſſione, le quali intimationi, e proteſte ſempre ſiano regiſtrate dallo Scriba nel ſolito libro degli atti Capitulari dell'Eremo.* Ad conſulendum monaſticæ ſui Ordinis diſciplinæ, & ad ſuorum Monachorum religioſam tranquillitatem ſeruandam ſupplex petijt Procurator generalis Eremitarum Camaldulenſium, vt S. Congregatio declarare dignaretur.

28 Primò, An ſi quando comperiatur, Nouitium ex præſcripto Conſtitutionis interrogatum aduerſus ipſam commiſiſſe, impedimentum occultando, poſſit idem Nouitius poſt emiſſam profeſſionem illicò per Superiorem expelli?

29 Secundò, An verò in hac quoque facti ſpecie ſeruanda ſit forma decreti S. Concilij *in cap.19. ſeſſ.25. de regular.*

S. Congregatio, reſpondit, *Poſſe, ſeruata forma Concilij.*

CONSVLTATIO XC.

In quadam Eccleſia extitit ab antiquiſſimo tempore Collegium ſæculare Canonicorum cum vno Priore, qui dictæ Eccleſiæ inſeruirent. Cùm verò Prioratus vacaret, fuit per Summum Pontificem vnitus cuidam Congregationi Canonicorum Regularium, regendus, & gubernandus per vnum Priorem temporalem ex dicta Congregatione. Nunc quæritur.

An hæc Collegiata ſæcularis per huiuſmodi vnionem remanſerit ſuppreſſa, & extincta?

1 ET quidem affirmatiuè reſpondendum videtur. Dum enim Summus Pontifex conceſſit Canonicis Regularibus Eccleſiam cum omnibus ſuis iuribus, annexis, & pertinentijs, illamque erexit & inſtituit in Prioratum perpetuo regendum & gubernandum per Priorem & Canonicos Regulares iuxta regularia inſtituta, quodque dictæ Eccleſiæ per Canonicos Regulares, ſeu presbyteros ſeculares ad id per eiuſdem Prioratus Priorem pro tempore exiſtentem deputandos in diuinis deſeruire, & animarum curam parochianorum eorundem exerceri faciat, vtique ſumus extra omnem difficultatem. Tum quia Eccleſia fuit conceſſa Regularibus cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, quæ clauſula importat iura tam noua, quàm vetera, de quibus conſtabat tempore conceſſionis, vt poſt Vgon. *in tract. de clauſul. v. contractus n.237.* firmat Barboſ. *clauſul.34.n.5.* Tum etiam quia dicta Eccleſia eſt regenda & gubernanda perpetuò per Regulares, quibus tantum, vel presbyteris à Piore deputandis, eſt data facultas in diuinis inſeruire. Vnde intrat dilemma: Aut aduerſarij prætendunt interuenire Eccleſiæ, & illi inſeruire, & tunc eorum deputatio & electio ſpectat ad Priorem regularem tantum iuxta formam literarum Apoſtolicarum. Aut recuſant eligi ac deputari à Priore, & non poſſunt Eccleſiæ, inſeruire, diſſentientibus Regularibus, quia obſtant prædictæ literæ Apoſtolicæ.

Prætereà eſt in confeſſo, quod iſti Canonici ſeculares carent præbenda & diſtributionibus, quodque nullum adeſt ſignum Collegiatæ; quia deficiunt illius requiſita iuxta textum *in cap. Porrò de priuil.* Vnde ipſi non poſſunt eligere Canonicos, dum non exhibetur aliquod priuilegium Papæ, vel titulus particularis iuxta doctrinam Hoſt. *in ſum. de exceſs. Prel. §.1.* 2

Nec aliqua vis fieri poteſt in verbis Viſitatoris Apoſtolici, quod ſcilicet Canonici vnà cum Priore habent ius conferendi Canonicatus. Primò quia Viſitator non erat Ordinarius, & vti Delegatus Apoſtolicus fuit miſſus ad viſitandas plures Ciuitates & diœceſes. Vnde tanquam non informatus de qualitate Eccleſiæ vel potuit decipi falſa relatione, vt aduertit Ruin. *conſ.3. n.1. & ſeqq. vol.1.* & in fortioribus terminis reſpondit Rota *in Tullen.* ſeu nullius Senonen. Monaſterij 22. Maij 1609. coram Cardinali Sacrato, vel tanquam narratiua facti alieni non probat in præiudicium Eccleſiæ & Regularium, etiamſi Viſitator ſuper ea fundaret ſuam intentionem. Crauet. *conſ.48. n.1.* & in potioribus de aſſertione ex narratiua Papæ firmat Gabriel. *de probat. concl.2. n.28.* Rot. coram Creſcentio *dec.6. in fin.* & Doctores contrarij loquuntur de aſſertione facta ab Ordinario in viſitatione, vt informato de qualitate beneficiorum ſuæ diœceſis, vt *in dec.482. n.6.* coram Gregorio XV. 3

Secundò, quia, cum dicta enunciatiua ſit vnica, & non excedat terminum centum annorum, non probat. Aretin. *in cap. Cum cauſam n.22. de probat.* Rota in terminis Collegiatæ *dec.673.n.1.p.1.rec.* 4

Tertiò demum quia in eodemmet decreto Viſitationis dicitur, dictam Eccleſiam eſſe Collegiatam nomine tantum, ibi: *Acceſſit ad Eccleſiam, quæ nomine Collegiata eſt.* Ergo aſſertis Canonicis nullum ius, nullaque actio competit in dicta Eccleſia, ſed carent omninò effectu, dum non habent niſi nudum nomen *l.2. §. Sed ſi ſunt ſui, ff. ad Tertull.* Cyriac. *contr.201.n.99.* 5

Minus releuat prætenſa obſeruantia eligendi Canonicos ſimul cum Priore, deſumpta ex nonnullis electionibus effectum ſortitis. Nam ſicuti Rector, & Prælatus regularis non poteſt præiudicare iuribus ſuæ Eccleſiæ. Seraph. *dec. 1417.n.3.* Immò tam Eccleſia, quàm Rectores, ijdemque Regulares poſſunt nullitates actus allegare, & in remedio obtinendæ obtinere. Rot. *dec.139.n.28. & ſeq. & dec.226. n.14. & 22. deciſ.275. n.7. p.6. recent.* Ita obſeruantia plurium annorum non ſufficit ad inducendum titulum, vel præſcriptionem, obſtante præcipuè Conſtitutione Vrbani VIII. in qua præſeruantur iura Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum à quibuſcunque præiudicialibus deductis ab obſeruantia ex temporis curſu, & ſola centenaria, concurrentibus requiſitis, præſeruatur, vt in ea legitur ſub fine. Vltra quod datur actus contrarius electionis factæ à ſolo Abbate regulari, & ſic excluditur prætenſa conſuetudo presbyterorum, ad quem effectum ſufficit, quod ſemel contrarium fuerit obſeruatum, quamuis darentur mille actus pro aduerſarijs, dum vnicus contrarius, aut diſfor- 6

diſformis conſuetudinem excludit. Gregor. XV. *dec.*162. *n.*9. *& ibi* Add. *n.*15. Rot. *in Toletana decimarum de la Solana* 22. Aprilis 1641. coram Bichio. Præſertim, quia in beneficialibus vltimus ſtatus attendi debet. Add. ad Buratt. *dec.*776. *n.*12. *& ſeq.*

7 Poſtremò, quia nullus ex aduerſo datur actus, nec dari poteſt intereſſendi Eccleſiæ, inuitis Priore, & Canonicis regularibus, & prætenſa conſuetudo eligendi Canonicos ſęculares non poteſt extendi ad actum accedendi ad Eccleſiam, ſed deberet probari ab aduerſarijs in caſu ſpeciali, de quo agitur. Cardin. Mantic. *dec.*10. *n.*11. *& dec.*284. *n.*7. Seraph. *dec.*1159. *n.*6. Gregor. *dec.*162. *n.*4. & quidem cum ſcientia & acquieſcentia Regularium. Add. ad Burat. *dec.*222. *lit. A.* Vltra quod nulla conſuetudo, vel præſcriptio poteſt dari contra legem & Conſtitutionem Pontificis in præiudicium Eccleſiæ, cui nec tacitè, nec expreſsè Prælati, & inferiores præiudicare, & renunciare poſſunt. Dec. *in cap. Cùm Acceſſiſſent n.*94. *de Conſtit.* Caual. *dec.*91. *n.*5.

8 His tamen non obſtantibus tenendum eſt, quod præſuppoſita exiſtentia huiuſmodi Canonicorum ſæcularium diſtinctorum à Prioratu tempore vnionis ipſius Prioratus, per eiuſmodi vnionem non fuerint extincti & ſuppreſſi Canonicatus, ſed in eodem ſtatu remanſerint.

9 Siquidem ex toto contextu literarum vnionis patet euidenter, eam eſſe reſtrictam ad ſolum Prioratum, vt legitur in ea parte, in qua recenſetur inſtantia, ibi: *Nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt dictum Prioratum, &c.* Et ex diſpoſitiua, ibi: *Prioratum prædictum, &c. in Prioratum Congregationis, & Ordinis prædicti, &c. perpetuò erigimus, & inſtituimus.* Vnde impoſſibile prorſus eſt, & nimis præter intentionem tam ſupplicantium, quàm Papæ, velle huiuſmodi vnionem extendere ad Canonicatus, vt in ſimili eſt textus, *in cap. fin. de præb.* ibi: *Nec ad Rectoriam vel dignitatem noſtra feratur intentio.* Et Gloſ. *v. Ad talia,* ibi: *Quia nec intentio D. Papæ talis fuit.* Rectè Calder. *conſ.*18. *in princ. de conceſ. præb.* Caſſad. *dec.*11. *n.*2. *de præb.* Et in iiſdem terminis de vnione Prioratus, quod non comprehendat beneficia, quæ in eadem Eccleſia conſtituunt corpus diſiunctum ab ipſo, dixit Rota coram Decano *dec.*14. *n.*11. *& dec.*92. *n.*6. *& in Ciuitatem Archipresbyteratus* 24. Martij 1645. coram Reuerendiſs. Cerro. Quia ex eo quod ſit vnita Eccleſia, non infertur, quod ſit vnitum beneficium, cùm aliud ſit diſponere de Eccleſijs, aliud de beneficijs. Rot. *dec.*14. *n.*7. *cum ſeqq.* & latiùs *dec.*92. *n.*6. coram Vrgellen. Ex contextu autem litterarum benè dignoſcitur quid in gratia continetur. *Cap. Porrò,* vbi Gloſ. *v. Ex inſpectione de priuil. cum ſimilibus.*

10 Nec obſtat, quod fuerit facta vnio Prioratus etiam cum annexis. Quia nomine annexorum veniunt ſolum iura competentia Priori ratione Prioratus, vt benè ſimilia verba explicat Calder. *conſ.*6. *circa fin. de donat.* ibi. *Nec obſtat, quod dicitur in dicta donatione cum pertinentijs ſuis; quia id debet intelligi de acceſſorijs ad Eccleſiam vel de competentibus Rectori ipſius ratione Rectoratus.* Eo quod nullatenus nomine annexorum in vnione Prioratus veniant beneficia diſtincta, ſed ſolum ea, quæ ſunt de menſa, & annexa, dicit Duran. *cit. deciſ.*14. *n.*12. *&* 13. *& dec.*92. *n.*12.

11 Et vltra quod Prioratus, & Canonicatus, vt dictum eſt, erant beneficia diſtincta, concurrit etiam maxima rationis diſparitas, excludens omninò comprehenſionem illorum, dum Prioratus vacabat per reſignationem cum reſeruatione penſionis de eo factam in manibus Papæ, & cum tali ſuppoſito vacationis, quod collatio ad ipſum legitimè tunc ſpectaret, fuit facta vnio. Vnde dum Canonicatus non vacabant, nec reperitur expreſſum, quod vnio cenſeretur facta ex nunc prout ex tunc quando vacarent, non eſt vllo modo dicendum, quod in præiudicium Canonicorum, abſque eo quod aliquid ipſis reſeruaretur, Papa voluerit illos in vnione Prioratus comprehendere, vt in præciſis terminis, quod Papa nunquam concedat mutationes Status Eccleſiæ ſæcularis in regularem cum præiudicio beneficiatorum ſæcularium in ea exiſtentium eſt textus *in cap. Ad audientiam* 2. *de Eccleſ. ædif.* ibi: *Verum ſi Clerici ſæculares in ea adhuc ſupereſſe noſcuntur, volumus eis, dum vixerint ibi, vel alibi neceſſaria prouideri.* Et ibi Gloſ. v. *Indulgemus* dicit, quod in reductione Eccleſiæ ſæcularis ad ſtatum regularem poſſunt quidem expelli habentes ibidem beneficia ſæcularia, etiam inuiti, dummodo tamen æquè ibi, vel alibi ipſis prouideatur, quodque aliàs, eis inuitis, hoc fieri non poteſt. Indeque infert ad generalem regulam, quod Papa nunquam intendit facere aliquod præiudicium alicui per ſuum priuilegium. Et in ſimilibus benè arguit Rota *in Peruſina* 13. Martij 1528. §. *Aut enim,* coram Pamphilio; & quod gratia Papæ ita ſemper ſit intelligenda, vt alteri præiudicium non inferat, probat Abb. *in cap. In noſtra in* 3. *notab. de reſcript.* Lotter. *de re benef. lib.*1. *qu.*28. *n.*162. *& q.*34. *n.*54. *&* 70. Rot. poſt Cenc. *de cenſib. dec.*72. *n.*5. & coram Caual. *dec.*374. *nu.*7. & coram Burat. *dec.*576. *n.*5. & poſt Viuian. *de iurep. dec.*25. *n.*6. & coram Put. *dec.*411. *n.*2. *&* 4. *lib.*1. *in correct.* & coram Seraph. *dec.*871. *n.*6. *& dec.*157. *n.*6. *&* 11. *p.*6. *rec.* Quod docent etiam Pariſ. *de reſig. lib.*12. *qu.*14. *n.*12. Gratian. *diſcept.*412. *n.*4. *&* 5. Gonzal. *ad reg.*8. *gloſ.*15. §. 1. *n.*75. Marc. Anton. *var. reſol. lib.*1. *reſol.*105. *n.*6. Salas *de legib. diſp.*30. *ſect.*10. *nu.*100. Mandoſ. *ad reg.*23. *Cancel. q.*1. *n.*6. conſtatque luculentiſſimè ex ipſis regulis Cancellariæ Apoſtolicæ, quæ mentem Papæ teſtificantur. Maſobr. *de concur. prælud.*24. *dub.*1. Ius enim tertij in quacunque diſpoſitione, intelligitur exceptum. Lotter. *ſup. lib.*1. *q.*42. Gambar. *de auct. legat. lib.*10. *n.*117. Itaut potius improprianda ſint verba reſcripti, immò ipſum reſcriptum potius debeat cenſeri fruſtratorium, quàm quod intelligatur damnum tertiò afferre. Gratian. *diſcept.*730. *n.*13. *& ſeq. tom.*4. Gonzal. *gloſ.*28. *n.*9. *&* 10. Marant. *reſp.*21. *n.*5. *p.*1. Idque adeò verum eſt, vt quamuis in reſcripto Papæ non fuiſſet appoſita clauſula, *Sine præiudicio tertij,* tamen illa ſemper ſubintelligitur. Marant. *reſp.*13. *n.*9. Viuian. *de iurep. lib.*13. *cap.*8. *n.*8. ac alij communiter, & in ſpecie de gratia vnionis, quod tanquam odioſa, ſit ſtrictiſſimè interpretanda tradit Mohed. *deciſ.*1. *de offic. vic.* & Durant. *cit. dec.*82. *n.*10.

Cùm igitur in reſcripto Papæ non fuerit de Canonicati- 12
bus facta mentio, certiſſimum eſt, Canonicatus ipſos non fuiſſe ſuppreſſos. Tranſlato enim Prioratu, eiuſque ſtatu mutato, non ſequitur ſuppreſſos fuiſſe Canonicatus. Aliud quippè eſt Prioratus, aliud Canonicatus. Vnde cum ſint beneficia diuerſa, non debet a diuerſis fieri illatio *l. Papinianus exul. ff. de minor.* Lotter. *eod. loco q.*24. *n.*83. Marc. Anton. *lib.*2. *reſol.*106. *n.*42. Pariſ. *lib.*11. *q.*8. *n.*8. Quamobrem ſub illis verbis reſcripti *illiuſque annexorum* non poſſunt intelligi Canonicatus, cùm iſti eſſent omninò diſtincti & ſeparati à Prioratu, haberentque proprias poſſeſſiones ac reditus diſtinctos à prouentibus Prioris. Sicque motiuum retorquetur, itaut excludantur prorſus Canonicatus, dum non ſint annexi Prioratui, ſed ab eo ſeparati, vt arguit Duranus locis allegatis.

Neque ſuffragatur argumentum ductum ex facultate 13
conceſſa Priori regulari adhibendi pro ſeruitio Eccleſiæ in diuinis, ac in animarum cura vel Canonicos dicti Prioratus erecti, vel presbyteros ſæculares. Quoniam cùm Priori incumbat animarum cura tam de iure, Garz. *de benef. p.*7. *cap.*4. *n.*65. & Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg.*60. *n.*64. *& de Canon. cap.*11. *n.*3. *& cap.*13. *nu.*21. quàm de inſtituto huius Eccleſiæ, vt ex narratiua litterarum dictæ vniones, ipſeque Prior regularis in locum ſæcularis ſubrogatus huic muneri per ſeipſum ſatisfacere non poſſit, fuit ei ſpecialiter per Pontificem tributa facultas, quod poſſet deputare vel Canonicos regulares, vel presbyteros ſæculares ad libitum abſque diœceſani licentia, quæ aliàs neceſſaria fuiſſet; cùm Regulares in animarum cura non poſſint abſque Ordinariorum conſenſu ſe ingerere, illiſque omninò ſint ſubiecti, vt habetur in Conſtitutione Gregorij XV. data nonis Februarij 1622. & dum aliàs ſi eſſet facultas intelligenda indiſtinctè quoad omnia concernentia ſeruitium Eccleſiæ, ſuperflua fuiſſet, dum circumſcriptis muneribus parochialibus, benè potuiſſet ad ſui libitum Prior regularis adhiberi ſiuè ſæculares, ſiuè regulares abſque licentia Ordinarij, cùm tamen verba in gratia Papæ non debeant cenſeri ſuperflua, & inutiliter appoſita *Cap. ſi Papa,* ibi: *Cùm verba aliquid operari debeant,* & Gloſ. *lit. A. de priuil. in* 6. cum ſimilibus. Proindeque cum ita benè ſimilis facultas operari poſſit ſuum effectum, non poteſt vllo modo exinde trahi conſequentia extinctionis Canonicorum ſæcularium, quodque ij fuerint effecti presbyteri conductitij, & præcario adhibiti à Priore; præſertim dum in exercitio parochialitatis nunquam ſe ingeſſerunt, ſed iure proprio, & independenter

ter

ter ab ipſo Priore perſtiterunt in quaſi poſſeſſione Collegiatæ ſecularis.

14 Sed quatenus etiam dicta facultas eſſent intelligenda generaliter, non ideò poſſet importare ſuppreſſionem Canonicorum ſęcularium, de quibus Papa non cogitauit, & potuit etiam intelligere iuxta ſupplicationem Canonicorum regularium, quod Eccleſia non eſſet actu collegiata, ſed habitu.

15 Deciſio verò *in Vicen Canonicatuum* 25. Iunij 1638. coram Ghiſlerio non ſolum non officit, ſed manifeſtè retorquetur, & facit pro hac parte, dum ibi eatenus dicitur comprehenſos fuiſſe Canonicatus in literis vnionis Prioratus, licet non expreſſos, quatenus ante dictam vnionem ij non habebant diſtinctas præbendas, & numerus illorum non erat certus, ſicque Eccleſia erat receptitia, non numerata. Vnde omne ius, quod ijdem Canonici per electionem habuerant, remanſerat per priuationem, vel obitum in totum extinctum, nec dabatur vacatio iuxta doctrinam Abb. *in cap. ex parte n.7. in fine de conceſ. præb.* vt latiùs dicitur in §. *Non obſtat quod in literis*, & in §. *Nec facit*. Sicque admittitur expreſsè concluſio ſuperiùs adducta, quod ijdem Canonicatus non veniant ſub nomine pertinentiarum Prioratus, cum regulariter ſint tituli omninò independentes ex traditis per Hoied. *de incomp. p.1. cap.11. per tot.* & ſolum in dicto caſu ab hac regula receditur, quia tituli Canonicorum vnà cum omnibus ipſorum iuribus per priuationem, ſeu ſuppreſſionem totius Ordinis Regulæ S. Auguſtini facta per Clementem VIII. expirauerant, & ideò ſublatis Canonicis per priuationem, bona remanebant de pertinentijs Prioratus, & conſequenter in vnione comprehenſa.

16 Ad abſurdum etiam, & indecorum, quod in vna & eadem Eccleſia ſint Canonici ſæculares, & regulares, faciantque ibi Collegium contra textum *in cap. Dilecta*, & ibi Abb. *in fin. de exceſſ. Prel.* reſpondetur obiectionem forſan procedere poſſe, ſi in Eccleſia poſtquam eſſet regularis, præſumerent ſimplices Clerici ſæculares in ea vti ſinguli beneficium obtinentes facere Collegium, & conſtituere corpus; ſecus autem dum Eccleſia fuit Collegiata ſæcularis à ſui primæua erectione, vt in hoc caſu. Vnde iſti Canonici benè poſſunt ac debent ſe congregare pro ſuorum iurium conſeruatione, vt notat Abb. *in d. cap. Dilecta circa fin.* Et potius ſi adeſſet aliqua incompatibilitas imputari deberet Canonicis regularibus, qui ſe voluerunt introducere in Eccleſia ſæculari. Licet verè non ſit indecorum, neque incompatibile, quod in eadem Eccleſia adſint duo Collegia, vnum Canonicorum ſæcularium, & aliud regularium, vt habemus exemplum in Eccleſia S. Ambroſij Mediolanenſis, ſicuti ponderat Gloſ. *in cit. Clem. 1. de election.* aduertens, quod incongruentia, vt homines diſparis profeſſionis ſimul in eiſdem monaſterijs ſocientur in eodem textu conſiderata procedat in monaſterijs, non in Eccleſijs; & alia etiam exempla, præſertim in Hiſpania hac de re afferri poſſent, vt in terminis, quod in multis Eccleſijs Hiſpaniæ ſimul adſint Regulares & ſæculares dixit Rota coram Millino *dec.140. n.4. & 5.* Quodque in tantum conſideretur incompatibilitas, in quantum Clerici ſæculares vellent ſe immiſcere in negotijs Regularium, & vocem in eorum Capitulo, ac locum in dormitorio, & refectorio habere contenderent, ac eſſe quaſi fratres; ſecus autem vbi limites proprij muneris non egrediuntur clarè probat textus *in cap. fin. §. Præcipimus de ſtat. Monach.* & ibidem egregiè notant Abb. *ad fin.* Anchar. *n.15. & 26.* & Io. Andr. eodem numero. Eſt enim indubitata concluſio, quod in Eccleſia regulari poſſunt eſſe ſæcularia beneficia, quæ Clericis ſæcularibus conferantur ex traditis per Lotter. *de re benef. lib. 1. q.34. n.71.* & fuit reſolutum à Rota *in Valentina Rectoria* 22. Iunij 1650. coram Bichio, & *in Nouarien. Eccleſiæ* 17. Iunij 1651. coram Em. Cello.

17 Sed quatenus etiam circa interpretationem literarum vnionis aliqua ſupereſſet dubitatio, quod non admittitur, ea proculdubio remaneret vndequaque ſublata ex obſeruantia ſubſecuta, & inconcuſſa vſque ad hæc tempora, cum ex ea optimè recipiant interpretationem literæ Apoſtolicæ, vt firmat textus *in cap. Cum dilectus de conſuetud.* & probant Gonzal. *gloſ.5. §.7. n.123.* ac reſoluit Rot. *dec.530. n.1. & 2. p.1. diu. & 451. n.3. p.5. rec. tom.2. & in Barchinonen. Parochialis* 10. Februarij 1645. coram Cardin. Corrado, *& dec.* 1412. *n.26.* coram Seraphino. Eſt enim vera diſpoſitionum interpres, & omnium interpretationum regina. Viuian. *de iurep. lib.4. cap.9. n.30. & lib.6. cap.6. n.29.* Mantic. *dec.* 299. *n.3.* Pegna *dec.85. n.3. & dec.220. n.20.* Ex ea enim conſtat in his Canonicis concurri omnia ſigna Collegiatæ. Quia non ſolum ipſi cum Priore conſtituunt Capitulum dictę Eccleſiæ, ſimul conueniunt pro conferendis Canonicatibus, & Capellanijs, alijſque negotijs pertractandis, habentes proprias, & particulares conſtitutiones; verum etiam deferunt caputium, quod eſt ſignum Collegiatæ, & præcedunt Canonicos Regulares. Atque ex huiuſmodi ſignis rectè ac verè arguitur Collegialitas. Maſſobr. *de concurſ. prælud.2. n.13. & 31.* Buratt. *dec.455. n.5.* vbi Add. & faciunt dicta per Mantic. *dec.175. n.1. & dec.215. n.5.* & per Gonzal. *gloſ.19. n.14. & 15.* & per Fuſc. *de viſit. lib.2. cap.1. n.3.*

Nec enim actus eiuſmodi poſſunt referri ad meram facultatem, & permiſſionem Prioris, dum ab ipſo tempore vnionis citra fuerunt ſemper ſub eadem forma continuati. Vnde pernecceſſe conuincunt exiſtentiam iſtius Collegiatæ ſæcularis, cum toties multiplicati, gratia non præſumatur. Rip. *in cap. Eccleſia 55. de cauſ. poſſeſ.* Soccin. iun. *conſ.145. n.4. lib.1.* Gratian. *diſcept.681. n.6.* Poſt. *de manut. obſer.53. n.20. &* Cæſ. de Graſ. *dec.1. n.3. de cauſ. poſſeſ.* Oſaſch. *dec.99. n.19.* Rot. *dec.397. n.3. & 640. n.3. p.2. rec.* Add. ad Gregor. XV. *dec.162. n.16. & dec.543. n.3. p.3. rec.* 18

Denique non obſtat, quod Canonici dietim non interueniant, & quod eorum præbenda tenuiſſima ſit. Ad primum namque reſpondetur cum Buratto *in d. addit. ad dec. 455. n.7.* Eccleſiam adhuc non deſinere eſſe Collegiatam. Ad ſecundum reſpondet Maſſobr. *prælud.15. n.3.* & Barboſ. *de Canon. & dignit. cap.12. n.22.* ſtante conſuetudine poſſe quempiam in Canonicum recipi etiam abſque vlla præbenda, & tamen titulo, honore & commodo Canonicus ſit, prout verè ſunt iſti, qui tot, tantiſque prærogatiuis & iuriſdictionibus ornati ab eorum primæua origine propriam & antiquam dignitatem ſemper ſuſtinuerunt. 19

CONSVLTATIO XCI.

An ſtatutum à Pontifice approbatum, nimirum quod nemo in Canonicum Eccleſiæ Cathedralis recipi & admitti poſſit, vel debeat, niſi in iure Canonico, vel ciuili aut in S. Theologia candidatus fuerit, vel ſaltem per triennium ijs facultatibus ſtuduerit, ac etiam quod inter ipſos exteris ciues præferri debeant, ſit confirmandum non obſtante, quod multoties fuerit interruptum?

AFfirmatiuè reſpondendum eſt. Huiuſmodi enim Indultum eſt conſentaneum diſpoſitioni S. Concilij Trid. *cap.12. §. Hortamur ſeſſ.24. de ref.* vbi per modum hortationis hoc idem diſpoſitum legitur in locis, vbi id commodè fieri poteſt, ſaltem pro dimidia parte, & tradunt Gonzal. *de benef. p.7. cap.7. n.44.* Eiuſmodi enim Concilij deſiderium, licet ex honeſta diſcretione ſit reſtrictum ad medietatem Canonicorum, non tamen excludit totum eorum numerum ob rationis identitatem, & propter adiectam dictionem *ſaltem*, quæ non eſt limitatiua, ſed implicatiua maioris numeri. Seraph. *dec.787. n.8.* Præſertim in Ciuitate ac diœceſi, quæ doctis viris floreſcit. 1

Et ſanè non ſolum eiuſmodi ſtatuti obſeruantia eſt neceſſaria propter decretum irritans poſitum in Indulto, quod decretum inducit formam & excludit omnem contrariam conſuetudinem, atque vſum tam de præterito, quàm de futuro ad tex. *in cap. Si eo tempore de elect. in 6.* Gabr. *concluſ. 3. n.34. & 40.* Rot. *dec.41. n.9. p.1. & dec.149. n.2. p.2. diu. & dec.302. n.13. p.5. rec.* firmantque Gonzal. *gloſ.97. n.12.* & Gratian. *diſcept.944. n.7.* Adeout non poſſit dici de non vſu, aut contrario ex allegatis per Buratt. *dec.704. nu.10.* Merlin. *dec.814. n.4.* Rot. *dec.240. n.5. p.4. diu.* & impediat omnem futuram conſuetudinem, ac præſcriptionem, vt per Gratian. *diſcept.440. n.16. & diſcept.791. n.13.* Buratt. *d. dec.574. n.8. p.4. rec.* Verùm etiam, quia de iure communi Canonicis cathedralibus æquè ac perſonis in Dignitate eccleſiaſtica conſtitutis cauſarum cognitiones, ac definitiones per Sedem Apoſtolicam delegantur. *cap. Super ſtatutum* 2

de

de reſcript. in 6. vbi Gloſſa, & Doctores, tenetque Gonzal. *gloſ.2.n.39.* Zecch. *in Republ. eccleſ. cap.24. ſub n.1.* Ric. *in prax. reſol.*105.*n.*3. Maſſobr. *de concurſ. requiſ.8. dub.5. n.3.* ipſique poſſunt etiam deputari Conſeruatores Regularium & aliorum, qui funguntur vice Iudicum delegatorum Sedis Apoſtolicæ, vt expreſsè habetur in Conſtitutione Gregorij XV. *de Conſeruat.* quæ eſt 9. *in Bullar.* & tradit Ricc. *vbi ſupra reſol.*349.*n.*4. Igitur cenſentur habere quodammodo dignitatem Eccleſiaſticam. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.2. queſt.* 1. *num.*102. Ricc. & Zecch. *locis allegatis*, Seraph. *dec.*443. *n.*6. Dignitatem autem obtinentes debent eſſe graduati ex ipſo Tridentino *eodem cap.*12. Quia in illis requiritur conſilium, & induſtria. Menoch. *lib.2. præſumpt.*51. *n.*22. Maſſobr. *loco citato*, Rot. *dec.*539.*n.*9. *p.*4.*rec.* Vt adiuuare poſſint Epiſcopum, cuius dicuntur fratres & membra. Abb. *in cap. Nouit, de his, quæ fiunt à Præl.* idem Abb. & Felin. *in cap. Paſtoralis de offic. deleg.* Pariſ. *ibid. lib.*5. *q.*6. *num.*89. Azor. *tom.2. lib.3. cap.11. q.16.* Lotter. *de re benef. lib.2. q.*50. *n.*53. Gregor. XV. *dec.*284.*n.*2. *& 3.* & ibi Add. Rot. *dec.*3. *n.3. p.5. rec.*

3 Et quod id Canonicis conueniens, ac decens ſit, ex eo quod ipſi ſunt Clerici primi gradus cæteris Clericis honorabiliores docent Gemin. & Præpoſit. *in c. Epiſcopus d.*17. Bohic. de Synod. *p.2. n.22. & p.3. n.17. & 27.* Zecch. *d. cap.24. n.1.* Ricc. *d. reſol.*105.*n.*6. Quare huiuſmodi ſtatutum eſſe fauorabile, honorificum, valdèque vtile ipſi Eccleſiæ, dum ei viri literati potiſſimum inſeruiunt in diuinis, late tradunt Rot. *dec.*743.*n.*14.*p.*4.*rec.* Lotter. *lib.1. q.15. à n.1. & q.50. n.53. lib.2.* Valenz. *conſ.*34. *n.*48. *lib.*1.

4 Quod verò ad non admittendos exteros ad Canonicatus, hoc quoque eſt de iure. Quia illi ſunt præferendi in prouiſione beneficiorum, qui ſunt de gremio eiuſdem Eccleſiæ, *cap. Nullus, & cap. Oblitum d.61. cap. Metropolitano. d.*73. dixitque Gloſ. *in cap. Cùm inter Canonicos de elect.* & vbique Doctores, Rot. *dec.*413.*n.1. p.1. diu. & dec.*337.*n.2. p.4. rec.* Cùm qua iuris diſpoſitione iungitur congruentia, honeſtas, atque vtilitas publica, vt per Abb. *in cap. Ad decorem de inſtit.* Viuian. *de iurep. lib.6. cap.11. n.4.* Nauar. *conſ.6. n.1. de elect.* Gomeſ. *in regul. de Idiom. q.1.* Diaz. *in prax. crim. canon. cap.56. n.4.* Azor. *to.2. lib.6. cap.4. q.20.* Lotter. *lib.2. q.*39.*n.*26. & alij.

Quod faciliùs videtur admittendum attenta inueterata Eccleſiæ conſuetudine, quæ vocatur rationabilis & ſancta à Viuiano modò citato *n.*11. Sanch. *in decal. lib.2. cap.1. n.1. & 2.* Rot. *dec.*232.*n.16. p.7. rec.* Eoque magis, quia id reſtringitur ad Canonicatus, qui habent onus perpetuæ reſidentiæ ac ſeruitij cum tenui fructu, quibus ex cauſis Dataria ſemper prouidet originarios locorum.

5 Quibus non videtur obſtare, quod ab huiuſmodi ſtatuto fuerit aliquando declinatum in pleriſque vacationibus, ac prouiſionibus Canonicatuum. Quoniam cum id non fuerit factum cum ſcientia, & tolerantia Pontificis, vtique non poteſt dici ſtatutum Papale, vt aduertit Rota coram Caual. *dec.*77. *n.*3. *& ſeqq.* ac proindè nequit allegari non vſus quantumuis longæuus, Merlin. *dec.*814.*n.*4. ſtante præſertim decreto irritante, quod vim habet impediendi principium, & curſum præſcriptionis ex allegatis per Gabriel. *concl.*3.*n.*44. & Gonzal. *gloſ.*67. *n.*50. Buratt. *dec.*704. *n.*1. & Mart. *de clauſul. p.2. clauſ.*255.*nu.*10. Sine præſcriptione autem non datur valida conſuetudo, quæ pariter etiam completa nullatenus eſſet conſiderabilis. Quia contra diſpoſitionem habentem tale decretum non poteſt induci vlla conſuetudo. Gemin. *in cap. Cùm de beneficio n.5. & ſeq. de præb. in 6.* & ibidem Franch. *n.*4. cum alijs per Gabr. *d. concl.* 3.*n.*44. Gonzal. *d. gloſ.*67.*n.*39. Boer. *dec.*1. *n.*49. Rot. *dec.* 574.*n.*27. *to.3. p.4. rec.* Ea namque tollitur tam præterita, quàm futura, poſt decretum introducta, vt comprobant. Ruin. *conſ.*13. *lib.*2. & Gabr. *d. concl.*3. *nu.*39. Gratian. *diſcept.*440.*n.12. & 17.* Rot. *dec.*618.*n.24. to.2. p.5. rec. & dec.* 20. *n.*13. *p. rec.* Et in genere tollitur omne iuris fomentum in contrarium, & quicquid fit contra decretum irritans pro infecto habetur. Prob. *ad Monach. in cap. Tibi qui n.9. de reſcript. cum* alijs alleg. per Gabr. *d. concl.*3. *n.*57. & per Gratian. *diſcept.*944. *n.7. & 22. &* Rot. *d.24. n.5. p.2. diu.*

6 Nihilominus ſtatutum huiuſmodi à Bonifacio Nono editum pro Eccleſia Sulmonenſi S. Congregatio Concilij die 10. Septembris 1661. ad formam Concilij reduxit, dixitque illud obſeruari; ſi commodè fieri poterit. Atque idem ego omnino ſentio.

CONSVLTATIO XCII.

Vtrùm Iudæus recens baptizatus, & ad Chriſtianiſmum conuerſus, per conuerſionem & pœnitentiam illam ab anterioribus & priſtinis delictis in Iudaiſmo perpetratis etiam in foro ſæculari quoad pœnam corporalem rectè excuſetur, & impunitatem conſequitur?

QVamuis affirmatiua, vt mitior, æquior, & Religioni christianæ magis fauens adſtruenda, & defendenda videatur; tamen negatiuæ ſententiæ defenſores ſequi malo, qui ſtatuunt cum S. Thom. *in 3. p. q.69. ar.2.* per baptiſmum impunitatem corporalem Iudæo non tribui. Baptiſmi enim effectus non eſt, vt tollat pœnam corporalem, ſed ſpiritualem. Quamuis interim non negem Magiſtratum politicum poſſe Iudæo verè pœnitenti prætetita delicta in honorem Chriſtianiſmi condonare, vel eorum pœnam commutare, vt & alij infideles hac ratione ad Chriſtianiſmum inuitentur. Vide Pett. *concl. crim.*35. Decian. *lib.5 pract. crim. cap.11. n.7. & ſeqq.* 1

Atque hæc opinio receptior eſt, eamque probant Hoſt. Butt. Præpoſ. & Abb. *in cap. Gaudemus de diuort.* & iterùm Præpoſ. *in c. Deinde 26. d.* Abb. Succin. & Aretin. *in cap. De his de accuſ.* ibique Anan. teſtatur de communi, ac ſequuntur Dec. *conſ.*130. Ruin. *conſ.*13. *n.3. & ſeq. lib.*5. Marquard. *de Iud. p.3. cap.5. n.1.* Nam quemadmodum per libertatem adeptam non tollitur delictum in ſeruitute commiſſum, *l. Athletas, §. Pomponius, & l. pen. de his, qui not. infam.* ita per ſuſceptionem baptiſmi non tollitur pœna delicti. Quod proculdubio procedit quando adſunt indicia, baptiſmum ſuſceptum fuiſſe in fraudem ad pœnam euitandam, vt probat textus *in cap. Ad abolendam de heret.* ibique Abb. *n.*6. Ruin. *loc. cit. n.*4. Ita ei; qui efficitur Clericus in fraudem delicti antea commiſſi, Clericatus non prodeſt. Din. & Batt. *in l.1. ff. de pœn.* Io Andr. *in cap. 1. de oblig. ad ratioc. & in cap. Propoſuiſti de for. comp.* aliique, quos referunt Menoch. *præſumpt.*76. *n.35. lib.6.* Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. eff.*1. *n.*1128. Quibus tamen hac in re non aſſentior, de qua alias. Cæterùm fraude ceſſante cum infidelibus ad fidem conuerſis conſueuit mitius agi, quod fieri poſſe à Iudice ex arbitrio tradit ibidem Ruinus. [Quod etiam cenſuit S. Congregatio S. Officij ſub anno 1634. Volens enim Iudæus baptizari cum tota ſua familia, S. Congregatio dixit, quod baptizatur, ſed non retardetur executio pœnæ mortis, ad quam fuit damnatus, eo quod ſclopum ex onerauit in Imaginem Beatiſſimæ Virginis, dum venatum ibat.] 2

Quod praxi confirmo. Accidit enim annis elapſis, quod tres Iudæi inquiſiti, ac condemnati fuerint de aſſaſſinio contra Chriſtianum commiſſo. Ex ijs duo ſe declararunt poſt ſententiam capitalem christianæ fidei myſterijs initiatos, & D. Cardinalis Veraldus impetrauit à Summo Pontifice commutationem pœnæ capitalis in pœnam triremium. Circa verò modum baptizandi, fuerunt inſtructi in fide intra carceres per decem dies, indeque baptizati in Capella eorundem carcerum. Aduerto tamen, quod pœnæ commutatio eſt mera gratia, quodque in criminibus læſæ Maieſtatis & adulterationis monetæ, ac ſimilium nunquam huiuſmodi gratia concedi ſolet. 3

CONSVLTATIO XCIII.

De Eccleſijs, atque oratorijs priuatis ac publicis quoad immunitatem.

QVoniam Immunitas ex communiſſima ſententia non perſonæ, ſed loco conceſſa eſt, D. Fagnan. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, n.41. de conſtit.* Et ille qui dicit ſe talem eſſe qualem ſe facit, probare debet ex ratione textus *in l. non ignoras 9. de his qui accuſ. non poſſ.* cùm regula indubitata ſit, quod dum lex requirit certas qualitates, debeant 1

illæ actu concurrere, neque aptitudo ſufficit, idem D. Fagnan. *in cap. Inter cætera* 4. *de reſcript. n.*52. cum ſimilibus; ideò dicendum eſt primò.

2 Oratorium priuatum non gaudet immunitate Eccleſiaſtica. Eſt communis. *Innoc. in cap. Inter dilectos n.*2. *de donat.* Felin. *in cap. De quarta n.*9. *de præſcript.* Lopez *l.*4. *tit.*11. *p.*1. Paz. *in pract. to.*1. *p.*5. *cap.*3. §.3. *n.*30. Abb. *in cap. fin. n.*4. *de cenſib.* Clar. *lib.*5. *q.*30. *n.*7. Armil. *v. Immunitas n.*19. Tabiena, Angelus & Syluest. *ibid.* Farinac. *in prax. q.*78. *n.*71. *& in append. cap.*17. *n.*167. Pereg. *de immun. cap.*4. *n.*62. Mar. Ital. *l.*1. *de immun. cap.*4. §.4. Tuſch. *lit.* L. *concl.*59. *n.*24. Filiuc. *tr.*15. *cap.*6. *n.*50. Gambacur. *lib.*1. *de immun. cap.*1. *n.*3. Bonac. *tom.*3. *de cenſur. in partic. diſp.*2. *q.*3. *pun.*16. §.4. *n.*14. Suar. *tom.*1. *de Relig. lib.*3. *cap.*9. *n.*9. Fagund. *præcept.*2. *Eccleſ. lib.*4. *cap.*4. *num.*64. Remig. Gonni *de immun. ampl.*2. Sanch. *lib.*6. *conſ. moral. cap.*1. *dub.*7. *n.*2. *& de matrim. lib.*9. *diſp.*15. *n.*39. Trullench. *lib.*1. *in decal. cap.*11. *dub.*1. *n.*9. Lezan. *in ſum. v. Immunitas n.*4. Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.*2. *cap.*3. *n.*68. aſſerens ita declaraſſe S. Congregationem Epiſcop. & Regul. ſub die 7. Nouembris 1617. Dian. *in fin.* 5. *p. n.*4. vbi pluries in Congregatione deciſum refert. Themud. *dec.*45. *n.*29. *p.*1. Bordon. *in conſ. regul. reſol.*90. *n.*6. Nauar. *in man. cap.*25. *n.*4. Giurb. *conſ.*10. *n.*5. *&* 15. Valaſch. *dec.*105. *n.*9. Franch. *dec.*402. *n.*7. Decian. *tr. crim. cap.*25. *n.*18. *& ſeq.* ac Gloſ. *in Clem. Quia contingit, v. Altare de relig. dom.*

3 Ratio eſt quia in Oratorijs priuatis non habet locum motiuum illud, propter quod eſt introducta immunitas quoad Eccleſias, & alia loca, quæ illa gaudent. Motiuum enim introducendi Immunitatem fuit reuerentia debita locis ſacris aut religioſis, iuxta ea, quæ notaut Gloſ. *in cap. Inter alia de immun. Eccleſ.* Abb. *ibid. n.*4. Couar. *lib.*2. *var. cap.*20. *n.*3. In Oratorijs autem priuatis non habet locum huiuſmodi motiuum, quia non ſunt loca ſacra, neque perpetuo diuino cultui dicata, nec ſunt loca religioſa, ſed merè profana, quia ad libitum Domini conuerti poſſunt ad vſum profanum.

4 Nec obſtat, quod in ipſis offeratur Deo ſacrificium, & ſint ad hunc effectum deputata. Quia ſunt deputata veluti ex accidenti, & non permanenter. Et ideò ex oblatione non recipiunt illam dignitatem quam reciperent, ſi eſſent deputata permanenter. Vnde nec etiam eſt ipſis debita illa reuerentia, quæ fundatur in dignitate conſurgente ex deputatione, vt ſit locus permanens pro oblatione ſacrificij deputatus. Deinde dignitas, quæ conſurgit ex oblatione ſacrificij eſt veluti extrinſeca, & proinde non exigit reuerentiam illam, quam exigit dignitas intrinſeca loci, qualis eſt, quæ conſurgit ex ſtabili deputatione, & perpetua ad cultum Dei, & oblationem ſacrificij. Minus obſtat, quod etiam cultus priuatus erga Deum ſit diuinus. Quia ſolum ex hoc fit, quod Oratorium ſit dicatum cultui priuato diuino, quod non ſufficit, vt ſit abſolutè dicatum cultui diuino. Concilium enim Tridentinum requirit, quod Oratorium ſit abſolutè dicatum cultui diuino, ita ut commune ſit omnibus, ſicut omnes habent ius ad cultum diuinum.

5 Secundò dicendum videtur, quod vt Eccleſia, vel Oratorium publicum gaudeat immunitate conſtare debet ex ſcripturarum teſtimonijs de licentia Pontificis pro illis erigendis. Ita enim ſanciuit Gelaſius Papa relatus *in c. Baſilicas de conſecr. d.*1. *& in c. De locorum, & in c. Præcepta ead. d.* ſicut etiam in *in c. Eccleſia ibid.* vbi Nicolaus Papa idem repetit. Item conſtare debet de dote, quæ ſufficiat ad luminaria, & ad vitam Miniſtrorum. Abb. *conſ.*89. *n.*7. Fuſch. *de viſit. lib.*1. *cap.*21. *de altar. ſine dot. non fund. n.*10. *&* 11. *lib.*2. Lambert. *de iurep. lib.*1. *q.*5. *ar.*21. *n.*23. *&* 25. quod repetit Viuian. *eod. tr. lib.*1. *cap.*2. *n.*65. & Alph. de Leon. *de Offic. Capel. q.*3. *n.*13. Quare ſi non habuerint dotem, vel ea non fuerit ſufficiens iuxta diſpoſitionem ſacrorum Canonum, & explicationem Doctorum in illis verbis *d. c. De locorum: Et oſtenſa donatione*, quæ poſteà ſeruetur apud acta Curiæ Epiſcopalis, arguendum videtur tunc non interueniſſe licentiam pro illis erigendis iuxta præceptum Honorij III. vt in *c. Sicut* 8. *de conſec. Eccleſ.* & Gloſ. ibi *v. Conſecranda*, & apertiùs *in c.*1. *q.*2. ex Concilio Bracharenſis 2. *cap.*5. *& c. Piæmentis* 26. & conueniunt Durant. *de rit. Eccleſ. lib.*1. *cap.*24. *n.*9. ac alij.

6 Et cum ipſa dotatio apparere debeat per ſcripturam, habetur intentio fundata in negatiua, niſi ſcriptura exhibeatur, vt in puncto cenſuit Rot. *dec.*69. *n.*38. *&* 39. *p.*9. *to.*1. *rec.* Et quanquam magis pia ſit illa opinio, quod Eccleſia adhuc non conſecrata, & in qua diuina non celebrentur immunitatis priuilegio fruatur, attamen conſtare debet in[illegible] fuiſſe lapidem primum ab Epiſcopo ex deſtinatione conſtruendi Eccleſiam, vt diſtinguendo firmat D. Fagnan. *in d. cap. Eccleſiæ n.*8. ibi: *Quia ſufficit, vt locus ſit dedicatus Deo authoritate Pontificis primarium lapidem imponentis*, Thom. Delbene *de immun. tom.*1. *cap.*2. *dub.*2. *ſect.*7. *n.*15. vbi etiamſi Epiſcopus licentiam dederit ibi Miſſæ ſacrificium celebrandi. Quod antea docuerat Farinac. *de immun. in append. n.*258. ibi: *Dummodo Pontificali auctoritate canonice interueniente & primarium lapidem ponente conſtructa fuerit.* Ea moti ratione, quia non tantum conſideranda eſt celebratio diuinorum, quantum dedicatio Deo facta, quamuis perperam negent relati per Sanch. *de matrim. to.*2. *lib.*9. *diſp.*15. *q.*3. *n.*24. ibi: *Nomine Eccleſiæ quoad hunc effectum intelligitur ſola Eccleſia conſecrata, aut benedicta.* Quia ante hanc conſecrationem aut benedictionem non eſt locus ſacer, & ibi: *deſiderari vltra hoc, vt locus ille ſit deputatus ad officia diuina, aut fidelium ſepulturas.* Huius autem dotationis negatiua comprobatur ex diligentijs factis per Cancellarium Curiæ Epiſcopalis tam in regeſtis rerum beneficialium, quàm in alijs actis eiuſdem Curiæ, in quibus non reperitur aliqua fundatio, vel dotatio. Quæ diligentiæ ſufficiunt ad probandam negatiuam Gregor. XV. *dec.*139. *n.*5. & Rot. *dec.*683. *n.*1. apud Burattum.

Pariter conſtare debet quod in Eccleſia ſiue Oratorio 7
publico ſit altare lapideum ex textu *in c. Si Motum* 19. *c. Nullus* 25. *c. Placuit* 26. *c. Altaria* 31. *c. Altaria placuit* 32. *c. Altaris palla* 39. *de conſec. d.*1. *c. Propoſuiſti* 4. *c. Lignis* 6. *de conſecr. Eccleſ. & altar.* Fuſch. *de viſit. d. lib.*1. *cap.*21. *n.*9. Durant. *de rit. Eccleſ. lib.*1. *cap.*25. *n.*3. Caſtal. *in prax. lib.*2. *ſect.*1. *n.*1. Quod non ſufficit eſſe conſtructum ex materia murali, niſi etiam doceatur habere neceſſaria requiſita, & inter cætera reliquias Sanctorum reconditas intrinſecus, vt vno calculo comprobant Canoniſtæ per textum *in d. c. Placuit* 26. *de conſecrat. d.*1. ante conſecrationem paratas, & in actu conſecrationis. Durant. *d. lib.*1. *cap.*26. *n.*4. Fuſch. *vbi ſupra cap.*21. *n.*3. *& cap.*22. *n.*5. Caſtal. *d. lib.*2. *ſect.*13. *cap.*8. *n.*4. Et de his ac ipſius dote, oblatione, & conſecratione fit publicum documentum, vt idem Caſtal. *cit. ſect.*13. *cap.*7. *num.*19.

Nec non debet conſtare de lampade aliqua accenſa iuxta 8
præceptum *d. c. Nemo Eccleſiam de conſecr. d.*1. cùm ſaltem vna ardens requiratur ante altare illud ſacratum, vbi Sanctorum reliquiæ reconditæ ſunt. Caſtal. *cit. lib.*2. *ſect.*3. *cap.*9. *n.*5. idque ex antiqua Patrum traditione.

Ac etiam conſtare debet de Campanile, & Campana, 9
quæ propriè ad Eccleſias & ad Oratoria publica pertinent. Late Fuſch. *lib.*1. *cap.*14. *per tot.* & debent eſſe benedicta. Idem *cit. cap.*14. *n.*7. *&* 8. Durant. *d. lib.*1. *cap.*23. *n.*6. Caſtal. *eo lib.*2. *ſect.*12. *cap.*5. *n.*1. Alias eſſet Oratorium, ſeu Capella priuata vel domeſtica, in quibus vetitum eſt habere campanile & campanam per Alex. III. *in cap. Patentibus* 10. *de priuil.* & Doctores *ibidem*.

Vlterius debet etiam conſtare de die dedicationis, deque 10
ſolennizatione dedicationis iuxta præceptum Fælicis Papæ, vt *in c. Solemnitates* 16. ibi: *Dedicationum Eccleſiarum, Epiſcoporum, & Sacerdotum per ſingulos annos ſolemniter ſunt celebrandæ, de conſecr. d.*1. Rot. *in recent. p.*1. *dec.*245. *n.*4. *& dec.*616. *n.*1.

Similiter debet conſtare quod Oratorium publicum ſit 11
conſtructum in ciuitatibus, vel Oppidis inſignibus, non autem in villis, fortalitijs, arcibus, vt habetur in *d. cap. Placuit* 26. ibi: *Placuit vt altaria quæ paſſim per agros, per villas tanquam memoriæ Martyrum conſtruuntur, in quibus nullum corpus, aut reliquiæ Martyrum conditæ probantur, ab Epiſcopis, qui locis eiſdem præſunt, ſi fieri poteſt, euertantur, de conſecr. d.*1. Publica enim Oratoria conſiſtere non poſſunt, niſi docto de neceſſarijs requiſitis iuxta textum *in c.*4. *ead. d.*1. *de conſecr.* Vel ex permiſſu Summi Pontificis, vel Ordinariorum, & vt latè explicat Io. Dartes ad *d. diſt.*1. *de conſecr.* §. *Item cum Martyrum reliquijs*, excluſa illa imaginaria præſumptione, & in his terminis intelligendus eſt Card. Zabarel. *conſ.*8. *n.*1. *verſ. Si verò conſtrueretur ſine licentia Diœceſani eſſet Oratorium priuatum, & conſ.*11. *num.*5. *&* 6. Lap. *alleg.*41. *num.*12. Feder. *de*

Sen.

Sen.conſ.151.n.5. verſ. Ad hoc facit, quod ſi Oratorium eſt in Hoſpitali, ſibi accedit, & naturam Hoſpitalis, non Eccleſiæ ſortitur, in tantum quod Laicus purus ratione principalis ſcilicet Hoſpitalis, ipſius Oratorij dominus, ſiue adminiſtrator eſſe poteſt.

12 Nob obſtat, quod huiuſmodi Oratoria habent aliqua bona. Quia etiam priuata Oratoria poſſunt habere annexa bona aliqua, ex quibus perſonæ Eccleſiaſticæ percipiant annuos reditus, & tamen non ſunt beneficia Eccleſiaſtica, neque inde poſſit inferri ad ſtatum beneficij Eccleſiaſtici ex Rota in vna *Auximana reſidentia* 23. Maij 1609. coram Manzanedo, & firmat Lotter. *de re benef. lib.1. q.31. n.6.* Vnde iudicanda ſunt iuxta naturam loci, in quo ſita ſunt. Innoc. *in cap. Inter dilectos 8. de donat. num.2. verſ. Sed oppones, ibi erat Eccleſia S. Alexij, ergo erat locus religioſus, & eius cura ad Archiepiſcopum pertinebat. Sed non erat ibi Eccleſia, quæ dignitatem Eccleſiæ obtineret, ſed forte erat ibi locus aliquis, qui erat deputatus celebrationi & orationi, ſicuti fere eſt in omnibus palatijs magnarum perſonarum.* Io. Andr. *n.11.* Angel. de Vbal. *conſ.384. n.1.* D.Fagnan. *in cap. Auctoritate de cenſibus à n.11.* referendo reſolutiones ſuo tempore S. Congregationis *n.24.* & Oratoria publica eſſe cenſuit cum habent oſtium quod immediatè reſpondeat in viam publicam, & nullum habeat aditum, vel proſpectum à loco priuato. *Et n.27. verſ. Sed tantum congruit Oratorijs publicis quæ ſacris miniſterijs dedicantur auctoritate Epiſcopi.* Quod etiam notauerat Lotter. *d. lib.1.q.13. n.29.* Nec obſtat celebratio Miſſarum. Quia poſſunt celebrari etiam in priuatis Oratorijs, vt latius dixit Rot. coram Seraphino *dec.1095. n.4. & ſeqq.* vbi ponderat præſertim quando Oratorium rectum & gubernatum eſt per laicos, qui ad ſuum nutum ſub certi ſalarij conſtitutione ſemper deputarunt Capellanos abſque alia Epiſcopi auctoritate, vel alterius Prælati Eccleſiaſtici, ſequendo in his terminis Roman. *conſ.477. à n.7. & ſeqq.* Dec. *conſ.148. n.1.*

13 Nihilominus dicendum eſt tertiò. Vt Eccleſia, vel Oratorium publicum gaudeat immunitate ſufficit quod ſit erectum de licentia Epiſcopi. Nam licet de iure antiquo fuiſſet neceſſaria licentia Summi Pontificis, hoc ideò ſeruabatur, quia raræ admodum erigebantur Eccleſiæ. At temporis progreſſu erectio, & conſecratio Eccleſiarum non eſt amplius de reſeruatis Summo Pontifici, ſed ſufficit, quod Epiſcopus loci concedat licentiam, hanc autem eſſe neceſſariam conſtat ex *d. c. Nemo de conſecr.* & ex *auth. de Eccleſ. tit. §. Si quis autem*, & ex *auth. Vt detur numerus Cler. §.1.* Immò in *cap. Auctoritate de priuil. in 6.* hoc extenditur etiam ad exemptos, itaut non poſſint erigere Eccleſias in locis non exemptis ſine conſenſu Diœceſani, & in exemptis ſine licentia Papæ, vel eiuſdem priuilegio. Et ita notant communiter Doctores & Gloſſa *in d. c. Nemo*, vbi etiam Archid. & cæteri *in d. cap. Auctoritate*, Angel. *v. Eccleſia n.5.* Sylueſt. *eod. v. q.1.* Tab. *n.5.* Azor. *p.2. lib.9. cap.3.q.2.* D.Anton. *3.p. tit.12.cap.2.§.2.* Piaſec. *in prax. Epiſc.p.1.cap.5.n.1.* Pax Iord. *to.2. Lucubr.lib.5.tit.8. n.13.* Verùm hodie Regulares quicunque exempti non poſſunt erigere nouas Eccleſias & Monaſteria abſque licentia, idque ex omnium recentiſſima diſpoſitione Innocentij X. ſub anno 1652. idibus Octobris, quæ eſt 28. eiuſdem Pontificis in Bullario §.5. vbi ampliſſimæ derogatoriæ, quibus vtitur, derogant quibuſcunque priuilegijs. Concurrere verò debent illa Canonis requiſita, ibi: *Nemo Eccleſiam ædificet antequam Epiſcopus Ciuitatis veniat, ibidem Crucem figat, publicè atrium deſignet, & ante præfiniat qui ædificare vult quæ ad luminaria, & ad cuſtodiam, & ad ſtipendia cuſtodum ſufficiant, & oſtenſa donatione, ſic domum ædificet.*

14 Verum quidem, ſi Eccleſia, vel Oratorium publicum ſit ædificatum ſine dote non debet conſecrari, niſi prouideatur de dote congrua. Ita communiter Doctores ſuperius citati, & ſtatuitur *in d. cap. Cùm ſicut de conſecr. Eccleſ.* At non inde ſequitur, quod ſi fuerit abſque dote de licentia Epiſcopi erectum vel conſecratum non gaudeat immunitate. Quia Oratorium vel Eccleſia per ſolam deputationem ab Epiſcopo factam vel conſecrationem ſanctificatur, & ſpecialiori modo trahit ad præſentiam Dei, eiuſque cultum, ac proindè fit etiam digna veneratione ac reuerentia. Caiet. *3.p.q.83. ar.3.* Sot. *in 4.d.13. q.2.a.3. ad 3.* Suar. *3.p. to.3. diſp.15.ſect.4.* & alij cum D. Thoma *2.2. q.84. ar.3. ad.2.* Sed ſolum ſequitur, quod vel fundator Eccleſiæ, & qui fecit eam conſecrare, ſi neque in fundatione, neque in conſecratione dotata fuerit, poſſit ac debeat compelli ad dotandum, ſicut etiam hæredes ipſius in eius defectum per *d. auth. de Eccleſ. §. Sin autem, & §. Si quis ædificationem, & c. Præmentes 26. q. vlt.* & expreſsè ſtatuitur in *d. c. Cùm ſicut de Conſecrat. Eccleſ.* Venit enim in conſequentiam ad fundationem, & conſecrationem Eccleſiæ manutentio ipſius, & ideò qui vult primum, tacitè ſe obligat ad ſecundum. *§.3. inſtit. quibus ex cauſ. & l.2. ff. de iuriſd.* Vel Epiſcopus, qui erexit aut conſecrauit indotatam Eccleſiam vel Oratorium, deficiente fundatore & hærede, quia ſcilicet non habeant, vnde docent, teneatur dotare, etiamſi ſolum conſenſum præbuerit conſecrationi. Ita Gloſ. *in d. c. Cùm ſicut v. Conſecranda*, Goffred. *in ſum. tit. de Conſecr. Eccleſ. n.3. in fin.* Palaus *p.4. oper. moral. tr. 22. diſp. vn. pun.8. n.2.* Pax Iordan. *to.1. lucubr. lib.5. tit.9. n.115.* Quia ſcilicet Epiſcopus permittens erigi vel conſecrari Eccleſiam ſine dote, eſt in culpa, cum teneatur inquirere, an ſit dotata. Et ideò tenetur ſupplere, quod ſua culpa in damnum Eccleſiæ factum eſt. *l. fin. ff. De eo per quem factum erit, & l. ſi duobus, §.1. in fin. ff. Si menſur. falſ. mod. dix.*

Pro probanda autem erectione vel deputatione Eccleſiæ aut Oratorij publici de licentia Epiſcopi, vel eiuſdem Eccleſiæ, ſiue Oratorij benedictione aut conſecratione non requiritur plena & concludens probatio, ſed ſufficit aliqualis, ac etiam minor ſemiplena. Dummodò talis probatio in ſuo genere ſit certa. Ita communiter Doctores, teſtante Pax Iord. *d. to.1. lucubr. lib.5. tit.9. n.48.* Quia non agitur de alicuius præiudicio, ſed de re maximè fauorabili. Vnde Gloſ. margin. *in d. c. Solemnitates* dicit, quod etiam id probatur per indicia. Quod aliqui procedere aiunt, quando indicia ſunt certa, & non tantum in ſuo eſſe coniectutalia, & quando ſunt circa factum ipſum, non autem circa probabilitatem facti tantummodò, quia hæc non probant factum eſſe, ſed quod probabile ſit, quod ſit factum. Vnde adhuc relinquit factum in incertitudine. 15

Ipſa verò erectio, deputatio, benedictio, vel conſecratio probari poteſt per teſtes. Ita ſtatuitur *in d. c. Solemnitates.* Sufficitque vnicus. Gloſ. *in d. c. Solemnitates v. Nec certi teſtes*, Pax Iord. *d. lib.5. tit.9. n.57.* Ratio generalis eſt, quia quando agitur de fauore alicuius, & in ijs, quæ nemini nocent, ſufficit vnicus teſtis. *cap. Cùm itaque, & c. Paſtoralis de conſecr. d.4.* & tradunt Gloſ. fin. *in cap. Licet vniuerſis de teſtib. & in c. Placuit de conſecr. d.4. & in c. Quanto 2. q.9.* Gemin. *ibid.* Specul. *tit. de teſtib.6. fall.9. & 16.* Felin. *in cap. Veniens de teſtib.* Hippol. *in l.1. §. Idem Cornelio, ff. de quæſt.* Afflict. *ſuper conſtit. tit. de Apoſt. n.12. lib.1.* Gabr. *tit. de teſtib. concl.1. n.16.* Hæc autem tendunt in fauorem Eccleſiæ & non in præiudicium alicuius, & ideò ſunt ex illis, quæ teſte vnico probari poſſunt. Immò ſufficere teſtem de auditu tenet Gloſ. *in d. c. Solemnitates, v. Nec certi teſtes.* Quod etiam videtur ſentire Innoc. *in rubr. de conſecr. Eccleſ.* quem citat Pax Iord. *d. lib.5. tit.9. n.54.* & concludit quod prudens arbitrium Epiſcopi debet iudicare ex circumſtantijs, an ſufficiat dictum vniusteſtis. Hoc tamen, vt tandem veritatem agnoſcamus, procedit, quando aliquis ſuper erectione, deputatione, benedictione, aut conſecratione Eccleſię vel Oratorij non fundaret ſuam intentionem. Nam in caſu, in quo fundaret in ordine ad agendum in iudicio, deberet de ipſis plenè conſtare. Quia tunc cum procederetur iudiciali modo, probationes quoque ex quibus deberet reſultare ſententia, deberent eſſe iudiciales. Et ita notat etiam Pax Iordan. *d. lib.5. tit.9. n.55.* Quia, inquit, ceſſaret ratio, ob quam ſufficeret vnicus teſtis; nam ageretur de alterius præiudicio. 16

Probari etiam poſſunt ex memorijs relictis, ſiue tanquam teſtificationibus, ſiue tanquam ſignis, inter quas ſunt inſcriptiones, quæ poſitæ ſunt ad effectum conſeruandi memoriam geſtorum, atque adeò vim habent authenticæ probationis. *c. Sane 24. q.2. & l.1. & 2. ff. de alb. ſcrib.* & tradunt Hippol. *in rubr. n.192. C. de prob.* Alex. *conſ.90. n.22. vol.6.* Calcan. *conſ.98. n.8.* Guidop. *conſ.88. n.2. & q. 193. n.1.* Præſertim quia teſtificanda eſt nuda exiſtentia, quæ non requirit aliam probationem præter inſpectionem. Sunt etiam & Cruces, quibus probatur Eccleſiæ conſecratio. Lambert. *de iurep. p.7. ar.2. qu.1. lib.1. n.1.* 17

Maſcard. *de prob. v. Eccleſia an præſum. conſecr. concl.* 583. *n.* 2. Etiamſi non adſint omnes Cruces, ſed aliquæ tantum. Pax Iord. *d. lib.* 5. *tit.* 9. *n.* 59. Recenſentur etiam inter has memorias libri, & cœteræ ſcripturæ Eccleſiæ, in quibus hi actus notati ſunt. Gloſ. *in d. cap. Solemnitates*, Innoc. *in d. rubr. de conſecr. Eccleſ. n.* 1. Abb. *in cap. Cùm cauſam de prob.* Felin. *n.* 2. Debent tamen eſſe tales, vt ſoleat ipſis fides adhiberi. Gloſ. *in cap. Venerabilem, v. Tranſtulit de elect.* Bart. *in l.* 1. *ff. ſi cert. pet.* Felin. *in d. cap. Cùm cauſam n.* 1. *de prob.* vtque teſtentur tanquam de re certa ſcribenti, & ideò ſi id ſcriptum fuiſſet tantum de auditu, non probarent, vt notat Bald. *in l.* 1. *ff. de offic. Quæſt.* Probantur etiam fama. Quia quando ſumus in antiquis, præſertim ciuilibus, fama plenè probat. Abb. *in cap. licet ex quadam poſt init. de teſtib.* Io. Andr. *ibid.* Hoſt. *in cap. Inter dilectos de fid. Inſtr.* vbi etiam Abb. *n.* 6. Bald. *in l. Conuenticula, v. Ex his infero, C. de Epiſc. & Cler.* Alex. *in l. Cum aliquis C. de iur. delib.* Iaſ. *ibid.* Specul. *tit. de probat. §. Nunc dicamus, ver. Concilium ergo*, Gabr. *lib.* 5. *de præſcript. concl.* 1. *n.* 84. Oportet tamen quod ſit conſtans, quodque originis ipſius non extet initium, alioquin ſi conſtaret, iuxta ipſum formandum eſſet iudicium. Et nominatim celebratione ſolennitatis conſecrationis probatur conſecratio, ſi tamen fuerit continuata, itaut præſumi poſſit incepiſſe ſtatim poſt peractam conſecrationem. Nam facit vehementem præſumptionem, quod Eccleſia fuerit conſecrata. In antiquis autem, præſertim quando non requiritur exacta probatio, ſufficiunt probationes præſumptiuæ. *l. Celſus, & monumenta, ff. de prob. & l. qui ex libertis, ff. de bonor. poſſeſ. cap. Cùm cauſam de prob. & cap. Veniens de teſt.* & tradunt Crauet. *p.* 1. *de antiq. temp. part. vlt. nu.* 30. & 31. cum Iaſ. & Calcan. Soccin. *conſ.* 266. *nu.* 31. *vol.* 2. Pariſ. *conſ.* 104. *n.* 42. *vol.* 1. Corn. *conſ.* 24. *nu.* 1. *vol.* 4. Caſtr. *conſ.* 164. *lib.* 2. Alex. *conſ.* 187. *n.* 3. *lib.* 2. Anchar. *conſ.* 310. Soccin. ſen. *conſ.* 187. *lib.* 2. Afflict. *dec.* 13. *n.* 64.

18 Quartò dicendum eſt, quod tametſi de iure antiquo non liceret offerre ſacrificium, niſi in Eccleſia ab Epiſcopo conſecrata, vt ſtatutum fuit in Concilio Romano relato *in cap. Nullus de conſecr. d.* 1. Quia cum templum ſit in ordine ad ſacrificium, debuit ſacrificium offerri in templo tanquam in loco proprio, & ad ipſum deſtinato. Debuit autem templum deſtinari, & conſecrari, ita exigente cultu diuino, vt conſtat ex iam ſuperiùs adductis. Tamen fuit relictum in poteſtate Epiſcopi loci concedere licentiam offerendi extra Eccleſias conſecratas. Ita ſtatuit Clemens Papa *ep.* 3. quæ refertur *in cap. Hic ergo de conſecrat. d.* 1. Idem etiam ſtatuit Concilium Triburienſe *c.* 4. relatum in *c. Miſſarum de conſecrat. ead. diſt.* Nam cum Eccleſiæ conſecratæ eſſent tunc temporis rariſſimæ, nec etiam omnes fideles ad ipſas conuenire poſſent, erat moraliter impoſſibile, quod ſemper celebraretur in ipſis, & ideò facta eſt facultas Epiſcopo concedendi licentiam celebrandi extra Eccleſias conſecratas.

19 Hinc regulariter ſacrificium offerri poteſt non ſolum in Eccleſijs conſecratis, ſed etiam in Eccleſijs, aut Oratorijs tantum benedictis, aut etiam non benedictis, deputatis tantum cultui diuino, ob quem immunitate gaudent: Ita communiter Doctores, qui etiam aduertunt, quod huiuſmodi Eccleſiæ vel Oratoria debent eſſe approbata vel à Summo Pontifice, vel ab Epiſcopo, Gloſ. *in cap. Si Eccleſia de conſecr. Eccleſ. vel alt.* Panorm. *num.* 3. & cæteri Doctores *ibidem* D. Thom. 3. *p. q.* 83. *ar.* 3. *ad* 2. Raymund. *lib.* 3. *ſum. tit.* 13. *cap.* 6. §. 4. Sor. *in* 3. *d.* 13. *q.* 2. *ar.* 3. Tabien. *v. Miſſa*, Syluest. *eod. v. q.* 5. *dicto* 1. Angel. *v. Euchariſtia q.* 10. Graff. *p.* 1. *dec. lib.* 2. *c.* 42. *n.* 1. Tolet. *lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 1. Henriq. *lib.* 9. *ſum. cap.* 27. *n.* 4. Vaſq. 3. *p. diſp.* 233. *cap.* 1. *n.* 2. Suar. *diſp.* 82. *de Euch. ſect.* 3. Fagund. *præc.* 1. *Eccleſ. lib.* 3. *c.* 13. *n.* 5. Reginald. *lib.* 29. *prax. for. pœnit. cap.* 9. *ſect.* 5. *n.* 175. Azor. *p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. Diaz. *in pract. crim. cap.* 39. Nald. *v. Miſſa n.* 31. Cuch. *inſtit. lib.* 5. *lib.* 6. *n.* 38. Nauar. *in man. cap.* 25. *n.* 82. Fuſchus *lib.* 1. *de viſit. cap.* 21. *nu.* 8. Sanch. *lib.* 9. *de matr. diſp.* 15. *n.* 25. & 36. Laym. *lib.* 5. *Theol. mor. tr.* 5. ConincK. *de ſacram. q.* 83. *ar.* 3. *dub.* 1. Palaus *p.* 4. *oper. mor. tr.* 22. *diſp. vn. pun.* 8. *n.* 1. Gaſp. Hurtad. *de Sacram. diſp.* 4. *de Sacrif. Miſ. n.* 6. Amic. *to.* 7. *curſ. theol. diſp.* 33. *ſect.* 12. *n.* 331. Villalob. *p.* 1. *ſum. tr.* 8. *diff.* 23. *n.* 2. Tanner. *to.* 4. *diſp.* 5. *q.* 10. *dub.* 2. *nu.* 18. Trullench. *lib.* 3. *de Sacram. cap.* 8. *dub.* 14 *n.* 1. Leſſ. *de Sacram. q.* 83. *nu.* 77. Garz. *lib.* 2. *de Sacrif. Miſſ. cap.* 13. Fauſt. *de Euchar. lib.* 2. *qu.* 166. Quart. *in rubr. Miſſal. p.* 3. *tit.* 10. *nu.* 1. *ſect.* 1. *dub.* 3. Dicaſtill. *tr.* 5. *de Sacram. diſp.* 4. *dub.* 6. *nu.* 85. Auerſ. *quæſt.* 11. *de Euchar. ſect.* 14. Machad. *to.* 2. *lib.* 4. *p.* 1. *tr.* 11. *docum.* 1. *nu.* 2. Franciſc. Lugo *lib.* 5. *de Sacram. cap.* 6. *nu.* 1. Tambur. *opuſc. de Sacrif. Miſſ. cap.* 4. §. 1. *n.* 1. Pax Iord. *tom.* 1. *lucubr. lib.* 4. *tit.* 4. *n.* 113.

20 Hoc autem ex eo ſequitur, quod non ſolum antiquitus licebat celebrare extra Eccleſias conſecratas cum Epiſcopi licentia, vt conſtat ex textibus relatis, ſed etiam ex diſpoſitione nouiſſima S. Concilij Tridentini *ſeſſ.* 22. in decreto *de ſeru. & vitand. in celebrat. Miſſ.* vbi inter alia diſponit: *Neue patiantur*, Epiſcopi, *priuatis in domibus, atque omninò extra Eccleſias, & ad diuinum cultum dedicata Oratoria ab eiſdem Ordinarijs deſignanda, & viſitanda ſanctum hoc Sacrificium à ſæcularibus, aut Regularibus quibuſcunque peragi.* In quibus concedit, poſſe celebrari miſſam in Eccleſijs, ac etiam in Oratorijs, dummodo tantum diuino cultui inſeruiant, & negat, ſeu iniungit Epiſcopis quod non ſinant offerre extra dicta loca. Per Oratoria autem dedicata non intelligit Oratoria conſecrata, aut benedicta, ſed ſolum deputata pro ſolo Diuino cultu, cum ita praxis declaret. Idque ratione. Quia licet Eccleſiæ in maximo numero creuerint, & etiam plurimæ ſint conſecratæ, attamen quia conſecratio eſt difficilis, cum ſit longiſſima cæremonia, implenda à ſolo Epiſcopo, pluribus alijs occupationibus diſtento; & quia etiam numerus Miſſarum maximus eſt; & quia non poſſunt fideles, præcipuè in villis, & oppidis ita facilè accedere ad Eccleſias conſecratas, ideò factum eſt, quod paſſim reduceretur ad praxim, quod iure antiquo de licentia Epiſcopi concedebatur, nimirum celebrandi extra Eccleſias conſecratas, in locis tamen dedicatis Diuino cultui. Et quamuis conſecratio fiat etiam in ordine ad ſacrificium, immediatè tamen eſt propter ſolemnem ſanctificationem loci, & vt ſit proportionata habitatio Dei, qui ad oſtendendos ſuos effectus iuxta illud Heliodor. *lib.* 2. *Machab. cap.* 3. *in loco iſto eſt verè Dei virtus quædam. Nam ipſe qui habitat in Cœlis Viſitator, & auditor eſt loci iſtius.* Vnde ex hoc tantum fit, quod Eccleſiæ & Oratoria conſecrentur, & quod Epiſcopi debeant eſſe faciles ad implendum pro hoc munere propriam operam.

21 Immo, vt Eccleſia vel Oratorium gaudeat priuilegio immunitatis, non oportet, vt in ijs diuina celebrentur; ſed eo ipſo quod auctoritate Epiſcopi fuerit conſtructum, immunitate gaudet. Quia talis locus eſt religioſus, & diuinis obſequijs dicatus. Quod autem in ipſo diuina non celebrentur eſt per accidens, ſufficitque quod celebrari poſſint. Eſt communis, quam in primis ſequitur Correa *in relect. de immun. p.* 2. *n.* 8. Peregr. *de immun. cap.* 4. *n.* 7. Raphael de la Torre *to.* 2. *in* 2. 2. *q.* 96. *ar.* 3. *diſp.* 7. *grad.* 8. Germon. *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 23. & *ſeq.* Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *pun.* 4. *n.* 2. & Farinac. *de Immun. cap.* 17. *n.* 258. qui rectè *n.* 261. id extendit ad Eccleſiam non perfectè conſtructam Nam eo ipſo, quod auctoritate Epiſcopi cœpit conſtrui, dicitur locus diuinis obſequij dicatus, & immunitate gaudet. Deputatio enim Epiſcopi auctoritate facta locum benedictionis ſupplet, eſtque velut conſecratio quædam, ac proindè tanquam locus ſacer, & religioſus gaudet immunitate, vt docent Abb. *in rubr. de conſecr. Eccleſ. n.* 3. Angel. *v. Eccleſia n.* 3. Porrò ratio concedendi hanc immunitatem non eſt Sacrificium, vel continua Chriſti Sacramentalis præſentia, vt voluit Couaruuia *lib.* 2. *var. cap.* 20. quem aliqui ſectantur; ſed quod talis locus ſit auctoritate Epiſcopi diuino cultui deputatus. Peregrin. *vbi ſupra n.* 2. Ital. *lib.* 1. *cap.* 4. §. 3. *n.* 5. Farinac. *loco alleg. n.* 254. Bonac. *ibid.* Palaus *to.* 2. *tr.* 11. *punct.* 6. *n.* 2. alijque communiter. Quam ſententiam ſequuta eſt S. Congregatio Immunitatis tum alias, tum in vna Romana 1666.

22 Vt autem Eccleſias, & Oratoria, quæ inſeruiunt pro oblatione ſacrificij, & ſunt tantum diuino cultui deputata probari poſſit erecta fuiſſe auctoritate Epiſcopi, ſufficit quod conſtet de eius tacita licentia. Ita Sylua *de benef. p.* 1. *q.* 6. *n. vlt.* Zerol. *in prax. Epiſcop. p.* 1. *v.* Miſſa *n.* 1. Fagund. *præc.* 1. *Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 5. Franc. Lugo *lib.* 5. *de Sacram. cap.* 6. *n.* 3. Pax Iord. *to.* 1. *lucubr. lib.* 4. *tit.* 1. *n.* 114. *ex c. Miſſarum de conſec. d.* 1. ibi: *Vel vbi ipſe*, Epiſcopus, *permiſerit.* Si igitur ſufficit permiſſio, ſufficit etiam tacita licentia, cum permiſſio plus dicat, quàm tacita licen-

licentia. Nam Epiſcopus aut annuit, aut ſaltem non contradixit, ſed ſiniuit erigi Eccleſiam vel Oratorium, & tunc facto ipſo expreſsè conſentijt, & declarauit, quod non contradixit erectioni. Conſenſus enim non ſolum verbis, ſed etiam facto & nutu declaratur. *l. Labeo, §. vlt. ff. de ſupellect. leg. & l. Ibi non voce, ff. de reg. iur. & l. 2. ff. de pact.* & notant Angel. *conſ.* 335. *n.* 3. Harprech. *Inſtit. de nug. n.* 181. Illa autem taciturnitas Epiſcopi, cùm potuerit contradicere, & debuerit, ſi noluit, eſt ſignum conſenſus.

23 Itaque ex eo tacita licentia ſufficiet, quia nullo iure requiritur expreſſa. Quando autem nullo iure requiritur expreſſa, ſufficit licentia quæcunque, quæ inducat verum conſenſum, atque adeò etiam interpretatiuum, qui eſt verus conſenſus. Quod colligitur ex diuerſo modo diſponendi in iure. Nam quando diſponit, quod requiritur aliqua licentia, aliquando ſolum decernit, quod intercedat licentia, aliquando verò requirit explicitè expreſſam licentiam. Hic autem varius modus diſponendi ſatis indicat, quod quando non facit mentionem de expreſſa licentia, ſufficiat quæcunque, etiam tacita. Quæ duplici modo haberi poteſt. Primò, ſi ſciat Epiſcopus erigendam Eccleſiam vel Oratorium & non contradicit, inhibendo erectionem. Et hoc pacto, quamuis non exhibeat erectoribus aliquod ſignum conſenſus, poteſt tamen argui tacitus conſenſus. Quia ſi putaret non expedire, quod erigeretur, teneretur inhibere. Secundò ſi nihil ſciat de futura erectione, ſed concurrant tales circumſtantiæ, vt ſufficiant pro præſumendo conſenſu. Quæ quia prudenti iudicio ponderandæ ſunt, ideò non poſſunt comprehendi ſub aliqua regula.

24 Non ex eo igitur, quod de erectione aut deputatione Eccleſiæ, vel Oratorij cum auctoritate ac licentia expreſſa Epiſcopi minimè appareat ex publico inſtrumento, cenſendum eſt Eccleſiam vel Oratorium non gaudere immunitate, quoniam adhuc ex ſignis Eccleſiam, vel Oratorium erectum fuiſſe auctoritate Epiſcopi ſiue expreſſa ſiue tacita demonſtrari iam poteſt, quod ſatis eſt. Aliud enim eſt ſupponere Eccleſiam vel Oratorium ſine auctoritate Epiſcopi erectum eſſe, vt publicum dici non poſſit, ac proinde nec locus immunis, aliud, quod de conſenſu, de licentia ſeu auctoritate per publicas ſcripturas non doceatur. Tunc enim ad ſigna concurrunt Doctores, & ex eis publicum vel priuatum præſumunt. Et quidem publicum erit ſi altare lapideum in eo conſtructum ſit, quia tunc auctoritate Epiſcopi erectum cenſebitur. Decian. *tr. crim. cap.* 25. *n.* 19. *lib.* 6. Farinac. *de Immun. cap.* 17. *n.* 267. Guazz. *in defenſ.* 1. *cap.* 37. *n.* 29. Sanfelic. *dec.* 219. *n.* 5. Vel ſi aditus ipſius ad publicam viam pertineat, & vnicuique concedatur ingreſſus, Remig. de Gonni *de immun. ampl.* 1. *regul. n.* 5. Sanfelic. *d. dec. n.* 4. Vel ſi ibi publicè celebrentur miſſæ, & quiſque indifferenter admittatur ad illas audiendas, vt diſtinguendo firmat D. Fagnan. *in cap. vlt. de cenſib. n.* 4. Maſcard. *de prob. concl.* 869. *n.* 2. Delben. *de immun. cap.* 2. *dub.* 2. *ſect.* 7. *n.* 38. *& ſeqq.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſum.* 132. *n.* 51. Vbi quod ad hunc effectum ſufficit celebratio decennalis. Sanch. *de matr. lib.* 9. *diſp.* 15. *n.* 39. alios referens. Præſertim ſi publicè & in quibuſuis anni ſolẽnitatibus in eo celebretur, vt declarauit S. Congregatio Epiſc. & Reg. in vna *Ianuen.* die 7. Iunij 1605. Nam in altari priuati Oratorij ſolet ex priuilegio Apoſtolico concedi celebratio Miſſæ, exceptis ſolemnioribus feſtis, nempè Natiuitate Domini noſtri, Epiphania, Paſchate, Pentecoſte, Annunciatione & Aſſumptione B. Virginis, feſto SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, & omnium Sanctorum. Oratorium enim non cenſetur dicatum diuino cultui, niſi ſit publicum. Quia cultus diuinus ex natura ſua eſt publicus & communis omnibus. Vnde non poteſt Oratorium dici dicatum cultui diuino, niſi in ipſo exerceri poſſit eo modo quo exigit ex natura ſua exerceri. Vel ſi ædificatum appareat in Eccleſia. *c. Quod interrogaſti* 27. *d. c. Vidua, & c. vlt. de preſbyt. non bapt.* Archidiac. *in cap. Nemo de conſecr.* 6. *d.* 1. Vel ſi habeat campanile cum campana, quæ publicè pulſatur pro conuocatione populi ad Eccleſiaſticas functiones. *cap. Patentibus de priuil.* Sanfelic. *cit. dec.* 219. *ſub n.* 3. allegans Calderinum, & alios, Ital. de *immun. lib.* 1. *cap.* 4. §. 4. *n.* 3. Maſcard. *vbi ſupra n.* 1. Decian. *etiam ſupra n.* 19. vbi de campana exiſtente extra ædificium. Quamuis neceſſarium non ſit vt Oratorium ſit publicum, quod adſit campana ad conuocandos populos, ſed ſine ipſa adhuc remanet publicum, ſi omnibus pateat, vt aduertit Thom. Hurtad. *p.* 2. *reſol. mor. tr.* 12. *cap.* 1. *in digreſ.* §. 1. *dub.* 1. *n.* 2194. contra Trullench. *in Bull. Cruc. lib.* 1. §. 1. *dub.* 4. *n.* 5. & Barboſam *de iur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 12. Quia campana eſt tantum ſignum publici Oratorij, & proinde ſupponit, quod iam ſit publicum, non autem pertinet ad formam per quam conſtituitur publicum. Nam in tantum campana ordinatur ad conuocandos populos, in quantum Oratorium eſt omnium vſui deſtinatum, atque adeò erectum, vt publicum. Vel ſi habeat ſpeciale nomen alicuius Sancti, & in eius die celebretur ſolemne feſtum, Remig. de Gonn. *cit. regul.* 1. *n.* 5. Sanfelic. *d. dec. n.* 4. Vel ſi in eo fiant publicæ proceſſiones, quæ non niſi in publicis Oratorijs fieri permittuntur iuxta *c. Certum eſt de conſecrat. d.* 1. ibi: *Certum eſt noſtris præceptionibus conſtitutum, ne quis in Eccleſia, aut in Oratorio, quod ſedis noſtræ permiſſione non legitur dedicatum, proceſſionem publicam putaret impendi, ne conditores furtiuis ſubreptionibus contra regularum ſtatuta proſilirent.* Vel ſi viſitatum appareat ab Epiſcopo, cui non competit proprium ius viſitandi Oratoria priuata, licet poſſit ad illa accedere, vt videat quomodo ſe habeant, & an benè tractentur, vt pariter diſtinguit D. Fagnan. *in d. cap. vlt. n.* 2. *de cenſib.* Thom. Delben. *tom.* 2. *c.* 16. *ſect.* 12. *dub.* 11. *n.* 6. Caſtropal. & alij apud ipſum. Ex viſitatione autem Epiſcopi non poteſt intelligi Oratorium priuatum. Tum quia hoc non ſubeſt viſitationi Epiſcopali, qualia debent eſſe quæ permittit Tridentinum. Nam licet Oratorium priuatum viſitetur quando primò conceditur licentia, non tamen continuat iuriſdictio Epiſcopi ad illud viſitandum, cùm priuatum ſit, vnde de facto non viſitatur *cap. fin. de cenſib. iuncto cap.* 1. §. *Deinde eod. tit. in* 6. Vel ſi habeat dotem, aut reditus temporales. Abb. *in cap. fin. de cenſ. n.* 3. Vbi ex hoc ſigno diſcernit Oratorium publicum à priuato. Quod confirmat Decian. *cit. cap.* 25. *n.* 19. ibi: *Si nulla foret ei dos conſtituta, licet hoc non vti neceſſarium obſeruetur*, Villagut. *de immun. n.* 28. quem refert ac ſequitur Sanfel. *d. dec.* 219. *n.* 3. Vnde S. Congregatio Epiſcop. & Regul. in vna *Raguſina* die 11. Auguſti 1597. & in vna *Siracuſana* die 1. Iulij 1622. cenſuit non eſſe neceſſarium, quod Oratorium publicum ſit dotatum, & multò minus priuatum. Quia dos non exigitur, niſi in conſecratione. Id quod habetur in *c. Cùm ſicut* 8. *de conſecrat. Eccleſ. vel altar.* Vel ſi habeat certum Capellanum cuius Capellania confertur in titulum. Zabarel. *conſ.* 11. *n.* 6. Farinac. *in fragm. de immun. n.* 267. Quare S. Congregatio Concilij in vna *Terracinen.* die 28. Iunij 1619. & in vna *Policaſtren.* die 15. Iulij 1616. & in vna *Licien.* die 15. Ianuarij eiuſdem anni cenſuit non comprehendi in decreto S. Concilij Tridentini, nec in decreto prohibitionis celebrandi in Oratorijs priuatis ſub Paulo V. Capellas, quæ ſunt erectæ in beneficium, & conferuntur in titulum, quamuis exiſtant intra palatia laicorum. Et S. Congregatio Immunitatis in vna *Neritonen.* die 17. Ianuarij 1628. cenſuit, Capellam cum beneficio eſſe remouendam à domo priuata, licet dum non eſt remota, gaudeat etiam immunitate. Vel ſi Capellania ſit de iurepatronatus. Iuſpatronatus enim cadit ſolum in publicis Oratorijs. Viuian. *de iurep. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 38. & præſupponit tanquam fundamentum auctoritatem Ordinarij, idem Viuian. *lib.* 2. *cap.* 1. *a.* 8. Vel ſi ibi ſit ſepultura, aut cæmeterium, vel adminiſtretur baptiſmus, vel recipiat decimas, vel ſit immune à ſolutione collectarum, vt ex Abb. Maſcar. Quama. Ricc. Filiuc. Decian. Farinac. Sanch. Bonac. & ex Rota tradit Delbene *cap.* 2. *ſect.* 7. *a n.* 38. Vel ſi habeat cymbalum & publicè pulſetur, quia priuatis Oratorijs publica cymbali pulſatio non conceditur, *cap. Patentibus de priuil.* & docent ibi Butr. *n.* 1. Abb. *n.* 1. & in *cap. Inter dilectos n.* 8. *de donat.* Felin. multis citatis *cap. De quarta n.* 12. *de præſcript.* Sylu. *v. loca religioſa q.* 3. latè Maſcard. *concl.* 869. *n.* 3. *&* 4. Dian. *p.* 6. *tr.* 1. *reſol.* 1. §. *Sed non eſt verum.* Ac tandem Capellæ vel Oratoria ſunt publica non priuata ſi habeant conditiones infraſcriptas, quæ ponuntur in Breui declaratorio. *Vt ſi Oratorij vel Capellæ huiuſmodi porta viæ publicæ adiaceat, & in ea nulla alia porta, quæ ad aliquam domum ducat, exiſtat, & quatenus exiſtat, illa omninò claudatur, atque ita à priuatis domibus ſeparata ſit, vt per eas ad eam acceſſus aut proſpectus nemini pateat, Capellam huiuſmodi ſub prohibitione de mandato fel. recordat. Pauli V. prædeceſſoris noſtri de non celebrando in priuatis Oratorijs publicata minimè comprehenſam eſſe declares,*

res, & vbi capax, & ornata decenter exiſtat, neque aliquid eorum, quæ ad ſacrum in ea faciendum neceſſaria ſunt, deſideretur.

25 Si igitur vnum vel alrerum, plura, vel maior pars, vel omnia ex ſignis adductis concurrerent, & tolerata fuerint ab Epiſcopo, certè huiuſmodi Capella ſiuè Oratorium gaudet immunitate. Decian. *d. lib.6. cap.25. ſb u n.*19. Farinac. *vbi ſupra d. n.*267. Sanch. *de matr. d. lib.9. diſp.*15. *n.*19. Maſcard. *de probat. concl.*869. *num.*1. Delben. *d. cap.*16. *ſect.*12. *dub.*11. *in fin.* Guaz. *defen.*1. *cap.*27. *n.*29. quibus præluxerat Roman. *conſ.*477. *n.*13. eſtque communis.

26 Illud autem, quod dicitur in d. Breui declaratorio de priuato ingreſſu ad hæc Oratoria, quod ſcilicet non debeat immediatè patere ex aliquo cubiculo domus, ſed vel è cortili, vel aliquo atrio extra domum, omninò aduertendum eſt. Ibi enim declaratur debere eſſe ſeparata à priuatis domibus, itaut per ipſas ingredi, aut proſpici non poſſit. Et ideò ſi prius ingrediendum ſit cortile, aut atrium, ſeruabitur declaratio. Ita enim declaratum fuit, non quia ingreſſus è domo priuata tollat publicitatem Oratorij, ſed quia non approbatur.

27 Hinc Oratorium annexum domui priuatæ per quam patet ingreſſus in ipſum, ita tamen vt habeat ingreſſum alterùm publicum correſpondentem publicæ viæ, per quem quilibet ingredi poſſit in Oratorium publicum, cenſetur dicatum cultui diuino, eſtque de ijs, de quibus diſponit Concilium Trid. *in decret. de ſeruand. & vitand. in celebr. miſſ. ſeſſ.*22. ac proindè poteſt in ipſo permitti celebratio Miſſæ, quia eſt publicum, atque adeò gaudet immunitate, non obſtante quod habeat etiam ingreſſum priuatum. Ita tradit Auerſa *q.*11. *de Euchar. ſect.*14. Th. Hurtad. *p.*2. *reſol. moral. tr.*12. *cap.*1. *n.*2193. Bald. *in quæſt. ſelect. lib.*4. *q.*10. §.10. Pax Iord. *to.*1. *lucubr. lib.*4. *tit.*1. *n.*161. Quintanaduen. *to.*1. *ſing. tr.*7. *ſingul.*33. *n.*9. & confirmant Ricc. *dec.*78. *n.*5. *p.*4. Alph. de Leon. *de offic. Capel. q.*3. *ſect.*1. *in fin.* dum dicunt, quòd Oratorium erectum in cortili non ſit priuatum, ſed publicum, & ideò non comprehendatur ſub decreto S. Congregationis de priuatis Oratorijs.

28 Ratio autem eſt, quia ingreſſus priuatus remanente publico, non tollit formam Oratorij publici. Nam id publicum dicitur, quod eſt omnium vſui deſtinatum, §. *fin. Inſtit. de rer. empt. & l. ſed Celſus, & l. Pacta conuenta,* §. *Papinianus, ff. de contrah. empt. & l. Riparum, ff. de rer. diuiſ. & l. Prætor ait,* §.1. *ff. Nequid in loc. publ.* & obſeruant Gloſ. *in d. l. Prætor ait, v. Publico vſui, & in* §. *Superior, v. Publica, & in* §. *Riparum, v. Publicas,* Bart. *in l.*1. *ff. de publ. iudic.* Alciat. *in l. littus, ff. de verb. ſignif.* Cùm ergo Oratorium, quamuis habeat priuatum ingreſſum, dummodo retineat publicum, ſit omnium vſui deſtinatum, adhuc remanebit publicum, ac proinde immune, atque aptum vt in eo celebrari poſſit, cum ſit erectum auctoritate Epiſcopi.

29 Nec obſtat quod ratione ingreſſus priuati habet communicationem cum domo priuata, & proindè cenſetur Oratorium illius domus. Quia communicatio per ingreſſum priuatum cum domo priuata non tollit, quin ſit deſtinatum omnium vſui per ingreſſum publicum, & proindè nec tollit, quin ſit Oratorium publicum, & priuatus ingreſſus non appropiat priuato vſui. Decretum autem de priuatis Oratorijs, procedit tantum in ijs, quæ inſeruiunt vſui priuato. Nam dicuntur priuata ratione vſus. Qui autem ingrediuntur per ingreſſum priuatum, vtuntur Oratorio non vſu priuato, ſed vſu publico; quia vtuntur tanquam aliqui ex ijs, pro quorum vſu eſt deſtinatum. Quare non facit quod non ſit publicum; ſiquidem adhuc permanet forma per quam conſtituitur publicitas Oratorij, & proindè adhuc ſtat ſub denominatione ſuæ formæ, quia præualet eſſe deſtiuatum omnium vſui, cum non excludatur ab ingreſſu è domo priuata. Denominatio namque fit ab eo, quod præualet, & à potentiori. *l. Cum ex aliqua, ff. de acquir. rer. dom. & l. quæritur, ff. de ſtat. hom. & l.*1. *init. ff. de verb. ſignif.* vbi Gloſ. & Doctores. Sic via non deſinit eſſe publica ex eo quod in ipſam pateant ingreſſus è priuatis domibus, nec flumen deſinit eſſe publicum ob ingreſſus è priuatorum domo.

30 Pariter nec obſtat, quod videatur eſſe contra reuerentiam debitam loco deſtinato publico cultui, & celebrationi Miſſæ, quod ad ipſum pateat ingreſſus priuatus, quia cenſetur hoc pacto appropriari vſui priuato. Nam priuatus ingreſſus non trahit ſecum aliquid, quod non ſit in publico ingreſſu, & ſolum dicit, quod ille ingreſſus ſit certis perſonis deſtinatus, quod non eſt contra debitam reuerentiam, ſicut non eſt contra reuerentiam, quod id Oratorio publico & Eccleſia aliqua loca cum ſpeciali ſcamno ſint reſeruata aliquibus perſonis determinatis. Nec appropriant Oratorium priuato vſui, quia non habent alium vſum qui priuato ingreſſu ingrediuntur, quam qui ingrediuntur per communem portam; & ideò non habent aliquam appropriationem, ſed tantum reſeruationem talis ingreſſus. Nec communicatio cum priuata domo in alio conſiſtit, quàm in ingreſſu, & proindè non eſt communicatio, qua ipſum Oratorium communicet, ſed eſt verè extrinſeca, atque adeò nullam ſecum affert indecentiam.

Quinimò in huiuſmodi Oratorijs pro aliqua vice ex cauſa rationabili celebrari poſſe ianuis clauſis, admiſſis ijs tantum, qui habent priuatum ingreſſum, & quos ipſi voluerint firmat Quintanaduen. *to.*1. *ſingul. tr.*7. *ſing.*33. *in fin.* 31
Quia licet publicum Oratorium requirat cultum publicum, atque adeò oblationem ſacrificij, in qua conſiſtit præcipuus cultus, publico modo exercitus confluentibus quicunque voluerint, eſt tamen neceſſarium quod id ſemper publico modo offeratur; ſed poteſt aliquando offerri ianuis clauſis, vt paſſim etiam in Eccleſijs contingere ſolet. Vt enim manuteneatur publicus cultus ſufficit, ſi vt plurimum publico modo, & coram quibuſcunque confluentibus offeratur Sacrificium, nec eſt neceſſarium, quod ſemper tali modo offeratur. Eo ipſo autem, quod manutenetur publicus cultus non conuertitur in vſum priuatum per id quod aliquando celebretur ianuis clauſis coram certis perſonis.

Ad illud tandem, quod dicebatur, eſſe de neceſſitate altaris repoſitio ſacrarum reliquiarum ex ſuperiùs deductis. 32
Quod etiam tenent Gloſ. *in cap. De fabrica tit. de conſecrat. d.*1. *& in d. cap. Placuit, v. Reliquiæ eod. tit.* Abb. Archid. Hiſt. Azor. Fuſc. & alij quos ſequitur Pax Iord. *to.*1. *lucubr.* 5. *tit.*10. *n.*19. Reſpondeo primò id intelligendum eſſe iuxta præcitatos Doctores, ac textus relatos quando altare conſecratur, non quando benedicitur, aut cultui tantum diuino deputatur authoritate Epiſcopi. Deinde reſpondeò, reliquias non eſſe neceſſarias neque pro conſecratione altaris. Ita Sotus *in* 4. *d.*13. *q.*2. *ar.*3. *arg.*2. *dict.*6. Suar. *diſp.*81. *de Euch. ſect.*5. Vaſquez *diſp.*233. *cap.*2. *nu.*17. Fagund. *præc.*1. *Eccleſ. lib.*3. *cap.*22. *n.*8. Reginald. *lib.*29. *prax. for. pœnit. cap.*6. *ſect.*6. *n.*180. Rodriq. *in comp. quæſt. reg. reſol.*9. Cardin. de Lugo *diſp.*24. *de Euch. ſect.*2. *n.*75. Coninch. *de ſacram. q.*83. *ar.*3. *dub.*2. *n.*241. Angel. *v. Altare n.*3. Gaſpar. Hurtad. *de Sacram. diſp.*4. *de ſacrif. Miſſ. diff.*8. Palaus *p.*4. *oper. mor. tr.*5. *cap.*5. *n.*8. Trullench. *lib.*3. *de Sacram. cap.*8. *dub.*16. *n.*3. *in fin.* Caſpenſ. *p.*2. *curſ. theol. tr.*23. *diſp.*3. *ſect.*4. *n.*76. *in fin.* Lezan. *in ſum. v. Altare n.*6. Granad. 3. *p. contr.*6. *tr.*14. *diſp.*12. *n.*2. Zerol. *p.*1. *prax. Epiſc. v. Altare,* Valer. *in differ. vtriuſque for. v. Miſſa diff.*2. *in fin.* Leand. *de Sacram. tr.*8. *diſp.*7. *q.*6. Dicaſtil. *de Sacram. tr.*5. *diſp.*4. *dub.*8. *n.*146. Tambur. *in opuſc. de ſacrif. Miſſ. lib.*1. *cap.*5. §.1. *n.*10. Quar. *in rubr. Miſſ. p.*1. *tit.*20. *dub.*3. *diff.*1. Filiuc. *tr.*5. *nu.*123. Franc. Lugo *lib.*5. *de Sacram. cap.*7. *q.*1. *n.*15. Garz. *in ſum. to.*3. *diff.*8. *dub.*3. *pun.*1. *n.*7. Conſonat rubrica Miſſalis antiqui, in qua monebatur, quod ſi non eſſent reliquiæ reconditæ in altari, omitteretur illa particula Orationis, quæ dicitur poſt introitum *Quorum hic reliquiæ ſunt.*

Nam in iure, vbi ſit mentio de conſecratione altarium, 33
nihil prorſus dicitur de repoſitione reliquiarum. Vnde *in cap. Altaria* 2. *de conſecr. d.*1. vbi ſtatuitur, quomodo altaria ſint conſecranda, ſolum requiritur vnctio chriſmatis, & Sacerdotalis, nempè Epiſcopalis benedictio. Confirmatur, quia reliquiæ ex natura ſua non habent vim ſanctificandi, nec ſunt aliquod Sacramentale ab Eccleſia inſtitutum ad ſanctificandum, ſicut eſt chriſma, aqua benedicta, &c. Quare nullum adeſt præceptum recondendi reliquias in altari. Et cum hoc præceptum non deriuet ex lege naturali, aut diuina, ſed mere ex inſtitutione Eccleſiæ, non eſt aſſerendum, niſi conſtet fuiſſe ab Eccleſia impoſitum. Non conſtat autem fuiſſe impoſitum. Nam Canones, qui afferuntur nihil prorſus de hoc præcipiunt.

In illo autem *c. Placuit de conſecrat. d.*1. reprobatur tan- 34
tummodo abuſus erigentium altaria in Villis, & agris

in

in memoriam Martyrum, vbi nulla talis memoria aderat; ſed fingebatur per inanes reuelationes; & proinde huiuſmodi altaria eſſe euertenda, ſi fieri poſſet tanquam ſuperſtitioſa, quia eſſent incitamentum ad colendam memoriam Martyrum, vbi non adeſſet. Non autem vult euerti, quia nulliter conſecrata ſunt, quia ſine reliquijs Martyrum. Quod etiam conſtat ex eo quod ibi ſubditur, quod ſcilicet nulla memoria Martyrum acceptetur, niſi ex fideliſſima origine ſit. Reliqua verò quæ afferebantur, nimirum de lampade accenſa & ſimilibus reſpiciunt tantum decentiam, non præceptum, aut neceſſitatem conſtitutiuam loci ſacri vel religioſi. Caſtal. *cit. lib. 1. ſect. 3. cap. 9. num. 5.*

35 Itaque firmum maneat, non ſolum Eccleſias & Oratoria conſecrata, ſed etiam benedicta, vel publicè deputata cultui diuino auctoritate, vel licentia expreſſa aut tacita Epiſcopi gaudere immunitate Eccleſiaſtica.

CONSVLTATIO XCIV.

An conſulentes, vel mandantes delicta excepta in Conſtitutione Gregorij XIV. gaudeant immunitate Eccleſiæ?

1 Videtur non gaudere, quia licet conſulens delictum, alioquin abſque conſilio huiuſmodi facturo non teneatur eadem pœna; ſed mitiori puniendus ſit, conſulens tamen alioquin non facturo tenetur eadem pœna, iuxta Doctores communiter, quorum multos refert Couar. *in Clem. Si furioſus p. 2. §. 2. n. 1.* Plaza *lib. 1. de delict. cap. 17. n. 2. & 19.* Duegnas *reg. 149.* Clar. *l. 5. recept. §. fin. q. 88.* Qui omnes fatentur eſſe certum quod teneatur eadem pœna, quando conſulit alioquin non facturo, & eſſe communem non teneri eadem pœna quando conſulit alioquin facturo, licet aliqui teneant oppoſitum. Immò in vtroque caſu teneri eadem pœna docet Duegnas, dicens communem, & referens multos *reg. 22. n. 1.* & Gregor. Lopez *p. 7. tit. 14. l. 14.* vbi excipit furtum, quia in eo lex illa diſtinxit. Et notant, quod in dubio, an alioquin facturus eſſet, præſumitur non facturus. Quia in dubio nemo præſumitur delictum commiſſurus. Sic Couar. *eo n. 1.* Lopez *ibid.* & Plaza *d. cap. 17. n. 14.* Igitur ſaltem conſulens alioquin non facturo delicta ob quæ non gaudet immunitate Eccleſiæ, cum puniatur eadem pœna, nec ipſe gaudebit.

2 De mandante autem quod non gaudeat probatur. Quia mandans delictum tenetur eadem pœna, & licet in conſulente diſtinguatur an alter alioquin eſſet facturus; at mandans in vtroque caſu tenetur eadem pœna, vt tenet communis ferè omnium, ac refert & ſequitur Couar. *d. n. 1.* Duegn. *d. reg. 224. n. 1.* Clar. *vbi ſupra q. 89.* licet quidam teneant, quos ibi refert, non teneri eadem pœna, quando alter alioquin erat facturus. Immò mandans fortiùs delinquit, acriuſque punitur, quàm ipſe delinquens, vt benè Duegnas alios referens *d. reg. 224. n. 12.*

3 [Non enim intereſt, vtrùm quis occidat, an cauſam mortis præbeat *l. nihil. ff. ad l. g. Corn.* quod iuxta ſententiam eiuſdem legis Corneliæ eſt accipiendum, ſcilicet quando cauſa mortis dolo malo, & animo occidendi eſt præbita. Vnde eodem eſſe interpretabimur, ſi magiſtratus operam dederit, quo quis falſum iudicium, quaſi de communi crimine alicuius conſcius, profiteretur in hoc, vt innocens condemnetur: aut pecuniam accepit, vt publica lege, hoc eſt publico iuditio quis reus fieret, aut aliud quid contra hominis necem fecerit, quod legibus permiſſum non ſit, *l. 4. in princ. ff. eod. tit.* Quiue falſum teſtimonium dolo malo dixerit, quo quis publico iudicio rei capitalis damnaretur, *d. l. 1. §. 1. l. 3. §. item, eiuſdem tit.* Item qui per alium cædem fieri curauit, aut mandauit, *l. non ideo C. de accuſ.* Paul. *lib. 5. tit. 25. l. aut qui aliter 5. §. fin. quod vi, aut clam,* vbi Bartol. & *in l. non ſolum 11. §. ſi mandato, de iniur. l. hæc verba de adul. cap. Pro humani l. de homic. in 6.* Panor. & alij *in cap. mulierem, de ſent. excom.* Dec. *in l. is damnum 129. n. 3. de reg. iur.* Angel. & alij *in pr. crim.* Ac proinde mandans hominem occidi, eadem pœna tenetur, qua occidens, *l. non ſolum §. 1. mand. l. 7. §. hoc verò ff. iuriſd.* Clar. *de homic. n. 12.* Menoch. *caſ. 352. n. 1.* Immò, & ſi reuera expreſsè non mandauit, ſi iniuriam paſſus dicat filio, vel ſeruo: ne reuertaris, niſi aliquid noui de te, & illo audiuerim, Couar. in *Clem. ſi furioſus p. 2. §. 1. n. 3.* Carer. *in pr. crim. tit. de homicid. n. 37.* Et ſi vnus mandatarius rurſum mandet alij vtrumque teneri puto per *l. Si ego, quod vi, aut Clam.* Carer. *n. 11.* Immò non pauci exiſtimant, ſi verberari tantum iuſſerit non occidi, mandatarius autem fines mandati tranſiliendo occidat, hac lege mandantem teneri. Quod non placet Couar. *in d. Clem. p. 2. §. 1. n. 3. arg. l. in lege, ff. ad d. leg. Cornel.* Quare verum non videtur, quod Dec. & Cagnol. *in d. l. is damnum.* Felin. *in d. cap. mulierem,* Mynſing. *obſ. 40. cent. 1.* tradunt, eum qui accuſet aliquem fuiſſe homicidium, & probat mandaſſe, non videri probaſſe quæ in libello deducta ſunt, ac proinde ſuccumbere, quod diuerſa ſint facere, ac mandare. Nam mandatum hic æquipollet facto, nec diuerſa hæc ſunt, ſed eadem, cùm non minus ex mandato, quam ex facto pœna capitalis ſequatur, Bart. *in l. ſi per alios, ne quis eum, qui in ius voc.* Videndus omninò Angel. *in tr. maleſ. ad verb. Sempronium mandatorem.* Giurb. *conſ. crim. 50. n. 44.* vbi plures cumulat, Farinac. *de carc. q. 28. n. 23.* & vbi plures alios adducit, & *de immun. in app. c. 8. n. 224. & c. 9. n. 141.* Cutel. *de imm. q. 19. n. 12. lib. 1.* Sperell. *dec. 64. n. 45.* qui alios refert, Caball. *de omnig. homicid. n. 411. & ſeq.* Balthaſ. Thomas *de immun. tr. 1. lim. 220.* Mar. Ital. *de im. lib. 1. c. 5. §. 1. n. 100. & 110.* Genuen. *in prax. c. 94.* Quare Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 11. n. 16.* ſcripſit, quod mandans inſidioſè alterum occidi poſt effectum ſequutum comprehenditur in exceptione, & priuatur beneficijs immunitatis Eccleſiaſticæ. Nam qui per alium facit perinde eſt ac ſi per ſe ipſum faceret, negando hanc eſſe extenſionem legis pœnalis, cùm verè ſit interpretatio, à iure facta; maximè quia tale delictum in mandante, nedum pari, ſed maiori pœna dignum videtur ex vulgari axiomate, quod actus tribuatur mandanti non exequenti, quem propterea Stephan. Baccini *p. 2. tr. 11. q. 27. quæſit. 2. concl. 4.* appellat cauſam efficientem moralem. Dictumque Suarez ſequuti ſunt Laym. *lib. 4. tr. 9. cap. 3. n. 9.* Fagund. *in 2. præcept. Eccleſ. lib. 4. cap. 4. n. 46. & Perſic. de præcept. Sacerd. Offic. lib. 1. cap. 9. n. 111.* quibus etiam adhæſit Tancred. *de relig. tr. 1. lib. 4. diſp. 7. q. 2. n. 7.* licet poſtea contrarium admiſerit, vt mox videbimus.]

At nihilominus dicendum eſt, gaudere, exceptis tamen 4
conſulentibus ac mandantibus crimen Aſſaſſinij. Nam Conſtitutio Gregoriana excludit reos Aſſaſſinij hiſce verbis: *Aut aſſaſſinij rei,* ſub quorum generalitate comprehenduntur etiam conſulentes & mandantes, quia dicuntur rei aſſaſſinij. Ita in terminis Bonac. *de excom. in part. extra Bull. Cœn. to. 3. diſp. 11. pun. 3. §. 9. n. 6.* Quam ſententiam amplectitur Ambroſinus *de Imm. cap. 7. n. 1.* Decian. *in tr. crim. lib. 6. cap. 28. n. 18.* Farinac. *in append. de Imm. cap. 8. n. 18.* & alij, probatque textus expreſſus *in cap. Pro humani de homicid. in 6. §. Cum igitur,* ibi: *Illi qui ſic horrenda inhumanitate, deteſtandaque ſæuitia mortem ſitiunt aliorum, vt ipſus faciant per aſſaſſinos occidi, & §. Sacri,* ibi: *Statuimus, vt quicumque &c. quempiam Chriſtianorum per præfatos aſſaſſinos interfici fecerit, vel etiam mandauerit,* &c.

Comprobatur, quia excommunicato faciente aliquid, 5
non cenſetur excommunicatus conſulens, vel mandans, niſi id in excommunicatione exprimatur, vt dicitur in materia de excommunicatione. Item quia mandans, vel conſulens non dicitur verè facere delictum, ſed fictè & interpretatiuè, vt docet Clar. *d. q. 89.* Plaz. *d. lib. 1. q. 15. n. 22.* Item quia ſtatutum, quod punit facientem delictum non ſemper habet locum in mandante, ſed diſtinguendum eſt. Aut enim ſtatutum loquitur in perſonam, ſcilicet ſi quis occiderit, & non comprehendit mandantem, quia non dicitur verè occidere. Vel loquitur in rem, ſcilicet in ipſum maleficium, vt pro homicidio ſit pœna mortis, & tunc comprehendit mandantem, vt docent Bartolus & multi alij quos refert ac ſequitur Clarus & Plaza locis allegatis, licet quidam affirment indiſtinctè, alij verò vrgent, eo quod in materia odioſa ſtatuta ſtrictè ſint interpretanda, Vand. *2. q. 5.* Carrer. *n. 9.* Item quia Gama *1. p. dec. 272.* in fine dicit, quod Senatus Portugalliæ cenſuit Extrauagantem, quæ in piratis loquitur, non intelligi in his, qui opem, vel conſilium præbent. Præterea, quia hæc immunitas, vtpotè quæ eſt fauor Eccleſiæ debet amplè intelligi, vt docet Montablus *l. 4. tit. 11. p. 1.* Ergo cum concedatur omnibus delinquentibus præterquam facientibus illa delicta, non debet reſtringi etiam ad mandantes, vel conſulentes.

In ipſum animaduertit Graſſet. *in anat. nec. prodit. §. 20.* 6
n. 14. inquiens, quod ſatis minimè ſit ad occiſionem proditoriam

toriam concurſus poſitiuus per cauſalitatem moralem, qualiſcumque ea ſit, videlicet conſilium, auxilium, aſſociatio, & quæuis alia participatio citra moralem occiſionem proximi per ſe ipſum, quam præciſè exigunt verba dictæ Conſtitutionis Gregorianæ: *Aut qui proditoriè proximum ſuum occiderint*, requirentia actum occiſionis in ipſis excluſis à beneficio Immunitatis. [Cùm enim hæc verba ſint directa in occidentem, intelligenda ſunt de homicidio phyſicè commiſſo per ipſum proditorem, atque adeò mandans aliquem proditoriè occidi, eorum vigore non priuatur immunitate Eccleſiæ, Sanch. *conſ. moral. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 9. n. 3.* Bonac. *loco cit. diſp. 2. q. 3. pun. 16. §. 8. n. 2.* Tancredus *de Relig. tr. 1. lib. 4. diſp. 8. q. 542. n. 4.* Guazzin. *lib. 2. defenſ. 1. cap. 14. n. 20. & 27.* Caren. *de offic. S. Inquiſ. p. 2. tit. 12. n. 269.* Donat. de Aſyl. *reſol. 140. n. 4. & 5.* cęteriſque plenius idem Graſſet. *d. §. 20. n. 3.* & infra alios referens, & id comprobans *n. 5.* auctoritate dicentium, quod mandans aliquem occidi, vel mutilari in Eccleſia, non caret illius immunitate, quoniam non dicitur hic verè ac propriè occidere in Eccleſia, quorum ſententiam refert & confirmat Thomas del Bene *de Imm. Eccleſ. to. 2. cap. 16. dub. 19. ſect. 2. per tot.* reſpondens *n. 7. & ſeq.* non obſtare regulam 72. *de regul. iur. in 6.* Qui per alium facit per ſeipſum facere videtur, cum intelligenda ſit impropriè & per fictionem, quæ in pœnalibus non extenditur, niſi ab ipſa lege talis extenſio ſpecificè fiat].

6 Quare ij ſolum dicuntur eſſe homicidæ proditores ab illa excepti, qui proximos per ſeipſos occidunt, ſecus alij participes talis homicidij, ſicut in ſpecie notant Bonac. *d. tom. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. pun. 16. §. 8. n. 1.* Dian. *p. 6. tr. 1. reſol. 12.* propè finem, Graſſet. *d. §. 20. n. 26.*

7 Atque ita cenſuit S. Congregatio Immunitatis *in vna Rauennaten.* die 28. Septembris 1666. in qua agebatur de mandante homicidium proditorium, reſoluitque gaudere, ſed præ ſceleris immanitate addidit: Cum Sanctiſſimo pro condemnatione in pœnam extraordinariam ad triremes etiam ad vitam. Et ex his patet reſponſio ad rationes in contrarium adductas.

CONSVLTATIO XCV.

1. *An familiares Eminentiſſimorum Cardinalium gaudeant priuilegio fori?*
2. *An Iudex trahens hoſce familiares ad Tribunal laicale incurrat cenſuras?*
3. *An ſola citatio ſit ſufficiens ad talem incurſum?*
4. *An familiares renunciare poſſint huic priuilegio?*
5. *An qui tempore executæ citationis eſt abſens, gaudeat priuilegio familiaritatis?*
6. *An ex capite ignorantiæ Iudex laicus excuſari queat?*

1 AD primum quod attinet ex recentioribus ſplendidè & diligenter hoc argumentum verſauit Reuerendiſſimus Sperellus, qui *dec. 128. n. 43. & ſeqq.* negatiuam potiùs firmare videtur. Equidem negari non poteſt quin hoc ſit diſputabile ac de iure dubium, cum nullum Canonem expreſſum habeamus, nullamque Conſtitutionem Apoſtolicam declarantem huiuſmodi familiares omninò exemptos eſſe à foro laicali. Illudque ſaltem requiritur, vt gaudeant exemptione, quod actu ſint domeſtici, & commenſales, vel ab ipſis Cardinalibus pro ſuis negotijs miſſi ſint, vel qui recreationis cauſa ad tempus à Curia abſint, vt ſtatuit Leo X. in ſua Conſtitutione 10. §. 5. quæ an ſit in vſu, adhuc dubitatur. Quin volunt quod rediens ad proprios lares præſertim vltra duas dietas non dicatur recreationis cauſa abeſſe, vt ex textu *in cap. Præſenti 34. de præb. in 6.* vbi Gemin. *n. 3.* notat, quod redeundo ad propriam domum non retinet priuilegium, etiamſi habeat animum redeundi, quia potentior eſt cauſa naturalis, quàm cauſa accidentalis.

2 At tenendum eſt, familiares Eminentiſſimorum Cardinalium gaudere priuilegio fori, ducto argumento ex *cap. fin. de offic. Archid.* quod tale priuilegium verbis explicitis familiæ Epiſcopi concedit. Eſt ferè communis, atque eam ex antiquioribus tenent Manfred. *in tract. de Cardinal. cap. 8. priuil. 14.* Bonacoſ. *in tract. de fer. q. 7.* & ex recentioribus Carleual. *de iudic. p. 1. diſp. 2. n. 509. in fin.* Bellet. *diſquiſ. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 1. n. 26.* Thom. Delbene *de Immun. cap. 4. dub. 15. n. 26.* vbi *dub. 17.* idem proſequitur in Epiſcopis & Archiepiſcopis titularibus, pleniſſimè Sperell. *d. dec. 128. n. 39. tom. 2.* vbi etiam adducit reſolutiones S. Congregationis Immunitatis, Diana *p. 5. tr. 2. reſol. 25.* Vbert. *de citat. tom. 1. cap. 5. n. 851.* Quod tandem & admiſit Pereira, Immunitati Eccleſiaſticæ parum æquus *de manu reg. tom. 1. cap. 10. n. 13.*

Et licet hodie reuocetur in dubium, an familiares Cardinalium ſint etiam exempti à iuriſdictione cuiuſuis Ordinarij 3
Eccleſiaſtici & ſolū ſubiecti iuriſdictioni Cardinalium quibus inſeruiunt, vt notat Coell. *in notit. Cardinalat. cap. 15. priuil. 21. in fin.* quod eſt illud, de quo dicit dubitatum Sperell. *d. dec. 128. n. 39.* tamen hoc nihil habet commune cum exemptione à foro laicali, vt benè ac prolixè idem Sperell. loco allegato.

Ratio autem ſententiæ noſtræ petenda eſt à dignitate 4
Cardinalatus, quæ tantam habet cum ſuis familiaribus connexionem, vt ſine illis vix eluceat, vtque proinde iure ac merito excommunicatio inflicta offendentibus Cardinales extendatur & comprehendat etiam eos, qui ipſis inſeruiunt ſi non ex rigore Bullæ Cœnæ, ſaltem ex diſpoſitione *cap. Felicis de pœn. in 6.* vt ſolidè ac perſpicuè probat Diana *d. p. 5. tr. 2. reſol. 83.* & Delben. *loc. cit. p. 2. dub. 8. ſect. 4. n. 12. in fin.*

Ad ſecundum reſpondendum videtur negatiuè. Nam 5
Canon. 15. Bullæ Cœnæ loquitur tantum de perſonis Eccleſiaſticis, non de familiaribus Cardinalium, aut Epiſcoporum, qui non ſunt Clerici, nec vllo pacto Eccleſiaſtici, tametſi gaudeant fori priuilegio, vt tradunt ibidem Alter. *diſp. 16. lib. 5. cap. 1. dub. 6.* Reginald. *in prax. lib. 9. n. 355.* Bonacin. *diſp. 1. q. 16. pun. 3. n. 7.*

6 Nihilominus dicendum eſt primò, quod de iure communi, præſcindendo à Bulla Cœnæ, Iudex laicus, qui cognoſcere vult de cauſis familiarium, excommunicatur, vt innumeris allegatis probat Delbene *de Immun. cap. 10. dub. 13.* Secundò talis Iudex incurrit excommunicationem duorum Canonum Bullæ Cœnę, ſcilicet *can. 15. & 17.* Quatenus enim in can. 15. dicitur, quod perſonæ Eccleſiaſticæ ſiue directè, ſiue indirectè non trahantur. Quare, etiam ſi demus quod familiares Eccleſiaſticorum dici nequeant perſonæ Eccleſiaſticæ, cuius tamen contrarium probat Io. Andreas allegatus à Sperello *dec. 129. n. 41.* certè cadunt ſub verbo illo *indirectè*, cùm indirectè dicatur perſonam Eccleſiaſticam trahere is, qui eius familiares & famulos moleſtat, vt tradit Delbene *cap. 6. dub. 1. n. 1.* ibi: *Conſanguineos, familiares, Colonos, & ſimiles.* Et faciunt dicta ſuperiùs de excommunicatione lata contra offendentes Cardinales. 6

Quatenus verò *in can. 17.* ſtatuitur, quod vſurpans iuriſdictionem Eccleſiaſticorum excommunicationem incurrat, 7
clarè dicta excommunicatio intrat reſpectu Iudicis trahentis hos familiares ad forum ſuum. Nomine quippe iuriſdictionum eo in loco intelligitur omne ius, & poteſtas quam habet Eccleſia ſuper perſonis ſuo foro ſubiectis, vel rebus ad ipſas ſpectantibus, vt rectè explicat Duard. *ad d. Bull. Cœn. lib. 2. can. 17. q. 13. n. 13.* iunctis numeris antecedentibus, vbi refert Suarez & Vgolinum. Idem exactiùs ac perſpicuè docet Bonac. *to. 3. diſp. 1. q. 18. pun. 2. n. 2.* his verbis: *Reſpondeo iuriſdictionem eſſe facultatem, ſeu poteſtatem iuriſdicendi circa res, vel perſonas*, atque adeò etiam facultas iudicandi & cognoſcendi hos familiares, qui ſunt de perſonis ſubiectis foro Eccleſiaſtico, vt obſeruat Duard. *ibid. can. 15. q. 8. concl. 1. n. 3.* & ex eo decidit Sperell. *d. dec. 129. num. 19. & 41.*

Quamuis igitur admittamus *can. 15.* non comprehendere familiares, & ad incurſum *can. 16.* de quo nunc non loquimur, neceſſariam eſſe monitionem, ſeu effectum impedimenti; certè cùm clara ſit diſpoſitio *can. 17.* eaque in punctualibus terminis familiarium ſit à Doctoribus approbata, vtique non videtur de incurſu cenſurarum ambigendum.

Ad tertium. Videtur dicendum, non eſſe iure cautum, 9
quod Iudex laicus citans Clericum, eoque minus familiarem ad ſuum tribunal, ſi ſteterit in ſimplicibus terminis verbalis citationis, & non mulctauerit, nec aliud decreuerit, incidat in excommunicationem. Nam tam ius commune *cap. Si diligenti de for. comp.* in quo aliæ pœnę irrogantur, quàm Bulla Cœnæ *can. 15.* vbi fertur excommunicatio, loquuntur

quuntur de trahentibus Clericos coram Iudice laico incompetente. Non enim dicitur trahi per citationem ſimplicem, ſuper qua decretum non fuit interpoſitum, vt docuerunt Commentatores Bullæ, inter quos Vgolin. §.1. n.11. Duard. q.28. n.4. Bonac. diſp.1. q.16. pun.4. n.18. Alphonſ. de Leon. de cenſur. recollect.4. Et licet ipſi non dicant, fuit tamen doctrina Gloſ. in d. cap. Si diligenti. v. Cauſam, vbi relata opinione, quod per ſolam citationem pœna illius textus incurreretur, approbat benigniorem, quod requiratur conteſtatio litis, & ſola citatio non ſufficiat, quam ſequuntur ibidem Imol. n.16. Soccin. n.23. Abb. n.19. & alij. Idque ſine dubio, quando non habuit effectum, vt plenè firmarunt Gabr. conſ.167. n.27. lib.2. Cephal. conſ.661. n.30. & ſeqq. Eugen. conſ.31. n.54. & ſeqq. lib.1. Menoch. conſ.230. n.96. & ſeqq. Nec in Conſtitutione Leonis X. §.5. nec alibi infligitur pœna excommunicationis aduerſus citantes huiuſmodi familiares. Et tamen regula eſt, quod nemo cenſuras contrahit, niſi ex actu, à ſacris Canonibus, vel Summorum Pontificum Conſtitutionibus ſub cenſurarum pœna prohibito, Suar. de cenſur. diſp.4. ſect.3. concl.1. n.6. Bonac. de cenſur. diſp.1. p.1. pun.3. num.16.

10 Et quamquam admittatur incurrere in Canonem 16. de impedientibus Eccleſiaſticos in ſua iuriſdictione, attamen ad illum effectum requiritur monitio, vt deſiſtat ab vlteriori proceſſu ſub comminatione cenſurarum, nec poteſt declarari excommunicatus per ſolam citationem, quando non impedit, quin Eccleſiaſticus cauſam ad ſe auocet, & cognoſcat contra ſuum familiarem, vel alium Eccleſiaſticum, cum requiratur, quod impedimentum habeat effectum, vt ſignificant verba Canonis, & explicant Alter. d. lib.5. diſp. 17. cap.1. Duard. can.16. q.7. n.7. Bonac. q.17. pun.1. ſub n.21.

11 Verum quatenus etiam in caſu ſimplicis citationis ſuſcipienda eſſet diſpoſitio cap. Si diligenti de for. comp. & can.15. Bullæ Cœnæ, verior & magis communis opinio eſt, quod per ſolam & ſimplicem citationem Iudex dicatur trahere perſonam exemptam, & ſic excommunicationem incurrat. Abb. in cap. Significantibus n.2. de libel. oblat. Filiuc. tr.16. cap.10. q.6. n.260. Thom. Delbene cap.6. dub.1. n.1. quod & repetit cap.7. dub.1. n.1.

12 Idque ſine difficultate recipiendum eſt ad terminos can. 17. eiuſdem Bullæ, in quo excommunicantur vſurpantes iuriſdictionem. Quia nimirum citatio eſt de exercitio iuriſdictionis, vt probat l. Si quis poſtea quam, & l. vbi cœptum, ff. de iudic. Tondut. de præuent. tit.1. cap.19. n.3. Ac præcipuè quando citatio non fit ad inſtantiam partis, quæ licet producatur, cum tamen Iudex non decreuerit, non exercet iuriſdictionem. At quando Iudex præcipit & mandat, tunc pro confeſſo & indubitato habetur actus iuriſdictionis, quo immunitas turbatur, vſurpaturque iuriſdictio Eccleſiaſtica, dum Iudex laicus audet auctoritatem ſuam exercere in perſonam fori Eccleſiaſtici. Quod autem vel ſola commiſſio citationis facta à Iudice ſit actus iuriſdictionalis tradit Tondut. d. tom.1. cap.1. n.20. ac notat Delbene d. cap.6. dub. 1. n.1. probaturque per textum in cap.1. §. Contrahentes, ibi: ſi eorum auctoritate citati, de for. comp. in 6. Quoque ex ea reſultet violatio priuilegij, quo gaudet exemptus à foro laicali, ne trahatur ad illud; firmant Abb. in d. cap. Significantibus n.2. Marant. in ſpecul. iur. p.4. diſt.11. n.2. & clarius Vbert. de citat. cap.5. n.91. cum pleriſque ſeqq. vbi in puncto dicit quod quando apparet citationem ad comparendum in foro laicali factam eſſe ex commiſſione Iudicis, non poteſt controuerti, quin exercuerit iuriſdictionem in perſonam fori Eccleſiaſtici, ac proinde quin incurrerit in cenſuras.

13 Non obſtant allegati in contrarium: Nam Vgolin. §.1. n. 11. & Duard. q.28. n.4. in fine loquuntur de citatione facta à parte, & ex eo dicunt illam non operari incurſum in cenſuras, quia Bulla Cœnę loquitur de Iudice, non de parte. Bonacina verò diſp.1. q.16. pun.4. n.18. vel intelligendus eſt iuxta Vgolinum & Duardum quos allegat, vel diuerſimodè intellectus non videtur attendendus, tamquam contrarius opinioni communi ſupra firmatæ.

Et in omnem euentum hi Doctores tamquam loquentes ad terminos canonis 15. induci non poſſunt ad terminos canonis 17. de vſurpantibus iuriſdictionem. Cum veriſſimum ſit citationem eſſe de exercitio iuriſdictionis, vt ſupra probauimus. Illud etiam quod adducitur ex doctrina Gloſ. in d. cap. Si diligenti, quod pœna amiſſionis cauſæ in eo qui trahit Clericum ad Tribunal ſæculare non habeat locum ſi vnica & ſola citatio præceſſerit, habet parem reſponſionem, quod ſcilicet opinio communis & melioribus fundamentis innixa ſtat in contrarium, ſolam nempe citationem ad incurrendam huiuſmodi pœnam ſufficere. Et pro hac etiam militant text. in cap. Placuit 1. & in cap. Grauamen extra de exceſſ. Prǣl. ac relatis Auctoribus Delben. de Imm. cap.5. dub. 2. ex n.12. vbi citat Goffred. Vincent. & Turrecrem: quibus addo Syluestr. in ſum. v. Iudex 1. n.3. Graſſ. de effect. Cler. eff.1. n.415.

14 Ad quartum videtur reſpondendum affirmatiuè. Nam exemptio familiaris à foro laicali eſt introducta ad fauorem illius, atque adeo familiaris laicus originaliter ſubeſt iuriſdictioni ſui Iudicis, donec declaret ſe dicta exemptione vti velle. Interim autem Iudex laicus exercendo contra illum auctoritatem ſibi à lege demandatam, nullam infert iniuriam exempto, nec ei imputari valet aliqua contumacia, maximè ante requiſitoriam factam a Iudice Eccleſiaſtico, vt deſiſtat. Sicuti in fortioribus terminis carcerationis Clerici firmant Gratian. cap.190. n.5. Mart. conſ.162. num.6.

15 Et quamuis aliqui Doctores aſſerant, Clericum eſſe ſtatim remittendum ſine requiſitione, attamen eorum opinio procedit in caſu quo non dubitaretur de Clericatu; ſecus verò de laicis, & fortius quando adeſt aliquod dubium ſuper illorum exemptione. Siquidem tunc verior videtur eſſe opinio firmantium eſſe neceſſariam requiſitionem, vt per Doctores ſuperius allegatos. Ac præterea quemadmodum hoc priuilegio non gaudent ijdem familiares, niſi quando actu ſunt domeſtici Cardinalium, vel ab ipſis Cardinalibus pro ſuis negotijs mittuntur, vel recreationis cauſa ad tempus abſunt ab Aula, ita quoque cum poſſit familiaris ſuo arbitrio non eſſe amplius familiaris, poterit etiam renunciare dicto priuilegio, illud non deducendo, & Iudex ſæcularis exercere ſuam iuriſdictionem in illum tamquam laicum, & ſubditum ratione domicilij & originis. Tandem regulare eſt, quemcumque poſſe iuri & fauori pro ſe introducto renunciare. l. ſi quis in conſcribendo, C. de Epiſc. & Cler. l. pen. C. de pact. cap. Ad Apoſtolicam de reg.

16 Statuendum tamen omnino eſt, non poſſe. Pro quo conſiderandum eſt, quod aliud eſt indultum conceſſum perſonæ contemplatione ipſius perſonæ, ſicut Eugeniana Curialibus, patentes Cameralibus, & huiuſmodi. Hæc enim indulta non attenduntur, niſi deducantur. Quia qui illa obtinet poteſt illis vti & non vti, dum ipſimet ſoli conceſſa ſunt. Aliud verò eſt indultum conceſſum perſonæ ratione officij, & contemplatione Eccleſiæ, vt eſt in familiaribus, qui etiam ſponte non poſſunt ſibi præiudicare in præiudicium dignitatis Cardinalatus, vel Epiſcopalis. Priuilegium itaque fori competens familiaribus, non competit illis propter ſeipſos, ſed propter alios, nempe Cardinales, vel Epiſcopos, quibus inſeruiunt, vt tradunt ferè omnes allegati in 1. dub. & ſpeciatim Delben. cap.4. dub.15. ſect.1. n.14. & ſect.2. n.16. Hinc autem ſequitur, quod manente qualitate familiaritatis, ei renunciari non poſſit, cum hæc ſit natura priuilegij conceſſi propter alium, cap. Cum tempore vbi Abb. in 5. not. de arbitr. Calder. conſ.96. alias 1. de pac. Nam hic non ſolum concurrit fauor exempti, ſed etiam ipſius Superioris, qui eum exemit, & eximendo ſuæ iuriſdictioni ſubiecit. Vnde ſua intereſt non perdere iſtam immediatam ſubiectionem. Propterea concludendum eſt pro opinione negatiua. Huc ſpectat quod voluit Rota in Legionen. matrimonij coram Piſaurien, quam refert Creſcent. dec. 250. ſcilicet ſententiam latam contra militem S. Iacobi de Spata exemptum fuiſſe nullam. Eoque magis quando priuilegium habet decretum irritans, cui partium conſenſu renunciari non poteſt ad Gloſ. in cap. Statutum, §. In nullo quoque de reſcript. lib.6. Adi Conſultationem noſtram. Vbi licet contrariam ſententiam tueri videamur, loquimur tamen in alijs terminis, cumque limitationibus ſuis.

17 Ad quintum clara eſt diſpoſitio Leonis X. in ſua Conſtitutione ſuperius allegata, quod ſcilicet familiares ad hunc effectum gaudent, etiam ſi recreationis cauſa ab Vrbe, & Dominis ſuis ſint abſentes. Quod ſtabiliunt Bellet. diſquiſ. Cler. p.1. tit. de fauor. Cler. real. §.3. n.26. & Sperell. dec.128. n. 39. tom.2. Immò Tondut. de præuent. tom.1. cap.29. n.23. & ſeqq. dicit ad hunc effectum non requiri quod quis inſeruiat

Epiſco-

ter ab ipſo Priore perſtiterunt in quaſi poſſeſſione Collegiatæ ſecularis.

14 Sed quatenus etiam dicta facultas eſſent intelligenda generaliter, non ideò poſſet importare ſuppreſſionem Canonicorum ſecularium, de quibus Papa non cogitauit, & potuit etiam intelligere iuxta ſupplicationem Canonicorum regularium, quod Eccleſia non eſſet actu collegiata, ſed habitu.

15 Deciſio verò *in Vicen Canonicatuum* 25. Iunij 1638. coram Ghiſlerio non ſolum non officit, ſed manifeſtè retorquetur, & facit pro hac parte, dum ibi eatenus dicitur comprehenſos fuiſſe Canonicatus in literis vnionis Prioratus, licet non expreſſos, quatenus ante dictam vnionem ij non habebant diſtinctas præbendas, & numerus illorum non erat certus, ſicque Eccleſia erat receptitia, non numerata. Vnde omne ius, quod ijdem Canonici per electionem habuerant, remanſerat per priuationem, vel obitum in totum extinctum, nec dabatur vacatio iuxta doctrinam Abb. *in cap. ex parte n.7. in fine de conceſſ. præb.* vt latiùs dicitur in §. *Non obſtat quod in literis*, & in §. *Nec facit.* Sicque admittitur expreſsè concluſio ſuperiùs adducta, quod ijdem Canonicatus non veniant ſub nomine pertinentiarum Prioratus, cum regulariter ſint tituli omninò independentes ex traditis per Hoied. *de incomp. p.1. cap.11. per tot.* & ſolum in dicto caſu ab hac regula receditur, quia tituli Canonicorum vnà cum omnibus ipſorum iuribus per priuationem, ſeu ſuppreſſionem totius Ordinis Regulæ S. Auguſtini facta per Clementem VIII. expirauerant, & ideò ſublatis Canonicis per priuationem, bona remanebant de pertinentijs Prioratus, & conſequenter in vnione comprehenſa.

16 Ad abſurdum etiam, & indecorum, quod in vna & eadem Eccleſia ſint Canonici ſæculares, & regulares, faciantque ibi Collegium contra textum *in cap. Dilecta*, & ibi Abb. *in fin. de exceſſ. Prel.* reſpondetur obiectionem forſan procedere poſſe, ſi in Eccleſia poſtquam eſſet regularis, præſumerent ſimplices Clerici ſæculares in ea vti ſinguli beneficium obtinentes facere Collegium, & conſtituere corpus; ſecus autem dum Eccleſia fuit Collegiata ſæcularis à ſui primæua erectione, vt in hoc caſu. Vnde iſti Canonici benè poſſunt ac debent ſe congregare pro ſuorum iurium conſeruatione, vt notat Abb. *in d. cap. Dilecta circa fin.* Et potius ſi adeſſet aliqua incompatibilitas imputari deberet Canonicis regularibus, qui ſe voluerunt introducere in Eccleſia ſæculari. Licet verè non ſit indecorum, neque incompatibile, quod in eadem Eccleſia adſint duo Collegia, vnum Canonicorum ſæcularium, & aliud regularium, vt habemus exemplum in Eccleſia S. Ambroſij Mediolanenſis, ſicuti ponderat Gloſ. *in cit. Clem. 1. de electhion.* aduertens, quod incongruentia, vt homines diſparis profeſſionis ſimul in eiſdem monaſterijs ſocientur in eodem textu conſiderata procedat in monaſterijs, non in Eccleſijs; & alia etiam exempla, præſertim in Hiſpania hac de re afferri poſſent, vt in terminis, quod in multis Eccleſijs Hiſpaniæ ſimul adſint Regulares & ſæculares dixit Rota coram Millino *dec.140. n.4. & 5.* Quodque in tantum conſideretur incompatibilitas, in quantum Clerici ſæculares vellent ſe immiſcere in negotijs Regularium, & vocem in eorum Capitulo, ac locum in dormitorio, & refectorio habere contenderent, ac eſſe quaſi fratres; ſecus autem vbi limites proprij muneris non egrediuntur clarè probat textus *in cap. fin.* §. *Præcipimus de ſtat. Monach.* & ibidem egregiè notant Abb. *ad fin.* Anchar. *n.15. & 26.* & Io. Andr. eodem numero. Eſt enim indubitata concluſio, quod in Eccleſia regulari poſſunt eſſe ſæcularia beneficia, quæ Clericis ſæcularibus conferantur ex traditis per Lotter. *de re benef. lib. 1. q.34. n.71.* & fuit reſolutum à Rota *in Valentina Rectoriæ* 22. Iunij 1650. coram Bichio, & *in Nouarien. Eccleſiæ* 17. Iunij 1651. coram Em. Celſo.

17 Sed quatenus etiam circa interpretationem literarum vnionis aliqua ſupereſſet dubitatio, quod non admittitur, ea proculdubio remaneret vndequaque ſublata ex obſeruantia ſubſecuta, & inconcuſſa vſque ad hæc tempora, cum ex ea optimè recipiant interpretationem literæ Apoſtolicæ, vt firmat textus *in cap. Cum dilectus de conſuetud.* & probant Gonzal. *gloſ.5. §.7. n.123.* ac reſoluit Rot. *dec.530. n.1. & 2. p.1. diu. & 451. n.3. p.5. rec. tom.2. & in Barchinonen. Parochialis* 10. Februarij 1645. coram Cardin. Corrado, & *dec.* 1412. *n.26.* coram Seraphino. Eſt enim vera diſpoſitionum interpres, & omnium interpretationum regina. Viuian. *de iurep. lib.4. cap.9. n.30. & lib.6. cap.6. n.29.* Mantic. *dec. 299. n.3.* Pegna *dec.85. n.3. & dec.220. n.20.* Ex ea enim conſtat in his Canonicis concurri omnia ſigna Collegiatæ. Quia non ſolum ipſi cum Priore conſtituunt Capitulum dictæ Eccleſiæ, ſimul conueniunt pro conferendis Canonicatibus, & Capellanijs, alijſque negotijs pertractandis, habentes proprias, & particulares conſtitutiones; verum etiam deferunt caputium, quod eſt ſignum Collegiatæ, & præcedunt Canonicos Regulares. Atque ex huiuſmodi ſignis rectè ac verè arguitur Collegialitas. Maſſobr. *de concurſ. prælud.2. n.13. & 31.* Buratt. *dec.455. n.5.* vbi Add. & faciunt dicta per Mantic. *dec.175. n.1. & dec.215. n.5.* & per Gonzal. *gloſ.19. n.14. & 15.* & per Fuſc. *de viſit. lib.2. cap.1. n.3.*

Nec enim actus eiuſmodi poſſunt referri ad meram facultatem, & permiſſionem Prioris, dum ab ipſo tempore vnionis citra fuerunt ſemper ſub eadem forma continuati. Vnde perneceſſe conuincunt exiſtentiam iſtius Collegiatæ ſæcularis, cum toties multiplicati, gratia non præſumatur. Rip. *in cap. Eccleſia 55. de cauſ. poſſeſ.* Soccin. iun. *conſ.145. n.4. lib.1.* Gratian. *diſcept.681. n.6.* Poſt. *de manut. obſer.53. n.20. &* Cæſ. de Graſ. *dec.1. n.3. de cauſ. poſſeſ.* Oſaſch. *dec.99. n.19.* Rot. *dec.397. n.3. & 640. n.3. p.2. rec.* Add. ad Gregor. XV. *dec.162. n.16. & dec.543. n.3. p.3. rec.* 18

Denique non obſtat, quod Canonici dietim non interueniant, & quod eorum præbenda tenuiſſima ſit. Ad primum namque reſpondetur cum Buratto *in d. addit. ad dec. 455. n.7.* Eccleſiam adhuc non deſinere eſſe Collegiatam. Ad ſecundum reſpondet Maſſobr. *prælud.15. n.3.* & Barboſ. *de Canon. & dignit. cap.12. n.22.* ſtante conſuetudine poſſe quempiam in Canonicum recipi etiam abſque vlla præbenda, & tamen titulo, honore & commodo Canonicus ſit, prout verè ſunt iſti, qui tot, tantiſque prærogatiuis & iuriſdictionibus ornati ab eorum primæua origine propriam & antiquam dignitatem ſemper ſuſtinuerunt. 19

CONSVLTATIO XCI.

An ſtatutum à Pontifice approbatum, nimirum quod nemo in Canonicum Eccleſiæ Cathedralis recipi & admitti poſsit, vel debeat, niſi in iure Canonico, vel ciuili aut in S. Theologia candidatus fuerit, vel ſaltem per triennium ijs facultatibus ſtuduerit, ac etiam quod inter ipſos exteris ciues præferri debeant, ſit confirmandum non obſtante, quod multoties fuerit interruptum?

Affirmatiuè reſpondendum eſt. Huiuſmodi enim Indultum eſt conſentaneum diſpoſitioni S. Concilij Trid. *cap.12.* §. *Hortamur ſeſs.24. de ref.* vbi per modum hortationis hoc idem diſpoſitum legitur in locis, vbi id commodè fieri poteſt, ſaltem pro dimidia parte, & tradunt Gonzal. *de benef. p.7. cap.7. n.44.* Eiuſmodi enim Concilij deſiderium, licet ex honeſta diſcretione ſit reſtrictum ad medietatem Canonicorum, non tamen excludit totum eorum numerum ob rationis identitatem, & propter adiectam dictionem *ſaltem*, quæ non eſt limitatiua, ſed implicatiua maioris numeri. Seraph. *dec.787. n.8.* Præſertim in Ciuitate ac diœceſi, quæ doctis viris floreſcit. 1

Et ſanè non ſolum eiuſmodi ſtatuti obſeruantia eſt neceſſaria propter decretum irritans poſitum in Indulto, quod decretum inducit formam & excludit omnem contrariam conſuetudinem, atque vſum tam de præterito, quàm de futuro ad tex. *in cap. Si eo tempore de elect. in 6.* Gabr. *concluſ. 3. n.34. & 40.* Rot. *dec.41. n.9. p.1. & dec.149. n.2. p.2. diu. & dec.302. n.13. p.5. rec.* firmantque Gonzal. *gloſ.97. n.12.* & Gratian. *diſcept.944. n.7.* Adeout non poſſit dici de non vſu, aut contrario ex allegatis per Buratt. *dec.704. nu.10.* Merlin. *dec.814. n.4.* Rot. *dec.240. n.5. p.4. diu.* & impediat omnem futuram conſuetudinem, ac præſcriptionem, vt per Gratian. *diſcept.440. n.16. & diſcept.791. n.13.* Buratt. *d. dec.574. n.8. p.4. rec.* Verùm etiam, quia de iure communi Canonicis cathedralibus æquè ac perſonis in Dignitate eccleſiaſtica conſtitutis cauſarum cognitiones, ac definitiones per Sedem Apoſtolicam delegantur. *cap. Super ſtatutum* 2

de

de reſcript. in 6. vbi Gloſſa, & Doctores, tenetque Gonzal. *gloſ.2.n.39.* Zecch. *in Republ. eccleſ. cap.24. ſub n.1.* Ric. *in prax. reſol.105.n.3.* Maſſobr. *de concurſ. requiſ.8. dub.5. n.3.* ipſique poſſunt etiam deputari Conſeruatores Regularium & aliorum, qui funguntur vice Iudicum delegatorum Sedis Apoſtolicæ, vt expreſsè habetur in Conſtitutione Gregorij XV. *de Conſeruat.* quæ eſt *9. in Bullar.* & tradit Ricc. *vbi ſupra reſol.349.n.4.* Igitur cenſentur habere quodammodo dignitatem Eccleſiaſticam. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.2. quæſt.1. num.102.* Ricc. & Zecch. *locis allegatis*, Seraph. *dec.443. n.6.* Dignitatem autem obtinentes debent eſſe graduati ex ipſo Tridentino *eodem cap.12.* Quia in illis requiritur conſilium, & induſtria. Menoch. *lib.2. præſumpt.51. n.22.* Maſſobr. *loco citato*, Rot. *dec.539.n.9. p.4. rec.* Vt adiuuare poſſint Epiſcopum, cuius dicuntur fratres & membra. Abb. *in cap. Nouit, de his, quæ fiunt à Præl.* idem Abb. & Felin. *in cap. Paſtoralis de offic. deleg.* Pariſ. *ibid. lib.5. q.6. num.89.* Azor. *tom.2. lib.3. cap.11. q.16.* Lotter. *de re benef. lib.2. q.50. n.53.* Gregor. XV. *dec.284. n.2. & 3.* & ibi Add. Rot. *dec.3. n.3. p.5. rec.*

3 Et quod id Canonicis conueniens, ac decens ſit, ex eo quod ipſi ſunt Clerici primi gradus cæteris Clericis honorabiliores docent Gemin. & Præpoſit. *in c. Epiſcopus d.17.* Bohic. de Synod. *p.2. n.22. & p.3. n.17. & 27.* Zecch. *d. cap.24. n.1.* Ricc. *d. reſol.105. n.6.* Quare huiuſmodi ſtatutum eſſe fauorabile, honorificum, valdèque vtile ipſi Eccleſiæ, dum ei viri literati potiſſimum inſeruiunt in diuinis, late tradunt Rot. *dec.743. n.14. p.4. rec.* Lotter. *lib.1. q.15. à n.1. & q.50. n.53. lib.2.* Valenz. *conſ.34. n.48. lib.1.*

4 Quod verò ad non admittendos exteros ad Canonicatus, hoc quoque eſt de iure. Quia illi ſunt præferendi in prouiſione beneficiorum, qui ſunt de gremio eiuſdem Eccleſiæ, *cap. Nullus, & cap. Oblitum d.61. cap. Metropolitano d.73.* dixitque Gloſ. *in cap. Cùm inter Canonicos de elect.* & vbique Doctores, Rot. *dec.413. n.1. p.1. diu. & dec.337. n.2. p.4. rec.* Cùm qua iuris diſpoſitione iungitur congruentia, honeſtas, atque vtilitas publica, vt per Abb. *in cap. Ad decorem de inſtit.* Viuian. *de iurep. lib.6. cap.11. n.4.* Nauar. *conſ.6. n.1. de elect.* Gomeſ. *in regul. de Idiom. q.1.* Diaz. *in prax. crim. canon. cap.56. n.4.* Azor. *to.2. lib.6. cap.4. q.20.* Lotter. *lib.2. q.39. n.26.* & alij.

Quod faciliùs videtur admittendum attenta inueterata Eccleſiæ conſuetudine, quæ vocatur rationabilis & ſancta à Viuiano modò citato *n.11.* Sanch. *in decal. lib.2. cap.1. n.1. & 2.* Rot. *dec.232. n.16. p.7. rec.* Eoque magis, quia id reſtringitur ad Canonicatus, qui habent onus perpetuæ reſidentiæ ac ſeruitij cum tenui fructu, quibus ex cauſis Dataria ſemper prouidet originarios locorum.

5 Quibus non videtur obſtare, quod ab huiuſmodi ſtatuto fuerit aliquando declinatum in pleriſque vacationibus, ac prouiſionibus Canonicatuum. Quoniam cum id non fuerit factum cum ſcientia, & tolerantia Pontificis, vtique non poteſt dici ſtatutum Papale, vt aduertit Rota coram Caual. *dec.77. n.3. & ſeqq.* ac proindè nequit allegari non vſus quantumuis longæuus, Merlin. *dec.814. n.4.* ſtante præſertim decreto irritante, quod vim habet impediendi principium, & curſum præſcriptionis ex allegatis per Gabriel. *concl.3. n.44.* & Gonzal. *gloſ.67. n.50.* Buratt. *dec.704. n.1.* & Mart. *de clauſul. p.2. clauſ.255. nu.10.* Sine præſcriptione autem non datur valida conſuetudo, quæ pariter etiam completa nullatenus eſſet conſiderabilis. Quia contra diſpoſitionem habentem tale decretum non poteſt induci vlla conſuetudo. Gemin. *in cap. Cùm de beneficio n.5. & ſeq. de præb. in 6.* & ibidem Franch. *n.4.* cum alijs per Gabr. *d. concl.3. n.44.* Gonzal. *d. gloſ.67. n.39.* Boer. *dec.1. n.49.* Rot. *dec.574. n.27. to.3. p.4. rec.* Ea namque tollitur tam præterita, quàm futura, poſt decretum introducta, vt comprobant. Ruin. *conſ.13. lib.2.* & Gabr. *d. concl.3. nu.39.* Gratian. *diſcept.440. n.12. & 17.* Rot. *dec.618. n.24. to.2. p.5. rec. & dec.20. n.13. p. rec.* Et in genere tollitur omne iuris fomentum in contrarium, & quicquid fit contra decretum irritans pro infecto habetur. Prob. *ad Monach. in cap. Tibi qui n.9. de reſcript. cum* alijs alleg. per Gabr. *d. concl.3. n.57.* & per Gratian. *diſcept.944. n.7. & 22. &* Rot. *d.24. n.5. p.2. diu.*

6 Nihilominus ſtatutum huiuſmodi à Bonifacio Nono editum pro Eccleſia Sulmonenſi S. Congregatio Concilij die 10. Septembris 1661. ad formam Concilij reduxit, dixitque illud obſeruari, ſi commodè fieri poterit. Atque idem ego omnino ſentio.

CONSVLTATIO XCII.

Vtrùm Iudæus recens baptizatus, & ad Chriſtianiſmum conuerſus, per conuerſionem & pœnitentiam illam ab anterioribus & priſtinis delictis in Iudaiſmo perpetratis etiam in foro ſæculari quoad pœnam corporalem rectè excuſetur, & impunitatem conſequitur?

QVamuis affirmatiua, vt mitior, æquior, & Religioni chriſtianæ magis fauens adſtruenda, & defendenda videatur; tamen negatiuæ ſententiæ defenſores ſequi malo, qui ſtatuunt cum S. Thom. *in 3. p. q.69. ar.2.* per baptiſmum impunitatem corporalem Iudæo non tribui. Baptiſmi enim effectus non eſt, vt tollat pœnam corporalem, ſed ſpiritualem. Quamuis interim non negem Magiſtratum politicum poſſe Iudæo verè pœnitenti præterita delicta in honorem Chriſtianiſmi condonare, vel eorum pœnam commutare, vt & alij infideles hac ratione ad Chriſtianiſmum innitentur. Vide Pett. *concl. crim.35.* Decian. *lib.5. pract. crim. cap.11. n.7. & ſeqq.* 1

Atque hæc opinio receptior eſt, eamque probant Hoſt. Butr. Præpoſ. & Abb. *in cap. Gaudemus de diuort.* & iterùm Præpoſ. *in c. Deinde 26. d.* Abb. Succin. & Aretin. *in cap. De his de accuſ.* ibique Anan. teſtatur de communi, ac ſequuntur Dec. *conſ.130.* Ruin. *conſ.13. n.3. & ſeq. lib.5.* Marquard. *de Iud. p.3. cap.5. n.1.* Nam quemadmodum per libertatem adeptam non tollitur delictum in ſeruitute commiſſum, *l. Athletas, §. Pomponius, & l. pen. de his, qui not. infam.* ita per ſuſceptionem baptiſmi non tollitur pœna delicti. Quod proculdubio procedit quando adſunt indicia, baptiſmum ſuſceptum fuiſſe in fraudem ad pœnam euitandam, vt probat textus *in cap. Ad abolendam de hæret.* ibique Abb. *n.6.* Ruin. *loc. cit. n.4.* Ita ei; qui efficitur Clericus in fraudem delicti antea commiſſi, Clericatus non prodeſt. Din. & Bart. *in l.1. ff. de pœn.* Io Andr. *in cap.1. de oblig. ad ratioc. & in cap. Propoſuiſti de for. comp.* alijque, quos referunt Menoch. *præſumpt.76. n.35. lib.6.* Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. eff.1. n.1128.* Quibus tamen hac in re non aſſentior, de qua alias. Cæterùm fraude ceſſante cum infidelibus ad fidem conuerſis conſueuit mitius agi, quod fieri poſſe à Iudice ex arbitrio tradit ibidem Ruinus. [Quod etiam cenſuit S. Congregatio S. Officij ſub anno 1634. Volens enim Iudæus baptizari cum tota ſua familia, S. Congregatio dixit, quod baptizatur, ſed non retardetur executio pœnæ mortis, ad quam fuit damnatus, eo quod ſclopum ex onerauit in Imaginem Beatiſſimæ Virginis, dum venatum ibat.] 2

Quod praxi confirmo. Accidit enim annis elapſis, quod tres Iudæi inquiſiti, ac condemnati fuerint de aſſaſſinio contra Chriſtianum commiſſo. Ex ijs duo ſe declararunt poſt ſententiam capitalem chriſtianæ fidei myſterijs initiaturos, & D. Cardinalis Veraldus impetrauit à Summo Pontifice commutationem pœnæ capitalis in pœnam triremium. Circa verò modum baptizandi, fuerunt inſtructi in fide intra carceres per decem dies, indeque baptizati in Capella eorundem carcerum. Aduerto tamen, quod pœnæ commutatio eſt mera gratia, quodque in criminibus læſæ Maieſtatis & adulterationis monetæ, ac ſimilium nunquam huiuſmodi gratia concedi ſolet. 3

CONSVLTATIO XCIII.

De Eccleſijs, atque oratorijs priuatis ac publicis quoad immunitatem.

QVoniam Immunitas ex communiſſima ſententia non perſonæ, ſed loco conceſſa eſt, D. Fagnan. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, n.41. de conſtit.* Et ille qui dicit ſe talem eſſe qualem ſe facit, probare debet ex ratione textus *in l. non ignorat 9. de his qui accuſ. non poſſ.* cùm regula indubitata ſit, quod dum lex requirit certas qualitates, debeant 1

illæ actu concurrere, neque aptitudo ſufficit, idem D. Fagnan. *in cap. Inter cætera* 4. *de reſcript. n.*52. cum ſimilibus; ideò dicendum eſt primò.

2 Oratorium priuatum non gaudet immunitate Eccleſiaſtica. Eſt communis. *Innoc. in cap. Inter dilectos n.*2. *de donat.* Felin. *in cap. De quarta n.*9. *de præſcript.* Lopez *l.*4. *tit.*11. *p.*1. Paz. *in pract. to.*1. *p.*5. *cap.*3. §.3. *n.*30. Abb. *in cap. fin. n.*4. *de cenſib.* Clar. *lib.*5. *q.*30. *n.*7. Armil. *v. Immunitas n.*19. Tabiena, Angelus & Sylueſt. *ibid.* Farinac. *in prax. q.*78. *n.*71. *& in append. cap.*17. *n.*167. Pereg. *de immun. cap.*4. *n.*62. Mar. Ital. *l.*1. *de immun. cap.*4. §.4. Tuſch. *lit. L. concl.*59. *n.*24. Filiuc. *tr.*15. *cap.*6. *n.*50. Gambacur. *lib.*1. *de immun. cap.*1. *n.*3. Bonac. *tom.*3. *de cenſur. in partic. diſp.*2. *q.*3. *pun.*16. §.4. *n.*14. Suar. *tom.*1. *de Relig. lib.*3. *cap.*9. *n.*9. Fagund. *præcept.*2. *Eccleſ. lib.*4. *cap.*4. *num.*64. Remig. Gonni *de immun. ampl.*2. Sanch. *lib.*6. *conſ. moral. cap.*1. *dub.*7. *n.*2. *& de matrim. lib.*9. *diſp.*15. *n.*39. Trullench. *lib.*1. *in decal. cap.*11. *dub.*1. *n.*9. Lezan. *in ſum. v. Immunitas n.*4. Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.*2. *cap.*3. *n.*68. aſſerens ita declaraſſe S. Congregationem Epiſcop. & Regul. ſub die 7. Nouembris 1617. Dian. *in fin.* 5. *p. n.*4. vbi pluries in Congregatione deciſum refert. Themud. *dec.*45. *n.*29. *p.*1. Bordon. *in conſ. regul. reſol.*90. *n.*6. Nauar. *in man. cap.*25. *n.*4. Giurb. *conſ.*10. *n.*5. *&* 15. Valaſch. *dec.*105. *n.*9. Franch. *dec.* 402. *n.*7. Decian. *tr. crim. cap.*25. *n.*18. *& ſeq.* ac Gloſ. *in Clem. Quia contingit, v. Altare de relig. dom.*

3 Ratio eſt quia in Oratorijs priuatis non habet locum motiuum illud, propter quod eſt introducta immunitas quoad Eccleſias, & alia loca, quæ illa gaudent. Motiuum enim introducendi Immunitatem fuit reuerentia debita locis ſacris aut religioſis, iuxta ea, quæ notant Gloſ. *in cap. Inter alia de immun. Eccleſ.* Abb. *ibid. n.*4. Couar. *lib.*2. *var. cap.*20. *n.*3. In Oratorijs autem priuatis non habet locum huiuſmodi motiuum, quia non ſunt loca ſacra, neque perpetuo diuino cultui dicata, nec ſunt loca religioſa, ſed merè profana, quia ad libitum Domini conuerti poſſunt ad vſum profanum.

4 Nec obſtat, quod in ipſis offeratur Deo ſacrificium, & ſint ad hunc effectum deputata. Quia ſunt deputata veluti ex accidenti, & non permanenter. Et ideò ex oblatione non recipiunt illam dignitatem quam reciperent, ſi eſſent deputata permanenter. Vnde nec etiam eſt ipſis debita illa reuerentia, quæ fundatur in dignitate conſurgente ex deputatione, vt ſit locus permanens pro oblatione ſacrificij deputatus. Deinde dignitas, quæ conſurgit ex oblatione ſacrificij eſt veluti extrinſeca, & proinde non exigit reuerentiam illam, quam exigit dignitas intrinſeca loci, qualis eſt, quæ conſurgit ex ſtabili deputatione, & perpetua ad cultum Dei, & oblationem ſacrificij. Minus obſtat, quod etiam cultus priuatus erga Deum ſit diuinus. Quia ſolum ex hoc fit, quod Oratorium ſit dicatum cultui priuato diuino, quod non ſufficit, vt ſit abſolutè dicatum cultui diuino. Concilium enim Tridentinum requirit, quod Oratorium ſit abſolutè dicatum cultui diuino, itaut commune ſit omnibus, ſicut omnes habent ius ad cultum diuinum.

5 Secundò dicendum videtur, quod vt Eccleſia, vel Oratorium publicum gaudeat immunitate conſtare debet ex ſcripturarum teſtimonijs de licentia Pontificis pro illis erigendis. Ita enim ſanciuit Gelaſius Papa relatus *in c. Baſilicas de conſecr. d.*1. *& in c. De locorum, & in c. Præcepta ead. d.* ſicut etiam in *in c. Eccleſia ibid.* vbi Nicolaus Papa idem repetit. Item conſtare debet de dote, quæ ſufficiat ad luminaria, & ad vitam Miniſtrorum. Abb. *conſ.*89. *n.*7. Fuſch. *de viſit. lib.*1. *cap.*21. *de altar. ſine dot. non fund. n.*10. *&* 11. *lib.*2. Lambert. *de iurep. lib.*1. *q.*5. *ar.*21. *n.*23. *&* 25. quod repetit Viuian. *eod. tr. lib.*1. *cap.*2. *n.*65. & Alph. de Leon. *de Offic. Capel. q.*3. *n.*13. Quare ſi non habuerint dotem, vel ea non fuerit ſufficiens iuxta diſpoſitionem ſacrorum Canonum, & explicationem Doctorum in illis verbis *d. c. De locorum: Et oſtenſa donatione*, quæ poſteà ſeruetur apud acta Curiæ Epiſcopalis, arguendum videtur tunc non interueniſſe licentiam pro illis erigendis iuxta præceptum Honorij III. vt in *c. Sicut* 8. *de conſec. Eccleſ.* & Gloſ. ibi *v. Conſecranda*, & apertiùs *in c.*1. *q.*2. ex Concilio Bracharenſis 2. *cap.*5. *& c. Piamentis* 26. & conueniunt Durant. *de rit. Eccleſ. lib.*1. *cap.*24. *n.*9. ac alij.

6 Et cum ipſa dotatio apparere debeat per ſcripturam, habetur intentio fundata in negatiua, niſi ſcriptura exhibeatur, vt in puncto cenſuit Rot. *dec.*69. *n.*38. *&* 39. *p.*9. *to.*1. *rec.* Et quanquam magis pia ſit illa opinio, quod Eccleſia adhuc non conſecrata, & in qua diuina non celebrentur immunitatis priuilegio fruatur, attamen conſtare debet iactum fuiſſe lapidem primum ab Epiſcopo ex deſtinatione conſtruendi Eccleſiam, vt diſtinguendo firmat D. Fagnan. *in d. cap. Eccleſia n.*8. ibi: *Quia ſufficit, vt locus ſit dedicatus Deo authoritate Pontificis primarium lapidem imponentis*, Thom. Delbene *de immun. tom.*1. *cap.*2. *dub.*2. *ſect.*7. *n.*15. vbi etiamſi Epiſcopus licentiam dederit ibi Miſſæ ſacrificium celebrandi. Quod antea docuerat Farinac. *de immun. in append. n.*258. ibi: *Dummodo Pontificali auctoritate canonice interueniente & primarium lapidem ponente conſtructa fuerit.* Ea moti ratione, quia non tantum conſideranda eſt celebratio diuinorum, quantum dedicatio Deo facta, quamuis perperam negent relati per Sanch. *de matrim. to.*2. *lib.*9. *diſp.*15. *q.*3. *n.*24. ibi: *Nomine Eccleſiæ quoad hunc effectum intelligitur ſola Eccleſia conſecrata, aut benedicta.* Quia ante hanc conſecrationem aut benedictionem non eſt locus ſacer, & ibi: *deſiderari vltra hoc, vt locus ille ſit deputatus ad officia diuina, aut fidelium ſepulturas.* Huius autem dotationis negatiua comprobatur ex diligentijs factis per Cancellarium Curiæ Epiſcopalis tam in regeſtis rerum beneficialium, quàm in alijs actis eiuſdem Curiæ, in quibus non reperitur aliqua fundatio, vel dotatio. Quæ diligentiæ ſufficiunt ad probandam negatiuam Gregor. XV. *dec.*139. *n.*5. & Rot. *dec.*683. *n.*1. apud Buratrum.

Pariter conſtare debet quod in Eccleſia ſiue Oratorio 7 publico ſit altare lapideum ex textu *in c. Si Motum* 19. *c. Nullus* 25. *c. Placuit* 26. *c. Altaria* 31. *c. Altaria placuit* 32. *c. Altaris palla* 39. *de conſec. d.*1. *c. Propoſuiſti* 4. *c. Lignis* 6. *de conſecr. Eccleſ. & altar.* Fuſch. *de viſit. d. lib.*1. *cap.*21. *n.*9. Durant. *de rit. Eccleſ. lib.*1. *cap.*25. *n.*3. Caſtal. *in prax. lib.*2. *ſect.*11. *n.*1. Quod non ſufficit eſſe conſtructum ex materia murali, niſi etiam doceatur habere neceſſaria requiſita, & inter cætera reliquias Sanctorum reconditas intrinſecus, vt vno calculo comprobant Canoniſtæ per textum *in d. c. Placuit* 26. *de conſecrat. d.*1. ante conſecrationem paratas, & in actu conſecrationis. Durant. *d. lib.*1. *cap.*26. *n.*4. Fuſch. *vbi ſupra cap.*21. *n.*3. *& cap.*22. *n.*5. Caſtal. *d. lib.*2. *ſect.*13. *cap.*8. *n.*4. Et de his ac ipſius dote, oblatione, & conſecratione ſit publicum documentum, vt idem Caſtal. *cit. ſect.*13. *cap.*7. *num.*19.

Nec non debet conſtare de lampade aliqua accenſa iuxta 8 præceptum *d. c. Nemo Eccleſiam de conſecr. d.*1. cùm ſaltem vna ardens requiratur ante altare illud ſacratum, vbi Sanctorum reliquiæ reconditæ ſunt. Caſtal. *cit. lib.*2. *ſect.*3. *cap.*9. *n.*5. idque ex antiqua Patrum traditione.

Ac etiam conſtare debet de Campanile, & Campana, 9 quæ propriè ad Eccleſias & ad Oratoria publica pertinent. Late Fuſch. *lib.*1. *cap.*14. *per tot.* & debent eſſe benedicta. Idem *cit. cap.*14. *n.*7. *&* 8. Durant. *d. lib.*1. *cap.*23. *n.*6. Caſtal. *eo lib.*2. *ſect.*12. *cap.*5. *n.*1. Alias eſſet Oratorium, ſeu Capella priuata vel domeſtica, in quibus vetitum eſt habere campanile & campanam per Alex. III. *in cap. Patentibus* 10. *de priuil.* & Doctores *ibidem*.

Vlterius debet etiam conſtare de die dedicationis, deque 10 ſolennizatione dedicationis iuxta præceptum Fælicis Papæ, vt *in c. Solemnitates* 16. ibi: *Dedicationum Eccleſiarum, Epiſcoporum, & Sacerdotum per ſingulos annos ſolemniter ſunt celebranda, de conſecr. d.*1. Rot. *in recent. p.*1. *dec.*245. *n.*4. *& dec.*616. *n.*1.

Similiter debet conſtare quod Oratorium publicum ſit 11 conſtructum in ciuitatibus, vel Oppidis inſignibus, non autem in villis, fortalitijs, arcibus, vt habetur in *d. cap. Placuit* 26. ibi: *Placuit vt altaria quæ paſſim per agros, per villas tanquam memoriæ Martyrum conſtruuntur, in quibus nullum corpus, aut reliquiæ Martyrum conditæ probantur, ab Epiſcopis, qui locis eiſdem præſunt, ſi fieri poteſt, euertantur, de conſecr. d.*1. Publica enim Oratoria conſiſtere non poſſunt, niſi docto de neceſſarijs requiſitis iuxta textum *in c.*4. *ead. d.*1. *de conſecr.* Vel ex permiſſu Summi Pontificis, vel Ordinariorum, & vt latè explicat Io. Dartes ad *d. diſt.*1. *de conſecr.* §. *Item cum Martyrum reliquijs*, excluſa illa imaginaria præſumptione, & in his terminis intelligendus eſt Card. Zabarel. *conſ.*8. *n.*1. *verſ. Si verò conſtrueretur ſine licentia Diœceſani eſſet Oratorium priuatum, & conſ.*11. *num.*5. *&* 6. Lap. *alleg.*41. *num.*12. Feder. *de*

Sen.

Sen. conſ. 151. *n.* 5. *verſ. Ad hoc facit, quod ſi Oratorium eſt in Hoſpitali, ſibi accedit, & naturam Hoſpitalis, non Eccleſiæ ſortitur, in tantum quod Laicus purus ratione principalis ſcilicet Hoſpitalis, ipſius Oratorij dominus, ſiue adminiſtrator eſſe poteſt.*

12 Nob obſtat, quod huiuſmodi Oratoria habent aliqua bona. Quia etiam priuata Oratoria poſſunt habere annexa bona aliqua, ex quibus perſonæ Eccleſiaſticæ percipiant annuos reditus, & tamen non ſunt beneficia Eccleſiaſtica, neque inde poſſit inferri ad ſtatum beneficij Eccleſiaſtici ex Rota in vna *Auximana reſidentia* 23. Maij 1609. coram Manzanedo, & firmat Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 31. *n.* 6. Vnde iudicanda ſunt iuxta naturam loci, in quo ſita ſunt. Innoc. *in cap. Inter dilectos* 8. *de donat. num.* 2. *verſ. Sed oppones, ibi erat Eccleſia S. Alexij, ergo erat locus religioſus, & eius cura ad Archiepiſcopum pertinebat. Sed non erat ibi Eccleſia, quæ dignitatem Eccleſiæ obtineret, ſed fortè erat ibi locus aliquis, qui erat deputatus celebrationi & orationi, ſicuti ferè eſt in omnibus palatijs magnarum perſonarum.* Io. Andr. *n.* 11. Angel. de Vbal. *conſ.* 384. *n.* 1. D. Fagnan. *in cap. Auctoritate de cenſibus à n.* 11. referendo reſolutiones ſuo tempore S. Congregationis *n.* 24. & Oratoria publica eſſe cenſuit cum habent oſtium quod immediatè reſpondeat in viam publicam, & nullum habeat aditum, vel proſpectum à loco priuato. *Et n.* 27. *verſ. Sed tantum congruit Oratorijs publicis quæ ſacris miniſterijs dedicantur auctoritate Epiſcopi.* Quod etiam notauerat Lotter. *d. lib.* 1. *q.* 13. *n.* 29. Nec obſtat celebratio Miſſarum. Quia poſſunt celebrari etiam in priuatis Oratorijs, vt latius dixit Rot. coram Seraphino *dec.* 1095. *n.* 4. *& ſeqq.* vbi ponderat præſertim quando Oratorium rectum & gubernatum eſt per laicos, qui ad ſuum nutum ſub certi ſalarij conſtitutione ſemper deputarunt Capellanos abſque alia Epiſcopi auctoritate, vel alterius Prælati Eccleſiaſtici, ſequendo in his terminis Roman. *conſ.* 477. *à n.* 7. *& ſeqq.* Dec. *conſ.* 148. *n.* 1.

13 Nihilominus dicendum eſt tertiò. Vt Eccleſia, vel Oratorium publicum gaudeat immunitate ſufficit quod ſit erectum de licentia Epiſcopi. Nam licet de iure antiquo fuiſſet neceſſaria licentia Summi Pontificis, hoc ideò ſeruabatur, quia raræ admodum erigebantur Eccleſiæ. At temporis progreſſu erectio, & conſecratio Eccleſiarum non eſt amplius de reſeruatis Summo Pontifici, ſed ſufficit, quod Epiſcopus loci concedat licentiam, hanc autem eſſe neceſſariam conſtat ex *d. c. Nemo de conſecr.* & ex *auth. de Eccleſ. tit.* §. *Si quis autem*, & ex *auth. Vt detur numerus Cler.* §. 1. Immò in *cap. Auctoritate de priuil. in* 6. hoc extenditur etiam ad exemptos, ita ut non poſſint erigere Eccleſias in locis non exemptis ſine conſenſu Diœceſani, & in exemptis ſine licentia Papæ, vel eiuſdem priuilegio. Et ita notant communiter Doctores & Gloſſa *in d. c. Nemo*, vbi etiam Archid. & cæteri *in d. cap. Auctoritate*, Angel. *v. Eccleſia n.* 5. Sylueſt. *eod. v. q.* 1. Tab. *n.* 5. Azor. *p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *q.* 2. D. Anton. 3. *p. tit.* 12. *cap.* 2. §. 2. Piaſec. *in prax. Epiſc. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 1. Pax Iord. *to.* 2. *Lucubr. lib.* 5. *tit.* 8. *n.* 13. Verùm hodie Regulares quicunque exempti non poſſunt erigere nouas Eccleſias & Monaſteria abſque licentia, idque ex omnium recentiſſima diſpoſitione Innocentij X. ſub anno 1652. idibus Octobris, quæ eſt 28. eiuſdem Pontificis in Bullario §. 5. vbi ampliſſimæ derogatoriæ, quibus vtitur, derogant quibuſcunque priuilegijs. Concurrere verò debent illa Canonis requiſita, ibi: *Nemo Eccleſiam ædificet antequam Epiſcopus Ciuitatis veniat, ibidem Crucem figat, publicè atrium deſignet, & ante præfiniat qui ædificare vult quæ ad luminaria, & ad cuſtodiam, & ad ſtipendia cuſtodum ſufficiant, & oſtenſa donatione, ſic domum ædificet.*

14 Verumquidem, ſi Eccleſia, vel Oratorium publicum ſit ædificatum ſine dote non debet conſecrari, niſi prouideatur de dote congrua. Ita communiter Doctores ſuperius citati, & ſtatuitur *in d. cap. Cùm ſicut de conſecr. Eccleſ.* At non inde ſequitur, quod ſi fuerit abſque dote de licentia Epiſcopi erectum vel conſecratum non gaudeat immunitate. Quia Oratorium vel Eccleſia per ſolam deputationem ab Epiſcopo factam vel conſecrationem ſanctificatur, & ſpecialiori modo trahit ad præſentiam Dei, eiuſque cultum, ac proinde fit etiam digna veneratione ac reuerentia. Caiet. 3. *p. q.* 83. *ar.* 3. Sor. *in* 4. *d.* 13. *q.* 2. *a.* 3. *ad* 3. Suar. 3. *p. to.* 3. *diſp.* 15. *ſect.* 4. & alij cum D. Thoma 2. 2. *q.* 84. *ar.* 3. *ad* 2. Sed ſolum ſequitur, quod vel fundator Eccleſiæ, & qui fecit eam conſecrare, ſi neque in fundatione, neque in conſecratione dotata fuerit, poſſit ac debeat compelli ad dotandum, ſicut etiam hæredes ipſius in eius defectum per *d. auth. de Eccleſ.* §. *Sin autem*, & §. *Si quis ædificationem*, & *c. Præmentes* 26. *q. vlt.* & expreſsè ſtatuitur *in d. c. Cùm ſicut de Conſecrat. Eccleſ.* Venit enim in conſequentiam ad fundationem, & conſecrationem Eccleſiæ manutentio ipſius, & ideò qui vult primum, tacitè ſe obligat ad ſecundum. §. 3. *inſtit. quibus ex cauſ.* & *l.* 2. *ff. de iuriſd.* Vel Epiſcopus, qui erexit aut conſecrauit indotatam Eccleſiam vel Oratorium, deficiente fundatore & hærede, quia ſcilicet non habeant, vnde docent, teneatur dotare, etiamſi ſolum conſenſum præbuerit conſecrationi. Ita Gloſ. *in d. c. Cùm ſicut v. Conſecranda*, Goffred. *in ſum. tit. de Conſecr. Eccleſ. n.* 3. *in fin.* Palaus *p.* 4. *oper. moral. tr.* 22. *diſp. vn. pun.* 8. *n.* 2. Pax Iordan. *to.* 1. *lucubr. lib.* 5. *tit.* 9. *n.* 115. Quia ſcilicet Epiſcopus permittens erigi vel conſecrari Eccleſiam ſine dote, eſt in culpa, cum teneatur inquirere, an ſit dotata. Et ideò tenetur ſupplere, quod ſua culpa in damnum Eccleſiæ factum eſt. *l. fin. ff. De eo per quem factum erit*, & *l. ſi duobus*, §. 1. *in fin. ff. Si menſur. falſ. mod. dix.*

Pro probanda autem erectione vel deputatione Eccleſiæ 15 aut Oratorij publici de licentia Epiſcopi, vel eiuſdem Eccleſiæ, ſiue Oratorij benedictione aut conſecratione non requiritur plena & concludens probatio, ſed ſufficit aliqualis, ac etiam minor ſemiplena. Dummodò talis probatio in ſuo genere ſit certa. Ita communiter Doctores, teſtante Pax Iord. *d. to.* 1. *lucubr. lib.* 5. *tit.* 9. *n.* 48. Quia non agitur de alicuius præiudicio, ſed de re maximè fauorabili. Vnde Gloſ. margin. *in d. c. Solemnitates* dicit, quod etiam id probatur per indicia. Quod aliqui procedere aiunt, quando indicia ſunt certa, & non tantum in ſuo eſſe coniecturalia, & quando ſunt circa factum ipſum, non autem circa probabilitatem facti tantummodò, quia hæc non probant factum eſſe, ſed quod probabile ſit, quod ſit factum. Vnde adhuc relinquit factum in incertitudine.

Ipſa verò erectio, deputatio, benedictio, vel conſecratio 16 probari poteſt per teſtes. Ita ſtatuitur *in d. c. Solemnitates*. Sufficitque vnicus. Gloſ. *in d. c. Solemnitates v. Nec certi teſtes*, Pax Iord. *d. lib.* 5. *tit.* 9. *n.* 57. Ratio generalis eſt, quia quando agitur de fauore alicuius, & in ijs, quæ nemini nocent, ſufficit vnicus teſtis. *cap. Cùm itaque*, & *c. Paſtoralis de conſecr. d.* 4. & tradunt Gloſ. fin. *in cap. Licet vniuerſis de teſtib.* & *in c. Placuit de conſecr. d.* 4. & *in c. Quanto* 2. *q.* 9. Gemin. *ibid.* Specul. *tit. de teſtib.* 6. *fall.* 9. & 16. Felin. *in cap. Veniens de teſtib.* Hippol. *in l.* 1. §. *Idem Cornelio, ff. de quæſt.* Afflict. *ſuper conſtit. tit. de Apoſt. n.* 12. *lib.* 1. Gabr. *tit. de teſtib. concl.* 1. *n.* 16. Hæc autem tendunt in fauorem Eccleſiæ & non in præiudicium alicuius, & ideò ſunt ex illis, quæ teſte vnico probari poſſunt. Immò ſufficere teſtem de auditu tenet Gloſ. *in d. c. Solemnitates, v. Nec certi teſtes.* Quod etiam videtur ſentire Innoc. *in rubr. de conſecr. Eccleſ.* quem citat Pax Iord. *d. lib.* 5. *tit.* 9. *n.* 54. & concludit quod prudens arbitrium Epiſcopi debet iudicare ex circumſtantijs, an ſufficiat dictum vnius teſtis. Hoc tamen, vt tandem veritatem agnoſcamus, procedit, quando aliquis ſuper erectione, deputatione, benedictione, aut conſecratione Eccleſiæ vel Oratorij non fundaret ſuam intentionem. Nam in caſu, in quo fundaret in ordine ad agendum in iudicio, deberet de ipſis plenè conſtare. Quia tunc cum procederetur iudiciali modo, probationes quoque ex quibus deberet reſultare ſententia, deberent eſſe iudiciales. Et ita notat etiam Pax Iordan. *d. lib.* 5. *tit.* 9. *n.* 55. Quia, inquit, ceſſaret ratio, ob quam ſufficeret vnicus teſtis; nam ageretur de alterius præiudicio.

Probari etiam poſſunt ex memorijs relictis, ſiue tan- 17 quam teſtificationibus, ſiue tanquam ſignis, inter quas ſunt inſcriptiones, quæ poſitæ ſunt ad effectum conſeruandi memoriam geſtorum, atque adeò vim habent authenticæ probationis. *c. Sane* 24. *q.* 2. & *l.* 1. & 2. *ff. de alb. ſcrib.* & tradunt Hippol. *in rubr. n.* 192. *C. de prob.* Alex. *conſ.* 90. *n.* 22. *vol.* 6. Calcan. *conſ.* 98. *n.* 8. Guidop. *conſ.* 88. *n.* 2. & *q.* 193. *n.* 1. Præſertim quia teſtificanda eſt nuda exiſtentia, quæ non requirit aliam probationem præter inſpectionem. Sunt etiam & Cruces, quibus probatur Eccleſiæ conſecratio. Lambert. *de iurep. p.* 7. *ar.* 2. *qu.* 1. *lib.* 1. *n.* 1.

Maſcard. *de prob. v. Eccleſia an præſum. conſecr. concl.* 583. *n.* 2. Etiamſi non adſint omnes Cruces, ſed aliquæ tantum. Pax Iord. *d. lib.* 5. *tit.* 9. *n.* 59. Recenſentur etiam inter has memorias libri, & cœteræ ſcripturæ Eccleſiæ, in quibus hi actus notati ſunt. Gloſ. *in d. cap. Solemnitates*, Innoc. *in d. rubr. de conſecr. Eccleſ. n.* 1. Abb. *in cap. Cùm cauſam de prob.* Felin. *n.* 2. Debent tamen eſſe tales, vt ſoleat ipſis fides adhiberi. Gloſ. *in cap. Venerabilem, v. Tranſtulit de elect.* Bart. *in l.* 1. *ff. ſi cert. pet.* Felin. *in d. cap. Cùm cauſam n.* 1. *de prob.* vtque teſtentur tanquam de re certa ſcribenti, & ideò ſi id ſcriptum fuiſſet tantum de auditu, non probarent, vt notat Bald. *in l.* 1. *ff. de offic. Quæſt.* Probantur etiam fama. Quia quando ſumus in antiquis, præſertim ciuilibus, fama plenè probat. Abb. *in cap. licet ex quadam poſt init. de teſtib.* Io. Andr. *ibid.* Hoſt. *in cap. Inter dilectos de fid. Inſtr.* vbi etiam Abb. *n.* 6. Bald. *in l. Conuenticula, v. Ex his infero, C. de Epiſc. & Cler.* Alex. *in l. Cum aliquis C. de iur. delib.* Iaſ. *ibid.* Specul. *tit. de probat.* §. *Nunc dicamus, ver. Concilium ergo*, Gabr. *lib.* 5. *de præſcript. concl.* 1. *n.* 84. Oportet tamen quod ſit conſtans, quodque originis ipſius non extet initium, alioquin ſi conſtaret, iuxta ipſum formandum eſſet iudicium. Et nominatim celebratione ſolennitatis conſecrationis probatur conſecratio, ſi tamen fuerit continuata, itaut præſumi poſſit incepiſſe ſtatim poſt peractam conſecrationem. Nam facit vehementem præſumptionem, quod Eccleſia fuerit conſecrata. In antiquis autem, præſertim quando non requiritur exacta probatio, ſufficiunt probationes præſumptiuæ. *l. Celſus, & monumenta, ff. de prob. & l. qui ex libertis, ff. de bonor. poſſeſ. cap. Cùm cauſam de prob. & cap. Veniens de teſt.* & tradunt Crauet. *p.* 1. *de antiq. temp. part. vlt. nu.* 30. & 31. cum Iaſ. & Calcan. Soccin. *conſ.* 266. *nu.* 31. *vol.* 2. Pariſ. *conſ.* 104. *n.* 42. *vol.* 1. Corn. *conſ.* 24. *nu.* 1. *vol.* 4. Caſtr. *conſ.* 164. *lib.* 2. Alex. *conſ.* 187. *n.* 3. *lib.* 2. Anchar. *conſ.* 310. Soccin. ſen. *conſ.* 187. *lib.* 2. Afflict. *dec.* 13. *n.* 64.

18 Quartò dicendum eſt, quod tametſi de iure antiquo non liceret offerre ſacrificium, niſi in Eccleſia ab Epiſcopo conſecrata, vt ſtatutum fuit in Concilio Romano relato *in cap. Nullus de conſecr. d.* 1. Quia cum templum ſit in ordine ad ſacrificium, debuit ſacrificium offerri in templo tanquam in loco proprio, & ad ipſum deſtinato. Debuit autem templum deſtinari, & conſecrari, ita exigente cultu diuino, vt conſtat ex iam ſuperiùs adductis. Tamen fuit relictum in poteſtate Epiſcopi loci concedere licentiam offerendi extra Eccleſias conſecratas. Ita ſtatuit Clemens Papa *ep.* 3. quæ refertur *in cap. Hic ergo de conſecrat. d.* 1. Idem etiam ſtatuit Concilium Triburienſe *c.* 4. relatum in *c. Miſſarum de conſecrat. ead. diſt.* Nam cum Eccleſiæ conſecratæ eſſent tunc temporis rariſſimæ, nec etiam omnes fideles ad ipſas conuenire poſſent, erat moraliter impoſſibile, quod ſemper celebraretur in ipſis, & ideò facta eſt facultas Epiſcopo concedendi licentiam celebrandi extra Eccleſias conſecratas.

19 Hinc regulariter ſacrificium offerri poteſt non ſolum in Eccleſijs conſecratis, ſed etiam in Eccleſijs, aut Oratorijs tantum benedictis, aut etiam non benedictis, deputatis tantum cultui diuino, ob quem immunitate gaudent: Ita communiter Doctores, qui etiam aduertunt, quod huiuſmodi Eccleſiæ vel Oratoria debent eſſe approbata vel à Summo Pontifice, vel ab Epiſcopo, Gloſ. *in cap. Si Eccleſia de conſecr. Eccleſ. vel alt.* Panorm. *num.* 3. & cæteri Doctores *ibidem* D. Thom. 3. *p. q.* 83. *ar.* 3. *ad* 2. Raymund. *lib.* 3. *ſum. tit.* 13. *cap.* 6. §. 4. Sot. *in* 3. *d.* 13. *q.* 2. *ar.* 3. Tabien. *v. Miſſa*, Syluest. *eod. v. q.* 5. *dicto* 1. Angel. *v. Euchariſtia q.* 10. Graff. *p.* 1. *dec. lib.* 2. *c.* 42. *n.* 1. Tolet. *lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 1. Henriq. *lib.* 9. *ſum. cap.* 27. *n.* 4. Vaſq. 3. *p. diſp.* 233. *cap.* 1. *n.* 2. Suar. *diſp.* 82. *de Euch. ſect.* 3. Fagund. *præc.* 1. *Eccleſ. lib.* 3. *c.* 13. *n.* 5. Reginald. *lib.* 29. *prax. for. pœnit. cap.* 9. *ſect.* 5. *n.* 175. Azor. *p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. Diaz. *in pract. crim. cap.* 39. Nald. *v. Miſſa n.* 31. Cuch. *inſtit. lib.* 5. *lib.* 6. *n.* 38. Nauar. *in man. cap.* 25. *n.* 82. Fuſchus *lib.* 1. *de viſit. cap.* 21. *nu.* 8. Sanch. *lib.* 9. *de matr. diſp.* 15. *n.* 25. & 36. Laym. *lib.* 5. *Theol. mor. tr.* 5. ConincK. *de ſacram. q.* 83. *ar.* 3. *dub.* 1. Palaus *p.* 4. *oper. mor. tr.* 22. *diſp. vn. pun.* 8. *n.* 1. Gaſp. Hurtad. *de Sacram. diſp.* 4. *de Sacrif. Miſ. n.* 6. Amic. *to.* 7. *curſ. theol. diſp.* 33. *ſect.* 12. *n.* 331. Villalob. *p.* 1. *ſum. tr.* 8. *diff.* 23. *n.* 2. Tanner. *to.* 4. *diſp.* 5. *q.* 10. *dub.* 2. *nu.* 18. Trullench. *lib.* 3. *de Sacram. cap.* 8. *dub.* 14. *n.* 1. Leſſ. *de Sacram. q.* 83. *nu.* 77. Garz. *lib.* 2. *de Sacrif. Miſſ. cap.* 13. Fauſt. *de Euchar. lib.* 2. *qu.* 166. Quart. *in rubr. Miſſal. p.* 3. *tit.* 10. *nu.* 1. *ſect.* 1. *dub.* 3. Dicaſtill. *tr.* 5. *de Sacram. diſp.* 4. *dub.* 6. *nu.* 85. Auerſ. *quæſt.* 11. *de Euchar. ſect.* 14. Machad. *to.* 2. *lib.* 4. *p.* 1. *tr.* 11. *docum.* 1. *nu.* 2. Franciſc. Lugo *lib.* 5. *de Sacram. cap.* 6. *nu.* 1. Tambur. *opuſc. de Sacrif. Miſſ. cap.* 4. §. 1. *n.* 1. Pax Iord. *tom.* 1. *lucubr. lib.* 4. *tit.* 4. *n.* 113.

Hoc autem ex eo ſequitur, quod non ſolum antiquitus licebat celebrare extra Eccleſias conſecratas cum Epiſcopi licentia, vt conſtat ex textibus relatis, ſed etiam ex diſpoſitione nouiſſima S. Concilij Tridentini *ſeſſ.* 22. in decreto *de ſeru. & vitand. in celebrat. Miſſ.* vbi inter alia diſponit: *Neue patiantur*, Epiſcopi, *priuatis in domibus, atque omninò extra Eccleſias, & ad diuinum cultum dedicata Oratoria ab eiſdem Ordinarijs deſignanda, & viſitanda ſanctum hoc Sacrificium à ſæcularibus, aut Regularibus quibuſcunque peragi.* In quibus concedit, poſſe celebrari miſſam in Eccleſijs, ac etiam in Oratorijs, dummodo tantum diuino cultui inſeruiant, & negat, ſeu iniungit Epiſcopis quod non ſinant offerre extra dicta loca. Per Oratoria autem dedicata non intelligit Oratoria conſecrata, aut benedicta, ſed ſolum deputata pro ſolo Diuino cultu, cum ita praxis declaret. Idque ratione. Quia licet Eccleſiæ in maximo numero creuerint, & etiam plurimæ ſint conſecratæ, attamen quia conſecratio eſt difficilis, cum ſit longiſſima cæremonia, implenda à ſolo Epiſcopo, pluribus alijs occupationibus diſtento; & quia etiam numerus Miſſarum maximus eſt; & quia non poſſunt fideles, præcipuè in villis, & oppidis ita facilè accedere ad Eccleſias conſecratas, ideò factum eſt, quod paſſim reduceretur ad praxim, quod iure antiquo de licentia Epiſcopi concedebatur, nimirum celebrandi extra Eccleſias conſecratas, in locis tamen dedicatis Diuino cultui. Et quamuis conſecratio fiat etiam in ordine ad ſacrificium, immediatè tamen eſt propter ſolemnem ſanctificationem loci, & vt ſit proportionata habitatio Dei, qui ad oſtendendos ſuos effectus iuxta illud Heliodor. *lib.* 2. *Machab. cap.* 3. *in loco iſto eſt verè Dei virtus quædam. Nam ipſe qui habitat in Cœlis Viſitator, & auditor eſt loci iſtius.* Vnde ex hoc tantum fit, quod Eccleſiæ & Oratoria conſecrentur, & quod Epiſcopi debeant eſſe faciles ad implendum pro hoc munere propriam operam. 20

Immo, vt Eccleſia vel Oratorium gaudeat priuilegio immunitatis, non oportet, vt in ijs diuina celebrentur; ſed eo ipſo quod auctoritate Epiſcopi fuerit conſtructum, immunitate gaudet. Quia talis locus eſt religioſus, & diuinis obſequijs dicatus. Quod autem in ipſo diuina non celebrentur eſt per accidens, ſufficitque quod celebrari poſſint. Eſt communis, quam in primis ſequitur Correa *in relect. de immun. p.* 2. *n.* 8. Peregr. *de immun. cap.* 4. *n.* 7. Raphael de la Torre *to.* 2. *in* 2. 2. *q.* 96. *ar.* 3. *diſp.* 7. *grad.* 8. Germon. *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 23. & *ſeq.* Bonac. *diſp.* 3. *q.* 7. *pun.* 4. *n.* 2. & Farinac. *de Immun. cap.* 17. *n.* 258. qui rectè *n.* 261. id extendit ad Eccleſiam non perfectè conſtructam. Nam eo ipſo, quod auctoritate Epiſcopi cœpit conſtrui, dicitur locus diuinis obſequij dicatus, & immunitate gaudet. Deputatio enim Epiſcopi auctoritate facta locum benedictionis ſupplet, eſtque velut conſecratio quædam, ac proindè tanquam locus ſacer, & religioſus gaudet immunitate, vt docent Abb. *in rubr. de conſecr. Eccleſ. n.* 3. Angel. *v. Eccleſia n.* 3. Porrò ratio concedendi hanc immunitatem non eſt Sacrificium, vel continua Chriſti Sacramentalis præſentia, vt voluit Couaruuia *lib.* 2. *var. cap.* 20. quem aliqui ſectantur; ſed quod talis locus ſit auctoritate Epiſcopi diuino cultui deputatus. Peregrin. *vbi ſupra n.* 2. Ital. *lib.* 1. *cap.* 4. §. 3. *n.* 5. Farinac. *loco alleg. n.* 254. Bonac. *ibid.* Palaus *to.* 2. *tr.* 11. *punct.* 6. *n.* 2. alijque communiter. Quam ſententiam ſequuta eſt S. Congregatio Immunitatis tum alias, tum in vna Romana 1666. 21

Vt autem Eccleſias, & Oratoria, quæ inſeruiunt pro oblatione ſacrificij, & ſunt tantum diuino cultui deputata probari poſſit erecta fuiſſe auctoritate Epiſcopi, ſufficit quod conſtet de eius tacita licentia. Ita Sylua *de benef. p.* 1. *q.* 6. *n. vlt.* Zerol. *in prax. Epiſcop. p.* 1. *v.* Miſſa *n.* 1. Fagund. *præc.* 1. *Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 5. Franc. Lugo *lib.* 5. *de Sacram. cap.* 6. *n.* 3. Pax Iord. *to.* 1. *lucubr. lib.* 4. *tit.* 1. *n.* 114. *ex c. Miſſarum de conſec. d.* 1. ibi: *Vel vbi ipſe*, Epiſcopus, *permiſerit.* Si igitur ſufficit permiſſio, ſufficit etiam tacita licentia, cum permiſſio plus dicat, quàm tacita licen- 22

licentia. Nam Epiſcopus aut annuit, aut ſaltem non contradixit, ſed ſiniuit erigi Eccleſiam vel Oratorium, & tunc facto ipſo expreſsè conſentijt, & declarauit, quod non contradixit erectioni. Conſenſus enim non ſolum verbis, ſed etiam facto & nutu declaratur. *l. Labeo, §. vlt. ff. de ſupellect. leg. & l. Ibi non voce, ff. de reg. iur. & l. 2. ff. de pact.* & notant Angel. *conſ.* 335. *n.* 3. Harprech. *Inſtit. de nug. n.* 181. Illa autem taciturnitas Epiſcopi, cùm potuerit contradicere, & debuerit, ſi noluit, eſt ſignum conſenſus.

23 Itaque ex eo tacita licentia ſufficiet, quia nullo iure requiritur expreſſa. Quando autem nullo iure requiritur expreſſa, ſufficit licentia quæcunque, quæ inducat verum conſenſum, atque adeò etiam interpretatiuum, qui eſt verus conſenſus. Quod colligitur ex diuerſo modo diſponendi in iure. Nam quando diſponit, quod requiritur aliqua licentia, aliquando ſolum decernit, quod intercedat licentia, aliquando verò requirit explicitè expreſſam licentiam. Hic autem varius modus diſponendi ſatis indicat, quod quando non facit mentionem de expreſſa licentia, ſufficiat quæcunque, etiam tacita. Quæ duplici modo haberi poteſt. Primò, ſi ſciat Epiſcopus erigendam Eccleſiam vel Oratorium & non contradicit, inhibendo erectionem. Et hoc pacto, quamuis non exhibeat erectoribus aliquod ſignum conſenſus, poteſt tamen argui tacitus conſenſus. Quia ſi putaret non expedire, quod erigeretur, teneretur inhibere. Secundò ſi nihil ſciat de futura erectione, ſed concurrant tales circumſtantiæ, vt ſufficiant pro præſumendo conſenſu. Quæ quia prudenti iudicio ponderandæ ſunt, ideò non poſſunt comprehendi ſub aliqua regula.

24 Non ex eo igitur, quod de erectione aut deputatione Eccleſiæ, vel Oratorij cum auctoritate ac licentia expreſſa Epiſcopi minimè appareat ex publico inſtrumento, cenſendum eſt Eccleſiam vel Oratorium non gaudere immunitate, quoniam adhuc ex ſignis Eccleſiam, vel Oratorium erectum fuiſſe auctoritate Epiſcopi ſiue expreſſa ſiue tacita demonſtrari iam poteſt, quod ſatis eſt. Aliud enim eſt ſupponere Eccleſiam vel Oratorium ſine auctoritate Epiſcopi erectum eſſe, vt publicum dici non poſſit, ac proinde nec locus immunis, aliud, quod de conſenſu, de licentia ſeu auctoritate per publicas ſcripturas non doceatur. Tunc enim ad ſigna concurrunt Doctores, & ex eis publicum vel priuatum præſumunt. Et quidem publicum erit ſi altare lapideum in eo conſtructum ſit, quia tunc auctoritate Epiſcopi erectum cenſebitur. Decian. *tr. crim. cap.* 25. *n.* 19. *lib.* 6. Farinac. *de Immun. cap.* 17. *n.* 267. Guazz. *in defenſ.* 1. *cap.* 37. *n.* 29. Sanfelic. *dec.* 219. *n.* 5. Vel ſi aditus ipſius ad publicam viam pertineat, & vnicuique concedatur ingreſſus, Remig. de Gonni *de immun. ampl.* 1. *regul. n.* 5. Sanfelic. *d. dec. n.* 4. Vel ſi ibi publicè celebrentur miſſæ, & quiſque indifferenter admittatur ad illas audiendas, vt diſtinguendo firmat D. Fagnan. *in cap. vlt. de cenſib. n.* 4. Maſcard. *de prob. concl.* 869. *n.* 2. Delben. *de immun. cap.* 2. *dub.* 2. *ſect.* 7. *n.* 38. *& ſeqq.* Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſum.* 132. *n.* 51. Vbi quod ad hunc effectum ſufficit celebratio decennalis. Sanch. *de matr. lib.* 9. *diſp.* 15. *n.* 39. alios referens. Præſertim ſi publicè & in quibuſuis anni ſolẽnitatibus in eo celebretur, vt declarauit S. Congregatio Epiſc. & Reg. in vna *Ianuen.* die 7. Iunij 1605. Nam in altari priuati Oratorij ſolet ex priuilegio Apoſtolico concedi celebratio Miſſæ, exceptis ſolemnioribus feſtis, nempè Natiuitate Domini noſtri, Epiphania, Paſchate, Pentecoſte, Annunciatione & Aſſumptione B. Virginis, feſto SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, & omnium Sanctorum. Oratorium enim non cenſetur dicatum diuino cultui, niſi ſit publicum. Quia cultus diuinus ex natura ſua eſt publicus & communis omnibus. Vnde non poteſt Oratorium dici dicatum cultui diuino, niſi in ipſo exerceri poſſit eo modo quo exigit ex natura ſua exerceri. Vel ſi ædificatum appareat in Eccleſia. *c. Quod interrogaſti* 27. *d. c. Vidua, & c. vlt. de preſbyt. non bapt.* Archidiac. *in cap. Nemo de conſecr.* 6. *d.* 1. Vel ſi habeat campanile cum campana, quæ publicè pulſatur pro conuocatione populi ad Eccleſiaſticas functiones. *cap. Patentibus de priuil.* Sanfelic. *cit. dec.* 219. *ſub n.* 3. allegans Calderinum, & alios, Ital. de *immun. lib.* 1. *cap.* 4. §. 4. *n.* 3. Maſcard. *vbi ſupra n.* 1. Decian. *etiam ſupra n.* 19. vbi de campana exiſtente extra ædificium. Quamuis neceſſarium non ſit vt Oratorium ſit publicum, quod adſit campana ad conuocandos populos, ſed ſine ipſa adhuc remanet publicum, ſi omnibus pateat, vt aduertit Thom. Hurtad. *p.* 2. *reſol. mor. tr.* 12. *cap.* 1. *in digreſ.* §. 1. *dub.* 1. *n.* 2194. contra Trullench. *in Bull. Cruc. lib.* 1. §. 1. *dub.* 4. *n.* 5. & Barboſam *de iur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 12. Quia campana eſt tantum ſignum publici Oratorij, & proinde ſupponit, quod iam ſit publicum, non autem pertinet ad formam per quam conſtituitur publicum. Nam in tantum campana ordinatur ad conuocandos populos, in quantum Oratorium eſt omnium vſui deſtinatum, atque adeò erectum, vt publicum. Vel ſi habeat ſpeciale nomen alicuius Sancti, & in eius die celebretur ſolemne feſtum, Remig. de Gonn. *cit. regul.* 1. *n.* 5. Sanfelic. *d. dec. n.* 4. Vel ſi in eo fiant publicæ proceſſiones, quæ non niſi in publicis Oratorijs fieri permittuntur iuxta *c. Certum eſt de conſecrat. d.* 1. ibi: *Certum eſt noſtris præceptionibus conſtitutum, ne quis in Eccleſia, aut in Oratorio, quod ſedis noſtræ permiſſione non legitur dedicatum, proceſſionem publicam putaret impendi, ne conditores furtiuis ſubreptionibus contra regularum ſtatuta proſilirent.* Vel ſi viſitatum appareat ab Epiſcopo, cui non competit proprium ius viſitandi Oratoria priuata, licet poſſit ad illa accedere, vt videat quomodo ſe habeant, & an benè tractentur, vt pariter diſtinguit D. Fagnan. *in d. cap. vlt. n.* 2. *de cenſib.* Thom. Delben. *tom.* 2. *c.* 16. *ſect.* 12. *dub.* 11. *n.* 6. Caſtropal. & alij apud ipſum. Ex viſitatione autem Epiſcopi non poteſt intelligi Oratorium priuatum. Tum quia hoc non ſubeſt viſitationi Epiſcopali, qualia debent eſſe quæ permittit Tridentinum. Nam licet Oratorium priuatum viſitetur quando primò conceditur licentia, non tamen continuat iuriſdictio Epiſcopi ad illud viſitandum, cùm priuatum ſit, vnde de facto non viſitatur *cap. fin. de cenſib. iuncto cap.* 1. §. *Deinde eod. tit. in* 6. Vel ſi habeat dotem, aut reditus temporales. Abb. *in cap. fin. de cenſ. n.* 3. Vbi ex hoc ſigno diſcernit Oratorium publicum à priuato. Quod confirmat Decian. *cit. cap.* 25. *n.* 19. ibi: *Si nulla foret ei dos conſtituta, licet hoc non vti neceſſarium obſeruetur*, Villagut. *de immun. n.* 28. quem refert ac ſequitur Sanfel. *d. dec.* 219. *n.* 3. Vnde S. Congregatio Epiſcop. & Regul. in vna *Raguſina* die 11. Auguſti 1597. & in vna *Syracuſana* die 1. Iulij 1622. cenſuit non eſſe neceſſarium, quod Oratorium publicum ſit dotatum, & multò minus priuatum. Quia dos non exigitur, niſi in conſecratione. Id quod habetur in *c. Cùm ſicut* 8. *de conſecrat. Eccleſ. vel altar.* Vel ſi habeat certum Capellanum cuius Capellania confertur in titulum. Zabarel. *conſ.* 11. *n.* 6. Farinac. *in fragm. de immun. n.* 267. Quare S. Congregatio Concilij in vna *Terracinen.* die 28. Iulij 1619. & in vna *Policaſtren.* die 15. Iulij 1616. & in vna *Licien.* die 15. Ianuarij eiuſdem anni cenſuit non comprehendi in decreto S. Concilij Tridentini, nec in decreto prohibitionis celebrandi in Oratorijs priuatis ſub Paulo V. Capellas, quæ ſunt erectæ in beneficium, & conferuntur in titulum, quamuis exiſtant intra palatia laicorum. Et S. Congregatio Immunitatis in vna *Neritonen.* die 17. Ianuarij 1628. cenſuit, Capellam cum beneficio eſſe remouendam à domo priuata, licet dum non eſt remota, gaudeat etiam immunitate. Vel ſi Capellania ſit de iurepatronatus. Iuſpatronatus enim cadit ſolum in publicis Oratorijs. Viuian. *de iurep. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 38. & præſupponit tanquam fundamentum auctoritatem Ordinarij, idem Viuian. *lib.* 2. *cap.* 1. *a.* 8. Vel ſi ibi ſit ſepultura, aut cæmeterium, vel adminiſtretur baptiſmus, vel recipiat decimas, vel ſit immune à ſolutione collectarum, vt ex Abb. Maſcar. Quama. Ricc. Filiuc. Decian. Farinac. Sanch. Bonac. & ex Rota tradit Delbene *cap.* 2. *ſect.* 7. *a n.* 38. Vel ſi habeat cymbalum & publicè pulſetur, quia priuatis Oratorijs publica cymbali pulſatio non conceditur, *cap. Patentibus de priuil.* & docent ibi Butr. *n.* 1. Abb. *n.* 1. & in *cap. Inter dilectos n.* 8. *de donat.* Felin. multis citatis *cap. De quarta n.* 12. *de præſcript.* Sylu. *v. loca religioſa q.* 3. latè Maſcard. *concl.* 869. *n.* 3. *&* 4. Dian. *p.* 6. *tr.* 1. *reſol.* 1. §. *Sed non eſt verum.* Ac tandem Capellæ vel Oratoria ſunt publica non priuata ſi habeant conditiones infraſcriptas, quæ ponuntur in Breui declaratorio. *Vt ſi Oratorij vel Capellæ huiuſmodi porta viæ publicæ adiaceat, & in ea nulla alia porta, quæ ad aliquam domum ducat, exiſtat, & quatenus exiſtat, illa omninò claudatur, atque ita à priuatis domibus ſeparata ſit, vt per eas ad eam acceſſus aut proſpectus nemini pateat, Capellam huiuſmodi ſub prohibitione de mandato fel. recordat. Pauli V. prædeceſſoris noſtri de non celebrando in priuatis Oratorijs publicata minimè comprehenſam eſſe declares,*

res, & vbi capax, & ornata decenter exiſtat, neque aliquid eorum, quæ ad ſacrum in ea faciendum neceſſaria ſunt, deſideretur.

25 Si igitur vnum vel alterum, plura, vel maior pars, vel omnia ex ſignis adductis concurrerent, & tolerata fuerint ab Epiſcopo, certè huiuſmodi Capella ſiuè Oratorium gaudet immunitate. Decian. *d. lib.6. cap.25. ſb u n.19.* Farinac. *vbi ſupra d. n.267.* Sanch. *de matr. d. lib.9. diſp.15. n.19.* Maſcard. *de probat. concl.869. num.1.* Delben. *d. cap.16. ſect.12. dub.11. in fin.* Guaz. *defen.1. cap.27. n.29.* quibus præluxerat Roman. *conſ.477. n.13.* eſtque communis.

26 Illud autem, quod dicitur in d. Breui declaratorio de priuato ingreſſu ad hæc Oratoria, quod ſcilicet non debeat immediatè patere ex aliquo cubiculo domus, ſed vel è cortili, vel aliquo atrio extra domum, omninò aduertendum eſt. Ibi enim declaratur debere eſſe ſeparata à priuatis domibus, itaut per ipſas ingredi, aut proſpici non poſſit. Et ideò ſi prius ingrediendum ſit cortile, aut atrium, ſeruabitur declaratio. Ita enim declaratum fuit, non quia ingreſſus è domo priuata tollat publicitatem Oratorij, ſed quia non approbatur.

27 Hinc Oratorium annexum domui priuatæ per quam patet ingreſſus in ipſum, ita tamen vt habeat ingreſſum alterùm publicum correſpondentem publicæ viæ, per quem quilibet ingredi poſſit in Oratorium publicum, cenſetur dicatum cultui diuino, eſtque de ijs, de quibus diſponit Concilium Trid. *in decret. de ſeruand. & vitand. in celebr. miſſ. ſeſſ.22.* ac proindè poteſt in ipſo permitti celebratio Miſſæ, quia eſt publicum, atque adeò gaudet immunitate, non obſtante quod habeat etiam ingreſſum priuatum. Ita tradit Auerſa *q.11. de Euchar. ſect.14.* Th. Hurtad. *p.2. reſol. moral. tr.12. cap.1. n.2193.* Bald. *in quæſt. ſelect. lib.4. q.10. §.10.* Pax Iord. *to.1. lucubr. lib.4. tit.1. n.161.* Quintanaduen. *to.1. ſing. tr.7. ſingul.33. n.9.* & confirmant Ricc. *dec.78. n.5. p.4.* Alph. de Leon. *de offic. Capel. q.3. ſect.1. in fin.* dum dicunt, quòd Oratorium erectum in cortili non ſit priuatum, ſed publicum, & ideò non comprehendatur ſub decreto S. Congregationis de priuatis Oratorijs.

28 Ratio autem eſt, quia ingreſſus priuatus remanente publico, non tollit formam Oratorij publici. Nam id publicum dicitur, quod eſt omnium vſui deſtinatum, *§. fin. Inſtit. de rer. empt. & l. ſed Celſus, & l. Pacta conuenta, §. Papinianus, ff. de contrah. empt. & l. Riparum, ff. de rer. diuis. & l. Prætor ait, §.1. ff. Ne quid in loc. publ.* & obſeruant Gloſ. *in d. l. Prætor ait, v. Publico vſui, & in §. Superior, v. Publica, & in §. Riparum, v. Publicas,* Bart. *in l.1. ff. de publ. iudic.* Alciat. *in l. littus, ff. de verb. ſignif.* Cùm ergo Oratorium, quamuis habeat priuatum ingreſſum, dummodo retineat publicum, ſit omnium vſui deſtinatum, adhuc remanebit publicum, ac proinde immune, atque aptum vt in eo celebrari poſſit, cum ſit erectum auctoritate Epiſcopi.

29 Nec obſtat quod ratione ingreſſus priuati habet communicationem cum domo priuata, & proindè cenſetur Oratorium illius domus. Quia communicatio per ingreſſum priuatum cum domo priuata non tollit, quin ſit deſtinatum omnium vſui per ingreſſum publicum, & proindè nec tollit, quin ſit Oratorium publicum, & priuatus ingreſſus non appropiat priuato vſui. Decretum autem de priuatis Oratorijs, procedit tantum in ijs, quæ inſeruiunt vſui priuato. Nam dicuntur priuata ratione vſus. Qui autem ingrediuntur per ingreſſum priuatum, vtuntur Oratorio non vſu priuato, ſed vſu publico; quia vtuntur tanquam aliqui ex ijs, pro quorum vſu eſt deſtinatum. Quare non facit quod non ſit publicum; ſiquidem adhuc permanet forma per quam conſtituitur publicitas Oratorij, & proindè adhuc ſtat ſub denominatione ſuæ formæ, quia præualet eſſe deſtinatum omnium vſui, cum non excludatur ab ingreſſu è domo priuata. Denominatio namque fit ab eo, quod præualet, & à potentiori. *l. Cum ex aliqua, ff. de acquir. rer. dom. & l. quæritur, ff. de ſtat. hom. & l.1. inst. ff. de verb. ſignif.* vbi Gloſ. & Doctores. Sic via non deſinit eſſe publica ex eo quod in ipſam pateant ingreſſus è priuatis domibus, nec flumen deſinit eſſe publicum ob ingreſſus è priuatorum domo.

30 Pariter nec obſtat, quod videatur eſſe contra reuerentiam debitam loco deſtinato publico cultui, & celebrationi Miſſæ, quod ad ipſum pateat ingreſſus priuatus, quia cenſetur hoc pacto appropriari vſui priuato. Nam priuatus ingreſſus non trahit ſecum aliquid, quod non ſit in publico ingreſſu, & ſolum dicit, quod ille ingreſſus ſit certis perſonis deſtinatus, quod non eſt contra debitam reuerentiam, ſicut non eſt contra reuerentiam, quod id Oratorio publico & Eccleſia aliqua loca cum ſpeciali ſcamno ſint reſeruata aliquibus perſonis determinatis. Nec appropriant Oratorium priuato vſui, quia non habent alium vſum qui priuato ingreſſu ingrediuntur, quam qui ingrediuntur per communem portam; & ideò non habent aliquam appropriationem, ſed tantum reſeruationem talis ingreſſus. Nec communicatio cum priuata domo in alio conſiſtit, quàm in ingreſſu, & proindè non eſt communicatio, qua ipſum Oratorium communicet, ſed eſt verè extrinſeca, atque adeò nullam ſecum affert indecentiam.

Quinimò in huiuſmodi Oratorijs pro aliqua vice ex cau- 31
ſa rationabili celebrari poſſe ianuis clauſis, admiſſis ijs tantum, qui habent priuatum ingreſſum, & quos ipſi voluerint firmat Quintanaduen. *to.1. ſingul. tr.7. ſing.33. in fin.* Quia licet publicum Oratorium requirat cultum publicum, atque adeò oblationem ſacrificij, in qua conſiſtit præcipuus cultus, publico modo exercitus confluentibus quicunque voluerint, eſt tamen neceſſarium quod id ſemper publico modo offeratur; ſed poteſt aliquando offerri ianuis clauſis, vt paſſim etiam in Eccleſijs contingere ſolet. Vt enim manuteneatur publicus cultus ſufficit, ſi vt plurimum publico modo, & coram quibuſcunque confluentibus offeratur Sacrificium, nec eſt neceſſarium, quod ſemper tali modo offeratur. Eo ipſo autem, quod manutenetur publicus cultus non conuertitur in vſum priuatum per id quod aliquando celebretur ianuis clauſis coram certis perſonis.

Ad illud tandem, quod dicebatur, eſſe de neceſſitate al- 32
taris repoſitio ſacrarum reliquiarum ex ſuperiùs deductis. Quod etiam tenent Gloſ. *in cap. De fabrica init. de conſecrat. d.1. & in d. cap. Placuit, v. Reliquiæ eod. tit.* Abb. Archid. Hiſt. Azor. Fulc. & alij quos ſequitur Pax Iord. *to.1. lucubr. 5. tit.10. n.19.* Reſpondeo primò id intelligendum eſſe iuxta præcitatos Doctores, ac textus relatos quando altare conſecratur, non quando benedicitur, aut cultui tantum diuino deputatur authoritate Epiſcopi. Deinde reſpondeò, reliquias non eſſe neceſſarias neque pro conſecratione altaris. Ita Sotus *in 4. d.13. q.2. ar.3. arg.2. dict.6.* Suar. *diſp.81. de Euch. ſect.5.* Vaſquez *diſp.233. cap.2. nu.17.* Fagund. *præc.1. Eccleſ. lib.3. cap.22. n.8.* Reginald. *lib.29. prax. for. pœnit. cap.6. ſect.6. n.180.* Rodriq. *in comp. quæſt. reg. reſol.9.* Cardin. de Lugo *diſp.24. de Euch. ſect.2. n.75.* Coninch. *de ſacram. q.83. ar.3. dub.2. n.241.* Angel. *v. Altare n.3.* Gaſpar. Hurtad. *de Sacram. diſp.4. de ſacrif. Miſſ. diff.8.* Palaus *p.4. oper. mor. tr.5. cap.5. n.8.* Trullench. *lib.3. de Sacram. cap.8. dub.16. n.3. in fin.* Caſpenſ. *p.2. curſ. theol. tr.23. diſp.3. ſect.4. n.76. in fin.* Lezan. *in ſum. v. Altare n.6.* Granad. *3. p. contr.6. tr.14. diſp.12. n.2.* Zerol. *p.1. prax. Epiſc. v. Altare,* Valer. *in differ. vtriuſque for. v. Miſſa diff.2. in fin.* Leand. *de Sacram. tr.8. diſp.7. q.6.* Dicaſtil. *de Sacram. tr.5. diſp.4. dub.8. n.146.* Tambur. *in opuſc. de ſacrif. Miſſ. lib.1. cap.5. §.1. n.10.* Quar. *in rubr. Miſſ. p.1. tit.20. dub.3. diff.1.* Filiuc. *tr.5. nu.123.* Franc. Lugo *lib.5. de Sacram. cap.7. q.1. n.15.* Garz. *in ſum. to.3. diff.8. dub.3. pun.1. n.7.* Conſonat rubrica Miſſalis antiqui, in qua monebatur, quod ſi non eſſent reliquiæ reconditæ in altari, omitteretur illa particula Orationis, quæ dicitur poſt introitum *Quorum hic reliquiæ ſunt.*

Nam in iure, vbi fit mentio de conſecratione altarium, 33
nihil prorſus dicitur de repoſitione reliquiarum. Vnde *in cap. Altaria 2. de conſecr. d.1.* vbi ſtatuitur, quomodo altaria ſint conſecranda, ſolum requiritur vnctio chriſmatis, & Sacerdotalis, nempè Epiſcopalis benedictio. Confirmatur, quia reliquiæ ex natura ſua non habent vim ſanctificandi, nec ſunt aliquod Sacramentale ab Eccleſia inſtitutum ad ſanctificandum, ſicut eſt chriſma, aqua benedicta, &c. Quare nullum adeſt præceptum recondendi reliquias in altari. Et cum hoc præceptum non deriuet ex lege naturali, aut diuina, ſed mere ex inſtitutione Eccleſiæ, non eſt aſſerendum, niſi conſtet fuiſſe ab Eccleſia impoſitum. Non conſtat autem fuiſſe impoſitum. Nam Canones, qui afferuntur nihil prorſus de hoc præcipiunt.

In illo autem *c. Placuit de conſecrat. d.1.* reprobatur tan- 34
tummodo abuſus erigentium altaria in Villis, & agris

in

in memoriam Martyrum, vbi nulla talis memoria aderat; ſed fingebatur per inanes reuelationes; & proinde huiuſmodi altaria eſſe euertenda, ſi fieri poſſet tanquam ſuperſtitioſa, quia eſſent incitamentum ad colendam memoriam Martyrum, vbi non adeſſet. Non autem vult euerti, quia nulliter conſecrata ſunt, quia ſine reliquijs Martyrum. Quod etiam conſtat ex eo quod ibi ſubditur, quod ſcilicet nulla memoria Martyrum acceptetur, niſi ex fideliſſima origine ſit. Reliqua verò quæ afferebantur, nimirum de lampade accenſa & ſimilibus reſpiciunt tantum decentiam, non præceptum, aut neceſſitatem conſtitutiuam loci ſacri vel religioſi. Caſtal. *cit.lib.*1. *ſect.*3. *cap.*9. *num.*5.

35 Itaque firmum maneat, non ſolum Eccleſias & Oratoria conſecrata, ſed etiam benedicta, vel publicè deputata cultui diuino auctoritate, vel licentia expreſſa aut tacita Epiſcopi gaudere immunitate Eccleſiaſtica.

CONSVLTATIO XCIV.

An conſulentes, vel mandantes delicta excepta in Conſtitutione Gregorij XIV. gaudeant immunitate Eccleſiæ?

1 Videtur non gaudere, quia licet conſulens delictum, alioquin abſque conſilio huiuſmodi facturo non teneatur eadem pœna; ſed mitiori puniendus ſit, conſulens tamen alioquin non facturo tenetur eadem pœna, iuxta Doctores communiter, quorum multos refert Couar. *in Clem.Si furioſus p.*2.§.2.*n.*1. Plaza *lib.*1. *de delict.cap.*17.*n.*2. *&* 19. Duegnas *reg.*149. Clar.*l.*5.*recept.§.fin.q.*88. Qui omnes fatentur eſſe certum quod teneatur eadem pœna, quando conſulit alioquin non facturo, & eſſe communem non teneri eadem pœna quando conſulit alioquin facturo, licet aliqui teneant oppoſitum. Immò in vtroque caſu teneri eadem pœna docet Duegnas, dicens communem, & referens multos *reg.*22.*n.*1. & Gregor.Lopez *p.*7. *tit.*14.*l.*14. vbi excipit furtum, quia in eo lex illa diſtinxit. Et notant, quod in dubio, an alioquin facturus eſſet, præſumitur non facturus. Quia in dubio nemo præſumitur delictum commiſſurus. Sic Couar. *eo n.*1. Lopez *ibid.* & Plaza *d.cap.*17.*n.*14. Igitur ſaltem conſulens alioquin non facturo delicta ob quæ non gaudet immunitate Eccleſiæ, cum puniatur eadem pœna, nec ipſe gaudebit.

2 De mandante autem quod non gaudeat probatur. Quia mandans delictum tenetur eadem pœna, & licet in conſulente diſtinguatur an alter alioquin eſſet facturus; at mandans in vtroque caſu tenetur eadem pœna, vt tenet communis ferè omnium, ac refert & ſequitur Couar. *d. n.* 1. Duegn. *d. reg.* 224. *n.*1. Clar. *vbi ſupra q.* 89. licet quidam teneant, quos ibi refert, non teneri eadem pœna, quando alter alioquin erat facturus. Immò mandans fortiùs delinquit, acriuſque punitur, quàm ipſe delinquens, vt benè Duegnas alios referens *d. reg.*224.*n.*12.

3 [Non enim intereſt, vtrùm quis occidat, an cauſam mortis præbeat *l. nihil. ff. ad l.eg. Corn.* quod iuxta ſententiam eiuſdem legis Corneliæ eſt accipiendum, ſcilicet quando cauſa mortis dolo malo, & animo occidendi eſt præbita. Vnde eodem eſſe interpretabimur, ſi magiſtratus operam dederit, quo quis falſum iudicium, quaſi de communi crimine alicuius conſcius, profiteretur in hoc, vt innocens condemnetur: aut pecuniam accepit, vt publica lege, hoc eſt publico iuditio quis reus fieret, aut aliud quid contra hominis necem fecerit, quod legibus permiſſum non ſit, *l.*4. *in princ. ff. eod. tit.* Quiue falſum teſtimonium dolo malo dixerit, quo quis publico iudicio rei capitalis damnaretur, *d. l.*1.§.1.*l.*3.§. *item, eiuſdem tit.* Item qui per alium cædem fieri curauit, aut mandauit, *l. non ideo C. de accuſ.* Paul. *lib.*5. *tit.*25. *l. aut qui aliter* 5.§.*fin. quod vi, aut clam,* vbi Bartol. & *in l. non ſolum* 11.§. *ſi mandato, de iniur. l. hæc verba de adul.cap. Pro humani l. de homic. in* 6. Panor. & alij *in cap. mulierem, de ſent.excom.* Dec. *in l. is damnum* 129. *n.*3. *de reg. iur.* Angel. & alij *in pr. crim.* Ac proinde mandans hominem occidi, eadem pœna tenetur, qua occidens, *l. non ſolum* §.1. *mand. l.*7.§. *hoc verò ff. iuriſd.* Clar. *de homic.n.*12. Menoch. *caſ.*352.*n.*1. Immò, & ſi reuera expreſsè non mandauit, ſi iniuriam paſſus dicat filio, vel ſeruo: ne reuertatis, niſi aliquid noui de te, & illo audiuerim, Couar. in *Clem. ſi furioſus p.*2.§. 1. *n.*3. Carer. *in pr. crim. tit. de homicid. n.*37. Et ſi vnus mandatarius rurſum mandet alij vtrumque teneri puto per *l. Si ego, quod vi, aut Clam.* Carer. *n.*11. Immò non pauci exiſtimant, ſi verberari tantum iuſſerit non occidi, mandatarius autem fines mandati tranſiliendo occidat, hac lege mandantem teneri. Quod non placet Couar. *in d. Clem.p.*2.§.1.*n.*3. *arg.l. in lege, ff. ad d.leg.Cornel.* Quare verum non videtur, quod Dec. & Cagnol. *in d.l. is damnum.* Felin. *in d.cap. mulierem,* Mynſing. *obſ.*40.*cent.*1. tradunt, eum qui accuſet aliquem fuiſſe homicidium, & probat mandaſſe, non videri probaſſe quæ in libello deducta ſunt, ac proinde ſuccumbere, quod diuerſa ſint facere, ac mandare. Nam mandatum hic æquipollet facto, nec diuerſa hæc ſunt, ſed eadem, cùm non minus ex mandato, quam ex facto pœna capitalis ſequatur, Bart. *in l. ſi per alios, ne quis eum, qui in ius voc.* Videndus omninò Angel. *in tr. maleſ. ad verb. Sempronium mandatorem.* Giurb. *conſ.crim.* 50. *n.* 44. vbi plures cumulat, Farinac. *de carc. q.* 28.*n.*23. & vbi plures alios adducit, & *de immun. in app.c.*8.*n.*224.*& c.*9.*n.*141. Cutel. *de imm.q.*19.*n.*12.*lib.*1. Sperell. *dec.* 64.*n.*45. qui alios refert, Caball. *de omnig. homicid.n.* 411. *& ſeq.* Balthaſ. Thomas *de immun. tr.* 1. *lim.* 220. Mar. Ital. *de im.lib.*1.*c.*5.§.1.*n.*100.*&* 110. Genuen. *in prax.c.* 94. Quare Suarez *de Relig.tom.*1.*lib.*3. *cap.*11.*n.* 16. ſcripſit, quod mandans inſidiosè alterum occidi poſt effectum ſequutum comprehenditur in exceptione, & priuatur beneficijs immunitatis Eccleſiaſticæ. Nam qui per alium facit perinde eſt ac ſi per ſe ipſum faceret, negando hanc eſſe extenſionem legis pœnalis, cùm verè ſit interpretatio, à iure facta; maximè quia tale delictum in mandante, nedum pati, ſed maiori pœna dignum videtur ex vulgari axiomate, quod actus tribuatur mandanti non exequenti, quem propterea Stephan. Baccini *p.*2. *tr.*11.*q.*27.*quæſit.* 2.*concl.* 4. appellat cauſam efficientem moralem. Dictumque Suarez ſequuti ſunt Laym. *lib.* 4.*ar.*9.*cap.*3.*n.*9. Fagund. *in* 2. *præcept. Eccleſ.lib.*4. *cap.*4.*n.*46. *&* Perſic. *de præcept. Sacerd. Offic.lib.*1. *cap.*9.*n.*111. quibus etiam adhæſit Tancred. *de relig. tr.*1.*lib.*4. *diſp.*7.*q.*2.*n.*7. licet poſtea contrarium admiſerit, vt mox videbimus.]

At nihilominus dicendum eſt, gaudere, exceptis tamen conſulentibus ac mandantibus crimen Aſſaſſinij. Nam Conſtitutio Gregoriana excludit reos Aſſaſſinij hiſce verbis: *Aut aſſaſſinij rei,* ſub quorum generalitate comprehenduntur etiam conſulentes & mandantes, quia dicuntur rei aſſaſſinij. Ita in terminis Bonac. *de excom. in part. extra Bull. Cœn. to.* 3. *diſp.*11. *pun.*3.§. 9. *n.*6. Quam ſententiam amplectitur Ambroſinus *de Imm. cap.*7.*n.*1. Decian. *in tr. crim.lib.*6. *cap.* 28.*n.*18. Farinac. *in append. de Imm. cap.* 8. *n.*18. & alij, probatque textus expreſſus *in cap. Pro humani de homicid. in* 6.§. *Cum igitur,* ibi: *Illi qui ſic horrenda inhumanitate, deteſtandaque ſæuitia mortem ſitiunt aliorum, vt ipſius faciant per aſſaſſinos occidi, &* §. *Sacri,* ibi: *Statuimus, vt quicumque &c. quempiam Chriſtianorum per præfatos aſſaſſinos interfici fecerit, vel etiam mandauerit,* &c. 4

Comprobatur, quia excommunicato facienteaIiquid, non cenſetur excommunicatus conſulens, vel mandans, niſi id in excommunicatione exprimatur, vt dicitur in materia de excommunicatione. Item quia mandans, vel conſulens non dicitur verè facere delictum, ſed fictè & interpretatiuè, vt docet Clar. *d.q.*89. Plaz. *d.lib.*1.*q.*15.*n.*22. Item quia ſtatutum, quod punit facientem delictum non ſemper habet locum in mandante, ſed diſtinguendum eſt. Aut enim ſtatutum loquitur in perſonam, ſcilicet ſi quis occiderit, & non comprehendit mandantem, quia non dicitur verè occidere. Vel loquitur in rem, ſcilicet in ipſum maleficium, vt pro homicidio ſit pœna mortis, & tunc comprehendit mandantem, vt docent Bartolus & multi alij quos refert ac ſequitur Clarus & Plaza locis allegatis, licet quidam affirment indiſtinctè, alij verò vrgent, eo quod in materia odioſa ſtatuta ſtrictè ſint interpretanda, Vand.2.*q.*5. Carrer.*n.*9. Item quia Gama 1.*p. dec.* 272. in fine dicit, quod Senatus Portugalliæ cenſuit Extrauagantem, quæ in piratis loquitur, non intelligi in his, qui opem, vel conſilium præbent. Præterea, quia hæc immunitas, vtpotè quæ eſt fauor Eccleſiæ debet amplè intelligi, vt docet Montablus *l.*4. *tit.*11.*p.*1. Ergo cum concedatur omnibus delinquentibus præterquam facientibus illa delicta, non debet reſtringi etiam ad mandantes, vel conſulentes. 5

In ipſum animaduertit Graſſet. *in anat. nec. prodit.*§. 20. *n.*14. inquiens, quod ſatis minimè ſit ad occiſionem proditoriam 6

quuntur de trahentibus Clericos coram Iudice laico incompetente. Non enim dicitur trahi per citationem ſimplicem, ſuper qua decretum non fuit interpoſitum, vt docuerunt Commentatores Bullæ, inter quos Vgolin. *§.1.n.*11. Duard. *q.*28.*n.*4. Bonac. *diſp.*1.*q.*16.*pun.*4.*n.*18. Alphonſ. de Leon. *de cenſur. recollect.*4. Et licet ipſi non dicant, fuit tamen doctrina Gloſ. *in d cap. Si diligenti. v. Cauſam*, vbi relata opinione, quod per ſolam citationem pœna illius textus incurreretur, approbat benigniorem, quod requiratur conteſtatio litis, & ſola citatio non ſufficiat, quam ſequuntur ibidem Imol. *n.*16. Soccin. *n.*23. Abb. *n.* 19. & alij. Idque ſine dubio, quando non habuit effectum, vt plenè firmarunt Gabr. *conſ.*167. *n.*27. *lib.*2. Cephal. *conſ.*661. *n.*30. *& ſeqq.* Eugen. *conſ.*31.*n.*54. *& ſeqq. lib.*1. Menoch. *conſ.*230.*n.*96. *& ſeqq.* Nec in Conſtitutione Leonis X. §.5. nec alibi infligitur pœna excommunicationis aduerſus citantes huiuſmodi familiares. Et tamen regula eſt, quod nemo cenſuras contrahit, niſi ex actu, à ſacris Canonibus, vel Summorum Pontificum Conſtitutionibus ſub cenſurarum pœna prohibito, Suar. *de cenſur. diſp.*4.*ſect.*3.*concl.*1. *n.*6. Bonac. *de cenſur. diſp.*1.*p.*1.*pun.*3.*num.*16.

10 Et quamquam admittatur incurrere *in Canonem* 16. de impedientibus Eccleſiaſticos in ſua iuriſdictione, attamen ad illum effectum requiritur monitio, vt deſiſtat ab vlteriori proceſſu ſub comminatione cenſurarum, nec poteſt declarari excommunicatus per ſolam citationem, quando non impedit, quin Eccleſiaſticus cauſam ad ſe auocet, & cognoſcat contra ſuum familiarem, vel alium Eccleſiaſticum, cum requiratur, quod impedimentum habeat effectum, vt ſignificant verba Canonis, & explicant Alter. *d. lib.*5. *diſp.*17.*cap.*1. Duard. *can.*16.*q.*7.*n.*7. Bonac. *q.* 17. *pun.*1. ſub *n.*21.

11 Verum quatenus etiam in caſu ſimplicis citationis ſuſcipienda eſſet diſpoſitio *cap. Si diligenti de for. comp. & can.*15. Bullæ Cœne, verior & magis communis opinio eſt, quod per ſolam & ſimplicem citationem Iudex dicatur trahere perſonam exemptam, & ſic excommunicationem incurrat. Abb. *in cap. Significantibus n.*2. *de libel. oblat.* Filiuc. *tr.*16. *cap.*10.*q.*6.*n.*260. Thom. Delbene *cap.*6. *dub.*1. *n.*1. quod & repetit *cap.*7.*dub.*1.*n.*1.

12 Idque ſine difficultate recipiendum eſt ad terminos *can.* 17. eiuſdem Bullæ, in quo excommunicantur vſurpantes iuriſdictionem. Quia nimirum citatio eſt de exercitio iuriſdictionis, vt probat *l. Si quis poſtea quam, & l. vbi cœptum, ff. de iudic.* Tondut. *de præuent. tit.*1.*cap.*19.*n.*3. Ac præcipuè quando citatio non fit ad inſtantiam partis, quæ licet producatur, cum tamen Iudex non decreuerit, non exercet iuriſdictionem. At quando Iudex præcipit & mandat, tunc pro confeſſo & indubitato habetur actus iuriſdictionis, quo immunitas turbatur, vſurpaturque iuriſdictio Eccleſiaſtica, dum Iudex laicus audet auctoritatem ſuam exercere in perſonam fori Eccleſiaſtici. Quod autem vel ſola commiſſio citationis facta à Iudice ſit actus iuriſdictionalis tradit Tondut. *d. tom.*1.*cap.*1.*n.*20. ac notat Delbene *d. cap.*6. *dub.*1.*n.*1. probaturque per textum *in cap.*1.*§. Contrahentes*, ibi: *ſi eorum auctoritate citati, de for. comp. in* 6. Quoque ex ea reſultet violatio priuilegij, quo gaudet exemptus à foro laicali, ne trahatur ad illud; firmant Abb. *in d. cap. Significantibus n.*2. Marant. *in ſpecul. iur. p.*4. *diſt.*11. *n.*2. & clarius Vbert. *de citat. cap.*5.*n.*91. cum pleriſque ſeqq. vbi in puncto dicit quod quando apparet citationem ad comparendum in foro laicali factam eſſe ex commiſſione Iudicis, non poteſt controuerti, quin exercuerit iuriſdictionem in perſonam fori Eccleſiaſtici, ac proinde quin incurrerit in cenſuras.

13 Non obſtant allegati in contrarium: Nam Vgolin. *§.*1.*n.*11. & Duard. *q.*28.*n.*4. *in fine* loquuntur de citatione facta à parte, & ex eo dicunt illam non operari incurſum in cenſuras, quia Bulla Cœnę loquitur de Iudice, non de parte. Bonacina verò *diſp.*1.*q.*16.*pun.*4.*n.*18. vel intelligendus eſt iuxta Vgolinum & Duardum quos allegat, vel diuerſimodè intellectus non videtur attendendus, tamquam contrarius opinioni communi ſupra firmatæ.

Et in omnem euentum hi Doctores tamquam loquentes ad terminos *canonis* 15. induci non poſſunt ad terminos *canonis* 17. de vſurpantibus iuriſdictionem. Cum veriſſimum ſit citationem eſſe de exercitio iuriſdictionis, vt ſupra probauimus. Illud etiam quod adducitur ex doctrina Gloſ. *in d. cap. Si diligenti*, quod pœna amiſſionis cauſæ in eo qui trahit Clericum ad Tribunal ſæculare non habeat locum ſi vnica & ſola citatio præceſſerit, habet parem reſponſionem, quod ſcilicet opinio communis & melioribus fundamentis innixa ſtat in contrarium, ſolam nempe citationem ad incurrendam huiuſmodi pœnam ſufficere. Et pro hac etiam militant text. *in cap. Placuit* 1. *& in cap. Grauamen extra de exceſſ. Prel.* ac relatis Auctoribus Delben. *de Imm. cap.*5.*dub.*2.*ex n.*12. vbi citat Goffred. Vincent. & Turrecrem: quibus addo Sylueſtr. *in ſum. v. Iudex* 1. *n.*3. Graſſ. *de effect. Cler. eff.*1.*n.*415.

14 Ad quartum videtur reſpondendum affirmatiuè. Nam exemptio familiaris à foro laicali eſt introducta ad fauorem illius, atque adeo familiaris laicus originaliter ſubeſt iuriſdictioni ſui Iudicis, donec declaret ſe dicta exemptione vti velle. Interim autem Iudex laicus exercendo contra illum auctoritatem ſibi à lege demandatam, nullam infert iniuriam exempto, nec ei imputari valet aliqua contumacia, maximè ante requiſitoriam factam a Iudice Eccleſiaſtico, vt deſiſtat. Sicuti in fortioribus terminis carcerationis Clerici firmant Gratian. *cap.*190. *n.*5. Mart. *conſ.*162. *num.*6.

15 Et quamuis aliqui Doctores aſſerant, Clericum eſſe ſtatim remittendum ſine requiſitione, attamen eorum opinio procedit in caſu quo non dubitaretur de Clericatu; ſecus vero de laicis, & fortius quando adeſt aliquod dubium ſuper illorum exemptione. Siquidem tunc verior videtur eſſe opinio firmantium eſſe neceſſariam requiſitionem, vt per Doctores ſuperius allegatos. Ac præterea quemadmodum hoc priuilegio non gaudent ijdem familiares, niſi quando actu ſunt domeſtici Cardinalium, vel ab ipſis Cardinalibus pro ſuis negotijs mittuntur, vel recreationis cauſa ad tempus abſunt ab Aula, ita quoque cum poſſit familiaris ſuo arbitrio non eſſe amplius familiaris, poterit etiam renunciare dicto priuilegio, illud non deducendo, & Iudex ſæcularis exercere ſuam iuriſdictionem in illum tamquam laicum, & ſubditum ratione domicilij & originis. Tandem regulare eſt, quemcumque poſſe iuri & fauori pro ſe introducto renunciare. *l. ſi quis in conſcribendo, C. de Epiſc. & Cler. l. pen. C. de pact. cap. Ad Apoſtolicam de reg.*

16 Statuendum tamen omnino eſt, non poſſe. Pro quo conſiderandum eſt, quod aliud eſt indultum conceſſum perſonæ contemplatione ipſius perſonæ, ſicut Eugeniana Curialibus, patentes Cameralibus, & huiuſmodi. Hæc enim indulta non attenduntur, niſi deducantur. Quia qui illa obtinet poteſt illis vti & non vti, dum ipſimet ſoli conceſſa ſunt. Aliud verò eſt indultum conceſſum perſonæ ratione officij, & contemplatione Eccleſiæ, vt eſt in familiaribus, qui etiam ſponte non poſſunt ſibi præiudicare in præiudicium dignitatis Cardinalatus, vel Epiſcopalis. Priuilegium itaque fori competens familiaribus, non competit illis propter ſeipſos, ſed propter alios, nempe Cardinales, vel Epiſcopos, quibus inſeruiunt, vt tradunt ferè omnes allegati *in* 1. *dub.* & ſpeciatim Delben. *cap.*4. *dub.*15.*ſect.*1.*n.*14. *& ſect.*2.*n.*16. Hinc autem ſequitur, quod manente qualitate familiaritatis, ei renunciari non poſſit, cum hæc ſit natura priuilegij conceſſi propter alium, *cap. Cum tempore* vbi Abb. *in* 5. *not. de arbitr.* Calder. *conſ.*96. *alias* 1. *de pac.* Nam hìc non ſolum concurrit fauor exempti, ſed etiam ipſius Superioris, qui eum exemit, & eximendo ſuæ iuriſdictioni ſubiecit. Vnde ſua intereſt non perdere iſtam immediatam ſubiectionem. Propterea concludendum eſt pro opinione negatiua. Huc ſpectat quod voluit Rota in Legionen. matrimonij coram Piſaurien, quam refert Creſcent. *dec.*250. ſcilicet ſententiam latam contra militem S. Iacobi de Spata exemptum fuiſſe nullam. Eoque magis quando priuilegium habet decretum irritans, cui partium conſenſu renunciari non poteſt ad Gloſ. *in cap. Statutum*, *§. In nullo quoque de reſcript. lib.*6. Adi Conſultationem noſtram. Vbi licet contrariam ſententiam tueri videamur, loquimur tamen in alijs terminis, cumque limitationibus ſuis.

17 Ad quintum clara eſt diſpoſitio Leonis X. in ſua Conſtitutione ſuperius allegata, quod ſcilicet familiares ad hunc effectum gaudent, etiam ſi recreationis cauſa ab Vrbe, & Dominis ſuis ſint abſentes. Quod ſtabiliunt Beller. *diſquiſ. Cler. p.*1.*tit. de fauor. Cler. real. §.*3.*n.*26. *&* Sperell. *dec.*128.*n.*39.*tom.*2. Immò Tondut. *de præuent. tom.*1.*cap.*29.*n.*23. *& ſeqq.* dicit ad hunc effectum non requiri quod quis inſeruiat

Epiſco-

Epiſcopo mente & dente, ſed ſatis eſſe, quod ſeruitium actuale alio modo præſtet.

19 Nec obſtat textus *in cap. Præſenti de præbend. in 6.* vbi Gemin. *n.* 3. in primo dubio adductus, & hoc loco diluendus. Quia ibi non diſputatur, an familiaritas per diſceſſum etiam recreationis cauſa vltra duas dietas admittatur; ſed ſolum, an beneficia Curialium, qui vltra duas dietas diſceſſerunt, dicantur vacare apud Sedem, quod diuerſum eſt. Immò cum nomen familiaris diuerſis reſpectibus accipi poſſit, non omnia quæ ſunt conſtitutiua familiaritatis ad vnum effectum, neceſſariò concurrere debent etiam ad alium. Ita notat in puncto familiaritatis ad effectum fori Tondut. *d. tom. 1. cap. 29. ex n.* 15. ibi: *Qua in re ſupponendum eſt in primis nomen familiaris diuerſimodè, et ad diuerſos effectus accipi poſſe.*

20 Ad ſextum, ignorantiam excuſare certi iuris eſt ex plurimis, quæ congeſſit Sayr. *de cenſur. lib. 1. cap. 18. per tot.* alijque paſſim, ſiue ſit ignorantia iuris, ſiue facti, non tamen ſupina, affectata, aut craſſa. Hinc videtur non incurrere excommunicationem Iudex ſi iuſtè credit familiarem non eſſe amplius familiarem, quia ſcilicet per plures menſes in domo propria permanſit ſeorſum à ſeruitio ſui Domini, cùm familiaris dici non poſſit qui ſeorſum habitat, & non probat ſe continuare in receptione partis & ſalarij, cum mens & dens requiratur ad continuandam familiaritatem, vt plenè firmat Rota *dec* 584. *n.* 2. *poſt med. & n.* 3. *p.* 1. *recent.*

21 Præſertim ſi communiter reputatur velle in patria remanere. Ex hoc enim oritur probabiliſſima crudelitas, quod nolit redire ad Dominum. Seraph. *dec.* 199. *n.* 2. ſique etiam adeſt fama de hoc, quæ ſola ſufficit. Mantic. *dec.* 523. *n.* 2. Debet igitur probari præciſa ſcientia, quod vellet perſeuerare in familiaritate, vt intret cenſura, quæ requirit præciſam ſcientiam, Vgolin. *in Bull. Cœn.* §. 1. *n.* 4. & alij. Nec refragatur notoria familiaritas. Vel quia non iuſtificatur tempore executæ citationis cum depoſitionibus decem teſtium iuxta tradita per Farinac. *q.* 47. *n.* 267. Vel quia notorium non eſt circa factum permanens, quod vlterius debet allegari, Farinac. *q.* 21. *n.* 110. Vel quia notorium nullos pàrit effectus, quando patitur aliquam difficultatem in facto, etiamſi modicam recipiat dubitationem, vt ſi familiaris abſit à ſeruitio Cardinalis, vel Epiſcopi ſine certa ſcientia animi ipſius redeundi, vel permanendi, vt latè firmant Surd. *conſ.* 405. *n.* 24. *lib.* 3. Burſatt. *conſ.* 349. *n.* 7. & 8. Bellam. *dec.* 404. Vel demum quia licet ſit notorium populo, non tamen eſt notorium Iudici, vt Iudici, quod quidem requiritur. Farinac. *q.* 21. *n.* 84. Et propterea nullatenus locum habent, quæ de Clerico deduci ſolent. Tum quia data etiam notorietate antiquæ familiaritatis, ceſſare poteſt certa notitia familiaritatis actualis cum ſuis requiſitis. Tum etiam quia longè differt Clericus & familiaris laicus. Illius enim, poſito facto Clericatus, exemptio de iure eſt notoria, & indubitata. Huius autem eſt valde dubia. Hic momento poteſt non eſſe familiaris. Ille propter indelebilitatem characteris, cuiuſmodi non eſt familiaritas, nequi non eſſe talis. Vnde obſeruandum videtur, quod etiam reſpectu familiaris Epiſcopi, quem eſt magis certum dici exemptum à foro laicali, tota vis cenſurarum apud Sperell. *dec.* 129. conſtituebatur non in ſimplici carceratione, ſed in contumacia non remittendi carceratum poſt præceptum ab Epiſcopo factum.

22 Attamen dicendum eſt, quod admiſſa ſcientia præteritæ familiaritatis, Iudex præſumitur ſcire eius continuationem. Rot. *dec.* 584. *n.* 2. & *dec.* 645. *n.* 1. *p.* 1. *rec.* Quod ſi huiuſmodi præſumptio admittitur ad effectum reſeruationum, multò magis admitti debet ad effectum gaudendi priuilegio fori, cùm non requiratur tam exacta probatio familiaritatis, nec exigatur qualitas continui commenſalis, vt diffuſè probat Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 30. *n.* 36.

23 Nec dicatur, quod exigitur præcedens monitio Iudicis Eccleſiaſtici pro remiſſione, vt Iudex laicus in cenſuras incurrat. Nam quando perſona, quæ trahitur ad forum ſæculare certum eſt, atque indubitatum, quod ſit de foro Eccleſiaſtico ſiue id habeatur per notorietatem, ſiue per famam publicam, ſiue per communem exiſtimationem, tunc quilibet actus iuriſdictionis, quem laicus, cui hæc qualitas innoteſcit, in illam exercet, inducit incurſum cenſurarum, vt ſatis perſpicuè probat textus *in cap. Si Iudex laicus de ſent. excom. in 6.* ibi: *etiamſi notorium fuerit, quod idem malefactor ſit Clericus, qui huiuſmodi priuilegio gaudere debeat, ſtatim abſque alia cognitione, vel fama publica de hoc extiterit, aut ipſe pro Clerico communiter habeatur, incontinenti etiam ante cognitionem de Clericatu, Eccleſiaſticæ Curiæ debet reddi.*

Et quamuis textus loquatur de Clericatu, Doctores tamen illum procedere etiam docent in familiare Epiſcopi, ſiue Cardinalis, quando eiuſmodi qualitas eſt notoria in loco, itaut Iudex nequeat allegare ignorantiam, quæ non ſit valdè ſupina, & affectata, quæ non excuſat ab incurſu cenſurarum. Nam cum ſciat, ac ſcire debeat talem perſonam eſſe de foro Eccleſiaſtico, & nihilominus vult in illam iuriſdictionem exercere, vtique vſurpat iuriſdictionem Eccleſiaſticam, & proinde incurrit ipſo facto excommunicationem abſque alia monitione, quæ ad hunc effectum neceſſaria non eſt. Vbert. *de citat. cap.* 5. *n.* 67. & Anonymus in apologia cenſurarum contra Rempublicam Lucenſem *cap.* 6. 24

Minus etiam ſuffragatur quod qualitati familiaris Epiſcopi vel Cardinalis non poſſit applicari terminus *Notorij* facti permanentis. Nam etſi huiuſmodi familiaritas non imprimat characterem indelebilem, tamen quandiu durat, operatur effectum exemptionis à foro laico: atque ideò ſufficit quod probetur illam permanſiſſe tempore quo laicus exercuit iuriſdictionem, ad quod ſatis eſt id fuiſſe notorium in loco, vel haberi publica voce & fama, aut communi exiſtimatione iuxta textum in *d. cap. Si Iudex laicus*, in quibus terminis idem aſſerit Sperell. *d. dec.* 129. *n.* 19. & *ſeq.* vbi adducit Bart. *in l. Omnes* 2. *C. de agricol. & cenſ.* Quo loco probat ignorantiam Banni non excuſare à pœnis comminatis contra receptatores bannitorum, ſi id erat notorium. Et tamen Bannum poteſt deleri ſicuti familiaritas. Vide Sayrum loco allegato, & Menochium *de arbitr. caſ.* 186. qui eſt de ignorantiæ probatione, ac noſtram Conſultationem. §. *Immo multi cum ſeq.* 25

CONSVLTATIO XCVI.

An attentata per Iudices laicos contra S. Congregationis Immunitatis decreta, præſertim emanata cum participatione Summi Pontificis de iure ſubſiſtant? &

An Rei, qui ad Eccleſiam confugiunt, poſſint ab Eccleſiaſtico Iudice extraordinaria pœna puniri?

QVod attinet ad primum, cum ſint reſolutiones factæ à Iudice maioris prærogatiuæ non licet laicis inferioribus tactum Superioris redarguere. *cap. Cum inferior. de maior. & obed.* Præcipuè in materia Immunitatis, in qua tam ex diſpoſitione iuris communis & ſacrorum Canonum præſcripto, quam ex Conſtitutione ſa. me. Gregorij XIV. huiuſmodi quæſtiones Eccleſiaſtico definiuntur iudicio, priuatiuè quoad laicalem poteſtatem per ea, quæ plena manu tradit Farinac. *in prax. crim. q.* 28. *n.* 1. *in fin. & in tract. de Immun. n.* 367. & *ſeqq.* Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 27. *n.* 1. & *ſeqq.* vbi quod de iure Canonum & Pandectarum etiam ante Conſtitutionem Gregorij, nec Reges, nec Imperatores ſibi talem cognitionem arrogare præſumebant. Thom. Delbene *de Immun. cap.* 16. *dub.* 41. *n.* 3. 1

Quod verò ad ſecundum videtur pariter res eſſe extra dubium. Probat textus *in cap. Inter alia de Immun. Eccleſ.* 8. ibi: *Eſt tamen de eo quod iniquè fecerit legitimè puniendus, & hoc dummodo Eccleſiaſticus Iudex delinquentis, qui ad altare confugit, ſaluam habeat & vitam & membra* ex traditis *in c. Reum* 17. *q.* 4. Præſertim ſi is, qui ad Eccleſiam confugit ſæcularis Iudicis timeat crudelitatem; Nam ſecundum iura prædicta Eccleſiaſticus Iudex confugientem extra ordinem iudicabit, tamquam effectum de iuriſdictione ſua. Thom. Delben. *d. cap.* 16. *dub.* 31. *n.* 8. Farinac. *in append. n.* 339. poſt Hoſtien. *in d. cap. Inter alia n.* 1. & Vitalin. *in Clem.* 1. *n.* 71. *de pœnit. & remiſ.* prout recenſendo plura pœnarum genera, quæ ab Epiſcopis infligi poſſunt reis ad Eccleſiam confugientibus tradidere exemplificando in pœna pecuniaria, vel perpetuæ ſeruitutis in ſubſidium erga offenſum Gloſ. *in d. c. Reum v. vel ad mortem*, Hoſtien. *in cit. cap. Inter alia n.* 1. vbi grauiter expoſtulat, ac reprehendit Prælatos, qui confugientes dimittunt impunes, & de pœna detruſionis in monaſte- 2

monaſterium Farinac. *in alleg. appendic. n.* 334. Et de pœna exilij, perpetui carceris, & triremium etiam in perpetuum firmarunt Gambacurta, Cutellus, & alij relati per Thom. Delben. *eo cap.* 16. *dub.* 31. *ſub n.* 3. *&* 4.

3 Et licet non deſint qui contrarium ſentiant quoad pœnam corporalem, attamen ceſſat omnis difficultas quando pœna triremium & huiuſmodi non eſt irrogata vel ab Epiſcopo, vel ab alia poteſtate Eccleſiaſtica inferiori à S. Congregatione Immunitatis, vel à Summo Pontifice, quem illa repræſentat, in quibus terminis loquuntur ac procedunt dicta Doctorum, ipſorumque interpretationes doctrinales ſuper Canonibus in materia Immunitatis; quoniam ipſi & ſcriptis legibus & magis receptis opinionibus alligantur, vt colligitur ex traditis per Decian. *tr. crim. lib.* 6. *c.* 27. *n.* 2. *&* 3. non autem quando eiuſmodi pœnæ ordinatæ ſunt ab eadem S. Congregatione, vel ab ipſo Summo Pontifice, qui nedum in parte, & ſic quoad pœnas antedictas, ſed etiam in totum poteſt Immunitatis relaxare præſidium. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 27. *n.* 3. Farinac. *in append. cap.* 22. *n.* 346. Eſt enim ſolius Papæ Immunitatem declarare, reſtringere, augere, & limitare, prout ſibi viſum fuerit ſecundum caſuum contingentiam. Ambroſ. *item de Immun. cap.* 1. *n.* 6. Graſſet. *de homicid. prodit.* §. 29. *&* 30. Genuen. *in prax. cap.* 76. Papa enim eſt viua lex, quæ ſemper loquitur, & quicquid in dubijs ſtatuit circa Canonum interpretationes, ſi illorum intellectui eſt conforme, cenſetur illos approbare, ſi verò illorum diſpoſitioni repugnat, cenſetur eadem poteſtate qua condidit abrogare. *cap.* 1. vbi Doctores *de Conſtit. in* 6. Quippè quod omnes Canones habeat in ſcrinio pectoris ſui. *l. Omnium, C. de teſtam.* Quemadmodum etiam in ſimili videmus, quod Pontifex concedit ſuis Legatis quos mittit ad Principes ſæculares facultatem extrahendi delinquentes ab Eccleſijs in caſibus ſibi beneuiſis. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 27. *n.* 4. Farin. *in pracit. append. n.* 346. poſt principium.

4 Inde fit, vt poſtquam delinquentes fuerunt auctoritate Summi Pontificis puniti extraordinaria pœna triremium, non poſſunt iterùm puniri per Iudices laicos. Quia ſolum reſpectu pœnæ impoſitæ ceſſauit Immunitas, cui Pontifex potuit, vt dixi, derogare. At nullus alius, præſertim Magiſtratus laicus poteſt aliam nouam pœnam imponere, quia inde violatur Immunitas Eccleſiaſtica, quæ alioquin reo non ſuffragaretur, vt docent poſt Gloſſam & antiquiores Farinac. *in d. append. cap.* 21. *n.* 340. Decian. *eo lib.* 6. *cap.* 29. *n.* 6. Caſtropalaus *tom.* 2. *tract.* 11. *de reuer. deb. loc. ſacr. diſp. vn. pun.* 11. *n.* 10. Dian. *reſol. moral. p.* 6. *tr.* 1. *reſol.* 33. Thom. Delben. *d. cap.* 16. *dub.* 31. *n.* 9. *&* 10.

5 Maximè quando confugientes non ſolum non ſunt in pristina ſua libertate dimiſſi, ſed immò vincti in triremibus adhuc detinentur addicti luitioni pœnæ ab Eccleſia impoſitæ ſub fide & poteſtate eiuſdem. Quibus ſtantibus contemptus & offenſa Eccleſiaſticæ Immunitatis videretur inexcuſabilis, quemadmodum videmus, quod reus ductus ad mortem, vinctus à birruarijs Curiæ ſæcularis tranſeundo per Eccleſiam, Immunitatem non acquirit; quia iam in poteſtate Curiæ ſæcularis ſuam amiſit libertatem. Archid. *in cap. Sicut antiquitus n.* 247. *q.* 4. Oldrad. *conſ.* 54. *n.* 4. Farinac. *de Immun. cap.* 15. *n.* 201. *& ſeq.* Gutier. *quæſt. ciuil. lib.* 3. *q.* 5. *nu.* 1. Ita etiam dicendum contra Iudices laicos, nullam eoſdem acquirere poteſtatem in perſonam damnatorum quorum dominium, & poſſeſſionem nondum Eccleſia perdiderat. Quia ad ſuam priſtinam libertatem adhuc non ſunt reſtituti, nec liberatiò poteſtate Eccleſiæ, ad hoc vt fieri poſſint capientium. *argum. text. in* §. *feræ, inſtit. de rerum diuiſ. & l. naturaliter*, §. *Illud quæſitum, ff. de acquir. rer. domin.*

CONSVLTATIO XCVII.

An ſtatuta, ſeu edicta laicorum, in quibus puniuntur damna in agris ab animalibus data, comprehendant etiam ruſticos, agricolas, & operarios, & laboratores retinentes ac conducentes animalia Eccleſiæ, vel perſonarum Eccleſiaſticarum, dum ipſorum culpa ab illis committitur damnum ſuper bonis laicorum?

Affirmatiuè reſoluendum cenſeo. Quia in vim huiuſmodi ſtatutorum ſiue edictorum nec turbatur, nec in aliquo læditur, ſeu reſtringitur Eccleſiaſtica libertas, vt amplè probat Butr. *in cap. Grauamen n.* 1. *de ſent. excom.* Felin. *in cap. Eccleſiæ S. Mariæ n.* 104. *ante fin. de conſtit.* Grammat. *conſ. ciuil.* 102. *n.* 8. *& ſeqq.* Quod etiam proſequitur Surd. *conſ.* 301. *n.* 88. *lib.* 3. & Roderic. *q. reg.* 66. *a.* 2. *to.* 1. 1

Et quidem omnino admittendum videtur. Nullibi enim de iure cautum reperitur, quod tales perſonæ gaudeant fori priuilegio, vt poſt Butrium concludit Felin. *in cap.* 2. *n.* 3. *de for. comp.* Decian. *in tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 9. *n.* 58. Farinac. *in prax. q.* 8. *n.* 46. & Roderic. *loco allegato.* 2

Nec refragatur Panorm. *in d. cap.* 2. *ſub n.* 6. dum ait, tales perſonas gaudere fori priuilegio, quando conueniuntur ſuper re Eccleſiaſtica, quam ipſi conducunt. Quia id procedit quando agitur ſuper re, ſeu animalibus Eccleſiæ, vel perſonarum Eccleſiaſticarum, ſecus autem quoties ipſi famuli & laboratores conueniuntur ex ſuo delicto, vt rectè declarat Speculator, quem Panormitanus pro ſe adducit *in tit. de compet. Iudic.* §. 1. *ſub n.* 27. 3

Idque comprobatur, quia in huiuſmodi caſu nullum infertur Eccleſiæ grauamen, ſed duntaxat puniuntur tales perſonæ ex propria culpa, & negligentia, ſicque ex proprio facto & delicto, vt aduertunt Grammat. *d. conſ.* 102. *n.* 10. *cum ſeqq.* & Surd. *d. conſ.* 301. *ſub n.* 88. Et longè minus læditur Eccleſiaſtica libertas. Quia ruſtici, & animalium cuſtodes, ac perſonæ huiuſmodi cum ſuam habeant mercedem, ex illa reficiuntur damna, quæ propter ſuam negligentiam & culpam inferuntur, prout etiam conſiderarunt Butr. *in d. cap. Grauamen ſub n.* 18. & Grammat. *d. conſ.* 102. *n.* 11. 4

Quæ præſertim eo faciliùs locum habent, cùm concurrerit legitima conſuetudo, ex qua ſuper damnis datis per eiuſmodi perſonas ſoli Iudices laici cognoſcunt, quæ cum ſit in hoc caſu particularis, eſt attendenda, vt in fortioribus terminis tradunt Couar. *pract. qq. cap.* 31. *ſub n.* 5. Clar. *in pract. crim.* §. *fin. q.* 36. *ſub n.* 2. Villalob. *in commun. opin. v. Clerici, fallent* 5. 5

Aduerto tamen, quod licet allegati per Surdum *d. conſ.* 301. *n.* 88. tenuerint, Iudicem laicum quoad perſonas Cuſtodum animalium ratione propriæ culpæ & delicti, non tamen quoad animalia Eccleſiaſticorum cognoſcere poſſe, attamen concluſio hæc non ita ſimpliciter procedere videtur, ſed adhibitis nonnullis declarationibus ac circumſtantijs. 6

Prima eſt, dummodò ex dolo & culpa Cuſtodis damnum ab animalibus datum fuerit. *cap. fin.* & ibi Gloſ. 1. *de iniur. & damn. dat.* Ioſeph. Ludou. *dec. Peruſ.* 19. *n.* 11. Crauet. *conſ.* 353. *n.* 4. *& ſeq.* prout etiam intelligit idem Surdus, & ab eo citati. Huiuſmodi autem qualitas doli & culpæ Cuſtodis cùm de iure non præſumatur ad *l. merito, ff. pro ſoc.* & ad fundandam Iudicis laici iuriſdictionem requiratur, debet ante omnia probari. Farinac. *q.* 21 *n.* 87. 7

Secunda declaratio eſt, quod non propterea cuſtodes etiam data culpa & negligentia tenentur reſarcire damnum verſum in vtilitatem animalium Eccleſiaſticorum, quatenus paſti fuerint in laicorum pabulis. Ad hoc enim tenetur Dominus animalium, *l. Quintus, & l. ſeq. ff. ad l. Aquil. l.* 1. *ff. ſi quadrupes paup. fec. d. c.* Alciat. *præſumpt.* 50. *n.* 3. Menoch. *lib.* 6. *præſumpt.* 71. *n.* 5. Surd. *de alim. tit.* 8. *priuil.* 62. *n.* 2. *& conſ.* 561. *n.* 26. *lib.* 4. Gratian. *diſcept.* 80. *n.* 3. *tom.* 1. 8

Tertia eſt, quod dato damno in bonis proprijs iuſdicentis, non poteſt ſibi ipſi ſuper prætenſo damno ius dicere, cum ſit contra textum *in l. Qui iuriſdictioni* 10. *ff. de iuriſd. omn. Iudic.* Gratian. *d. diſcept.* 80. *n.* 5. Nec per Iudices ab eo deputatos ex notabili doctrina Bart. communiter approbata 9

in d.l. Qui iuriſdictioni, Roland. *conſ.* 16. *n.* 6. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 47. *n.* 2. *lib.* 1. Menoch. *conſ.* 721. *n.* 44. *lib.* 8. cum alijs per Gratian. *diſcept.* 809. *n.* 72. *& ſeq. tom.* 5. deductis.

10 Quarta declaratio eſt, vt pro prætenſo damno cum animalibus numquam deueniri poſſit ad capturam perſonæ cuſtodis, ſed prius alijs remedijs agendum eſt. Gratian. *ibid.* Caroc. *de locat. & conduct. tit. de damn. dat. n.* 10. Surd. *d. conſ.* 561. *n.* 27.

Quinta ſit, quod neque Eccleſiaſtici tenentur ad ſolutionem pœnę pro damnis datis caſualibus ab animalibus tam proprijs, quàm communibus, nec illorum Cuſtodes. Quia de iure communi pro damno dato ab animalibus caſuali non debet ſolui pœna, ſed Dominus animalium liberatur reficiendo damnum iuxta text. *in l.* 1. *in princ. ff. ſi quadr. paup. feciſ. dic.* vbi etiam Gloſ. *v. Actio* notat, quod damnum ſolum eſt in æſtimatione, & quod iſta actio eſt ſolum ciuilis, & non datur à lege ex maleficio vel quaſi, ſed ſolum propter pauperiem illatam; itaut non poſſit agi de pœna, quæ ſolum conſideratur, quando agitur criminaliter, & ad publicam vindictam, *l. Infamem, ff. de public. iudic.* Butr. *in rubr. de iudic. col.* 1. *poſt med. verſ. cauſa ciuilis*, & ibi Dec. *n.* 96. *in fin.* Rip. *n.* 92. & 99. Berſ. *n.* 69. Caſus enim fortuiti nemini imputantur, *l. Quæ fortuitis circa fin. C. de pignor. act.*

Quibus fortaſſe rationibus Sacra Congregatio Concilij ſemel atque iterùm declarauit nec animalia Eccleſiaſticorum, nec eorum Cuſtodes ad pœnas laicorum ſtatuto inductas aliquo pacto teneri, prout *in vna Hoſtunen.* die 25. Septembris 1609. declarauit hunc in modum. Statuta laicorum prohibentia moram, vel ingreſſum ſimpliciter, vel ad tempus quibuſcumque animalibus, pœnaſque huic prohibitioni adiunctas tam amiſſionis alicuius ex animalibus deprehenſis, quàm etiam carceris, vel ſolutionis certæ pecuniæ in dominos, vel famulos eorum cuſtodiæ deputatos nequaquam animalia Clericorum, ipſorumque perſonas, aut famulos comprehendere. Idem cenſuit in vna Brundiſina pro Capitulo, & Clero Terræ *Meſaniæ* ſub die 13. Iulij 1616.

11 Verùm hac de re extat S. Congregationis Cardinalium controuerſijs iurisdictionalibus præpoſitorum prudentiſſimum decretum, quod alibi integrum adducimus, in cuius §. *vltimo* ſic habetur: *At quando Coloni, & miniſtri Eccleſiarum, & Clericorum cum animalibus proprijs bona laicorum damnificant, cognitionem tam quoad bona, quàm quoad perſonas laicorum, & eorum animalia ſpectare ad Iudicem laicum priuatiuè. Sed ſi cum animalibus Eccleſiaſticorum, vel Eccleſiarum quoad perſonas ſpectare ad laicum, quo verò ad animalia ad Curiam Eccleſiaſticam.* Quod decretum cùm ſit vltimum eſt attendendum, atque ex eo confirmata manet noſtra ſententia.

[De pœna verò, quæ appellatur Tripedica in vna Molfiecten. 4. Decembris 1657. declarauit, vt ſequitur: *Ricorſe il Veſcouo altre volte a queſta S. Congregatione acciochè dichiaraſſe, che lo ſtatuto del luogo, che diſpone che i buoui, mentre ſono in atto di coltura, debbano ſtare nelle poſſeſſioni de padroni con due legami ſotto pena chiamata Tripedica di due carlini per boue, non foſſe comprenſiuo de' Chierici. E perche hebbe ordine di regolarſi conforme vn decreto generale inuiatogli a queſto effetto, nel quale ſi conteneua che quando gli animali degli Eccleſiaſtici foſſero trouati a far danno ne' beni de' ſecolari, il Giudice laico poteſſe procedere contro i Coloni de' ſudetti Eccleſiaſtici per il pagamento della pena. Ora rappreſenta, che il detto decreto è pregiudiciale e contrario allo ſtile di tutto il Regno, di non aſtringer gli Eccleſiaſtici al pagamento della pena, ma ſolo del danno, e ſupplica per ordine più preciſo che la pena di Tripedica non poſſa eſiggerſi, ne dagli Eccleſiaſtici, ne da' loro Coloni, e cuſtodi.* Cong. Immunitatis, &c. declarauit: Statutum non comprehendere. Et ſuppoſita conſuetudine detur decretum in cauſa Caſtrenſi.]

CONSVLTATIO XCVIII.

Titius, *Officialis Curiæ laicæ declaratus incidiſſe in cenſuras* can. 15. *Bullæ Cœnæ Domini, & abſolutus ab Ordinario ſub conditione expreſſa* in cap. De cętero 11. cap. Ea noſcitur 13. cap. Quod de his 26. & cap. Quamuis 58. de ſent. excom. *nempè vt quando poſſet ſe in Romana Curia per ſe ipſum, vel Procuratorem præſentaret gratia petendi abſolutionem reſeruatam Romano Pontifici, petit diſpenſari à dicta obligatione, prætexens, quod periculoſum ſibi eſſet ob nimiam ſuæ Regionis diſtantiam iter tam longum aggredi, & proſequi ſine propriæ vitæ diſcrimine, nec itidem poſſe alium ſui loco mittere citra magnam impenſam, ac graue diſpendium, quod eius ſtatum diminueret. Quæritur*, an ſit annuendum? 1

Reſpondeo, ſecundùm ea quæ proponuntur quoad perſonalem acceſſum poſſe diſpenſari, ne cum graui eius detrimento cogatur deſerere munus publicum Officialis quod exercet, cum verba generalia tam *d. cap. Quod de his, vel ab hoc alio impedimento canonico retrahatur*, quàm alteriùs *cap. Quamuis, ſiue quolibet impedimento canonico retrahatur, quominus Romanum Pontificem poſſit adire*, Doctores exemplificent in gerente aliquod munus publicum, adeò vt ſine graui eius detrimento nequeat illius exercitium deſerere. Ita Alter. *de cenſ. tom.* 1. *diſp.* 22. *de excom. Bull. Cœn. lib.* 5. *cap.* 2. *ſub lit. D.* & Duard. *in comm. ad d. Bull. lib.* 3. §. 2. *q.* 8. *n.* 2. Satiſque regulariter ſit quodlibet impedimentum, quod viri prudentis arbitrio cenſetur legitimum, ſicut poſt Cornejo *p.* 3. *tr.* 5. *diſp.* 11. *dub.* 2. reſpondit Dian. *p.* 5. *tr.* 9. *reſol.* 6. *& p.* 7. *tr.* 10. *reſol.* 23. 2

Quo verò ad Procuratorem negatiuè videtur reſpondendum, cùm non ſit opus aliquem mittere, ſed hoc poſſit alteri, Romam acceſſuro, vel alteri demandari iuxta notata per Bonac. *de cenſur. diſp.* 1. *q.* 3. *pun.* 3. *q.* 2. *n.* 4. Quod etiam tenet in ſua praxi *cap.* 53. Simon Ceruinus, Parochus S. Nicolai ad Carcerem Tullianum, vir iudicio, dexteritate, atque candore animi nulli ſecundus. 3

CONSVLTATIO XCIX.

An filij ſæculares Clerici coniugati gaudeant priuilegio fori, quo gaudet eorum pater? Et quid de eorum vxoribus? Et Clericis ſyluaticis? & oblatis?

Negatiuè reſpondendum videtur. Nullo enim iure cautum reperitur quod filij laici Clericorum coniugatorum fori priuilegio gaudeant. Immò contrarium ſuadetur ex diſpoſitione textus *in cap. vn. de Cler. coniug. in* 6. dum ibi ſtatuit Bonifacius VIII. Clericos coniugatos, præter illa duo priuilegia perſonalia Canonis & fori, in cæteris nullo debere frui priuilegio, prout fruerentur, ſi eorum filij à iuriſdictione, & poteſtate laica eximerentur, vt ibi notauit Io. de Lignano, Franchus, & alij locis mox allegandis. Tum ex regula generali, quod, priuilegium alicui ratione qualitatis perſonalis conceſſum, numquam ad illius vxorem, & filios extendi debeat, niſi in iure expreſſum fuerit. *cap. Ne aliqui*, vbi hoc notant Io. Andr. Franc. Gemin. & alij communiter *de priuil. in* 6. Qua ratione vxoribus, & filijs huiuſmodi Clericorum non competere priuilegium fori in ſpecie tradiderunt Io. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de Cler. coniug. ſub n.* 5. *v. Vxor*; Ioan. de Lign. quem refert, & ſequitur Franch. *in d. cap. vn.* §. *fin.* Butr. *in cap.* 2. & ibi Alex. de Neu. *de for. comp.* ac probat Sanch. *de matr. lib.* 7. *diſp.* 47. Bonac. *de legib. diſp.* 1. *q.* 3. *pun.* 7. §. 2. *n.* 9. & 10. Salas *eod. argum. diſp.* 17. *ſect.* 11. alijque paſſim. 1

Et quamuis plerique tam iuris ciuilis, quàm canonici interpretes abſolutè tradiderint filios Clericorum gaudere priuilegio fori, ſicuti & eorum parentes, vt per Specul. loco citato, & alios, quos congerunt, & ſequuntur Decian. *tr. crim. lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 84. & Farinac. *in prax. q.* 8. *n.* 189. *& ſeqq.* horum tamen ſententia intelligenda eſt de filijs Clericorum, quos illi, antequam ad Clericatum, vel ad Sacros Ordines promouerentur, legitimè ſuſceperunt. Cùm enim priuilegium competens huiuſmodi Clericis, qui 2

relicto

relicto ſtatu coniugali corpus & animam in diuinum obſequium tradiderunt, ſit plenum, & abſolutum, illiſque omni iure debitum, vt per Innoc. *in cap. 1. de maior. & obed.* non immeritò illud etiam ad filios, quos iam legitimè procrearunt, diffundi poteſt, vt benè declarat Franch. *d. cap. vn. §. fin.* & conſentiunt ferè omnes Doctores, vt per Sanch. *d. diſp. 47. in fin.* Barboſ. qui alios adducit *in cap. 39. num. 62. in fin. lib. 1. de Iur. Eccleſ.* vbi etiam refert declarationem S. Congregationis Immunitatis in vna *Callien* die 18. Martij 1631.

3 Contra verò in Clericis coniugatis, qui transeundo à ſtatu, & profeſſione Clericali ad ſtatum coniugalem, vt inquit textus *in cap. Quod à te de cler. coniug.* voluptatibus, & carnalibus deſiderijs intenti, diuinis & Eccleſiaſticis obſequijs vacare non valent, & ob immunditiam ſuam Eccleſiaſticis Sacramentis, & beneficijs indigni cenſentur. Et propterea ratione ſolius characteris priuilegium retinent ſatis tenuè ac limitatum, quodque, nonniſi concurrentibus pluribus requiſitis, de quibus *in d. cap. vnic.* & per Concilium Trid. *ſeſſ. 23. de ref. cap. 6.* in eorum perſona vix vnquam, vel rarò practicari poteſt, vt benè aduertunt Scacch. *de Iudic. lib. 1. cap. 11. num. 20.* Farinac. *d. q. 8. num. 6. in fin.* non eſt ferendum quod illud ad filios ſuos, quos poſt deſertam Eccleſiaſticam profeſſionem ſuſceperunt, extendere valeant; itaut laicus qui patrem habet Clericum coniugatum eodem priuilegio gaudere debeat, quo gaudet verus Clericus Eccleſiæ ſeruitio in cœlibatu deditus, aut actu Sacerdos.

4 Cùm itaque hoc priuilegium in perſona merè laicali nullo iure diuino, aut humano fuerit introductum, ſed ad ſummum ex generalibus Doctorum concluſionibus quodammodo deduci videatur, certum eſt per contrariam conſuetudinem in certo, & particulari loco remoueri poſſe iuxta ea, quæ de viribus conſuetudinis in hac materia tradunt communiter Doctores *in d. cap. vn. de ſecund. nupt.* Abb. *in cap. Cum veniſſent de eo, qui mit. in poſ.* Couar. *pract. quæſt. cap. 31. num. 5.* Clar. *in prax. lib. 5. qu. 36. num. 5.* Farinac. *d. q. 8. ſub num. 3.* Cened. *quæſt. pract. q. 4. nu. 17. & ſeqq.* Cumque non deſint Doctores etiam magnæ authoritatis, qui dicunt huiuſmodi priuilegium tanquam merè perſonale ratione characteris, & ordinis non eſſe extendendum ad alias perſonas, & ſignanter ad vxorem, & filios, vt dicit Io: And. *in d. addit. ad Specul. num. 4. & 5.* Alex. de Neu. *in d. cap. 2. num. 12.* & etiam Imol. *num. 3. de for. comp.* Anchar. *conſ. 196. num. 4. in fin.* Sanch. poſt alios, quos adducit *ex lib. 7. diſp. 47. num. 1. & 3. ex d. textu in cap. 1. de Cler. coniug. in 6.* Vbi priuilegium fori detur reſtrictum ad perſonam ipſorum Clericorum coniugatorum per dictionem illam *huiuſmodi*, quæ reſtringit ad perſonas, & ordinem expreſſum. Feder. *de Sen. conſ. 25. num. 4.* Surd. *conſ. 308. num. 16.* Rot. *deciſ. 200. num. 6. p. 4 recent.* & *in Vrgellen. Sacriſtia* 3. Iunij 1624. coram Manzanedo, & Concilium Trid. *d. ſeſſ. 23. cap. 6. de ref. §. in Clericis vero* potiùs reſtringit, quàm ampliat priuilegium Clericorum coniugarorum; ideò dicendum eſt huiuſmodi conſuetudinem fore obſeruandam. Quia poteſt in aliqua parte diminuere priuilegia Clericorum, licet non in totum tollere, etiam quando agitur de immunitate Eccleſiaſtica. Et ſic valet conſuetudo, quod in aliquibus cauſis Clerici ſubijciatur Iudici laico. Couar. *d. cap. 31. n. 5.* Guglielm. de Bened. *in repet. cap. Raynutius de teſtam. v. Et vxor num. 322.* Boer. *deciſ. 64. num. 20.* Tiraquell. *de retract. conſang. §. 32. gloſ. 1. num. 81.* Garz. *de nobil. Hiſpan. gloſ. 9. num. 4.* Clar. *d. q. 36. nu. 3.* Natr. *conſ. 63. in fin.* Villalòb. *commun. opin. v. Clericus nu. 8.* Gratian. *diſcept. 340. nu. 39.* Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. eff. 1. n. 788.* Farinac. *d. q. 8. n. 3.*

5 Si igitur valet huiuſmodi conſuetudo, & eſt obſeruanda quoad Clericos, quod in aliquibus caſibus particularibus ſubijciantur iuriſdictioni laicali, multò magis erit obſeruanda in filijs ſæcularibus Clerici coniugati, qui ſunt merè laicali, & in quibus non militat tanta ratio quod non ſubijciantur iuriſdictioni laicali, arguendo de maiori ad minus, vt per Euerard. *in loc. à maior. ad min.* Et quia priuilegium non habent ex ſe, ſed ex perſona patris, qui habet etiam limitatam exemptionem quoad priuilegium Canonis & fori, non autem quoad exemptionem à gabellis, & alijs muneribus ſæcularibus, *cap. 1. de Cleric. coniugat. in 6.* Couar. *pract. quæſt. 31. num. 9.* Capr. *conſ. 87. num. 85.* Guidop. *deciſ.* 583. *num. 2.* Ricc. *deciſ. 169. p. 3.* Bellet. *diſq. Cler. p. 1. §. 8. n. 11.* vbi quod nec etiam gaudet beneficio *cap. Odoardus de ſolut.* Coſt. *de remed. ſubſid. cap. 29.* Ricc. *in prax. reſol. p. 1. reſol. 253.* Præſertim ſi conſuetudo ſit immemorabilis, quæ habet vim tituli, & priuilegij, *l. 1. §. Denique, l. 2. §. Apud Namus. ff. de aqu. pluu. arc. l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqu. quotid. & æſtiu. cap. ſuper quibuſdam, §. Præterea,* vbi Gloſſ. *v. non extat memoria de verb. ſignif.* Dec. *conſ. 85. num. 2. & conſ. 117. in fin.* Ruin. *conſ. 28. num. 11. vol. 2.*

At nihilominus tenendum eſt, filios etiam laicos Clericorum coniugatorum gaudere priuilegio fori, quo Clericus pater gaudet. Probatur expreſsè per textum *in l. Omnis, C. de Epiſcop. & Cler.* & ſupponunt omnes ſcribentes eo loco, tenetque poſt Imolam Franchus pro contraria ſententia minus rectè allegatus *in cap. Clerici, §. vlt. n. 6. de Cler. coniug. in 6.* Bertachin. *in reper. v. Clericus*, Specul. *lib. 4. p. 3. tit. de Cleric. coniug. n. 5.* allegans textum *in d. l. Omnis*, Aſin. *de execut. §. 1. cap. 52. nu. 16.* Carol. de Graſs. *effect. cler. 1. num. 189.* ac latiſſimè Decian. *tr. crim. lib. 4. cap. 9. à num. 49.* alijque communiter. 6

Quæ veriſſima concluſio indiſtinctè per Doctores tradita reſtringi non poteſt ad filios ante Clericatum ſuſceptos. Quod probatur ex eodem textu *in d. l. Omnis*, vbi Gloſs. ac docent communiter Doctores, præterque Farinacium, Decianum, & Graſſum locis allegatis, tradunt nominatim Milanen. *deciſ. Sicil. 10. num. 9. lib. 1.* Borell. *in ſum. dec. tit. 8. nu. 26.* Doctorum enim indiſtincta opinio habetur pro lege, eiuſque appellatione venit. Decian. *conſ. 111. nu. 17. lib. 3.* eſtque pro lege tenenda itaut ſufficiat eam allegare præſertim vbi lex deficeret. Alex. *conſ. 51. nu. 5. & conſ. 55. num. 14. lib. 4.* Anan. *conſ. 28. num. 3.* dicens, quod vbi deficit lex, recurritur ad opinionem maiorum, quæ pro lege habetur. Potiùs autem ad fauorem dictæ diſtinctionis allegari poterit Gloſſa *in d. l. Omnis, v. filij*. Sed ea, quemadmodum breuiſſima, ita clariſſima eſt, ibi: *filij ante concepti*; nam poſt ſacros ordines eſſent inceſtuoſi, & Doctores ibi diſputant, an ſint inceſtuoſi, vel ſpurij, eo quia ſupponuntur procreati poſt ordinem Sacrum. Quare cum in hoc caſu agamus de filijs conceptis poſt Ordines minores, non autem poſt Ordines ſacros, ideò non ſolum ceſſat procul dubio Gloſſa, ſed etiam retorquetur. 7

Eſtque item ponderandum, quod diſtinctio eiuſmodi inter natos ante, & poſt ſuſceptum Ordinem Clericalem non poteſt conſiderari, niſi in Clerico bigamo. Quia habenti vxorem non poteſt conferri nequidem prima tonſura, vt probat textus *in cap. fin. de tempore Ordin. in 6.* niſi velit Religionem intrare, aut ad Sacros Ordines promoueri. Et ideò non procederet diſtinctio, niſi in eo, qui ex prima vxore habuit filios, & ea mortua, ſuſcepit Ordinem Clericalem, ac deinde tranſiens ad ſecunda vota, procreauit alios filios. Quoniam cum Doctores, limitando regulam, dicant quod filii naturales Clericorum coniugatorum non gaudent hoc priuilegio, ſed ſolum legitimi, non poſſunt adeſſe filii legitimi poſt ſuſceptum Ordinem, niſi ſint nati ex ſecundo matrimonio, & in hoc caſu fruſtra laboraſſent in firmando, quod filij legitimi, & naturales Clericorum coniugatorum gaudent priuilegio fori. Quandoquidem notiſſima eſt iuris concluſio, quod Clericus bigamus non gaudet fori priuilegio, vt probat textus *in cap. 1. de bigam. in 6.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 8. cap. 4. quæſt. 12.* Rota *in Ferrarien. Penſionis* 21. Martij 1627. coram Card. Virili, quæ eſt *deciſio 50. p. 5. rec.* Quod ſi pater Clericus bigamus non gaudet, eo minus gaudebit & filius. At cum omnes teneant filium Clerici coniugati gaudere, fatendum eſt, Doctores intellexiſſe de nato poſt ſuſceptum Ordinem, non autem ante. 8

Nec etiam mouere nos debet ratio illa textus *in d. c. Quod à te de Cler. coniug.* Siquidem hìc textus loquitur ſolum de priuatione beneficij, non de priuilegio fori, quo ſi quis priuandus eſſet, eſſet ipſe pater non valens continere; & tamen Clericus iam exiſtens, vxorem poſtea ſuſcipiens, retinet priuilegium fori, vt in terminis de Clerico exiſtente infra Subdiaconatum eſt textus *in d. cap. 1. Cler. coniug.* & de his loquuntur paſſim Doctores, ſpeciatim Sanchez *de matrim. d. lib. 7. diſp. 45. per tot.* Rota *deciſ. 293. num. 5. poſt 2. vol. Farinacij*. Sicque ratio textus *in d. cap. Quod* 9

à te non eſt ratio ſufficiens, vt Clericus matrimonium contrahens, qui incontinentiæ author eſt, priuetur priuilegio fori, nec inducere poteſt, vt filij, in quibus nulla culpa, niſi paterna conſiderari poteſt, eodem priuilegio priuentur.

10 Immò ratio quare filios huiuſmodi priuilegium comprehendat per Doctores conſiderata, præcipuè per Decianum, & Graſſum locis citatis, ſanè procedit non tam in filijs ante Clericatum, quam poſt Clericatum genitis. Quia ſiut tam ipſi, quàm illi paterni corporis pars. Quod non per fictionem, ſed per veritatem, & ſecundum naturam procedere dicit Caſtr. *conſ.* 351 *num.* 7. Itaut in omnibus procedat, patrem in filiorum corporibus cruciari. Subſiſtente autem eadem ratione, diſpoſitio generalis, loquens de filijs ita extenditur ad naſcituros, ſicuti ad iam natos. Oldrad. *conſ.* 65.

11 Et quidem regula eſt, quod quando lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, *l. de pretio, ff. de public. l.* 1. *& l. generaliter, ff. de leg. præſt.* Iaſ. *in l. Non dubium num.* 38. *C. de legib.* Præſertim in præiudicium iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, ad cuius fauorem ſolet fieri interpretatio, ne detur occaſio ſæcularibus eam deludendi, *l. Sunt perſonæ, ff. de relig. & ſumpt. fun.* Iaſ. *in auth. Ingreſſi num.* 32. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* Tiraquell. *de pia cauſ. priuil.* 78. Decian *conſ.* 149. *num.* 4. Burat. *deciſ.* 432. *& deciſ.* 580. *num.* 11. Quamobrem huiuſmodi diſtinctio eſt prorſus reijcienda ex pluribus.

12 Primò, quia vbi agitur de aliquo priuilegio filiorum ex dignitate patris conſequendo, non attenditur, an filij ſint nati ante vel poſt dignitatem adeptam, per textum in *l. Senatoris fiium* 5. *ff. de Senator.* ibi: *Non intereſt, an in ſenatoria dignitate conſtitutus eum ſuſceperit, an ante dignitatem.*

13 Secundò id etiam probat textus *in l. Cum aduocatio* 8. *C. de Aduocat. diu. iudic.* vbi Imperator dando priuilegium perſonale Aduocatis Prætorianis, dicit illud competere eorum liberis quandocumque genitis. Vbi Albericus id notat præcipuè ad fauorem filiorum natorum tam ante, quàm poſt paternam dignitatem.

14 Tertiò idem clarius probat textus *in l.* 2. *C. de Aduoc. diu. Iudic.* Vbi dicitur Aduocatos ampliſſimæ tuæ Sedis, qui pro tempore ad Fiſci Patroni gradum, & officium prouehuntur vnà cum liberis iam natis, vel poſtea procreandis ab omni cohortalis, ſeu cuiuslibet conditionis vinculo immunes ac liberos cum patrimonio ſuo conſeruari decernimus.

15 Quartò à fortiori id ipſum probat textus *in l. Nec Dorotheum* 61. *C. de Decurion. lib.* 10. vbi ait, quod nati poſt paternam dignitatem multò magis gaudent immunitate patri conceſſa, quàm nati ante paternam dignitatem.

16 Quintò non ſolum id procedit de iure ciuili, ſed etiam de iure Canonico, vt probat textus *in cap. Ad extirpandas de fil. presbyt.* Vbi primum filium presbyterorum ſimpliciter vocat, & poſtea de iiſdem loquens, dicit, *ſiue geniti ſint in ſacerdotio, ſiue non.* Vnde patet nihil referre, an filij Clericorum fuerint ab eis ſuſcepti antequam ad Clericatum, vel ad Sacros Ordines promouerentur, vel poſtea, prout dictum textum explicat Tiraquel. *de iur. primog. quæſt.* 31. *ſub num.* 12.

17 Sextò adduco doctrinam Baldi *in l.* 2. *ad fin. C. de libert. & eor. liber.* Vbi quod in fauorabilibus factum patris indiſtinctè prodeſt liberis tam natis, quàm naſcituris.

18 Septimò profero aliam concluſionem communiter receptam in ea controuerſia, ſi ſtatutum deferat ſucceſſionem primogenito Regis, in eoque extent filij nati tam ante, quàm poſt Regnum acquiſitum, quod ſit præferendus primogenitus natus poſt Regnum acquiſitum, quaſi is dicatur primogenitus Regis, de quo loquitur ſtatutum, vel conſuetudo, non cæteri nati ante, vt poſt, Iacob. de Beluiſio expreſsè voluit Bald. *in l. Imperialis, §. illud, C. de nupt. & in l. vlt. C. de Decurion. lib.* 11. Aluarot. *in cap.* 1. *tit. de feud.* March. cum alijs per Tiraquell. *d. q.* 31. *n.* 22. Vnde videtur inferri, quod magis eſt filius Clerici qui natus eſt poſt Clericatum, quàm qui antea. Hinc natus ante dignitatem patris, qui illum illuſtrem facit, non illuſtris eſt, ſed tantum clariſſimus, vt notat Gloſ. *in d. l. Senatoris filium, ff. de Senator. & l. ſi Senator,* vbi Bart. & Io. de Plat. *C. de dignit. lib.* 12. cum alijs per Tiraquell. *d. q.* 31. *n.* 6. relatis. Et generaliter iura immunitatum, vacationum, ſepulchrorum alicui, & ipſius poſteris conceſſa, indifferenter, indiſtinctè, & æqualiter ad liberos quocumque tempore natos pertinent, *l.* 4. *ff. de iur. immun. l. vacatio* 13. *ff. de mun. & honor. l. Vel quod,* 6. *ff. de relig. & ſumpt.* Hotoman. *illuſtr. q.* 2. qui leges iſtas generaliter ſcriptas, generaliter accipiendas putat. Ratio præciſa fundatur in iure quæſito non auferendo, *l. filium* 9. *ff. de Senator.*

Quinimmò quando vir de licentia vxoris ad Sacros Ordines tranſit, etiam vxorem gaudere omnibus priuilegijs Clericalibus ſicut & virum tenet Abb. *in cap.* 2. *nu.* 9. *de for. comp.* & ibi Sebaſt. de Sap. *v. Priuilegio fori,* Sanch. *d. lib.* 7. *diſp.* 47. *n.* 5. 19

Non obſtat Io. Andr. *in addit. ad Specul.* Sanchez, Salas, Barboſa, & alij. Quia non loquuntur de filijs Clericorum coniugatorum, ſed de illorum vxoribus, qui nec etiam ſunt attendendi quoad vxores, cum contra ipſos ſtet communis opinio relata per Graſſ. *effect. cler.* 3. *n.* 137. Decian. *d. lib.* 4. *cap* 9. *n.* 53. & reſolutum fuit à S. Congregatione Immunitatis *in Militen* die 20. Nouembris 1640. & in fortioribus in vxore Clerici ſeluagij in *Hieracen* die 4. Iunij 1645. & in alijs ſæpè. 20

Ceſſante igitur quacumque auctoritate ac ratione contraria, inhærendum eſt regulæ ſuperiùs firmatæ. Parti enim aduerſæ, alleganti limitationem, onus probandi incumbit. *cap. Ad decimas,* & ibi Gloſs. *de reſtit. ſpoliat.* Et in dubio ſtandum eſt regulæ, donec exceptio probetur, *l. Illud, C. de Sacroſ. Eccleſ. l. vlt. C. de hered. inſtit. l. Ab ea parte, ff. de probat.* Bertaz. *in repet. l. Si quis maiori, C. de tranſact. n.* 603. vbi n. ſeq. reddit rationem, quia tenaces ſunt regulæ iuris, à quibus non eſt recedendum. Quod latiùs comprobat Simon Vaz, *in princ. vtr. iur. lit. N. & X.* vbi qui habet regulam pro ſe habet intentionem fundatam. 21

Neque tandem hanc ſententiam labefactare poteſt aſſerta conſuetudo. Nam illa eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, & textum expreſſum *in d. l. Omnis, & cap. Clerici,* ac ibidem Gloſs. fin. *de iudic.* vbi clarè Pontifex damnat conſuetudinem etiam particularem, ſi illa tendit contra Eccleſiaſticam immunitatem. Quia omnis conſuetudo ſiue generalis ea ſit, ſiue particularis libertati Eccleſiaſticæ contraria, eſt irrationabilis, & à iure reprobata, quatenus huic libertati conſuetudine contraria etiam ex parte derogari vetat, Siquidem reprobando loquitur de conſuetudinibus etiam particularibus. Quod ſæpe Pontifices, & Concilia declararunt, vti conſtat ex *d. cap. Clerici, ex cap. Iolita, cap. Placuit, cap. Si Clericus, cap. Si quis ex fratribus, & cap. Peruenit* 11. *qu.* 5. *cap. Imperialis* 21. *d. & cap. Nouerint de ſent. excom.* 22

Et generaliter omnis conſuetudo tendens contra Immunitatem Eccleſiaſticam reprobatur in Auth. *Caſſa de Sacroſ. Eccleſ.* Quæ authentica ſumpta eſt ex conſtitutione Friderici, quam tamquam *in æternum valituram* Honorius III. confirmauit. Vnde idem Honorius *in d. cap. Nouerit* excommunicat omnes, qui conſuetudines introductas contra Eccleſiaſticam libertatem ſeruari fecerint, & in Bulla Cœnæ Domini, vt notarunt Colleg. Bononienſe *in reſponſ. contra Venetos num.* 59. Vigian. *de libert. Eccleſ. diſp.* 2. *concluſ.* 4. *& diſp.* 3. *concl.* 1. Vgolin. *in reſponſ. ad Iuriſconſ. Gymnaſij Patau. cap.* 7. Io: Franc. Fagnan. *de iuſt. cenſur. Pauli V. p.* 4. *fol.* 116. Tanner. 2. 2. *diſput.* 5. *dub.* 10. *num.* 132. Bonac. *de cenſur. diſp.* 2. *quæſt.* 4. *punct.* 2. Souſa *contra Venetos,* Marth. *de iuriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 7. *num.* 12. Philiarc. *de offic. Sacerd. tom.* 1. *p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. Suarez *contr. Reg. Ang. lib.* 4. *cap.* 22. *num.* 3. & ex antiquioribus Abb. *in d. cap. Clerici num.* 5. Decian. *num.* 14. Rip. *in cap. Decernimus de iudic. num.* 15. Prob. *in cap.* 2. *de probat.* vbi id extendit etiam ad immemorabilem, Rot. *tit. de conſuetud. in antiqu. deciſ.* 3. *&* 10. *alias* 123. *&* 840. Bart. *in l. De quibus, ff. de legib. num.* 5. Roch. de Curt. *in cap. vlt. de conſuetud.* Lopez *in l.* 2. *tit.* 2. *p.* 1. *num.* 6. Nauar. *in cap. Cum contingat de reſcript. remed.* 1. alijque innumeri. Idque etiamſi ſit quantumuis immemorabilis. Azor. *p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 11. *quæſt.* 1. Peſantius *tr. de Immun. Eccleſ. diſp.* 2. *nu.* 2. Laym. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 10. *num.* 1. Duard. *in Bull. Cœn. cap.* 14. *diſp.* 75. 23

n. 2. *&*

*n.2.& diſp.76.num.5. & lib.2.can.*14.*q.9.n.8.* Surd. *conſ.*301. *num.*53.*tom.*3.Marth.*cent.2.caſ.*101.Comitol. *in apolog. contra Venet.cap.3.num.*8. paſſimque alij. Nam hæc exemptio eſt de iure diuino, contra quod non poteſt conſuetudo humana præualere. Item quia eſt iuri canonico valdè contraria, & ideò non poteſt illi derogare; quia inferior non poteſt ius Superioris abrogare. Quæ quidem rationes habent vim quoad abrogationem totius priuilegij etiamſi non fiat pro tota Eccleſia, ſed in aliqua prouincia aut diœceſi, in qua talis conſuetudo excogitatur. Quia reuera, etiam ſimilis abrogatio totius Immunitatis in aliquo loco Eccleſiæ, eſſet valdè iniurioſa toti ſtatui Clericali, & ſcandaloſa, & non poſſet eſſe in ædificationem, ſed in deſtructionem. Et in hoc ſenſu ſine dubio loquuntur iura & Doctores. Vnde ius Canonicum propter rei grauitatem, & maiorem Immunitatis incolumitatem non ſolum prohibet quemlibet actum illi contrarium, ſed etiam abrogat omnem conſuetudinem libertati Eccleſiaſticæ contrariam, vt conſtat ex citatis Canonibus. Quoties autem lex non ſolum prohibet actum, ſed etiam abrogat conſuetudinem, non poteſt per conſuetudinem derogari, quia lex ipſa præuenit, & vires abſtulit conſuetudini ad derogandum. Immò ius Canonicum non ſolum prohibet huiuſmodi conſuetudines, ſed etiam reprobat. Tandem quia laici cum ſint incapaces iuriſdictionis Eccleſiaſticæ nunquam poſſunt ſe tueri conſuetudine aliqua etiam immemorabili, cum nunquam legitima eſſe poſſit ad præſcribendum. Suar. loco alleg. *lib. 4. cap. 32. n.*23. Quæ quamuis vicem legis & priuilegij obtineat, attamen cum ſit turpis, & reprobata non poteſt inducere priuilegium quantumcumque illa immemorabilis ſit.

24 Nam eſt conſuetudo laicorum, quæ licet poſſit iuri ciuili derogare, non tamen iuri canonico cùm non plus poſſit conſuetudo quàm lex: lex autem ciuilis non poteſt derogare iuri canonico, nec poteſt Clericis grauamen imponere, vel præiudicium afferre, quia in ſola authoritate ciuili, & temporali nititur. Vnde eſt communis doctrina Iuriſperitorum, conſuetudinem laicorum non poſſe Clericos obligare, vt videre licet in Innocent. *rubr. de conſuetud. num.* 6. & Panorm. *cap. Quod Clerici de for. comp. num.*2. Felin. *in cap. Eccleſ. S. Mariæ de conſtit. num.* 100. Hoſt. *in ſum. tit. de Conſuet.§.& de virtute*, & alijs, quos refert Azor. *tom.*1. *lib.* 5.*cap.* 18.*quæſt.*12. qui varia iura allegant, quæ licet magis loquantur de lege vel ſtatuto ciuili, per æquiparationem tamen inducuntur, vt *cap.*1.*d.*10.*& d.cap. Eccleſia de Conſtit.*

25 Neque hodie locum habet limitatio illa, quod ſcilicet conſuetudo immemorabilis cum fama conſtanti priuilegij Papæ iuuat & excuſat à pœnis, præſumique facit titulum iuſtum in ijs, quorum quis citra priuilegium Papæ non eſt capax, ſed cum iſto eſt capax, vt docuerunt Suar. *d. lib.* 4. *cap.*34.*num.*17.Laym.*lib.*4.*tract.*9.*cap.*10.*num.*2.Tuſch.*v. Iudex concl.*453.*num.*46. Rot.*diu.p.*2.*deciſ.*215.*num.*4. & poſt Farinac.*p.*1.*dec.*698.*num.*4.*& p.*2.*dec.*545.*num.*1. Mantic. *dec.*289.*num.*2.Nam hæc quoque conſuetudo exploſa eſt ab Vrbano VIII. in Conſtitutione ſua ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum, perſonarumque Eccleſiaſticarum à quibuſcumque præiudicialibus, data ſub die 5. Iunij 1641. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, vbi inter cætera hæc habet: *Item moleſtationes, perturbationes, acta, carcerationes, executiones, & attentata quæcumque à quibuſuis laicis etiam officialibus quomodolibet qualificatis contra perſonas Eccleſiaſticas, vel Eccleſias, ſeu cuiuslibet earum bona, ſiue iura vel fructus tam ciuiliter, quàm criminaliter, & aliàs quomodolibet quandocumque hactenus facta, geſta, & commiſſa, etiam de facto executioni, etiam pluribus vicibus, & quocumque temporis curſu, etiam longæuo, & longiſſimo, ac vt prætenditur immemorabili, etiam cum fama aſſerti priuilegij quomodolibet demandata*. Et mox. *Necnon reliqua omnia quotcumque & qualiacumque eidem Sedi Apoſtolicæ, vel iuriſdictioni, immunitati, aut libertati Eccleſiaſticæ, ſeu Eccleſijs, vel perſonis Eccleſiaſticis, earumue iuribus, bonis, & fructibus quomodolibet præiudicialia per quoſcumque ſufficienti & legitima facultate Apoſtolica non munitos, facta, geſta, & reſpectiuè perpetrata cum omnibus & ſingulis quandocumque inde ſecutis, & quocumque tempore etiam longiſſimo executioni demandatis, ac obſeruatis, fuiſſe & eſſe ipſo iure nullas & inualidas, ac nulla & inualida, nulliuſque roboris vel momenti, indebitaque, & illicita, ac de facto præſumptas, & præſumpta, nullumque præiudicium eiſdem intuliſſe, nec inferre vnquam poſſe, illaſque & illa ex quocumque temporis curſu, nec etiam ex quacumque prætenſa obſeruantia quantumlibet diuturna, longæua, longiſſima, ſeu immemorabili etiam cum fama prætenſi priuilegij Apoſtolici, ac etiam iuncta quauis ſcientia, conniuentia, tolerantia, taciturnitate, facultate & permiſſione etiam ex actibus poſitiuis non legitimis reſultante Prælatorum Eccleſiarum inferiorum, Legatorum, Nunciorum, & aliorum quorumcumque miniſtrorum Apoſtolicorum*, &c. Rurſus: *Quinimo omnia & ſingula præiudicialia fuiſſe à Sacris Canonibus, Conſtitutionibus Apoſtolicis, & Concilijs etiam vniuerſalibus, præſertimque à prædicta Bulla in Cœna Domini legi ſolita reſpectiuè reprobata, ac damnata, prout etiam ad abundantiorem cautelam tenore præſentium reprobamus, & damnamus, beneplacitaque Apoſtolica per Prædeceſſores noſtros, & per nos hactenus denegata fuiſſe declaramus, ſicut etiam harum vigore denegamus, & quatenus foret opus, omnia & ſingula præiudicialia prædicta, omniaque alia, ſiquæ ſint, irritamus & annullamus, ac reſpectiuè reuocamus cum inde ſecutis quibuſcumque, præſertim intruſionibus, occupationibus, & obſeruantijs, ac vſibus & conſuetudinibus quantumuis longiſſimis, & immemorabilibus etiam cum aſſerta fama priuilegij Apoſtolici, quas & quæ illicitas, & illicita, irrationabileſque & irrationabilia declaramus, ac pro reprobatis, illicitis, irrationabilibus, irritis, & annullatis perpetuò haberi volumus, decernimuſque & damnamus; ita quod in poſterum illa & illæ non poſſint vnquam in iudicio, nec extraiudicium à quoquam quomodolibet allegari, deduci, probari, nec ab aliquo admitti ad quemcumque effectum*, &c. Ac denique: *Præiudicialiaque huiuſmodi ne in poſterum perpetuis futuris temporibus fiant etiam interdicimus, & prohibemus*.

Nam vt idem Vrbanus in eadem Conſtitutione ſapientiſſimè ratiocinatur, *huiuſmodi præiudicia non fuerunt Summo Pontifici pro tempore exiſtenti, minuſque eius ſucceſſoribus nota ſaltem cum ſuis circumſtantijs, præiudicium inferentibus, & aggrauantibus, quodque confirmationes, approbationes, & beneplacita Papæ, præſertim vbi actum fuit, vel agitur de præiudicio perpetuo, ſemper conſueuerunt in ſcriptis expediri, præcipuè per literas Apoſtolicas ſiue ſub plumbo, ſiue in forma Breuis ſub Annulo Piſcatoris, prout etiam in Pontificatu noſtro expediuntur. Ideò ſi in regiſtris Apoſtolicis, quæ fideliter cuſtodiuntur, & aſſeruantur prædictorum quorumcumque præiudicialium approbationes, confirmationes, vel beneplacita Apoſtolica non reperiuntur deſcripta, ſeu regiſtrata, vel non exhibentur originalia literarum Apoſtolicarum, aut tranſumpta iuxta formam Conſtitutionis noſtræ deſuper alias editæ ſub datum Romæ apud S. Mariam Maiorem ſub die 1. Iunij 1635. Pontificatus noſtri anno 12. inde deducitur, neque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, nec nos vnquam præiudicialia approbaſſe, vel confirmaſſe, beneplacitaque Apoſtolica ſuper præiudicialibus vnquam conceſſiſſe*. 26

Atque ex his ſequitur non ſubſiſtere etiam prætenſionem, quod ſit recurrendum ad conſuetudinem locorum vicinorum. Quia hæc non procedit, quando ius eſt clarum & certum, tunc enim illud eſt attendendum, & ſolum recurritur ad conſuetudinem aliorum locorum, quando ius eſt dubium, & non adeſt particularis conſuetudo in loco particulari, vt poſt alios tradit Innoc. *in cap. fin. ſub num.* 8. *& ſeq. de offic. Archid.* Abb. *in cap. Cum olim num.* 4. *&* 7. *de conſuet.* Mohed. *deciſ.* 3. *num.* 2. *decim.* Potiuſque attendenda ſunt loca, in quibus huiuſmodi exemptio obſeruatur. Quia conſuetudo eſt ſtricti iuris, & non extenditur de loco ad locum, ſed potiùs in dubio debet attendi diſpoſitio iuris communis, quæ viget in locis magis vicinis. Innoc. *in cap. Tua de decim.* Rot. *deciſ.* 6. *num.*10. *de conſuet. in nou.* Dec. *conſ.*483.*num.*22. Seraph. *deciſ.* 1159.*n.*6. 27

Ex quibus patet quam turpiter hallucinatos eſſe, præter adductos in contrarium, Salgadum *de poteſt. reg. tom.* 1. *p.*1.*cap.*1.*prælud.* 3.*num.* 138. *& ſeq.* Cauall. *tract. de cognit. per viam viol. gloſ.* 4.*num.*1. *& ſeq.* Gonzal. *ad reg.*8.*Cancel. gloſ.* 32.*num.* 4. Pereir. *de man. reg. cap.* 5.*num.*8. *& ſeq.* Vt proinde merito in eos dici poteſt, quod rectè Bellarminus in Couaruuiam dixit in reſponſ. ad quandam *epiſt. pro Venet.* 28

nimirum: *Etſe il Couarruuia dice il contrario, noi habbiamo à credere più alle ſcritture, e à Santi Padri, che al Couarruuia, il quale in materia di giuriditione ſiè moſtro ſempre partiale*. Quod etiam notauit Maderiag. *de Senat. cap.* 39. §. 2. Quare cautè legendi, vt de Couaruuia monet Suar. *de Relig. tom. 1 lib. 1 cap. 38. num. 16.* & Tanner. *in 1. 2. diſp. 5. quaeſt. 7. dub. 1. num. 16. & in defenſ. Eccleſ. libert. libr. 2. cap. 16.*

28 Placet hanc Conſultationem concludere ſapientiſſimis reſponſis S. Congregationis Immunitatis Eccleſiaſticę, licet ad rem omnia non faciant. Cùm autem ad inſtantiam Vniuerſitatis Terræ Mormanni ſupplicatum fuiſſet reſponderi ſuper infraſcriptis.

1 An Clerici coniugati ſint exempti ab oneribus fiſcalibus, & ab alijs impoſitionibus ordinarijs, & extraordinarijs, & an gaudeant alio priuilegio quàm fori, & Canonis?

2 An idem dicendum de Clericis ſyluaticis vltra duos inſeruientes Eccleſijs parochialibus?

3 An oblati gaudeant exemptione pro bonis donatis, ſi illa poſſideant, & Eccleſiæ non inſeruiant, præſertim ſi habitent extra Eccleſiam in proprijs domibus cum vxoribus & filijs?

3 An donationes factæ filijs Clericis ſuſtineantur etiam pro rata bonorum eis tangente?

Die 26. Iulij 1644. S. Congregatio Eminent. Cardin. controuerſijs iuriſdictionalibus præpoſitorum ad dubia ſuperius propoſita reſpondit, vt ſequitur.

29 Ad 1. Non eſſe exemptos ab oneribus & realibus & mixtis, nec gaudere alio priuilegio quàm fori & Canonis, niſi concurrente ad fauorem legitima conſuetudine,

30 Ad 2. Clericos Syluaticos non eſſe exemptos ab oneribus, & impoſitionibus realibus, ſeu mixtis, niſi concurrente legitima conſuetudine, etſi excedant numerum in decreto S. Congregationis anno 1623. edito præſcriptum, eſſe reducendum, cuius decreti tenor hic eſt: S. Congregatio Cardinalium negotijs iuriſdictionalibus, &c. certior reddita in nonnullis Regni Neapolitani diœceſibus Diaconos, quos vocant ſyluaticos in maximum numerum citra Eccleſiarum neceſſitatem aut vtilitatem excreuiſſe, volens eorumdem exemptionis cauſam declarare, & fraudibus quibuſcumque occurrere de S. D. N. Gregorij XV. mandato, viuæ vocis oraculo deſuper habito, Diaconos ſyluaticos huiuſmodi pro Eccleſiarum & Epiſcoporum ſeruitio retineri, vel in locum quoquomodo deficientium aſſumi poſſe in Cathedralibus, ſeu ſuperioribus Eccleſijs ad ſummum quatuor, in Collegiatis, vel Parochialibus duos, in alijs verò Eccleſijs, in quibus diuina celebrantur, ſi Epiſcopo videbitur, vnum. Quos quidem Epiſcopi prorſus gratis, & tales qui omnino per ſeipſos non autem per interpoſitam perſonam, ſeruitium debitum præſtent, nec vllo modo criminoſos, aut malæ conditionis, & famæ eligere debeant, aliàs & hi nullo gaudeant priuilegio, & eligentes iudicium Sedis Apoſtolicæ ſeuerum experientur. Eos vero priuilegio Canonis non gaudere, fori autem priuilegio in criminalibus omnino, in ciuilibus quoad corporis diſtrictionem tantum, & immunitate ab oneribus perſonalibus, non autem ab alijs, durante ſeruitio frui debere. Sed ſi alicubi maioribus vtantur priuilegijs & immunitatibus ex legitima conſuetudine, cuius cognitionem, & declarationem in caſu controuerſiæ, eadem S. Congregatio ſibi reſeruat, illam debere attendi, Cognitionem verò aliorum præmiſſorum ad Ordinarios pertinere, hoc præſenti decreto ſtatuit, præcepit, & declarauit. Romæ 10. Kal. Iulii 1623.

Ad 3. Oblatos gaudere exemptionibus, & priuilegijs quatenus in eis concurrant requiſita expreſſa in declaratione S. Congregationis Concilii, quæ eſt huiuſmodi. Cum in S. Congregatione Concilij propoſitum eſſet infraſcriptum dubium, An oblati alicuius Religionis indicandi ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, adeout fori priuilegio & immunitate à vectigalibus gaudeant? Reſpondit S. Congregatio, oblatos priuilegio ac exemptione ita demum debere potiri, ſi in forma iuris valida perpetuo & irreuocabiliter plenè & cum effectu ſeipſos & bona ſua omnia præſentia & futura, nulla prorſus, quamuis minima eorum portione, neque in proprietatem, neque in vſumfructum ſibi reſeruata, Religioni obtulerint, & habitum aliqualiter mutauerint. Quod ſi omnia prædicta ſimul non concurrant, neque fori priuilegio, neque immunitate à ſæcularibus exactionibus frui poſſe, vt in ſequentibus caſibus. Primò cum ſi quis obtuſit perſonam cum reſeruatione bonorum. Secundò cum obtulit perſonam, nulla bonorum facta mentione, quippe non includuntur in ſimplici oblatione perſonæ. Tertiò cum obtulit perſonam, & aliquam tantum partem bonorum, quamuis maiorem. Quartò cum obtulit bona omnia præſentia, & perſonam, reſeruato vſufructu, Quintò cum obtulit perſonam, & bona omnia præſentia tantum. Sextò cum obtulit perſonam, & bona omnia præſentia, & futura, ſed poſtea à Superiore Religionis aliquam earum partem, quamuis minimam in emphyteuſim recepit. Septimò cum obtulit bona, vel omnia, vel partem eorum abſque perſona, quo caſu perſonam offerentem fori priuilegio non gaudere, ſed bona in Religione cum effectu translata eſſe immunia à vectigalibus, dummodò offerens vſumfructum eorum non retineat. Eo namque caſu bona immunia non eſſe etiam quoad proprietatem. His tamen omnibus caſibus, quibus oblati à priuilegio, & exemptione à iure communi excluduntur ſeruandam eſſe cuiuſque Religionis conſuetudinem, cuius vigore ipſi tale ius priuilegij, vel exemptionis acquiſiuiſſent. His poſitis fuerunt propoſitæ deinde in S. Congregatione aliæ dubitationes. Primò, an oblati, qui omnia ſupradicta adimpleuerint fori priuilegio, & ſupradicta exemptione gaudeant, quamuis matrimonio copulati ſint, ſiue ante, ſiue poſt oblationem contraxerint? Secundò, an tales oblati fori priuilegio gaudeant, etiam quoad delictum ante huiuſmodi oblationem commiſſum, cuius ratione à Iudice laico erant puniendi? Tertiò, an iuriſdictio, quæ vigore Concilij Tridentini cap. 11. ſeſſ. 24. competit Ordinario in oblatos carentes qualitatibus expreſſis ibidem verbo exceptis, intelligatur tributa Ordinario in oblatos cumulatiuè, vel priuatiuè ad Superiores regulares? Quartò, an iuriſdictio ex eodem Concilij decreto tributa fuerit Ordinario in criminalibus tantum, an verò etiam in ciuilibus? Ad has poſteriores dubitationes S. Congregatio ſic reſpōdit. Ad primum gaudere ſiue antè, ſiue pòſt de licentia Superioris Religionis matrimonium contraxerint. Ad ſecundum gaudere priuilegio fori, & iuriſdictione Iudicis laici liberatos eſſe, punirique debere à Iudice Eccleſiaſtico, ſi modo abſq; fraude, ideſt non animo effugendi ſæcularis Iudicis punitionem ſe & ſua obtulerint. Quod, ſi fraus ſubſit, poſſe à Iudice laico puniri pœna confiſcationis bonorum, & alia pecuniaria, ſed non corporali, illique remanere ſubiectos quoad cauſam & bona, ſed non quoad perſonam; debere tamen Iudicem Eccleſiaſticum, ſi delicti qualitas id expoſcat, tradere tales oblatos Iudici ſæculari corporaliter puniendos, Ad tertium reſpondit in oblatos carentes qualitatibus expreſſis d. verbo exceptis tributam eſſe Ordinario iuriſdictionem cumulatiuè, non priuatiuè ad Superiores Regulares. Ad quartum huiuſmodi iuriſdictionem Ordinario tributam eſſe in criminalibus tantum, non autem in ciuilibus.

Ad 4. Donationes valere, ſi non fiant in fraudem, quæ declaranda eſt ab Epiſcopo.

[Ad rem verò ſunt ſequentia: Filius legitimus Clerici ante Clericatum ſuſceptum, gaudet priuilegio fori, durante vita patris, die 14. Martij 1631. in Callienſi lib. 2. decret. Paulucij fol. 99.

Filij Clericorum coniugatorum poſt mortem patris non gaudent priuilegio fori, die 18. Nouembris 1653. in Biſignanen. lib. 5. decret. Paul. fol. 30. à tergo.

Filij presbyterorum Græcorum mortuo patre, non gaudent priuilegio fori, ſecluſa conſuetudine die 4. Septembris 1657. in Roſſanen. lib. decret. Paul. fol. 32.

Filij Clericorum Græcorum viuentes cum matribus viduis, attenta conſuetudine gaudent priuilegio fori, die 16. Decembris 1642. in Biſignanen lib. 3. decret. Paul. fol. 191.

An Filius Diaconi Syluatici gaudent priuilegio fori? ſeruandum eſt decretum de Clericis Syluaticis die 28. Martij 1653. in Vmbriменſi lib. 5. decret. Paul. fol. 12.

Filijs legitimis Clericorum debetur etiam immunitas, die 23. Iulij 1647. in Ortonenſi lib. 4. decret. Pauluc. fol. 20.

Filius

Filius Cancellarij menſæ Epiſcopalis non gaudet priuilegio fori, die 1. Febr. 1661. in Interamnen. decret. Pauluc. fol.313.

Filij colonorum menſæ Epiſcopalis gaudent priuilegio fori, die 6. Martij 1635. in Vrbeuetana decret. Paul. fol.220.

Filij colonorum Eccleſiaſticorum non gaudent priuilegio fori, die 4. Iunij 1630. S. Agathæ Gotorum lib.2. decret. Paul. fol.45.

Filius notarij Vicarij foranei non gaudet priuilegio fori, die 10. Ianuarij 1639. in Firmana lib.3. decr. Paul. fol.83.

Alia huiuſmodi habes in noſtris additionibus ad Thomam Delbene *de immun. Eccleſ. v. filius*.

De vxoribus autem hæc habeo: *Monſignor Nuntio di Napoli, al quale è ſtato ſcritto, ch' aſſiſta al Veſcouo di Mileto, auuiſa che'l detto Veſcouo vien trauagliato da Regij, perche difenda, che le Mogli de Chierici coniugati debbano godere il priuilegio del foro, ſupponendo il quaſi poſſeſſo loro, il Nuntio dubbioſo propone molte difficoltà di mantenere queſto poſſeſſo, che perciò ſupplica l'EE. VV. à farne dichiaratione, acciòche la giuriſdittione Eccleſiaſtica non perda anche queſto poſſeſſo, fondato nella ragione, e nell'oſſeruanza nel Regno di Napoli.* S. Congregatio die 20. Nouembris 1640. declarauit, gaudere durante matrimonio. De iure, quia eſt vna & eadem caro. Et de conſuetudine, quia vti rationabilis eſt ſeruanda. Idem declarauerat 17. Iunij 1638. in Nerotinen, & 4. Iunij 1630. in Cathaunſi. Et 22. Septembris 1648. in Barenſi, & die 11. Ianuarij 1633. declarauit, vxores Clericorum Coniugatorum gaudere priuilegijs, quibus gaudent mariti viuentes.

Vxores verò presbyterorum Græcorum poſt mortem eorumdem gaudent priuilegio fori, attenta legitima conſuetudine, eadem S. Congregatio die 4. Septembris 1657. in Roſſanenſi. Idem de vxoribus Clericorum Syluaticorum, de quibus ſupra.

CONSVLTATIO C.

An blandis, ſubdoliſque verbis ſuaſus, vt exeat ab Eccleſia, ad quam confugerat, ab illa mox ſpontè exeundo, amittat beneficium Immunitatis Eccleſiæ?

1 DVæ in hanc rem extant diſſidentes ſententiæ. Prima nempè affirmatiua, quæ audacter docet, quod Canones ſolum damnant violentiam, quæ non infertur volenti. Eam tenent Abb. *in cap. fin. num.* 10. *de immunit. Eccleſ.* Remig. de Gon. *de immun. fall.* 12. *t.* 13. *p.* 1. ac ſequitur Io: Viſch. *ibid.* qui reddit rationem, quia Eccleſia in facto minimè cenſetur offenſa, Syluest. *in ſum. v. Immunitas* 3. *q.* 6. *num.* 6. Decian. *tr. crim. tom.* 2. *lib.* 19. *cap.* 16. *num.* 11. Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 21. Suar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 2. Bonac. *de legib. diſp.* 3. *q.* 7. *de Immun.* §. 1. *num.* 10. Duard. *in comm. ad Bull. Cœn. lib.* 2. *tit.* 5. *can.* 15. *q.* 16. *num.* 34. Filiuc. *p.* 1. *tr.* 15. *cap.* 6. *num.* 154. Caſtropal. *p.* 2. *tr.* 11. *de reu. deb. loc. ſacr. diſp. vn. pun.* 11. *num.* 3. Fagund. *in præcept. Decal. lib.* 4. *cap.* 4. *caſ.* 4. *num.* 56. Villagut. *de extenſ. leg. cap. fin. num.* 4. Farinac. *in append. de immun. cap.* 19. *num.* 302. qui alios refert, ac proſequitur Thomas Delbene *eod. tr. de immun. cap.* 16. *dub.* 25. *ſect.* 5. per totam, dicens probabiliorem.

2 Altera verò negatiua, quæ aſſerit, ſubdola ſuaſione præcedente egreſſum ab Eccleſia, ſi captus fuerit, illi reſtituendum eſſe. Quia huiuſmodi ſuaſiones doloſæ, ac deceptiones fraudulentæ quoad rei effectum æquiparantur violentiæ. Hanc probarunt Panormitanus, Remig. de Gonn. *de immun. fall.* 26. videndus *n.* 5. *d. tom.* 13. *p.* 1. *tr.* vbi concludit, quod extractus ſuaſione doloſa tam per publicam, quàm per priuatam perſonam reſtituendus eſt Eccleſiæ, Burg. de Paz. *in pract. tom.* 1. *cap.* 3. §. 3. *num.* 166. *&* 167. Bobadil. *polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 34. *n.* 80. alios referens, Alphonſ. Villadieg. *in polit. cap.* 3. *ſub num.* 221. *& ſeq.* Ricc. *in prax. p.* 3. *reſol.* 32. *num.* 2. *&* 3. Et articulo ad partes diſcuſſo ita concludit Dian. *p.* 1. *tr.* 1. Immunitatis Eccleſiæ, Ciatlin. *contr. for. lib.* 2. *cap.* 163. *n.* 3. *cum ſeq.* vbi veriorem appellat, Nouar. *in ſum. Bullar. tom.* 1. *tit.* 44. *n.* 5. cum duobus ſeqq. *& lib.* 2. *cap.* 78. vbi quod ita fuit reſolutum à Regio Collaterali, cui ratio iuſtiſſima patrocinatur, ne, inquit, ita per indirectum Eccleſiaſtica violetur Immunitas, Lezan. *in ſum. v. Immunitas num.* 78. Maſtrill. *dec.* 169. *n.* 12. *&* 13. *p.* 2. Fontanel. *dec.* 339. *n.* 4. *cum pluribus ſeqq. p.* 2. dicens communem. Quibus addendus videtur Sperell. *dec.* 104. *ex num.* 78. *p.* 2. quatenus latè probat, neque volentem, capi poſſe in loco immuni.

At ego cenſeo, controuerſiam iſtam facilè decidi poſſe, ſi diſtingueremus inter ſimpliciter ſuaſum blandis verbis dumtaxat exire è loco immuni & ſuaſum verbis doloſis, ac fraudulentis, qualia profectò ſunt continentia mendacium, falſaque ſuppoſita, & cauſas non veras ex congeſtis per Ricc. *d. reſol. num.* 3. Quæque ad circumueniendum, fallendum, decipiendum alterum adhibentur, *l.* 1. §. *dolum malum, ff. de dol. mal.* Et in hac ſententia fuit Maſtrill. *d. dec.* 169. *n.* 13. & docuit hoc manifeſtè Vermigliol. *conſ.* 99. *n.* 14. inquiens hoc procedere ſiue dolus, & fraus procedat à miniſtris Curiæ ſæcularis, ſiue ab alijs ei fauentibus. 3

In terminis primi caſus admitto priorem ſententiam aſſerentium quod ita egreſſus ab Eccleſia, & è loco immuni amittat beneficium Immunitatis. Quoniam volenti non fit iniuria, *l. In diem, ff. de aqu. pluu. arc.* dum ſua facilitate ob blanda verba audita ſeipſum decepit, & induxit ad exeundum. Beneficium enim non conceditur inuito, vnde neque ipſi reo fit iniuria, cum non ſit inuoluntarius; neque Eccleſiæ, quia re vera reus non extrahitur, ſed ipſe egreditur; poteſt enim egredi ſine culpa, etiam Clericis inuitis. Quod notauit Nauar. *in man. cap.* 15. *n.* 21. citans Hoſtien. *in cap. vlt. de Immun. Eccleſ.* quos ſequitur Suar. *tom.* 1. *de Relig. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 2. In terminis verò ſecundi caſus, quando ſcilicet ſuaſiones admixtæ fuerunt mendacijs, ſuppoſitiſque non veris, quibus quis fando alium decipit, ac contra quod dixit, facit, ſicque vtitur dolo, & fraude ac machinatione, vel factorum technis, adſtipulor poſteriori ſententiæ dicentium, illum eſſe reſtituendum; cùm deceptus doloſè ex falſo ſuppoſito habendus ſit pro non conſentiente. Nam ſi ſciuiſſet rem aliter ſe habere veriſimiliter non permiſiſſet ſe ad exeundum induci, nec periculo capturæ ſe volens ac lubens expoſuiſſet. Fraus enim nemini debet patrocinari, immò punienda eſt, *l. verum eſt*, §. *tempus autem, ff. pro ſoc. l. tranſactione, C. de tranſact.* nullumque mali genus eſt, quod maiorem humanæ ſocietati peſtem inferat, quam dolus malus. Semper autem, inquit Cicero *lib. offic.* 1. *in fide quid ſenſeris, non quid dixeris cogitandum.* Et paulò pòſt: *Cum autem duobus modis, id eſt aut vi, aut fraude fiat iniuria, fraus quaſi vulpeculæ, vis leonis videtur. Vtrunque alieniſſimum ab homine, ſed fraus odio digna maiore.* 4

CONSVLTATIO CI.

An Clerici ſolum ex quadam honeſtate, & quaſi ex conſilio debeant tempore peſtis, ac in huiuſmodi caſibus contribuere, vel teneantur ex neceſſitate, & obligatione conſcientiæ?

PLures ſunt qui putant teneri priori modo, quod ſignificat Panormit. *lib.* 1. *conſ.* 3. *n.* 1. dicens *etiam imminente communi vtilitate Clericorum, & laicorum non tenentur Clerici aliquid conferre, niſi ſponte velint.* Dum enim ait *ſpontè*, indicat voluntariam eſſe contributionem, non neceſſariam. Et ad hoc inducit verba *c. Non minus de Immun. Eccleſ.* Suadetur ratione, quia Clerici non obligantur ex vi legum ciuilium, neque ex vi conſignationum, quæ à laicis fiunt ſub quocunque tenore præcepti, cum non ſint illis ſubditi, nec inuenitur lex canonica, quæ illis talem obligationem imponat, nec denique lex ſola naturalis eos obligat. Quia hæc obligatio pendet ex multis circumſtantijs, quæ non ſunt de iure naturali, ſed ex pactis, conuentionibuſque inter ipſos ciues reſultat. 1

Nihilominus contrarium in hac parte ſentit Gregor. Lopez *in l.* 54. *tit.* 6. *p.* 1. *gloſ.* 2. quem ſequitur Gutier. *pract. quæſt. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 8. Idem tradit Guerrer. *in theſ. Chriſt. relig. cap.* 36. *num.* 32. Fundantur in verbis *d. cap. Non minus*, ibi: *Niſi Epiſcopus, & Clerus tantam neceſſitatem,* 2

tem, vel vtilitatem aſpexerint &c. vt ſubſidia per Eccleſias exiſtiment conferenda. Nam vbi res committitur exiſtimationi, non cenſetur committi liberæ voluntati, ſed iuſto iudicio, & arbitrio, vt declarat Vlpian. *in l. fideicommiſſa* §. *ſi fideicommiſſum*, *ff. de legat*. 3. vbi ait per conditionem hanc *ſi exiſtimaueris* non committi rem plenæ voluntati, ſed prudenti arbitrio, & quaſi viro bono. Itaque in hoc ſenſu dixit Pontifex, Clericum *ſi exiſtimet*, prudenti arbitrio, communem vtilitatem, vel neceſſitatem vrgere, debere contribuere. Suppoſita igitur tali exiſtimatione hoc debitum eſt moralis neceſſitatis, & non tantùm voluntatis.

3 In hoc articulo dicendum eſt, Clericos ſingulos, ſeu ſingillatim ſumptos non teneri ad huiuſmodi contributiones, donec per Epiſcopum cum Clero prudens exiſtimatio facta ſit, & decretum in eo caſu interuenire neceſſitatem, vel vtilitatem communem, ad quam Clerus contribuere debet. Hoc probat *d. cap. Non minus*, vbi ſtatuitur debere præcedere Prælati approbationem, antequam teneantur ſinguli Clerici ſoluere contributionem, immò neque poſſunt. Si verò in re ipſa vera neceſſitas, vel vtilitas communis cum debitis circumſtantijs intercedat, teneri Epiſcopum ad contributionem approbandam, & contra rationem, & iuſtitiam facturum eſſe, ſi contradicat. Et hoc eſt quod præcipuè Gregorius Lopez, & alij intendunt. Quia hoc non eſt eius liberæ voluntati, ſed prudenti arbitrio commiſſum, atque adeò ex officio, & iuſtitia tenetur contributionem admittere, ſi reuera exiſtimet, caſum neceſſitatis ſubſiſtere, vel ſi exiſtimare debeat, itaut per ignorantiam inuincibilem non excuſetur. Et ratio reddi poteſt, quia huiuſmodi contributiones non ſiunt propria tributa ſuperiori poteſtate, & voluntate Principis impoſita, ſed ſunt veluti quidam ſumptus debiti, qui ex natura rei reſultant ex tali opere communitati neceſſario. Etenim nec Clerici iuſtè poſſunt reſiſtere, aut contradicere, ne tale opus fiat, neque poſſunt impedire, quin in ipſos ſicut & in alios ciues reſultet obligatio naturalis ſoluendi quotam partem ſumptuũ, quæ ſecundùm iuſtam proportionem ſingulos contingit. Ideòque talis obligatio non oritur ex iuriſdictionem ſæculari, neque ex lege ciuili, ſed ex ratione naturali, ſuppoſito tali facto iuſto, & communitati moraliter neceſſario. Vnde fit non repugnare talem contributionem Eccleſiaſticæ libertati, ac proinde non eſſe contra Canonica iura, quæ prohibent omnes temporales exactiones à Clericis fieri, quia ſolum prohibent exactiones contrarias Eccleſiaſticæ libertati, quales ſunt, quæ in iuriſdictione laicorum, & in poſitiua lege ciuili fundantur.

4 Debet tamen in poſtulandis à Clero huiuſmodi contributionibus per laicos Principes, vel per Magiſtratus ſeruari modus, & forma in iure Canonico præſcripta, ſpeciatim *in d. cap. Non minus*, *& cap. Aduerſus de Imm. Eccleſ.* Ita docet latè Panorm. *in d. conſ.* 3. *& in d. cap. Non minus n.* 18. vbi refert alios antiquos Doctores in hac veritate conſentiens, præcipuè Gloſſ. *in cap. Generaliter v. Collationibus*, quæ ait, *l. Ad inſtructiones*, *C. de Sacroſ. Eccleſ.* derogatam, vel certè limitatam eſſe per ius Canonicum. Et idem ſenſit Hoſt. *in ſumm. tit. de Immun.* §. *A quibus*, & communiter Canoniſtæ, ac proſequuntur Caſtr. Iaſ. & alij *in d. l. Ad inſtructiones*.

5 Quo circa tempore peſtis, quo nullum eſt calamitoſius, vt dixit Ripa *de peſt. tit. de remed. ad conſeru. vbert. n.* 232. Quia vbi peſtis viget dicitur imminere periculum mortis. Corn. *conſ.* 131. *n.* 5. *lib.* 4. Preuidel. *de peſt. tit. de vlt. vol. n.* 3. & Cardin. Tuſch. *concl.* 326. *lit. P. n.* 3. & materia concernit ſingulorum perſonas, laicas & Eccleſiaſticas iuxta eundem Rip. *de remed. ad curand. peſt. n.* 17. videtur etiam dictas Eccleſiaſticas perſonas teneri contribuere, & concurrere ad prouiſiones, & remedia paranda, vt in terminis tradunt idem Rip. *de remed. ad conſer. vber. n.* 231. Preuidel. *tit. de ceter. ad ſalubr. ciu. pertin.* vbi dicit, nedum ad collectas, ſed ad omnia alia teneri Eccleſiaſticas perſonas, earumque bona. Quod ſequitur Duegn. *reg.* 100. *n.* 17. Vulpell. *de libert. Eccleſ. p.* 2. *n.* 30. vbi refert ita ſeruari curaſſe Placentiæ anno 1587. & Riminald. *iun. conſ.* 2. *n.* 13. vbi teſtatur de magis communi, additque hoc caſu ceſſare omnem immunitatem, ac priuilegium Eccleſiaſticum.

6 Immò & cogi poſſe Dominos locorum habilium, & vicinorum extra ciuitatem, vbi peſte infecti poſſint ſeparati includi, & curari ad illos cedendum fauore publico tradit Rip. *d. tit. de remed. ad cur. peſt. n.* 12. cumque nulla loca habilia haberi poterint quàm monaſteria propter illorum commoditatem, quàm non habent priuatæ domus laicorum, eadem huic neceſſitati inſeruire & deputare firmat in terminis idem Preuidel. *eod. tit.* vbi dicit, quod fuit anno 1523. deputatum Monaſterium Regularium. Quia in neceſſitate licet conuiuere, & hoſpitari in Eccleſia, *cap. Non oportet*, *& cap. Nulli d.* 42. vbi Alagona in eius compendio inquit; neque fiant accubitus, niſi tranſeuntibus in neceſſitate. Et quod liceat hoſpitari tradit Abb. *in cap. Cum Eccleſia num.* 3. *de Immun. Eccleſ.* & in puncto Rip. *tit. de priuil. contract. temp. peſt. num.* 156. Nam neceſſitas facit licitum quod aliàs non liceret. *cap. Quod non eſt*, *extr. de regul. iur.* Iaſ. *in l. ſi ex toto de legat.* 1. & Roland. *conſ.* 1. *num.* 69. *lib.* 2.

Et ſicut tempore belli humani permiſſum eſt Eccleſias, vt aiunt, incaſtellare, & ibi facere propugnacula, & fortificationes ad defenſionem, vt tradit Abb. *in d. cap. Cum Eccleſia n.* 3. *de Immun. Eccleſ.* qui poſt alios refert, quod ita faciunt ruſtici, qui tempore hoſtilitatis refugiunt ad Eccleſiam cum bonis ſuis, & ibi fortificantur. Petrin. Chellin. *de re milit. p.* 6. *n.* 76. Remig. de Gonn. *in tract. de Immun. Eccleſ. in* 23. *fallent.* eo magis quia, ceſſante neceſſitate, reſtituendæ ſunt cum refectione damnorum. Gambacur. *de Immun. Eccleſ. lib.* 5. *cap.* 2. *n.* 5. Bobadil. *in polit. lib.* 28. *cap.* 15. *num.* 6. *& lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 13. vbi Gloſſ. *lit. F.* Roland. *d. conſ.* 73. *&* 74. *lib.* 2. vbi refert, quod Rex tempore neceſſitatis belli poteſt inconſulto Papa capere calices, & bona Eccleſiæ pro ſubuentione, dummodo poſtea tempore pacis faciat reſtitutionem, & quod Princeps ſæcularis poſſit fortalitia, & domos Clericorum accipere, & ibi ponere gentes armatas, poſt alios tradit Io: Franc. à Ponte *de poteſt. Proreg. tit. de elect. offic. n.* 29. & Didac. Perez *ad l. taurs lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 12. vbi Gloſſ. *v. Facit textus* ſubdit, quod neceſſitate ceſſante res Eccleſiæ ſunt reſtituendæ ſine diminutione, ideòque poteſt Princeps eas accipere. Ita pariter licere debet in bello diuino, quod dicitur eſſe peſtis, & à bello humano ad hoc diuinum rectè argumentum ducitur. Rip. *tit. de priuileg. vlt. volunt. num.* 4. 7

8 Quin etiam quod perſonæ Eccleſiaſticæ teneantur tempore belli ad cuſtodiam murorum Ciuitatis tradunt ex *cap. Peruenit. de Immun. Eccleſ.* Abb. & alij, ac proſequitur Vulpell. *loc. ſupra cit.* Azeued. *ad Reg. Conſtit. lib.* 1. *tit.* 3. *num.* 7. & Carpan. *ad ſtatut. Mediol. cap.* 352. *num.* 2. refert quod anno 1577. quo peſtis ibi graſſabatur, Clerici tenebantur ad cuſtodiam portarum, ſicut laici. Arguendo autem à tempore belli ad tempus & caſum peſtis, & à perſonis ad bona, vt facit Abbas *in d. cap. Cum Eccleſia*, infertur quod bona & domus Eccleſiaſticorum ſunt obnoxia neceſſitati pro curanda peſte.

9 Id tamen obſeruandum eſt, Clericos non poſſe cogi à laicis ad contribuendum, etiamſi per Epiſcopum iam fuerit contributio approbata. Quia nunquam laici habent iuriſdictionem ad cogendos Clericos. Poterunt verò petere, rogare, & requirere Clericos, vt ſpontè contribuant, non tamen vim inferre. Et forraſſe in hoc ſenſu dixit Panormitanus Clericos debere ſpontè ſoluere. Et ob eandem cauſam exiſtimo addita eſſe *in d. cap. Aduerſus* verba illa: prædicti laici humiliter, & deuotè recipiant cum gratiarum actione. Quapropter ſi Clerici in his caſibus ſoluere noluerint, per ſuum Prælatum cogendi ſunt, vt rectè dixit Gutierez ſupra cum alijs, quos allegat. Guglielm. Bened. *in cap. Raynutius n.* 470. *de teſtam.* Quod ſi Epiſcopus, Clericos in hoc peccantes cogere noluerit, vel ipſe iniuſtè agat, nolens contributionem admittere, quando tenetur, ad Superiorem Prælatum recurrendum erit, & ita Clericorum immunitas ſeruabitur, & ſubſidium communi bono neceſſarium non deerit iuxta probationem Eccleſiæ, & modum ab ea præſcriptum. 10

Quod ſi etiam ſit periculum in mora, quia extrema, vel grauis neceſſitas boni communis auxilium Clericorum ſtatim requirit, tunc non per modum iuriſdictionis, ſed per modum defenſionis licere poterit, quod recta ratio ad ſubueniendum communi bono, vel impediendum damnum imminens neceſſarium eſſe dictauerit. Immò addit Abbas *in d. cap. Non minus* in tali caſu ſpeciali neceſſarium non eſſe, vt Summus Pontifex prius conſulatur. Præſertim quia

Con-

Concilium Lateranienſe *in d.cap. Non minus* loquitur de neceſſitate, aut vtilitate publica, id eſt per ſe ac principaliter pertinente ad ipſam communitatem, ſeu Rempublicam, cuius Clerici membra ſunt, licet priuilegiata & exempta. Hic autem ſumus in caſu, in quo ſpecialiter vertitur periculum etiam Eccleſiaſticorum, ad quorum proinde defenſionem naturali obligatione debent etiam ipſi concurrere, & non minus, immò magis, quàm ſi directè agatur de captiuorum, aut oppreſſorum chriſtianorum liberatione. Syluest. *in ſum. v. Immunitas num.*20. Remig. de Gonn. *de charit.ſubſid.q.*62.*n.*90. *&* 92. *limit.*3. Gutier. *de Gabell.q.*92. *num.*43. vbi teſtatur de communi, Petr. Cened. *in collect. decret.collect.*153. qui diſtinguit, quod vbi neceſſitas eſt repentina poſſit ſæcularis cogere ad contribuendum, Proſper Auguſtin. *in addit. ad Quaran. v.Vectigalia in* 4. *limit.* Theſaur. for. Eccleſ. *de excom. cap.*38.*n.*129. ibi: *niſi tanta fuerit ſubita neceſſitas, quod ad Romanum Pontificem commodè aditus haberi non poſſit*. Duard. *in Bull. Cœn. can.*18. *q.*12.*n.*3. & tradunt plures alij ab his citati, quia in tali caſu præſumi poteſt ratihabitio, ſeu tacita licentia Summi Pontificis, ex eo quod Eccleſiaſtici in caſu maximæ neceſſitatis iure naturæ tenentur, & propterea ſi recuſent, ſine iuſta cauſa recuſant. Abb. *in d.cap. Non minus*, & Henric. Gandau. *quolib.*9. *q.*31.

11 Confert generalis concluſio, quod quando Clerici tenentur concurrere pro vtilitate priuata, & ſingularium perſonarum, non ſolum pro vtilitate publica in vniuerſum, & mixtim laicorum, & Clericorum, vti ſunt contributiones, quæ fiunt pro remedio peſtis, concernentes perſonas ſingulorum, tunc tenentur Eccleſiaſtici abſolutè ſine conſenſu Superioris, & requiſitis per *d. cap. Non minus*, *& cap. Aduerſus de Immun.* qui conſenſus requiritur in contributionibus ad publicam vtilitatem in vniuerſum, vt rectè diſtinguit Abb. *in d. cap. Non minus n.*20. Syluest. *d. v. Immun. n.*20. Alciat. *in l. Ad inſtructiones num.*3. *C. de Sacroſ. Eccl.* Remig. de Gonn. *eod. tract. de char. ſubſ. loco cit.* vbi dicit hoc caſu non requiri conſenſum Papæ, Io: Franc. à Ponte idem tenet, ſi Eccleſiaſtici vt ſinguli, & non in vniuerſum ſentiant vtilitatem, *d.tr. de elect. official. tit.*3. §. 1. *num.* 40. & *de Reg. impoſ. tit.* 4. *num.*62. Gratian. *diſcept.* 399. *num.*16.

12 Quapropter per modum defenſionis poſſe etiam includi perſonas Eccleſiaſticas peſte infectas ad tuitionem aliorum beneualentium, ne illarum contagio coinquinentur firmat Henric. Coich. *in cap. Nuper n.*3. *de ſent. excom.* vbi ex mente aliorum, refert ad ſui defenſionem licere laico Eccleſiaſticos includere, & carcerare.

Ad rationem in principio adductam reſpondetur obligationem hanc oriri ex æquitate naturali, cuius materia in hac parte mutata non eſt per ius poſſitiuum. Quin ius ciuile potiùs illam confirmat, cui ius canonicum in hoc non contradicit, ſed iudicium practicum, & in particulari talis æquitatis Paſtoribus Eccleſiæ committit. Ratio enim & iuſtitia poſtulat, vt omnes, qui huiuſmodi rebus communibus indigent & vtuntur, ad expenſas quæ in illis fiunt, iuſta diſtributione concurrant. Nam eadem ratio obligationis & debiti in illis concurrit, & non eſt contra dignitatem ſacerdotalis ſtatus has contributiones ſoluere magis quam pretio ſuo res emere, quibus ad victum, & veſtitum indigent. In his igitur caſibus Eccleſiaſtici non aſtringuntur à Principe, & iure poſitiuo, ſed à iuſtitia, & iure naturali, cum bonum, quod intenditur, & ad quod contribuitur directè ac proximè reſpiciat etiam perſonas Eccleſiaſticas, cumque æquè primario ac laici ſentiant commodum, ſentire debent ſimul cum laicis & incommodum. Quod docent Henriq. *lib.*10. *cap.*15. *n.*8. *&* 9. Molin. *tr.*2. *tom.*3. *diſp.*673. Iul. Ferret. *de gabell. num.*129. Henric. Gandau. *d. quolib.*9. *q.*31. ac alij.

CONSVLTATIO CII.

An occidens amicum reconciliatum committat homicidium proditorium, ac proinde ſit priuandus Immunitate Eccleſiaſtica?

DVm quæritur, an caſus fractæ pacis comprehendatur ſub crimine proditionis excepto à Conſtitutione Sa. me. Gregorij XIV. & an intret diſtinctio, vtrum incontinenti, an ex interuallo, præmittenda videntur duo, vt tollantur æquiuocationes aliquorum recentium Doctorum. 1

Et primò præmitto, longam eſſe, differentiam inter pacem fractam ab inimicis, & reconciliationem, ſiue concordiam. Pax enim eſt contractus explicitus, ſui natura continens plenam ſedationem diſcordiæ. Concordia verò importat ſolam remiſſionem iniuriarum. Bald. *in l.*1. *n.*5. *ad med. ff. de pact.* Alex. *in l. de fideicommiſſo n.*4. *C. de tranſact.* vbi etiam Iaſ. *n.*3. Concordia eſt ſine amicitia, ſine qua pax eſſe non poteſt, ideò faciens concordiam, & poſtea offendens, non dicitur propriè proditor, ſecus verò ſi faciat pacem, vt reſpondiſſe Baldum quibuſdam Theologis eum interrogantibus, refert Fulgoſ. *in d.l.*1. *n.*4. Quod proſequitur Simon de Pret. *conſ.*64. *n.*24. *&* 25. *lib.*1. & concordant Guazzin. *in tr. de tregu. & pac. q.*3. *num.*9. Farinac. *conſ.*98. *n.* 8. *& ſeqq.* & Vermigliol. *conſ.*223. *n.*9. *&* 10. Quippè pax nil aliud eſt quàm vinculum charitatis *not. in cap. Nouit. de iudic. extra*. 2

Secundò præmitto, quod proditor verè & propriè dicitur qui pacem facit, & promittit non offendere, ac poſtea occidit. Minus ſtrictè etiam dicitur, qui non promiſit hoc expreſsè, ſed tacitè per actus reconciliationis, vt optimè admonet Caball. *in tract. de omn. gener. homicid. n.*458. *& ſeqq.* poſt Gig. *de crim. Laſ. Maieſt. tit. de Proditor. q.*1. *n.*8. *tom.*11. *p.*1. Et non ſolum proditor eſt reſpectu alterius cum quo contrahit, ſed etiam reſpectu Officialium, qui ſunt mediatores pacis. Eos enim prodit, dum receptos ſub eorum fide decipit, vt benè ratiocinatur Marſil. *conſ.*32. *n.*13. *ad fin. & ſeqq.* ſubiungens non gaudere beneficio iuris, & neminem pro eo loquentem audiendum, cùm propter enormitatem delicti iura ſint tranſgredienda. 3

His præmiſſis cenſeo, indubitatum eſſe crimen fractæ pacis comprehendi ſub dicta exceptione, vt reſolutum fuiſſe à Congregatione S. Conſultationis teſtatur Farinac. *in vlt. addit. ad conſ.*168. ea ratione, quia verè, & propriè dicitur proditor is, qui frangit pacem; vt dicunt Fulgoſ. Sim. de Pret. Gig. & Caball. locis allegatis. Quod etiam probatur ex pluribus. 4

Primò, quia multò plures ſunt Authores, qui docent, homicidium commiſſum poſt reconciliationem, & pacem, atque promiſſionem de non offendendo eſſe proditorium abſque diſtinctione recentis, aut veteris reconciliationis. Nam præter Ciarlinum, Giurbam, Peregrinum, Caballum, Didacum de Mar. Cutellum, Tuſchum, Clarum, addo Palaum *p.*2. *tr.*8. *diſp. vnic. pun.*9. *n.*26. cum Farinacio *lib.*2. *d. conſ.*168. *n.*75. item Bonacin. *tom.*3. *diſp.*2. *q.*3. *pun.* 16. §. 8. *n.*5. ſolum à proditione excuſant illum, qui ob nouam inimicitiam poſt pacem alterum occidit. Qui Doctores præualere debent illis quatuor, qui id improbarunt, nempè Ambroſino, Riccio, Dianæ, Donato, Antonio de Marinis, qui dicunt non eſſe proditionem occidere inimicum de recenti reconciliatum, [quoſdeinde alij ſunt ſequuti, nempè Ioſeph Mel. *in addit.* ad Gizarel. *dec.*16. *n.*21. Prat. *reſp.crim.*13. *n.*20. *& ſeqq.* Donat. de Aſyl. *reſol.*102. *n.*3. qui deſiderat lapſum temporis triennalis à reconciliatione, vt dicatur proditorium, Ciarlin. *contr.*151. *n.*33. *lib.*2. Thom. Delben. *de imm. cap.*16. *dub.*20. *ſect.*3. *n.*2. *& ſeqq.*] 5

Secundò, quia ſic potiùs debet intelligi textus d. Conſtitutionis Gregorianæ excipientis à priuilegio Immunitatis homicidium proditorium, vt ſit magis conformis Canoni *in cap.*1. *de homicid.* & textui S. Scripturæ: *Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum & per inſidias, ab altari meo euelles eum, vt moriatur*. 6

Tertiò, quia in communi & familiari modo loquendi occidere alterum poſt reconciliationem & pacem, quamuis recenter factam, occidere inquam ex occulto, explodendo tormen- 7

tormentum igneum à tergo, dicitur proditio, & ille, qui occidit, dicitur proditor.

8 Quartò, quia quando Princeps, ſiue Magiſtratus, aut Gubernator, imò etiam aliquis circumſpectus vir priuatus ſe interpoſuit ad componendam pacem, & promiſſionem accepit vtriuſque partis de non offendendo, ſi vnus alterum occidat, quamuis poſt recentem reconciliationem, meritò grauiter indignatur, & ita, vt fortaſſe etiam rigoroſius plectet illum, qui pacem & promiſſionem fregit, ac ſi purum amicum occidiſſet. Ergo ſimiliter in foro Eccleſiaſtico iudicandum eſt quantum ad exceptionem ab Immunitate.

9 Quintò exquiro. Inuenitur ne in humana Republica aliquis modus, qui poſt rixam & inimicitiam poſſit iniri talis reconciliatio, qua alter de altero meritò fidere poſſit ſe non offendendum, & tanquam ex hac parte ſecurum ſe putari poſſit? Durum ſanè eſſet id negare. Quod ſi talis modus inueniretur, vtique alius tutior quærendus non eſt, quàm vt fiat reconciliatio & pax cum promiſſione non offendendi in manu alicuius viri potentis, eoque magis ſuperioris.

10 Sextò, quia ſi amico reconciliato fidendum non eſſet, nullus modus ſtabiliendæ pacis eſſet inter ſemel offenſos, nec facilè dari poſſet caſus proditoriæ offenſionis.

11 Septimò aduerto cum Doctoribus, Conſtitutionem præfatam, quatenus aliquos caſus excipit ab Immunitate vltra eos, quos ius commune exceperat, eſſe odioſam, quia à iure communi exorbitat, & per conſequens eſſe ſtrictè interpretandam, nec extendendam vltra verborum proprietatem vniuerſalem, quam ſcilicet verba important ex ſua primæua & ſimplici ſignificatione, & ita multis adductis docet Suarez *lib. 6. de legib. cap. 3. à num. 2.* Sanch. *lib. 1. de matrim. diſp. 5.* Quare cum ex Conſtitutione Gregoriana priuetur Immunitate qui proditoriè proximum ſuum occiderit, & ille dicatur proximum ſuum proditoriè occidere, qui occidit incautum, nihil tale præcauentem, vt ex textu *in l. propriè inſidias, C. qui accuſ. non poſſ. l. fin. C. de delator. lib. 10. l. 4. ff. ad l. Iul. maieſt. cap. Clericus 26. d. cap. Si cupis 16. q. 1.* & pluribus comprobat Anton. Gomez 3. *var. cap. 3. de homicid. num. 5.* & Suar. *tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 5.* Soccin. *ſen. cap. 11. n. 12.* manifeſtè ſequitur huiuſmodi homicidium eſſe proditorium, cùm ex inita primum reconciliatione coram teſtibus, & tactu manuum, & promiſſione facta de non offendendo omnis fuerit ſublata occaſio præcauendi; vnde incautè occideretur & proditoriè. Ita pluribus firmat Farinac. *d. conſ. 168. n. 75.* & ſequitur Caſtropalaus loco alleg. *n. 26.* Suar. *vbi ſupra*, Bonacin. *ibid.* & Peregrin. *de Immun. cap. 7. n. 10.* & probat Graſſet. *de prodit. §. 13. num. 6.*

12 Neque alicuius momenti eſt, quod docuit Diana *p. 4. tr. 1. reſol. 34.* vbi citat Donat. Anton. de Marin. nimirum amicum reconciliatum, cum quo non eſt reaſſumpta ſtricta amicitia habendum pro inimico, ideòque præcauendum, etiamſi interceſſerit promiſſio de non offendendo. Nam huiuſmodi doctrina nullo pacto ſubſiſtere poteſt. Tum quia hoc eſſet extendere verba Conſtitutionis contra communem ſenſum Doctorum, vt dixi, ad ſignificationem non propriam, & naturalem. Nam in communi, nedum vulgi, ſed etiam hominum prudentium æſtimatione poſt reconciliationem in præſentia teſtium, quilibet rationabiliter tutus habetur, & multò magis quando intercedit tactus manuum *ex l. Apud Lab. §. Iniuriar.* vbi Doctores. Tum etiam quia præceſſit etiam promiſſio, quæ poſt inimicitiam, vt docent communiter Doctores, eſt ſignum amicitiæ.

13 Atque ex his patet nullo modo huiuſmodi occiſorem poſſe excuſari à proditoria occiſione, cùm proximum ſuum poſt reconciliationem expreſſam verbis, & tactu manuum in teſtium præſentia, & promiſſione facta, occiderit, ac proinde non poteſt gaudere Immunitate Eccleſiaſtica, cum ſit omnino caſus exceptus in Conſtitutione. Quam doctrinam omnes ferè Authores tum theologi, tum Iuriſtæ, qui vel de Immunitate Eccleſiaſtica, vel de homicidio proditorio ſcripſere, probant, vt videre poteris apud Thom. Delben. *p. 2. de Immun. cap. 16. ſect. 3.* Tancred. *tr. 1. de relig. diſp. 7. q. 2. n. 2. & diſp. 8. q. 5. n. 20.* cum ſoli quatuor illi, quos viderim, ſint pro contraria ſententia, nempè Ambroſin. *de Immun. cap. 6. n. 1.* Don. Ant. de Marin. *reſol. quotid. cap. 174. n. 3.* & Diana *p. 4. tr. 1. reſol. 34.* qui tamen *p. 6. tr. 1. reſol. 12.* ad excuſandum occidentem veneno ab homicidio proditorio vtitur eadem prorſus ratione à Doctoribus ſupra allata, quia ſcilicet ſtante inimicitia habebat cauſam præcauendi & poterat, & debebat præcauere. Vnde in caſu noſtro poteſt retorqueri argumentum: ergo ſtante reconciliatione, & promiſſione facta ab occiſore non habebat occiſus cauſam præcauendi, neque debebat præcauere; & proinde occiſor eſt verè proditor etiam ſtando in ratione adducta à Diana, qui licet habeat pro ſe Riccium *p. 1. dec. 168. n. 3.* vbi cum dubitaretur, ſic inquit Riccius, in Curia Archiepiſcopali Neapolitana ſi occidens amicum reconciliatum dicatur proditor, fuit communi voto concluſum, minimè poſſe dici proditorem, ex quo ſecundum Rub. *in deciſ. q. 1.* Amicus reconciliatus æquipolleat inimico, ideòque *n. 4.* & ſubſequentibus addit ex Bart. *in l. 1. ff. de S. C. Silan.* inimicum reconciliatum fugiendum vt peſtem, & ex Bald. *conſ. 1. vol. 1.* poſſe recuſari à iudicando, & ex Iaſ. *in l. Apertiſſime n. 7. C. de iudic.* poſſe repelli vt ſuſpectum, quod non ſit idoneus teſtis, quia nimirum ex Bart. *in loco citato* ſemper in reconciliatis aliquis rancor remanet, *num.* tamen 7. ait: Addebatur etiam ſupradictis quod cum non conſtaret plenè de pace ipſa, quæ ad inducendam qualitatem proditionis debet plenè, & euidenter probari ſecundum Grat. *conſ. 47. n. 18. vol. 2.* Vulpell. *conſ. 85. n. 6.* Maſcard. *conol. 1162.* proinde debet ſumi in dubio interpretatio, quæ delictum excludat, *l. merito, ff. pro ſocio.* Vides quomodo non diſſimulauit in ea deciſione Riccius etiam apud ſe non eſſe magni ponderis rationes cæteras in deciſione deductas, quando ſi non fuiſſet, vt aſſerit, dubium de pace, reum à nota proditoris non abſoluiſſet.

Nec intrat diſtinctio illa, an pax ſit facta recenter, vel multò antea. Nam procedit in ſola remiſſione iniuriæ, deducta per actus tacitè pacem ſignificantes, ſecus verò in pace vera, & propria, quæ importat non ſolum remiſſionem iniuriæ, ſed etiam firmam amicitiam. Et ideò æquiuocant Doctores aliqui recentiores, ſi verè voluerint confundere pacem expreſſam cum ſola remiſſione iniuriarum, et vtrique hanc diſtinctionem perperam applicare, nempè Nouar. *in ſum. Bullar. p. 1. tit. de Immun. n. 78.* Donat. Ant. de Mar. *reſol. 149. num. 1.* Ciarlin. *contr. 151. num. 33. & 34.* & ſiqui ſint alij, præſertim quia ſe fundant in Riccio *d. dec. 168. p. 1.* qui loquitur de amico reconciliato, ſubiungens, pacem non fuiſſe probatam ſufficienter, vt modo dixi. Aliàs authoritates congerunt ad probandum, quod pax recens non tollat rancorem; ſed non dicunt id, ad quod allegantur, et eſſent contra Baldum, et alios præallegatos, qui pacem dicunt non dari ſine promiſſione amicitiæ, et ſic expreſsè non applicantur ab ipſis deducta, ſed ſolum tacitè, et præſumptè ex actibus reconciliationis poſſent adaptari. 14

Meritò igitur contra iſtam diſtinctionem latè conſuluit Giurb. *conſ. 60. num. 17. & ſeqq.* ſignanter *ſub num. 23.* Et iſta ratio mihi videtur euidens, quia ex pace inducitur amicitia, ideò proditor dicitur, ſiue ſtatim, ſiue ex interuallo eam frangat, et intrat doctrina Bart. *in conſtit. 1. Qui ſint rebelles, v. Rebellis num. 4.* dicentis, proditorem eſſe, qui fingit ſe amicum, et tractat vti inimicus, quem cæteri omnes laudant et ſequuntur. Et verè proditor eſt qui venit contra fidem datam, Alex. *conſ. 13. n. 8. lib. 1.* Syluest. *in ſum. v. Proditio*, Baldell. *oper. moral. tom. 1. lib. 3. diſp. 10. n. 1.* 15

Hinc etiam ſequitur, non applicari aliam concluſionem de occidente ſub cautione de non offendendo. Quia ex cautione iſta non tollitur inimicitia, ſed ponitur tantùm vinculum inimico, ne delinquat ſine illa pecuniaria pœna, vt dicitur in Conſtitutione 52. Pij IV. §. 6. & ideò non dicitur proditor, ſi occidat, & in iſtis terminis loquuntur de Marinis, & Diana. Sed quicquid ſit de iſta opinione, ſufficit ex ea non poſſe inferri ad pacem expreſſam, cum tollat inimicitiam, & firmet amicitiam. 16

Sicuti etiam leuis eſt conſideratio rancoris remanentis, etiam facta pace. Nam tunc tantum debet haberi in conſideratione quando eſt magnus, de quo imprudentia eſſet non dubitare, non autem de paruo, vt prudenter explicat Tancred. *de Relig. tr. 1. lib. 4. q. 5. num. 26.* At facta pace formali, nimis beſtialis eſt rancor retentus, & non iuridica eſſet dubitatio de proximo ſuo promittente formaliter 17

cum

cum authoritate maiorum, ſeu mediatorum pacem, & amicitiam. Et ſi hæc actio non præſtat ſecuritatem, actum eſt de humano conſortio, & ſyluas petere prudentius quam Ciuitates, feras quam homines. Ita cenſeo pro veritate, idque ex animi ſententia.

Ablegemus igitur illos, qui ſyncretiſmum, hoc eſt, falſam, ſimulatam, inſidioſam pacem, odiorum callidam diſſimulationem, in occaſionem vltionis intentam malitiam, ignem ſuppoſitum cineri doloſo, periculum ingenio ſecretum, inimicitiam oſtentatione officij blandientem, vmbram fœderum, peſtem humanæ ſocietatis, pietatis mortem inducere malunt, quàm fidam pacem, alumnam veritatis, inimicam ſimulationis, inſciam fraudum, fucum, doloſque execrantem, quæ ſine animorum beneuolentia mutua, & conſenſione eſſe non poteſt. Lege quæ de hiſce vir ſanctiſſimus, ac doctiſſimus Auguſtinus *lib.19. cap.5. de Ciuit. Dei* tradidit.

CONSVLTATIO CIII.

An ſuſcipiens habitum Clericalem in fraudem laicæ iuriſdictionis gaudeat priuilegio fori?

1 Reſpondeo affirmatiuè. Si enim quis exiſtens in ſtatu laicali committat delictum, & poſtea efficiatur Clericus, non pertinet amplius ad forum ſæcularem, ſed iudicari debet ab Eccleſiaſtico, *cap. Propoſuiſti de for. comp. & l. Siquis poſteà quam, ff. de iudic.* & tradunt Clar. *in pract. §. fin. q.36. num.38.* Io: Fr. à Ponte *de poteſt. Proreg. tit.7. §.7. v.16.* Cancer. *lib.2. var. cap.2. num.133.* Scacc. *de re iudic. p.1. cap. 12. num.1.* Matth. *de iuriſd. p.4. cent. 2. caſ.121. n.10. & 11.* Valaſch. *conſ.48. & 65.* Plaz. *in epit. delict. lib.1. cap.35.* Couar. *cap.32. pract. quæſt.* Bonac. *diſp.10. de legib. q.2. punct.1. §.1. num.18.* vbi alios citat.

2 Quod non ſolum locum habet ſi bona fide aſſumpſerit Clericatum, ſed etiam ſi in fraudem, vt contra citatos tradunt Io: Andr. *in cap.1. de oblig. ad ratioc.* vbi cæteri Doctores, Decian. *p.1. tract. crim. lib.4. cap.9. num.60.* teſtans de communi, Aufrer. *tract. de poteſt. ſecul. ſuper Eccleſ. perſon. reg.1. num.19.* Genuen. *in prax. cap.9. num. 5.* Vincent. de Franch. *deciſ.209.* Surd. *deciſ.110. num.3.* Giurb. *conſ.15. num.5.* Ceuall. *p.3. q.1. num.120. & ſeq.* Thor. *in comp. deciſ. v. Relegatus*, Anton. Crab. *de met. lib.2. cap.10. num.91.* Farinac. *in prax. crim. quæſt.8. de Inquiſ. num.107.* Nauar. *com. 2. de regular. num. 60.* Suar. *lib.4. contr. Reg. Ang. cap.15. n. 16.* Tap. *lib.1. de iur. Regn. tit.2. num. 33.* Carol. de Graſs. *de effect. Cler. effect. 1. num.1074.* Ricc. *p.4. deciſ.357.* Horat. Perſ. *conſ.5. crim. num. 1.* Squillan. *de priuil. Cler. cap.7. num. 53.*

3 Quia cùm priuilegium ſit conceſſum ſtatui Clericali, habet locum in quacunque perſona, quæ quocunque modo acquirat talem ſtatum, quia reſpicitur ſtatus ipſe, non autem modus, & intentio, quibus aſſumitur. Nam quamuis intentio aſſumentis talem ſtatum ſit ſe ſubtrahere iuriſdictioni laicæ, quia tamen in hoc vtitur iure ſuo, & proinde nemini facit iniuriam, cùm ſit in poteſtate ipſius ſe ſubtrahere ad libitum; ideò non debet priuari priuilegio, quod ſecum affert ſtatus aſſumptus.

4 Confirmatur. Nam ſi laicus relegatus aſſumat Clericatum non poteſt puniri à Iudice laico, ſed ſolum eſt puniendus à Iudice Eccleſiaſtico; quia licet pœna relegationis ſit impoſita à Iudice laico, & proinde ipſe habeat ius illam exigendi, dum tamen perſona, à qua eſt exigenda efficitur ordinis Eccleſiaſtici, ſubtrahitur iuriſdictioni laicæ, atque adeò violatio relegationis non ſubeſt eidem laicæ iuriſdictioni, ſicut non ſubeſt perſona, quæ non poteſt trahi ad Iudicem laicum, *cap. 2. de for. comp.* & ſtatuitur *in can. 15. Bull. Cœnæ*, ac deſumitur ex doctrina Bart. *in l. Aut damnum, §. Quiſquis, ff. de pœn.* vbi & alij Doctores, Duard. *in d. can.15. Bull. Cœn. lib.2. quæſt.11. num.8.* Marth. *de iuriſd. d. caſ.121. & caſ.176.* & in ſpecie tradunt Vincent. de Franch. *deciſ. 395.* Baiard. *ad Clar. quæſt.36. num. 4.* Gratian. *diſcept.226. num.35.* Valaſch. *d. conſult. 48. lib. 1.* Capiblanc. *de Baron. pragm. 6. num. 193.* quos ſequitur Eliſ. Danz. *tom. 1. de pugn. Doctor. tit. de Cler. cap.4. num. 25.*

5 Neque dicas quod ſicut Clericus mulctatus exilio, aut relegatione à Iudice Eccleſiaſtico poteſt ab eodem Iudice puniri, ſi, poſtquam depoſuit Clericatum, violet exilium, aut relegationem, vt contra Vincentium de Franch. *deciſ. 395.* notant Genuenſis, teſtans de praxi in Curia Archiep. Neapol. *cap.9. num.3.* Mad. *de ſacr. ordin. cap. 3. num.44.* Squillan. *de priuil. Cler. cap. 7. num. 108.* Addition. ad Duard. *in Bull. Cœn. lib.2. can.15. ad quæſt.11. lit. D.* ita quoque laicus delinquens, ac mulctatus à Iudice laico, poſtquam ſuſcepit Clericatum, poteſt ab eodem Iudice laico puniri. Nam eſt diuerſa ratio. Quia Clericus dum efficitur laicus non ſubtrahitur abſolutè iuriſdictioni Eccleſiaſticæ. Siquidem poteſt Tribunal Eccleſiaſticum in ipſum exercere iuriſdictionem, quando cauſa aliàs ad ipſum pertinet. Vnde cùm pertineat ad Iudicem tueri ſuam ſententiam, & facere ne ſit fruſtratoria, *l.1. ff. ne vis fiat ei, &c.* & tradunt Doctores cum Gloſs. *in cap. Quæremi de off. deleg.* poterit Iudex Eccleſiaſticus procedere contra laicum iam mulctatum, dum erat Clericus. At hoc non poteſt Iudex laicus circa Clericum ab ipſo punitum dum erat laicus, quia per mutationem ſtatus eſt omnino ſubtractus ab ipſius iuriſdictione, itaut continuatio pœnæ nequeat ipſius iuriſdictionem prorogare, vt docent communiter Doctores præallegati. Qua de cauſa Clericus delinquens, etiamſi poſtea fiat laicus, poteſt adhuc puniri à Iudice Eccleſiaſtico, vt tradunt Grammat. *deciſ.10.* Clar. *d. q.36. num. 9.* Vincent. de Franch. *deciſ.417.* Camil. de Curt. *in diuer. iur. Feud. p.2. cap. 2. num. 114.* Farinac. *tract. crim. quæſt.8. num. 66.* teſtans de communi, Genuenſ. *in prax. d. cap. 9. num. 2.* Quia cùm nullum ſit obſtaculum, quo minus laicus à Iudice Eccleſiaſtico puniri poſſit, attenditur ſtatus, in quo erat reus tempore delicti. Quod non habet locum in Iudice laico reſpectu Clerici, quia nullam in ipſum exercere poteſt iuriſdictionem.

6 Hinc, quando laicus promouetur ad ſtatum Eccleſiaſticum, poteſt relinquere tutelam, quàm ſuſceperat per *cap.1. iuncta* Gloſs. *de oblig. ad ratioc.* & tradunt Specul. *tit. de tutore, §. Generaliter num. 11.* Paul. Montan. *de tutel. cap.35. num.199.* quos ſequitur Squillan. *de priuil. Cler. cap. 14. num. 9.* Quod ſatis indicat ſolui per promotionem ad ſtatum Eccleſiaſticum obligationem contractam reſpectu poteſtatis & iuriſdictionis ciuilis; quia fit tranſitus ad ſtatum digniorem, qui omnino à tali poteſtate eximitur. Vnde habet locum quod dignitas ſuperueniens ſoluat præcedentem obligationem, etiam voluntariè contractam iuxta textum *in l. Interdum, ff. de oper. liber.* ibi: *Si liberta, quæ operas promiſit, ad eam dignitatem perueniat, vt inconueniens ſit præſtare patrono operas, ipſo iure hæ intercident.* Eſt autem inconueniens quod Eccleſiaſticus luat pœnas laicæ poteſtati, à qua omnino exemptus eſt. Ideòque ratio legis militat etiam in hoc caſu.

7 Accedit, quod promotio ad ſtatum Eccleſiaſticum eximit omnino à iuriſdictione, & poteſtate laica, atque adeò ſoluit ſubiectionem reſpectu ipſius, vt inter alia decernit Leo X. ſacro approbante Concilio Lateranenſi *ſeſſ. 9.* in Bulla, quæ incipit, *Supernæ diſpoſitionis arbitrio*, de refor. Cur. ibi: *Et cum à iure tam diuino, quàm humano laicis nulla poteſtas in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit.* Igitur tollit etiam effectus ſubiectionis. Quia ſublata cauſa, tolluntur etiam effectus, qui ab ipſa proueniunt, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iurepatr. & l. Si pater, ff. de hæred. inſtit. & cap. Magnæ in fin. de vot. & cap. Cum ceſſante de appel.* Ergo ceſſat etiam pœna, quia luere pœnas inflictas ab alio eſt effectus quidem iuriſdictionis ſupra punitum.

8 Nec item obſtat, quod cauſa incepta apud Iudicem laicum, ſi reus efficiatur Clericus debeat ab eodem Iudice laico terminari, vt docent communiter Io: Andr. *in d. cap. 1. de oblig. ad ratioc.* vbi & reliqui Doctores, ac proſequuntur Aufrer. *de poteſt. ſæcul. ſuper Eccleſ. perſ. reg. num.19.* Vinc. de Franch. *deciſ.384. n.9.* Bart. *in l.1. ff. de pœn.* Bald. *in l. 1. & 2. C. An ſeruus ex facto ſuo poſt manumiſ. teneatur*, Iaſ. *in l. Cum quædam, ff. de iuriſd. omn. iud.* Couar. *cap.32. pract. quæſt.*

quaſt. num. 4. Borgnin. Caualc. *deciſ.* 10. *num.* 2. teſtans de communi, Duard. *in Bull. d. can.* 15. *q.* 11. *num.* 6. Marth. *de iuriſd. p.* 4. *caſ.* 121. *num.* 29. Nauar. *comm.* 2. *de Regular. num.* 60. Clar. *in pract. §. vlt. q.* 56. *num.* 43. Farinac. *in prax. crim. q.* 8. *de Inquiſit. nu.* 107. Suarez *lib.* 4. *contra Reg. Angl. cap.* 15. Roderiq. *tom.* 2. *quaeſt. regul.* 2. *ar.* 3. Laym. *lib.* 4. *Theol. moral. tr.* 9. *cap.* 4. *num.* 12. Et Sixtus V. apud Rodriquez loco allegato tribuit Iudicibus ſæcularibus facultatem procedendi contra eos, qui fiunt religioſi poſt acceptatam accuſationem aut inſtitutam inquiſitionem. Vnde cùm Iudex laicus inceperit iudicium, poterit etiam illud perducere vſque ad perfectam exequutionem ſententiæ, atque adeò tueri ſuam ſententiam, quouſque pœna impoſita completa ſit.

9 Huic enim obiectioni reſpondetur, quod, incepta cauſa, poteſt Iudex procedere contra eum, qui aſſumit Clericatum, condemnando, in bonis non autem contra perſonam, vt etiam diſtinguunt Doctores modò citati, quibus adde Boſſium *de for. comp. num.* 244. Giurbam *conſ.* 15. *num.* 33. & Maſtrillum *deciſ.* 294. *num.* 3. *& ſeq.* Id quod admittit Sac. Congregatio Immunitatis. Vnde non extenditur iuriſdictio ipſius ad continuandam pœnam, & proinde nec ad puniendum; quia hoc eſſet exercere iuriſdictionem in ipſam perſonam. Deinde cauſa cœpta contra laicum, qui fit Clericus, poteſt à Iudice laico continuari vſque ad complementum, non autem incipere contra ipſum nouam cauſam, quamuis conſurgat ex priori terminata. Quia cùm fiat mutatio ſtatus, fit etiam mutatio Tribunalis, ad quod pertinent cauſæ omnes emergentes poſt mutationem ſtatus per ea, quæ tradunt Doctores *in d. cap.* 1. *de oblig. ad ratioc.* Io. Andr. Butr. & alij, Bart. *in d. l.* 1. *in fin. ff. de pœn.* Bald. *in l.* 1. *num.* 4. *C. Anſeru. ex fact. ſuo, &c.* à Ponte *de poteſt. Proreg. d. tit.* 7. *§.* 7. *num.* 14 *& ſeq.* Quia, vt dicebatur, ponitur obſtaculum per mutationem ſtatus, ne Iudex laicus tueri poſſit ſuam ſententiam, ſi violetur.

10 Aduertendum autem eſt, onus probandi huiuſmodi ſuſceptionem Clericatus in fraudem ſpectare ad Iudicem laicum. Quia in dubio non præſumitur. Plaz. *in epit. delict. cap.* 35. *num.* 1. *& ſeq.* Fariuac. *d. q.* 8. *num.* 111. Giurb. *deciſ.* 82. *num.* 7. Præterea nunquam præſumitur Clericatus in fraudem ſuſceptus, niſi præceſſerit diffamatio, accuſatio, vel inquiſitio. Vincent. de Franch. *deciſ.* 395. *num.* 5. Chartar. *de exequut. ſent. capt. bannit. cap. fin. num.* 308. Farinac. pluries alleg. *in q.* 8. *num.* 110. Carol. de Graff. *effect. Cler.* 1. *num.* 1076. Maſtrill. *d. deciſ.* 294. *num.* 3. *& ſeq.* Tandem declaratio huiuſmodi ſuſceptionis in fraudem non ſpectat ad Iudicem laicum, ſed ad Eccleſiaſticum; itaut donec Eccleſiaſticus non declaret, ſæcularis omni iuriſdictione caret tam ſuper perſona, quàm ſuper bonis Clerici. Oldrad. *conſ.* 4. *in fin.* Vulpell. *de libert. Eccleſ. p.* 2. *nu.* 41. Carol. de Graff. *vbi ſupra num.* 1079. Giurba *conſ. crim.* 15. *num.* 33.

CONSVLTATIO CIV.

An crimen ſollicitationis ad actus inhoneſtos in Sacramentali confeſſione ſufficienter probetur per teſtes ſingulares?

Vbi multa de hac re, quæ apud alios fortaſſe non leguntur.

1 AFfirmatiuè reſpondendum videtur. Quia crimen hæreſis ſufficienter probatur per teſtes ſingulares, Doctores apud Paſqualig. *dec. moral.* 158. *num.* 2. At in hoc crimine proceditur ſicut in crimine hæreſis, Souſa in *aphor. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 63. Nam Confeſſarius ſollicitans eſt de fide ſuſpectus, Pegn. *p.* 2. *direct. com.* 81. Farinac. *in prax. crim. p.* 4. *q.* 137. *num.* 28.

2 Verum tenendum eſt, non probari ſufficienter per teſtes ſingulares, niſi etiam concurrerint adminicula, indicia, & præſumptiones. Ita ſanciuit Gregorius XV. die 30. Auguſti 1622. Conſtitutione ſua, cuius initium *Vniuerſi dominici gregis*, in hæc verba: *Dantes etiam facultatem S. R. E. Cardinalibus, & Generalibus Inquiſitoribus, ne delictum tam enorme, Eccleſia Dei tam pernicioſum remaneat ob defectum probationum impunitum, cum difficilis ſit probationis teſtibus etiam ſingularibus, concurrentibus præſumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis, delictum probatum eſſe, arbitrio ſuo iudicandi.*

Ex quibus aduertit Delbenè *de Offic. S. Inquiſit. p.* 2. *dub.* 235. *ſect.* 14. *petit.* 1. *à n.* 2. Primò, quod hoc arbitrium non conceditur omnibus, ſed ſolum S. R. E. Cardinalibus S. Officij Inquiſitionis, & generalibus Inquiſitoribus, ac propterea cæteri inferiores proceſſum compilantes non habeant huiuſmodi arbitrium. Deinde, quod non poteſt formari prædictum arbitrium, ac iudicium, niſi teſtes ſingulares ſint talis qualitatis & adminicula, indicia, & præſumptiones ſint talis conditionis, vt coniunctim habeant tantum vim, quod moueant, & vrgeant Iudicem ad iudicandum, delictum eſſe verè commiſſum, ſicque reddant delictum moraliter euidens. Quia arbitrium & iudicium debet eſſe regulatum ſecundum rationem, & prout de iure, Bartol. *in Extrauag. ad reprimendum num.* 8. Pariſ. *conſ.* 8. *num.* 21. *lib.* 4. Duran. *deciſ.* 5. *num.* 3. Merlin. *deciſ.* 400. *num.* 3. Ludouiſ. *dec.* 465. *num.* 1. Rot. *dec.* 285. *num.* 1. *p.* 1. *rec.* & alibi paſſim, Vt ſcilicet teſtes ſingulares cum adminiculis, indicijs, ac præſumptionibus æquipolleant plenè probationi teſtium conteſtium, quæ de iure requiritur ad reum condemnandum. Poſtremò, quod licet Pontifex concedat, cùm qualitas delicti, vtpotè difficilis probationis ſic exigat, vti probationibus minus legitimis, non tamen vult, quod eæ ſint imperfectæ in ſuo genere. Cætera vide apud ipſum. 3

Pontifex igitur in illa conſtitutione non intendit, quod ſufficiant in hoc crimine præciſè teſtes ſingulares, ſed vult, quod in ipſo procedatur ſicut in ijs, quæ ſunt difficilis probationis, ac proinde quod poſſit infligi pœna concurrentibus cum teſtibus ſingularibus indicijs, præſumptionibus, & adminiculis, ac vult tantum, vt Cardinales arbitrio ſuo, rationabili tamen, poſſint iudicare, crimen probatum eſſe. Quod ſanè non poſſunt rationabiliter præſtare niſi ea concurrant, quibus moueantur ad credendum perfectè, ita eſſe. In hoc autem caſu interuenit perfecta probatio, *l. quingenta ff. de prob.* & notant Doctores communiter. 4

Neque obſtat, quod crimen hæreſis probetur per teſtes ſingulares. Primò, quia id negant Brun. *tract. de hæret. lib.* 4. *cap.* 9. Royas *eod. tract. p.* 2. *aſſert.* 6. *à num.* 135. Gymeric. *in direct. Inquiſit. p.* 3. *q.* 72. *num.* 1. Pegna *ibid. com.* 121. Canter. *in quaeſt. crim. cap.* 2. *de ver. confeſ. num.* 17. & alij bene multi cum Diana *p.* 4. *tr.* 7. *reſol.* 31. *& tr.* 8. *reſol.* 57. & nos *in conſult. de teſtib. ſingul. in materia ſpectante ad S. Offic. Inquiſit.* Secundò, quia contrarium pro crimine ſollicitationis diſponit Summus Pontifex Gregorius XV. ſua illa Conſtitutione, quæ tanquam vltima in hac ſpecie ſolum attendi debet. 5

Porrò præterea, quæ de ſollicitatione varij variè ſunt proſequuti, nos veluti per effata, quædam non vulgatia proferemus. 6

Quando mulier eſt nobilis, virgo, & verecunda, nec poteſt induci ad deponendum, conſulitur in Vrbe S. Congregatio, & extra Vrbem Epiſcopus, vel Inquiſitor, qui ſi habeant difficultatem, conſulant S. Congregationem, ſin minus, dent facultatem Confeſſarijs abſoluendi pœnitentes, quæ iuſtis de cauſis denunciare recuſant, & abſoluantur ſub conditione quod ceſſantibus cauſis, teneantur denunciare, ac etiam non adire amplius Confeſſarium, à quo fuerant ſollicitatæ. Conſtitutio autem Gregorij XV. non eſt huic doctrinæ contraria. 7

Confeſſarij, qui mulieribus coram ſe genuflexis, ac ſigno Crucis munitis notificant, nolle tunc earum confeſſionis audire, vt commodius ſollicitare valeant, puniuntur ab Inquiſitore coniunctim cum Epiſcopo, qui etiam procedunt contra Confeſſarium, qui captus amore alicuius pœnitentis ſæpè videtur cum ea de in honeſtis tractare in loco confeſſionis. 8

Inquiſitores ac Ordinarij denunciationes in materia ſollicitationis in confeſſione Sacramentali mittere debent ad Sac. Congregationem, illam certiorem reddentes de qualitatibus denunciatorum, & denunciantium, ac nominatorum in teſtes, nec ad vlteriora procedere abſque ordine 9

dine eiuſdem S. Congregationis, niſi facti grauitas aliter exigeret.

10 Confeſſarij non debent interrogare mulieres pœnitentes, an fuerint vnquam in Confeſſione Sacramentali ad inhoneſta ſollicitatæ.

11 Ordinarij approbando Confeſſores tenentur ijs iniungere obſeruationem Conſtitutionis contra ſollicitantes, ne aliàs incidant in illius pœnas, eamque facere illis legi, ac intimari, ita vt nedum ſciant pœnas in ea contra ſollicitantes contentas, ſed etiam puniendos fore, ſi pœnitentes ſollicitatas non hortabuntur iuxta dictam Conſtitutionem ad denunciandum ſollicitantes; eorumque arbitrio remittitur id etiam facere cum iam approbatis.

12 Mulier ſollicitata, ſi non conſenſerit, tenetur denunciare Confeſſarium. Si verò conſenſerit, tenetur denunciare ſollicitationem, ac verba, & actus turpes Confeſſarij, & tacere ſuum conſenſum, quem non tenetur propalare, neque reſpondere, etiam ad interrogata ab Epiſcopo, vel Inquiſitore. Quod ſi dubitet conſenſum poſſe à Confeſſario propalari, monenda eſt, Confeſſarium de hoc non poſſe interrogari, ſique id ex ſe fatentur, non eſſe ſcribendum.

13 Idem clariùs habetur ex litteris Sac. Congregationis S. Officij ad Archiepiſcopum Neapolitanum datis, & Vicario Salernitano, atque Archiepiſcopo Mediolanenſi apud Dianam *p.4. tract.5. reſol. 31.* & apud Epiſcopum Lycienſem *in 2. Synodo diœceſ.* tenoris ſequentis.

14 Archiepiſcopo Neapolitano. *Doppo eſſerſi hauuta lunga, e matura conſideratione ſopra il dubio ſignificato da più bande, ſe i penitenti ſiano obligati a denunciare i Confeſſori, da' quali ſono ſtati ſollecitati nel luogo, ò nell'atto della Confeſſione quando hanno conſentito alla ſollecitatione, Noſtro Signore, e queſti miei Signori Illuſtriſſimi nella Congregatione tenuta auanti ſua Santità a' 25. di Luglio paſſato, doppo l' hauer' anche inteſo il parere d' vna particolar Congregatione deputata per queſto effetto, hanno riſoluto, che qualſiuoglia penitente è tenuto a denunciare il Confeſſore, ancorche gli habbia conſentito, e non è tenuto a propalare il proprio conſenſo, nè ſopra ciò s'interroghi dal Veſcouo, ò dall' Inquiſitore, ò da' loro Vicarij, auanti de' quali deporrà, nè meno il Confeſſore denunciato, procedendoſi poi contra di lui ne' conſtituti, ch'egli ſi faranno, s'interroghi ſopra detto conſenſo, e in caſo ch'egli voleſſe dirlo da ſe, non ſi ſcriua il ſuo detto, come in ordine alla perſona ſollicitata non ſpettante all' officio della S. Inquiſitione. Le parti adunque di V. S. Illuſtriſſima ſono di ſignificare la detta riſolutione a' Confeſſori, e incaricargliene ſtrettamente l' oſſeruanza, accioche ne' caſi, che occorrono alla giornata, conforme al tenor della Conſtitutione publicata di Gregorio XV. di ſ.m. contro i Confeſſori ſollicitanti, ſignifichino a' penitenti l' obligo, che hanno di denunciare i Confeſſori, da' quali ſaranno ſtati ſollecitati, e hauendoli conſentito, e facendo difficultà in iſcoprire il proprio conſenſo, conforme alla riſolutione, che ſi è fatta, dicano loro apertamente, che non ſono tenuti a propalare il detto conſenſo, e che tanto eſſi penitenti, quanto i Confeſſori ſollecitanti, procedendoſi contro di eſſi non ſaranno di ciò interrogati, e dicendo da ſe, non ſi ſcriuerà, nè riceuerà il loro detto. E quando il penitente tuttauia perſiſteſſe nella medeſima renitenza, Noſtro Signore ſi contenta, che dal Veſcouo, ò dall' Inquiſitore ſi dij autorità al Confeſſore di riceuer per ſcrittura, e con giuramento la denuncia per portarla ſubito à chi haurà dato l'autorità di pigliarla. E ſe oltre le coſe ſudette occorrerà altro caſo graue, per lo quale non ſi poſſa il penitente indurre a denunciare, vuole ſua Santità, che ſe ne ſcriua qui, e s'aſpetti la riſpoſta, e in tanto ſi ſopraſeda nell' aſſolutione, e tanto ſi contenterà V. S. Illuſtriſſima di fare oſſeruare nella ſua diœceſe, facendo regiſtrare la preſente negli atti di coteſta Corte per informatione ſua, e de' ſuoi ſucceſſori, i quali doueranno hauer mira, che la preſente riſolutione riguarda ſolo que' penitenti, che per hauere acconſentito, fanno difficoltà in denunciare; mà quei, che non hanno acconſentito, ò hauendo acconſentito non ſono in ciò renitenti, non dee il Confeſſore porre difficoltà alcuna, ma laſciare, che indifferentemente, e liberamente ſoddisfaccino all'obligo, che hanno di denunciare, conforme alla detta Conſtitutione, compiacendoſi anche V. S. Illuſtriſſima di mandar copie della preſente a i Veſcoui ſuoi ſuffraganei, accioche da eſſi ancora ſia fatta oſſeruare la ſudetta riſolutione. E per fine a V. S. Illuſtriſſima humiliſſimamente bacio le mani. Di Roma li 27. di Settembre 1624. Il Cardinal Millino.*

Inſtructionem pro accipienda denunciatione mulieris ſollicitatæ in Confeſſione, quæ perſonaliter comparere nequit, exhibet idem Epiſcopus Lycienſis loco citato.

Sollicitantes in Confeſſione non ſunt adſtringendi ad ſeipſos denunciandum.

Mulieres ſollicitantes ad turpia Confeſſarios, qui illis poſtea præſtant conſenſum, non ſunt cogendæ ad eos denunciandum, ſed ipſarum arbitrio id faciendum remittitur.

Epiſcopi, & Inquiſitores non ſolum poſſunt tribuere licentiam Confeſſarijs recipiendi medio iuramento denunciationes mulierum, quæ conſenſum ſollicitationi præſtiterunt, ſed etiam earum, quæ factis diligentijs, induci non poſſunt ad denunciandum in S. Officio, Parce tamen hac facultate vti debent Ordinarij.

Sollicitationis ſpecies eſt, quando mulier, quæ alijs fœminis aſſociata ſolet adire Confeſſarij domum, dicit Confeſſarius in Confeſſione, vt ſola ſuam domum adeat, & poſtquam adiuerit, copula carnalis ſequatur.

Non proceditur contra denunciatum ab vna tantum muliere de ſollicitatione in Confeſſione, quando non concurrunt alia adminicula, nimirum mala fama Confeſſarij, & bona mulieris, de quibus eſt certior reddenda S. Congregatio.

Facultas iudicandi, an Confeſſarius à pluribus teſtibus de ſollicitatione in Confeſſione Sacramentali ſit conuictus, ita vt poſſit tradi Curiæ ſæculari iuxta Conſtitutionem Gregorij XV. eſt reſeruata S. Congregationi Eminentiſſimorum Cardinalium Generalium Inquiſitorum.

Denunciationes tam in Tribunali S. Officij, quàm Epiſcopi in materia ſollicitationis datæ contra eandem perſonam in ſimul communicari non poſſunt, nulliuſque ſcripturę copiam Inquiſitores communicent Epiſcopis, ſed in caſibus particularibus conſulant Sac. Congregationem, ſignificando qualitates denunciati, & indiciorum, necnon eorum, quæ extant in Tribunali Epiſcopi, & quis præuenerit.

Contra ſollicitantes procedunt Epiſcopi, & Inquiſitores cumulatiuè, & tenentur inter ſe communicare indicia, ne ob defectum probationum delictum remaneat impunitum. Epiſcopi verò tales ſpontè comparentes abſoluant, ſed tamen prius mittere debent depoſitiones ad S. Congregationem, & ab ea reſolutionem expectare.

Pœnitentes ſollicitantes Confeſſarios in Confeſſione, ac renuentes illos denunciare, non puniuntur in S. Officio.

Pœnitentes ſollicitatæ, quamuis credant Confeſſarium, à quo fuerant ſollicitatæ comparuiſſe in S. Officio, non tamen excuſantur, ſed tenentur denunciare dictum Confeſſarium.

In partibus infidelium, vbi non ſeruatur decretum S. Officij, abſoluuntur recuſantes denunciare ſollicitantes in Confeſſione.

Ordinarius procedere debet contra presbyterum, qui ſub ficto prætextu deferendi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum mulieri infirmæ, eamque communicandi, cum ea copulam carnalem habet.

Non proceditur in S. Officio contra Confeſſarium, qui extra locum, & occaſionem Confeſſionis dicit mulieri, ſibi confiteri volenti, vt adeat domum ſuam, & adeuntem carnaliter cognoſcit. Huiuſmodi enim caſus non eſt comprehenſus in conſtitutione contra ſollicitantes.

Poteſt procedi contra Confeſſarium, tanquam ſollicitantem, qui poſt auditam Confeſſionem mulieris, ac impertitam abſolutionem, illam requirit ad lenocinium.

Confeſſarius, qui poſt requiſitam mulierem, an velit confiteri, & negatiuè reſpondentem ſollicitat ad turpia, depoſita prius ſtola, & extra confeſſionarium, non punitur in S. Officio.

Spontè comparentes in S. Officio, accuſantes ſe de ſolli-

citatione in Confeſſione valdè graui, abiurans de vehementi, remouentur à loco delicti, & ſuſpenduntur omnino ab audiendis Confeſſionibus.

Conſultores interuenire non debent Congregationibus S. Officij, in quibus agitantur cauſæ reorum inquiſitorum de ſollicitatione in Confeſſione. Huiuſmodi enim cauſæ in Congregatione Conſultorum non proponuntur, ſed ad ſupremum Tribunal terminandæ tranſmitti debent.

Confeſſarij ſollicitantes in Confeſſione non intelliguntur priuati ſuis beneficijs curatis.

Mulier, quæ vult denunciare Confeſſarium ſollicitantem, dummodo tamen ipſi promittatur, ſe non amplius vocaturam ad S. Officium, diſponenda eſt ad denunciandum nihil tamen ei promittatur, ſed ſolum informetur de ſecreto S. Officij.

Al molto R. Sig. il Sig. Vicario Generale di Salerno, Acciocche più fondatamente ſi proceda contro i ſollecitanti in confeſſione, queſta ſuprema Congregatione ordina, che per il detto d'vna ſola donna non venga a coſtituire il preteſo reo ſenza prima di darne quì auuiſo con relatione della qualità della donna, del denunciante, e del denunciato, e allora ſi ſcriuerà a V. S. ſe debba, ò nò procedere a coſtituirlo, e carcerarlo. Sarà anche V. S. contenta di ſignificare queſto medeſimo ordine a' Veſcoui ſuoi Comprouinciali, acciòche ancora da eſſi ſia eſeguito, e'l Signor' Iddio le conceda ogni bene. Di Roma a' 17. di Luglio del 1627. Il Cardinal Millino.

Inſtructio porrò pro muliere denunciare recuſante, cuius ſupra memini, quæque eſt typis Romanis edita in dicta 2. *par. Synodi diœceſana*, Lycienſis ſub anno 1669. eſt tenoris ſequentis.

Si fà vn memoriale dalla denunciante, nel qual narra di hauer da eſporre coſe pertinenti al Tribunal del S. Officio, che perciò priega ſua Signoria Illuſtriſſima commettere à perſona religioſa, che con ogni ſegretezza vada a riceuere detta denuncia nel tal luogo a fine di liberare da ogni ſcrupolo la conſcienza di eſſa ſupplicante, ſottoſcriuendo a' piedi del memoriale il nome, e'l cognome di eſſa eſponente, potendo mandarſi detto memoriale pel Confeſſore al Prelato, il quale vdendo dire, ch'egli ſi hà proporre negotio ſpettante alla ſanta Inquiſitione, dee riceuerlo con grandiſſimo ſegreto, aſſumendo almeno due perſone graui religioſe, e zelanti, vna delle quali ſe ne ſeruirà per ſcriuere gli atti, che occorrono come ſarebbe.

Die 10. *Menſe Maij anni* 1686. *in Palatio Epiſcopali N. in aula interiori eiuſdem ſolita habitationis Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi D. Epiſcopi N. coram eodem D. Illuſtriſſimo, ac Reuerendiſſimo aſſiſtente R. D. Canonico Cathedralis N. & in præſentia mei D. N. Sacerdotis Eccleſiæ N. actuarij aſſumpti ad hunc actum comparet R. P. Fr. N. N. profeſſus Sacerdos Theologus Ordinis N. exponens videlicet.*

Vengo auanti a V. S. Illuſtriſſima a portarle queſto memoriale continente negotio del S. Officio conſignatomi da N. N. la quale con occaſione, che io ſono andato a Confeſſare alla Chieſa N. mi è ſtato dato da lei a fine che io con ogni ſegreto lo preſenti a V. S. Illuſtriſſima, acciòche deputi vna perſona, che riceua la denuncia di queſta ſupplicante, la quale mi hà detto, che ſe veniſſe di perſona, darebbe da ſoſpettare altri negotij a' ſuoi parenti, il che le potrebbe cagionar gran danno.

Ouero ſe la ſupplicante non ſaprà ſcriuere, potrà inuiare detto Religioſo a dire a bocca tutto ciò, che chi sà ſcriuere direbbe per memoriale, e ſi procederà nel modo, come di ſopra del Prelato, mutatis mutandis.

L'Attuario noterà ogni coſa per extenſum.

Tunc Illuſtriſſimus Dominus prædictus commiſit eidem P. Fr. N. N. Profeſſo Religionis, &c. vt accedat ad locum N. ad finem accipiendi denunciationem faciendam ab N. N. iuxta inſtructionem Tribunalis S. Officij, quam præcepit ſibi dari à me Notario aſſumpto, exacto prius iuramento, tam à prædicto R. P. N. N. tangendo, prout tetigit Sacra Euangelia, & pro veritate omnium ſupradictorum, & pro benè ac fideliter recipienda denunciatione ſibi danda, ac ſub ſilentio omnia retinendi, quàm à vobis Aſſiſtentibus, & à me de non præſentia propalando, nec in totum, nec in partem, prout iurauimus tactis Sacris prædictis Euangelijs, imponendo dicto Patri, & vobis de toto præſenti negotio ſilentium ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ſtatim incurrendæ in caſu contrauentionis, reſeruatæ eidem Illuſtriſſimo reſpectu Aſſiſtentis, & mei ipſius, & Sanctiſs. D. Papæ reſpectu prædicti R. P. & fuit dimiſſus præſens tatus cum mandato, vt omnes ſubſcribamus.

Ego Pater Fr. N. N. Profeſſus S. T. P. Ord. N. prædicta omnia expoſui.

Ego N. N. Canonicus Eccleſiæ N. Aſſiſtens deputatus interfui.

Ita eſt.

N. N. Sacerdos Eccleſiæ N. Actuarius aſſumptus ad hunc actum ab Illuſtriſſimo D. N. Epiſcopo N.

Il Delegato dal Veſcouo anderà con carta, e calamaio, ſe non potrà accompagnarſi col Notaio predetto, ò Aſſiſtente, almeno eſſo ſolo nel luogo, tempo, e giorno più opportuno per oſſeruanza del ſegreto, e venendo la denunciante, hà da ſcriuere nel preſente modo.

Die... Menſe... anni &c. in tali loco, s'accerta che ſia fuori del Confeſſionario, e non potendoſi, ſi noti il luogo, vbi ſolent Sacramentales Confeſſiones excipi, ſed hæc omnia extra Sacramentum Pœnitentiæ, comparet coram me N. N. Profeſſo talis Religionis, qui de mandato Illuſtriſſimi, ac Reuerendiſſimi D. Epiſcopi N. acceſſi ad finem &c. talis de tali ætatis ſuæ annorum ..., vt dixit, & ex aſpectu apparet ſecularis, vel monialis, Profeſſa, vel Bizzoca, vidua q. N. N. vel vxorata &c. e ponendo il nome del Padre, della Madre, luogo doue habita, profeſſione che eſercita, confini della Parochia, paeſe, ò tempo, che ne manca, ſtatura, pelo, ſegnali, e altre circoſtanze che ponno diſcriuere la perſona, quando non fuſſe ben nota alla Corte Veſcouale, ſponte, non citata, neque vocata, quæ medio eius iuramento ſibi per me dato, tactis Sanctis Euangelijs mei Breuiarij, prout tetigit de veritate dicenda, prius monita de grauitate eiuſdem fuit interrogata ad quid venerit, quæ reſpondit.

Sono venuta, come diſſi à V. Reuerenza la ſettimana paſſata, che mi voleua io ſgrauare la conſcienza, giache mi hauete detto, che ſono obligata di denunciare il Confeſſore, che mi ha parlato di coſe brutte, quando io mi Confeſſaua, deſiderò ſapere, ſe hauete parlato a Monſignor' Illuſtriſſimo, e che vi hà detto.

Cui à me fuit dictum habere in commiſſis recipiendi formiter ſuam denunciationem, ac proinde pro exoneratione ſuæ conſcientiæ explicitè fuit interrogata, vt dicat quicquid ſibi occurrerit circa prædicta à ſe ſuperius nominata. Reſpondit, e ſi pongano le ſue proprie parole volgari, che dice, ben vero ſiano chiare, & eſplicatiue, il Confeſſore ſollecitante per nome, cognome, Religione, ò dignità, giorno, meſe, anno, volte, che ſollecitò, ſegni, contraſegni, habitatione, luogo, doue habita, habitaua il ſollecitante, parole dette, eſpreſſe, ſegni, ſeu atti fatti, e tutte le circoſtanze, che conducono alla replicata chiarezza del ſollecitante, ò della ſollecitatione.

Auuertendo, che ſe la perſona non ſi ſapeſſe eſplicare, il Deputato con gl'interrogatorij, che anderà facendo, farà eſplicare le coſe predette neceſſariamente.

Gl'interrogatorij, benche ſi diano in volgare, ſi ſcriuano in latino. Verbigratia.

Interrogata, quænam verba ſpecialia, vel quoſnam actus inhoneſtos fecerit prædictus N. Confeſſarius ipſi teſti exponenti, & dicat explicitè, & clarè omnia.

Reſpondit, mi diſſe, &c.

Se la ſollecitatione è di qualche tempo paſſato, e che dice.

Interrogata, quare prius non exonerauit ſuam conſcientiam denunciando prædictum.

Reſpondit, &c.

Interrogata de conteſtibus.

Reſpondit. Queſto fatto è paſſato da ſolo a ſolo frà me, e'l detto N. N. mentre io mi confeſſaua nel confeſſionario, come hò detto di ſopra, e perciò non v'è perſona, che lo poſſa deporre.

Interrogata, an exerceat aliquam inimicitiam, vel aliquam exercuerit cum d. N. N. Confeſſario, vel cum ſuis conſanguineis, aut amicis, vel è contra.

Reſpondit, &c.

Inter-

Interrogata, cuius fama ſit prædictus N. N. Confeſſarius, & an audierit aliquando ab alijs ſimilia prædictum N. N. patraſſe.

Reſpondit, &c.

Si auuerta, che le riſpoſte (non mi ricordo) non s'ammettano, ma ſi domanda doppo quelle, & fuit dictum à me, vt benè recordetur, &c.

Se parlaſſe con ira, e con paſſion grande, che daſſe ſoſpetto d'inimicitia, dal Notaro, ò dal deputato ſi noti, videlicet locuta eſt nimis iracundè, &c. vel animosè, aut temere,

Interrogata, an viderit ipſa comparens prædictum N. N. Confeſſarium feciſſe aliqua opera ſpiritualia, videlicet orare, eleemoſynas elargiri, miſſas auſcultare, & ſimilis.

Reſpondit, &c.

Quibus habitis ego ipſe mandaui, vt ſe ſubſcribat, imponendo ſilentium vt nullatenus alicui dicat, ſe reuelaſſe, & denunciaſſe prædicta in totum, vel in partem contra prædictum N. N. Confeſſarium ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda reſeruatæ ipſi D. Illuſtriſſimo Epiſcopo. E ſe ſarà neceſſario S. D. Papæ. Et fuit dimiſſum examen, præſtito denuò iuramento tactis &c, prout tetigit de ſilentio obſeruando ſuper prædictis,

Io N. N. ho depoſto come di ſopra.

Ouero ✠ Et quia ſcribere neſcit fecit ſignum Crucis cum calamo à me dato.

Ita eſt Ego N. N. Profeſſus Ordinis N. de mandato Illuſtr. &c. acceſſi & interrogaui.

Le Scritture ſopra queſta materia non ſi confidino à Miniſtri, ma ò ſi conſegnino al Tribunale ſupremo, ouero ſi ſigellino, ſcriuendoui ſopra Scritture, che appartengono al Tribunale del S. Officio, quali niſſuno può aprire, lacerare, bruciare, ò occupare ſotto le pene impoſte nella Bolla del B. Pio V. che comincia, Si de protegendis, *cautelandoſi à fine che in vita detti negotij paſſino, come quelli del ſigello Sacramentale, e preuedere in caſo di morte non vadino in potere de' Commiſſarij degli ſpogli, miniſtri della Sedia vacante, ò Cortegiani di Prelati Defonti, i quali per lo più, non hauendo molto conſcienza, o publicano i negotij, ò li conſegnano in mano delle parti per mercede. E queſto baſti per vna brieue, e facile inſtruttione.*

Per maggior chiarezza ſi pone vna formola di denuncia, ciò le parole della donna ſollecitata,

Per diſgrauio della mia conſcienza denuncio al Tribunale del S. Officio, e per eſſo à V. S. ò à V. P. ò à V. R. che viene in nome di Monſignor Illuſtriſs. come hauerà da vn meſe, che eſſendo andata à confeſſarmi nella Chieſa N. N. nella feſtiuità N. 20. del meſe di Settembre, m'inginocchiai nel Confeſſionario di mano deſtra dell'altare ſotto il pulpito di detta Chieſa, doue ſtaua aſcoltando le Confeſſioni D. N. N. Prete ſecolare, ò regolare, e mentre ſtaua io in detto Confeſſionario Confeſſando Sagramentalmente i miei peccati, mi diſſe parole diſoneſte, e ſenſuali, e che hauerebbe voluto, & ò fece il tal atto, ò dette queſte parole. (E ſi narra diſtintamente il fatto.) Del che ne rimaſi ſcandalizzata. E queſto è quanto occorre.

Interrogata, &c. vt melius explicet illa verba (ſe pure foſſero ſtate dette ambigue, ò dubie) e ſeguita come di ſopra.

Riceuuta la ſcritta riuelatione il Prelato auuerta di conſeruarla con ogni ſegreto. Se il caſo ſarà graue, ouero foſſero più riuelationi contro vno ſteſſo Confeſſore, potrà detto Veſcouo farne copia, auuertendo di dare il giuramento, quando aſſume perſona molto graue per far detta copia, e inchiuderli gli atti in vna ſua, che potrà ſcriuere alla S. Congregatione del S. Officio di Roma à fine che gli ordini, come ſi hà da portare in tal caſo, e che tenga l'inſtruttione per non errare auuertendo di più di non far alcun motiuo contro il denunciato, acciòche non penetri eſſer reo nel Tribunale, nè comunichi tal ſegreto al ſuo Superiore, ò ad altro, che ſia nel Mondo, perche ſarebbe error graue in materia di S. Officio.

CONSVLTATIO CV.

Quibuſnam debeatur in Capella Pontificia ius præcedendi ac ſedendi immediatè poſt Epiſcopos, Generalibuſne Ordinum Mendicantium, ac Monachorum?

IVs eiuſmodi deberi videtur Generalibus Ordinum Mendicantium. Id enim nititur diſpoſitione cæremonialis Romani *cap. 1. ſect. 2. lib. 3.* Quod ſcilicet, Abbates non debeant ſedere in ſcamno Epiſcoporum, quia habent ſcamnum diſtinctum cum Protonotarijs, ibi: *Sed Protonotarij & Abbates ſolent habere proprium locum vltimum in ordine, & alij*, ideſt Generales Ordinum & Pœnitentiarij, *ſedent poſt Epiſcopos*. Quod ſanè intelligitur de illis Abbatibus paulò antea nominatis, ſiue ſint Abbates Generales, ſiue etiam non Generales. 1

Cum hac Cœremoniali diſpoſitione concordat præcedens Conſtitutio Pij II. quæ eſt quarta in Bullario, per quam datur locus particularis Protonotarijs diſtinctus à ſcamno Epiſcoporum. Hinc eſt, quod Cœremoniale paulò poſt iuſſu Innocentij VIII. compilatum, & Leonis Decimi impreſſum, inquit: *Protonotarios ſolere habere locum particularem, & cum illis Abbates.* 2

Huic quoque diſpoſitioni conſonant conformes actus proximi editioni cœremonialis ex Diario Paridis de Graſſis anno 1505. quibus additur actus de anno 1520. quando Generalis Humiliatorum factus fuit ſedere in ſcamno Abbatum. Eiuſmodi actus adducere libet. 3

Ex libro Cœremoniarum Paridis de Graſſis ſub Iulio II. qui aſſeruatur in Bibliotheca Vaticana ſub num. 3635. fol. 197. Die Dominica prima Aduentus anni 1505. ſub anno tertio Iulij II. *Item Abbas quidam annalis, ſiue triennalis Ordinis Vallis Vmbroſæ ſedere ſe poſuit in banco Abbatum. Et quia erat temporalis, & non perpetuus, ideò de conſilio, & mandato Epiſcopi ipſum amoui, poſuique in quadratura ſedentem in terra cum alijs fratribus religioſis.* 4

Item quidem Religioſus, qui ſe dixit Generalem Ordinis Cœleſtinorum, & ſe poſuit ante Generales omnes Ordinum Mendicantium, fuit inde remotus, & de conſilio Epiſcopi poſui eum poſt omnes Generales quatuor Ordinum Mendicantium in eodem banco poſt Pœnitentiarios. 5

In die Palmarum Abbates, qui aliàs ſolent eſſe poſt Protonotarios in banco eorum, hoc die, quia fuerant parati, manſerunt ante Protonotarios, ideſt, in banco Epiſcoporum. 6

In die Circumciſionis anni 1507. fol. 1747. Item hodiè Generalis Ordinis Cruciferorum voluit eſſe in banco Generalium ſupra omnes, quod ego nolui, vt præcederet Mendicantes. Super qua ipſe fecit fieri verba Cardinalibus, qui mecum dixerunt de hoc. Sed cum eis dixiſſem non debere, hanc concluſionem fecimus, vt pro iſta die ceſſaret, donec melius intelligeretur. Et ego vidi in libro mearum quotidianarum Cœremoniarum de anno 1505. in prima Dominica de Aduentu qualiter alius Generalis, qui ſic ſupra alios Mendicantes ſedere voluit, reiectus exinde fuit & ſub omnibus locatus. 7

In die Cinerum anno 1509. Generalis Canonicorum Regularium fuit poſt alios Generales ante Pœnitentiarios. 8

Anno 1520. Generalis Humiliatorum, qui volebat ſedere in Capella ſupra omnes Generales hodiè in die Purificationis ſine eius præiudicio ſedit in banco Abbatum. num. 5944. fol. 297. 9

Hæc autem obſeruatio Cœremonialis firmatur decretis Sacræ Rituum Congregationis anno 1601. & 1634.

L teno-

tenoris ſequentis : *Congregatio ſacrorum Rituum, audita iterum inſtantia facta pro dictis Protonotarijs participantibus ſuper executione decreti alias ſub die 12. Februarij 1598. ad illorum fauorem ab eadem Congregatione emanati ſuper præcedentia D. Sacriſtæ in thurificatione, & receptione pacis, candelarum, cinerum, & in adoratione Crucis in Capella Sanctiſs. D. N. Auditis etiam his, quæ pro eodem D. Sacriſta deducta fuerunt contra prædictum decretum maturè alias factum, confirmandum, ac ſeruandum eſſe mandauit, vt per Magiſtros cæremoniarum, & alias ad quos ſpectat executioni demandetur, & ad ſimiles præcedentiarum differentias amputandas ac Dominorum Protonotariorum præeminentiam conſeruandam etiam ordinauit, vt impoſterum Præceptor Hoſpitalis S. Spiritus, Archimandrita Meſſanenſis, & Abbates vſum mitræ habentes, poſt ipſos Protonotarios, & Correctorem Cancellariæ in banco ipſorum Protonotariorum in eadem Capella Sanctiſs. D. N. ſedere deberent 27. Iulij 1601.*

10 *Eminentiſſimo Cardinali Ceſarino pro Eminentiſſimo Burgheſio abſente, referente controuerſiam circa præcedentiam in Capella Pontificia inter Generales Ordinum Mendicantium ex vna, & Generalem Congregationis S. Georgij in Alga partibus ex altera, S. Rituum Congregatio pluries citato Generali S. Georgij, reſpondit ad Generales dictorum Ordinum Mendicantium ſpectare præcedentiam in Capella Pontificia ſupra Generalem S. Georgij in Alga, & ab ipſo non poſſe moleſtari in ſua quaſi poſſeſſione præcedenti. Die prima Aprilis 1634.*

11 His, ac pleriſque alijs non refragatur vſus contrarius Cœremoniali. Nam actus, qui per Cœremoniarum Magiſtros publicantur non ſolum pro maiore parte fuerunt contradicti, ſed etiam non firmant vſum præſcriptum per quadraginta annos, vt exigitur contra legem Cœremonialis. Siquidem per dictum decretum Sacr. Congregationis, habens vim ſententiæ in hac materia, præſcriptio quæcumque interrupta fuit, præſertim ſtante alia interruptione per decretum anni 1634. Quibus decretis definientibus prout iuris quid agi debeat, ſtandum eſt potius quàm notis Magiſtrorum Cœremoniarum dicentium tantum, quod de facto geſtum eſt.

12 Addo, in actibus diſcontinuis, vt in hoc caſu, neceſſariam eſſe immemorabilem, *l. 1. §. fin.* vbi Gloſ. & Doctores, *ff. de aq. plu. arc.* cum ſimilibus.

13 Ita quoque nihil vrget, quod Abbates in Concilijs Generalibus deſcribantur ante Generales Ordinum & præcipuè in Tridentino. Primò, quia in vltimo Lateranenſi id ſeruatum non fuit, cùm in *ſeſſ.* 12. Abbates deſcripti fuerint poſt Generales, vt aduertit Contilor. *in q. de præced, num. 69.* Et propterea ex obſeruantia difformi nulla conſuetudo reſultat.

14 Secundò, quia Abbates admiſſi fuerunt ad Concilia ante Generales Mendicantium, cùm vſque ad ſeptimam Synodum ſoli Epiſcopi admitterentur. Sed ab eo tempore ex priuilegio Apoſtolico vocati etiam fuerunt Abbates, habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem cum voto conſultiuo tantùm, deindeque etiam cum deciſiuo, ac poſtmodum ex pari indulgentia Papæ admiſſi quoque fuerunt Generales, vt per Innoc. *in cap. Generalia num. 14. diſt. 17.* Iacobat. *de Concil. & Eccleſ. lib. 1. cap. 15.* Azor. *tom. 2. lib. 5. cap. 11. quæſt. vlt.* Tambur. *de iur. Abbat. tom. 1. quæſt. 1. num. 3. & 5. & quæſt. 2. num. 5.* Ex eo autem, quod Abbates prius admiſſi fuerint non eſt mirum, quod locum præoccupauerint, attento præſertim, quod in Concilio Abbates ſedent cum mitra.

15 Tertiò, quia, vt in Synodis diœceſanis, ita & in Concilijs generalibus præmittitur ac ſcribitur decretum, quod nullum ius acquiratur, nec amittatur in antelationibus, & præeminentijs, vt videre eſt in Conſtantienſi *ſeſſ.* 1. in Baſilienſi *ſeſſ.* 5. & in Tridentino *ſeſſ.* 2. *in fine.*

16 Quartò, quia ſeſſiones in Concilio non dant regulam ſeſſionibus in Capella, niſi in Concilio eſſet Papa, neque è conuerſo, vt ex Iacobat. *eodem loco lib. 1. cap. 1. n. 113. & ſeq.* firmat Contilor. *dicta quæſt. de præced. num. 59.*

17 Minus etiam releuat ordo præcedentiæ ad fauorem Abbatum in proceſſionibus. Quia iuri non repugnat, vt in aliquo loco & caſu, & non in alio dignitas maior det præcedentiam. Felin. *in rubr. de maior. & obed. num.* 18. Gregor. XV. *deciſ.* 310. ibique Add. *& in Seguntina præcedentiæ 22. Iunij 1619. coram Innocentio X.* Sic enim Conſtitutio Gregorij XIII. ſuper præcedentia inter Regulares loquens de proceſſionibus præſeruat diuerſum ius in Concilijs, alijſque actibus, & Conſtitutio Pij V. quæ eſt 116. dat præcedentiam Abbatibus Lateranenſibus ſupra Caſſinenſes in proceſſionibus, & non in Concilijs.

18 Ob quam rationem in Congregationibus S. Officij Generalis S. Dominici ſedet immediatè poſt Cardinales, & Epiſcopos ſupra Decanum Rotæ, & Protonotarium, vt obſeruat Contilor. *loco cit. num. 27. & 29.*

19 Et quod in ſeſſionibus Capellæ non attendatur ius commune, ſed conſuetudo, quæ eſt fundata in gratia Papæ conceſſa vni, & non alteri notat ſimiliter Contilor. *ibid. num. 66.*

20 Neque in hac re habenda eſt ratio habitus Prælatorum Regularium, quo aliqui Generales Monachorum vtuntur. Quia licet dignior habitus ſoleat indicare maiorem dignitatem: tamen id non procedit contra Prælatos Mendicantium, qui numquam mutant habitum, vt exemplum erat ante Conſtitutionem Pontificiam in Cardinalibus huiuſmodi Ordinum, eſtque in Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici, qui etiam in habitu regulari retinet ſuum locum ſupra eos, qui deferunt rochetum, vt ponderat idem Contilor. *loco allegato num. 45.* Hæc pro Mendicantibus.

21 At ego contra exiſtimo, atque vnum Generalium Mendicantium patrocinium non modo falſum eſt, verum etiam indecorum. Fundantur *cap. 1. ſect. 2. lib. 3.* cœremonialis Romani, quo diſponitur deberi Protonotarijs & Abbatibus proprium locum vltimum in ordine, & ponderant verba *locum vltimum*, ac ſi ob id cenſendum ſit, digniorem locum Generalibus Mendicantium aſſignatum, quàm Protonotarijs, quorum collegium antiquiſſimum à S. Clemente erectum, ante Pium II. Epiſcopis aliquando prælatum eſt. Quænam verò fides debeatur cœremoniali typis excuſo non eſt huius loci, vt dicamus. Satis nunc eſt aſſerere idem cœremoniale Apoſtolica authoritate non roboratum, in ea tantum parte retinendum eſſe, in qua hucuſque ſeruatum eſt. Equidem in hac materia, quæ controuertitur parte numquam vſu receptum fuiſſe euincitur exemplo vnico allegato de anno 1505. quod, etſi dubium aliàs aſſertum, præceſſit tamen euulgationi cœremonialis, ideòque conſtat per idem non probari præfatæ legis exequutionem, cùm cœremoniale typis traditum fuerit anno 1516. vt patet ex Diario Paridis.

22 Alia verò exempla de Generalibus Cruciferorum, & Humiliatorum non faciunt ad rem. Quippè ijdem Abbates non ſunt, nec locum habent in Capella. Quantum autem de Generali Canonicorum Regularium adulterinum probatur ex codice mendis expurgato, in quo Religioſus ille non Generalis, ſed Pœnitentiarius aſſertus legitur. Et ſanè probabilius eſt, eum potius Pœnitentiarium quàm Generalem fuiſſe, cùm ea tempeſtate ex diuerſis Ordinibus Pœnitentiarij in Baſilica D. Petri aſſumerentur, vt patet ex Diarijs Brucardi, & locus Pœnitentiariorum ſacris non indutorum tum temporis eſſet poſt Generales Ordinum Mendicantium.

23 Contra hoc vnicum fundamentum, per ſe iam euerſum, inſurgit lex Principis, parti non contradicenti intimata, exequutioni demandata, & per ſpatium octuaginta circiter annorum in viridi obſeruantia retenta. Gregorius enim XIII. teſte Franciſco Mucantio, cœremoniarum magiſtro, iudicauit, iuſſitque Abbatibus Generalibus ſupra Generales Mendicantium in Capella Pontificia locum iure debitum tribuendum eſſe. Huiuſmodi autem Pontificis ſententia, quam legis vim habere nulli hominum licitum eſt hæſitare, parti ſcilicet Generalibus Mendicantium, ac præſertim Generali Prædicatorum, non contradicenti, illicò per eundem cœremoniarum Magiſtrum intimata fuit, numquam per vnicum contrarium actum ſpacio, vt diximus octuaginta circiter

anno-

annorum, vulnerata. Quare fatendum eſt, actus poſitiuos ad fauorem Abbatum ſequutos nequaquam eſſe, vt aſſeritur, contra leges cœremonialis. Quandoquidem habitos eſſe probetur ad mentem & in exequutionem decreti Summi Pontificis, qui Princeps & conditor eſt huiuſmodi legum, nec diſcontinuos fuiſſe eoſdem actus, ideòque ad poſſeſſionem non ſuffragari quadragenariam, cùm allegari nequeat vnicus poſitiuus actus in contrarium.

24 Nec refert decretum S. Rituum Congregationis emanatum anno 1601. ad probandum non deberi locum Abbatibus in banco Epiſcoporum ſupra Generales Ordinum Mendicantium. Nam ex regeſto eiuſdem S. Congregationis, quod quidem non extat, idem decretum formari non poteſt, neque reſultat ex annotatis in Diarijs motiuũ eiuſdem legis condendæ, quam nec vnquam exequutã fuiſſe patet non ſolùm cũ Abbatibus ſaltem Generalibus, ſed neque cũ Archimandrita Meſſanenſi, quem & quos ante & poſt aſſertum decretum ſemper ſediſſe conſtat poſt vltimum Epiſcopum in banco Epiſcoporum. Inſuper hoc decretum ſuſtineri nequit, eo quod graue præiudicium inferat Iudici confidentiarum & Præſidenti Plumbi. Siquidem aſſignat locum Archimandritæ & Abbatibus immediatè poſt Correctorem Cancellariæ, poſtquem immediatè ſedent præfati Iudex confidentiarum & Præſidens Plumbi, quibus ſemper etiam poſt annum præfatum 1601. abſque contradictione Archimandrita & Abbates ceſſerunt. Et hoc ſatis ſuperque eſſe ad tantæ rei deciſionem puto.

25 Verùm ne hoc ſine ratione pronunciaſſe, & laudatus modo Pontifex Gregorius ſine cauſa ſtatuiſſe videatur, rem ipſam penſitemus. Porrò antiquiorem Ordinem præferendum ei eſſe qui tempore poſterior eſt, cæteris tamen paribus ac ita inter Ordines Monachorum antiquiorem Ordinem poſteriori anteferendum, idque ſimiliter inter Mendicantes ſeruandum fore certum eſt. Quæ prioritas temporis, vt rectè dicitur, non vtique ab erectione, ſed ab Apoſtolica approbatione ſumenda. Ideò benè per Rotam deciſum fuit Abbatem Cœleſtinorum Oliuetano Abbati, & Monachos Montis Virginis Oliuetanis Monachis præferendos, nec referre præcedentiam nequaquam conſiderari ratione prioritatis allegatæ inter Monachos tantum & Monachos, ſed etiam inter Monachos & Canonicos Regulares ad probandum poſſe etiam conſiderari inter Monachos & Mendicantes. Nam ſaltem in re controuerſa Generalis Canonicorum Regularium eſt Abbas, vti ſunt Generales Monachorum, ac proinde inter præfatos non intercedit diſparitas ordinis & dignitatis. E contra ratione prioritatis prædictæ nullibi partium catholicæ Religionis Patres Mendicantes, & ſi ſaltem approbatione antiquiores, præferuntur Monachis Cœleſtinis, licet poſterioribus.

26 In ijs itaque Capellæ ſtylus fortaſſe immutandus videretur, in quibus vniuerſalis Eccleſiæ praxis ei foret aduerſa, non autem in his, in quibus & conformis apparet & iura tuetur dignitatis Abbatialis, quæ non ſolum propemodum accedit Epiſcopali, verùm etiam eiuſdem dignitatis æmula eſt, eo quod permulta cum illa communia habeat, puta indumentorum, & inſignium pontificalium vſum, minorum Ordinum collationem, ſacrorum vaſorum benedictionem & huiuſmodi. Quibus planè fundamentis reijciuntur allegata per Mendicantes ac per Barboſam, tamquam catholicæ Eccleſiæ ſtylo, & Pontificijs Conſtitutionibus ſaltem in caſu noſtro ex diametro contraria.

27 Nec Generalibus Mendicantium videtur ſuffragari Conſtitutio Clementis VIII. ad effectum excludendi Abbatem Cœleſtinorum à iure & poſſeſſione præcedendi, eo quod inibi eis tribuatur præcedentia ſupra omnes, antiquis tantum Ordinibus Monachalibus exceptis, & Cœleſtinorum Ordo ſit ſaltem, vt præfertur, approbatione Apoſtolica Mendicantium Ordinibus poſterior. Nam reſpectu præfatæ Conſtitutionis antiquus recenſeri poteſt Ordo Cœleſtinorum, qui & præeminentijs, iuribus, ac priuilegijs omnibus, quæ magis antiquis Monachorum Ordinibus olim per Sedem Apoſtolicam collata fuerunt per Summos Pontifices ſibi attributis gaudet. Quæ quidem priuilegia etiam extendi ad ius præcedendi Ordinibus Mẽdicantium vbique locorum patet vſu & communi obſeruãria. Et ſpeciatim ad præcedentiã Abbatis Generalis ſupra Generalem Prædicatorum in Capella Pontificia ſimul extendi vnica ſuarum legum interpres Apoſtolica Sedes abunde declarauit, dum toties ſaltem viſo à Summis pro tempore Pontificibus Abbate Cœleſtinorum in eadem Capella ſupra Generalem præfatum in hac parte per non contrarium iuſſum Capellæ praxis approbata extiterit. Et noſtra memoria, vt exempla vetuſta omittamus, nunquam aliter factitatum vidimus.

Et quidem ſiue attendatur antiquitas, ſiue dignitas, ſiue conſuetudo, quibus tota præeminentiæ materia veluti ſolidiſſimis fundamentis innititur, omnes militant certa victoria pro Generalibus Monachorum. Antiquitas enim, quæ hac in re, cæteris paribus, multum attenditur, *l.1. C. de conſ. lib.12.* Menoch. *conſ.257.n.12. & ſeq.* Gratian. *in diſcept. for. c.* 845.*n.*8. Rot. *dec.*718. *n.1.p.4. diu. & dec.* 868. *n.*1. coram Buratto, inde palam eſt, quod Ordo Monaſticus, cuius quædam veſtigia ante Saluatoris ortum refulſerant, vt plurimis congeſtis Chryſoſtomi, Hieronymi ac Bernardi locis firmat Tãbur. *de Iur. Abb to.1. diſp.2.q.1. per tot.* ac latè Colleg. Paduan. *poſt conſilia Zabarellæ n. 26. & ſeqq.* cum naſcente Eccleſia fuit inſtitutus, dum à Ioanne Baptiſta primordia recipiens, ab Antonio reſtitutus, breui tempore per Athanaſium, Baſiliũ propagatus, tandem per Benedictum Romam ipſam, immò, & vniuerſum Orbem monaſterijs paſſim repleuit, monaſteria monachis, deſerta anachoretis, omnia Sanctis. Vide Colleg. Bonon. Paduan. & Ferrarien. *poſt Zabarell. loco cit.* Marſill. *de Eccleſ. reddit. cap.7.n.6. & ſeqq.* Suar. *de Relig. to.4. lib.1. cap.7.n.13. &* 14. & omnium inſtar Baronium *ad ann.* 31.*n.6. & ad ann.*328.*n.*3. ac ſæpè alibi. 28

Ex quibus perſpicuè patet Ordinis monaſtici antiquitas ſupra Mendicantium Ordines, quorum primæui Auctores decimo tertio ſæculo effloruerunt. Marſil. *cap. 16. n. 17. ſeq.* Contilor. *de præcedent. n.1. in fin.* Itaque debetur præeminentia Generalibus Monachorum, Fraguer. *de Relig. ſect.* §. *Quemadmodum*, S. Antonin. *p.3. tit.16. cap.1.* §.7. 29

Eiuſmodi autem Ordinis monaſtici antiquior inſtitutio manifeſtè etiam euincitur ex honorifica eiuſdem mentione ante natos Ordines Mendicantium in corpore iuris Ciuilis expreſſa nempe *in l. Generali lege, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Quæ fuit Valentiniani, qui floruit anno Domini 329. & *in l. Si quis Presbyter, C. de Epiſc. & Cler.* edita à Theodoſio anno à Chriſto nato 429. & fuſiùs *in auth. collat.1. tit.5. de Monach.* vbi Iuſtinianus, qui vixit anno ab orbe redempto 527. ſcribẽs Patriarchæ Conſtantinopolitano monachalem ſtatum extollit, & monachorum Præſules appellat *Reuerendiſſimos* in §. *Hinc autem*, & in §. *Si verò* 2. 30

Idem quoque habetur in iure Canonico, vbi Pontifices meminerint ſtatus Monaſtici. Nuncupatim verò id legitur *in c. Interdicimus 16. q.1. & in c. Presbyteris 27. d.* quorum auctor Calixtus anno 227. Item *in c. Monachos 16. q. 1.* qui eſt Siricij ſub anno 390. & *in c. De Monachis 16. q.1.* quem condidit Innocentius primus anno 411. paſſimque alibi. Sed in re clara non ludo vltra operam. 31

Antiquitati accedit dignitas Ordinis Monaſtici ſupra Ordines Mendicantium. Vnde pariter certa reſultat præcedentiæ probatio. *l.1. & l.2. ff. de alb. ſcrib.* Nam vita Mendicantium ex peculiari inſtitutione cum habeat mendicitatem quæſtuariam. *cap. Confirmatos*, & ibi Gloſ. *v. Publicum de relig. dom. in 6.* Suar. *de relig. tom.* 4. *lib.1. cap.3. & ſeq.* eſt humilior Ordine Monaſtico. Quod eſt perſpicua mens S. Congregationis Epiſcopor. & Regular. Quippe ſub die 24. Ianuarij 1617. iuſſit Syluestrinos in Diœceſi Nucerina commorantes, aut à quæſtuatione in poſterum abſtineri, aut in proceſſionibus vltimum locum aſſumere. Et quia inde expoſuerunt eidem S. Congregationi ſe à quæſtuatione abſtinuiſſe, idcircò obtinuerunt præcedentiam ſupra Mendicantes 19. Maij eiuſdem anni, vt tradunt Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.1. cap.43. n.185. & in collect. Bullar. v. Monachus* §.6. Tãb. *vbi ſupra diſp.25. q.8. n.8.* Lez. *v. Præcedentia n. item* 8. 32

Hæc autem dignitas confirmatur nedum ex titulo quem Imperator Monachis attribuit, illos vocans *Reuerendiſſimos in §. Ordinationem auth. collat.1. tit.5.* verùm etiam ex adiecto gradu Abbatis, qui dignitatem præſefert, ac dicitur dignitas Felin. *cap.2. de Iudic.* Colleg. Paduan. *loco allegato n.24. &* 25. Rot. *dec.*1547.*n.*4. & *dec.*1597.*n. item* 4. vbi de communi coram Pegna *vol.2.* Ex quo ſequitur, quod etiam attento concurſu huius qualitatis Generales Monachorum ſint digniores, ac præſerri debeant. Menoch. *conſ.51. n.31. & conſ.126. à n.9. ad* 11. Franch. *dec.* 366. Tomar. *de præced. n.*180. Concurrente prætérea ad hoc idem vſu inſignum Pontificalium, atque habitus, ex quibus maioritas di- 33

gnitatis infertur. Gemin. *cap. Vt Apoſtolicæ de priuil. n.* 2. Caſſan. *in Catal. Glor. Mund. par.* 12. *conſid.* 96. Gratian. *d. cap.* 845. *n.* 50. *& ſeqq.* Ac inſuper attentis ſimul priuilegijs Abbatum, ex quibus pariter ſequitur, quod Generalibus Mendicantium veluti minus priuilegiatis ſint præferendi. Gloſ. *in cap. Accuſatus de hæret. in* 6. Rot. *dec.* 17. *n.* 18. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.* Quare Monachos ſemper præceſſiſſe Mendicantibus etiam in ſeſſionibus tradunt Iacobat. *de Concil. lib.* 1. *ar.* 6. *n.* 1. *&* 4. Decian. *conſ.* 50. *n.* 36. Manriq. *de præced. p.* 1. *n.* 25. Tambur. *d. tom.* 1. *diſp.* 24. *q.* 6. *n.* 11. *& diſp.* 25. *q.* 4. *n.* 9. *& ſeqq.* vbi teſtatur pluries id ſeruatum fuiſſe in Capellis Pontificijs, referens caſus ſpeciales.

34 Quibus additur, quod in cœremoniali Epiſcoporum *lib.* 1. *cap.* 13. & Romano *lib.* 3. *ſect.* 3. *cap.* 1. *& ſect.* 5. *cap.* 2. primò nominantur Abbates, & poſtea Generales Ordinum. Idem obſeruatur in actis Concilij Florentini *p.* 1 *n.* 20. Ex hac enim priori nominatione maior dignitas neceſſariò arguitur. *l.* 1 *ff. de alb. ſcrib.* Rot. *dec.* 322. *n.* 5. *p.* 6. *rec. & dec.* 654. *n.* 4. coram Pegna *p.* 1. Immò colligitur poſſeſſio præcedendi, vt in puncto Rot. *in Lucana præcedentiæ* 24. *Ianuarij* 1628. coram Ghiſlerio. Et hoc idem obſeruauit in terminis præciſis ſedendi in Capella Pontificia Mucantius ſub die 27. Nouembris 1605. aſſignans reipſa rationem, ibi: *Tum quia dictus Generalis S. Baſilij eſt etiam Abbas, & Abbates præcedunt Generalibus Ordinum.*

35 Porrò quod Abbas Cœleſtinorum ſit etiam Generalis non poteſt neque debet in dubium vocari, cùm talis appellatur à Paulo V. *Conſtit.* 19. & in Diplomate apud Tambur. *d. tom.* 1. *diſp.* 20. *q.* 2. *ſub n.* 8. Sufficit enim quod ſit caput ſuæ Religionis, vt dicatur Generalis ex Oldrado *conſ.* 204. de Abbate Cluniacenſi. Quodque etiam ſit Abbas Generalis benedictus patet ex Conſtitutione Cœleſtini V. Item quod habeat habitum, celebretque ſolemniter Pontificalia liquet ex literis Apoſtolicis Pauli V. apud Tambur. *loco proximè cit.* Qui habitus tribuit præcedentiam, vt contra Generalem Prædicatorum ob hanc rationem conſuluit Gratian. *d. cap.* 845. *n.* 50. & confirmauit Tambur. *diſp.* 24. *q.* 3. *n.* 2. Quia non eſt neceſſe ad effectum Generalatus, quod præſit quibuſcumque Monachis Benedictinis etiam aliarum Congregationum. Nam ſi verum id eſſet, vtique nec ijdem Aduerſarij eſſent Generales, cùm Ordo Prædicatorum militet ſub regula S. Auguſtini, Auguſtinianorum verò plurimæ ſint Congregationes, quæ diuerſos habent Generales. Idem prorſus dicendum eſt de Franciſcanis & Carmelitis, qui ſub eadem regula habent Generales diſtinctos.

36 Atque ex his corruit quod dicebatur, Ordinem Monaſticum eſſe quidem Mendicantibus antiquiorem, non tamen hoc ius competere Monachis Cœleſtinis, alijſque Congregationibus, quæ aſſeruntur inſtitutæ poſt confirmatas regulas Mendicantium. Nam Cœleſtinus non fundauit Ordinem, ſed illum adauxit, dum teſtatur ſe adhuc iuuenem, profeſſionem decreuiſſe in Ordine S. Benedicti vt ex ſua *Conſtit.* §. 1. Ex hac igitur dignitate Ordinis Monaſtici præcedentia debetur omnibus in illo Ordine conſtitutis ratione dignitatis Ordinis eiuſmodi, licet quis in inferiori Ordine fuerit prius collocatus. *arg. text. in l.* 1. *C. de Conſul. lib.* 12. vbi vir Conſularis ornatus Patriarchatu, quæ eſt dignitas maior Conſulatu, *l. nemini eod. tit.* præfertur illi, qui prius fuit Conſul.

37 Sanè, ſi hæc ratio ſubſiſteret, deberent profectò Mēdicantes præcedere in omnibus actibus, & tamen experientia contrarium nos docet. Vnde obiectio facilè diluitur, quod nempe Congregationes Monaſticæ ſint antiquiſſimi Ordinis S. Benedicti, illiuſque regulam profiteantur, ſolumque fuerint inſtitutæ pro maiori eiuſdem regulæ obſeruantia. Quodque Summi Pontifices dictas Congregationes receperint atque approbauerint cum eiſdem prærogatiuis, dignitatibus, & præeminentijs Monachorum S. Benedicti, ac proinde eis antiqua præcedentia ſupra Mendicantes debetur. Seraph. *dec.* 1213. *n.* 1. & nos ſupra diximus.

38 Hinc à ſimili. Licet enim quando in vna ciuitate ſint plura monaſteria, quæ ſunt fundata diuerſis temporibus ſemperque præcedentia debeatur antiquiori, Gratian. *cap.* 893. *n.* 29. Thomat. *vbi ſupra n.* 77. Tamen de iure conceditur præcedentia illi, quod eſt poſitum in ordine maiori, licet, negans illam, eſſet antiquius in loco. *cap. Statuimus de maior. & obed.* Rot. *dec.* 214. *n.* 1. *p.* 4. *to.* 2. *recent.*

39 Ex antiquitate igitur Mendicantium inducitur præcedētia quoad alias Religiones Mendicantes, non autem quoad Monachales. Nam digniores Ordines præferuntur etiam antiquioribus. Textus eſt *in d. c. Statuimus de maior. & obed.* dixitque Verall. *dec.* 260. *n.* 2. *&* 3. *p.* 2. *rec. et dec.* 214. *n.* 1. *p.* 8. Ita quidem vt prius præcedere debeant Monachi omnes ſecundum eorum antiquitatem, poſtea verò Mendicantes, vt firmant Præpoſit. *in d. cap. Epiſcopos n.* 3. *& d.* 17. Boer. *de auctor. magn. Conſil. n.* 86. *& ſeq.* ac reſoluit S. Congregatio apud Nouar. *in Lucern. Regul. v. Præcedentia* & Tambur. *d. tom.* 1. *diſp.* 25. *q.* 7. *n.* 3.

At omnis tollitur difficultas, ſi rectè ponderetur Conſtitutio Pij V. quæ eſt 71. §. 3. vbi conceditur præcedentia Generali Prædicatorum ſupra omnes alios Mendicantes, cui concinit Gloſ. *in cap. Quorundam de elect. in* 6. Ergo poſtponi debet Monachis non mendicantibus. Nam vnum concedens, cætera negaſſe cenſetur. Surd. *conſ.* 467. *n.* 8. Et qualitas illa Mendicātium qualificat diſpoſitionē, itaut, ea ceſſante, ceſſet etiam diſpoſitio ex congeſtis per Surd. *conſ.* 106. *n.* 36. *& ſeq.* In legibus enim validiſſimum eſt argumentum à contrario ſenſu, præſertim quando ius commune non corrigitur. *l.* 1. §. *huius rei, ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſd.* Tiraquell. *in l. Si vnquam v. libertis n.* 35. Rot. *dec.* 185. *n.* 4. *p.* 1. *rec.* Idque eo magis, quia ibi Pius V. ſub vnica oratione parificat omnes caſus præcedendi in Capella, in Concilijs, in proceſſionibus, ac in reliquis actibus. Vnde quemadmodum in proceſſionibus eſt certum quod Prædicatoribus cōpetit præcedentia ſolū ſupra Mendicantes, non autē ſupra Monachos, ita planè ob dictam Conſtitutionē iudicandū eſt de Capella. In æquiparatis enim vna pars declarat aliam, atque vna & eadem diſpoſitio non debet diuerſo iure cenſeri. *l. Iam hoc iure, ff. de vulg. & pupil.* Pariſ. *conſ.* 77. *n.* 11. *lib.* 1. 40

Idipſum etiam luculenter exprimitur ex contextu Bullæ Clementis VIII. in ordine 56. *Bullar. tom.* 3. vbi confirmatur decretum S. Congregationis Epiſcoporum, in quo maturè ſtatutum fuerat, Monachos Congregationis Fulienſis Ciſtercienſis præcedere debere vti Monachos in omnibus functionibus fratribus Ordinum Mendicantiū. Et tamen Congregatio Fulienſis eſt nupera, cùm fuerit erecta ſub Sixto V. vt in eius *Conſtitutione* 32. *tom.* 2. *Bullarij.* Vnde liquet, rationē, & motiuum præcedentiæ debitæ Ordini cuilibet Monaſtico emanare non tantùm ex vi propriæ regulæ, per quam cōtradiſtinguitur à cæteris Ordinibus Mendicantium, verū ab ipſa natura & intrinſeca conditione ſtatus Monachalis, qui Ordini Mendicantiū ex ſe præfertur. Felin. *in rubr. de maior. & obed. n.* 6. *in fin.* Lezan. *d. v. Præcedentia*, Corrad. *in Tēpl. Iud. lib.* 2. *cap.* 13. *de prior. Conuent.* Et ſpeciatim quod Cœleſtini præferantur Mendicantibus aſſeuerat Caſſan. *conſid.* 61. Thomat. *de præced. n.* 77. Quæ plenè confirmantur ex natura dictionum, *Vti Monachi*, quæ denotant à S. Congregatione & à Pontifice in eo decreto contemplatū fuiſſe ſtatū monaſticū per modum cauſæ principalis, ita quod verba ſint expreſſiua conditionis, quæ Pontificem mouit ad declarandum præcedentiam deberi Fulienſibus. Ripa *l. Qui Romæ*, §. *Duo fratres n.* 9. *ff. de verb. oblig.* ac fusè Gratian. *cap.* 694. *à n.* 39. *ad* 42. 41

Ex qua ratione oſtenditur fieri non poſſe aliquam vim in tempore inter Monachos, & Mendicantes, inter quos eſt maxima diſparitas propter dignitatem Abbatialem, quæ vt inſiuauimus, eſt Epiſcopali proxima atque æmula. Ob quam diſparitatem antiquitas Mendicantium, etiamſi adeſſet, nihil ſuffragaretur quoad præcedentiam, cùm tempus tribuat ius præcedendi ſolummodo cæteris paribus. Natt. *conſ.* 62. *n.* 4. 42

Atque ob id Theſaurarius Cameræ Apoſtolicæ, qui ſolum à Sixto V. citra habet locum in Capella præcedit ratione dignitatis ipſis Archiepiſcopis, quorum in ea locus eſt antiquiſſimus. Item Abbreuiatores, qui pariter in Capella ſunt nouitij, præcedunt plures alios antiquiores. Vnde quod dignitas, non autem tempus in hac præcedentia attendi debeat probat Gratian. *d. cap.* 845. *num.* 46. 43

Idem indicant præterea ſubſequentia verba eiuſdem Conſtitutionis pro Fulienſibus, nimirum: *Primum, & digniorem locum in functionibus, & actibus publicis iure obtinere.* Dictio enim illa *iure* demonſtrat talem præcedentiam ſine vllo Pontificis auxilio vel decreto, vel ſola legis poteſtate, auctoritateque Monachis deberi ſupra Mendicantes iuxta deducta per Vveteran *in lexic. v. Iure ipſo.* 44

Aſſiſtit tandem præcedentiæ, quæ debetur Abbatibus Generalibus inueterata cōſuetudo, quæ totū eſt in hac materia, 45

Rot.

Rot. poſt innumeros *dec.*322.*n.*10.*p.* 6. *rec.* & *dec.* 124.*n.*2. coram Gregorio. Etiamſi iuri communi repugnaret, Cyriac. *cap.*210.*n.*171.Rot.*dec.*229. apud Poſth. *de manut.n.*2. & *dec.*214.*n.*4.& 14.*p.*4.*to.*2.*rec.* Atque eam in materia præeminentiarum eſſe attendendam, docent Bald. *in cap. Cum olim n.*1.& 2. *de conſuet.* Natt.*conſ.*62.*n.*7.Seraph.*dec.*964.*n.*1. & 2. Caual.*dec.*649.*n.*1. *rec.*& *dec.*238.*n.ibidem* 1.*p.*2. & *dec.* 118.*n.*5.*p.*4.& *in Valentina iuris ſedendi* 15. *Martij* 1638. coram Cardin.Panzirolo. Et in terminis quod in Conciſtorio Papæ ſit attendenda conſuetudo, aſſerit Præpoſitus *in c. Epiſcopos n.*5.*d.*17.

46 Enimuerò in proceſſionibus præferri Monachos Mendicantibus conſtat ex ſtylo obſeruato in proceſſione ordinata per S. Gregorium, cuius meminit Colleg. Bonon. *d.conſ.n.* 45. & in alia indicta per Alexandrum IV. in qua prius Monachos, indeque Mendicantes nominat Pennot. *in hiſt. Can. regul. lib.*2.*cap.*1. *n.*9. & confirmatur ex obſeruantia continuata in omnibus Vrbis proceſſionibus. Id quod etiam fatetur Rodriquez *to.*3.*q.*37.*ar.*1.

47 Hoc idem in Concilij generalibus obſeruatur, quod ſcilicet immediatè ſedent Abbates poſt Epiſcopos, ante Generales Ordinum Mendicantium ex Iacobat. *vbi ſupra lib.* 1. *art.* 1.*n.*4. Vt proinde in Concilio Florentino, Lateranenſi ac pariter in Tridentino prius deſcripti ſint Abbates, quam Generales Ordinum. Ex quibus actibus, licet Conciliaribus, optimè infertur idem practicari debere in Capella Pontificia. Nam eædem ſeruantur ſeſſiones in Capella & Concilio, præſente Pontifice. Iacobat.*lib.vlt.cap.*15.*n.*23. quem refert & ſequitur Contilor.*de praeced.n.*68.In iure autem ſedendi in vno loco, vel alio non debet fieri vlla alteratio, ſed debet ſolitum ſeruari, vt ſæpè cenſuit Rota, & nominatim *in recent. dec.*338.*n.*1.*p.*2.& in *Carthagin.* coram Lancell. poſt Marcheſ.*p.*1.& *in Pampilonen.iuris ſedendi* apud Poſth. *d. manut. dec.*117.*n.*1.& *ſeqq.*

48 Præterea exhibentur quamplurimi actus, comprobantes idipſum in Capella Pontificia fuiſſe obſeruatum per plures annos, cùm tamen ad inducendum conſuetudinem in hac materia decennium ſufficiat. Rot. *dec.*214. *n.*2.*p.*4. *rec.to.*2. Immò vnicus actus. Rot.*dec.*229.*n.*5. apud Poſth.*vbi ſupra*, Menoch.*conſ.*126.*n.*6.Seraph. *dec.*339.*n.*4. Eadem Rot. *dec.* 483.*n.*5.*p.*5.*to.*2.*rec.* Ita quod ſecundum hanc quaſi poſſeſſionem veniat iudicandum, & poſſidenti debeatur manutenſio in materia præcedentiæ. Poſth. *obſer.*10.*n.*31.Rot. *dec.*483. *n.*2.*p.*5.*rec.to.*2. & *in Neritenen.Præcedentiæ* 20. *Iunij* 1650. §. *fin.* coram Peutingero. Sicuti in ſimili controuerſia præcedentiæ inter ipſos Mendicantes Gregorius XIII. *Conſtitut.* 84. decreuit, quod etiam quoad petitorium attendatur quaſi poſſeſſio præcedendi. Quæ ſanè, cùm ſit in hoc caſu contraria, probat titulum meliorem, itaut liceat ex ea allegare priuilegium Summi Pontificis, etiam ex cauſa contractus.Rot. *dec.*245.*n.*10.& *ſeqq.lib.*3.*p.*3.*diu.*Id quod confirmauit Burat. *dec.*875.*n.*7.& *dec.*958.*n.*8.*rec.*& *dec.*312.*n.*4.*p.*1. & *dec.*218. *n.*51.*p.*6. & *dec.*29. *n.*2.& *ſeqq.p.*7. paſſimque alibi.

49 Et prædicta conſuetudo eo fortius eſt attendenda, quod inoleuerit in actibus geſtis coram Summo Pontifice ex Lancell.apud Tambur.*de iur. Abb.to.*1.*diſp.*25.*q.*1. *n.*198. præſentibus Aduerſarijs. Rot. *dec.*381.*n.* 1.coram Seraph. Qui ſi aliquando reclamarunt, ſuccubuerunt. Vnde ſequitur, quod dici non poſſit interrupta conſuetudo, vt optimè Rot. *dec.* 214.*n.*13.*p.*4.*rec.to.*2.

50 Nec dicatur allegatos actus inductiuos conſuetudinis nõ probare ad hunc effectum, quaſi ſimplices atteſtationes factas per Magiſtros cœremoniarum pro tempore. Nam iſtæ probant contra quoſcumque. Tum quia in pluribus atteſtantur de facto proprio.Rot.*dec.*122.*n.*7.*p.*1.*rec.*Tum etiam quia concernunt ſpectantia ad officium proprium. Cyriac. *cap.*418.*n.*6. Add.Ad Gregor.*dec.*204.*lit.*B.*in fin.*Larrea *alleg. fin.*4.*vol.*1. Rot.*dec.*176.*n.*6. coram Pegna, & *in Neapolitana pecuniaria* 22. *Iunij* 1648. coram Melſio. Ipſi enim in cœremonijs cenſentur eſſe organum Papæ, & præſumuntur rectè defuncti officio ſuo. Gratian. *d.cap.*548.*n.*32. & *ſeqq.* Rot. *dec.*730.*n.*2.*p.*2.*rec.* Quare cùm ijdem teſtentur in ſuis libris ita reperiri annotatum, idque factum fuiſſe iuſſu Summi Pontificis, ſine dubio lege cautum dicitur, cùm pro lege ſit ſeruandum quicquid iuſſu Principis ſupremi factum fuerit. Textus eſt clarus.*in l.fin.C.de legib.*

51 Nec releuant annotationes Paridis de Graſſis, qui refert anno 1505. quendam Religioſum, qui ſe dixit Generalem Cœleſtinorum fuiſſe poſitum poſt Generales Mendicantes. Quia præter ſuperius iam dicta, non erat cognitus vti Generalis, ideòque remotus fuit; vt oſtendunt ea verba, quibus vtitur. Præterea cum ſit actus vltra centum annos, ſubſequens centenaria operatur, vt actus huiuſmodi non habeatur in conſideratione. Molin.*de primog.lib.*2.*cap.*6.*n.*6. Beltram.*ad Gregor. dec.*298.*n.*13. Rot. *dec.*491.*n.*10.*p.* 3. & *dec.* 56.*n.*19.& 20.*p.*7.*rec.*Et in materia præcedentiæ à fortiori eſt habilis ad tollendas etiam Conſtitutiones Principis, quando adſunt. Rot.*dec.*224. *n.*26. & *ſeqq.* & *dec.*322. *num.* 15. *p.* 6.*rec.*

Nec obſtat decretum, à S. Rituum Congregatione aliàs 52 emanatum ad fauorem Prædicatorum contra Generalem S. Georgij in Alga. Quia emanauit in contumaciam, nullis iuribus per dictum Generalem deductis. Item controuerſia vigebat cum Generali, quem aliquando ſediſſe in Capella non oſtendebatur. Ac deniquè eſt res inter alios acta, ideòque non præiudicat tertio, ab illis cauſam non habenti. *vulg. l.inter alios, C.res inter alios acta*, Rot.*dec.*97.*n.*15.*p.*7.*rec.* Quod docuit obſeruantia ſubſequuta, dum etiam poſt eiuſmodi decretum continuauerit Generalis Cœleſtinorum in Capella Pontificia præcedere Generalibus Mendicantium.

Nec planè priuilegium aliquod pro Generali S. Georgij 53 præcedendi in Capella Generalibus Monachorum deſumi poterit ex Conſtitutione Pij V. *quæſt.*92. vbi Congregatio S. Georgij è ſæculari redigitur ad regularem, & ibi Pontifex ſubdit: *Ita quod Rector Generalis, & Canonici præfati in proceſſionibus & actibus publicis præcedat, prout antea ſoliti erant.* Nam aut Aduerſarij admittunt, quod à præcedentia proceſſionum & aliorum actuum inferri poſſit ad præcedentiam Capellæ, & caſus remanet deciſus. Quia Monachi in iſtis præcedunt Mendicantibus. Aut non admittunt talem illationem ab actibus extra Capellam ad ipſam Capellam, & dicta Conſtitutio nihil operatur quoad Capellam, niſi doceatur, quod dictus Prior S.Georgij, dum erat ſæcularis, haberet locum in Capella ſupra Abbates Generales per illa verba eiuſdem Conſtitutionis, *prout antea ſoliti erant*. Quod quidem hactenus non eſt probatum. Hinc regula illa, ſi vinco vincentem te, non habet locum, quando non militat eadem ratio vincendi, & quando vincens non intrat in locum victi.Surd.*conſ.*158.*n.*18.*ſeqq.*

Minus obſtat, quod dicitur, Generalis Cœleſtinorum, 54 ſi velit præcedere tamquam Abbas, debere ſedere in banco Protonotariorum. Siquidem id fortaſſe locum haberet, ſi verſaremur in ſimplici Abbate, cui non competit locus inter Generales. Verum quia ſumus in Abbate Generali ſui Ordinis, illi debetur locus in banco aſſignato Generalibus Ordinum, maximè attenta conſuetudine & quaſi poſſeſſione ſedendi in banco Epiſcoporum immediatè poſt vltimum Epiſcopum. Quare cum vnica vice datus fuiſſet locus Generali Montis Oliueti in banco Protonotariorum, exprimitur per dictionem *Quia*, quæ denotat cauſalitatem, Barboſ. *dict.*314.*n.*1.& 2. id factum fuiſſe, *quia in banco Epiſcoporum, in quo ſolent Generales Ordinum ſedere, non ſuperfuit locus vacuus*. Et addidit, quod, *ſi adfuiſſent alij Generales, debuiſſent ſedere in eodem banco poſt ipſum Oliuetanum*.

Propterea non applicantur caſui noſtro quæ dicuntur de 55 eo, qui repræſentat duplicem perſonam, vt de Epiſcopo habente etiam Canonicatum, qui tamquam Epiſcopus in ſua Eccleſia præcedit, tamquam vero Canonicus in Capitolo ſedet in loco ſuæ præbendæ Canonicalis. Nam id rectè procedit, quando dignitas non eſt ordinata ad illum actum, qui geritur, vt in Canonico, qui non eſt in Capitulo tamquam Epiſcopus. Sed quando dignitas eſt ordinata ad eundem actum, vt in hoc caſu, in quo Generalatus inſeparabiliter inhæret dignitati, & ornamentis Abbatialibus, tunc ipſa dignitas attenditur ad effectum præeminentiæ, vt firmat Purpur. *in d.l.* 1. *n.* 195. *ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd.*

Minus etiam obſtat, quod Abbates Generales non ſint 56 perpetui, ſed temporales, & ideò non debeant præcedere Generali Prædicatorum, qui eſt perpetuus. Nam præcedentia datur ratione Generalatus, quæ eſt dignitas perpetua quoad ſe, licet temporalis quoad obtinentem. Quod ſi in præcedentijs conſideretur perpetuitas, certè Præpoſitus Generalis Societatis Ieſu, immò & Scholarũ, Piarum, cùm ſint perpetui, deberent præcedere Generalibus Auguſtinianis, Frãciſcanis, & Carmelitanus, qui ſunt temporanei. Quippè Guberna-

tor Vrbis, quamuis ſit temporaneus, tamen vti Procamerarius in Capella, in Camera Apoſtolica & in omnibus locis præcedit omnibus Prælatis, præſertim Auditori Cameræ, Theſaurario, Cameræ Clericis, Auditoribus Rotæ, cæteriſque ſimilibus, quorum dignitas eſt perpetua.

57 Atque ita ſacra Rituum Congregatio cenſuit in controuerſia per Mendicantes excitata contra Monachos Cœleſtinos, dum *in vna Monopolitana* 23. *Martij* 1619. determinauit, de iure communi Monachis competere ſemper & vbiq; præcedentiam ſupra Mendicantes. Sic enim decreuit. Die 23. Martij 1619. Nō ſuffragari fratribus Mendicantibus ſupradictis, quod in preſtando conſenſu, vt ſupra aſſeritur, ius præcedendi Monachis Cœleſtinis ſibi reſeruauerint, ſed attendendum ius commune, quod Monachis ſemper & vbique ſupra Mendicantes tribuit præcedentiam, Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo Cardinali Bellarmino referente, cenſuit ſacrorum Rituum Congregatio.

58 Et in terminis præciſis ſedendi in Capella poſt vltimum Epiſcopum adeſt pariter alia declaratio eiuſdem S. Congregationis, dans manutentionem Generali S. Baſilij, quæ fuit notificata Procuratoribus Ordinum Mendicantiū, iiſdē acquieſcentibus, quam refert Mucantius *tom. 3. Diar. his verbis:* Die 24. Decembris 1605. Abbas ille Generalis S. Baſilij, de quo ſupra mentionem habui in Dominica prima Aduentus, venit hodie ad Capellam, & ſedit poſt vltimum Prælatum paratum, licet ad Capellas præteritas poſt Dominicam primam Aduentus hucuſque non veniſſet, quia alij Generales Ordinum ſe ei oppoſuerint, negantes dari ei præcedentiam ſuper ipſos. Et cùm negotium hoc propoſitum fuiſſet in Congregatione ſacrorum Rituum die Sabbati 17. huius menſis Decembris fuit ab eadem S. Congregatione permiſſum Reuerendiſſimo D. Cardinali Columnæ, vt iura & rationes ambarum partium audiret, & interim manuteneret in ſua poſſeſſione d. D. Abbatem Generalem S. Baſilij, prout fecit, & mihi expreſsè ordinauit, vt d. D. Abbati Generali Theodolo de Sauocchia nuncupato locum ſibi aliàs aſſignatum de mandato fel. rec. Clementis VIII. in Capella darem, prout feci, eique locum in banco Epiſcoporum poſt vltimum Epiſcopum paratum aſſignaui, vbi ad totas veſperas ſedit. Non interfuerunt alij Generales Ordinum, qui ſi interfuiſſent, debuiſſent d. Abbati Generali cedere.

59 Die 26. Decembris 1605. Abbas Generalis S. Baſilij ſedit poſt vltimum Epiſcopum, qui fuit R.P.D. Hieronymus Incontrius, Epiſcopus Burgi S. Sepulchri, licet Procuratores Ordinum qui ibi aderant, contradicerent, ſed eis ſignificaui ordinē, & mandatū Cōgregationis ſacrorum Rituū, de quo ſupra mentionem feci in vigilia Natiuitatis, & acquieuerūt.

60 Extat denique ſententia Summi Pontificis per ſuum Cardinalem nepotem his verbis expreſſa à Ludouico Stanchia in ſuis Diar. ſub die 13. Nouembris 1561. Cum orta eſſet controuerſia de præcedentia inter Generales Ordinum, & particulariter Generalem S. Dominici, & S. Auguſtini qui tunc præſentes erant tantum in Concilio, & Abbates Ordinis montis Caſini & Canonicos Regulares Congregationis Lateranēſis. Nam Generales Ordinū præcedere volebāt Abbatibus præfatis, aſſerentes non eſſe Abbates infulatos, tādē ob vigorem literarum ad Illuſtriſſimos Legatos miſſarum ab Illuſtriſſimo Cardinali Borromęo nomine Pōtificis acquieuerunt, & immediatè poſt Abbates montis Caſini in miſſa ſederunt, vt alias fecerunt in Concilio ſub Paulo & Iulio III. Canonicis verò Regularibus, qui ſe etiam Abbates Aſſerebant minimè cedere voluerunt, aſſerentes dictos canonicos in præteritis Concilijs non interfuiſſe, & numquam locum habuiſſe in Concilio, & quod ipſi vigore dictarum literarum, quarum tenorem inferiùs ſcribam dictis canonicis cedere non tenentur, donec aliter non ſit decretum à Sāctiſſimo D.N. Eodem mane præfati canonici non interfuerunt.

61 Poſt diem verò 4. Decembris in catalogo Patrum, qui in Concilio interfuerunt nominatim adſcripti reperiuntur Abbates duo ſæculares, regulares verò tres pro Congregatione montis Caſini, duo pro Congregatione Lateranenſi, & duo pro Congregatione Ciſtercienſi, & poſt illos Generales Ordinum Prædicatorum, S. Franciſci de Obſeruantia, S. Franciſci Conuentualium, S. Auguſtini, Seruorum, Seruitarum, & Capuccinorum.

62 Hæc quippe diſpoſitio attendenda eſt vti Pontificia, cùm litteræ nepotis ratione ſuperintendentiæ generalis cenſeantur ſcriptæ ex mandato Pontificis etiam viuæ vocis oraculo ſpecialiter facto ſuper ſingulis. Gait. *de credit. cap. 3. tit. 3, n. 15.* Cæſar de Graſſ. *dec. 1. n. 1 c. de preb.*

63 Idem ex mandato expreſſo Gregorij XIII. deciſum eſt, cùm iuſſerit Generalem montis Oliueti ſedere in Capella Pontificia ſupra Generales S. Dominici & Carmelitarum, vt ex Diario Franciſci Mucantij conſtare diximus per hæc verba: Sub die 25. Maij 1580. Accidit hoc mane, quod Abbas Generalis S. Benedicti montis Oliueti venit in Capellam, & ſedit ſupra Generalem Prædicatorum. Quod ego videns monui illum vt cederet locum dicto Generali Prædicatorū, cùm ex noſtris regulis cœremonialibus Generales quatuor Ordinum Mendicantium habent locum ſupra alios Generales, vt in cœremoniali cap. De ordine ſedendi, quare ille, quamuis inuitus ceſſit, & ſedit poſt Generalem Carmelitarum. Quod Papa videns reprehendit me, quod ita feciſſem, ſtante ſua inconſulta, cum ille eſſet non ſolùm Generalis, ſed abbas benedictus, vel ſaltem ex priuilegio habens vſum mitræ & baculi, ac ſi eſſet benedictus, & abbates huiuſmodi habent locum ſupra generales. Ego reſpondi Suæ Sanctitati primò, quod neſciebam, illum eſſe abbatem de mitra, nec ipſe de hoc aduerterat, propterea putabam, quod locus, qui conceditur abbatibus in Capella intelligeretur de abbatibus perpetuis tantum, vt admonet Paris in ſuo tract. de cœremon. Papal. tit. de ordine ſedendi: ſed iſte non eſt perpetuus, ſed ad triennium tantum, & ex priuilegio, prout nec Prothonotarijs, qui fuerint ex priuilegio damus locum in Capella, nec ſupra, nec infra alios participantes. Nihilominus quia Sanctitas ſua iudicauit, me erraſſe, poſt miſſam retuli eidem abbati mentem Sanctitatis Suæ fuiſſe, vt ipſe haberet locum ſupra dictos generales, & quod in futurum poterit in tali loco ſedere præſentibus, & audientibus alijs generalibus, videlicet Prædicatorum, S. Auguſtini, & Carmelitarum.

64 Quod etiam comprobarunt Summi Pontifices Clemens VIII. & Paulus V. vt perſpicuè demonſtratur ex Diarijs Ioannis Pauli Mucantij, quorum particulas hîc damus. Die 20. Iunij 1597. abbas generalis S. Baſilij de mandato Sanctiſſimi ſedit ſupra omnes generales. Die 26. Martij 1600. Abbas Generalis S. Baſilij ſupra Generalem Carmelitarum. Et die prima Aprilis 1600. ſupra Generalem S. Dominici.

65 Dominica 1. Aduentus hæc habet. Apud vltimum Epiſcopum ſedit Reuerendiſſimus Theodorus Sanga, Abbas Generalis S. Baſilij, quod non placuit Generali Ordinis Minorum Conuentualium, & Procuratoribus Ordinis Prædicatorum & Eremit. S. Auguſtini, qui dicto Abbati Generali præcedere intendebant, & inter eos fuit quæſtio de hoc, dum ego eſſem in aula paramentorum cum Pontifice, qui ad Capellam veniebat, ſtatim ad eos acceſſi, & prædicto Generali Ordinis Minorum & Procuratoribus aliorum Ordinum dixi cedendum eſſe locum dicto Abbati Generali S. Baſilij, quia ſic declaratum, deciſum, & determinatum fuerat à fel. rec. Clemente Papa VIII. & ego adnotaui in meis Diarijs ſub die 28. Iunij 1597. Non acquieuit verbis meis dictus Generalis Conuentualium, & cum locum ſupra dictum Abbatem Generalem habere non potuiſſet, diſceſſit, ne ſibi cedendo præiudicium pareret, quem ſequuti ſunt Procuratores præfati Ordinis Prædicatorum, & S. Auguſtini, licet ipſi Procuratores debuiſſent ſine vlla controuerſia cedere locum dicto Abbati Generali S. Baſilij. Tum quia monachi præcedunt fratribus, & monachi S. Baſilij ſunt antiquiſſimi omnium monachorum. Tum quia dictus Generalis S. Baſilij eſt etiam Abbas, & Abbates præcedunt Generalibus Ordinum. Et maximè quia ita alias, ideſt tempore Gregorij XIII. & Clementis VIII. deciſum & declaratum fuit, & ipſe Abbas Generalis eſt in poſſeſſione præcedendi omnibus Generalibus Ordinum. Audiuit hoc Pontifex dum ſolium aſcenderet à D. Paulo Alaleona collega, qui bonum ius dicti Abbatis Generalis defendit vnà cum Reuerendiſſimo D. Cardinali Sforzia, Diacono Aſſiſtente à dextris Suæ Sanctitatis & Pontifex annuit, & ſic d. Abbas Generalis in dicto loco ſemper vſque ad finem miſſæ ſedit immediatè poſt vltimum Epiſcopum.

66 Disertè etiam id habetur ex Diarijs Franciſci Mucantij to. 1. ſcilicet.

Sub die 29. Maij 1580. Abbas Generalis Montis Oliueti, de quo in præcedenti volumine mentionem feci ſub die 25. præſentis menſis venit ad Capellam heri & hodie, & ſedit

poſt generalem S. Baſilij Abbatem perpetuum Fr. Antonium Ruſum vocatum. Nulli alij generales adfuerunt, qui ſi veniſſent debuiſſent de ordine Sanctiſſimi ſedere ſub dd. abbatibus per ea, quæ ſcripſi ſub dicta die 25. præſentis menſis.

Sub die 5. Ianuarij 1588. in banco Epiſcoporum primò Gubernator Vrbis, deinde Orator Regis Galliæ, qui eſt Archiepiſcopus Tholoſæ, & poſteà Auditor Cameræ, & ſequuntur poſt ipſum Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & Generales Ordinum.

Item ſub d. die adſuerunt ſedentes in banco Epiſcoporum Gubernator vrbis Vicecamerarius, deinde Archiepiſcopus Tholoſæ Orator Galliæ, & poſteà Auditor Cameræ, & poſt ipſum Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & Generales Ordinum.

Sub die 2. Februarij 1601. abbas generalis S. Baſilij de mandato Sanctiſſimi ſedit ſupra omnes generales.

Sub die 26. Martij 1600. abbas generalis S. Baſilij ſupra generalem Carmelitarum.

Sub die 1. Aprilis 1600. abbas generalis S. Baſilij ſupra generalem S. Dominici.

Sub die 26. Martij 1600. adſuit abbas generalis S. Baſilij, qui ſedit poſt vltimum Epiſcopum.

66 Fuſiùs ac minutatim quoque idem notauit in ſuis Diaris Paulus Alaleona.

Sub die 25. Decembris 1601. abbas generalis S. Baſilij poſt Pœnitentiarios paratos nullus alius generalis ordinum religioſorum adſuit, nec vllus Procurator Ordinum, quia eſt differentia inter ipſos de præcedentia, cùm dicant abbatem præfatum S. Baſilij non eſſe generalem, ſed potius prouincialem, & in Congregatione Sac. Rit. & cęremoniarum fuit commiſſa cauſa Illuſtriſſimo D. Cardinali Columnæ, vt examinet, & Congregationi referat, & interim manuteneatur d. abbas S. Baſilij in poſſeſſione ſupra alios generales Ordinum Mendicantium, prout alias habuit, &c.

Sub die 26. eiuſdem abbas generalis S. Baſilij ſedit ſub vltimo Epiſcopo.

Sub die 27. eiuſdem abbas S. Baſilij ante generales Ordinum.

Sub die 31. eiuſdem abbas generalis S. Baſilij, qui ſedit ſub vltimo Epiſcopo.

Sub die 12. Februarij 1606. adſuit generalis S. Baſilij, qui ſedit poſt vltimum Epiſcopum.

Idem abbas ferè ad cæteras Capellas eiuſdem anni ibidem.

Sub die 17. Aprilis 1607. generalis Ordinis Camalduli.

Sub die 2. Nouembris 1608. generalis Ordinis S. Baſilij.

Idem ſub die 31. Octobris eiuſdem anni.

Sub die 1. Nouembris 1612. generalis ordinis S. Baſilij ſupra generalem S. Auguſtini.

Sub die 16. Decembris eiuſdem anni generalis S. Baſilij ſupra generales s. Dominici et s. Auguſtini.

Sub die 3. Maij 1613. abbas generalis s. Baſilij ſedit ſupra generalem ordinum s. Auguſtini, & Seruorum.

Sub die 20. Maij 1617. adſuit in Capella Reuerendiſſimus D. P. Generalis Ordinis Monachorum montis Oliueti, qui ſedit in ſcamno Epiſcoporum ſub vltimo Epiſcopo & ſupra generalem Ordinis s. Franciſci Conuentualium, ideſt ſupra generales mendicantium.

Sub die 21. eiuſdem generalis Ordinis monachorum montis Oliueti ſupra generales Ordinum Mendicantium.

Sub die 28. Februarij 1618. abbas generalis montis Oliueti, & generalis Ordinis s. Auguſtini.

Sub die 11. Martij abbas Generalis montis Oliueti, & generalis Ordinis s. Auguſtini.

Sub die 26. abbas generalis montis Oliueti, & generalis Ordinis s. Auguſtini & Carmelitarum.

Anno 1618. D. Horatius Morandus Congregationis Vallis Vmbroſæ Reſidens generalis, & D. Celſus Americus, abbas generalis Cœleſtinorum habuerunt locum immediatè poſt Epiſcopos ante generales Ordinum Mendicantium.

Sub die 17. Februarij 1619. abbas generalis Cœleſtinorum & duo generales Ordinum Mendicantium s. Auguſtini, & Seruorum.

Sub die 10. Martij eiuſdem anni abbas generalis Ordinis Cœleſtinorum, & generales Ordinum s. Franciſci de Obſeruantia, s. Auguſtini, & Seruorum.

Sub die 4. eiuſdem anni abbas generalis monachorum montis Oliueti, & generalis Ordinis s. Auguſtini.

Sub die 17. eiuſdem abbas generalis s. Baſilij & generales Ordinum s. Franciſci de Obſeruantia, s. Auguſtini, Carmelitarum, & Seruorum.

Sub die 24. Martij eiuſdem anni duo abbates generales Ordinum s. Baſilij, & Cœleſtinorum in benedictione & diſtributione palmarum cum pluuialibus, & mitris, & oſculati ſunt pedem Papæ. In Miſſa in habitu ordinario generales Ordinum s. Franciſci de obſeruantiæ, s. Auguſtini & Seruorum.

Sub die 1. Aprilis Abbas generalis Vallis Vmbroſæ, generalis Ordinum Mendicantium, s. Auguſtini, Carmelitarum, & Seruorum.

Sub die 6. eiuſdem duo abbates generales Vallis Vmbroſæ, & Cœleſtinorum generales Ordinum Mendicantium s. Franciſci de Obſeruantia, s. Auguſtini, Carmelitarum, & Seruorum.

Sub die 10. Aprilis abbas generalis Vallis Vmbroſæ, & generalis Ordinis s. Auguſtini.

Sub die 15. Decembris abbas generalis Vallis Vmbroſæ, generales s. Franciſci de Obſeruantia, & s. Auguſtini.

Sub die 22. eiuſdem abbas generalis Vallis Vmbroſæ, & generales s. Franciſci de Obſeruantia, & s. Auguſtini, & Carmelitarum.

Sub die 26. eiuſdem abbas generalis Vallis Vmbroſæ & Generalis s. Auguſtini.

Sub die 12. Aprilis 1620. Abbas Generalis montis Oliueti, et Generalis Ordinum s. Dominici et s. Auguſtini.

Sub die 18. eiuſdem Generalis Abbas montis Oliueti, et Generalis Ordinis s. Auguſtini.

Sub die 27. Maij Abbas Generalis Ordinis Camaldulenſium, Abbas Generalis montis Oliueti et Generalis Ordinum Mendicantium s. Franciſci Conuentualium, s. Auguſtini, et Carmelitarum.

Sub die 29. eiuſdem Abbas Generalis Ordinis Camaldulenſium, et Generales Ordinum Mendicantium, s. Dominici, s. Franciſci Conuentualium, et s. Auguſtini.

Sub die 15. Auguſti Abbas Generalis Ordinis Cœleſtinorum, et Generalis Ordinis s. Auguſtini.

Sub die 4. Aprilis 1621. Generales Ordinis montis Oliueti, Ordinis s. Dominici, Ordinis s. Franciſci Conuentualium, & Ordinis s. Auguſtini.

Sub die 17. Præceptor s. Spiritus cum Cappa in ſcamno dictorum Prothonotariorum vltimus. Generales Abbates Ordinum Vallis Vmbroſæ et montis Oliueti, Generales Ordinum Mendicantium s. Dominici, s. Franciſci Conuentualium et s. Auguſtini.

Sub die 8. Aprilis 1624. Generalis Ordinis s. Georgij in Alga Canonicorum Regularium et Generalis Ordinis s. Franciſci de Obſeruantia.

Sub die 2. Februarij 1625. Generales Ordinum montis Oliueti, s. Dominici et s. Franciſci.

Sub die 2. Aprilis 1634. Abbas Generalis montis Oliueti, Generalis s. Dominici diſceſſit è Capella.

Sub die 3. Decembris eiuſdem adſuit Abbas Generalis Ordinis s. Baſilij ſupra Generales Ordinum Mendicantium.

Sub diebus 17. 24. 25. 26. et 31. eiuſdem Abbas s. Baſilij ſedit poſt vltimum Epiſcopum, et ſimiliter ſub diebus prima, quinta, et ſexta Ianuarij, et 2. Februarij anni 1635.

Item plenius & diligenter id confirmat Gaſpar Seruantius ex his, quæ ſequuntur. 67

Sub die 11. Martij 1640. Abbas Generalis Vallis Vmbroſæ et Magiſtri Generales Minorum Conuentualium, et Carmelitarum.

Sub die 18. eiuſdem Abbas Generalis Congregationis Vallis Vmbroſæ et Magiſtri Generales Minorum Conuentualium, et Carmelitarum.

Sub die 1. Aprilis Abbas Generalis Congregationis montis Oliueti, & magiſtri Generales Minorum Conuentualium, & Carmelitarum.

Sub die 14. eiuſdem Abbas Generalis Congregationis Oliuetanæ & magiſter Generalis Ordinis Conuentualium.

Sub die 10. Martij 3641. Abbas Generalis Congregationis Oliuetanæ.

Sub die 17. eiuſdem Abbas Generalis Congregationis Oliuetanæ.

Sub die 10. Martij 1641. ſummo mane Abbas Generalis Oliue-

Oliuetanorum venit ad Capellam, & petijrà nobis, quiſnam ſibi locus deberetur? Nos verò reſpondimus poſt Epiſcopos ante Generales Mendicantium, & ſic ſedit ipſe immediatè poſt Epiſcopos, quò viſo Generales S. Dominici Prædicatorum & Carmelitarum diſceſſerunt, recuſantes ei cedere, & non iure; ſæpè enim ſedit idem ſupra alios Generales, & Clemens illi locum præſcriptum attribuit tanquam Generali, & Abbati, vt patet ex Diarijs Io: Pauli Mucanrij.

Sub die 22. Martij acceſſit ad Capellam Abbas S. Baſilij, quare Generales Conuentualium & S. Auguſtini, ne illi cederent, diſceſſerunt.

Sub die 20. Martij 1643. Abbas Generalis Cœleſtinorum ſupra Generales Ordinum S. Auguſtini, & Carmelitarum.

Sub die 23. eiuſdem Abbas Generalis Cœleſtinorum qui ſedit poſt Epiſcopos.

Sub die 3. Aprilis ad Miſſam, & diſtributionem adfuerunt Abbas Cœleſtinorum & poſt ipſum Generales Ordinum S. Auguſtini, Generales fratrum Seruorum & Vicarius Generalis montis Carmeli.

Sub die 4. Decembris interfuit ſupra Generales Conuentualium & S. Auguſtini Abbas Cœleſtinorum.

Sub die 5. Ianuarij 1645. Abbas Generalis Cœleſtinorum, & Generalis Seruorum.

Sub die 2. Februarij duo Abbates S. Baſilij & Vallis Vmbroſę & quatuor, Generales Prædicarorum, Ss. Apoſtolorum ſeu Conuentualium, Carmelitarum, & Seruorum.

Sub die 1. Martij Abbas S. Baſilij ſupra Generales Ordinum.

Sub die 26. eiuſdem poſt Epiſcopos ſedit quidam Generalis Abbas Cœleſtinorum & poſt illum Generalis Prædicatorum, Generalis S. Franciſci de Obſeruantia, & Generalis Carmelitarum.

Sub die 22. Aprilis Generalis Cœleſtinus & Generales Ordinum.

Sub die 8 Martij 1648. poſt Epiſcopos non aſſiſtentes ſedit Abbas generalis Ordinis Cœleſtinorum indutus mantellecto, & mozzetta, & bireto nigris, poſt verò illum ſedit vicarius generalis Ordinis Prædicatorum.

Sub die 18. Aprilis poſt Epiſcopos non aſſiſtentes ſederunt abbates generales Ordinum Canonicorum Regularium, & Cœleſtinorum induti mantellectis & mozzettis; poſt eos autem ſedit vicarius generalis Ordinis Predicatorum.

Sub die 13. eiuſdem poſt Epiſcopos autem ſedit abbas generalis Canonicorum Lateranenſium indutus mantellecto, & mozzetta, & poſt illum vicarius generalis Ordinis Prædicatorum.

Sub die 19. eiuſdem interfuit abbas generalis Canonicorum Regularium ſupra vicarium generalem Ordinis Prædicatorum.

Sub die 10. Iunii poſt Epiſcopos autem ſedit abbas generalis Cœleſtinorum S. Euſebii de vrbe, generalis magiſter Ordinis Prædicatorum Pater Turcus, generalis Ordinis Ieſuitarum & vicarius generalis Ordinis Heremitarum S. Auguſtini.

Sub die 21. Martii 1649. poſt Epiſcopos non aſſiſtentes ſedit hoc mane in Capella cum mantellecto, & mozzetta abbas generalis Congregationis Canonicorum Regularium & poſt illum vicarius generalis S. Auguſtini.

Sub die 11. Decembris 1650. generales S. Franciſci Conuentualium, & Heremitarum S. Auguſtini contenderunt præcedentiam Abbati generali Congregationis Cœleſtinorum, & ne eidem cederent, diſceſſerunt, licet illi pluries ceſſerint, me magiſtro cœremoniarum præſente, & adhuc ſuperſtite.

Sub die 6. Aprilis 1648. abbas generalis S. Euſebii ſedit ſupra vicarium generalem Ordinis Prædicatorum.

Sub die 6. Ianuarii 1650. abbas generalis Fratrum Conuentalium, & Carmelitarum, & Seruorum.

Sub die 2. Februarii generales Ordinum S. Auguſtini, & Carmelitarum ſubtus abbatem generalem D. Euſebii.

Sub die 28. Martii poſt Epiſcopos abbas generalis Canonicorum Regularium & poſt illum ſedit vicarius generalis S. Auguſtini.

Sub die 10. Aprilis ſub abbate generali S. Euſebii ſederunt generales Ordinum S. Auguſtini, Carmelitarum, & Seruorum.

Sub die 4. Decembris ſederunt ſub abbate generalis S. Euſebii generales Ordinum Prædicatorum, Conuentualium S. Franciſci, & Carmelitarum vſque ad ſermonem incluſiuè.

Denique hoc idem breuiter expreſſit Ioannes Paulus hiſce 68
verbis. Die 10. menſis Maii 1598. Ferrarię die Pentecoſtes poſt ipſos Protonotarios ſedit Reuerendiſſimus D. Placidus Fabius Bononien. abbas generalis Congregationis montis Oliueti, quia in banco Epiſcoporum in quo ſolent generales Ordinum ſedere non ſuperfuit locus vacuus; nulli alii generales Ordinum interfuere præter ipſum Oliuetanum, qui, ſi adfuiſſent, debuiſſent ſedere in eodem banco poſt ipſum Oliuetanum ex decreto fel. rec. Gregorii Papæ XIII. vt notauit Franciſcus Mucantius in ſuis Diariis anno Domini 1580. *tom. 1. in fin. & tom. 2. in princ.*

Atque ita declarauit S. Congregatio Rituum anno Iubi- 69
læi ſub Innocentio X. Ac proinde, cùm ſuper hac controuerſia habeamus Pontificias deciſiones, non eſt vlterius diſcutienda. Dec. *conſ.* 341. *n.* 8. Rot. *dec.* 426. *n.* 17. *p.* 4. *rec. to.* 2. *& dec.* 426. *n.* 5. coram Pegna *p.* 1.

CONSVLTATIO CVI.

An donatio quorundam bonorum titulo eleemoſynæ facta Religioni, in quam quis poſt quindecim, vel viginti dies ingreditur, & deinde poſt alios quindecim ex illa diſcedit, ſit iudicanda perpetua, ita vt non poſſit per ipſum amplius reuocari?

Affirmatiuè cenſeo reſpondendum. Quia etiam in 1
donatione facta monaſterio ab ingredi volente, tanquam facta inter viuos, non reuocatur, quando poſteà donans ex eo egreditur, ſed adhuc remanet penes monaſterium. Ita Gloſ. *vlt. in cap. Quod à te, de Cler. coniug.* vbi Anan. *n.* 6. Hoſt. *in cap. In præſentia n.* 14. *de probat.* Quod & quando donatio non eſt immenſa nimirum omnium bonorum tenuit Abb. *in d. cap. Quod à te n.* 6. [vbi ait, quod ſi expreſsè quis donauit omnia bona ſua in ingreſſu Religionis à qua receſſit, tunc donatio reuocatur, quia non eſt veriſimile quod ſe de omnibus bonis ſpoliaſſet non tranſeundo, ideòque reuocat recedendo. Quod ſi donauit aliqua bona, tunc videtur donaſſe non cauſa ingreſſus. Idem in *cap. cauſam* 14. *de probat. n.* 4.] Cardinal. *cap. Statuimus q.* 4. *de regular.* Armil. Angel. Syluest. Roſel. & alii apud Sanchez *in decal. lib.* 7. *cap.* 1. *n.* 4. *& ſeq.*

Non obſtat, quod multi contrarium teneant, quos alle- 2
gat idem Sanchez *n.* 5. Nam loquuntur contra communem, vel quando donatio eſt immodica, nempè omnium vel maioris partis bonorum, vt docent proximè citati Doctores, vel denique quando donatio fit in ipſo actu ingreſſus, non quando paucis ante diebus, quemadmodum explicant idem Syluest. *v. Religio* 2. *q.* 12. *n.* 13. Roderic. *q. regul.* 80. *ar.* 2. *tom.* 2. & Sanchez *d. cap.* 1. *n.* 11. *&* 12.

Et profectò dubitandum non videtur. Siquidem non do- 3
nat cauſa ingreſſus, aut illius contemplatione; neque ſumus in dubio ad quem effectum donet. Quippe clariſſimè dicit, ſe hoc facere titulo puræ eleemoſynæ. Quod ponderandum eſt in hac materia. Quia ſi deficeret cauſa ingreſſus, & profeſſionis, tamen adhuc ſubſiſteret cauſa eleemoſynæ, propter quam donatio ſuſtineri poteſt. Sicuti quando donatio facta eſt ab ingredi volente ob aliam cauſam, ſcilicet ob beneuolentiam, fuit deciſum in Rota Marchiæ apud Gratian. *dec.* 2. *n.* 3. *&* 4.

Prætereà cum donatio huiuſmodi ſtatim ac fit, perfecta 4
eſt, & abſoluta, vtique in nullo euentu reuocari poteſt. Roderic. *vbi ſupra q.* 47. *n.* 5. *in fin.* Sanch. *d. cap.* 1. *n.* 16. [Poſtremò quando eſt donatio omnium bonorum vel maioris partis illorum, tunc iudicatur cauſa mortis mundanæ, itaut, non ſequuta profeſſione, recuperet donata, quod ſi eſt aliquorum tantum bonorum non videtur cauſa mortis, aut Religionis, ſed ſimpliciter donaſſe, & pro eleemoſyna dediſſe, & proptereà non habet ius repetendi, vt ex Abb. *vbi ſup.* tradit Azor. *inſtit. mor. lib.* 12. *c.* 3. *q.* 3. & Sanch. *loc. alleg. n.* 6. vbi relatis opinionibus dicit hanc diſtinctionem ſibi placere ex Abbate & aliis per eum adductis.

Maximè autem cum donatio facta non fuerit in ipſo ingreſſus in Religionem, ſed antea; quo caſu minus dicitur

tur facta cauſa ingreſſus, ſed potius eſt mera pietate ac deuotione, Abb. *d. cap. cauſam n.4.* Sylu. *loc. cit. q.10. & q.11.* & Sanch. *n.11.* Coniectura enim eſt hoc caſu quod ſimpliciter donare voluerit, & ſtante dicta coniectura donatio videtur abſolutè facta, vt ex Menoch. & alijs tradit Sanchez *n.9.* Quia licet paucis diebus ante ingreſſum eam fuerit, attamen cum poſt dies aliquot exierit, non poteſt dici verè intuitu Religionis feciſſe. Et euentu enim licet arguere, quod nec à principio habuit animum permanendi, *l. ſed Iulianus, §. proinde, ad Maced. l. quadam, de reb. dub.* Euerard. *in loc. ab effectu,* Gabr *conſ.66. n.24. lib.2.* Mantic. *de tacit. lib.2. tit.1. n.5. & tit.7. n.20.* Quamuis redierit iterùm ad Religionem, & receptus fuerit, ac iterùm poſt dies receſſerit. Ex quo patet non habuiſſe animum amittendi profeſſionem, ac proindè eo magis dicendum videtur, donationem fuiſſe factam ſimpliciter, non autem intuitu Religionis, Abb. *in cit. cap. Cauſam n.4. de prob.* Sylu. *vbi ſupra,* & Roder. *q. reg.80. ar.2. tom.2.*]

5 Nec prædictis obſtat S. Concilium Tridentinum, vt dubitauit Sanchez. Quia illud non procedit in ijs, qui adhuc Religionem non ſunt ingreſſi, vt rectè Rodericus citatus *tom.3. q.17. ar.1.* Gratian. *deciſ. March.37. p.1.* & ipſe Sanchez, qui plures adducit ac ſequitur *d. lib.7. p.2. cap.2. ſub n.4.* teſtantes ita ſacram Congregationem ſub die 18. Martij 1598. interpretatam eſſe *cap.16. ſeſſ.25. de regular.* [Vbi quamuis prohibeantur renunciationes ab ingredientibus factæ abſque ſolemnitate ibi ſtatuta, ſi tamen fiant ante ipſum ingreſſum, vel paulò antè non dicuntur comprehenſæ, ex quo non dicuntur factæ intuitu Religionis, & ingreſſus, ſed ſimpliciter & abſolutè, Menoch. *de arbitr. caſ.436. n.3. & ſeq.* Præcipuè ſi poſt receſſum à Religione per multum tempus acquieuerit, tunc enim videtur facto etiam comprobaſſe, quod donationem fecerat amore Dei potius, quam Religionis intuitu, cum in hoc attendantur, vt dixi, coniecturæ, Honded. *conſ.92. n.27. & conſ.50. n.30. lib.1.* ac Surd. *conſ.534. n.28.*]

CONSVLTATIO CVII.

1 CAnonicus Clericum quendam in minoribus manuali mercede ſacriſtiæ ſeruientem in officijs inferioribus, vt verrendi, campanas pulſandi, canonicis inſeruiendi, &c. minus promptè ſibi obtemperantem manu leuiter percuſſit cum aliqua indignatione & increpatione. Quæritur,

An in aliquam excommunicationem incurrerit, vel ſaltem mortaliter peccauerit?

2 REſpondeo ad vtrunque negatiuè. Primò, quia communis ſententia docet, non eſſe locum cenſuræ *c. Si quis ſuadente 17. q.4.* niſi adſit culpa grauis, ſeu grauis iniuria, etiam in ratione ſacrilegij, Caiet. *in ſum. cap.10. n.6.* Angel. *v. Excommunicatio 5. caſ.1. n.27.* Molin. *tom.4. tr.3. diſp.55. n.6.* Sà *v. Excommunicatio Papæ n.2.* Vnde niſi ſit talis percuſſio, qua in laicum facta ſit grauis iniuria, etiam in Clericum facta non inducit excommunicationem, Sà *loc. cit.* Auil. *p.2. cap.5. diſp.3. dub.13. caſ.3.* cum Caietano & Armilla. At in hoc caſu actio illa non apparet grauiter iniurioſa.

3 Immò multi affirmant, quod *d. c. Si quis ſuadente* requirat dolum. Ita Hoſt. *in cap. Quantæ de ſent. excom.* Abb. *ibid. n.7. & in cap. Cognoſcentes de conſtit.* Felin. *in cap. Si verò de ſent. excom.2.* Menoch. *de arbitr. conſ.180. n.19.* Auil. *p.2. cap.5. diſp.5. dub.9.* Bellet. *p.1. diſq. Cler. §.1. n.9.* Quibus non adhæreo. Quia ſi hæc doctrina vera eſſet, vt plurimum eluderetur excommunicatio. Nam rariſſimè adeſſet dolus. Quæuis enim cauſa etiam leuis ab ipſo excuſat, *l. Igitur, §. Et generaliter, ff. de liber. cauſ.* & tradunt Bart. *in l.1. §. non autem in fin. ff. Si quis teſtam. liber. eſſe ius. fuer.* Barbat. *conſ. pen. lib.2.* Anchar. *conſ.127. circa fin.* Socin. ſen. *conſ.131. lib.1.* Crauet. *conſ.18. n.9. & conſ.319. n.14.* Alex. *conſ.75. lib.5.* Menoch. *de recup. poſſeſ. remed.5. n.49. & 50.* & cum alijs Gloſ. *in d. l. Igitur, ff. de cauſ. liber.*

4 Etenim vt quis eluderet excommunicationem, ſufficeret, quod allegaret quamcunque cauſam. Nam per cauſam excluditur dolus, atque adeò etiam contractio excommunicationis. Quapropter ratum eſto, quod non requiratur dolus, vt contrahatur excommunicatio, ſed ſufficiat actus prohibitus cum ſcientia prohibitionis & cenſuræ. Nam excommunicatio imponitur attentantibus quod prohibetur, & ſcienter præſumentibus facere contra prohibitionem, quæ ſaluantur abſque eo quod interueniat dolus. Et hæc doctrina adeò eſt communis, vt pudeat Doctores recenſere.

Secundò, quia non incurrit in eam excommunicationem Dominus, qui famulum ſuum Clericum percutit mediocriter ad correctionem, Abb. *in cap. ex tenore de ſent. excom.* Tabien. *v. Excommunicatio 5. cap.1. n.8.* At Clericus iſte erat famulus Canonicorum, & ab eis ſalarium recipiebat. Sic etiam excuſant Doctores Clericum ſeniorem, qui percutit Clericum iuniorem non benè miniſterium ſuum in diuinis officijs implentem, cùm ſit ſubordinatus illi ſeniori in tali officio, Molin. *diſp.56. n.8.* Suar. *de cenſur. diſp.22. cap.1. n.48.* Coninch. *eod. tract. diſp.14. n.192.* Reginald. *lib.1. n.131.* alijque communiter. 5

Nec obſtat, quod Canonicus aliqua ira ſit commotus in eo actu. Quia cùm actio externa percuſſionis non fuerit iniuſta grauiter, non incurritur excommunicatio ex ira & zelo admixto. Molin. *d. diſp.56. n.10.* Angel. *v. Excommunicatio 5. n.6.* Auil. *vbi ſupra dub.13. caſ.1.* Filiuc. Nauar. Reginald. quos adducit ac ſequitur Bonac. *de cenſur. diſp.2. q.4. pun.4. n.4.* 6

Minus obſtat, quod ille Clericus alicui videbatur munus Sacriſtæ ſubſtituiſſe. Nam hoc non eſt verum. Etenim Sacriſta eſt cuius munus definitur *in cap.1. de offic. Sacriſtæ,* ibi: *Sciat Sacriſta, ſe ſubiectum Archidiacono, & ad eius curam pertinere cuſtodiam ſacrorum vaſorum, veſtimentorum Eccleſiaſticorum, ſeu theſauri totius Eccleſiaſtici, nec non quæ ad luminaria pertinent,* ſtipendia ſoluere operarijs ad ſeruitium Eccleſiæ conductis. Azor. *lib.3. cap.16. q.1. to.2. inſtit. moral.* Hæ autem qualitates non reperiebantur in Clerico iſto. 7

CONSVLTATIO CVIII.

An decretum S. Concilij Tridentini* cap.15. ſeſſ.24. *de reform. obſtet vnioni officij, ſiue ſimplicis beneficij aliàs de conſenſu Capituli ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ per Ordinarium factæ maſſæ Capitulari, ſeu maſſæ reſidentiali, diſtributionibuſque quotidianis?

REſpondeo. Cùm ſit officium, ſeu beneficium ſimplex, non autem præbenda Canonicalis, aut quid ſimile, indubitatum eſt nos non verſari in ſecunda parte diſpoſitionis dicti S. Concilij, ibi: *Vel ſi hac ratione prouideri non poſſit, aliquibus ex ijs ſuppreſſis, quorum fructus, & prouentus reliquarum prabendarum, &c. diſtributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciorem numerum reducere.* Sed præcisè verſamur in prima parte diſpoſitionis, ibi: *liceat Epiſcopis cum conſenſu Capituli aliquot beneficia ſimplicia, non tamen regularia ijs vnire.* Itaut propterea diſpoſitio S. Concilij obſtet vnioni vt ſupra factæ, cum debuiſſet vniri non menſæ capitulari, ſeu maſſæ reſidentiali indiſtinctè & generaliter, ſed ſeparatim, & indiſtinctè certa portio redditudum dicti officij ſeu beneficij ſimplicis ſingulis præbendis Canonicalibus, & illarum ſingularum diſtributionibus, vt denotant verba illa S. Concilij *ijs vnire,* ſcilicet ſingulis præbendis, de quibus mentionem explicitam immediatè fecerat. Atque ita firmat Gabr. *conſ.188. nu.3. in fin. & ſub n.5. & ſeq. lib.2.* 1

Quæ opinio fundatur potiſſimum in duplici ratione; nempè quod in vnione beneficij menſæ capitulari neſciretur quiſnam eſſet Prælatus beneficij vniti, & ſinguli Canonici poſſent dici Prælati vnius beneficij contra *cap. Tuæ fraternitati, & cap. Cùm cauſam de præb.* Et quia cùm in huiuſmodi vnione requiratur conſenſus Capituli, non prohibetur authorizare vnionem pro portione ſingulis præbendis, cum hoc caſu principaliter agatur de intereſſe ſingulorum, & ſecundariò ipſius Capituli. Secus verò ſi fiat vnio ipſi menſæ 2

menſæ capitulari. Quia dicitur conſenſum præſtare principaliter ad vtilitatem eiuſdem Capituli conſentientis.

3 Hanc eandem opinionem ſequitur Gonzal. *ſuper regul.8. gloſ.37.n.25.* qui dicit, ita obtinuiſſe declarari à S. Congregatione Concilij, & ſuffragatur Gratian. *tom.2. diſcept.*278. *n.*33.*& ſeq.* Ricc. *in prax.cap.*379.*n.*4. cum alijs ibi allegatis. Siquidem S. Concilium *d.cap.*15. in hoc caſu vnionis factæ menſæ capitulari, & menſæ reſidentiali non ſubſtulit diſpoſitionem iuris communis *in Clem. Si vna*, §. *Quod ſi Epiſcopus de reb. Eccleſ. non alien. cap. Expoſuiſti de præb. & dignit.* vt declarat Gloſ *in eadem Clem. v. menſæ ſuæ*, *& ibidem*. Vitalin.*n.*14 Imol. *in cap. Cùm acceſſiſſent ſub n.*4. *de conſtit.* Oldrad.*conſ.*82.*n.*3. Gabr. Gonz. Gratian. *locis ſupracitatis*.

4 Et ita in proprijs terminis *d. cap.*15. cenſuit eadem S. Congregatio in *in vna Caluen.* die 23. Septembris 1609. *Sacra, &c. declarauit, decretum cap.*15.*ſeſſ.*24. *de reform. tribuere facultatem Epiſcopo vniendi ſimplicia beneficia ſingularum præbendarum diſtributionibus, non autem menſæ capitulari. Ideòque vnionem, vt proponitur menſæ capitulari ab Epiſcopo factam abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate eſſe nullam.*

5 Idem fuit reſolutum in eadem *Caluen.* die 5. Februarij 1610.

6 Item in vna *Alerien.* fuit dubitatum, *an Epiſcopus ex decreto cap.*15. *ſeſſ.*24. *nedum ſingulis præbendis Canonicorum Cathedralis Eccleſiæ, ſed etiam ipſi Capitulo, ſeu capitulari menſæ beneficia ſimplicia vnire poſſit, vbi adeò tenues ſunt præbendæ, vt ſubſtinendo Canonicorum gradui non ſufficiant?*

7 *Sacra, &c. Die* 23. *Nouembris* 1632. *Habita Congregatione in Palatio Vaticano ex omnium ſententia decreuit, nequaquam poſſe Epiſcopum huiuſmodi beneficia vnire Capitulo, ſeu capitulari menſa, idque ſi fecerit, nullam eſſe vnionem. Quam Congregationis ſententiam die* 23. *Decembris S.D.N. ad ſe relatam approbauit.*

8 *Sacra, &c. declarauit, Tridentinum Concilium decreto cap.*15.*ſeſſ.*24. *de reform. tribuere facultatem Epiſcopo vniendi beneficia ſingularum præbendarum diſtributionibus, non autem Capitulo, ſeu capitulari menſæ. Quod ſi talem vnionem Epiſcopus Capitulo, ſeu menſæ capitulari fecerit, eſſe nullam.*

9 Et in fortioribus terminis ſub die 5. Februarij 1611. propoſito dubio, *An declaratio S. Congregationis, quod Epiſcopus vigore facultatis ſibi tributæ decreto Concilij Tridentini cap.*15. *ſeſſ.*24. *de reform. beneficia ſimplicia ſingulis præbendis Cathedralium, vel Collegiatarum Eccleſiarum vniendi, non poſſit eadem beneficia vnire Capitulo, ſeu menſæ capitulari, habeat locum in Cathedrali, vel Collegiata, in qua nullæ ſunt præbendæ diſtinctæ, ſed duntaxat maſſa communis Capituli, cuius prouentus illis tantum, qui ſtatis horis interfuerint, diſtribuuntur. Omnes Patres vno ore cenſuerunt, declarationem editam habere locum etiam quando præbendæ non ſunt diſtinctæ, ſed ſola maſſa communis.*

10 Idem habetur in vna Bononien, in qua vnio non reperitur facta ſingulis præbendis diſtributiuè, ſed Capitulo, ſeu maſſæ capitulari collectiuè, dubitatum fuit, an ſuſtineretur. Die 10. Decembris 1610. *Sacra, &c. reſpondit, vnionem, vt proponitur, factam, non valere.*

11 Neque huic opinioni obſtare debet declaratio in Ampurien. die 28. Aprilis 1594. quæ fuit petita in forma authentica, & à S. Congregatione denegata, ſcilicet, quod beneficiorum ſimplicium vnio Capitulo Cathedralis Ampurien. ob illius paupertatem facta, vt fructus ipſorum in diſtributiones quotidianas conuertantur non indigebat confirmatione, ſi, ſeruata forma S. Concilij Tridentini, & cum Capituli conſenſu, facta fuerit.

12 Tum quia reſtringitur ad formam S. Concilij ſeruatam, & conſequenter intelligi debet diſtributiuè ſingulis præbendis, ne repugnet cum alijs declarationibus, *ex vulgaribus*. Tum etiam quia non eſt declaratio, ſed tantum continetur in literis reſponſiuis viſitationis ſacrorum liminum, in quibus non ita maturè articuli diſcutiuntur, prout in dubijs particularibus, quæ proponuntur.

13 Tum & tertiò, quia declarationes poſteriores, & ſignanter illa, quæ à ſa. me. Clemente VIII. fuit confirmata in omnem caſum debet attendi, præſertim cum nitantur auctoritate, & rationibus ſuperiùs adductis.

CONSVLTATIO CIX.

*An promiſſio, ſiue donatio facta à Patre Monaſterio, in quo ſuus filius adhuc Nouitius exiſtit, ſit contra decretum S. Concilij Tridentini ſeſſ.*25. *cap.*16. *de Regul. atque adeò nulla, etiamſi facta ſit inter viuos, ac de bonis proprijs ipſius donantis, ſitque habitura effectum poſt profeſſionem?*

ESſe nullam reſoluendum videtur. Actus enim contra 1
legem prohibitiuam remanet nullus, etiamſi lex vltra non procedat annullando, *l. Non dubium, C. de leg.* Maſcard. *de gener. ſtat. interpr. concl.*9. *n.*1.*& ſeqq.* Atque ita pluries declarauit S. Congregatio Concilij, præſertim apud Card. Bellarmin. *ſuper d. cap.*16. ibi: *Item nec ex bonis eiuſdem tribuatur, nec ex bonis parentum, vel conſanguineorum propter eandem cauſam.* Idemque teſtatur fuiſſe deciſum Galemart. *ad d. locum Concilij*, vbi etiam ait, eiuſdem textus diſpoſitionem procedere non ſolum in bonis parentum nouitij, ſed etiam conſanguineorum proximiorum; itaut nec poſſit pater nouitij donare apparatum Religioni, in qua ſuus filius nouitiatum agit. Quod fatetur reſolutum fuiſſe Barboſa *ad d. textum ſub n.*45. ex Sellio ibi allegato. Quæ reſolutiones cùm ſint factæ authoritate Pontificis, perinde eſt, ac ſi ab ipſo emanatæ fuiſſent, & allegare illas iuuat ac ſi ipſos Canones in corpore iuris inſertos, vt diffusè probat Rota coram Buratto *dec.*479.*n.*21.

Earum autem fundamentum eſt, quia, licet indubita- 2
tum ſit, quod in legibus nouis, inducentibus correctionem antiquarum, facienda non ſit extenſio de caſu ad caſum ex ſimili, vel identitate rationis, quapropter S. Concilium *in d. ſeſſ.*25. *cap.*16. *de regular.* tanquam correctorium iuris communis in eo, quod prohibet liberum rerum ſuarum arbitrium diſponendi, & niſi ſub certis formis in eo textu relatis, extendendum non eſſet extra caſum ibi expreſſum, attamen concluſio limitatur vbi in lege corrigente exprimitur correctionis ratio per modum cauſæ finalis, quæ expreſsè legitur in hoc textu, ne ſcilicet Nouitius, ex eo quod pauperior factus ſit, retrahatur à libertate egreſſus, quia ſuus pater donauit, & ex quo monaſterium poſſideat, quod, ſi è nouitiatu diſceſſerit, donata nequeat facilè recuperare. Quæ ratio ſuperuenientis paupertatis ex donatione bonorum parentis benè applicatur huic caſui, vt in his terminis firmant poſt Gloſ. *in auth. Quas actiones, v. Excludantur, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Bald. *ibid. n.*4. Cuman. *in l. Cum mulier, ff. ſolut. matrim.* Add. ad Bald. *in d. auth. lit. E.* ac pleniſſimè Iaſ. *in l. de quibus à n.*18. *ff. de leg.* & poſt *Clem.*1.*v. Eligatur* notant Butr. *ibid. de elect.* Pariſ. *conſ.*78.*n.*179. *lib.*3. Ratio autem vnica appoſita in textu, & incipiens à dictione *ne* indicat cauſam eſſe finalem ex vulgar. apud Barboſ. in ea dictione.

Vnde S. Congregatio Concilij, quando declarauit dona- 3
tiones, etiam de eorum proprijs bonis factas à parentibus monaſterio, ſeu Religioni, in qua Nouitij eorum filij degunt, non addidit nouum caſum textui, ſed illum, qui tacitè inerat in eiuſdem ratione detexit ad tradita *in cap. Si poſtquam de elect. & cap. Nouit de appellat.*

Quod autem in donationibus factis à parentibus & con- 4
ſanguineis de bonis ipſorum ſubſit per omnia & longè maior ratio, quàm in donationibus factis de bonis ipſiuſmet Nouitij apertè deſumitur ex ipſa mente Concilij. Quandoquidem ſi ad irritandas donationes parentum factas de bonis nouitij conſiderauit ſufficientem eſſe ad reſtringendam ipſius libertatem merum actum donandi de facto, quem facit pater nouitij, nondum profeſſi, quæ donatio, vtpotè de rebus alienis de iure non tenet, propter ſolam vexationem, quam in animo nouitij parere poteſt illorum recuperatio, quanto magis valet inferre, donationem maximæ partis bonorum, factam à patre, abſorbentem totam ferè ipſius hæreditatem, quæ de iure eſt valida vſque ad menſuram legitimæ, arctius arctaturam libertatem illius, qui in probatione eſt, cum in hoc caſu non ſolùm ſubſit difficultas recuperandi bona monaſterio de facto donata, ſed validè de iure tranſacta?

Quare ex hoc apertè colligitur propter maioritatem ra- 5
tionis

tionis de hoc caſu ſatis expreſsè agi, ſi non in verbis, ſaltem in ratione legis, *arg. textus*, quem in hac re meliorem de mundo appellat Iaſon. iudicio, doctrinaque nulli ſecundus *in l. His ſolis, C. de reuoc. donat.* Ac proindè eadem Concilij ratio applicanda eſt. Cauſa enim & ratio eſt anima ipſius diſpoſitionis. Bald. *in auth. Quas actiones, n. 4. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Durand. *dec. 40. n. 42.* In ſtatutis enim & conſtitutionibus attendi debet nedum quod ex verbis deſumitur, ſed etiam quod virtualiter ex verbis, vel ratiocinatione ab expreſſis deducta inferri poteſt. Merlin. *dec. 437. n. 25.* Ne aſſerentes contrarium dicamus, ſapientiſſimos Concilii Patres caſum magis dubitabilem neglexiſſe, minus autem periculoſo conſuluiſſe. Sicq; ab abſurdo vitando noua coſtitutio corrigens ius antiquum comprehendit caſum, in quo vel eadem, vel maior ratio procedit, vt firmarunt relati Doctores ad hunc textum adducti.

6 Atqui S. Concilium in hac parte conſideraſſe tantum libertatem nouitii videtur extra dubium deſumi ex illis verbis textus, dum præmiſſa generali prohibitione quidquam tribuendi monaſterijs ad ſuæ ſanctionis rationem immediatè ſubiungit: *Ne hac cauſa diſcedere nequeat.* Et propterea dum de nouitij fauore tractatur, ad caſus minus proprios eſſet extendenda, vbi finis & intentio legis æquè benè ac principaliter applicatur, nihil refragante, quod ex hoc conſequatur odium Religionis, Bart. *in l. Qui exceptionem n. 2. ff. de condit. indeb.* Lotter. qui innumeros refert *de re benef. lib. 2. q. 36. n. 11. & ſeq.* Quia dato quod dicta ſanctio ſit odioſa, adhuc tamen habet locum in prædictis non per extenſionem, ſed per comprehenſionem. Vbi enim adeſt identitas rationis, præſertim expreſſæ in lege, ibi adeſt eadem lex non extenſiuè, ſed comprehenſiuè, *d. l. His ſolis, verſ. ſatis etiam cautè, C. de reuoc. donat. & l. Illud, C. de Sacroſ. Eccleſ. & l. Item veniunt, §. Ancilla, ver. ſi tamen, ff. de rei vendic.* Nam lex diſponit de materia, vt ſtat ſub illa ratione. Vnde per ſe primo diſponit de ratione, vt de fine; de materia verò, vt de ſubiecto, in quo lex ſortitur ſuum finem. Et ideò ratio legis cum ſecundum ſe totam ſit ſub diſpoſitione legis, extendit neceſſario legem, ſiue fauorabilem, ſiue odioſam ad totam materiam, quam ſibi ſubſternit; itaut non poſſit non extendere. Quia non poteſt non ſubijcere materiam legi, in qua eſt, dum ipſa ſecundum ſe totam eſt ſub diſpoſitione legis. Hinc extenſionem comprehenſiuam habere locum in lege pœnali, licet ſit odioſa docent Imol. *in cap. 1. de temp. ord. in 6.* Gemin. *ibid.* Panor. *in cap. fin. n. 10. de reſcript. & in cap. Nihil n. 9. de elect.* Olaſch. *dec. 67. n. 8.* Couar. *in cap. Alma mater p. 2. §. 4. n. 7.* Suar. *lib. 6. de legib. cap. 4. n. 2.* & alij apud Sanchez *lib. 3. de matr. diſp. 42. n. 4.*

7 Immò etiam in lege correctoria & pœnali ſimul fit extenſio comprehenſiua ex identitate rationis, quando ratio eſt expreſſa in lege, vt tradunt Gloſ. *in d. Clem. 1. v. Eligatur de elect.* Card. & Anchar. *ibid.* Imol. *num. 18.* Butr. *in cap. fin. ver. fallit primò, de conſuet.* Bald. *in d. auth. Quas actiones, C. de Sacroſ. Eccleſ.* Bolognet. *in l. Omnes populi num. 130. ff. de iuſt. & iur.* Gabr. *tom. 2. com. opin. li. 17. init.* teſtans de communi, Sanchez *vbi ſupra*. Adde, quod prædicta ſanctio non eſt odioſa, ſed fauorabilis. Tunc enim lex cenſenda eſt fauorabilis, etiamſi contineat odium alicuius, quando per ipſam primario intenditur fauor alicuius, vt communiter docent Gloſ. *in cap. Si propter, v. Primi anni de ſcript. in 6.* vbi Gemin. *n. 9.* Franch. *n. 6.* Item Gloſ. *in c. Sciant cuncti, v. Alios de elect. in 6.* Io. Andr. & Gem. *ibid.* Felin. *in cap. non dubium, nu. 2. de ſent. excom.* Bart. *in l. Qui exceptionem nu. 2. ff. de condit. ind.* Alber. & Salic. *ibid.* Caſtr. *in l. Si quis nec cauſam n. 4. ff. ſi cer. pet.* In caſu autem noſtro Concilium principaliter intendit fauorem nouitii. Quia nimirum intendit prouidere, ne propter donationem ab eius parentibus monaſterio factam ab eo diſcedere nequeat, nec facilè, ſi diſceſſerit, id recuperare poſſit, vt inquit Concilium eo loco.

Idque veriſſimum eſt pro tertia parte ex bonis ipſius nouitii donata. Nam cum filius habeat ius radicatum in lege reuocandi donationes factas à parentibus vſque ad menſuram legitimæ, & hoc illicò ortum habeat, ac pater, facit donationem, quæ in ea computanda legitima filij confertur in vniuerſale patrimonium patris, ac ſi ipſa res donata adhuc in patrimonio patris eſſet, vt apertè cauetur *in auth. Vnde ſi parens, C. de inoff. teſtam. & l. precibus 3. C. de inoff. donat.* traditque Clar. *in §. donatio q. 24. per tot.* Quapropter clarè deſumitur quoad dictam tertiam partem, donationem eſſe in verbis ipſius textus comprehenſam, & venire ſub expreſſa literali eiuſdem prohibitione, dum inſpecta quantitate donata abſorbente ferè totam ſubſtantiam patris, non eſt dubia, ſed clara voluntas donantis pro comprehenſione legitimæ, ſine qua non poterat integra donatio ſortiri effectum: Velaſch. *in prax. part. ca. 16. n. 30.* Sanchez *in decal. lib. 7. c. 5. n. 23.*

Nec obſtat, quod donatio hæc collata in tempus poſt profeſſionem non ſit prohibita à Concilio. Nam cum fuerit collata poſt mortem donantis, & durante nouitiatu, vtique effectum habere poterat, & incutere nouitio timorem recuperandi. 9

Pariter ceſſat etiam obiectio, quod non fuerit merè lucratiua, ſed pro celebratione miſſarum. Tum quia verba textus ſunt nimis ampla, & prægnantia, dum vetant ſub quocumque prætextu, & quomodolibet tribui. Quæ dictio comprehendit omnem caſum, Gloſ. *in cap. Susceptum 6. v. Expreſſè de reſcript. in 6.* Tum etiam quia onus non excedit ſextam partem. Ideòque in reliquo haud dubiè continet lucrum, Gall. *ad conſuet.* Alexandr. *v. 20. num. 97.* Seraph. *dec. 116. n. 31.* & in puncto Sanch. *d. lib. 7. cap. 5. n. 32.* 10

Denique non ſubſiſtit, quod Concilium loquatur de ſola reali traditione. Quia verba *tribuere recuperare & reſtituere* non minus prædicantur de rebus, quàm de iuribus, *l. 2. §. Peruenisse, ff. de hæred. vend. l. Cùm hoc iur. ff. de vulg. & pupil. l. 11, ff. de petit. hæred.* Rebuff. *in l. verbum reddendi 94. col. 4. poſt med. ff. de verb. ſignif.* Præcipuè concurrente rationis identitate. Tiraquell. *de retract. lign. §. 2. gloſ. 7. n. 19.* 11

His tamen non obſtantibus dicendum eſt, donationem huiuſmodi eſſe validam. Vt autem veritati conſulatur, ponderandum eſt, quod S. Concilium de hiſce parentum promiſſionibus, ſiue donationibus tempore probationis filij nouitij ex propriis bonis monaſterio factis *d. cap. 16. ſeſſ. 25. de regul.* non diſponat expreſsè. Quare licet hoc dilemmate argumentari. 12

Vel S. Concilium illas iuri communi remittit, vel ſaltem tacitè, & interpretatiuè de ijſdem diſponere cenſetur. Si primum, non eſt, cur ex hoc capite de ijſdem promiſſionibus, ſiue donationibus ambigatur, aut de illarum validitate, aut nullitate. Si ſecundum dicatur, tunc illius tacita mens ex illis, quæ expreſsè habet conijcienda venit & hæc eſt vera legis interpretatio, ſiue argumentalis & illatiua explicatio. Caſtr. *conſ. 338. nu. 2.* Fagnan. *in cap. Quoniam de conſtit.* Ab eo ſcilicet, quod lex definit expreſſe circa vnum, & à ratione, qua id ſtatuit, colligitur illud, quod propter eandem rationem circa aliud ſtatuiſſet, ſi de illo expreſsè diſpoſuiſſet. Et hoc eſt tacitum legis ſenſum, eiuſque mentem interpretari. Sed Concilium *d. cap. 16. ſeſſ. 25. de regul.* non prohibet promiſſionis, vel obligationes tempore probationis nouitii monaſterio factas, nec illas abſolutè reiicit, ſed permittit expreſsè ipſis quaſcumque promiſſiones, & obligationes cuiuſcumq; de licentia Ordinarii facere, quæ in terminis eiuſdem Concilii non intelliguntur effectum ſortiri, niſi ſequuta profeſſione. Et hoc, quia ſic ceſſat ratio Concilij aliàs prohibentis, cùm per id ſufficienter conſulatur profeſſionis libertati, quæ fuit vnica finalis cauſa decreti. Igitur vel nihil ſtatuit etiam tacitè de parentum promiſſionibus, ſed iuri communi reliquit, vel vtique tacitè, & interpretatiuè illas concedit parentibus de proprijs bonis factas, cum vtrobique, immò à fortiori ceſſet ratio legis. Tacitum enim reſultans ex expreſſo ceſſat, ceſſante expreſſo, *l. 3. §. fin. ff. de ſeruit. reſtit.* Caſtr. *conſ. 196. n. 3. lib. 2.* Maximè quando ſubeſt eadem ratio, vt in caſu noſtro. Ruſch. *lit. D. concl. 2.* Vnde ſi à prohibitione facta nouitijs eo *cap. 16.* fieri debet extenſio ad parentes, æquum eſt, vt qui onus ſentit, ſentiat & commodum, *l. 1. ff. de inſtit. act. l. ſecundum naturam, ff. de reg. iu.* Anchar. *conſ. 217. n. 4.* Alioquin S. Concilium duo continere decreta vno eodemque capite ad inuicem pugnantia. Vnum expreſsè, aliud tacitè, nulla noua ſubſiſtente ratione; quod abſurdum eſt cogitare, cùm taciti & expreſſi idem ſit iudicium, quando tacitum includitur in natura expreſſi, Bath. *axiom. 218.* alios citans. 13

Quæ ratio à Doctoribus ponderatur, nominatim à Cenal. 14

Ceual. *comm. contra comm. qu. 439. nu. 5*, ex verbis ac ratione eiuſdem Concilij, ibi, *Sed neque à parentibus*. Solum enim his verbis, inquit Ceuallos, cauetur, quod nihil recipiatur à nouitijs ante profeſſionem, vel ab earum parentibus, conſanguineis, vel curatoribus pro eo tempore, quo in probatione exiſtunt. Secus verò erit iam facta profeſſione. Quia in hoc caſu neque ante profeſſionem, neque poſt reprobatur pactum, cum referatur ad tempus habile, in quo facta eſt iam profeſſio. In quo euentu ceſſat ratio Concilij, ibi. *ne hac occaſione diſcedere nequeat, nec facilè, ſi diſceſſerit, id recuperare poſſit*. Et valebit datum ac relictum ſub hac pactione, quæ non repugnat menti, nec rationi Concilij, quod tantum afficit obligationes abſolutas & cum actuali traditione factas monaſterio tempore probationis, per quas bona nouitij tranſeunt in dominium Religionis, non autem ſimplices promiſſiones, ſeu obligationes conditionatas, quæ ſortiri debent effectum, ſequuta profeſſione, vt optimè de more notat Suar. *de Relig. tom. 3. lib. 5. cap. 9. nu. 15. & 16.* Honded. *conſ. 73. nu. 20. vol. 2.* Eoque præſertim, quod Concilium eſt correctorium iuris communis, & proptereà non poteſt intelligi, niſi in caſu, de quo loquitur, qui eſt quando ſequitur cum obligatione actualis traditio bonorum, per quam in poteſtatem Religionis deueniunt. vt in ſimilibus terminis conſiderauit Add. *ad dec. 586. nu. 2. p. 5. rec.* Vtitur enim Concilium verbis *recuperet, & poſſideat* quæ important detentionem, & inſiſtentiam facti. Bart. & alij, teſte Alex. *in l. Stipulatio iſta, §. Hæc quoque, ff. de verb. oblig.* Felin. *in cap. Cum cauſam nu. 3. de teſtib.* Quæ non eſt niſi in corporalibus. Quare, ea ceſſante, ceſſat quoque ratio Concilij, atque adeò eiuſdem quoque legis diſpoſitio Rot. *in Camerinen. penſionis* 7. Iulij 1642. coram Terraconen. ac tradit Suarez loco allegato, vbi quod conſtat ex praxi, & conſuetudine Eccleſiæ. Paſſim enim non ſolum ante duos menſes profeſſionis ſed ipſo ingreſſu à parentibus promiſſiones & obligationes fiunt, etiam cum pactis, & cautionibus, quæ poſteà in profeſſione ſortiuntur effectum.

15 Neque dicendum vllo modo videtur, quod Concilium voluerit arctare libertatem parentum contra omnia iura, quibus diſponere de re ſua quilibet poteſt, *l. in re mandata, C. mandat.* Anchar. *conſ. 155. num. 7.* Ita ut pater ſenio confectus obſequi non valeat pietati, ac deuotioni ſuæ, & pro anima ſua, pro vxore, pro bono perpetuo familiæ ſuæ contrahere cum Religione contractu oneroſo, onere videlicet miſſarum ac precum in perpetuum, aliarumque obligationum tempore probationis filij, ſed teneatur expectare tempus profeſſionis quò fortè non eſt peruenturus. Nec eſt putandum, quod ſacer ille Senatus claudere voluerit viam ſatisfactioni propriæ conſcientiæ, occultæque compenſationi, quibus ob plurimas occaſiones aliquando parentes reperiuntur adſtricti, & ex iuſtitia coacti, quibus nulla alia ratione commodè valeat ſatisfieri, cum hoc non obſtet profeſſionis libertati.

16 Eiuſmodi igitur promiſſio, illiuſuè obligatio non repugnat S. Concilij decreto *de Regular. ſeſſ. 25. cap. 16.* ſed eſt ad mentem, & in terminis eiuſdem Concilij. Primò quia interpretanda venit ſecundum terminos legis, ſiue iuris communis, ſiue particularis Concilij, arg. à lege ad teſtatoris voluntatem, Dec. *conſ. 10. n. 8. vol. 2. conſ. 114. n. 8. vol. 3.* & alij. Ac proindè vel ſecundum ius commune, cui non repugnant eiuſmodi promiſſiones, Suarez *vbi ſupra*, vel ſecundum Concilium, quod illas concedit, vt probatum eſt.

17 Secundò, quia cum in eo cap. 16. apponatur anathematis pœna, atque adeò grauiſſima culpa, certum eſt, quod hæc diſpoſitio interpretanda eſt, vt excludatur culpa, ac proindè Concilij tranſgreſſio. Nam actus, qui ſonare poteſt ad delictum & non delictum ſemper interpretatur, vt abſit delictum. Cardin. Tuſch. *lit. D. concl. 165.* Maſcard. *de probat. concl. 495. num. 12. & concl. 1418. num. 2.* Abb. *in cap. Cum tu de teſtib.* Farinac. *p. 3. q. 85. num. 1.* Quod à fortiori dicendum eſt in diſpoſitione ad finem pium, & pro ſalute animæ, & in bonum perpetuum totius familiæ. Et ideò diſpoſitio interpretanda eſt, vt non cenſeatur facta contra Concilium, ſed modo ab ipſo Concilio ſtatuto, videlicet habitura effectum tantùm poſt profeſſionem.

18 Tertiò, cum in diſpoſitione præfata adſit clauſula *voluntati, &c. omnibus modo*, &c. quæ operatur, vt ſi actus non poſſit valere eo modo, quo iure fieri potuit, Barboſ. *de clauſul.* vtique dicta diſpoſitio valebit eo modo, quo de iure communi, vel de iure Concilij fieri potuit.

19 Quartò ac perſpicuè ex ipſa promiſſionis narratiua nimirum. *Cùm ſit quod N. habeat vnicum filium, & annuente Deo, in proximo profeſſionem emiſſurus eſt*. Dictio autem *cùm* iuncta tempori futuro *emiſſurus eſt* æquiualet dictioni, *ſi*, & habet vim conditionis, ac proindè eius defectus vitiat. Barboſ. *dict. Cùm*, ibique Tuſchus & alij. Ergo defectus profeſſionis in hoc caſu vitiaſſet diſpoſitionem, atque adeò cenſenda eſt omninò conditionata, nec effectum habitura, niſi profeſſione ſubſequuta.

20 Conſtat itaque, ſiue Concilij verba, ſiue ratio attendantur non ſolum prohibitas non eſſe, verum etiam permiſſas promiſſiones vel obligationes parentum de proprijs bonis factis monaſterio tempore probationis nouitij, non habituras tamen effectum, niſi poſt profeſſionem. Quod etiam euidenter ſuadetur dum Concilium id permittit expreſſe ipſis nouitijs de ipſorum proprijs bonis; etiam tempore probationis de Ordinarij licentia donationes & obligationes quaſcumque facere, quæ in terminis eiuſdem Concilij d. cap. 16. non intelliguntur ſortiri effectum, niſi profeſſione ſequuta, idque non alia ex cauſa, niſi quia ceſſat ratio prohibitionis, & remanet ſufficienter prouiſum libertati profeſſionis. Vnde & fortius cum Suarez & alij multò magis intelligi debent permiſſæ huiuſmodi promiſſiones, ſeu obligationes reſpectu parentum, quàm nouitiorum, cum clarius ceſſet ratio Concilij, illas prohibentis, Quoniam largitiones, etiam actuales nouitiis prohibitæ tempore ſuæ probationis, non interdici putantur ab eodem Concilio reſpectu parentum.

21 Prædicta verò maiorem firmitatem recipiunt quando non agitur de obligatione gratuita, quam ſolum videtur prohibere Concilium. ſed de oneroſa, in qua datur poſſibilitas, vt tantum poſſit recipi, quantum datur. Rodriq. *in ſum. to. 2. cap. 7. n. 4.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 5. q. 10. n. 32.* Tambur. *de iur. Abb. diſp. 6. q. 10. n. 13. to. 3.*

22 Poſtremò addi poſſe videtur promiſſiones, ſeu obligationes huiuſmodi eſſe cauſa mortis, atque adeò eſſe validas, cùm Concilium tantum loquatur de obligationibus inter viuos, quæ cum irreuocabiles ſint, poſſunt cauſare, vt nouitius videns ſe facultatibus denudatum cogatur profeſſionem emittere. Quod ſanè conſiderari non poteſt in obligationibus factis cauſa mortis, vt ad rem firmat Tamb. *d. diſp. 6. q. 16.* Rodriq. *to. 2. q. 47. ar. 10* & Molin. *de iuſt. & iur. tract. 2. diſp. 139.*

23 His ita conſtitutis facilè diſſoluuntur ea, quæ pro contraria ſententia deducta ſunt. Tunc enim præſumi poteſt, nouitium timore amiſſionis bonorum retrahi à receſſu monaſterij, ac proindè metu amiſſionis bonorum profiteri, quando actualiter datum eſſet, nec in promiſſione eſſet appoſita conditio aliqua. Quare, cùm ſit facta iuxta terminos Concilij, debet intelligi conditionata, videlicet quatenus ſequatur profeſſio, prout iuxta expreſſam eiuſdem Concilij diſpoſitionem intelligi deberet, ſi eſſet facta ab ipſomet nouitio de proprijs ipſius bonis iuxta *cap. Quod à te, §. Sanè*, & ibi Gloſ. *v. Redire*, & Abb. *n. 6. de Cler. coniug.* Rodrig. *d. tom. 2. qu. 67. art. 12.* & fuit deciſum *in Toletana nullitatis profeſſionis* 22. Iunij & 27. Maij 1598. coram Orano.

24 Vnde cum huiuſmodi promiſſiones non poſſint, nec debeant ſortiri effectum, niſi quatenus ſequeretur profeſſio nouitij, & mors promittentis, nullum ius poteſt dici acquiſitum monaſterio, pendente conditione, vt notat Rot. *dec. 568. num. 4.* coram Merlino. Et ita etiam ceſſat ratio timoris paupertatis, cum nouitius quotieſcumque profeſſionem non emittit, promiſſio euaneſcit ob non adimpletam conditionem; & reuocata cenſeretur, prout firmant Doctores in terminis nouitij recedentis ante profeſſionem, cui, quæ ſua erant, monaſterium tenetur reſtituere, & præ alijs Gutier. *can. quæſt. cap. 1. nu. 106. lib. 2.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſ. 436. n. 7. & in addit.* pariter *n. 7. & conſ. 396. n. 9.* Honded. *con. 94. n. 8. lib. 1.*

25 Nec aſſerta declaratio S. Congregationis Concilii refragatur, amplians prohibitionem etiam ad bona propria ipſorum parentum & conſanguineorum. Nam præterquam quod non adducitur authenticè, prout requiritur, eſt contraria literali diſpoſitioni textus, ibi: *aliquid de bonis eiuſ-*

dem

demeribuatur; vbi ilĉtio *eiuſdem* ſtat relatiuè ad perſonam nouitij, vt aduertunt Bordon. *reſol.*54. *n.*153. Sanch. *d.cap.*5. Suar. *eod. cap.*9. *n.*16. Quod non prohibet huiuſmodi largitiones fieri ex quibuſcunque bonis, ſed ex bonis eiuſdem nouitij. Vnde concludunt, quod parentes, & propinqui nouitij tribuendo aliquid de bonis proprijs monaſterio in gratiam nouitij, vt beneuolentius tractetur, vel facilius ſuſcipiatur, non agunt contra hoc decretum Concilij. Idipſum tradunt Peyr. *de ſubd. q.*1. *cap.*19. *concl.*3. Bart. de Vecch. *in prax. Nouit. diſp.*8. *dub.*7. *nu.*14. & Tambur. *d. diſp.*6. *p.*10. *in fine.*

16 Et ſanè præfata declaratio, quamuis legalis, non applicatur, quando promiſſio non eſt facta intuitu ipſius nouitij, nec nouitiatus, neque monaſterij, ſed propriæ ſalutis, quæ eſt vera cauſa finalis diſpoſitionis, quæque attendenda eſt Rot. *in Bononien. fideicom. de Rubeis* 4. Martij 1641. coram Cardinali Panzirolo, §. *Nec viſum fuit*. Atque hinc quælibet interpretatio, & extenſio in contrarium adducta reijci debet in hac materia, quam veluti prohibitiuam ſtrictè interpretamur. Dec. *conſ.*512. *n.*2. Socin. iun. *conſ.*80. *n.*28. *lib.*1. Burſat. *conſ.*168. *n.*15. Gamb. *dec.*388. *n.*2. Sanch. *in reſp. moral. lib. cap.*2. *dub.*52. *n.*1. *verſ.* Sed hæc, cum alioquin ſapiat delictum ſub anathematis pœna prohibitum, ſemper excludi debet ad *l. meritò, ff. pro ſoc. cap. Quemadmodum de iureiur.* Bero. *conſ.*149. *n.*12. *lib.*1. Surd. *dec.*58. *n.*4. Menoch. *conſ.*84. *n.*10. Immò & è contra, cùm agatur fauore cauſæ piæ, in dubio eſt ipſi fauendum, itaut contra ipſam non ſoleat admitti interpretatio. Rot. *in Romana hæreditatis* 14. Octobris 1646. coram Arguelles.

27 Atque adeò donationem ſiue promiſſionem eiuſmodi fuiſſe validam declarauit S. Congregatio Concilij in vna *Mediolanen.* donationis die 11. Martij 1662.

CONSVLTATIO CX.

Electio per compromiſſum, vt ſit valida, quid præcipuè requiratur?

1 LIcet electionem fieri poſſe per compromiſſum, ſacrumque Concilium Tridentinum *ſeſſ.*25. *de regul. cap.*6. non derogaſſe huic modo eligendi, de quo *in cap. Quia propter* 43. *de elect.* videatur ſæpius Rotam ſenſiſſe in deciſionibus relatis per Barboſam *de iur. Eccleſ. lib.*1. *cap.*19. *n.*149. *&* 156. tamen adhuc ſeruari debent quæ *in d. cap.* præſcribuntur.

2 Et primò inter compromiſſarios nemo debet admitti, qui non ſit vocalis, & qui poſſit vota eligentium alijs reuelare extraneis. Quare electio non eſt facienda per acclamationem, & vota propalata. Innocentius enim Pontifex *in d. cap. Quia propter* requirit pro forma quod in electione facienda compromiſſarij vota ſecretò per ſe, & ſingillatim exquirant, & in ſcriptis redigant, vt ex *d. textu* tradunt ibidem Abb. *n.*5. *notab.*3. Hoſtien. *n.*30. Butr. *n.*25. ac proſequitur Tambur. *de iur. Abb. diſp.*28. *q.*4. *n.*1. Samuel *de canon. elect. tr.*1. *contr.*6. *concl.*2. *&* 6. & firmat Rot. *d.*574. *n.*40. 45. 58. *& ſeqq. p.*4. *tom.*3. *rec.* & apud Duran. *dec.*232. *num.*1.

3 Secundò ex *d. cap. Quia propter* requiritur, quod omnes de capitulo compromiſſo conſentiant, vt ex verbis d. textus, ibi: *Qui vice omnium comprabat*, ibique Gloſ. *v. vice*, Butr. *n.*40. Franc. Marc. *q.*706. *n.*2. *p.*1. Samuel *eodem loc. contr.*3. *concl.*1. *&* 4. *per tot.* At propterea ex metu incuſſo non poteſt dici quempiam conſentire, cum nihil magis conſenſum excludat, quàm timor. Sebaſt. Medic. *de caſ. fort. to.*2. *q.*3. Boer. *dec.*110. *n.*1. cum protritis.

4 Reſpectu verò eligentium non poſſunt compromiſſarij decernere, quod ex aliquibus tantùm per ipſos propoſitis quiſpiam eligatur. Huiuſmodi enim modus eligendi eſt coactus, & à iure reprobatus, vt *in cap. Cum terra* 14. *& cap. Cum dilectus in fin.* ibi: *liberam habeant*, *de elect.* & ſequuntur Couar. *de ſponſal p.*2. *cap.*3. §. 5. *n.*9. ac Rot. *dec.*65. *num.*6. *cum ſeqq. p.*1. *recent.*

5 Minuſque poterit aliquis ex compromiſſarijs ſeipſum eligere ad conſtituendum numerum votorum. Quia licet compromiſſarius poſſit ſe eligere ad hoc vt per eius aſſenſum perficiantur numerus maioris partis, non tamen poteſt ſuæ electioni aſſentire ad inducendam paritatem. Huius diſtinctionis ratio eſt, quia qui perficit numerum maioris partis, electionem ab alio inceptam complet, & ambitione caret; qui verò quærit ſuo voto paritatem conſtituere, ſuam incipit electionem, eſtque ambitionis plenus, vt rectè per Cened. *ad decret. collect.*99. *n.*1. Alphonſ. de Meued. *ad Cur. Piſan. lib.*2. *cap.*11. *n.*7. *&* 8. Lauor. *var. lugubr. tit.*4. *de elect. can. cap.*6. *n.*16. Atque idcircò vel compromiſſarius eiuſmodi deficit in votis, quia ex authoritatibus allegatis ſuum votum non debet ad conſtituendam paritatem admitti, vel ſaltem debet denuò fieri electio. Quia de iure non poteſt dici facta electio, vbi datur ſolum paritas votorum, vt cauetur *cap. In Geneſi, & cap. Eccleſia veſtra* 2. *de elect.* ac firmauit Rota *in Raguſina electionis* 1. Iulij 1643. coram Ghiſlerio.

CONSVLTATIO CXI.

An legati, ſiue Oratores, eorumue comites, famuli, aſſeclæ delinquentes in Rempublicam, in Principem, ad quem miſſi ſunt, poſſint ab eo puniri? & quid de Legatis, ſiue Nuncijs Summi Pontificis? Vbi paucula de officio Principis.

HÆc controuerſia pluribus temporibus ancipitem ha- 1
buit reſolutionem, & in vtramque partem agitata fuit.

Qui negant his rationibus vtuntur. Legati tacita gen- 2
tium omnium conuentione ſecuritate gaudent, *l. fin. de legation.* vbi Pomponius Iuriſconſultus ita decernit: *Si quis legatum hoſtium pulſaſſet contra ius gentium id commiſſum eſſe exiſtimatur. Quia ſancti habentur legati. Et ideò ſi cum legati apud nos eſſent gentis alicuius, bellum cum illis indictum ſit, reſponſum eſt, liberos eos manere. Id enim iure gentium conuenit eſſe.* Item Marcianus *in l. ſanctum, ff. de rer. diu. & c. Ius gentium, d.*1. traduntque Bart. *in l. conuentionem in fin. ff. de pact. & in l.*1. *ff. ad l. Iul.* Bald. *in l. Adminiſtrantes*, §. *eorum, ff. de excuſat. tut.* Gondiſal. *de legat. p.*2. *q.*5. *n.*10. *to.*2. Laudenſ. pariter *de legat. q.*5. *&* 28. *to.*5. Franc. le Fayer etiam *de legat. cap.*4. Bannes *in* 2.2. *q.*57. *ar.*3. Aranius *in l.*2. *q.*92. *diſp.*1. *ſect.*6. *diffic.*3. *n.*15. Buſius *de Republ. lib.*3. *c.*6. Alex. ab Alex. *lib.*5. *cap.*3. *genial. dier.* & ibi Tiraquel. Toloſan. *de Republ. lib.*11. *cap.*10. *n.*14. Kirchenerus *lib.*2. *cap.*2. Quibus ex parte aſſentitur Grotius *de iur. bell. lib.*2. *cap.*18. *n.*4. Legatorum enim ius, ait Cicero 3. *Verr.* humano, diuinoque vallatum præſidio eſt, cuius tam ſanctum, & venerabile nomen eſſe debet, non modo vt intra ſociorum iura, ſed etiam inter hoſtium tela incolume verſetur, & Germanicus apud Tacitum *lib.*1. *Annal.* facunda oratione ita exercitum qui legatis vim intentauit, alloquitur. *Quod nomen huic cœtui dabo? Militesne appellem? Qui filium Imperatoris veſtri vallo, & armis circumſediſtis. An ciues? quibus tam proiecta Senatus auctoritas, hoſtium quoque ius & ſacra legationis, & fas gentium rupiſtis.* Et ſanè ſi violarentur, nulla eſſet ſpes tranſigendi diſſidia, quæ inter Principes ſæpè ac ſæuiſſimè aſperantur, meritoque iure Pontificio pœna eorum, qui Legatos violauerint, excommunicatio eſt. Quippè qui legationem impedit, non vnius ſed multorum profectum auertit. Et quia Dei cauſam impedit, & ſtatum conturbat Eccleſiæ, ideò ab eius liminibus arcendus, vt ſcripſit Alexander Papa omnibus Epiſcopis *ep.*2. relata *in c.*2. *Quis autem legationem* 94. *d.* Et Q. Mutius ſapientiſſimè reſpondit. *d. l. fin. de legation.* eum, qui Legatum pulſaſſet contra ius gentium dedi oportere hoſtibus, cuius erat Legatus pulſatus. Sic enim ſatisfieri poterit læſis, & Princeps, vel Reſpublica, in quorum ditione violatus erit Legatus, ſe purgabunt à delicto, & omni ſuſpicione conſenſus violationis, dedito delinquente, qui poterit inquiri quo animo, cuiuſue iuſſu Legatum offenderit.

Vnde Legatorum iniuria grauium bellorum cauſa fuit, 3
eaque iuſtiſſima, quia eſt contra ius gentium. Quod docent communiter Theologi, nominatim Coninch. *in* 2.2. *diſp.*31. *dub.*2. *n.*24. ac teſtantur hiſtoriæ, quæ legum velut interpretes ſunt, æqui bonique teſtes. Tarentini, qui ob violatam legationem Romanam, flagitium ſeruitute luerunt. Flor. *lib.*4. *c.*8. Illyrij Legatos ſecuri tanquam victimas occiderunt, ſed ſtrictæ poſt victoriam in Principum

colla ſecures, Legatorum manibus litauerunt. Corintho etiam exitium attulit, quod Legati Romani, incertum an manu, certè oratione, violati eſſent. Contra Mithridatem pugnatum, quod Legatos Romanorum necaſſet. Bellum grauiſſimum, & funeſtiſſimum exitio gentis cum Ammonitis geſſit Rex Dauid. Cauſa, quod Legatos violauit Hannon. 2. Reg. cap. 10. 4. Qui Legatos, Oratores, comiteſue eorum pulſaſſet l. Iulia de vi publ. teneri reſpondit Vlpianus in l. Iul. 7. ad l. Iul. de vi publ.

4 Quare Paulum IV. Pontificem Thuanus hiſt. 17. hiſt. reprehendit, quod Hiſpanicum Legatum ab Albano, quantumuis hoſte, & Pontifici imminente, nulla iuris gentium ratione habita, in carcere conijci iuſſerit. Nec laudant Franciſci I. Galliarum Regis factum, qui ne id, quod Fecialis à Carolo V. Imperatore in mandatis habebat, audire cogeretur, vt aduentare audiuit, crucem pro palatio figi mandauit, ac ei denunciari certum ſibi crucis exitium imminere, ſi mandata expoſuiſſet.

5 Item perſonam ſui Regis Legatus ſuſtinet. Alberic. Gentil. lib. 1. cap. 18. Hiſpan. Aduocat. Eſtque Regis imago, ſiue ſimulacrum, qui dicit omnia, agitque tanquam ipſe ſummus ſit, quippè ſacroſancta præditus poteſtate. Rex verò iudicari à Rege non poteſt. Quia par in parem imperium non habet, l. 4. & 6. ff. de recept. arbitr. Quo argumento Conradius Sueuiæ Princeps vſus eſt. Nam cùm Carolus Andegauenſis hunc bello captum mortis pœna damnauerat eique ſententia legeretur, in Notarium inuectus: *Tune, impure leno*, ait, *ſcelerate furcifer auſus es morti condemnare filium Regis? An neſcis pari in parem imperium, iuriſdictionemque non eſſe?* Ciſner. in orat. de Conradin. Cruſ. lib. 7. p. 3. cap. 19. Annal. Sueu. Scipio Ammir. lib. 17. diſſert. polit. diſcurſ. 7. Idem oppoſuit Angliæ Reginæ Maria Regina Scotiæ, de qua actione videndus Michael Eyzinger in 2. p. theſ. Princip. Hoc vnum contendo, inquit le Fayer. cap. 6. de legat. impunè Legatis licere ſiue per fas, ſiue per nefas, quicquid ſibi à Principe mandatum eſt, exequi, ac perficere. Et Legatus Iuſtiniani apud Procopium lib. 1. de bell. Goth. Orator, ait, qualiacunque à Principe ſe delegante acceperit, profert, quæ ſi minus proba & recta videntur non ipſe propterea iure eſt incuſandus, ſed qui miſerit fortè culpandus.

6 Exemplo ſint Legati Tarquinij, qui cùm ſub ſpecie repetundorum ſupellectilium Romam miſſi eſſent, de reducendis Regibus contra Rempublicam cum nobiliſſimis adoleſcentibus coniurarunt. Et quanquam videbantur commiſiſſe, ait Liuius lib. 2. vt hoſtium loco eſſent, ius tamen gentium valuit. Ita & Aulus Poſthumius Volſcorum Legatos nulla iniuria affectos remiſit, qui ſub honeſtæ legationis ſpecie Romanas legationes exploratum venerant. Dionyſ. Alicarnaſ. lib. 6. Satiuſque putatum omni tempore fuit bis aut ter nocentem pœnis legitimis non conſtringere, quam fidem publicam frangere, arg. l. 1. C. de his, qui ven. ætat. impetr. Quod obſeruauit in Legatis Carthaginenſium Scipio Africanus, qui, etſi non induciarum modò à Carthaginenſibus fides, ait Liu. lib. 18. ſed etiam ius gentium in Legatis ſuis violatum eſſet, tamen ſe nihil, nec inſtitutis populi Romani, nec moribus ſuis indignum facturum dixit, & Legatos dimiſit.

7 Atque in contrariam ſi ire libet ſententiam, metus eſt, ne idem Legato Regis punientis contingat. Cùm enim Legati Carthaginenſium de ſuorum impietate erga à Romanorum Legatos audijſſent, certum ſibi ob eam cauſam imminere ſupplicium iudicabant, Polyb. lib. 15. hiſt. In Gallia, verba ſunt Guicciardini lib. 18. hiſt. Ital. Rex Legati ſui captiuitate audita, Cæſaris Legatum in Lutetianam arcem, quæ Caſtellatum vocatur, conijci iuſſit, & per totam Galliam mercatores Cæſari ſubiectos retineri mandauit. Idem quoque quod ad Cæſaris Oratorem attinebat fecit Angliæ Rex. Quod argumentum videtur collimaſſe Gentil. lib. 2. c. 18. de legat. Bonæ opinionis vult ille ex ſententia Platonis rationem habendam eſſe, & ideò nec violandas ſuſpicione legationes. Quis verò ſuſpicione violatum Legatum non dicet? Meminerimus eius, quod à Vero ſcriptum Marco fuiſſe Volcatius refert. *In cauſis Maieſtatis*, dicebat ille, *hæc natura eſt, vt videantur vim pati etiam quibus probatur. Scis enim quid auus tuus dixerit: Miſera conditio Imperatorum, quibus de effectu tyrannidis, niſi occiſis, credi non poteſt.*

Quod ſi deliquiſſe Legatum cõnſtet, remittatur ad ſuum Principem puniendus, ei enim, non alij ſubeſt, Gentil. lib. 1. cap. 8. Hiſpan. Aduoc. Is ergo, & non alius eum iudicare poteſt, itaut auocationi locus ſit, Gail. lib. 1. obſer. 4. num. 5. Atque hac ratione inter cæteras Clemens V. Pontifex Henricum Imperatorem non potuiſſe Robertum Siciliæ Regem Maieſtatis damnare contendit, quod domicilium non in Imperio, ſed in Regno Siciliæ, quod feudum in Eccleſia Romana haberet, Clem. Paſtor, verſ. Nos quoque de ſent. & re iudic. Contenduntque Iuris Interpretes crimen læſæ Maieſtatis à non ſubdito haud committi, Menoch. lib. 1. conſ. 99. num. 16. & ſeqq. Decian. conſ. 18. n. 329. vol. 1. Quod nuper in Legato Hiſpano in Reginam Angliæ coniurantem apertè reſpondit Gentil. lib. 2. cap. 18. de legation.

8 Verùm alij planè id affirmant, quibus etſi in omnibus non conſentiam, tandem tamen puto hac in re diſtinguendum eſſe cum ſanioribus, aſſerendumque Legatos ſiue Oratores, eorumue comites, famulos, atque aſſeclas puniri poſſe à Principe, ad quem miſſi fuerint, ſi deliquerint contra ius gentium, aut naturale. Quod in primis annotarunt docti viri, ex Theologis Thomas Delbene de Immun. cap. 10. dub. 15. ſect. 2. & ante ipſum Paſqualigus deciſ. moral. 508. ex Iuriſtis Decian. vol. 2. lib. 7. cap. 5. num. 27. Farinac. in prax. crim. q. 112. num. 174. Arumæus in diſcurſ. Acad. de iur. publ. vol. 7. diſc. 21. & in Aur. Bull. diſc. 1. Toloſan. de Republ. lib. 11. cap. 16. num. 9. & ex politicis Adamus Contzen. in Polit. lib. 7. cap. 36. §. 5. & lib. 13. cap. 7. §. 4. Brun. de legat. lib. 4. cap. 4. Germon. item de legat. lib. 3. c. 7. Paſchalius eod. argum. c. 74. cum ſeq. Hortman. eod. tract. cap. 4. num. 3. Alberic. Gentil. etiam de legat. lib. 2. cap. 10. Marſelaer. itidem de legat. lib. 2. diſſert. 13. & ſeq. Timpler. lib. 3. polit. cap. 4. q. 3. in fin. Arſeus de iur. maieſt. lib. 3. cap. 6. num. 12. Chriſtian. in colleg. polit. exercit. 11. num. 43. Cochier. de legat. cap. 42. Danæus in aphor. polit. ex Liuy lib. 2. aphor. 4. Idque iure per ſubſequentes rationes contendo.

9 Iure gentium ſolo cenſetur Legatus, d. l. vlt. ff. de legation. Verùm Legatus in Principem, vel in Rempublicam coniurans, aut aliter delinquens, contra ius gentium agit, etiamſi ſceleris effectu potitus non ſit. Quia ad iuris gentium eſſe perhibetur, quo gentes vtuntur, §. Ius autem ciuil. inſtit. de iur. nat. gent. Gentium verò inſtituta, moreſque coniurantem, aliterque enormiſſimè delinquentem, licet effectum non ferat, puniunt. Curt. lib. 6. hiſt. Iuſtin. lib. 10. Plutarch. in Artaxerſe, & in Cleomene, & in Agide, Polyb. lib. 2. hiſt. & habetur ex l. Quiſquis, C. ad l. Iul. maieſt. Gaill. lib. 1. de pac. publ. cap. 14. à num. 4. Vbi omninò vide. Ius gentium ergo etiam punit conatum. Et ſi non puniret, miſerrima Principum foret conditio, quibus de effectu tyrannidis, niſi occiſis credi non poſſet, vt iam dictum. Et clementia Principis alium ad ſimilia inuitaret, qui inſtrueret populos, & rationibus, quibus Dominum naturalem interficerent, informaret, ſi ſola dimiſſione, quæ etſi labem ſecum trahat, non tamen condigna eſt tanti criminis molimine, vtpotè, quæ in patriam ad ſuos reditum ſaltem ipſi imponit, ſe tutum ſciret. Etenim, vt Cicero 3. offic. & pro Milone ait, quotuſquiſque reperietur, qui impunitate propoſita abſtinere poſſit iniuria? Ea enim maxima eſt peccandi illecebra. Ita quod veriſſimè, & audenter dixerim cum eodem Oratore ep. ad M. Brutum, ſalutarem ſeueritatem vincere inanem ſpeciem clementiæ. Quod etiam dixerat Marcianus l. 11. ff. de pœn. Seueritatem enim in tempore adhibendam nemo quiſquam eſt, opinor, tam ſine oculis, qui non videat, cum ea fundamentum ſit, & baſis omnium Imperiorum. Eam autem non tam ob offenſas, quæ Principis perſonam reſpiciunt, quàm quæ ciuilem politiam lædunt, publicamque quietem interturbant exerceri, idque meritò volunt ſapientes. Huiuſmodi verò crimina ſunt quæ vltima pœna legibus vindicantur, quibus ſi Princeps ignoſcit, nil certè aliud efficit, quam quod delinquendi materiam incendit etiam in eius ipſius perſonam. Siquidem permittit Deus ſæpè, vt qui parcit nocentibus, & improbis, ab iiſdem quoque puniatur, & ipſimet vindicent iniuriam illatam Reipublicæ, cuius nimirum maximè intereſt maleficia impunita non eſſe, l. Ita vulnerat. ff. ad l. Aquil. Toloſan. de Republ. lib. 10. cap. 11. Idque per impunitatem ſibi conceſſam in perſona concedentis.

Hinc

Hinc Saul Regno priuatus eſt iudicio Dei, quod Agag Regem contra præceptum Dei viuum conſeruarat 1. *Reg.*20. Et de talibus, ſeu ijs, qui ſceleratos tolerant D. Auguſtinus *ep. ad Bonif.* inquit: *Quomodo Reges ſeruent Domino in timore, niſi ea, quæ contra iuſſum Domini fiunt religioſa ſeueritate prohibendo, atque plectendo?*

11 Nec incognitum eſt, quod ſub fide publica Princeps ad quem Legatus mittitur, decipi non debeat. *arg. l.*1. *C. de his, qui ven. ætat. impetr.* Celſus Bargal. *lib.*1. *cap.*6. *n.*17. *de dolo.* Hinc fruſtra legatus ſuum obtendit priuilegium, quia id extra caſum eum, de quo loquitur, non extenditur. Ille autem ita demum legationis iure gaudet, ſi ſe legatum, non proditorem, aut delinquentem oſtenderit. Eleganter Fabius *declamat.* 12. *Sed legatus fuiſti?* ait: *Quid tamen ipſum? Quid eſt aliud quam rem tractare? Rem autem qui male agit, vt arbitror, lædit. An exiſtimas hanc Legatis dari peccandi licentiam, vt quæcunque ſcelera in eo commiſerint officio, cum his omnibus hac vna lege decidant? O nimium inuidendam huius legationis conditionem, ſi tibi legem remiſit.* Vt iure Ouidius ad rem cecinit.

Iudice me, fraus eſt conceſſa repellere fraudem,
Armaque in armatos ſumere iura ſinunt.

Et iura violanti, ſi ius non præſtatur ei, non violari, ſed ius reddi creditum eſt, ait Gentil. *lib.*2. *de legation. cap.*2. Æquiſſimum enim iuxta Heſiodum talionis æquilibrium eſt, cum par pari refertur, cumque eadem cuique rei lanx, & menſura reponitur. Ideoque retaliatio nec lege Moyſaica, nec duodecim tabulis, nec ipſius naturæ dictamine videbitur inhiberi.

12 Et quidem ſi iam legatus quiſpiam fidem, quæ eſt fundamentale, vt ita dicam, legationis caput, violet, ſi ille idcircò legatus acceptus, vt iuſte & ex æquo cum Principe agat, iniuſtè ac ſacrilegè ſe gerat, an quiſquam ita inſulſus eſt, vt Principi putet neceſſitatem incumbere fidem legato commiſſam ſeruandi, quam legatus prius fidem Principi datam adeò ſceleratè contempſerat? At longè aliter ius gentium docet, & ratio communis loquitur. Fruſtra enim, inquit ius ciuile & Canonicum, fidem ſibi quis poſtulat ſeruari ab eo, cui fidem à ſe præſtitam ſeruare recuſat. Nec obſtringitur quis iuramento adimplendum, quod iurauit, ſi ab alia parte non impletur, cuius reſpectu præbuit iuramentum, *regul. iur.* Decret. Gregor. *lib.*2. *tit.*24. *c.*2. *&* 29. Gloſ. notab. *in c.*1. §. *fin. v. vtilitatem de nou. form. fidel.* Bald. *ibi n.*5. Afflict. *n.*9. Eo quod iuramento tacita inſit conditio, quatenus placita ſeruentur, text. *in cap. Quemadmodum, & in cap. Peruenit ad nos de iureiur.* & conuentio de non ſoluenda fide intelligitur, ſi promiſſa ſeruentur, text. *in l. ſi conuenerit, ff. pro Soc.* Bart. *ibid. n.*1. text. *in l. Quæro* §. *Inter locatorem, ff. locat.* Fruſtraque & ſtolide is fidem violatam inclamat per cuius antecedentem perfidiam ſtetit quominus fides, quam mutuo percuſſerant, fixa permanſit, ac rata. Vbi tam expreſsè ciuilis contractus intercedit: *facio vt facias*, quàm clarum eſt, hunc contractum eſſe irritum, ſi altera pars à promiſſo diſceſſerit? *Si tu me non habeas vt Senatorem*, dicebat Conſuli Romano Senator optimus & vir Conſularis Cicero in Orator. lib.3. & 2. Philip. *cur ego te habeam Conſulem? Non ego tractauit e vt Conſulem, nec tu me vt Conſularem.*

13 Id quod & pagani ratione ducti manifeſto confitentur. Sic enim inquiunt illi apud eundem Tullium *de offic. lib.*1. *Ea, quæ videntur digna iuſto homine, ſæpè commutantur, & fiunt contraria, vt non reddere depoſitum furioſo, nec facere promiſſum. Quæque pertinent ad veritatem & fidem ea negare interdum & non ſeruare iuſtum eſt. Referri enim decet ad fundamenta iuſtitiæ primùm, vt ne cui noceatur, deinde vt communi vtilitati ſeruiatur, quæ cùm tempore commutantur, & illa quoque promiſſa commutantur.* Qui enim poteſt Princeps obligari fide quæ ſecum manifeſtum trahit Reipublicæ præiudicium, & damnum? Neque verò dicenda eſt fides, ſed perfidia, qua ad peccatum aliquod admittendum impellimur. Inter Principem itaque qui legationem mittit, & eum, qui admittit quodam velut conſenſu videtur ſtatui, & contrahi, ne quemadmodum offendi Legatus non debet, offendere quoque non poſſit.

14 Immò in omni mandato & priuilegio vtilitas publica excepta credi debet, *l. Si quis in graui*, §. *Is quoque, ff. ad Silan.* Etenim fieri non poteſt, vt ius publicum priuatorum pactis immutetur, text: *notab. in cap. Si diligenti de for. comp.* Gloſ. ſingul. *ibid. v. pacto*, & text. *in l. Ius publicum, ff. de pact.* Capiſ. *in tract. de num. teſt. p.*1. *cap.*6. *n.*4. *& cap.*7. *n.*8. Pyrr. *in conſuet. Aurelian. tit. de pact. cap.* 11. Gail. *lib.*1. *obſer.*40. *num.*8. *& obſer.*53. *num.*16. Immo iuri publico pactis priuatorum etiam iuratis derogari non poteſt, *d. l. Ius publicum, ff. de pact. l.*1. *ff. de teſtib.* Excepta itaque erit & in Legati priuilegio, quod aduerſus Rempublicam, eiuſue vtilitatem valere non poteſt. Et, ſi, vt vult non nemo Legatum Principis ſui maieſtatem tueri ita deceat, vt eius ad quem miſſus eſt, illæſa maieſtas ſeruetur, vtique ſi eam læſerit, pœna eum conſtringi res exigit. Sunt enim hæc conſequentia, offendere ſi prohibitum, pœnam infligere offendenti permiſſum erit. Egregiè Plutarchus: *Qui nos docuit ſagittare, non vetuit iaculari, ſed vetuit, ne aberraremus à ſcopo.* Ita non eſt interdicta punitio, ſed in tempore & aptè facienda.

Deinde Legatus fines mandati diligenter obſeruare debet, quos ſi excedat, non vt Legatus, ſed vt priuatus agit, *l.*16. ibi: *Non niſi iniuncto munere fungitur, ff. de legation. l.*5. *ff. mandati.* Siquidem ius & priuilegium legationis quod habet, ex mandato habet, quod ſi tranſiliat, qualitas Legati non attenditur. Et hoc eſt quod dici meretur: *Priuilegium meretur amittere, qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate. c. Vbi, d.*74. & præclarè ad rem Iuſtinianus Imperator ad Legatos ſuos Bizantinos reſcribit: *Tandiu ius non violandorum legatorum ſeruandum eſſe, quoad ipſi ius legationis, honeſtatemque ſeruauerint. Nimirum qui iure aliquo abutitur, eiuſdem patrocinio indignus eſt.* Tantum enim abeſt, vt libertas licentiæ manum porrigat, vt etiam maiori pœna digni iudicentur ij, qui honoribus & dignitatibus aucti, priuilegijſque & immunitatibus muniti, ijſdem ad iniuriam, aut contumeliam indignè abutuntur. 15

Nec ſuffragatur Legatis, quod ex cauſa noua, quæ committentem latebat quandoque ex tempore pro re nata, limites mandati ſui pro vtilitate & in rem Domini excedere poſſint per textum valdè ſingularem *in l. Si hominem, ff. mandat.* vbi procurator generalis poteſt ex iuſta cauſa, quam Dominus ignorabat fines mandati excedere, & mutare ea, quæ ſibi à Domino ſpecialiter erant commiſſa. Quod tenet Cremenſ. *ſingular.* 151. Trigona *ſingular.*32. *n.*2. Corſet. *in ſingularibus ſuis, v. Iuramentum*, Alex. *ad rubr. & ad l.*1. *ff. de offic. eius, cui mandat. eſt iuriſd.* Iaſ. *in l. Non ſolum*, §. *morte num.*17. *ff. de nou. oper. nunc.* Maximè ſi mandato, vel inſtructioni, vt vocant generalis illa clauſula inſerta ſit: *Reliqua tuæ prudentiæ, & diſcretioni committimus.* Prout hoc exemplis declarat Cremenſ. *d. ſingul.* 151. & ego quandoque cum laude in grauiſſimis cauſis Legatos Principum feciſſe & memini & legi. Quandoquidem mandatum non definitum, ac determinatum eſſe debet, ſed liberum, vt rebus turbidis conſulere poſſit, ne id eueniat, quod Tacitus *lib.*19. ſcribit *Ex diſtantibus terrarum ſpatijs conſilia poſt res afferebantur.* Et Romani libera mandata Legatis, ac exercituum ducibus dabant, id ſolummodo eis recordantes, ne Reſpublica aliquid detrimenti caperet. 16

Nam reſpondeo primò, tutius eſſe, ſi tempus & occaſio ferant ſuper noua & incidente cauſa committentem conſulere, ne ſi res aliter opinione cadat, ipſi Legati in vitæ, honoris, & bonorum periculum, ob non arctè ſeruatum mandatum adducantur, cùm mandati fines, præſertim in negocijs principalibus diligenter cuſtodiendi ſint, text. *in l. diligenter, ff. mandati, & in l. ſed & ſi pupillus*, §. *Conditio, ff. de inſtit. act. cum ſimilibus.* Deinde accipi debet eo modo inferius §. *Quodque dicitur* explicando. Demum clauſula illa, aliæque ſimiles intelligendæ ſunt de prudentia, arbitrio, & diſcretione, rationi conſentaneis. Deficiente enim ratione, non prudentia, ſed fatuitas cenſenda eſt. Ampliſſimè Felin. *in cap.*1. *n.*51. *de Conſtit. & in cap. Ne innitaris n.*2. *eod. tit.* ac vtrobique Doctores. Hinc turpis conditio dicitur non eſſe proteſtatiua, quia id tantum poſſumus, quod honeſtè & ſine cuiuſquam iniuria poſſumus, *l. Reprehendenda*, vbi plenè per Corn. & Dec. poſt alios, *C. de inſtit. & ſubſtit. l. Nepos Proculo*, vbi per Alciat. *ff. de verb. ſignif. l. Lucius, ff. de condit. & demonſtr.* Et multa de hac mentita poteſtate Loaz. *in conſ. pro March. de Vel.* 17

*de Vel. dub.*1. Soc. *conſ.*164. *lib.*2. Cardin. *in Clem. Paſtoralis de re iudic.* alijque quamplures.

18 Vt omittamus eum, qui plus poteſt, arctioris pœnæ metu conſtringendum eſſe, argum. *l.*9. *C. vbi cauſ. fiſcal.* Plus autem poteſt legatus propter muneris, quo fungitur dignitatem, conſtringi ergo arctioris metu pœnæ debet, & non ſolùm legati, verùm etiam vt Principis, ad quem miſſus in tuto ſit ſalus, prouidendum erit, qui ſi lædatur pœnas à lædente meritò exigit. Atque ita caſum hunc definit Paulus Iureſconſultus *in l. Non alias* 24. §.1. *ff. de Iudic.* Legati ex delictis in legatione commiſſis, ait, coguntur iudicium Romæ pati, ſiue ipſi admiſerunt, ſiue ſerui eorum. Nec replicetur, textum loqui de legatis Prouincialibus, ſeu municipalibus. Quia illi, vt ſubditi, legatos ad Romanos non mittebant. Gentil. *lib.*2. *cap.*10. *de legation.* Hinc Carolus V. Imperator legatos Ducis Mediolanenſis ſibi ſubditi, & bellum machinantis carcere concluſit. Loquitur ergo Paulus de legatis hoſtium, aut fœderatorum.

19 Idem quoque confirmatur ex fine iuris gentium, vltra quem ſe non extendit. Ius enim quodlibet, ac quælibet lex non extenditur magis quàm exigit finis, *cap. fin. de præb. & l. In aqua ff. de acquir. rer. dom.* Finis autem, qui mouit gentes ad habendos legatos pro ſacroſanctis non alius eſt, quàm vt publicum negotium peregrè, & auctoritate publica liberè agant, ſed in toga, non in ſago; ingenij & eloquij propriè viribus, non armorum, aut manus, vt ſint immunes ab iniuria, non impunes à delicto, quia hoc non ſpectat ad munus legati, qui, vt veteris Poetæ verbis vtar, eſt

. . . . . . Vox Regum, lingua ſalutis,
Fœderis Orator, pacis via, terminus iræ,
Semen amicitiæ, belli fuga, litibus hoſtis.

Offendi igitur non debet, quia inerme hoc munus eſt. Mandata, non arma adfert, verba, non verbera. Sed ſi velit offendere, iam munus ipſe ſuum exuit, & violat, vt proinde neque intolerabilis eſſe debeat, quia inuiolabilis, neque ad iniurias deſcendere qui potiſſimum mittitur, vt iniuriæ ceſſent.

20 Ex quibus non ſolum poteſt Princeps punire legatos ad ſe miſſos, ſi deliquerint, ſed etiam tenetur. Primò ex ipſo iure gentium, quod eſt præceptiuum. Martinez 1.2.*q.*95. *art.*4. Lorca *diſp.*7. *de legib.* Suar. *lib.*2. *de legib. cap.*18. & alij. Nam tunc lex habet vim obligandi, quando eſt medium neceſſarium pro aſſecutione finis. Quia cum non poſſit obtineri ſine obſeruantia legis, lex obligat ad obſeruantiam, cùm ſit expreſsè efficaci intentione finis. Quæ autem ſunt de iure gentium, ſunt neceſſaria ad conſeruandam Rempublicam liberam ab omni iniuria, aut illam vindicandam. Quin Victoria *relect.* 6. *de iur. bell. n.*19. ait, hoc eſſe nedum de iure gentium, ſed etiam de iure naturali. Quod etiam docent Bannes, Lorca, Syluius, Hurtadus, Caietanus, ac D. Thomas apud Paſqualigum *d. dec.*508. *num.*11.

21 Secundò tenetur ex pietate & ex iuſtitia commutatiua. Quia Princeps, ſi conſideretur, vt priuata perſona, eſt nobiliſſima pars Reipublicæ, & ſic lege pietatis tenetur pro ſuis viribus Rempublicam tueri. Si vt Superior communitatis, cui ex officio incumbit publici boni curatio, ac protectio, tenetur ad eadem obſequia externa pietatis lege iuſtitiæ. Quia ad eum pertinet architectonicè procuratio boni communis.

22 Ideòque partes Reipublicæ tributa, & alia ſtipendia ſoluunt, quibus Princeps potitur, vt ſeipſum defendat, & bono communi Reipublicæ proſpiciat. Commoda autem quandiu quis ſentit, tandiu iungat & onus èmolumentis ſuadet æquitas, & regula iuris docet. *cap. Qui ſentit de regul. iur. in* 6. Et non eſt ferendum, vt qui lucrum amplectitur, onus ſubire recuſet, *l.*1. §. *pro ſecundò, C. de cad. c. toll. & c. Qui Epiſcopatum* 8. *q.*1. & alibi. Quo fit, vt Princeps quaſi ex pacto cum Republica locatas operas ſuas habeat ad hæc omnia exhibenda, eaque de cauſa non minus ex iuſtitia commutatiua ea præſtet, teneaturque reſarcire damna, quæ, niſi ſuum officium præſtiterit, ſequentur, quàm qui operas ſuas alicui locatas habet ex iuſtitia commutatiua eas præſtat, teneturque reficere damna, quæ, ſi eas non præſtiterit, fuerint ſequuta. Vnde indubitati iuris eſt Principem ratione iuriſdictionis, & ex debito iuſtitiæ ad ſubditorum ſuorum defenſionem abſque vllo effugio obligatum eſſe, ne ſubditi offendantur, ſed in ſua ſecuritate, & pace permaneant per textum *in c. Regum, & c. Adminiſtratores* 23. *q.*5. *& c. Non in inferenda ead. q.*3. Et doctrinam Claud. Seyſel. *in repet. l. Vt vim. n.*170. *de iuſt. & iur.* Coler. *conſ.*39. *num.*47. Adeout etiam ſecundum Theologorum opinionem, ſi omiſſa protectione, non obſtiterit damnis, aut periculis populo imminentibus, teneatur ad reſtitutionem damni illati, teſte Cagnol. *in l. culpa caret n.*5. *& 6. ff. de regul. iur.* Vaſquez *illuſtr. contron. cap.* 43. *num.* 11. vbi prolixius.

Quare Princeps non ſolùm pacem Eccleſiæ in Religionis chriſtianæ vnitate cuſtodire, *l.*8. *in princ. verſ. Nam pax Eccleſiæ, &* §.4. *&* 5. *C. de ſumm. Trinit. c. fin. d.*96. *in princ. & c.*1. *&* 2. *d.*97. *c. Qui contra libert. Eccleſ.* & paſſim Doctores, ac Lipſius *lib.*4. *polit. c.*2. ſed etiam ſecuritatem publicam in Prouincijs ſibi ſubiectis per conſtitutiones & officia ſua ciuilia & militaria iugiter tueri obligatur, *l. Nam ſalutem* 3. *in princ. ff. de offic. Præf. Vigil. l.*3. *in fin. & l.*1. *in princ. ff. de offic. Præſid. d. l.*2. *C. de offic. Præf. Præt. Afric. l.*4. *C. de offic. mag. mil. l. vnic.* ibi: *vt modis omnibus quæ pro vniuerſarum Prouinciarum ſalute ſancimus, ſortiantur effectum, C. vt omnes iudic. tam ciuil. quàm milit.* Attento quod ſalus populi Principatus finis ſit, *Nou.*149. *c.*3. Omnes bona facientes protegat, *auth. Habita, C. Ne filius pro patre,* & illæſos conſeruet, *Nou.*85. *in princ.* 23

Ac proinde legum quoque defenſio & cuſtodia ad Principum gladium portantium, vt nempè vindices legum ſint, curam, & ſolicitudinem communi omnium gentium iure pertinet. Io. Baptiſta *in d. l. Nemo* 13. *C. de ſent. & interloc. n.*87. Bechtius *diſp. de ſecurit. & ſaluocond. concl.*42. Sanè non tam eſt Medeæ dictum, ſed Pietatis, immò & Iuſtitiæ apud Senecam *verſ.*222. 24

. . . . . . Hoc Reges habent
Magnificum & ingens, nulla quod rapiat dies
Prodeſſe miſeris, ſupplices fido lare
Protegere.

Ad quam ſubditorum defenſionem & ſecuritatem, vt Reges tamquam ſcutum eorum ſe natos intelligerent, eleuationes, ſeu erectiones in ſcuto antiquitus in eorum inauguratione obſeruatæ fuerunt, vt rectè ex Simon. Maiol. *dier. canic. tom.*5. *col.*5. adnotauit Hopingh. *diſſert. de iur. poteſt.* Hinc & Hebræi vocem *Mogen*, id eſt *ſcutum* pro ipſa protectione vſurpare ſolent. Et eadem cauſa Imperatores olim Principibus iuriſdictionem & alia Regalia conceſſerunt, vt ipſi eo alacrius & potentius ſubditos ac populos ſuos contra hoſtes defenderent, poſt Ferrar. Mont. Thom. Mich. *de iuriſd. concl.*44. *lit. B.* Eundemque ob defenſionis finem in Imperij Germanici & Franciæ finibus Caroli Magni ſucceſſores varijs diſtracti bellis, cùm Danis, & Nortmannis omnibus in locis reſiſtere non poſſent, viris magnanimis & bellandi gloria deprædicatis, diuerſas ditiones patronali ſibi iure retento, dono dederunt, vt ex Pont. Hubert. *rer. Burgund. lib.*6. teſtatur Hopingh. *diſſert. de iur. Aduoc. concl.*12. *ſub lit. C.*

Et de Principibus, alijſque Dominis temporalibus ſunt textus *in d. c. Adminiſtratores, & c. Princeps* 23. *q.*5. Adeoque illi ſubditos defendere tenentur, vt ſi id facere omittant, neque hi illis ſeruire obſtricti ſint. Omnes etenim legitimi Reges, Rectores, Principes non propter ſe, aut ſuam, ſed propter ſubditos, ſubditorumue vtilitatem creati, delecti, ac dati intelliguntur, ad ſimilitudinem & imaginem minorum tutelæ. *Vt enim tutela*, ait Tullius lib.1. offic. *ſic procuratio Reipublicæ ad vtilitatem eorum, qui commiſſi ſunt, non ad eorum quibus commiſſa eſt, gerenda eſt.* Et quemadmodum inuenta fuit ad tuendum eum, qui ſe per ætatem tueri non poteſt, ita & Principatus ad tuendos eos, qui ſeſe aduerſus potentiorum iniurias, rapinas, violentias, impetus tueri non poſſunt, humanis neceſſitatibus id exigentibus, introductus eſt, Bald. *in l. Ex hoc iure, ff. de iuſt. & iur.* & notatur per Gloſ. *in l.*2. §. *poſt originem, ff. eod. & in l.*2. §. *pen. de orig. iur.* Pariſ. de Put. *de ſyndic. tit. de exceſſib. Regum.* Quam in rem eleganter Cicero lib.1. offic. *Omnino*, inquit, *qui Reipublicæ præſunt, duo Platonis præcepta teneant. Vnum, vt vtilitatem ciuium ſic tueantur, vt quidquid agunt ad eam referant, obliti commodorum ſuorum. Alterum, vt totum Reipublicæ corpus ſic curent, ne cum partem aliquam tuentur, reliquas deſerant.* 25

Id

Id ipſum ſentit Ariſtotel.3.*polit.c.11.& lib.5.ethic.* & pluribus allegaris Vaſquez *lib.1. cap.1. n.10.* Guerrerius *in theſ. Chriſt. Relig. cap.54.n.1.& 19.*vbi ad hoc allegat D.Thomam *in opuſc.20. ad Ducifſam Brabantiæ.*

26 Et rectè. Ideò enim Principes temporales gladium à Deo acceperunt, vt pacis cuſtodes, & hominum ſibi ſubiectorum defenſores exiſtant. Bened. Aret. *problem. theol. p.1. rubr. An Chriſtianis vim & iniuriam propulſare liceat.* Ideoque in Regum coronatione gladius eis porrigitur ad vindictam planè malefactorum. Quippè Princeps iuxta illud Apoſtoli *ad Roman.*23. non ſine cauſa gladium portat. Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei, qui malum agit. Et hæc quidem ordinariæ protectionis obligatio non ſolum rerum temporalium defenſionem complectitur, ſed etiam ad defenſionem Eccleſiæ & bonorum eiuſdem porrigitur per Gloſ. *in cap.1. de ſuppl. negl. Prælat. in 6.* Mart. de Garz. *tract. de Princ.* vbi dicit, quod Principes ſæculares adeò teneantur ad protectionem Eccleſiæ, vt ſi vocati non defendant, excommunicari poſſunt per Gloſ. *in c. Adrianus 2. d.63.*

27 Ac generatim denique vi iuriſdictionis ſibi competentis omnes & ſinguli Principes, ac Magiſtratus ad ſubditorum ſuorum defenſionem obſtringi docet textus *in l.1. §.12. de offic. Præf. Vrb.* Innoc. *in cap. Pro illorum de præb.* Bologn. *in l. vt vim n.8. de iuſt. & iur.* & ante eum Panorm. *in cap. Quarto de ſent. excom. & cap.1. de reſt. ſpol.* Et facit. *l.1. §. huius ſtudij, ff. de iuſt. & iur.* Bald. *conſ.88. n.5. vol.7.* vbi tradit quod ad quemlibet Dominum pertineat defendere cauſam & patrimonia ſubditorum. Innoc. *in cap. Dilecti extr. de appel.* Matt. Steph. *lib.2. de iuriſp. p.1. c.1. memb.1. n.15.* Felin. *in cap. Auditis n.27. de præſcript.* Gloſſa & Doctores *in cap.4. in fin. de priuil. in 6.* Ayrer. *de hom. neceſſ. p.1. n.286* Vaſquez *illuſtr. contr. cap.43. n.11.* Sicut enim ſubditi iuris naturalis æquitate, atque inſtinctu tenentur aſſerere ſtatum Dominorum, Pruch. de Reg. *cap.3. n.35.* Abb. *in cap. Peruenit n.1. de Immun. Eccleſ.* Natt. *conſ.557. n.7. to.3.* Cardin. Tuſch. *pract. iur. concluſ. to.6. lit.P. concl. 133.* Petr. Anton. de Petr. *de iure quæſito per Princip. non toll. cap.15. nu.42.* vbi hoc ipſum de incolis etiam affirmat; ita & hi viciſſim ſubditorum, *cap.1. in fin. de form. fid. c. Ius militare d.1. cum ſimilib.* Coler. *conſ.39. n.47.* Gail. *de arreſt. Imper. cap.6. num.23. & cap.8. n.3.* Sixtin. inter *conſ. Marp. conſ.8. n.46. vol.3.* ſubdens, quod diuina & humana iura cuilibet ordinario Magiſtratui ſeriò iubeant ac velint, vt ſuos ſubditos, eorumque bona contra iniuſtam vim defendant, ac tueantur. Hinc appoſitè Vida *lib.2. de Reipubl. dignit.* Princeps, inquit, & qui alijs præſunt tales eſſe oportet, vt cogitent ciuium ſe potius patrocinium ſuſcepiſſe, quàm imperium, aut dominationem. Neque enim Principatus ipſe finis eſt, aut altitudo illa & ſplendor, ſed populi bonum, ideſt directio eius, & tutela. *Officium eſt imperare, non regnum*, ait Seneca. Quod etiam per pulchrè notauit Boer. *in auth. magni Conſ. in 1. addit. mag. n.131.* & communiter tradunt Doctores, præſertim Alber. de Roſat. *in l. Decernimus, C. de Epiſc. & Cler.* Barr. *in tract. de Reg. ciuil.* Gloſ. & Abb. *in Clem. vn. de baptiſm.* Luc. de Penn. *in l. militaribus, C. de decur. lib.10.* Et breuiter Principis munus eſt, ait Panegeriſtes, *admittere in animum totius Reipublicæ curam, & populi fata ſuſcipere, & oblitum quodammodo ſui, gentibus viuere, Accipere innumerabiles vndique nuncios, totidem mandata dimittere de tot vrbibus, nationibus, & Prouincijs cogitare, noctes omnes, dieſque perpeti ſolicitudine pro ſalute omnium cogitare.*

28 Inter iſtos Tyberius Imperator eſt, qui pulchra voce, vtinam & rei teſtatus in pleno Senatu: *Dixi & nunc & ſæpè aliàs P.C. bonum, & ſalutarem Principem, quem vos tanta & tam libera poteſtate inſtruxiſtis, Senatui ſeruire debere, & vniuerſis ciuibus, ſæpè ac plerumque etiam ſingulis. Neque id dixiſſe me pœnitet.* Seruiat ſcilicet in bono omnium procurando, in iuſtitia adminiſtranda, iniuria arcenda. Quod Traianus item Imperator conſiderans, cum Præfectum ſuum Prætoris de more gladio ſuccingeret, dareque vitæ & necis poteſtatem: *Cape hunc*, inquit, *& ſi quidem rectè & ex vtilitate omnium imperauero, pro me; ſin aliter contra me vtere.* Iam Adrianus Imperator quoties auditus eſt dicere? *Ita ſe Rempublicam geſturum, vt ſciret rem populi eſſe, non ſolum.*

Atque ideò tales Rectores Plato non dominos, ſed Reipublicæ ſeruatores vocat, in quorum tutela tuto ac libere viuitur, nulliuſque rei cura maior eis incumbit, quàm ciuium libertas, quæ ab æquitate proficiſcitur, cuius nihil magis eſt proprium, quam pati iure viuere in multitudine. Quare Principes videntes aliquem ſuæ iuriſdictioni ſubiectum in periculum conſtitutum ei omnino ſuccurrere tenentur, quantum poſſunt. Quia idcirco Magiſtratus officio ſuo fungitur, vt ſubditorum ſaluti proſpiciat, *l.2. §. Originem 13. ff. de orig. iur. l.1. §.12. ff. de offic. Præf. Vrb. l.3. & l.6. §.2. ff. de off. Præſ. l. vlt. ff. quod met. cauſ.* Quapropter non ſolum inſtructus eſt ſatellitibus, & apparitoribus, ſed etiam imperio, vt mandare alijs poſſit, quo tali ſubueniant & auxilium præſtent, vt præclarè docuit Georg. Obrech. *tract. de defenſ. cap.7. n.40.* Gaill. *de arreſt. cap.8. n. 12.* Vnde pariter omnes & ſinguli Magiſtratus obligati ſunt territoria ſua purgare à malis hominibus, *l.3. & 13. ff. de off. Præſ. l.4. §.2. ff. ad l. Iul. pec.* Boſſ. *de captur. num.76.* Myſinger. *cent.5. obſ.70.* Gaill. *lib.2. obſ.64. num.2.* 29

Hæc autem non tantum locum obtinent in Principe ſeculari, ſed etiam in Eccleſiaſtico, præſertim Summo Pontifice, qui in primis non ſolum Eccleſias & perſonas Eccleſiaſticas, ſed alios etiam ſibi ſubiectos homines ſæculares inſtar aliorum Dominorum temporalium protegere tenetur, vt Leo IV. de ſeipſo reſcripſit ſequentibus verbis *c. Scire 23. q.8.* relatis: *Scire vos*, inquit, *oportet, quod nunquam ab aliquibus noſtros hominem ſinimus opprimi. Sed ſi neceſſitas vlla occurrerit, præſentialiter vindicamus. Quia noſtri gregis in omnibus cultores eſſe debemus, & præcipui adiutores.* De incumbenti verò Epiſcopis ordinaria ſuorum defenſione in Concilio Toletano IV. circa tempora Honorij I. celebrato *c.13.* ſtatutum expreſsè fuit, ne ſcilicet Epiſcopi, eam nempè defenſionis curam à Deo ſibi impoſitam abigere debeant Hopingh. *d. diſſert. de iur. protect. tit.13. lit.B.* Atque ad eos maximè pertinet magna ſolicitudine ad hoc intendere, vt apud ſuos omnia ſint tutiſſima, *c.1. d.86. c.1. §. Epiſcopos*, & ibi Aluarot. *de pac. iuram. firm.* Cardin. *in Clem.1. notab.10. de offic. Ordin.* Zaſ. *conſ.15. n.10.* Idque merito. Quanto enim eorum poteſtas dignior & maior eſt ſæculari, *cap. ſolitæ de maior. obed.* tanto diligentiores eſſe debent in ſui officij exercitio, & ſubditorum ſuorum cura ac defenſione adminiſtranda. 30

Et ſanè ſi Clerici contra fidem vel pacem publicam vi armata offendantur, dubium non eſt, quin vi armata reſiſtere, ſe, ſuaque tueri poſſint, cum defenſio ſit non ſolum iuris naturalis, ſed etiam diuini, omniaque iura vim vi repellere permittant, text. *in l. vim vi, ff. de iuſt. & iur. & in cap. Si verò 2. de ſent. excom. & text. in cap. Significaſti 2. fin. de homicid.* vbi elegans Gloſſa *v. Tutelæ*, text. *in l.1. C. vnde vi, & in l.3. §. Cum igitur, ff. de vi & vi armat.* text. *in l.1. §. vim vi, ff. eod. tit. & in l. ſcientiam, §. Qui cum aliter, ff. ad l. Aquil.* text. *in l. ſed & partus, §.1. ff. de eo quod met. cauſ.* 31

Quod licet regulariter Clerici bellum mouere non poſſint, quia neminem occidere, vel mutilare debent, aliàs honore & exercitio ordinis priuantur. Quia arma Clericorum debent eſſe lacrymę & orationes ex ſententia D. Ambroſij & aliorum Patrum auctoritate, prout prolixè notatur *in c. Non pila, & in c. Si mortem, & in c. Conueniat, & in c. reprehenſibile 23. q.8.* Nam cùm diſcreti ſint milites ſæculi à militibus Eccleſiæ, non conuenit militibus Eccleſiæ militare ſæculo, per quod ad effuſionem ſanguinis neceſſe ſit peruenire, text. *in c. Clericum, c. Miror, c. De his, d.50. d. c. Reprehenſibile.* Et D. Paulus *ad Timoth. c.1.* hortatur Timotheum, vt laboret tanquam bonus miles Chriſti, & quod militans Deo non debet ſe implicare negocijs ſæcularibus. Tamen pro defenſione ſua & rerum ſuarum atque Eccleſiæ arma ſumere poſſunt. Quia non proprie bellum, ſed defenſio eſt, quæ omni iure permittitur, vt præclarè concludit Innoc. *in cap. Olim cauſam n.7. de reſt. ſpol.* Quare Prælati habentes iuriſdictionem temporalem contra ſubditos inobedientes licitè mouent arma, eoſque pro tuitione iuriſdictionis ſuæ meritò puniunt, text. *in c. auctoritatem 15. q.6.* Gloſ. *ibid. v. Materiali*, Innoc. *in d. cap. Olim cauſam n.8.* text. *in d. cap.1. de pœn. in 6. & in l. Si quis forte, §. Si quis comitum, ff. eod. tit.* Facit text. *in l. Qui reſtituere ff. de rei vind.* Alex. *conſ.13. n.10. vol.6.* Quocaſu non 32

ſu non bellum, ſed potius iuriſdictionis executio fieri dicitur. Innoc. *vbi ſupra n.8. & 9.* Nec audiendi ſunt Iuliani Apoſtatæ ſequaces, cuius in mentem venit amarulentia tyrannica. Cùm enim Chriſtianos, ac præſertim Eccleſiaſticos per iniuriam facultatibus exueret, Chriſti doctrinam de laude paupertatis, de contemptu opum, iniuriæque prætexebat Auferenti tunicam, dandum & pallium, percutienti maxillam, & præbendam alteram. Pari ſarcaſmo Eccleſiaſticis patientiam, humilitatem, charitatem, manſuetudinem commendant Pſeudopolitici recentiores, vt rapinas, & tormenta feramus. Errant. Bella iuſta poſſe ab Eccleſiaſticis geri mirum eſt proponi poſt tot bella etiam à Sanctis, à martyribus bellata. Non repugnat eccleſiaſticorum virtutibus gladius ſublimium poteſtatum ſiue de caſtris ſiue de tribunali ſtringatur. Nulla patientia prohibet à Republica, ab innocentibus, iniurias, raptores, latrones repellere. Manſuetiſſimus hominum Moyſes gladio vſus eſt. Multum ſanguinis fudit Rex ille, qui orabat: *Memento Domine Dauid, & omnis manſuetudinis eius.* Non eſt illa crudelitas, ſed neceſſaria defenſio, quam natura omnibus conceſſit, gratia Chriſti non abſtulit.

33 Legatos verò Summi Pontificis quod attinet ſecus dicendum eſt. Primò, quod cum intra alienam ditionem erigant proprium Tribunal, pertinet ad ipſos recognoſcere de delictis ſuorum comitum, famulorum, & aſſeclarum. Quod eſſe à Summis Pontificibus declaratum fatetur Paſqualig. *eo loco n.7.* & Delbene *d. cap.10. dub.15. ſect.2.* Equidem magnum hoc Eccleſiæ priuilegium eſt in medio Romani Imperij, aliorumque Regnorum proprium Tribunal erigendi poteſtas. Hoc autem legitimum eſſe nos Doctor Gentium docet 1. *Corinth. 6. 1. & ſeq.* Quo loci Chriſtianos quidem ſic affectos eſſe Apoſtolos deſiderat, vt pati iniuriam, quam inferri malint. Quia tamen in magna multitudine non deerant qui ſua pertinaciter tueri, aliena auidè appetere ſolebant, Iudice opus erat. Ne verò inter Ethnicos lis agitaretur, in Eccleſia Iudices legendo cenſuit. Hoc igitur eſt regale ſacerdotium, cui cedere debuerunt gentilium Cæſarum leges. Si igitur Apoſtoli in ciuitatibus tribunalia erigere, Iudices conſtituere potuerunt, quis dubitet eos quoque iudicaſſe, multòque magis iudicare potuiſſe? Dare enim poteſtatem iudicandi plus eſt quàm iudicare. Eſt enim architectonicæ poteſtatis. Lege Clementem *lib.2. conſtit. cap.49.* Auguſtinum *ep.47. ad Proculeian. & de oper. Monachor. cap.29.* Secundò, quia Clerici in enormiſſimo quoquo crimine ante degradationem non poſſunt puniri per Iudices laicos, etſi eſſet læſa Maieſtas humana, prout tradunt Gigas *tract. de crim. leſ. Maieſt. in rubr. Quis de crim. leſ. Maieſt. cognoſc. poſſ. n.12.* Roland. à Vall. *conſ.4. n.6.* Boſſ. *tit. de for. comp. n.127.* ac nos alibi. Sunt enim ſimpliciter exempti à poteſtate Principis ſecularis. Quæ nullo pacto dici queunt de Legatis ſecularibus.

34 Neque ab hac ſententia nos dimouere debebunt illa, quæ pro parte altera diſputata ſunt. Nam priora procedunt, ſi ſe legatus, vt legatum decet, gerat. Legatum puniri nolumus, coniurantem ſiue aliter delinquentem plecti concedimus. Legatus inter hoſtium tela non coniurans, non delinquens, tutus eſt. Legatus ab eo ad quem miſſus eſt iudicari nequit, coniurans ac delinquens poteſt. Nam per delictum forum in loco, vbi deliquit, ſortitur, *l.4. C. de commer. & mercat. l.2. C. Quæ res export. non deb. Verum enimuerò*, inquit Marſelaer vbi ſupra, *deſinit eſſe legatus, qui eſſe proditor incipit, & decens, imo iuſta vltio quæ neceſſaria, quæ non libidine ſæuiendi, ſed ſtudio tuendæ dignitatis, & incolumitatis nata. Nec verò tenetur Princeps aliena ſcelera, iniurias, proteruiam cum ſui indignitate, aut diſcrimine excuſare, vel præterire. Itaque ſi eo animi legatus preceſſerit, vt hoſtis potius quam hoſpitis videri poſſit officium profiteri, pœnæ ſe obnoxium ſciat, imò iræ, quæ non ſinit, moderatam pœnam eſſe.* Thuanum verò nihil moror. Plus enim habet eloquentiæ, quàm veritatis.

35 Quodque dicitur ex mandato ſui Regis debere id facere legatum, apertè falſum eſt, & fallitur vehementer le Fayer dicto loco, dum per fas & nefas legato ad mandatorum executionem graſſari licere exiſtimat. Ligatus enim cenſetur iure gentium. Ius gentium verò nihil aliud eſt, teſte Tullio *de legib.* quàm ratio ſumma, inſita à natura, quæ iubeat, quæ facienda ſunt, prohibeatque contraria. Et Vlpianus *in l.1. §. fin. de iuſt. & iur. §.1. de iur. nat. gent. & ciuil.* apud Iuſt. *Ius gentium eſt, quo gentes humanæ vtuntur, quod à naturali procedere facilè intelligere licet. Quia illud omnibus animalibus, hoc ſolis hominibus, inter ſe commune ſit.* Veluti, vt ſubiungit Pomponius Iuriſconſultus *l.2. eod. tit. Erga Deum religio, vt parentibus & patriæ pareamus*, & Florentinus *l.3. eod. l.45. §. fin. ad l. Aquil. Vt vim, atque iniuriam propulſemus. Nam iure hoc euenit, vt quod quiſque ob tutelam corporis ſui fecerit, iure feciſſe exiſtimetur. Et cum inter nos cognationem quandam natura conſtituit, conſequens eſt, hominem nemini inſidiare nefas eſſe.* Vnde Lactantius *lib.6. cap.8. Eſt*, inquit, *hæc lex recta ratio, naturæ congruens, diffuſa in omnes, conſtans, ſempiterna, quæ vocet ad officium iubendo, vetando à fraude deterreat, quæ tamen neque probos fruſtra iubat, aut vocat, neque improbos iubendo aut vetando monet.* Quippe eiuſdem rationis ea vis eſt, vt rectè facere iubeat, vetet delinquere omnibus hominibus, ex quorum numero ſunt Principes cuiuſcunque ſint dignitatis, vel Principatus. Ratio enim habet vim cogendi ad ea, quæ honeſta ſunt, & neceſſaria pro ſtatu ſingulorum, & proinde potuit etiam cogere Principes ad ea, quæ ſunt neceſſaria pro conſeruanda Republica. Quia voluntas eſt determinata ad honeſtatem. Vnde & ſubditi, qui per vim non poſſunt cogi, coguntur ad obediendum ab ipſa ratione. Turpia itaque, vt illo iure non mandantur, ſic mandata exequi licere Legato non permittitur. Alias enim quis iuris auctoritate deciperetur, quod fieri non debet, text. *in l.1. in fin. ff. de his, qui ven. ætat. impetr.* Iaſ. *in l. tranſigere, C. de tranſact. n.2.* Quod intelligens Caroli V. Imperatoris Legatus, cum ab ipſo Franciſcus I. Galliarum Rex peteret, vt epiſtolam ſuam ad Cæſarem perferret, atque eiuſmodi verba nunciaret videlicet, Cæſarem in eo quod Feciali ſuo, ſe ipſi fidem non ſeruaſſe dixiſſet, falſum, dixiſſe, quotieſcumque id diceret, toties ipſum mentiri, Guicciard. *lib.8. hiſt.* mandatum, vt rei turpis, recipere recuſauit.

Nec legatorum Tarquinij, aut Volſcorum exempla 36
ſententiæ eius patrocinantur. Quia magnanimitatis Romanorum, non iuris ſunt, atque adeò in exemplum trahi nequeunt. Et non ſatis apta in Tarquinijs Liuij ratio videtur. Ius tamen gentium valuit, ait. Immò contra ius gentium illi fecerant, quod comprobatum. Valere itaque & illud contra illos debuit. Quinimmo & hoc inſinuauit ibidem Liuius, cum dixerit, quod cenſuerunt Romani commiſiſſe, vt hoſtium loco eſſent, & nihilominus voluiſſe ipſis ſeruare ius gentium, quod quidem ſeruare non tenebantur. Ex quo Danæus hunc aphoriſmum aſſumpſit: *Legati qui tempore & prætextu legationis aliquid ſæuum in nos moliuntur, puniri quidem poſſunt: honeſtius tamen ad ſuos cum querimonia de ea legatorum iniuria & conſilio remittuntur. Sic Legati Tarquiniorum remiſſi.* Et ſanè poterant in eos aduertere Romani, ſed ne magis irritarent quos timebant, Tarquinios, dimiſerunt. Legati Volſcorum, quia vtique nomen aliud exploratorum & ſpeculatorum, potuerunt puniri. Nam dimittere nil aliud quam eos voti compotes facere, Gentil. *lib.2. cap.4. de legation.* & rectè Ayala *lib.1. cap. vlt. n.2. de iur. & offic. belli* exemplo hoc non putarem, ait, legatos ſimilia molientes tutos eſſe.

Illud obiectum: ſatius nocentem dimittere, quàm ſi- 37
dem publicam frangere, vtique verum eſt, ſi nocenti fides data eſt. Nam ſi Legato poſt delictum fides data eſt, ea ſeruanda erit. Sed cum fidem, quam ius gentium ei dat, fregerit, & vt fœdifrago non rectè fidem ſeruari petitur. Exemplum Scipionis Africani ad magnanimitatem, non ius pertinet. Quod Polyb. *d. lib.15.* diſertè innuit. Non rama it, ſpectandum eſſe quid meritò patiendum eſſe Carthaginenſibus, ſcilicet ex iure, quàm quid Romanos, magnanimitate ſcilicet facere quadam decet. Et ſi nullo non iure Scipionem Legatis parcere debuiſſe Ayala *lib.1. cap.6. n.59.* exiſtimet. Malè. Quia generalis eſt conuentionis regula, vt nemo illis ſtare teneatur, niſi ex aduerſo quæ conuenerunt, præſtentur. Quam tradit idem Ayala *d.c.6. n.17.* Carthaginenſes autem ſua ex parte Legatis Romanorum fidem non ſeruarunt, ſed contra ius gentium dimiſſos in mari oppugnarant. Polyb. *d. lib.15.* Et ideò nec illorum Legatis fides præſtari ex iure debuit.

Similiter & in reliquis ius collimamus, non quid contin- 38
gere

gere poſſit aut potuit. Nec quia pluries ita ſit iudicatum, ideò in poſterum ita quoque iudicandum ſit, cùm non exemplis, ſed legibus ſit iudicandum, *l.Nemo, C.de ſent.* Ius enim non permittit, vt Princeps Legatum probum puniat, quia improbus, punitur. Quod ſi ſecus fiat, violatur ius gentium, cuiuſmodi facta extra noſtræ controuerſiæ curſum ſunt.

39 Nec ſuſpicione violatur legatio, quod arbitratur Gentilis. Quia vtique de delicto conſtare volumus. Neque Legatus remitti debet ad ſuos. Quia, licet, vt Legatus non ſubſit Principi offenſo, attamen vt delinquens contra eum, aut Rempublicam quam offenderat, ſubeſt. Nam delictum ei fori & Iudicem loci commiſſi delicti ſua voluntate conſtituit, *l.Imperatores*, ibi: *Ipſe te huic pœnæ ſubdidiſti, ff. de iur.fiſc.* Grammatic. *deciſ.26.n.6.& ſeqq.* Et quicunque violat ſecuritatem Principis aut Reipublicæ incidit in crimen læſæ Maieſtatis per text. *in l.1.ff.ad l.Iul.Maieſt.* Pulchrè Caſtr. *conſ.423.num.9.vol.1.* Boer. *dec.179.n.1.* Menoch. *de arbitr.caſ.337.& 346.* Guid. *dec.418.* & Gaill. *lib.1.obſer.1.n.8.* Quin etiam ibi quiſque conueniri poteſt, vbi reperitur, idque ne crimen remaneat impunitum. Angel. *in auth. Si verò, C.de adult.* Grammatic. *ea deciſ.26.à n.1.* per textus ibi allegatos.

Et licet regulariter delictum cognoſcatur per Iudices originis, delicti & loci, in quo quis magis verſatur, *l.1.C. vbi de crim.agi opor.* vbi Doctores vniuerſim, *cap. licet, cap. Poſtulaſti*, vbi Abb. *de for.comp.cap.Oſius*, vbi Butr. *de elect.* Io: Andr. *in cap. Cum nullus in fin. de temp. ord. in 6.* Marian. Socin. *in cap.poſtulaſti col.3. de for. comp.* Iodoch. *pract. crim. cap.95. in fin.* & Couar. *pract.qq.cap.10.poſt n.6.* Attamen forus delicti eſt principalior ſecundum Io: Andr. *in cap.2.col.2. de conſt.* Et in eo potiùs delinquens puniendus, quàm in loco originis. Bald. *in l.de quibus q.5.ff.de leg.* Paul. Caſtr. *in d.l.1.notab.3.C.vbi de crim.agi opor.* Iaſ. *in l.ſi plures, num.6.& ſeq.ff.de pact.* Idem Socin. *in d.cap. Poſtulaſti*, Butr. *in cap.1.in fin. de rapt.* pro qua ſententia adducitur Gloſſa communiter approbata *in l.hæres abſens, ff. de iudic.* Vnde forum delicti dici potiſſimum forum delinquentis tradidit Alberic. *in auth.qua in prouincia C.vbi de crim.agi opor.* idque per textum *in §.ſi quis verò comprehenſorum in auth. vt nulli Iudicum*. Et Iudex originis facere non poteſt quod per ſe ſubditus originarius puniatur, qui in alio territorio deliquit. Alex. *conſ.111.col.2.vol.1.* Hippol. *conſ.66.n.63.& conſ.100.* dicens eſſe magis communem, Laur. de Peruſ. *inter conſ.crim. conſ.103.* & hanc eſſe communiorem teſtatur Grammat. *d. dec.26.n.6.* Theſ. *dec.90.n.2.* Ea quidem ratione quia forus delicti præfertur foro originis, quoniam per delictum offenſa eſt iuriſdictio territorij delicti, non originis. Hippol. *in l.fin. num.135.& 138.ff.de quæſt.* Ac proinde delinquentes in loco delicti puniendos eſſe habetur ex *l.capitalium §.famoſos, ff.de pœn.l.fin.* vbi Bald. *ff. de nox l.* & *in l.1. C. de aggerib.non rumpend.* docentque Socin. *in rep. cap. Qualiter & quando n.260.de accuſ.* Clar. *pract.crim.§.fin.q.99.n.6.* Quod ſufficit ad eneruandum id quod dictum eſt, crimen Maieſtatis à non ſubdito committi haud ſolere. Nam quatenus delinquens in Regno eius contra quem deliquit, inuenitur, puniri poteſt, quamuis non abnuam, mitiori pœna, ſi nec ſola dimiſſio condignam criminis punitionem habeat. Quandoquidem nec famam eius & remiſſio onerat, *l.Ob hæc verba ff.de his, qui notat. infam.* Quia, vt Cicero ait 3. *de legib.* noxæ pœna par eſſe debet; proportio enim inter remiſſionem, & criminis commiſſi grauitatem, vt omnium gentium exempla oſtendunt, inſtitui debet. Nam pœna commenſuranda delicto eſt, & qui grauius peccat, grauius puniri debet, text. *in cap. Felicis, §. præmiſſi de pœn.in 6. & in l.leuia, ff.de accuſat. & in l.1.§.Vnde quæritur, ff.de publ. & vectig.* text. *in auth.omnes peregrini, C. commun. de ſucceſſ. & in l.1.§.Sed & qui, ff.de abig.* Hippolyt. *ad l.fin.n.48.ff.ad l. Cornel.de Sicar.* & *in l.Is qui cum telo n.2.C.eodem tit.* Facitque quod ſcribitur Deuteronom. *cap.25.Pro menſura peccati erit plagarum modus*.

40 Minus etiam pro noſtra ſententia confirmanda deſiderantur exempla, quorum plura refert Paſqualigus ac alij vbi ſupra, & præcipuè Grotius *eo lib.2.de iur.bell.cap.18.* Nos vno dumtaxat eoque inſigni Philippi II. Hiſpaniarum Regis contenti erimus, quod ſine Numine conceptum non reor, aut emiſſum, de quo Marſelear. *cit. diſſert.14.* *Erat Matriti Legatus Venetorum*, ipſa eius verba ſunt, *qui aduerſus iuſtitiæ miniſtros & ſatellites, miſſos auctoritate publica familiam ſuam infligauit, & violentam eſſe iuſſit. Facilè lædi potuerunt qui oppugnari non ſolent, & quibus reſiſti piaculum eſt. Res in iudicium, & in reos ſententia partim capitis, partim fuſtigatiotionis lata eſt. Rex autem vt clemens eſſet, & plus legationi, quàm Legato deferret ſupplicio paulò poſt omnes exemit. Sed vt oſtenderet eximendos non fuiſſe, ad Principes chriſtianos mox ſcripſit, ſe nolle Legatos ſuos immunitate muneris iuſtitia ſanctiores eſſe, quando legibus eorum Regni conueniri, & condemnari poſſent, ſi quando facinus quodpiam ab officio, aut mandato ſibi impoſito alienum commiſiſſent.* Melius nihil poſſum. Quare deſino. Placet tamen huic noſtræ Conſultationi diſſertationem hac ipſa de re Lucæ Holſtenij annectere, & de illaque iudicium Lectoribus relinquere.

Diſſertatio Lucæ Holſtenij in Librum Chriſtophori Ronconij ad Sanctiſs. D.N.PP.Vrbanum VIII.

SANCTISSIME PATER.

FVit in hac Curia elapſis diebus Chriſtophori Ronconij peruulgata diſſertatio, qua legatos, qui in ditione Principis, ad quem miſſi ſunt, ſceleribus ſe immiſcuiſſent, perinde ac alios ab eodem Principe plecti poſſe in loco delicti probare nitebatur. Huiuſce quæſtionis nouitas mirificè animum meum ad peruestigandam veritatem accendit. Itaque in celeberrimam Eminentiſſimi Cardinalis Barberini Bibliothecam (cui me illius humanitas iamdudum præfecit) ingreſſus cœpi leges, & Doctorum auctoritates à Ranconio adductas perſcrutari, & ipſius argumentationes diligenter expendere; vt mihi tandem veritatem ipſam intueri liceret.

Porrò cum totus verſarer in hoc ſtudio, en repentè aduenit (vt perſæpè adſolet) Eminentiſſimus Cardinalis Barberinus, qui magnam, quos aperueram, librorum congeriem, meque totum in ſtudio defixum adſpiciens perhumaniter interrogauit; vt quid tanta mihi eſſet librorum moles, & qua tunc ſtudij occupatione deſtinerer. Tunc me dixi in Ronconij examinanda diſſertatione verſari. Mox cum meam de ea re ſententiam percunctatus eſſet, Ronconium toto cœlo erraſſe, Germanica libertate, reſpondi.

Porrò vt id probarem, congeſtas Doctorum auctoritates oſtendere, rationum mearum momenta depromere, argumentationes Ronconij confutare, pro viribus, enitebar. Et quidem me ſatis pro ipſius veritatis præſidio hactenus pugnaſſe credidiſſem; niſi & adhuc per omnium manus Ronconiam diſſertationem ad te, *Sanctiſs.* Pater, exaratam circumferri cognouiſſem. Inde enim fieri poteſt, vt nonnulli, qui rem totam peruestigare non curant, in eundem errorem miſerè prolabantur. Operæ igitur pretium eſſe cenſui, vt tibi primum, & deinde alijs ſermonem, quem cum Eminentiſs. Barberino de hac ipſa quæſtione habui, hoc ſcripto patefaciam. In hanc ergo ſententiam, & his propemodum verbis Cardinalem Barberinum alloquutus fui.

Id primum mihi concedendum eſt, Cardinalis Ampliſs. poſt ius diuinum, & naturale, ſummam auctoritatem habere ius gentium, quod hoc nomine nuncupatur, quia illo omnes ferè gentes benè inſtitutæ vtantur; vt quaſi cum ipſo humano genere propagatum cenſeri queat. Hinc fit, vt in ipſo initio à nullo legiſlatore ſcriptis fuerit conſignatum; cum ſolo populorum vſu auctoritatem obtinuerit; ſic de hoc iure cenſuit D.Iſidorus relatus *in can. ius gentium diſt.1.* & vberius explicarunt Sacri Theologi, & præſertim *Suarez de legib.l.2.cap.18.duobus ſeq.*

Inter hæc iuris gentium præcepta illud vnum celeberrimum eſt, vt legati ſub publica fide ſarti, & incolumes habeantur, viſque nulla eis vnquam inferatur. Quamobrem legati antiquitus Sancti cenſebantur, quod perinde erat, ac ſi dixiſſent eos & inuiolatos, & ab omnibus colendos eſſe *l.Sanctum, §.1.ff.de rer.diuiſ.l.fin.ff.de legationi*.

Idque apud omnes gentes rectè inſtitutas ſemper fuit in vſu. Quòd ſi natio aliqua in tam ferinos mores declinauit, vt violato iure gentium legatos læſerit: inde bella diriſſima, Ciuitatum euerſiones, populorum ſtrages emanarunt; quemadmodum tùm Sacra *Regum cap.10.* tùm prophana paſſim teſtatur hiſtoria: vt me in tam

perſpi-

perſpicuæ rei argumento diutius iam pudeat immorari.

Porrò cum ad humani generis conſeruationem ſit perquàm neceſſaria ſocietas, vt in primo Politic. docet Philoſophus; hæc autem per legatos aptiſſimè conciliari poſſit, propterea diligentiſſimè præcauendum eſt, ne legati iniuria, vel verbis etiam afficiantur. Quocircà vt Romani legatos cuiuſcumque exteræ nationis ſummo honore proſequebantur (quòd, & Sacra teſtatur pagina, *Machab.*14. vbi à Populo Romano Simonis Machabei legatos glorioſè exceptos fuiſſe, perhibetur) ſic, & in eos potiſſimum in ſæuire conſueuerunt; qui legatos eorum vel durius excepiſſent, vel iniurioſè compellaſſent, vt Cicero *in orat. pro l. Manilia*, inquit accidiſſe Ciuitati Corinthi, quæ ob hanc cauſam fuit propèmodum in cineres redacta; Etenim ait, *Legati quòd erant appellati ſuperbius Corinthum patres veſtri totius Græciæ lumen extinctum eſſe voluerunt.*

Porrò id, quod de legatis veteres tradiderunt, locum etiam ſibi vendicat in ijs, quos legatus familiæ ſuæ adſcriptos ſecum duxit, vt dignius, & ſplendidius legationis munere perfungatur, quod & ſcripſit *Bald. l. adminiſtratores §. eorum ff. de excuſ. tut. & eſt text. in l.4. C. de commerc. & mercatior. ibi, exceptis videlicet ijs qui legatorum Perſarum quolibet tempore ad noſtram clementiam mittendorum iter comitati &c.* Et quidem id optima ratione perſuadetur; nam & priuilegia perſonæ ſingulariter conceſſa in eos deriuare certiſſimum eſt, ſine quorum ope, vel miniſterio iniunctum munus haud commodè poteſt exerceri, quod & exemplis familiarium Epiſcoporum, & plerisq; alijs illuſtrari poſſet, quæ paſſim obuia ſunt apud Doct. *cap. fin. de off. Archid. Felin. cap 2. de foro compet. Bald. l. ſcriniarios C. de teſtam. milit. Oldrad. conſ.293. & plerosq; alios, quos de induſtria omitto.*

Et quidem huiuſcemodi legatorum immunitatis limites ab ipſo Romani Imperij naſcentis exordio ad hæc vſq; tempora tam ſanctè fuerunt cuſtoditi; vt eos violare etiam ob cauſam perduellionis, Romani nefas eſſe putauerint. Inſigne eſt, & peruulgatum id, quod à Liuio *lib.2. Hiſtor.* de Tarquiniorum Regum legatis memoriæ proditum eſt. Nam cum Romanam iuuentutem temerè concitaſſent ad ſeditionem, Populus Romanus, qui de proditoribus indigenis, & de ipſo etiam conſulis filio ſupplicium ſumpſit, legatos tamen ab omni pœna liberauit. His autem perpaucis verbis ſummopere notandis Liuius priſcam Romanorum ingenuitatem aperuit. *Proditoribus extemplò in vincula coniectis de legatis paulò addubitatum eſt; & quamquam viſi ſunt commiſiſſe, vt hoſtium loco eſſent, ius tamen gentium valuit.* Sed & illud eſt inſigne Romanæ virtutis exemplum, nam licèt Cartaginenſes, Romanorum legatis, per ſummum ſcelus, in vincula coniectis, vereri potuiſſent, ne conſimili legatorum Punicorum violatione vindictam ſumerent; ob idq; in ancipiti verſarentur; num legatos pro impetranda pace ad Romanos Conſules deſtinarent: tamen Hanno Pænorum Dux Romanorum virtute confiſus legationis munus minimè detrectauit: quòd crederet fore, vt Romani ex oppoſito Punicæ perfidiæ propriam virtutem oſtentarent: ſicq; prorſus exitus comprobauit. Nam cum Tribunus quidam Hannoni loquenti catenas intempeſtiuè minaretur, Conſul Tribunum loquentem interpellauit, & ad legatum conuerſus. Iſto inquit, te metu fides noſtræ Ciuitatis exoluit *Valer. lib.6. de fid. publ. vbi, & alia in idem affert exempla* ſic & A. Poſthumius Volſcorum legatos nulla iniuria affectos remiſit, qui ſub honeſta legationis ſpecie Romanas legiones exploratum venerant, vt auctor eſt *Dion. Halicar. l.6.*

Cæterum & illud illuſtre eſt Romanæ olim probitatis teſtimonium, quod à Polyb. *Hiſtor. l.* 15. proditum eſt de P. Scipione; qui licet ob violatos à Cartaginenſibus Populi Romani legatos, potuiſſet iure ac meritò & Pænorum legatis, quos Bebia captiuos fecerat, pœnas irrogare, tamen tantum valuit iuris gentium auctoritas, vt eos potius liberaliter exceptos in patriam remittere decreuerit. Et hæc quidem ſunt verba Polyb. *Optimo vſus conſilio, & prudenter conſiderans, quàm patria ipſorum fidem erga legatos maximi faciat; & illud inita penes ſe ratione reputauit, non tam ſpectandum eſſe, quid meritò patiendum eſſet Cartaginenſibus, quàm quid Romanos facere deceret.*

Verum ſi eo tempore, quo Chriſtiana fides nondum Romanis illuxerat, tantum eis inerat virtutis ſtudium, animi candor, & honeſtatis cultus; qualia nunc Romanæ Reip. moderatorum eſſe deceret indegnia, poſtquam Vrbs olim orbis Domina mitiſſimam Chriſti legem complexa Crucis vexillum ad trophæum pietatis erexit.

Huc ſpectant ea, quæ in laudem veterum Romanorum diſertiſſimè pronuntiauit D. Auguſt. *lib.5. de Ciuit. Dei c.12. & 15.* cuius veſtigijs inhæret, & D. Thom. *in tractat. de Regim. Princip. lib.3. cap.4.5. & 6.* Inquiunt enim veteres Romanos licèt veræ Religionis exortes virtutibus ſuis aliquo modo promeruiſſe, vt D. O. M. eos ad Ampliſſimi Imperij terrenam gloriam extolleret. Sic autem loquitur D. Aug. *Quibus non erat Deus daturus vitam æternam cum Sanctis Angelis ſuis in Ciuitate ſua cæleſti, ſi neque hanc eis terrenam gloriam excellentiſſimi imperij concederet, non redderetur merces bonis artibus eorum, ideſt virtutibus, quibus ad tantam gloriam peruenire nitebantur.* Deindè Aug. proſequitur latiùs Romanorum virtutes, & concludit dicens *His omnibus artibus tamquam vera via nixi ſunt, ad honores, imperium, & gloriam; Honorati ſunt, imperijs ſui leges multis impoſuerunt, hodieq; litteris, & hiſtoria glorioſi ſunt penè in omnibus gentibus.*

Sed cur veteres Romanorum mores recolo? Inſtar omnium prodeat Vrbani Octaui Summi Pontificis auctoritas. Cum enim olim in Regno Galliæ Apoſtolici Nuntij munere fungeretur, accidit, vt quidam Hiſpanus Oratoris Hiſpaniarum Regis familiæ adſcriptus de Ciuitatis Maſſiliæ proditione tractata vehementi ſuſpicione laboraret. Cum autem, eo ob id in vincula coniecto, ſyngrapha in quadam ligula tibialium conſuta totius coniurationis ſeriem indicaſſet; & ob id illius vita in magno diſcrimine verſaretur; tum D. Balthaſſar de Zuniga Hiſpaniarum Regis orator de violato iure gentium conqueri cepit; & ob id pacis federa inter duos Reges iampridem firmata turpiter abrumpi denuntiabat, aliorumq; oratorum, & præſertim Nuntij Apoſtolici ſtudia ad ſuam cauſam iuuandam, communis dignitatis obtentu, trahere contendebat. Vt Nuntius ex hominis Hiſpani vinculis magnam duorum Regum diſſenſionem exoriri poſſe cognouit, mirum dictu, quanto animi robore, & felici auſu hanc perdificilem prouinciam ſuſceperit. Itaque Henricum quartum eloquentiſſima oratione cohortatus eſt, vt quam gloriam animi magnitudine, bellica fortitudine, & triumphorum numero ſibi comparauerat, tandem hac nota violati iuris gentium, ceu obiectis tenebris, offundi minimè pateretur. Summa illi erat apud Regem auctoritas; nam eius tum diuinarum, tum humanarum rerum peritia, in gerendis rebus ſingularis prudentia, & diuina propemodum in dicendo eloquentia tam magnam illi in Galliæ Regno nominis celebritatem, & fidem conciliauerant, vt ipſius ſententiæ oraculi loco haberentur: nihilque tam arduum videretur, quod ille ſua ſapientia, & dexteritate conficere non poſſet. Tamdem itaque obtinuit Nuntius à Magno Henrico, vt Hiſpanus à vinculis abſolutus mitteretur ad Regis Hiſpaniarum legatum, qui totam cauſam pro ſua religione deffiniret.

Hæc omnia ſic accidiſſe non ex ſcriptis annalibus, quæ plerumque à veritate diſſentiunt, ſed ex ipſo Sanctiſſimi Vrbani Pont. Max. ore didicimus; quod & plerisque alijs eumdem enarraſſe compertum eſt.

Tota igitur hæc conſultatio redigatur ad libram, & quiſq; in alteram lancem Ronconij argumenta, cumulataſque ab eo Doctorum auctoritates imponat; in alteram verò Sanctiſs. Pontificis patrui tui ſententiam, hanc profecto tantum propendere cognouerit, vt nec altera pars quidquam momenti habere videatur. Legis itaque vim obtinebit, quod olim Vrbanus VIII. etiam in difficiliori conſultatione, in qua non de erepto à lictoribus reo, ſed de proditione Ciuitatis agebatur, ſapienter admodum pronuntiauit. Quare hæc ſola Summi Pontificis deciſio tanti ponderis eſt, vt mihi onus obiecta confutandi præripuiſſe videatur. Cæterùm ne quis ea pluris faciat, quàm par ſit, ipſam aggrediar confutationem.

Sed in primis præfari liceat, mirum videri, quomodò Ronconius hanc quæſtionem inter magnos Principes exortam ex ſolis legibus iuris ciuilis deffiniri poſſe crediderit; quando ei potius conſtare debuiſſet, cauſas illorum Principum, qui in ſæculari poteſtate neminem ſuperiorem agnoſcunt, non ex iuris ciuilis, ſed ex iuris naturalis, & gentium præſcripto deffiniri, quod & in magnorum Principum legatis obſeruari probauit, Vaſq. *Controuerſ. Illuſtr. lib.2. cap.51. nu.30. & plur. ſeq.*

Hoc conſtituto facile etiam innoteſcet error eorum, qui

leges ciuiles de legatis loquentes ad legatos Regum, & Principum, qui nemini ſubiecti ſunt, ſine vlla ratione detorſerunt. Conſtat ſanè his, qui leges ciuiles, & Romanorum Hiſtorias lectitarunt in latiori ſignificatione à Romanis fuiſſe legati nomen vſurpatum.

Legatos appellabant eos, qui à propria patria mittebantur ad ſupremum Principem vel ſpontè, vel ab eo euocati. De his agitur toto tit. *C. de legat. l.10. & potiſſimam in l. pen. & fin. & ibi Doct.* Ad hos etiam legatos ſpectant leges ferè omnes, excepta vltima, quæ ſub rubr. de legation. in pandectis collocatę ſunt. His legatis ſimiles etiam ſunt illi, qui à Ciuitatibus Bononiæ, & Ferrariæ ad Summum Pontificem Supremum dominum tranſmittuntur.

Præterea Romani Legatos appellabant eos, quos Proconſulibus ad regendas Prouincias deſtinatis vti ſocios adiungebant, quorum munus erat Proconſulum implere mandata; De his legatis extat totus titulus in Pandectis de offic. Proconſul. & legat. & eorum officium, ac poteſtatem vberrimè declarauit Alex. *Genial. lib.5. cap.3.* vbi & addit legatos aliquando vocatos fuiſſe eos, quos Princeps abſque Conſule ad aliquam prouinciam regendam miſiſſet: Nec ab his diſcrepant *gloſ. in dicta Rubr. C. de legat. lib.10. & Alciat. in tract. de Magiſtrat.*

Eſt igitur aſſerendum omnes leges, quæ ad coercendos quoquomodo legatos ſancitę fuerũt, illis tantùm conuenire, qui Principis, ad quem miſſi ſunt, imperio ſubijciuntur. Id autem ex eo potiſſimum colligi poteſt; quòd ex decem ſeptem legibus, quæ in pandectis ſub rubrica de legationibus, & ex ſex alijs, quæ ſub eodem titulo in decimo libro Codicis conſcribuntur, vnica tantum, quæ eſt vltima in pandectis titulo de legation. exteris legatis poteſt accommodari. Cæteræ verò leges ſancitę ſunt, vel ad deffiniendam legatis impoſitam neceſſitatem, vt officium legationis ſubeant; vel vacationis priuilegia à cæteris muneribus durante legatione conceſſa; vel ad præſcribendam pœnam his, qui non ſedulò operam dederint negotijs Reipublicæ, à qua miſſi fuerunt; vel ad indicandas cauſas, quibus iniunctam legationem aliquis iure poteſt detrectare, & pleraque, alia, quæ ad Ciuitatum ſubiectarum legatos proprijſſimè ſpectant.

Sed & aggrediamur præcipuum propugnaculum ſententiæ Ronconij, quæ potiſſimum innititur *tex. in l. ſi non alias 24. de iudic. in pandect.* Hæc autem ſunt verba textus, *Non alias in eos, quos Princeps euocauit Romæ competit actio, quàm ſi hoc tempore contraxerint.* Hactenus Paulus I.C.

Hæc vtique ſanctio pertinet ad legatos, prout ibi doct. omnes in ſummario dicunt, & potiſſimum *Angel. & Iacobin. de Sanct. Georg.* Porrò ex illis verbis, *quos Princeps euocauit* euidenter elicitur. I.C. ad illos legatos ſermonem ſuum retuliſſe, quos Imperator ex prouincijs Rom. Imperio ſubiectis ad ſe mitti iubebat. Nec maioris ponderis ſunt verba, quæ in ſequenti verſiculo ſubiungit Paulus, dum de delictis legatorum loquitur. Nam Accurſij tempore, eo ſic ibi aſſerente, lectura communis erat; vt verſiculus ille non ſumeret initium à verbo legati, (prout nunc legitur) ſed continuatiuè ad præcedentia verba ſic ſe haberet, *ex delictis in legatione commiſſis coguntur iudicium Romæ pati ſiue ipſi admiſſerint ſiue ſerui eorum;* Ex hac quidem lectura, quæ Accurſ. tempore communi calculo probabatur, non niſi per ſummam ineptiam, argumentum deduci potuit ad deffinitionem propoſitæ quæſtionis, quæ de legatis Principis liberi proponitur; Nam dum eodem retento themate euocati per ſupremum Principem ad Curiam legati loquitur Paulus, ſatis perſpicuum eſt omnibus diſcrimen, quod conſtitui debet inter legatum miſſum ad Principem mittentis dominum, & eum quem Rex, vel Princeps ſupremus ab alterius ſubiectione ſolutus ad Summum Pontificem, vel alium Regem deſtinauit. Porrò licet in lectura Piſana, quæ nunc hodie inualuit, illis verbis *in delictis* præpoſita fuerit ea dictio *legati*, vt clariorem ſenſum redderet, tamen non ob id immutatus eſt ſenſus, cum legati nomine iuxta legum præſcripta potiſſimum nuncupentur ij, qui ab ipſo Principe in aliquam Prouinciam ſunt delegati; vel ipſius iuſſu ad Curiam euocati; vel ab ipſis Prouincijs ſpontè ad Curiam tranſmiſſi; prout hæc omnia ſuperiùs probaui. Et quidem non eſt abſonum, vt lectura Piſana ab illa communi interpretationẽ mutuet, quemadmodũ & in ſacrarũ litterarũ explicatione ſeruatur; nam plerũq; Græcis, & Hæbracis verſionibus vtimur ad hauriendam vulgatæ lectionis interpretationem.

Quòd ſi aliquis perfractè contendat euocatos à Principe, de quibus fit mentio in initio *d. l. non alias* differre à legatis, de quibus loquitur I. C. in ſequenti verſiculo id ſaltem dicendum eſt, modicum inter eos diſcrimen eſſe, & vtroſque ſubiectos fuiſſe Principi, etiam antequam ad eum mitterentur, prout haud obſcurè innuit *Cuiac. tom.2. in recitat. ſolemn. ad tit. & §. 3. l. 2. de iudic.*

Dilucidior apparebit hæc noſtra interpretatio; ſi expendamus illius legis auctorem fuiſſe Paulum I. C. qui ab anno à partu Virginis 224 vſq; ad annum 240. imperantibus Heliogabalo, & poſt eum Alexandro Seuero, iuris reſponſa depromebat; *quemadmodum tradiderunt Genebrard in Cron. ad annos prædictos Aymar. Riual. in Hiſtor. Iur. Ciuil. l. 5. num.33. & Valent. Forſter. in eadẽ Hiſtoria iunctis his quæ ſcribit Haloander in Cronolog. Conſulum Rom. Sanſouin. in Cronolog. Hier. Brian. in Hiſtor. Ital. ad dictos annos.*

Porrò hoc ipſo tempore Romanum Imperium prouinciarum ſubiectarum, numero, opibus, & potentia florebat; & præſertim Britaniæ inſula, quam Angliam appellant, Romanorum Imperatori parebat, vt certiſſimum eſſe tradidit Virgil. Polidor. *in Hiſt. Anglic. l.3.* Itaque Odofred. antiquus, & ſummæ auctoritatis Cæſarei iuris interpres in *d. l.* non alias per Ronconium allegata proponit exemplum de Imperatore, qui ex Anglia euocauerat nonnullos, vt ad ſe qui Romæ morabatur, accederent. Mox in §. legati idem Odofr. tex. ſic in compendium redigit, *Si legati miſſi de prouincia in Vrbem deliquerunt Romæ ipſi, vel eorum ſerui de iſtis delictis poſſunt conueniri Romæ.* Equidem fas eſt credere, Odofr. iuris Ciuilis peritiſſimum Prouinciæ nomen, ſecundum vſurpatam à legiſlatoribus ſignificationem, accepiſſe. Conſtat autem Prouincias à Romanis eas fuiſſe nuncupatas, quæ procul ab Italia armis deuictę Romano parebant Imperio. Tres autem erant Prouinciarum ſpecies; Aliæ enim Proconſulares; aliæ Præſidales; Aliæ verò Prætoriæ; Hæc omnia probarunt *Alciat. l. notionem 99. num.3. ff. de verb. ſign. & in dicto tract. de Magiſtr. Luc. de Pen. l. ſi quando num. 3. C. de bon. vacant. l. X.* Itaque Odofr. quin in proponendo caſu illius legis de Anglia, & de Prouincia meminit, nobis ſatis oſtendit, ſanctionem eam referri ad legatos tranſmiſſos à Prouincij ſubiectis ad ſupremum Principem, de quibus Romani legiſlatores frequentius ſermonem habuerunt. Huius etiam ſententiæ fuit Cuiac. *tom.2. in paratit. ad rubr. de indic.*

Nec mirum eſt in iure Ciuili vnam, vel alteram tantum extare legem, quæ legatis Principis ab alterius ſubiectione ſoluti verè conueniat. Etenim tam vaſti aliquando fuerunt Romani imperij limites; vt vix gens aliqua extaret in orbe, quæ de libertate cum Populo Rom. contenderet. Quamobrem ſingularis fortè cenſeri poteſt lex 4. *C. de comer. & mercat.* in qua fit mentio de Rege Perſarum tunc Romano imperio minimè ſubiecto, *vt ſcribit ibi gloſſ. prima*, & in ipſa lege veſtigium aliquod apparet illius immunitatis, quam probare nitimur; nam Imperator ſub graui pœna decernit, ne Romani ad loca Perſarum, vel ipſi Perſæ ad Romanorum prouincias vltra limites in fœdere conſtitutos mercimonij cauſa ſe conferant; ne alieni regni arcana ſcrutari videantur. Mox excipit Perſas, qui legati Regis Perſarum ad Imperatorem venientis in itinere comites eſſent. Hiſq; vtitur verbis. *Quia humanitatis, & legationis intuitu extra præfinita loca mercandi copiam non negamus.* Hinc porrò colligitur Romanos Imperatores tantum legatis Regum liberorum detuliſſe, vt nec eorum familiares in lege generali, quæ pro Romani imperij ſecuritate ſancita fuerat, comprehendi voluerint.

Porrò ſecus actum eſt cum legatis, quos ſubiecti populi ad Senatum Romanum mittebant, cuius rei præclariſſimum extat exemplum apud Liuium *lib.6.* Cùm enim Circienſes coloni de auxilio Volſcis præſtito ſuſpicione laborantes vt ſe purgarent, legatos ad Senatum miſiſſent, ſtatim ab Vrbe fuerunt eiecti, quòd ſubiectis ciuibus ius gentium minimè prodeſſet. Hæc autem ſunt Liuij verba, *Quod Ciues Romani nefanda patriæ oppugnandæ conſilia iniſſent, faceſſerent properè ex vrbe ab ore, atque oculis Populi Romani, ne nihil eos legationis ius externo, non ciui, comparatum tegeret.*

Sed vix ferendus eſt Ronconius, nam oblitus Pontificiæ Maieſtatis, ad quam ſuam diſſertationem perſcribit, Modernos auctores, & quidem leuiſſimæ auctoritatis adducit; cùm tamen ſummo Pontifici non niſi doctores magni nominis

minis conſueuerint allegati; Præterea vt Modernorum vni, nempè Feder. Marcealer auctoritatem aliquam conciliaret, ſubiunxit, ipſius auctoris libellum fuiſſe impreſſum Pariſijs anno 1606., ac ſi ad Gallici oratoris quæſtionem, de qua agit Ronconius, dirimendam, libelli in Gallia impreſſi fidem inconcuſſam cenſeri diceret. Cæterùm ſi Modernos afferre licet, & typographiæ locus fidem auctoris adauget quòd olim numquam fuit auditum) vtique nobis expediet allegare librum Politicarum diſſertationum in hac alma Vrbe excuſſum anno 1612., cuius auctor fuit Tiberius Gambarutus I. C. & Protonotarius Apoſt. qui in cap. de legatis fol. 219. ſic loquitur.

Hora in tanto ſono ſicuri gl' Ambaſciadori da ogni oltraggio appreſſo à qual ſi voglia natione, etiandio Barbara, che per qual ſi ſia accidente, non vi ſi hà da far offeſa alcuna, eſſendo totalmente eſſenti dalla giuriſditione del Prencipe, al quale ſono mandati, & immediatamente ſoggetti al proprio, che gli manda. Et paulò poſt ſic dicit.

Teniamo adunque queſta maſſima per vera, e ſtabile, che in niun conto ſi deue mai moleſtar Ambaſciadore alcuno.

Vt autem Ronconius, & ex Hiſtorijs antiquis aliquid decerpſiſſe videatur, quod conferat ad cauſam, reffert obiter ſententiam Gotthorum Ducis Theodati, qui teſte Procopio in libro primo de bell. Gott. ſic Iuſtiniani Cæſaris oratores affatus eſt (*Magna quædam, & inclita oratorum dignitas eſt, & apud omnes mortales alioquin honorabilis, ſed tamdiù in ſe id muneris retinent, quoad ipſi ſua legationis officium ſeruent. Nam hominem occidere, qui legatione fungatur, tunc quidem, & iure pro humanis legibus licet, cum regem videbitur contumelia affeciſſe, vel ſi cum muliere cubuerit alteri cuiquam nupta)* Sed mirandum non eſt, Ronconium ad Barbarorum, nempè Gottorum exempla perfugium habuiſſe, poſtquam, & tota eius conſulatio immaniſſimis ſententijs abundat. Debuiſſet ſanè Ronconius rationis trutina ponderare Theodati mores ab eodem Procopio paulò antè recenſitos his verbis. *Theodatus interea oratores qui ad ſe venerant ex Bizantio nullius momenti iam facere, vt qui ſuaptè natura propenſior ad perfidia eſset, & animi planè inconſtans, quippè quem præſens fortuna temere ſemper ac præter decoris, & officij dignitatem, vel in nimiam trepidationem impelleret, vel è contra in audaciam ineffabilem;* Eiuſdem Theodati perditiſſimos mores latius deſcribit Ioan. Magnus Epiſcopus Vpſal. *l. X. Hiſtor. Gott. cap. 7. vſque ad X.* vbi eum Hæreticum, ſummi Pontificis contemptorem, tyrannum, vxoricidam, & perfidum appellat, nec ab eo diſſentit. Card. Baron. *in annal. ad annum* 536. Ex tanto igitur vitiorum monſtro accipient Chriſtiani Principes eruditionis exempla? Hæc longè faceſſant, & à te potiſſimum Cardinalis Ampiſſime, qui nomine Sanctiſſimi Pontificis Chriſtianam rempublicam moderaris.

Nec ad conuellendam auctoritatem iuris gentium, quo præcipuè nitimur, ſat eſt apud aliquas nationes ſecus aliquando fuiſſe ſeruatum; nam & D. Iſid. relatus *in d. can. Iuſgentium prima diſtinc.* ſic ait: *Hoc inde ius gentium appellatur, quod eo iure omnes ferè gentes vtantur;* Hinc propterea ponderans Suarez *de legib. l. 2. c. 19.* vim illius dictionis *ferè* ſic doctiſſimè pronuntiauit. Non eſſe neceſſarium, vt ius gentium ſit commune cunctis omninò gentibus, etiam ſecluſa ignorantia, & errore; ſed ſatis eſſe, vt ferè omnes gentes benè inſtitutę illo vtuntur. Quocirca nullius omninò erunt ponderis exempla barbarorum Principum, qui ob animi impotentiam furori habenas aliquando relaxarunt.

Nec dici poteſt ius gentium nobis refragari, quòd cum illud fuerit ad humanam ſocietatem conſeruandam tacito omnium populorum conſenſu firmatum; eo vtique legatis, vel ipſorum famulis minimè ſit conceſſum, vt liceat impunè debacchati, & pleraque in publicæ pacis iacturam moliri; Etenim nec nos vnquam legatis ipſis eorumue famulis impunitatem, ac veniam tribuendam eſſe diximus; ſed & eos (ſic dicere fas ſit) maiori pœna dignos eſſe putamus; quòd ad conciliandam, & mutuis officijs augendam alterius Principis beneuolentiam deſtinati ipſum potius turbis, ac ſeditionibus ad odium compellere voluerunt.

Cæterùm in eo à Ronconij ſententia diſcedimus; dum ille putat, legatos Regis, & Principis liberi, eorumque clientes, & famulos, à Principe, ad quem miſſi fuerunt, commeritis pœnis eſſe plectendos; nos autem è contra cenſemus eos, ſi fortè ad euitandum maius periculum in carcerem coniecti fuerunt, mox ad eorum Principes eſſe remittendos; nam credendum eſt fore, vt pro iuſtitiæ cultu inſontem hominem grauiter animaduertant.

Porrò id faciliùs aſſerendum eſt in cauſa Rouerei Chriſtianiſſimi Regis oratoris familiæ adſcripti, de qua loquitur Ronconius, cum ille ſit ex Gallia oriundus.

Potuiſſent equidem omitti, quæ Ronconius, vt animum tuum, Cardinalis Eminentiſſime magis incitaret ad pœnam, de Rouerei criminis atrocitate conſcripſit. Perduellem ſcilicet eſſe eum; quia è lictorum manu ad triremes damnatum eripuit: nam & id iure communi inſpecto eſt ab omni veritate alienum, quando ereptus non erat reus læſę Maieſtatis; vel quando eripiens non eo conſilio exemit, vt iuriſdictionem Principis turbaret; ſed vt amicum ab imminente pœna ſubtraheret *gloſ. l. cuiuſque in verbo reum ff. ad l. Iul. Maieſt. & eſt communis opinio Farinac. q. 30. num.* 103.

Hortabatur olim Eugenium Summum Pontificem D. Bernardus in libro 3. de conſideratione, vt omnes Pontificiæ gubernationis actus triplici ponderatione dirigeret; Primum num aliquid liceret, deinde an deceret; poſtremò numquid expediret. Ego quidem officio meo ſatisfeciſſe videor, cum Ronconij confutata ſententia oratoris Regij immunitatem defendi, & nihil durius in Rouereum decernendum eſſe demonſtraui. An verò, Cardinalis ſapientiſſime quidquam attentare deceat, aut expediat, dum de Chriſtianiſſimi Regis maxima indignatione vereri poſſumus tuum erit iudicare.

Ego quidem, ſi quidquam ſeuerius in Rouereum conſtituatur, exiſtimo fore, vt non ſolum Galliæ Rex, ſed omnes Principes, quorum oratores reſident in Curia, mirificè commoueantur, & communibus officijs, & ſtudijs, ac etiam armis, ſi opus fuerit, ad tuendam legatorum dignitatem conſpirent. Iam nunc totius Galliæ expoſtulationes audire videor, quòd Summus Pontifex, cuius præceſſores à Pipino Francorum Rege in Romana ditione gladium Imperij, & poteſtatis temporalis acceperunt, & deinde ab alijs ereptum Caroli Magni Galliæ Regis armis iterùm vendicarunt auctore Cardin. *Baron. ad ann.* 755. *&* 773. *& ſequenti*, nunc eumdem gladium ad inuictiſſimi Ludouici XIII. Galliæ Regis dignitatem ingulandam adhibeat.

His dictis diſſertationi meæ finem impoſui. Tunc verò Cardinalis, qui me loquente animo veluti perculſus ſemper obmutuerat, his propemodum verbis repentè ſilentium abrumpit. Nec meæ exiſtimationi notam inuri, nec Pontificiam patrui mei Maieſtatem in contemptum adduci patiar.

Sed tunc illi legendum obtuli D. Bernardum *in l. 4. de conſider. ad Eugen. Papam*, vbi ſic piè admodum, & diſertiſſimè loquitur.

Inter hæc tu Paſtor procedis deauratus tam multa circumdatus varietate, oues quid capiunt? Si auderem dicere, dæmonum magis, quam ouium paſcua hæc. Scilicet ſic factitabat Petrus? ſic Paulus ludebat? Vides omnem Eccleſiaſticum Zelum feruere ſola pro dignitate tuenda? Honori totum datur, ſanctitati nihil, aut parum; Si cauſa requirente paulò ſummiſſius agere, ac ſocialius te habere tentaueris; Abſit, inquiunt, non decet, tempori non congruit, Maieſtati non conuenit; Quam geras perſonam attendito. De placito Dei vltima mentio eſt, pro iactura ſalutis nulla cunctatio. Niſi quòd ſublime eſt, hoc ſalutare dicamus, & quod gloriam redolet, id iuſtum. Ita omne humile probro ducitur inter Palatinos. Hactenus D. Bernardus.

Hæc ea ſunt Sanctiſſime Pater, quæ cum ampliſſimo Cardinale Barberino diſſerui.

Porrò cum nullum aliud mihi conſilium fuerit in hac cauſa, quàm vt veritatem ab inanibus Ronconij obiectis defenderem; propterea eiuſdem etiam veritatis impetus me vel inuitum compulit, vt & ipſam meam diſſertationem ad te perſcriberem; cum Chriſtum illum auctoritate referas in terris, qui ſe hoc præclariſſimo, ac diuino veritatis nomine nuncupauit. Itaque pedibus tuis aduolutus humiliter peto, vt qualemcumque hunc meum laborem, quem pro tuenda veritate, quinimò & tua ſententia ſuſcepi, æqui bonique facias, meque Apoſtolica, ac Sacroſancta benedictione communias.

CON-

CONSVLTATIO CXII.

An profeſſus in vna Religione tranſiens ad aliam, quæ dubitabatur, vtrum fuerit approbata à Sede Apoſtolica, à qua deinde ſuppreſſa fuit, teneatur redire ad primam, vel ingredi aliam Religionem approbatam?

1 PArs affirmatiua videtur probari primò, quia quilibet legitimè profeſſus & Deo ſacratus in Religione approbata de iure diuino & canonico tenetur ſeruare quod promiſit, & ſi recedit ab inſtituto, cogendus eſt ad regreſſum. Ex iure quidem diuino pſal. 75. *Vouete & reddite Deo veſtro*. Et Eccleſ. 5. *Si quid voueris, Deo ne moreris reddere*. Ex iure autem Canonico 20. *q*. 3. *cap. Procliuis*, & deſumitur ex Concilio Tolet. 6. *cap*. 6. vbi præcipitur, deſertorem inſtituti regularis cogendum eſſe ad reditum. Igitur ex vi profeſſionis iam emiſſæ in prima Religione eiuſmodi profeſſus tenetur in clauſura permanere, & ad eam eſt cogendus.

2 Neque per tranſitum illum ad aliam Religionem, vel per diploma ſuppreſſionis eiuſdem Religionis dictus profeſſus remanet diſpenſatus à clauſura & diſciplina regulari, ſicut remanent alij Religioſi in ea Religione profeſſi. Quia hic profeſſus in ea Religione nullum ius acquiſiuerat, ſed permanebat illicitè, & contra iura, cum tranſitus ipſius à prima Religione ad ſecundam fuerit illicitus & contra canones, ac proinde non poteſt gaudere priuilegio, quod per Diploma ſuppreſſionis conceditur illis profeſſis.

3 Nam vt tranſitus ex vna Religione in aliam ſit licitus & ſecundum canones, debent in eo ſeruari quæ ſtatuta ſunt in iure Canonico, vt *in cap. Mandamus*, *c. ſtatuimus* 19. *q*. 3. & præcipuè *in cap. Licet de regul.* nimirum, vt ſit ad Religionem arctiorem, frugem vitæ melioris, & iuſta intercedat cauſa. Quorum nullum interceſſit in tranſitu huius profeſſi ad ſecundam Religionem. Fuit igitur illicitus & contra Canones, ideòque cenſendus non eſt profeſſus ſecundæ Religionis, neque poteſt frui diſpenſatione, illius profeſſis conceſſa.

4 Primum patet. Quia Religio illa nec erat Religio, nec arctior. Nam vt aliqua coadunatio fratrum ſit Religio petit inter cætera, vt ſit approbata à Sede Apoſtolica, vt notat diſertè D. Thom. *in* 4. *d*. 38. *q*. 1. *ar*. 2. *quæſtunc*. 3. in ſpecie, & *ad* 3. Nauar. *comm*. 1. *de Regul. n*. 18. Lezan. *in ſum. quæſt. regul. to*. 1. *cap*. 2. Sanch. *lib*. 5. *in decal. cap*. 4. *n*. 86. Suar. *to*. 3. *de Relig. lib*. 2. *de relig. ſtat. eſſent. cap*. 15. Mirand. cum alijs, quos congerit *in Man. Prel.* Qui docent non eſſe ſatis emittere vota eſſentialia, niſi ſolemnizentur in aliqua Religione approbata. Et liquet ex decreto Innocentij III. in Concil. Later. *cap. fin. de relig. dom.* & Gregorij X. in Concil. Lugd. *cap. vn. eod. tit. in* 6. ac item habetur ex *cap. vn. de vot. in* 6. ex *Clem. vn. de relig. dom.* & *Extrau. Sancta Romana eod. tit.* Quæ omnia iura non ſolum habent vim prohibendi, ne inſtituatur Religio abſque approbatione Sedis Apoſtolicæ, ſed maximè habent vim irritandi, itaut validè, & legitimè ſine tali approbatione inſtitui non poſſit, vt luculenter oſtendit Suar. *lib. cit. c*. 16. *n*. 19. ex D. Thoma, Caietano, Summiſtis communiter & Gloſſa, ita vt nec Doctores, nec Cardinales, nec ipſe Pontifex contra eiuſmodi Canones ſtatuere poteſt abſque derogatione ſpeciali. Rot. *dec*. 122. *per tot. p*. 1. *diu.* quæ habet concordantes. Illa autem Religio non erat approbata, vt conſtat ex diplomate ſuppreſſionis. Immò ex hoc capire docet Pontifex ſe illam ſupprimere. Igitur non erat Religio, & ſic deficit prima conditio, vt ſcilicet tranſitus ſit ad Religionem approbatam. Quare neceſſario ſequitur, quod huiuſmodi profeſſus non deſinit eſſe Religioſus primæ Religionis. Sola enim ſecunda profeſſio ritè facta extinguit primam, & transfert profeſſum ab vno ad alium ſtatum irreuocabiliter, vt docet Sylueſt. *v. Religioſus* 4. *q*. 5. Tabien. *eod. v. n*. 74. Mirand. *to*. 1. *Man. q*. 31. *p*. 9. §. 1. *n*. 2. Bordon. *reſol*. 29. *q*. 16. *n*. 57.

5 Alterum etiam probatur. Nam ſiue per arctiorem intelligatur ſtatus perfectior ratione inſtituti, ſeu finis, vel profectus ſpiritualis, vt vult Syluest. *v. Religio q*. 1. & Nauar. *comm*. 4. *de regul. n*. 2. ſiue durior, ſtrictior, ac aſperior ratione macerationis, & auſteritatis, Religio illa nequit eſſe vel dici arctior prima Religione. Non ratione inſtituti, quia non erat addicta vitæ actiuæ, vel contemplatiuæ, neque proximorum profectui, ſicut Religio prima, quæ incumbit orationi, ſtudijs, choro, ſacramentorum adminiſtrationi, prædicationi, alijſque huiuſmodi exercitijs, quæ à ſecunda Religione non poterant exerceri. Neque ratione aſperitatis dici poterat arctior. Nam Religio prima mancipata eſt ſtrictæ & rigoroſæ obedientiæ, paupertati, alijſque obſeruantijs regularis diſciplinæ, quæ omnia ſecunda Religio obſeruare non poterat, cum in ea non fuerit præſcripta & probata forma obſeruantiæ. Ergo ex defectu huius conditionis pro tranſitu ad Religionem arctiorem requiſitæ ex præfato *cap. Licet*; tranſitus iſte fuit etiam contra Canones.

Neque interceſſit conditio illa requiſita ex *d. cap. Licet*, 6
nempe quod tranſitus ſit ad frugem vitæ melioris. Nam campus ſterilis nequit dare frugem meliorem. Talis enim videtur fuiſſe naſcens illa Religio reſpectu prioris Religionis, quæ optimam vitæ frugem in ſuis alumnis promit, cum eos in orationis, ieiunij, ſilentij, obedientiæ & eiuſmodi mortificationum operibus aſſiduè exerceat, ex quibus vitæ perfectio emanat. Vnde D. Bernardus loquens de Religione *in lib. de precept. & diſpenſat.* inquit: *ob perfectam mundi abrenunciationem, ac ſingularem excellentiam vitæ ſpiritualis, quæ præminet vniuerſis vitæ humanæ generibus huiuſmodi conuerſatio profeſſores, & amatores ſuos Angelis ſimiles, hominibus diſſimiles facit. Immò diuinam in homine reformat imaginem, configurans nos Chriſto.* Quæ omnia in Religione illa, viuente ſine forma, & canone vitæ religioſæ reperiri nequiuerant. Et ſic nequit dici fruges melioris vitæ hæc forma viuendi, ac proinde ex defectu ſtatus perfectioris ad Religionem illam, quæ à Summo Pontifice non fuit iudicata proficua, tranſitus non fuit licitus & iuxta Canones, ſed contra illos.

Ac demum in tali tranſitu non interceſſit vltima conditio 7
taxata *in d. cap. Licet*, nimirum iuſta cauſa, ſine qua nullus eſt tranſitus. Nam neque in petitione expoſita S. Congregationi Regularium manifeſtata fuit à petente cauſa talis tranſitus, neque explicata in licentia obtenta à d. S. Congregatione. Igitur præſumitur nullam adfuiſſe cauſam talis tranſitus, alioquin fuiſſet expoſita, vt per talem expoſitionem magis facilem illi redderet licentiam tranſeundi. Ex defectu itaque huius conditionis tranſitus ille à Religione approbata ad Religionem vix ortam, & toleratam eſt nullus, & conſequenter permanſio in illa fuit ſemper illicita, & contra iura. Ex ſtylo enim Curiæ, & ex decreto S. Congregationis cauſa debet exprimi, de quo teſtantur Quaran. *v. Monaſteria & Conuentus*, §. *Quoad tranſitus*, Barb. *in ſum. Apoſt. dec. v. Tranſitus regularis n*. 14. Donat. *in prax. to*. 1. *p*. 2. *tr*. 5. *q*. 48. *n*. 2. & eſt conſentaneum Conſtitutioni Gregorij XV. quæ incipit *Oneroſa*.

Nec ſuffragatur huiuſmodi profeſſo aſſerere, quod ipſe 8
iam expoſuit S. Congregationi Regularium ſuam voluntatem tranſeundi ad ſecundam Religionem, non manifeſtando cauſam iuſtam, neque alia requiſita, & tamen obtinuit licentiam tranſeundi. Ex quo enim S. Congregatio viſa eſt vti poteſtate Pontificia, vel quaſi Pontificia, diſpenſauit in tranſitu huiuſmodi ad laxiorem non confirmatam, & ſine cauſa. Vnde tam tranſitus, quàm permanſio videntur continere validitatem. Id inquam non ſuffragatur. Nam quicquid ſit, an Pontifex diſpenſare poſſit ſine cauſa in votis ſolemnibus Religionis, quod negant omnes ferè Theologi cum Altiſiod. Albert. D. Thom. & alijs, cùm in iure diuino nequeat diſpenſare creatura; verùm etiamſi poſſit, vt defendunt alij cum Azor. *in Inſtit. moral. lib*. 1. *cap*. 7. & cæteri ab eo citati, quibus aſſentior, regulariter tamen Pontifex non vtitur hac poteſtate, ſed operatur iuxta regulas Canonum. Et hoc idem, vt quotidiana docet experientia, exequitur S. Congregatio Regularium negotijs præpoſita, quæ numquam intendit in iure aliquo, & multò minus diuino diſpenſare, ſed operatur ſecundum Canones. Immò in decreto pro conceſſione gratiæ dicti profeſſi præcepit S. Congregatio ſeruari Conſtitutionem Sixti V. pro huiuſmodi tranſitu, volens eumdem remanere obligatum ad quartum votum emiſſum in priori Religione. Itaque S. Congregatio in tali conceſſione non intendit diſpenſare in iure ſiue Canonico, ſiue diuino, ſed voluit vti ordinaria facultate ac formula diſpenſandi.

Pariter

ligione conſueuiſſe recipi tranſlatos ex alijs Religionibus, vt quoad illos cenſeatur etiam diſpoſuiſſe; quia ad hunc effectum ſufficit eum cogitaſſe in genere quod in illa poterant adeſſe tranſlati, vt prudenter Rot. *dec.*24.*n.*9. *& dec.*100.*n.* 30.*p.*5.*& dec.*222.*n.*6.*p.*7.*rec.*

20 Quæ verò ſuperiùs obijcebantur parum habent efficacitatis. Nam ſi diſcutietur qualitas dictæ Religionis, concurrunt omnia requiſita ad veram, & propriam Religionem conſtituendam. Illa enim fuit erecta ab initio ſub certa regula, & vno Rectore de triennio in triennium eligendo independenter ab Ordinario, fuitque approbata à Paulo III. & confirmata à Iulio etiam III. Deinde Cardinalis Farneſius maior Pœnitentiarius anno 1562. ex ſpeciali mandato Pontificis, ſibi viuæ vocis oraculo dato, conceſſit eidem Congregationi licentiam, & liberam poteſtatem, vt eam ingreſſi ſolemnem profeſſionem trium votorum in manibus Rectoris pro tempore emittere poſſint, & diſpoſuit, quod ex dictis votis adſtringantur, ſicut alij Religioſi. Et ita patet emitti tria vota in communitate approbata à Sede Apoſtolica, & quod acceptantur à Rectore, in cuius manibus emittuntur cum traditione, & ſubiectione perſonæ, ſub iuriſdictione, & poteſtate certi ſuperioris. Quæ ſunt requiſita ad ſubſtantiam, & eſſentiam veræ, & propriæ Religionis ad differentiam eorum, qui emittunt dicta vota ſine authoritate Pontificis in communitatibus non approbatis à Sede Apoſtolica iuxta *cap. Cum ad monaſterium in fin. de relig. dom.* & aſſerit Nauar. *conſ.* 6.*n.*2.*de Regul. lib.*3. Gratian. *diſcept.*457.*n.*24. Marant. *reſp.* 3. *n.* 35. *p.* 4. *& reſp.* 17.*n.*15. *&* 16.*p.*5. egregiè Sperel. *dec.* 2. *num.*47. Adden. ad Gregor. *dec.*87. *n.*14. Duran. *dec.*308.*n.*7. Rot. *deciſ.* 216. *num.* 3. *p.* 2. *diu.* & latè præter cæteros Sanchez *in Decal. lib.*5.*cap.*1.*n.*16. *& ſeqq.* Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.*2. *cap.*41.*dub.*1. *per tot.* Pellizar. *in man. regul. to.*1. *tr.*1. *tot. cap.*1. Caſtropal. *d.p.*3. *tr.*16. *de ſtat. relig. diſp.* 1. *pun.*1. Quod fuſius, & luculenter, vt ſolet, confirmat Suar. *de Relig. to.* 3. *lib.* 2. *diſp.* 3. & explicatius ex inſtituto tradit Tappia *in auth. Ingreſſi cap.*5.*n.*3. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Azor. *Inſtit. moral. p.*1. *lib.*13. *cap.* 1. *q.* 8. Iacob. Morand. *in addit. ad* 7. *tom. Surij ſub die* 23. *Ianuarij.* Tambur. *de iur. Abbat. to.*2. *diſp.* 24.*q.*4. *n.* 8. Marul. *in Ocean. Relig. lib.* 5. Ioſeph Michel. *in theſaur. Relig.* itemque alij ab ijs allegati. Enimuerò ſub eadem ferè formula verborum fuit approbata à Sixto V. Religio Clericorum regularium minorum per eius Conſtitutionem 81. in Bullario nouo, & Religio Conuertitarum Vrbis à Leone X. in eius Conſtitutione 34. ac aliæ plures apud Bordon. *reſol. regul. to.*2. *reſol.* 86. *num.*150. *cum ſeq.*

21 Nec illud nos mouere debet, nimirum quod licentia non emanauit ab ipſo Pontifice, ſed à ſummo Pœnitentiario. Quoniam iſte eam non conceſſit vti Cardinalis, neque authoritate propria, ſed ex mandato Pontificis, & ex eius viuæ vocis oraculo. Vnde perinde eſt ac ſi ipſe Pontifex conceſſiſſet. Quia actus attribuitur mandanti, non exequenti ad textum *in cap. Cum aliquibus de reſcript. in* 6. Et huiuſmodi literis emanatis vigore oraculi viuæ vocis plenè creditur, præſertim cum prodiderint in præſentia Pontificis, ideòque dicuntur Conſtitutiones Pontificiæ, habentque eandem vim, quam literæ Apoſtolicæ, vt benè probant Rodriq. *quæſt. regul. to.*1.*q.*4. *ar.*5. *& to.*3.*q.*22. *ar.* 1. *&* 2. Bordon. *reſol. regul.* 3. *n.* 1. Donat. *to.*1.*p.*1.*tr.*15. *de Oracul. viu. voc. q.*3.*n.*2. & aduertunt Portel. *in dub. regul. v. Viuæ vocis oracul. n.* 2. Lezan. *in ſum. quæſt. regul. to.* 1. *cap.* 3. *n.*21. Nouar. *in Lucer. Regul. v. Priuilegia n.* 1. Peyrin. *tom.*1. *priuileg. ad conſtit.*17. *Iulij II. n.* 1. paſſimque alij.

22 Itaque facilè euentilantur quæ contra reuocationes Oraculorum viuæ vocis referuntur. Conſtitutio namque Pij IV. non aptè adducitur. Quia licentia conceſſa Religioni ſuppreſſæ eſt anterior. Et ideò non comprehenditur ſub dicta reuocatione poſteriori. Nam Pontifex *in* §.27. expreſsè, declarat reuocare ſolummodò conceſſiones, illas, quæ in futurum emanarent viuæ vocis oraculo, vt oſtendit dictio *Deinceps*, ibi: *Gratias, & expeditiones deinceps ab eodem officio Pœnitentiariæ pro tempore emanandas.* Quæ verba denotant tempus futurum, & confirmant oracula antecedentia. Menoch. *conſ.*462.*n.*11. Honded. *conſ.*66.*n.*3. *& ſeq.* Etiq. *conſ.*75.*n.*2. Rot. *coram Caual. dec.*566.*n.*2. *&* 4.

23 Conſtitutiones verò Gregorij XV. & Vrbani VIII. quæ reuocationem extendunt etiam ad Cardinales non comprehendunt actus effectum ſortitos, plenèque conſumatos iuxta veriorem, & communem ſententiam, vt in terminis Cōſtitutionis vtriuſque Pontificis latè proſequitur Donat. loco proximè adducto *p.*1.*tr.*16.*q.*4. *n.*1. *& ſeq.* Peyr. *to.*2. *priuil. Minim. ad Conſtit.*3. *Gregor. XV. n.*1. *& to.*3. *ad Conſtit.*18. *alias* 28. *Vrbani VIII. n.* 4. Bordon. *quæſt. regul. p.*1.*q.*31.*n.*8. & plenius probat Caſtel. *de elect. cap.*6. *n.*37. vbi refert reſolutionem S. Congregationis Epiſcop. & regul. Lezan. & Nouar. ille *in quæſt. regul. to.*1.*cap.*3.*n.*21. hic *in ver. Regularium Priuilegia n.*9. dubitantes duntaxat de illis oraculis, quæ recipiunt ſuam perfectionem in tempus futurum, habentque tractum ſucceſſiuum.

24 Præterea in ijs declaratur non comprehendi Officiales, & Cardinales, quibus ratione officij credi debet, qualis erat eo tempore Cardinalis S. Angeli, cui vti aſſumpto ad officium Pœnitentiarij credi debet, vt firmat Gen. *de ſcript. priuat. lib.*3. *tit. de lit. Apoſtol. n.*9. *&* 10. Cæſar de Graſſ. *dec.*1. *n.*10. *&* 13. *de præb.* Rot. *in rec. dec.*630. *n.*2. *p.*4. *& in Mediolanen. Canonicatus* 17. *Iunij* 1641. *coram Panzirolo*, & ſpeciatim in terminis Cardinalis Pœnitentiarij concedentis licētiā tranſeūdi ad arctiorē, vel æqualē ſtatuit Zabarel. *conſ.*28.*n.*4.

25 Hinc porrò non obſtat, quod fundatio nouarum Religionum prohibita fuerit in Concilijs Lateranenſi, ac Lugdunenſi. Quia non ſolum in licentia emittendi tria vota, adeſt clauſula non obſtantibus, per quam intelligitur derogatum Concilijs. Rot. *in rec. dec.*687.*n.*24.*p.*2. & coram Martin. Andr. *dec.*100.*n.*26. Garz. *de benef. p.*5.*cap.*8.*n.*87. Verum etiam quia, dum Pontifex in dictis locis prohibet, ne quis in poſterum nouam fundet Religionem, loquitur de fundantibus Religiones ex ſe ipſis, non autem comprehēdit illas, quæ approbantur à Sede Apoſtolica, vt expreſsè ſe declarat text. *in d. cap. vn. in fin.* ibi: *Qui nullam confirmationem Sedis Apoſtolicæ meruerunt*, & explicant Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.*2. *cap.*41. *dub.*1.*n.*15. Suar. *de Relig. to.*3. *lib.*2. *cap.*16.*n.*1. & proſequitur Ricciul. *de iur. perſon. lib.*8. *cap.*4.*n.*5.

26 Minus vrget aliud motiuum, quod approbatio Religionis non ſit delegabilis inſtar Canonizationis Sanctorum. Quia, quicquid ſit de veritate huius placiti, quod non videtur tutum, cùm Religiones omnes ſint de iure poſitiuo, in quo Pontifex quicquid vult, diſponere poteſt. Menoch. *de arbitr. cap.*421.*n.*18. *&* 19. Ricciul. *d. l.*8. *cap.*4.*n.*2. Tunc quidem admittendum eſt, quum Pontifex dat alicui facultatem approbandi Religiones in genere. Quo caſu eſſet veluti trāſfundere ſuam poteſtatem in alium, & approbatio Religionum non penderet à iudicio Pontificis, ſed Iudicis delegati. Secus verò quando Pontifex committit alicui, vt approbet certam, & determinatam Religionem ſuo nomine, ſuaque authoritate. Hoc enim euentu Pontifex cenſetur prius approbaſſe, & delegatus declarare ac exequi eius approbationem tamquam purus miniſter & merus exequutor. Quod fieri poſſe, vt in terminis Canonizationis alicuius Sancti, quæ maius opus eſt quàm approbatio Religionis, affirmant Panuin. *in relat. Canonizat. S. Bonauenturæ*, §. *Adducuntur* & alijs, quos refert ac ſequitur Caſtel. *de certitud. Sanct. cap.* 38. §. 4. *in fin.* ibi: *Niſi accedat ſuper his ſpecialis & expreſſa facultas Sedis Apoſtolicæ.* Et §. 6. tradit, quod facultas canonizandi Sanctos olim conceſſa fuerat Epiſcopis à Sede Apoſtolica. Et *n.*39. §. 1. inquit: *Niſi intercedente authoritate ſpeciali Papæ.* Et §. 2. probat, quod Canonizatio S. Ioannis Chryſoſtomi fuit celebrata per Cyrillum Patriarcham Alexandrinum authoritate ſubdelegata à Summo Pontifice, idque comprobat Troyl. Maluet. *de ſanctor. Canoniz. dub.*2.*n.*5. ac docent alij plures recentiores docti & graues, qui contrariam ſententiam tamquam poteſtatis Pontificiæ coarctiuam reijciunt.

27 Quod ſi teſtibus inhærendum eſt, non deſunt Authores, qui aſtruunt illam fuiſſe veram Religionem connumerando eam inter cœteras veras & legitimas Religiones à Sede Apoſtolica approbatas, quibus ſtandum eſt. Nam licet non pendeat ab Authoribus approbatio Religionum, ſed à Pontifice, ad eos tamen ſpectat interpretari an ex conſtitutionibus Pontificijs Religio ſit approbata. Quare deciſionibus Authorum in puncto loquentibus magis ſtandum eſt, quàm ratiocinationibus & argumentis Aduocatorū, vt notat Cyriac. *contr.*248.*n.*21. *& ſeq.* & latiſſimè Garon. *var. reſol. cap.*2. *n.*134. & pluribus alijs, ac Put. *dec.* 66. *in fin. p.*3. *in correct.* Eoque præcipuè quod approbatio Religionum non habet

habet certam formam verborum, ſed ſufficit quod fiat quomodocumque ſiue ſit expreſſa, ſiue ſit tacita, ſiue implicita, ſiue virtualis, ſiue præſumpta lapſu longi temporis, vt firmat Ludou. de Angel. apud Pennot. lib. 2. hiſt. can. regul. cap. 36. num. 7. & docet diſertè Bordon. reſol. regul. 86. tit. de confirm. Relig. num. 150. & ſeq.

28 Hiſque præſertim accedit continuata approbatio eiuſdem Religionis facta à Romanis Pontificibus, qui ei dederunt Protectores vti veræ Religioni, & à Sacris Congregationibus Eminentiſſimorum Cardinalium aliiſque ſummis Tribunalibus Vrbis, ac plures alij interuenerunt actus tum iudiciales, tum extraiudiciales cum lapſu longiſſimi temporis, ex quibus dicitur approbata, vel ſaltem inducitur præſumptio legitimæ confirmationis, quæ ſufficit etiam in hac materia, vt probat Bordon. vbi ſupr. d. n. 150. & ſeq. Tambur. de iur. Abbatis diſp. 25. q. 1. n. 147. & Rot. dec. 216. n. 6. p. 2. diu. Vnde neceſſe eſt dicere, quod illa fuerit legitima Religio, aliter non fuiſſet tolerata, vt in his terminis tenuit Rot. diu. dec. 216. n. 6. p. 2. Vel quatenus adeſſet aliquod dubium, tolleretur ex dicta inconcuſſa obſeruantia, ex qua Conſtitutiones Apoſtolicæ declarantur, Barboſ. de iur. Eccleſ. vniu. lib. 1. cap. 39. §. 3. n. 119. & dixit Rot. dec. 451. n. 3. & dec. 560. n. 11. p. 5. recent.

29 Nec difficile obiectio illa depellitur, qua opponebatur requiri cauſam ad tranſitum laxioris. Nam id procedit de Iure communi iuxta textum in d. cap. licet de Regul. non de tranſito ex auctoritate Pontificis, qui poteſt concedere licentiam tranſeundi ſine cauſa non ſolum ad ſtrictiorem, & æqualem, verùm etiam ad laxiorem, vt diſertè docet Mirand. in Manual. Prælat. to. 1. q. 31. ar. 5. concl. 2. Peyrin. de ſubdit. q. 1. cap. 24. ſub princ. Bordon. reſol. regul. 29. n. 14. Quibus præiuerat Lap. alleg. 113. n. 3. & ibi Addit. lit. G. qui loquitur in foro exteriori & iudiciali etiam ad effectum contrahendi matrimonium, quicquid ſit in foro conſcientiæ, in quo ſolus Deus iudicat, vt diſtinguendo tenent communiter omnes, nominatim Gloſ. in cap. Cum ſingula 32. §. fin. v. Canonice de præb. in 6. vbi Gemin. n. 5. Franch. n. 3. traditque Rebuf. in prax. de ſtat. Monach. n. 21. Nauar. in cap. Statuimus notab. 4. n. 12. & 19. q. 3. Gratian. diſcept. 434. nu. 6. Ricciull. d. lib. 8. cap. 4. num. 1. & 2. Quia Religiones omnes, vt diximus, ſunt de iure poſitiuo, in quo Summus Pontifex habet ſummam poteſtatem. Ac de veritate huius receptiſſimæ ſententiæ apud Canoniſtas teſtatur Pariſ. conſ. 68. n. 47. & ſeqq. lib. 4. Quam magis communem appellat Dec. conſ. 22. nu. 5. eamque probat Donat. ſupr. q. 27. n. 1. & ſeqq. Pellizar. ſuperius adductus to. 1. tr. 3. cap. 5. ſect. 3. n. 65. Atque ita intelligendus eſt Suarez de Relig. to. 4. lib. 3. cap. 11. n. 14. & 15. prout rectè ſe explicat in præcedenti n. 6.

30 Et demum ceſſat penitus quæcumque difficultas ex eo quod Pontifex dedit licentiam tranſeundi determinatè ad hanc Religionem. Vnde qualiſcumque ea eſt, huiuſmodi profeſſus remanſit liber. Quia Pontifex non ſolum poteſt concedere licentiam tranſeundi ad arctiorem, æqualem, & laxiorem Religionem, ſed etiam poteſt facere, vt Religioſus non ſit amplius Religioſus, & facere de monacho non monachum, Suar. de Relig. to. 3. lib. 6. cap. 16. n. 5. annuuntque Azor. to. 1. lib. 12 cap. 7. q. 1. Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 40. n. 141. Laym. in theol. mor. lib. 4. tr. 5. cap. 1. n. 8. Pellizar. in man. Regul. to. 1. tr. 3. cap. 5. ſect. 1. 8. & alij non pauci. Quæ ſententia eſt communis Canoniſtarum, teſte Nauarro in man. cap. 12. n. 77. & ferè communis Theologorum. Satiſque eſt, Pontificem crediſiſſe iſtam eſſe veram Religionem; quia ſufficit illa communis reputatio. Leſſ. modo citatus cap. 14. dub. 1. n. 14.

CONSVLTATIO CXIII.

An poſſint eligi in Conſeruatores Regularium Archiepiſcopi, & Cardinales?

1 RESpondeo affirmatiuè. Etenim ex Conſtitutione Bonifacij VIII. in cap. fin. de offic. Deleg. in 6. innouata per Gregorium XV. in nouis de Conſeruatoribus poſſunt eligi in Conſeruatores Epiſcopi, eorumque Superiores. Ita poſt Doctores in d. cap. fin. notat Azor. Inſtit. moral. lib. 3. cap. 34. q. 4. Fuſch. de viſit. lib. 2. cap. 23. n. 4. Monet. de Conſeruat. cap. 5. n. 36. Barboſ. de poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 106. n. 8.

Quo caſu videntur etiam eligi poſſe Archiepiſcopi & 2
Cardinales, qui ſunt Superiores Epiſcoporum ex cap. Paſtoralis de offic. Ordin. Gloſ. v. Superioribus, cap. Quia periculoſum de ſent. excom. in 6. & Gloſ. fin. cap. ſicut de offic. ordin. Corrad. in Templ. omn. Iudic. lib. 2. cap. 4. n. 2. Et de Archiepiſcopis in Conſeruatores eligendis expreſsè Monet. d. cap. 5. n. 54. & ſeq. Quod videtur eſſe de mente S. Congregationis Concilij, dum declarauit in Conſeruatores eligi poſſe Epiſcopos, eorumque Superiores.

Nec refert, quod tali caſu Conſeruator eſſet extra diœ- 3
ceſim. Quod videtur repugnare d. cap. fin. §. Conſeruatores. Nam ſi poteſt eligi Superior Epiſcopi, & ſic etiam Archiepiſcopus, neceſſario ſequitur, vt electio ſuſtineatur etiam ſi ſit extra diœceſim, cùm id veniat in neceſſarium conſequens dictæ electionis, l. 1. §. Qui habet, ff. de ſeru. ruſtic. præd. l. 2. vbi Doctores, ff. de iuriſd. omn. Iud. & plenè Euerard. in ſua centur. in loco à conceſſione antecedenti.

Et quod dicitur in §. Conſeruatores procedit quoad exer- 4
citium iuriſdictionis extra locum deputationis prohibitum, quod ſi deputatus ſit Conſeruator in tota Prouincia, poteſt ex eadem ratione ſuam iuriſdictionem exercere. Quod in terminis benè tradit Monet. eod. loc. cap. 7. n. 64. dicens poſſe Archiepiſcopos in ſuis proprijs Prouincijs, & ſingulis eorum ciuitatibus ac locis exercere iuriſdictionem huiuſmodi.

Idque ex eo videtur poſſe comprobari, quia ex eodem 5
cap. fin. poſſunt eligi in Conſeruatores etiam Abbates, vt etiam per Azor. d. lib. 5. cap. 34. q. 4. & Roderic. in compend. quæſt. regul. reſol. 33. n. 2. dicens de Abbatibus regularibus eligendis. Quia dum textus indiſtinctè loquitur de Abbatibus, de regularibus etiam intelligit, Moneta cap. 5. n. 34. Et tamen poſſunt tales Abbates eſſe nullius diœceſis, & ſic extra diœceſim. Cum exiſtens nullius non ſit nec in diœceſi, nec de diœceſi. Rot. dec. 207. n. 2. p. 2. diu. & in rec. d. 324. p. 1. ex Gloſ. Clem. 1. §. Volumus v. Diœceſis de for. comp. vbi Card. Imol. Abb. & alij.

Ex quo fit, vt ſiue attendatur locus deputationis & ele- 6
ctionis, ſiue etiam locus pro quo deputatur, poſſit etiam Cardinalis ſiue Epiſcopus, ſiue Archiepiſcopus hanc iuriſdictionem exercere in diœceſi, quæ eſt de ſua Prouincia, Monet. vbi ſupr. cap. 7. n. 62. Maximè ſi quis non extrahatur vltra vnam dietam proprij domicilij, vt in d. §. Conſeruatores, & Azor. ibid. q. 8. in fin. Vel vltra duas ſecundum Roderic. d. reſol. 33. n. 6. vbi ad hoc allegat Conſtitutiones Clementis VII. Sixti IV. & Gregorij XIII. dietam computantium à finibus diœceſis in qua degit citandus, non autem à continentibus ædificijs, vt ex d. §. Conſeruatores tradit Azor. vbi ſupra, Portel. v. Conſeruator n. 5. Mirand. to. 2. Manual. q. 47. ar. 8. concl. 3. Regulariter enim dieta commenſuratur à fine diœceſis, Rot. dec. 34. de reſcript. in antiq. ex Gloſ. in cap. Statutum v. vnicam dietam de reſcript. in 6. Abb. in cap. Nonnulli v. 2. not. 2. & cap. Dilectus il 2. n. 3. vbi etiam Felin. n. 10. eod. tit. Menoch. de arbitr. caſ. 206. n. 5. Atque ita perinde eſt, ac ſi eſſet nominatus exiſtens in diœceſi, cùm huiuſmodi diſtantia de iure non habeatur in conſideratione d. cap. Statutum, §. Cum verò.

Quod præcipuè locum habet quando electio & nomina- 7
tio Conſeruatoris à Regularibus facta in perſonam alicuius ex ſubditis Epiſcopi diœceſani ſuum nequeat ſortiri effectum propter terrorem perſecutionis, minas, ac violentias huiuſmodi electo ab Epiſcopo illatas, nec poſſint iiſdem Regulares tuto eligere alium ſubditum Epiſcopo. Stante enim hac cauſa tam iuſta & legitima poſſunt Regulares nominare Conſeruatorem extra diœceſim & locum, vbi aliàs debuiſſet nominari. cap. Statuimus, & ibi Gloſ. & Doctores de offic. Deleg. in 6. Innoc. in cap. 2. ſub n. 2. de oper. nou. nunc. Gemin. in d. cap. Statutum, §. In nullo n. 4. ibique Franch. n. etiam 4. Lap. alleg. 123. n. 1. Præſertim quia impedimentum proueniens ex culpa partis aduerſæ ſemper reputatur legitima cauſa, & excuſat ac ſuffragatur, vt aliquid fiat eo modo, quo fieri poteſt, l. Sine hærede, §. Idem iuris, ff. ad l. Rhod. de iact. Bald. in l. Diffamari n. 5. in fin. C. de ingen. & manum. Rot. coram Papa Gregorio XV. dec. 341. n. 2.

Confirmantur ſupradicta. Nam aliter fruſtratoria poſſet 8
reddi facultas nominandi Conſeruatores. Ordinarij enim poſſent in ſuis diœceſibus Iudicibus ſynodalibus, aliiſque Clericis vel directè vel indirectè prohibere acceptationem huius

huius officij, quod tamen non eſt permittendum, ne Regulares careant ſuo Conſeruatore ex dolo & fraude Ordinariorum; atque adeò permittendum eſt, quod ſtantibus legitimis cauſis eligatur Conſeruator Metropolitanus ex *d. cap. Statuimus*, vbi Io: Andr. Gemin. Franch. & alij *de offic. deleg. in 6.*

9 Quod etiam facilius procedit ſi Metropolitanus eſſet Cardinalis propter eminentiam dignitatis, & quia eſt omni exceptione maior, poteritque manifeſtas iniurias & violentias, quæ poſſent per Ordinarios, atque alios inferri Regularibus, arcere, eoſque tueri. Quam ob cauſam Conſeruatores de iure conceduntur, *vt in d. cap. fin.* ibi: *Et à manifeſtis iniurijs de offic. Deleg. in 6.*

CONSVLTATIO CXIV.

An Patres Viſitatores Apoſtolici Vrbis poſſint venerabile Hoſpitale, & Eccleſiam Sanctorum Iacobi, & Idelphonſi inclytæ nationis Hiſpanorum de Vrbe, facultate ſibi demandata, viſitare?

1 Videtur, quod admitti non debeant ad viſitandum eiuſmodi Hoſpitale & Eccleſiam, ſalua ſemper ſummi Pontificis authoritate, & obedientia, cùm prætenſa viſitatio ſit directè contraria indultis, & conceſſionibus Apoſtolicis Regum, ne loca eorum Patronatus ſine eorumdem licentia viſitentur, & expreſsè contra S. Concilium Tridentinum *cap. 8. ſeſſ. 22. de refor.* præſeruans à viſitatione Hoſpitalia exiſtentia ſub immediata Regum protectione.

2 Equidem iuſpatronatus expreſsè probatur ex tabella antiqua in qua notatur, quod prima Miſſa celebretur pro D. Infante Henrico Primo fundatore Hoſpitalis, quæ inſcriptio in antiquis probat iuſpatronatus. Gloſ. *in cap. Cum cauſam v. Per libros de probat.* in puncto Bald. *conſ.* 310. *lib.* 5. Imol. *conſ.* 60. Calcan. *conſ.* 99. *n.* 8. Dec. *conſ.* 135. Lambert. *de Iurep. p. 2. lib. 2. ar. 9. q.* 10. cum alijs per Menoch. *lib. 2. præſumpt.* 59. *n.* 2. ac fusè Gratian. *diſcept.* 918. *n.* 8. & Rot. *dec.* 374. *n. 7. p. 2. rec. & dec.* 230. *n.* 1. coram Coccino.

3 Item ex inſignijs, ſiue armis Regum, quæ in Capella maiori, tota Eccleſia, & ianuis viſuntur quæque vel concludenter probant in antiquis, vel efficax iuriſpatronatus præbent argumentum. Anchar. *conſ.* 113. *n.* 4. Anan. *conſ.* 86. *n.* 2. Gabr. *conſ.* 196. *n.* 10. *lib.* 2. Lambert. *d. q.* 10. *ar. 9. & lib. 3. q. 5. ar. 4. n.* 2. Rot. *dec.* 518. *n. 5. p. 1. & dec.* 548. *n. 7. p. 2. rec.* & coram Coccino *d. dec.* 230. *num.* 1.

4 Et licet ſola armorum vel inſignum exiſtentia per ſe negaretur ſufficiens ad probandum iuſpatronatus attamen concurrentibus tot adminiculis, & temporis diuturnitate probant, maximè in inſignijs Regijs, quæ nullus audet ſibi vſurpare, nec rebus ſuis affigere, niſi ij tantum, quibus natura ſanguinis Regij conceſſit, & eorum aſſiſtentia ſaltem probat ædificationem, & dominium Eccleſiæ. Quia in re aliena nemo poteſt arma ſua ſignare, vt in ſpecie docet Anan. *d. conſ.* 86. *n.* 2. Et ideò dominium & poſſeſſionem probant *ex l. Qui libertatem*, §. *fin.* vbi Barr. & reliqui Doctores *de oper. publ.* ac proſequitur Cæpol. *de ſeruit. vrban. cap.* 4. *n.* 16. Bald. *in auth. Dos data, C. de donat. ante nupt.* Grat. *conſ.* 9. *n.* 70. *lib.* 1. Decius, loquens in ſpecie de acquiſitione iuriſpatronatus *d. conſ.* 135. *n.* 1. Bart. *in l. Stigmata, C. de fabricen. lib.* 11. Et in antiquis eſſe ineuitabile argumentum fatetur Angel. *in l. Monumentorum, C. de relig. & ſumpt. fun.* & Rot. *dec.* 201. *n.* 2. coram Coccino.

5 Cùm itaque fundatio, & ædificatio, ac dominium probentur ex armis, ſeu inſignibus Regis, conſequenter oritur probatio iuriſpatronatus, quod ex fundatione & ædificatione Eccleſiæ acquiri nemo eſt qui neget; itaur probatio iſta ſufficiat in antiquis, etiamſi non probetur conſenſus Ordinarij, nec reſeruatio iuriſpatronatus. Ita per textum *in cap. A nobis de iurep.* firmant Canoniſtæ, quos ſequitur Zabarel. *conſ.* 122. *n.* 2. Anan. *conſ.* 24. *n.* 4. Abb. *conſ.* 44. *lib.* 1. Et ita contra antiquas deciſiones, requirentes expreſſam reſeruationem patronatus ſæpius Rota iudicauit *dec.* 57. *p.* 1. *num.* 4. & 421. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* & in *Cæſerauguſtana parochialis de Maella* 6. Nouembris 1617. coram Coccino. Igitur cùm inſignia Regia probent ſaltem ædificationem, & ex ædificatione oriatur patronatus, concluditur ex illis, maximè adiunctis adminiculis, patronatum ſufficienter probari.

6 Accedunt honores, proceſſiones, atque alij actus de quibus per textum & Doctores *in cap. Nobis de iurep.* ac fusè per Lambert. *d. lib. 3. q. 16. n.* 1. qui ibi iugiter exhibentur ab Oratoribus tamquam Reges repræſentantibus, quique præſeferunt iuſpatronatus, præſertim cum illuc aſſiduè accedant tamquam ad propriam Eccleſiam. Plurimumque conducit, quod in ea celebrentur Regum, Reginarum ac Infantum & Principum exequiæ. Et omiſſis alijs antiquioribus & clariſſimæ memoriæ Carolo V. Imperatore, id probat vexillum, quod vſque ad hæc tempora durat de Philippo II. Regina Margarita & Philippo III. alijſque. Hæ autem actiones pro naſcentibus, & pro defunctis probant iuſpatronatus, cum ſint orationes, quas Eccleſia patronata tenetur effundere pro Patronis, vt per Lambert. *eo lib. 3. ar. 3. q.* 8.

7 Nec leue eſt argumentum, quod in dicta Eccleſia monumenta glorioſa reponantur, vt eſt clauis Tripolis, ac tamquam in propria Eccleſia, & achiuo Regio deponantur memoriæ fundationum Regiarum, vt fuit ordinatum deponi ſcripturas patronatus & onerum debitorum Regibus Catholicis fundatoribus in monaſterio, & Eccleſia S. Petri Montorij. Quæ omnia præſeferunt Patronatum & authoritatem Patroni ad notata per Rocch. *de iurep. v. Et vtile*, & per Lambert. *d. lib. 3. ar. 6. & 7. q.* 1. vbi inter alia patronus dicitur quaſi dominus.

8 Ac denique ſi libris in hoc eſt credendum iuxta Gloſ. *in d. cap. Cum cauſam v. Per libros, de probat.* liber vulgaris, cui titulus *Mirabilia Romæ*, expreſsè dicit hanc Eccleſiam & Hoſpitale fuiſſe fundatum ab Infante filio Regis Alphonſi, & poſtea reædificatam ab Epiſcopo Paradinas.

9 Nec ſupradictis obſtat, cauſam iſtam verſari circa patronatum Regis Hiſpaniæ potentiſſimi Principis, in quo propter potentiam non ſic facilè admittuntur probatio & præſumptiones iuriſpatronatus iuxta mentem S. Concilij Trid. *ſeſſ. 25. cap.* 9. & quæ decidit Rot. *dec.* 409. *p.* 1. coram Robuſterio *in Reatina*. Quia reſpondetur primò, eam præſumptionem vſurpationis, in qua Concilium fundatur omninò ceſſare in hoc caſu, vbi tot documenta & probationes concurrunt. Atqui ceſſante illa præſumptione, quæ eſt ratio finalis, vtpotè expreſſa in illo decreto, ceſſat omninò diſpoſitio. Secundò reſpondetur, decretum Concilij procedere quando patronatus exiſtit in terris & dominijs Regum, aliorumque ſupremorum Principum, in quorum obſequiũ, vel propter timorem diu ſubticuiſſe Epiſcopos præſumitur, & eos potuiſſe ea quæ ſibi non competunt vſurpare. Quo factum eſt, vt eam Conſtitutionem ad Barones habentes iuriſdictionem in ſuis locis extendendam fore declarauerit S. Congregatio Concilij. At nos ſumus in caſu, quo iſta vſurpatio conſiderari non poteſt, cum Rex Catholicus Romæ nullam habeat iuriſdictionem, ſed ſummam præſtet Pontifici obedientiam.

10 Quæ magis procedunt, quia ſumus in iurepatronatu Regio, quod intactum reliquit S. Concilium *d. cap. 9. ſeſſ. 25. de ref. verſ. Et exceptis:* & ſumus in patronatu honorifico iuxta *cap. Quia nobis de iurep.* in quo non cadit præſentatio, nec habet locum præſumptio vſurpationis, cùm Concilium ſolum loquatur ad effectum præſentationis tantùm, non autem quoad præeminentias.

11 Nec iuſpatronatus huiuſmodi, illiuſque candorem ac veritatem offuſcant inſcriptiones ſub ianua maiori, quod Paradinus Epiſcopus ſtruxit, & in lapide ſepulchrali, quæ illum fundatorem appellat. Nam præterquàmquod prima inſcriptio eſt verſibus exarata, & deprimitur ab armis & inſignibus Regijs ſupraſtantibus, vtraque detegitur erronea ex libris dictæ Eccleſiæ. Tum ex quo in pluribus inſtrumentis ab anno 1470. Epiſcopus iſte denominatur ſimplex Eccleſiæ & Hoſpitalis Gubernator, procurator, ſyndicus atque rector. Tum quia, vt conſtat ex alio libro de domibus, ac redditibus Eccleſiæ, ex partitionibus, & enunciatiuis de anno 1505. liquet quod ante Paradinas anno 1470. circiter dicta Eccleſia & Hoſpitale iam aderant ab immemorabili, & poſſidebant bona & domus, & in ſpecie vnam ad ſcalas Aracœli, quæ ab immemorabili vſque ad annum 1505. inſeruiebat Eccleſiæ & Hoſpitali pro hoſpitio, ſeu hoſpitali mulierum. Vnde patet adulationis ergo poſita fuiſſe verba illa *ſtruxit & fundatoris* pro reparauit, auxit, vel exornauit, ex quibus

non acquiritur iuſpatronatus, Rot. *dec.* 53. *par.* 1. *recent.*

12 Conceſſo tamen Epiſcopum Paradinas reędificaſſe Eccleſiam, adhuc dicendum eſt, nihil nocuiſſe veteri iuripatronatus. Nam omiſſa diſputatione, quando ex reædificatione acquiratur nouum ius, & ceſſet antiquum, ad quod eſt neceſſarium quod Eccleſia ſit omnino deſtructa, & à fundamentis reædificetur, quod in hoc caſu non conſtat, nec eſt verum, nec probabile iuxta tradita per Abb. *conſ.* 59. *n.* 3. *lib.* 2. Gemin. *conſ.* 117. *n.* 4. *&* 5. In hoc caſu dicendum eſt, etiamſi Eccleſia Sanctorum Iacobi & Idelphonſi fuiſſet omninò deſtructa, & reædificata ab Epiſcopo Paradinas, & ei Pontifex ob reædificationem conceſſiſſet patronatum non ſufficeret. Quia dum reperitur antiquus dominus & patronus, neque ex reædificatione, neque ex conceſſione poteſt ei præiudicium inferri; ſed neceſſarium eſt ad vetus ius abolendum non reperiri veterem patronum. Ita Abb. *d. conſ.* 59. *n.* 3. quē ſequitur Card. Tuſchus *tom.* 4. *lit. I. concl.* 600. *n.* 37. Vnde cum reperiatur patronus Rex Hiſpaniarum, nihil nocet reædificatio Paradinas etiamſi eſſet à fundamentis Eccleſiæ.

13 Stabilito igitur pro indubitato iurepatronatus regio, intrant indulta Sereniſſimi Regis, & quaſi poſſeſſio, in qua exiſtunt Reges Hiſpaniarum, ne loca ſui iuriſpatronatus viſitentur abſque illius conſenſu, & eo nominante Viſitatores, Pontifex, vel eius Nuncius confirmant, & iuriſdictionem concedunt, & reſultat illud efficax contra prætenſam viſitationem fundamētum, ſcilicet immediata Regum protectio, quæ iuxta S. Concilium Tridentinum *d. cap.* 8. *ſeſſ.* 22. *de ref.* operatur, vt dicta hoſpitalia nequeant viſitari ſine licentia Regum protectorum, Perez de Lar. *de anniuerſ. & capel. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 49. Valaſc. *conſul.* 105. *n.* 62. Cabed. *de patron. Reg. coron. cap.* 39. *n.* 3. *& cap.* 42. *n.* 5. latè Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. p.* 3. *alleg.* 75. *n.* 16.

14 Quod autem ex patronatu reſultet neceſſario ius protectionis eſt exploratum in iure, cum patronus eo ipſo ſit protector, qui Eccleſiam & bona protegat & defendat, *cap. filijs* 16. *q.* 7. *cap. In generali de elect. in* 6. *cap. Præterea de iurep.* Lambert. *p.* 1. *lib.* 1. *ar.* 3. *q.* 1. *n.* 23. *& lib.* 3. *q.* 2. Immò & ſine patronatu ſufficit ſola protectio, quæ quid ſit notant Doctores *in cap. Si Papa de priuil. in* 6. & copioſè Gail. *obſer.* 34. *lib.* 2. & Cochier. *de iuriſd. in exempt. p.* 1. *q.* 9. *n.* 3. Quippè nihil aliud eſt quam quod Protector præſto adſit ad defenſionem. Et quod hæc ſola ratio protectionis etiam aliunde quam ex iurepatronatus reſultans ex ſola ſubiectione voluntaria paſſiua ſufficiat, notant Gaillus & Cochier ſuperius allegati.

15 Non obſtat interpretatio ab aliquibus data ad *d. cap.* 8. *ſeſſ.* 22. quod nimirum loquatur de viſitatione Ordinariorum, non autem de viſitatione delegata. Nam reſpondetur primò, quod S. Concilium loquitur de Ordinarijs etiam tamquam delegatis à Sede Apoſtolica, in quo viſitatores Apoſtolici ſunt pares cum Ordinarijs vti delegatis. Secundò reſpondetur, quod cauſa præſeruandi hoſpitalia exiſtentia ſub immediata Regum protectione eſt ipſa eminentia Regiæ dignitatis. Barboſ. *d. alleg.* 75. *n.* 16. Et hæc tam militat in Ordinarijs, quàm in Delegatis Apoſtolicis. Tertiò reſpondetur Summos Pontifices in ſuis delegationibus & conceſſionibus numquam præſumi derogare iuri quæſito, maximè iuripatronatus laicorum, vt firmant omnes Doctores, præſertim, quando patronatus non proceſſit ex priuilegio, cui faciliùs derogatur, ſed ex fundatione, vt in hoc caſu. Item & præcipuè quando pertinet non ad quemcumque laicum, ſed ad Regem. Vnde licet Pontifex vt Pontifex viſitationem faciat, non cenſetur præiudicare iuripatronatus.

16 Denique non obſtant prætenſæ viſitationes, quia de illis in libris Eccleſiæ nullum reperitur decretū, nec fuerūt citati, nec vocati Adminiſtratores, & officiales dictæ Eccleſiæ & hoſpitalis, nec Regis Catholici Orator, prout citari debebāt. Præterea ſunt clandeſtinæ, non demandatæ executioni, & nulla vnquam extitit realis viſitatio, niſi illa Cardinalis Dezæ ad inſtantiam, & licentiam Regis, tolliturq; omnis difficultas etiam quod appareret de realibus & veris viſitationibus, ſcientibus & patientibus Eccleſiæ Adminiſtratoribus & Officialibus, quia illæ non valent, nec faciunt ſtatum. Tum quia Concilium *d. cap.* 8. tollit conſuetudines contrarias etiā immemorabiles. Tum quia eſſent ſine ſcientia, & patientia Regis, habentis indulta & intentionem fundatam in Concilio eo *cap.* 8. quod non poſſint viſitari Eccleſiæ ſui patronatus, & protectionis, niſi de eius licentia, cui non potuerunt Officiales Eccleſiæ, etiam volentes, præiudicare, vt eſt textus expreſſus, cui reſponderi non poteſt *in cap. Cum tempore de arbitr.* traditque optimè Suarez *de legib. lib.* 8. *cap.* 33. *n.* 2. ac fusè Cochier. *vbi ſupr. p.* 2. *q.* 7. *n.* 2. Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.* 8. *n.* 716. ac reſoluit Rota *in Vlyſſipponen Monaſterij* 19. Nouembris 1625. corā Coccino, in qua plures Doctores adducuntur, qui licet loquantur in exemptis, optimè tamen applicantur ad hunc caſum ratione præiudicij Superiorum.

Poſtremò ſufficere debet obſeruantia, & quaſi poſſeſſio 17
præmiſſorum, cum quoties viſitare tentarūr, fuit facta iuris reſiſtentia, & tempore ſa. me. Gregorij XIII. & Clementis VIII. Viſitatores acquieuerunt. Ex qua contradictione, & acquieſcientia reſultat quaſi poſſeſſio viſitationis paſſiuæ ad Gloſ. *in l. Qui luminib.* & ibi Bart. Caſtr. & alij, *ff. de ſeruit. vrb. præd.* Fem. *in cap. Paſtoralis n.* 5. *limit.* 8. *de offic. Ord.* Gabr. *de præſcript. concl.* 10. *n.* 130. Iuncta præſertim viſitatione actiua Cardinalis Dezæ, quæ vera fuit viſitatio de licentia Regis & facultate Papæ virtualiter data propter eminentiam perſonæ & dignitatis in verbis Diplomatis & realiter exequtioni demandata, vt expreſſis verbis dicitur ibi: *Viſitataque perſonaliter.*

Nihilominus, his non obſtantibus, tenendum eſt, quod 18
huiuſmodi Eccleſia, & Hoſpitale non poſſunt ſe excuſare à ſacra Viſitatione recipienda, cum dictum Hoſpitale comprehendatur ſub diſpoſitione S. Concil. Trid. *d. ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *& ſeq. de refor.* Nec exemptum dici poteſt, ex quo prætenditur exiſtere ſub immediata protectione potentiſſimi Regis Hiſpaniarū, quam protectionem immediatam nec in fundatione, nec alibi video. Nam ſi conſideremus Hoſpitale iſtud vti opus pium, & ſacrum à Regibus ædificatum iuxta textum *in c. Boni Principis,* 96. *d.* certum eſt, quod non potuit ædificari ſine conſenſu Summi Pontificis, cui tantummodo & locorum Ordinarijs ſimilem conſenſum præſtare competit, vt probatur *in cap. Quicumque* 16. *q.* 19. deſumpto ex Concilio Vormacienſi his verbis: *Quicumque voluerit in ſua proprietate Eccleſiam ædificare, & conſenſum & voluntatem Epiſcopi habuerit in cuius parochia eſt, licitum ſit.* Et *in c. Lator* 16. *q.* 5. *& in c. Quidam,* deſumpto ex Concilio Chalcedonenſi 18. *q.* 2. his verbis: *Placuit igitur neminem aut ædificare, aut conſtruere monaſteria, aut Oratorij domum ſine conſcientia ipſius Ciuitatis Epiſcopi, & text. in cap. Placuit* 1. *q.* 3. *& in c. Nemo, & in c. Baſilicas, & in c. Eccleſias, de conſecrat. d.* 1. *& text. in cap. Ad audientiam, & in cap. fin. de Eccleſ. ædif. & in cap. Ad hoc de relig. dom. & in cap. Cum olim,* §. *Inſuper de priuil.* melior textus *in cap. Authoritatem eod. tit. & in cap.* 1. *de exceſſ. Prælat. eod.* Quod etiam Iuſtinianus diſpoſuit in nouella 5. *ſub princ. & in nouel.* 131. *verſ. Nemo Oratorium.* Et vltra ordinarios in ſupracitatis locis tradunt Turrecrem. *in d. c. Nemo n.* 5. Abb. *in cap. Nobis n.* 2. *de iurep.* & Gregor. Lopez *in l.* 1. *gloſ.* 5. *tit.* 10. *p.* 1.

Et ratio principalis eſt, quia Summus Pontifex, vel Or- 19
dinarius antequam ad licentiam concedendam, & conſenſum præſtandum procedant, opus eſt, vt habeant conſiderationem ad prouentus, ad cuſtodiam, cuſtodumque ſtipendia, quos ſtatuit qui ædificare deſiderat, & quod dotatio ſufficiat pro cultu diuino in illa Eccleſia, ſeu Hoſpitali, & miniſterio miniſtrantibus, & pro oneribus ſoluendis ad text. *in c. Piæ mentis* 16. *q.* 7. Cum aliàs Summus Pontifex, vel Epiſcopus ſi ſine dotatione permiſiſſet Eccleſiam vel Hoſpitale ædificari, teneretur de proprio illam dotare exemplo ordinatorum ſine titulo, quos tenetur vel alere, vel eis de beneficio prouidere. *Cap. Epiſcopus de præb.* Et ideò ſi ante conſtructionem Eccleſiæ vel Hoſpitalis opus eſt omnia prædicta examinare, illorumque examen ſpectat ad Summum Pontificem, vel Ordinarium, ſatis rationi congruit ſtabilire, prout S. Concilium ſtabilitum habet, quod poſt conſtructionem, debeat dicta Eccleſia vel Hoſpitale viſitari quandocumque ad effectum, vt onera ſoluantur, & debita ſuſtentatio ſubminiſtretur, & Adminiſtratores tam Eccleſiaſtici, quàm Laici debeant rationem reddere ſuę adminiſtrationis, vt *in d. ſeſſ.* 22. *cap.* 9. expreſsè cauetur.

Si verò conſideremus Hoſpitale fundatum vti domus lai- 20
calis pro pauperibus recipiendis, & infirmorum gubernio, quę domus licet largo modo dicatur religioſa reſpectu operis pij, non tamen gaudebit eccleſiaſtica libertate, immunitate, & alijs eccleſiaſticis priuilegijs. Et tunc in illius conſtructione non eſt neceſſaria licentia, ſeu cōſenſus Apoſtolicus. Ita diſtinguit Hoſt. *in ſum. tit. de Regular.* §. *Quis ſit regula-*

ris,

ris, & *in tit. de relig. dom.* §. *Quis dicatur locus religioſus*. Eandem diſtinctionem faciunt Lambert. *de iurep. p. 1. lib. 1. ar. 3. q. 2. n. 4.* quam ſimiliter ſequitur & Paul. de Cittad. *eod. tract. 3. p. n. 7.*

20 At certum eſt, quod huiuſmodi Hoſpitale gaudet libertate, immunitate, & alijs priuilegijs Eccleſiaſticis, & ex iuribus ſupra allegatis non potuit ædificari abſque licentia & conſenſu Apoſtolico, ideòque neceſſario dicendum eſt, quod non comprenditur ſub exemptione *d. cap. 8. ſeſſ. 22.* S. Concilij Trid. cum verè & realiter non exiſtat ſub immediata protectione Regia, prout requiritur in d. S. Concilio ad effectum exemptionis prædictæ. Et immediata Regis protectio dicitur illa, quæ non habet aliquam dependentiam ab Eccleſia, conſiderando verbum illud *immediatè*.

1 Conſidero etiam, quod ſacra Viſitatio in Vrbe fit à Summo Pontifice, & eius nomine omnibus locis pijs, & neſcio cur hoc Hoſpitale velit ſe eximere ab illa recipienda ſub prætextu Regiæ protectionis, quæ, etiamſi Hoſpitale non eſſet locus pius, & eccleſiaſticus, non poſſet in Vrbe dici immediata, vt S. Concilium requirit, in qua tam Eccleſiæ, quàm loca profana exiſtunt immediatè ſub Pontificia iuriſdictione. Sed de hoc non eſt opus diſputare, cùm verè ac realiter Hoſpitale iſtud ſit locus pius & Eccleſiaſticus, & ſic immediatè ſub poteſtate & iuriſdictione Summi Pontificis. Ipſe enim eſt verus Adminiſtrator omnium Eccleſiarum, earum ac communis Rector, & ideò liberius poteſt in eis diſponere, quàm alius Rector, vel Princeps in bonis ſubditorum, vt *in cap. Sicut venire*, & ibi Batt. *de exceſſ. Prel. in cap. Multiplici de decim.* & latiſſimè Hiſpanus Gloſſator Gregorius Lopez *in l. 5. tit. 5. p. 1 gloſ. 21.*

22 Et in omnem caſum, quamuis eiuſmodi Regia protectio debeat haberi in conſideratione & de ea euidenter conſtet, non poteſt dici, niſi protectio generalis, quæ non eximit perſonas, neque res à poteſtate Ordinarij, vt eſt textus expreſſus *in cap. Ex parte 2. de priuil.* vbi omnes, & eſt caſus ſingularis apud Gemin. *in conſ.* 81. Et hoc caſu videtur potius commendatio, quàm protectio, per quam etiamſi in ſignum recognitionis ſoluatur cenſus, non tamen locus, & perſona commendata eximitur à poteſtate & iuriſdictione eius, cui de iure ſubeſt, textus *in cap. Recipimus, & in d. cap. Ex parte de priuil. & in cap. Si Papa eod. tit. in 6.* Gemin. *vbi ſupra n. 2.* Vnde Summus Pontifex *in d. cap. Ex parte* decernit, quod exiſtentes ſub generali protectione ipſius, & Sedis Apoſtolicæ non eximuntur à poteſtate Ordinarij, quantò magis concludendum venit, quod exiſtentes ſub generali protectione Regis non ſunt exempti à poteſtate Summi Pontificis, cui cedunt Imperatores, & Reges ipſi ex adductis per Io. Garz. *de nobil. & exempt. Hiſpan gloſ. 48. §. 3. n. 4. & 8.*

23 Porrò huiuſmodi Eccleſiam & hoſpitale fuiſſe aliàs viſitatum poſt S. Concilium Tridentinum conſtat ex viſitatione facta ſub anno 1574. die 8. 9. & 11. Martij, quæ videtur ſufficiens, Nam facta legitur tam de Eccleſia, quàm de hoſpitali, vt *in col. 1.* ibi: *Vna cum hoſpitale, dictæ Eccleſiæ annexo viſitandi gratia de mandato Illuſtriſſimi almæ Vrbis Vicarij.* Et rurſus: *Inuenta fuit dicta Eccleſia & hoſpitale, &c. & col. 4.* ibi: *Pro Eccleſiæ & hoſpitalis ſeruitio.* Et clarius *col. 8.* his verbis: *Deinde fuit viſitatum hoſpitale.*

24 Item quia fuit facta præſentibus & acquieſcentibus Adminiſtratoribus, vt in *col. 1.* ibi: *Præſentibus Doctore Salizedo, Doctore Iſidoro, & Ioanne Baptiſta Velez, adminiſtratoribus.* Et *col. 5.* ibi: *præſentibus dictis Doctore Salizedo, &c.* Qui adminiſtratores probabiliter ſunt adminiſtratores tam Eccleſiæ, quàm hoſpitalis, dum immediatè dicitur: *Et regitur & gubernatur per gubernatorem, & Officiales infraſcriptos.* Quæ verba ad vtrumque referuntur. Et quia ijdem adminiſtratores informationem dederunt de vtroque, & præſentiam præſtiterunt in viſitatione vtriuſque.

25 Obiectio de ratione non reddita, videtur ceſſare. Nam inſtantia huiuſmodi redditionis, & promiſſio adminiſtratorum de illam reddendo iuſtificatur *col. 3.* ibi: *Quorum omnium expenſarum notulam prædicti Domini Officiales requiſiti à Reuerendiſſimis DD. Viſitatoribus promiſerunt exhibere mihi, & col. 4. ordinatum, &c. & col. 5.* ibi: *fuit ordinatum, vt & in ſcriptis omnium redditum, ſtabilium, & expenſarum detur notula per eoſdem, qui ſe obtulerunt illam dare.*

26 Et quia conſtat etiam de aliquali redditione rationis, *vt in col. 5.* ibi: *Et primo habitis quibuſdam ſermonibus ſuper redditibus.* Et *in col. 3.* vbi datur diſtincta relatio ſalarij & expenſarum circa Capellanos. Et *in col. 4. & ſeq.* magis diſtinctè exponitur de ſalario officialium, & inſeruientium. Vnde cum exacta redditio adminiſtrationis fiat extra Eccleſiam, & locum viſitatum, vt pluries cenſuit S. Congregatio Concilij in ſequentibus declarationibus, ideò non mirum ſi in rogitu actus viſitationis non habeatur magis diſtincta expreſſio huiuſmodi redditionis computorum, nec propterea ex hoc inferri poteſt ad non redditionem.

27 Die 11. Aprilis 1603. in *vna Cremonen* S. Congregatio Concilij, &c. Ad primum reſpondit, Adminiſtratores teneri coram Ordinario libros rationum exhibere extra Eccleſiam.

28 Die 11. Maij 1624. S. Congregatio cenſuit redditionem rationis debere fieri in domo Epiſcopi viſitantis, non in loco Confraternitatis.

29 Hæc autem redditio reſpicit nedum Eccleſiam, ſed etiam hoſpitale, cum in *d. col. 9. & ſeq.* fiat mentio expenſarum *della Lauandaia della Caſa, e della Chieſa*. Quod reſpicit etiam ſeruitium hoſpitalis. Et quia habetur mentio de ſalario Medici, & Barbitonſoris, qui ſunt miniſtri ipſius hoſpitalis.

30 Ex quibus liquet, quod clandeſtinitas prætenſa in viſitationibus antiquis non eſt veriſimilis. Tum etiam quia ex viſitatione Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti, omnium altarium, & ſucceſſiuè ſacrarij ac rerum, quæ in eo continebantur manifeſtè colligitur ſcientia & cōſenſus adminiſtrarorum atque cuſtodum, ad quos ex officio ſpectabat huiuſmodi rerum reddere rationem. Quoniam verò in vna præfatarum viſitationum interfuit Archiepiſcopus Theatinus tunc temporis Vicegerens, ex hoc elicitur, Eccleſiam & hoſpitale eiuſmodi viſitatum fuiſſe authoritate Ordinaria, quæ longè inferior eſt authoritate Apoſtolica.

31 Quod autem huiuſmodi viſitatio ſit de iure permiſſa Viſitatori de mandato Eminentiſſimi almæ Vrbis Vicarij, etiamſi Eccleſia, & hoſpitale ſint ſub Regis Catholici protectione vltra latius deducta ex Soc. *de viſit. ſub n. 16.* & quaſi poſſeſſionem ex dicta viſitatione anno 1574. quæ ſufficit *ex vulg.* non videtur in dubium poſſe reuocari ex opinione S. Congregationis Concilij, de qua in ſequentibus declarationibus, quæ in fortioribus terminis viſitationis Ordinariorum loquuntur.

32 In vna *Meſſan.* fuit dubitatum, an hoſpitale, aliàs non exemptum, ſi accipiatur à Rege ſub immediata ſui protectione, eximatur à iuriſdictione Ordinarij, itaut ab eo viſitari non poſſit iuxta S. Concilij Trid. diſpoſitionem *ſeſſ. 22. cap. 8. de ref.*

33 An hoſpitale, in quo Rex habet iuſpatronatus, ſi alias exemptum non fuerit, viſitari poſſit ab Ordinario?

34 An per immemorabilem conſuetudinem non viſitandi aliquod hoſpitale excludatur Ordinarius à iure illud in poſterum viſitandi?

35 Die 11. Decembris 1621. S. Congregatio Concilij ad primum dubium reſpondit, hoſpitale alias non exemptum, non ideò eſſe immune ab Ordinarij iuriſdictione, etiamſi acceptum fuerit à Rege ſub immediata eius protectione, ac propterea hoc non obſtare, quominus ab Archiepiſcopo viſitari valeat.

36 Ad 2. Hoſpitale, in quo Rex habet iuſpatronatus, ſi aliàs exemptum non fuerit, vtique poſſe ab Ordinario viſitari.

37 Ad 3. Eiuſmodi conſuetudinem etiam immemorabilem eſſe ſublatam decreto *cap. 8. ſeſſ. 22. de ref.* ac proinde per eam nequaquam excludi Ordinarium à iure hoſpitalia viſitandi.

38 In vna *Neapolitana* die 12. Decembris 1601. Sacra, &c. reſpondit decreto ipſius Concilij nequaquam fuiſſe iuriſdictioni Ordinarij in aliquo derogatum, aut detractum etiam in locis, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione, ſed tantum nouam Epiſcopis facultatem, quoad eiuſmodi loca non fuiſſe per Concilium tributam.

39 Cuius declarationis ratio fuit, quia decretum Concilij *cap. 8. ſeſſ. 22.* in quo excipiuntur loca, quæ ſub protectione Regum exiſtunt, non tribuit nouam exemptionem prædictis locis, ſed tantum præſeruat, ſi quam prius habebant, vt ſæpius declarauit eadem S. Congregatio, & ſignanter re diligenter examinata die 12. Decembris 1602. in eadem Neapolitana. Nec propterea exemptio à viſitatione, ſi aliàs legitimo, iuſtoque titulo non fuerit acquiſita, allegari poſſet.

40 Minus conſtat de immediata protectione Regia. Nam

hæc protectio non conceditur, niſi à Sede Apoſtolica, & in ipſo actu fundationis dumtaxat. Quare cùm in hoc caſu non appareat de aliqua fundatione, nequit conſequenter conſtare de conceſſione prætenſæ protectionis. Vltra quod immediatæ protectiones hoſpitalium, aliorumque locorum piorum non conceduntur Regibus aut Principibus in alienis dominijs. Hinc ex decreto S. Concilij iuxta opinionem eiuſdem Congregationis excipitur ſola legitima, atque iuſta immediatè protectio, videlicet illa, quæ ex authoritate Sedis Apoſtolicæ fuit conceſſa, non autem illa, quæ de facto vendicatur, aut aſſumitur. Nam S. Concilium ſicut iura Regum hac in re imminuere noluit, ita nec illis quicquam adiecit, aut conceſſit in præiudicium Ordinariæ iuriſdictionis. Et in caſu conceſſionis protectionis ex priuilegio Apoſtolico ſemper cenſeretur Pontificem maiorem iuriſdictionem ſibi præſeruaſſe.

41 Sed demus, quod de hac reſeruatione conſtaret, & conſequenter quod d. Eccleſiam & hoſpitale ſubiacerent immediatæ protectioni Regis, non ideò nequit viſitari. Nam licet S. Concilium Tridentinum præſeruet huiuſmodi loca pia atque Eccleſias à viſitatione Epiſcoporum, id tamen non habet, nec poteſt locum habere in Romano Pontifice, qui eſt Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ cum ſuprema & abſoluta authoritate, quæ nec à Sacris Canonibus, nec à Sacris Concilijs limitationem, aut regulam accipere poteſt, cùm Apoſtolica authoritas ſit ſupra omnes Canones, ſupra omnia Concilia, quæ tantum roboris ac validitatis habent, quantum illis communicat Summus Pontifex, qui ab alio non dependet, niſi à Deo immediatè, vt legitur in eodem Concilio Tridentino, in quo præſeruatur authoritas Sedis Apoſtolicæ, à qua decreuit confirmationem decretorum Conciliarium petendam eſſe.

42 Hic autem aduertendum eſt, quod dictum hoſpitale videtur eſſe vnitum Eccleſiæ, & ab ea dependens, prout colligitur ex dicta Viſitatione, ibi: *Vna cum hoſpitale dictæ Eccleſiæ annexo*. Ac proinde cum præſeruatio fauore Regum *in d. cap. 8. ſeſſ. 22.* ſit reſtricta ad hoſpitalia, non poteſt extendi ad Eccleſiam, & hoſpitale ei annexum, ſed hoc loco potius intrat diſpoſitio *cap. 8. ſeſſ. 21.* cum concordantibus.

43 Ad illud autem quod adducitur de iure patronatus reſpondetur etiam non conſtare. Immò contrarium apertè concluditur. Nam ſupponitur, quod fundator huius Eccleſiæ fuerit Infans D. Henricus ſecundogenitus Regis Caſtellæ. Et tamen certiſſimum eſt, quod ſecundogeniti Regij non ſunt Reges, quodque iuſpatronatus fundatum ab ipſis, dum tranſit ad Reges, non acquirit qualitates iuriſpatronatus Regij. Nec iuſpatronatus acquiritur per ſolam fundationem, ſi in ipſa non præſeruetur à fundatore. Quod quidem in hoc caſu non conſtat. Quinimmò cùm prædicta Eccleſia fundata fuerit à Domino priuatæ conditionis, colligitur fundationem nedum Regiam non eſſe, ſed minus habuiſſe originem à deſcendentibus Regijs, cùm ſit indubitatum eius fundatorem fuiſſe Alphonſum Paradinas, Epiſcopum Ciuitatenſem, quemadmodum legitur in marmoreis monumentis eiuſdem Eccleſiæ, ac teſtantur ſcriptores. Ex quo fit quod iuſpatronatus non euaſit Regium, eo quia tranſijt poſtea ad Regem. Præterea cùm non ſit Eccleſia titularis, nec titulum aliquem in ſe habeat, eſſe non poteſt, niſi de iurepatronatus honorifico, quod ſanè aliud priuilegium non tribuit, niſi ſepulturæ, præeminentiæ, & alimentorum. Et eſto etiam, quod prætenſum hoc iuſpatronatus Regium probaretur, quod non conceditur, non idcirco aliquid ex eo contra ſacram Viſitationem deducitur. Nam Iurapatronatus Regia regulariter viſitantur, & huiuſmodi Eccleſiæ indigent viſitatione non ſecus ac aliæ, nec ob id præciſè gaudent in hoc aliqua exemptione, niſi fortè conceſſa eis fuerit in ipſa fundatione. Quod vel rariſſimè, vel numquam conceditur.

44 Pariter nec obſtat, quod tempore Gregorij XIII. Cardinalis Deza viſitauerit, vt nominatus à Rege. Id enim non conſtat, ſed viſitauit, vti delegatus Sedis Apoſtolicæ. Nec refragatur quod præfatus Cardinalis in Inſtrumento ſtatutorum ab ipſo formato dicat: *Viſitataque perſonaliter dicta Eccleſia*. Quia hic actus non infert illam viſitationis ſpeciem, de quà nos hic agimus, ſed dumtaxat denotat, Cardinalem ſe tranſtuliſſe perſonaliter ad Eccleſiam vti annexam Hoſpitali, vt Indulgentias conſequeretur, vt moris eſt. Quare terminus *perſonaliter* refertur ad perſonam ipſius Cardinalis, non autem ad perſonas Eccleſiaſticas ab eo viſitatas, quæ cum non ſint titulares in illa Eccleſia, ſed ſolum mercenarij & amouibiles non viſitantur. Quatenus verò Inſtrumentum illud intelligendum ſit de viſitatione, de quà agimus, neceſſario dicendum eſt, Cardinalem Dezam exceſſiſſe terminos ſui mandati, cum non habuerit in ſuo Breue facultatem aliquam viſitandi, vt dictum eſt. Ita etiam non iuuat, quod ſa. me. Clemens VIII. Eccleſiam iſtam non viſitauerit. Nam ex hoc non infertur, quod fuerit præſeruata à viſitatione. Id enim euenit, quia ille Pontifex pauciſſimas Eccleſias viſitauit. Quod ſi illæ, quæ ab eo viſitatæ non fuerunt, poſſent exinde priuilegium exemptionis prætendere, certè Eccleſiæ Vrbis ferè omnes exemptæ eſſent à viſitatione Apoſtolica. Quamobrem ex huiuſmodi actus omiſſione haud rectè colligitur Pontificem non potuiſſe, aut non debuiſſe Eccleſiam iſtam viſitare.

45 Confirmatur. Quia in Hoſpitali adminiſtrantur Sacramenta à Capellanis Eccleſiæ, deputatis à Gubernatore eiuſdem Eccleſiæ, quod abſque viſitatione non poſſet permitti, ſed Hoſpitale hoc caſu remaneret ſubiectum Parochiali Eccleſiæ S. Euſtachij.

46 Et quæ dicta ſunt de viſitatione, multò magis procedunt de redditione rationis adminiſtrationis computorum. Quia exceptio locorum, quæ ſub immediata Regum protectione ſunt non legitur niſi *in cap. 8. d. ſeſſ. 22.* in quo tantum agitur de iure viſitandi, non autem *in cap. 9.* vbi agitur de rationibus Ordinario reddendis; immò in eo excipitur tantum caſus, quod expreſsè cautum eſſet in fundatione. Quæ exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis. *Cap.* enim 8. reſtringit ſe ad diſpoſitionem iuris communis, ibi: *In caſibus à iure communi conceſſis*, ſed *cap. 9.* indiſtinctè & generaliter loquitur. Ideòque S. Congregatio ſæpiùs reſpondit in vna Neapolitana, vt ſequitur.

47 *Sacra Congregatio &c. cenſuit cap. 8. ſeſſ. 22. de refor. Concilij Tridentini intelligi, & habere locum in caſibus à iure communi permiſſis. Licere tamen Ordinario ab eis rationem adminiſtrationis exigere ex decreto cap. 9. eiuſdem ſeſſ. nulla habita ratione iuris communis.* Ex quo patet Concilium ampliorem facultatem tribuiſſe Epiſcopis in rationibus exigendis, quàm in viſitatione piorum locorum. Ideòque non mirum, ſi quoad viſitationem excepit loca ſub Regum protectione exiſtentia, ſecus verò quoad reddendas rationes.

48 Et ex his atque alijs Congregatio S. Viſitationis Apoſtolicæ die 22. Septembris 1626. cenſuit Eccleſiam præfatam, eiuſque Hoſpitale debere viſitari. Quod quidem exequutioni demandatum fuit, effectumque ſortitum eſt.

CONSVLTATIO CXV.

An crimen polygamiæ ſpectet ad forum eccleſiaſticum, ſiue ad Inquiſitores hæreticæ prauitatis priuatiuè quoad Iudices ſæculares?

1 Reſpondendum eſt omnino affirmatiuè. Nam eſt contra Sacramentum matrimonij, quod nequit eſſe, niſi inter vnum & vnam ſecundum legem naturalem, diuinam, euangelicã, canonicã, & ciuilem. Atq; adeò pertinet ad forũ eccleſiaſticũ, cuius eſt conſeruare vnitatem in Sacramento matrimonij, ne permittatur adulteriũ, ſtatuſque peccati, ac proinde in eodem foro eſt puniendũ, *c. 34. q. 1. 2. & 3. de ſponſal. c. In præſenti de ſecund. nupt. c. Dominus de diuort. c. Gaudemus cum concord. eod. tit.* Ac propriè in Tribunali S. Inquiſitionis. Quia ſic contrahentes ſunt ſuſpecti de hæreſi. Ex hoc enim vehemens oritur ſuſpicio, quod malè ſentiant de Sacramento matrimonij, peccantes contra illud, præſertim quod ſic licitũ Chriſtiano accipere ac habere eodẽ tempore plures vxores. Eſt reſolutio antiqua, & ſententia communiſſima ferè omnium Doctorum, inter quos antiquiores sũt Lap. Abb. *in cap. Accuſatus n. 2. de hæret. in* 6. & ibi Franch. *n.* 3. Geminian. *n.* 7. Felin. *in cap. Ad abolendã n. 1. de hæret.* Io. Lup. *in c. Per veſtras de donat. inter vir. & vxor.* §. 18. *n.* 25. Tenentque Roſella *v. Hæreticus n.* 6. Gundiſaluus de Villadiego, Rotæ Auditor *de hæret. c. 9. n.* 5. Frãciſcus Epiſcop. Squillacen. *de fide cath. c. 15. n. 2.* Cou. *in 4. decret. p. 2. c. 7.* §. 3. *n.* 6. Explicatius etiam Repert. Inquiſ. *v. Contrahens* Simanch. *de cath. Inſtit. c. 40. tit. de matrim. num.* 2. & *in Enchirid. viol. Relig. tit.* 12. *n.* 1.

n.1. Campeg. *ad Zanchin. de hæret. cap.*35. Rojas *de hæret. cap.*35. Menoch. *de arbitr. caſ.*420. *num.*114. *& de præſumpt. lib.*5. *præſumpt.*6. *num.*37. Albertin. *de agnoſcen. aſſert. qu.*23. *n.*65. Alphonſ. de Caſtro *de iuſt. hæret. punit. lib.*1. *cap.*1. Conrad. Brun. *lib.*1. *de hæret. cap.*2. *n.*4. Rebuff. *in concord. Franc. tit. de public. concub.* §. *cum omnes*. Bermund. *eod. tract. n.*4. Decian. *tract. crimin. tom.*1. *lib.*5. *rubr. Inquiſitores hæreſum quæ poſſint*, *num.*41. Pegna *in* 3. *p. direct. com.*81. Lucerna Inquiſitor. *v. Matrimonium*, Locat. *in prax. Inquiſ. v. Suſpicio*, Nauar. *conſ.*2. *nu.*8. *de hæret.* Perez. *in l.*3. *tit.*1. *lib.*5. *ordin.* Azeued. *l.*5. *tit.*1. *lib.*5. *recopil.* Gutier. *pract. quæſt. qu.*8. *num.*1.

2 Idem habent ex recentioribus Farinac. *de Inquiſit. qu.*8. *nu.*127. *& de delict. carn. q.*140. *nu.*24. *& de hæreſi q.*178. *nu.*71. *& in Append. ad d. q.*140. Souſ. *in aphor. lib.*1. *cap.*35. *n.*18. Narbona *in* 3. *p. nou. recopil. lib.*4. *tit.*1. *l.*20. Gloſ. 11. *nu.*66. Canter *in qq crimin. tit. de adult. nu.*29. Freita *in addit. ad Acugnam de ſolicit. q.*2. *n.*32. Lup. *in edict. S. Inquiſit. p.*2. *lib.*14. *ar.*2. *diffic.*1. Traſmiera *in tract. de Polygam. lib.*2. *q.*2. *num.*18. Lareque confirmant Caren. *in prax. de hæret.* §. *Circa ſecundum*, *nu.*60. *& de offic. S. Inquiſ. p.*2. *tit.*2. *n.*20. Scaccia *de iudic. lib.*1. *cap.*12. *n.*55. Campanil. *in diuerſ. iur. rubr.*1. *num.*46. *ad* 49. Diana *reſol. moral. p.*4. *tr.*7. *reſol.*4. Barboſ. *in d. cap. Gaudemus de diuort. & in cap. Nuper de bigam. nu.*3. *& de poteſt. Epiſc. p.*2. *alleg.*40. *nu.*44. Mour. *de Enſalm. & incant. ſect.*3. *cap.*1. *nu.*14. *& cap.*3. *nu.*4. *&* 8. Alberghin. *in man. qualif. tit. de Polygam. num.*18. Bordon. *in Tribun. S. Offic. cap.*22. *nu.*63. Salleles *de mater. Tribun. S. Inquiſ. cap.*20. *reg.*149. *n.*104. Guaz. *defenſ.*1. *cap.*11. *n.*26. Chartar. *dec.*90. *n.*21. Henriq. *in ſum. lib.*11. *cap.*2. *n.*3. *lib.*12. *cap.*6. *nu.*4. Fragoſ. *de regim. Reip. p.*3. *lib.*10. *diſp.*22. *n.*89. & alij abſque numero, quibus accedit nouiſſimè P. Delbene *de offic. S. Inquiſ. p.*2. *dub.*209. *à n.*1.

3 Ideòque obſeruatum eſt, obſeruaturque generatim per totam Italiam, & Europam ac vbicunque ſunt Inquiſitores fidei, quod ex huiuſmodi hæreſis ſuſpicione Officium S. Inquiſitionis procedat contra ducentes ſecundam vxorem, viuente prima. Quod ab anno 1625. vſque ad hanc diem ſemper in ſuprema, & vniuerſali Inquiſitione fuit habitum pro conſtante: itaut contra Iudices laicos, prætendentes cauſam polygamiæ ad ſe ſpectare priuatiuè quoad Ordinarios & Inquiſitores, proceſſerit tanquam contra impedientes S. Officium, præſertim die 18. Ianuarij 1601. ac die 30. Septembris 1604. Quare anno 1627. die 20. Iulij fel. record. Vrbanus VIII. edidit conſtitutionem, qua decreuit, quod ij, qui mentito nomine, vel cognomine, prima vxore viuente, ſecundam ducunt, damnentur ad triremes in perpetuum, & ſi fuerint inhabiles, fuſtigentur, & ad carceres perpetuos damnentur. Si verò pro qualitate, & enormitate criminis maiores pœnas meruerint, etiam Curiæ ſeculari arbitrio S. Congregationis Cardinalium generalium Inquiſitorum puniendi tradantur.

4 Oritur autem huiuſmodi ſuſpicio hæreſis ex facto ipſo ducendi duas vxores eodem tempore, vt dicebatur. Siue enim cum textu *in d. cap. Ad abolendum de hæret.* dicamus, quod illud ſit factum hæreticale, quod opponitur directè Sacramentis Eccleſiæ; ſiue cum Martino Delrio *diſquiſ. magic. lib.*5. *ſect.*15. §. *Axioma primum*, factum hæreticale illud eſſe, quod quamuis non ſit hæreſis, quia pertinet ad enunciationem intellectus; attamen quaſi materialiter enunciat hæreſim, ſeu eſt materia circa quam intellectus errat; ſiue cum Soto *in tract. de hæreſ.* factum hæreticale eſſe illud, quod aliqui hæretici præcipuè laudarunt, vel non eſſe peccatum affirmarunt, ſemper quidem hoc factum contrahendi binas nuptias erit factum hæreticale.

5 Primò namque caſu certum eſt, hunc modum contrahendi nuptias opponi directè Sacramento matrimonij, quod eſt vnius cum vna legitima coniunctio, cùm ab initio vna coſta in vnum virum conuerſa ſit, vt loquitur Innoc. III. *in d. cap. Gaudemus*, notantque Traſmier. *q.*1. *lib.*2. *nu.*17. Alberghin. *in man. cap.*27. *n.*3. & diſertiſſimè Campanil. *loco cit.* qui ait, quod illud verbum *ſentire*, de quo *in d. cap. Ad abolendam* exemplificatur in eo, qui in externo facit, aut dicit aliquid, quo animus eius conuincatur ita ſentire. Sentire ergo non interpretatur ſolum de ſententia intellectus, ſed etiam de ſententia facti, vt probat Ioan. Andr. *in d. cap. Ad abolendam*, *n.*27.

6 Secundò verò caſu certum eſt de fide non licere Chriſtianis plures eodem tempore habere vxores, & qui contrarium aſſereret hæreticus eſſet reputandus, vt ex *can. Apoſtolorum* 48. Nicæno Concilio general. I. *c.*25. *& c.*76. *Innoc. I. ep.*36. Syricio *ep.*1. *c.*4. *vt in c. De coniugali* 27. *q.*2. Cæleſtino I. *c. Videtur nobis* 35. *q.*6. Toletano Concilio I. *c.*17. Nicolao I. ad Conſulta Bulgarorum *c.*15. Alexandro III. *in Append. c.*15. & 25. Innocentio III. *in d. cap. Gaudemus de diuort.* Concilio Florentino *in decret. pro Armen.* Concilio Colonienſi ſub Paulo III. *p.*1. *cap.*41. Moguntino ſub eodem in decretis fidei *cap.*36. & nuperrimè ex S. Concilio Tridentino *in c.*2. *ſeſſ.*24. *de refor. matrim.* vbi inter cætera habetur; *ſiquis dixerit, licere Chriſtianis plures habere vxores, & hoc nulla lege diuina eſſe prohibitum, anathema ſit*. Ex quibus hoc factum ducendi duas vxores eodem tempore eſt materia circa quam intellectus errat.

Tertiò autem caſu, quia hæretici, præſertim noſtri 7
temporis non ſolum factum iſtud laudarunt, ſed licitum eſſe aſſeruerunt, vt tradunt Bellarmin. *tom.*2. *controu.*3. *cap.*3. Valentia *in* 3. *p. tom.*4. *diſp.*10. *q.*1. *pun.*3. Caniſius *to.*2. *lib.*2. *de Mar. Deip. n.*13. & Alberghin. *in man. cap.*27. *n.*1. paſſimque alij.

Deinde oritur huiuſmodi ſuſpicio ex eo quod ducens 8
duas ſimul vxores facit opus quod diſſidet à communi vita & conuerſatione fidelium, & ab Eccleſiæ probatis ritibus & conſuetudinibus, vt obſeruat Caren. *p.*2. *de Polygam. tit.*5. §. 2. *n.*14. Tranſmiera *d. tract. de polygam. loco adducto eo num.*18. Tale autem opus inducere hæreſis ſuſpicionem rectè docent Pegna *in Direct. p.*3. *comm.*24. & Caren. *loco citato*.

Item oritur ſuſpicio hæreſis ex abuſu Sacramenti matri- 9
monij. Licet enim qui ducit ſimul plures vxores poſſit induci non ex praua voluntate, ſed ex libidine, vel auaritia, negari tamen non poteſt, quin ad explendas huiuſmodi cupiditates non abutatur Sacramento matrimonij, vt docent ferè omnes Doctores adducti, & præſertim Gutier. *pract. quæſt. lib.*2. *cap.*8. *n.*1. Chartar. *d. dec.*90. *n.*21. Caren. *loco allegato*, §. 11. *n.*59. Farinac. *q.*178. *n.*2. Freita ad Acugnam *de Confeſſar. ſolicit. q.*2. *n.* 32. Et quamuis non omnis abuſus Sacramenti inducat hæreſis ſuſpicionem, in hoc tamen caſu concurrunt tales circumſtantiæ, nempè euerſio primarij finis Sacramenti, imitatio morum hæreticorum, receſſio à ritibus Eccleſiæ, vt meritò ex abuſu Sacramenti matrimonij taliter circumſtantiato oriatur hæreſis ſuſpicio, vt prudenter ratiocinantur Traſmiera *lib.*3. *q.*2. *n.*61. *& ſeq. de Polygam.* & Mour. *de Enſalm. & incant. ſect.*3. *cap.*3. *n.*8. *&* 10.

Poſtremò quia ſic contrahens malè videtur ſentire 10
de Sacramento matrimonij, vt ijdem planè Doctores firmant.

Atque ex his certo infertur, quod cognitio delicti poly- 11
gamiæ ſpectat priuatiuè ad Inquiſitores fidei ad text. *in cap. Accuſatus*, §. *Sanè de hæret. in* 6. ex quo atq; ex Gloſſa *v. Sapiunt* elicitur, quod ad tribuendam Inquiſitoribus iuriſdictionem non attenditur intentio, ſed factum ipſum. Ac propterea, quamuis qui vtitur cibis prohibitis tempore Quadrageſimæ, licet ex appetitu gulæ id poſſit facere; nihilominus ſubditur iuriſdictioni Inquiſitorum priuatiuè quoad Iudices laicos, quia attenditur illud factum, quod ſapit hæreſim, non autem intentio. Ita Pegna *ad Direct. p.*3. *com.*24. *& p.*2. *com.*80. Farinac. *de hæreſ. q.*178. *num.*8. Caren. *vbi ſupra*, Repertor. *Inquiſ. v. cognoſcere*, Zanchin. *de hæreſ. cap.*35. *n.*2. Zerol. *in Prax. v. Caſus*, Riccius itidem *in prax. p.*2. *tit.*15. §. 4. Alberghin. *in man. cap.*22. *n.*2.

Idem quoque dicendum eſt de ſacrilegio hæreticali, & 12
de blaſphemia pariter hæreticali. Quia licet ab ijs poſſit abeſſe praua intentio, attenditur nihilominus illud factum, vel dictum, quod ſapit hæreſim, nec Iudices ſæculares in hiſce criminibus difficultatem faciunt, quin pertineant ad Inquiſitores priuatiuè, vt per Sanfelic. *dec.*233. *per tot.*

Iure igitur, meritoque ex his Doctores firmarunt, co- 13
gnitionem delicti polygamiæ ſpectare ad Iudices fidei priuatiuè quoad Iudices laicos. Id quod nominatim aſſerit Albertin. *de agnoſc. aſſert. hæret. q.*23. *n.*64. Vbi quod hoc factum non ſolum videtur ſapere hæreſim manifeſtè, ſed etiam eſſe factum hæreticale. Et *n.*74. fatetur, quod hoc cri-

crimen eſſet mixti fori, niſi annexa eſſet illa qualitas, quæ ſapit hæreſim, vel niſi concurreret ſuſpicio, quod malè polygamus ſentiret de Sacramento matrimonij. Idem tradit Rojas *de hæret. n.*540. Azeued. *ad Reg. Conſtit. Hiſpan. lib.*5. *tit.*1. *l.*5. 6. *& 7. nu.*3. vbi quod quamuis præuentioni locus eſſet in hoc delicto inter Iudices Inquiſitionis, & Iudices alios Eccleſiaſticos ac ſæculares, ita quod quilibet eorum, qui præuenitet, cognoſceret, puniretque, hodie tamen propter frequentiam actus, vel quia ob aliam cauſam aliud per Inquiſitores prouidetur, vel prouiſum eſt particulari iuſſu, & mandato, ipſi Inquiſitores cognoſcunt. Item Scaccia *de Iudic. lib.*1. *cap.*13. *n.*55. vbi quærit, an ductio plurium vxorum eodem tempore ſit delictum mixti fori? Et reſpondet negatiuè. Quia de eo cognoſcit Inquiſitor priuatiuè quoad laicum. Vide Albertinum, Simancham, Cuchum, Et ita teneas, quidquid dicat Clar. *lib.*5. *recept. ſent.* §. *fornicatio.* Ratio autem eſt, quia iſte videtur malè ſentire de Sacramento matrimonij. Vnde de eo venit diligenter interrogandus ab Inquiſitore, & ita vidi ſæpius ſeruati. Diſertè Narbon. *in* 2. *p. nouæ recopil. lib.* 4. *tit.*1. *l.*20. *gloſ.*12. *num.*66. firmat, quod ducens ſecundam vxorem, viuente prima, non eſt remittendus ad Iudicem ſæcularem. Quia hodie de hoc crimine à quocunque fuerit commiſſum, Inquiſitores cognoſcunt, & delinquentes debitis pœnis afficiunt. Nam qui cum duabus vxoribus ſimul matrimonium contraxit, ſeu eodem tempore eas retinet, de hæreſi ſuſpectus eſt, cùm malè de Sacramento matrimonij ſentire videatur. Quinimò dico quod Inquiſitore ſolummodo cognitionem habent, vt ſupra. Confirmat Souſa *in aphoriſm. lib.*1. *cap.*35. *num.*18. vbi dicit, quod *hodie ad ſolos Inquiſitores ſpectat punitio contrahentium binas nuptias, & extat declaratio Summi Pontificis ad Inquiſitorem Luſitaniæ.* Hæc autem declaratio emanauit die 24. Octobris 1612. pro Archiepiſcopo Vlyſbonæ.

14 Concinit Farinac. *q.*8. *n.*127. vbi quod cum contrahens binas nuptias ſit de hæreſi ſuſpectus, cognitio huius criminis non niſi ad Eccleſiaſticum Iudicem priuatiuè quoad ſæcularem ſpectabit. Et quamuis addat, quod, ſi qualitas iſta ſuſpicionis hæreſis non adeſt, puta quia iam apparet, quod id fuerit factum potius ex concupiſcentia, quàm quod malè ſentiat de fide, delictum huiuſmodi eſt mixti fori. Tamen *in tract. de hæreſ. q.*178. *n.*71. ſtatuit, quod in ducentem ſecundam vxorem, viuente prima, vix poteſt dari caſus, in quo ceſſet ſuſpicio hæreſis, ad effectum, vt huiuſmodi crimen poſſit reputari mixti fori. Et hæc eſt veritas. Quia licet conſtaret ex ſolo concupiſcentiæ affectu ſecundam vxorem dixiſſe; nihilominus quia ad hunc finem abutitur Sacramento matrimonij, redditur ſuſpectus de hæreſi, vt per eundem Farinac. *loco cit.* Et quando ceſſaret abuſus Sacramenti, quia ſcilicet bona fide polygami contraherent, attento hoc caſu, nec eccleſiaſticus, nec ſæcularis procederet. Nam ceſſante dolo, ceſſat delictum, vel ſaltem illius pœna. In dubio autem, an bona fide, an dolo Polygamus contraxerit, eſt cognitio Inquiſitoris, & non Iudicis ſæcularis. Idem Farinac. qui hoc repetit. *in Append. ad qu.*140. vbi de mente Rojas aſſerit, quod licet communiter teneatur, cognitionem huiuſmodi criminis eſſe mixti fori, hodie tamen ad ſolos Inquiſitores dicta cognitio pertinet per extrauag. Clem. VI. de qua per Albertin. *d. tr. de agnoſc. aſſert. hæret. q.*23. *n.*35. Sed in hoc errant Rojas & Farinacius. Quia conſtitutio illa non Clementis VI. ſed Clementis VII. & non tractat de delicto polygamiæ, ſed vitij nefandi.

15 Suffragatur Cantera *quæſt. crimin. tit. de adulter. q.*4. *n.* 29. quærens: Sed quid ſi vtrumque matrimonium non valeret, fortaſſis quia erat conſanguineus cum vna, & affinis cum alia? Reſpondet. Videtur quod etiam de iure puniretur pœna ordinaria; quia iam fecit, quod in ſe fuit. *argum. text. in cap. Nuper, de bigam.* Verùm de hoc addubito. Quo caſu poſſent ſaluari Iudices ſæculares, cognoſcentes de binis nuptijs, quamuis ego ſemper tenui contrarium, videlicet quod Iudices ſæculares non poſſunt cognoſcere de illo, qui bis contraxit matrimonium. Nam ſemper debent cognoſcere ad punitionem, an bis contraxerit, vel ne, & ſic incidenter tractare debent de matrimonio, licet non tractent de vinculo matrimonij, quod totum prohibitum eſt laicis. Idipſum videtur ſentire Paſqualig. *in quæſt. moral. iurid. q.*290. *n.*11. Vbi teſtatur de praxi, dicens, quod tranſeuntem ad ſecundum matrimonium abſque certificatione de morte alterius coniugis punire debent Inquiſitores. Nam abutitur Sacramento, dum adhuc dubius, an ſit ſolutus vinculo prioris matrimonij, tranſit ad ſecundum contra expreſſam prohibitionem ſactorum Canonum, qui requirunt certitudinem de morte, vt poſſit ſuperſtes coniux ad ſecundas nuptias tranſire. Qua de re Farinac. *de hæreſ. q.*178. *n.*71. & Caren. *de offic. S. Inquiſ. p.*2. *tit.*5. §. 4. *n.*27.

Et hanc planè veritatem, quod huiuſmodi delicti cognitio ſpectet ad Iudices Eccleſiaſticos priuatiuè quoad ſæculares tenent etiam luculenter Tranſmier. *de Polygam. lib.*2. *q.*2. vbi latiſſimè reſpondet omnibus contrarijs, Carena *ſupra n.*20. vbi plenè ac doctè Aduerſarios refellit, Mour. *de Enſalm. & incant. ſect.*3. *cap.*1. *n.*14. vbi quod in praxi receptum ſit ſpectare priuatiuè ad Inquiſitores, imò & mero iure, quia factum ipſum ſapit hæreſim, Bordon. *in Tribun. S. Offic. cap.*22. *n.*63. Selelles *de mater. Tribun. S. Inquiſ. cap.*20. *reg.*149. *n.*104. Delbene *de immun. & iuriſd. Eccleſ. cap.*10. *dubit.*2. *ſect.*2. inquiens: *ſiquis contrahat binas nuptias, ob quod ſit de hæreſi ſuſpectus, conueniendus eſt coram Iudice Eccleſiaſtico, & non laico. Quia hæc crimina ſolum rei Eccleſiaſticæ, ſcilicet fidei & Religioni aduerſantur.* Quod docent Doctores, quos citat & ſequitur Farinac. *q.*4. *pract. n.*127. *& de hæreſ. q.*18. §. 4. *n* 101. Cardinal de Lugo *tr. de fid. diſp.*24. & firmat praxis. Atque expreſsè habetur *in cap. Tuam de ordin. cognit. cap. Cauſam, quæ, qui fil. ſint legit. cap. Decernimus, & cap. Quanto de Iudic.* 16

Nec refert, an polygamus contraxerit clam, vel palam, vt nonnulli malè opinantur. Quaſi quod qui clam contrahit, videatur potius doloſè contrahere, quam ex praua voluntate, ſecus ſi palàm, quia tunc videtur malè ſentire de Sacramento matrimonij. Quoniam hanc diſtinctionem reijciunt Doctores citati à Chartat. *d. deciſ.*90. *n.* 22. & à Salelles *loco citato n.*107. Nam licet id ex parte diminuat, non tamen totaliter tollit ſuſpicionem. Vt optimè docuit Squillacen. *de fid. cathol. cap.*25. *n.*2. Campeg. *ad Zanchin. cap.*35. Locat. *v. Hæreticus, n.*22. *& v. Suſpicio n.*27. Salſed. *in practic. crim. cap.*8. *lit. B.* & alij, quos ſequitur Farinac. *de delict. carn. quæſt.* 140. *n.*24. 17

At quod cognitio criminis polygamiæ ſit mixti fori probare nituntur aliqui Doctores auctoritate Abbatis *in cap.* 1. *de Offic. ordin. & in cap. Cùm ſit generale n.*23. *de for. compet. & in cap. Cùm haberet n.*2. *de eo, qui duxit in matrim. quam poll.* Sed nec textus allegati, nec auctoritas Abbatis faciunt ad rem. Loquuntur enim de delicto ſimplicis adulterij, cuius cognitio abſque dubio eſt mixti fori. 18

Adducitur etiam Decianus *in tract. crim. tom.*1. *lib.*4. *cap.*26. *n.*7. poſt Anchar. *in cap. Et quæ n.*10. *de reg. iur. in* 6. & Barbat. *in d. cap. Cùm ſit generale de for. compet.* ac poſt ipſos Caball. *caſ.*98. *n.*3. cum alijs per eum allegatis, qui tenent, ideò eſſe mixti fori, quia punitur tale delictum per leges ciuiles, vt *in l. Eum qui duas, C. ad l. Iul. de adult.* cum ſimilibus.

Verùm hæc ratio nullius eſt momenti. Quia & crimen blaſphemiarum, & ſortilegiorum punitur etiam per leges ciuiles, & nihilominus laicus in his ſe non ingerit, quando adeſt ſuſpicio hæreſis, prout adeſt in crimine polygamiæ, vt iam dictum. 19

Admodum frigidum eſt, ac proindè omittendum quod Simanch. *de Cath. Inſtit. tit.*4. *de matrim.* Bellug. *in Specul. Princip. rubr.*11. §. *Viſo n.*9. *&* 10. dicitur, nimirum ad Inquiſitores cognitionem huius criminis ſpectare, eo duntaxat, vt intelligant, vtrum reus malè ſentiat de Sacramento matrimonij, vel ne. Quod vbi peregerint, perfuncti ſunt officio ſuo. Nam ſi conſtiterit reum in fide non erraſſe, neque vnquam credidiſſe, licere ſimul duas habere vxores, videtur quidem, quod Inquiſitores vltra procedere nequeant, & in horum auctoritate potiſſimum ſe fundant Iudices laici. 20

At falſa eſt horum Doctorum opinatio. Nam Eccleſia, etiam purgata hæreſis ſuſpicione, poteſt polygamos punire, etiam in foro contentioſo ex doctrina Abbatis *in d. cap. Cùm haberet, n.*2. Sicuti enim purgata hæreſis ſuſpicione 21

punit

punir ſortilegos, blaſphemos, & comedentes cibos vetitos diebus prohibitis, & praxis oſtendit, ita quidem & polygamos. Præterea, etiam purgata per torturam hæreſis ſuſpicione, adhuc remanet in foro Eccleſiaſtico cum polygamo agendum. Quia indicitur ei abiuratio de vehementi iuxta praxim Inquiſitionis Italicæ, de leui iuxta conſuetudinem Hiſpaniarum. Nam, etſi per torturam purgauerit malam intentionem, quoad Iudicem, reſtat tamen, quod ſe purget per abiurationem ob illum actum materialem reſpectu populi apud quem eſt ſuſpectus de hæreſi, tolletque ſcandalum illarum eidem populo, vt eo modo verus catholicus cognoſcatur, vt ſapientiſſimè cenſuit Repertor. Inquiſ. *v. Abiuratio*, Rota *dec.*51. *n.*5. *poſt* 1. *vol. conſ. Farinac.* Tranſmier. *de Polygam. lib.*2. *q.*2. *n.*12. qui hanc Simanchæ opinionem ſpeciatim reprobat.

22 Tuentur etiam ſuam intentionem Iudices laici, auctoritate Genuenſis *in Prax. Archiep. Neap. cap.*68. *n.*13. qui ita ſcribit: *Si bigamus eſt præuentus à Curia ſæculari debet remitti ad Curiam Eccleſiaſticam, quæ torquet ipſum ſuper intentione, & abiurare facit, deinde tenetur illum remittere ad Curiam ſæcularem, quæ ipſum punit pro bigamia. Quando verò eſt præuentus à Curia Eccleſiaſtica in totum punitur ab ea, & non poteſt amplius Curia ſæcularis ſe intromittere, vt ex literis S. Congregationis S. Officij, quæ conſeruantur in Curia.* Genuenſem videtur ſequi Delbene *de offic. S. Inquiſ. d. p.*2. *dubit.*209. *num.*3. & Diana *d. p.*4. *tr.*7. *reſol.*4. *§. Verum.*

23 Sed, quod malè ſentiat Genuenſis, nulloque modo quod aſſerit, ſeruetur in praxi, nec debeat ſeruari, benè probant Traſmier. *d. lib.*2. *q.*1. *n.*4. & Narbon. *loco præcit.* An autem veræ ſint huiuſmodi litteræ non conſtat. Quod ſi conſtet illæ fuerunt literæ Cardinalis S. Seuerinæ datæ ſub anno 1591. in caſu particulari ex indulto Summi Pontificis. Equidem etiamſi ſuſpicio prauæ credulitatis purgaretur omninò abiuratione, quod negatur, cum perfectè ac complerè euacuetur pœna. Ac etiamſi in ſolam incontinentiam, vel auaritiam delictum refunderetur; nihilominus ſemper remanet abuſus Sacramenti ac ſacrorum rituum, quibus polygamus indignè ac turpiter abutitur ad ſuas effrænes concupiſcentias. Hic autem ſacrilegus abuſus non poteſt, neque debet puniri in alio Tribunali, niſi in illo, ad quod propriè ſpectat puritatis Religionis & Sacramentorum prouida & accurata ſolicitudo, quod ſanè Tribunal S. Inquiſitionis eſt.

24 Proferunt etiam iidem ſæculares ad ſui fauorem diſpoſitionem S. Concilij Tridentini *cap.*4. *ſeſſ.*24. *de reform. matrim.* vbi habentur hæc verba: *Multi ſunt, qui vagantur, & incertas habent ſedes, & vt improbi ſunt ingenij, prima vxore relicta, aliam & plerumque plures, illa viuente diuerſis in locis ducunt. Cui malo cupiens S. Synodus occurrere omnes, ad quos ſpectat paterne monet, ne hoc genus huiuſmodi vagantium ad matrimonium facilè recipiant, Magiſtratus etiam ſæculares hortatur, vt eos ſeuere coerceant.*

25 Verùm ex hoc Concilij loco non infertur, quod ſit laicis attributa facultas cognoſcendi cauſas polygamiæ; ſed S. Synodus eos hortatur, vt vagos polygamos ſeuerè coerceant modo tamen licito, hoc eſt in carceres conijciendo, & ad Eccleſiaſticum Iudicem remittant, vel ad inſtantiam Iudicis Eccleſiaſtici per brachij ſæcularis auxilium retineant ad text. *in l.*6. *in fin. ff. de pœn.* vbi coercere intelligitur quoad vincula. Eſt enim valdè inuereſimiles Patres illos, qui hæreſeos notauerant, & anathemate perſtrinxerant eos, qui ſecundam ducere vxorem, viuente prima licere aſſeuerabant, vt habetur *in d. c.*2. *ſeſſ.*24. *de ref. matrim.* voluiſſe delegare laicis cauſam hæreſis, vel ſaltem hæreſis ſuſpicionis, quæ nonniſi ab Eccleſiaſtico Iudice cognoſci poteſt. Debet igitur Concilium recipere interpretationem à iure, vt nimirum laici coerceant vagos polygamos modo licito.

26 Fundant etiam ſe laici in aſſerta conſuetudine immemorabili & quaſi poſſeſſione cognoſcendi huiuſmodi cauſas, vt teſtatur Grammat. *vot.*17. & Franch. *dec.*36. Sed reſpondetur primò, hanc conſuetudinem, ſiue priuilegium cognoſcendi priuatiuè in cauſis mixti fori non probari, nec aliquo in caſu demonſtrari. Secundò reſpondetur cum Carena *p.*2. *de Polegam. §.*3. *in fin.* id potius eſſe abuſum, quàm conſuetudinem. Tertiò reſpondetur, hanc quaſi poſſeſſionem nullatenus fuiſſe pacificam, cum ſemper Iudices Eccleſiaſtici obſtiterint, & ſi quid laici in hac re egerint, violenter & de facto egerunt, vel ipſis eccleſiaſticis inſcijs. Quartò reſpondetur, conſuetudinem & quaſi poſſeſſionem non ſuffragari, data incapacitate in laicis cognoſcendi de huiuſmodi cauſis. Rot. *dec.*3. & 10. *de conſuetud. in antiq.* cum concordantibus, & nos etiam alibi. Ac quintò reſpondetur delictum polygamiæ non eſſe mixti fori. Nam Doctores præallegati tenent, quod contrahentes ſecundum matrimonium, viuente prima vxore, ſubijciuntur iuriſdictioni S. Inquiſitionis. Quia malè videntur ſentire de Sacramento matrimonij, atque ideò regulariter abiurant tanquam vehementer de hæreſi ſuſpecti, quamuis negent prauam intentionem. Quia ex facto ipſo, hoc eſt ex contractu ſecundi matrimonij, prima vxore iam viuente, oritur vehemens hæreſis ſuſpicio. Et ob hanc vehementem hæreſis ſuſpicionem damnantur ad triremes iuxta praxim perantiquam, ac peruetuſtum morem S. Inquiſitionis.

Hinc quoniam compertum eſt, præſertim poſt moder- 27
nas hæreſes, non dari polygamiam, quæ non inuoluat hæreſis ſuſpicionem, vt poſt Farinac. loco ſuperius citato defendit Caren. *d. tit. de Polygam.* §.4. & *ſeqq.* ceſſatum eſt ab hoiuſmodi conſuetudine tam in Hiſpanijs, quàm in Sicilia, vt teſtantur Simancha, Matienzo, Cantera, Narbona, Souſa, Moura locis adductis, & Traſmiera *d. l.* 2. *quaſt.* 1. *num.*13. Nec in Statu Mediolani, & Pedemontium, in quo aliàs Iudices ſæculares de huiuſmodi delicto cognoſcebant, vt videre eſt apud Boſſ. *in prax. de coit. damnat. & punib. n.*78. & Clar. §. *fornicatio, nu.*30. & Gaſpar. Anton. Theſaur. *q.*14. *lib.*1. hodie amplius de hoc crimine cognoſcunt, ſed ab Inquiſitoribus huiuſmodi delinquentes puniuntur.

Summa. Crimen polygamiæ ſpectat ad Officium S. In- 28
quiſitionis priuatiuè quoad Iudices ſæculares, idque ex ſententia ferè omnium Doctorum, qui in hanc rem ſcripſerunt. Item ex praxi ferè totius Orbis Chriſtiani, contradicentibus iam ipſis Iudicibus laicis, & poſtea acquieſcentibus; Ex ordinationibus Principum, præſertim Regis Hiſpaniarum, vt ex literis Nunciorum Sedis Apoſtolicæ ſub die 27. Nouembris 1604. & 24. Ianuarij 1607. Ex poſſeſſione per plures annos. Ex impugnatione S. Tribunalis in caſibus contrarijs cum effectu ſubſequuto. Ex facto ipſo per ſe hæreticale, vel ſaltem de hæreſi ſuſpecto. Ex iuriſdictione, quæ menſuratur à facto materiali, non ab intentione, nec à cauſa delicti. Ex eo, quod hodie non datur polygamia, quæ non ſit ſuſpecta de hæreſi. Ex eo, quod in blaſphemijs etiam ex ira, in eſu carnium etiam ex gula non attenditur cauſa, ſed delictum ipſum. Ex ſtylo S. Tribunalis, quod ſi nimirum à ſortilegio proueniat homicidium, cognoſcit etiam de homicidio. Ex eo, quod remittitur reus ad laicum pro eodem delicto. Ex ſuſpicione hæreſis, quæ taliſeſt, vt etiamſi negetur à Chriſtiano non licere ſibi eodem tempore plures vxores habere, idque ſuſtineatur in tortura; nihilominus neceſſaria eſt abiuratio de vehementi, quæ non datur, niſi in cauſis fidei, in quibus laicus non poteſt vllo pacto ſe ingerere. Ex eo, quod crimen polygamiæ differt ab alijs criminibus. Nam in alijs eo ipſo, quod purgantur indicia per torturam, nil aliud ſupereſt, quia negatur. Sed hìc delictum eſt probatum & duntaxat negatur qualitas, quæ habet contra ſe præſumptionem. Ex eo quod eſto delictum ſit mixti fori, laicus tamen non poteſt in eo procedere ob ſuſpicionem hæreſis, illi annexam, & quouſque non fuerit declaratum id, quod ad fidem pertinet, ideoque Iudex competens eſt Eccleſiaſticus. Ex eo, quod laicus in hoc caſu dici poteſt incapax iuriſdictionis, cùm ſit materia eccleſiaſtica. Nam incidenter cognoſcit ſuper validitate matrimonij. Quia ſi primum eſt validum, ſecundum eſt nullum. Ex eo, quod laicus non poteſt cogere eccleſiaſticum, vt ſibi tradat fidem matrimoniorum vtque videat, an illa contracta ſint iuxta formam S. Concilij Tridentini, cuius declaratio ad Iudicem eccleſiaſticum ſpectat.

CON-

CONSVLTATIO CXVI.

Vtrum concedenda ſit licentia, vt cadauer puellæ virginis, filiæ magni Principis, nimirum Oratoris Regis Hiſpaniarum, Galliarum, &c. ſepeliri poſſit intra clauſuram Monialium de earundem conſenſu?

1 CAuſa concedendi licentiam ingrediendi clauſuram Monialium debet eſſe iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ.25.cap.5.* neceſſaria, & iuxta Conſtitutionem Gregorij XIII. vrgens neceſſitas, iuxta verò Conſtitutionem Bonifacij VIII. *in cap. Periculoſo, de ſtat. regul.* debet eſſe rationabilis, & manifeſta. Quæ verba Concilij, & Pontificum, quamuis videantur diuerſa, ſunt tamen æquipollentia, & reducuntur ad neceſſitatem, & cauſam moralem, & rationabilem arbitrio, & prudentia Ordinarij, vt grauiter aduertit Sanch. *lib.6.cap.16.n.40. in decal.* Mirand. *in Manual. q.2. art.4. concl.1.* Atque minor cauſa requiritur ad ingreſſum mulierum, quàm virorum, & ad ingreſſum in priora clauſuræ receptacula, quàm ad interiora, Sanchez *vbi ſupra n.41.*

2 Vrbanus autem IV. in Regula Monialium ſtatuit, vt ad agendas exequias circa ſepulturam & cadauer ſepeliendum de conſenſu Monialium pateat ingreſſus in clauſuram, vt refert Sorb. *v. Ingredi monaſteria* §.6. quam conſtitutionem, cum abſolutè loquatur, procedere etiam in caſu quo ſæcularis perſona ſit intra clauſuram ſepelienda, manent Rodriq. *tom.1. q.47. §. Et aduertendum.* Mirand. *in d. Man. q.2. ar.17. caſ.3. in fin.*

3 His ſuppoſitis, & ſtante Monialium conſenſu, arbitror, concedendam eſſe huiuſmodi licentiam. Primò propter enixam voluntatem & deuotionem eiuſdem Principis. Secundò, quia ſicut omnes admittunt, poſſe educari puellas ſæculares intra clauſuram ad inſtructionem morum, & hæc iudicatur cauſa neceſſaria, ita etiam ad inſtructionem Monialium, vt aſpicientes, quod nobiles ſæculares optant, & expetunt intra ſuam ſepulturam recondi, ſtabiliantur in ſua vocatione, magiſque libenter permaneant in clauſura, & ſæculum contemnant, debet iudicari cauſa ſufficiens. Tertiò propter vtilitatem Monaſterij, & eleemoſynas, quas ſine dubio eiuſmodi Principes Monaſterio largientur. Quartò, quia præſertim Oratores Regum, cum ſint extranei, nec Romæ habeant propriam Capellam, ſeu ſepulturam, non poſſunt ſine magna expenſa pro puella filia condere ſepulchrum correſpondens ſuæ nobilitati & gradui. Quam expenſam euitant ſepeliendo deuotionis cauſa.

4 Hæc atque plura, quæ conſiderari poſſunt, videntur concurrere ad cauſam rationabilem & manifeſtam, ac proindè concedendam eſſe licentiam iterùm arbitror.

CONSVLTATIO CXVII.

De pœna coitus habiti à Clerico cum commatre.

1 QVod coitus cum commatre ſit de iure canonico crimen inceſtus aſſeuerant Boer. *deciſ.318.* Paul. Ghirland. *de pœn. omnif. coit. q.3. num.1. & q.25. ſub n. etiam 1. & ſeqq.* Bermond. Chouer. *de publ. concub. v. Inceſtus n.3. & 13.* Pariſ. *de ſudic. v. Adulterium n.8.* Diaz. *in pract. criminal. can. cap.76.* in antiquis, & in nouis *cap.82. n.4.* Maiol. *de irregul. lib.5. cap.27. & 28.* Cabal. *reſol. crim. caſ.200. n.68.* & Farinac. *de delict. carn. q.138. p.1. n.48.*

2 Quodue pro tali inceſtu Clericus ſit perpetuo deponendus, priuanduſque omnibus beneficijs & officijs probat textus loquens de ſacerdote fornicante cum filia ſpirituali *in cap. Si quis ſacerdos 30. q.1* ibi: *Sacerdos autem, qui malum exemplum dedit hominibus ab omni officio deponatur, & peregrinando duodecim annis pœniteat, poſtea verò ad monaſterium vadat, ibique cunctis diebus vitæ ſuæ Deo ſeruiat,* dixeruntq; Io. de Anan. *in cap. Cum dilectus 20. n.2. ad med. & in cap. ſignificauit 5. n.4. de adult.* Imol. *in cap. Vt Clericorum n.8. de vit. & honeſt. Cler.* Felin. *in cap. At ſi Clerici num.14.* ibique Dec. *n.232. de iudic.* Couar. *in epit. de ſponſal. p.2. cap.6. §.8. n.3.* Io. Sylu. *de benef. p.3. q.3. n.6.* Ghirland. *d. q.3. n.3. & q.5. n.2.* Bermond. Chouet. *d. v. Inceſtus n.3.* Clar. *in §. Inceſtus n.7.* Diaz. *d. cap.76. alias 82. n.1. & 4.* Decian. *tr. crim. tom.2. lib.6. cap.23. n.3. & 10.* Farinac. *d. q.138. p.1. n.53. & 55.* Antonel. *de regim. Eccleſ. lib.6. cap.35. n.2.*

Neque ſiſtendum eſt in ſola depoſitione. Etenim Gloſ. 3
in c. Pitacium, v. Multò magis 30. q.3. aſſerit patrem ſpiritualem magis diligendum quàm carnalem, idq; notat Barb. *in l.2. ff. de verb. oblig. & in repert. l. Cum acutiſſimi, C. de fideic.* & Gloſ. *in c. Qui dormierit*, tradit affinitatem ſpiritualem maiorem eſſe, quàm carnalem, & *in c. Aut factum v. Parentem de pœnit. d.1.* ait non minus puniendum eſſe qui interimit parentem ſpiritualem, quàm qui carnalem. Eam ſequitur Alex. *in addit. ad Bart. in l. Diuus*, vbi Marſil. *in fin. ff. de parricid.* Hinc Abb. *in cap. fin. n.4. de purg. can.* quem ſequuntur Dec. *conſ.462. & in d. cap. At ſi Clerici n.38.* & alij, rectè monet, quod grauis pœnitentia, & pœna imponenda ſit ſacerdoti pro delicto incontinentię commiſſo cum filia ſpirituali. Quia cognatio ſpiritualis procedit ex venerabiliori parte. Ideòque magis eſt digna veneratione. Quod *n.5.* comprobat, animaduertendo, nunquam legi Eccleſiam Romanam diſpenſaſſe circa cognationem ſpiritualem, & tamen quotidie diſpenſare in cognatione carnali circa matrimonium contrahendum. Atque id duplici ratione ſtatuit Bermond. *d. v. Inceſtus n.3.* Altera, ne hæreticis non videntibus eiuſmodi delicta Clericorum grauiter plecti audacia præſtetur de illis obloquendi. Altera, ne, frigeſcente charitate, ac Dei timore, laicis detur occaſio retrahendi eorum vxores & filias ab Sacramentis baptiſmi & chriſmatis. Addo tertiam ex Diaz loco allegato, nempè quod delicta huiuſmodi etiam in opinione populi grauia iudicantur, quare dixit, quod Clericum conuictum de huiuſmodi delicto non ſolum hac tempeſtate deponeret, ſed alicui carceri mancipare t per non paucos annos.

Neque ab hac doctrina diſſentiunt Menoch. *de arbitr.* 4
caſ.502. n.103. vbi ex mente Bermondi aſſerit presbyterum & Clericum, qui carnaliter cognoſcit commatrem puniri pro Iudicis arbitrio. Item nec Cabal. *d. caſ.200. ſub n.69.* qui tradit ſolummodo locum eſſe pœnæ extraordinariæ, cum talis cognatio ſit incognita de iure ciuili, & à Canone tantum conſiderata, cui adhæret Farinac. *d. q.138. p.1. n.5. in fin.* Quia intelligunt de pœna extraordinaria reſpectu mortis, quam Boer. *in pracit. dec.318. n.3.* & alij relati per Berluch. *p.4. concl.32. n.23.* & Carpzou. *p.2. q.72. n.57.* admiſerunt in laico.

Propterea cenſeo, ſacerdotem conuictum de inceſtu per- 5
petrato cum qualitate ſtupri per carnalem cognitionem commatris, non ſolum poſſe deponi, ſed etiam per triennium ergaſtulo mancipari.

CONSVLTATIO CXVIII.

Concurſus in Parochialibus quomodo faciendus? Quis reputetur magis dignus? Quando de excluſione appellandum, contraque Epiſcopum præſumendum?

PRo reſolutione prænotandum eſt, quod S. Concil. Trid. 1
cap.18. ſeſſ.24. de reform. §. Peracto, non ſolùm mandat conſiderari ſcientiam, ſiue doctrinam, cum qua ſæpè vitia, vel aliæ inhabilitates coniunguntur, ſed etiam ætatem, mores, & prudentiam, aliaque ad curam animarum exercendam dignè & laudabiliter neceſſaria.

Ex quo fit, quod magis literatus, etiam doctor, non ideò 2
præferri debet alij, cuius mores, & reliquæ habilitates ſunt Ordinario cognitæ ac probatę ex traditis per Gonzal. *ad reg. 3. Cancell. gloſ.4. n.100. & ſeqq.* Garz. *de benef. p.9. c.2. n.111.* Maſſobr. *in prax. habend. concurſ. requiſ.5. dub.2. n.17. & ſeqq.* Gregor. XV. *deciſ.11.* Rot. *dec.654. n.1. & 655. n.1. p.4. diu. & dec.537. n.14. p.1. recent.* Quod conſtanter ſemper amplexa eſt S. Congregatio Concilij apud Gonzal. *d. gloſ.4. n.112.* & Garz. *d. cap.2. n.111.* & apud Rot. *dec.537. n.14. p.1. recent.*

Præterea licitum eſt Epiſcopo præferre illum, qui eſt de 3
gremio ſui Cleri, alteri, qui ſit exterus. *c. Nullus d.61.* cum alijs allegatis per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.60. ſub n.102.* Azor. *p.2. lib.6. c.15. q.1* Lotter. *de re benef. lib.2. q.31. n.135.*

*n.*135. Maſſobr. *d. requiſ.5. dub.2. num.*37. Rot. *dec.*628. *&*
677. *in princ. in recollect.* à Farinacio & latè Gonzal. *ſupr. n.*
109. Ac præſertim ſi talis exterus breui tempore manſerit in
loco concurſus, & neſciatur qua cauſa reliquerit propriam
diæceſim, vel ſi aliquali diffamatione, aut defectu notatus
ſit. Quæ aduertere Ordinarius tenetur ad fundandam eius
excluſionem, prout conſiderari docuit Gonzal. *d. gloſ.4. n.*
132. Maſſobr. *d. requiſ.5. dub.2. n.*18. *& ſeq.* Quippè quæ Or-
dinarij iudicium eximunt à dolo, & irrationabilitate, re-
quiſita ad eius præcluſionis reuocationem ex traditis per
Garz. *d. cap.2. n.* Gregor. XV. *dec.*11. *n.*1. Rot. *dec.*654. *n.*4.
p.4. diuerſ. Quod etiam ſatis explicat Conſtitutio ipſa Pij V.
de conferendis Parochialibus, ac faciunt, vt eligentis iudi-
cio deferendum ſit, tanquam magis informati. Gonzal. *eo
loco n.*132. Gregor. XV. *d. dec.*11. *n.*3. cum ibi allegatis per
Addentes.

4 Et quamuis communi examinatorum iudicio dicatur,
excluſum ſummoperè doctrina antecellere electo, atque
etiam à maiori parte declaretur electum eſſe literatura ido-
neum ad curam, non idcircò excluſus benè ac rectè appel-
lar, itaut conſtet de irrationabili iudicio Ordinarij. Quia
non ſolum eſt conſideranda doctrina & ſcientia concurren-
tium, vt iam dixi, ſed mores, & aliæ qualitates ac circum-
ſtantiæ, quæ aliquem reddant idoniorem, & aptiorem ad
curam animarum, cui eſt præponendus, vt diſponit Tri-
dentinum loco citato, & firmant communiter Doctores,
inter quos Mareſcott. *var. reſol. cap.52. lib.1. n.21. & ſeqq.*
Vnde ſi Ordinarius circa ſcientiam concurrentes æqualiter
idoneos inuenerit, non poteſt vnquam de irrationabilitate
argui, cùm in æquè idoneis ſit locus gratificationi, vt multis
probat Barboſ. *vbi ſupra in addit. ad d. alleg.60. n.*104.

5 Immò, perpenſis alijs qualitatibus, & circumſtantijs,
eum, qui excellit prudentia, & diligentia, integritate,
pietate, aptitudine ad dictam curam, accedente etiam
voluntate populi, & publica vtilitate, Ordinarius exiſti-
mare debet idoniorem, ſemperque ſumenda eſt interpre-
tatio pro iudicio Ordinarij, vt fusè Gonzal. *ead. gloſ.4. n.*
124. *& ſeq. n.*133. Mareſcot. *ibid. n.*24. Garz. *ſupra n.*250.
Burat. *dec.22. n.28. & ſeq.* Quia nemo eſt, qui poteſt ha-
bere magis notos mores, quàm Ordinarius. Ex quo in-
ferunt Doctores, quod Ordinarius tenetur illum præfer-
re, cuius mores ſunt ſibi magis noti. Barboſ. *in addit. ad
d. alleg.60. n.*102. Mareſcott. *vbi ſupr. n.*35. Garzias, & Bu-
rattus locis præcitatis.

6 Et licet iuxta plurimorum ſententiam Ordinarius, eli-
gens dignum, omiſſo digniori, peccet mortaliter, tamen
in foro externo electio non inualidatur, vt ex innumeris
Doctorum auctoritatibus tradit Barboſ. *d. alleg.60. n.97.* &
Garz. *vbi ſupra n.226. & ſeqq. & n.*235. Quæ quidem,
quando habuit effectum, ſuſtinetur, non obſtante reclama-
tione excluſi, vt litium occaſiones amputentur. Quod fir-
mauit Rot. *dec.40. n.4. p.1. rec.* quam loco allegato *n.*100.
ſequitur Barboſa, vbi reprobat tenentes contrariam opinio-
nem, ac etiam aſſerit Garz. *n.250. in fin.*

7 Nec dicatur, quod ſi ſtandum ſit iudicio Ordinarij, nun-
quam erit locus appellatitioni, quam admittit Conſtitutio
Pij V. Quia tam Conſtitutio Pij, quàm alij pro appellatione
ſentientes loquuntur & intelligendi ſunt, quando liqui-
do ac euidenter conſtat de doloſa electione, & irrationa-
bili iudicio Epiſcopi, vt probant verba dictæ Conſtitutio-
nis. Et hanc opinionem Rota pluries ſequuta eſt, præci-
puè in Rauennaten. Parochialis, in Pampilonen. benefi-
cij, & alibi, quas refert ac ſequitur Mareſcott. *d. cap.52.
n.*23. Barboſ. *eo loco n.*102. Gonzal. *n.*139. Garz. *ibidem*,
Buratt. *d. dec.22. num.*31. & ibi Add. & alij concordantes
*num.*39.

8 Ideòque, ſi excluſus obtinere prætendat, debet conclu-
denter docere de dolo, & irrationabili iudicio Ordinarij
ex probationibus concludentibus. Nam licet conſtaret,
quod concurrentes æqualiter fuerint approbati, quodque
aliæ qualitates excluſiuæ electi non afferantur, nec incluſi-
uæ excluſi, veluti Doctoratus, Vicariatus, & id genus alia,
itaut veniat quis præferendus, vt firmauit Rot. *p.3. rec. dec.*
61. & Gonz. *d. gloſ.4. n.*115. Tamen non ideò ſunt tales, vt
poſſint annullare electionem, factam ab Ordinario. Quia
mores præcipuè ſunt conſiderandi, præſertim verò pru-
dentia, diligentia, vitæ honeſtas, & aliæ qualitates ne-
ceſſariæ ad curam animarum exercendam, adeò quod etiam
minus doctus ſit præferendus, vt in propoſito declarauit S.
Congregatio Concilij *ad d. cap.18. n.*25. & in meo vetuſto
codice manuſcripto his verbis: *Epiſcopus ex concurrentibus
eligere poteſt eum, cuius mores noti, probatique ſint, & præ-
ferre illi, cuius vita aut ignoratur prorſus, aut praua habe-
tur, licet doctior ſit.* die 27. Octobris 1577. Item: *Appro-
bantibus licet examinatoribus aliquem tanquam magis ido-
neum in ſcientia, cuius tamen mores ignorantur, & haben-
tibus alium non tam doctum, ſed ab eis cognitum, & appro-
batum in moribus, hic vltimus eſt præferendus.* Quod no-
tat pluribus Gonzal. *d. gloſ.4. n.111. & ſeq.* Mareſcot. *vbi
ſupra n.*27. Garz. *ibid. à n.*249. & Burat. *d. dec.22. n.28. cum
ſeqq.*

Quin etiam ratione tantum originis iuſtè præfertur ele- 9
ctus excluſo alienigenæ, cùm debeat originarius minus di-
gnu præferri alienigenæ digniori. Textus eſt expreſſus *in
cap. Hortamur d.*71. & ibi Gloſ. *& in cap. Nullus d.*61. tra-
ditque Maſtril. *dec.2. n.*14. vbi quod neceſſario ſit præferen-
dus originarius non ſolùm de iure ciuili, & canonico, ve-
rùm etiam de iure diuino ex conſilio Mandoſij 55. *n.4. &
ſeqq.* cum alijs per Gonzal. *d. n.*218. & Barboſ. *ead. n.*102.
ibique Addentes optimè deductis.

Quod eo magis procedit quando alienigenæ opponitur 10
aliquo morbo laborare, nec probat, prout probare tenetur
ſe contraxiſſe domicilium in Vrbe, vbi Parochialis vacat.
Quare ex his cauſis poterit Ordinarius illum excludere,
forſan tanquam non gratum populo, vt eſt electus origina-
rius *ex d. c. Nullus d.*61. & ex Gonzal. *n.64. & ſeqq.* Nam in
allegata *deciſ.*61. & alijs, in quibus à Rota fuit pronuncia-
tum pro appellatione, nulla aderat oppoſitio contra appel-
lantem, & pro eo militabat origo, & aliæ omnes qualita-
tes neceſſariæ, vt in eis liquet. Adde quod non parum ad
rem duceret, ſi excluſus obtinuerit aliquod beneficium ſim-
plex, & electus nullum haberet beneficium. Nam non ha-
neficium præferendus eſt habenti, Seraphin. *dec.*767. &
Barboſ. *vbi ſupra n.*103. 11

Nec obſtaret, quod electus eſſet familiaris Ordinarij.
Quia dicta qualitas ex ſe non ſufficit, niſi aliæ qualitates
excluſiuæ electi, incluſiuæ excluſi concurrant, prout vi-
dere eſt *in d. dec.*61. & ex adductis per Gonzal. *loco præcita-
to.* Nec quod in examine excluſus reperiatur doctior.
Quia præter quod non ſufficit, vt ſæpè dixi, præualere in
doctrina, niſi doceatur etiam præcellere in alijs requiſitis,
non idcircò concluditur verè eſſe doctiorem. Quia id for-
tè potuit euenire ex quæſtione propoſita, vel ex alia cauſa.
Vnde ad confirmandum quempiam eſſe doctiorem volunt
Doctores, requiri trinum examen, Abb. *in cap. Cùm ſecun-
dum n.14. de præbend.* Gonzal. *d. gloſ.4. n.119. & ſeqq.* Garz.
*loco pluries citato n.*251.

Verùm enimuerò probè ſubductis rationibus ſemper in 12
hac re S. Congregationis Concilij ſententiæ adhæſi, quæ
ſciens nihil Concilia, Pontificeſque inexploratum omi-
ſiſſe pro regimine Parochialium, quibus tota ferè chriſtia-
na gubernatio conſtat, eiuſmodi concurſus, quos alias
ex more prauos eſſe, & exemplo periculoſos agnouit, ita
ſemel atque iterùm præſtanti iudicio expendit atque deli-
berauit.

Die 12. Auguſti 1603. habita eſt Congregatio Concilij in 13
Palatio S.D.N. cui interfuerunt Blanchettus, Mantica, Pla-
tus, Iuſtinianus, de Monte, Parauicinus, Matthæius, Sancto-
rum quatuor, & de Oſat, in eaque propoſita cauſa *Piſto-
rien. concurſus* cenſuit, nouum examen eſſe decernendum
propter affectum Epiſcopi, qui potiſſimum diſcernitur ex
penſione reſeruata ſuper hac Parochiali ad fauorem fratris
eiuſdem Epiſcopi, cui veriſimilius erat conſenſurum de
Verdeſchis, quam Thomam. Et huic examini dixit val-
dè fauere Conſtitutionem ſa. m. Pij V. ſuper collatione
Parochialium Eccleſiarum, quædum vult licere magis
idoneo poſthabito per Epiſcopum appellare, & ad nouum
examen prouocare, & conſtito de Epiſcopi eligentis irra-
tionabili iudicio, Parochialem huic magis idoneo eſſe
conferendam, ſatis manifeſtè requirit nouum examen
ad huiuſmodi irrationabile iudicium cognoſcendum,
itaut non ſit neceſſe de illo conſtare antequam decernatur
examen, ſed abſque eo quòd de tali iudicio irrationabili
conſtet, illud debere decerni, vt per examen perueniatur
ad cognitionem irrationabilis iudicij. Et propterea Ro-
ta, quæ *in deciſ.*11. coram Ludouiſio aliter ſenſit non vi-
detur

detur conſentanea menti & verbis d. Conſtitutionis, nec deciſio defendi poteſt ea ratione, quod cum Conſtitutio ita demum tribuat reiecto facultatem appellandi, & ad nouum examen prouocandi, ſi prælatus ſibi fuerit minus idoneus, de hac conditione, ſub qua Conſtitutio loquitur ante omnia conſtare debeat. Quia reſpondetur, hanc conditionem non eſſe ante omnia probandam, ſed de ea conſtare poſtea debere per examen, & proceſſum. Alioquin ſequeretur, quod talis conditio deberet verificari nedum ante examen, ſed etiam ante appellationem, cùm illam conditionem Conſtitutio requirat in vtroque. Abſurdiſſimum autem eſſet oportere de irrationabili iudicio conſtare ante appellationem. Præterea ea non poteſt dici conditio, cum præteritæ rei veritatem reſpiciat, & non futuræ implementum, quod eſt de natura conditionis.

14 Cum itidem die 8. Martij anno 1614. fuiſſet propoſita in Congregatione Concilij cauſa Parochialis Eccleſiæ S. Euſebij nullius diœceſis Prouinciæ Vrbinaten. in qua duo ex concurrentibus æqualiter cum prælecto approbati ab examinatoribus Synodalibus fuere, ſed ab Ordinario poſtpoſiti, ab irrationabili iudicio eiuſdem ad Congregationem appellarunt, ipſumque prælectum ad nouum examen prouocarunt, vt per illud poſſent docere de irrationabili prioris eligentis iudicio, S. Congregatio cenſuit inhærendum decretis alias ſæpius ab ipſa Congregatione editis, & præſertim in cauſis Interamnen. Firmana, Vicentina, Cluſina, Piſtorienſi, & Montisregalis, quibus probatur, Congregationem ad ſolam prouocantis inſtantiam conſueuiſſe nouum examen decernere abſque eo quod alias conſtet de Ordinarij grauamine. Atque ita ſemper interpretatam fuiſſe Conſtitutionem ſa. me. Pij V. aduerſus nonnullas Rotæ deciſiones, eo quod Pius V. nouum concurſum introduxerit, tanquam ſpeciem probationis de irrationabili iudicio. Ideoque nulla habita ratione ſcripturarum à reiectis ad irrationabile iudicium oſtendendum exhibitarum, vno omnium conſenſu cenſuit ad nouum concurſum hic in Vrbe deueniendum eſſe, ac propterea vocandum prælectum Romam, vt vnà cum poſtpoſitis nouo ſe examini ſubijciat coram Illuſtriſſimo Vrbis Vicario, ad hoc vt eodem examine poſtea peracto, Congregatio ſtatuere poſſit quis illorum verè ſit dignior iudicandus, cui Parochialis Eccleſia conferatur. [Idem declarauit in Piſana die 17. Ianuarij 1630. & in Vrbinanaten. 11. Februarij 1629. & in Nucerina 26. Iunij 1635. Quod firmauit Rot. in Maioricen. parochialis 19. Iunij 1646. coram Em. Celſo, & iterùm coram eodem 1647. Idque non obſtante, quod Vrbanus VIII. die 27. Nouembris 1640. in Signatura gratiæ occaſione commiſſionis in cauſa Algaren relata ab R. P. D. Gallo, mandauerit Congregationi Concilij præſente D. Cardinali Pamphilio, illius Præfecto, & ſtylum eiuſdem Congregationis allegante, & de mente aliorum Pontificum obſeruatum, vt, illo non obſtante, non ſi ingerat in cauſis appellationum, quæ interponuntur, occaſione concurſuum pro parochialibus ab irrationabili iudicio, vel mala electione Epiſcopi, ſed in tali caſu adeatur Sanctitas ſua pro commiſſione cauſæ huiuſmodi appellationis, teſtante ipſo R. P. D Gallo.]

CONSVLTATIO CXIX.

1 QVidam Ordinarius obtinuit à S. Congregatione licentiam nominandi extra Synodum ſex examinatores, accedente conſenſu Capituli. In vim dictæ facultatis nominauit tres Canonicos Eccleſiæ Metropolitanæ, duos alios Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ, & vnum Archipresbyterum, quos cum propoſuiſſet Capitulo, requirendo illius conſenſum, ille fuit à maiori parte Canonicorum denegatus, prætextu, quod dicti nominati eſſent amici ipſius Ordinarij. Quæritur,

An eiuſmodi nominatio ſit confirmanda?

REſpondetur affirmatiuè. Ex quo enim Ordinarius nominauit Examinatores, & inſtitit penes Capitulum, vt præſtaret conſenſum, quod illum ſine cauſa præſtare recuſauit, habentur pro legitimè deputatis, etiam dicto conſenſu non interueniente, vt declarat Abb. *in cap. Nullus* *n.* 1. Anchar. *n.* 3. & Butr. *n.* 2. *de iurepatr.* vbi quod tali caſu Pontifex, ad quem habetur recurſus, vel dat licentiam, ſupplendo dictum conſenſum, vel cogit ad conſentiendum, Zabarel. *in Clem.* 2. §. *vlt. n.* 4. *de appel.* Iſte enim conſenſus debet concedi ex iuſtitia, & ideò pro conceſſo habetur, ſi præſtari differatur. Burſat. *conſ.* 45. *n.* 2. *& conſ.* 57. *n.* 8. *lib.* 1. & latiſſimè Surd. *dec.* 220. *n.* 54. *& ſeq.* Mantic. *dec.* 226. *tr.* 9. Valenz. *conſ.* 132. *n.* 27. cum pluribus ſequentibus *lib.* 2.

Eoque magis, quod ex dictis Examinatoribus adſunt tres Canonici ex Cathedrali, & duo ex Collegiatis, & vnus Archipresbyter exercitatus in cura animarum. Ideoque cum non ſolum concurrant qualitates requiſitæ à Concilio Tridentino *cap.* 38. *ſeſſ.* 24. *de reform.* quod ſcilicet eſſe debeant Doctores, vel Licentiati in theologia, ſiue in iure Canonico, ſed etiam ſint inſigniti eccleſiaſtica dignitate, non videtur ex vlla parte poſſe allegari cauſa conſenſus ſupradicti denegandi, & propterea præſumi debet, quod ob cauſam inimicitię, quam cum Ordinario nonnulli de Capitulo profitentur, noluerint conſentire, quod in ſpecie abhorret textus *in d. cap. Nullus verſ. Et ſi quis Epiſcopus.* 3

Neque meretur allegari, quod omnes iſti Examinatores ſint amici Ordinarij. Quia ſufficit quod ſint præditi qualitatibus requiſitis, quibus non debet obeſſe amicitia, pręſertim quia eorum dùtaxat partes ſunt approbare concurrentes, cùm electio dignioris ſpectet ad ipſum Ordinarium iuxta diſpoſitionem eiuſdem Concilij, ac proinde etiamſi omnes Examinatores eſſent inimici Ordinarij, non idcircò illi eriperetur facultas eligendi quem voluerit ex approbatis in concurſu. Ob hanc itaque rationem nullius eſt momenti conſideratio amicitię cum proprio Prelato, atq; adeò non poteſt abſque iniuria denegari approbatio, vt poſt alios firmat Surd. *d. dec.* 220. *n.* 54. *& ſeq.* Hinc S. Congregatio in vna Meſſanen. huiuſmodi nominationem approbauit, confirmauitque die 20. Septembris 1645. 4

CONSVLTATIO CXX.

An Monialis, quæ à monaſterio aufugit, timens iuſtè ac probabiliter à monialibus ſui monaſterij mortem ſibi veneno aut incendio inferendam, poſſit tranſire ad aliud monaſterium diuerſæ Regulæ etiam laxioris?

ET affirmatiuè reſpondendum eſt. Nam cum in pręfato monaſterio tutè manere non poſſit propter odia & & perſecutiones, nec ibi, neque in alijs eiuſdem Ordinis abſque moleſtia viuere queat propter infamiam, & pudorem, quo continuo ſuffunderetur; cumque in alijs monaſterijs diuerſi Ordinis tranquillam cum ingenti bono, & augmento ſpirituali vitam abſque animi ſolicitudine duceret, vtique licita tranſlatio eſt, etiam ad Ordinem laxiorem ob maius bonum ſpirituale, quod pręcipuè attendi debet. Ita D. Thom. 2. 2. *q.* 189. *ar.* 8. *& cum eo* Suar. *de Relig. tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 22. 1

Immò ipſum odium & perſecutio, pudor ac infamia per ſe abſque conſideratione maioris boni & commodi ſpiritualis ſunt cauſæ diſpenſandi in tranſitu. Sanch. *in decal. to.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 32. Eoque magis quia, licet cauſa huiuſmodi pudoris propter delictum patratum ſit iuſta, odium tamen & perſecutio eſt iniuſta. Suar. *vbi ſupra n.* 24. 2

Concurrit cum odio iuſtus metus mortis ex probabili cauſa cadens in conſtantem virum, qui planè ſat eſt ad effectum ipſum abſolutè excuſandi à reditu, prout in potioribus terminis dixit Grammar. *deciſ. crim.* 5. *n.* 8. *cum ſeqq.* Ita quod dubitari non poſſit, quia metus iſte ſemel illatus ſemper durari debeat, & præſumatur quouſque cauſa metus duret, *l. pen. ff. de condit. ob turp. cauſ.* vbi Bart. *num.* 5. *&* 7. Oſaſch. *dec.* 179. *n.* 12. Boer. *dec.* 100. *n.* 12. *&* 13. & cenſuit Rot. *in Conchen. nullitatis ordinis* 10. Martij 1606. coram Pegna. 3

Non obſtat, quod hęc monialis non habeat cauſam proximam timendi, ſed tantum remotam, quę non ſufficit, vt timor ſit iuſtus. Quia quando caſus eſt probabilis ſemper valet pro fundamento intentionis, vt probat textus *in l. fin. C. quod met. cauſ.* Bart. & Bald. *in l. Ad vindictam, ff. eod.* Dec. *in l. Pacta nouiſſima ſub n.* 11. *cum ſeqq. C. de pact.* Pariſ. *conſ.* 139. *n.* 25. *lib.* 4. idem Bart. *in l. Ob turpes* 4

pes num. 7. de condit. ob turp. cauſ. Neuiz. *conſ.*52. *n. item* 52. Grat. *conſ.*38. *n.*14. *lib.*2. Oſaſch. *dec.*142. *n.*12.

5 Quæ præſertim locum habent, ſi mœrore confecta, ægritudinem animi & corporis contraxit, quàm minuere non poteſt, niſi ad aliud monaſterium diuerſi Ordinis ſe transferat, ac proinde digna eſt diſpenſatione tranſeundi ad non ſtrictiorem Religionem, Sanch. *loc. cit. n.*72. Azor. *inſtit. mor. to.*1. *lib.*12. *cap.*17. *q.*8. Roderic. *to.*3. *q.*52. *ar.*9. Suar. *d. n.*22. vbi quod etiam ex hac cauſa reſultat commodum ſpirituale tranſeuntis.

6 Quodque eodem modo etiam poſt Concilium Tridentinum liceat Monialibus hic tranſitus ad aliam Religionem, ſicut licet viris religioſis, probat idem Sanch. *eod. cap.* 7. *n.*5. & dixerat Mandoſ. *de ſignat. grat. v. licentiæ*, tenetque Roderic. *d. tom.*3. *quæſt.*12. *ar.*6. & Zerol. *in prax. p.*1. *v. Moniales*.

7 Et ex his, iniuncta prius Moniali pœnitentia ſalutari, ac lege, vt dotem primo monaſterio relinquat, ſoluatque nouam ſecundo, huiuſmodi tranſlatio indulgenda videtur. Atque ita reſoluit S. Congregatio Epiſcop. & Regul. in vna Meſſanen. die 29. Aprilis 1603. & in vna Cæſarauguſtana tranſitus 1639.

CONSVLTATIO CXXI.

1 QVidam acceſſit ad presbyteratus Ordinem & viſum eſt ſibi Epiſcopum non protuliſſe ſuper ſe, immò & ſuper alios ſufficienter verba ſubſtantialia primæ formæ, nimirum *Accipe poteſtatem celebrandi, &c.* ac propterea abſque formidine, & cogitatione de oppoſito verè non eſſe ordinatum, & poteſtatem celebrandi non recepiſſe firmiter tenuit, cogitauitque alio tempore accedere ad ſacram ordinationem; & dum hæc ſtatuebat in ſua mente dixit: ex quo abſolutè primam poteſtatem celebrandi non habeo, ad quid ſecundam abſoluendi recipere debeo? Quomodo dabitur ſecunda ſine prima? Sic reſoluit, & tunc nihil aliud melius cogitauit. Vt omnia à principio incipere poſſim, & ne vlla ſit dubitatio de tota ordinatione, accedam, ſed cum intentione illam ſecundam poteſtatem non recipiendi. Hæc enim tunc manifeſtare, vel non accedere ſcandalum maximum iudicabat, & talis actus ſuæ mentis perſeuerauit vſque ad pedes Epiſcopi. Tunc enim ex maxima anguſtia ille quieuit corpore & quieuit tali actu, & dum nihil cogitaret, Epiſcopus protulit verba ſecundæ formæ, ſcilicet: *accipe Spiritum ſanctum, & quorum remiſeris peccata remittuntur eis*, &c. Illum autem actum contrarium non reuocauit, neque reſumpſit voluntatem recipiendi illam ſecundam poteſtatem. Veriſſimum tamen eſt, quod ſi crediadiſſet primam poteſtatem accepiſſe, etiam ſecundam accipere voluiſſet: at de hoc nihil cogitauit expreſsè, cùm primam firmiter teneret, non recepiſſe.

2 Completa ordinatione acceſſit iſte ad ſuum Confeſſarium, exponens ei prædictum caſum, ſimulque animum accedendi denuò ad ſacram ordinationem antequam miſſam celebraret. Confeſſarius & aliqui valdè docti ſecretò conſulti affirmarunt, ipſum verè eſſe ordinatum, & poſſe tuta conſcientia celebrare. Quia, licet ipſe ſic ordinatus ſit in ſacra theologia ſpeculatiua & morali ſatis verſatus, ac propterea multa fides ei adhibenda ſit; tamen ſæpè conuincebatur ſcrupulis laborare, ac proinde Epiſcopum non protuliſſe verba ſufficienter, dæmonis illuſionem, non veritatem eſſe ſtatuerunt, quia et Epiſcopus ille eſt benè doctus & timoratus, de quo nullo modo in re tam graui erraſſe credendum eſt. De prima ergo, ſedatis omnibus ſcrupulis, nullum eſt dubium.

3 Quod verò ad ſecundam poteſtatem attinet inter ipſos doctos conſultos fuit aliqua dubitatio. Nam aliqui tenuerunt talem Sacerdotem ſecundam poteſtatem non habere. Quia etiam ex parte recipientis, maximè adulti requiritur intentio ſaltem virtualis non reuocata iuxta Theologos *in 4. ſent.* quàm iſte non habuit. Quia dum illum actum elicuit, vt ſupra, eam reuocauit.

4 Tamen maior pars cenſuit, illum Sacerdotem tam primam, quàm ſecundam poteſtatem habere. Vel quia in prima forma vtraque poteſtas confertur, vt multi Doctores probabiliter ſentiunt, præſertim apud Dian. *p.*3. *tr.*4. *de Sacram. reſol.*187. Vel quia illa quies ad pedes Epiſcopi eſt quædam ceſſatio actus contrarij et non diſſentire, quod ſufficit, ſicut patet de pueris. Vel quia ignorantia talis facit inuoluntarium iuxta doctrinam Ariſtotelis et D. Thomæ. Sicuti emittens ſagittam contra hominem credens eſſe feram, inuoluntariè ferit. Si enim ipſe cogitaſſet primam poteſtatem habuiſſe, etiam ſecundam recipere vellet. Similiter etiam contrahens matrimonium, et errans in eſſentiali, v.g. in perſona, inuoluntariè cenſetur contrahere & inualidè. Ita hæc ſua voluntas ſeu intentio, cum fuerit fundata ſuper errorem eſſentialem, id eſt ſuper falſum, fuit inuoluntaria, & nihil poſuit in eſſe, vt fermè probatur expreſsè ex doctrina Iacobi Mancini *in ſua prax. viſit. inſtr. append. ad p.*3. *dub.*28. dum de abſolutione loquitur. Vel quia in recipiente aliqui dixerunt, non requiri intentionem, ſicuti in paruulis, dum baptizantur. Sed hoc in adultis non valet, vt etiam dictum eſt ſupra. Vel tandem, quia credebant, illum actum contrarium fuiſſe intellectus, & tentationis, non verò voluntatis. Hoc autem vltimum talis ordinatus non admittit, & cùm ſit actus eius merè internus, ei ſoli fides adhibenda eſt quo ad hoc, & maximè quia iurare poteſt, ſuam intentionem & voluntatem ita fuiſſe, vt explicatum eſt.

Perpenſa eſt propter hoc opinio eum fundamentis ſuis 5
ſolidis ſapientiſſimi ſenis D. Fagnani *in Decretal.* qui abſolutè tenet & ipſe, quod vtraque poteſtas ſimul & ſemel conferatur in prima & vnica forma. Aſſerit tamen alteram actionem & formam eſſe neceſſariam ad poſſe vti ſecunda poteſtate. Epiſcopus etiam aliquis fuit rogatus, vt in hoc ſuppleret ſaltem ſub conditione, ſed ſine certitudine reſolutionis Romanæ noluit, quia conſilia ſapientum cenſuit non eſſe neceſſaria. Ideò petitur.

An adhuc talis ordinatus propter illos paucos diſſentientes, de quibus ſupra, ſaltem ſub conditione ad recipiendam ſecundam poteſtatem accedere poſſit ac debeat ad ordinationem, maximè quia ſecundum ſuum ſtatum talem poteſtatem exercere debebit?

An verò poſſit tuta conſcientia etiam illam ſecundam poteſtatem, alijs concurrentibus, exercere?

Et quidem negatiuè reſpondendum videtur, itaut poſſit 6
quis in Sacramentis ſicut, & in alijs materijs vti opinione probabili, relicta probabiliori & certa. Quod docent Vaſquez, Perez, Sanchez, Sayrus, Pontius, Salon, Diana, Villalobos, & alij, quos refert & ſequitur Delbene *tr.*2. *moral. de conſcient. opinab. dub.*8. *n.*3. qui etiam *num.*27. vocat rationabilem, non tamen neceſſariam limitationem à Vaſquez, Villalobo, Diana, & ab vtroque Sanchez adductam, qua docent id procedere quando pars probabilis non eſt contraria charitati & miſericordiæ proximi ob graue damnum, quod ipſi imminet, applicando remedium incertum pro certo. Adiungunt rationes. Tum quia ex contraria ſententia imponeretur graue onus. Item quia ſic operans operatur prudenter, cùm non ſe exponat culpabili periculo irritandi Sacramentum, ſed teneat viam moraliter certam.

Verùm hoc placitum eſt apertè falſum, quippè ex dia- 7
metro pugnat cum inſtitutione Chriſti, qui certè vni tantummodo parti determinauit effectus Sacramentorum. Ideòque illud ablegamus, omninoque tenemus in Sacramentis, præcipuè neceſſarijs ad ſalutem, nefas eſſe vti opinione probabili, relicta certa. Ita paſſim ſtatuit Suarez grauis & multi nominis auctor, ſpeciatim *tom.*3. *in* 3. *p. diſp.*16. *ſect.*2. *& diſp.* 21. *ſect.* 4. *& diſp.* 45. *ſect.* 1. *& diſp.* 60. *ſect.* 1. *& tom.* 4. *diſp.* 26. *ſect.* 6. *num.* 5. Henriq. *lib.* 1. *de Sacram. cap.* 9. *num.* 15. Medin. *in* 1. 2. *quæſt.* 19. *ar.* 6. Alan. *lib.* 1. *de Euchar. cap.* 19. quibus præluxerat Scot. *in* 4. *d.* 11. *quæſt.* 6. *num.* 2. ac proſequitur Granad. *in* 3. *p. contr.* 9. *tract.* 1. *diſp.* 6. *num.* 2. & conſentit in hac parte Diana, diligentiſſimus recentium auctorum excerptor *p.*12. *tr.*1. *reſol.*47. ac alibi, traduntque Ledeſm. *de Sacram. in gen. dub.* 5. *concl.*4. Laym. *lib.*1. *tr.*1. *cap.*5. *§.*3. *num.*13. Petr. de Sor. *lib.* 1. *de inſtit. Sacerd. lect.* 2. *de Euchar.* Valent. 3. *p. diſp.*6. *quæſt.*2. *pun.*1. Salas 1. 2. *tr.*8. *diſp. vn. ſect.*5. *num.*86. Quibus addo Fagnanum non obiter tantum, ſed toto operoſo commentario ſuper *cap. Ne innitaris de Conſtit.* qui hoc argumentum præter pleroſque ab eo deductos latiſſimè, & multis tractationi morali ex ſacris canonibus de more admixtis ſtabilit, quemque ægre repellunt qui pro aduerſarijs diſputant.

Ratio autem recta eſt. Quia ſecundum leges charitatis & 8
iuſti-

iuſtitiæ tenemur euitare graue damnum ſpirituale noſtrum & proximi ſub peccato lethali, atque adeò etiam adhibere ea media ad illud euitandum, quæ ſunt in noſtra poteſtate. Cùm autem in noſtra poteſtate ſit, vt ſupponimus, ſequi certitudinem, quæ eſt medium congruum atque neceſſarium ad euitandum damnum, vtique tenemur eadem obligatione illam ſequi. Quia qua obligatione obſtringimur ad finem, obſtringimur etiam ad media neceſſaria pro illius conſecutione. Quod præcipuè ſeruandum eſt in ijs Sacramentis, quæ afferunt neceſſarium remedium ad ſalutem. Quando enim exhibendum eſt remedium alicui poſito in tanto diſcrimine quantum eſt animæ, charitas exigit, vt eligatur illud, quod certum eſt, non quod ſolum probabile. Idque confirmatur. Quia eligens opinionem probabilem, relicta certa, exponit ſe periculo faciendi irritum Sacramentum, quod eſt ſacrilegium. Quia effectus Sacramenti eſt alligatus vni tantum parti determinatæ.

9 Amplexus eſt hanc veritatem Cardinalis de Lugo, vir ſummi, limatiſſimique iudicij, qui vnus omnium inſtar in *reſponſ. moral. lib. 1. n. 11.* ita firmat: *Quicquid ſit de alijs Sacramentis, an in eorum collatione, & ſuſceptione liceat amplecti opinionem probabilem, in baptiſmo tamen, Sacerdotio, & Epiſcopatu propter eorum neceſſitatem, & damnum irreparabile, quod ex eorum inualiditate ſequeretur, debemus, quoties fieri poteſt, certam & ſecuram viam amplecti.* Idem ratum habet *dub.* 33. *n.* 3. Quare prudentiſſimè, vt in omnibus S. Congregatio Concilij Tridentini die 26. Septembris 1665. in caſu propoſito reſoluit ac declarauit, Sacramentum Ordinis huiuſmodi reiterandum eſſe ſub conditione.

10 Atque ex his rationes in contrarium manent eliſæ. Nam immeritò vrget onus, quod ex hac doctrina intulit Delbene, alijque non pauci. Quia quando in poteſtate noſtra eſt eligere opinionem probabilem æquè ac certitudinem, nullum hinc onus conſcientiæ adijcitur, ſed potiùs leuamen, dum per hanc certitudinem ſedatur murmur illud internum, quieſcitque in veritate cognita.

Eodem recidit ſecunda ratio. Temere enim, non prudenter ille ageret in hoc euentu. Quis enim, niſi amens, ſi capite damnatus ſit, poſſitque euadere mortem duobus medijs, quorum vnum ſi adhibeatur bonum quidem eſt, ſed non certum, ſi alterum, certitudo exurgit euadendi periculum, velit nihilominus adhibere non certum? Hic profectò non cenſeretur æſtimare vitam ſuam quanti debet, niſi certum medium adhiberet. Multò minus igitur æſtimare cenſeretur vitam æternam. Quia vbi de totius æternitatis ſumma irreuocabiliter agitur, tenetur ex charitate propria quàm maximè poteſt ſe in tuto ponere, ne in æternum pereat. Se autem in tuto non poneret, ſi, relicta certitudine, amplecteretur in Sacramentis opinionem probabilem. Hinc D. Auguſt. *lib. 1. de bapt. contra Donatiſt. c.* 3. veriſſimè pronunciauit: *Qui in rebus ad ſalutem animæ pertinentibus certis incerta præponit, grauiter peccat.* Quod recolendum eſt ſæpè ac ſeriò.

11 Qui plura de hac re plenè ac minutatim ſcire deſiderat, adeat Fagnanum ipſum loco proximè adducto, vbi catholicè ſolidiſſimis fundamentis hanc doctrinam ſtabilit, & acutè iuxta ac grauiter aduerſariorum rationes elidit. Adeat etiam, ſi lubet, noſtrum Breuiarium theologicum *v. Sacramentum num.* 103. Et huius ſententiæ audio, fuiſſe Michaelem Angelum Riccium, virum grauitate, prudentia, fide propè ſingulari, quem ſingulariter & miror & diligo. Nihil eſt enim quod diſcere velis, quod ille docere non poſſit.

CONSVLTATIO CXXII.

Exemptio à proceſſionibus an concedenda?

1 PEtebatur à Patribus Capucinis exemptio inſtar exemptionis anno 1641. conceſſæ Patribus Reformatis minorum Obſeruantiæ S. Franciſci à proceſſionibus, quæ ſæpiùs ab Epiſcopis Italiæ indicuntur. Ad euitandum autem abuſus, controuerſus, & diuerſitates opinionum, quæ oriebantur in materia proceſſionum ſa. me. Vrbanus VIII. anno 1628. Congregationem deputauit plurium Cardinalium, qui erant Congregationis Epiſcoporum, Rituum, & S. Concilii, nec non omnes Secretarios earundem Congregationum, &, omnibus maturè perpenſis, emanauit declaratio tenoris ſequentis, ab eodem Sanctiſſimo expreſsè approbata, & confirmata, atque ſucceſſiuè obſeruata.

Die 27. Iulii 1628. & 21. Auguſti, ac 19. Septembris eiuſ- 2
dem anni habita fuit Congregatio particularis de ordine Sanctiſſimi D.N. Vrbani VIII. in Palatio Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi D. Cardinalis Mellini, cui interfuerunt idem Illuſtriſſimus Mellinus, nec non Illuſtriſſimus Vbaldinus, & Ginettus, & alii, ac RR. PP. DD. Paulucius, & Benignus Secretarius Congregationis Rituum & alij, &c. Auditis Procuratoribus Ordinum, negotioque maturè diſcuſſo, vnanimiter cenſuerunt, poſſe Epiſcopos pœnis ſibi beneuiſis compellere quoſcunque Regulares recuſantes, etiam Monachos, & quomodolibet exemptos ad infraſcriptas proceſſiones accedere, atque illis intereſſe, exceptis dumtaxat in ſtrictiori clauſura viuentibus, & monaſterijs vltra medium milliare à Ciuitate diſtantibus; nempè in die feſto Sanctiſſimi Corporis Chriſti, in Litanijs maioribus, in Rogationibus, ac in quibuſcunque alijs publicis & conſuetis, vel pro bono, cauſa, aut honore publico ab Epiſcopis indictis proceſſionibus, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, conſuetudinibus, vel præſcriptionibus, etiam immemorabilibus, priuilegijs tantum Apoſtolicis S. Concilio Tridentino poſterioribus contrarium deſuper diſponentibus minimè ſublatis. Regularibus autem & Confraternitatibus in Eccleſiis Regularium eſſe permiſſum intra eorum Eccleſiæ clauſtra tantum proceſſiones facere, & non extra. Si verò Eccleſiæ clauſtro careant, eiſdem Regularibus, & Confraternitatibus licere proceſſiones facere intra ambitum dumtaxat earundem Eccleſiarum, hoc eſt propè muros Eccleſiæ, ſiue exeundo à ianua Eccleſiæ & intrando per aliam, ſiue per eandem ianuam, & ſemper propè muros Eccleſiæ, & non extra dictum ambitum, niſi de licentia, & conſenſu, aut cum Cruce Parochi, priuilegiis pariter, vt ſupra, Apoſtolicis contrarium diſponentibus in ſuo robore permanentibus, quibus per hoc decretum minimè cenſeatur derogatum.

A qua declaratione nullo modo recedendum videtur, ne 3
exemplo vnius Religionis aperiatur via cæteris in abolitionem dictæ declarationis, & renouationi præcedentium inconuenientium, & abuſuum in hac materia.

Sed potiùs expreſſis nominibus Epiſcoporum, qui tam 4
frequenter indicunt proceſſiones prouidendum cum dexteritate & prudentia, vt reſtringant ad ſolitas & neceſſarias proceſſiones iuxta morem antiquum Eccleſiæ, iuxta quem Patres Capucini hactenus interfuerunt abſque præiudicio illorum de Obſeruantia, poteruntque in futurum intereſſe. Atque ideò die 18. Nouembris 1645. S. Congregatio Concilii cenſuit, Sanctiſſimo referendum, non eſſe Fratribus Capucinis concedendum priuilegium petitæ exemptionis à proceſſionibus, ſed ſeruandas eſſe declarationes hac in re editas. Epiſcopos tamen, qui tam frequenter proceſſiones indicunt eſſe oretenus monendos, vt abſtineant.

CONSVLTATIO CXXIII.

An contra eum, qui gaudet fori priuilegio, & aliquod delictum commiſit, poſſit validè Iudex laicus procedere, ſi reus non allegauerit ſuum priuilegium?

IN hac re ita diſtinguendum cenſeo. Aut certum eſt, ac 1
manifeſtum, quod Iudex laicus non habet iuriſdictionem in perſonam gaudentem priuilegio fori, quia ſcilicet eſt Clericus, & tunc opus non eſt allegare fori priuilegium. Nam Clericus nec directè, nec indirectè poteſt trahi ad Iudicem ſæcularem, *vt in auth. Statuimus, C. de Epiſc. & Cler. & cap. Si diligenti de for. comp.* Vbi expreſsè Abb. & Doctores communiter. Ita vt Iudex laicus ſit inhabilis & incapax iuriſdictionis contra Clericum. Quod tenuit etiam Bald. *in l. Si quis ex aliena, ff. de iudic.* Et ſic non ſolum inualidè procederet; vt *Inſtit. de pœn. tem. litig.* Salicet. *in l. Conſulta diualia, C. de teſtam.* Zabarel. Gemin. & Aret. *in cap. Quoniam frequenter extra, vt lite non conteſt.* Sed etiam excommunicatur, *cap. Si Iudex laicus de ſent. excommun. in 6.* Et ita procedit textus in Clem. *Paſtoralis, §. Piſana de ſent.*

de ſent. & re iudic. Imol. in l. Quidam, ff. de re iudic. Socin. in cap. Poſtulaſti quæſt. 12. de for. comp. Carauit. rit. 235. & 230. num. 3. Vrſill. in deciſ. 123. ſub principio, Bulla Cœn. Dom. can. 15.

2 Nec videtur in aliquo ſibi obſtare, quod non allegauerit fori priuilegium. Quia iuriſdictio non poteſt exerceri in non ſubditum, cap. Per venerabilem extra, qui fil. ſint legit. & tradit Felin. in cap. Quæ in Eccleſiarum de conſtit. Idque etiam de conſenſu Epiſcopi, vt in cap. Decernimus, & in cap. Quantò de Iudic. Vnde ſtatim ac quis eſt Clericus, eſt exemptus ab omni poteſtate ſæculari, vt plenè Grammat. dec. 61. per textus ac Doctores ab eo relatos. Ac etiamſi à ſententia non reclamauerit, nec de nullitate dixerit. Quia ſententia, eiuſque executio eſt nulla. Ita in puncto voluit Bald. in l. generaliter, C. de Epiſcop. & Cler. & in l. 1. C. ſi à non comp. iud. Et hoc ob defectum iuriſdictionis, qui ſemper opponi poteſt, & reddit iudicium retrò nullum, vt inquit Baldus ibidem. Et maximè quando, prout hîc, deficit ipſo iure iuriſdictio, ſemper opponi poteſt, etiamſi ſtatutum, vel conſtitutio dictaret generaliter, quod non poſſit opponi de nullitate ſententiæ, vt notatur in cap. 1. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. & ibi Gloſ. ſingul. Quod etiam conſuluit Bartolus conſ. 62. & poſt ipſum Dec. conſ. 212. vol. 2. & plenè Felin. in cap. Cum ordinem extra de reſcript.

3 Aut eſt probabile, aut dubium, an delinquens ſit exemptus à Iudice laico, quia ſcilicet & ipſe delinquens vti laicus incedit, vel laicus eſt, & vti familiaris, aut miniſter, vel officialis Epiſcopi intendit gaudere fori priuilegio, & tunc tenetur illud allegare. Ita Myſinger. cent. 7. obſ. 9. & Afflict. dec. 136. Quæ quidem concluſio communis eſt, eamque in primis ſequuntur Iaſ. in l. Ex quacunque n. 31. & 33. ff. Si quis in ius vocat. Felin. in repert. v. Citatus, Io: Andr. in cap. Sicuti de reg. iur. in 6. Clar. lib. 5. §. fin. num. 5. Rebuff. de priuil. ſchol. priuil. 154. Boer. ſing. 58. Gig. conſ. 35. num. 3. Grammat. deciſ. 29. num. 3. & 6. Couar. pract. quæſt. cap. 33. num. 2. Perez lib. 1. tit. 3. l. 1. pag. 59. Anton. Scapp. de iur. non ſcript. lib. 1. cap. 12. num. 2. Cened. in collect. ad ius can. p. 2. collect. 151. num. 1.

4 Ratio autem eſt, quia cum talis delinquens non ſit Clericus, qui nunquam ſuo priuilegio renuntiare poteſt, quia conceſſum eſſe ſtatui & ordini clericali; ſed tantum ſit de familia laica Epiſcopali, cuius priuilegium eſt perſonale, atq; adeò renunciabile, cumque contra ipſum proceſſerit Iudex laicus, agens ea, quæ continent actus contrarios priuilegio, ipſeque poterat declinare forum & non declinauit, ſed ſuccumbuit iuriſdictioni ac ſententiæ Iudicis laici, cenſetur priuilegio renunciaſſe. Siquidem per vſum aut actum contrarium priuilegium perſonale amittitur, cap. Gratum de offic. Deleg. & cap. Ex ore de his, quæ fiunt à maior. par. cap. vbi Doctores, & habetur etiam in cap. Si de terra de priuil. & in cap. Cum acceſſiſſent de conſtit. ac tradunt Iuriſtæ in l. fin. ff. de conſtit. Princip. Quod præcipuè locum habet in priuilegijs negatiuis, quæ eximunt ab iuriſdictione, vt notat Merol. tr. 3. theol. moral. diſp. 6. cap. 7. dub. 2. in princ. Et in priuilegijs facultatiuis, quale eſt præſens, & ideò per actum contrarium amittitur, vt docent Doctores in l. 1. C. de ſeru. acq. Surd. conſ. 127. n. 2. & decidit Rota coram Merlino in Dertuſen Vicaria 22. Aprilis 1624. & deciſ. 288. n. 14. p. 6. rec.

5 Idque ipſum etiam ſuadetur ex textibus in d. l. Si quis ex aliena, ff. de iudic. & in l. 1. §. Si quis in ius vocatus non ierit, in quibus habetur, quod ſi etiam à Iudice incompetente citatus prætendat ſe non teneri ad comparendum, quod nihilominus venire debeat, & allegare ſuum priuilegium, & cauſas quare non teneatur coram ipſo reſpondere. Concordant textus in cap. Cum parati, & in cap. Si duobus, vbi Doctores de appel. in 6. Gloſ. in cap. ſi Epiſcopus n. 3. q. 1. Afflict. in conſtit. Reg. Statuimus n. 25. in fin. Dec. in cap. Cæterùm in 3. notab. de iudic. Aliàs enim talis fit contumax, & propter contumaciam amittit priuilegium declinandi forum. Imol. in d. cap. Si duobus, vbi etiam Franch. col. 8. Alex. in d. l. Si quis ex aliena, ff. de iudic. Afflict. dec. 123. Bart. in l. vbi cæptum, ff. de iudic. Iacob. in l. Subijciat. ff. eod. Angel. in l. Cum qui, ff. de priuil. credit. poſt Innoc. in cap. Ad petitionem de accuſat. & in cap. Super de offic. deleg. Bald. in l. Si quis ex conſenſu, C. de Epiſcopal. audien. Accedit quod cum priuilegia ſint facti alieni, text. in cap. 1. de Conſtit. lib. 6. Pariſ. conſ. 95. n. 8. vol. 4. ideò eorum ignorantia, omiſſa præuia inſinuatione, præſumitur, text. in l. Plurimum, ff. de iur. & fact. ignor. & in l. fin. ff. pro ſoc. cum ſimil. Quare priuilegium non legitimè præſentatum Iudici, neque parti, nihil prodeſt. Auth. in med. lit. non fier. ſacr. form. text. in l. Si quis diuinam, C. de aquæduct. & in l. fin. C. eod. tit. Roman. conſ. 330. n. 19. Gail. lib. 1. obſ. 1. num. 9. Otho Meland. in comm. Cameral. p. 1. n. 7.

6 Nec obſtat ſi dicatur, quod eiuſmodi priuilegium poſſit recuperari per ipſum delinquentem, atque adeò eximi à iuriſdictione ſæculari. Nam reſpondetur, id fieri non poſſe poſt latam ſententiam à Iudice laico. Tunc enim ſententia non debet eſſe ludibrio, & priuilegium ſemel amiſſum, ſine authoritate Superioris non recuperatur, vt in terminis declarat Butr. in cap. Ioannes n. 15. de Cler. coniug. quem alij ſequuntur, nominatim Imol. ibid. num. 17. Afflict. ad Conſtit. Regn. lib. 1. rubr. de Apoſtat. num. 15. Vitalin. in Clem. 1. num. 64. de vit. & honeſt. Cler. Capr. regul. 97. num. 105. & ſeq. Farinac. quæſt. 8. num. 66. Idemque rectè diſtinguendo firmat Angel. de Peruſ. inter conſil. crim. diu. tom. 2. in fol. conſ. 30. num. 26.

7 Verùm eſto, quod illud recuperare poſſit, recuperatio tamen nil operaretur quoad præſentem cauſam, ſed operari poterit ſolum in futurum, vt in ſpecie declarant Imol. in d. cap. Ioannes eo n. 17. Capel. Toloſ. dec. 144. Capr. d. reg. 97. n. 111. Angel. de Peruſ. eod. conſ. crim. n. 30. & n. 41. & ſeq. Viu. dec. 512. n. 15. Clar. in §. fin. q. 36. n. 16. Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1. n. 1233. Decian. tr. crim. lib. 4. cap. 9. n. 102. Farinac. d. q. 8. n. 66. poſt medium.

8 Tandem non obſtat, quod quando ius proprium ita eſt implicatum, cum alieno, vt renunciatio ipſius cedat in præiudicium tertij, non teneat, vt tradunt Felin. in cap. Cum delicta de reſcript. Abb. in cap. Significaſti num. 11. de for. comp. Caſtr. in l. pen. in fin. C. de pact. Iaſ. num. 14. Dec. in cap. Cum acceſſiſſent n. 23. de conſtit. Calder. conſ. 1. in fin. de pact. Gozad. conſ. 88. num. 20. Seraph. dec. 324. n. 5. & 341. n. 7. Mandel. conſ. 74. num. 3. Tuſch. lit. P. concl. 759. num. 3. Syluest. v. Priuilegium q. 10. Armil. eod. v. q. 9. Cened. q. 12. can. num. 10. Sigiſmund. de Bonon. de elect. p. 1. cap. 2. dub. 25. n. 7. Sanch. lib. 4. ſum. cap. 39. n. 29. Suar. lib. 8. de legib. cap. 6. num. 2. Rot. dec. 32. num. 8. p. 2. diuerſ. & deciſ. 273. num. 3. p. 4. rec. Et de renunciatione priuilegij, cui implicatum eſt ius tertij decidit textus in cap. Cum tempore de arbitr. & in cap. Cum olim §. Nos igitur de præſcript. Quia præiudicans iuri proprio quod eſt implicatum cum iure alieno, illi nocet; nam ita eſt inter ipſos implicatum, vt non poſſit competere vni, niſi etiam competat alteri, vt docent Cancer. lib. 2. var. reſol. cap. 2. de iuriſd. n. 194. Giurb. conſ. 95. n. 13. Et proinde non valet renunciatio priuilegij, quod concernit vtilitatem publicam. Quia quamuis contineat priuatum commodum alicuius, intereſt tamen omnium, quod in priuatis quoque ſeruetur. Sicque non poteſt Clericus renunciare priuilegio fori etiam in cauſa, quæ ſolum concernat priuatum intereſſe ipſius. Quia ea, quæ conſtituta ſunt in fauorem Eccleſiæ, communitatis, & publicæ vtilitatis non ſunt ſub diſpoſitione priuatarum perſonarum, & ideò deficit in ipſis poteſtas, quæ requiritur, vt teneat renunciatio priuilegij iuxta cap. Cum ſuper de offic. Deleg. Quare cum priuilegium familiæ laicæ Epiſcopi ſit ob publicam vtilitatem, & fauorem Eccleſiæ, ne ſcilicet debito priuetur famulatu, & vt ipſi inſeruientes ſint à foro laicali exempti, non poterit validè ipſi renunciari tanquam habenti implicatum ius tertij, & publicam vtilitatem.

9 Verùm reſpondeo, quod licet hæc negari non poſſint, negandum etiam non eſt, quo quis validè poſſit renunciare ſuo priuilegio abſque licentia ſui Superioris per ea, quæ tradunt Abb. in cap. Veniens num. 2. & 23. de præſcript. Felin. in cap. Cum omnes num. 8. & in d. cap. Cum acceſſiſſent num. 6. & 30. de conſtit. Iaſ. in l. Si vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pact. Gomez. in reg. de iur. quæſ. non tol. quæſt. 16. Gonzal. in reg. de alter. gloſ. 7. num. 14. Crauet. conſ. 335. num. 38. Boer. conſ. 7. num. 72. lib. Ruin. conſ. 2. num. 8. lib. 1. Ferret. conſ. 38. num. 15. lib. 1. Gozad. conſ. 26. num. 55. Tiraquel. de iur. primog. quæſt. 24. quos allegat & ſequitur Pelliccion. quæſt. illuſtr. 41. num. 29. Quatenus docent, quod in alienatione iurium Eccleſiæ non ſunt neceſſariæ ſolemnitates ad validitatem, quando res reuertitur ad ſui naturam. Ex quo deſumitur fundamentum, quod valeat renunciatio prædicti priuilegij abſque conſenſu Superioris, ſiue Epiſcopi; quia per talem renunciationem res

reuertitur ad ſui naturam, & ad ius commune. Non fit autem iniuria rei, ſi reſtituatur ad priſtinum ſtatum, vt tradit Gloſ. *in cap. Ab exordio v. Alfa d.25.* allegans textum *in l. d. Si vnus, §. Pactus ne peteret, ff. de pact.*

10 Præterea obiecta vera ſunt quando læditur ius Superioris non conſentientis, vt notat Caſtr. *conſ.*431. *n.*3. Roman. *conſ.* 369. *n.*18. Cardin. *conſ.*36. *in fin.* Afflict. *deciſ.*173. Gratian. *deciſ.*78. *n.*50. Cened. *q.*12. *can. n.*8. *& ſeq.* Tuſch. *lit. C. concl.* 1027. *n.*3. Gail. *lib.*1. *obſer.*40. *n.*3. Rouit. *pract.*2. *de iuriſd. inuit. non turb. n.*25. Io: Bapt. Coſt. *de ſcient. & ignor. cent.*2. *diſt.*66. *n.*5. Non autem quando interuenit conſenſus Superioris etiam tacitus. Quia tunc abuſus vel renunciatio priuilegij cenſeretur etiam Superioris, & proinde ambo amittunt priuilegium. Nam conſentiendo ratum haberet, & proinde faceret ſuum proprium. Tunc autem cenſeretur conſentire, ſi videns abuſum frequenter, aut renunciationem, aut actum contrarium priuilegio, taceret. Quia cum poſſet impedire, tacendo cenſeretur conſentire, *l. Si fideiuſſor, C. mandati,* & notant Bart. *in l. Quæ dotis, n.*22. *ff. ſolut. matr.* Barboſ. *ibid. n.*160. Couar. *cap.*15. *pract. n.*5. *v. Tertiò,* Menoch. *lib.*6. *præſumpt.*99. *n.*15. Tiraquel. *de retract. §.*1. *gloſ.*9. *n.*149. Maſcard. *de probat. concl.*1158. *n.* 47. Surd. *conſ.*290. *n.*22.

11 Poſtremò procedunt in illis priuilegijs, quæ ita pertinent ad ſingulos, vt etiam pertineant ad totum corpus, & ideò qui illis præiudicat per abuſum, vel per renunciationem, aut actum contrarium non præiudicat toti corpori. Quod quidem rectè exemplificatur in Clerico qui ſuo priuilegio per eius renunciationem, præiudicare non poteſt, quia ius proprium eſt implicatum cum alieno, nempè toto ſtatu atq; ordine Clericali per text. *in d. cap. Si diligenti de for. compet.* vbi Doctores. At quando priuilegium eſt perſonale, ita vt ius vnius ſit ſeparabile à iure alterius, tunc poteſt vnus renunciare abſque alterius præiudicio. Quod notant Milius *in repert. v. poſſeſſio ſeu quaſi iur. in corp.* & Coccin. *deciſ.*52. *n.* 8. Quando enim ius eſt ſeparabile, poteſt vni præiudicari, & non alteri per ea, quæ tradunt Bart. *in l. pen. n.*3. *ſub princ. C. de pact.* Bald. *n.*4. *opp.*4. Salicet. *n.*4. *caſ.*3. Abb. *in d. cap. ſi diligenti n.*7. *de for. comp.* Seraph. *dec.*970. *n.*2. Gonzal. *de alter. gloſ.*45. *§.*2. *n.*21. Gratian. *to.*3. *diſcept. for. cap.*420. *n.*8. *&* 9. Rot. apud Farinac. *dec.*132. *n.*4. *to.*2. *poſth.* & in vna *Senenſi Iuriſpatronatus* 1. Decembr. 1606. coram Lugdunenſi.

12 Atqui priuilegium fori, quo gaudet familia Epiſcopi non eſt conceſſum ordini aut ſtatui familiari, ſed tantummodo perſonis. Non enim id reperitur in iure cautum, prout reperitur pro Clericis. Quod ſi aliter diceremus, eſſet planè abſurdum, cum non diſtingueretur in hoc ſtatus & ordo Clericalis à familia laica Epiſcopi.

13 Atque hinc concludunt Doctores quod quando priuilegium conceſſum eſt priuatæ perſonæ, tunc vnico actu directè ei contrario amittitur: Nam directa contrauentio renunciationem inducit, *d. cap. Cum acceſſiſſent,* Panor. *ibid. n.*7. *text. in l.*2. *C. de iur. dom. impetr.* Bart. *in l.*1. *n.*1. *C. de his, qui ſponte mun. publ. ſub lib.*10. Quando verò conceſſum eſt communitati vel Eccleſiæ non perditur priuilegium per actum contrarium, niſi longiſſimo tempore, puta quadraginta annorum ſpatio præſcribatur, text. *in cap. Si de terra, & in cap. Accedentibus de priuil.* Gloſs. magiſtralis *ibid.* Panorm. & Felin. *in d. cap. Cum acceſſiſſent.* Ratio, quia ſingulares perſonæ non poſſunt per contrauentionem renunciare priuilegio conceſſo Eccleſiæ, vel Communitati. Ex quo infertur primò, Prælati factum non nocere priuilegio Eccleſiæ conceſſo. Secundò, priuilegium ciuitati datum non amitti propter contrauentionem ciuium. Quia actus eorum non debet nocere vniuerſis. Quod eſt ſingulariter notandum. Felin. *in d. cap. Cum acceſſiſſent n.*28. vbi hoc prolixius explicat, & vide eundem *in cap. Cum omnes de conſtit. n.*24. vbi de collegiali conſenſu Canonicorum, & vniuerſitatis multa præclare dicit. Facit ad hoc text. *in d. c. Significaſti, & in cap. Si diligenti, §. fin. de for. comp.* & text. *in l. Sancimus, C. de pœnis.*

CONSVLTATIO CXXIV.

An Clericus offendens ſuum Principem naturalem, ſeu temporalem, ſit reus læſæ maieſtatis, poſſitque ab eo puniri?

DE hac re Doctores valdè diſſentiunt apud Carol. de Graſ. *effect. Cler.*1. *n.*571. vbi affirmatiuam ipſe tuetur. [Sunt qui tenent, quod & Clericus in crimen Maieſtatis incurrat, ſi contra Imperatoris, vel ſui Principis temporalis ſalutem quid machinetur per *text. in cap. vlt. verſ. ne aliquis tit. de offic. & poteſt. deleg. in* 6. vbi traditur, quod etiam Clericus ſit de diſtrictu, & Prouincia ſui Principis, etiamſi à iuriſdictione ſæculari ſit exemptus. Confert hac item textus *in can. Si quis laicus, verſ. Epiſcopus* 22. *q.*5. vbi cauetur, quod Epiſcopus, vel alia perſona Eccleſiaſtica, quæ peruersè, ac dolosè Regis ſui regnum tractauerit, & in mortem Regis aliqua machinatione inſidietur, degradatione puniatur. 1

Atque hanc affirmatiuam deciſionem amplectuntur poſt alios, quos referunt ac ſequuntur Gigas *tr. de crim. læſ. maieſt. rubr. qualiter, & à quibus crimen læſæ maieſt. commit. q.* 63. & Decian. *in pr. crim. lib.*7. *cap.*8. *n.*6.] Verùm multò plures ſunt, qui negant, quos recenſet ac ſequitur Delbene de Immunitate Eccleſiaſtica bene meritus in ſuo egregio, ſpiſſo ac neceſſario opere *cap.*6. *dub.*4. Atque horum ſententiam omnino verò magis conſentaneam puto, vtpotè quàm & ipſa obſeruantia confirmat. [Eamque longo ſtylo examinat Præpoſ. *in cap. In primis §. de perſona* 2. *q.*1. Negatæ autem concluſioni patrocinantibus manuum porrigit Pōtifex Romanus in *cap.*2. *de for. comp.* vbi decretum, ne Clericus ſæculari iuriſdictioni ſit ſuppoſitus. Id, quod etiam Innocentius affirmat *in cap. Significantibus extr. de offic. & poteſt. deleg.* vbi ait, quod Clerici ſunt exempti à iuriſdictione Imperatoris. Si ergo Clericus Imperatori ſubiectus non eſt, certè aduerſus eum crimen maieſtatis committere non dicitur. Id, quod poſt alios aſſerit etiam Boer. *in tr. de Seditioſ. cap.*6. *n.*3. Roland. à Val. *conſ.*4. *n.*4. *vol.*1.] & ex veriori ac magis recepta opinione tenent Gloſſa magna *in Clem. Paſtoralis, verſ. Nota de ſent. & re iudic.* & alij longo ordine congeſti per Iulium Chartar. *in diſp. pro Eccleſ. Immun. n.*337. item Boſſ. *de crim. læſ. maieſt. n.*86. *cum ſeq. ac de for. comp. n.*137. Clar. *in §. Læſæ maieſtatis, verſ. Hinc infertur,* aſſerens ita in facti contingentia iudicaſſe Senatum Mediolanenſem, *& §. fin. q.*36. Foller. *in pract. crim. n.*95. Decian. *tr. crim. tom.*2. *lib.*7. *cap.*8. *n.*6. Marth. *de iuriſd. p.*4. *cent.*2. *caſ.*133. *n.*4. cum pluribus ſequentibus, Rota apud Farinac. *deciſ.*241. *vol.*2. de Franch. *dec.*440. idem Farinac. *in prax. q.*8. *n.*30. *ac de crimine læſ. maieſt. q.*112. *num.*131. & Genuenſ. *in prax. Cur. Archiep. Neap. cap.*72. teſtans ita fermè deciſum fuiſſe à Clemente VIII. Ratio eſt perſpicua. Quia Clericus non eſt ſubditus Principis temporalis.

[Maieſtatis enim crimen eſt crimen publicum, quo ciuis Romanus contra Imperatorem, vel populum Romanum, eiuſue ſecuritatem dolosè aliquid molitur. Eſt autem ciuis Romanus, qui in orbe Romano Imperatori Romanorum mediatè, vel immediatè ſubditus eſt, *l. in orbe* 17. vbi Doctores, *ff. de ſtat. hom. & l. Sed ſi conditione* 6. *§. ſolemus ff. de hæred. inſtit.* Hic autem ſolus, non etiam quilibet peregrinus, id eſt exteræ nationis ciuis, qui Imperatori, ſiue Romano Imperio ſuppoſitus non eſt, crimen maieſtatis committit, textus eſt in *d. cap. paſtoralis §. rurſus* vbi Gloſ. Imola, & alij Canoniſtæ vbi Robertus Siciliæ Rex faciendo confederationes, & conſpirationes in offenſam Henrici Imperatoris Romani expreſsè negatur crimen læſæ maieſtatis commiſiſſe, eo quod ipſi Imperatori eo modo non ſubfuerit, vt in eum crimen læſæ maieſtatis contrahere potuerit.

Hinc communi Interpretum calculo receptum, quod non niſi ſubditus crimen maieſtatis committat, Boer. poſt alios, quos citat *loc. alleg. cap.*6. *n.*2. *&* 3. Martin. Laudenſ. *in tr. de crim. læſ. maieſt. q.*34. Gig. *ead. rubr. q.*34. *&* 68. Ludouic. Carer. *in pr. crim. tr. appellationis in criminalib. caſ.*11. *n.*21. Clar. *lib.*3. *ſent. §. Læſæ maieſt. crimen num.*6. *&* 7. Gomez *in comment. iur. tom.*3. *cap.*2. *n.*10. Farinac. *de iudic. & tort. lib.*1. *tit.*5. *q.*51. *num.*79. *& ſeq.* Agit ibi de eo, qui non

reue-

reuelat tractatum contra Principem, quod non tenetur, ſi non ſit ſubditus Decian. *reſp.18.n.320. vol.1.* & *tr.crim. lib.7.cap.5.num.12.* & *cap.8.n.5.* Menoch. *conſ.99.n.16.17. 97. & ſeq.*]

2 Ideòque certum eſt, cognitionem & punitionem eiuſmodi criminis non ſpectare ad Iudicem laicum, ſed Eccleſiaſticum dumtaxat ex theorica Bart. *in extrauag. Ad reprimendum v.Conditionibus*, Boſſ. *tr.crim. in tit. de crim. laeſ.maieſt. n.* 88. Afflict. *ſuper conſt. lib.1.rubr.43.conſt. de perſon. n.6.* Lel. Zanch. *de priuil. Eccleſ. priu.85.n.10.* & proſequuntur alij apud Carol. de Graſſ. *effect.cler.1.n.568.* vbi multa congerit, & quos referunt Farinac. *d.q.112.n.233.* Chartar. *diſp. pred. ex n.338.cum ſeqq.* ac Delbene *d.cap.6.* qui prolixè ac eruditè ſententiam hanc defendunt, reſpondentque contrarijs [illegible] vſque *ad n.432.* hic per totam dubitationem, explo[illegible] opinione diſſentientium, quàm tuentur Rabard. *de tue[illegible]chiſm.ſect.2.n.8.* Ramir. *de leg.reg. §.17.n.11. in gloſ. lit.D.* Heuia *in Cur.Philip.p.3.§.2.n.23.* & Cutellus *de priſc. & rec. Eccleſ. libert. lib.2.q.20.per tot.* [Atque ita teſtantur deciſum Franch. *dec.69.* Genuenſ. *loc.alleg.* & de Toro *v.Clericus*. Vnde ſub Clemente VIII. in quadam rebellione fuit proceſſum contra Clericos, & Monachos ex delegatione Summi Pontificis per Iudicem laicum Clericali charactere inſignitum inſimul cum Iudice Eccleſiaſtico, vt teſtatur pariter Tapia *in d.Conſt. de perſon.n.10.* Ricc. *p.5.collect. deciſ. 2062.* & *in pr.for. Eccleſ.rer. quotid. reſol.35.* de Ponte *dec.9.* de Franch. *loc.cit.* Dian. *p.1. reſol. mor. tr.2. reſ.19.* & Genuen. *ibidem*.]

3 At enim verò ſi Clericus, habitu dimiſſo, crimen læſæ maieſtatis in ſuum Principem temporalem committeret, quamuis non ſit propriè reus læſæ maieſtatis, ſed proditionis, Clar. *in §.fin. q.36.* Farinac. *q.111.n.261.* nihilominus ſecundum multos Doctores ipſo facto omne priuilegium clericale amitteret etiam fori & canonis, etiam nulla monitione præcedente per *cap. Perpendimus 23. de ſent. excom.* & & tradunt Boſſ. *eod. tit. de for.comp.n.139.* Clar. *loco cit.* vbi teſtatur de communi, ac tenet Guidop. *dec.401.* At rectiùs longè aſſerendum eſt, priuilegio ſolum Canonis priuari ex *d.cap.Perpendimus*, quod clariſſimi quique Canoniſtæ, ac theologi docent, præcipuè Coninch. *diſp.14.n.159.& 160.* Laym. *cap.5.n.3.§.4.* Sayr. *cap.27.n.8. lib. 3. de cenſur.* Suar. etiam *de cenſur. diſp.22.ſect.1.n.12. & ſeq.* Dian. *tr.2. de Immun. reſol.23. to.1.* Poſt trinam autem monitionem, ſi nec habitum reſumat, nec ab enormitatibus, abſtineat, ſed incorrigibilis maneat, multi dicunt ipſo iure eſſe priuatum priuilegio fori; ſed alij longè probabilius docent non eſſe priuatum ante degradationem, Laym. *§.Sed quid n.3.* Dian. *reſol.129.tr.2.p.1.*

4 Hinc negant reos dicti criminis actualiter degradatos eſſe tradendos Curiæ ſæculari. Ita Præpoſ. *in cap. Inprimis, §. De perſona à n.3. q.1.* teſtando *n.16.* de communi, à qua tanquam mitiori non ſit recedendum in iudicando. Quod ſequitur Boer. *tr.de ſeditioſis q.6.poſt num.3.* Boſſ. *de crim.laeſ. maieſt.n.86.* & infra, qui pariter teſtatur de communi, Diaz *in prax.crim. canon. cap. 119.* iuxta nouiſſimam impreſſionem, id concludens ex Synodo Toletana celebrata anno 693. & alij benè multi, quorum meminit Farinac. *d.q.112. n.231.* licet contrarium aſſeuerent quamplures ab eodem relati ſequenti *n.232.*

5 Priori tamen ſententiæ inhærendum videtur, niſi talis Clericus priùs fuerit incorrigibilis, ſicut antiquioribus ſingillatim enumeratis diſertiſſimè docet, articulo plenè diſcuſſo, Delbene *d.cap.6. dub.5.ſect.1.* per totam, repetitque *ſect.3.n.13.* Ac niſi agatur de deprehenſo in actu ſeditionis, vt probat textus expreſſus *in d.cap.Perpendimus*, quem in contrarium ponderauit Cutell. *d.lib.2.q.20.n.40.& 41.* Quò tendit aſſertio Dec. *d.lib.7.cap.8.n.6.* dum fatendo veriorem eſſe dictam opinionem negatiuam, ſubdit eam non ſeruari de facto in rebellione notoria.

6 Admittunt etiam Doctores, conſulto Summo Pontifice, poſſe degradari, ac tradi Curiæ ſæculari, vt videre eſt apud Farinac. *d.q.8.n.81.* Epiſcop. Scalenſ. *de irregul.cap.14.* Felician. *de cenſ.cap.14.* & Delben. *d.cap.6.n.17.* Sed in hoc moneo eſſe mature procedendum, viſo proceſſu, ſinguliſque circumſtantijs exactè perpenſis.

7 Nullus autem inficiatur, quin poſſint deponi, & in monaſterium detrudi ad perpetuam pœnitentiam ibi peragendam. Quod itidem ex Præpoſito aſſerit Farinac. *d.q.112.n.* 231.& 236. Ideòque etiam ſint omnino priuandi omnibus beneficijs ad tradita per Afflict. *tit. quæ ſint regalia nu.n.114.* quod reaſſumit Farinac. *d.n.236.* Etſi multi velint ipſo facto eſſe priuatos beneficijs, officijs, iuriſdictione, iurepatronatus, & alijs iuribus Eccleſiaſticis, ſeu iuris canonici propter argumentum à crimine hæreſis ad crimen læſæ maieſtatis. Ita enim tenent Rebuf. *in prax.p.3.tit.1.de mod.amit. benef. n.32.* Gonzal. *ad regul.8.gloſ.15.n.72.* Barboſ. *alleg.52. n.233. de iur.eccleſ.* Sed hæc doctrina communiter reijcitur. Quia non ſunt ipſo facto priuati iuribus Eccleſiaſticis, ſed poſſunt per ſententiam priuari. Ita Bart. *in extrau. Qui ſint rebel.in 21.* Diaz *in prax.cap.121.in fin.* Farinac. *q.116. num. 70.* Quæ omnia frequenter ſequuta eſt S. Congregatio Immunitatis.

Et ſanè eiuſmodi Clericum non in iudicio ſæculari, ſed 8
coram Ordinario Iudice Eccleſiaſtico conueniendum eſſe firmiter tenendum eſt ex textu *in cap. At ſi Clerici de Iudic.* & ibi Doctores, latè Iul. Clar. *in pract.crim. d. §.fin.q.36.per tot.* Gail. *lib.1. de pac.publ. cap.11.n.7.* Quia Princeps laicus ob delictum non habet iuriſdictionem in perſonas Eccleſiaſticas, niſi ratione Regalium, feudorum, & beneficiorum ſæcularium per textum *in cap. Nimis de iureiur.* Nam eo caſu conſiderantur vt Principes politici. Qua de re alibi fusè. Idipſum & iuri ciuili conſentaneum eſt. Quia omnes cauſæ Clericorum tam ciuiles, quàm criminales ad Iudicem Eccleſiaſticum pertinent, adeout huic priuilegio neque tacitè renunciare poſſint per textum *in cap. Si diligenti de for. comp.§. Si Clericus de pac.publ. & eius viol.text.in §. Nos Fridericus, v. Item ſtatuimus de ſtatut. & conſuet. & vſib.feud.*

Deinde pugnat pro hac ſententia textus *in cap. Clericum* 9
11.q.1. vbi habetur negocia Clericorum ſiue criminalia, ſiue ciuilia nonniſi apud Iudicem Eccleſiaſticum ventilanda eſſe, vt latè probat Alex. *conſ.8.vol.1.* vbi quod laicus quacunque dignitate fulgeat nullo modo poſſit cognoſcere in cauſa ciuili ipſius Clerici, & multò minus in criminali. Iuriſdictiones enim ſunt diſtinctæ, & Summo Pontifici competit in ſpiritualibus, Imperatori verò in temporalibus, *cap. Cum ad verum d.96.* Quare Clericos in enormiſſimo quoque crimine ante degradationem non eſſe puniendos per Iudices laicos, etſi eſſet læſa maieſtas humana, diſertè tradunt Gigas *tr. de crim. laeſ. maieſt. in rubr. Quis de crim. laeſ. maieſt. cognoſc. poſſ. num.12.* Rol. à Vall. *conſ.4.num.6. vol.1.* alijque.

Et quanquam Doctores aliqui aſſerant, quoſuis, etiam 10
Clericos lacerantes, vel aliud facientes contra ſaluamguardiam Principis in eiuſdem contemptum puniri per Iudices laicos, tamen aſſerente etiam Marth. *de iuriſd.p.4.cent.2.caſ. 134.n.4.* verior opinio eſt in contrarium, videlicet, neque Principem ipſum, neque eius miniſtros poſſe animaduertere in Clericos huius facinoris reos. Quam opinionem defendunt etiam aliqui Gallorum Iuriſperiti, nempè Petr. Iacob. *in tit. de condict. ex leg. inſtit. de act. §. Quadrupli col.2.* Guidopap. *ſupra alleg.* cum alijs. Et in facti ſpecie Iudices procedentes contra Clericos hoc in caſu excommunicationis cenſura innodari apertè teſtatur præſtantiſſimus iuriſconſultus Guidop. *q.77.n.3.* dicens, Iudices temporales cognitionem violatæ guardiæ ſuſcipientes eſſe excommunicatos per textum *in cap. penult. de Immun. eccleſ.* & ibi nouiſſimus Apoſtillator ſcribit, tales Iudices incidere in pœnam *cap. Si quis ſuadente 17.q.4.* Io:Andr. *in cap.2.gloſ.penul. de for.comp. lib.6.* de quo vide Vran. *conſ.36. per tot. tom.2.*

Vnde non obſtat aſſerta conſuetudo contra quam multa 11
ſcripſit idem Marth. *caſ.63.& ſeq.* Quia, vt diximus, Clerici ſunt exempti à iuriſdictione ſæculari. Innoc. *in cap. Significantibus de offic.deleg.* Quia ſunt res ſpiritualis, ideòque ſolum debet conueniri coram Iudice Eccleſiaſtico, non ſæculari, vt probant omnes *in d.cap. At ſi Clerici de iudic.* Et hoc priuilegium conceſſum Clericis à Pontificibus, & Imperatoribus non habuerunt diſpoſitiuè, ſed declaratiuè, vt dixit Gloſs. *fin. in cap. Si Imperator d.96.* Et antequam emanaſſet, Clerici erant liberi à iuriſdictione ſæculari, ideò conſtitutio Eccleſiaſtica eſt declaratio, non diſpoſitio, *textus in d. cap. ſi Imperator in v. Deus omnipotens voluit Clericos diſcuti à Pontificibus, & non à poteſtatibus ſæcularibus.*

Non obſtant argumenta, & auctoritates, quæ in contra- 12
rium adduci poſſunt. Quia, vt inſinuauimus, procedunt dumtaxat quando Eccleſiaſtici ratione Regalium, & feudorum, & ſic magis reſpectu beneficiorum ſæcularium, quàm ſuarum

ſuarum perſonarum intuitu ; ſortiuntur forum ſæculare . Gail. *de pac. public. lib. 1. cap. 1. n. 14.* & notant etiam Canoniſtæ *in cap. Romana*, §. *debet de appel. n. 6.* Franch. *n. 2. & in cap. Cæterum de iudic.* Gloſ. *in cap. Solitæ v. ſuſpiciunt de maior. & obed.* Caſtr. *in l. Si quando, C. de appel. n. 2.* Bart. *ibid. n. 3.* idem præclarè *in l. 1. §. Si quis n. 14. ff. eod. tit.*

13 Quæ ita etiam dicta velim, vt Clericus feudatarius non poſſit ratione læſæ maieſtatis perſonaliter diſtringi. Quia dominus feudi non habet in Clericum vaſallum ratione cuiuſcunq; delicti perſonalem diſtrictionem, ſed ſolum realem iuxta veram ſententiam, quàm docent Io: Andr. Barbat. Bald. Gemin. & alij apud Delben. *de Immun. d. cap. 6. dub. 4. n. 24. & ſeq.* licet Abbas probabiliorem ac tutiorem appellet. Vide Delben. *loco citato*, vbi plura in hanc rem inſigniter tractat, exemplíſque confirmat *à n. 9.*

14 Ac propterea Ægydius de Mandalb. antiquus & accuratus Doctor in ſua diſputatione, quæ reperitur inter diſputationes Pauli de Leazar, reſpondendo ad Bartolum *in l. Non videtur de iudic.* firmat, quod Clericis coram Iudice ſæculari non eſt licita comparitio, nec poſſibilis prorogatio per *cap. ſi diligenti de for. comp.* Idem in Regno Neapolitano tenet expreſsè Andr. de Iſern. *in Conſtit. de perſon. ſub rubr. vbi Clerici in maleficijs conueniri debeant*, quo loco inquit, fuiſſe conuentum inter Romanam Eccleſiam & Regem Regni in Inueſtitura, quod Rex nullam in aliquo caſu habeat iuriſdictionem in Clericos, niſi ratione feudi. Et ita de hac conuentione loquitur ſpecialis conſtitutio Regni: *Item ſtatuimus, quod Clerici non trahantur ad Iudices ſæculares, niſi pro bonis feudalibus*. Intellige modo explicato, nimirum non per diſtrictionem perſonalem; ſed ſolum realem. Qua de re Afflict. *in d. Conſtit. de perſonis, & in Conſtit. Iuſtitiarius n. 32.* & habetur *in cap. Papæ Honorij*, quod incipit *Item quod Clerici*. Non obſtante eadem Conſtitutione de perſonis, qua cauetur, quod ſi Clericus commiſerit aliquod delictum debet iudicari, & condemnari per ſuum Epiſcopum, & non per Iudicem ſæcularem, excepto ſi commiſerit crimen proditionis contra Regem, vel aliud magnum crimen, & ibi Gloſſa dicit, ſi eſſet crimen læſæ maieſtatis. Quoniam Princeps nullam iuriſdictionem habet in perſonas Eccleſiaſticas, & ideò non poteſt condere legem, quod Clerici committentes crimen læſæ maieſtatis ſint ſub iuriſdictione Iudicis laici, vt concludit Bald. *in cap. Si Clericus de pac. tuend.* Quare dicta Conſtitutio non habet vim in Clericos, vt ibi dicit Andr. de Iſernia, & Afflictus. Atque ita fuit iudicatum per Iudices laicos in caſu propoſito anno 1600. ſcilicet nullam eis competere facultatem cognoſcendi contra Clericum committentem in ſuum Principem temporalem crimen læſæ maieſtatis. [Idem dicendum de Clericis, & alijs perſonis Eccleſiaſticis quomodolibet exemptis tam ſæcularibus, quàm cuiuſuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & inſtituti, &c. qui vel quæ aureas, vel argenteas monetas tondere, fabricare, colorare, vel adulterare, ſeu etiam quomodolibet adulteratas ſcienter erogare, aut exponere præſumerint, vt ex Conſtit. Vrbani VIII. incip. *In ſuprema* idib. Nouembr. 1627. Vbi etiam vult, quod culpabiles in præmiſſis reperti, præuia degradatione, Curiæ ſæculari puniendi tradantur. Pecunias verò ſic, vt præfertur adulteratas, ſcienter detinentibus ſeu de loco ad locum transferentibus, aut materiam, inſtrumenta, ſiue opera ad præmiſſa præſtantibus, pœnam triremium per decennium impoſuit, & cognitionem cauſarum huiuſmodi quoad perſonas Eccleſiaſticas præfatas tam ſæculares, quàm regulares in Prouincijs Summo Pontifici, vt Sedi Apoſtolicæ ſubiectis ad S.R.E. Cardinales in ditione Eccleſiaſtica mediatè, vel immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecta de latere Legatos, & Prolegatos pro tempore exiſtentes, in alijs verò omnibus, & ſingulis Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Oppidis, Caſtris, & locis tam ſub dictæ Sedis, quàm cuiuſuis alterius Principis ditione in Italia tantùm comprehenſis, priuatiuè quoad omnes, etiam Superiores Religioſorum ipſiſque Superioribus penitus excluſis, ad Ordinarios locorum ſpectare etiam voluit. Quare non eſt ampliùs hac de re diſputandum. Huiuſmodique cauſæ cognitionem ſpectare ad Iudicem Eccleſiaſticum, nō autem ad laicum, fatentur ingenuè Franch. *dec. 691. n. 7.* Boſſ. *de for. comp. n. 134.* Cler. *q. 36. n. 20.* qui aſſerit hanc eſſe communem opinionem, & ſequitur de Graſ. *d. eff. 1. n. 345. & 576.*]

Et hæc omnia contra Caliſtum Ramirez, Cutellium, & quamplures alios dicta ſunto.

CONSVLTATIO CXXV.

An Regulares, præſertim Ordinis Prædicatorum teneantur ad refectionem viarum?

NEgatiuè. Ab huiuſmodi enim onere ex diſpoſitione 1 iuris communis penitus ſunt exempti, Gloſ. *in cap. Generaliter v. Collationibus 16. q. 1.* Eſtque communis Doctorum, in primis Io: Andr. *in cap. Non minus num. 14. de Immun. Eccleſ.* Bart. *in l. Ad inſtructionem num. 3. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Abb. *conſ. 3. num. 1. & 2.* Euerard. *conſ. 42. per tot. lib. 1.* Paul. de Caſtr. *conſ. 423. num. 2. vol. 2.* Borel. *conſ. 74. n. 45. lib. 1.* Aluar. *in ſpecul. Rom. Pontif. cap. 35.* Lopez *de Immun. Eccleſ. q. 4. n. 3. in fin.* Canophil. *de priuil. Eccleſ. tit. de Immun. Eccleſ. priuil. 11.* Quò ſpectant textus *in d. cap. Non minus*, vbi de foſſatis, quæ ciuitatis cuſtodiam & publicam concernunt vtilitatem, ac reſolutio S. Congregationis Concilij in vna *Ferrarien. 11.* Auguſti 1631. proponente Cardinali Cœſio. 2

Non obſtat textus *in d. l. Ad inſtructionem*. Nam vt alibi animaduertimus, fuit correctus ne dum à iure canonico, ſed etiam à ciuili, vt *in auth. Item nulla communitas, C. de Epiſc. & Cler.* & nominatim obſeruat Paul. de Caſtr. *d. conſ. 423. num. 2.* Bero. *conſ. 31. n. 21. & ſeq. vol. 1.* Borel. *d. conſ. 74. num. 46.*

Quæ ſententia eo faciliùs tenenda eſt, cùm Regulares ne 3 dum de iure communi, ſed etiam ex Conſtitutionibus Apoſtolicis ſint omnino exempti, vt conſtat præcipuè ex Conſtitutione 11. Pij V. *ſub §. 1.* pro Prædicatoribus, ibi: *Pro pontibus, vijs, aquæductibus, muris ſtruendis, & reparandis, ſeu reficiendis*. Quæ Conſtitutio perpetuam, & inuiolabilem obſeruantiam ſub grauiſſimis pœnis iniungit *ſub §. 6.* Cumque ſit munita, clauſula ſublata, & decreto irritante *ex §. 7.* omnia in contrarium geſta radicitus inficit, vt firmat Rot. *dec. 62. n. 6. & ſeqq. p. 6. rec.* Idem ſentiunt Balzeran. *in cap. 1. §. Illicitas, n. 9. de pac. ten. in vſib. feud.* Graſs. *de effect. Cler. eff. 3. n. 226.* & cenſuit S. Congregatio Concilij in *Aſculana* ſub die 11. Februarij 1648.

Quodque magis vrget cum agatur de grauanda Eccleſia 4 pro reficienda via, quæ circum ipſam Eccleſiam poſita eſt, ad quam nullatenus eſt adſtringenda, cum Eccleſia ſit Deo conſecrata, & in nullius ſit bonis, vt in puncto tradit Iacob. Butrigar. *in d. l. Ad inſtructionem in fin.* & ibidem Bald. *n. 1.* confirmatque plenè Turrecrem. *in cap. Si tributum n. 1. 11. q. 1.* Euerard. *d. conſ. 42. n. 50.* & reſoluit Rot. *dec. 339. num. 40. p. 6. rec.*

Præſertim verò, ſi huiuſmodi via fuerit ipſius Ciuitatis 5 facto deuaſtata & per ipſam ad hunc ſtatum redacta. Quo caſu perperam Ciuitas prætenderet Eccleſiam grauare, dum ipſamet Ciuitas fuit cauſa huiuſmodi damni, ad quod ipſa, etiam alijs quibuſcunque rationibus circumſcriptis, tenetur. Ita Menoch. *conſ. 1188. n. 15. & conſ. 1194. num. 33.* Adeò quidem vt iniquam huiuſmodi prætenſionem appellet *conſ. 244. n. 66. lib. 3.*

Quæ ſanè fortiora redduntur ex antiquiſſima præſcri- 6 ptione, intra cuius tempus nihil vnquam pro refectione viarum Regulares perſoluerunt. Borel. *d. conſ. 74.* Bart. *conſ. 59. n. 7. lib. 1.* Corn. *conſ. 268. ſub n. 21. vol. 4.* Bertazzol. *conſ. ciuil. 71. n. 66. lib. 1.* Rimin. Sen. *conſ. 307. n. 10. lib. 2.* & pulchrè confirmant Pancirol. *conſ. 157. n. 7. & conſ. 158. num. 7.* Rimin. iun. *conſ. 198. n. 1. lib. 2.* Bero. *conſ. 146. num. 1.* Alciat. *conſ. 12. n. 12. lib. 4.* Cephal. *conſ. 129. n. 2. & 4. in fin. lib. 1. & conſ. 628. num. 5. lib. 5.* Surd. *conſ. 239. num. 14. lib. 2.* vt etiam fatetur Menoch. *conſ. 1042. n. 12. lib. 11.* Anchar. *q. 50. n. 1. & ſeqq. lib. 2.* Grammat. *dec. 100. n. 21. & 24.* Theſaur. *dec. 239. num. 3.* Becher. *dec. ſeu diſſert. iur. lib. 1. diſſert. 13. n. 10.* alijque innumeri.

CON-

CONSVLTATIO CXXVI.

An Eccleſiaſtici participare debeant de bonis Communitatis, de quibus participant alij ciues oriundi?

1 AFfirmatiuè reſoluendum eſt. Etenim verè & propriè ſunt ciues, vt concludit Oldr. *conſ.*32. vbi per totum copiosè firmat, Eccleſiaſticos eſſe ciues, & de Vniuerſitate, infertque Eccleſiaſticis deberi ius paſcendi in bonis Vniuerſitatis, ſicuti debetur alijs ciuibus laicis. Idem aſſerunt Alberic. *in l.*1. *ſub n.*7. *ff. Quod cuiuſque vniuerſ. nom.* Boer. *dec.*260. *n.*21. Bertram. *conſ.*92. *per tot. lib.*3. Surd. *conſ.*65. *n.*6. Matth. *de iuriſd. p.*4. *caſ.*8. *n.*3. Maſtril. *dec.*49. *n.*1. *& ſeqq. ex cap. Nullus de temp. ordin. & l. Aſſumptio, ff. de municip. ac l. Ciues, C. de incol.*

2 Ratio eſt manifeſta. Nam vbi diuiduntur bona Vniuerſitatis, vel Caſtri aſſignari debet portio vnicuique de Vniuerſitate vel Caſtro, *l. de modo, vbi Gloſſ. v. Arbitri, ff. fin. regund.* Amanell. *ſingul.*255. Calcan. *conſ.*45. *n.*1. vbi ſubiungit, ijs, quibus debetur portio herbarum in paſcuis, deberi etiam portionem quando ad culturam reducuntur. Quia fructus eiuſdem rei eodem iure cenſeri debent: Sed Eccleſiaſtici ſunt de Vniuerſitate, & non deſinunt eſſe ciues propter ordinem Clericalem, & participant de paſcuis Vniuerſitatis ex Doctoribus adductis. Ideòque debent participare etiam de vſu agrorum, quando ad culturam ciuibus conceduntur.

3 Quod autem ſint ciues, & propter ordinem clericalem non deſinant eſſe tales quoad priuilegia & fauores, licet ſecùs quoad onera vltra Oltradum, & præcitatos tradunt etiam Bald. *in vſib. feud. tit. de milit. qui arm. bellic. depon. n.*5. vbi etiam Præpoſ. *num.*2. *ante fin.* Aluarot. *num.*12. Afflict. *num.*4. repetitque idem Bald. *conſ.* 241. *lib.*3. Lap. *alleg.* 201. *n.*6. *&* 7. ibique Add. Anchar. *in cap. Ea, quæ n.*25. poſt princip. *de reg. iur. in* 6. vbi ſingillatim refert rationes Oldradi. Idem Anchar. *conſ.*341. *n.*1. Roman. *conſ.*180. *n.*2. & eo loco Add. Aſſentitur Caſtr. *conſ.*292. *n.*3. *lib.*1. *& in l. omnes populi n.*8. *ff. de iuſt. & iur.* Alex. *conſ.*41. *n.*4. *lib.*7. Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ n.*69. *de conſtit.* vbi de communi, tenetque Franc. Marc. *dec.*456. *n.*9. *p.*1. Caſſan. *ad conſuet. Burgund. rubr.*13. §.5. *in princ. n.*3. *& ſeqq.* Natt. *conſ.*157. *n.*7. Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. in prælud. n.*368. Genuen. *in prax. cap.*41. *n.*3. *& ſeq.* vbi etiam de communi, & reſoluit Rota *deciſ.*452. *n.*2. *p.*1. *diuerſ.*

4 Non obſtat, quod Clerici onera gabellarum non ſubeant. Quia propter hoc non deſinunt eſſe ciues & pars vniuerſitatis, cùm & Decuriones, Senatores, & alij priuilegiati in multis ſint exempti, & tamen negari non poteſt, quin ſint ciues vt inquit Oldrad. *d. conſ.*32. *n.*1. *& ſeq.* quem ſequuntur Alberic. & Bertram. *loc. ſup. cit.* & notant Bart. *in l.*1. *n.*11. *ff. ad municip.* Anchar. *conſ.*341. *n.*1. Caſtr. *conſ.*293. *n.*3. *lib.*1. *& in d. l. Omnes populi num.*8. *ff. de iuſt. & iur.* Alex. *conſ.*41. *num.*4. *lib.*7. vbi addit, quod alias priuilegium exemptionis, datum in fauorem Clericatus, redundaret in odium. Et proinde non eſſe excludendum ciuem propter honorem & dignitatem firmat Genuenſ. *d. cap.*41. *num.*4.

5 Præterea non ſubſiſtit, quod Clerici non ſuſtineant onera Vniuerſitatis. Quia licet ex priuilegio ſint exempti ab oneribus temporalibus, tamen ſuſtinent ſpiritualia, orando pro populo, & inſeruiendo Eccleſijs, ceu ponderauit Anchar. *conſ.*61. *n.*2. Caſtr. *conſ.*157. *n.*1. *lib.*2. Dec. *conſ.*114. *n.*1. Add. ad Alex. *d. conſ.*41. *lib.*7. Cephal. *conſ.*54. *n.*10. *& ſeqq.* Genuen. *d. cap.*41. *n.*4. *in fin.* Carol. de Graſſ. *effect.*2. *n.*363. *& ſeqq.* qui plures congeſſit.

6 Minùs refragatur prætenſa conſuetudo non admittendi Clericos. Quia non ſubſiſtit, nec probari poterit, quod Clerici ante quadraginta annos, inſtiterint pro admiſſione, & tamen fuerint excluſi. Requiritur enim curſus quadraginta annorum ad inducendam conſuetudinem contra ius, vt per Card. Mantic. *dec.*51. *n.*3. Et cum ſimus in actu negatiuo non ſufficit aliter factum eſſe, ſed requiritur, vt inſtiterint pro admiſſione, & tamen fuerint excluſi, & acquieuerint; nec ante expreſſam inſtantiam poteſt currere aliquod tempus pro conſuetudine, vt benè aduertunt Crauet. *conſ.*154. *n.*2. Surd. *conſ.*127. *n.*81. *& ſeqq.* Rot. *dec.*411. *n.*7. *p.*1. *diu.* & coram Caual. *dec.*77. *n.*6. Sic in ſimili conſuetudo, quod Eccleſia cogatur renouare emphyteuſim non inducitur ex continuatis renouationibus, ſed probari debet Eccleſiam voluiſſe pro ſe retinere, & tamen coactam fuiſſe renouare. Rota coram Mantica *dec.*10. *n.*10. *& ſeqq.* & coram Gregorio XV. *dec.*45. *n.*4. *& ſeq.* Ea ratione, quia conſuetudo debet probari in caſu ſpeciali cum omnibus qualitatibus, & per conſequens quando fuit petitum, & nihil obtentum.

Vlteriùs hæc conſuetudo eſſet laicorum contra Eccleſiaſticos, atq; adeò non eſt attendenda, immò reprobatur. Quia 7
ſicuti laici prohibentur ſtatuere contra Clericos, ita etiam nequeunt inducere conſuetudinem, Gloſs. *in cap. Maſſana* 56. *v. Conſuetudine de elect.* Bart. *in auth. hoc ius porrectum n.*18. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Alex. *conſ.*149. *n.*10. *lib.*6. Bero. *conſ.*31. *n.*17. *lib.*1. Alciat. *conſ.*3. *n.*3. *lib.*7. vbi de communi Surd. *conſ.*396. *n.*33. Rot. *dec.*3. *n.*4. *de conſuet. in antiq.* Et generaliter quod in caſibus, in quibus non poſſunt populi ſtatuere, pariter non poſſint conſuetudinem inducere, tenuerunt Surd. *conſ.*460. *n.*33. *& ſeqq.* alijque cumulati per Rot. *dec.*479. *n.*3. *p.*3. *rec.* & *in Narnien. ſucceſſionis* 22. Maij 1628. coram Merlino.

Demum iſta excluſio Clericorum videtur retrahere homines à Clericatu. Pauperes enim, qui Clericatum appetetent, ab eo ſe abſtinebunt, ne amittant ratam vſusfructus rerum communium. Et ideò huiuſmodi ſolitum diuidendi ſubſiſtere nequit, cum improbentur ſimiles diſpoſitiones, quæ præſtant occaſionem retrahendi à Clericatu, *l. Deo nobis* 44. *C. de Epiſcop. & Cler.* vbi Bald. *in* 2. *notab.* & Caſtr. *n.*4. Alex. *conſ.*139. *n.*13. *ad med. lib.*2. Soc. *conſ.*241. *n.*3. *poſt med. lib.*2. latè Roland. *conſ.*35. *n.*26. & *ſeqq. lib.*3. 8

Atque ita cenſuit S. Congregatio Immunitatis præcipuè 9
in vna Nucerina die 17. Martij 1631. Et hanc ſententiam nouiſſimè defenſam Auditoribus ſuis ſæpè tradidit D. Ioſeph Palamolla Canoniſtarum ex primo primus, cùm in Archigymnaſio Romano materiam de Conſtitutionibus publicè interpretaretur. Cuius quidem viri doctrinam præter animi candorem, & humanitatem cum audiui libenter, tum etiam prudentiam eius in ſententiæ dictione ſic amplector, vt planè admirer.

CONSVLTATIO CXXVII.

An ligare in Eccleſia compedibus vel manicis ferreis confugientem ad illam ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam?

REſpondendum eſt. Officialem laicum, qui propria 1
authoritate in Eccleſia ligare facit compedibus, vel manicis ferreis confugientem ad illam incidere in cenſuras per Conſtitutionem Gregorij XIV. inflictas, vt aliàs maturè cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna *Theatina* die 11. Auguſti 1626. in qua tamen ob atrocitatem delicti decreuit obtineri debere à Sanctiſſimo facultatem directam Archiepiſcopo abſoluendi miniſtros laicos, qui confugientem ligare fecerant, & dicta reſolutio fuit præcipuè habita ex ſententia Cardinalis Bandini, qui interuenit compoſitioni eiuſdem Conſtitutionis, fuitque illius compilator, cui propterea plurimum deferendum eſt.

Hæc autem opinio potiſſimùm fundatur in ipſamet Con- 2
ſtitutione, dum in illa prohibetur nedum extractio ab Eccleſia, ſed etiam captura, & carceratio in ipſa. Ita enim in ea legitur: *capere, extrahere, aut carcerare non poſſint, niſi in eo caſu, &c.* Siquidem ligare compedibus vel manicis ferreis eſt pluſquam capere, & ſpecies durioris carceris, §. *Propter*, vbi Gloſ. *v. capere*, & *v. manicis de hæret.* cum concordantibus. Et hoc caſu confugiens non remanet in ea libertate, in qua erat ſtatim atque ad Eccleſiam confugit, & in qua priuilegio Immunitatis Eccleſiaſticæ conſeruari debet, vt liberè & ad ſui libitum poſſit exire ac recedere. Quod ſi aliter diceremus diſpoſitio eiuſdem Conſtitutionis & Immunitatis Eccleſiaſticæ redderetur ferè caſſa atque eluſoria. Et hac de cauſa Sac. Congregatio cenſuit, eos in cenſuras d. Conſtitutionis incurrere, qui aufugientes ad Eccleſiam occidunt, etiamſi non extrahant, idq; præſertim ex Farinacio & alijs in vna Cremonen die 17. Auguſti 1629.

Idipſum

Idipſum deduci poteſt ex cap. Definiuit 17. cap. 4. & ex l. præſenti, C. de his qui ad Eccleſ. confug. & tenent ij, quos refert & ſequitur Couar. 2. var. reſol. cap. 20. num. 17. malè addens cum ipſis contrarium moribus receptum eſſe, & permitti poſſe, vbi ambiguum ſit, an debeat delinquens gaudere Immunitate Eccleſiæ, modo vincula ab vtroque Iudice, ſcilicet Eccleſiaſtico & ſæculari, inijciantur. Hanc etiam tenet Perez in prax. l. 5. cap. 3. §. 3. num. 4. & habetur l. 2. tit. 11. p. 1. Clar. lib. 5. recept. §. fin. q. 30.

4 Comprobatur. Quia ſub diſpoſitione eiuſdem Conſtitutionis prohibita cenſetur facultas tam perquirendi confugientem ad Eccleſiam, vt firmat Farinac. in tract. de Immun. num. 327. poſt Franchum, Martham & alios, quàm cuſtodiam eidem confugienti apponere, vt poſt alios firmat Ambroſinus ſuper d. Conſtit. Immunit. cap. 11. n. fin. ac ſæpiùs cenſuit eadem S. Congregatio, præſertim in illa Neapolitana de Sanfelice ſub die 26. Septembris, & 9. Nouembris 1626. quæ fuit diu agitata, & tandem ſuperata cum effectu ſubſecuto, adeout Curia ſæcularis nec obtinere potuerit, vt nomine Curiæ Eccleſiaſticæ vel longè ab Eccleſia cuſtodiæ retinerentur, non obſtante prætenſa grauitate delicti. Ita enim iubetur in d. l. Præſenti, C. de his qui ad Eccleſ. confug. & d. l. 2. tit. 11. p. 1. vbi Lopez, traditque Hoſtienſis, Montaluus, Panormitanus, Guido, & Ioannes Igneus, quos ſequitur Couar. d. num. 17. dicens eſſe communem, & ſic obſidere, eſſe immunitatem Eccleſiæ omninò violare. Idem aſſerunt Perez lib. 1. ord. tit. 20. l. 7. Armil. v. Immunitas num. 16. Angel. eod. v. num. 21. D. Antonin. 3. p. tit. 12. cap. 3. §. 3. Syluest. v. Immunitas 3. quæſt. 8. & alij communiter contra Paz. vbi ſup. num. 6. qui perperam id limitat quando dubium eſſet an gaudeat, inquiens tunc poſſe poni cuſtodes, ne delinquens inde exeat, donec cauſa decidatur, dummodo victus, aut requies ei non denegetur. Immò Lopez d. l. 2. verſ. Cercarlo effutiuit, quod etiam quando conſtat gaudere, poſſint poni extra Eccleſiam cuſtodes, vt, ſi inde exeat, capiatur. Quod quidem abhorret à iure & ab exemplo. Atq; ita etiam in vna Cotronen die 17. Maij 1631. reſoluit S. Congregatio Immunitatis, vbi quoque reſoluit ligare in Eccleſia confugientem ad ipſam eſſe contra Immunitatem Eccleſiaſticam.

CONSVLTATIO CXXVIII.

An Epiſcopus in materia Immunitatis Eccleſiaſticæ ſuper prætenſo delicto à Conſtitutione Gregoriana excepto teneatur ſtare proceſſui Curiæ ſæcularis? Siue quod idem eſt.

An Epiſcopus poſſit ex proceſſibus confectis in Curia ſæculari ante extractionem rei ab Eccleſia cognoſcere, num ille gaudere debeat beneficio Immunitatis, vel ne, ſeu præcisè teneatur nouum proceſſum conficere? Et

An proceſſus Eccleſiaſtici ſuper extractione conſignari debeant Iudicibus laicis? Vbi de pœna extraordinaria extractorum.

1 FArinacius conſ. 76. ſuper 1. dub. n. 1. & 2. vol. 1. aſſerit, quod Epiſcopus nullo modo poſſit ſtare proceſſui facto per Iudicem ſæcularem, ſed quod debeat ſuper aſſerto delicto probationes admittere coram ſe. Quod latiùs probarunt tres Conſulentes ab eo relati conſ. 168. in 2. art. ex n. 26. vol. 2. Marius Ital. eod. tract. lib. 1. cap. 6. §. 1. ſub n. 79. Diana obiter quidem p. 4. tr. 1. reſol. 112. in fin. plenè autem p. 5. tr. 1. reſol. 31. concludendo id procedere de ſtricto iure perpenſis verbis Conſtitutionis Gregorianæ. Idque ipſum docent Riccius collect. 1792. Bellet. diſq. Cler. tit. de fau. Cler. real. §. 4. n. 51. Pax Iord. var. lucubr. to. 2. lib. 11. tit. 3. n. 298. Anſald. de iuriſd. p. 2. tit. 11. cap. 16. n. 3. alijque copioſè relati à Thom. Delbene de Immun. tom. 2. cap. 16. dub. 43. ſect. 1. n. 1. Reiecta opinione dicentium, quod Epiſcopus teneatur ſtare proceſſui Iudicis laici per literas Clementis VIII. in forma Breuis, relatas à Genuenſi in prax. Cur. Archiep. Neap. cap. 94. quamque tenent Giurb. conſ. 50. n. 2. & 3. ac conſ. 100. n. 28. Gratian. diſcept. 196. n. 22. & Nouar. in ſum. Bullar. to. 1. tit. de Immun. Eccleſ. n. 87.

2 Cæterùm, quanquam ferè omnes admittant, Epiſcopum non teneri præcisè ſtare proceſſui confecto per Curiam ſæcularem, complures tamen quærentes, an illi ſtare poſſit, deſtinguunt inter proceſſum formatum à Curia ſæculari ante vel poſt confugium rei ad Eccleſiam, aſſerentes minimè ſtandum eſſe proceſſui laicali formato, vel perfectò eo tempore, quo verè, aut veriſimiliter poterat eſſe controuerſia ſuper delicto, an eſſet, vel ne de caſibus exceptis in Gregoriana ob ſuſpicionem vigentem eo caſu aduerſus Curiam ſæcularem, quæ de propria iuriſdictione contendit, ſicque reputatur incompetens, etiam ratione proprij intereſſe, vt inquiunt Farinac. d. conſ. 76. n. 1. & in Append. cap. 22. n. 375. Maur. Burgius de mod. proced. ex abrupt. p. 1. quæſt. 65. num. 52. Guazzin. defenſ. 24. cap. 9. num. 29. Caſtropal. to. 2. tract. 11. diſp. vn. pun. 13. Ciarlin. controu. foren. lib. 1. cap. 10. n. 51. Primus conſulens apud Dianam d. p. 6. tr. 1. reſol. 31. Bonac. tom. 3. de cenſur. diſp. 2. q. 3. pun. 16. §. 12. num. 98. Thom. Delben. d. cap. 16. dub. 43. ſect. 1. num. 7. Pax Iord. vbi ſupr. n. 301. & alij.

3 Neque hoc reſpuiſſe videtur Giurba d. conſ. 50. n. 4. & 5. Nouar. loco allegato n. 87. dum inquiunt, aſſertionem Riccij in fine dictæ collectaneæ, quod Epiſcopus nullo pacto debeat ſtare proceſſui Iudicis ſæcularis procedere, quando contra teſtes examinatos à Fiſco laico vrget ſuſpicio, ſeu aliter Epiſcopus eſſet dubius, adduntque eo caſu non teneri totaliter ſtare proceſſui ſæculari, ſed poſſe maiorem aliquam diligentiam adhibere curando diligentiùs examinari teſtes prædictos, atque etiam alios pro informatione ſuæ conſcientiæ, quorum verba repetit Thom. Delben. eo loco num. 6.

4 Quod verò ad proceſſum fabricatum ante confugium tempore, quo nulla eſſet controuerſia inter Curiam Eccleſiaſticam & ſæcularem dicunt, Epiſcopum poſſe illi, ſtare. Quia non modicam veritatis fidem facit. Ita Farinac. de Immun. cap. 22. d. num. 375. Bonacin. d. diſp. 2. quæſt. 3. pun. 1. §. 12. num. 9. Caſtropal. eod. tract. 11. diſp. vn. pun. 13. num. 9. Thom. Delben. ibid. num. 7. admones Epiſcopum, vt hoc aduertat, Lezan. tom. 3. ſumm. qq. regul. verb. Immunitas num. 28. Pax Iord. d. lib. 11. tit. 3. num. 300. M. Angel. Donat. de Aſyl. reſol. 187. num. 10. Idemque aſſerit primus Conſulens apud Dianam d. p. 6. tract. 1. reſol. 31. motus ex clauſulis expreſſis à Clemente VIII. in præaſſerto Breui, vt Epiſcopus ſummariè, ſimpliciter & extraiudicialiter, & quantum pro conſcientiæ informatione ſufficere videretur delicti veritatem inquireret. Ait enim dictas probatione extraiudiciales ſumere poſſe ex proceſſu Iudicis laici. Quia in eo contentæ inſtar extraiudicialium ſunt in foro Eccleſiaſtico. Subdens & meritò id facit ſi ex perſonarum grauitate ac dignitate fides videatur teſtibus adhibenda; aut ſi ex tempore exceptarum probationum ſuſpicio tolli videatur, veluti ſi talis proceſſus fuerit confectus nondum orta controuerſia, cui multum tribui poteſt, ſecùs dicens in parato poſt litem.

5 Verùm alter Conſulens ibidem ſub §. Quamobrem, non ſolum amplexus eſt præfatam diſtinctionem inter proceſſum formatum ante & poſt confugium, ſed ampliùs in confecto priuſquam reus confugerit ad Eccleſiam, exigit, quod contineat ſententiam condemnatoriam ipſius rei, vel ſaltem, quod teſtes in eo examinati, probantes delictum exceptum in Gregoriana, fuerint repetiti vel aliàs ab ipſo reo habiti pro repetitis, improbato ſuper hoc dicto Guazzini defenſ. 1. cap. 30. quod refert Giurba, vt ſufficiant teſtes deponentes ſuper crimine, licet non ſint repetiti, cùm ratio Guazzini, quod in criminibus exceptis probent teſtes examinati, etſi non citata parte, maximam difficultatem patiatur, pluribus quippè aſſerentibus etiam in illis citationem requiri. Immò Ciarlinus contr. for. d. lib. 1. cap. 10. n. 51. in fin. ad huiuſmodi effectum vult, quod proceſſus à Curia ſæculari fabricatus antequam reus confugiſſet ad Eccleſiam, non ſit factus in contumaciam, quia tunc licet poſſit aliquam fidem ac indicium facere in foro Eccleſiaſtico, non tamen illud eſſe inquit indubitatum; & ſufficiens ad remiſſionem rei ex traditis à Guidopap. dec. 201. n. 6. Genuen. in pract. Archiep. c. 6. n. 3. & Gratian. diſcept. 619. n. 9. Ideòque ſuperiùs dicta de proceſſu formato ante confugium dumtaxat admittit, quando lis fuerit conteſtata cum reo, ipſeque erat confeſſus, vel conuictus, aut condemnatus de tali delicto; poſtea verò fugiens è carcere ſe recipit in Eccleſiam. Quoniam ſi de nouo contingat

tingat in foro Eccleſiæ dubitari, an delictum ab eo commiſſum ſit de exceptis, tunc proceſſus laicalis exhibitus in actis Eccleſiæ non modicam fidem faciet, & paulisper adminiculatus ſufficiet, ſubdens in hiſce terminis intelligendum eſſe Gamam *dec. Luſit.* 179. *n.* 1. *&* 2. *ac dec.* 281. *n.* 1. quare *n.* 53. concludit melius eſſe teſtes proceſſus laicalis repetere in foro Eccleſiaſtico, atque ita de ſtylo practicari.

6 Ac huiuſmodi ſenſus fuiſſe videntur etiam tres illi Conſulentes apud Farinacium *d. conſ.* 168. *n.* 30. dum conſiderantes controuerſiam Immunitatis, vt plurimum contingere antequam rei conijciantur in carcerem, atque ita Iudices laici proceſſu adhuc imperfectò negant ei ſtandum eſſe. Tum quia probationes receptæ ſunt abſque citatione contra textum *in cap.* 2. *de teſtib.* Tum quia acta nondum publicata ſunt, quæ propterea non probant in alio iudicio etiam inter alias perſonas, *l. geſta*, vbi Iacob. de Aren. *n.* 2. *C. de re iudic.* Bart. *in l.* 2. *n.* 5. *&* Iaſ. *n.* 20. *ff. iudic. ſolu.* Felin. *in cap. Cauſam quæ il* 1. *n.* 14. *de teſtib.* Alex. *conſ.* 82. *num.* 23. *vol.* 3. dicentes communem.

7 In hac igitur graui ac frequenti controuerſia nos, miſſis ambagibus atque tricis, aſſerimus: Epiſcopus ſuper prætenſo delicto contra eum, qui confugit ad Eccleſiam non tenetur ſtare proceſſui exhibito per Iudicem ſæcularem. Quod in terminis Conſtitutionis Gregorianæ certum omninò eſt, & abſolutè ſequendum abſque diſtinctione vlla de proceſſu facto ante confugium, vel poſt confugium.

8 Primùm quia ſic apertè mandat Summus Pontifex Gregorius XIV. dum dicit: *Curiæque ſæculari nec conſignari nec tradi poſſint, niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſi verè crimina ſuperius expreſſa commiſerint.*

9 Deinde, quia regula eſt, quod Iudex Eccleſiaſticus non teneatur ſtare proceſſui facto per Iudicem ſæcularem, vt docent Grammaticus, Clarus, vbi de communi, Ambroſinus, Farinacius, quos citat, & ſequitur Peregrinus *de Immun. cap.* 3. *n.* 2. Scortia, Diana, Marius Italia, Ciarlinus, Trullench, Guazzinus, Riccius, Bellettus, Vulpius, Lezana, Naldus & Bonacina, quos adducit ac ſectatur Delbene *de Immun. cap.* 16. *dub.* 43. *num.* 1. quibus addo Panormitan. *in cap. Et ſi Clerici de iudic.* & Butr. *cap.* 1. *de oblig. ad ratioc.* Nam acta vnius iudicij non probant in altero. Forum autem ſæculare reſpicit reum puniendum, Eccleſiaſticum verò Immunitatem Eccleſiæ defendendam.

10 Poſtremò quia cognitio huius articuli per eandem Conſtitutionem ſpecialiter demandatur Epiſcopo, vt liquet ex illis verbis: *Niſi cognito prius per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum &c.* Cui autem demandatur cognitio alicuius cauſæ, etiam cenſetur demandata poteſtas ſumendi probationes ſuper illa cauſa. Conſtat *ex cap. Præterea de offic. Deleg.* & ibi etiam Gloſſ. *verb. Delegatus*, ſuffraganturque leges ciuiles, nempè *l. Vbi* cum Gloſſa, *C. ad l. Corn. de falſ.* & confirmant plenè Ambroſinus, Peregrinus, Farinacius, alijque præallegati. Igitur Epiſcopus poteſt recipere probationes de prætenſo delicto, & non tenetur ſtare proceſſui exhibito per Iudicem ſæcularem, cùm agatur de proprio intereſſe.

11 Non obſtat Breue Clementis VIII. pro Archiepiſcopo Panormitano. Primò, quia fuit in caſu particulari. Secundò, quia ex eo non ſequitur, quod Epiſcopus teneatur ſtare proceſſui ſæculari, nec quod tollatur ſubſtantia probationis, ſed tantùm quod tollantur longinquitas temporis, & ambages iudicij, cum verba illa ſummariè, ſimpliciter, & extraiudicialiter, ſeu de plano non excludant concludentem, plenam & veram probationem, ſed modum probandi, iuriſque ſolemnitates, ita tamen, vt ius gentium atque naturæ iuxta quod in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum, Epiſcopus obſeruare omnino teneatur, *cap. Si quis teſtes* 1. *q.* 3. *l. Vbi numerus, ff. de teſtib.*

12 Atque illud ſanè obſeruandum eſt, etiam ex Breui Clementis VIII. non poſſe Epiſcopum pro informatione ſuæ conſcientiæ quid ſufficienter habere, niſi prius habeat per ſe probationem veram, plenam & concludentem, licet ſummariè, præſertim cùm tractetur de præiudicio confugientis, & Eccleſiæ.

Probatur generaliter. Quia quando lex probationem requirit, intelligi debet de probatione plena, & vera, non de præſumptiua. Hoc in terminis eiuſdem Conſtitutionis eſt indubitatum. Quia illa expreſsè vult, vt verè conſtet Epiſcopo crimen exceptum ex illis verbis tertiò relatis: *Cognito prius, an ipſi verè crimina ſuperiùs expreſſa commiſerint.* Vbi per modum conditionis vult conſtare de veritate criminum commiſſorum antequam delinquentes Curiæ ſæculari tradantur, ſiue id fiat ante confugium, ſiue poſt confugium. Quæ ſanè conditio inducit plenam & concludentem probationem, *l. Lucius, ff. de condit. & demonſtr.* & ibi Bart. Natta, & quidam alij, ac docent Farinacius, & cæteri apud Peregrinum *ſupra n.* 5.

Ex his autem dumtaxat conſequitur, quod Epiſcopus, tametſi non teneatur ſtare proceſſui ſæculari, poſſit tamen ei ſtare, ſi velit, dummodo ipſi conſtiterit per eiuſmodi proceſſum legitimè factum, crimina eſſe probata, itaut indubiè credat, ac noſcat vera eſſe, quæ in eo continentur, quo caſu poterit ei ſtare, eoque vti ad ſuam conſcientiam informandam. Ea enim vera eſſe dicimus, quæ vel proprijs oculis inſpeximus, vel aliàs haud dubiè nouimus, vt ait Innocent. *in cap. Cum cauſam col.* 2. *verſ. Illud autem extr. de Immun. Eccleſ.* nihilque aliud expoſtulat Conſtitutio Gregoriana. Et ita eam interpretata eſt S. Congregatio Epiſcop. & Regular. literis ſuis datis Epiſcopo Papienſi 16. Octobris 1595. quarum tenor hic eſt. 13

Si è toccato nella Congregatione il dubio propoſto da V. S. del modo che douran tenere i Veſcoui nell'eſeguire la Conſtitutione della felice mem. di Gregorio XIV. intorno à conoſcere i delinquenti, che ſi ritirano à luoghi pij, & eſenti, ſe gli debbano rimettere al Magiſtrato ſecolare, e ſi è venuto in parere, che i Veſcoui in queſt a parte e non ſiano meri eſecutori, ma che habbiano ancor facoltà di conoſcere, e chiarirſi della verità e qualità del delitto, in modo che ſe non pareſſe loro ben giuſtificata l'intentione di chi ricerca la remiſſione da' proceſſi, e atti fatti nel foro ſecolare, poſſano i Veſcoui per ſicurezza della loro conſcienza chiarirſi meglio per quella via che giudicheranno eſſer più ſicura. Però in tal caſo douranno procedere più ſommariamente, che ſarà poſſibile per iſpedirſene quanto prima, & occorrendo ſimili caſi, V. S. potrà gouernarſi nel modo ſudetto. 14

Idipſum cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna Syracuſana die 16. Iulij 1626. his verbis: *Sufficere probationem arbitrio Epiſcopi, qui poteſt etiam adhibere fidem proceſſui Iudicis laici, verùm fabricato antequam reus ad locum tutum ſe confugiſſet.* Et in vna Caſtri maris 18. Decembris 1629. reſoluendo, *Standum eſſe arbitrio Vicarij, ſi vellet præſtare fidem proceſſui fabricato per Iudicem laicum ante confugium. Sed nihilominus ipſe formet proceſſum in actis Curiæ Eccleſiaſticæ, illumque tranſmittat ad S. Congregationem.* Et in vna Caputaquen 15. Iulij 1636. vbi reſpondit Epiſcopo, *vt ad vlteriora ſeruatis ſeruandis procedat, atque inſinuetur ſi poſſe adhibere fidem proceſſibus Curiæ laicalis ſuper delictis eorum, qui fuerunt ab Eccleſia extracti, ſi ante extractionem fuerunt fabricati.* Et in vna Theatina, in qua die 20. Iunij 1651. quærebatur, *an ſufficerent indicia ad torturam. S. Congr. reſpondit, requiri plenam & concludentem probationem.* Et in vna Viterbien 20. Septembris 1656. ita cenſuit: *Viſa relatione proceſſuum exhibitorum à Curia ſæculari, ex gratia ſpeciali, receptis alijs duobus teſtibus, condemnentur rei in pœnam extraordinariam.* Et in vna Meleuitan. die 15. Iunij 1638. reſpondit, *ad effectum extrahendi delinquentes, qui ad Eccleſiam confugiunt, ſeu ad alia loca immunia, non requiri probationes plenas & concludentes, ſed illas ſufficere probationes pro arbitrio, & conſcientia Epiſcopi ſuper qualitatibus delictorum ex Conſtitutione fel. rec. Gregorij XIV.* Et in vna Calaguritana 1. Auguſti 1619. ita reſcripſit: *Sanctiſſimus D. N. annuit, vt ſtante relatione Epiſcopi, conſignentur rei Curiæ ſæculari, dummodo quoad duos, qui ſocrum & amitam reſpectiuè occiderunt, non habeat aliquas circumſtantias in contrarium, & dummodo reorum confeſſiones, & ratificationes in actis ſuæ Curiæ redigat, vel ſaltem ſe ſummariè & extraiudicialiter informet quantum ad animum ſuum mouendum ſufficit. Quod etiam in ſimilibus caſibus obſeruare poterit.* 15

Idem quoque ſcripſit Archiepiſcopo Mediolanenſi die 9. Decembris 1665. hunc in modum: *Eſſendoſi state riferite à noſtro Signore le difficoltà inſorte coſtì circa il modo che V. S. dee tenere nell'eſeguire la conſtitutione della fel. mem. di Gregorio XIV. intorno al conoſcere, ſe i delinquenti che ſi ritiran nelle Chieſe, e luoghi immuni ſi debban rimettere alla Corte ſecolare, ſi è compiaciuta Sua Beatitudine col parere d'vna Congregatione à ciò deputata, conformandoſi con le riſolutioni al-* 16

tre

tre volte fatte in queſta materia di permettere che ella poſſa à tale effetto valerſi degli atti, e proceſſi legitimamente fatti nel foro ſecolare. E quando da queſti non le pareſſe ben giuſtificata l'intentione di chi domanda la remiſſione de' delinquenti, reſti in ſua libertà di chiarirſene meglio per ſicurezza della ſua conſcienza per quella ſtrada che le parrà più accertata, procedendo ſommariamente, e con ſollecita ſpeditione. E io me le offero di cuore. Quod etiam confirmauit in vna Rauuenaten. die 28. Septembris 1666. quamuis, quidam ex Eminentiſſimis Patribus, viri cordati, & longiùs proſpicientes, futura voluendo aliter ſenſerint, nempè teneri Epiſcopum per ſe probationes ſuper delicto excepto ſuſcipere, nec poſſe ſtare proceſſui ſæculari. Quorum ſententiæ ego quoque olim non temerè adhæſi, eamque iuxta mentem præfatæ Conſtitutionis Gregorianæ tutiorem ac veriorem exiſtimo. Quod ex iam dictis haud obſcurè elicitur. [quibus nunc addo non eſſe audiendos hac in re Farinac. *de immun. n.*374. Lezan. *v. Immunitas n.*28. *to.*2. *ſumm.* Delbene *d. cap.*16. *dub.* 42. *ſect.*1. *n.*13. *to.*2. alioſque allegatos per Corriad. *deciſ.*21. *n.*62. *&* 75. ac Merlin. *contr. for.*64. *n.*10. quatenus aſſerunt ad amittendam immunitatem Eccleſiæ requiri probationem, ſaltem ſufficientem ad torturam. Nam contrarium expreſsè reſoluit S. Congregatio Immunitatis in Theatina modo allegata.] Conſule inter alios Peregrinum *vbi ſupra.* Ciarlin. *d. cap.*10. *num.*53. qui non admittit Epiſcopum per ſe poſſe reum ex hoc proceſſu tradere Curiæ ſæculari, niſi conſultat Summum Pontificem, & ab eo licentiam obtineat iuxta notata per Guazzin. *defenſ.*20. *cap.*9. *n.*30. Vnde refert, Paulum V. in vna Caſulenſi eiuſmodi licentiam conceſſiſſe die 1. Auguſti 1619. ſimileque reſcriptum legitur in præcitatis literis Clementis VIII. Quare tutius profectò arbitror, quod ſtantibus circumſtantijs, quæ concurrunt in caſibus particularibus, Sanctiſſimus Epiſcopi det facultatem procedendi etiam ex proceſſibus in Curia ſæculari confectis.

Proceſſus verò per Iudicem Eccleſiaſticum fabricati ſuper delictis extractorum à loco immuni ad effectum declarandi, an gaudere, vel non gaudere debeant priuilegio Immunitatis Eccleſiaſticæ ex opinione S. Congregationis Immunitatis conſignari non debent Iudicibus laicis. Ita cenſuit in Conſentina 23. Auguſti 1649. & in Aprutina 30. Auguſti 1649. Etiam Iudicibus laicis ſtatus Eccleſiaſtici, vt in Terracinen 18. Februarij 1631. & in alijs.

18 Adeout ſi Sanctiſſimus aliter iuſſerit, requiratur reſcriptum ſpeciale ſuæ Sanctitatis, etiam ad effectum dandi ſimplicem copiam aliquorum actorum pro inſtructione Iudicis laici. Ita in Viterbien 17. Nouembris 1643.

19 Extractorum autem ab Eccleſia, qui gaudere debent priuilegio Immunitatis Eccleſiaſticæ, & ex gratia à Summo Pontifice conceditur, vt puniri poſſint alia pœna, quàm mortis & mutilationis membrorum, executio demandatur & ſit à Iudice Eccleſiaſtico. Ita in Ianuen. 14. Ianuarij 1634. cuius occaſione Vrbanus VIII. ſic obſeruari iuſſit. Item in Mediolanen 24. Ianuarij 1634. Et in Syracuſana 21. Auguſti 1633. Ac pariter in Ianuen 9. Septembris 1642. & rurſus in Ianuen 2. Ian. 1643. Itaut in Secretaria S. Congregationis extet formula literarum, quæ eſt huiuſmodi.

20 Genoua. *Monſignore Arciueſcouo. Fattaſi relatione alla Santità di noſtro Signore del contenuto della lettera di V.S. ſopra i graui delitti, e male qualità di Giouan Maria Guazzo, da lei eſtratto dalla Chieſa, Sua Beatitudine è condiſceſa per dette cauſe, & altre note, ch'ella traſmetti il detto Guazzo per cinque anni in galera con pigliare l'obligationi cautelate in ciò neceſſarie da' Miniſtri di coteſta Republica di non maltrattarlo. E del ſeguito ne darà auuiſo, mentre &c. Roma 14. Gennaro 1634.*

21 Genoua. *S. Cardinal' Arciueſcouo. Benche Ottauiano Albora doueſſe godere il priuilegio dell' Immunità Eccleſiaſtica, tuttauia per le qualità de' delitti che ſi pretendono da lui commeſſi, e per l'efficaci inſtanze interpoſte in nome di coteſta Republica, la Santità di Noſtro Signore condiſcende per gratia ſpeciale, la qual non ſi poſſa allegare in eſempio, che giuſtificati da V. Em. con proue legitime i ſudetti delitti, venga punito non di pena ordinaria di vita ò di mutilatione di membra, ma di pena ſtraordinaria. E così V. Em. ſi compiacerà eſeguire, mentre le bacio humilmente le mani. Roma 2. Gennaro 1643.*

22 Formula verò dignior videtur illa, quæ fuit obſeruata in vna Cremonen his verbis: *Cremona. Veſcouo. Benche Vittorio Vezzoli per lo rigore della Bolla di Gregorio XIV. di ſa. me. doueſſe godere il priuilegio dell' Immunità Eccleſiaſtica, nondimeno per le male qualità di eſſo, e per le circoſtanze aggrauanti dei delitti da lui commeſſi, riferiti da V.S. nella relatione fatta à queſta S. Congregatione, perciò la Santità di noſtro Signore col parere di eſſa Congregatione per le iterate inſtanze fatte à nome del Signor Gouernatore di Milano, è condiſceſo per gratia particolare, la quale non ſi poſſa allegare in eſempio, che coſtando à V.S. per pruoue legittime, e ſufficienti, che il ſudetto ſia delinquente de' delitti da lei auuiſati, lo facci condennare alla pena, &c. e à queſto effetto conſignarlo poi à' Miniſtri Regij, pigliando in ciò le ſolite promeſſe, & oblighi giurati con l'altre cautele conſuete. E così eſeguirà V.S. mentre &c. Di Roma à' 16. di Decembre del 1647.*

Inter autem cæteras cautiones illa ſupponitur, quod ſcilicet completo tempore pœnæ, reſtituatur reus eidem Eccleſiæ, à qua iam condemnatus fuerat extractus; quod nequeat puniri in alia pœna, quàm in expreſſis, quodque nec ante, nec poſtea, nec tempore dictæ pœnæ quouis alio modo vexari poſſit. Vide *can. Id conſtituimus* 17. *q.*4. Syluester *v. Immunitas* 3. *q.*4. & Suarez *de Relig. to.*1. *tr.*2. *lib.*3. *cap.* 13. *n.*3. Hæc autem ſecuritas, ſeu cautio ſufficit ſi ſit iuratoria, vt in *d. can. Id conſtituimus.* At ſi timetur, quod Iudex ſæcularis iuramentum non ſeruet, debet eſſe fideiuſſoria, arg. *cap. Ex tranſmiſſa de reſt. ſpol.* & docet Syluester cum alijs loco præallegato. 23

CONSVLTATIO CXXIX.

An ſit annuendum Magiſtratibus laicis, vt promouendi ad ſtatum Clericalem deſcribantur in actibus Curiæ ſæcularis?

Reſpondeo negatiuè. Nam ſatis conſultum videtur ſi à locorum Ordinariis obſeruetur diſpoſitio ſacri Concilii Tridentini, cuius vigore in aſſumptione Ordinum clericalium promoti nedum deſcribuntur in actis Curiæ Eccleſiaſticæ, ſed etiam in eiſdem actis regiſtratur ipſemet actus collationis, & ſpecificè adſcribuntur ſeruitio alicuius Eccleſiæ, vt in *cap.*11. *& cap.*16. *ſeſſ.*23. *& de reform.* 1

Vnde licet præſumi non debeat inobſeruantia, ſeu negligentia, aut ſuſpicio fraudis in Epiſcopis, qui habent formam ab eodem Concilio Ordines conferendi, vt *in cap.*5. *ac dd. cap.*11. *&* 16. poterit tamen ex abundanti cautela eis à S. Congregatione Concilii demandari per literas, vt in collatione Ordinum, & diſciplina Clericorum præcisè obſeruent decreta S. Concilii. 2

Atque ita obſeruatum fuit in vna Ianuenſi ſub die 15. Septembris 1642. 3

CONSVLTATIO CXXX.

An conſuetudine induci potuerit, vt vnus Canonicus, quo tempore obligatus eſt ſeruitio Chori, poſſit Canonicum alium pro eo tempore non obligatum pro ſe ſubſtituere, ita vt nec peccet, nec diſtributiones amittat?

Pro parte affirmatiua videtur poſſe afferri, quod conſuetudo in hac materia ſatisfaciendi obligationibus Chori multa longè duriora, & difficiliora induxit; potuit ergo etiam hoc inducere. 1

Et primò, difficiliùs eſt conſuetudine induci, vt qui tribus menſibus à Tridentino *ſeſſ.*24. *cap.*12. permiſſis non reſident, accipiant diſtributiones. Contra quam conſuetudinem, quæ olim ante Tridentinum fuit in Eccleſia Bituricenſi prolixè ſcribit Prob. *in cap. vnico à num.*34. *de Cleric. non reſiden. in* 6. dicens *n.*43. eſſe irrationabilem, & ideò non poſſe induci, quod poſt Tridentinum difficiliùs eſt, maximè cum extet declaratio S. Congregationis tenoris ſequentis: *Canonicos non poſſe vi cuiuslibet conſuetudinis, etiam immemorabilis frui quotidianis diſtributionibus, illis tribus menſibus, quibus à Tridentino ſeſſ.*24. *cap.*12. *abeſſe permittuntur,* 2

etiam ſi omnes fructus Canonicatuum conſiſtant in diſtributionibus, ex Moneta & Bonacina *de Horis canonicis diſput.*2. *punct.* 5. Et tamen hæc conſuetudo Romæ viget, & teſtatur Filliuc. *tract.*41. *cap.*6. *num.*49. de qua etiam Bonac. *vbi ſupra punct.*6. multa adducit ex Macigno ad illam ſuſtinendam, ipſe tamen hæret, & exiſtimat opus eſſe Summi Pontificis declaratione, nec ſufficere eius taciturnitatem.

3 Quam ob rem valere conſuetudinem legitimè præſcriptam, vt Canonici, qui per duos menſes ab Eccleſia abſunt, percipiant eo tempore diſtributiones, ſentiunt Couarr. *lib.*3. *var. cap.*13. *num.*5. vbi vniuerſaliter ait, validam eſſe conſuetudinem in aliqua Eccleſia inductam ob iuſtam aliquam rationem, vt quotidianæ diſtributiones abſentibus debeantur, modò hi abſint ad breue tempus. Sic etiam tenent Dec. *in cap. Cum omnes, de conſtit. in* 2. *lect. num.*2. & ibi Andr. *num.*50. Lap. *alleg.* 36. Dueñas *reg.* 209. *limit.*1. Hoied. *in tract. de benef. incomp.* 1. *p. cap.*17. *n.*10. At reputatur breue tempus ſpatium duorum menſium, ex Ripa *in l. ſi inſulam, ff. de verb. oblig. n.*36. Corb. *de cauſ. priuat. emphyt. ob non ſolut. can. limit. vlt. num.*25. Quam ſententiam ſequitur Cenedo *par.*3. *collect.*15. *n.*7. vbi ait, ordinationem, qua duo menſes conceduntur Clericis ad res familiares componendas, & honeſtam animi oblectationem eſſe rationabilem, & huius conſuetudinis vigore poſſe hos Clericos percipere quotidianas diſtributiones. Sic etiam Moneta *de diſtrib. p.*2. *q.*12. *n.*54. Io: Ocon. *in repet. d. cap. vnic. de Cleric. non reſ. in* 6.

4 Non obſtat ſi dicatur cum Probo *ad Monach. in d. cap. vn. de Cler. non reſid. in* 6. *n.*34. aſſerentem talem conſuetudinem non valere, & accipientes diſtributiones in abſentia duorum menſium à proprijs Eccleſijs tanquam fures teneri ad reſtitutionem, cum talis conſuetudo reprehendatur *in d. cap. vn.* & ſæpè à S. Congregatione Concilij ſit deciſum, abſentes recreationis cauſa non lucrari niſi fructus beneficiorum, & nullo modo diſtributiones quotidianas, nec conſuetudinem immemorialem obſtare. Quare vacationes omnes vnius, aut plurium menſium, quibus abſentes diſtributiones percipere ſolebant ſublatæ ſunt, niſi abſint ex cauſis à iure permiſſis, & ſic ſæpè fuiſſe deciſum refert Garz. *de benef. p.*3. *cap.*2. *num.*249. *& ſeqq.* Et hanc conſuetudinem non eſſe validam docent etiam Curt. *in repet. cap. fin. de conſuet. ſect.*5. *num.*39. *&* 43. Barboſ. *de Offic. Epiſc. p.* 3. *alleg.*35. *num.*124. Ricc. *in praxi reſol.*385. *num.*10. Franciſcus Leo *in Theſ. for. Eccl. p.*3. *cap.*2. *num.*27. Armendar. *in addit. ad recep. leg.* Nauarr. *lib.*2. *tit.*23. *de reſid. num.*36. Garz. *d. num.*249. Gonzal. *in regul.* 8. Canſol. §. 7. *proem. n.* 182. Zech. *de Repub. Eccl. tit. de benef. num.* 6. Pariſ. *lib.*1. *de reſignat. cap.*10. *num.* 65. Zerola *in praxi p.*1. *verb. Priuatio.*

5 Nam reſpondent aliqui, deciſiones S. Congregationis, ſi tamen extent de hac materia, eſſe intelligendas de conſuetudine non legitimè præſcripta, neque rationabili, ſed de conſuetudine interpretante, quod liceat per duos menſes, vel tres indiſtinctè, & vniuerſaliter abeſſe à choro, & interim percipere quotidianas diſtributiones, & pariter de conſuetudine interpretante, quod ſicut Concilium Tridentinum *ſeſſ.*24. *cap.*12. *de reformat.* concedit obtinentibus dignitates, canonicatus, & præbendas, vt à ſuis Eccleſijs poſſint abeſſe per tres menſes, & interim percipere fructus præbendarum, pariter concedat poſſe percipere diſtributiones. Quæ interpretatio eſt omnino falſa. Ita Moneta *ſupra num.*56.

6 Nec huic ſententiæ aduerſatur textus *in d. cap. vn.* Nam ſolum ibi dicitur non valere conſuetudinem introductam in quibuſdam Eccleſijs, vt qui abſunt à choro, percipiant diſtributiones, quamuis abſque iuſta, & legitima cauſa abſint; nos verò loquimur de conſuetudine introducta ex legitima, & rationabili cauſa, & quando etiam Eccleſia non patitur defectum in diuinis. Imò in hoc caſu potiùs augetur diuinus cultus cum præbendati feruentiùs, & alacriùs ad recitandas preces horarias, aliaque miniſteria Eccleſiaſtica redeant. Deinde Bonifacius VIII. *in d. cap. vn.* ſolum ſuſtulit conſuetudines contrarias iam præteritas, vt etiam ſuſtulit Concilium Trid. *d. cap.*12. *ſeſſ.*24. innouando conſtitutionem Bonifacij, non tamen hic Pontifex improbauit futuras conſuetudines, ſicut nec Concilium; cum tamen, ſi lex non faciat mentionem de conſuetudine futura, ſed ſimpliciter tollat præteritam conſuetudinem, poſſit de nouo induci conſuetudo eidem legi derogans, vt docent Gloſſ. *pen. in Clem. ſtatutum de elect.* Anchar. *in cap.*1. *de conſtit. in* 6. *n.*30. Azor. *tom.*1. *lib.*5. *cap.*17. *q.*10. Vaſquez 1. 2. *diſp.*177. *cap.*8. *num.* 70. Couarr. *lib.*3. *var. cap.* 13. *n.* 4. Vt etiam tenentur dicere ij, qui ſentiunt conſuetudinem, quæ eſt reprobata per legem tanquam irrationabilis, poſſe vires reſumere ad legem abrogandam, ſi noua cauſa ſuperueniat, etiam ſi in lege fiat expreſſa mentio de conſuetudine futura. Ita Vaſquez, & Couarr. *locis citatis*. Angel. *verb. Conſuetudo n.*9. Sylueſter *eod. verb. q.*6. Dec. *in cap.*2. *de probat. n.*68. & ibi Felin. *n.*71. Anton. Gomez *in l.*51. *tauri n.* 26. Ceuall. *qq. pract. q.* 704. *n.*6. Rochus de Curt. *de conſuetud. ſect.*7. *n.*11. Duegna *regul.*144. *limit.*1. Brunor. *in comp. litt. C. verb. conſuetudo*. Io: Lup. *in cap. Per veſtras de donat. inter vir. & vxor. notab.*2. *in princ. num.* 2. Gemin. *in cap.*1. *de conſtit. in* 6. & ibi Franch. *num.*19. Guttier. *lib.*2. *pract. q.* 31. *num.*12. Petrus Rauen. *de conſuet. ſect.*3. *n.*11. *&* 16. Ferrett. *in repet. cap.*2. *de probat. n.*26. Abb. *in cap. final. de conſuet. num.*24. Bald. *Nouel. de dot.* 6. *p. priuil.*21. *num.*19. & alij multi.

7 At in caſu noſtro poteſt in aliqua Eccleſia eſſe introducta rationabiliter conſuetudo, vt Clerici per ſubſtitutos inſeruiant choro ad breue tempus, & percipiant diſtributiones, quia Superiores iudicarunt non ſolum hac ratione diuinum cultum non minui, ſed potiùs augeri, cum Clerici redeant ad officia, & miniſteria Eccleſiaſtica obeunda maiori cum deuotione, attentione, & alacritate, quod habètur *in l. præſenti, in princ. C. de his, qui ad Eccleſ. conf.* & dicemus infra.

8 Vnde quando dicitur, conſuetudine non poſſe induci, vt diſtributiones dentur abſentibus, vel inſeruientibus per ſubſtitutum, id eſt intelligendum de conſuetudine in generali. Nam poteſt ex iuſta cauſa introduci conſuetudo, vt in aliquo caſu rationabili beneficiatus poſſit lucrari diſtributiones, quamuis inſeruiat per ſubſtitutum, vt notant Hoied. *ſup. p.*1. *cap.*17. *n.* 10. Dueñas *regul.* 206. Cenedo etiam *ſup. q.*1. *n.*67.

9 Item ſunt qui probant, valere conſuetudinem legitimè præſcriptam, vt diſtributiones quotidianæ dentur ijs, qui interſunt non omnibus horis, ſed certis tantùm, vt affirmant Gloſſ. *in Clem. Vt ij, qui, de at. & qual. & ord. præf. v. certis horis*, & ibi Cardin. *q.*17. Anchar. *num.*8. Imol. *n.*33. Rochus de Curt. *in repet. cap. fin. num.*485. aliàs *ſect.*5. *n.*43. *de conſuet.* Dueñas *regul.*206. *limit.*2. Hoied. *in tract. de incompat. p.*1. *cap.*17. *num.*11. quos refert, & ſequitur Moneta *d. par.*2. *q.*3. *concl.*8. *n.*43. *& q.*12. *n.*42. *&* 54. Quamuis contrarium velint Graff. *p.*2. *deciſ. lib.*3. *cap.*15. *n.*12. & alij plures. Ergo etiam valida erit conſuetudo, vt qui inſeruiunt Choro per ſubſtitutum ad modicum tempus poſſint lucrari diſtributiones.

10 Nec minus difficilis eſt alia conſuetudo, vt Canonici, qui fruuntur ſeptingentis, alicubi etiam mille aureis redituum (qui reditus multis in locis ſufficiunt vni Epiſcopo, multis item in locis integræ, & numeroſæ familiæ Religioſorum, Choro ſemper inſeruientium) per vnam hebdomadam inſeruientes, aut per quaſdam tertiarias non peccent, & lucrentur diſtributiones etiam pro tempore, quo non inſeruiunt, & tamen hæc conſuetudo viget Romæ, vt teſtatur idem Filiuc. & Bonac. *locis citatis*, & quidem non ſolum in illis Eccleſijs, in quibus omnes fructus conſiſtunt in diſtributionibus, in quibus non habere locum Bonifacij conſtitutionem dixit Gloſ. *verb. acceperit*, & cum ea Azor. *tom.*2. *lib.*7. *cap.*7. *quæſt.*7. quæ tamen non eſt recepta à Sacra Congregatione ſupra allegata, ſed etiam in illis, in quibus extat præbenda diſtincta à diſtributionibus, pro qua conſuetudine iuſtificanda dicunt, cenſendum eſſe, quod Papæ conſenſus acceſſerit. Quia talis conſuetudo non poteſt induci ſine eius conſenſu, aut iuſta cauſa vtilitatis Eccleſiæ, quàm hìc adeſſe dicunt, eò quod ſic alliciuntur ad inſeruiendum faciliùs. Quam tamen conſuetudinem improbat Nauarr. *conſ.*9. *de Cler. non reſid.* & Azor. *tom.*2. *lib.* 7. *cap.*5. *quæſt.*5. admittit, & *quæſt.*6. dicit oppoſitum eſſe probabilius.

11 Longè difficiliùs eſt, id in quo prædictas conſuetudines fundari dixit Azor. *loco citato*, vt Bonifacij Conſtitutio non reprobet conſuetudinem dandi diſtributiones non intereſſentibus aliquando, ſed ſolum ijs, qui perpetuò abſunt à

diui-

diuinis officijs; & tamen id dictum fuiſſe ab aliquibus dixit Archidiaconus, & licet ipſe improbet, id tamen tenet Io: Monach. *in cap. vnico de Cler. non reſid. in 6.* nec ibi diſſentit Probus. Tenet item Lap. *alleg.* 36. & ſequuntur multi recentiores apud Azor. *ſupra*, quos citat Bonac. *d. p.* 6. *num.* 20. Menoch. Graff. Cenedo, Moneta, ita interpretantes etiam Tridentinum, quod Bonifacij conſtitutionem innouat.

12 Sanè tam antiquiora iura, quàm Conſtitutio Bonifacij, & Tridentinum, quod illam innouat explicari video à pluribus, vt peccati mortalis damnent ſolum eos, qui nulli fulti conſuetudinis beneficio frequenter, & veluti ex contemptu, & conſuetudine à Choro abſunt, non autem eos, qui raro, & aliquando non interſunt, etiam ſi per alium non deſeruiant, dummodo cultus diuinus ob eorum inter abſentiam notabile damnum non patiatur. Ij ſunt Tabien. *v. horæ canonicæ, n.* 28. Syluestr. *verb. hora, q.* 10. Armill. *eod. v. n.* 21. Caietan. *in ſumma, item verb. horæ canonicæ §. quoad quintum*, & qui poſt Tridentinum ſcripſerunt Nauarr. *cap.* 5. *de orat. n.* 14. 18. *&* 19. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 18. *cap.* 13. *n.* 175. Sanch. *conſ. mor. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 112. Layman. *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 6. Filiuc. *tom.* 2. *tract.* 23. *cap.* 6. *n.* 207. qui dicit videri, hoc eſſe in praxi Barboſ. *in remiſſionibus ad Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *n.* 63. multos adducens, Diana plures itidem citans *p.* 2. *reſol.* 31. *& par.* 4. *tract.* 4. *miſcell. reſolut.* 249. nec improbabile putat Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 4. *de horis canonicis, cap.* 13. *n.* 8. imò *n.* 9. cum Syluestro conſentit, & probabile dicit Bonac. *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 2. *n.* 3. nec diſſentire videntur qui ex oppoſito ibi alleguntur, cum dicunt, Canonicos non poſſe vltra tres, aut quatuor dies tuta conſcientia abeſſe à Choro.

13 Nec aliter intelligendus eſt Comitolus *lib.* 1. *reſponſ. quæſt.* 61. *n.* 4. dicens eſſe peccatum mortiferum, ſi Canonicus non conueniat in templum ad laudes diuinas, vt loquatur de frequenti abſentia, aut notabili vltra tres, aut quatuor dies, vt dicit Bonacina, nec plus probant eius rationes præter eam, qua parificat hanc abſentiam cum priuata recitatione, cuius vnica omiſſio eſt mortalis, ſed Bonacina, quamuis ea paritate initio vtatur, eam tamen non currere poſtea *n.* 2. rectè vidit.

14 Et quidem ex omiſſione priuatæ recitationis deficit priuata recitatio præcepta ſub mortali, ex abſentia autem vnius Canonici, non deficit officium in Choro, vt ſupponimus, vnde & leuiorem cauſam ad hanc abſentiam, quàm ad illam omiſſionem ſufficere dicunt omnes. Imò Medina 1. 2. *q.* 96. *art.* 4. *ad.* 2. ſentit non ſolum non peccare mortaliter, ſed nec venialiter, ſi diſtributiones non accipiant, ſed hanc abſtinentiam à diſtributionibus non excuſare à peccato rectè probat Ricc. *in prax. reſol.* 363.

15 Quare mihi videtur, quod qui vel vnica vice abeſt à Choro, ita vt neque per ſe, neque per alium inſeruiat, etiam ſi id non faciat ex contemptu, nec cultus diuinus notabile damnum patiatur, etiam ſi diſtributiones non accipiat, peccat grauiter venialiter, niſi adſit rationabilis cauſa. Ita Tabiena, Caietanus, Sanchez, & Nauarrus *ſupra*, qui dicit cauſam excuſantem eſſe vtilitatem Eccleſiæ, neceſſitatem quampiam, aut infirmitatem, ad quam infirmitatis excuſationem ſpectare non ſolum infirmitatem, quam quis patitur, ſed etiam illam, quàm timere poteſt, & vitare cupit, minuendo ſanguinem, aut medicinam ſumendo dixit Turrecremata *in cap. Clericus victum, diſt.* 91. Adderem ergo etiam ſumendo iuſtam & licitam aliquam animi relaxationem. Nam quod caret alterna requie, durabile non eſt, & interpoſita animi relaxatio tædium auſert, redditque alacriores poſtea ad ſeruitium, vt poſt Innocentium dixit Io: Andr. *in cap. dolentes, de celebr. miſſ.* vbi quod quis nimis fatigatus ſpiritu poteſt ſine ſcandalo aliquantulum à Choro exire, addo etiam & abeſſe.

16 Quoad diſtributiones, an præciſa conſuetudine, de qua ſupra, poſſint percipi ab ijs, qui aliquando, ſed rarò, & cum limitationibus, de quibus ſupra, abſunt à Choro, res eſt clara. Nam Conſtitutionem Bonifacij VIII. quam Tridentinum innouauit, vt omittam antiquiora iura, *cap. licet, de præben. cap. fin. de conceſſ. præben. cap. de cætero de Cler. non reſid.* conſuetudo ita interpretata eſt, vt non ſolum qui ſemper abſunt, ſed qui aliquando, vel ſemel eas non percipiant, contraria conſuetudine tamen induci poteſt, vt percipiant, ſicut ſupra in allatis exemplis.

Ex his facilè reſpondetur ad dubium propoſitum. Nam, 17
vt omittam id, quod Io: de Medina dicit *C. de orat.* 5. *quæſt.* 7. *§. ex dictis apparet*, Beneficiarium debere Choro intereſſe per ſe, vel per alium, ſaltem ex dictis liquet, poſſe Canonicum hebdomada, qua eſt obligatus alium Canonicum ea hebdomada non obligatum ſui loco ſubſtituere, & ſic ſubſtituendo poſſe diſtributiones accipere, nullumque peccatum committere, ſi conſuetudine ita introductum ſit. Nam ſi conſuetudine introduci poſſunt ea, de quibus ſupra, quæ longè duriora, & difficiliora ſunt, & quæ non fiunt ſine aliquo damno diuini cultus, cum ibi nullus ſubſtituatur, per quem abſentia ſuppleatur, & cultus Dei præſtetur, multò magis hìc, vbi per ſubſtitutum idem cultus Deo exhibetur, qui exhibendus eſt per ſubſtituentem. Hinc fit, vt etiam ſi Epiſcopus non poſſit concedere licentiam alicui, ne Choro inſeruiat, vt per duas declarationes S. Congregationis Concilij apud Corradum *in praxi diſpenſationum lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 10. idem tamen Epiſcopus poſſit licentiam dare pro hac ſubſtitutione, vt declarauit Sac. Congregatio his verbis; *Cenſuit Sac. Congregatio, facultatem Capitularibus ſeſe inuicem ſubſtituendi in ſeruitio Eccleſiæ ab Epiſcopo debere concedi, ea tamen cautione adhibita, vt non eodem tempore ſint adſtricti*. Circa quam declarationem obiter aduerto, licentiam Epiſcopi non videri neceſſariam, niſi cum diuturna eſt hæc ſubſtitutio, ad ea, quæ tradit Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de horis canonic. cap.* 10. *num.* 18. & dixit Abb. *in cap. extirpandæ, §. Qui verò, de præbendis*. Atque ex ea declaratione licet arguere pro noſtra conſuetudine. Quia quod poteſt licentia obtineri, poteſt conſuetudine induci. Nauarr. *conſ.* 21. *num.* 3. *de Cler. non reſid.* & alijs citatis Laym. *alleg. cap.* 6. Idemque probatur ratione inuincibili, quia quicquid eſt ſolo iure poſitiuo Eccleſiaſtico conſtitutum, poteſt rationabili conſuetudine abrogari, maximè ſi conſuetudo ſit immemorabilis, quæ non comprehenditur in prohibitione conſuetudinis, Abb. *in cap. vlt. num.* 3. *de præſcript.* Couar. *lib.* 3. *var. reſol. cap.* 13. *num.* 5. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1471. *num.* 45. alijsq; citatis, niſi expreſsè conſuetudo immemorialis prohibeatur, aut excludatur, prout per declarationem Sacræ Congregationis, relatam à Barboſ. *ad Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 12. excluditur conſuetudo immemorialis, ne excuſet à non reſidendo, etiam ſi ante Tridentinum Abbas in *cap. Cum omnes num.* 1. *de conſtit.* dixerat valere ordinariam conſuetudinem, vt Canonici recipiant fructus præbendarum in abſentia. Quia ad eos percipiendos ſufficit, quod ſit Clericus, & in ſortem Domini electus, vt idem dixit, ac repetit *cap. extirpandæ, §. qui verò*. Nam etiam propter hoc inſtituta ſunt beneficia. Prob. *ad Io: Monach. in d. cap. vn. de Cler. non reſid. in* 6.

Verùm nos non agimus de reſidentia, ſed de intereſſentia, quæ duo diuerſa ſunt. Etſi enim reſidere eſſe idem 18
quod deſeruire dixit Goffred. *in ſumma tit. de Cler. non reſid. num.* 1. & Comitol. *lib.* 1. *reſp. moral. quæſt.* 60. attamen quod aliud ſit reſidere, aliud intereſſe, certum eſt. Nam reſidere eſt eſſe in loco beneficij cauſa ſeruitij præſtandi, quod facit etiam qui non intereſt, vt dixit Gemin. *in d. cap. vnico, §. conſuetudinem, n.* 2. *& §. ſtatuimus, n.* 5. *de Cler. non reſid. in* 6. & ibi Franch. *§. conſuetudinem, n.* 1. *& §. Statuimus n.* 3. Io: And. *ibidem*, & poſt eum Prob. *num.* 9. *qui num.* 46. affert reſcriptum quoddam Clem. Papæ, in quo reſidentia ab intereſſentia diſtinguitur prout eam diſtinguunt etiam Nauar. *conſ.* 13. *n.* 2. *de Cler. non reſid.* poſt Abb. *in cap. olim n.* 6. *de verb. ſignif.* Caſſador. *dec. vnica de Cler. non reſid.* Couar. *lib.* 2. *var. reſol. cap.* 13. *num.* 1. Azor. *tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 7. *quæſt.* 5. & alij apud Bonac. *tract. de obligat. Beneficiat. ad reſiden. quæſt.* 4. *punct.* 1. *num.* 1. & *de horis canonicis diſp.* 1. *quæſt.* 3. *pun.* 4. *num.* 10. Imò ipſe Bonifacius VIII. in ſæpè citato *cap. vnico* reſidentiam diſtinguit ab intereſſentia, prout etiam Gloſs. *ibi, v. adfuerint, & v. receperit*, & ſic pœnæ latæ contra non reſidentes non extenduntur ad non intereſſentes, niſi cum nunquam, aut rarò interſunt. Tunc enim, vt dixit Gloſſ. *in d. cap. vnico citato, verb. præſentes*, quid prodeſt præſentia in locis, ſi non adſint Diuinis, propter quæ Beneficia ſunt inſtituta? Et idem dixit Syluestr. *verb. reſidentia*. Laym. *citat. cap.* 6. *num.* 1. & ita eſt intelligenda declaratio Sac. Congregationis relata à Barboſ. *ad ſæpè cit. cap.* 12. *Trident. ſeſſ.* 24. dicens, quod nihil prodeſt Canonicis, quod in ciuitate maneant, niſi Eccleſijs debitis horis inſeruiant.

19 Imò etiam conſuetudo temporis ordinarij, ideſt quadragenaria poteſt legem iſtam de amittendis diſtributionibus abrogare, vt ſæpius dixit Bonac. *diſp.2.q.1. pun.5.n.1. & q.5.pun.6.n.7. & q.4.pun.5.n.5.* citatque Rotam, & ibidem id dicentes, Suarez & Azorium. Imò omnem legem Eccleſiaſticam poſſe quadragenaria conſuetudine abrogari cum communi docet ibidem. Idque verum eſſe non obſtante lege reſiſtente, & prohibente conſuetudinem introduci, niſi lex addat illam conſuetudinem eſſe irrationabilem, vt multis citatis tradit idem Bonac. *cit. quæſt. pun.6. n.3. & 4.* quibus adde Gemin. *conſ.132.* Anchar. *conſ.51. in fin.* Gloſ. *in Clem. Statutum de elect. & cap.1. de Clerico ægrotante in 6.* Prob. *in addit. ad Io. Monach. in alleg. cap. vn. n. 43. de Cleric. non reſid. in 6.* qui alios citat, & Laym. *lib.1. tract.4. cap.24. n.7.* qui dicit, clauſulam prohibentem, ne conſuetudo introducatur, niſi addat, eſſe irrationabilem, dirigi ad Iudices, & Superiores, ne permittant eam conſuetudinem induci, non ad ſubditos, ne introducant. Quod maximè locum habet, cum ſubditi coram Principe, atque adeò ipſo ſciente, conſuetudinem introducunt. Nam tunc Princeps videtur conſentire, & tacitè legem abrogare, cuius conſenſu, & non aliter videntur iuſtificari illæ duæ conſuetudines initio adductæ, etiamſi contra primam extet declaratio S. Congregationis, prohibens conſuetudinem, etiam immemorialem. Quia conſenſus Pontificis derogat illi declarationi, aut ſanè ea declaratio intelligenda eſt, niſi conſenſus Pontificis intercedat. Et in terminis diſtributionum, quod poſſit introduci conſuetudo, etiam reſiſtente & prohibente lege, niſi dicat, eſſe irrationabilem, dixit Couar. *lib.3. var. reſol. cap.13. n.5.* Duegna *regul.206. verſ. limita quintò* Monet. *de diſtribut. p. 2. q.12. à n.45.* Et licet Prob. *in cit. cap. vn.* dicat, quod ex mente textus illius, atque ex rationibus luculenter conſtet de irrationabilitate conſuetudinis recipiendi diſtributiones ſine intereſſentia, etiam ſi ibi non dicatur expreſsè, quod ſit irrationabilis, quod etiam dixit Azor. *to.2. lib.7. cap.7. qu.6.* ea ductus ratione, quod cùm Bonifacius tres tantum cauſas admittat tanquam rationabiles, videtur ceteras tanquam irrationabiles reprobare, nam exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis. Nihilominus quod præter illas tres cauſas, quæ ſolæ tunc rationabiles viſæ ſunt, potuerint poſteà ſucceſſu temporis aliæ cauſæ rationabiles, & iuſtæ apparere, vt pro prima conſuetudine ſupra allata, rationabilem & iuſtam apparuiſſe eſſe cauſam, vt ſic reliquo tempore Canonici alacriùs inſeruiant, multis citatis dixit Bonac. *cit. q.5. punct.6. n.4. & 7.*

20 Et generaliter quod conſuetudo poſſit derogare legi poſitiuæ, habetur *in cap. fin. de conſuet.* & docet *ibi* Abb. *n.24. & in cap.2. de probat. n.8.* vbi Dec. *nu.68.* Felin. *nu.11.* Aret. *n.34.* & proſequuntur Tabiena, Angelus, Armilla, Sylueſter, Ceuallos, Rochus de Curte, Duegnas, Lupus, Gabriel, Brunorus, Couarruuias, Gomez, Geminianus, Franchus, Petrus Rauenna, Barbaria, Baldus, & Guttierez, relati à Sanctarello *var. reſol. q.46. n.3.* & tradunt communiter Canoniſtæ, & legiſtæ, ac Theologi cum D. Thom. *1.2. q.97. art.3.* Ea enim æqualem vim habet cum lege, & ideò ſicut poteſt legem includere, ita etiam abrogare, *§. ex non ſcripto, inſtit. de iur. nat. gent. & l. de quibus, ff. de legib. & l.2. C. quæ ſit longa conſuet.* Et ideò poteſt in præſenti derogare obligationi inſeruiendi Choro per ſe pro aliquo tempore, dummodò ſit ex aliqua rationabili cauſa inducta.

21 At quicquid ſit de illis conſuetudinibus, quæ defenſione non indigent, cum vigeant Romæ coram Summo Pontifice, ſed potius ex eis argumento à minus rationabili ad magis rationabile, infero, licentiam eſſe conſuetudinem alium Canonicum ſubſtituendi, quæ conſuetudo nec aliqua lege eſt reprobata. Nam Iuribus Bonifacij, & Tridentini reprobatur conſuetudo ſimpliciter abſendi à Choro, & in illo nec per ſe, nec per alium intereſſendi, Bonac. *diſp.2. quæſt.1. pun.5. n.3. & quæſt.5. pun.6. num.17.* nec eſt irrationabilis, quia non eſt contra finem, & rationem legis. Æquè enim per Canonicum ſubſtitutum, ac per ſubſtituentem exercetur cultus diuinus, & chorus frequentatur, & hæc eſt ratio fundamentalis, & vnica finalis inſtitutionis diſtributionum, & impoſitæ pœnæ non intereſſentibus, vt eas amittant, conſtatque ex Tridentino *ſeſſ.21. cap.3.* & dixit Gloſ. *in cap. vnico de Cler. non reſid. in 6.* Abb. *in cap. licet, de præben.* Dec. *conſ.280. n.4.* Apoſtill. *ad conſ.42.* Butr. *verb. cultus diuini*, Prob. *in addit. ad Io. Monach. ſæpè cit. cap. vnico n.5.* qui alios citat, Nauar. *de orat. cap.18. n.10.* vt ab innumeris recentioribus citandos abſtineam.

Et quod de Iure communi debeat per ſe ipſum quis exercere curam animarum, 22 *cap. relatum, & cap. quia nonnulli de Cler. non reſid.* vbi Gloſ. *verb. per ſe ipſum* dicit, de Iure communi verum id eſſe in omni beneficio, quod dixit etiam Abb. *in cap. conquerente de Cler. non reſid. & in cap. peruenit 2. de appellat.* Nihilominus quòd non ſit irrationabilis conſuetudo, ſed imò induci poſſit, vt quis per alium deſeruiat in beneficijs non curatis, in quibus non eligitur induſtria perſonæ, idque indubium eſſe, & hanc conſuetudinem eſſe in multis Cathedralibus, dixit Abb. *in cap. quia nonnulli de Cler. non reſid. & in repet. cap. extirpandæ, §. qui verò, de præben.* Imò etiam in Curatis, in quibus eligitur induſtria perſonæ, quod valet conſuetudo, vt per modicum tempus poſſit per Vicarium deſeruire, dixit idem Abb. *in cap. extirpandæ, §. qui verò, de præben.* & quod etiam per longum tempus, & ſemper, Io. de Lignano *ibi* citatus, & Nauarr. *conſ.21. n.4. 6. & 7. de Cler. non reſid.* loquendo ſaltem de conſuetudine immemoriali, & tamen Nauarrus videat ea, quæ de his ſtatuit Tridentinum.

Et ideò quod etiam poſt conſtitutionem Bonifacij VIII. 23 & decretum Tridentini conſuetudine induci poſſet, vt Canonicus alium licitè ſubſtituat, & lucretur diſtributiones dixerunt Doctores citati à Bonac. *diſp.2. q.1. punct.5. n.1.* quos ipſe ſequitur *ibi, & q.5. pun.6. n.17.* vtrobique atteſtans, ita eſſe vſu receptum Romæ, poteſtque ea conſuetudo eſſe rationabilis; quia ſic alliciuntur ad pſallendum deuotius, & moroſius, cum à negotijs, & curis expediti per ſe ipſos interſunt. Nam ſi quando habent curas, & negotia æquè per ſeipſos cogantur intereſſe, curſim, & velociter officium abſoluunt non ſine indecentia, vt ſit alicubi, & poſſunt pro hac conſuetudine afferri quæ idem Bonac. *quæſt.4. punct.4.* affert pro Canonico habente coadiutorem, & per eum inſeruiente, & nihilominus lucrante diſtributiones pro quo multos Doctores, & deciſiones Rotæ coram Pegna allegat, ſed tempore, & authoritate præcedit omnes iſtos Doctores D. Tho. *quodlibet 1. art.13.* vbi recitationem priuatam ab vnoquoque Beneficiato dicit faciendam per ſeipſum, eam verò, ad quam tenetur ob debitum Eccleſiæ, dicit quod debet ſoluere vel per ſe ipſum, vel per Vicarium, ſi hoc ſufficiat ſecundum Eccleſiæ ſtatutum, vel conſuetudinem. D. Thomam tranſcribit, & ſequitur Turrecremata *in c. Eleutherius n.11. diſt.91.* Vnde obligationi horarum poſſe Beneficiatum ſatiſfacere per alium, dixit etiam Paludan. *in 4. diſt.15. q.5. poſt 5. concl.* & quod qui abeſt à Choro propter honeſtam cauſam, quæ ſibi occurrit, etiam ſi ſit cauſa propria, & non pertinens ad vtilitatem Eccleſiæ, excuſatur, & diſtributiones lucratur, dummodo in alijs recompenſet, dixit idem Paludan. *ſupra art.3. poſt 9. concluſ.* Turrecremata *in c. final. n.7. diſt.42.* Plenè autem recompenſat qui per alium ſubſtitutum intereſt, maximè ſi alia hebdomada, qua vacaret ipſe pro ſubſtituto ſuo interſit. Hoc tamen addendum eſt cum eodem Bonacina, quod hæc conſuetudo eſt ſtrictè interpretanda, & propterea quod non poteſt ſubſtitui, niſi alius Canonicus eiuſdem Eccleſiæ. Quia hoc ſolum vſu receptum eſt, non autem vt ſubſtituatur alius clericus ab illorum Canonicorum collegio extraneus, quod non eſſet rationabile, & eſt iure communi prohibitum, Prob. *in addit. ad Io. Monach. cap. vnico n.62. de Cler. non reſid. in 6.*

Neque his obſtat declaratio S. Congregationis, quam 24 Barboſ. *de Canon. & dignit. cap.31. & ad Trident. ſeſſ.24. cap.12.* refert in hæc verba: *ſi factum eſt aliquod ſtatutum, quod Canonici poſſint inſeruire per ſubſtitutos, vel alternatim vnus pro alio, non habeatur eius ratio, quia eſt contra Concilium*, vt tradunt Zerola *in Praxi p 2. verb. canonibus n.5.* Seraph. *dec.1256. n.4.* Rota *dec.659. p.4. diuer.* Garz. *de beneſ. p.3. cap.2. §.2. nu.498.* Ciarlin. *controu. foren. lib.1. c.38. n.3.* & ante omnes dixerat Franch. *in d. cap. vnico, §. ſtatuimus n.2. de Cler. non reſid. in 6.*

Item: *Cum in Eccleſia Eborenſi extaret ſtatutum à Canonicis conditum, & inter alia eiuſdem Eccleſiæ ſtatuta* 25 *generaliter iuratum, per quod licebat Canonicis per centum*

tum dies quolibet anno à ſua Eccleſia obeſſe, & nihilominus diſtributiones quotidianas lucrari, & dubitatum eſſet, an hoc ſtatutum à Concilio cap.12. ſeſſ.24. eſſet ſublatum.

25 *Sacra Congregatio cenſuit, quoad quotidianas diſtributiones nec quidem in tribus menſibus à Concilio permiſſis poſſe quemquam Canonicum eas in abſentia lucrari. Quod verò attinet ad quæſtionem: An ſtatutum illud iuratum cenſeatur ſublatam, cenſuit eſſe ſublatum, quamuis iuratum, tum quia lex generalis tollit ſtatuta; ergo & iuratum; tum quia iuramentum fuit generale, non ſpeciale ad iſtud ſtatutum; tum quia ſtatutum factum eſt à ſolis Canonicis, qui nullam poteſtatem habent ita ſtatuendi.* Ac rurſus.

26 *Cum Canonici Cathedralis Eccleſiæ Aeſinæ ab immemorabili tempore conſueuiſſent quatuor menſes quotannis ab Eccleſia abeſſe, & eo tempore diſtributiones quotidianas percipere, eaque conſuetudo ab omnibus Epiſcopis tolerata fuiſſet, & præſertim à Sanctæ memoriæ Paulo V. qui in minoribus eidem Eccleſiæ præfuit; & ſupplicaſſent propterea, vt ſibi liceret pergere in eadem conſuetudine. Sacra Congregatio cenſuit non concedendum; ſed de cætero abſentiæ tempus tres menſes ad ſummum excedere non debere; & abſentes eo tempore percipere poſſe fructus præbendæ duntaxat, amiſſis diſtributionibus quotidianis.*

27 Reſpondetur enim, licet non poſſit ſtatutum illud fieri, quia iure Canonico non poteſt inferior contra legem Superioris ſtatuere, at conſuetudo contra ius admittitur, *cap.final. de conſuetud.* ita in noſtris terminis Nauar. Suarez *tom.2. de Relig. lib.4. de horis canonicis, cap.12. n.16.* Bonac. *diſp.2. q.5. pun.5.* & ante illos dixit poſt Abb. Decius *in cap. cum omnes num.54. de conſtit. ſect.2.* Quamuis etiam Cenedo *3.p. collect.15. n.7.* aſſerat, poſſe fieri ſtatutum, quo poſſit quis percipere diſtributiones, licet per duos menſes abſit à ſua Eccleſia ob animi relaxationem, vel ob negotia ſua domeſtica. Ergo multò magis conſuetudine induci poteſt, vt quis per ſubſtitutum Choro inſeruiat. Atque ſicut etiam poteſt tolerari ſtatutum, quo ſenibus, & benemeritis, qui per quadraginta annos inſeruierunt Eccleſiæ aſſiſtendo diuinis officijs dentur diſtributiones, quamuis abſint ab Eccleſia, Monet. *d. p.2. q.7. nu.21. & q.12. nu.61. & q.13. n.41.* Cenedo *pract. q.1. n.21. & d. collect.15. nu.8.* Garz. *de benef. p.3. cap.2. nu.344.* Gratian. *tom.2. cap.298. n.19.* Barboſ. *de off. Epiſc. p.3. alleg.53. nu.117.* & dicitur ſic fuiſſe deciſum à Sac. Congregatione *ad d. ſeſſ.24. cap.12. de reform. Concil. Trident.* his verbis: *licet ſtatuta ſint ſublata, per quæ abſentibus dantur diſtributiones, nihilominus Gregorius XIII. ſenibus, & benemeritis miſertus, mandauit, ſtatutum Compoſtellanum poſſe tolerari, per quod debentur diſtributiones non ſeruientibus, qui per quadraginta annos iam ſeruierunt.* Ita quoque poteſt tolerari conſuetudo, qua Clericus per ſubſtitutum ad aliquod breue tempus Choro inſeruiat. Præterea reſolutiones adductæ loquuntur de totali abſentia à Choro, non de intereſſentia per ſubſtitutum. Quod diuerſum eſt, ac proinde earum diſpoſitio non intrat *ex vulgaribus*. In primò enim caſu detrimentum pateretur cultus diuinus. In ſecundò autem nil detrimenti patitur, ſed quodammodo augetur.

28 Neque obſtant Canones, qui ex aduerſo afferri poſſunt; ijs enim vno verbo dici poteſt, conſuetudinem rationabilem contra illos induci potuiſſe. Verum ad abundantiam poſſumus ſingulos percurrere. In primis *c. Clericus 21. q.1.* prohibetur pluralitas beneficiorum. Quia nemo poteſt duobus Dominis ſeruire. Quæ ratio, aiunt aduerſarij, ruit, ſi alteri per ſe, alteri per alium licet inſeruire. Reſpondetur, textum illum facere contra frequentem, imò perpetuam abſentiam. Loquitur enim de duobus beneficijs, quibus ambobus non poteſt beneficiatus ſeruire. Qui autem non poteſt ſeruire, non ſolum abeſt aliquando, ſed frequenter, aut ſemper. Idemque reſpondetur *ad cap. ſuper inordinata, de præbendis*, vbi pluralitas beneficiorum ob eandem rationem prohibetur, Gloſ. *ibi, verb. beneficiati*. Simile eſt, quod affertur *in cap. quia nonnulli, de Cler. non reſid.* vbi prohibetur conferri beneficium ei, qui non poteſt deſeruire, qui autem non poteſt, nunquam deſeruit, vt dicebamus. Adde, in hoc *cap.* ſermonem eſſe de beneficijs curatis, in quibus, quia eligitur induſtria perſonæ, ideò non facilè permittitur, vt quis per alium inſeruiat, vt indubium eſt, permitti non curatis, Abb. *ibi*, & tamen in vtriſque conſuetudinem induci poſſe, vt per alium quis deſeruiat, dixit idem Abb. *ibi*, & *in cap. extirpandæ* de quo mox dicam.

29 *Ad cap. extirpandæ, §. qui verò de præbendis*, reſpondetur, ibi ſermonem eſſe de beneficijs curatis, & tamen, vt ſupra vidimus, Abb. *ibi num.2. & in repetit. eiuſdem §. & cap. n.12.* dicit, quod ex cauſa, & ad tempus modicum, quod dicit eſſe tempus trium ſeptimanarum poteſt etiam ſine licentia Epiſcopi conſtitui Vicarius, & *n.8. & in repetit. n.13. & 31.* conciliando Doctores dicit, quod conſuetudo rationabilis inducere poteſt vt etiam in Curatis, non ſolum conſuetudine induci poſſit, vt deſeruiatur per Vicarium, ſed etiam vt accipiantur fructus non deſeruiendo neque per ſe, neque per alium, ſi Eccleſia non patitur defectum in Miniſtris. Hoſtienſis tamen vult, quod hoc ſecundum conſuetudine induci non poſſit, ſed debere deſeruire ſaltem per alium.

30 Ad *cap. conquerente, de Cler. non reſid.* reſpondetur, quod Gloſ. *verb. deſeruiat*, & Abb. *ibi*, dicit, quod non poteſt beneficiatus in abſentia aliquid percipere, niſi conſuetudo in contrarium ſe habeat; nam tunc in abſentia etiam à reſidentia poteſt. Idem habet Gloſ. *in cap. ad audientiam, verb. conſtitutio, eodem, & in cap. licet verb. diſtributiones, de præbendis*, Prob. *in addit. ad Monach. cap. vnico, n.62. de Cler. non reſid. in 6.* dicit hoc capite ſolum prohiberi, ne Canonicus deſeruiat per alium, qui non ſit Canonicus.

31 Ad *c. Eleutherius diſt.91.* clara eſt reſolutio; loquitur enim in caſu, quo beneficiati erant in cauſa, vt officia non celebrarentur, quod etiam notauit Abb. *in cap. cit. extirpandæ, §. qui verò*, in quo caſu peccatum mortale incurri nos etiam ſupra diximus, & diſtributiones amitti.

32 Ad *c. Clericus victum, & c. Clerici, diſt.91.* reſpondetur, hos textus loqui de frequenti abſentia, & cum contemptu, vt conſtat ex pœna excommunicationis ibi appoſita, quæ non iuſtè imponeretur ob raram abſentiam, vnde in poſteriori capite expreſsè habetur vox: *contempſerint*. In illis autem canonibus, vt patet, & intelligunt Doctores, ſermo eſt non de beneficiatis tantum, ſed de omnibus clericis, nullum beneficium habentibus, qui ante inſtitutionem beneficiorum ex vi Clericatus erant obligati Choro, cui obligationi nunc pro ijs, qui ſunt in ſacris ſucceſſit obligatio recitandi horas priuatim. Quis autem dicat, ſimplices Clericos ob id, quod aliquando deſunt à Choro, fore excommunicandos? Benè verum eſt, quod illi quotieſcunque aberant, ſimpliciter aberant, nec alium ſubſtituere poterant, cùm omnes eſſent ſemper obligati.

33 Ad *c. final. diſt.92.* ſiue intelligatur de beneficiatis, vt vult Archidiac. & Turrecremata, ſiue de omni Clerico, vt vult Gloſ. *verb. deputatus*, loquitur de frequenti abſentia, vt textum illum exponit Gratian. *§. qui autem, diſt. ead.* & patet ex pœna depoſitionis, quæ non poteſt imponi pro non frequenti abſentia.

34 Eodem modo reſpondetur ad Calderinum *conſ. vnico, de Cler. non reſid.* quem ſequitur Tuſch. *lit. D. concl.514. n.6.* vterque enim loquitur de Iure communi, quo non licet per alium Choro inſeruire, eodemque modo loquutus eſt Reginald. *p.2. lib.3. tract.3. n.60.* allegans pro ſe Couarr. *lib.3. var. reſol. cap.13.* qui hanc ſententiam probat, ita tamen vt oppoſitam non damnet, ſed omnes iſti nihil dicunt de conſuetudine.

35 Denique non obſtat Tridentinum, ex quo tres præcipuè textus poſſunt vrgeri. Primus eſt *ſeſſ.21. cap.3.* vbi ſic habet: *Vt diſtributiones inter Dignitates obtinentes, & cæteros diuinis officijs intereſſentes diuidantur.* Secundus eſt *ſeſſ.22. cap.3.* vbi hæc habet: *Vt vnuſquiſque perſonaliter competens ſibi ſeruitium iuxta formam ab Epiſcopis præſcriptam quolibet die ſtatuto impleat.* Tertius habetur *ſeſſ.24. c.12.* ibi: *Diſtributiones verò, qui ſtatis horis interfuerint recipiant, reliqui, quauis colluſione, aut remiſſione excluſa, his careant iuxta Bonifacij VIII. decretum, quod incipit: conſuetudinem, quod Sancta Synodus in vſum reuocat, non obſtantibus quibuſcunque ſtatutis, & conſuetudinibus. Omnes verò diuina per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire officia, & Epiſcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti aſſiſtere & inſeruire, atque in Choro ad pſallendum inſtituto hymnis, & canticis Dei nomen reuerenter, diſtinctè, deuotèque laudare.* Quibus poſſet addi ille *ſeſſ.5. cap.1.* vbi vult, *præbendam Theologalem non niſi perſonis idoneis, & quæ per ſe ipſas*

poſſint

poſſint munus illud explicare, conferri. Vnde videtur colligi, Tridentinum velle, vt ſingulæ perſonæ per ſeipſas ſua munera exerceant, atque adeò vt etiam Canonici ſuum munus, quod eſt Choro intereſſendi per ſeipſos. Denique & ille *ſeſſ.6. cap.2.* vbi obtinentes quæcunque beneficia Eccleſiaſtica, perſonalem reſidentiam requirentia, iubet cogi reſidere, nullique priuilegia, ſeu indulta perpetua de non reſidendo, aut de fructibus in abſentia percipiendis ſuffragari.

36 Ad primum locum reſpondetur, nomine intereſſentium venire etiam eos, qui per alium interſunt; nam qui ſimpliciter non interſunt, ſcilicet nec per ſe, nec per alium, verè intereſſentes dici non poſſunt, vt ſupra diximus, & propterea Sacra Congregatio Concilij ſupra allata dixit, Epiſcopum debere concedere licentiam Canonicis ſe inuicem ſubſtituendi, imò ſi ſubſtitutio non ſit diuturna, non erit neceſſaria illa licentia, vt *ſupra* dixi, & etiam ſi ſit diuturna poteſt conſuetudine introduci, vt ſine licentia Epiſcopi fiat. Verùm ſi dicamus Concilium *ibi*, & locis ſequentibus allatis prohibere diſtributiones dari non intereſſentibus per ſe, vt intellexit Suarez *cit. cap.12. n.15.* potuiſſe nihilominus contrarium conſuetudine induci conſtat ex dictis, etiamſi Tridentinum addat ſuo decreto, non obſtantibus conſuetudinibus etiam immemorabilibus, quia illa clauſula abrogat conſuetudines præteritas, non reprobat futuras.

7 Dices imò reprobare etiam futuras, cum addat: *creſcente non ſeruientium contumacia, liceat contra eos procedere.* Quibus verbis declarat non ſeruientes in poſterum contumaces, ac proinde videtur reprobare futuram conſuetudinem, dum decreti ſui futuram tranſgreſſionem vocat contumaciam. Lex enim, quæ reprobat conſuetudinem, ſemper reprobat; vt notant Io. Andr. *in cap. certificari de ſepult.* Butr. *ibid.* Cynus *in l.2. q.5. C. quæ ſit longa conſuetudo*, Alex. *in l. Si mihi, & tibi, §. in legatis n.7. de legat.1.* Iaſ. *n.21. in 1. lect. & n.14. in 2. lect.* Dec. *in cap.2. n.2. de probat.* Felyn. *ibid.* Alex. *conſ.193. n.8. lib.2.* Tiraquell. *de retract. in præf. n.18.* alios referens, Gratian. *deciſ. March.16. n.9.* Rota *in Cracou. iur. legendi 21. Martij 1627.* coram Coccino. Cùm autem lex ſemper loquatur, *l. Ariani, C. de hæret.* ſemper etiam reprobat conſuetudinem ſuperuenientem, & complectitur etiam quæ de nouo ſuperueniunt, vt notant Franch. *in cap. vnic. de exceſſ. Præl. in 6.* Gemin. *ibid. n.8.*

38 At reſpondetur, illos fore contumaces, ſi vigore præteritæ conſuetudinis, quam Concilium abrogauit, pergant deeſſe ſeruitio, non autem ſi noua conſuetudo inducatur, quam, vt dixi, non reprobat. Verùm etiam ſi reprobaret, poſſet nihilominus induci, quia Concilium non dixit fore talem conſuetudinem irrationabilem iuxta ſupra dicta; ea autem inducta, poſſent iam Canonici ſine contumacia deeſſe ſeruitio.

39 Quando enim conſuetudo non reprobatur tanquam iniqua, & irrationabilis, poteſt de nouo induci contra legem, quæ huiuſmodi conſuetudini derogat, vt docent Abb. *in cap. de conſuetud. n.22. & ibi* Butr. *n.53.* Roch de Curte *n.597.* Duegnas *regul.144. nu.1.* Tiraquell. *de vtroque retract. in proem. n.18. & ſeqq.* Couarr. *lib.3. var. cap.13. n.4.* Loaſez *de matr. Reg. Angl. fundam. num.32.* Lopez *lib.6. tit.9. p.3.* Auendan. *in c.6. Prætor. n.7. lib.2.* Anton. Gabr. *tit. de præſcription. concl.1. n.32.* At conſuetudo, vt Canonici poſſint inſeruire per ſubſtitutum ad modicum tempus, nimirum ad duos menſes, non reprobatur à Concilio tanquam iniqua, & irrationabilis. Deinde Concilium, dum reuocat omnem conſuetudinem, non cenſetur auferri immemorabilis. Hæc enim non cenſetur ablata, niſi de ea fiat expreſſa mentio in lege, vel decreto reuocante conſuetudinem, etiam appoſita dictione vniuerſali, vt docent Gloſſ. *in auth. Vt de cætero, §. Vt de cætero, verb. præſcriptione, collat.5.* Angel. *in l. omnes, C. de præſcript. 30. ann. in fin.* Tiraquell. *lib.2. de retr. conuent. §.1. gloſ.2. nu.12.* Afflict. *dec.254. n.5.* Ripa *in l. nemo poteſt, ff. de legat.1. num.115.* Couarr. *ſuper d. cap.13. n.5.* Ruin. *lib.2. conſ.13. n.30.* Crauett. *de antiquit. temp. 4.p. n.47.* Roderic. *tom.1. qq. regul. q.6. art.5.* Felyn. *in rubr. de præſcript. n.18. & vlt. & in cap. accedentes eod. tit. n.9.* Gutter. *lib.3. pract. q.77. n.vlt.* Roland. *lib.4. conſ.59. n.17.* Dec. *conſ.271. & conſ.496. n.10.* Bertrand. *vol.1. conſ.98. n.12.* Prob. *in addit. ad Monach. in cap.1. n.24. de præſcript.* Curt. Iun. *conſ.158. n.12.* Auendan. *reſp.16. n.4.* Flor. de Men. *q.10. num.44.* Anton. Gabr. *loc. cit. concl.1. n.30.* Put. *dec.205. lib.1.* Rota *dec.717. n.2. p.1. diu. & dec.614. n.1. p.2. & dec.286. n.1. p.4. rec. & dec.53. n.13.* coram Eminentiſſimo Orthobono. Pelaez de Mietez *de maior. p.4. q.20. n.51.* Velaſquez *l.2. taur. gloſſ. 11. n.9.* Bald. *de præſcript. p.2. q.6. n.21.* & alibi, alijque innumeri. Quia conſuetudo immemorialis priuilegio æquiualet, eamdemque vim vtrumque habet, Gloſſ. *in cap. Nouit, de iud. verb. conſuetudine*, & ibi Abb. *n.22.* Felyn. *in d. cap. accedentes, de præſcript. n.6.* & patet *ex cap. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verb. ſignif. & l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid.* & aſſerunt etiam Innoc. Flamin. de Rub. Campeg. Alberic. Brun. Gratian. Veg. Borell. Riminald. Marſil. & alij apud Sanctarell. *var. reſol. q.4. n.36.* Concilium autem in ſuo decreto non abſtulit priuilegium, quin Canonici ſeruire poſſint per ſubſtitutum, vt benè docent Leſſius *lib.2. de iuſt. cap.34. dub.29 n.162.* Garz. *de benef. p.3. cap.2. n.197.* vbi ait, ſic fuiſſe declaratum à Sacra Congregatione, Armendariz, Nauarr. Azor. & alij penes Sanctarellum *d. q.4. n.29.*

Ad ſecundum locum Suarez *ſæpè cit. lib.4. cap.12. nu.12.* 40
per perſonale illud ſeruitium dicit, non intelligi ſeruitium pſallendi in Choro, aut in eo aſſiſtendi, ſed potius ſeruitia illa, quæ interdum Canonici tenentur præſtare, vt ſunt miniſtrare in Altari, Euangelium, vel Epiſtolam cantare, interdum in Choro ſactis veſtibus indui, vel aliquid ſimile facere, ad quæ Concilium vult Canonicos perſonaliter teneri; & tamen etiam in his poſſe vnum Canonicum impeditum alium ſubſtituere dixit S. Carolus *in Concil. Mediolan.3. tit. de ijs, quæ ad Diuina officia pertinent*. Quod Concilium celebratum eſt poſt Concilium Tridentinum. Quare iterùm dicimus, vt ad præcedentem locum diximus, conſuetudine potuiſſe illi derogari. Imò hunc locum ita interpretata eſt Sac. Congregatio declaratione ſupra allata, quod ſit facultas danda Canonicis ſe inuicem ſubſtituendi. Vnde fit, nec beneficio conſuetudinis opus eſſe.

Ad tertium locum quoad illa verba: *Diſtributiones verò* 41
qui ſtatis horis interfuerint recipiant, reliqui his careant. Reſpondetur, vt ad primum locum, intelligi de ijs, qui per ſe, vel per alios interfuerint. Quoad illa autem verba, quæ magis vrgent: *Omnes verò Diuina per ſe, & non per ſubſtitutos &c.* Omiſſa reſponſione Leſſij *lib.2. cap.34. dub.33. n.186.* quam optima ratione reijcit Suarez *cit. cap.12. n.9.* & Diana *par.2. reſol.6.* dicimus, illa verba: *per ſe, & non per ſubſtitutos*, cadere ſuper illa officia, de quibus in proximè præcedenti loco, & ſuper aſſiſtentiam quam Epiſcopo Pontificialia exercenti præſtare debent, non verò ad ſeruitium Chori, de quo non conuincere omninò, vt teneantur per ſe præſtare dixit Suarez *cit. cap.12. n.9.* & clariùs *n.12. & 14.* dixit omninò verba illa non extendi ad ſeruitium Chori, de quo poſtea, ſed de illis officijs, de quibus ſupra eſſe intelligenda, & affert ad hoc Sacræ Congregationis declarationes. Verùm, vtcumque intelligatur, ſemper ad idem redeo, potuiſſe conſuetudine oppoſitum induci.

Ad locum autem, qui additur *ex ſeſſ.5. cap.1.* prætterquam quod loquitur de præbenda Theologali, à qua ad 42
Canonicatus non eſt facienda extenſio odioſa, adhuc cum vult illam non conferri, niſi perſonis idoneis, & quæ per ſe ipſas munus explicare poſſint, hoc ſolum conuincit, non eſſe danda officia, aut etiam Canonicatus ijs, qui idonei non ſunt, & per ſeipſos ſeruire non poſſint. Ijs enim non ſolum aliquando, ſed ſemper per ſubſtitutos ſeruirent, quod licet conſuetudine poſſe induci, etiam in beneficijs curatis dixerit. Io. de Lignano, & Nauarr. *ſupra* allegati; imò Medina *ſupra* dixerit etiam de iure communi licere, nos tamen non defendimus tantam laxitatem, quæ à contemptu excuſari vix poſſet, & vix percipi poteſt, vt de iure hoc liceat, aut quomodo tam laxa conſuetudo poſſit eſſe rationabilis.

Denique ad locum *ex ſeſſ.6. cap.2.* dicimus, ibi ſermonem 43
eſſe de reſidentia, non autem intereſſentia, quæ duo diſtingui *ſupra* oſtendimus, & conſuetudinem etiam immemorialem non reſidendi excluſam fuiſſe à Sacra Congregatione ſupra demonſtrauimus, non ſic conſuetudinem per ſe ipſum aliquando non intereſſendi, ſed per alium, & quidem qui non reſidet per ſe ipſum, nunquam intereſt,

Nos autem defendimus ſolum conſuetudinem inſeruiendi aliquando per alium cum compenſatione, in qua re nullam, nec etiam venialem culpam agnoſcimus; ſi autem ſine compenſatione fiat, non crederem proinde ſic ſubſtituentem ſemper peccare grauiter venialiter, etiam ſi ex leui, aut nulla cauſa id faciat, vt peccare eum, qui vel vnica vice, neque per ſe, neque per alium ſine rationabili cauſa non inſeruit, *ſupra* diximus, ſi tamen hoc faciat frequentius, peccabit grauiter venialiter, ſi autem tam frequenter, vt ex contemptu ſui officij, cui eſt mancipatus, faciat, peccabit etiam mortaliter, neque enim hoc rationabilis conſuetudo in Eccleſijs Vrbis induxit, & tales peccarent peccato non reſidentium, & eorum pœnis fortè damnari poſſent iuxta Gloſſam, & declarationem Sac. Congregationis *ſupra* allatam, dicentem, quod nihil prodeſt Canonicis, quod in Ciuitate maneant, niſi Eccleſijs debitis horis inſeruiant.

45 Pro coronidè addam, quod licet diſtributiones non debeantur niſi intereſſentibus, nec valeret conſuetudo in contrarium, tamen ſi eſſet dubium in iure, vt re vera eſſe oſtendimus, an debeantur intereſſenti per alium, tunc valeret conſuetudo, vt alijs allegatis tradit Probus *in d. cap. vnito, de Cler. non reſid. n.*49. Dec. *in cap. cum omnes n.*3. *de conſtit. lect.*1. Aduerſarij autem, etiam ſi fortè controuertant, an ſit de iure certum, quod cum tot Doctoribus ſupra oſtendimus, poſſe Canonicum ſine peccato mortali aliquando non intereſſe nec per ſe, nec per alium, poſſe etiam ſine veniali aliquando intereſſe per alium, at negare non poſſunt, ſaltem eſſe dubium, atque adeò iuxta Probum, & Decium valere conſuetudinem, ne peccent, nec diſtributiones amittant. Multi enim Doctores ſcribunt, quod ſi de aliquo contractu dubitetur an ſit vſurarius, ſi ex conſuetudine reputetur licitus, talis conſuetudo excuſet contrahentes ab iniuſtitia, & ab omni culpa, vt Bart. *in l. quis ſit fugitiuus*, §. *apud Labeonem*, *ff. de ædilit. edict.* Bald. *in l. vnic. col.*7. *C. de his, quæ.*

46 Atque ita tenendum cenſeo, ſequens reſolutiones deſuper factas tam in Sacra Congregatione Cardinalium interpretationi ipſius Concilij præpoſitorum, quam ſacrorum Rituum. Prima enim in *Abulen.* 27. Iulij 1587. approbauit reſponſum Cardinalis ponentis hiſce verbis conceptu: *Porrò facultatem ſubſtituendi in ſeruitio Canonicatus quempiam alium Canonicum, qui eo tempore ſeruitio non ſit adſtrictus, exiſtimauit illi minimè denegandum eſſe, ceſſante fraude, & calumnia.* Quam reſolutionem referunt Garzias *de beneficijs d. par.*3. *cap.*2. §.2. *n.*503. & Barboſ. *d. Canon. & dignit. d. cap.*31. *n.*7. *verſ. porrò*, & bis à regula negatiua excepit caſum legitimè impediti, nempè *in Eginaten* 29. Nouembris 1602. & *in Neritonen.* 15. Aprilis 1606. dicendo. *Canonicos teneri per ſe ipſos, & non per ſubſtitutos ſuo muneri ſatisfacere, niſi legitimè ſint impediti.* Vtriuſque enim meminit Barboſa *d. cap.*31. *n.*3.

47 Altera verò in *Abulen.* die 12. Maij 1602. edidit huiuſmodi decretum, quod Garzias *de beneficijs d. p.*3. *cap.*2. §.2. integrum refert *n.*496. *& ſeq.* teſtatur vidiſſe in forma authentica ſubſcriptum manu propria Cardinalis Ptholomæi Comenſis, ac Secretarij eiuſdem Congregationis; idemque per extenſum pluries impreſſit Barboſa, ſcilicet *in tract. de Canonicis d. cap.*31. *num.*6. *in collect. ad Concil. Trident. ſeſſ.*24. *de reform. d. cap.*12. *n.*118. *& in ſumma Apoſtolicarum deciſionum verb. Canonicus in Eccleſia, Collectan.* 92. *n.*2. Illud eſt huiuſmodi.

48 *Obtinentes dignitates Canonicatus, vel portiones in Eccleſijs, præſertim in Cathedralibus cuiuſcumque qualitatis ſint, tenentur munera eiſdem dignitatibus, Canonicatibus, & portionibus in cantione Miſſæ, Euangelij, Epiſtolæ, & ſimilium functionum præſtatione, incumbentia, & annexa per ſe ipſos ſubire, & exercere.*

49 *Quod ſi aliquando aliquis legitimo impedimento detentus per ſe ipſum adimplere non poterit, tunc alios eiuſdem tamen ordinis, & gradus, non autem inferioris, dignitates nempè alias dignitates, Canonici Canonicos, & Portionarij reſpectiuè Portionarios in ſua quiſque hebdomada, ne graduum, & ordinum prærogatiua confundantur, deputare debebunt, idque per Epiſcopos opportunis remedijs huius Decreti vigore, prouidendum erit.*

50 Vnde liquet, regulam negatiuè ſtatutam in Tridentino *d. ſeſſ.*24. *cap.*12. quod nequeant diuina officia obire per ſubſtitutos, intelligendam eſſe, vel ſemoto legitimo impedimento pro ſolius voluntatis libitu, ne obligatus inſeruire per ſe ipſum dicta facultate abutatur, vel per ſubſtitutos alterius gradus, & ordinis, ne confundantur prærogatiuæ ordinum, graduum, & limitari quoties perſonaliter inſeruire debentes aliquo legitimo impedimento detinentur, vt munus ſuum implere valeant per alium eiuſdem gradus, & ordinis qui non debuiſſet ea die inſeruire, quoniam ita impediti vices ſupplentur ab alio tunc non obligato per ſe, nec ſeruitio Eccleſiæ deficit numerus præſcriptus conſimili præſentia impletus.

Nec refragatur Sac. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium negotijs præpoſita, quæ ſæpè cenſuir, præſertim *in Eugubina* 25. Iunij 1597. & in vna Catanien. 2. Iunij 1598. quod *Canonici legitimè impediti poſſunt cantare miſſas, & explere alias functiones ſacrorum ordinum per alium Canonicum, non verò diuinum officium, neque per Sacerdotem exterum.* Item in vna *Ciuitatis Pennen.* 6. Nouembris 1584. *Canonici Cathedralis non ſolum debent celebrare per ſe ipſos Diuina officia, ſed etiam miſſas, vt ſæpius reſolutum eſt à Sac. Congregatione Concilij.* Quod etiam dixit Calderin. *conſ.*1. *de Cler. non reſid. dub.*2. Gallet. *in margar. caſ. conſc. verb. diſtributiones*, Barboſa *de offic. Epiſc. par.*3. *alleg.*53. Couarr. *lib.*3. *var. cap.*13. *n.*2. & habetur ex conſtitutionibus Baſilicæ S. Petri in Vaticano à Paulo V. confirmatis *cap.*3. in hunc modum: *Miſſas tam pro viuis, quam pro defunctis celebrare, & alia diuina officia per ſe ipſos, non autem per ſubſtitutos perſoluere teneantur, & debeant; alioquin diſtributiones quotidianas, nec non quæ ſecundum conſtitutiones eiuſdem Nicolai III. ſunt diuidenda inter Canonicos, Beneficiatos, & Clericos ſupradictos præſentes, & inſeruientes tantum, non lucrentur, & faciant ſua.* Et ex decretis S. Viſitationis Apoſtolicæ Vrbani VIII. anno 1624. *Miſſas conuentuales tam pro viuis, quàm pro defunctis, nec non reliqua diuina officia, quibus perſonaliter ſunt obligati, non legitimè impediti, per ſe ipſos, non per ſubſtitutus perſoluere teneantur.* 51

Nam reſpondetur, contrarium eſſe dicendum, quando alicubi eſſet conſuetudo legitimè præſcripta, quod quis per alium poſſet Eccleſiæ inſeruire, & percipere interim diſtributiones. Quod etiam aſſerunt Moneta *de diſtrib. p.* 2. *q.*5. *n.*20. *& q.*12. *n.*47. *verſ. limita quinto*, Cenedo *qq. pract. q.*1. *n.*77. Auguſtin. Bero. *q.*114. & nos *ſuperius* dicebamus. Certum enim eſt, quod Clericus ex Pontificis priuilegio poteſt percipere diſtributiones, quamuis abſit ab Eccleſia, cui eſt adſcriptus, docentque communiter Doctores apud Cenedum *pract. q.*1. *n.*26. Nam quod diſtributiones debeant dari ſolum ijs, qui diuinis officijs interſunt, eſt de iure humano. Et quod ex eodem priuilegio poteſt illas percipere, quamuis per ſubſtitutum ſeruiat, tradunt Calderinus *conſ.*1. *de Cler. non reſid. dub.*2. Gallett. *loco allegato*. Couarr. *lib.*3. *var. cap.*13. *n.*2. Moneta, & Cenedo proximè citati. Atqui conſuetudine introduci poteſt quicquid poteſt priuilegio concedi, vt tradit Gloſſ. *in c. conqueſtus, verb. conſuetudo* 9. *q.*3. *& in cap. Nouit, de iudic.* & notant communiter Doctores, nominatim Oldrad. *conſ.* 137. *num.*1. *& conſ.*254. *n.*8. Bald. *conſ.*49. *lib.*1. Zabarel. *in Clem.*2. §. *Illi verò num.*4. *& not.*2. *de æt. & qual.* Vbald. *de Can. port. par.*2. *cap.*2. *num.*28. Barbat. *conſ.*81. Grammat. *conſ. ciuil.*98. Mandoſ. *de priuil. ad inſtar gloſ.*15. *n.*59. Crauett. *de antiq. temp. par.*4. *q.*3. *n.*10. & alij paſſim. Cùm ergo ex priuilegio obtineri poſſit, quod inſeruiatur per ſubſtitutum, poterit etiam obtineri ex conſuetudine. 52

CONSVLTATIO CXXXI.

An cadauera punitorum Medicis ad anatomiam ſint concedenda?

AFfirmò. Primò, quia facit ad perfectiorem artis medicæ cognitionem, quam habere magni Reipublicæ intereſt. Secundò, quia ea, quæ vtilitatis publicæ cauſa fiunt, etiamſi in alterius vergant iniuriam, non ſunt culpanda, cumque omnibus proſint, præferuntur vtilitati priuatæ, *l. vnica*, §. *fin. C. de caduc. toll.* Neque iniuriarum Magiſtratus corpora punitorum petentibus concedentes tenentur, 1

nentur, *l. Quod Reipublicæ, ff. de iniur.* vbi habetur, Iudicem non inferre iniuriam, ſi aliquid faciat intuitu Reipublicæ, licet tendat in contumeliam alicuius priuati. Quod tenet Dec. *in l. Imperium, ff. de iuriſd. omn. Iud. n.17.* & Anton. Gomez *3.to. var. cap. fin. n. vlt.* Tertiò, quia nullum honorem meruerunt viui, vtpotè pœnæ ſerui, & eorum corpora abijci, vel in furca relinqui poterant. Quidni igitur ad anatomiam vſurpari poterunt? Quartò, quia ſcelerum, forma larualis ab Apuleio dictum, quod plerumque conſeruari ſolet, conducit nos ad ardentiorem fragilitatis noſtræ conſiderationem, & vehementiorem microcoſmi, eiuſque architecti ſapientiſſimi admirationem. Hinc fertur, Carolum V. Imperatorem conſuluiſſe ſuper hac re Vniuerſitatem Salmaticenſem, & reſpondiſſe Vniuerſitatem, licere. Licet Bart. *in l. fin. ff. de cadau. pun.* id reliquerit indeciſum. Quod etiam fecit Anan. *in cap.2. de furt.* [Vide, ſi placet Ripam *de peſt. p.vlt. n.142. & ſeq.* Boer. *dec.287. n.6.* Roman. *ſing.709. n.4.* Menoch. *de arb. lib.2. cent.3. caſ.285. n.10.* Dec. *in l. Imperium n.18. ff. de iuriſd.* vbi Bolognet. *n.37. in fin.* Clar. *in prax. q.100. n.2.* vbi Add. *lit. A.* Dan. Moller. *lib.4. conſtit. electoral. conſt.34. n.3.* Et licet apud veteres chriſtianos non videatur receptum fuiſſe, quorum rationem, vſumq; honeſtiorem dicere procliue eſt, conſuetudo tamen in cadaueribus punitorum hoc permittit, quæ quidem conſuetudo cum ad publicam vtilitatem pertinere videatur, ſatis poteſt exiſtimari rationabilis, atque idcircò toleranda. Et confirmatur. De Sanctiſſimo Epiſcopo Geneuenſi Franciſco Saleſio narrant, adoleſcentem Patauium iuiſſe iuriſcauſa addiſcendi, & graui morbo correptum, ſpe ſalutis amiſſa, teſtamento corpus ſuum legaſſe Chirurgis, vt cum pro humilitate reputaret, ſe hactenus ſocietati humanæ inutilem, ſaltem aliquod mortuus emolumentum conferret, ſui corporis diſſectione Medicis permiſſa, quo ad alios curandos fierent peritiores.]

CONSVLTATIO CXXXII.

Vtrum Vicarius Generalis Ordinis dignioris deputatus per Pontificem, viuente ſuo Generali, tam eo abſente, quàm præſente, præcedere debeat Vicario Generali alterius Ordinis inferioris etiam per Pontificem deputato in locum tamen Generalis demortui, vt toti Religioni præſideat?

1 PRæeminentia loci dignioris, quam in Capella Pontificia abſque vlla controuerſia pro ſui Ordinis prærogatiua obtinet Generalis Ordinis dignioris reſpectu Generalis inferioris Ordinis, quando in defectu Generalium res agitur inter Vicarios Generales eorundem Ordinum eodem iure videtur deberi Vicario Ordinis dignioris. Quia data paritate dignitatis, & officij, ille præferendus eſt, qui dignitatem, & officium habet in loco, ſeu Collegio digniori, prout exempli cauſa non ambigitur, digniorem eſſe Religionem Dominicanorum Religione Carmelitarum iuxta ea, quæ notat Innoc. *in cap. Fraternitatem in fin. de ſepult.* Felin. *in rubr. de maior. & obedien. n.4.* Caſſan. *in Catal. glor. mund. p.4. conſid.47.* Natt. *conſ. 638. n.15.*

2 Non obſtat, quod non verſamur inter Vicarios paris conditionis, ſed videatur longè inferior dignitas & conditio Vicarij Ordinis dignioris, qui habet Superiorem in Ordine, nempè Generalem, actu ſuperſtitem, qualem non habet Vicarius Ordinis inferioris, qui propterea cenſeri debet, & honorari tanquam caput totius ſui Ordinis.

3 Nam huic obiectioni, quæ vnica videtur adduci poſſe, inprimis reſpondetur, quod etſi defectus Superioris, actu ſuperſtitis, operari poſſit in Vicario ampliorem vſum iuriſdictionis, non ideò tamen operatur augmentum dignitatis, quæ nihilo magis egreditur limites Vicariatus, atque adeò eum non facit abſolutè caput Ordinis, prout eſt Generalis, ſed ſolum ipſius capitis locumtenentem, & quidem ad breue tempus, ſcilicet futuri Capituli. Ad effectum autem præcedentiæ non ſolet attendi, an quis habeat ampliorem vſum iuriſdictionis, ſed an habeat maiorem dignitatem, *l.1. & 2. C. vt dign. ord. lib.12.* Et de facto obſeruatur in eadem Capella Pontificia inter Epiſcopos, ex quibus etiam titulares, qui carent omni iuriſdictione præferuntur quibuſcunque inferioribus habentibus pleniſſimam iuriſdictionem.

4 Præterea ſuperexiſtentia illius, cuius aliquis eſt locumtenens, ſeu Vicarius, tunc demum detrahit dignitati ipſius Locumtenentis, quando fuit ab illo creatus Locumtenens & Vicarius, & habet talem dignitatem dependenter ab illo, ſecus autem quando fuit creatus Vicarius à Superiore, qui illi dederit poteſtatem independenter ab eo, cuius vices illi cõmittit ad text. *in d. cap. Præcipimus 93. d.* & tradit Bart. *in l. filius, ff. de legat.* Card. *in Clem.1. oppoſ. 6.* Abb. *in cap. Cum olim 2. in 1. notab.* & ibi Felin. *de offic. Deleg.* Alex. *in rubr. de offic. eius n.14.* Dec. *in cap. Sane n.12. de offic. Deleg.* Et pluribus adductis latè exornat Gratian. *diſcept.111. n.54. & ſeqq.*

Vnde cùm Vicarius Generalis Ordinis dignioris non fuerit deputatus ab ipſo Generali, nec habeat poteſtatem dependenter ab ipſo, ſed immediatè dependeat à Summo Pontifice, ideò, quicquid ſit quoad vſum iuriſdictionis, certè quoad qualitatem dignitatis ea non alteratur ex eo quod defunctus ſit, vel ſuperſtes ipſe Generalis, à quo dignitatem non recognoſcit.

5 Poſtremò hæc ſuperſtitis Superioris exiſtentia tunc eſſet conſiderabilis ad effectum, de quo agitur concedendi locum digniorem Vicario Generali, quando idem ſuperior eſſet actu præſens iuxta tradita per Doctores *in cap.1. §. Officiales,* vbi Franch. & Gemin. *de Offic. Vicar. in 6. & in cap. Cum nullus de tempor. ordin. eod. lib.* Tunc enim non eſſet cur Vicarius Generalis prætenderet locum debitum iuxta prærogatiuam ſui Ordinis, quæ primò & principaliter tunc repræſentaretur in perſona ipſius Generalis; ſed quando Generalis eſt abſens, tunc ſicut præeminentia Ordinis repræſentari debet per ipſum Vicarium Generalem, ita per ipſum etiam debet retineri locus, qui ſupra alios intra limites eiuſdem dignitatis Ordini ſuo debetur.

6 Neque ex eo quod habet ſuperiorem ſuperſtitem illi præferendus eſt Vicarius Ordinis inferioris, ſuperiorem ad certum tempus non habentis, cùm in huiuſmodi actu attendatur potius prærogatiua Ordinis, quam alterius qualitatis, & in hac materia quoad illum actum, in quo quis vices gerit alterius, quando non eſt deputatus ab ipſo, confunditur vterque caſus, abſentiæ ſcilicet & mortis illius, cuius vices gerit, vt per Bart. *in d. l. filius n.1.* ibi; *propter receſſum, vel mortem Rectoris,* Cardin. *in d. Clem. 1. de off. Vic. in 6. oppoſ.* ibi: *Ob carentiam Rectoris, vel abſentiam.* Alex. *in d. rubr. de offic. eius n.14. in fin.* ibi: *in locum abſentis, vel defuncti,* & benè facit textus *in cap. Si delegatus de offic. deleg. in 6.* vbi Gemin. Franch. & cæteri communiter.

7 Verùm ego contra planè ſentio. Primò, quia dignitatem, quam eiuſmodi Vicarius Generalis Ordinis inferioris habet, ex perſona propria habet, cum omnia poſſit, prout ſi verè eſſet Generalis, vt habetur *in Clem. Exiui de Paradiſo de verb. ſignif.* & tradit Roderic. *tom.3. quæſt. regul. 76. ar.2.* Maior autem eſt dignitas, quam quis habet ex perſona propria, quam dignitas, quæ ei competit ex perſona alterius. Bart. *in l. Quod Principi in fin. ff. de legat.2.* Dec. *in cap. Sanè n.2. de offic. Ord.* benè ac latè Cagnol. *in d. rubr. de Offic. eius n.79.* vbi firmat, quod repræſentans perſonam alienam, dignitatem, quam habet, alieno iure habet; perſona verò repræſentata ex iure in ſe radicato dignitatem habet iure proprio, & propterea hæc dignitas, illi præferenda eſt, *arg. l. Siquid bello* cum ibi notatis per Gloſſam & Doctores, *ff. de capt. & poſtlim. reuerſ.* cum alijs ibidem per Cagnolum adductis.

8 Secundò, quia cum ipſe ſit caput Religionis, & nullum alium habeat ſupra ſe, ratione adminiſtrationis & dignitatis dicitur maior illo, qui habet Generalem ſupra ſe, & illum repræſentat, & eius tantummodò vices obtinet. Vnde neque illi debetur tantus honor. Nam adeſt Generalis, qui eſt caput. Alex. *in l. Sed ſi, §. Semper, in princ. ff. de in ius voc.* vbi Iaſ. *n.6.* Et proſequitur Dec. *in cap. Sane n.3. de offic. Deleg.* traditque accuratè Roderic. *tom.2. quæſt. regul. 34. ar.2.* At qui non eſt dubium, quin maior in dignitate ſemper præferendus ſit, *c. Ad hæc d.89. cap.1. &*

cap. Statuimus de maior. & obed.d.l.2. vt dignit. ord. ſeruit. l.1. ff. de alb. ſcrib. Abb. *conſ.21. n.3. in fin. lib.2.*

9 Tertiò, quia ita in terminis communiter docent Doctores, dum diſputant, an Vicarius, ſiue Vicerector, gaudeat eadem immunitate, & præeminentia, qua gaudet Rector. Quod ſcilicet ſi ſit conſtitutus in locum Rectoris demortui, habeatur ac ſi principaliter eſſet creatus Rector, & gaudeat eadem immunitate & honore iuxta textum *in l. fin. C. vt dign. ord. ſer.* Id quod tenet Bart. *in d. l. filius eo n.1. ff. de legat.* Alex. *in rubr. de off. eius, cui mand. eſt iuriſd.* & ibidem ſtabiliunt Iaſ. *n.74.* & Cagnol. *n.75.* Caccialup. *in l. Diem functo n.61. ff. de off. aſſeſ.* Gorneſ. *in §. fuerat n.13. inſtit. de act. auth. in rubr. de except. n.7.* Barbat. *in d. cap. Sanè 2. n.6.* & ibi Dec. *n.2. de off. deleg.* Rom. *ſing.367.* Boer. *tr. de auct. magn. Conſil.*

10 Nec iuuat quod Vicarius Ordinis dignioris ſit conſtitutus per Pontificem, & non per ſuum Generalem. Quia non propterea ſequitur, quod ipſe ſit caput ſuæ Religionis, & quòd idem honor ei debeatur ac ſi eſſet creatus in locum demortui Generalis. Cùm ſemper verum ſit, quod ipſe agat nomine ſui Generalis, & excepta reuerentia in illo actu, honor primarius ſemper debeatur Generali, cuius vices ipſe obtinet ad text. *in d. l. filius, ff. de legat.* & latè ac pulcherrimè in his terminis philoſophatur Cagnol. *in d. rubr. ff. de off. eius à n.75.* vbi ſub *n.79.* ſtatuit, quod quando quis eſt conſtitutus in locum demortui, tunc pro ſe gerit non pro alio, & omnis prærogatiua ſibi competit iuxta text. *in l.2. C. de off. eius*, ibique Doctores.

CONSVLTATIO CXXXIII.

An, & quatenus Epiſcopus poſſit Parochos, ritè ac rectè ſemel approbatos, iterùm ac pluries ad examen vocare?

1 Dicendum videtur, Epiſcopum non ſolum hoc poſſe, ſed etiam ad id teneri. Probatur ex illa Domini ſententia: *Speculatorem dedi te domui Iſrael.* Et ex illa: *Diligenter agnoſce vultum pecoris tui.* Ratio quoque id perſuadet. Nam poteſt ac tenetur Epiſcopus experiri examine, an Parochi ſufficientes ſint, quia fundamentum eorum ſufficientiæ, hoc eſt ſcientiæ, mutari ac deſtrui poteſt, vel primò ob habitum contrarium, vel ſecundò ob habitum incompoſſibiliter oppoſitum, vel tertiò propter obliuionem, vel quartò ob ipſius concluſionis obliuionem.

2 Nec minoris eſt momenti viſitare Parochos in externis, quàm in internis. At habet Epiſcopus ex Concilio Tridentino *ſeſſ.7. c.8. ſeſſ.21. cap.* etiam 8. *& ſeſſ.24. cap.3. de refor.* ius viſitandi annis ſingulis, vel ſaltem biennio Parochorum vitam, & mores. Poterit igitur etiam illorum ſcientiam examini ſubijcere, ſine quo eiuſdem Concilij verba ſaluari nequeunt. Quippè cura animarum non conſiſtit præcipuè in eo quod Parochus Sacramenta petentibus miniſtret, ſed quod rectè.

3 Confirmo. De iure diuino naturali incumbit Epiſcopo pabulum ſpirituale ſuis ouibus miniſtrare, & ad id ſufficientes miniſtros ſecum adhibere. Fit ergo, illum conſtrictum eſſe eodem iure proſpicere, an Parochi ſcientiam ſemel acquiſitam amiſerint, ac nouo examine eos probare, vt inſufficientes repellat, ne oues fame pereant. Quam ob rem Saluator, Eccleſiaſticos alloquens, præſertim Parochos, inquit Matth. 5. *Vos eſtis ſal terræ. Quod ſi ſal euanuerit in quo ſalietur? Ad nihil valet vltrà, niſi vt mittatur foras.* Et alibi per os Malachiæ *cap.2.* dicit Deus: *Labia ſacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirent ex ore eius. Vos autem receſſiſtis de via.* Et alio in loco propheticè affatur Oſeę *cap.4. Quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi, & oblita es legis Dei tui, obliuiſcar filiorum tuorum & ego.* Hinc & D. Petrus cùm Rectoribus Eccleſiæ ſcriberet *ep.1.3.* ait, *Parati eſſe debetis reddere rationem omnipoſcenti vos ſatiſfactionem de ea fide, & ſpe, quæ in vobis eſt.*

4 Vnde licet Parochi ſemel acquiſiuerint approbationem, non idcircò ius habent iuſtitiæ quod iterum non examinentur, cum examen in fauorem boni communis ſit neceſſarium, cui cedere debent Parochi, etiam cum incommodo boni proprij. Solum enim habent ius iuſtitiæ, quod non impediatur eorum iuriſdictio, ſi idoneos eſſe conſtiterit.

Verùm alij approbationem Parochorum eſſe à iure docent. Ita nominatim Henriq. *in ſum. lib. cap. & n.6.* Vaſquez *3. p. q.93. ar.3. dub.5. n.1.* Ochagau. *de Sacram. tract. 2. de confeſſ. q.40. n.7.* Suarez *de pœnit. diſp.18. ſect.2. & 8.* Zerol. *in prax. de Sacram. pœnit. q.2.* Reginal. *lib.1. prax. for. pœnit. n.201.* Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. al.25. n.23.* alijque. Et proinde inferunt, talem approbationem non poſſe reuocari ab Epiſcopo. Vnde ſecundùm hos Doctores videtur dicendum, quod non poſſit Epiſcopus Parochos ad examen vocare præſertim ſi alias ipſos examinauerit, & idoneos iudicauerit iuxta regulam quod *ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt, de regul. iur. in 6.* Ideòque non poſſe Epiſcopum amplius Parochos examinare abſque cauſa, cum ipſi in examine per concurſum approbati fuerint, habentque præſumptionem pro ſe, ne ſint illiterati, ſed habiles, atque idonei, tradiderunt Oldrad. *conſ.18. ſub princ.* & Innoc. *in cap. Accepimus n.1. de æt. & qual.* Felin. *in cap. Ex literis n.6. de conſtit. & in cap. Cum venerabilis n.49. de except.* vbi Abb. & Innoc. *n.55.* ac Dec. *n.150. & 154.* Vbi oſtendit hoc habere locum etiam reſpectu Superioris, Rebuff. *in prax. tit. de reſcript. in form. com. & in form. paup. n.11.* Verall. *dec.367. p.2.* Boer. *dec.149. n.16. & 18.* 5

Et ſanè cum Parochus examine acquiſiuerit ius, quo effectus eſt idoneus ad munus parochiale abſolutè, & non limitatè, ius habet iuſtitiæ quod ſemper reputetur habilis, donec oppoſitum ex ſufficientibus indicijs non conſtiterit. Eſt enim regula vulgaris, *Nemo præſumitur malus, niſi probetur, cap. Dudum de præſum. cap. vn. de ſcrut. & cap. Inter dilectos de fid. inſtr.* Quapropter ſicuti eſſet iudicium valdè temerarium ſuſpicari de aliquo abſque indicijs, eum eſſe deperditis moribus, maximè ſi aliquando opera virtutis fuiſſet aſſecutus, vt rectè Leſſius *lib.2. de iuſt. cap.29. dub.4. n.34.* ita profectò temerarium eſſet ſuſpicari de Parocho ſemel iudicato idoneo incidiſſe in imperitiam, vt proindè oporteat illum denuò examinare. Iniuria namque ei fieret ex illa ſuſpicione quod videlicet ſuum munus indebitè exequatur. Et ſicut Iudex lethaliter peccaret condemnando aliquem ob ſolam ſuſpicionem ex leuibus exortam indicijs, vt ibi Leſſius *dub.2. n.8.* & vniuerſi, ita etiam peccaret Epiſcopus, condemnando ad examen Parochum ſemel approbatum abſolutè. 6

Tenendùm tamen eſt in hac re tanquam certum, quod poſſit Epiſcopus Parochos ad examen vocare, quando defectus eorum ſcientiæ eſt notus, præceditque fama eorum imperitiæ vel erroris in adminiſtratione Sacramentorum. Quia tunc error & fama ſe habent tanquam accuſatores. Item certum eſſe debet, quod poſſit eos examinare, quos probabiliter iudicauerit inſufficientes eſſe, eo quod non vacarint ſtudio, & ſcientiam quam prius habebant, deperdiderint. Alioquin inane redderetur decretum Concilij Tridentini *ſeſſ.21. cap.6.* declarans, quod poſſit Epiſcopus Rectoribus Parochialium illiteratis dare coadiutores. Nam ſi poſſet examinare, aut non daret coadiutores, aut dando, fieri poſſet, quod ijs quoque daret, qui reuera eſſent ſufficientes. Vnde quoſcunque ſuſpicatur inſufficientes eſſe, poterit ad examen vocare, tam in viſitatione, quàm extra, tam ipſe, quàm eius ſucceſſor. Quia tunc habet ſufficiens fundamentum innouandi examen. Siquidem opinio inſufficientiæ eſt veluti quædam denunciatio. Atque ita cenſuit Sacra Congregatio Concilij *in vna Placentina* die 28. Auguſti 1628. & *in vna Conſentina* die 3. Ianuarij 1594. ac præcipuè *in vna Pampilonenſi*, in qua cùm quærebatur. 7

Primò, vtrùm poſſit Epiſcopus examinare Parochos & Rectores ſemel approbatos ad curam animarum exercendam, quando ex rationabili, & legitima cauſa habetur vehemens ſuſpicio de illorum imperitia ad Sacramenta miniſtranda, & munus ſuum adimplendum, vt clarius cognita illorum illiteratura detur illis Coadiutor benemeritus cum aſſignatione alicuius portionis fructuum pro eius congrua ſuſtentatione. 8

Secundò. Si poteſt hoc examen facere non ſolùm in actu Viſitationis, ſed etiam extra illam reſpectu alicuius Parochi, de cuius imperitia habetur certa notitia. 9

Tertiò.

10 Tertiò. Si ad huiuſmodi examen faciendum requiritur, quod imperitia talis Parochi examinandi probetur iuridicè per teſtes deponentes, an verò ſufficiat talem imperitiam conſtare Epiſcopo extraiudicialiter, vel quia expoſitum fuit illi per perſonas fide dignas, quæ nolunt iuridicè deponere propter metum, reſpectum, vel aliam rationem; vel quia ipſemet Epiſcopus ex rumore, & ex aliquibus actionibus, quas videt, & notat in ipſo Parocho, & ex verbis, quæ ab illo audit, & ex alijs accidentibus, quæ occurrunt, facit coniecturam ferè euidentem de imperitia illius. His igitur ſcrupulis anxiatus, ſupplicat pro declaratione, vt ſalutare pabulum ſuis ouibus præbere, ſuoque munere ſatisfacere poſſit.

11 Sacra, &c. die 15. Ianuarij 1667. cenſuit ad omnia reſpondendum, *affirmatiuè*. Quodque poſſit eos ad examen iterùm vocare ſub pœna priuationis reſoluit eadem S. Congregatio *in vna Lucerina* die 13. Ianuarij 1594. & *in vna Interamnen* die 1. Octobris 1602.

12 Extra verò hos caſus non poteſt Epiſcopus vocare ad examen Parochos. Habent enim intentionem fundatam, vt ad exercitium curæ animarum, & ad Sacramentorum adminiſtrationem admittantur, cum hoc veniat in conſequentiam approbationis ab examinatoribus de eorum perſona factæ, vt S. Congregatio reſoluit in vna Nucerina die 6. Octob. & 10. Nouembris 1617. Quia cum eorum approbatio ſe habeat per modum ſententiæ decernentis de idoneitate, dat ius approbato ad manutenendum ſuam idoneitatem, quam de iure poſſidet, & ideò non poteſt ſine cauſa reuocari in dubium ipſa poſſeſſio, ſicuti reuocaretur, ſi iam approbatus iterùm ad examen vocaretur.

13 Nec obſtat, quod ſtante diſpoſitione Concilij Trid. non proſit fuiſſe ſemel examinatum. Seraph. *dec.* 1323. *n.* 1. Barboſ. *in d. cap. Accepimus in fin.* Quia verum eſt examen in promotione ad Ordines non ſuffragari ad euitandum examen in promotione ad beneficium, nec examen in aſſecutione vnius beneficij curati liberare ab examine in tranſlatione ad aliam Eccleſiam parochialem, vt concludit Io. Andr. qui rationem aſſignat in addit. *ad Specul. rubr. de iurep.* Guidop. *dec.* 69. Rota *in Legionen Parochialis* die 30. Martij, & 9. Aprilis 1590. coram Comitulo, & reſoluit S. Congregatio Concilij die 14. Iulij 1594. At ſecus dicendum eſt quando agitur de excludendo approbato prætextu inhabilitatis ab exercenda cura animarum eiuſdem Parochiæ, ad quam fuit approbatus pro idoneo, quod quidem fieri non poteſt, niſi interueniat iuſta cauſa. Quoniam approbatus reſpectu eiuſdem Eccleſiæ præſumitur idoneus, cum habeat pro ſe tam iudicium examinatorum, quàm conceſſionem ipſius Epiſcopi in literis inſtitutionis. Approbatio enim vigore examinis declarat idoneitatem, ac proindè approbatus ſemper remanet affectus qualitate idoneitatis, quæ vim habet ſententiæ, tranſitque in rem iudicatam. Idque apertè colligitur ex *d. cap. Accepimus*, vbi habetur quod qui promouetur, præſumitur idoneus apud promouentem, itaut non poſſit poſtea vti exceptione idoneitatis, licet talis habendus non ſit apud omnes.

14 Hinc non eſt legitima cauſa, quæ pro parte Ordinariorum aliquando adducitur, nimirum, quod Examinatores, etſi approbauerint Parochos, ipſi tamen eos inſtituerint ſub ſpe futuræ habilitatis. Eſt namque contra Sacrorum Canonum diſpoſitionem, qui requirunt idoneitatem & ſcientiam tempore præſentationis & inſtitutionis in promouendis ad regimen animarum, *cap. Cum in cunctis*, §. *Inferiora*, *& cap. Nihil eſt de elect.* Quarum qualitatum diſcuſſionem & inquiſitionem S. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de ref. c.* 18. relinquit Examinatoribus ſynodalibus, qui mortaliter peccarent, ſi qualitates eiuſmodi diligenter non inquirerent, Garz. *de benef. p.* 9. *q.* 9. *c.* 3. *n.* 105. *& ſeq.*

15 Pariter nec obſtat, quod etiam illiterati poſſint promoueri, ſi ſpes affulſerit, quod in futurum diſcant ex Innocent. *in d. cap. Cum in cunctis n.* 1. *de elect.* Imol. *in Clem.* 1. *n.* 3. *de æt. & qual.* Nam primò reſpondetur, dictum Innocentij non eſſe intelligendum de promouendis ad regimen animarum, in quibus eſt neceſſaria ſufficiens ſcientia tempore prouiſionis, nec ſufficit ſpes diſcendi, vt admitti poſſint iure ordinario, ſed tantùm per modum indulgentiæ & diſpenſationis iuxta Hoſtien. & alios *in d. cap. Cum in cunctis*, præſertim Butr. *n.* 12. & Abb. *n.* 4. quos refert ac ſequitur Nauar. *in cap. Si quando, except.* 16. *n.* 8. *de reſcript.* vbi aſſerit hanc eſſe communem ſententiam. Quæ ſanè diſpenſatio contra Concilium Lateranenſe *in d. cap. Cum in cunctis*, & Tridentinum *loco allegato* Epiſcopo non permittitur, Nauar. *ibidem n.* 9.

Deinde non applicatur. Quia Innocentius non dicit 16
promoueri poſſe eum, qui ſit adeò rudis, vt non poſſit exercere curam animarum, nec Sacramenta adminiſtrare, ſed propter ſpem profectus putat minorem ſcientiam ſufficere, Gonzal. *ſuper regul.* 8. *gloſ.* 4. *n.* 79. *& ſeq.*

Hinc non ſubſiſtit, quod Parochi non habeant ius iuſti- 17
tiæ, vt non examinentur, ſed cum proprio incommodo debeant cedere vtilitati communi, in cuius fauorem inſtituitur examen. Quia cùm approbatio ſit iudicium, quod fertur de idoneitate, habet vim ſententiæ, atque adeò approbatus poſſidet ſuam idoneitatem vigore ſententiæ iudicialis, ac habet ius iuſtitiæ ad ipſam manutenendam, itaut ſine noua cauſa non poſſit in dubium reuocari. Et quamuis examen reſpiciat bonum publicum, non tamen debet Parochus priuari iure ſuo ſine cauſa. Quia licet publica vtilitas ſit ſufficiens cauſa auferendi ius ſuum priuatis perſonis, vt tradunt Doctores communiter *in cap. Quæ in Eccleſiarum de conſtit.* præſertim Felin. *n.* 27. hoc tamen non habet locum, niſi quando ita exigit publica vtilitas, vt graue incommodum pateretur, niſi ita fieret. Publica autem vtilitas non exigit Parochos vocari ad examen ad libitum Epiſcopi, ſed ſolum quod ſint idonei. Vnde quando ſemel, vt tales approbati ſunt, non exigit amplius, quod fiat experientia de ipſorum idoneitate, niſi concurrente iuſta cauſa, qualis eſſet opinio inſufficientiæ.

Quare Epiſcopus ad id non tenetur ex natura rei, quan- 18
do Parochi ab initio pro abſolutè ſufficientibus habiti ſunt. Nam tùc Epiſcopus certus eſt de ipſorum ſufficientia, atque adeò recta adminiſtratione Sacramentorum, quantum eſt ex parte ſcientiæ. Vnde non tenetur deponere talem certitudinem abſque rationabili cauſa, & niſi ſuboriatur aliquod dubium, quod ſcientia in ijs defecerit, ita tamen, vt ſit dubium rationale; nam certitudo non eliditur, niſi per ſuborientia dubia. Si verò Parochi ab initio non ſint abſolutè habiti pro ſufficientibus, tunc ſolum tenebitur Epiſcopus inquirere dum actu viſitat, de recta Sacramentorum adminiſtratione, & adhibere examen, ſi fuerit neceſſarium pro hac notitia acquirenda. In tali enim caſu tenetur inuigilare, quod oues rectè gubernentur ab immediatis paſtoribus, & cauere, ne ſtante minori Parochorum ſufficientia, error aliquis committatur.

Tota igitur difficultas reducitur, an fidendum ſit arbitrio 19
Epiſcopi, qui prætextu inhabilitatis Parochos diuexare poterit? Et ſanè malum, ſi omnia eius arbitrio relinquantur, peius, ſi nihil. Scio quod arbitrij appellatione non continetur cuiuſlibet prauus affectus, ſed arbitratus boni viri, *l. In propoſita autem, ff. pro ſoc. l. hæc venditio ff. de contrah. empt.* Eſt autem incorruptum animi iudicium, quod arbitrium boni viri dicitur. Siquidem hæc vox Arbitrio, vel Arbitratu boni viri ſemper denotat, debere abeſſe calumniam, & agi rem ſincerè ex æquo & bono. At hoc difficillimum ex eo vel ſolum quia arbitrium. Incredibile enim dictu, quæ telæ abuſuum ex hoc magno litium ſtamine & ſubtegmine enaſcantur, idque in longè maximam ſingulorum captionem. Quod probè quondam conſiderans Ariſtoteles, quem Sotus apud Vaſquium *lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 11. *contr. illuſtr.* ac prudentiores alij ſequuntur, ſentit, vtilius, commodius, ac tutius per legem, quam per Principem Rempublicam gubernari. Quare inquiunt, melius eſt, vt quam maximè fieri poſſit, cuncta legibus explicentur, Iudicibus autem nonniſi minima, & quæ legibus comprehendi nequeunt, relinquantur.

Exiſtimo proinde, quod conſtare debeat Epiſcopo, exa- 20
minandos verè eſſe illiteratos, vel quia tales fuerint antequam ad curam animarum admitterentur, vel propter aliam cauſam, quæ ſuperuenire potuerit iuxta *d. cap. Accepimus*, ibi: *Niſi fortè poſtquam promoti fuerint, reddiderint ſe indignos.* Vtque id conſtet, non debet attendi atteſtatio eiuſdem Epiſcopi, ſed requiruntur neceſſario diligentes inueſtigationes in ſcriptis reducendæ iuxta Felin. *in d. cap. Ex literis*, ibi: *Per diligentiorem inueſtigationem n.* 7. *de conſtit.* quæ licet fuerint extraiudiciales, attamen ex ijs apparere poterit, an conſtet de illiteratura. Quod ſentire videtur Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 4. *n.* 96. Idque vt poſſint Su-

perio-

perioresdignoſcere, an Epiſcopus iure meritoque proceſſerit ſecundum Rotam *p.3. rec.dec.*23. Eſto itaque quod cauſa ſubſiſteret, ea deberet probari *ex l. Cum ij, ff. de transl. §. vlt. iunct. princ.* vel ex eo maximè quia reuocatio pertinet ad forum externum, & verſatur in adimendo iure quæſito.

CONSVLTATIO CXXXIV.

1 PRo Lectoribus Carhedraticis extat priuilegium apoſtolicum, in quo inter cætera legitur: *Lectores præfati omnibus illis horis, quibus ſuis officijs, & functionibus vacabunt ad intereſſendum diuinis officijs minimè teneantur, & nihilominus diſtributiones quotidianas percipiant, & lucrentur*. Quibus ex verbis petitur:

An ijs Lectoribus concedi poſſit, vel debeat ex gratia, vel ex iuſtitia facultas recipiendi integras diſtributiones matutinas & pomeridianas, quando legunt ſub eo prætextu, quod opus ſit aliquo tempore meditationis & ſtudij, ac quietis ante, & poſt lectionem?

2 QVæ duæ ratæ temporis coniunctæ cum illa hora, qua legunt actualiter, & pro qua recipiunt diſtributiones, ac ſi præſentes eſſent, abſorbent ferè integrum tempus matutinum, & veſpertinum; itaut, ad euitandas iſtas partitiones temporum & minutorum, petitio videatur ex iuſtitia admittenda, vel concedenda ex gratia.

3 Planè exiſtimo, neutrum eſſe concedendum. Non quidem ex iuſtitia. Quia vel id petitur de iure, vel ex indulto. Si de iure videtur iniuſta petitio. Nam diſtributiones quotidianæ dantur ſolùm ijs, qui diuinis officijs in Choro interſunt. Ita ſtatuitur *in cap. licet de præb. cap. vn. de Cler. non reſid. & cap. fin. de reſcript. & cap. cum non deceat de elect. in 6. Clem. 2. de æt. & qual. extrau. 11. de præb.* inter communes & etiam in Tridentino *ſeſſ. 21. cap. 4. & ſeſſ. 24. cap. 12. de ref.* & tradunt tum antiqui, tum recentiores communiter, ac nominatim Caſſador. *dec. vn. tit. de Cler. non reſid. per tot.* Durand. *de ritib. Eccleſ. lib. 3. cap. 25. n. 2. & ſeqq.* Gigas *conſ. 144. n. 6. & 13.* Rebuff. *in concord. rubr. 1. tit. de collat. §. 1.* ac alibi, Pariſ. *vol. 4. conſ. 32. n. 4. & conſ. 35. n. 1. & ſeqq.* Couar. *lib. 3. var. cap. 13. n. 13.* Cæſar. de Graſſ. *dec. 116. alias 5. de præb. n. 3.* Monet. *de diſtrib. p. 2. q. 5. n. 19.* Azor. *to. 2 lib. 7. c. 7. q. 5.* Roderic. *to. 3. qq. regul. q. 74. ar. 4.* Coſmas *pragm. ſanct. tit. in quo temp.* quiſque debet eſſe in Choro, Zerol. *in prax. c. 1.* Gutier. *lib. 2. qq. can. c. 15. n. 9.*

4 Si ex Indulto, pariter iniuſta videtur petitio. Quia eius verba ſunt reſtricta per dinumerationem temporis, quo Lectores occupantur in ſuis functionibus ibi: *Omnibus illis horis & temporibus, quibus ſuis officijs & functionibus vacabunt*. Ergo non potiuntur priuilegio, niſi duntaxat pro horis poſitiuæ, perſonalis, & moralis aſſiſtentiæ in functionibus ſcholaſticis, ac proindè vltra id tempus non debet extendi. Hæc enim exceptio continet dinumerationem temporis & horarum, cùm illa particula indicatiua *Illis* reſtringat diſpoſitionem ad ſolos caſus expreſſos. Vbi enim tempus eſt determinatum dicitur de ſubſtantia actus, Paul. de Caſtr. *conſ. 455. ſub princ. lib. 1.* Anchar. *conſ.* 388. *n.* 8. vbi ait, quod attenditur hora determinata, quod etiam in ſimili ſentit Calder. *conſ. vn. ſub n. 7.* Conceſſum quippè ad tempus, remanet negatum poſt tempus, *l. Imperatores, ff. de poſtul.* Rot. *dec. 473. n. 1. p. 2. rec.* Natt. *conſ. 485. n. 4.* Menoch. *conſ. 121. n. 64.* Surd. *dec. 75. n. 1.* Habet namque in ſe contrariam diſpoſitionem extra illud tempus. Idem Surd. *conſ. 403. n. 38.*

5 Quæ interpretatio eo magis ſuadetur, quia hoc Indultum eſt odioſum, & contra ius, vt ſcilicet ratione ſtudij quis eximatur à ſeruitio Eccleſiæ, poſſitque lucrari diſtributiones quotidianas: itaque debet ſtrictè interpretari, *cap. Licet 32. de præb.* Couar. *lib. 3. var. cap. 13. n. 2.* Gonzal. *ad regul. 8. §. 6. proœm. n. 178.* Monet. *de diſtrib. p. 2. q. 10. n. 25.* Cened. *qq. Canon. q. 1. n. 30.* Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. n. 112.* qui omnes latè ac benè firmant hanc concluſionem. Quia rendit in diminutionem cultus diuini, & in præiudicium tertij, ita vt in eo non admittatur aliqua etiam minima extenſio ex identitate, vel maioritate rationis, *cap. Sanè*, vbi Abb. & Dec. *de priuil.* cum alijs congeſtis per Monet. *p. 2. q. 14. n. 7. & ſeqq.* Quod etiam cenſuit S. Congregatio Concilij, cuius declarationes refert Gonzal. *loco allegato*.

6 Idipſum comprobatur ex diſpoſitione textus *cap. fin.* ibique Abb. *n. 5. de magiſtr.* in quo expreſsè cauetur, quod docentes Theologiam, & habentes priuilegium percipiendi fructus abſque vlla temporis determinatione, eo tantum tempore gaudere debeant ſtrictè, quandiu docuerint. Illa enim dictio *Quandiu* de ſui natura eſt diuiſiua temporum, & reſtrictiua ad illud, in quo diſpoſitio accipi poteſt in vera, & potiori ſignificatione, vt per Gonzal. eodem loco *gloſ. 43. n. 14.* Id quod etiam videtur ſentire in hac planè materia S. Concilium Tridentinum *cap. 1. ſeſſ. 5. de ref.* his verbis; *Docentes verò ipſam Sacram Scripturam, dum publicè in ſcholis docuerint, gaudeant & fruantur priuilegijs omnibus de perceptione fructuum in abſentia*. Pondero illam dictionem *Dum*, quæ de ſui natura denotat illud momentum temporis, quo quis in aliquo officio, ſeu munere detinetur, *l. Differentia in fin. de arbitr.*

7 Confirmantur hæc omnia ex diſpoſitione textus *in cap. vnic. de Cler. non reſid. in 6.* Vbi habetur non valere conſuetudinem, quod Canonicus, qui abfuit pro negotijs Eccleſiæ, ac poſt reditum per aliquot dies domi ſuæ quieſcit, diſtributiones percipiat, licet illa quies ſit ſubordinata labori itineris habiti pro ſeruitio Eccleſiæ, vt exactè explicat Io. Andr. *in eodem cap. ſub princip.* Franch. *ſub n. 3.* Idque arbitror non alia ratione, niſi quia dum quieſcit non amplius continuat ſeruitium, ceſſatque illa vera cauſa, ob quam diſtributiones in abſentia debentur.

8 Atque hinc priuilegiatus, ſi ratione ſtudij prætenderit lucrari etiam diſtributiones, neceſſe eſt, vt impetret ſpeciale priuilegium à Papa, vt nedum pro illis horis quibus occupatur in functionibus Academicis gaudere poſſit diſtributionibus quotidianis, ſed etiam extra illas horas pro tota illa die, in qua exercet aliquam functionem doctoralem, prout aliàs impetrarunt à Gregorio XIII. Canonici legentes Sacram Scripturam, vt teſtatur Gonzal. *d. §. 7. n. 180.* adducens reſolutionem S. Congregationis Concilij ab eodem Gregorio conſultæ, de qua etiam Garz. *vbi ſupra n. 119.* & Monet. *de diſtrib. p. 2. q. 10. n. 75.* ac Ricc. *in prax. reſol. 386. & 389.* vtrobique *n. 6.* & Barboſ. *de offic. Epiſcop. p. 3. alleg. 56. n. 8. & tract. de Can. & dignit. cap. 24. n. 7.*

9 Quam reſolutionem moneo, loqui duntaxat pro illis Canonicis lectoribus, qui à Papa impetrant peculiare Indultum, vt poſſint percipere diſtributiones pro tota illa die, aliàs ſecus. Quod etiam fatetur Garz. eo loco, vbi *n. 135.* ſolidè ac perſpicuè tollit motiuum præparationis ad lectiones, ea potiſſimum ratione, quia noctes, ac tempus quod ſuis officijs ſupereſt, poſſunt, ac debent lectores ad præparationem pro futuris lectionibus conferre. Quòd ſi Garzias id aſſerit de lectore pœnitentiario, & theologo, quorum ſeruitium & lectura redundat in honorem propriæ Eccleſiæ, multò quidem magis id aſſerendum eſt de his lectoribus, qui non inſeruiunt Eccleſiæ, ſed Ciuitati. Quod aduertit etiam Gambar. *de auct. legat. lib. 6. n. 22.*

10 Ac licet verum ſit, quod vbi agitur, de euitanda mora, vel pœna, & ſic de euitando damno, habetur ratio de tempore, quo quis ſe præparat ad actum faciendum, vt luculenter ait textus *in l. Sciendum, ff. de vſur.* Oldrad. *conſ. 270. n. 11.* Secus tamen eſt in hoc caſu, in quo agitur de lucrando diſtributiones; non enim eſt par ratio lucri & damni.

11 Diſtinguo igitur Horas matutinas in tres partes, quæ diſtinctio etiam applicabitur Horis veſpertinis. Prima pars eſt de illis Horis diuinis, quæ recitantur ante functiones doctorales, prout regulariter ſolent eſſe matutinum & laudes, & in his Horis, cum præcedant tempus lectionum, nulla ratio ſuadet, quod lucrentur diſtributiones. Secunda pars eſt de Horis illis, quæ recitantur tempore lectionum, & in his diſtributiones lectoribus conceduntur tam pro lectionibus, quàm pro eiuſmodi functionibus. Tertia pars eſt in illis Horis, quæ recitantur poſt lectiones, ſeu alias functiones, & de his iniqua profectò eſt petitio ſe eximendi ab earum intereſſentia, fruendique diſtributionibus ratione quietis à labore, cùm non ſit maior quies quam ſedere in Choro, laudando & pſallendo Deo, cui ſeruire regnare eſt. Vnde tametſi S. Concilium *cap. 1. ſeſſ. 23. de ref.* concedat Epiſcopis tres menſes abſentiæ ex cauſa recreationis, & quietis à functionibus Epiſcopalibus, eo

tamen

tamen tempore Epiſcopus non gaudet alternatiua, quæ ad inſtar diſtributionum datur ſolis reſidentibus. Quod idem eſt de tempore quietis, quod datur Canonicis, Gonzal. §.7. *proœm.n.*182.*& gloſ.*43.*n.*27.

11 Nec iuuat ſi dicatur, quod ſaltem id dictat ratio naturalis, quæ exigit, vt legenti detur tempus ad componendam lectionem, & poſt eam recitatam, detur tempus ad quietem, ne ſtatim curſim currat ad Chorum, & duplici labore fatigetur. Nam in hac materia non attenditur commodum perſonæ, ſed ſeruitium Eccleſiæ, quæ ſoluit de ſuo mercedem operarijs iuxta laborem ſingulorum. Vnde qui non poteſt Eccleſiæ integrum præſtare ſeruitium, tenetur vel dimittere præbendam, vt alius non impeditus ſeruiat, vel æquo animo carere diſtributionibus pro tempore abſentiæ, vt alijs accreſcant.

12 Itaque non intrat ratio naturalis, quia diſtributiones dantur intuitu ſeruitij, quo non præſtito ex quacumque cauſa, præter aliquam ex approbatis à iure iuxta *d.cap.vnic. de Cler.non reſid.in 6.* non dantur diſtributiones ad inſtar contractus innominati *do vt facias*, tacitè celebrati ab initio inter Eccleſiam & præbendatum. Ideòque cùm ſimus in materia, quæ pendet à voluntate, vt ſunt contractus, & à lege, quæ ita diſponit, vtique ceſſat illa ratio naturalis, quam comminiſcuntur, & ſubintrat tum vera ratio naturalis, quod ſcilicet pacta & conuentiones ſeruentur, tum & ratio legis, quòd ſeruentur quæ pro bono regimine Eccleſiæ diſpoſita ſunt.

13 Minus releuat, quod pro tempore cuiuſlibet functionis oritetur controuerſia in illius determinatione. Quia totum id vnica temporis præfixione abſoluet Ordinarius, cùm celebratio diuinorum, lectionumque hora taxanda ſit in tabella pro toto anni tempore.

14 Pariter non obſtat, quod cathedra videatur eſſe ſubrogata in locum Chori. Nam id procederet quando lectores gratis legerent, non quandò pro ſuo munere habent ſufficiens ſtipendium. Deinde talis ſubrogatio intelligitur iuxta formam priuilegij limitati ad ſolas horas lectionum, & non vltrà.

15 Conſentaneè igitur ad hanc doctrinam non refragantur reſolutiones eiuſdem S. Congregationis Concilij, quarum meminit Gonzalez, Barboſa & Garzias *p.* 3. *c.* 2. *n.* 118. *& ſeqq.* in quibus dicitur facta gratia diſtributionum non ſolum pro horis in quibus legitur, ſed etiam pro tota die. Quia hæc fuit gratia particularis, non autem declaratio, prout de iure, vt ibi legitur, & facta fuit, volente ſic Pontifice, vt teſtatur ibidem Garzias *n.* 120. Ergo, ceſſante priuilegio, non debentur diſtributiones totius diei, aliàs enim non fuiſſet impetratum priuilegium.

16 Poſtremò non obſtat contraria interpretatio inducta ex obſeruantia ſubſequuta, quæ potiſſimum attenditur in interpretando priuilegiorum ſenſu. Primò, quia hæc aſſerta obſeruantia non probatur. Secundò, quia verba Indulti ſunt clara & non dubia, quo caſu non attenditur interpretatio ſubſequuta, Bald. *in l. De quibus n.*21.*de legib.* Guidop. *dec.*298.*n.*1. Afflict. *dec.*388.*n.*1. Boer. *dec.*25.*col.fin.* Seraph. *dec.*1410.*n.*24.& 25. Rot. *diu.dec.*39.*n.*11.*p.*2.*cum concord.* Tertiò, quia ex iam dictis apparet inducta contra mentem & rationem Indulti, quo etiam caſu nihil operatur, Rot. *p.* 1.*dec.*136.*n.*10.*& dec.*196.*n.*7.*rec.* Tamdem quia quælibet obſeruantia, vel conſuetudo cùm ſit contra ius & diſpoſitionem conciliarem, non releuat. Nam Concilium habet decretum irritans, quod operatur, vt non poſſit induci contrarius vſus, Verall. *dec.*204.*n.*2.*p.*3. Caſſad. *dec.*2. *de reſcru. & dec.*11.*n.* 5. *ſuper regul.* Facitque, vt conſuetudo ſtatim nata cenſeatur extincta, ſemperque retineat nomen corruptelæ, *cap. Nonnulli,* & ibi Felin. *n.*2. *de reſcript.* & *in cap.* 1.*n.*28.*de Conſtit.* Sarn. *in proœm. regul.q.*5. ac Rot. *dec.*122. *n.*4.*&* 5.*p.*1.*diu.*

17 Neque id concedendum eſt ex gratia. Ratio autem vno verbo eſt. Quia Princeps non reſcribit in præiudicium tertij, *cap. Dudum de priuil. cap. Quamuis in fin. de reſcript. in 6. cap. Cum dilectus de conſuet. cap. Super eo de off. Deleg.* & habetur *l.*2.*§. Siquis à Principe, ff. ne quis in loco publ.* firmantque plenè Rebuff. *in regul. de non toll. gloſ.*6. *n.* 11. *& ſeqq.* Lambert. *de iurep. lib.*2.*p.*3.*q.*9. Rota *dec.*21.*n.* 5. *de præb. in nou.* paſſimque alij. De præiudicio autem conſtat ex ſuperiùs dictis, nedum reſpectu Eccleſiæ, quæ priuatur ſeruitio actuali eiuſmodi lectorum, ſed etiam reſpectu aliorum participantium, qui numquam ſperare poſſunt incrementum ſuarum portionum per ius accreſcendi iuxta Gloſſam communiter receptam *in Clem.*2. *vt pars dimidia, de ætat. & qual.* ac S. Concil. Trid. *ſeſſ.*21.*cap.*3. *de ref.* traduntque Gigas, Rebuff. Gemin. Franch. & alij apud Sanctarell. *var. reſol.q.*13.*n.*2. licet ipſi ſoli pondus & æſtum diei ſuſtineant. Quare Ioan. Andr. *in explic. Gloſſ. cap. vnic. de Cler. non reſid. in 6.* & Coſmas *in pragm. Sanct. tit. de collat.* §.1. relati à Cenedo *qq.pract.q.*7.*n.*26. aſſerunt, ſe non vidiſſe vmquam priuilegium conceſſum à Sede Apoſtolica, vt quis in abſentia poſſet percipere diſtributiones. Quod quidem, regulariter loquendo, verum eſt.

Atque ita cenſuit S. Congregatio Concilij tum paſſim 18
alibi, tum in vna Valentina diſtributionum tenoris ſequentis.

Exiſtunt in Eccleſia Valentina duodeuiginti ſimplicia 19
officia, ſeu beneficia, Præpoſituræ nuncupata inibi à Sixto V. fel. rec. inſtitutæ pro totidem Cathedraticis, Præpoſitis nuncupatis, quorum ſex ſacram theologiam, alij ſex ius Pontificium, & reliqui ius Cæſareum in Vniuerſitate ſtudiorum Valentiæ publicè docere tenentur, quibus omnibus nedum conceſſit ſtallum in Choro, & habitum Canonicorum, ſed etiam quod temporibus, quibus ſuis functionibus, & officijs vacarent ad reſidendum in Eccleſia minimè tenerentur, quodque nihilominus diſtributiones quotidianas, tam diurnas, quàm nocturnas perciperent & lucrarentur in abſentia, ac ſi perſonaliter reſiderent, & aliàs prout in literis deſuper expeditis plenius continetur. Quibus ſtantibus, ſtrictè interpretantes onus reſidentiæ huiuſmodi, recuſant præfata præſtare, reſtringendo dictas facultates ad horas tantum lectionis, itaut ſolum habeant diſtributiones matutinas, ſi de mane, & veſpertinas, ſi de ſero legant, quod cum ſit in notabile præiudicium dictorum Præpoſitorum, qui pro præparanda lectione indigent ſtudio totius diei, humiles Oratores ſupplicant, quatenus ad tollendas difficultates dignentur illis indulgere, quod omnibus diebus, quibus legunt & non tantùm pro horis, quibus legunt, reſpondeatur eiſdem integraliter de omnibus diſtributionibus & emolumentis ſuorum beneficiorum in abſentia, ac ſi perſonaliter intereſſent diuinis.

Die 19. *Decembris* 1626. *S. Congregatio Illuſtriſſimorum* 20
Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum cenſuit, de iure communi non lucrari diſtributiones quotidianas, niſi pro illis horis, quibus legunt. An autem vigore priuilegij, mandauit illud exhiberi.

Et iterùm. Aliàs fel. record. Sixtus V. vt Ciuitas Valen- 21
tina, quæ eſt vna de principalioribus Europæ, abundaret Doctoribus, qui ampliſſimum populum ad iuſtitiam erudirent, ſuppreſſit vnam Præpoſituram Eccleſiæ Valentinæ, de eaque in eadem Eccleſiam decem, & octo alias Præpoſituras ſeu beneficia inſtituit pro totidem præpoſitis Cathedraticis nuncupandis, quorum ſex ſacram Theologiam, alij ſex ius Canonicum, reliqui verò ſex ius Cæſareum in Vniuerſitate, & ſcholis dictæ Ciuitatis publicè legerent, & interpretarentur, quos etiam habitu & inſignijs Canonicorum decorauit, volens quoque quod haberent ſtallum in choro, & locum in proceſſionibus, & in alijs actibus immediatè poſt Canonicos, quodque temporibus, quibus lectionibus, & alijs functionibus ſcholaſticis vacarent ad reſidendum in choro minimè tenerentur, & quod nihilominus perciperent omnes, & ſingulas diſtributiones quotidianas ea integritate, qua illas perciperent, ſi diuinis intereſſent, & aliàs prout in literis deſuper expeditis, quæ extant in nouo Bullario Conſtit.11.

Et licet vigore illarum & aliarum forſan Conſtitutionum 22
Apoſtolicarum dicti Præpoſiti hucuſque conſueuerint percipere integras diſtributiones dictæ Eccleſiæ pro diebus, quibus nedum pro horis matutinis illi, qui legunt de mane, ſed pro horis veſpertinis illi, qui legunt poſt meridiem, nihilominus Canonici & Capitulum dictæ Eccleſiæ aduerſarij, ad quos adminiſtratio redituum dictæ Eccleſiæ ſpectat in odium dictorum Præpoſitorum ſub prætextu tamen, quod ipſi nullum deſuper haberent priuilegium, de facto prohibuerunt, ne illis in poſterum dentur dictæ diſtributiones modo præmiſſo, ſed dumtaxat pro horis quibus in choro interfuerint, dempta tamen illa ſola, qua legunt. Quod cum ſit in notabile præiudicium nedum ipſorum Præpoſitorum, ſed etiam totius Ciuitatis, & Regni Valentiæ,

tiæ, proinde Illuſtriſſimi Domini Conſules Iurati Rationalis, & Syndicus dictæ Ciuitatis patroni tam dictarum Præpoſiturarum ipſius Vniuerſitatis ſtudiorum, nec non Præpoſiti ipſi ſupplicant Dominationibus veſtris Eminentiſſimis & Reuerendiſſimis quatenus conſulendo indemnitati dictæ Ciuitatis, & ad rollendas lites, & diſſenſiones dignentur ex gratia ſpeciali concedere dictis Præpoſitis omnes & ſingulas diſtributiones dictæ Eccleſiæ integraliter, non tantum pro illis horis matutinis, ſi de manè legant, & veſpertinis, ſi de ſerò, prout antea, ſed etiam generaliter, & indiſtinctè pro tota die, qua legere debent, & tenentur.

23 Quod videtur concedendum. Tum quia illi indigent diurno, & continuo ſtudio pro præparandis lectionibus, & reſponſionibus argumentorum, quæ paſſim fiunt in priuatis, & publicis concluſionibus & argumentationibus. Tum etiam quia ita ſolet hæc Sacra Congregatio ex facultate ſibi tributa ex ſua ſolita benignitate concedere in gratiam piè laborantium & ſeminantium ſemina ſapientiæ in agro Domini, vt pluribus exemplis comprobat Garz. *de benefic. par.2.cap.2.n.8.* & meminit Gonzal. *ad regul. 8. §. 7. proœm. n. 170.* in fortioribus terminis habenti præbendam theologalem in Eccleſia Orioleſi, quæ eſt ſita in eodem Regno Valentiæ, conceſſit ſimilem gratiam, licet non teneretur legere in ſcholis publicis.

24 Et rurſus eo magis eſt concedenda, quia emolumenta dictorum Præpoſitorum ſunt exigui valoris, nec ſufficiunt pro congrua ſuſtentatione magiſtrorum.

24 *Die 10. Iulij 1627. Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Patrum S. Concilij Tridentini Interpretum cenſuit, gratiam petitam non eſſe concedendam.*

CONSVLTATIO CXXXV.

Quæ probationes frequentiores requirantur ad relaxandas cenſuras ob homicidium in Clericum ex mandato, vel ratificatione præcipuè viri Principis patratum?

1 PRo reſolutione permittendum eſt, quod excommunicationis maioris pœna per Sacros Canones infligitur non ſolum contra occidentes Clericos per text. *in c. Siquis ſuadente 17. q. 4. cap. Sicut dignum de homicid.* verùm etiam contra mandantes illos occidi, *cap. Mulieres de ſent. excomm. cap. fin. de homicid. in 6.* vel homicidium eorum nomine perpetratum, ratum habentes, *cap. Cum quis de ſent. excom. in 6.* Qua de re etiam Farinac. *q. 134. n. 85.* Siue illi conſentientes, vel authoritatem præſtantes, *d. cap. Mulieres*, ac demum illud non impedientes, & prohibentes, quando id facere poſſunt, *cap. Quanta, de ſent. excom.*

2 Secundò præmittendum eſt, quod mandatum ad occidendum cum ſit difficilis probationis, quia ſecretò dari ſolet, iuſtificatur ex inditij & præſumptionibus, vt poſt alios Farinc. *q. 86. n. 36. & q. 134. n. 11. & conſ. 26. ſub n. 13.* cum alijs relatis per Giurb. *conſ. crim. 91. ſub n. 1. & ſeqq.*

3 Tertiò præmittendum eſt, quod ratificatio ſufficiens eſt, ſiue ſit expreſſa, ſiue tacita ex factis ſubſequutis, vel alijs coniecturis reſultans per *l. Paulus, ff. rem rat. hab.* Farinac. *q. 24. n. 141. & q. 136. ſub n. 62.* dicens hanc ſententiam teneri à Doctoribus *in d. cap. Cum quis de ſent. excom. in 6.* licet *n. 59.* eam non admittat quoad pœnam ordinariam delicto imponendam.

4 Præmiſſa verò fortiùs procedunt quando agitur ad effectum incurſus, ac declarationis cenſurarum. Tunc enim certius eſt, quod in huiuſmodi caſibus inditia, & præſumptiones vrgentes ſufficiunt, Gloſſ. *in cap. cum in diœceſi, v. Manifeſti, de vſur.* per illum textum & *in cap. 1. v. Manifeſtis eod. tit. in 6. & in cap. 1. de homicid.* pariter *in 6.* ibi: Poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis, ac vtrobique notant Doctores, & comprobat Genuenſ. *in Prax. cap. 23. ſub n. 18.*

5 Quibus ita firmatis, videtur quod ſufficientia vrgerent inditia, præſertim cōtra virum Principem, ſeu mādati, ſeu ſaltem ratificationis homicidij in perſonam Clerici perpetrati. Mandati quidem ſi conſtiterit de cauſa inimicitiæ capitalis inter ipſum & occiſum. Si homicidium commiſſum fuerit à famulis, ſeu familiaribus, militibus, & adhærentibus præfati Principis, qui licet regulariter non præſumantur id facere de mandato Domini, tamen ſecus eſt, quando aliquæ coniecturæ etiam leues concurrerent. Quia certum eſt, quod facilius præſumitur mandatum in huiuſmodi perſonis, quàm in extraneis, Decian. *tr. crim. lib. 9. cap. 37. ſub n. 10.* Et pluribus relatis probat Farinac. *d. q. 134. n. 86.* Eoque magis quando ſunt perſonæ facinoroſæ, viles, & prauæ conditionis, Menoch. *de præſum. lib. 5. præſum. 27. n. 17. cum ſeq.* & alij relati per Farinac. *ead. q. 134. n. 78.*

Aut ſi ante homicidium Clericus ab eiſdem occiſoribus è propria domo, in qua reperiebatur vel ab Eccleſia publicè, ac violenter extractus, & in arce, vel carcere Principis carceratus, ac inde eductus publicè tormentorum ictibus, vel aliter interfectus, ac eius caput è corpore abſciſſum in loco publico, in quo contra facinoroſos homines iuſtitia exequi conſueuit, expoſitum fuerit. Quæ quidem facti, ac ſimilium circumſtantiarum qualitas, grauitaſque efficaciſſimè ſuadent mandatum, & authoritatem mandantis præceſſiſſe. Nam aliàs priuati homines tantum auſi non fuiſſent, vt benè probat Bero. *conſ. 118. n. 23. lib. 3.* quem ſequitur Lancel. & Farinac. *d. q. 134. n. 80.* 6

Item ſi mandans ſucceſſiuè adeptus fuerit, ac penes ſe retinuerit, & adhuc retineat Clerici bona. Vnde etiam reſultat mandati præſumptio, Bero. *d. conſ. 118. n. 21. cum ſeq. lib. 3.* & alijs citatis ſequitur Farinac. *q. 24. ſub n. 131. ad fin.* 7

Nec obſtat, ſi non probetur ſecreta allocutio eiuſdem mandantis cum ſicarijs ante commiſſum delictum. Quoniam hoc requiſitum ſuppletur ex alijs inditijs, & præſumptionibus ſuadentibus, famulum, vel alium de mandato Domini, ſiue alterius deliquiſſe, vt poſt alios benè declarat Farinac. *d. q. 134. ſub n. 105.* 8

Minus obſtatet, quod particulares vigebant inimicitiarum cauſæ inter occiſum, & ſicarios, illique à fautoribus ipſorum mors fuerit comminata. Quia comminatio probanda eſt, nec ſi fuerit probata, mandatum excluderet. Quippè longè maior, & vrgentior erit inimicitia Principis mandantis, tam ratione cauſæ, quàm eius perſonæ. Neque veriſimiliter poterit tantum facinus cum ſuis circumſtantijs ſine eius authoritate, atque mandato à priuatis hominibus attentari, ſeu perpetrari, vt probat Ruin. *conſ. 6. ſub n. 2. & ſeqq. lib. 5.* Boſſ. *in tit. de mandat. ad homicid. ſub n. 53.* Franc. Marc. *dec. 423. ſub n. 26. lib. 1.* Farinac. *conſ. 104. in addit.* 9

Ratificationis verò. Primò ſi Princeps tempore commiſſi delicti fuerit in Ciuitate, in qua maximus erat ſuper eo rumor, & non ſolum nullam fecerit inquiſitionem contra delinquentes, ſeu alium actum in deteſtationem commiſſi ſceleris, ſed cadauer occiſi publicè in loco prædicto expoſitum, idque veriſimiliter ſciens, præſertim ſi eo tranſiens viderit, nec id deteſtatus fuerit, nec illud inde amoueri curauerit, vt facere poterat ac debebat tamquam Princeps, aliàs enim ex huiuſmodi ſua tolerantia actus ſucceſſiui tacita reſultat delicti ratificatio, Pariſ. *conſ. 74. ſub n. 22. ac ſeqq. lib. 1.* Menoch. *d. præſumpt. 27. n. 12. lib. 5.* Farinac. *q. 24. ſub. n. 142.* & pluribus adductis ea *q. 134. n. 73.* dicens *n. 76.* hanc eſſe communiter receptam. 10

Secundò, ſi illius bona, vt dictum eſt, apprehenderit, ac ſibi appropriauerit, eoque pacto commodum ex ipſo delicto receperit. Vnde reſultat ſuæ ratificationis præſumptio iuxta theoricam Bart. *in l. Aut facta, §. Non numquam ſub n. 10. ff. de pœn.* Decian. *tr. crim. lib. 9. cap. 38. ſub n. 8.* dicens *ſub n. 15.* id procedere etiamſi delictum eius nomine commiſſum non fuiſſet, Farinac. *d. q. 24. ſub n. 131.* & *ſub d. n. 142.* & proſequitur alijs relatis *q. 135. n. 91.* 11

Tertiò ſi nullam vnquam à tempore commiſſi delicti inquiſitionem, proceſſum, vel aliam diligentiam fieri curauerit contra delinquentes, ſed omnia diſſimulauerit, perinde ac ſi geſta non fuiſſent contra text. *in cap. Quanta*, vbi Innoc. *in fin.* & Hoſt. & Anchar. pariter *in fin. de ſent. excom.* & notata per Io. Monach. *in d. cap. Cum quis ſub num. 2.* & Io. Andr. *ſub n. 1. eod. tit. in 6.* 12

Nec obſtat, ſi non probetur huiuſmodi delictum ſuo nomine commiſſum fuiſſe, quod neceſſario omninò eſt in criminalibus ad effectum, vt eius ratificatio induci poſſit, etiam pro incurſu cenſurarum, vt deducitur *in d. cap. Cum quis ſuperius relato.* Quia non requiritur, quod id fuerit explicitè declaratum, ſed ſufficit eius contemplatione id actum fuiſſe, vt ibidem explicat Gloſ. *v. ſuo nomine*, & pro- 13

bat

bat pluribus relatis Farinac.*q.*135.*n.*88. dicens veriorem.

14 Huiuſmodi autem contemplatio cum in animo agentis conſiſtat, nonniſi verbis, aut exterioribus ſignis eam denotantibus probari poteſt, quæ planè elici poſſunt non ſolum ex qualitate ſicariorum, qui viles ſunt, ac facinoroſi, ipſique Principi inſeruientes, verum etiam ex qualitate eiuſdem Principis, ſiue alterius mandantis, & ex qualitate ac circumſtantijs facti, ſi in formam publicè vindictæ, non autem priuatæ fuerit perpetratum. Ac demum inſpecto effectu, qui ad commodum Principis, eius bona occupantis, redundauerit.

15 Poſtremò non obſtant quæ opponi poterunt contra teſtes tam in dictis, quàm in perſonis. Quia cum agatur de probatione mandati ac ratificationis ſui natura difficili, eoque magis ex accidenti contra Principem eiuſdem loci leuiores vtique probationes ſufficiunt, ac aliàs minus legitimæ, vt latè in ſpecie probat Farinac. *conſ.*26. *ſub n.*13. ſaltem ad effectum inducendi præſumptionem, vt dictum eſt, ac tradit poſt alios idem Farinac. *conſ.* 55. *ſub n.* 71. Et in omnem caſum Iudicis arbitrio commiſſum eſt quanta illis ſit fides adhibenda, quæ ſecundum veriſimilitudinem eorum depoſitionum præſertim metiri debet, *l.* 3. §. *Ideòque Diuus*, *ff. de teſtib.* Menoch. *de arb. lib.* 2. *caſ.* 90. Farinac. *de teſtib. q.*62. *ſub num.* 335. *& ſeq. & d. conſ.* 55. *ſub num.* 70.

16 Quare ex prædictis videtur ſatis conſtare poſſe de incurſu Principis in cenſuras, atque ita eſſe declarandum cenſeo, prout declarauit Sacra Congregatio Immunitatis Eccleſiaſticæ in his fere terminis die 13. Aprilis 1649.

CONSVLTATIO LXXXVI.

An conuentio, ſiue tranſactio inter Epiſcopum & Monaſterium abſque Priore inita, in qua inter cætera conuentum eſt, quod Epiſcopus tamquam perpetuus Abbas d. monaſterij in exequutionem cuiuſdam prætenſæ vnionis, poſſit libere vti iure illud perſonaliter viſitandi quoties voluerit, & quando ipſe noluerit, aut non potuerit, poſſit mittere Viſitatores ſæculares, adiuncto Regulari. Item quod tamquam perpetuus Abbas in dictis Bullis prætenſæ vnionis conſtitutus poſſit ad nutum inſtituere & deſtituere Priorem, eumque etiam ex alia Congregatione aſſumere, & ſi quis monachus ſe à Priore grauatum ſenſerit, poſſit, petita ſolum, licet non obtenta licentia, adire Epiſcopum, & ab Epiſcopo ad Nuntium, ſit valida ac ſuſtinenda?

1 RESpondendum videtur, concordiam huiuſmodi poſſe ſuſtineri tamquam validam. Quia ad ipſius valorem non requiritur rigoroſa meritorum diſcuſſio, ſed quæcumque cauſa ſuffragatur, Rot. *in recent. p.*4. *dec.*162. *n.*2. ſatiſque ſit remiſſio litis, cùm dicatur ſatis acquirere, qui ſe liberat à lite, Rot. coram Burat. *dec.* 280. *n.* 11. vbi etiam Add. *lit. A.*

Nec obſtat, quod non adfuerit P. Prior. Quoniam erat abſens nedum vltra duas dietas, ſed etiam extra Prouinciam, quo caſu non erat neceſſe illum vocare, ſed ſufficiebat præſentia Superioris, qui actualiter in hoc contractu interuenit, Abb. *in cap. Cum inter de elect.* Lauor. *var. lucubr. tit.*4. *cap.*17. *n.* 1. *& ſeqq.* Et in puncto de auctoritate Superioris tempore quo Prior abeſt, docet Lezana *in ſum. tom.*2. *cap.*13. *n.*41.

Neque ex huiuſmodi abſentia argui poteſt aliquis metus, quo concordiam dici poſſit irritam fuiſſe. Nam nihil adducitur ad eius iuſtificationem, cumque ſit quid facti eſt ab allegante probandus, *l. merito*, *ff. pro ſocio*, *l. quoties*, §. *quia dolo*, *ff. de dol.* cum alijs, de quibus per Maſcard. *concl.* 1051. *n.*1. *& ſeq.* Omninò autem excluditur ex præſentia Nuncij Apoſtolici iuxta ea, quæ in his terminis ponderando præſentiam Iudicis afferunt Bart. *in l. vlt. ff. Quod metus cauſ.* Maſcard. *d. concl.* 1051. *n.*5. & Rot. coram Buratto *dec.*783. *n.*12.

2 Cæterùm quod vnio huius monaſterij facta fuerit menſæ Epiſcopali patet perſpicuè ex literis Apoſtolicis, ex quibus elicitur verus modus illam probandi, vt ſcitè Viuian. *de iurep. lib.*14. *cap.*5. *n.*62. Rot. *in rec. p.*3. *dec.*753. *n.*2. literarum itaque verba à Iulio II. ad monachos directa hæc ſunt: Quo circa diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus venerabilem fratrem noſtrum Veponem, modernum & pro tempore exiſtentem Epiſcopum, tamquam patrem & Paſtorem animarum veſtrarum grato admittentes honore, & exhibentes eidem obedientiam, & reuerentiam debitas, ac deuotas eius ſalubria monita & mandata humiliter & efficaciter adimplere curetis.

Verba hæc ſunt ſatis clara. Vnde implicat in adiecto, 3 quod quis ſit Pater, & Paſtor animarum & quod habeat curam & gubernium ſolius temporalitatis. Sic enim de illis paſtoribus eſſet, quibus ſolemniter minitatur Deus: *Veh paſtoribus Iſrael, nonne ſemetipſos paſcebant, gregem autem meum non paſcebant?* Hanc eandem vnionem iiſdem ferè verbis approbauit Leo X. Paulus III. & Pius IV.

Etenim Rota ad effectum cognoſcendi, an ſub donatione Eccleſiæ veniat ſimplex ius conferendi beneficia, vel potius etiam iura ſpiritualia, ſolet aduertere, an donatio ſit vniuerſalis, verbis prægnantibus concepta, & cum omnibus pertinentijs eiuſdem Eccleſiæ, vt optimè præter alios Gregor. *dec.*77. vbi Add. *n.*11. Caualer. *dec.*599. *n.*4. Rot. *in Pampulonen. Vicariæ de Stella* 16. Iunij 1642. coram Bichio, & in Barchinonen Parochialis 15. Februarij 1647. coram Ghiſlerio. 4

Vnio autem, quàm præfati Summi Pontifices fecerunt, 5 & reſpectiuè approbarunt, confirmaruntque eſt generaliter cum dicta amplitudine, & ſpecialiter de omnibus pertinentijs concepta, atque adeò continet etiam iura ſpiritualia.

Non obſtat, quod idem Pontifex Iulius II. expreſsè reſeruauerit iura ſpiritualia. Ergo illa non conceſſit. Nam reſpondetur ex verbis eiuſdem reſeruationis, nempè: Volumus autem, quod per vnionem, annexionem, & incorporationem prædictas ſolitus Monachorum, & miniſtrorum numerus non minuatur, & aliàs dictum monaſterium in ſpiritualibus non lædatur, & in temporalibus detrimenta non ſuſtineat, ſed eius congruè ſupportentur onera conſueta. Si enim præſeruatio ſpiritualium facit quod illa non veniant ſub vnione; igitur præſeruatio temporalium pariter operatur, quod illa ſub vnione non veniant. Hoc autem ſiquis diceret, negaret vtique vnionem in omnibus. Ergo dicendum eſt, quod præſeruatio huiuſmodi importet ſolum ius continuandi, ſeu continuari faciendi in monaſterio eamdem Regularem obſeruantiam, non autem quod ſpiritualia non cenſeantur conceſſa.

Verùm vnio etiam reſpectu ſpiritualium poſitiuè conuincitur ex ipſa formali profeſſione plurium monachorum coram Epiſcopo, tamquam domino monaſterij emiſſa. 6 Atque hinc conſtituto, quod vnio importet iura etiam ſpiritualia, neceſſariò ex ea conſequuntur omnia illa, quæ in concordia continentur.

Nam poteſt Epiſcopus ſe appellare Abbatem monaſterij 7 vniti. Quia per vnionem efficitur Prælatus & Rector Eccleſiæ vnitæ, Rot. *in præcit. Barchinonen Parochial.* 15. Februarij 1647. coram Ghiſlerio, ex eo præſertim, quod Pontifex illum vocat eiuſdem monaſterij *Patrem & Paſtorem*.

Item poteſt ac debet illud viſitare. Quia tali onere ac 8 iure viſitandi grauaretur ipſe Abbas & Prælatus in cuius locum per vnionem ſucceſſit, Fuſch. *de viſit. lib.*1. *cap.*2. *n.*19.

Rurſus poteſt vices ſuas ad effectum viſitandi alijs delegare. Quia ob vnionem fuit effectus Ordinarius & Prælatus monaſterij vniti, vt dixi. Ordinarius enim habet facultatem viſitandi etiam per alium, Lezan. *vbi ſupr. v. Commiſſarius n.*7.

Ac etiam poteſt cauſas grauaminum à Priore illatorum 9 cognoſcere. Quia ex decreto S. Congregationis Epiſcoporum edito tempore Clementis VIII. de quo per Ghiſlerium *de Iudic. regul. cap.*15. *n.*59. Regulares appellare debent ad Superiorem immediatum, qualis eſt Epiſcopus per vnionem.

Et demum poteſt Priorem deſtituere, & inſtituere. Vel 10 quia ſemper fuit in iſta quaſi poſſeſſione, vel quia effectus vnionis eſt amouibilitas ad nutum. Rota coram Gregorio XV. *dec.*96. *n.*3. & *in rec. p.*4. *to.*2. *dec.*485. *n.*14.

Veruntamen dicendum eſt, tranſactionem huiuſmodi 11 eſſe

nullam & læſiuam, atque adeò non eſſe confirmandam. Et quoad nullitatem ea controuerti non poteſt. Nam deficiunt debitæ ſolemnitates. Non enim in hoc contractu interuenit Prior monaſterij, qui præ omnibus deſideratur iuxta textum *in Clem.* 1. *de reb. Eccleſ. non alien.* Felin. *in cap. Cum omnes n.*17. *de conſtit.* Fulgoſ. *conſ.*231. *n.*4. Alex. *conſ.*17.*n.*4.*lib.*4. Hi enim contractus fieri debent capitulariter, præuia omnium legitima vocatione, vt aduertit idem Fulgoſ. *eod. loco.* Quo caſu non ſolum Superior, verum etiam ſimplex monachus non vocatus & contemptus operatur nullitatem actus, *cap. Quod ſicut*, & ibi Doctores *de elect.* Sperell. *dec.*182. *n.*10. Angel. *conſ.* 269. *n.* 2. & Bald. *conſ.*475. *n.* 11. *lib.*1. Sicuti etiam ille remanet nullus quando omnes vocati con conſentiunt. In huiuſmodi enim alienationibus voluntarijs non ſufficit maior pars, vt in terminis tranſactionis firmat Rot. *in rec. dec.*755. *n.* 4. *p.* 2. & *dec.* 189. *n.* 4. & *dec.* 270. *n.* 2. *p.* 4 & coram Seraphino *dec.* 708. *n.*3.

12 Eò præſertim quia dictus Prior erat ad inſtar Abbatis, vt poſt alios probant Io. Coraſ. *aphor. Sacerd. p.*4. *c.*3. *ſub n.* 4. quem refert & ſequitur Valenz. *conſ.*43. *n.*38. *vol.*1. atque adeo agebatur de illius præcipuè intereſſe iuxta *cap. fin.* vbi Innoc. *ſub n.*3. Butr. *in* 5. *notab.* Abb. *in* 6. *notab.* & Bellamer. *ſub n.* 6. *de maior. & obed.* ac proſequitur Burſat. *conſ.*159. *ſub n.*8. *lib.*2. Cardin. Seraph. *dec.* 708. *ſub n.* 3. & alij quamplures. Eoque etiam magis, quia agebatur de tranſactione, quæ habet vim alienationis ex adductis per Gratian. *diſcept.*846. *ſub n.*6. Ciarlin. *controu.* 8. *n.*64. Ricc. *in prax. reſol.*43. *n.* 1. & 2. Ex quibus reſultat, quod cùm non fuerit vocatus Prior, illeque huiuſmodi tranſactioni ſemper reclamauerit, actus remanet omninò nullus. Sola enim Prioris impugnatio ſufficit ad reſciſſionem tranſactionis, vt latè comprobat Valenz. *conſ.* 114. *ſub n.*34. *cum ſeqq. vol.*2.

13 Nec huiuſmodi nullitas excuſari poteſt ſub prætextu quod d. Prior eſſet abſens. Quia vel debebat expectari illius reditus, cùm nulla vrgens cauſa, aut neceſſitas adeſſet, vt docent Alex. *in l. Cum antiquitas n.* 4. *C. de teſtam.* Carpan. *ad ſtatut. Mediol. cap.* 300. *ſub n.* 31. *p.* 3. Lamberteng. *de contract. gloſ.*9. *n.*1. Cardinal. Mantic. *dec.*288. *n.*3. Vel debebat per literas, vel per nuncium, vel alio legitimo modo vocari, vt probat Raguc. *de vocat. canon. q.*10. *n.*5. Caſtellin. *de elect. cap.*8. *n.*7. Barboſ. *de Canon. cap.* 39. *n.*1. Lauor. *var. lucubr. to.*1. *tit.*4. *c.*7. Mantic. *d. dec.*288. *ſub n.*4.

14 Sed quatenus interueniſſet conſenſus Prioris, & monaſterij, adhuc deficeret altera ſolemnitas, beneplacitum nempè Sedis Apoſtolicæ, quod omninò requiritur, quando exempti à iuriſdictione ordinaria, & immediatè ſubiecti Sedi Apoſtolicæ ſe aliquo pacto ſubijciunt Ordinarijs, vt latiſsimè firmauit Rot. *dec.*454. *n.*10. & *dec.*461. *n.*2. & 20. *p.* 5. *rec.* Quod beneplacitum, & ſi fuerit reſeruatum, cum tamen hucuſque non fuerit obtentum, & monachi concordiam impugnent, ſuumque conſenſum reuocauerint, ex hoc ſolum corruit, nec poteſt amplius agi de confirmatione. Quia in hac materia ante obtentum beneplacitum locus eſt pœnitentiæ. Caputaq. *dec.*12. *n.*4. *p.*3. Achil. *dec. de pact.* Rot. *dec.*573. *p.* 1. *diu.* Mareſcott. *var. reſol. lib.* 1. *cap.*14. *n.*1.

15 Cum defectu ſolemnitatum concurrit etiam defectus cauſæ, quæ pariter requiritur in alienatione rerum Eccleſiæ. Cum enim non verſemur in contractu neceſſario, ſed voluntario, non poteſt dari alia cauſa ſufficiens, quàm euidens vtilitas. Hæc autem non ſolum non concurrit in hoc caſu, verùm etiam læſio eſt euidens. Nam licet controuerti non poſſit, quod hoc monaſterium fuerit vnitum menſæ Epiſcopali, tamen cùm detur duplex genus vnionis, vnum eſt, quod complectitur tam ſpiritualia quàm temporalia, alterum verò, quod comprehendit temporalia tantum, adeout quoad reliqua, & præſertim ſpiritualia res vnita remaneat in priſtino ſtatu, vt explicitè aduertit Rot. *dec.*758. *n.*1. & *ſeq. p.* 1. *diu.* latèque Flor. de Men. *var. reſol. lib.*1. *q.*10. *n.*16. & *ſeq.* Dubitari non poteſt, quin hoc monaſterium fuerit vnitum quoad temporalia tantum. Tum quia ita in dubio præſumitur, cùm ſemper ea ſit capienda interpretatio, vt minus præiudicetur Eccleſiæ vnitæ, vt rectè Imol. *in cap. de Monachis n.* 7. *de præb. & dignit. ad med.* Flor. de Men. *d. lib.* 1. *q.*10. *n.*17. & benè id comprobatur ex *cap. Paſtoralis* 7. *de donat.* Tum etiam quia in præſenti nulla adeſt dubitatio, quin hæc complectatur tantùm temporalia. Quia in prooemio vnionis conceſſæ per Pontificem aſſeritur, quod *bona eiuſdem monaſterij ſunt valdè diminuta propter malum regimen Abbatum & alios euentus, adeout nulla ſit ſpes quod illa per Monachos poſſint reduci ad priſtinum ſtatum.* Et inferius: *Ad hoc vt Epiſcopus iuxta Epiſcopalis dignitatis exigentiam facilius ſe ſuſtentare poſſit.* Vnde cùm hæc enunciatiua ſit cauſa finalis, quia apparet inſerta in prooemio, *l. fin.* & ibi Doctores, *de hæred. inſtit.* Dec. *conſ.*600. *ſub princ.* Burat. *dec.*106. *n.*2. Et loquatur duntaxat de rebus temporalibus; ita etiam idem dicendum eſt de tota diſpoſitione, & vnione, etiamſi aliàs verba eſſent vniuerſalia & generalia, atque apta comprehendere etiam res ſpirituales. Quod perſpicuè expreſſit Crauet. *conſ.*16. *n.*5. & pronunciauit Rota coram Mohedan. *dec.*13. *de præb.* & *dec.*224. *n.* 12. *p.* 5. *rec.* & ſæpè alibi. Ac licet etiam diſpoſitiua excludat omninò res ſpirituales, ibi. *Et aliàs dictum Monaſterium in ſpiritualibus non lædatur.* Nam læſio eſſet manifeſtiſſima, ſi illud quod erat omninò ſui iuris, & immediatè ſubiectum Sedi Apoſtolicæ remaneret quoad ſpiritualia ſub Ordinario tamquam membrum ipſius Epiſcopatus.

Dum ergo Monaſterium, non obſtante vnione, temporalibus exceptis, remanſerit in ſuo primæuo ſtatu, læſio tranſactionis redditur enormiſſima ex pluribus. Et primò, quia Epiſcopus in tranſactione appellatur perpetuus Abbas in exequutionem prætenſæ vnionis, & tamen literæ vnionis continent præciſam conditionem, quatenus Monaſterium in ſpiritualibus non lædatur, & ſic Pontifex non intellexit alterare in ſpiritualibus Monaſterij ſtatum, cui congruit, quod Abbas non eligatur, niſi regularis, & profeſſus in eodem monaſterio iuxta *c. Quamuis, §. Defuncto* 18. *q.* 2. traditque Azor. *Inſtit. moral. p.*1. *lib.* 12. *cap.*20. Mirand. *in man. Prælat. to.* 2. *q.* 23. *ar.* 11. *concl.* 4. Quod procedit etiam quando ius præſentandi, ſeu nominandi Abbates ſpectat ad ſæculares, & etiam in monaſterijs commendatis, vt probat Roderic. *tom.*2. *q.*123. *ar.* 4. Nauar. *com.* 3. *de regular. in princ. ſub n.*2. Garz. *de benef. p.* 7. *cap.* 10. *ſub n.* 14. & concordat diſpoſitio Sac. Concilij Tridentini *ſeſſ.*25. *cap.*21. *de regular.* 16

Secundò, quia data fuit facultas d. Epiſcopo viſitandi monaſterium, quod fieri nequit. Quia Epiſcopus non poteſt viſitare monaſteria exempta, quibus non imminet cura animarum ſæcularium. Atque ita fuiſſe à S. Congregatione Concilij reſolutum teſtantur poſt alios Tamburin. *de iur. Abb. tom.*1. *diſp.*15. *ſub n.*50. & *de iur. Abbatiſ. diſp.*16. *q.* 3. Selell. *in ſelect. canon. cap.* 6. *ſub n.* 25. Barboſ. *in collect. Bullar. v. viſitare, & de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.*74. *n.*16. Et abſolutè prohibetur à S. Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 8. & probat Roderic. *ſupra tom.*1. *q.*36. *ar.*3. Nouar. *in lucer. regul. v. Epiſcopus quoad Regulares n.* 34. Idque multò minus poteſt in monaſterijs, in quibus viget regularis obſeruantia, cùm ab illorum Superioribus, non autem ab Epiſcopo viſitari debeant, Roderic. *loc. alleg.* Azor. *vbi ſupra p.*2. *lib.*3. *cap.*40. *q.*10. Armend. *in add. ad recopil. leg. Nauar. lib.* 1. *tit* 6. *l.*4 §.2. *ſub n.*98. 17

Tertiò, quia data fuit Epiſcopo poteſtas viſitandi ad ſui libitum, quod nec fieri poteſt. Nam etiam quando competit Epiſcopo ius viſitandi huiuſmodi monaſteria, tamen illud ius ſub duplici conditione manet. Primò quatenus præcedat admonitio, & negligentia Superiorum. Secundò quatenus viſitatio fiat non ad libitum, ſed iuxta inſtituta regularia, vt diſponitur in eodem Trid. *d. ſeſſ.* 21. *cap.*8. *de refor.* & aduertunt Campanil. *rubr.*12. & 13. *ſub num.*50. Armend. *vbi ſupra ſub n.*98. & alij. 18

Quartò, quia elargita fuit facultas Epiſcopo viſitandi tam per ſe, quàm per alios ſæculares, & hoc repugnat non ſolum Sacris Canonibus, vt *in c. Decernimus, c. Epiſcopum,* & *c. Placuit* 10. *q.* 1. diſponentibus viſitationem faciendam eſſe ab Epiſcopo per ſeipſum, vt probat Azor. proximè allegatus *q.*4. & præſertim in viſitatione monaſteriorum exemptorum, vt firmant Armend. *ibid. ſub n.* 91. Sed etiam repugnat congruentiæ, cùm incongruum ſit, quod ſæculares viſitent Regulares, & qui reformatione indigent alios reformare ſtudeant, & infirmi viſitent medicos ex Roderic. *d. ar.* 3. *per tot.* 19

Quintò, quia fuit data Epiſcopo facultas ad ſui quoque nutum inſtituendi, vel deſtituendi Priorem monaſterij, quæ facultas operatur vt Prior metu amotionis nullo modò 20

con-

contradicere poſſit Epiſcopo, & hinc tollitur monaſterio totaliter defenſio. Quia quoties paſtor vel diſpergitur, vel formidat, oues etiam diſperguntur, vt habet *in cap. Quamuis 7. quæſt. 1.*

21 Sextò, in aſſerta tranſactione permittitur Monachis etiam non obtenta licentia à Priore recurrendi ad Epiſcopum, & ab Epiſcopo ad Nuntium, quæ facultas ex diametro aduerſatur diſpoſitioni S. Concilij Trid. *ſeſſ. 25. c. 4. de regul.* Et latè hoc probat Roderic. *d. to. 1. quæſt. 30. art. 3. & 4.* Sanch. *in decal. lib. 6. cap. 8. num.* 102. Sicuti idem euenit de pacto illo, quod poſſit eligi Prior, qui ſit ex alia Congregatione, Roder. *tom. 2. quæſt. 52. art. 6. & 9. num. 1.* Eſt enim contra ſacros Canones, vt *in cap. Quam ſit neceſſarium 18. quæſt. 2.*

22 Concurrit quoque quod dicta tranſactio emanauit per metum cadentem etiam in conſtantem virum, pro quo ſufficit conſiderare, quod huiuſmodi metus eſt veriſimilis, ſtante quod tranſactio fuerit ad fauorem Epiſcopi potentis, & præſentis, abſolutumque dominium monaſterij prætendentis, ac ſtante enormiſſima læſione ex adductis per Nouar. *de grauam. vaſal. tom. 3. præl. 10. ſub num. 1. & ſeqq.* Enormiſſima enim læſio præſefert non ſolum metum, vt probant Galerat. *de renunc. tom. 1. lib. 3. cap. 11. ſub num. 12.* Cyriac. *contr. 403. ſub num. 19. dec. 86. ſub num. 17.* ſed etiam ſpeciem doli, vt decidit Fontanel. *dec. 64. ſub num. 8. & dec. 66. ſub num. 17.* Rot. *in rec. dec. 321. num. 14. & 19. part. 4. tom. 2.* Et operatur, vt ne dicatur adfuiſſe conſenſus in Monachis, & ſic tranſactio dicitur ipſo iure nulla ex defectu conſenſus, vt probant Surd. *conſ. 127. ſub num. 24. & conſ. 323. num. 14.* Cyriac. *contr. 155. ſub num. 10. & ſeq.*

23 Hic autem metus confirmatur ex eo quia Monachi omne ius renunciarunt Epiſcopo, & ab illo nihil de proprio receperunt. Et tamen ſubſtantiale eſt in tranſactione, quod hinc inde aliquid detur, alioquin ſubſiſtere non poteſt ad text. *in l. 1. ff. de tranſact.* Cyriac. *contr. 128. ſub num. 23.* Merlin. *dec. 621. num. 20.* Rot. *in rec. dec. 271. num. 11. part. 6. & in Romana dotis, ſeu tranſactionis* 1. Iulij 1643. coram Cariſio.

4 At quatenus vnio non eſſet intra terminos rerum temporalium reſtricta, adeout etiam Epiſcopus eſſet in monaſterio loco Abbatis, adhuc tamen cùm ea, quæ per tranſactionem fuerint alienata, reſpiciant regularem diſciplinam, læſio adhuc remaneret clariſſima. Quia etiam in his monaſterijs, in quibus omnimoda iuriſdictio ſpectat ad Epiſcopum, adhuc tamen quæ pertinent ad regulare Inſtitutum debent gubernari per proprium Superiorem regularem, vt docent diſertè Franch. *in cap. Nullus 28. num. 3. de elect. in 6.* Gratian. *diſcept. 270. num. 4.* Rot. *dec. 152. num. 2.* coram Coccino.

25 Nec iuuat, quod ſi præſeruatiua, de qua in literis Iulij II. relinqueret Monachis iura ſpiritualia, etiam temporalia eſſent præſeruata; cùm illa eodem modo exceptuata appareant. Quia non vniformiter iura ſpiritualia & temporalia præſeruantur. Spiritualia enim ſimpliciter, & ſine vlla additione exceptuat, ibi: *aliàs Monaſterium in ſpiritualibus non lædatur.* Secus verò temporalia. Nam poſt præſeruatiuam additur: ſed eius congruè ſupportentur onera conſueta. Vnde, ſtante hac diuerſitate, retorquendo argumentum poteſt optimè firmari, quod reſpectu ſpiritualium Monaſterium remanſit in eo ſtatu, in quo erat ante vnionem ſimpliciter, ſecus verò quoad temporalia, cùm illi ſint reſeruata ea emolumenta, quæ pro congrua ſuſtentatione requiruntur.

26 Nec contrarium euincere poſſunt ſubſequentia Diplomata Pontificia. Tum quia iuxta limites, & terminos primæ conceſſionis & vnionis intelligenda ſunt, Roſental. *de feud. cap. 1. concl. 13. num. 1.* Tum etiam quia nullum ex illis comprobat hanc vnionem, quoad ſpiritualia. Alterum enim eiuſdem Iulij II. eſt expreſsè ad primum relatiuum, & licet mentionem faciat de obedientia, & reuerentia debita Epiſcopo, hoc tamen non comprobat vnionem, cùm certiſſimum ſit, quod etiam ea ſublata. Monachi exempti erga Epiſcopum tanquam Ordinarium, tenentur debitum præſtare obſequium, & in multis ſunt illius iuriſdictioni ſubiecti, vt tradit Lotter. *de re benef. lib. 1. quæſt. 28. num.* 105. Rot. *dec. 111. num. 14. & ſeq. part. 5. & dec. 156. num. 7. part. 1. rec.* Et in hunc ſenſum referri poſſunt verba illa *tanquam Patrem, & Paſtorem.* Leo X. præcipit tantum exequutionem quarundam ſententiarum, quæ optimè referri poſſunt ad temporalia. Paulus III. & Pius IV. ſolum confirmant antecedentia.

Poſtremò non ſuffragatur aſſerta profeſſio. Quia non apparet, quod illa fuerit emiſſa in manibus Epiſcopi, ſed tantum coram Epiſcopo.

CONSVLTATIO CXXXVII.

CVm à S. Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 9. de ref.* diſponatur ad probandum Iuſpatronatus Baronum, & 1
Vniuerſitatum requiri præſentationes continuas non minori tempore quàm quinquaginta annorum, quæ effectum ſint ſortitæ, & authenticis ſcripturis probentur.

Quæritur pro euitandis controuerſijs, & pro inſtru- 2
ctione Epiſcoporum,

An pro authenticis ſcripturis intelligantur tantummodo publica & authentica inſtrumenta, non autem ſimplices literæ patentes Baronum, ſeu Vniuerſitatum ad iuſpatronatus præſentantium tenoris ſequentis, aut ſimilis.

VAcando per la morte, &c. il beneficio ſemplice, e rura- 3
le ſotto il vocabolo di S. Domenico nella giuriditione, e Territorio del noſtro Caſtello, &c. la collatione, e preſentatione del quale per ragione di Iuſpatronato, che per antica, & inueterata conſuetudine habbiamo ne' beneficij, che ſi trouano in detto noſtro Caſtello, e ſuo Territorio ſpetta à noi. Di noſtra certa ſcienza, e volontà conferiamo detto beneficio vacante come ſopra con tutte ſue entrate, honori, e peſi ad N. e in virtù di queſta lo preſentiamo auanti al Reuerendiſſimo Ordinario Veſcouo, pregando ſua Signoria Illuſtriſſima, ſe lo troua idoneo, come noi lo teniamo, à confirmarlo, e fargli ſpedire le Bolle, il che ci ſarà gratiſſimo. N. N. loco † ſigilli. Siue hunc in modum. *Vacando il Rettorato della Chieſa di S. Antonio Abbate della noſtra Terra, &c. per morte, & vltimo poſſeſſore di eſſo, il quale è di noſtro iuſpatronato, come ſono tutti gli altri beneficij di detta Terra. E volendo noi preſentare perſona idonea à queſto beneficio per vigore della preſente eleggiamo, e nominiamo N. auanti al Reuerendiſſimo Monſignor Veſcouo, &c. pregando ſua Signoria Illuſtriſſima, che trouandolo idoneo à queſto, lo voglia ammettere, inſtituire, e fargli la debita collatione, &c. N. N. loco † ſigilli.*

Et quidem negatiua ſententia mihi ſuadetur. Quia illis 4
non adaptantur modi, quibus ſcripturæ de iure dicuntur authenticæ iuxta Gloſſam magiſtralem *in cap. Dicenti 16. §. Omnes, v. Vt authentica 25. quæſt. 2.* cui adhæret Gloſſ. 1. *in cap. 1. de fid. inſtrum.* vbi poſt alios notat Hoſt. *num. 5.*

Secundò, quia cùm S. Concilium Tridentinum *d. cap. 9.* 5
ſeſſ. 29. ob præſumptam vſurpationem præſcripſerit ſtrictiſſimam formam pro authenticis ſcripturis ipſarum præſentationum timore præſumptæ vſurpationis, intelligenda ſunt tantummodo inſtrumenta authentica, vt euitetur occaſio cuiuſcunque fraudis in hac probatione, vt in puncto firmauit Viuian. *de Iurepatr. part. 2. lib. 11. cap. 7. num. 23.* Lotter. *de re benef. lib. 2. cap. 38. & ſeq.* Qui licet illatiuè *ad deciſ. Bellam.* 311. non impugnet contrarium conſuetudinem de iure communi, in quibus terminis loquitur Bellamera, cùm illius deciſiones longè præceſſerint publicationem S. Concilij; nihil tamen poſt Concilium obſtare poteſt, cum ſpecificè derogetur quibuſcunque conſuetudinibus in fine *d. cap. ſeſſ. 25.* & latius in Conſtitutionibus Pij IV. & Pij V. confirmatorijs ipſius Concilij, quarum vigore quodlibet caput eiuſdem Concilij dicitur habere decretum irritans excluſiuum cuiuſcunque conſuetudinis, vt firmat Gonzal. *ad regul. 8. gloſ. 15. num. 37.* Rot. *in Seguntina* 1. Iunij 1593. coram Cardinali Blanchetto, & in alijs. Quod proſequitur Riccius, Gonzales, & alij plures.

Hoc idem expreſsè cenſuit Rota *dec. 197. num. 64.* 6
part. 5. rec. ibi: *Cum præſentationes debeant probari per authentica documenta.* Idem in Iacen. 20. Iulij 1603. coram Cardinali Pamphilio in fine his verbis: *Hoc tamen non procedit, quando adeſt præſumptio vſurpationis: Quia tunc præciſè ſeruanda eſt forma tradita per Concilium, oſtendendo documenta authentica ipſarum præſentationum.* Et in Calaguritana Iurispatronatus 9. Maij 1616. coram Remboldo, ibi: *In omnem etiam euentum deficeret alterum requiſitum neceſſarium præſentationis, ſcilicet per*

ſpatiumque quinquaginta annorum effectum ſortita, de quibus debet per publica & authentica documenta conſtare. Id ipſum in Lucana & in alijs ſæpè deciſum fuit. Quod etiam cenſuit S. Congregatio Concilij, & ſignanter in vna Panormitana Iuriſpatronatus menſe Februario 1633. ibi: *Præſentationes per inſtrumenta authentica*.

7 Tertiò, quia cùm in terminis S. Concilij communiter Doctores, Rota, & S. Congregatio tenuerint verba præcedentia *ex authentico documento* importare authentica inſtrumenta, vt Gonzal. *vbi ſupra gloſ.18. num.38. & ſeqq.* cum alijs ibi relatis, idem vtique dicendum eſt de verbis *authenticis ſcripturis*, cum verbum Documenta, & Scripturæ (quicquid dicant Grammatici) de iure ciuili, & canonico reputantur ſynonima, vt *in auth. de Tabellion. ſub princ.* vbi Gloſ. *v. Documentum*, ibi: *Documentum, id eſt chartam*. Vnde *in auth. Si quis, C. de edendo*, documenta dicuntur inſtrumenta. Immò verbum Documenta de iure latius extenditur quàm verbum Scripturæ, eo quod verbum Documenta comprehendit etiam depoſitiones teſtium, quas non comprehendit verbum Scripturæ. Innoc. *in cap. 1. ſub num. 7. de elect. & in cap. Pia ſub num. 8. circa fin. de except. in 6.* facitque textus *in l. Peruenit 4. de teſtib. cogen.* ac ponderat Alberic. *in Diction. legal. v. documentum in fine*.

8 Itaut propterea ius diſpoſitionis S. Concilij ſtet in verbo *Authenticis*, ſeu authentico, & conſequenter cum huiuſmodi literæ patentes non poſſint dici ſcripturæ authenticæ ex d. Gloſ. *in cap. Dicenti* cum alijs ſupra allegatis, ſequitur non poſſe ſufficere ad probationem à S. Concilio explicitè præſcriptam.

9 Et licet Inſtitutiones ſubſequutæ eſſent authenticæ, vti de actis, & per notarium, ac licet documenta dicantur etiam literæ publicæ *in cap. Quoniam contra, extra de probat.* Ex quo tamen S. Concilium probationem diſtinctam & ſeparatam requirit reſpectu præſentationum, non poſſunt inſimul coaceruari, & hoc modo elidere probationem præſentationum à S. Concilio, vt ſupra præſcriptam.

10 Ex quibus infero non obſtare deciſionem coram Peutingero, cum ex ſupradictis rationibus & deciſionibus Rotalibus contraria opinio ſit verior, ac tutior in materia præſumptæ vſurpationis.

11 Hæc tamen differo, & conſideranda propono. Cæterùm S. Congregatio Concilij ſæpè cenſuit iuſpatronatus ex ſolis præſentationibus continuis vltra hominum memoriam probari, licet in eis nulla fuerit facta mentio de fundatione, aut dotatione. Item formam requiri, vt probatio fiat per authenticas ſcripturas, vt eſt legere apud Gonzal. *d. gloſ. 18. num.46. 79. & 82.* & habetur in Trident. *d. ſeſſ.25. cap.9. de reform.*

12 Porrò authenticon græca vox eſt pro authorato. Hinc lex authentica, & decretum authenticum, quod multorum authoritate comprobatum eſt. Ac proinde Alciat. *cap.46. lib.2. parerg.* rectè obſeruauerit authentici vocabulum pro re certæ fidei poni non ſolum apud Iulianum, Paulumque Iuriſconſultos, ſed etiam apud Tullium *ep. ad Attic. lib.9. & 10.* tametſi Gaza *libel. de menſ.* hanc vocem apud veteres hoc ſenſu non reperiri ſcribat. Quare eadem Sacr. Congregatio Concilij die 4. Februarij 1651. cenſuit literas patentes præſentationum Baronum, ſeu Communitatum cum ſubſcriptione, & ſigillo eorundem exhibitas in actis, & effectuatas, haberi pro ſcripturis authenticis.

CONSVLTATIO CXXXVIII.

De præcedentia tam inter Ordines Mendicantium, quàm Monachorum.

1 Aſſerendum eſt: In proceſſionibus, alijſque functionibus tam publicis, quàm priuatis, ille Ordo eſt præferendus ac manutenendus in poſſeſſione, vel quaſi præcedendi, qui vel iuxta conſuetudinem, vel iuxta poſſeſſionem, vel quaſi præcedendi, præcedit. Quando verò non probatur, aut non conſtat de quaſi poſſeſſione præcedentiæ, ille Ordo, qui antiquior eſt in loco controuerſiæ præcedere debet, itaut ſi contigerit noua monaſteria aut domos in aliquo loco recipi, ille Ordo qui prius monaſterium, ſeu domum in loco habuerit, præcedat. Sic ſanciuit Gregorius XIII. Conſtitut. 86. *tom.2. Bullarij*. Quæ ſanè præcedentia iuxta prioritatem, & antiquitatem Conuentuum eſt omnino decidenda per Ordinarios, quacunque appellatione poſtpoſita.

Et quamquam pius V. *in ſua Conſtitutione 71.* ob prædilectionem erga ſuam Religionem Dominicanam ei conceſſerit prærogatiuam præcedendi omnes alios Mendicantes, non habita conſideratione anterioritatis in loco, minuſque quaſi poſſeſſionis centenariæ, vel immemorabilis, attamen eius ſucceſſor Gregorius XIII. agnoſcens quod exinde plures ortæ fuerant lites, quietem religioſam perturbantes, rationi & æquitati conſonum eſſe duxit eas dirimere, determinando, quod in proceſſionibus tam publicis, quàm priuatis attenderetur quaſi poſſeſſio, vbi adeſſet, & quod vbi de aliqua poſſeſſione non conſtaret, præcederent ij, qui eſſent antiquitus in loco controuerſię cum derogatione ampliſſima quorumcunque priuilegiorum, indultorum, & literarum Apoſtolicarum in genere vel in ſpecie, etiam motu proprio, & cum quibuſcunque derogatoriarum derogatorijs conceſſis, & addita etiam clauſula quorum tenores; vt proinde non videatur dubitandum, quin pręcedens Conſtitutio Piana fuerit ſufficienter abrogata, licet non fuerit facta de ea ſpecialis mentio, cùm derogationes ita amplę, & conceptę cum dicta clauſula *Quorum tenores* operentur ac ſi omnium priuilegiorum, ac Conſtitutionum in contrarium facientium tenor fuiſſet per extenſum inſertus ex doctrina Felini *in cap. Nonnulli, num.4. & in cap. Accedentes, num.5. de reſcript.* Dec. *conſ. 165. num.2.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloſ.36. num.29. & 31.* Caſſador. *dec.10. num.2.* Burat. *dec.390. num.5. & 6.* ibique Add. *num.13.* 2

Amplitudinem autem derogatoriarum tollere quęcunque priuilegia, & indulta in contrarium facientia, etiam quod eſſent ſpecialia, firmat Caſſad. *d. dec.10. num.2.* & Rota coram Buratto *dec. alleg.390. num.6.* Maximè verò dum vlterius concurrit ſpecifica expreſſio in dictis clauſulis derogatorijs quorumcunque priuilegiorum in contrarium tam in genere, quàm in ſpecie. 3

Quodque etiam Gregorius intellexerit comprehendere in d. ſua Conſtitutione Patres Prędicatores ex eo probatur, quia in diſpoſitiua comprehendit omnes Mendicantes inter ſe de huiuſmodi pręcedentia contendentes, ibi: *Volumus & Apoſtolica authoritate decernimus, quod quicumque ex dictis Fratribus Mendicantibus inter ſe de præcedentia huiuſmodi contendentibus, &c.* Quę ſunt verba adeò vniuerſalia, vt omnes, nullis exceptis, includant, Marth. *part.3. clauſ.44. num.2.* Rot. *dec.368. num.5. & dec.791. num.10. p.1. diu.* Seraph. *dec.980. num.8.* paſſimque alibi. 4

Ac eadem voluntas Gregorij comprehendendi PP. Prædicatores in d. Conſtitutione comprobatur ex eius declaratione facta viuę vocis oraculo. Siquidem excitata lite eodem anno ſuper pręcedentia in loco nuncupato Caſtro Villari, Caſſanen diœceſes inter eoſdem Patres Prędicatores, & Patres S. Franciſci, S. Congregatio, ad quam negotium fuerat delatum, dubitans fortaſsè propter dictam Conſtitutionem Pianam, & ex quo idem Gregorius aliàs declarauerat, quomodo in ſimilibus caſibus eſſet procedendum, nihil voluit determinare, niſi facto verbo cum Sanctiſſimo, qui iuſſit eſſe attendendam antiquitatem in loco, quemadmodum per S. Congregationem fuit reſcriptum, vt ex decreto relato in Breui Vrbani VIII. quod in fine adducam. 5

Notandum autem eſt, quod dicta declaratio Gregorij facta fuit ante Conſtitutionem vniuerſaliter editam. Nam dictum decretum S. Congregationis emanauit die 24. Maij 1583. Conſtitutio verò fuit publicata 15. Iulij eiuſdem anni. Vnde liquet, quod Pontifex in d. Conſtitutione licet non fecerit ſpecialem mentionem Patrum Prædicatorum, nec Conſtitutionis Pianę, nihilominus voluit abrogare d. Conſtitutionem. Et non contentus dicta declaratione facta viuę vocis oraculo circa obſeruantiam anterioritatis in loco, voluit generali Conſtitutione decernere, ac ſtabilire cum expreſſa, & ampliſſima derogatione quibuſcunque Conſtitutionibus contrarijs, arguendo à contemporaneitate & vicinitate actuum, quod eſt optimum argumentum pro declaratione diſpoſitionis, quę aliàs eſſet dubia, & ambigua Gloſ. *in l. fin. ff. de vſufr. ear. rer. quæ vſ. conſum. l. hæredes palam, §. Sed etſi notam, ff. de teſtib.* Giouagn. *conſ.163. nu.27. & 29. lib.1.* Caſtil. *de vſufr. cap.30. num.52.* 6

Comprobatur etiam hęc intentio Gregorij comprehendendi 7

dendi ſub dicta Conſtitutione Patres Prædicatores, & abrogandi Conſtitutionem Pianam, ex quo in proœmio adducitur pro ratione motiua, quod in multis Ciuitatibus & diœceſibus diuerſarum Mundi partium ortæ fuerant lites, & controuerſiæ ſuper hac præcedentia. Quod ſicuti optimè verificatur reſpectu Patrum Prædicatorum tam ex dicta differentia in loco præfato Caſtri Villari, quàm ex alijs, de quibus fit mentio in præcitato decreto S. Gregationis, non obſcurè oſtendit principaliter reſpectu dictorum Patrum Prædicatorum præfatam Conſtitutionem emanaſſe, cùm ratio in proœmio Conſtitutionum expreſſa plurimum conferat ad earum interpretationem. Roman. *conſ.16. num.4. & conſ.180. num.6.* Lap. *alleg.101. num.24.* Et hoc argumentum pro declaratione d. Conſtitutionis Gregorianæ admittit Contelor. *de praced. num.75.* licet in applicatione deficiat; errore enim ductus putauit, quod nullæ lites aderant inter Religionem Prædicatorum & alias Mendicantium, tanquam deciſas per dictam Conſtitutionem Pianam.

8 Immò ex dicta declaratione Gregorij ſuper obſeruantia anterioritatis in loco, & ex aſſertione S. Gongregationis, quod idem Pontifex fecerat alias declarationes in ſimilibus caſibus clarè deducitur, quod d. Conſtitutio Piana nunquam fuerit vſu recepta, nec etiam à principio; & ſic eo minus obſtare poteſt. Quia licet Conſtitutiones Apoſtolicæ non poſſint abrogari per non vſum, hoc procedit quando ſemel vſu receptæ fuerunt, ſecus quando nunquam fuerunt obſeruatæ; immò ipſe Principe ſciente, & tolerante fuerunt facti actus contrarij, vt communiter declarant Canoniſtæ *in cap.1. de treg. & pac.* & præſertim Abb. *num.4.* Felin. *num.6.* Qui vlterius dicunt, quod vbi concurrit Principis ſcientia, ſufficit binus actus in contrarium. Idem ſequuntur Benintend. *deciſ.13. num.9.* Pur. *dec.1. circa fin. lib.1. in correct.* Suar. *de legib. lib.7. cap.18. num.17.* Farinac. *fragm. crimin. p.2. v. lex, num.120.* Quod præcipuè in terminis præcedentiarum firmauit Rot. *dec.585. num.1. p.4. diu.* & coram Gregorio XV. *dec.114. num.2. & 4.* & coram Caualer. *dec.588. num.7.* in qua etiam atteſtatur ita fuiſſe reſolutum ab eadem S. Congregatione Regularium. Idem docet Nauarr. *conſ.2. lib.1. de maior.* & communi calculo ſtabiliunt congeſti per Sperell. *deciſ.76. ſub num.3. & 4.*

9 Et ſanè admodum rationabilis fuit prædicta abrogatio Conſtitutionis Pianæ, cùm in ea derogetur conſuetudini & quaſi poſſeſſioni etiam immemorabili; cùm tamen in hac materia præcedentiæ primas partes teneat conſuetudo, & ei plurimum ius ipſum deferat. Caſſan. *in catal. glor. mund. p.4. conſid.33. in fin.* Gratian. *diſcept.106. num.8.* Manriq. *de præced. quæſt.18. num.1.* Rot. *dec.214. num.2. & 14. p.4. rec. tom.2. & dec.15. num.14. p.6. rec.* Cumque etiam in ea tollatur priuilegium anterioritatis in loco; quæ in tantum ſecundum aliquos non eſt attendenda, in quantum cedere debeat antiquioritati inſtituti. Sed hæc ratio non potuit haberi in conſideratione, dum Religio Patrum Prædicatorum non eſt origine, & approbatione Inſtituti antiquior omnibus alijs, cum fuerit fundata ſub anno 1208. approbata verò ſub Honorio III. ſub anno 1216. vt refert Caſſan. *loc. alleg. part.4. conſid.69.* Religio autem Eremitarum S. Auguſtini, cæteris omiſſis, fuit ſub regula S. Baſilij tempore Gelaſij, qui vixit anno 490. vt inquit idem Caſſan. *vbi ſupra conſid.71.* & poſt eum Manriq. *quæſt.45. num.9.*

10 Nec obſtat Conſtitutio 13. Clementis VIII. Quia potius comprobat, quod dicta Conſtitutio Gregoriana comprehendat etiam Patres Prædicatores, vt clarè habetur ex proœmio. Et quatenus eiſdem Patribus Prædicatoribus concedit digniorem locum poſt Ordines Monachales, & ſupra omnes alios Mendicantes, etiam magis antianos in locis, eſt aduertendum, quod id non fuit Indultum generale, ſed peculiare conceſſum Prouinciæ Aragoniæ & nonnullis alijs locis ibidem ſpecialiter expreſſis. Vnde non poteſt vllo modo extendi ad vniuerſum Ordinem etiamſi militaret identitas rationis, vt *arg. l. Ius ſingulare, ff. de legib.* traditque Alex. *in l. Scriniarios, num.2. in fin. ff. de milit. teſtam.* & cenſuit Rota coram Buratto *dec.19. num.5.* Et in terminis Indulti localis, quod non extendatur ad alia loca fuit latiſſimè firmatum in *Barchinonen. Canonicatus* 4. Decembris 1644. & 9. Iunij 1645. Vbi nominatim reſpondetur argumento ducto ab identitate rationis coram Veroſpio, & *in Bononien ſucceſſionis* de Zanis 9. Decembris 1654. §. fin. coram Bichio. Quod etiam ritè adaptatur alijs duabus Conſtitutionibus eiuſdem Clementis VIII. emanatis anno 1592. & 1600. cùm pari modo fuerint conceſſæ particulariter pro Regno Portugalliæ, vt ex earum lectione perſpicuè conſtat.

Nec facit ratio in proœmio expreſſa, quod ſcilicet Patres 11 Prædicatores primum locum inter alios Mendicantes obtineant, & hic ritus in Vrbe ſeruetur, vt poſt Ordines monachales ipſi ſubſequantur. Vnde prætenditur, diſpoſitionem extendendam eſſe ad omnia loca, cùm eadem ratio ſit omnibus adaptabilis. Nam cum diſpoſitiua eiuſdem Conſtitutionis ſit aptiſſimè reſtricta ad Ciuitates & loca Regni Portugalliæ, non poteſt, etiam ex identitate rationis admitti extenſio ad alia, cùm hæc ſit differentia inter priuilegium particulare, & legem vniuerſalem, vt notat Abb. *in cap. Sane in princ. de priuileg.* & ex text. *in l.2.* vbi Gloſſ. *v. Nec generalia, C. de legib.* dixitque poſt alios Rot. *in adducta Barchinonen Canonicatus* 9. Iunij 1645. coram Veroſpio.

Ponderando maximè, quod dicta prima Conſtitutio 12 quantumuis emanata ob præaſſertam rationem, ſuſpenſa nihilominus remanſit per alias literas eiuſdem Clementis VIII. in quibus ordinatum fuit, quod donec negotium melius examinaretur, ſeruari deberet in eo Regno inter Mendicantes alternatiua, vt habetur in fine ipſius Conſtitutionis. Quod clarè oſtendit præfatas rationes, nec etiam pro iiſdem Regnis fuiſſe habitas pro ſufficientibus ad ſuſtinendam eiuſmodi declarationem. Et quamuis poſtmodum anno 1600. præuia per octo annos acerrima cauſæ diſcuſſione inter Procuratores Religionum dicti Regni emanauerit à Sede Apoſtolica alia Conſtitutio præcedentis confirmatoria, id referendum omninò eſt ad particulares rationes, quæ potuerunt in eo Regno militare, vt præ alijs ex eo colligitur, quod auditi non fuerunt, niſi Procuratores particulares eiuſdem Regni.

Et hanc reſtrictionem d. Conſtitutionis Clementis VIII. 13 ad loca particularia benè agnouit S. Congregatio Epiſcop. & Regul. dum orta ſimili controuerſia inter Patres Prædicatores, & Patres Franciſcanos in Ciuitate Ferentini fuit ſub die 1. Iunij 1604. reſponſum, quod ſeruari deberet motus proprius Gregorij XIII. Qui tamen pro parte Patrum Prædicatorum allegabatur d. Clementina, eadem S. Congregatio in ipſomet decreto expreſſit, quod talis Conſtitutio non fuerat facta ad derogandum generaliter d. motui proprio Gregorij XIII. vt ex decreto, quod habetur in præcitato Breui Vrbani VIII. à quo poſtmodum obſeruantia d. Conſtitutionis Gregorianæ fuit expreſsè ordinata in Breui edito anno 1627. ad fauorem Fratrum B. Ioannis Colabitæ, nec non in alio Breui anno 1637. in quo præſertim ex certa ſcientia, & præuia matura cauſæ cognitione, habitaque declaratione eiuſdem S. Congregationis determinauit, ſupradicta decreta in eodem Breui inſerta, quæ fuerunt emiſſa in cauſis vertentibus inter alios Regulares & Patres Prædicatores, cùm innitantur iuſtitiæ d. motus proprij Gregorij XIII. & ſint conformia declarationibus etiam aliarum Sacrarum Congregationum, generaliter obſeruanda eſſe vbicunque contigerit de eadem præcedentia dubitari, non attento quod talia decreta emanauerint in caſibus particularibus. Idemque Breue fuit conceptum cum ampliſſimis clauſulis derogatorijs, munitum clauſula ſublata, & decreto irritante; vt proinde non videatur hac de re vlterius diſceptandum.

Atque ita eadem S. Congregatio deinceps, vbicunque 14 caſus euenit, reſpondit, nempè pro obſeruantia d. Conſtitutionis Gregorianæ, vt nouiſſimè anno 1655. menſe Nouembris, & aliàs ſæpè. Vnde Patres Prædicatorum Ordinis habere præcedentiam ſuper cæteros Mendicantes in locis tamen, vbi habent pro ſe vſum, & ſunt in quaſi poſſeſſione huiuſmodi præcedentiæ, aliàs minimè reſoluit eadem S. Congregatio die 8. Iunij 1618. [Cùm enim Regulares S. Dominici, & Carmelitani Turris græcæ Neapolitanæ diœceſis ſuper iure præcedendi in proceſſionibus, alijſque actibus tum publicis, tum priuatis, quod hi ex præſcripto Conſtitutionis fel. recor. Gregorij XIII. illi verò ex conſuetudine eis competere prætendebant apud Sacr. Congregationem Sacrorum Rituum contenderent, Illuſtriſs. eiuſdem S. Congregationis Patres, Illuſtriſs. Camporio referente, id, conſuetudine huiuſmodi attenta ſupradictis Regularibus S. Dominici competere cenſuerunt,] & die 23. Septembris 1624. ac die 6. eiuſdem menſis 1625. Itemque declarauit, quod ij,

qui ſunt in poſſeſſione præcedentiæ, præcedant, & vbi non conſtat de poſſeſſione, præcedant ij qui ſunt antiquiores in loco controuerſiæ. Ita præſertim in vna *Arben* die 13. Martij 1582. in vna *Caſſanen* 24. Maij 1583. in vna *Ferentina* die 1. Iunij. 1604. in vna Ieſuitarum die 15. Iulij 1616. in vna Conuentualium die 13. Nouembris 1637. in vna Auguſtinianorum die 8. Octobris 1645. Licet Romæ præcedant illi Regulares, quorum Ordo prius approbatus fuit per Sedem Apoſtolicam, vt reſoluit eadem S. Congregatio die 15. Februarij 1593. in *Hieracen* & die 30. Martij 1594. in vna *Mantuana*.

15 Hinc patet lapſus Contelorij *de præcedentia num.* 73. *cum ſeqq.* dum pro excludenda derogatione d. Conſtitutionis Pianæ per d. motum proprium Gregorij cenſet, quod Conſtitutio, ſeu lex generalis, etiam quod ſit poſterior, non tollat præcedentem ſpecialem, quodque d. Conſtitutio Gregorij emanauerit ad tollendas controuerſias inter Mendicantes, quas *num.* 76. dicit nec adfuiſſe, nec potuiſſe oriri inter Prædicatores, & alios, dum per ſa. me. Pium V. fuerat iam deciſus hic articulus. Hæc enim facillimè corruunt, eorumque fallacia demonſtratur. Primum nanque quod Conſtitutio generalis non tollat ſpecialem non procedit quoties derogatio eſt ampliſſima quorumcunque priuilegiorum, vel Indultorum in contrarium facientium. Ea ſiquidem, vbi præſertim eſt addita clauſula *Quorum tenores*, vt in hoc caſu, nedum ſpecialia, ſed etiam indiuidua priuilegia comprehendit, vt benè firmat Caſſad. *d. deciſ.* 10. *num.* 2. *ſuper regul.* & fuit reſolutum coram Buratto *d. deciſ.* 390. *num.* 6. Multòque minus obiectum procedere poteſt, quando in Conſtitutione fuit expreſsè derogatum quibuſcunque priuilegijs tam in genere, quàm in ſpecie conceſſis, prout hæc clauſula legitur in Conſtitutione Gregorij §. 6. & eam veriſimiliter ipſe Contelorus alioquin vir diligentiſſimus non obſeruauit, cum aliàs hoc motiuum, cui factum ipſum reſpondet, non adduxiſſet.

16 Nec minus ex facto remouetur alterum deſumptum à ratione motiua ſopiendarum litium, quas Contelorus credidit nec adeſſe, nec oriri potuiſſe cum Patribus Prædicatoribus. Siquidem, vt ſupra dictum eſt, fuerat paulò antè excitata hæc controuerſia in S. Congregatione inter Patres ipſos Prædicatores & Patres Franciſcanos, & terminata ſecundum antianitatem in loco, quę ſtabat pro Patribus Franciſcanis. Vnde ſumma ratione credendum eſt, quod inde occaſionem ſumpſerit Summus Pontifex Gregorius edendi generalem declarationem.

17 Quod autem dicitur, Patres Prædicatores habere intentionem fundatam etiam de iure communi, cum eorum Regula fuerit prius approbata, non eſt indiſtinctè verum. Nam præ alijs Ordinem Carmelitarum eſſe anteriorem Ordine Prædicatorum, vti inſtitutum ſub Regula D. Baſilij, & pariter illum Eremitarum S. Auguſtini longè anteriorem originem trahere aduertit Caſſan. *locis citatis*, ac deducitur ex *Clem. vnic. de relig. domib. ſub* §. *Cæterum*. Porrò in hac materia non attenditur quis Ordo ſit prius confirmatus à Sede Apoſtolica, ſed ſolum quis prius habeat domum, ſeu Monaſterium in loco controuerſiæ, vt habetur in eadem Conſtitutione Gregoriana ſæpius relata.

18 Doctores, qui in contrariam ſententiam longa ſerie allegari poſſunt, non applicantur. Quia omnia, quæ ab ijs adducta ſunt, fuerunt ſublata per S. Concilium Tridentinum *de Regular. ſeſſ.* 25. *cap.* 13. Vbi expreſsè committitur locorum Ordinarijs, vt huiuſmodi præcedentiarum controuerſiæ inter quoſcunque oriundæ ab ipſis definiantur, nempè iuxta locorum conſuetudines, omni appellatione remota, cui quidem decreto Conciliari per d. Conſtitutionem Pij V. non fuit ſpecialiter derogatum, ac proinde neque etiam tacitè ex defectu voluntatis. Rota coram Caputaq. *dec.* 176. *p.* 1. & Coccino *deciſ.* 279. *num.* 1.

19 Præterea notandum eſt, præfatam Conſtitutionem diſponere duntaxat ſuper plenario petitorio, videlicet in terminis, in quibus aliæ Religiones Mendicantium non ſunt in poſſeſſione, vel quaſi præcedendi iuxta conſuetudinem locorum. Vnde non loquitur de locis, in quibus aliæ Religiones habuerunt & habent antiquiores Conuentus. Pro his enim nihil fuit innouatum, vt in ſimili diſponit text. *in cap. Statuto de decim.* vbi Gloſ. *v. Poſſidebant*.

20 Breue autem Vrbani VIII. quod propoſuimus eſt huiuſmodi.

Breue Sanctiſſimi D. N. Diuina Prouidentia PP. VIII. ſuper præcedentia inter Regulares diuerſarum Religionum. Romæ ex Typographia R. Cameræ Apoſtolicæ 1638. Vrbanus Papa Octauus, Ad futuram rei memoriam.

21 *NVper pro parte dilecti filij Blaſij à Cherſio Procuratoris Generalis Fratrum Ordinis Minorum S. Franciſci Conuentualium nuncupatorum Nobis expoſitum fuit, quod dictus Ordo grauatur admodum litibus occaſione præcedentiæ cum alijs aliarum Religionum Regularibus in proceſſionibus, ex quo etiamſi aliàs à Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus negotijs Regularium præpoſitis diuerſis in prædicta materia præcedentiæ literis emanatis, vnam videlicet contra eiuſdem Ordinis de Obſeruantia nuncupati Arben, aliam contra Seruorum B. Mariæ Virginis Soanen, nec non duas literas contra Prædicatorum reſpectiuè Ordinum Fratres Caſſanen, & Ferentinen obtinuerit tenoris ſubſequentis, videlicet Arbi: All' Arciueſcouo. Pare, che ſia nata differenza della precedenza trà coteſti Frati di S. Franceſco Conuentuali, & Oſſeruanti, allegando ognuno di loro alcune ragioni, per le quali ſi perſuadono di douer precedere à gli altri, le quali eſſendoſi diligentemente conſiderate nella Congregatione di queſti miei Illuſtriſſimi Signori Prepoſti da N. Signore ſopra le cauſe de' Veſcoui, e Regulari, s'è riſoluto, etiam con il parere delli Illuſtriſſimi Protettori di tutte due le Religioni di far ſcriuere à V. S. che occorrendo più ſimili differenze, le termini ſenza alcuna eccettione nell'iſteſſo modo, che quel Conuento tenga il primo, e più degno luogo, che è più antico nella Città, ſecondo, che ſi e fatto ſin' hora per quanto ſi preſuppone. Imperciòche queſto mezo vſato altroue è ſtato tale, che hà finito ogni controuerſia come ſi ſpera, che farà anche coſtì per mezo della prudenza, e deſtrezza di V. S. e Dio, &c. Roma 6. Marzo 1582. Al Veſcouo di Soana, ò ſuo Vicario. Hauendo inteſo queſti miei Signori Illuſtriſſimi, che in coteſta Città ſono in diſparere di precedenza li Frati de' Serui con quelli di S. Franceſco Conuentuali, hanno voluto, che io faccia ſapere à V. S. che nella precedenza di queſti Frati Mendicanti ſecondo il parere di N. Signore s'attende ſolamente l'antichità de' loro Conuenti, cioè che precedino quelli, che prima hanno ottenuto i Monaſterij ne' luoghi, oue è nata la differenza, e perciò ella potrà dichiarare, che quelli precedino, li quali prima ſono venuti ad habitare in coteſta Città, che ſarà appunto conforme à quello, che s'è riſoluto, & oſſeruato in altri luoghi, &c. Roma li 24. Maggio 1583. Al Veſcouo di Caſſano. Fù dato in Congregatione vn memoriale dal Procuratore Generale de' Frati Conuentuali di S. Franceſco à nome del ſudetto Monaſterio di Caſtrouillari di coteſta Dioceſi, nel quale ſi doleua, che alcuni Padri di S. Domenico, che poco fà hanno pigliato luogo nella medeſima Terra, pretendeuano nelle attioni publiche di precedergli, non oſtante che già ſiano 350. anni, che quel Monaſtero di S. Franceſco è fondato, e ſapendoſi, che N. Signore altre volte haueua dichiarato, come ſi doueua procedere in ſimili caſi, queſti miei Signori Illuſtriſſimi vollero, che ſe ne daſſe conto à Sua Beatitudine, la quale hà commeſſo che ſi ſcriua à V. S. che faccia hauere la prerogatiua oue naſcano queſte nouità, alle Religioni, che ſono più antiche nel luogo, il che farà V. S. intendere à detti Padri di S. Domenico, & oprerà che coſi s'eſeguiſca. Roma li 24. Maggio 1583. Ferentino al Veſcouo. Nella differenza, che verte trà coteſti Frati di S. Domenico, e quelli di S. Franceſco per conto della precedenza, la S. Congregatione vuole, che s'oſſerui per l'auuenire, quello, che è ſtato oſſeruato trà loro per lo paſſato, ſi tanto, che non ſia deſtinato altro, & inclina, che conforme al moto proprio di Gregorio XIII. di fel. mem. debbano precedere quelli, che prima hanno hauuto il luogo nella Città, & i decreti, che ſi allegano per parte de' Frati di S. Domenico in contrario non ſono ſtati fatti per derogare generalmente al moto proprio di Gregorio XIII. oltre che in quelle occaſioni militauano altre ragioni di quelle, che poſſono militare coſtì. Queſta è la mente di queſti Illuſtriſſimi miei Signori, & ella la douerà eſſeguire, e Dio, &c. Roma il primo Giugno 1604. Attamen in caſibus occurrentibus eadem literæ repu-*

reputantur prouiſiones particulares, non autem declarationes generales, dictique Fratres Conuentuales noua ſemper iudicia iiſdem de rebus ſubire coguntur. Quare d. Blaſius Procurator Generalis nobis humiliter ſupplicare fecit, vt circa prædictarum literarum obſeruantiam per aliquod opportunum declarationis noſtræ miniſterium prouidere, ac alias, vt infra indulgere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur d. Blaſium Procuratorem Generalem huiuſmodi ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit ad effectum præſentium duntaxat conſequendum harum ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, de Venerab. Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium eiſdem Regularium negotijs præpoſitorum conſilio præinſertas literas ab eiſdem Cardinalibus aliàs vtcumque in caſibus particularibus emanatas, cum innitantur iuſtitiæ motus proprij Gregorij XIII. hac de re editi, & ſint conformes declarationibus S. C. T. ac Rituum Congregationum, vt qui ſunt in poſſeſſione præcedentiæ, præcedant, & vbi non probatur, aut, non conſtat de poſſeſſione præcedant ij, qui ſunt antiquiores in loco controuerſiæ, eſſe generaliter obſeruandas vbicumque contigerit de eadem præcedentia dubitari Apoſtolica authoritate tenore præſentium præcipimus, & mandamus. Decernentes irritum, & inane ſi ſecus ſuper his à quocunque quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac prædictorum Ordinum, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel alia quauis firmitate roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque Indultis, & literis Apoſtolicis eiſdem Ordinibus, illorumque Superioribus, Fratribus & perſonis ſub quibuſcunque verborum tenore, & formis, ac cum quibuſuis clauſulis, decretis in genere, vel in ſpecie ac alijs in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis illorum omnium tenore præſentium pro plenè, & ſufficienter expreſſis habentes, illis, alias in ſuo robore permanſuris hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque, &c. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 18. Decembris 1637. Pontificatus noſtri anno 15.

22 Quod autem eadem Conſtitutio Gregorij XIII. de præcedentia comprehendat non ſolum Mendicantium, ſed etiam Monachorum Ordines pluries declarauit S. Congregatio Rituum, & S. Congregatio Epiſcop. & Regul. ac Rota. Declarationes SS. Congregationum refert Barboſa *de iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 43. num. 183. & in Collect. Apoſt. dec. collect. 482. v. Monachus, num. 1.* Idque ipſum firmauit Rota apud Caual. de Cœleſtinis, & Oliuetanis *deciſ. 588. num. 5.* & de Oliuetanis, ac Monachis Montis Virginis *deciſ. 594. num. 2.* poſt Tamburin. *de iur. Abbat. tom. 3. diſput. 112. num. 2.*

23 Nec obſtat quoddam decretum S. Congregationis Epiſc. & Regular. quod editum die 26. Auguſti 1593. refert Quaranta *in ſum. Bull. v. Præcedentia*, dicens, ſe illud inueniſſe impreſſum, inter priuilegia Ordinis Camaldulenſium, quo firmatur obſeruandum eſſe in præcedentijs modum, qui hic in Vrbe ſeruatur, & quatenus opportunum videbitur faciendam eſſe nouam Conſtitutionem Apoſtolicam, quæ alteri prædictæ Gregorianæ deroget. [Illud eſt huiuſmodi: *Ad ſedandas, & componendas cauſas, lites, & quæſtiones, & controuerſias, quæ plerunque inter Regulares oriri ſolent ſuper præcedentia, ac ritu incedendi in actibus, & proceſſionibus tam publicis, quàm priuatis, S. Congregatio ſuper Epiſcopos cenſuit referendum eſſe S. D. N. ſibi videri, cum huiuſmodi cauſæ, lites, & quæſtiones ad eandem Congregationem deuenerint, decernendum eſſe, ac decerni debere, quod is, ritus, & ordo inter controuertentes ſeruari debeat, qui in hac Vrbe omnium Caput, & magiſtra ſeruari conſueuit, & actu ſeruatur. Et eſt, quod præcedant Regulares illi, quorum Ordo prius approbatus fuit à Sede Apoſtolica, non obſtantibus Breue, ſeu declaratione Gregorij XIII. edita ſub die 25. Iulij* 1583. qua relatione facta eidem Sanctiſs. ab Illuſtriſs. D. Cardinali Alexandrino, S. Congregationis Præfecto, placuit Sanctitati Suæ Congregationis votum, & quatenus opus ſit etiam Conſtitutione Apoſtolica id ſancire mandauit die 30. Auguſti 1592. & die 26. Auguſti 1593. Quod fuit directum Epiſcopo Mantuano 30. Martij 1594.] Nam hoc decretum non eſſe obſeruatum probatur euidenter ex pluribus eiuſdem S. Congregationis Epiſcopor. & Regular. declarationibus, in quibus omnibus habetur, vt omnino ſeruetur d. Conſtitutio Gregorij, vt pleno calamo eas congerit Barboſa *de Iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 43. num. 182. & ſeqq.* Et hoc ipſum paret ex alijs decretis poſterioribus Congregationis ſacrorum Rituum ad formam d. Conſtitutionis Gregorianæ emanatis, quæque refert idem Barboſ. *eodem num. 182. & 192. & in Apoſt. deciſ. collat. 482. v. Monachus, n. 1. & collect. 590. v. Præcedentia, num. 19.* & Rota apud Caualer. *d. deciſ. 588. num. 5. & deciſ. 594. num. 2.* poſt Tambur. vbi ſupra *tom. 3. diſp. 112. num. 2.* Vltra quod in fine dicti decreti apud Quarantam impreſſi additur, Clementem VIII. in illius relatione ſibi facta, ſi opportunum fore videbitur, generalem Conſtitutionem deſuper fieri mandaſſe, illa Gregorij, quæ incipit *Expoſcit*, alijſque contrarijs quibuſcumque non obſtantibus. At hæc noua Conſtitutio nunquam fuit facta, & nunquam fuit derogatum Conſtitutioni Gregorij, quæ, ideò derogatione non ſecuta, meritò remanſit in ſuo robore, omnemque diſputationem ademit Conſtitutio Vrbani VIII. iam producta, comprobans, ac exequi mandans prælibatam Conſtitutionem Gregorij XIII. in qua plures declarationes Sac. Congregationis Epiſcop. & Regul. leguntur impreſſæ apud Piaſec. *in Prax. Epiſcop. part. 2. cap. 3. art. 6. de viſit. Regular. num. 5.*

CONSVLTATIO CXXXIX.

PIus quidam teſtator inter cætera ita diſpoſuit. Item quod dicti Capellani teneantur ac debeant omni die, iuſto ceſſante impedimento, ad Altare maius Miſſam vnam pro quolibet ipſorum celebrare ob reuerentiam B. Ioannis Baptiſtæ, & intereſſe diuinis Officijs in d. Eccleſia vnà cum Capitulo Canonicorum reſidentium ipſius Eccleſiæ S. Ioannis. Nunc quæritur,

An poſſint celebrando in d. altari iuxta formam præſcriptam à fundatore tuta conſcientia, vti hactenus conſueuerunt, ad eorum libitum Capellani præfati ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium applicare, & pro illo eleemoſynam à Chriſti fidelibus percipere, an potius ligentur celebrare pro anima fundatoris?

PVto eiuſmodi Capellanos, non eſſe obligatos ad offeren- 3
dum ſacrificium pro anima fũdatoris, ideòque poſſe pro applicatione Miſſæ in d. Altare quotidie celebrandæ eleemoſynam à Chriſti fidelibus, vti hactenus conſueuerunt, recipere. Huius reſponſionis prima pars probatur. Quia à diuerſis inter quæ non datur neceſſaria aliqua connexio, non fit illatio, *l. Papinianus, ff. de minor.* Eſt autem diuerſa, vt benè notant Suarez *in 3. part. tom. 3. diſp. 86. ſect. 1.* Vaſquez *ibid. diſput. 234. cap. 6. num. 26.* Bonacin. *de Sacram. diſp. 4. quæſt. vlt. part. 7. num. 5.* alios plures referens, obligatio celebrandi Miſſam in tali loco, & die, ſeu tempore ab obligatione ſacrificium aliqua cum ſpeciali & determinata intentione applicandi, nec illa obligatio per ſe, aut aliqua neceſſaria connexione coniuncta cum hac eſt, cùm nulla appareat neceſſitas connexionis, ideòque ab illa priori obligatione ad poſteriorem tanquam diuerſam, & à priori ſeparabilem non valet illatio, vt ijdem Doctores, ſed poteſt ita vna cum altera coniungi, vt poſſit etiam ab illa ſeparari iuxta voluntatem exterius expreſſam dantis eleemoſynam, ſeu fundatoris Capellaniæ aut beneficij cum onere Miſſarum. Quare ex eo quod ſinguli ex dictis Capellanis ex diſpoſitione & voluntate fundatoris ſufficienter manifeſtata teneantur quotidie ad Altare maius Eccleſiæ Collegiatæ ab ipſo fundatæ ob reuerentiam S. Ioannis Baptiſtæ celebrare Miſſam, obligatio non deducitur celebrandi dictam Miſſam quotidianam pro anima eiuſdem fundatoris. Ergo cùm neque ex alio capite deduci poſſit, dictum fundatorem voluiſſe etiam obligare dictos Capellanos ad celebrandum pro anima ipſius, dicendum eſt, eos non habere talem obligationem, præſertim cùm hæc in dubio, an fuerit impoſita, præſumi non debeat, cum poſſeſſio ſtet pro libertate, cui etiam fauet conſuetudo in quæſito expoſita.

4 Nec obſtat id, quod ait Cardinalis de Lugo *diſp.20. de Euchar. ſect.1. num.23.* nimirum tam in ijs, qui dant eleemoſynam pro Miſſis, quàm in ijs, qui Capellanias inſtituunt, niſi contrarium explicetur, aut ex circumſtantijs colligatur, voluntatem ſemper præſumi, quod Miſſæ pro illis applicentur. Idemque præſumi quoad eos, qui Capellanias inſtituunt, docent Homobon. *de exam. Eccleſ. p.1 tract.4.cap.13.q.121. in fin.* Bonac. *d.p.7.§.2.num.13.& 14.* Quia Capellaniæ regulariter inſtitui ſolent cum onere applicandi Miſſam pro fundatore. Fortiſſima autem præſumptio deſumitur ex conſuetis, & communiter accidentibus, vt cum Euerardo & Menochio notat Sanchez *lib.4. in decal. cap.1. num.13.*

5 Nam reſpondetur, cùm dicta præſumptio ſecundùm limitationem allatam à Cardinali de Lugo locum non habeat quando ex circumſtantijs contrarium colligitur, non habet locum in hoc caſu, quod ex circumſtantijs colligatur. Nam primò non ſumus in caſu, in quo vel fundator ſuam intentionem, ſeu finem non expreſſerit, ad quem voluit Miſſam celebrari quotidianam à ſingulis ex quatuot Capellanis, vel de tali eius intentione, ſeu quamuis fortaſſe vtrunque expreſſerit, nunc non conſtet, de quo caſu loquitur Bonac. *d.num.3.* Vnde recurrendum ſit ad voluntatem ex communiter accidentibus præſumptam. Sed ſumus in caſu, in quo conſtat de dicta intentione, & fine, cum per ea verba *ob reuerentiam S. Ioannis Baptiſtæ* clarè vtrunque in ſua diſpoſitione fundator expreſſerit, qui ſicut dictum finem expreſſit, ita ſi aliud, hoc eſt ſuæ animæ refrigerium & remedium per ſacrificij oblationem pro anima ſua ex obligatione faciendam intendiſſet, id etiam veriſimiliter expreſſiſſet, præſertim cum ſoleat exprimi ab illis, qui id intendunt, cùm Capellanias inſtituunt, & ex communiter accidentibus valida iuxta dicta deſumitur præſumptio. Quare cùm ſolum expreſſerit finem reuerentiæ, hoc eſt cultus, ſeu honoris S. Ioannis Baptiſtæ, qui ſufficienter habetur per celebrationem Miſſæ quotidianæ iuxta formam præſcriptam, dicendum videtur, fundatorem ad aliud noluiſſe obligare Capellanos. Cui etiam illationi fauet quod ſicut in legibus ſolemus earum obligationem interpretari iuxta finem in ijs à legislatore expreſſum, ita à pari videtur ſeruandum eſſe in obligatione ab homine priuato per ſuam diſpoſitionem impoſita.

6 Ad hæc, ſi vt docet Cardinalis de Lugo loco citato cùm inſtituitur Capellanus, qui celebrare debeat ad commoditatem eorum, qui tali hora Miſſam audituri ſunt, nullo illi alio onere expreſsè impoſito, præſumi poteſt Capellano relinqui libertatem applicandi ſacrificium, cui voluerit. Quod idem docent Pelliz. *in man. regul. tom.2. tract.6. cap.3. num.20.* Bordon. *conſ. reg. tom.1. reſol.25. num.6.* alios plures referens, etſi eandem libertatem relinqui Capellano doceat Homobon. *d. q.121.* quando in Capellaniæ inſtitutione apponeretur, vt in tali Eccleſia cultus Dei augeatur. Quod etiam ſenſere Pelliz. & Bordon. *loc. allig.* cur non idem dicendum eſt ſi inſtituantur Capellani, qui celebrare quotidie debeant in aliqua Eccleſia ob reuerentiam, hoc eſt honorem, ſeu cultum alicuius Sancti, nullo alio fine, ſeu onere, quoad celebrationem Miſſæ expreſſo?

7 Quod dicendum eſſe in hoc caſu etiam ſatis ſuadetur ex eo quod fundator præter onus iam dictum Miſſæ quotidianæ aliud onus valde graue impoſuerit ſuis Capellanis, cùm voluerit eos etiam teneri intereſſe in d. Eccleſia Collegiata diuinis officijs, & cum tanto rigore, vt qualibet vice, qua non ſatisfecerint huic oneri, aut oneri celebrandi Miſſam quotidianam ad Altare maius Eccleſiæ Collegiatæ à ſe fundatæ teneantur ſoluere pœnam pecuniariam. Vnde præſumendum eſſe videtur, ideò eum nihil dixiſſe in inſtitutione Capellaniarum de applicatione Miſſæ, præſertim cùm ij, qui volunt, cum Capellanias inſtituunt, Miſſas à Capellanis in obligatione celebrandas pro ſe, vel alio applicari, ſoleant hoc exprimere, quod vt in Capellanis, quos duplici onere ita duro tam rigidè grauauerat, alacritatem in Eccleſia à ſe fundata cultu foueret, voluerit illis liberam relinquere Miſſæ applicationem, qua libertate videtur compenſari illud ſecundum onus tam rigidè impoſitum & ſine qua libertate viderentur nimis grauati.

8 Probata prima reſponſionis parte, probatur etiam ſecunda. Primò authoritate Doctorum, aſſerentium, Sacerdotem iam obligatum ad Miſſam celebrandam ex vi ſtipendij, ſeu redituum, niſi ſimul iam habeat obligationem eam applicandi aliqua ſpeciali, & determinata intentione, ſed liberam habeat eius applicationem, poſſe pro hac eleemoſynam accipere. Ita enim docent Maior. *in 4. d. 45. quæſt. 2.* Rodrig. *p.1 ſum. cap.252. concluſ.1.* Nald. *v. Parochus, num.19.* Cordub. *in qq. lib.1. quæſt.4. dub.5.* Henriq. *lib.9. ſum. cap.22. num.6.* Trullench. *lib.3. de Sacram. cap.8. dub.11. num.18.* Tanner. *tom.4. diſp.5. quæſt.19. dub.5. num.77.* Homobon. *d.p.2. exam. Eccleſ. tract.4. c.13. quæſt.121. & in conſ. reſp.63. cap.13. tract.4. p.1.* Alphonſ. de Leon *de iubil. p.1. q.20. num.27. & de offic. Capell. quæſt.8. ſect.8.* Fauſt. *lib.1. de iubil. quæſt.81.* Ludouic. à Cruc. *in Bull. Cruc. diſp.3. dub.19. num.22.* Vaſquez *in 3. part. diſp.234. cap.6. num.5.* Auerſ. *quæſt.11. de Euchariſt. ſect.17.* Garz. *in ſum. tract.3. difficult.10. dub.3. num.6.* Leand. de Sacram. *tract.8. diſp.4. q.12.* Tambur. *opuſc. de ſacrific. miſſ. lib.3. cap.1. §.3. num.14.* Luis Turrian. *in ſelect. diſp. part.2. diſp.31. dub.1.* Cardin. de Lugo *d. ſect.1. num.23.* Fraxinel. *de obligat. Sacerdot. ſect.4. concluſ.4. §.8.* Suar. *d. diſp.86. ſect.3. concluſ. 2.* Bordon. *d. reſolut. 25. num. 6.* Pelliz. *d. cap. 3. num.20.* & alij.

Secundò ratione. Quia non faciunt, ſuppoſita prima reſponſionis parte, iniuriam fundatori, pro quo Miſſam applicare non tenentur; neque illis deeſt ex eo, quod iam habeant ſtipendium ſeu reditus ſuarum Capellaniarum, titulus accipiendi eleemoſynam pro applicatione Miſſæ, qui eſt ſuſtentatio neceſſaria miniſtri, ſacrificium offerentis, ad quam exigendam ab eo, qui petit pro ſe ſacrificium applicari ius habent Sacerdotes. Nam iuxta doctrinam rectè traditam à Cardinali de Lugo *d. ſect.1. num.24.* ſuarum Capellaniarum ſtipendium, ſeu reditus accipiunt vt pretium laboris, & obligationis antecedentis, qua obligantur cum tanto rigore, vt quotidie ſint prompti in d. Eccleſia Collegiata non ſolum ad celebrandam Miſſam, ſed etiam ad celebranda ſtatis temporibus diuina officia. Quæ obligatio eſt onus magno dignum pretio: eleemoſynam verò accipiunt pro oblatione ſacrificij, non vt pretium, ſed vt ſtipendium ad ſuam ſuſtentationem. Et licet aliunde iam habeant neceſſariam ſuſtentationem, id tamen non obſtat, quo minus poſſint, & debeant ſuſtentari ab eo, qui ſacrificium petit, vt conſtat in Sacerdote diuite, qui etiam poteſt recipere conſuetum ſtipendium intuitu celebrationis Miſſæ. Quia obligatio naturalis exhibendi ſuſtentationem ijs, qui nobis impendunt ſuum miniſterium non oritur ex paupertate ipſorum, ſed ex miniſterio impenſo, quod quando impenditur ad alicuius ſpecialem inſtantiam, exigit miniſtrari ab illo ſuſtentatio; & ideò durat titulus ſuſtentationis quandiu durat impenſio miniſterij, nec extinguitur per diuitias ſiue ſeculares, ſiue Eccleſiaſticas. 9

Solum obſtare poſſe videtur huic doctrinæ declaratio quædam S. Congregationis Concilij data anno 1626. Cum enim ab ea quæſitum fuiſſet, *An Sacerdotes, qui Miſſas tenentur celebrare ratione beneficij, ſeu Capellæ, legati, ſeu ſalarij poſſint etiam manualem eleemoſynam pro Miſſis votiuis, aut defunctorum recipere, & vnico miſſæ ſacrificio vtrique oneri ſatisfacere?* S. Congregatio hoc dedit reſponſum. *Sacerdotes quibus diebus tenentur Miſſas celebrare ratione beneficij, ſeu Capellæ, legati, ſeu ſalarij, ſi eleemoſynas etiam pro alijs Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa vtrique obligationi ſatisfacere.* Vnde de omnibus, qui obligantur ad celebrandum in aliquo loco, vel die pro ſtipendio, vel reditibus, aut ſalario abſolutè non poſſe ab alio ſtipendium, vt fructum ei applicent ſacrificij recipere, docent Gauant. *ad rubr. Miſſal. to.1. p.3. tit.12. n.5.* Barboſ. *de offic. Paroch. c.11. & de poteſt. Epiſc. alleg.24. n.15.* Fauſt. *lib.2. de Euchar. q.155.* qui tamen oppoſitum alibi ſentit. Fundamentum eſt, quia, quamuis tales Capellani non teneantur applicare fructum ſacrificij, habent tamen ſtipendium pro ſuſtentatione, correſpondens Miſſis, quas tenentur celebrare. Ergo non poſſunt aliud ſtipendium accipere. Nam ſi acciperent pro applicatione fructus acciperent, quod eſt ſimoniacum. 10

11 At reſpondetur cum Cardinale de Lugo *d. ſect.1. num.23.* Pelliz. *loc. cit.* & alijs Doctoribus, qui ſcripſere poſt eiuſmodi declarationem, ſcilicet in ea ſermonem eſſe de Sacerdote, qui ratione beneficij, Capellæ, legati, aut ſalarij certis diebus obligatur ad celebrandum pro aliquo cum applicatione fructus; hic enim non poteſt, accepta eleemoſyna ab alio eadem Miſſa ſatisfacere debito celebrandi pro vtroque. Et certè cum decretum ad cuius declarationem fuit propoſito quæſito ea data reſponſio vnà cum alijs decretis de cele-

celebratione Miſſarum editum fuerit ad tollenda inconuenientia enumerata in eorum proœmio, ex quo deſumitur intellectus legis, nec vllum ſit inconueniens; vt colligitur ex dictis, ſi Sacerdos iam obligatus ratione ſalarij, ſtipendij, ſeu redituum ad Miſſam celebrandam in aliquo loco, ſed liberam habens applicationem ſacrificij, pro hac eleemoſynam accipiat, conſtat eo modo, quo dictum eſt, intelligendam eſſe reſponſionem S. Congregationis.

11 Ad fundamentum reſpondetur, negando conſequentiam. Quia in tali caſu Capellani recipiunt ſtipendium intuitu obligationis officiandi Eccleſiam, in qua exhibent ſuum miniſterium, & ideò remanet illis liberum obligare miniſterium ad offerendum ſacrificium pro alio, exigendo ab ipſo ſtipendium. Vnde hinc fit quod nulla interueniat ſimonia. Quia ſtipendium non datur pro applicatione, ſed pro obligatione miniſterij, non ſecùs ac ſi nullum aliud interueniret ſtipendium.

Verùm enimverò quanquam hæc ſententia viris doctis ac pijs probabilis ſit, tenendum tamen eſt, Capellanos huiuſmodi obligatos eſſe ad applicationem ſacrificij, atque ita in dubio præſumendum. Quando enim non poteſt elici ex verbis, aut mente fundatoris, quod velit tantùm officiaturam, adeſt obligatio applicandi fructum ſacrificij. Quia eo ipſo quod fundator obligare intendit miniſterium Capellani, intendit etiam obligare in ordine ad id quod facit per huiuſmodi miniſterium, quod eſt offerre ſacrificium. Dum autem intendit obligationem ſacrificij, intendit etiam fructum tanquam acceſſorium ad ipſum. Et ideò niſi ex verbis, aut mente oppoſitum colligatur, remanebit obligata applicatio ſacrificij. Quippè Capellæ cum onere celebrandi ad duos præcipuè fines inſtituuntur, ad cultum Dei, & ad vtilitatem fundatoris, qui ſemper præſumitur ſibi voluiſſe conſulere eo meliori modo, quo potuit, ac proinde voluit ſibi miſſam applicari, licet id non expreſſerit. Dicitur enim mens ac voluntas expreſſa & euidens quando ex coniecturis colligitur, *l. licet Imperator*, *ff. de legat.* 1. vbi plenè Iaſ. & alii, Abb. *conſ.* 68. *p.* 2. Et voluntas coniecturata idem operatur, quod expreſſa, *l. Si ſeruus plurium*, *ff. de legat.* Idem & voluntas veriſimilis iuxta Gloſ. *in l. tale pactum*, §. *fin. de pact. l. Ita ſtipulatus v. Sabinus*, ibi: *Ex mente*, vbi Paulus, & alii, *ff. de verb. oblig.* Sufficitque quod probationes concludant veriſimiliter in iis, quæ euidentem probationem non recipiunt, Gloſ. *in l. Neque natales*, *C. de prob. quæ com. app.* ſecundum Corn. *in l. ſi emancipati*, *C. de coll.* Hic autem non cadit euidens probatio, quia agitur de interpretando animo illius, qui Capellanias inſtituit.

12 Hinc eſt, quod Capellanus quando non poteſt celebrare in loco deſignato, tenetur celebrare in alio loco eiuſdem Eccleſiæ, aut ſi etiam Eccleſia ſit impedita, in alia Eccleſia, niſi clarè conſtet, quod fundator noluerit obligare ad applicandum ſacrificium ex Azor. *p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *q.* 8. Sà *v. Miſſa n.* 47. Nald. *in ſum. eod. v. n.* 3. Fagundez *præcept.* 1. *Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 9. *n.* 2. Monet. *de comm. vlt. vol. cap.* 10. *q.* 5. *n.* 242. Thom. Hurtad. *p.* 1. *reſol. moral. tr.* 2. *cap.* 4. *reſol.* 11. *num.* 105. & 106. Dicaſtil. *de Sacram. tract.* 5. *diſp.* 4. *dub.* 21. *num.* 397. Bard. *in ſelect. moral. lib.* 10. *quæſt.* 9. §. 2. *num.* 4. Qui addunt, quod in dubio debet ſupponi intentio fundatoris, quod voluerit celebrari in alio loco, quia hoc ſibi vtiliùs eſt. Nam fundator Capellaniæ quamuis habeat pro fine ſplendorem altaris, & cultum Eccleſiæ, in qua deſignat celebrationem, hæc tamen non eſt vnica cauſa finalis ipſius. Siquidem intendit etiam beneficium ſacrificii. Quod ex eo conſtat, quia poſſet alia via de maiori cultu, & ſplendore diſponere. Vnde cum eligat potiùs ſacrificium, præſumendum eſt, quod per ſe primo velit beneficium ſacrificii, & hoc poſtea ordinet ad cultum Eccleſiæ & altaris.

Confirmatur ex reſponſione 4. S. Congregationis Concilii ad dubium propoſitum ſuper decreto de celebr. Miſſar. modò adducta, in qua habetur, quod obligatus celebrare ratione Capellaniæ, beneficii, &c. non poteſt eadem Miſſa ſatisfacere huic obligationi, & obligationi ratione ſtipendii. In tantum autem poteſt accipere ſtipendium, in quantum non tenetur applicare ſacrificium. Ergo vt poſſit accipere, debet conſtare de mente teſtatoris quod non tenetur applicare; quia aliàs ſubintrat dicta declaratio, quod non poſſit ſatisfacere eadem Miſſa vtrique obligationi, atque adeò quod teneatur applicare ſacrificium. Nam dubium propoſitum fuit eidem Sac. Congregationi de his, qui tenentur celebrare, non autem de his qui tenentur officiare Eccleſiam officio Miſſæ. Celebrare enim propriè eſt offerre ſacrificium, ac proinde conſecutiuè trahit ſecum applicationem.

13 Ad oppoſitam ſententiam reſpondetur, ſatis conſtare de onere. Nam eo ipſo quod quis obligat ſibi miniſterium Sacerdotis ad celebrandam Miſſam, intendit quod illud ſacrificium offeratur ad ſui fauorem, atque adeò in ipſa petitione celebrationis imponitur obligatio applicandi ſacrificium. Pro expreſſo enim habendum eſt, quod ex ipſis ſequitur, *l. Cum quod*, *ff. ſi cert. pet.* & *l. Prætor ait*, §. 1. *ff. de nou. oper. nunc.* vbi Gloſ. *v. Expreſſum*, & notant Bald. *in l.* 1. *circa fin. C. de his*, *qui ante aper. tab. teſt.* Grauet. *conſ.* 149. *num.* 11. Pariſ. *conſ.* 98. *num.* 107. *vol.* 1. Roland. *conſ.* 27. *num.* 37. *lib.* 4. Quæque ex natura rei inſunt, parum refert ſiue exprimantur, ſiue non, quia ſubintelliguntur, *l. Aliquando* 106. *ff. de cond. & dem. l. Non rectè* 3. *de fideiuſ.* Vndè ſoluta manent contraria. Nam tunc ſolum voluntas mente retenta nihil operatur, quando nullo modo exprimitur, ſecus autem quando aliquo modo exprimitur. In præſenti autem exprimitur in eo, quod obligatur Sacerdos ad celebrandum, atque adeò ad offerendum ſacrificium. Neque enim celebratur vnquam ab aliquo ſine applicatione, neque hæc omitti poteſt ſine peccato. Ergo cenſetur fundator voluiſſe ſibi applicari Miſſam, quando onus celebrandi Capellanis iniunxit, ex quo ſufficienter ſuam promulgauit voluntatem. Ideòque ex quo acceptarunt Capellaniam cum onere celebrandi, non ampliùs dici poteſt illos ſuam poſſidere libertatem, quia hanc tranſtulerunt in fundatorem.

14 Neque ex eo quod fundator obliget ad celebrandum in certo loco, quamuis non adſit aliqua circumſtantia, quæ contrarium perſuadeat, ſequitur quod petatur ſola præſentia, ſeu officiatura; ſed inſuper opus erit quod ex aliqua circumſtantia colligi poſſit, quod intendatur ſola officiatura. Nam licet intentio fundatoris feratur in locum, non per hoc tamen excluditur, quin feratur in oblationem ſacrificii, & ideò niſi intentio fructus ſacrificii excludatur aliunde, cenſenda eſt interuenire tanquam ea, quæ regulariter interuenit, cum principalibus motiuum obligandi ſibi miniſterium Sacerdotis ſit obtinere fructum ſacrificii, & connectere onus celebrandi cum applicatione ſacrificii, ac proinde certus locus deſtinatus pro celebratione erit motiuum ſecundarium. Ex quo fit quod neceſſe ſit interueniat aliqua circumſtantia ratione cuius poſſimus haud obſcurè coniecturare, quod non intendatur applicatio ſacrificii.

15 Illud autem quod dictum eſt de onere aſſiſtendi diuinis officiis non ſuffragatur. Quia in his materiis ſeruandæ ſunt conditiones in fundatione appoſitæ, etiamſi Capellaniæ ſint amouibiles, vt ſeruari mandauit S. Congregatio Concilii in vna *Romana* Capellaniarum die 4. Auguſti 1654. ad *cap.* 5. *ſeſſ.* 25. *de ref.* de qua nos in conſult. breuior.

16 Itaque Miſſa ſemper celebranda eſt ac applicanda pro Capellaniæ fundatore, quando ille ſe non declarauit relinquere applicationem ſacrificii in libertate celebrantis. Atq; ita tenendum cenſeo præſertim contra Marchin. de Sacram. *ordin. tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 22. *num.* 5. Tamburin. *cit. lib.* 3. *de Sacrif. Miſſ. cap.* 1. §. 3. *num.* 22. ac omnes, quos pro altera ſententia produxi. Atque ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna Mediolanen die 18. Aprilis 1654.

CONSVLTATIO CXL.

An Nuncij Sedis Apoſtolicæ poſſint Superiores Regulares compellere ad recipiendum Religioſos expulſos ab eorum Religionibus.

1 RESoluendum cenſeo, Prælato regulares nullo modo teneri ad recipiendum huiuſmodi expulſos, neque Nuncios Apoſtolicos poſſe illos ad id compellere, ſed caſu quod ſupereſſet via aliqua ad cogendos dictos Prælatos ad expulſorum receptionem, id nullatenus Nuncijs competere, ſed Summo Pontifici, vel S. Regularium Congregationi, aut Ordinum Protectoribus, ad quæ tribunalia, vel eorum aliquod vnum huiuſmodi cauſa remittenda, & aduocanda erit.

2 Primò, quia prohibitus eſt Religioſis acceſſus contra ſuos Prælatos, niſi tantum ad Sedem Apoſtolicam, ad Sac. Congregationem, vel ad Ordinum Protectores. Ita conceſſit Carmelitis Diſcalceatis Clemens VIII. *conſt.* 110. §. 2. Idemque conceſſit Vrbanus pariter VIII. anno 1631. Italicæ eiuſdem Ordinis Congregationi, dum approbauit Conſtitutionis eiuſdem Congregationis quarum vna eſt *in 3. p. cap.* 35. *num.* 13. tenoris huiuſmodi: *Si quis ad Superiorem quempiam externum à Congregationis correctione, præterquam ad præſcriptum decreti Clementis VIII. appellauerit, quod litteris ſa. me. Sixti V. Gregorij XIII. & eiuſdem Clementis VIII. inter dictum eſt, ipſofacto, &c.* Id etiam obtinuerunt à Gregorio XIII. Patres Minores, ab Alexandro IV. Ciſtercienſes apud Hieron. Roderic. *reſol.* 10. *num.* 2. & ab alijs alij.

3 Secundò, quia huiuſmodi acceſſus, ſiue recurſus ad alios quàm ſupradictos Iudices non ſolum eſt prohibitus Religioſis manentibus adhuc ſub regulari, & monaſtica diſciplina, aut apoſtatis, & fugitiuis, ſed etiam eiectis ab Ordine. Nam Sixtus V. dum S. Regularium Congregationem erexit, vt patet ex ipſius *conſtit.* 74. apud Cherubinum *tom.* 2. *Bullarij*, §. 11. ipſam Congregationem ſpecialiter deſignauit pro cauſis, & negocijs eiectorum, apoſtatarum, & aliorum quorumcunque Religioſorum, vt liquet ex illis verbis: *Apoſtatarum quoque eiectorum, & propterea extra monaſteria degentium, aut vagantium cauſam ijdem Cardinales audiant, & cognoſcant.* Et inferiùs inhibet à cognitione huiuſmodi cauſarum alios quoſcunque Iudices, vt docemur ex alijs verbis, ibi: *Sic, & non aliter per quoſcunque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam dictos Cardinales, ac cauſarum Auditores, ſublata eis aliter iudicandi, &c.*

4 Tertiò, quia hoc idem obtinuit ipſa Hiſpaniarum Carmelitana Congregatio à Clemente VIII. in cauſa cuiuſdam expulſi, & eiecti ab ipſo Ordine, qui dum conquereretur de ſua expulſione, & aliàs eſſet vir, qui poterat cauſam ſuam coram Nuncio Hiſpaniarum proponere ob potentiam parentum, qui in illa Curia tunc degebant, nihilominus non auſus fuit accedere ad Nuncium, ſed ad Sedem Apoſtolicam, & Protectorem Ordinis ſe recepit, ipſiuſque cauſa examinata, propoſita fuit Clementi VIII. ab ipſoque deciſa in fauorem ipſius Religionis, & contra ipſum expulſum, vt patet ex litteris Apoſtolicis datis apud S. Petrum ſub die 27. Iannuarij anno 1593. Pontificatus ſui primo.

5 Quartò, quia, vt cauſa benè cognoſcatur, conſterque de eius iuſtificatione quantum ad dictam expulſionem ab Ordine non aliter fieri poteſt, quàm videndo & examinando eius acta, quæ cùm grauiſſima ſint, non decet in alio tribunali, vel coram alio Iudice, quàm ad præſcriptum decretorum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum tractari, ex ipſiſque actis apparebit, quàm ritè ac rectè fuerit expulſus.

6 Quintò, quia nouum & inſolens eſt huiuſmodi eiectorum cauſas inter alia quàm inter ſupradicta tribunalia verſari, ne facilis pateat aditus expulſis, & eiectis ab Ordine vexandi Prælatos, quos odio ferè ſemper proſequuntur.

Neque fauet huiuſmodi apoſtatis & eiectis Vrbani VIII. 7
Conſtitutio pro ipſis edita die 21. Septembris 1624. dum decernit, eos recipi debere in Religionibus etiamſi iuſtè, & ſeruato iuris ordine ac definitiuè expulſi fuerint. Quia hæc Conſtitutio ſemper intelligenda eſt ſalua Religionum recta ac religioſa diſciplina, ac ſtante modificatione ac declaratione Pontificis in illis verbis: *Dummodò tamen in expulſis huiuſmodi ſubſit ſpes euidens emandationis.* Debet igitur ante omnia conſtare de huiuſmodi euidenti ſpe, quod iudicio Prælatorum Ordinum relinquendum eſt.

Sextò, quia etſi in hac Vrbani VIII. Conſtitutione reuocata remaneant omnia priuilegia ipſi contraria quantum ad formam ſeruandam in expellendis Religioſis, & in recipiendis eiectis, non tamen manet reuocatus ordo ſeruandus iuxta præſcriptum Summorum Pontificum in tractandis cauſis Religioſorum eiectorum. Cumque in nulla alicuius Summi Pontificis Conſtitutione concedatur Nuncijs Apoſtolicis hæc facultas, quinimmò ipſis ſpecialiter tollatur in d. Sixti V. Conſtitutione, nullo modo ſe poſſunt intromittere in huiuſmodi cauſis. 8

Quod tandem patet perſpicuè, quia nequeunt admittere expulſos ad exercitium Ordinum Sacrorum, à quibus ſuſpenſi exiſtunt iuxta Conſtitutionem Vrbanam, inhibentem huiuſmodi diſpenſationes ad exercitium Ordinum faciendas cum expulſis. Quod manifeſtè conuincit aduocationem huiuſmodi cauſarum iuxta præſcriptum Apoſtolicarum Conſtitutionum, etiamſi Nuncij eſſent in hoc Iudices competentes. 9

Atque ita ſæpè decreuit Sac. Congregatio Epiſcop. & Regul. præſertim ſemel in vna Florentina die 30. Martij 1594. & iterùm die 15. Maij eiuſdem anni in hæc verba: *Il Nuntio non ſi dee interporre nelle cauſe de' Regolari, douendoſi eſſe conoſcere da' loro Superiori per grado, non oſtante qualunque facoltà.* Ac in vna Veneta die 4. Iunij 1602. & in vna S. Dominici die 26. Iannuarij 1604. De hac autem Nunciorum authoritate in Regulares agit Lezana *tom.* 5. *ſum. in Mari magno Prædicat. num.* 44. & in *Mari magno Minimorum num.* 112. 10

CONSVLTATIO CXLI.

IN ſacro Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de refor.* diſponitur quod nullus ad dignitates quaſcunque curatas promoueatur, niſi qui ſaltem vigeſimumquintum annum attigerit, & in Clericali ordine verſatus, doctrina ad ſuum munus exequendum neceſſaria, ac morum integritate commendetur.

Et in *cap.* 21. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* in eodem Concilio habetur, vt in prouiſionibus monaſteriorum qualitas ſingulorum nominatim exprimatur, aliterque facta prouiſio ſubreptitia eſſe cenſeatur, nullaque ſubſequenti poſſeſſione etiam triennali adiuuetur.

Stante diſpoſitione prædicta quæritur.

An commenda Monaſterij Regularis conuentu carentis, ac duas Eccleſias Parochiales, quibus per duos Presbyteros ad nutum Abbatis, ſeu Commendatarij dicti Monaſterij amouibiles deſeruitur, quarumque omnes fructus Abbas, ſeu Commendatarius percipit, annexas habentis, Clerico 25. annorum non completorum ſub expreſſione, quod dictum Monaſterium cura carebat Apoſtolica auctoritate facta, ex diſpoſitione dictorum Decretorum fuerit nulla? Et data illius nullitate, An eidem Clerico qui vigore dictæ Commendæ dictum Monaſterium vltra 20. annus pacificè poſſedit ſuffragetur Regula de Triennali & decennali poſſeſſione?

RESolutio iſtorum dubiorum pendet ex eo, An ſcilicet Monaſterium præſcriptum ſit Curatum necne. Quando enim beneficium aliquod etiam non curatum habet aliquam Eccleſiam Parochialem annexam, cui per Vicarios temporales, & amouibiles deſeruitur, prout in hoc caſu, beneficium dicitur curatum, quicquid ſit quando Parro- 1

Patrochiæ annexæ reguntut per Vicarios perpetuos. Text. expreſs. *in Extrauag. execrabilis*, *§. quantum de præb.* Quàm diſtinctionem pluries amplexa eſt Sacra Congregatio Concilij, vt in reſolutionibus relatis à Garz. *de benef. p. 11. cap. 6. §. 2. n. 197.* Eandem firmant Gonzal. *ad reg. 8. gloſ. 6. n. 40. 97. & 98.* Nauar. *conſ. 21. n. 2. & 6. verſ. ad ſecundum de Cleric. non reſid.* Et in ſimili reſoluit Rota coram Seraph. *dec. 1304. per tot.* videturque etiam ſic voluiſſe Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 16. de reform.* dum ait curam transferri in Vicarium perpetuum, & ſic non in temporalem. Rationem differentiæ reddit Gloſ. in hoc ab omnibus communiter approbata *d. §. Quantum verb. Temporales.* Quia Vicarius perpetuus curam exercet nomine ſuo, non autem temporalis, qui exercet nomine deputantis.

5 Hoc firmato dicendum eſt, Commendam fuiſſe nullam, & d. Clerico nullas Regulas ſuffragari. Cum enim in Commenda non fuerit facta mentio qualitatis curæ, prout requiritur tam de Iure iuxta text. *in cap. Cum in illis de præb. in 6.* quàm ex diſpoſitione dicti Concilij eo *cap. 21. de regul.* intrat ſanè ſubreptio, *cap. ſuper litteris de reſcript.* & poſſeſſio etiam triennalis non ſuffragatur, vt in eodem Concilio *d. cap. 21.* expreſsè diſponitur.

6 Non obſtat quod de cura, quæ venit per annexionem beneficij curati neceſſariò non ſit facienda mentio. Quia procedit quando annexa reguntur per Vicarios perpetuos, ſecùs ſi temporales iuxta præſcriptam diſtinctionem.

7 Nec etiam obſtat quod per Commendam inducatur tacita diſpenſatio. Nam procederet, ſi fuiſſet facta mentio curæ ſuper qua cadere potuiſſet diſpenſatio, aliàs intrat ſubreptio, cùm commenda curati requirat in commendatario, tempore quo fit, ætatem, & ordinem Presbyteratus coniunctim, *cap. Nemo deinceps de elect. in 6.* vbi Gloſ. *verb. Sacerdotio*, & Conc. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.*

8 Nec etiam obſtat poſſeſſio decennalis. Quia vltra quod diſpoſitiones Concilij habent decretum irritans quod inficit titulum, & poſſeſſionem, Rot. *diuerſ. dec. 61. p. 3.* & coram Caualerio *deciſ. 126. n. 3.* ipſa poſſeſſio decennalis non tribuit maius ius quàm triennalis, Caſſad. *dec. 8. n. 1. ſuper regul.* Ratio autem cur Concilium fecerit mentionem triennalis, & non vlterioris poſſeſſionis potuit eſſe vel conſideratio vſucapionis, quæ triennio perficitur, vt ponderat Sarnen. *ad d. Regul. de triennal. q. 1.* Vel vt excluderet priuilegium regulæ de triennali, quæ ad hoc, vt intret non requirit titulum validum, ſed contentatur titulo colorato. Vnde, quia in hoc eſt maioris efficaciæ, quàm poſſeſſio decennalis, quæ in beneficialibus requirit canonicam inſtitutionem & non habet in conſideratione titulum coloratum, vt *in cap. beneficium Eccleſiaſticum de regul. iur. in 6.* & ibi Gloſ. nec per poſſidentem contra decreta Concilij poſſet allegari illud ius ſpeciale proueniens ex regula de triennali poſt excluſionem regulæ decennalis, ibi per verba *quacunque poſſeſſione, &c.* voluit etiam regulam triennalem ſpecificè excludere, cum illa, alias tanquam ius ſpeciale, & per conſequens quoad hoc fauorabiliùs iure communi, in quo fundatur poſſeſſio decennalis, ſub derogatione generica non veniſſet, & ex ipſa excluſione oritur. Quod etiam circumſcripta diſpoſitione dicti Concilij, quoad poſſeſſionem decennalem, ſed retentis terminis iuris communis tantùm, ſi contra poſſidentem oſtendatur titulus inualidus, ceſſat præſumptio tituli, oriens ex regula decennali, præſertim cum verſemur in Monaſterio exempto à viſitatione Ordinarij, & nunquam hactenus viſitato, vt eſt optima deciſ. Seraph. 1498. *à n. 13. & ſeqq.* & d. Clericus ex ſola poſſeſſione decennali abſque auxilio fauoris regulæ triennalis, quæ poſſeſſioni decennali dat ſpiritum vitæ, non poteſt iuuari præſumptione alteriùs tituli validi, vt in puncto firmat Sarnen. ſupra dicta regula de triennali *q. 26. num. 15.* & colligitur *ex cap. ex inſinuatione, de procur.* vbi Gloſ. *v. probare potuerit.*

9 Vlteriùs eſt conſiderandum, quod ſicut ſubreptio, quàm Concilium præſumit, inducit malam fidem, quæ tollit triennalem; ita eadem ſubreptio, & mala fides tollit omnem aliam poſſeſſionem, & præſcriptionem, quæ non datur cum mala fide ad Reg. *poſſeſſor de reg. iur. in ſexto.*

CONSVLTATIO CXLII.

An pro ſoluendis impoſitionibus Cameralibus tam antiquis, quàm modernis Religionis impoſitis, & per Monaſteria pro rata ſoluendis, poſſit fieri noua taxatio, & æqua diſtributio impoſitionum præfatarum iuxta modernos reditus, itaut tam antiqua, quàm moderna onera ſint ſoluenda pro rata redituum nunc exiſtentium, vel potiùs antiquæ impoſitiones ſint ſoluendæ ſecundum antiquas taxationes?

Et an modernæ impoſitiones dici poſſint à quindecim annis citra, vel à quanto tempore?

1 QVod attinet ad primum non videtur dubitandum, quin pro ſoluendis Cameralibus impoſitionibus tam modernis, quàm antiquis noua fieri poſſit taxatio & diſtributio iuxta modernos reditus, & ſtatum præſentem bonorum Monaſteriorum, itaut ſterilium cum fertilibus, fertilium cum ſterilibus æqua fieri debeat compenſatio, & Monaſteria, quæ plus habent redituum, plus etiam ſoluant, & quæ minus habent, exonerentur, ad textum *in l. Omne territorium, C. de cenſ. & cenſit. lib. 11.* vbi Gloſſ. fin. & Io: de Plat. Quod etiam innuit textus *in l. forma, §. 1. ff. de cenſ. & in l. Omnis 2. C. de oper. publ.* Ac explicatius habetur *ex l. 2. C. de ann. trib. lib. 10.* traditque Bart. *in l. vni, C. de mut. lib. 10. n. 20. & in l. 4. §. Actor num. 2. de re iud.* ac fauet Bald. *in l. etiam n. 17. C. de execut. rei iud.* Gall. *conſ. 6. num. 6.* Bero. *conſ. 150. lib. 3. n. 50. & ſeqq.* ac firmat, reiectis contrarijs, Thomat. *de collect. §. Retenta n. 2. & 8.*

2 Impoſitiones enim huiuſmodi ſeu collectæ ſuper fructibus prædiorum inducuntur, atque adeò per æs, & libram imponi debet iuxta facultatem patrimonij, & ſecundum reditus ex ipſis bonis præcipi ſolitos. Ita Bartolus & Doctores locis allegatis. Addo Ruin. *conſ. 116. num. 6. & conſ. 125. n. 2. lib. 4.* Socin. iun. *conſ. 51. n. 10. vol. 3.* Aym. *conſ. 195. n. 1.* Sylu. *conſ. 99. num. 6. & 11.*

3 Qui planè reditus cum ex varietatem temporum vel augeantur, vel minuantur, vel quia pretia rerum mutentur, vel quia fertilitas & ſterilitas locorum diuerſificetur, vt experientia docet, atque habetur ex *l. Pretia rerum, ff. ad l. falcid.* æquum etiam & iuri conſonum eſt, vt augeatur, vel minuatur taxatio impoſitionum ſeu collectarum iuxta illorum augmentum, ac dimutionem, *arg. text. in d. l. Omne territorium*, vbi Ioan. de Plat. & in terminis Bald. *conſ. 387. lib. 3.* quem ſequuntur Natr. *conſ. 935. num. 4.* Menoch. *conſ. 1144. num. 89.* Crauet. *conſ. 195. num. 2.* Dec. *conſ. 335.* Faſtol. *de æſtim. p. 1. cap. 1. num. 20. & 21.* Cyriac. *contr. 156. num. 6.* & diluendo contrariorum obiectiones firmat Sylu. *d. conſ. 99. per tot.* ac Theſaur. *dec. 239.* atque ita Senatum ſenſiſſe teſtatur *num. 7. & ſeq.*

4 Quippè iniquum eſſet, quod in oneribus non ſeruaretur æqualitas, & pauperum bona magis quàm diuitum aggrauarentur, ac plus æquo ſoluerent contra publicam vtilitatem. Id quod obſeruat Crauet. *d. conſ. 195. num. 9.* Sylu. *loc. cit. num. 21.* & Theſaur. *ibid. num. 6.* vnde Abb. *in cap. Quanto de cenſ. num. 6.* notabiliter tradit, quod vbi onus imponitur habito reſpectu ad reditus, diminuitur & augetur ſecundum facultates ipſorum redituum. In actibus enim ſucceſſiuis, & futura etiam tempora reſpicientibus debent onera regulari ſecundum qualitatem temporum, vt tradit Mandel. Alban. *conſ. 34. num. 16.* Roland. *conſ. 1. lib. 2. num. 158. & ſeq. & num. 175. & conſ. 13. num. 19. lib. 3.*

5 Hinc eſt, quod etiam in ſolutione collectarum habetur ratio idoneitatis cuiuſcunque, & ſi quiſpiam efficiatur pauper, nec ſolueret, excuſatur, ac tollitur ab æſtimo, alij verò qui poſſunt ſoluere, ſuntque idonei, pro illo onera rebus impoſita, ſubeunt, vt per Barr. *d. l. 4. §. Actor num. 8. de re iud. & in l. Simul num. 2. C. de apoch. publ. lib. 10.* Gall. *d. conſ. 6. num. 6. ac 7.* Surd. *conſ. 278. num. 10. & ſeq.* Qua de cauſa æſtimum pluribus in locis fit de quinquennio in quinquennium ad tollenda grauamina quæ poſſunt oriri ex augmento & diminutione redituum, Boſſ. *in prax. tit. de Princip. num. 103.* Gall. *conſ. 27. num. 75.* Menoch. *d. conſ. 1144. n. 9.*

aſſe-

aſſerens ex Alciato, hoc idem fuiſſe obſeruatum apud Romanos.

6 Itaque iuxta modernum valorem redituum cuiuſque Monaſterij ſolui debent onera, quæcunque illa ſint, ſiue antiqua, ſiue moderna, cùm non attendatur tempus impoſitionis, ſed ſolutionis ſucceſſiuæ ex allegatis, & Monaſteria, quæ hodie reperiuntur grauata vltra debitum, poſſunt recurrere ad ſuperiorem ex *l. Qui grauamen, C. de cent. lib.* 11. Bald. *conſ.* 205. *lib.* 3. *n.* 3. Nam onera ſunt impoſita Religioni vniuerſaliter, non autem cuilibet Monaſterio, quo caſu facienda eſt noua taxatio, ne dicatur, quod Monaſterium pro Monaſterio grauetur, vt ex Baldo, Alex. & alijs tradit Faſt. *loc. cit. p.* 4. *cap.* 2. *n.* 68. *& ſeq.*

Nec obſtat, quod impoſitionum antiquarum diſtributio ab initio iuſtè fuerit taxata, rectè habita conſideratione fructuum & redituum, qui tum temporis ex bonis ipſis percipiebantur: & idcircò immutabilis eſſe debeat. Quia cùm inde ex varietate temporum, rerumque mutatione, iniuſta, & iniqua reddatur, habito recurſu ad Principem, mutari ac variari quoque ipſa debet, Doctores *in l. Ex facto v. Iniquum incipit fieri, ff. de vulg. & pupil. & in cap. Suggeſtum extr. de decim.* Crauet. *d. conſ.* 95. *n.* 4. Soc. iun. *conſ.* 51. *n.* 5. Ita etiam propter mutationem ſtatus, & ſuperuenientem cauſam iniquitatis receditur à quacunque diſpoſitione, vel ſtatuti, vel priuilegiorum, vel teſtatoris, vt latè explicant, probantque Anchar. *conſ.* 84. *n.* 3. *&* 4. Dec. *conſ.* 335. *n.* 1. *& ſeqq.*

8 Ad ſecundum reſpondeo. Modernæ impoſitiones illæ dici poſſunt, quarum taxatio iuxta exiſtentes bonorum reditus facta, illis etiam hodierno tempore congrua, & proportionabilis cognoſcitur, quæque fuerint intra quinquennium inductæ, vel illarum reformata diſtributio iuri conſentanea cenſetur. Ita docet Menoch. *eo loco n.* 90. cum Boſſio *eod. tit. de Principe n.* 103. ac Lancell. Gall. *conſ.* 27. *n.* 75.

CONSVLTATIO CXLIII.

Vtrùm Principes Catholici iure poſſint permittere in ſuis Regionibus negotiationem cum hæreticis?

1 DVplici ex capite, & duplici item iure Catholicis conſuetudo, & conuerſatio cum hæreticis prohibetur. Primùm quidem ratione excommunicationis. Deinde præciſè ratione hæreſis. Vtroque enim nomine tum iure Eccleſiaſtico, tum iure diuino naturali conſuetudo cum hæreticis cenſetur interdicta.

2 Iam quod ſpectat ad primum caput. Excommunicatio aduerſus hæreticos, quicquid aliter nonnulli ſenſerint apud Caſtr. *lib.* 2. *de iuſt. hæret. punit. cap.* 18. Simanch. *in Inſtit. cathol. cap.* 27. Bann. 2. 2. *q.* 11. *ar.* 4. *in fin.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *Inſtit. moral. cap.* 10. *q.* 2. ac Suar. *de fid. diſp.* 21. *ſect.* 1. ſolo iure Eccleſiaſtico contra hæreticos lata eſt. Et primum quidem ab Alexandro III. in Concilio Lateranenſi *can.* 27. & habetur *in cap. Sicut de hæret.* Deinde à Lucio III. *cap. Ad abolendam.* Poſtea ab Innocentio item III. in Concilio generali *cap. Excommunicamus* 1. *&* 2. *de hæret.* Quo fit, vt quæ de euitandis hæreticis in ſacris literis, tum à Sanctis Patribus, & antiquis Concilijs dicuntur ſolius hæreticæ prauitatis reſpectu intelligenda ſint. Quia tunc ante condemnationem nemo hæreticus erat excommunicatus.

3 Poſita excommunicatione, de qua modo dixi, poſt editam Conſtitutionem *Ad euitanda*, cùm antea omnes hæretici ab Alexandro III. & Lucio III. ſiue ſecreto, ſiue publicè propter excommunicationem vitandi eſſent, in quæſtionem vocari cœpit, num omnes hæretici publici, ac notorij vitandi eſſent? Nam in Concilio Baſilienſi ea Conſtitutio ſic habet *ſeſſ.* 20. *Vt omnes excommunicati tum denunciati, tum notorij, ac manifeſti vitandi ſint.* Quàm Conſtitutionem Lateranenſe Concilium ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. recepit. Quocirca multi exiſtimarunt omnes excommunicatos notorios, & manifeſtos eſſe neceſſariò vitandos. Ita Abb. *in Clem.* 2. *de ſent. excom. n.* 5. Felin. *in cap. Rodulphus, de reſcript. n.* 39. Nauar. *in cap.* 1. §. *laboret de pœnit. d.* 6. *num.* 10. *& in ſumm. cap.* 27. *num.* 34. *&* 35. Couarr. *in cap. Alma mater* 5. 1. §. 2. *num.* 7. Medin. *de pœnit. tract.* 2. *quæſt.* 22.

Verùm, quoniam eadem Conſtitutio in Concilio Conſtantienſi ſolum excipit notorium Clerici percuſſorem, & excommunicatos, qui denunciati ſint, communior, & verior ſententia aſſerit ſolos publicos percuſſores Clericorum, & denunciatos ex vi illius Conſtitutionis vitandos eſſe, vt benè probat Suarez *de cenſur. diſp.* 9. *ſect.* 2. *n.* 5. & eam ſententiam ſequuntur Antonin. 3. *p. tit.* 25. *cap.* 3. *& in tract. de cenſur. cap.* 83. *& in tract. de excomm. cap.* 79. *n.* 16. habeturque *tom.* 14. *tract.* Caietan. *in ſum. v. Abſolutionis impedimenta, & v. Excommunicatio minor.* Adrian. *in* 4. *de Euchariſt. q. penul. de confeſ. dub.* 9. *& de clauib. q.* 3. Maior *in* 4. *d.* 18. *q.* 3. Angel. *v. Excommunicatio* 8. *n.* 3. Roſell. *excommunicatio* 6. *n.* 44. Sylueſter *excommunicatio* 5. *q.* 3. Victor. *in ſum. de excom. n.* 10. Sot. *in* 4. *d.* 22. *q.* 1. *ar.* 4. Ledeſm. *in* 4. *q.* 23. *ar.* 1. Tabien. *v. Interdictum* 3. *q.* 9. Armil. *v. Excommunicatio num.* 50. & Azor. *vbi ſupra cap.* 13. *q.* 7. ac Sanch. *tom.* 1. *in Decal. cap.* 9. *n.* 3. Quæ ſententia vſu communi recepta eſt, quaque admiſſa dicendum eſt. 4

Hæreticos, quantumuis notorios, ac manifeſtos non eſſe ex hoc capite neceſſario vitandos, vt inſinuat Nauar. *d. cap.* 27. *in man. n.* 35. *& conſ.* 1. *de Conſtit. q.* 24. *n.* 60. vbi excuſat Gallos & Germanos, qui cum manifeſtis Lutheranis, & Caluiniſtis liberè verſantur. Eodemque modo loquitur Azor. loco allegato *cap.* 11. *q.* 1. §. *Secunda opinio*, additque licere cum ijs inire commercia in Anglia, Gallia, Germania, & Polonia, quia licet ſint publicè hæretici, ac proinde notoriè excommunicati, non ſunt tamen expreſsè & nominatim denunciati, neque notorij Clericorum percuſſores. In eadem ſententia fortiſſimè inſiſtit Sanchez *ibidem n.* 5. *&* 6. ac Suarez *de fide d. diſp.* 27. *ſect.* 2. *n.* 4. malè reclamantibus nonnullis apud ipſos, quibus etiam ſubſcribit Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 32. Neque vt arbitror, hac de re poteſt eſſe maior dubitatio. Quæcunque enim ex ſacris literis afferri poſſunt iuxta eam Conſtitutionem, & Concilij Conſtantienſis definitionem explicanda ſunt. Nec obeſt, vt loco citato monet Suarez, approbatio Concilij Lateranenſis, quæ apertè ſequitur Conſtitutionem Concilij Baſilienſis. Quia illa approbatio fuit tantum pro Regno Galliæ, cum quo ibi ſtatuuntur concordata, quæ non pertinent ad vniuerſam Eccleſiam. 5

Quæ cùm ita ſint, ſi ſolius excommunicationis habenda eſſet ratio, propoſita quæſtio ad exitum deducta eſſet. Nam citra vllam dubitationem affirmatiuè reſpondendum eſſet, licere catholicis Principibus admittere hæreticos ad negotiationes. Verùm quoniam ipſa hæreſis adeò deteſtabilis eſt, meritò vtroque iure, hoc eſt Eccleſiaſtico, & diuino naturali prohibentur catholici cum hæreticis conſuetudinem habere. 6

Et vt incipiam à iure Eccleſiaſtico Alexander III. in Concilio Lateranenſi *can.* 27. qui proximè Lucium anteceſſit, definit in hanc ſententiam: *ſub anathemate prohibemus, ne quis eos*, id eſt hæreticos, *in domo, vel in terra ſua tenere, vel fouere, aut negotiationem cum eis exercere præſumat.* Quod ad omnes hæreticos pertinere monet eo loco Panor. *verſ. Sed quæro.* Iure autem optimo id Pontifex prohibuit. Quia etiam iure naturali tribus de cauſis conſuetudo cum hæreticis damnanda eſt. Primò propter ſcandalum. Secundò propter participationem erroris. Tertiò, ac poſtremò propter periculum ſubuerſionis. Quanquam autem videri poſſet Alexander *in cap. Sicut ait* præceptum ſuum referre ad excommunicationem, quàm ibidem contra hæreticos tulerat, multò tamen probabiliùs eſt ſolius hæreſis habere rationem. Nam ſi propter excommunicationem tantùm iuſſiſſet hæreticos vitari, nihil erat opus præcipere ſub anathemate. Quia ex iure conſtat, eum qui cum excommunicato verſatur incidere in excommunicationem minorem. Olim enim vt ex ſuperioribus liquet, hoc eſt ante Concilium Conſtantienſe hæretici omnes vitandi erant. Quo modo etiam loquitur Innocentius III. *in cap. Excommunicamus* 1. §. *Credentes*, & Alexander IV. qui etiam fuit ante Concilium Conſtantienſe, *in cap. Quicunque de hæret. in* 6. qui excommunicant eos, qui hæreticos, credentes, receptatores, & defenſores, vel fautores eorum Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradiderint. Accedit, quod in iure ciuili, nulla habita ratione excommunicationis Arcadius, Honorius, & Theodoſius *l. Manichæos, C. de hæret.* conſuetudinem cum hæreticis prohibent. 7

Verùm

8 Verùm in Germania, Polonia Flandria, Gallia, cæteriſque Prouincijs infectis, in quibus hæreſis palàm graſſatur, & hæretici impunè tolerantur non ſolum excuſantur fideles, qui paſſim cum hæreticis negotiantur, quia non coguntur, eos vt excommunicatos vitare, cum non ſint denunciati, ſed etiam quia hæreticorum multitudo, & rerum neceſſitas facit, vt ea lege, quæ habetur *in d.cap. Sicut, & in d.l. Manichaeos*, cenſeantur ſoluti. Neque enim fieri poſſet, vt in illis Prouincijs, & Regnis, in quibus tanta eſt hæreticorum multitudo abſque ingenti perturbatione catholici omnes ab hæreticorum conſuetudine abſtinerent. Quod non facilè admittendum videtur in alijs Regionibus, in quibus hæretici non tolerantur. Atque idcircò non video, quanam ratione excuſari poſſim quidam Principes catholici, qui in ſuis Regnis ac Prouincijs paſſim permittunt negotiationes hæreticorum mercatorum. Quare Palud. *in 4. d.13. q.3. concl.7. n.13.* & Sylu. *v. hæreſis 1. q.7.* authoritate Archidiaconi hos aiunt eſſe receptatores hæreticorum, atq; adeò ſubijci cenſuræ iure latæ in Concilio Lateranenſi decreto *de hæret. cap. Excommunicamus §. Credentes de hæret. cap. Noverit de ſent. excomm.* & in Bulla Cœnæ Dominicæ quotannis à Summo Eccleſiæ capite promulgatæ. Quod etiam non obſcurè inſinuat Corrad. Brun. *de hæret. lib.1. cap. 4. n.34.* Quamobrem vt ait Simanch. *inſtit. cathol. tit.11. n. 11.* non licet in contractibus communicare cum hæreticis, *l. Manichaeos, C. de hæretic. & l.8.30.39. 49.50. C. Theodoſ. de his, qui ſuper Religione contendunt.* Idemque *tit.15. n.5.* ex ſententia Archidiaconi *in cap. Quicunque de hæret. lib. 6.* Turrecrem. *2. p. de Eccleſ. lib.4. cap.21.* Alphonſ. à Caſtr. *lib. 1. de iuſt. hæret. pun. cap.17.* Corrad. Brun. *loco cit.* Zanchin. *de hæret. cap.3.* colligit hos contrahere ſuſpicionem hæreſis, quàm ſententiam ſequitur Menoch. *lib.5. præſumpt. 6. num.17.*

9 Et ſanè textus perſpicui ſunt extra omnem controuerſiam poſiti. Solum aliqua diſceptatio eſſe poteſt, vtrum vt illa pœna quiſquam feriatur, fautor aut defenſor hæretici tanquàm hæretici eſſe debeat, an verò ſufficiat ipſi perſonæ hæretici, ciuili licet nomine, ſiue ſocietatis, ſiue amicitiæ, ſiue conſanguinitatis &c. fauorem, defenſionemue præſtitiſſe. Vbi communis Doctorum ſenſus eſt, quicquid tandem aliqui ſecùs dixerint, iſtud poſtremum ad ſubeundam canonum pœnam non eſſe ſatis, ſed hæretico tanquam hæretico defenſionem, fauoremue præſtitum eſſe oportere. Nec enim vllo modo veriſimile eſt ſolum humanitatis, aut amicitiæ cultum tam graui pœna eſſe perſtrictum.

10 Verumtamen obſeruandum eſt, duplici adhuc modo hæreticis tanquam hæreticis fauorem, aut defenſionem impendi poſſe. Vnus eſt vt nihil aliud intentione ſpectet is, qui defendit, aut fauet, quàm vt ipſi hæreticæ prauitati hæreticum amplectendo faueatur, error protegatur, ſecta propagetur. Quod ſanè difficulter fieri poteſt, niſi ab eo qui animo iam infectus catholicam fidem nauſeat, & cui ipſa per ſe hæreſis placet. Alter eſt, vt aliqua temporali conſideratione defenſio hæretico, fauorque conferatur, ſic tamen, vt hoc in apertum, & efficax hæreſeos ipſius redundet patrocinium. Modus iſte fauendi, tuendique multò minus odij in fidem catholicam, & auerſionis à veritate continet; ſed ſæpè multò efficacius in ipſius hæreſis adiutorium profectumque cedit. Quapropter vt aliquis verè, propriè, & efficaciter fautor hæreſis, ac defenſor ſit, nullo pacto neceſſarium eſt, vt directè hæreſi fautum velit. Sufficit, vt ipſe rationibus, commodiſque humanis ductus, ipſos homines ita fauendo tueatur, vt videat non caſu, non fortuna, ſed ex ipſo tuendi modo in illis circumſtantijs perniciem catholicæ fidei, & hæreſis incrementa, ſtabilitatemque ſecutura, hoc eſt, ſufficit, vt fauor quoquomodo conferatur in cauſa, ſeu materia hæreſeos, etſi non propter hæreſim.

11 Ampliùs profectò poſtulare hominum videtur moralia principia non ſatis ponderantium, vel penetrantium. Inſpice peccata morum, videbis vbique quemadmodum duplex voluntarium, directum & indirectum, ita duplicia inde peccata proficiſci. Quædam ipſam quodammodo malitiam ſpecificam intuentur, quàm directa voluntate homines appetunt, vt qui in homicidio, & gula, cæteriſque criminibus, ipſam peccati ſpeciem intuendo præuaricantur. Alia ſpectant aliud, cuius amore malum adiunctum volunt permittere. Sic ille qui ſclopo nihil aliud, niſi volucrem in conferta hominibus via petit, cædis eſt indirectè, & interpretatiuè, vt loquitur ſchola, reus. Quia interpretatiua, indirectaque voluntate crimen dumtaxat voluit. Mores hominum in comedendo, loquendo, ludendo, nocendo, infinitis exemplis huiuſmodi culparum interpretatione, indirectèque volitarum pleni ſunt. Idem prorſus in præſenti caſu vſu venit. Directè defendit, ac fauet qui ipſi hæreſi conſultum cupit, vel hæreticis propter hæreſim. Indirectè, atque interpretatiuè qui homines fauendo, tuendoque ita ſubleuat, vt efficaciter in hæreſis fauorem atque defenſionem, aut propagationem, aut ſtabilitatem, aut catholicæ fidei noxam fauor iſte conuertatur. Quod non paucis quoq; Scholaſticis Doctoribus Vgolino, Sayro, ratione ita poſcente, placet. Mihi verò vnos magni viri locus, ſed palmaris, & in hac rem planè illuſtris pro omnibus erit. Sic enim Toletus *lib.1. Inſtruct. Sacerd. cap.19. n.8.* inquit: *Vno modo*, intelligi poteſt doctrina Caietani, & Nauarri, *vt fauor, receptatio, aut defenſio hæreticis fiant propter hæreſim, ſeu in fauorem hæreſis. Altero modo vt fiant in cauſa hæreſis, licet non fiant propter hæreſim. Primò modo non eſt intelligendus Caietanus. Eſt enim opinio falſa. Non enim tantum qui ſic receptant, fauent, aut defendunt excommunicati ſunt. Nam l.2. ff. de recept. puniendus eſt vt receptatore, conſanguineus & affinis, qui receptat latronem occultando, & clarum eſt, quod illi non recipiunt, quia fur eſt, vel in furti fauorem, ſed quia conſanguineus. Tamen quia illa receptatio eſt in furti occultationem, cenſetur receptator. Sic etiam erit de receptatore hæretici, defenſore, vel fautore. Modò tamen ſecundò veriſſima eſt opinio, vt defenſio, fauor, receptatio ſint in cauſa hæreſis, licet non propter hæreſim fiant, ſed quia amici, aut conſanguinei ſunt, aut ſimilibus, alijs finibus, vel motiuis.*

Idipſum eo magis liquidum euadit, ſi conſideremus iam 12
pridem Bullam Cœnæ Domini omnes qui ad hæreticos, vel hoſtes fidei deferunt equos, arma, ferrum &c. quibus catholicos oppugnant, qui eos de rebus ſtatum Reipublicæ concernentibus in damnum catholicæ Religionis certiores faciunt, qui illis ad id auxilium, & conſilium præſtant quomodolibet non directa tantum nocendi intentione, ſed vel in rem dumtaxat ſuam, lucrumque proprium, ſi modo Reſpublica capere poſſit detrimentum, excommunicare. Ad quem modum & legibus Imperatorijs *l.2.4.6. C. de commercijs*, vetitum fuit aurum, ſimileſue merces etiam pacis tempore ad Perſas mittere, quominus ab earum rerum cupiditate ad noxia Imperio conſilia animarentur, tametſi priuati mercatores non de Republica, ſed de lucro ſuo ſoliciti eſſent. Sed auertenda eſt occaſio rerum noxiarum ob quàm nec arma quidem priuato per eaſdem leges *nouel. 85.* de armis, licuit habere, vendere, aut fabricare, vt & Philiſtini *1. Reg. cap.13.* cauent, ne Hebræi gladios, aut lanceas fabricent.

Atque hinc diluitur obiectio illa, quæ vult ſi quid ex hu- 13
iuſmodi commercio aduerſus Religionem committatur eſſe id extra ſuam intentionem, ac contingere per accidens. Nam quamuis mente, cogitationeue ſegregari poſſint ea, quæ principaliter aguntur ab ijs, quæ cohærent; nihilominus actiones humanas iudicandas eſſe, vt fiunt vnà cum ijs, quæ perpetuò comitantur, aut plerumque, aut rarò. Ex ijs quæ rarò contingunt actioni malitiam non imprimi, ſed per accidens ea aduenire cenſeri, & caſui imputari. Quæ autem ſemper, aut plerumque connexa ſunt, actiones probas, aut improbas facere. Mens iſta vnanimis Theologorum eſt, inter quos Theologiæ Solſtitium, nempè D. Thomas chorum ducit *q.1. de malo ar.3. ad 15. & 1.2. q.73. ar.8.* & accuratius *1.2. q.20. ar.5.* Porrò quàm frequens ſit hoc periculum, & quàm nocens hæc contagio teſtantur non ſolum antiqui Iudæi, qui olim plurimi à Gentibus peruerſi ſunt, ſed etiam huius temporis Chriſtiani, qui non pauci in Germania, aliiſque Prouinciis ex conſuetudine cum hæreticis à catholica fide deſciuerunt.

Neque obeſt quod obiicitur de Iudæis, qui in Vrbe Ro- 14
ma, aliiſque Regnis, & Vrbibus permittuntur. Primùm, quia Iudæi non ita facilè in ſuum errorem pertrahunt fideles, cùm in hæreticis contra accidere quotidiano experimento compertum ſit. Deinde apparet iure Eccleſiaſtico Iudæorum conuictum cum fidelibus eſſe permiſſum, vt conſtat toto titulo de Iudæis, & Saracenis, cùm contra negotiatio cùm hæreticis *d. cap. Sicut de hæret. & d.l. Manichaos*,

chaos, *C. de hæret.* apertè prohibeatur. Neque metuenda ſunt à Iudæis ſcandala, cùm ipſi ſint fidelibus exoſi, & ab omnibus contemptui habeantur, quod non accidit in hæreticis, qui partim ſeſe blandè inſinuant in amicitias fidelium, à quibus non aliter ac fideles benignè excipiuntur, & tractantur, partim ſuis moribus ſeſe amabiles præbent. Quare D. Ambroſius *de fid. lib. 3. cap. 3.* diſertè *hæreticos* ait, *eſſe deteſtabiliores* ipſis Iudæis, qui *carnem Chriſti crucifixerunt*. Magnus autem Athanaſius eos nec Ethnicorum nomine qui certam & conſtantem religionem habuere, dignatur, *tantum* inquit *in epiſt. ad ſolit. vit. agen. abeſt vt eos chriſtianos appellare velim.* Et veteres Chriſtiani Imperatores de Paganis, Iudæis, & hæreticis eodem prorſus modo loquuntur, niſi quod hæreticos ſuis legibus magis quàm Iudæos, & paganos infames, & inteſtabiles eſſe decernunt, & grauioribus ſupplicijs caſtigant. Hæreticos ſiquidem Iudæis, & Paganis impuriores ſemper exiſtimarunt, idque magna & euidenti ratione permoti, quàm eleganter perſtringit Tertullianus *de patient.* cùm hoc *inter Ethnicos, & hæreticos diſtare* tradit, *quod Ethnici non credendo credunt, at hæretici credendo non credunt.* Quibus verbis ſignificat Ethnicos etſi verè non credant, quia fide Chriſtiana ſunt deſtituti, aliquid tamen credere, quia ea credunt quæ humana natura lumine rationis à Deo illuſtrata de Deo credenda eſſe colligit; hæreticos autem qui ſe credentes, & fideles Chriſtianos ſimulant, cùm ea non credant quæ Chriſtus, & Spiritus Sanctus credere præcipit, nihil omninò credere, ſed ita prorſus fide vacuos eſſe, vt ipſis Ethnicis aliquid credentibus euadant infideliores. Id quod D. Chryſoſtomus, & D. Auguſtinus, ne plures commemorem, & manifeſtò aſſerunt, & ſolida ratione confirmant. E quibus ſic ille in *Matth. cap. 12. homil. 13.* Spiritus immundus eijcitur è Gentilibus *cum fiunt chriſtiani, ſed redit cum ex chriſtianis fiunt hæretici, & tum nouiſſima eorum peiora ſunt prioribus. Nam hæreticos Gentilibus eſſe peiores nemo dubitat. Gentiles enim per ignorantiam Deum blaſphemant, hæretici autem ſcientes laniant veritatem.* Alter autem, intolerabile, inquit *lib. 21. cap. 25. de Ciuit. Dei, & epiſt. 162. eſt, & à ſana fide deuium, hæreticorum, qui à Catholica Eccleſia exeunt meliorem eſſe cauſam, quàm Paganorum, qui nunquam fuerunt catholici, cùm peior vtique ſit deſertor fidei, & ex deſertore oppugnator eius effectus, quàm ille qui non deſeruit quod nunquam tenuit.* Quod alibi horum vterque tum etiam D. Cyprianus *de vnit. Eccleſ.* conuincit ex proportione diuinę iuſtitię longè atrociore pœna hęreticos, quàm ipſos nequiſſimos idolorum & beſtiarum cultores plectentes, quorum ij gladio ceſi ſunt, illi hiante terra abſorpti viui, præcipitati ſunt in inferos.

15 Quantò ergo nequior eſt qui ex deſtinata malitia veritatem impugnat, quàm qui ex ignoratione. Quantò inteſtinus in Ciuitate proditor & perduellis externo, & legitimo eius hoſte eſt pernicioſior. Quantò horribilius eſt hominem viuum anima, & corpore deturbari ad inferos, quàm gladio vſitato ſontium ſupplicio, tanto hęretici, quàm Pagani, ac Iudęi nomen Chriſtiani omnibus debet eſſe odioſius. Atque ex his excellentiſſimis Eccleſiæ Doctoribus mirum videtur ſi quis Chriſtianus aliam vnquam opinionem concipiat. Id D. Auguſtinus ita verum eſſe ſtatuit, vt *intolerabile* putet, eumque non obſcurè hęreticum, & vix ſanę mentis compotem dicat, qui non peius de hęretico, quàm de Pagano, aut Iudęo exiſtimet. Quod ſi quis vtriuſque cauſas efficientes, & effectus ponderare voluerit, multa ſine dubio comperientur cur Iudaiſmum, aut Paganiſmum hęreſi anteponat. Hęreſis enim plerumque ex turpioribus cauſis oritur, ex malitia, odio, cupiditate vindictę, libidine, cùm Paganiſmus, aut Iudaiſmus ex naturali quadam cęcitate, & iniuſtitia innaſcatur. Et hęreſis multò magis, quàm Ethniciſmus, & Iudaiſmus virtutes in hominibus morales extinguit, multò magis Reſpublicas deformat, multò magis ſeditiones concitat, multò magis fratres à fratribus, & amicos chariſſimos inuicem à ſeſe capitali maleuolentia diſtrahit, atque in mutuam perniciem armat multò denique pertinacius Chriſtianam fidem inuadit, ac diſſipat, & vbi ſemel ſeſe ingeſſerit; cancer eſt, Ethnicorum morbo incurabilior, vt valdè ſit in fide Chriſtianorum ſtabilis, & optimis rationibus fundata illa Theologorum concluſio infidelitatem hęreticorum, infidelitate Iudęorum, & Gentilium peccato eſſe coram Deo grauius, & atrocioribus in inferno ſupplicijs vindicandam, vt videre eſt apud D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 10. *art.* 6.

Exempla porrò Catholicorum Principum quatenus agunt 16
de Prouincijs, & Regnis in quibus hęretici permittuntur, non video, vt modo dixi, quomodo excuſari queant, niſi fortè id fecerint, aut faciant Apoſtolica authoritate, aut permiſſione, & conniuentia fulti, non autem Doctorum opinione nixi, qui Canonem illum Concilij Lateranenſis, & Alexandri III. vel abijſſe in deſuetudinem, vel ratione ſolius excommunicationis intelligendum eſſe nugantur. Atque hęc quidem perſiſtendo in iure Canonico dicenda videntur.

Quod ſi loquamur de iure diuino naturali, certum eſt 17
primo, nunquam licere ita cum hęreticis verſari, vt eorum errores, aut ſuperſtitiones approbentur, vel etiam exerceantur. Quod adeò certum eſt, vt nulla egeat probatione. Qui enim errores hęreticorum admittit, aut tuetur, & fouet, hęreticus cenſetur, & iiſdem pœnis obnoxius degit, *cap. Quicunque de hæret. in 6. Bulla Cœnæ*, & alia iura.

Eademque ratione ſi conſuetudo cum hæreticis ſcanda- 18
lum pariat, ius naturę & recta ratio docet, eam nullo pacto permittendam eſſe. Quia vt rectè docet D. Gregorius, in quantum ſine peccato poſſumus, vitare aliorum ſcandalum debemus. Et Chriſtus Dominus in Euangelio, & D. Paulus in ſuis Epiſtolis ſępè docent omni ſtudio, conatuque vitanda eſſe ſcandala. Quicquid enim in illis ſpectes, ſiue Chriſti contumeliam, ſiue odium veritatis, ſiue contentioſiſſimam animi pertinaciam aduerſus Summum Pontificem, ſiue Catholicorum periculum, & contagium, ſiue denique impietatis magnitudinem iuxta theologię principia, Patrum effata, Eccleſięque cautionem, atque ſolicitudinem & Scripturarum oracula in omnibus ſunt omninò euitandi. Vnde fit, vt primitiua Eccleſia nec *Aue* quidem eis dictum voluerit. Et vt ſcribit S. Irenæus *lib. 3. cap. 3.* Ioannes Apoſtolus cum Epheſi ad balneum profectus eſſet, & intus deprehendiſſet eſſe Cerinthum hęreticum, illotus receſſit, ne cum veritatis hoſte lauaretur, & ipſum balneum corrueret. Quod etiam teſtantur Euſebius *lib. 4. hiſt. cap. 22.* Theodoretus *lib. 2. de hæret. fabul.* Nicephorus *lib. 4. cap. 22.* Hieronymus *aduerſ. Luciferian.* Epiphanius *hær.* 30. niſi quod pro Cerintho Ebionem hęreticum nominat. Polycarpus autem, vt ibidem ſcribit Irenæus, Marcioni occurrenti ſibi, quęrentique, vtrùm ſe cognoſceret, reſpondiſſe fertur: *Cognoſco te primogenitum Satanæ*, & ſubdit Irenęus tantum Apoſtoli, & horum diſcipuli habuerunt timorem, ne verbo tenus communicarent alicui eorum, qui adulterauerant veritatem. Beatus autem Antonius, vt ſcribit S. Athanaſius in eius vita, Arrianos, omneſque hęreticos maximè vitandos docebat. Qui etiam de illo affirmat nunquam illum amicabilia verba cum hęreticis protuliſſe. Aſſerebat enim talium amicitias, atq; ſermones, perditionem eſſe animæ. Sic etiam Arrianos deteſtabatur, vt omnibus diceret, ne iuxta eos quidem eſſe accedendum, & quoſdam fugauit de monte, cum diceret eorum ſermones multò eſſe ſerpentibus deteriores. Beatus item Gregorius ſcribit *lib. 3. dial. cap.* 3. Herminigildum mori maluiſſe, quàm Euchariſtiam die Paſcharis ab Arrianis accipere. Origenes autem, vt tradit Euſebius *lib. 6. hiſt. cap.* 3. nunquàm adduci potuit, vt vnà cum Paulo Dominę ſuæ adoptiuo filio hęretica labe infecto preces funderet. Quippe qui ab ineunte ætate, & Eccleſię canonem quàm accuratiſſimè obſeruaſſet, & hęreticorum doctrinas ſemper deteſtatus eſſet. Euſebius verò Vercellenſis neceſſitate compulſus ne cibum quidem ab Arrianis ſumere voluit, vt memorat Baron. *to.* 3. qui *to. 6. & 7.* alia perſimilia exempla profert. Illud autem non eſt prętereundum quod *lib. 1. memorab.* ſcribit Baptiſta Fulgoſ. *Martyres*, inquit, *Caius, & Alexander cum capite damnati ad ſupplicium vnà cum Marcioniſtis ducerentur, ingentis muneris loco à carnificibus petierunt, vt ſeparatim à Marcioniſtis occiderentur, ne ipſorum ſanguis cum eorum ſanguine miſceretur, qui minus rectè de fide catholica ſentirent.*

Siquidem non ſolum ratione ſcandali, ſed etiam propter 19
periculum ſubuerſionis grauiſſimis verbis Scriptura ſacra conſuetudinem cum hęreticis apertè videtur prohibere.

Huc

Huc enim ſpectat quod ait Paulus *ad Corinth. ep.1. cap.15. & ep.2. ad Timoth. cap.1. & ad Titum cap.3. Hæreticum*, ait, *hominem poſt vnam & ſecundam correptionem deuita, ſciens quia ſubuerſus eſt*. Ioannes verò *ep.2. Si quis*, ait, *venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Aue ei dixeritis. Qui enim dicit illi Aue, communicat operibus eius malignis*. Lege epiſtolam Iudæ *n.7.* non iam verba, ſed ſpicula. Item *n.10. ac* 11.12. *&* 13. Rurſus *n.16. &* 19. *&* 2. *Petri* 2. *n.1. &* 2. *ac* 10. *& ſeqq.*

20 Eodem ſpectant plurima Sanctorum Patrum verba, quibus conſuetudinem cum hæreticis deteſtantur. De his enim loquitur Origenes *lib.7. in Iob*: Iſti ſunt verè ianuæ mortis, & viæ inferni. Iſti ſunt qui à veritate plurimos auertunt, & à fide innumeros aberrare faciunt. Iſti ſunt miniſtri maligni diaboli, atque nuncij veritate carentes. Iſti ſunt cœci, duces cœcorum. Iſti ſunt nubes ſine aqua, & nebula à tempeſtate fugata, quibus caligo vel nebula interiorum tenebrarum dignè ſeruatur, & cuſtoditur. Iſtos ergo fugiamus ò viri. Iſtos latè deuitemus, ò amici. Iſtos odio habeamus, & infidelitatem atque errorem, qui in eis eſt, velut flammam ignis declinemus pro eo, ne cum illis flammæ inextinguibili in die furoris, atque reuelationis iuſti iudicij Dei mancipemur. His conſentanea ſunt quæ ſcribit Chryſoſtomus *hom.2. in Geneſ. & homil.24. in Matth.* ac denique *homil.*10. ex varijs in Matth. locis. Baſilius autem *homil.5. in exam.* hæreticos, ait, ſeſe fidelium cœtui immiſcere, vt erroris ſui noxam clanculum in ſimpliciores transfundant, & *epiſt.*85. Communionem cum hæreticis pernicioſè initam hoc habere ait, vt pacis prætextu ſuſceptores hoſtiliter lædat. Gregorius Nazianzen. *orat.*25. hæreticorum communionem tanquam virus ſerpentis fugiendam docet, quod illa non corpus, ſed intimos animi ſinus inficiat. Cyprianus *ep.* 57. inquit, nulla cum talibus commercia, nulla conuiuia, nulla colloquia miſceantur, ſimuſque ab illis tam ſeparati, quàm ſunt illi ab Eccleſia profugi. Idem ferè habet Leo Pontifex *ſer.18. de Paſſ. Dom.* Hæc atque his ſimilia non pauca apertè oſtendunt non ſolùm propter ſcandalum, ſed etiam propter periculum conuerſationem cum hæreticis prohiberi. Ita enim loquitur Auguſtinus *ep.* 162. hæreticum quemlibet odioſa ſuperbia tumidum, & peruicacia malæ contentionis inſanum, vitandum moneamus, ne paruulos, & infirmos fallat, cui concinit Ambroſius *lib.6. in Luc. cap.9.*

21 Hunc ſpiritum aſperum in hæreticos hauſere Patres ex Scripturis. Itaque nihilo in illos ſunt leniores, vt liquebit ex ſubiecto ſpecimine titulorum quibus hæretici afficiuntur à varijs Patribus. Vaniloqui, & mentis ſeductores non chriſtiani, ſed Chriſtum mercantes; in fraudem circumferentes nomen Chriſti, & cauponantes verbum Euangelij, & erroris venenum blando alloquio implicantes, tanquam mulſo cicutam temperantes S. Ignat. *ep. ad Trallianos.* Diaboli propagines. *Ibid.* Manifeſtari velut à terra fungi; S. Iren. *lib.1. cap.*33. Organa Satanæ. Idem *lib.5. cap.*26. Blaſphemi, & impudentes ſophiſtæ; *Ibid. cap.*20. Diaboli inſtrumenta; Clem. Rom. 6. *conſtit. cap.*10. Progenies Satanæ, & ingratæ creaturæ; S. Baſil. *ep.*141. Diaboli, Epiphan. *hæreſ.* 69. Inſtauratores Paganiſmi, & Idolatriæ, Niſſen. *orat. de S. Baſil.* Peſtes & lues fidei, Cyprian. *de vnit. Eccleſ.* Auguſt. *ep.* 56. Vincent. Lirin. *in common.* Fures, & latrones, Nazianzen. *orat.*28. Sancti momentanei, & Theologi vnius diei, Idem *orat.*33. Mendacij exercitus, fraudis propugnatores, dœmonum expeditio, immundorum ſpirituum legiones, furiarum exercitus, Idem *orat.* 48. Leproſi, S. Ephrem. *de virt. cap.*8. Proſper. *p.2. de promiſ. cap.6.* Beda *in cap.*13. *Leuit.* Mali caupones, Hieron. *lib.1. in Iſai.* Iſidor. Peluſ. *lib.1. ep.*169. Athanaſ. *ſerm. contra omnes hæreſ.* Ligna infructuoſa, & ſaltus abſque vtilitate pomorum, Hieron. *in cap.*10. *Eccleſ.* Clibani impietatis, Idem *Oſ.7.* Filij peſtilentiæ, tenebrarum fontes, gurgites omnium malorum, templa omnium dœmoniorum, Lucif. Calar. *lib.1. pro S. Athan.* Hæc pauca de multis. At in hæreticis aſperè tractandis inſignes fuere S. Hieronymus, S. Epiphanius, Petrus Sebaſtenus, SS. Baſilij ac Nyſſeni germanus, S. Hilarius & Lucifer Calaritanus, quem S. Hieronymus *in catal.* & S. Athanaſius à conſtantia, & generoſitate chriſtiana valdè celebrant. In horum libris omnes apices tela & ſpicula ſunt, procellæ maledictionum, diræ fulminum, ita ſanè, vt cum Auguſtino *in Enchir. cap.* 74. dicere libeat: *Ad tam magna tonitrua qui non expergiſcitur, non dormit, ſed mortuus eſt*.

Hanc autem ſolicitam Eccleſiæ cautionem, ac deteſtationem infra magis, quàm ſupra verum fuiſſe horribiles illæ ſtrages animarum, Eccleſiæque vaſtitates, quas noſtro ſæculo, prætcritiſque omnibus intulerunt omni argumentorum luce clariùs probant. Compertum enim eſt experimento, hæreticorum conſuetudinem plurimum obeſſe Catholicis. Quo nomine vix poſſunt excuſari Principes, qui in Regiones catholicas, in quibus hæretici non permittuntur, ad exercenda mercimonia hæreticos admittunt, cum proculdubio certum ac præſens periculum videatur. In his autem Prouincijs, & Regnis, vbi paſſim hæretici cum Catholicis verſantur, ratione neceſſitatis, id faciliùs admitti poteſt, vt ait Simanchas *in Cathol. inſtit. tit.*11. *n.*10. Neceſſitatis enim, vt dixit quidam, amariſſimæ ſunt leges, & truculenta imperia. Sic olim cum hæreticorum factiones ſtudio Principum maximè vigerent cum hæreticis viuere cogebantur catholici. Et quidem hac ratione Molan. *lib.1. de fid. hæret. ſeruand. cap.*20. *&* 21. Machabæorum cum Romanis fœdera defendit, & *cap.*23. ad caſum neceſſitatis reſtringens, ac Becanus *in Analog. vet. & nou. teſtam. cap.17. q.6.* & Zipæus *in Iud. lib.4. cap.*11. *n.2.* in eam ſententiam iuerunt, dummodò abſit ſcandalum, & periculum Eccleſiæ, in eumque ſenſum interpretati ſunt *Clement.1. §. Porrò de iureiur.* atque excuſantur Antuerpienſes, alijque quod finitimarum Prouinciarum hæreticos admittant. Nec aliam fuiſſe arbitror Arnaldi Oſſatti Cardinalis, res Gallicas apud Pontificem prudentiſſimè procurantis, ſententiam. Scilicet non referre cuius ſint Religionis fœderati, cùm pro Regni, ſiue Reipublicæ ſtatu, non pro Religione conuenerint. Quin potiùs, ſtante Regno, ſiue Republica, Religionis ſuæ quiſque cauſam incolumem præſtet. Qui aliter ſentiret, huius iudicium eſſe in politicis nullum, in Religione verò ſuperſtitioſum.

Non video tamen eandem neceſſitatem admittendi Anglos, cæteroſque qui Oceano interiecto, ac longo terrarum ſpatio diſtinguuntur. Vtrùm autem quæ ſperatur vtilitas, & quæ vitanda creduntur incommoda tanti ſint, vt præferenda videantur periculo, quod ſuaptè natura ex hæreticorum negotiatione imminet, ſtatuere poſſunt ij, qui Catholicorum emporia norunt, eorumque inibi verſantium conſtantiam, & in fide firmitatem perſpectam habent, atque notam. Vtrumque autem permittendum videtur bonorum virorum iudicio, qui præſentes adſunt, & ſincerè iudicium ferre poſſunt. Illud pro certo affirmare non dubitarim, ſcandalo, & ſubuerſionis periculo occurrendum eſſe; quod vtrum commodè fieri poſſit, mihi certè non liquet. Illud autem ex ſuperioribus apertè colligitur, niſi neceſſitas vrgeat, vel magna vtilitas ſperetur, non eſſe hæreticos admittendos ad negotiationem. Neque eandem videri rationem in Regionibus fœderatis, quæ ob vicinitatem, ac morum, linguæque conſenſionem vix excludi poſſe abſque damno videntur, cum res humanæ ita conſtitutæ ſint, vt finitimæ regiones mutuo auxilio penè neceſſario indigeant, ſiue ad extrahenda quæ ſuperſunt, ſiue ad importanda neceſſaria. 23

Ex quibus omnibus perſpicuum fit, Principes, quibus modo ſalus, & honos eſt cordi omni cura, ſtudioque debere Religionem catholicam ſarctam & tectam ſeruare, quin etiam curare, vt ſubditi eam exactiſſimè ſeruent, & amplectantur. Eſt enim certiſſimum augurium interitus, & ſubuerſionis Reipublicæ cum paulatim ex eiuſmodi commercijs ſectæ introducantur. Quare hæc ipſa neceſſitudo, de qua agitur, Reipublicæ noxia & periculoſa eſt, non modo quoad ſalutem animarum, ſed etiam quoad pacem, & tranquillitatem politicam, quæ ſine vnitate fidei conſeruari nequit. Vbi enim eſt publica animorum diſſenſio, quàm introducunt hæretici, ibi pax publica eſſe non poteſt. Vix firma eſſe poſſunt pacis iura inter quos eſt fidei bellum, ait Ambroſ. 3. *offic.* Hoc teſtatur ipſa veritas, cui extant exempla apud Becanum *de fide cap.*15. *num.6.* Legito Iuſtum Lipſium *in lib. contra Dialogiſtam de vna Relig.* & Ioannem Saleſterienſem, Epiſcopum Carnotenſem *lib.6. Policrat.* Interim cogita quomodo ſeruabit ſecundam fidem in contractibus, qui primam Deo, eiuſque Eccleſiæ Catholicæ irritam fecit? Itaque, vt verbo quæſtioni reſpondeamus 24

id præciſè Principibus non licet propter periculum ſubuerſionis, propter ſcandalum, propter ipſorum hæreticorum improbitatem.

CONSVLTATIO CXLIV.

An inferior Epiſcopo habens iuriſdictionem ordinariam procedere poſſit aduerſus eos, qui Eccleſiarum ſuæ ditionis immunitatem violare non verentur?

1 NEgatiuè reſpondendum videtur. Verba enim Conſtitutionis Gregorij XIV. in §. Volumus apertè determinant, quod in caſibus, in quibus Curia ſæcularis prætendit confugientem ad Eccleſiam non gaudere immunitate, non poſſit illum extrahere ſine expreſſa licentia Epiſcopi, vel eius Officialis, & cum interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo authoritatem habentis, ad quos ſolos, & non alios Epiſcopis inferiores, etiamſi aliàs eſſent Ordinarij, vel nullius diœceſis, ſpectet facultas dandi eiuſmodi licentiam. Hæc verba ſunt perſpicua, quod ſcilicet nullus inferior Epiſcopo, quamuis habeat iuriſdictionem ordinariam, & diſtinctam nullius diœceſis habeat hanc iuriſdictionem, ponderando illa verba *ad quos ſolos, & non alios*, quæ ſunt præciſa, & taxatiua, excludentia quoſcunque inferiores.

2 Idque adeò verum eſt, vt Conſtitutio ſubdat, quod occurrente caſu in loco exempto & nullius diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem cognitio deuoluatur, & non ad alios. Igitur Conſtitutio reſeruat hunc caſum ſolis Epiſcopis, & excludit etiam Prælatos inferiores, habentes iuriſdictionem ordinariam cum proprio territorio, vt denotant illa verba, *In loco exempto, & nullius diœceſis*. Quæ ſegregant dictum locum, ſeu diſtrictum inferioris Prælati à limitibus diœceſanis, & conſtituunt illi proprium territorium, Atque ita notauit Gambacur. *de Immun. lib. 6. cap. 11.* & Peregr. *de imm. cap. 3. n. 1.* & ſub *n. 18.* cum pluribus *ſeqq.* Et cum ſit caſus legis, non eſt locus dubitationi iuxta vulgarem Gloſſæ doctrinam *in l. ancilla, C. de furt.* [Equidem illius Iudicis eſt ad pœnas procedere, & ſuper eis cognoſcere, cuius maieſtas fuit læſa, Boer. *dec. 9. n. 14.* vbi etiamſi lædatur extra territorium in iuriſdictione alterius, Lancel. *de attent. p. 3. c. 27. n. 51. & 57.* vbi etiamſi aliter Iudex eſſet incompetens, Rot. coram Gregor. *dec. 486. n. 7.* Sed læſa fuit maieſtas Epiſcopi, à quo petenda erat licentia extrahendi perſonas confugientes &c. ergo ad ipſam ſpectat etiam cognoſcere, & procedere ad cenſuras contra violatores. Secundò quia in d. Conſt. loco citato datur facultas & cognitio Epiſcopis priuatiuè etiam in locis nullius diœceſis, & ſtatim ſubiungitur clauſula, qui capere, extrahere, aut incarcerare non poſſint, niſi in eo caſu, quo ipſe Epiſcopus requiſitus culpabiles tradere, aut capturæ & carcerationi aſſiſtere & interuenire recuſauerit &c. Ex quibus verbis patet Epiſcopo non eſſe conceſſam ſolam iuriſdictionem, & cognitionem circa licentiam extrahendi, verum etiam circa capturam & carcerationem perſonæ, & circa aſſiſtentiam quando ab Eccleſia extrahitur, vel excarceratur. Vnde cum circa hoc fuerit contrauentum, quia perſonæ dicitur vis inferri, quando res ab ea auferuntur, Carol. de Graſſ. *eff. cler. 9. n. 95.* Ergo ad Epiſcopum pertinet hæc cognitio priuatiuè quoad alios. Et comprobatur ex recepta concluſione, quod priuilegium tribuens alicui iuriſdictionem, puta conſulibus notariorum, vel mercatorum intelligitur habere locum non ſolùm in cauſis artis notariorum, vel mercatorum; ſed etiam in omnibus dependentibus, & connexis, vt adnotarunt Bald. *in l. ſiquis 6. §. rationem ad fin.* Iaſ. *n. 5. ff. de eden.* cum alijs adductis in Romana dotis 14. Ian. 1628. coram Durano.]

3 Cùm igitur Epiſcopus habeat fundatam intentionem, Ordinarius inferior abſtinere debet ab huiuſmodi cauſarum cognitione, cùm non conſtet, an habeat requiſita, ne comprehendatur ſub hac prohibitione, prout in ſimili ſæpiùs reſoluit Sac. Congregatio Concilij. Nam cum *in cap. 20. ſeſſ. 24. §. ad hæc de reform.* ſtatuatur, quod cauſæ matrimoniales & criminales non ſpectent ad iuriſdictionem inferiorum, ſed ſolius Epiſcopi, quamuis in illo textu non ſit ſublata immemorabilis quaſi poſſeſſio cognoſcendi de huiuſmodi cauſis, quàm habet inferior, tamen donec hæc immemorabilis, fuerit canonizata per tres conformes, interim ſolus Epiſcopus exercet huiuſmodi iuriſdictionem, tamquam reſeruatam audientiæ Epiſcopali, vt in declarationibus Sac. Congregationis ſuper d. cap. 20. impreſſas. Ex quo ſequitur vel quod nullo caſu inferior Epiſcopo poteſt habere hanc iuriſdictionem, vel ſi aliquo caſu poteſt habere, donec inferior probet requiſita, interim ſolus Epiſcopus debet exercere iuriſdictionem.

Neque verò cenſendum eſt, ſuppoſita poteſtate in Epiſcopo circa cognitionem cauſæ in articulo iuſtitiæ confugientis poſſe ab ea ſeparari cognitionem in puniendo violatores Immunitatis, ſiue hic articulus concernat idem ius principaliter, ſiue incidenter ab eo dependeat, vt per Felin. *in cap. ſuper literis n. 20. de reſcript.* Marſil. *ſingul. 251. ad med. & conſ. 84. n. 10.* Mandel. *conſ. 322. n. 24. & 45.* vt ideò fruſtra prætendatur appellatione Ordinarij, qua vſa fuit S. Congregatio venire Ordinarium loci, idest Prælatum exemptum. Nam Conſtitutio in verbis adductis difficultatem hanc remonet, exprimendo Epiſcopum, non autem Ordinarium. Tum quia verſamur in materia minus adaptibili inferiori Epiſcopo, & ſic intrat diſtinctio Gloſſæ *in cap. 3. de offic. Ordin. in 6.* Felin. *in cap. Poſt ceſſionem n. 1. de probat.* 4

Verùm affirmatiuè reſpondendum eſt. Quoniam explorati iuris eſt delinquentes puniendos eſſe ab Ordinario illius loci, in quo delictum commiſſum fuit, *c. 1. in fin. 3. q. 6. l. ſi cui, §.* Idem Impetator, vbi Gloſ. *v. deliquerunt*, & poſt eam Bart. *ff. de accuſat, l. fin.* vbi etiam Gloſſ. *ff. de noxal. l. 1. & auth. Qua in Prouincia, C. vbi de crim. agi opor.* Federic. de Sen. *conſ. 2. num. 6.* Rota Auenionen. *dec. 114. num. 2.* Franc. Marc. *dec. 290. n. 1. 24. & ſeq. p. 2.* Menoch. *conſ. 466. num. 17.* 5

Ordinarii autem appellatione comprehenditur non ſolum Epiſcopus, ſed etiam inferior habens iuriſdictionem ordinariam, Gloſſ. *in cap. Ordinarij, v. locorum de offic. Ordin. in 6. & in cap. Quanquam in princ. v. loci Ordinario de vſur. eodem lib. & in Clem. vnic. v. loci de ſequeſtr. poſſeſ. & fruct. & in Clem. 1. v. diœceſanis de iurepatr.* Abb. *in cap. Poſt ceſſionem in 1. notab.* & ibi Felin. & Dec. *num. 1. & ſeqq. de probat.* Idem Abb. *in cap. Cum olim n. 2. de praeſcript.* Nauar. *conſ. 2. n. 2. tit. de clandeſt. deſponſat. lib. 4.* Alter. *de cenſur. lib. 5. diſp. 22. cap. 6. in fin.* Tamburin. *de iur. Abbat. tom. 1. diſp. 1. q. 4.* aliique paſſim. 6

Et in terminis quod non ſolum Epiſcopi, ſed etiam alij inferiores Ordinarii punire poſſint violatores Immunitatis Eccleſiarum eſt textus, ni fallor, ſatis illuſtris *in cap. Ad Epiſcopos 17. 4.* cuius verba hæc ſunt: *Ad Epiſcopos, cæteroſque direximus iuſſionem, vt eos qui Eccleſias violaſſe perhibentur, acceſſu earum iudicent eſſe indignos.* Ponderando illam dictionem *cæteroſque*, quæ non niſi ad Ordinarios inferiores referri poſſe videtur, vt rectè conſiderat Farinac. *de immun. n. 367.* 7

Non obſtat Conſtitutio Gregorii XIV. ſuper Immunitate Eccleſiarum, cuius verba retulimus. Quia hic non quæritur, an inferior Epiſcopo dare poſſit facultatem Curiæ ſæculari, eiuſque Iudicibus capiendi, extrahendi, aut in carceres conijciendi in aliquo ex caſibus in d. Conſtitutione permiſſis laicum delinquentem, neque an idem inferior cognoſcere poſſit, vtrum caſus in quo petitur licentia ſit de permiſſis in d. Conſtitutione, ſed ſolum an inferior Epiſcopo habens iuriſdictionem ordinariam procedere valeat aduerſus eos, qui Eccleſiarum ſuæ ditionis immunitatem violarent. Qui caſus eſt longè diuerſus ab eo, qui exprimitur in ea Conſtitutione; proindeque diſpoſitio iuris communis per huiuſmodi Conſtitutionem immutata dici non poteſt, cùm correctio iuris communis nunquam cenſeatur inducta, niſi expreſsè facta reperiatur; *l. Præcipimus in fin.* vbi Gloſs. *v. Intelligant, C. de appel. cap. Cum expediat de elect. in 6.* Alex. *conſ. 25. nu. 13. lib. 5.* Roland. *conſ. 80. n. 49. lib. 1.* Cephal. *conſ. 268. n. 67. & ſeq.* Adeout nec etiam per tacitos, & ſubauditos intellectus fieri poſſit, Gloſ. *in cap. Cupientes de elect. in 6.* Alex. *d. conſ. 25. n. 13.* Grat. *conſ. 26. n. 72. lib. 1.* Cephal. *conſ. 535. n. 19.* Maximè quod Concilium Tridentinum *cap. 20. ſeſſ. 25. de reform.* dat facultatem animaduertendi in Eccleſiæ violatores etiam Principibus, & Iudicibus laicis, atque adeò etiam licitum eſſe debet Iudicibus Eccleſiaſticis, licet Epiſcopo inferioribus. 8

Quæ

9 Quæ omnia eo faciliùs procedunt, quia propter diſpoſitionem iuris communis habemus notiſſimum decretum S. Concilij Tridentini, cui dicta Conſtitutio Gregoriana non derogat. Nam ea *ſeſſ.24. cap.20. de reform.* cauetur vt cauſæ ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes in prima inſtantia coram Ordinarijs locorum dumtaxat cognoſcantur per Ordinarium, vt in ſpecie obſeruat Vincent. de Franch. *dec.37. in fin.* Quotieſcunque enim agitur de delicto, intelligendum eſt de Ordinario loci delicti, vti eo, qui præualet omnibus alijs Ordinarijs, ſicuti ipſe forus delicti præualet omnibus alijs foris, in quibus de eo cognoſci poſſet, Caſtr. *in d.l.1.n.2. C. vbi de crim. agi opor.* Vincent. de Franch. *d.dec.37.n.1.* Theſaur. *dec.90.n.4.*

10 Atque ita ad effectum procedendi contra expoliantes, & extrahentes arma cenſuit S. Congregatio Immunitatis in Meleuitana 21. Martij 1631. ex diſpoſitione dictæ Conſtitutionis non impediri, quominus per inferiorem Ordinarium poſſit contra eoſdem procedi, cùm in dicta Conſtitutione reſeruetur tantummodo Epiſcopis priuatiuè ad inferiores extractio, & licentia extrahendi, non autem facultas procedendi, vt cum Farinacio & alijs in puncto fuit aliàs reſolutum ab eadem S. Congregatione in nullius Terræ Orbitelli die 22. Auguſti 1628. ponente Reuerend. Merlino. Idem cenſuit in vna Meliten die 25. Maij 1638. per hæc verba. *Illuſtre è molto Reu. come fratello. Potendo il Vicario della Badia del Collegio greco, che ſi ſuppone hauer giuriſdittione temporale e ſpirituale, procedere contro i Violatori della giuridittione, e Immunità Eccleſiaſtica per conſeruatione di quella, non ſi doueua dal Vicario di V. S. procedere alla dichiaratione delle cenſure contro eſſo Vicario di eſſa Badia; per lo che come inualida, la potrà riuocare, e dar l'ordine per l'auuenire di queſta conformità, con fare anche dimoſtratione contro il medeſimo ſuo Vicario, che ricerca error tale, e del ſeguito ſe n'aſpetterà da V. S. auuiſo.* Quod & decreuit die 21. Ianuarij 1659. hunc in modum: Sacra Congregatio &c. ſuppoſita iuriſdictione Abbatiæ Sanctiſſimæ Trinitatis Meliten, cenſuit, Vicarium illius procedere poſſe pro defenſione violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ contra Miniſtros Curiæ ſæcularis, qui extraſſerunt Hiacynthum Monterubeum ab Eccleſia eiuſdem Abbatiæ. Cognitionem verò ſuper extractione, & an extractus gaudeat, vel ne immunitate Eccleſiaſtica ſpectare ad ſolum Epiſcopum. Ac reſcripſit die 16. Decembris 1653. Vicario præfatæ Abbatiæ. *R. Signore. Quando ſia ſeguito con effetto la total reintegratione della violata giuridittione, e immunità Eccleſiaſtica per la quale N. N. furono da Voi ſcomunicati, potrete aſſoluerli nella forma della Chieſa conſueta con graue penitenza ſalutare, che con la preſente la Santità di N. S. vi comunica in ciò la facoltà neceſſaria.* Ideòque cenſeo ſtandum eſſe in decretis, vt contra eoſdem procedatur per Ordinarium loci commiſſi delicti.

CONSVLTATIO CXLV.

An cadauera Viatorum aduenarum, ſeu perfunctoriè commorantium in Ciuitate, & ibi morientium, non electa ſepultura, ſepelienda ſint in Eccleſia Cathedrali, eique ſoluenda quarta funeralis, an verò in Eccleſia Parochiali, intra cuius fines exiſtunt domus in quibus moriuntur?

1 Dicendum eſt. Secluſa legitima conſuetudine, aut iure municipali, corpora viatorum huiuſmodi ſepelienda ſunt in Eccleſia Cathedrali. Ita Gloſſ. *in cap. In noſtra de ſepult.* Innoc. & Hoſt. *ibid.* Ioan. Andr. *in cap. 1. de ſepult.* Lauor. *var. lucubr. tit.2. cap.11. num.144.* vbi reſolutionem Sac. Congregationis Epiſcop. & Regul. adducit, quem ſequitur Barboſ. *lib.2. de iur. Eccleſ. cap.10. num.35.* Ratio eſt, quia iſti non ſunt veri parochiani Eccleſiæ parochialis, nec ibi tanquam parochiani veri morantur. Non enim omnino hoſpitans in parochia eſt parochianus, ſed qui domicilium ibi habet, ſeu cenſetur habere, *cap. fin.* & ibi Abb. *de paroch.* Hoſt. *in ſum. §. Quis intelligatur parochianus num.7.* Petr. de Vbald. *tract. de can. port. cap.7. num.2. verſ. Ex ijs ergo.* Et ideò in ipſa Eccleſia parochiali non ſunt ſepelienda eorum cadauera, ſed in Cathedrali, cuius ſunt quaſi parochiani. Quia Cathedralis eſt parochia vniuerſalis totiùs ciuitatis, & diœceſis, *cap.1. de rapt. & cap. licet in regul. 16. quæſt.1.* & notant Hoſt. *ſupra num.3.* Lap. cum Calder. *alleg.62. num.4.* Petr. de Vbald. etiam ſupra *cap.1. num.5. p.1.* Gutier. *can. quæſt. cap.27. num.24.* Et proinde ad ipſam ſpectat miniſtrare huiuſmodi aduenis Sacramenta, eique debetur quarta funeralis, non autem Eccleſiæ miniſtranti, iuxta ea, quæ tradunt Abb. *in cap. Extirpandæ, §. Qui verò num.11. de præb.* Bebuff. *in concord. de collat. §. Statuimus, v. Parochialis,* Nouar. *de nou. iur. Pontif. concl. 1. tit. de decim.* Ricc. *in prax. reſol.291. num.2. p.4.* Quia ius ad quartam funeralem ſequitur ius miniſtrandi Sacramenta.

2 Nec obſtat doctrina Abbatis *in cap.1. num.4. de ſepul.* Butrii *ibid. num.9.* Archidiaconi *in cap.1. de ſepul. in 6.* Sylueſtri *v. ſepulturæ num.8.* Mareſcotti *lib.2. var. cap.95. num.19.* Gratiani *diſcept.94. num.73.* Sperelli *dec.87. num.13.* Rotæ coram Seraphino *dec.1135.* qui omnes aſſerunt abſolutè, quod ſepelienda ſunt in Parochia, in qua decedunt. Quia ius ſepulturæ eſt conſequutiuum ad ius adminiſtrandi Sacramenta, quando non eligitur ſepultura, aut aliàs non eſt de iure determinata, vt præter ipſos tradunt etiam Sanchez *lib.3. de matr. diſp.23. num.74.* Rota coram Mantica *deciſ. 366. num.2.* & *in Romana iur. funer.* 4. Iulii 1653. coram Zarata. Conſtat autem, quod ius miniſtrandi Sacramenta in articulo mortis pertinet ad Parochum quoad omnes, qui ſunt in ipſius parochia; itaut non poſſint miniſtrari à miniſtris Cathedralis. Vnde etiam ad ipſum ſpectat ius ſepulturæ. Quia licet Eccleſia Cathedralis ſit parochia vniuerſalis totius Ciuitatis, & diœceſis, relinquit tamen vnicuique parochiæ propria iura ipſarum, quæ non ſunt confundenda iuxta *cap.1. 6. quæſt.3. & cap. Nullus 9. quæſt.2.*

3 Nam reſpondetur, id procedere in forenſibus, qui habent in Parochia proprias domos, non autem in viatoribus perfunctoriè tranſeuntibus. Ex eo enim quod forenſes, qui habent domos proprias, ſunt moribundi, & recipiunt Sacramenta à Parocho, in cuius parochia reperiuntur, tradunt ſeipſos in eiuſdem manus in ordine ad curanda ea, quæ concernunt ſalutem æternam. Quare cenſetur etiam illi commendare corpora ſua, ſuccedente morte in ordine ad ſepulturam, cùm ſepultura quoque Eccleſiaſtica connumeretur inter ſpiritualia, quæ concernunt ſalutem animæ, tanquam ordinata ad percipienda ſuffragia Eccleſiæ. Ergo cenſetur tacitè ipſos eligere ſepulturam in Eccleſia eiuſdem Parochi, iuxta ea, quæ tradunt Abb. *in d. cap.1. num.4. de ſepult.* Butr. *ibid. num.9.* Gemin. *cap.1. de ſepult. in 6.* Franch. *ibid.* Sylueſt. *v. Sepultura num.8.* Petr. Vbald. *de can. Epiſc. cap.6. num.18.* Quæ non poſſunt conſiderari ac concurrere in iis, qui perfunctoriè commorantur, cum nec domicilium, nec quaſi habitationem quodammodo in Parochia acquirunt, ac proinde nullum ius in eos Parochus habere poteſt, quod per aliquale domicilium acquiritur. Atque ita declarauit Sac. Congreg. Concil. die 15. Iunii 1652. in vna *Piſauren* quartæ funeralis, quod ſcilicet cadauera viatorum perfunctoriè tranſeuntium ſepelienda ſint in Eccleſia Cathedrali, forenſium verò, qui habent proprias domos ſint ſepelienda in Eccleſia parochiali intra cuius fines exiſtunt domus, in quibus moriuntur.

CONSVLTATIO CXLVI.

An Religioſi poſt expreſſam profeſſionem extra Monaſteria ad receptionem Nouitiorum deſignata perſeuerantes vltra annum in eadem Religione abſque reclamatione, ſeu proteſtatione habitum profeſſorum geſtantes, & cætera omnia, prout alij Religioſi verè profeſſi peragentes, ſint eidem Religioni in ſpecie, vel in genere adſtricti, non obſtantibus ſanct. mem. Clementis VIII. Decretis cum clauſula ſublata, & Decreto irritante?

1 EX Decreto ſanct. mem. Clementis VIII. quo prohibetur Regulares recipi, & admitti ad profeſſionem extra Monaſteria, ſiue Conuentus, & domos per S. Sedem pro Nouitiatu non deſignata, declarando receptiones, ac profeſſiones extra illa factas, irritas, & nullas, tria proponuntur dubia diſcutienda. Quotum

2 Primùm eſt: An in eo comprehendantur Regulares extra Italiam recepti, & admiſſi?

3 Secundùm: An intra Italiam recepti extra loca deſignata, qui poſt profeſſionem expreſsè emiſſam in Religione non perſeuerarunt per annum, & diem, vel ſi per annum completum in ea non voluntariè, ſed cum reclamatione perſeuerarunt, poſſint à Religione exire, vel eijci?

4 Tertiùm: An recepti, & admiſſi, qui per annum completum poſt profeſſionem extra loca deſignata contra Decretum inualidè, & nulliter emiſſam in Religione perſeuèrarunt abſque aliqua proteſtatione, ſeu reclamatione, aſſumendo, & geſtando habitum profeſſorum, ac exercendo alios actus ad inducendam tacitam profeſſionem requiſitos, cenſeri debeant Religioni adſtricti, ita vt non poſſint ex illa exire, nec eijci?

5 Quantum attinet ad primum, indubitatum videtur, Regulares extra Italiæ, & Inſularum adiacentium fines exiſtentes in decreto non comprehendi. Quia cum illud ſit reſtrictum ad Regulares intra Italiam exiſtentes, ad alios extra eam extendi minimè debet, ex quo deficientibus verbis Conſtitutionis, illius diſpoſitio pariter ceſſare debet, *vulg. l.4. §. toties*, vbi Paul. & alij *ff. de damn. infect.* & cum Conſtitutio ſit limitata ad Italiæ loca, non debet extra illa extendi, *l. illam, C. de collat.* Aym. *conſ.90. n.2.* Franc. Becci. *conſ. 35. n.4.* Card. Seraph. *dec.911. n.2. & 3.*

6 Et in ſpecie, quod ſtantibus illis verbis Decreti: *Intra Italiam, & Inſularum adiacentium fines*, illud ad Prouincias extra exiſtentes non extendatur, probatur ex text. *in l. fin. ff. de offic. Præfect. Vrb.* vbi iuriſdictio Præfecti Vrbi limitata ad illius terminos, cum extra Vrbem exierit, extra illius terminos, hoc eſt centeſimum milliarum, non extenditur.

7 Prout etiam indubitatum eſt in Decreto comprehendi omnes Regulares intra Italiam, & Inſularum adiacentium fines exiſtentes, vt ſunt verba clara eiuſdem Decreti, & ſatisfuiſſet etiam ſi ſolum Italiæ fines expreſſi forent, ex quo Italia non ſolum ad Prouincias in ea exiſtentes, ſed etiam ad Inſulas adiacentes extenditur, vt eſt text. *in l. notionem 94. ff. de verb. ſignif. & in l.1.* iuncta Gloſſ. *verb. Italiam, ff. eod. tit. de offic. Præfect. Vrb.*

8 Quantum ad ſecundum, negatiuè abſque etiam controuerſia reſpondendum videtur. Quia Regulares extra loca deſignata, & contra Decretum recepti, & admiſſi, non ſunt Religioni adſtricti, ita vt non valeant ab ipſa exire, vel eijci, nec in vim profeſſionis expreſſæ, neque etiam tacitæ, iuxta propoſitum caſum.

9 Nam in vim profeſſionis expreſſę non cenſentur in aliquo obnoxij, cùm in ipſo Decreto ſtatuatur, ac declaretur *Profeſſionem contra illius formam emiſſam, nullam, & irritam eſſe ad quemcumque effectum*, vt *in §. Receptiones verò, & Profeſſiones &c.* Decretum enim irritans operatur, vt quicquid contra Conſtitutionem, cui eſt adiunctum, actum fuerit, ſit nullum, & pro nullo declarari debeat, vt indicant illius verba, & probatur ex textu *in cap. ſi poſtquam, de elect. in 6.* & latè per Prob. *in c. Tibi, qui, n.9. de reſcript. eod. lib.6.* Gabriel. *concl.3. n.56.* & fuit deciſum *in Calaguritan. Beneficij* Sanctorum Iacobi, & Andreæ 26. Februarij 1603. coram Litta, & aliàs pluries. Et quidem nullum eſt ipſo iure, *cap. penult. de præbend. in 6.* Gabriel. *d. concl.3. n.57. de clauſul.*

Et licet Decretum ſit conditionale, videlicet, caſu, quo profeſsio emiſſa fuerit extra loca deſignata, idem nihilominus operatur. Quia ſuſpenditur eius effectus vſque ad caſum purificatæ conditionis, & tunc operatur nullitatis effectum, *Clem.1.* & ibi Gloſſ. *verb. per ordinarium*, & Doctores communiter, *de præben.* latè Gabr. *concl.3. n.46.* non obſtante illa dictione, *Ex nunc &c.* in Decreto appoſita, quæ ſanè intelligenda eſt pro vt ex tunc, ſecuto actu contrario, Caſſad. *dec.3. num.15. de præben.* Gabr. *in alleg. concl. 3. num.47.* 10

Vnde profeſſio reſoluitur perinde ac ſi non fuiſset emiſsa, cum nullum prorſus operetur effectum, Prob. *in d. c. Tibi, qui, n.18. de reſcript. in 6.* & idem Gabr. *in ead. concl.3. n.56.* & fuit dictum *in Taurinen.* Beneficij 28. Maij 1584. coram Orano. 11

Neque iſtos Regulares cenſeri poteſt fore Religioni obnoxios in vim tacitæ profeſſionis, ex quo in ea non perſeuerarunt per annum completum cum habitu Monachali, ſeu per Religioſos geſtari ſolito, & quidem in Monaſterio, in quo habitus ſunt indiſtincti. Nam ante annum completum non poteſt dici emiſſa profeſſio tacita in Monaſterio, in quo habitus ſunt indiſtincti, iuxta textum *in cap. ex parte de Regular. & in cap.1. §. qui verò, eod. tit. in 6.* quamuis vbi habitus ſunt diſtincti, Regularis aſsumens habitum profeſſorum, ac exercens actus ab eis fieri ſolitos, & concurrentibus alijs ſignis, ex quibus manifeſtè conſtet voluiſse vitam mutare, etiam ante annum cenſeri poteſt tacitè profeſsus, ac inde non poteſt ampliùs è Religione exire, neque eijci; vt eſt textus *in cap. ſtatuimus, de Regular. & in cap. non ſolum*, & vtrobique Doctores omnes tradunt *eod. tit. in 6.* eſtque bona Gloſs. *in d. cap. ex parte, verb. per annum, eod. tit.* Et licet dicatur, tacitam tribus modis emitti, nempè, primò per exercitium actuum, qui ad ſolos profeſsos pertinent; ſecundò ex delatione habitus per triduum diſtincti ab habitu Nouitiorum; tertiò per delationem habitus indiſtincti per annum, & diem, vt per Syluestr. *in ſumma, verb. Religio 3. num.19.* & Nauarr. *in comm.4. de Regular. num.73. & ſeq.* hæc tamen intelligenda videntur ſecundum terminos præallegatos. 12

Quantum denique ad tertium, quamuis fundamenta quamplura pro affirmatiua poſſint adduci, quæ valdè illam comprobare videntur, attamen non deſunt alia, quæ pro negatiua conſiderari poſsunt; in quam, niſi illis congruum detur reſponſum, potiùs inclinandum videtur. 13

Et quidem primò videntur valdè pro negatiua vrgere verba decreti irritantis in eadem conſtitutione Clementis appoſita ſub illis verbis vniuerſalibus, nimirum, *receptiones verò & profeſſiones quaslibet &c. irritas, & nullas &c. ex nunc decernit, & declarat.* Nam licet quando Pontifex ſpecificè in ſua Conſtitutione non irritat profeſſionem tacitam, illa non videatur ſublata, quia talis caſus, tanquam omiſsus, remanet in diſpoſitione iuris, *cap. ſuſceptum de reſcript. in 6.* Caputaq. *dec.214. n.5. p.2.* & in indiuiduo tradit Roder. *quæſt. regular. q.27. art.1. in fin.* cumque Conſtitutio iſta ſit contra ius, ſecundum quod receptio, & admiſſio in quolibet Monaſterio admitti poteſt; imò etiam in manibus Epiſcopi iuxta tradita per Calderin. *conſ.23. de Regular.* illa in dubio intelligenda eſt, vt minùs quàm fieri poſſit corrigat ius commune, *trita l. præcipuus, C. de appellat. cap. cum dilectus*, & ibi Gloſs. *verb. nec iure communi*, & Abb. *n.6. & ſeq. de conſtit. cap. inter dilectos, de fide inſtrum.* Rota *diuerſ. dec. 475. n.5. par.1.* 14

Id tamen non procedit, quando Papa voluit vtramque profeſſionem irritare, ſicuti in decreto Clementis conſpicitur ex illis verbis vniuerſalibus: *Quaslibet profeſſiones.* Ita *l. quacunque ratione, ff. de procurator. l. quacumque, ff. ſi quis in ius vocat. non ier. cap. quamuis*, & ibi Gloſs. *verb. quaslibet, de elect. in 6.* cum ſimilibus. Quæ ſanè vtramque profeſſionem includunt, cum verba vniuerſalia in caſu iſto reſtrictionem non recipiant, *cap. ſolitæ, verb. quodcumque ligaueris*, & ibi Abb. *vlt. notabil. de maiorit. & obed. cap. ſi tibi abſenti*, & ibi Archid. *verb. quicunque, de præben. in 6. l. fin.* & ibi Gloſs. *verb. per quamcumque, C. qui legitim. perſon. ſtan. in iudic. hab.* traditque 15

Roman.

Roman. conſ.31. n.2. vbi alios congerit Mandoſ. in addit. & latè Tiraquell. de retract. lignag. §.1. Gloſſ.7. n.22. cum ſeq. Dec. conſ.113. n.4. & conſ.529. n.2. & conſ.599. n.4. Oſaſch. dec. Pedem.102. n.4. ac Seraph. dec.980. n.8.

16 Verba enim hæc vniuerſalia includunt etiam ea, quæ aliàs non comprehenderentur, vt per eundem Seraph. ibid. & cenſuit Rota diuerſ. dec.791. n.10. par.1. ſubdens illa excludere interpretationem reſtrictiuam.

17 Quod procedit etiam ſi materia foret odioſa, ac ſtrictè interpretanda, attenta eiuſdem dictionis, *Quaslibet*, vniuerſali efficacia. Calderin. conſ.1. de conſanguin. & affinit. Aym. conſ.118. n.12. Rota diuerſ. dec.233. n.9. & 28. par.1. & dec.174. n.13. par.2. in recent. Et fuit latè deductum, & iam deciſum in Cæſaraugustana Penſionis, 18. Iunij 1610. coram Lancellotto.

18 Secundò concurrit identitas rationis in vtroque caſu; vt non recipiantur, nec admittantur Regulares in alijs Monaſterijs, quàm deſignatis ob commune bonum reformationis Religionis, ac reductionis ad primæuum inſtitutum. Vnde cum eadem ratio militet in tacita, quæ in expreſſa, non debet diuerſum ius conſtitui, l. Illud, ff. ad l. Aquil. l. à Titio, ff. de verb. obligat. Conſtitutio enim includit caſus etiam non expreſſos, quando in illis eadem militat ratio, cap. inter corporalia, & ibi omnes, de translat. Epiſcop. & firmat Rota dec.21. ſub n.2. de præben. in nou. Tunc enim non ſumus in terminis extenſionis, ſed comprehenſionis, vt latè per Rimin. conſ.4. n.9. cum pluribus ſeqq. lib.1. Rota diuerſ. dec.182. n.2. par.4.

19 Et hoc procedit etiam in pœnalibus, præcipuè quando Conſtitutio continet pœnam fauore Religionis, ſiue Eccleſiarum. Quo caſu Conſtitutio, ſi opus foret, extendi quoque poſſet ad caſus, in quibus eadem militat ratio, Mantic. dec.261. n.2. & præcipuè ſtantibus verbis vniuerſalibus, quæ ſunt apta comprehendere vtramque profeſſionem, Seraph. d. dec.980. n.8.

20 Tertiò eadem ſententia videtur comprobari ex Conſtitutione Sixti V. declaratoria eius Conſtitutionis contra illegitimos, & ſuper modo, ac forma recipiendi, & admittendi Religioſos, nempè in Capitulo Generali, vel Prouinciali cum ſtatuta informatione, qua in ſpecie, attento quod eadem ratio militabat in profeſſione tacita, quæ erat in expreſſa, vtramque profeſſionem eorum, qui contra illius formam fuerint recepti, & admiſſi, irritauit. Quare & eadem ratione cenſendum erit, Clementem voluiſſe vtramq; profeſſionem irritare. Argumentum enim à veriſimili optimum eſt; cap. quàm veriſimile, de præſumption. l. non eſt veriſimile, ff. quod met. cauſ. ſicuti etiam argumentum à ſolitis multum confert ad declarandam Pontificis intentionem. Abb. in cap.1. n.4. de Cler. non coniug. Bald. in c.1. in 2. lect. n. 7. de iudic.

21 Quartò Decretum iſtud Clementis prohibens receptionem, & admiſſionem Regularium extra Monaſteria, & loca deſignata, certum eſt, quod inducit nouam formam ſuper illorum receptione, & admiſſione. Tum quia quotieſcumque aliquid exquiritur, vltra quod à iure communi requiritur, illa inducta cenſetur, Felyn. in cap. cum dilecta, n.34. de reſcript. Rebuff. ſuper concordat. tit. form. mand. Apoſt. in princip. Surdus conſ.124. n.3. & dec.268. n.10. Tum quia eſt conceptum per illa verba negatiua *Niſi &c.* Soc. conſ.15. ſub n.47. lib.1. Tum etiam quia in illo eſt appoſitum Decretum irritans, per quod pariter cenſetur inducta forma, Felyn. in d. c. cum dilecta, de reſcript. Bald. in l.1. n.3. ff. de liber. & poſth. Rebuff. loco præallegato, Socc. Iun. conſ.71. n.23. lib.1. Gregor. XV. dec.395. n.6. & in terminis nullitatis profeſſionis ob non ſeruatam formam Conſtitutionis Sixti V. fuit deciſum in Toletan. profeſſ. 29. Febr.1595. coram Pamphilio, quod ſecuta eſt Rota diuerſ. dec.175. n.4. p.1. in recent.

22 Quare ſi profeſſio expreſſa alibi, quàm in locis deſignatis emiſſa, irritatur, neceſſario videtur & irritari tacita, quia cum conſenſus profitendorum formaliter requiratur in illis locis deſignatis, vtique ratificatio, quæ oritur ex profeſſione tacita debet pariter eſſe formalis, nec ſufficit, quod fiat extra Monaſteria non deſignata. Nam & in ſimili in reſignatione, in qua conſenſus formalis requiritur in Camera, vel Cancellaria, ratificatio debet quoque eſſe formalis, nec ſufficit, ſi fiat extra Cameram, vel Cancellariam, vt eſt deciſio Put. 111. lib.3. Cott. in miſcell.400. & ſequitur Mantic. dec.21. n.12. Gregor. XV. dec.395. n.14. & fuit deciſum in Hiſpalen, & Corduben Praſtimoniorum, 1. Iulij 1592. coram Gipſio, & alibi ſæpè.

23 Quod ratione confirmatur. Nam eadem forma, quæ requiritur in actu expreſſo, vt valeat, requiri debet in illius ratificatione, l. ſi vt proponis, C. de nupt. l. ſi nuptiæ, ff. de rit. nupt. Rom. conſ.12. n.6. Tiraquell. de conſanguinit. §.1. gloſſ. 10. n.87. Menoch. conſ.2. n.297. lib.1. Rota diuerſ. dec.160. n.4. p.1. in recentiſſ.

24 Et in terminis matrimonij contra formam Sac. Concilij contracti eſt deciſio Gregor. XV. 395. præſertim n.11. allegans ad id declarationem Sacræ Congregationis Concilij, & firmans matrimonium metu contractum non poſſe, illo ceſſante, ratihabitione conualidari; ſed requiri nouum vtriuſque coniugis conſenſum, atque vt denuò cum ſolemnitatibus à Concilio requiſitis contrahatur, vt plenè poſt Nauarr. conſ.14. de ſponſal. comprobat Surd. conſ.364. n.45. lib.3.

25 Itaque dum conſenſus Regularium requiſitus in expreſſa profeſſione non admittitur extra loca deſignata, neque etiam admitti poteſt ratificatio per conſenſum præſtitum in tacita extra alia monaſteria non deſignata ex allegatis. In ijs enim, quæ ſunt de forma, ſeruandus eſt rigor, Ruin. in rubr. ff. de nou. oper. nunciat. n.9. Rota diuerſ. dec.175. n.2. par. 1. in recent.

26 Denique præmiſſa comprobantur ex eo, quod tacitè profeſſus ex geſtatione habitus profeſſorum cum alijs requiſitis præſumitur ex tunc Religionem aſſumptam veraciter eſſe profeſſum, vt eſt text. in cap.1. §. qui verò, de Regular. in 6.

27 Quod ſanè in caſu propoſito minimè euenire poteſt, quia cum receptio, & admiſſio nulla in decreto ab initio declaretur, non poteſt dari retrotractio ad tempus receptionis, & admiſſionis, & ſic initij, ſicut requiritur ad hoc, vt actus retrotrahatur, vt plenè probat Surd. d. conſ.364. n.45.

28 Et conſequenter ſicuti profeſſio expreſſa non potuit extra loca deſignata admitti, ita nec tacita. Quia ratihabitio profeſſionis expreſſæ ab initio nullæ, non poteſt valere, vt ex tunc, cum ſolum operetur validitatem, vt ex nunc, ex quo ratificatio actus nulli nil aliud eſt quàm nouus actus, vt ſic non valeat vt ex tunc, ſed vt ex nunc. Gregor. XV. d. dec. 395. n.10. Rota diuerſ. dec.557. n.3. p.1. recent. Surd. dec.69. n.12. cum ſeq. & n.15.

29 Neque ex his videntur refragari in contrarium deducta. Nam quoad primum, & principale fundamentum allegatum, quod profeſſio tacita non ſit ſublata ex quo illa in Decreto Clementis ſpecificè non irritatur, & ſic caſus iſte remaneat in diſpoſitione iuris communis, d. cap. ſuſceptum, de reſcript. in 6. Roderic. quæſt. regular. q.27. art.1. in fin. illud videtur omnino tolli, ex quo apertè patet, Papam voluiſſe illam irritare ex illis verbis vniuerſalibus appoſitis in Decreto irritante, videlicet; *Profeſſiones quaslibet &c. nullas, & irritas eſſe ex nunc decernit, & declarat &c.* quæ ex eorum vi, & efficacia vtramque profeſſionem includunt, & nullam reſtrictionem patiuntur, d. cap. ſolitæ, verb. quodcumque ligaueris, de maiorit. & obed. Rom. in alleg. conſ.31. n.2. Seraph. dec.980. n.8. cum alijs ad id ſuperiùs allegatis. Verba enim vniuerſalia operantur, vt non ſolum ea includantur, quæ ex propria ſignificatione venire ſolent, ſed etiam quæ ſub ſimplici ſermone, & indefinitè probata non venirent, Dec. conſ.472. n.3. Ruin. conſ.32. n.5. lib.2. Gregor. XV. d. dec. 257. n.3. cum alijs etiam præallegatis.

30 Præterea cum militet eadem ratio communis boni Reformationis Religionis, ac Reductionis ad primæua inſtituta; propter quàm fuit prohibitum ne recipiantur, nec admittantur Regulares ad profeſſionem in locis non deſignatis, in tacita profeſſione, quæ militat in expreſſa; ſicuti in Decreto fuit irrita declarata profeſſio expreſſa, ita & pariter debet irrita cenſeri tacita, quamuis in eo non fuerit ſpecificè expreſſum. Quare illud includit caſus etiam non expreſſos, dummodo in eis militare eadem ratio, d. cap. inter corporalia, de translat. Epiſc. Rota d. dec. 21. ſub num. 2. de præben. in nou. Et in hac re non ſumus in caſu extenſionis, ſed comprehenſionis, vt plenè probat Riminald. d. conſ. 4. num. 5. cum alijs ſeqq. lib. 1. & habet locum etiam in pœnalibus, maximè quando pœna inducta eſt fauore Eccleſiarum, ſiue communis boni Religionis,

vt hic quod tradit Mantic. *d. dec.* 261. *num.* 2. & diximus ſupra.

31 Neque ex his refragatur, quod in Decreto Sacri Concilij Trident. *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. irritatur profeſſio ante annum decimum ſextum completum, & probationis emiſſa, & tamen non cenſetur in eo ſublata tacita profeſſio, ex quo ſpecificè in eo non fuit expreſſa, Nauarr. *conſ.* 35. *n.* 5. *de regular.* Mirand. *in manual. Prælat. q.* 24. *art.* 12. & comprobat Honded. *conſ.* 78. *n.* 22. *lib.* 2. & ſæpiùs Sac. Congregatio cenſuit, ac ſecuta eſt Rota *diuerſ. dec.* 175. *n.* 3. *&* 4. *recent.* & fuit etiam reſolutum *in Vlyſſibonen.* profeſſionis 10. Decembris 1621. coram Merlino.

32 Nam hoc non videtur benè poſſe applicari in propoſito caſu, ex quo in decreto Concilij *d. cap.* 15. *ſeſſ.* 25. irritatur profeſſio ſimpliciter; ſed in Decreto Clementis irritatur profeſſio per illa verba vniuerſalia: *Quaslibet profeſſiones*; quæ latius patent, & ex vi ſua, & efficacia comprendunt vtramque profeſſionem, vt plenè ſuperiùs firmatum eſt.

33 Præterea profeſſio per minorem ſexdecim annorum, & ante annum probationis emiſſa, non eſt omnino nulla, ſed tunc demum, ſi ipſe maior effectus noluerit in Religione perſeuerare & ſic ipſe voluerit illam nullam eſſe. Ex quo ſi voluerit perſeuerare, & ratam habere tacitè profitendo, poteſt per ipſum conualidari, ita vt ex poſtea non valeat ampliùs è Religione exire, nec eijci, vt eſt textus *in cap. Vidua, & cap.* 1. *ex parte de Regular. & cap.* 1. *§. qui verò, eod. tit. lib.* 6. Bero. *in cap. in præſentia, n.* 564. *de probation.* Honded. *d. conſ.* 78. *n.* 21. *lib.* 2. & pluries ſacra Congregatio Concilij cenſuit, & fuit dictum in allegata *Vlyſſibonen. profeſſionis* coram Merlino, & frequenter alibi.

34 At ſecus eſt quando nullitas profeſſionis non pendet à voluntate Religioſorum profitendorum, vt eſt in propoſito caſu decreti Clementis, qui prohibuit receptionem, & admiſſionem in locis non deſignatis ob commune bonum Reformationis Religionis. Nam hoc caſu cum conualidatio nullitatis profeſſiones non pendeat à voluntate profitendorum, ſed requiratur inſimul voluntas, & conſenſus Superiorum, cum profeſſio cenſeatur contractus vltrò, citròque obligatorius, *cap. ad Apoſtolicam*, & ibi omnes *de Regular.* Ruin. *conſ.* 128. *n.* 3. *lib.* 1. Tiber. Decian. *conſ.* 18. *n.* 10. *lib.* 3. Syluest. *in ſumm. verb. Religio*, 3. *q.* 5. *n.* 5. & *verb. Religio* 4. *verſ. patet ratione &c.* Vtique nullatenus poteſt ſufficere conualidatio profeſſionis expreſſæ nulliter per eos emiſſæ, quæ inducitur per nouum conſenſum profitentium, ex tacita eorum profeſſione reſultantem ſecundùm plenè allegata per Surd. *dec.* 69. *n.* 12. *& ſeq. & n.* 22. *&* 24.

35 Item quando nullitas profeſſionis non eſt omnino nulla, ſed pendet à voluntate profitentium benè poteſt ratificari per tacitam, non obſtante Decreto Concilij *d. cap.* 15. *ſeſſ.* 25. & ita procedunt declarationes Sacræ Congregationis, & alia contraria. Secus autem eſt, quando profeſſio eſt omnino, ac ipſo iure nulla ex defectu formæ in decreto Clementis inductæ ſecundùm ſuperiùs allegata. Quoniam tunc nullo modo poteſt conualidari per tacitam profeſſionem. Quia cum illa cenſeatur noua profeſſio, & ea propter requiratur nouus conſenſus, vtique illa non poteſt ratificari emittendo tacitam profeſſionem extra Monaſteria, & loca non deſignata, & retrotrahi, vt ex tunc, cum in hoc caſu ſit requiſita eadem ſolemnitas, quæ requiſita eſt in profeſſione expreſſa, ex quo cenſetur nouus actus, non vt ex tunc, ſed vt ex nunc, Surd. *d. dec.* 69. *n.* 12. 15. 21. *&* 22. cum alijs ſeqq. Rota *diuerſ. dec.* 557. *n.* 3. *par.* 1. *in recent.* Gregor. XV. *dec.* 395. *n.* 10. iam allegata.

36 Non obſtat, quod decretum irritans appoſitum in Conſtitutione Clementis, vti acceſſorium intelligi debeat ſecundum ea, quæ ſunt diſpoſita, Gabriel. *concl.* 3. *n.* 82. *de clauſul.* cum alijs, quæ ad id allegari poſſunt. Quia benè procederet quando in diſpoſitiua fuiſſet ſolum irritata profeſſio ſimpliciter. Quod ſecùs eſt in caſu iſto, ex quo in eodem decreto irritatur vtraque profeſſio in diſpoſitiua per illa verba vniuerſalia, quæ clarè includunt quamcumque profeſſionem, ſiue expreſſam, ſiue tacitam, vt ſuperiùs plenè probatum eſt. Nam cum ex huiuſmodi verbis vniuerſalibus, & alijs iam deductis manifeſtè appareat de voluntate Papæ irritandi vtramque profeſſionem, nihil eſt de eius poteſtate dubitandum. Cott. *in miſcell. deciſ.* 399. Præcipuè cum indubitati iuris ſit, poſſe Papam in ſpecie profeſſionem Religionis, certa forma non ſeruata, irritam reddere, ac etiam ſtatuere, ne rata fiat, vt patet ex textu *in d. cap. ad noſtram, cap. ſignificauit, & cap. quia in Inſulis, de Regular.*

37 Denique non obſtat, quod ad inducendam tacitam profeſſionem non ſit requiſita probatio ſcientiæ nullitatis profeſſionis expreſsè antea emiſſæ ſecundùm ſententiam, quàm Sacra Congregatio probauit in pluribus declarationibus. Nam de hoc non erit ad præſens agendum, quamuis contrariam opinionem amplexa fuerit Rota, vt habetur *in dec.* 705. *n.* 3. *&* 4. *par.* 2. *recent. & dec.* 179. *n.* 2. *par.* 2. *in recentiſſ.* Quia in Decreto Clementis oſtenſum eſt, irritam reddi vtramque profeſſionem, & ſic non poſſe expreſſam conualidari per tacitam profeſſionem emiſſam extra Monaſteria, & loca deſignata, & proinde forma in eo tradita non ſeruata, ex ſuperiùs iam allegatis.

38 Nihilominus circa propoſitam difficultatem, quoad receptos, & profeſſos intra Italiam diſtinguendum eſt inter illos, qui poſt profeſſionem expreſſam ex dicto Decreto inualidè emiſſam voluntariè abſque reclamatione per annum completum, & vltra in Religione perſeuerarunt cum habitu profeſſorum exercendo actus fieri ſolitos à Profeſſis, ac inter illos, qui poſt profeſſionem expreſſam vel non continuarunt in Religione per annum completum, vel ſi per annum, non voluntariè, ſed cum reclamatione, & non concurrentibus alijs de iure communi requiſitis ad profeſſionem tacitam inducendam. Nam in iſtis in quibus ceſſat profeſſio tacita à iure inducta, ſuccurrendum erit remedio per ipſummet Clementem VIII. obſeruato, nec non ab Vrbano VIII. in Breui nouiſſimè edito, ſcilicet diſpenſatione cum his omnibus, qui contra formam dicti Decreti fuerunt profeſſi, emiſſa per eoſdem de nouo profeſſione, iſtorumque voluntas procuranda erit, liniendo illorum animos Chriſtiana charitate, & prudenti dexteritate, ac rationibus, vt potiſſimum euitentur inquietudines, ſcandala, iurgia, & ſimilia.

39 Primi verò, qui per annum, & vltra in Religione, vt ſupra perſeuerarunt, cenſeri debent Religioni ex tacita profeſſione adeò adſtricti, vt prætextu nullitatis receptionis, & profeſſionis ex dicto Decreto non poſſint ab ipſa Religione exire, vel eijci, *cap. Vidua, cap. ex parte de Regular.* & clariùs *cap.* 1. *cum ibi adnotatis eod. tit. in* 6. Vitalin. *in Clem. eos.*, *num.* 24. 25. *&* 38. vbi Cardinalis *num.* 4. *in fin. eod. tit.* qui firmant nullam in contrarium admitti probationem.

40 Et hæc concluſio procedit, non obſtante nullitate præcedentis expreſſæ profeſſionis vigore eiuſdem Decreti, vt declarauit Sacra Congregatio Concilij in ſequentibus declarationibus, in quarum caſibus profeſſiones præcedentes expreſſæ erant irritæ ex Decreto ipſius Sacri Concilij *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de reg.*

Die 28. Martij 1578. *Sacra Congregatio Concilij cenſuit, licet profeſſio expreſſa fuerit nulla; ex quo tamen poſt expletum annum decimum ſextum permanſit in habitu per tres, vel quatuor annos, cenſeri feciſſe tacitam profeſſionem.*

Die 6. Nouembris 1621. In vna Romana, *Sacra Congregatio Concilij, inhærendo declarationibus aliàs factis cenſuit Ioannem Petrum eſſe tacitè profeſſum, & Religioni adſtrictum, etiam ſi non probetur ipſum habuiſſe ſcientiam indiuiduam nullitatis profeſſionis expreſſæ ab eo prius emiſſæ.*

Die 13. Ianuarij 1583. *Dubitatum fuit, an ſi aliqua mulier ignara Decreti ſacri Concilij cap. 16. ſeſſ. 25. de Regular. profeſſionem emiſerit ante decimum ſextum annum, & poſteà illo expleto per duos annos permanſerit in Religione, teneatur facere de nouo profeſſionem expreſſam, an verò ſufficiat tacita, quæ à iure præſumitur: Sacra Congregatio reſpondit, ſufficere tacitam.*

In vna Hiſpalen. *Sacra Congregatio cenſuit profeſſionem Oratoris expreſſam, factam ante annum probationis eſſe nullam, ideoque ipſum non eſſe adſtrictum Religioni, niſi tantum tempus lapſum eſſet, vt concurrentibus his, quæ de iure communi requiruntur, tacitam in eo Monaſterio profeſſionem emiſiſſet.*

Idem cenſuit in Romana 28. Auguſti 1621. ac ſæpè alibi. 41

42 Siquidem cum dictum Decretum Clementis VIII. explicitè non loquatur de profeſſione tacita, neque illam ſpecifi-

ficè

ficè irritet, ſicuti ratione non ſpecificè irritationis huiuſmodi profeſſio tacita non fuit ſublata à ſacro Concilio Tridentino *d. cap.* 15. ex ſupra allegatis declarationibus, & firmat Roderic. *quæſt. regular. tom.* 3. *quæſt.* 17. *art.* 1. *in fin.* Mirand. *in Manual. Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 24. *art.* 12. *poſt med.* & clariùs cenſuit eadem ſacra Congregatio in ſequentibus declarationibus.

Sacra, &c. *cenſuit cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regular. non ſuſtuliſſe tacitam profeſſionem, quæ inducitur per annum, & diem computandum poſt decimum ſextum annum perfectum eius, qui Monaſterium ingreſſus eſt.*

In vna Comen. Sacra, &c. *cenſuit tacitam profeſſionem à decreto cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de regul. non eſſe excluſam concurrentibus ad tacitam profeſsionem de iure requiſitis.*

Idem in Cremonen. in Venetiarum, ac in pleriſque alijs.

43 Ita pariter ſublata non cenſetur à Decreto Clementis VIII. quod ſpecificè de ea non loquitur, nec illam ſpecificè irritat, ſed vti caſus omiſſus remanſit in diſpoſitione iuris communis iuxta *cap. Suſceptum, de reſcript. in* 6. vt in ſimili firmat idem Roderic. *d. art.* 1. *in fin. & art.* 2. eiuſdem quæſtionis.

44 Vltra quod licet poſt Caiet. tenuerit Nauarr. *in ſuo manual. cap.* 12. *num.* 71. *& in Commentar.* 4. *cap. Statuimus, num.* 76. *de Regular.* cum concordantibus, requiri ſcientiam nullitatis profeſſionis præcedentis; nihilominus iſtorum opinionem ſacra Congregatio Concilij habuit pro non tuta, & ſemper negatiuam approbauit *in ſupradictis declarationibus*, cui in hac materia reſpiciente diſpoſitionem ſacri Concilij omninò deferendum eſt, præſertim cum eaſdem declarationes nouiſſimè in vna Romana nullitatis profeſſionis Monachi S. Bernardi prima Februarij 1631. Vrbanus VIII. iuſſerit obſeruari.

45 Imò in fortioribus terminis procedunt ſupradictæ declarationes ea ratione, quod ſacrum Concilium, dum in ſequenti capite præcipit, vt finito anno, ingreſſi vel ad profeſſionem admittantur, vel eijciantur, quodammodo videtur tollere tacitam profeſſionem, & nihilominus non dicitur ſublata, quia non fuit de illa mentio ſpecificè facta.

46 Nec repugnat virtus annullatiua Decreti irritantis appoſiti in eodem Decreto Clementis, cum idem legatur *in cap.* 15. ſacri Concilij, ibi: *profeſſio autem aliter facta ſit nulla, nullamque inducat obligationem, &c.* Felyn. & alij allegati coram Gregor. XV. *dec.* 384. *num.* 9. Quo Decreto irritante non obſtante, vt ſupra dixi, profeſſio tacita non cenſetur ſublata; quia Decretum irritans vti acceſſorium ad præcedentem diſpoſitionem non operatur vltra expreſſa ex doctrina Geminiani *in cap. præſenti in princ. de offic. legat. in* 6. Gabriel. *de clauſul. concluſ.* 3. *num.* 35. Rota *dec* 300. *in fin. lib.* 3. *part.* 3. *diuerſ. & dec.* 652. *num.* 3. *part.* 3. *in recent.* & *in Corduben.* 24. Maij 1596. coram Corduba.

47 Adeò vt ſufficiat ſola dubietas, an diſpoſitio intret; Rota *in Baren. ſeu Nullius Prioratus poſt med.* coram Sacrato, regiſtrata à Marcheſano *de commiſſ. part.* 1. vbi aliæ deciſiones concordantes allegantur.

48 Et in ſimili cenſuit Sacra Congregatio Concilij in vna Neapolitana anno 1607. ſcilicet quod per Conſtitutionem Sixti V. in ordine 71. annullantem cum Decreto irritanti receptionem, & profeſſionem illegitimorum, &c. non cenſetur derogatum diſpoſitioni ſacri Concilij *cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* & tamen in dicta Conſtitutione non fuit de illo facta ſpecifica mentio. Eadem igitur ratione per Decretum Clementis non præſumitur derogatum diſpoſitioni iuris communis admittentis tacitam profeſſionem, de qua in eodem Decreto nullam mentionem fecit explicitam.

49 Secundò nec obſtat, quod Sacrum Concilium *cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* admittat infra quinquennium commiſſionem cauſæ nullitatis profeſſionis. Nam procedit quando datur probatio reclamationis reiteratæ, & ſufficientis ante profeſſionem tacitam inductam ex deductis per Roderic. *quæſt. regul. tom.* 3. *quæſt.* 17. *art.* 15.

50 Nec ex eo, quod quis admittitur ad diſcuſſionem cauſæ nullitatis profeſſionis, ſequitur quod profeſſio tacita declarari debeat nulla, quando ante reclamationem fuit ſecuta ex actibus de iure communi ad illam requiſitis, vt firmat idem Roderic. *d. art.* 15. & cenſuit Sacra Congregatio in ſequenti declaratione, quæ habet concordantes. In vna Neapolitana 3. Aprilis 1621. Sacra, &c. *reſpondit, Oratorem videri tacitè profeſſum, ac propterea reſtitutionem petitam aduerſus profeſſionem non eſſe illi concedendam.*

51 Vlterius nec obſtat, ſi dicatur ad huiuſmodi profeſſionem tacitam inducendam requiri probationem ſcientiæ nullitatis præcedentis profeſſionis expreſsè tam in Superioribus Religionum, quàm in ipſis profeſſis. Siquidem huiuſmodi ſcientia ab anno 1624. redditur indubitata, dum in Decreto *de Apoſtat. & eiect.* iuſſu Vrbani VIII. publicato ſub pœnis grauiſſimis demandatur, vt dictum Decretum Clementis ſemel, atque iterùm ſaltem ſingulis annis legatur in publica menſa ſingulorum Monaſteriorum, ſeu Conuentuum, vel Domorum Regularium, ex quibus probatur pluſquam ſufficiens notitia.

52 Et hæc opinio nititur authoritatibus, & rationibus, ni fallor, irrefragabilibus. Nam textus *in cap.* 1. *de Regul. in* 6. non obſtante nullitate profeſſionis præcedentis expreſſæ diſponit, induci tacitam profeſſionem abſque eo, quod requirat aliquam ſcientiam dictæ nullitatis.

53 Prout eadem ſacra Congregatio Concilij in pluribus alijs declarationibus ſimpliciter cenſuit ſufficere tacitam profeſſionem ſuperuenientem ſine expreſſione ſcientiæ requiſitæ ad nullitatem profeſſionis expreſsè prius emiſſæ.

54 Hoc idem confirmatur, dum in matrimonio carnali ignorantia impedimenti illud dirimentis non inualidat ipſum matrimonium, ſi ſequatur actus illud ipſum inducens, vt poſt Anchar. *in cap. ratificationem, col.* 4. *de regul. iur. in* 6. Sotum & alios firmat Sanch. *de matrim. lib.* 2. *diſput.* 36. *ſub num* 2. *&* 90. & in ſimili firmat etiam Alex. *conſ.* 146. *n.* 6. *&* 12. *lib.* 5. A matrimonio autem carnali certum eſt, valere argumentum ad ſpirituale, Card. *in Clement. vnica, verſ. quin etiam*, 2. *quæſt. num.* 3. *de conceſſ. præb.* Io. Andr. *in addit. ad cap. penult. de elect. in* 6. cum alijs multis.

55 Tertiò confirmatur, quia tacita profeſſio ex perſeuerantia in Religione cum habitu profeſſorum, & exercitio actuum inducitur ex præſumptione iuris, & de iure, quæ non poteſt elidi ex ſola præſumptione præſumptæ ignorantiæ, Io. Monach. *in d. cap.* 1. *verb. præſumitur, num.* 5. vbi Prob. *in addit. num.* 5. *& ſeq.* Archid. *col.* 2. *verb. videtur*, & ibi Gemin. § *quod ſi, num.* 4. & Hoſt. *num.* 6. ac Vitalin. poſt Card. *in Clem. Eos, num.* 38. *de Regul.*

56 Quartò. Quia aliàs aperiretur via nimis lata eludendi profeſſionem tacitam, cum Religio vel non poſſet, vel nollet probare ignorantiam, eo quia probatio huiuſmodi habet negatiuam annexam, quæ de iure reputatur improbabilis, *l. Actor, C. de probat.* Maſcard. *de probat. concl.* 868. *n.* 2. cum vulgaribus.

57 Quintò. Quia de iure non admittitur ignorantia Decreti Pontificij, quod in legem generalem tranſiuit, *argum. cap. Canonum ſtatuta, de Conſtitut.* & facit textus *in cap. Si verò aliquis*, 2. *de ſentent. excommun.* vbi Abb. *in* 4. *notab.* & declarauit ſupradicta Sacra Congregatio die 13. Ianuarij 1583.

58 Sextò. Quia actus tacitæ profeſſionis ita demum ob errorem, ſeu ignorantiam excludit conſenſum, ſi is, qui actum facturus erat, non feciſſet, ſi ſciuiſſet nullitatem, ex theorica Rom. *conſ.* 517. *num.* 23. At credens ſe profeſſum, probabiliter perſeueraſſet in Religione, cum mutatio voluntatis, quam à principio ingreſſus habuit, de iure non præſumatur. Eo enim ipſo, quod lex præſumit quem tacitè profeſſum concurrentibus ſignis à iure communi requiſitis, in neceſſariam conſequentiam ſupponit illius conſenſum, ſine quo non præſumeret tacitam profeſſionem.

59 His omnibus accedit, quod in dubio facienda eſt iſta interpretatio pro profeſſione tacita, vt euitetur anſa exhauriendi Religiones, ſuſcitandi motus Regularium, inquietudines, ſcandala, & damna, irritandi renunciationes, electiones Superiorum, aliaque acta ab eiſdem geſta & cætera huiuſmodi.

60 Atque ita ſpecialiter hac in re ſanciuit Decreto ſuo Vrbanus VIII. die 5. Ianuarij 1636. ex ſententia Sacræ Congregationis Concilij, tenoris ſequentis:

61 *Sanctiſsimus Dominus Noſter Vrbanus Diuina Prouidentia Papa VIII. ad occurrendum motibus, qui poſsunt in Religionibus oriri occaſione receptionis Nouitiorum, & profeſsionis per eos emiſsæ in Conuentibus non deſignatis contra formam Decretorum ſanct. memor. Clementis VIII. de Nouitijs ad habitum Regularem, & profeſsionem non admittendis, niſi in Conuentibus deſignatis, audita ſuper hoc ſententia ſacræ Con-*

Congregationis Concilij, declarauit, & decreuit huiuſmodi receptos, & profeſſos contra formam dictorum Decretorum, allegantes propterea nullitatem receptionis, & profeſſionis, non poſſe ſuper huiuſmodi nullitate poſt lapſum quinquennij à die profeſſionis quoquo modo audiri.

Quod ſi aliqui contra formam prædictorum Decretorum recepti, & profeſsi è Religione infra quinquennium exire, vel Superiores extra eam reſpectiuè eijcere voluerint, eadem Sanctitas ſua decreuit, vt tam ipſi Profeſsi, quàm Superiores reſpectiuè teneantur iura, quæ ſibi fauere viſa fuerint prius deducere coram eadem Sacra Congregatione Concilij, quæ ex ſpeciali etiam Sanctitatis ſuæ facultate prouidebit, inhibendo præterea Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & Prælatis inferioribus iuriſdictionem exercentibus, ac quibuſcunque Iudicibus ordinarijs, & Delegatis, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditoribus, & S. R. E. Cardinalibus, etiam de latere Legatis, Sediſque Apoſtolicæ Nuncijs, ne in poſterum in hoc quoquo modo ſe ingerant abſque ſpeciali eiuſdem Sanctitatis commiſsione ſub pœna ipſo facto incurrenda quoad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas, Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, quoad Abbates, & Prælatos inferiores, ac alios Iudices prædictos Excommunicationis latæ ſententiæ. Quo verò ad Nuncios, & ad S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos indignationis Sanctitatis ſuæ, & pœnarum arbitrio eiuſdem imponendarum. Si verò ijdem vt ſupra recepti, & profeſsi iuribus ſuis minimè deductis coram Sacra Congregatione Concilij, & ſine illius expreſſa licentia à Religione exire, vel ſuperiores Religionis eos eijcere auſi fuerint, ipſi recepti, & profeſsi tanquam Apoſtatæ puniantur, & pro talibus habeantur. Nec non contra eoſdem iuxta formam Decreti de Regularibus Apoſtatis, & eiectis eiuſdem Sanctitatis ſuæ iuſſu ab eadem Sacra Congregatione ſub die 21. Septembris 1624. editi, procedatur, Superiores, qui eijcerint, pœnam ſuſpenſionis à Diuinis, nec non priuationis omnium Officiorum, quæ tunc obtinebunt, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea in poſterum obtinenda, vociſque actiuæ, ac paſsiuæ ipſo facto abſque alia declaratione incurrant. Datum Romæ die 5. Ianuarij 1636.

CONSVLTATIO CXLVII.

An Epiſcopus ad præbendam theologalem admittere poſſit Doctorem in iure Canonico?

1 AFfirmatiuam opinionem maturè approbauit S. Congregatio Concilij in infraſcriptis declarationibus, quibus interfuerunt Cardinales doctrina, experientia, & prudentia inſignes.

Die 14. Nouembris 1626. propoſito iuſſu Sanctiſsimi dubio, Sacra, &c. vnanimi Illuſtriſsimorum Patrum conſenſu cenſuit, Oratorem in iure Canonico Doctorem poſſe ex Sacro Concilio Tridentino ad præbendam theologalem admitti. Idem approbauit in *Polignanen.* die 3. Decembris 1639. in *Oſtunen.* die 20. Iulij 1641. in *Aſten.* die 2. Februarij 1646. vbi fuit reſolutum, quod dentur ſuptadictæ reſolutiones, ac ſæpè alibi.

2 Et quidem præter alias rationes, & auctoritates, quæ adduci poſſent, moueor primò, quia S. Concilium *in cap. 1. ſeſs. 5. de ref.* loquitur promiſcuè, & indifferenter de Theologia, & de ſacra Scriptura, ibi: *Ad ipſius ſacræ Scripturæ expoſitionem, & interpretationem.* Et in fine: *Doctores verò ipſam ſacram Scripturam.* Prout etiam loquitur Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. *in cap. Quia nonnullis, de magiſtr.* ad quod Tridentinum reſpexit, ibi: In ſacra pagina doceat, & in his præſertim informet, quæ ad curam animarum ſpectare noſcuntur.

3 Atque hanc eſſe veram mentem *d. cap. 1. ſeſs. 5. & cap. Quia nonnullis*, declarauit antiquis temporibus eadem S. Congregatio in ſequenti annotatione verbo *Sacræ Scripturæ. Videtur intelligi promiſcuè tam de ſacra Scriptura, quàm de Theologia ex cap. Quia nonnullis de magiſtr. ad quod Tridentinum reſpexit, itaut ſufficiat, vt lectio ſacræ Scripturæ habeatur. Siquidem ſacra Congregatio conſiderauit, quod propriè loquendo ſacra Scriptura dicitur, quod in ſacris literis continetur, Biblia, Euangelium, Epiſtolæ S. Pauli, &c. Theologia verò dicitur illa ſcholaſtica, quæ in libris Scriptorum legitur. Concilium autem in hoc Decreto, licet in principio videatur reſpicere ad ſacram Scripturam tantum, poſteà tamen indifferenter in ſubſequentibus modo theologiam, modo Sacram Scripturam nuncupat. Ac propterea cum Concilium de vtraque expreſſerit, de vtraque intelligendum, itaut ſufficiat alteram legere vel ſacram Scripturam, vel Theologiam ſcholaſticam.*

Quod autem ſacra Scriptura ſit idem promiſcuè cum ſacris Canonibus expreſsè notat Garz. *de benef. part. 3. cap. 2. num. 64.* & concordat Gloſſ. *in cap. Vendentes 1. quæſt. 3. v. Debitam*, cum pleriſque alijs. Cùm verò interpretatio & expoſitio S. Scripturæ æquè fieri poſſit à Doctore in Theologia morali & ſacris Canonibus, ac à ſimplici Theologo, immò melius, vt inquiunt Hoſtien. & Io. Andr. *in cap. 1. de conſang. & affinit.* alijque allegati per Graſſ. *de effect. Cler. in prælud. n. 96.* ſequitur, quod ad præbendam theologalem admitti etiam poſſit Doctor in ſacris Canonibus, præcipuè in locis, in quibus non pullulant hæreſes ex doctrina Abbatis *in d. cap. 1. num. 9. de conſang. & affin.* qui habet concordantes, præſertim Felinum mox adducendum. 4

Secundò ex theorica Felini *in cap. ſuper ſpecula, n. 2. de magiſtr.* vbi pluribus firmat, diſpoſitionem loquentem de theologia verificari in theologia morali, & in ſacris Canonibus. Concinit Abb. *in d. cap. Quia nonnullis, n. 1.* quem ſequitur Ric. *dec. 101. part. 4.* Sylueſt. *v. Doctor, n. 5. in fin. verſ. de doctoratu verò iuris Canonici*, quod theologiam practicam appellat. 5

Tertiò, quia ex opinione firmata per eandem S. Congregationem pendet ab arbitrio Epiſcopi, vt prouiſus de præbenda theologali legat tantum ſolos caſus conſcientiæ, vt in hac declaratione. *in Brixien. Quæritur, an Canonicus obtinens præbendam theologalem, qui legit in Cathedrali, poſſit loco ſacræ Scripturæ legere caſus conſcientiæ, vel è contra loco caſuum conſcientiæ legere ſacram Scripturam, etiamſi non adſit conſenſus Epiſcopi? Die 4. Aprilis 1596. Sacra, &c. cenſuit reſpondendum, id eſſe relictum arbitrio Epiſcopi.* 6

Etenim huiuſmodi caſus conſcientiæ æquè faciliùs explanari poſſunt à Canoniſtis, ac à puris Theologis. Nam ſcientia iuris Canonici tendit directè ad regimen animarum, & ad Eccleſiam Catholicam benè regendam, vt ex Hoſtienſi, atque alijs latiſſimè tradit idem Graſſus *loco citato, n. 95. & ſeqq.* Vnde in his proprijs terminis admiſſionis ad præbendam theologalem firmat Ricc. *d. dec. 101.* vbi teſtatur ita à ſacra Congregatione pronunciatum fuiſſe. 7

Et ſanè ſi à Theologis animarum cura non eſt aliena, ſed potius animas regere eorum quaſi peculiare munus eſt, procul dubiò Canonici iuris ſcientia eſt illis neceſſaria, ac proinde poterit Canoniſta munus Theologi adimplere. Nam quemadmodum non eſt in Abbatem eligendus, niſi qui anteà fuerit in Regula competenter inſtructus, vt *in cap. officij. de elect.* tradit Innocentius, ita nec cura quidem Eccleſiam gubernandi eſt ei committenda, qui Eccleſiaſticas regulas neſcit. Theologus igitur, qui vel Epiſcopus, vel Parochus futurus eſt, niſi Canones anteà didicerit, quibus fideles debent in Chriſtiana Religione, & Eccleſiæ cæremonijs inſtitui, non habebit profectò ad rem hanc publicam gerendam Theologiæ officinam ſatis inſtructam. Atque hinc illa ſunt ex Cœleſtino, Leone, Auguſtino, ſeptima ſynodo, Concilio Carthaginenſi, Concilio Toletano 4. Concilio Aurelianenſi 4. quæ partim à Gratiano, partim à Burchardo referuntur. Quibus omnibus locis idem omninò præſcribitur, hoc eſt Sacerdotes Canonum Eccleſiaſticorum oportere eſſe peritos. Epiſcopis item iuris Canonici intelligentiam eſſe neceſſariam facilè oſtenditur *ex cap. Accedentibus de exceſſ. Prælat.* vbi definit Pontifex ad Epiſcopum pertinere de cauſis matrimonialibus cognoſcere, publicas pœnitentias, vel iniungere, vel tollere, indulgentias concedere. At hæc omnia niſi ſciat quomodo & quatenus per ius liceant, nulla ratione ritè agere poteſt. Qua de re, quoniam latè dixerunt Innocent. Hoſt. Butr. Cardinal. Abb. & cæteri Canoniſtæ *in cap. Cum in cunctis de elect. & in cap. Niſi cum pridem de renunc. & in cap. de conſang. & affinit.* Gratian. quoque 21. *d.* Coſm. *in pragm. ſanct.* Gallic. *tit. de collat. §. Taliter.* Anan. *in d. cap. Quia nonnullis de magiſtr.* Auguſt. de Ancon. *lib. de poteſt. Eccleſ. quæſt. 108. art. 3.* Antonin. 3. *part. tit. 5. cap. 2.* nos hîc nihil ſuperaddemus. 8

Cùm itaque Canoniſtæ propria functio ſit exhortari fideles in doctrina ſana, Doctor verò Eccleſiæ non diuinas 9

modo

modo leges, verùm etiam Eccleſiaſticas populum docere debeat, rationi conſonum ſanè videtur admittere ad præbendam theologalem iuris Canonici Doctorem. Nam licet in Scriptura ſacra præcepta viuendi maiori ex parte tradantur, tamen, vt Cardinalis Turrecremata in proœmio Decreti docet, doctrina morum in ſpecie ſecundum gradus ſingulos, & ordines officiorum Eccleſiæ ſine iuris Eccleſiaſtici cognitione non habetur. At ſermones morales abſoluti eſſe nequeunt, ſi generatim, & non ſpeciatim habeantur, vt Ariſtoteles in ethicis ſuis monet.

10 Præpetereà omnis doctrina diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendum, arguendum, & corripiendum, vt perfectus ſit homo Dei ad omne opus bonum inſtructus *2. Timoth. 3.* At Canones Eccleſiaſtici inſtinctu Spiritus ſancti ſunt editi, vt Damaſus ait *25. quæſt. 1. cap. Violatores*. Summorum enim Pontificum decreta à iure diuino, hoc eſt à libris vtriuſque Teſtamenti dimanaſſe creduntur. Quod habes *de tranſlat. Epiſcop. cap. 1. & de accuſ. cap. Qualiter, & quando 2.* Cùm ergo ius Canonicum ex eiſdem fontibus, ex quibus Theologia ſuos riuulos ducat, rectè faceret Epiſcopus ſi ad præbendam Theologalem Canoniſtam admitteret, qui cum multorum conſilijs exquiſitis, tum Spiritu ſancto ſuggerente ex diuinis Oraculis dogmata & leges, ſiue ad fidem, ſiue ad fidelium mores, & Eccleſiaſticos ritus, ac cœremonias ſapienter proferret.

11 Item Theologica facultas non eſt eiuſmodi, vt tantummodò animo rem cernat, ſed etiam aliquid molitur & facit. Eſt enim partim ſpeculatiua, partim practica, quemadmodum D. Thom. *1. part. quæſt. 1. art. 4.* demonſtrat; adeò quidem vt non dubitem pronunciare indignum Theologi nomine, qui ius Canonicum ignoret, ſine quo eſt ſicut Empiricus inter medicos. At iuris Canonici diſciplina Theologia quædam practica eſt, vt Aluarus Pelagius docet *lib. 2. de planctu Eccleſ. art. 20.* Tum quia eius facultatis finis eſt dirigere animas per Canonicas leges in ſalutem æternam. Tum etiam quia in ſolo volumine decretalium multi caſus & articuli continentur vtiles & neceſſarij tam in conſilijs animarum & pœnitentiæ foro, quàm in regendis ac diſponendis Eccleſijs, ac rebus Eccleſiaſticis.

12 Ac tandem addo, ius Canonicum ſubalternatum eſſe Theologiæ ſaltem vt partem toti. Eſt enim ius Canonicum portio quædam Theologiæ. Quod patet; quia ius Canonicum eſt idem habitus cum Theologia. Ius Canonicum autem nihil eſt aliud quàm partialis quædam Theologia, quæ practica nuncupatur, nempè illa quæ ſtatuit de conſeruatione & reparatione iuris alieni, præſcribens quid cuique reddendum ſit, vt ius eius ſartum maneat in ordine ad finem ſupernaturalem. Hoc autem eſt etiam munus Theologiæ, ac proinde non aliter Theologiæ ſubiacet, quàm pars toti. Igitur fatendum eſt, ius Canonicum, & Theologiam eſſe eundem habitum, atque adeò inter ſe non diſtingui.

13 Ex quibus propterea repugnare non videntur verba *d. cap. 1. ſeſſ. 5.* cum, vt dixi, promiſcuè loquatur de Theologia, & de ſacra Scriptura, & appellatio Theologiæ veniant etiam Theologia practica, ſiue moralis, & ſacri Canones. Et multò minus repugnat Concilium Lateranenſe *in d. cap. Quia nonnullis*, cùm ſolùm exprimat ſacram paginam. Nam vlterius addit: *quæ ad curam animarum ſpectare noſcuntur*. Iſta enim melius implentur à Canoniſtis, vt experientia docuit, quàm à puris Theologis. Vnde eadem S. Congregatio in vna Fundana die 15. Februarij 1593. cenſuit: *Quod verò ad audientes, ſi Theologus legat Theologiam moralem, ſiue caſus conſcientiæ, poteſt Epiſcopus cogere Clericos ad lectiones accedere. Si verò legat materias ſpeculatiuas communi omnium captui non accommodatas, conniueri poterit, ſi non accedat qui eas non intelligit.*

14 Nec obſtare videtur motiuum, quod *in cap. 8. ſeſſ. 24.* loquente de præbenda pœnitentiaria exprimatur Doctor in iure Canonico. Non enim vrget, immò retorquetur. Nam ſi admittitur Doctor in iure Canonico ad præbendam pœnitentiariam, quæ concernit proprium regimen animarum, & inſtructionem ad ſalutem, multò magis admitti debet ad præbendam theologalem, & ad expoſitionem ſacræ Scripturæ.

15 Verùm aliqualem difficultatem facere videtur, quod S. Concilium Tridentinum *in d. cap. 1.* & Lateranenſe *in d. cap. Quia nonnullis* vtuntur verbo *Theologus*. Nec non annotatio Secretarij S. Congregationis tenoris ſequentis. *An liceat, non reperto idoneo Theologo ſæculari, conferre præbendam primo vacaturam Canoniſtæ?* Nil reperio deciſum à S. Congregatione, ſed dumtaxat notauit Cardinalis Alciatus, *quod non videtur Epiſcopum hoc facere debere; quia Concilium præbendam primo vacaturam vult pro Theologo, nec poteſt Epiſcopus derogare.* Et in Cretenſi in libro, cui titulus *ſeſſio 5. cap. 1. 2. & 3. & ſeſſio 13. pag. 5.* ſub principio ita habetur. *Sacra, &c. cenſuit, ſi Sanctiſſimus D. N. annuat, committi poſſe Archiepiſcopo Cretenſi, vt vbi compererit in Ciuitate, vel diœceſi nullum Sacerdotem ſæcularem ad expoſitionem Sacræ Scripturæ idoneum reperiri, & Oratorem ſaltem eſſe aptum ad legendum caſus conſcientiæ conferat præbendam theologalem vacantem Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Quod ſua Sanctitas approbauit.*

16 At huiuſmodi difficultas faciliùs eximitur ex ſuperiùs adductis, quod ſcilicet ſub appellatione Theologi venit etiam Theologus moralis, atque adeò Doctor in iure Canonico. Ea verò annotatio non eſt S. Congregationis, ſed ſenſus ſolius Cardinalis Alciati, qui S. Concilio non interfuit, vt ex eius catalogo liquet. Declaratio autem in Cretenſi non videtur obſtare. Quia facultas in dicto caſu reſtringitur ad aliquem idoneum ad legendum, qui non ſupponitur Doctor in iure Canonico, & ſic non loquitur de Doctore in iure Canonico, ac proinde non eſt caſus noſter.

17 Et ita denique cenſuit eadem S. Congregatio Concilij in vna *Mazarien* die 12. Aprilis 1651. Cùm enim Epiſcopus ſuis literis ad S. Congregationem directis expoſuiſſet, magis expedire ſuæ diœceſi, vt prouiſus de præbenda theologali legat theologiam moralem & Sacros Canones, ideò ſupplicauit ſibi reſponderi, an ad dictam præbendam theologalem admittere poſſit Doctorem in iure Canonico? S. Congregatio reſpondit *Affirmatiuè*.

CONSVLTATIO CXLVIII.

1 QVidam iuuenes optimates, vix pubertatem excedentes matrimonium per verba de præſenti contraxerunt, inſcijs viri parentibus, quorum indignatio tanta fuit, vt inter illos & parentes vxoris, ac deinde inter ipſos coniuges odium immanè & crudele exortum fuerit, ac propterea magnus timor acceſſerit ſcandalorum & infelicis exitus matrimonij abſque ſpe remedij. Item vir ſpatio quinque menſium quibus cum coniuge poſt celebratum matrimonium cohabitauit, detectus fuit nedum impotens, eo quia matrimonium, quamuis ſtudioſè operam copulæ dederit, conſumare non potuit, verùm etiam furioſus, & talia furoris habere interualla, vt probabiliter dubitaretur, quod huiuſmodi furore aliquando correptus, iuncto odio penitus inſito, eandem vxorem eſſet occiſurus, quamob cauſam ſe ſepararunt. Furor autem viri & odium diuturnum tam inter ipſos coniuges, quàm inter eorum parentes & conſanguineos nequit vel precibus mitigari, vel tempore, communique vtilitate deponi, vel vetuſtate ſedari: quinimò in dies magis magiſque diſcordia ira acerbior, intimo odio, & corde obſtinato concepta exardeſcit. Quapropter conſenſu omnium expoſcitur eiuſmodi matrimonij diſſolutio. Quæritur itaque,

An & quomodo ſit concedenda?

2 REſpondeo. Diſſolutio, licet prætendi poſſit nedum per viam diſpenſationis, ſed etiam ex capite impotentiæ; nihilominus cùm ratione impotentiæ ſit neceſſaria cohabitatio cum aſſignatione modi, & loci; etiamſi prius per quinque menſes inſimul cohabitauerint iuxta textum *in cap. laudabilem* cum ibi communiter notatis *de frigid. & malef.* quem ſequitur Rot. *dec. 284. n. 2. part. 4. diu.* & Seraphin. *dec. 687. n. 4.* cum ibidem adductis.

3 Et licet etiam cohabitatio triennij poſſit in certis caſibus abbreuiari arbitrio Iudicis, & præcipuè vbi ambo coniuges fatentur impotentiam, & conſtat matrimonium non fuiſſe conſumatum; vt notat Præpoſit. *in d. cap. laudabilem, n. 4. & 6.* Henrich. Boich. *in cap. 1. ſub n. 2. eod. tit. de frigid. & malef.* & in alijs ex traditis per Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 107. & diſp. 112. n. 12.* Gutier. *eod. tract. cap. 120. & cap. 121. n. 10.* Rot. *d. dec. 284. in fin.* ſemper tamen eſt neceſſaria cohabitatio, quod rectè aduertit Seraphin. *d. dec. 687. n. 4.*

*n.*4. Quæ cohabitatio cùm in hoc caſu ſit admodum periculoſa, & omninò incompatibilis cum odio capitali, furore viri, & periculo ſcandalorum ſeu necis; ideò hac via omiſſa, agendum eſt ſuper diſpenſatione, cuius occaſione diſcutiendum erit de poteſtate Pontificis diſpenſandi auctoritate ordinaria in matrimonio rato, & non conſumato, de cauſis diſpenſationis, & de forma illam concedendi.

4 Quod attinet ad poteſtatem Pontificis diſpenſandi non eſt dubitandum ex communi Canoniſtarum ſententia, qui omnes, vno vel altero diſcrepante, docent, poſſe Summum Pontificem poteſtate quidem ordinaria matrimonium ratum ex cauſa dirimere. Quia Pontifex poteſt diuina auctoritate diſpenſare in aliquibus, quæ non deducuntur proximè ex principijs iuris naturæ, ſed remotè, & quæ habent admixtum aliquid obligationis humanæ. Credibileque omninò eſt, Deum ſuo Vicario hanc poteſtatem contuliſſe, quæ regimini Eccleſiæ neceſſaria erat. Nam hac ratione, ſaltem in matrimonijs ratis, multa ſcandala ceſſant, pax in Republica ſtabilitur, ſine qua matrimonium eſt pactio ſeruitutis. Quandoquidem matrimonij Sacramentum, quoad ſignificationem non eſt completum vſque ad carnalem copulam incluſiuè; ita quod matrimonium contractum ſiue ratum ſignificet coniunctionem Dei ad animam per charitatem, conſumatum verò coniunctionem Chriſti ad Eccleſiam. Prima autem coniunctio eſt ſolubilis, non ſecunda; ideòque matrimonium ratum ſolui poteſt, non verò conſumatum. Vndè Dominus, *Matth.*19. non dixit: *Quos Deus coniunxit homo non ſeparet*, niſi poſt illa verba: *Et erunt duo in carne vna*. Et Apoſtolus *ad Epheſ.* 5. non dixit hoc Sacramentum magnum in Chriſto & Eccleſia, niſi poſt illa verba: *Et erunt duo in carne vna*. Et ideò Leo Pontifex, inquit, vt referunt Magiſter *in* 2. *d.* 1. & Gratian. 27. *q.*1. *Societas nuptialis ita eſt à principio inſtituta, vt præter commixtionem ſexuum non habeat Chriſti & Eccleſiæ Sacramentum*. Textus eſt *in cap. Ex publico*, vbi Gloſ. *v. Conſumatum de conuerſ. Coniug.* ibique Barboſ. *n.* 3. qui innumeros adducit. Nominatim verò id tuentur Couarruuias ſenior & prudentior *in vlt. impreſſ. de matrim. part.*2. *cap.* 7. §. 4. poſt *num.*14. *& in* 4. *decret. cap.*7. §. 4. *n.*13. Felin. *conſ.*26. *n.*16. *cum ſeq.* qui affirmat, hanc eſſe communem antiquorum & recentiorum opinionem, de qua etiam teſtatur Nat. *conſ.* 290. *n.*1. Abb. *in cap. fin. n.*5. vbi etiam Cardinal. *in fin. de ſponſ. duor.* Ad quæ loca canoniſtæ omnes ſuffragantur. Et præter Theologos, quos refert & ſequitur Sanchez, qui in hoc argumento exultat *lib.*2. *diſp.*14. *n.*2. *& ſeqq. & diſp.*15. *ac* 16. *n.*3. 4. *&* 9. id diſertiſſimè tenent Vaſquez 1. 2. *diſp.* 165. *cap.*7. Rebell. *de oblig. iuſt. part.*2. *lib.*2. *de matr. quæſt.*15. *ſect.*3. vbi adducit Bellarminum, Henriquez, & alios, Coninch. *de Sacram. diſp.*26. *dub.*3. Reginald. *in prax. for. pœnit. lib.*31. *cap.*38. Bonacin. *de matrim. quæſt.*2. *punct.*11. *propoſ.*2. Nec diſſentit Brancatus de Laurea, theologis ſummis comparandus acumine, diligentia, iudicio *tom.*3. *de Sacram. diſp.*16. *art.*12. §. 2. *n.*245. in quo pleraque, quæ nuſquam alibi, ac alij de Canoniſtarum præſertim ac iuriſperitorum cœtu, quos omnes perperam, nec niſi contradicendi libidine inficiatus eſt Pontius *de matrim. lib.*9. *cap.*3. Atque ita etiam lentè ac maturè cenſuit Rota in Burgen diſſolutionis matrimonij 17. Iunij 1594. coram Iuſto poſt 3. *vol. conſil.* Farinacij.

5 Et quamuis plures Theologi aliter ſenſerint, in hac tamen materia non eſt recedendum ab opinione Canoniſtarum, cùm in reſpicientibus ius diuinum pertinens ad moralitatem ſemper ſit deferendum opinioni Canoniſtarum, vt ſcitè Couar. *in* 4. *decret. cap.*7. §. 4. *n.*13. cui præluxerat Alex. *conſ.*1. *n.*10. *lib.*2. Ferret. *conſ.*37. *n.*24. & latius Ancharan. *in diſp.* quæ incipit *Antiquis & modernis temporibus*. Et hanc opinionem tenendam eſſe declarauit die 16. Iulij 1599. Congregatio particularis à Clemente VIII. deputata, cui interfuerunt Cardinales Aſculanus, Bargheſius, Blanchettus, Mantica, Arigonius, Vicecomes, Oſatus, & Bellarminus, nec non RR. PP. Seraphinus, Pamphylius, Pegna & Mellinus tunc Rotæ Auditores, ac Patres Iuſtinianus & Coſta Societatis Ieſu, omnes multi nominis Theologi & Canoniſtæ. Id quod etiam cenſuit ſæpiſſimè S. Congregatio Concilij, & præcipuè in vna Carpentoraten 25. Ianuarij 1608. in vna Seguntina 17. Septembris 1609. in vna Ferrarienſi die 20. Maij 1613. & in vna Auguſtana die 16. Maij 1618.

Eamque ſemper fuiſſe receptam patet luculenter ex pluribus exemplis relatis à Doctoribus, vt de Martino V. & Eugenio IV. teſtatur D. Antonin. 3. *part. cap.*21. §. 3. de Iulio III. Paulo III. ac Pio IV. Nauarrus *in Man. cap.*22. & de Gregorio XIII. habetur atteſtatio Cardinalis Caraphæ in libris S. Congregationis Concilij, in quibus etiam habentur alia plura poſteriorum Pontificum Sixti V. Clementis VIII. Pauli V. & Vrbani VIII. Itaque Canoniſtarum omnium, plurimorumque Theologorum calculo, atque Summorum Pontificum exemplis ad noſtra vſque tempora id ita firmatum manet, vt temerarium eſſet contrarium aſſerere. 6

Cauſa verò ſemper requiritur quando agitur de diſpenſatione auctoritate ordinaria, vt tradit Hoſtien. *in d. cap. Ex publico*, vbi omnes, & firmant Præp. *in cap.*2. *n.*7. *de ſponſ.* Socin. *conſ.*28. *lib.*1. Felin. *conſ.*26. *n.*16. *& ſeq.* Gozad. *conſ.*2. Et in hac parte ijs Theologis adhæreo, qui docent, Pontificem non poſſe diſpenſare in matrimonio rato non conſumato. Quo ſpectat doctrina Boich. *in eod. cap. fin. de ſponſ. duor.* Io. Andr. *in eod. cap. Ex publico* cum ſequacibus, dum monent non expedire, vt Eccleſia in hac materia multum laxet habenas. 7

Hæc autem cauſa debet eſſe maxima, & vrgentiſſima. 8 Ita poſt Innoc. Hoſt. & alios *in d. cap. Ex publico* volunt communiter Abb. *n.*14. Medin. *de ſacr. homin. cont. lib.*5. *cap.*9. Anchar. *in cap. Canonum ſtatuta*, *n.*30. *de conſtit.* Molin. *de rit. nupt. lib.*2. *diffic.*5. *n.*6. Quicquid ſit dicendum quando Pontifex de poteſtate abſoluta diſpenſaret, Felin. *in d. conſ.*26. cum concordantibus.

Et licet aliqui velint cauſam concernere debere bonum 9 publicum, & publicam vtilitatem, verior tamen & magis communis opinio eſt, vt ſufficiat, illam concernere bonum priuatum, ac priuatam vtilitatem, Caiet. *to.*1. *opuſc. tract.*28. quod etiam repetit *in reſponſ. ad Pariſ. art.*11. vbi firmat, diſcordiam ortam inter coniuges ſine ſpe remedij, accedente eorum conſenſu, eſſe cauſam ſufficientem pro reſtituenda inter eos pace, ſublato hoc vinculo, quod fuit cauſa diſcordiæ, & ad euitanda homicidia, quæ à diſperatis coniugibus facilè procurari poſſent. Qui etiam teſtatur *eodem art.* 11. hanc cauſam Apoſtolicis reſcriptis approbari pro rationabili à Sede Apoſtolica. Id quod proſequitur Sanchez *de matrim. lib.*2. *diſp.*16. *n.*4. *&* 9. dicitque iuſtam cauſam eſſe mutuum conſenſum iuncto odio, & diſcordia coniugum abſque ſpe remedij, & cum timore infelicis exitus. Et Burg. *de irregul. part.*6. *tit. de ſponſal. n.*47. tradit ab Eugenio IV. fuiſſe conceſſam diſpenſationem ex ſolis inimicitijs capitalibus, & odijs inter coniuges. Et ita Sacr. Congregatio Concilij in ſupradictis caſibus cenſuit quoque concedendam. At Felin. *d. conſ.*26. *n.*19. aſſerit ſufficere ſcandala & odium. Idem vult Mandoſ. *in prax. ſign. titul. de diſpenſatione matrim.* Quod quidem Menoch. *de præſumption. lib.* 2. *præſumpt.*10. *n.*44. *& conſ.*5. *n.*7. Gregor. Lopez *lib.*5. *v. Orden. tit.*10. *part.*4. Medin *loc. cit. cap.*89. admittunt etiam in fortioribus terminis. Quia ex odio vltra pericula temporalia, & inſidias vitæ paratas, reſultat magnum fornicationis & adulterij periculum, quod per ſe eſt cauſa diſpenſationis, Sanch. *diſp.*16. *n.*3. *lib.*2. *& lib.*8. *diſp.*12. *n.*4. *&* 6. *& diſp.*20. *n.*17. *& ſeq.* Et ſicut ex cauſa odij interdicitur cohabitatio, Gutier. *de matrim. cap.*121. *n.*10. immò non datur reſtitutio vxoris, ſed fit perpetua ſeparatio etiam in matrimonio conſumato; ita & in rato hæc eadem cauſa vrgere debet ad diſpenſandum, cùm reddat inutiles omnes effectus matrimonij.

Igitur cum in hoc caſu ſupponatur omnium conſenſus, & 10 odium tam coniugum, quàm eorum parentum ac conſanguineorum per tot annos abſque ſpe reconciliationis, vtique videtur concurrere cauſa ſufficiens ex doctrina Caiet. *d. tract.*8. Felin. *d. conſ.*26. *n.*19. cum alijs ſuperius allegatis. Maximè cum matrimonium fuerit contractum contra voluntatem parentum, & in ætate in qua facilè contrahentes non habent prudentiam pro conſiderandis qualitatibus neceſſarijs ex Dec. *conſ.*112. *in fin.* Felin. *d. conſ.*26. *n.*21. Agaturque inter Primates, & vir fuerit detectus impotens, atque habere terribilia furoris interualla. Quo caſu habetur cauſa naturalis odij, cui eo magis occurrendum eſt Pontificia diſpenſatione, vt euitentur ſcandala, neceſſeque ac paci, quæ nihil habitura ſit inſidiarum ſemper conſuletur. Quippè ex huiuſmodi odio & impotentia impeditur finis

matri-

matrimonij, qui eſt ſocietas tranquilla & proles, ac mulier cogitur inuita ad caſtitatem contra iuris diſpoſitionem *in cap. Integritas* 32. *quæſt.* 1.

11 Hæc ſanè impotentia eſt ex ſe ſufficiens ad dirimendum matrimonium, ſiue proueniat ex maleficio, *cap. fin. de frigid. & maleſ. cap. Si per ſortiarias* 33. *quæſt.* 1. & docent Albert. D. Thom. D. Bonau. Scot. Caiet. D. Anton. Bellarm. Tolet. alijque ex Theologis, atque ex Canoniſtis, Gloſſ. *in cap. Fraternitatis, v. diuinum de frigid. & maleſ.* Specul. Goffred. Hoſt. eandem Gloſſam *ibidem* approbantes, Io. Andr. Butr. Anchar. Abb. Præpoſ. & cæteri apud Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 96. *n.* 8. *& in cap. fin. eod. tit.* firmant Io. Andr. *n.* 15. Anchar. *quæſt.* 1. Abb. *n.* 1. *&* 6. Zabarel. *n.* 2. *& ſeq.* Archid. *in d. cap. Si per ſortiarias* 33. *quæſt.* 1. vbi Turrecrem. *num.* 2. teſtatur hanc eſſe omnium Doctorum concluſionem.

12 Siue impotentia proueniat ex abominatione coniugum inter ſe ratione odij implacabilis, ob quam non poſſunt ſimul cohabitare & ad copulam induci, ſicque fruſtratur finis matrimonij, vt tradit D. Thom. & Albert. Turrecrem. & plures alij apud Sanchez *diſp.* 92. *n.* 13. Ex quacunque enim cauſa proueniat impedimentum, dummodo ſit perpetuum, ſemper diſſoluit matrimonium, Hoſt. *in cap. Conſultationi, n.* 2. *de frigid. & maleſ.* vbi Io. Andr. *n.* 2. & alij quamplures.

13 Et quamuis impotentiæ ſigna non ſint de eorum genere, quæ euidenter & neceſſariò concludunt, nec de ijs, quæ veroſimiliter, ſed de ijs, quæ præſumptiuè & dubiè, quo caſu ſacri Canones non ſtatim matrimonium diſſoluunt, ſed requirunt experientiam triennalem ex ſæpè citato *cap. Laudabilem, de frigid. & maleſ.* Sanchez *d. lib.* 7. *diſp.* 107. *n.* 2. Gutier. *cap.* 120. *n.* 2. *de matrim.* Seraph. *dec.* 687. *part.* 4. *diu.* Rot. *dec.* 695. *n.* 1. *& ſeqq. part.* 1. *rec.* Tamen ſicut aliquando ex cauſa non expectatur integra triennij experientia, ſed abbreuiatur, Rota *dec.* 226. poſt Farinac. Ita etiam in hoc caſu impotentia iſta talis eſt, qualis ſufficere debet ad facilitandam diſpenſationem, & corroborandam cauſam odij, quæ etiam ex hoc capite magis augetur. Præſertim cum thorus ex capite inimicitiæ, & furoris viri canonicè fuerit ſeparatus; ideòque probatio impotentiæ per triennalem cohabitationem redditur omninò impoſſibilis, & propterea eo libentius admittenda ſunt alia genera probationum, etiam alioquin minus vrgentium, ne impoſſibilis reddatur probatio ex traditis per Burſat. *conſ.* 346. *n.* 17. *lib.* 4. Bertaz. *conſ. crim.* 106. *n.* 19. *lib.* 1. Gabr. *de teſtib. concluſ.* 7. *n.* 3. Non enim debet vxor periculo vitæ ſe exponere, ad virum redeundo, vt in ſimili docet Socin. *in cap. Cum pro cauſa, n.* 36. *de ſent. excommun.* Felin. *in cap. Accedens* 2. *vt lit. non conteſt.* Oldrad. *conſ.* 43. *n.* 3. & confirmat Seraph. *dec.* 1239. *n.* 4.

14 Porrò in hoc caſu negari non poteſt, quin adſit impotentiæ probabilitas ex cohabitatione quinque menſium, iuncta abominatione, & odio coniugum inter ſe continuata per tot annos, cùm qualitas cauſæ dependeat ab arbitrio Papæ, Felin. *d. conſ.* 26. *n.* 19. *&* 21. & ad effectum diſpenſationis poſſit non expectari cohabitatio triennalis, vt notant Doctores *in d. cap. Laudabilem*, rationeque incertitudinis prolis, ac dubij validitatis matrimonij ob impotentiam Pontifex poſſit eſſe proclinior ad conceſſionem diſpenſationis, & remedij. Boich. *in d. cap. Fraternitatis, n.* 6. Et faciunt huc etiam tradita per Dec. *conſ.* 112. *in fine*.

15 Atque ex his videtur concedenda petita diſpenſatio, dum modo conſtet de extremis ad hunc effectum neceſſarijs, nempè de non conſumatione matrimonij ob impedimentum impotentiæ perpetuum viri, de furore ac odio capitali, & implacabili abſque ſpe remedij cum timore certo necis, ſeu infelicis exitus, adeout ſtatui mulieris nullo alio modo prouideri poſſit. Ita in puncto aliàs cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Vallis oletana tenoris ſequentis.

16 *Epiſcopus ſignificauit ſuis literis quod Ioannes, & Leonora nobiles quinque ab hinc annis matrimonium per verba de præſenti contraxerunt, & per totum quinquennium ſimul cohabitarunt, dictaque mulier deinde egit pro diſſolutione, ac nullitatis declaratione dicti matrimonij propter impotentiam d. Ioannis, à quo nunquam ipſa carnaliter cognita fuerat, & adhuc virgo permanebat. Quod dictus Ioannes verum eſſe aſſerebat. Id verò non ex impotentia ſua naturali, ſed quia illam & parentes eius odio proſequebatur, accidiſſe, & ſimul conuenerunt adire Sedem Apoſtolicam pro diſpenſatione, prout vnanimi conſenſu fecerunt.*

Die 15. Februarij 1607. Sacra, &c. *Propoſita facti ſpecie* 17
omnes vno ore cenſuerunt nullo pacto concedendam eſſe diſpenſationem, reſcribendumque Epiſcopo, vt ſi ſibi non conſtiterit de impotentia perpetua ob frigiditatem, vel maleficium ad præſcriptum ſacrorum Canonum, compellat eos ad cohabitandum, vtque alter alteri coniugalem exhibeat affectum.

Idem perſpicuè expreſſit in vna Carpentoraten. die 25. 18
Ianuarij 1608. *Perlecto enim in ſacra Congregatione Concilij inſtrumento, in quo habebatur conſenſus, & mandatum Ioannis Claux de Niens primi viri ad diſpenſationem à Sede Apoſtolica petendam ſuper matrimonio rato non conſumato cum Spereta Ramberta diœceſis Carpentoracenſis, quæ aliud matrimonium contraxerat ob ſententiam in Curia Legationis Auenionenſis in eius fauorem latam ſuper nullitate matrimonij ob impedimentum perpetuum, & ex eo prolem ſuſceperat. Et ſic cum appareret nullo alio remedio humano huius mulieris ſtatui prouideri poſſe, cenſuit, petitam diſpenſationem eſſe concedendam. Quam Congregationis ſententiam Sanctiſſimus ad ſe relatam, approbauit, & literas diſpenſationis expediri iuſſit.*

Concinit alia declaratio in vna Seguntina, in qua narra- 19
batur, *quod aliàs fuerat contractum matrimonium inter Garziam de Vargas in ætate ſexdecim annorum, & Elizabetham de Lezano annorum quatuordecim, & quod mulier reperta eſt arcta, itaut à matronis poſt inſpectationem relatum fuerit eam ad huiuſmodi matrimonium eſſe inhabilem. Vnde Ordinarius non expectata triennali cohabitatione, matrimonium nullum declarauit, & viro licentiam dedit, vt aliam vxorem duceret, prout ſucceſſiuè cum duabus alijs fecit, & prolem ſuſcepit, & de præſenti cum ſecunda vxore viuit. Quoniam verò dicta Elizabeth annorum triginta & grandior effecta nunc à viro cognoſci poteſt, vt matronæ, quæ illam inſpexere, referunt, cupiens eſſe mater ſupplicat pro diſpenſatione, vt matrimonium cum alio contrahere poſſet.*

Die 12. Septembris 1609. Sacra, &c. *cenſuit, huiuſmo-* 20
di diſpenſationem eſſe concedendam. Id eſt committendum Epiſcopo, vt ſi ſibi conſtiterit Elizabetham hodie eſſe cognoſcibilem, veraque eſſe cætera in ſupplicatione narrata, atque etiam tam ipſam, quàm Garziam, à quo poſt matrimonium per verba de præſenti contractum, tanquam arcta per ſententiam diffinitiuam ſeparata fuit, concorditer ſupplicare, petitam diſpenſationem concedat.

Denique quoad formam diſpenſationis, illa profectò 21
concedenda non eſt in forma gratioſa quando adhuc non eſt ſufficienter, nec legitimè probatum, quod matrimonium non fuerit conſumatum, & quod adſit allegata impotentia cum alijs cauſis ſupra deductis. Quæ omnia probanda ſunt probationibus concludentibus, immò ſuperabundantibus *ex d. cap.* 1. vbi Cardin. Io. Andr. Præp. & alij *de frigid. & maleſ.* Et maximè reſpectu non conſumationis, cùm in hoc caſu ſupponatur cohabitatio, & condormitio quinque menſium. Ex qua reſultat præſumptio iuris & de iure pro conſumatione iuxta Bald. *in l. Deo nobis, n.* 7. *de Epiſc. & Cler.* & aduertunt Doctores communiter *in d. cap. Laudabilem*.

Sed concedenda eſt in forma commiſſaria, conſtito, 22
quod matrimonium non fuerit conſumatum, & ſeruatis ſeruandis, ac verificatis alijs narratis, prout fuit ſeruatum à S. Congregatione Concilij in vna Tranſyluaniæ diſſolutionis matrimonij anno 1599. & in d. Auenionen. die 31. Ianuarij 1606. & in eadem Seguntina die 12. Septembris 1609. ac in alijs frequenter. Cauſæ enim matrimoniales committi ſolent Ordinario loci, Butr. *in cap. Cauſam, n.* 7. *de offic. deleg. & in cap. Ex literis, n.* 7. *de diuort.* & ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Platen 28. Iulij 1662.

CON-

CONSVLTATIO CXLIX.

Quiſnam prius admittendus ſit ad profeſſionem regularem, ac præcedere debeat illene, qui prius receptus eſt ad habitum, an qui prius habitum ſuſcepit?

1 VIdetur autem dicendum, quod prærogatiua in profitendo, & præcedentia poſt emiſſam profeſſionem omninò ſit concedenda prius acceptato, non autem illi, qui præuenit in ſuſceptione habitus, præſertim ſi ad illum fuerit admiſſus ſine præiudicio antelationis ipſi acceptato tunc reſeruatæ, & poſteà conceſſæ per totum annum Nouitiatus.

2 Primò, quia prius receptus fuit à Capitulo. Nam vt in ſimili probat Bero. *conſ.7.n.1. & ſeq. vol.1.* receptus primo loco à Capitulo præferendus eſt alteri, qui eum præuenit in adipiſcendo Canonicatu ad textum *in cap.1.* cum ibi notatis *de maior. & obed.* Ex admiſſione enim & acceptatione anteriori intrat priuilegium antianitatis, ratione cuius huiuſmodi præcedentia deferri ſolet, *l.1. ff. de alb. ſcrib. l. ſemper, ff. de iur. immun. cum concord.* & quæ à die talis receptionis computatur, *l.1. C. de Conſul. lib.12. d. cap.1.* ibique omnes de *maior. & obed.* Rota apud Seraph. *dec.326. n.3.* & in vna *Meleuitana* Antianitatis 18. Maij 1633. coram Epiſcopo Vrgellenſi.

3 Secundò, quia prius etiam petijt à Vicario generali licentiam ſuſcipiendi habitum, nec proinde per eum ſtetit quominus in hoc quoque præuenerit; ac proinde pro admiſſo ad omnem effectum reputari debet. Itaut ab illa ipſa die petitionis antianitas illi numerari debeat, vt in puncto eſt deciſio Gregorij 341. in princ. & fuit reſolutum in præallegata *Melleuit.* Antianitatis coram Durano.

4 Tertiò, quia ille, qui fuit admiſſus ad priorem habitus ſuſceptionem, fuit admiſſus ſine præiudicio antelationis reſeruatæ prius acceptato, qui fuerat in eodem Monaſterio per plures annos educatus, & ab ipſo Capitulo anteà receptus. Quæ præſeruatio ita reddidit actum conditionalem ex Rota *dec.34. in princ.* apud Pur. *lib.2. in correct.* loquente de poſſeſſione tradita ſine præiudicio alterius in materia præcedentiæ, vt habeatur pro non facto in præiudicium antelationis ad textum *in l. ille, à quo, §. Si de teſtamento,* vbi Bart. *n.5. ff. ad Trebel.* Barboſ. *de clauſ. part.1. clauſ.157. n.2.* & latè Adden. ad Gregor. *dec.332. verſ. Et in his terminis*,

5 Quartò, quia prius acceptato in ipſamet habitus ſuſceptione fuit aſſignatus locus ante eum qui prius habitum ſuſceperat, & propterea non poteſt hodie in prius acceptati præiudicium fieri prior, ac potior, vt in ſpecie ponderat Bero. *d. conſ.7. n.6.*

6 Quintò, quia per totum annum ſui Nouitiatus fuit in quaſi poſſeſſione dictæ antelationis, tam in Choro, quàm in Refectorio, & cæteris locis, & actibus Monaſterij patiente, & non contradicente qui prius habitum ſuſcepit, qui ſolum in fine cœpit prætendere, vt tanquam prius veſtitus, prius etiam deberet admitti ad profeſſionem. Nam in materia præcedentiæ pronunciandum eſt pro poſſeſſore; itaut non poſſit ab ea deijci, nec inquietari, Corn. *conſ.193. n.14. vol.2.* Burſat. *conſ.343. n.74. in fin. vol.4.* Port. Imol. *conſ.164. n.48. & infra,* & Menoch. *conſ.52. n.49. vol.1. & conſ.125. num.6.*

7 Hinc Bald. *in l. Obſeruare, §. antequam vero, n.3. ff. de offic. Proconſul.* dicit: *Vadat ergo prius qui prius ire conſueuerat,* & *in cap. Cum olim ſub n.3. de conſuet.* quod conſuetudo aſſignat loca ſedendi & ſtandi, & non debet præpoſterari, & Rot. *dec.229. n.1. & 2.* apud Poſth. *de manut.* dicit in hac materia attendi poſſeſſionem, & conſuetudinem, etiamſi viderentur contrariæ diſpoſitioni iuris communis.

8 Nec proinde obſtat decretum S. Congregationis relatum à Barboſa *in Collect. Bull. v. Præcedentia*, quod nimirum præcedentia inter Regulares à die profeſſionis, non autem receptionis habitus regularis debet attendi. Nam ſupponit profeſſionem emiſſam, nos verò loquimur de emittenda, adeout prius ad illam admittendus ſit prius acceptatus, vt dictam quaſi poſſeſſionem antelationis, in qua poſt ſuſceptionem habitus ſemper extiterit, conſeruet, etiam poſt profeſſionem, ne ab illa inuitè deijciatur contra regulas iuris proclamantis, ne poſſeſſor commodo ſuæ poſſeſſionis priuetur ex congeſtis per Gratian. *diſcept.113. n.30. & diſcept.208. n.14.* ac Poſth. eodem loco *obſeru. n.16.* cum maximum poſſeſſionis, ſeu quaſi commodum ſit, §. *Commodum, Inſtit. de interdict. cap. ſæpè,* ibi: *Commodo poſſeſſionis de reſtit. ſpoliat.* Port. *d. conſ.164. n.50.*

9 Nec pariter obeſt quod Roderic. *tom.1. quæſt.37. art.1.* dicat præcedentiam inter Regulares concedendam eſſe habito reſpectu ad tempus ſuſceptionis habitus, non profeſſionis. Nam loquitur iuxta ſtylum ſuæ Religionis Minorum Obſeruantiæ S. Franciſci, non autem iuxta communem conſuetudinem aliorum, vt rectè monet animaduertendum Campanil. *in diuerſ. iur. can. rubr.12. cap.12. num.9.* Habitus enim nullum conſtituit gradum honorificentiæ ad effectum præcedendi, quia habitus non facit monachum, ſed profeſſio, *cap. Porrectum*, & ibi omnes *de regular.*

10 Pariter non obſtat, quod qui prius habitum ſuſcepit, prius compleuerit annum Nouitiatus, & Concilium Tridentinum mandet *ſeſſ.25. cap.16. de Regular.* quod finito tempore Nouitiatus Superiores Nouitios, quos habiles inuenerint ad profitendum admittant. Quia ex hoc non rectè infertur quod priùs etiam admittendus ſit ad profeſſionem, cùm adſit iuſta cauſa differendi, ne antelationem ab eo reſeruatam priùs acceptato in ſuſceptione habitus, & poſteà conceſſam per totum annum Nouitiatus poſſit in dubium reuocare, ſi prius ad profeſſionem admitteretur, ideòque contenderet illum priuare dicta quaſi poſſeſſione. Nec Concilium cogit Superiores, vt ad profeſſionem recipiant Nouitios ſtatim completo anno nouitiatus, ſed ſolum diſponit, quod poſt illius finem nouitios admittant ad profitendum, nullo eiſdem termino in hoc præſcripto, vt benè ad rem noſtram obſeruat Nauarr. *conſ.30. num.1.* inquiens aliud eſſe cogere ad recipiendam profeſſionem nouitij ſtatim finito anno, vt ſupponitur in obiectione, aliud verò quod illum admittant poſt finem anni, nec à diuerſis illationem validè fieri, *l. Papinianus, ff. de minor. cap. Ad audientiam de decim.* Quod etiam obſeruarunt Sayr. *dec.35. lib.3. de regul.* Roderic. *tom.3. quæſt.15. art.10. in fin. & quæſt.17. art.6.* Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.2. quæſt.41. dub.7.* Sanch. *in Decal. lib.5. cap.4. n.6.* & Hieronym. Roderic. *in compend. qq. regul. reſol.101. n.83.* Quamuis Bartholom. à S. Fauſto *in theſaur. Relig. lib.5. quæſt.168. n.3.* obſeruet dictum decretum Concilij loqui ſolum de nouitijs virorum non monialium. Qui in illis ſæpiſſimè profeſſio differtur quouſque ſoluant dotem competentem, de quo etiam Sanch. *d. cap.4. n.21.* & Hieron. Roder. *d. reſolut.101. n.53.*

11 Demum nec refert quod duo Religioſi negent prius habitum ſuſcipientem admiſſum fuiſſe ad illius ſuſceptionem cum dicta præſeruatione antelationis acceptato prius à Capitulo. Nam, prætermiſſo, quod illi ex ſpeciali affectione in prius habitum ſuſcipientem ſunt in cauſa huius controuerſiæ, reſpondetur ijs præferendam eſſe depoſitionem reliquorum vno ore affirmantium ſub lege prædicta, & non aliàs ſuſcepiſſe habitum, tam ratione numeri ad textum *in cap. licet cauſam de probat,* Gloſ. *in l. ob carmen, §. ſi teſtes, v. in pari numero, ff. de teſtib.* cum ſimilibus congeſtis per Farinac. *eod. tract. quæſt.65. part.3. num.106.* Gregor. XV. *dec.149. & 449.* vtrobique *n.4.* & *dec.472. n.2.* Rot. *dec.245. n.3. ac dec.315. n.8. part.1. & dec.189. n.2. part.2. recent.* Quàm propter qualitatem depoſitionis cum teſtes deponentes ſuper negatiua poſtponendi ſint alijs deponentibus ſuper affirmatiua, quales ſunt cæteri Religioſi præter duos prædictos ſimpliciter negantes dictam præſeruationem, Gloſ. *in l. Dum proferre, §. ſi plures, v. Conſenſerant, ff. de arbitr.* cum alijs cumulatis per Farinac. *quæſt.65. part.3. num.200.* Gregorium XV. *d. dec.449. n.3.* Rot. *dec.259. n.3. poſt 2. vol. conſ.* Farin. Qui teſtes licet ſint regulares, nihilominus illis eſt omninò in hoc caſu deferendum, Vincent. de Franch. *dec.384.* & Gratian. *diſcept. for. cap.640. n.6.*

12 Verùm tenendum eſt, quod licet receptus eadem die & in eodem capitulo videatur in acceptatione ad habitum quodammodo prior, tamen eiuſmodi acceptatio in ordine ad præcedentiam nil releuat, quia ipſa non facit nouitios, ſed tantum tribuit potentiam, quæ niſi reducatur ad actum nil operatur, *l. Sed etſi plures, §. ſi ex aſſe,* ibi: *Nec ſufficit ad ſecundarum tabularum vim ſi factum eſſe teſtamentum, vt ex eo adiri hæreditas poſſit, ff. de vulgar. & pupil. cap. Religioſo,*

gioſo, §. *Quamuis de ſent. excomm. in 6. l. Quamuis alius* 2. & ibi per Iaſ. *n.* 2. *C. de inoffic.*

17 Ille autem qui prius ſuſcepit habitum prius eſt factus Nouitius, prius quoque compleuit annum nouitiatus, qui incipit ab hora ſuſceptionis habitus, Anan. *conſ.* 93. *n.* 6. Bald. *in l. Cum anterioribus*, *n.* 2. *C. de tempor. appell.* Franch. *in cap.* 1. *n.* 5. *de reſtit. ſpol.* Gratianop. *diſcept. for. cap.* 413. *n.* 21. Atque adeò prius eſt vel reijciendus vel ad profeſſionem admittendus ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 25. *de regul. cap.* 16. vbi mandat finito anno probationis nouitios ad profeſſionem admitti vel reijci. Et cum non ſteterit per eum qui prius ad habitum admiſſus fuit, ne ſtatim completo anno emitteret profeſſionem, illa habetur pro emiſſa, *l. ſi ideò*, §. *Procuratori*, *ff. de euict.* Lancell. *de attent. part.* 2. *cap.* 4. *n.* 135. Seraph. *dec.* 154. *num.* 2.

18 Vbicunque enim petitur à Superiore, quod erat de iure concedendum, ſi denegatur, habetur pro conceſſo, vt pluribus exemplis comprobat Rota *in rec. dec.* 359. *n.* 4. quam poſteà ſequuta eſt *in dec.* 528. *n.* 1. *& 2. part.* 2. Nam attendi debet tempus illud, quo eſt ipſi ius quæſitum, non ſolum ex diſpoſitione S. Concilij, ſed etiam ex propria præuentione, *arg. cap. Capitulum* 30. *in fin. de reſcript. cap. Duobus* 14. *eod. tit. in* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. §. 3. *procem. n.* 18. *& ſeq. text. in l.* 1. *C. de conſult. lib.* 12. vbi quod in vno, eodemque genere dignitatis prior ille eſſe debet, qui prius meruit dignitatem.

19 Quare benè intrat ad ipſius fauorem regula: Prior tempore, potior iure, *cap. Qui potior, de reg. iur. in* 6. cum vulgaribus, & latè Barboſ. *in topic. verb. Prior*. Et in terminis præeminentiæ, ac prælationis eſt textus *in d. cap.* 1. *de maior. & obed. & in l.* 1. *ff. de alb. ſcrib.* vbi Bart. *ff. de obſeq.* Angel. *in* §. *Quadam*, *n.* 10. *in fin.* Peregrin. *conſ.* 3. *n.* 60. Pariſ. *conſ.* 38. *n.* 1. *vol.* 4. Antiquior enim de Collegio alijs præfertur, Caſſan. *in catal. glor. Mund. part.* 4. *conſid.* 76. *& part.* 11. *conſid.* 17. Rebuff. *in tract. nomin. quæſt.* 21. *n.* 4. Gonzal. *ad d. reg.* 8. *Cancel.* §. 3. *procem. n.* 23. Et de præcedentia inter Regulares Roderic. *qq. regul. tom.* 3. *quæſt.* 37. *art.* 1. Et quod inter illos, qui ſunt eiuſdem ordinis, æquales gradu, ac dignitate is debeat præcedere, qui non ætate, ſed receptione in Eccleſia, ſeu Monaſterio eſt antiquior aſſerit Miranda *in Man. Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 21. *& art.* 4. *concl.* 3. quem refert & ſequitur Bartholom. de Vecch. *in prax. nouit. diſp.* 6. *dub.* 2. *n.* 3. vbi firmat quod antiquorum appellatione non intelliguntur qui annorum ætate ſunt tales, ſed qui ſunt in Religione ſeniores.

20 Hæc autem prioritas ſuſceptionis habitus ſuffragatur etiam Nouitijs pro hac prælatione; quia cùm attendatur prioritas receptionis in Monaſterio, vtique receptio iſta conuenit etiam ſuſceptioni habitus nouitiorum, cùm nouitij in fauorabilibus pro Religioſis habeantur. Latè Gratian. *dec. March. dec.* 35. *n.* 6. Vbi comprobat, nouitios intra annum probationis haberi pro profeſſis, Bartholom. de Vecch. *loco prac. diſp.* 9. *dub.* 1. *n.* 2. *& dub.* 26. *n.* 2. *&* 6. Vbi quod etiam ſæculares admittendi ad habitum nouitiorum habentur pro annexis Religioni, & optimè confert doctrina Angeli *d.* §. *Quadam ante*, *n.* 11. *Inſtit. de act.* dum per text. *in d. l.* 1. *C. de Conſult. lib.* 12. firmat, quod licentiatus poſteà doctoratus præcedit illum, qui medio tempore fuit doctoratus. Sequitur Alex. *in l.* 1. *in apoſtil. ff. de obſeq.* Felin. *in d. cap.* 1. *n.* 3. *de maior. & obed.* Boer. *de auctor. Magn. conſil. n.* 98. Staphil. *de lit. grat. p.* 1. *ſub tit. de vi, & effect. clauſul.* Petr. Lenaud. *de Doctor. part.* 3. *quæſt. vlt.*

21 Nec releuat, quod ambo fuerint æqualiter admiſſi ad profeſſionem in eodem Capitulo. Quoniam iſta dilatio ad congregandum Capitulum, vt ambo in eo profeſſionem admitterentur, non poteſt præiudicare ei, qui prius compleuerat annum probationis; quare prius etiam admittendus erat ad profeſſionem. Nam ex facto Capituli ſine eius culpa, iniqua conditio differendi profeſſionem eidem præiudicium inferret contra vulgarem regulam, *l. non debet* 75. *ff. de reg. iur.*

22 Et in omnem euentum admiſſio eadem die, & in eodem Capitulo ad profeſſionem intelligi debet, vt prius admittatur ad profeſſionem qui prius habitum ſuſcepit, & qui prius annum probationis peregit; cùm huiuſmodi admiſſio recipiat interpretationem paſſiuam à S. Concilio Tridentino, & à diſpoſitione iuris communis, ab eaque reguletur iuxta *l. Quæro*, §. *Inter locatorem*, *ff. locati*, *& l.* 2. *ff. de pact. dotal.* cum alijs congeſtis per Manticam *de tacit. & ambig. lib.* 3. *tit.* 8. *n.* 2. *&* 3. ſecundùm quam præcedentia regulatur à prioritate temporis, *cap.* 1. & ibi Gloſ. *v. fuerit de maior. & obed. d. l.* 1. & ibi Bart. *n.* 4. & Addit. *v. Antiquior*, *de alb. ſcrib.* Aretin. *conſ.* 23. *ſub n.* 10. cum alijs adductis à Leonel. *de præced. homin. quæſt.* 3. *art.* 7. *col.* 5.

23 Qua ratione etiam S. Congregatio Concilij Tridentini declarauit in profeſſis eadem die præcedentiam deberi ei, qui prius habitum Nouitiatus ſuſcepit, Barboſ. *de iur. Eccleſ. cap.* 46. *n.* 56. Quæ declaratio eſt conformis reſolutioni Rotæ apud Seraph. *dec.* 326. *n.* 3. vbi in ſpecie reſolutum fuit, præcedentiam deberi eodem tempore creatis, ſeu admiſſis ratione antiquioris ingreſſus in Religionem.

24 Nec obſtat, quod Superiores differre poſſunt profeſſionem etiam per aliquod tempus poſt finitum Nouitiatum. Quoniam intelligitur dummodo dilatio non præiudicet Nouitijs, & quatenus ex iuſta cauſa differatur, vt aduertunt Sayr. *in flor. deciſ. ſuper Conſil. Nauar. tit. de Regular. dec.* 35. Mitand. *in Manual. Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 25. *art.* 10.

25 Hinc pariter non obſtat, quod prius acceptatus prius fuerit poſitus in ſcrutinio. Quia, vltra quod fuerint ambo acceptati in eodem Capitulo, ac proinde non detur prius & poſterius in acceptatione ad not. *in l. hæredes palàm*, §. *vno contextu*, *& l. Cum antiquitas*, *C. de teſtam.* Iaſ. *in l. Lecta*, *n.* 14. *ff. ſi cert. pet.* Roman. *conſ.* 445. *n.* 3. Pariſ. *conſ.* 54. *n.* 66. *lib.* 1. Gabr. *concl.* 13. *n.* 2. *de præſumpt.* reſpondetur, quod præcedentia regulatur à die admiſſionis ad habitum Religionis, Gregor. *dec.* 341. *n.* 1. quod etiam voluit Rot. *dec.* 7. *de conceſſ. præbend. in antiq.* Idque procedere etiam in poſſeſſione reſpectu cuiuslibet dignitatis notant Doctores *in l.* 1. *C. de Conſul. lib.* 12. Panz. *conſ.* 162. *n.* 1. Odd. *conſ.* 14. *n.* 7. Gam. *dec.* 1. *n.* 14. Lanar. *conſ.* 28. *n.* 1. Peregrin. *conſ.* 84. *n.* 37. *lib.* 1. vbi comprobat hanc concluſionem, quod inter plures is præcedit, qui prius dignitatem aſſecutus fuit, Galuan. *conſ.* 29. *n.* 12. Seraph. *dec.* 326. *n.* 3. Caual. *dec.* 109. *n.* 1.

26 Quo fit, vt nulla habenda ſit ratio prioris acceptationis. Quia in materia præcedentiæ non attenditur prioritas tituli, ſed effectuationis captæ poſſeſſionis, *l.* 1. vbi Bart. *per tot.* & Io. de Plat. *in princ. C. de Conſul. lib.* 12. & latè ac egregiè tradit Gonzal. *d.* §. 3. *procem. n.* 23. *& ſeq.* vbi ampliat etiamſi per priorem habentem titulum non ſteterit, quin prius caperet poſſeſſionem, vel propter litem, vel propter alium impedimentum. Quod etiam tenet Garz. *de benef. part.* 4. *cap.* 5. *n.* 77. quos refert, ac ſequitur Rot. *in recent. part.* 2. *dec.* 410. *ſub n.* 4. quæ diſtinguendo inter præcedentiam, quæ cohæret rei, & præcedentiam cohærentem perſonæ, magiſtraliter cum pluribus auctoritatibus firmauit in Vicen. præcedentiæ 27. Aprilis 1594. coram Gypſio, id procedere de omnium Eccleſiarum obſeruantia. Quod confirmauit *dec.* 372. *n.* 3. *part.* 1. *recent.* & alibi.

27 Nec obſtat proteſtatio ſeu conditio iniuncta, quod ſcilicet præcedentia dari debeat prius acceptato. Quoniam tanquam actus geſtus ſine Capitulo non potuit præiudicare ſimplicibus atque abſolutis admiſſionibus capitulariter factis ad habitum, & ad profeſſionem abſque huiuſmodi proteſtatione, & conditione. In actibus enim, in quibus requiritur Capitulum, nihil releuant geſta etiam omnium, niſi ij ſint capitulariter congregati, *cap. Nouit*, *de his*, *quæ fiunt à Præl. ſine conſ. Cap. cap. in Geneſi*, & ibi Gloſ. *v. communiter*, *& v. nec ſingularibus*, *de elect. & in cap. Cum omnes*, *v. Conſtitutum in fin.* quia ibi ſequuntur Abb. *num.* 5. Bald. *n.* 38. Butr. *n.* 23. traditque Nauar. *conſ.* 76. *num.* 1. *lib.* 2. *de regul. & conſ.* 37. *num.* 2. *lib.* 3. *eod. tit.* Petr. de Vbald. *de Canon. Epiſcop. cap.* 4. *quæſt.* 2. *n.* 3. Galuan. *d. conſ.* 29. *num.* 19. Et multò minus releuare poſſunt aliquorum acta extra Capitulum, vt in fortioribus de Superiore Generali, quod nequeat circa præcedentiam Religioſi præiudicare extra Capitulum generale aduertit Campanil. *in diuerſ. Iur. Canon. rubr.* 12. *cap.* 12. *n.* 7.

28 Nec conſenſus illius, qui prius habitum ſuſcepit adhuc minoris, ſiue tacitus, ſiue expreſſus aliquod præiudicium ſibi inferre potuit. Quia fuit præſtitus ſine Curatore, & abſque ſolemnitate ex cumulatis per Simoncell. *in tract. de decret. lib.* 1. *tit.* 3. *inſpect.* 1. *n.* 1. *& ſeqq.* ac præcipuè *n.* 9. Et cum ipſe ſit minor, eſſet reſtituendus aduerſus læſionem, etiam futuram, vt notat Odd. *de reſtit. part.* 1. *quæſt.* 9. *art.* 11. *n.* 95. Quæ quidem reſtitutio datur etiam ad effectum præcedentiæ, ad tradita per eundem *part.* 2. *quæſt.* 99. *n.* 87.

28 Quinimmò etiamſi adeſſet conuentio & pactum expreſſum de danda præcedentia illi, qui poſterior fuit in ſuſceptione habitus, & in conficiendo annum Nouitiatus; tamen ea, tamquam conuentio contra bonos mores & ambitioſa, præſertim in Religioſis, eſſet execranda, nulloque modo attendenda, *l. Iuriſgentium*, *§. Ait Prætor*, *&* ibi Gloſ. *v. Aduerſus leges*, *ff. de pact. cap. Quia in tantam de præb. & dignit. & Extrauag. Execrabilis eod. tit.* Vnde de iure non tenet *cap. miramur* 61. *d. & docet* D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 131. *art.* 1. Ad ambitionem enim refertur inordinatus appetitus honoris & præcedentiæ, *l. Ambitioſa*, *ff. de decret. ab Ordin. fact. l. vnic. C. ad l. Iul. de amb. l. ſi quenquam*, *C. de Epiſcop. & Cler.* Et proinde tamquam ſecretum venenum, & peſtis occulta debet à ſtatu religioſo remoueri, vt latè probat Archid. *in cap. vlt. de reſcript. in* 6. *& in cap. Auaritiæ de elect.* Sanch. *in Decal. lib.* 6. *cap.* 8. *n.* 16.

29 Et in puncto de conuentionibus & pactis in ingreſſu Religionis eſt textus *in cap. Quam pio*, vbi Gloſ. *v. Pactum* 1. *quæſt.* 1. Docentque Nauarr. *conſ.* 25. *in ord. de Regul.* Guidop. *quæſt.* 9. *per tot.* Quod procedit etiamſi lex non diceret, quod huiuſmodi pacta non valeant, ſed ſimpliciter ea prohibeat, & etiamſi eſſent iurata, *Cap. ſi diligenti de for. comp.* Bart. *in l. Seius & Agerius*, *ff. ad l. falcid. & vulg. l. non dubium*, *C. de legib.* Quod etiam comprobat Decian. *conſ.* 21. *n.* 73. *lib.* 1. vbi etiam ita argumentatur, vt non poſſit fieri per pactum, quod per conſuetudinem induci non poteſt ad textum *in l. non impoſſibile*, *ff. de pact.* Bald. *in l. de quib. n.* 5. *ff. de legib.* Per conſuetudinem autem induci non poteſt, quod minor præferatur maiori, Præpoſ. *in cap. Conſuetudo in princ.* 12. *quæſt.* Galuan. *d. conſ.* 29. *ſub n.* 24. Quia eſſet conſuetudo irrationabilis.

30 In dubium autem reuocari non poteſt, quin eſſet conuentio ambitioſa, cùm ambire ſit velle quod ſibi de iure non debetur, *d. cap. Quia in tantam de præb. & dignit.* Et in ſpecie, quod non valeat pactum, neque renunciatio ſuper præcedentia, cùm concernat ius publicum, pacem & concordiam humanæ ſocietatis, fundatum ne dum in iure Canonico, *d. cap.* 1. *de maior. & obed.* ſed etiam in iure Ciuili, *d. l.* 1. *ff. de alb. ſcrib. & l.* 1. *§. huius ſtudij*, *ff. de iuſt. & iur.* immò & in iure naturali, *cap. Eſt ordo* 33. *quæſt.* 5. tradit Decian. *reſponſ.* 2. *n.* 70. *& ſeqq. lib.* 3. *& conſ.* 19. *n.* 40. *&* 41. *lib.* 3. Campanil. vbi ſupra *d. cap.* 12. *per tot.* & ſignanter *n.* 4. *ac ſeq.*

31 Vnde licet regula ſit, quod quilibet fauori ſuo, ac pro ſe inducto poſſit renunciare, ea tamen limitatur primò, quando fauor iſte concernit non ſolum priuatam, ſed publicam quoque vtilitatem inſeparabiliter, vt latiſſimè illam exornat Felin. *in cap. ſi diligenti*, *n.* 16. *& ſeq. de for. comp.* Fauor autem prælationis inter Religioſos iuxta eorum antiquitatem reſpicit vtilitatem publicam Religionis, vt ſtatus Religionis ordinatè procedat, & conſeruetur ex Roderic. ſupra *tom.* 3. *quæſt.* 37. *art.* 2. Atqui reputari opus laudabile, quod quis inſtet pro præcedentia ſibi debita auctoritate S. Leonis probat Cardinalis Baronius *tom.* 6. *Annal. ſub anno* 448. & tradunt Decian. *conſ.* 67. *n.* 1. *lib.* 2. Nauar. *in cap. Inter verba* 11. *quæſt.* 3. *concl.* 5. *n.* 47. Et in viris religioſis idem tenuit Nauar. *d. n.* 47. & confirmat idem Roderic. *d. quæſt.* 37. *art.* 2. quem ſequitur Campanil. *d. rubr.* 12. *cap.* 12. *n.* 2. Secundò limitatur, quando renunciatio eſt contra bonos mores, vel induceret ad peccatum, Felin. *in d. cap. ſi diligenti*, *n.* 21. *de for. compet. & n.* 24. vbi ideò infert ex ſimili, quod iuri reuerentiali non poteſt renunciari. Quod autem eiuſmodi renunciatio eſſet contra bonos mores & induceret ad peccatum ex eo videtur deduci, quod tribuit occaſionem non ſolum inferiori ſe per ambitum intrudendi, ac captandi locum Superioris, quod non debet permitti ad text. *in l. lex neminem*, *C. de offic. magiſtr.* Felin. *in d. cap.* 1. *n.* 8. *de maior. & obed.* Sed etiam aperit viam Superioribus Religionum admittendi conuentiones & conditiones in acceptationibus ad habitum regularem, & in admiſſione ad profeſſionem; atque ita ingens profectò præberetur ambitionis materia in ipſo ingreſſu Religionis, ſicque actus legitimi, tamquam à lege introducti reciperent conditiones contra vulgarem regulam, quod actus legitimi illas non recipiant, *l. actus legit.* ibique Din. *ff. de reg. iur.* Quod quidem abhorret à communi ſacrorum Canonum diſpoſitione & à conſuetudinibus omnium Religionum, quæ, vt obſeruentur, Superiores Regulares omninò curare debent, *cap. Cum nobis olim de elect. cap. Cum dilecti*, *de dol. & contum.* Roderic. *tom.* 1. *quæſt.* 68. *art.* 3. Mirand. in *Man. Prel. quæſt.* 9. *art.* 2. *concl.* 1. *&* 2. Campanil. *d. rubr.* 12. *n.* 7. qui loquitur in puncto præcedentiæ.

Atque ita declarauit S. Congregatio Epiſcoporum & Regularium negotijs, &c. in vna *Rhegien* profeſſionis die 11. Auguſti 1638. 32

CONSVLTATIO CL.

An intimatio diſdictæ locationis domus, facta iudicialiter Clerico coram Iudice laico ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam?

NEgatiuè videtur reſoluendum. Quia intimatio huiuſmodi iudicialiter iuxta pactum dicitur facta, dum per Curſorem & coram Iudice laico facta fuit, *l. voluit*, *de Iudic. act.* Anan. *conſ.* 85. *n.* 2. 1

Nec obſtat, quod ſit facta coram Iudice laico contra Eccleſiaſticum. Primò, quia cùm conductor eſſet reus, & intimaret diſdictam pro ſua liberatione à continuatione locationis, potuit profectò eam ſic facere ex Bald. *in l. Acceptam*, *quæſt.* 13. *n.* 40. *C. de vſur.* Alex. *conſ.* 103. *n.* 4. *lib.* 5. Prout etiam videmus in diſdicta cenſus, & depoſito, quæ fieri debet coram Iudice rei, ex quo cenſuarius eſt reus, & agit ſolum, vt liberet ſe & bona ſua à nexu & obligatione ſoluendi cenſum, nec contractum impugnat, Felin. *de cenſib. tom.* 2. *lib.* 4. *cap. vnic. n.* 3. *in fin.* & clarius Cencius *de cenſib. part.* 3. *cap.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 9. *n.* 6. Vnde cùm conductor non impugnet locationem, ſed tantum diſdicit continuationem, poteſt diſdictam facere coram Iudice ſuo, & præſertim cum ibi adſit inſtrumentum conductionis. 2

Secundò, quia intimatio iſta ſonat in declarationem voluntatis tantum, nec reſpicit aliquem actum iudicialem. Quo caſu benè poteſt fieri coram Iudice laico, vt per Bald. *in l. teſtamenta*, *n.* 6. *C. de teſtam.* Et cùm facta fuerit per acta Notatij laici, quem Clericus elegit, ac pro notitia inferenda, poterit etiam fieri coram Iudice laico, Surd. *dec.* 26. *n.* 16. ad rem quidem opportunè. 3

Nec Clericus locator citatur ad comparendum, ſed monetur ſolum, quod conductor non intendit amplius continuare locationem. Quod ſi poſteà nollet ille comparere & in contrarium aliquid docere, cum diceretur actor & non reus, debet ibidem agere, vt per Caſtr. *d. l. teſtamenta*, *n.* 7. vbi ait, ſic ſe conſuluiſſe, & menti eſſe tenendum, quia quotidie de facili contingere poteſt ſimilis caſus, de quo etiam Viu. *dec.* 3. *n.* 3. Idem tradit Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ*, *n.* 68. Aufrer. *de poteſt. ſecul. ſuper Eccleſ. reg.* 2. *n.* 9. *fall.* 9. & alij allegati à Graſſ. *de effect. Cleric. effect.* 1. *n.* 959. 4

Quo fit, vt ſi de iure, vel ex conſuetudine, vel ex ſtatuto requiratur inſinuatio, vel publicatio, vel quid ſimile alicuius Inſtrumenti, & veniat intimandus Clericus, tunc poteſt etiam coram laico intimari, vt per Aufr. vbi ſupra *n.* 9. *&* 11. *fall.* 8. 9. *&* 11. Graſſ. *ibid. n.* 960. *& ſeq.* Viu. *d. dec.* 3. *n.* 2. *& ſeqq.* Quod plenè proſequitur Mandel. Alb. *conſ.* 208. *n.* 8. Siquidem agitur ſolum de declaratione voluntatis, Alban. *d. conſ.* 208. *n.* 9. Et intimatio valet, vt ſcientia. Facti enim ſcientia nulla iuris conſtitutione poteſt prohiberi, licet cautius eſſet id facere coram Iudice Eccleſiaſtico, vt per Bald. *in cap. ſi Inſtrumenta*, *n.* 5. *de fid. Inſtrum.* non tamen eſt neceſſe, nec ad id cogi poteſt. Quinimò valdè differt monitio iſta à citatione, cùm monitio non arguat ſuperioritatem moniti, vt ex Gloſſ. *in cap. Cum cauſa de offic. deleg.* notat Afflict. *dec.* 24. *n.* 8. Quod ſi aliter diceretur, nimirum diſdictas importare principium, ſeu partem iudicij, ſequeretur, quod diſdictæ, quæ fiunt de Societatibus officiorum in Curia laicali contra Clericos, eſſent nullæ, & tamen Pontifex mandat, quod alibi factæ, quàm in officio Notarij rogati, ſint nullæ. 5

Enimverò quoad ius fori eſt inſpicienda natura cauſæ, vt ait Bald. *in auth. Clericus n.* 2. *C. de Epiſcop. & Cler.* Itaut ſi etiam Clericus citetur pro ſuo intereſſe in confectione Inuentarij coram laico, & velit deducere aliquid ad actum impediendum, debet neceſſariò illud deducere coram Iudice competente illius cauſæ, Viu. *d. dec.* 3. *n.* 6. Ac vbi citatio non fit ad effectum, vt Clericus compareat, vel aliquid faciat, ſed ſolum, vt habeat notitiam eorum, quæ fiunt, & poſſit contradicere, ſi velit, tunc dicitur ſatisfactum, ſi legitimè 6

monea-

moneatur, etiam coram laico, vt per Alban. *d. conſ.* 208. *n.* 8.

7 Qua ſanè ratione ad inſtantiam hæredis laici, & Iudicis quoque laici ita permittentis, poſſunt Clerici, etiam Sacerdotes citari ad videndum confici Inuentarium, & tranſumi inſtrumenta, &c. Quia talis citatio, ſiue denunciatio obtinet vim monitionis potius extraiudicialis, etiamſi fiat coram Iudice laico, cùm non habeat vim præcepti, vt per Mont. *de Inuent. quæſt.* 230. *n.* 20. Id ipſum videmus in ipſo Epiſcopo executore teſtamenti, qui pro Inuentario tenetur adire Iudicem laicum, Anfr. *vbi ſupr. fall.* 12. *n.* 12. Graſſ. *d. eff.* 1. *n.* 962. Maximè quia fuit dictum de diſdicta iudiciali ad differentiam extraiudicialis, quæ oretenus ſolet fieri, ne eſſet in poteſtate diſdicentis poſteà recedere. Nec Iudex deſuper debet aliquid interloqui, ſeu pronunciare, negando, vel concedendo, neque Clericus poteſt contradicendo impedire, quo minus conductor declaret ſuam voluntatem, vt per Gratian. *diſcept.* 720. *n.* 2. *& ſeqq.* dicens, ſimiles denunciationes & proteſtationes, non eſſe in forma iudicij, nec actus iudicij includere.

8 Quo verò ad reconductionem tacitam, deductam ex continuatione poſt diſdictam, dicitur intelligi pro tempore, quo conductor inhabitat, & non vltra, Bald. *in l. legem*, *n.* 4. *C. locat. & l. Item quæritur*, §. *qui completo*, *ff. locat.* Ruin. *conſ.* 61. *n.* 11. *lib.* 1. Mantic. *de tacit. lib.* 5. *tit.* 5. *n.* 2. Et ſpeciatim de domo, quod non cenſeatur facta reconductio pro eodem tempore, ſed ſolum pro tempore quo quis inhabitat, notat Surd. *dec.* 33. *n.* 11. *& ſeq.* Iaſ. *conſ.* 49. *n.* 11. *lib.* 3 Mantic. *d. lib.* 5. *tit.* 15. *n.* 2.

9 Et quamuis tacita reconductio cenſeatur facta cum eiſdem pactis, & conditionibus, hoc tamen non intelligitur quoad obligationem Cameralem, Bald. *d. l. legem*, *n.* 2. Iaſ. *d. conſ.* 49. *n.* 12. *lib.* 3. Afflict. *dec.* 365. *n.* 15. Galleſ. *de oblig. Camer. quæſt.* 31. Nec quando agitur de pactis non exiſtentibus de natura locationis, Bero. *conſ.* 153. *lib.* 1. *n.* 43. *& ſeq.* Vt eſt pactum denunciandi, Alex. *conſ.* 76. *lib.* 5. *n.* 8. Minus verò ſtante diſdicta clara, ex qua tollitur animus præſumptus continuandi iuxta primam locationem, vt poſt Alex. *conſ.* 28. *lib.* 4. *n.* 4. tradit Cephal. *conſ.* 475. *n.* 5. Mantic. *d. lib.* 5. *tit.* 15. *n.* 19. aliiſque. Quia tacita locatio in tantum habet locum, in quantum non conſtat de contraria expreſſa proteſtatione, Magon. *dec. Flor.* 140. *ſub n.* 1. *&* 2.

10 Nihilominus tenendum eſt, intimationem huiuſmodi factam Clerico repugnare Immunitati Eccleſiaſticæ, cùm Iudex coram quo facta eſt, ſit merus laicus, vt in terminis reſpondit inſignis Iuriſperitus & quidem laicus, ſcribens coram laicis Iudicibus Riminald. iun. *conſ.* 386. *in princ. & per tot.* vbi concludit, licentiam recedendi à laboratura, quam notificare fecit Colonus laicus Clerico locatori coram Iudice laico, eſſe ipſo iure nullam. Quia Clerici ſubire nequeunt iudicium laicorum, & pluribus optimiſque rationibus deducit tunc non ſuffragari neque vti iudicialem, neque vti extraiudicialem.

11 Quod facilius admittendum videtur in hoc caſu, in quo Clericus per pactum expreſſum ſibi conſuluit intimationem fieri debere iudicialiter, vt in Inſtrumento locationis, ibi: *Teneatur intimari facere iudicialiter alteri parti, &c.* Vnde hoc verbum *iudicialiter* non debet in contractu remanere ſine effectu operandi, Bald. *in rubr. C. de contrah. empt. n.* 16. cum alijs per Surd. *dec.* 272. *n.* 36. relatis. Immò debet propriè ac ſtrictè interpretationem accipere, non autem largo modo, Alex. *conſ.* 204. *n.* 7. *& ſeqq. lib.* 2. Bero. *conſ.* 95. *n.* 18. *lib.* 2. ac benè Surd. *dec.* 288. *n.* 27. Et ſic de intimatione facta coram Iudice, habente iuriſdictionem, cùm illa ſit baſis ac fundamentum Iudicij, vt inquit Vantius *de nullit. ex defect. iuriſdict.* & Iudex in cauſis, in quibus ſine iuriſdictione procedit, reputatur tanquam merus priuatus, Alex. *conſ.* 77. *n.* 9. *lib.* 2. Mandel. Alban. *conſ.* 70. *in fin.* Quare, vt citatio valida ſit, inter alia quoque requiritur, vt fiat à Iudice competente, *l. vlt. ff. de iuriſdict. l. contumacia* 53. §. *vlt. de re iudic.* Gail. *lib.* 1. *obſeru.* 48. *n.* 7. *& ſeqq.*

12 Cùm igitur ex pacto hæc intimatio foret iudicialiter intimanda, & ſic iudicialitas ſit requiſita pro forma tanquam non reſpiciens certum effectum, ſed modum, & ordinem conficiendi actum, Bart. *in l. Cum hi*, §. *ſi Prætor*, *ff. de tranſact.* cum plenè deductis per Rot. *in Placentina Decimarum* 3. Decembris 1629. coram Durano: [Et verba contractus excludant acta extraiudicialia, ſintque clara, atque emanauerint in contractu per modum pacti, debent cum effectu, & in proprio ſignificatu intelligi, & in forma ſpecifica adimpleri, ac proinde coram Iudice iuriſdictionem habente, ex quo actu facto coram Iudice carente iuriſdictione, habentur pro actibus extraiudicialibus, vt fuit dictum in Granaten computorum 27. Nouembris 1623. & 29. Aprilis 1624. coram Decano:] vtique huiuſmodi intimatio dici non poteſt ſimplex declaratoria voluntatis, ſed incitatoria, arctans ad comparendum, vt ſcitè per Bald. *in l.* 1. *n.* 6. *C. de peric. & comm. rei vind.* Io. de Amic. *conſ.* 145. *n.* 4. *&* 5. Quod ſequitur Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 30. *n.* 5. *in fin.*

13 Idque comprobatur. Quia cum intimatio diſdictæ tunc dicatur declaratoria, quando ſit extraiudicialiter, vt per Boccac. *de Societ. offic. cap.* 154. cum Tiraquello & Afflicto per eum allegatis; ideòque niſi pactum intelligeretur de iudicialitate, quæ vltra declarationem voluntatis arctaret citatum ad comparendum, videtur ſuperfluum contra notata per Bal. *in d. rubr. C. de contrah.* cum ſimilibus.

14 Et in hac ſpecie, quod intimatio iudicialis non poſſit dici, niſi quæ fit coram Iudice in figura iudicij latè, ac benè comprobat Tiraquell. *de retr. lign.* §. 36. *gloſ.* 3. *n.* 55. ex quo Surd. *conſ.* 326. *n.* 24. dixit, confeſſionem coram Iudice incompetente factam, non poſſe dici iudicialem.

15 Itaque eiuſmodi intimatio aduerſatur Immunitati Eccleſiaſticæ. Quia Clericus non poteſt conueniri coram Iudice laico, *cap.* 1. *& cap. ſi diligenti de for. comp. cap.* 2. vbi Gloſſ. *eod. tit.* Traditque Surd. *conſ.* 396. *n.* 14. Quod adeò verum eſt, vt incitans Clericum coram Iudice ſæculari debeat cauſam amittere, ac prætereà, ſi eſt Clericus, priuetur communione ſacramentorum, fiatque irregularis, ſiue cauſa ſit criminalis, ſiue ciuilis ex cumulatis per Graſſ. *d. effect.* 1. *n.* 113.

16 Et ſanè quod actus non dicatur iudicialis, niſi fiat in iudicio de mandato Iudicis ad textum *in cap. Forus, de verb. ſignif.* cenſuit Rot. *in rec. dec.* 522. *n.* 3. *part.* 2. Et ideò citatio non habetur pro iudiciali, niſi fiat de commiſſione Iudicis, ſicuti alijs adductis conſuluit Alex. *conſ.* 78. *n.* 10. *lib.* 5. Simon. de Pret. *conſ.* 161. *n.* 77. Rot. apud Cenc. *de cenſ. dec.* 161. *n.* 3. *& ſub n.* 6. *cum ſeqq.* Vnde eo ipſo quod Curſor retulit, citaſſe de mandato Iudicis, illi creditur ſecundum Baldum, qui ita de conſuetudine ſeruari in cauſis ciuilibus fatetur *in l. fin. ſub n.* 3. *C. de exhib. & tranſm.* quem ſequitur Vant. *de nullit. ex defect. cit. n.* 41. Caputaq. *dec.* 245. *n.* 2. *part.* 2. Gratian. *diſcept.* 136. *ſub n.* 37. *lib.* 4. Idque eſſe notiſſimum dixit Rota apud Cencium *d. dec.* 161. *n.* 8.

17 Hincque patet, non ſubſiſtere explicationem datam, quod iudicialiter intelligi debeat apud acta iudicij. Quia numquam dici poteſt iudicialiter fieri aliquid, ſi Iudex ſit abſens, ſed Iudicis præſentia requiritur, vt latiſſimè per Tiraquel. *d. gloſ.* 2. *n.* 54. *& ſeq.* Præter quod hucuſque nulla ratio, nulluſque Doctor in hanc rem adducitur, qui huiuſmodi violentiam verborum fieri poſſe probet, vel indicet, & tamen certum eſt, verba contractus propriè intelligenda eſſe ex ſuperius deductis.

18 Deciſio autem Surdi 26. *ſub n.* 15. *in fin.* non applicatur. Loquitur enim in caſu, in quo non requirebatur ſcientia iudicialis, vt in hoc requiritur ex verbis pacti, ſed ſola ſcientia ſimplex. Ita etiam loquitur Baldus per Surdum allegatus. Et vlterius eorum dictum etiam in illo caſu eſt contra receptam opinionem, quod actus geſtus coram Iudice ſæculari non præiudicet Clerico, neque vti iudicialis, neque vti extraiudicialis, cum ſacri Canones in totum illi reſiſtant, ne detur occaſio libertatem Eccleſiaſticam violandi, vt nominatim poſt Martham, & alios latè probat Ric. *dec.* 81. *n.* 7. *& ſeqq. part.* 4. Riminald. *d. conſ.* 386. *n.* 4. *& ſeq.*

19 Motiuum deductum ex eo, quod Clericus inſtrumentum locationis fecerit in officio Notarij laici, arguendo ex hoc, ipſum cenſeri conſenſiſſe in Iudicem laicum, eſt contra textum expreſſum *in cap. Si diligenti de for. comp.* ibi: *manifeſtè patet, quod non ſolum inuiti, ſed etiam voluntarij paciſci non poſſint, vt ſæcularia iudicia ſubeant*, & infra declaratur nullum etiam iuramentum deſuper interpoſitum, quem textum benè ponderat Riminald. *d. conſ.* 586. *n.* 1. *& ſeqq.* aliiſque etiam laicorum Doctorum auctoritatibus exornat Valenzuela, Regens Conſilij Neapolitani *conſ.* 42. *n.* 1. *& ſeqq.* ac præcipuè *n.* 5. vbi etiam ſi conſenſiſſet Epiſcopus, & ſiue principaliter, ſiue incidenter agatur de cauſa Clerici,

Surd. *d. dec.26. n.4. & 5.* Rot. coram Cardinali Seraph. *dec.957. n.4. cum ſeq.* & *n.8.* ſubiungit, quod ſi tunc Clericus ſit contumax, non habetur pro conſentiente.

20 Quare non obſtat, quod Clericus non comparuerit ad declinandam iuriſdictionem. Quia ipſo iure intimatio & omnia inde ſequuta ſunt nulla, vt per Felin. *in cap. Cum ordinem, n.15. de reſcript. & cap. ſi duobus de appell.* ac cenſuit Rot. *dec.81. n.2. & 3.* ibique Add. *poſt 1. lib. conſil. Farinac.* Vbi quod nec etiam volens poteſt conueniri coram Iudice laico, tanquam incapaci huius iuriſdictionis. Quod & fuſe defendunt Roland. *conſ.4. n.8. & ſeqq. lib.1.* Surd. vbi ſupr. *n.15.* & Graff. *d. effect. 1. n.42.* pluribuſque ſeqq. Quia id priuilegium non eſt conceſſum perſonæ, ſed ordini Clericali. Ac proinde non poteſt nocere Clerico, quatenus fori declinatoriam ipſe non allegauerit. Prætereà ſicut non poteſt expreſsè prorogare laici iuriſdictionem, ita multò minus tacitè, quemadmodum arguit Surd. *dec.26. ſub n.12. & ſeqq.* Quod ita certum eſt, vt nec laicus dicatur Iudex competens, quamuis Clericus coram ipſo apertè ad cauſam veniat, & fori priuilegio renunciet, vt docet Specul. *tit. de prim. decret. §. Reſtat videre, n.24.* cuius opinionem Rota canonizauit apud Pacificum *de ſalu. interd. dec.238. n.23.*

21 Minus obſtat, quod dicatur, id non procedere in actibus voluntariæ iuriſdictionis, in quibus volens comparere efficitur actor. Tum quia concluſio procedit vbi quis citatur pro ſuo tantùm intereſſe, non autem quando citatur ſimpliciter tanquam habens principalem cauſam defenſionis, vt per Rot. *d. dec. 81. n.4.* vbi declaratur ita procedere dictum Baldi, eiuſque ſequacium, qui pro dicta concluſione ſolent allegari *in l. teſtamenta, C. de teſtam.* Tum præterea quia ex ſupradictis ſatis conſtat, nos non eſſe in actu voluntariæ iuriſdictionis, ſed in iudicialitate intimationis pro forma requiſita. Tandem id habet locum in illis caſibus, in quibus Iudex laicus eſt competens Clerici, ſecus autem, in quibus non eſt competens, vt rectè diſtinguit Surd. *d. dec.26. ſub n.20. & ſeq.*

22 Atque ideò non videtur alicuius momenti, quod Inſtrumentum locationis rogatum fuerit à Notario laico. Quia non ex hoc inferri valet, quod iudicialis intimatio, in eo conuenta, fieri debeat coram Iudice laico, coram quo conueniri non poteſt, ſumendo voluntatem à poteſtate. Stipulatio enim à tali Notario fieri poterit, vti creato auctoritate Apoſtolica, non autem tanquam Actuario Iudicis laici, vel creato à Principe ſæculari. Quo caſu eſſet prohibitum, ſe rogari de re Eccleſiæ & pro perſona Eccleſiaſtica, Gabriel alios allegans *de fid. Inſtrum. concl.1. n.7.* & reſoluit Rot. *in Vlysbonen Prioratus* 14. Martij 1611. coram Sacrato. Præterquod id non excluderet, quin eſſet coram ſuo Iudice Eccleſiaſtico conueniendus. Sicuti videmus, dum Clericus coram laico fideiubet, iudicatum ſoluit, vt latè per Surd. *conſ.396. n.23. lib.3.* & per Gratian. *diſcept.8. n.29. & ſeqq. lib.1.*

23 Nec reformatio Tribunalium Vrbis de diſdicta Societatis Officij allegari meretur ad hunc effectum. Cum eo caſu inducta ſit ad euitandas fraudes, nec loquatur quando intimatio diſdictæ eſt iudicialiter facienda, & ſit ſpeciale, quod trahi non debet ad caſum præſentem, in quo nec ratio, nec verba reformationis adaptantur. Et tamen certum eſt, non licere arguere ad extenſionem iurium lædentium libertatem Eccleſiaſticam, ſed illa potius reſtringenda ſunt quantum fieri poteſt, vt latiſſimè comprobat Graff. *d. effect. 1. n.1080. cum ſeqq.*

24 Similiter non obſtat, quod forma iſta iudicialiter diſdicendi ſit inducta ad certum effectum ſcientiæ. Vnde poterit impleri per æquipollens. Si enim hæc argumentatio admitteretur, omninò ſequeretur deſtructio pacti expreſsè requirentis iudicialem intimationem. Nam ſi conductor coram teſtibus proteſtaretur extra iudicium, vel epiſtolam Clerico tranſmitteret, vel intimationem coram quolibet priuato faceret, induceretur ſcientia, & tamen ex verbis pacti conuincitur, quod non ſufficeret. Vbicunque enim datur certus modus faciendi, etiamſi detur ad certum effectum, attamen aliter impleri non poteſt, vt declarat Mareſcot. *var. reſol. lib.1. cap.68. n.3.* & firmauit Rot. *in d. Placentina Decimarum* coram Durano. Ea enim verba *Teneatur intimari facere alteri parti* important formam præciſam, & neceſſitatem, vt tradunt Anton. Monach. *dec. Lucen.53. ſub n.33. cum ſeqq.* Barboſ. *v. Teneatur dict.350. n.1.*

Hinc non ſubſiſtit, quod intimatio reproducta in actis coram Notario & teſtibus dicatur iudicialis, eſtque mera fallacia. Nam Boccac. *de ſoc. offic. n.154. ſub princ.* Rota apud ipſum coram Achil. ſub *n.190.* & Caſtrac. pro contraria ſententia deducti expreſsè exemplificant in diſdicta Societatis officij, affirmantque huiuſmodi intimationem ita emanatam, pro actu extraiudiciali iudicandam eſſe. 25

Idipſum clarius confirmatur ex eo quod omnia, quæ apud acta geruntur, Notario præſente, ſed Iudice abſente, quinimò & ipſo Iudice præſente, ſed non in forma iudicij, dicuntur extraiudicialia, non autem iudicialia iuxta notata per Gloſ. *in l. Iubemus, v. Aliud iudicium, C. de liberal. cauſ.* & copioſè deducta per Tiraquel. vbi ſupra *§.36. gloſ.2. ſub n.54. & 55.* vbi reſoluit, notificationem non eſſe actum iudicialem, dum fit in actis coram Notario, ac etiam Iudice præſente, ſi ipſe in forma iudicij non reperitur. Quæ adeò efficaciora redduntur, vt ea, quæ coram Iudice ſunt terminanda, expediri coram Notario non valeant, Gloſſ. *vnic. in l.2. ad fin. C. de iur. fiſc. lib.10.* & alibi, vt per Angel. *conſ.196. n.2.* 26

Sed negari etiam poteſt ex huiuſmodi intimatione ſequi eundem effectum certiorationis ex pacto requiſitæ. Tum quia vbi interuenit color iudicij, & præſentia Iudicis, maior adeſt deliberatio, & ponderatio negotij ſecundum Iaſ. *in l. pacta nouiſſima, n.4. C. de pact.* vbi pluribus exemplis comprobat; quæ tamen non adeſt, quando Iudex non eſt competens, vt in terminis dixit Rota *in Romana* fideicommiſſi 16. Nouembris 1624. coram Remboldo. Tum quia poterit ita conueniri, vt fieret coram Iudice competente, vt cognoſcere poſſet, an intimatio eſſet ritè ac rectè facta, vel haberet aliquos defectus, cum regulariter Iudex competens dicatur ille, ad quem pertinere poteſt cognitio, Aretin. *conſ.36. n.7. ad fin.* Tum etiam quia cum Clericus ſit tutus in regula libertatis Eccleſiaſticæ, putat, quod, dum Conductor facit actum notoriè nullum, videatur potius nugari, quàm aliquid aliud inducere, Surd. *dec.7. n.28.* Lancell. Gall. *ad conſuet.* Alex. *v. legare, quæſt.7. n.61. & ſeq.* Card. Mantic. *de coniect. lib.4. tit.1. n.27.* 27

Nec deferendum eſt Cencio *de cenſib. part.3. cap.1. quæſt.3. art.9. n.6.* dicenti, diſdictam cenſus fieri debere coram Iudice debitoris. Quia contrarium tenuerunt in ſpecie Gratian. *diſcept.795. n.15.* & Gaſpar. Roderic. *de ann. redit. lib.1. quæſt.18. n.54.* Præſertim cum Baldus, & alij allegati per Cencium loquantur in diuerſis terminis, quando nimirum debitor vult ſe liberare à Creditore per depoſitum ſortis principalis, non autem quando vult diſtrahere contractum, cùm in diſtractu adiri debeat Iudex creditoris, non autem debitoris. Nam agens ad diſtractum tenetur ſequi forum illius, qui conuenitur, vt expreſsè cauetur *in l.2.* vbi Bald. *in ſum.* Caſtr. *n.1. C. vbi & apud quem* cum alijs congeſtis à Tiraquel. *de retr. lignag. §.8. gloſ.5. n.2.* Quod autem in hoc caſu agatur de diſtractu tenuit poſt plures deciſiones relatas idem Cencius *part.3. cap.1. quæſt.3. art.1. n.14. & ſeqq.* & in puncto diſdictæ locationis, quod ſit diſtractus locationis Marth. *vot.35. n.4.* Quod quidem confirmatur ex motu proprio Pauli III. ſuper facultatibus Eminentiſſimi Cardinalis Vicarij Vrbis, in quo ſtatuitur, cauſas omnes Clericorum, ac bonorum Eccleſiaſticorum, etiam vbi agitur de locatione, ſiue actiuè, ſiue paſſiuè, & ſic ſiue ſint actores, ſiue rei ſpectare ad ipſum Vicarium Vrbis priuatiuè quoad omnes cum clauſula ſublata, & decreto irritante. 28

Immò etiam in puris terminis iuris communis, regula illa, quod actor ſequatur forum rei non procedit quando controuerſia eſt circa bona Eccleſiaſtica. Tunc enim nedum ſi reus ſit laicus, verum etiamſi agatur de ſolo vtili dominio, vel de ſola poſſeſſione inter meros laicos, attamen ſolus Iudex Eccleſiaſticus eſt Iudex competens, prout firmauit Rota *in Romana* de Scapuccijs poſt *lib.2. conſ. Farinac. dec.305. per tot.* quæ fuit prudentiſſimè confirmata in Rauennaten emphyteuſis 28. Maij 1631. coram Merlino. 29

Simile de Inuētario, & alijs huiuſmodi. Tum quia ſimiles citationes ſunt voluntariæ reſpectu Clericorū, qui citantur, quatenus ſua putauerint intereſſe, ex quibus non arctatur Clericus ad comparendū, & conſequenter citationes nō afficiunt, niſi ipſo volente, qui caſus eſt diuerſus à noſtro, in quo Clericus ex conuentione expreſſa dicitur legitimus cōtradictor, contra quem Iudex laicus procedere non valet: 30

non

non applicatur. Quia eſt actus merè extraiudicialis, vt benè declarat Montic. *de Inuent. cap.8. n.20.* Præterea de iure verior opinio videtur, quod ſi Clericus ſit creditor certus, in confectione Inuentarij non poſſit citari coram laico, prout tenuerunt Duard. *in Bullam Cœn. lib. 2. can. 15. quæſt.11. n.50.* Dian. *part. 1. tract.2. reſol.20.* vbi alios concordantes adducit, & defendit Bald. *in auth. Clericus n.2. de Epiſc. & Cleric.* Quinimò etiam in extraiudicialibus adſunt plura ſimilia pro hac parte magis congruentia, & præſertim de decreto in contractibus minorum. Si enim minor ſit Clericus, vel etiam in nouitiatu alicuius Religionis approbatæ, requiritur Iudex Eccleſiaſticus, vt dixit Cened. *quæſt. 6. n. 14* & tenuit Rot. *in d. Romana* fideicommiſſi 15. Nouembris 1624. coram Remboldo.

31 Et generaliter, licet quoties actus eſt extraiudicialis ſoleat permitti iuxta aliquos Doctores, quod poſſit Clericus ex mandato Iudicis laici, vel coram illo citari, & conueniri, ſecus tamen eſt, quoties actus eſt iudicialis. Quo caſu Iudex laicus eſt incompetens & incapax quoad Eccleſiaſticum, vt appoſitè explicat Dec. *conſ. 700. ſub n. 9.* Surd. *& d. dec.26. ſub n.14.* Attamen ſat eſt vt ſeriò animaduerto, quod iura tam ciuilia, quàm canonica & diuina vniuerſim & indiſtinctè loquantur ad effectum quod nequaquam laicus ſiue in iudicialibus, ſiue in extraiudicialibus quoad bona Eccleſiæ, & Eccleſiaſticas perſonas ſe intromittat. Adeò quod ſiue agatur actione reali, ſiue perſonali, ſiue ſummariè, ſiue ordinariè ſemper reſiſtet illius incapacitas, prout etiam notant Doctores *in auth. Statuimus, C. de Epiſcop. & Cler.* quæ eſt canonizata *in cap. ſtatuimus 11. quæſt.1.* nominatim verò Panorm. *in cap. ſi diligenti ſub n.2. de for. comp.* Roland. *conſ.12. n.37. lib.2.* Honded. *conſ.3. n.21. lib.1.* & fauet Menoch. *de arb. lib.1. quæſt.43. n.15. & lib.2. caſ.246. n.5.* & latè Gratian. *diſcept.16. ſub n.24. lib.1.* Ideoque nullum fieri poteſt fundamentum in eo, an Clericus ſit reus vel actor. Tum quia nec in iudicio diffamationis, in quo diffamans iudicatur reus, non habetur Iudex laicus pro competente, vt poſt modò relatos defendit Franch. *dec.657. n.4.* quem ſequitur Capiblanch. *de iur. & offic. Bar part.3. pragm.8. n.83.* Tum pariter ex quo ad iudicandum, an cauſa & iudicium ſit Eccleſiaſticum, inſpicitur etiam, vtrum Clericus ſit actor, vt plenè tradit Honded. *conſ. 20. n. 13. lib.2.* Rot. apud Pacific. *dec. 234 n.2.* Add. ad Gregor. XV. *dec. 335. n. 20.* [Hic autem eſt reus, quia per dictam intimationem proceditur ad diſſolutionem contractus contra ipſum, ideòque actor eius forum ſequi debet, *d. auth. Sancimus, C. de Epiſc. & Cler.* & *cap. non minus de immun. Eccleſ.* cum concordantibus.]

32 Denique omnia ſimilia, præter quod habent multos contradictores, quos omitto, etiamſi vera eſſent in ſuis terminis, non applicantur, quando nedum agitur cum perſona Eccleſiaſtica, verum etiam de re Eccleſiæ, in qua Clerici nullam habent iuriſdictionem, etiam in extraiudicialibus, & actibus merè voluntarijs, prout quando agitur de faciendo Inuentario rerum Eccleſiæ & Clericorum, quicquid ſit quando res ſunt laicorum, & Clericus habet intereſſe propter credita, vel legata, tenuerunt Senatus Delphinatus penes Franc. Marc. *dec.105. per tot. part.1.* & Gratianopolitanus apud Guidopap. *dec.261. n.2.* Rebuff. *ad Conſtit. Reg. tom.1. tit. de ſent. prouiſ. tract.3. gloſ.3. n.11.* Lopez *in rubr. de donat. inter vir. & vxor. n. 12.* Duard. *ad Bull. Cœn. lib.2. can.15. quæſt.11. n.52.* pluresque alij.

33 Nec quæuis conſuetudo contraria attenditur. Quoniam nuncupatur potiùs abuſiua poſſeſſio, omni iure prohibita; ſicuti amplè fuit reiecta contraria conſuetudo Anglicana per Rotam *dec.10. per tot. de conſuet. in antiq.* Ac ita de ſtylo Romano ſeruandum eſſe, quicquid alibi ſeruaretur poſt Aufrerium & alios concludit Gratianop. *d. cap. 16. n.24. lib.1.* Et ideò huiuſmodi incapacitatem Iudicis laici non purgari etiam ex immemorabili conſuetudine, niſi Summi Pontificis auctoritas concurrat, firmat Mugnoz plures adducens *de ratiocin. adminiſtr. cap.7. n.20.* cum quo ſentit Gratian. *cap.226. n.6. cum ſeqq. lib.2.* paſſimque alij.

34 Atque ita cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna *Romana* die 7. Aprilis 1641. nimirum intimationem diſdictæ huiuſmodi non fuiſſe factam coram Iudice competente.

CONSVLTATIO CLI.

Metropolita Ruſſiæ Ruthenus cum S. R. E. vnitus in 1
Synodo ſuorum Epiſcoporum conſtitutionem edidit contra Matrimonia clandeſtina, eandem prohibitionem continentem, quam continet Concilium Tridentinum *de reform. matrim. ſeſſ.24. cap.1.*

Hanc conſtitutionem edens, habuit intentionem ad 2
præfatum Concilium, eamque publicare fecit in omnibus Parochijs ſuæ Prouinciæ; ſed tam in ea edenda, quàm in publicanda nomen Concilij Tridentini ſuppreſſit ob duas rationes. Altera fuit, ne vnionem cum ſancta Romana Eccleſia perturbaret, quod facilè eueniſſet, quia in magno ſemper timore ſunt Græci, ne ſui ritus mutentur, & perſuaſum habent, quod Latina Eccleſia intendit eos facere Latinos. Altera, ne Rutheni ſchiſmatici ob eandem rationem & timorem ab vnione magis auerterentur.

Publicata prædicta Conſtitutione in Parochijs plura ma- 3
trimonia clandeſtina contracta fuerunt inter Ruthenos vnitos, & etiam inter perſonas Principes, quæ Metropolita vigore dictæ Conſtitutionis continentis prohibitionem Concilij irritauit, & contrahentes alia inierunt poſtmodum matrimonia. Quæritur nunc primò, 4

An irritationes, vt ſupra à Metropolita factæ ſuſtineri poſſint in foro externo? Secundò, an ſaltem in foro conſcientiæ? Tertiò, an poſſint ſaltem tolerari per Pontificem?

Pro declaratione harum quæſtionum, ſupponendum 5
eſt, quod poteſt dari caſus, in quo matrimonium in foro externo validum iudicetur, & in foro conſcientiæ ſit inualidum, vt habetur *in cap. tua nos*, vbi Gloſſ. & Doctores *de ſponſalib.* cum alijs, qui allegantur à Friburgio *in ſumma lib.4. tit.3. quæſt.14. & 15.*

Hoc ſuppoſito videtur, reſponderi poſſe irritationes præ- 6
dictas in foro externo eſſe validas. Nam licet Metropolita per conſtitutionem ſuam non potuerit irritare clandeſtina matrimonia, potuit tamen id facere ex lege iam lata ab habente talem poteſtatem. Siquidem inferiores poſſunt, imò debent præcipuam habere curam, vt Superiorum leges populis innoteſcant, ab illiſque obſeruentur, vt patet ex principio *diſt.18.* vbi dicitur Concilia Epiſcoporum, etſi non habeant vim conſtituendi, habent tamen auctoritatem imponendi, & iudicandi quod alias ſtatutum eſt, quod generaliter, vel ſpecialiter obſeruari præceptum eſt. Et in Concilio Toletano, de quo *in cap. penult. ead. diſt.* habetur: *ſinguli verò Epiſcoporum ſuis Eccleſijs notificare ſtudeant quæ in Concilijs ſtatuantur.* Ac denique idem Concilium Tridentinum expreſsè mandat Epiſcopis vt Decretum ſuum publicent.

Et quamquam Metropolita prædictus non potuerit pri- 7
mum Decretum in Synodo Diœceſana, neque ſecundum in Prouinciali edere, ſi matrimonium conſideretur, vt eſt Sacramentum Eccleſiæ, quia neque Eccleſia ipſa, neque Pontifex Sacramenta quoad eorum materiam, & formam immutare poſſunt, vt colligitur ex Tridentino *ſeſſ.21. cap.2.* potuit tamen decreta illa conficere, ſi matrimonium conſideretur, vt contractus ciuilis. Nam circa matrimonium, vt talis contractus eſt, nedum Prælati Eccleſiarum, & Synodi, ſed etiam Principes laici per leges ſuas decernere aliquid poſſunt, quo etiam irritentur matrimonia, prout habet communis Theologorum ſententia. Quod tam certum eſt ſicut certum eſt eſſe poteſtatem in Republica condendi leges. Conſtituere enim impedimenta matrimonij nihil aliud eſt, quàm legem aliquam ferre circa matrimonij contractum. Atque ita docent D. Thom. *in 4. d.39 q. vn. art.1. ad 4.* Palud. *d.26. quæſt.4. art.3. ad 4.* Sot. *d.19. ad 3.* Victor. *2. part. relect. de matrim.* Tapper. *art.19. contra Luter.* Bellarm. *lib.1. de matrim. cap.21. & ſeq.* Pontius *de matrim. lib.6. cap.1. n.2.* & alij cum Sanchez *lib.7. de matrim. diſp.3. n.5.* ex Gloſ. *in cap. ſi quis ancillam, v. legibus 29. quæſt.2.* & Concilio Triburienſi *cap.39.* & Innoc. III. *in cap. Gaudemus de diuort.* Quæ ſententia non abhorret ab alijs ſacris Canonibus. Nam illa probari poteſt per tres textus expreſſos, arguendo à conſuetudine ad legem, quod argumentum validum eſt. Quorum

duo ſunt *cap. 1. & 3. de cognat. ſpirit.* & poſtremus eſt *cap. ſuper eo, de conſang. & affinit.*

8 Nec obſtat quod Metropolita matrimonia clandeſtina irritauerit ſimpliciter, nulla facta diſtinctione. Quia cum notiſſimum ſit neminem poſſe irritare matrimonium, vt Sacramentum eſt, non erat neceſſe, vt ipſe exprimeret, quod illa irritabat, vt matrimonium ciuilis contractus exiſtit. Nam ſatis ab omnibus intelligebatur, quod eius irritatio cadebat ſuper matrimonio, vt talis contractus erat, & non vt Sacramentum.

Similiter nec obſtat, quod in publicatione non fuerit facta mentio Concilij Tridentini, ſed tantum Synodi Ruthenæ, atque adeò non poterit dici publicatum Concilium, quia nomen illius in publicatione fuit ſuppreſſum & tamen id requiri videtur, vt populi ſciant cuius poteſtate obligantur à lege, quæ promulgatur. Nam reſpondetur primò, quod reuera, & in effectu Metropolita promulgauerit Concilium Tridentinum in omnibus Parochijs, vt idem Concilium præcipit. Nam habuit intentionem illud publicandi, illudque in ſubſtantia publicauit. Quare Metropolita mandatum Concilij impleuit. Hæc enim duo publicare decretum de matrimonio, & publicare illud, vt eſt decretum Concilij Tridentini longè diuerſa ſunt. Primum quidem præcipitur Epiſcopis à Concilio, & hoc fecit Metropolita. Secundum verò nedum non præcipitur, ſed nec etiam verbum de illo ſit in textu Concilij, & propterea non apparet, quod ſit de eſſentia, vt in publicatione exprimatur nomen Concilij, ac proinde ſufficit, quod in promulgatione Synodi facta fuerit in genere mentio Concilij, dum mandat Epiſcopis, vt antiquam conſtitutionem in Parochijs publicent.

10 Deinde reſpondetur, non eſſe verum, quod populi ſcire debeant cuius poteſtate obligantur à lege, quæ promulgatur. Quia Hierarchiæ Eccleſiaſticæ ordo eſt, quod inferiores illuminentur per Superiores, vt Patriarchæ per Papam, Archiepiſcopi per Patriarchas, Epiſcopi per Archiepiſcopos, Parochi per Epiſcopos, & Parochiani per Parochos.

11 Poſtremò certum eſt, quod decretum Synodi Prouincialis mentionem Concilij ſaltem relatiuam fecit, quod ſatis eſt ad publicationem. Nam in eo præcipitur, vt in Parochijs antiqua conſtitutio, & laudabilis mos publicetur, quibus irrita, & inualida eſſe declarantur matrimonia. Antiqua autem conſtitutio non poteſt verificari de decreto Diœceſano, quia ante ſex annos tantum erat editum, nec de alia conſtitutione iuris communis, quia nulla extat præter illam Concilij Tridentini, quæ irritet matrimonia. Igitur ex neceſſitate intelligi debet decretum eiuſdem Concilij Tridentini, quia & irritat talia matrimonia, & vt factum intra centum annos, poteſt dici antiquum.

12 Ad ſecundam quæſtionem videtur reſpondendum, irritationes prædictas in foro conſcientiæ validas eſſe. Nam in materia matrimoniali attenditur veritas, vt attenditur *in cap. tua nos, de ſponſal.* vbi dicitur matrimonium, quod iudicio Eccleſiæ erat validum, non eſſe in foro conſcientiæ matrimonium verum, ſi quis deceptorijs verbis contraxerit ſponſalia, & deſponſatam fornicario, non maritali affectu cognouerit. Et hoc quia inter prædictos, attenta veritate, deficit ſubſtantia coniugalis contractus. Quod etiam demonſtratur ex matrimonio ſpirituali, etſi à ſenſu contrario. Qui enim ob vim, metumvè, ſiue ob aliquod ſimile profeſſionem emiſit, tranſacto quinquennio, non eſt verus profeſſus, & religioſus, ſi illam profeſſionem non ratificauerit, & ſolùm in foro externo præſumitur eſſe religioſus, vt rectè docent Nauarr. *conſ. 23. de regular. n. 5. & conſ. 89. n. 6. & 7.* vbi ait, hunc eſſe tutum in conſcientia & poſſe redire ad ſæculum, & ducere vxorem, quia reuera non eſt profeſſus; profeſſio enim inualida nullum inducit effectum, vt habetur ex Tridentino *ſeſſ. 25. c. 15.* Sic etiam ſentit Emmanuel Sà, *v. religio, n. 71.* & hanc ſententiam ſequitur Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 37. n. 9.* Henriq. *lib. 11. de matrim. cap. 6. & cap. 8. n. 9.* ac probat *cap. 2. de regular.* ibique Gloſ. Innocent. & Cardinalis, & *cap. vidua, eod. tit.* In noſtro autem caſu, ſi veritas attendatur, conſtat, quod Metropolita verè publicauerit Concilium Tridentinum. Tum quia eius ſubſtantiam poſuit in ſua conſtitutione. Tum quia per eam conſtitutionem habuit animum publicandi Concilium, licet iuſtis de cauſis nomen eius ſuppreſſerit. Et tandem, quia eandem conſtitutionem publicari fecit in Parochijs, vt idem Concilium præcipit. Quare Sotus *in 4. d. 28. quæſt. 1.* rectè inſinuare videtur matrimonium clandeſtinum validum eſſe in foro conſcientiæ, & generatim contractus omnes iure nullos habere vim in foro conſcientiæ, modò conſtet, eam veram fuiſſe contrahentium voluntatem, docent Panormit. *in cap. quia plerique de imm. Eccl. à n. 42. Et in cap. 1. de in integr. reſtit. n. vlt.* Adrian. *quodlib. 6. concl. 2.* Sylu. *v. hæreditas 3. quæſt. 7. & v. teſtamentum 1. quæſt. 5. & v. alienatio, §. 13.* Medina *C. de reſt. quæſt. 27.* & alij multi Iuris Interpretes, inter quos videtur eſſe communis *in cap. cum eſſes de teſtam.* Quia ceſſante fine legis, propter quem lex ipſa ſtatuta eſt, deficit quoque lex ipſa, *Cap. cum ceſſante de appellat. & cap. ſi Chriſtus de iureiur.* Finis autem iſtarum legum eſt euitatio fraudum. Vbi igitur conſtiterit huiuſmodi fraudem non adfuiſſe, contractus eſt validus in conſcientia. Atque ita etiam tenent Angelus, Tabiena, Lopez, S. Antoninus, Abbas, Iaſon, qui dicit eſſe communem, Baldus, Imola, Alexander, Comitolus, Filiuccius, Caniſius, Molfeſius, Homobonus, Mantica, Reginaldus, Molina apud Del-bene *tract. 3. moral. ſect. 4. n. 3.* & ſi ipſe probabile dumtaxat id cenſeat.

Nec refragatur declaratio S. Congregationis Concilij, 13
quæ videtur velle, quod Concilium non publicatum iuxta eius præſcriptum non obliget. Quia id concedi poſſet ex rigore Canonum, & in foro externo, non ex æquitate fundata in iuſtiſſimis cauſis ſupprimendi nomen Concilij, nec in foro conſcientiæ. Nam ſecundum hoc, clarum eſt, quod reipſa publicatum fuit Concilium in ſingulis Parochijs, ſiue inſpiciamus intentionem mandantis illud publicari, ſiue ſubſtantiam prohibitionis, ſiue denique modum publicandi prædictam conſtitutionem, continentem dictam prohibitionem in ſingulis Parochijs.

Ad tertiam Quæſtionem dicendum videtur, quod poſ- 14
ſunt tolerari prædicta matrimonia, ne ſequantur magna ſcandala. In huiuſmodi enim materijs matrimoniorum ſecundò contractotum Pontifices, & Canones plerumque fuerunt varij, imò & contrarij. Nam *in Cap. Diſcretionem tuam, de eo, qui cognouit conſang. vx. ſuæ.* Innocentius III. refert quendam ſuum Prædeceſſorem tenuiſſe, quod affinitas ſuperueniens non diſſoluat matrimonium ratum, ſi inceſtus, vel adulterium fuerit occultum, ſecùs ſi manifeſtum. Item alios exiſtimaſſe, quod per affinitatem ſuperuenientem diſſoluatur matrimonium ratum, ſi in gradu remoto ſit commiſſus inceſtus, ſecùs ſi in proximo, & tamen Innocentius ipſe ibi tenet, matrimonium prædictum per quamcumque affinitatem ſuperuenientem nunquam diſſolui. Similiter idem Innocentius *in cap. Fraternitatis, de frigid. & malef.* dubitat, an mulier actu ſeparata à primo marito iudicio Eccleſiæ, & cum ſecundo marito copulata, & denique per frequentem vſum ſecundi viri apta ad coitum reddita, reſtitui debeat primo viro. Et licet Gloſſa ibi teneat, quod debeat remanere cum ſecundo viro, tamen certum eſt, quod primum matrimonium tenebat, quia reuera mulier erat naturaliter apta, vt conſtitit ex poſt facto, & refert Friburg. *in ſumm. lib. 4. tit. 16. quæſt. 6.* Pariter *Can. Requiſiti 33. quæſt. 1.* eſt contrarius Canoni *ſi per ſortiarias ead. cauſ. & quæſt.* Nam in hoc dicitur, quod maleficiati iudicio Eccleſiæ ſeparati, & cum alijs copulati non ſeparentur ab inuicem, etiam reddita facultate coeundi. In illo verò dicitur, quod ſeparentur, & reuertantur ad prima matrimonia. Tandem *cap. ſuper eo de cognat. ſpirit.* huius difficultatis amaritudinem omnem tollit. In eo enim hæc verba habentur: *Verum ſi de conſuetudine habeatur, vt talia coniugia* (ſcilicet filiorum compatrum) *permittantur in Eccleſia tua, diſſimulare poteris, ita quod nec contradicere, nec tuum videaris præſtare aſſenſum. Quia ſicut graue eſt, antiquam conſuetudinem circumadiacentium Eccleſiarum ſuper his contemnere, ſi quoque grauius videtur, ſi propter eam huiuſmodi coniugijs tuum indulges aſſenſum, cum poſſet ſic in exemplum aſſumi.* In his autem verbis continetur expreſſa Papæ tolerantia matrimoniorum inualidorum ſine diſpenſatione. Expreſsè namque ibi præcepit Alexander III. Vigilenſi Epiſcopo, vt diſſimulet matrimonia inualida, & prohibet, ne illis contradicat, neque eiſdem ſuum præſtet aſſenſum.

Nec obſtat quod adulteria, vt peccata, non poſſint tolerari à Pontifice. Quia huiuſmodi adulteria non ſunt adulteria, niſi materialiter, nam formaliter eſſe non poſſunt, 15

cum

cum contrahentes ſint in bona fide, iudicio videlicet Eccleſiæ ſeparati, & coniuncti ſecundis matrimonijs.

16 Ex quibus inferri poteſt, quod in huiuſmodi dubijs quæſtionibus Pontifex poteſt accomodare ſententiam ſuam ad illam opinionem, quæ fauet matrimonijs, & potiſſimum ad euitanda magna ſcandala, vt in hoc caſu.

17 Verùm his non obſtantibus omninò dicendum eſt: *Decreta Synodi Diœceſanæ & Prouincialis ſuper matrimonijs clandeſtinis non celebrandis per Metropolitam publicata non habere vim irritandi matrimonia contra illorum diſpoſitionem contrahenda, ſed etiam poſt huiuſmodi Decretorum publicationem aliter contracta, ſi nullum aliud obſtabat legitimum impedimentum, valida, ac firma fuiſſe, ac proinde ſecunda matrimonia eſſe nulla, nulloque modo toleranda*. Fundamentum eſt vnicum. Quia inferiores Papa non habent Ius irritandi matrimonia inter fideles, nec formam illis præſcribendi. Quod explicatius etiam, nec obiter tantum ex reſponſionibus ad obiectiones demonſtratur.

18 Et quidem prima obiectio deſtruitur ex diſtinctione receptiſſima de matrimonio inter fideles, & de matrimonio inter Infideles, inter quos certum eſt dari poſſe, *cap. Quanto*, vbi Abbas *n.3.* poſt alios *de diuort. cap. ex parte de tranſact. cum concord.* Nam cum inter iſtos non poſſit eſſe Sacramentum, ſed ſimplex contractus, vt poſt Sanchez, Cened. Sayr. Couar. Guttier. & alios firmat Barboſ. *in cap. ex parte n.5. de poſtul. & in d. cap. Quantò, n. etiam 5. de diuort. & in cap. Gaudemus n.4. eod. tit.* & latiùs Molin. *de ritu nuptiarum, & pact. lib.1. compar.19. n.118. & lib.2. differ.13. & ſeq.* Pontius *de matrim. lib.1. c.6. n.4. & 6. & cap.11. n.18.* in quibus locis reſpondet *ad d. cap. Gaudemus, de diuort. & lib.6. c.1.* Vtique poſſunt Superiores etiam laici ſuis legibus matrimonium inter illos irritare, cum contractus iſte perinde ac reliqui, in commune bonum ordinetur. Quare ſicut ſtatuit apud infideles poteſtas laica, ne valeat propriorum bonorum alienatio, niſi ſub certa forma, & à perſonis habilibus facta, ita etiam poteſt lege ſtatuere, vt valeret traditio ſui. Non verò ita poſſunt irritare matrimonium inter fideles, inter quos conſideratur vt ſacramentum inſeparabile à contractu, nec ideò irritabile, niſi authoritate S. Concilij, & Eccleſiæ, vt poſt allegatos per Barboſ. *in cap. ad abolendam n.2. de hæret.* firmat Molin. *vbi ſupra d. differ.13. n.7. & ſeq. & differ.7. eod. lib.2. n.5. & 6.* Pontius *vbi ſupra lib.6. cap.1. n.2. 8. & 9. & cap. ſeq. n.2. & 3.* Idque non ſolum ob reſeruationem Pontificis, ſed etiam ob defectum poteſtatis ſæcularis. Ex eo enim quod contractus matrimonij eleuatus eſt ad rationem Sacramenti, eſt extra ciuilem Iuriſdictionem. Et hac ratione inter Infideles matrimonium de conſenſu coniugum eſt diſſolubile, ſecus verò inter fideles ratione Sacramenti iuxta illud Chriſti: *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet, Cap. Quantò de diuort.* & tradit Molin. *vbi ſupra differ.14. n.8. & ſeq.*

19 Quod autem nullus inferior, ſed tantum Papa, & Concilium generale poſſint matrimonia irritare, eorumque impedimenta inducere firmant Doctores communiter *in cap. penult. de ſponſal. impuber.* & docent Victoria, Ledeſma, Paludanus, & alij apud Sanchez *lib.7. de matr. diſp.1. n.9.* ac ex generali Eccleſiæ conſuetudine, ſapientumque omnium calculo ad noſtra vſque tempora firmatum eſt. Concilia enim ſiuè ſint nationalia, ſiuè Prouincialia, ſiuè ſynodalia, prout etiam Epiſcopi, & Archiepiſcopi, alijque Pontifice inferiores non poſſunt condere leges circa maiores, & grauiores cauſas, vt communiter docent Doctores & deſumitur ex *c. Præceptis d.12. & c. multis, & c. nec licuit. d.17. & cap.1. de tranſl. Epiſc. & cap.1. & 2. de reliq. & vener. ſanct.* Cauſæ autem maiores ſunt illæ, quæ ex natura ſua concernunt ſtatum Vniuerſalis Eccleſiæ, ſicuti eſt cauſa matrimonialis, aut ſunt ſpecialiter Pontifici reſeruatæ, *cap. maiores de bapt. & cap. cum dilectus de conſuetud.* Huiuſmodi autem Concilia, & Ordinarii non habent Iuriſdictionem in Eccleſia Vniuerſali, ſed ſubordinatam Pontifici; ac proinde non poſſunt aliquid ſtatuere circa ea, quæ pertinent ad Vniuerſalem Eccleſiam, nec circa reſeruata Pontifici, ſed ex natura ſua ſpectant ad diſpoſitionem Capitis, cui vt membra Eccleſiæ ſubduntur: membra autem quatenus talia debent regulari à Capite. Et in terminis irritationis matrimoniorum clandeſtinorum ſæpius cenſuit S. Congregatio, & iudicauit Rota apud Pontium *ſupra lib.5. cap.7. n.12. & ſeqq.* ac firmat Suarez, reprobans opinionem Sanchez *in tract. de legib. lib.4. c.4. n.18.* qui id ex multis comprobat, & conferunt deducta à Syluestr. *v. matrimonium, cap.7. n.1.* Cuius etiam ratio ea eſt, quia Epiſcopis non legitur hæc facultas in ſpecie conceſſa, nec cenſetur in generali conceſſione tributa, cum attenta grauitate cauſæ veriſimiliter conceſſa non fuiſſet, *cap. quod tranſlationem de off. leg.* Imò ante determinationem Concilii Tridentini etiam controuertebatur, an eſſet permiſſa ſummo Pontifici, & vniuerſali Eccleſię, vt aduertit idem Sanchez *lib.4. diſp.3.* & in hac opinione fuerunt etiam plures Epiſcopi, qui ad dictum Concilium confluxerunt, de qua etiam re dubitat Sotus *in 4. d.28. q.1. art.1. ad 1.* Videndus Abb. *in cap. ad diſſoluendum n.10. de ſponſ. impuber.*

Secunda verò obiectio euertitur. Quia ex præciſa forma S. Concilii requiritur publicatio ipſius Decreti Conciliaris prout Conciliaris eſt, cum diſponat per verba importantia neceſſitatem, ibi, *Ordinarijs omnibus præcipit*, Pariſ. *conſ.95. n.17. & ſeqq. lib.1.* & diſpoſitio continet plura quàm Ius commune, Felin. *in cap. cum dilecta ſub n.6. de reſcript.* Anchar. *conſ.36. n.1.* Pariſ. *conſ.61. n.13. lib.3.* Et quia tanquam Decretum conciliare potuit dare formam matrimoniis inter fideles, etiam differentem à Iure communi, vt fuit ſtatutum in ipſomet Concilio. Quod eſt de fide. Pontius *lib.5. cap.5. n.2.* Sanchez *lib.3. diſp.4. à n.3.* Et quia continet dictionem, *Hoc*, quæ refertur ad id, quod oculis legitur, *l.1. cum ibi not. ff. de his, qui in teſtam.* cum alijs allegatis per Barboſam *dict.76.* Et quia Concilium diſponit, ſuum decretum non habere robur, niſi ſecuta ipſius publicatione, ex traditis per Fel. *in d. cap. cum dilecta.* Ita vt propterea huiuſmodi forma ſuppleri non poſſit per æquipollens, ſed ſpecificè adimplenda ſit, Caputaq. *dec.150. n.3. p.1.* Molin. *de rit. nupt. d. lib.2. differ.11. n.47. & ſeqq.* vbi refert deciſionem Rotæ Romanæ. 20

Et ſuadetur rationem. Quia, vt dictum eſt, tanquam decretum Concilij potuit dare formam matrimonio, etiam difformem à iure communi, quod non eſt per miſſum alijs. Quod autem requiratur publicatio ipſius Decreti, & non ſuppleatur per æquipollens, firmauit eadem S. Congregatio Concilij in ſequentibus declarationibus. 21

In vna Moguntina. *Secundò exponitur, quod in Ciuitatibus Imperialibus Magiſtratus edicta municipalia publicarunt, per quæ irritantur clandeſtina matrimonia; quæ quidem licet conueniant cum Tridentino Concilio, tamen alia quadam adjiciunt, vt de parentum, & curatorum requiſito conſenſu, ſacris Canonibus aduerſantia. An talia edicta in puncto clandeſtini matrimonij contrahentes ligent, & loco publicati Concilij haberi debeant?* 22

S. Congregatio ad ſecundum reſpondit, Edicta talia minimè loco publicati Concilij haberi debent.

In vna Colonien: *reſpondendum videtur, hoc edictum, ſeu præceptum non æquiualere publicationi, quàm Concilium mandat fieri in ſingulis Parochijs. Ideóque non obſtante edicto, ſi Decretum de reform. matr. cap.1. non fuerit in Parochijs publicatum iuxta requiſitum eiuſdem Concilij, matrimonia irrita non eſſe, quamuis forma præſcripta à Concilio ſeruata non fuerit.*

Et idem comprobatur ex alijs declarationibus eiuſdem Congregationis infrà regiſtrandis, ex quibus colligitur, fieri debere publicationem ipſius decreti Conciliaris. 23

Sacra, &c. *Declarauit, Decretum hoc irritans matrimonia clandeſtina contracta ſine Parocho, vel abſque illius licentia incipere robur habere poſt 30. dies à die publicationis ipſius Decreti in Parochia facta.*

Die 26. Iunij 1598. In vna Biſuntina. *Sacra, &c. cenſuit, ſi non erit publicatum in Parochia Decretum Concilij cap.1. ſeſſ.24. de reform. matr. cum illud non obliget niſi poſt 30. dies à die publicationis, matrimonia eſſe valida.* 24

Hoc decretum de reformatione matrimonij, ad hoc vt robur ſuum recipiat, neceſſe eſt in Parochijs publicari, nec eius publicatio in Diœceſana ſynodo facta æquipollet.

Ad hoc vt præſens Decretum matrimoniorum locum habeat, neceſſe eſt, vt in propria Parochia fuerit publicatum.

Sacra Congregatio, &c. perpenſis etiam conſultationibus Epiſcopi Tricaricen in vna Holandiæ 19. Decembris 1602. & alias in ea declaratis, cenſuit primò vbi Decretum eiuſdem Concilij

tilij cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matr. non eſt publicatum in Parochia, valere matrimonia contracta abſque obſeruatione formæ à Concilio præſcriptæ.

25 Cum iſtis etiam aliæ declarationes concordant.

Quæ opinio nititur ea potiſſimum ratione, quod lex ad ſui eſſentiam requirit, quod habeat vim coactiuam, quæ non datur, niſi lex procedat ab habente poteſtatem obligandi, Suarez *lib. 1. de leg. cap. 20. & lib. 2. cap. 5. & 8.* Theologi communiter cum D. Thoma 1. 2. *quæſt. 90. art. 3.* & Ariſt. 10. *Eth. cap. vlt.* & deſumitur ex *cap. cum acceſſiſſent, & cap. cum in Eccleſia de conſtit.* Ad condendas enim leges requiritur ſuprema poteſtas. Quia autem effectus requirit cauſam proportionatam, ideò effectus ſupremus requirit cauſam ſupremam in ſuo ordine, quæ alia eſſe non poteſt, niſi Summus Pontifex. Secundò, quod fiat promulgatio ipſius legis tanquam authoritate publica ſancitæ, ſiue ſit de ipſius eſſentia, ſiue ſit conditio extrinſeca neceſſaria, vt actu obliget, ſicut applicatio & conditio ignis, vt comburat. Deſumitur ex D. Thom. *d. quæſt. 9. art. 4.* & Scoto *in 4. d. 3. q. 4. art. 1.* & docent vtriuſque ſequaces. Hæc autem publicatio fieri debet in ſpecie ex mandato etiam S. Concilij in ſingulis Parochijs, adeò vt noluerit decretum habere robur, niſi poſt triginta dies à die publicationis. Quo fit, vt requireretur illius præciſa publicatio, nec ſubditi poterunt ex dictis decretis intelligere iniunctam ſibi legem eſſe ab habente poteſtatem obligandi, & ſic à Concilio.

26 Quando enim Pontifex, ſiue Concilium explicat quod lex non obliget quamdiu fuerit promulgata in ſingulis Prouincijs, aut Diœceſibus, vel Parochijs, tunc vt obliget, requiritur talis promulgatio, quia cum modus talis promulgationis non ſit determinatus ex natura rei, cumque dependeat à voluntate Principis, lex non ſortitur ſuum effectum, niſi promulgatio fiat eo modo, quo Princeps decernit. Quare non ſufficere quod lex ſit ſolemniter edita, ſed inſuper requiri promulgationem docent communiter Theologi *d. q. 90. art. 4.* cum D. Thom. contra Caſtr. in *l. 1. ff. de act. empt.* Angel. ibid. & nonnullos alios; & colligitur *ex cap. in iſtis d. 4. & ex l. leges ſacratiſſimæ, C. de legib.* Quia cum ſit regula pro tota Republica Chriſtiana, debet ipſi promulgari, cum non poſſit cauſa producere ſuum effectum, niſi applicetur ſubiecto. Requirebatur itaque, quod populus ſciret cuius ſit decretum. Vndè cum Metropolita nomine ſuæ Synodi, vel proprio publicauerit conſtitutionem Concilij, eius nomine ſuppreſſo, populus non poterat diuinare, quod eſſet Decretum Concilij. Imò ſine dubio credidit eſſe conſtitutionem ſynodalem, ac proinde non habuit vim publicationis Concilij. Nec ſuffragatur, quod Metropolita habuerit intentionem publicandi Concilium. Quia id ſubintelligitur ex diſpoſitione Iuris, vt, ſcilicet, lex publicetur ſub nomine illius, qui legem condidit, alias ſi non publicet, vel vlteriùs nomen non apponatur, debet fieri interpretatio, quod lex ſit facta ab illo, qui legem publicat. Denique non afficit, quod in dicta conſtitutione Synodali mandatur Epiſcopis, vt antiquam conſtitutionem in Parochijs publicent, & pro antiqua conſtitutione intelligunt Concilium Tridentinum. Quia hoc verbum *Antiqua Conſtitutio*, eſt genericum, & incertum, nec populus poterat hariolari quæ eſſet iſta antiqua conſtitutio. Tum quia Concilium Tridentinum non poterat dici antiqua conſtitutio, cum reſpectu populi Rutheni non haberet vim conſtitutionis, cum non eſſet publicatum de tempore Synodi Ruthenæ.

27 Conſideratio autem illa, quod ſaltem in foro conſcientiæ ſuſtineatur huiuſmodi irritatio ex intentione Metropolitæ publicandi Concilium ceſſat ex defectu poteſtatis ſupra deducto, & quia non attenditur intentio, ſed factum ipſum, cum indubitatum ſit, non fuiſſe publicatum decretum Concilij Tridentini. Quod eo vel maximè dicendum eſt, quia aſſertæ cauſæ non ſubſiſtunt cùm Eccleſia Græca vigore vnionis obligetur recipere leges Apoſtolicas, etiam in his, quæ ſpectant ad Ius humanum. Imò in profeſſione fidei Græcorum iuſſu Gregorij XIII. edita, quàm ipſimet Rutheni ad vnionem venientes tempore Clementis VIII. iuramento, & ſubſcriptione firmarunt, vt teſtatur frater Thomas à Ieſu *in tract. de procur. ſal. omn. gent. lib. 6. pag. mihi* 319. leguntur hæc verba.

28 *Inſuper profiteor, ac recipio alia omnia, quæ ex decretis ſacræ œcumenicæ generalis ſynodi Tridentinæ ſacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia, etiam vltra contenta in ſupradicto fidei ſymbolo profitenda, ac recipienda propoſuit, atque præſcripſit, vt ſequitur: Apoſtolicas, & Eccleſiaſticas traditiones reliquaſque eiuſdem Eccleſiæ obſeruationes, & conſtitutiones firmiſſimè admitto, & amplector, &c.*

Deinde abſque dubio tenentur decretis Conciliorum generalium, ex quibus ſeptem antiquiora etiam in Schiſmate ſemper amplexi ſunt. In his autem multa fuerunt conſtituta, quæ ſunt Iuris humani, & inſuper decretum, & obſeruatum, quod cauſæ maiores etiam Iuris humani ad Iudicium Sedis Apoſtolicæ deferantur. Quod etiam extra Concilia ſæpè fecerunt Græci per plura ſcandala ante ſchiſma, vt teſtantur Hiſtoriæ. 29

Sed quod attinet ad impedimenta matrimonium dirimentia, Innocentius IV. in Diplomate, quod ex eius regeſto exiſtente in Bibliotheca Vaticana tranſcribit idem frater Thomas *d. lib. 6. p. 2. cap. 6.* conſtituit in hæc verba. 30

Et quoniam apud Græcos conſueuerunt contrahi matrimonia inter perſonas contingentes ſe iuxta eorum computationem octauo gradu, qui ſecundum computationem, & diſtinctionem graduum, quàm nos facimus, apud nos quartus habetur, ne id præſumatur deinceps, firmiter prohibemus, diſtrictè præcipientes, vt cum vlterioribus gradibus licitè matrimonia contrahantur, in prædicto quarto conſanguinitatis, vel affinitatis gradu copulari vlteriùs non præſumant, ſtatutum in hoc generali Concilij obſeruantes &c. 31

Et in terminis huius Decreti Concilij Tridentini facit, quod idem refert *in cap. 7. eiuſd. p. 2.* ex Diplomate Clementis VIII. de communicatione Latinorum cum Græcis verbis ſequentibus. 32

Curent Ordinarij locorum, vt Decretum S. Concilij Tridentini de reform. matr. vertatur in linguam Græcam vulgarem, & in locis, & Parochijs Græcorum, & Albanenſium euulgetur, & publicetur. 33

Et eo maximè dicendum eſt in hoc caſu, cum Decreta Synodi publicata contineant irritationem etiam ob defectum aliorum à Concilio non expreſſorum pro forma, & præſertim ob defectum Benedictionis, qui ex diſpoſitione Concilij minimè irritat matrimonium, ſed tantum per modum exhortationis diſponit, ibi, *Præterea ſancta ſynodus hortatur &c.* Et ita etiam aduertit Sanchez *de matr. lib. 3. diſp. 19.* Vnde nullo modo admittendum eſt, ne contra mentem S. Concilij aperiatur via Epiſcopis arctandi Sacramentum matrimonij ad eorum arbitrium, vt poſt Tolet. *in ſua ſumm. cap. 18. num. 1. lib. 7.* firmat Barboſ. qui alios allegat *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 32. n. 43. & 154.* & ſæpiùs declarauit S. Congregatio. 34

Præterea non aſſentior ſententiæ illi, quæ tenet contractus, iure nullos habere vim in foro conſcientiæ, ſed alteræ extremæ ſententiæ, quæ docet contractus iſtos, iure nullos, nullam parere obligationem in conſcientia. Eam ſequuntur Innoc. *in cap. quia plerique de Imm. Eccl.* Couarr. *in cap. cum eſſes, de teſtam. & in regula Peccatum, par. 2. §. 2.* Bald. *in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. n. 55.* Alex. & Imol. *in l. nemo poteſt, ff. de leg. 1.* paſſimque alij vtriuſque iuris interpretes, & ex Theologis Molin. *tom. 1. de iuſtit. tract. 2. diſp. 8.* Salon. *tom. 1. de iuſt. q. 5. art. 4.* Eamque refert, ac meritò collaudat Pontius ſæpè adductus *lib. 5. cap. 5. num. 4.* & iuri conformiorem, ac veriorem cenſet Leſſius *de iuſt. lib. 2. cap. 19. dub. 3. n. 35.* Certum enim eſt, poſſe legislatores non ſolum obligare ſua lege in conſcientia, & ad pœnam, ſed etiam ad irritatione contractus, aliàs legitimi, qualis eſt lex iſta Concilii Tridentini de matrimoniis clandeſtinis. Non quidem decernendo aliquid circa id, quod deducitur immediatè ex principiis naturalibus, ſed circa ea, quæ deducuntur tantum frequentius, & vniuerſim, aut quæ ſe habent vt determinationes iuris naturalis. Huiuſmodi autem leges fundantur in præſumptione fraudis, quæ non præſumitur in vnoquoque peculiari caſu, ſed in plurimum. 35

Ideò etiam ſi præſumptio legis deſit in vno caſu, non idcircò lex vim amittit, nec deſinit obligare in eodem caſu. Cùm itaque lex non deficiat, non ceſſante cauſa legis, & cauſa iſtarum legum non ſit fraus in iſto peculiari caſu, ſed in vniuerſum, quę cauſa non ceſſat ex eo, quod in iſto caſu deficiat, vtique dicendum eſt, quod lex adhuc vigeat; legi 36

autem

autem vigenti natiua ineſt obligatio, atque adeò etiam obligabit in eo caſu. Hanc ſententiam præter adductos docent etiam Vaſquez, Gomez, Padilla, Salas, Aragonia, Becanus, Vega, Beia, Valerus, Bonacina, Naldus, & alij, quos refert Delbene *tract.3. moral. ſect.4. n.1.*

36 Quod quidem in contractu matrimonij longè faciliſiùs procedit; nimirum eſſe nullum etiam in foro conſcientiæ, ſi celebretur ſine Parocho, & teſtibus, quamuis nulla interueniat fraus. Tum quia neque ea ratio in vniuerſum ceſſat. Tum etiam quia Tridentinum expreſsè reddit contrahentes omninò inhabiles ad ſic contrahendum. Non enim eſſent omninò inhabiles, ſi matrimonium valeret in foro conſcientiæ. Ex quo fit neque eſſe idoneos miniſtros, neque materiam legitimam huius contractus; ac proinde ſatis ſignificat, ſe omninò irritum reddere in foro conſcientiæ, nec prout eſt matrimonium, ſed etiam prout ſponſalia. Ita docent Nauarr. *lib.4. conſ.3.* Leſſius *d. lib.2. cap.19. dub.3. n.32.* Delbene loco adducto *ſect.6. n.1.* Sanchez *lib.1. de matr. diſp.20. n.4. & ſeqq.* vbi latè, ac doctè id confirmat, & aduerſarios refellit. Quod etiam tuetur, ac explicat Pontius *d. cap.5. n.8.* vbi aſſeuerat, nullum hactenus dubitaſſe Tridentinum non obligare, etiam ſi aliquis in aliquo caſu contraheret ſine fraude, & damno, vt proinde *n.15.* pronunciet hanc ſententiam communi Doctorum ſenſu, nemine diſſentiente, receptam eſſe.

37 Tertia denique obiectio diluitur. Non enim poteſt admitti tolerantia ratione ſcandali in matrimonijs ratis, & conſumatis. Quia in iſtis non poteſt concedi diſpenſatio à Papa, cum fiant duo in carne vna, & matrimonium ſit redditum indiſſolubile, vt per Pont. *lib.1. cap.14. per totum*, & præcipuè *n.6.* ſed tantummodo in ratis, vt rectè diſtinguendo declarat Cardin. *in cap. fin. de ſponſ. duorum n.2.* Abb. *n.5.* Anchar. *n.3. & 4.* Hoſtienſ. *n.7. in fine* Henr. Boich. *n.5. & 6.* Marian. Soccin. *n.17.* & latiſſimè Præpoſ. *col. fin. ſub num.9.* vbi argumentum hoc tractat cum rationibus hinc indè, traditque Butr. *in cap. licet n.4. eod. tit.* Card. Zabar. *in cap. ex publico n.9. & 10. de conuer. coniug.* Turrecrem. *in c. ſunt qui dicunt, n.4. 27. q.2.* Idem proſequitur Bald. *in l. Deo nobis n.7. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Archid. *in cap. quia propter, circa finem 27. q.2.* Sanchez *de matr. lib.2. diſp.13. n.8. 11. & per totum*, & ex veriori opinione Canoniſtarum vſu recepta, & approbata à Sede Apoſtolica fuit reſolutum à Sacra Congregatione Concilij die 6. Iulij 1599. de qua nos alibi.

38 Quæ opinio comprobatur ex doctrina receptiſſima D. Thomæ *2.2. q.43. art.2.* vbi Theologi omnes, nempè quod ſcandalum actiuum, prout eſſet ſi Papa in peccato fornicationis iſtos perſeuerare permitteret, nunquam admittitur. Quia propter ſcandalum non eſt recedendum à veritate Iuris Diuini, & relinquenda veritas vitæ, vt etiam firmat Auguſt. Triumph. *de poteſt. Eccleſ. q.33. art.3.* & conferunt deducta per eundem *quæſt.53. art.2. & 3.* Idem in puncto firmat Abb. *in cap. ſuper eo, in fine, de cognat. ſpirit.* & ibid. Io: Andr. *n.5. in fine*. *Anchar. n.5. poſt princ.* Præpoſ. col.3. in fine.

39 Sed hoc caſu Papa debet omninò prouidere, *cap. Preterea 2. de ſponſal.* Alex. de Neuo *conſ.63. n.4.* Et maximè quia in hoc caſu non poteſt dari tolerantia, quæ conſiſtit in tacendo, ſed Papa cooperaret in actu peccati, cum impoſſibile ſit in futurum adeſſe poſſe bonam fidem. Vltra quod non ſumus in actuali propoſito maioris ſcandali euitandi, ſed in genere quod ſcandala euitari poſſunt, quod non ſufficit, cum poſſit hoc non eſſe, vt ponderat Pontius *lib.5. de conſenſu clandeſt. cap.18. §.4. nu.17.* Et ita videtur firmatum à Sac. Congregatione in declaratione impreſſa per Barboſ. *ad cap.1. ſeſſ.24. de reform. matr.* quæ incipit, *Quæritur primò, §. Ad 3.* Et licet vtatur verbo, *Spreto*, hoc tamen verbum importat idem, quod *relicto*, vel *dimiſſo*, & ideò non eſt facienda vis ſuper eo ad præſumendam malam fidem, præſertim iuncta alia declaratione ſequenti, in qua ratione ſcandali noluit Sac. Congregatio recedere à diſpoſitione Iuris communis, cum in dubio ſequendus ſit rigor Iuris, *cap. fin. de tranſact.* Sic illa loquitur in terminis matrimonij.

40 *Sæpè contingit in Diœceſi Elboren. plures contraxiſſe matrimonia clandeſtina per verba de præſenti, fortè copula ſubſequenti conſumata ante publicationem Sac. Concilij Tridentini. Poſtea verò contraxiſſe cum alijs in facie Eccleſiæ cum ſubſecuta filiorum procreatione. Quo caſu dubium eſt confeſſoribus. Nam ſi compellantur ad primas redire vxores iuxta forum conſcientiæ, multæ rixæ, & neces orientur propter ſecundas, maximè quia de primis manifeſtum eſt ſolis confeſſoribus. Si verò ſinantur in ſecundis nuptijs permanere, conſcientia Archiepiſcopi ſtimulatur propter primas. Ideò quid ſuper hoc agendum petitur.*

Sacra Congregatio cenſuit conſulendum Sanctiſſimum D. 41
N. hac de re, & ſua ſanctitas reſpondit. In his, quæ ad forum fori pertinent ſatis eſſe prouiſum iure Canonico. Quæ verò ad forum poli ſpectant ipſius Dei prouidentiæ relinquenda.

Nec eſt cur aduerſus huiuſmodi doctrinam quis obij- 42
ciat *cap. licet de ſponſal. duorum*. Quia illud loquitur in matrimoniis ratis, & non conſumatis, & ſic diſpenſabilibus, vt ibi declarat Abb. Anchar. Præpoſ. & alij ſupra citati.

Minus obſtat *textus in cap.2. de clandeſt. deſp.* Quia pro- 43
cedit in matrimoniis occultis, de quibus Eccleſia non iudicat, vt notat eo loci Gloſſa *verſ. compelli*, Abb. poſt alios *n.3.* Et ideò hoc caſu proles etiam reputatur legitima, vt obſeruat ibidem Abb. *n.4.* Hoſt. *circa finem* Io: Andr. *n.3.* & in puncto etiam alias cenſuit S. Congregatio Concilii indicta Elboren ſuperiùs adducta.

Et hac ratione non obſtat aſſertus ſtylus Pœnitentiariæ. 44
Nam cum in illa non agatur, niſi de occultis, & ſeruetur ſecretum, non poteſt allegari ad caſum noſtrum, in quo ſupponitur notorietas, & publicitas.

Prout nec obſtat *cap. fraternitatis de frigid. & malefi.* Nam 45
primum matrimonium non erat conſumatum, & aderat legitimum impedimentum, atque adeò diſpenſabile, & tolerabile per Pontificem.

Prætereà nec vrget *cap. ſuper eo, de cognat. ſpirit.* Quia id 46
etiam procedit in materia diſpenſabili, & ideò permittitur diſſimulatio ratione ſcandali, vt declarat ibidem Anchar. *in fine*, Io: Andr. *n.5.* Abb. *n.4.* Præpoſ. *col.2.* ibi: *diſſimulatione diſpenſatiua*, & ſub *n.8. circa medium*, Hoſt. *ſub n.3.* Henrich. Boich. *n.6. circa finem*. Secùs verò ſi materia non eſſet diſpenſabilis, vt firmat ibidem Anchar. *ſub n.5.* non obſtante ratione ſcandali, traditque Abb. *in fine*, Præpoſ. *col.3.* pariter *in fine*, & alii Canoniſtæ.

Vlteriùs *ibidem* permittitur tolerantia ex conſuetudine, 47
quæ non erat contraria iuri, ex quo aderant Canones pro vtraque parte. Ideò non mirum ſi ex dicta conſuetudine per Papam approbata diſſimulatio permittebatur, vt ibi notat Card. *ſub principio n.1.* Anchar. *num.5.* Butr. *n.7.* Prepoſ. *ſub n.6.* ſecùs verò dicendum de tolerantia in repugnantibus iuri Diuino, vt in matrimonijs ratis, & conſumatis. Quo caſu materia non eſt diſpenſabilis ex notatis *ibidem* per Card. *in fine*, & per Butr. *col. fin.* Præſertim quia in caſu dicti *cap.* non agebatur de forma, & ſubſtantia Sacramenti, vt in caſu noſtro, contra quàm non admittitur conſuetudo, nec diſſimulatio, vt aduertit ibidem Card. *num 1.* & *5.* & Butr. *num.6.*

Nec eſt habenda ratio, quod ex irritatione huiuſmodi 48
matrimoniorum fiat iniuria Metropolitæ. Nam in pari caſu Pontifex non fuit veritus reprobare geſta ſuorum Predeceſſorum, vt vire libet *in cap. licet de ſponſ. duor.*

Minus habenda eſt ratio prętenſę æquitatis, reſpectu 49
publicationis dictorum Decretorum, cum, vt dixi, concurrat defectus poteſtatis, & requiratur publicatio, prout Decreti conciliarii eſt, & in hoc caſu attendatur factum, & non intentio ex ſupra allegatis.

Item nec facit ad rem *cap. Tua nos, de ſponſal.* Quia & il- 50
lud loquitur in materia diſpenſabili, vltra alias reſponſiones, quæ colliguntur ex traditis *ibid.* per Doctores.

Similiter nec obſtat, quod in *diſt.18.* iniungatur Epiſ- 51
copis facultas publicandi Concilia. Nam huiuſmodi facultas publicandi non negatur; ſed in hoc caſu defuit Concilium ipſum, ſcilicet publicatio Decreti Concilii ex ſupra allegatis.

Poſtremò nec obſtat, dum alias dicebatur de tolerantia 5
meretricum. Nam huiuſmodi tolerantia reſtringitur reſpectu pœnæ, non peccati; cum iſtæ alias reiiciantur ab Eccleſia tanquàm infames, & rebelles, Bartol. *in l. verum n.2. ff. de furt. & in l. ſi Vxor, §. ſed & in ea, ff. de adult.* Marſil. *ſingul.105.* Oſaſch. *deciſ.77. nu.33.*

Videndum ſupereſt, quid ſit agendum. Et crederem 53
cum

cum illis, qui contraxerunt primum matrimonium, & non conſumarunt poſſe diſpenſari, vt permaneant in ſecundo quod bona fide contraxerunt, *cap. fraternitatis, de frigid. & maleſic.* vel tolerari.

54 Quod attinet ad forum internum, licet dictum ſit non eſſe tolerandos à Papa, quia in huiuſmodi caſu non poteſt diſpenſare, nec poteſt permittere quod illi perſeuerent in peccato fornicationis ſub prætextu ſcandali actiui. Ex aduerſo tamen reſpondetur contrahentes fuiſſe, & eſſe in bona fide, nec peccatum adulterii, vel fornicationis committere, niſi materialiter, non tamen formaliter.

55 Pro tolerantia, ponderanda eſt bona fides contrahentium.

Status fidei Catholicæ in illis partibus.

Quod fortè matrimonia clandeſtina negabuntur, & probari non poterunt.

Contradictio mulierum, & earum conſanguineorum.

Et ſi res ad praxim reducenda eſt pro non tolerantia. Id aut fieret iudicialiter, aut extraiudicialiter.

56 Si extraiudicialiter, hoc eſt, ſi moneantur coniuges ad diſſoluendum matrimonium, negotium relinquetur in ipſorum conſcientia. Ad illos enim ſpectabit parere, vel non parere.

57 Si iudicialiter, videatur quomodo tot Prouinciales poſſint conueniri ſine aliqua renouatione ſchiſmatis cum Eccleſia Romana, & detrimento authoritatis eorum Epiſcoporum, qui Synodum publicarunt.

58 Referam tamen quid fuerit actum in ſimili ſub Gregorio XIII. Multis hominibus Prouinciæ Zaren in bello cum Turcis in ſeruitutem redactis eorum coniuges tam maſculi, quàm fœminæ nullam de illis notitiam habentes, ſecundas nuptias contraxerunt, non ſeruata forma Concilij. Quamobrem anceps Epiſcopus quid agere deberet cum hominibus facilè ad contermina loca Turcarum profecturis, ſpreta Religione, ſi dirimi hæc matrimonia viderent, Congregatio cenſuit ex ſententia Gregorij XIII. ſimpliciter Epiſcopo reſpondendum, vt moneat iſtos, quod nullum eſt matrimonium, non ſeruata forma Concilij. Quod ſi ita moniti velint iterum contrahere ſeruata forma Concilij, & Parochus eorum proprius velit eos coniungere abſque alia licentia ipſius Epiſcopi, nihil ipſe dicat, ſed ſinat eos ſic contrahere, & perſeuerare. Quod ſi ipſi, vel eorum proprius Parochus petant ab Ordinario licentiam perſeuerandi in ſecundis nuptijs ſic nulliter contractis, non det illam Epiſcopus, & dicat eis, quod Eccleſia nunquam dat licentiam contrahendi, niſi certo nuntio mortis prioris coniugis accepto.

59 Nihilominus in caſu propoſito die 18. Nouembris, & 2. Decembris 1628. maturè diſcuſſo, Eminentiſſimi Patres S. Concilij Tridentini Interpretes vnanimiter cenſuerunt, Decretum Synodi Diœceſanæ Chiouen, & Synodi Prouincialis Ruthenæ ſuper matrimonijs clandeſtinis non celebrandis per Archiepiſcopum Chiouen publicata, non habere vim irritandi matrimonia contra illorum diſpoſitionem contrahenda, ſed matrimonia etiam poſt huiuſmodi Decretorum publicationem aliter contracta, ſi nullum aliud obſtabat legitimum impedimentum valida, ac firma fuiſſe. Ideòque coniuges, qui aliàs inter ſe validè matrimonia contraxerunt, illiſque poſtea per Archiepiſcopum tanquam contra formam ſui Decreti nullis declaratis, ſeparati fuerunt, ac ſimul cohabitare deſierunt, omninò cogendos, vt in dictis matrimonijs contractis permaneant, atque vnà ſimul tanquam veri coniuges cohabitent. Eos verò, qui primis matrimonijs aliàs validè, & publicè contractis, ac conſumatis ab Archiepiſcopo vigore dictorum Decretorum nullis declaratis ſecundò contraxerunt, ſimiliter ad priora redire ac in illis permanere cogendos eſſe. Huiuſmodi autem ſecunda matrimonia poſt publicationem, & conſumationem priorum contracta, nullo modo, etiam prætextu cuiuſuis grauis, & imminentis ſcandali tolerari poſſe, aut debere. In futurum verò prouidendum eſſe per Breue S. D. N. in quo ſint regiſtrata ſola verba ſubſtantialia Sac. Concilij Tridentini *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* in ſingulis Parochijs ad præſcriptum eiuſdem Sac. Concilij publicanda.

60 Die 5. Decembris 1628. facta relatione Sanctiſſimo D. N. Sanctitas ſua ſententiam S. Congregationis approbauit, iuſſitque, &c.

Atque ex his confirmata manet noſtra ſententia ſuis fundamentis firmiter innixa, quàm nunc ratam habemus, eique fortiſſimè inſiſtimus.

CONSVLTATIO CLII.

An regularis, qui ab aliquot annis relicto clauſtro, ſpretaque obedientia vagatur, incedendo tamen in habitu Regulari, ac in priuata domo viuendo non ſine ſcandalo, inciderit in pœnas etiam apoſtaſiæ, itaut tanquam Apoſtata ſit puniendus?

Reſpondendum videtur, intrare diſpoſitionem decreti Vrbani VIII. *de Apoſt. & eiect. verſ. Rurſus ſtatuit*, vt ſcilicet ab Ordinario conijci debeat in carceres, & Superioribus Regularibus conſignari puniendum, eo quod loquitur nedum de proprijs Apoſtatis, ſed etiam de fugitiuis, ibi: *vbi fugitiui*, qui dicuntur omnes Regulares degentes extra clauſtra abſque licentia ſui Superioris, etiamſi in habitu Regularium animo non recedendi à Religione, incedant. Ita poſt alios firmant Sanchez *in Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 8. num. 2.* Lezan. *in ſum. tom. 1. cap. 16. n. 7.* Bordon. *in reſol. & conſ. regular. reſol. 41. num. 12.* qui alios adducunt. 1

Et maximè cum tanto tempore fuerit vagus, & fugitiuus extra obedientiam Superioris. Ex hac enim diuturna vagatione, & clauſtri deſtitutione ſufficienter colligitur animus Religionem deſerendi ex regula textus *in l. Quicquid 49. de reg. iur. §. Pauonum* cum ibidem notatis *inſtit. de rer. diuiſ.* cum ſimilibus. 2

Confirmatur nedum ex diſpoſitione S. Concilij Tridentini *cap. 4. v.* Nec liceat *ſeſſ. 25. de regular.* verùm etiam ex diſpoſitione *cap. 3. ſeſſ. 6.* ex qua Regulares in domo priuata degentes poſſunt, non obſtantibus priuilegijs, ab Epiſcopo diœceſano puniri. Et ita ſæpiùs cenſuit Sacra Congregatio Concilij, præſertim in vna *Tricaſtrinenſi* die 14. Decembris 1647. & in terminis huius caſus in vna *Craconienſi* die 17. Maij 1654. declarauit, Superiorem Regularem vti poſſe iure ſuo iuxta Conſtitutionem Vrbani VIII. de Apoſtatis, & eiectis. 3

CONSVLTATIO CLIII.

An puer nondum in aliqua parte ſui corporis natus in extrema neceſſitate baptizari poſſit in vtero matris?

Dvbitatio excitata fuit ab Obſtetricibus iuſſu Eminentiſſimi Domini mei Cardinalis Vicarij examinatis ab eius Congregationis Præfectis, inter quos & ego minimus ſum. Earum enim aliquæ, etiam quod infans nullam ſui corporis partem extra vterum matris emiſerit, volunt facilè aqua in manum, vel ſpongiam, ſeu goſſipion infuſa, ſe poſſe ipſum vterum penetrare, aquam ſuper fœtum exprimere, ac verba proferre, & baptizare. Idemque aſſerunt fieri poſſe per fiſtulam, vel per cochleare immiſſum cum aqua in vterum, ſicque eas ab experientia perdoctas fuiſſe. 1

Et quidem opinio negatiua creditur communis, & probata *in c. Qui in maternis d. 4. de conſecrat.* Vbi diſponitur, quod ſi mater prægnans baptizetur, fœtus non ſit baptizatus; quia qui natus ſecundum Adam non eſt, ſecundum Chriſtum regenerari non poteſt; nec in eum poteſt regeneratio, quem generatio non præceſſit. Vnde regula: *Qui natus non eſt, non poteſt renaſci.* 2

Ratio autem ſecundum Gloſſam ibidem eſt, quia talis notus eſt Deo, non hominibus, nec eſt ſubiicibilis operationi miniſtrorum Dei, prout etiam de iure ciuili non perfectè natus, non dicitur homo, *l. quod certatum, C. de poſthum. hær. inſtit.* 3

Tunc igitur infans erit capax baptiſmi, quando ita ſit in lucem editus, vt dici poſſit vitam degere cum aliis hominibus, à quibus iuuari poſſit, ſeu ſaltem aliqua ſui pars ita ex vtero prodierit, aut apparuerit, vt dici poſſit quodammodo natus, 4

natus, & ſic Sacramento renaſci, ne alias dicatur renatus antequam natus. Ipſa enim Eccleſia Sacramentorum diſpenſatrix illa præbet tantummodo ijs, qui hanc communem vitam ingrediuntur, in eiuſque foro, & notitia verſantur, qualis non eſt puer materni vteri tenebris circumfuſus, qui etiam aperto oſtio ipſius vteri quando mater eſt paritura, licet puer manibus ab Obſtetrice tangi poſſit, adhuc tamen oculis ab ea cerni non poteſt, immò nec matri parienti, neque eidem Obſtetrici, quamuis peritiſſimæ, innoteſcit an proles viuat.

5 Quare non immeritò huiuſmodi baptiſmus intra vterum adminiſtratus aliquibus magnis viris diſplicuit, præcipuè Mayroni in 4. d. 4. q. 1. §. *ſed occurrit*, Richardo etiam *in 4. d. 6. ar. 1. q. 1.* Aſteſano 1. *p. ſum. lib. 4. tit. 6. art. 2. q. 5.* Henriquez *lib. de baptiſ. cap. 21. n. 2. lit. M.* Angles *in 4. q. 2. de baptiſ. ar. 3. concl. 1.* Graffio *p. 2. deciſ. lib. 1. cap. 4. n. 31.* S. Auguſtino, S. Thomæ, S. Antonino, S. Bonauenturæ, & alijs relatis à Comitolo *in reſponſ. moral. lib. 1. q. 13.* Quinimmò Raynaudus *de ſect. Cæſar. cap. 6. num. 13.* quomodo poſſit perfici pueri vtero additi ablutio ſaltem plerumque, & quomodo aqua, vtero non fiſſo, poſſit ad fœtum tot inuolucris, ac ſeptis circumdatum pertingere, non putat oſtendi poſſe. Nam & ipſe vterus eſt ad modum abditus, ac exquiſitè occluſus à momento conceptionis vſque ad tempus partus, & intra ipſius vteri latebras fœtus tot vndique ſecundinis circumſepitur, vt neſciatur qua ratione dici poſſit, aquam ita eſſe applicabilem, vt ad fœtum immediatè poſſit pertingere. Atque etiam ob eandem ſecundinarum circumpoſitionem non exiſtimat idem author, puerum, etiam recluſo iam vtero ſub tempus partus, poſſe intra vterum baptizari, quia quouſque fœtus expeditus ſit inuolucris ſecundinarum, quod non fit niſi in excluſione ab vtero, aqua, quæ immitti poſſet non niſi ſecundinas perfundet, quod non poteſt ad verum fœtus baptiſmum ſufficere.

6 Nihilominus pronunciandum eſſe cenſeo: Deſperato partu naturali, fore, vt poſſet verus, ac licitus baptiſmus peragi, fœtu intra matris vterum conſtituto, nec aperto vtero, ſi aqua ad eum poſſet pertingere.

Probatur. Quia infans, ſic conſtitutus, eſt ſubiectum capax baptiſmi; nam eſt homo non baptizatus, & poteſt tingi, ſiue aſpergi ab aqua, omniaque hic interueniunt, quæ ad Sacramentum baptiſmi requiruntur, nimirum materia, & forma, & intentio debita, ac ſubiectum baptiſmi capax.

Confirmatur hæc ratio ex doctrina D. Thomæ 3. *p. q. 68. art. 11. & in 4. diſt. 6.* & Scoti *diſt. 4. q. 3.* aliorumque Doctorum vtriuſque Scholæ, vbi inquirentes rationem, quare in maternis viſceribus pueri baptizari non poſſint, reprobant, & reijciunt aliquorum rationem dicentium, non poſſe baptizari, quia quamdiu in vtero matris ſunt, tamdiu adhærent cauſæ peccati Originalis, & ſic ab eo mundari non poſſunt, niſi à peccati cauſa ſint ſeparati per natiuitatem ex vtero, & rationem vnicam, & adæquatam afferunt, quia vt inquit D. Thomas: *Dum puer adhuc eſt in vtero matris, non poteſt ſubijci operationi miniſtri Eccleſiæ, per quem baptiſmus applicatur*, & *diſt. 24. ar. 2. q. 1. ad 2.* Baptiſmus non eſt, niſi illorum intrantium, qui *ablutioni ſubijci poſſunt*, & Scotus loco citato: *Non quia coniunctus eſt cauſæ corruptionis, ſed quia baptiſmus eſt lotio, vel ablutio in aqua, ſed paruulus ſic in vtero non poteſt lauari, quia nec ſic immediatè tangi aqua*. Ergo quandocunque propter fœtus maturitatem, aut ſimilem aliam cauſam patefacta ſit via, vt poſſit infans aqua pertingi, etiam poterit baptizari. Ideò namque regulariter negatur baptizari poſſe in vtero matris, quia ibi difficile redditur, quod aqua fœtum attingat. Si ergo detur quod attingat, validus erit baptiſmus.

7 Probatur ſecundò authoritate celeberrimorum Doctorum, qui in terminis hanc doctrinam tradunt, ſcilicet Victoria *in ſumma q. 32.* Suarez, Valentia, Zambranus, Ledeſma, Viualdus, Gabriel, Coninch, & alij, quos citat, & ſequitur Diana *p. 2. tract. 15. reſol. 43.* Nec non Gammacheus, & Præpoſitus *in 3. p.* ille *q. 65.* hic *quæſt. 66. art. 8. dub. 3.* Hancque ſententiam iam pridem antiquatam eſſe, poſſeque verè infantem intra matris vterum baptizari, dummodò ad eum, ſaltem interiecta tantum ſecundina, pertingat ablutio, communiſſimam eſſe teſtatur idem Raynaudus loco citato, piamque appellant Doctores, quos Diana ſequitur ibidem, & *tract. 3. de caſib. occur. temp. mort. reſolut. 12.*

Confirmatur hæc probatio. Quia tempore D. Antonini, 8
vt ipſe docet 3. *p. tit. 14. cap. 15. §. 1.* *Communiter ab Authoribus non reputabatur baptizatus infans, qui aqua baptiſmali fuiſſet ablutus in manu, vel in pede, quos ex vtero protulerat.* Quia tamen nonnulli aſſerebant, probabile eſſe talem baptiſmum poſſe ſubſiſtere; ideò Eccleſia præcepit, ac præſertim Rituale Romanum, *Vt ſi aliud membrum* (præter caput) *emiſerit, quod vitalem indicet motum, baptizetur & tunc ſi natus vixerit, erit ſub conditione baptizandus, &c.* Multò magis ergo moueri poterunt Eccleſię Prelati à tot celeberrimorum Doctorum authoritate, ad ſubueniendum paruulis, qui iam, hiante vtero, ſeſe emittere incipiunt, & ablutioni ſubijciunt.

Probatur tertiò. Quia niſi ſaltem per huiuſmodi baptiſ- 9
mum reipſa ſuſceptum, poſſet proſpici ſaluti æternæ infantium in matrum vteris abditorum, incuſaretur Deus improuidentia, tamquam qui defeciſſet in neceſſarijs, nec huiuſmodi infantium ſaluti verè conſuluiſſet, cum tamen Scriptura conceptis verbis teſtetur, velle Deum omnes homines ſaluos fieri. Quę verba D. Auguſtinus *lib. 4. contra Iulianum* ad paruulos quoque maternis vteris abditos pertinere docet, atque adeò vult etiam ſaluos fieri hos paucorum dierum homines, vt feſtiuè dixit S. Proſper *lib. 2. de vocat. gent. cap. 23.* Nulla enim eſt ratio cur puer, qui in vtero matris abſque eius culpa labem Adæ contraxit, etiam ſine illius culpa non poſſit ſaltem hoc pacto in vtero regenerari, & renaſci. Deus enim in nullo ſtatu negat talem ſpiritualem regenerationem, ac boni omnes probant conſilium, laudant conatum in re tanti momenti, tot ac tam illuſtrium Doctorum, vt mox videbimus, quos certè vel impudentiæ, vel imprudentiæ inſimulare, quaſi rem aggreſſi ſint Deo non gratam, vel planè deſperatam, ſcelus eſt. *Melius enim eſt*, inquit Saluianus, *nihil inexpertum relinquere, quàm morientem non curare*.

Probatur quartò. Quia in puncto dubij propoſiti non ha- 10
bemus aliquod argumentum, quod conuincere debeat Eccleſiæ Prælatos ad excludendum pueros ſic conſtitutos à gratia baptiſmali, neceſſaria neceſſitate medij, vt ſaluentur.

Quamuis enim Comitolus *lib. 1. reſponſ. mor. quæſt. 15.* 11
contrariam ſententiam ſolam defendi poſſe contendat, & in hunc fine alleget ſacrorum Canonum, S. Auguſtini, S. Iſidori S. Thomæ, aliorumque Doctorum authoritatem, eius tamen pace, nullus eorum, quos videre potui, noſtri dubij caſum attingit, immò plures noſtræ ſententiæ veritatem confirmare videntur. Etenim, *can. qui in maternis, de conſecr. diſt. 4.* quem Gratianus ex S. Iſidoro *lib. 1. ſentent. cap. 22.* deprompſit, ſic habet: *Qui in maternis vteris ſunt, cum matre baptizari non poſſunt, quia qui natus ſecundum Adam non eſt, renaſci ſecundum Chriſtum non poteſt:* vbi Gloſſa: *Quærebatur ab Iſidoro, quare partus non baptizatur cum matre prægnante?* Vides quam multum diſtet à caſu noſtro dubium S. Iſidoro propoſitum, & quod eius, ac Canonis ex eo excerpti reſolutio non attingat punctum noſtræ difficultatis.

Sed obijcies rationem à S. Doctore ſubiunctam, *quia qui* 12
natus ſecundum Adam non eſt, &c.

Reſpondeo primò, rationes Canonibus, ac decretis 13
adiunctas non conſtituere Ius. Secundò: Antequam penitus elidam hanc obiectionem, quæ certè conſiderabilis eſt in hac materia, debeo illius vim magis explicare, & augere.

Augetur ergo vis obiectionis ex verbis Chriſti Ioannis 3. 14
oportet vos naſci denuò. Et: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* Et ne euadere conemur, dicendo quod per Baptiſmum regenerari poſſumus à natiuitate in vtero, & non neceſſariò ab ea, quæ ex vtero, opponit Comitolus authoritatem S. Auguſtini *Epiſt. 55. ad Dardanum*, vbi expreſſis verbis hanc euaſionem præcludere videtur. Addit Comitolus, dicta verba Chriſti, Sanctos Patres, & Theologos doctrina, gloria, & antiquitate inſignes, ita interpretatos, vt nemo natiuitatem ſpiritualem queat adipiſci, quiè materno aluo non prodierit ſeu omnino, ſeu ex parte.

Quibus vt ordinatè reſpondeam, dico, quod omnes 15
Catholici ſuſtinere debemus, quod natiuitas, à qua renaſcimur per Baptiſmum, propriè eſt illa, qua naſcentes in

vtero

vtero contrahimus peccatum Originale. Ita nos docet Concil. Trident. *ſeſſ.*5. *in decreto de peccato Originali: Paruuli ideò in remiſſionem peccatorum veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt; niſi enim quis renatus fuerit ex aqua, &c.*

16 Certum eſt autem ſecundum fidem, quod peccatum Originale contrahitur generatione in vtero antequam infans naſcatur ex vtero, ergo regeneratio Baptiſmi eſt ab ea, qua naſcimur in vtero.

17 Cùm ergo Concilium doctrinam ſuam ſtabiliat ex verbis Chriſti *Ioann.*3. manifeſtè conſequitur, quod ex mente Concilij hæc verba Chriſti intelligenda ſint de renaſci à natiuitate in vtero, itaut qualitercumque, ſiue per vteri ſectionem, ſiue per eiuſdem dilatationem pateat via ad ablutionem infantis, quamuis non eximatur vtero, immò eidem firmiter adhæreat per vmbilicum, membranas, & fibras, capax ſit regenerationis per baptiſmum, ſicuti S. Ioannes Baptiſta ante ſuam ex vtero natiuitatem capax fuit regenerationis in Chriſto, & de facto fuit regeneratus in Chriſto ſine baptiſmo ante ſuam ex vtero natiuitatem.

18 Vſitatum quippè eſt in ſacra Scriptura vocem *Natum* accipi pro *genito*. Ita Matth. *cap.*1. *De qua natus eſt Ieſus*, græcè autem habetur *genitus*, & cap.26. *Bonum fuiſſet ei ſi natus non fuiſſet homo ille*, hoc eſt *genitus*, prout græcè etiam dicitur, vt intelligant, ſe errare, qui ad probandum, meliùs eſſe homini malè eſſe, quam non eſſe, hunc locum contra ipſos facientem ita conantur eludere, quod non dixit Dominus, ſi numquam genitus fuiſſet homo ille, ſed ſi numquam natus. Ac eodem *cap.*1. explicatiùs: *Quod in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt*, græcè *genitum*. Non enim tunc natus erat Ieſus, ſed conceptus, ſiuè vt græcum verbum ſignificat, *genitus*. Vnde Baptiſmus regeneratio à Tridentino appellatur. Denique verba Chriſti intelliguntur de regeneratione, ſiue noua natiuitate ſpirituali, vt ex contextu liquet, quæ ſanè etiam in vtero verificari poteſt.

19 Hinc D. Thomas locis citatis rationem hanc, quod nondum natum eſt, non poteſt renaſci, intelligendo de natiuitate ex vtero reijcit, & confutat, & ad D. Auguſtini verba in Epiſtola ad Dardanum reſpondet *in* 3.*diſt.*3. *q.*1.*ad* 1. *verbum S. Auguſtini ad Dardanum ita intelligendum eſſe*, quia qui *in vteris maternis ſunt, operationi miniſtrorum Eccleſiæ ſubiacere non poſſunt*, vt ſupra diximus, & latiùs declarauimus.

20 Nunc ad Doctores ſcholaſticos, quos Comitolus pro ſe citat deueniamus. Et in primis ait, S.Thomam hoc modo concludere, *& ita relinquitur, quod nullo modo infantes in vteris exiſtentes baptizari poſſunt*. Fateor, ita loqui S. Thomam, ſed ex præcedentibus liquet, ly *nullo modo*, idem eſſe, ac ſi diceret, neque baptizando matrem, quia eſt diſtinctum ſuppoſitum, neque baptizando paruulum, quia ad eum ablutio peruenire non poteſt, quemadmodum etiam ſuperiùs demonſtrauimus.

21 Eadem ferè, & non ampliùs docent Magiſter Sent. Alenſis, S.Bonauentura, Richardus, & alij ab eodem citati, quæ caſum noſtrum non feriunt, ſed potiùs adiuuant concluſionem noſtram.

22 Denique video, obijci poſſe Rituale Romanum, vbi ait: *Nemo in vtero matris clauſus baptizari debet: at ſi infans caput emiſerit, &c.* item: *Si aliud membrum emiſerit, baptizetur, &c.* Sed exiſtimo, ſi benè conſiderentur hæc verba, pro nobis facere; nam in caſu noſtro infans non eſt in toto rigore clauſus in vtero matris, ſicut non debet dici clauſus in carcere, qui ſtat ad oſtium carceris apertum, vt egrediatur, quamuis nullam corporis partem foras extulerit: præſupponitur enim infans iam aperuiſſe oſtium vteri: ſaltem quantum neceſſarium eſt, vt aqua ad ipſum pertingat, immò quod manibus Obſtetricis tangi poſſit ipſum corpus infantis, vt ipſe Comitolus fatetur iuxta ſibi tradita à perantiqua & expertiſſima Obſtetrice. Addo ego & exemplum ex ſacra Scriptura, Geneſ.38. *Inſtante partu, apparuerunt gemini in vtero Tamar, atque in ipſa effuſione infantium vnus protulit manum*. Ecce quomodo dicuntur apparuiſſe in vtero, *antequam*, vt inquit Toſtatus, *vllus eorum egrederetur vel in toto, vel in parte. Et hoc ſenſit obſtetrix interius applicando manum*. Nam maturus infans naturali impetu contendit erumpere carcerem ventris, ſecundinas ſcindit, ſuo podere aperit vterum, quod ſi vires infanti non ſufficiunt, obſtetrix adiuuat vnctionibus, & frictionibus, ſecundinas vellicat, ac diſrumpit, & ſic ad exſtimum materni corporis oſtium ſeſe infans emittit. Cùm autem motus emiſſionis huiuſmodi ab eſſe clauſum in vtero, vſque ad totaliter, & perfectè egreſſum eſſe ex toto corpore matris ſit motus ſucceſſiuus, ſequitur, quod ſtatim inchoata emiſſione, iam aliqua emiſſio facta ſit, & aliqua reſtet magis, minuſue perficienda. Tunc ergo dici debet, quod ſe magis, vel minus perfectè emiſerit infans, quamuis adhuc nullam ſui corporis partem foras, & extra totum matris corpus extulerit. Tunc autem ſæpè contingit, perfectum egreſſum è materno corpore compleri non poſſe ſine grauiſſimo mortis periculo. Sic ſeſe iam aliquo modo emiſit purpurea roſa, quando carcerem viridium foliorum, quibus claudebatur protuberans, aperuit, & Cœli rorem non iam in viridi tegmine, ſed in ſua ſubſtantiali purpura ſuſcipit. Sic Bombyx, quo nullum aptius eſt exemplum fœtus humani, poſtquam exuit vermis formam, candentibus alis præditus ſecundinam, ac ſecundam ſuis ſibi filis contextam aperit, & aere fruitur, ac rore cœli, priuſquam foras egreſſus euolet.

Ad reliquas obiectiones facilè reſpondetur. Nam primò 23
quod ab Obſtetrice ſibi relatum Comitolus affert, nimirum neque matri, neque obſtetrici innoteſcere, an proles viuat, contra experientiam eſt, & contra rationem. Nam quomodo Obſtetrix manu tangere poteſt corpus pueri manu intra vterum emiſſa, abſque eo quod ſentiat eius vitalem motum, quem percipere etiam poteſt manu ſupra vterum ab extra adhibita? Et ad quid deſeruient ſigna, quæ congerunt medici, ex quibus cognoſcatur, mortuam eſſe in vtero prolem adhoc, vt Obſtetrix de extrahenda prouideat? Immò etiam aſſignant modum cognoſcendi, & prouidendi, quando ex duobus gemellis vnus eſt viuus, alter mortuus.

Secundò. Quod in diſpoſitione quarundam legum Ciui- 24
lium, nondum perfectè natus, habeatur quaſi non eſſet, nec iuribus natorum potiatur tradunt Paulus Caſtrenſis *ad l. quod certatum, C. de Poſthum. hered. inſtit.* Vbi etiam Iaſon, & Iacobus de S.Georgio. Subſcribit Purpuratus *lib.*1. *conſil.*158. *num.* 4. & Curtius iun. *lib.*3.*conſ.*326. *n.*6. & 7. alijque nonnulli, eo maximè nixi fundamento, quod vt habet Paulus Iuriſconſultus *l. Anniculus, ff. de verb. ſignif. falſum eſt, eam peperiſſe, cuius filius exectus eſt*. Quod dictum valdè celebrant Angel. Alexand. & alij ad *l. Quod dicitur, ff. de liber. & poſth.* Idemque multi adducti à Tiraquello ad *l. ſi vnquam, C. de reuoc. donat. v. ſuſceperit liberos n.*140.

Verùm hæc, & ſimilia non vrgent. Quia cùm conniſus 25
prolis inadæquatè integret concurſum neceſſarium ad eius natiuitatem, aliquatenus quoque fundat *nati* denominationem, vnde fœtus, matre præmortua, proſiliens vi ſua & niſu ex vtero, minus abſurdè dici poteſt natus ex matre, cuius efficientia circa emiſſionem eſt deſiderata. Quare contraria ſententia, quæ affirmat Cæſones, aut nondum perfectè natos iiſdem potiri Iuribus, quibus potirentur ſi naturali modo, ac perfectè editi fuiſſent, eſt longè communiſſima, & veriſſima. Tradit eam Gulielmus Benedict. *ad cap. Raynutius de teſtam. n.*64. Gutier. *q.*101. Tiraquell. *loc. cit. n.* 141. *& ſeqq.* Alfonſ. Garranza *de part. cap.*6. qui alios permultos adducunt. Et proferri ſanè poſſunt omnes illi, qui docent, Cæſones eſſe verè filios matrum, è quibus eximuntur, & vt filios earum habendos, atque tractandos, etiam ſi non ſint per partuum ſuſcepti, quem eſſe communem ſenſum Iuriſperitorum habetur ex Alciato *l. etiam* 141. *ff. de verb. ſignif.* Vbi diſertè id tradidit Vlpianus, & *l.*1. §. *Si qua prægnans ff. vnde cognati*, & *l. Quod dicitur, ff. de liber. & poſth.* Ac præcipuè *l.*1. *ff. ad S. C. Tertull.* Vbi ſtatuitur, execto matris ventre editum ad legitimam matris hæreditatem eſſe admittendum, & inſtitutum ſecundum tabulas eſſe cenſendum. Nam, tametſi Cæſo, vel qui nondum perfectè natus eſt, propriè & in rigore loquendo nec pariatur à tali fœmina, nec ex ea naſcatur, tamen cum ex eius ſanguine ſit formatus, meritò habetur tamquam ex ea muliere natus. Ius enim commune ad aliquem pro nato habendum, ſpectari dumtaxat voluit formationem ex tali fœmina, & fœtus vitalitatem, quantum eſt ex vi formationis. Præterea hæc legis fictio eſt in particulari materia, quæ vltra ſuum caſum non extenditur. Vnde filius Regis in vte-

in vtero exiſtens, ſuccedit in Regno, Bald. *in l. ſi ſ. C. de teſtam. militari*. In vtero exiſtens poteſt legitimari. Vnde generatim, is, qui in vtero eſt pro nato habetur, quoties de ipſius commodo agitur, *l. qui in vtero, ff. de ſtatu homin.* Idque prærogatiua quadam fit, non fictione, ſicuti communiter putant Interpretes, refutati ab Arumæo *diſp. 1. ad Pandec. theſ. 13. & exercit. Iuſtin. 13. theſ. 5.*

26 Quo item modo declinatur quod aliqui Iuriſperiti docent, nimirum Infantem nondum natum non eſſe hominem, quare admitti in illum homicidium negare videtur Tiraquel. *ad l. ſi vnquam, C. de reuoc. donat. §. ſuſcepit liberos, n. 148.* Ex Baldo, & alijs, quos refert, nixos ea Domini apud Ioannem ſententia: *Mulier cùm parit, triſtitiam habet, &c. cùm autem peperit, iam non meminit preſſura propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum.* Hinc enim intulerunt Doctores prædicti, infantem priuſquam vtero funderetur, & natus dici poſſet, non eſſe hominem de Chriſti ſententia. At homicidium non poteſt eſſe niſi hominis. Igitur, ſi non eſt homo, non eſt capax Baptiſmi.

27 Sed quicquid ſit de genere ſupplicij, legibus decreto, huic nequitiæ, quod diuerſum eſt à pœna homicidio proditorio conſtituta, reuera tamen cerni in hoc ſcelere malitiam homicidij proditorij rectè affirmat Molina *tract. 3. de Iuſtit. diſp. 27. n. 2.* Nec contrarium poteſt, niſi ridiculè fundari in verbis Chriſti, cum Chriſtus verbis allegatis non in partu, & natiuitate fieri hominem, qui homo non fuerat, ſed naſci hominem, vtique iam factum, & præexiſtentem dixerit. Conſtat enim, abortione animati iam fœtus procurata occidi viuum quid, non vtique plantanimum, vel pecuinum, igitur humanum, de quo occiſo ante Chriſti tribunal reddendam eſſe vltro occidenti rationem grauiter conteſtatur D. Auguſtinus *ſerm. 244. de temp.* Hac de re optimè item Clemens Alex. 2. *pædag. cap. 10.*

28 Tertiò in noſtro caſu, infans nondum aliqua ſui parte ex vtero foras egreſſus, non ſoli Deo notus eſt, ſed etiam Eccleſiæ, quatenus miniſter neceſſitatis Sacramenti Baptiſmi à Chriſto, & ab Eccleſia deputatus, ipſa nimirum Obſtetrix experimentalem notitiam per tactum habet vitæ infantis, cuius corpus dum aqua baptiſmali abluit, animam ſanctificat, & Eccleſiæ Chriſti aggregat, quamuis illud non videat. Non enim ad valorem baptiſmi requiritur viſio, quandoquidem & cæci baptizare validè poſſunt. Quare aſſero.

19 Probabile etiam eſſe, quod, quando aqua capillos ſolummodo, aut vmbilicum, aut excrementa fœtui coniuncta tangit, & non immediatè aliquam aliam corporis partem, quod conficiatur validum baptiſma. De capillis docent Henriquez, Toletus, Vaſquez, Valentia, & alij plures, quos ſequitur Diana *p. 5. tr. 3. de caſib. occurr. reſol. 4. & 5.* quibus ſuffragatur Card. de Lugo *in reſp. mor. dub. 1. n. 3.* & reclamantibus Bonacina, Roderico, Syluio, & alijs ab eodem de Lugo adductis *n. 11.* De Vmbilico, Diana docet, cum probabilitate ſuſtineri poſſe.

30 Et horum omnium ratio eſt, quia, probabilius eſt, quod informentur anima totius viuentis, & ab ea recipiant omnes gradus eſſendi; quod ſignum eſt phyſicæ continuationis, vt rectè adnotauit Valeſius *lib. 2. controuerſ. med cap. 5.* Quare cum omnia iſta pertineant ad ſuppoſitum infantis tamquam vnum cum illo, & ſint aliquid eius, per conſequens, ijs ablutis, dici debet, infantem fuiſſe ablutum in aliquo ſui. Immò & infantis partes dici debent interim, dum in tali ſtatu reperitur. Sic ſi ſuper folia arboris pluuia decidat, aſpergitur arbor, quamuis nec ramos, nec truncum attingat. Similiter ſi ſolum contingat pluuia exteriorem arboris corticem, & vt de Lugo inquit *n. 6.* habent ſe capilli reſpectu capitis, ſicut pellis in oue, vel ſicut pennæ in aue. Nemo autem dicet, non eſſe propriè, & in omni rigore madefactam ouem, vel auem, quarum pellis, & lana, vel pennæ madefactæ ſunt.

31 De baptiſmo autem in ſecundina maius dubium eſt. Aureolus *in 4. d. 4. q. 1. ar. vn.* arbitratur, ad baptiſmum infantis ſufficere ablutionem ſecundinarum, dummodò puer ſit extra vterum; nam puerum prorſus vtero abditum cenſet baptiſmi incapacem. Idem habet Sylueſt. & Angel. *v. Baptiſmus.* Nonnulli item recentiores verum pueri baptiſmum intra ſecundinam, ſola ſecundina ablutionem excipiente, agnouerunt, vt Vaſquez 3. *p. diſp. 155. cap. 4.* & Præpoſitus 3. *p. q. 66. n. 91.* Hoc tamen non exiſtimo veriſimile, vt Valentiæ quoque viſum 3. *p. diſp. 4. q. 1. punct. 2. corol. 5.* ac Raynaudo *de ſect. Cæſar. d. cap. 6. n. 14.*

Nemo ſanè iure cenſuerit puerum ſacco coriaceo indutum verè baptizatum iri, ſi aqua ſoli corio affunderetur, nec ablutio ad puerum immediatè pertingeret; ſicut facilè eueniret, ſi corij immiſſio intra aquas eſſet ſubita, & perbreuis, corium autem validum, nec facilè permeabile ab aqua, meritoque Richardus *in 4. d. 6. ar. 2. q. 1.* & Gabriel *ibid. d. 4. q. 2. ar. 3. dub. 2.* negant, eam corij puero circumfuſi intinctionem fore verum pueri baptiſmum. 32

Atqui licet ex dictis remanere poſſit aliquod dubium non omnino euacuatum. Immò in facti contingentia, baptiſmus ſic collatus, regulariter dubius cenſeri debeat, ideòque dicendum ſit, quod ſi ſuperuixerit infans, ſub conditione ſit denuò baptizandus; quia, vt prudentiſſimè aduertit de Lugo ſupra *n. 11.* quicquid ſit de alijs ſacramentis, an in eorum collatione, & ſuſceptione licet amplecti opinionem probabilem; in baptiſmo tamen, ſacerdotio, & Epiſcopatu propter eorum neceſſitatem, & damnum irreparabile, quod ex eorum inualiditate conſequeretur, debemus, quoties fieri poteſt, certam, & ſecuram viam amplecti, quàm doctrinam cum alijs alibi ſecuti ſumus. 33

Non eſt autem omnino certus valor baptiſmi in caſibus adductis, negatur enim eius valor à multis Doctoribus, quos ſupra recenſui. Nihilominus tamen inſtruenda videtur obſtetrix, quod in caſibus poſitis vrgente articulo neceſſitatis, omnino meliori modo, quo poteſt, ſatagere debeat, vt infantem probè aqua abluat, pronunciata baptiſmali forma cum intentione faciendi quod facit Eccleſia. 34

Habemus enim magiſtralem regulam ab Angelico Doctore traditam in ſimili dubio de Baptiſmo per ablutionem pedis, vel manus, qui tunc temporis communiter à Doctoribus cenſebatur inualidus. *Non nocet*, inquit, *etiamſi tunc aſpergantur illæ partes baptiſmali aqua, quia diuina miſericordia non eſt arctanda. Ita in 4 d. 6. ar. 1. q. 6. ad 3.* quam regulam Eccleſia approbare viſa eſt in Rituali Romano, & Theologi concorditer amplexi ſunt, eamque explicat, & probat Monteſin. *in 1. 2. diſp. 26. q. 5. n. 245.* & Ioannes Sanctius *in ſelect. diſp. 44. n. 35.* Quia in caſu neceſſitatis ſacramentum quaſi iuri ſuo cedit, & periculo irritationis exponi non ægrè fert, eo quod ſalus proximi magis tuta relinquitur ſuſcepto ſacramento, & in caſu noſtro planè deſperata eſt, ſi illud non miniſtretur, & vbi violatio charitatis imminet, aut religionis, charitas eſt præferenda ex Card. de Lugo *diſp. 8. ſect. 9. n. 140.* Summa enim indigentia proximi, cui aliter ſubuenire non poſſumus, præponderat reuerentiæ, quæ debetur Sacramentis, & reddit licitam talem operationem propter neceſſitatem. 35

Atque hactenus ſatis firmis, vt opinor, rationibus noſtram ſententiam probauimus, quam primus, abſit verò verbo inuidia, propugnaui, quamque alij quidam magni viri ſequuti ſunt, nominatim Franciſcus Paparettus, Parochus S. Mariæ in Coſmedin, vir exquiſitæ eruditionis, nec mihi abſque candoris, & virtutum, doctrinæque elogio nominandus. 36

CONSVLTATIO CLIV.

An ſubditus Domini temporalis Iudicem Eccleſiaſticum adire poſſit, vt à iuramento in contractu præſtito abſoluatur, & abſolutione obtenta, petat contractum reſcindi in iuriſdictionis ſui Domini præiudicium, qua eſt inueſtitus? Vbi de poteſtate Principis ſæcularis irritante contractum iuratum.

QVod non poſſit ratio potiſſimùm eſt, quia in præiudicium tertij non debet induci prorogatio iuriſdictionis ex notatis per Io: Monach. & Bald. *in cap. Accuſatus de hæret. in 6. & in l. 2. ſub fin. C. de oper. lib.* dicentem, quod prorogatio ſimplicis iuriſdictionis non poteſt fieri in præiudicium Superiorum. Eum ſequitur Laud. *in tract. de Confœd. pac. & conuen. Princip. num. 8.* Afflict. *in §. Præterea vlt. tit. de prohib. feud. alien. per Frider. n. 23. & ſeq.* poſt Archid. & alios vbi ex eorum dictis limitat *l. vbi ceptum, ff. de iudic.* vt nempè non habeat locum, quando ſit præiudicium iuriſdictioni alterius vtilis, vel directi Domini. Idem planè proſequitur Frec. *de ſubfeud. auct. 10. n. 1. & 2.* dicens, 1

quod vaſallus laicus ſine conſenſu Baronis non valet iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici in præiudicium Domini ſui prorogare. Quod luculenter confirmant Tondut. *de præuent. p.1. cap.11. n.3. & 21.* Oſaſch. *dec.78. num.13. & 17.* ac Thom. Delbene *de immun. Eccleſ. cap.10. dub.6. ſect.2. n.13. & ſeqq.* Quæ corroborat Bart. & Sayſel. *in l.1. §. Et poſt operis*, ille *n.8.* hic *col. fin. ff. de nou. oper. nunc.* vbi defendendo Paulum de Caſtro concludit, prorogationem non poſſe fieri, quando fieret in præiudicium Iudicis. Conſentit Bellam. *conſ.11. num.3.* cuius verba placet apponere. *Quia*, inquit, *licet lex ciuilis ſtatuerit iuriſdictionem cuiuslibet Iudicis ordinarij prorogari poſſe, tamen hoc non habet locum in caſu, in quo iuriſdictiones quoad vtilitates, & proprietates ad inuicem eſſent diſcretæ, & ad diuerſa dominia iure patrimonij pertinentes.* Eandem rationem repetit *conſ.33. num.43.* cui præluxerat Bald. *in l. Decernimus 15. num.40.* vbi quod quicunque ſub iuramento fidelitatis eſt alicuius iuriſdictionis, non poteſt prorogare iuriſdictionem in alterum Iudicem, Dominum, vel populum, niſi Domino ſuo conſentiente, *C. de Sacroſ. Eccleſ.* Facitque textus *in cap. Ex tenore 11. de for. comp.* vbi Innoc. III. mandat, ne auferatur ius alteri quæſitum in exercitio iuriſdictionis. Hinc Fab. de Anna *conſ.107. num.9. lib.2.* aſſerit, quod laicus non poteſt iuriſdictionem alienam ſine conſenſu ſui Domini prorogare. Idipſum explicat Bellug. *in ſpecul. Princip. rubr.15. num.6.* Vrſill. ad Affiict. *deciſ.155. num.3.* Capiblanc. *ſuper pragm.8. p.1. n.107. to.1.* Petr. *de iur. quaſ. non toll. cap.11. num.19.* ac 21. & infra *lib.2.* Gail. *lib.1. obſer.40. num.60.* Giurb. *conſ.48. num.11.* alijque quamplures, videturque textus expreſſus *in d. cap. Ex tenore* per quem notat Butr. *in cap. Ex tranſmiſſa in 5. & 6. notab. de præſcript.* poſt Innoc. *in cap. Cæterum de Iudic.* quod habens aliquem ſubiectum non ratione nudi exercitij iuriſdictionis, ſed alia ratione, vtputa fidelitatis, vti ſunt ſubditi vaſallorum, poteſt dictis ſubditis inhibere, ne litigent coram alio Iudice. Idem tenet Hoſt. *in ſum. de for. comp.* Roman. *in d. §. Et poſt operis in fin.* Socin. *in cap. Significaſti col. 20. de for. comp.* Barbat. *in d. l. Decernimus poſt Bald. in apoſtil.* & Io: Andr. *ad Merc. in reg. ſcienti col.3. & 4. de reg. iur.* & Affiict. *d. dec.155. in fin. & in d. §. Prætereà à num.23. ad 29.* Eoque pertinet quod dicitur, in iuramento ſemper cenſeri reſeruatum ius & auctoritas Superioris, *cap. Venientes*, & ibi Gloſ. *de iureiur. l. Qui iurato, ff. Qui ſatiſd. cog.*

2 Sicque intelligendæ ſunt in hanc rem circumforaneæ declarationes S. Congregationis Immunitatis. Quia ſimilia reſcripta tamquam prudentum reſponſa, vt inquit Fagnan. *in cap. Quoniam contra n.68. de conſtit.* ſemper reducenda ſunt ad concordiam iuris, quod annorauit Delbene *de Immunit. cap.14. dub.5. ſect.2. n.22. & ſeq.* ad ſimilitudinem reſcripti Principis, quod pariter, prout iuris eſt, ſemper interpretamur. Scitè Fagnan. *in cap. Cauſam, quæ n.4. de reſcript.* Rot. *dec.483. n.5. p.9. rec.*

3 Idque ſanè abſque vlla difficultate procedit, quando Baro habet iuriſdictionem cum clauſula priuatiua, & abdicatiua. Nam tunc omnes admittunt, quod vaſalli prorogare nequeant iuriſdictionem alicuius Iudicis cum detrimento iuriſdictionis Baronis abſque illius conſenſu. Giurb. *conſ.66. num.19. & conſ.95. ſub num.14.* Capiblanc. *loc. cit. num.119. & 123.* Capyc. *deciſ.122. num.6.* de Franch. *dec.417. num.8.* Attentis præcipuè ampliſſimis verbis in inueſtitura expreſſis cum mero & mixto imperio, & omnimoda iuriſdictione; de cuius virtute ac poteſtate Maſtril. *de magiſtrat. p.2. lib.4. cap.18. num.15.* Fauſt. *in conſ. pro Aerar. claſ. 6. conſ.3. ord.545. & conſ.6. ord.548.* Etiamſi dignitas Baronalis erecta non fuerit in perſonam. Quia cùm inhæreat Caſtro, videtur eſſe realis, vt obſeruat Ripol. *de Regal. cap. 5. n.27.* & tranſire ad quemcunque ſucceſſorem, & ſic iuriſdictio priuatiua, Schader. *de feud. to.2. p.10. ſect.3. n.159. & 160. cum ſeqq.*

4 Et quamuis dignitas ſine conceſſione Caſtri in feudum multoties concedatur in titulum, attamen ex hac dignitatis titulatæ conceſſione oritur obligatio Titulati erga Principem concedentem, vt teneatur illi aſſiſtere, illumque bono conſilio adiuuare ex ratione *l. Quoties 3. C. vbi Senatores, vel Clariſſimi, l. Quiſquis 5. C. ad l. Iul. Maieſt.* Frec. *vbi ſupra lib.2. §. Quis dicatur Comes n.50.* Lanar. *contr.72. num. 8.* Bobadil. *in polit. lib.2. cap.16. num.7.* ibique Add. *lit. F.* cum alijs per Maſtrill. *cit. lib.4. cap.13. num.13.* vbi ait quod dicuntur Conſiliarij Collaterales, quia tenentur etiam conſilio Regem adiuuare. Vnde & ratione iſtius obligationis, ac ſeruitij debiti, videtur permiſſa iuriſdictio priuatiua.

Hinc Schader. *d. to.2. p.11. ſect.1. n.33.* ex communi ſententia firmat, quod ſicut Duces, Marchiones, & Comites reſpectu ſubditorum ſuorum & maieſtatem habere dicuntur, ac omnibus omnino priuilegijs Romano Imperio indultis fruuntur; ita quoque & Barones reſpectu ſubditorum ſuorum maieſtatem habere tradit, & omnibus priuilegijs, Imperio Romano indultis gaudent. Et *n.35.* & *44.* tradit, quod ſicut crimen læſæ maieſtatis non tantum contra Romanum Imperium, ſed etiam à quolibet ſubdito contra Principem ſuum ſæcularem, licet ipſe Superiorem recognoſcat, committitur; ita quoque crimen læſæ maieſtatis à ſubditis contra Barones committi. 5

Quare ſi eiuſmodi iuriſdictio fuerit prorogata, poſſe Principem petere, quod cauſæ ſubditorum ſibi remittantur docuere Giurb. *d. conſ.95. n.14.* Tondut. *de præuent. p.1. cap. 11. n.4.* Adeò quidem vt Iudici ſic prorogato nihil queat opitulari præuentio, cùm hæc tantum locum habere poſſit inter æquales, non autem vbi priuatiua concurrit. Quia hæc ex diametro opponitur ex allegatis per Giurb. *conſ.48. num. item 48.* qui alios refert atque concordat. 6

Iuriſdictio verò hæc priuatiua in Vaſallos non ſolùm reſultat ex tenore Inueſtituræ, ſed etiam quia cùm ſit annexa feudo, & per inueſtituram feudalem transferentem in Baronem merum & mixtum Imperium cum ſanguinis poteſtate, intelligitur conceſſa priuatiuè, non cumulatiuè, vt benè ac latè Crauet. *conſ.411. ex num.36. ac ſeqq. vol.3.* Decian. *conſ.35. à num.60. vol.2.* Roland. *conſ.21. n.12. vol.4.* Roſental. *de feud. cap.5. concl.5. n.2. & 3.* Hortman. Piſtor. *q. iur. lib.2. q.45. n.15.* Menoch. *de præſumpt. lib.2. præſumpt. 18. à num.5.* Tondut. *d. cap.11. num.11. & ſeqq.* Theſaur. *dec.177. n.11.* Grammat. *dec.30. n.9.* cum alijs per ipſos allegatis. 7

Itaque cum hæc ita ſint, vt iam probatum quaſi per ſaturam, poteſt Baro habens hanc prærogatiuam legitimè interdicere vaſallis ſuis, ne alienam iuriſdictionem prorogent, vt luculenter docet Delbene *d. cap.10. dub.6. ſect.2. n. 2. cum ſeqq.* & Oſaſch. *d. dec.78. num.13. ex d. cap. Ex tenore de for. comp.* ac *l.2. §. ſi Iudex, ff. de Iudic.* per quæ iura ita determinat Socin. *in d. cap. Significaſti de for. comp. col.2.* Couarruu. *lib.1. var. cap.4. num.8.* ex textu *in cap. Cum ad verum d.96.* cuius rationes reddunt Gemin. *in princ.* Turrecrem. *nu.7.* cum pleriſque alijs apud Fermos. *ad cap. Tuam 3. de ord. cogn. q.12. num.8.* Idque ex cautela Spadæ *conſ.1. n.29.* & à Ponte *d. conſ.37. num.21.* Quod nullam admittit difficultatem, quando Dominus eſt Iudex non ſolum perſonæ, verum etiam rei. Nam res temporalis eſt, perſonæ ſunt laicæ, omnia ſunt in Baronia, ideòque non poteſt dari prorogatio. Etenim rectè infertur à territorio ſpirituali ad territorium temporale, ex Rota relata à Spada *conſ.306. num.9. lib.2.* 8

Quinimò, vt malitijs, ac fraudibus ſubditorum occurratur, ne indirectè præiudicium, aut iniuria fiat ſuæ iuriſdictioni, dum cauſæ laicorum ratione iuramenti, vel obligationis Cameralis ad forum Eccleſiaſticum auocantur, poteſt Princeps ijs prohibere, ne iuramento valeant ſe ſubijcere. Quod *lib.4. nou. collect. tit.1. l.11. & 12.* ſancitum eſt in Regno Caſtellæ, vt ſcilicet in obligationibus, & contractibus non apponatur iuramentum, idque ſub grauibus pœnis tam ex parte eius, qui ſe iuramento adſtringit, quàm creditoris, atque etiam tabellionis, qui ea de re confecerit inſtrumentum. Ac inſuper ſtatuitur, vt talis contractus, & obligatio iuramento firmata nulla ſit in pœnam, atque vt ſubijciatur iuriſdictioni Reipublicæ ſæcularis. 9

Nec tenet iuramentum, quando eſt cauſa peccati, *cap. Non eſt obligatorium, de reg. iur. in 6.* Tale autem iuramentum eſt cauſa peccati, quia inducit ad faciendum actum prohibitum, ac irritum à lege, quæ cùm ſit iuſta obligat etiam in foro conſcientiæ. Atque ita tenent Bart. *in l. ſiquis pro eo, ff. de fideiuſſ.* Gemin. *conſ.51.* & alij. 10

Et licet dictæ leges irritantes actum concernant priuatum fauorem, non tamen quiſpiam poteſt facere aliquid, quod inducat deordinationem aliquam in politico regimine. Quia cùm quilibet ſit pars communitatis, & membrum ipſius, ſubintrat lex naturalis, ipſum obligans, vt in 11

ciuili

ciuili corpore ordinato modo ſe habeat. Dum autem non ſeruat has leges, quæ inducunt debitum ordinem, facit aliquid deordinatum, atque adeò ſaltem venialiter peccar, & proinde iuramentum inducit ad hoc veniale peccatum, atq; adeò non valet.

12 Nec videtur id condemnandum, quicquid nonnulli dixerint, quos Aluar. Valaſch. *conſul.99.* refert. Fas enim eſt Principibus ſæcularibus ſuam ac Reipublicæ ſibi commiſſæ tueri ſæcularem iuriſdictionem, ſuis ſubditis prohibendo, ne quidquam efficiant, ex quo illa impediatur, aut minuatur. Idem omninò cauetur in Regno Luſitaniæ *lib.4. ord. tit.3.* Eſtque in praxi receptum in Burgundia. Iuſtitiam verò harum legum in hac parte laudat, probatque Buſſ. *l.1. n. 17. de tranſact.* Atque id poſſe Principem ſecularem efficere docent Couarr. *in cap. Quamuis pactum, de pact. p.1. §.3. n. 8. & p.2. §.1. n. itidem* 8. Azeued. *in præcit. l.11. à n.2.* Gutier. *in auth. Sacramenta puberum à n.46.* Valboa *to.1. c.3. de indic. n.136.* Anguian. *lib.3. contr. 22. per tot.* Seſſe *de inhib. cap.9. §.3.* Pereir. *de man. reg. p.2. cap.35. n.2.* Cabed. *to.2. dec.32. n. 2.* Caraual. *de iudic. lib.1. tit.15. n. 112.* Gama *dec.247. n.2.* Guliel. Bened. *in cap. Raynutius n.53.* Pinell. *l.2. C. de reſcind. vend. p.3. cap.1. n.11.* Padil. *ibid. n.35.* Nec aliter ſentiunt Maſtrill. *de magiſtrat. lib.4. cap.16. n.61.* Marth. *de iuriſd. p.4. cent. 2. caſ.152. n.7.* Didac. de Mar. *in addit. ad Grammat. dec.30. n.5.* & ex Theologis defendunt Rebell. *p.2. lib.16. q.2. n.9.* Molina *de iuſt. tr.2. diſp.147.* Ledeſma *to.2. ſum. tr.1. cap.4. dub.2.* Sanchez *lib.3. ſum. cap.22. à n.6.* & Pontius *de matr. lib. 12. cap.8. §.5. à n.38.* vbi probat eas non aduerſari libertati Eccleſiaſticæ. Quod tamquam ſatis probabile tuetur, ac proſequitur Delbene *d. ſect.2. n.2.* & concinit Oſuuald. alijs citatis *lib.21. cap.13. in not. lit. A.* & Additionator Seraphini *priuil.76. n.19.* vbi plures alios adducit.

13 Hæc pro poteſtate laica. At in hac controuerſia, quę inuidioſa nimis eſt, ac exemplaris, illud vti certum tenendum eſt, quod ſcilicet laicus obligatus iuramento, & obligatione Camerali poſſit conueniri à Iudice Eccleſiaſtico, quando agitur in Curiam coram Auditore Camerę Apoſtolicæ, cui exequutio dictæ obligationis priuatiuè quoad alios auctoritate Papæ fuit demandata cum ampliſſima derogatione priuilegiorum, & indultorum conceſſorum etiam Domicellis, & Baronibus, & feudatarijs, qui non poſſunt impedire, ne ſui ſubditi adeant Curiam ſupremi Principis iuxta notata per Spadam *d. conſ.1. à n.28.* Quod etiam admittunt Doctores contrariæ ſententiæ.

14 Difficultas itaque ſolum eſt, quando iudicium introducitur coram Ordinarijs. Et quidem pars ſanior tenet, ipſum laicum iurantem, non autem eius hæredes, conueniri poſſe coram Ordinario, eius Iudice Eccleſiaſtico. Quod ego verum cenſeo ac probo.

15 Principio certum eſt, quod cauſa iuramenti, an videlicet iuramentum ſit licitum, vel illicitum, ſeruandum, vel non ſeruandum, & multò magis abſolutio à iuramento ad Iudicem Eccleſiaſticum, tamquam articulus ſpiritualis pertinet. Text. *in cap. Venerabilem in fin. de elect. & in cap. Nouit de iudic. & in cap. Cum contingat de iureiur. & in cap. fin. de for. comp. in 6.* Doctores *ad cap. Tuam de ord. cogn.* Gloſſ. *in d. cap. Ex tenore de for. comp. verb. Eccleſiaſticum*, quæ enumerat cauſas ſpirituales, Felin. *in cap. Cum ſit n.7. cum ſeq.* & ibidem communiter *eo tit.* & *in cap.1. de iureiur. n.21.* & *in c. Præterea n. 28. de ſponſal.* vbi Doctores generatim tractant, ad quem ſpectat relaxatio iuramenti, Panorm. *in d. cap.1. n.3. de iureiur.* Caſtr. *conſ.196. vol.2. n.1.* Franch. *in d. cap. Quamuis n.3. de pact. in 6.* alijque innumeri.

16 Atqui Iudex cauſæ præparantis debet eſſe Iudex cauſæ præparatæ ex *l. Ordinarij*, vbi Gloſ. *verb. exhibiti, C. de rei vendic.* Ex qua regula Baldus hoc loco *in 2. notab.* rectè arguit ad quæſtionem noſtram, concludens, quod Iudex abſolutionis è iuramento debet eſſe Iudex cauſæ principalis, quem ſequitur Paul. de Caſtr. *in l.2. n.3. C. vbi & apud quem in integr. reſtit.* Alex. *conſ.58. in fin. vol.1. & in l. Quoties*, & ibi Iaſ. *col.1. C. de Iudic. in l. Nam, & poſteà, §. Si minor n.15. ff. de iureiur.* Petr. Gerar. *ſing.88.* Felin. *in d. cap. Cum ſit n.4. de for. comp. & in cap.1. n.27. de iureiur.* Hippolyt. *ſing.654.* Marant. *de ord. iud. p.4. diſt.11. n.14.* Dec. *in rubr. de Iudic. col. 1.* vbi fusè examinat dictum Baldi & firmat, communem opinionem eſſe cum eo, & *col. ſeq.* aſſerit, quod in praxi non facilè ab ea recederet, quem refert, ac ſectatur Curr. *iun. conſ.152. n.9.* Et eam etiam dicit communem Viu. *in ſuis concluſ. verb. Iudex ſi aditus fuerit*, ac promiſcuè docent vtriuſque iuris Interpretes.

Neque effugere poteſt hic Paulus de Caſtro *in d. l. Ordina-* 17
rij n.4. quem aliqui ſequuntur, dicens, dictum Baldi non videri omnino verum. Quia *in l. Ordinarij* Iudex non acquiſiuit iuriſdictionem ex eo ſolo, quod cognouit ſuper præparatorio, ſed etiam ex eo quod illam habebat ſuper principali. At in hoc caſu Iudex Eccleſiaſticus non habet iuriſdictionem ſuper principali, tamquam ſuper re merè profana inter laicos, ac proinde non poteſt dici, quod eam acquirat ex eo ſolo quod illam habeat ſuper præparatorio, cùm vnus poſſit eſſe Iudex cauſæ præparantis, & non præparatæ, *l.1. C. ad exhib.* quam accuratè Salycetus, & alij ponderant.

Nam fruſtra quidem dubitaretur, an Iudex Eccleſiaſticus 18
poſſit cognoſcere ſuper cauſa præparata, ſi illa non eſſet profana, ſed ſpiritualis, & Eccleſiaſtica. Item reſpondemus, quod hic non prorogatur iuriſdictio Iudicis Eccleſiaſtici ex ſolo conſenſu litigantium, qui laici ſunt, ſed ex iuramento in contractu præſtito, cuius materia cum ſit ſpiritualis, poteſt Iudex Eccleſiaſticus ad illud obſeruandum compellere etiam laicos per *cap.1. de iureiur.* ibi: *Mandamus quatenus creditores ad iuramenta ſuper vſuris ſibi ſoluendis præſtata relaxanda Eccleſiaſtica diſtrictione cogatis.* Et ita docent ibi Abb. *n.3.* Alex. de Neu. *n.8.* & Couar. qui tandem *1. var. cap.4. n. 5.* hanc veritatem etiam agnouit. Quare effugium non habet locum, quando Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit ſuper articulo ſpirituali, vel annexo ſpiritualitati principaliter, vel incidenter, prout eſt iuramentum non obſeruatum, quod eſt quid ſpirituale, *cap. Etſi Chriſtus, de iureiur.* Alciat. *in d. cap. Cum contingat n.50. eod. tit.* Roland. *conſ.19. n.33. vol.2.* Caualcan. *dec.9. n.39. p.1.* vbi quod in materia iuramenti attenditur ius canonicum, & non ciuile, *cap.2. de iureiur. in 6.* Afflict. *dec.322. n.5. & dec.263. n.2.* idem Roland. *conſ.19. n.33. vol.1.* Quia Iudex Eccleſiaſticus debet obuiare peccato, & ſæcularis etiam Iudex defendere iuramenti obſeruantiam. Iacob Leoniſſ. *conſ.47. n.16. vol.1.* Rot. Peruſ. *p.1. dec. 18. n.51. & ſeq.* Roman. *conſ.512. n.12.* Hugo Celſ. *conſ.94. n. 3.* Riminald. *iun. conſ.188. n.12. & 13. vol.2.* & Roland. *conſ. 34. n.10. vol.1.* Et non aperire viam periurijs, Iaſ. *in l. Ambiguitatis n.5. C. de indict. viduit. tol.*

Probatur deinde hæc ſententia etiam ex eo, quod quan- 19
do diſputatur non de viribus iuramenti, vtrum licitum ſit, vel illicitum, ſed tantum de eius obſeruantia, an ſeruandum ſit, nec ne, executio iuramenti ad vtrumque Iudicem indifferenter tam Eccleſiaſticum, quàm ſæcularem ſpectat. Textus eſt notabilis *in cap. licet mulieres de iureiur. in 6. & in cap. fin. de for. comp. etiam in 6.* vbi expreſsè decernitur, laicum effici de foro Iudicis Eccleſiaſtici ratione iuramenti in contractu appoſiti, quod addit forum foro, ibique Doctores, & *in cap.1. de iureiur.* Vbi quod Iudex Eccleſiaſticus eſt Iudex competens etiam vbi agitur de inobſeruantia contractus iurati. Traduntque Caſtr. *d. conſ.196. n.1.* Panorm. *in cap. literas n.8. de iuram. cal.* Felin. *in cap. Præterea n.28. de ſponſal.* Imol. *in d. cap. Cum contingat, eod. tit. de iureiur.* Et ſic in tali caſu iuramenti obſeruatio eſt mixti fori. Vide omninò Felin. *in d. cap.1. n.21. cum ſeq. de iureiur.* & latiùs *in d. cap. Cum ſit per tot.* vbi refert, vaſallum ratione iuramenti ſortiri forum eccleſiaſticum, aliaque in hanc rem adducit. Diſertè docet Iul. Clar. *in pract. crim. §. fin. q.47. per tot.* & Franch. *in cap. Quamuis num.3. de pact. in 6.* Vbi dicit, quod in omnibus contractibus iuratis, laicus coram Iudice Eccleſiaſtico conueniri poſſit. Quod etiam contra Io: Monach. & Archid. tenent Io: Andr. Iaſ. & alij, quos ſequitur Gutier. *in d. auth. Sacram. puber. n.16. C. ſi aduerſ. vendit. & de iuram. p.3. cap.12. n.7.* affirmantque Doctores, quos amplectitur Suarez de Paz *in prax. to.2. prælud.2. n.36.* Io. de Heuia *in Cur. Philip. p.1. §.5. n.16.* & ante ipſum Anton. Gomez *to.2. var. cap.12. n.22.* & Zacch. *ad Galleſ. de oblig. Camer. q.7. n.5. & 7.* Ac ita quidem vt lite mota coram Iudice ſæculari de contractu iurato, poſſit Eccleſiaſticus adiri, vt cogat partem, & Iudicem ſæcularem ad iuramenti obſeruantiam, nec poſſit ipſi obijci litis pendentia, cum Io: Andr. Marant. & alijs ſuſtinet Gutier. *eo cap.12. num.5. & 9.* & ſequitur Sanch. *in Decalog. lib.3. cap.13. n.14.*

Præſertim quia præſupponitur, ſubditum ſe ſubdidiſſe quibuſcunque Curijs etiam Eccleſiaſticis, & ſic prorogaſſe iuriſ-

iuriſdictionem Eccleſiaſticam ; quod facere potuit, *l. ſi ex conſenſu, C. de Epiſcop. audien.* & ibi Doctores poſt Bart. *in l. 1. & 2. de iudic. & in d. l. 1. §. Et poſt oper. ff. de nou. oper. nunc.* ibique Iaſ. *n. 11.* Etenim *in d. l. ſi ex conſenſu*, Arcadius, & Honorius Imperatores decreuerunt, poſſe laicos iuriſdictionem Epiſcopalem prorogare, præcipuè quando partes non coactè, ſed ſponte, ac voluntariè id faciunt. Quod tenet ibi Butrig. *n. 3.* Cyn. *n. 9.* dicens, quod requiritur conſenſus, & perſeuerantia, cui Bartol. aſſentitur, vbi etiam Bald. *in princ.* inquiens, prorogantes iuriſdictionem Epiſcopi teneri eius iudicio ſtare, dum eum ſponte elegerint, Fulgoſ. *n. 1. & 4.* vbi ait, quod Imperator concedit Epiſcopo iuriſdictionem limitatam, ſcilicet ſi partes ſemper conſentiant, traditque Perez *ad tit. n. 4.* dicens, quod de ciuilibus laicorum cauſis Eccleſiaſticus Iudex non cognoſcit, niſi conſentiant, ſeque eius iuriſdictioni ſubmittant litigatores, ac cum Iudicem eligant. Hic autem conſenſus plenè deſumitur ex formula obligationis Cameralis, qua vtitur Romana Curia typis excuſa, in qua inter cætera legitur: *Necnon Curiæ cauſarum Cameræ Apoſtolicæ, eiuſque Camerarij, Vicecamerarij, Auditoris, Viceauditoris, Regentis, Locumtenentis, & Commiſſarij, ac omnium & ſingularum aliarum Curiarum Eccleſiaſticarum, & ſæcularium vbilibet conſtitutarum iuriſdictionibus &c.*

21 Hoc ipſum perſpicuè habetur *in d. cap. ſignificaſti de for. comp.* vbi ſtatuitur, quod laici poſſint prorogare iuriſdictionem non ſui Iudicis, Clerici verò non poſſint, niſi Epiſcopi diœceſani conſenſus accedat, & Iudex, cuius iuriſdictionem prorogare volunt, ſit Eccleſiaſticus. Vbi aduerto per hunc textum requiri ad fori prorogationem conſenſum dumtaxat Epiſcopi, vti diœceſani Clerici prorogantis, non autem conſenſum Superioris laici, vt eius ſubditus iuriſdictionem non ſui Iudicis prorogare poſſit. Ratio autem cur laici id facere poſſint, Clerici non poſſint, multiplex eſt. Præcipuæ verò duæ ſunt. Altera exprimitur ab Innoc. III. *in cap. ſi diligenti eod. tit.* nempè, quod iuri publico pactis priuatorum derogari non poſſit. Licet hanc rationem Cuiacius *in recit. d. cap. ſi diligenti*, fucum, & colorem potiùs appellet. At iniquè. Eſt enim vetus regula iuris ciuilis *in l. Ius publicum, ff. de pact.* cum ſimilibus. Cùm autem ius hoc in Mileuitano, & Carthaginenſi Concilij ſit ſpecialiter promulgatum, manifeſtè patet, quod non ſolùm inuiti, ſed etiam voluntarij paciſci non poſſunt, vt ſæcularia iudicia ſubeant, cùm non ſit beneficium hoc perſonale, cui renunciari valeat, ſed potiùs toti Collegio Eccleſiaſtico ſit publicè indultum, cui priuatorum pacto derogari non poteſt. Gail. *lib. 1. obſ. 40. n. 7.* Nec iuramentum licitè ſeruari poteſt, quod contra Canonica ſtatuta illicitis pactionibus informatur. Altera autem ratio eſt, quia Eccleſiaſtici ſunt capaces iuriſdictionis laicæ, laici verò ſunt incapaces iuriſdictionis Eccleſiaſticæ.

22 Et hanc ſententiam amplexa eſt S. Congregatio Immunitatis in vna Tarracinen. die 7. Aprilis 1641. in qua cùm quæreretur, vtrùm tam Eccleſiaſtici, quàm ſæculares poſſint conueniri in foro Eccleſiaſtico pro executione obligationis Cameralis, attento iuramento, quod in ea continetur, reſpondit affirmatiuè quoad iurantem, non verò quoad hæredes. [Et in vna Lauretana 26. Martij 1658. Cùm enim ad euitandas diſſentiones inter Tribunale Eccleſiaſticum, & ſæculare Epiſcopus quæreret à S. Congregatione, an Curia Eccleſiaſtica poſſit procedere ad executionem obligationis Cameralis appoſitæ etiam in apochis priuatis inter meros laicos, cum ipſe id poſſe prætendat, tum quia in formula obligationis Cameralis conſentitur cuicunque Iudici; tum quia dicta formula continet duplex iuramentum. Tum quia ita obſeruatur non ſolum in dicta ſua Curia, ſed etiam in rota Prouincia, eadem S. Congregatio reſpondit, *poſſe etiam inter laicos quoad obligatos & iurantes*.]

23 E quibus iam manifeſtum euadit quid reſpondendum ſit rationi contrariæ ab Auctoribus paſſim ac fuſiùs explicatæ. Nam, quicquid ſit in alijs materijs extra iuramentum, ſcientia, & conſenſus Principis, tametſi requiratur reſpectu ſubditorum, qui aduerſus ſuos Superiores prorogare non poſſunt, non tamen requiritur reſpectu Eccleſiaſticorum, qui poſſunt acquirere iuriſdictionem in laicos vigore iuramenti, non quidem mutando forum, ſed addendo forum foro. Itidem allegata ab Aduerſarijs intelliguntur quando vaſallus litigaret de re feudali. Ita Iaſ. *in d. l. 1. §. Et poſt oper. n. 13.* & Sayſel. *col. fin.* Felin. *in d. cap. Significaſti de for. comp.* & videtur deciſum ab Alber. *in l. 1. col. 3. ff. de iudic.* & ab Alex. *in d. §. Et poſt oper. col. fin.* vbi concludunt, quod Iudex non poteſt prohibere ſubditos ſuos, quos intellexit litigare coram alio Iudice, ne coram eo litigent. Quod præſertim procedit, quando partes vellent coram Iudice Eccleſiaſtico litigare, vt rectè obſeruat Barbat. *in apoſtil. ad Abb. in d. cap. Ex tenore in 2. not ab. de for. comp.* cuius textus ſecundum horum ſententiam non pugnat. Quia ibi reus conquerebatur, & mandatum fuit dumtaxat viduę actrici, vel vt reſpondet Alex. *in d. §. Et poſt oper. col. fin.* & Felin. *in d. cap. ſignificaſti n. 2.* quod ibi non procedebatur virtute prorogationis partis, ſed delegationis Apoſtolicæ.

Hæc igitur cum plana ſint ex ipſo iure ciuili, & Canonico deſumpta, vbi vtriuſque interpretes id clarè docent, non eſt, vt quis obtendat leges ſæculares, quibus contractus iurati annullantur, ne præiudicium iuriſdictioni ſæculari inferant. Etenim contra ſunt alij benè multi, qui has leges planè reijciunt, inter quos non poſtremus fuit. Maceraten. *var. lib. 1. reſol. 48. n. 24.* Marth. *de iuriſd. p. 4. cent. 1. caſ. 72.* Mareſcot. *lib. 1. cap. 60. n. 10. & ſeqq.* Seraph. *de iuram. priuil. 76. n. 18.* Quos deinde alij ſequuti ſunt, & inter eos Bellet. *in diſquiſ. Cler. tit. de fau. Cler. perſ. §. 2. n. 26.* Ricc. *p. 2. dec. 211. n. 5.* Genuen. *in prax. cap. 12. n. 2.* Sahagun. *in cap. Decernimus de iudic. n. 127.* Carol. de Graſ. *de effect. Cler. eff. 2. n. 81.* alijque quos citat, & ſequitur Diana *p. 1. tr. 2. reſol. 72.* Qua etiam de re legendus Suarez *de relig. to. 2. lib. 2. cap. 38. n. 15.* Fagund. *de præcept. Eccleſ. præcept. 1. lib. 3. cap. 7. n. 17.* Valaſch. *d. to. 1. conſul. 99. n. 3.* Bonac. *in Bull. Cœn. diſp. 1. q. 26. ſect. 2. pun. 2. n. 26.* ac Duard. *in eand. Bull. lib. 2. can. 15. q. 19. n. 66.* 24

Vnde, quod, ſi lex annullet actum, & etiam iuramentum interpoſitum, valeat nihilominus iuramentum, tenent ex antiquioribus Feder. de Sen. *conſ. 164. aliàs 273.* Anchar. *in repet. cap. Canonum de conſtit.* Abb. alios referens *in d. cap. Cum contingat de iureiur. & q. 2. n. 21. caſ. 8.* Aretin. cum Imol. *§. Illud quoque n. 5. Inſtit. de mandat.* Hoſtienſ. *in cap. Quemadmodum de iureiur.* Butr. *in d. cap. Cum contingat eod. tit.* Corn. *de abſol. for. iuram. p. 4. caſ. 2. num. 6.* alijque. 25

Et hæc ſententia planè veritatem aſſecuta eſt, abſolutèque tenenda. Ratio autem eſt, quia validitas iuramenti prædicti non excluditur nec ex natura rei, ſeu ex obiecto, ex eo ſcilicet, quod ſit de materia prohibita à lege; nec ex eo quod lex ipſum irritet. Non ratione obiecti, quia videlicet interponitur ſuper actu annullato à lege. Nam ſequeretur, quo ſemper eſſet irritum quoties actus irritatur à lege, idque concludendum eſſet, ſi locum haberet fundamentum oppoſitæ ſententiæ, quod tamen eſt falſum. Quia etiamſi iuramentum ſit de actu annullato à lege, dummodo actus de ſe ſit licitus, tenet iuramentum, vt docent communiter Doctores, ſpeciatim Imol. *in l. Si quis inquilinus, §. fin. ff. de legib. 1.* Io: Andr. *in cap. Tuæ de decim.* Aretin. *§. Æquè num. 8. inſtit. de except.* Abb. *in d. cap. Cum contingat, n. 8. de iureiur.* Et proinde in iure canonico præcipitur obſeruari *in d. cap. Cum contingat, & cap. licet eod. tit. in 6. & cap. 2. de pact. etiam in 6.* 26

Quod profectò non poſſet fieri, ſi obſeruantia contineret peccatum. Nam ius canonicum, quod regit conſcientiam, præciperet peccatum. Contineret autem peccatum, ſi eſſet nullum. In tantum enim eſſet nullum, in quantum eſſet de actu prohibito à lege, & proinde de eo, quod non liceret. 27

Nec corruit eius validitas, quia annulletur à lege. Nam lex ciuilis non poteſt ſe extendere ad diſponendum de iuramento. Siquidem iuramentum eſt quid ſpirituale, vt iam probatum, atque adeò extra ſphęram iuriſdictionis laicæ. Vnde omnis diſpoſitio circa ipſum defectu iuriſdictionis eſt nulla, & pertinet tantum ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam, *c. Venerabilem de iudic. & cap. Tua de ord. cognit. & cap. Lateor in fin. qui fil. ſunt legit.* Ergo ſtatutum ſeu lex reprobans iuramentum, illudque annullans, nihil operatur contra ipſius validitatem, tamquam nulla defectu poteſtatis, & conſequenter remanebit validum, & ſeruandum, *cap. ſi verò, & cap. Et ſi Chriſtus de iureiur.* 28

Ac dato, quod lex naturalis obliget ad ordinem ſeruandum in Communitate, qui iuxta regulas boni regiminis exigitur, non propterea iuramentum, quod apponitur contractui à lege prohibito, redditur nullum. Quia ex vna parte iuramentum exigit ſeruari quod promiſſum eſt, & ex alia bonum regimen exigit non mandari exequutioni 29

actum

actum annullatum à lege. In hoc autem concurſu debet cedere ordo politici regiminis iuramento, tamquam inferiùs ſuperiori, *d. cap. cum Contingat de iureiur. & cap. 2. de pact.* Quia bonum ſpirituale animæ eſt præferendum bono temporali, & ideò cum cedat, ceſſat etiam deordinatio regiminis politici. Atque ideò leges quoque ciuiles volunt, quod licet actus annulletur, ſeruetur tamen iuramentum, ſi fuerit interpoſitum, *l. Non dubium, C. de legib. & l. fin. §. fin. ff. de liber. ca. & l. Cum pater, §. filius matrem, ff. de leg. 2. & auth. Sacram. pub. C. ſi aduerſ. vendit.* & notat Abb. *conſ.* 108. *n.* 1. *lib.* 2. Nec Princeps poteſt prohibere ſuis ſubditis, ne apponant in contractibus iuramentum. Quia Princeps non poteſt prohibere actum Religionis, & ſi prohiberet eſſet planè, ſaltem indirectè, contra libertatem Eccleſiaſticam.

30 Vt proinde nonniſi offuciæ ſint diſtinctiones, quas Delbenè cum pleriſque *de Immun. cap. 8. dub. 27. ſect. 5. n. 3.* comminiſcitur, quo in loco poſtquam *ſect. 1. n. 1.* rectè dixerat, eiuſmodi leges immunitati & libertati Eccleſiaſticæ aduerſari, aſſerit, poſſe Principem prohibere non ſolum, quod iuramentum contractui non accedat, ſed etiam quod ſi acceſſerit, nulla exinde obligatio oriatur, idque non prohibitione directa, ſed indirecta. Quod etiam non ſemel inculcat. Nam ita certo certius eſt, quod Principes ſæculares nullam habeant in rebus ſpiritualibus & Eccleſiaſticis, illiſque annexis iuriſdictionem nec directè, nec indirectè, omneſque leges ciuiles diſponentes de perſonis, & rebus Eccleſiaſticis atque Religionis eſſe caſſas, ac nullas, & in totum abrogatas, vt pudeat, pigeatque authoritate probare, idque defectu iuriſdictionis. Quæ ratio tanti mihi eſt, vt fundamentum totius Eccleſiaſticæ Monarchiæ planè exiſtimem, quo conuulſo, Eccleſiaſtica quoque immunitas atque libertas labefactetur neceſſe eſt. Nec audiendus Pontius, qui aliter ſenſerit *d. lib. 12. cap. 8. ferè per tot.* vbi quidem poſt multum æſtum hæſit in hoc vado.

31 Dixi ipſum laicum iurantem, non autem eius hæredes, qui ratione iuramenti præſtiti per defunctum non poſſunt conueniri in foro Eccleſiaſtico. Doctores *in d. cap. fin. de for. comp. in* 6. Bart. *in l. Cum quis, §. Codicillis n.* 10. *ff. de leg.* 3. Bald. *in l. 2. n. 2. C. de fruct. & lit. expenſ.*

Ratio, quia iuramentum eſt perſonale, & ſoluitur morte iurantis, text. *in cap. Veritatis de iureiur.* & ibi communiter Canoniſtæ, Hippol. *in l. de vnoquoque n.* 200. *ff. de re iud.* Felin. *in d. cap. Cum ſit n. 9. de for. comp.* licet ex parte recipientis ſit reale, & ad eius hæredes tranſeat, text. *in d. cap. Veritatis,* vbi Canoniſtæ communiter, & in *cap. fin. de for. comp. lib.* 6. Guid. *dec.* 375. *in fin.* per ibi allegata.

32 Hactenus quod Epiſcopus poſſit, nunc addo, an id expediat? Prudentia iſthic Epiſcopis opus eſt, memores facti Chriſti Domini, quo declarauit, ſe ſoluiſſe tributum non quod iure debuerat, ſed tantum ad amouendum exactorum ſcandalum, non ex malitia oriturum, ſed ignorantia. Memores quoque dictorum Apoſtoli *ad Corinth. 1. cap. 1. ver.* 22. & 23. *Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt. Omnia mihi licent, ſed non omnia ædificant.* [Hinc D. Bernardus *lib. 3. de conſid. ad Eugen. Sum. Pontif.* ait: *Spiritualis homo omne opus ſuum trina conſideratione praeueniet. Primò an liceat, deinde an deceat, poſtremò an expediat. Nam etſi conſtat in Chriſtiana vtique philoſophia non decere, niſi quæ licent, non expedire, niſi quæ decent, & licent, non continuo tamen omne quod licet, decere, aut expedire conſequens erit.*] Vnde cum iterùm atque tertiò in S. Congregatione Immunitatis eadem Terracinen proponeretur, tandem die 8. Februarij 1667. certatum ſententijs, reſolutumque vt *videatur de communi obſeruantia.* Quibus ex verbis mentem S. Congregationis elicio, pro clauſula appono, atque ita ſtatuo, nempè, ſi Epiſcopus laicum iuramento obligatum conuenerit, magis conceſſo iure, quàm exemplo illum conuenerit.

CONSVLTATIO CLV.

An odor, & ſuffitus carnium, aliarumue rerum frangat ieiunium tam naturale, quàm Eccleſiaſticum?

QVod ſoluat tenet Anton. de Leon. *in q. moral. de Cochol. p. 2. §. 4. n. 10. & ſeqq.* Idque ſuadetur ex his, quæ adducit Paſqualigus *in prax. ieiun. dec.* 424. Scilicet, quia in ieiunio prohibentur carnes ob macerationem corporis. Huiuſmodi autem odor, & ſuffitus valdè reſtaurat corpus, vt patet etiam in alijs odoribus. Quare medici ad reſtaurandam naturam, & ad retundendam vim morbi ſolent ſuffitus, & odores congruos adhibere. Præterea odor, & præſertim ſuffitus ſecum defert tenuiſſimas, & ſpiritales partes ſubſtantiæ, quæ noſtro corpori ſeſe incorporant, & ipſum reſtaurant. Vnde videtur præſtare eundem effectum, quem præſtat cibus. Quia in tantum nutrimur ex cibo, in quantum aliquæ partes ipſius noſtro corpori ſeſe commiſcent, & in eiuſdem ſubſtantiam tranſeunt. 1

Hiſaddo Pythagoricos, qui etiam dixerunt odores nutrire. Et Manardus *in epiſt.* partem eorum tuetur, eamque confirmat hiſtoria, qua fertur, Democritum fini vitæ proximum, vitam prorogaſſe per triduum ſolo odore panis recentis, vt alij dicunt, mellis. 2

At tenendum eſt cum eodem Paſqualigo, odorem, ſiue ſuffitum carnium; ſiue alterius rei nullo modo frangere ieiunium; etiamſi in hunc finem adhibeatur, vt reſtauretur natura contra macerationem, quæ prouenit à ieiunio. Pro hac ſententia refert D. Thomam *in 4. d. 15. q. 3. ar. 4. q. 1. ad* 4. Abulenſem *q. 167. in cap. 6. Matth.* Reginaldum *lib. 4. prax. cap. 14. n.* 172. Angles *in florib. q. 9. de ieiun. ar. 2. diff. 2. appen.* 2. Vegam *p. 1. ſum. cap. 14. caſ.* 32. Molſeſium *p. 1. ſum. tr. 10. cap. 5. n.* 11. Fagundez *præcept. 4. Eccleſ. lib. 1. cap. 4. n.* 14. Leandrum *in præcept. Eccleſ. tr. 5. diſp. 5. q.* 38. Boſſium *to. 3. moral. tit. 22. num.* 17. & Granadum *3. p. contro. 6. de Sacram. tr. 10. diſp. 3. n.* 4. 3

Ratio, quàm adducunt ea eſt, quia in ieiunio per ſe primò prohibetur cibus carnium. Reſtauratio autem corporis ex carnibus non eſt per ſe primò prohibita, ſed tantum vt conſequens ex cibo carnium. Ille autem ſuffitus, ſiue odor, quamuis reſtauret corpus, & ex parte compenſet macerationem ex ieiunio, non eſt tamen cibus, & ideò in virtute ieiunij non eſt prohibitus. Item alij odores, & ſuffitus non ſunt cibus aut potus, & ideò non ſoluunt ieiunium etiam naturale. 4

Verùm hæc ratio non eſt firma. Poteſt namque labefactari ex fine legis, qui attendendus eſt. Quando enim ratio, præſertim expreſſa legis, militat in aliquo caſu, ibi eſt eadem lex, non ſolum extenſiuè, ſed etiam comprehenſiuè, *l. His ſolis, §. Satis etiam cautè, C. de reu. don. & l. Illud, C. de ſacroſ. Eccleſ. & l. Item veniunt. Ait Senatus, ff. de peten. hæred.* Et notant communiter Doctores. Vnde cùm ratio finalis ieiunij ſit, non quidem ſolum prohibitio cibi carnium, quatenus reſpicit exercitium temperantiæ circa ipſum, & proinde quod ſola reſtauratio ex carnibus, prout habent rationem cibi ſit prohibita; ſed etiam & primariò maceratio corporis, & ideò lex prohibens carnes, quatenus reſtaurant corpus, cenſendum eſt prohibere omnem reſtaurationem ex carnibus quoquo modo fiat. Si enim in hoc ratio finalis locum habet, locum etiam habebit diſpoſitio. Et cum in legibus ratio ſpectanda ſit, *l. Cum pater, §. Dulciſſimis, ff. de legat.* 2. fit quod prohibitio accomodari debeat rationi, & ampliari ſecundum ipſam ex *l. vnum ex familia, §. fin. ff. de leg.* 2. & notant Gloſſ. *in Clem. 1. de elect.* Imol. *ibid.* ac cæteri Doctores. Quia intentio legiſlatoris eſt conformis rationi, & proinde vniformis, & eadem quoticſcunq; habet idem motiuum ex ratione. Et quemadmodum lex habet locum vbi locum habet ratio legis, Gloſ. *in cap. Cupientes, §. Denique, de elect. in* 6. Bald. *in l. fin. C. de her. inſtit.* Gemin. *conſ.* 39. Crauet. *conſ. 227. n. 6. vol.* 2. ita etiam habet locum eadem interpretatio legis, quando militat eadem ratio interpretationis. Hinc ſolum deſinit obligare lex, quando ceſſat eius finis adæquatè. Quod ſi aliquis remaneat, non ceſſat obligatio, vt deſumitur §. ex *Affinitatis, & §. Sacrum, inſt. de nupt.* Gloſ. *in l. Si ventri, §. in bonis, ff. de priuil. cred.* vbi

etiam Bartolus & Angelus. Et ex *l. Tamis*, §.1. *ff. de donat. ca. mor.* vbi etiam Imola, & ex §. *minima*, *inſtit. de cap. dimin.* vbi etiam Aretinus. Si enim aliquo pacto permanet finis, permanet etiam intentio legis, atque adeò obligatio proueniens ex tali intentione.

6 Conſidero igitur conditiones alimenti eſſe varias, Præcipuæ tamen hæ ſunt. Prima, vt ſit modo aliquo contrarium rei, quæ alenda eſt. Quia debet in eam permutari. Motus autem eſt ex oppoſito in oppoſitum. Oppoſitio autem requiſita duplex eſt. Vna interna ſecundum formam & priuationem. Altera externa per qualitates & temperamenta inuicem agentia. Secunda conditio eſt, vt alimentum per calorem viuentis ſit aptum coqui, & permutari. Tertia, vt ſit mole prædìtum, & aptum augere, quamuis non ſemper augeat. Quarta, vt ad id, quod alitur perinde ſe habeat ac materia ad formam, Nam humidum nutriens ſe habet tamquam materia ad calorem coquentem & permutantem. Has conditiones debere alimento competere manifeſtauit Ariſtoteles *in 2. de anim.* loquens de anima nutriente,

E relatis autem conditionibus varia elicio. Primò, id quod protulit Ariſtoteles *in 1. part. problem.* metalla non nutrire. Ratio eſt, quoniam à calore humido non liqueſcunt, vt patet ex 4. *meteor.* ſed à ſicco. Calor autem vitalis humidus eſt. Valent quidem metalla per ebullitionem in humoribus modo aliquo coniuncta cum eis alterari, at non valent liquida reddi. Inſuper valent per ebullitionem partes quædam tenues eorum reſolui, at non liquefieri. Mihi retulit vir fide dignus, quod cum deglutiſſet nonnullos aureos, ac eieciſſet, inuenit redditos fuiſſe ſingulos eorum leuiores duobus granis. Dubitatio eſt de Struthiocamelo, de quo dicitur, quod nutriatur ferro. At id verum non puto. Solum dicendum eſt, hoc animal delectari ferro, & libenter deglutire capita clauorum, at ea deinde eijcit vnà cum excrementis. Dicitur etiam de piſce Carpione, quod alatur auro. Sed commentum eſt. Id enim ei vulgò tribuitur ob externas quaſdam eius maculas, colorem auri præſeferentes. In varijs quippè fluminibus, & lacunis reperiuntur carpiones cum huiuſmodi maculis, in quorum tamen aquis nil auri vnquam repertum eſt, nec in aqua gigni poteſt aurum. Nec obſtat, quod hæc non comeſtibilia patiantur in ſtomacho aliquam alterationem. Quia hæc alteratio non ſufficit, vt habeant rationem cibi. Neque enim cibus conſtituitur in ratione cibi per id, quod alteretur à ſtomacho, ſed per id quod ſit aptum nutrire,

8 Atque ex eiſdem conditionibus elicio ſecundò rationem cur odores, ſiue ſuffitus non frangant ieiunium Eccleſiaſticum, eamque eſſe aio, quia non nutriunt, vt *in fine 3. de anima*, & *in lib. de ſenſ. & ſenſil.* docuit Ariſtoteles. Non enim valent in ſanguinem verti, & augere. Nec frangunt naturale. Quia ieiunio naturali opponitur tantum cibus & potus tanquam id, per quod ſoluitur. Vnde quicquid tranſglutiatur & deſcendat ad ſtomachum, quod ex natura ſua non ſit cibus, aut potus non contrariatur ieiunio, nec illud ſoluit. Pro quo tamen animaduertendum eſt, odorem duo denotare. Qualitatem & vaporem, in quo ſit odor. De qualitate non eſt dubitatio. Cùm enim ea ſit accidens, haud dubiè non valet reficere ſubſtantiam, Solum eſt dubitatio de vapore odorifero per nares inſpirato. Rurſus animaduertendum eſt, putaſſe Galenum, aerem inſpiratum duas præbere vtilitates. Vna eſt refrigeratio cordis, & præcordiorum. Altera eſt productio aliquorum ſpirituum animalis in præcordijs. Ariſtoteles ſolum approbauit primam vtilitatem. Spiritus enim ſolum gigni exiſtimauit ex tenui parte ſanguinis. Quia vnius vnus debet eſſe modus generationis per naturam.

9 His itaque aſſumptis aſſero primò. Odores non propriè nutrire. Non enim tendunt ad ventriculum, & vertuntur per coctionem in chilum & ſanguinem, vt eſt perſpicuum; ſed tendunt ad pulmonem per inſpirationem.

10 Aſſero ſecundò ex ſententia Galeni, odores nutrire, ſumpta nutritione pro generatione quadam ſpirituum, non autem propriè.

11 Tertiò aſſero ex ſententia Ariſtotelis, odores nec nutrire propriè, nec conſtituere ſpiritus, ſed dumtaxat modo aliquo antecedentes ſpiritus alterare, excitare, & validiores reddere, ac ita prodeſſe.

Id quod fertur de Democrito leuiſſimum eſt. Tum, 12
quia non conſtat veritas per hiſtorias certas. Tum etiam, quia dicerem per eiuſmodi odores, ſpiritus Democriti fuiſſe excitatos, paratos, & alteratos, adeout inconcoctum alimentum quo maximè abundant ſenes, valuerint melius conquoquere, & ex eo refici.

Et per hæc euertitur fundamentum oppoſitæ ſententiæ, 13
noſtræ verò ſtabilitur.

CONSVLTATIO CLVI.

An Epiſcopus poſſit ad rebenedictionem Eccleſiæ pollutæ delegare Vicarium generalem?

RESpondeo. Quando Eccleſia eſt conſecrata, non poteſt. Quando verò eſt benedicta, poteſt. Ita reſoluit 1
S. Congregatio Concilij in vna Placentina die 3. Februarij 1652. *ad cap. 6. ſeſſ. 24. de reform.*

Et ſanè quod ſpectat ad primam partem eſt ſententia 2
communis omnium Doctorum, quos viderim, ac præcæteris eam tenent Suarez *diſp. 81. de Euchar. ſect. 4. in fin.* & Cardinal. de Lugo *diſp. 20.* item *de Euchar. ſect. 2. num. 61.* Vt proinde malè cenſuerint Victoria *in ſum. tit. de Euchar. n. 99.* Sà *v. Eccleſia n. 20.* & Syluius 3. *p. q. 83. ar. 3.* aſſerentes, Epiſcopum committere poſſe ſimplici Sacerdoti reconciliationem Eccleſiæ conſecratæ. Id autem expreſsè ſtatuitur in *c. Aqua de conſecrat. Eccleſ.* vbi dicitur, quod licet Eccleſia per alium Epiſcopum reconciliari poſſit, non tamen per ſimplicem Sacerdotem. Ea enim, quæ ſunt Ordinis non poſſunt delegari non habenti Ordinem. Quod etiam habetur in *cap. Quamuis d. 68.* Quippè in delegato requiritur capacitas delegationis, atque adeò habilitas ad exercendum actum delegatum. Qui autem non habet Ordines, non habet habilitatem ad exercendos actus Ordinum, ac proinde non eſt capax delegationis quoad ipſos.

Hinc ſi Epiſcopus committeret ſimplici Sacerdoti recon- 3
ciliationem Eccleſiæ pollutæ conſecratæ, non teneret delegatio. Nam actus fundatur in potentia & voluntate operantis, & vbi deficit potentia, voluntas vana eſt, nihilque operari poteſt, *l. multum intereſt*, *C. ſi quis alteri*, *vel ſibi*, & notant communiter Soccin. *reg.* 30. Menoch. *præſumpt.* 80. *n.* 11. *lib.* 1. Couarr. *lib.* 3. *var. cap.* 6. *n.* 9. Epiſcopus autem non habet poteſtatem delegandi actus Ordinis non habenti Ordinem. Et ideò ſi deleget, nulla eſt delegatio, & quæcunque inde ſequuntur.

Non obſtat, quod Pontifex in *d. cap. Aqua* tolerat recon- 4
ciliationes Eccleſiarum factas per ſimplices Sacerdotes ex delegatione Epiſcoporum, ac proinde licet delegatio non ſit licita, erit tamen valida. Nam Pontifex tollerat illas, quia fuerunt ſufficientes ad tollendam pollutionem ſecundum exiſtimationem, licet non ſecundum realitatem.

Eccleſia igitur conſecrata, ſi polluatur, non poteſt re- 5
conciliari, niſi ab Epiſcopo. Ita communiter Theologi, & Canoniſtæ apud Quartum & alios in *rubr. Miſſal. p. 3. tit.* 10. *n. 2. dub.* 10. Quia cum conſecratio Eccleſiæ fuerit inſtituta tamquam actus Ordinis Epiſcopalis, reconciliatio quoque ſequitur naturam conſecrationis, tamquam in eodem Ordine conſtituta, & ideò ipſa quoque eſt actus Ordinis Epiſcopalis, ita quidem priuatiuè quoad alios, vt neque conſuetudo in contrarium valeat, eo quod talis conſuetudo induci non poſſit, vt expreſsè decernitur *in d. cap. Aqua*, ibi: *Non obſtante conſuetudine Prouinciæ Bracharenſis, quæ dicenda eſt potiùs corruptela.* Ideòque cum lex damnet conſuetudinem, numquam poterit habere locum. Quia ſemper retinebit rationem corruptelæ. Nam conſuetudo cum ſit lex non ſcripta, debet habere conditiones legis, ac proinde eſſe debet neceſſaria, ſicut debet eſſe lex, *cap. Erit autem d.* 4. Vbi autem eſt Epiſcopus, non poteſt eſſe neceſſarium, quod reconciliatio Eccleſiæ fiat per Sacerdotem.

An autem vbi non ſunt Epiſcopi, aut ſaltem longè di- 6
ſtantes conſuetudine induci poſſit, quod per Sacerdotem conſecretur Eccleſia? Affirmatiuè videtur reſpondendum. Quia Pontifex id committere poteſt ex priuilegio ſimplici Sacerdoti ex communi ſententia Doctorum, nominatim Gloſsæ *in d. cap. Aqua v. iuriſdictionis*, Tamburini *to. 1. de iur. Abb.*

Abb.diſp.25.quæſt.10.n.2. Fagundez *præcep. 1. Eccleſ. lib.3. cap.14. n.60.* ac Ritualis Romani *tit.reconcil. Eccleſ.* Quia licet Summus Pontifex non poſſit committere inferiori ea, quæ ſolum de iure poſitiuo ſunt talis Ordinis ſuperioris, poteſt tamen committere ea, quæ ſolum de iure poſitiuo ſunt talis Ordinis, vt docent Gloſ. *in cap. Peruenit, d.95.* & Theologi cum D. Thoma *in 4.d.25. quæſt.1. art.1. ad 3.* Reconciliatio autem Eccleſiæ conſecratæ eſt actus Ordinis Epiſcopalis tantùm de iure Eccleſiaſtico, cum habeat originem à ſola inſtitutione Eccleſiæ; Pontifex autem eſt ſupra totum ius Eccleſiaſticum. Atqui ea, quæ acquiri poſſunt priuilegio, acquiri poſſunt etiam conſuetudine, vt tradunt communiter, Gloſ. *in cap. Conqueſtus, v. Conſuetudo 9.quæſt.3.* & *in cap. Nouit. eod. verb. de iudic.* ac fusè Mandoſ. *de priuil. ad inſtar gloſ. 15. n.59.* Vnde acquiritur iuriſdictio, *cap. Duo ſimul de offic. ordin.* & Ius exigendi tributa *cap. Super quibuſdam de verb.ſignif.*

8 At oppoſitum verum eſt. Quia non poſſunt præſcribi, aut conſuetudine acquiri quorum non adeſt capacitas. Non habens autem Ordinem, non eſt capax actus Ordinis. Quando autem committitur à Pontifice ſimplici Sacerdoti, denudatur talis functio qualitate actus Ordinis, quæ ei conuenit de iure poſitiuo, & ideò ille committi poteſt, cum accommodatur capacitati ipſius.

9 Quod verò attinet ad ſecundam partem reſolutionis eam communiter etiam docent Doctores cum Gloſ. *in cap. fin. v. lauetur de conſecrat. Eccleſ.* ac proſequuntur Sayrus *lib.5. de cenſur. cap.16. n.22.* & Pax Iordan. *tom.1. lucubrat. lib.5. tit.12. n.160.* Idem dico de cœmeterio, quod non ſit ſolemniter ab Epiſcopo benedicto. Deducitur ex *d.cap.fin.* vbi Gregorius IX. agens de Eccleſia non conſecrata & polluta dicit, quod aqua exorcizata protinus lauetur. Vnde cum nihil dicat de Epiſcopo, ſicut dixerat *in cap. præcedenti*, ſignum eſt, quod intelligit de quocunque Sacerdote. Hoc tamen argumentum non eſſet firmum, niſi accederet obſeruantia ſubſequuta, quæ ita declarat ius. Et ita etiam reſpondit S. Rituum Congregatio in vna Hydruntina 15. Decembris 1632. Ratio verò eſt, quia non plus requiritur ad reconciliandum, quàm ad benedicendum Eccleſiam. Quare, ſi ſimplex Sacerdos poteſt eam benedicere, poterit etiam & reconciliare.

CONSVLTATIO CLVII.

An cauſa laicorum, qui ſunt adſcripti in Confraternitatibus, etiam Eccleſiaſticis agitari debeant in foro Eccleſiaſtico?

1 IN hanc rem hæc accipe. Circumſcripto iudicio redditionis rationis, ad quod Epiſcopus poteſt Adminiſtratores compellere coram ſe, etiam ſi loca ſint merè profana, dummodo tractetur de executione piorum operum ex Bellet. *diſq. Cler. part.1. §.5. n.85. & ſeq.* Gratian. *diſcept.395. per tot.* & ex ſententia Rotæ in Mediolanen bonorum die 10. Februarij 1651. coram Meltio; Et excepta viſitatione, quam etiam de quocunque loco pio non Eccleſiaſtico Epiſcopus poteſt facere, non quidem poteſtate ordinaria, ſed tantum vt i Sedis Apoſtolicæ Delegatus in exequutionem S. Concilij Tridentini, vt Rota diſtinxit *dec.30. n.8. part.2. rec. & in d.* Mediolanen, atque adeò non priuatiuè, ſed cumulatiuè cum Magiſtratu laicali, adeòut inter eos præuentioni locus ſit ad text. *in auth. de Eccleſ. tit. §. ſi quis ædificationem*, quem refert, & ſequitur Barboſ. *de Epiſcop. alleg.75. n.15.* vbi alios adducit.

2 In cæteris verò cauſis diſtinguendum eſt inter eas, quæ ſpectant ad corpus ipſum Confraternitatum, & cauſas priuatorum. In primo caſu, quoties Confraternitates erectæ non fuerint auctoritate Ordinarij non dicuntur Eccleſiaſticæ, nec Eccleſiæ gaudent priuilegijs, licet in illis opera pia exerceantur, & vnitæ ſint alicui loco ſacro, vt oſtendit Barboſ. loco allegato *n.25. cum ſeqq.* Bellet. *eo, §.5. n.86.* & firmauit ſæpius Rota, ſpeciaciarim *dec.574. n.6. part.1. diu.* & latè in d. Mediolanen confirmata 10. Maij 1652. Ideoque ſiue actrices agant, ſiue reæ conueniantur, fori priuilegio non gaudeant, nec Iudicis laici poſſunt euitare iudicium, Lotter. *de re benef. lib.2. quæſt.10. n.50. & ſeqq.* Quod certum dicit Delbene *& Immun. cap.6. dub.20. n.4.* & definiuit Rota in *Mediolanen. bonorum* die 18. Martij 1648. coram Bichio, confirmauitque die 31. Maij 1649. coram Cardin. Corrado, ac ſunt *deciſ.163. n.17. & dec.313. n.9. part.1. rec.* quibus innumeri adſtipulantur. Ratio eſt, quia Confraternitates laicales abſque Epiſcopi auctoritate erectæ non ſunt loca religioſa, vel ſacra, nec perpetuu cultui diuino dicata, ſed merè profana, atque adeò in illis non habet locum reuerentia debita locis ſacris, aut religioſis propter quam in eis immunitas introducta eſt, vt alibi diſſeruimus. Quamquam ſi in dictis Confraternitatibus opera charitatis, ac pietatis exerceantur, licet non fuerint auctoritate Epiſcopi erectæ, verè loca pia dici poſſint, non quidem ratione loci, ſed ratione cauſæ, itaut ratione cauſæ Epiſcopo, non autem Iudici ſæculari ſubiectæ ſint, doceant ſatis probabiliter Riccius, Peregrinus, Nouarius, & Barboſa, quos refert, ac ſequi videtur Delbene vbi ſupra *num.8.*

In ſecundo verò caſu quando agendum eſt cum priuatis Confratribus, cum ij nullum habeant Eccleſiaſticitatis characterem, non deſerunt ſtatum laicalem per exercitium piorum operum; ideoque Iudex Eccleſiaſticus nullam habet in illos iuriſdictionem. 2

CONSVLTATIO CLVIII.

Ex his verbis Codicillaribus pijs teſtatoris: ***Corpus ſuum tradi voluit ſepulturæ in Eccleſia Sancti Hermetis, cuius Canonicis reliquit agros Mermillianos, quorum prouentus diuidi voluit inter ipſos, ita tamen quod prouentus primi anni in reparationem, & fulcimentum dictæ Eccleſiæ, ac paramentorum aliorumque vtenſilium emptionem, non tamen ornamentorum exponantur.*** Quæritur, ***an huiuſmodi verba intelligantur pro vnica vice, vel in perpetuum, ſiue diſcretiuè de primo anno ſingulorum Canonicorum pro tempore? Vbi an ſit ſimonia exigere à prouiſis aliquam ſummam ad vſus pios?***

DIcendum eſt, hoc onus eſſe perpetuum. Ita Aluaradus *de coniect. defunct. lib.2. cap.1. §.2. n.24.* Perez de Lara *de Anniuerſ. lib.1. cap.3. n.9.* Alphonſ. de Leon *de offic. Capel. quæſt.5. ſect.1. n.2.* Garzia *in ſumm. tract.3. diff.11. dub.2. n.1.* Deſumitur ex *l. Annua, §. Actia, ff. de ann. legat.* vbi cum hæres iuberetur dare die nundinarum decem denarios miniſtris Templi, ſtatuitur quotannis die nundinarum eſſe præſtandos decem denarios in perpetuum. Et ex *l. Cum quidam, ff. eodem.* Vbi diuiſiones iuſſu teſtatoris præſtandas Decurionibus die natalis ſui ſtatuitur eſſe perpetuas pro tali die natalis, & ex *l. defuncta, ff. de vſufructu, & quemadmodum quis vtat.* Vbi legata ſexta parte fructuum oleris talis agri non pro vnico anno, ſed ſingulis annis cenſetur legata. Ratio verò eſt, quia eo ipſo quod teſtator ſignificat aliquam reiterationem, ſatis exprimit voluntatem ſuam etiam circa legatum, quod velit eſſe iterabile. Eo ipſo autem quod diſponit de onere annexo legato, quod ex natura ſua ſit iterabile, vt eſt ſupellex Eccleſiaſtica, aut quid ſimile, ſignificat, ſe intendere reiterationem, quia contemplatur rem natura ſua iterabilem, ac proinde ſignificat eam velle ſecundum ſuam qualitatem iterabilitatis, atque adeò diſponere etiam de onere, vt iterabili, vt ſit proportionatum legato. Quare etiamſi pro legato relinquat aliquid natura ſua iterabile, vt ſunt fructus, legatum erit annuum ob eandem rationem. 1

Huic tamen aſſertioni videtur obſtare, *l. Boues, §. hoc ſermon. ff. de verb. ſignif.* ex qua communiter Doctores deſumunt hanc regulam, quod *ſermo ſimpliciter prolatus intelligitur de prima vice.* Quæ etiam habetur ex *l. Dotis promiſſio, ff. de iur. dot.* Reſpondetur tamen, regulam eſſe intelligendam quando per ſermonem non exprimitur aliqua iterabilitas, ſecus autem ſi exprimatur. Nam ideò intelligitur de vnica vice, quia ex natura ſua non habet amplius ſignificare, & proinde plures vices eſſent contra eius ſignificationem. Contrarium autem contingit, quando ſermo continet, ſeu exprimit aliquam iterabilitatem, vnde ex textibus 2

xtibus rectè allatis formari poteſt alia regula, ſcilicet; *quod ſermo ſimpliciter prolatus circa iterabilia*, non intelligatur de prima vice, ſed de continua ſucceſſione iuxta doctrinam Cumani *in l. cum qui Kalendis, ff. de verb. ſignif.* & communem opinionem, quam citatis Doctoribus refert, ac ſequitur Antonius Gabriel *com. concluſ. lib. 6. tit. de leg. cond. 2. limit. 12. n. 42.* quæ docet, quod vnus actus non conſumit diſpoſitionem, quando materia ex conſuetudine recipit iterationem.

3 Hinc præfata regula plures patitur limitationes deductas per Doctores *in d. l. Annua, & l. cum quidam, ff. de annuis legatis*, & quos plenè poſt Menoch. *lib. 4. præſum. 132.* & Barboſ. *in l. diuortio, §. quod in anno, ff. ſoluto matrim.* reaſſumunt Lara *de Anniuerſarys lib. 1. cap. 3.* Caſtill. 8. *tom. contr. cap. 4. n. 16. cum ſeqq. ad finem*, inter quas duæ ſunt ad noſtrum caſum applicabiles.

4 Prima eſt. Vbi reiteratio concernit cauſam piam ad fauorem animæ teſtatoris, ſeu diuini cultus, vt ex Bartolo, & cæteris notat Menoch. *d. præſumpt. 132. n. 3. cum ſeqq.* legatum eſt perpetuum. Et licet Bartolus, exemplificando in Legato piæ cauſæ facto Religioſis, dicat, quod intelligatur de vna vice, niſi Religioſorum paupertas aliter expoſcat. Nihilominus contraria ſententia, præſertim per Canoniſtas, ſequentes opinionem dicti Cumani, eſt magis communis, ac vera, vt latè Decian. *conſ. 115. n. 3. cum ſeq. vol. 3.* Gemen. *in practicabilibus Eccleſ. quæſt. 225.* Caſtill. *d. cap. 42. n. 22.* Neque dubitandum, cauſam pietatis, & Eccleſiæ cultum huic parti aſſiſtere, cum Eccleſia agat de reparatione, fulcimento, paramentis, alijſque vtenſilibus, Canonici verò agant de eorum priuato commodo, atque adeò de cauſa profana.

5 Eſt altera limitatio magis communiter recepta reſultans ex ſubiecta materia. Nam ſi hæc patitur reiterationem, & perpetuitatem, vt dicebamus, omninò interpretandum eſt, legatum reiterabile, ac perpetuum eſſe, vt latè Barboſa *in d. l. diuortio, §. quod in anno, n. 9. cum ſeqq.* Lara *ſupra d. lib. 1. cap. 3. n. 9.* Caſtill. *d. cap. 42. n. 30.* Atque hæc limitatio fortius procedit quando annuus reditus eſt congruus, & talis, qui hanc interpretationem admittat, vt probè Cyriacus *contr. 340.* vbi relatis vtriuſque opinionis Authoribus, & fundamentis ex *num. 41.* cum hac diſtinctione procedit.

6 Subiecta verò materia ſine dubio ſortitur hanc intelligentiam ex parte Eccleſiæ. Quoniam reparatio, & fulcimentum non eſt opus, quod pro vnica tantum vice perficiatur, ſed habet tractum ſucceſſiuum, qualem etiam habet prouiſio paramentorum, & vtenſilium, quæ vſu conſumuntur, ac in dies renouanda ſunt, ideòque prudens teſtator ita prouidit, ne tractu temporis Eccleſia rueret, ac ſine ſacra ſupellectili, remaneret, dum aliunde prouiſum non fuerit, & fundator in alio ſuam hæreditatem noluerit grauare.

7 Nec obſtat, ſi dicatur hoc eſſe ſimoniacum, atque prohibitum ab Alexandro II. *in cap. ex multis, 1. quæſt. 3. §. Conſtituimus*, ibi: *Vt nullus cuiuſcumque gradus Clericus pro Eccleſiæ beneficio aliquid audeat conferre, aut fabricæ Eccleſiarum, vel donarijs Eccleſiarum, ſeu etiam quod pauperibus ſit tribuendum, quia teſte Scriptura, qui aliquid malè accipit, vt quaſi benè diſpenſet potius grauatur, quam iuuatur.* Et proinde ex hoc textu Rota coram Puteo *dec. 396. n. 2. lib. 3.* tenet, collationem eſſe nullam cum onere, vt aliquid detur pro fabrica, donarijs, &c.

8 Nam reſpondetur, ex hoc textu excludi dumtaxat veram ſimoniam, quatenus prohibet quod non detur aliquid pro obtinendo beneficio, atque adeò in eum finem, vt beneficium obtineatur. Dictio enim *Pro* importat cauſam finalem iuxta ea, quæ tradunt Ruin. *conſ. 29. n. 19. lib. 2.* Gabriel. *conſ. 178. n. 15. lib. 1.* Gozadin. *conſ. 8. n. 11.* Alexander *conſ. 79. n. 3. lib. 2.* Menoch. *conſ. 352. n. 52.* Honded. *conſ. 53. n. 7. vol. 2.* Surd. *de alim. tit. 2. quæſt. 5. n. 9.* Quare procedit in caſu, in quo temporale ordinatur ad obtinendum ſpirituale, quod etiam indicant ſubſequentia verba: *Qui aliquid malè accipit*; quæ ſignificant, quod beneficium malè accipiatur, quia pro eo obtinendo aliquid temporale exhibetur, in quo committitur ſimonia.

9 At quando in alium finem aliquid exigitur de fructibus beneficij à collatore, aut exhibetur à Collationarijs, vt eſſet ad ſubleuandam ſacratij paupertatem, ad fabricam Eccleſiæ, aut aliud ſimile opus pium, nequaquam interuenit ſimonia. Quod ex eo deducitur, quod Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 14. de reform.* prohibens dari aliquid, aut recipi dum conferuntur beneficia, aut prouiſi admittuntur ad poſſeſſionem, &c. & mandans Epiſcopis, vt conſuetudines contrarias extirpent, excipit conſuetudines laudabiles, & ea, quæ ſolent exhiberi in vſus pios, ibi: *Mandat Epiſcopis, vt quæcumque huiuſmodi in vſus pios non conuertuntur, &c. fieri non permittant.* Quam etiam exceptionem ponit Pius V. in ſua *Conſtit. 104. §. 4. tom. 2. Bullar.* quæ incipit, *Durum nimis*, ibi; *Et nihilominus ſtatuimus, vt vbicumque huiuſmodi fructus, & diſtributiones, fabricæ, vel Sacriſtiæ, aut alterius pij loci vſibus vltra ſemeſtre tempus reperiuntur conceſſi, horum dumtaxat dimidia pars ſacriſtiæ, vel fabricæ, aut pio loco deinceps tribuatur, alteram verò beneficiati integrè percipiant.*

Cùm igitur tam Concilium, quàm Pius V. admittant, 10
quod pars aliqua fructuum exhibeatur à prouiſo pro fabrica, ſacriſtia, aut alio opere pio, atque adeò exigatur à Capitulo, aut alio prouiſore, oportet, quod ſit actus licitus, aliàs extirpandus foret, ſicut prauus abuſus, & non reponeretur inter laudabiles conſuetudines, quas Concilium excipit. Illud autem, quod ex laudabili conſuetudine ſeruatur, etiam pro vna vice ex pacto ſeruari poteſt, nec poterit argui de ſimonia. Quia ex actu licito non poteſt induci ſimonia, vt notant Riminald. *ſen. conſ. 91. n. 21.* Crauet. *conſ. 145. n. 4.* Dec. *conſ. 436. n. 12.* Imol. *in cap. Ad audientiam, n. 5. de reſcript.* Mohedan. *dec. 224.* Puteus *dec. 17. lib. 2.* Millin. *dec. 104. n. 2.*

Et ideò valere conſuetudinem, ac eſſe rationabilem exi- 11
gendi aliquid ab obtinentibus beneficia conuertendum in vtilitatem Eccleſiæ, & pios vſus, tradunt Felyn. *in cap. Cum M. de conſtit.* Abb. *in cap. Iacobus, n. 4. de ſimon.* Rip. *reſp. 1. n. 11. de arb.* Moneta *de diſtrib. part. 2. quæſt. 18. n. 55.* Pariſ. *de conſid. quæſt. 38. num. 27.* Graff. *part. 1. deciſ. lib. 2. cap. 96. n. 49.* Garzia *de benef. part. 8. cap. 1. n. 85.* Barboſ. *de Canon. & dignit. cap. 15. n. 29.* alijque.

Quamobrem etiam Sacr. Concilij Tridentini Congre- 12
gatio, ſeu potius ſummus Pontifex ex ſententia ſacræ Congregationis declarauit, valere ſtatutum, quod certa portio ratione nouæ poſſeſſionis Canonicatuum ſoluatur, conuertenda in fabricam, & ornatum Eccleſiæ, vt refert Barboſa *in Collect. in eund. locum Tridentini ſeſſ. 24. de refor. cap. 14.* & Garzia *de benef. part. 3. cap. 2. n. 198. declarat. 9.* in vna Segobien. 11. Iulij 1590. cuius tenor hic eſt: *An Conſtitutio quædam ab Epiſcopo, & Capitulo poſt Concilium Tridentinum de ſoluendo tertiam pecuniæ quantitatem ratione nouæ poſſeſſionis Epiſcopatus, & Canonicatuum, ac dignitatum, diſtribuendam in fabricam, & ſalaria Notarij, Curſorum, Campanarij, & aliorum miniſtrorum Eccleſiæ, quibus iam alia conſtituta ſunt certa ſalaria, ſit valida, nec ne. Sanctiſſimus D. N. ex ſententia Congregationis reſpondit, huiuſmodi Conſtitutionem ſeruandam, nihil tamen ex ea pecuniæ, Notarijs, Curſoribus, & Campanario, alijſque Eccleſiæ miniſtris tribuendum, ſed integram ſummam in vſus fabricæ conuertendam, atque ita libenter ſoluendam tam à Capitularibus, quàm ab Epiſcopo, cum ſperari poſſit officium, Eccleſiæque dignitatem, quæ ob huiuſmodi largitatem in ædificium, ornatumvè Eccleſiæ factam ſumit exordium, ad myſticam quoque Eccleſiæ ædificationem fœliciter in Domino proceſſurum.*

Ratio deſumitur ex eo, quod licet fructus beneficiorum 13
non ſint obligati Eccleſiæ, vel ſacriſtiæ, æquitas tamen exigit, quod Eccleſia participet aliquam portionem, dum inſeruit beneficiatis, & ſubminiſtrat commoditatem peragendi functiones, ad quas tenentur ratione beneficij. Præſertim ſi prouentus ipſius ſint tenues, itaut non poſſint commodè ſufficere pro manutentione.

Cùm ergo id in hoc caſu ex fundatione pij teſtatoris de- 14
cernatur, ac veluti deducatur in pactum, ſiuè ſtabilitur id, quod eſt ſecundùm æquitatem, ſtatimque apparet titulus, quo id iuſtificetur, & quo etiam ſuſpicio ſimoniæ excludatur, quæ etiam in dubio ſemper excludenda eſt, vt obſeruant Mohedan. *ea dec. 224.* Puteus *cit. dec. 381. lib. 1.* Mellin. *d. dec. 104. n. 7.*

Minus etiam obſtat obſeruantia contraria. Siquidem ra- 15
tione ſubiectæ materiæ voluntas fundatoris videtur clariſſima, ideòque non intrat obſeruantia interpretatiua, quæ non datur in claris, ſed ſtandum eſt diſpoſitioni, *l. 3. C. de liber.*

liber. præter. Rota *dec. 623. n. 4. part. 3. recent.* & *in Toletana decimar. de Laxedor.* 23. Maij 1592. coram Arigonio. Accedente potiſſimum ratione, ob quam anteactis temporibus de huiuſmodi Eccleſiæ reparatione, & ſupellectili non multum curatum fuit, quia illa tempore proximo fundationi nulla reparatione indigebat, cum fuerit prouiſa omnibus neceſſarijs ab ipſo fundatore, qui cum conſideraſſet ea omnia vſu conſumptum iri, prudentiſſimè hoc modo Eccleſiæ ſuæ futuris neceſſitatibus conſulere cenſuit.

CONSVLTATIO CLIX.

An, & quomodo pro Miſſis manualibus celebrandis in Eccleſijs inſignioribus capſulæ retineri poſſint? & quando ſint reducibiles?

1 HVic rei in decretis ſuper celebratione Miſſarum à Sacra Congregatione Concilij iuſſu ſan. mem. Vrbani VIII. editis fuit prouiſum decreto ſequentis tenoris,

2 *Eleemoſynas verò manuales, & quotidianas pro miſſis celebrandis ita demum ijdem accipere poſſint, ſi oneribus anteà impoſitis ita ſatisfecerint, vt noua quoque onera ſuſcipere valeant, alioquin omninò abſtineant ab huiuſmodi eleemoſynis, etiam ſponte oblatis in futurum recipiendis, & capſulas auferant ab Eccleſijs cum inſcriptione illa: Eleemoſyna pro miſſis, vel alia ſimili ſub ijſdem pœnis, ipſo incurrendis, ne fideles hac ratione fruſtentur.*

3 Et quia deſuper nonnullæ difficultates ſubortæ fuerunt, Eminentiſſimi Patres fecerunt declarationes ſequentes.

Decimo ſuper V. eiuſdem Congregationis decreto, quo inter cætera ſtatuitur in hæc verba: Eleemoſynas verò manuales, & quotidianas pro miſſis celebrandis, ita demum ijdem accipere poſſint, ſi oneribus anteà impoſitis ita ſatisfecerint, vt noua quoque onera obire valeant, alioquin omninò abſtineant ab huiuſmodi eleemoſynis etiam ſponte oblatis in futurum recipiendis, & capſulas auferant, &c.

XI. Quæritur, an hoc decretum prohibeat abſolutè, quo minus accipiant nouas eleemoſynas ijs, qui acceptis non ſatisfecerunt, & quid ſi congruo tempore poſſint omnibus ſatisfacere?

XII. Quid ſi afferens eleemoſynas, audito impedimento, conſentiat, vt Sacerdos Miſſam celebret cùm primùm poterit?

XIII. An pœna Interdicti, & aliæ appoſitæ in eodem decreto afficiant tam eos, qui accipiunt eleemoſynas contra formam ibi præſcriptam, quam eos, qui non auferunt capſulas ab Eccleſijs, vt ibidem præcipitur?

XIV. An in hoc decreto comprehendantur illæ capſulæ, quæ apponi ſolent in Eccleſijs in die commemorationis omnium Sanctorum, vt vulgo dicuntur, caſſe de' morti?

XV. An Adminiſtratores Eccleſiæ magnæ deuotionis, & concurſus poſſint eleemoſynas pro Miſſis celebrandis accipere, ſi ijſdem Miſſis non niſi poſt longum tempus ſatisfacere valeant, ne aliàs cultus Eccleſiæ, & deuotio, ac concurſus fidelium, vt aiunt, minuantur?

Sacra, &c. ad XI. reſpondit, non prohibere abſolutè, ac propterea, etſi oneribus iam ſuſceptis non ſatisfecerint, poſſe tamen noua etiam onera ſuſcipere Miſſarum celebrandarum, dummodo infrà modicum tempus poſſint omnibus ſatiſfacere.

Ad XII. Quamuis onera ſuſcepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, ſi tamen tribuens eleemoſynam pro aliarum Miſſarum celebratione id ſciat, & conſentiat, vt illæ tunc demum celebrentur, cum ſuſceptis oneribus ſatisfactum fuerit, decretum non prohibere, quo minus eo caſu eleemoſyna accipiatur pro ijſdem Miſſis iuxta benefactoris conſenſum celebrandis.

Ad XIII. has pœnas non habere locum, niſi in ſuſcipientibus onera perpetua Miſſarum celebrandarum ſine licentia Epiſcopi, vel eius generalis Vicarij, aut Generalis, vel Prouincialis.

Ad XIV. Comprehendi.

Ad XV. Non eſſe, niſi de conſenſu eorum, qui eleemoſynas tribuunt, vt ſupra in reſponſione ad vndecimum.

4 Verùm quia in Eccleſijs inſignioribus, vt puta Lauretana, Sanctæ Mariæ Angelorum, Sanctæ Mariæ Montis Serrati, & ſimilium, in quibus adeſt maximus concurſus eleemoſynarum pro celebrandis Miſſis, huiuſmodi eleemoſynæ erant neceſſariæ pro manutentione ipſarum Eccleſiarum, miniſtrorum, & aliarum expenſarum, ideò reiteratis vicibus fuit ſupplicatum eidem Vrbano pro opportuno remedio, ſuper quo Sacra Congregatio conſulta, cenſuit, vt in ſequenti decreto, poſſe permitti.

Sacra, &c. cenſuit Sacræ Domus Lauretanæ adminiſtratoribus non eſſe de cætero ſuſcipienda noua onera Miſſarum, quæ infra modicum tempus impleri nequeant, niſi Sacriſta, vel alius miniſter Miſſarum numero deſcribendo, atque eleemoſynis ſuſcipiendis pro tempore præficiendus admonuerit ſingulos, qui eleemoſynas offerunt tam magnum Miſſarum celebrandarum numerum illic impoſitum eſſe, vt illorum intentioni ſatisfieri non poſſit ipſa Miſſarum celebratione, ac ſacrificij applicatione, ſed tamen eos participes fore orationum, quæ in ſacra Domo aſſidue pro benefactoribus fiunt. Id verò, vt commodius præſtari valeat, ſaltem pro his, qui literas norunt, probauit Sacra Congregatio, vt quo loco ponuntur eleemoſynæ, palam affigatur tabella, in qua eademmet declaratio diſtinctè, & clarè deſcripta ſit, adeout Sacriſta, vel miniſter, vt ſupra, priuſquam accipiat eleemoſynas, alterutrum perficiat, id eſt vel ſubſcriptam præmittat declarationem, vel tabellam indicet offerentibus. 5

Quibus cautionibus adhibitis tutò accipi poſſe quaſcumque eleemoſynas Sacra Congregatio Concilij cenſuit. 6

Quod verò ad reductionem vix poteſt adeſſe iuſta cauſa eas reducendi, niſi præceſſerit culpa eorum, qui onera ſuſceperunt, ſaltem ſuſcipiendo maiora onera quam adimplere poſſint, vt notat etiam Garz. *in ſumm. tract. 3. diffic. 10. dub. 4. punct. 2. n. 7.* Quia tamen contingit aliquando, quod nimia onera Miſſarum recipiantur, & conſumetur eleemoſyna præſertim ob egeſtatem, fiantque impotentes ad ſatisfaciendum, & onus deferatur ad ſucceſſores, qui non fuerunt in culpa, ideò ſtante eorum impotentia ad ſatisfaciendum concurrit iuſta cauſa pro reductione, quæ non debet eſſe facilis, ne ſpes illius ſit occaſio ſumendi onera vltra vires. Eam ob dictam cauſam conceſſit Sacra Congregatio Concilij in vna Praten. Miſſarum die 18. Martij 1628. vbi cenſuit magno numero Miſſarum manualium ſatisfaciendum eſſe cum duobus Anniuerſarijs in perpetuum ſingulo menſe. 7

CONSVLTATIO CLX.

IN Conſtitutionibus Ordinis N. ita cauetur: *Vacante quouis modo magiſtratu Ordinis, eius ſocius, &c. denunciet Priori N. confirmato, quem Vicarium Generalem præſenti Conſtitutione eſſe decernimus, & vocamus, viceſque & poteſtatem Magiſtri Generalis in omnibus, prout in his Conſtitutionibus ſancitur, habeat.* Cùm autem Magiſter Generalis dictæ Religionis fuerit per Regem Catholicum nominatus ad Epiſcopatum, ſed adhuc non ſit in Conſiſtorio præconizatus, nec confirmatus à Papa, dubitatur, 1

An per huiuſmodi Regiam nominationem vacet officium Generalatus, itaut illius poteſtas ſit deuoluta ad dictum Priorem?

NEgatiuè. Videtur enim in iure expeditum, quod beneficia, & officia electi in Epiſcopum vacent ſolùm per confirmationem, & adeptionem poſſeſſionis, atque conſecrationem ſequutam, vel poſt tempus præfixum ad petendam conſecrationem, vt eſt textus *in cap. Cum in cunctis, §. cum verò de elect.* Vbi Doctores notant quatuor requiſita ad hoc, vt beneficia, & officia electi in Epiſcopum vacent. Primò, quod fuerit electus. Secundò, quod confirmationem electionis fuerit conſequutus. Tertiò, quod ſit adeptus poſſeſſionem. Quartò, quod ſit conſecratus, vel quod ſit in mora petendi conſecrationem, & dicitur eſſe in mora, ſi non petierit infra tempus præfixum à Canonibus, ſcilicet infra tres menſes à tempore confirmationis habitæ *cap. 2. diſtinct. 75.* plenè Abb. *d. cap. Cum in cunctis, §. cum vero, n. 1. de elect.* Idem Abb. *conſ. 107. num. 3. lib. 2.* Rom. *conſ. 325. n. 1. & ſeqq.* & alij, quos ſequutus eſt Mandoſ. *ſuper regul. 1. Cancell. quæſt. 15. n. 2.* 2

Vnde

3 Vnde manifeſtè patet, quod ad inducendam vacationem officij Generalis, itaut generalis adminiſtratio ſit deuoluta ad Priorem, non ſufficit ſimplex nominatio regia, facta de Generali ad Epiſcopatum, ſed requiritur, quod præconizetur, & proponatur in Conſiſtorio Papali, & ab ipſo Papa confirmetur, & creetur Epiſcopus, conſecretur, & poſſeſſionem Epiſcopatus adipiſcatur, cum non debeat quis amittere primum beneficium, ſeu officium, niſi plenè ſit ſecundum aſſequutus, vt in *cap. Si quis iam translatus, 21. quæſt. 2. & in cap. ſi qui Epiſcopi 92. diſt. & in cap. licet Epiſcopus, de præb. in 6.*

4 Quod facilius procedit in hoc caſu, quia ſumus in Religioſo profeſſo, qui non poteſt conſequi Epiſcopatum, & adminiſtrationem Eccleſiæ Cathedralis, niſi à Papa fuerit diſpenſatus, & à iugo regulæ monaſticæ profeſſionis abſolutus iuxta *cap. Statutum 18. quæſt. 1.* Interim quemadmodum remanet ſub iugo Religionis in omnibus, & per omnia, ita retinet officia, & alias dignitates in Religione aſſequutas, præſertim quando Religioſus non conſenſit nominationi, nec petijt à Sanctiſſimo confirmationem, & poteſt eſſe, quod ex aliquo accidenti non poſſit eſſe Epiſcopus, ideòque iuſtum non eſt, illum inuitum interim priuare ſuis officijs, ac dignitatibus, & nominatio facta ad eius fauorem, in illius odium retorqueatur, vt in ſpecie tradunt Ioann. Monach. *in cap. Generali, de elect. in 6.* & Io. Andr. *in regul. quod ob gratiam, de regul. iur.* eodem libro, & faciunt tradita per Rotam *in Placentina Canonicatus, & præbendæ* 26. Maij 1610. coram Lancellottò.

5 Non obſtant verba ſupradictæ Conſtitutionis, ibi: *Vacante quouis modo Magiſtratu Ordinis*, quaſi quod verba, *quouis modo*, inducant vacationem etiam per ſimplicem nominationem Regiam. Quia huiuſmodi verba *quouis modo*, non data vacatione, nihil operantur, cum loquantur de vacatione, vt ibi: *Vacante quouis modo*. Et ideò, cùm ex ſuperiùs relatis conſtet, officium Generalatus non vacare per ſolam Regiam nominationem, non poteſt in dictis verbis *quouis modo* fieri aliquod fundamentum, cùm illa intelligantur de vera vacatione, quæ inducitur per promotionem ad Epiſcopatum modo ſupra relato, ſcilicet per priuationem, per renunciationem, per obitum, & per alios ſimiles caſus inducentes veram, & perfectam vacationem.

6 Neque obſtat ordinatio Capituli generalis. Quia, vltra quod loquitur de promotione ad Epiſcopatum, & ſic intelligitur de vera, & legitima promotione modo ſupradicto facta, & non fuerit à Sede Apoſtolica confirmata, reſpondetur, illam fuiſſe vna cum alijs ordinationibus ſubſequentis Capituli generalis derogatam, & reuocatam per breue peculiare ab Vrbano VIII. ſub datum 4. Nouembris 1628.

7 Et ita reſoluit Sacra Congregatio Epiſcop. & Regul. in vna *Barchinonen* anno 1632. nimirum non vacaſſe Generalatum, & Priorem non potuiſſe ſe ingerere in gubernio ante præconizationem dicti Generalis in ſacro Conſiſtorio.

CONSVLTATIO CLXI.

Vtrum collatio Canonicatus ſpectet ad Cardinalem Titularem, an verò ad Cardinalem, cuius defunctus Canonicus erat familiaris?

1 CEnſeo, collationem huiuſmodi ſpectare ad titularem, ipſe enim videtur habere intentionem fundatam in eo, quod eſt titularis, atque adeò de iure collator beneficij ſub eius titulo exiſtentis, vt firmatur *in cap. his de maiorit. & obed.* vbi latè Felin. *num. 1.* quibus concinit *reg. 33.* Cancellariæ, & optimè comprobat Rebuff. *in prax. in addit. eiuſdem reg.* alijque non pauci.

2 Nec facienda eſt aliqua vis in Conſtitutione Gregorij XIII. & Pauli V. moderatoris Indultorum reſpectu regulæ prædictæ. Tum quia Cardinalis Titularis non magis ſe fundat in Indulto, de quo loquuntur dictæ Conſtitutiones, quàm in diſpoſitione Iuris communis, de qua nulla ſit mentio in dictis Conſtitutionibus. Tum etiam quia in Conſtitutione Gregorij ſpeciatim ordinatur, quod collatio ad Cardinales ratione eorum titulorum ſpectare debeat. Idque potiſſimùm procedit in caſu vacationis per obitum veri, & indubitati Curialis, ex quo defunctus erat continuus familiaris, commenſaliſque Cardinalis viuentis, quo caſu verſatur in propria vacatione per obitum familiaris, atque adeò in proprijs terminis *regulæ* 33. in qua explicitè diſponitur in vacatione per obitum familiarum beneficia huiuſmodi ad collationem, ſeu quamuis aliam diſpoſitionem Cardinalis Ordinarij collatoris liberè ſpectare debere, & ſi apud Sedem vacauerint, de eius conſenſu prouiſio fiat.

3 Nec in hoc caſu applicatur votum Lancellotti, & Coccini. Primò, quia in illo caſu agebatur de vacatione familiaris alterius Cardinalis iam prædefuncti, quo caſu per *regulam* 32. illius diſpoſitio ſolum datur Papæ, qui caſus eſt longè diuerſus à caſu iſto, ex quo verſamur in vacatione per obitum familiaris Cardinalis viuentis, cuius diſpoſitio per *regul.* 33. ſubſequentis datur Cardinali Titulari, vt dixi.

4 Secundò, quia reuera votum huiuſmodi *in verſ. non obſtat dictum Sarnenſis*, potius facit pro caſu vacationis familiaris Cardinalis, qui eſt caſus noſter, dum diſtinguit inter caſum, de quo in voto, & caſum Sarnenſis, firmatque dictum Sarnenſis procedere ſecundum opinionem Æneæ de Falcon. *quæſt. 4. principali effect. 17. verſ. 6.* aſſerentis in vacatione per obitum familiaris Cardinalis viuentis præferri Cardinalem Titularem, qui planè eſt caſus noſter.

5 Tertiò id clarius colligitur ex eodem voto *verſ. nec tertio loco ſuffragatur*, dum explicitè firmat regulam 32. quæ hodie eſt regula 33. non habere locum in illo caſu, in quo Patronus familiaris erat defunctus, ſed illam procedere quando Patronus viuit, & concurrit Titularis, & ſic explicitè videtur concludere regulam eſſe veram, & excludit Cardinalem Patronum viuentem, atque adeò collationem ſpectare ad Titularem.

6 Et quamuis in eodem voto multa deducantur pro excluſione Cardinalis Titularis, & incluſione Papæ, nihilominus ea quod caſum, de quo agitur, & pro incluſione Cardinalis Patroni nil faciunt, cum per ea omnia ſemper Patronus remaneat excluſus, vt patet ad ſenſum.

7 Vltra quod credo allegata in dicto voto, aut non ſubſiſtere de iure, aut non militare in caſu Titularis. Nam quoad ſubſiſtentiam de iure principale fundamentum voti conſiſtit in eo, quod agatur de beneficio reſeruato vigore *Regulæ* 3. quæ hodie eſt 4. & de reſeruatis Ordinario Collatores non poſſe diſponere ſine Indultis. Sanè aſſumptum eſt verum in ordinarijs collatoribus, non autem in Cardinali Titulari ordinario Collatore alicuius Eccleſiæ in Vrbe exiſtente, ex quo tales Titulares ſunt admiſſi vigore earundem Regularum, nempè *dictæ regulæ* 33. vt ſupra oſtendi.

8 Nec videtur bona conſideratio facta in eodem voto, nempè quod illa verba *in Reg.* 33. poſita vltimo, *ſed beneficia huiuſmodi ad diſpoſitionem Cardinalis Collatoris liberè ſpectare cenſeantur*, non comprehenduntur in Regula præcedenti ſub prætextu quod talia verba, vti immediatè ſequantur poſt alia verba, beneficia, quæ ad alterius Cardinalis collatoris pertinere deberent in dicta præcedenti conſtitutione non comprehendantur quo ad hoc, vt in prouiſionibus talium beneficiorum ſuper expeditione litterarum illius Cardinalis, cuius Cardinalis defunctus extitit conſenſus requiri debeat, propterea verba prædicta *ad Collatorem liberè ſpectare cenſeantur*, ſint intelligenda in caſu prædicto, ſcilicet quando concurrit Patronus. Tum quia quando hoc aſſumptum eſſet verum, benè applicaretur caſui noſtro, in quo datur concurſus Patroni, & Titularis. Tum etiam quia cum verba prædicta ſtent declaratiuè, & cumulatiuè regulæ præcedentis, vt firmatur in eodem voto *verſ. nec tertio loco*, quæ generaliter loquitur, idcircò generaliter etiam intelligi deberet, qua de re videatur Simonet. *de reſeruat. quæſt.* 84.

9 Secundum fundamentum, factum in Conſtitutione Gregorij, & Pauli moderatoris Indultorum, ſimiliter non videtur releuare. Primò, quia Titularis non prætendit collationem vigore indulti, ſed vigore facultatis ordinariæ ſibi per regulas conceſſæ, quæ nullo modo per Conſtitutiones prædictas ſublata extitit, quinimò ſpecialiter reſeruata dicitur, vel liquet ex verbis expreſſis in Conſtitutione Gregorij, ibi: *non tamen eorum, quibus in titulum, ſiue Dominationem ſui Cardinalatus præſunt*, circa quæ aliquid de nouo diſponere non intendit. Secundò, quia talis interpreta-

pretatio eo magis procedere debet quod regulariter indultum conceſſum Cardinalibus nil denuò dat, ſed tantum remouet obſtacula, id quod ſæpiſſimè firmauit Rota, & latè comprobant addentes ad Gregorium XV. *deciſ.291.*

CONSVLTATIO CLXII.

An Ordinarius potuerit ſuſpendere Regularem, ex eo quod cùm ſit ſuperior, ac etiam Parochus, impediuerit ne à Capitulo & Canonicis Cathedralis Eccleſiæ duceretur proceſſio ad ſuam Eccleſiam, & an concedenda ſit eidem Capitulo manutentio? Vbi de poteſtate Ordinarij in exemptos, ac de eorum priuilegijs non pauca.

1 ET ſanè relaxanda videtur ſuſpenſio contra Parochum Regularem, & concedenda manutentio Capitulo. Quia quod attinet ad ſuſpenſionem ea imponi poteſt ab Ordinario contra Parochum ob graue ſcandalum, quod populo præbuit, dum diuina officia eſt auſus perturbare, ideòque videtur poſſe imponi in pœnam delicti, & propterea tamquam minus habilis ad proficiendum in populo ſibi commiſſo, iuſtè poteſt à ſuæ curæ exercitio remoueri iuxta notata per Doctores *in cap. lampridem*, §. *Pro graui ſcandalo, de renunc.* Abb. *in cap.1. n.8. de elect.* Felin. *in cap. Nihil n.2. de præſcr.* Seraph. *dec.516. n.4.* cum ſimilibus.

2 Idque non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs, & exemptionibus Apoſtolicis, quæ ratione ſui Ordinis illi competere poſſint, cùm ſatis conſtet huiuſmodi priuilegia Regulari Curato minimè ſuffragari, quominus iuſto Ordinarij iudicio à cura ſuſpendi ac remoueri poſſit, ad quam ex ſuperueniente delicto minus idoneus, quoad mores repertus fuerit, *cap. 1. in fin.* vbi Doctores, *de capel. Monach.* & congruit diſpoſitio S. Concilij Tridentr. *ſeſſ.25. cap.11.* & Conſtitutio 18. Gregorij XV. quæ incipit *Inſcrutabili*, & ſæpius fuit per S. Congregationem reſolutum.

3 Non obſtat, quod dictus Parochus hæc commiſerit non tanquam Parochus, ſed tanquam Superior Regularis ſui Monaſterij pro defenſione iurium ſui Ordinis. Quoniam quæcumque perſona per ipſum in illo actu fuerit repræſentata, ſufficit, quod per ſupradictum exceſſum populo talem ſe præbuerit, qualem non expedit Paſtori animarum, & quatenus eius Religio habuiſſet ius impediendi actum, quem ibi Capitulum exercere intendebat, poterat illud per legitimos tramites adducere, non autem ſcandaloſo ſtrepitu. Quia dum ſe Eccleſiaſtici ordinis defenſorem præbuit, Deum, Eccleſiam, Capitulum, ac totius populi pietatem grauiter offendit.

4 Minus obſtat, quod huic ſuſpenſioni nulla præceſſerit monitio. Quia cùm non imponatur in contumacia, ſed in pœnam delicti, & quidem publici, ac notorij nulla eſt opus monitione, Innoc. *in cap. 1. de exceſſib. Prælat.* Abb. *in cap. Reprehenſibilis, n.4.* & ibi Præpoſ. *num.* 2. Franch. *num.*3. Dec. *num.* 6. & alij communiter *de appell.*

5 Quod verò attinet ad manutentionem, cùm pro parte Capituli probetur quaſi poſſeſſio ab antiquiſſimo tempore celebrandi diuina in die feſto Inuentionis S. Crucis in hac Eccleſia, quæ hodie detinetur per Regulares, à quibus iſti actus nulla ratione controuerti poſſunt, ſequitur eos non poſſe in ea prætendere omnimodam libertatem reſpectu iſtius oneris, quod ſapit potius ſeruitutem debitam Capitulo, quàm ſubiectionem reſpectu Ordinarij. Et ideò cum Capitulum fuerit in quaſi poſſeſſione illius iuris, etiam antequam dicti Regulares Eccleſiam prædictam, tunc etiam actu curatam exiſtentem, obtinuiſſent, propterea per illius conceſſionem iiſdem Regularibus factam, non fuit vllatenus præiudicatum, *cap. Paſtoralis in fin.* vbi Abb. *num.*8. & alij communiter *de priuil.* Nec priuilegia, quæ eorum loca & Eccleſias eximunt à ſuperioritate Ordinarij ſunt extendenda ad Eccleſias præſertim parochiales, quæ quando illis conceſſa fuerunt iam reperiebantur in ſtatu talis ſubiectionis, ſeu ſeruitutis debitæ maiori Eccleſiæ, ſed ſunt intelligenda de Eccleſijs, quas nouiter illi fundauerint, aut pleno iure acquiſiuerint, vt *in d.cap. Paſtoralis*, & notatur *in cap.1. de priuil. in 6.*

6 Tanto magis, quia agitur de ſeruitute debita Eccleſiæ Cathedrali, quæ fundatam habet intentionem pro ſuperioritate reſpectu omnium Eccleſiarum inferiorum ſuæ diœceſis, *cap. Dilectus*, cum ibi notatis *de capel. Monach.* Abb. *in cap. Ad audientiam, n.8. de Eccleſ. ædific. cap. Omnes Baſilicæ 16. quæſt.7.*

Et dum vlterius ſpecificè pro parte Capituli probatur quaſi poſſeſſio iuris ducendi proceſſionem, ad cuius poſſeſſionis acquiſitionem ſufficit vnicus actus, vt per Doctores *in cap. Eccleſia Sutrina, de cauſ. poſſeſſ. & propr.* Gregor. *dec.*313. *n.*1. debet abſque vlla hæſitatione eidem Capitulo concedi in hac quaſi poſſeſſione petita manutentio retinendæ, *Inſtit. de interd. cum vulgar.* 7

Non obſtant priuilegia exemptionis, etiam quoad loca, & Eccleſias iiſdem Regularibus competentia. Nam prætequamquod ex ſupradictis illa ad huiuſmodi Eccleſias non ſunt extendenda, conſtat etiam quod pro impedienda manutentione contra poſſeſſionem illius, qui pro ſe habet iuris aſſiſtentiam, non ſufficit allegare, aut exhibere priuilegium, ſed requiritur etiam poſſeſſio in exemptione vigore priuilegij, vt per textum *in cap. Cum perſonæ de priuil. in 6.* latè comprobat Rota *d.dec.491. n.5. & ſeqq.* Mareſcot. *var. reſol. lib.1. cap.11. n.5.* & alij apud Add. ad Gregor. *vbi ſupra.* Pro parte autem Regularium non ſolum non probatur poſſeſſio exemptionis, ſed potius pro parte Capituli quoad hoc ius probatur abſoluta dictæ Eccleſiæ ſubiectio. 8

Quæ ſæpius inculcantur de decreto irritante in dictis priuilegijs appoſito, quod ſcilicet aptum eſt inficere omnem poſſeſſionem, procedunt in decreto iuſtificato, & quando conſtat, intrare priuilegium, in quo reperitur appoſitum. Vbi autem non iuſtificatur, quod intret priuilegium, interim decretum non poteſt impedire manutentionem debitam poſſeſſori, Gemin. *in cap. Præſenti ſub princ.* & ibi Franch. *in 3. notab. de offic. Leg. in 6.* latè Garz. *de benefic. part.5. cap.1. n.431. & ſeqq.* Vbi plures refert Rotæ deciſiones, Gregor. XV. *dec.238. n.8.* ibique Addentes. 9

Similiter non obſtat, quod non conſtet de ſcientia, & patientia Superiorum Ordinis reſpectu ſupradictorum actuum. Nam neque hæc requiritur ad effectum ſimplicis manutentionis, in qua ſpectatur nudum factum poſſeſſionis, Rot. *dec.17. n.7. part.2. diu. & dec.683. n.4. part.1. rec.* Et vlterius ſufficienter probatur ex diuturnitate temporis, & multiplicitate actuum, Abb. *in d.cap. Cum Eccleſia, n.25. de cauſ. poſ. & propr.* Rot. *dec.179. n.2. part.7. diu. & rec. d.dec.683. n.4. part.1.* 10

Exceptio verò, quæ opponitur contra teſtes in proceſſu examinatos, quod ſunt de Clero, non eſt attendenda. Neque enim Clerus habet intereſſe in hac cauſa, ſed ſolum Capitulum Cathedralis, cui Eccleſia S. Crucis ſubiecta reperitur, & cum hoc intereſſe tangat ſolummodo vniuerſitatem, non autem ſingulos de Capitulo, qui vti ſinguli ex hoc nullam percipiunt vtilitatem, ideò & Canonici ipſi ſunt tamquam idonei teſtes admittendi, vt per Farinac. *de teſtib. quæſt.60. n.1. & ſeqq.* Gregor. *dec.340. n.5.* vbi Addentes alias referunt Rotæ deciſiones. 11

Verùm, his non obſtantibus, tenendum eſt, ſuſpenſionem non potuiſſe imponi, & manutentionem eſſe denegandam. Nam quo attinet ad ſuſpenſionem. Primò ea nulla eſt defectu iuriſdictionis, ſine qua cenſuræ ſuſtineri non poſſunt, Gloſſ. *in cap. Cum ad quorundam, v. Non tenere in princip. de ceſs. Præl.* Suar. *de cenſur. ex diſp.* 4. *ſect.* 7. *n.*1. alijque communiter. 12

Nullitas verò ex defectu iuriſdictionis eſt manifeſta. Quia priuilegijs fel. record. Gregorij XIII. Sixti V. & Clementis VIII. omnes ac ſinguli huius Religionis Superiores, Officiales, Presbyteri, Clerici, cæteræque perſonæ profeſſæ & non profeſſæ, nec non familiares, & miniſtri cum omnibus, & ſingulis Eccleſijs, bonis, mobilibus, & immobilibus, præſentibus & futuris, ac iuribus, iuriſdictionibus quibuſcumque, ac rebus tam ſacris, & religioſis, quam profanis ad ipſam Religionem ſpectantibus ab omni iuriſdictione, poteſtate, ſuperioritate, & correctione quorumcumque locorum Ordinariorum quacumque dignitate, præeminentia, & auctoritate fungentium, & aliorum Iudicum Eccleſiaſticorum, & ſæcularium in perpetuum exempti, ac liberati, ſubque Sedis Apoſtolicæ, ac D. Petri protectione immediatè recepti fuerunt cum clauſula ſublata, & decreto irritante. Cenſuræ autem in exemptos latæ ipſo iure defectu iuriſdictionis, nullæ ſunt, *cap. Graue*, vbi Gloſſ. *v. Relaxationes*, ac poſt eam Abb. *n.3. de offic.* 13

offic. ordin. Idem Abb. *in cap. Cum dilectus, n.3. de Relig. domib.* Calder. *conſ.9. de ſent. excommun.* Gig. *de perſ. quæſt.60. n.1.* Cochier. *de iuriſd. Ordin. in exempt. part. 2. quæſt.7. n.11. & quæſt.40. n.2.*

14 Secundò lata fuit ab excommunicato, ac conſequenter nulla eſt etiam ex hoc capite, Suar. *d. diſp.4. ſect.7. n.1.* & Doctores communiter. Quod autem Vicarius, qui eam intulit ſit excommunicatus, patet, quoniam in Bulla Cœnæ Domini *excomm.2.* anathemati ſubijciuntur illi omnes qui iura ad Romanam Eccleſiam mediatè, vel immediatè pertinentia, necnon ſupremam iuriſdictionem Papæ, & eidem Romanæ Eccleſiæ competentem de facto vſurpare præſumunt. Nec videtur dubitandum, quin illi, qui ſibi iuriſdictionem vſurpant in exemptos, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiectos iura ad Romanam Eccleſiam pertinentia, & iuriſdictionem Papæ, ac Romanæ Eccleſiæ competentem de facto vſurpate cenſeantur, vt poſt Saytum aduertit Cochier. *vbi ſupra part.4. quæſt.75. n.1.*

15 Neque obſtat quod ex decreto S. Concilij Trident. *ſeſſ.25. cap.11. de Regular.* & ex Conſtitutione Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, exempti omnes, etiam Regulares in his, quæ animatum curam, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt omnimodæ Ordinariorum iuriſdictioni ſubiecti ſunt. Nam contendere non tamquam Parochum, ſed tamquam Superiorem, vt proceſſio ab Eccleſia regulati, etiam parochiali ad Cathedralem non ducatur, idque pro tuenda ipſius regularis Eccleſiæ exemptione non eſt res, vt per ſeliquet, curam animatum, ſeu adminiſtrationem Sacramentotum concetnens. Huiuſmodi enim cenſentur ea ſolum circa quæ ratione actualis adminiſtrationis Sacramentorum, & proprium Parochi officium delinqui poteſt, cuiuſmodi non eſt contentio ſupradicta, vt benè explicat Roderic. *quæſt. regul.36. art.4. in princ. tom.1.* cui adſtipulatur textus *in cap. Cum capella de priuil.*

16 Tertiò eadem ſuſpenſio lata fuit ſine vlla monitione, ideòque licet eſſet iuxta aliquos valida, nihilominus eſſet reuocanda, *cap. Sacro, de ſent. excomm. cap. Statutum eod. tit. in 6. & cap. Reprehenſibilis, de appellat.*

17 Nec obſtat, quòd quando ſuſpenſio fertur in pœnam delicti, præſertim notorij, monitio non ſit neceſſaria. Quia hic non ſolum non conſtat de delicto notorio, ſed nec de vllo omninò delicto, cùm ſuam exemptionem tueri, ac Summi Romani Pontificis iuriſdictionem defendere delicto minimè adſcribi poſſit, *l. Iniuriarum 3. §. Is, de iniur.* Surd. *conſ.10. n.45.*

18 Hinc, vt apparet ex textu *in cap. Niſi cum pridem, §. ſed inter*, vbi Gloſ. *v. ſimile de renunc.* & ex Theologis egregiè docet D. Thom. 2. 2. *quæſt.43. art.1. ad 4. & art.2.* quando aliquis ſcandalizatur de his, quæ alter benè facit, nulla poteſt adſcribi culpa facienti. Atque vt idem tradit ibidem *art.* 8. licèt interdum bona ac iura temporalia ſint ob ſcandalum euitandum dimittenda, id tamen eſt intelligendum de illis, quæ ita noſtra ſunt, vt nos de eis liberè diſponere valeamus, ſecus de illis, quæ nobis tantum ad ea conſeruandum commiſſa fuerunt, cuiuſmodi ſunt bona, & iura Eccleſiarum. Hæc enim numquam ſunt, etiamſi inde alij ſcandalizentur, dimittenda, ſed omni iure defendenda, vt exemplo B. Thomæ Cantuarienſis, qui à repetendis rebus Eccleſiæ non deſtitit, non obſtante ſcandalo Regis, docet idem D. Thomas vbi ſupra. Immò nec etiam illa, quæ propriè noſtra ſunt dimitti debent ob ſcandalum aliorum, quoties ſcandalum concitatur ab eis, vt vſurpent aliena. Quoniam vt benè aduertit idem S. Doctor hoc & noceret bono communi, quia daretur malis rapiendi occaſio, & noceret rapientibus, qui retinendo aliena in peccato manerent.

19 Quaptoptet, cum quicquid egerit Superior præfatus, totum egit pro conſeruatione priuilegiorum ſui Ordinis, ac pro tuenda Pontificia ſuperioritate, nullius prorſus conſiderationis eſt ſcandalum, quod ab eo datum prætenditur. Nam hoc eſt ſcandalum merè paſſiuum, acceptum de his, quæ rectè geruntur, & quæ propter ſcandalum aliorum minimè ſerri debent, ideòque nullum poteſt ei delictum imputari, cùm nemini iniuriam facere cenſeatur, qui ſuo iure vtitur, *d. l. Iniuriarum 1. §. Is, qui, ff. de iniur.* Surd. *d. conſ.10. n.45.* Præmium enim meretur, non pœnam, qui Eccleſiarum iura, Pontificiamque auctoritatem violati non permittit, *cap. Omni timore 23. quæſt.8.*

20 Quod verò ad manutentionem, cum illa ſine poſſeſſione non detur, vulg. *§. Hodie, Inſtit. de interd.* Bart. *in l. 1. §. vlt. n.14. ff. vti poſſid.* ſequitur, eam Capitulo, quod de quaſi poſſeſſione non docet, minimè eſſe concedendam.

21 Nec obſtant teſtes examinati. Nam illi nihil probant. Tum quia fuerunt ſimpliciter examinati pro informatione Curiæ, & non fuerunt poſteà, parte citata, repetiti, Clar. *in §. fin. quæſt.11. n. 3. in princip.* Tum etiam quia omnes ſunt de Clero, qui prætendit eſſe in hac poſſeſſione ducendi proceſſionem, atque ita ſunt pars formalis, & deponunt in cauſa, in qua habent intereſſe, *l. Nullus, ff. de teſtib. l. omnibus, C. eod.* Bart. *in l. deferre, num.2. ff. de iur. fiſci,* Pariſ. *conſ.24. num.36. lib.3.* Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.6. tit.3. num.6.*

22 Et ſanè tollitur omnis difficultas ex eo, quod cum in priuilegijs ſupradictis appoſitum fuerit decretum irritans, nulla prorſus acquiri potuit, non ſolùm poſſeſſio, ſed nec etiam detentio, *cap. ſi eo tempore, de elect. in 6.* Rot. *dec.3. n.1. de reſtit. ſpol. in nou. & dec.1. n.6. eod. tit. in antiq.* Gig. *conſ.8. n.6.* Mandoſ. *in reg.1. Cancel. quæſt.3. num.4.*

23 Maximè quia non probatur, prætenſos actus poſſeſſorios factos fuiſſe ſcientibus, ac patientibus Generali, ac alijs maioribus Officialibus Religionis. Quod tamen debet neceſſariò probari, cum agatur de acquiſitione poſſeſſionis iuris incorporalis aduerſus priuilegia conceſſa toti Religioni, Bart. *in l. 1. n. 5. in fin. cum ſeq. C. de ſeruit. & aqua,* Bald. *ibid. n.16.* Caſtr. *num.2. & 6.* Alex. *conſ.136. num.20. lib.2.* Immò nec ſufficeret ſi probaretur ſcientia, ac patientia Generalis, & aliorum maiorum officialium. Quia vbi agitur de exemptione, & immediata ſubiectione Sedi Apoſtolicæ, non poteſt illi etiam per ſcientiam, ac patientiam mediatorum Superiorum exemptorum præiudicari, niſi ſimul accedat ſcientia, ac patientia Papæ, in cuius ſuperioritatis præiudicium præcipuè tendunt actus contra exemptos, *cap. Cum tempore, §. fin.* & ibi Abb. *num.2. & 7. de arbitr. & in cap.1. n.19. de ſent. & re iud. & in cap. ſi de terra, n.1. de priuil.* Caſtr. *conſ.431. n.3. lib.1.* Gaill. *lib.1. obſeru.40. n.2. 4. & 5.* cum alijs deductis à Cochier. *eod. tract. part.2. quæſt.7. num.2. & 3.*

24 Et hæc ratio probat, non ſolùm non eſſe dandam Capitulo manutentionem in quaſi poſſeſſione ducendi proceſſionem, ſed nec etiam accedendi ad Veſperas, & ad Miſſam in Eccleſia regulari decantandas, cùm hæc etiam ſubiaceant decretis irritantibus, appoſitis in prædictis priuilegijs, & fieri non valeant abſque incurſu dictæ excommunicationis latæ in Bulla Cœnæ Domini.

25 Nec ad rem facit allegatum ſolitum, ſeu conſuetudo. Quia aduerſus priuilegia cum decreto irritante conceſſa non poteſt induci ſolitum, nec conſuetudo, Felin. *in cap. Cum acceſſiſſent, n.3. de conſtit.* Ruin. *conſ.13. n.13. lib.2. & conſ.102. n.12. lib.3.* Gabr. *concl.3. n.39.* Præſertim in præiudicium ſuperioritatis Papæ competentis ex deductis.

26 Minuſque refragatur quod dicitur, priuilegia huic Religioni conceſſa intelligenda eſſe de Eccleſijs ab ipſa fundatis, non de illis, quæ antequam ad illam peruenirent ſubiectæ erant ordinarijs. Quia huic interpretationi repugnant verba priuilegiorum, ibi: *cum omnibus, & ſingulis Eccleſijs, &c.* Nam qui omne dicit, nihil excludit, *cap. Solitæ de maior. & obed. l. Iulianus in princip. de leg.3.* Alex. *conſ.30. n.14. & 15. lib.5.* Et verba *omnibus & ſingulis* nullam omninò patiuntur reſtrictionem, Gloſſ. *in cap. Vt circa v. Omnia & ſingula de elect. in 6.* Oldr. *conſ.300. n.8. & 9.* Cephal. *conſ.16. n.55.* Decian. *conſ. n.58. lib.1.*

27 Prætereà repugnat ratio finalis conceſſionis, quæ vt ex proœmio colligitur, fuit, vt Regulares huiuſmodi, quibuslibet perturbationibus remotis, facilius valerent Altiſſimo ſuum exhibere famulatum. Quæ ratio æquè militat in Eccleſijs ab alijs conſtructis, atque in fundatis ab ipſis, proindeque militare debet eadem exemptionis diſpoſitio, *cap. Translato,* vbi Gloſ. *v. Quod de vno, de conſtitut. cap. Inter corporalia, §. Sicut enim,* vbi pariter Gloſ. *v. Idem iuris, de translat. Epiſc.* Rot. *dec.5. n.2. de offic. Vicar. in nou.*

28 Nec oppoſitum probat textus *in cap. Paſtoralis,* ibique Abb. *num.8. de priuil.* Quia loquitur in caſu, quo per priuilegium non fuerat iuri Epiſcopali expreſsè derogatum, prout derogatum fuit in caſu iſto. Sicuti nec etiam quicquam faciunt textus *in cap. Dilectus, de cap. monach. & in cap. Omnes Baſilicæ 15. quæſt.7.* cum alijs adductis ad probandum

bandum Eccleſiam Cathedralem, illiuſque Capitulum ſuper ſubiectione iſtius Eccleſiæ fundatam habere intentionem de iure communi. Nam textus *in d. cap. Dilectus* excipit caſum, quo, vt hic, Eccleſia priuilegium habet exemptionis, ibi: *Quia nec priuilegium exemptionis habet*. Et Gloſſ. *in cap. Omnes Baſilicæ* illum pariter textum procedere declarat, niſi aliæ Eccleſiæ ab Epiſcopi iuriſdictione ſpeciali priuilegio exemptæ fuerint. Et ita quoque loquitur Abb. *in d. cap. Ad audientiam* 1. *n.* 8. *de Eccleſ. ædific.*

29 Similiter non aduerſatur, quod in actibus Superioritatis manutentio detur ex ſola aſſiſtentia iuris communis, *cap. Cum perſonæ in fin. de priuil. in 6.* Caputaq. *dec.* 306. *part.* 1. cum alijs cumulatis. Quia textus *in d. cap. Cum perſona*, in quo hæc concluſio fundatur à Doctoribus, recipit & ipſe limitationem, nimirum niſi oſtendatur priuilegium in contrarium.

30 Nec nocet, quod vltra exhibitionem priuilegij, neceſſarium quoque ſit docere de quaſi poſſeſſione exemptionis. Nam de huiuſmodi quaſi poſſeſſione Regularium notoriè liquet ex eo, quod in eorum Eccleſijs Capitula Cathedralium aliarum Ciuitatum poſt conceſſionem ſupradictorum priuilegiorum nullum omninò actum ſuperioritatis exercuerunt, neque exercent, hæcque eorum quaſi poſſeſſio in vna ciuitate ſuffragatur illis etiam quoad alias, Seraph. *dec.* 951. *n.* 2. Rot. *dec.* 240. *n.* 6. *part.* 4. *diu.* exemplo quaſi poſſeſſionis præſentandi, quę per actum factum ab vno ex compatronis, cæteris quoque acquiri intelligitur, Abb. *conſ.* 54. *n.* 3. *lib.* 1. Roch. *de iurep. v. Competens*, *n.* 42. per text. *in l. communis ſeruus, ff. de acq. poſſeſ.* vbi res communis poſſeſſa ab vno ex ſocijs, ab omnibus cenſetur poſſideri.

CONSVLTATIO CLXIII.

1 AD remouendos abuſus in Monaſterijs Monialium Regularibus ſubiectarum, eo quòd Superiores regulares extra caſus neceſſitatis miniſtrandi Sacramenta ingrediuntur ſoli ad ſuum libitum ſepta Monaſteriorum, prout Confeſſores ab eiſdem Superioribus deputati, ac inſuper toties quoties contingit concedi licentiam ingrediendi fabris ferrarijs, lignarijs, Olitoribus, cæmentarijs, & huiuſmodi, cum illis ijdem Superiores vnà cum ſocio ingrediuntur, totoque tempore, quo præfati Operarij intra eadem ſepta degunt, ipſi quoque commorantur ſub prætextu quod ita fuerit antiquitus obſeruatum ante S. Concilij Tridentini publicationem. Quæritur,

An in caſibus ſupradictis debeat Epiſcopus contra huiuſmodi Regulares, vt ſupra ingredientes, procedere ad pœnas etiam cenſurarum, an potius eos tolerare prætextu dictæ conſuetudinis?

2 SEcundum ea, quæ proponuntur duæ inſurgunt inſpectiones. Prima eſt, an Superiores Regulares poſſint ſupradictis concedere licentiam ingrediendi Monaſteria Monialium ſibi ſubiectarum abſque expreſſa Ordinarij auctoritate? Quod autem ad hanc pertinet, licet Franciſcus Leo *in theſ. for. Eccleſ. part.* 2. *cap.* 1. *n.* 52. Quaranta, & alij non pauci, immò & S. Congregatio Concilij antiquitus tenuerint ad Superiores Regulares ſpectare licentiam concedere ingrediendi Monaſteria Monialium ipſis Regularibus ſubiectarum; nihilominus eodem dubio maturius ab eadem S. Congregatione perpenſo, decreuit, hunc in modum, à quo decreto non videtur recedendum, præſertim attenta poſteriori Conſtitutione Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs: *Tametſi aliàs S. Congregatio Concilij declarauerit, licentias ingrediendi ſepta Monaſteriorum Monialium exemptarum, & Regularibus ſubiectarum ex vera tantum neceſſitate, quæ Moniales reſpiciat concedendas, accedendi ad Monaſteria, & alloquendi cum Monialibus pertinere ad ipſos Superiores Regulares; nihilominus ſub die* 13. *Nouembris* 1610. *quo magis clauſuræ obſeruationi conſuleretur, facultate ſibi à Sanctiſſ. D. N. tributa ſtatuit, & decreuit, vt deinceps intra huiuſmodi ſepta nemini ingredi, nec alloqui liceat, niſi licentiæ concedendæ in caſibus neceſſarijs, quæ moniales reſpiciant nedum à Superioribus Regularibus dictorum Monaſteriorum, ſed etiam à locorum Ordinarijs obtentæ fuerint, non obſtantibus quibuſcumque contrarijs, legibus, ſtatutis, conſuetudinibus, etiam immemorabilibus.*

Tandem ad remouendam omnem dubitationem, quæ ex huiuſmodi decreto forſan oriri poſſet, negotio iterùm in S. Congregatione propoſito, & Conſtitutione ſa. me. Gregorij XV. perpenſa, atque felic. record. Vrbano VIII. relato die 21. Maij 1630. declarauit idem Vrbanus huiuſmodi licentias à Superioribus Regularibus non eſſe petendas in illis locis in quibus adeſt conſuetudo, vt iſtæ ab Epiſcopis tantum concedantur. Hoc enim caſu ſtatuit, & decreuit talem conſuetudinem eſſe obſeruandam, & ipſorum Epiſcoporum tantummodo licentias ſufficere, etiam priuatiuè quod ipſos Regulares. 3

Idem fuit reſolutum in *Peruſina* die 10. Ianuarij 1627. & nouiſſimè in *Auximana* die 15. Iulij & in eadem Peruſina die 12. Auguſti 1645. 4

Et in hoc etiam aduertendum eſt in ſubſcriptione huiuſmodi licentiarum debere Epiſcopum habere primum locum, vt cenſuit eadem S. Congregatio in *Bellunen* die 4. Februarij 1634. & in alijs. 5

Secunda inſpectio eſt. Quibus pœnis Epiſcopus coercere poſſit huiuſmodi ingredientes? 6

Et reſpondendum eſt, Epiſcopum poſſe contra huiuſmodi ingredientes procedere ad pœnas etiam cenſurarum, vt expreſsè diſponitur in eadem Conſtitutione Gregorij XV. & cenſuit eadem S. Congregatio in Nicoteren die 5. Aprilis 1636. & in ſupradictis *Auximana*, & *Peruſina*, paſſimque alibi. 7

Vt autem paſtorali charitate, & prudentia in hoc procedatur, conſuetum fuit præmittere edictum prohibitiuum generale etiam comprehendens Regulares ſub pœnis etiam cenſurarum ipſi Ordinario reſeruatarum. Et ita in ſpecie fuit obſeruatum in *Viterbien* die 26. Iunij 1627. & in ſupradictis *Auximana* & *Peruſina*, quod eſt etiam de mente Gemin. *in cap.* 1. §. *Et quoniam*, *num.* 8. *de ſtat. Regul.* 8

Et ita in vna *Neapolitana* die 18. Nouembris 1645. Sac. Congregatio Concilij cenſuit obſeruanda eſſe decreta à ſe alias edita tenoris ſupradicti, & contra Regulares contrauenientes poſſe per Archiepiſcopum procedi ad pœnas etiam cenſurarum. 9

Quoniam verò præter adducta hac in re Conſtitutionem etiam edidit ſa. me. Alexander VII. in quo ſupra omnes alias virtutes, zeli ac pacis in domo Dei conſtituendæ præcipuum ſtudium fuit, ideò eam haud pigebit referre. 10

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

FOelici, &c. *præſentibus perpetuò valituris ſancimus, vt impoſterum* infra fines Italiæ, & Inſularum adiacentium Generalibus, Prouincialibus, Abbatibus, & quibuſcumque alijs Superioribus Regularibus alioqui cura, & regimen Monaſteriorum Sanctimonialium quouis modo incumbit, intra ſepta eorumdem Monaſteriorum nullatenus ingredi liceat niſi ex cauſa Viſitationis localis, & hoc ſemel tantum in anno, ita vt in eo anno, in quo vnus ex memoratis Superioribus viſitauerit, alius Superior à Viſitatione huiuſmodi ſe omninò abſtinear. Quòd ſi ob clauſuram, quæ à Sancta Tridentina Synodo, etiam in Monaſterijs exemptis curæ, & vigilantiæ Epiſcopi in primis committitur, aut ob aliam vrgentem, ac neceſſariam cauſam oportuerit Superiorem Regularem eodem anno pluries ingredi ſepta Monaſterij, tunc non aliter ingrediatur, quam cum præſentia Epiſcopi Diœceſani, vel alterius perſonæ Eccleſiaſticæ ſæcularis boni exempli, ac maturæ ætatis ab ipſo Epiſcopo ad hoc ſpecialiter deputatæ. Viſitet autem Superior Regularis interiorem clauſuram per ſe ipſum, non autem per alium, etiam ſi fuerit legitimè impeditus, quo caſu differatur viſitatio in aliud tempus, quo ceſſauerit impedimentum, & viſitationem celeriter, & vnica die, debita tamen cum diligentia abſoluat, nec ante ortum Solis eam incipiat, nec poſt occaſum protrahat, neque ipſe Viſitator, neque eius Socij vllam ſumant in Monaſterio refectionem. Porrò ſi viſitet Generalis, poſſit ſecum habere duos Socios ſui Ordinis; ſi alius à Generali, vnum tantum, excluſis om-

nibus alijs, etiam ratione officij. Qui quidem Socij aſſumantur exemplares, & maturæ ætatis, & in actu Viſitationis à Viſitatore numquam ſeparentur, ſed eum aſpicere, & ab ipſo aſpici ſemper poſſint. Ac præterea Viſitatori aſſiſtant quatuor Moniales ex Senioribus Monaſterij, quæ ſimiliter Viſitatione durante numquam ſeparentur à Viſitatore, & Socijs. Reliquæ verò Moniales, & quæcumque aliæ Mulieres, & puellæ ſæculares in Monaſterio degentes, niſi legitimo detineantur impedimento, conueniant omnes in choro antequam Viſitator ingrediatur interiorem clauſuram, & in eo permaneant durante Viſitatione, & quouſque idem Viſitator cum Socijs è Monaſterio exierit. Ideòque curet Viſitator, vt tempeſtiuè admoneatur Abbatiſſa, ſeu Monaſterij Præfecta de præſtituta die, & hora Viſitationis. Viſitatio verò perſonalis fiat ad Crates, & omninò extra clauſuram Monaſterij, & per ipſummet Superiorem duntaxat, vt ſupra dictum eſt de Viſitatione interioris clauſuræ. Ad hæc Confeſſor Sanctimonialium, tam ordinarius, quàm extraordinarius minimè ingrediatur ſepta Monaſterij, niſi ad Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Extremæ Vnctionis miniſtranda Monialibus, vel alijs perſonis infirmis ibi degentibus, necnon ad commendandam animam Agonizantium, nec vnquam ingrediatur, niſi cum Socio, qui ſit probatæ vitæ, & maturæ ætatis, ſemperque maneat in ea parte Monaſterij, qua Confeſſorem videre, & ab ipſo videri ſemper poſſit. Inſuper diſtrictè præcipimus memoratis Superioribus Regularibus, vt infra terminum duorum menſium à publicatione præſentis Conſtitutionis computandorum reuocent ad Clauſtra Confeſſores, eorumque Socios, Concionatores, & alios quoſcumque Regulares apud Monaſteria Sanctimonialium, vel aſſiduè, vel ad tempus quocumque titulo pernoctare ſolitos, neve permittant eoſdem, ſeu alios Regulares, intra, ſeu propè ſepta Monaſteriorum huiuſmodi habitare, vel commorari, quin etiam infra eumdem terminum quaſcumque Cellas, Manſiones, ſeu Cubicula propè Monaſteria prædicta ad vſum memoratorum Regularium exiſtentia, ſi Clauſuræ Monaſteriorum earumdem Monialium contigua ſint, eidem clauſuræ includi, vel dirui omninò faciant: ſi verò ſint extra ſepta, vendi, pretiumque in Monaſterij vtilitatem conuerti; nec in poſterum alia ſimilia aptari, ædificari, aut emi permittant. Quòd ſi infra dictum terminum Superiores Regulares præmiſſa cum effectu non adimpleuerint, teneatur Ordinarius loci tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus illa adimplere, & omninò exequi etiam inuocato, ſi opus fuerit Brachij ſæcularis auxilio. Verumtamen ſi Monaſterium Sanctimonialium ſit extra Mœnia, Vrbis, vel Oppidi, & Monaſterium Regularium Virorum, quibus Moniales ſunt ſubiectæ, ſit intra dicta Mœnia, vel è conuerſo habeantur, vel conducantur, ſi commodè fieri poſſit, manſiones ad vſum Confeſſoris, quæ non ſint coniunctæ, ſeu contiguæ ipſi Monaſterium Monialium, ſed ab eo penitùs diſiunctæ non ſolum per parietes, ſed etiam per tecta: ſin autem vtrumque Monaſterium ſit intra Mœnia, & vnum ab altero Epiſcopi iudicio multum diſtans, tunc habeantur, vel conducantur huiuſmodi manſiones vt ſupra diſtinctæ, & ſeparatæ à Monaſterio Monialium diſtantia ab ipſo Epiſcopo recognoſcenda, & approbanda; ita tamen vt in manſionibus Confeſſoris, ſiue intra, ſiue extra mœnia conſtitutis, excepto ipſo Confeſſore cum ſuo Socio alij Regulares, etiam ſi Superiores ſint, minimè pernoctent. Si quis verò prædictorum Regularium aliquid contra præſentium tenorem facere, vel moliri præſumpſerit, aut adimplere neglexerit, ipſo facto pœnam excommunicationis, & priuationis omnium officiorum, quæ obtinet, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda, vociſque actiuæ, & paſſiuæ abſque alia declaratione incurrat. Et nihilominus nullis priuilegijs, & exemptionibus tueri ſe poſſit, quominus ab Epiſcopo loci, tamquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ Delegato quoties, & quando opus fuerit corrigi, & puniri valeat. Decernentes, &c. *Datum Romæ in Arce Gandulphi Diœceſ. Albanen. Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo quarto, tertio decimo Kal. Nouembris, Pontificatus Noſtri Anno Decimo.*

CONSVLTATIO CLXIV.

Ad quas pœnas & quomodo procedi poſſit contra Clericos beneficiatos non reſidentes? Præſertim ſi ad titulum ſuorum beneficiorum ſint ordinati?

1 EX diſpoſitione quidem S. Concilij Trident. *ſeſſ. 24. cap. 12. de ref. Abſens*, contra Clericos ſæculares obtinentes beneficia in Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis non inſeruientes Eccleſijs, durante eorum poſt duos annos contumacia procedi poteſt ad priuationem beneficiorum. Et ita cenſuit eius S. Congregatio in ſequenti declaratione, quæ habet plures alias concordantes.

2 *Sacra, &c. cenſuit, ſcribendum Epiſcopo Aſculano, vt contra Archidiaconum non reſidentem adhibeat remedia Sacrorum Canonum vltra amiſſionem diſtributionum quotidianarum, primoque anno abſentiæ priuandum eſſe dimidia parte fructuum ſuæ prebendæ; ſecundo anno priuandum eſſe omnibus fructibus; tertio verò anno, durante contumacia, & præcedente prius monitione priuari poſſe Archidiaconatu.*

3 Monitio autem debet eſſe trina cum ſpatio ſex menſium poſt vltimam contra abſentes, & vnica ſi fiat perſonaliter iuxta textum *in cap. Ex tua*, vbi Abb. *n.* 10. & 13. *de Cler. non reſid.* Gloſ. *in cap. Quoniam frequentes, §. Porrò, v. Canonicus*, vt lite non conteſtata, Sylua *de benefic. part. 1. q. 5.* cum pluribus alijs, & ita declarauit eadem S. Congregatio in vna *Mediolanen*, atque alibi, firmatque Rota *dec.* 12. coram Mantica.

4 An autem concluſio locum habeat contra Clericos ſæculares non inſeruientes Eccleſijs, qui ad titulum eorumdem beneficiorum fuerunt ordinati, & aliunde non habent vnde ſe commodè alere poſſint, attenta diſpoſitione dicti Sac. Concilij *cap. 1. ſeſſ. 21. de ref.* non reperitur per S. Congregationem declaratum.

5 In hac autem concluſione negatiuam tenent Doctores, qui poſt editum S. Concilium ſcripſerunt, & ſpeciatim Ricc. *part. 1. dec.* 185. qui hoc pluribus tuetur, Squillant. *de priuil. Cler. part. 4. dub. 15. n. 213.* Tondutus *part. 1. tract. canon. in fin. tit. de benef.* Donat. Anton. de Marin. *lib. 1. reſol. cap. 37. n. 9.* qui omnes ea potiſſimum ratione nituntur, ne Clerici ſæculares in dedecus Ordinis Clericalis mendicare cogantur.

6 Pro qua opinione ponderanda eſt declaratio eiuſdem S. Congregationis, quæ loquitur in neceſſaria alienatione, eſtque tenoris ſequentis: *Sacra, &c. cenſuit neque in patrimonio, neque in eius fructibus ad Clericum ſæcularem alendum neceſſarijs exequutioni locum eſſe poſſe, ſed licere tantum creditori capere in cauſam iudicati eam fructuum portionem, quæ quotannis ſupereſſet vltra eam, quæ ad ordinati ſuſtentationem non lautè, ſed tenuiter viuendo Iudicis Eccleſiaſtici arbitrio fuerit neceſſaria. Poſſe etiam ipſum Creditorem accipere in ſolutum, atque vendere ius ſibi competens ad huiuſmodi patrimonium, quod poſt mortem ipſius Clerici ordinati ad creditorem, vti res hereditaria, pertinebit.*

7 Item ponderandum eſt, quod in ſimilibus caſibus eadem Sacra Congregatio ſatius duxit reſpondere, poſſe Epiſcopos contra non inſeruientes contumaces, vltra amiſſionem fructuum & diſtributionum procedere ad alias pœnas graues, vt in vna *Reatina*, in vna *Conſentina*, & in alijs. Eo præcipuè quod eſt in electione, & arbitrio Epiſcoporum contra huiuſmodi contumaces procedere ad excommunicationem, vel ad alias pœnas graues, omiſſa pœna priuationis beneficiorum, vt firmatur *in deciſ.* coram Mantica 67. *n.* 6. & in pleriſque alijs.

8 Et aliquando etiam ſatius duxit capere informationem, an Clerici non inſeruientes ac contumaces haberent, vnde ſe alerent, & hoc pacto euitare declarationem circa pœnam priuationis.

9 Rurſus conſideranda eſt ſequens declaratio circa portionem Clericis ſæcularibus aſſignandam vigore *cap. Odoardus, de ſolut. Sacra, &c. poſt maturam diſcuſſionem reſpondit, congruam pro alimentis neceſſarijs Clerico iuxta diſpoſitionem S. Concilij reſeruatam ex cap. Odoardus, eſſe conſtituendam*

in por-

in portione ſuorum bonorum ſtabilium, illius vita durante, ne mendicare cogatur.

10 Pro affirmatiua verò vrgere videtur ſequens annotatio S. Congregationis ad dictum *cap. 2. ſeſſ. 21. de ref. Prohibentur reſignationes voluntariæ, non autem priuationes.*

11 Inſuper ponderandum eſt, quod ſupradicta prima declaratio, vt contra Clericos ſæculares non inſeruientes procedi poſſit ad priuationem beneficiorum videtur indefinitè concepta, licet non exprimatur, prout nec in dicta annotatione, an Clerici ſint ordinati ad titulum dictorum beneficiorum, & aliunde non habeant, vnde ſe alant, & allegata declaratio per Garziam probabiliter eſt eadem declaratio abſque dicta expreſſione.

12 Similiter examinandum, an magis vrgeat, vt Clerici non inſeruientes Eccleſijs, & contumaces puniantur priuatione beneficiorum, quam quod ipſi remaneant ſine aſſignatione alimentorum in dedecus Ordinis Clericalis.

13 Ac etiam ponderandum, idem ſeruari in incorrigibilibus, in apoſtatis, & in eiectis à Religionibus.

Verum de iſtis non loquitur S. Concilium dicto *cap. 2.* ſed tantum de Clericis ſæcularibus, vt in principio, ibi: *ſæculares Clerici*, & circa medium, ibi: *Sæculares Clerici*. Nam in dictis Regularibus videtur militare diuerſa ratio ex ponderatis per Turrecrematam, & alios.

14 Quia tamen Epiſcopi, præſertim Vltramontani conqueſti fuerunt, & conqueruntur de eiuſmodi Regularibus, aſſerentes oriri multa ſcandala & inconuenientia in dedecus Sacrorum Ordinum, ideò maturè diſcutiendum eſt, an expediat, vt in Clericos ſæculares idem exequatur? Omninò ſanè valdè ambigua res eſt, quam, mi homo, tibi definiendam relinquo. Ego autem non tibi nunc diſſoluam debitum, ſed bona fide intereà pignori tibi relinquam ingenui, candidique animi verbum hoc, *Neſcio*.

CONSVLTATIO CLXV.

Vt proſpiciatur non tam Epiſcopis, quàm dignitati Epiſcopali, ac Hierarchiæ atque regimini Eccleſiæ, quæritur primò, *An poſſint eligi in Conſeruatores priuilegiorum Regularium ipſi Regulares cuiuſcumque ſint Ordinis, aut Societatis?* Secundò, *An Conſeruatores priuilegiorum Regularium non legitimè electi poſſint in Epiſcopos ferre excommunicationis ſententiam, eoſque carceribus mancipare, ſede Epiſcopali priuare, aut inde amouere, ſeu in exilium eijcere, aut ab omnibus relegare.*

1 AD primum videtur negatiuè reſpondendum. Quia quilibet eorum efficeretur Iudex in propria cauſa propter communionem priuilegiorum, qua vtuntur omnes. Itaque facultas Iudicis Conſeruatoris reſtricta videtur ad Clericos ſæculares iuxta diſpoſitionem Concilij Trident. *ſeſſ. 24. cap. 5. de ref.* quam quoad hoc declarare videtur Conſtitutio Gregorij XV. de Conſeruatoribus.

2 Verùm quidem eſt, quod *in cap. Statuimus, de offic. Deleg. in 6.* tribuitur iuriſdictio Conſeruatoria tam Epiſcopis, quàm Abbatibus. Sed aduertendum eſt, quod illa ſanctio emanauit antequam Ordines Monaſtici coirent in Congregationes. Quia tunc Abbates perpetui habebant iuriſdictionem Epiſcopalem in locis ſuis, vt notat ibi Gloſ. *v. Abbates.* Quæ qualitas transferri non poteſt ad Mendicantes. Nam ſi deducatur facultas hæc ex perſona Abbatum non poteſt applicari Regularibus Mendicantibus, quamuis ij Prælaturam inter ſuos exerceant. Quia non dicuntur propriè in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti, de quibus eſt ſermo in Concilio Tridentino, & Conſtitutione Gregorij ſupra allegatis. Vnde in puncto Rodericus, quamuis regularis *tom. 1. quæſt. regul. 65. art. 3.* firmat Guardianos & Priores Mendicantium Conſeruatoris officium exercere non poſſe. Quicquid ſit, an propriè poſſint dici in dignitate conſtituti. Idem aſſerit Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. part. 3. alleg. 106. n. 15.* & decreuit S. Congregatio negotijs Regularium præpoſita in vna *Vicentina* die 10. Ianuarij 1605. & iterùm die 6. Octobris 1617. apud Fagnanum *ad cap. Sanè 12. de offic. deleg.* Quærenti enim Archiepiſcopo Turritano, an Regulares vnius Conuentus, Monaſterij, vel domus aliquem Priorem, ſeu Guardianum, vel quemvis alium, licet dignitate regulari fulgentem in ſuum Conſeruatorem eligere vel deputare poſſint, Sac. Congregatio reſpondit, *non poſſe*. Id quod etiam cenſuit Sacr. Congregatio Concilij die 9. Octobris 1618. decernens non ſolùm quod Regulares eſſe non poſſint Conſeruatores, ſed etiam eſſe debere Clericos ſæculares idoneos.

Nec eſt cur aduerſus huiuſmodi doctrinam quis obijciat, quod ſi propter communionem priuilegiorum Regulares eſſent Iudices in propria cauſa, hoc idem profectò eueniret in Clericis ſæcularibus, ſi illi perneceſsè ad munus Conſeruatoris eligendi forent. Eſſent enim pariter Iudices in propria cauſa. Nam inter iſtos differentia eſt non parua. Quia ſæculares, præſertim Dignitates, non habent eandem cauſam cum Epiſcopis, nec communicant in priuilegijs, & Capitula, vt plurimum non ſubiacent Ordinarijs, ſed ſunt exempta. 3

Alteri obiectioni, quod ſcilicet in pleriſque locis neceſſariò deputandi ſint Regulares ad Conſeruatorias, quia ibi non reperiuntur Iudices in Synodo deputati aptè reſponderi poſſe videtur, diſtare inter ſe terminos *cap. Statuimus, de offic. deleg. in 6. & cap. Statutum, de conſtit.* Nam hoc procedit in cauſis iudicialibus per Commiſſionem Sanctiſſimi commiſſis. Officium verò Conſeruatoris non eſt huiuſmodi, ſed procedit abſque tela iudiciaria. Vnde non requiritur, quod ſit Iudex Synodalis, ſed ſufficit quod ſit Canonicus in Cathedrali, ſiue etiam in Collegiata, vt probatur ex ſtylo prouiſionum Apoſtolicarum, in quibus ad eandem exequutionem deputantur inſimul cum Auditore Cameræ Canonici Cathedralium. 4

Demùm ratio præcipua cur Regulares Mendicantes, nec non Monachi Congregationum vnitarum non debeant eſſe Conſeruatores ſuorum priuilegiorum ea eſt, quod ſi delinquant in officio non ſubijciunt correctioni. Quia patrato delicto vel diſcedunt ad alias Prouincias, vel latent irreparabiles. Quod non contingit Clericis ſæcularibus in beneficijs ſuis neceſſariam reſidentiam habentibus. Nec competit Abbati perpetuò, de quo *in d. cap. Statuimus.* 5

Ad ſecundum reſpondendum eſſe videtur ex Concilio Trident. *ſeſſ. 13. cap. 6. & ſeſſ. 24. cap. 5. de reform.* non poſſe ob præſtantiam Epiſcopalis dignitatis. 6

Neque huic reſponſioni obſtat *cap. 2. de offic. deleg.* vbi quod Conſeruatores poſſunt procedere ad ſuſpenſionem, & cenſuras Eccleſiaſticas contra Epiſcopos proteruos, & culpabiles. Nam primo reſpondetur, textum illum procedere quando Conſeruatores ſunt in pari dignitate Epiſcopali, vt ex litera ipſius textus liquidò conſtat. Deinde reſpondetur, textum procedere in Conſeruatore à Sede Apoſtolica immediatè electo, vt ibi notat Gloſſa. Poſtremò reſpondetur, textum, quatenus illi locus eſſet, declarari per Concilium Tridentinum, videlicet illum non procedere in cauſis controuerſæ iuriſdictionis inter Ordinarium & ipſos Conſeruatores. Nam tunc omnis competentia debet à Summo Pontifice declarari, ſolo Iudice competente in Epiſcopis. 7

CONSVLTATIO CLXVI.

An edicto poteſtatis laicæ obligentur Clerici, eorumve bona, atque Coloni?

EA fuit ſemper apud Chriſtianos, pioſque populos Eccleſiæ libertas, illius bonorum immunitas, vt non æquiſſimè ſolùm, ſed & religioſiſſimè faciant ij, qui tam veterem, tàmque ſanctam auctoritatem, quantum in ipſis eſt defendentes nullam eius partem conuelli, labefactari, aut imminui patiantur. 1

Non eſt itaque quod quiſque miretur, ſi hoc tempore inhibetur Magiſtratibus laicis, ne vigore edicti ſæcularis procedant contra Colonos, vel conductores bonorum Eccleſiæ ab eorum iuriſdictione penitus exemptos. Quod etiamſi multis ab hinc annis maturè diſcuſſum fuerit, opportunum tamen cenſuimus, id nunc tueri ab ijs, quę in partem contrariam ſcripta circumferũtur, vt omnes intelligant quibus rationibus aliàs in hanc deuẽtum fuerit ſententiã, conabimurque propter luſcioſos ac cœcutientes, quę ſplendorem iſtum 2

obſcurare apud aliquos videntur, diſpellere, & ipſi, ſi fas eſt, luci lucem addere.

3 In eo igitur, quod priori loco contenditur vel ipſos Clericos, & Eccleſias huiuſmodi edicto adſtringi fruſtrà labor ſuſcipitur. Nam contra Bart. *in l. Cunctos populos, quæſt.* 5. *C. de ſum. Trinit. & fid. cath.* Doctores in eam abierunt ſententiam, edicta Principum ſæcularium condita ex honeſta cauſa, & Eccleſiæ priuilegia non lædentia, eam tamen & Clericos non ligare, vt poſt Io. de Lign. tradit Abb. *in* 1. *not.* Anchar. *in* 3. Imol. *ſub n.* 11. Butr. *ſub n.* 20. Felin. perperam in contrarium citatus *num.* 81. Dec. *num.* 233. & Mant. *ſub n.* 1. *in cap. Eccleſiæ S. Mariæ de conſtit.* qui alios referunt de communi atteſtantes, Io. Bapt. de S. Seuer. *in d. l. cunctos populos, n.* 185. ibidemque Alban. *n.* 98. & latiſſimè Surd. *conſ.* 2. *n.* 32. *& ſeq.* ac inſigniter Lap. *alleg.* 92. *per totam.*

4 Nec iuuat, quod Bartoli traditio ſaltem procedat, ſi edictum emanauerit ob bonum publicum iuxta Couaruuiam & Mexiam ab Aduerſarijs adductos. Quia eius inualiditas prouenit ex defectu poteſtatis ad text. *in d. cap. Eccleſiæ S. Mariæ.* Cauſa verò non eſt illa quæ tribuit auctoritatem, vt reſpondet Bald. *in d. l. Cunctos populos ſub n.* 55. benè, ac latè Butr. *in d. cap. Eccleſiæ ſub n.* 2. inquiens, nullitatem Edicti quoad Eccleſias non prouenire à qualitate cauſæ, ſed à poteſtatis defectu, qui ſemper & indiſtinctè nullitatem producit. Conſentit Dec. *ſub n.* 233. Crot. *in l. filius familias, §. Diui, n.* 80. *in fin. ff. de leg.* 1. Surd. *d. conſ.* 2. *n.* 33.

5 Hinc fortius infertur, quod edictum euidenter Eccleſiæ fauens, ſi tamen præceptiuè, aut prohibitiuè conceptum eſt, defectu poteſtatis non comprehendit Eccleſias, earumve bona, vt probat textus *in d. cap. Eccleſiæ*, vbi Dec. *in* 1. *concl.* Abb. *n.* 88. *cum ſeq.* Barbat. *num.* 2. & Mant. *in* 1. *not.* Et in edicto condito à Duce aſſerit Socin. Sen. *conſ.* 56. *n.* 1. *lib.* 1. Nauar. *conſ.* 4. *n.* 5. *lib.* 1. *de conſtit.* Neapod. *in conſuet. Neap. in prooemio, n.* 309. *cum ſeq.* Nec in his terminis diſſentit Couaruuias malè pro contraria ſententia adductus *in cap. Poſſeſſor, part.* 2. §. 4. *n.* 9. qui loquitur de ſtatuto nihil directè præcipiente in re Eccleſiæ, ſed illius molendinis in conſequentiam damnum afferente. Quo caſu ratione ſubiecti tenet ſtatutum de re ſæculari immediatè diſponens, ſed interdum nullum redditur, ſi deprehendatur factum in fraudem Eccleſiæ, vt illi indiſtinctè damnum inferat. Nimirum ſi tunc cauſa edicti ponderetur, & conſtet conditum fuiſſe ob bonum publicum, ceſſat fraudis ſuſpicio, & valet ſtatutum, vt obſeruat Gabriel. *conſ.* 37. *ſub n.* 5. *lib.* 2. Ab vbi ſubiectum immediatum exemptum eſt à iuriſdictione ſtatuentis, impoſſibile eſt edictum valere ratione cauſæ concernentis bonum publicum, cum cauſa auctoritatem non tribuat, vt ſuperius diximus, & firmat Felin. *in d. cap. Eccleſia, n.* 96. & Dec. *n.* 186. *& ſeq.*

6 Neque ſatis apertè ad contrariam concluſionem firmandam allegantur textus *in cap. Non minus, §. Quocirca de immun. Eccleſ.* ibique Anchar. Abb. Iſer. & forſan alij *in cap.* 1. *§. Illicitus, n.* 36. & ibi Afflict. *n.* 23. *de pact.* Par. de Put. *de re integr. feud. cap.* 14. *n.* 26. Luc. de Pen. *in l. fin. n.* 8. *C. de exact. trib. lib.* 10. Barbat. *conſ.* 1. *lib.* 3. Rip. *de remed. ad conſeru. vber. n.* 324. Guidop. *dec.* 7. *&* 78. Gulielm. Benedict. *in cap. Raynutius, n.* 468. *&* 470. *de teſtam.* His enim in locis illud agitur, an Clerici teneantur contribuere ad expenſas neceſſarias pro bono publico, & licet citati Auctores concludant teneri, de quo nos alibi, non ex eo id deducunt, quod lex Principis ſæcularis liget Eccleſias, & Clericos, ſed ab ipſius rationis naturalis vinculo, & efficacia, vt apud Anchar. *in d. cap. Non minus, n.* 8. & agnoſcit Luc. de Pen. *in l.* 2. *n.* 2. *&* 8. *C. de quib. mun. & præſt. nemini lic. lib.* 10. Qua de re plura excellenter Delben. *cap.* 8. *de Immunit. dub.* 2. Immò clarè hanc obligationem à lege ſæculari prouenientem in his, quæ publicum reſpiciunt bonum excludit textus *in d. cap. Non minus*, vbi Abb. *ſub n.* 2. inquit, ſi neceſſitas, vel vtilitas directò, & principaliter vtilitatem Eccleſiæ & laicorum concernit, tunc Eccleſiam debere contribuere, non tamen ad ſolam deliberationem laicorum, ſed oportere Clerum & populum principaliter conuenire & deliberare. Nec iccircò totius populi deliberatio Clerum obligabit, aut è contra. Cùm enim agatur de vtilitate vtriuſque oportet profectò conſenſum vtriuſque interuenire. Quia quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari, *cap.* 1. *de cenſ.* Quod ſi Clerus nollet conſentire ſine cauſa legitima, populus poſſet implorare officium Superioris Eccleſiaſtici, vt Clerum ad conſentiendum, & contribuendum compelleret. Idem tradit Iſernia in contrarium adductus *eod. §. Illicitus, n.* 36. & præter alios clarè docet Io. Anton. de Nigr. *in repet. extr. de vit. & honeſt. Cler. n.* 283. *& ſeq.* vbi alij quamplures.

Nos verò hìc non quærimus, an teneantur Clerici aſſentiri huic remedio reſpicienti bonum publicum, contendimus quidem ob edictum Principis ſæcularis Clericos non ligari, cùm cauſa commodi publici, & communis non tribuat illi poteſtatem in Eccleſiam, & Eccleſiaſticos, corumque bona. Neceſſè eſt igitur, vt concurrat deliberatio Cleri, hoc eſt Epiſcoporum, cuius iuriſdictioni ſubiectæ ſunt Eccleſiæ, & earum bona, in quo præcitatæ auctoritates non repugnant. 7

Demum non ſubſiſtit illa ratio, facultatem condendi decreta pro bono regimine ſtatus ciuilis ſpectare ad ſolum Principem ſæcularem, & ideò Clericos peccare, qui non obſeruant ſimilia edicta, vt ſcribunt Victor. *de poteſt. Eccleſ. relect.* 1. *ſect.* 7. *n.* 4. Molin. *de iuſt. & iur. tract.* 2. *diſp.* 31. *§. ſexta concluſio*, Sot. *eod. argum. lib.* 1. *quæſt.* 6. *art.* 6. *& in* 4. *d.* 25. *art.* 2. quem ſequitur Franc. *dec.* 9. *n.* 3. Nauarr. *in Man. cap.* 25. *n.* 88. Si enim in eum ſenſum hoc accipiatur, vt edictum vi legis adſtringat Clericos, & Eccleſias, nullo iure defendi poteſt. Iura enim diuina, & humana Eccleſias, & earum bona à poteſtate Principis ſæcularis eximentia indiſtinctè loquuntur, nec huiuſmodi patiuntur reſtrictionem. Sed amplius repugnat concluſionibus communi calculo firmatis. Cui enim dubium quin leges imperiales contentæ in vniuerſo iuris ciuilis corpore, vel omnes, vel pleræque reſpiciant bonum hoc regimen ſtatus ciuilis? Quæ tamen in ſpecie de Clericis, aut Eccleſiarum bonis diſponunt poteſtatis defectu nullæ pronunciantur, vt diſertiſſimè ſtabiliunt omnes *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ* poſt Abb. *n.* 15. Dec. *n.* 88. Generaliter verò loquentes ſeruantur in Clericis, non tamquam ab Imperatoribus conditæ, ſed vti per ſummos approbatæ Pontifices, Butr. *in d. cap. Eccleſiæ, n.* 17. & ante eum Hoſt. *in cap. fin. n.* 11. & Io. Andr. *n.* 4. *de ſolut.* Archidiac. *in cap. lege Imperatorum, d.* 10. *n.* 8. quos ita intelligentes ſequuntur Anchar. *in cap. Canonum ſtatuta, n.* 45. *de Conſtit.* Imol. *in d. cap. Eccleſia, n.* 9. Neapod. *in d. conſuet. Neapol. in prooem. n.* 311. Dec. *n.* 107. inquiens ſeruari virtute talis approbationis, non virtute legis ciuilis. Quod comprobat Mant. *poſt med. n.* 23. ibi: *Sic dicta lex ciuilis in foro canonico ſeruatur, non quia lex quicquam ſtatuerit, ſed quia Canon approbat diſpoſita à lege ciuili.* Idem expreſſit Anaſt. Germon. *animadu. lib.* 1. *cap.* 12. Atque ob id licet Ripa *in d. tit. de remed. ad conſeru. vbert. n.* 235. ſentiat, Clericos teneri ad ea, quæ neceſſaria ſunt ſalubritati aeris, vel aeris conſeruationem, & bonum ciuitatis ſtatum reſpiciunt; tamen *num.* 112. habet pro conſtanti, eos non ligari edicto Principis ſæcularis. Quod plenè confirmat Grammat. *dec.* 100. *n.* 15. Sic & Vaſquez ex aduerſo citatus *de ſucceſſ. §.* 10. *ſub n.* 648. *verſ. Et Hiſpaniæ vſuuenit cupiens ſubijcere Clericos huiuſmodi edictis Regijs*, inquit tamen, *id in eis non ſat expeditum eſſe, licet ſit æquum*: & tamen innititur approbationi Pontificiæ. Gabriel verò *conſ.* 37. *n.* 1. *lib.* 2. conſulens pro iuriſdictione ſæculari non audet reuocare in dubium inualiditatem edicti quoad Clericos. Legendus in hanc ſententiam Delben. cùm *de Immunit. loco alleg.* in quo argumento palmam omnibus præripuit, tum operè luculento, & eo ingenio ac nobilitate digno, quod *de Parlamentis* inſcripſit *dub.* 4. *ſect.* 17. *& ſubſect.* 10. ac alibi. 8

Et quidem Victoria, Sotus, & Molina, licet in facultate theologica excelluerint, in hoc tamen argumento ad Canoniſtas, & Iuriſperitos verè ſpectante, nullum adducunt ſolidum fundamentum huius aſſertionis, ſi ea, prout ſupra, intelligatur. Eſto enim pertineat ad Principem regimen ciuitatis, & conſequenter cura condendi edicta ad bonum ſtatus regimen pertinentia, negamus hinc neceſſario inferri poſſe, eum per modum ſuperioritatis, & iuriſdictionis ligare Eccleſias, & Clericos proprio edicto, ſummum verò Pontificem, vel Epiſcopum non poſſe decreta condere circa ea, quæ per Clericos, & in bonis Eccleſiarum fieri, & omitti expediat. Non enim iccircò dicetur ipſe ciuitati legem imponere, nec ideò minus ſæcularis Princeps politico regimini regulam præſcribet. Quamobrem Abb. *in d. cap. Non minus n.* 21. quem alij relati ſequuntur luculenter concludit in concernentibus regimen, & conſeruationem ciuitatis Clerum non ligari ſola ſæcularis poteſtatis deliberatione. 9

Sano

10 Sano itaque modo accipienda ſunt tradita à vitis doctrina, & pietate inſignibus. Cùm enim longè maior ſit laicorum numerus, cui dubium, quin in his, quæ corporis & rei familiaris ſalutem, commodumve reſpiciunt magis ac frequentius ſæculari Principi inuigilandum eſt, quam Præſuli Eccleſiaſtico? Ea propter mirum non eſt, ſi condito per eum generali edicto circa victualium qualitatem, pretium, vel alio ſimili concludant præcitati Doctores, peccare Clericos illud tranſgredientes; non quidem quia vi legis adſtringantur ex his, quæ ſuperius adduximus, ſed vel ratione naturali, vel ob præſumptam iuſtitiam eius, quod ab ipſo Principe definitum eſt. Cùm enim Prælatus tacendo videatur agnoſcere illud iuſtum eſſe, hinc Clerici adſtringuntur. Hoc modo intelligitur Nauarrus contra nos adductus *in man. cap.* 23. *n.* 88. inquiens Clericos vnà cum bonis Eccleſiarum exemptos eſſe à iuriſdictione edicentis; teneri tamen non vendere res ſuas vltra iuſtum pretium, & illius iuſtitiam ſatis probari ex determinatione Principis ſæcularis, hortaturque Principes Eccleſiæ vt proprijs edictis taxas factas per ſæculares iuuarent. Concinit Ludou. Lopez, & Iacob. de Graff. *lib.* 2. *deciſ. cap.* 57. *n.* 14. & latius Ignatius Lopez *ad Diaz. cap.* 51. ac reſoluit Bannez *de iuſtit. & iur. quæſt.* 67. *art.* 1. *ad* 2.

11 Quamuis autem qui hanc doctrinam impugnant etiam Clericorum reſpectu ſcrupulum inijciant, tamen omnis conatus dirigitur in Colonos, & conductores bonorum Eccleſiæ, qua in re extat receptiſſima concluſio, edicta Principum ſæcularium circa bona Eccleſiæ nihil ſtatuere poſſe. Ita *cap. Quæ in Eccleſiarum de conſtit.* vbi notat Abb. *in* 3. *not. n.* 2. Butr. *num.* 3. Zabarel. *num.* 2. Imol. *num.* 6. Dec. *n.* 16. *& ſeq.* vbi ampliat etiamſi edictum ſit ex cauſa iuſta. Idem approbant Ber. *num.* 5. Mant. *n.* 6. *&* 7. & Rimin. iun. *num.* 61. *&* 62. Grammat. *d. dec.* 100. *n.* 10. *in fin. & n.* 71. Nam facultas condendi edictum pendet à iuriſdictione, vt ſcitè Bart. *in l. Omnes populi, n.* 1. *quæſt. princ. ff. de iuſt. & iur.* vbi alij. Atqui Princeps ſæcularis nullam habet iuriſdictionem in bonis Eccleſiarum ex Doctoribus iam citatis, & præter eos Dec. *in d. cap. Eccleſia, n.* 90. ac Neapod. *loco alleg. num.* 312.

12 Satis verò perſpicuum eſt ex Superioribus, edictum immediatè diſponens de re exempta, puta de perſona Clericali, vel bonis Eccleſiarum, nullum eſſe, defectu poteſtatis, qui ſanari non poteſt ob qualitatem cauſæ. Hoc autem edictum vetando exempli cauſa, ne oriza ſeratur in bonis Eccleſiæ, de eis diſponere dicitur. Quia etſi priori loco præceptum in perſonam dirigatur, terminatio mox terminatur in bona, & effectus edicti habet pro vero, & vltimo ſubiecto ipſa bona, vt obſeruat Cyn. *in d. l. Cunctos populos, n.* 11. *C. de ſum. Trinit. & fid. cath.* Qua ratione communiter reijcitur opinio Bartoli *in d. l. Cunctos populos, n.* 42. qui circa ſucceſſionem putauit, ſtatutum in perſonam conceptum non intelligi diſponere de rebus ipſis; inferens, locum ideò non habere in bonis iacentibus in territorio ſtatuentium, quibus forenſis ſuccedere vellet.

13 Hoc tamen Bartoli placitum ruinoſum eſt. Quia huiuſmodi ſtatutum dicitur diſponere de rebus ipſis, cùm omnis eius effectus in illa terminetur. Quod rectè expendit Anchar. *in d. repet. cap. Canonum ſtatuta, n.* 214. Alex. *conſ.* 16. *n.* 7. *lib.* 2. cum alijs relatis per Alban. *in d. l. Cunctos populos, n.* 22. Rot. *dec.* 295. *n.* 8. *&* 9. *part.* 1. *rec.* ac Brun. *de ſtat. quod extant maſc. fœmin. non ſucc. art.* 6. *n.* 16. *& ſeqq.* quo loco egregiè probat, vbi præceptum directum in perſonam non poteſt adimpleri, quin attingantur bona in effectu directo, de bonis diſpoſitum dici. Et ideò ſi fœmina prohibetur ſuccedere in bonis patris, extantibus maſculis, cenſetur ſtatutum diſponere de bonis. Eandem ſententiam amplectuntur Soc. iun. *conſ.* 25. *n.* 12. *lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 84. *n.* 45. *& ſeq. lib.* 1. Crauet. *conſ.* 467. *n.* 2. *& ſeqq.* recentiores ad Alex. *conſ.* 44. *lib.* 6. *in* 1. *addit.* Peruſin. *conſ.* 59. *n.* 26. qui profitetur hanc eſſe magis communem, ac in praxi receptam ſententiam. Edictum enim prohibens vnicuique perſonæ ne ferat orizam in bonis in ipſo deſcriptis neceſſariò habet pro ſubiecto immediato ipſamet prædia, perſona verò in edicto comprehenditur ratione bonorum, & facti in eis explicandi. Vbi autem duo propter vnum, ibi vnum *l. Qui libertate, §. ſeruus,* vbi Bald. *ff. de euict.* Et ex duobus in ſtatuto comprehenſis, illud pro ſubiecto habetur, in quo tamquam principali terminatur eius effectus, Alber. *de ſtat. lib.* 3. *quæſt.* 59. *n.* 3. Atque ideò coloni, ſeu conductores bonorum Eccleſiæ, licet conſiderata tantum eorum perſona, ſubiecti ſint iuriſdictioni ſæculari, ſi tamen ratione bonorum Eccleſiæ aliquid præcipiendum eſt, ab ea omninò exempti, & foro Eccleſiæ ſuppoſiti dicuntur. Ita declararunt plerique non rectè in contrarium relati, nempè Specul. *de comp. iud. Addit.* §. 1. *n.* 27. Abb. *in cap.* 2. *poſt med. n.* 6. Butr. *num.* 6. *de for. comp.* Marian. Soc. *in cap.* 1. *n.* 8. *eod. tit.* Nec diſſentiunt Natt. *conſ.* 536. *n.* 3. Decian. *tract. crim. lib.* 5. *cap.* 9. *in fin. n.* 88. Io. Anton. Nig. *in d. repet. extr. vn. de vit. & honeſt. Cler. in fin. n.* 91. Add. ad Felin. *in d. cap.* 2. *n.* 2. *de for. compet.* Et vniuerſim quoties laicus conuenitur actione concernente rem Eccleſiæ, ſpectat ſemper cauſa ad Iudicem Eccleſiaſticum, Innoc. *in cap. ſi Clericus, de for. compet.* quem ibi declarat, & ſequitur Zabarel. & Anchar. *n.* 1. *&* 2. ac fuſius Marian. Socin. *poſt princ. n.* 15. Ideòque Bart. *conſ.* 187. *part.* 1. loquens de ſtatuto quod quilibet conductor poſſit recedere à bonis conductis, concludit non valere quoad conductores Eccleſiæ. Quod admittit Felin. *in d. cap. Eccleſiæ, n.* 104. ac Dec. *n.* 181. Quia inquit Bartolus *ſub n.* 1. non poſſunt laici quicquam ſtatuere circa res, & bona Eccleſiaſtica. Supponit enim pro conſtanti huiuſmodi ſtatutum, licet in perſonam conceptum, verè tamen diſponere de bonis, cùm eius effectus illa reſpiciat. Perſpicuè idem aſſerit Io. Bapt. de S. Seuerino *in repet. d. l. Cunctos populos, n.* 190. Non eſt ergo dubitandum, quin edictum diſponat directè de bonis, dum eorum cultui formam præſcribit. Id quod euidètius apparebit ex illius inſpectione.

Neque eſt quod moueamur vulgaribus exemplis quæ proferri ſolent ad probandum Colonos Eccleſiarum eſſe ſub iuriſdictione ſæculari, vt præter Gabr. *conſ.* 37. *n.* 4. & ab eo citatos probarunt nonnulli alij modo deducti. Hincque fieri, vt inquilinus bonorum Eccleſiæ ligetur ſtatuto, formam certam ædificij præſcribente, adeòut controueniens per ſæcularem puniri poſſit. Quod voluit Salic. *in auth. Caſſa, & irrita, num.* 12. Et famulus Eccleſiæ damnum inferens cum ſuis animalibus ſubiaceat ſtatuto de damnis datis, & puniatur iuxta eius diſpoſitionem, Grammat. *conſ.* 104. *n.* 14. *& ſeq.* Demum quod à Colono Eccleſiæ collecta exigitur, Theſaur. *dec.* 116. 14

Ea enim confutantur. Primò, quia vt iam diximus, colonus, quantum ad ſuam perſonam, cum laici ſint, ſæculari iuriſdictioni ſubditos eſſe, quod probant iura, & auctoritates in contrarium citatæ. Non itidem ſi ratione bonorum Eccleſiæ conueniantur, vel aliquid eis præcipiatur. Tunc quippè ſubiacent foro Eccleſiaſtico, ſicut & ipſa bona; nec repugnant illationes. Nam Salicetus permittit ſtatutum ligare Clericos, & res Eccleſiæ. Quod ſi ita eſt, neceſſariò inquilinus adſtringitur. Sed primum falſum eſt, quia ſtatutum non ligat Clericos, vel bona Eccleſiarum iuxta concluſionem initio comprobatam. Fundamentum autem Saliceti *in l. Adminiſtrationem, C. de ſacroſ. Eccleſ.* corruit, cùm tritum ſit, leges diſponentes in ſpecie de re Eccleſiæ haberi pro inualidis, niſi reperiantur canonizatæ. Ita paſſim Doctores, præſertim Abb. *in rep. d. cap. Eccleſiæ, n.* 15. Felin. *n.* 40. Dec. *n.* 88. *cum ſeqq.* ac Mant. *num.* 18. 15

Quod verò ad Grammaticum, neminem ille citat in terminis præter Butrium *in cap. Grauem de ſent. excommun.* vbi relato Vincentio, & Abbate antiquo, ipſe *num.* 18. ita perplexè loquitur, vt vix percipiatur reſolutio. Quod aduertunt Felin. *in d. cap. Eccleſiæ, n.* 104. Parpal. *in l. Placet in fin. n.* 88. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Item ſtatutum quatenus afficiat animalia Clericorum non valere ſentit poſt Afflictum Chaſſan. *in conſuet. Burgund. rubr.* 1. §. 6. *n.* 15. Rurſus ſtatutum prohibens damnum cum animalibus inferri, non tam dicitur diſponere de re Eccleſiæ, quàm coſulere, ne aliquis vtatur rebus alienis, inuito Domino, vt per Luc. de Pen. *in l.* 2. *ante fin. n.* 2. *C. de nauib. non excuſ. lib.* 11. Quod planè diuerſum eſt à caſu noſtro. Prohibetur enim ne ſeratur oriza in bonis Eccleſiæ, quod manifeſtè concernit fructum, & poſſeſſionem bonorum, eam non parum lædendo, quod efficit, vt de bonis edictum diſponat; iccircò non ſatis aptè exemplum illud adducitur. 61

Poſtremò non refragatur concluſio ſubijciens collectis colonos Eccleſiæ. Quia ſi vera eſt (de qua nunc non expedit differere) reſtringitur à Doctoribus, ad partem colonicam, quæ penitus ſeparata eſt ab ipſis bonis, vt declarat Theſaur. *d. dec.* 116. *num.* 12. Quare ſi pars colonica ſpectaret ad Eccleſiam colentem propria bona famulis conductis, tunc nihil exigitur. Hoc itaque exemplo, ſi vtendum eſt, non 17

valet edictum controuerſum prohibens ſeri orizam in parte dominicali, Burſ. *conſ. 42. num. 7.* & Theſaur. *d. dec. 116. in fin.*

19 Multò minus obſtat, iuriſdictionem territorio cohærentem in bonis Eccleſiæ ſpectare ad ſolum Principem, & ideò laicum in eis contrauenientem illius edicto, ab illo puniri debere. Quia omiſſa inutili diſputatione circa veritatem huius concluſionis, ea conceſſa, non inde deducitur allegata conſequentia. Non enim in controuerſia poſitum eſt, quis puniat laicum delinquentem in bonis Eccleſiæ; ſed quis ſtatuere poſſit modum colendi bona ipſa. Prius verò de prohibitione quærendum eſt, quàm de contrauentione agatur. Sanè non obſtante iuriſdictione, quæ territorio cohæret, certum eſt, Principem nec in ſpiritualibus, nec in temporalibus quicquam de bonis Eccleſiæ ſtatuere poſſe, vt inquit Gloſſ. *in d. cap. Quæ in Eccleſiarum*, vbi omnes, Quo poſito, ruunt ſponte ſua omnia ab Aduerſarijs propoſita. Quia dici non poterit laicum ſerentem orizam in bonis Eccleſiæ contrauenire edicto Principis, quotieſcumque ab eo non ligatur.

20 Atque ex his intelligimus, an rectè ſenſerit Gabr. *conſ. 37. lib.* 2. dum ſuppariſitando Magiſtratibus ſæcularibus, qui eum conſulerant, fatetur edicto non adſtringi Clericos, hoc eſt Eccleſiarum bona; nihilominus affirmat colonos eodem edicto ligari, diſſimulans ſubiectum edicti non terminari in perſonam Coloni, ſed in ipſa bona, & proinde cùm ratione bonorum inualidum ſit, Colonos in eo non comprehendi, cùm id fieri nequeat, quin & bona attingantur, in quibus terminis cùm ratione ſubiecti exempti edictum ſit nullum, fruſtrà cauſa ponderatur, vt ſæpius probauimus. Sicuti autem non pertinet ad Principem ſæcularem ſtatuere quid in bonis Eccleſiæ fieri; vel quo pacto coli debeant, ita dubitandum non eſt, quin hoc ſpectet ad ſummum Pontificem, & locorum Ordinarios. Tum quia excluſio vnius eſt neceſſaria incluſio alterius. Tum quia paſſim traditum eſt, ſtatuta de rebus Eccleſiæ pendere ab eiuſdem poteſtate, *d. cap. Eccleſia S. Mariæ, cap. Benè quidem 96. d.* cum alijs citatis à Dec. *in d. cap. Eccleſiæ, n. 89. & 90.* Henr. Boic. *de ſynod. Epiſcop. part. 3. art. 1. n. 171.* Ita videmus in Concilijs Prouincialibus plura decreta fieri circa bona Eccleſiæ, eorum poſſeſſionem, & conductores, ac ſicuti temerè in dubium reuocandum non eſt Epiſcoporum auctoritas, ita inanis eſt ea diſceptatio, vtrum Epiſcopus poſſit condere ſtatuta pœnalia contra laicos, illud puniendo tanquam delictum, quod aliàs licitum erat? Nihil enim re vera pertinent hæc ad præſentem inſpectionem cum agatur de edicto bona Eccleſiæ concernente, in quibus certum eſt non licere cuique quicquam facere circa poſſeſſionem, & dominium quod Eccleſiaſticis perſonis repugnet. His ergo & quibuſdam alijs conſultò aliter non reſpondetur.

21 Neque obſtat, quod laicus à poteſtate ſæculari non eximatur, etiamſi delinquat in bonis Eccleſiæ, cùm iuriſdictio territorio in eis bonis cohærens ſpectet ad Principem. Nam ſi laicus delinquit in bonis Eccleſiæ, vt in territorio, puta in eis exiſtens homicidium committit, ceſſat exemptio, & laicus punitur à Principe, domino territorij. Si verò delinquat in bonis Eccleſiæ tanquam in ſubiecto delicti, tunc ratio territorij, & iuriſdictionis illis cohærentis non intrat, ſed videndum eſt, an per illud factum incidat in legem Principis ſæcularis, vel contraueniat ſtatutis Eccleſiæ. Hoc enim poſteriori caſu foro, & iuriſdictioni neceſſariò ſubijcitur Eccleſiaſticæ, cuius ligatur, & contrauenit edictis, Gloſſ. & Doct. *in c. ſi Clericis de for. comp.* Alex. *conſ. 210. n. 7.* vbi Add. *lib. 2.* Dec. *in d. cap. Eccleſiæ, n. 15.* & alibi ſæpè. Rectè igitur ita res hæc deducitur: Præſcribere quid poſſit, vel non poſſit ſeri in bonis Eccleſiæ tam à Clericis, quàm à laicis ſpectat tantum ad poteſtatem Eccleſiaſticam. Propterea laicus ſerens in dictis bonis, licet diceretur delinquere in territorio Principis, quod aliter hìc non diſcutitur, tamen quoad eum non delinquit, ſed tantum quoad Eccleſiam, & ideò ab eius tantum Iudice puniri debet.

22 Atque ita cùm ſæpiſſimè reſolutum eſt à Sacra Congregatione Immunitatis, tum præſertim anno 1576. quo tempore huiuſmodi controuerſia, negotio maturè diſcuſſio, ita ſopita fuit ad fauorem Eccleſiæ, vt eodem anno tria huiuſmodi edicta, & ſucceſſiuis temporibus, ita multa edita fuerint, vt mirum ſit rem deciſam in dubium amplius reuocari. Quod tandem ab eadem Sacra Congregatione ſub anno 1626. diſcuſſum pro Eccleſia cenſuit.

CONSVLTATIO CLXVII.

An ſatellites Curiæ ſæcularis poſſint armis ſpoliare confugientes ad Eccleſias, & loca immunia?

DE hac re Theologi, & Canoniſtæ diſſentiunt. Vtro- 1
rumque rationes collegit Delben. *de Immunit. cap. 16. diſp. 30. num. 7.* quas omnes hoc loco prolixè adducere inſtituti noſtri non eſt, poteſtque is loco allegato videri.

Pro ſententia affirmatiua ſtant quamplurimi. Verum 2
contra ſunt alij, qui hanc ſententiam planè reijciunt, inter quos non poſtremus fuit Ciarlinus, qui peculiari diſputatione illam impugnauit. Deinde etiam alij id impugnarunt, & inter eos Sperellus, licet, vt ingenuè loquar, ſuo modo rem non ſatis explicarunt.

Pro negatiua igitur ſtat clara diſpoſitio Theodoſij, & 3
Valentiniani Imperatorum *in l. Pateant, §. hos verò, C. de ijs, qui ad Eccleſ. confug.* ibi: *Hos verò, qui templa cum armis ingredi, audent, ne hoc faciant præmonemus. Dein ſi telis cincti quouis Eccleſiæ loco, vel ad Templi ſepta, vel circa, vel extra ſint, ſtatim eos, vt arma deponant auctoritate Epiſcopi à ſolis Clericis ſeuerius conueniri præcipimus, data eis fiducia, quod Religionis nomine melius, quàm armorum præſidio muniantur. Sed ſi Eccleſiæ voce moniti poſt tot, tantorumque denunciationes noluerint arma relinquere, iam clementiæ noſtræ apud Deum, & Epiſcopum cauſa purgata, armatis, ſi ita res exegerit, intromiſſis, trahendos, ſe abſtrahendoſque eſſe cognoſcant, & omnibus caſibus eſſe ſubdendos. Sed neque Epiſcopo inconſulto, nec ſine noſtra, ſiue Iudicum in hac alma Vrbe, vel vbicumque iuſſione armatum quempiam ab Eccleſijs abſtrahi oportebit, ne ſi multis hoc paſſim liceat, confuſio generetur.*

Quod quidem poſt Conſtitutionem Gregorij XIV. eſt 4
omninò indubitatum, adeò quod caſus iſte ſit in ea comprehenſus ad effectum incurrendi cenſuras in eadem inflictas, cùm expoliare armis ad Eccleſias confugientes, illa extrahendo ſit acceſſorium extractioni perſonæ confugientis, illiuſque naturam ſequatur. Immò ſit pars ipſiuſmet extractionis perſonæ, cùm ex priuilegio Immunitatis Eccleſiaſticæ perſona conſeruari debeat in eo ſtatu, in quo erat tempore confugij *ex cap. Definiuit 17. quæſt. 4.* cum concordantibus. Et in puncto ex diſpoſitione eiuſdem Conſtitutionis firmauit Peregr. *de Immunit. cap. 13. num. 5. & 6.* quem refert & ſequitur Dian. *tract. 1. reſol. 8. part. 1.* alijque quamplures.

Et licet Riccius *dec. 124. part. 4.* ac plerique alij contra- 5
rium voluerint, nihilominus ſemper Sacra Congregatio Immunitatis approbauit opinionem contrariam, & præſertim de voto Cardinalis Bandini, qui dictam Conſtitutionem compilauit, id declarauit in vna *Caietana* ſub die 21. Martij 1628. ſequens declarationem præcedentem in vna *Neritonen* die 16. Ianuarij eiuſdem anni, & poſteà in *Sorana*, & *S. Seuerinæ* ſub die 4. Decembris eiuſdem quoque anni, ac in vna *Motulenſi* ſub die 11. Auguſti 1631. & in vna *Caſtren* die 13. Aprilis 1632. & in alijs ſæpè.

Atque hac ratione inoleuit ſtylus eiuſdem S. Congrega- 6
tionis, vt bona, quæ ſecum confugientes attulerunt ex diſpoſitione eiuſdem Conſtitutionis extrahi non poſſint, niſi præcedat ſpecialis facultas ipſius S. Congregationis pro illorum extractione. Ita in vna *Derthonen* ſub die 11. Martij 1625. & in vna *Ianuen* ſub die 3. Iunij eiuſdem, & in vna *Mediolanen* ſub die 16. Iulij 1626. & in vna *Neritonen* die 17. Ianuarij 1628. & in vna *Placentina* die 21. Maij eiuſdem anni, & in vna nullius *Caſtri Durantis* ſub die 19. Auguſti 1630. Adeò vt in regeſtis eiuſdem S. Congregationis extet formula ordinaria huiuſmodi facultatis concedendæ.

Idem etiam cenſuit S. Congregatio Concilij, præſertim 7
ſub die 30. Septembris 1616. apud Aldan. *in comp. can. reſol. lib. 3. tit. 8. num. 16.* & Barboſ. *ad Concil. ſeſſ. 15. de ref. cap. 20. num. 28.* ac ſub die 17. Ianuarij 1628. & die 18. Maij 1631. apud Sperellum *dec. 127. num. 26. lib. 2.* & ſub die 24. Iulij 1634. apud Delben. *de Immun. cap. 9. dub. 6. ſect. 3. n. 9.* & ad literam apud Ciarlinum *contr. iur. cap. 15. num. 87. lib. 1.*

Adde

Adde tradita per Sperellum *d. dec.* 127. *n.* 12. cum pluribus ſeqq. per Ciarlinum *d. cap.* 16. *per tot.* & per Paſqualigum *dec. moral.* 570. *n.* 1.

8 Hæc omnia, etſi plana ſint ex ipſo iure Canonico & ciuili deſumpta, vbi id eorum Interpretes clarè docent; tamen ne victas manus porrigere cogantur Couarruuias, eiuſque ſequaces, inter quos etiam Sanchez *conſ. moral. lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 14. in quo opere minus rectè de Immunitate Eccleſiaſtica ſæpiùs ſentit, defendunt, quod actus expoliationis armorum non ſit actus iuriſdictionis, ſed protectionis cuilibet permiſſæ, eoque magis Curiæ Principis, ad ſcandala euitanda, & quietem in Ciuitate ſeruandam. Ita Couar. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 18. Cutell. *de Immun. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 7. Delben. *cap.* 16. *de Immun. dub.* 30. *n.* 7. Arias de Meſa *var. reſol. lib.* 3. *cap.* 25. *n.* 16. *in fin.* & alij quamplures. Hic mutus æneus ille, ſed qui intorta iacula retorquet.

9 Vnde fruſtra in hoc argumento ſoluendo nonnulli laborant. Nam procedit iuxta terminos ſuppoſitos in *d. l. Pateant, verſ. ſed neque*, quod ſcilicet id fieri nequeat inconſulto Epiſcopo. Prætereà rectè animaduertit Aldet. Maſcard. *de general. ſtat. interpr. concl.* 1. *n.* 142. *propè fin.* id ſolum poſſe admitti ſtante ſcandalo præſenti, cui aliter opportunè nequeat prouideri; tuncque etiam, ſi fieri poteſt, Epiſcopus requirendus eſt, teſte Martha *de iuriſd. p.* 4. *caſ.* 7. *num.* 180.

10 Hinc liquet benè ac rectè ſenſiſſe Sperellum *d. deciſ.* 127. Ciarlinum *d. cap.* 15. & alios concludentes pro negatiua, quod ſit actus iuriſdictionis omnino prohibitus, ac proinde falſa eſſe quæ Cutellius, cæterique afferunt, & ab antiquo iure cùm ciuili, tum canonico aberrare, quantumcunque ſub veneradæ antiquitatis ſchemate ea venditare conentur. Ita quidam vt quocunque ſe vertant qui id negant, idipſum tamen ſeu inuiti, ſeu inſcij concedere cogantur.

CONSVLTATIO CLXVIII.

An decretum S. Congregationis controuerſijs iuriſdictionalibus præpoſitæ ſuper cognitione cauſarum damnorum datorum etiam in ſtatu Eccleſiaſtico ſit omnino ſeruandum?

Tenor autem decreti eſt huiuſmodi.

1 *Die 6. Nouembris 1627. in vna Terracinen Sacra Congregatio Cardinalium controuerſijs iuriſdictionalibus præpoſitorum cenſuit cauſas damnorum datorum per Clericos, & Eccleſiaſticos, ſeu per eorum animalia, nec non per familiares, miniſtros, & colonos Epiſcoporum & menſæ Epiſcopalis etiam laicos, ſeu eorum animalia in bonis quibuſcunque tam Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum, quàm etiam laicorum ſpectare ad Curiam Epiſcopalem priuatiuè. Si verò laici, eorumue miniſtri & animalia damnificent bona Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum Curiam Epiſcopalem procedere poſſe tamquam in cauſis mixti fori. At quando coloni & miniſtri Eccleſiarum, Clericorum, & Eccleſiaſticorum cum animalibus proprijs bona laicorum damnificant, cognitionem tam quoad bona, quàm quoad perſonas laicorum & eorum animalia ſpectare ad Iudicem laicum priuatiuè. Sed ſi cum animalibus Eccleſiaſticorum, vel Eccleſiarum, quoad perſonas, ſpectare ad laicum, quo verò ad animalia ſpectare ad Curiam Eccleſiaſticum, niſi ex conſuetudine Eccleſiaſticis competat.*

2 Reſpondeo affirmatiuè. Quia poſt maturam diſcuſſionem emanauit à ſupremo Tribunali præuio ordine Sanctiſſimi, & cum ſumma vigilantia Cardinalium Bandini, & Magalotti reſpectu Communitatum, & Cardinalis Biſciæ, ac Cæſij Cameralium reſpectu etiam intereſſe Cameræ Apoſtolicæ in exequutionem iuſſionis eiuſdem Sanctiſſimi, qui dictum decretum etiam approbauit die 6. Decembris 1627. præuia reuiſione, ac notificatione Commiſſario eiuſdem Cameræ Apoſtolicæ abſque eo quod aliquid oppoſuerit.

3 Secundò, quia eſt iuſtiſſimum, cùm iuriſdictio ſuper huiuſmodi damnis datis & cauſarum cognitione illorum occaſione ſpectet ſecundum terminos dicti decreti ad Epiſcopos, tam de iure communi, quàm ex diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini *cap.* 11. *verſ. Non liceat ſeſſ.* 25. *de ref.* ibi: *Iuriſdictiones Eccleſiaſticas*, quarum appellatione venit iuriſdictio ſuper huiuſmodi damnis datis, vt in ſequentibus declarationibus Sac. Congregationis ad interpretandum dictum Concilium conſtitutæ: S. Congregatio Concilij cenſuit ſub illis verbis Iuriſdictiones Eccleſiaſticas, *cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de reſor.* comprehendi iuriſdictionem damnorum datorum. Idem cenſuit in Feretrana die 1. Decembris 1618. & in alijs frequenter.

4 Confirmatur ex alijs ſequentibus declarationibus eiuſdem S. Congregationis longè ante dictum decretum ſpeciatim editis, nempè S. Congregatio Concilij iuſſit dari literas Epiſcopis, vt iuriſdictionem & immunitatem Eccleſiaſticam tueantur, neue permittant Cuſtodes animalium Clericorum ab Officialibus laicis ob cauſam damnorum datorum diuexari. Ac iterùm: S. Congregatio Concilij cenſuit, ſtatuta prohibentia moram vel ingreſſum ſimpliciter, vel ad tempus quibuſcunque animalibus, pœnaſque huic prohibitioni adiacentes, tam amiſſionis alicuius ex animalibus deprehenſis, quam etiam carceris, ſeu ſolutionis certæ pecuniæ in dominos vel famulos, eorumue cuſtodes, nequaquam animalia Clericorum, ipſorumque perſonas, aut famulos, ſiue cuſtodes comprehendere. Proindeque debere Epiſcopos pro iuribus tueri ab huiuſmodi exactionibus. Quæ declarationes habent alias concordanres.

5 Idem confirmatur ex pluribus reſolutionibus Sac. Congregationis ſuper controuerſiis Iuriſdictionalibus etiam ante dictum decretum emanatis in cauſis Ciuitatum Status Eccleſiaſtici, & ſignanter in vna Camerinen die 16. Decembris 1626. in vna *Ariminen* ſub die 12. Martii 1627. & in vna S. Seuerini die 19. Aprilis eiuſdem anni. Ex quibus reſolutionibus eadem Sac. Congregatio pariter ſæpiùs decreuit, vt per Auditorem Cardinalis Camerarii reuocarentur inhibitiones relaxatæ in huiuſmodi cauſis damnorum datorum, ad Epiſcopos eorumue Curias ſpectantibus, prout fuerunt cum effectu reuocatæ, vt latiùs in actis apparet.

6 Hoc idem firmauit Rota Romana in *Tudertina* damnorum datorum ſub die 14. Maij 1602. coram Cardinali Lancellotto, in qua reſpondetur motiuis in contrarium deductis, quæ deciſio fuit nouiſſimè approbata ſub die 9. Iunij 1640. coram Ghiſlerio. A qua quidem opinione nedum non diſſentiunt Canoniſtæ, verum etiam nec Scriptores Regnicolæ, & Hiſpani. Ei enim ſubſcribunt Rendel. *in tract. de paſcuis p.* 2. *cap.* 9. *præg.* 100. Diana *de Immun. Eccleſ. tract.* 2. *reſol.* 80. *p.* 1. Maxill. *in conſuetud. Barij, ſi animalia, &c. num.* 19. Martha *de Iuriſd. p.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 8. *num.* 11. Petr. *in addit. ad deciſ. Capyc.* 45. Auiles *ad cap.* 17. *Prætor. gloſ.* 1. *cap.* 13. *num.* 7. Squillant. *de priuil. Cleric. cap.* 7. *num.* 94. Lopez *in prax. ad Duaz cap.* 58. *num.* 7. cum alijs benè multis.

7 Immò hanc eandem opinionem amplexa fuit Congregatio boni Regiminis, prout in diuerſis Congregationibus in præſentia plurium ex Cardinalibus adhuc viuentibus reiteratè aſſeruit Cardinalis Bandinus, qui eidem Congregationi boni Regiminis per 35. annos interfuit, ac præſertim reſoluit anno 1617. inter Epiſcopum, & Ciuitatem Narnienſem.

8 His omnibus adſtipulatur quaſi poſſeſſio Epiſcoporum, ad quorum inſtantiam fuit à Sanctiſſimo demandata diſcuſſio iſtius articuli, & editio dicti decreti, vt conſtat ex Secretaria eiuſdem S. Congregationis ſuper controuerſiis iuriſdictionalibus.

9 Quibus ſic firmatis non poteſt Communitatibus ſuffragari Motus proprius ſa. me. Sixti V. Nam etiamſi exhiberetur in forma probante, prout requiritur, in eo non auffertur ab Epiſcopis, ſeu ab illorum Tribunalibus iuriſdictio cognitionis cauſarum ſuper damnis datis ſpectans ad eoſdem Epiſcopos. Immò de ipſis, ſeu de illorum iuriſdictione, ſeu cauſarum cognitione nulla mentio habetur, quæ tamen indiuidua requirebatur, *cap. Quam periculoſum*, vbi Gloſ. *de ſent. excom. in* 6. & *in cap.* 2. *v. Dignitatem, de præb.* etiam *in* 6. & notant communiter Doctores *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit.* ac tradit Bellet. *diſquiſ. Cler. tit. de diſcipl. Cleric. p.* 2. *n.* 26. Et vlterius ſpecialis derogatio iuris, eiſdem Epiſcopis, Curiiſue Epiſcopalibus competentis, attento

tento præiudicio iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, Gambar. *de poteſt. Legat. in legib. & ſtat. cond. n.42.* cum ibi fusè deductis. Nec non ſpecialiſſima derogatio regulæ de iure quæſito non tollendo ratione abdicationis huiuſmodi iuris, ſeu iuriſdictionis, Seraph. *dec.*1082.*n.7. & dec.*1310.*n.2.* Cæſ. de Graſ. *dec.3.n.13. de reſcript.* Put. *in nou. dec.*284.*lib.*3. Capitaq. *dec.*30.*p.*3. Quæ derogatio ſpecialiſſima requirebatur, non obſtante præſumpta, ſeu implicita ſcientia Papæ *ad dec.* Cæſ. de Graſ. 3. *de reſcript.* & Seraph. modo allegatam *n.6.* & ſequentibus.

10 Idemque procedit etiamſi dicta iuriſdictio Epiſcopis competeret tantum de iure communi, circumſcripta conſuetudine, vel alio titulo, Sarnen. *ſuper regul. de iur. quaeſ. non toll. q.6.* Peregr. *dec.*224. *lib.*2. Rot. in *Oſcen Indulti* die 10. Decembris 1603. coram Cardinali Pamphilio cum alijs ibi relatis.

11 Verùm quod intentio Pontificis in dicto Motu proprio fuerit non præiudicare iuriſdictioni Epiſcoporum in cauſis ad eorum Curiam ſpectantibus euidenter colligitur ex proœmio ipſius à quo diſpoſitio regulatur, *l. fin.* vbi Doctores, *ff. de hæred. inſtit.* Siquidem loquitur de damnis datis, ac vſurparis à ſubditis temerario modo, de impunitate delictorum, & de ſcandalis, ac damnis, quæ in dies grauiora oriri videbantur, nec non de damnis datis in rebus ad Communitates pertinentibus ex conceſſionibus, & priuilegijs, prout latiùs in eo continetur. Vnde cùm huiuſmodi rationes proœmij non poſſint applicari iuriſdictioni Epiſcoporum, nec cognitioni cauſarum ſuper damnis datis ad illorum Curias Eccleſiaſticas pertinentibus, ad quas ſpectat de iure communi, & ex diſpoſitione S. Concilij ex ſupradictis, conſequenter debet ceſſare eiuſdem Motus proprij diſpoſitio *ad l. Adigere, §. Quamuis de iure patr.* Qua de re late Tiraquel. *ceſſ. cauſ. p.1, n.125.*

12 Et maximè cum ipſa quoque diſpoſitiua loquatur de iure competenti ex priuilegio, ſeu conceſſione, non autem de competenti ex iure communi; ita vt propterea iure Epiſcoporum in dicto Motu proprio derogatum minimè cenſeatur, Dec. *conſ.*165. *circa fin.* & facit deciſio Rotæ *in Romana* fideicommiſſi de Vecchijs die 23. Iunij 1604. coram Litta.

13 Hæc eadem intentio Pontificis colligitur ex modicitate annui affictus in Motu proprio expreſſi, cùm non præſumatur, Pontificem in eo comprehendere etiam voluiſſe ius quoad damna data, & cognitionem cauſarum ſuper illis ad iuriſdictionem Epiſcopalem, ſeu Curias Epiſcopales ſpectantium. Quod eſt rei ferè inæſtimabilis.

14 Præterea eſt prorſus inuerisimile, quod Pontifex voluerit vendere, & pretio in Communitates transferre iuriſdictionem Eccleſiaſticam, attenta præſertim illarum incapacitate. Ad quod videatur textus *in cap. Peruenit* 11. *q.*1. ibi: *Si ſua vnicuique Epiſcopo iuriſdictio non ſeruatur, quid aliud agitur, niſi vt per nos, per quos Eccleſiaſticus cuſtodiri ille Ordo debuit, confundatur?* Et fusè Graſſ. *de eff. cleric. effect.*1.*n.*1. 2. *&* 10. cum ſequentibus.

15 Ad hęc nimis indecens eſſet Ordini Eccleſiaſtico & dignitati Epiſcopali, vt pro cauſis paſſiuis, & pro damnis datis in bonis Eccleſiaſticis cogerentur Epiſcopi & Eccleſiaſtici adire Tribunalia ſæcularium contra *cap. Si Imperator,* vbi Gloſſa & Doctores *d.96. cap. Peruenit* cum ibi notatis, *cap. Cùm inferior, de maior. & obed.* cum ſimilibus, quæ S. Concilium Tridentinum innouauit.

16 Hæc tandem veritas conuincitur ex eo, quod poſt dictum Motum proprium fuerunt factæ reſolutiones allegatæ ab omnibus ſupradictis Congregationibus, & ſemel atque iterùm à Rota Romana deciſum fuit.

17 Quapropter non obſtat, quod *cap.4. in* eodem Motu proprio regeſtum, quo innititur Aduerſariorum præcipuum fundamentum loquatur etiam de Eccleſiaſticis. Cùm enim, vt ſuperiùs dixi, nulla in Motu proprio habeatur mentio de Epiſcopis, ſeu de illorum iuriſdictione, dictum capitulum intelligendum eſt iuxta præmiſſa, & expreſſa in proœmio, ac diſpoſitiuam eiuſdem, videlicet in ſpectantibus ad iuriſdictionem temporalem, & in caſibus in eodem decreto expreſſis verſ. *Si verò laici*, & verſ. *At quando coloni*. In his enim caſibus licet ſecundum aliquos non adſit repugnantia ſacrorum Canonum, vt Iudici laico poſſit competere cognitio cauſarum, negatiuam tamen tenent multi, quorum opinionem annis elapſis approbauit ipſummet Conſilium Regium Neapolitanum in controuerſijs Curię Epiſcopalis Caputaquenſis ex rationibus tunc latiùs deductis.

Vnde cùm in iſtis caſibus diſpoſitio dicti Motus proprij, quæ eſt tertio præiudicialis poſſit aptè verificari, non debet 18
ad alios caſus extendi in præiudicium iuriſdictionis Epiſcoporum, Rot. *dec.*475. *num.6. p.1. diu.* & in *Oriolen* decimarum ſub die 21. Maij 1586. circa fin. coram Orano. Ac præcipuè quia reſpectu aliorum caſuum ceſſant, vt dixi, rationes proœmialis diſpoſitionis, & conſequenter ipſa diſpoſitio, Rot. *dec.*233.*n.*11.*p.*1. *diu.* & benè facit deciſio videnda in Calagurirana Motus proprij die 15. Iunij 1592. coram Pamphilio.

Quod autem Pontifex noluerit comprehendere in *d. cap.* 19
4. ius competens de iure communi Epiſcopis, eorumue Curijs euidenter etiam ſuadent verba ſubſequentia, quæ reſtringuntur ad habentes ius ex priuilegio, ibi: *Non obſtante qualſiuoglia priuilegio ſotto qualſiuoglia titolo conceſſoli dall' iſteſſa R. Camera, ò da' Sommi Ponteſici, quali s'intendono riuocati.*

Addo quod cum dictus Motus proprius dirigatur in per- 20
ſonam Officialis Burgii ad tempus, & qui adminiſtrabat nomine Cameræ Apoſtolicæ, nunquam extendi poterit ad Communitates in illo non expreſſas, & adminiſtrantes in perpetuum nomine proprio, præſertim cum dictis Communitatibus fuerit per Clementem VIII. retroceſſum. Id quod ab eiſdem fuerat prius auocatum in dicto Motu proprio Sixti V. vt in *col.4. in fin.* & ſequentibus, in quo certum eſt, quod non comprehendebatur, vt dixi, iuriſdictio Eccleſiaſtica, ſpectans ad Epiſcopos.

Nec propterea obſtat ponderatio, quod Communitates 21
fuerint ſubrogatæ in locum Cameræ Apoſtolicæ. Quia ſubrogatio intelligitur reſpectu iuriſdictionis temporalis, qua ipſæ ſunt capaces, & quàm ipſæ Communitates priùs habebant ex notatis per Graſſ. *de effect. Cleric. eff.*1.*n.*125. Non autem reſpectu iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, qua fuerunt & ſunt omnino incapaces; & maximè cum in Motu proprio de iſta non habeatur mentio, nec illam antea Communitates poſſederint, dum ab Aduerſariis prætenditur. iſtam eis competere poſſe ex dicto Motu proprio Sixti Quinti, qui excludit, illam prius poſſediſſe.

Neque repugnant literæ Cardinalis Camerarii ſub anno 22
1584. & decretum Sac. Congregationis Epiſcoporum. Quinimò comprobant intentionem Epiſcoporum, eum loquantur in cauſis mixti fori, in quibus à decreto Sac. Congregationis præſeruatur cognitione præuentiua Iudicibus laicis.

Itaque decretum huiuſmodi non facilè immutandum eſt, 23
niſi manifeſto appareat nouam legem fore præſenti temporum ſtatui commodiorem, nec noua incommoda ex illa mutatione oritura conſtet. Quia nouitas ſemper ſuſpicionem, ex ſuſpicione querelas, inde commotionem populi, aut Optimatum efficit. [Quare in Congregatione habita coram ſa. me. Alexandro VII. eodem annuente ſub die 12. Februarii 1656. fuit decretum, vt ſequitur: *Pœnas damnorum datorum exigere valeant Communitates Status Eccleſiaſtici, eorumque Conductores ad præſcriptam Bullæ ſa. me. Sixti V. quamuis damna ſint ſtudioſa, reſeruata facultate Iudicibus Ordinarijs procedendi contra damnum dantes ad alias pœnas, quando illis locus ſit iuxta qualitatem delicti, iuris ordine ſeruato. Clerici tamen, & perſonæ, ac loca Eccleſiaſtica, eorumque Coloni & Cuſtodes animalium cum eorundem Eccleſiaſticorum animalibus damnum dantes nullo caſu poſſint ea ratione conueniri coram alio Iudice, quàm Ordinario Eccleſiaſtico quoad damni emendationem, & congruas pœnas ſoluere cogantur præfatis Communitatibus, vel eorum Conductoribus applicandas.*]

CONSVLTATIO CLXIX.

An Epiſcopus dum videt contra reum vrgere indicia ſufficientia ad torturam ſuper caſu excepto in Conſtitutione Gregoriana de Immunitate Eccleſiaſtica, debeat quoque ad inueſtigationem veritatis quæſtionem adhibere ac tormentis vti, ad eam per dolorem corporis eliciendam ab ipſo reo, legitimè interrogando?

1 Affirmatiua quidem ſuadetur ex præfata Conſtitutione, quæ dum iniungit Epiſcopo, vt agnoſcat, an reus verè commiſerit crimen exceptum, ac in huiuſmodi veritate excutienda exigit plenam & concludentem probationem, non contenta ſola coniecturali & præſumptiua, non cenſetur à cognitoris ſolertia adimere facultatem adhibendi quæſtionem contra reum, adeò legitimis indicijs grauatum, vt quaſi certus ſit de delinquente, ac ſola illius confeſſio deeſſe videatur, ad textum *in l.1. ff. de quæſtionibus*, *l. Cum cognitionaliter* 3. ibi: *Si præſtita fuerint ex tanto ſcelere argumenta, vt videantur accedere ad veriſimilia cauſa criminis, ipſa quoque mulier torquebitur*, *& l. Miles* 8. *C. eod.* his verbis: *Oportet autem Iudices, nec in his criminibus, quæ publicorum iudiciorum ſunt, ad inueſtigationem veritatis à tormentis initium ſumere, ſed argumentis primùm veriſimilibus, probabilibuſque vti, & ſi his veluti certis indicijs ducti inueſtigandæ veritatis gratia ad tormenta putauerint eſſe deueniendum, tunc id demum facere debebunt, ſi perſonarum conditio patiatur.* Ac præſertim, ne dicatur, Summum Pontificem voluiſſe cognitori nominatim electo ad indagandam veritatem, ſcilicet, an reus verè commiſerit crimen exceptum, quod illi impingitur, tollere cognitionem ſubſidiariam per tormenta reo infligenda, dum veritas aliter haberi non poteſt, contra regulam *l. Edictum*, quæ eſt huiuſmodi: *Et cum capitalia & atrociora maleficia non aliter explorari, & inueſtigari poſſint, quàm per ſeruorum quæſtiones, efficaciſſimas eas eſſe ad requirendam veritatem exiſtimo, & habenda cenſeo*, ac *l. Diuus Pius* 9. *ff. de quæſtionib.* ibi: *Sed ſi aliter veritas inueniri non poſſit, niſi per tormenta, licet habere quæſtionem.* Quam generaliter procedere tam in ſeruis, quàm in liberis, ac omni perſona tradunt congeſti per Farinac. *q.* 38. *ſub n.*4.

2 Eoque vel maximè, quod S. Congregatio Immunitatis non admittit opinionem Gamæ *deciſ.*179. *&* 281. quod ſcilicet reus tradendus ſit quoties ſuper crimine excepto contra eum adſunt indicia ſufficientia ad torturam, ſed contrariam, quod nequeat ad illius traditionem deuenire, niſi cognito per plenas & concludentes probationes, quod tale crimen verè commiſerit. Quam ad partes diſcuſſam latiſſimè comprobat, & potenter à contrarijs vindicat Sperell. *dec.*101. *p.*2. Nam in hoc dubio melior eſt conditio poſſidentis; cumque delinquens ſit in poſſeſſione Immunitatis Eccleſiaſticæ, ea in dubio ſpoliari non debet. Et huic ſententiæ ipſemet Gama aſſentiri videtur, dum in fine dictæ *dec.*281. ait, priorem ſententiam eſſe dubiam. Quia in alio ſimili, nempè in fœdere de remiſſione delinquentium, qui certa delicta fecerint, inter Reges Caſtellæ & Portugalliæ ſæpè vidit iudicatum, non faciendam eſſe, niſi conſtet de delicto per veras probationes. Quod tenet in terminis Auendagno *lib.*1. *de exeq. mand. Reg. cap.*22. *n.*9. & numeris præcedentibus affert multa ſimilia ad hoc comprobandum, ac *n.*4. adducit Gloſ. fin. *in cap. Inter*, *de purg. can.* & Aret. *in cap. Cum non ab homine*, *de Iudic. n.*63. Sed ij nihil ad rem dicunt. Solum enim docent, requiri plenam delicti probationem, vt Clericus degradetur, tradaturque Curiæ ſæculari.

3 Nec prohibitio Concilij Toletani 12. *cap.*10. relati *in cap. Definiuit* 35. *cauſ.*17. *quæſt.*4. decernentis, vt nullus audeat confugientibus ad Eccleſiam quodcunque nocibilitatis inferre videtur conuenire torturæ. Quia hæc ad probationem veritatis infertur, non autem ad pœnam reatus ex notatis per Bartolum & ſcribentes *in d. l. Edictum*, ac per Marſil. *in d. l. Diuus Pius n.*3. & Cabal. *reſol. crim. caſ.*29. *num.* 5.

4 At contrarium tenendum eſt. Ita in terminis reſpondit Mar. Ital. *de Immun. Eccleſ. cap.*10. §.1. *n.*81. *&* 82. vbi expreſsè negat, licere Iudici Eccleſiaſtico torquere reum ad Eccleſiam confugientem, qui indiciatus eſt ad torturam pro crimine excepto. Quia ſi Fiſcus ſufficienter non probet crimen qualificatum, nullæ ſunt partes Iudicis Eccleſiaſtici, niſi in remittendo reos ad Eccleſiam. Eius verba repetit Ciarlin. *controu. for. lib.*1. *cap.*10. *n.*106. *& ſeq.* ſubdens prudenter, ita in praxi ſe nunquam vidiſſe torqueri huiuſmodi reos, ſed vel dimittuntur, vel Curiæ ſæculari relaxantur. Tortura enim eſt remedium ſubſidiarium quo non licet vti, vbi actori incumbit rem plenè probare, alioquin de domo rei ſumerentur probationes.

5 Idemque ſupponunt Gama ijs *deciſ.*179. *&* 281. ac illius aſſeclæ, quos referunt Giurb. *conſ.*70. *n.*23. *& conſ.* 100. *n.* 28. ac Sperell. *d. deciſ.*101. *n.*16. dum inquiunt, reum contra quem ſuper crimine excepto vrgent indicia ſufficientia ad torturam tradendum eſſe Curiæ ſæculari, non autem torquendum ab Epiſcopo. Quare Merlin. Pignatel. *contr. for. lib.*1. *cap.*64. *ſub n.*9. ſapientiſſimè ait, impoſſibile eſſe cognoſcenti de Immunitate Eccleſiaſtica præcapere certam, & euidentem cognitionem delicti, ſeu qualitatem ipſius. Quandoquidem hæc non niſi in fine cauſæ poſt longum tempus, poſt tormenta, defenſiones à reo factas, & compilato proceſſu aſſequi poteſt. Giurba verò *n.*52. ponderat, quod in Curia laica, vbi ad condemnationem agitur, dantur defenſiones, repetuntur teſtes, conſtituitur reus, proceditur ad confrontationes teſtium inter ſe, cumque ipſo reo, atque ad rigoroſum examen. Et Sperell. *n.*35. aſſerit, quod iſta plena probatio coram Epiſcopo fit duntaxat per teſtes deponentes in proceſſu informatiuo ab eo exarato, illis non repetitis & parte non citata.

6 Hæc autem ſententia, quæ mihi placet, quia planè vera eſt, probatur primò ex *l. Præſenti*, *C. de his, qui ad Eccleſ. confug.* ibi: *Nec in ipſis Eccleſijs reuerendis ita quenquam detineri atque conſtringi, vt ei aliquid victualium, aut veſtis negetur, aut requies.* Item ex legibus Longobardorum, & capitularibus Caroli Magni *tit. de ijs, qui ad leg. de Cleric. occiſ. ſtat.* relatis à Petro Gregorio *ſyntagm. iur. to.*2. *lib.*33. *cap.* 20. *n.*7. quæ in hunc modum extant: *Si quis ad Eccleſiam confugium fecerit, in ipſo atrio Eccleſiæ pacem habeat, nec ſit neceſſe Eccleſiam ingredi, & nullus inde per vim eum extrahere præſumat, ſed liceat ibi confiteri quod fecit, & inde per manus bonorum hominum ad diſcuſſionem in publicum perducatur.* Ponderanda quippè ſunt in primis verba illa; *Requies non denegetur: Pacem habeat.* Nam *requies* propriè corporis eſt, dicta quaſi qui tibi es, & nullo alio negotio deſtineris. Quare ſi confugientem ad Eccleſiam, quæ locus quietis & tranquillitatis pleniſſimus eſſe dignoſcitur, poſſet Epiſcopus tormentis diuexare, in ea maximè moleſtiarum moles, & turbulentiſſimæ tempeſtates extarent. *Pax* enim dicitur tranquilla libertas à Tullio *Philip.*2. relata per Gail. *de pac. publ. lib.*1. *n.*5. & ab Archid. *in cap. Noli n.*2. 23. *q.*1. cuius meminit Corſet. *de priuil. pac. n.*1. libertas autem non eſſet tranquilla, ſed tormentis ac doloribus obnoxia, ſi confugiens ad Eccleſiam poſſet ab Epiſcopo torqueri pro veritate eruenda ex ore illius. Rurſus ſtatuitur: *Sed liceat ibi*, ſcilicet in ipſo atrio Eccleſiæ *confiteri quod fecit*, hoc enim inſpecta veritate loci verificari poteſt duntaxat in confeſſione ſponte emiſſa, non autem vi tormentorum elicita.

7 Poſtea probatur ex illa vniuerſalitate verborum dicti Concilij Toletani, ſcilicet: *Quodcunque nocibilitatis inferre*: Nam dictio *quodcunque* eſt indefinita, atque adeò nihil excipit, ſed comprehendit omnem ſignificationem verbi, cui adijcitur etiam impropriam ex latè congeſtis à Tiraquel. *de retract. lignag.* §.1. *gloſ.*7. *ex n.*20. & Grat. *dict.*206. *n.*1. Nomen autem verbale *Nocibilitatis* directum in confugientes ad Eccleſias non pertinet ad damna in rem, ſed ad nocumentum perſonæ ex notatis *in l.*1. §. *hæc autem verba*, *ff. de his, qui effuder. vel deiecer.* vbi ita habetur: *Hæc autem verba, ſi vides, nocitumque ei eſſe dicetur, non pertinent ad damna, quæ in rem hominis liberi facta ſunt, ſed de ea, quæ in corpus eius admittuntur.* Traditque Rebuff. *in l. morbus ſontrius n.*3. *ff. de verb. ſignif.* Vnde liquet etiam fuiſſe intellectum de nocumento affligente corpus per torturam, quamuis non infligendam nomine pœnæ, ſed probationis, cùm Igneus *in l.*1. *n.*4. *ff. ad Sillan.* & Sperellus *dec.*148. *n.*66. *p.*2. dixerint, ſatis eſſe, quod voluntas rei, qui ad Eccleſiam confugit, cogatur minis, & terroribus, vt verificetur illatio

tio

tio cuiuſcunque nocibilitatis prohibitæ *in d. cap. Definiuit 17. quaſt.4.* vbi indefinitè præcipitur, ne reo aliqua vis, nocibilitas, vel damnum inferatur. Quibus ſupponitur, quod tormentis nullo pacto vexari poſſit, vt rectè ſentiunt Suarez *tom.1. de Relig. lib.3. cap.2. num.2.* Fagund. *lib.4. cap.4. n.55.* Dian. *p.6. tr.1. reſol.29.* & Bonac. *diſp.3. q.7. de Immun. punct.5.*

8 Inde probatur ex eo, quod plus liceret Epiſcopo in perſonam confugientis ad Eccleſiam, dum crimen inquireret, quàm dum illud puniret. Nam Gloſſa communiter recepta *in cap. Inter alia 6. verbo Puniendus, de Immun.* interpretando verba Innocentij III. *verſ. Super hoc tamen*, quod reus confugiens ad Eccleſiam puniendus ſit ab Epiſcopo ſuper eo, quod iniquè fecit, ait: *pecuniariter tantum, vel alia ſatisfactione præter pœnam corporalem* ad textum *in cap. Demum 9. in fin. 17. q.4.* dicentem quod legitimè componat, quod iniquè fecit. Sicque admitterentur tria abſurda, ad quæ euitanda communis Doctorum ſchola negat, locum eſſe torturæ, vbi venit imponenda pœna pecuniaria. Primum ſcilicet quod reus grauius puniretur eo modo procedendi, quàm eo modo condemnandi. Alterum, quod prohibitum vna via directè, permitteretur alia indirectè. Tertium, quod medium per quod peruenitur ad finem excederet ipſum finem, vt legitur apud Farinac. *q.42. n.9. & 15. cum ſeqq.*

9 Deinde probatur ex vi rationis ponderatæ à Ciarlino. Dum enim Fiſcus ſæcularis opponit reo, qui confugit ad Eccleſiam, non ſuffragari illius immunitatem ob crimen exceptum, dicitur actor in eo probando, cui obſtat indubiè regula *l.1. & l. qui accuſare 4. C. de edend. & l. Nimis graue 6. C. de teſtib.* quod non debet ad ſuam intentionem fundandam ſumere probationes è domo rei. Atqui ſumeret, ſi obtineret ab Epiſcopo, reum torturæ ſubijci, vt ex illius ore confeſſio extorqueretur per cruciatum corporis, *l. De minore 10. §. tormenta, ff. de quaſt.* Ergo non videtur id ei permittendum.

10 Confirmatur. Quia Epiſcopus reum torquendo ad perficiendam probationem, quam Fiſcus non compleuerat contra eum ſuper crimine excepto, an gaudeat immunitate Eccleſiæ, ad quam confugit, inobſeruaret certiſſimum iuris axioma, quod nimirum actore ſuam intentionem plenè non probante, reus, qui conuenitur, debet abſolui, tametſi nihil iure præſtet, *d. l. Qui accuſare in fin.* vbi Doctores communiter. Quod multò fortius vrget in hoc caſu, dum omnes admittunt, quod Epiſcopus in dubio pronunciare debeat pro Immunitate tamquam fauorabili non ſolum Eccleſiæ, ſed etiam reo, qui ad Eccleſiam confugit, ac ſub eius tutela ſe poſuit, non autem ad illius excluſionem ex Hoſtienſi, Henrico Boich, & alijs, cumulatis per Villagut *de extenſ. leg. cap. fin. ſub n.52.* ac Sperell. *dec.41. n.14. & dec. 60. n.13. p.1.*

11 Tum quia, vt plurimùm coram Epiſcopo non conſtet de corpore delicti, niſi ex proceſſu informatiuo Curiæ ſæcularis, cui ipſe non debet ſtare iuxta veriorem, ac receptiorem ſententiam, de qua nos aliàs copioſè. At indubitati iuris eſt, non poſſe ad torturam deueniri etiamſi reus ſufficienter indicatus ſit, quando coram eodem Iudice non conſtat de corpore delicti, *l.1. §. Illud, ff. ad Sillan.* cum alijs plena manu relatis à Farinac. *q.38. n.1.*

12 Præterea, quod omnes fatentur, in extraordiaria cognitione, quam Epiſcopus facit ſuper indaganda veritate criminis excepti, nec exhibitionem libelli, nec litis conteſtationem fieri, vt inquiunt illi tres Conſulentes apud Farinac. *conſ.168. n.63. vol.2.* qui idem repetit *de Immun. cap.22. ſub n. 376.* & diſertè ſequitur Caſtropal. *tr.11. diſp. vn. pun.13. n. 14. tom.2.* Tortura autem non infertur, niſi prius cum reo præceſſerit litis conteſtatio, & proceſſus fuerit legitimatus, vt ſtatuunt Boſſ. *tit. de Indic. & conſiderat. ante tortur. n.126.* Locatell. *in ſuo Breuiar. de quaſt. Indic. inſpect.5. n.21. cum ſeqq.* Antonel. *de regim. Eccleſ. Epiſcop. lib.6. cap.44. §.1. n.7.* alijſque paſſim.

13 Poſtremò probatur. Quia duplex tortura inferretur reo confugienti ad Eccleſiam. Altera coram Epiſcopo in extraordinaria cognitione criminis excepti pro legitima illius traditione facienda Curiæ ſæculari. Altera in iudicio principali ſuper ipſo crimine, mox contra eum peragendo coram Iudice laico, cùm minimè poſſit ſe fundare in confeſſione rei facta coram Epiſcopo. Quia non debet, neque poteſt hic ſuum proceſſum tradere Iudici ſæculari, ne ſe ponat in diſcrimine irregularitatis, vt rectè notat ac teſtatur Sperell. *d. dec.101. n.52. p.2.* & nos alibi. Sicque propter confugium ad Eccleſiam fieret deterioris conditionis reo non confugiente, qui ſemel tantum torturа ſubibit coram Iudice laico, & fauor Eccleſiæ retorquebitur in odium, & maiorem illius pœnalitatem contra regulam *l. Quod fauore, C. de legib.*

Nec ideò facit, quod Epiſcopus vti cognitor poſſit veritatem indagare per omne genus probationis. Quia intelligendum eſt de omni probatione exhibenda per Fiſcum actorem, non autem de elicienda ab ipſo reo per quæſtionem ac tormenta, cui obſtant omnia ſuperiùs deducta. 14

Veritatem huius ſententiæ amplexa eſt Sac. Congregatio Immunitatis in vna *Reatina* ſub die 17. Nouembris 1657. ac proinde plurima, quæ ſuppeterent, omitto. 15

CONSVLTATIO CLXX.

De cenſurarum declaratoria in materia Immunitatis Eccleſiaſticæ. Vbi plura de literis hortatorijs, minatorijſque laicæ poteſtatis, annotationibus verè digna, præſertim pro Epiſcopis, alijſque Iudicibus Eccleſiaſticis?

Declaratoria incurſus Principis, ſeu Magiſtratus in cenſuras per Epiſcopum lata præſumitur de iure valida, & iuſta ex cumulatis per Gabr. *de ſent. concl.5. & 6. in princ.* taliſque præcipuè probatur dum apparet lata vim vi repellendo pro neceſſaria defenſione ſuæ iuriſdictionis, & immunitatis Eccleſiaſticæ iuxta terminos *cap. Dilecto, de ſent. excomm. in 6.* vbi poſt alios notat Gemin. *num.7.* & Innoc. *in cap. Venerabilis ſub num.4. de cenſ.* cum alijs mox allegandis. 1

Huiuſmodi namque iuriſdictionem Princeps, ſiue Magiſtratus vſurpat, dum literis, ſiue hortatorijs, ſiue minatorijs mandat Epiſcopo, vel eius Vicario, vt cenſuras ab eis latas pro defenſione iurium Epiſcopalium contra miniſtros Curiæ ſæcularis, alioſue reuocent. Quod repugnat diſpoſitioni S. Concilij Tridentini *cap.3. verſ. Nefas ſeſſ.25. de ref.* ac Bullæ Cœnæ Domini, vt animaduertunt Doctores, præcipuè Alter. *diſp.7. cap.1.* 2

Item dum alijs literis eundem Vicarium trahere procurat ad tribunal laicale contra expreſſam diſpoſitionem ſacrorum Canonum, & eiuſdem Bullæ §.15. præſertim attento contrario mandato Sanctæ Sedis Apoſtolicæ eidem Principi, aut Magiſtratui notificato. 3

Rurſus dum impedimentum præſtat ipſi iuriſdictioni Epiſcopali ex moleſtijs illatis eidem Vicario, vel Epiſcopo, & ex timore incuſſo miniſtris eiuſdem Curiæ à Commiſſarijs laicis cum equitum ac armatorum turmis tranſmiſſis. Quæ omnia ſunt contra diſpoſitionem eiuſdem Bullæ. 4

Item dum ratificat actus à Commiſſario laico notoriè geſtos in contemptum iuriſdictionis Epiſcopalis. Cùm ratificatio etiam in delictis mandato æquiparetur, vt poſt Abb. & Salicet. *in l. Non ideò, C. de accuſ.* tradit Giurb. *conſ.91. num.14.* 5

Ratificatio autem neceſſariò reſultat ex circumſtantijs factis per ſe notis, nec non ex probabiliſſima præſumptione, quod Cōmiſſarius non feciſſet dictos actus, & exceſſiſſet contra præceptum ſui Principis, ſiue Magiſtratus deputantis, Menoch. *lib.5. præſumpt.27. num.22.* cum ibi deductis. 6

Præſertim, cùm ad effectum, vt declaratoria de iure ſuſtineatur, ſufficiat, vnam tantum ex cauſis expreſſis iuſtificari, ne vtile per inutile vitietur, vt poſt Doctores *in cap.1. de Immun. Eccleſ.* Innoc. & Abb. firmauit Rot. *dec.33. n.10. & ſeq. p.2. diu.* & Ferret. *conſ.304. n.3.* 7

Neque obſtat, quod Epiſcopus ad declarationem procedere non poſſit contra Principem, ſiue Magiſtratum, vti non ſubditum. Nam ceſſat in declaratoria cenſurarum à lege, quæ, certum eſt, omnes comprehendere. Et quia eo ipſo, quod Princeps violat iuriſdictionem Epiſcopalem, 8

rema-

remanet ex dicta cauſa ipſi Epiſcopo ſubiectus, ijſque poteſt
procedere ad dictam declarationem pro defenſione eiuſdem
iuriſdictionis, *cap.* 1. *de pœn. in* 6. *cap. fin. in princ. de for. comp.*
ac tradit Dec. *conſ.* 694. *in fin.* & in puncto firmat Ricciul. *de*
iure perſon. lib. 4. *cap.* 61. *n.* 32. 40. *&* 44. vbi atteſtatur ita
aliàs fuiſſe reſolutum à Sac. Congregatione Epiſcoporum.
Et hac ratione offendens iuriſdictionem, vel Officiales Cu-
riæ Epiſcopalis ſubijcitur punitioni eiuſdem Curiæ, *l. Nul-*
lum, C. de teſtib. Genuenſ. *in prax. cap.* 10. cum adductis per
Farinac. *de hæreſ. q.* 188. *n.* 4. Ita etiam Epiſcopus offendens
iuriſdictionem alterius Epiſcopi in illius diœceſi, efficitur
ſubiectus, adeout ad cenſuras contra illum procedi poſſit,
vt poſt Alter. *de cenſ. lib.* 3. *diſp.* 10. *cap.* 5. & notata *in cap. Pla-*
cuit 6. *q.* 3. cenſuit S. Congregatio Concilij in vna *Baren.* die
27. Februarij 1627.

9 Minus obſtat defectus citationis, ſeu monitorij. Nam,
omiſſa diſcuſſione, an requiratur in declaratoria cenſura-
rum à lege ex latè congeſtis per Suarez *de cenſ. diſp.* 3. *ſect.* 8.
n. 14. certum eſt, illam non requiri, quando per Epiſcopum
proceditur extraiudicialiter, vti pars, vim vi repellendo pro
defenſione ſuæ iuriſdictionis, & immunitatis Eccleſiaſti-
cæ. Aliàs enim Epiſcopi eſſent peioris conditionis, quàm
laici, ſi facto vſurpantibus reſiſtere non poſſent armis cen-
ſurarum, quæ ſunt propria Eccleſiæ. Dum enim citatio
fieret, iuriſdictio & iura Eccleſiæ vſurpata remanerent
abſque defenſione, textus eſt *in d. cap. Dilecto de ſent. ex-*
com. in 6. vbi Gemin. *n.* 7. Io: Andr. *in princ.* Franch. *n. item*
7. Innoc. *in d. cap. Venerabili n.* 4. *de cenſib.* & ibid. Butr. *n.* 10.
Felin. *in cap. Sacro n.* 6. *de ſent. excom.* Socin. *n.* 366. Dec. *in*
cap. Reprehenſibilis, n. 3. *de appel.* & Ricciul. *vbi ſupra num.*
18. *&* 20.

10 Quod ſanè eo maximè dicendum eſt, quando verſatur in
caſu notoriæ violationis ex literis, ſeu prouiſionibus ipſius
Principis, ſiue Magiſtratus publicè inſinuatis, & median-
te Commiſſario armata manu, & ſubſcriptionibus, ac ſigil-
lis Principis munitis *ad cap. Peruenit* 1. *de appel.* & proſequi-
tur Genuen. *ibid. cap.* 23. *n.* 16. *ex cap. De manifeſta* 2. *q.* 1. *cap.*
Cuidam de accuſ. Quod luculenter confirmat Suarez *loco al-*
leg. num. 18. *in fin.* Et ſic in actibus coram ipſo Epiſcopo con-
ſumatis, Felin. *in d. cap. Sacro num.* 7. Abb. *in practic. cap.*
Venerabili num. 3. Ac præſertim quia Epiſcopus poteſt pro-
babiliter dubitare de maiori violentia contra perſonam
propriam.

1 Pariter nec obeſt, quod non procedatur extraiudiciali-
ter, quando facta eſt inſtantia à Procuratore fiſcali. Siqui-
dem huiuſmodi inſtantia non inducit pendentiam iudicij,
ſed reputatur actus extraiudicialis, prout reputaretur mo-
nitio, ſi fuiſſet hoc caſu ex abundanti facta, Dec. *vbi ſupra*
n. 10. Doctores autem, qui in contrarium poſſunt allegari
non diſſentiunt, cum loquantur quando Epiſcopus procedit
ad declaratoriam via iudiciaria, non per viam reſiſtentiæ,
vti pars, vim vi repellendo, & forma iudicij non adhibita,
vt benè declarant ſuperiùs allegati.

12 Nec dicatur, quod poteſt Epiſcopus aliter ſe tueri.
Quia præterquamquod notorium eſt potentiæ laicali
tranſmittenti Commiſſarios cum equitatu per Epiſcopum
reſiſti non poſſe, potiùs vti debet gladio ſpirituali, vt
notant Gemin. *d. cap. Dilecto num.* 5. *&* 12. Franch. *num.* 2.
Anchar. *n. etiam* 2. poſt Hoſtienſem *ibidem num.* 3. quem
ijdem ſequuntur, ac Innoc. *in eodem cap. Venerabili ſub n.* 3.
de cenſib.

13 Non facit ad rem, quod *d. cap. Dilecto*, non loquatur
contra mandantem. Nam id deſtruitur ex regula, *Qui per*
alium facit, & ex maioritate rationis, cùm magis delinquat
mandans, quia ex commiſſione prouenit delictum exe-
quentis, cuius delicti ratione idem mandans dicitur offen-
dere perſonam ipſius Epiſcopi in ſua Diœceſi, & per neceſ-
ſariam conſequentiam efficitur de illius foro, *cap. fin. de for.*
comp. ibique Doctores, & in puncto Ricciull. *loco alleg. n.*
47. Quod ſi aliter diceremus nunquam Principes, ſeu Ma-
giſtratus poſſent declarari in cenſuras incurſi, nec gladio
cenſurarum eorum vſurpationibus reſiſti poſſet, cùm ſem-
per mediantibus Miniſtris exequantur. Et ideò iure meri-
toque Bulla Cœnæ Domini nedum exequentes, ſed æquè
mandantes ligat.

14 Sicuti nec obſtat, quod ad effectum cenſurarum requiri-
tur actus, ſeu factum ipſiuſmet Principis, ſiue Magiſtra-
tus, & non ſufficere verba. Quia ſola verba ſufficiunt ex
Innoc. *in d. cap. Venerabili n.* 5. *verſ. Se opponit*, vbi oppoſitio
fuit verbalis, & in terminis Bullæ Cœnæ Alter. *de cenſur.*
fol. mihi 713. vbi ſolæ importunæ preces ſufficiunt. Ratio
eſt manifeſta. Quia ex huiuſmodi literis reſultant actus of-
fenſiui iuriſdictionis Epiſcopalis. Vltra quod factum exe-
quentis reputatur factum mandantis.

Quæ quidem multò magis procedunt reſpectu literarum 15
Ad audiendum verbum Principis. Nam inducunt tractionem
ad forum laicale, & propterea obſtat eis directè Bulla Cœ-
næ, quæ quotannis ſolemniter publicatur. Verbum enim
trahere expreſſum in Bulla intelligendum eſt moraliter ac
virtualiter per prouiſiones, vt declarat Filliuc. *tom.* 1. *quæſt.*
moral. ſuper Bulla tab. 15. *num.* 206. & expreſsè cauetur *in*
cap. Siquis Epiſcopus, cap. Si vobis 23. *quæſt.* 8. ac firmat Tur-
recrem. *in cap. quo auſu ead. cauſ. & q.* Atque præcipuè quan-
do vocatio concepta eſt verbis præceptiuis, nimirum;
Douete ſubito porui in viaggio, & à comparire ne' noſtri Tri-
bunali, altrimente vi ſi procederà contro come perturbatore
della pace.

Quod procedit etiam reſpectu Epiſcoporum feudatario- 16
rum, ſaltem quando concurrit contraria iuſſio Sedis Apo-
ſtolicæ, præſertim notificata, & exhibita iuxta Gloſſam
communiter approbatam *in cap. Cum parati, de appell.* vbi In-
noc. *n.* 1. *&* 2. Hoſtien. *n.* 3. Turrecrem. *in d. cap. Siquis Epi-*
ſcopus 23. *q.* 8. Præcipuè verò reſpectu Epiſcoporum Regni
Neapolitani, in quo Sedes Apoſtolica habet dominium di-
rectum, & ſupremum.

Nec poteſt ſuffragari aliqua conſuetudo. Quia Bulla 17
Cœnæ Dominicæ annuatim publicatur, & ex quacunque
conſuetudine non poteſt acquiri per laicos aliqua iuriſdictio
in Eccleſiaſticos ratione incapacitatis, vt ita in terminis
incurſus dictæ Bullæ docet Alter. *de cenſ. diſp.* 16. *cap.* 2. Eſt-
que textus *in cap. Clerici, de Iudic. cap. Sacerdotibus* 11. *q.*
1. ac reſoluit Rota *deciſ.* 10. *de conſuet. in antiq.* & ſæpè
alibi.

Ita nec iuuat; quod Bulla in Cœna Domini pleriſque in 18
locis non publicetur. Nam vbique afficit, etiam in locis, in
quibus non publicatur, vt poſt alios idem Alter. *ſuper d. Bul-*
la fol. mihi 486. *col.* 2. *poſt med.* Nam ſufficit publicatio in Cu-
ria Romana, Monach. *in cap. Generaliter, de reg. iur. in* 6.
Bald. *conſ.* 10. Sylueſt. *v. lex q.* 6. Salas *diſp.* 12. *de legib. ſect.* 2.
Lorc. 1. 2. *diſp.* 18. *eiuſd. tract.* Mald. *q.* 10. *art.* 4. *dub.* 3. Mar-
tinon. *dub.* 2. *concl.* 2.

Quod deſumitur ex Bulla confirmatoria Concilij Tri- 19
dentini, vbi Pontifex confirmans Concilium, cum talis
confirmatio fuiſſet Romæ promulgata, ſupponit talem pro-
mulgationem ſufficere. Et de facto leges Pontificiæ latæ
pro toto Orbe Chriſtiano ſolum Romæ promulgantur, &
hoc ſolo modo plures Decretales, Clementinæ, & aliæ Con-
ſtitutiones, quæ continentur in Bullario, & in ipſa Bulla
Cœnæ Domini promulgatæ ſunt. Vnde adeſt conſuetudo
habens vim legis, quod talis promulgatio ſufficiat. Nam
Pontifex vult, tales leges obligare omnes. Sufficit enim
talis promulgatio ex natura rei, ac proinde quando ſola
adhibetur, parit effectum, quem poteſt parere ex ſui natu-
ra, quia Pontifex illam aſſumit, vt ſit efficax. Quod præ-
cipuè procedit, quando Pontifex explicat ſe velle, quod
promulgatio in Curia ſufficiat. Tunc enim non eſt neceſ-
ſaria alia promulgatio, vt lex obliget. Quia talis promul-
gatio ſufficit ex natura rei, cum per ipſam lex intimetur
toti Eccleſiæ, quæ repræſentatur in ciuitate primaria, atque
adeò quando Pontifex vult illa vti, lex ſortitur ſuum
effectum.

Similiter nec dicatur huiuſmodi literas, & prouiſiones 20
Principis, ſiue Magiſtratus exequi poſſe contra Epiſcopos.
Primò quia huiuſmodi abuſus à Sede Apoſtolica fuit ſemper
improbatus, ac nunquam toleratus in Eccleſia Dei ex latiſ-
ſimè deductis per Suar. *in defenſ. fid. Cath. tit. de Immun. cap.*
24. §. *Defenſio iuſta*, cum repugnet Sacris Concilijs, Cano-
nibus, & Apoſtolicis Conſtitutionibus. Quam ob cau-
ſam Epiſcopi & nominatim Epiſcopus Neocaſtrenſis anno
1585. propter ſolam præſentationem literarum hortatoria-
lium declarauit Miniſtros Regios, immò ipſum Ducem
Oſſunæ tunc temporis Proregem excommunicatos. Prout
etiam hac de re publicatę fuerunt cenſuræ contra Collatera-
lę Neapolitanum tempore Cardinalis Granuelę, & Ducis
Medinę ab Epiſcopo S. Agathę Gothorum. Item contra Se-
natum Mediolanenſem tempore S. Caroli, contra Parla-
mentum

mentum Burdigalenſem, & Senatum Granatenſem; ac alios paſſim. Adeò quod paucis ab hinc annis in cauſa Alexandrina, in qua Senator Vignatus ſcripſerat pro Regijs, ſe retractauerit. Quare hunc abuſum Sedes Apoſtolica inuictè oppugnauit, expugnauitque.

21 Itidem nec obſtat, quod in huiuſmodi cauſis non poſſit vti remedijs cenſurarum, ſed agendum coram domino directo feudi. Nam præterquod iuſtificari debet feudum eſſe Principis, regula, quod cauſæ feudales, etiam reſpectu perſonæ Eccleſiaſticę agitentur in Curia Domini directi, quamuis laici, non procedit in poſſeſſorio, quando Clericus non vtitur iure feudi, ſed ſola poſſeſſione, vel alio ſimili, vt benè declarat Alexand. *conſ.79.n.*1. & poſt Gloſſam, Butrium, & Innocentium *in cap. Cæterùm de iudic.* ac de magis communi atteſtatur Graſſ. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.*732. *& ſeq.* Quam in rem latè Delben. *de Immunit. tom.*1. *cap.*7. *dub.*7. *ſect.*1. vbi hoc diſcutit, & effugia contraria præcludit.

22 Deinde quia, etiam attento prædicto abuſu, huiuſmodi literæ nunquam relaxantur, niſi quando Epiſcopi de facto, & cum violentia manifeſta procedunt, vt inquit à Ponte in ſuo tractatu aliàs ſuſpenſo *col.*6. *verſ. Queſta dunque.*

23 Quare non eſt facienda vis, quod dictæ literæ contineant verbum, *Hortamur.* Quia tenor illarum aliud ſuadet; nam ſonat potiùs in iuſſionem. Itaut cum ex iſtis impediatur iuriſdictio Epiſcopalis, euitari non poteſt incurſus in cenſuras, Duard. *ad Bullam Cœnæ cap.*66. *q.*4. Sunt enim inſtar prohibitionum, vt idem notat eodem loco *q.*1.

24 Et licet Couarruuias *pract. quæſt.* aliter voluerit; eius tamen opinio eſt exploſa, vt latiùs Suar. *in defenſ. fid. Cath. tit. de Immun. cap.*24. *d.§. Defenſio iuſta.* Immò abrogata à S. Cõcilio Tridentino *d.cap.*3. *ſeſſ.*25. *de ref.* Nam illius opuſculum fuit impreſſum anno 1558. vt ex ipſa præfatione liquet, & S. Concilium fuit publicatum menſe Decembris 1563. cui Concilio idem Couarruuias interfuit, vt ex Catalogo Epiſcoporum Pauli IV. impreſſo in fine eiuſdem Concilij conſtat, & ipſe probabiliter deduxit rationes ſuæ opinionis, dum illa damnabatur. Et ex hoc motiuo ceſſat quorundam ponderatio, quod ſcilicet hæc quæſtio indigeret deciſione conciliari, cum iam determinata ſit à S. Concilio Tridentino, vt perſpicuè patet ex votis Patrum S. Concilij exiſtentium in Caſtro S. Angeli Vrbis.

25 Prout etiam eliditur alia ponderatio facta à Ponte, quod in libello abuſuum dato à Cardinali Alexandrino Regi Catholico in ſua legatione ſub anno 1568. & 1569. non exprimebatur iſte abuſus. Ex quo enim erat à S. Concilio paulò antè publicato ſublatus, ſuperfluum erat in dubium vocare, quod iam à S. Concilio damnatum fuerat.

26 Atque hac ratione ceſſat etiam doctrina Martini Nauarri *in cap. Cum contingat de for. comp.* Nam eius opera impreſſa fuerant ante Concilium, poſtque illud correcta. Et propterea non reperitur in correctis loco allegato, ſed in Manuali, in quo potiùs improbat, ac deteſtatur huiuſmodi praxim, vt conſtat *ex cap.*27. *n.*67.

27 Rebuffus *in tit. de literis Reg.* Boerius, & alij allegati à Ponte aiunt dumtaxat poſſe rogari. At illorum opinio improbata eſt. Vltra quod dum à Ponte tempore Pauli V. ſcripſit ſuper cenſura Veneta, quia perſiſtebat in defenſione huiuſmodi abuſus, fuerunt eius ſcripta prohibita.

28 Nec admittendi ſunt dicti abuſus ex eo quod Epiſcopus eſt feudatarius. Nam Vicarius non eſt feudatarius, ſed tantum miniſter Eccleſiaſticam iuriſdictionem in Epiſcopatu exercens. Deinde Dominus directus contra Epiſcopos feudatarios non poteſt vti remedijs improbatis, quale eſt remedium ſupradictarum prouiſionum, ac literarum; ſed procedere debet remedijs permiſſis, & ſeruatis ſeruandis. Itaut propterea Epiſcopus ſuam iuriſdictionem conſeruare poſſit vim vi repellendo mediante gladio cenſurarum, vt benè per Geminianum in ſimili contra Iudicem Ordinarium *in d. cap. Dilecta, num.*6. Et eo ipſo, quod textus loquitur indefinitè, non excluduntur bona feudalia, præſertim rectè ponderatis verbis ipſius textus, ibi: *ſuis bonis mundanis.* Quæ intelliguntur de omnibus bonis quomodolibet, & ex quacunque cauſa poſſeſſis, §. *Sed & lex Cornelia, Inſtit. de iniur.*

29 Immò pendente iudicio coram ſuo Iudice competente, non ideò impeditur, quin Epiſcopus extraiudicialiter, vti pars, poſſit vim vi repellendo cenſuris ſuam iuriſdictionem defendere, vt probè aduertit Butr. *d. cap. Venerabili de cenſ. col.*2. *in fin.* Innoc. *ſub n.*2. & clariùs Ricciull. vbi *ſupr. d. cap.* 61. *n.*61. *& ſeqq.* etiam contra proprium Iudicem, Gemin. *d. cap. Dilecto n.*6. *de ſent. excom. in* 6.

30 Minuſque obſtaret, ſi probatio reſpectu Principis, ſiue Magiſtratus eſſet imperfecta. Non enim literæ originales per Commiſſarium præſentantur in proceſſu, ſed tantum copia collationata à Notario Curiæ Epiſcopalis. Primò, quia adſunt plures aliæ literæ originales eiuſdem Principis, ſiue Magiſtratus. Secundò, quia dicta copia collationata ſufficit ad effectum cenſurarum, ad quem admittitur etiam probatio informis. Cùm regulariter non poſſint in his materijs haberi ſcripturæ originales, vt notauit Seraph. *deciſ.* 1094. ac Rot. *in Ciuitaten Scholaſtriæ* coram Cardinali Pamphilio, & in Aſtoricen Prioratus coram Litta. Præſertim verò in caſu, in quo copia eſt collationata publicè à Notario coram ipſo Commiſſario, & in eiſdem literis præcipitur originale debere apud præſentantem remanere.

31 His accedit ex abundanti, quod quatenus dicta declaratoria eſſet ex aliquo capite inualida. Ex quo tamen denuò eſſet facienda, non debet reuocari, ſeu annullari, cum poſſit fieri probatio ex poſt; ita quidem vt pendeat nullitas à futuro euentu, vt obſeruat Abb. in ſæpè *cit. cap. Venerabili n.* 4. vbi Innoc. *n. etiam* 4. ac cenſuit S. Congregatio Epiſcoporum die 19. Iulij 1619. ſcilicet, *S. Congregatio reſpondet, nullitatem cenſurarum non attendi, quando quod factum eſt, ſi factum non eſſet, denuò fieri deberet.* Quia ratione circuitus euitandi remanet ſententia, Butr. *in cap. Cum olim num.*14. Abb. *num.*26. *&* 27. *de re iudic.* Et hinc eſt quod Clemens VIII. ad tollendum oppoſitiones ex abundanti confirmauit cenſuras verbo latas contra Gubernatorem Mediolani à Vicario Generali Archiepiſcopatus cum Breui ſub 22. Maij 1599.

32 Ex quibus ſequitur eiuſmodi Principem, ſiue Magiſtratum non eſſe audiendum, niſi paruerit, & de nullitate dixerit appellando, cùm aliàs contumax non audiatur, *cap. Per tuas* 40. *de ſent. excom. cap. Venerabili,* §. *Porrò, cap.*1. *eod. tit. in* 6. cum concordantibus. Quod intrepidè obſeruatum fuit in præcitata cauſa S. Agathæ Gothorum, ſiue Neapolitana cenſurarum contra Collaterale, ſedente Vrbano VIII. Immunitatis Eccleſiaſticæ Aſſertore, ac Vindice.

CONSVLTATIO CLXXI.

An delinquens in ſcalis, oſtio, atrio, vel porticu Eccleſiæ dicatur delinquere in ipſa Eccleſia, ita ſanè vt ex diſpoſitione Conſtitutionis Gregorij XIV. priuandus ſit Immunitate?

1 Reſpondendum eſt negatiuè. Quia cum verſemur in odioſis, & in pœnalibus, ſcilicet in priuatione Immunitatis, vtque puniatur delinquens pœna ſanguinis, appellatione delinquentium in Eccleſia non venit delinquens in porticu, ſed is tantum, qui delinquit intra Eccleſiam ad textum *in l.*1. §. *In flumine, ff. de flumin.* vbi non dicitur fieri in flumine, niſi quod fit intus aquam, non quod in ripa. Idem firmat Bart. *in l. Cætera,* §. *hoc Senatus n.*3. *ff. de legat.* 1. *& in l.*1. §. *hoc interdictum, ff. de cloac.* Franch. qui alios adducit *dec.*402. *n.*8. *& per tot.* Maſtrill. *dec.*22. *n.*6. *cum ſeq. p.*1. *& dec.*297. *n.*90. Alex. *conſ.*137. *n.*14. *vol.*2. Ricc. *in prax. reſol.*129. Mar. Anton. *reſol.*11. *n.*18. *lib.*3. Nald. *in ſum. v. Delictum n.*5. & alij.

2 Et in his proprijs terminis firmat idem Franch. *d. dec.*402. *ſub n.*9. *in fin.* Maſtrill. *ibid. n.*8. Marius Ital. *de Immun. Eccleſ. lib.*1. *cap.*4. §.7. *n.*20. *& cap.*5. *eod. lib.* §.3. *num.*4. Peregr. *eod. tr. cap.*6. *n.*32. Ricc. *dec.*250. *n.*3. *&* 291. *n.*1. *&* 3. *p.*3. Io: Franc. à Caſtill. *deciſ. Reg. Sicil.*156. *n.*24. 29. 30. *&* 41. Ber. *conſ.*177. *à n.*15. *lib.*3. & præcipuè *n.*25. *&* 33. Et ideò Sacra Congregatio Immunitatis in vna *Meliten.* die 11. Decembris 1628. pro maiori parte in hanc ſententiam inclinauit.

3 Horum autem opinio confirmatur primo ex diuerſitate rationis. Nam ex homicidio commiſſo intra Eccleſiam committitur pollutio Eccleſiæ, & indiget noua conſecratione.

tione. Secus autem ex homicidio commiſſo in porticu, ad Gloſ. *in cap. vn. de conſecr. Eccleſ. in 6.* vbi Anchar. *num.* 3. & Barboſ. *n.* 3. *&* 4. Sylueſt. *v. Cœmeterium n.* 2. Tolet. *in inſtr. Sacerd. lib.* 5. *cap.* 8. *n.* 11. Henriq. *lib.* 9. *ſum. cap.* 27. §. 5. Auil. *de cenſur. p.* 5. *diſp.* 7. *dub.* 2. *concl.* 2. & firmat Nauar. *in Man. cap.* 27. *n.* 256. qui propterea dictionem *in* declarat, ideſt, *intra*. Concinunt Suar. *de Relig. tom.* 1. *tr.* 2. *lib.* 3. *cap.* 9. *n.* 7. Et in his terminis ponderat Mar. Ital. *eod. tr. lib.* 1. *cap.* 4. §. 7. *n.* 20. Caſtill. *d. dec.* 156. *n.* 16. Atque in hoc conſtituitur differentia inter loca ſacra, & immunia, vt in primis delinquens non gaudeat immunitate ſi ex induſtria delinquat; in ſecundis verò gaudeat, vt probat Maſtrillus, & Italia vbi ſupra.

4 Secundò confirmatur ex natura dictionis *in*, quæ denotat intrinſicitatem, & tantum comprehendit locum interiorem, vt ponderat Maſtril. *d. dec.* 22. *n.* 9. Nauar. *vbi ſup.* Caſtil. *ibid. n.* 31. quamplures adducens, Berous, qui alios refert *d. conſ.* 177. *n.* 24. & Ricc. *loco cit. n.* 5. & aduertit Sperel. *dec.* 60. *n.* 9. & generaliter Gratian. *diſput.* 460. *n.* 61. Rot. *dec.* 683. *n.* 5. *p.* 1. *& dec.* 316. *n.* 10. *p.* 9. *rec.*

5 Tertiò confirmatur. Quia in odioſis, & in pœnalibus verba propriè intelligenda ſunt. Textus *in cap. Odia*, & *cap. in pœnis de re iudic. in 6*, cum ſimilibus. Eccleſia autem propriè accipitur pro illo loco, qui eſt circumdatus ambitu murorum, largè verò cum acceſſorijs, nimirum porticu, & alijs huiuſmodi, vt ex mente Io: de Anan. firmat Ber. *d. conſ.* 177. *n.* 17. *&* 33. Maſtrill. *d. dec.* 22. *num.* 6. *cum ſeq.* Mar. Ital. *d.* §. 3. *cap.* 5. *num.* 4. Peregr. *de Immun. d. cap.* 6. *num.* 33. Quare non debent extendi ad alia loca, quàm expreſſa in dicta Conſtitutione, ſcilicet Eccleſiam, ſiue Cœmeterium, vt communiter in hac re aſſeritur à Doctoribus, præſertim Villag. *de extenſ. leg. cap. fin. num.* 15. Decian. *tract. crimin. lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 5. *&* 10. Gutier. *var. quæſt. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 12. *&* 17. Germon. *de Sacr. Immun. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 56. vbi teſtatur hanc eſſe communem Canoniſtarum ſententiam. Optimè Suarez *d. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 5. Franc. Leo *in theſ. for. Eccleſ. cap.* 13. *n.* 27. Ambroſ. *de Immun. cap.* 1. *num.* 13. *& ſeqq.* Mar. Ital. *vbi ſupra, & cap.* 4. §. 7. *num.* 19. Farinac. *eod. tract. cap.* 6. *n.* 94. & exactius *cap.* 22. *num.* 353. *&* 355.

6 Confirmatur quartò ex dictione illa *ipſis*, quæ eſt perſonaliſſima ipſius Eccleſiæ principalis, & non acceſſorium ex allegatis per Grat. *dict.* 103. Quæ quidem dictio eandem vim habet quàm *intra*, Bart. *in l. Gallius* §. *Ille caſus, ff. de lib. & poſth.* Bald. *in rubr. ff. ſol. matrim.* Oldrad. *conſ.* 49. *num.* 9. Corn. *conſ.* 339. *n.* 3. *vol.* 1. Alex. *conſ.* 22. *num.* 8. *vol.* 4. Ber. *d. conſ.* 177. *num.* 24. ac ipſam rem ad oculum demonſtrat, ideòque non verificatur in æquipollentibus, Barboſ. *dict.* 117. *num.* 4. *&* 5. Giurb. *ad conſuet. Meſſ. c.* 2. *gloſ.* 9. *p.* 1. *num.* 1. Em. Othob. *dec.* 1. *num.* 39. Rot. *dec.* 359. *num.* 36. *p.* 5. *& dec.* 201. *num.* 5. *& dec.* 291. *nu.* 6. *p.* 8. *rec.* & in Tyburtina Caſtri S. Angeli 26. Ianuarij 1652. coram Meltio. Denotatque intrinſicitatem in loco, vt ſcilicet requiratur commiſſum homicidium in ipſis Eccleſijs, vel Cœmeterijs ipſis ad affectum excludendi confugientem ab immunitate, vt benè diſſerit Maſtril. *d. dec.* 22. *n.* 9. vbi plures allegat, & Mar. Ital. *d.* §. 7. *num.* 20. *& ſeq.* Ac in fortioribus facit ad hanc rem declaratio S. Congregationis Cóncilij, dum vult, quod appellatione corporis Eccleſiæ non veniant clauſtra. Ea eſt huiuſmodi. *In vna Salamantina, in qua vigore cap.* 6. *ſeſſ.* 25. *de ref. fuerat decretum, quod Epiſcopus teneretur procedere cum adiunctis in loco conſueto, dummodo extra corpus Eccleſiæ, fuit dubitatum, an clauſtrum intelligeretur extra corpus Eccleſiæ. S. Congregatio Concilij cenſuit, ita intelligi, vt ſit extra corpus Eccleſiæ.*

7 Quintò, quia in dubio facienda eſt interpretatio, quæ faueat Immunitati Eccleſiaſticæ, vt ponderat idem Peregrin. *d. cap.* 6. *num.* 33. *in fin.* Giurb. *conſ.* 10. *n.* 25. & alij paſſim.

Poſtremò, quia Conſtitutio Gregoriana expreſſit cœmeteria, quamuis ſint loca ſacra & acceſſoria ipſis Eccleſijs. Vnde eadem ratione expreſſiſſet porticum, ſi Pontifex illam comprehendere voluiſſet iuxta notata *in cap. Ad audientiam de decim.* & tradita per Socin. Sen. *conſ.* 4. *n.* 8. *lib.* 4. cum vulgaribus.

8 Quibus non obſtat, quod Conſtitutio vtatur eiſdem verbis, quibus vtitur *cap. fin. de Immun. Eccleſ.* cuius verba ex quorundam interpretatione extenduntur etiam ad oſtium, ad porticum, & ſimilia. Siquidem cum dicta Conſtitutio contineat clauſulam *ſublata cum decreto irritante*, quæ non legitur *in d. cap. fin.* excluditur quæcunque minima interpretatio, ſeu extenſio, vt in his terminis reſpondet Caſtil. *d. dec.* 156. *n.* 29. *& ſeqq.* qui contraria diſcutit, ac refellit. Idem firmat Peregrin. *dict. cap.* 6. *num.* 31. *&* 33. & in expoſitione dictæ Conſtitutionis *num.* 44. qui alios refert. Præſertim cum in terminis *d. cap. fin.* contrarium tenuerint Hoſtienſ. *ibidem num.* 3. ac plerique alij.

Minus obſtant Addentes ad Specul. *de Immun.* Quia ſatis 9
ad rem ijs reſpondent Ber. *d. conſ.* 177. *n.* 26. & Caſtil. *d. dec.* 156. *n.* 24.

Motiuum ex *cap. Sicut antiquitus, cap. ſiquis in atrio, cap. ſiquis contra* 17. *q.* 4. tollitur ex reſponſione eiuſdem Berol. loco allegato *n.* 31. *in fine cum ſeqq.* & Caſtill. *ibid. num.* 24. ſcilicet, quod per dicta iura parificantur Eccleſia, porticus, & atrium quoad ſacrilegium, non tamen firmatur, quod factum in porticu, & in acceſſorijs dicatur factum in Eccleſia. Nec ex dicta parificatione infertur ad parificationem reſpectu pœnæ priuationis Immunitatis Eccleſiaſticæ, & aliarum, præſertim attenta Conſtitutione Gregoriana, quæ non admittit extenſionem, vt rectè obſeruat idem Caſtil. eo loco *n.* 29. *&* 30.

Vlterius nec obſtat, quod ſecundum aliquos appella- 10
tione Eccleſiæ comprehendantur porticus, atrium, & id genus alia, quæ gaudent immunitate, vt probat textus *in d. cauſ. Siquis in atrio, cap. frater, & cap. Siquis contumax d. cap.* 17. *& q.* 4. vbi Gloſſ. & Archid. Suffraganturque leges ciuiles, vt *l. Pateant, C. qui ad Eccleſ. confug.* & latè poſt alios probat Farinac. *de carc. quæſt.* 28. *num.* 12. *& ſeq.* & vberius *de Immun. cap.* 17. *num.* 268. Quia procedit in fauorabilibus, & in priuilegio Immunitatis, non in pœnalibus pro eiuſdem Immunitatis excluſione, vt declarat Peregr. *d. cap.* 6. *num.* 33. Maſtril. *d. dec.* 22. *ſub num.* 9. *circa med.* Ber. *d. conſ.* 177. *num.* 17. *cum ſeq. &* 27. Graff. *in dec. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 48. *num.* 9. *& ſeqq.* Franch. *dec.* 402. *num.* 7. *p.* 3. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *cap.* 4. §. 7. *num.* 11. poſt alios ab ijs relatos nominatim Sperell. *dec.* 60. *&* 61. de Marin. *reſol.* 170. *num.* 12. *&* 13. *vol.* 1. Dian. *p.* 6. *tr.* 1. *reſol.* 7. Et in hoc aduertendum eſt, quod porticus & ſimilia dicuntur de Eccleſia, & domo vti acceſſoria, non tamen in porticu facta, dicuntur facta in domo, vt tradit Bart. *in d. l.* 1. §. *hoc interdictum, ff. de Cloac.* Ber. *d. conſ. num.* 20. 33. *&* 34. Conſtitutio autem Gregoriana vtitur verbis *in ipſis Eccleſiis*, & ſic intra Eccleſias ex ſupra deductis.

Tandem nec obſtat, quod ratio *d. cap. fin.* ſit ſpes confu- 11
gij, quæ militat nedum in delinquente in Eccleſia, ſed etiam in porticu. Nam huiuſmodi ratio non eſt finalis, ſed impulſiua. Nec ideò *d. cap.* in ea principaliter fundatur, vt ſcitè ponderat in his terminis Peregr. *d. cap.* 6. *num.* 33. traditque Butr. *in d. cap. fin. num.* 4. Abb. *num.* 8. Hoſt. *num.* 2. Io: Andr. *num. item* 2. Anchar. *n.* 3. Anan. *num.* 7. & clariùs Decian. *in tr. crim. lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 5. Aliæ verò rationes, quibus idem *cap. fin.* innititur non applicantur huic caſui, cùm delinquens in porticu non delinquat in Eccleſia, nec ipſam Eccleſiam offendat.

Verùm, quicquid ſit dicendum in terminis iuris commu- 12
nis vigore *d. cap. fin.* ceſſat omnis difficultas in terminis Conſtitutionis Gregorianæ, quæ eſt reuocatoria iuris communis, nullamque cauſam exprimit, cuius ratione poſſit fieri illatio & extenſio, ſolumque reſpexit ad ſolam qualitatem delictorum & iniuriæ in Eccleſia factæ.

Nec ideò facienda eſt vis ſuper declaratione Clementis 31
VIII. in illa Panormitana, cum Breue deſuper emanatum non contineat declarationem generalem, ſed ſit reſtrictum ad caſum particularem ob circumſtantias facti, vt prudenter notauit Peregr. *d. cap.* 6. *num.* 33. Marius Ital. *d.* §. 6. *num.* 23. *in fin. &* §. 3. *num.* 4. Farinac. *de Immun. n.* 346. *circa med.* & nos alibi. Quorum opinionem alias S. Congregatio Immunitatis approbauit.

Quæ ſanè eo magis procedunt, quando probatur non 41
fuiſſe in porticu ſepulta cadauera mortuorum, ſicque non fuiſſe reputatum cœmeterium, ſed locum profanum, in quo negotia profana peracta ſint, quæ profectò non fuiſſent permiſſa, ſi fuiſſet cœmeterium, & locus ſacer, vt inquit textus in *cap.* 2. *extr. de Immun. in* 6. *& in cap. Cum Eccleſia, eod. tit.* vbi notant omnes Canoniſtæ, probantque Germon.

de Immun. lib.3. cap.16. n.37. & Suar. *d. tom.1. de Relig. lib.3. cap.8. n.5. & ſeq.*

15 Ita quod vbi conſtaret dictum locum eſſe cœmeterium, ex quo tamen in eo profana ab immemorabili fuerunt tractata, non excluderet delinquentes ab Immunitate Eccleſiæ, cum non poſſit ampliùs dici locus Sacer, vel ſanctitudinis, ſaltem ad effectum prædictum, vt docet Suar. *ibid. num.8.* Sebaſt. Medic. *de ſepult. p.1. quæſt.10. num.4.* Borrel. *in ſum. dec. tit.3. num.43. p.1.* & Mat. Ital. *d. cap.4. §.2. & §. 6. num.5. & 6. & §.9. num.8. & ſeqq.*

Atque ita cenſuit Sac. Congregatio Immunitatis iterùm ac ſæpiùs, præſertim in vna *Spoletana* die 7. Februarij 1630. & in vna *Camerinen* die 3. Aprilis 1635. & in Aſculana 20. Decembris 1657. ac in Dertonen 9. Septembris 1670. nimirum porticum, de qua diſſeruimus, gaudere. [Et conſtat etiam ex ſequentibus declarationibus eiuſdem S. Congregationis. In Peruſina die 21. Nouembris 1635. *Sacra Congregatio &c. cenſuit, Oratorem gaudere debere immunitate Eccleſiaſtica, cùm archibuſium ex cuius ictu ſequuta eſt mors Laurentij non ſit exploſum in Eccleſia, vel cœmeterio, ſed tantum in loco immuni.* In Hieracen die 16. Decembris 1642. *Sacra &c. cenſuit, oratorem, qui Ioannem Baptiſtam Zarzanam occidit in limine portæ Eccleſiæ gaudere debere immunitate Eccleſiæ.*]

CONSVLTATIO CLXXII.

Reſtitutio extracti ab Eccleſia quo modo eidem fieri debeat? Vbi in hanc rem plura non ſpernenda pro Legatis, Nuncijs, Epiſcopis, Vicarijs, alijſque.

1 EXtractio confugientis ab Eccleſia probatur per teſtes, ideòque dubitari non poteſt de iuſtitia fulminationis cenſurarum contra extrahentes ex diſpoſitione Conſtitutionis Gregorij XIV. atque ex traditis per Farinac. *de Immun. cap.20. n.307.* cum ibi allegatis. Ad quarum cenſurarum fulminationem procedi debet non ſolum contra miniſtros, ſed etiam contra Iudices laicos qui extractum poſt requiſitionem nedum reſtituere recuſant, verùm etiam in carceribus retinent. Idem Farinac. *loco cit. num.324.* Genuen. *in prax. cap.12. de Immun. in fin.* vbi etiam firmat extractum nulla alia de cauſa ſeu delicto retineri poſſe. Concordat Peregr. *de Immun. cap.25. n.25.* & in puncto cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna *Neapolitana* die 26. Martij 1629. contra Iudicem Califanum.

2 Nec dicti Iudices excuſari poſſunt ob prætenſam ignorantiam huiuſmodi extractionis ab Eccleſia; dum de illorum ſcientia conſtet ex proteſtatione, & inſtantia eiſdem facta per ipſum extractum carceratum, necnon ex negotiatione miniſtri Eccleſiaſtici. Item conſtare poterit ex intimatione cum affixione ſignificatoriæ Curiæ Eccleſiaſticæ de extractione facta, quæ licet poſterior ſententia lata, præcedit tamen illius exequutionem, à qua propterea deſiſtendum erit.

3 Qui teſtes, licet non ſint examinati prænia citatione partis, ſeu Curiæ laicalis, nihilominus in cauſa violatæ Immunitatis ſufficiunt, vt de ſtylo particulari Curiæ Neapolitanæ atteſtatur Genuen. *ibid. cap.23. n.19.* Aliàs nunquam, vel raro poſſent à Curia Eccleſiaſtica haberi probationes. Quod in terminis fuit dictum in ſupracitata Neapolitana contra Iudicem Califanum.

4 Nec pro reſtitutione, ſeu reintegratione Eccleſiæ ſuffragari poteſt fuga extracti à carceribus cum ſubſequuto confugio ad alteram Eccleſiam, ita quando res peruenit ad manus creditoris, debitor remanet liber à reſtitutione, vt rectè Bonac. *de Imm. Eccleſ. diſp.3. q.7. §.5. n.3.* Siquidem huiuſmodi nouum confugium probari debet ex proceſſu Iudicis Eccleſiaſtici, qui ſolus ad hunc effectum attendendus eſt. Nec proptereà dici poteſt ſatisfactū violationi Eccleſiaſticæ, pro qua requiritur repoſitio extracti in eodem loco immuni ad text. *in cap. Reintegranda 3. q.1.* Gloſ. *in cap. Si quis in atrio 17. q.4.* traditque Archid. *in cap. Miror circa med. 17. quæſt.4.* vbi Turrecrem. *ſub princ. & in fin.* Gambacur. *de Imm. lib.4. cap.22. n.17.* cum alijs ibi relatis. Et ex decreto Sanctiſſimi ſeruatum fuit contra Gubernatorem Vrbis in extracto ab Eccleſia S. Mariæ de Pace die 27. Auguſti 1629. in qua extractus repoſitus fuit ab eiſdem birruarijs publicè poſt meridiem. Idemque fuit decretum ab eodem Sanctiſſimo in extracto ab Eccleſia S. Mariæ de Populo, & alias cenſuit Sac. Congregatio Immunitatis, præſertim in Salernitana die 7. Maij 1630. Quod etiam conſtat obſeruatum in Ciuitate Ferrarienſi ſub anno 1624. ex declaratione Cardinalis Lenij cum exequutione Cardinalis S. Marcelli.

Quæ opinio nititur pluribus rationibus. Primò, quia huiuſmodi Eccleſia dicitur propriè offenſa. Secundò, quia populus dicti loci, qui habuit ſcandalum, debet habere notitiam emendationis. Tertiò, quia daretur multiplicatio ſcandalorum, & traheretur in exemplum. Idque maximè procedit quando extractus aſſerit ſe non eſſe tutum in Eccleſia, in qua repoſitus eſt, cùm ibi non habeat eandem libertatem, quàm habebat in Eccleſia, à qua fuerat extractus. 5

Et licet in proceſſu laico conſtaret de confeſſione extracti, quod ſcilicet à carceribus à quibus aufugit, fuerit aſportatus ad aliam Eccleſiam. Nihilominus huic confeſſioni extortæ non eſt adhibenda fides, ſi fuit facta poſt ſententiam latam, & in tormentis abſque alia ratificatione, vt firmat ex multis Farinac. *de reo, & confeſ. q.83. cap.3. n.67. cum ſeqq.* Eo vel maximè ſi fuerit extorta poſt nouam inſtantiam extracti pro repoſitione in Eccleſia, ſeu de gaudenda Immunitate, & ſic ad effectum cognoſcendi, & declarandi articulum, an gaudere deberet Immunitate, ſuper quo cum Iudices laici ſint omnino incompetentes, ex quo huiuſmodi cognitio, & declaratio ſemper ſpectat ad Eccleſiaſticum priuatiuè quoad Iudices laicos, Farinac. *de Immun. n.367.* & paſſim cenſuit eadem S. Congregatio, intrat ſanè alia concluſio vulgata, quod confeſſio facta coram Iudice incompetente etiam ratione materiæ, non releuat. Idem Farinac. *d. loco de reo, & confeſ. q.81. n.203.* iuncto *n.188.* Præſertim ſi ex relatione Ordinarij in ſpecie de hoc requiſiti contrarium expreſsè aſſeratur. 6

Verum quatenus etiam probaretur dictum nouum confugium, ſeu tranſportatio ad aliam Eccleſiam, non idcircò diceretur ſatisfactum Eccleſiæ, nec ſequuta reſtitutio, ſeu reintegratio requiſita, cùm fugiens à carceribus non poſſit dici reſtitutus per Iudices laicos, illum in carceribus detinentes, vel de illorum iuſſione & voluntate, prout neceſſario requiritur ad hunc effectum. Textus eſt *in d. cap. Miror 17. q.4.* ibi: *Reuoca quem rapuiſti*, vbi Turrecrem. *& in cap. Sicut antiquitus*, ibi: *Emendat, reddat*, & *in cap. Frater*, ibi: *Dimiſerunt, eadem q.4.* Hoc idem probat textus *in cap. Accedens de procur.* vbi Abb. *n.2.* Dùm enim diſponit relaxationem fieri debere per retinentem, & per eum conduci relaxatum ad locum tutum, in neceſſariam conſequentiam venit, quod reſtitutio fieri debeat ab ipſo retinente, vel ſaltem de illius mandato, & voluntate. Quia cum ex violatione facta Eccleſiæ inferatur publica iniuria, requiritur actus contrarius correſpondens publicæ pœnitentiæ, qui actus conſiſtit in reſtitutione ſolemni ipſi Eccleſiæ per violantem Eccleſiaſticam Immunitatem, & in ſolutione damnorum, & intereſſe ipſi extracto, ſeu retento in carceribus ex deductis à Peregr. *de Imm. cap.15. n.26.* Quæ ſupponunt perneceſſe factum, & voluntatem ipſius extrahentis, vel retinentis. 7

Quare non poteſt dici ſatisfactum Eccleſiæ ex fuga extracti à carceribus laicis. Quia extrahentes ſaltem tenentur extractum tranſmittere ad carceres Iudicis Eccleſiaſtici, donec & quouſque Eccleſiaſticus decernat eum debere vel non debere gaudere Immunitate iuxta communem concluſionem etiam in Tribunalibus laicis receptam, vt per Giurb. *conſ.20. n.23.* atque adeò ſola fuga à carceribus laicis non ſatisfacit Eccleſiæ læſæ, ſed ad ſummum præſtat excuſationem, donec Iudex habeat facultatem illum reſtituendi. Addo quod extractus neque volens poteſt ſe tradere in manus Curiæ ſæcularis antequam ſit Eccleſiæ ſatisfactum. Quia priuilegium Immunitatis Eccleſiaſticæ vel eſt inductum fauore Eccleſiæ tantum, vel ſaltem mixtim ratione Eccleſiæ & perſonæ, itaut illi non poſſit per extractum renunciari, vt fuit non ſemel ab iiſdem laicis iudicatum, & ſignanter apud Maſtrill. *deciſ.169. lib.2.* Ideòque neque poteſt hoc facere per fugam, dum non eſt in carceribus Eccleſiaſticis. Quia retentio in carceribus ſæcularibus oſtendit voluntatem Iudicis repugnantem in ſatisfaciendo Eccleſiæ, 8

cleſiæ ; & fuga carcerati non eſt actus Iudicis Eccleſias ſatisfactorius. Cui quidem priuilegio confugiens non poteſt renunciare neque tacitè, neque expreſsè, nec ante extractionem, itaut capiatur in eadem Eccleſia, nec poſt extractionem, itaut illi non reſtituatur, vt communiter tenent Doctores, & nominatim Decian. *d. lib. 6. cap. 26. n. 12.* Farinac. *de Immun. cap. 19. num.* 304. Guazzin. *defenſ. 1. cap. 36.* Maſtrill. *d. dec. 169. num. 8.* Vermigl. *conſ. 101. n. 5.* Bonacin. *de cenſur. in part. diſp. 2. q. 3. punct. 16. §. 3. num. 12.* Dian. *d. p. 4. reſol. 32.* D. Fagnan. *in cap. Inter alia n. 61. & 87. cum ſeqq. de Immun. Eccleſ.* & declarauit etiam S. Congregatio Immunitatis in vna *Caiacen* die 20. Nouembris 1640. *Sacra, &c. Reſpondit, reſcribendum eſſe Vicario, vt faciat reſtituere Oratorem eidem Eccleſiæ, à qua fuit extractui, cùm non potuerit per renunciationem ipſius præiudicare Eccleſiæ. Secuta autem reſtitutionem erit in ſui arbitrium ſe conſtituere in carceribus.*

9 Minus ſufficit reſtitutio facta Epiſcopo, vel repoſitio in carceribus Eccleſiaſticis iuxta Farinac. *conſ. 166. n. 49. in fin.* Immò etiam in ſententia eorum, qui putant ſufficere reſtitutionem factam Epiſcopo, certum eſt, quod illa debet eſſe talis, vt Epiſcopus deinde extractum liberè in Eccleſia reponat, non vt in carcere detineat, vt declarat Delben. *d. cap. 16. dub. 33. n. 2.* Epiſcopus enim cum ſit Procurator, & Oeconomus, non autem dominus Eccleſiæ, ſine Capitulo non poteſt remittere iniuriam illi factam per extractionem, & retentionem confugientis per Gloſ. *in cap. Si is, qui 23. q. 4. v. Poſſumus*, Abb. *in cap. Contingit 36. num. 11.* Innoc. *in princ.* Hoſt. *num. 2. & ſeqq. de ſent. excom.* & alios, quos refert Biſſeld. *de iniur. & damn. dat. cap. 7. in 4. & vlt. concluſ.*

10 Nec etiam ſatis eſt ſimplex excarceratio, niſi etiam ſequatur repoſitio extracti in Eccleſia, vt reſpondit Sac. Congregatio in vna *Mediolanen* die 23. Februarij 1638. his verbis: *Scribatur Eminentiſſ. Archiepiſcopo, vt Oratorem faciat reſtituere eidem Eccleſiæ, à qua fuit extractus, nec ſufficere illius excarcerationem pro reintegratione violatæ Immunitatis Eccleſiæ ob extractionem eiuſdem Oratoris.* Sicque reſtitutio ſemper facienda eſt eidem Eccleſiæ, à qua fuit facta extractio, & non alteri, vt paſſim reſcribere ſolet eadem S. Congregatio. Quinimmò, vt reſtitutio fieri poſſit alteri Eccleſiæ, eſt neceſſaria diſpenſatio Summi Pontificis, & conſenſus extracti, vt declarauit eadem Sac. Congregatio in *Neapolitana* die 21. Aprilis 1643. & in vna *Mediolanen* die 28. Nouembris 1634. hunc in modum. *D. Secretarius iuxta mentem, ſcilicet, vt mediante authoritate Sanctiſſimi faciat conualidare reſtitutionem factam alteri Eccleſiæ, cùm non dependeat à conſenſu partium, ſed ab auctoritate Sanctiſſimi.* Sacra &c. *Cenſuit, reſtitutionem Oratoris extracti de iure faciendam eſſe eidem Eccleſiæ Ciuitatis Lauden, à qua fuit extractus, etiamſi hodie moram trahat in Ciuitate Romana diſtante à loco factæ extractionis. Poſſe tamen hoc caſu Sanctiſſimum D. N. diſpenſare, vt reſtitutio fiat Eccleſiæ Lateranenſi, attento conſenſu Oratoris, qui reſtitui debet.* Ex quibus elicitur validum argumentum dominij, quod retinet Eccleſia ſuper perſona extracta donec & quouſque ſibi reſtituatur.

11 Idque in terminis firmat Gambacur. *de Immun. lib. 4. cap. 22. num. 17.* ibi: *Atque ipſi, ſiue partes ſint, ſiue Magiſtratus teneantur in conſcientia reſtituere.* Idem voluit Genuen. *loco alleg. cap. 17. ſub num. 7.* Peregr. *d. cap. 15. num. 21.* & & faciunt deducta per Farinac. *in prax. de carc. quæſt. 29. num. 11.* & *de Immun. cap. 2. num. 52.* Decian. *lib. 6. de var. quæſt. circa extrahen. cap. 29. num. 7.* & per d. Gambacur. *vbi ſupra num. 18. cum ſeqq.* quos ſequuti ſunt Donat. Anton. de Marin. *lib. 1. reſol. quot. cap. 180. à num. 3.* Dian. *part. 4. tract. 1. reſol. 34. in fin.* Delbene *de Immun. cap. 16. num. 35. ſect. 1. num. 3. & ſeq.* & declarauit nouiſſimè S. Congregatio Immunitatis ſub die 20. Iulij, & 14. Decembris 1655. in vna *Angolonen*. Alias enim reſultaret pernicioſiſſimum exemplum, & aperiretur via fraudibus ac deludendi reſtitutionem Eccleſiæ ac debitam reintagrationem violatæ Immunitatis.

12 Nec obſtat Bonacina *de Immun. quæſt. 7. diſp. 3. §. 5. num. 3.* Nam, præter quod communis ac vera ſententia eſt in contrarium, dicit dumtaxat in hunc modum: *Ego verò arbitror primo ſufficere, vt extractus reſtituatur eidem vel alteri Eccleſiæ, in qua æquè tutus & liber eſſe poſſit.* Ex quibus colligitur tantum reſtitutionem non eſſe faciendam neceſſario ſecundum illum eidem Eccleſiæ, ſed non dicit, non eſſe faciendam per eos, vel de voluntate extrahentium, vel retinentium, immò contrarium ſupponit, dum vtitur verbo *reſtituatur*, quod importat actum retinentis, vel extrahentis. Solumque Doctores ij, qui contra communem admittunt, ſufficere repoſitionem fieri in alia Eccleſia, loquuntur quando repoſitus in alia eſſet æquè liber ac in illa, à qua fuit extractus.

13 Atque ideò in vna Neapolitana violationis immunitatis Eccleſiaſticæ die 4. Octobris 1630. Sacra Congregatio Immunitatis facto verbo cum Sanctiſſimo cenſuit demandandum eſſe Nuncio, vt ſeruatis ſeruandis, procedat ad fulminationem cenſurarum contra quoſcunque Miniſtros ac Iudices Vicariæ, ac alios complices ex cauſa violatæ Immunitatis ob non reſtitutionem, & retentionem in carceribus Baronis Palagianelli & mortem ei illatam. Sed pro nunc contra Miniſtros inferiores, & contra Iudicem referentem, cum præſeruatiua procedendi contra alios. Et ita, facto denuò verbo cum Sanctiſſimo, fuit de eius mandato directa commiſſio Nuncio, quia ipſe fecit proceſſum, ipſeque egit, quæ fuit exequutioni demandata per publicationem cenſurarum, & affixionem cedulonum; ſed ratione ſuſpicionis peſtis fuit data facultas eidem Nuncio illos abſoluendi in Ciuitate Neapolitana abſque eo quod accederent ad Vrbem, idque ex gratia ſpeciali Sanctiſſimi.

14 Vlteriùs pro reintegratione requiritur etiam reſtitutio omnium rerum, præſertim armorum, quæ fuerunt ablata in extractione, cùm extractus ſit reſtituendus quoad omnia in priſtinum, *d. c. ſicut antiquitus 17. q. 2.* Et in puncto de reintegratione armorum cenſuit S. Congregatio quod ante abſolutionem facienda ſit reſtitutio in integrum armorum in vna Lunen Sarzauen die 4. Auguſti 1624. & die 24. etiam Auguſti eiuſdem anni in vna *Brunduſina*, & in vna *Mediolanen* die 28. Maij 1626.

15 Quæ omnia procedunt etiam contra miniſtros, & officiales Curiæ Cardinalium Legatorum ac Nunciorum, violantes Immunitatem Eccleſiaſticam, à cuius cenſuris iidem Legati ac Nuncii abſoluere eos non poſſunt, cùm nullus eos abſoluere poſſit niſi Pontifex, cui ſoli id reſeruatum eſt *in extr. Etſi Dominici, de pœnit. & remiſſ.* & in Bulla Cœnæ poſt §. 20. Et ita iuſſu Pauli V. declarauit Sac. Congregatio Concilij die 18. Nouembris 1617. & in ſpecie quoad Legatum Bononienſem declarauit Sacra Congregatio Immunitatis in vna *Mutinen* die 11. Auguſti 1626. & reſpectu Nuncij Colonienſis in vna Colonien die 17. Martij 1625.

16 Nec ſuffragatur, quod tanquam miniſtri & officiales Cardinalis Legati, ſiue Nuncij non ſint ſubiecti tribunali Epiſcoporum. Nam verſamur in cenſuris à lege & à Pontifice inflictis, quæ omnes comprehendunt. Epiſcopi verò ſunt tantum exequutores.

17 Atque ita eadem S. Congregatio Immunitatis cenſuit in vna *Ferrarien* die 17. Septembris 1632. Vnde ratione exempli ac præiudicij Immunitatis Eccleſiaſticæ, præſertim cum agebatur de caſu notorio, mandauit Miniſtris Cardinalis Legati ſatisfactionem præſtandam Eccleſiæ, & deinde abſolutionem in forma. [Extantque in hanc rem litteræ Eminentiſſimi D. Cardinalis Barberini, datæ Eminentiſſimo Cardinali Magalotto, Epiſcopo Ferrarienſi, quæ ſunt huiuſmodi: *Le controuerſie nate trà la Corte di V. E. e quella del Signor Cardinal Legato, ſono parſe degne d'eſſer conſiderate dalla S. Congregatione ſopra le controuerſie giuridittionali Eccleſiaſtiche, onde hauendole Sua Beatitudine rimeſſe ad eſſa, quelli Eminentiſs. miei Signori hanno terminato alcuni punti, de' quali io dò parte all' E. V. e al Signor Cardinal Legato. Primieramente conſiderando la S. Congregatione molti caſi deciſi altre volte in conformità de' Sacri Canoni, e parere de' Dottori, hà giudicato eſſer neceſſaria la reſtitutione di Franceſco Conteſſi reo eſtratto alla medema Chieſa, di doue fù leuato, & anco dell'armi, che ſono ſtate tolte dalla detta Chieſa. Hanno inoltre giudicato, che eſſendo riſeruata l'aſſolutione dell' Immunità Eccleſiaſtica, non poteua ne anche il Legato, ſenza ſpecial facoltà di N. Sig. dar l'aſſolutione alli rei incorſi nelle cenſure per queſta cauſa, e che*

eglino non poteuano eſercitar l'officio loro, ſenza riceuer prima l'aſſolutione da chi haueua facoltà da queſta S. Sede di darla. Che inoltre i miniſtri del Sig. Cardinal Legato non poteuano rimuouere i cedoloni affiſſi, nè fare altri atti contro miniſtri di V. Em. che gli sbirri eſtraenti debbano eſſere aſſoluti publicamente in forma Eccleſiaſtica conſueta nella medema Chieſa, doue hanno commeſſo l'eccesso, con che prima ripongono publicamente l'eſtratto, ſe ſi troua, ò almeno le ſue armi nella ſteſſa Chieſa. Che gli altri officiali maggiori incorſi nella medema cenſura ſijno aſſoluti priuatamente, precedente però la riuocatione de' ſudetti atti fatti contro i miniſtri di V. E. quali atti originali douranno conſignarſi alla ſua Corte. Si procederà appreſſo à chi dourassi dar facoltà di aſſoluere i cenſurati, e ſe in queſto particolare dell' Immunità ſijno ſottopoſti i miniſtri della legatione alla giuriditione del Veſcouo, del che io à ſuo tempo darò parte à V. E. alla quale, è paruto anche à S. Santità, che io come tanto ſuo ſeruitore, e oſſeruantiſſimo di amendue loro, partecipi queſta reſolutione della S. Congregatione. Confido ch'ella con la ſua pietà, e zelo concorrerà nel medemo ſentimento, e quella prudenza che riluce nelle ſue attioni coopererà alla quiete che ſi deſiderà in queſto affare, come io ne la priego con tutto l'animo, e le bacio per fine vmilmente le mani. Di Roma à 29. Maggio del 1632. Item aliæ eiuſdem ad eundem in hunc tenorem. A' 2. del preſente ſi fà di nuouo la Congregatione per definire i punti, che reſtauano indeciſi ſopra le differenze trà la Corte di V. E. e quella della Legatione, nella quale è ſtato riſoluto che V. E. hà potuto validamente denunciare ſcomunicati, mediante l'affiſſione de' Cedoloni, coloro ch'eſtraſſero il Conteſſi dalla Chieſa Parochiale di Foſſanoua, e quanto alla facoltà d'aſſoluere i ſudetti, e quelli che ameſſero i cedoloni, e vi cooperarono nella loro amotione, & anche gli vfficiali maggiori, che hanno preſtato complicità nelle coſe ſudette, & altre fatte con occaſione di queſta cauſa, la maggior parte hà giudicato che queſta autorità ſi debba delegare à V. E. Ma noſtro Sig. per ageuolar maggiormente la funtione, e per ſolleuar lei da queſto incommodo, hà voluto addoſſar queſta fatica al Sig. Ceſare Balduini, Vicario del Sig. Cardinale Arciueſcouo di Rauena, che riſiede in coteſta Città, che douerà quanto prima aſſoluere i cenſurati nel modo è forma, e con le conditioni, come appreſſo, eccettuato però il Luogotenente Buttini, e'l fratello del Barigello, ſopra i quali ſi dirà appreſſo il ſenſo della S. Congregatione. Quelli che eſtraſſero il Conteſſi dalla Chieſa Parochiale di S. Marco doueranno eſſere aſſoluti nella medema Chieſa con le conſuete ſollennità preſcritte dal Ceremoniale, alla quale hà voluto la S. Congregatione, che vi proceda la reſtitutione del reo, e dell'armi nella medema Chieſa, e hauerebbe anche deſiderato che ciò ſi faceſſe nel giorno di feſta, e trà le ſolennità della Meſſa, acciochè maggiormente ſi leuaſſe lo ſcandalo, e l'eſempio. Quanto à coloro, che hanno ameſſo i Cedoloni, e cooperati all'amotione, hanno giudicato quelli miei Em. Sig. che debbano eſſere aſſoluti con la medema cerimonia nella Chieſa Catedrale, e per tor via l'eſempio dell'amotione, hãno ordinato che auanti di riceuere l'aſſolutione, debbano eſſi medeſimi riattaccare i cedoloni, i quali ſi laſcino ſtare così affiſſi almeno per vn giorno. Altri officiali maggiori douranno eſſere aſſoluti priuatamente, alla quale aſſolutione hà voluto la S. Congregatione, che preceda prima la caſſatione dell'obligatione giuratoria fatta dal Drunetti Notaro della Curia Epiſcopale. Secondo l'annullatione di tutti gli atti fatti in queſta cauſa da' miniſtri della legatione, i quali atti tutti ſi douranno antecedentemente reſtituire alla Curia Veſcouale, ſe ſaranno in quinterno, ma ſe ſaranno ne' libri, doue ſiano meſcolate altre coſe, ſi caſſino i medeſimi atti, e ſi annullino con decreto in margine di ciaſcuno. E tutto queſto hà giudicato la S. Congreg. non oſtante la ſentenza del Luogotenente ciuile proferita in queſta cauſa. Hò voluto dare così minuto auuiſo à V. E. di tutto quello che hà riſoluto la S. Congregatione perche trattandoſi della ſalute dell'anime di tanti cenſurati, non mi è parſo di tacere coſ' alcuna, che non eſpreſſa poteſſe render dubbia l'aſſolutione, &c. Di Roma à 5. di Giugno 1632. Ac demum littere eiuſdem Em. Barberini ad præfatã Cæſarem Balduinum tenoris ſequentis, Hauendo la S. Cong. ſopra l'Immunità Eccleſiaſtica dichiarato eſſerſi incorſi nelle cenſure riſeruate à N. Sig. il Barigello, e li sbirri che hanno eſtratto dalla Chieſa di S. Marco di Foſſanoua dioceſi di Ferrara Franceſco Conteſſi rifugito in eſſa, e gli sbirri, e gli altri miniſtri, che hanno rimoſſo i cedoloni fatti attaccare dalla Curia Epiſcopale cõtro i ſudetti eſtrattori, e quelli ancora che hanno cooperato in queſta amotione, & anche gli vfficiali maggiori che nelle coſe ſopradette, & altre con occaſione di queſta cauſa hauer preſtato la loro complecità, S. Beatitudine col parere della medema Congr. comunica la facoltà neceſſaria à V. S. di dare l'aſſolutione à ſudetti cenſurati, ſe la domanderanno, eccetuato il luogotenente ciuile Buttini e'l fratello del Bargello di Ferrara nella forma, e con le conditioni infraſcritte ciò è quelli, che eſtraſſero il Conteſſi doueranno riceuere l'aſſolutione nell'iſteſſa Chieſa Parochiale di S. Marco con la conſueta ſolennità preſcritta dal Ceremoniale, con queſto però che vi proceda la reſtitutione del medeſimo Conteſſi alla detta Chieſa, e delle ſue armi, che gli furono leuate. Il che ſi douerà fare nel giorno feſtiuo, & inter miſſarum ſolemnia. Quelli che hanno ameſſo i cedoloni, e nell'amotione di eſſi hanno cooperato, doueranno eſſere aſſoluti con la medema forma nella Catedrale di coteſta Città con queſto che antecedentemente eſſi medeſimi riattacchino nel medeſimo luogo i cedoloni, e che gli laſcino ſtare almeno per vn giorno. Agli altri officiali maggiori, eccettuatone il Buttini, darà l'aſſolutione priuatamente alla quale douerà procedere prima la caſſatione dell'obligatione giuratoria fatta dal Brunetti Notaro della Curia Epiſcopale. Secondo l'annullatione del precetto fatto al Dottore di S. Marco di cõparire nella Curia della legatione. Terzo l'annullatione di tutti gli atti fatti in queſta cauſa da' miniſtri della Legatione non oſtante la ſentenza del Luogotenente Buttini, quali atti tutti ſi douranno antecedentemente reſtituire alla Curia Epiſcopale ſe ſaranno in quinterno ſeparato, ma ſe ſaranno co' libri, doue ſijno meſcolate altre coſe, douranno caſſarſi, e annullarſi col decreto in margine di ciaſcuno. Tutto queſto V. S. douerà eſeguire procedendo con ogni deſtrezza è prudenza, e ſeruendoſi del ſuo proprio Notaro, e Miniſtri, e doppo data l'aſſolutione, ella tranſmetta alla S. Congr. la fede autentica del tutto, con che io ſaluto V. S. di cuore. Di Roma à 5. di Giugno del 1632.]

CONSVLTATIO CLXXIII.

An Commendatores Ordinum militarium poſſint retinere & carcerare Sacerdotes ſæculares ad curam animarum à ſe deputatos cum approbatione Ordinarij in Eccleſijs Parochialibus ſuorum Ordinum ob cauſas ad ipſam Curam animarum concernentes?

Et an eis Epiſcopus poſſit demandare monitionem, vt tanquam excommunicati abſtineant?

Item à quonam delicta ob dictas cauſas cognoſci debeant?

AD primum reſpondeo, non poſſe, idq; facientes incur- 1
rere in cenſuras. Nam huiuſmodi Capellani deputati
ad animarum curam ſunt Sacerdotes ſæculares. Ex retentione autem vel carceratione Clerici, etiam facta in loco priuato, & ſine læſione incurritur excommunicatio per textum *in c. Nuper de ſent. excom.* vbi poſt antiquiores notat Barboſ. *n.2.* Farinac. *in prax. q.27. n.10.* & in puncto de oſtio cubiculi clauſo, itaut egredi non poſſit, Innoc. *in c. Nuper ſub princ.* Nauar. *in man. c.27. n.77.* Bonac. *de cenſur. diſp.2. q.3. punct.6. ſect.1. §.1. ſub n.3.* Genuen. *in prax. cap.25. n.2.*

Neque poteſt ſuffragari prætextus iuriſdictionis Com- 2
mendatoris. Quia nullam poteſt habere iuriſdictionem in ſacerdotem ſæcularem deputatum cum approbatione Epiſcopi ad curam animarum, nec pro prætenſo delicto commiſſo in prædicatione, vel alio munere parochiali, ſed iuriſdictio ſpectat ad Epiſcopum diœceſanum ex *cap. Inter cætera, de offic. ordin.* ex Clem. *Dudum, §. Verum de ſepult.* ex S. Concilij Trident *in cap.2. ſeſs.5. de ref.* & clarius ex Conſtitutione Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs.

Ratio autem eſt, quia, vt Sacerdos ſæcularis, præſertim 3
ad curam animarum deputatus, retineri ac puniri poſſit, requiritur nedum quod ſit ſubditus, verum etiam quod criminis commiſſi correctio ſpectet ad detinere, ſeu punire volentem iuxta theoricam Hoſtienſis *in cap. Vt fama, n.4. ante fin.* vbi etiam Abb. *n.5. de ſent. excom.* Idem firmat poſt alios Soc. *in cap. Peruenit, num.257. de appell.* & Graſſ. *de effect. Cleric. effect. 7.* Et ideò iuriſdictio Commendatoris contra eos, qui intra ſepta Commendæ reſident, locum habet vel in profeſſis in eodem Ordine militari, vel in de-

ſer-

ſeruiente ipſi Militiæ & ſub obedientia exiſtente, Ricc. *in prax. p.2. to.1. reſol.41. n.3.* & magiſtraliter cenſuit S. Congregatio Concilij in illa celebri declaratione Venuſina die 22. Auguſti 1609. in terminis Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, quam ſæpius eadem Sac. Congregatio approbauit. Iſti autem Sacerdotes inſeruiunt Eccleſijs in cura animarum adminiſtranda, cuius ratione ſubijciuntur Ordinario approbanti, & illius obedientiæ, ac iuriſdictioni ex ſupra allegatis. Quod perſpicuè etiam habetur ex Trid. *cap.11. ſeſſ. 24. de refor.* & ex Probo, atque alijs notat Lotter. *de re benef. lib.1. quæſt.33. nu.119.* ac cenſuit eadem Sac. Congregatio Concilij in ſequentibus declarationibus, & aliis ſæpè.

4 *In Tranen, ſacra &c. cenſuit, Archiepiſcopum poſſe tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatum ex decreto cap.11. ſeſſ.24. & ex Conſtitutione Gregorij XIII. procedere in criminalibus, & circa morum correctionem contra inſeruientes in Eccleſia S. Sepulchri militia S. Ioannis Hieroſolymitani.*

5 *Die 8. Iunij 1624. ſacra &c. ad 2. reſpondit, Sacerdotes tam ſæculares, quàm dicti Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani Regulares curam animarum perſonarum ſæcularium exercentes in ijs, quæ ad dictam Curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent ſubeſſe in omnibus iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, neque poſſe etiam quemcunque ad nutum amouibilem ad eandem curam à prædicto Commendatore deputari, niſi de ipſius Epiſcopi conſenſu, ac præuio examine per eum, vel eius Vicarium faciendum, quemadmodum ſtatuitur eiuſdem S. Concilij decreto, non obſtantibus priuilegijs quibuſcunque.*

6 Quod verò ad ſecundum attinet, reſpondeo, quod Epiſcopus poteſt demandare monitionem, vt eiuſmodi Commendatarii tamquam excommunicati abſtineant, quinimmò & poteſt eos denunciare facere. Probatur ex textu in *Clem.1. de priuil.* ibi: *Quos etiam locorum Ordinarijs excommunicatos denunciare faciant*, & poſt Card. Zabarel. & alios de communi teſtatur Lauret. de Franch. *de controu. inter Epiſcop. & Regul. q.7.* Idemque firmat Io: Andr. *in cap.1. in fin. de priuil. in 6.* & ibidem Gemin. §. *Nunquid n.5. & in cap. Epiſcoporum, de priuil.* etiam *in 6.* Felin. *in cap. Non poteſt n.3. de re iudic.* qui dicit textum *in d. Clem.1.* eſſe clarum, traditque Campanilis, qui etiam de communi profitetur *in diuerſ. iur. can. rubr.12. cap.16. n.24.* firmans, opinionem contrariam eſſe communiter reprobatam, prout cenſuit eadem S. Congregatio in diſcuſſione ſupradictarum declarationum, ac proſequitur Fuſch. *de viſit. lib.2. cap.20. n.24. in fine*. Et ita etiam cenſuit eadem S. Congregatio in ſequentibus declarationibus.

7 *Die 24. Maij 1621. S. Congregatio Concilij cenſuit, Regulares quoquomodo exemptos, qui ob delictum in excommunicationem inciderunt, poſſe ab Epiſcopo denunciari excommunicatos, vt ab alijs euitentur.*

8 *In Limana die 29. Ianuarij 1633. ſacra &c. reſpondit Regulares quoquomodo exemptos, qui ob delictum in excommunicationem inciderunt, poſſe ab Ordinario denunciari excommunicatos ad hoc vt ab alijs euitentur.*

9 Hæc autem opinio ea potiſſimum ratione innititur, quod denunciato, & multo magis monitio, vti inducta fauore animarum, reputatur actus, qui poteſt exerceri etiam à non habente aliquam iuriſdictionem, vt præter alios notat Io: Andr. *in d. cap.1. de priuil. in 6.* Felin. poſt Abb. *in cap. Non poteſt ſub n.3. de re iudic.* Zabarel. *in Clem. fin. quæſt.5. de pœnit. & remiſſ.* Et ad huiuſmodi denunciationem cenſetur facultas à iure permiſſa, & ad illam faciendam ſufficeret etiam extraiudicialis informatio, vt firmat idem Lauretus *d. q.7. circa fin.* Et maximè in offenſione commiſſa in Clericum publicè *ad d. cap. Peruenit de appel.* Genuenſ. *in prax. cap.23. ſub n.16.*

10 Nec ſubſiſtit, quod pro huiuſmodi denunciatione, & multò magis pro ſola monitione requiratur aliqua citatio. Nam expreſsè contrarium diſponitur *in cap. Paſtoralis, §. Verùm in fin. de appel. cap. Si inimicus 92. d. cap. Pia de except. lib.6.* ac tenet Felin. *in cap.3. n.3. de re iudic.* & latè cum rationibus firmat Roman. *conſ.482. n.5.* & cenſuit eadem Sac. Congregatio in ſupradicta *Limana* anno 1633. Quod abſq; vlla difficultate videtur procedere in delicto publicè perpetrato.

11 Et quod ad tertium pariter dicendum eſt, cognitionem huiuſmodi cauſarum ſpectare ad Epiſcopos. Cùm enim delictum ſit ratione curæ animarum, nempè in adminiſtratione Sacramentorum, vel in prædicatione commiſſum, vtique illius cognitio priuatiuè quoad alios ſpectat ad Epiſcopum *ex d. cap. Inter cætera, de offi. ord.* Quod etiam decernit *d. Clem. Dudum, §. verum de ſepult.* & S. Concil. Trid. *cap.4. ſeſſ.24. de refor.* In his enim exceſſibus, concernentibus curam animarum, & ſignanter in prædicatione, vt clarè habetur *in d. Clem. Dudum d. §. Verum*, ibi: *Prædicare*, & in S. Concil. Trid. *cap.2. verſ. ſi verò, ſeſſ.5. de ref.* Epiſcopus habet ſpecialem iuriſdictionem à iure, & à dicto Concilio delegatam, textus eſt *in cap. Per exemptionem, de priuil. in 6.* & ſtatuit S. Concil. *d. cap.2.* & nouiſſimè Conſtitutio Gregorii XV. *de exemptor. priuil.* cum ſimilibus.

Atque ita eadem S. Congregatio Concilii cenſuit in vna *Eyſteten* die 28. Auguſti 1649. *Sacra &c. Vtraque parte informante, & facto prius coram Secretario inter paries concordato, ac iuribus per manus Eminentiſſimorum Patrum tranſmiſſis, cenſuit ſtandum eſſe in decretis ſub die 14. Martij 1648. ſcilicet Commendatorem oppidi Mingani Ordinis Theutonici vnà cum complicibus incidiſſe ipſo iure in cenſuras ob retentionem & carcerationem Martini, Sacerdotis ſæcularis ad curam animarum deputati cum approbatione Epiſcopi Eyſtetenſis in Eccleſia Parochiali eiuſdem Oppidi Mingani, illoſque potuiſſe ab Epiſcopo, nedum moneri, verùm etiam denunciari excommunicatos, vt ab aliis euitarentur. Vlteriùs cognitionem cauſæ delicti, vt prætenditur à dicto Sacerdote commiſſi, priuatiuè ad ipſum Epiſcopum ſpectare. Eidem autem Epiſcopo concedendam eſſe facultatem, ſupradictos excommunicatos abſoluendi cum pœnitentiis ſalutaribus, facto verbo cum Sanctiſſimo.* 12

CONSVLTATIO CLXXIV.

CVm S. Congregatio Immunitatis frequenter ac præſertim ſub die 30. Iunii 1632. in vna Vercellen cenſuerit, Iudices, & miniſtros laicos non poſſe prohibere executoribus Curiæ laicalis quominus exequantur monitoria, mandata, & ſimilia Curiæ Eccleſiaſticæ, etiam nulla ab eiſdem Iudicibus, & Miniſtris laicis petita licentia, ſiue a Tenſu, ideò quæritur, 1

An Iudex laicus prohibere poſſit birruarijs, alijſque Executoribus Curiæ ſæcularis, quominus mandata Curiæ Eccleſiaſticæ exequantur, eamque adiuuent ſine ſua licentia ſingulis vicibus per Miniſtros Eccleſiaſticos ab ipſomet imploranda, etiam cum ſignificatione cauſæ, vel capturæ faciendæ, vel potiùs huiuſmodi præceptum reuocare teneatur iuxta reſolutionem eiuſdem Sac. Congregationis in vna Aſſiſſen die 21. Martij 1646. tenoris ſequentis: *Ad 3. eundem Prætorem non potuiſſe præcipere baliuis ſuæ Curiæ laicalis, ne inſeruirent, & non obedirent Curiæ Epiſcopali, & ab eo reuocandum eſſe dictum ordinem per actum publicum, & dicti actus tranſmittatur copia authentica ad S. Congregationem, qua reuocatione facta, abſoluatur?*

ET quidem videtur reſpondendum huiuſmodi præceptum fieri non poſſe, ſique fiat reuocandum eſſe ex reſolutionibus prædictis, quas tuentur authoritas S. Congregationis & Sacri Canones. Quod vt clariùs appareat, diſtinguendum videtur inter brachium ſæculare, & brachium militare, ſeu familiam armatam Iudicis ſæcularis. 2

Brachium quippè ſæculare non imploratur ab Epiſcopo tamquam quid materiale, ſeu meri facti ſed tamquam quid formale, ſeu facti & iuris. Quia imploratur authoritas Iudicis ſæcularis ad effectum, vt ſuam ſententiam exequatur. De quo brachio tractant Doctores *in cap.1. de offic. ord.* diſputantes, an Iudex laicus teneatur exequi, non guſtatis meritis cauſæ? Et an Epiſcopus poſſit hoc brachium implorare contra Clericum ante illius degradationem, cum Epiſcopus non poſſit eum ſubiicere poteſtati ſæculari? Et de hoc nunc non agitur. 3

tio cuiuſcunque nocibilitatis prohibitæ *in d. cap. Definiuit 17. quæſt. 4.* vbi indefinitè præcipitur, ne reo aliqua vis, nocibilitas, vel damnum inferatur. Quibus ſupponitur, quod tormentis nullo pacto vexari poſſit, vt rectè ſentiunt Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 2. num. 2.* Fagund. *lib. 4. cap. 4. n. 55.* Dian. *p. 6. tr. 1. reſol. 29.* & Bonac. *diſp. 3. q. 7. de Immun. punct. 5.*

8 Inde probatur ex eo, quod plus liceret Epiſcopo in perſonam confugientis ad Eccleſiam, dum crimen inquireret, quàm dum illud puniret. Nam Gloſſa communiter recepta *in cap. Inter alia 6. verbo Puniendus, de Immun.* interpretando verba Innocentij III. *verſ. Super hoc tamen*, quod reus confugiens ad Eccleſiam puniendus ſit ab Epiſcopo ſuper eo, quod iniquè fecit, ait: *pecuniariter tantum, vel alia ſatisfactione præter pœnam corporalem* ad textum *in cap. Demum 9. in fin. 17. q. 4.* dicentem quod legitimè componat, quod iniquè fecit. Sicque admitterentur tria abſurda, ad quæ euitanda communis Doctorum ſchola negat, locum eſſe torturæ, vbi venit imponenda pœna pecuniaria. Primum ſcilicet quod reus grauius puniretur eo modo procedendi, quàm eo modo condemnandi. Alterum, quod prohibitum vna via directè, permitteretur alia indirectè. Tertium, quod medium per quod peruenitur ad finem excederet ipſum finem, vt legitur apud Farinac. *q. 42. n. 9. & 15. cum ſeqq.*

9 Deinde probatur ex vi rationis ponderatæ à Ciarlino. Dum enim Fiſcus ſæcularis opponit reo, qui confugit ad Eccleſiam, non ſuffragari illius immunitatem ob crimen exceptum, dicitur actor in eo probando, cui obſtat indubiè regula *l. 1. & l. qui accuſare 4. C. de edend. & l. Nimis graue 6. C. de teſtib.* quod non debet ad ſuam intentionem fundandam ſumere probationes è domo rei. Atqui ſumeret, ſi obtineret ab Epiſcopo, reum torturæ ſubijci, vt ex illius ore confeſſio extorqueretur per cruciatum corporis, *l. De minore 10. §. tormenta, ff. de quæſt.* Ergo non videtur id ei permittendum.

10 Confirmatur. Quia Epiſcopus reum torquendo ad perficiendam probationem, quam Fiſcus non compleuerat contra eum ſuper crimine excepto, an gaudeat immunitate Eccleſiæ, ad quam confugit, inobſeruaret certiſſimum iuris axioma, quod nimirum actore ſuam intentionem plenè non probante, reus, qui conuenitur, debet abſolui, tametſi nihil iure præſtet, *d. l. Qui accuſare in fin.* vbi Doctores communiter. Quod multò fortius vrget in hoc caſu, dum omnes admittunt, quod Epiſcopus in dubio pronunciare debeat pro Immunitate tamquam fauorabili non ſolum Eccleſiæ, ſed etiam reo, qui ad Eccleſiam confugit, ac ſub eius tutela ſe poſuit, non autem ad illius excluſionem ex Hoſtienſi, Henrico Boich, & alijs, cumulatis per Villagut *de extenſ. leg. cap. fin. ſub n. 52.* ac Sperell. *dec. 41. n. 14. & dec. 60. n. 13. p. 1.*

11 Tum quia, vt plurimùm coram Epiſcopo non conſtet de corpore delicti, niſi ex proceſſu informatiuo Curiæ ſæcularis, cui ipſe non debet ſtare iuxta veriorem, ac receptiorem ſententiam, de qua nos aliàs copioſè. At indubitati iuris eſt, non poſſe ad torturam deueniri etiamſi reus ſufficienter indicatus ſit, quando coram eodem Iudice non conſtat de corpore delicti, *l. 1. §. Illud, ff. ad Sillan.* cum alijs plena manu relatis à Farinac. *q. 38. n. 1.*

12 Præterea, quod omnes fatentur, in extraordiaria cognitione, quam Epiſcopus facit ſuper indaganda veritate criminis excepti, nec exhibitionem libelli, nec litis conteſtationem fieri, vt inquiunt illi tres Conſulentes apud Farinac. *conſ. 168. n. 63. vol. 2.* qui idem repetit *de Immun. cap. 22. ſub n. 376.* & disertè ſequitur Caſtropal. *tr. 11. diſp. vn. pun. 13. n. 14. tom. 2.* Tortura autem non infertur, niſi prius cum reo præceſſerit litis conteſtatio, & proceſſus fuerit legitimatus, vt ſtatuunt Boſſ. *tit. de Indic. & conſiderat. ante tortur. n. 126.* Locatell. *in ſuo Breuiar. de quæſt. Indic. inſpect. 5. n. 21. cum ſeqq.* Antonel. *de regim. Eccleſ. Epiſcop. lib. 6. cap. 44. §. 1. n. 7.* alijque paſſim.

13 Poſtremò probatur. Quia duplex tortura inferretur reo confugienti ad Eccleſiam. Altera coram Epiſcopo in extraordinaria cognitione criminis excepti pro legitima illius traditione facienda Curiæ ſæculari. Altera in iudicio principali ſuper ipſo crimine, mox contra eum peragendo coram Iudice laico, cùm minimè poſſit ſe fundare in confeſſione rei facta coram Epiſcopo. Quia non debet, neque poteſt hic ſuum proceſſum tradere Iudici ſæculari, ne ſe ponat in diſcrimine irregularitatis, vt rectè notat ac teſtatur Sperell. *d. dec. 101. n. 52. p. 2.* & nos alibi. Sicque propter confugium ad Eccleſiam fieret deterioris conditionis reo non confugiente, qui ſemel tantum tortura ſubibit coram Iudice laico, & fauor Eccleſiæ retorquebitur in odium, & maiorem illius pœnalitatem contra regulam *l. Quod fauore, C. de legib.*

Nec ideò facit, quod Epiſcopus vti cognitor poſſit veritatem indagare per omne genus probationis. Quia intelligendum eſt de omni probatione exhibenda per Fiſcum actorem, non autem de elicienda ab ipſo reo per quæſtionem ac tormenta, cui obſtant omnia ſuperiùs deducta. 14

Veritatem huius ſententiæ amplexa eſt Sac. Congregatio Immunitatis in vna *Reatina* ſub die 17. Nouembris 1657. ac proinde plurima, quæ ſuppeterent, omitto. 15

CONSVLTATIO CLXX.

De cenſurarum declaratoria in materia Immunitatis Eccleſiaſticæ. Vbi plura de literis hortatorijs, minatorijſque laicæ poteſtatis, annotationibus verè digna, præſertim pro Epiſcopis, alijſque Iudicibus Eccleſiaſticis?

Declaratotia incurſus Principis, ſeu Magiſtratus in cenſuras per Epiſcopum lata præſumitur de iure valida, & iuſta ex cumulatis per Gabr. *de ſent. concl. 5. & 6. in princ.* taliſque præcipuè probatur dum apparet lata vim vi repellendo pro neceſſaria defenſione ſuæ iuriſdictionis, & immunitatis Eccleſiaſticæ iuxta terminos *cap. Dilecto, de ſent. excomm. in 6.* vbi poſt alios notat Gemin. *num. 7.* & Innoc. *in cap. Venerabili ſub num. 4. de cenſ.* cum alijs mox allegandis. 1

Huiuſmodi namque iuriſdictionem Princeps, ſiue Magiſtratus vſurpat, dum literis, ſiue hortatorijs, ſiue minatorijs mandat Epiſcopo, vel eius Vicario, vt cenſuras ab eis latas pro defenſione iurium Epiſcopalium contra miniſtros Curiæ ſæcularis, alioſue reuocent. Quod repugnat diſpoſitioni S. Concilij Tridentini *cap. 3. verſ. Nefas ſeſſ. 25. de ref.* ac Bullæ Cœnæ Domini, vt animaduertunt Doctores, præcipuè Alter. *diſp. 7. cap. 1.* 2

Item dum alijs literis eundem Vicarium trahere procurat ad tribunal laicale contra expreſſam diſpoſitionem ſacrorum Canonum, & eiuſdem Bullæ §. 15. præſertim attento contrario mandato Sanctæ Sedis Apoſtolicæ eidem Principi, aut Magiſtratui notificato. 3

Rurſus dum impedimentum præſtat ipſi iuriſdictioni Epiſcopali ex moleſtijs illatis eidem Vicario, vel Epiſcopo, & ex timore incuſſo miniſtris eiuſdem Curiæ à Commiſſarijs laicis cum equitum ac armatorum turmis tranſmiſſis. Quæ omnia ſunt contra diſpoſitionem eiuſdem Bullæ. 4

Item dum ratificat actus à Commiſſario laico notoriè geſtos in contemptum iuriſdictionis Epiſcopalis. Cùm ratificatio etiam in delictis mandato æquiparetur, vt poſt Abb. & Salicet. *in l. Non ideò, C. de accuſ.* tradit Giurb. *conſ. 91. num. 14.* 5

Ratificatio autem neceſſariò reſultat ex circumſtantijs factis per ſe notis, nec non ex probabiliſſima præſumptione, quod Cōmiſſarius non feciſſet dictos actus, & exceſſiſſet contra præceptum ſui Principis, ſiue Magiſtratus deputantis, Menoch. *lib. 5. præſumpt. 27. num. 22.* cum ibi deductis. 6

Præſertim, cùm ad effectum, vt declaratoria de iure ſuſtineatur, ſufficiat, vnam tantum ex cauſis expreſſis iuſtificari, ne vtile per inutile vitietur, vt poſt Doctores *in cap. 1. de Immun. Eccleſ.* Innoc. & Abb. firmauit Rot. *dec. 33. n. 10. & ſeq. p. 2. diu.* & Ferret. *conſ. 304. n. 3.* 7

Neque obſtat, quod Epiſcopus ad declarationem procedere non poſſit contra Principem, ſiue Magiſtratum, vti non ſubditum. Nam ceſſat in declaratoria cenſurarum à lege, quæ, certum eſt, omnes comprehendere. Et quia eo ipſo, quod Princeps violat iuriſdictionem Epiſcopalem, 8

rema-

remanet ex dicta cauſa ipſi Epiſcopo ſubiectus, ijſque poteſt procedere ad dictam declarationem pro defenſione eiuſdem iuriſdictionis, *cap. 1. de pœn. in 6. cap. fin. in princ. de for. comp.* ac tradit Dec. *conſ. 694. in fin.* & in puncto firmat Ricciul. *de Iure perſon. lib. 4. cap. 61. n. 32. 40. & 44.* vbi atteſtatur ita aliàs fuiſſe reſolutum à Sac. Congregatione Epiſcoporum. Et hac ratione offendens iuriſdictionem, vel Officiales Curiæ Epiſcopalis ſubijcitur punitioni eiuſdem Curiæ, *l. Nullum, C. de teſtib.* Genuenſ. *in prax. cap. 10.* cum adductis per Farinac. *de hæreſ. q. 188. n. 4.* Ita etiam Epiſcopus offendens iuriſdictionem alterius Epiſcopi in illius diœceſi, efficitur ſubiectus, adeout ad cenſuras contra illum procedi poſſit, vt poſt Alter. *de cenſ. lib. 3. diſp. 10. cap. 5.* & notata *in cap. Placuit 6. q. 3.* cenſuit S. Congregatio Concilij in vna *Baren.* die 27. Februarij 1627.

9 Minus obſtat defectus citationis, ſeu monitorij. Nam, omiſſa diſcuſſione, an requiratur in declaratoria cenſurarum à lege ex latè congeſtis per Suarez *de cenſ. diſp. 3. ſect. 8. n. 14.* certum eſt, illam non requiri, quando per Epiſcopum proceditur extraiudicialiter, vti pars, vim vi repellendo pro defenſione ſuæ iuriſdictionis, & immunitatis Eccleſiaſticæ. Aliàs enim Epiſcopi eſſent peioris conditionis, quàm laici, ſi facto vſurpantibus reſiſtere non poſſent armis cenſurarum, quæ ſunt propria Eccleſiæ. Dum enim citatio fieret, iuriſdictio & iura Eccleſiæ vſurpata remanerent abſque defenſione, textus eſt *in d. cap. Dilecto de ſent. excom. in 6.* vbi Gemin. *n. 7.* Io: Andr. *in princ.* Franch. *n. item 7.* Innoc. *in d. cap. Venerabili n. 4. de cenſib.* & ibid. Butr. *n. 10.* Felin. *in cap. Sacro n. 6. de ſent. excom.* Socin. *n. 366.* Dec. *in cap. Reprehenſibilis, n. 3. de appel.* & Ricciul. *vbi ſupra num. 18. & 20.*

10 Quod ſanè eo maximè dicendum eſt, quando verſatur in caſu notoriæ violationis ex literis, ſeu prouiſionibus ipſius Principis, ſiue Magiſtratus publicè inſinuatis, & mediante Commiſſario armata manu, & ſubſcriptionibus, ac ſigillis Principis munitis *ad cap. Peruenit 1. de appel.* & proſequitur Genuen. *ibid. cap. 23. n. 16. ex cap. De manifeſta 2. q. 1. cap. Cuidam de accuſ.* Quod luculenter confirmat Suarez *loco alleg. num. 18. in fin.* Et ſic in actibus coram ipſo Epiſcopo conſumatis, Felin. *in d. cap. Sacro num. 7.* Abb. *in pracit. cap. Venerabili num. 3.* Ac præſertim quia Epiſcopus poteſt probabiliter dubitare de maiori violentia contra perſonam propriam.

1 Pariter nec obeſt, quod non procedatur extraiudicialiter, quando facta eſt inſtantia à Procuratore fiſcali. Siquidem huiuſmodi inſtantia non inducit pendentiam iudicij, ſed reputatur actus extraiudicialis, prout reputaretur monitio, ſi fuiſſet hoc caſu ex abundanti facta, Dec. *vbi ſupra n. 10.* Doctores autem, qui in contrarium poſſunt allegari non diſſentiunt, cum loquantur quando Epiſcopus procedit ad declaratoriam via iudiciaria, non per viam reſiſtentiæ, vti pars, vim vi repellendo, & forma iudicij non adhibita, vt benè declarant ſuperiùs allegati.

12 Nec dicatur, quod poteſt Epiſcopus aliter ſe tueri. Quia præterquamquod notorium eſt potentiæ laicali tranſmittenti Commiſſarios cum equitatu per Epiſcopum reſiſti non poſſe, potiùs vti debet gladio ſpirituali, vt notant Gemin. *d. cap. Dilecto num. 5. & 12.* Franch. *num. 2.* Anchar. *n. etiam 2.* poſt Hoſtienſem *ibidem num. 3.* quem ijdem ſequuntur, ac Innoc. *in eodem cap. Venerabili ſub n. 3. de cenſib.*

13 Non facit ad rem, quod *d. cap. Dilecto*, non loquatur contra mandantem: Nam id deſtruitur ex regula, *Qui per alium facit*, & ex maioritate rationis, cùm magis delinquat mandans, quia ex commiſſione prouenit delictum exequentis, cuius delicti ratione idem mandaus dicitur offendere perſonam ipſius Epiſcopi in ſua Diœceſi, & per neceſſariam conſequentiam efficitur de illius foro, *cap. fin. de for. comp.* ibique Doctores, & in puncto Ricciull. *loco alleg. n. 47.* Quod ſi aliter diceremus nunquam Principes, ſeu Magiſtratus poſſent declarari in cenſuras incurſi, nec gladio cenſurarum eorum vſurpationibus reſiſti poſſet, cùm ſemper mediantibus Miniſtris exequantur. Et ideò iure meritoque Bulla Cœnæ Domini nedum exequentes, ſed æquè mandantes ligat.

14 Sicuti nec obſtat, quod ad effectum cenſurarum requiritur actus, ſeu factum ipſiuſmet Principis, ſiue Magiſtratus, & non ſufficere verba. Quia ſola verba ſufficiunt ex Innoc. *in d. cap. Venerabili n. 5. verſ. Se opponit*, vbi oppoſitio fuit verbalis, & in terminis Bullæ Cœnæ Alter. *de cenſur. fol. mihi 713.* vbi ſolæ importunæ preces ſufficiunt. Ratio eſt manifeſta. Quia ex huiuſmodi literis reſultant actus offenſiui iuriſdictionis Epiſcopalis. Vltra quod factum exequentis reputatur factum mandantis.

15 Quæ quidem multò magis procedunt reſpectu literarum *Ad audiendum verbum Principis.* Nam inducunt tractionem ad forum laicale, & propterea obſtat eis directè Bulla Cœnæ, quæ quotannis ſolemniter publicatur. Verbum enim *trahere* expreſſum in Bulla intelligendum eſt moraliter ac virtualiter per prouiſiones, vt declarat Filliuc. *tom. 1. quæſt. moral. ſuper Bulla tab. 15. num. 206.* & expreſsè cauetur *in cap. Siquis Epiſcopus, cap. Si vobis 23. quæſt. 8.* ac firmat Turrecrem. *in cap. quo auſu ead. cauſ. & q.* Atque præcipuè quando vocatio concepta eſt verbis præceptiuis, nimirum; *Douete ſubito porui in viaggio, & à comparire ne' noſtri Tribunali, altrimente vi ſi procederà contro come perturbatore della pace.*

16 Quod procedit etiam reſpectu Epiſcoporum feudatariorum, ſaltem quando concurrit contraria iuſſio Sedis Apoſtolicæ, præſertim notificata, & exhibita iuxta Gloſſam communiter approbatam *in cap. Cum parati, de appell.* vbi Innoc. *n. 1. & 2.* Hoſtien. *n. 3.* Turrecrem. *in d. cap. Siquis Epiſcopus 23. q. 8.* Præcipuè verò reſpectu Epiſcoporum Regni Neapolitani, in quo Sedes Apoſtolica habet dominium directum, & ſupremum.

17 Nec poteſt ſuffragari aliqua conſuetudo. Quia Bulla Cœnæ Dominicæ annuatim publicatur, & ex quacunque conſuetudine non poteſt acquiri per laicos aliqua iuriſdictio in Eccleſiaſticos ratione incapacitatis, vt ita in terminis incurſus dictæ Bullæ docet Alter. *de cenſ. diſp. 16. cap. 2.* Eſtque textus *in cap. Clerici, de Iudic. cap. Sacerdotibus 11. q. 1.* ac reſoluit Rota *deciſ. 10. de conſuet. in antiq.* & ſæpè alibi.

18 Ita nec iuuat; quod Bulla in Cœna Domini pleriſque in locis non publicetur. Nam vbique afficit, etiam in locis, in quibus non publicatur, vt poſt alios idem Alter. *ſuper d. Bulla fol. mihi 486. col. 2. poſt med.* Nam ſufficit publicatio in Curia Romana, Monach. *in cap. Generaliter, de reg. iur. in 6.* Bald. *conſ. 10.* Sylueſt. *v. lex q. 6.* Salas *diſp. 12. de legib. ſect. 2.* Lorc. 1. 2. *diſp. 18. eiuſd. tract.* Mald. *q. 10. art. 4. dub. 3.* Martinon. *dub. 2. concl. 2.*

19 Quod deſumitur ex Bulla confirmatoria Concilij Tridentini, vbi Pontifex confirmans Concilium, cum talis confirmatio fuiſſet Romæ promulgata, ſupponit talem promulgationem ſufficere. Et de facto leges Pontificiæ latæ pro toto Orbe Chriſtiano ſolum Romæ promulgantur, & hoc ſolo modo plures Decretales, Clementinæ, & aliæ Conſtitutiones, quæ continentur in Bullario, & in ipſa Bulla Cœnæ Domini promulgatæ ſunt. Vnde adeſt conſuetudo habens vim legis, quod talis promulgatio ſufficiat. Nam Pontifex vult, tales leges obligare omnes. Sufficit enim talis promulgatio ex natura rei, ac proinde quando ſola adhibetur, parit effectum, quem poteſt parere ex ſui natura, quia Pontifex illam aſſumit, vt ſit efficax. Quod præcipuè procedit, quando Pontifex explicat ſe velle, quod promulgatio in Curia ſufficiat. Tunc enim non eſt neceſſaria alia promulgatio, vt lex obliget. Quia talis promulgatio ſufficit ex natura rei, cum per ipſam lex intimetur toti Eccleſiæ, quæ repræſentatur in ciuitate primaria, atque adeò quando Pontifex vult illa vti, lex ſortitur ſuum effectum.

20 Similiter nec dicatur huiuſmodi literas, & prouiſiones Principis, ſiue Magiſtratus exequi poſſe contra Epiſcopos. Primò quia huiuſmodi abuſus à Sede Apoſtolica fuit ſemper improbatus, ac nunquam toleratus in Eccleſia Dei ex latiſſimè deductis per Suar. *in defenſ. fid. Cath. tit. de Immun. cap. 24. §. Defenſio iuſta*, cum repugnet Sacris Concilijs, Canonibus, & Apoſtolicis Conſtitutionibus. Quam ob cauſam Epiſcopi & nominatim Epiſcopus Neocaſtrenſis anno 1585. propter ſolam præſentationem literarum hortatorialium declarauit Miniſtros Regios, immò ipſum Ducem Oſſunæ tunc temporis Proregem excommunicatos. Prout etiam hac de re publicatę fuerunt cenſuræ contra Collaterale Neapolitanum tempore Cardinalis Granuelę, & Ducis Medinę ab Epiſcopo S. Agathę Gothorum. Item contra Senatum Mediolanenſem tempore S. Caroli, contra Parlamentum

mentum Burdigalenſem, & Senatum Granatenſem, ac alios paſſim. Adeò quod paucis ab hinc annis in cauſa Alexandrina, in qua Senator Vignatus ſcripſerat pro Regijs, ſe retractauerit. Quare hunc abuſum Sedes Apoſtolica inuictè oppugnauit, expugnauitque.

21 Itidem nec obſtat, quod in huiuſmodi cauſis non poſſit vti remedijs cenſurarum, ſed agendum coram domino directo feudi. Nam præterquod iuſtificari debet feudum eſſe Principis, regula, quod cauſæ feudales, etiam reſpectu perſonæ Eccleſiaſticę agitentur in Curia Domini directi, quamuis laici, non procedit in poſſeſſorio, quando Clericus non vtitur iure feudi, ſed ſola poſſeſſione, vel alio ſimili, vt benè declarat Alexand. *conſ.79.n.1.* & poſt Gloſſam, Butrium, & Innocentium *in cap. Cæterùm de iudic.* ac de magis communi atteſtatur Graſſ. *de effect. Cleric. effect. 1. num.732. & ſeq.* Quam in rem latè Delben. *de Immunit. tom.1. cap.7. dub. 7. ſect. 1.* vbi hoc diſcutit, & effugia contraria præcludit.

22 Deinde quia, etiam attento prædicto abuſu, huiuſmodi literæ nunquam relaxantur, niſi quando Epiſcopi de facto, & cum violentia manifeſta procedunt, vt inquit à Ponte in ſuo tractatu aliàs ſuſpenſo *col.6. verſ. Queſta dunque.*

23 Quare non eſt facienda vis, quod dictæ literæ contineant verbum, *Hortamur*. Quia tenor illarum aliud ſuadet; nam ſonat potiùs in iuſſionem. Itaut cum ex iſtis impediatur iuriſdictio Epiſcopalis, euitari non poteſt incurſus in cenſuras, Duard. *ad Bullam Cœnæ cap.66.q.4.* Sunt enim inſtar prohibitionum, vt idem notat eodem loco *q.1.*

24 Et licet Couarruuias *pract. quæſt.* aliter voluerit, eius tamen opinio eſt exploſa, vt latiùs Suar. *in defenſ. fid. Cath. tit. de Immun. cap.24. d.§. Defenſio iuſta.* Immò abrogata à S.Cōcilio Tridentino *d.cap.3. ſeſſ.25. de ref.* Nam illius opuſculum fuit impreſſum anno 1558. vt ex ipſa præfatione liquet, & S. Concilium fuit publicatum menſe Decembris 1563. cui Concilio idem Couarruuias interfuit, vt ex Catalogo Epiſcoporum Pauli IV. impreſſo in fine eiuſdem Concilij conſtat, & ipſe probabiliter deduxit rationes ſuæ opinionis, dum illa damnabatur. Et ex hoc motiuo ceſſat quorundam ponderatio, quod ſcilicet hæc quæſtio indigeret deciſione conciliari, cum iam determinata ſit à S. Concilio Tridentino, vt perſpicuè patet ex votis Patrum S.Concilij exiſtentium in Caſtro S.Angeli Vrbis.

25 Prout etiam eliditur alia ponderatio facta à Ponte, quod in libello abuſuum dato à Cardinali Alexandrino Regi Catholico in ſua legatione ſub anno 1568. & 1569. non exprimebatur iſte abuſus. Ex quo enim erat à S. Concilio paulò antè publicato ſublatus, ſuperfluum erat in dubium vocare, quod iam à S.Concilio damnatum fuerat.

26 Atque hac ratione ceſſat etiam doctrina Martini Nauarri *in cap. Cum contingat de for. comp.* Nam eius opera impreſſa fuerant ante Concilium, poſtque illud correcta. Et propterea non reperitur in correctis loco allegato, ſed in Manuali, in quo potiùs improbat, ac deteſtatur huiuſmodi praxim, vt conſtat *ex cap.27. n.67.*

27 Rebuffus *in tit. de literis Reg.* Boerius, & alij allegati à Ponte aiunt dumtaxat poſſe rogari. At illorum opinio improbata eſt. Vltra quod dum à Ponte tempore Pauli V. ſcripſit ſuper cenſura Veneta, quia perſiſtebat in defenſione huiuſmodi abuſus, fuerunt eius ſcripta prohibita.

28 Nec admittendi ſunt dicti abuſus ex eo quod Epiſcopus eſt feudatarius. Nam Vicarius non eſt feudatarius, ſed tantum miniſter Eccleſiaſticam iuriſdictionem in Epiſcopatu exercens. Deinde Dominus directus contra Epiſcopos feudatarios non poteſt vti remedijs improbatis, quale eſt remedium ſupradictarum prouiſionum, ac literarum; ſed procedere debet remedijs permiſſis, & ſeruatis ſeruandis. Itaut propterea Epiſcopus ſuam iuriſdictionem conſeruare poſſit vim vi repellendo mediante gladio cenſurarum, vt benè per Geminianum in ſimili contra Iudicem Ordinarium *in d. cap. Dilecta, num.6.* Et eo ipſo, quod textus loquitur indefinitè, non excluduntur bona feudalia, præſertim rectè ponderatis verbis ipſius textus, ibi: *ſuis bonis mundanis*. Quæ intelliguntur de omnibus bonis quomodolibet, & ex quacunque cauſa poſſeſſis, *§. Sed & lex Cornelia, Inſtit. de iniur.*

29 Immò pendente iudicio coram ſuo Iudice competente, non ideò impeditur, quin Epiſcopus extraiudicialiter, vti pars, poſſit vim vi repellendo cenſuris ſuam iuriſdictionem defendere, vt probè aduertit Butr. *d. cap. Venerabili de cenſ. col. 2. in fin.* Innoc. *ſub n.2.* & clariùs Ricciull. vbi *ſupr. d. cap. 61. n. 61. & ſeqq.* etiam contra proprium Iudicem, Gemin. *d. cap. Dilecto n.6. de ſent. excom. in 6.*

Minuſque obſtaret, ſi probatio reſpectu Principis, ſiue 30
Magiſtratus eſſet imperfecta. Non enim literæ originales per Commiſſarium præſentantur in proceſſu, ſed tantum copia collationata à Notario Curiæ Epiſcopalis. Primò, quia adſunt plures aliæ literæ originales eiuſdem Principis, ſiue Magiſtratus. Secundò, quia dicta copia collationata ſufficit ad effectum cenſurarum, ad quem admittitur etiam probatio informis. Cùm regulariter non poſſint in his materijs haberi ſcripturæ originales, vt notauit Seraph. *deciſ. 1094.* ac Rot. *in Ciuitaten Scholaſtriæ* coram Cardinali Pamphilio, & in Aſtoricen Prioratus coram Litta. Præſertim verò in caſu, in quo copia eſt collationata publicè à Notario coram ipſo Commiſſario, & in eiſdem literis præcipitur originale debere apud præſentantem remanere.

His accedit ex abundanti, quod quatenus dicta declara- 31
toria eſſet ex aliquo capite inualida. Ex quo tamen denuò eſſet facienda, non debet reuocari, ſeu annullari, cum poſſit fieri probatio ex poſt; ita quidem vt pendeat nullitas à futuro euentu, vt obſeruat Abb. in ſæpè *cit. cap. Venerabili n. 4.* vbi Innoc. *n. etiam 4.* ac cenſuit S.Congregatio Epiſcoporum die 19. Iulij 1619. ſcilicet, *S.Congregatio reſpondet, nullitatem cenſurarum non attendi, quando quod factum eſt, ſi factum non eſſet, denuò fieri deberet.* Quia ratione circuitus euitandi remanet ſententia, Butr. *in cap. Cum olim num.14.* Abb. *num.26. & 27. de re iudic.* Et hinc eſt quod Clemens VIII. ad tollendum oppoſitiones ex abundanti confirmauit cenſuras verbo latas contra Gubernatorem Mediolani à Vicario Generali Archiepiſcopatus cum Breui ſub 22. Maij 1599.

Ex quibus ſequitur eiuſmodi Principem, ſiue Magiſtra- 32
tum non eſſe audiendum, niſi paruerit, & de nullitate dixerit appellando, cùm aliàs contumax non audiatur, *cap. Per tuas 40. de ſent. excom. cap. Venerabili, §. Porrò, cap.1. eod. tit. in 6.* cum concordantibus. Quod intrepidè obſeruatum fuit in præcitata cauſa S. Agathæ Gothorum, ſiue Neapolitana cenſurarum contra Collaterale, ſedente Vrbano VIII. Immunitatis Eccleſiaſticæ Aſſertore, ac Vindice.

CONSVLTATIO CLXXI.

An delinquens in ſcalis, oſtio, atrio, vel porticu Eccleſiæ dicatur delinquere in ipſa Eccleſia, ita ſanè vt ex diſpoſitione Conſtitutionis Gregorij XIV. priuandus ſit Immunitate?

Reſpondendum eſt negatiuè. Quia cum verſemur in 1
odioſis, & in pœnalibus, ſcilicet in priuatione Immunitatis, vtque puniatur delinquens pœna ſanguinis, appellatione delinquentium in Eccleſia non venit delinquens in porticu, ſed is tantum, qui delinquit intra Eccleſiam ad textum *in l.1. §. In flumine, ff. de flumin.* vbi non dicitur fieri in flumine, niſi quod fit intus aquam, non quod in ripa. Idem firmat Bart. *in l. Cætera, §. hoc Senatus n.3. ff. de legat. 1. & in l.1. §. hoc interdictum, ff. de cloac.* Franch. qui alios adducit *dec.402. n.8. & per tot.* Maſtrill. *dec.22. n.6. cum ſeq. p.1. & dec.297. n.90.* Alex. *conſ.137. n.14. vol.2.* Ricc. *in prax. reſol.129.* Mar. Anton. *reſol.11. n.18. lib.3.* Nald. *in ſum. v. Delictum n.5.* & alij.

Et in his proprijs terminis firmat idem Franch. *d. dec.402.* 2
ſub n.9. in fin. Maſtrill. *ibid. n.8.* Marius Ital. *de Immun. Eccleſ. lib.1. cap.4. §.7. n.20. & cap.5. eod. lib. §.3. num.4.* Peregr. *eod. tr. cap.6. n.32.* Ricc. *dec.250. n.3. & 291. n.1. & 3. p.3.* Io: Franc. à Caſtill. *deciſ. Reg. Sicil.156. n.24. 29. 30. & 41.* Ber. *conſ.177. à n.15. lib.3.* & præcipuè *n.25. & 33.* Et ideò Sacra Congregatio Immunitatis in vna *Melsten.* die 11. Decembris 1628. pro maiori parte in hanc ſententiam inclinauit.

Horum autem opinio confirmatur primo ex diuerſitate 3
rationis. Nam ex homicidio commiſſo intra Eccleſiam committitur pollutio Eccleſiæ, & indiget noua conſecratione.

tione. Secus autem ex homicidio commiſſo in porticu, ad Gloſ. *in cap. vn. de conſecr. Eccleſ. in 6.* vbi Anchar. *num.* 3. & Barboſ. *n.* 3. *&* 4. Syluest. *v. Cœmeterium n.* 2. Toler. *in inſtr. Sacerd. lib.* 5. *cap.* 8. *n.* 11. Henriq. *lib.* 9. *ſum. cap.* 27. §. 5. Auil. *de cenſur. p.* 5. *diſp.* 7. *dub.* 2. *concl.* 2. & firmat Nauar. *in Man. cap.* 27. *n.* 256. qui propterea dictionem *in* declarat, ideſt, *intra*. Concinunt Suar. *de Relig. tom.* 1. *tr.* 2. *lib.* 3. *cap.* 9. *n.* 7. Et in his terminis ponderat Mar. Ital. *eod. tr. lib.* 1. *cap.* 4. §. 7. *n.* 20. Caſtill. *d. dec.* 156. *n.* 16. Atque in hoc conſtituitur differentia inter loca ſacra, & immunia, vt in primis delinquens non gaudeat immunitate ſi ex induſtria delinquat; in ſecundis verò gaudeat, vt probat Maſtrillus, & Italia vbi ſupra.

4 Secundò confirmatur ex natura dictionis *in*, quæ denotat intrinſicitatem, & tantum comprehendit locum interiorem, vt ponderat Maſtril. *d. dec.* 22. *n.* 9. Nauar. *vbi ſup.* Caſtil. *ibid. n.* 31. quamplures adducens, Berous, qui alios refert *d. conſ.* 177. *n.* 24. & Ricc. *loco cit. n.* 5. & aduertit Sperel. *dec.* 60. *n.* 9. & generaliter Gratian. *diſput.* 460. *n.* 61. Rot. *dec.* 683. *n.* 5. *p.* 1. *& dec.* 316. *n.* 10. *p.* 9. *rec.*

5 Tertiò confirmatur. Quia in odioſis, & in pœnalibus verba propriè intelligenda ſunt. Textus *in cap. Odia*, & *cap. in pœnis de re iudic. in 6.* cum ſimilibus. Eccleſia autem propriè accipitur pro illo loco, qui eſt circumdatus ambitu murorum, largè verò cum acceſſorijs, nimirum porticu, & alijs huiuſmodi, vt ex mente Io: de Anan. firmat Ber. *d. conſ.* 177. *n.* 17. *&* 33. Maſtrill. *d. dec.* 22. *num.* 6. *cum ſeq.* Mar. Ital. *d.* §. 3. *cap.* 5. *num.* 4. Peregr. *de Immun. d. cap.* 6. *num.* 33. Quare non debent extendi ad alia loca, quàm expreſſa in dicta Conſtitutione, ſcilicet Eccleſiam, ſiue Cœmeterium, vt communiter in hac re aſſeritur à Doctoribus, præſertim Villag. *de extenſ. leg. cap. fin. num.* 15. Decian. *tract. crimin. lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 5. *&* 10. Gutier. *var. quæſt. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 12. *&* 17. Germon. *de Sacr. Immun. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 56. vbi teſtatur hanc eſſe communem Canoniſtarum ſententiam. Optimè Suarez *d. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 5. Franc. Leo *in theſ. for. Eccleſ. cap.* 13. *n.* 27. Ambroſ. *de Immun. cap.* 1. *num.* 13. *& ſeqq.* Mar. Ital. *vbi ſupra, & cap.* 4. §. 7. *num.* 19. Farinac. *eod. tract. cap.* 6. *n.* 94. & exactius *cap.* 22. *num.* 353. *&* 355.

6 Confirmatur quartò ex dictione illa *ipſis*, quæ eſt perſonaliſſima ipſius Eccleſiæ principalis, & non acceſſorium ex allegatis per Grat. *dict.* 103. Quæ quidem dictio eandem vim habet quàm *intra*, Bart. *in l. Gallius* §. *Ille caſus, ff. de lib. & poſth.* Bald. *in rubr. ff. ſol. matrim.* Oldrad. *conſ.* 49. *num.* 9. Corn. *conſ.* 339. *n.* 3. *vol.* 1. Alex. *conſ.* 22. *num.* 8. *vol.* 4. Ber. *d. conſ.* 177. *num.* 24. ac ipſam rem ad oculum demonſtrat, ideòque non verificatur in æquipollentibus, Barboſ. *dict.* 117. *num.* 4. *&* 5. Giurb. *ad conſuet. Meſſ. c.* 2. *gloſ.* 9. *p.* 1. *num.* 1. Em. Othob. *dec.* 1. *num.* 39. Rot. *dec.* 359. *num.* 36. *p.* 5. *& dec.* 201. *num.* 5. *& dec.* 291. *nu.* 6. *p.* 8. *rec.* & in Tyburtina Caſtri S. Angeli 26. Ianuarij 1652. coram Meltio. Denotatque intrinſicitatem in loco, vt ſcilicet requiratur commiſſum homicidium in ipſis Eccleſijs, vel Cœmeterijs ipſis ad affectum excludendi confugientem ab immunitate, vt benè differit Maſtril. *d. dec.* 22. *n.* 9. vbi plures allegat, & Mar. Ital. *d.* §. 7. *num.* 20. *& ſeq.* Ac in fortioribus facit ad hanc rem declaratio S. Congregationis Concilij, dum vult, quod appellatione corporis Eccleſiæ non veniant clauſtra. Ea eſt huiuſmodi. *In vna Salamantina, in qua vigore cap.* 6. *ſeſſ.* 25. *de ref. fuerat decretum, quod Epiſcopus teneretur procedere cum adiunctis in loco conſueto, dummodo extra corpus Eccleſiæ, fuit dubitatum, an clauſtrum intelligeretur extra corpus Eccleſiæ. S. Congregatio Concilij cenſuit, ita intelligi, vt ſit extra corpus Eccleſiæ.*

7 Quintò, quia in dubio facienda eſt interpretatio, quæ faueat Immunitati Eccleſiaſticæ, vt ponderat idem Peregrin. *d. cap.* 6. *num.* 33. *in fin.* Giurb. *conſ.* 10. *n.* 25. & alij paſſim.

Poſtremò, quia Conſtitutio Gregoriana expreſſit cœmeteria, quamuis ſint loca ſacra & acceſſoria ipſis Eccleſijs. Vnde eadem ratione expreſſiſſet porticum, ſi Pontifex illam comprehendere voluiſſet iuxta notata *in cap. Ad audientiam de decim.* & tradita per Socin. Sen. *conſ.* 4. *n.* 8. *lib.* 4. cum vulgaribus.

8 Quibus non obſtat, quod Conſtitutio vtatur eiſdem verbis, quibus vtitur *cap. fin. de Immun. Eccleſ.* cuius verba ex quorundam interpretatione extenduntur etiam ad oſtium, ad porticum, & ſimilia. Siquidem cum dicta Conſtitutio contineat clauſulam *ſublata cum decreto irritante*, quæ non legitur *in d. cap. fin.* excluditur quæcunque minima interpretatio, ſeu extenſio, vt in his terminis reſpondet Caſtil. *d. dec.* 156. *n.* 29. *& ſeqq.* qui contraria diſcurrit, ac refellit. Idem firmat Peregrin. *dict. cap.* 6. *num.* 31. *&* 33. & in expoſitione dictæ Conſtitutionis *num.* 44. qui alios refert. Præſertim cum in terminis *d. cap. fin.* contrarium tenuerint Hoſtienſ. *ibidem num.* 3. ac plerique alij.

Minus obſtant Addentes ad Specul. *de Immun.* Quia ſatis ad rem ijs reſpondent Ber. *d. conſ.* 177. *n.* 26. & Caſtil. *d. dec.* 156. *n.* 24. 9

Motiuum ex *cap. Sicut antiquitus, cap. ſiquis in atrio, cap. ſiquis contra* 17. *q.* 4. tollitur ex reſponſione eiuſdem Berol. loco allegato *n.* 31. *in fine cum ſeqq.* & Caſtill. *ibid. num.* 24. ſcilicet, quod per dicta iura parificantur Eccleſia, porticus, & atrium quoad ſacrilegium, non tamen firmatur, quod factum in porticu, & in acceſſorijs dicatur factum in Eccleſia. Nec ex dicta parificatione infertur ad parificationem reſpectu pœnæ priuationis Immunitatis Eccleſiaſticæ, & aliarum, præſertim attenta Conſtitutione Gregoriana, quæ non admittit extenſionem, vt rectè obſeruat idem Caſtil. eo loco *n.* 29. *&* 30.

Vlterius nec obſtat, quod ſecundum aliquos appellatione Eccleſiæ comprehendantur porticus, atrium, & id genus alia, quæ gaudent immunitate, vt probat textus *in d. cauſ. Siquis in atrio, cap. frater, & cap. Siquis contumax d. cap.* 17. *& q.* 4. vbi Gloſſ. & Archid. Suffraganturque leges ciuiles; vt *l. Pateant, C. qui ad Eccleſ. confug.* & latè poſt alios probat Farinac. *de carc. quæſt.* 28. *num.* 12. *& ſeq.* & vberius *de Immun. cap.* 17. *num.* 268. Quia procedit in fauorabilibus, & in priuilegio Immunitatis, non in pœnalibus pro eiuſdem Immunitatis excluſione, vt declarat Peregr. *d. cap.* 6. *num.* 33. Maſtril. *d. dec.* 22. *ſub num.* 9. *circa med.* Ber. *d. conſ.* 177. *num.* 17. *cum ſeq. &* 27. Graff. *in dec. p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 48. *num.* 9. *& ſeqq.* Franch. *dec.* 402. *num.* 7. *p.* 3. Mar. Ital. *d. lib.* 1. *cap.* 4. §. 7. *num.* 11. poſt alios ab ijs relatos nominatim Sperell. *dec.* 60. *&* 61. de Marin. *reſol.* 170. *num.* 12. *&* 13. *vol.* 1. Dian. *p.* 6. *tr.* 1. *reſol.* 7. Et in hoc aduertendum eſt, quod porticus & ſimilia dicuntur de Eccleſia, & domo vti acceſſoria, non tamen in porticu facta, dicuntur facta in domo, vt tradit Bart. *in d. l.* 1. §. *hoc interdictum, ff. de Cloac.* Ber. *d. conſ. num.* 20. 33. *&* 34. Conſtitutio autem Gregoriana vtitur verbis *in ipſis Eccleſiis*, & ſic intra Eccleſias ex ſupra deductis. 10

Tandem nec obſtat, quod ratio *d. cap. fin.* ſit ſpes confugij, quæ militat non dum in delinquente in Eccleſia, ſed etiam in porticu. Nam huiuſmodi ratio non eſt finalis, ſed impulſiua. Nec ideò *d. cap.* in ea principaliter fundatur, vt ſcitè ponderat in his terminis Peregr. *d. cap.* 6. *num.* 33. traditque Butr. *in d. cap. fin. num.* 4. Abb. *num.* 8. Hoſt. *num.* 2. Io: Andr. *num. item* 2. Anchar. *n.* 3. Anan. *num.* 7. & clariùs Decian. *in tr. crim. lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 5. Aliæ verò rationes, quibus idem *cap. fin.* innititur non applicantur huic caſui, cùm delinquens in porticu non delinquat in Eccleſia, nec ipſam Eccleſiam offendat. 11

Verùm, quicquid ſit dicendum in terminis iuris communis vigore *d. cap. fin.* ceſſat omnis difficultas in terminis Conſtitutionis Gregorianæ, quæ eſt reuocatoria iuris communis, nullamque cauſam exprimit, cuius ratione poſſit fieri illatio & extenſio, ſolumque reſpexit ad ſolam qualitatem delictorum & iniuriæ in Eccleſia factæ. 12

Nec ideò facienda eſt vis ſuper declaratione Clementis VIII. in illa Panormitana, cum Breue deſuper emanatum non contineat declarationem generalem, ſed ſit reſtrictum ad caſum particularem ob circumſtantias facti, vt prudenter notauit Peregr. *d. cap.* 6. *num.* 33. Marius Ital. *d.* §. 6. *num.* 23. *in fin. &* §. 3. *num.* 4. Farinac. *de Immun. n.* 346. *circa med.* & nos alibi. Quorum opinionem alias S. Congregatio Immunitatis approbauit. 31

Quæ ſanè eo magis procedunt, quando probatur non fuiſſe in porticu ſepulta cadauera mortuorum, ſicque non fuiſſe reputatum cœmeterium, ſed locum profanum, in quo negotia profana peracta ſint, quæ profectò non fuiſſent permiſſa, ſi fuiſſet cœmeterium, & locus ſacer, vt inquit textus in *cap.* 2. *extr. de Immun. in 6. & in cap. Cum Eccleſia, eod. tit.* vbi notant omnes Canoniſtæ, probantque Germon. 41

de Immun. lib.3. cap.16. n.37. & Suar. *d. tom.1. de Relig. lib.3. cap.8. n.5. & ſeq.*

15 Ita quod vbi conſtaret dictum locum eſſe cœmeterium, ex quo tamen in eo profana ab immemorabili fuerunt tractata, non excluderet delinquentes ab Immunitate Eccleſiæ, cum non poſſit ampliùs dici locus Sacer, vel ſanctitudinis, ſaltem ad effectum prædictum, vt docet Suar. *ibid. num.8.* Sebaſt. Medic. *de ſepult. p.1. quæſt.10. num.4.* Borrel. *in ſum. dec. tit.3. num.43. p.1.* & Mar. Ital. *d. cap.4. §.2. & §. 6. num.5. & 6. & §.9. num.8. & ſeqq.*

Atque ita cenſuit Sac. Congregatio Immunitatis iterùm ac ſæpiùs, præſertim in vna *Spoletana* die 7. Februarij 1630. & in vna *Camerinen* die 3. Aprilis 1635. & in Aſculana 20. Decembris 1657. ac in Dortonen 9. Septembris 1670. nimirum porticum, de qua diſſeruimus, gaudere. [Et conſtat etiam ex ſequentibus declarationibus eiuſdem S. Congregationis. In Peruſina die 21. Nouembris 1635. *Sacra Congregatio &c. cenſuit, Oratorem gaudere debere immunitate Eccleſiaſtica, cùm archibuſium ex cuius ictu ſequuta eſt mors Laurentij non ſit exploſum in Eccleſia, vel cœmeterio, ſed tantum in loco immuni.* In Hieracen die 16. Decembris 1642. *Sacra &c. cenſuit, oratorem, qui Ioannem Baptiſtam Zarzanam occidit in limine portæ Eccleſiæ gaudere debere immunitate Eccleſiæ.*]

CONSVLTATIO CLXXII.

Reſtitutio extracti ab Eccleſia quo modo eidem fieri debeat? Vbi in hanc rem plura non ſpernenda pro Legatis, Nuncijs, Epiſcopis, Vicarijs, alijſque.

1 EXtractio confugientis ab Eccleſia probatur per teſtes, ideòque dubitari non poteſt de iuſtitia fulminationis cenſurarum contra extrahentes ex diſpoſitione Conſtitutionis Gregorij XIV. atque ex traditis per Farinac. *de Immun. cap.20. n.307.* cum ibi allegatis. Ad quarum cenſurarum fulminationem procedi debet non ſolum contra miniſtros, ſed etiam contra Iudices laicos qui extractum poſt requiſitionem nedum reſtituere recuſant, verùm etiam in carceribus retinent. Idem Farinac. *loco cit. num.324.* Genuen. *in prax. cap.12. de Immun. in fin.* vbi etiam firmat extractum nulla alia de cauſa ſeu delicto retineri poſſe. Concordat Peregr. *de Immun. cap.25. n.25.* & in puncto cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna *Neapolitana* die 26. Martij 1629. contra Iudicem Caliſanum.

2 Nec dicti Iudices excuſari poſſunt ob pretenſam ignorantiam huiuſmodi extractionis ab Eccleſia, dum de illorum ſcientia conſtet ex proteſtatione, & inſtantia eiſdem facta per ipſum extractum carceratum, nec non ex negotiatione miniſtri Eccleſiaſtici. Item conſtare poterit ex intimatione cum affixione ſignificatoriæ Curiæ Eccleſiaſticæ de extractione facta, quæ licet poſterior ſententia lata, præcedit tamen illius exequutionem, à qua propterea deſiſtendum erit.

3 Qui teſtes, licet non ſint examinati præuia citatione partis, ſeu Curiæ laicalis, nihilominus in cauſa violatæ Immunitatis ſufficiunt, vt de ſtylo particulari Curiæ Neapolitanæ atteſtatur Genuen. *ibid. cap.23. n.19.* Aliàs nunquam, vel raro poſſent à Curia Eccleſiaſtica haberi probationes. Quod in terminis fuit dictum in ſupracitata Neapolitana, contra Iudicem Caliſanum.

4 Nec pro reſtitutione, ſeu reintegratione Eccleſiæ ſuffragari poteſt fuga extracti à carceribus cum ſubſequuto confugio ad alteram Eccleſiam, ita quando res peruenit ad manus creditoris, debitor remanet liber à reſtitutione, vt rectè Bonac. *de Imm. Eccleſ. diſp.3. q.7. §.5. n.3.* Siquidem huiuſmodi nouum confugium probari debet ex proceſſu Iudicis Eccleſiaſtici, qui ſolus ad hunc effectum attendendus eſt. Nec propterea dici poteſt ſatisfactũ violationi Eccleſiaſticæ, pro qua requiritur repoſitio extracti in eodem loco immuni ad text. *in cap. Reintegranda 3. q.1.* Gloſ. *in cap. Si quis in atrio 17. q. 4.* traditque Archid. *in cap. Miror circa med. 17. quæſt.4.* vbi Turrecrem. *ſub princ. & in fin.* Gambacur. *de Imm. lib.4. cap. 22. n.17.* cum alijs ibi relatis. Et ex decreto Sanctiſſimi ſeruatum fuit contra Gubernatorem Vrbis in extracto ab Eccleſia S. Mariæ de Pace die 27. Auguſti 1629. in qua extractus repoſitus fuit ab eiſdem birruarijs publicè poſt meridiem. Idemque fuit decretum ab eodem Sanctiſſimo in extracto ab Eccleſia S. Mariæ de Populo, & alias cenſuit Sac. Congregatio Immunitatis, præſertim in Salernitana die 7. Maij 1630. Quod etiam conſtat obſeruatum in Ciuitate Ferrarienſi ſub anno 1624. ex declaratione Cardinalis Lenij cum exequutione Cardinalis S. Marcelli.

Quæ opinio nititur pluribus rationibus. Primò, quia huiuſmodi Eccleſia dicitur propriè offenſa. Secundò, quia populus dicti loci, qui habuit ſcandalum, debet habere notitiam emendationis. Tertiò, quia daretur multiplicatio ſcandalorum, & traheretur in exemplum. Idque maximè procedit quando extractus aſſerit ſe non eſſe tutum in Eccleſia, in qua repoſitus eſt, cùm ibi non habeat eandem libertatem, quàm habebat in Eccleſia, à qua fuerat extractus. 5

Et licet in proceſſu laico conſtaret de confeſſione extracti, quod ſcilicet à carceribus à quibus aufugit, fuerit aſportatus ad aliam Eccleſiam. Nihilominus huic confeſſioni extortæ non eſt adhibenda fides, ſi fuit facta poſt ſententiam latam, & in tormentis abſque alia ratificatione, vt firmat ex multis Farinac. *de reo, & confeſ. q.83. cap.3. n.67. cum ſeqq.* Eo vel maximè ſi fuerit extorta poſt nouam inſtantiam extracti pro repoſitione in Eccleſia, ſeu de gaudenda Immunitate, & ſic ad effectum cognoſcendi, & declarandi articulum, an gaudere deberet Immunitate, ſuper quo cum Iudices laici ſint omnino incompetentes, ex quo huiuſmodi cognitio, & declaratio ſemper ſpectat ad Eccleſiaſticum priuatiuè quoad Iudices laicos, Farinac. *de Immun. n.367.* & paſſim cenſuit eadem S. Congregatio, intrat ſanè alia concluſio vulgata, quod confeſſio facta coram Iudice incompetente etiam ratione materiæ, non releuat. Idem Farinac. *d. loco de reo, & confeſ. q.81. n.203.* iuncto *n.188.* Præſertim ſi ex relatione Ordinarij in ſpecie de hoc requiſiti contrarium expreſsè aſſeratur. 6

Verum quatenus etiam probaretur dictum nouum confugium, ſeu tranſportatio ad aliam Eccleſiam, non idcircò diceretur ſatisfactum Eccleſiæ, nec ſequuta reſtitutio, ſeu reintegratio requiſita, cùm fugiens à carceribus non poſſit dici reſtitutus per Iudices laicos, illum in carceribus detinentes, vel de illorum iuſſione & voluntate, prout neceſſario requiritur ad hunc effectum. Textus eſt *in d. cap. Miror 17. q.4.* ibi: *Reuoca quem rapuiſti*, vbi Turrecrem. & *in cap. Sicut antiquitus*, ibi: *Emendat, reddat*, & *in cap. Frater*, ibi: *Dimiſerunt, eadem q. 4.* Hoc idem probat textus *in cap. Accedens de procur.* vbi Abb. *n.2.* Dùm enim diſponit relaxationem fieri debere per retinentem, & per eum conduci relaxatum ad locum tutum, in neceſſariam conſequentiam venit, quod reſtitutio fieri debeat ab ipſo retinente, vel ſaltem de illius mandato, & voluntate. Quia cum ex violatione facta Eccleſiæ inferatur publica iniuria, requiritur actus contrarius correſpondens publicæ pœnitentiæ, qui actus conſiſtit in reſtitutione ſolemni ipſi Eccleſiæ per violantem Eccleſiaſticam Immunitatem, & in ſolutione damnorum, & intereſſe ipſi extracto, ſeu retento in carceribus ex deductis à Peregr. *de Imm. cap.15. n.26.* Quæ ſupponunt pernéceſſe factum, & voluntatem ipſius extrahentis, vel retinentis. 7

Quare non poteſt dici ſatisfactum Eccleſiæ ex fuga extracti à carceribus laicis. Quia extrahentes ſaltem tenentur extractum tranſmittere ad carceres Iudicis Eccleſiaſtici, donec & quouſque Eccleſiaſticus decernat eum debere vel non debere gaudere immunitate iuxta communem concluſionem etiam in Tribunalibus laicis receptam, vt per Giurb. *conſ.20. n.23.* atque adeò ſola fuga à carceribus laicis non ſatisfacit Eccleſiæ læſæ, ſed ad ſummum præſtat excuſationem, donec Iudex habeat facultatem illum reſtituendi. Addo quod extractus neque volens poteſt ſe tradere in manus Curiæ ſæcularis antequam ſit Eccleſiæ ſatisfactum. Quia priuilegium Immunitatis Eccleſiaſticæ vel eſt inductum fauore Eccleſiæ tantum, vel ſaltem mixtim ratione Eccleſiæ & perſonæ, itaut illi non poſſit per extractum renunciari, vt fuit non ſemel ab ijſdem laicis iudicatum, & ſignanter apud Maſtrill. *deciſ.169. lib.2.* Ideòque neque poteſt hoc facere per fugam, dum non eſt in carceribus Eccleſiaſticis. Quia retentio in carceribus ſæcularibus oſtendit voluntatem Iudicis repugnantem in ſatisfaciendo Eccleſiæ, 8

cleſiæ,

eleſiæ ; & fuga carcerati non eſt actus Iudicis Eccleſias ſa-
tisfactorius . Cui quidem priuilegio confugiens non poteſt
renunciare neque tacitè, neque expreſsè, nec ante extractio-
nem, itaut capiatur in eadem Eccleſia, nec poſt extractio-
nem, itaut illi non reſtituatur, vt communiter tenent Do-
ctores, & nominatim Decian. *d.lib.6.cap.26. n.12.* Farinac.
*de Immun. cap.19. num.*304. Guazzin. *defenſ.1. cap.36.* Ma-
ſtrill. *d. dec.169. num.*8. Vermigl. *conſ.101. n.5.* Bonacin. *de
cenſur. in part. diſp.2. q.3. punct.16. §.3. num.12.* Dian. *d.p.4.
reſol.32.* D. Fagnan. *in cap. Inter alia n.61. & 87. cum ſeqq. de
Immun. Eccleſ.* & declarauit etiam S. Congregatio Immu-
nitatis in vna *Caiacen* die 20. Nouembris 1640. *Sacra, &c.
Reſpondit, reſcribendum eſſe Vicario, vt faciat reſtituere Ora-
torem eidem Eccleſiæ, à qua fuit extractus, cùm non potue-
rit per renunciationem ipſius præiudicare Eccleſiæ. Secuta
autem reſtitutionem erit in ſui arbitrium ſe conſtituere in car-
ceribus.*

9 Minus ſufficit reſtitutio facta Epiſcopo, vel repoſitio in
carceribus Eccleſiaſticis iuxta Farinac. *conſ.166. n.49. in fin.*
Immò etiam in ſententia eorum, qui putant ſufficere reſti-
tutionem factam Epiſcopo, certum eſt, quod illa debet eſſe
talis, vt Epiſcopus deinde extractum liberè in Eccleſia re-
ponat, non vt in carcere detineat, vt declarat Delben. *d.
cap.16. dub.33. n.2.* Epiſcopus enim cum ſit Procurator, &
Oeconomus, non autem dominus Eccleſiæ, ſine Capitulo
non poteſt remittere iniuriam illi factam per extractionem,
& retentionem confugientis per Gloſ. *in cap. Si is, qui 23. q.
4. v. Poſſumus*, Abb. *in cap. Contingit 36. num.11.* Innoc. *in
princ.* Hoſt. *num.2. & ſeqq. de ſent. excom.* & alios, quos re-
fert Biſfeld. *de iniur. & damn. dat. cap.7. in 4. & vlt. con-
cluſ.*

10 Nec etiam ſatis eſt ſimplex excarceratio, niſi etiam ſe-
quatur repoſitio extracti in Eccleſia, vt reſpondit Sac. Con-
gregatio in vna *Mediolanen* die 23. Februarij 1638. his ver-
bis: *Scribatur Eminentiſſ. Archiepiſcopo, vt Oratorem fa-
ciat reſtituere eidem Eccleſiæ, à qua fuit extractus, nec ſuffi-
cere illius excarcerationem pro reintegratione violatæ Immu-
nitatis Eccleſiæ ob extractionem eiuſdem Oratoris.* Sicque
reſtitutio ſemper facienda eſt eidem Eccleſiæ, à qua fuit fa-
cta extractio, & non alteri, vt paſſim reſcribere ſolet ea-
dem S. Congregatio. Quinimmò, vt reſtitutio fieri poſſit
alteri Eccleſiæ, eſt neceſſaria diſpenſatio Summi Pontifi-
cis, & conſenſus extracti, vt declarauit eadem Sac. Congre-
gatio in *Neapolitana* die 21. Aprilis 1643. & in vna *Mediola-
nen* die 28. Nouembris 1634. hunc in modum. *D. Secreta-
rius iuxta mentem, ſcilicet, vt mediante authoritate Sanctiſ-
ſimi ſfaciat conualidare reſtitutionem factam alteri Eccleſiæ,
cùm non dependeat à conſenſu partium, ſed ab auctoritate San-
ctiſſimi.* Sacra &c. *Cenſuit, reſtitutionem Oratoris extracti
de iure faciendam eſſe eidem Eccleſiæ Ciuitatis Lauden, à
qua fuit extractus, etiamſi hodie moram trahat in Ciuitate
Romana diſtante à loco factæ extractionis. Poſſe tamen hoc
caſu Sanctiſſimum D. N. diſpenſare, vt reſtitutio fiat Eccleſiæ
Lateranenſi, attento conſenſu Oratoris, qui reſtitui debet.*
Ex quibus elicitur validum argumentum dominij, quod
retinet Eccleſia ſuper perſona extracta donec & quouſque
ſibi reſtituatur.

11 Idque in terminis firmat Gambacur. *de Immun. lib.4. cap.
22. num.17.* ibi: *Atque ipſi, ſiue partes ſint, ſiue Magiſtra-
tus teneantur in conſcientia reſtituere.* Idem voluit Genuen.
loco alleg. cap.17. ſub num.7. Peregr. *d. cap.15. num.21.* &
& faciunt deducta per Farinac. *in prax. de carc. quæſt.29.
num.11. & de Immun. cap.2. num.52.* Decian. *lib.6. de var.
quæſt. circa extrahen. cap.29. num.7.* & per d. Gambacur. *vbi
ſupra num.18. cum ſeqq.* quos ſequuti ſunt Donat. Anton.
de Marin. *lib.1. reſol. quot. cap.180. à num.3.* Dian. *part.4.
tract.1. reſol.34. in fin.* Delbene *de Immun. cap.16. num.35.
ſect.1. num.3. & ſeq.* & declarauit nouiſſimè S. Congrega-
tio Immunitatis ſub die 20. Iulij, & 14. Decembris 1655.
in vna *Angolonen*. Alias enim reſultaret pernicioſiſſimum
exemplum, & aperiretur via fraudibus ac deludendi reſti-
tutionem Eccleſiæ ac debitam reintagrationem violatæ Im-
munitatis.

12 Nec obſtat Bonacina *de Immun. quæſt.7. diſp.3. §.5. num.3.*
Nam, præter quod communis ac vera ſententia eſt in con-
trarium, dicit dumtaxat in hunc modum: *Ego verò arbi-
tror primo ſufficere, vt extractus reſtituatur eidem vel alteri
Eccleſiæ, in qua æquè tutus & liber eſſe poſſit.* Ex quibus col-
ligitur tantum reſtitutionem non eſſe faciendam neceſſario
ſecundum illum eidem Eccleſiæ, ſed non dicit, non eſſe
faciendam per eos, vel de voluntate extrahentium, vel re-
tinentium, immò contrarium ſupponit, dum vtitur ver-
bo *reſtituatur*, quod importat actum retinentis, vel extra-
hentis. Solumque Doctores ij, qui contra communem
admittunt, ſufficere repoſitionem fieri in alia Eccleſia, lo-
quuntur quando repoſitus in alia eſſet æquè liber ac in illa, à
qua fuit extractus.

Atque ideò in vna Neapolitana violationis immunita- 13
tis Eccleſiaſticæ die 4. Octobris 1630. Sacra Congregatio
Immunitatis facto verbo cum Sanctiſſimo cenſuit deman-
dandum eſſe Nuncio, vt ſeruatis ſeruandis, procedat ad
fulminationem cenſurarum contra quoſcunque Miniſtros
ac Iudices Vicariæ, ac alios complices ex cauſa violatæ
Immunitatis ob non reſtitutionem, & retentionem in
carceribus Baronis Palagianelli & mortem ei illatam.
Sed pro nunc contra Miniſtros inferiores, & contra Iudi-
cem referentem, cum præſeruatiua procedendi contra
alios. Et ita, facto denuò verbo cum Sanctiſſimo, fuit
de eius mandato directa commiſſo Nuncio, quia ipſe fecit
proceſſum, ipſeque egit, quæ fuit exequutioni demanda-
ta per publicationem cenſurarum, & affixionem cedulo-
num; ſed ratione ſuſpicionis peſtis fuit data facultas eidem
Nuncio illos abſoluendi in Ciuitate Neapolitana abſque
eo quod accederent ad Vrbem, idque ex gratia ſpeciali San-
ctiſſimi.

Vlteriùs pro reintegratione requiritur etiam reſtitutio 14
omnium rerum, præſertim armorum, quæ fuerunt ablata
in extractione, cùm extractus ſit reſtituendus quoad om-
nia in priſtinum, *d. c. ſicut antiquitus 17. q.2.* Et in puncto de
reintegratione armorum cenſuit S. Congregatio quod ante
abſolutionem facienda ſit reſtitutio in integrum armorum
in vna Lunen Sarzanen die 4. Auguſti 1624. & die 24. etiam
Auguſti eiuſdem anni in vna *Brunduſina*, & in vna *Mediola-
nen* die 28. Maij 1626.

Quæ omnia procedunt etiam contra miniſtros, & officia- 15
les Curiæ Cardinalium Legatorum ac Nunciorum, violan-
tes Immunitatem Eccleſiaſticam, à cuius cenſuris iidem
Legati ac Nuncii abſoluere eos non poſſunt, cùm nullus
eos abſoluere poſſit niſi Pontifex, cui ſoli id reſeruatum
eſt *in extr. Etſi Dominici, de pœnit. & remiſſ.* & in Bulla Cœ-
næ poſt §.20. Et ita iuſſu Pauli V. declarauit Sac. Congre-
gatio Concilij die 18. Nouembris 1617. & in ſpecie quoad
Legatum Bononienſem declarauit Sacra Congregatio Im-
munitatis in vna *Mutinen* die 11. Auguſti 1626. & re-
ſpectu Nuncij Colonienſis in vna Colonien die 17. Martij
1625.

Nec ſuffragatur, quod tanquam miniſtri & officiales 16
Cardinalis Legati, ſiue Nuncij non ſint ſubiecti tribunali
Epiſcoporum. Nam verſamur in cenſuris à lege & à Pon-
tifice inflictis, quæ omnes comprehendunt. Epiſcopi verò
ſunt tantum exequutores.

Atque ita eadem S. Congregatio Immunitatis cenſuit in 17
vna *Ferrarien* die 17. Septembris 1632. Vnde ratione
exempli ac præiudicij Immunitatis Eccleſiaſticæ, præſer-
tim cum agebatur de caſu notorio, mandauit Miniſtris
Cardinalis Legati ſatisfactionem præſtandam Eccleſiæ, &
deinde abſolutionem in forma. [Extantque in hanc rem
litteræ Eminentiſſimi D. Cardinalis Barberini, datæ Emi-
nentiſſimo Cardinali Magalotto, Epiſcopo Ferrarienſi, quæ
ſunt huiuſmodi: *Le controuerſie nate trà la Corte di V. E.
e quella del Signor Cardinal Legato, ſono parſe degne d'eſſer
conſiderate dalla S. Congregatione ſopra le controuerſie giu-
ridittionali Eccleſiaſtiche, onde hauendole Sua Beatitudine
rimeſſe ad eſſa, quelli Eminentiſs. miei Signori hanno termina-
to alcuni punti, de' quali io dò parte all' E. V. e al Signor
Cardinal Legato. Primieramente conſiderando la S. Con-
gregatione molti caſi deciſi altre volte in conformità de' Sacri
Canoni, e parere de' Dottori, hà giudicato eſſer neceſſaria la
reſtitutione di Franceſco Conteſſi reo eſtratto alla medema
Chieſa, di doue fù leuato, & anco dell'armi, che ſono ſtate tol-
te dalla detta Chieſa. Hanno inoltre giudicato, che eſſendo
riſeruata l'aſſolutione dell'Immunità Eccleſiaſtica, non pote-
ua ne anche il Legato, ſenza ſpecial facoltà di N. Sig. dar l'
aſſolutione alli rei incorſi nelle cenſure per queſta cauſa, e che*

eglino non poteuano eſercitar l'officio loro, ſenza riceuer prima l'aſſolutione da chi haueua facoltà da queſta S. Sede di darla. Che inoltre i miniſtri del Sig. Cardinal Legato non poteuano rimuouere i cedoloni affiſſi, nè fare altri atti contro miniſtri di V. Em. che gli sbirri eſtraenti debbano eſſere aſſoluti publicamente in forma Eccleſiaſtica conſueta nella medema Chieſa, doue hanno commeſſo l'ecceſſo, con che prima ripongono publicamente l'eſtratto, ſe ſi troua, ò almeno le ſue armi nella ſteſſa Chieſa. Che gli altri officiali maggiori incorſi nella medema cenſura ſyno aſſoluti priuatamente, precedente però la riuocatione de' ſudetti atti fatti contro i miniſtri di V. E. quali atti originali douranno conſignarſi alla ſua Corte. Si procederà appreſſo à chi douraſſi dar facoltà di aſſoluere i cenſurati, e ſe in queſto particolare dell' Immunità ſyno ſottopoſti i miniſtri della legatione alla giuriditione del Veſcouo, del che io à ſuo tempo darò parte à V. E. alla quale, è paruto anche à S. Santità, che io come tanto ſuo ſeruitore, e oſſeruantiſſimo di amendue loro, partecipi queſta reſolutione della S. Congregatione. Confido ch'ella con la ſua pietà, e zelo concorrerà nel medemo ſentimento, e quella prudenza che riluce nelle ſue attioni cooperarà alla quiete che ſi deſidera in queſto affare, come io ne la priego con tutto l'animo, e le bacio per fine vmilmente le mani. Di Roma a' 29. Maggio del 1632. Item aliæ eiuſdem ad eundem in hunc tenorem. A' 2. del preſente ſi fà di nuouo la Congregatione per definire i punti, che reſtauano indeciſi ſopra le differenze trà la Corte di V. E. e quella della Legatione, nella quale è ſtato riſoluto che V. E. hà potuto validamente denunciare ſcomunicati, mediante l'affiſſione de' Cedoloni, coloro ch'eſtraſſero il Conteſſi dalla Chieſa Parochiale di Foſſanoua, e quanto alla facoltà d'aſſoluere i ſudetti, e quelli che ameſſero i cedoloni, e vi cooperarono nella loro amotione, & anche gli vfficiali maggiori, che hanno preſtato complicità nelle coſe ſudette, & altre fatte con occaſione di queſta cauſa, la maggior parte hà giudicato che queſta autorità ſi debba delegare à V. E. Ma noſtro Sig. per ageuolar maggiormente la funtione, e per ſolleuar lei da queſto incommodo, hà voluto addoſſar queſta fatica al Sig. Ceſare Balduini, Vicario del Sig. Cardinale Arciueſcouo di Rauena, che riſiede in coteſta Città, che douerà quanto prima aſſoluere i cenſurati nel modo è forma, e con le conditioni, come appreſſo, eccettuato però il Luogotenente Buttini, e'l fratello del Barigello, ſopra i quali ſi dirà appreſſo il ſenſo della S. Congregatione. Quelli che eſtraſſero il Conteſſi dalla Chieſa Parochiale di S. Marco doueranno eſſere aſſoluti nella medema Chieſa con le conſuete ſolennità preſcritte dal Ceremoniale, alla quale hà voluto la S. Congregatione, che vi proceda la reſtitutione del reo, e dell'armi nella medema Chieſa, e hauerebbe anche deſiderato che ciò ſi faceſſe nel giorno di feſta, e trà le ſolennità della Meſſa, acciòche maggiormente ſi leuaſſe lo ſcandalo, e l'eſempio. Quanto à coloro, che hanno ameſſo i Cedoloni, e cooperati all'amotione, hanno giudicato quelli miei Em. Sig. che debbano eſſere aſſoluti con la medema cerimonia nella Chieſa Catedrale, e per tor via l'eſempio dell'amotione, hãno ordinato che auanti di riceuere l'aſſolutione, debbano eſſi medeſimi riattaccare i cedoloni, i quali ſi laſcino ſtare così affiſſi almeno per vn giorno. Altri officiali maggiori douranno eſſere aſſoluti priuatamente, alla quale aſſolutione hà voluto la S. Congregatione, che preceda prima la caſſatione dell'obligatione giuratoria fatta dal Drunetti Notaro della Curia Epiſcopale. Secondo l'annullatione di tutti gli atti fatti in queſta cauſa da' miniſtri della legatione, i quali atti tutti ſi douranno antecedentemente reſtituire alla Curia Veſcouale, ſe ſaranno in quinterno, ma ſe ſaranno ne' libri, doue ſiano meſcolate altre coſe, ſi caſſino i medeſimi atti, e ſi annullino con decreto in margine di ciaſcuno. E tutto queſto hà giudicato la S. Congreg. non oſtante la ſentenza del Luogotenente ciuile proferita in queſta cauſa. Hò voluto dare così minuto auuiſo a V. E. di tutto quello che hà riſoluto la S. Congregatione perche trattandoſi della ſalute dell'anime di tanti cenſurati, non mi è parſo di tacere coſ' alcuna, che non eſpreſſa poteſſe render dubbia l'aſſolutione, &c. Di Roma a' 5. di Giugno 1632. Ac demum litteræ eiuſdem Em. Barberini ad præfatã Cæſarem Balduinum tenoris ſequentis. Hauendo la S. Cong. ſopra l'Immunità Eccleſiaſtica dichiarato eſſerſi incorſi nelle cenſure riſeruate à N. Sig. il Barigello, e li sbirri che hanno eſtratto dalla Chieſa di S. Marco di Foſſanoua dioceſi di Ferrara Franceſco Conteſſi rifugito in eſſa, e gli sbirri, e gli altri miniſtri, che hanno rimoſſo i cedoloni fatti attaccare dalla Curia Epiſcopale cõtro i ſudetti eſtrattori, e quelli ancora che hanno cooperato in queſta amotione, & anche gli vfficiali maggiori che nelle coſe ſopradette, & altre con occaſione di queſta cauſa hauer preſtato la loro complicità, S. Beatitudine col parere della medema Congr. comunica la facoltà neceſſaria à V. S. di dare l'aſſolutione a' ſudetti cenſurati, ſe la domanderanno, eccetuato il luogotenente ciuile Buttini e'l fratello del Barigello di Ferrara nella forma, e con le conditioni infraſcritte ciò è quelli, che eſtraſſero il Conteſſi doueranno riceuere l'aſſolutione nell'iſteſſa Chieſa Parochiale di S. Marco con la conſueta ſolennità preſcritta dal Ceremoniale, con queſto però che vi proceda la reſtitutione del medeſimo Conteſſi alla detta Chieſa, e delle ſue armi, che gli furono leuate. Il che ſi douerà fare nel giorno feſtiuo, & inter miſſarum ſolemnia. Quelli che hanno ameſſo i cedoloni, e nell'amotione di eſſi hanno cooperato, doueranno eſſere aſſoluti con la medema forma nella Catedrale di coteſta Città con queſto che antecedentemente eſſi medeſimi riattacchino nel medeſimo luogo i cedoloni, e che gli laſcino ſtare almeno per vn giorno. Agli altri officiali maggiori, eccettuatone il Buttini, darà l'aſſolutione priuatamente alla quale douerà procedere prima la caſſatione dell'obligatione giuratoria fatta dal Brunetti Notaro della Curia Epiſcopale. Secondo l'annullatione del precetto fatto al Dottore di S. Marco di cõparire nella Curia della legatione. Terzo l'annullatione di tutti gli atti fatti in queſta cauſa da' miniſtri della Legatione non oſtante la ſentenza del Luogotenente Buttini, quali atti tutti ſi douranno antecedentemente reſtituire alla Curia Epiſcopale ſe ſaranno in quinterno ſeparato, ma ſe ſaranno co' libri, doue ſyno meſcolate altre coſe, douranno caſſarſi, e annullarſi col decreto in margine di ciaſcuno. Tutto queſto V. S. douerà eſeguire procedendo con ogni deſtrezza è prudenza, eſeruendoſi del ſuo proprio Notaro, e Miniſtri, e doppo data l'aſſolutione, ella tranſmetta alla S. Congr. la fede autentica del tutto, con che io ſaluto V. S. di cuore. Di Roma a' 5. di Giugno del 1632.]

CONSVLTATIO CLXXIII.

An Commendatores Ordinum militarium poſſint retinere & carcerare Sacerdotes ſæculares ad curam animarum à ſe deputatos cum approbatione Ordinarij in Eccleſijs Parochialibus ſuorum Ordinum ob cauſas ad ipſam Curam animarum concernentes?

Et an eis Epiſcopus poſſit demandare monitionem, vt tanquam excommunicati abſtineant?

Item à quonam delicta ob dictas cauſas cognoſci debeant?

AD primum reſpondeo, non poſſe, idq; facientes incurrere in cenſuras. Nam huiuſmodi Capellani deputati ad animarum curam ſunt Sacerdotes ſæculares. Ex retentione autem vel carceratione Clerici, etiam facta in loco priuato, & ſine læſione incurritur excommunicatio per textum *in c. Nuper de ſent. excom.* vbi poſt antiquiores notat Barboſ. *n.2.* Farinac. *in prax. q.27. n.10.* & in puncto de oſtio cubiculi clauſo, itaut egredi non poſſit, Innoc. *in c. Nuper ſub princ.* Nauar. *in man. c.27. n.77.* Bonac. *de cenſur. diſp.2. q.3. punct.6. ſect.1. §.1. ſub n.3.* Genuen. *in prax. cap.25. n.2.* 1

Neque poteſt ſuffragari prætextus iuriſdictionis Commendatoris. Quia nullam poteſt habere iuriſdictionem in ſacerdotem ſæcularem deputatum cum approbatione Epiſcopi ad curam animarum, nec pro prætenſo delicto commiſſo in prædicatione, vel alio munere parochiali, ſed iuriſdictio ſpectat ad Epiſcopum diœceſanum ex *cap. Inter cætera, de offic. ordin.* ex Clem. *Dudum, §. Verum de ſepult.* ex S. Concilij Trident. *in cap.2. ſeſſ.5. de ref.* & clarius ex Conſtitutione Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs. 2

Ratio autem eſt, quia, vt Sacerdos ſæcularis, præſertim ad curam animarum deputatus, retineri ac puniri poſſit, requiritur nedum quod ſit ſubditus, verum etiam quod criminis commiſſi correctio ſpectet ad detinere, ſeu punire volentem iuxta theoricam Hoſtienſis *in cap. Vt fame, n.4. ante fin.* vbi etiam Abb. *n.5. de ſent. excom.* Idem firmat poſt alios Soc. *in cap. Peruenit, num.257. de appell.* & Graſſ. *de effect. Cleric. effect. 7.* Et ideò iuriſdictio Commendatoris contra eos, qui intra ſepta Commendæ reſident, locum habet vel in profeſſis in eodem Ordine militari, vel in deſer- 3

ſeruiente ipſi Militiæ & ſub obedientia exiſtente, Ricc. *in prax. p.2. to.1. reſol.41. n.3.* & magiſtraliter cenſuit S. Congregatio Concilij in illa celebri declaratione Venuſina die 22. Auguſti 1609. in terminis Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, quam ſæpius eadem Sac. Congregatio approbauit. Iſti autem Sacerdotes inſeruiunt Eccleſijs in cura animarum adminiſtranda, cuius ratione ſubijciuntur Ordinario approbanti, & illius obedientiæ, ac iuriſdictioni ex ſupra allegatis. Quod perſpicuè etiam habetur ex Trid. *cap.11. ſeſſ. 24. de refor.* & ex Probo, atque alijs notat Lotter. *de re benef. lib.1. quæſt.33. nu.119.* ac cenſuit eadem Sac. Congregatio Concilij in ſequentibus declarationibus, & aliis ſæpè.

4 *In Tranen., ſacra &c. cenſuit, Archiepiſcopum poſſe tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatum ex decreto cap.11. ſeſſ.24. & ex Conſtitutione Gregorij XIII. procedere in criminalibus, & circa morum correctionem contra inſeruientes in Eccleſia S. Sepulchri militiæ S. Ioannis Hieroſolymitani.*

5 *Die 8. Iunij 1624. ſacra &c. ad 2. reſpondit, Sacerdotes tam ſæculares, quàm dicti Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani Regulares curam animarum perſonarum ſæcularium exercentes in ijs, quæ ad dictam Curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent ſubeſſe in omnibus iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, neque poſſe etiam quemcunque ad nutum amouibilem ad eandem curam à prædicto Commendatore deputari, niſi de ipſius Epiſcopi conſenſu, ac præuio examine per eum, vel eius Vicarium faciendum, quemadmodum ſtatuitur eiuſdem S. Concilij decreto, non obſtantibus priuilegijs quibuſcunque.*

6 Quod verò ad ſecundum attinet, reſpondeo, quod Epiſcopus poteſt demandare monitionem, vt eiuſmodi Commendatarii tamquam excommunicati abſtineant, quinimmò & poteſt eos denunciare facere. Probatur ex textu in *Clem.1. de priuil.* ibi: *Quos etiam locorum Ordinarijs excommunicatos denunciare faciant*, & poſt Card. Zabarel. & alios de communi teſtatur Lauret. de Franch. *de controu. inter Epiſcop. & Regul. q.7.* Idemque firmat Io: Andr. *in cap.1. in fin. de priuil. in 6.* & ibidem Gemin. *§. Nunquid n.5. & in cap. Epiſcoporum, de priuil.* etiam *in 6.* Felin. *in cap. Non poteſt n.3. de re iudic.* qui dicit textum *in d. Clem.1.* eſſe clarum, traditque Campanilis, qui etiam de communi profitetur *in diuerſ. iur. can. rubr.12. cap.16. n.24.* firmans, opinionem contrariam eſſe communiter reprobatam, prout cenſuit eadem S. Congregatio in diſcuſſione ſupradictarum declarationum, ac proſequitur Fuſch. *de viſit. lib.2. cap.20. n.24. in fine.* Et ita etiam cenſuit eadem S. Congregatio in ſequentibus declarationibus.

7 *Die 24. Maij 1621. S. Congregatio Concilij cenſuit, Regulares quoquomodo exemptos, qui ob delictum in excommunicationem inciderunt, poſſe ab Epiſcopo denunciari excommunicatos, vt ab alijs euitentur.*

8 *In Limana die 29. Ianuarij 1633. ſacra &c. reſpondit Regulares quoquomodo exemptos, qui ob delictum in excommunicationem inciderunt, poſſe ab Ordinario denunciari excommunicatos ad hoc vt ab alijs euitentur.*

9 Hæc autem opinio ea potiſſimum ratione innititur, quod denunciato, & multo magis monitio, vti inducta fauore animarum, reputatur actus, qui poteſt exerceri etiam à non habente aliquam iuriſdictionem, vt præter alios notat Io: Andr. *in d. cap.1. de priuil. in 6.* Felin. poſt Abb. *in cap. Non poteſt ſub n.3. de re iudic.* Zabarel. *in Clem. fin. quæſt.5. de pœnit. & remiſſ.* Et ad huiuſmodi denunciationem cenſetur facultas à iure permiſſa, & ad illam faciendam ſufficeret etiam extraiudicialis informatio, vt firmat idem Lauretus *d. q.7. circa fin.* Et maximè in offenſione commiſſa in Clericum publicè *ad d. cap. Peruenit de appel.* Genuenſ. *in prax. cap.23. ſub n.16.*

10 Nec ſubſiſtit, quod pro huiuſmodi denunciatione, & multò magis pro ſola monitione requiratur aliqua citatio. Nam expreſsè contrarium diſponitur *in cap. Paſtoralis, §. Verum in fin. de appel. cap. Si inimicus 92. d. cap. Pia de except. lib.6.* ac tenet Felin. *in cap.3. n.3. de re iudic.* & latè cum rationibus firmat Roman. *conſ.482. n.5.* & cenſuit eadem Sac. Congregatio in ſupradicta *Limana* anno 1633. Quod abſq; vlla difficultate videtur procedere in delicto publicè perpetrato.

11 Et quod ad tertium pariter dicendum eſt, cognitionem huiuſmodi cauſarum ſpectare ad Epiſcopos. Cùm enim delictum ſit ratione curæ animarum, nempè in adminiſtratione Sacramentorum, vel in prædicatione commiſſum, vtique illius cognitio priuatiuè quoad alios ſpectat ad Epiſcopum *ex d. cap. Inter cætera, de offi. ord.* Quod etiam decernit *d. Clem. Dudum, §. verum de ſepult.* & S. Concil. Trid. *cap.4. ſeſſ.24. de refor.* In his enim exceſſibus, concernentibus curam animarum, & ſignanter in prædicatione, vt clarè habetur *in d. Clem. Dudum d. §. Verum*, ibi: *Prædicare*, & in S. Concil. Trid. *cap.2. verſ. ſi verò, ſeſſ.5. de ref.* Epiſcopus habet ſpecialem iuriſdictionem à iure, & à dicto Concilio delegatam, textus eſt *in cap. Per exemptionem, de priuil. in 6.* & ſtatuit S. Concil. *d. cap.2.* & nouiſſimè Conſtitutio Gregorii XV. *de exemptor. priuil.* cum ſimilibus.

Atque ita eadem S. Congregatio Concilii cenſuit in vna 12
Eyſteten die 28. Auguſti 1649. Sacra &c. Vtraque parte informante, & facto prius coram Secretario inter paries concordato, ac iuribus per manus Eminentiſſimorum Patrum tranſmiſſis, cenſuit ſtandum eſſe in decretis ſub die 14. Martij 1648. ſcilicet Commendatorem oppidi Mingani Ordinis Theutonici vnà cum complicibus incidiſſe ipſo iure in cenſuras ob retentionem & carcerationem Martini, Sacerdotis ſæcularis ad curam animarum deputati cum approbatione Epiſcopi Eyſtetenſis in Eccleſia Parochiali eiuſdem Oppidi Mingani, illoſque potuiſſe ab Epiſcopo, nedum moneri, verùm etiam denunciari excommunicatos, vt ab aliis euitarentur. Vlteriùs cognitionem cauſæ delicti, vt prætenditur à dicto Sacerdote commiſſi, priuatiuè ad ipſum Epiſcopum ſpectare. Eidem autem Epiſcopo concedendam eſſe facultatem, ſupradictos excommunicatos abſoluendi cum pœnitentiis ſalutaribus, facto verbo cum Sanctiſſimo.

CONSVLTATIO CLXXIV.

CVm S. Congregatio Immunitatis frequenter ac præſertim ſub die 30. Iunii 1632. in vna Vercellen cenſuerit, Iudices, & miniſtro laicos non poſſe prohibere executoribus Curiæ laicalis quominus exequantur monitoria, mandata, & ſimilia Curiæ Eccleſiaſticæ, etiam nulla ab eiſdem Iudicibus, & Miniſtris laicis petita licentia, ſiue à Tenſu, ideò quæritur. 1

An Iudex laicus prohibere poſſit birruarijs, alijſque Executoribus Curiæ ſæcularis, quominus mandata Curiæ Eccleſiaſticæ exequantur, eamque adiuuent ſine ſua licentia ſingulis vicibus per Miniſtros Eccleſiaſticos ab ipſomet imploranda, etiam cum ſignificatione cauſæ, vel capturæ faciendæ, vel potiùs huiuſmodi præceptum reuocare teneatur iuxta reſolutionem eiuſdem Sac. Congregationis in vna Aſſiſſen die 21. Martij 1646. tenoris ſequentis: *Ad 3. eundem Prætorem non potuiſſe præcipere baliuis ſuæ Curiæ laicalis, ne inſeruirent, & non obedirent Curiæ Epiſcopali, & ab eo reuocandum eſſe dictum ordinem per actum publicum, & dicti actus tranſmittatur copia authentica ad S. Congregationem, qua reuocatione facta, abſoluatur?*

ET quidem videtur reſpondendum huiuſmodi præceptum fieri non poſſe, ſique fiat reuocandum eſſe ex reſolutionibus prædictis, quas tuentur authoritas S. Congregationis & Sacri Canones. Quod vt clariùs appareat, diſtinguendum videtur inter brachium ſæculare, & brachium militare, ſeu familiam armatam Iudicis ſæcularis. 2

Brachium quippè ſæculare non imploratur ab Epiſcopo tamquam quid materiale, ſeu meri facti ſed tamquam quid formale, ſeu facti & iuris. Quia imploratur authoritas Iudicis ſæcularis ad effectum, vt ſuam ſententiam exequatur. De quo brachio tractant Doctores *in cap.1. de offic. ord.* diſputantes, an Iudex laicus teneatur exequi, non guſtatis meritis cauſæ? Et an Epiſcopus poſſit hoc brachium implorare contra Clericum ante illius degradationem, cum Epiſcopus non poſſit eum ſubiicere poteſtati ſæculari? Et de hoc nunc non agitur. 3

tento præiudicio iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, Gambar. *de poteſt. Legat. in legib. & ſtat. cond. n. 42.* cum ibi fusè deductis. Nec non ſpecialiſſima derogatio regulæ de iure quæſito non tollendo ratione abdicationis huiuſmodi iuris, ſeu iuriſdictionis, Seraph. *dec.* 1082. *n.* 7. & *dec.* 1310. *n.* 2. Cæſ. de Graſ. *dec.* 3. *n.* 13. *de reſcript.* Put. *in nou. dec.* 284. *lib.* 3. Caputaq. *dec.* 30. *p.* 3. Quæ derogatio ſpecialiſſima requirebatur, non obſtante præſumpta, ſeu implicita ſcientia Papæ *ad dec.* Cæſ. de Graſ. 3. *de reſcript.* & Seraph. modo allegatam *n.* 6. & ſequentibus.

10 Idemque procedit etiamſi dicta iuriſdictio Epiſcopis competeret tantum de iure communi, circumſcripta conſuetudine, vel alio titulo, Sarnen. *ſuper regul. de iur. quæſ. non toll. q.* 6. Peregr. *dec.* 224. *lib.* 2. Rot. in *Oſcen Indulti* die 10. Decembris 1603. coram Cardinali Pamphilio cum alijs ibi relatis.

11 Verùm quod intentio Pontificis in dicto Motu proprio fuerit non præiudicare iuriſdictioni Epiſcoporum in cauſis ad eorum Curiam ſpectantibus euidenter colligitur ex proœmio ipſius à quo diſpoſitio regulatur, *l. fin.* vbi Doctores, *ff. de hæred. inſtit.* Siquidem loquitur de damnis datis, ac vſurpatis à ſubditis temerario modo, de impunitate delictorum, & de ſcandalis, ac damnis, quæ in dies grauiora oriri videbantur, nec non de damnis datis in rebus ad Communitates pertinentibus ex conceſſionibus, & priuilegijs, prout latiùs in eo continetur. Vnde cùm huiuſmodi rationes proœmij non poſſint applicari iuriſdictioni Epiſcoporum, nec cognitioni cauſarum ſuper damnis datis ad illorum Curias Eccleſiaſticas pertinentibus, ad quas ſpectat de iure communi, & ex diſpoſitione S. Concilij ex ſupradictis, conſequenter debet ceſſare eiuſdem Motus proprij diſpoſitio *ad l. Adigere*, §. *Quamuis de iure patr.* Qua de re latè Tiraquel. *ceſſ. cauſ. p.* 1. *n.* 125.

12 Et maximè cum ipſa quoque diſpoſitiua loquatur de iure competenti ex priuilegio, ſeu conceſſione, non autem de competenti ex iure communi; ita vt propterea iure Epiſcoporum in dicto Motu proprio derogatum minimè cenſeatur, Dec. *conſ.* 165. *circa fin.* & facit deciſio Rotæ *in Romana* fideicommiſſi de Vecchijs die 23. Iunij 1604. coram Litta.

13 Hæc eadem intentio Pontificis colligitur ex modicitate annui affictus in Motu proprio expreſſi, cùm non præſumatur, Pontificem in eo comprehendere etiam voluiſſe ius quoad damna data, & cognitionem cauſarum ſuper illis ad iuriſdictionem Epiſcopalem, ſeu Curias Epiſcopales ſpectantium. Quod eſt rei ferè inæſtimabilis.

14 Præterea eſt prorſus inueriſimile, quod Pontifex voluerit vendere, & pretio in Communitates transferre iuriſdictionem Eccleſiaſticam, attenta præſertim illarum incapacitate. Ad quod videatur textus *in cap. Peruenit* 11. *q.* 1. ibi: *Si ſua vnicuique Epiſcopo iuriſdictio non ſeruatur, quid aliud agitur, niſi vt per nos, per quos Eccleſiaſticus cuſtodiri ille Ordo debuit, confundatur?* Et fusè Graſſ. *de eff. cleric. effect.* 1. *n.* 1. 2. & 10. cum ſequentibus.

15 Ad hęc nimis indecens eſſet Ordini Eccleſiaſtico & dignitati Epiſcopali, vt pro cauſis paſſiuis, & pro damnis datis in bonis Eccleſiaſticis cogerentur Epiſcopi & Eccleſiaſtici adire Tribunalia ſæcularium contra *cap. Si Imperator*, vbi Gloſſa & Doctores *d.* 96. *cap. Peruenit* cum ibi notatis, *cap. Cùm inferior, de maior. & obed.* cum ſimilibus, quæ S. Concilium Tridentinum innouauit.

16 Hæc tandem veritas conuincitur ex eo, quod poſt dictum Motum proprium fuerunt factæ reſolutiones allegatæ ab omnibus ſupradictis Congregationibus, & ſemel atque iterùm à Rota Romana deciſum fuit.

17 Quapropter non obſtat, quod *cap.* 4. *in* eodem Motu proprio regeſtum, quo innititur Aduerſariorum præcipuum fundamentum loquatur etiam de Eccleſiaſticis. Cùm enim, vt ſuperiùs dixi, nulla in Motu proprio habeatur mentio de Epiſcopis, ſeu de illorum iuriſdictione, dictum capitulum intelligendum eſt iuxta præmiſſa, & expreſſa in proœmio, ac diſpoſitiuam eiuſdem, videlicet in ſpectantibus ad iuriſdictionem temporalem, & in caſibus in eodem decreto expreſſis verſ. *Si verò laici*, & verſ. *At quando coloni*. In his enim caſibus licet ſecundum aliquos non adſit repugnantia ſacrorum Canonum, vt Iudici laico poſſit competere cognitio cauſarum, negatiuam tamen tenent multi, quorum opinionem annis elapſis approbauit ipſummet Conſilium Regium Neapolitanum in controuerſijs Curię Epiſcopalis Caputaquenſis ex rationibus tunc latiùs deductis.

18 Vnde cùm in iſtis caſibus diſpoſitio dicti Motus proprij, quæ eſt tertio præiudicialis poſſit aptè verificari, non debet ad alios caſus extendi in præiudicium iuriſdictionis Epiſcoporum, Rot. *dec.* 475. *num.* 6. *p.* 1. *diu.* & in *Oriolen* decimarum ſub die 21. Maij 1586. circa fin. coram Orano. Ac præcipuè quia reſpectu aliorum caſuum ceſſant, vt dixi, rationes proœmialis diſpoſitionis, & conſequenter ipſa diſpoſitio, Rot. *dec.* 233. *n.* 11. *p.* 1. *diu.* & benè facit deciſio videnda in Calaguritana Motus proprij die 15. Iunij 1592. coram Pamphilio.

19 Quod autem Pontifex noluerit comprehendere in *d. cap.* 4. ius competens de iure communi Epiſcopis, eorumue Curijs euidenter etiam ſuadent verba ſubſequentia, quæ reſtringuntur ad habentes ius ex priuilegio, ibi: *Non obſtante qualſiuoglia priuilegio ſotto qualſiuoglia titolo conceſſoli dall' iſteſſa R. Camera, ò da' Sommi Pontefici, quali s'intendono riuocati.*

20 Addo quod cum dictus Motus proprius dirigatur in perſonam Officialis Burgii ad tempus, & qui adminiſtrabat nomine Cameræ Apoſtolicæ, nunquam extendi poterit ad Communitates in illo non expreſſas, & adminiſtrantes in perpetuum nomine proprio, præſertim cum dictis Communitatibus fuerit per Clementem VIII. retroceſſum. Id quod ab eiſdem fuerat prius auocatum in dicto Motu proprio Sixti V. vt in *col.* 4. *in fin.* & ſequentibus, in quo certum eſt, quod non comprehendebatur, vt dixi, iuriſdictio Eccleſiaſtica, ſpectans ad Epiſcopos.

21 Nec propterea obſtat ponderatio, quod Communitates fuerint ſubrogatæ in locum Cameræ Apoſtolicæ. Quia ſubrogatio intelligitur reſpectu iuriſdictionis temporalis, qua ipſæ ſunt capaces, & quàm ipſæ Communitates priùs habebant ex notatis per Graſſ. *de effect. Cleric. eff.* 1. *n.* 125. Non autem reſpectu iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, qua fuerunt & ſunt omnino incapaces; & maximè cum in Motu proprio de iſta non habeatur mentio, nec illam antea Communitates poſſederint, dum ab Aduerſariis prætenditur iſtam eis competere poſſe ex dicto Motu proprio Sixti Quinti, qui excludit, illam prius poſſediſſe.

22 Neque repugnant literæ Cardinalis Camerarii ſub anno 1584. & decretum Sac. Congregationis Epiſcoporum. Quinimò comprobant intentionem Epiſcoporum, cum loquantur in cauſis mixti fori, in quibus à decreto Sac. Congregationis præſeruatur cognitione præuentiua Iudicibus laicis.

23 Itaque decretum huiuſmodi non facilè immutandum eſt, niſi manifeſto appareat nouam legem fore præſenti temporum ſtatui commodiorem, nec noua incommoda ex illa mutatione orituta conſtet. Quia nouitas ſemper ſuſpicionem, ex ſuſpicione querelas, inde commotionem populi, aut Optimatum efficit. [Quare in Congregatione habita coram ſa. me. Alexandro VII. eodem annuente ſub die 12. Februarii 1656. fuit decretum, vt ſequitur: *Pœnas damnorum datorum exigere valeant Communitates Status Eccleſiaſtici, eorumque Conductores ad præſcriptam Bullæ ſa. me. Sixti V. quamuis damna ſint ſtudioſa, reſeruata facultate Iudicibus Ordinarijs procedendi contra damnum dantes ad alias pœnas, quando illis locus ſit iuxta qualitatem delicti, iuris ordine ſeruato. Clerici tamen, & perſonæ, ac loca Eccleſiaſtica, eorumque Coloni & Cuſtodes animalium cum eorundem Eccleſiaſticorum animalibus damnum dantes nullo caſu poſſint ea ratione conueniri coram alio Iudice, quàm Ordinario Eccleſiaſtico quoad damni emendationem, & congruas pœnas ſoluere cogantur præfatis Communitatibus, vel eorum Conductoribus applicandas.*]

CON-

CONSVLTATIO CLXIX.

An Epiſcopus dum videt contra reum vrgere indicia ſufficientia ad torturam ſuper caſu excepto in Conſtitutione Gregoriana de Immunitate Eccleſiaſtica, debeat quoque ad inueſtigationem veritatis quæſtionem adhibere ac tormentis vti, ad eam per dolorem corporis eliciendam ab ipſo reo, legitimè interrogando?

1 Affirmatiua quidem ſuadetur ex præfata Conſtitutione, quæ dum iniungit Epiſcopo, vt agnoſcat, an reus verè commiſerit crimen exceptum, ac in huiuſmodi veritate excutienda exigit plenam & concludentem probationem, non contenta ſola coniecturali & præſumptiua, non cenſetur à cognitoris ſolertia adimere facultatem adhibendi quæſtionem contra reum, adeò legitimis indicijs grauatum, vt quaſi certus ſit de delinquente, ac ſola illius confeſſio deeſſe videatur, ad textum *in l. 1. ff. de quæſtionibus*, *l. Cum cognitionaliter* 3. ibi: *Si præſtita fuerint ex tanto ſcelere argumenta, vt videantur accedere ad veriſimilia cauſæ criminа, ipſa quoque mulier torquebitur*, *& l. Miles* 8. *C. eod.* his verbis: *Oportet autem Iudices nec in his criminibus, quæ publicorum iudiciorum ſunt, ad inueſtigationem veritatis à tormentis initium ſumere, ſed argumentis primùm veriſimilibus, probabilibuſque vti, & ſi his veluti certis indicijs ducti inueſtigandæ veritatis gratia ad tormenta putauerint eſſe deueniendum, tunc id demum facere debebunt, ſi perſonarum conditio patiatur*. Ac præſertim, ne dicatur, Summum Pontificem voluiſſe cognitori nominatim electo ad indagandam veritatem, ſcilicet, an reus verè commiſerit crimen exceptum, quod illi impingitur, tollere cognitionem ſubſidiariam per tormenta reo infligenda, dum veritas aliter haberi non poteſt, contra regulam *l. Edictum*, quæ eſt huiuſmodi: *Et cum capitalia & atrociora maleficia non aliter explorari, & inueſtigari poſſint, quàm per ſeruorum quæſtiones, efficaciſſimas eas eſſe ad requirendam veritatem exiſtimo, & habenda cenſeo*, ac *l. Diuus Pius* 9. *ff. de quæſtionib.* ibi: *Sed ſi aliter veritas inueniri non poſſit, niſi per tormenta, licet habere quæſtionem*. Quam generaliter procedere tam in ſeruis, quàm in liberis, ac omni perſona tradunt congeſti per Farinac. *q.* 38. *ſub n.* 4.

2 Eoque vel maximè, quod S. Congregatio Immunitatis non admittit opinionem Gamæ *deciſ.* 179. *&* 281. quod ſcilicet reus tradendus ſit quoties ſuper crimine excepto contra eum adſunt indicia ſufficientia ad torturam, ſed contrariam, quod nequeat ad illius traditionem deuenire, niſi cognito per plenas & concludentes probationes, quod talem crimen verè commiſerit. Quam ad partes diſcuſſam latiſſimè comprobat, & potenter à contrarijs vindicat Sperell. *dec.* 101. *p.* 2. Nam in hoc dubio melior eſt conditio poſſidentis; cumque delinquens ſit in poſſeſſione Immunitatis Eccleſiaſticæ, ea in dubio ſpoliari non debet. Et huic ſententiæ ipſemet Gama aſſentiri videtur, dum in fine dictæ *dec.* 281. ait, priorem ſententiam eſſe dubiam. Quia in alio ſimili, nempè in fœdere de remiſſione delinquentium, qui certa delicta fecerint, inter Reges Caſtellæ & Portugalliæ ſæpè vidit iudicatum, non faciendam eſſe, niſi conſtet de delicto per veras probationes. Quod tenet in terminis Auendagno *lib.* 1. *de exeq. mand. Reg. cap.* 22. *n.* 9. & numeris præcedentibus affert multa ſimilia ad hoc comprobandum, ac *n.* 4. adducit Gloſ. fin. *in cap. Inter*, *de purg. can.* & Aret. *in cap. Cum non ab homine*, *de Iudic. n.* 63. Sed ij nihil ad rem dicunt. Solum enim docent, requiri plenam delicti probationem, vt Clericus degradetur, tradaturque Curiæ ſæculari.

3 Nec prohibitio Concilij Toletani 12. *cap.* 10. relati *in cap. Definiuit* 35. *cauſ.* 17. *quæſt.* 4. decernentis, vt nullus audeat confugientibus ad Eccleſiam quodcunque nocibilitatis inferre videtur conuenire torturæ. Quia hæc ad probationem veritatis infertur, non autem ad pœnam reatus ex notatis per Bartolum & ſcribentes *in d. l. Edictum*, ac per Marſil. *in d. l. Diuus Pius n.* 3. & Cabal. *reſol. crim. caſ.* 29. *num.* 5.

4 At contrarium tenendum eſt. Ita in terminis reſpondit Mar. Ital. *de Immun. Eccleſ. cap.* 10. §. 1. *n.* 81. *&* 82. vbi expreſsè negat, licere Iudici Eccleſiaſtico torquere reum ad Eccleſiam confugientem, qui indiciatus eſt ad torturam pro crimine excepto. Quia ſi Fiſcus ſufficienter non probet crimen qualificatum, nullæ ſunt partes Iudicis Eccleſiaſtici, niſi in remittendo reos ad Eccleſiam. Eius verba repetit Ciarlin. *controu. for. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 106. *& ſeq.* ſubdens prudenter, ita in praxi ſe nunquam vidiſſe torqueri huiuſmodi reos, ſed vel dimittuntur, vel Curiæ ſæculari relaxantur. Tortura enim eſt remedium ſubſidiarium quo non licet vti, vbi actori incumbit rem plenè probare, alioquin de domo rei ſumerentur probationes.

5 Idemque ſupponunt Gama ijs *deciſ.* 179. *&* 281. ac illius aſſeclæ, quos referunt Giurb. *conſ.* 70. *n.* 23. *& conſ.* 100. *n.* 28. ac Sperell. *d. deciſ.* 101. *n.* 16. dum inquiunt, reum contra quem ſuper crimine excepto vrgent indicia ſufficientia ad torturam tradendum eſſe Curiæ ſæculari, non autem torquendum ab Epiſcopo. Quare Merlin. Pignatel. *contr. for. lib.* 1. *cap.* 64. *ſub n.* 9. ſapientiſſimè ait, impoſſibile eſſe cognoſcenti de Immunitate Eccleſiaſtica præcapere certam, & euidentem cognitionem delicti, ſeu qualitatem ipſius. Quandoquidem hæc non niſi in fine cauſæ poſt longum tempus, poſt tormenta, defenſiones à reo factas, & compilato proceſſu aſſequi poteſt. Giurba verò *n.* 52. ponderat, quod in Curia laica, vbi ad condemnationem agitur, dantur defenſiones, repetuntur teſtes, conſtituitur reus, proceditur ad confrontationes teſtium inter ſe, cumque ipſo reo, atque ad rigoroſum examen. Et Sperell. *n.* 35. aſſerit, quod iſta plena probatio coram Epiſcopo fit duntaxat per teſtes deponentes in proceſſu informatiuo ab eo exarato, illis non repetitis & parte non citata.

6 Hæc autem ſententia, quæ mihi placet, quia planè vera eſt, probatur primò ex *l. Præſenti*, *C. de his*, *qui ad Eccleſ. confug.* ibi: *Nec in ipſis Eccleſijs reuerendis ita quenquam detineri atque conſtringi, vt ei aliquid victualium, aut veſtis negetur, aut requies*. Item ex legibus Longobardorum, & capitularibus Caroli Magni *tit. de ijs, quæ ad leg. de Cleric. eccl. ſtat.* relatis à Petro Gregorio *ſyntagm. iur.* 10. 2. *lib.* 33. *cap.* 20. *n.* 7. quæ in hunc modum extant: *Si quis ad Eccleſiam confugium fecerit, in ipſo atrio Eccleſiæ pacem habeat, nec ſit neceſſe Eccleſiam ingredi, & nullus inde per vim eum extrahere præſumat, ſed liceat ibi confiteri quod fecit, & inde per manus bonorum hominum ad diſcuſſionem in publicum perducatur*. Ponderanda quippè ſunt in primis verba illa; *Requies non denegetur: Pacem habeat*. Nam *requies* propriè corporis eſt, dicta quaſi qui tibi es, & nullo alio negotio deſtineris. Quare ſi confugientem ad Eccleſiam, quæ locus quietis & tranquillitatis pleniſſimus eſſe dignoſcitur, poſſet Epiſcopus tormentis diuexare, in ea maximè moleſtiarum moles, & turbulentiſſimæ tempeſtates extarent. *Pax* enim dicitur tranquilla libertas à Tullio *Philip.* 2. relata per Gail. *de pac. publ. lib.* 1. *n.* 5. & ab Archid. *in cap. Noli n.* 2. 23. *q.* 1. cuius meminit Corſet. *de priuil. pac. n.* 1. libertas autem non eſſet tranquilla, ſed tormentis ac doloribus obnoxia, ſi confugiens ad Eccleſiam poſſet ab Epiſcopo torqueri pro veritate eruenda ex ore illius. Rurſus ſtatuitur: *Sed liceat ibi*, ſcilicet in ipſo atrio Eccleſiæ *confiteri quod fecit*, hoc enim inſpecta veritate loci verificari poteſt duntaxat in confeſſione ſpontè emiſſa, non autem vi tormentorum elicita.

7 Poſtea probatur ex illa vniuerſalitate verborum dicti Concilij Toletani, ſcilicet: *Quodcunque nocibilitatis inferre*: Nam dictio *quodcunque* eſt indefinita, atque adeò nihil excipit, ſed comprehendit omnem ſignificationem verbi, cui adijcitur etiam impropriam ex latè congeſtis à Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 7. *ex n.* 20. & Grat. *dict.* 206. *n.* 1. Nomen autem verbale *Nocibilitatis* directum in confugientes ad Eccleſias non pertinet ad damna in rem, ſed ad nocumentum perſonæ ex notatis *in l.* 1. §. *hæc autem verba*, *ff. de his*, *qui effuder. vel deiecer.* vbi ita habetur: *Hæc autem verba*, ſi vides, nocitumque ei eſſe dicetur, *non pertinent ad damna, quæ in rem hominis liberi facta ſunt, ſed de ea, quæ in corpus eius admittuntur*. Traditque Rebuff. *in l. morbus ſontricus n.* 3. *ff. de verb. ſignif.* Vnde liquet etiam fuiſſe intellectum de nocumento affligente corpus per torturam, quamuis non infligendam nomine pœnæ, ſed probationis, cùm Igneus *in l.* 1. *n.* 4. *ff. ad Sillan.* & Sperellus *dec.* 148. *n.* 66. *p.* 2. dixerint, ſatis eſſe, quod voluntas rei, qui ad Eccleſiam confugit, cogatur minis, & terroribus, vt verificetur illa-

tio

tio cuiuſcunque nocibilitatis prohibitæ *in d. cap. Definiuit 17. quæſt. 4.* vbi indefinitè præcipitur, ne reo aliqua vis, nocibilitas, vel damnum inferatur. Quibus ſupponitur, quod tormentis nullo pacto vexari poſſit, vt rectè ſentiunt Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 2. num. 2.* Fagund. *lib. 4. cap. 4. n. 55.* Dian. *p. 6. tr. 1. reſol. 29.* & Bonac. *diſp. 3. q. 7. de Immun. punct. 5.*

8 Inde probatur ex eo, quod plus liceret Epiſcopo in perſonam confugientis ad Eccleſiam, dum crimen inquireret, quàm dum illud puniret. Nam Gloſſa communiter recepta *in cap. Inter alia 6. verbo Puniendus, de Immun.* interpretando verba Innocentij III. *verſ. Super hoc tamen*, quod reus confugiens ad Eccleſiam puniendus ſit ab Epiſcopo ſuper eo, quod iniquè fecit, ait: *pecuniariter tantum, vel alia ſatisfactione præter pœnam corporalem* ad textum *in cap. Demum 9. in fin. 17. q. 4.* dicentem quod legitimè componat, quod iniquè fecit. Sicque admitterentur tria abſurda, ad quæ euitanda communis Doctorum ſchola negat, locum eſſe torturæ, vbi venit imponenda pœna pecuniaria. Primum ſcilicet quod reus grauius puniretur eo modo procedendi, quàm eo modo condemnandi. Alterum, quod prohibitum vna via directè, permitteretur alia indirectè. Tertium, quod medium per quod peruenitur ad finem excederet ipſum finem, vt legitur apud Farinac. *q. 42. n. 9. & 15. cum ſeqq.*

9 Deinde probatur ex vi rationis ponderatæ à Ciarlino. Dum enim Fiſcus ſæcularis opponit reo, qui confugit ad Eccleſiam, non ſuffragari illius immunitatem ob crimen exceptum, dicitur actor in eo probando, cui obſtat indubiè regula *l. 1. & l. qui accuſare 4. C. de edend. & l. Nimis graue 6. C. de teſtib.* quod non debet ad ſuam intentionem fundandam ſumere probationes è domo rei. Atqui ſumeret, ſi obtineret ab Epiſcopo, reum torturæ ſubijci, vt ex illius ore confeſſio extorqueretur per cruciatum corporis, *l. De minore 10. §. tormenta, ff. de quæſt.* Ergo non videtur id ei permittendum.

10 Confirmatur. Quia Epiſcopus reum torquendo ad perficiendam probationem, quam Fiſcus non compleuerat contra eum ſuper crimine excepto, an gaudeat immunitate Eccleſiæ, ad quam confugit, inobſeruaret certiſſimum iuris axioma, quod nimirum actore ſuam intentionem plenè non probante, reus, qui conuenitur, debet abſolui, tametſi nihil iure præſtet, *d. l. Qui accuſare in fin.* vbi Doctores communiter. Quod multò fortius vrget in hoc caſu, dum omnes admittunt, quod Epiſcopus in dubio pronunciare debeat pro Immunitate tamquam fauorabili non ſolum Eccleſiæ, ſed etiam reo, qui ad Eccleſiam confugit, ac ſub eius tutela ſe poſuit, non autem ad illius excluſionem ex Hoſtienſi, Henrico Boich, & alijs, cumulatis per Villagut *de extenſ. leg. cap. fin. ſub n. 52.* ac Sperell. *dec. 41. n. 14. & dec. 60. n. 13. p. 1.*

11 Tum quia, vt plurimùm coram Epiſcopo non conſtet de corpore delicti, niſi ex proceſſu informatiuo Curiæ ſæcularis, cui ipſe non debet ſtare iuxta veriorem, ac receptiorem ſententiam, de qua nos aliàs copioſè. At indubitati iuris eſt, non poſſe ad torturam deueniri etiamſi reus ſufficienter indicatus ſit, quando coram eodem Iudice non conſtat de corpore delicti, *l. 1. §. Illud, ff. ad Sillan.* cum alijs plena manu relatis à Farinac. *q. 38. n. 1.*

12 Præterea, quod omnes fatentur, in extraordiaria cognitione, quam Epiſcopus facit ſuper indaganda veritate criminis excepti, nec exhibitionem libelli, nec litis conteſtationem fieri, vt inquiunt illi tres Conſulentes apud Farinac. *conſ. 168. n. 63. vol. 2.* qui idem repetit *de Immun. cap. 22. ſub n. 376.* & disertè ſequitur Caſtropal. *tr. 11. diſp. vn. pun. 13. n. 14. tom. 2.* Tortura autem non infertur, niſi prius cum reo præceſſerit litis conteſtatio, & proceſſus fuerit legitimatus, vt ſtatuunt Boſſ. *tit. de Indic. & conſiderat. ante tortur. n. 126.* Locatell. *in ſuo Breuiar. de quæſt. Indic. inſpect. 5. n. 21. cum ſeqq.* Antonel. *de regim. Eccleſ. Epiſcop. lib. 6. cap. 44. §. 1. n. 7.* alijſque paſſim.

13 Poſtremò probatur. Quia duplex tortura inferretur reo confugienti ad Eccleſiam. Altera coram Epiſcopo in extraordinaria cognitione criminis excepti pro legitima illius traditione facienda Curiæ ſæculari. Altera in iudicio principali ſuper ipſo crimine, mox contra eum peragendo coram Iudice laico, cùm minimè poſſit ſe fundare in confeſſione rei facta coram Epiſcopo. Quia non debet, neque poteſt hic ſuum proceſſum tradere Iudici ſæculari, ne ſe ponat in diſcrimine irregularitatis, vt rectè notat ac teſtatur Sperell. *d. dec. 101. n. 52. p. 2.* & nos alibi. Sicque propter confugium ad Eccleſiam fieret deterioris conditionis reo non confugiente, qui ſemel tantum tortura ſubibit coram Iudice laico, & fauor Eccleſiæ retorquebitur in odium, & maiorem illius pœnalitatem contra regulam *l. Quod fauore, C. de legib.*

Nec ideò facit, quod Epiſcopus vti cognitor poſſit veritatem indagare per omne genus probationis. Quia intelligendum eſt de omni probatione exhibenda per Fiſcum actorem, non autem de elicienda ab ipſo reo per quæſtionem ac tormenta, cui obſtant omnia ſuperiùs deducta. 14

Veritatem huius ſententiæ amplexa eſt Sac. Congregatio Immunitatis in vna *Reatina* ſub die 17. Nouembris 1657. ac proinde plurima, quæ ſuppeterent, omitto. 15

CONSVLTATIO CLXX.

De cenſurarum declaratoria in materia Immunitatis Eccleſiaſticæ. Vbi plura de literis hortatorijs, minatorijſque laicæ poteſtatis, annotationibus verè digna, præſertim pro Epiſcopis, alijſque Iudicibus Eccleſiaſticis.

Declaratoria incurſus Principis, ſeu Magiſtratus in cenſuras per Epiſcopum lata præſumitur de iure valida, & iuſta ex cumulatis per Gabr. *de ſent. concl. 5. & 6. in princ.* taliſque præcipuè probatur dum apparet lata vim vi repellendo pro neceſſaria defenſione ſuæ iuriſdictionis, & immunitatis Eccleſiaſticæ iuxta terminos *cap. Dilecto, de ſentent. excomm. in 6.* vbi poſt alios notat Gemin. *num. 7.* & Innoc. *in cap. Venerabilis ſub num. 4. de cenſ.* cum alijs mox allegandis. 1

Huiuſmodi namque iuriſdictionem Princeps, ſiue Magiſtratus vſurpat, dum literis, ſiue hortatorijs, ſiue minatorijs mandat Epiſcopo, vel eius Vicario, vt cenſuras ab eis latas pro defenſione iurium Epiſcopalium contra miniſtros Curiæ ſæcularis, alioſue reuocent. Quod repugnat diſpoſitioni S. Concilij Tridentini *cap. 3. verſ. Nefas ſeſſ. 25. de ref.* ac Bullæ Cœnæ Domini, vt animaduertunt Doctores, præcipuè Alter. *diſp. 7. cap. 1.* 2

Item dum alijs literis eundem Vicarium trahere procurat ad tribunal laicale contra expreſſam diſpoſitionem ſacrorum Canonum, & eiuſdem Bullæ §. 15. præſertim attento contrario mandato Sanctæ Sedis Apoſtolicæ eidem Principi, aut Magiſtratui notificato. 3

Rurſus dum impedimentum præſtat ipſi iuriſdictioni Epiſcopali ex moleſtijs illatis eidem Vicario, vel Epiſcopo, & ex timore incuſſo miniſtris eiuſdem Curiæ à Commiſſarijs laicis cum equitum ac armatorum turmis tranſmiſſis. Quæ omnia ſunt contra diſpoſitionem eiuſdem Bullæ. 4

Item dum ratificat actus à Commiſſario laico notoriè geſtos in contemptum iuriſdictionis Epiſcopalis. Cùm ratificatio etiam in delictis mandato æquiparetur, vt poſt Abb. & Salicet. *in l. Non ideò, C. de accuſ.* tradit Giurb. *conſ. 91. num. 14.* 5

Ratificatio autem neceſſariò reſultat ex circumſtantijs factis per ſe notis, nec non ex probabiliſſima præſumptione, quod Cōmiſſarius non feciſſet dictos actus, & exceſſiſſet contra præceptum ſui Principis, ſiue Magiſtratus deputantis, Menoch. *lib. 5. præſumpt. 27. num. 22.* cum ibi deductis. 6

Præſertim, cùm ad effectum, vt declaratoria de iure ſuſtineatur, ſufficiat, vnam tantum ex cauſis expreſſis iuſtificari, ne vtile per inutile vitietur, vt poſt Doctores *in cap. 1. de Immun. Eccleſ.* Innoc. & Abb. firmauit Rot. *dec. 33. n. 10. & ſeq. p. 2. diu.* & Ferret. *conſ. 304. n. 3.* 7

Neque obſtat, quod Epiſcopus ad declarationem procedere non poſſit contra Principem, ſiue Magiſtratum, vti non ſubditum. Nam ceſſat in declaratoria cenſurarum à lege, quæ, certum eſt, omnes comprehendere. Et quia eo ipſo, quod Princeps violat iuriſdictionem Epiſcopalem, 8

rema-

remanet ex dicta cauſa ipſi Epiſcopo ſubiectus, iiſque poteſt procedere ad dictam declarationem pro defenſione eiuſdem iuriſdictionis, *cap.* 1. *de pœn. in* 6. *cap. fin. in princ. de for. comp.* ac tradit Dec. *conſ.* 694. *in fin.* & in puncto firmat Ricciul. *de Iure perſon. lib.* 4. *cap.* 61. *n.* 32. 40. *&* 44. vbi atteſtatur ita aliàs fuiſſe reſolutum à Sac. Congregatione Epiſcoporum. Et hac ratione offendens iuriſdictionem, vel Officiales Curiæ Epiſcopalis ſubijcitur punitioni eiuſdem Curiæ, *l. Nullum, C. de teſtib.* Genuenſ. *in prax. cap.* 10. cum adductis per Farinac. *de hæreſ. q.* 188. *n.* 4. Ita etiam Epiſcopus offendens iuriſdictionem alterius Epiſcopi in illius diœceſi, efficitur ſubiectus, adeout ad cenſuras contra illum procedi poſſit, vt poſt Alter. *de cenſ. lib.* 3. *diſp.* 10. *cap.* 5. & notata *in cap. Placuit* 6. *q.* 3. cenſuit S. Congregatio Concilij in vna *Baren.* die 27. Februarij 1627.

9 Minus obſtat defectus citationis, ſeu monitorij. Nam, omiſſa diſcuſſione, an requiratur in declaratoria cenſurarum à lege ex latè congeſtis per Suarez *de cenſ. diſp.* 3. *ſect.* 8. *n.* 14. certum eſt, illam non requiri, quando per Epiſcopum proceditur extraiudicialiter, vti pars, vim vi repellendo pro defenſione ſuæ iuriſdictionis, & immunitatis Eccleſiaſticæ. Aliàs enim Epiſcopi eſſent peioris conditionis, quàm laici, ſi facto vſurpantibus reſiſtere non poſſent armis cenſurarum, quæ ſunt propria Eccleſiæ. Dum enim citatio fieret, iuriſdictio & iura Eccleſiæ vſurpata remanerent abſque defenſione, textus eſt *in d. cap. Dilecto de ſent. excom. in* 6. vbi Gemin. *n.* 7. Io: Andr. *in princ.* Franch. *n. item* 7. Innoc. *in d. cap. Venerabili n.* 4. *de cenſib.* & ibid. Butr. *n.* 10. Felin. *in cap. Sacro n,* 6. *de ſent. excom.* Socin. *n.* 366. Dec. *in cap. Reprehenſibilis*, *n.* 3. *de appel.* & Ricciul. *vbi ſupra num.* 18. *&* 20.

10 Quod ſanè eo maximè dicendum eſt, quando verſatur in caſu notoriæ violationis ex literis, ſeu prouiſionibus ipſius Principis, ſiue Magiſtratus publicè inſinuatis, & mediante Commiſſario armata manu, & ſubſcriptionibus, ac ſigillis Principis munitis *ad cap. Peruenit* 1. *de appel.* & proſequitur Genuen. *ibid. cap.* 23. *n.* 16. *ex cap. De manifeſta* 2. *q.* 1. *cap. Cuidam de accuſ.* Quod luculenter confirmat Suarez *loco alleg. num.* 18. *in fin.* Et ſic in actibus coram ipſo Epiſcopo conſumatis, Felin. *in d. cap. Sacro num.* 7. Abb. *in præcit. cap. Venerabili num.* 3. Ac præſertim quia Epiſcopus poteſt probabiliter dubitare de maiori violentia contra perſonam propriam.

1 Pariter nec obeſt, quod non procedatur extraiudicialiter, quando facta eſt inſtantia à Procuratore fiſcali. Siquidem huiuſmodi inſtantia non inducit pendentiam iudicij, ſed reputatur actus extraiudicialis, prout reputaretur monitio, ſi fuiſſet hoc caſu ex abundanti facta, Dec. *vbi ſupra n.* 10. Doctores autem, qui in contrarium poſſunt allegari non diſſentiunt, cum loquantur quando Epiſcopus procedit ad declaratoriam via iudiciaria, non per viam reſiſtentiæ, vti pars, vim vi repellendo, & forma iudicij non adhibita, vt benè declarant ſuperiùs allegati.

12 Nec dicatur, quod poteſt Epiſcopus aliter ſe tueri. Quia præterquamquod notorium eſt potentiæ laicali tranſmittenti Commiſſarios cum equitatu per Epiſcopum reſiſti non poſſe, potiùs vti debet gladio ſpirituali, vt notant Gemin. *d. cap. Dilecto num.* 5. *&* 12. Franch. *num.* 2. Anchar. *n. etiam* 2. poſt Hoſtienſem *ibidem num.* 3. quem iidem ſequuntur, ac Innoc. *in eodem cap. Venerabili ſub n.* 3. *de cenſib.*

13 Non facit ad rem, quod *d. cap. Dilecto*, non loquatur contra mandantem. Nam id deſtruitur ex regula, *Qui per alium facit*, & ex maioritate rationis, cùm magis delinquat mandans, quia ex commiſſione prouenit delictum exequentis, cuius delicti ratione idem mandans dicitur offendere perſonam ipſius Epiſcopi in ſua Diœceſi, & per neceſſariam conſequentiam efficitur de illius foro, *cap. fin. de for. comp.* ibique Doctores, & in puncto Ricciull. *loco alleg. n.* 47. Quod ſi aliter diceremus nunquam Principes, ſeu Magiſtratus poſſent declarari in cenſuras incurſi, nec gladio cenſurarum eorum vſurpationibus reſiſti poſſet, cùm ſemper mediantibus Miniſtris exequantur. Et ideò iure meritoque Bulla Cœnæ Domini ne dum exequentes, ſed æquè mandantes ligat.

14 Sicuti nec obſtat, quod ad effectum cenſurarum requiritur actus, ſeu factum ipſiuſmet Principis, ſiue Magiſtratus, & non ſufficere verba. Quia ſola verba ſufficiunt ex Innoc. *in d. cap. Venerabili n.* 5. *verſ. Se opponit*, vbi oppoſitio fuit verbalis, & in terminis Bullæ Cœnæ Alter. *de cenſur. fol. mihi* 713. vbi ſolæ importunæ preces ſufficiunt. Ratio eſt manifeſta. Quia ex huiuſmodi literis reſultant actus offenſiui iuriſdictionis Epiſcopalis. Vltra quod factum exequentis reputatur factum mandantis.

Quæ quidem multò magis procedunt reſpectu literarum 15
Ad audiendum verbum Principis. Nam inducunt tractionem ad forum laicale, & propterea obſtat eis directè Bulla Cœnæ, quæ quotannis ſolemniter publicatur. Verbum enim *trahere* expreſſum in Bulla intelligendum eſt moraliter ac virtualiter per prouiſiones, vt declarat Filliuc. *tom.* 1. *quæſt. moral. ſuper Bulla tab.* 15. *num.* 206. & expreſsè cauetur *in cap. Si quis Epiſcopus*, *cap. Si vobis* 23. *quæſt.* 8. ac firmat Turrecrem. *in cap. quo auſu ead. cauſ. & q.* Atque præcipuè quando vocatio concepta eſt verbis præceptiuis, nimirum; *Douete ſubito porui in viaggio, & à comparire ne' noſtri Tribunali, altrimente vi ſi procederà contro come perturbatore della pace.*

Quod procedit etiam reſpectu Epiſcoporum feudatario- 16
rum, ſaltem quando concurrit contraria iuſſio Sedis Apoſtolicæ, præſertim notificata, & exhibita iuxta Gloſſam communiter approbatam *in cap. Cum parati, de appell.* vbi Innoc. *n.* 1. *&* 2. Hoſtien. *n.* 3. Turrecrem. *in d. cap. Si quis Epiſcopus* 23. *q.* 8. Præcipuè verò reſpectu Epiſcoporum Regni Neapolitani, in quo Sedes Apoſtolica habet dominium directum, & ſupremum.

Nec poteſt ſuffragari aliqua conſuetudo. Quia Bulla 17
Cœnæ Dominicæ annuatim publicatur, & ex quacunque conſuetudine non poteſt acquiri per laicos aliqua iuriſdictio in Eccleſiaſticos ratione incapacitatis, vt ita in terminis incurſus dictæ Bullæ docet Alter. *de cenſ. diſp.* 16. *cap.* 2. Eſtque textus *in cap. Clerici*, *de Iudic. cap. Sacerdotibus* 11. *q.* 1. ac reſoluit Rota *deciſ.* 10. *de conſuet. in antiq.* & ſæpè alibi.

Ita nec iuuat; quod Bulla in Cœna Domini pleriſque in 18
locis non publicetur. Nam vbique afficit, etiam in locis, in quibus non publicatur, vt poſt alios idem Alter. *ſuper d. Bulla fol. mihi* 486. *col.* 2. *poſt med.* Nam ſufficit publicatio in Curia Romana, Monach. *in cap. Generaliter*, *de reg. iur. in* 6. Bald. *conſ.* 10. Syluest. *v. lex q.* 6. Salas *diſp.* 12. *de legib. ſect.* 2. Lorc. 1. 2. *diſp.* 18. *eiuſd. tract.* Mald. *q.* 10. *art.* 4. *dub.* 3. Martinon. *dub.* 2. *concl.* 2.

Quod deſumitur ex Bulla confirmatoria Concilij Tri- 19
dentini, vbi Pontifex confirmans Concilium, cum talis confirmatio fuiſſet Romæ promulgata, ſupponit talem promulgationem ſufficere. Et de facto leges Pontificiæ latæ pro toto Orbe Chriſtiano ſolum Romæ promulgantur, & hoc ſolo modo plures Decretales, Clementinæ, & aliæ Conſtitutiones, quæ continentur in Bullario, & in ipſa Bulla Cœnæ Domini promulgatæ ſunt. Vnde adeſt conſuetudo habens vim legis, quod talis promulgatio ſufficiat. Nam Pontifex vult, tales leges obligare omnes. Sufficit enim talis promulgatio ex natura rei, ac proinde quando ſola adhibetur, parit effectum, quem poteſt parere ex ſui natura, quia Pontifex illam aſſumit, vt ſit efficax. Quod præcipuè procedit, quando Pontifex explicat ſe velle, quod promulgatio in Curia ſufficiat. Tunc enim non eſt neceſſaria alia promulgatio, vt lex obliget. Quia talis promulgatio ſufficit ex natura rei, cum per ipſam lex intimetur toti Eccleſiæ, quæ repræſentatur in ciuitate primaria, atque adeò quando Pontifex vult illa vti, lex ſortitur ſuum effectum.

Similiter nec dicatur huiuſmodi literas, & prouiſiones 20
Principis, ſiue Magiſtratus exequi poſſe contra Epiſcopos. Primò quia huiuſmodi abuſus à Sede Apoſtolica fuit ſemper improbatus, ac nunquam toleratus in Eccleſia Dei ex latiſſimè deductis per Suar. *in defenſ. fid. Cath. tit. de Immun. cap.* 24. *§. Defenſio iuſta*, cum repugnet Sacris Concilijs, Canonibus, & Apoſtolicis Conſtitutionibus. Quam ob cauſam Epiſcopi & nominatim Epiſcopus Neocaſtrenſis anno 1585. propter ſolam præſentationem literarum hortatoriallium declarauit Miniſtros Regios, immò ipſum Ducem Oſſunæ tunc temporis Proregem excommunicatos. Prout etiam hac de re publicatę fuerunt cenſuræ contra Collaterale Neapolitanum tempore Cardinalis Granuelę, & Ducis Medinę ab Epiſcopo S. Agathę Gothorum. Item contra Senatum Mediolanenſem tempore S. Caroli, contra Parlamentum

mentum Burdigalenſem, & Senatum Granatenſem, ac alios paſſim. Adeò quod paucis ab hinc annis in cauſa Alexandrina, in qua Senator Vignatus ſcripſerat pro Regijs, ſe retractauerit. Quare hunc abuſum Sedes Apoſtolica inuictè oppugnauit, expugnauitque.

21 Itidem nec obſtat, quod in huiuſmodi cauſis non poſſit vti remedijs cenſurarum, ſed agendum coram domino directo feudi. Nam præterquod iuſtificari debet feudum eſſe Principis, regula, quod cauſæ feudales, etiam reſpectu perſonæ Eccleſiaſticæ agitentur in Curia Domini directi, quamuis laici, non procedit in poſſeſſorio, quando Clericus non vtitur iure feudi, ſed ſola poſſeſſione, vel alio ſimili, vt benè declarat Alexand. *conſ.79.n.1.* & poſt Gloſſam, Butrium, & Innocentium *in cap. Cæterùm de iudic.* ac de magis communi atteſtatur Graſſ. *de effect. Cleric. effect. 1. num.732. & ſeq.* Quam in rem latè Delben. *de Immunit. tom.1. cap.7. dub.7. ſect.1.* vbi hoc diſcutit, & effugia contraria præcludit.

22 Deinde quia, etiam attento prædicto abuſu, huiuſmodi literæ nunquam relaxantur, niſi quando Epiſcopi de facto, & cum violentia manifeſta procedunt, vt inquit à Ponte in ſuo tractatu aliàs ſuſpenſo *col.6. verſ. Queſta dunque.*

23 Quare non eſt facienda vis, quod dictæ literæ contineant verbum, *Hortamur*. Quia tenor illarum aliud ſuadet; nam ſonat potiùs in iuſſionem. Itaut cum ex iſtis impediatur iuriſdictio Epiſcopalis, euitari non poteſt incurſus in cenſuras, Duard. *ad Bullam Cœnæ cap.66. q.4.* Sunt enim inſtar prohibitionum, vt idem notat eodem loco *q.1.*

24 Et licet Couarruuias *pract. quæſt.* aliter voluerit; eius tamen opinio eſt exploſa, vt latiùs Suar. *in defenſ. fid. Cath. tit. de Immun. cap.24. d.§. Defenſio iuſta.* Immò abrogata à S. Cōcilio Tridentino *d.cap.3. ſeſſ.25. de ref.* Nam illius opuſculum fuit impreſſum anno 1558. vt ex ipſa præfatione liquet, & S. Concilium fuit publicatum menſe Decembris 1563. cui Concilio idem Couarruuias interfuit, vt ex Catalogo Epiſcoporum Pauli IV. impreſſo in fine eiuſdem Concilij conſtat, & ipſe probabiliter deduxit rationes ſuæ opinionis, dum illa damnabatur. Et ex hoc motiuo ceſſat quorundam ponderatio, quod ſcilicet hæc quæſtio indigeret deciſione conciliari, cum iam determinata ſit à S. Concilio Tridentino, vt perſpicuè patet ex votis Patrum S. Concilij exiſtentium in Caſtro S. Angeli Vrbis.

25 Prout etiam eliditur alia ponderatio facta à Ponte, quod in libello abuſuum dato à Cardinali Alexandrino Regi Catholico in ſua legatione ſub anno 1568. & 1569. non exprimebatur iſte abuſus. Ex quo enim erat à S. Concilio paulò antè publicato ſublatus, ſuperfluum erat in dubium vocare, quod iam à S. Concilio damnatum fuerat.

26 Atque hac ratione ceſſat etiam doctrina Martini Nauarri *in cap. Cum contingat de for. comp.* Nam eius opera impreſſa fuerant ante Concilium, poſtque illud correcta. Et propterea non reperitur in correctis loco allegato, ſed in Manuali, in quo potiùs improbat, ac deteſtatur huiuſmodi praxim, vt conſtat *ex cap.27. n.67.*

27 Rebuffus *in tit. de literis Reg.* Boerius, & alij allegati à Ponte aiunt dumtaxat poſſe rogari. At illorum opinio improbata eſt. Vltra quod dum à Ponte tempore Pauli V. ſcripſit ſuper cenſura Veneta, quia perſiſtebat in defenſione huiuſmodi abuſus, fuerunt eius ſcripta prohibita.

28 Nec admittendi ſunt dicti abuſus ex eo quod Epiſcopus eſt feudatarius. Nam Vicarius non eſt feudatarius, ſed tantum miniſter Eccleſiaſticam iuriſdictionem in Epiſcopatu exercens. Deinde Dominus directus contra Epiſcopos feudatarios non poteſt vti remedijs improbatis, quale eſt remedium ſupradictarum prouiſionum, ac literarum; ſed procedere debet remedijs permiſſis, & ſeruatis ſeruandis. Itaut propterea Epiſcopus ſuam iuriſdictionem conſeruare poſſit vim vi repellendo mediante gladio cenſurarum, vt benè per Geminianum in ſimili contra Iudicem Ordinarium *in d. cap. Dilecta, num.6.* Et eo ipſo, quod textus loquitur indefinitè, non excluduntur bona feudalia, præſertim rectè ponderatis verbis ipſius textus, ibi: *ſuis bonis mundanis.* Quæ intelliguntur de omnibus bonis quomodolibet, & ex quacunque cauſa poſſeſſis, *§. Sed & lex Cornelia, Inſtit. de iniur.*

29 Immò pendente iudicio coram ſuo Iudice competente, non ideò impeditur, quin Epiſcopus extraiudicialiter, vti pars, poſſit vim vi repellendo cenſuris ſuam iuriſdictionem defendere, vt probè aduertit Butr. *d. cap. Venerabili de cenſ. col.2. in fin.* Innoc. *ſub n.2.* & clariùs Ricciull. vbi *ſupr. d. cap. 61. n. 61. & ſeqq.* etiam contra proprium Iudicem, Gemin. *d. cap. Dilecto n.6. de ſent. excom. in 6.*

Minuſque obſtaret, ſi probatio reſpectu Principis, ſiue Magiſtratus eſſet imperfecta. Non enim literæ originales per Commiſſarium præſentantur in proceſſu, ſed tantum copia collationata à Notario Curiæ Epiſcopalis. Primò, quia adſunt plures aliæ literæ originales eiuſdem Principis, ſiue Magiſtratus. Secundò, quia dicta copia collationata ſufficit ad effectum cenſurarum, ad quem admittitur etiam probatio informis. Cùm regulariter non poſſint in his materijs haberi ſcripturæ originales, vt notauit Seraph. *deciſ. 1094.* ac Rot. *in Ciuitaten Scholaſtriæ* coram Cardinali Pamphilio, & in Aſtoricen Prioratus coram Litta. Præſertim verò in caſu, in quo copia eſt collationata publicè à Notario coram ipſo Commiſſario, & in eiſdem literis præcipitur originale debere apud præſentantem remanere. 30

His accedit ex abundanti, quod quatenus dicta declaratoria eſſet ex aliquo capite inualida. Ex quo tamen denuò eſſet facienda, non debet reuocari, ſeu annullari, cum poſſit fieri probatio ex poſt; ita quidem vt pendeat nullitas à futuro euentu, vt obſeruat Abb. in ſæpè *cit. cap. Venerabili n. 4.* vbi Innoc. *n. etiam 4.* ac cenſuit S. Congregatio Epiſcoporum die 19. Iulij 1619. ſcilicet, *S. Congregatio reſpondet, nullitatem cenſurarum non attendi, quando quod factum eſt, ſi factum non eſſet, denuò fieri deberet.* Quia ratione circuitus euitandi remanet ſententia, Butr. *in cap. Cum olim num.14.* Abb. *num.26. & 27. de re iudic.* Et hinc eſt quod Clemens VIII. ad tollendum oppoſitiones ex abundanti confirmauit cenſuras verbo latas contra Gubernatorem Mediolani à Vicario Generali Archiepiſcopatus cum Breui ſub 22. Maij 1599. 31

Ex quibus ſequitur eiuſmodi Principem, ſiue Magiſtratum non eſſe audiendum, niſi paruerit, & de nullitate dixerit appellando, cùm aliàs contumax non audiatur, *cap. Per tuas 40. de ſent. excom. cap. Venerabili, §. Porrò, cap.1. eod. tit. in 6.* cum concordantibus. Quod intrepidè obſeruatum fuit in præcitata cauſa S. Agathæ Gothorum, ſiue Neapolitana cenſurarum contra Collaterale, ſedente Vrbano VIII. Immunitatis Eccleſiaſticæ Aſſertore, ac Vindice. 32

CONSVLTATIO CLXXI.

An delinquens in ſcalis, oſtio, atrio, vel porticu Eccleſiæ dicatur delinquere in ipſa Eccleſia, ita ſanè vt ex diſpoſitione Conſtitutionis Gregorij XIV. priuandus ſit Immunitate?

RESpondendum eſt negatiuè. Quia cum verſemur in odioſis, & in pœnalibus, ſcilicet in priuatione Immunitatis, vtque puniatur delinquens pœna ſanguinis, appellatione delinquentium in Eccleſia non venit delinquens in porticu, ſed is tantum, qui delinquit intra Eccleſiam ad textum *in l.1. §. In flumine, ff. de flumin.* vbi non dicitur fieri in flumine, niſi quod fit intus aquam, non quod in ripa. Idem firmat Bart. *in l. Cætera, §. hoc Senatus n.3. ff. de legat. 1. & in l.1. §. hoc interdictum, ff. de cloac.* Franch. qui alios adducit *dec.402. n.8. & per tot.* Maſtrill. *dec.22. n.6. cum ſeq. p.1. & dec.297. n.90.* Alex. *conſ.137. n.14. vol.2.* Ricc. *in prax. reſol.129.* Mar. Anton. *reſol.11. n.18. lib.3.* Nald. *in ſum. v. Delictum n.5.* & alij. 1

Et in his proprijs terminis firmat idem Franch. *d. dec.402. ſub n.9. in fin.* Maſtrill. *ibid. n.8.* Marius Ital. *de Immun. Eccleſ. lib.1. cap.4. §.7. n.20. & cap.5. eod. lib. §.3. num.4.* Peregr. *eod. tr. cap.6. n.32.* Ricc. *dec.250. n.3. & 291. n.1. & 3. p.3.* Io: Franc. à Caſtill. *deciſ. Reg. Sicil. 156. n.24. 29. 30. & 41.* Ber. *conſ.177. à n.15. lib.3.* & præcipuè *n.25. & 33.* Et ideò Sacra Congregatio Immunitatis in vna *Meliten.* die 11. Decembris 1628. pro maiori parte in hanc ſententiam inclinauit. 2

Horum autem opinio confirmatur primo ex diuerſitate rationis. Nam ex homicidio commiſſo intra Eccleſiam committitur pollutio Eccleſiæ, & indiget noua conſecratione. 3

tione. Secus autem ex homicidio commiſſo in porticu, ad Gloſ. *in cap. vn. de conſecr. Eccleſ. in 6.* vbi Anchar. *num.3.* & Barboſ. *n.3. & 4.* Syluest. *v. Cœmeterium n.2.* Tolet. *in inſtr. Sacerd. lib.5. cap.8. n.11.* Henriq. *lib.9. ſum. cap.27. §.5.* Auil. *de cenſur. p.5. diſp.7. dub.2. concl.2.* & firmat Nauar. *in Man. cap.27. n.256.* qui propterea dictionem *in* declarat, ideſt, *intra*. Concinunt Suar. *de Relig. tom.1. tr.2. lib.3. cap.9. n.7.* Et in his terminis ponderat Mar. Ital. *eod. tr. lib.1. cap.4. §.7. n.20.* Caſtill. *d. dec.156. n.16.* Atque in hoc conſtituitur differentia inter loca ſacra, & immunia, vt in primis delinquens non gaudeat immunitate ſi ex induſtria delinquat; in ſecundis verò gaudeat, vt probat Maſtrillus, & Italia vbi ſupra.

4 Secundò confirmatur ex natura dictionis *in*, quæ denotat intrinſicitatem, & tantum comprehendit locum interiorem, vt ponderat Maſtril. *d. dec.22. n.9.* Nauar. *vbi ſup.* Caſtil. *ibid. n.31.* quamplures adducens, Berous, qui alios refert *d. conſ.177. n.24.* & Ricc. *loco cit. n.5.* & aduertit Sperel. *dec. 60. n.9.* & generaliter Gratian. *diſput.460. n.61.* Rot. *dec.683. n.5. p.1. & dec.316. n.10. p.9. rec.*

5 Tertiò confirmatur. Quia in odioſis, & in pœnalibus verba propriè intelligenda ſunt. Textus *in cap. Odia*, & *cap. in pœnis de re iudic. in 6*, cum ſimilibus. Eccleſia autem propriè accipitur pro illo loco, qui eſt circumdatus ambitu murorum, largè verò cum acceſſorijs, nimirum porticu, & alijs huiuſmodi, vt ex mente Io: de Anan. firmat Ber. *d. conſ.177. n.17. & 33.* Maſtrill. *d. dec.22. num.6. cum ſeq.* Mar. Ital. *d. §.3. cap.5. num.4.* Peregr. *de Immun. d. cap.6. num.33.* Quare non debent extendi ad alia loca, quàm expreſſa in dicta Conſtitutione, ſcilicet Eccleſiam, ſiue Cœmeterium, vt communiter in hac re aſſeritur à Doctoribus, præſertim Villag. *de extenſ. leg. cap. fin. num.15.* Decian. *tract. crimin. lib.1. cap.28. num.5. & 10.* Gutier. *var. quæſt. lib.3. cap.4. num.12. & 17.* Germon. *de Sacr. Immun. lib.3. cap.13. num.56.* vbi teſtatur hanc eſſe communem Caniſtarum ſententiam. Optimè Suarez *d. lib.3. cap.1. num.5.* Franc. Leo *in theſ. for. Eccleſ. cap.13. n.27.* Ambroſ. *de Immun. cap.1. num.13. & ſeqq.* Mar. Ital. *vbi ſupra, & cap.4. §.7. num.19.* Farinac. *eod. tract. cap.6. n.94.* & exactius *cap.22. num.353. & 355.*

6 Confirmatur quartò ex dictione illa *ipſis*, quæ eſt perſonaliſſima ipſius Eccleſiæ principalis, & non acceſſorium ex allegatis per Grat. *dict.103.* Quæ quidem dictio eandem vim habet quàm *intra*, Bart. *in l. Gallius §. Ille caſus, ff. de lib. & poſth.* Bald. *in rubr. ff. ſol. matrim.* Oldrad. *conſ.49. num.9.* Corn. *conſ.339. n.3. vol.1.* Alex. *conſ.22. num.8. vol.4.* Ber. *d. conſ. 177. num.24.* ac ipſam rem ad oculum demonſtrat, ideòque non verificatur in æquipollentibus, Barboſ. *dict. 117. num.4. & 5.* Giurb. *ad conſuet. Meſſ. c.2. gloſ.9. p.1. num. 1.* Em. Othob. *dec.1. num.39.* Rot. *dec.359. num.36. p.5. & dec.201. num.5. & dec.291. nu.6. p.8. rec.* & in Tyburtina Caſtri S. Angeli 26. Ianuarij 1652. coram Meltio. Denotatque intrinſicitatem in loco, vt ſcilicet requiratur commiſſum homicidium in ipſis Eccleſijs, vel Cœmeterijs ipſis ad affectum excludendi confugientem ab immunitate, vt benè diſſerit Maſtril. *d. dec.22. n.9.* vbi plures allegat, & Mar. Ital. *d. §.7. num.20. & ſeq.* Ac in fortioribus facit ad hanc rem declaratio S. Congregationis Concilij, dum vult, quod appellatione corporis Eccleſiæ non veniant clauſtra. Ea eſt huiuſmodi. *In vna Salamantina, in qua vigore cap.6. ſeſſ.25. de ref. fuerat decretum, quod Epiſcopus teneretur procedere cum adiunctis in loco conſueto, dummodo extra corpus Eccleſiæ, fuit dubitatum, an clauſtrum intelligeretur extra corpus Eccleſiæ. S. Congregatio Concilij cenſuit, ita intelligi, vt ſit extra corpus Eccleſiæ.*

7 Quintò, quia in dubio facienda eſt interpretatio, quæ faueat Immunitati Eccleſiaſticæ, vt ponderat idem Peregrin. *d. cap.6. num.33. in fin.* Giurb. *conſ.10. n.25.* & alij paſſim.

Poſtremò, quia Conſtitutio Gregoriana expreſſit cœmeteria, quamuis ſint loca ſacra & acceſſoria ipſis Eccleſijs. Vnde eadem ratione expreſſiſſet porticum, ſi Pontifex illam comprehendere voluiſſet iuxta notata *in cap. Ad audientiam de decim.* & tradita per Socin. Sen. *conſ.4. n.8. lib.4.* cum vulgaribus.

8 Quibus non obſtat, quod Conſtitutio vtatur eiſdem verbis, quibus vtitur *cap. fin. de Immun. Eccleſ.* cuius verba ex quorundam interpretatione extenduntur etiam ad oſtium, ad porticum, & ſimilia. Siquidem cum dicta Conſtitutio contineat clauſulam *ſublata cum decreto irritante*, quæ non legitur *in d. cap. fin.* excluditur quæcunque minima interpretatio, ſeu extenſio, vt in his terminis reſpondet Caſtil. *d. dec.156. n.29. & ſeqq.* qui contraria diſcutit, ac refellit. Idem firmat Peregrin. *dict. cap.6. num.31. & 33.* & in expoſitione dictæ Conſtitutionis *num.44.* qui alios refert. Præſertim cum in terminis *d. cap. fin.* contrarium tenuerint Hoſtienſ. *ibidem num.3.* ac plerique alij.

Minus obſtant Addentes ad Specul. *de Immun.* Quia ſatis ad rem ijs reſpondent Ber. *d. conſ.177. n.26.* & Caſtil. *d. dec. 156. n.24.* 9

Motiuum ex *cap. Sicut antiquitus*, *cap. ſiquis in atrio*, *cap. ſiquis contra 17. q.4.* tollitur ex reſponſione eiuſdem Berol. loco allegato *n.31. in fine cum ſeqq.* & Caſtill. *ibid. num.24.* ſcilicet, quod per dicta iura parificantur Eccleſia, porticus, & atrium quoad ſacrilegium, non tamen firmatur, quod factum in porticu, & in acceſſorijs dicatur factum in Eccleſia. Nec ex dicta parificatione infertur ad parificationem reſpectu pœnæ priuationis Immunitatis Eccleſiaſticæ, & aliarum, præſertim attenta Conſtitutione Gregoriana, quæ non admittit extenſionem, vt rectè obſeruat idem Caſtil. eo loco *n.29. & 30.*

Vlterius nec obſtat, quod ſecundum aliquos appella- 10
tione Eccleſiæ comprehendantur porticus, atrium, & id genus alia, quæ gaudent immunitate, vt probat textus *in d. cauſ. Siquis in atrio*, *cap. frater*, & *cap. Siquis contumax d. cap.17. & q.4.* vbi Gloſſ. & Archid. Suffraganturque leges ciuiles; vt *l. Pateant*, *C. qui ad Eccleſ. confug.* & latè poſt alios probat Farinac. *de carc. quæſt.28. num.12. & ſeq.* & vberius *de Immun. cap.17. num.268.* Quia procedit in fauorabilibus, & in priuilegio Immunitatis, non in pœnalibus pro eiuſdem Immunitatis excluſione, vt declarat Peregr. *d. cap.6. num.33.* Maſtril. *d. dec.22. ſub num.9. circa med.* Ber. *d. conſ.177. num.17. cum ſeq. & 27.* Graff. *in dec. p. 1. lib.2. cap.48. num.9. & ſeqq.* Franch. *dec.402. num.7. p.3.* Mar. Ital. *d. lib.1. cap.4. §.7. num.11.* poſt alios ab ijs relatos nominatim Sperell. *dec.60. & 61.* de Marin. *reſol.170. num. 12. & 13. vol.1.* Dian. *p.6. tr.1. reſol.7.* Et in hoc aduertendum eſt, quod porticus & ſimilia dicuntur de Eccleſia, & domo vti acceſſoria, non tamen in porticu facta, dicuntur facta in domo, vt tradit Bart. *in d. l.1. §. hoc interdictum, ff. de Cloac.* Ber. *d. conſ. num.20. 33. & 34.* Conſtitutio autem Gregoriana vtitur verbis *in ipſis Eccleſiis*, & ſic intra Eccleſias ex ſupra deductis.

Tandem nec obſtat, quod ratio *d. cap. fin.* ſit ſpes confu- 11
gij, quæ militat ne dum in delinquente in Eccleſia, ſed etiam in porticu. Nam huiuſmodi ratio non eſt finalis, ſed impulſiua. Nec ideò *d. cap.* in ea principaliter fundatur, vt ſcitè ponderat in his terminis Peregr. *d. cap.6. num.33.* traditque Butr. *in d. cap. fin. num.4.* Abb. *num.8.* Hoſt. *num.2.* Io: Andr. *num. item 2.* Anchar. *n.3.* Anan. *num.7.* & clariùs Decian. *in tr. crim. lib.6. cap.28. num.5.* Aliæ verò rationes, quibus idem *cap. fin.* innititur non applicantur huic caſui, cùm delinquens in porticu non delinquat in Eccleſia, nec ipſam Eccleſiam offendat.

Verùm, quicquid ſit dicendum in terminis iuris commu- 12
nis vigore *d. cap. fin.* ceſſat omnis difficultas in terminis Conſtitutionis Gregorianæ, quæ eſt reuocatoria iuris communis, nullamque cauſam exprimit, cuius ratione poſſit fieri illatio & extenſio, ſolumque reſpexit ad ſolam qualitatem delictorum & iniuriæ in Eccleſia factæ.

Nec ideò facienda eſt vis ſuper declaratione Clementis 31
VIII. in illa Panormitana, cum Breue deſuper emanatum non contineat declarationem generalem, ſed ſit reſtrictum ad caſum particularem ob circumſtantias facti, vt prudenter notauit Peregr. *d. cap.6. num.33.* Marius Ital. *d. §.6. num. 23. in fin. & §.3. num.4.* Farinac. *de Immun. n.346. circa med.* & nos alibi. Quorum opinionem alias S. Congregatio Immunitatis approbauit.

Quæ ſanè eo magis procedunt, quando probatur non 41
fuiſſe in porticu ſepulta cadauera mortuorum, ſicque non fuiſſe reputatum cœmeterium, ſed locum profanum, in quo negotia profana peracta ſint, quæ profectò non fuiſſent permiſſa, ſi fuiſſet cœmeterium, & locus ſacer, vt inquit textus in *cap.2. extr. de Immun. in 6. & in cap. Cum Eccleſia*, *eod. tit.* vbi notant omnes Canoniſtæ, probantque Germon.

de Immun. lib. 3. cap. 16. n. 37. & Suar. *d. tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 8. n. 5. & ſeq.*

15 Ita quod vbi conſtaret dictum locum eſſe cœmeterium, ex quo tamen in eo profana ab immemorabili fuerunt tractata, non excluderet delinquentes ab Immunitate Eccleſiæ, cum non poſſit ampliùs dici locus Sacer, vel ſanctitudinis, ſaltem ad effectum prædictum, vt docet Suar. *ibid. num. 8.* Sebaſt. Medic. *de ſepult. p. 1. quæſt. 10. num. 4.* Borrel. *in ſum. dec. tit. 3. num. 43. p. 1.* & Mat. Ital. *d. cap. 4. §. 2. & §. 6. num. 5. & 6. & §. 9. num. 8. & ſeqq.*

Atque ita cenſuit Sac. Congregatio Immunitatis iterùm ac ſæpiùs, præſertim in vna *Spoletana* die 7. Februarij 1630. & in vna *Camerinen* die 3. Aprilis 1635. & in Aſculana 20. Decembris 1657. ac in Dortonen 9. Septembris 1670. ni-
16 mirum porticum, de qua diſſeruimus, gaudere. [Et conſtat etiam ex ſequentibus declarationibus eiuſdem S. Congregationis. In Peruſina die 21. Nouembris 1635. *Sacra Congregatio &c. cenſuit, Oratorem gaudere debere immunitate Eccleſiaſtica, cum archibuſium ex cuius ictu ſequuta eſt mors Laurentij non ſit exploſum in Eccleſia, vel cœmeterio, ſed tantum in loco immuni*. In Hieracen die 16. Decembris 1642. *Sacra &c. cenſuit, oratorem, qui Ioannem Baptiſtam Zarzanam occidit in limine portæ Eccleſiæ gaudere debere immunitate Eccleſiæ.*]

CONSVLTATIO CLXXII.

Reſtitutio extracti ab Eccleſia quo modo eidem fieri debeat? Vbi in hanc rem plura non ſpernenda pro Legatis, Nuncijs, Epiſcopis, Vicarijs, alijſque.

1 EXtractio confugientis ab Eccleſia probatur per teſtes, ideòque dubitari non poteſt de iuſtitia fulminationis cenſurarum contra extrahentes ex diſpoſitione Conſtitutionis Gregorij XIV. atque ex traditis per Farinac. *de Immun. cap. 20. n. 307.* cum ibi allegatis. Ad quarum cenſurarum fulminationem procedi debet non ſolum contra miniſtros, ſed etiam contra Iudices laicos qui extractum poſt requiſitionem nedum reſtituere recuſant, verùm etiam in carceribus retinent. Idem Farinac. *loco cit. num. 324.* Genuen. *in prax. cap. 12. de Immun. in fin.* vbi etiam firmat extractum nulla alia de cauſa ſeu delicto retineri poſſe. Concordat Peregr. *de Immun. cap. 25. n. 25.* & in puncto cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna *Neapolitana* die 26. Martij 1629. contra Iudicem Caliſanum.

2 Nec dicti Iudices excuſari poſſunt ob prętenſam ignorantiam huiuſmodi extractionis ab Eccleſia; dum de illorum ſcientia conſtet ex proteſtatione, & inſtantia eiſdem facta per ipſum extractum carceratum, nec non ex negotiatione miniſtri Eccleſiaſtici. Item conſtare poterit ex intimatione cum affixione ſignificatoriæ Curiæ Eccleſiaſticæ de extractione facta, quæ licet poſterior ſententia lata, præcedit tamen illius exequutionem, à qua propterea deſiſtendum erit.

3 Qui teſtes, licet non ſint examinati præuia citatione partis, ſeu Curiæ laicalis, nihilominus in cauſa violatæ Immunitatis ſufficiunt, vt de ſtylo particulari Curiæ Neapolitanæ atteſtatur Genuen. *ibid. cap. 23. n. 19.* Aliàs nunquam, vel raro poſſent à Curia Eccleſiaſtica haberi probationes. Quod in terminis fuit dictum in ſupracitata Neapolitana contra Iudicem Caliſanum.

4 Nec pro reſtitutione, ſeu reintegratione Eccleſiæ ſuffragari poteſt fuga extracti à carceribus cum ſubſequuto confugio ad alteram Eccleſiam, ita quando res peruenit ad manus creditoris, debitor remanet liber à reſtitutione, vt rectè Bonac. *de Imm. Eccleſ. diſp. 3. q. 7. §. 5. n. 3.* Siquidem huiuſmodi nouum confugium probari debet ex proceſſu Iudicis Eccleſiaſtici, qui ſolus ad hunc effectum attendendus eſt. Nec proptereà dici poteſt ſatisfactū violationi Eccleſiaſticæ, pro qua requiritur repoſitio extracti in eodem loco immuni ad text. *in cap. Reintegranda 3. q. 1.* Gloſ. *in cap. Si quis in atrio 17. q. 4.* traditque Archid. *in cap. Miror circa med. 17. quæſt. 4.* vbi Turrecrem. *ſub princ. & in fin.* Gambacut. *de Imm. lib. 4. cap. 22. n. 17.* cum alijs ibi relatis. Et ex decreto Sanctiſſimi ſeruatum fuit contra Gubernatorem Vrbis in extracto ab Eccleſia S. Mariæ de Pace die 27. Auguſti 1629. in qua extractus repoſitus fuit ab eiſdem birruarijs publicè poſt meridiem. Idemque fuit decretum ab eodem Sanctiſſimo in extracto ab Eccleſia S. Mariæ de Populo, & alias cenſuit Sac. Congregatio Immunitatis, præſertim in Salernitana die 7. Maij 1630. Quod etiam conſtat obſeruatum in Ciuitate Ferrarienſi ſub anno 1624. ex declaratione Cardinalis Lenij cum exequutione Cardinalis S. Marcelli.

5 Quæ opinio nititur pluribus rationibus. Primò, quia huiuſmodi Eccleſia dicitur propriè offenſa. Secundò, quia populus dicti loci, qui habuit ſcandalum, debet habere notitiam emendationis. Tertiò, quia daretur multiplicatio ſcandalorum, & traheretur in exemplum. Idque maximè procedit quando extractus aſſerit ſe non eſſe tutum in Eccleſia, in qua repoſitus eſt, cùm ibi non habeat eandem libertatem, quàm habebat in Eccleſia, à qua fuerat extractus.

6 Et licet in proceſſu laico conſtaret de confeſſione extracti, quod ſcilicet à carceribus à quibus aufugit, fuerit aſportatus ad aliam Eccleſiam. Nihilominus huic confeſſioni extortæ non eſt adhibenda fides, ſi fuit facta poſt ſententiam latam, & in tormentis abſque alia ratificatione, vt firmat ex multis Farinac. *de reo, & confeſ. q. 83. cap. 3. n. 67. cum ſeqq.* Eo vel maximè ſi fuerit extorta poſt nouam inſtantiam extracti pro repoſitione in Eccleſia, ſeu de gaudenda Immunitate, & ſic ad effectum cognoſcendi, & declarandi articulum, an gaudere deberet Immunitate, ſuper quo cum Iudices laici ſint omnino incompetentes, ex quo huiuſmodi cognitio, & declaratio ſemper ſpectat ad Eccleſiaſticum priuatiuè quoad Iudices laicos, Farinac. *de Immun. n. 367.* & paſſim cenſuit eadem S. Congregatio, intrat ſanè alia concluſio vulgata, quod confeſſio facta coram Iudice incompetente etiam ratione materiæ, non releuat. Idem Farinac. *d. loco de reo, & confeſ. q. 81. n. 203.* iuncto *n. 188.* Præſertim ſi ex relatione Ordinarij in ſpecie de hoc requiſiti contrarium expreſsè aſſeratur.

7 Verum quatenus etiam probaretur dictum nouum confugium, ſeu tranſportatio ad aliam Eccleſiam, non idcircò diceretur ſatisfactum Eccleſiæ, nec ſequuta reſtitutio, ſeu reintegratio requiſita, cùm fugiens à carceribus non poſſit dici reſtitutus per Iudices laicos, illum in carceribus detinentes, vel de illorum iuſſione & voluntate, prout neceſſario requiritur ad hunc effectum. Textus eſt *in d. cap. Miror 17. q. 4.* ibi: *Reuoca quem rapuiſti*, vbi Turrecrem. *& in cap. Sicut antiquitus*, ibi: *Emendet, reddat*, & *in cap. Frater*, ibi: *Dimiſerunt, eadem q. 4.* Hoc idem probat textus *in cap. Accedens de procur.* vbi Abb. *n. 2.* Dum enim diſponit relaxationem fieri debere per retinentem, & per eum conduci relaxatum ad locum tutum, in neceſſariam conſequentiam venit, quod reſtitutio fieri debeat ab ipſo retinente, vel ſaltem de illius mandato, & voluntate. Quia cum ex violatione facta Eccleſiæ inferatur publica iniuria, requiritur actus contrarius correſpondens publicæ pœnitentiæ; qui actus conſiſtit in reſtitutione ſolemni ipſi Eccleſiæ per violantem Eccleſiaſticam Immunitatem, & in ſolutione damnorum, & intereſſe ipſi extracto, ſeu retento in carceribus ex deductis à Peregr. *de Imm. cap. 15. n. 26.* Quæ ſupponunt perneceſſe factum, & voluntatem ipſius extrahentis, vel retinentis.

8 Quare non poteſt dici ſatisfactum Eccleſię ex fuga extracti à carceribus laicis. Quia extrahentes ſaltem tenentur extractum tranſmittere ad carceres Iudicis Eccleſiaſtici, donec & quouſque Eccleſiaſticus decernat eum debere vel non debere gaudere Immunitate iuxta communem concluſionem etiam in Tribunalibus laicis receptam, vt per Giurb. *conſ. 20. n. 23.* atque adeò ſola fuga à carceribus laicis non ſatisfacit Eccleſiæ læſæ, ſed ad ſummum præſtat excuſationem, donec Iudex habeat facultatem illum reſtituendi. Addo quod extractus neque volens poteſt ſe tradere in manus Curiæ ſæcularis antequam ſit Eccleſiæ ſatisfactum. Quia priuilegium Immunitatis Eccleſiaſticæ vel eſt inductum fauore Eccleſiæ tantum, vel ſaltem mixtim ratione Eccleſiæ & perſonæ, itaut illi non poſſit per extractum renunciari, vt fuit non ſemel ab ijſdem laicis iudicatum, & ſignanter apud Maſtrill. *deciſ. 169. lib. 2.* Ideòque neque poteſt hoc facere per fugam, dum non eſt in carceribus Eccleſiaſticis. Quia retentio in carceribus ſæcularibus oſtendit voluntatem Iudicis repugnantem in ſatisfaciendo Ec-

Eccleſiæ ; & fuga carcerati non eſt actus Iudicis Eccleſias ſatisfactorius . Cui quidem priuilegio confugiens non poteſt renunciare neque tacitè, neque expreſsè, nec ante extractionem, itaut capiatur in eadem Eccleſia, nec poſt extractionem, itaut illi non reſtituatur, vt communiter tenent Doctores, & nominatim Decian. *d.lib.6.cap.26. n.12.* Farinac. *de Immun.cap.19.num.*304. Guazzin. *defenſ.1. cap.*36. Maſtrill. *d. dec.169.num.*8. Vermigl. *conſ.*101. *n.*5. Bonacin. *de cenſur. in part. diſp.2.q.3. punct.16.* §.3. *num.* 12. Dian. *d.p.*4. *reſol.*32. D. Fagnan. *in cap. Inter alia n.*61. *& 87. cum ſeqq. de Immun. Eccleſ.* & declarauit etiam S. Congregatio Immunitatis in vna *Caiacen* die 20. Nouembris 1640. *Sacra, &c. Reſpondit, reſcribendum eſſe Vicario, vt faciat reſtituere Oratorem eidem Eccleſiæ, à qua fuit extractus, cùm non potuerit per renunciationem ipſius præiudicare Eccleſiæ. Secuta autem reſtitutionem erit in ſui arbitrium ſe conſtituere in carceribus.*

9 Minus ſufficit reſtitutio facta Epiſcopo, vel repoſitio in carceribus Eccleſiaſticis iuxta Farinac. *conſ.*166. *n.*49. *in fin.* Immò etiam in ſententia eorum, qui putant ſufficere reſtitutionem factam Epiſcopo, certum eſt, quod illa debet eſſe talis, vt Epiſcopus deinde extractum liberè in Eccleſia reponat, non vt in carcere detineat, vt declarat Delben. *d. cap.16. dub.33. n.2.* Epiſcopus enim cum ſit Procurator, & Oeconomus, non autem dominus Eccleſiæ, ſine Capitulo non poteſt remittere iniuriam illi factam per extractionem, & retentionem confugientis per Gloſ. *in cap. Si is, qui* 23. *q.* 4. *v. Poſſumus*, Abb. *in cap. Contingit* 36. *num.* 11. Innoc. *in princ.* Hoſt. *num.2. & ſeqq. de ſent. excom.* & alios, quos refert Bisfeld. *de iniur. & damn. dat. cap.7. in 4. & vlt. concluſ.*

10 Nec etiam ſatis eſt ſimplex excarceratio, niſi etiam ſequatur repoſitio extracti in Eccleſia, vt reſpondit Sac. Congregatio in vna *Mediolanen* die 23. Februarij 1638. his verbis: *Scribatur Eminentiſſ. Archiepiſcopo, vt Oratorem faciat reſtituere eidem Eccleſiæ, à qua fuit extractus, nec ſufficere illius excarcerationem pro reintegratione violatæ Immunitatis Eccleſiæ ob extractionem eiuſdem Oratoris.* Sicque reſtitutio ſemper facienda eſt eidem Eccleſiæ, à qua fuit facta extractio, & non alteri, vt paſſim reſcribere ſolet eadem S. Congregatio. Quinimmò, vt reſtitutio fieri poſſit alteri Eccleſiæ, eſt neceſſaria diſpenſatio Summi Pontificis, & conſenſus extracti, vt declarauit eadem Sac. Congregatio in *Neapolitana* die 21. Aprilis 1643. & in vna *Mediolanen* die 28. Nouembris 1634. hunc in modum. *D. Secretarius iuxta mentem, ſcilicet, vt mediante authoritate Sanctiſſimus faciat conualidare reſtitutionem factam alteri Eccleſiæ, cùm non dependeat à conſenſu partium, ſed ab auctoritate Sanctiſſimi.* Sacra &c. *Cenſuit, reſtitutionem Oratoris extracti de iure faciendam eſſe eidem Eccleſiæ Ciuitatis Lauden, à qua fuit extractus, etiamſi hodie moram trahat in Ciuitate Romana diſtante à loco factæ extractionis. Poſſe tamen hoc caſu Sanctiſſimum D. N. diſpenſare, vt reſtitutio fiat Eccleſiæ Lateranenſi, attento conſenſu Oratoris, qui reſtitui debet.* Ex quibus elicitur validum argumentum dominij, quod retinet Eccleſia ſuper perſona extracta donec & quouſque ſibi reſtituatur.

11 Idque in terminis firmat Gambacur. *de Immun. lib.4. cap.* 22. *num.* 17. ibi: *Atque ipſi, ſiue partes ſint, ſiue Magiſtratus teneantur in conſcientia reſtituere.* Idem voluit Genuen. *loco alleg. cap.17. ſub num.* 7. Peregr. *d. cap.*15. *num.* 21. & & faciunt deducta per Farinac. *in prax. de carc. quæſt.29. num.*11. & *de Immun. cap.2. num.*52. Decian. *lib.6. de var. quæſt. circa extrahen. cap.29. num.*7. & per d. Gambacur. *vbi ſupra num.* 18. *cum ſeqq.* quos ſequuti ſunt Donat. Anton. de Marin. *lib.1. reſol. quot. cap.*180. *à num.*3. Dian. *part.4. tract.1. reſol.34. in fin.* Delbene *de Immun. cap.16. num.35. ſect.1. num.*3. & *ſeq.* & declarauit nouiſſimè S. Congregatio Immunitatis ſub die 20. Iulij, & 14. Decembris 1655. in vna *Angolonen*. Alias enim reſultaret pernicioſiſſimum exemplum, & aperiretur via fraudibus ac deludendi reſtitutionem Eccleſiæ ac debitam reintagrationem violatæ Immunitatis.

12 Nec obſtat Bonacina *de Immun. quæſt.7. diſp.3.* §. 5. *num.*3. Nam, præter quod communis ac vera ſententia eſt in contrarium, dicit dumtaxat in hunc modum: *Ego verò arbitror primo ſufficere, vt extractus reſtituatur eidem vel alteri Eccleſiæ, in qua æquè tutus & liber eſſe poſſit.* Ex quibus colligitur tantum reſtitutionem non eſſe faciendam neceſſario ſecundum illum eidem Eccleſiæ, ſed non dicit, non eſſe faciendam per eos, vel de voluntate extrahentium, vel retinentium, immò contrarium ſupponit, dum vtitur verbo *reſtituatur*, quod importat actum retinentis, vel extrahentis. Solumque Doctores ij, qui contra communem admittunt, ſufficere repoſitionem fieri in alia Eccleſia, loquuntur quando repoſitus in alia eſſet æquè liber ac in illa, à qua fuit extractus.

Atque ideò in vna Neapolitana violationis immunitatis Eccleſiaſticæ die 4. Octobris 1630. Sacra Congregatio Immunitatis facto verbo cum Sanctiſſimo cenſuit demandandum eſſe Nuncio, vt ſeruatis ſeruandis, procedat ad fulminationem cenſurarum contra quoſcunque Miniſtros ac Iudices Vicariæ, ac alios complices ex cauſa violatæ Immunitatis ob non reſtitutionem, & retentionem in carceribus Baronis Palagianelli & mortem ei illatam. Sed pro nunc contra Miniſtros inferiores, & contra Iudicem referentem, cum præſeruatiua procedendi contra alios. Et ita, facto denuò verbo cum Sanctiſſimo, fuit de eius mandato directa commiſſo Nuncio, quia ipſe fecit proceſſum, ipſeque egit, quæ fuit exequutioni demandata per publicationem cenſurarum, & affixionem cedulonum; ſed ratione ſuſpicionis peſtis fuit data facultas eidem Nuncio illos abſoluendi in Ciuitate Neapolitana abſque eo quod accederent ad Vrbem, idque ex gratia ſpeciali Sanctiſſimi. 13

Vlteriùs pro reintegratione requiritur etiam reſtitutio omnium rerum, præſertim armorum, quæ fuerunt ablata in extractione, cùm extractus ſit reſtituendus quoad omnia in priſtinum, *d. c. ſicut antiquitus* 17. *q.*2. Et in puncto de reintegratione armorum cenſuit S. Congregatio quod ante abſolutionem facienda ſit reſtitutio in integrum armorum in vna Lunen Sarzanen die 4. Auguſti 1624. & die 24. etiam Auguſti eiuſdem anni in vna *Brunduſina*, & in vna *Mediolanen* die 28. Maij 1626. 14

Quæ omnia procedunt etiam contra miniſtros, & officiales Curiæ Cardinalium Legatorum ac Nunciorum, violantes Immunitatem Eccleſiaſticam, à cuius cenſuris iidem Legati ac Nuncii abſoluere eos non poſſunt, cùm nullus eos abſoluere poſſit niſi Pontifex, cui ſoli id reſeruatum eſt *in extr. Etſi Dominici, de pœnit. & remiſſ.* & in Bulla Cœnæ poſt §.20. Et ita iuſſu Pauli V. declarauit Sac. Congregatio Concilij die 18. Nouembris 1617. & in ſpecie quoad Legatum Bononienſem declarauit Sacra Congregatio Immunitatis in vna *Mutinen* die 11. Auguſti 1626. & reſpectu Nuncij Colonienſis in vna Colonien die 17. Martij 1625. 15

Nec ſuffragatur, quod tanquam miniſtri & officiales Cardinalis Legati, ſiue Nuncij non ſint ſubiecti tribunali Epiſcoporum. Nam verſamur in cenſuris à lege & à Pontifice inflictis, quæ omnes comprehendunt. Epiſcopi verò ſunt tantum exequutores. 16

Atque ita eadem S. Congregatio Immunitatis cenſuit in vna *Ferrarien* die 17. Septembris 1632. Vnde ratione exempli ac præiudicij Immunitatis Eccleſiaſticæ, præſertim cum agebatur de caſu notorio, mandauit Miniſtris Cardinalis Legati ſatisfactionem præſtandam Eccleſiæ, & deinde abſolutionem in forma. [Extantque in hanc rem litteræ Eminentiſſimi D. Cardinalis Barberini, datæ Eminentiſſimo Cardinali Magalotto, Epiſcopo Ferrarienſi, quæ ſunt huiuſmodi: *Le controuerſie nate trà la Corte di V. E. e quella del Signor Cardinal Legato, ſono parſe degne d'eſſer conſiderate dalla S. Congregatione ſopra le controuerſie giuridittionali Eccleſiaſtiche, onde hauendole Sua Beatitudine rimeſſe ad eſſa, quelli Eminentiſs. miei Signori hanno terminato alcuni punti, de' quali io dò parte all' E. V. e al Signor Cardinal Legato. Primieramente conſiderando la S. Congregatione molti caſi deciſi altre volte in conformità de' Sacri Canoni, e parere de' Dottori, hà giudicato eſſer neceſſaria la reſtitutione di Franceſco Conteſſi reo eſtratto alla medema Chieſa, di doue fù leuato, & anco dell'armi, che ſono ſtate tolte dalla detta Chieſa. Hanno inoltre giudicato, che eſſendo riſeruata l'aſſolutione dell' Immunità Eccleſiaſtica, non poteua ne anche il Legato, ſenza ſpecial facoltà di N. Sig. dar l' aſſolutione alli rei incorſi nelle cenſure per queſta cauſa, e che* 17

ſeruiente ipſi Militiæ & ſub obedientia exiſtente, Ricc. *in prax. p.2. to.1. reſol.41. n.3.* & magiſtraliter cenſuit S. Congregatio Concilij in illa celebri declaratione Venuſina die 22. Auguſti 1609. in terminis Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani, quam ſæpiùs eadem Sac. Congregatio approbauit. Iſti autem Sacerdotes inſeruiunt Eccleſijs in cura animarum adminiſtranda, cuius ratione ſubijciuntur Ordinario approbanti, & illius obedientiæ, ac iuriſdictioni ex ſupra allegatis. Quod perſpicuè etiam habetur ex Trid. *cap.11. ſeſſ. 24. de refor.* & ex Probo, atque alijs notat Lotter. *de re benef. lib.1. quæſt.33. nu.119.* ac cenſuit eadem Sac. Congregatio Concilij in ſequentibus declarationibus, & aliis ſæpè.

4 *In Tranen, ſacra &c. cenſuit, Archiepiſcopum poſſe tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatum ex decreto cap.11. ſeſſ.24. & ex Conſtitutione Gregorij XIII. procedere in criminalibus, & circa morum correctionem contra inſeruientes in Eccleſia S. Sepulchri militiæ S. Ioannis Hieroſolymitani.*

5 *Die 8. Iunij 1624. ſacra &c. ad 2. reſpondit, Sacerdotes tam ſæculares, quàm dicti Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani Regulares curam animarum perſonarum ſæcularium exercentes in ijs, quæ ad dictam Curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent ſubeſſe in omnibus iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, neque poſſe etiam quemcunque ad nutum amouibilem ad eandem curam à prædicto Commendatore deputari, niſi de ipſius Epiſcopi conſenſu, ac præuio examine per eum, vel eius Vicarium faciendum, quemadmodum ſtatuitur eiuſdem S. Concilij decreto, non obſtantibus priuilegijs quibuſcunque.*

6 Quod verò ad ſecundum attinet, reſpondeo, quod Epiſcopus poteſt demandare monitionem, vt eiuſmodi Commendatarii tamquam excommunicati abſtineant, quinimmò & poteſt eos denunciare facere. Probatur ex textu in *Clem.1. de priuil.* ibi: *Quos etiam locorum Ordinarijs excommunicatos denunciare faciant*, & poſt Card. Zabarel. & alios de communi teſtatur Lauret. de Franch. *de controu. inter Epiſcop. & Regul. q.7.* Idemque firmat Io: Andr. *in cap.1. in fin. de priuil. in 6.* & ibidem Gemin. *§. Nunquid n.5. & in cap. Epiſcoporum, de priuil.* etiam *in 6.* Felin. *in cap. Non poteſt n.3. de re iudic.* qui dicit textum *in d. Clem.1.* eſſe clarum, traditque Campanilis, qui etiam de communi profitetur *in diuerſ. iur. can. rubr.12. cap.16. n.24.* firmans, opinionem contrariam eſſe communiter reprobatam, prout cenſuit eadem S. Congregatio in diſcuſſione ſupradictarum declarationum, ac proſequitur Fuſch. *de viſit. lib.2. cap.20. n.24. in fine.* Et ita etiam cenſuit eadem S. Congregatio in ſequentibus declarationibus.

7 *Die 24. Maij 1621. S. Congregatio Concilij cenſuit, Regulares quoquomodo exemptos, qui ob delictum in excommunicationem inciderunt, poſſe ab Epiſcopo denunciari excommunicatos, vt ab alijs euitentur.*

8 *In Limana die 29. Ianuarij 1633. ſacra &c. reſpondit Regulares quoquomodo exemptos, qui ob delictum in excommunicationem inciderunt, poſſe ab Ordinario denunciari excommunicatos ad hoc vt ab alijs euitentur.*

9 Hæc autem opinio ea potiſſimum ratione innititur, quod denunciato, & multo magis monitio, vti inducta fauore animarum, reputatur actus, qui poteſt exerceri etiam à non habente aliquam iuriſdictionem, vt præter alios notat Io: Andr. *in d. cap.1. de priuil. in 6.* Felin. poſt Abb. *in cap. Non poteſt ſub n.3. de re iudic.* Zabarel. *in Clem. fin. quæſt.5. de pœnit. & remiſſ.* Et ad huiuſmodi denunciationem cenſetur facultas à iure permiſſa, & ad illam faciendam ſufficeret etiam extraiudicialis informatio, vt firmat idem Lauretus *d. q.7. circa fin.* Et maximè in offenſione commiſſa in Clericum publicè *ad d. cap. Peruenit de appel.* Genuenſ. *in prax. cap. 23. ſub n.16.*

10 Nec ſubſiſtit, quod pro huiuſmodi denunciatione, & multò magis pro ſola monitione requiratur aliqua citatio. Nam expreſsè contrarium diſponitur *in cap. Paſtoralis, §. Verum in fin. de appel. cap. Si inimicus 92. d. cap. Pia de except. lib.6.* ac tenet Felin. *in cap.3. n.3. de re iudic.* & latè cum rationibus firmat Roman. *conſ.482. n.5.* & cenſuit eadem Sac. Congregatio in ſupradicta *Limana* anno 1633. Quod abſq; vlla difficultate videtur procedere in delicto publicè perpetrato.

11 Et quod ad tertium pariter dicendum eſt, cognitionem huiuſmodi cauſarum ſpectare ad Epiſcopos. Cùm enim delictum ſit ratione curæ animarum, nempè in adminiſtratione Sacramentorum, vel in prædicatione commiſſum, vtique illius cognitio priuatiuè quoad alios ſpectat ad Epiſcopum *ex d. cap. Inter cætera, de offi. ord.* Quod etiam decernit *d. Clem. Dudum, §. verum de ſepult.* & S. Concil. Trid. *cap.4. ſeſſ.24. de refor.* In his enim exceſſibus, concernentibus curam animarum, & ſignanter in prædicatione, vt clarè habetur *in d. Clem. Dudum d. §. Verum*, ibi: *Prædicare*, & in S. Concil. Trid. *cap.2. verſ. ſi verò, ſeſſ.5. de ref.* Epiſcopus habet ſpecialem iuriſdictionem à iure, & à dicto Concilio delegatam, textus eſt *in cap. Per exemptionem, de priuil. in 6.* & ſtatuit S. Concil. *d. cap.2.* & nouiſſimè Conſtitutio Gregorii XV. *de exemptor. priuil.* cum ſimilibus.

12 Atque ita eadem S. Congregatio Concilii cenſuit in vna *Eyſteten* die 28. Auguſti 1649. *Sacra &c. Vtraque parte informante, & facto prius coram Secretario inter partes concordato, ac iuribus per manus Eminentiſſimorum Patrum tranſmiſſis, cenſuit ſtandum eſſe in decretis ſub die 14. Martij 1648. ſcilicet Commendatorem oppidi Mingani Ordinis Theutonici vnà cum complicibus incidiſſe ipſo iure in cenſuras ob retentionem & carcerationem Martini, Sacerdotis ſæcularis ad curam animarum deputati cum approbatione Epiſcopi Eyſtetenſis in Eccleſia Parochiali eiuſdem Oppidi Mingani, illoſque potuiſſe ab Epiſcopo, nedum moneri, verùm etiam denunciari excommunicatos, vt ab aliis euitarentur. Vlterius cognitionem cauſæ delicti, vt prætenditur à dicto Sacerdote commiſſi, priuatiuè ad ipſum Epiſcopum ſpectare. Eidem autem Epiſcopo concedendam eſſe facultatem, ſupradictos excommunicatos abſoluendi cum pœnitentiis ſalutaribus, facto verbo cum Sanctiſſimo.*

CONSVLTATIO CLXXIV.

1 CVm S. Congregatio Immunitatis frequenter ac præſertim ſub die 30. Iunii 1632. in vna Vercellen cenſuerit, Iudices, & miniſtro laicos non poſſe prohibere executoribus Curiæ laicalis quominus exequantur monitoria, mandata, & ſimilia Curiæ Eccleſiaſticæ, etiam nulla ab eiſdem Iudicibus, & Miniſtris laicis petita licentia, ſiue a Tenſu, ideò quæritur.

An Iudex laicus probibere poſſit birruarijs, alijſque Executoribus Curiæ ſæcularis, quominus mandata Curiæ Eccleſiaſticæ exequantur, eamque adiuuent ſine ſua licentia ſingulis vicibus per Miniſtros Eccleſiaſticos ab ipſomet imploranda, etiam cum ſignificatione cauſæ, vel captura faciendæ, vel potiùs huiuſmodi præceptum reuocare teneatur iuxta reſolutionem eiuſdem Sac. Congregationis in vna Aſſiſſen die 21. Martij 1646. tenoris ſequentis: *Ad 3. eundem Prætorem non potuiſſe præcipere baliuis ſuæ Curiæ laicalis, ne inſeruirent, & non obedirent Curiæ Epiſcopali, & ab eo reuocandum eſſe dictum ordinem per actum publicum, & dicti actus tranſmittatur copia authentica ad S. Congregationem, qua reuocatione facta, abſoluatur?*

2 ET quidem videtur reſpondendum huiuſmodi præceptum fieri non poſſe, ſique fiat reuocandum eſſe ex reſolutionibus prædictis, quas tuentur authoritas S. Congregationis & Sacri Canones. Quod vt clariùs appareat, diſtinguendum videtur inter brachium ſæculare, & brachium militare, ſeu familiam armatam Iudicis ſæcularis.

3 Brachium quippè ſæculare non imploratur ab Epiſcopo tamquam quid materiale, ſeu meri facti ſed tamquam quid formale, ſeu facti & iuris. Quia imploratur authoritas Iudicis ſæcularis ad effectum, vt ſuam ſententiam exequatur. De quo brachio tractant Doctores *in cap.1. de offic. ord.* diſputantes, an Iudex laicus teneatur exequi, non guſtatis meritis cauſæ? Et an Epiſcopus poſſit hoc brachium implorare contra Clericum ante illius degradationem, cum Epiſcopus non poſſit eum ſubiicere poteſtati ſæculari? Et de hoc nunc non agitur.

5 Brachium vero militare, ſeu familia armata, ſuper qua cadit dubium, imploratur tamquam quid materiale, & ideò differt ab imploratione brachij ſæcularis, vt poſt Alciatum & alios notant Prax. Genuen. *cap.36.n.2.* & Molin. *de brach. ſecul. cap.10.n.32.*

6 Id autem imploratur vel mediatè, vel immediatè. Mediatè imploratur vbi pro eo requiritur Iudex laicus. Quo caſu ante Concilium Tridentinum videbatur implorandum ſingulis vicibus. Quia poterat dari caſus, quod illud poſſet denegari, nempè ſi peteretur ab Eccleſiaſtico ante experta remedia ſpiritualia, cum ante Concilium eſſet incipiendum ab excommunicatione. Sed poſt Concilium cum excommunicatio ſit effecta remedium extraordinarium, quia eſt inchoandum ab executione reali, & perſonali, etiam per inuocationem brachij ſæcularis ex D. Fagnano *in cap. Peruenit num.31. de adult.* dicendum videtur, ſatis eſſe, ſi ſemel Iudex ſæcularis requiratur ab Eccleſiaſtico ad hoc vt toties quoties opus fuerit eidem inſeruiat familia ſua, cum hodiè non poſſit dari caſus licitæ denegationis, vt antea. Qua de re egregiè contra Couaruuiam & alios diſſerit Salzedo ad Diaz. *in pract. crimin. cap.153. num. 4. & 5.*

7 Immediatè verò & tutius imporatur, quando Iudex Eccleſiaſticus directè præcipit birruarijs & executoribus laicis, vt ſua mandata exequantur, non tanquam miniſtri Iudicis laici, ſed tanquam perſonæ priuatæ. Quo caſu nedum Iudex Eccleſiaſticus poteſt ei imperare, & ipſi viciſſim tenentur obedire, non petita licentia à laico, ſed etiam iſte non poteſt hoc eis prohibere per rationem textus *in cap. fin. de Immun. in 6.* vbi ſubiiciuntur excommunicationi Domini temporales, qui ſuis ſubditis præcipiunt, ne artium, quas profitentur obſequia præſtent Eccleſiaſticis.

8 Duæ namque in iſtis birruariis ſunt conſiderandæ perſonæ, nempè priuata, qua habitu, non actu ſunt birruarii, & publica, qua ſunt actu birruarii Curiæ ſæcularis. Vnde ſi Epiſcopus eorum brachium non petat à poteſtate ſæculari, ſed immediatè ipſos requirat, non dicitur eis imperare tamquam perſonis publicis, ſeu addictis ſeruitio fori ſæcularis, ſed tamquam perſonis priuatis & birruariis habitu, qui in executione ſibi demandanda nullo pacto repræſentare debent poteſtatem ſæcularem, ſed Eccleſiaſticam, quicquid ſit, vbi mediatè implorantur tamquam birruarii Curiæ ſæcularis. Et propterea non poſſunt à laico prohiberi prætextu, quod ſint perſonæ publicæ, ſibique addictæ ratione muneris, quod ſuo nomine exercent; cùm ab Eccleſiaſtico requirantur, vt dixi, tamquam perſonæ priuatæ, ſibique ſubditi ac diœceſani citra publicam qualitatem laicalem, cùm authoritatem publicam, ſine qua nequeunt eſſe actu birruarii recipiant ab Eccleſiaſtico eo inſtanti, quo eis committit executionem, ſuo nomine faciendam. Vnde ſi laicus eos prohiberet, incideret in excommunicationem *d. cap. fin.* Quia, remoto publico reſpectu, prohibitio ſonaret in præceptum non adiuuandi Epiſcopum, ſeu illi non præſtandi obſequium artis, cui ſe dederunt.

9 Nec obſtat poſſe dari euentum, quod ſæcularis eodem tempore eorum miniſterio indigeat. Nam quicquid ſit, an potiùs Eccleſiaſtico Iudici, quàm ſæculari parere debeant, cum poſſit aliquando contingere, vt potiùs Eccleſiaſtico debeant obedire, ſicuti videmus, vaſallum aliquando potiùs Domino mediato, quàm immediato ſeruire debere, Natt. *conſ.487. ex n.18.* vtique intra Ciuitatem caſus iſte vix eſt contingibilis, ita vt ſi opus fuerit, non poſſint ſtatim haberi. Et quando ageretur de executione facienda in diœceſi poſſet adhiberi temperamentum circa numerum, vt non niſi tot, & non plures ſine laici Iudicis ſcientia eodem tempore adhiberi valeant. Sed hoc prætextu non debet Epiſcopus priuari iure ſuo, quod ſanè inutilè redderetur, ſi cogeretur toties quoties requirere Iudicem laicum, qui aliquando nollet, & aliquando non poſſet ſui copiam facere, & interim occaſio amitteretur. Et Epiſcopus contra nolentem & recuſantem non poſſet vti remedio excommunicationis, cùm vt plurimum, præſertim in Terris Eccleſiæ, ſuperiores laici non poſſint excommunicari propter *Extrau. cum Mattheus, de hæret.*

10 Atque adeò quod id ſit in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ, & eo ipſo excommunicationis ſententiæ ſubiacere, decernitur in *d. cap. fin. de Immun. Eccleſ. in 6.* docentque Archid. Gemin. Io: Andr. Anchar. Monach. & Franch. *ibid.* vbi etiam cæteri Doctores, quibus adſtipulantur Nauar. *in Man. cap.27. num.130.* Lauor. *de Iubil. p.2. cap.23. num.16.* Viuian. *lib.3. ration. iur. tit.49. cap.5.* Suar. *diſp.21. de cenſur. ſect.2. n.93.* Reginald. *lib.9. prax. for. pœnit. cap.24. num. 358.* Filliuc. *tom.1. tr.16. cap.10. n.271.* Coriolan. *in Bullam Cœn. excom. 15.* Gambarup. *de caſ. reſer. cap.10. n.10.* & alij communiter.

11 Nam licet prohibitio fiat laico, redundat tamen in præiudicium Eccleſiaſticæ libertatis, quia ipſi indirectè prohibetur, ne poſſit vti iure ſuo, quoad executionem ſuæ iuſtitiæ; vnde fit fraus legi, quæ prohibet, perſonas Eccleſiaſticas ſubijci Iudici laico. Is enim committit in legem, qui verba legis complectens, nititur contra legis voluntatem, *cap. fin. de reg. iur.* & facit etiam *cap. Nouerit, de ſent. excom.* Vnde non eſt dubium, quin habeant locum pœnæ impoſitæ violantibus immunitatem, ac libertatem Eccleſiaſticam.

12 An autem habeat locum excommunicatio Canonis 15. Bullæ Cœnæ affirmo cum Vgolino *de cenſur. in explicat. d. can.* Filiucio *d. tract.16. cap.20. quæſt.7. num.267.* Alterio *de cenſur. circa d. can. diſp.16. cap.3.* Duard. *in d. Bull. lib.2. can.15. quæſt.20. & q.22. in fin.* vbi Addit. *v. Mandantes*, qui alios citat.

CONSVLTATIO CLXXV.

An qui veneno proximum ſuum enecat, committat homicidium proditorium, atque adeò priuetur Immunitate Eccleſiaſtica? Vbi de Religioſo, qui veneno ſuperiorem ſuum ſuſtulit, quod regularem obſeruantiam iam collapſam reſtaurare conabatur.

1 Affirmatiuè reſpondent Bald. *in l. Nemo, C. de Sum. Trin.* 2. ibi: *Nota ſecundum hoc, quod ille, qui venenat aliquem, dicitur, cum proditoriè occidere*, & *in l. Cum fratrem 9. n.1. C. de his, quib. vt indign.* Felin. *in cap.1. de homic. n.1.* Anan. *ibid.* Dec. *in cap. Quæ in Eccleſiarum n.70. de conſtit.* Couar. *reſol. lib.2. cap.20. n.7.* Decian. *tr. crim. tom.2. lib.2. cap.28. n.19.* & alij copioſè relati per Farinacium, quos ipſe ſequitur *de homic. q.122. p.2. n.4. ac de Immun. cap.9. num. 142. & q.28. n.25. in fin.* Quibus accedit Cabal. *de omn. gen. homic. n.551.* Syluester, Molina, Gigas, Gomez, Martha, Suarez, Megalius, Peregrinus, Marius Italia, Graſſius, Homobonus, Ioannes de la Cruz, Villadiego, Bobadilla, Maſtrillus, Gauantus, Sarpus, Bucerus, Palaus, Villalobos, Caſtillo, Boerius, Correa, Sanchez, Riccius, Germonius, Carrerius, Scortia, Layman, Barboſa, Io: de Heuia, Guazzinus, Curellius, Lezana, Diana, quos refert, ac ſequitur Delbene *de Immun. cap.16. dub.20. ſect.2. n.1.* Azeued. *in leg. Hiſpan. lib.1. tit.2. n.10.* Ambroſin. *eod. tract. de Immun. cap. 2. n.6.* ac etiam declaratio S. Congregationis Concilij, quæ idipſum in terminis die 3. Decembris 1632. decreuit. Eamque adducit Delbene *ſupra n.2.* Diana *p.6. tr.1. reſol.12.* & Barboſ. *in collect. Bullar. v. Homicidium* per doctrinam Alexandri *conſ.45. n.6. lib.7.* & Boerij *dec.109. n.5.* eſtque textus *in l.1. C. de malef. & mathem.* cuius verba ſunt: *Plus eſt hominem extinguere veneno, quam occidere gladio*, & ibi Gloſ. & communiter Doctores.

2 Id tamen moneo intelligendum eſſe, eo caſu, quo nulla præceſſerat inimicitia cum occiſo propinatione veneni. Quia tale homicidium verè poteſt dici proditorium, cum occiſus nullam cauſam haberet ſibi præcauendi, ſecùs autem ſi quis veneno occidat inimicum. Nam cùm occiſus, ſtante inimicitia, haberet cauſam ſibi præcauendi, illius homicidium non poteſt verè ac propiè dici proditorium, & conſequenter occidens debet gaudere immunitate ſicut articulo ad partes diſcuſſo reſponderunt Sperellus ſtrenuiſſimus Eccleſiaſticæ Immunitatis propugnator *dec.23. n.3.* & Dian. *d. reſol.12.* animaduertitque etiam Nouar. *in ſum. Bullar. tom.1. tit. de Immun. n.76.* Idque iuxta terminos definitionis homicidij proditorij, quod illud dicitur, quando nulla interueniente inimicitia ſecurè ita quis occidatur, vt non potuerit is præcauere. Quod etiam cum alijs docet Delbene *ſup. n.5.*

Quic-

3 Quicquid autem dici poſſet in terminis iuris communis, ex conſtitutione quidem Gregorij XIV. illud homicidium duntaxat dicitur proditorium, quod ſub velamine amicitiæ committitur, ſecus autem ſi fiat ab inimico ſub quibuſcumque inſidijs, ſicut per literas in forma Breuis regiſtratas à Genuenſi *in prax. cap.94.* & à Peregrin. *de immun. cap.7. n.20.* teſtantur reſpondiſſe Clementem VIII. Archiepiſcopo Panormitano Farinacius *in addit. d. conſ.168. lit. A. vol.2.* Sperellus *d. dec.23. n.14.* & Diana *d. reſol.12.* ac docent Baiard. *ad Clar. §. homicidium, n.21. & ſeqq.* Gutier. *pract. quæſt. lib.3. quæſt.2. n.3.* alijque relati à Gratiano *diſcept.380. n.40. & ſeqq.* à Giurba *conſ.20. n.13. & conſ.60. n.4.* à Caſtillo *dec.156. n.38. cum ſeqq.* à Sperello, Diana & Delbene, *vbi ſupra.*

4 Hinc S. Congregatio Epiſcoporum reſpondit in vna *Meleuitana* die 2. Auguſti 1619. quod occidens inimicum à tergo cum ſclopo gaudet immunitate, teſte Diana *d. reſol. 12.* Idem quoque in occidente inimicum ſuum à tergo diffusè probat Giurba *d. conſ 20. n.13.* ex eoque repetit Nouar. *d. tit. de Immun. ſub n.79.* Et in occidente ex feneſtra cum archibugio adnotarunt Genuen. *d. cap.94.* Ricc. *collect.* 1792. & Nouar. *d. n.79.* Ac vniuerſum poſt Conſtitutionem Gregorij, quod illud duntaxat dicatur homicidium proditorium, quod ſub colore amicitiæ committitur, ſecus ſi ab inimico etiam cum quibuſcumque inſidijs, firmat Dian. *d. reſol.12. §. ſed ego.*

5 Verum quia hic modus enecandi homines veneno reliquis inſidioſior eſt, & vix poteſt oculatiſſimus ab eo ſibi præcauere, vt aduertit Farinac. *de Immun. d. cap.9. n.142. in fin.* & Dian. *part.1. tract.1. reſol.36.* ideò tutius eſſe cenſeo ſuper hoc conſulere Summum Pontificem, & iuxta illius reſponſum ſe gerere. Prout ſæpius S. Congregatio Immunitatis reſcripſit, præſertim ſub die 24. Nouembris 1651. & in vna Lycien, quam propoſuit Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus D. Ioſeph Caetanus ex Ducibus Laurenzani, qui magnæ origini parem animum attulit, cuius ingenium excelſum, ſubtile, dulce, facile, eruditum, ac in agendis cauſis exercitatum, quas ſumma fide, pari conſtantia, nec verecundia minori proponit.

6 Quod eo fortius videtur dicendum in euentu, in quo Religioſus Superiorem inſiſtentem diſciplinæ regulari veneno in ferculum occideret. Duo enim vrgent. Alterum ex parte occiſi, quod non poteſt hoc præcauere. Alterum ex parte occidentis, quod ſola reſtauratio diſciplinæ regularis non poteſt præbere cauſam tali inimicitiæ, quæ valeat illum excuſare à proditione. Et ita declarauit S. Congregatio Immunitatis d. die 24. Nouembris 1651. contra Religioſum conuerſum.

CONSVLTATIO CLXXVI.

An Aduocatus Conſiſtorialis & pauperum, charactere clericali inſignitus, debeat gaudere priuilegio fori & exemptionis ab oneribus laicorum, quamuis alicuius Eccleſiæ particularis ſeruitio non ſit adſcriptus?

1 QVoad priuilegium fori videtur affirmatiuè reſpondendum. Primò, quia ex literis Eminentiſſimi Camerarij exhibitis viuæ vocis oraculo Sanctiſſimi idem Clericus nominatur Officialis Sedis Apoſtolicæ, & vti tali conceſſa leguntur omnia priuilegia, exemptiones, ac prærogatiuæ, quibus alij Camerales reipſa, & actu inſeruientes potiuntur, inter quæ expreſſum habetur, quod ſint verè familiares, & continui Commenſales Papæ, vt in Bulla Sixti IV. quæ in ordine eſt 4. §.3. *tom.1. Bullar.* & in Bulla Sixti V. in ordine 48. §.8. *tom.2.* Idque euidenter probatur, cùm dictus Clericus recipiat quotidie duplicem portionem panis, & vini, & aliorum eſculentorum. Qua de re videatur Conſtitutio Pauli III. in ordine 3. §. 1. *tom. 1.* eiuſdem Bullarij cum declaratione ſubſequentis §.2.

2 Eo autem ipſo quod eſt officialis, aut familiatis Papæ qui eſt Epiſcopus Epiſcoporum *cap.1.* §. *ordo 21. d.* indubitatum eſt, gaudere debere priuilegio fori, prout gaudet quilibet Officialis, ſeu familiaris cuiuſcumque Epiſcopi, *cap. fin. de offic. Archidiac.* vbi Abb. & alij cumulati per Marth. *de iuriſdict. caſ.111.* ac latius Giurb. *conſ.88.* ac ſæpiſſimè cenſuit S. Congregatio Immunitatis, præſertim in vna *Aliphana* die 16. Decembris 1626. ibi: *S. Congregatio ſuper controuerſijs iuriſdictionalibus cenſuit, cauſas tam ciuiles, quàm criminales notarij, & aliorum officialium Epiſcoporum ſpectare ad cognitionem Epiſcopi.* Et ita ſeruatum eſſe à miniſtris laicæ poteſtatis, qui Epiſcopo Aliphano reſtiruerunt illius notarium carceratum, vt ex literis Nuncij Neapolitani. Quod etiam cenſuit S. Congregatio Epiſcoporum, & Regul. in vna *Vaiſon* die 11. Decembris 1615. ac diximus aliàs diffusè.

Secundò, quia licet S. Concilium Trident. *cap.6. ſeſſ.23. de ref.* vltra tonſuram, & clericalem habitum videatur requirere ſeruitium alicuius Eccleſiæ; nihilominus dicta qualitas abundè verificatur in ſeruitio, quod præſtatur Papæ, & Sedi Apoſtolicæ per aſſiſtentiam in Capellis Pontificijs, & in Conſiſtorijs publicis in Camera, & in alijs, vt in fortioribus de Prothonotarijs tantum honorarijs, eo quia ſunt familiares Papæ, & parati inſeruire perſonæ Summi Pontificis, ſeu vniuerſali Eccleſiæ, vel Sedi Apoſtolicæ ſæpius cenſuit S. Congregatio Concilij in ſequentibus declarationibus. 3

Fuit dubitatum, an Prothonotarij Apoſtolici honorarij gaudeant priuilegio fori, etiamſi alicui Eccleſiæ non inſeruiant iuxta decretum cap.6. ſeſſ.23. de refor. Die 11. Iulij 1626. Congregatio Concilij cenſuit gaudere priuilegio fori, & clericali. Idem in vna Romana *fuit reſolutum die 22. Iunij 1629.* 4

Neque facienda eſt vis in eo, quod requiratur deſcriptio, ſeu mandatum Epiſcopi pro ſeruitio faciendo Eccleſiæ. Nam ex opinione S. Congregationis Concilij iſta qualitas, tanquam leuis non eſt neceſſaria, ſatiſque eſt concurrere, quæ potiora ſunt, nempè tonſuram, & delationem ipſius cum habitu Clericali, & ſeruitium Eccleſiæ. Ita enim ceſſante Epiſcopi mandato, vel licentia ſatis fit menti Concilij, dum exercet ſeruitium Eccleſiæ, vt in his declarationibus. 5

Die 2. Decembris 1623. *in vna Canarien Congregatio Concilij inhærens declarationibus aliàs factis, reſpondit, Clericum, qui habitum, & tonſuram defert clericalem, & alicui Eccleſiæ inſeruit, licet non præceſſerit mandatum Epiſcopi, debere tamen gaudere fori Eccleſiaſtici priuilegio.*

An Clericus clericalem habitum, & tonſuram deferens, qui alteri Eccleſiæ, quam ei, cui ex mandato Epiſcopi adſcriptus fuit, inſeruit, gaudere debeat priuilegio fori? Congregatio Concilij cenſuit gaudere debere.

Die 6. Septembris 1607. in vna Baren. *Congregatio Concilij cenſuit, ſi Orator ante delictum Eccleſiæ inſeruire conſueuerat, licet interruptè, & abſque mandato Epiſcopi, debere gaudere fori priuilegio.*

S. Congregatio Concilij aliàs cenſuit, priuilegio fori gaudere Clericum minorum Ordinum in habitu, & tonſura incedentem, inſeruientemque Eccleſiæ; tametſi abſque vllo Epiſcopi mandato.

Sacra, &c. aliàs cenſuit, talem Clericum inſeruientem alteri Eccleſiæ, quam ei, cui mandauerat Epiſcopus, vt inſeruiret, nihilominus gaudere priuilegio.

Quod verò ad priuilegium exemptionis multò magis dicendum eſt, gaudere debere, cùm iſtud competat ex ſolo charactere clericali, *cap. Quanquam in 6. cap. Non minus, concord. de immunit.* abſque eo, quod concurrant aliæ qualitates ſeruitij, alteriuſve ſimilis, cùm diſpoſitio Sac. Concilij *d. cap. 6.* reſtringatur ad ſolum priuilegium fori, vt in ſupradicta declaratione die 11. Iulij 1626. & clarius in ſequenti. 6

Die 3. Decembris 1622. S. Congregatio Concilij cenſuit, decretum S. Concilij Tridentini cap.6. ſeſſ.23. de refor. non ademiſſe Clericis non habentibus qualitates, quæ ibidem exprimuntur, niſi priuilegium fori. Cætera verò remanere ſub diſpoſitione iuris communis. 7

Et magis in terminis ipſius exemptionis eadem S. Congregatio Concilij cenſuit die 16. Decembris 1604. & aliàs ſæpè. Quod etiam tradunt Roland. *conſ.4. num. 26. lib. 1.* Garz. *de benef. part. 2. cap.2. n.2. cap. 3. num.5. in fin.* vbi alij, Bellet. *diſquiſ. Cleric. part.1. tit.3. §.8. n.59.* Et hanc eandem opinionem ſequuta eſt S. Congregatio Immunitatis in vna *Aſſiſien* die 28. Iunij 1629. & in vna *Firmana* die 10. Septembris eiuſdem anni, & latius S. Congregatio Concilij die 26. Ianuarij 1630. in vna Nullius penſionis. 8

Atque

9 Atque ex his S. Congregatio Immunitatis die 5. Februarij 1630. cenſuit ſupradictum Clericum gaudere, tanquam familiarem.

CONSVLTATIO CLXXVII.

An taxa pro ſalario medici dicatur onus perſonale; itaut Clerici ſyluatici ab oneribus perſonalibus in decreto S. Congregationis exempti, ad illam perſoluendam minimè teneantur?

1 RESpondendum eſt, huiuſmodi onus connumerari quidem inter onera perſonalia à Boſſio *in tract. de Princip. n.* 100. *in fin.* Nicol. Bell. *conſ.* 12. *n.* 80. Theſaur. *dec.* 149. *ſub n.* 5. *& in fin.* cum quibuſdam alijs.

2 Sed illud intelligunt perſonale reſpectu quod vinculum ſoluendum, & commodum reſpicit perſonas, non autem quod iſtud onus ſit inter onera per perſonas corporali labore explenda, quæ propriè dicuntur onera perſonalia, ad text. *in l. fin. in princ. ff. de mun. & hon.* Abb. *in cap. Non minus, n.* 12. *de Immunit. Eccleſ.* Parpal. poſt alios *in l. Placet, n.* 7. *& ſeq. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Syluest. *v. Immunitas, n.* 16. De quibus oneribus intelligendum eſt dictum Decretum S. Congregationis, non autem de oneribus, in quibus vinculum ſoluendum, & commodum reſpicit perſonas, quæ potius dicuntur onera realia, cum expleantur mediante re, & ſumptu, Parpal *vbi ſupra num.* 25. cum alijs ibi relatis.

3 Et in puncto quod ad huiuſmodi taxam pro ſoluendo ſalario Medici quando illius opera vti volunt, teneantur Clerici ſupradicti, eo quia commodum etiam priuatum percipiunt ex curatione propriæ perſonæ firmat Caſtr. *conſ.* 42. *ſub num.* 20. *part.* 2. poſt Bellam. Natt. & alios relatos per Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. eff.* 3. *n.* 251. & in ſimili eodem *eff.* 3. *n.* 271.

4 Quod tamen procedit circumſcripta conſuetudine, cuius vigore in eodem decreto alia maiora priuilegia, ſeu exemptiones leguntur eiſdem præſeruata.

5 Et ita cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna *Neritonen* die 15. Septembris 1630.

CONSVLTATIO CLXXVIII.

An Clericus raptor cum deſloratione Virginis extractus à domo cohærente Eccleſiæ cum aditu interiori, & ædificata pro habitatione Rectoris, quam vti illius Capellanus habitabat cum parentibus, ac fratribus, retinebatque in locationem, quia ſolita eſt locari, ſit reſtituendus, tanquam extractus à loco immuni?

1 AFfirmatiuam tuentur illi, qui dicunt, quod domus Eccleſiæ illi adhærens gaudeat immunitate, quamuis inhabiteretur à laicis, quia datur locis, non perſonis, nempè Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 25. *n.* 16. Villagut. *de extenſ. leg. tit. de extenſ. Immun. Eccleſ. cap. fin. num.* 86. Ambroſin. *de Immun. cap.* 10. *n.* 8. Farinac. *eod. tract. cap.* 18. *n.* 289. Sanch. *conſ. moral. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 7. *num.* 2. Bonacin. *tom.* 3. *de excommun. partic. extra Bull. Cœn. diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 16. §. 4. *n.* 7. Dian. *part.* 2. *tract.* 1. *reſol.* 71. & *part.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 2. Iul. Chartar. *dec.* 46. *n.* 21. inquiens ita Mediolani iudicatum, & exequutum fuiſſe anno 1595.

2 Negatiuam verò, quod domus Eccleſiæ illi adhærens non gaudeat immunitate, ſi habitetur à laicis non inſeruientibus Eccleſiæ, eoque magis ſi fuerit eis locata, tenent Marius Italia *de Immunit. lib.* 1. *cap.* 4. §. 6. *n.* 6. cuius etiam meminit Farinac. *d. n.* 289. *in fin.* Peregrin. *eod. tract. cap.* 4. *n.* 272. Nald. *in ſum. v. Eccleſia, n.* 7. Villalob. *tom.* 2. *ſumm. tract.* 39. *differ.* 5. *n.* 3. In quam etiam videtur inclinare Thom. Delbene *de Immunit. part.* 2. *cap.* 16. *dub.* 9. *ſect.* 8. *n.* 2. Quibus addi poteſt Giurba *conſ.* 10. *num.* 11. quatenus, animaduerſo Deciano, *d. num.* 16. affirmatiuam admittit ſolum quando habitatur ab inſeruientibus ipſi Eccleſiæ.

3 Quare Io. Franc. à Ponte *dec.* 33. refert, Conſilium Neapolitanum cenſuiſſe, quod reus captus in apotheca Hoſpitalis ſolita locari, quæ portam principalem habebat in via publica, aditumque interiorem in atrium ipſius Hoſpitalis non gaudebat Immunitate. Quod etiam probarunt Ricc. *dec.* 171. *n.* 8. *& ſeq. part.* 1. *& collect.* 669. Thor. *in compend. dec.* Neapol. *part.* 1. *v. Immunitas,* & Nouar. *in ſumm. Bull. tom.* 1. *tit. de Immun. num.* 2. Subdens ideò reſpondiſſe Epiſcopo Sulmonæ illa non gaudere reum extractum à viridario Monaſterij illi annexo cum aditu interiori, quia alium habebat in via publica, per quem etiam mulieres introibant ad colligendos racemos vuarum.

Verùm quia dictus Clericus inſeruiebat pro Capellano ei- 4
dem Eccleſiæ, cui domus præfata adhæret cum aditu interiori crederem hoc caſu videndum, num probetur, quod illa conſueuerit locari laicis, & ab ipſo Clerico fuerit conducta; tunc enim poſſunt diſcuti fundamenta negatiuæ ſententiæ, librarique, an præualeant deductis per ſequaces contrariæ. At ſi tale ſuppoſitum rueret in facto, tunc ſubſcriberem affirmatiuæ.

Non enim S. Congregatio Immunitatis admittit dictum 5
Abb. *in cap. Inter alia, n.* 13. *de Immunit. Eccleſ.* & Thom. Delben. *d. cap.* 16. *dub.* 10. *ſect.* 12. & 13. quod ſcilicet Immunitas Eccleſiæ non deroget poteſtati Eccleſiaſticæ, ſicut laicali, quia videtur ſtatuta ſolum correſpectiuè ad Iudices ſæculares, dum Canones ſolum mentionem faciunt de laicis, ideòque poſſint Ordinarij locorum Clericos eis ſubditos à ſacris locis, eorumque domibus, vbi morantur, extrahere: ſed contrarium, quod Clerici æquè ac laici gaudeant eorum immunitate iuxta reſolutiones adductas à Barboſ. *in ſumm. deciſ. Apoſtol. v. Immunitas,* & opinionem, quam validioribus rationibus ſuſtinent Clar. *in* §. *fin. q.* 30. Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 26. *n.* 1. Bobadil. *polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 57. *lit. B.* Ambroſin. *de Immunit. cap.* 12. *n.* 3. Mar. Ital. *lib.* 1. *cap.* 3. §. 1. Farinac. *de carcerib. quæſt.* 28. *n.* 7. *& in fin. append. de Immun. cap.* 2. *n.* 34. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 13. *n.* 113. Barboſ. *in collect. ad d. cap. Inter alia* 6. *num.* 14. *& de vniuerſ. iur. Eccleſ. tom.* 2. *cap.* 3. *n.* 135. *cum ſeqq.* Diana *part.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 24. & *part.* 3. *tract.* 1. *reſol.* 35. Lezan. *in ſumm. v. Immunitas, n.* 6. Sperell. *dec.* 39. *n.* 35. *part.* 1. Adi Cened. *in can. quæſt.* 42. *n.* 11. vbi argumenta Fagundez diluit, & Decian. *vbi ſupra,* qui reſpondit argumentis Abbatis, & Gambacurt. *de Immun. lib.* 4. *cap.* 11. *n.* 8. vbi probat in Conſtitutione Gregorij XIV. de Immunitate adeſſe mentionem de Clericis, & Eccleſiaſticis. Quæ ſententia certa eſt in S. Congregatione Immunitatis, quæ ſæpè ita cenſuit præſertim in vna *Maceraten* Immunitatis die 25. Maij 1655. [& in Ruben 22. Iunij 1683. hunc in modum. *Al Veſcouo di Ruuo. Illuſtre, e molto Rev. Monſig. come fratello. Da queſta S. Congregatione dell'Immunità Eccleſiaſtica, ſi è male inteſo, che il preſente Vicario generale di V. S. habbia fatto eſtrarre da luogo immune Giuſeppe Verenti, Diacono di coteſta Città, e che doppo ritenutolo 42. giorni carcerato, l'habbia rilaſciato con ſigurtà di rappreſentarſi, mentre i delitti, che'l medeſimo Vicario hà aſſerito di hauer commeſſo il detto Diacono, non ſono degli eccettuati, e l'opinione del medeſimo Vicario, che i Preti non godono dell'Immunità Eccleſiaſtica è erronea, e deteſtabile nel principal miniſtro Veſcouale, di modo che l'Eminenze loro hanno riſoluto, che ſi aboliſca la ſudetta ſigurtà, che il detto Vicario debba prouedere alla ſua conſcienza, e che V. S. ſi proueda d'altro Vicario. Tanto ſi attenderà, che V. S. auuiſi ſia ſtato eſeguito, e Dio la proſperi. Di Roma a' 22. di Giugno del* 1683.]

Neque raptus cum deſloratione virginis, quibus argui- 6
tur dictus Clericus, illum excludit à fruitione Immunitatis, vt colligitur *ex cap. de raptoribus* 36. *num.* 1. ac in terminis docent Chartar. *dec.* 46. *n.* 84. Sperell. *dec.* 59. *n.* 32. alijque relati per Thom. Delben. *d. cap.* 16. *dub.* 24. *ſect.* 6. *n.* 1.

CONSVLTATIO CLXXIX.

An & quatenus noui Conuentus, ſiue Monaſteria, vel domus Regularium erigi poſſint, ac debeant?

COncilia, Canonès, Conſtitutiones Pontificiæ, Decre- 1
ta S. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, ac

ac S. Viſitationis Apoſtolicæ, Oracula, à Pontificibus viua voce emiſſa, ac denique ius Cæſareum interdicunt Regularibus ædificare noua Monaſteria, Conuentus, Eccleſias, ac domos, niſi auditis Superioribus, vel Procuratoribus aliorum Conuentuum, qui ſunt in illo loco, ac in vicinis ad quatuor milliaria, ac niſi auditis, & conſentientibus incolis, & habitatoribus eiuſdem loci, aliiſque intereſſe habentibus, conſtiterit ibi in numero duodecim commodè manuteneri poſſe.

2 Equidem ad Concilia, & Canones, quod attinet id prohibetur à Concilio Vuormacienſi *can. Quicunque 16. quæſt. 1.* ab Agathenſi *can.27.* regiſtrato *in can. Monachis 12. quæſt.2.* à Chalcedonenſi *act. 11. can. 4.* relato *in can. Verè 16. ead. quæſt.1. & can. Quidam 18. quæſt.2.* à Lateranenſi *in cap.2. de Eccleſ. ædific.* à Lugdunenſi *in Clem. Cupientes de pœn. in 6.* vbi Gloſſ. *v. Conſtitutionis* declarat confirmari ſanctionem Bonifacij VIII. *in cap. vnic. de exceſſ. Prælat. in 6.* & denique à Tridentino *cap.3. ſeſſ.25. de Regular.* traditque Rot. *in Ciuitaten. Conſtructionis Capellæ* 1588.

3 Quod ad Conſtitutiones Pontificias extat Conſtitutio 7. Clementis IV. §.1. Conſtitutio 2. Iulij II. §.4. Conſtitutio 99. Clementis VIII. §.1. Conſtitutio 31. Gregorij XV. §.2. Conſtitutio 25. Vrbani VIII. *per totam*, & Conſtitutio Innocentij X. quæ incipit *Inſtaurandæ*, data Idibus Octobris 1652. per quas ijdem Pontifices prohibendo erectionem præfatam ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, & Ordinarij idipſum ampliant, confirmant, ſtabiliunt.

4 Quod verò ad decreta, ea emanarunt, & quidem multa cùm à S. Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, tum à S. Viſitatione Apoſtolica. De primis teſtatur Clemens VIII. in citata ſua Conſtitutione, ac Tamburin. *de iure Abb. diſp.33. quæſt.1. poſt num.3.* vbi Eminentiſſimi Cardinales fatentur ſe primum decretum tempore Clementis VIII. condidiſſe, iterumque præcipiunt, quod de cætero Monaſteria, Conuentus, domus, Congregatio, vel Societas quocumque nomine nuncupentur, non erigantur, niſi citatis, & auditis Prioribus, vel Procuratoribus aliorum Conuentuum, ibi exiſtentium, conſtitoque de non præiudicio illorum. Quorum meminit Lezan. *quæſt. regul. v. Monaſteria, n.9.* & Peyrin. *in formul. lit. Z. cap.3.* & de ſecundis ſub Vrbano VIII. die 28. Iunij 1625. teſtatur idem Lezan. *loc. alleg. num.17.*

5 Oracula verò Pontificia referuntur ab eodem Lezana *eo n.17.* & à Tamburino *poſt d. n.3.* præſertim Gregorij XV. ſub die 25. Auguſti 1621. & Vrbani VIII. ſub die 28. Auguſti 1624.

6 Ac demum quod ad ius Cæſareum Iuſtinianus Imperator idipſum iuſſit *in auth. Vt nullus fabricet Oratorij domos præter voluntatem Epiſcopi*, ibique Cyriacus & Iulianus Patritij, *Conſtit.67. cap.1.*

7 Cauſæ multæ, præcipua præiudicium.

8 Huiuſmodi autem prohibitionum cenſura non eluditur diſtinguendo, quod loquantur de ſolis monaſterijs, & non de Eccleſijs. Quin, inquiunt, Eccleſia in odioſis non venit ſub nomine Monaſterij, vt in terminis Pellizar. *in Man. Regul. tom.2. tract.8. cap. 5. n.63.* & Bordon. *contr.36. de erect. nou. Conuent. n. 31.* Stante præſertim peculiari ratione, quæ vrget pro Monaſterijs, & ceſſet in Eccleſijs, videlicet, quod Clemens VIII. cuius diſpoſitioni tantummodo inhæret Conſtitutio Vrbani, abſque illa prorſus ampliatione proſpicere duntaxat voluit, ne per multiplicationem Religioſorum abſque ſufficientibus reditibus inferretur præiudicium alijs, qui in loco præexiſterent, vt clarè patet ex prooemio Conſtitutionis, ex quo patens, & manifeſta redditur mens Conſtituentis, & ratio motiua Conſtitutionis, *l. Titia, §. Idem reſponſum, ff. de verb. oblig.* & reſoluit Rot. *in Albanen hæreditatis* 5. Martij 1643. coram Reuerendiſſimo Cerro, Decano, paſſimque alibi.

9 Idemque comprobatur ex diſpoſitione eiuſdem Conſtitutionis, §.1. cuius verba adeò clara ſunt, ac ita euidenter reſtringuunt diſpoſitionem ad præiudicium prouenięns ex augmento religioſorum, vt nullam prorſus admittant quæſtionem, *l. Ille, aut ille, §. Cum in verbis nulla eſt ambiguitas, ff. de leg.3.* Eſtque opinio communiter recepta, quod vnica ratio motiua Conſtitutionis ſit præiudicium contingens alijs Regularibus propter augumentum, & ſuſtentationem Religioſorum, vt præ alijs tradit Bordon. *d. contr.36. n.14.* Ex diuerſitatis autem ratione certum eſt, ceſſare extenſionem de re ad rem, & verba Conſtitutionis eſſe ſumenda in ſua ſtricta, ac rigida ſignificatione, *l. Papinianus, ff. de minor. l.3. §. ibi, ff. de inuiſt. teſtam. l. Adigere, §. Quamuis, ff. de iurep.* traditque Crauet. *conſ.942. num.11. & 12.* dicens, id procedere quantumvis verba diſpoſitionis ſint vniuerſalia.

At hæc non ſubſiſtunt. Etenim textus *in can. Quicunque 16. quæſt.1. & cap.2. de Eccleſ. ædif.* expreſsè loquitur de Eccleſijs, prout etiam de Eccleſijs expreſsè loquitur Conſtitutio 7. Clementis IV. & Conſtitutio 2. Iulij II. Et quamuis dictæ Conſtitutiones videantur odioſæ, atque adeò reſtringendæ; nihilominus reuera ſunt fauorabiles, tanquam proſpicientes ſuſtentationem Religioſorum in communi, ſuntque conformes iuri communi, per quod prohibetur erectio Eccleſiæ. Quod tradunt Tambur. *diſp.5. lib.3.* Federic. de Sen. *conſ.101. n.1.* & dixit Rot. coram Seraphino *dec.847. num. 1.*

Cùm enim ſit contra bonum commune Religionum, quod multiplicentur Eccleſiæ, & ita vicinæ ſint, vt, diſpertitis eleemoſynis piorum fidelium, non poſſint Religioſi congruè ſuſtentari, & Eccleſiæ cum debito cultu manuteneri, vt deſumitur ex dictis Conſtitutionibus, ideò cum eædem Conſtitutiones prouideant communi bono Religioſorum, adhibeantque remedium huic incommodo, non ſunt cenſendæ præiudiciales tertio. Nam quod dirigitur in bonum commune non cenſetur alicui præiudicare, etiamſi aliquid iuris ipſi detrahat. Quia communis vtilitas priuatæ vtilitati præferenda eſt, *l. fin. C. Communia, de leg. & l. Vtilitas, C. de priuil. lib.12. & l. Actione, §. Labeo, ff. pro ſocio, & can. Scias 17. quæſt.2.* ibi: *Plurimorum vtilitas vnius vtilitati, vel voluntati præferenda eſt*. Et proinde cum ſolum inferatur præiudicium, quia fit aliquid contra ius tertij, & tertius non habeat ius contra id, quod exigitur à bono communi, quia ius ſupremum exigit bonum commune præferri priuato, non eſt præiudiciale alteri, quod fit iuxta exigentiam publicæ vtilitatis. 11

Atque tunc lex cenſenda eſt fauorabilis, etiam ſi contineat odium alicuius, quando per ipſam primario intenditur fauor alicuius, vt communiter docent Gloſſ. *in cap. Si propter, v. Primi anni de reſcript. in 6.* vbi Gemin. *num.9.* Franch. *num.6.* item Gloſſ. *in cap. Sciant cuncti, v. Alios, de elect. in 6.* Io. Andr. & Gemin. *ibid.* Felin. *in cap.1. de ſponſal. n.14. & in cap. Non dubium, n.2. de ſent. excommun.* Bart. *in l. Qui exceptionem, n.2. ff. de condit. indeb.* & ibi Alber. & Salic. traditque Caſtr. *in l. Si quis nec cauſam, n.4. ff. ſi cert. pet.* Couarr. *lib.1. var. cap.11. n.5.* alios citans. In hoc autem caſu Pontifices in hiſce Conſtitutionibus principaliter intendunt fauorem Regularium exiſtentium in aliquo loco. Quia intendunt prouidere, ne nouæ Eccleſiæ detrimento ſint præexiſtentibus in aliquo loco. 12

Præterea tunc ſolùm Conſtitutio dicitur præiudicialis tertio, quando tendit contra ius præexiſtens, itaut priuet tertium iure aliquo quæſito iuxta doctrinam, quam ſequuntur Bald. *in l.2. n.8. ff. de conſtit. princ.* Panorm. *in cap. Quia de priuil. & in cap. olim de verb. ſignif.* Merol. *tom.3. theol. moral. diſp.6. cap.2. n.48.* non autem quando impedit, ne quis acquirat ius de nouo. Quia cum Conſtitutio ſit priuilegiata, conferatque ius, *cap.1. de præb. in 6.* impedit, ne contra hoc ius conſurgat ius alterius, non ſecus ac impedit lex. Quare cum nemo habeat ius erigendi Eccleſias, aut recipiendi de nouo ſine facultate Superiorum, Conſtitutiones, quod non poſſint erigi, aut recipi de nouo non auferunt aliquod ius quæſitum; ſed ſolum impediunt acquirendum; & ideò non ſunt odioſæ, atque in præiudicium tertij, nullaque dicitur fieri extenſio. Nomine enim Monaſterij venit Eccleſia, omneque illud, quod Monaſterio eſt annexum, Federic. de Sen. *d. conſ.201. n.3.* Rota coram Durano *deciſ.74. n.4.* 13

Et pro incluſione Eccleſiæ ſub dictis prohibitionibus ſufficit ponderare, quod tam in Conſtitutione Gregorij, quàm Vrbani, & Innocentij adſunt verba adeò generalia, ibi: *Monaſteria, Conuentus, domus, Congregatio, Societas, & alia loca Regularia, quocumque nomine nuncupentur*, vt apta ſint comprehendere Eccleſias, tametſi illas non exprimant. Stante præſertim, quod ratio finalis Conſtitutionum verificatur tam de Monaſterijs, quàm de Eccleſijs. Vnde intrat iuris regula, quod vbi militat eadem ratio legis, militat quoque eadem legis diſpoſitio, non extenſiuè, ſed comprehenſiuè. Quia nimirum lex diſponit de materia, vt ſtat 14

ſub

ſub illa ratione. Quod habere locum etiam in lege pœnali, immò & correctoria & pœnali ſimul aliàs tradidi. Cum autem prohibitiones emanauerint ad euitanda præiudicia, quæ Regulares introducendi afferre poſſent Regularibus iam introductis circa eleemoſynas, vtique magis præiudicialis eſt conſtructio Eccleſiæ, cui offeruntur, quàm Monaſterij.

15 Minus quoque euitatur prohibitio harum Conſtitutionum, diſtinguendo, quod illæ reſpiciant nouam introductionem Religioſorum, vel nouam conſtructionem Eccleſiæ, non autem comprehendant ampliationem, translationem, reædificationem, perfectionem. Nam, aiunt, ceſſat prorſus ratio præiudicij, vt in terminis de ampliatione, ſiue additamento fabricæ Monaſterij, quod non ſit noua erectio, ſeu fundatio latè probat Oldr. *conſ.*190. dum prohibitio loquitur ſtrictè, & eſt intelligenda de acquiſitione habitationis de nouo in loco, in quo nunquam fuit, non de ampliatione, ſeu additamento. Atque ita tenent Gemin, *in cap. Cum ex eo, num.*12. *de exceſſ. Prel. in* 6. & Rodr. *tom.*2. *quaſt.*49. *art.*9. quod ſequitur alter Roderic. *reſol.* 55. *n.*10. Suar. *de cenſur. diſp.*23. *ſect.*5. *n.*33. *cum ſeqq.* Dian. *part.*3. *tract.*2. *de dub. regul. reſol.*136. Tambur. *de iur. Abb. tom.*3. *diſp.*5. *quaſt.*1. *n.*9.

16 Et in fortioribus quod vbi agitur de mutatione, & tranſlatione in totum Monaſterij ad commodiorem locum intra eandem Ciuitatem non intret diſpoſitio Conſtitutionum firmat vterque Rodericus *locis citatis*, Ceſped. *de exempt. Regular. quoad monaſt. edific. cap.*1. *n.*9. reprobans Lezanam, contrarium tenentem, plenè Bordon. *ea contr.*36. *n.*14. & 24. Delben. *de Immunit. cap.*14. *dub.*8. *n.*1. Mirand. *in man. Prel. tom.*1. *quaſt.*33. *art.*1. Portel. *in add. v. Monaſterium, n.*3. Hier. Rodrig. *in comp. quaſt. reg. reſol.*55. *n.*4. & Peregr. *in comp. priuil. v. Eccleſia*, & ita pluries declarauit S. Congregatio, præſertim die 13. Septembris 1641. & 31. Ianuarij 1643. & 4. Iunij eiuſdem anni.

17 Neque obſtat, quod Vrbanus VIII. prohibuerit non ſolum erectionem nouorum Monaſteriorum, ſed etiam cœptorum perfectionem. Quia id non eſt trahendum ad caſum reædificationis, & ampliationis, ſed intelligi debet de perfectione fundationis, & erectionis, quæ tempore Conſtitutionis eſſet cœpta, ſed ſuum plenarium effectum adhuc nòn habuiſſet, puta ſi fuiſſet cœptum ædificium abſque introductione Religioſorum, vel ſi Hoſpitium in Monaſterium eſſet conuerſum, vel quid ſimile. Quibus caſibus rectè iudicauit Summus Pontifex eſſe proſpiciendum, ne ſub prætextu cœpti operis cum licentia prius obtenta, & per ipſum reuocata prætenderetur exemptio ab obſeruatione Conſtitutionis. Aliàs enim ſi huiuſmodi prohibitio finiendi Monaſterium incœptum interpretanda eſſet de qualibet perfectione materiali, firma eſſet concluſio, quod ampliationes, & additamenta, immò mutationes & tranſlationes in totum Monaſterij de loco ad locum non ſint prohibitæ per Conſtitutiones, quod non eſt dicendum, cum ſit contra declarationes S. Congregationis, quibus ſumma veneratio exhibenda eſt, vt pluries dixit Rota, præſertim in *Fanen. præcedentiæ* 1. Iulij 1648. coram Arguelles, & in *Marianen, ſeu Adiacen.* Beneficij 23. Iunij 1651. coram Cardinali Corrado.

18 Itidem ſequeretur manifeſta repugnantia, dum in vna parte Conſtitutionis præſeruantur fundationes effectum ſortitæ. Idque ſatis verificatur in acquiſitione locorum, & Religioſorum introductione, quantumvis ædificium tam Conuentus, quàm Eccleſiæ non ſit adhuc perfectum, ſed nec inchoatum, vt de Collegio, quod ad ſui perfectionem aliud non expoſcat, niſi domum, ſeu locum etiam titulo conductionis habitum, & introductionem Collegialium iuxta textum *in l. Neratius, ff. de verb. ſignif.* tenuit Gloſſ. *in cap.*1. *v. Dico de elect.* & cenſuit Rota *dec.*835. *n.*4. *part.*4. *diu.* & de Seminario, quod ſatis cenſeatur erectum, & capax vnionis ad formam S. Concilij Tridentini quoties ſunt introducti pueri etiam in domo conducta ex mente S. Congregationis Concilij dixit Rota *in dec.*361. *n.*3. & 5. *part.*2. *recent.* & *in d. Adiacen Beneficij* coram Coccino, & in *Verulana Beneficij* 19. Iunij 1626. coram Pirouano. Vitandus enim eſt intellectus, qui repugnantiam, & contrarietatem inducit etiam cum impropriatione verborum, quatenus eſſet opus, *l. Vel ad ea, ff. de condit. & demonſtrat.* Doctores *in cap. Cum dilectus, §. Cæterum de fid. inſtrum.* Rot. *dec.*293. *n.*15. *part.*6. *rec. & in Bononien Legati* 3. Iulij 1645. coram Reuerendiſſimo Cerro. Præſertim in Conſtitutionibus Apoſtolicis, in quibus moraliter loquendo impoſſibile eſt, aliquam eſſe repugnantiam per textum *in ca. Apoſtolica* 35. *quaſt.*9. vbi Gloſſ. *v. Decoquitur*, traditque Imol. *conſ.*133. *n.*5. & Moneta *de Conſeruat. cap.*6. *n.*59. Animaduertendo etiam, quod verbum *finire*, & *abſoluere*, quo vtitur Conſtitutio, quamuis intelligeretur de opere materiali, non eſſet accipiendum de totali, & omnimoda perfectione, cùm ſatis verificaretur ſi ædificium ita eſſet conſummatum, vt iam in vſu eſſe poſſit ad textum inſignem *in l. edificia* 139. *§. Perfeciſſe, ff. de verb. ſignif.* vbi Alciat. *n.*6.

Ac potiſſimùm quia interpretationi, quod Conſtitutio prohibeat perfectionem cuiuſvis partis materialis repugnat nimis euidenter illius ratio motiua, quæ non minus attenditur, quàm ipſamet diſpoſitio, *l.*1. *C. Quæ ſit longa conſuet.* Gloſſ. *in cap. vbi periculum lit. B. de elect. in* 6. cum ſimilibus. Ratio enim huius Conſtitutionis, vt dixi, ſolummodo verſatur circa præiudicium, quod prouenit alijs Religioſis præexiſtentibus in loco ex multiplicatione Conuentuum abſque ſufficientia redituum, quibus ſe commodè poſſint ſuſtentari, quod certè nullo modo eſt contingibile in reædificatione Eccleſiæ, ſiue in alio quouis augmento fabricæ materialis, cùm adhuc vnicum remaneat Monaſterium, ſicut antea, nec inde multiplicentur perſonæ Religioſorum, vt rectè ratiocinatur Bordon. *cit. contr.*36. *n.*14. aduertens, quod aliàs poſſet dari caſus, quod veteres Conuentus volentes aliquam ampliationem facere, tenerentur petere conſenſum ab ijs, qui poſtmodum fuerunt introducti, quod non eſt rationabile. 19

Et adeò verum eſt, Conſtitutiones requirere conſenſum aliorum Regularium in ordine duntaxat ad præfatum præiudicium, quod ſi Ordinarijs conſtiterit nouos Conuentus erigendos commodè, & ſine aliorum detrimento poſſe ſuſtentari, impertiri valeat licentiam, quantumvis alij diſſentiant, vt expreſsè habetur in Bulla Gregorij XV. §. 2. ibi: *Non erigantur, niſi ſaltem duodecim fratres inhabitare, ac ex reditibus, & conſuetis eleemoſynis ſuſtentari valeant, & Priores, ſeu Procuratores aliarum Religionum ad id vocati, & auditi fuerint, ac tali erectioni conſenſerint, vel aliàs Ordinarijs locorum conſtiterit Religioſos Monaſterij ſic erigendi ſine aliorum præiudicio commodè poſſe ali.* Illa enim dictio *aliàs* denotat caſum diuerſum à primo, vt eſt textus *in l. Qui teſtamento, §. mulier, ff. de teſtam.* Quod pariter importat dictio *vel* ex traditis per Gonzal. *ad reg.*8. *gloſſ.*48. *n.*17. inducitque alternatiuam, ita vt ſufficiat vel conſenſus aliorum Regularium, vel quod Epiſcopo conſtet de ſufficienti, & commoda ſuſtentatione, *l. Si quis ita* 129. *ff. de verb. oblig. l. Si heredi plures, ff. de cond. inſtit. cap. In alternatiuis de regul. iur. in* 6. Rota *dec.*387. *n.*24. *part.*5. *rec.* Ex quo manifeſtè ſequitur, quod conſtito de ſufficientia redituum, ſit in verbis permiſſa noua Monaſteriorum erectio de ſola licentia Ordinariorum, cùm dictæ duæ negatiuæ *non erigantur*, *niſi conſtiterit*, reſoluantur in affirmatiuam, perinde ac ſi fuiſſet dictum *erigantur*, *conſtito de commodo ſuſtentatione*, vt in terminis de dictione *niſi*, quod vbi ſubſequitur negationem, affirmare faciat ea, quæ ponit, probat diffusè Barboſ. *dict.*184. *n.* 3. & in puncto dictæ Conſtitutionis Gregorianæ tenent Lezana, & alij, quos refert ac ſequitur Ceſped. *de exempt. Regul. cap.*1. *dub.*4. *n.*2. dicens, quod Vrbanus confirmando Conſtitutionem Gregorij, quæ dat arbitrium, & facultatem ſoli Ordinario, cenſetur etiam ipſe confirmare dictam facultatem, ne aliàs contineat repugnantiam. 20

Nec valet quod dicitur, Conſtitutionem Vrbani eſſe ampliorem præcedentium. Quia principaliter tendit ad abrogationem licentiarum contra formam Conſtitutionum Clementis, & Gregorij, de cætero autem nihil diſponit, niſi earundem ac S. Concilij *ſeſſ.*25. *cap.*3. *de Regul.* omnimodam obſeruationem. 21

Hæc quidem fateor multi ponderis eſſe, viderique vera, præſertim ſi in prima fundatione obtenta fuerit vtraque licentia. Nihilominus credo reſtrictionem iſtarum prohibitionem ad nouam tantùm erectionem, & introductionem non ſubſiſtere. Nam Conſtitutiones ſemper, & indiſtinctè procedunt quotieſcumque nouum infertur præiudicium Religioſis vicinis ex ſupra allegatis, docetque Federic. de Sen. *d. conſ.*201. *num.*1. & 2. Ceſped. *cap.*1. *dub.*3. *num.*1. vbi teſtatur ita fuiſſe aliàs declaratum à S. Congregatione, idem- 22

idemque repetit *dub.6. num.4.* Quotieſcunque enim tranſlatio Eccleſiæ de vno loco ad alium eſt præiudicialis, cenſetur prohibita, vt, ponderata hac ratione noui præiudicij, tradunt Roderic. *q.regul.23. ar.7. in fin. & to.2. q.50. art. 4. nu. 1.* Lara *dec. Granat. 97. per tot. p. 2.* Lezan. *d. v. Monaſteria n.35.* Laur. de Franch. *quæſt.1.* Tambur. *de iur. Abbatiſ. diſp. 5. q.1. num.15. lib.3.* & *q.4. num.5. & 7.* vbi plures referuntur Authores, Lap. *in d. cap. vn. de exceſſ. Prel. in 6. n. 1.* ibique Io: Andr. *num. 1.* ac Tuſch. *concl.195. v. Medicantes num. 13.* Aliàs enim Conſtitutiones eluderentur, vt alibi aduerti. [Quare hodie ex dictis conſtitutionibus non licet Regularibus ſine licentia Epiſcopi, & ſolemnitatibus prædictis mutare locum etiam in eadem Ciuitate, quia eadem eſt ratio præiudicij vicinorum, & propter argumentum de toto ad partem, *l. quæ de tota, ff. de rei vindic.* Gemin. *in cap. 1. de exceſſ. Prel. in 6.* Cherubin. ſuper Bulla cit. Clementis VIII. *Schol.1.* Portel. ſibi contrarius *de dub. regul. v. Monaſteria, n.5.* Rodrig. ſenior *quæſt.23. regul. art.7. tom.1.* quamuis Diana *reſol.136. tract.2. part.2.* cum alijs dicat per priuilegia conceſſa Religionibus poſse fieri talem mutationem ſine licentia Epiſcopi, neque Tridentinum derogaſſe priuilegijs quoad mutationem, ſed quoad nouam erectionem tantùm. At non videtur recedendum à noſtra ſententia; quia verè in tali mutatione reperitur erectio, ſeu fundatio in aliquo nouo loco, quod eſt prohibitum in dicta Bulla Clementis VIII. & decreto Gregorij XV. & Concilij Trident. niſi cum licentia Epiſcopi. Immò in dicta Bulla Vrbani VIII. prohibetur loca etiam cœpta finiri.] Atque ita cenſuit S. Congregatio die 6. Februarij 1643. his verbis. *Sacra, &c. Auditis partibus, & negotio ad relationem Eminentiſſimi Caſarini diligenter examinato, & maturè diſcuſſo, cenſuit, non eſſe permittendam præfatam tranſlationem Congregationis S. Caroli in caſu, & ad effectum, de quo agitur præmiſſis, cæteriſque contrarijs quibuſcumque non obſtantibus.* Et iterùm die 14. Decembris 1635. Eminentiſſimo Bentiuolo referente, partibus auditis, ac re maturè diſcuſſa, *cenſuit, iniungendum eſſe fratribus Carmelitis Diſcalceatis, prout præſentis decreti virtute iniunxit, vt omninò recedant à præfato loco, vbi nouum ſui Ordinis Conuentum fundare cœperant, neque in alio loco eiuſdem Ciuitatis illum erigere valeant, niſi ſeruata forma, & adimpletis omnibus conditionibus contentis in Conſtitutionibus, & Decretis Apoſtolicis, ac præſertim in decreto S. D. N. ſuper erectione nouorum Conuentuum, nuper edito.*

23 Reædificationem verò quod attinet, diſtingui debet duplex ſpecies. Altera quando non tota antiqua deſtruitur Eccleſia. Altera quando toto ædificio veteri diruto reædificatur. Tunc enim in ædificatione Eccleſiæ modernæ tanquam diuiſæ ab antiqua requiritur licentia, Tamburin. *d. diſp.5. n.2. & 3. & lib.1.* Lap. *alleg.68. n.1. & 2.* Rebuff. *in prax. benef. tit. de tranſlat. Epiſcop. n.3. & 11.* Lezan. *d.v. Monaſteria, n.46.* Ceſped. *cap.1. dub.13. n.4.* Bordon. *d. controu.36. n.1.* Boer. *deciſ.4. n.4. & 5.* Maximè quando noua Eccleſia conſtruitur in alio loco ex diuerſa materia, & diuerſa forma; vnde per talem mutationem dicitur nouum ædificium, *l.1. §. Si quis ædif.* vbi Bart. Alex. Ruin. *ff. de nou. oper. nunc.* Gloſſ. *in cap. Monachi, n.12. quæſt.2. de ſtat. monach.* quæ mouetur authoritate textus *in d.l.1. §. Quis nouum, ff. eod.* Boer. *dec.320. n.56.* Alex. *conſ.43.* Caſtr. *conſ. 30. n.20. lib. 2.* taliſque permutatio expreſsè prohibetur *d. cap. vnic. de exceſs. Prel.* & *in Clem. Cupientes, de pœn. in 6.* & in Conſtit. 7. Clementis IV. & in Conſtitutione Vrbani VIII.

24 Et quod ad ampliationem quando illa contingit præuia deſtructione veteris ædificij, & conſtructione moderni in ampliori forma, videtur comprehenſa ſub eiſdem prohibitionibus, Bordon. *d. controu.36. n.21. & 22.* Lezan. *loco ſupra cit.* & Barboſ. ad eundem locum Concilij *ſeſſ.25. cap.3. de Regul. n.34.* [Quare tunc ſolum licet loca iam cum licentia legitima Epiſcopi poſſeſſa, augere, ſeu extendere quando talis extenſio veteres limites non egrediatur conſideratos in priori licentia iuxta decretum Gregorij XV. quia ſic fieret nouum præiudicium alijs Religioſorum locis.]

25 Ac tandem quoad perfectionem Eccleſiæ iam inceptæ obſtat Conſtitutio Vrbani, quæ prohibet etiam perfectionem, adſtringitque Regulares ante illius publicationem; quia reuocat licentias antea conceſſas, & effectum non ſortitas. Immò ſi iuſtificetur, quod Regulares præexiſtentes pro complendo, & perficiendo ſuo Monaſterio, vel Eccleſia indigerent eodemet ſitu, vbi noui Religioſi intendunt ædificare ſuam Eccleſiam, certi iuris eſt, quod, tanquam antiquiores in loco, poſſunt non ſolum impedire ipſis nouis Religioſis conſtructionem nouæ Eccleſiæ, ſed illos cogere ad vendendum ſibi dictum ſitum, & ſeruitutem altius non tollendi per Gomez *ad l. thauri 46. n.6. & 9.* Cabed. *dec.152. n. 1. & 22.* Mut. *dec.8. n.6. & 7.* Grammat. *dec.86. n.1.* Ricc. *dec. 129. n. 2.* Quinimò ſi ædificata fuerit poſt nunciatum nouum opus, demolienda eſt, cum Eccleſia non ſit conſtruenda in præiudicium alterius. Ita probat ad literam textus *in cap.1. de nou. oper. nunc.* ibique Gloſſa, & Doctores, ſignanter Abbas *num.1.*

26 Doctores verò in contrarium adducti, alijque intelligendi ſunt quando ex ampliatione, tranſlatione, & reædificatione non oritur præiudicium, vel in caſu neceſſario pro publica vtilitate. Quo caſu ceſſare diſpoſitionem Conſtitutionum admittunt Bordon. *d. contr.36. n.14. §.1.* Ceſped. *cap.1. dub.7. n.2. 3. & 5.* Ita etiam decreta S. Congregationis, quæ veneror, emanaſſe credo ſine præiudicio aliorum, & iuxta formam ſacrorum Canonum, atque Conſtitutionum.

27 Id, quod habet etiam locum in fundatione noui Monaſterij eiuſdem Religionis, & Inſtituti. Nam damnum ab ademptione, & quaſi diminutione patrimonij dicitur *l. 3. ff. de damn. infect.* Damnumque dare dicitur ille, qui patrimonium vel adimit, vel diminuit. Quapropter quoties multiplicantur Conuentus, noui Regulares eiuſdem Inſtituti, ſiue clam, ſiue palàm eleemoſynas præexiſtentibus ſurripiunt, damnumque dare dicuntur; diminuunt enim eorum patrimonium, quod præcipuè fundatum eſt in fidelium eleemoſynis.

28 Vnde non obſtat, Conſtitutiones requirere tantummodo, vt vocentur, & audiantur Priores, ſeu Procuratores Monaſteriorum, Conuentuum, ſeu domorum aliarum Religionum, non autem eiuſdem. Dictio enim *aliarum* excludit identitatem, ac ſi dixiſſet, & non eiuſdem, vt inquit Bart. *in l. Si quis ſeruum, §. fin. in fin. ff. de leg.2.* Dec. *conſ.654. n.4. in fin.* eſtque euidens. Ac licet ſit nota ſimilitudinis, & implicet caſus ſimiles, vt interpretatur Gloſſ. *in l.2. Si fugitiui, verb. Alia, C. de ſer. fug.* & ſequitur Abb. *in cap. Sedes de reſcript. n. 12.* attamen hoc in caſu denotat diuerſitatem in ſpecie, conſiderando præiudicium, quod generari poterit alijs Regularibus ſpecie differentibus, ac proinde limitat totam diſpoſitionem, & reponit caſum in diuerſa ſpecie, & quod in alijs limitat, in hoc affirmat ex regula communiter recepta *in l. Quæſitum,* vbi Bart. *ff. de fund. inſtr.* aliiſque pluribus.

29 Quod eo magis videtur procedere in terminis dictarum Conſtitutionum. Quia cum ſint correctoriæ iuris communis, vtique ſtrictè atque in terminis naturalibus, prout loquuntur, intelligendæ ſunt, vt nimirum tantum corrigant, quantum diſponunt, & non vltra, *l. Si verò 65. §. De viro, ff. ſol. matr.* Caſſad. *dec.16. ſuper reg.* Mareſcot. *var. reſol. lib. 1. cap.51. n.2. & 3.* & in ſtatuto etiam fauorabili ſæpè dixit Rot. *in rec. dec.110. n.15. & dec.175. n.28. part.7.* & in alijs paſſim.

30 Hoc inquam non obſtat. Primò, quia illa verba non leguntur in Conſtitutione Clementis, quæ eſt fundamentalis, quamque aliæ confirmant. Secundò, quia maius eſſet præiudicium, ſi fundaretur Conuentus eiuſdem Inſtituti reſpectu illorum, qui præexiſtunt, quàm ſi introduceretur Religio diuerſa. Nam identitas ſigni, atque habitus ſecum affert præiudicium, vt de Confraternitatibus laicorum ſæpè reſolutum fuit à S. Rituum Congregatione, & de artificibus probant Doctores, præſertim Bart. *de inſign. & arm. n.5.* Bald. *in l.1. C. Quæ res vendi non pot.* Cumque non agatur de inducenda noua, vel diuerſa Religione, ſed de fundando alio Monaſterio Religionis iam introductæ, vtique habentes propenſionem ad eandem Religionem deſiſterent à frequentatione eius antiquæ Eccleſiæ, & nouæ adhærerent; itaut in hoc caſu non intraret regula, quod in facultatiuis non dicatur inferri præiudicium, ſed prorſus contrarium.

31 Quare poſteriores Conſtitutiones Gregorij, & Vrbani promulgatæ ad maiorem efficaciam non debent inducere diminutionem quoad contenta in Conſtitutione Clementis, ſed ſunt intelligendæ in loco, vbi non extarent Conuentus eiuſdem Inſtituti, & quatenus extent, debent comprehendi

Digitized by Google

hendi ſub qualitate aliorum verborum, præſertim ſub illis, *ſeu Inſtitutorum huiuſmodi*, quæ poſſunt comprehendere etiam Regulares eiuſdem Inſtituti, cuius ſunt procurantes fundationem Monaſterij, de quibus erat facta mentio in eadem Conſtitutione ex notatis per Felin. *in cap. Apoſtolico, n.3. in fin. de except.* Dicto autem *Aliarum*, tametſi ad diuerſa referatur, non tamen excludit ſimilia, Surd. *dec.274. n.4. & dec.319. n.9.* poteſtque Religio dici diuerſa reſpectu Monaſteriorum, ac ratione ſubiectæ materiæ.

32 Neque verum eſt, Conſtitutiones eſſe correctorias iuris communis, ideòque eſſe ſtrictè intelligendas. Nam ita illæ continent fauorem, vt ſimul etiam ſint declaratoriæ iuris communis. De iure enim communi non poteſt vna Eccleſia fundari in loco, vbi cæteris prius fundatis præiudicet, *cap. Quicumque, & cap. Eccleſiæ 17. quæſt.1. & cap. Cùm dicant, de Eccleſ. ædif.* notantque Cardin. *conſ.8. n.13.* Cum autem declaratio ſequatur naturam iuris declarati, & ipſi inſit, *l. Aſſe toto, de hæred. inſtit. & l. Vnum ex familia, §. ſi de falcidia, ff. de leg.2. & l. Hæredes palàm, §. ſiquid poſt, ff. de teſtam. & l. Adeò, §. Cùm quis, ff. de acquir. rer. dom. & Clem.1. de iurepatr.* & obſeruant plures in Gloſſ. *cap. Cum te de vſur.* & *in cap. Per ſuas, v. De nouo, de donat.* ſequitur, quod dictæ Conſtitutiones, tanquam quædam declaratio, habeant locum in omnibus, in quibus locum habet ius commune, & proinde fauent omnibus Regularibus, etiam eiuſdem Inſtituti, ſicut fauet lex ipſa declarata. Vnde huiuſmodi Conſtitutiones debent potius dici ius commune, cùm contineant ius commune, illud declarando, & determinando ſecundum doctrinam Baldi *in l.1. v. Vnde quæritur, C. de furt.* & Menochij *conſ.36. n.28.* Atque ita cenſuit Sac. Congregatio Epiſcop. & Regul. in vna Neapolitana fundationis Conuentus die 20. Ianuarij 1646. nempè, Conſtitutiones comprehendere etiam Conuentus eiuſdem Inſtituti.

33 Quin etiam præfatas Conſtitutiones habere locum in Hoſpitijs certum cenſeo, probaturque ex *d. Cap. vn. de exceſſ. Præl. in 6.* loquente de domo, & quacumque habitatione, & ex Conſtitutione Vrbani, diſponente etiam de domibus, & quibuſvis alijs locis Regularium, atque ex Conſtitutione Innocentij, ibi: *Ad habitandum domos, vel loca quæcumque de nouo recipere*, & proptereà ſub huiuſmodi prohibitione venire etiam domos conductionum firmauit Rot. *dec. 87. n.5. part.4. rec.* quam refert & ſequitur *dec. 337. part.10. rec.* ac tradit Pellizar. *in man. cap.7. ſect.2. n.101. tom.2.*

34 Nec applicatur doctrina, quam docent Tapp. *in auth. Ingreſſi, v. Monaſteria, cap.40. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Ricc. *dec. 240. n.2. cum ſeqq. part.2. & collect. 1896.* referens ita fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, & *collect. 2269.* ac latè Tambur. *de iur. Abb. tom.3. diſp.5. quæſt.1. n.10.* Lauret. de Franch. *in contr. inter Epiſcop. & Regular. de Conuent. nou. fundat. quæſt.3. n.414.* & ibidem Paſqualig. *n. ſeq.* vbi allegat Suarez, Nauarrum, Theſaurum, Nouarium, Ventrigliam, Antonellum, & alios idem ſentientes. Quod etiam ſequitur Peyrin. *tom.3. in addit. ad Conſtit. Vrbani conſtit.3. alias 13. n.3.* Lezan. *in ſum. d. v. Monaſteria, n.6.* Bordon. *d. contr.36. n.20. & reſol.41. n.6. & reſol.97. n.18.* Ceſped. *de exempt. regul. quoad Monaſteria ædif. cap.1. dub.6. per tot.* & Donat. *in prax. tom.1. tract.1. de Monaſt. ædific. quæſt.20. n.1. cum ſeqq.*

35 Primò, quia id intelligendum eſt de Hoſpitio, in quo recipiuntur ſolum viatores, nec degunt aliqui permanentes, nec eleuant Crucem, nec habent publicum Oratorium, vt in puncto declarat Bordon. *cit. contr.36. n.20.* Secundò, quia loquuntur duntaxat iuxta mentem Conſtitutionis Clementis VIII. quæ tantum loquitur de monaſterijs, & Conuentibus, ac proinde non comprehendit Hoſpitia. Tertiò, quia hodie ſtante Conſtitutione Gregorij, Vrbani, & Innocentij prohibitum eſt Regularibus recipere non ſolum nouos Conuentus, & Eccleſias, verum etiam domos, & quaſcumque alias habitationes ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, & Ordinarij, ac conſenſu aliorum intereſſe habentium. Atque hinc poſt editionem dictarum Conſtitutionum S. Congregatio pluries decreuit, Hoſpitia in futurum intelligi omnia ſuppreſſa, & extincta, & fratres in eis degentes incidere in pœnis degentium extra clauſtra, non obſtante qualibet exemptione. Ita die 14. Septembris 1629. die 12. Aprilis 1647. die 10. Decembris 1649. die 16. Iunij 1650. die 15. Iulij 1651. & die 7. Auguſti 1644. Declarauitque die 10. Decembris 1652. quod in Hoſpitijs & Grancijs non permittatur habitatio Religioſorum, & Sanctiſſimus ſæpè huiuſmodi Hoſpitiorum fundationem denegauit, præſertim in vna Cæſarauguſtana 1664.

Et licet nonnulli crediderint, quod poſt S. Concilium 36
Tridentinum ſufficiat ſola licentia Ordinarij, præſertim in non Mendicantibus, cum diſpoſitio Sacrorum Canonum, nempè *in d. cap. vn. §. Confirmatos, de relig. domib. in 6. & in d.c. vn. de exceſs. Prælat. eod. lib.* & *in Clem. Cupientes, de pœn.* apertiſſimè reſtringatur ad Mendicantes, dum Conſtitutio *d. cap. vn. de relig. domib.* edita à Gregorio X. in Concilio Lugdunenſi agitur primo loco de cunctis Religionibus, & Ordinibus Mendicantibus poſt generale Concilium adinuentis, qui nullam Sedis Apoſtolicæ confirmationem habuerunt, ijque reuocantur. Poſtmodum autem ſubſequitur diſpoſitio de confirmatis per eandem Sedem, non tamen generalis, ſed reſtricta ad eos, quibus ad congruam ſuſtentationem, redditus, aut poſſeſſiones habere profeſſio, ſeu Regula quælibet interdicit, ſed per quæſtum publicum tribuere victum ſolet incerta mendicitas. Et horum reſpectu tantum prohibetur acquiſitio loci de nouo ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, ratione reddita, quod nempè ſimiles eleemoſynæ conuerti poſſent in Terræ ſanctæ ſubſidium, vel pauperum, alioſve pios vſus.

Nec minus apertè reſtricta eſt ad Mendicantes diſpoſitio 37
d. cap. vn. de exceſſ. Præl. in 6. vt ex proœmio, ibi: *Ex eo quod Prædicatores, Minores, & Religioſi alij Mendicantes in Ciuitatibus, &c.* Et ex diſpoſitiua, ibi: *Hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis, vel aliqui de præfatis, &c. in aliqua Ciuitate, &c. ad habitandum domos vel loca quæcumque de nouo recipere, &c. præſumat ſine Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali.* Itaque Bonifacij VIII. Conſtitutio fuit tantummodo quoad hoc innouata *in d. Clem. Cupientes, de pœn.* Quod benè notatur in eius ſumma, & repetit Gloſſ. *lit. A. & S.* Comprobaturque ex *2. part. d. Clem.* ac rectè obſeruat Gloſſ. *lit. T.* Idemque hos textus explicando firmant Doctores, & præ alijs Sylueſt. *v. Excommunicatio 9. n.86. cum ſeqq.* qui *num. 88.* ſcitè ponderat diſcretiuum loquendi modum *d. Clem.* Nauar. *in man. cap.27. n.144.* Roderic. *quæſt. regul. 49. art.3. & 9. tom.2.* Azor. *Inſtit. moral. part.1. lib.12. cap.14. §.17.* [Ex quibus conſtat, quod omnes textus prohibentes fundari Monaſteria ſine licentia Apoſtolica reſtrictiuè procedunt quoad ſolos Mendicantes, & ad ipſos tantum dirigunt prohibitionem. Vnde cum in interpretandis legibus non ſit recedendum à verborum ſignificatione, *l.1. §. ſi is, qui nauem, ff. de exer. act.* & tradunt communiter Doctores, præſertim Suar. *lib.6. de legib. cap.1. n.7.* & Salas *eod. tract. diſp.21. ſect.3. n.4.* non poteſt dicta diſpoſitio extendi vltra Mendicantes, vt conſequenter nec ad Monachos, neque ad Moniales, quæ contradiſtinguntur à Mendicantibus, nec veniunt appellatione Mendicantium. Præcipuè quia ius diſtinguit inter Mendicantes, & non Mendicantes, vt in *Clement.1. de Regul.* vbi diſponitur quod Mendicantes tranſeuntes etiam de licentia Sedis Apoſtolicæ ad non Mendicantes non poſſint habere vocem in Capitulo. Et proinde Monachos, præſertim in odioſis, non venire appellatione Mendicantium obſeruant Suar. *diſp.23. de cenſur. ſect.5. n.19.* Donat. *in pr. rer. regul. part.2. tit. de ædif. monaſt. quæſt.13. n.7.* cum Nauar. *in man. cap.27. n.144.* Quando igitur ius diſponit de Religioſis qualitate reſtrictiua ad Mendicantes, non comprehendit cæteros, qui ab ipſis à iure contradiſtinguuntur. Si enim voluiſſet omnes comprehendere, fruſtrà addidiſſet qualitatem reſtrictiuam Mendicantium.

Itaut non vrgeat, quod ratione identitatis rationis diſpoſitio Canonum extendatur ad Religioſos non Mendicantes. Quia ratio finalis huius diſpoſitionis non habet locum quoad alios Religioſos. Eſt enim expreſſa in lege, nempè *in cap. vn. de exceſs. Præl. in 6.* eſtque obuiare ſcandalis, & inconuenientibus, quæ inſurgebant ex erectione & mutatione Monaſteriorum Mendicantium, itaut coarctet textus hanc cauſam ad Mendicantes. Ex quibus manifeſtum fit, quod Pontifex ſuam Conſtitutionem edidit ob cauſam finalem, quam in ſolis Mendicantibus contemplatus eſt, & ideò diſpoſitio quoque tanquam affixa rationi finali, non egreditur extra Mendicantes, nec locum habet in cæteris, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iurepatr. & l. ſi maritus, §. præſcriptione, ff. ad leg. Iul. de adult. cap. Et ſi Chriſtus,*

de iu-

de iuretur. & latè Euerard. *in topic. iur. loc.* 85. Neque aliud hac in re diſponunt Conſtitutiones Clementis VIII. Gregoris XV. & Vrbani VIII.

37 Quàmobrem ex hac particulari prohibitione facta Mendicantibus, non eſt dicendum, quod generatim Sacri Canones idipſum prohibeant quibuſlibet alijs Religioſis, dum præſertim reſpectu Monachorum extant diſpoſitiones aliorum Canonum, qui non reperiuntur correcti, vel immutati, in quibus ſatis expreſſe permittitur locorum acquiſitio cum ſola Ordinatiorum licentia, vt habetur *in ca. Si quis vult monaſterium* 16. *q.* 7. & ſancitum legitur in quatuor Concilijs, nempè Chalcedonenſi, Carthaginenſi 4. Agathenſi, & Aurelianenſi, relatis *in ca. Quidam Monachorum cum ſeqq.* 18. *q.* 2. adeſtque etiam Conſtitutio Alexandri IV. *in cap. Authoritate, de priuil. in* 6.

38 Ideòque dum S. Concilium Tridentinum determinauit, Conuentus & Monaſteria non erigi ſine licentia Epiſcopi, in cuius diœceſi ſita ſunt reſpectu Monachorum, & reſpectu aliorum non Mendicantium, qui non habent aliam obligationem requirendi beneplacitum Apoſtolicum, dicendum eſt, quod ſolum innouauerit diſpoſitionem aliorum Canonum, & Conciliorum antiquorum, & quoad eos bene procedit opinio Doctorum, firmantium, aliud ad validam erectionem non requiri præter licentiam Ordinarij. Reſpectu verò Mendicantium, pro quibus promulgatæ fuerunt peculiares Conſtitutiones, requirentes vlterius beneplacitum Apoſtolicum rectè procedere poteſt ſententia S. Rotæ Romanæ, quod per hanc diſpoſitionem Concilij non cenſeatur derogatum decretis Sacrorum Canonum, ſed vtraque licentia & Ordinarij, & Papæ adhibenda ſit. Aliàs enim hæc ratio, quod S. Concilium non cenſeatur derogaſſe Sacris Canonibus non adaptaretur generaliter, cùm ex prædictis ijſdem Canones diuerſimodè diſponant, aliudque ſtatuant in Monachis, aliud in Mendicantibus. Nec quicquam aliud Conſtitutio Vrbani determinat, niſi quod in ſuis fundationibus ſeruetur in omnibus, & per omnia tam Sacrorum Canonum, quàm Sac. Concilij Tridentini forma, quæ ſolum exigit in Mendicantibus beneplacitum Apoſtolicum, in alijs verò ſola Ordinariorum licentia.

39 Hæc tamen opinio eſt communiter reprobata. Nam quamuis S. Concilium Tridentinum requirat licentiam Ordinarij, non tamen innouat diſpoſitionem Sacrorum Canonum exigentium beneplacitum Sedis Apoſtolicæ. Vnde cum diſpoſitio iuris communis ſit compatibilis cum S. Concilio Tridentino, exigitur vtraque licentia, nec vna ſufficit ſine alia, iuxta elatam diſpoſitionem Bonifacij VIII. *d. cap. vn. de exceſſ. Prælat.* & Conſtit. Clementis, Gregorij, atque Vrbani, tenentque communiter Doctores ac nominatim Roderic. *qu. reg.* 35. *ar.* 7. *to.* 1. Ricc. *dec.* 168. *p.* 4. Campan. *diu. iur. Can. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 80. qui reprobant Sorbum, & alios contrarium aſſerentes, ac proſequitur Lezan. *in ſum. p.* 1. *cap.* 9. *ſub num.* 1. Tambur. *de iur. Abbatis diſp.* 33. *q.* 1. *num.* 6. *& de iur. Abbat. tom.* 3. *diſp.* 5. *qu.* 1 *num.* 3. Nouar. *in ſingul. nou. iur. Pontif. con. el.* 2. *aliàs* 10. *& ſeq.* Pelliz. *in man. regul. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 7. *ſect.* 2. *num.* 92. Atque ita ſæpiùs declarauit S. Congregatio Concilij, & Epiſcoporum, ac firmum, ratumque habet Rota Romana, præſertim *in Cracouien. fundationis Monaſterij* 19. Aprilis 1649. & 20. Iunij 1650. coram Eminentiſſimo Cardinali Celſo, & *in Toletana manutentionis* 7. Februarij 1656. coram Meltio, & *in Cæſeraugustana fundationis Conuentus* 18. Maij 1657. coram Beuilaqua & 12. Nouembris eiuſdem anni coram eodem Meltio, & 4. Februarij 1658. coram Reuerendiſſimo Cerro, & *in Romana hæreditatis* 28. Aprilis 1659. coram Meltio, reiecta deciſione 745. *p.* 2. *rec.* quæ ab aduerſarijs allegari ſolet, firmans ſufficere licentiam Ordinarij. Ea enim deciſio hodie non ſeruatur, & Rota ipſa ab illa receſſit ob authoritatem S. Congregationis, quæ contrarium iterum ac ſæpius decreuit, vt proinde fuerit reuocata in ſpecie in vtraque *Cracouienſi* coram Eminentiſſimo Celſo, & in *d. Cæſeraugustana* coram Decano.

40 Fundamentum reuocationis eſt ratio, quam adduxi, ſcilicet quod per Sacros Canones præciſè requiritur in fundationibus nouorum Conuentuum Sedis Apoſtolicæ beneplacitum, & proptereà licet per S. Concilium *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de regul.* determinetur, vt ſimiles Conuentus, & monaſteria non erigantur ſine licentia Epiſcopi, in cuius diœceſi ſita ſunt, fuit iudicatum, quod cum vtraque diſpoſitio tam Canonum, quàm Concilij ſit inter ſe compatibilis, vtraque adimpleri debeat, maximè attenta Conſtitutione Vrbani VIII. expreſsè prohibente recipi & fundari noua Monaſteria, non ſeruata in omnibus tam ſacrorum Canonum, quàm S. Concilij Tridentini forma.

Quare non ſubſiſtit, quod fundatio noui Monaſterij ſit prohibita ſolum quando agitur de Mendicantibus, qui quæſtuando eleemoſynas poſſunt alijs præiudicare, vt reſoluit eadem deciſio 745. *p.* 2. *rec.* Quia nec etiam illa in hoc ſeruatur, cùm poſteà ſuperuenerint nouæ Conſtitutiones Gregorij XV. Vrbani VIII. & Innocentij X. ex quibus tollitur iſtiuſmodi difficultas, vt aduertit Paſqualig. *ad Laur. de Franch. p.* 1 *nu.* 482. *cum ſeqq.* & Lezan. *in ſum. v. Monaſteria num.* 4. [Præcipuè Conſtitutio Innocentij §. 1. *Ne deinceps aliquis Regularium Ordinum Mendicantium, vel non Mendicantium Congregationis, Societatis, & cuiuſuis alterius Inſtituti etiam Societatis Ieſu in aliqua Ciuitate, Caſtro, &c. ad habitandum domos, vel loca quæcumq; de nouo recipere, ſeu Monaſteria, Conuentus, Collegia recipere, vel fundare præſumat abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali, plenam & expreſſam faciente de prohibitione huiuſmodi mentionem in ſcriptis, & gratis concedenda, præuia examinatione Congregationis negotijs Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ, &c.* Ex quibus verbis conſtat, neceſſariam eſſe facultatem Apoſtolicam, vt hodie poſſint de nouo fundari Monaſteria quorumcumque Regularium, quicquid dicendum ſit de illorum fundatione ante Conſtitutionem Innocentij.] 41

Immò circumſcriptis etiam nouis Conſtitutionibus Apoſtolicis, ita de iure diſponitur. Quia præiudicium aliorum Regularium, & Parochorum non reſultat ex ſola quæſtuatione Eleemoſynarum, ſed etiam ex diminutione concurſus, & emolumentorum, quæ retrahi ſolent ex celebratione Miſſarum, tumulatione cadauerum alijſque pluribus, in quibus Parochi, alijque Regulares præiudicantur ex fundatione noui Monaſterij, ratione quorum requiritur eorum conſenſus, etiamſi fundare volentes non ſint Mendicantes, & ex ſuis bonis viuere, ac ſuſtentari poſſint, vt diffuſe probat Paſqualig. *ad Laur. de Franch. d. p.* 1. *à num.* 480. & ſignatè *num.* 512. Ventrigl. *in prax. annot.* 18. *num.* 8. *&* 9. Ricc. *dec.* 222. *num.* 4. *& ſeq. p.* 4. reſoluitque Rota *in Ianuen. priuilegiorum* 24. Iunij 1647. coram Royas, & in eadem 24. Ianuarij 1648. coram eodem, §. *Quamobrem cum ſeqq.* & 23. Iunij 1649. coram Cardinali Corrado, & *in Toletana manutentionis* coram Meltio, §. *Neque dicere valet cum ſeq.* 42

Ad hoc enim vt Conſtitutiones vindicent ſibi locum non eſt inſpicienda qualitas Regularium introducendorum, ſed introductorum præiudicium, quod qualecunque ſit, ſufficit etiam ſi ex mendicitate, ſeu quæſtuatione non reſultet, ſed ex diminutione concurſus, alijſque ponderatis in deciſionibus *Ianuen. priuilegiorum* modò relatis, quæ inſuper addunt quod Conſtitutio Clementis V. adducta per Rodericum *in collect. priuil. tom.* 1. *n.* 79. non emanauit dumtaxat ad euitandum præiudicium eleemoſynarum, ſed rixas, & ſcandala propter æmulationem inter Eccleſias vicinas, facile orituras. Ac proinde quod requiratur copulatiuè licentia Sedis Apoſtolicæ, & Ordinarii tam ſi agatur de Regularibus Mendicantibus, quàm ſi de aliis non Mendicantibus tenent Pelliz. *in man. d. tom.* 2. *tr.* 8. *cap.* 7. *ſect.* 2. *num.* 102. Ventrigl. *in prax. rer. notab. for. Eccleſ. annot.* 18. §. *vn. num.* 7. *&* 8. *cum ſeq.* ac reſoluit expreſſe Rota coram Royas *in d. Ianuen. priuilegiorum* 24. Iunii 1647. §. *Satis autem*, & *in Toletana manutentionis* 7. Februarii 1656. coram Meltio. 43

Idque ex aliis rationibus. Et primò, quia Vrbanus VIII. in ſua Conſtitutione prohibuit erectionem nouorum Monaſteriorum omnibus Ordinibus etiam Mendicantibus, vt in ea legitur §. 2. Quæ verba oſtendunt Pontificem ſub iſta prohibitione intellexiſſe comprehendere omnes Ordines Regularium, ſiue Mendicantes, ſiue non Mendicantes, ſtante illa dictione *etiam*, quæ eſt ampliatiua. Sicque vltra Ordines Mendicantes includit etiam non Mendicantes, vt ponderat Pelliz. *vbi ſupra n.* 7. *ſub num.* 102. Attentis maximè illis aliis verbis, *& aliorum Inſtitutorum Regularium*, quæ cùm non poſſint intelligi de Ordinibus Mendicantibus, qui expreſsè fuerant nominati, neceſſe eſt, 44

eſt, vt intelligantur de alijs Ordinibus non Mendicantibus, cùm prouiſio generalis nunquam referatur ad ea, de quibus facta fuit ſpecialis mentio, vt *ibidem* aduertit Pellizarius. Secundò, quia licet S. Concilium Tridentinum *d. cap.3. ſeſſ. 25. de Regular.* ſub medio loquatur tantum de Mendicantibus, tamen in principio loquitur de omnibus Religioſis, & proinde comprehendit tam Mendicantes, quàm non Mendicantes, cum omnes veniant & contineantur ſub nomine Religioſorum, vt ait Gloſ. *in Clem. Cupientes, v. Religioſos de pœn.* & ibid. Abb. *num.2.* Quorum authoritate hanc concluſionem in puncto firmat Ventrigl. *vbi ſupra d. annot.18. n.8. & 9.* Idemque ſenſit Barboſ. *ad d. locum Concilij n.34.* dum ait, eius diſpoſitionem loqui de facultate Regularium quorumcumque. Ac eo præſertim, quod Conſtitutiones ſunt fauorabiles, non odioſæ, vt iam oſtenſum eſt, ac proinde comprehendunt etiam non Mendicantes.

45 Quod ſi eiuſmodi conſenſum Ordinarius iniuſtè præſtare recuſauerit, poterit appellari ab eius decreto, etiam quoad effectum ſuſpenſiuum, ad S. Congregationem Epiſcoporum & Regularium, quæ conſenſum poteſt, ac debet ſupplere iuxta Conſtitutionem Gregorij, §.4. Quod fusè alias monui. Quandoquidem Conſtitutionum cauſa finalis, & præſertim Bonifacij VIII. *in cap. vn. de exceſſ. Prælat.* prohibentis nouas fundationes ſine beneplacito Apoſtolico, necnon etiam eiuſdem Gregorij, requirentis conſenſum Ordinarij, non fuit alia, quam obuiare præiudicijs Eccleſiarum iam fundatarum, vt nimirum fieret diligens inquiſitio ſuper congrua Regularium ſuſtentatione, qui reperiuntur in loco, & aliorum, qui in eo fundationem petunt abſque alieno præiudicio. Adeò, vt, ſi dicta congrua adſit, diſpoſitio earundem Conſtitutionum ceſſet, vt firmant Donat. *in prax. rer. Regul. tom.1. p.2. tract.1. q.27. n.2.* Paſqualig. *ad Lauret. tit. de Conuent. nou. ædif. n.480.* Nouar. *in prax. nou. iur. Pontif. concl.12.* alias 11. *n.4.* alijque. Sic enim intrat ſatis trita regula, vt quælibet diſpoſitio reſtringatur ad limites ſuæ rationis, etiamſi verba videantur latius diffuſa, *l. adigere, §. Quamuis de iurepatr. cap. Cum dilecta, de confirm. vtil. vel inutil. cap. vlt. de reg. iur. in 6.* cum ſimilibus adductis per Abb. *in cap. Quia in inſulis ſub n.3. de regular.* Vbique enim magis præualet ratio, quæ ſe habet ad verba tamquam anima ad corpus, Bald. *in l. Si quis ſenio 20. n.10. C. de furt. & ſer. corrupt.* & ex multis exemplificat Tiraquel. *ad l. Si vnquam, v. libertis ex n.74. C. de reu. donat.*

46 Sufficere verò licentiam Vicarij Capitularis, ſede vacante, cenſuit S. Congregatio Epiſcoporum & Regularium, quæ aliàs etiam reſpondit, quod Monaſterium fratrum S. Dominici cœptum ædificari de licentia Vicarij Capitularis, ad finem perducendum eſſet, vt refert D. Fagnanus *in cap. Non amplius, n.70. de inſtit.*

47 Nec ſuffragantur quorumcumque Regularium aſſerta priuilegia conſtruendi noua Monaſteria cum ſola licentia Ordinarij. Quia Vrbanus VIII. & Innocentius X. in ſuis Conſtitutionibus reuocarunt omnia & quæcumque priuilegia, indulta, & beneplacita quibuſvis Regularibus conceſſa, innouando in omnibus ſacros Canones, requirentes licentiam Sedis Apoſtolicæ, vt aduertunt Lezan. *d. v. Monaſteria, n.4.* Donat. *d. tom.1. p.2. q.15. n.7.* Ventrigl. *in prax. annot.18. §. vn. n.18.* Pelliz. *in man. tom.2. tract.6. cap.7. ſect.2. n.89. & 92.* Paſqualig. *ad Lauret. d. p.1. n.502. in fine*, & ſæpius reſoluit Rota, præcipuè *in d. Cracouien. fundationis Monaſterij* 20. Iunij 1650. coram Em. Celſo, §. *Neque ad effectum*, & in *d. Cæſaraugustana fundationis Conuentus* coram Meltio ſub §. *Neque ex eo.*

48 Sicuti nec ſuffragantur Conſtitutiones, ſeu ſtatuta particularia Religionum. Quia non poſſunt derogare Conſtitutionibus Apoſtolicis per viam legis generalis emanatis, quales ſunt iſtæ circa nouorum Conuentuum erectionem. Et propterea huiuſmodi peculiaria ſtatuta intelliguntur ſine præiudicio dictarum Conſtitutionum, vt in puncto Statuti Ordinis Capuccinorum circa nouorum Conuentuum erectionem, quod intelligatur concurrentibus alijs requiſitis Conſtitutionum Apoſtolicarum firmauit Rota *in d. Cæſaraugustana* 18. Maij 1657. §. *His poſitis* coram Beuilaqua, & in eadem 1. Nouembris eiuſdem anni, §. *neque defectus* coram Meltio, & 6. Iunij 1659. §. *Hinc vrgere* coram Veroſpio.

[An autem pro fundãdo nouo Monaſterio ſufficiat tacita licentia Ordinarij, affirmant Sylu. *de benef. p.1. quæſt.6. n.21.* Azor. *p.2. lib.9. c.3. q.2.* Ricc. *dec.168. n.2. p.4.* Merol. *tom.3. theol. mor. diſp.7. n.146.* Nouar. *in Nou. iur. Pontif. concl.1.* alias 10. *n.2. tit. de ædific. Monaſt.* Donat. *in pr. rer. regul. p.2. tit.1. de Monaſt. ædific. q.11. n.2.* Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg. 26. n.2.* Rot. in Barchinonen fundationis 20. Nouembris 1627. coram Panzirolo. Quia taciturnitas illius, qui poſſet & deberet contradicere operatur ſufficientem conſenſum. At requiri expreſſam omninò tenendum eſt. Authoreſque, qui aliter poſt Conſtitutionem Vrbani VIII. cenſent, fallunt & falluntur. Id enim ſtatuitur ab Vrbano §.2. ibi: *Niſi de expreſſa Ordinariorum licentia.* Si ergo Pontifex requirit expreſſam licentiam, non ſufficit tacita. Sumus enim in caſu, de quo lex diſponit, & ideò ceſſat omne dubium ad tradita per Gloſ. *in l. Ancillas, C. de furt.* Crauet. *conſ.373. n.7.* Corn. *conſ.136. n.3.* Bec. *conſ.112. in fin. vol.1.* Zaſ. *conſ.10. n.97. lib.1.* & Surd. *conſ.58. n.3.*

Quod etiam declarat dictio *Niſi*, quæ cum ſequatur prohibitionem, concedit in caſu ſequenti expreſſo & excepto à prohibitione, *l. Si ſeruitatis, ff. de ſer.* & notant Bart. *in l. actiones, C. de tranſact.* Iaſ. Caſtr. Dec. Alex. & alij *ibid.* ac Menoch. *conſ.501. n.57.* Vnde à dicta prohibitione remanet tantum exceptus caſus expreſſæ licentiæ Ordinarij, non autem caſus tacitæ licentiæ. Præſertim quia hæc dictio *Niſi* eſt taxatiua, vt in *l. Conſulta, C. de teſtam.* & notant Couar. *cap.4. de ſponſal. p.2. §.1. n.8.* Et ideò taxat ſolum caſum expreſſæ licentiæ Ordinarij.

Ac denique cùm non poſſit Ordinarius concedere licentiam erigendi nouos Conuentus, niſi certa forma ſeruata, quę preſcribitur in relatis Conſtitutionibus Clementis VIII. Gregorij XV. Et Vrbani VIII. non poterit ſufficere licentia tacita. Quia pro ſeruanda forma in iiſdem Conſtitutionibus præſcripta requiritur cognitio cauſæ, itaut conuocari debeant cæteri Regulares, & ſumi informatio, an Conuentus erigendus poterit congruè manuteneri, & eiuſdem Religioſi commodè ſuſtentari abſque detrimento præexiſtentium in loco. Et proinde neceſſarium eſt, quod Ordinarius cognita cauſa pronunciet, quid ex ipſa reſultet, eo quod Religioſi volentes fundare, expectent iudicium Epiſcopi, & eiuſdem approbationem. Vnde nullo modo poterunt fundare innixi ſoli eiuſdem taciturnitati. Idipſum, quod ſcilicet requiratur licentia expreſſa Sedis Apoſtolicæ manifeſtè liquet ex relatis verbis Conſtitutionis Innocentij X.]

Præter autem licentiam Sedis Apoſtolicæ, atque Ordinarij requiritur etiam pro fundatione noui Conuentus citatio 49
& conſenſus aliorum Regularium, quos vocari, audiri, & conſentire præcipiunt eædem Conſtitutiones Apoſtolicæ, alias oriri ineuitabilem nullitatem fundationis firmant Lezan. *d. v. Monaſteria, n.5.* Donat. *d. p.2. tract.1. q.15. ſub n.3.* Pelliz. *vbi ſupra n.90.* Ventrigl. *d. annot.18. n.14.* Paſqualig. *ibid. num.525.* vbi ait nedum ſufficere, quod maior pars conſentiat, ſed omnium conſenſum requiri. Qui ſanè conſenſus non eſt captioſis interpretibus inducendus, præſertim in præiudicialibus, ſed debet eſſe certus, & explicitus, vt per Anchar. *conſ.176. n.3.* Angel. *conſ.15. n.45.* Et multò minus adeſſe debet ignorantia, Federic. de Sen. *conſ.125. num.4.* Præſertim cùm detur forma à prædictis Conſtitutionibus, per quam ius partis ſemper præſeruatur.

Verum quidem eſt, quod ſi Religioſi vocati renuerint con- 50
ſentire, & alias opulentia loci eſt ſatis ad omnium ſuſtentationem, eorum diſſenſus non attenditur, ſed ſufficit licentia Ordinarij, vt notant Lezan. *d. v. Monaſteria, n.7.* Nouar. *d. concl.2.* alias 11. *n.4.* ac pleniſſimè Donat. *d. p.2. tract.1. q.17. per tot.* Immò nec etiam videtur eſſe neceſſaria citatio, attenta Conſtitutione Gregorij, vbi poſt relatam diſpoſitionem Conſtitutionis Clementis VIII. quod vocari & audiri debeant alij Regulares, leguntur hæc verba: *Vel alias Ordinarijs locorum conſtiterit Religioſos Monaſterij, Conuentus, ſeu domus regularis ſic erigendæ abſque detrimento aliorum in numero duodecim commodè, & congruè manuteneri, & ali poſſe.* Vt in puncto quod per huiuſmodi alternatiuam fuit Ordinarijs tributum arbitrium, nedum concedendi licentias pro nouis fundationibus abſque aliorum Regularium conſenſu, ſed etiam omittendi illorum vocationem, dummodo aliunde cõſtet de ſufficientia reddituum, ſentit Ceſped. *de exempt. regul. cap.1. dub.4.* Donat. *d. part.2. tit.1. quæſt.27. n.2.* Lezan. *d. v. Monaſteria, num.7.* & Paſqualig. *ad Lauret. num.419.* Neque huiuſmodi arbitrium Ordinariorum fuit ſublatum per Conſtitutionem Vrbani, vt malè putauit Peyrin. *in addit. ad eius Conſtitut.* dum æquè confirmat Conſtitutio-

tutionem Clementis, ac Gregorij, & ſic approbat idem arbitrium, quemadmodum etiam obſeruarunt Ceſped. *loc.cit. dub.*4. Lezan. *d.num.*7. & Paſqualig. *vbi ſupra n.*420.

[Verum ſtando in Conſtitutione Clementis VIII. Ordinarius pro concedenda licentia erigendi noua Monaſteria debet ſemper audire cæteros Religioſos, etiamſi alias ſciret, poſſe nouos ſuſtentari abſque aliorum detrimento. Quia non debet Ordinario quomodocumque conſtare; quod noui Religioſi poſſint quomodocumque ſuſtentari abſque aliorum detrimento, ſed cauſa cognita. Quod licet non explicetur in dicta Conſtitutione Gregorij XV. explicatur tamen in Conſtitutione Clementis VIII. §.1, ibi: Niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem Ciuitatibus, & locis exiſtentium Conuentuum Prioribus, ſeu Procuratoribus, & alijs intereſſe habentibus, & cauſa ſeruatis ſeruandis cognita conſtiterit in eiſdem Ciuitatibus, & locis nouos huiuſmodi erigendos Conuentus ſine aliorum detrimento commodè ſuſtentari poſſe. Ex quibus conſtat, quod vult cauſa cognita, & auditis Religioſis conſtare debere, neque enim cauſa cognita conſtare poſſet, niſi cæteri Religioſi audirentur.

Vnde cùm lex noua accipienda ſit ſecundum legem antiquam, *l.non eſt nouum, & l.Sed & poſteriores, ff.de legib. & l.Sciendum eſt, ff. qui ſatiſdare cog.* & obſeruant Gloſ. & Bart. *ibid.* Menoch. *conſ.*150.*n.*44. Vinc. de Franc. *dec.*435. *n.*24. Hartman. Piſt. *quæſt.*38. *n.*29. diſpoſitio Gregorij XV. debet accipere declarationem à diſpoſitione Clementis VIII. vt ſcilicet conſtare debeat Ordinario, quod noui Religioſi poſſint ſuſtentari abſque detrimento aliorum cauſa cognita & auditis cæteris Religioſis. Rurſus cum conſtet, quod Conſtitutio Gregorij XV. non deroget expreſsè Conſtitutioni Clementis VIII. quoad modum præſcriptum pro acquirenda notitia, an poſſint noui Religioſi commodè ſuſtentari abſque aliorum detrimento, nec etiam tacitè, cum nihil ponat quod ſit incompoſſibile cum modo præſcripto in Conſtitutione Clementis, erit ſeruandus modus præſcriptus à Conſtitutione Clementis, *l. præcipimus, in fin. C. de appell. & l.penult. C.per quas perſonas nob.acq.* & notant Bald. *ibid. in fin,* ac Rota in Ianuen priuilegij 24. Ianuarij 1648. coram Rojas, & in Cracouien Monaſterij 19. Aprilis 1649. & 20. Iunij 1650. coram Celſo.

Præſertim quia Vrbanus VIII. in dicta Conſtitutione confirmat tam Conſtitutionem Gregorij XV. quam Clementis VIII. de erectione Conuentuum, & ideò circa modum cognoſcendi, an noui Religioſi ſine aliorum detrimento poſſint commodè ſubſtentari ſeruanda eſt diſpoſitio Clementis VIII. itaut diſpoſitio Gregorij XV. ab ipſa recipiat interpretationem, iuxta ea, quæ notat Gloſ. *in l. Sciendum init. ff. qui ſatiſdare cog. ibique* Iaſ. *num.*4. ac cæteri.

Ex quibus deducitur, quod diſiunctiua, quam adhibet Gregorius XV. in ſua Conſtitutione non cadit inter conuocationem, atque auditionem aliorum Regularium ex vna parte, ex alia inter notitiam quam habeat Ordinarius, quod noui Religioſi poſſint ſine aliorum detrimento ſubſtentari, ſed inter hanc notitiam, & conſenſum aliorum Religioſorum itaut, aut ſit neceſſarius huiuſmodi conſenſus, aut ſi negetur, conſtet Ordinario, quod noui Religioſi poſſint ſine aliorum incommodo ſubſtentari, & proinde irrationabiliter denegetur. Dictio enim diſiunctiua *Vel* ponitur quidem inter diuerſa, ſed quæ tamen aliquo modo idem importent vt obſeruant Grat. *conſ.*43. *n.*17. *vol.*1. & Rot. *dec.*229. *n.*25. *part.*7. *rec.* quod ſolum conuenit conſenſui aliorum Regularium, & notitiæ, quod introducendi poſſint commodè ſuſtentari. Quæ licet ſint diuerſa, tendunt tamen ad eundem finem, & cauſant eundem effectum, & ideò ſunt aliquo modo idem.

Quod confirmatur ex eadem Conſtitutione Gregorij XV. in qua ſtatuit, quod vbi non ſunt Religioſi alij, antequam Ordinarius concedat licentiam fundandi Monaſterium diligenter inquirat, & audiat loci incolas, & illorum conſenſum exquirat, an valeant eos ſubſtentare. Ex quo conſtat, quod vult ſemper adhiberi cauſæ cognitionem, vt poſſit legitimè cõſtare, an ſubſtentari poſſint. Vnde quãdo ei cõceditur facultas dandi licentiã pro fundando Monaſterio, intelligitur, ſi aliàs ei conſtiterit præmiſſa cauſæ cognitione, ac cæteris Regularibus auditis, poſſe commodè ſubſtentari.

Non poteſt propterea Ordinarius concedere licentiam erigendi Conuentus, in quibus duodecim Religioſi ſubſtentari non poſſunt. Et proinde quando arbitrabitur, an de nouo introducendi ſubſtentari poſſint abſque aliorum detrimento, arbitrari debebit, habita ratione prædicti numeri. Quia lex prohibens fundari Monaſteria, in quibus duodecim Religioſi non poſſint ſubſtentari, eſt clara in prędicta Conſtitutione Gregorij XV. neque ipſi per ſubſequentes Conſtitutiones derogatur, imò confirmatur, vt mox dicemus. Vnde cum habeamus legem prohibitiuam, eſt omninò ſeruanda, *l.de quibus, ff.de legib. & cap.*1. *de conſtitut.* vbi Abb. *num.*4.

Secundum igitur Conſtitutionem Gregorij XV. fundatio erit nulla, quia habet clauſulam decreti irritantis quę annullat omnia in contrarium facta, & facit irritas quaſcumque fundationes, in quibus duodecim Religioſi ſubſtentari non poſſint, *c. Si eo tempore de elect. in 6. & c.*1. *de conceſ. præb. in 6.* Caſſad. *dec.*1. *n.*2. *de reſt. ſpol.* ac notant communiter Doctores. Et ideò præſeruatur eiuſdem vigor, & eſt ſemper ſeruanda, nec fundationes contra illius formam ſunt attendendæ. Accedit etiam, quod huiuſmodi decretum irritans impedit contrarium vſum, & contra ipſum præſeruat vigorem legis, vt obſeruat Rot. coram Coccino *dec.*51. *n.*2. & coram Merlino *dec.*643. *n.*3. *& dec.*142. *n.*4. *p.*2. *rec.* Vnde quamuis in decretis Vrbani VIII. de celebratione Miſſarum editis ſub die 21. Iunij 1625. §. 14. videatur permitti contrarium, ſicut etiam in Conſtitutione Innocentij X. Vt in paruis edita ſub die... Februarij 1654. Ex vi tamen dicti decreti irritantis manutenetur nullitas fundationis, & vigor legis, itaut fundationes contra dictam formam non poſſint allegari contra prohibitionem.

Vnde non obſtant decreta Vrbani VIII. quia in ipſis innouatur Conſtitutio Gregorij XV. quod non poſſint erigi Monaſteria, in quibus non poſſint ſubſtentari duodecim Religioſi. Quod verò ſubdit, quod Monaſteria in poſterum erigenda, in quibus non poſſint ſubſtentari duodecim Religioſi, aut non inhabitauerint, ſubſint omnimodæ iuriſdictioni Ordinarij, non concedit Epiſcopis, quod poſſint dare talem licentiam erigendi, ſed corrigit Conſtitutionem Gregorij XV. quoad neceſſitatẽ erectionis, dum permittit remanere Cõuẽtus iam erectus ſub illa forma ſubiectionis Ordinariæ.

Conſtitutio verò Innocentij X. nihil diſponit de fundatione Monaſteriorum, ſed ſolum de Monaſterijs iam fundatis, ſiue non ſuppreſſis, ſiue ſuppreſſis, ſed poſteà reſtitutis, & hæc concedit conſeruari, dummodo ſex Religioſi ad minus in ipſis inhabitent. Quod ſi deficiat iſte numerus, vult eſſe ſubiecta omnimodæ iuriſdictioni Ordinariorum, tanquam delegatorum Sedis Apoſtolicæ. Immò declarat, quod non intendit præiudicium afferre decretis Vrbani VIII. circa hanc materiam. Et perinde Monaſteria poſt huiuſmodi decreta fundata ſub eſſe Ordinariorum iuriſdictioni, ſi in ipſis non manuteneantur duodecim Religioſi. Ex quibus patet, quod ex dicta Conſtitutione nulla omninò permiſſio colligi poteſt fundandi Monaſteria, in quibus duodecim Religioſi ſubſtentari non poſſint.

Ex his deducitur, quod ſi concedatur licentia erigendi Monaſterium in loco, in quo reuera duodecim Religioſi nequeant ſubſtentari, cum huiuſmodi licentia ſit nulla, tanquam contra formam præſcriptam conceſſa, & ob decretum irritans Conſtitutionis Gregorij XV. hæc exceptio poterit opponi quandocumque libuerit, etiam poſt longum tempus. Quia exceptiones natura ſua ſunt perpetuæ, *l. pure, §.fin. ff. de dol. mal. except.* & *l. ſi pactum, C. de except.* & *l. licet, eod. tit.* vbi Gloſ. & Doctores, *c. Si autem, de reſcriptis,* & notant ibi Abb. ac Felin. & tradit Balb. *de præſcript. part.*4. *princip. q.*27. & alij cum Gloſ. *in l.*3. *v. perſecutione de præſcript.* 30. *ann.*]

Conſenſus autem huiuſmodi preſtari debet à Regularibus capitulariter congregatis, nec ſufficit, ſi oſtendatur ſubſcriptio Religioſorũ particulariũ ex vulgata regula, quod aliud eſt Conuentus, aliud ſinguli Religioſi de Cõuentu, latè Gõzal. *ad reg.*8. *gloſ.*37. *n.*39. & Buratt. *dec.*351. *n.*10. vbi quod in omni materia conſenſus eſt capitulariter præſtandus. 51

Inſuper exigitur pernecesſę conſenſus Parochi ſiue Capituli penes quod reſidet cura animarum, infra cuius Parochiæ limites Conuentus ædificandus eſt, ſine quo ædificari non poteſt. Nam cum in noua Eccleſia ſepeliri debeant fidelium corpora, miniſtrari Sacramenta, aliaque plura fieri, ex quibus poteſt generari præiudicium Parocho, illius conſenſus ita eſt neceſſarius, vt abſque eo fundatio noui Monaſterij non ſuſtineatur, vt latè firmant citatæ deciſiones *in Caeſer auguſtana fundationis* coram Beuilaqua, Meltio, Cerro, & *in d. Toletana manutentionis* coram Meltio. 52

53 Nec obſtat quod diſſenſus, & contradictio Cleri, immò etiam & Parochi non habetur in conſideratione, quia Conſtitutiones Pontificiæ, loquentes de fundatione nouorum Conuentuum reſpiciunt præiudicium, quod fit alijs Mendicantibus, vt fuit copioſè dictum *in Pacen Collegij* coram Taraconenſi, & in puncto reſpondendo obiectioni diſſenſus Cleri, & Parochi probat Bordon. *d.contr.56.n.9.* & melius Rota *rec. p.2. dec.745. n. 3. & 4.* ac optimè *in Barchinonen fundationis Conuentus* coram Cardinali Panzirolo his verbis: *Denique non obſtant contradictiones Parochi, & aliorum. Tum quia cum non habeant iuſtam cauſam, illius contradictio non attenditur. Comparel. d.rub.12.cap.13.n.11. Nec timor, quod in hac noua Eccleſia fideles eligant ſepulturam, ac Miſſas celebrari faciant videtur conſiderabilis, cum prædicta ſint facultatiua, vt firmauit Rota d.deciſ.745. ſub num.3. & 4. part. 2. rec.* Quod etiam dixerat Cardinalis *conſ. 8. num. 2.* & Seraphin. *dec. 847. num. 3.* Parochus enim non habet ius cogendi laicos ad habitandum domos in ſua Parochia ſitas, atque adeò non poteſt allegare ius quæſitum circa emolumenta inde euenientia iuxta textum *in cap. Significauit, de Paroch.* & ibidem Abb. *n.5.* & *in cap. Ad Apoſtolicæ, n.2. de decim.*

54 Hoc idem videtur dicendum quoad diminutionem concurſus, in quo dicitur verſari honor ac decor Eccleſiæ parochialis, ſiue Collegiatæ, aut Cathedralis. Hoc enim motiuum nullius videtur eſſe conſiderationis, cùm longè præponderet augmentum diuini cultus, vt ſcitè docet Butr. *in cap. Cum olim 6.n.15. de conſuet.* vbi loquitur præcisè de noua Eccleſia erigenda intra limites Eccleſiæ parochialis, ſubdens, quod ita de facto reſpondit cuidam Abbati in Thuſcia, & hoc eſſe verius, æquius, ac iuſtius, cum per hoc non ſubtrahantur Parochiani, quin debeant viſitare Eccleſias ſuis diebus. Quod item reſpondit Rot. coram Seraph. *cit. dec. 847. n.3.* & alijs relatis comprobat Maranta *reſp.28. n.34. & 35. p.2.* & egregiè fuit firmatum *in dec. 288. n.23. p.7. rec.* ac nuperrimè approbatum *in Meſſanen erectionis Collegiatæ* coram Cerro.

55 Minus etiam quoad diminutionem eleemoſynarum; quia ſunt valdè incertæ, & idcircò præiudicium eſt accidentale, quod non attenditur, vt dicunt Tamburin. *de iur. Abb. d.tom.3. diſp.5. q. 1. n.14.* Ceſped. *d.cap.1. dub.7. n.9.* & Bordon. ea *contr.36. n.14.* Quare alij rationem hanc, ne ſcilicet propter eleemoſynas erogandas in nouam Eccleſiam detrimentum alij patiantur, inquiunt, non conſiderari in Conſtitutionibus Apoſtolicis, niſi reſpectu Mendicantium dumtaxat, & ſic ceſſat omninò reſpectu aliarum Eccleſiarum, præſertim ſæcularium, vt in terminis fuit dictum *in d. deciſ.745. n.4. p.2. rec.* Immò ex eiſdem Conſtitutionibus Apoſtolicis Clementis, Gregorij, Vrbani, & Innocentij apparet audiendos non eſſe alios, quàm Priores, ſeu Procuratores aliorum Monaſteriorum, Conuentuum, ſeu locorum Regularium. Vnde benè comprobatur, quod Parochi, alijque Clerici ſæculares non ſunt legitimi contradictores. Et quidem imaginaria diminutio eleemoſynarum, vtcumque poſſibilis, non eſt tanti, vt eius debeat ratio aliqua haberi in impediendo opus publicum, tendenſque in publicam vtilitatem, Alex. *conſ.194. n.11. lib.2.* Sat enim eſt prouidere ſuſtentationi vtriuſque partis, vt quod alteri aliqualiter deperit, non reputetur in damnum, Bart. *in l. Quominus, n.12. ff. de flumin.* Aym. *de antiq. temp. p.4. n.24.*

56 At enimverò hæc omnia non obſtant. Nam certum eſt, vt ijdem Regulares fatentur, quod Eccleſijs parochialibus adimiretur populi concurſus, à quo non ſolum pendet earum extimatio, & dignitas, ſicque etiam fauor diuini cultus, ſed etiam eleemoſynarum præiudicium, itaut non applicetur doctrina Butrij *in d. cap. Cum olim*, qui nec ſibi eſt conſtans, ſed potius deciſio S. Rotæ *in Ianuen priuilegiorum* 24. Iunij 1647. coram Royas, vbi fuit in terminis reſolutum, quod ſi Presbyteri Oratorij reſiderent in Eccleſia S. Pancratij, vicina Eccleſiæ S. Syri, in qua habitant Patres Theatini, diminueretur concurſus populi in prædicta Eccleſia S. Syri, & conſequenter eleemoſynæ. Vnde in hac re S. Rota conſiderauit principaliter diminutionem concurſus, quamuis cauſatam ex illa vicinitate, prout in altera deciſione confirmatoria ſub die 24. Ianuarij 1648. §. *Etenim*, ſtabilitur. Ideò vbicumque adeſt periculum diminutionis concurſus, ac proinde præiudicij, Parochi ſunt legitimi contradictores. Immo Conſtitutio Gregorij conſiderat præiudicium, quod reſultare poteſt alijs Eccleſijs non ſolum in locis, in quibus eriguntur, ſed etiam in alijs per quatuor millia paſſus circumuicinis.

57 Deciſio verò Seraphini 847. loquitur in caſu valdè diuerſo; quia Papa in eo conceſſerat executoribus teſtamentarijs Cardinalis Pacecchi facultatem ædificandi Capellam, non requiſita licentia Ordinarij, neque Parochi, intra cuius fines ædificabatur, ſine tamen præiudicio iurium Parochialium, aut cuiuſvis alterius. Et cum ſe opponeret Capitulum Cathedralis, Rota dixit, quod præiudicium Parochialis erat præſeruatum ex dicta clauſula appoſita à Papa, & diminutio concurſus ad Cathedralem non erat conſiderabilis ex fundatione vnius Capellæ, cum ex alia parte præponderaret fauor augmenti cultus diuini. Ideòque non applicatur caſui noſtro, quia ibi ſolum agebatur de ædificanda ſimplici Capella, ſeu Collegio, in quo nullus non religioſus ſepelitur, nec ibi eleemoſynæ pro Miſſis, & alijs officijs admittuntur, nec alia fiunt præiudicialia cæteris Eccleſijs, vt aduertit Paſqualig. *vbi ſupra n.487.* & Rot. *in d. Ianuen priuilegiorum* coram Royas, quodque Collegium manutenendum erat ex redditibus à dicto Cardinali aſſignatis, non autem ex eleemoſynis. Prætereà diminutio ſimplicis concurſus alias non notabilis Cathedrali, non fuit viſa cauſa digna ad impediendam illam fabricam. Ar in hoc caſu agitur de ædificando Monaſterio cum Eccleſia, in qua multi Religioſi, eleemoſynis viuentes habitare, & Sacramenta adminiſtrare poſſint, quique poſt ædificationem ſuis gaudebunt priuilegijs, & immunitatibus, nempè iuribus recipiendi mortuos ad ſepulturam, percipiendi obuentiones funeralium, & legata à Parochianis, ex quibus maiora aduerti poſſunt incommoda in celebrandis diuinis Officijs, & Miſſis, ac Matutinis diebus Dominicis, & feſtis antequam celebrentur in Cathedrali, vel Parochiali. Quo fit, vt populus rudis omittat audire publicationes vigiliarum, feſtorum, aliorumque huiuſmodi ad animarum curam pertinentium, quæ fieri nequeunt abſque ingenti, immò forſan totali diminutione concurſus, atque adeò eleemoſynarum, vt proinde dici non poſſit, quod hoc fiat abſque præiudicio aliarum Eccleſiarum, tam ſæcularium, quàm Regularium, dum eis adimitur non ſolum concurſus populi, ſed etiam oblationum, vt ponderauit Rota in dicta *Ianuen priuilegiorum*, quæ tanquam poſterior, & in terminis caſus noſtri eſt attendenda, ſatiſque eſt, quod deciſio Seraphini hodie non ſeruetur, cum ſæpius contra illam fuerit reſolutum, & iudicatum à S. Rota, præſertim *in d. Cæſerauguſtana* coram Beuilaqua, §. *Concurrit*, & 18. Maij coram eodem, §. *Rurſus*, & in eadem 6. Iunij 1659. §. *Pro validitate* coram Veroſpio, & 12. Nouembris 1657. §. *Fuit etiam* coram Meltio, & 4. Februarij 1658. §. *Quinimo* coram Decano, & *in Teraſonen fundationis Conuentus* 4. Iulij 1659. coram eodem Beuilaqua, §. *Vlterius*, & *in Toletana manutentionis* 7. Februarij 1656. coram Meltio, §. *Et in ſpecie*, vbi ſic inquit: *Et in ſpecie quod Parochi ſint legitimi contradictores ad opponendum contra fundationem noui Monaſterij, ac ſuper tali prætenſione audiri debeant tenet* Lap. *de hoſpit. n.35.* Guidop. *q.360. per tot.* Modern. Luſitanus *de poteſt. Epiſc. alleg.26. n.5. vbi in ſpecie firmat, quod Ordinarius vti delegatus in dictis literis Apoſtolicis debeat diligenter animaduertere, an erectio noui Conuentus poſſit quouis modo Eccleſiæ parochiali præiudicare, et ſi compererit præiudicium afferre, debet aſſenſum omninò denegare.* Addo Riccium *in prax. p.4. reſol.298. n.2. cum ſeq.* & aduerto, quod in deciſione illa Guidopapæ *n.1.* agebatur dumtaxat de ſimplici Capella erigenda in limitibus Parochiæ. Id quod etiam cenſuit Lap. *alleg.62. n.4.* de quibuſdam domibus Parochialis occupatis pro ædificio alterius Eccleſię, vbi concludit, Eccleſiam Parochialem percipere debere Canonicam portionem, ſicut percipiebat ex antiquis Parochianis per decretalem *Quanto de vſur.* & per eius rationem, quam Hoſtienſis *ibi* intellexir planè prout verbum ſonat, ſcilicet quod habeatur ęſtimatio prouentuum, qui prouenire ſolebant Eccleſię parochiali de decimis perſonalibus, & oblationibus, cum Chriſtiani domos habitabant, aliàs poſſet tota Parochia occupari, quod ſentiendum non eſt, ſed Eccleſiæ ſubueniendum, cum ex hac cauſa ſubtrahatur priuilegium Religionis de decimis, nulluſque debeat locupletari cum aliena iactura, nec ſit ſpoliandum vnum altare, vt alterum veſtiatur ad *not. in cap. Tua, de præb.* Quod & docent Io. Andr. Anchar. Cardin. & Abb. *in d. cap. Quanto*, ac ſequitur Gloſſ. *in cap. Tua 2. de decim.*

tim. dictumque textum *in cap. Quanto* in hac materia allegat etiam Oldrad. *conſ.*91. quem intelligi debere ſimpliciter, prout iacet, iidem Doctores annotarunt.

58 Nec obſtat deciſio Rotæ 24. *part.*1. *rec.* nec quædam declaratio S. Congregationis Concilij à D. Fagnano relata ad *cap. Nuper*, *n.*23. *de decim.* in qua videtur limitari hæc doctrina. Etenim vtraque loquitur de decimis, ſiue oblationibus, quæ debentur ſolummodò ratione adminiſtrationis Sacramentorum, ea ratione, quia ceſſat cauſa propter quam impoſitæ ſunt, nempè cura animarum. At ſi decimæ ſunt impoſitæ rei, quia à principio conceſſæ Clericis, vel ſolutæ cum hac conditione, & onere, quod ipſis ſoluantur, tunc ait dicta declaratio, ad quoſcumque vadant, etiam Mendicantes, & tenebuntur omnes eas ſoluere. Quare declaratio ſtat pro noſtra ſententia.

59 Certum namque eſt, quod quando prædia, ſiue domus vnius Parochiæ efficiuntur alterius, tunc Eccleſia, cuius dictæ domus efficiuntur, tenetur ſoluere decimas, ſiue oblationes priori Parochiæ. Nam ex dicta declaratione ſequitur teneri ſaltem ex debito reali, quia res tranſit cum ſuo onere. Domus enim, quæ anteà exiſtebant intra alteram Parochiam habent onus reale decimarum, ideòque, licet perueniant ad dominium alterius Eccleſiæ, ad illam tamen tranſeunt cum onere ſuo.

60 Confirmatur. Quia aliàs Eccleſia emens domos, vel prædia in alicuius Parochiæ terminis exiſtentia non teneretur ex illis ſoluere decimas tali Parochiæ ex vi iuris communis, quia iam efficerentur prædia Eccleſiæ. Id quod eſt contra multa decreta Pontificia, præſertim *cap. Commiſſum*, *d. cap. Nuper*, cum alijs *de decim.* & 16. *quæſt.*1.

61 Et hanc ſententiam vti communem tenent Abb. *in d. cap. Commiſſum*, *n.*6. & *in d. cap. Nuper*, Rebuff. *quæſt.*5. *de decim.* *n.*20. Gutier. *cap.* 21. *n.* 54. & eſſe communius receptam affirmat Couar. *cap.*17. *n.*8. §.2. Et à fortiori tenet eandem ſententiam Gloſſ. *in cap.*1. *de cenſib. verſ. Vllo onere*, ampliando illam etiam ad manſum, ſeu proprium fundum Eccleſiæ. Nam licet de illo manſo in eo textu dicatur debere eſſe liberum ab omni onere; nihilominus Gloſſa illa dicit, quod ſi prius ex illo ſoluebantur decimæ, ſiue oblationes alteri Eccleſiæ, etiam poſteà ſoluendæ ſunt. Habet hæc ſententia magnum fundamentum *in cap. Eccleſiæ*, & *cap. Quicumque* 16. *quæſt.* 1. quibus ſtatuitur antiquiores Eccleſias non eſſe priuandas decimis prædiorum propter nouas Eccleſias in eis ædificatas. Quia aliàs poſſet vna Eccleſia graue detrimentum pati, ſi aliæ poſſeſſiones intra illius terminos ſitas acquirerent, qua ratione vtuntur ſæpè iura cum de Religioſis loquuntur.

62 Quod autem hoc ſit onus reale, certum quidem eſt. Nam poſt Parochiarum diuiſionem domus vnicuique Eccleſiæ aſſignatæ habent annexum tanquam onus reale debitum decimarum, ſiue oblationum reſpectu talis, vel talis Eccleſiæ. Vnde tales decimas dandas eſſe Eccleſiæ talium domorum apertè additur *in cap. Cum contingat*, *de decim.* & diſponit non ſolum affirmatiuè, quod Eccleſiæ prædiali dentur decimæ, ſed etiam priuatiuè, quia expreſsè prohibet, ne tales poſſeſſiones ita poſſint alteri Eccleſiæ applicari, vt altera priuetur decimis ſuis, vt patet ex *cap. Si quis laicus* 16. *quæſt.*1. & expreſſius *ex cap. ſeq.* his verbis *Eccleſia antiquitus conſtituta, nec decimis, nec vlla poſſeſſione priuentur, ita ut nouis tribuantur.* Quod planè intelligitur de Capellis etiam intra eandem Parochiam erectis; ergo à fortiori tribui prohibet extraneis Eccleſijs. Et idem habet *cap. Quicumque ibid.* item *cap.*1. 13. *quæſt.*1. in quo ita diuiduntur iura parochialium Eccleſiarum per domus, *vt nullus alterius Parochiæ terminos, aut ius inuadat.* Tandem *in cap. vlt. de reſt. ſpol. in 6.* dicitur, præſumi eas decimas iniuſtè occupare, qui eas exigunt ex prædijs in aliena Parochia conſtitutis. Quia eſt contra ius commune, vnde ſubiungit: *Sitque manifeſtum, eas de iure communi ad eandem Eccleſiam pertinere.*

63 Conſiderandum itaque eſt, ius introductum ab Eccleſia poſt diuiſionem Parochiarum eſſe etiam reale, & non ſolummodò perſonale, ratione curæ iuxta primæuum ius quo ſoluebantur proprijs miniſtris Sacramentorum, propter quos illæ primùm inſtitutæ ac præſcriptæ ſunt. Quod adeò verum eſt, vt ſi Pontifex quocumque titulo acquireret poſſeſſiones illas, acquireret cum ſuo onere, cum quo tranſirent, Suarez *tom.*1. *de Relig. lib.*1. *cap.*20. *n.*10.

64 Et hac ratione *in d. cap. Quanto*, *de vſur.* dicitur cogi poſſe Iudæos ad ſatisfaciendum Eccleſijs pro decimis, quas de domibus recipere conſueuerant. Quod tenet Gloſſ. *in cap. Tua nobis*, *de decim.* Panorm. *in cap. de terris*, *n.*6. *eod. tit.* Syluest. *v. Decimæ*, *quæſt.*7. *cap.*1. citans Hoſtienſem, idque maximè per iura allegata. Quare vt rectè aduertit Gloſſ. *in d. cap. de terris*, licet Iudæi, alijque infideles non obligentur ad ſoluendas decimas, vt ſic, etiam prædiales, obligantur tamen ad ſoluenda onera realia talium prædiorum. Numquam enim priuata fuit Eccleſia iure acquiſito in illa prædia, vt à fortiori ſumitur ex Concilio Hiſpal. 2. *cap.* 1. & habetur *in cap. Prima* 16. *quæſt.*3. & *cap. Cum per Bellicam* 34. *quæſt.*1. neque contra hoc ius ab infidelibus præſcribi poterit, ideòque ſemper videntur obligari ad ſatisfactionem reddendam Eccleſiæ pro illo intereſſe. Ratio autem eſt, quia prædia ipſa habent annexam decimam Eccleſiæ ſoluendam tanquam onus ipſiuſmet rei, ideòque neceſsè eſt, vt ad quemcumque tranſeat ſiue ſit Iudæus, ſiue Gentilis, ſiue Chriſtianus, ſiue Eccleſia ipſa, tranſeat cum illo onere, vt Eccleſia ſeruetur illæſa. Et hoc modo quiſque poteſt obligari ad decimas prædiales per modum ſatisfactionis intereſſe. Quod ſatis in iure ipſo declaratur. Nam *in d. cap. De terris* dicitur: *Ne forte illa occaſione Eccleſiæ valeant ſuo iure fraudari.* Itaque ſupponit, Eccleſiæ ius eſſe acquiſitum in tali fundo quoad talem penſionem, & quoſcumque cogi, non ad decimam, vt ſic, ſed ad non lædendam Eccleſiam. Immò *in d. cap. Quanto* dicitur pœna etiam impoſita cogendos eſſe Iudæos *ad ſatisfaciendum Eccleſijs pro decimis, & oblationibus debitis, quas de domibus, & poſſeſſionibus alijs accipere conſueuerant, antequam ad Iudæos quocumque titulo deueniſſent.* Vbi Gloſſa notat rationem, *qua res*, inquit, *tranſit cum ſuo onere.* Supponitur ergo ius illud acquiſitum in rem ipſam. Quod quidem exactè obſeruatur in Iudæis Romæ degentibus, qui ſoluunt Parochijs, quarum domos inhabitant decimas, atque oblationes, Pretaticum vulgò dictas.

65 Minus obſtat textus *in cap. Nimis praua*, *de exceſſ. Prælat.* Nam Canoniſtæ, qui in hunc locum ſcripſere, præſertim illi, quos refert Add. ad Abbat. *lit. A.* & Hoſtienſ. *ibid.* ad euincendum dictum *cap. Nimis*, non intelligi de domibus, vbi iam anteà erat ius Parocho quæſitum, ſed de domibus per Regulares primitus, & abſque Parochi præiudicio quæſitis, firmant his verbis: *Caueant ne furentur, id eſt, ne ius parochiale, ſeu aliàs alienum publicè vel latenter vſurpent.* Vltra quod priuilegium illud, etiamſi admitteremus, fuit conceſſum Regularibus Mendicantibus ibi expreſſis, viuentibus in altiſſima paupertate. Vnde quod ſit illis ſpeciale, & non alijs Religioſis indultum, teſtatur ibidem Innocentius. Vni autem conceſſum non eſt in alterius præiudicium extendendum, præſertim iurium Parochialium. Rot. coram Iuſto 19. April. 1606. poſt Tambur. *tom.*3. *de iur. Abb. dec.*83. & in Burgen. funeralium 15. Iunij 1662. coram Cerro, & 25. Iunij 1664. coram Albergato, & 1. Iulij 1665. & 18. Iunij 1666. coram Carpineo.

66 Qua etiam de re extat celebris deciſio Manticæ 131. in Tolletana Capellaniarum, vbi inter cætera fuit requiſitus conſenſus Rectoris intra cuius Parochiæ fines Eccleſia fuit conſtructa, omniaque iura parochialia fuerunt illi reſeruata, & oblationes conceſſæ abſque vllo Parochiæ præiudicio.

67 Atque hinc diluitur prætextus ille augmenti cultus diuini. Quod maximè procedit vbi agitur de præiudicio aliarum Eccleſiarum antiquarum, *cap. Quicumque*, & ibi Gloſ. *v. Ad antiquiores* 16. *quæſt.*1. *cap.*1. *de nou. op. nunc.* Ricc. *in collect.* 2390. Ob idque ſummi Pontifices prohibuerunt conſtructionem nouarum Eccleſiarum, & Conuentuum propè antiquas propter diminutionem concurſus, & oblationum, necnon propter æmulationem, aliaque præiudicia, quibus poſtponitur cultus diuinus, de quo non poteſt dubitari hodierno tempore, quo populus deficit, luxus augetur, & pietas in dies refrigeſcit, vt benè ponderauit Rota in *Romana dotis de Lancellottis* 14. Iunij 1655. §. *Tertio ex conſuetudine in fine* coram Zarate, & *in Romana alimentorum* 10. Maij 1656. §. *Præterea* coram Meltio, & *in Aſſiſien oblationum* 9. Decembris, §. *Quæ habent locum* coram Albergato.

68 Quod autem à Conſtitutionibus non exigatur conſenſus Parochi, ſiue Capituli falſum eſt. Nam in Conſtitutione Clementis, quæ fuit prima de hac re ita habetur: *Motu proprio, & ex certa ſcientia harum ſerie declaramus, locorum* Ordi-

Ordinarios non poſſe licentiam ad nouos Conuentus quibuſvis etiam Mendicantibus Ordinibus in Ciuitate, & locis eorum ordinariæ iuriſdictioni ſubiectis erigendos impertiri, niſi vocatis, & auditis in eiſdem Ciuitate, & locis exiſtentibus Conuentuum Prioribus, ſeu Procuratoribus, & alijs intereſſe habentibus, & cauſa, ſeruatis ſeruandis, cognita, conſtiterit, in eiſdem Ciuitate, & locis nouos eiuſmodi erigendos Conuentus ſine aliorum detrimento commodè ſuſtentari poſſe. Certum quippè eſt, verbis illis: *Et alijs intereſſe habentibus*, Parochum, ſiue Capitulum Collegiatæ, vel Cathedralis intelligendum eſſe. Quod decretum fuit deinde à Gregorio XV. & Vrbano VIII. innouatum, ſicque à S. Rota intellectum, vt in deciſionibus relatis.

69 Hic verò conſenſus præſtandus eſt capitulariter à Capitulo ad id ſpecialiter vocato, & congregato ad tradita per Innoc. *in cap. Eam te, num.9. de reſcript.* & Feder. de Sen. *conſ.61. n. 5.*

70 Præterea requiritur conſenſus Ciuitatis, & loci, requiſitus ex forma Conſtitutionis Gregorij XV. & Vrbani VIII. Quare vbi deerit expreſſus populi conſenſus, fundatio noui Monaſterij non eſt permiſſa, vt firmauit Ventrigl. *cit. annot.18. n.23.* & Rot. *in d. Cæſerauguſtana* coram Beuilaqua, *d. §. Rurſus*, confirmata eodem anno coram Meltio §. *Fuit etiam*, & anno ſequenti coram Cerro *ſub* §. 1. Qui ſanè conſenſus præſtari debet ab omnibus incolis in generali conſilio coadunatis prout *in d. Cæſerauguſtana* coram Beuilaqua confirmata coram Meltio 17. Nouembris 1657. & coram Decano 4. Februarij 1658. §. *Deficit*.

71 Poſtremò requiritur, vt in nouo Conuentu duodecim Fratres ali, ac ſuſtentari poſſint, aliàs erectio non debet admitti ab Ordinario, ſique admittatur, eſt nulla, iuxta nouiſſimas Conſtitutiones Clementis, Gregorij, Vrbani, & Innocentij, munitas clauſula ſublata, & decreto irritanti quod operatur nullitatem, & deſtruit omnia in contrarium facta, vt in his terminis firmat Pelliz. *eo cap.7. ſect.2. n.90.* Donat. *d. tom.1. part.2. tract.1. quæſt.16.* Ventrigl. *d. annot. 18. n.20.* & articulo plenè diſcuſſo, reſoluit Rota *in Romana hæreditatis* 28. Aprilis 1659. coram Meltio, in qua adducuntur reſolutiones S. Congregationis ex declarationibus factis à Summo Pontifice.

72 Hæc omnia pro forma fundationis noui Conuentus, ſiue Monaſterij, vel domus Regularis cum cauſæ cognitione ſeruari debent, ſine quibus licentia, & fundatio ſunt ipſo iure nullæ, Ricc. *deciſ.75. n.2. & 3. part.2.* Gratian. *diſcept. 517. n.18. & 19.* Nouar. *in ſum. Bullar. part.2. tit. de ædific. Monaſt. n.2. & 8.* Donat. *d. tract.1. part.2. quæſt.16.* Pelliz. *in man. tom.2. tract.8. cap.7. n.89. & 90.* Paſqualig. *ad Lauret. de Franch. part.1. n.511.* & reſpondit Rota *in cit. Cæſerauguſtana fundationis Monaſterij* 1649. coram Em. Celſo, & *in d. Cæſerauguſtana* coram Beuilaqua, & in eadem coram Meltio paſſimque alibi habeturque expreſsè in Conſtitutione Innocentij, ibi: *Hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis Regularium Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregationis, Societatis, & cuiuſvis alterius inſtituti, etiam Societatis Ieſu in aliqua Ciuitate, Caſtro, Villa, ſeu loco ad habitandum domos, vel loca quacumque de nouo accipere, ſeu Monaſteria, Conuentus, vel collegia incipere, vel fundare præſumat abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali, plenam & expreſſam faciente de indulto huiuſmodi mentionem in ſcriptis, & gratis concedenda, præuia examinatione Congregationis negotijs, & Conſultationibus Epiſcoporum & Regularium præpoſitæ*. Quæ verba in hac materia ponunt gladium in radicem, vt inquit D. Fagnanus *in d. cap. Non amplius, n.71. in fin. de inſtit.* & *in cap. Relatum, n.58. ne Cler. vel Monach.*

73 Requiritur ergo pro fundatione noui Conuentus, vt citatis Procuratoribus ac legitimis perſonis totum Conuentum, ſeu Collegium, vel Capitulum repræſentantibus coram Ordinario loci, omnibuſque alijs intereſſe habentibus, fiat proceſſus iudicialis, & vtrique parti detur facultas probandi per teſtes ſua incumbentia. Quoque factis hinc inde probationibus iudicialibus, ſeruatis ſeruandis, cauſaque cognita, Ordinarius ſuam proferat ſententiam definitiuam, ſeu decretum vim definitiuæ habens fundationem huiuſmodi non eſſe alijs Regularibus, cæteriſque intereſſe habentibus præiudicialem, nec detrimentum, vel incommodum illorum ſuſtentationi afferre. A qua etiam ſententia datur appellatio ad vtrumque effectum, vt patet ex verbis Conſtitutionis Gregorij, §.4. quam Vrbanus voluit obſeruari pro forma, ac denique, vt licentia à Sede Apoſtolica obtineatur ad præſcriptum Conſtitutionis Innocentij modò relatæ. [An etiam hæc procedant in fundatione Monaſteriorum Monialium, diſſentiunt Doctores. Et ſufficere, quod erigantur ex ſola licentia Ordinarij, licet tutius ſit quod confirmentur eiuſmodi fundationes etiam à Sede Apoſtolica, tradunt Rebuf. *in prax. tit. de erect. in Colleg. num.1.* Fuſch. *de viſit. lib.7. cap.1. num.6. in fin.* Gambar. *de offic. & poteſt. Leg. de later. lib.5. cap.3. num.30.* Remig. Gon. *de immunit. Eccleſ. ampl.3. prim. reg. n.7. tract. tom.13. fol. 89.* Garz. *de benef. part.12. cap.5. n.4.* ac deſumitur ex *can. Quidam, & cap. Qui Religioſis fœminis*, qui loquitur in Monialibus cum binis *ſeqq. 18. quæſt. 2.* & diſponere videtur Sacr. Concilium Tridentinum *d. ſeſſ.25. cap.3. in fin. de Regul.* ac in terminis noui Monaſterij Monialium declarauit eius Sacr. Congregatio ex congeſtis per D. Fagnan. *in cap. Non amplius, num.70. & 87. de inſtit.* Ratio eſſe poteſt, quia ceſſat in Monialibus præiudicium, quod ex erectione aliorum Monaſteriorum in Conſtitutionibus Apoſtolicis conſideratur. Moniales enim non veniunt nomine Mendicantium: Quia iure Mendicantes non ſunt, cum poſſint habere poſſeſſiones, etſi priuilegia quædam Ordinum Mendicantium habeant, vt firmant Gulielm. de Monte Laudun. *in Clem. 1. de Regul.* ibique Cardin. *in pr. n.15. quæſt.7.* Palud. *in 4. d. 38. quæſt.2. n.17.* D. Anton. *part.3. tit.16. cap.3. ſub init.* Syluestr. *v. Religio 3. quæſt. 3. dict. 3.* Angel. *v. Nouitius, n.6.* quam ſententiam veriorem reputat Sanch. *in decal. lib.6. cap.7. n.116.* quia, vt ipſe cum Syluestro & Angelo ait, Moniales non habent ex priuilegio, ſed ex regula, quod poſſint habere redditus in communi. Quod ſequitur Barboſ. *lib.1. iur. Eccleſ. c.41. n.217.* & Pellizar. *de monial. cap. 9. n. 49.* Ex alia quidem ratione, quod ſcilicet Moniales ſi eſſent Mendicantes non adeò ſollicitè curarent admitti ad participationem priuilegiorum Mendicantium, ſicut curarunt Moniales S. Claræ, teſte Rodriquez *tom.1. quæſt.55. art. 1. & 13.*

Neque veniunt in odioſis nomine Regularium, vt notat Bonac. *tom.3. diſp.2. quæſt.4. punct.7. n.10.* quem ſequitur Tambur. *de iur. Abbatiſ. diſp.10. quæſt.2. n.6.* quia in materia pœnali ſtricta interpretatio verborum eſt facienda, ita, vt in ea non valeat argumentum à minori ad maius, vel è contra, ſed propriæ ſignificationi verborum ſtandum ſit. Vt propterea Summi Pontifices quando voluerunt nomine Regularium comprehendere in ſuis Conſtitutionibus etiam Moniales, expreſſerit Regulares vtriuſque ſexus, ſicuti fecerunt Clemens VIII. in ſua Conſtitut. de largitione munerum, ac Vrbanus item VIII. in confirmatione eiuſdem Conſtitut. alijque Pontifices paſſim, necnon Concilium Tridentinum tota ferè *ſeſſ. 25. de Regularibus, & Monialibus*, præcipuè *cap.1.* ibi: *Regulares tam viri, quàm mulieres, cap.2. Regularium tam virorum, quàm mulierum, cap.5. omnibus monaſterijs & domibus tam virorum, quàm mulierum, cap.11. In Monaſterijs, ſeu domibus virorum, ſeu mulierum, cap. 15. In quacumque Religione tam virorum, quàm mulierum*, ac eandem *cap. 22.* in quo præcipitur obſeruari omnia decreta in omnibus Monaſterijs quorumcumque Monachorum, ac Regularium, necnon quarumcumque Sanctimonialium.

Accedit, quod diſpoſitio, quæ verſatur circa aliquam materiam qualificatam non habet locum, niſi inueniat in materia qualitatem expreſſam à diſponente, vt obſeruat Rot. *dec.100. n.1. part.1. diu.* & *dec.234. n.13. part.1. rec.* & coram Coccino *dec.117. n.1.* ac alibi. Cùm ergo diſpoſitio tam Sacrorum Canonum, quàm Conſtitutionum verſetur circa præiudicium, non habebit locum circa Moniales, in quibus non reperit eandem qualitatem, atque adeò nec poſſunt comprehendi in dicta Conſtitutione Innocentij X. Etenim lex, aut præceptum non obligat, niſi eos, ad quos dirigitur, cum non excedat in obligando intentionem præcipientis; lex autem latè, aut præceptum poſitum in vniuerſali aduerſus Regulares, non dirigitur ad Moniales, Tum quia intentio non fertur extra eos, pro quibus intenditur finis, & in tali caſu cum finis fundationis Monaſteriorum ſit recurrere neceſſitatibus Regularium, non fertur intentio extra eos, qui non ſubijciuntur eiuſmodi neceſſitatibus, quales ſunt Moniales, quæ habent ſuas dotes, & propterea, cum non militet eadem ratio in viris Regulari-

bus,

bus, ac in Monialibus, non poteſt in ipſis adeſſe idem motiuum ad imponendam legem, & præceptum. Tum quia cum Moniales ſint diſtincta Communitas, quod cœteris conducit, poteſt ipſis non conducere, & ideò in ſpeciali conſiderandum eſt quæ lex, ſeu præceptum debeat ipſis imponi, atque adeò etiam explicari, quod etiam ipſis ſpecialiter imponitur. Tum quia lex debet imponi ſecundum exigentiam boni communis. In diuerſis autem Communitatibus, quæ habent diuerſa inſtituta, eſt etiam diuerſa exigentia, & quod conducit vni, non conducit alteri. Et ideò debet lex dirigi ſpecialiter ad hanc & illam Communitatem, habita ratione exigentiæ boni ipſius, & quando dirigitur ad vnam, non cenſetur dirigi ad aliam, niſi ſpecialiter nominetur.

Nec obſtat, S. Congregationem apud Barboſam *de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 12. n. 6.* ex quo Tamburinus, Gauantus, Pellizarius, & alij, declaraſſe Conſtitutionem Clementis VIII. habere locum etiam circa Monaſteria Monialium conſtruenda, ideòque in ijs inſtituendis debere ſeruari eaſdem ſolemnitates, quæ ſeruandæ ſunt in ædificandis Monaſterijs aliorum Regularium. Nam in citata Conſtitutione Clementis ſolum requiritur licentia Ordinarij, & quod vocentur qui debent vocari. Vnde ſufficit ſola licentia Ordinarij, & quoad vocationem aliorum Regularium non eſſe id in vſu in fundatione Monaſteriorum Monialium probat Pellizar. *de monial. cap. 10. ſect. 1. num. 31.* propè *finem*.

Solum vrget declaratio S. Congregationis Epiſcoporum edita 12. Aprilis 1615. apud Gauantum *in manual. v. Monialium Monaſteria*, *n. 3.* in qua habetur, quod ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ indulto Monaſteria Monialium non erigantur, ac declaratio S. Congregationis Concilij apud Barboſ. *in collect. Bullar. v. Monialium tranſlatio* per hæc verba: *Moniales transferri non poſſunt in Monaſteria nouiter erecta, niſi eadem Monaſteria authoritate Apoſtolica extructa fuiſſe prius conſtiterit, ipſaque præuia viſitatione earundem Monialium capacia, eiſque accommodata, atque ita abſoluta reperta fuerint, vt comentarijs, aliiſue fabris nulla ædificationis cauſa in ipſa poſtea ingrediendi neceſſitas relinquatur* 15. *Iulij* 1615. in Vliſyponenſi. Verùm his declarationibus opponi vſus declarationem aliam à D. Fagnano loco citato relatam, qui copioſè de hac re tractat, ac ita demum concludit, vt ſtandum ſit ſtylo Romanæ Curiæ, quæ hodie in fundationibus Monaſteriorum Monialium expeditur etiam Breue Apoſtolicum, & ſic copulatiuè requiritur licentia Sedis Apoſtolicæ, & Ordinarij.]

CONSVLTATIO CLXXX.

An Epiſcopus in Synodo diœceſana habeat poteſtatem legislatiuam, poſſitque condere ſtatuta, vel decreta ſine conſenſu, vel conſilio Capituli, aliorumque vocatorum, ita ſanè, vt abſque eiuſmodi conſenſu vel conſilio ſtatuta ſint valida?

1 AFfirmatiuè videtur reſpondendum. Habet enim regimen monarchicum, nec in ferendis legibus dependet à Capitulo, cùm ab eo poteſtatem non habeat, ſed à Summo Pontifice, à quo in ſuo gradu conſtitutus eſt Princeps. Cumque huius poteſtatis limitatio ac dependentia Prælati à ſubditis in legibus ferendis nullibi in iure reperiatur, non poterint redargui inualiditatis Synodus, eiuſque ſtatuta, vt optimè probat Suar. *lib. 4. de legib. cap. 5. dub. 2.* ac firmauit Rot. apud Farin. *tom. 1. p. 1. deciſ. 62.* & apud Achil. *dec. 57. de offic. Ordin.* reſoluitque Put. *dec. 95. n. 3. lib. 3.* & deſumitur communiter *ex cap. Quod ſuper his, de maior. & obed. & cap. fin. de off. presbyt. & Clem. Ne Romani de elect.* & ex illo Act. 20. *Poſuit Spiritus Sanctus Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Sunt enim paſtores ſuarum Eccleſiarum, ergo poſſunt pro ipſis condere leges in ijs, de quibus non diſponit ius commune. Eo ipſo enim quod ſunt paſtores debent ducere oues ad ſalutem, & ſic oſtendere vias per leges neceſſarias. Et præſertim quod poſſit Epiſcopus Synodum Diœceſanam indicere ac publicare, & in illa conſtitutiones, acta & decreta facere ſine conſilio vel conſenſu Capituli extat declaratio S. Congregationis Concilij in *Oriolen* 27. Martij 1632. ad 14. & 15. & apud Barboſ. *in collect. Bullar. v. Synodus, & de Can. & dignit. cap. 42. num. 30.* & in vna *Fulginaten* 26. Februar. 1639. apud Nicol. *Inſtit. Can. lib. 5. tit. 6. num. 6.*

Nec obſtat, quod Pontificale Romanum tradens formam celebrandi Synodum diœceſanam expreſsè habeat, vt Conſtitutiones in Synodo publicandæ à Patribus per verbum *Placet* confirmentur. Quia id ex neceſſitate non requiritur, vt reſcripſit eadem S. Congregatio Patriarchæ Venetiarum apud Quarantam *in ſum. Bullar. v. Synodus*. 2

Minus obſtat text. *in cap. Noui, & in cap. Quanto, de his, quæ fiunt à Præl. ſine conſ. Cap.* Nam ii non loquuntur de ſtatutis, quæ concernunt morum reformationem, ſed de inſtitutionibus, & deſtitutionibus beneficiorum, cùm collatio pertineat ad Epiſcopum ſimul & Capitulum, de alienationibus bonorum Eccleſiæ ac de legibus, quæ diſponunt de rebus, quæ poſſunt cedere in præiudicium Capituli, vt ſi ſint contra illius priuilegia, vel præſcriptam conſuetudinem. Id quod tradit, Felin. *in cap. Cum omnes n. 11. de conſtit.* & aduertit Suar. *loco ſupr. cit.* 3

Nec item refragatur, quod licet Capituli conſenſus neceſſarius non ſit, nec Epiſcopus illius conſilium teneatur ſequi, niſi in caſibus à iure expreſſis, debeat tamen illud requirere, vt in præfatis literis S. Congregationis ad Patriarcham Venetiarum. Nam non ex eo ſequitur, quod defectus requiſitionis huiuſmodi reddat Synodum nullam, & inualidam, cùm nullo iure id caueatur, & in dubio reſpondendum ſit pro validitate actus, *cap. Niſi, de præb. l. Gallus, §. Quidem rectè, ff. de liber. & poſthum. l. Cum teſtamento, §. hac verba*, vbi Bald. *ff. de hæred. inſtit.* 4

Nihilominus aſſerendum eſt, Epiſcopo non licere condere leges Synodales non requiſito ſaltem conſilio Capituli. Ita luculenter elicitur ex *d. cap. Quanto de his, quæ fiunt à Præl.* ac docet D. Fagnanus Canoniſtarum hoc ſæculo Princeps *in cap. Etſi membra n. 41. in fin. eod. tit.* cenſuitque Rot. apud Veral. *dec. 222. & 305. p. 1.* & tenent Barboſ. *ad Concil. ſeſſ. 24. de ref. cap. 2. n. 31.* ac *de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 93. num. 25.* Antonel. *de temp. legal. lib. 2. de ann. cap. 57. num. 19.* Tonbut. *reſol. benef. cap. 12. num. 4. to. 1.* Idque declaratum fuiſſe à S. Congregatione Concilii referunt Piaſec. *in prax. p. 2. n. 8.* Quarant. *in ſum. Bullar. v. Synodus*, Pax. Iordan. *in op. mor. to. 2. lib. 8. tit. 1. de conſtit. n. 18.* aliique his verbis ſcribens ad Patriarcham Venetiarum. *Amplitudinem tuam in Synodo diœceſana poſſe facere conſtitutiones abſque conſenſu, & approbatione Cleri, debere tamen requirere conſilium Capituli, licet illud non teneatur ſequi, niſi in caſibus à iure expreſſis, non obſtante, quod ex forma Pontificalis Romani habeatur, quod Conſtitutiones in Synodo publicandæ à Patribus per verbum Placet confirmentur.* 5

Ratio autem eſt, quia Synodus conuocatur, vt, ſicubi omiſſa ſunt, pro moderandis moribus, corrigendis exceſſibus, controuerſiis componendis, aliiſque ex ſacris Canonibus permiſſis, renouentur, ac omnibus intereſſentibus auditis prudens Epiſcopus quid expediat ad Chriſtianæ Religionis, & diuini cultus augmentum propriæque Eccleſiæ regimen decernat. Vt ſapienter Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 48. n. 5.* Barboſa *tit. alleg. 93. n. 2.* Pax. Iordan. *vbi proximè tit. de Synod. diœceſ. num. 9.* & benè firmat Henric. Boic. *de Synod. Epiſc. p. 1. num. 69.* inter *tract. diu. tom. 13. p. 2.* Quo etiam conferunt tradita per Marantam *reſp. 43. num. 53. to. 4.* 6

Ideò cum hoc deficiat, ſequitur, quod actus, vt deficiens in forma non ſuſtineatur. Quia obligatus ad petendum conſilium, ſi illud omittat, nulliter agit, *cap. cum in veteri de elect.* Dec. *in cap. Ex parte n. 15. de conſtit.* Oltrad. *conſ. 209. n. 11.* Carp. *de execut. & commiſ. teſtam. lib. 1. cap. 5. n. 57.* & in terminis huius caſus concludit Boic. *vbi ſupra p. 3. n. 137.* ac reſoluit Rot. *d. dec. 222. & 305.* coram Verallo *p. 1. & in Barbaſtren Iuriſdictionis* 7. Iunii 1585. coram Pamphilio, quæ cùm in hac materia ſit magiſtralis libuit à me hic adduci, iuxta cuius diſtinctionem intelligenda eſt declaratio relata à Quaranta, & in Oriolen, ſuperius citata, ac ſi quæ ſunt eiuſmodi, ſimulque reſpondetur contrariis. 7

Non obſtat, quod Epiſcopus non teneatur ſequi conſilium capituli, ac proinde illo inconſulto poterit quicquid ſibi placuerit ſtatuere. Quia quando conſilium alicuius requiri- 8

quiritur ad certum actum peragendum tanquam forma, debet ſemper ſeruari, dato quidem competente termino ad reſpondendum, vt poſſit Capitulum cauſas allegare, ex quibus Epiſcopus moueri poſſit, & meliores rationes eligere pro reſolutione capienda. Ita Rot. *in alleg. deciſ.* apud Verallum, vbi dicitur id ſemel atque iterum fuiſſe deciſum, quod etiam tradit Oldrad. *vbi ſupra n.* 11.

10 Ex his autem eliditur contraria ſententia. Poteſt quidem Epiſcopus inſtituere leges, at non ſine conſilio Capituli. Ideòque debet illud requirere, licet non teneatur ſequi, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt deſumitur ex *d. cap. Quantò, & cap. nouit, de his, quæ fiunt à Præl.* Vbi generaliter decernitur, quod circa negotia Eccleſiæ debeant Epiſcopi requirere conſilium Capituli. Atque ita cenſuit S. Congregatio Concilij in vna *S. Marci Synodus* 10. Maij 1666.

11 Etenim qui clauum Imperij moderatur, cœteriſque intereſt, & dominatur, quin maximam curarum molem ſuſtineat, nequaquam dubitari poteſt. Multa, inquit Saluſtius cura ſummo Imperio ineſt, & multi ingentes labores. Ideò rectè ſenſerunt, qui ſummæ huic poteſtati alios in curarum partem adiungendos exiſtimarunt. Tum quod faciliùs munia Reipublicæ ſociatis laboribus exequetur. Tum quod melior æſtimabitur, quod ſolus omnia non potuerit, immò & prudentior, quia vt Alexander ait: *Sapiens eris ſapientibus ſæpè aſſidens.* Quòd cùm ita ſit, quæ res Epiſcopos circumuenire, aut debilitare poterit, rebus omnibus ad prudentes viros relatis, deque ipſorum ſententia trutinatis? Clarè aſſerit Hiſtoricus ille Romanus, *omnia Regna, Ciuitates, nationes, vſque eo proſperum imperium habuiſſe, dum apud eos vera conſilia valuerunt.* Ac rectè Sirachides monet Eccleſiaſt. 32. *Fili ſine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis*, & magnus ille Salomon Prouerb. 3. & 13. *Ne ſis ſapiens apud temetipſum.* Concutimus enim circa nobis placita, & in ſuo quiſque negotio hebetior eſt, quàm in alieno. Turbida enim ſunt conſilia eorum, qui ſibi ſuadent.

12 Præterquam quod confirmantur conſilia Epiſcoporum cùm ſentiunt multis prudentibus, fideliterque ſuadentibus idem videri. Vt ſanè non ſint audiendi ſiniſtri quidam ſuaſores, qui Epiſcopis ſuggerunt, eiuſmodi conſilia nequaquam ex vſu Epiſcoporum eſſe. Verùm qui ſic loquuntur, immane ſcelus faciunt, grauiſſimeq; dubio procul & Deum & Rempublicam Chriſtianam offendunt. Nam eiuſmodi voces ſolum ſpectant ad priuatam vtilitatem eorum qui nullo ſuo merito, vel virtute auctoritatem obtinent, qui ad nullam rem honeſtam idonei, clandeſtinis ſuſurrationibus Epiſcoporum aures demulcent, vt gratiam eblandiantur, qui conſilia idcirco metuunt, ne ipſorum detegatur improbitas. Nam quod dicunt ea re immunui Epiſcoporum poteſtatem, aut fœdiſſimè mentiuntur, aut turpiſſimè falluntur. Sic eſt, ex conſilio Epiſcopis accedit maieſtas, reuerentia, & auctoritas, timor denique ac metus in ſubditis augetur, imò & populi fauor, & dilectio, omneſque boni affectus erga Epiſcopos amplificantur, & confirmantur. Quare non eſt hìc Seueri Imperatoris matris vox audienda, ſed filij reſponſum ponderandum eſt: *Fili debiliorem*, ait illa, *tibi, & contemptibiliorem poteſtatem facis, dum Conſiliarios tuos in magnis rebus gerendis adhibes.* Reſpondit ille, *ſed ſecuriorem, & durabiliorem.*

13 Poteſt enim Epiſcopus, exceptis paucis caſibus, leges, & ſtatuta condere, vno verbo velle, aut iubere, etiam citra Synodi conſenſum, aut conſilium. Nam & edicta quæ inibi conduntur, non Capituli, ſed Epiſcopi auſpicijs publicantur. Eſt enim Epiſcopus qui iubet, qui ſtatuit. At vt inquit Theodoſius, *humanum eſt edicta fieri conſenſu Senatorum.* Qua voce *humanum* oſtendit non tam neceſſitatis eſſe, quàm humanitatis Capituli conſilium interponi.

Quamobrem non tam meis, quàm tot eruditorum calculis Conſiliarium Capitulum Epiſcopus in Synodo habeat. Sapientiſſimè quippè Sapiens: *Salus populi vbi multa conſilia.* Auſcultent autem iſti ſibi fidentes, ſibique placentes B. Chryſoſtomum ſic ſcribentem: *Licet*, inquit, *mirum in modum ſapiens ſis, & proſpicias ea, quæ oportet, attamen homo es, & conſiliario tibi opus eſt, & nonnunquam euenit, vt ſapiens non videat, quod oportet, & minor & hebetior clarè, & cautè ea proſpiciat. Sapiens ille Moyſes, qui tanta miracula operatus eſt, non animaduertit rem, quam mortalium plerique conſiderant, Socer autem eius, homo barbarus, & obſcurus ſtatim animaduertit. Itaque Conſiliarijs omnes opus habent etiamſi Moyſi conferri poſſint.* Hactenus Chryſoſtomus, & nos.

Barbaſtren. Iuriſdictionis
coram Cardinali Pamphilio Ven. 7. Iunij 1585.

14 Capitulum Eccleſiæ Barbaſtren inter alias prætenſiones, quas habet contra Epiſcopum ſuper exercitio Iuriſdictionis prætendit Epiſcopum ſolum non poſſe condere ſtatuta concernentia regimen, & ſtatum Eccleſiæ etiam extra viſitationem ſine conſilio, & conſenſu Capituli. Et licet pro parte Epiſcopi diceretur, quod cum ipſe adhuc nulla ſtatuta condiderit, de hoc ita in abſtracto, & in genere agendum non ſit propter diuerſitatem caſuum, quos Doctores conſiderant in hac materia, tamen propoſui cauſam de ordine Dominorum, qui firmarunt regulam pro Epiſcopo cum nonnullis declarationibus, ſcilicet Epiſcopum in ſua Diœceſi poſſe condere ſtatuta, *cap. licet de offic. Ordin. cap. nullus* 3. *q.* 4. Doct. *in ſumm. diſt.* 18. Et ratio eſt, quia cum Epiſcopus in tota ſua diœceſi habeat iuriſdictionem, & merum Imperium, Bald. *in rub. de conſt. n.* 7. Felin. *in cap. Irrefragabili*, §. *Cæterum ſub n.* 7. *de offic. ord.* Purpur. *in l. Imperium n.* 134. *ff. de iuriſd. omn. Iud.* conſequens eſt, vt poſſit etiam ſtatuta condere, quod eſt de lege iuriſdictionis, Gloſ. *in l.* 1. *ff. de iuriſd. omn. Iud.* Bart. *in l. omnes populi col.* 2. *ff. de iuſt. & iur.* Alex. *conſ.* 123. *n.* 5. *& ſeqq. lib.* 4. benè Henric. Boic. *in tr. de Synod. Epiſcop. p.* 3. *n.* 103. *& ſeqq. & n.* 111. vbi quod procedit nedum in Synodo, ſed etiam extra Synodum, quia actus ſtatuendi eſt voluntariæ iuriſdictionis, Gloſ. *in cap. Ex parte* 3. *de verb. ſignif.* & ideò poteſt vbique exerceri, Doct. *in cap. nouit*, vbi Abb. *n.* 3. *de off. Deleg.*

15 Hanc tamen regulam intelligendam eſſe etiam abſque conſenſu Capituli, prout etiam non requiritur in exercenda iuriſdictione, & in corrigendis exceſſibus ſubditorum, Abb. *in cap. Cum conſuetudinis, n.* 5. *de conſuet.* dummodo tamen Epiſcopus adhibeat conſilium Capituli, quia aliàs ſtatuta non valerent, Hoſt. *in cap. Quanto de his quæ fiunt à Prælat.* Archid. Gemin. Præpoſ. & alii *in ſum. diſt.* 5. Abb. *in d. cap. Conſuetudinis n.* 5. Dec. *in cap. Cum omnes in* 2. *lect. col.* 3. *de conſt.* latè Henric. Boic. *d. tract. & part. n.* 138. qui reſtatur de communi, niſi in quibuſdam caſibus, *vt puta ſi agatur de re communiter ſpectante ad Epiſcopum, & Capitulum* ſimul, quia hoc caſu non ſufficit conſilium, ſed requiritur etiam conſenſus, Abb. *in cap. Cum nos n.* 4. *& in cap. Quantò n.* 2. *de his, quæ fiunt à Prælat. & in d. cap. conſuetudinis ſub n.* 5. cum allegatis per Informantes.

16 Item vbi ſumus in arduis, in quibus etiam debet interuenire conſenſus Capituli, Abb. *in d. cap. Cum omnes in* 2. *lect. col.* 3. *de conſt.* Iaſ. *in l. placet n.* 11. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* Henric. Boic. *vbi ſupra n.* 141. *Sicut etiam requiritur hoc caſu in corrigendis exceſſibus & exercenda iuriſdictione*, vt latè Gabr. qui alios allegans de communi teſtatur *concl.* 36. *de crimin. infin.* & fuit aliàs tentum in vna *Carthaginen* Iuriſdictionis coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto. *Alius etiam datur caſus, in quo requiritur conſenſus, vbi agitur de præiudicio Eccleſiæ*, Abb. *in cap. Cum dilectus num.* 11. *de conſuet. & in d. cap. Quantò ſub n.* 8. Henric. Boic. vbi ſupra *num.* 142.

17 Ex his concluſerunt Domini, Epiſcopum, adhibito tamen conſilio Capituli, poſſe condere ſtatuta, etiam non expectato aſſenſu, dummodo non agatur de præiudicio Eccleſiæ, vel de communiter tangentibus Epiſcopum, & Capitulum, vel non ſimus in arduis, in quibus caſibus debet interuenire conſenſus Capituli.

18 Et hoc quando vti Ordinarius procedit. In his verò quæ vigore Concilij Tridentini vti Sedis Apoſtolicæ delegatus facere poteſt, nullam habet communionem in Capitulo, nec indiget aliqua ſtatutorum editione, &c.

CON-

CONSVLTATIO CLXXXI.

An, & quomodo ſit neceſſarius Epiſcoporum conſenſus in erectione Monaſteriorum?

1 Licet tam de iure communi, quàm ex diſpoſitione S. Concilij Tridentini, atque ex Conſtitutionibus Apoſtolicis in fundatione nouorum Conuentum requiratur Epiſcoporum licentia; nihilominus quia poteſt dari euentus, quod illi abſque iuſta cauſa recuſent eiuſmodi conſenſum præſtare, ideò promptum, & canonicum remedium eſt, quod Romano Pontifici nuncietur, quodue de ipſius licentia fiat erectio, vt in ſimili reſcripſit Alexander III. *in cap. Nullus laicus* 17. *de iurep. in fin.* ibi: *Et ſi quis Epiſcopus improbitatis, vel auaritiæ cauſa conſentire noluerit, Romano Pontifici nuncietur, & quod offerendum eſt, tunc eius licentia offeratur.* Quod ibidem dixit, ac probè confirmat Abb. *in princ.* vbi *n.* 2. quærit, an poſſit etiam recurri ad Archiepiſcopum, & affirmatiuè reſpondet, cum hac verò differentia, quod in Archiepiſcopo eſt dubium, an ipſe poſſit licentiam dare, ſupplendo negligentiam, vel improbitatem Epiſcopi, an ſolum poſſit eum compellere, vt conſentiat, qua de re ait eſſe varias opiniones; verum rectè concludit reſpectu Papæ rem prorſus carere difficultate, quod nimirum cognita iniuſtitia denegationis conſenſus fundationi Eccleſiæ, vel reſeruationi iuriſpatronatus, poſſit Epiſcopus vel à Superiore compelli, vel ipſe Superior conſentire debeat, vt plenè, ac ſplendidè probat Lambert. *de iurepatr. lib.* 1. *p.* 2. *q.* 1. *ar.* 2. *n.* 1. *cum ſeqq.* & Viu. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 22. Quare Doctores communiter firmant, quod ſi is, cuius conſenſus ad aliquem actum requiritur abſque iuſta cauſa eum deneger, poteſt Iudicis authoritate ad conſentiendum compelli, vel illius conſenſus per Superiorem ſuppleri, vt fusè comprobat Marant. *reſp. vlt. n.* 3. *p.* 4. dixitque Rota coram Mantica *dec.* 238. *n.* 9.

2 In hac autem materia poſſe Ordinarios grauare benè cognouit Gregorius XV. dum in ſua Conſtitutione 31. §. *fin.* diſpoſuit, quod ſi à decretis, per Ordinarios in hiſce cauſis faciendis appellari contigerit, cauſa fundationis Monaſterij deuoluatur ad S. Congregationem, cuius proinde munus eſt cognoſcere de grauamine, ac de iuſtitia denegationis conſenſus, & præuia iſta cognitione, licentiam dare, ſupplendo Epiſcopi defectum.

3 Ad cognoſcendum verò, vtrum Epiſcopi iniuſtè denegent licentiam nec ne, perſpici debet, an ipſi obſeruent ea, quæ ab Epiſcopis prudenter in huiuſmodi negotijs ſe gerere volentibus obſeruanda eſſe monet Vener. *lib.* 1. *exam. cap.* 10. *n.* 6. Primò ſcilicet ſi Religioſi, qui petunt fundationem ſint bonæ ædificationis. Secundò ſi in Ciuitate ſit penuria Religioſorum ſecundum eius amplitudinem. Tertiò, quam vtilitatem dicti Religioſi afferre poſſint. Quartò, ſi poſſint commodè ſuſtentari ſine aliorum detrimento, ad quod potiſſimum Conſtitutiones Pontificiæ tendunt, vt patet ex earum lectione, atque aduertunt Ceſped. *de exempt. Regular. quoad Monaſt. ædificat. cap.* 1. *dub.* 4. *per tot.* Lezan. *in Sum. v. Monaſteria, n.* 7. Donat. *in prax. p.* 2. *tit.* 1. *de ædif. Monaſt. q.* 27. *n.* 2. ac alij.

4 Prætereà quando ex atteſtationibus clariſſimorum virorum, qui optimè ſunt informati conſtat de commoda ſuſtentatione, diſſenſus aliorum Regularium non poteſt attribui, niſi æmulationi, cui S. Congregatio prouidere omnino debet, & in dubio pro fundatione reſcribere, cum ex ea notabile cultus diuini augmentum reſultet, quod cæteris conſiderationibus præponderare debet, vt optimè in fortioribus terminis, quod non ſit attendendus diſſenſus Eccleſiæ Cathedralis aſſerit Butr. *in cap. Cum olim* 6. *n.* 15. *de conſuetud.* & firmauit Rota coram Seraph. *dec.* 847. *n.* 3. *& dec.* 258. *n.* 25. *p.* 7. *rec.* Durum enim valdè eſſet negare hanc ſpiritualem conſolationem Ciuitati enixè ſupplicanti, vt proinde omnia facienda ſint, quæ cæteris non nocent, & alijs proſunt, iuxta textum in *l.* 2. ibique Bart. *verſ. Ad huius autem ff. ſolut. matr.* Imol. *conſ.* 17. *n.* 18.

CONSVLTATIO CLXXII.

An præſentia, ſeu cooperatio trium Epiſcoporum ſit de forma ſubſtantiali conſecrationis Epiſcopalis, vel ſaltem ſit ritus, aut ſolemnitas eiuſmodi, cuius omiſſio actum inualidum reddat?

Et quatenus iſtiuſmodi Epiſcopalis conſecratio valida non fuerit, quid circa geſta per Epiſcopum, præcipuè in ſpectantibus ad Ordines & Sacramentalia dicendum ſit, ac quo modo conſulendum animabus atque conſcientijs?

Ad primum. Duæ ſunt Theologorum ſententiæ. Altera affirmat. Altera negat. Practicè verò & quod attinet ad rem noſtram non ſufficit examinare vtra earum ſpeculatiuè ſit probabilior, & vera. Quanquam enim plurimi doceant inter duas opiniones probabiles arbitrium eſſe in praxi adhærere laxiori, idque non modò ſi hæc ſit probabilior, ſed etiamſi minus probabilis, attamen hanc doctrinam limitant pleríque ſpeciatim Auerſa, Theologus grauis & accuratus *in* 1. 2. *diſp.* 9. *q.* 4. *ar.* 2. *num.* 4. vt non procedat quando ſi fortè illa opinio ſtrictior, à qua in praxi recedimus, eſſet vera, & ex iſto errore quantumuis materiali, proficiſceretur maius malum, quàm ex obligatione eam ſequendi, ſi fortè eſſet falſa. Nam tunc obligamur ſequi in praxi illam vt tutiorem. Exempli cauſa ſi Medicus dare poteſt medicinam ægroto, quæ ſecundùm alteram opinionem probabilem eſt ſalutaris, ſecundùm alteram eſt noxia vel imbecillis, ac poteſt adhibere cum aliquo maiori incommodo aliam medicinam, quæ certò ſalutem affert, tenetur profectò hanc adhibere. Quia ſi fortè reipſa vera eſset opinio, quod prima medicina ſit noxia, vel imbecillis, ſequeretur ex ea maius damnum, quàm ex obligatione adhibendi ſecundam. Atqui quod valet in medicinis corporalibus, valet in ſpiritualibus, hoc eſt in illis Sacramentis, quæ ſunt immediatè vel mediatè ad ſalutem æternam neceſsaria, neceſſitate non tantum præcepti, ſed etiam medij, à qua non excuſat ignorantia inuincibilis vel probabilis. Adeòque in his Sacramentis, ſi illa opinio probabilis, quam quiſque in praxi ſequitur, forſitan eſset falſa, ita vt Sacramentum re ipſa non conficeretur, ex hoc errore, quantumuis materiali, ſuſcipiens in æterna ſalute detrimentum acciperet. 1

Ex his autem Sacramentis neceſsarijs neceſſitate medij habent alia neceſſitatem hanc immediatè, alia mediatè. Quæ habent eam immediatè ſunt Baptiſmus, & Pœnitentia, atque ideò dicuntur Sacramenta mortuorum, quia ſcilicet peccatori conferunt primam gratiam. Quæ verò habent neceſſitatem medij mediatè continentur in duplici ordine Sacramentali, nimirum in Presbyteratu, & Epiſcopatu. Nam Presbyteratus eſt neceſsarius neceſſitate medij ad conficiendum validè Sacramentum Pęnitentiæ. Epiſcopatus verò ad conferendum validè Presbyteratum. Quamuis ergo in collatione aliorum Ordinum, in quibus ceſsat hæc ratio, liceat ſequi in praxi opinionem probabilem ſpeculatiuè, relicta alia probabili, cui adhærendo certius conficeretur Sacramentum, in his tamen duobus Ordinibus, in quibus ex errore quantumcunque materiali, imminet tantum periculi, nec probabiliorem quidem licet ſequi, ſed ſolùm tutiorem. 2

Verùm tamen eſt, in ijs, quæ ſunt neceſsaria neceſſitate medij non teneri nos ſemper in praxi ſequi opinionem tutiſſimam. Nam in multis caſibus obligatio ſequendi opinionem tutiſſimam inferret maius damnum, quàm ſit illud, quod imminet ex libertate eam non ſequendi. Cùm enim in hac vita nemo poſset eſse certus quod ipſe ſit in ſtatu gratię, ſi teneretur ſemper adhibere media tutiſſima, hoc ipſum pręceptum eſset ferè impoſſibile, ac proinde non prodeſset ad conſecutionem ſalutis ęternę, ſed noceret, tamquam occaſio frequentiſſima peccandi. Obligaret quippè hominem, & pręſertim infirmos, vt aſſiduè conarentur elicere nouos ac nouos perfectę contritionis actus, ſemperque confiterentur iterum atque iterum ſua peccata, quia ſic magis ac magis imminueretur formido, ne fortè pec- 3

te peccata eſſent illis adhuc remiſſa ex aliquo defectu in Confeſſionibus iam peractis . At hæc obligatio eſſet planè difficillimæ obſeruationis , adeòque frequentiſſimæ violationis, ac proinde periculum eiuſmodi violationis , quod ex tali obligatione immineret, eſſet maius quàm illud aliud periculum , quod per eam arceretur . Voluit ergo Deus , vt, adhibita quadam morali diligentia, ad nihil vlteriùs teneamur .

4 Hoc idem habet locum in opinionibus circa valorem Sacramentorum. Sunt enim aliquæ opiniones ſtrictæ & ſcrupuloſæ, contra quas militat ſpiſſa Doctorum cohors , ac rationum momenta, ita quod teneamur eas ſequi, etiam ſi agatur de illis Sacramentis , quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij ad ſalutem. Quia cum ſtatus gratiæ, vt dixi , ſemper maneat in incerto ex multis alijs capitibus , illa peculiaris incertitudo, quæ reſultat ex eo quod fortaſſe tales opiniones poſſint eſſe veræ, non auget moraliter illam dubitationem, quæ aliunde ſemper eſt ineuitabilis , & ex alia parte obligatio vniuerſalis ſequendi ſemper opiniones tutiores, afferret maius periculum peccandi per eius violationem. Quare licet aliqui putent ad valorem Confeſſionis requiri dolorem ortum ex amore Dei ſuper omnia, tamen, vt docet Cardinalis de Lugo *diſp.7. de pœnit. ſect.13.* non tenetur ægrotus nec in mortis quidem articulo ſequi hanc ſtrictiorem ſententiam ; nam contraria benignior habet pro ſe ferè omnes Doctores poſt Concilium Tridentinum & ſolidiſſimas rationes ac vſum communem fidelium , quem incredibile eſt permitti à Deo, & ab Eccleſia, ſi traheret illos in æternam ruinam .

5 Vtraque igitur opinio tam requirens , quàm non requirens eſſentialiter ad conſecrationem Epiſcopalem tres Epiſcopos , præciſa diſpenſatione Apoſtolica , defenditur ab eximijs Doctoribus. Priori videtur fauere Bellarminus *lib. 4. de not. Eccleſ. cap.8.* & latè ac ſtrenuè eam propugnat *diſp. 243. in 3.p. cap.6.* Vaſquez, Theologus, quo ſuperiorem antiquitas vix habuit, parem, certè hæc ætas non vidit, ac quidam alij apud Dianam *p.6. reſol.31.* Poſteriorem verò tuetur Paludanus, S. Antoninus, Syluester, & Armilla apud Vaſquez, quamuis hi duo poſtremi non aſſerant id explicitè , item Turrecrem. *in can. Porrò diſt.66. n.3.* Sanch. *to.2. conſil. lib.7. dub.15. n.vlt.* Granad. *in 3.p. controuer.9. tract.1. diſp.3. §.1. n.7.* ac plures alij recentiores, quos refert, ac ſequitur Diana *p.12. reſol.27.* licet non omnes ab eo citati videantur id affirmare. Inſuper vtraque habet pro ſe rationes probabiles .

6 Verùm, quoniam incommodum , quod poteſt ſequi ex obligatione adhærendi ſententiæ ſtrictiori , & iterum conſecrandi Epiſcopum ſine tali ſolemnitate conſecratum non videtur per ſe æquiualere periculo , quod orietur ex libertate ſequendi ſententiam contrariam . Nam ſi fortè hæc ſit falſa , ac proinde ſint irritæ Ordinationes Presbyterorum habitæ ab Epiſcopo ſic ordinato, erunt etiam irritæ omnes abſolutiones à talibus Presbyteris impertitæ cum ingenti animarum pernicie . Ideò non puto licitum eiuſmodi opinionem ſequi . Vnde in hoc dubio vt certa ab incertis ſeparemus ,

7 Dicendum eſt primò , quæſtionem hanc non eſſe decidendum ex opinionum probabilitate . Cùm enim ex conſecrationis Epiſcopalis validitate dependeat validitas Ordinationis Sacerdotalis pro Sacerdotibus ab eo Epiſcopo ordinatis, & ab his validitas Sacramenti, ſeu Sacrificij Euchariſtici , necnon & Sacramenti Pœnitentiæ & extremæ vnctionis, quæ omnia ad ſalutem animæ recipientium præclarè conferunt, aliqua neceſſaria ſunt neceſſitate medij, nempè Sacramentum Pœnitentiæ in non habente contritionem , cætera, etſi non ſint ita neceſſaria, tamen fideles eorum vtilitate priuari, & veram Euchariſtiam non confici tam graue inconueniens eſt, vt non debet opinionum probabilitate reponi .

8 Itaque dicendum eſt ſecundò, certum eſſe, ac extra opinionem quod præſentia , ſeu cooperatio trium Epiſcoporum non ſit de forma ſubſtantiali conſecrationis Epiſcopalis , neque ritus aut ſolemnitas eiuſmodi , cuius omiſſio actum inualidum reddat .

9 Probatur primò examinando fontes ex quibus deriuari cenſetur hæc ſolemnitas aſſiſtentiæ trium Epiſcoporum . Deriuant Authores primò hanc ſolemnitatem ex facto , & verbis D. Pauli 1. *ad Timoth.4.* vbi ait : *Noli negligere gratiam, quæ eſt in te, quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterij.* Vnde Doctoribus non paucis viſum eſt Ordinationem Timothei in Epiſcopum non à ſolo Paulo, ſed à cœtu Presbyterorum , ſiue Epiſcoporum factam fuiſſe . Verùm ij conuincuntur . Nam Apoſtolus ſeipſum clarè explicans 2. *Timoth. 1.* ait : *Admoneo te , vt reſuſcites gratiam, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum.* Vbi ſolas ſuas manus nominat, & addidit particulam *per* , vt ſignificaret per impoſitionem manuum Pauli tamquam per cauſam Sacramentalem inſtrumentariam Deum contuliſſe gratiam Timotheo . Quando verò locutus fuit de impoſitione manuum Presbyterorum, non appoſuit particulam *per*, ſed dixit *cum impoſitione manuum Presbyterij* , vt acceſſoriam ſolemnitatem , & non Sacramenti miniſterium demonſtraret. Hinc Theodoretus in eundem locum ſic dicta verba explicat. *Excites gratiam, quam accepiſti per meam Ordinationem* , ac Theophylactus ibidem . *Cum imponerem ego tibi manus, quando Epiſcopum te ſeligebam, & conferebam* . Et Vgo Cardinalis *Quia Miniſter fuit tuæ conſecrationis* . Item D. Thom. *in comm.* priorem illum locum 1. Timoth.4. ſic legit : *Cum impoſitione manus Presbyteri* . Et ſubiungit ; *Alia litera habet manuum Presbyterij . Sed quæſtio eſt . Cùm Epiſcopus debeat ordinari à tribus, quare hic dicitur ſingulari numero Presbyteri ? Reſpondeo hoc ideò dicit, quia etſi conueniant multi , tamen vnus eſt principalis , & alij coaſſiſtentes . Tamen dici poteſt , quod tunc hæc conſtitutio nondum erat , & tunc pauci erant Epiſcopi, qui non poterant congregari.* Idem ferè habet eo loci Gulielmus Eſtius. *Quæritur*, ait, *quomodo hic manuum impoſitio tribuatur Presbyterio , ſiue Epiſcoporum Collegio , cùm Paulus in 2. Epiſt. videatur eam ſoli ſibi vindicare ? Reſpondeo cæremoniam quidem impoſitionis manuum à pluribus fuiſſe adhibitam , ſed ſolum Paulum ea peregiſſe , quæ Sacramento ſubſtantialia erant .* Quare Caietanus explicans verbum *Presbyterij* dixit, *hoc eſt officij presbyteratus ad ſignificandum impoſitionem non eſſe humana manus , ſed manus ſacræ , manus Sacerdotalis officij* . Ex quibus ſatis liquet iuxta Apoſtolum, ſolemnitatem hanc aſſiſtentiæ plurium Epiſcoporum non fuiſſe ab eodem adhibitam tanquam Ordinationi eſſentialem, ſed ipſum Paulum ſolum miniſtrum fuiſſe Ordinationis Epiſcopalis & collationis gratiæ in conſecratione Timothei.

Deinde hanc ſolemnitatem deriuant Aduerſarij ex libro 10
Conſtit. Apoſtol. Clementis primi, ac præſertim ex *lib.8. cap. 27. alias 33.* in quo ſic legitur : *Ego Simon Cananæus conſtituo à quot Epiſcopis debeat ordinari Epiſcopus , ſcilicet à duobus , vel tribus Epiſcopis . Si verò aliquis ab vno ordinatus fuerit , tum is , qui ordinatus eſt , tum is , qui eum ordinauit deponatur . Quod ſi neceſſitas coegerit ab vno ordinari, quod propter perſecutionem, aut aliam cauſam plures adeſſe non poſſint , afferatur decretum commiſſionis plurium Epiſcoporum .* At circa hoc ſtatutum notandum eſt primò , quòd clarè apparet inſtitutionem eſſe non à Chriſto acceptam , ſed Apoſtolum Simonem Cananæum eius authorem extitiſſe , alioquin ad inſtar Apoſtoli Pauli dixiſſet : *Præcipio non ego , ſed Dominus* . Secundò verbum *Deponatur* præſupponit Ordinem Epiſcopalem, qui ab vno Epiſcopo collatus fuerit , validè fuiſſe collatum. Tertiò. Variatio numeri Epiſcoporum aſſiſtentium infert Conſtitutionem non verſari circa eſſentialia, quæ non poſſunt variari. Quartò. Idem infertur ex eo quod ſtatuit in caſu neceſſitatis ab vno ſolo Epiſcopo conſecrationem perfici poſſe, dummodo accedat commiſſio plurium Epiſcoporum, quæ Sacramenti eſſentiam ſupplere non poteſt .

Præterea deriuant hanc ſolemnitatem ex *Epiſt.2.* Anacle- 11
ti Papæ , quæ refertur *diſt.64. ca. Ordinationes Epiſcoporum , & 66. c. Porrò & diſt.76.* At manifeſtum eſt, non poſſe omnes illas cœremonias in eadem epiſtola præſcriptas ad ſubſtantiam Sacramenti pertinere. Quinimò fateri debemus non potuiſſe Iacobum à Petro, Iacobo, & Ioanne recipere Ordinationis Epiſcopalis Sacramentum . Nam vel ſolus Petrus fuit ab ipſo Chriſto ordinatus Epiſcopus, & ſic cum ſolus Epiſcopus eſſet , ſolus potuiſſet conſecrare primum Epiſcopum poſt ipſum , Vel quod verius eſt, omnes vndecim Apoſtoli fuerunt ab ipſo Chriſto Domino immediatè conſecrati, & ordinati in Epiſcopos, vt tradit Gloſſa in illa verba 1. Cor.12. *Poſuit Deus in Eccleſia primùm Apoſtolos*, & docent Scholaſtici *in 4. d.24.* Immò & Scholaſticorum Magiſter D. Auguſtinus expreſsè reſpondit in *quæſt.*

vet. &

vet. & nou. Teſtam. q.97. his verbis: *Nemo ignorat Epiſcopos Saluatorem Eccleſijs inſtituiſſe. Ipſe enim priuſquam in Cœlos aſcenderet, imponens manum Apoſtolis, ordinauit in Epiſcopos.* Ex quo rectè infert Suarez *tract. de fid. diſp.10. ſect.1. ordinationem Iacobi in primum Hieroſolymæ Archiepiſcopum, quæ ſtatim poſt Aſcenſionem à tribus Apoſtolis facta legitur, non fuiſſe propriam Epiſcopalem Ordinationem, ſed deſignationem eius ad Epiſcopatum Hieroſolymitanum. In qua ſi fortè interceſſerit manuum impoſitio à pluribus Apoſtolis non per modum conſecrationis Epiſcopalis, ſed cuiuſdam Eccleſiaſticæ cæremoniæ fuit adhibita.* Et Gloſſa *ad d. cap. Porrò* verbum *Ordinatus* ita explicat, *id eſt ad certi loci adminiſtrationem electus*, & in fine concludit: *Vel dic: Ordinauerunt, id eſt inthronizauerunt eum ad adminiſtrationem certi loci. Prius enim erat Epiſcopus ſine titulo.* Ecce quam perſpicuè ex primis illis fontibus liquet ſolemnitatem aſſiſtentiæ trium Epiſcoporum non eſſe eiuſmodi, vt eius omiſſio Ordinationem Epiſcopalem nullam, ſiue irritam reddat quoad Ordinis poteſtatem.

12 Poſtremò eadem ſolemnitas diſertè præſcribitur in Pontificali Romano, ex quo ſatis manifeſtè colligitur, quod non præſcribatur tanquam de eſſentia conſecrationis Epiſcopalis. Primò, quia vbique diſtinguit inter Epiſcopum conſecratorem, & Epiſcopos Aſſiſtentes, illum vbique *Conſecratorem*, hos non aliter appellat, quàm *Aſſiſtentes*. Secundò, immò videntur potiùs nomine Aſſiſtentium indigitari, eo quod aſſiſtentiam præbeant Electo, erga quem pluries aſſiſtentiam ſuam exercent, quàm erga Conſecratorem. Vnde ſtatim ſub initium ſic loquitur. *Hora competenti Conſecrator, Electus, Aſſiſtentes Epiſcopi & alij*. Et perpetuò tribuit primum locum *Conſecratori*, ſecundum *Electo*, tertium *Aſſiſtentibus*. Si enim Epiſcopi aſſiſtentiam ſuam præcipuè exhiberent Conſecratori, aut ſi forent comminiſtri Epiſcopalis conſecrationis cum ipſo, deberent ſimul cum Conſecratore nominari ante ipſum Electum ab ipſis conſecrandum. Paulò poſt initium proſequitur Pontificale dicens; *Electus medius inter Aſſiſtentes ſibi Epiſcopos*. Et in fine concludit: *Conſecratus Aſſiſtentibus ſuis pro more gratias agit*. Ac denique iuxta idem Pontificale Romanum omnes fateri debemus, quod vel impoſitio manuum Conſecratoris non ſit de eſſentia Ordinationis Epiſcopalis, vel ſaltem quod ſubſtantia conſecrationis Epiſcopalis per eam ſolam non perficiatur eſſentialiter, ſed quod præter eam neceſſaria ſit capitis, ac manuum inunctio cum forma præſcripta verborum. Nam peracta impoſitione manuum, in qua conſiſtit ſolemnitas aſſiſtentiæ trium Epiſcoporum, Conſecrator tunc demum intonat hymnum *Veni Creator Spiritus*, conſuetum in Ordinationibus ſacrum carmen, quo completo ſtatim vngit caput Electi, dicens: *Vngatur, & conſecretur caput tuum cœleſti benedictione in ordine Pontificali, in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti*. Deinde vngit manus cum proportionata verborum forma. Quæ omnia nemo negare poteſt luculenter ſupra cæteras cœremonias emicare in materiam, & formam Sacramenti Ordinis Epiſcopalis. Vnde ante modò dictas vnctiones etiam poſt manuum impoſitionem non mutat Pontificale Electi nomen daturam, ſed perſiſtit in eadem. Et quod ampliùs eſt *Conſecrandum* appellat §. *Si plures ſint conſecrandi*. Ex quo apparet nondum eſſe conſecratum, ſed poſtmodum expeditis vnctionibus tunc demum incipit *conſecratus* nuncupari.

13 Cùm ergo Aſſiſtentes Epiſcopi non cooperentur ad dictas vnctiones, nec proferant vlla verba, nequit dici, illos eſſe huius Conſecrationis Miniſtros, & miniſterium, quod exhibuerunt imponendo manus, conſequenter dici debet non fuiſſe ab eiſdem exhibitum tanquam à miniſtris Sacramenti, ſed quale exhibere ſolent ſimplices Sacerdotes aſſiſtentes in Ordinatione Presbyteri, quando poſt impoſitionem manuum Epiſcopi, ipſi etiam Sacerdoti recentiſſimo manus imponunt. Quam ſolemnitatem certum eſt non eſſe neceſſariam ad valorem Ordinationis.

14 Secundò probatur concluſio ex D. Dionyſio *de Eccleſ. Hierarch. p.2. cap.5.* vbi deſcribens ritum Ordinationis Epiſcopi, Sacerdotis, & Diaconi, vnius dumtaxat Epiſcopi ordinantis mentionem facit, & quoad hoc pariformiter loquitur de Ordinatione ſiue Epiſcopi, ſiue Sacerdotis, ſiue Diaconi, in quorum vltimorum ordinatione omnes fatentur non eſſe neceſſarium interuenire plures Epiſcopos.

Probatur tertiò. Quia paſſim in Sacramentis vnus miniſter ſufficit, & in præſenti materia non adducitur principium theologicum, quo contrarium probari poſſit. 15

Denique probatur. Quia in hac ſolemnitate plures Pontifices diſpenſarunt, ſcilicet Gregorius Magnus cum Anglis, vt conſtat ex ipſius reſponſione in Regeſto *Epiſt.12.* Gregorius XIII. cum Patriarcha Ethyopiæ, Pius IV. cum Indis, cum quibus paſſim diſpenſatur. Et quamuis recentiores quidam Theologi, viri opinatiſſimi, qui hanc ſolemnitatem ad ſubſtantiã Sacramenti pertinere aſſerunt, vt ſuam ſaluent opinionem, doceant Pontificem vſum fuiſſe diſpenſatione in iure diuino Sacramentorum; tamen antiquiores diſpenſationem fundarunt in eo, quod dicta ſolemnitas non ſit de iure diuino. Quare D. Antoninus *p.3. tit.14. cap.16. n.9.* ſic ait: *Petrus de Palude de poteſtate Papæ dicit, quod numerus ternarius non eſt de ſubſtantia conſecrationis, & quod eſt de inſtitutione Eccleſiæ. Vnde & Gregorius legitur diſpenſaſſe cum Anglis*. Et Contreras contrariæ ſententiæ aſſertor fatetur, Pium IV. quando cum Indis diſpenſauit fuiſſe ſecutum aſſertam doctrinam tanquam probabilem; ſed fateri debuerat Pontificem ſuo facto eandem acceptaſſe atque approbaſſe tanquam certam vt inferius. 16

Et quia prælibata reſponſio D. Gregorij Papæ magnam lucem afferre poteſt doctrinæ hucuſque traditæ, ideò eius verba integrè adſcribere iuuat, quibus interijciam aliquas annotationes. *Peto*, inquit S. Auguſtinus Anglorum Epiſcopus, *ſi longinquitas itineris magna interiacet, vt Epiſcopi facilè non poſſint conuenire, an debeant ſine aliorum Epiſcoporum præſentia Epiſcopus ordinari?* Reſpondet D. Gregorius. *Et quidem in Anglorum Eccleſia, in qua adhuc ſolus Epiſcopus inueniris ordinare Epiſcopum non aliter, quàm ſine Epiſcopis potes*. Non inquit Pontifex *diſpenſo*, aut *concedo tibi facultatem*, ſed quaſi diceret, quandiu tu ſolus Epiſcopus inueniris in Anglia, certum eſt te hac lege non teneri, quam obſeruare non potes. *Nam quando de Gallijs Epiſcopi venient, illi in ordinatione, Epiſcopi teſtes tibi aſſiſtent*. Hinc liquet, quod iuxta D. Gregorij mentem, munus Epiſcoporum aſſiſtentium eſt, eſſe teſtes ordinationis, non miniſtros Sacramenti. Quod etiam munus tantummodo illis tribuit Canon Apoſtolorum *in Conſtit. Apoſtol.* Clementis Primi *lib.3. cap.20. Nam duorum*, inquit, *vel trium teſtimonium firmius, tutiuſque exiſtit*. Pergit D. Gregorius. *Sed fraternitatem tuam ita volumus in Anglia Epiſcopos ordinare, vt ipſi ſibi Epiſcopi longo interuallo minimè diſiungantur, quatenus nulla ſit neceſſitas, vt in ordinatione Epiſcopi conuenire non poſſint*. Neceſſitatem allegat tanquam cauſam vniuerſalem, cur hæc lex non obliget; quam etiam allegat ſtatutum Simonis Canançi ſupra à nobis relatum. *Cum igitur Deo authore ita fuerint Epiſcopi in propinquis ſibi locis ordinati per omnia Epiſcoporum ordinatio ſine aggregatis tribus, vel quatuor fieri non debet*. Si ageretur de ſolemnitate ad eſſentiam Sacramenti requiſita, profectò non tam indefinitè Pontifex loqueretur, & notandum, quod non dicit fieri non poteſt, ſed non debet. Concludit: *Certè enim dum coniugia in mundo celebrantur, coniugati quoque conuocantur, vt qui in via coniugij præceſſerunt in ſubſequenti quoque gaudio miſceantur. Cur non ergo in hac ſpirituali ordinatione, qua per ſacrum myſterium homo Deo coniungitur, tales conueniant, qui vel in profectu ordinati Epiſcopi gaudeant, vel pro eius cuſtodia omnipotenti Deo preces pariter fundant?* En iterum qualia ſunt munia Epiſcoporum aſſiſtentium ex mente D. Gregorij, nimirum gaudere in Epiſcopi ordinati profectu, & pro eiuſdem profectus cuſtodia Deum orare. Quæ longè inferiora ſunt quàm miniſterium inſtrumentale Sacramenti. Quod ſi dicti Epiſcopi præſtarent procul dubio ſapientiſſimus rituum Eccleſiæ doctor, atque promotor non tacuiſſet. Aſtipulantur noſtræ concluſioni præter ſuperiùs adductos, celeberrimi Doctores, nempè Layman, Vgolinus, Photius, Valentia, Arcudius, & alij, quos citant, & ſequuntur Auerſa *de Sacram. Ordin. q.3. ſect.2.* & Diana *in ſua 8. & 12. par. reſol.* quibus addo Gamacheum *de Sacram. Ord. cap.9.* & Quintanaduegnas loco infra citando. Idem alij clariſſimi quique ex antiquioribus, & ex optimæ notæ recentioribus docuerunt, ac tenent omnes ij, quibus antiqui Eccleſiæ mores, & doctrina arrident, teſtaturque Farinac. *ad cap.1. ſeſſ.23. Sac. Concil.* 17

Concil. Trid. vbi ait; ſic declaratum fuiſse à S. Congregatione, & à maiori parte Theologorum, qui conſulti fuerant, atque ita Pium V. diſpenſaſſe. [Ac nouiſſimè illam tradit Cabaſutius *in notitia Concil. ad c. 4. Concilii Niceni* noſtram ſententiam compendio reducens his verbis: Quæſtio illuſtris eſt, an ſit de neceſſitate Sacramenti an ſolum de neceſſitate præcepti, vt tres hic interueniant Epiſcopi? Tres ventilantur in hac re Theologorum ſententiæ. Contendunt aliqui hoc eſſe de Sacramenti neceſſitate, vt ſi ſecus fiat nihil agatur. Alij concedunt eſſe quidem de Sacramenti neceſſitate, non tamen abſolutè, ſed hac reſtrictione, ſi non fuerit ab Eccleſia diſpenſatum, vt ſecus fiat. Quo etiam modo docent plerique circa confirmationis Sacramentum eſſe de Sacramenti neceſſitate, vt adminiſtretur ab Epiſcopo, vbi tamen interuenerit Papæ, aut Concilij generalis diſpenſatio, poſſe ſimplicem Sacerdotem eſſe illius miniſtrum. Tertia demum opinio eſt, poſſe etiam citra diſpenſationem ſuſcipi validè ordinationem, & characterem Epiſcopalem, tametſi illicitè ab vnico etiam Epiſcopo. Præcitatus quidem Anicetus Pontifex declarat eiuſmodi ordinationes viribus carere, atque irritas eſſe. Illius tamen Canonis gloſſa id exponit de executione officij, hoc eſt, vt non liceat ſic ordinato illa exequi, quæ ſunt muneris Epiſcopalis donec diſpenſetur.

Tertia hæc potior ſententia eſt propter illa, quæ ſequuntur argumenta. Primum enim Innocentius Papa *Ep. 22.* ad Boniſacium diſſidium componens Antiochenum, mandat eos, qui fuerant ab Euagrio Paulini in Sede Antiochena ſucceſſore ordinati, recipi cum ſuis ordinibus, & honoribus, Et tamen Euagrius contra Sacras Eccleſiæ leges fuerat à ſolo Paulino ordinatus Epiſcopus, vt fidem facit Theodoretus *lib. 5. hiſt. Eccleſ. cap. 23.*

Syneſius perhibet de Siderio ſuperius memorato fuiſſe ab vno Epiſcopo Cyrinenſi Philone conſecratum Epiſcopum, neque id tamen obſtitiſſe, quominus magnus Athanaſius abſque noua conſecratione cum ipſo diſpenſauerit, eumque ad Eccleſiæ Metropolitanæ clauum admonerit. Ad hæc Synodus Regienſis cum præfato Armentario diſpenſauit, vt baptizatos, ſiue neophytos confirmaret, cunque Ordinatis ab Armentario Clericis, ſi ſint alioquin vitæ inculpatæ, vt in Ordinum miniſterio retineantur. Apoſtolorum etiam præcitatus conon probat Epiſcopi conſecrationem à duobus Epiſcopis.

Simon Apoſtolus apud Clementem Papam *lib. 8. conſt. Apoſt. ca. 27.* ſanxit, valere Epiſcopi ordinationem à duobus factam Epiſcopis, & hoc addit licere in neceſſitatis caſu Epiſcopum ab vnico Epiſcopo conſecrari.

Item Dionyſius *lib. 1. hier. Eccleſ.* deſcribens Epiſcopi augurandi ritum, meminit vnius dumtaxat Epiſcopi conſecrantis.

Idque amplius inde confirmatur, quod fieri vix poterat, vt Apoſtoli totum terrarum orbem peragrantes, nouaſque in prouincijs, ad quas accedebant fundantes Eccleſias, copiam ſemper habere poſſent Epiſcoporum, quos paſſim conſtituerent, aut quorum ope nouos Epiſcopos ordinarent.

Teſtatur Enriquez *Sum. ſuæ to. 1. l. 10. cap. 24.* Papam Gregorium XIII. diſpenſaſſe cum recente à ſe conſtituto Æthyopiæ Patriarcha è Societate Ieſu, vt ſolus ſine aſſiſtentibus Epiſcopis poſſet nouos Epiſcopos conſecrare vbicunque operæ pretium eſſet.

Quærenti Auguſtino Angliæ Primati quot ſint Epiſcopi neceſſarij ad nouum Epiſcopum conſecrandum, reſpondet Gregorius Magnus *reſp. 8. ad interrogata Auguſtini* verbis quidem obſcuris, quorum tamen hic eſt genuinus ſenſus. Cum ſit ſolus in Anglia Epiſcopus Auguſtinus, expectandos eſſe è vicina Gallia Epiſcopos, qui nouos Epiſcopos ordinaturo Auguſtino aſſiſtant. Et poſtmodum adhibendos eſſe nouiter ordinatos in Anglia Epiſcopos ad nouam aliorum conſecrationem. Hactenus Cabaſutius.]

8 Neque noſtræ doctrinæ obſtare debent Conciliorum ac Iuris Canonici decreta, in quibus irritæ pronunciantur Ordinationes Epiſcopi minus quam à tribus Epiſcopis factæ. Nam iuxta modum loquendi Canonum plerumque irrita dicuntur quæ licet in foro conſcientiæ, & apud Deum in ſuo eſſe ſubſiſtunt, quia tamen à iure ſunt prohibita, & non valent ad producendos legitimos effectus, ideò vocantur irrita, & nulla. Cuius rei manifeſta ſuppetunt exempla: Concilium namque Nicenum loquens de ordinatione non ſubditi in Sacerdotem ab alieno Epiſcopo facta, *irrita erit*, inquit, *huiuſmodi ordinatio*. Et refertur *ca. Si quis auſus d. 71.* Item Concilium Chalcedonenſe *act. 11. cap. 6.* ſtatuit irritam eſſe ordinationem eius, qui abſolutè, id eſt, ſine aſſignatione Eccleſiæ ordinatur. Et tamen conſtat tales ordinationes reuera ſubſiſtere, & non debere reiterari. Dicuntur verò vſitato Canonum more irritæ, quia ſic ordinatus manet ſuſpenſus, & quoad exercitium perinde eſt, ac ſi nulla, & irrita fuiſſet ordinatio. Atque ita in ſimili accipiendam eſſe vocem *irrita*, & *vacua* dixit Gloſ. *in cap. Archiepiſcopus d. 66.* & ibi Turrecrem. ac *in cap. Non debet d. 65.* Quod eſt commune, & nouiſſimè docet Haller. *de ſac. elect. pag. 593. n. 19.* Eodemque modo explicanda ſunt iura, quæ dicunt ſic ordinatum non eſſe Epiſcopum, videlicet quoad exercitium, & dignitatem. Vnde ordines ab eo Epiſcopo ſic conſecrato collatos exercere, aut ſacramentalibus ab eo confectis vti non liceat, & confirmati ab eo inhabiles ſint ad ea, ad quæ iure Eccleſiaſtico prærequiritur confirmatio. At nullo iure legitur, quod ſit irrita, vacua, aut exercitio carens conſecratio ſine cooperatione, & aſſiſtentia trium Epiſcoporum. Nam Simon Cananæus ſupra relatus non dicit propterea factum ſine decreto inualidum, & probat neceſſitatem talis decreti, vt fiat licitè, non autem vt fiat validè.

De Extrauag. *Iniuncta*, *de elect.* maior eſt difficultas. 19
Adhuc tamen ſi illa irritam declararet conſecrationem, intelligenda eſt ſecundum interpretationem allegatam, nempè vt in ordinum collatione conferret quidem characterem, non tamen exercitium, quia Papa non poteſt plus operari ſua auctoritate, qua efficere non poteſt, vt ordines ab Epiſcopo ritè conſecrato collati non imprimant characterem, & iuriſdictio exercita eſſet nulla in foro externo, vt illam Extrauagantem intelligunt Nauarr. *in repet. cap. Accepta*, *de reſtit. ſpol, oppoſ. 8. n. 3.* Valerus *de differ. vtriuſque fori*, *verbo obedientia*, *diff. 4.* non tamen in foro conſcientiæ propter incouenientia vrgentiſſima; tamen peccarent fortaſse in eo foro ſic exercentes iuriſdictionem, quod ſolum voluiſſe aliquos exiſtimo.

Sed quia diſpoſitionem illius Extrauagantis extendi ad 20
ſpiritualia eſt ita probabile, vt non ſit omnino certum, ſicuti oportet eſſe id, quod pertinet ad æternam animæ ſalutem, ideò ſi cui omnia ſuperius allata infirma eſse videantur, medicinam propono illam, quam ſanandis ſimilibus infirmitatibus, ſed difficilioris curationis adhibuit Pius IV. literis datis apud S. Marcum die 11. Auguſti 1562. quarum tenorem ex P. Contreras exſcribit Diana *p. 12. reſol. 47.* In ijs enim cum Pontifex intellexiſset, aliquos Epiſcopos in Indijs non à tribus Epiſcopis, ſed ab vno fuiſſe conſecratos, & quidem ſine Pontificio verbo, vel ſcripto obtenta diſpenſatione, ita inquit. *Nos &c. omnes & ſingulos venerabiles fratres, & Archiepiſcopos, & Epiſcopos in Indijs præfatis conſtitutos, qui hactenus prædicto numero Prælatorum competenti ad id non adhibito, aliàs tamen ritè ſuſceperunt, ab huiuſmodi exceſſu, ac ſuſpenſionis, aliiſque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis per eos propterea incurſis, Apoſtolica authoritate tenore præſentium abſoluentes, ſecumque ſuper irregularitate, ſi quam inde contraxerint, & quod munere præfato ſic per eos ſuſcepto, ſuiſque & Presbyteratus ordinibus ac officio Pontificali vti, & in illis, etiam in altaris miniſterio miniſtrare, ac ſuis, & in Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſijs præeſſe liberè, & licitè valeant, ex ſpecialis dono gratiæ diſpenſantes, &c.* Addenda erit ſimilis abſolutio à ſuſpenſione, & alijs cenſuris, & pœnis incurſis ob conſecrationem datam, vel acceptam literis Apoſtolicis promotionis & confirmationis non præſentatis, ac diſpenſatio ſuper irregularitate, ſi quam inde contraxerint, pariter & habilitatio, atque abſolutio à pœnis, de quibus in dicta Extrauaganti *Iniuncta*.

Moneo autem de huius Pontificii Diplomatis exiſtentia, 21
& veritate non eſſe dubitandum. Quandoquidem illud admittunt ii, qui contra noſtram ſententiam acerrimè pugnant, non admiſſuri certè, niſi ſibi de illius exiſtentia conſtitiſſet, de qua nec dubitandum eſt, quin inquiſitionem fecerint.

Verùm hæc omnia parum proderunt iis, qui Sacramen- 22
ta pœnitentiæ attriti, & non contriti receperunt per iuriſdictionem

ctionem ex ijs capitibus infectam, aut nullam. Ij enim ſi peccata mortalia habuerint, nec iterùm confiteantur Sacerdoti legitimam iuriſdictionem habenti ſecundum opinionem aliquorum peribunt in æternum. Ijs porrò imponere onus iterùm confitendi omnia peccata à longo iam tempore confeſſa tam difficile eſt; vt etiam, ſi nulla alia ratio ſuppetat, hæc difficultas efficaciter perſuadere videatur, certum omnino eſſe, quod Eccleſia velit in tali, & ſimilibus caſibus iuriſdictionem ſupplere. Quam doctrinam ſi quis reſpuat, is conſilium præſtet. Ego enim nullum habeo quo tot ac tantis malis, atque periculis, & ſcandalis occurrere poſſim.

23 Hanc; medicinam morbis iſtis non ſufficere cenſet P. Contreras à Diana *reſolutione illa* 47. relatus, ac proinde vult omnino Epiſcopos ab vno Epiſcopo conſecratos iterum conſecrari ſub conditione. Quia, inquit, negari non poteſt, quin opinio docens tres Epiſcopos eſſe de ſubſtantia Pontificalis conſecrationis, præciſa Papæ diſpenſatione, ſit probabilis: quare ſi opinio de illius validitate non eſſet vera, obligarentur vnuſquiſque ex charitate, vel ad ſe, vel ad proximum ad conſecrationem, ordinationem, & baptiſmum certum, & non tantum probabilem. Quod eſt dicere, Pium IV. non adhibuiſſe Diplomate allegato certum remedium. Quod non habet Contreras pro inconuenienti. Quandoquidem, vt ait, Pontifex non eſt locutus ex cathedra, ſed cum eſſet probabilis opinio, non eſſe de ſubſtantia Sacramenti tres Epiſcopos, voluit illam ſequi, ſicut Pontifices in diſpenſando ſuper matrimonio rato ſequuntur opinionem probabilem, cùm tamen non eam definiunt, ſed ſinant oppoſitam eſſe probabilem, vt eſt re vera.

24 At hoc effugium præcluditur. Nam negari non poteſt, quin Pius IV. malè prouiderit in eo caſu adhibens remedium incertum, & tantum probabile. Aut ſi illud licuit Pontifici in praxi ſequi, licet item cum Epiſcopo ſic conſecrato idem nunc ſequi in praxi. Nam quod dicitur non licere nunc propter inconuenientia ex incertitudine huius conſecrationis prouenientia, idem dicendum fuit Pio IV. Vnde vt Pium IV. defendat, in eas anguſtias cogitur, vt fortuitis ſe committat, dicens fortè Pium IV. ita ad euitanda ſcandala in Bulla dixiſſe, & tamen ſecreto iuſſiſſe eum Epiſcopum iterum conſecrari ſub conditione. Qua quidem reſponſione efficitur, vt Pio IV. ingens infortunium acciderit, nempè vt in eo Diplomate rem periculorum & inconuenientium plenam docuerit, quam ſucceſſores Pontifices ſecretæ illius iuſſionis ignari ſequantur. Immò etiam ſequantur quicunque priuati Epiſcopi, & Sacerdotes, ac Chriſtiani. Cùm enim ij Epiſcopi in ſententia Pij IV. validè ſint conſecrati, licet ſint ſuſpenſi, irregulares, alijs re cenſuris & pœnis obnoxij, impriment ſanè characterem in ijs, quos conſecrauerint, aut ordinauerint, tribuendo propterea exercitium, & validè ſimul ac licitè iuriſdictionem exercebunt ſic conſecrati & ordinati ab illis. Quia poſt extrauagantem Martini V. *Ad euitanda ſcandala* ordinati ab excommunicatis, ſuſpenſis, aut aliarum cenſurarum Eccleſiaſticarum vinculo irretitis, immo & depoſitis, niſi ſint nominatim excommunicati, ſuſpenſi, depoſiti, aut nominatim contra eos cenſuræ latæ ſint, aut declaratæ, executionem Ordinum, & munia à iuriſdictione procedentia validè ac licitè recipiunt, vt eſt communis doctrina, quam tradit inter recentiores Haller. *de Sacr. elect. pag.* 823. *n.* 2. & *pag.* 793. *n.* 7. vbi idem videtur eſſe dicendum de ordinatis ab hæreticis, & ſchiſmaticis, qui non ſunt nominatim excommunicati vel ſuſpenſi. Sed quia id pernicioſum eſt, ideò cupio Conſtitutione ſpeciali ab ea extrauaganti excipi.

25 Quod autem Contreras dixit, Pium IV. potuiſſe ita diſponere, ſequendo opinionem probabilem, idque probat, quia Pontifices etiam in diſpenſando ſuper matrimonio rato ſequuntur opinionem tantum probabilem, & non certam, non ſoluit difficultatem. Nam matrimonij rati diſſolutio, & quæ ex eius diſſolutione ſequuntur formidinem habere poſſunt tranſgreſſionis præcepti de matrimonij indiſſolubilitate, & de adulterio, vel aliorum præceptorum, à quorum peccaminoſa violatione in praxi tutos certè reddit opinio probabilis, ac proinde ſine errore atque periculo ſalutis æternæ licet eam opinionem ſequi. In conſecratione verò Epiſcopi, à qua pendent nonnulla ad ſalutem æternam neceſſaria neceſſitate medij, aut vtilia vtilitate maxima, vt eſt ordinatio Presbyterorum, quæ etiam ſi probabiliter fiat, niſi etiam fiat verè, itaut character conferatur, priuantur fideles Sacramento Pœnitentiæ, quod habentibus peccata mortalia & non contritis à tempore conſecrationis Epiſcopi quis dubitat neceſſarium eſſe neceſſitate medij? Priuantur item Sacramento, & Sacrificio Eccleſiaſtico. Rurſus extrema vnctione. Ac ſi Epiſcopi illi à Pio IV. ſic admiſſi alios Epiſcopos conſecrarint, ijque alios, creuerunt damna illa in immenſum, & vt vno verbo dicam deſijt apud innumeras gentes eſſe Eccleſia. Nam vt ait D. Hieronymus *epiſt.* 58. *aduerſus Luciferianos cap.* 8. Eccleſia non eſt, quæ non habet Sacerdotes, & vbi non ſunt Epiſcopi, ibi Eccleſiam eſſe non poſſe ex Irenæo & Tertulliano probat Marianus Victorinus ad eum locum Hieronymi. Quod ſanè non eſſe intelligendum de præſentia corporali Epiſcopi, ſed de præſentia eius pro poteſtate Ordinis, & eius influxu docet Petrus Damiani *in libro, qui Gratiſſimus* inſcribitur *cap.* 29. Indeque confutat errorem illorum, qui docebant Ordinatos à Simoniacis non eſſe validè ordinatos, nec Sacramenta, conficere, quod inde ſequeretur apud multos populos falſa eſſe præcipuè Sacramenta, nulla eſſe altaria, nulla templa, ſed ſolum profanas menſas & domos. *Nunquid*, ait, *ſub illis tot millia hominum perire credenda ſunt qui ab eiſdem Sacramentis gratiam non habentibus veri Sacramenti ſpecie deluduntur*? Hoc porrò ita intolerabile eſſe, & quod diuina prouidentia permittere non poſſit exiſtimat Petrus Damiani, vt concludat: *Ergo diuinæ pietatis iniuria ineuitabilis pereundi neceſſitas illis imponitur*. Quæ auditui ſaltem pauenda dicit. Atque hæc planè ratio cohibuit ſub Pontificatu Vrbani VIII. doctiſſimos Conſultatores, ne mandaretur iterum ordinari græcos Præsbyteros propter magnam alioqui dubitationem, quæ appatebat, An forma ſeruata à Græcis eſſet valida?

[Illuſtratur hoc totum exemplis. Erat tempore Pauli III. Summi Pontificis dubium, vtrum Sacrum Chriſma poſſit confici ex balſamo Indico, de quo erant duæ opiniones ambæ probabiles, aſſerentibus quibuſdam illum balſamum eſſe verum balſamum & idem cum Syriaco, quod, vt ſuppono ex Chriſti inſtitutione erat materia remota in Sacramento Confirmationis, alijs negantibus. Paulus III. re diligenter diſcuſſa, definiuit poſſe hoc Sacramentum cōferri chriſmate con fecto ex oleo & balſamo Indico, & conſequenter ſic collatum eſſe verum Sacramentum. Quæro iam ab Aduerſarijs, ſuppoſita ſententia, quæ docet de eſſentia Confirmationis eſſe balſamum, eſtne iam ampliùs probabilis tantum illa opinio, quæ aſſerebat balſamum Indicum eſſe verum balſamum, & idem cum Syriaco? Eſt certiſſima, & non ſolum probabilis, quia ſi non ſit certiſſima, & excludens omnem formidinem oppoſiti, non poteſt eſſe certum, Sacramentum Confirmationis tali chriſmate collatum eſſe validum.

21 Præterea eſt probabilis opinio æquipollere illas voces in nomine *Genitoris*, *Geniti*, *& procedentis ab vtroque* his *Patris*, *& Filij*, *& Spiritus Sancti*. Si iam Pontifex declararet baptiſmum collatum ſub hac forma. *Ego te baptizo in nomine Genitoris*, *Geniti*, *& procedentis ab vtroque*, eſſe verum baptiſmum, eſſetne ampliùs probabilis ſolum illa opinio? Eſſet certiſſima. Sicut certiſſimum eſt non poſſe eſſe verum baptiſmum, niſi conferatur verbis æquipollentibus illis vſitatis *Patris*, *& Filij*, *& Spiritus Sancti*.]

Ne igitur in hanc malorum, & inconuenientium abyſſum demergamur, cogimur fateri veram, & certam eſſe doctrinam, quam ſequutus eſt Pius IV. nempè conſecrationem ab vno Epiſcopo factam eſſe validam. Vtique id fateamur, ſufficit authoritas Pij IV. qui vt cæteri Pontifices non niſi poſtremum à viris doctis diu examinatam in re tam graui diſpoſuit ſequendam. Idque ineluctabiliter tenere debent fideles & pij cuique, habentes de diuina prouidentia ſenſus ac de eius aſſiſtentia Eccleſiæ & Summo Pontifici, quem errore tam graui, & tot tantorumque malorum grauido errare non permitteret. 26

Conſentaneè ergo ad hanc doctrinam reſpondeo ad ſecundum. Non videtur in præſenti caſu vrgere aliquod rationabile dubium propter quod reiterari debeant vel Ordinatio Epiſcopi, vel Ordinationes aliæ ab eodem habitæ. Nam totum hoc dubium fundari deberet ſuper opinione Doctorum aduerſus prædicta ſentientium. Quæ opinio quamuis comparatione facta ad alios Doctores, inter ipſos probabilis haberi poſſit; tamen facta comparatione ad Eccleſiæ Tribunal, quod doctrinæ à nobis explicatæ hactenus adhæſit, noſtra doctrina certiſſima eſt. Etenim ex dictis ſatis apparet quod Pontifices facto videntur approbaſſe eorum ſententiam, qui tradiderunt plurium Epiſcoporum aſſiſtentiam non eſſe de neceſſitate Sacramenti, ac per conſequens omne dubium amputarunt, quod ex opinione contraria oriri potuiſſet.

28 Confirmatur. Nam ante P. Vaſquez non reperio Theologum aliquem, qui affirmauerit trium Epiſcoporum aſſiſtentiam eſſe de neceſſitate Sacramenti. Bellarminus enim, qui citatur, non aliud dicit, quàm quod ordinariè requirantur, neque ſeſe amplius explicat. Et quamuis poſtmodum aliqui Theologi Patrem Vaſquez ſint ſecuti, concertationes tamen ſimiles ingeniorum non poſſunt efficere, quod doctrina, quæ tandiù in Eccleſia viguit, quamque Pontifices ſuo facto approbarunt, poſtmodum reddatur dubia. Alioquin enim ſpatioſus aperiretur campus confuſionis, præſertim circa validitatem Sacramentorum, maximè non iterabilium. Quo argumento vtitur Tertullian. *lib. de præſcript. aduerſus hæreſes*, inquiens. *Qui eſtis? vbi tandiu latuiſtis?* Et Hilar. *lib. 6. de Trinit. Tardè venerunt pij iſti Doctores*. Enimuero ſatis, ac plus ſatis ſtudio partium vndique hactenus eſt datum, ſatis turbarum in Ethica criſtiana excitatum. Et ignoſcant mihi, rogo, Theologi, quos omnes omni culpa liberare non poſſum, ignoſcant, aut magis agnoſcant quod nunc dicam. Vt rabulæ quidam & latratores inter Iuriſconſultos ſunt, homines clamoſi, turbulenti, & quibus omne cerebrum in lingua eſt ſic inter illos Theologos reperire eſt aliquos, qui caninam facundiam exercent, & nocent potius quàm docent. Incurrunt, perdunt, diſſipant, & toti in eo vt litem ex lite ferant, ne coeat vnquam & conſpiret chriſtianum hoc corpus. Ita enim illorum plures ex abſurditate, ambiguitate, atque diuerſitate opinionum quibus libri morales pleni ſunt, ſyluam opinandi ſunt nacti, vt ingentia, innumeraque volumina circa res morales conſcribillarint. Quæ quidem Scriptorum genera in tantam molem & immenſum chaos excreuerunt, vt nullius hominis etiam longæuioris vita ſufficiat ad omnia iſta farraginaria, & rapſodemata, imo fimeta, Augiæque ſtabula (ita enim quædam nominari merentur propter ſordidam opinionum, quâ fœtent ſarturam) non dicam legenda, ſed luſtranda. Verè hic locum habere poteſt illud Amelij paucis inuerſis: Doctrinam moralem multorum Camelorum onus eſſe, adde & carnificinam ingeniorum, & temporis voraginem, & ſtudiorum ſufflamen. Et vt non ſolum mireris, ſed etiam ob ſtupeas, quidam etiam ſunt, qui, vt verbis Taciti vtar *lib. 2. Annal.* accendendis inter ipſos offenſionibus callidi intendere vera ſolent, aggerere falſa, vtrinque odiorum ſemina iacere, ſcriptionibus prenſare modò hos, modò illos, itaque inter ſe vtroſque committere, vt eis cùm voluptate ſpectantibus, & ipſorum imprudentiam ridentibus ſe inuicem conficiant.

29 Quod verò attinet ad Gloſſam & Canoniſtas aliquos qui in contrarium allegantur; vel intelligendi ſunt de poteſtate iuriſdictionis, vt ſupra notauimus, vel recolendum quod dicit in ſimilibus Sotus *in 4. diſt. 13. q. 1. ar. 8.* Quod quoties Gloſſatores iſti in ius diuinum falcem mittunt, toties cruentantur. Hinc ſicut eorum opiniones non admittuntur, quando aſſerunt poſſe auferri ab Epiſcopo poteſtatem Ordinis validè conſecrandi, aut ſolo verbo poſſe conſecrari Sacerdotem, vel Epiſcopum abſque materia, & forma Sacramenti, ita neque attendi debent in hac re. Atque ideò, non obſtante dicta opinione, Petrus Arcudius in ritibus Eccleſiæ tum Latinæ, tum Græcæ peritiſſimus, abſolutè pronunciauit tam Latinam, quàm Græcam Eccleſiam concorditer aſſerere tanquam certum, quod aſſiſtentiam plurium Epiſcoporum non ſit de iure Diuino. Ita *lib. de Concord. Eccleſ. Occid. & Orient. lib. 5. cap. 3.* apud Auerſam loco citato. Nam in Ordinatione Græcorum Epiſcopi aſſiſtentes non imponunt manum ſuper caput electi, neque vlla verba pronunciant, & tamen ab Eccleſia Latina pro veris habentur Epiſcopis, qui ſic fuerunt ordinati. Vnde cum in Hiſpania ortum fuiſſet graue & ſatis rationabile dubium, an quidam ad Epiſcopatum promotus validè fuiſſet baptizatus, reſolutum fuit debere denuo ſub conditione baptizari, ordinari, & conſecrari; ita tamen quod trium Epiſcoporum aſſiſtentia non eſſet neceſſaria nec expediens, ne defectum ſuum propalaret, teſte Quintanaduegna *tract. 6. ſingul. 2.* Ex quibus mero meridiè clariùs eſt, præſentiam, ſeu cooperationem trium Epiſcoporum non eſſe de forma ſubſtantiali conſecrationis Epiſcopalis.

CONSVLTATIO CLXXXIII.

An parochiales conferendæ ſint dignioribus, vel ſufficiat, quod conferantur dignis?

1 Reſoluendum eſt, parochialem conferendam eſſe in omnibus qualitatibus digniori, licet alter fuerit tanquam dignus approbatus. Quare ad conuincendam irrationabilitatem iudicij Epiſcopi, ſufficit, illum elegiſſe minus dignum in concurſu dignioris, idemque ex clara diſpoſitione S. Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. de reform. cap. 18. §. Peracto perinde examine, vt ab examinatoribus renuncientur quotquot idonei iudicati fuerint, &c. ex hiſque Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illi & non alteri collatio Eccleſiæ ab eo fiat, ad quem ſpectabit eam conferre*. Quod etiam ſtatutum legitur in Conſtitutione 33. Pij V. §. 7. ibi: *Vt autem non ſolum dignis, ſed magis idoneis repertis iuxta eiuſdem Concilij decretum, &c. quod ſi Epiſcopus minus habilem, poſthabitis magis idoneis elegerit, poſſint reiecti à mala electione huiuſmodi, &c. appellare, &c. & conſtito de priori eligentis irrationabili iudicio, eoque reuocato, Parochialis magis idoneo conferatur.*

Et in iſtis terminis, quod irrationabile dicatur iudicium Epiſcopi eligentis dignum in concurſu dignioris firmauit Rota *in Tuden* Parochialis 28. Aprilis 1603. coram Cardinali Sacrato, vbi ſubiungitur, quod quicquid ſit in alijs beneficijs, certum eſt in curatis ex idoneis magis idoneum eſſe eligendum ex diſpoſitione Sacr. Concilij Tridentini & Conſtitutione Pij V. reſpondetque obiectioni præſumptionis pro iudicio Ordinarij, & deciſionibus Rauennaten, & *Pampilonen* Parochialis, quæ ſolent in contrarium allegari, atque in Ripana Parochialis 1. Iulij 1609. coram Ottembergo, vbi præter ſupradictam *Tuden* etiam adducitur alia deciſio in eadem cauſa coram Cardinali Pamphilio, & in Dertuſen Parochialis coram Gypſio, & dicta *Dertuſen* impreſſa eſt per Garz. *de benef. p. 9. cap. 2. ſub num. 32.* vbi ante medium ponderatur non eſſe remiſſum arbitrio Epiſcopi, ſed commiſſum ei, tanquam bono viro, & inferiùs ſubiungit, quod ſi Epiſcopus poſſet pro ſua voluntate eligere, ſequeretur, quod facillimè eluderetur dicta Conſtitutio, & nunquam locus eſſet prouocationi. Deinde in alia deciſione in eadem cauſa ſub num. 33. inquit, Concilium non remittere ſimpliciter iudicio Epiſcopi, ſed intelligi de iudicio iuſto, & rationabili, & quod ita demonſtrauit Pius V. in ſua Conſtitutione, quale non eſt, ſeruata forma per Concilium præſcripta. Et in alia deciſione coram Rubeo relata per Maſſobr. in prax. haben. concurſ. ad Paroch. *requiſ. 5. dub. 1. ſub num. 52. ad fin. cum ſeq.* dicitur in concurſu ad Parochiales, Epiſcopum eligere debere magis idoneum, quia Concilium Tridentinum non dat ei facultatem eligendi quem velit, ſed quem magis idoneum iudicauerit; quod iudicium regulari debet iuxta iuris diſpoſitionem. Quod etiam ſentit Rot. *in rec. deciſ. 613. num. 6. p. 1.*

2 Idemque aduerterunt Gonzal. *ſuper reg. 8. Cancel. gloſ. 4. num. 136. & 142. cum ſeq.* Garz. *de benef. p. 9. cap. 2. num. 229. & ſub*

*& ſub num.*251. *&* 252. Genuen. *in man. Paſt. cap.*36. *ſub nu.* 50. Campanil. *in diuer. iur. can. rubr.*7. *cap.*6. *num.*75. cùm alijs adductis per Maſſobr. *d. requiſ.* 5. *dub.* 1. *num.* 43. & pluribus ſeqq. Io: Fr. Leo *in theſaur. for. Eccleſ. p.* 2. *cap.* 3. *n.*37. *in fin.* vbi refert reſolutionem Sacræ Congregationis Concilij in vna *Patauina*.

3 Quando autem omnes qualitates præponderant in vno quàm in alio, ex maiori earum parte inducitur irrationabilitas iudicij Epiſcopi, Rota in citatis deciſionibus, & præſertim in *Tuden* Parochialis, in qua fit mentio de maiori ætate, de gradu doctoratus, de eadem diœceſi, de maiori prudentia, & nobilitate, ac de maiori doctrina. Et licet examinatores vtrunque approbent, nihilominus ſi referant ſibi magis placere in lingua latina, & claritate lecturæ eum, quem Rota, iunctis alijs qualitatibus iam dictis, præferendum duxit, vtique Parochialis illi eſt conferenda. Sic etiam de diœceſano magis qualificato propter gradum Doctoratus, ætate prouectiori, & ab omnibus approbato in concurſu alterius aſſerit Rota in *Panormitana* Archipresbyteratus 3. Decembris 1619. coram Buratto, & comprobant Gonzal. & Garz. locis allegatis.

4 Nec obſtat, ſi alter ſit ab examinatoribus approbatus. In concurſu enim dignioris non ſufficit ex iam dictis, & apertè hoc cenſuit S. Congregatio Concilij, dum ſæpè reſcripſit, vt examine peracto, poſſit ſtatui quis verè ſit dignior iudicandus. Si enim alter non fuiſſet approbatus tanquam dignus, non eſſet locus reſcripto de ſtatuendo quis dignior ſit, cùm indubio comparatiuum ſupponat ſuum poſitiuum, Anchar. *conſ.*215. *num.*6. Rot. *in rec. dec.* 569. *num.*4. *in fin. p.* 4. Quare eadem Sac. Congregatio in vna Bracharen cenſuit ac declarauit collationem nullam, eo quia Parochialis non fuerit collata magis idoneo. Et in vna Placentina declarauit, poſſe Epiſcopum Vicario in Parochialibus deputare, donec conferri poſſint magis idoneis, ſeruata forma decreti Concilij. Ac proinde Pius V. in ſua Conſtitutione appellationem admiſit in fauorem magis idoneorum, & coram Iudice appellationis iterùm concurſum fieri mandauit, vt quis magis idoneus apparuerit, præferatur. Quod ſi non eſſet de eſſentia formæ in Concilio expreſſæ, fruſtra Pontifex id præcepiſſet, cùm ſufficeret electio digni, omiſſo digniori.

5 Minus quoque excuſari poterit irrationabilitas iudicij Epiſcopi prætextu quod repertus idoneus eſſet magis diues, itaut poſſit faciliùs reſtaurare Eccleſiam ex bonis proprijs. Nam hoc non releuat in iure. Eccleſia enim reſtauranda eſt ex redditibus eiuſdem Eccleſiæ, & quatenus non ſuppetant, tenentur Parochiani hoc onus ſubire, vt expreſsè diſponitur per S. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 21. *de ref. cap.*7.

6 Præſertim quando magis idoneus eſt nobilis, cum nobilis in concurſu præferatur, vt in terminis fuit dictum in ſæpè citata Tuden Parochialis. Quia pro nobilibus ſemper præſumitur, vt poſt alios latè probat Tiraquell. *de nobil. cap.*20. *num.*20. cum pluribus ſeqq. qui etiam *n.*41. ait, nobiles præſumi cæteris prudentiores, atque exercitatiores, ideòque maioribus beneficijs ſunt honorandi. Et *n.* 13. dixerat, in quibuſcunque artibus ac electionibus etiam beneficiorum Eccleſiaſticorum, dignitatum, cæteris paribus præferendos. Quod faciliùs procedit, quando concurrunt tot aliæ qualitates præponderantes, & præcipuè literatura, quæ vnà cum nobilitate natalium magis attenditur in prouiſione beneficiorum, vt *in cap. De multa* 28. *ad fin. de præb.*

7 Atque ita frequenter cenſuit Sac. Congregatio Concilij, præſertim in vna Piſtorien. die 7. Auguſti 1649. & in vna *Aretina* die 9. Maij 1651.

CONSVLTATIO CLXXXIV.

An licentia alienandi data Rectori Eccleſiæ tranſeat in ſucceſſorem?

1 RESpondeo, tranſire; quia per mortem Pontificis, licet expiret beneplacitum, ſecus tamen eſt poſt mortem partium. Et non expirare firmauit Rota coram Durano *deciſ.*397. *num.* 14. *& ſeqq.* Nam eorum reſpectu eſt gratia facta, non facienda, licet ſecus ſit reſpectu Iudicum, & executorum, quando eſt conditionalis, ſi in euidentem. At quando gratia eſt pura, Pontifex mandat exequi, non autem mandat fieri, atque adeò non expirat morte Papæ, vt dixit Rot. *deciſ.*336. *n.*28. *&* 29. *p.* 4. *tom.*2. & in *Tiraſonen* ſeruitij 2. Decembris 1615. coram Card. Sacrato, quæ eſt magiſtralis in hac materia.

2 Pro qua re facit ſimile de commutatione vltimæ voluntatis firmatum à Moneta *cap.*8. *n.* 264. *& ſeqq.* quod vbi aliquid conceditur per reſcriptum gratiæ & non eſt perſonale, non expirat per mortem impetrantis. Id autem quod conceditur Rectori circa res Eccleſiæ, etiam ſi eius perſona ſit nominata, & contemplata, non eſt perſonale, ſed reale, vt latè comprobat Socin. *conſ.*24. *n.*2. *& ſeqq. per tot. lib.* 3.

3 Accedit, quod in huiuſmodi materijs attenditur ſola vtilitas Eccleſiæ, alia verò vti extranea non habentur in conſideratione, vt monuit Card. Mantic. *dec.*101. *n.*5.

4 Nec applicatur *cap. Quoniam Abbas de offic. deleg.* Quia procedit in delegatione iuriſdictionis, in qua conſideratur perſona potiùs, quàm dignitas, non autem vbi ſubiecta materia reſpicit principaliter dignitatem, vbi declarat *deciſ. n.*38. & alij.

CONSVLTATIO CLXXXV.

An Ordinarius poſſit in cauſa Canonizationis Sanctorum deputare in Iudicem pro conſtructione proceſſus ſuper non cultu iuxta decreta Vrbani VIII. ſuum Vicarium foraneum?

1 RESpondendum videtur, quod admiſſo etiam impedimento perſonali, non poſſit delegare Vicarium Foraneum, cùm literæ circulares impreſſæ libello Decretorum *pag.*58. dicant in caſum impedimenti poſſe delegare Vicarium Generalem, qualis non eſt Vicarius Foraneus ab Epiſcopo conſtitutus in vno loco & Eccleſia tantùm, ſicut ex traditis *in Clem.*2. *de reſcript.* ab Anchar. *num.* 2. vbi etiam Franch. *in addit.* & Imol. *num.*18. aſſerit Sbroz. *de offic. Vicar. lib.* 1. *q.*29. *num.*1. *cum ſeqq.* Nam ita reſtrictus non facit idem Conſiſtorium cum Epiſcopo, prout eius Vicarius Generalis ſecundum Gloſ. *in d. Clem.*2. *v. Foraneus*, cum ſimilibus ibidem relatis à Sbroz. *num.*2. Immò neque ſub prætextu dignitatis Epiſcopalis, quamuis enuntietur Epiſcopus electus, cum agatur de cauſa fori Eccleſiaſtici non deleganda iuxta decretum Concilij Tridentini, niſi nominatim deſignatis in Concilijs Prouincialibus & Diœceſanis, vt eo loco notat Barboſ. *in collect. num.*2. ex Ioſeph. Vueyms ad *Conſtitutiones* 24. ex antiquo iure deſumptas, & per Tridentinum innouatas, *Conſt.*1. *num.*11.

2 Verùm dicendum eſt, poſſe huiuſmodi Vicarium delegari. Nam literæ circulares non modò loquuntur de Vicario generali, ſed etiam de quolibet in dignitate Eccleſiaſtica conſtituto, ibi: *Poterit Amplitudo tua delegare Vicarium tuum generalem vel alium in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum*. Ac intelligendæ ſunt dumtaxat circa formam ſeruandam in proceſſibus informatiuis ſimili authoritate ordinaria conficiendis ſuper ſanctitate vitæ ac miraculis ſeruorum Dei defunctorum, cùm nihil prorſus diſponant quoad formam proceſſus particularis, deque illa plenè & ſufficienter prouiſum fuerit tam in nouis decretis *pag.*10. §. *Demum & ſeq.* quàm in nouiſſimis *pag.*20. §. *particularis*, tribuentibus iuriſdictionem pro illius confectione Ordinario, ſeu Apoſtolicæ Sedis delegato. Nec propterea excludunt, quod ipſi Ordi-

Ordinarij alios ſibi beneuiſos delegare poſſint, prout de iure illis permittitur tanquam Delegatis Principis, *l. A Iudice, C. de Iudic. cap. Paſtoralis de offic. deleg. c. Cum cauſam in fin. de appel.* De qua re fuſiùs Contelor. *de canon. Sanct. cap. 4. n. 21. & 23.* & ſæpiſſimè dixit Rota, ſpeciatim in relatione S. Raymundi *p. 1. ar. 2.* S. Caroli Borromæi *p. 1. verſ. Quia Mediolanenſes*, paſſimque alibi.

3 Immò de iure nulla differentia conſiderabilis eſt inter Vicarium in vno loco deputatum, etſi foraneus dicatur, ac generalem, cum vterque dicatur Ordinarius, & idem Conſiſtorium faciant cum Epiſcopo, vt ex Cardinal. *in Clem. 2. de reſcript.* cæteriſque adductis per Sbroz. allegatum *quæſt. 29. num. 6. eodem lib. 1.* non obſcurè liquet.

CONSVLTATIO CLXXXVI.

An oſſa ſeruuorum Dei qui obierunt cum fama Sanctitatis debeant condi ſub humo? Et quid de translatione in decentiorem locum?

1 PLaniſſimè iuxta decretum Pij V. *in §. 6. Conſtit. 5.* relatum à Barboſ. *de vniu. iur. Eccl. lib. 2. cap. 3. n. 28. & cap. 10. propè fin. n. 9.* atque adeò debet doceri vbi, & quomodo illa ſeruantur.

[Hinc ſi ante decretalem Alexandri III. *in cap. 1. de re reliq. & ven. Sanct.* Sola corporis eleuatio ſupra terram per Epiſcopum facta importabat canonizationem, vt latè probat Garz. *de eleuat. corp. Sanct. pag. 36. & ſeqq.* Molpheſ. *conſ. 46. num. 13.* multò magis præſefert cultum, & venerationem translatio corporis in decentiorem locum, qui eſt ritus antiquarum canonizationum, quo Pontifex eleuari mandabat corpus è tumba, vt probatur ex litteris canonizationis S. Thomæ Cantuarienſis, quæ leguntur *tom. 12. annal.* Baron. an. 1573. his verbis: *Mandamus quatenus corpus eius, facta aliqua proceſſione aliquo ſolemni die, congregato Clero, & populo, in altari honorificè recondatis, aut ipſum in aliqua decenti capſa ponentes, prout conuenit, eleuatis in altum.* Et obſeruat Phebeus in ſua *diſſert. impreſſa*, poſt acta Canonizationis Sancti Petri de Alcantara, & S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis *pag. 349.*]

CONSVLTATIO CLXXXVII.

An ex Reliquijs corporis cuiuſpiam ſerui Dei, delatis ad exteras Ciuitates arguatur erga ipſas aliqua veneratio?

1 AFfirmo. Nam id præſefert venerationem impertiendam approbatis ab Eccleſia iuxta animaduerſionem Sixti V. *in §. 3. ſub verſ. ſed eam adhibendam ſua Conſt. 83.* ac proindè eſt planè contrarium decretis Vrbani VIII. generaliter prohibentibus quodcunque præſeferens ac indicans venerationem & cultum. Quis enim poterit inficiari, quin dictum participium *Indicans* huic rei adaptetur, cùm verbum *Indicare* ſignificet demonſtrare ex iuribus congeſtis per Rebuff. *ſub initio l. indicaſſe 197. ff. de verb. ſignif.* Ipſaque dictarum Reliquiarum petitio, & acceptatio in præfatis Ciuitatibus arguat eas deſideraſſe, vt venerarentur ac colerent tanquam Serui Dei illis noti, cumque ſanctitatis opinione defuncti.

CONSVLTATIO CLXXXVIII.

An pauimentum ſupra ſepulturam tantiſper eleuatum, ac epitaphium in lapide gemmato inciſum cum imagine picta prædefuncti cum fama Sanctitatis præſeferant aut indicent venerationem cultus?

VIdetur reſpondendum affirmatè, ſi hæc omnia communiter fieri non ſoleant ab omnibus fidelibus. Porrò erectionem monumenti, quod *in l. 2. §. monumentum 42. ff. de relig. & ſumpt. fun.* dicitur fieri memoriæ ſeruandæ gratia in poſterum, Zimara *probl. 6.* relatus à Laurentio Belli *in repet. c. Nullus §. Equidem num. 47. 13. q. 2.* inquit redolere quid perpetuum ac diuinum. Idem eſto iudicium de epitaphio, cum non ſit de more inſculptum in marmore, ſed in gemma, præſertim ſi qualitas inſcriptionis ſummam pietatem, certumque ad Superos tranſitum inſinuet legentibus ad venerationem, ſique imago depicta ſit Religioſi laici. Nam cum inſolens ſit huiuſmodi imagines exponi ſupra monumentum, vtique id venerationis excitandæ ſignum eſſe videtur. Siquidem Aloyſius Nouarinus *in ſchediaſmate Sacroprophano lib. 4. cap. 3. n. 15.* inquit, *mirum eſt quantas vires in hominum mente habere debeant Sanctorum imagines*. Quare dictis decretis Vrbani prohibentur publicè exponi imagines defunctorum cum opinione Sanctitatis. Ex quibus idem obſeruarunt Contelor. *de Canonizat. Sanct. cap. 22. n. 9.* Lauret. de Franch. *de contr. inter Epiſcop. & Regul. pag. 242.* Trullench. *in Decal. lib. 1. cap. 9. dub. 6. num. 25.* & pluribus alijs ſeqq. ac Barboſ. *de offic. Epiſcop. p. 3. alleg. 97. poſt num. 18.* & *in ſum. Apoſtol. deciſ. collect. 696. n. 1.* 1

CONSVLTATIO CLXXXIX.

An teſtes, qui induci debent ad probandum non cultum alicuius ſerui Dei, induci poſſint biduo poſt citationem?

REſpondendum videtur, non poſſe. Quia de iure debent prius nominari, ſicut *in cap. Dilectorum 10. v. Teſtes, qui fuerunt nominati, de teſtib. cogen.* notant Bald. & Bellam. *n. 1.* ac Barbat. *in cap. Conſtitutus n. 10.* ibidemque Imol. *n. 4. de fideiuſſ.* 1

At dicendum eſt, ſufficere quod ſint citati, ne dicantur ſponte deponere. Ita Farinac. *de teſtib. q. 89. oppoſ. 34. n. 8.* 2

CONSVLTATIO CXC.

An ſit neceſſe, quod Iudex Remiſſorialis perſonaliter accedat ad Eccleſiam, vbi aliquis ſeruus Dei dicitur ſepultus ad iudicialiter inſpiciendum illius ſepulchrum, ibique viſa in actis redigendum, annotandumque?

AFfirmatiuam ſuadent Decreta Vrbani VIII. Nam cùm loquantur de loco ſepulchri, ibi: *Ad horum hominum ſepulchra vetuit, &c.* res ipſa exigere videtur, vt locus ſepulchri ſubiectus ſit oculis Iudicis ad textum *in l. ſi irruptione 8. §. Ad officium in fin. finium regundorum*, vbi Bald. *in princ.* & Florian. *num. 2.* notant, quod Iudex debet perſonaliter accedere ad locum, & illi creditur in eo, quod videt. Quare noua decreta *pag. 54. ſub verſ. Magnoperè* monuerunt, vt exploretur in loco, vbi mortuus fuit, vel requieſcit ille, pro quo petitur Canonizatio. Etenim ocularis inſpectio Iudicis præferri debet cuicunq; alij generi probationis ex Bald. *in l. contra negantem 4. num. 10. in fin. C. ad l. Aquil.* cum ſimilibus relatis à Hieronymo de Monte *in tract. finium regund. cap. 30. à num. 3. ad 6.* Ideòque non videtur ſatisfactum menti Vrbani VIII. per ſolum examen teſtium in loco diſtante à ſepulchro. 1

Tamen

2 Tamen ſententia negatiua eſt vera. Quippe tam ex forma Decretorum, quàm Remiſsorialium nullibi cauetur, quod huiuſmodi inſpectio ſuper non cultu requiratur, ſed ſolummodo exigunt carentiam cultus tam circa ſepulchrum, quàm imagines illius, qui petitur canonizari. Quæ quidem omnimoda carentia pleniſſimè iuſtificari poteſt per legitimum examen teſtium, firmantium amotionem cultus, omniumque venerationem indicantium, Iudexque in ſua definitiua ſententia expreſsam relationem habeat non ſolum ad eorundem depoſitiones, verùm etiam ad deducta, & probata in Proceſsu. Sufficit enim, quod ſententia ex actis ſit certa, *l.3. C. de ſent. quæ ſine cert. quant.* Lanfranc. de Oriano *in cap. Quoniam contra n.577. de probat.* Alex. *conſ.109. ſub n.1. vol.5.* Vant. *de nullit. ex defec. proceſ. n.104. & 105.* Scacc. *de ſent. & re iudic. q.15. ſub n.16. & 17.* Quia ſatis certum dicitur id, quod habet relationem ad illud, quod eſt certum & manifeſtum.

3 Neque ex nouis decretis contrarium elicitur. Cum ſolummodo loquantur de inſpectione oculari facienda in Proceſſibus, qui fieri conſueuerunt ſuper ſanctitate vitæ ſeruorum Dei, pro quorum canonizatione inſtatur. Quo caſu requirunt, vt exploretur in loco, vbi mortui ſunt, vel requieſcunt, ſi tum temporis adſit & vigeat communis reputatio & fama ſanctitatis eorundem, homineſque accedant ad illorum venerationem ſponte, vel arte, aut alia quauis diligentia humana.

CONSVLTATIO CXCI.

An ſi corpus alicuius ſerui Dei ſepultum fuerit extra Eccleſiam, aut cœmeterium in loco inſolito, puta in Capella Valetudinaria, vulgò Infermeria, *eruatur exinde aliquid, cultum ac venerationem præſeferens aut indicans?*

1 Affirmandum videtur. Nam, vt rectè notat Abb. *in rubr. de ſepult. n.3.* locus ſepulturæ catholicorum eſſe debet in cœmeterijs Eccleſiarum, vel in ipſis Eccleſijs, & non alibi. Quod ex eo repetit Sebaſt. Medices *de ſepult. q.1. n.8.* idem latiùs proſequens *q.5.* Quare dixerunt ſepulturam eſſe locum concauum in Eccleſiaſtico cœmeterio, quo corpus catholici conquieſcit, Hoſtienſ. *in ſum. tit. de ſepult. n.1.* Abb. *d. rubr. n. etiam 1.* Cardinal. *in Clem. Dudum, §. Huiuſmodi, n.2. eod. tit.* alijque relati per Sebaſt. Medic. *d.q.1. n.1.*

2 Nihilominus contrarium verum eſt. Nam licet antiquitus propter augmentum Chriſtianæ Religionis locus quidam Sacerà Sanctis Patribus extra Eccleſias conſtitutus fuiſset, quem Cœmeterium appellarunt, vt teſtatur Nicolaus *in cap. ſicut antiquitus 17. q.4.* Deinde dignitatis ergo in atrij, porticibuſque Eccleſiarum humari cadauera, & poſtea in eiſdem met Eccleſijs permiſsum eſt, *cap. Præcipiendum, & c. Nullus 13. q.2.* Ideò ſi corpus alicuius Serui Dei ad tollendam penitus dubietatem contrauentionis Decretorum, omnemque anſam ſuſpicandi de amotione cultus illi præſtiti inhumatum fuerit propè Capellam Valetudinariam, vbi Sacroſanctum Miſsæ ſacrificium celebratur, dicetur collocatum in loco pio, ſacro, & religioſo, cum locorum appellatione veniant non ſolum Eccleſiæ & Monaſteria, ſed etiam Oratoria, Hoſpitalia, & his ſimilia iuxta opinionem, quam pluribus firmat Bonacin. *tom.2. diſp.3. q.22. pun.3. n.3.* ac ideò congruat laudabili conſuetudini vniuerſalis Eccleſiæ ex allegatis à Sebaſtian. Medic. *d. tract. q.9. n.3.* abſque vlla eminentia vel ornatu, ſed in fouea ſubtus terram ſolis lateribus complanata, vtique nihil exinde poteſt argui, quod ſit contra formam Decretorum.

CONSVLTATIO CXCII.

An teſtes, qui ſimpliciter dixerint contenta in articulo eſſe vera, eadem minimè ſpecificando, nec recenſendo quid vnuſquiſque ſciret de viſu, & certa ſcientia propria, vel de auditu alieno, ac eorum plerique ſe generaliter retulerint ad aliàs dicta, & aliqui teſtati fuerint de publica voce & fama ſuper non ſpecificè priùs indiuiduatis, admitti debeant?

Videtur negandum. Eſt enim contra formam mandati Apoſtolici ex Remiſsoria, ibi: *Non quidem relatiuè ad aliam eorum depoſitionem, vel ſcripturam ipſis fortè lectam, vel oſtenſam, ſed per extenſum de verbo ad verbum, ita ut ſit noua depoſitio, &c. diligenter examinetis.* Atque adeò eorum depoſitiones ſunt habendæ pro irritis ac nullis ad textum *in cap. Cum dilecta 22. in fin. de reſcript.* ibi: *Propter quod proceſſum ipſorum contra noſtri formam reſcripti ac iuris ordinem attentatum, irritum decernimus & inanem.* Et *cap. Venerabili 37. de offic. deleg.* ibi: *Quia videlicet Abbas contra mandati noſtri tenorem proceſſit, &c.* Quare Iuriſconſultus *in l. Eum 8. §. ſi præter, ff. de tranſact.* dixit: *Si non de omnibus inquiſierit quæ oratio mandat, &c. quamuis de quibuſdam quæſierit tranſactionem eſſe irritam*, Gloſsaque dicto verbo *Irritam* addit totum haberi pro irrito, cum aliquid de faciendis omittitur. Præterea nec de iure admittitur depoſitio teſtis aſserentis contenta in articulo eſse vera, cum dicta ſint excipienda ac ſcribenda per extenſum, vt docent Iacob. Ægid. *de teſtib. n.25.* & Bertachin. *in repert. verb. Teſtes deponunt.* 1

2 Veruntamen aduerto, quod Remiſsoria ſolùm dicit, quod ſcribantur dicta teſtium non relatiuè ad aliam depoſitionem vel ſcripturam illis lectam, ſed per extenſum. Ideòque non prohibet, quin teſtis reſpondeat, articulum eſse verum, cum id de iure licitum ſit, & talis reſponſio probet. Soccin. *conſ.56. n.12. lib.4.* Bald. *conſ.10. n.6. lib.5.* Caſsad. *deciſ.3. n.9. de prob.* Gregor. XV. *deciſ.578. n.3.* & ibi Add. qui alios allegant, Burat. *deciſ.817. n.4.* Rot. *deciſ.371. n.1. p.2. & deciſ.96. n.1. to.2. p.4. & dec.424. n.8. to.2. p.5. rec.* Quam opinionem admittit etiam Farinac. *de teſtib. q.80. n.102.* ſi teſtis reddat rationem ſui dicti, per quam ceſsat inconueniens, quia intelligitur ex ratione, an deponat ex propria ſcientia, vel ex auditu, aut quomodo. Quod verò ad eos, qui ſe referunt ad alia à ſe dicta contra formam Remiſsoriæ, ſi tamen fuerint iterum examinati, & depoſuerint relatiuè ad primum examen, fateor nihil probare, ſed non inde ſequi inualiditas proceſsus. Idem aſſero de ijs, qui teſtati fuerint de publica voce & fama ſuper non ſpecificè priùs indiuiduatis.

CONSVLTATIO CXCIII.

An Regulares in cauſa canonizationis poſſint teſtimonium perhibere, non obtenta à ſuis ſuperioribus licentia?

Non poſse videtur reſpondendum. Quia ipſi ſunt mortui Mundo, *l. Deo nobis, C. de Epiſcop. & Cler. §. Illud, & §. Si quis autem, auth. de monach. cap. Placuit. 16. q.1.* Et per ſe carent velle ac nolle, ſicque eorum voluntas in totum pendet à voluntate Superioris, *Cap. ſi religioſus, & cap. Si Abbatem, de elect. in 6. cap. fin. de ſepul. eod. lib.* Ex quibus rectè negant abſque eius licentia poſse ferre teſtimonium, ſicque examini ſe ſubijcere Ioan. Fab. *in §. Teſtes autem n.3. Inſtit. de teſtib.* Felyn. *in cap. Cùm nuncius ſub n.3. de teſtib.* Sicard. *in l. Quoniam liberi n.1. C. eod.* inquiens ita ſe habere communem praxim, & alij quoque teſtantes de communi, quos refert ac ſequitur Farinac. *de teſtib. quæſt. 61. oppoſ. 14. num. 130.* Et Caualcan. *eod. tract. p.4. n.29.* 1

Et quidem hac in quæſtione anceps olim fui. Non enim deſunt rationes, quibus adſtruitur huiuſmodi depoſitionem 2

nem non ſolum eſſe illicitam, ſed etiam nullam, ſiue Regularis coactus deponat, ſiue etiam ſponte. Quia cùm examinatio teſtium ſit pars proceſſus, atque adeò actus iuriſdictionis ſaltem ex delegatione, aut mandato, non poteſt valere, niſi habeat fundamentum in iuriſdictione, *cap. 1. de for. compet.* & notat ibi Gemin. *n.* 3. Quod adeò verum eſt, vt ſi Notarius extra iudicium examinet teſtes ſine mandato Iudicis, & decreto, eorum depoſitio nulla ſit, vt tradunt Maranta *de ordin. iudic. tit. de teſtib. produc. n.6.* Maſcard. *de probat. in præfat. lib. 1. q. 5. num.* 23. & 89. & Chartar. *deciſ. crim. 86. n. 9.*

3 Cùm ergo Epiſcopus nullam habeat iuriſdictionem circa exemptos Regulares, exceptis caſibus in iure & in ſpecialibus Conſtitutionibus Pontificijs expreſſis, & per conſequens Regulares nullam habeant ſubiectionem ad Epiſcopos, ſequitur, quod Epiſcopi non poſſint circa ipſos Regulares exercere actus iuriſdictionales, & ſi exerceant, nulli ſunt defectu iuriſdictionis, qui eſt defectus omnium maximus quo ad annullationem actus, vt firmant Curt. *conſ. 69. in fin.* Decian. *conſ. 38. n. 7. & conſ. 360. n. 1.* Pariſ. *conſ. 204. n. 102. lib. 2.* Menoch. *conſ. 1080. n. 1.* Vantius *tit. de nullit. defect. iuriſdict. n. 2. & ſeq.* ac omnes Iuriſperiti paſſim. Quod perſpicuum eſt ex multis iuribus, quæ adducunt. Vnde dicta examinatio ac depoſitio erit nulla, vtpotè non fundata in debita iuriſdictione.

4 Nec ſufficit, quod Regularis non coactè, ſed ſponte deponat, quaſi per hoc conſentiat in iuriſdictionem Epiſcopi. Quoniam cum non habeat facultatem conſentiendi, nulliter conſentiret, etiamſi expreſſum exhiberet conſenſum. Agitur enim de intereſſe ſui Superioris, cui non poteſt preiudicare. Hinc nemo ſine licentia ſui Superioris poteſt in Iudicem non ſuum conſentire, vt docent communiter Doctores per celebres textus *in cap. Cùm tempore, de arbitr. & in cap. ſignificaſti de for. comp.* ibique Ioan. Andr. Butr. Abb. & Socin. ac proſequuntur Rodriquez *tom. 1. quæſt. regul. quæſt. 36. art. 1. & to. 2. quæſt. 63. art.* 10. & Tamburin. *de iur. Abb. tom. 1. diſp. 15. quæſt. 12. num.* 3. qui alios centuriatim adducunt. Quod à fortiori militat in Religioſis, quia non habent proprium velle aut nolle.

5 Neque iuuat ſi dicatur, quod conceſſo vno, cenſentur conceſſa etiam omnia, ſine quibus non peruenitur ad ipſum, *l. 1. ff. de iuriſdict. omn. iudic. & l. Ad rem mobilem, §. Qui Procuratorem, ff. de procurat.* Et proinde cum Epiſcopus habeat facultatem procedendi iudicialiter, habebit etiam facultatem examinandi quoſcunque, quorum examen ſit neceſſarium pro terminanda illa cauſa.

6 Nam reſpondetur, quod cenſentur conceſſa ſine præiudicio alterius, & ideò cenſetur conceſſum Iudici poſſe examinare exemptos, ſed cum licentia ſuorum Superiorum. Alioquin dicendum eſſet, quod poſſet in alieno territorio exercere iuriſdictionem, quando hoc eſſet neceſſarium ad complementum iudicij, vt citare, condemnare, & alios eiuſmodi actus iuriſdictionales.

7 In his principijs omnes conſentire videntur. Attamen ego verius exiſtimo, quod eiuſmodi licentiæ defectus nedum non annullat proceſſum ſed neque Religioſorum examen, Quia regulariter poſſunt examinari ſine licentia iuxta veriorem ſententiam, quam probarunt Abb. *in cap. Cùm nuncius n. 4.* ibique Aretin. teſtans ita communiter ſeruari in praxi *n. 11.* & Felin. *n. 13. de teſtib.* Idem Abb. *in cap. 1. num. 17. de iuram. calum.* cum alijs allegatis per Farinac. *de teſtib. q. 61. oppoſ. 14. n. 124. & 134.* præſertim in cauſa pia, & de iure canonico, vt ibidem *n. 127. & 129.* Et in Superioribus & Religioſis eiuſdem monaſterij, Rot. *in relat. S. Franciſcæ Romanæ p. 1. ar. 7. §. fin. & S. Thereſiæ p. 3. rubr. de mirac. ar. 2.* Vnde quod in cauſa Canonizationis huiuſmodi licentia ex quadam condecentia ordinis regularis in dubio præſumitur, Aretin. *in d. cap. Cùm nuncius n. 13.* Siluan. *conſ. 56. num. 17. & ſeqq.* Guidop. *deciſ. 517.* traditque Contelor. *de Canoniz. cap. 18. num.* 8. Rot. *in dd. relat. S. Franciſca Romana, & S. Thereſiæ locis adductis.*

8 Attamen hac in re cautio deſideranda. Lucius Caſſius, Prætor, is, cuius tribunal propter nimiam ſeueritatem apud Valer. Max. *lib. 3. cap. 7.* ſcopulus reorum dicebatur, quemque populus Romanus veriſſimum & ſapientiſſimum Iudicem putabat, identidem in cauſis quærere ſolebat, cui bono fuiſſet. Sic enim vitam hominum eſſe ſciebat, vt ad maleficium nemo conetur ſine ſpe, atque emolumento accedere.

Quod ille in maleficiorum inquiſitione, idem ego crederem in exploratione teſtium obſeruandum, ſcilicet *cum ſint præmia falſi nulla, ratam debet teſtis habere fidem*, Quod ergo Imperator Hadrianus in re graui, ſed non perinde graui, vt hæc iſta, reſcripſit: *Teſtibus ſe, non teſtimonijs crediturum, l. 3. §. 2. & 3. ff. de teſt.* idem hìc faciendum ſtatuo, memor temporis, in quod hæc incidunt, non illius eruditi, & omne quod fieri non poteſt, reſpuentis, de quo Auguſtinus alicubi *lib. 22. de ciuit. Dei cap. 8. in principio.* 9

CONSVLTATIO CXCIV.

An in cauſa Canonizationis ſint idonei teſtes religioſi eiuſdem Religionis, ſiue Communitatis?

NEgandum videtur, Quoniam teſtis eiuſdem Vniuerſitatis non admittuntur in cauſa ardua, qualis eſt, vbi agitur de dignitate, Bald. *in cap. Cum nuncius n. 1.* & Felin. *in cap. Inſuper n. 5. de teſtib.* Pariſ. *conſ. 138. num. 24. vol. 7.* Vrſil. ad Afflict. *dec. 400. n. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſ. 106. n. 11.* Farinac. *de teſtib. q. 60. num. 521.* Caual. *dec. 143. n. 3.* Burat. *deciſ. 53. n. 2.* Rot. *dec. 304. n. 11. poſt 2. vol. conſ. Farin.* Adde præſertim, quod moueri poterint ad ita deponendum ex affectione, qua colunt memoriam Correligioſi, deſiderio conſequendi plura commoda ex illius Beatificatione. Ex quibus negant teſtes Vniuerſitatis integros eſſe Butr. *d. cap. Cùm nuncius n. 3.* Abb. *d. cap. Inſuper num. 2.* ibique Decian. *n. 7. de teſtib.* & alij, quos cumulat Farinac. *d. q. 60. n. 536.* teſtans de magis communi *n. 538.* 1

2 Nihilominus aſſerendum eſt. Ea, quæ dicta ſunt non concernere validitatem proceſſus, neque officere probationi. Quia quoad affectionem, ea purgatur per iuramentum. Bald. *in d. cap. Cùm nuncius & in d. cap. Inſuper n. 5.* ac Felin. *num. 1. de teſtib.* Contelor. *cap. 18. n. 7. de Canoniz.* ac Rot. *in relat. S. Thereſiæ ar. 2.* Et quod ad intereſſe, illud non excludit teſtes Vniuerſitatis, niſi agatur de proprio ſingulorum ad textum *in d. cap. Inſuper*, vbi etiam Felin. *num. 1.* cum alijs allegatis per Farinac. *q. 60. num. 456. & ſeq.* Contelor. *d. cap. 18. num. 5. & 6.* Gregor. XV. *deciſ. 340. num. 2. & ſeqq.* Rot. *deciſ. 290. num. 14. p. 5. & deciſ. 258. num. 16. p. 7. rec.* Agunt enim tantummodo de honore totius Ordinis, imo & Vniuerſæ Eccleſiæ, vt in puncto conſiderauit Rot. *in relat. S. Andreæ Corſini p. 5. §. 2.* & alias ſæpè.

3 Præſertim ſi reddant rationem, Rot. *deciſ. 144. num. 10. p. 4. diu.* Etſi ſint multi, & adminiculati dicto aliorum, vt firmat Rot. apud Gregor. XV. *deciſ. 340. num. 5. & ſeqq.* Burat. *dec. 314. n. 5.* ibique Add. & *deciſ. 290. n. 13. p. 5. rec.* Ac quando agitur de geſtis in Monaſterio & de perſonis degentibus intra clauſtra, vt in monialibus, vbi alij non interueniunt, vt per adductos à Farinac. *d. q. 60. n. 539. & 464.* Contelor. *d. cap. 18. n. 4.* Rot. *in relat. S. Franciſcæ Romanæ rubr. de mirac. in vita ſub §. Quia vlterius*, S. Hiacynthi *rubr. de mirac.* & B. Ludouici Bertrandi *in miraculo multiplicationis panis.* Et attento numero ipſorum, ac ſuppletione ex dicto aliorum, intereſſe non habentium, vt per eundem Farinac. *loco allegato n. 540. & 541.*

4 Quod ampliùs confirmatur. Qui ſunt de Vniuerſitate poſſunt eſſe teſtes quoad ea, quæ concernunt Vniuerſitatem, etiam quando ex eorum depoſitione reſultat commodum Vniuerſitati, licet in conſequentiam ad ipſos quoque tale commodum perueniat, vt tradunt Dec. *conſ.* 342. teſtans de communi, Viuius *com. opin. 293. lib. 2.* Petr. de Ben. *dec. 70. in fine*, aſſerens ita fuiſſe iudicatum à Rota Bononienſi, Nell. à S. Gemin. *de teſtib. p. 1. num. 13.* Caſtr. *in l. Sed ſi hac §. Qui manumittitur, ff. de in ius voc.* Bart. *ibid.* Bald. *in l. Si municipes, ff. quod cuiuſque vniu.* Angel. *ibidem.* Firmatque Cyn. *in l. Parentes, C. de teſtib.* Salyc. *ibid.* Nec diſſentit

Innoc.

Innoc. *d. cap. Cum Nuncius*, *& in cap. Inſuper de teſtib.* Sequiturque Aretin. *in* §. *Vniuerſitatis*, *Iuſtit. De rer. diuiſ.* ac concinit Franc. Curt. *de teſtib. concl.* 3. *num.* 11. Albetic. de Malet. *eod. tract. cap.* 4. *num.* 71. Lanfranch. *de Oran. eod. argum. num.* 73. Specul. *in d. cap. Cum nuncius*, Aufret. *de teſtib. num.* 91. alijque communiter cum Gloſ. Canonica ibidem, ac ciuili *in l. Tantum*, §. *Vniuerſitatis*, *ff. de rer. diuiſ. & in l. Idonei*, *ff. de teſtib. & in* §. *Cogitandum*, *auth. de monach. & in l. ſi municipes* ſuperiùs adducta.

4 Ratio eſt, quia cauſa Vniuerſitatis non eſt cauſa ſingulorum de communitate, eadem *l. ſi municipes & l. ſicut*, §. 1. *ff. Quod cuiuſque vniu.* Et ideò non debent qui ſunt de Vniuerſitate repelli à teſtificando, quaſi pro cauſa propria teſtificaturi ſint. Nam, vt ait Gloſ. *in d. cap. Nuncius*, *v. Repellendi*: *Qui dicit teſtimonium pro communitate*, *pro nullo de communitate dicit*, atque adeò nec pro ſe.

5 Vnde admiſſo, quod teſtis idoneus ſit ille, cui nihil obijci poſſit, non poteſt obijci, quod quis ſit de Vniuerſitate, aut de Monaſterio, de cuius intereſſe agitur. Nam non poteſt obijci, quod de iure non obijcitur. Non obijcitur autem teſti, quod ſit de Vniuerſitate, aut de Monaſterio. Quia hoc non obſtante ius decernit, quod poſſint teſtificari, & ideò non poſſunt ex hoc capite repelli, ſi alias ſint idonei. Neque eſt veriſimile, quod quis propter iura Vniuerſitatis, aut Monaſterij conſeruanda peierare velit, cum ſoleat negligi, quod communiter poſſidetur, *l.* 2. *C. quando & quib. quar. par.* [Aduertit nihilominus Rota in relatione S. Andreæ Corſini §. 2. liberum eſſe Iudici propter præſumptam affectionem, vel circumſtantias facti aliquid minus tribuere illorum depoſitioni, ſicut dicitur de teſtibus in cauſa ſuæ Vniuerſitatis, qui propter præſumptam illorum affectionem minus probat, Dec. *in cap. Inſuper num.* 7. *de teſtib.* Crauet. *de antiq. temp. p.* 1. *verſ. quod in libro num.* 18. Menoch. *de arb. caſ.* 106. *in princ. & num.* 9. Afflict. *dec.* 400. *num.* 4.]

CONSVLTATIO CXCV.

An literæ Remiſſoriales debeant præſentari omnibus, quibus directæ ſunt?

1 AFfirmatiuè videtur reſpondendum. Non enim clauſula in literis expreſſa: *Vt vos vel ad minus duo ex vobis, &c. procedentes, &c.* reſpicit actum exhibitionis literarum faciendæ ſingulis, quibus nominatim directæ ſunt, ſed vlteriorem proceſſum poſtea peragendum, cùm reſcriptum firmans iuriſdictionem non dicatur de proceſſu, niſi poſt illius præſentationem ex traditis à Ludouico Gomez *in cap.* 1. *num.* 22. *cum ſeqq. de reſcrip.* Ea ratione, quia vbi non eſt iudicium, non eſt proceſſus: iudicium verò incipit à prima citatione, quæ fit poſt exhibitionem reſcripti, ſeu libelli, §. *fin. Inſtit. de pœn. tem. litig.* Nimirum ſi dictum participium *Procedentes* verificabile ſolum eſt poſt completum actum præſentationis literarum continentium Reſcriptum tribuens iuriſdictionem Iudicibus Remiſſorialibus: Quare etiam Rebuff. *de nominat. q. vlt. num.* 2. dixit poſt citationem non circumductam, ac litis conteſtationem, & non antea quem dici poſitum in Reſcripto.

2 Nihilominus hoc duplici ratione diluitur. Prima, quia in corpore ſingularum Remiſſorialium adeſt: *vt vos*, *vel ad minus duo ex vobis coniunctim ac ſimul vice noſtra procedentes, &c.* Virtute enim huiuſmodi clauſulæ coram duobus nedum ad exequutionem literarum procedi, ſed etiam literæ ipſæ præſentari, negociumque ritè ac rectè inchoari poterit, *cap. Cum plures de offic. Deleg. in* 6. ibique docet Gloſ. *v. Inchoante*, inquiens Decretalem illam locum habere etiam dùm negotium inchoatur. Idem firmat Io. Andr. loquens de præſentatione reſcripti *ſub num.* 2. Archid. *num.* 1. Gemin. *n.* 8. & Franch. *num.* 3. Adſtipulatur Abb. *in cap. Prudentiam* 21. *num.* 3. ac Bellam. *num.* 5. *de offic. Deleg.*

3 Altera, quia ſententia oppoſita non procedit, quando exhibentur atteſtationes ſuper recuſationibus aliorum Coniudicum non comparentium. Nam ſi quatenus etiam ageretur de clauſula *quod ſi non omnes*, de qua in *cap. Seiſcitatus* 13. *de reſcript. & in d. cap. Prudentiam* 21. *de offic. Deleg.* docto de recuſatione, vel impotentia aliorum, cæteris præſentari poterint iuxta declarationem Gloſ. *in d. cap. Cum plures*, *v. Forma eod. tit. in* 6. Quod proſequitur Vant. *de null. ex def. iuriſd. ordin. num.* 179. *& ſeqq.* Sanè multò magis id fieri poterit in vim clauſulæ, *vt vos*, *vel ad minus duo ex vobis, &c.*

Atque ita ceſſat obligatio, quod iſta clauſula reſpiciat proceſſum inchoandum poſt præſentationem literarum, ac addo, quod nedum reſpiciat vlteriorum proceſſum, ſed etiam illius initium, ſicque præſentationem reſcripti, ſeu literarum, quia de iure dicitur de proceſſu. Primò ex ſententia Speculatoris *tit. de reſcript. per ſent. in princ. num.* 5. dicentis præſentationem reſcripti eſſe de proceſſu, ideòque per manum publicam redigendam in acta vna cùm ipſo reſcripto. Id quod clariùs expreſſit Bald. *in cap. Conſuluit* 24. *num.* 14. *de off. Deleg.* dicens nomine proceſſus totum contineri, hoc eſt proceſſum partium, & proceſſum Iudicis, ac *in Rubr. de in ius voc. num.* 2. quod ſola libelli, ſeu reſcripti productio, atque receptio, quantum ad Iudicem, eſt de proceſſu, licet quoad partem non ſit de proceſſu, niſi poſtquam fuerit citata. Vnde etiam Bartholom. Soccin. *ibi num.* 3. & Marian. Soccin. *in cap.* 1. *num.* 148. *de libel. oblat.* inferunt iudicium quoad Iudicem inceptum dici per ſolam libelli oblationem. 4

Secundò ſi ex dicto Martini de Fano, quod approbat Speculator *tit. de Iudic. deleg.* §. *reſtat num.* 2. & Io. Andr. *ibi in addit. lit. E. v. Natura*, *verſ. Ex vi clauſulæ*, quando cauſa commiſſa eſt tribus, & vnus eorum tempore commiſſionis non erat in rerum natura, ea valet quoad alios duos, ſiue dicatur, ſiue ſubintelligatur clauſula *Quando ſi non omnes*, *&c.* Concinit Bald. *in d. cap. Prudentiam n.* 1. *de offic. Deleg.* à fortiori ſanè id procedit quando adeſt clauſula, *vt vos vel ad minus duo ex vobis*, de qua *in d. cap. Cum plures.* 5

Tertiò ex limitatione regulæ ſtatutæ *in cap. Vno, de offic. Deleg.* quod ſcilicet poteſtas plurium delegatorum ſimpliciter expiret per mortem vnius, vt minimè procedat, ſi in reſcripto adſit clauſula *Quod ſi non omnes*, *&c.* Fortius verò ſi adſit clauſula, *vt omnes*, *aut duo*, *&c.* Quod *in d. cap.* 1. *v. Delegatorum* præ alijs notant Io. Andr. *nu.* 7. Cardin. *n.* 1. *quæſt.* 7. & Imol. *num.* 5. Nam ſi vigore clauſulæ *Quod ſi non omnes*, *&c.* mandatum Apoſtolicum tribus directum non expirat morte vnius, ſed ſuſtinetur in ſuperſtitibus æquè ac ſi illi tantùm fuiſſent delegati, pari, immò maiori ratione in his proceſſibus id operatur clauſula, *vt vos vel ad minus duo ex vobis*, præſertim vbi doctum fuerit de recuſatione, vel impotentia aliorum. 6

Quartò, quia in formulario terminorum ſecundum ſtylum Romanæ Curiæ impreſſo Romæ anno 1581. *pag.* 7. *rubr. principium Regiſtri coram Commiſſario vigore literarum Apoſtolicarum* inter alia leguntur hæc verba: *Quas quidem literas Apoſtolicas idem D. N. principalis Reuerendiſſimo in Chriſto Patri & D. N. D. Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopo N. alteri ex Iudicibus Apoſtolicis deſcripto, & nominato per præfatum D. N. Papam authoritate Apoſtolica cum illa clauſula quod vos, vel duo, aut vnus veſtrum ſpecialiter deputato humiliter exhibuit, atque præſentauit.* Vnde liquet praxim Curiæ admittere, quod ſtante dicta clauſula non ſit neceſſarium literas omnibus præſentare. 8

CONSVLTATIO CXCVI.

An Vrbanus VIII. in decretis ſuper non cultu voluerit dictionibus illis ſtatim & omnino *aliſque tollere facultatem deducendi iura, quæ habent nonnulli, ſe verſari in caſibus exceptis, vel alia de cauſa ſe non teneri ad amotionem cultus?*

REſpondetur negatiuè. Liquet ex eadem Conſtitutione *pag.* 12. illis verbis: *Deque his, atque infraſcriptis omnibus, quæ in his decretis diſpoſita & ordinata ſunt aliqua ſuboriente difficultate, Ordinarijs locorum, & Delegatis Apoſtolicis quibuslibet omnem interpretandi facultatem ademimus, vtque Sedem Apoſtolicam deſuper conſulerent, ab eaque reſponſum expectarent mandauimus eiſdem, &c.* Ex quibus 1

bus clarè patet quod fuit tantum adempta facultas Ordinarijs & Legatis Apoſtolicis interpretandi, non autem parti iura deducendi. Nec huiuſmodi verba aliam interpretationem recipere poſſunt, cùm nunquam præſumatur Principem in ſuis Conſtitutionibus tollere iura tertij, *cap.ſuper eo, de offic.Deleg.* Felin. *in cap. Cauſam, quæ nu. 19. de reſcript.* Iaſ. *in l. 1. nu. 21. ff. de Conſtit.* & alij relati à Rota, ſeu illius Adden. *ad dec. 666. nu.20.* cum pluribus ſeqq. *p.4.tom.3.rec.*

CONSVLTATIO CXCVII.

An in cauſa Canonizationis poſſit quis eſſe Procurator & teſtis?

1 Negatiuè. Nemo enim in eadem cauſa poteſt eſſe principalis & teſtis, vt neque Procurator & teſtis ex congeſtis à Farinac. *de teſtib.q.60.illat. 5.num. 196.* Verùm cùm fuerit examinatus negari non poteſt, quin faciat ſaltem indicium, quodque cum alijs ſit coniungendus ad conſtituendam plenam probationem. Idem Farinac. *quæſt.52. limit. 11.num.261. cum ſeqq.*

CONSVLTATIO CXCVIII.

An celebratio Miſſæ ſolennis de Sanctiſſima Trinitate in gratiarum actionem ob aliquem prædefunctum cum fama Sanctitatis à Deo Eccleſiæ ſuæ elargitum, ac oratio panegyrica, quæ in eius obitus die habetur, arguat aliquod genus venerationis, aut cultus?

1 Reſpondetur non arguere. Quia Miſſa non celebratur in honorem Serui Dei, de qua tantum loquitur Scacchus *de ſign.Sanct.ſect.1.cap.8. lit.B.* ſed in honorem Sanctiſſimæ Trinitatis in gratiarum actionem. Quod ſicut licet pro quacumque alia gratia vel beneficio accepto, ita etiam licere debet in hoc caſu, vt plenè docet Molfeſ. *conſ.45.num.49.& ſeqq.*

2 Et ita video practicari in ipſa Vrbe in memoriam Pij V. nec immeritò. Quia non eſt credendum eſſe in Purgatorio & indigere ſuffragijs Eccleſiæ illas animas, quas Sedes Apoſtolica præuijs debitis diligentijs & informationibus piè credit in Cœlum introductas, & per proceſſuum compilationem, quam pro ſua authoritate iam fieri mandauit, ſperat poſſe Sanctos declarari, & tanquam tales publicè coli.

3 Præter quod dici etiam poteſt, hanc Miſſæ celebrationem non eſſe prohibitam per Decreta, quæ diſponunt tantum de remotione Imaginum cum laureolis, vel radijs, tabellarum, votorum lampadarum, donariorum, & ſimilium, ſub quibus non poteſt comprehendi huiuſmodi Miſſa, attenta præſertim verborum adhibitorum ſignificatione, ſcilicet *non apponantur, amoueantur, vetuit appendi*. Quæ nullo modo congruè referri poſſunt ad Miſſæ celebrationem.

4 Nihilominus ad abundantiorem cautelam, vt euitentur ſuper hoc diſputationes, atque ambages moneo quod ab hac celebratione ceſſetur.

Idem eſto iudicium de oratione panegyrica. Nam non eſt prohibita in anniuerſario cuiuſcumque defuncti ac laudabilis viri. Quodque in honorem ſeruorum Dei non canonizatorum liceat præclara ipſorum geſta ſcribere atque orationibus explicare varijs exemplis fusè ac eruditè firmat Molfeſ. *d.conſ.45.num.51.& ſeqq.*

CONSVLTATIO CXCIX.

An etiam in cauſis Canonizationis Sanctorum executio Remiſſoriæ ſit legitima, quando forma illius non eſt ſeruata in reſcribendo, quanta fides teſtibus & iuribus compulſatis ſit adhibenda, prout in literis remiſſorialibus ordinatum fuerat?

1 Negatiuè reſpondendum eſt. Ita ex *cap. Cum dilecta*, vbi Doct. *de reſcript.* & *cap. Prudentiam*, vbi Abb. *nu.13.*& Dec. *num.71. de offic.Deleg.*

2 Nec obſtat, quod ad validitatem proceſſus non pertineat omiſſio voti Iudicum remiſſorialium, cùm de voto illorum non ſit iudicandum, ſed ſecundum formam proceſſus. Nam fruſtra in literis remiſſorialibus id ordinaretur, ſi non eſſet obſeruandum. Et propterea cùm hoc fuerit expreſsè Iudicibus mandatum, parere tenentur, vt tradit Salyc. *in auth. Apud eloquentiſſimum, C. de fid. Inſtrum.* quem ſequitur Seuarol. *de remiſſ. cap. 38. num.2.*

3 Quare licet Rota non teneatur iudicare iuxta votum Iudicum: tamen ex hoc non ſequitur, quod forma data in literis remiſſorialibus non ſit ſeruanda circa præſtationem talis voti, quod optima ratione requiritur. Quia examinator debet conſiderare vacillationem teſtium, ruborem, cæteraſque illorum qualitates, ac illas intimare Iudici habenti iudicare iuxta Doctores *in cap. Quoniam contra*, vbi præſertim Dec. *nu. 217. & ſeqq. de probat.* & tradit Panuin. *de poteſt.Cap.ſed. vac.q.10.p.1. princip.nu.10.* Seuarol. *d.cap.38.nu.2.* poſt Specul. *de teſtib.§.Nunc tractandum nu.3.& 4.* vbi *nu.5.* aſſerit, quod is, qui teſtes, & inſtrumenta de mandato alterius recipit, debet reſcribere cuius auctoritatis, cuius famæ, cuiuſue conditionis ſint, deque aliis circumſtantijs monere, ac in actis inſerere quanta eis ſit fides adhibenda. Et *nu. 6.* inquit, quod ad officium Receptoris teſtium pertinet diſcernere quanta ſit fides teſtibus præſtanda, idque Iudici reſcribere.

4 Verùm quidem eſt iuxta Specul. *ibidem*, quod ſi Iudex hoc omiſerit, nihilominus poſt factam remiſſionem atteſtationum, hoc facere tenetur ad mandatum Iudicis, ſiue Superioris, cuius mandato teſtes recipit, non tamen proprio motu. Atque ita dicit ipſum fieri mandaſſe dum eſſet Tuſciæ in cauſa, quæ agitabatur inter Archiepiſcopum Rauennatenſem, & Commune Foroliuij, ac ſubdit, quod creditur fortè examinatori quoad hoc, etiamſi ſolus ſit, propter mandatum ei factum, quia creditur in facto ſibi commiſſo. Idem tradit *in tit.de Remiſſ.§.5.n.7.* Quod etiam diſtinguit Seuarol. *d.cap.38.nu.3.*

Cùm igitur Iudices remiſſoriales hanc declarationem non fecerint prout tenentur iuxta formam præſcriptam in literis, vel teſtes & iura fidem non merentur, vel ſaltem proceſſus eſt remittendus ad eoſdem, vt huiuſmodi declarationem faciant ex doctrina Speculatoris ſupra relata, & tamen loquitur in caſu, quo non fuerat eiuſmodi declaratio in literis commiſſa.

5 Circa verò iura extrahenda ab Archiuijs debent examinari teſtes ſuper illorum legalitate, ac ſcripturarum recognitione ex illis extractarum, atque etiam conſtare quod concurrant ea, de quibus per Caputaq. *dec. 41. & 42.p.1.* & Rot. *deciſ.135.nu.8.q.1.recent.* & ſæpè alibi.

CONSVLTATIO CC.

Quomodo negatiua cultus probetur?

1 Negatiua cultus vniuerſaliter, & vbique locorum coarctatur depoſitionibus teſtium per impoſſibilitatem illius exiſtentiæ, nedum in loco, vbi requieſcit corpus prædefuncti cum fama ſanctitatis, ſed etiam extra illum, vbique locorum, dicendo aliter eſſe non poſſe, quia ſi ſecus eſſet, ipſi teſtes tanquam benè informati ſciuiſſent, vel audiuiſſent iuxta praxim probandi negatiuam vniuerſalem,

lem, traditam a Bald. *in l.1.num.7.* quam Caſtr. pulchram & elegantem appellat *C.de bonor.poſſeſſ.*ac ſequitur Dec. *in cap.Tertio loco num.4.de probat.*& *conſ.534.num.* 10. Angel. *in §.Hinc nobis num.37. auth. de hered. & falcid.* Alex. *conſ.* 108.*nu.*10.*vol.*2.*& conſ.*43.*nu.*18.*vol.*4.Ruin.*conſ.*164.*num.* 7.*vol.*4. Pacian. aſſerens communem *de prob. lib.*1.*cap.*40. *n.*15.*& ſeqq.*

2 Maximè quando teſtes ſua dicta comprobant de publica voce & fama, per quam optimè probari negatiuam vniuerſalem non coarctatam certis locis tradit Herculanus *de negat. num.* 209. Quia cùm negatiua non coarctata certo loco & tempore ſit difficilis probationis, admittitur illius probatio per publicam vocem & famam iuxta Bart. *in l. De minore, §.Plurimum nu.*25.*ff.de quaſt.* dicentem, famam probari poſſe negatiuè, & Bald. *in l.*1.*num.*10.*qu.*5. *C. de teſtam.*vbi notat, quod communis opinio poteſt æquè probari in negatiua, ſicut in affirmatiua. Quia fama indifferenter & æquè capax eſt negatiuæ ſicut affirmatiuæ. Quod repetit *in l.Cum quidam, §.Quod dicitur in* 3.*notab.*ibique Angel.*n.*4.& Caſtr.*n.*8.*ff.de acquir. hered.* ac tradit Pacian. *d.lib.*1.*cap.*49.*n.*5.cum pluribus ſeqq.

CONSVLTATIO CCI.

An ex ſola fide Ordinarij, qua teſtatur de non cultu cuiuſpiam ſerui Dei concedenda ſit Remiſſoria in genere?

1 RESpondendum exiſtimo negatiuè. Nam non videtur ſatisfactum decreto Vrbani VIII. requirenti, quod Ordinarius ſuper non cultu iuridicas ſuſcipiat probationes, & diligenti præhabita diſquiſitione ritè pronunciet; Decreto nullatenus contrauentum eſſe, quodque vlterius ex proceſſu ſeorſim tranſmittendo S.Congregationi conſtet, Ordinarium ritè ac rectè agnouiſſe atque pronunciaſſe.

Tum quia Ordinarius non per ſe ipſum, ſed ex iuridicis probationibus procedere debet. Vnde vt iuridicæ probationes deſuper ſuſcipiantur erunt examinandi teſtes, citato Subpromotore fidei in partibus deputando, cùm hodie ex decretis Vrbani VIII.& S.Congregationis iudicialiter in huiuſmodi cauſis procedatur.

2 Rurſus, quia cùm debeat vlterius, præmiſſa diligenti diſcuſſione huiuſmodi probationum, Ordinarius ritè pronunciare, decreto non eſſe contrauentum, hoc non poteſt dici adimpletum quando non eſt facta præmiſſa diligens diſquiſitio probationum, & deficit pronunciatio ritè facta, & ſic iudialiter, citato Subpromotore, qui poſſet ſuas diligentias facere, & quæ ſibi viderentur opponere.

3 Item quia deficit etiam proceſſus ſeiunctus earumdem probationum, ex quo S.Congregatio videre poſſit, an Ordinarius ritè rectèque proceſſerit. Quare cùm forma dicti Decreti non fuerit aliquo modo ſeruata, nulla ratio dictæ fidei haberi poteſt. Ad deſtruendum enim quemlibet actum defectus formæ etiam in minima parte ſufficit, Bald. *in l.Iulianus, §.Si quis, ff.ad exhib.* Mohed. *dec.*17. *de cauſ. poſſeſ.& propr.*cum allegatis per Mant.*lib.*2.*tit.*4.*ſub num.*34. Debeatque forma præciſè obſeruari. vt per Alex. qui concordantes adducit *l.*1.*n.*8.*ff.de lib.& poſthum.* ac Rot. coram Gregor.XV.*dec.*518.*n.*3.

4 Nec obſtat, quod ex dicta fide habeatur effectus dicti Decreti, qui eſt probatio non exiſtentiæ cultus: defectus autem formæ ad certum finem requiſitæ non obſtat quando effectus ille obtinetur. Quia negatur quod finis iſte habeatur ex minus perfecta probatione eorum, quæ in dicta fide continentur, cùm probationibus inferioribus S. Congregatio non conſiderit, ſed deſiderauerit formalem probationem Ordinarij, & vlterius requiſiuerit etiam proceſſum in S.Congregatione diſcutiendum.

5 Et nihilominus, quando etiam huic fidei eſſet ſtandum, illa non ſuffragaretur. Quia poſſunt ſimul eſſe quod ante ſepulchrum extarent lampades & retinerentur votiuæ tabellæ, illæque eo temporis momento, quo facta eſt viſitatio, vel paulò ante fuerint amotæ, ne viderentur ab Ordinario, & poſteà vel fortè repoſitæ, ita vt fides veritatem contineat, & tamen decreto non ſit ſatisfactum, de quo melius conſtitiſſet ex depoſitionibus teſtium cum debitis interrogatoriis examinatorum. Quia ipſi magis perfectè de eodem actu permanente fidem facere poſſunt, deponendo, an præmiſſa vnquam extiterint, & a quanto tempore fuerint amota, quoue recondita. Vnde cùm nec præciſè, nec æquipollenter ſatisfiat dictæ formæ, illius defectus ſemper obſtare debet, donec perfectè adimpleatur.

CONSVLTATIO CCII.

An inquiſitio generalis in materia Canonizationis aliquo in caſu omitti poſſit?

NEgandum eſt. Quia decreta Vrbani VIII.*pag.* 50.§. *Et propterea* ſtatuunt, quod *nunquam debeat* omitti Inquiſitio in genere. Vnde inferunt aduertendum eſſe *quod non prius conceditur commiſſio Inquiſitionis ſpecialis quàm ſit abſoluta omnino Inquiſitio in genere.* Id quod habetur ex antiqua praxi Eccleſiæ relata *in cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanct.* ab Hoſt. *num.*5. Ioan. Andr. *num.* 3. Butr. *num.*4. Caſſan. *in Catal.glor.mund.p.*3.*conſid.*50.Maluet.*de Canoniz. Sanct.dub.*4.*num.*11.*tom.*14.Caſtell.*eod.tract.q.*8.*ar.*1. ac repetita in Rituali Romano edito ſub Leone X.quam pariter eadem decreta ſeruari mandant *pag.*18.§.*In proceſſibus*. Debet itaque ex authoritate Apoſtolica præcedere dicta Inquiſitio ſumpta in genere. 1

Etenim decretum vtens dictione *Nunquam*, quæ tanquam negatiua vniuerſalis comprehendit omnem caſum, & omne tempus iuxta Gloſ. *in l. Prouidendum* 7.§.1.*v.Nunquam, C.de poſtul.* Vulpel.*de præpoſ.eiuſd.dict.pag.*67. *num.*3.& Barboſ.*dict.*221.*n.*1. iunctoque verbo *Debeat* reddit actum contrarium impoſſibilem de iure, Albertin. *in repet. cap. Quoniam q.*5.*num.*8.*de heret.in* 6.Roland.*conſ.*2.*num.*40.*vol.* 4.Rebuff. *de decim.qu.*10.*num.*29.Gratian.*deciſ. Marchiæ* 51. *num.*7.Atque adeò nullo modo poterit eidem decreto dici ſatisfactum per æquipollens, de quo idem iudicium fieri valeat. Non enim poterunt loco Inquiſitionis generalis inſeruire proceſſus antea confecti authoritate Ordinaria, ſi rectè conſideretur, Eccleſiæ praxim exegiſſe duo contradiſtincta inter ſe, nempè denunciationem facti, quæ Romano Pontifici fiat à perſonis authenticis priuſquam ponat cauſam inter Fratres, Inquiſitionemque generalem de illorum conſilio committat, ac ſubſequentem poſitionem facti ita denunciati inter Fratres gratia committendi viris conſultis, vt Apoſtolica authoritate fiat Inquiſitio in genere ſuper fama tantum, & non in ſpecie iuxta relata ab Hoſt. *d.cap.*1.*num.*3. cæteriſque ſcribentibus in materia Canonizationis. 2

Nam dicti proceſſus Ordinarij ſupplent duntaxat primum requiſitum denunciationis facti explicandum a perſonis authenticis, non autem a quibuslibet. Tum quia nomen perſonæ authenticæ conuenit Ordinario loci, qui præeſt iuriſdictioni ſecundum Gloſ. *in cap. Vt circa* 4. *de elect.in* 6. Tum quia Doctores loquuntur de facto authorato, cui æquipollere nomen authentici aſſeruit ex Budæo Rebuff. *in Conſt.Regn.tom.*1.*tract. de lit. oblig.art.*1. *gloſ.*7. *ſub num.*1. non autem de facto ſimplici, quod proinde ſolum congruit Ordinarijs habentibus iuriſdictionalem authoritatem in locis, quibus præſunt ideòque non poſſunt ſupplere ſecundum requiſitum Commiſſionis emanandæ a Sede Apoſtolica primo loco ſuper Inquiſitione generali, & hac peracta poſtmodum ſuper ſpeciali. 3

Neque ad hoc ſatis videtur aſſertio Contelorij *de Can. ſanct.cap.*23.*num.*6. quod proceſſus in genere non ſit neceſſarius, vbi notorium & publicum eſt, illum de cuius canonizatione tractatur, obijſſe cum fama ſanctitatis, & multis coruſcaſſe miraculis. Nam cum loquamur de notorio facti intelligendus profectò eſt de concludenter probato ex circumſtantijs loci, temporis & alijs, quod ſcilicet ita factum fuerit. Quippè Baldus *in l.Ea quidem* 7.*num.* 45. *C. de accuſ.* cenſet impoſſibile eſſe tale notorium probari, niſi concludenter ex illis probetur ipſum factum. Quia nemo cenſetur quid ſcire, niſi per veras cauſas illud cognoſcat. Immò, vt idem ait Bald. *l.Ciues* 11.*n.*6.*C. de appell.* notorium facti nequit probari ſine viſu, ſi præſens ſit, vel ſine autentica ſcriptura, ſi præteritum. Quia memo- 4

moriam abſtracta & a viſu amota non facit rem notoriam. Et hac de cauſa quodlibet notorium indiget formali probatione, niſi ſit notorium facti permanentis, vel præſentis, quod per viſum omnibus pateat ſola inſpectione ſecundum animaduerſionem Baldi *in l. Emptorem num. 1. ff. de act. empt.* Inueriſimilis quidem erit talis notorietas hoc caſu, cum agatur de probanda fama ſanctitatis vitæ ac miraculorum ex facti circumſtantijs de præterito, quæ tunc non erant oculis videntium ſubiecta, ſed ſoli memoriæ inſita. Quæ Bald. *in cap. Tua ſub num. 1. de cohab. Cler.* rectè negat eſſe notoria, quia non ſubiacent viſui, neque perfecta notitia rerum capiendarum intellectu notorium facit. Ideòque indigent formali probatione ex ſcripturis authenticis, in quarum defectum non poteſt ſub aſſerto prætextu notorietatis omitti Inquiſitio facienda ſuper fama in genere ex ſpeciali reſcripto Sedis Apoſtolicæ. Maximè quia multa dicuntur notoria, quæ non ſunt, *cap. Conſuluit il 1. de appell.* Dec. *in cap. Cum non ab homine 74. de Iudic. & conſ. 606. num. 13.* vbi poſt medium ſubdit, minimè ſtandum eſſe dicto Imperatoris, atteſtantis factum eſſe notorium.

5 Hinc animaduertendum eſt ex praxi ſuperiùs adducta non perueniri ad Commiſſionem dictæ Inquiſitionis generalis, niſi, vltrà denunciationem facti habitam a perſonis authenticis, ſicque facti authorati, non ſimplicis, præcedat fama continuationis & crebeſcentię miraculorum, quam Hoſt. *d. cap. 1 num. 3. in fin. de reliq. & vener. Sanct.* cæterique Doctores inquiunt attendendam eſſe a Romano Pontifice, antequam dictam Inquiſitionem committat. Vnde liquet ſolam allegationem notorij non ſufficere ad illius omiſſionem, cùm notorium & fama prouocent, non extrudant Inquiſitionem, teſte Baldo *in precit. l. Ea quidem num. 35. C. de accuſ.*

6 Non propterea negamus validitatem Proceſſuum, ſi deuentum fuerit ad inquiſitionem ſpecialem, non præmiſſa generali ex commiſſione Sanctiſſimi diſpenſatiua a conſtructione proceſſus in genere, cuius vigore per S. Rituum Congregationem tuto relaxatæ ſint literæ remiſſoriales ſuper Inquiſitione ſpeciali, omiſſa generali, ſique prius eadem S. Congregatio ex proceſſibus authoritate Ordinaria peractis, ac maturè diſcuſſis cenſuerit haberi omnia, quæ in Inquiſitione generali deſiderantur, ideòque illi æquipollenter ſatisfactum fuiſſe declarauerit, decernendo poſſe, ſi Sanctiſſimo videretur, ad ſpecialem per nouas probationes deueniri, vt fuit reſolutum in relationibus S. Caroli *rubr. 8. & S. Ignatij p. 1. rubr. de valid. proc. ac alibi.*

CONSVLTATIO CCII.

An literæ remiſſoriales in materia Canonizationis dirigi poſſint ac debeant alijs quam Epiſcopis? Et an Canonicus Collegiatæ poſſit in hac re eſſe Iudex remiſſorialis?

1 QVod ad primum attinet reſpondendum videtur negatiuè. Quia decreta Vrbani VIII. *pag. 37. §. Huiuſmodi* mandant literas remiſſoriales dirigi omnino debere Epiſcopis, ſi fieri poteſt. Quæ verba excludunt ſolum caſum naturalis impoſſibilitatis eiuſmodi literas eis dirigendi, cùm dictio *omnino* habeat naturam præciſam ex Doctoribus adductis per Grat. *dict. 150. num. 1.* & Barboſ. *dict. 240. num. 13. cum ſeqq.* Adeò vt Tiraquellus, ac Menochius ibi relati dixerint importare neceſſitatem, & executionem præciſam, ac Mareſcottus cum pleriſque alijs *var. reſol. lib. 2. cap. 29. num. 1.* ei tribuerit vim decreti irritantis, de qua plene etiam diximus aliàs. Nam certum eſt reddere proceſſum nullum, quemadmodum dictio *nullo modo*, Gratian. *dec. March. 31. num. 21.*

2 Quare in illis Prouincijs, in quibus plurimi extant Epiſcopi, ad quos eiuſmodi literæ commodè dirigi poſſunt, eis dirigi debent. Quia poſſibili poſito in eſſe, ſicut remouetur virtus dictæ clauſulæ, *ſi fieri poteſt*, ita prorſus excluditur contraria impoſſibilitas, dicente Baldo *in l. Teſtium 13. num. 24. C. de teſtib.* quod poſſibili poſito in eſſe, nullum ſequitur impoſſibile, & *in l. ſilius à patre, §. Si quis eo num. 1. ff. de lib. & poſth.* poſſibile dici quod fieri poteſt, licèt non fiat.

Quod ad ſecundum etiam negatiuè. Nam in literis remiſſorialibus inſeri ſolet reſcriptum, quod Inquiſitio valeat committi aliquibus Epiſcopis, ſeu perſonis in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis. Atqui Canonicus Collegiatæ nec verè, nec impropriè poterit ad hunc effectum dici conſtitutus in dignitate Eccleſiaſtica. Quo circa Lotter. *de re benef. lib. 3. qu. 5. num. 14.* Maſſobr. *de ſynod. Diœceſ. cap. 4. dub. 10.* Genuenſ. *in practica b. Eccleſ. q. 612. nu. 4.* & Barboſ. *de Canon. & Dignit. cap. 19. num. 10.* negant Canonicum Eccleſiæ Collegiatæ, quamuis peritiſſimum doctorem, poſſe conſtitui delegatum Papæ, vel Iudicem ſynodalem, relata in eandem ſententiam declaratione S. Congregationis Concilij Tridentini. 3

Nihilominus ad primum dicendum eſt, tam de iure, quàm ex forma nouiſſimorum decretorum id legitimè fieri poſſe. Ita inquam de iure in proprijs terminis reſcripſit Honorius III. *in cap. Venerabili 52. de teſtib.* vbi cauſam Canonizationis, ſeu de vita & miraculis cuiuſdam Abbatis Ciſtercienſis inquirendam mandauit Epiſcopo & Capitulo Coriſopitenſi & Abbatibus eius Ordinis. Vnde Hoſtienſis *in capit. 1. ſub numero 5. de reliq. & vener. Sanct.* cuius theoricam, omniaque diſpoſita in Rituali, ſeu Cœremoniali Romano edito ſub Leone X. eadem decreta *pag. 28. §. In proceſſibus* ſeruari mandant, docet tam Epiſcopis, quàm alijs perſonis diſcretis, & incorruptibilibus alternatiuè committi poſſe nedum inquiſitionem generalem, ibi: *Secundo ſi continuetur ſupplicationis inſtantia & miraculorum continuatio perdurare dicatur, conſueuit hoc Romanus Pontifex ponere inter fratres & aliquibus Epiſcopis Patriæ vel Conuicinia illius, qui dicitur Sanctus, vel alijs perſonis honeſtis, diſcretis, & incorruptibilibus committere, vt inquirant de fama, & deuotione populi, de miraculis, & alijs, quæ eidem ſunt nuncianda in genere:* Verùm etiam Inquiſitionem ſpecialem, his verbis: *Quartò ſi Inquiſitio committenda videtur, iterùm ſcribit eiſdem, vel alijs, quod veritatem inquirant primo de fama, ſecundò de vita, tertiò de miraculis exactè, diligenter, fideliter & prudenter ſecundum articulos & interrogatoria, quæ ſub Bulla ſua tranſmittit.* Ex quo idem repetunt communiter ſcribentes, firmando cauſam a Summo Pontifice committi poſſe Epiſcopis, in quorum Diœceſi nati, ſeu verſati ſunt illi, de quorum Canonizatione agitur, vel alijs perſonis in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, quos cenſuit eligendos, vt poſt antiquiores tradunt Angel. Rocc. *de Canoniz. Sanct. cap. 34.* & Contelor. *eod. tit. cap. 23. num. 11. & 13.* 4

Sicque etiam diſpoſitum legitur ex forma dictorum Decretorum, quæ *pag. 37. ſub §. Huiuſmodi* non ſimpliciter, & abſolutè mandant literas Remiſſoriales dirigi Epiſcopis, ſed conditionaliter *ſi fieri poteſt.* Particula namque illa, *ſi*, importat conditionem, maximè vbi reſpicit futurum, *l. 1. & l. Quibus diebus, §. Quidam Titio, ff. de cond. & demonſt.* cum ſimilibus per Grat. *dict. 239. num. 1.* Et per Barboſ. *dict. 264. ſub nu. etiam 1.* ſequentia autem verba *fieri poteſt* intelligenda ſunt ſi moraliter, commodè & opportunè, competenter & congruè ac ſine incommodo fieri poterit, ſicut de verbis *cum potuero* reſpondit Iuriſconſultus *in l. nepos Proculo 125.* vbi plenè Rebuff. *ſub verſ. Non abſimile cum ſeqq. ff. de verb. ſignif.* Quod ad ſecundum perſiſto in ſententia negatiua, quam confirmo *cap. ſtatutum 11. in 6.* 5

CON-

CONSVLTATIO CCIV.

An examen, quod Decreta Vrbani VIII. de Canoniz. Sanct. mandant fieri in aliqua Eccleſia, vel loco pio, Deo dicato, fieri poſſit in ſacello Palatij alicuius Principis?

1 CEnſeo non poſſe. Quia huiuſmodi ſacella ſita in ædibus laicalibus recenſeri non poſſunt inter Oratoria & loca pia, de quibus loquuntur præfata decreta, cùm valeant redigi in vſum profanum ex notatis per Henric. Boich. *in cap. Eccleſiæ num. 1. de Immun. Eccleſ.* Abb. *in cap. fin. num. 4. de cenſib.* Caſtropal. *p. 2. tract. 11. diſp. vn. pun. 6. num. 2.* Clar. *in §. fin. q. 30. num. 7.* Farinac. *q. 28. num. 71.* Ciarlin. *controu. for. lib. 1. cap. 198. n. 6. & ſeqq.*

CONSVLTATIO CCV.

De citatione Subpromotoris fidei in materia Canonizationis requiſita, nonnulla minimè ſpernenda.

1 EAm requiri ex forma conditionaliter expreſſa in literis remiſſorialibus per hæc verba: *Citato tamen in omnibus & per omnia vno ex Subpromotoribus fidei &c. Et non alias aliter, nec alio modo* certum omnino eſt. Hæc enim inducunt formam præcisè implendam, Bart. *in l. De his 6. num. 3. ff. de tranſact.* Alex. *conſ. 3. num. 5. vol. 1.* Dec. *conſ. 528. num. 11.* Pariſ. *conſ. 19. num. 25. vol. 2.* Ruin. *conſ. 192. num. 25. vol. 3.* Decian. *conſ. 107. num. 7. vol. 2.* Boer. *dec. 243. num 11. circa med.* alijque paſſim. Immò eſſe reſolutiua & operari perinde ac ſi nihil actum eſſet, docet Gloſ. *in l. ſiquidem 9.* vbi etiam Bald. *num. 3. C. de except. cum vulgaribus.*

2 Ideò Subpromotor eſt omnino citandus in ſingulis actibus, vt legitimè fiant. Nec ad eorum validitatem ſatiſfacit illius ſimplex interuentus, ſicut in ſpecie declarant Iaſ. *in 1. lect. lib. 1. num. 13. ff. de ius voc.* Gabr. *tit. de cit. concl. 1. num. 114.* Odd. *de reſtit. in integr. p. 1. qu. 34. art. 9. num. 48.* & alij, quos refert ac ſequitur Baron. *de citat. qu. 18. num. 23.* Non enim defectus formæ mandati, ſeu iudicialis decreti adimplere poteſt per æquipollens ſecundum Bald. *in l. Inſtitorem 29. num. 3. ff. ſi cert. pet.* Felin. *in cap. Cum dilecta nu. 11. de reſcript.* Soccin. *conſ. 24. nu. 21. vol. 1.*

3 Idque confirmatur. Quia grauitas cauſæ ſuadet requiri formalem citationem Subpromotoris in quolibet actu, vt ad illum accedat paratus & inſtructus, quid agere, dicere, ac opponere debeat, vel pro ipſa qualitate actus maturius, ac conſultius ſe gerat, vel pro veritate magis eruenda. Itaque ſola præſentia non ſupplet defectum citationis ad hoc requiſitæ iuxta Bart. *in l. Si furioſo 9. num. 6. in fin.* & Ripam *num. 12. ff. de re iud.* & clarius per Bald. *in l. Cum fratrem 9. num. 8. C. de his, quib. vt indign. & in lib. 1. num. 7. C. de ſent. & interloc. omn. Iud.* Iaſ. *in d. lib. 1. num. 12. ff. de in ius voc.* traditque Ruin. dicens communem *conſ. 102. num. 6. vol. 5.* Aſin. *in Prax. §. 7. cap. 5. limit. 90. n. 14.* Merend. *controu. Iur. lib. 10. cap. 6.* Vbert. *de cit. p. 1. cap. 1. nu. 32.* & Baron. *d. q. 28. nu. 26*

4 Porrò negatiua citationis probatur eo ipſo, quod non reperitur exhibita in actis, Bald. *in cap. Bone il 1. n. 1. de elect.* Nec creditur Iudici aſſerenti aliquem coram ipſo citatum fuiſſe ex doctrina Io. Andr. *ad Specul. tit. de ſent. §. Vt autem,* Abb. *conſ. 90. nu. 3. p. 1. & conſ. 84. nu. 1. in fin. p. 2.* Boer. *dec. 235. col. penult.*

CONSVLTATIO CCVI.

An exigentibus literis remiſſorialibus, quod deputetur Notarius publicus Apoſtolicus, ſiue Eccleſiaſticus, eiuſmodi qualitas debeat probari in deputato in Actuarium cauſæ Canonizationis?

OMninò. Quippè indubitatum eſt, Notariatum, vti officium, quod non confertur a natura, ſed ſolo 1
priuilegio ab habente authoritatem creandi tabelliones, non præſumi, ſed probandum eſſe a producente Inſtrumenta, vel acta, Specul. *tit. de Inſtrum. edit. §. Reſtat,* Boer. *dec. 36. num. 7.* Rot. *dec. 703. num. 4. par. 2. rec.* cum latè congeſtis per Maſcard. *de prob. concl. 1097. num. 1.*

Nec refert quod quiſpiam enuncietur Notarius. Quia 2
in puncto iuris verius eſt, quod literæ teſtimoniales ſuper hoc fidem non faciant, ſicut poſt Caſtr. *conſ. 394. num. 2. par. 1.* notat Dec. *in cap. 1. num. 53. de fid. Inſtr.* a quo non videtur recedendum in hac materia cæterarum grauiſſima ex traditis a Iacobo de Beluiſ. *in §. Sed inſtrumenta auth. de fid. Inſtr, collat. 6.* & Butr. *in d. cap. 1. num. 4.* Quod ſaltem de Notarijs iam defunctis certum exiſtimo. In Notarijs verò viuentibus, quorum aſſertioni creditur de Notariatu, hanc probationem non requiri firmat Coccin. *dec. 88. num. 4.* Probaturque talis ex fide legalitatis apponenda in fine proceſſus remiſſorialis, Felin. *in cap. 1. num. 18. de fid. Inſtr.* Veſtr. *in prax. lib. 6. cap. 1. num. 8. & 9.* Gregor. XV. *d. cap. 38. num. 4.* Rot. *dec. 50. num. 5. p. 2. rec.* Ac ita per Italiam, & ferè per vniuerſum Orbem practicari teſtatur Marſil. *in l. Si quis nec quæſtio num. 114. ff. de quæſt.* Maſcard. *de prob. concl. 1093. num. 5.* Vant. *de nullit. ex def. mand. nu. 139.* Scacc. *de Iudic. lib. 2. cap. 41. nu. 919.* & in terminis Rota *in relat. S. Raymundi p. 2. ar. 1. & S. Caroli rubr. de valid. proceſ.* & notat Contelor. *de Canoniz. Sanct. cap. 25. num. 33.*

3 Quin etiam ſatis eſſet aſſertio eorundem Notariorum, qui paſſim in iſtiuſmodi proceſſibus ſe pro talibus enunciant, publicè ſe gerunt, ac ſubſcribunt, Maſcard. *concl. 1412. num. 4.* Rot. *dec. 4. de offic. Deleg. & dec. 1. de offic. Vic. in antiq.* & coram Caputaq. *dec. 245. par. 2.* & coram Creſcent. *dec. 15.* & coram Puteo *dec. 183. lib. 3. in correct.* & coram Seraph. *dec. 1123. num. 15. de probat. & in relat. S. Raymundi cap. 2. ad finem,* vbi habetur talem eſſe ſtylum Rotæ. Quod etiam aſſerit Contelor. *d. cap. 25. num. 29.*

CONSVLTATIO CCVII.

An omiſſio vnius ex Interrogatorijs contra formam Remiſſoriæ inducat nullitatem totius examinis, illique omnem fidem adimat?

AFfirmatiuè ex ſententia Rotæ coram Mellino *deciſ. 434. num. 1.* & Burat. *deciſ. 160. num. 16.* vbi 1
Add. *num. 27.* ac alij notant diſcrimen inter Remiſſoriales, & alias. Idem aduertit Caualer. *dec. 354. num. 1. cum ſeqq.* Quod pariter obſeruat Poſth. *de manuten. obſer. 91. num. 22.* quibus præiuerat Boccac. *de liter. Remiſſ. cap. 9. num. 27.* Tametſi hoc a Gaillo *lib. 1. obſer. 95. num. 7.* in controuerſiam vocetur, inquiens cum ibi adductis, examen non eſſe nullum, ſed ad partis poſtulationem teſtis ſuper interrogatorijs omiſſis etiam poſt publicationem atteſtationum repeti poteſt.

CON-

CONSVLTATIO CCVIII.

An Imagines, in quibus nulli ſunt radij, nulli ſplendores, nullum diadema, ſed duntaxat denotant aliquod peculiare ſignum ſanctitatis defuncti, ſint amouendæ?

1 AFfirmat Contelorius *de Canoniz. Sanct. cap.* 22. *num.* 2. Nec immeritò, cùm ea, quæ narratio hiſtorica docet per auditum, tacens pictura per imitationem oſtendat, ſicut ex Synodo Nicena *act.* 4. & ex Patribus egregiè repetit Stephan. Duran. *de ritib. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. *ſub num.* 6. Solet enim, teſte Gregorio Nyſſeno *in orat. de laud.* Sancti ac Magni Theodori, pictura tacens in pariete loqui. Et authore S. Gregorio *lib.* 9. *regiſtri ep.* 9. pictura rationem libri habet, vt idcircò, quod Beda *lib. de Salomonis templo*, notauit, pictura græcè zographia, quaſi viua ſcriptura dicatur. Immò tanto auerſanda eſt eiuſmodi pictura, quanto magis aculeum ſuum infigit quoties in oculos incurrit, quod poteſt momento perfici, & quoties libido tulerit iterari. Id quod non euenit in libri lectione, quæ ore emiſſa volat irreuocabilis, nec audienti per ſeipſam obijcitur, niſi in tranſitu. Scitè Horat.

Segnius irritant animos demiſſa per aures,
Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus, & quæ
Ipſe ſibi tradit ſpectator.

Quod & voluit *Can.* 100. Trullanus loquens de picturis ibi: *Corporis enim ſenſus ſua facilè in animam effundunt.*

2 Hinc Imago ad cuius pedes eſt aliquis genuflexus ſanctitatis & cultus ſignum arguit, cum actus genuflexionis dicatur ſignum cultus externi, ac deuotionis exterioris ex eodem Durant. *lib.* 3. *cap.* 24. *num.* 19. & Caſal. *eodem tract. cap.* 58. *de cœrem. ſeu ritib.* Scacch. *de not. & ſign. Sanct. ſect.* 10. *cap.* 1. *lit. A.* Quare Honorius III. *in cap. ſanè de celebr. Miſſ.* monet genua flectenda eſſe, cum oſtenditur, ac eleuatur Euchariſtia. Et Turrecrem. *in cap. Quoniam num.* 1. *de conſecrat. d.* 3. inquit orationem flexis genibus oblatam videri cum maiori humilitate, addo & deuotione, quæ duplex eſt, alia interior, alia exterior. Quemadmodum enim authore Damaſceno *lib.* 4. *orthod. fid. cap.* 13. ex duplici natura compoſiti ſumus, intellectuali ſcilicet, & ſenſibili, ita & duplicem deuotionem Deo offerimus, ſcilicet ſpiritualem, quæ conſiſtit in mente interiori, & corporalem, quæ verſatur in exteriori corporis humiliatione. Exterior verò deuotio fit propter interiorem, vt per ſigna humilitatis, quæ corporaliter exhibemus, excitetur noſter affectus alacri animo, & ſine cunctatione exequi, quæ ad Dei cultum pertinent. Vnde proſternere ſe, & genua flectere ad exteriorem deuotionem ſpectat,

3 Immò ſufficit, quod effigies ſit diuerſa a ſepulchrali, & picta modo inſueto ab Imaginibus repræſentātibus puram, ac ſimplicem ſpeciem defuncti, vt ſit de prohibitis a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *tit. de Inuoc. & vener. Sanct.* ibi. *Statuit ſancta ſynodus nemini licere vllo in loco, vel Eccleſia &c. vllam inſolitam ponere, vel ponendam curare Imaginem.* Quod repetunt Leo *in theſ. for. Eccleſ. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 20. Piaſec. *in prax. Epiſc. p.* 2. *cap.* 3. *num*, 16. Philiac. *de offic. Sacerd. p.* 2. *tom.* 1 *lib.* 3. *cap.* 9, Trullench, *in Decal. lib.* 1. *cap.* 9. *dub.* 6. & alii relati per Barboſ. *in collect. ad d. loc. Concilij n.* 4. Quicquid enim inſolitum eſt, graue etiam videtur exemplo *l.* 2. *C. de quæſtion.*

4 Vt proinde Contelorius eodem in loco *num.* 2. abſolutè neget licere in Templis, Oratorijs, Sacrario, vel alio in loco publico affigere imaginem defuncti non canonizati, nec beatificati. Ratio eſſe poteſt. Quia eiuſmodi affixio inſtituta fuit ab Eccleſia venerationis gratia, vt eruditè probat Durant. *d. cap.* 5. *num.* 6. *propè fin.* atque adeò tanquam ſignum venerationis non eſt permittenda priuſquam ſummus Pontifex eam conceſſerit *ex cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanct.* ibique Doctores communiter,

5 Verùm Contelorio hac in parte grauatè aſſentior. Nam Tridentinum & decreta Vrbani prohibent dumtaxat Imagines inſolitas, ſiue venerationem præ ſe ferentes. Non igitur ſimplices puraſue. Quod quidem vſu comprobatur. Nec verùm eſt, quod quando pictura hominis defuncti eſt diuerſa a figura ſepulchrali, ſolum defuncti effigiem repræſentante, reputetur figura inſolita, ac proindè cadens ſub prohibitione Concilij Tridentini. Nam Concilium loquitur de imaginibus iam receptis, quæ pingi ſolitæ vno modo cum tali habitu, vel tali diſpoſitione, non debent pingi diuerſo & nouo modo. Super quo extat etiam Conſtitutio Vrbani VIII. edita anno 1642. id expreſsè in exequutionem Concilij iubentis; non autem loquitur de imaginibus nouis, quæ alias cum debito decore nullumque ſanctitatis ſignum præſeferentes pictæ exponuntur. Aliàs dicendum eſſet, quod poſt Concilium nunquam licuerit aliquam nouam picturam, quæ non eſſet prius expoſita, exponere.

CONSVLTATIO CCIX.

An ex proceſſionibus habitis publico decreto, aut voto arguatur aliqua veneratio in prædefunctum cum fama ſanctitatis?

AFfimatiuæ ſententiæ ſubſcribo. Nam Sanchez in Decal. *lib.* 2. *cap.* 43. *num.* 8. prohibitum eſſe inquit 1
non Canonizatis offerri votum publicum, quale eſſet alicuius Ciuitatis, vel loci alicuius. Quia hoc ad cultum publicum pertineret. Ex quo idem reaſſumit Molfeſ. *conſ.* 45. *n.* 73. ſubdens, id potiſſimum locum habere quando accederet celebratio Miſſæ ac diuini officij: quæ cultum publicum reſpiciunt, cùm fiant nomine Eccleſiæ. Et ſpeciatim quod proceſſionum vſus conſiſtens in publicis precibus ad gratias reddendas denotet cultum & venerationem perſpicuè colligitur ex traditis per Durant. *de ritib. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 10. & Caſal. *de veter. Ritib. cap.* 40. *de Proceſſion.* ac alios, qui id argumentum latiſſimè verſant,

CONSVLTATIO CCX.

An & quomodo in compulſorialibus forma requiſita in cap. fin. de fide Inſtrum. ſit obſeruanda in materia Canonizationis?

REſpondetur. Debet conſtare, ipſamet originalia diligenter inſpecta fuiſſe per Iudices antequam iuſſerint 1
exemplari, iuxta verba dicti *cap. fin. Ea diligenter inſpecta.* Quibus perpenſis Abb. *num.* 2. vehementer inuehitur in praxim Notariorum dicentium ſe inſpexiſſe, cùm hoc ſpectet ad Iudicem, quamquam & ipſi poſſint vnà cum illis inſpicere, ſicut ibidem ſubdit Felin. *num.* 11. admonendo Iudicem, vt priuſquam mandet exemplum fieri, debeat cognoſcere de iuſtitia rei, quodque inſpectionem nequeat alteri committere. Idem volunt eo loco Hoſtien. *num.* 7. Ioan. Andr. *num.* 9. Bellam. *num.* 3. Cardin. *num.* 2. Imol. *num.* 1. & 8. ac Ioan. de Anan. *nu.* 2. Atque ideò Butrius *num.* 2. aſſeruit, quod ipſe Iudex debet ſimul cum Tabellione diligenter inſpicere. Quod repetit Contelor. *de Canon. Sanct. cap.* 24. *num.* 12.

Verùm notandum eſt, id procedere quando Iura debent extrahi ex rogitibus & ſcripturis prædefunctorum 2
iuxta *d. cap. fin.* non verò quando agitur de ſcripturis exhibitis a Notario & perſonis viuentibus. Quo caſu nulla ſolennitas requiritur ex allegatis per Contelor. *d. cap.* 24. *num.* 19. Mantic. *dec.* 206. *num.* 7. Rot. *dec.* 679. *num.* 2. & 4. *p.* 2. *rec.* Habentur enim pro originalibus exempla data a Notario rogato, Contelor. *loco allegato num.* 22. Gratian. *diſcept. for. cap.* 582. *num.* 13. Seraphin. *dec.* 1448. *num.* 1. Coccin. *dec.* 367. *num.* 1. Rot. *d. dec.* 679. *nu.* 1. & 2. & *dec.* 301. *num.* 1. *p.* 2. *rec.*

Nec etiam procedit in Notarijs, qui tanquam ſucceſſores in officijs demortuorum deputati ſunt ad 3
tranſumptanda illorum inſtrumenta. Quia pariter nulla requiritur ſolemnitas, Bald. *in auth. Si quis in aliquo num.* 5. Alex. *num.* 4. & Iaſ. *num. etiam* 5. *C. de eden.* Firmatque Felin. *in d. cap. fin. num.* 7. *de fid. inſtr.* ac reſoluit Rot. *dec.* 544. *num.* 1. & 2. *p.* 4. *diu.* & *dec.* 271. *num.* 5. & 465. *num.* 3. *p.* 1. & *dec.* 27. *num.* 1. & *dec.* 145. *num.* 2. *p.* 2. *rec.* ac tradit Contelor. *vbi ſup. num.* 20. 22. & *ſeq.*

Ac

Ac propterea nihil refert quod Iudex non inſpexerit, ſed ſatis eſt, quod coram eo compulſentur iura, vbi non agitur de illis renouandis propter vetuſtatem. Ita *ex d. cap. fin.* tradit Rota *dec.*347.*num.*5.*p.*6.*rec.*

CONSVLTATIO CCXI.

Vtrum originalia debeant recognoſci?

1 Affirmantibus calculum adijcio. Omnia enim iura recognoſci debent, Gonzal. *ſuper regul.* 8. *gloſ.* 64.*nu.*12. Veſtr. *in prax. lib.*6.*cap.*1.*nu.*14. Caputaq. *dec.*9.*n.*1. *& dec.*5.*cum ſeqq. p.*3. Pur. *dec.*440. *num.*3. *lib.*2. *in correct.* Burat. *dec.*290.*num.*4. cum alijs per Contelor. *cap.*24.*num.*38. Maximè quia debet probari, depoſitiones exemplandas, ritè ſcriptas olim fuiſſe à Tabellione publico, ac eſſe in forma authentica ex traditis ab Innoc. *cap.*1. *num.* 2. ibique etiam Butr. *num. item* 2. *& in cap. fin. num. vlt.* ac Bellam. *num.* 28. *de fid. Inſtr.* Quod etiam aſſerit Hoſt. *in cap. ſignificauit num. vlt. de teſt.* Coccin. *dec.*80. & Contelor. *d. cap.* 24.*num.*36.

2 Nulla tamen recognitio requiritur quando exemplantur a Notario rogato. Quia per ſolam exhibitionem à ſcribente, dicitur facta ab eodem recognitio, vt per Contelor. *loco citato num.*19. ac Seraph. *dec.*1028.*num.*8. & Burat. *dec.*290.*num.*10.

CONSVLTATIO CCXII.

An ſit legitima collatio ſcripturarum, quæ facta eſt à ſolo Notario deputato in cauſa Canonizationis?

1 Negatiuè. Quia vel ſimul cùm Iudice fieri debet ex ſententia Baldi dicentis *in auth. Si quis in aliquo, num.* 22. *C. de eden. Quodſi Notarius publicus transſcribens lecto Inſtrumento cum exemplo ſimul cum Iudice, & viſo in omnibus concordare mandato Iudicis, transſcribat in publicam formam.* Concinunt Salyc. *ibi num.* 7. Riminal. *iun. conſ.* 405. *num.*8. *vol.*3. Veſtr. *in prax. lib.*6. *cap.*1. Rot. *dec.* 357. *ſub init. par.* 4. *diu.* Vel adhibito alio Notario ad id ſpecialiter deputato iuxta formam, quam referunt Specul. *tit. de Inſtrum. edit.* §. *oſtenſo, num.*4. & Contelor. *cap.*24.*n.* 35. *de Canon. Sanctor.*

3 Sufficit nihilominus in Inſtrumentorum exemplis, datis à Notario rogato ipſum atteſtari, quod facta collatione concordat cùm originali. Vnde non eſt neceſſaria hæc particularis collatio, niſi tantùm quoad ſcripturas aliorum, Specul. *vbi ſupra* cum alijs hac in re per Contelorium adductis *loco allegato*, vbi ſubdit ſufficere collationem, & auſcultationem integri proceſſus remiſſorialis, & compulſorialis, quæ fit in fine.

CONSVLTATIO CCXIII.

An exemplatio iurium fieri debeat cum annotatione temporis, anni, menſis, atque diei, cum teſtibus ac nomine Notarij?

1 Et hic affirmatiuam amplexor. Ita planè notatur per Adden. *ad Abb. in cap. Albericus lit. A. de teſtib.* & Contelor. *cap.*24. *num.* 37. *de Canon. Sanct.*

CONSVLTATIO CCXIV.

An teſtium depoſitiones ſolummodò receptæ ad perpetuam rei memoriam probent in cauſa Canonizationis?

De iure non probant, *cap. Quoniam frequenter*, vbi Hoſt. *num.* 1. ac cæteri Canoniſtæ *vt lit. non conteſt.* cum alijs copioſè congeſtis à Farinac. *de teſtib. qu.*16.*nu.*2. 1

Verùm quando teſtes recepti & examinati ſunt iuſſu Ordinarij ad inſtantiam Poſtulatorum ſuper ſanctitate & miraculis cuiuſpiam Serui Dei, vt ritè loco & tempore poſſit inſtari apud Sedem Apoſtolicam pro beatificatione & Canonizatione, non eſt ſimpliciter examinario ad perpetuam rei memoriam, ſed aſſumptio informationis ex officio facienda extraiudicialiter, ſicut olim ex ſtylo obſeruabatur, ſufficiedatque per actionem popularem ſine vllius citatione, cùm id iure cautum non reperiatur, cùmque non agatur de vllius præiudicio, Couar. *pract. qq. cap.* 21. *num.* 8. Caſtell. *de Canoniz. art.* 8. *in fin.* & complures alij apud Contelor. *eod. tract. cap.* 24. *num.* 17. *& cap.* 25. *num.* 41. *&* 48. Atque in hoc minimè repugnant decreta edita ſub Vrbano VIII. Ideòque proceſſus informatiuus ſi non tanquam acta, ſaltem tanquam iura, Canonizationi poteſt pro legitimis probationibus inſeruire. 2

Et in omnem euentum facit, quod etiam teſtes examinati ad perpetuam rei memoriam admittantur, probentque in materia Eccleſiaſtica, in qua ſummariè, vt hic, & litè non conteſtata, proceditur ex plenè deductis per Farinac. *de teſtib. q.*76.*num.*21.30. *&* 32.

Præterea rectè procedit hoc argumentum. Teſtes ſunt nulliter examinati: Ergo non probant. Sed non conſequitur, quod proceſſus ſit inualidus, Rot. *dec.* 679. *num.*1. *par.*2. *rec.* Quia teſtes ex quouis capite nulliter examinati poſſunt repeti. *Clem.*2. & ibi Gloſ. *v. Ritè, de teſtib.* Gabr. *tit. de teſtib. concl.* 21. *num.* 46. *&* 87. Contelor. *d. cap.*25.*num.*83. Caualer. *dec.*425. *num.*2. *& dec.*254. ſub principio. 3

CONSVLTATIO CCXV.

An teſtes inducti & examinati ad probandam legalitatem teſtium defunctorum ſint reijciendi?

Affirmatiuè reſpondendum videtur. Quia ſublato principio, tolluntur omnia inde principiata, ſeu quæ poſt principia ſunt ex Bald. *in l. vnic. num.*3. *C. de latin. libert. tollen.* 1

Attamen dicendum eſt, id non deſtruere validitatem proceſſus. Et quatenus ijdem teſtes non facerent probationem, ſaltem inſeruirent pro efficaci adminiculo, vt regulariter omnes teſtes informiter examinati, Gloſ. *in cap. Cum olim* 1. *de priuil.* Caputaq. *dec.*208.*num.*10.*par.*1. Seraph. *dec.* 585.*num.*1. Eorumque dictum adminiculatur depoſitione teſtium defunctorum, qui cùm non poſſint repeti, faciunt quidem plenam probationem etiamſi nulliter fuiſſent examinati, ſaltem ex æquitate, Farin. *de teſtib. qu.*72.*nu.*129. *& q.* 74.*num.*101. Maſcard. *de probat. tom.*3. *concl.*103. *num.*10. Gregor. XV. *dec.*434. *num.*5. & ibi Add. *num.*18. Rot. *dec.*587. *num.*4.*p.*2.*recent.* 2

CONSVLTATIO CCXVI.

Sintne teſtes vocati neceſſariò monendi?

Reſpondeo. Monitio neceſſariò præcedere debet aduerſus teſtes examinandos per textum *in cap.* 1. ibi: *Diligenter moneas, & cap. Super eo*, ibi: *Monendi ſunt, non cogendi, de teſtib.* cum vtrobique notatis per

Canoniſtas. Id quod etiam firmat Specul. *tit. de teſt.* §. *de teſtium compuſ. nu.* 6. Gail. *pract. obſer. lib.* 2. *obſer.* 10. *n.* 9. & 10. ac Farinac. *de teſtib. q.* 78. *n.* 55.

2 Modus autem monendi ac citandi teſtes ſufficit quod ſit iuxta ſtylum, qui ſeruatur in Tribunali Exequutoris, vel in loco, vbi agitur iudicium, qui planè attendendus eſt, Gregorius XV. *dec.* 352. *num.* 8. & *dec.* 484. *num.* 9. ac Rot. *dec.* 464. *num.* 3. *p.* 4. *recent.*

CONSVLTATIO CCXVII.

An ſit docendum, quod vnuſquiſque teſtis iurauerit per diem ante ſuum examen iuxta ſtylum Curiæ Romanæ?

1 AFfirmandum videtur. Ita teſtatur Saluſt. *in prax. Auditoris Cameræ lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 7. Ridulphin. *item in prax. p.* 1. *cap.* 11. *num.* 81. ad textum *in l. Iuriſiurandi*, ibi. *Priuſquam perhibeant teſtimonium*, *C. de teſtib. cap. fraternitatis* 17. *in fine*, ibi: *receptis prius ab ipſis ſecundum formam recipiendorum teſtium iuramentis*, extra *eodem*. Idque videtur S. Congregatio ſentire per dictionem *prius*, expreſſam in Remiſſoria, ibi: *Acceptoque prius in manibus veſtris iuramento de veritate dicenda.* Nam ſi prius, ergo non ſimul cùm ipſo examine. Ratio eſt perſpicua, quia teſtis iurare debet vtraque parte præſente ad text. *in l. ſi quando* 18. *verſ. Et alterutra parte præſente*, iuncta Gloſ. *v. Voluerit*, *C. de teſtib.* cum alijs conſtipatis à Farinac. *eod. tract. q.* 74. *num.* 42. Neutra tamen præſente debet illius examen recipi, ſed ſecreto, prout omnes tradunt *in d. l. Si quando*. Habetque Farinac. *vbi ſupra num.* 34. & *qu.* 80. *oppoſ.* 38. *num.* 93.

2 Id tamen ceſſat in partibus. Quia illarum Indices non tenentur ſtylo Romanæ Curiæ, ſi ipſis ſpecialiter non mandetur: non eſt enim ſtylus generalis, vt teſtantur Doctores citati; atque adeò non eſt attendendus in proceſſibus extra eandem Curiam peractis, Farinac. *de teſtib. quaeſt.* 74. *num.* 26. Nec ſecundum iura prædicta requiritur quod iuramentum præcedat ex interuallo diei, vel alterius longioris, aut breuioris temporis, ſed ſatis eſt, ſi præſtetur immediatè ante depoſitionem, vt timore iuramenti teſtis veritatem dicat, Abb. *in cap. de teſtib. num.* 8. & ibi Felin. *num.* 6. *de teſtib.* Bald. *in d. l. Iuriſiurandi num.* 2. Salyc. *ſub nu.* 3. Miſynger. *obſer.* 79. *num.* 4. & *ſeq.* Vnde maior profectò erit religio teſtis erga iuramentum, ſi illi exhibeatur ſtatim ante depoſitionem, quàm ſi fuerit ei delatum ex interuallo. Quia tunc non eſt tanta præſumptio, quod in actu examinis cogitauerit de iuramento, vt benè aduertit Felin. *in d. cap. de teſtib. num.* 5. dicens hac ratione conciliari opiniones Doctorum in ea quæſtione, an ſufficiat quod teſtis iurauerit incontinenti poſt depoſitionem, ſcilicet quod ſi iurauerit ſponte & nullo interrogante ſatisfactum dicatur; eo quod ſit præſumptio quod quando depoſuit cogitauerit de iuramento præſtando, & ideò propter reuerentiam præſumatur verùm dixiſſe, ſicut ſi prius præſtitiſſet; ſecus ſi iurauerit ad requiſitionem alterius, cùm non vigeat talis præſumptio, quod in depoſitione cogitauerit de iuramento præſtando. Quod benè comprobat Miſynger. *d. obſer.* 77. *num.* 3. & 4. & fauet Bald. *in d. l. Iuriſiurandi num.* 2. aſſerens quod tunc valet teſtificatio, quando iuramentum interponitur incontinenti, eo quia eſt connexum cùm ipſa, & depoſitio eſt quodammodo informata religione iuriſiurandi. Atque ideò quod valeat iuramentum præſtitum in ipſo actu examinis reſoluit Rot. *dec.* 532. *num.* 9. & 11. *apud Poſth. de manut.* Remiſſoria verò per illam dictionem *prius* non præſcribit præcisè dictum ſpatium vnius diei, ſed intelligi poteſt de momento temporis immediatè ante examen. Mandat autem iurari ante examen ad excluſionem opinionis Doctorum aſſerentium ſufficere etiam iurari poſt depoſitionem, vt apud Farinac. *de teſtib. d. qu.* 74. *num.* 32. Ac proinde verba Remiſſoriæ intelligenda ſunt de prioritate ordinis in actu examinis iuxta notata in *d. l. Iuriſiurandi*, vt ſcilicet prius excipiatur iuramentum, deinde examen, non autem de prioritate temporis per diſtincta interualla, ac pluralitates actuum, adeò vt illis ſatisfactum intelligatur vbi conſtat iuramentum prius receptum, & examen illicò ſubſequutum, Alciat. *reg.* 5. *præſumpt.* 42. *num.* 3.

Stylus itaque fori Iudicis exequentis Remiſſoriam, vt immediatè ante examen teſtes iurent poſt aliud præcedens iuramentum, eſt hac in re attendendus. Sicque ceſſat inconueniens illud, nimirum quod pars aduerſa debeat eſſe præſens iuramento, non autem examini. Nam quiſquam poteſt ſanè eſſe præſens præſtationi iuramenti, quod antecedit, & non aſſiſtere examini ſubſequenti, cum ſint actus diſtincti, vt firmat Farinac. *eadem qu.* 74. *num.* 44. 2

CONSVLTATIO CCXVIII.

An ſingillatim à quolibet teſte recipi debeat iuramentum de veritate dicenda, vel ſufficiat, quod pluribus in turba feratur, ab eiſque in ſimul præſtetur?

NEgandum videtur. Nam expreſsè id prohibetur *in cap. Venerabili*, ibi: *Si examinare ſingillatim curetis*, *de teſtib.* cùm ibidem notatis per Gloſ. ac Doctores allegatos à Farinac. *qu.* 80. *oppoſ.* 38. *ſub num.* 94. Conſtans enim ſententia eſt, iuramentum teſtis eſſe principium examinis, idque referri ad tempus, quo illud præſtatur, Fenſon. *ad Stat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 71. *num.* 24. Saluſt. *in prax. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 38. & Lucas de Pet. *etiam in prax. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 5. 1

At contrariæ ſententiæ me ſubſcribo. Etenim *cap. Venerabili* prohibet ſimul examinare plures teſtes in proprijs hiſce terminis proceſſus Canonizationis, vt etiam per Rot. apud Burat. *dec.* 555. *num.* 19. Doctores verò ſuperiùs adducti loquuntur de examine, ne contingat teſtes hoc pacto deponere ſub eadem formalitate verborum propter quod reijcerentur, non autem de iuramento, circa quod nulla eſt repugnantia, vt duo ſimul iurent dicere veritatem de eo, ſuper quo interrogantur. Atque ita poſſe fieri docet etiam Contelorius *de Canon. cap.* 25. *num.* 65. *in fin.* Inſuper modus iſte poſſet ſuſtineri ex ſtylo fori, vbi compilatur proceſſus. 2

CONSVLTATIO CCXIX.

An teſtis iterùm examinatus, iterùm iurare debeat?

AFfirmatiuam partem tuemur. Nam regula quod idem teſtis pluries examinatus debeat in quolibet examine ſuum iuramentum iterare, *cap. Fraternitatis in fin.* vbi notant omnes *de teſtib.* cum ſimilibus à Farinacio deductis *quaeſt.* 74. *eod. argum. num.* 47. procederet iam ſi primò iuraſſet dicere veritatem ſuper articulis & tota cauſa ſecundum Bald. *d. cap. Fraternitatis ſub num.* 1. cui adhæret Farin. *loco allegato num.* 52. 1

Nihilominus id procedit, atque idem textus loquitur quando teſtis examinatur ſuper nouiter datis articulis, & in diuerſa inſtantia, vt plenè per Farinac. *d. qu.* 73. *num.* 55. & *ſeq.* non autem vbicumque dimidiatum ſuit examen propter multitudinem articulorum, vt in hac materia Canonizationis contingit. Præterea id non impugnat validitatem proceſſus, ſed reſtringitur ad nullitatem examinis. 2

CONSVLTATIO CCXX.

An omnes teſtes examinari debeant ſuper omnibus articulis in Remiſſoria tranſmiſſis?

REſpondendum videtur affirmatiuè. Ratio eſt vnica, quia obſeruari debet forma in Remiſſoria præſcripta. Quemadmodum in re propoſita arguit Bellam. *in cap. Per tuas* 48. *n.* 14. *de teſtib.* Omne enim expreſſum in Remiſſoria 1

miſſoria dicitur eſſe de forma mandati, cuius inobſeruatio vel in minimo totum annullat, *cap. Venerabilis* 37. *de offic. d-leg. l. Eum* 8. §. *ſi Prætor, ff. de tranſact.* per quam Rota coram Mellino *dec.* 434. *num.* 1. Caualer. *dec.* 254. *num.* 2. Buratt. *dec.* 10. & alibi paſſim dicit, examen teſtium eſſe nullum in totum ſi prætermiſſum fuerit aliquod ex Interrogatorijs tranſmiſſis cùm Rotulo, quod pariter animaduertit Boccac. *de liter. remiſſ. cap.* 9. *n.* 27.

2 Attamen negamus. Quia verba indefinita Remiſſoriæ non æquipollent vniuerſali, vt euenit vbicumque non militat eadem ratio, Bart. *in l.* 1. §. *ſed incertum num.* 2. *ff. de ventr. in poſſ. mitt.* Gratian. *diſcept. for. cap.* 341. *num.* 7. & 10. Eadem autem ratio planè non concurrit, vbi non omnes teſtes informati ſunt de omnibus articulis, ſed aliqui de omnibus, aliqui de pluribus, & aliqui de vno tantum. Ac propterea licet examinare vnumquemque ſuper ijs tantum de quibus eſt informatus, cùm idem ſit de articulis ac de interrogatorijs, quæ non omnia pro omnibus dantur, ſed ſingula ſingulis referendo, vt per Contelor. *de Canon. cap.* 25. *num.* 82. & 87. Nec Sacra Congregatio per ſuam Remiſſoriam credi poteſt, quod velit arctare, vt proceſſus reſponſionibus inutilibus impleatur, ac expenſarum indiſcreta multiplicatione Poſtulatores grauarentur, vt fieret profectò ſi teſtis informatus dumtaxat de vno miraculo, interrogandus eſſet ſuper tota vita & virtutibus Serui Dei, quem non cognouit, & ſuper alijs miraculis ſibi ignotis reſponderet ſe neſcire, eandem crambem recoquendo cùm tædio ſcribentium, legentiumque.

2 Ac præſertim ſi teſtes, qui fuerunt examinati ſuper aliquibus tantùm articulis limitatè ac diſcretiuè inducti fuerint ſuper illis, qui verò ſuper omnibus, inducti fuerint ſuper omnibus. Vel ſi in articulis in Remiſſorialibus inſertis, & per S. Rituum Congregationem admiſſis adſint proteſtationes Procuratoris, illos exhibentis non ſe adſtringuendi ad onus ſuperfluæ probationis, aliæque clauſulæ, præſeruantes facultatem addendi, & minuendi tam in principio dictorum articulorum, quàm in fine.

3 Prior namque clauſula *non ſe tamen adſtringens, &c.* appoſita in principio, vel in fine libelli, ſeu Capitulorum, in quibus plura ſeparatim deducuntur, operatur quod non ſit neceſſe omnia probare, ſed ſolum neceſſaria, Bart. *in l. Diuus num.* 5. *ff. de re iudic.* Felin. *in cap.* 2. *num.* 33. *de reſcript. & in cap. licet* 9. *num.* 42. *& vlt. de probat.* Marian. Soccin. *in cap. Dilecti art.* 13. *& in cap. Significantibus art.* 12. *de libel. oblat.* Quare tradunt conſilium, quo vti debeant boni, practici, & cauti Aduocati, vt ſcilicet in principio, vel fine libelli, ſeu poſitionum, aut Capitulorum ponatur ſimilis clauſula, ſeu proteſtatio. Quod admonent Hoſt. *in d. cap. licet num.* 6. Io Andr. *nu.* 10. Abb. *num.* 8. & 30. *de probat. & in cap. Dilecti* 6. *num.* 16. *de Iudic.* Add. *ad Rot. dec.* 7. *nu.* 2. & 3. *de reſcript.* in antiquis.

4 Altera verò *ſaluo, &c.* præſeruat facultatem addendi, vel minuendi, Angel. *in l. Ius ciuile* 6. *n.* 8. *ff. de Iuſt. & iur.* Adeout qui ſic proteſtatur non cenſeatur agere connexim, ſed diuiſim, nec ſe adſtringere ad probandum omnia, Bald. *in l. Neſennius num.* 8. *ff. de negoc. geſt. & in repet. l. Edita num.* 9. *& ſeq. C. de eden.* Iaſ. *in* §. *Omnium num.* 160. *Inſtit. de action.* Felin. *in cap. Inter dilectos nu.* 9. *de fid. Inſtrum. & in cap.* 2. *nu.* 32. *de reſcript.* Ruin. *conſ.* 19. *n.* 15. *vol.* 4.

5 Et præcipuè quia, cùm de iure nullibi cautum, neque ex forma Remiſſoriæ decretum reperiatur, quod teſtes examinentur ſuper omnibus articulis, non ſunt neceſſariò ſuper illis examinandi ad textum *in l. illam*, vbi Gloſ. & communiter Doctores, *C. de collat. cap.* 2. *de ſede vac.* cum ſimilibus ac fuit conſideratum in relatione S. Franciſci Xauerij *rubr. de valid. proceſ. verſ. ſecunda difficultas.*

CONSVLTATIO CCXXI.

An atteſtationes teſtium, qui fuerunt examinati, non ſeruata forma iuris & Remiſſoriæ, ſint penitus reſpuendæ?

NEgo. Sed coniungendæ ſunt cùm alijs ritè ac rectè examinatis ad corroborandas probationes ex regula, quod teſtes, etiam nulliter examinati, faciunt adminiculum, Caſſad. *dec.* 3. *num.* 2. *de dilat.* Gregor. *dec.* 562. *num.* 4. *& dec.* 66. *num.* 1. *& dec.* 113. *num. item* 1. *par.* 2. *rec.* Caputaq. *dec.* 206. *part.* 2. Coccin. *dec.* 173. *num.* 4. & ſpeciatim reſolutum fuit in relationibus S. Raymundi *p.* 1. *art.* 2. & S. Caroli *p.* 1. *verſ. Quia Mediolanenſes.* 1

CONSVLTATIO CCXXII.

An aliculus ſit momenti examen teſtis, qui repentino déliquio & ſuprema infirmitate correptus examen perficere non potuit, ſed poſt aliquot dies obijt?

REſpondetur, depoſitionem eiuſmodi teſtis immatura morte præuenti, licet imperfectam, eſſe admittendam ad probandum. Teſtes enim mortui licet nulliter examinati facere fidem deciſum referunt Surdus *dec.* 103. *num.* 2. Mohed. *deciſ. vlt. nu.* 3. *&* 5. *de teſtib.* Gregorius XV. *deciſ.* 434. *num.* 5. alijſque ibidem relatis, Beltr. *in addit. ſub num.* 18. 1

Certitudo verò mortis eiuſdem teſtis plenè & efficienter probatur ex aſſertione Iudicum & Notarii in fine examinis ipſius teſtis. Si enim mors probatur per duos teſtes, Maſcard. *de probat. p.* 2. *concl.* 1071. *num.* 2. immò in leuiſſimis præiudicijs ab vnico ex traditis per Sebaſt. Medic. *in tract. Mors omnia ſoluit p.* 1. *num.* 79. & per productionem alicuius inſtrumenti, in quo fit mentio de aliquo per dictionem *quondam*, vt ſubdunt ijdem Medic. *num.* 93. Maſcard. *concl.* 1072. multò magis adhibenda eſt Epiſcopo, & duobus aliis Iudicibus, ac Notario publico, illam aſſerentibus cum cauſis & circumſtantiis, ex quibus mortis certitudo in dubio veriſimillima redderetur, Maſcard. *d. concl.* 1072. *num.* 6. 2

CONSVLTATIO CCXXIII.

An Monaſteria Regularium, atque etiam Collegia Societatis Ieſu teneantur ad ſolutionem taxæ Seminariorum tam reſpectu redditium Abbatiarum ijs Collegijs ac Monaſterijs vnitarum, quàm reſpectu redditium aliorum bonorum, quæ ab ipſis poſſidentur?

GRauis eſt hæc quæſtio cùm propter priuilegia Patrum Societatis, aliorumque Regularium, tùm propter præiudicium Seminariorum, quorum erectio, & conſeruatio præcisè demandatur à S. Concilio Tridentino, quæ hiſce temporibus difficillima redditur ob multiplicitatem vnionum Abbatiarum, & beneficiorum ad fauorem Regularium, & ob paupertatem Epiſcopatuum, ac Cleri ſæcularis. Ideòque conſideranda videntur infraſcripta. 1

Equidem quod ad primam partem dubij pertinet reſpectu Abbatiarum, Collegijs Societatis vnitarum, reperiuntur in proprijs terminis duæ inter ſe pugnantes reſolutiones S. Congregationis Concilij. Altera fauorabilis Societati in vna Bracharenſi per literas eiuſdem S. Congregationis die 26. Aprilis 1597. ſcriptas, abſque tamen expreſſione alicuius præcedentis diſcuſſionis, vt in libris eiuſdem S. Cõgregationis legitur. Ac propterea in hoc aduertendum eſt, quod 2

ab infotmantibus pro Collegio in ſummario nu. 3. addita fuerunt verba, quæ non leguntur in originali, nec in tranſumpto, ab Eminentiſſimo D. Cardinali Prefecto ſubſcripto, vt ex eo liquet.

3 *Perilluſtris, &c. De contributione ad Seminarium iſtius Ciuitatis pro Eccleſijs S. Stephani de Baſtucos, & eius annexa S. Pelagij Collegio Patrum Societatis Ieſu per Sedem Apoſtolicam vnitis, dictorum Patrum à contributione Seminarij priuilegijs Apoſtolicis exemptorum minimè vtique ad ipſum Seminarium eſſe contribuendum. Ideòque amplitudo tua, ſiue eius Vicarius nullam hac de re moleſtiam ipſis Patribus exhibeat, & ſequeſtrum ſuper dictarum Eccleſiarum fructibus relaxatum, tollat, Romæ die 26. Aprilis 1597. pag. 502. col. 2. lib. 6. liter.*

4 Contraria verò facta legitur in Camerinenſi, præuia propoſitione in S. Congregatione anno 1582. & ſic poſt priuilegia eidem Societati à Gregorio XIII. conceſſa, tenoris ſequentis.

5 *Reuerendiſſime, &c. Cum libellus tuus, in quo petis declarari, an Collegium Romanum Ieſuitarum debeat ex fructibus Abbatiæ Clareuallis, quam iſtic poſſidet, contribuire Seminario tuo Camerinenſi, propoſitus fuiſſet in S. Congregatione Cardinalium, Concilij Tridentini Interpretum, ea cenſuit, Collegium ad contributionem ſolitam in Seminarium teneri, &c. Romæ die vltima Ianuarij 1582. lib. 4. pag. 66. col. 2.*

6 Concinit alia declaratio S. Congregationis Epiſcoporum in terminis Ordinum Mendicantium tenoris huiuſmodi.

7 *In Hieracenſi 1593. S. Congregatio Epiſcoporum cenſuit, Monaſteria Monialium, etiam Ordinis Mendicantium teneri contribuere Seminario, quando beneficia ſunt eis vnita.*

8 Atque ita contra Patres Prædicatores, Mendicantes ad inſtantiam Patrum Societatis pro Seminario Romano fuit pronunciatum in Tribunali Eminentiſſimi D. Cardinalis Vicarij cum approbatione in Signatura Sanctiſſimi, & exequutione ſubſequuta. Quæ ſanè debent omnes Mendicantes afficere, Dec. *conſ.* 35. *num.* 5. Aym. *conſ.* 62. *num.* 11. *ad fin.* Rot. *dec.* 121. *nu.* 28. *p.* 1. *diu.* Et ab eo, quod in Curia Romana geritur, omnes aliæ Regiones, & diœceſes normam & exemplum ſumere debent, vt in ſimili dixit Rot. *p.* 6. *rec. dec.* 288. *num.* 21.

9 Hanc doctrinam firmarunt in terminis Mendicantium Barboſ. *in collect. ad cap.* 18. *num.* 28. 30. & 44. eiuſdem Concilij ex mente Sell. *in ſelect. Canon. cap.* 10. *num.* 19. 25. & *ſeq.* Bonfadin. *in Theſaur. Eccleſ. reſol.* 32. *num.* 9. Nouar. *in Lucern. Regul. v. Mendicantes num.* 43. qui alios adducunt.

10 Auctoritati aſſiſtunt rationes. Nam Abbatiæ, ſiue beneficia vnita tranſeunt cum onere ſibi adhærente, & annexo, ac ſine præiudicio Seminarii, ad cuius fauorem iam vigore Concilij Tridentini obligata erant, *cap. Paſtoralis de decim. cap. Quia Monaſterium, de Relig. domib.* & ponderauit idem Bonfadin. vbi ſupra *nu.* 15. Protritum enim eſt quod res cum ſuo onere ad quemcumque vadat, pertranſit, etiamſi tranſeat ad priuilegiatum, vt poſt Duegn. *reg.* 100. *num.* 14. Aym. *conſ.* 217. *num.* 5. docet Beller. *diſq. cler. p.* 1. *de exempt. Cler.* §. 8. *nu.* 8. & cenſuit eadem S. Congregatio in allegata Camerinenſi, dum vtitur verbo *ſolitam*, & magis clarè in Burgenſi die 23. Maij 1574.

11 Hinc autem eſt, quod ex Abbatijs, quæ conceduntur Eminentiſſimis Cardinalibus ſoluitur eadem taxa Seminarijs, non obſtantibus eorum ampliſſimis priuilegijs, vt ſæpiùs declarauit S. Congregatio Concilij, & nouiſſimè ad inſtantiam eorundem Patrum Societatis in vna Romana die 3. Februarij 1646. Quod etiam declarauit S. Congregatio Epiſcop. & Regul. nominatim in vna Aſſiſien. die 20. Septembris 1583. in vna Cæſenaten. die 22. Decembris 1599. & 10. Iulij 1600. & 3. Septembris 1601. ac 31. Maij 1602. paſſimque alibi. Et anno 1610. eadem S. Congregatio Concilij declarauit, etiam ex beneficijs, quæ Domini Cardinales, & Camerales poſſident, eſſe contribuendum Seminario.

12 Secunda ratio eſt, quia cùm huiuſmodi taxa Seminarij in vnionibus ſpecificè non derogetur, vtique cenſetur dictum ius eidem Seminario præſeruatum, tanquam adhærens ipſis Abbatijs & beneficiis ex theorica Abbat. *in cap.* 2. *num.* 5. *de Relig. domib.* & firmat Rot. coram Durano *dec.* 92. *nu.* 7. & 9. vbi *num.* 10. aſſignat rationem, quod Diplomata huiuſmodi vnionum ſunt ſtrictè interpretanda. Cùm his concordat *dec.* 14. *nu.* 8. coram eodem, & *dec.* 770. *num.* 5. *p.* 4. *diu.*

13 Et licet verbum *Incorporamus* ſoleat denotare vnionem acceſſoriè, & extinctiuè factam, attamen, quia magis ſubſtantiam & mentem attendere debemus, quàm vnicum verbum, præſertim vbi alia quoque verba contrarium oſtendunt, concludendum videtur, vnionem æquè principaliter factam eſſe, vtque etiam in dubio præſumitur, Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 7. *num.* 134. Duran. *dec.* 331. *num.* 6. Caſtropal. *p.* 2. *tract.* 13. *diſp.* 6. *pun.* 1. *num.* 11. Caual. *dec.* 330. *num.* 3. Adeò vt dicenti contrarium incumbat onus probandi, Rot. *p.* 2. *diu. dec.* 114. *num.* 4. & 5. & *nu.* 10. & *ſeq.* Et ad effectum cognoſcendi, an vnio ſit acceſſoriè, vel æquè principaliter facta, attenduntur coniecturæ, Anchar. *conſ.* 114. *num.* 2. & 3. Felin. *in cap. Tranſlato* 3. *nu.* 7. Caual. *d. dec.* 330. *num.* 2. Qua de re Mantic. *dec.* 224. *num.* 3.

14 Vtcumque autem ſit, vnionem ſine præiudicio tertij ſemper intelligendam eſſe paſſim traditur à Doctoribus, & a ſacra Rota Romana. Ita Coccin. *dec.* 157. *nu.* 9. Seraph. *dec.* 1420. *num.* 18. & *ſeq.* Duran. *dec.* 14. *num.* 8. Rot. *dec.* 730. *nu.* 1. *p.* 3. *rec.* & *p.* 5. *tom.* 2. *dec.* 451. *num.* 7. & *ſeq.* & *dec.* 462. *num.* 6. & *ſeqq.* & *p.* 4. *diu. dec.* 690. *num.* 1. Atque nulla eſt difficultas quando datur compatibilitas oneris cum vnione. Quia hoc caſu res ſemper tranſit cùm onere ſuo, etiamſi vnio eſſet acceſſoriè facta, vt in puncto Seraph. *d. dec.* 1420. *num.* 20. & *ſeq.* loquens de penſione, quæ non extinguitur, ſi beneficium ea grauatum vniatur. Quia licet titulus extinguatur, remanet tamen fructus cùm ſuo onere penes eos, in quorum gratiam facta eſt vnio, Rot. *d. dec.* 690. *nu.* 1. & *dec.* 730. *nu.* 5. & 6. & *d. dec.* 451. *num.* 7. vbi quod vnio non tollit ius percipiendi partem fructuum ex beneficio vnito, & *nu.* 9. & 16. vbi quod tale onus cenſetur præſeruatum, etiamſi id expreſſum non fuerit, vt *deciſ.* 462. *num.* 3. vbi ſequuta fuit deciſio Seraphini, vbi *num.* 7. ait, quod ideò vnio non tollit ius exigendi penſionem, nec alia iura compatibilia cùm vnione, & *num.* 9. firmat, quod hoc præſertim procedit accedente obſeruantia, quæ demonſtrat qualis fuerit vnio, vt per Gonzal. *d.* §. 7. *nu.* 135. Duran. ea *dec.* 331. *nu.* 6.

15 Et hac ratione adhærentiæ, atque annexionis rei eadem S. Congregatio ſæpiùs declarauit, decimas ſolui debere a Regularibus, etiam Mendicantibus ex bonis, quæ ad illos deuenerunt. Eo vel maximè quando ex multiplicitate acquiſitionum, eorum priuilegia, vt in hoc caſu, redduntur nimis læſiua tertio. Qua in re nullum habent priuilegium, ne quidem ſpero habituros, Priuilegium enim foret non priuilegium.

16 Idque præcipuè verum eſt in vnione illarum Abbatiarum, in quibus non legitur facta extinctiue cùm ſuppreſſione tituli, ſed tantummodo cùm ſuppreſſione præcedentis ſtatus, & obſeruantiæ Regularis, vt in illa Ordinis Ciſtercienſis Cathacenſis diœceſis tertiò diſcuſſa in S. Congregatione Concilij, ibi: *Ordinem, ac omnem ſtatum, obſeruantiam, & eſſentiam regulares Apoſtolica auctoritate ſupprimimus.* Quod quidem planè remanſit iuſtificatum ex eo quod dicta Abbatia continuauit ſub eodem nomine S. Leonardi, & in eadem obedientia erga Eccleſiam Cathedralem Cathacenſem mediante ſolutione cathedratici, & ceræ, vt liquet ex libro antiquo eiuſmodi ſolutionum, quæ eidem Eccleſiæ annuatim fiunt. Iſtæ enim excludunt vnionem fuiſſe extinctiuè factam cùm ſuppreſſione tituli, vt firmat Felin. *in cap. Tranſlato nu.* 4. *in fine*, Rot. coram Durano *dec.* 331. *num.* 6.

17 Eſſentialis autem differentia, quæ vnione æquè principaliter, & acceſſoriè factas diſtinguit illa eſt, quod prima conſeruat vtrumque titulum, & duas quodammodo dignitates ſub vno Prælato conſtituit, ita vt commoda vtriuſque habeat, firmis tamen remanentibus priuilegijs, præeminentiis, dignitatibus, nominibus, titulis, ac iuribus vtriuſque Eccleſiæ, Anchar. *conſ.* 114. *nu.* 2. Caualer. *d. dec.* 330. *nu.* 1. & Mantic. *dec.* 224. *num.* 3. Secunda verò nomen & titulum beneficij extinguit, adeò quod efficiatur pars & prædium Eccleſiæ, cui vnitur, Felin. *in cap. Cum in noſtra nu.* 30. *de reſcript.* Caual. in allegata *dec. num.* 5. & Mantic. eo loco *nu.* 3.

Nec

18 Nec obſeruantia interpretatiua requiritur, quod ſit præſcripta, cùm ſufficiat, ſi ita aliquando fuerit obſeruatum, etiam vnica vice, Buratt. *dec.679.num.9.* & *647.num.11.* & *12.* Et liber Eccleſiæ probat, Felin. *in cap. Ad audientiam 13. num.14. de præſcript.* Caual. *dec.75.num.2.* & *dec.648.num.3.* & *4.* Rot. *p.1.rec.dec.195.nu.2.* Et in quocumque caſu, quo eius probatio admittenda non eſſet, ſaltem pro adminiculo, ac præſumptione deſeruit, Genua *deſcript.priu.tit.de libr.monaſt.lib.5.fol.264.* Et de ſcriptura extracta ab Archiuio, quod adminuculum præſtet, ac præſumptionem boni iuris, plurimumque operetur, reſoluit Rot. *dec.45.nu.35.p.5.* adeò vt ſufficiat ad dandum iuramentum ſuppletorium, Gen. *loc.cit. num.1.* poſt Surd. *conſ.245.num.19.* Licet verius ſit eiuſmodi libros plenè ac concludenter probare ex adductis, quibus addo Gen. *eo loco nu.6.* Præſertim ſi ſint libri Eccleſiæ Cathedralis, Rot. *p.5.dec.45.nu.2.* Gen. *d.lib.5.tit.de libr.Cathed. Eccleſ.fol. 169.* Et multo magis ſi fuerint extracti ex Archiuio eiuſdem Eccleſiæ. Quo caſu ſine dubio probant, *d. cap. Ad audientiam de præſcript.* ac fusè Gen. *d.tit. de libr. monaſt.nu.10.*

19 Quod ſi replicetur, non ſufficere inter non ſubditos; reſpondetur adhuc inter non ſubditos probare, ſtante temporis antiquitate, librorum pluralitate, Archiuij robore, aliiſque adminiculis, Gen. *tit.de libr.ration. in Archid.repert.li.5. num.19.fol.25.* Rot. *in Barchinonen. Iuriſdictionis 4. Iulij 1646.* coram Bichio, & *dec.45.num. 29.* & *30.p.5.rec.* & *num.14.* vbi maximè ſtante veriſimilitudine, Roland. *de comm.p.2. lib.4.cap.5.per tot.* & *num.18.* Ac etiam quia multæ ex partitis deſcriptis in dictis libris verificari poſſunt, Burſatt. *conſ.330.nu.102.* Gen. *d.tit.de libr.monaſt.nu.9.* Idque etiam ſi agatur contra nominatos in eiſdem libris, & ab eis cauſam habentes ex notatis per Gen. modò adductum *nu.7.* Et præſertim ſi ſuper eiuſmodi libris iam fuerit aliquando iudicatum, Sententiæ enim per appellationem ſuſpenſæ, habent pro ſe boni iuris præſumptionem, Rot. *dec.250.nu.2.p.1.rec.* & *p.2.dec.92.num.2.*

20 Neque obſtat clauſula ſublata, & decretum irritans. Quia data compatibilitate onerum cum vnione ex iam adductis abſque alia expreſſione, ſi quoad ea non eſt locus priuilegio, minus locus eſſe poteſt dictæ clauſulæ ſublata, & decreto irritanti, Beltram. *ad Gregor. dec.283. num. 5.* Rot. in Legionen. beneficij 4. Iulij 1640. coram Ghiſlerio.

21 Hoc idem confirmatur ex ſententia Rotali, in qua dictum Collegium condemnatur ad eandem ſolutionem. Et ideò licet pro parte Collegij dentur atteſtationes extraiudiciales Rectorum, quod non ſoluerunt; nihilominus eliduntur ex dicta ſententia, & libro antiquo, & ex ſupradicta forma vnionis.

22 Quare cùm nedum Abbates antequam beneficia, vel Abbatiæ fuerint Regularibus vnitæ, verùm etiã iijdem Regulares, iam ſoluerant Seminarij taxam, illud manutenendum eſt, cùm in fortioribus terminis quando aliqua taxa ſoluitur ex bonis, nimirum pro Seminario, vel decimis, ſi poſtea bona tranſeunt ad exemptos, adhuc datur manutentio in illa exactione. Quia ex variatione rei poſſeſſoris non variatur ius actoris iuxta *deciſ.* Guidop. 629. *per tot.* quam in terminis decimarum amplexa eſt Rot. *dec. 341. num.1.* & *dec.562.n.1.p.1.rec.* & apud Poſth. *de manut. dec. 455.num.2.* & in Hiſpalen decimarum 19. Iunij 1648. coram Meltio, vbi agebatur contra Patres Dominicanos, & in Toletana decimarum 15. Iunij eiuſdem anni coram Eminentiſſimo Celſo, vbi agebatur contra Patres Ordinis Redemptionis Captiuorum, & in altera Toletana decimarum 21. Iunij 1649. coram Eminentiſſimo Ottobono, vbi agebatur contra Equites de Calatraua, qui omnes prætendebant exemptionem.

23 Quod verò ſpectat ad alia bona à Monaſterijs, ſiue Collegijs poſſeſſa S. Concilium Tridentinum eo cap. 18. ſub principio excipit quidem redditus bonorum Regularium Mendicantium. Verùm iſta exceptio intelligenda videtur de redditibus proportionatis ad neceſſariam ſuſtentationem Regularium, non autem de illis, quæ ſuperſunt. Ita firmat præ cæteris idem Barboſ. *in collect. ad d.cap. 18. num.30.* & *31.* & cenſuit eadem S. Congregatio in ſequentibus declarationibus.

24 *In Bracharenſi 1573. Sacra* &c. *cenſuit, Monaſteria non eſſe exempta à contributione Seminarij ex eo quod in illis lectiones grammaticæ, & caſuum conſcientiæ quotidie habeantur, ſed tantum impenſarum eſſe rationem habendam, de reliquis contribuendum ad ratam, lib. 1. decret. pag. 149.*

Idem antea declarauerat in vna Nucerina menſe Nouembris 1567. Idem contra Monachos S. Benedicti in Attrebatenſi die 17. Septembris 1594. Idem in Conſtantienſi Monaſterij S. Galli pariter ordinis S. Benedicti die 22. Iunij 1624. vt videre eſt *in lib. 1. lit. pag. 169. col. 2.* Et in terminis Regularium Ordinis Captiuorum, qui inter Mendicantes enumeratur a Paulo V. in ſua Conſtitutione 60. cenſuit eadem S. Congregatio, in hunc modum. 25

In Viysbonenſi die 11. Maij 1576. Sacra, &c. *cenſuit, Monaſteria Religionis Captiuorum teneri contribuere Seminario pro fructibus, qui ſuperſunt, lib. 1. decret. pag. 215.* 26

Præterea ponderandum eſt, quod priuilegia Regularium, ac præſertim Societatis Ieſu, ex multiplicatione vnionum ac bonorum acquiſitorum hiſce temporibus effecta ſunt Seminarijs nimis læſiua, atque adeò non ſunt obſeruanda. Textus eſt *in cap. Suggeſtum, de decim.* vbi poſt Gloſ. *v. Priuilegia in fin.* notant Doctores, concinitque *cap. Nuper eod. tit.* cum ibidem notatis, & tradit Gloſ. *in cap. Dilecti* eodem argumento, atque habetur ex *cap. Quid per nouale,* vbi etiam Gloſ. *de verb. ſignif.* ac ſtabiliunt Rebuff. *de decim. qu. 14. num.45.* Menoch. *conſ. 156. n.9. lib. 2.* Tambur. *de iur. Abb. diſp. 17. quæſt. 5. num. 11.* Caſtropal. *tom. 2. tract. 10. diſp. 13. pun. 13. num. 1.* aliique. Et hinc eſt, quod Gabriel *conſ. 26. lib. 1.* ac Rot. *dec. 477. p. 4. rec.* cum alijs, dum dicunt, Patres Societatis, aliosque Regulares gaudere priuilegijs Mendicantium, nituntur in ſola quantitate redditaum proportionata neceſſariæ ſuſtentationi, prout alias etiam fuit, partibus auditis, latè diſcuſſum in Romana hæreditatis de Gualtrinis anno 1634. & 1635. 27

Et ex eodem motiuo *cap. Suggeſtum* cum ſimilibus S. Congregatio Concilij poſt maturam diſcuſſionem, partibus ſæpiùs auditis, cenſuit in Gneſnen, ſeu Poloniæ die 17. Iunij 1645. ab eiſdem Patribus, aliiſque Regularibus Mendicantibus, non obſtantibus eorum priuilegijs, ſoluendas eſſe decimas; quæ à laicis ſoluebantur priuſquam bona in ipſorum proprietatem fuerint tranſlata. Quam declarationem poſtea Sanctiſſimus Breui Apoſtolico approbauit, confirmauitque cum effectu ſubſequuto. 28

Nec exemptio Regularibus conceſſa in Conſtitutione Pij V. ſuffragatur. Nam à Gregorio XIII. anno 1573. fuit ad terminos S. Concilij redacta, prout in libris eiuſdem S. Congregationis annotatum reperitur, & ſignate *lib. 1. decretorum pag. 144. col. 2.* & *pag. 462. col. itidem 2.* Quod etiam firmauit Rot. *dec. 728. num. 2. p. 3. rec.* & in Licienſi 15. Ianuarij 1618. coram Coccino, & in Tarentina 5. Decembris 1629. coram Queypo, & in Vercellenſi 15. Ianuarij 1646. coram Reuerendiſſimo Cerro, Decano his verbis: *Denique non obſtat priuilegium ſa. me. Pij V. in Bullar. tom. 2. conſtit. 41. §. 2. num. 14. vltimo loco exibitum. Quia vltra quod in eo deficit eadem expreſſa derogatio d. cap. Nuper, de decim. huiuſmodi priuilegium fuit reuocatum, & ad terminos iuris, ac Concilij Tridentini redactum per Conſtitutionem Gregorij XIII. in eodem Bullario d. tom. 2. conſtit. 9. per tot. Quod perinde eſt ac ſi non emanaſſet, vt in eiſdem ferè terminis de eodem priuilegio dixit Rot. in vna Pampilonen decimarum 18. Decembris 1615. coram bo. me. Coccino, quæ eſt deciſio 728. num. 2. par. 3. rec. Quæ Conſtitutio Gregoriana non euitatur allegando, eam, non fuiſſe in tempore promulgatam, nec vſu receptam. Quia tanquam promulgata inter alias Bullas Pontificias circumfertur, vt videre eſt loco ſupra citato. Quod autem ſit vſu recepta firmauit Rota coram bo. me. Coccino d. dec. 278. n. 1. par. 3. rec.* 29

Confer in hunc locum quæ dixi *conſult. 52. num. 8.* pro abrogatione eiuſdem Conſtitutionis Pianæ, & videbis quicquid ad fauorem ſuarum Religionum aliqui Regulares hac in re errore ſucceſſorio comminiſcuntur, vi ſua ruere. Exemplum ſit quod ait Lantuſca in ſuo Theatro *v. Canonica portio,* vbi re inanem, verbis ſubdolam affert ſententiam quandam ab R. P. D. Baranzono prolata in cauſa quartæ cuiuſdam legati pro fabrica contra Parochum S. Angeli in foro piſcium. Sed pudeat, viros ſupra vulgus ſapere cupientes adeò etiamnum præiudicijs infantiæ ſuæ adhærere. Scire enim debuerat Lantuſca, ab illa ſententia Paro- 30

chium appellaſſe ad ſacram Rotam, tanquam aduerſus iniuſtitiam, *cap. Cum ſpeciali*, §. *Porro*, *cap. Suggeſtum*, *de appel.* & docent Doctores *in rubr. de appell. num. 6.* Eſt autem notiſſimi iuris, quod appellatio ſuſpendit ſententiam, & rem iudicatam, *cap. Venientes*, *de iureiur.* vbi Doctores, & *cap. Paſtoralis*, §. *Preterea*, *de offic. Deleg.* & notauit in ſpecie Abb. *in cap. fin. nu. 6. de ſequeſtr. poſſeſ.* Rot. coram Mantic. *dec. 68. num. 4.* & coram Pegna *dec. 1009. num. 7.* & coram Merlino *dec. 316. num. 6.* & propterea cum Parochus interpoſuerit appellationem, debet cauſa remanere in eo ſtatu, in quo erat ante ſententiam, *l. 1. ff. ad Turpil.* & *l. vn. ff. Nihil nou. appell. pend.* & *l. appellatione*, *C. de appell.* Ita quod hac de re non ſit amplius neceſſe, vt hoc loco laboremus. Satis enim eſt, Aduerſarios niti vel priuilegijs abrogatis, vel ſententijs infirmis. At opponunt alteram Conſtitutionem ipſius Gregorij XIII. editam anno 1575. eius verò Pontificatus tertio, in qua primæ derogatur. Ea legitur in Bullario Rodriquez. Sed quantæ fidei ſit id Bullarium in hac materia vel ex eo dignoſcitur, quod de illa neque in Bullario Cherubini, neque in Archiuio Apoſtolico, neque authenticè conſtat. Quinimmo Nauarrus, qui vixerat anno 1586. teſtatur illam non emanaſſe, neque publicatam fuiſſe, vt legere eſt apud ipſum *in Man. cap. vlt. nu. 291.* Credo rarum eſſe regeſtum, in quod hæc noua Conſtitutio relata eſt, difficiliuſque inuentu, nec vulgò habetur, ſed tanquam faſti olim a Pontificibus, aut libri Sybillini a Decemuiris cuſtoditur. Habes hic lector ſpecimen arcani Aduerſariorum, id eſt media, ac modos, quibus opiniones ſuas longè, latèque diſſeminare, incautis obrepere, eoſque ſupplantare poſſent. Verùm hac de re in ſecundo tomo, annuente Deo, cùm de quarta legatorum agetur, plura ventilabimus.

31 Motiuum verò, quod Abbatiæ vnitæ, vti antea Ordini Monachorum, ſint exemptæ ab huiuſmodi contributione, ceſſare videtur ex declarationibus relatis, dum in terminis Ordinis S. Benedicti, quæ eſt principalis inter duodecim Congregationes Monachales & ex declaratione in Peruſina, in Brixienſi, & in Eugubina 1577. in ſpecie Canonicorum S. Saluatoris, qui pariter ſunt ex dictis duodecim Congregationibus fuit declaratum, teneri. Etenim non legitur in Concilio Tridentino expreſsè exemptas a taxa Seminarij, quare ab illius contributione exemptæ dici non poſſunt. Nec communicatio priuilegiorum comprehendit huiuſmodi immunitatem; ſicuti non comprehendit exemptionem a decimis, Caualer. *dec. 247. num. 10.* Coccin. *dec. 269. num. 3.* Tambur. *de iur. Abb. tom. 1. diſp. 15. qu. 18. nu. 34. & ſeqq.* iuncta deciſione Rotæ in Valentina decimarum 28. Nouembris 1603. coram Lancellotto.

32 Et ſane fuere quemadmodum olim, ita nunc quoque priuilegiorum abuſus, atque ingentia incommoda exorta. Nam primo in omni genere priuilegiorum id cernitur. Realia enim, dum per familias, & ſucceſſiones traduntur, paulatim eò tendunt, vt Principem non agnoſcant, nulla in re obtemperent. Perſonalia minus diurna ſunt, ſed multitudine vileſcunt, & in quos nimia congeruntur, ferè præcipitant, & mole ſua opprimunt. Remuneratiua minus inuidioſa ſunt, ſed ingratos, & ſuperbos ferè efficiunt. Nec dicere vereor, omnium, quæ a ducentis annis Eccleſiam Catholicam Romanam concuſſerunt turbarum originem a priuilegis multis, magniſque manaſſe.

33 Quamobrem maximè cauenda ſunt ea, quæ odioſa vocant, hoc eſt, quæ aliorum iuri derogant. Ea verò, quæ cùm mutatione rerum ex iuſtis redduntur iniuſta, omnino tollenda. Fecerunt hoc Imperatores etiam in priuatis poſſeſſionibus. Statuit Conſtantinus, ne ad munera Fiſcalis poſſeſſor obligaretur, *l. 11. tit.* 25. At hoc priuilegium Valens ſuſtulit eodem loco. Honorius, & Theodoſius declarauerunt, non eſſe ſordida illa opera; Theodoſius tamen, & Valentinus iterùm reſtituerunt.

34 Itaque in articulo tam graui ac præiudiciali Seminarijs expedire ſaltem videtur, vt conſulto Sanctiſſimo, aliqua determinatio Apoſtolica ſequatur, prout in ſimilibus fuit ab eadem S. Congregatione Concilij obſeruatum. In hac enim difficultate hoc quidem certum omnino eſt, poſſe Summum Pontificem Regularium priuilegia ex iuſta cauſa reuocare, abrogareque, idque etiam ſi eſſent remuneratoria, hoc eſt conceſſa intuitu meritorum, vt communiter docent Gloſ. *in d. cap. Suggeſtum*, *de decim.* & *in auth. Vt iudex*, §. *Quod autem*, Iaſ. *in l. Si ex toto*, *ff. de leg. 1.* & *in l. ſi ex hoc iure nu. 54. ff. de iuſt. & iur.* Caſtr. *in l. Digna vox*, *C. de legib.* Bald. *in l. Donationes*, *C. de donat. inter vir. & vxor.* Alex. *conſ. 16. num. 3. vol. 3.* Dec. *conſ. 335. num. 2.* Oſaſch. *dec. 90. num. 15.* Iſern. *in cap. 1. de prohib. feud. alien.* Peregrin. *lib. 1. de iur. Fiſci*, *tit. 3. num. 67.* Belleg. *in ſpecul. Princ. rubr. 11. num. 5.* Roland. a Vall. *conſ. 1. num. 158. & ſeq. vol. 2.* Menoch. *conſ. 156. nu. 48.* Tapia *in l. vlt. ff. de conſtit. Princip. p. 2. cap. 9. num. 42.* Sanch. *lib. 8. de matr. diſp. 33. num. 3.* Suarez *lib. 8. de legib. cap. 37. num. 9.* Et deſumitur ex *l. Ex facto*, *ff. de vulg. & pupil. ſubſtit.* vbi etiam alij Doctores, & *l. Cum quis*, *ff. de ſolut.*

Etenim priuilegiorum promulgatio ad Principem pertinet, *l. leges*, *l. humanum*, *l. fin. C. de legib.* cuius verò eſt 35
promulgare, eius etiam eſt abrogare, *l. Nihil tam naturale*, *ff. de reg. iur. l. Si quis in princ. ff. de legat.* 3. Num quod Principum decreto impendere licet, eorumdem auctoritate tollere non liceat? Tum quia Princeps iura poſitiua, qualia in eiuſmodi priuilegijs continentur, tollere poteſt, §. *Sed naturalia*, *inſtit. de iur. nat. & gent. cap. Propoſuit extra de conceſ. præbend. Clem. 1. cum Gloſ. de Immun. Eccleſ. d. l. Digna vox*, *C. de legib.* Item quia priuilegia debent regulari a poteſtate iuriſdictionali concedentis, quæ cum debeat ſemper reſpicere bonum communitatis, priuilegia quoque ex natura ſua, & in virtute conceſſionis debent remanere ſubordinata eidem poteſtati ſecundum exigentiam boni communitatis. Et ideò quando ita exigit bonum commune, poſſunt reuocari. Nam ſicut Princeps non poteſt facere aliquid contra exigentiam boni communis, ita quando concedit aliquod priuilegium ſemper cenſetur concedere ſub tacita conditione, quod eatenus valeat, quatenus non ſit præiudiciale bono communi, *d. l. Ex facto*, *ff. de vulg. & pupil. ſubſtit.* & notat Thom. Delbene *de Parlam. dub. 7. ſect. 3. num. 1.* Vnde quando bonum commune exigit reuocari priuilegium, quia incipit eſſe præiudiciale, tunc poteſt reuocari in virtute tacitæ conditionis, quæ afficit conceſſionem. Ac poſtremò quia Summus Pontifex non poteſt ſuos ſucceſſores obligare, nec in aliquo derogare illorum poteſtati. Nam cauſam ab eo non trahunt, ſed ſinguli habent auctoritatem immediatè a Chriſto, nec per parem obligantur, *l. 4. & 6. ff. de recept. arbitr. l. Eſt receptum* 14. *de iuriſdict.* pacto enim anteceſſoris non ligatur ſucceſſor, & reſoluto iure dantis, reſoluitur ius accipientis, *l. lex vectigali*, *ff. de pignorib.* atque adeò poteſt abrogare illius priuilegia, quæ planè ſunt reuocabilia, etiam abſque cauſa a concedente, vel eius ſucceſſore, quando ſunt conceſſa ſubditis, vt deſumitur ex *cap. Clericis*, §. *Non obſtantibus*, *de immun. Eccleſ.* & *cap. fin. in fin. de ſent. excom.* & *d. cap. Suggeſtum. de decim.* vbi Gloſ. & *l. 2. C. de priuil. ſchol.* docetque Gloſ. *in cap. Decet*, *v. Manſurum de reg. iur. in 6.* Butr. *in cap. Nouit. de iudic.* Panorm. Felin. & alij *ibidem*, Rip. *lib. 2. reſp. cap. 6. n. 12.* Martin. Laudenſ. *de priuil. notab.* 34. Afflict. *dec. 128.* Grammat. *dec. 46. num. 5.* Caſtal. *de Imper. qu. 55.* Viuius *dec. 207. nu. 1. lib. 2.* & cæteri communiter.

Neque obſtat, quod beneficium Principis debet eſſe 36
permanens, *d. cap. Decet*, *de reg. iur. in 6.* Vnde etiam eiuſmodi priuilegia cum ſint gratiæ factæ à Summis Pontificibus, debent eſſe permanentia, præſertim cùm habeant quandam rationem remunerationis, cum non ſoleant concedi, niſi benemeritis. Quoniam hoc intelligitur ſolùm quoad quandam decentiam, non quoad neceſſitatem, vt optimè notat Gloſ. *in d. reg. Decet.* Quandoquidem poteſt Princeps, etiam poſt ius quæſitum, reuocare priuilegia conceſſa ſubditis vel à ſeipſo, vel à ſuis prædeceſſoribus, vt notant Peregrin. *de iure Fiſci lib. 1. tract. 3. n. 19.* Couar. *lib. 3. var. cap. 6.* Vnde Gloſ. *v. Manſurum* ait, quod Princeps priuilegium per ſe conceſſum diminuere, vel moderari, & etiam in totum tollere poteſt. Quod probat *ex cap. Quia ſæpè de elect.* & ex *d. cap. Clerici*, *de immun. Eccleſ.* & *cap. fin. de ſent. excom.*

CON-

CONSVLTATIO CCXXIV.

Cùm in Dignitatibus Eccleſiaſticis exigatur gradus Doctoratus, quæritur, *An ſufficiat, quod huiuſmodi gradus ſit ab aliquo collatus vigore particularis priuilegij, an potius requiratur, vt ſit receptus in aliqua publica Vniuerſitate?*

1 PRo affirmatiua ſententia ſic primo argumentor. Quicunque moribus & facundia excellit, is ex Iuliani Imperatoris conſtitutione ad gradum Doctoris admittitur, *l. magiſtros 7. C. de Profeſ. & Medic.* Circa priuilegiatum, ſiue vt aiunt Bullatum Doctorem, & morum & facundiæ excellentiam ponimus. Siquidem ſi vtroque deſtitutus titulum obtinuerit, non ex eo quod priuilegiatus Doctor, ſed togatus aſinus eſt, rectè priuilegijs Doctorum priuabitur. Nam & Iuriſperitorum communi calculo, ſi ritè, recteque in Academijs promotum morum, & facundiæ elegantia non commendet, concluſum extat propter apparentem inſufficientiam Doctoratus inſignijs ſpoliari poſſe, *arg. l. 1.* vbi Bart. *C. de Prof. & Medic.* Iacob Benius *p. 2. in proem. de priuileg. Iuriſconſult.* Nec Doctor indoctus frui debet priuilegio Doctorum Toloſan. *lib. 18. de Republ. cap. 9. num. 9.*

2 Poſtea. Si Imperator, ſiue Pontifex facultatem alicui dare poteſt, vtique is illam rectè exercere poterit. Sunt enim hæc conſequentia, concedere quod fas, id exercere nefas dici nequit. Atqui nemo dixerit Imperatori hanc facultatem tribuere fas non eſſe, Sixtin. *cap. 2. n. 23. de Regal.* Quod præter quotidianam experientiam probatur reſcriptis Imperatoris, quibus cauetur inſtar ſacrilegij eſſe diſputare de principali iudicio, *l. 3. C. de crim. ſacrileg. l. 5. C. de diuerſ. reſcript.* Fas itaque & erit alicui hanc facultatem in eum, qui moribus, & doctrina ſufficientem ſeſe præbet, exercere.

3 Deinde non ignoti iuris eſt, quod dubitare, an is dignus ſit, quem elegerit Imperator, non liceat, *d. l. 3. C. de crim. ſacrileg.* Priuilegiatum autem Doctorem elegit Imperator, etſi non per ſe, per alium tamen, qui vice ipſius fungitur. Nam cum, vt ait Seneca *de conſol.* humeris Principis totus innitatur Orbis, vnius autem ingenium tantæ molis capax non ſit, in vicem curarum alios, qui in quibuſdam partitionem earundem cum ipſo inſtituerent, vocari neceſſe fuit. Quod exemplo Academiarum demonſtrari poteſt, quæ quia Princeps omnibus locis adeſſe nequit, *d. l. 7. C. de Profeſ. & Med.* ipſius authoritate Doctores creant. Doctores, ait Toloſanus *d. lib. 18. cap. 9. num. 8.* priuilegiate ad Pontificem & Imperatorem origine pertinet, & Vniuerſitates priuilegia tantum eorum authoritate concedunt.

4 Denique. Id vel maximè iuris rationi congruit, quæ non curat medium, dummodo rei effectum habeamus, *l. In conditionibus, ff. de condit. & demonſtrat.* Dec. *conſ. 227.* Medium eſt ſcientiæ probatio, quo ſcilicet promotum dignè gradum ſuſcepiſſe clareſcit. Nam actus ille, qui in renunciatione publica ſuſcipitur, non dat ſcientiam, vel peritiam, ſed ſolummodo eam probat ait Coraſ. *lib. 1. tit. 6. inſpect. 11. n. 129. de commun. Doctor. opin.* De hac itaque tanquam effectu cum per medium probationis ab habente priuilegium promanantis conſtare ſatis ſuperque poſſit, neſcio an ſtrictè eam, quæ ab Vniuerſitatibus impertiri ſolet, requirere neceſſe ſit. Atque hanc opinionem tenet Georgius Marta, egregius Theologus, ac Iuris interpres.

5 At verò tenendum eſt cum negatiua, quam magno conſenſu Doctores decidunt, vt apparet ex ijs, quos citat Matth. Coler. *p. 2. cap. 3. num. 13. de proc. execut.* Benius vbi ſupra *num. 6.* & Roland. *lib. 1. cap. 14. n. 8. de commiſſ.* Ratio præcipua eſt, quia hi non præſumuntur habere talem ſcientiam, quia non ſunt publicè examinati. Requiritur enim examinatio ſuper ſcientia, argum. *d. l. 3. C. de Profeſ. & Med.* Menoch. *lib. 2. q. 126. num. 18.* Hinc Iulianus *in d. l. 7.* voluit, vt iudicio Ordinis promouendus decretum Curialium mereatur, optimorum conſenſu conſpirante.

6 Confidunt igitur Principes Profeſſoribus Vniuerſitatum, tanquam Præceptoribus, qui ingeniorum ſcholaſticorum poſſunt eſſe iuſti æſtimatores vel ex frequentia collocutionis, & additionis illorum, vel ex examine, quod habere debent antequam teſtimonium dent eruditionis. Hinc eiuſmodi examen, vel inquiſitio promouendi ad gradum magiſterij, ſeu Doctoris triplex ſolet fieri. Primùm fit à Præceptoribus proprijs, qui promouent, ſeu præſentant inſigniendum Vniuerſitati iuxta *l. Nemini, C. de Aduoc. diu. iudic.* Secundùm fit publicè, expoſito promouendo certamini literario in ſcholis, vt intelligatur quæ eius facundia, quantaue ei inſit doctrina. Tertiùm fit ab Ordine Profeſſorum Collegij, vel ſtudij generalis per textum *in d. l. 7. & l. ſi quis 10. C. de Profeſ. & Med.* Panorm. *ad cap. 3. num. 17. de ſent. & reiud.* Formam videtur deſcripſiſſe Conſtantinus ſcholis literarijs ex forma promouendorum in ſchola officiorum *l. 1. C. de offic. Magiſtr. offic.*

7 Hinc Iulius III. refert in ſua Conſtitutione edita 6. Februarij 1552. quæ incipit *Cum ſint* in Bullario Cherubini abuſum, quem emendauit, quod multi iuris Ciuilis, & Canonici ignari ad Doctoratus gradum aſpirantes indebitè ſub prætextu, quod in aliqua Vniuerſitate Studij generalis operam dando in tantum profecerint, quod idonei exiſtant, licentiam à Sede Apoſtolica obtinerent, vel extorquerent, vt ab aliquo Prælato, ſeu à perſona, in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta, etiam de propitijs extorquendo Inſignia Doctoratus in Romana Curia ſuſcipere valerent. Et eiuſdem licentiæ prætextu examine ad id requiſito, & alijs neceſſarijs deſuper minimè adhibitis contra Sacrorum Canonum ſtatuta, & iuris diſpoſitionem in illius Doctoratus dignitatis opprobrium ſe ad illius gradum faciebant promoueri, vnde gradus ex præmiſſis vileſcebat. Hoc autem emendans diſponit Summus Pontifex, neminem de cætero in Vrbe creare poſſe Doctorem, niſi à Collegio Aduocatorum Conſiſtorialium, non obſtantibus priuilegijs, & licentijs in contrarium conceſſis.

8 Reuocauit & Pius V. Kal. Iunij an. 1568. Conſtitutione ſua, incipiente, *Quamuis à Sede*, idque propter omiſſam neceſſariam, in gradibus concedendis examinationem, facultates Comitum Palatinorum & aliorum gradus concedendi, & ſimul voluit ab illis doctoratos, vel graduatos non gaudere priuilegijs graduatorum quoad dignitates, aut alia beneficia. Idipſum & in Concilio Tridentino conſtitutum *ſeſſ. 22. cap. 2. de ref.* & alibi.

Cauſa magna eſt, quia Rempublicam, atque Eccleſiam fallunt, & in magna re. Gradus enim illi dantur, vt Eccleſia idoneos habeat Doctores, qui hæreſibus reſiſtant, infideles conuertant, & credunt tum Principes, tum Epiſcopi Academijs, à quibus ſine graui ſcelere falli, & irrideri non poſſunt.

10 Atque hanc ſententiam amplexa eſt S. Congregatio Concilij in vna Elnen die 17. Ianuarij 1643. in qua declarauit requiri, quod gradus Doctoratus ſit receptus à qualibet Vniuerſitate publica. Quod item cenſuit S. Congregatio Epiſcoporum & Regularium pro electione in Vicarium Capitularem die 19. Auguſti 1667.

Ex quibus facilè diluuntur argumenta pro contraria ſententia deducta.

CONSVLTATIO CCXXV.

An Clericus, qui nupſit cum vidua, & ſoluto matrimonio, habitum clericalem reaſſumpſit, quique fuit à Sede Apoſtolica creatus Protonotarius Apoſtolicus honorarius, gaudeat priuilegio fori?

1 VIdetur affirmatiuè reſpondendum. Nam licèt bigamia illi obſtaret vti Clerico ſolum tonſurato, quod verè tamen non obſtat, quia non eſt vera bigamia, quæ priuat Clericum priuilegio fori, Rot. *dec. 311. num. 5. p. 3. rec.* ſed eſt tantum bigamia interpretatiua, quæ oritur ex

vnico

vnico matrimonio contracto cum Vidua, quæ non priuat, vt benè diſtinguit Clar. *in prax.* §. *fin.* q.36. *num.*2. & 8. & præſertim quando fuit reaſſumptus habitus clericalis cum authoritate Epiſcopi, quo caſu multò magis dicendum eſt, priuilegium clericale ab eo fuiſſe retentum, & vlterius diſpenſatum ad minores Ordines iuxta ſententiam Doctorum, quos refert Gatz. *de benef. p.*7. *cap.*6. *num.*3. & Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſcop. cap.*57. §.4. *num.*1.

2 Tamen illi obſtare non poteſt, vti Prothonotario Apoſtolico, etiamſi concedamus, quod ageretur de vera bigamia. Nam priuilegium fori, quod competit ratione Clericatus, eſt diſtinctum ac diuerſum ab eo, quod competit ratione Prothonotariatus, qui concernit officium, & munus tabellionatus, nec aliquam habet connexionem cùm Clericatu, ſed emanat à diuerſis cauſis traditis per Lotter. *de re benef. lib.*2. *q.*28. *num.*33. *& ſeqq.* Ac proinde pœna priuationis, quæ in primo caſu dumtaxat eſt implicita, non poteſt extendi ad caſum, de quo agitur, vbi huiuſmodi pœna implicita non reperitur. In pœnalibus enim non eſt facienda extenſio à perſona vnius qualitatis ad aliam habentem diuerſam qualitatem; nec eſt imponenda pœna priuationis, niſi in caſibus à iure expreſſis, Pegna *dec.*594. *num.*9. Fontanel. *dec.*56. *num.*14. *& ſeq.*

3 Quod autem Prothonotarius gaudeat priuilegio fori Eccleſiaſtici nedum quoad ciuilia, ſed etiam quoad criminalia, firmat Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.*1. *cap.*23. *num.*36. & *cap.*39. *num.*65. & *in collect. ad cap.*11. *de refor. ſeſſ.*24. *Concilij Trid. num.*8. quibus in locis refert in S. Congregatione ſæpiùs fuiſſe reſolutum, Prothonotarium honorarium tam in ciuilibus, quàm in criminalibus gaudere fori priuilegio etiamſi alicui Eccleſiæ non ſit adſcriptus, illique inſeruiat. Idem probat Lotter. *d. q.*28. *num.*39. vbi dicit, Prothonotarios honorarios indiſtinctè foro Eccleſiaſtico ſubijci, quamuis ij non participent de commodis, alijſque prærogatiuis Ordinis Clericalis, cùm habeant dignitatem Eccleſiaſticam, quæ ſufficiens eſt, vt abſque alijs requiſitis Clericatus quis foro Eccleſiaſtico ſubijciatur.

4 At nihilominus tenendum eſt, non gaudere. Nam bigamia non ſolum impedit, ne poſſit quis ad Ordines promoueri, ſed ſi fuiſſet iam promotus, ſcilicet Clericus coniugatus, priuatur eo ipſo omni priuilegio Clericali, & foro laico omnino ſubijcitur, ac prohibetur deferre habitum & tonſuram clericalem, *cap. vnde bigam. in* 6. neque poteſt exercere Ordines minores ex officio, neque poteſt eſſe Eccleſiæ æditu, ſeu ſacriſta, Trid. *ſeſſ.*23. *cap.*17. *in fin. de ref.* Et hæc procedunt in omni bigamia vera, vel interpretatiua, Gloſ. & Gemin. *in d. cap. vn.* & ibi Io: Monach. traditque Sylueſt. *v. Bigamus n.*8.

5 Quod verò attinet ad Prothonotariatum, Sacra Congregatio Concilij in vna *Toletana* die 9. Iulij 1626. & 27. Martij 1632. declarauit, quod Prothonotarij etiam non participantes fori priuilegio gaudeant ſi in habitu clericali incedant, etiamſi Eccleſiæ non inſeruiant. At bigamus prohibetur deferre habitum & tonſuram clericalem, vt dictum eſt. Vnde eadem Sac. Congregatio in vna *Foroliuien* die 15. Iunij 1629. cenſuit, huiuſmodi Prothonotarios non gaudere, ſi omnino incedant vt laici, maximè ſi vxorem ducant. Verùm quidem eſt, quod cœlibes ex Conſtitutione 10. Leonis X. quæ incipit *Regimini*, §.4. cui per Concilium Trid. non fuit quoad hoc derogatum, gaudent priuilegio, & immunitate clericali, licet non ſint in ſacris, nec beneficium habeant, nec alicuius Eccleſiæ ſeruitio ſint deputati, nec re ipſa inſeruiant, haud ſecus ac ſi eſſent clerici beneficiati, vel in ſacris Ordinibus conſtituti. Quod declarauit etiam S. Congregatio Concilij die 11. Iulij 1626. Participantes verò gaudent etiam de iure Concilij Trident. *ſeſſ.*24. *cap.*11. Quia cenſentur actu ſeruire.

6 Atque ita etiam recentiſſimè declarauit in vtroque caſu Sac. Congregatio Immunitatis in vna *Tortonen* die 10. Decembris 1658. Cùm enim quæreretur, an Clericus Prothonotarius Apoſtolicus, qui vxorem viduam duxit gauderet priuilegio fori? S. Congregatio reſpondit, *non gaudere*. Idem declarauit in Tolentina 29. Septembris 1668. & 18. Decembris eiuſdem anni. Quod etiam tenet Pereir. *de man. Reg. p.*2. *cap.*26. *num.*16.

CONSVLTATIO CCXXVI.

*In cap.*4. *ſeſſ.*22. *de reform.* S. Concilium Tridentinum ita decernit. *Quicunque in Cathedrali vel Collegiata ſæculari, vel regulari Eccleſia diuinis mancipatus officijs in Subdiaconatus Ordine ſaltem conſtitutus non ſit, vocem in huiuſmodi Eccleſijs in Capitulo non habeat, etiamſi hoc ſibi ab alijs fuerit conceſſum*. Nunc quæritur, *an hoc decreto comprehendantur Monaſteria Regularium, ſiue Religioſi clauſtrales?*

NOn comprehendi tenuerunt Tabiena *v. Electio* 1. *nu.* 5. Rodriq. *tom.*2. *q. regul.*52. *art.*5. Portell. *v. Electio num.*2. alijque recentiores, qui innituntur declarationi S. Congregationis Concilij, quæ, teſtante Bellarmino *ad d. ſeſſ.*22. *cap.*4. declarauit dictum decretum non loqui de Eccleſijs Regularium. Declaratio verò eſt huiuſmodi. *Sacra, &c. die* 22. *Maij* 1577. *cenſuit, Si Conſtitutionibus Religionis caueatur etiam ſacris non initiatum poſſe quemlibet profeſſum habere vocem in Capitulo, non prohiberi à Concilio Tridentino, quin eam habeant etiam quod in ſacris non ſint; quoniam dictum decretum Concilij ſeſſ.*22. *cap.*4. *non comprehendit monaſterium Regularium. Sed Eccleſiæ Regulares, de quibus ibi eſt ſermo, ſunt Cathedrales, vt Pampilonenſis, Calaguritana, &c. vel Collegiatæ Regulares, vt ſunt multa in Hiſpania.* 1

Idem declarauit pro Regularibus clauſtralibus anno 1581. vt habetur *lib.*6. *memorialium pag.*64. nimirum: *Stando il Capitolo* 4. *della ſeſſ.*22. *del Concilio di Trento: Quicunque in Cathedrali, &c. ſi deſidera ſapere, ſe in queſto Capitolo ſiano compreſi i Religioſi clauſtrali, ò nò, e dicio ſe ne ſupplica, &c. Sacra Congregatio Concilij cenſuit, dictum decretum cap.* 4. *ſeſſ.*22. *non loqui de Monaſterijs Regularium.* 2

Idipſum etiam declarauit in vna *Raguſina* die 1. Maij 1607. ex lib. 11. decretorum pag. 1. nempè. *Sacra, &c. ſæpius declarauit cap.*4. *ſeſſ.*22. *quo ſtatuitur neminem in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia debere vocem in Capitulo habere, niſi ſit conſtitutus ſaltem in ordine ſubdiaconatus, non vindicare ſibi locum in Monaſterijs Regularium.* 3

Verùm tenendum eſt, hoc decreto Concilij comprehendi etiam Monaſteria Regularium, ſiue Religioſos clauſtrales, ſi in Conſtitutionibus Religionis aliter expreſſè non caueatur. Tum quia decretum abſolutè loquitur de omnibus Eccleſijs Collegiatis, etiam Regularibus. Tum quia hæc videtur eſſe omnium Religionum praxis. Cui ſententiæ ſuffragatur Suar. *tom.*4. *de Relig. tr.*8. *lib.*2. *cap.*4. *n.*5. Hinc votum datum ab eo, qui non eſt in ſacris, inualidum eſſe aiunt Lezan. *tom.*1. *cap.*15. *n.*4. Cuch. *lib.*4. *de elect. num.*76. Nouar. *in Lucern. Regul. tit. Electores num.*1. Tambur. *de iur. Abb.* Io: Honor. *ſum. in decretal. tit.*6. *de elect. num.*11. & alij non pauci, ac declarauit S. Congregatio Concilij, vt habetur ex *lib. memorial.*191. *pag.*388. & *lib. decretor* 19. *pag.*56. Cum enim expoſitum fuiſſet, quod quidam Sacerdotes, & Clerici in ſacris fratrum tertij Ordinis S. Franciſci Congregationis Galliæ prætendentes virtute Concilij Tridentini, quod *ſeſſ.*22. *cap.*4. diſponit, vt ſequitur: *Quicunque in Cathedrali, &c.* ſupplicat humiliter EE. VV. pro parte Superiorum dicti Ordinis Procurator generalis pro opportuna declaratione, an ſcilicet dictum cap. Concilij det vocem in Capitulis eam aliundè non habentibus, & an Regulares Mendicantes comprehendantur in dicto *cap.* cùm Bellarminus in *d. cap.* & Rodericus *tom.*2. *q.*52. *ar.*5. aſſerant non comprehendi, afferantque declarationes Sac. Congregationis de anno 1570. & 1576. & pro gratia, &c. *Die* 1. *Februarij* 1653. *Sacra, &c. cenſuit, cap.*4. *ſeſſ.*22. *comprehendere etiam Regulares mendicantes; ita vt Regulares, qui non ſunt in ordine Subdiaconatus vocem habere non poſſint in Capitulis, & actibus capitularibus, ſi in Conſtitutionibus eiuſdem Religionis aliter expreſſè non caueatur.* 4

Quod recentiſſimè eadem S. Congregatio iterùm declarauit in vna Præmonſtratenſi in qua quærebatur, an profeſſi 5

feſſi Ordinem Præmonſtratenſem, ſed in Ordine Sacro minimè conſtituti poſſint in electione vocem habere? Et quatenus negatiuè reſponderetur, quæritur,

6 An pœna nullitatis electionis, & priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ contra admittentes ad ſuffragia ferenda prænarratos profeſſos in ordine ſacro non conſtitutos, ſtatuenda ſit, vt petitur?

7 *Sacra Congregatio, &c. die 23. Ianuarij 1666. reſpondit ad primum negatiuè. Ad ſecundum affirmatiuè.*

8 Prima igitur ſententia limitanda eſt, atque accipienda, quando ſtatutum Religionis expreſsè concederet Regularibus, qui ſacris initiati non ſunt, vt vocem habeant in Capitulo. Quia Concilium non comprehendit talem caſum ex dicta Congregatione Concilij die 22. Martij 1577. Oportet tamen quod ſtatutum eiuſmodi ſit confirmatum à Papa in forma ſpecifica, aliàs non valeret. Quia de iure ij, qui non ſunt in ſacris vocem in Capitulo habere nequeunt, *Clem. Vt ij de ætat. & qualit.* Non leuis momenti hoc loco ſeſe offert.

CONSVLTATIO CCXXVII.

An, qui ſaltem in ſubdiaconatus ordine conſtitutus non eſt, poſſit conſuetudine præſcribere, vt vocem in Capitulo habeat?

1 PArtem negatiuam tuetur Donat. *tr.4. q.6. num. 5.* & de Canonico in ſacris non ordinato Selel. *in ſelect. can. cap.2. num.3.* apud Barboſam *ad cap.4. ſeſſ.22. Concilij Trid. num.4. de ref.* vbi ait, id fuiſſe deciſum ſub die 20. Aprilis 1602. & cenſuit S. Congregatio Concilij in vna *Patauina* die 2. Aprilis 1640. in qua dixit non promoto ad ordines ſacros non ſuffragari conſuetudinem ad effectum habendi vocem in capitulo etiam Collegiatæ. Rationes poſſunt eſſe tum quia conſuetudo non datur contra Sacros Canones. Tum quia *in Clem. vt ij, de æt. & qual.* & in d. loco Concilij dicitur, quod non Subdiaconi non habeant vocem, etiam ſi hoc ab alijs libere conceſſum fuerit. Tum etiam quia Concilium Tridentinum habet decretum irritans, contra quod non valet conſuetudo.

2 Verùm pars affirmatiua tenenda eſt, quam etiam tenet Gloſ. *in cap. Ex eo 32. de elect. in v. Electionibus*, vbi manifeſtè docet per illum textum non fuiſſe abrogatam legitimam conſuetudinem, eamque valere, ſi legitimè fuerit præſcripta, ac proindè derogare legi, *cap. fin. de conſuetud.* vbi Panorm. *num.9.* Quod autem conſuetudine poſſit abrogari lex etiam irritans, ſi conſuetudo ſit rationabilis & legitimè præſcripta pluribus docet Palaus *tom.1. tr.3. diſp.3. p.4. §.2. num.5.* Nam quod per legem iuſtam tolli poteſt, poteſt quoque tolli per conſuetudinem iuſtam, quia conſuetudo legi æquiualet.

3 Idem cenſuit eadem S. Congregatio die 8. Martij 1664. in vna *Romana Aſſiſtentiæ.* Cùm enim quæreretur, an Canonici minoribus ordinibus tantùm initiati, qui ex diſpoſitione iuris communis, & Tridentini vocem in Capitulo non habent, ſaltem poſſint ipſi Capitulo aſſiſtere atque intereſſe? Sacra, &c. cenſuit negatiuè. Cunque iterum die 6. Septembris eiuſdem anni proponeretur, an ad id conſuetudo ſufficeret? *Sacra, &c. reſpondit, ſufficere, ſi ſit legitima.* Et cum tertiò proponeretur die 20. eiuſdem menſis Septembris, *Sacra, &c. cenſuit, ex documentis hactenus deductis non conſtare de legitima conſuetudine.*

4 Sed vt ingenuè dicam, in hac parte affirmatiua non acquieſco, valdè enim addubito. Nam mihi eiuſmodi conſuetudo non videtur rationabilis. Eſt enim diminutiua cultus diuini, quia retrahit Clericos à ſacris Ordinibus ſuſcipiendis contra mentem *d. Clem. vt ij*. Ideò enim ibi atque in Tridentino ſtatutum eſt, ne vllus de cætero in huiuſmodi Eccleſijs vocem in Capitulo habeat, niſi ſaltem in Subdiaconatus Ordine fuerit conſtitutus, vt ad ſuſcipiendos ſacros Ordines propentius inducatur. Eſt igitur hæc conſuetudo irrationabilis, atque adeò corruptela, & proindè extirpanda, cùm nunquam poſſit eſſe legitima & præſcripta.

CONSVLTATIO CCXXVIII.

Vtrùm renunciationes & donationes factæ, præſertim à minori, inter viuos omnium bonorum ante ſuſceptum habitum regularem ſub conditione, ſecuta profeſſione, non aliter, nec alio modo, poſſint infra duos menſes proximos ante profeſſionem emittendam ad præſcriptum S. Concilij Tridentini reuocari, & ad fauorem monaſterij vel alterius perſonæ fieri?

POſſe reuocari, atque adeò ſecundam donationem eſſe 1
validam reſoluendum videtur. Nam cùm ſit indubitatum, quod huiuſmodi prima donatio ſit facta intuitu profeſſionis in Religione, & quidem conditionaliter, vtique ante ſubſequutam profeſſionem poteſt reuocari. Tum ex eo quod donatio iſta cenſeri debet cauſa mortis, & ita ſit quandocunque reuocabilis, cùm profeſſio religioſa ſit quædam mors ciuilis, vt opportunè firmat Rota *in Romana donationis de Melchiorijs* die 16. Martij 1620. coram Buratto. Tum etiam quia illa verba *ſecuta profeſſione* habent vim conditionis ſuſpenſiuæ, hoc enim eſt de natura ablatiui abſoluti, Purpur. *conſ.492. num.22.* Rimin. iun. *conſ.339. num.60. & ſeq. vol.3.* Olaſch. *dec.455. num.5. & 6.* Adeò quidem, vt interim donatio nullum effectum obtineat, poſſitque quandocunque reuocari, ac liceat de ea pœnitere. Quod perſpicuè docet Bart. *in l. ſub conditione, ff. de ſolut.* Et Magiſtrum ſecuti Rimin. *eod. loco num.61.* Purpur. *ibid. num.2.* Olaſch. *vbi ſup. num.6.* Honded. *conſ.18. num.35. lib.2.* Gratianus, qui in hanc rem plurima collegit *in diſcept. forenſ. cap.856. num.18.* accuratè autem atque vberrimè Menoch. *conſ.388. num.13. & ſeqq.* & paucis omnium optimè expreſſit Leſſ. *de iuſt. lib.2. cap.41.*

Ita pariter ſi facta eſſet alienatio feudi, vel emphyteuſis, 2
reſeruato beneplacito Domini directi, aut alienatio bonorum Eccleſiæ, vel facta concordia in beneficialibus, reſeruato aſſenſu Apoſtolico, ante obtentum huiuſmodi aſſenſum, vel beneplacitum, licita eſt pœnitentia, Abb. *in cap. Super eo, de condit. appoſ.* Put. *dec.334. lib.1.* Achil. *dec.2. de pact.* Rota *dec.624. in fin. p.4. rec.*

Et ſanè ſi donans voluerit, quod, ſecuta profeſſione, 3
donatio firma remaneat, & ampliùs non poſſit reuocari, & annullari in futurum, clarè ex hoc ſequitur, quod ante profeſſionem emiſſam, non ſolum effectus donationis fuit in ſuſpenſo poſitus, ita ut interim nullum effectum obtinuerit, quod ſufficeret ad inducendam conditionem ſuſpenſiuam iuxta Menoch. *loco adducto n.19.* verum etiam quod vſque quo profeſſio emiſſa fuerit, poſſit reuocari. Argumentum eſt à contrario ſenſu, quod eſt validiſſimum in iure, habetque locum tam in contractibus bonæ fidei, quàm ſtricti iuris, Bald. *in l. Vendit, C. de act. empt.* Roman. *conſ.339. num.1.* Bero. *conſ.140. n.14. lib.2.* Mantic. *de tac. & ambig. lib.2. tit.14. num.8.*

Idem etiam oſtenditur attenta ſubiecta materia, & natu- 4
ra donationis factæ propter ingreſſum Religionis, de cuius natura eſt, quod contineat conditionem ſuſpenſiuam. Quia ingreſſus dicitur cauſa finalis, Menoch. *d. conſ.388. num.22.* vbi ſtatuit, quod iſta donatio non poteſt dici pura, vt eſt illa facta ſub conditione reſoluenda, ſed verè conditionalis, ex qua ius non confertur, niſi poſt mortem ciuilem ipſius donantis, quæ à pari procedit cum morte naturali, Bald. *in auth. Eo decurſum in fin. C. de donat. ante nupt.* quod clariùs explicat Aretin. *conſ.11. num.2.* Id & ſimilia repetit Leſſ. *d. cap.41. num.13.* Ricc. *in prax. reſol.152. num.2.* & ſtabilitur à Rota *dec.587 num.4. p.1. rec.* & in *Romanis Domuncularum* 4. Decembris 1609. coram Ottembergo.

Deinde hæc donatio, dato quod ſit valida, non poteſt, 5
quin habeat implicitum ſtatum validitatis & inualiditatis pendere à futuro euentu emittendæ profeſſionis, & quidem dubio tam ex parte Religionis, quæ poteſt donantem non admittere ad profeſſionem, quàm ex parte donantis, in cuius arbitrio eſt, illam non emittere. Et ideò cùm non ſit alteri ius perfectè quæſitum, reſque ſit adhuc integra, licita

eſt

eſt reuocatio & pœnitentia; vt ſcitè expendit Menoch. *ſub num.26. & 34.*

6 Nec obſtat iuramentum. Quia iſta donatio tanquam inter viuos & non cauſa mortis habet duos defectus, nimirum inſinuationis & interuentus Curatoris. Iuramentum enim non ſupplet duos defectus, niſi fuerint expreſſi in Inſtrumento, & ſuper illis præſtitum. Ita Seraph. *dec.1184. num.14. & ſeq.* Maximè quod minor eſt inhabilis ad donandum etiam cum decreto Iudicis, & alijs ſolemnitatibus, niſi integretur perſona ex iuramento, Honded. *conſ.42. lib.1.* & alij quos appoſitè ad rem nec vno loco adducit Gratian. *diſcept.333. num.10. to.2.* & *diſcept.955. num.28. to.6.* & nos commodiùs infra.

7 Item quia eſt conditionalis conditione ſuſpenſiua, quo fit vt interim ſit reuocabilis, Menoch. ſæpiùs adductus *d. num.19. & ſeqq.* Rot. *in eadem Romana de Melchiorijs* dicta die 10. Decembris.

8 Minus obſtat, quod in eodem Inſtrumento dicatur prima donatio irreuocabilis. Nam vt effugiatur contrarietas in Inſtrumento, ipſa irreuocabilitas debet referri tantùm ad alios caſus non expreſſos. Non ſolùm quia poſteriora verba ſemper ſumenda ſunt pro conſonantia & declaratione anteriorum; ſed etiam quia in contractibus rei veritas potiùs quàm ſcriptura attendi debet, vt diſertè ait textus *in l. 1. C. plus val. quod agit.* & inuolucrum verborum negligentia, ſeu errore Notarij conceptum non debet nocere partibus iuxta *l. Si librarius, ff. de reg. iur. & l. Errore, vbi* Caſtr. *num.1. C. de teſtam.* Præſertim quando donans eſſet minor, quo caſu eo magis attendenda eſt veritas rei geſtæ, quæ ſatis hîc dilucidatur ex facto ipſo, quo donans voluit reſeruare ſibi facultatem reuocandi donationem quandocunque & quouſque eſſet ſubſecuta ſua profeſſio in Religione; Quare verba illa intelliguntur; purificata conditione, quæ poteſt adijci etiam donationi inter viuos puræ, meræ, & ſimplici, vt firmat Menoch. toties allegatus *num. 31. & 43.* Quod confirmatur ex verbis illis: *Non aliter, nec alio modo,* quæ inducunt conditionem ſuſpenſiuam, & remouent aliàs conſenſum ab actu, Verall. *dec.205. p.1.* Rot. *diu. dec.654. p.1.* & coram Papa Gregorio *dec.192. num. 1. & ſeq.*

9 Et eſto, quod prima donatio fuerit inter viuos, & irreuocabilis, adhuc quidem benè ſubſiſtit ſecunda donatio, quia prima fuit ipſo iure nulla, & proptereà non potuit impedire effectum.

10 Primò, quia tempore primæ donationis donans erat minor, & ideò nullo modo potuit donare donatione pura, ſimplici & irreuocabili, quæ dicitur inter viuos, etiam cum decreto Iudicis iuxta textum *in l. Si quando, ff. Cum autem C. ſi ma. fact. alien. fact. ſine decret. rat. hab.* Roman. *conſ.166. num.2.* Menoch. *loco allegato num.7.* Gratian. *diſcept.975. num.28. lib.1.*

11 Secundò, quia eadem donatio nunquam fuit inſinuata, & tamen inſinuatio ad perfectionem huiuſmodi donationis erat neceſſaria, etiam ſi facta fuerit intuitu emittendæ profeſſionis. Etenim ante inſinuationem licet pœnitere ex prolixè deductis à Gratiano proximè citato, & ex ſententia Rotæ in allegata Romana Donationis.

12 Præterea, quia fuit omnium bonorum, non reſeruata facultate teſtandi, Clar. §. *Donatio q.19.* Quod etiam aduertit Rota in eadem *Romana donationis* die 10. Decembris 1621.

13 Poſtremò, quia eius effectuatio fuit collata ad tempus profeſſionis, & ſic tempore inhabili, cùm paria ſint aliquid fieri tempore inhabili, & conferri in tempus inhabile. Vnde cum ſecuta profeſſione donans eſſet incapax ad donandum, cùm tunc omnia ſua iura eſſent acquiſita Monaſterio, ſatis ſuperque comprobatur inualiditas dictæ primæ donationis ad tradita per Garz. *de benef. p.11. cap.11. num.20.*

14 Et hæc planè ſententia videtur omninò conformis diſpoſitioni & menti S. Concilij Tridentini. Quia cùm ad conſulendum libertati profitentis *ſeſſ.25. cap.16. de regul.* diſponat, quod non poſſit ſortiri effectum donatio aut renunciatio, niſi poſt factam profeſſionem, inducit profectò conditionem ſuſpenſiuam, de cuius natura eſt, quod actum ita ſuſpendat, vt ſine vllo effectu remaneat, Bart. *in l.1. n. 3. ff. de condit. & demonſtr.* Grat. *conſ.81. n.7. lib.2.* cum alijs ſuperiùs adductis.

Quod etiam demonſtratur ex eodem Concilio *d. cap.16.* 15
Vbi expreſsè cauetur, ne ex bonis ingreſſi aliquid tribuatur Monaſterio ante profeſſionem præter victum & veſtitum, ne hac occaſione inde diſcedere nequeat. Itaque Concilium intelligendum eſt de conditione ſuſpenſiua, non autem reſolutiua, cùm non poſſit dici eſſe acquiſitum dominium in præſens monaſterio. Nam per conditionem reſolutiuam ſtatim intelligeretur acquiſitum dominium mediante donatione taliter facta, & poſteà veniret reſcindenda, ſi non ſequeretur profeſſio, vt poſt Decianum & alios firmat Menoch. *d. conſ.388. num.16.* quod tamen eſt directè tam contra verba Concilij, quàm contra eius mentem, & rationem, ne ſcilicet impediatur libertas donantis quominus liberè diſcedere poſſit à Religione.

Comprobantur omnia. Quia ſi diceremus eſſe tranſ- 16
latum ſtatim dominium, tunc iſta donatio eſſet inualida tanquam contra verba expreſſa Concilij & contra illius mentem. Ideòque faciendo interpretationem pro validitate actus, dicendum, eſt fuiſſe appoſitam conditionem ſuſpenſiuam, & per conſequens ante emiſſam profeſſionem eſſe licitam pœnitentiam, & poſſe reuocari primam donationem, vt explicatè tradit Purpur. Oſaſch. Riminald. Honded. & alij, quos magno in hanc rem numero adducit Gratian. *d. cap.856. num.18.* & nos ſupra probauimus.

Atque ita etiam declaraſſe S. Congregationem Concilij 17
teſtatur Gallemart in eundem locum *ſeſſ.25. cap.16. de regul.* in hæc verba: *Si donatio, vel renunciatio facta fuerit intuitu Religionis ingredienda tunc tanquam facta in fraudem huius canonis videtur ſubeſſe huic diſpoſitioni ex ſententia S. Congregationis.*

CONSVLTATIO CCXXIX.

An Clerici penſiones Eccleſiaſticas obtinentes ſi adſcribantur militijs regularibus, tempore nouitiatus, vt penſionibus frui valeant, teneantur incedere in habitu Clericali ad formam Conſtit. 92. Sixti V. an verò ſufficiat geſtare inſignia, ſeu numiſmata prædictarum Religionum?

CAſus hic videtur expreſsè deciſus in prædicta Conſti- 1
tutione Sixti, vbi poſtquam demandatum fuerat Clericis, vt geſtarent habitum Clericalem cum alijs, ibi præſcriptis, ſub pœna priuationis beneficij, & penſionum *ſub §.5.* Pontifex mandat, hoc non habere locum reſpectu Militum quarumcunque militiarum, & officialium Romanæ Curiæ, ſubditque hæc verba: *Sed ijs permittimus, vt regulari habitu Militiæ, quàm profeſſi ſunt conuenienti &c. abſque alicuius cenſura, vel pœna Eccleſiaſtica incurſu licitè vti valeant.*

Neque obſtare videtur vna conſideratio deducta ex illis 2
verbis: *In habitu Militiæ, quàm profeſſi ſunt,* quaſi quod vigore præfatæ Conſtitutionis requiratur profeſſio, ad hoc vt Milites poſſint geſtando habitum ſuæ Religionis eximi à præcedenti diſpoſitione generali reſpectu Clericorum, volentium lucrari penſiones.

Nam Conſtitutio non loquitur de formali profeſſione, 3
quæ fit à Regularibus etiam Militibus, vt ſi dixiſſet Militiæ, in qua profeſſi ſunt, ſed loquitur de profeſſione, hoc eſt de Inſtituto, quod Equites amplexi ſunt, ſiue de Inſtituto, quod tanquam proprium profitentur, vt latinè ſonat verbum illud *Profiteor* apud Tullium *or.5. in Verrem,* & in *Piſonem,* paſſimque alibi. Vnde profiteri artem vulgatum eſt. Inde profeſſores, qui artes liberales profitentur, quorum nomine neque medicus, neque philoſophus, neque Iuriſperitus contineri traditur *in l.1. cum ſeq. ff. de var. & extraord. rubr. de profeſſor. & medic. lib.10. C. Sed & argentariorum,* & aliorum omnium vitæ generum profeſſio dicitur *in l.6. §. Prætor, ff. de eden. l.2. in fin. C. de Epiſcop. & Cler.*

Et quod hoc modo ſint intelligenda verba Sixti, clarè 4
colligitur ex eo quod in eadem Conſtitutione Pontifex ſub eadem ſtructura verborum & ſub eadem diſpoſitione lo-

quitur

quitur de Officialibus Romanæ Curiæ, ac de Equitibus Militiarum. Et tamen certum eſt, quod reſpectu Officialium Romanæ Curiæ nulla eſt applicabilis, aut practicabilis regularis profeſſio. Quare ſuccedit regula, quod ſicut reſpectu dictorum Officialium intelligitur verbum illud *Profeſſi ſunt* pro inſtituto ſuſcepto, ita quoque reſpectu Militum Religioſorum ad textum in *l. Iam hoc iure, & in l. Lucius, ff. de vulg. & pupil.* traditque Caſtil. *controu. lib. 5. p. 2. cap. 97. cum ſeqq.* Gratian. *diſcept. 70. num. 39.*

5 Ponderandum autem eſt, quod intellectus contrarius, non ſolum eſſet contra generalem obſeruationem Militiarum regularium, in quibus ſtatim ac quis recipitur ad Nouitiatum, induitur inſignibus eiuſdem Militiæ regularis, ſed quod magis eſt, totum id, quod Sixtus V. in memorata Conſtitutione conceſſit in fauorem Militiarum, retorqueretur in odium, cùm ab eis tolleret id, quod omnibus Regularibus de iure Canonico eſt conceſſum, vt ſcilicet tempore Nouitiatus, etiamſi veſtibus clericalibus non induantur, ſed proprijs illius Regulæ, quam amplexi ſunt, penſionibus fruantur, expreſsè habetur *cap. Beneficium 4. de Regular. in 6.* ibi: *Beneficium illius, qui Religionem ingreditur, non eſt infra probationis annum alicui conferendum.* Nomine autem beneficij venire penſionem tradunt abſque dubio Doctores communiter, inter quos Sanch. *in Decal. tom. 2. lib. 7. cap. 4. n. 13.* Gig. *de penſionib. q. 19. n. 1.* cum alijs recenter adductis à Tondut. etiam *de penſionib. toto cap. 69.*

6 Nec obſtat, quod prædicta poſſunt verificari intra tempus probationis ad formam Concilij *ſeſſ. 25. cap. 16. de regular.* non autem quando nouitiatus prorogaretur. Quia ſuppoſita legitima ac indubitata facultate prorogandi nouitiatum, etiam in hoc tempore prorogato militat præfata diſpoſitio *d. cap. Beneficium*, vt in his terminis ex doctrina Sanch. *ibid. lib. 5. cap. 4. n. 21.* Mirand. *in man. Prælat. tom. 1. q. 35. ar. 11.* firmat idem Tondut. *loco allegato num. 12. cum ſeqq.* etiamſi per plures annos nouitiatus duret, vt conteſtatur Bartholom. de Vecch. *in prax. admitt. nouit. diſp. 8. dub. 7. n. 4.*

7 Prædictis addo, quod ſicuti certum eſt, Equites poſſe frui penſionibus poſt profeſſionem, geſtando proprium militarem habitum; ita & eo magis hoc dicendum eſt de tempore nouitiatus, in quo mitius ex ſupra allegatis proceditur cum quibuſcunque Regularibus. Inde Doctores omnes, qui de hac Conſtitutione loquuntur, generaliter concludunt, quod Equites admiſſi ad Religionem, & geſtantes habitum proprium, fruuntur penſionibus abſque vlla diſtinctione, ante, vel poſt profeſſionem. Quod benè demonſtrat Scortia *in ſelect. ad d. Conſtit. epit. 148. §. 5.* Lezan. *tom. 2. in ſum. cap. 5. n. 37.* Rodriq. *tom. 2. q. 76. ar. 2.* P. Mendo iuſto tractatu *de priuileg. milit. regular. diſq. 12. n. 14.* Vnde huiuſmodi Clericum non priuari ipſo facto neque penſione, neque priuilegio fori, licet incedat enſe habituque militari indutus declarauit S. Congregatio Concilij die 20. Auguſti 1633.

CONSVLTATIO CCXXX.

An terminorum inculcatio in cauſa Canonizationis ſit admittenda?

1 NOn admittitur à Veſtr. *in prax. lib. 6. cap. 2. num. 5.* à Saluſt. etiam *in prax. lib. 1. cap. 34. ſub num. 1.* ac à Poſth. *de manut. obſer. 97. num. 26.*

2 Sed dicendum, inculcationem terminorum non inualidare proceſſum, quando ad illos non requiritur citatio, ſintque præparatoria iudicij, vt puta ſi fuerint in primo actu proceſſu inculcati termini receptionis literarum, deputationis Notarij & Nuncij cum præſtatione iuramenti & loci, atque horarum, &c. Vide Rot. apud Burat. *dec. 506. num. 1.* Vant. *de nullit. n. 59.* Atque in his ordinem ſeruari nulla exigit neceſſitas, Bald. *l. Qui crimen 3. num. 15. C. de his, qui accuſ. non poſſ.* Alex. *conſ. 137. num. 2. vol. 2.* Vant. *n. 47.* Veſtr. *vbi ſupra in fin.* Carpan. *in Stat. Mediol. p. 1. cap. 1. num. 113.* Rot. *dec. 24.* apud Poſth. *de manut.* præſertim extra Curiam, vbi non ita exactè termini ſeruantur, Verall. *dec. 249. num. 2. p. 3.*

CONSVLTATIO CCXXXI.

An conſtare debeat, Notarios deputatos pro collatione proceſſus facienda vnà cum Actuario, iuraſſe in manibus Iudicum?

DIcendum. Iuramentum huiuſmodi non requiritur per Remiſſoriam, ſufficitque iuramentum præſtitum in aſſumptione Notariatus pro omnibus actibus, qui geruntur authoritate notariatus. 1

CONSVLTATIO CCXXXII.

An debeat conſtare, quod collatio cœpta in præſentia Iudicum coram ijſdem fuerit continuata & terminata?

NEgo. Quia pro actus validitate præſumptio iuris eſt, quod fuerit ritè ac legitimè facta, ita vt contrarium dicens probare debeat, Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 34.* 1

CONSVLTATIO CCXXXIII.

An Portitor Proceſſus teneatur iurare, quod fideliter illum Romam deferat?

REſpondeo. Remiſſoria non exigit iuramentum, ſed fidelitatem. De iure autem quatenus requireretur, ſufficeret, quod dictus eſſet iuratus à Notario ſine alia verborum adiunctione ex allegatis per Farinac. *de teſtib. q. 64. num. 74.* & Contelor. *cap. 25. nu. 63. & ſeqq. de canon. Sanct.* Quæ opinio ab omnibus recepta eſt, ſi concurrat præſentia Iudicis, Farinac. *loco allegato num. 78.* Seraph. *dec. 857. num. 25.* & *deciſ. 1288. num. 2.* Burat. *dec. 148. n. 3.* Rot. *dec. 718. n. 16. & 17. to. 3. p. 4. rec.* 1

CONSVLTATIO CCXXXIV.

An conſtare debeat de actuali obſignatione proceſſus, illiuſque conſignatione Portitori?

REſpondetur. Etiamſi non conſtet, non propterea id vitiaret proceſſus validitatem. Pro ipſorum autem verificatione ſufficit, proceſſum fuiſſe delatum Romam fideliter ſigillatum, & in nulla parte ſuſpectum, vt per Contelor. *cap. 25. num. 21. de Canoniz. Sanct.* Adde & ſolemniter apertum. 1

CONSVLTATIO CCXXXV.

An proceſſus ſubſcribi debeat in fine per Iudices?

DIco. Huiuſmodi ſubſcriptionis defectus non reddit illum inualidum. Non enim id iubetur per Remiſſoriam. De iure autem in actibus iudicialibus ſufficit atteſtatio Notarij de præſentia Iudicis, & de actibus per illum geſtis, Glo. *in cap. Quoniam contra v. Duos*, & ibi Doctores *de probat.* Buratt. *deciſ. 606. num. 12.* 1

CON-

CONSVLTATIO CCXXXVI.

An liceat pingere Imaginem cum reuelationibus?

1 Contelorius *de Canon. Sanct. cap.22. ſub num.2.* inquit, quod ſapiat cultum pingere imaginem cum Reuelationibus, ſeu alio peculiari ſigno, denotante, Deum oſtendiſſe ſanctitatem defuncti.

2 Aio tamen. Id non eſt abſolutè verum. Quia reuelationes non ſunt abſolutè ſigna ſanctitatis, nec approbatur ille, cui factæ ſunt pro Sancto, vt idem Contelorius firmat *cap. 2. num.* 18. Nam factæ quoque leguntur Sybillis, ac pleriſq; alijs, vt per S. Thom. 2.2. *q.2. ar.7. ad* 3. Et quatenus etiam in ſe eſſent ſignum ſanctitatis, non propterea id apud aliquas gentes pro ſigno ſanctitatis recipitur. In hoc enim attendenda eſt mens & intentio incolarum, qui ſi non habuerint aliquid pro ſigno ſanctitatis, & ob id ceſſent à veneratione atque cultu, non eſt cur attendatur, ſi idem apud alios reperiatur pro ſanctitatis ſigno, præſertim in ijs, quæ poſſunt eſſe & non eſſe argumenta ſanctitatis. Quicquid enim recipitur per modum recipientis recipitur.

CONSVLTATIO CCXXXVII.

An vt concedi debeat Remiſſoria in genere, docendum aliquid ſit de continuatione, & percrebreſcentia famæ miraculorum?

1 Ante conceſſionem Remiſſoriæ in genere continuationem ac percrebreſcentiam miraculorum præciſè requirit Hoſtien. *in cap.1. num.3. de reliq. & vener. Sanct.* ibi: *Et famam attendere, & vtrum miracula crebreſcant, & continuentur antequam inquiſitionem committat*, &c. ac *n.5.* ibi: *Si continuentur ſupplicationum inſtantiæ, & miraculorum continuatio perdurare dicatur, conſueuit Romanus Pontifex ponere inter fratres, & aliquibus Epiſcopis patriæ, vel conuiciniæ illius, qui dicitur Sanctus committere, vt inquirant de fama, & deuotione populi, miraculis, & alijs, quæ eidem nunciandą ſunt in genere, & non in ſpecie*. Cum quo ſentiunt cæteri, ac nuperrimè Roccha *de Canoniz. Sanct. cap.34. ar.2.*

2 Dicendum atque notandum eſt. Requiſitum percrebreſcentiæ famæ ſanctitatis & continuationis miraculorum ab Hoſtienſi deſideratum ante commiſſionem Inquiſitionis generalis fundatur in eo, quod ſuo tempore confundebatur terminus primæ commiſſionis pro introductione cauſæ cum commiſſione Inquiſitionis, vt elicitur ex verbis ſuperiùs allegatis. Quodque ita abſque diſtinctione inter primam commiſſionem & inquiſitionem generalem procedebatur antiquitus, habetur ex cæremoniali Romano ſub Leone X. *lib.1. ſect.6. de Canoniz.* in principio. Idcircò mirum non eſt, quod idem Hoſtienſis adeò enixe inſinuet hoc requiſitum percrebreſcentiæ ante Inquiſitionem, cùm perinde eſt ac ſi dixiſſet ante commiſſionem cauſæ.

3 Quamobrem cùm hodiè iuxta nouiſſima decreta procedatur diſtinctè inter primam commiſſionem cauſæ & conceſſionem Remiſſoriæ, & antequam obtineatur commiſſio verificari debeat ſatis exactè eiuſmodi requiſitum percrebreſcentiæ famæ ſanctitatis & miraculorum, vt *pag.* 28. circa fin. ibi: *Nam ſi perdurabunt miracula, &c. tunc Summus Pontifex committit cauſam*, idque ſi factum fuerit in cauſa, neceſſarium profectò minimè erit, quod eadem percrebreſcentia iterum probetur poſt cauſæ commiſſionem ante conceſſionem Remiſſoriæ, cum ſatis ſuperque ſit iuxta mentem Hoſtienſis id factum fuiſſe ante commiſſionem. Nec aliud expoſcunt decreta, requirentia ſolum, quod poſt commiſſionem fiat proceſſus ſuper adimpletione eorumdem decretorum, conſiſtente in proceſſu ſuper non cultu, vel ſuper caſu excepto, vt in illis habetur *pag.29.* & clariùs *pag.37.*

4 Immò nec practicari poſſe probationem percrebreſcentiæ poſt cauſæ commiſſionem ante conceſſionem Remiſſoriæ, attenta expreſſa prohibitione, quod poſtquam Sedes Apoſtolica manus appoſuerit, non poſſit Ordinarius ampliùs in cauſa quoquomodo ſe ingerere, nec aliquem proceſſum conficere, ſed formari debeat per eum, cui Summus Pontifex, vel S. Rituum Congregatio huiuſmodi facultatem delegauerit, liquet *pag.61.* initio.

5 Quod ſanè iure cautum eſt. Nam per appoſitionem manus Summi Pontificis adimitur penitus facultas cuicunque inferiori, ne ampliùs in eadem re quicquam agat, *cap. Vt noſtrum*, & ibi Gloſ. *v. Reuocamus, de appel. & cap. Licet, de offic. legat.* Probantque Gabr. *conſ.166. num.6. lib.* 1. Æneas de Falcon. *de reſeruat. q.4. eff.1. n.4.* Gaſp. de Petr. *eod. tract. quæſt.10. num.1.* Gonzal. *ad reg.8. gloſ.52. num.31.* Lancell. *de attent. p.2. cap.10. num.10.* Ac firmauit Rot. *deciſ.4. de teſtib. in nouis, & deciſ.33. eod. tit. in antiq.* & *deciſ. 570. num.4. p.1. rec. & dec.343. num.6. p.6.* & in Lucana *Capellaniæ 28. Aprilis 1656. §. Quod autem coram* Reuerendiſſimo Beuilaqua, cenſuitque S. Rituum Congregatio in vna Papien Beatificationis, & Canonizationis ſerui Dei Alexandri Sauli, proponente Eminentiſſimo Cardinali Azolino, qui dignus maioribus ſuis inuidiæ felicitate materiam dedit, calumniæ ſanctitate ſubtraxit. Cuius mentem S. D. N. Clemens IX. vix ad Pontificatum euectus, ac de magnitudine Imperij, ſuaque modeſtia diſſerens, tantæ molis capacem in partem curarum vocauit.

CONSVLTATIO CCXXXVIII.

An probare negatiuam cultus ſit onus Poſtulatorum?

Videtur affirmatiuè reſpondendum. Etenim Vrbanus VIII. iuſſit libello decretorum *pag.11.* proceſſum, licet inſtructum ſuper beatificatione, ſeu canonizatione, vlteriùs non proſequi, niſi Poſtulator prius per legitimas iuridicè ſuſceptas probationes circa perſonam eius, de quo beatificando, ſeu canonizando agitur, docuerit omnino ſeruatam extitiſſe formam præcedentis decreti ſuper non cultu, & Ordinarius, aut ad hoc ſpecialiter Delegatus à Sede Apoſtolica, diligenti præhabita diſquiſitione, circa eandem perſonam ritè pronunciauerit, ſupracitato decreto nullatenus contrauentum eſſe. 1

Hinc ſequitur oneraſſe Poſtulatorem, vt negatiuam cultus tanquam principium ſuæ intentionis fundandæ concludenter probaret in forma iuridica, licèt probatio eſſet difficilis, ſequendo dictum Baldi *in repet. l. Cum mulier 48. num. 36. ff. ſolut. matr.* quod ſcilicet, vbi negatiua eſt principium & origo fundandæ intentionis, incumbit probatio neganti. Qui propterea *in l. hoc iure vtimur* 10. *num.1. ff. de verb. oblig.* dixit; intentans negatiuam debet eam liquido probare, & regulam ſtatutam à Bartolo *in l. in Illa ſtipulatione 8. num.5. ff. de verb. oblig.* quod vbicunque negatio eſt cauſa intentionis alicuius, ſiue agentis, ſiue excipientis, ei, qui negat, incumbit onus probandi, ſequuntur Angelus *in l. Si quis 4. num.1. C. de Fabricenſ. lib.11.* Bellam. *in repet. cap. Romana num.15. de for. compet.* & alij conſtipati ab Herculano de negatiua *num.2.* ſubdens *num.16. ac 17.* procedere ſiue negatiua circumſcribi poſſit; ſiue non, quia Doctores indiſtinctè loquuntur, & difficultas minuere poteſt ius probationis ordinariæ, non autem tollere. Poteſt enim eſſe poſſibile, quod aliquæ Reliquiæ alicubi venerentur. Nam, vt rectè inquit Bald. *in l. Si reus 73. num.4. ff. de Procurat.* argumentum ſumptum à poſſibili ſoluitur per contrarium poſſibile. 2

Dico tamen. Forma per Vrbanum VIII. præſcripta, ad cuius obſeruantiæ probationem aſtringitur Poſtulator, minimè videtur expoſcere, quod in omnibus Orbis terrarum partibus ex ſola poſſibilitate, quod adſint particulæ corporum, ſeu reliquiæ probetur negatiua cultus. Nam hoc nedum eſſet difficile, ſed omnino impoſſibile. Negatiua enim pura, ſimplex & non coarctata probari nequit, *l. Actor*, & ibi Adden. *ad Gloſ. v. Dic melius, C. de probat. cap. Accuſator 6. q. vlt.* vbi pariter Gloſſa. Ratio ſolidiſſima ea eſt, 3

ea eſt, quia cùm natura ſit vniuerſale principium rerum exiſtentium, non entium verò nullæ ſint cauſæ, nulli effectus, qualitates nullæ, conſequens eſt, quod non poſſit ſuppeditare prædicata & probationes ſuper eo, quod non exiſtit. Ita nominatim philoſophantur ac probant Hoſtien. *in ſum. tit. de probat. num.* 2. Specul. *eod. tit. ac num.* Bald. *in d. l. Actor, C. de probat. num.* 11. *&* 13. ibique Salyc. *num.* 1. *&* 4. *&* 13. Roman. *l. In illa ſtipulatione num.* 22. *ff. de verb. oblig.* Idque multis ſtabiliunt Abb. *in cap. Bonæ memoriæ* 1. *num.* 13. *ad fin. de probat.* & ibi Anan. *n.* 7. Butr. *num.* 44. Io: Andr. *num.* 43. *& ſeq.* quod grauiſſimè iterat *in regul. Sine poſſeſſione ſub num.* 8. *de regul. iur. in* 6. Et ratum habet *Rip. in cap. Cum Eccleſia Sutrina num.* 74. *de cauſ. poſſeſſ. & propr.* traduntque Aretin. *conſ.* 83. *num.* 9. *ad fin. & num.* 10. Oldrad. *conſ.* 244. *num.* 21. *& conſ.* 254. *n.* 14. Alex. *conſ.* 65. *num.* 3. *lib.* 1. ac prolixiſſimè Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 36. *à num.* 6. *ad* 14. *& cap.* 37. *à n.* 1. *ad* 24. Diſertè ac ornatè Fatinac. *q.* 65. *num.* 221. vbi ex varijs Doctoribus oſtendit, hanc eſſe opinionem communem abſque vlla controuerſia.

4 Adeò quidem vt ſi teſtes de tali negatiua non coarctata loco & tempore depoſuerint, redderentur de falſo ſuſpecti, *d. cap. Cum Eccleſia Sutrina*, vbi Gloſ. *v. Negatiuam*, & ibi Ripa *n.* 77. *& ſeq.* Specul. *de probat.* §. *Probare ſub num.* 2. Idem planè voluit Soccin. *cap. ſuper his num.* 92. *de teſtib.* & Pacian. *d. cap.* 36. *num.* 8. *&* 9.

5 E quibus Doctores firmant, quod ſimilis negatiua transfert onus probandi in affirmantem, Roman. *d. l. In illa ſtipulatione num.* 22. Soccin. *eo cap. Super his n.* 94. Abb. *eodem cap. Bonæ memoriæ n.* 14. Io: Andr. *in alleg. regul. Sine poſſeſſione n.* 7. *&* 8. Aretin. *d. conſ.* 93. *n.* 9. *&* 10. Crauet. *conſ.* 1. *n.* 9. *& ſeq. lib.* 1.

6 Ac licet nonnulli teneant, quod negatiua etiam impoſſibilis probanda ſit per negantem, quando eſt fundamentum eius intentionis; Tamen magis communis opinio eſt, quod, ſtante impoſſibilitate, actor releuetur ab onere probandi ex adductis. Præſertim quando præſumptio ſtat pro negante, ac vbi viget decretum Vrbani, cuius contrauentio non præſumitur, vt egregiè Bart. *ea l. In illa ſtipulatione num.* 9. *&* 10. ibi: *Vt ſi dico me non deliquiſſe.* Et ex quo in locis, in quibus probatur exiſtentia reliquiarum, & imaginum concludenter probatur negatiua cultus, & poſitiua obſeruantia Decreti per remotionem ſignorum præ ſe ferentium venerationem ſtatim ac illud emanauerit.

7 Nititur porrò contraria opinio in eo, quod ſibi debeat imputare Actor, qui huiuſmodi negatiuam facti vagam & indeterminatam propoſuit pro ſuæ intentionis fundamento. Ideòque non poſſe illum ex impoſſibilitate excuſationem mereri cenſuerunt Abb. *in d. cap. Bonæ memoriæ nu.* 14. Gemin. *in cap.* 1. *n.* 3. *de confeſ. in* 6. Imola *cit. l. In illa ſtipulatione n.* 5. Pariſ. *conſ.* 138. *n.* 2. *lib.* 4.

8 Vnde non videtur applicabilis quando non allegatur huiuſmodi generalis non cultus pro intentionis fundamento, ſed agitur de obſeruantia formæ ſuper non cultu; præſcripta per Vrbanum VIII. Quæ propterea non eſt intelligenda adeò generaliter, & effrænatè, quod nullis locorum limitibus coarctetur, ne aliàs eius exequutio reddatur prorſus impoſſibilis. Lex enim, ſeu Conſtitutio non debet eſſe inutilis, nec cenſendum eſt, quod velit arctare ad impoſſibile, *cap. Erit autem* 4. *diſt. l.* 1. §. *dies autem iſtos*, *ff. quando appellandum ſit*, *l.* 2. *in fin. C. commun. de leg.* benè ad rem Ioan. Andr. *in præcit. reg. ſine poſſeſſione num.* 8. Roman. *conſ.* 410. *num.* 1. & Calderin. *conſ.* 6. *Qui fil. ſint legit.*

9 Poſito igitur, quod ex forma decreti non ſit probanda negatiua cultus in omnibus Orbis Terrarum partibus ex ſola poſſibilitate, quod alicubi extent particulæ reliquiarum, ſeu effigies, quibus adhibeatur veneratio, ſequitur ſatis ſuperque eſſe, quod probetur non cultus ſepulchris, in quibus ſunt recondita corpora, necnon reliquijs, vbi eæ reperiuntur, ſeu imaginibus ijs in locis in quibus veriſimiliter cultus exhiberetur. Ac proinde dicendum eſt abundè ſatisfieri in eo caſu, dum reſpectu ſepulchri non poterit haberi probatio intuitiua, ſi fortè ageretur de ſeruis Dei, quorum corpora cremata fuerint, & cineres in mare proiecti, ac reſpectu nonnullarum reliquiarum, quæ potuerint reperiri, nec non Imaginum concludenter probetur, quod eæ cuſtodiantur priuatim ſine aliquo cultu.

10 Etenim cum agatur de negatiua qualitatis, nempè cultus, ea ſanè non poteſt concludentius probari, quàm per inſpectionem ſubiecti, vt rectè docet Rip. *in d. cap. Eccleſia Sutrina num.* 85. Butr. *in cit. cap. Bonæ memoriæ n.* 58. Bald. *in d. l. Actor num.* 23. & ibi Salyc. *num.* 1. Felin. *cap. In noſtram num.* 7. *de teſtib.* Martin. de Fan. *in tract. Qualiter negatiua probetur num.* 4. *&* 5. Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 41. *num.* 7. *& cap.* 44. *n.* 12. Qui ponunt exemplum de teſtibus deponentibus aliquem non habere lanceam in manu, ex quo dicunt negatiuam eiuſmodi qualitatis directiſſimè probari.

11 Eoque præſertim dum teſtes vltra depoſitionem de viſu reliquiarum & imaginum abſque cultu arctarent quoque negatiuam, quod cultus exhiberi non potuerit quo minus ipſi ſciuerint, eo quod videlicet is fuiſſet veriſimiliter præſtitus in ijs partibus, in quibus fuerant commorati. Rectè enim probatur negatiua per teſtes, quibus oppoſita affirmatiua veriſimiliter non poterat eſſe occulta, vt dicit Gloſ. *in l.* 1. §. 2. *v. An non*, *ff. de itin. act. priu.* Bart. *in ſæpè citata l. In illa ſtipulatione num.* 11. Bald. *in l.* 1. *num.* 8. *C. de bon. poſſ.* Felin. *in cap. Tertiò loco nu.* 5. *de probat. & in cap. In materia num.* 8. *de teſtib.* Rip. *cit. cap. Cum Eccleſia Sutrina num.* 81. Abb. *in d. cap. Bonæ memoriæ n.* 13. *&* 16. ibidemque Butr. *num.* 53. Idipſum aſſerunt Pariſ. *conſ.* 162. *nu.* 14. *lib.* 4. Ruin. *conſ.* 155. *n.* 2. *lib.* 5. Aleiat. *reg.* 3. *præſumpt.* 20. & Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 18.

12 Hinc etiam ſequitur, quod quando adhiberi non poterint certæ & concludentes probationes non cultus per primum modum ex tribus relatis à Baldo *in Margar. Innocent. v. Negatiua*, nimirum per Inquiſitionem ſepulchri, quæ eſt ſpecies probationis cæteris excellentior, oportet recurrere ad probationes ſubſidiarias, nimirum ad præſumptiones, & veriſimilitudines, atque ad publicam vocem & famam. Quæ in hac materia tam difficili, ac interdum ex particularibus facti circumſtantijs ferè impoſſibili, ſunt omnino admittendæ. Sic de præſumptionibus ac veriſimilitudinibus docet Bald. proximè adductus & *in l. Actor num.* 25. *C. de probat.* Bart. *ea l. In illa ſtipulatione num.* 11. ac Doctores ſuperiùs allegati. Et de publica voce & fama tradunt congeſti ab Herculano *de negatiua num.* 309. *cum ſeqq.* & à Paciano *d. lib.* 1. *cap.* 49. *num.* 6. quam per duos teſtes ſufficienter probari dicit Gloſ. *in l.* 3. §. *eiuſdem v. Confirmat*, *ff. de teſtib.* Bart. *in l. De minore*, §. *Plurimum* 19. *ff. de quæſt.* cum alijs cumulatis per Fatinac. *de teſtib. q.* 47. *num.* 208. Atque admitti in ijs, quæ ſunt difficilis probationis firmant Doctores. Conſule Herculan. *de negatiua num.* 309. *& ſeqq.*

13 Regula verò Baldi de poſſibili deſtruente contrarium poſſibile intelligenda eſt de his, quæ ſemper ſunt actu, non de his, quæ poſſunt eſſe & non eſſe. In prioribus enim, dato poſſibili, deſtruitur contrarium. Quia ſi poſſibile eſt, Solem eſſe, impoſſibile eſt, non eſſe. In poſterioribus autem dato vno poſſibili, non deſtruitur contrarium. Quia ſi poſſibile eſt hominem currere, poſſibile eſt etiam non currere. Vnde in his id dicitur probatum, quod eſt magis poſſibile iuxta doctrinam Ariſtotelis *l.* 2. *de Interpret. cap.* 3. Boetij, aliorumque expoſitorum. Quare, licet poſſit eſſe, quod reliquiæ in locis fidelium venerentur, non idcircò tollitur, quod hoc etiam fieri nequeat, ſed datur poſſibilitas ad vtrunque, & ſic intrat, quod inter hæc duo poſſibilia, id, quod magis poſſibile eſt, ſit eligendum. Hoc autem eſt in cultu, ſuper quo habentur teſtes allegantes optimam rationem, in nullis partibus reliquias venerari propter obſeruationem decretorum Vrbani VIII.

CONSVLTATIO CCXXXIX.

An, ſi teſtes tantùm dixerint : Et de omnibus & ſingulis fuit & eſt publica vox & fama , publicum & notorium, eorum dictis aliqua ratio habenda ſit ?

1 NEgandum videtur . Nam aſſertæ publicitatis rationem non reddunt , quam reddere debent, etiam non interrogati, vt inquiunt Alex. *conſ.25.n.6. vol.4.* & Herculan. *de negat. n.*312. Nec releuat deciſio Rotæ in Toletana Decimarum 2. Martij 1648. coram Veroſpio , cùm ſupponat teſtes ibi publicè audiuiſſe id , quod depoſuerant in ſpecie. Non enim ſenſus poterat decipi circa proprium ſubiectum auditus. Verum hoc caſu ſi teſtis in genere ſolum dixerit, de omnibus & ſingulis extare publicam vocem & famam, non autem publicè audiuiſſe quid certum in ſpecie , vt ſaltem pro ratione in tali ſpecifico conſiderabili ſit ſubiectum proprij auditus, nil probat,

2 Nihilominus dicendum eſt . Quod ad cauſam ſcientiæ ſpectat, dum agitur de materia dependente à ſenſu corporis , non à iudicio intellectus , non eſt defectus conſiderabilis, nec vitians depoſitionem, ſi teſtis, non interrogatus omiſerit reddere cauſam ſui dicti , vt benè Caſſad. dicens , ita ſeruare Rotam *dec.3.n.3. & 9. de probat.* Caputaq. *dec.7. p.2.* Gregor. XV. *dec.272.n.2.* & ibi Add. *n.*10. Caualer. *dec.* 234. pariter *n.2.* & in citata *Toletana Decimarum* coram Veroſpio ,

3 Neque obſtat, quod hoc procedit, vbi teſtes publicè audiuiſſe dixerint, cùm vera ratio huius opinionis, quod non ſit opus redditione rationis , dum teſtes de ea non fuerint interrogati, ea ſit, quod vbi probandum eſt aliquid , quod eſt obiectum ſenſus, neceſſaria non eſt rationis redditio, ſi teſtis non fuerit interrogatus , & contrarium procedit in obiecto, quod non eſt viſibile, ſed ſolum intelligibile , dum tali caſu non creditur teſti , niſi per cauſas facti , vt ſcitè poſt Innocentium ratiocinatur Baldus *in l. Solam. n.1. C. de teſtib.* & poſt alios Caſſad. *cit. deciſ.3. n.*10. Vnde parum refert, quod teſtis dicat , eſſe publicum & notorium , vel publicè audiuiſſe , cùm vtroque caſu obiectum ſit notum per ſenſum exteriorem, & generatim de fama dicit Caſſad. *vbi ſupra* , cuius verba ſunt eiuſmodi . *Sed fama , quæ eſt obiectum, ſit nota per ſenſum corporeum exteriorem , ſcilicet per auditum , non per interiorem* . Ergo probat ſine cauſa , Atque ita eſt,

CONSVLTATIO CCXL.

An probet teſtis publicam vocem & famam ſi vtatur ſolo verbo temporis præſentis : Eſſe ?

1 NIhil probare dicendum cenſeo, dum non percutit tempus præteritum ante introductionem cauſæ , Caputaquen. *dec.9. & 413. p.2.* Seraph. *deciſ.296. num.2.* Gregor. XV. *dec.359. n.8. & 382. num.2. & 498. num.*12. Burat. *dec.* 78. *num.6.* Rot. *dec.325. n.5. p.2. rec.* cum quibuſdam alijs . Etiamſi ad aliam interrogationem ſubdiderit eandem publicam vocem & famam *A* tempore martyrij , ſiue obitus ſerui Dei & circa , fuiſſe ſemper firmam & conſtantem , non euanuiſſe , ſed perduraſſe , & adhuc durare . Nam illa dictio *A* ſumenda eſt loco dictionis *poſt* ſecundum expoſitionem Gloſ. *in l. nemine , v. ab initio , C. de Decurion. lib.* 10. quam probarunt Tiraquel. *de retract. lign. §. 1. gloſ.* 11. *num.*53. Surd. *dec.282. n.8.* Gratian. *diſcept.161. n.6.* Cened. *ſing.1. num.*24. Ac proinde certum initium non ſtatuit .

2 Id tamen remouetur , ſi teſtis reſponderit , quod fama fuerit ſemper firma & coſtans *A* tempore martyrij , ſiue obitus . Quia includit totum tempus ante motam litem , cum iſta dictio *A* quanquam ſtet excluſiuè , attamen denotat , & quodammodo tangit terminum *à quo* ex traditis per Barboſam *dict.1. num.*11. Ac licet aliquando accipiatur pro *poſt* , hoc nihilominus intelligitur ad effectum , vt non comprehendat ipſum terminum à quo, ſicuti declarat Surdus modò adductus . Quoties autem teſtis comprehendit tempus ante motam litem benè probat famam , etiamſi non vtatur termino *fuit & eſt* . Ita Gregor. XV. *deciſ.* 273. *num.1.* Vbi autem in depoſitione teſtium adſunt verba , denotantia continuationem temporis auditus ipſius teſtis , depoſitio ſuper fama benè concludit , nec obſtat defectus ſpecificationis temporis præteriti . Qua de re multa omnino inſigniter habet Martinus Andr. *dec.45. num.4.*

CONSVLTATIO CCXLI.

De probatione famæ in materia Canonizationis Sanctorum ?

SIt prima concluſio. In antiquis & multo magis in antiquiſſimis teſtes de fama deponentes plenè probant ex concluſione in iure receptiſſima , quam pluribus firmat Felin. *in cap. Veniens 1. num.16. de teſtib. & in cap.2. n.49.* quamque ſequitur Rota, vt per Bellam. *deciſ.70. n.3.* Verall. *dec.* 344. *n.3. & dec.347. n.4. p.3. & dec.171. n.7. p.1.* Eandem amplexa eſt ſæpiſſimè Sac. Rituum Congreg. ac ipſa Rota in cauſis Canonizationum præſertim S. Hiacynthi , S. Raymundi , B. Ioannæ de Cruce , ac ſeruorum Dei Petri Regalati , & Gregorij Decimi . Vt proinde ſufficiant ſexaginta anni iuxta deciſionem Verall. *num.3. & deciſ.298. p.3.* & prout Rota cenſuit etiam in pleriſque cauſis Canonizationis, ſpeciatim in relatione B. Thomæ de Villanoua, *tit. de fid. ſub init.* & in relatione B. Petri de Alcantara *in primo miraculo poſt mortem* . Quod proſequitur Caſtell. *de cert. glor. Sanct. cap.6. num.2.* & articulo mature diſcuſſo , firmauit Sac. Congregatio in cauſa dictæ ſeruæ Dei B. Ioannæ de Cruce. 1

Secunda concluſio . Ad probandam famam in antiquis duo teſtes ſufficiunt . Ita Clarus , qui teſtatur de communi *in pract. crim. q.6.* iuxta Gloſ. *in l.4. §. Eiuſdem , ff. de teſtib.* Capel. Toloſ. *deciſ.* 309. Dec. *conſ.262. num.4.* teſtans etiam de communi , & plures alij, quos refert ac ſequitur Borrel. *in ſum. dec. tit. de probat. num.46. vol.2.* Prout certi iuris eſt, quod duo teſtes ſufficiunt in omni negotio, *l. Vbi numerus 2. de teſtib. cap. Omni negotio, extra eod. tit.* Quæ regula procedit in omni materia , & ad quodcunque probandum , Abb. *in cap. Super eo 2. de teſtib.* Soccin. *iun. conſ.31. num.5. lib.2.* Rot. *dec.5. num.3. de reſcript. in nou. & dec.26. num.1. p.1.* Et fuit reſolutum à S. Rituum Congregatione in eadem cauſa B. Ioannæ de Cruce , ac alibi ſæpè . 2

Tertia concluſio . Teſtes deponentes de publica voce & fama in antiquis probant, etſi non interrogati rationes non reddant à quibus audiuerint, ac etiamſi cauſas, inditia , vel coniecturas non exprimant, vel à quibus audiuerint. Quia, reprobata opinione Bartoli ac ſequacium *in l. De minore , §. Plurimum , de quaſt.* ſufficit , quod teſtes dicant publicè audiuiſſe , ac deponant de publica voce & fama ſecundum opinionem Baldi communiter receptam *in cap. Per ſuam , de probat. & in cap. Propterea , de teſtib.* Non enim eſt neceſſe , quod teſtis reſpondeat per verba iuris , ſed optimè ſatisfacit explicando circumſtantias facti , ex quo ius reſultat , iuxta inſignem theoricam eiuſdem Bartoli , exemplificantis in poſſeſſione & in mutuo *in l.1. num.10. & 13. ff. ſi cert. pet.* Quam commendat ibidem Bald. *num.5.* dicens , non exigi , quod teſtis ſciat perſpicaciter definire , cum id pertineat ad Doctores. Idem docent Alex. *num.15.* Fulgoſ. *num.10.* Roman. *num.7.* Aret. *n.6.* Nell. *de teſt. n.* 165. Sicut in definitione miraculi non exigi , quod teſtis deponat de eo , prout eſt miraculum , ſed prout ex eo probatur miraculum ; dicunt Maluet. *de Canoniz. dub.3. n.71.* ac Molpheſ. *conſ.46.* Et hanc ſententiam ſequitur Rot. *dec.* 3. *num.4. de probat.* Verall. *dec.7. p.2. & dec.289. p.3.* & fuit ab ea deciſum in pluribus cauſis Canonizationum , vt relatis *dec.357. p.2. recen. & dec.337. n.7. & dec.48. n.1. vol.2.* Farinacij ac cenſuit Sac. Rituum Congregatio in d. cauſa B. Ioannæ de Cruce . 3

Contraria verò procedunt in fama moderna , in qua teſtes tenentur reddere rationem , & ſpecificare cauſas & perſonas , à quibus audiuerint , ſecus verò in antiquis ex ſupra deductis. 4

Nec

5 Nec in probatione famæ requiritur, quod teſtes deponant per verba *fuit*, *& eſt*, ſed ſufficit, quod deponant, ita publicè audiuiſſe ſuo tempore, vt firmant iura & deciſiones allegatæ. Et contraria habent locum in probatione immemorabilis. De Monte *in cap.1. de præſcript. in 6.* § *v. Memoria:* vbi teſtis debet deponere de quadragenaria, & concludere, quod eius tempore ſemper fuit, ac eſt publica vox & fama, ſecus verò quando verſatur in antiquiſſimis, in quibus nec teſtes poſſunt deponere, quod ſemper fuit, nec requiritur ex firmatis.

6 Et quia in prædictis præcipuè conſiſtit ſubſtantia probationis famæ in antiquis, vt plenè diſcuſſis omnibus cenſuit eadem S. Rituum Congregatio in dicta cauſa B. Ioannæ de Cruce, ideò reliqua mittamus.

CONSVLTATIO CCXLII.

An cum interrogatorium ſit inſertum in Remiſſoria ſuper quidditate & circumſtantijs miraculi, ſi ſuper eo non fuerint interrogati teſtes deponentes ſuper miraculis, proceſſus reddatur nullus ex inobſeruantia Remiſſoria?

1 PArs affirmatiua aſſerenda videtur. Vnde duplex nullitas inſurgit. Altera quidem ob inobſeruatam formam Remiſſoriæ, mandantis ſingulos teſtes primo loco examinari iuxta interrogatoria, adeò vt ommiſſio cuiuslibet interrogatorij reddat examen nullum, omnimodam fidem teſti adimendo ex traditis à Bellam. *cap. Per tuas 40. num.13. & 14. de teſtib.* Cuius dicta probauit Rot. coram Mellino *dec.434. num.1.* Burat. *dec.100. num.10.* vbi Add. *num.27.* & Caualer. *dec.254. num.2.* atque ex notatis à Boccac. *de liter. remiſſ. cap.9. num.27.* & Poſth. *de manut. obſer.91. num.22.* Qui ponderant, quod Iudex remiſſorialis non habet facultatem alterandi formam ſibi præſcriptam in Remiſſoria. Qua ratione in teſtibus remiſſiorialibus ob defectum poteſtatis in examinatore ceſſat altercatio Scribentium, num probent teſtes non examinati ſuper omnibus Interrogatoris datis à parte, cuius meminit Farinac. *de teſtib. q.73. n.3. cum ſeqq.* Quod etiam animaduertit Ridolphin. *in prax. Iudic. p.1. cap.11. num.107.*

2 Altera verò ob inexplicatam eſſentiam miraculi cum neceſſarijs illius requiſitis cauſa dignoſcendi ex hoc, an ipſe teſtis intelligeret quidditatem, & qualitatem materiæ contentæ in articulo de miraculis, ſuper qua fuerat inductus, ac erat examinandus. Non enim teſtis poteſt deponere de aliquo ſpeciali, niſi intelligat ac ſciat quid illud ſit in genere iuxta Bart. *in l.1. n.10. ff. ſi cert. pet.* & alios, relatos à Farinac. *d. q.73. num.38.* Quare Molpheſ. *conſ.46. n.62.* refert ex notoria praxi Curiæ Romanæ, teſtes in cauſis Canonizationum interrogandos eſſe, vt deponant quid ſit miraculum, quid ſanctitas, quid beatitudo.

3 Verùm hæc facilè diluuntur. Quia ex omiſſione Interrogatoriorum non infertur ad inualiditatem proceſſus, immò nec ad nullitatem examinis, Alex. *conſ.172. n.9. lib.2.* Greg. XV. *dec.331. n.17.* ibique Add. *n.22. & dec.351. n.46.* Rot. *dec.663. n.12. p.4. rec.* Etiam ſi omiſſio facta ſit ex negligentia, immò & dolosè, Alex. *d. conſ.172. n.9.* cenſuitque Rot. *dec.512. n.8. tom.2. p.5. rec.* Sed ſunt repetendi, vt probent, Seraph. *dec.897. n.9.* Gregor. XV. *dec.331. n.17.* vbi Add. *n.22.* Opportunè in hanc rem Contelor. *cap.25. n.81. de Canoniz.* Cumque hac iuris diſpoſitione cenſendum eſt vel S. Congregationem conuenire, dum iubet examinari ſuper Interrogatorijs.

4 Nec obſtat, quod non fuerint interrogati de miraculi quidditate. Quia eiuſmodi Interrogatorium, eſto, quod requiratur iuxta praxim quando teſtes deponunt in genere, facta fuiſſe miracula, omninò tamen impertinens eſt, vbi teſtes de propria ſcientia & de facto ab ſe viſo & cognito deponunt. Ad teſtes enim pertinet deponere, ita factum fuiſſe, ad Iudicem autem iudicare, an tale factum ſit miraculum, quod non eſt perceptibile teſtium ſenſu, ſed per rationem, vti quid dependens à iudicio intellectus. Pulchrè Abb. poſt Innoc. *in cap. cum cauſam 2. num.6.* & Felin. *n.3. de teſtib.* Idem proſequitur Caſtel. *de Canoniz. q.7.* ac Rot. *dec.233. n.6. p.3. rec.* & in relationibus S. Andreæ Corſini *p.3.* §. 2. & S. Eliſabethæ *p.3. tit. de miracul. in genere.* Quo pacto S. Congregatio in eodem Interrogatorio tribuit Iudicibus facultatem vtendi interrogatorijs ad illos tranſmiſſis eorum arbitrio, inſpecta ſcilicet qualitate teſtium, prout ipſis expedire videtur.

Obiectio igitur ſaltem procederet quando teſtes deponunt de miraculis in genere, non autem in ſpecie ſecundum declarationem Mat. Soccin. *in cap. Qualiter & quando n.583. de accuſ.* & Troyl. Maluet. *de Canoniz. dub.3. n.71. tract. tom.14.* diſtinguentium duos caſus. Aut enim agitur de probandis miraculis in genere, id eſt quempiam perpetraſſe miracula, ſeu opus miraculoſum, & tunc quia agitur de principijs, ſeu quidditate ipſius rei, teſtis debet directè interrogari & à priori reſpondere quid ſit miraculum, reddendo cauſam ſcientiæ. Aut agitur de probandis miraculis in ſpecie, & tunc quia teſtis deponens de miraculo non deponit de eo prout eſt miraculum, ſed prout ex eo probatur miraculum, ſufficit quod à poſteriori interrogetur de facto applicabili ad eius ſenſum, vt deponat de actibus excedentibus vires, ac potentiam naturæ, ex quibus per neceſſariam conſequentiam, & ratiocinationem deducatur miraculum, reddendo rationem ſui dicti & cauſas ſcientiæ iuxta formam dicti Interrogatorij. Quia non eſt neceſſe, quod teſtis deponat per verba iuris, ſed ſufficit quod deponat per verba facti, ex quibus ius illud reſultat, Bart. *in l.1. num.10. & 13.* Bald. *num.5.* Rom. *num.7. & 8.* Salyc. *n.5.* Aretin. *num.4. & 6.* Alex. *num.15.* Fulgoſ. *num.10.* & Iaſ. *num.14. ff. ſi cert. pet.* Nell. *de teſtib. n.165.* Merlin. *dec.576. n.3. & dec.600. num.5.* 5

Ac præterea non eſt ſimpliciter neceſſe interrogare de quidditate nominum Iuris, vt quid ſit conſuetudo, quid notorium, quid fama, quid poſſeſſio, quid miraculum, & id genus alia, ſed ſufficit quod ex redditione rationis oſtendant, ſe intelligere quid ea ſint iuxta allegata per Farinac. *de teſtib. q.73. n.43.* 6

CONSVLTATIO CCXLIII.

An Procurator cauſæ Canonizationis iurare debeat de calumnia?

AFfirmat Contelorius *de Canoniz. Sanct. cap.25. num.54.* per textum *in cap.1.* §. *Propter omiſſum, de Iuram. cal. in 6.* 1

Sed reſpondetur primò. In hac materia non cadit calumnia, cùm calumniari dicatur quis in criminalibus, vel ciuilibus, qui per fraudem, moram, & fruſtrationem litibus vexat, Maſcard. *de probat. tom.1. concl.253. n.9. & 10.* Rot. *dec.45. n.8. p.1. rec.* Secundò. In cauſis ſpiritualibus non eſſe locum tali iuramento, *cap.2. de iur. calum.* Et contraria diſpoſitio textus *in cap.1.* §. *Quamuis, eod. tit. in 6.* loquitur, quando in cauſa ſpirituali ageretur de intereſſe partium. Tertiò. Non eſt præſtandum quando non petitur, *d. cap.1. de iur. cal. in 6.* Veſtri *in prax. lib.5. cap.2. n.3.* Gregot. XV. *dec.157. n.1.* Ideòque omiſſum non vitiat, Add. ad Gregor. *d. dec. n.73.* Rot. *dec.131. n.5. penes,* Zacch. *de obl. Cam.* Quartò. Non eſſe petendum, nec præſtandum coram Iudice exequente Remiſſoriam, qui non eſt Iudex cauſæ, ſed coram S. Congregatione, quæ illud non exigit per ſua decreta. 2

CONSVLTATIO CCXLIV.

E quibus præcipuè probetur cultus immemorabilis; qui eſt vnus ex caſibus exceptis in decretis de Canonizatione Sanctorum?

DEcreta ſuper non cultu quatuor caſus excipiunt, nempè cultum, qui probatur per communem Eccleſiæ conſenſum, vel per immemorabilis temporis curſum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum ſcripta, vel per longiſſimi temporis ſcientiam ac tolerantiam Sedis Apoſtolicæ vel Ordinarij. 1

Differendum nunc eſt de cultu immemorabili, cuius actus poſitiui ex hiſce vel ſimilibus deducuntur. Nempè ex 2

magnificentia ſepulchri, ex ſpontaneo concurſu ac libera veneratione ipſius cum oblatione tabellarum, inchoata ſtatim ab abitu, & ſemper continuata ac in dies aucta, ex lampadibus continuò atque aſſiduè ante illud ardentibus, ex celebratione Miſſarum ad altare ſerui, vel alibi, ex officio proprio eiuſdem, ex litanijs, ex anniuerſaria ſolemnitate à die obitus cum celebratione Miſſæ de Sanctiſſima Trinitate, nec non ex cultu eius imaginum cum laureolis publicè expoſitarum pariter à tempore immemorabili, ex ſanctitatis fama, ex Beati aut Sancti cognominatione, huiuſque generis haud pauca. Quæ omnia ad aliud referri non poſſunt, niſi ad cultum publicum, qui Sanctis exhiberi ſolet ex Scacch. *de not. & ſign. Sanct. ſect.* 10. *cap.* 1. *lit. B.* cui præiuerat Contelor. *de Canoniz. Sanct. cap.* 22. *num.* 7. atque ex alijs, præſertim ex Rota *in relat. B. Andreæ Corſini* poſt Lezanam *conſ.* 1. *num.* 23.

3 Equidem venerationis & cultus ſignum præſefert eleuatio & magnificentia ornatus ſepulchri, quæ concedi non ſolet, niſi beatificatis & Canonizatis, vt admittunt Caſtell. *de certit. glor. Sanct. tit. de dilig. antiq. ſeru.* §. 1. *num.* 41. ac Rota frequenter, ſpeciatim autem *in relat. Canoniz.* Hieronymi Æmiliani *rubr. De concurſu ad Sepulchrum*, §. *Quantum verò*.

4 Item retentio Tabellarum votiuarum penes ſepulchrum, in quibus exprimuntur miracula, & gratiæ obtentæ à Chriſti fidelibus per merita & intercesſionem Serui Dei, de quibus vltra deſcriptionem deponant teſtes de immemorabili illarum retentione de viſu, ac certa ſcientia à tempore ſuæ recordationis, ac de auditu à ſuis maioribus, & ſenioribus, recenſentibus ſtatim poſt obitum Serui Dei illas viſas ac retentas fuiſſe. Hæc enim retentio Tabellarum votiuarum ad ſepulchrum eſt argumentum publicæ venerationis, vt pluries cenſuit Rota, & in primis *in Relat.* S. Hyacinthi, *verſ. Iſtis miraculis*, S. Caroli *p.* 2. *arg.* 14. & S. Ignatij *rubr. de Temper. verſ. Quintò continuata*, traduntque Contelor. *de Canoniz. Sanct. cap.* 14. *num.* 41. & *cap.* 22. *num.* 4. & Scacch. *ſect.* 9. *cap.* 8. *in* 5. *aſſert.* Quodque ſemper fuerit habita in maxima conſideratione multitudo Tabellarum & donariorum pro argumento Sanctitatis, ex quo propemodum impoſſibile ſit tot fideles in eadem re deceptos fuiſſe, firmauit Rot. *in relat.* S. Andreæ Corſini apud Lezan. *d. conſ.* 1. *num.* 226. Melius enim omnibus quàm ſingulis creditur. Quippè ſinguli decipere & decipi poſſunt, nemo omnes, neminem omnes fefellerunt. Et licet Viguer. *in inſtit. theol. tit. de virt. fid. cap.* 10. §. 1. ac Molpheſ. *conſ.* 45. *num.* 33. affirment, poſſe vota in ſignum miraculi circa ſepulchrum priuatim retineri, concedunt tamen omnes publicam præ ſe ferre venerationem, vbi affiguntur, ſicut aduertit Contelor. *cap.* 22. *num.* 4. & patet ex ipſis decretis, in quibus prohibentur ſimiles tabellæ votiuæ, tanquàm indicantes venerationem ac cultum.

5 Necnon antiquiſſima Epitaphia, quæ penes ſepulchrum conſpiciuntur ac Inſcriptiones diuerſi generis, in quibus vltra expresſionem diuerſorum miraculorum continetur ſublimitas virtutum ac perfectionis aſſerta in illic ſepulto, tanquam vera entitas Sanctitatis in eis conſiſtens, denotant ſignum venerationis, & cultus, vt inquiunt S. Dionyſ. *de diuin. nomin. cap.* 12. D. Thom. 2. 2. *q.* 31. *ar.* 8. *ad* 1. Innoc. *in cap.* 1. *num.* 1. & communiter ſcribentes *de reliq. & vener. Sanct.* inter quos Scacch. *ſect.* 1. *cap.* 2.

6 Ita etiam retentio plurimarum, & quidem antiquiſſimarum lampadum ad ſepulchrum aſſiduè ardentium cultum oſtentat. Hæc enim lumina eſſe inditia diuini ac ſine materia luminis dati expoſuit Germanus Patriarcha Conſtantinopolitanus *in Synod.* 7. *œcum. act.* 4. Et hac fortaſſe de cauſa ingem eorum alimoniam in locis, in quibus Sanctorum corpora conquieſcunt præſcripſit D. Gregorius, piâ liberalitate in Diuos etiam Magnus *epiſt.* 83. *lib.* 7. qui Baſilicæ D. Petri prædia cum olivetis numero trigintaquinque & fermè totidem Baſilicæ S. Pauli donauit. Vide Durantum *de ritib. Eccleſ. Cathol. lib.* 1. *cap.* 8. vbi concinnè in hanc rem plura adducit. Legendus etiam in eandem ſententiam Iacobus Middendorpius *de Academ. Orb. Chriſt. lib.* 1. *de Veſta*. Inde enim venerationem & cultum deducit Scacch. *ſect.* 10. *cap.* 1. & ſupponunt Decreta prohibentia retentionem lampadum ac Tabellarum votiuarum ante ſepulchrum & Imagines eorum, qui non verſantur in aliquo ex caſibus exceptis in eiſdem decretis. Idem docet Contelor. *d. cap.* 22. *num.* 2. ac cenſuit Rot. *in relat.* B. Andreæ Auellini *p.* 2. *cap.* 4. *de venerat. reliq. verſ. Illud autem*, Et que contra Turrian. *de fid. diſp.* 17. *dub.* 10. & Molfeſ. *conſ.* 45. *n.* 33.

Similiter immemorabilis, aſſiduuſque ac in dies perere- 7
breſcens ad ſepulchrum concurſus populi, intercesſionem ſerui Dei piè ac iugiter implorantis cum orationibus, oblationibus, & elargitionibus eleemoſynarum, genuflexionibus, auditionibus Miſſarum, quæ ibidem quotidiè celebrari ſolent, alijſque frequentiſſimis actibus publicæ venerationis & cultus, prout conſueuit exhiberi canonizatis, vel beatificatis publicum cultum refert. Receptum quippè eſt ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine præclarum inde Sanctitatis, publicæ venerationis & cultus argumentum deſumi, ſicuti ex ſententia D. Auguſtini *lib.* 12. *de ciuit. Dei*, cuius fit mentio in *cap. Quando Epiſcopus*, & *c. Vt patet diſt.* 24. inquiunt Io: Andr. *in cap. Ad Apoſtolicam*, *de regular.* Bellarm. *de Sanct. beat. cap.* 10. Panuin. *in relat.* S. *Bonau. p.* 1. *ar.* 9. Rot. *in relat.* S. Caroli & S. Ignatij, & S. Franciſci Xauerij, S. Andreæ Corſini, B. Paſchalis Baylon, B. Caietani Thienæi, B. Fælicis à Cantalicio, B. Andreæ Auellini, B. Aloſij Gonzagæ, ac ſeruorum Dei Gregorij Papæ X. Pij Papæ V. & Hieronymi Æmiliani. Quia fit in loco publico, & cum occulto quodam impulſu, quo Deus mouere ſolet hominum corda, vt venerabundi accedant ad oſtendendam ſerui ſui ſanctitatem. Quod elicitur ex Clem. *Cedit*, *de Iudæis & Sarrac.* in qua ſtatuitur, quod Principes Chriſtiani compeſcere debeant Sarracenos ſibi ſubiectos ab inuocatione publica nominis Machomet, quam facere ſolent ad ſepulchrum ipſius, eo quod ſit cultus non debitus, niſi Sanctis.

Inſuper quotidianæ Miſſæ in honorem ſerui Dei ab im- 8
memorabili celebrari ſolitæ ſiue ad altare contiguum eius ſepulchro, ſiue alibi præcipuum, ac peculiare publici cultus argumentum præ ſe ferunt. Nam cum Miſſæ Sacrificium fiat nomine Eccleſiæ ex D. Auguſtino *lib.* 22. *de ciuit. cap.* 10. relato per Auguſtinum Triumph. *de poteſt. Eccleſ. q.* 14. *ar.* 5. *in reſolut.* proculdubio celebrari ſolet in memoriam illius, qui canonizatus, vel in ſanctitate comprobatus eſt ab eo, qui dicitur caput totius Eccleſiæ. Ideòque præcipuum venerationis, & cultus ſignum nuncupatur à Scacch. *ſect.* 1. *cap.* 8. & connumeratur inter illos ſeptem honores, quos Sedes Apoſtolica concedit his, quos in Sanctorum albo deſcribit, teſte Bellarmino *controu. tom.* 2. *lib.* 1. *de Sanct. beat. cap.* 7. Molpheſ. *conſ.* 56. *num.* 9. & Contelor. *d. cap.* 22. *num.* 2. & 3. Sic enim Fœlix primus apud Anaſtaſium Bibliothecarium Miſſas iuſſit celebrari ad Martyrum memorias, quorum ideò diſtinctis per dies ſingulos paſſionibus collecta in vno Codice nomina Romanam Eccleſiam ſeruaſſe, vt ageret quotidianis diebus in eorum venerationem Miſſarum ſolemnia, legitur apud S. Gregorium *epiſt.* 29. *lib.* 7. Sic quoque Apoſtolorum Principes à Romano Pontifice cultos fuiſſe, dum ſuper eorum oſſa veneranda offert Domino Sacrificia, & tumulos Chriſti arbitratur altaria, ex D. Hieronymo aduerſus Vigilantium *epiſt.* 53. *lib.* 2. Multus eſt in hac re Auguſtinus *tract.* 8. *in Ioan.* & *ſerm.* 17. *de verb. Apoſt.* & *lib.* 8. *de ciuit. Dei cap.* 27. ac ſæpè alibi. Item Cyprianus *lib.* 3. *epiſt.* 6. Chryſoſtomus *hom.* 21. *in Act. Apoſt.* & quamplures alij ex Patribus, quos collegit Durantus vbi ſupra *lib.* 2. *cap.* 35. Atque hac permiſſa cultus ſpecie ſanctitatem Romualdi ab Eccleſia euulgatam ſexto poſt quam obierat anno in eius vita prodidit B. Petrus Damiani *cap.* 79.

Idemque communis Eccleſiæ conſenſus præterea con- 9
uincitur ex lectionibus Officij cuiuſpiam ſerui Dei per Summos Pontifices approbatis, in quibus habetur expresſa mentio eiuſdem Sanctitatis, ac virtutum. Quarum approbatio vti facta ſimpliciter, eſt interpretanda ex certa ſcientia & in forma ſpecifica, Abb. *in cap.* 1. *de confir. vtil. vel inutil.* ibique *Deo. num.* 11. Mandoſ. qui plures cumulat *ad reg.* 22. *q.* 10. *num.* 10. vbi de communi, Rot. *dec.* 297. *n.* 19. *p.* 4. *rec. tom.* 2. Præſertim quod agitur de re, quę ex diſpoſitione Alexandri III. *in cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanct.* fuerat Summo Pontifici reſeruata, vt rectè diſtinguit Abb. loco allegato *num.* 6.

Rurſus ſolemnis ritus, ac memoria anniuerſaria ad ſe- 10
pulchrum celebrandi in illius honorem Miſſam ſolemnem Sanctiſſimę Trinitatis cum maximo populi concurſo

tam

tam Ciuitatis, quàm etiam locorum vicinorum publicæ venerationis, & cultus argumentum exhibet, vt pluribus relatis comprobat Scacch. ſect. 10. cap. 2. exemplificans in Miſſa SS. Trinitatis, quæ quotannis decantatur ad recolendam memoriam obitus Pij V.

11 Et quod ad Imagines vltra ſepulchralem, atque alias circa ſepulchrum ac alibi in Eccleſia publicam venerationem, & cultum denotant multæ aliæ, ſiquæ ab immemorabili tempore in publicis locis pictæ reperiantur cum radijs & ſplendoribus, ac titulo Beati, cùm hoc pacto ſint magis authenticæ, l. Cenſus 10. & ibi Gottifr. v. Monumenta, ff. de probat. Tria enim publicæ venerationis & cultus ſigna beatificatis, & canonizatis propria in illis ponderanda ſunt. Primò earum retentio in Eccleſijs & locis publicis inter alios Sanctos. Nam huiuſmodi retentionem venerationis cauſa inſtitutam fuiſſe ab Eccleſia tradidimus alibi cum Bellarmino, Duranto ac quibuſdam alijs. Secundò ex radijs & ſplendoribus quibus decorantur, ſicut Imagines Sanctorum, teſte eodem Duranto lib. 1. cap. ac num. 5. Tertiò Inſcriptionibus ac titulo beati. Id enim connumeratur inter illos ſeptem honores, quos Eccleſia tribuit Canonizatis, relatos à Bellarmino contr. tom. 2. lib. 1. de Sanct. beat. cit. cap. 7. Molpheſ. d. conſ. 46. num. 9. Contelor. eo cap. 22. num. 2. & 14. Harum autem antiquitas probatur vel ex depoſitionibus teſtium, vel ex inſcriptionibus, vel ex relationibus peritorum, quibus hac in re maximè deferendum eſt, l. Si quis 3. C. fin. regund. Rot. deciſ. 105. num. 8. & deciſ. 151. num. 14. p. 6. rec. Scacch. de not. & ſign. Sanct. ſect. 9. cap. 6. Quodque proinde dictæ Imagines non minus conferant ad probationem venerationis, & cultus, quàm ſcripturæ, habetur ex teſtimonio D. Gregorij ep. 9. lib. 9. relato in cap. Perlatum, de conſecr. diſt. 9. Et Imagines antiquas optimè conferre ad memoriam & recordationem, habetur in cap. Venerabiles d. 3. ac plurimum ijs deferri ad probationem rerum antiquarum, dixit Rota deciſ. 353. num. 65. & ſeq. p. 5. rec. Vt proinde non minus ex picturis, quàm ex ſcripturis, ac libris, alijſque veterum monumentis validum deſumi argumentum Sanctitatis fuit obſeruatum in Canonizatione S. Raymundi de Pennafort, cuius Sanctitatis non leuè ſpecimen exhibuerunt antiquæ picturæ eum exprimentes pallio ſuæ Religionis ſubſtratum per maris vndas, ac S. Franciſcam Romanam habuiſſe ſibi familiarem Angelum Cuſtodem fuit præcipuè probatum ex eo, quod à longiſſimo tempore ſic pingi conſueuerat, & S. Iſidorum Agricolam Domino ſuo ſitienti excitaſſe fontem aquæ ſtimulo bouis, quem gerebat, fuit itidem probatum ex antiquis Imaginibus, id repræſentantibus, vt habetur ex relationibus eorundem, ac refert Scacch. eadem ſect. 9. cap. 6. Et licet ſecundum ſententiam citati Authoris ſimiles Imagines quantumuis pictæ cum præfatis ſignis & collocatæ in locis publicis non præbeant argumentum ſufficiens ad Canonizationem, denotant nihilominus conceptum & opinionem hominum, ſicque cultum ac venerationem, vt ait idem Scacchus eo loco.

12 Hunc eundem cultum abſque dubio indicat proceſſio ex earum genere, quas lætas dixit Durantus de ritib. Eccleſ. lib. 2. cap. 10. n. 8. ſi quæ ab immemorabili ad Serui Dei honorem inſtituta fuerit, vt ex congeſtis Patrum teſtimonijs tradit Caſalius de Sacr. rit. cap. 38. §. Quantò honore. Qua de re nos quoque alias egimus.

13 Præterea publicæ venerationis argumentum denotat titulus Beati, quo ſeruum Dei vltra Imagines & ſepulchrales Inſcriptiones communiter decoratur, etiam in Litanijs, in quibus ſemper verè Sanctos à fidelibus fuiſſe inuocatos Gerundenſis, Aurelianenſis, Maguntini, Toletani, ac Braccarenſis Concilij ponderatis autoritatibus probat Bellarminus de Sanct. beat. lib. 1. cap. 19. Ac præcipuè ſi vti talem ab omnibus coli tradant Hiſtorici, quibus ſemper fuit adhibita fides, vt propterea iunctis depoſitionibus ſuper Immemorabili pleniſſimam probationem faciant, l. 1. ff. de offic. Praf. Prat. tenetque Abb. in cap. Cum cauſam 13. num. 1. de probat. & in cap. Inter dilectos num. 13. de fid. Inſtrum. & ibi Felin. num. 12. & in cap. 2. num. 49. de reſcript. cum alijs teſtantibus de communi, copioſè congeſtis per Gaſpar. Kloch. de contrib. cap. 20. num. 483. & ſeq. & in terminis Contelor. de canoniz. Sanct. cap. 14. num. 10. Scacch. ſect. 11. cap. 6. Caſtell. eodem argumento q. 7. §. Quæro, Pan. nuin. in relat. S. Bonau. p. 2. ar. 8. Rot. in relationib. S. Raymundi p. 1. ar. 5. & S. Hyacinthi cap. 3. Præcipuè ſi huiuſmodi titulus ipſi adhuc viuenti inditus fuerit. Ex hoc enim indubitatum ſanctitatis argumentum elicit Azot. Inſtit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 6. Contelor. ibid. num. 11. Nec videtur diſſentire Edinerus apud Baronium §. ſiquid referam ſub anno 1098. dum inter teſtimonia Sanctitatis Anſelmi Cantuarienſis Epiſcopi & id recenſet; quod vulgo quaſi à proprio nomine Sanctus homo nuncuparetur. Immò & ipſa aſſentitur Eccleſia, quæ inter præcipua Sanctitatis D. Bonauenturæ argumenta illud retulit in Romano Breuiario, quod à viuente D. Thoma Aquinate Sanctus fuerit appellatus, vt bene obſeruauit Scacch. ſect. 1. cap. 7. §. fin.

Arguit itidem cultum publicum communis reputatio ac 14
publica vox & fama Sanctitatis atque miraculorum orta in vita, & ſtatim ab obitu continuata penes vniuerſum populum, pro Beato ac Sancto venerantem ſeruum Dei, illumque ac eius interceſſionem in ſuis neceſſitatibus inuocantem per aſſiduam à die obitus vſque in præſens ſeriem temporum. Hæc quidem publica vox & fama legitimè probata ſufficit dum verſatur in antiquis iuxta Innoc. in cap. Venienſ. num. 6. de verb. ſignif. Bald. in l. inſuper num. 2. C. de rei vindic. & in l. Proprietatis num. 4. C. de probat. Abb. in cap. Inter dilectos num. 6. ff. de fid. Inſtr. Felin. in Cap. Veniens 1. num. 16. de teſtibus, & in cap. Cum cauſam num. 9. de probation Bellam. deciſ. 70. Caſſador. deciſ. 2. de probation. Caputaq. deciſ. 344. num. 3. & 327. num. 4. p. 3. Seraph. deciſ. 449. num. 3. Put. deciſ. 62. num. 4. lib. 2. in correctis. Et in terminis Canonizationis pleniſſimam probationem facere dixit Rot. in relat. S. Hyacinthi verſ. nec prædictorum, S. Raymundi ar. 3. S. Andreæ Corſini apud Lezanam d. conſ. 1. num. 237. B. Philippi Benitij in rubr. de fama Sanctitatis ar. 2. B. Caietani Thienæi eadem rub. B. Franciſci Borgiæ p. 2. ar. 1. & ſeruorum Dei Gregorij Papæ X. rubr. de Sanct. Vita in 2. arg. Pij Papæ V. p. 3. tit. de alijs Indit. Sanct. ac Hieronymi Æmiliani rubr. de obitu, concurſ. ad ſepulchr. & fama Sanct. §. Quantum denique.

Signa quoque Sanctitatis eliciuntur ex corporis integri- 15
tate, & vnione cum omnibus oſſibus, membriſque. Quod tanquam miraculum conſiderat Rot. in relat. B. Petri Regalati tit. de frequentia populi, & tanquam primum miraculum cenſuit S. Rituum Congreg. in relatione de B. Franciſco Xauerio habita in Conſiſtorio ſecreto à Cardinali à Monte tit. de miracul. poſt mortem. Idem tenet Contelor. cap. 14. num. 14. Scacch. ſect. 9. cap. 3. & alij quam plures ab ijs adducti. Sic Bononiæ viſitur à ducentis ampliùs annis B. Catharina tam integra, vt ſedeat perinde ac ſi adhuc ſpiritum duceret, nouiſque amiciatur veſtibus; cùm ei diu creuerint vngues, creuerintque crines, & præfecti plurimis etiam ad valetudinem profuerint. Aſſiſij adhuc pedibus ſuis inſiſtit corpus integrum S. Franciſci. Oſtenduntur in Monte Falco terni ex carne globuli in S. Claræ Virginis corde, cœlitus nati, tanquam in conchylio gemmæ, & eo nomine ſunt quoque admirandi quod euincant diuinitus Deum vnum & trinum eſſe. Nam ita ſunt æquales pondere, vt in trutina commiſſi tam vnus, quàm duo, quàm tres vnius ponderi reſpondeant ex æquo.

Item Sanctitatem refert fragrantia & odor corporis, 16
adeò vt videatur odor non naturalis, prout dixit Rot. in d. relat. de B. Petro Regalato, & eadem S. Congregat. in relat. de B. Franciſco Xauerio mirac. 2. Quod Scacch. vbi ſupra, Contelor. ibi, & Caſtel. q. 9. princip. de Canoniz. num. 3. ex pluribus S. Scripturæ ac Patrum locis comprobant.

Ex his, quæ dixi, quamuis multa eiuſmodi præter eam, 17
ſatis conſtare poterit de cultu immemorabili, deque caſu excepto.

CONSVLTATIO CCXLII.

Quomodo probetur cultus immemorabilis?

1 CVm Vrbanus VIII. declarauerit in materia Canonizationis immemorabilem curſum intelligi tempus centum annorum metam excedens, ſtatuendum primò videtur, requiri probationem talis exceſſus, ſicut ex declaratione prædicta ſupponunt Scacch. *de Canoniz. Sanct. ſect.* 10. *cap.* 1. *lit.* C. Lezan. *conſ.* 1. *ſub num.* 56. & Bordon. *contr.* 13. *num.* 46.

2 Secundò, tempus excedens metam centum annorum numerandum eſſe ſupra datam præfatorum decretorum, nempè diem 13. Martij 1625. vt Bordon. inquit *eodem loco*, & fuit expreſsè decretum à S. Rituum Congregatione die 23. Martij 1652.

3 Tertiò, non ſufficere probationem Immemorabilis cum ſolis requiſitis Gloſ. *in cap.* 1. *v. Memoriam, de præſcript. in* 6. ſed ampliùs exigi probationem actuum poſitiuorum concernentium alicui ſeruo Dei publicè, hoc eſt nomine Eccleſiæ præſtitum fuiſſe ante diem 13. Martij 1525. cultum cum veneratione, quæ ſolis Sanctis exhibetur, & ab inde citra illum continuaſſe vſque in præſens iuxta communem ſenſum Canoniſtarum *in cap. Cum vobis* 14. *de præſcript.* quem Bellam. *ibidem* expreſſit *num.* 6. 10. & 12.

4 His prælibatis videtur dicendum, quod teſtes, qui deponunt ſuper eiuſmodi immemorabili de auditu à maioribus ſupra centum annos, ac legiſſe penes Hiſtoricos non probant exceſſum metæ centum annorum, ſpecificatum ab Vrbano in determinatione Immemorabilis. Nam cum duplex ſit modus probandi centenariam, directus & præſumptiuus, ſicut colligitur ex Bald. *in auth. Quas actiones n.* 18. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* Bellam. *d. cap. Cum vobis num.* 12. & ibi Felin. *num.* 8. dicendum eſt, Vrbanum exegiſſe directum tum ex regula, quod probatio nunquam concludit per poſſibile, ſed per neceſſe ſecundum Bald. *in l. Ad probationem* 27. *num.* 1. *C. de probat. & l. multis* 17. *n.* 2. *C. de liberal. cauſ.* Præſertim quando agitur de probatione vera, qualem vel ipſa materia deſiderat, vt idem ait *in l. Ad hoc* 4. *num.* 5. *C. Vnde legitimi*, & proſequuntur alij penes Raudenſ. *de analog. cap.* 25. *n.* 36. Tum ex qualitate cauſæ, in qua maximum deceptionis periculum verſatur, ſicque indiget maiori diligentia circa modum probandi ex notatis per Gloſ. *in cap. Venerabili v. diligentia*, ibique Doctores communiter *de teſtibus*.

5 Quoniam præſumptiua probatio ſolum admittitur vbi inquiritur de re modici præiudicij, ſecus vbi conſiderabile eſt graue ac magnum præiudicium iuxta diſtinctionem Bart. *in l.* 2. *§. Si dubitetur num.* 2. & Bald. *n.* 3. *C. quemadmodum, teſtam. aper.* Tum quia talis cultus deducitur pro cauſa materiali ad exceptionem à regula prohibitiua illius, qui propterea debet plenè ac directè probari, non autem præſumptiuè ex theorica Baldi *in l.* 1. *num.* 20. *C. de iur. fiſc. l.* 10.

6 Ideòque nequeunt profectò centenariam probare teſtes, qui ſunt minores ætatis annorum centum ſupra quatuordecim, vt ſcilicet, dempta pupillari ætate, valeant ex propria ſcientia deponere de actibus geſtis ſupra & infra ſpatium centum annorum, ſicut pro certo ſupponunt in præcitato *cap. Cum vobis, de præſcript.* Doctores, vbi licet Gloſ. *v. centum* dixerit, impoſſibilem eſſe probationem centum annorum, eique adhæſerint Vincent. Io: de Lignan. & Hoſtien. *n.* 1. rectiùs tamen, alij tale dictum improbarunt, animaduertendo non ſolum poſſe centenariam probari per teſtes ætatis perfectæ, quorum poſſibilis exiſtentia, licet rariſſima, nequit inficiari, ſed etiam per inſtrumenta, & confeſſionem alterius partis in totum, vel partim per inſtrumenta, partim verò per teſtes, adeò vt inſtrumenta ſuppleant quod teſtibus per ætatem deficere poſſet. Ijque ſunt Io: Andr. *num.* 6. Bald. *ſub num.* 1. Butr. *n.* 7. *poſt med.* Anchar. *n.* 1. Abb. *n.* 5. Imol. *num.* 3. Guidop. *num.* 3. Alex. de Neu. *num.* 19. & alij non pauci.

7 Quod ſi replicetur Bald. *in d. auth. Quas actiones*, & cum eo Felin. *in illo cap. Cum vobis*, ob maximam difficultatem inueniendi mortales tam grauis ætatis, admittere etiam probationem præſumptiuam per teſtes deponentes de fama, quæ per ſe multum operatur in factis antiquis, præſertim notorijs, eiſque acceſſiſſe Pariſ. *in repet. eiuſdem cap. n.* 8. facillimè poterit reſponderi, intelligendos eos eſſe iuxta diſtinctionem Bartoli ſuperiùs adductam, quando ſcilicet agitur de re modici præiudicij, cùm idem Bald. *in l. Non ignorat* 9. *num.* 10. *C. de ijs, qui accuſar. non poſſ.* declarauerit, probationes præſumptiuas ſufficere in modicis præiudicijs, Sicque concludendum eſt hoc caſu, quo agitur de re ſummi momenti, cùm nihil grauius detur in Eccleſia militante, requiri modum directum probandi centenariam ex certa teſtium ſcientia, nec ſufficere præſumptiuam innixam ſoli auditui ab alijs.

8 E quibus patet, non bene poſſe prætendi, quod ad legitimam probationem exceſſus metæ centum annorum ſatis ſit modus ordinarius probandi immemorabilem de viſu per quadraginta annos, & ab inde ſupra de auditu à maioribus, quamuis plerique dixerint, eam plus temporis continere, quàm centenariam. Nam contrarium verius ſtatuit communis aſſertio Canoniſtarum cum Gloſ. *in d. cap. Cum vobis, v. Centum annorum*, ac multis tuetur Aym. *de antiq. temp. p.* 4. *§. Abſolutis ex num.* 2. *ad* 9. Quare Barboſ. *in collect. eiuſdem cap.* dixit, communiter operari per dictum Gloſſæ, quod præſcriptio centenaria ſit potior immemorabili, nec huius probationem ſufficere, vbi lex requirit probationem centum annorum, & Rota coram Seraph. *deciſ.* 1141. *num.* 10. admiſit pro conſtanti, quod probatio Immemorabilis ſit debilior probatione centenaria.

9 Nihilominus eſto, quod centenaria ſit maior Immemorabili, cùm contrarium, quod nempè Immemorabilis ſit potior centenaria, vtpotè comprehendens non ſolum centum, ſed etiam mille annos, immo tempus infinitum dixerint relati per Molin. *de primog. Hiſpan. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 46. & nos infra, & nouiſſimè continuata temporum ſeriè vſq; in præſentem diem; attamen cultus non modò immemorabilis, ſed etiam vltra centum annos formaliter ac luculentiſſimè probatur ex teſtium depoſitionibus, Hiſtoricis antiquis & modernis, Imaginibus, alijſque *in præcedenti Conſultatione deductis*.

10 Quatenus verò exceſſus Centenariæ & Immemorabilis venerationis & cultus alicui ſeruo Dei exhibiti numerandus eſſet ante publicationem Decretorum anni 1625. iuxta aſſertam interpretationem Sac. Rituum Congregationis, cùm potiùs attendenda videantur poſteriora decreta anni 1634. in quibus declaratur tempus longiſſimum, illiuſque immemorabilem curſum, indefinitè exceptuatum in præcedentibus anni 1625. eſſe tempus, centum annorum metam excedens, nihilominus concludenter probari poteſt dictus exceſſus nedum ante annum 1525. ſed etiam longè prius ex ponderatis in antedicta Conſultatione.

11 Item vel non requiritur ſpecifica probatio actuum poſitiuorum in particulari, vnde ortum habuit Immemorabilis exhibitio publicæ venerationis & cultus, ſicut in ſimili reſpondit Oldrad. *conſ.* 244. *n.* 13. *& conſ.* 254. *num.* 15. Io: Faber. *in §. Ex non ſcripto num.* 9. *Inſtit. de iure nat.* & latiùs Decian. teſtans de communi *conſ.* 51. *num.* 35. 37. *&* 109. *vol.* 2. ſed ſufficit, quod teſtes deponant in genere, Rot. *dec.* 702. *n.* 3. *p.* 1. *dec.* 512. *n.* 16. *p.* 5. *tom.* 2. *& dec.* 56. *n.* 15. *p.* 7. *rec.* vel ſanè probatio actuum poſitiuorum ante centum annos, quatenus requireretur, plenè probari etiam poteſt ex pluribus congeſtis in dicta præcedenti Conſultatione.

12 His poſitis aſſero. Immemorabilis eiuſmodi plenè ac formaliter probatur ex teſtibus ſufficientias ætatis, nimirum excedentibus annum quinquageſimum quartum, ac deponentibus ſecundùm omnia requiſita per Gloſ. *in cap. vnic. v. Memoria, de præſcript. in* 6. Primò nempè ita vidiſſe per quadraginta annos & ampliùs. Secundò: Nil vnquam vidiſſe vel audiuiſſe in contrarium. Tertiò: Fuiſſe ac eſſe publicam vocem & famam, communem reputationem & antiquam traditionem. Quartò: Non extare contrarij, ſeu initij memoriam. Porrò hæc eſt praxis probandi Immemorabilem & centenariam tradita à Canoniſtarum Principe Innoc. *in cap. Veniens* 34. *num.* 1. *&* 4. *de verb. ſignif.* Quam vti communiter approbatam ſectatur

ctatur

ſtatuit Rot. *dec.* 513. *num.* 12. & 13. *p.* 5. *tom.* 2. & *dec.* 56. *num.* 3. & *dec.* 317. *num.* 3. *p.* 7. *rec.* ac ſæpè alibi. Et in terminis Canonizandorum in relat. S. Hyacinthi *v. Nec præfatorum fides*, & S. Raymundi *art.* 3. Maximè verò cum eorum depoſitiones fuerint adminiculatæ multiplici teſtimonio ac authoritate Hiſtoricorum probatæ fidei, Imaginibus, aliiſque in ſuperiori Conſultatione libratis, ex quibus deducitur plena & concludens probatio Immemorabilis & Centenariæ venerationis.

12 Hinc trado, quod poſteriora Decreta non derogarunt immemorabili, quæ de iure perfectiſſimè probatur per teſtes deponentes cum requiſitis adductis. Quoniam verò grauiſſima erat inter Doctores concertatio, vtrū immemorabilis poſſit dici probata quoties apparet de initio, & varij varie id vſurpabant. Nam plerique innixi authoritate dictæ Gloſsæ, recenſentis inter cætera requiſita immemorabilis iſtud, quod non extet initij memoria, dixerunt & præ alijs Prob. *ad Monach. num.* 25. deſtructam iri prorſus immemorabilis ſubſtantiam, conſtito de initio, idemque arbitrati ſunt Alex. *conſ.* 16. *num.* 15. & *ſeq. lib.* 5. Oldrad. *conſ.* 254. *num.* 15. Pur. *dec.* 426. *num.* 2. *lib.* 2. Buratt. *dec.* 551. *num.* 1. Alij verò quamplures contrarium renuerunt quoties initium ſit ſupra centum annos, nempè Innoc. *in d. cap. Veniens num.* 2. Butr. *in cap. Quid per nouale num.* 15. *de verb. ſignif.* ac latè Gabr. *de præſcript. concl.* 1. *num.* 78. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 61. Garz. *de benef. p.* 5. *cap.* 9. *num.* 119. cui ſententiæ adhæſit Rot. *dec.* 124. *num.* 2. & 491. *num.* 4. *p.* 3. *rec.* & in Bononien. Archipresbyteratus 23. Martij 1648. coram Cardinali Corrado. Quinimo non defuerunt Doctores, putantes longiſſimum & immemorabile tempus eſſe minus centum annis propter dies hominum valdè abbreuiatos, inter quos præcipuus eſt Crauet. *de antiq. p.* 4. *d.* §. *Abſolutis num.* 8. Menoch. *conſ.* 2. *num.* 308. & *ſeqq. de arbitr. caſ.* 3. *num. fin.* vbi de veriori, Caualc. *dec.* 17. *num.* 9. *p.* 2. Ricc. *in prax. nouiſ. probat. iuriſp. reſol.* 70. *circa fin.* & in puncto Bonac. *tom.* 2. *ad* 1. *præc. Decal. diſp.* 3. *quæſt.* 1. *pun.* 2. ſentiens, dicta prima decreta excipientia longiſſimum temporis curſum benè poſſe intelligi de quadraginta annis, quamquam alij dicant requiri centenariam. Aliqui aſſeruerunt tempus longiſſimum & antiquiſſimum eſſe 30. annos. Quamplures 70. Nonnulli 90. Multi 56. annorum eſſe antiquum refert Menoch. *de arb. loco cit.* ac Maſcard. *de prob. concl.* 103. *num.* 3. & *ſeq. vbi num.* 9. recenſet, quod Rota aliquando tenuerit, tempus 70. annorum eſſe antiquiſſimum, & Cephal. *conſ.* 483. *num.* 14. ait, tempus 84. annorum eſſe antiquum, Soccin. *iun. conſ.* 22. *num.* 18. *vol.* 1. quod tempus triginta & quadraginta annorum ſit longiſſimum, Soccin. Sen. *conſ.* 83. *num.* 7. *vol.* 1. Larderch. *conſ.* 127. quod tempus 50. annorum eſt antiquum, Burat. *dec.* 376. *num.* 4. vbi Adden. quod ſententia dicitur longiſſimo tempore lata ſi ante 40. annos promulgata fuerit.

13 Iure igitur ac meritò Vrbanus VIII. aptum ac congruens rei præſenti exiſtimauit haſce controuerſias dirimere, declarando, quod longiſſimum & immemorabile tempus in propoſito cenſeatur illud, quod metam centum annorum excedit, & ſic approbando dictam ſecundum opinionem, quod tantum tempus dicatur immemorabile, quantumuis ſupra illud doceatur de initio, dum alias, retenta dicta prima opinione, impoſſibilis omnino foret probatio immemorabilis cultus, cùm cuiuſuis ſerui Dei ſit certa dies obitus, & ſic initium venerationis. Eatenus autem cenſetur exegiſſe exceſſum centum annorum, quatenus neceſſarium duxit euellere diſſidium Authorum, eorumque opinionem qui tenebant ſufficere breuius annorum ſpatium, vtpotè tutam in re adeò graui. Atque id eſt, quod tradunt Scacch. *de not.* & *ſign. Sanct. ſect.* 10. *cap.* 1. *lit. C.* Lezan. *conſult.* 1. *num.* 36. rectè aduertens, quod ſtante hac declaratione non poteſt ſuſtineri ſententia Bonacinæ vbi ſupra, ſed requiritur tempus centum annorum. Quod etiam obſeruat Bordon. *contr.* 16. *num.* 26.

14 Ac præcipuè cum probatio immemorabilis ſecundum plures graueſque Authores ſit excellentior & maioris virtutis quàm centenaria, vtpotè ſub ſe continens omne tempus. Quod nominatim tenent Felin. *in cap. Ad audientiam num.* 27. & *in cap. Cum vobis num.* 3. & *in cap. Si diligenti*, ibique Cardinal. *num.* 7. *de præſcript.* Couar. *in cap. poſſeſſor. p.* 2. §. 3. *num.* 9. Molin. ſuperius adductus *l.* 2. *cap.* 7. *num.* 46. vbi reſpondet ad Gloſ. *in cit. cap. Cum vobis de præſcript.*

Itaque nullatenus credendum eſt quod dicta poſte- 15
riora decreta voluerint è medio tollere hanc formam probationis adeò in iure priuilegiatam per ſimplicem declarationem, quæ cùm ea benè ſe compatitur. Nam Immemorabilis numquam cenſetur ſublata, niſi ei fuerit expreſsè derogatum, Alex. *conſ.* 60. *nu.* 3. *lib.* 1. & *conſ.* 16. *num.* 26. *lib.* 5. Abb. *conſ.* 64. *num.* 93. Neque etiam id poteſt efficere ſimplex declaratio, quæ nouam diſpoſitionem non inducit, ſed ſolum quid in præcedenti fuerit actum oſtendit, Bald. *in l.* 1. *C. de teſtam. manum.* Dec. *in l. Edita num.* 17. *C. de eden.* cum alijs per Gabr. *de reg. Iur. concl.* 3. *num.* 1.

Nec idcircò applicabilis eſt Gloſ. *in d. cap. Cum vobis*, *v.* 16
centum annorum, *de præſcrip.* Aduerto enim in textu expreſsè caueri quod aduerſus Eccleſiam Romanam nonniſi centenaria præſcriptio currat. Vnde dicta Gloſſa, licet agnoſcat impoſſibilitatem, ex quo teſtes habere debent ſaltem centum & quatuordecim annos, adhuc tamen concludit non eſſe recedendum à verbis, & probandam eſſe centenariam, eo quod ita placuit legiſlatori, quæ præciſa diſpoſitio in hoc caſu non concurrit, ſed, vt dictum eſt, ſimplex declaratio circa tempus Immemorabile.

Ceterùm etiamſi ad formam Decretorum adimplendam 17
non ſufficeret ſola probatio Immemorabilis cùm requiſitis Gloſſæ, ſed exigeretur centenaria, ea non deficeret in hac materia. Nam licet propter difficultatem, immò impoſſibilitatem rei non poſſint reperiri teſtes annorum 114. qui directè deponant de viſu per totum centenarium, tamen pro eo tempore, quod excedit hominum memoriam, etiam contra Eccleſiam Romanam, admittitur probatio præſumptiua per famam, vt optimè monet Baldus *in auth. quas actiones num.* 17. & 18. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* quem ſequuntur & comprobant Felin. *in d. cap. Cum vobis num.* 8. Bellam. *num.* 10. *cum ſeq.* dicens cùm Lignano ac Hoſtienſi, quod teſtes debent deponere de poſſeſſione à centum annis, & circa. Idem aſſerunt Dec. *in cap. Cum dilecta num.* 21. *de confir. vtil. vel inutil.* Anchar. *in cap. vn. ſub fin. de præſcript. in* 6. & ibi Lap. Abb. *num.* 8. Crauet. *de antiq. temp. p.* 4. §. *materia ſingularitatis teſtium num.* 42.

Probationem autem per famam in antiquis excedenti- 18
bus hominum memoriam & metam centum annorum admitti, etiam in rebus arduis, vltra Doctores ſupra allegatos, qui loquuntur aduerſus Eccleſiam Romanam, in his terminis probandæ famæ ſanctitatis & miraculorum, non obſtante quod prius dixerit, Canonizationem eſſe vnam de maioribus cauſis, quæ inter Chriſtianos proponi poſſint, firmat Caſtellin. *de Canoniz. quæſt.* 7. *princip.* §. *In contrarium facit*, prout vniuerſim in quacumque materia, vbi agitur de rebus, quæ metam humanæ memoriæ excedunt, famam plenè probare dicunt Grat. *cap.* 918. *num.* 15. Caſſad. *dec.* 2. *num.* 5. *de probat.* & *dec.* 353. *num.* 81. *p.* 5. *rec.*

Ac propterea ceſſat illatio, quod centenaria improba- 19
bilis ſit, niſi per teſtes ætatis annorum 114. Nam cùm ex duobus modis probandi centenariam, directo nempè, & præſumptiuo, prior ſit difficilis, immò impoſſibilis, quia nemo tam diutius viuit, vt reddere queat cauſam ſcientiæ de tanto tempore per ſenſum corporis ex Baldo, procul dubio ſufficit præſumptiuus per publicam vocem & famam, quæ in factis multum antiquis, & excedentibus hominum memoriam, aut ſi maius ſpatium centum annorum ratione difficultatis, obtinet locum ac vicem plenæ probationis iuxta receptiſſimam ſententiam, quam tuentur Bald. *ibid. eo num.* 18. & *in l. Conuenticulam* 15. *num.* 8. *C. de Epiſcop.* & *in l. Proprietatis num.* 2. *C. de probat.* Angel. inquiens, quod ſi volo probare, quod iſta domus fuerit Dantis Poetæ, vel alterius defuncti iam à centum annis, ſufficit, quod probetur de fama *in l. At qui natura* 19. §. *Cum me abſente num.* 2. *ff. de negot. geſt.* referendo ita iudicatum fuiſſe Paduæ in quadam ardua quæſtione, vbi cùm ageretur de probando facto à 200. annis, probatio per famam ſatis fuit ad victoriam cauſæ. Idem reperit in *l. quidam in ſuo* 27. *ſub num.* 5. *ff. de condit. inſtit.* & ex eo Dec *in cap.* 1. *num.* 44. *de appell.* Iaſ. *in repet. l. Admonendi num.* 242. & 246. *ff. de iureiur.* Quod antea aſſeruerat Butr.

in cap.

in cap. Veniens 1. *num.* 10. ibique Abb. Felin. ac cæteri *de teſtib.* Tenetque Barbatia, qui pro obtinentibus ab antiquo caſtra, & loca à Romanis Pontificibus reſpondit, ſufficere probationem per famam, nec aliud eſſe neceſſarium. Ita *conſ.* 41. *num.* 4. *vol.* 1. *& conſ.* 6. *num.* 5. ac latius *num.* 19. *&* 22. *vol.* 2. ſubdens *n.* 27. Ius patronatus 200. annorum, quòd non poteſt directè probari, plenè tamen ac ſufficienter iuſtificari præſumptiue per famam. Similia repetit *conſ.* 8. *num.* 3. *& ſeq.* item *conſ.* 18. *num.* 75. *eod. vol.* 2. *& conſ.* 55. *num.* 12. *vol.* 4. cum alijs congeſtis per Maſcard. *de probat. q.* 1. *concluſ.* 103. *num.* 12. *&* 13. nimirum quod Centenaria probatio per teſtes annorum quinquaginta quatuor deponentes cùm prænotatis requiſitis Gloſſæ dicatur plena & concludens probatio.

20 Nec locus eſt replicationi, quod præſumptiua probatio per famam ſolum admittatur in modicis præiudicijs. Nam quod plenè probet in factis antiquis, in quibus agitur de graui præiudicio ſecundùm magis communem inquiunt Doctores apud Aym. *de antiq. temp. p.* 1. *§. Viſo in hac num.* 1. *& p.* 4. *§. Materia iſta num.* 41. Et Maſcard. *concl.* 105. *num.* 3. Quod potiori iure procedit quando fama adminiculatur alijs probationibus, ſeu vrgentiſſimis præſumptionibus ac coniecturis. Quia tunc in factis antiquis & in cauſis arduis plenam probationem, inducit vt docent Barbat. *d. conſ.* 8. *num.* 12. *vol.* 2. ac alij ab Aymone deducti *ead. p.* 1. *num.* 3. firmatque Rot. *dec.* 117. *num.* 3. *p.* 7. *rec.*

21 Minus quoque ſubſiſtit, quod Decreta Vrbani exigant directam probationem Immemorabilis ac centenariæ exhibitionis cultus; quin potius liquet contenta fuiſſe plena probatione, prout legitimè fieri poſſet atque deberet. *Nam pagina* 10. *§. Demum & ſeq.* poſtquam. Pontifex expreſsè prohibuerit Ordinarijs, aut ab Apoſtolica Sede ſpecialiter Delegatis, in huiuſmodi cauſis ſe intromittere antequam plenè doctum fuerit de paritione eorumdem decretorum, ſolummodò dicit: *Niſi poſtulator prius per legitimas iuridicè ſuſceptas probationes, &c. præſcriptam in præfato noſtro Decreto formam omninò ſeruatam extitiſſe docuerit.* Idque clarius expreſſit verbis illis prohibentibus ipſi S. Rituum Congregationi, ſe ingerendi in proſecutione ac diſcuſſione huiuſmodi cauſarum priuſquam de illorum paritione doctum fuerit per particularem & authenticum proceſſum ab ipſo Ordinario, aut Sedis Apoſtolicæ ſpecialiter Delegato conficiendum, ſcilicet; *Niſi prius in ipſa S. Rituum Congregatione alio ſeiunctim oblato authentico proceſſu ex eo Ordinarium aut ab Apoſtolica Sede ſpecialiter Delegatum ritè & rectè, vt præmittitur, cognouiſſe, aut pronunciaſſe prælibato Decreto nequaquam contraitum eſſe plenè conſtiterit:* Porrò verba illa: *Per legitimas iuridice ſuſceptas probationes docuerit*, expreſſa in priori prohibitione, tum illa: *Plenè conſtiterit* ſubiecta in ſubſequenti, optimè verificantur in plena probatione Immemorabilis & centenariæ exhibitionis cultus præſumptiuè facta per famam ſufficienter probatam cùm ſuis requiſitis, ſicque obtinentem locum & vicem plenæ probationis, vti prædictum eſt.

22 Et ſanè veriſimile non arbitror, quod reiecta hac validiſſima, & à Doctoribus communi ferè calculo approbata probandæ Centenariæ ratione, voluiſſe Decreta præſcribere directam probationem Centenariæ, quæ de ſui natura ſaltem ſecundum ea, quæ communiter accidunt, eſt impoſſibilis, cùm exigat teſtes, quorum ætas ſuperet quartum decimum annum ſupra centeſimum. *Quoties enim quiſque,* ait D. Hieronymus *Ep.* 21. *lib.* 1. *aut centenariam traſgreditur ætatem, aut non ad eam ſic peruenit, vt perueniſſe pæniteat?* Et inter innumeros, quos centeſimum annum vel exceſſiſſe, vel attigiſſe recenſet, vix quatuor enumerat Phlegeton. Trallian. *in lib. de mirab.* Quod ſi etiam fabuloſas excipias narrationes paucos in longæuorum cenſu reperies apud Plinium, illum hiſtoriæ naturalis Prothonotarium *li.* 7. *cap.* 48. & Lucian. in ſuo de *Macrob. Opuſculo* Reliqua gerras exiſtimo.

CONSVLTATIO CCXLIII.

An verba illa per modum declamationis exceptiuè expreſſa in Decretis Vrbani VIII. Aut per communem Eccleſiæ conſenſum &c. coluntur, *ſint intelligenda de Eccleſia particulari?*

NOn puto, ſed intelligenda ſunt de Eccleſia vniuerſali in Petri ſoliditate firmata, vnumque corpus myſticum plurium membrorum compoſitione ſub eiuſdem Spiritus vnitate conflatum, cuius caput viſibile eſt Summos Pontifex, & pro qua ſolùm Dominus rogauit, ne deficeret, adeò vt nequeat errare, *c. Ita Dominus* 17. cum Gloſ. *v. Nec portæ d.* 19. *cap. loquitur Dominus* 18. vbi etiam Gloſ. *v. Vnum corpus* 24. *quæſt.* 1. Habeturque *in Clem.* 1. *§. Verum de exceſſ. Prælat.* cum ſimilibus, hoc eſt de vniuerſa Congregatione fidelium in ſymbolo Apoſtolorum dicta *Vnam ſanctam* Eccleſiam iuxta expoſitionem Nicolai I. *in cap. Eccleſia* 8. *de conſecrat. diſt.* 1. & Ioannis XXII. *in extrauag. vnic. v. Cum itaque de celeb. Miſſ.* inter communes, ac Gloſ. *Extrauag. Suſcepti regiminis, v. Eccleſijs, de elect. & extrauag. Execrabili v. Vniuerſali, de præb. & dignit.* Deque hac communi omnium fidelium aſſertione loquitur Baron. *Annal. tom.* 7. *ad ann.* 526. ibi. *Sed maiorem ſibi vindicat fidem, quòd communi aſſertione ab omnibus fidelibus traditur, quàm quod in vno, vel altero Codice legitur.* Ideoque verba prædicta rectè expoſuit de conſenſu vniuerſali Bordon. *contr.* 13. *de Canoniz. Sanct. num.* 46. ſubdens talem conſenſum vniuerſalem habendum eſſe pro verò, cùm impoſſibile ſit, quod vniuerſa Eccleſia, in qua neque macula, neque ruga eſt, poſſit errare. Idemque ſuppoſuit Scacch. *de Sign. & not. Sanct. ſect.* 1. *cap.* 7. *lit. D.* ac quidam alij. Nam profectò communis conſenſus totius Eccleſiæ non poteſt eſſe, niſi à Deo. Quod autem eſt à Deo, infallibile & certiſſimum eſt. Nulla enim potentia humana poteſt efficere quod omnes homines id ipſum dicant. 1

Nihilominus dico, ex his dumtaxat poſſe inferri, quod cultus cuipiam ſeruo Dei exhibitus non ſit ampliandus ad vniuerſam Eccleſiam vltrà loca particularia, in quibus hactenus fuit exhibitus, prout fieri conſueuit in Indultis Beatificationis, aut venerationis, quæ Sedes Apoſtolica, vt plurimum, limitatè concedit ad certa loca, vel ad certas perſonas, vel iuxta certam formam; referente Hoſtienſe *in cap.* 1. *num.* 9. *de reliq. & vener. Sanct.* exemplum Caroli Magni, qui ex tolerantia Romanæ Eccleſiæ, tanquam Sanctus veneratur in ſola Capella Aquiſgrana, & non in alijs Eccleſijs. Quod repetunt Ioan. Andr. *num.* 5. & Cardin. *num.* 6. Ac proinde ritè dici poteſt, quod immemorabili tempore communiter fuerit præſtitus, limitatè verò in certis locis, vt animaduertit Scacch. *ſect.* 9. *cap.* 6. *& ſect.* 10. *cap.* 4. Nam, vt idem ait *ſect.* 1. *cap.* 7. quando alicui prædefuncto Sanctitatis titulus conceſſus eſt, aut publica veneratio & cultus ab antiquo, licet poſt tempora Alexandri III. exhibitus fuerit ab aliqua Eccleſia particulari; ſeu pluribus, elicitur ſufficiens argumentum Sanctitatis ad effectum Beatificationis, & Canonizationis. 2

Item ex his tantum probari omnes alias Eccleſias eſſe quaſi membra, nec in decreto Vrbani VIII. poteſt vel debet intelligi de Eccleſia vniuerſali. Quia neceſſarò ſupponeret Canonizationem ſolemniter celebratam, quæ fit nomine Eccleſiæ vniuerſalis, non autem celebrandam. Quod confirmat textus *in d. c. loquitur Dominus* 24. *q.* 1. ibi. *Epiſcopatus vnus eſt, tamen à ſingulis inſolidum pars tenetur. Quia licet alij Epiſcopi non ſint vocati in plenitudinem poteſtatis, ſunt tamen vocati in partem ſollicitudinis dominici gregis cap. Decreto, & c. Qui ſe ſcit.* 2. *qu.* 6. Idem deducitur ex citato Baronio, qui non idcircò negat fidem Codices particularis, ſed non eſſe tantæ fidei affirmat. Ita ſanè Concilia prouincialia obligant tantum in Prouincia, *cap.* 2. *de conſuet. in* 6. vniuerſalia verò omnes Chriſtianos in toto Orbe. Nec proinde ſequitur Prouincialia non habere authoritatem, ſed non tantam. Et hanc opinionem frequenter ſequuta eſt Rota & S. Rituum Congregatio poſt decreta Vrbani in 3

Cani-

Canonizat. S. Andreæ Corſini, cui fuerat præſtitus cultus in Diœceſi Feſulana, & in Religione Carmelitarum, vt in eius *relat. p. 4. §. Primò vero*. Et licet detur traditio vniuerſalis, vt in *c. Illa eſt* 12. *d.* tamen ſi traditio obſeruetur in tota Eccleſia, neceſſariò prouenit vel ab ipſis Apoſtolis, vel à Concilijs vniuerſalibus, vt ibi proſequitur D. Auguſtinus, & Baronius ad *annum Chriſti* 102. *num.* 11. vbi de Canonibus Apoſtolorum.

CONSVLTATIO CCXLIV.

An verba illa: Aut per Patrum, virorumque Sanctorumque ſcripta in *eiſdem Decretis appoſita reſpiciant ſeruos Dei, qui obdormiuerint in Domino ante tempora Alexandri III. ad Pontificatum euecti annis Septembris* 1159?

1 RESpondeo affirmatiuè iuxta aduerſionem Scach. *de not. & ſign. Sanct. ſect.* 1. *cap.* 7. vt ſcilicet quod ad illorum dumtaxat Sanctitatem & venerationem in Eccleſia militante ſtandum ſit teſtimonijs Sanctorum ſcriptorum, cuius rei exemplum patet ex decreto Gelaſij *in cap. Sancta Romana Eccleſia* 3. *dict.* 15. ibi. *Item vitas Patrum Pauli, Antonij, Hilarionis & omnium eremitarum, quas tamen vir beatiſſimus ſcripſit Hieronymus cum omni honore ſuſcipimus*. Secus verò quoad ſeruos Dei, mortuos poſt tempora dicti Pontificis, qui *cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanct.* voluit, quod ſingula quæ ad venerationem & cultum ſpectant, pendeant à ſola authoritate ſedis Apoſtolicæ ad hoc vt omnis errandi anſa penitus à mente fidelium elidatur. Quare idem Scacchus loco allegato loquens de titulo ſanctitatis iam ab antiquis temporibus alicui ſeruo Dei defuncto poſt Alexandrum III. conceſſo aliquam Eccleſiam particularem, vel in Litanijs, vel in Officio diuino, ſiue per recitationem Horarum Canonicarum ad illius honorem, ſiue per aliquam commemorationem in anniuerſario die obitus eiuſdem, inquit, ſolum ſumum inde elici poſſe, dummodo Epiſcopi non temere, ſed iuridicè ad hoc proceſſerint, examinatis meritis talis defuncti, cui titulus Sanctitatis tribuitur, vtpotè quia præceſſerit inquiſitio de vita & moribus illius, fueritque adhibita ſententia Synodi diœceſanæ, quæ non aliter ſuper præſtatione cultus ac venerationis emanauerit, quàm per vota & ſuffragia totius Cleri, & ſingulorum de corpore illius Eccleſiæ, perque actum publicum & ſolemniſſimum. Vnde liquet non poſſe caſum exceptum firmari ex libris & ſcripturis Patrum, Scriptorumque illuſtrium ſi agatur de veneratione ac cultu cuiuſpiam ſerui Dei, qui obierit poſt tempora Alexandri III. Præſertim ſi nullus ex libris & ſcriptis exhibitis eum habeat authorem, qui Patris, aut viri ſancti nomen in Eccleſia promereatur.

2 Ac inſuper præallegata verba intelligenda ſunt de cultu publico eius, qui per antiquam traditionem Eccleſiæ militantis Patrum, virorumque ſanctorum ſcriptis firmatam, vel per vniuerſalem dictæ Eccleſiæ conſenſum probatus fuit ſanctus. Quoniam huiuſmodi probatio æquiualet Canonizationi, cum antiquitus non requireretur ea forma Canonizationis, quæ recepta fuit poſt decretum Alexandri III. ſicut in propoſito argunt Suar. *tom.* 1. *in* 3. *p. qu.* 25. *art.* 6. *diſp* 55. *ſect.* 2. Sanch. *in Decal. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. Baldell. *tom.* 2. *diſp.* 12. *num.* 26. *& diſp.* 13. *nu.* 4. ac Lezan. *conſ.* 1. *num.* 35.

3 Verumtamen moneo, hactenus dicta procedere quando agitur de probanda formali Canonizatione, vt diſtinguendo tradit Scacch. *eadem ſect.* 1. *cap.* 7. At quando agitur de probandis actibus particularibus exhibitæ venerationis & cultus; ad hoc vt inde eliciatur argumentum ad effectum Canonizationis plenam, & indubiam fidem adhibendam eſſe Chronicis, Scriptoribus, atque Hiſtoricis inquit idem Scacch. *ſect.* 11. *cap.* 6. probatque Gratian. *cap.* 893. *num.* 6. Contelor. *de Canoniz. Sanct. cap.* 14. *num.* 10. Caſtell. *de Canoniz. qu.* 7. ac Rot *dec.* 212. *num.* 8. *p.* 6. *rec.* & in Papien. fructuum 15. Ianuarij coram Ghiſlerio, & *in relat.* ſerui Dei Gregorij Papæ X. *tit. de ſanct.* §. *Tertium, & in relat.* Petri Regalati *tit. de fam.* §. *Quod attinet ad Scriptores*, S. Andreæ Corſini *cap.* 1. *de venerat.* S. Hyacinthi *fol.* 28. *v. nec prædictorum fides*, S. Raymundi *p.* 2. *art.* 2. paſſimque alibi.

Quod ſanè procedit etiamſi aliqui ex ijs impreſſi fuerint infra centeſimum, cum ſit attendendum tempus, quo libri fuerint conſcripti, ex quo in hac materia nomine librorum non veniunt magis libri impreſſi, quàm aliæ ſcripturæ quoquomodo appareant, & antiquitatem redoleant, vt dicit Abb. *in cap. cum cauſam num.* 1. & ibi Hoſt. *num.* 2. & Io. Andr. *num.* 3. *de probat.* 4

Sed etiamſi eiuſmodi libri non eſſent in publicis Archiuijs cuſtoditi. Quia verſatur in antiquis & in cauſis modici præiudicij, quales dicuntur eæ, in quibus non agitur de intereſſe alicuius, licet aliàs ſint grauiſſimæ per text. & Gloſ. *in cap. Cum cauſam, de probat.* vbi egregiè Panorm. *nu.* 1. ita loquitur. *Dic ergo, quod aut agitur de nullius præiudicio, & tunc ſcripturæ librorum non authenticorum, vel ſcripturæ lapidum faciunt fidem. Pone exemplum. Si dubitetur, an Eccleſia fuerit conſecrata, vel infans baptizatus, vel quid ſimile. Idem puto ſi factum ſit antiquiſſimum, & agatur de modico præiudicio. Non enim mandatur hic de libris repertis ſub cuſtodia publica, & fideli, ſed indiſtinctè per libros antiquos, qui, cùm agatur de modico præiudicio, nec verſetur intereſſe burſale, non eſt veriſimile, quod quis ſcripſerit falſum*. Idipſum tradunt ibi Hoſt. *num.* 5. Io. Andr. *num.* 10. referens, ſe legiſſe in vna legenda, quod S. Hieronymus fuit Cardinalis & habuit titulum S. Anaſtaſiæ. Qua de re alibi, ac cæteri omnes, nominatim Bellam. *dec.* 70. *in fin.* Rot. *dec.* 718. *num.* 2. *p.* 4. *diu.* & latiſſime *dec.* 353. *num.* 23. *cum ſeq. p.* 5. *rec.* & in terminis plenè Caſtell. *de Canoniz. quæſt.* 7. *princip. ſub fin.* Panuin. *in relat. S. Bonauentura p.* 2. *art.* 8. eadem Rot. *in relat.* S. Hyacinthi *cap.* 3. S. Raymundi *p.* 2. *art.* 3. B. Andreæ Corſini *p.* 4. §. 1. apud Lezan. *conſ.* 1. *num.* 237. & S. Ignatij *tit. de Temper.* & ſacr. mem. Pij V. *p.* 1. §. *Cæterum*. 5

[Et in omni quidem rigore, quotquot Deo filios per doctrinam procreant, dici poſſunt eorum Patres. Id quod etiam Philoſophis ex vſu fuit. Apud eos enim erudire, erat generare, vt notauit Clemens Alexandrinus *lib.* 4. *Strom. & lib.* 5. *cap.* 2. Itaque nomen Patris Eccleſiæ in quoſuis Eccleſiaſticos Doctores cadit, in rigore loquendo. Vſus tamen receptus non fert, vt quicumque Sacri Doctores nomine Patrum Eccleſiæ inſigniantur; ſed neceſſe eſt, eos & antiquitate, & doctrinæ redundantia præcellere, nec eſſe pulueri ſcholaſtico addictos. Idcircò enim Doctores, qui ſcholaſtici paſſim dicuntur inter Patres Eccleſiæ non numerantur. Quia neque adeò antiqui ſunt, neque eam ſolidæ Doctrinæ, qua præcelluere ſimplicitatem tenuerunt, quæ à philoſophico ſcribendi modo eſſet aliena. Quin potius eo acumine, & Philoſophorum propria ſpinoſitate ſcripſerunt, adhibita accuratione metaphyſica & dialectica, vt eorum doctrina aliud eſſe non videatur, quàm philoſophia chriſtiana, ab illa quidem inani philoſophia, quam Apoſtolus ſugillabat longè differens, ſed tamen longè alterius rationis, quàm ſit ſcribendi modus à Patribus adhibitus, plenus maieſtatis & dignitatis.

Quod vetuſtas requiratur in ſcriptoribus, qui Patrum denominatione ſint honeſtandi, conſentaneum videtur Anaſtaſio Sinaitæ, qui S. Cyrillum Alexandrinum duobus ferè ſeculis ab ipſo abiunctum, habuit pro vltimo eorum, qui ſuo tempore Patres haberentur. Id enim eſſe videtur quod dixit cap. 7. S. Cyrillum fuiſſe omnium Patrum ſignaculum. Doctores ergo omnino multos, qui à tempore S. Cyrilli ad ipſum Anaſtaſium floruerant, quia vix pluſquam ſeculo vno, atque dimidio anteceſſerant non habuit pro Patribus. Conſultò omiſimus inter huius denominationis conditiones, doctrinam ſanam, & ab hæreſi ac erroribus damnatis alienam. Quantauis enim ſit antiquitas, niſi vel errores, quibus ſcriptor aliquis ſordet, fuerint materiales, & per ignorantiam inuincibilem contracti, cuiuſmodi complices ſunt Arnobij atque Lanctantij; vel niſi bona multa exoletis iam erroribus, à quibus nihil vltrà ſit timendum, ab authoribus adiuncta, ſuadeant authores illos retineri, & bonis tantum probatis, deferri authoribus tanquam Patribus, vt in Tertulliano, ac Origene

gene factum videmus. Niſi, inquam, iſta interueniant, antiquitas ſola non ſufficiet, vt Patres habeantur authores, vel ſuſpecti, vel apertè reprobi quoad doctrinam. Teſtes Bertramus, & Abelardus.]

6 Præſertim verò ſi non ſolum habeantur Scriptores ſupra centeſimum annum, qui de cultu teſtantur, ſed etiam infra ac in idem Auctores vniuerſi conſentiant. Certa quippè apud homines ea ſunt, quæ negari ſine peruicacia & ſtultitia non poſſunt. Præclarè itaque Ioſeph. 1. *contra Appion. lib.* illud veritatis hiſtoriæ ſignum certum eſſe dixit, ſi de iiſdem rebus eadem omnes conſcribant. Et certè ſi in duorum ore vel trium ſtat omne verbum, cur aduerſus hanc legem pluribus teſtibus rem eandem olim geſtam conteſtantibus fidem abrogabimus? Præſertim cum teſtimonia ex vetuſtate deſumpta, vt Fabius ait, criminibus odij, gratiæque careant. Ex quibus propterea ſatis probatus remaneret caſus exceptus iuxta præſcriptum Decretorum, etiamſi alia deeſſent. Vnde multo magis concurrentibus teſtibus, quorum dicta, licet non excederent tempus eorum memoriæ, benè tamen coniungi poſſent cum traditionibus Hiſtoricorum, vt ad probandam centenariam admitti huiuſmodi coiunctionem teſtium & ſcripturarum dixit Abb. *in cap. Cum nobis num. 6.* quod etiam tradidit *in d. cap. cauſam num. 2. de probat.* & ibi Hoſt. *num. 12.*

7 Item ſi inter Scriptores plerique ſint Archiepiſcopi, vel Epiſcopi, ſicque connumerandi inter Patres, & quidem grauiſſimos, ac fide dignos, cùm illos Chriſtus poſuerit regere Eccleſiam ſuam, vt habetur Paul. *ad Epheſ. cap. 4.* & ad Corinth. *cap. 12. & Act. cap. 20.* Siue ſint aliqui Principes, quibus idcircò omnimodam fidem adhibendam eſſe inquit Scacch. *d. cap. 6.* Ac maximè ſi ex prædictis Hiſtoricis nonnulli fuerint coætanei ſerui Dei, quapropter eis multum deferendum eſſe in recenſendis actibus; ex quibus fama Sanctitatis, & virtutum alicuius ſerui Dei elicitur notat Scacch. *d. ſect. 11. cap. 6. §. Cum verò.* Quippe qui, attenta eorum antiquitate ac grauitate, meritò Patres appellari poſſunt.

8 Equidem tanta ſemper magni nominis Hiſtoricis ab Eccleſia fides habita eſt, vt Theodorum Mopſueſtenum non prius illa damnauerit in Synodo V. œcumenica, quàm recitarentur ea, quæ contra ipſum in hiſtoricis ſcriptis continebantur, vt luculenter habetur *collat. 5. ſub princ.* ac lecta S. Suithberti vita per Marcellinum conſcripta, cuius meminit Voſſ. *de hiſtor. latin. cap. 29. lib. 2.* illum Sanctorum numero inſigni Canonizatione adſcripſerit Leo III. vt teſtatur S. Sudgerus tum temporis ſcriptor apud Surium, quem referunt ac ſequuntur Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 6.* Contelor. *de Canoniz. cap. 3. num. 4.* Bellam. *de Sanct. beat. lib. 1. cap. 8.* Immò etiam Sacra Rota cum alìàs ſępè, tum diſertiſſimè mota eſt ad promouendam Canonizationem ex ſolis monumentis de vita Canonizandorum *in relat.* S. Hyacinthi *fol. 4. & 22.* S. Franciſcæ Romanæ *p. 2. art. 12.* vbi pleræque aliæ numerantur.

9 Nec ideò dicta decreta diſcretiue excipientia illos, qui per Patrum, virorumque Sanctorum ſcripta coluntur, reſtringenda ſunt ad eos, qui obdormiuerunt ante tempora Alexandri III. quiue Sancti nomen promerentur. Etſi enim Gratianus probauerit decretum Gelaſij, non tamen inde ſequitur, quod ſoli Hieronymo, cæteriſque primitiuæ Eccleſiæ Sanctis Doctoribus relatis in eo decreto ſit danda fides excluſiuè quo ad alios non canonizatos. Ad hoc enim, vt alicuius doctrina ſit approbata non eſt neceſſe, quod perſona ſit canonizata ſecundum Turrecr. *in d. cap. Sancta Romana Eccleſia num. 15.* exemplificantem in Magiſtro ſententiarum, & alijs, ſed ſufficit eſſe Authorem catholicum, cui communiter ſit habita fides ex ſententia Innocentij I. *in cap. De quibus d. 20.* vbi præſcribit ſequentem ordinem obſeruandum, quando aliqua dubietas occurrit in deciſione cauſarum, vt ſcilicet primo loco recurrendum ſit ad Sacram Scripturam, ſecundo ad Canones Apoſtolorum, tertio ad Canones Conciliorum, quarto ad Decretales Summorum Pontificum, cæteriſque Sedis Apoſtolicæ determinationes, quinto ad dicta Sanctorum Patrum, ſextò ad Chronicas & hiſtorias Catholicas, & fide dignas, ſeu Scriptorum Catholicorum. Atque ex hoc Gemin. ibi *num. 1.* & Præpoſ. *num. 3.* inferunt, quod Scripturæ catholicæ, & libri ſcripti à veris Catholicis poſſunt allegari pro iure in cauſis decidendis. Quod ſenſit quoque Turrecrem. *d. cap. Sancta Romana Eccleſia ſub num. 10.*

Non itaque cenſendum eſt, Gelaſium voluiſſe reijcere aliorum Scriptorum monumenta, qui ſanctè ac fideliter ſcripſiſſent. Siquidem & ibi legendos decreuit libros orthodoxorum, qui in nullo à Sanctæ Romanæ Eccleſiæ conſortio deuiarunt, nec ab eius fideli prædicatione ſeiuncti ſunt, ſed communionis ipſius gratia Dei vſque ad vltimum vitæ ſuæ ſpiritum participes fuere. Immò cùm vitas Sanctorum virorum ſine probabilibus auctoritatibus in Eccleſia non eſſe legendas ſtatueret Hadrianus Papa, illicò addidit, quod ab orthodoxis titulatę & ſuſcipiantur & legantur apud Iuon. *decr. lib. 2. cap. 126.* Quare ij omnes, qui ſecundum fidem defuncti ſunt, & in pace Eccleſiæ quieuerunt, poſſunt, etiamſi minus aptè, tamen abſque labe, accenſeri Patrum Sanctorum Cathalogo. Videatur Can. *de loc. theol. lib. 11. cap. 4.* vbi de authoritate hiſtoriæ breuiter ac ſolidè agit, & *cap. 5.* vbi contrarias obiectiones excutit. De qua re nos in tomo ſecundo fuſiùs & diligenter. 10

CONSVLTATIO CCXLV.

Quomodo verba illa: Vel longiſſimi temporis ſcientia ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ vel Ordinarij coluntur, *intelligenda ſint?*

Reſpondeo, eſſe intelligenda de tolerantia cultus publici, & venerationis, non ſimplici ſed admixta curſui temporis immemorabilis, quod metam centum annorum excedat, ſicque poſitiuè ſupra integrum ſæculum pateant actus formales tolerantię, quę propterea dicitur actiua, non paſſiua iuxta declarationem eiuſdem Vrbani VIII. in literis editis 5. Iulij 1634. ibi: *Inſuper longiſſimum tempus, illiuſque immemorabilem curſum, de quo in prædicto decreto intelligi declarauimus eſſe tempus metam centum annorum excedens.* Sicut in terminis dictorum verborum inquit Scach. *de not. & ſign. Sanct. ſect. 10. cap. 1. lit. B. & C.* Quare perperam exiſtimauit Bonacina *tom. 2. ad 1. precept. Decal. diſp. 3. quaeſt. 1. pun. ac num. 2.* ſufficere tempus triginta vel quadraginta annorum, quem ideò caſtigant Baldell. *diſp. 3. ſub num. 4. tom. 2.* & Lezan. *conſ. 1. num. 36.* additurque etiam cum Scach. *vbi ſupra lit. C.* non ſufficere dictam tolerantiam circa quemcumque cultum, ſed illam requiri circa celebrationem diei feſti, Officij diuini, ac Miſſæ, quæ neque minoris temporis, quam excedentis metam centum annorum requirunt. 1

Hinc profectò probata remaneret immemorabilis, ſcientia ac tolerantia Ordinariorum circa actus formales, & ſpecificos publicæ venerationis & cultus vltrà centum annos alicui ſeruo Dei exhibiti, ſi ipſi viderint, ſoluerint ac permiſerint, immò etiam per ſemetipſos illum exhibuerint, capellam aut ſepulchrum ſerui Dei honorificè constructum ac veneratum frequentantes, videntes, atque audientes populum ibi alta voce recitantem orationes in illius honorem, necnon Miſſas proprias quotidie de eo celebrari ſolitas, & annotatas in libris antiquis & modernis Eccleſiæ vnà cum illarum fundationibus interreſſentes cum Clero vniuerſo Ciuitatis vel loci anniuerſarijs feſtiuitatibus ac ſolemnibus proceſſionibus fieri ſolitis in eiuſdem honorem cum delatione reliquiarum ipſius, inſpicientes eius Imagines in Eccleſijs, locìſque publicis, ac in ipſis altaribus pictas vel ſculptas inter alios Sanctos cum radijs, laureolis, ſplendoribus, diadematibus, & coronis, titulo Beati ac Sancti, alijſque ſignis venerationem & cultum præſeferentibus, ac veriſimiliter legentes, vel ab alijs audientes apud Scriptores & hiſtoricos nomen ſerui Dei titulo ſanctitatis, beatitatis, alijſque venerationem redolentibus decori. Cum enim ſcientia præſumatur eorum, quę publicè fiunt, Rot. dec. 533. num. 4. p. 1. rec. pernecesse fatendum eſt, ipſos Ordinarios ſciuiſſe ac toleraſſe, immò & exibuiſſe ſeruo Dei publicam venerationem, quę ſit nomine 2

mine Eccleſię tam ratione loci, quàm ratione formę. Certa quippè iuris præſumptio eſt, Epiſcopum cenſeri informatum de his omnibus, quę fiunt in ſua diœceſi, Rot. *dec.*233.*num.*2.*p.*1.& *dec.*30. *num.*11.*p.*6.*rec.* cum concord. & ſic curę ſibi impoſitę, cuius, meminit Leo Papa *Ep.* 5. *in princ.* ac propriè denominationi ſatisfacere, quam benè ad rem examinat D. Auguſtinus *de Ciuit. lib.*9. *cap.*15. & Rot. *dec.*234.*num.*3.& 4.*p.*6.*rec.* Ex qua quidem ſcientia, ac toletantia iuncta immemorabili, ac centenarię exhitioni cultus concludenter iuſtificatę reſultat haud dubie caſus in dictis exceptus.

CONSVLTATIO CCXLVI.

An prophetia, ſiue reuelationes præſtent ſolidum ſanctitatis argumentum?

1 NEgant philoſophi, ac nominatim Artephius, Rogerius Baco, & Pomponatius, aliique peripatetici, ſecundum quorum ſententiam omnis prophetia, ſiue reuelatio, ſiue vaticinatio, ſiue diuinatio, ſiue exceſſus, ſiue linguarum interpretatio, ſiue artium inuentio, ſiue ſcientiarum indagatio, & denique omnis effectus in hoc mundo inferiori inuentus, qualiſcumque ſit, habet cauſam naturalem, ſitque à Deo, & Intelligentijs, non tamen immediatè, ſed medianribus corporibus cœleſtibus. Quare & eſt donum Dei & Intelligentiarum, licet non ſecundum illum modum, iuxta quem concedit noſtra Religio. Quoniam hæc, vel aliqua fiunt vel immediatè à Deo, vel ab Angelis, non concurrentibus motibus corporum cœleſtium.

2 Hoc autem ex ſignis & cauſis contendunt oſtendere. Primò quidem, quoniam Aſtrologi ex motibus ſyderum ſciunt prædicere futura. Sic Haly Ebenragel ex natiuitate pueri, vt ipſe refert *in lib. de natiuit.* ſciuit prædicere Regi, quod eius filius nuperrimè natus prophetiam enunciaret. vt planè euenit. Nam puer, vocato patre, illi denunciauit deſtructionem ſui Regni & gentis. Idem aiunt de puero illo nato ante bellum Saguntinum, qui prædixit crudeliſſimum exitum Saguntinorum, quemadmodum refert Eutropius, Valerius Maximus, ac alij plures. Quod tribus modis potuiſſe contingere affirmant. Vno modo, quod hæc facta non ſint medianribus ſimulacris, ſed quod virtus cœleſtis mouerit membra, & organizationes illas, & cauſauerit talem ſonum, qui re vera non eſt vox, cum ſit abſque imaginatione animæ, vt contingit in fiſtulante: aliquando enim talia organa ſic mota videntur eſſe animata & habere locutionem, patetque ex adductis à Valerio Maximo *lib.*1.*cap. de miracul.* vbi narrat, ſtatuas emiſiſſe voces per aera auditas. Secundò modo poteſt id contingere per ſimulacra tantum voces repræſentantia, non autem res. Ita ruſticus, literarum ac linguæ latinæ prorſus ignarus recitans orationem Dominicam, nullum ſanè verbum, quid ſignificet, intelligit. Sicque verificatur illud, quod idem Valerius Maximus dicit loco alleg. *de prodig.* nempè bello Punico ſecundo conſtitit Gneo Domitio bouem dixiſſe; *Caue tibi Roma.* Item & illud Eutropij *cap.*1. *lib.*6. vbi ait, quod inter cætera portenta, quæ in toto orbe facta ſunt, bos in ſuburbano Romæ ad arantes loquutus eſt: fruſtra ſe vrgeri, non enim frumenta, ſed homines breui defuturos. Similiter & illud Plinij *cap.*5.& 21.*lib.*10. ac energumenorum quando loquuntur græcè, vel latinè. Poſſunt enim habere ſolum ſimulacra vocum, non rerum. Tertiò modo id fieri poteſt, vt & vocum ac rerum ſimulacra habeant, idque dupliciter. Vel quod res ipſis repræſententur, non intelligant tamen quid illæ ſic repræſentatæ importent, veluti contigit in ſomnio Pharaonis. Habuit enim ſimulacra vocum, quoniam ipſi retulit Ioſeph quid ſomniauit, & ſimulacra rerum, quoniam videbat vaccas illas pingues, & macras, neſciebat tamen quam ſignificationem haberent. Vel etiam eſſe poteſt, vt præter vocum ſimulacra, & rerum ſimilitudines habeant etiam illarum ſignificationem, ſicuti Ezechiel Propheta habuiſſe dicitur, Ioſeph, ac multi alij. Verùm quibuſuis modis hæc fiant, non eſſe negandum aiunt, quin fiant ab Intelligentijs vnà cum corporibus cœleſtibus tanquam illarum inſtrumentis, hæcque ab ipſis Intelligentijs intelligi ſecundum tamen modum illis conuenientem. Et quamquam hæc in nobis ſint ſecundum placitum, non tamen aufertur, quin ab eis intelligantur. Nec quia ſunt cauſæ actuum prouenientium à voluntate, & ab intellectu aufertur liberum arbitrium: nam cum libertate voluntatis ſtat, quod Deus concurrat ad actum voluntatis.

Deinde probant, quia Philoſophi determinant de pro- 3
phetia, vt Plato, Ariſtoteles, Auicenna, Auerroes, Hippocrates, Galenus, aliique innumeri. At non determinant, niſi per cauſas, & ſigna, & rationes naturales.

Poſtremò, quia non fiunt eiuſmodi reuelationes ac vati- 4
cinia in hominibus, niſi ſecundum certas diſpoſitiones naturales, vt puta in ijs, qui abundant humore melancholico, vt ait Ariſtoteles *lib.* 1. *problem.* 30. *part.* Vnde Conciliator ibi refert, quod cum eſſet quædam ruſtica, omnino literarum ignara, quæ congruè latinè, & græcè loquebatur, poſtea quam medici purgauerunt illius humorem melancholicum, omnium oblita eſt. Et quod maius videtur 4. *Reg.* 3. ſcribitur de Heliſeo, qui Regi quærenti reſponſum dare non potuit, niſi vocato pſalterio, quaſi non fuerit aptus prophetare, niſi prius paſſus fuerit exceſſum, qui per pſalterium prouocatus eſt. Quod apertè confirmat Ariſtoteles loco cit. & Plato in Phedone ac alibi. Nec etiam fiunt huiuſmodi mirabiles operationes niſi ſtatutis temporibus, ac in locis determinatis. Vnde Prophetæ magis inueniuntur in Ægypto, & in Iudæa, & in partibus Orientalibus, quam alibi, quæ omnia demonſtrant, id prouenire ex complexione ac naturali diſpoſitione.

Aſſignant his omnibus cauſam finalem, præſertim 5
Auerr. *in lib. de diuinat. per ſomn.* & Auicen. *in* 6. *natural.* Diuina etenim prouidentia rebus in eſſe productis tribuit, vt in ſe habeant ea, ſine quibus in eſſe ſeruari nequeunt, ſicut in humano corpore poſuit membra, quibus ſumitur, & decoquitur cibus, ſine quo mortalis vita non conſeruatur. At genus humanum non poteſt abſque ſocietate conſeruari. Vnus enim homo ſibi non ſufficit in neceſſarijs ad vitam, vnde naturaliter eſt animal politicum, vt 4. *ethic.* habetur. Societas autem conſeruari non poteſt abſque iuſtitia; iuſtitiæ autem regula eſt prophetia; nam inualidum & infirmum eſt humanum conſilium. Quare natura pro hominum regimine Prophetas producit iuxta locorum, ac temporum exigentiam.

Adducunt & probabilitatem. Nam ſi brutis data eſt vis 6
cognoſcendi futuras tempeſtates, imminentia pericula, cæteraque ad vitæ vtilitatem ſpectantia, quanto magis hoc debuit dari ipſis hominibus, qui magis Deo ſunt ſimiles, eiuſque magis amici, cum ſolus ipſe Deum & iuſtitiam religioſe colat?

Eſſe autem erroneam hanc opinionem non arbitror lon- 7
ga probatione indigere. Non enim videtur poſſibile, pueros illos ſic locutos fuiſſe. Nam Ariſtoteles 11. *part. problem.*27. quærens, cur eſt, quod aliqui pueri ante ætatem loquantur? Reſpondet, quod hi pueri dicunt ea, quæ audiuerant. Igitur loquuti ſunt præcedente ſenſu exteriori. Vnde non potuerunt loqui, niſi prius audiuerint tales voces aut in totum, aut in partem. Confirmatur, quia locutio ſit ab anima imaginante. Imago autem, ſiue phantaſia eſt motus factus à ſenſu ſecundum actum, vt dicitur 2. *de anim.* Quare nemo poteſt loqui, niſi præceſſerit actus ſenſus exterioris. Rurſus, ſi quis loqui poſſet, non præcedente ſenſu exteriori, tunc non omnis ſurdus eſſet mutus. Quod eſt contra Ariſt. *de ſenſ. & ſenſat.* contra experientiam, & contra rationem. Nam auditus eſt ſenſus diſciplinæ. Nullus autem loquitur aliquo idiomate, niſi illud addiſcat, alioquin idiomata non eſſent ad placitum, ſed ſecundum naturam, quod eſt apertè falſum, quia ſi habet locutionem ſine auditu, ad hoc ergo quod loquatur non indiget auditu. Præterea ſi quis loqueretur abſque auditu, haberet ſonorum ſimulacra, non præcedente auditu. Ergo non eſt verum, quod deficiente ſenſu, deficiat etiam diſciplina, quæ eſt circa ipſum ſenſum, atque adeò cœcus poterit diſcurrere de coloribus, reclamante Ariſtotele, & tota philoſophia.

Neque iſta ſimulacra fieri poſſunt à virtute cœleſti. Nam 8
etiam fiunt à virtute ſenſuum & obiectorum. Igitur non erunt

erunt eiuſdem ſpeciei. Quod videtur falſum. Habent enim conſimiles rationes. Nam bos quando dixit: *Caue tibi Roma*, idem ſignificauit, quod ſignificaſſet, vox prolata ab homine. Quippe iuxta Commentar. *comm.* 45. *lib.* 8. *phyſ.* genita ex putredine, & propagatione non videntur eſſe eiuſdem ſpeciei, & 7. *metaph.* Ariſtoteles vult, quod domus non poteſt fieri à caſu, ſed tantum ab arte. Multò magis elocutio non videtur poſſe fieri, niſi ab anima imaginante, ac proinde non à virtute corporum cœleſtium.

9 Deinde quoniam eiuſmodi locutio, ſiue ſonus cùm ſit ſignificatiuus, vel ſignificat naturaliter, vel ad placitum. Non poteſt ſignificare naturaliter; nam verba illa: *Caue tibi Roma*, ſi purus alienigena audiuiſſet, non intellexiſſet. Quæ autem naturaliter ſignificant, apud omnes eodem modo ſignificant. Neque ad placitum, quia quæ pure naturaliter fiunt, non videntur ad placitum ſignificare.

10 Vlterius cum Intelligentia & corpus cœleſte non magis reſpiciant idioma latinum, quam græcum, aut hebraicum, cur elocutio facta eſt latina? Item cur magis per iſtum bouem, quàm per alium? Cur magis ad hunc hominem, quàm ad alterum, & magis in hoc loco & tempore, quàm in alio?

11 Minus etiam Intelligentiæ mediantibus ſuis inſtrumentis, ſcilicet corporibus cœleſtibus poſſunt imprimere in intellectu humano plenam prophetiam, nimirum quoad receptionem ſpecierum repræſentantium, & interpretationem, non præcedentibus ſenſibus exterioribus. Nam Auerroes *in lib. de diuinat. per ſomn.* ait, quod licet ſine primis propoſitionibus id fieri poſſit, non tamen abſque præparatione imaginatiuæ motæ à ſenſibus exterioribus. Inſuper ſequeretur quod non tantum hoc poſſit contingere in practicis, verùm etiam in ſpeculatiuis. Non enim videtur maior ratio de illis, quàm de iſtis. At hoc eſſet contra Auerroem, qui ait, quod ſi quis haberet huiuſmodi cognitionem, eſſet æquiuoce homo cum alijs hominibus.

12 Denique ſequeretur prophetiam eſſe naturalem, & non donum Dei. Quod fuit error atque hæreſis Montani, qui dixit, Prophetas non eſſe loquutos per Spiritum ſanctum, ſed fuiſſe arreptitios. Itidem ſequeretur quod in die Pentecoſtes Apoſtolis non fuit miſſus Spiritus ſanctus in forma ignis, ſed hoc factum fuiſſe ex virtute cœleſtium corporum. Quandoquidem corpora cœleſtia poſſunt dare diuerſitatem linguarum & prophetiam. Quare nedum hæc opinio eſt contra Religionem Chriſtianam, verùm etiam contra philoſophiam, præcipuè peripateticam.

13 At nihilominus, vt omnis de hac difficultate dubitandi occaſio præcidatur, aſſero, ſententiam relatam ex parte recipiendam eſſe, ex parte verò reijciendam. Diuus namque Thom. *in quæſt. diſput. de verit. quæſt.* 12. *& in* 2. 2. *quæſt.* 172. ſequens magiſtrum ſuum Auguſtinum, vult, prophetiam aliquam eſſe naturalem, illamque dumtaxat, quæ eſt de rebus, quæ fiunt per cauſas ſecundas, atque etiam mobiliter, non autem neceſſaria, & infallibilis, ſed vt in pluribus veritatem continet, vt eſt natura rerum naturalium. At de his, quæ ſunt fidei, quæque excedunt curſum naturæ nullo pacto poteſt eſſe prophetia ſecundum naturam, & omnium etiam illorum, quæ infallibiliter fiunt, ſed hæc eſt à ſolo Spiritu ſancto, licet non repugnet in ſui miniſterium vti Sanctis Angelis. Quare quæ dicta ſunt & prophetata de Saluatore noſtro per Prophetas minimè in cauſam naturalem referri poſſunt, ſed ſolum præconizata fuere per Spiritum ſanctum per ora Prophetarum. Quapropter conceſsa illa naturali prophetia, non deſtruitur noſtra Religio, eo quod ad ea, quæ ſunt fidei, naturalis prophetia ſe extendere nequit. Siquidem neque ea, quæ ſunt fidei in cauſis naturalibus continentur. Prophetia namque naturalis ex communi omnium conſenſu, non poteſt ſe extendere, niſi ad ea, quæ ſunt ſecundum naturam. Neque ſequitur, quod illa interpretatio multarum linguarum tradita ipſis Apoſtolis in die Pentecoſtes non ſit tradita à Spiritu ſancto. Nam illud nullo modo poteſt referri ad cauſam naturalem multis ex cauſis. Primò quidem, quia licet aliquæ ſiue fabulæ, ſiue hiſtoriæ tradant, aliquos ex natura habuiſſe intelligentiam omnium, vel ſaltem multarum linguarum, immò & intellexiſse voces auium, tamen quod tot viri in vna & eadem hora, vt habetur *Act.* 2. æqualiter illam recepiſſent, non eſt veriſimile, neque poſſibile ſecundum naturam, cùm eſſent & diuerſarum ætatum, ac diuerſarum complexionum. Philoſophi enim iſta referunt ad complexiones, & corpora cœleſtia. Secundò, quia tunc in eodem loco erant congregati Parthi, Medi, Ælemitæ, & qui habitant Meſopotamiam, Iudæam, Capadociam, Pontum, & Aſiam, Phrigiam, & Pamphiliam, & Ægyptum, & partes Lybię, quę eſt circa Cyrenen, & aduenæ Romani, Iudęi quoque, & Proſelyti, Cretes, & Arabes, & tamen nullus illorum accepit illam diuiſionem linguarum, niſi eſſet Apoſtolus. Quomodo igitur per naturam illa diſcretio fieri potuit? Tertiò, quia Apoſtoli per ſolam impoſitionem manuum dabant Spiritum ſanctum. Quis igitur niſi pluſquam fatuus hoc poſſe referri in cauſam naturalem dicere audeat? Quartò quia prophetia non eſt continua, ſed ad tempus. Apoſtoli autem poſteaquam receperunt linguarum interpretationem, nunquam illam amiſerunt.

14 Nec obſtat, quod nullus videtur habuiſſe prophetiam à Spiritu ſancto, niſi fuerit & amicus Dei, & illuminatus per fidem. Quoniam Spiritus ſanctus non videtur poſſe habitare in infideli. Sed D. Auguſtinus *lib.* 18. *de Ciuitat. cap.* 23. loquens de vaticinio Sybillæ Erithreæ teſtatur, illam quædam de Chriſto manifeſta conſcripſiſſe. Hęc autem Sybilla fuit Gentilis, ac proinde non videtur eſſe mota à Spiritu ſancto. Aut igitur quę facta ſunt in Chriſto, naturaliter facta ſunt, aut etiam naturalis prophetia ſe extendit ad ea, quę ſunt ſupra naturam.

15 Reſpondeo cum D. Thoma locis allegatis, nimirum Sybillas, & huiuſmodi alios habuiſse quidem donum Spiritûs ſancti, quale eſt prophetia, vt duę Catholicę Eccleſię columnę Petrus & Paulus conteſtantur. Nam de facto in Propheta nouę ſpecies generantur, & noua phantaſmata, vel à Deo, vel ab Angelis ex iuſſu Dei, tumque illa phantaſia non eſt motus factus à ſenſu ſecundum actum. Non tamen habuiſse Spiritum ſanctum. Non ſemper enim cùm dono prophetię datur Spiritus ſanctus. Vnde quamvis aliqui ſiue Gentiles, ſiue Chriſtiani peccatores moti fuerint à Spiritu ſancto, non tamen Spiritus ſanctus in illis habitauit. Etenim non habitat, niſi in habente donum charitatis. Legitur namque quod Balaam fuit propheta, qui tamen malus fuit, & Matth. 7. dicitur ex perſona damnatorum: *Domine nonne in nomine tuo prophetauimus?* Et ad *Corinth.* 1. 13. *ſi habuero prophetiam, &c. charitatem autem non habuero, nihil ſum.*

16 Atque ex his licet Delrius *diſq. magic. lib.* 4. *quæſt.* 3. *ſect.* 1. & Scacch. *de not. & ſign. Sanct. ſect.* 8. *cap.* 4. *lit. C.* negent, reuelationes præſtare ſolidum ſanctitatis argumentum, idque etiamſi probabiliter conſtet immiſsas à Deo. Quia in ijs non conſiſtit ſanctitas, nec perfectio chriſtiana, nec iſtę per ſe nos faciunt Deo gratiores, aut proximo vtiliores. Quare plura de viſis ac monitis per quietem, vel in ſomnijs apud Ethnicos referunt Tull. *lib.* 1. *de diuinat.* Valer. Maxim. *lib.* 5. *cap.* 7. Plin. *hiſt. natur. lib.* 2. *cap.* 50. Macrob. *de ſomn. Scip. lib.* 1. *cap.* 3. & Alex. *gen. dier. lib.* 3. *cap.* 26. alijque non pauci.

17 Nihilominus aſsero cùm D. Auguſtino. D. Thoma ac Toſtato, reuelationes diuinas eſse ſignum ſanctitatis, cùm fiunt à Spirito ſancto, quatum meminit Contelor. *de Canoniz. cap.* 14. *num.* 29. Quod indubiè procedit quando concurrunt alia ſanctitatis argumenta, ex quibus perneceſſe dignoſcatur, reuelationes verò eſse à Deo, nempè puritas vitę, ac morum integritas, miraculorum frequentia comprobata, vt diſtinguendo tradit Scacch. loco allegato & fuſiſſimè Larrea *in tract. ſeu conſult. deciſ. de reuelat.* impreſſo poſt 2. *tom. dec. Granat. num.* 6. *& ſeqq.* Prima enim commendatio reuelationis authoritas debet eſse reuelantis, & vt rectè animaduertit D. Gregor. *ad* 1. *cap. Ezech.* prima radix prophetię ipſa eſt perſona Prophetę. Quam propterea oportet curare primùm, ac altè in animorum quaſi terram depangere, quo alacrius ab ea doctrinę fructus expectentur, tum bonitate, tum perennitate pręſtantes. Tria igitur examinanda. Res reuelata, circumſtantię reuelationis, perſona cui fit reuelatio. Nec eas eſse inter ſomnia & melanchonicas interiores apparitiones con-

connumerandas indicat claritas intelligentiæ, & certiſſima viſio eorum, quæ ſignificant iuxta celebrem diſtinctionem Caiet. *in 2. 2. quæſt. 172. art. 1. in corp.* Qua de re luculenter Zacch. *in qq. medico leg. lib. 4. tit. 1. num. 23. & ſeq.* ac recentiores alij. Quomodo autem reuelationes à malo & bono Angelo diſcernendæ ſint docet D. Gregor. 8. moral. 13. Idem oſtendit Pererius *lib. 1. in Daniel.* & Petrus Tyræus ex profeſſo. Legendus quoque Caietanus adductus *ar. 3.* Benedictus Arias Montanus in *præludijs in Prophetas*, Ioann. Petrus Oliuerius *lib. de Prophetia*, Franciſcus Ribera *in Prophetas*, Delrius eo loci *cap. 1. quæſt. 2. ſect. 2.* Chriſtophorus Caſtrius *in Iſagoge ad Prophet. lib. 3. cap. 6.* Antonius Fernandius *comment. in viſion. vet. teſtam. prælud. 6.* Legito etiam Em. de Moura *opuſ. 2. de Incant. ſect. 2. cap. 3. num. 19.* Raphael. de la Torre *de Relig. tom. 2. q. 95. art. 3. diſp. 3.* Souſam *in aphor. inquis lib. 1. cap. 39. num. 12.* Grauinam, qui de hac re iuſtum librum conſcripſit *p. 2. lib. 1. cap. 3.* Simanch. *de Cath. inſt. tit. 21. num. 25.* Sybillam *in ſpec. peregr. qq. decad. 1. cap. 8. quæſt. 2.* Henrinc. de Firmaria *lib. de quat. inſtinct.* Ægyd. Carler. *p. 1. ſport. fragm. in princip.* Hieron. de Ferrar. *in compend. reuelat.* Io. Franc. Picum *lib. vlt. de prænot.* Ribadeneyr. *lib. de tribul. cap. 15.* Delgat. *lib. 1. de auct. S. Script. cap. 11.* & alios.

15 Verùm ego addenda exiſtimaui, quæ de diſcernendis viſis, & reuelationibus veris à falſis, ſcripta ſunt apud ſanctos Patres, & recentiores Theologos.

16 Et primum quidem S. Chryſoſtomus *homil. 28. 1. Cor. 12.* tradit regulam cognoſcendi ſpiritus Diuini in ijs, quibus ſupernaturale aliquod, & extraordinarium lumen ineſſe videtur. *Dæmonis*, inquit, *eſt proprium, perturbationem, furorem, & multam caliginem infundere: Dei autem illuminare, & prudenter edocere ea, quæ opus ſunt.* Cui addit & alteram huic conſentaneam: *Eos, qui Dæmone ſuggerente, vaticinantur, non intelligere quæ loquuntur: qui autem Diuino ſpiritu afflati prædicunt futura, omnia, vt decet, nouerunt: illi ſerui Diaboli ſunt, os tantum, non autem intelligentiam rebus, quas promunt, accomodantis: hi autem domini ſunt dicendorum, & tacendorum: illi mente commouentur, & neceſſario compelluntur, & trahuntur tanquam furijs perciti.* Quod confirmat in primis Apoſtoli teſtimonio 1. *Cor.* 12. qui obſcurè quidem, verè tamen hoc exprimit, cum ait, *De ſpiritualibus autem nolo vos ignorare fratres, ſcitis enim cum gentes eſsetis ad ſimulacra muta prout ducebamini euntes: arreptitij enim homines trahebantur ad Idola, quæ iam obmutuerant ob Chriſti Domini aduentum, & illis colligabantur, vt opera, & dicta eorum Idolis adſcriberentur, ſicquè in honore apud eorum cultores haberentur Idola. Hi autem, veri videlicet Prophetæ, non eiuſmodi ſunt, ſed ſobria mente, modeſta, & firma, non neceſſitate detenti, ſed poteſtate in honore habiti, propterea Ionas fugit; propterea Ezechiel reiectus eſt; propterea Hieremias relictus. Deus autem non neceſſariò eos impellit, ſed conſilio, admonitione, minis, neque mentem obſcurat.* Quibus omnibus tanquam certis indicijs diſcernitur ſpiritus diabolicus Prophetarum falſorum à ſpiritu diuino, qui reſidet in Prophetis ſanctis, ipſo initio Prophetiæ, & antè omnem euentum: ad hoc enim datur donum diſcretionis ſpirituum: non enim eſt neceſſarium huiuſmodi donum ad dijudicandum ſpiritum, poſtquàm res, quæ futura prænunciabatur, euenit, vel non euenit.

7 Hæc S. Chryſoſtomi doctrina videbitur fortaſſis alicui in ſuſpicionem diabolicæ fraudis vocare horrores quoſdam & examinationes aliquorum, qui quo tempore vel viſum aliquod ſupernaturale patiuntur, vel beneficium aliquod, aut animæ, aut corpori ſalutare diuinitus accipiunt; quaſi numine correpti in terram corruunt ſemimortui, præſertim, cum id multis arreptitijs accidere ſolere, conſtet ex Euangelio, & quotidiana experientia, de qua ego etiam teſtor ex mihi delegato officio exorciſtæ, quo hic Romæ fungor. Verùm non ita eſt, & S. Chryſoſtomus loquitur de diſcrimine vatum, & Prophetarum; In ſcripturis autem ſacris paſſim legimus ad aſpectum Angelorum turbari ſanctos viros, & trementes cadere ſuper terram, vt accidit Tobiæ, *lib. Tob. cap. 12.* non remanere in homine fortitudinem, marceſcere, nec habere quicquam virium, vt de ſe teſtatur Daniel *cap. 10. Cum vidiſſem Angelum, cecidi ad pedes eius tanquam mortuus.*

Obſeruaui etiam in hiſtorijs Eccleſiaſticis antè vera miracula ſanitatis diuinitus tributæ, tremores, & exanimationes aliquando contingere. Affero vnum duntaxat exemplum ex ſcriptis S. Auguſtini *ſerm. de diuerſ.* 131. depromptum. Scribit enim ſibi à quodam oblatum libellum recuperatæ ſanitatis per miraculum, in quo ille ſic loquebatur: *Orabam ego quotidie cum magnis lachrymis in loco, vbi eſt memoria glorioſiſſimi Martyris Stephani. Die autem Dominico Paſchæ, ſicut alij, qui præſentes erant, viderunt, dum orans cum magno fletu cancellos teneo, ſubito cecidi, alienatus autem à ſenſu, vbi fuerim neſcio: poſt paululum aſſurrexi.* Si igitur accidit aliquando dubitatio; an ex Deo ſit aliquid, quod eiuſmodi ſit, non ex vno, ſed ex multis indicijs, quod phyſionomi faciunt, de re vniuerſa cognoſcendum eſt. Eandem hiſtoriam refert S. Auguſtinus *lib. 22. de Ciuitat. cap. 8.* & meminit prolapſionis in terram, & exanimationis tam huius ipſius, quam ſororis eius antè acceptum ſanitatis beneficium.

18 Idem etiam S. Chryſoſtomus auctor eſt, Deum nonnunquam magno ſtrepitu excitato homines eſſe alloquutum. (*namque ideo*, inquit, *in caligine cum terroribus Deus Hebræis legem tulit, quia illis vtpotè ferocioribus, & effrænioribus, humano quodam terrore opus fuerat. Contrà verò Apoſtolis, vt virtute ſublimioribus, & doceri facilibus ſeſe placidiſſimè infundit in die Pentecoſtes; in qua ſonum quidem exaudiri Deus voluit, ſed propter Iudæos, qui ſi poſt illa prodigia dicebant adhuc Apoſtolos muſto plenos, quid dicturi fuiſſent, ſi nihil huiuſmodi accidiſſet?*

2 Sanctus Gregorius *libr. 1. dialog. cap. 10.* præclarum & ipſe in eiuſmodi rebus pronunciatum ſcriptum reliquit, ſunt eius hæc verba: *Mens quæ diuino ſpiritu impletur habet euidentiſſima ſigna ſua, virtutes ſcilicet, & humilitatem: quæ ſi vtraque perfectè in vna mente conueniunt, liquet, quod de præſentia Sancti ſpiritus teſtimonium ferat.*

20 Addatur Humilitati charitas, de qua ſic ſcribit S. Chryſoſtomus: *Omnem ſpeciem boni, quam creauit Deus ad ſalutem hominum, ipſam ſpeciem & Diabolus introducit ad ſeditionem, vt inter bonum verum, & bonum ſimulatum confuſio fiat, ſolam autem charitatem Sancti ſpiritus non poteſt Diabolus imitari.*

21 Sanctus Bernardus *ſerm. de multipl. vtilit. verbi Dei* præceptum vtiliſſimum tradit eadem hac de re: *Sapientia, quæ à Deo eſt*, ait S. Iacobus *cap. 3. primum quidem pudica eſt, deinde pacifica: omnem ergo cogitationem, in qua hæc duo non concurrunt, à Dei ſapientia alienam eſſe ne dubites: eam ergo, quæ pudica videtur, nec ad vitia trahit apertè, ſed virtutis prætendit imaginem, tum demùm à Deo eſſe noueris, ſi pacifica ſit, ſi Prælati tui, atque ſpiritualium fratrum approbatur iudicio, quoniam non faciet Dominus verbum, quod non reuelauerit ſeruis ſuis, vt dicitur Amos 3.*

22 Duo etiam ſcriptores inter Theologos nobiles hac de re ſcribunt, Ioannes Gerſon libro de probatione ſpirituum, & in altero de diſtinguendis veris à falſis viſionibus, & Ioannes de Turrecremata in prologo defenſionis reuelationum S. Birgittæ. Prior hæc habet: *Multis rationibus vtuntur Sancti Patres, ad probandos ſpiritus, ſi ex Deo ſint.*

23 *Prima ratio eſt Scriptura ſacra, cui quæ conſona ſunt, ea demum vera ſunt, & à Deo.*

24 *Secunda ratio eſt interna inſpiratio, qua certior ſit anima, vtrum ex Deo ſit aliquid, an ex Diabolo: de qua S. Auguſtinus lib. 6. confeſs. cap. 13. ſcribit, S. Matrem Monicam dixiſſe ſolitam: ſe neſcio quo ſapore, quem verbis explicare non poterat, diſcernere, quid intereſſet inter Deum reuelantem, & animam ſuam ſomniantem.*

25 *Tertia ratio pertinet ad officium hierarchicum: eſt enim in Eccleſia donum diſcernendorum ſpirituum, & qui Eccleſiam, eiuſque Paſtores legitimos aderunt, præſertim verò Paſtorum Principem, Romanum Pontificem, Chriſti Vicarium, ſine dubio, quinam ſpiritus ex Deo ſint, certiſſimè cognoſcent.*

26 *Quarta ratio eſt eruditio Theologica, & exercitatio aſſidua in ſpirituali pugna, & virtutum actionibus; qui enim vſu proprio, cum doctrina coniuncto, didicit ea his, quæ paſſus eſt, facilè, & in ſemetipſo, & in alijs, quinam ſpiritus excitetur intelligit.*

26 *Quinta ratio eſt ipſa vita eius, qui ſpiritu aliquo impellitur.* (*à fructibus enim ait Dominus Matth. 7. cognoſcetis eos.*) ad quam vtilia præcepta præſcribit, quæ hoc carmine indicantur.

Quis, quid, cui, quare, tum qualiter, vnde, require.

27 Quis conſiderandum eſt, an qui viſum aliquod patitur, ſit ſani, & integri ſenſus, atque iudicij. Ob id minimè audiendi ſunt phrenetici, cardiaci, zelotypi, iracundi, inuidi & his ſimiles, qui aut mente quaſi capti, aut animo ſunt perturbato. Peruidendum ſimul, an qui loquitur ſit nouitius in fidei zelo, nouitius enim feruor facilè errori obnoxius eſt, ſi rectore caret, quod maximè accidit adoleſcentibus, & fœminis, quarum eſt ardor nimius, varius, præceps. Obſeruanda perſonæ conditio, mores, quibus rebus aſſueta ſit, quorum vtatur familiaritate, diues ne ſit, an pauper: nam diues latentis ſuperbiæ, & voluptatis ſuſpecta eſt; ſimulationis, & fallaciæ pauper. In primis autem prouidendum, ne lateat interna ſuperbia, quæ etiam ex humilitate, cilicijs, rebuſque omninò contrarijs exiſtit. Dominatur porrò hæc vel rationi, vel voluntati; rationi quidem quando mordicus hæret quis ſuæ ſententiæ, voluntati verò, quando difficulter obtemperat; & hæc poſterior facilius curatur.

28 Quid; veraue ſint omnia, quæ dicuntur ſpiritus impulſu: nihil enim falſi ſubeſſe poteſt rebus, aut enunciationibus omni ex parte veris, & ſpiritus Diabolicus ita tectus eſt, & fallax, vt aliquando falſitatem vnam, qua hominem in fraudem impellat, ſexcentis & amplius veris rebus contegat. Ideò Chriſtus Dominus *Matth. 20.* Dæmonibus, etiam cum teſtimonium veritati dabant, & pythoniſſis Apoſtolus ſilentium indixit, *vt Actor. 16.* Num in viſo illo, quod oſtenditur, inſit ſapientia, quæ deſurſum eſt, quæ vt docebat S. Iacobus *cap. 3.* eſt pudica, pacifica, modeſta, ſuadibilis, bonis conſentiens, plena miſericordia, & fructibus bonis, iudicans ſine ſimulatione. An item viſum illud atque doctrina ſuperet communem intelligendi modum in ſacra ſcriptura traditum, aut ratione morali vel naturali comprehenſum: ſi enim non ſuperat, ſuperuacaneum videtur. Adſit denique rei, quæ reuelatione explicatur, teſtis Moyſes, & Helias, hoc eſt lex, & Prophetæ.

29 Cui; obſeruandum etiam eſt cui nam aperiat viſa, & reuelationes ſuas is, qui illas accipit: & magnoperè cauendum eſt illi, qui conſulitur, ne laudet; multò magis ne exaltet conſultorem, arguat potiùs, increpet, efficiatque vt ingrediatur communem viam, moneat, ne altum ſapiat, *ad Rom. cap. 11.* Producat Sanctorum exempla, qui huiuſmodi viſa contempſerunt, qualis fuit Sanctus Auguſtinus, S. Bonauentura, & alij multi. Quod ſi dicas cum Apoſtolo *1. Teſſal. 5.* ſpiritum nolite extinguere aio, hac ratione non extingui ſpiritum, ſed probari, & Spiritum ſanctum, qui ſe humilibus hominibus libenter adiungit, exercitatione humilitatis non fugari.

30 Quare; obſeruandus eſt etiam viſionis finis proximus, remotus, apertus, occultus, nam initia aliquando bona infeliciſſimos exitus habent. Cognoſcenda eſt mens aperientis viſum, quid nimirum ſpectet, num gloriolam aucupari, an accipere conſilium in re dubia, alterius ſaluti conſulere, an quærere quæ ſua ſunt, *vt ad Philipp. 2.* & ſiquidem conſilij capiendi cauſa moueatur, an adeat virum peritum huiuſmodi rerum, an ſit facilis ad obtemperandum; & in ore, & conſcientia patris ſpiritualis acquieſcendum: non enim eſt diuiſionis auctor Deus, vt conſulenti oſtendat, & conſultori contraria. Adhibeatur igitur duplex cautela; prior eſt, vt moneatur conſultor, non ſolum ſuſpenſum tenere iudicium exemplo Ambroſij, & Luciani presbyteri, ſed etiam cum Petro dicere: *exi à me Domine, quia homo peccator ſum*, vt habetur Lucæ *cap. 4.* Poſterior eſt, quemadmodum de ſomnijs facimus, vt viſa nec reijciantur omninò, nec admittantur, ſed recognoſcantur, & examinentur.

31 Qualiter; hoc eſt, quæ ſit vitæ ratio eiuſmodi hominis, priuata, an publica, ſecreta, an aperta, actuoſa, an contemplationi dedita; ſit ne amans externæ cuiuſdam pietatis potius, quàm ſolidæ religionis. Si fœmina eſt, quomodo agat cum ſpirituali patre, an neſciat ab eius latere nunquam diſcedere; delectetur ne ſermocinationibus, & nugis; denique ſit ne ex illis, quæ ſemper diſcunt, nec vnquam ad ſcientiam veritatis perueniunt.

Vnde; obſerua vnde nam veniat ſpiritus, aut quo vadat; nam Bernardus adeò in rebus ſpiritualibus expertus, ſe id neſcire teſtatur, cùm tamen ex motu cordis Sancti Spiritus præſentiam ſæpè cognouerit. Planè in diuerſis ſpiritibus multa inſpirationum ſimilitudo reperitur. Spiritus eſt Deus, Angelus, Diabolus, ſpiritus humanus, etiam ſpiritus eſt, tam rationis, quàm ſenſus. Quare difficillimum eſt, tam multos diſcernere; præſertim cum tam difficile ſenſum à conſenſu diſtinguamus. 32

Idem Gerſon in altero libro adfert ſimilitudinem monetæ aureæ, quàm quinque indicijs dijudicandam cenſet: Pondere, inquit, flexibilitate, durabilitate, configuratione, colore. Reuelationi, aut viſioni humilitas dat pondus, diſcretio flexibilitatem, patientia durabilitatem, veritas configurationem, charitas colorem. Multa in hanc ſententiam habet Caſſianus *collatione prima cap. 20.* vbi etiam affert dictum Domini, quo nos iubet eſſe probos trapezitas. 33

Ioannes autem de Turrecremata ſic breuiter ſcripſit de diuinis reuelationibus, eas firmas cenſeri, & veras. Primò quando iudicio magnorum virorum approbantur. Secundò ex parte effectus, quando nimirum in animo eius, cui reuelatio fit, augetur deuotio, humilitas, charitas, & aliæ virtutes. Tertiò ex parte materiæ, cum in omnibus dictis eius veritas reperitur. Quartò ex parte formæ, cum adeſt conformitas cum ſacra Scriptura. Quintò ex parte perſonæ, cum cernitur approbata ſanctitas. 34

CONSVLTATIO CCXLVII.

Quanto temporis ſpatio proceſſus particularis de Canonizatione, authoritate Apoſtolica demandatus, abſolui debeat, vt ſit legitimus, validuſque?

SPatio nouem menſium reſpondendum videtur, ſubintelligendo in Remiſſorialibus tam de iure ciuili per textum *in l. 1. C. de dilation.* quàm de iure canonico *in §. ſpatium §. ſui verò 3. quæſt. 3.* Idque non ſolum à die expeditionis ad hoc attendenda ex mente Innoc. *in cap. Vltra tertiam ff. num. 3. de teſtib.* & traditis à Boccac. *de lit. remiſs. cap. 7. num. 4.* cuius etiam meminit Farinac. *de teſtib. quæſt. 77. num. 137.* & Ridolph. *in prax. p. 1. cap. 12. nu. 247.* ac ex deciſis per Rotam coram Paleot. *dec. 668. num. 3. lib. 3. diu.* ac Burat. *dec. 105. num. 2.* ſed etiam à die præſentationis in partibus ipſarum remiſſorialium ſicut ex notatis per Gloſ. *in c. de cauſis 4. v. Certum terminum*, ac Dec. *num. 33. de offic. Deleg.* & cenſuit Alex. Sclat. *in prax. Iudic. cap. 6. num. item 6.* relatus à Farinacio *eodem num. 137.* 1

Sed hæc ſententia in cauſis Canonizationum improbatur. Quoniam in illis ceſſat omninò ratio coarctandi ſpatium temporis in dilationibus probatorijs elicita ex verbis *d. l. 1. & l. ſiue pars, C. de dilat. ac l. Properandum in princ. C. de Iudic.* ne ſcilicet lites penè fiant immortales. Quod ſanè eueniret, ſi, pendente dilatione ob negligentiam partis in vſu Remiſſoriæ, tandiu conquieſceret officium Iudicis in perniciem alterius, vt benè aduertunt Scuarol. *de remiſſor. cap. 27. num. 2.* Bellam. *dec. 427. ſub princ. & 744. num. 4.* Gratian, ad Veſtrium *lib. 6. cap. fin. num. 20.* ac firmauit Rot. *in Barbaſten. Decimarum 25. Iunij 1640. coram Carillo §. vlt.* Nulli enim ex cauſis Canonizationis præiudicium infertur. Quia non agitur de præiudicio alicuius certæ, vel incertæ perſonæ. Atqui cum ſint adeò graues, & arduæ, vt ſint de maioribus quæ proponi poſſint inter Chriſtianos ſecundum Gloſ. *in cap. vn. v. Sedis Apoſtolicæ, de reliq. & vener. Sanct. in 6.* Hoſt. *in cap. 1. num. 10. eod.* idcircò in eis pertractandis ſumma cum diligentia & maturitate eſt procedendum, vt reſpondit Innoc. III. *in cap. Venerabili 52. de teſtib.* Quia vt notat Gloſ. *v. diligentia*, circa maiora maius periculum vertitur, ideò cautius eſt agendum. Idem luculenter exprimit Maluet. *de Canoniz. dub. 3. num. 65. tract. tom. 14.* Panuin. *in relat. S. Bonauenturæ p. 2. art. 4. in princ.* Celeritas enim infamis naufragijs in hoc mari, Nam qui cupit feſtinat, qui feſtinat euertit. Omnia non properanti clara, certaque ſunt, feſtinatio improuida eſt 2

eſt cœca. Itaque verè dictum. Nihil magni diſcriminis conſilijs tam inimicum, quàm celeritas. Ita quod huc verè ſpectet vetus illud Octauiani ſimul & Titi ſymbolum, quo antiqui delphinum anchoræ alligabant, celeritatem cum mora connectentes. Et quidem deliberandum aſſerunt prudentes diù in ijs, quæ nonniſi ſemel ſtatui poſſunt.

3 Igitur ex tarditate in procedendo melius videtur ſatisfactum præſcripto iuris, & nouorum Decretorum, ſi in eis diſcutiendis longiores dilationes concedantur ad textum *in cap. Induciæ 3. qu. 3.* Quia tempore indigemus, vt aliquid maturius agamus, & æquo pendamus libramine, ſicut *ex cap. Penderet 50. d.* inquiunt Specul. *tit. de appell. §. nunc breuiter num. 5.* Anchar. *conſ. 36. num. 2. & 3.* Rota *dec. 197. num. 56. p. 5. rec.* Ac proindè Bordon. *controu.* 13. grauiter ac dignè pronunciauit in huiuſmodi cauſis negocium diu eſſe differendum, vt diuturna temporis maturitate interpoſita cùm maiori circumſpectione ac diligentia deducatur ad ſuam perfectionem. Quod plane amplexus eſt Lezan. *conſul.* 1. ac prudentiſſimus quiſque. Et ſpeciatim quod temporalis ac rigoroſa dilationum probatoriarum determinatio, de qua in ea *l. 1. C. de dilat.* temperanda ſit in cauſis, in quibus maius periculum vertitur rectè cenſuerunt Butrigar. ibi *v. modo quæro* & Cym. *nu.* 1. adeò vt longiores concedi debeant dilationes ſecundum Gloſ. *in cap. fin.* ac Doctores communiter *de dilat.* Id quod approbat Abb. *in cap. 1. nu. 2. eod. tit.* Bart. *in l. 2. num. 3. ff. de re iudic.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. conſ. 59. num.* 18. & expreſsè determinauit Sixtus V. in Diplomate Canonizationis S. Didaci die 5. Iulij anno 1588. Magnorum enim operum conſilia lenta dies perficit, non impetus, ac nihil æquè pernicioſum quam momenta rerum momento peragi.

4 His additur primo, diſpoſitionem *d. l. 1. C. de dilat.* limitari non ſolum in cauſis, quæ cognoſcuntur in Auditorio, ſeu Conſiſtorio Principis, in quibus fatalia non currunt, ſed inſtantia perennatur per textum perſpicuum *in l. fin. §. ſi tamen, & in auth. ſed & his, C. de temp. appell.* habeturque *in cap. Eique §. ſed & lis 2. qu. 6.* verum etiam in illis, quarum commiſſio ſpectat ad Principem, ipſeque huiuſmodi negotiorum audientiam vice ſua ſacris Faſtigijs commiſit, *l. 3. C. vbi Senator, vel Clariſſ.* Quia perinde eſt ac ſi Princeps cognoſceret. Adeò vt ſicut fatalia non currunt, & inſtantia non perit coram ipſo, ita nec coram eius Delegato, vt ibi notat Gloſ. *v. Fatalium,* Salyc. & Fulgoſ. *in princip.* ac Angel. *in ea l. fin. §. Si tamen.* Cauſæ autem Canonizationum vice ac nomine Summi Pontificis cognoſcuntur in Congregatione Sacrorum Rituum, à cuius ſupremo oraculo pendent omnes illius reſolutiones iuxta præſcriptum Decretorum *pag. 61. §. Decreto.*

5 Deinde tempora dilationum determinata in *d. l. 1.* non præfigi abſolutè ab ipſa lege, ſed ſolum iniungi Iudicibus, vt iuxta locorum diſtantias, aliaſque vrgentiſſimas, ac legitimas cauſas partibus petentibus concedant dilationes. Sicque requiri miniſterium Iudicis & petitionem partis, quemadmodum ponderando verba præciſa d. l. 1. notant ibi Bald. & Salyc. *num.* 1. Siccard. *num.* 4. ac repetit idem Baldus *in l. 2, num. 2. C. vt intra cert. temp. & in l. fin. ſub num. 11. ff. de fer.* ac proſequitur Felin. *in cap. licet cauſam nu. 14. de probat.* Alex. *conſ. 181. num. 5. lib. 6.* Vant. *de nullit. ex defect. proceſ. num. 42.* Luc. Pet. *in prax. lib. 1. cap. 10. num. 7.* Scacc. *de Iudic. lib. 2. cap. 3. num. 59.* Vnde Specul. *tit. de cit. §. nunc de temp. nu. 3. in fin. & tit. de dilat. §. fin. nu. 11.* teſtatur generalem Eccleſię & cauſarum conſuetudinem non ita rigoroſè obſeruare ſpatia huiuſmodi dilationum, addens in puncto Remiſſorialium ita ſe vidiſſe practicari in Rotæ Auditorio *tit. de appell. § nunc breuiter n. 6.* ac referens dum ipſe eſſet Auditor Rotæ ſimiles exceptiones ſæpiùs fuiſſe propoſitas, ſed raró admiſſas, ſicque Clementem IV. Summum Pontificem ipſis Auditoribus ſeruari præcepiſſe, cuius meminit Caſſad. *dec. 9. nu. 1. de appell.* Qui ſanè ſtylus tam in ipſo Rotæ Auditorio quàm in S. Rituum Congregatione adhuc obſeruatus, videtur omninò retinendus in cauſis Canonizationum, ac eo magis in proceſſu, in cuius Remiſſoria nullus præfigitur terminus, prout nec etiam in nouiſſimis Decretis Vrbani VIII. adamuſſim continentibus reliqua omnia, quæ vltrà veterem praxim obſeruari voluerunt, quod tamen veriſimiliter actum fuiſſet, ſi de iure abſque alia hominis expreſſione dilationes Remiſſoriales fatalium periculo ſubijcere voluiſſent, ſicut in pleriſque caſibus pro rerum qualitate ac contingentia leges & canones feciſſe refert Io. And. *in addit. ad Specul. eo tit. de dilat. §. 1. num. 27. lit. H.*

6 Poſtremò ex diſpoſitione dictæ l. 1. non inducitur nullitas actorum propter lapſum temporis, ſed ſolum Iudex poteſt deuenire ad expeditionem cauſæ, ſi pars ſit negligens in vſu Remiſſoriæ, ideòque probationes poſtea factæ ſunt validæ ex receptiſſima Doctorum ſententia, quam egregiè omnino tuentur Bart. *ad l. In crimine num. 1. ff. ad l. Iul. de adult. & in l. fi. 14.* Bald. *nu.* 11. & Iaſ. qui *num.* 52. hanc concluſionem pulchram compellat, *ff. de fer.* ipſe Bald. *in l. Cum à nobis n. 3.* & Salyc. *n. 1. C. de dilat.* Habetque ſuffragantes Card. *cap. In cauſis num. 2. de teſtib.* Butr. & Abb. *in cap. licet cauſam nu. 17.* Felin. *nu. 14. de probat.* Quam doctrinam amplexi ſunt Marant. *in ſpec. p. 6. art. 3. num.* 13. Vant. *vbi ſupra n. 44.* Scacc. *loco alleg. lib. 2. cap. 3. q. 1. n. 58.* ac latè Caſſad. *ea dec. 9. de appell.* Quod à fortiori procedit, quando res eſt integra, & nemini fit præiudicium, Bellam. *dec. 339. nu. 1. & dec. 432. in fin. & 439. nu. 1. & dec. 744. n. 7.* At in cauſis Canonizationum non agitur de alicuius perſonæ vel fidei præiudicio ſecundum Troyl. Maluet. *d. dub. 3. nu. 68. tract. tom. 14.* & Contelor. *de Canoniz. cap. 18. nu. 26.*

7 Et quamquam Seuarol. *de Remiſſ. cap. 24. num. 2.* quem ſequuntur Farinacius, alijque recentiores, velit, quod vbi non fuit per Iudicem aſſignatus terminus, intelligitur data dilatio legalis, tamen non idcircò videtur inferri ad nullitatem proceſſus facti poſt terminum elapſum, ſed ſolum quod per Iudicem procedi valeat ad expeditionem cauſæ, non obſtante conceſſione Remiſſoriæ, prout diſertiſſimè declarat Bellam. *dec. 427. in fin.* iuxta quam deciſionem intelligendus eſt Seuarolus, qui ea dumtaxat innititur.

8 Immò quatenus de iuris rigore locus eſſet *d. l. 1. & l. fin. C. de dilat.* ille tamen aliquando penitus, aliorumque impedimentorum Iudicis ſubrogari, propter quæ ex authentico documento formiter exhibendo in proceſſu appateat per aliquot menſes dilatam ac intermiſſam fuiſse proſecutionem proceſsus. Certum quippe eſt terminum fatalem dilationum probatoriarum, licet præſcriptum ab homine, non currere in præiudicium partis impeditæ culpa vel facto ipſius Iudicis, ſicut per textum *in auth. Item ſi appellat. & l. fin. §. Illud, C. de temp. appell.* tradunt Bald. *in d. l. 1. num. 4. C. de dilat.* Salyc. *in d. auth. Item ſi appell. num. 1. & 2. & in d. §. Illud num.* 4. Specul. *tit. de appellat. §. nunc breuiter num.* 7. ibique Ioan. Andr. *in addit. lit. A.* Caſſador. *d. dec. 9. num. 5. de appell.*

9 Secundò ex interuentu Subpromotoris in omnibus, & ſingulis actibus proceſsus citati, & præſentis, ac non contradicentis, ſed tacitè conſentientis, ſubſcribendo ſe cuilibet actui, & examini peracto cum interrogatorijs ſibi tranſmiſſis per Reuerendiſſimum Fidei Promotorem. Ad hoc enim vt validæ eſsent probationes receptæ poſt lapſum termini ab homine præfixi ſufficeret ſola intereſsentia non contradicentis ſecundum Angelum *d. l. fin. num. 5.* Fulgoſ. *ſub num.* 1. & latius Iaſ. *num. 15. & 46. ff. de fer.* Ratio eſt Bartoli *in d. l. 1. n. 6.* Quia quando Iudex facit actum, qui poteſt eſse præiudicialis, & diſplicere parti præſenti, debet pars expreſsè contradicere, aliàs videtur conſentire, ac ſibi præiudicat. Ideòque tradit praxim menti tenendam, vt nimirum ſcribatur in actis parte præſente & contradicente. Concinit planè Felin. *in cap. de cauſis 4. num. 5. de offic. Deleg.* alijſque relatis animaduertit Scacch. *de Iudic. lib. 2. cap. 3. num.* 88.

CONSVLTATIO CCXLVIII.

Quando concedenda, vel deneganda ſit noua Remiſſoria in cauſis Canonizationum?

1 OBſtare videntur duæ regulæ, ne concedatur noua Remiſſoria.

2 Altera, quod dùm Remiſſoria fuit ſemel conceſſa, non ſolet iterùm concedi. Ita Oldrard. *conſ.* 311. *num.* 11. Bellam. *conſ.* 36. *nu.* 11. Rot. *dec.* 29. *de iudic. in antiq. & dec.* 76. *de teſtib. in nou.* Anton. Auguſt. *epit. tit. de Remiſſ.* §. 8. Veſtr. *in prax. lib.* 6. *cap. vltim. num.* 3. ibique Grauat. *in addit. num.* 18. 20. *&* 22. *lit. F.* Seuarol. *de Remiſſ. cap.* 6. *num.* 2. Boccac. *de lit. remiſſ. cap.* 3. *num.* 42. *& cap.* 4. *num.* 8. Scacch. *de Iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 780. Farinac. *de teſtib. qu.* 77. *cap.* 1. *n.* 30. Rot. coram Gregor. XV. *dec.* 367. *num.* 2. vbi Add. *n.* 4. & Buratt. *dec.* 780. *num.* 1.

3 Et quamuis fatear, hanc regulam, vti fundatam in præſumptione calumniæ, limitari, ea ceſſante, ex annotatis à Seuarolo, à Farinacio, & à Scaccia citatis, & præter cæteros admittunt Caſſador. *dec.* 3. *num.* 2. *de dilat.* Rot. coram Veroſpio *in Hieracen. Iuriſpatronatus* 5. Iunij 1517. Buratt. *dec.* 68. *num.* 2. Add. ad eius *dec.* 23. *lit. A. & B.* ac Beltram. *in addit. ad Gregor. XV. dec.* 414. *n.* 13. Attamen deducenda eſt aliqua iuſta cauſa, ob quam ſubmoueatur aſſerta præſumptio ex mente Rotæ in deciſionibus congeſtis per Burat. *dec.* 816. *n.* 1. *& dec.* 824. *n.* 6. quam etiam expreſſit Ridolphin. *in prax. Iudic. p.* 1. *cap.* 12. *n.* 139. Cuiuſmodi profectò eſſet impedimentum ex facto teſtium vel Iudicis, vel eius, qui priorem Remiſſoriam obtinuit. Quod ponderauit *Veſtr. eo n.* 3. Seuarol. *d. cap.* 6. *n.* 3. Boccac. *cit. cap.* 3. *n.* 27. Farinac. *eod. nu.* 35. & Scacch. *allegato cap.* 8. *n.* 827.

4 Vel ſi prima Remiſſoria fuerit obtenta à Procuratore non benè tunc de omnibus ſubſtantialibus & neceſſariò probandis inſtructo. Vt puta ſi in articulis multa defuerint tam quoad virtutes, quàm quoad miracula, vel nimis confusè articulata, vel penitus omiſſa, licet releuantiſſima. Adeò quod cùm meliores ac diuerſi formandi ſint articuli, nec tacitè, nec expreſsè contenti ſub primis, locus ſit conceſſioni ſecundæ remiſſoriæ, Caſſador. *d. dec.* 3. Boccac. *de remiſſ. cap.* 4. *num.* 53. Ridolphin. *loco alleg. nu.* 126. Buratt. *dec.* 824. *n.* 4. Quin ſatis etiam foret quod in ſubſtantialibus ſint partim noui, & partim antiqui. Attentis enim qualitatibus adictis non dicuntur ijdem, vt ſubdit Ridolphin. *num.* 228. & deciſum fuit coram Gregor. XV. *dec.* 495. *n.* 2. *&* 3. Hoc autem caſu ſi ſecunda peteretur à Procuratore melius informato ſuper materijs releuantibus & neceſſariò probandis concedenda eſt ſecundum deciſionem Putei 4. *de dilat.* quam ſequuti ſunt Boccac. *d. cap.* 4. *n.* 49. & Farinac. *eodem n.* 35.

5 Vel ſi teſtium depoſitiones fuiſſent vigore primæ Remiſſoriæ nulliter, ac non ritè exceptæ ad tradita per Veſtr. *d. n.* 3. Seuarol. *eod. cap.* 6. *n.* 3. Boccac. *ibid. nu.* 36. *& cap.* 9. *n.* 28. Farinac. *ea quæſt.* 77. *cap.* 1. *ſub n.* 32. & Scacc. *d. n.* 282. Ideòque Rota cenſuit ſecundam Remiſſoriam minimè denegandam eſſe, quando datur de nullitate examinis facti vigore primæ, nempè *dec.* 11. *de probat. in nou.* coram Burat. *& dec.* 824. *n.* 8. coram Caualer. *& dec.* 425. *num.* 2. coram Merlino *& dec.* 462. *num.* 3. coram Pirouano in Conchen Decimarum 15. Ianuarij 1619. relata per Add. ad Gregor. XV. *d. dec.* 367. *num.* 4. propè finem.

6 Quin etiam eadem Rota firmauit ſecundam Remiſſoriam non denegari, ſi magis dilucidè, explicitè, ac indiuidualiter ſecundò articuletur, ac proponatur id, quod antea confusè, genericè, vel non ita luculenter, & ſpecificè articulatum fuerat, vt legitur apud Coccin. *dec.* 23. *num.* 2. Caualer. *dec.* 469. *n.* 2. *cum ſeqq.* Buratt. *d. dec.* 824. *num.* 3. Merlin. *dec.* 455. *num.* 7. *et dec.* 656. *num.* 3. *et dec.* 849. *nu.* 2. *cum ſeq.* & Manzanedum in Rauennaten. cenſus 8. Iunij 1618. cuius mentio fit per Add. ad Gregor. XV. *ea dec.* 364. *num.* 4. & per Add. ad Burat. *d. dec.* 824. *lit. A.*

7 Ac præſertim ſi Pontifex in commiſſione cauſæ ſua manu ſignata S. Rituum Congregationi expreſsè mandauerit, vt quatenus ad confirmationem probationum in proceſſibus iam factis, vel aliàs expediret, aliquid addere, vel alios proceſſus conficere, quaſcumque literas Remiſſoriales, & Compulſoriales ſuper eiuſdem articulis, vel additionalibus, ſeu alijs de nouo ac ex integro dandis, prout magis expediens viſum, foret decerneret, ac relaxaret, & proceſſus illarum vigore conficeretur. Suo namque reſcripto Princeps, & præcipuè Papa poteſt etiam poſt publicatas ac didicitas atteſtationes iterùm Remiſſoriam concedere, nouamque teſtium productionem, atque examen iubere, ac mandate. Id quod optimè notarunt Specul. *tit. de teſt.* §. *Satis vtiliter num.* 6. Butr. *in cap. Fraternitatis ſub num.* 14. & ibi Marian. Soccin. *num.* 122. *&* 155. *&* 179. *Extra eod. tit.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *qu.* 34. *nu.* 5. *&* 6. Port. *concl.* 39. *limit.* 16. *&* 35. Gaill. *pract. obſeru. lib.* 1. *obſeru.* 105. *num.* 10. Gabr. *tit. de teſtib. concluſ.* 21. *num.* 103. *& ſeqq.* ac Farinac. *eod. tract. quæſt.* 75. *cap.* 4. *num.* 225. *&* 227.

Eoque magis ſi commiſſio emanauerit ex certa ſcientia, 8
præuia cauſæ cognitione, & poſt plenam ac diſtinctam illius relationem factam in Congregatione habita coram Sanctiſſimo, ac vlterius fuerit munita clauſula *non obſtantibus* &c. quemadmodum declarant Specul. *eod.* §. *num.* 6. Butrius *loco allegato num.* 14. ac ibi. Soccin. *num.* 118. & Pariſ. *num.* 59. *extra de teſt.* de quorum mente firmant Campeg. *reg.* 268. *fall.* 58. Gabr. *d. concluſ.* 21. *num.* 57. & cum alijs Farinac. *d. quæſt.* 75. *cap.* 4. *num.* 229.

Præterea ſi nedum teſtes non fuerint ſufficienter inter- 9
rogati ſuper articulis, & præcipuè de miraculis, alijſque rebus antiquis, quarum probatio nititur ratione publicæ vocis & famæ ac traditione Hiſtoricorum, verum ſi etiam pro maiori parte articulorum totum eorum examen prætermiſſum fuerit. Nam hoc caſu etiam poſt publicationem teſtes recipiendos, & examinandos, remiſſoriamque concedendam eſſe inquiunt Seuarol. *de remiſſ. cap.* 6. *n.* 3. Boccac. *d. cap.* 4. *num.* 49. & Farinac. *ead. qu.* 77. *num.* 35. Ratio eſt, quia ex teſtibus iam examinatis, etiamſi non plenè & concludenter probarent, oritur fumus veritatis materiæ articulandæ, excludens omnem calumniæ ſuſpicionem. Sic Rot. coram Caſſad. *d. dec.* 3. *num.* 2. Caputaq. *dec.* 208. *nu.* 19. *p.* 1. *ac dec.* 56. 60. *&* 62. *p.* 3. Put. *dec.* 398. *nu.* 1. *& ſeq. lib.* 3. *in correct.* Gregor. XV. *dec.* 163. *nu.* 1. vbi Add. *nu.* 10. *& dec.* 367. *nu.* 4. *ac dec.* 562. *nu.* 4. ibique etiam Add. *nu.* 6. Buratt. *dec.* 64. *n.* 2. *&* 3. *ac dec.* 273. *nu.* 3. *&* 4. *& dec.* 824. *num.* 8. coram Innoc. X. in Burgen. ſeu Toletana pecuniaria 4. Maij 1620. & coram Cardinal. Veroſpio in d. Hieracen. Iuriſp. 6. Iunij 1617. & coram Manzando *dec.* 661. *num.* 2. *p.* 2. *rec.*

Similiter ſi examinandi ſint alij teſtes nouiter reperti gra. 10
uiſſimi, & melius informati. Tunc enim concedenda eſt Remiſſoria, quæ alias deneganda foret, Bellam. *dec.* 624. *nu.* 1. Seuarol. *eod. c.* 6. *n. item* 6. Ridolphin. *in prax. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 125. Rot. *dec.* 154. *n.* 4. *p.* 4. *rec.*

Et tandem concedenda eſt, quando petitur ad corro- 11
borationem, & confirmationem antiquarum probationum, Dec. *in cap.* 1. *num.* 42. *de probat.* Butr. *in cap. Fraternitatis num.* 56. & ibi, Felin. *num.* 11. *de teſtib.* & proſequuntur Gabriel. *eod. tract. concl.* 21. *nu.* 38. Gaill. *lib.* 1. *obſer.* 105. *num.* 9. Ridolphin. *d. cap.* 11. *num.* 134. Afflict. *dec.* 216. *num.* 4. Surd. *dec.* 126. *num.* 10. Gregor. XV. *dec.* 272. *num.* 9. *& dec.* 581. *num.* 72. *& dec.* 583. *num.* 5. ibique Additionator *lit. D.*

Præcipuè tamen notandum eſt, præſumptam calum- 12
niam ceſſare vniuerſaliter in cauſis Canonizationis, in quibus non agitur de alicuius præiudicio, ſicut in terminis inquiunt Bellam. *dec.* 671. Caſtell. *de Canoniz. Sanct. q.* 7. *princ. & quæſt.* 8. Contelor. *eod. t. t. cap.* 8. *num.* 26. *& cap.* 24. *nu.* 17. Rot. *in relat. S. Raymundi p.* 1. *art.* 1. & S. Franciſcæ Romanæ *p.* 1. *art.* 6. vbi aſſeritur, ita ſæpè deciſum, firmatque Simonet. *in relat.* S. Franciſci de Paula *pag.* 44. ſubdens hoc fundamentum eſſe clariſſimum & tollere omnem difficultatem. Siquidem cum calumnia deducatur ex eo quod quis in alterius detrimentum velit iudicium protrahere, & artem facere cauſidicinam, quando tamen inter mortales eſſe quoque deberent lites mortales. Textus eſt rotundiſſimus *in* §. *quia verò, auth. de teſtib.* notatque Bellam. *conſ.* 36. *num.* 3. *& dec.* 427. *num.* 1. ac Seuarol. *d. cap.* 6. *nu.* 9. planè id omninò deficit in cauſis Canonizationis, in quibus non ſolum conſiderari nequit alicuius præiudicium, ſed potius ſummoperè deſideratur cunctatio

in

in procedendo, vt in cauſis tanti momenti maturius & cautius librari omnia poſſint, quemadmodum habetur *in cap. Venerabili*, & ibi Gloſ. *v. diligentia, de teſtib. & cap. Vbi periculum, de elect. in 6.*

13 Altera autem eſt, quod publicato proceſſu, vel didicitis teſtificatis, nequeunt alij teſtes produci & examinari ſuper eiſdem articulis ob præſumptum timorem ſubornationis. Quæ tam de iure ciuili ſtatuitur *in §. Qua verò auth. de teſtib. auth. Et qui ſemel, C. de probat.* quàm de iure Canonico *in cap. Conſtitutis 2. verſ. Nondum, cap. Ex tenore, verſ. Cum atteſtationes, & cap. Veniens, verſ. Et eorum, de teſtib. & in Clemen. 2. in princ. eod. tit.* traditurque à Doctoribus relatis per Gabr. *tit. de teſtib. concluſ. 21. num. 1. cum ſeqq.* Farinc. *eod. tract. qu. 75. cap. 4. num. 58.* & Caualc. *de reprobationis teſtium cap. 4. n. 181.* ac edocetur à Rota deciſionibus, quarum meminit Ridolph. *in prax. d. p. 1. cap. 12. n. 122.*

14 Quam neque inficior præcipuè limitari, ſi teſtes fuerint nulliter ac non ritè recepti, vel examinati, ſicut arguendo à contrario ſenſu ex verbis dictæ Clementinæ *2. de teſtib.* dixerunt ibi Gloſ. *verſ. Ritè*, Vitalin. *num. 11.* Cardinal. *num. 1. & 2.* Anchar. *num. 11.* & Imol. *num. 1.* Doctoreſque communiter, quos ſingillatim enumerat Gabr. *d. concl. 21. num. 19.* Farinac. *ea qu. 75. cap. 10. num. 358.* quibus accedant Caualc. *d. p. 1. num. 189.* Menoch. *de arb. lib. 1. qu. 34. num. 13.* Theſaur. *dec. 28. num. 2.* Idque frequenter approbauit Rota, præſertim *dec. 13. de teſtib. in nou. & dec. 1. de probat. in antiq. & dec. 47. lib. 3. p. 1. diu.* Caſſador. *dec. 3. num. 2. de dilat.* Peregrin. *dec. 213. num. 1.* Caputaq. *dec. 208. n. 19. p. 1.* Seraph. *dec. 585. num. 1.* Gregor. XV. *dec. 163. n. 1.* vbi Add. *num. 10.* Caual. *dec. 425. ſub num. 2.* & ſæpè in alijs, quas refert & ſequitur Merlinus *dec. 676. num. 4.* Paria enim ſunt aliquid non fieri, vel minus legitimè fieri. Quare Menoch. *d. qu. 34. num. 14.* dedit pro cautela, quod prius inſtet, ac faciat per Iudicem nulla declarari acta priora. Nam tunc erit locus nouæ teſtium productioni. Quod probarunt etiam Caualc. *d. p. 4. num. 191.* & Add. ad Burat. *d. dec. 180. lit. A.*

15 Itidem ſi priores articuli fuerint confusè formati, ita vt plenam inſtructionem ſortiri non voluerit is, qui didicit teſtificata ſuper eis, vt ſcripſerunt relati à Gabr. *d. concl. 21. num. 82.* & à Farinac. *d. qu. 75. cap. 4. num. 170.* ſpeciatim Butr. *in cap. Fraternitatis num. 13. & 14. col. 10. & in cap. Series col. fin. & in cap. Ex tenore num. 8. de teſtib.* Admiſitque Rot. coram Caualer. *d. dec. 469. num. 3.* Buratt. *d. dec. 824. nu. 3. p. 4. recent. & dec. 183. num. 2. cum ſeq. & p. 6. dec. 266. nu. 13.* ac in Fauentina beneficij 22. Iunij 1644. coram Reuerendiſſimo Cerro eiuſdem S. Rotæ Decano, doctrina & pietate clariſſimo.

16 Rurſum ſi poſt publicationem teſtium examinatorum de veritate facti inducantur examinandi principaliter ſuper publica voce & fama, ſecundùm limitationem communiter admiſſam à Canoniſtis in præcitato *cap. Fraternitatis*, & præ cæteris ab Aretin. *num. 61. cum ſeqq. & à Felin. num. 4. de teſtib.* ac traditam à Gabr. *d. concl. 21. num. 12.* & à Farinac. *d. qu. 75. cap. 4. nu. 174.*

17 At, niſi admittatur nullitas prioris examinis, vel doceatur, priores articulos fuiſſe confusè formatos, aut nouum examen reſtringatur ad articulum famæ, quatenus in primo fuiſſet omiſſum, ſtandum erit regulæ excludenti nouam teſtium productionem.

18 Limitatur etiam hæc regula primò ex natura cauſę. Quia ſi poſt publicatas & didicitas teſtificationes conceditur noua Remiſſoria, nouumque admittitur examen in cauſis beneficialibus, Marian. Soccin. *in d. cap. Fraternitatis num. 180. de teſtib.* & Gabr. *eod. tract. concl. 21. num. 102.* ac Farinac. *d. q. 75. cap. 4. num. 177.* Menoch. *de arbitr. d. lib. 1. q. 34. nu. 7.* Alex. Sciat. *in prax. cap. 18. nu. 53.* Et in cauſis matrimonialibus, *cap. Seies* vbi Gloſ. *v. iuri contraria, cap. Ex tenore, & cap. Cum in tua, de teſtib.* firmatque Port. *concl. 39. lib. 1. fall. 23.* Gail. *lib. 1. cap. 105. num. 5. obſeru. 107. num. 12. & obſeru. 112. nu. 6.* & latè Farinac. *d. q. 75. cap. 13. n. 383. & ſeqq.* Item in cauſis religioſis, Felin. *in d. cap. Fraternitatis num. 9. de teſtib.* Couar. *pract. qq. cap. 18. num. 6.* Farinac. *vbi ſupra cap. 4. nu. 178.* Ac in omnibus cauſis Eccleſiaſticis, Caputaq. *dec. 50. num. 5. & 6. p. 3.* Gregor. XV. *dec. 583. num. 6.* & ibi Add. *lit. D.* ac Rot. in Mediolanen. bonor. 31. Maij 1596. coram Card. Pamphilio; ſanè multo magis id locum habere debet in cauſis Beatificationum & Canonizationum, quæ ſunt ex maioribus, quæ proponi poſſint in Eccleſia Dei, Gloſ. *in cap. 1. v. Sedis Apoſtolicæ, de reliq. & vener. Sanct.* vt melius, ſecurius, firmius, recta, apertaque via incedatur, probeturque. Qua de re nos alibi latius.

Poſteà, quia cauſas Canonizationum æquiparari omninò criminalibus firmat Caſtell. *d. q. 7. principal. ſub §. Quæro quid ex cap. 1. de reliq. & vener. Sanct. in 6.* Hoſt. *in d. cap. 1. num. 10. eod.* Contelor. *de Canoniz. cap. 9. num. 1. & cap. 25. num. 34.* Maluet. *eod. tit. dub. 4. num. 1. & ſeqq.* In cauſis autem criminalibus etiam poſt publicatas atteſtationes admittitur nouum examen. Quia nunquam concluditur in cauſa. Port. *d. concl. 39. fall. 33.* Gabr. *ead. concl. 21. num. 95.* & latè Farinac. *d. q. 75. cap. 4. n. 188. & cap. 14. n. 47. & ſeqq.* Gaill. *d. obſer. 107. n. 11 lib. 1.* 19

Inde etiam quando priores Remiſſoriæ emanarunt, teſteſque in earum executionem recepti, & examinati, eorumque dicta publicata fuerunt ante noua decreta, & ſic eo tempore, quo in cauſis Canonizationum abſque vlla telæ iudiciariæ obſeruatione, ſed ſolùm ad informationem extraiudicialem procedebatur, & teſtes examinabantur gratia ſimplicis notitiæ ad perpetuam rei memoriam ex traditis per Bellam, *in cap. Venerabili 52. num. 26. de teſtib.* ac *dec. 672. per tot. & dec. 673.* Caſtell. *d. q. 7. §. Iuxta præmiſſa cum ſeqq. & q. 8. princ. §. Quæro.* Contelor. *cap. 24. num. 17. & cap. 25. nu. 40.* ac præcipuè *num. 43.* Panu. *in relat.* S. Bonauent. *p. 2. art. 10.* & aliàs ſæpè deciſum fuit à Rota in pleriſque Relationibus, tum in primis S. Hyacinthi *c. 2.* S. Raymundi *p. 1. art. 1.* S. Andreæ Corſini *p. 3. §. 1.* S. Franciſcæ Romanæ *p. 1. art. 6.* B. Thomæ de Villanoua *rubr. de valid. proceſſ.* poſt Contelorium, B. Aloyſij Gonzagæ *rubr. de proceſſu Romano*, ac B. Paſqualis Baylon rub. de actis in proceſſu Villæ regalis, *§. fin.* poſtquam Vrbanus VIII. ſequendo contrariam opinionem Auguſtini Triumphi *de poteſt. Eccleſ. q. 16. art. 1.* quod ſcilicet Papa in eis debeat ordinem iudiciarium ſeruare, eas ad iudicialem ordinem redegit, ſtatuitque, vt Promotor fidei in vno quoque actu citetur, tanquam pars formalis. Ac proindè poterit ex hoc prætendi nouæ teſtium productioni ac conceſſioni alterius Remiſſoriæ non obſtare publicationem prioris examinis, olim facti ad perpetuam rei memoriam, dum cauſa non pertractabatur more iudiciali, quodue teſtificata tunc fuerint didicita ex adductis per Gloſſam, Speculatorem & alios, relatos à Gabriel *d. concl. 21. num. 87. cum ſeqq.* & à Farinac. *d. q. 75. cap. 4. n. 231.* 20

Ac licet pro negatiua, quod neq; examinatis, & publicatis teſtibus, receptis ad perpetuam rei memoriam, poſſint alij teſtes produci ſtet Baldus *in auth. Sed et ſi quis n. 16.* Salicet. & Caſtr. *n. 1. C. de teſtib.* Add. ad Bart. *in l. Aquilia lit. D. ff. ad l. Aquil.* Aretinus in ſuperiùs *alleg. cap. Fraternitatis nu. 20. & 35.* teſtans de veriori, quando teſtes fuerunt examinati ex parte Actoris, firmatque Viuius *opin. 896. num. 3.* aſſerens eſſe communem, Gabr. *d. concl. 21. n. 89. & 90.* Scacch. *de Iudic. lib. 2. d. cap. 8. n. 221.* dicens verum hoc eſſe de mente Speculatoris *tit. de teſte §. Nunc ſub nu. 5.* Ea ratione, quia huiuſmodi teſtes dicuntur recepti ad deciſionem cauſæ æquè ac ſi recepti fuiſſent in ipſo iudicio ordinario, ideòque militat eadem ratio ſuſpicionis in Inducente. Nihilominus perſiſtẽdum eſt in contraria ſententia ex congeſtis per Butr. *in d. c. Fraternitatis n. 14.* Abb. *n. 4.* Imol. *n. 13.* Marian Socc. aſſerentem de communi *n. 131. & 169.* ac Specul. Gabriel. & Farin. ſuperius allegatos. Et contraria fortaſsè locum habent poſt nouiſſima decreta de Canonizatione Sanctorum, quo tempore iudicialiter proceditur, vt dictum eſt. 21

Deindè ſi vnico contextu petatur Remiſſoria ad nouum teſtium examen, & compulſoria ad productionem inſtrumentorum ac iurium, Hiſtoricorumque extractionem. Tunc enim poſt publicationem teſtes admittuntur ad examen, quandò vnà cum teſtibus producenda & compulſanda ſunt inſtrumenta & iura ex *cap. Series*, ibi: *Tam teſtes offerens, quàm publicum inſtrumentum*, quo loci Bald. *ſub num. 1.* Butr. *num. 2.* Imol. *n. iisdem 2. & 5.* Aretin. *n. 14.* & Felin. *n. 5. de teſtib.* ac Butr. *in eod. cap. Fraternitatis n. 14.* Abb. *nu. 11.* Marian. Soccin. *nu. 174.* & Felin. *n. 8.* ac ſuffragantur Roman. *ſing. 81. n. 1.* & alij plures apud Gabr. *d. concl. 21. n. 90.* Menoc. *de arb. lib. 1. q. 34. n. 16.* Port. *d. concl. 39. fall. 51.* & Farinac. *ea q. 75. cap. 4. num. 165.* 22

22 Pariter ſi ad probandam vitæ excellentiam, heroicitatem virtutum, atque miracula, aliaue antiquiora, in cauſa inducendi & examinandi ſint teſtes perſonaliter de publica voce & fama, Cùm enim in illa & traditione Hiſtoricorum nitatur fermè hæc vniuerſa probatio, admittitur nouum examen etiam poſt publicatas aliorum teſtificationes. Ita *in d.cap. Fraternitatis* communiter limitant Doctores, & præ cæteris Aretin.*n.61.& ſeq.*ac Felin. *num.7.* alijque per Gabr.*vbi ſupr.nu.112.& ſeq.*Port.*loco cit.fal.52.* & Farin. *ibid.cap.4.n.174.*

23 Sic quoque ſi inſtituendæ ſint probationes nouiter repertæ tam per ſcripturas & Hiſtoricos antea penitus omiſſos, quàm per teſtes melius informatos, & præcipuè de publica voce & fama non obeſt publicatio prius examinatorum, Gabr.adductus *num.135.* Port.*fall.54.*Gaill.*obſer.107.num.10.*Farin.*alleg.num.190.& cap.15.nu.435.*Ridolpin. *d.p.1.cap.11.num.125.*Gregor.XV.*dec.583.num.4.* Rot. *dec.154.n.4.p.4.rec.*

24 An quia in executionem nouæ Remiſſoriæ alio modo, & magis ſpecificè ac dilucidè articulandæ ſint materiæ, quæ prius articulatæ fuerant adeò genericè, atque confusè, vt etiam poſt didicita iuſtificata non potuerit ſuper eis haberi plena inſtructio. Vnde cùm articuli non dicantur ijdem, ſed noui ac diuerſi, attentis qualitatibus & circumſtantijs non contentis ſub prioribus ex neceſſitate probationis, ſed ſubſtantificantibus materias in eis contentas, vtique admittitur nouum examen, Abb.*eo cap. Fraternitatis num.4.* ibique Butr.*num.13.& 14.*Marian. Soccin. *num.168.de teſtib.* Idem Burt. *in d.cap. Series col.fin.& in cap. ex tenore num.8.* Imol. *col.2.* Aret. *num.1.*Ioan. de Anan. *num.3.*Felin.*ſub num.4.eod.tit.*Quod confirmāt quamplures apud Gabr.*d.concl.21.num.82.*nec aliter ſtabiliunt Roderic.Suar.*alleg.5.num.4.*Gutier.*pract. qq.lib.1.qu.71.n.1.* Farinac. *d.q.75. cap.4.num.170.* Ridolphin. *in prax.p.1.cap.12.num.126.* Et eſt perſpicuum apud Canaler. *dec.469.num.3.* Burat. *dec.824.num.3.* Duran. *dec.236.num.3.* Rot. *in recent. dec.183. num.2.& ſeqq.p.4. deciſ. 266. num.13.p.6.*

25 Itidem ſi in prioribus etiam articulis plurima prætermiſſa fuerint quoad materias & miracula antiqua, multaque alia ſuperuenerint, quæ ex integro articulanda erunt; Quare cum formandi ſint noui articuli nec tacitè, nec expreſsè comprehenſi ſub primis, concedenda eſt noua Remiſſoria & admittendi ſunt teſtes ad nouum examen, non obſtante publicatione antiquorum. Quia ſuper articulis nouiter dandis teſtes non poterant diuinare, nec examinari, Bart. *in auth. At qui ſemel, num.24.* ibique Bald. *col.2. C.de probat.* Abb. *d.cap. Fraternitatis num.8.* Imol. *num.8.* & latè Soccin.*num.21.de teſtib.* Port.*d.concl.39.fall.27.* Ridolphin. *d.cap.11.num.126.* & confirmant Mantic.*dec.374.num.4.*Burat.*dec.173.num.3.& ſeqq.* vbi Add.*lit.C.& dec.392.num.2.& ſeq.ac dec.824. num 4.* Atque ſatis eſt, quod articuli ſint partim noui, & partim antiqui, Port. *eo loco num.58.* Gabr.*ibid.num.36.*Ridolph.*d.cap.11.num.128.*Gregor.XV.*dec.494.num.2.& 3.*Quin ſufficit releuantia vnius articuli, vt concedatur ſuper omnibus, Caſſador. *dec.5. num.6.de ſequeſtr.poſſeſſ.& propriet.* Rot. coram Seraph. *dec.1364.nu.3.* Gregor.XV. *dec.124.num.3.& dec.403.num.7.* Burat.*dec.246.num.10.*ibique Add.*lit.A.*plures alias adducens, item *dec.273. num. 8. & dec.392. num. 5. & dec.791.num.3.& dec.824. num.1.*Quibus adſtipulatur Cauāler. *dec.59.num.1.& dec.232. num.1. & dec.289.num.2.* Martin. Andr. teſtans de ſtylo Rotæ *dec.38.num.4.& in recent.dec.677. num.1. p.1. & dec.661. num.4.p.2.& dec.43. num.1.p.5.& dec. 177. num. 1. & dec. 315. num. quoque 1.p.6.*

26 Siue cùm agatur de materijs antiquiſſimis, quarum probatio inſtituenda eſt per famam extra requiſita Immemorabilis per Gloſ.*in cap.1. v. Memoria, de præſcript. in 6.* ſine quibus numquam dici poteſt fuiſſe legitimè articulata, Burat. *dec.163.num.4.* nec idcircò vnquam excluſa, ſed ſemper admittenda illius probatio etiam poſt publicatas atteſtationes, Rota coram Caputaq. *dec.227.num.4.p.1.*Burat.*dec.392.num.3.*& Manzaned.*dec.677.num.4.p.1.recent.*

27 Nec non ſi ſuper multis articulis prioris Remiſſoriæ teſtes nullo modo appareant interrogati. Ac propterea cum nihil depoſuerint, nequeunt dici didicitæ teſtificationes, ſicque admittendi ſunt alij teſtes ad nouum examen, Gabr. *d.concl.21.num.119.& ſeq.*Port.*ead.concl.39.fall.40.* Farinac.*cit.quæſt.75.cap.4.num.200.* Ridolph. *d.cap.11.num.129.& 130.*Gregor.XV.*dec.83.num.4.*

28 Vel ſi ſuper multis alijs articulis teſtes interrogati dixerint ſe nihil ſcire. Vnde eorum publicatio non obſtat, quin alij poſſint examinari, Gabr. *loco alleg. num.110.* Port. ibid. limit. 39.& alij, quos congerit Farinac. *vbi ſupra num.201.*

29 Ac ſimiliter ſi teſtes, licèt ritè examinatis, minus tamen perfectè ac plenè interrogati fuerint ſuper articulis, quibus reſponderunt, cum ratione ſcientiæ, ac præſertim publicæ vocis & famæ, non prohibeantur ijdem, ac multò minus alij teſtes poſt publicationem examinari, ſicut de eiuſdem teſtibus repetendis *in cap. Cum in tua* docent ibi Gloſ. Hoſtien. *num.2.& 3.* Bald. *num.1.& 2.* Io. Andr. *num.6.* Felin. *ſub princ. & num. 2.* ac cæteri Canoniſtæ *de teſtib.* largiter conſtipati per Farinac. *eod.tract.quæſt.66. p.8.num.289.* Et de alijs nouiter indicendis inquiunt adducti per Gabr. *eo loco num.20.*per Port. *d.concl.39.fall.2.* & per Farinac. *d.qu.75 cap.4.num.202.*

30 Poſtremò admittitur nouum examen poſt publicatas atteſtationes quando teſtes, atque probationes inſtituendæ ſunt ſuper notorio, Marian. Soccin. *d. cap. Fraternitatis num.170.de teſtib.*Campeg.*eod.tract.reg.268.fall.55.*Farinac. alios referens *d.q.75.cap.4. num.171.* Inde enim notorietas Sanctitatis & virtutum ſerui Dei redditur certa, parens ac manifeſta. Porrò Notorium facti dicitur publica, ſeu famoſa inſinuatio, locutio, vel proclamatio communis ex euidentia facti, ſeu rei proueniens, & in quo fama publica ſuum præbet adminiculum, & ipſa rei euidentia proteſtatur, ita ſe exibens hominum conſpectu, ac ſcientiæ, vt omnes, vel maior pars hoc ſciant, vel omnibus ſcire volentibus notum eſſe poſſit, vel de quo negans conuinci poſſit per aſſertionem maioris partis aſſerentium, nulloque modo celari poteſt, vel inficiari, Gloſ. *in cap. Veſtra 7.v. Notorium circa med.* ibique Bald. *num.3.* & Abb.*num.14. de cohab. cler. & mul.* Specul. *tit. de notor.§. Iam de notor. num.3.* Bald. *in l. Ea quidem 7. num. 18. C.de accuſ.* Alber.*in Dict.v.notorium facti*, Anton. Roſell.*in repet. cap. Manifeſta 2.q.1.nu.153.* Sum. Angel.*p.2.v.Notorium* Syluest.*eod.v.n.1.*

31 Huiuſmodi autem notorietas probanda eſt primò ex pluribus teſtibus, aſſerentibus famigeratam ſerui Dei ſanctitatem vbique & per omnium ora ſemper celebratam fuiſſe, ac in præſens celebrari. Notorium enim conſtituitur à tota, vel maiori parte populi, Specul. *d.§. num.5.* Bald. *loco alleg.num.18.& in cap.Tua 7.num.11. de cohab. Cler. & mul.* Butr. *tract. de notor.art.2.num.13.tom.4.* Et quando eſt ſuperactu de præterito, olim quidem neceſſario, ſed hodie contingenter ad illius eſſentiam & probationem, ſatis eſt quod à vulgò memoriæ receptum ex manifeſtis quodam priuilegijs, & tunc non negabilibus procedat ſecundum Baldum, exemplificantem in eo, quod Alexander fuit magnus Capitaneus, & ſimilibus *in d.l.ea quidem num.18.C.de accuſat.*

32 Secundò, quia in notorio facti tranſeuntis, & reiterationem non habentis, ex quo ſemel publicè actum, & ab initio notorium fuit, adhuc per continuam hominum memoriam, & ſcripturarum teſtimonium, atque Hiſtoricorum conſtantem ac ſucceſſiuam traditionem notorium reputatur. Quia aliquando fuit in conſcientia populi. Speculat.*d.§. Iam de notorio num.8.*

33 Tertiò, quòd in antiquis notorium nedum inducitur per famam, Bald.*conſ.204.num.6.vol.3.* Dec. *in cap.1. num.46.de appell.* Sed etiam probatur per famam, Butr. *in cap. 1. de fid.inſtr. ac d.tract.de notor. art.4.num.44.* Becc. *eod. cap. 1. num. 45.de appell.* Aretin.*conſ. 37.col.2.* Rot. *dec.6.num.5.de except.in nouis.* Vbi ſubditur, huiuſmodi famam probari per binos teſtes, quam ſequitur Maſcard. *de probat. p.2. concl. mihi 1101.*

34 Tandem, quia, reliquis ceſſantibus, ad huiuſmodi notorietatem conſtituendam ſatis eſſet, agi de præclarè geſtis cuiuſpiam ſerui Dei. Facta namque ac dicta illuſtrium virorum alijs adeò nota præſumuntur, vt allegatio ignorantiæ facilè non admittatur, Abb. *in cap.Tua 3. num.2. de ord. cognit.* Iaſ.*in l.ſi res obligata n.42.de leg.2.* Vnde Plin.*in panegyr.*ad Traianum pulcherrimè dixit: *Habet hoc primùm magna*

gna

gna fortuna, quod nihil tectum, nihil occultum eſſe patitur, Principum verò non modò domus, ſed cubicula ipſa, intimoſque ſucceſſus recludit, omniaque arcana noſcenda famæ proponit, atque explicat. Eandem ferè ſententiam legere licet apud Plutarc. ad Traianum ipſum ſic grauiter monentem: *Quiſquis*, ait, *ſibi vitam & mores egregiè excolere debet, quo prorſus omni nota, vituperationeque careat, quando præſertim eorum, qui Reipublicæ præſunt non modò ſingula verba, nec res tantum publicitus geſta animaduerti, notarique ſolent, ſed virtus quoque, ioci ſimul & ſeria quoque domus ipſa, familia &c. curioſius conquirunt*. Quibus præclarè item de more præiuerat Seneca ad Neronem: *Tibi non magis quam ſoli latere contingit. Multa contra te lux eſt; omnium in iſtam conuerſi ſunt oculi. Prodire te putas? Oriris. Loqui non potes, niſi vt vocem tuam, quæ vbique ſunt gentes, excipiant*. Idem habet Claudianus ad Honorium patris nomine, ac Iuuenalis, & alij, experientiâ firmatum.

CONSVLTATIO CCXLIX.

An ſtandum ſit ſimplici enunciatiuæ Commiſſionis non inſertæ in literis Remiſſorialibus?

1 QVI negatiuæ ſententiæ ſubſcribunt mouentur, quod cùm procedatur in cauſis Canonizationum iure delegato per Summum Pontificem, cui ſoli fuerunt reſeruatæ *in cap. 1. de reliq. & vener. Sanct.* nec Iudices delegati in Curia Remiſſorias concedant, niſi ſpeciatim hoc fuerit eis demandatum à Papa, vt Seuarol. *de remiſſ. cap. 3. nu. 5.* & in Auditoribus Rotæ ante Innocentianam expreſſit Pauin. *de Offic. & poteſt. Cap. ſede vac. q. 2. p. 1. principal. n. 10. tract. tom. 13. p. 2.* planè fatendum eſt non poſſe ſtari ſimplici enunciatiuæ Commiſſionis dum Doctores conueniunt, quod minimè ſtandum ſit Cardinali etiam Legato aſſerenti ſe habere Commiſſionem à Papa in his, in quibus requiritur facultas peculiariter conceſſa. Quia non veniunt ſub generali commiſſione, Bald. *in l. ſi quaper calumniam 22. num. 7.* his verbis: *Si quid autem prætenditur ex ſpeciali commiſſione non iure ordinario, oportet, quod de commiſſione probetur, C. de Epiſcop. & Cler. & in addit. ad Speculat. tit. de Legat.* ibi: *Oportet quod appareat hoc ſibi fuiſſe conceſſum per tenorem literarum D. Papæ*. Idem aſſerit Hoſt. *in cap. 1. num. 19.* & Ioan. Andr. *num. 1. de offic. legat. in 6.* firmatque Butr. *in cap. Quod ſuper 7. num. 4.* & ibi Imol. *num. 3.* Abb. *num. 5.* & Felin. *num. 9. de fid. Inſtrum.* Ac proſequitur idem Abb. *in cap. Quoad translationem 4. num. 10. de offic. legat. & in cap. Ad eminentiam 20. num. 2. de ſent. excommun. & conſ. 94. num. 3. p. 2.* Anchar. *in Clem. 1. de probat.* Gemin. *in cap. eos qui, §. 1. num. 4. & conſ. 62. num. 8.* Luculenter item hoc docet Roman. *in l. ſciendum 30. num. 58. ff. de verb. oblig.* Dec. *in l. 1. num. 18. & 19. C. de mand. Princip.* Rebuff. *in l. vnica num. 2. C. de ſuper in dictis lib. 10.* & inculcat non ſemel Corneus, præſertim *conſ. 154. num. 18. vol. 1.* Capell. Tholoſ. *deciſ. 464. ſub num. 1.* & Gabr. *tit. de probat. concl. 3. num. 10.*

2 Quare Specul. *tit. de legato, §. ſupereſt num. 16.* conſulit, vt in his, quæ geruntur ex ſpeciali commiſſione manu publica inſeratur publicus tenor illius. Idipſum ibi teſtatur obſeruari Ioan. Andr. *v. ſpecialiter lit. V.* ſubditque propterea Baldus *in addit. Igitur ſufficit, quod in literis Cardinalium tenor Papalis conceſſionis inſeratur*. Et hoc etiam animaduerterunt Butr. *d. cap. quod ſuper num. 4.* Imol. *num. 3.* & Felin. *num. 9. de fid. Inſtr.* Sicque reſpectu cauſæ efficientis nempè iuriſdictionis deficeret commiſſio Summi Pontificis; Quippè pro iuriſdictione delegata non præſumitur, cùm ſit ſtrictè accipienda, *text. in cap. Super eo, de offic. Deleg.* & ibidem Doctores.

3 Verum, quæſtio hæc licet vehementer agitetur, nos tamen cum communiori cenſemus in his etiam, quæ indigent ſpeciali facultate ſtandum eſſe aſſertioni Cardinalis de Commiſſione ſibi data per Papam, vbi ſimul hæ circumſtantiæ concurrunt. Nempè quod Papa ſit præſens, ad quem facilis poſſit haberi recurſus pro verificatione aſſertionis. Rurſus quod aſſertio ſit de re veriſimili; Ac poſtremò quod non ſit præiudicialis tertio. Sic tradunt Imol. *in cap. Quod ſuper his num. 5.* & ibi Felin. *num. 12. de fid. Inſtr.* Qui vlterius tenent, idem procedere etiam in Auditoribus Sacri Palatij. Conſentit Io: Andr. *ad Specul. eo tit. de legato §. ſupereſt, v. Specialiter*, ac Speculator ipſe *de probat. §. Videndum reſtat num. 3.* vbi quod iura, quæ in contrarium allegantur, procedunt in Legato de latere in remotis partibus agente, qui aſſerat ſibi aliquid fuiſſe ſpecialiter commiſſum, vt plenius explicat Gabr. *de prob. concl. 3. num. 15. 18. & 20.* Altograd. *conſ. 22. num. 46. cum ſeqq.* Cohel. *de notit. Cardinal. priuil. 29.* & diſcuſſo articulo, firmauit Rot. *dec. 630. num. 2. p. 4. rec.* & in Barchinonen Iuriſdictionis *4. Iulij 1646. Confirmatio, & 8. Aprilis 1647.* coram Bichio.

Porrò in hac re omnia præaſſerta concurrunt, dum literæ Remiſſoriales conceduntur per S. Rituum Congregationem in Curia, citato, & audito R. P. D. Fidei Promotore. Vnde reſultat nedum præſumptio veritatis antecedentis Commiſſionis ex eo, quod propter Papæ præſentiam, facilemque ad eum recurſum nemo præſumitur mentiri, ſed etiam approbatio ipſiuſmet Fidei Promotoris, qui citatus & auditus nihil opponit. 4

Item eadem Commiſſio eſt valdè veriſimilis tum ratione materiæ, tum ratione ſubiecti, nempè Sac. Congregationis, cui ſimiles Commiſſiones ex inſtituto diriguntur, vt in his terminis ratiocinatur Rota *d. deciſ. 630. num. 3. p. 4. rec.* 5

Sicuti etiam benè concurrit poſtremum requiſitum, quòd non agatur de re præiudiciali tertio, vt alibi diximus, & quatenus de eo quoque ageretur, ſtandum eſſe aſſertioni Cardinalis factæ in præſentia Papæ de negocio ſibi commiſſo cenſuit Rota coram Put. *dec. 3. ſub princ. lib. 1.* coram Caputaq. *dec. 95. num. 1. p. 1.* & alijs allegatis per Altograd. *cit. conſ. 22. num. 47.* 6

Et quidem Cardinali ſimpliciter aſſerenti ſibi aliquid eſſe à Papa commiſſum plenam fidem adhibendam eſſe, licet literas ſuæ Commiſſionis, vel mandati non oſtenderit, diſertè tradunt, atque explicant per textum literalem in *cap. Nobiliſſimus d. 97.* Bald. *in l. Exemplo 7. num. 8. C. de probat. & in l. Iuriſiurandi n. 10. C. de teſtib.* Iaſ. *conſ. 92. n. 13. & ſeq. & conſ. 102. n. 1. & 2. vol. 1.* & alij penes Maſcard. *de probat. concl. 140. n. 1.* 7

Quod eo faciliùs in enunciatiua S. Rituum Congregationis Summum Pontificem repræſentantis admittendum eſt, cùm in diſpoſitione nouorum Decretorum *pag. 24. §. Permittit*, omnia decreta, omneſque eius reſolutiones ſint referendæ Sanctitati ſuæ, adeò vt in vnoquoque negotio illius ſuprema determinatio ſemper ſit reſeruata, donec ſit facta relatio, vt decernitur *pag. 61. §. Decreta*. Ex hoc enim ſequitur omnia geſta, vel enunciata per Sacr. Congregationem cenſeri approbata per Sanctitatem ſuam, cui de Remiſſoria & omnibus in ea contentis relatio facta cenſetur. 8

CONSVLTATIO CCL.

An officium Vicarij, cui delegata eſt cauſa Canonizationis, expiret poſt obitum ſui Epiſcopi?

STatim expirare tradit Sbrozius *de offic. Vicar. lib. 3. q. 44. num. 1.* ad *text. Clem. fin. de procurat.* cum ſimilibus. Idque etiam quoad cauſas inceptas, viuente eodem Epiſcopo. Adeò vt poſt illius obitus eas non poſſit proſequi ac explere is, qui deſijt eſſe Vicarius iuxta Bald. *in addit. ad Specul. tit. de Iudic. ordin. & in l. Aliquando n. 8. ff. de offic. Proconſ.* cui adiungo Archidiaconum *in cap. 1. n. 2. de offic. Vicar. in 6.* Gloſ. *in d. Clem. fin. v. Conteſtata*, & ibi Cardin. *num. 5.* ac Imol. *num. 17. de procurat.* Bero. *in cap. quoniam Abbas 14. num. 100. de offic. Deleg.* Bertach. *de Epiſcop. lib. 4. p. 7. q. 6. num. 4.* Rebuff. *in prax. benef. p. 1. tit. forma Vicariatus num. 162.* Franc. Marc. *dec. 1120. num. 1. p. 2.* Et proindè in ipſo funditus ceſſat omnis facultas proſequendi ac conficiendi proceſſum, licet inchoatum in vita ſui Epiſcopi. 1

Dico tamen. Si Vicarius ante obitum ſui Epiſcopi cœperit in cauſam procedere, haud dubiè, re non integra, prorogatur ac perpetuatur ſua iuriſdictio, *cap. Gratum, §. nos autem, de offic. Deleg.* Gloſ. *v. Quaſi cæptum*, Abb. *n. 1. & 3.* 2

& 3. Felin. *num.* 5. Item *cap. ſi Delegatus 7. eod. tit. in 6.* Habetque Iaſ. *in l. more maiorum num.* 58. ibique Dec. *num.* 42. *ff. de iuriſd. omn. Iud.* ac reſoluit Caputaq. *deciſ.* 128. *p.* 2. & Rot. *deciſ. 9. de dol. & contum. in antiq.* Et in terminis quod ſola citatio expedita, licet non exequuta ſufficiat, cenſuit in relatione S. Hyacinthi *cap. 2. in princ.* ac tenet Contelor. *de Canoniz. Sanct. cap. 25. num.* 3. Quod ſequuta eſt S. Rituum Congregatio in Lepolien ſerui Dei Ioannis de Ducla.

3 Si quis autem roget. Quidnam ſi eiuſmodi Vicarius tranſiſſet in Vicarium Epiſcopi ſucceſſoris? Reſpondeo, in iure negatiuam receptiorem ac veriorem eſſe, quod ſcilicet delegatio facta Vicario Epiſcopi ſub nomine officij non tranſeat in ſucceſſorem. Quia tale munus ei non competit iure proprio, ſed alieno, ac propterea penitus expirat morte illud concedentis, vt inquiunt Bart. *in l. more maiorum 5. num.* 19. & ibi Fulgoſ. *num.* 15. Roman. *num.* 8. Iaſ. *num.* 65. Caccialup. *num.* 35. Dec. *num.* 54. & Curt. *iun. num.* 102. *ff. de iuriſd. omn. Iudic.* Repetitque idem Bart. *in l. quod Principi 56. num.* 7. vbi etiam Barbat. *in addit. lit. C. de legat.* 2. ac ſequitur Gemin. *d. cap. Statutum num.* 8. & 11. aſſerens communem *de reſcript. in 6.* Panorm. *d. cap. Quoniam Abbas num. 11. cum ſeq.* Imol. *num.* 18. & 19. Felin. *ſub n.* 7. Dec. *num.* 42. & *ſeq.* ac Bero. *num.* 100. communem appellans *de offic. Deleg.* Cardin. *d. Clem. 2. num.* 6. Imol. *num.* 11. & 12. Eandem agnoſcit Capra *in repet. num.* 18. *de reſcript.* Crot. *conſ.* 102. *num.* 14. Ponticul. *conſ.* 127. *nu.* 3. Mant. *de coniect. lib. 8. tit. 17. num.* 3. Sebaſtian. Medic. *tract. Mors omnia ſoluit concl. 31. num.* 33. & *concl.* 110. *num.* 204. Borgn. *deciſ.* 40. *num.* 22. *p.* 1. qui non ſolum teſtatur de communi, & magis recepta, ſed ita etiam Romæ ac Papiæ iudicatum fuiſſe. Nec diffitetur Achill. *deciſ. 3. num. 1. & 2. de Offic. Vicarij.*

CONSVLTATIO CCLI.

An mulieres in cauſis Canonizationis admitti poſſint pro teſtibus?

1 QVod mulieres iure canonico repellantur à teſtificando in cauſis criminalibus ob earum grauitatem ex communiori ac veriori ſententiam, quam probant *cap. Mulierem iuncta Gloſ. v. Nec teſtis* 33. *q.* 5. & *cap. Forus in fin.* iuncta etiam Gloſs. *v. Fœmina de verb. ſignif.* Gloſ. *in cap. Quoniam 3. v. Mulieres*, Bald. *num.* 3. Butr. *ſub num.* 6. Abb. *num.* 2. Imol. *num.* 2. Henric. Boich. *num.* 4. ac Felin. *num.* 1. & *in cap. Tam literis* 33. *de teſtib.* conteſtatur Specular. *tit. de teſtib. §. 1. num.* 83. & alij congeſti per Farinac. *eod. tract. q. 59. caſ. 1. num.* 1. ſubdens *num.* 3. non eſſe ab ea recedendum. Cauſa autem Beatificationis & Canonizationis æquiparatur criminali ob maximum periculum, quod in ea verſatur.

2 At dicendum eſt. Licèt cauſas Canonizationum ſumma cum diligentia pertractandas eſſe dixerit Honorius III. *in cap. Venerabili 52. de teſtib.* tamen probationes in illis parificandas eſſe probationibus cauſarum ciuilium ex Maluetio ac Panuino docuit Contelor. *cap. 18. num.* 25. Vel ſanè in illis ad teſtificandum admitti Mulieres, ſicut de iure Canonico in criminalibus læſæ maieſtatis, hæreſis, ſimoniæ, alijſque exceptis teſtantur relati per Farinac. *de teſtib. q. 58. num.* 10. *qui etiam q. 59. num.* 31. & *ſeq.* tanquam teſtes eas admittit in grauioribus cauſis. Et quanquam *num.* 37. referat contrarium tenentes ac dicat, quod crederet contrariam opinionem in cauſis arduis veriorem, tamen ſtabilit opinionem affirmatiuam, quod ſint idonei teſtes etiam in cauſis grauioribus de communi ac magis communi, quodque ab ea nec in conſulendo, nec in iudicando ſit recedendum. Id firmauit Rota in mulieribus & monialibus etiam dependentibus in cauſa B. Ioannæ de Cruce, *verſ. Attamen*, ac cenſuit S. Rituum Congregatio cùm aliàs, tum præcipuè in cauſa Petri Regalati, ac dictæ ſeruæ Dei Ioannæ de Cruce.

CONSVLTATIO CCLII.

An Indulgentiæ conceſſæ die anniuerſario cuiuſpiam ſerui Dei viſitantibus eius altare, ſiue Capellam reſpiciant publicam venerationem ac ſolemnem cultum ab Eccleſia concedi ſolitum Sanctis Canonizatis, aut alias ab Apoſtolica ſede in ſanctitate comprobatis?

AFfirmatiuè. Ita declarauit Bonifacius VIII. in conceſſione Indulgentiarum accedentibus ad Baſilicam Principis Apoſtolorum de Vrbe *in extr. Antiquorum de Pœnit. & remiſſ.* ibi: *Vt autem Beatiſſimi Petrus, & Paulus Apoſtoli eo amplius honorentur, quo ipſorum Baſilica de Vrbe deuotius fuerint à fidelibus frequentata.* Quod ibi etiam notat Gloſ. *v. Confitebuntur ante med. ſub verſ. Peregrinatio verò*, inquiens quod ex huiuſmodi conceſſione Sancti honorantur, & Deus in ipſis ſe reputat honorari, gaudent non ſolum Apoſtoli, ſed totus etiam cœleſtis exercitus, & confunditur diabolus & Angeli eius, traduntque etiam Cardinal. de Lugo *de pœnit. diſp. 27. ſect. 8. num.* 130. Filiuc. *tom. 1. tract. 8. cap. 6. n.* 132. Vbi quod ſi Indulgentia concedatur viſitantibus talem locum, ſeu Eccleſiam, intelligitur de religioſa viſitatione, quæ fit ad colendum Deum in ſe ipſo, vel in alio Sancto. Idem habet P. Amicus, theologus arduus & operoſus optimè de poſteritate meritus tot voluminibus editis *tom. 8. Theol. diſp. 29. ſect. 5. præſertim n. 92. verſ. Ratio*, quod mens concedentis eſt, vt per huiuſmodi indulgentias colantur Sancti, vel Beati cultu ſcilicet publico, ac inſtituto, ſeu authoritate publica ſummi Pontificis, ac nomine Eccleſiæ, vt notant Bellarmin. *controu. tom. 2. lib. 1. de Sanct. beat. cap.* 10. Sanch. *in Decal. lib. 2. cap. 43. ſub num.* 3. Bonac. *in 1. precept. Decal. q. 1. pun. 2. nu.* 2. Baldell. *tom. 2. diſp. 12. ſub num.* 1. inferens propterea *n.* 5. quod Sedes Apoſtolica in honorem Sanctorum, ſeu in ſanctitate comprobatorum ſtatuere ac decernere conſueuit nedum quod in eorum honorem Eccleſiæ & altaria, in quibus ſacrificia Deo offeruntur, & officium celebratur, ædificentur & conſecrentur; verùm etiam quod omnes verè pœnitentes & confeſſi, qui tali die acceſſerint ad viſitandum eorum Eccleſiam certas Indulgentias conſequantur. Additque *n.* 17. hæc eſſe ſigna & argumenta cultus publici præcepti, aut permiſſi ſolis Sanctis canonizatis, aut ab Apoſtolica Sede in Sanctitate comprobatis. Idipſum aſſerit Palaus *tom. 4. tr. 24. diſp. vn. punct. 7. ſub num.* 8. inquiens cauſam ſeu finem, quo mouetur Summus Pontifex ad Indulgentiarum conceſſionem præcipuè deſumi ex promotione honoris & cultus Dei ac Sanctorum. 1

Ratio eſt, quia, vt ait Bolognin. *de Indulg. ſub n. 10. tract. tom. 14. fol.* 142. Indulgentia conceditur, vt magis honoretur Deus in Sanctis ſuis, & in conſtructione, & viſitatione Eccleſiarum ſeu Baſilicarum, & ſic in commemoratione virtutum ac meritorum ſuorum. Quia ſicut quando expenditur theſaurus temporalis propter gloriam Principis, augetur & honor, & gloria illius Principis, ita etiam honor & gloria eſt æterni Principis, quando aperitur theſaurus Eccleſiæ, qui ſanè theſaurus, quem Chriſtus Eccleſiæ militanti acquiſiuit ex ſanguine ſuo, & qui per Indulgentias aperitur, ac diſpenſatur, conſtat nedum ex meritis Chriſti, ſed etiam ex perſecutionibus, & paſſionibus Martyrum, ac ſatisfactionibus ſuperabundantibus aliorum ſanctorum in ſimul coadunatis, quæ ne remaneant irremunerata ſunt cauſæ remiſſionis aliorum peccatorum, & docuit Clemens VI. in extrauag. Vnigenitus de pœnitentijs & remiſs. aguntque Canoniſtæ *in cap. Indulgentia eod. tit. 6. & in clem. 1. de reliq. & vener. Sanct.* Anton. Roſell. *de Indulg. n. 90. tract. d. tom.* 14. dicens quod Dei miſericordia, Chriſti mors, & paſſio ac effuſio ſanguinis eius, Sanctorumque merita ſunt, quæ faciunt remiſſionem, quia hic eſt theſaurus Eccleſiæ, idemque repetit *num.* 109. 2

CON-

CONSVLTATIO CCLIII.

An Epiſcopus poſſit viſitare Eccleſias & domos Parochiales Regularium?

1 POteſt ex Trid. *cap. 7. ſeſſ. 7. de reform.* & ex Conſtitutione Gregorij XV. *de exempt. priuileg.* Ita S. Congregatio Concilij in vna Auguſtana 15. Iunij 1652. in qua cenſuit Epiſcopum poſſe viſitare nedum Eccleſiam Parochialem in concernentibus curam animarum & adminiſtrationem ſacramentorum, nec non perſonam illam exercentem; verum etiam ædes Parochiales, & tenuentes compellere etiam per cenſuras. Quod confirmauit 27. Iulij eiuſdem anni.

CONSVLTATIO CCLIV.

An fratres Sacerdotes profeſſi Ordinum militarium poſſint conſequi & retinere beneficia ſæcularia cum cura & ſine cura, necnon Canonicatus in Eccleſijs Cathedralibus abſque diſpenſatione Apoſtolica?

1 NEgatiuè, idque aſſumo ex Trident. *cap. 10. & 11. ſeſſ. 14. de refor.* Sicque reſoluit S. Congregatio eiuſdem Concilij die 15. Iunij 1652. in vna Portugallen, in qua cenſuit fratres Sacerdotes profeſſos Ordinum militiarum Chriſti, S. Iacobi, & de Auis in dicto Regno exiſtentium eſſe incapaces abſque diſpenſatione Apoſtolica eiuſmodi beneficijs atque Canonicatibus. Sunt enim veri Religioſi, atque adeò eiuſmodi beneficiorum incapaces. Quare indigent diſpenſatione Apoſtolica, vt alibi copioſè probauimus.

CONSVLTATIO CCLV.

An pecunia, quæ loco Victualium ex conſuetudine Epiſcopo viſitanti præſtatur, poſſit ab eo applicari præbendis Canonicalibus Eccleſiæ Cathedralis, eo quod propter illarum tenuitatem adhuc Canonici non reſederunt, nec horas Canonicas recitarunt?

1 REſpondeo, non poſſe, ſed indigere facultate Sedis Apoſtolicæ, quæ ex voto Sac. Congregationis Concilij denegata fuit Epiſcopo Nuceriæ Paganorum die 15. Iunij 1652.

CONSVLTATIO CCLVI.

1 AN attenta diſpoſitione S. Concilij Tridentini *cap. 3. ſeſſ. 25. de refor.* poſſit Epiſcopus delegare facultatem Vicarijs foraneis concedendi literas monitoriales pro rebus deperditis ſeu ſubtractis? Reſpondeo negatiuè, ſed tantum Vicarijs generalibus. Et ita cenſuit Sac. Congregatio Concilij die 15. Iunij 1653. Immò Fagnan. *in cap. Quoniam de offic. deleg. n. 43.* refert eandem S. Congregationem die 8. Februarij 1590. declaraſſe non licere Epiſcopo hanc facultatem alteri, quam Vicario generali delegare, neque ſpecialiter. Eſt contra Barboſam *de poteſt. Epiſcop. alleg. 96. num. 9.* cuius opinionem Nicolius *p. 2. lucubrat. lib. 5. tit. 39. num. 21.* quam etiam retulit *in floſcul. v. Monitorium nu. 5.* probabilem cenſet, quod ſcilicet talis delegatio ſpecificè fieri poſſit etiam Vicario foraneo ex decreto quod adducit tenoris ſequentis: *S. Congregatio Concilij die 7. Septembris 1630. cenſuit; poſſe Epiſcopum Malleacen, loci Ordinarium pro literis monitorialibus, & dimiſſorialibus prædictum officialem, adminiſtratorem foraneum ſub delegare. Facultatem verò benedicendi vaſa, in quibus interuenit vnctio, ſtante diſtantia & nauigationis periculo concedi poſſe à Sanctiſſimo ad decennium accedente tamen conſenſu ipſius Epiſcopi.* Verùm hæc declaratio eſt in caſu particulari, cauſa rationabili exiſtente ob remotiſſimam diſtantiam ab Ordinario. Quare à priori ſententia non eſt recedendum tanquam iuri conſentanea.

CONSVLTATIO CCLVII.

AN decretum fel. rec. Vrbani VIII. *de Monaſt. erect.* §. 14. *Bullar. nou. to. 4. pag. mihi* 143. prohibens recipi Monaſteria, ſeu Conuentus, in quibus duodecim ſaltem Religioſi ſuſtentari non valeant, adiecta pœna ſubiectionis Iuriſdictioni Ordinarij loci, ſit correctorium, ſeu abrogatorium Conſtitutionis fel. rec. Gregor. XV. in ordine 31. *eod. tom. 4. pag.* 138. abſolutè prohibentis erectionem Monaſteriorum, ſeu Conuentum, in quibus duodecim ſaltem Religioſi ex redditibus, & eleemoſynis conſuetis ſuſtentari non poſſint, itaut aliàs erectio quamuis ex pio legato facta, cenſeatur prohibita, & indigeat diſpenſatione Apoſtolica? Reſpondeo, non eſſe abrogatorium. Ita S. Congregatio Concilij die 13. Aprilis 1652. in libello interceſſione Cardinalis Pamphilij ad eandem S. Congregationem remiſſo. 1

CONSVLTATIO CCLVIII.

An Iudex ad quem poſſit ſub pœnis & cenſuris petere à Notario Iudicis à quo nedum copiam actorum, verùm ad inſtantiam partis, & expenſis ipſius Notarij prætendere, vt ipſa originalia transferantur, & vbi contingat dubitari de exemplo, collatio, fiat, parte vocata & præſente?

IN hac re obſeruandum eſt decretum S. Congregationis Epiſcoporum & Regularium die 16. Octobris 1560. à Quaranta *verbo Archiepiſcopi authoritas*, relatum fol. mihi 70. quod confirmauit S. Congregatio Concilij Tridentini 21. Martij 1643. in vna Vercellen ex *cap. 20. ſeſſ. 24. de refor.* iuncto *cap. 6. eiuſdem ſeſſ.* 1

CONSVLTATIO CCLIX.

An quoties per Iudicem appellationis ſuſpenduntur cenſuræ prolatæ per Iudicem inferiorem, ſi Eccleſiaſtici illis irretiti, durante ſuſpenſione, exerceant actus exerceri prohibitos ſub pœna irregularitatis, in illam incidant?

NEgatiuè; Ita cenſuit S. Congregatio Concilii ex *cap. 3. ſeſſ. 25. & ex cap. 6. ſeſſ. 24. de reform.* in dicta Vercellen die 2. Martii 1643. eſt enim notiſſimi iuris quod appellatio ſuſpendit ſententiam & rem iudicatam, *cap. Venientes de iureiur.* vbi Doctores, & *cap. Paſtoralis* §. *Propterea de off. deleg.* & notant in ſpecie Abb. *in cap. fin. num. 6. de ſequeſt. poſſeſ.* Felin. *in rubr. de appel. num.* 4. Lancell. *de atten. p. 2. cap. 12. in præf. num.* 118. Rot. coram Mantica *dec. 99. num.* 7. & coram Merlino *dec. 316. num. 6.* Et propterea cum habentes intereſſe interpoſuerint appellationem, debent remanere in eo ſtatu, in quo erant ante ſententiam, *l. 1. ff. ad Turpil. & l. vn. ff. nihil nou. appel. pend. & l. appellatione, C. de appellat.* 1

CONSVLTATIO CCLX.

AN examen factum ſine examinatoribus ſynodalibus in collatione Parochialium Iuriſpatronatus Eccleſiaſtici, ſeu laicalis, vel mixti, quando plures præſentantur, ſit contra diſpoſitionem Concilij Tridentini *cap. 18. ſeſſ. 24. de refor.* Reſpondeo, examen eſſe nullum, quando plures præſentantur. Et ita reſoluit S. Congregatio eiuſdem Concilij in dicta Vercellen die 21. Martij 1643. 1

CON-

CONSVLTATIO CCLXI.

1 AN quando Ordinarius ſuſpendit aliquem vigore *cap. 1. ſeſſ. 14. de reform.* teneatur exprimere delictum, & cauſam ſuſpenſionis ipſi reo, ſi illam iudicialiter petat? Tenetur exprimere non parti, ſed Superiori. Atque ita cenſuit S. Congregatio Concilij in eadem Vercellen. die 21. Martij 1643.

CONSVLTATIO CCLXII.

An alienatio; ſeu donatio in Clericum ſecularem, ſeu Regularem vel locum pium cenſeatur facta in potentiorem, itaut bona ſic alienata, vel donata gaudeant Eccleſiaſtica immunitate?

1 REſpondeo, præuia declaratione Epiſcopi ſuper fraude, quoad exemptionem, quando fieri dubitat Ordinarius, negatiuè, quia fraudolenta. Ita S. Congregatio Concilij in illa Vercellen. die 21. Martij 1643. *ex cap. 20. ſeſſ. 23. de ref.*

CONSVLTATIO CCLXIII.

An donatio, quam facit laicus pio loco, vt effugiat ſolutionem onerum, & ſibi reſeruet ad vitam penſionem ferè æquiualentem fructibus, ſubſiſtat, itaut bona donata ab oneribus extraordinarijs ſint immunia?

1 REſpondeo non eſſe in potentiorem, & gaudere, ceſſante fraude iuxta deciſiones Rotæ in Brunduſina coram Pegna, & Albanen coram Merlino, ac decretum S. Congregationis Concilij in citata Vercellen die 21. Martij 1643. ex eodem *cap. 20. ſeſſ. 23. ref.*

CONSVLTATIO CCLXIV.

An Ordinarius poſſit Regularibus degentibus abſque licentia Sedis Apoſtolicæ in Hoſpitijs non approbatis prætextu negotiorum, & litium præcipere, vt reuertantur ad clauſtra ſub pœna Apoſtaſiæ, vel alia?

1 AFfirmatiuè. Ita elicitur ex Tridentino *ſeſſ. 6. cap. 3. de reform. & ſeſſ. 25. cap. 14. de regular.* iuncto *cap. 4. verſ. non licet, eadem*, ac etiam ex Conſtit. Vrbani VIII. *de Apoſtat.*

CONSVLTATIO CCLXV.

An liceat Epiſcopo punire Regulares prohibita, vel indecentia in Eccleſijs ſuorum Ordinum committentes circa Miſſæ ſacrificium?

1 AFfirmatiuè. Ita reſoluit S. Congregatio Concilij in eadem Vercellen die 21. Martij 1643. ex *cap. vnic. ſeſſ. 22. de obſeruat. & euit.* iuncto *cap. 14. ſeſſ. 25. de regular.* In dicto enim Concilij loco Epiſcopi conſtituuntur quoad exemptos Delegati Sedis Apoſtolicæ in ordine ad executionem illius decreti, & proinde authoritate Apoſtolica poterint punire Regulares committentes abuſus, & quæ dedecent celebrationem Miſſarum, cum ibi eis facultas data ſit, vt ſtatuant, compellant cenſuris, puniantque.

CONSVLTATIO CCLXVI.

An liceat Epiſcopo ex cauſa ſibi benè viſa benedictionem prædicandi in propria Eccleſia dandam Regularibus limitare ad tempus, & abſolutè datam reuocare, vel Regularibus profeſſionem fidei emittere nolentibus illam denegare?

REſpondeo, poſſe, ſi ita expedire iudicauerit. In hoc tamen cautè procedat, quare licentiam abſolutè datam non poteſt limitare ad tempus abſque cauſa. Quod cenſuit Sac. Congregatio Concilij in ſæpè allegata Vercellen die 21. Martij 1643. ex Trident, *cap. 2. ſeſſ. 25. & cap. 4. ſeſſ. 24. de ref.* 1

CONSVLTATIO CCLXVII.

An liceat Regularibus in proprijs Oratorijs, vel in proprijs Eccleſijs extra tempus aduentus, & Quadrageſima ſermonem habere abſque benedictione Ordinarij?

REſpondeo, non licere. Ita reſoluit Sac. Congregatio Concilii in prææallegata Vercellen die 21. Martii 1643. *ex cap. 4. ſeſſ. 24. de refor.* 1

CONSVLTATIO CCLXVIII.

An Regulares obloquentes de Ordinario in ſuis ſermonibus, quos habent in Oratorijs, vel in proprijs Eccleſijs, poſſint ab eodem Ordinario puniri?

REſpondeo, poſſe iuxta mentem S. Congregationis Concilii expreſſam in dicta Vercellen die 21. Martii 1643. *ex cap. 3. ſeſſ. 6. & cap. 14. ſeſſ. 25. de Regul.* iuncto *cap. 2. ſeſſ. 5.* 1

CONSVLTATIO CCLXIX.

CVm Canonici cuiuſdam cathedralis in vim prætenſæ conſuetudinis immemorabilis deputent, ſeu nominent ſex Canonicos ſupranumerarios in eadem Eccleſia, qui, vt ſupponitur, non tenentur Eccleſiæ nec choro inſeruire, & in eorum deputatione renunciant cuicunque iuri quoad perceptionem diſtributionum quotidianarum; cumque iidem Canonici occaſione vacationis vnius ex dictis Canonicatibus deputare intendant Sacerdotem Parochum, dubitatur, an ſit permittendum? Reſpondeo, poſſe id permitti, cùm non ſit incompatibile. Atque ita cenſuit Sac. Congregatio Concilii in vna Fulginaten die 14. Martii 1648. ex Trid. *cap. 17. ſeſſ. 24. de refor.* 1

CONSVLTATIO CCLXX.

LEctor Regularis à pluribus annis moralem Theologiam piè ac laudabiliter legit Clero totius Diœceſis. Cumque ex reditibus menſæ Epiſcopalis, & menſæ Capitularis beneficiatorum, & aliorum beneficiorum Diœceſis ob illorum tenuitatem non poſſit quid recognitionis aſſignari Conuentui dicti Regularis pauperrimo, quæritur, an Epiſcopus ex pœnis & mulctis portionem aliquam deducere & aſſignare poſſit? Quatenus ſit locus pius & pauper, poteſt Epiſcopus aliquid ei de mulctis, & pœnis impertiri. Ita enim cenſuit S. Congregatio Concilii in vna Fulginaten die 14. Martii 1648. Ex Trid. *cap. 3. ſeſſ. 25. de refor.* 1

CON-

CONSVLTATIO CCLXXI.

1 SAcerdos, ordinatus ad titulum Canonicatus, in ſumma paupertate conſtitutus ſe obligauit in forma Cameræ Apoſtolicæ ſoluere ſuo Capitulo creditori ſcuta 500. pro quorum ſatisfactione idem Capitulum prætendit ſibi retinere nedum reditus Canonicatus, ſed etiam diſtributiones quotidianas, quæ ratione ſeruitij percipiuntur. Ideò quæritur, an huiuſmodi diſtributionibus pro ſuſtentatione neceſſarijs poſſit dictus Canonicus priuari vigore debiti?
2 Reſpondeo, non eſſe priuandum diſtributionibus quotidianis, cùm non habeat aliud, vnde viuere poſſit. Quod etiam cenſuit S. Congregatio Concilij 14. Martij 1648. in vna Romana ex Trid. *cap.12. ſeſſ.24. de ref.*

CONSVLTATIO CCLXXII.

1 AN monialibus, quæ hucuſque recitarunt Officium iuxta Breuiarium ſuorum Ordinum, liceat eo vti? Reſpondeo, poſſe vti. Ita declarauit S. Congregatio Concilii die 1. Decembris 1570. & 14. Martii 1648. in vna Canarien. in Indiis.

CONSVLTATIO CCLXXIII.

1 AN Clerico, cui ex priuilegio *Cap. Odoardus, de ſolut.* fuit aſſignata congrua pro ſua neceſſaria ſuſtentatione, ne cum dedecore Ordinis mendicare cogatur, ſit ea congrua in rebus ſuis ſtabilibus aſſignanda, an vero bona omnia diſtrahenda cum onere creditoribus dictam congruam ſoluendi? Reſpondeo poſſe aſſignari aliquod ſtabile eius vita durante. Ita cenſuit S. Congregatio Concilii in vna Romana die 14. Martii 1648. *ad cap. 2. ſeſſ. 21. de ref.*

CONSVLTATIO CCLXXIV.

1 AN præbendari, qui ſunt adſtricti certis temporibus intereſſe Choro, dum ex conſuetudine antiqua canunt in Organo cum Cantoribus, poſſint percipere diſtributiones quotidianas, quæ inter aſſiſtentes Miſſis, ac Veſperis diuiduntur? Reſpondeo affirmatiuè, dummodo fiat pro maiori cultu, de conſenſu Epiſcopi, rarò, non abutantur, & non voluntariè. Ita cenſuit S. Congregatio Concilii in vna Spoletana die 17. Auguſti 1647.

CONSVLTATIO CCLXXV.

1 AN Generales Ordinum poſſint propria authoritate celebrari facere in monaſteriis aliarum ciuitatum. Prouinciarum, & Regnorum etiam extra Italiam quantitatem Miſſarum, pro quibus vni tantum Eccleſiæ fuerunt elargitæ eleemoſinæ? Reſpondeo, non poſſe, & tanquam abuſum eſſe tollendum. Ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna Regularium die 17. Auguſti 1647. ex decreto ſuper *celebr. Miſſar.* Docent enim communiter Doctores accipientem ſtipendium pro miſſis teneri ſub mortali celebrare in Eccleſia, aut altari deſignato. Nam quando dans eleemoſynam eligit certum locum ſiue Eccleſiam, ſiue Altare, cùm ſit indubitatum, quod tanquam intellectuale operans operatur ex fine, neceſſe eſt, quod in tali electione habeat propoſitum aliquem finem, ratione cuius velit celebrari potius in hac Eccleſia, aut in hoc altari, quam in alio. Et cum clarè conſtet de eius voluntate, quod celebretur in tali Eccleſia, vel altari, iam etiam conſtat, quod celebrans annexum habeat onus, & proinde cum hoc onere, ſeu lege tranſeat ad ipſum, *l. Is, cui opus, ff. de non. oper. nunc. & l. ſi conuenerit, §. ſi fundus, ff. de pignorat. act. & cap. ex literis de pignor. & cap. Tua, & cap. penul. de vſur.* Cum ergo celebrans acceptet eleemoſynam tranſeuntem cum ſuo onere & lege, pacto tacito ſe adſtringit ad ſeruandam talem legem, & ſubeundum onus. Et ideò dato etiam quod dans eleemoſynam non reſpexiſſet ad aliquam cauſam particularem, tenetur implere id, ad quod ſe adſtrinxit, cùm de iure naturali ſit implere obligationes ſuſceptas.

Quod eo vel maximè procedit quando fuit per ſe primò contemplatus locus, & celebratio commiſſa fuit iis, ad quos pertinet Eccleſia ratione loci. Et ideò tam emolumentum, quàm onus remanet addictum loco iuxta *l. Annua, §. Titia, de leg. & l. 2. ff. de reb. dub.* ac notant Menoch. *præſumpt. 502. num. 21. lib. 4.* & Rot. *dec. 574. num. 8. p. 1. diu. & dec. 130. num. 6.* coram Durano, & *in Volaterana Capellan.* 7. Maij 1607. coram Lancellotto. Vnde cum diſpoſitio ſit certa reſpectu loci, & poſſit in ipſo impleri, non poteſt alterari, & ad alium locum transferri, vt tradunt Bald. *in l. ſi quis num. 9. C. de Epiſcop. & Cler. & in l. fin. num. 57. C. de his, quæ pœn. nom.* Imol. *in cap. Nos quidem num. 23. de teſtam.* Nauar. *conſ. 8. num. 10. etiam de teſtam.* Præſertim quia eſt tantum electum miniſterium inſeruientium Eccleſiæ, quatenus ſunt deſtinati ſeruitio talis Eccleſiæ non autem perſonæ. Ideòque non debet celebratio ſequi perſonas iuxta ea, quæ proſequuntur Bart. *in l. Pater, §. Tuſcularius, ff. de leg. 3.* Socin. *in d. l. 2. num. 14. ff. de reb. dub.* Menoch. *præſumpt. 112. num. 7. lib. 4.* & Rot. *deciſ. 309. num. 10. p. 6. rec.* 2

Nec obſtat, quod Superiores Regulares poſſint ſuis ſubditis præcipere applicationem ſacrificiorum in beneficium alterius Conuentus, vt tenent Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 2. num. 9. 56. & 57.* Ludouic. à Cruce *in Bull. compoſ. diſp. 3. dub. 12. num. 10.* Garzia *in ſum. tom. 3. de Euchar. diff. 3. dub. 5. pun. 1. num. 3.* Marchin. *de Ordin. tom. 3. p. 2. cap. 33. num. 10.* Quarr. *in rubr. Miſſal. in append. de ſacrif. q. 2. pun. 15.* Quia inquiunt, Monaſteria Religionis, tanquam membra eiuſdem corporis ſub eodem capite debent ſibi inuicem ſubuenire. 3

Nam id verum eſt, quo ad eos Religioſos, qui non accipiunt eleemoſynas pro miſſis. Hi enim, cum habeant liberam applicationem ſacrificiorum, poteſt Superior illa vti in commodum Religionis iuxta obligationem, quam implicitè habent iidem Religioſi. Cum enim debeant tanquam membra eiuſdem corporis ſibi inuicem inſeruire, poſſunt Superiores determinare ſeruitium, quod hîc & nunc cenſetur expediens, & obligare ſubditos ad illud exhibendum. Si autem loquamur de Religioſis, qui accipiunt eleemoſynas pro miſſis vertendas in beneficium Monaſterii, non poterunt Superiores præcipere applicationem in commodum alterius Monaſterii. Quia poteſtas Superiorum eſt intra terminos rationis, nec ſe extendit ad irrationabilia. Non eſt autem rationabile, quod Superiores incommodo afficiant vnum Monaſterium, vt aliud commodum percipiat. Et ſubintrat regula iuris, quod nemo locupletari debet cum alterius iactura, *cap. Locupletari de reg. iur. in 6.* Et facit etiam *cap. Apoſtolicæ de donat.* vbi Monaſterium locupletari non debet cum iactura Eccleſiæ Cathedralis. Deinde non eſt ſecundum ordinem charitatis plus diligere proximum, quàm ſeipſum, ſed ſolum ſicut ſeipſum, atque adeò nec pati iacturam, vt proximus locupletetur. Quod autem non eſt ſecundum ordinem charitatis, neque eſt ſecundum regulam, & ideò non poteſt præcipi à Superioribus. 4

CONSVLTATIO CCLXXVI.

A Viro pio laico fuit conſtructa auctoritate Epiſcopi Eccleſia parochialis cum aſſignatione dotis ſcutorum quinquaginta annuorum, necnon domus pro habitatione Parochi, & vtenſilium, ac paramentorum eidem Eccleſiæ neceſſariorum, reſeruato ſibi, ac ſuis Iurepatronatus. Cui Eccleſiæ idem Epiſcopus pro commodiori ſuſtentatione Parochi aſſignauit etiam primitias fructuum, qui ex bonis intra limites Parochiæ exiſtentibus percipiuntur. Hodiè quæritur à moderno Epiſcopo, an fundator ex diſpoſitione S. Concilii cogi poſſit ad augendum dictam dotem vſque ad annua ſcuta centum? Reſpondeo non poſſe cogi. Et ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna Aſten die 15. Decembris 1646. ad *cap. 13. ſeſſ. 24. de reform.* Sufficit enim, quod aſſignata ſit congrua ſecundum conſuetudinem loci, & qualitatem perſonarum, quæque talis eſſe debet, vt ex ea quis poſſit commodè ſuſtentari, Gloſ. *in cap. vn. verb. Abſque penuria, de ſtat. Regul. lib 6.* Re- 1

buff. *de congrua q.8. n.78.* Tunc autem augeri debet, quando cum imputatione primitiarum, non autem oblationum, non aſcendit ad ducata quinquaginta iuliorum vndecim pro quolibet, Rota apud Mantic. *dec.269. nu.*1. Non enim habenda eſt ratio oblationum, quia ſunt incertæ, cum pendeant ex libera offerentium voluntate, & ideò ad certam ſummam redigi non poſſunt, quod in primitiis dici non poteſt, Oldr. *conſ.* 118. Anch. *in Clem. vn. col. pen. de conc. preb.* Felini *in cap. Ad aures num.*38. *& 39. de reſcript.* Puteus *dec.*169. *num.*3.

CONSVLTATIO CCLXXVII.

1 AN Clerici, & Sacerdotes ſubiecti iuriſdictioni Abbatum, qui ſunt intra Diœceſes Ordinariorum teneantur obſeruare Conſtitutiones ſynodales earundem Diœceſum, adeò vt controuenientes puniri poſſint pœnis in eiſdem Conſtitutionibus expreſſis, nec dicti Abbates, ſeu illorum Vicarij facere poſſint edicta, vel ordinationes ipſis Conſtitutionibus aduerſantes? Reſpondeo, teneri ad obſeruantiam Conſtitutionum ſynodalium, nec poſſe facere edicta contraria. Ita cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Burgi S. Sepulchri die 15. Decembris 1646. *ad cap.2. ſeſſ. 24. de ref.* Quia ſunt de Diœceſi.

CONSVLTATIO CCLXXVIII.

1 QVa pœna, & à quo ſit puniendus Sacerdos regularis, qui abſque præuia Ordinarij approbatione confeſſiones perſonarum ſecularium audit, eo quod in Sacro Concilio nulla legitur pœna adiecta, nec à quo ſit inferenda? Reſpondeo, poſſe puniri ab Epiſcopo pœnis etiam cenſurarum. Et ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Neapolitana die 14. Aprilis 1646. *ad cap.15. ſeſſ. 23. de refor.*

CONSVLTATIO CCLXXIX.

1 PRo illegitimo ex ſoluta quæritur, an diſpoſitio S. Concilij *cap.15. ſeſſ.25. de ref.* locum habeat, dum illius pater fuit ſimplex Capellanus ad nutum amouibilis, & non titulatus in Eccleſia, in qua idem illegitimus obtinere debet beneficium, & an ſaltem ſit locus diſpenſationi? Reſpondeo, poſſe cum illo diſpenſari. Ita cenſuit Sac. Congregatio Concilij in vna Hiſpalen die 14. Aprilis 1646.

CONSVLTATIO CCLXXX.

1 VAcantibus quatuor beneficijs Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, fuit de illis prouiſus ab eadem Sede Apoſtolica quidam vir dignus. Cùm autem Epiſcopus eadem beneficia, vti ſeminario erigendo vnita, contulerit magiſtris eiuſdem Seminarij, ideò quæritur, an vnio beneficiorum, vt ſupra facta, ſuſtineatur? Reſpondeo negatiuè. Et ita cenſuit S. Congregatio Concilij die 4. Februarij 1648. ad *cap.*18. *ſeſſ.*23. *de reform.*

CONSVLTATIO CCLXXXI.

1 AN renunciatio facta à Nouitio coram Vicario foraneo ſine licentia Epiſcopi ſit valida? Reſpondeo, non eſſe validam. Et ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Sarzanen die 4. Februarij 1648. *ad cap.* 16. *ſeſſ.*25. *de regular.*

CONSVLTATIO CCLXXXII.

1 OCcaſione decreti poſt maturam diſcuſſionem à Sac. Congregatione Concilij editi iuſſu ſanct. mem. Vrbani VIII. die 17. Nouembris 1635. fuit firmatum decretum ſanct. mem. Clementis VIII. ſub die 12. Martij 1596. & 20. Iunij 1599. de nouitijs ad habitum regularem, & profeſſionem admittendis in Conuentibus tantummodo deſignatis, reſtringi ad Conuentus intra fines Italiæ, & Inſularum adiacentium. Hodiè Regulares extra Italiam pro quiete conſcientiarum quærunt, an decreta generalia eiuſdem Clementis VIII. poſtea die 25. eiuſdem menſis Iunii edita abſque aliqua reſtrictiua; necnon confirmatio eorumdem decretorum generalium ab eodem Vrbano pariter facta ſine reſtrictiua in decretis de Regularibus apoſtatis & eiectis extendantur ad Conuentus etiam extra fines Italiæ exiſtentes? Reſpondeo, non comprehendere Regulares extra Italiam. Ita declarauit S. Congregatio Concilii die 4. Februarii 1648. in vna Regularium S. Dominici in Gallia.

CONSVLTATIO CCLXXXIII.

AN Epiſcopus, qui nunquam adhuc exegit cathedraticum, poſſit pro præterito tempore & in futurum illud exigere? Reſpondeo, de iure cathedratici deberi. Ita cenſuit S. Congregatio Concilii in vna Albiganen die 3. Decembris 1644. ad *cap.3. ſeſſ.24. de ref.* 1

CONSVLTATIO CCLXXXIV.

IN qua quantitate & qualitate monetæ poſſit exigi cathedraticum? Reſpondeo iuxta diſpoſitionem iuris, niſi adſit particularis conſuetudo in Prouincia. Ita etiam declarauit eadem S. Congregatio Concilii in præcitata Albiganen die 3. Decembris 1645. 1

CONSVLTATIO CCLXXXV.

AN exactio cathedratici ſit facienda à toto Clero, an verò à beneficiatis tantummodo? Reſpondeo, faciendam eſſe à beneficiatis, & ab Eccleſiis tantùm. Sacr. Congregatio Concilii in eadem Albiganen die 3. Decembris 1644. 1

CONSVLTATIO CCLXXXVI.

AN Regularis, qui habet votum in capitulo generali, & ob paupertatem non valet perſonaliter ad locum Capituli valdè diſtantem ſe transferre, poſſit per procuratorem in dicto Capitulo votum dare? Reſpondeo, cauſas deductas non ſufficere. Ita cenſuit S. Congregatio Concilii in vna Bulgariæ die 3. Decembris 1644. *ad cap.6. ſeſſ.25. de Regul.* 1

CONSVLTATIO CCLXXXVII.

QVa pœna puniri poſſint Parochi, qui matrimonia celebrant temporibus ab Eccleſia prohibitis? Reſpondeo, puniri poſſe arbitrio Epiſcopi. Ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna Boſnen die 3. Decembris 1644. *ad cap.*10. *ſeſſ.*24. *de ref. matrim.* 1

CONSVLTATIO CCLXXXVIII.

AN electio, ſeu approbatio Examinatorum Synodalium ſuſtineatur, ſi non fiat per vota ſecreta? Reſpondeo, ſuſtineri arbitrio Epiſcopi. Ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna Fulginaten die 3. Decembris 1644. *ad cap.18. ſeſs.24. de ref.* 1

CONSVLTATIO CCLXXXIX.

ANno 1624. die 7. Septembris S. Congregatio Concilii iuſſu fe. re. Vrbani VIII. prohibuit ſub grauibus pœnis quibuſcunque Regularibus, cum derogatione omnium & quorumcunque priuilegiorum, ne alienarent bona immobilia aut mobilia precioſa, ac ne cenſus perpetuos, ſeu vitalitios ſuper iiſdem bonis imponerent abſque ipſius Sac. Congregationis expreſſa licentia. Poſt cuius decreti emanationem Generalis Theatinorum obtulit eidem S. Congregationi libellum tenoris ſequentis: Generalis Theatinorum Regularium exponit humiliter, qualiter eius Religio nullo vnquam tempore poſſedit bona aliqua immobilia, animo ea retinendi, cùm id expreſsè prohibeant Conſtitutiones eiuſdem Religionis: à tali enim poſſeſſione voluntariè abſtinet, vt eo liberius, & promptius paupertatem Chriſti Domini imitetur. Et licet ſtabile quodam Panormi 1

eidem

eidem Religioni relictum non alienatum ſit, hoc fuit inopia emptorum, & multitudine litium. Nunc verò temporis Præpoſito Domus eiuſdem Ciuitatis iniunctum eſt à Capitulo generali, vt quam citiſſimè quocunque modo illud vendat, & quocunque pretio. Qua propter humiliter eadem Religio poſtulat ab hac S. Congregatione declarari, non comprehendi ſub prohibitione nuper edita de rebus Regularium non alienandis, promittendo, prout opus eſt nunc & in futurum iuxta formam Conſtitutionum eiuſdem Religionis firmiter obſeruaturam ſupradictum Inſtitutum, nec vllo vnquam tempore recepturam, ſeu acceptaturam bona aliqua immobilia titulo vel elemoſynæ, vel emptionis, vel quocunque alio, niſi ad effectum ea vendendi, vel pro vſu fabricæ Eccleſiæ, ſeu Monaſterij, & intantum intendit tale decretum gratioſum ſibi ſuffragari, in quantum huiuſmodi Inſtitutum eſt ſeruatura. Super qua petitione factum fuit decretum tenoris ſequentis.

2 Sacra Congregatio cenſuit, Religionem Clericorum Regularium Theatinorum quandiù Inſtitutum ſuperius propoſitum retineat, quoad bona immobilia non comprehendi in prohibitione nuper edita de rebus Regularium non alienandis.

3 Cumque reiteratę ad eandem S. Congregationem relatum fuerit, Superiores dictæ Religionis vigore huiuſmodi declarationis abſque licentia eiuſdem S. Congregationis imponere cenſus perpetuos ſuper quibuſdam bonis immobilibus ſuorum Monaſteriorum, quod ex dicto decreto repugnat menti S. Congregationis, quæ alienationem immobilium conceſſit ad tuendam obſeruantiam eiuſdem Religionis Inſtituti, quod eſt non retinendi immobilia, non autem, vt impoſitiones cenſuum ſint permiſſæ non ſine præiudicio eiuſdem Religionis, & Inſtituti per contrauentionem decreti S. Congregationis, ideò quæritur, an ijdem Superiores id facere poſſint? Reſpondeo non poſſe. Atque ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Theatinorum die 5. Nouembris 1644.

CONSVLTATIO CCXC.

1 QVidam Ordinarius declarauit excommunicatum in vim Bullæ Cœnæ Domini Generalem & Procuratorem generalem cuiuſdam Religionis. Cumque Generalis, qui erat excommunicatus toleratus opponeret in Capitulo generali dicto Procuratori, qui erat excommunicatus euitandus, non poſſe ad ſuffragium admitti, Procurator in eodem Capitulo hoc idem obiecit Generali, exhibendo inſtrumenta, ex quibus conſtabat eundem Generalem declaratum fuiſſe excommunicatum & non abſolutum. Quapropter Definitorium ipſius Capituli congregati, quod differri non poterat, declarauit, neutrum habere poſſe ſuffragium pro maiori ipſius Capituli validitate, & excommunicationis reuerentia. Cum autem ab huiuſmodi declaratione Definitorij vterque appellauerit, proteſtando de nullitate Capituli, & tranſactis quindecim menſibus fuerit iudicatum à Iudice competenti, dictum Generalem inualidè excommunicatum; ideò pro ſedandis diſſenſionibus, quæritur, an dicta declaratio Definitorij cum celebratione Capituli ſubſequuta de iure ſuſſiſtat? Reſpondeo, Capitulum ſuſtineri. Ita declarauit Sac. Congregatio Concilij in vna Portugallen die 5. Nouembris 1644. ad *cap. 3. ſeſſ. 25. de ref.*

CONSVLTATIO CCXCI.

1 AN facultas Epiſcopis conceſſa à S. Concilio Tridentino *cap. 6. ſeſſ. 24. de ref.* ſit per Bullam Cœnæ Domini reuocata, itaut nequeant amplius ſuos ſubditos à delictis in diſpoſitione eiuſdem Bullæ comprehenſis abſoluere? Reſpondeo eſſe reuocatam. Ita ſæpè declarauit S. Congregatio Concilij, ac præſertim die 5. Nouembris 1644. ad inſtantiam nonnullorum Epiſcoporum. Atque ita etiam fuit reſolutum tum aliàs, tum præcipuè in Congregatione habita iuſſu Clementis VIII. ac Pij V. à cuius tempore Bulla Cœnæ Domini ſemper eſt eadem. Eſt contra Paſqualigum, & quamplures alios ab ipſo relatos *quæſt. moral. cen. 93. n. 1.* Item contra Delbene ac alios bene multos, quos idem adducit *de offic. S. Inquiſit. p. 1. dub. 55. num. 8.* vbi licet fusè ac ſolidè eorum rationes contriuerit, attamen *dub. ſeq. num. 1.* eorundem opinionem non omnino improbabilem compellat, affirmatque proinde poſſe Epiſcopos illam tutius ſequi in regionibus ab Vrbe diſtantibus. Quod an rectè inferatur, alij diudicent. Si enim per clauſulam Bullæ Cœnæ Epiſcopis reuocata eſt facultas abſoluendi ab hæreſi, reliquiſque in ea contentis, vt ex Doctoribus, ex authenticis Cardinalium declarationibus, ex Pio V. Gregorio, XIII. Clemente VIII. & ex ſupremo generalis Inquiſitionis Prætorio, adde & ex S. Rota Romana coram Merlino 25. Maij 1628. ſæpè pronunciatum eſſe *dub. 55. n. 16.* fatetur; vtique omnibus Epiſcopis eiuſmodi facultatem ademptam eſſe neceſſariò fatendum eſt.

Tenendum igitur omnino, vt certum, facultatem Epiſcopis conceſſam à S. Concilio Tridentino eſſe per Bullam Cœnæ Domini reuocatam, itaut nequeant amplius vbilibet, etiam in regionibus ab Vrbe diſtantiſſimis degentes, ſuos ſubditos à delictis in diſpoſitione eiuſdem Bullæ comprehenſis abſoluere, nec poſſint ſine peccato amplius de hac re dubitare, *l. 4. C. de Sum. Trin. & fid. cath.* Quare hodiè fruſtra laborant viri doctiſſimi in aſtruenda contraria ſententia, quæ olim ac nuper à Supremis Tribunalibus Vrbis, atque à praxi exploſa eſt. Sæpè enim Suprema ac Romana Inquiſitio declarauit, quod Epiſcopi, & Inquiſitores iudicialiter procedentes, & in forma iudicij ex obſeruantia S. Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis, ac ſcientibus, & conſentientibus pro tempore Summis Pontificibus poſſunt abſoluere dumtaxat in vtroque foro coram Notario, & teſtibus à cenſuris Eccleſiaſticis Hæreticos, & Apoſtatas pœnitentes, & ad gremium S. R. E. redeuntes, & volentes abiurare publicè, vel ſecreto, non obſtante reſeruatione contenta in literis Apoſtolicis in die Cœnæ Domini legi ſolitis. Ita die 8. Iulij 1588. pro Archiepiſcopo Biſuntino, die 8. Iunij 1596. pro Archiepiſcopo Spalatenſi, die 6. & 14. Maij 1595. pro Archiepiſcopo & Inquiſitore Taurini. Quæ quidem reſeruatio quoad Ordinarios, & Inquiſitores operatur ſolum, vt non poſſint, Hęreticos huiuſmodi redire volentes, ad pœninitentiam, in foro conſcientiæ tantum abſoluere. Ita die 9. Maij 1596. Nec poſſunt ex vi verborum Concilij Tridentini *in cap. liceat*, dictos Hęreticos abſoluere in foro conſcientię. Ita die 21. Auguſti 1609. Nec talem facultatem abſoluendi ab hęreſi habent etiam in caſibus occultis. Ita die 7. Iunij 1617. 2

Hodie igitur Hæreticos, ac de hæreſi ſuſpectos ſpontè comparentes poteſt tam Ordinarius, quàm Inquiſitor recipere, & Eccleſiæ Catholicæ ſecreto in vtroque foro reconciliare, iniunctis pœnitentiis ſalutaribus; ſecus verò in foro conſcientiæ, quod neuter ipſorum poteſt, niſi de ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, quæ Inquiſitoribus rarò, vel nunquam conceditur, cùm eis ſit prohibitum confeſſiones ſacramentales audire. Conceditur tamen iis facultas deputandi alios, qui abſoluant. Ita eadem S. Romana Inquiſitio dicta die 6. & 14. Maii, & die 15. Iulii 1595. ac ſæpè alibi. Legendus Suarez *de fid. cap. 21. ſect. 4. num. 50. de cenſur. diſp. 21. ſect. 3. num. 5. & de pœnit. diſp. 30. ſect. 2. num. 11.* qui vnus omnium inſtar, tanquam Theologorum Delius Apollo noctem contrarię opinationis expellit. Siquidem caſus Bullæ Cœnæ ſunt ſpeciali modo reſeruati. Tum quia ſeorſim ab aliis reſeruantur. Tum quia quotannis innouatur reſeruatio. Tum quia vt dicta reſeruatio effectum habeat, reuocantur omnes facultates, indulta, & priuilegia abſoluendi ab ipſis. Ergo, vt ab illis abſoluatur, eſt neceſſaria ſpecialis conceſſio, & expreſſio. Nam generale non tollit ſpeciale iuxta *cap. 1. de conſtit. in 6.* ſed ſpeciale derogat generali, *l. In toto iure ff. de regul. iur. & l. Sanctio, ff. de pœn. & cap. 1. & cap. Paſtoralis, §. Quoniam de reſcript.* Et ideò non poteſt generalis conceſſio abſoluendi à reſeruatis præualere contra ſpecialem reſeruationem. Et cum hi caſus ſint ſpeciali nota digni non veniunt in generali conceſſione iuxta regulam iuris. 3

CONSVLTATIO CCXCII.

1 AN Confeſſores tam ſeculares, quàm regulares poſſint virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere à caſibus, & cenſuris reſeruatis Epiſcopo? Reſpondeo, non poſſe. Ita pluries declarauit Sac. Congregatio Epiſcoporum, & S. Concilij Tridentini, nominatim die 7. Decembris 1646. quæ Eminentiſs. Cardinali Archiepiſcopo Neapolitano hunc in modum reſpondit. *Queſta S. Congregatione hà più volte dichiarato con ordini eſpreſſi di Clemente VIII. adi 11. di Gennaro del 1601. e à dì 26. di Nouembre del 1602. di Paolo V. adi 7. di Gennaro del 1617. e di Vrbano VIII. di Nouembre del 1628. che tutte le facoltà di aſsoluere, da' caſi riſeruati, ò riſeruandi da gli Ordinarij, ouero compreſi, ò da comprenderſi nella Bolla in Cœna Domini implicitè vel explicitè, & altri riſeruati ſolamente alla ſanta Sede nel medeſimo decreto di Nouembre del 1602. conceſse à Secolari, ò Regulari, Congregationi, Confraternità di qualunque prerogatiua ò ſpecialità etiam neceſsario exprimenda, ſono ſtate annullate, & eſtinte, così dal S. Concilio di Trento, come dalle ſudette Conſtitutioni. E che in vigore delle confermationi, eſtenſioni, ò comunicationi ottenute doppo, ò da ottenerſi per l'auuenire ſotto qualſiuoglia ampliſſime clauſule non s'intenda mai rinouata la ſudetta facoltà, riſeruando ſolo gl' Indulti conceſſi ſpecialmente fuori d'italia, ò dentro di Roma quanto a' caſi riſeruati alla Santa Sede non compreſi nella ſudetta Bolla. Onde venendo rappreſentato alla Santità di noſtro Signore da Voſtra Eminenza con ſua lettera de' 4. di Agoſto precedente, che in coteſta Città, e ſua Dioceſe alcuni Confeſſori Secolari, e Regolari ſenza giuſtificare con quali facoltà, aſsoluano de fatto dalle cenſure, e caſi ſudetti, & in oltre diſſeminando opinioni erronee, aſſeriſcono che per potere aſsoluere validamente da' caſi riſeruati all'Ordinario baſti d'hauer domandata al medeſimo la facoltà, ancorche ricuſi di concederla. Queſti Eminentiſſimi miei Signori di commiſſione eſpreſſa di ſua Beatitudine mi hanno impoſto di ſcriuerle, che coll'autorità, che à tale effetto ſe le comunica in virtù delle preſenti, e ſotto le pene, che giudicherà eſpedienti faccia intendere à tutti i Confeſsori di coſtì, ſiano quanto ſi vogliano priuilegiati, & eſenti, che onninamente ſi conformino con i ſudetti decreti, e non ardiſcano di contrauenire ſotto qualſiuoglia preteſto, ò caſo etiam di preciſa neceſſità, fuorche in articulo mortis con reincidenza, ſi conualuerint. Dichiari ſimilmente annullati tutti gli Oracoli, & Indulti Apoſtolici ottenuti in voce da detto tempo in quà, & agli altri che pretendono d'hauerne Breue ò Bolla in forma ſpecifica doppo l'vltima Conſtitutione di Vrbano prefigga vn termine perentorio di trè meſi ad eſibirle a queſta S. Congregatione, altrimente vuole, e dichiara Noſtro Signore che s'intendano decaduti è priuati di eſſi eo ipſo ſenz'altra intimatione. E finalmente che doppo d'hauer fatto notificare coſtì doue, e come ſtimerà eſſer di biſogno, che quelli che domandano all'Ordinario la facoltà di aſsoluere, e non l'ottengono non poſsono valerſene, ella dichiari incorrere nella ſoſpenſione dall'vdir le confeſſioni ſacramentali quelli, che publicamente difenderanno la dottrina ſudetta, ouero preſumeranno temerariamente di aſsoluere, ancorche loro ſia ſtata denegata, ò non conceſsa la facoltà da gli Ordinarij. Così V. Em. reſti ſeruita di fare che puntualmente ſi eſeguiſca, con dar quì diſtinto auuiſo dell'operato, e io le baccio humilmente le mani. Di Roma a' 7. di Decembre del 1646.*

2 Id autem quoad caſus reſeruatos; eſt contra nonnullos Regulares recentiores, nominatim contra Baunium *p. 1. theol. mor. tract. 4. de Sacram. pœnit. q. 33.* qui male pro ſe adducit Rodriguez, Suarez, & Laymanum, cum in his terminis non loquantur. Item contra Brunum, *de priuil. tract. 5. cap. 2. propoſ. 2.* Quintanaduegnas *to. 1. ſingular. tr. 3. ſingul. 15. & ſeqq.* ac Leandrum, *de cenſur. tract. 2. de excom. diſp. 17. §. 2. q. 79. v. Sed adhuc*, Horum autem motiua non difficile diluit, Paſqualigus *in qq. moral. iurid. q. 177. num. 7.* vbi omnino friuola appellat, quæque craſſa ac ſtolida cenſeo. Hinc communiter Doctores, qui poſt hæc decreta ſcripſerunt negant, poſſe Regulares abſoluere à reſeruatis Ordinario. Ijque in primis ſunt vir doctrina, pietate, & ab animi candore P. Candidus, S. Palatij Apoſtolici olim Magiſter *to. 1. diſquiſ. 22. de cenſur. ar. 51. in fin.* Donatus, Miranda, Lezana, & alij.

3 Atque id ita verum ac certum eſt, vt nequeant Regulares abſoluere à reſeruatis Ordinario in propria Eccleſia, ſeu Conuentu. Nam Confeſſarius nequit aliquem abſoluere, niſi in ipſum habeat iuriſdictionem, aut ordinariam, aut delegatam, vti decernit Trident. *ſeſs. 14. cap. 7. de Sacram. pœnit.* Quia abſolutio eſt per modum iudicialis ſententiæ, quæ ſolum in ſubditos ferri poteſt. Regulares autem, licet exempti, & in loco exempto, non habent iuriſdictionem in ſubditos Epiſcopi, quoad caſus reſeruatos, nec ipſi ijſdem ſubijciuntur quoad eoſdem caſus. Quæ quidem locum habent etiam quoad illa Monaſteria, in quibus reſident Ordinum capita, ſiue Generales, ac quouis alio nomine nuncupentur, de quibus diſponit idem Trident. *ſeſs. 25. cap. 11. de Regular.* Nam militat eadem ratio.

Nec obſtat quod poſſunt abſolui in aliena diœceſi, ergo etiam in loco exempto, Suarez *de legib. lib. 3. cap. 32.* Nam de conſuetudine quoad Sacramentum pœnitentiæ ſubduntur Ordinario illius, & proinde ſubijciuntur omnibus Confeſſarijs, quibus ſubijciuntur ſubditi illius Diœceſis, & abſolui poſſunt. Hæc autem ſubiectio deeſt reſpectu Regularium, quamuis eorum Monaſteria & Eccleſiæ ſint loca exempta.

Quod verò ad cenſuras eſt expreſsè contra Megalam *p. 1. inſtit. lib. 1. cap. 3. num. 10.* & Dianam *p. 3. tr. 2. de dub. Regul. reſol. 13.* quorum opinio non eſt amplius tenenda, nec tanquam probabilis haberi poteſt. Nam in decreto Clementis VIII. non venit in conſiderationem caſus, ſiue cenſura, cùm materialiter ſe habeant, ſed ipſa reſeruatio, quæ eſt ratio, ob quam reuocata ſunt priuilegia tam Regularium, quàm aliorum, ne poſſint ſe immiſcere quoad abſolutionem ab ijs, quæ Epiſcopi ſibi reſeruant. 5

Quare die 30. Ianuarij 1659. Congregatio generalis S. Romanæ & Vniuerſalis Inquiſitionis, habita coram S. D. N. ad quem dumtaxat fidei controuerſias, & morum vniuerſalis Eccleſiæ pertinet definire, propoſitionem hanc. *Regulares Ordinum mendicantium ſemel approbati ab vno Epiſcopo ad Confeſsiones audiendas in ſua Diœceſi habentur pro approbatis in alijs diœceſibus, neque noua indigent Epiſcoporum approbatione. Regulares habent poteſtatem abſoluendi à peccatis Epiſcopo reſeruatis, etiamſi ab Epiſcopo auctoritas iſta ipſis indulta non fuerit*, ita qualificauit, cenſurauitque. *Quoad primam partem eſt falſa & ſaluti animarum pernicioſa. Quoad ſecundam partem eſt falſa, auctoritati Epiſcoporum, ac Sedi Apoſtolicæ iniurioſa.* Et inter opiniones damnatas in eadem Congregatione generali S. Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis coram eodem S. D. N. feria 5. die 24. Septembris 1665. hæc legitur. *Mendicantes poſsunt abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis, non obtenta ad id Epiſcoporum facultate.* 6

CONSVLTATIO CCXCIII.

DVbitatur aliquando inter Capitula Eccleſiarum Cathedralium, & earundem Beneficiatos, an & quomodo dicti Beneficiati poſſint Synodo diœceſanæ intereſſe? Reſpondeo tanquam ſingulos, & vocatos ab Epiſcopo poſſe interuenire in Synodo, & in loco iuxta præſcriptum Pontificalis. Ita declarauit S. Congregatio Concilij die 5. Nouembris 1644. *ad cap. 2. ſeſs. 24. de ref.* 1

CONSVLTATIO CCXCIV.

AN ſuppoſita taxa pro Seminario cum ſolutione continuata vltra triginta annos; teneantur Hoſpitalia, & Confraternitates ad illius ſolutionem in futurum? Reſpondeo, Seminarium eſſe manutenendum, Hoſpitalia enim, & Confraternitates huiuſmodi non ſunt mere laicalia, & ex ſolutione tot annorum præſumi vel quod bona ſint Eccleſiaſtica, vel quod aliquod beneficium ſit eis vnitum. Ex lapſu enim temporis talia præſumuntur, Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Tudertina die 5. Nouembris 1644. *ad cap. 18. ſeſſ. 23. de ref.* 1

CONSVLTATIO CCXCV.

AN ab Epiſcopo huiuſmodi Hoſpitalia, & Confraternitates compelli poſſint remedijs cenſurarum Eccleſiaſticarum, ſequeſtrationis fructuum, & ſimilium, non obſtan- 1

obſtantibus inhibitionibus Iudicum eorundem Hoſpitalium & Confraternitatum? Reſpondeo, poſſe. Atque ita reſoluit S. Congregatio Concilij in eadem Tudertina die 5. Nouembris 1644.

CONSVLTATIO CCXCVI.

1 AN Confratres Ordinum Mendicantium impediri poſſint ab Epiſcopis, quominus eleemoſynas quærant in ipſamet diœceſi, in qua illorum Conuentus exiſtunt? Reſpondeo, non poſſe impediri in locis, in quibus habent Conuentus. Et ita cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Regularium die 5. Nouembris 1644. *ad cap. 9. ſeſſ. 21. de ref.*

CONSVLTATIO CCXCVII.

1 AN Religioſi peccarent, ſi omitterent in Canone Miſſæ commemorationem pro Epiſcopo loci, vel in eius loco ponerent Superiorem Religionis?

2 Reſpondeo affirmatiuè. Ita reſpondit Sac. Congregatio Concilij in vna Hiſpaniarum, conſulta à Nuncio Apoſtolico, dixitque eos mortaliter peccare, cùm ſit ad vnguem obſeruandum Miſſale, nec in collectis Miſſæ poſſe aliquid addere ſub eadem pœna, præter orationem ſolitam pro Rege, & eius prole, atque exercitu.

CONSVLTATIO CCXCVIII.

1 AN poſſit dici ſatisfeciſſe *Can. Omnis*, qui à Dominica palmarum per totam octauam Paſchatis extra Parochiam propriam ſine ſui Parochi licentia communicauit? Negatiuè. Ita reſpondit S. Congregatio Concilij in vna Brixien die 17. Maij 1598.

CONSVLTATIO CCXCIX.

1 AN per licentiam conceſſam alicui Regulari ſub his verbis, nempè, vt alium quemcunque Religioſum Ordinem modò approbatum, & in quo regularis vigeat obſeruantia ingredi, & in eo profeſſione emiſſa remanere poſſit, liceat huic Regulari ingredi aliquem ex Ordinibus militaribus?

2 Reſpondeo non licere ingredi militares, niſi exprimatur. Ita declarauit S. Congregatio Epiſcop. & Regul. die 7. Nouembris 1585. ad inſtantiam Societatis Ieſu. Et ita ex praxi Sac. Congregationis obſeruatur omnino.

CONSVLTATIO CCC.

1 AN liceat Epiſcopis tolerare, quod debitores non ſoluentes habitent aſſiduè in Eccleſijs, & earum domibus ad effectum gaudendi immunitate Eccleſiaſtica?

2 Reſpondeo, eſſe licitum talibus debitoribus ad Eccleſias confugere ad effectum euadendi laicos birruarios, ſed non ad hoc, vt ibi diu morentur, & propterea ab Epiſcopis eſſe licentiandos, vt in aliam partem proficiſcantur, & ita ſcriptum fuit Archiepiſcopo Roſſanenſi per literas Cardinalis Alexandrini die 20. Iulij 1592. nomine S. Congregationis Epiſcop. & Regul.

CONSVLTATIO CCCI.

1 AN Archiepiſcopus poſſit per appellationem cognoſcere de cauſis cognitis ab Ordinarijs & Abbatibus nullius diœceſis, ſitis intra Prouinciam?

2 Reſpondeo, ſi tales Ordinarij & Abbates non ſunt immediatè ſubiecti Sedi Apoſtolicæ, de iure Metropolitanus poterit de eorum cauſis cognoſcere per appellationem eodem modo, quo facit de cauſis Epiſcoporum ſuffraganeorum, ſaluis tamen indultis, & priuilegijs ac præſcriptionibus dictorum exemptorum, ſi quæ habent. Atque ita cenſuit S. Congregatio Epiſcop. & Regul. in vna Salernitana die 10. Maij 1586.

CONSVLTATIO CCCII.

1 AN Epiſcopo, ſeu potius Cuſtodibus, ſiue Communitati ſæculari liceat viſitare, & adminiſtrationem reuidere Montis Pietatis erecti ad effectum, vt ſingulis annis frumentum pauperibus, alijſque indigentibus perſonis mutuo detur, cuius quidem Montis adminiſtratio conſueuit dari laicis? Reſpondeo, Epiſcopo licere viſitare & prouidere, non ideò tamen eſſe excluſos Cuſtodes, ſiue Communitatem ſæcularem. Ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna Fulginaten die 24. Februarij 1652. *ad cap. 8. & 9. ſeſs. 22. de ref.*

CONSVLTATIO CCCIII.

AN renunciatio patrimonij donati, ad cuius titulum promotus fuit ad Ordines ſacros, ſi fiat abſque licentia Epiſcopi poſt obtentum beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens, ſuſtineatur? Reſpondeo negatiuè. Et ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Aquilana die 24. Februarij 1652. *ad cap. 2. ſeſſ. 21. de reform.* 1

CONSVLTATIO CCCIV.

AN admitti poſſit Regularis pro viſitandis Sanctorum Apoſtolorum liminibus? Reſpondeo etiam negatiuè. Ex declaratione S. Congregationis Concilij die 24. Februarij 1652. in vna Colonienſi. 1

CONSVLTATIO CCCV.

CVm Epiſcopus tanquam vicinior Eccleſiam parochialem Religionis Hieroſolymitanæ viſitauerit, & decreta nonnulla adimplenda iuſſerit, quæ concernunt curam animarum, Sacramentorum adminiſtrationem, cultum altarium, reſtaurationem Eccleſiæ ferè deſtitutæ, redditionem adminiſtrationis per confratres Societatis ibidem erectæ, quæritur, an Epiſcopo in dicta viſitatione licuerit huiuſmodi decreta facere, & an ſint executioni demandanda, non obſtante allegata exemptione eiuſdem Religionis? Reſpondeo, licuiſſe in concernentibus curam animarum. Ita declarauit Sac. Congregatio Concilij die 24. Februarij 1652. in vna Vulturarienſi ex *cap. 8. ſeſſ. 7. de refor.* & ex Conſtitut. Gregorij XV. *de priuil. exempt.* 1

CONSVLTATIO CCCVI.

AN liceat Regularibus commoranti per aliquot dies in eorum Conuentu, ibique defuncto omnia Sacramenta adminiſtrare, & in ſua Eccleſia dare ſepulturam? Reſpondeo, non licere abſque licentia Parochi, cui quarta funeralis debetur. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Ripana 3. Februarij 1652. *ad cap. 11. ſeſs. 25. de ref.* 1

CONSVLTATIO CCCVII.

AN Epiſcopo ex eo quod ex inueterata conſuetudine ſoleat per edictum publicum monere Confratres Sodalitatum, *vt proceſſionibus publicis* interſint, liceat renuentes intereſse pœnis in edicto publicato expreſſis punire? Reſpondeo, ſuppoſita conſuetudine, poſſe ſub pœnis eos cogere, etiamſi ſimus in facultatiuis. Et ita etiam cenſuit Sac. Congregatio Concilij in vna Alexandrina 3. Februarij 1652. ad *cap. 13. ſeſs. 25. de Regular.* Verum cum in vna Vrbinaten quæreretur, an ſtante obligatione inducta ex Synodo prouinciali Vrbinaten, quod Confraternitates laicales intereſſe debeant *omnibus proceſſionibus ordinarijs*, quatenus ab Archiepiſcopo noceatur, & ſtante conſuetudine interueniendi *omnibus proceſſionibus*, poſſint ab Archiepiſcopo compelli per edictum ad interueniendum dictis proceſſionibus, ne aliàs dicta Synodus & conſuetudo reddantur eluſoriæ non ſine maximo diuini cultus diſcrimine? S. Congregatio Concilii die 10. Martii 1663. reſpondit non poſſe cogi ad *cap. 13. ſeſs. 25. de Reg.* vide Sayr. *dec. 5. de off. Ord.* & Quarant. *v. Præcedentia in fin.* 1

CONSVLTATIO CCCVIII.

CVm quædam Eccleſia Collegiata ſit mere receptitia & non numerata, creueritque numerus participantium 1

vſque ad quinquaginta, adeout redditus ſingulorum participantium quotidie intereſſentium horis & officijs diuinis non ſufficiant pro eorum congrua ſuſtentatione ſpatio duorum menſium, propterea Epiſcopus de conſenſu participantium quærit, an de iure poſſit dictum numerum reducere in futurum ad quadraginta, qui ordine antiquitatis in Sacerdotio ſubintrent in locum deficientium? Reſpondeo, nihil eſſe innouandum, monendumque Epiſcopum, ne ad titulum tam modicum promoueat ad ſacros ordines. Et ita cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Conuerſanen pro Eccleſia Collegiata Terræ Turi die 3. Februarij 1652. ad *cap.2.ſeſs.21.de ref.*

CONSVLTATIO CCCIX.

1 IN quadam Congregatione, ſiue Religione extat Conſtitutio Apoſtolica authoritate confirmata, diſponens, quod in Procuratorem Generalem eligatur is, qui ſaltem per annus viginti in dicta Congregatione vixerit. Quæritur, an is, qui in Congregatione vixit per annos viginti tantum inceptos, poſſit licitè, & validè in Procuratorem generalem eligi, itaut non ſit neceſſarius vigeſimus annus completus? [Reſpondendum videtur, non requiri annum completum, quia in fauorabilibus annus inceptus habetur pro completo, *l.ſi ita fuerit, in princ. ff. de manum. teſt. l.1.§. quibus, ff. de ſucceſ. edict.* Felin. *in cap. Cum vigeſimum, n.7. de off. deleg.* Grat. *diſcept.607. n.6.* ac alij. Et in electionis ſpecie, pro qua ſtatuitur certum tempus, quod ſufficiat eſſe inceptum tradit Gloſ. *in cap. cum in cunctis, v. exegerit, de elect. & in Clem. Generalem, de æt. & qual.* Ricc. *in collect. cap. 860.* Campanil. *in diuerſ. iur. c.6. n.2.* Barboſ. alios referens *de poteſt. Epiſc. alleg.61. n.22.* vbi ſic intelligendum ait Sac. Concilium Tridentinum exigens certam ætatem in collatione Ordinum.

Et ita vt non obſtet, ſi ætas adiecta ſit in accuſatiuo cum verbo habere, quod complementum ſignificat ex Bart. *in l. ſi cui legatur ſub n.1. de legat.1.* cum aliis. Nam id procedit, vbi materia eſt odioſa, prout in caſu Bartoli, in quo agebatur de grauando hærede ad præſtationem legati, vel vbi cum expreſſione temporis in accuſatiuo iuncta eſt alia dictio importans, ac denotans temporis perfectionem; alias ſine huiuſmodi dictionibus inſpicitur ſubiecta materia, quæ ſi fauorem contineat, ſufficit ætas inchoata. Ita diſtinguit Syluest. *v. Ætas, q.2. n.4.* Lezan. *quæſt. reg. v. Annus n.8.* Hanc autem perfectionem non importat dictio illa *ſaltem*, neque verbum *habere*, cum ex communi vſu loquendi habere dicatur viginti annos qui agit annum vigeſimum; quia in hac materia attenditur communis vſus, Gratian. *d. diſcept.657. n.8. & 9.*] At tenendum eſt requiri annum completum. Quod etiam declarauit S. Congregatio Concilii in vna Congregationis Montis Virginis die 3. Februarii 1652. ad *cap.6. ſeſs.25. de Regular.* Id autem in iure firmiſſimum cenſeo, Nam ille dicitur per annos viginti in Religione viuere, qui compleuit annum vigeſimum. Siquidem viuere annum vigeſimum dicit viuere ſupra talem annum, & ipſum excedere, qui enim non excedit, annum vigeſimum non vixit. Hoc enim modo loquendi requiruntur anni tanquam numerabiles, annus autem inceptus, & non completus non poteſt numerari pro vno anno, & ideò non facit numerum cum cæteris completis, *l. Anniculus, ff. de verb. ſignif.* Quod etiam expreſsè deducitur à *l.1. ff. de manumiſs.* ex qua manifeſtè habetur quod vt quis non ſit minor aliquo determinato anno debet agere ſaltem diem vltimum illius anni. Idem etiam habetur ex *l. denique, §. minorem, ff. de minoribus.*

2 Cui doctrinæ non obſtat, quod in fauorabilibus, præſertim in ordine ad dignitates annus inceptus habetur pro completo, *l. Ad Rempublicam, ff. de mun. & honor.* Et proinde non erit minor annis viginti, qui vigeſimum attigit? Reſpondeo, id verum eſſe quando fauor eſt merus fauor, & reſpicit ſolum commodum perſonæ. Secus autem quando habet annexam adminiſtrationem publicarum rerum, vt ipſe Vlpianus in citata lege limitat. Ita enim ſubdidit; *ſed in his honoribus, in quibus Reipublicæ quid eis non committitur. Cæterum damno publico honorem ei committi non eſt dicendum.* In caſu autem noſtro agitur de adminiſtratione totius Religionis, ex qua dependet bonum commune ipſius, & ideò iuxta citatum textum lex prædicta non habet locum, ſed debet expectari annus completus.

Et hæc ſtatuo contra Nouarium, Didacum de Narbona, Portellum, Zerolam, Henriquez, Sà, Azorium & alios, quorum fundamenta ex adductis facilè diluuntur, atque elicio ex Gloſ. *in d. Clemen. generalem v. In decimo octauo de æt. & qual.* Abbate *in cap. cum in cunctis n.6. de elect.* Felino *in d. cap. cum vigeſimum n.1. de offic. Deleg.* Corneo *conſ.213. n.7. vol.1.* Gutierez, Molina, Leſſio & aliis, præcipuè ex Rot. *dec.26. de reſcript. in nou.* & Bellam. *dec.726.* 3

CONSVLTATIO CCCX.

AN & quomodo Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, necnon Sacramentum extremæ vnctionis adminiſtrandum ſit condemnatis ad triremes, dum ad mortem infirmantur? Reſpondeo, poſſe, conditionibus tamen infraſcriptis. Videlicet, vt miniſtrentur quando huiuſmodi condemnati infirmantur ad mortem, & quando triremes ſunt in portu; & quod Sacramentum Euchariſtiæ prius conficiatur in Miſſa, quæ celebretur in terra, cùm in mari vel in flumine non ſit permiſſum celebrari, nec confici, illudque afferatur per proprium Parochum, vel per alium ſacerdotem de illius licentia, & in burſa collo appenſa, ac cum debita decentia præſcribenda, adſitque ſcala tuta, per quam commodè idem Sacerdos poſſit ſine aliquo periculo triremes aſcendere. Id ipſum cenſuit S. Congregatio Concilii in vna Viterbien die 18. Martii 1651. ad *cap.6. ſeſs.13. de aſſeru. Euch. Sacram.* Eſt contra Paſqualigum & Doctores ab ipſo relatos *de Sacrif. Miſſ. tom.1. tr.1. q.471. n.3. & q.472. num.1. & ſeq.* 1

CONSVLTATIO CCCXI.

AN ad effectum obtinendi beneficia, & Eccleſiaſticas dignitates, in quibus ex diſpoſitione S. Concilii, & Sacrorum Canonum requiritur gradus Doctoratus in iure Canonico, vel in Theologia, intelligatur duntaxat de inſignitis dicto gradu in aliqua publica Vniuerſitate approbata, non autem de graduatis à Comitibus Palatinis, vel ab aliis ſimilibus priuilegia habentibus? Reſpondeo intelligi de doctoratis approbatis in Vniuerſitate. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Papien die 27. Iulij 1652. 1

CONSVLTATIO CCCXII.

VIgente conſuetudine in quadam Eccleſia Collegiata, vt à Capitulo nominentur duo ex Canonicis eiuſdem Eccleſiæ, quorum alter confirmatus ab Epiſcopo præficitur regimini & adminiſtrationi Eccleſiæ Campeſtris eidem Capitulo, maſſæque Capitulari Apoſtolica authoritate vnitæ, qui hac de cauſa apud dictam Eccleſiam continuò reſidet, & vnà cum Sacerdotibus ad nutum amouibilibus ibidem miſſas oblatas, & horas Canonicas certis diebus celebrat. Quæritur, an iſtius Canonici reſidentiæ adeò obſtet S. Concilium, vt non ſit toleranda? Reſpondeo, Concilium obſtare. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Vercellen die 15. Octobris 1644. *ad cap.11. ſeſs.24. de reform.* Licet aliqui teneant, quod ſolum reprobetur à Concilio conſuetudo, quæ ſine cauſa inducitur, vt videre eſt apud Rot. *dec.426. n.5. in nouiſ.* Ricc. *dec.498. n.2.* Bonac. *de hor. can. diſp.2. q.3. pun.6. n.4. & ſeq.* non verò, quæ eſt in ſeruitium Eccleſiæ, Nauar. *l.3. conſ.8. & in cap. Ad audientiam de Cler. non reſid.* 1

CONSVLTATIO CCCXIII.

QVidam Regularis fuit receptus ad nouitiatum & anno ſequenti profeſſionem expreſſam emiſit. Verum quia tempore receptionis exhibuit fidem ætatis annorum quatuordecim completorum, quam poſt quatuor annos notificauit ſuo Superiori, fuiſſe erroneam, cùm reuera tempore ingreſſus haberet tantummodo ætatem annorum tredecim, itaut profeſſio emiſſa fuerit ante annum decimum ſextum. Cumque tempore profeſſionis id tacuerit propter parentes, animo tamen cum effectu profitendi, in quo adhuc perſeuerat. Quæritur an huiuſmodi profeſſio poſſit conualidari cum abſolutione à quacunque pœna incurſa 1

etiam reſpectu antianitatis, & pro ipſo intercedant ipſimet Superiores Regulares, atteſtantes de eius meritis, & bonis qualitatibus? Reſpondeo eſſe validandam, quatenus opus ſit, prout etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Mantuana die 15. Octobris 1644. ad *cap. 5. ſeſſ. 25. de regular.* Requiritur tamen noua acceptatio Prælati, ſicut quando matrimonium fuit irritum ob aliquod impedimentum, requiritur nouus conſenſus vtriuſque. Contrarium ſentit Nauar. *lib. 3. de Regular. conſ. 35. nu. 3. & conſ. 46. n. item 3.* Sed eſt pro foro interno.

CONSVLTATIO CCCXIV.

1 AN poſtquam Regulares ſunt approbati ab aliquo Ordinario pro audiendis confeſſionibus ſecularium, ſi transferantur ad commorandum de familia in alijs Monaſteris ſui Ordinis extra diœceſim, in qua fuerunt approbati, poſſint ibidem audire confeſſiones ſubditorum dictæ diœceſis abſque approbatione, & licentia Ordinarij diœceſis, in qua commorantur de familia? Reſpondeo non poſſe. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Regularium die 15. Octobris 1644. ad *cap. 15. ſeſſ. 23. de refor.* & Congregatio S. Inquiſitionis die 30. Ianuarij 1659. & contra recentiores, eoſque Regulares, nominatim verò contra vtrunque Rodriquez, Mirandam, Beiam, Peregrinum, Dianam, Bordonum, quos audacter ſectatur Paſqualig. *in qq. moral. can. cent. 2. q. 198. n. 8.*

CONSVLTATIO CCCXV.

1 AN oblati Regularium, qui clauſtraliter viuunt, quique ſeipſos, & omnia bona ſua præſentia & futura in forma iuris valida obtulerant, ſi obierint, & ſepeliantur in ſepulchro Religionis, poſſit Epiſcopus prætendere ibidem ſepeliri non poſſe, non vocato Parocho, & in illius præiudicium? Reſpondeo oblatos, ſiue Tertiarios gaudere. Ita cenſuit Sac. Congregatio Concilij in vna Grauinen die 15. Octobris 1644. *ad cap. 11. ſeſſ. 24. c. 13. & ſeſſ. 25. de ref.* Qua de re extat priuilegium Papæ apud Rodrig. *to. 2. qq. regul. p. 63. ar. 2.*

CONSVLTATIO CCCXVI.

1 AN in Vicarium Capitularem eligi poſſit non Doctor, reiectis alijs in vtroque iure Doctoribus? Reſpondeo, non poſſe, ac proinde ſi eligatur, electionem eſſe nullam. Quoties enim omittitur graduatus, cùm haberi poſſit, & eligitur carens tali titulo, electio eſt irrita, vtpotè facta contra formam præſcriptam à Tridentino, & ſic Superiori deuoluitur. Ita Genuenſis, Quaranta, & alij, quibus accedit declaratio Sac. Congregationis, præſertim in vna Creten die 15. Octobris 1644. *ad cap. 16. ſeſſ. 24. de reform.*

CONSVLTATIO CCCXVII.

1 AN *cap. 19. de duellis ſeſſ. 25. de ref.* locum habeat in eo, qui abſque aſſignatione loci ad Monomachiam, & abſque vocatione patrinorum in primo iræ impetu in rixa calore iracundiæ alium vulnerat, itaut propterea hoc caſu is priuari non debeat Eccleſiaſtica Sepultura? Reſpondeo, non habere locum, & ideò non priuari ſepultura Eccleſiaſtica. Ita cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Segobien die 15. Octobris 1644. Non enim eſt duellum, ſi non eſt aſſignatum tempus & locus etiam in terminis Conſtitutionis Clementis VIII. Vide Cherubinum *in d. Conſtitut. Schol. 1.* ac Bonac. *to. 3. diſp. 2. q. 3. pun. 48. n. 14.* Idque etiam ſi aſſignetur locus. Et ſit incontinenti.

CONSVLTATIO CCCXVIII.

1 AN Clerici ritus Græci in Italia commorantes, allegantesque conſuetudinem, debeant ad Ordines Sacros admitti abſque ſufficienti titulo beneficij, ſeu patrimonij, non obſtante diſpoſitione S. Concilij? Reſpondeo negatiuè. Ita cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Siciliæ die 17. Nouembris 1650. *ad cap. 2. ſeſſ. 21. de ref.* Hanc verò conſuetudinem in Regno Siciliæ non extare retulerunt eidem S. Congregationi Archiepiſcopis Meſſanenſis, alijque Epiſcopi.

CONSVLTATIO CCCXIX.

AN liceat Epiſcopo conferre eodem die quartum Ordinem minorem, & Ordinem Subdiaconatus? Et quid ſi dictos Ordines ſuſcipiens in iis miniſtrauerit? Reſpondeo non licere, & ſi ordinatus miniſtrauerit, eſſe locum diſpenſationi ſaltem ad cautelam. Et ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna Rauellen die 12. Nouembris 1650. ad *cap. 11. ſeſſ. 23. de ref.* & praxis Pœnitentiariæ ſe habet, quod ſic ordinatus ſit irregularis, ex *cap. 2. de eo, qui furtiuè ordines ſuſcepit*, vbi Gloſſ. *v. de noſtra licentia*, Panorm. *num. 1.* traditque Tolet. *in ſum. lib. 1. cap. 71. num. 1.* ac Leo *in prax. Pœnit. part. 3. de irregul. §. ex crimine fol. mihi* 350. Quamuis alij velint quod ſuſpenſionem incurrat. 1

CONSVLTATIO CCCXX.

AN à Tribunali Nunciaturæ relaxari poſſint inhibitiones ad fauorem Regularium delinquentium ac degentium in Monaſteriis & Conuentibus, in quibus non degunt ſaltem duodecim Religioſi contra diſpoſitionem S. Concilii, & declarationes eiuſdem Sac. Congregationis? Reſpondeo, non poſſe Nuncium inhibere in Monaſteriis poſt decretum erectis. Ita reſoluit S. Congregatio Concilii in vna Sypontina die 12. Nouembris 1666. 1

CONSVLTATIO CCCXXI.

AN Canonici & Beneficiati pro Miſſa Conuentuali, pro qua emolumentum & diſtributiones recipiunt, poſſunt aliam eleemoſynam recipere, & Sacrificium alteri applicare? Reſpondeo negatiuè. Ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna Eluen die 4. Maii 1646. ad *cap. 2. ſeſſ. 25. de ref.* Quia fundatores non ita præcisè intendunt cultum Eccleſiæ, quin etiam exprimant aliquo modo intendere etiam fructum diuinorum officiorum pro ſe & ſuis. Et quia Capitulum regulariter habet aliquas obligationes, ideò Miſſa Conuentualis ſolet regulariter applicari iuxta Capituli applicationem, & proinde non remanet libera applicatio. Prætereà quia Canonici & Beneficiati percipiunt fructus Canonicatuum ac Beneficiorum ſub onere inſeruiendi Eccleſiæ in celebratione diuinorum officiorum. Hoc enim onus eſt annexum beneficio, & ideò illud ſuſcipiunt eo ipſo quod acceptant beneficium. Quia cum beneficium detur propter officium, trahit ſecum hanc obligationem. Celebratio autem diuinorum officiorum debita Eccleſiæ ratione beneficii non importat ſolas Horas Canonicas, ſed etiam Miſſam conuentualem, tanquam partem præcipuam. Et ideò ratione officii exibendi Eccleſiæ in orando, tenentur etiam celebrare Miſſam Conuentualem, illamque applicare pro quibus diſtributiones & emolumentum percipiunt. Quod autem Miſſa Conuentualis pertineat ad officium, & ſit pars illius, tradunt Gloſ. *in Clem. 1. de celebr. Miſſ.* Nauar. *de orat. cap. 2. n. 29.* vbi ponit Miſſæ officium tamquam partem diuini officij. Officium namque diuinum, vt nunc ſumitur, eſt illud, quod eſt inſtitutum publico ritu in Eccleſijs peragendum ad colendum Deum, & orandum pro populo. Siquidem ad hunc finem inſtitutæ ſunt Eccleſiæ Cathedrales, & Collegiatæ cum prouentibus Miniſtrorum. Præcipua autem pars cultus diuini eſt Sacrificium. Et ideò nomine officij diuini principaliter venit oblatio Sacrificij conuentualiter exhibendum. Vnde quando tempore interdicto prohibentur officia diuina, veniunt ea omnia, quæ propria ſunt cuiuſque Ordinis tam Sacri, quàm ex minoribus, vt tradunt Nauar. *cap. 27. Man. n. 171.* Henriq. cum Couar. *lib. 13. ſum. cap. 44. ſub init. & in com. lit. A.* Vgolin. *de cenſur. tab. 5. cap. 5. §. 2. n. 2.* Sayr. alios citans *lib. 5. item de cenſur. n. 2. cap. 5. n. 4. & cap. 14.* Et proinde venit etiam Miſſa. Quare officium diuinum comprehendit ſeruitium Eccleſiæ & cultum Dei, vt conſtat ex omnibus his actibus. 1

Adeſſe autem in Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis 2

obligationem cantandi quotidiè Miſſam Conuentualem tradunt communiter Doctores, præſertim Gloſs. *in cap. cum creatura de celebrat. miſs. vbi* Abb. Io: Andr. & cœteri Canoniſtæ, & proſequuntur quamplures apud Dian. *p*, 10. *tr*. 27. *reſol*. 40. & Hurtad. *p*. 1. *moral*. *tr*. 2, *c*. 7. *n*. 301. Idque ſub mortali. Quia eſt de materia graui, & quæ omnium plurimum confert ad diuinum cultum, cui maximè detraheretur, imò plus, quam ſi non celebrarentur Horæ Canonicæ, cum maior ſit cultus Sacrificii, quàm Horarum Canonicarum. Stante autem grauitate materiæ, conſurgit grauis obligatio.

CONSVLTATIO CCCXXII.

1 AN ſaltem debeatur diſtributio ex maſſa communi. Affirmatiuè ex reſolutione eiuſdem S. Congregationis in dicta Eluen die 23. Februarij 1647.

CONSVLTATIO CCCXXIII.

1 AN poſſit deputari Regularis, licet theologus inſignis, ſua vita durante, ad præhebendam theologalem in Eccleſia Cathedrali per Epiſcopum erigendam ex redditibus proprijs ſuæ menſæ Epiſcopalis? Reſpondeo. Id non debet concedi in titulum, ſed poterit Epiſcopus vti opera talis theologi ſua vita durante. Si verò erigatur præbenda de proprio, tunc poterit concedi. Ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Montis Faliſci die 23. Februarij 1647. *ad cap*. 1. *ſeſs*. 6. *de ref*.

CONSVLTATIO CCCXXIV.

1 QVidam in teſtamento mandauit ſuo hæredi, vt poſt mortem in ſuffragium animæ ſuæ duo millia Miſſas celebrare faceret in duabus Eccleſijs Terræ domicilii ad altare in vna ex dictis Eccleſijs à teſtatore erectum, & ad altare priuilegiatum exiſtens in alia nullo tempore præfixo, Cùm autem in prima Eccleſia Sacerdotes quotidianis obligationibus eſſent adſtricti, & in altera ad dictum altare priuilegiatum quotidiè Miſſæ eſſent celebrandæ ex pijs defunctorum relictis, & ex deuotione Sacerdotum ad illam confluentium, itaut hæres non poſſit etiam ſpatio vnius anni Miſſas demandatas ad altaria expreſſa celebrare facere, ideò pro celeriori ſuffragio fecit in eodem tempore in dictis duabus Eccleſijs celebrare Miſſas, quæ celebrari potuerunt, reliquias verò in Eccleſijs Regularium extra locum ad altaria priuilegiata, quæritur an Rectores dictarum Eccleſiarum expreſſarum poſſint dictum hæredem cogere, vt omnes dictæ Miſſæ in ſuis Eccleſijs celebrare faciat? Reſpondeo, poſſe cogi ad celebrandum iuxta mentem teſtatoris. Et ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Bononien die 23. Februarij 1647. Quod etiam docent Graff. *p*. 1. *dec*, *lib*. 2. *cap*. 39. *n*. 9. Azor. *p*. 2. *lib*, 6. *cap*, 24. *q*. 7. Fagundez *pracep*. 1. *Eccleſ*, *lib*. 3. *cap*. 4. *n*. 1. Palaus *p*. 2. *tract*, 13. *diſp*. 1. *pun*. 6. *n*. 27. Quia hæres facit contra obligationem in re graui, nec adimplet voluntatem teſtatoris. Eſt contra Bonacinam, Nauarrum, Fraxinellum, & Garziam *in ſum*. *tr*. 3. *diffic*. 11. *dub*. *vlt*. *n*. 11. qui vult teneri ad compenſationem per alia opera ſatisfactoria, non autem ad repetendum Sacrificium.

CONSVLTATIO CCCXXV.

1 AN Regulares poſſint in ſuis Eccleſis, etiam contradicente Epiſcopo, petita ab eo, & non obtenta licentia, prædicare? Reſpondeo, non poſſe contradicente Epiſcopo, niſi ex legitima conſuetudine. Et ita declarauit Sac. Congregatio Concilii in vna Foroliuien 9. Febr. 1647. *ad cap*. 4. *ſeſſ*. 24. *de refor*. ac tenent Piaſec. *in prax*. *part*. 3. *ar*. 6. *n*. 9. Franciſc. Leo *in theſ*. *for*. *Eccleſ*. *p*. 1. *cap*, 8. *n*. 6. contra Peyrinum *in priuil*. *Minim*. *to*. 1. *conſtit*. 2. *Gregor*. *XIII*. §. 2. *n*. 21. & Dianam *p*. 3. *tr*. 2. *reſol*, 58. qui cenſet ſpeculatiuè loquendo Prædicatores regulares poſſe, etiam contradicente Epiſcopo, prædicare in ſuis Eccleſijs, dummodo non prædicent illa hora, & tempore, quo Epiſcopus prædicare voluerit. Item contra Mirandam *in man*. *Prel*. *to*. 1. *q*. 50. *ar*. 3. *concl*. 1. Villalobum *in ſum*. *to*. 2. *tr*. 35. *diff*. 6. *n*. 4. ac alios Auctores Regulares, quo minus rectè ſequutus eſt Barboſ. *de poteſt*. *Epiſcop*. *p*. 3. *alleg*. 76. *n*. 20.

CONSVLTATIO CCCXXVI.

QVidam Vicarius generalis obtinuit à Sede Apoſtolica facultatem faciendi omnes benedictiones fieri ſolitas ab Epiſcopo, in quibus non adhibetur oleum ſacrum. Quæritur, an abſente Epiſcopo, poſſit benedicere Moniales, habentes requiſitas qualitates in conſecratione, & velatione earundem? Reſpondeo negatiuè, niſi ſuffragentur facultas in ſpecie. Et ita cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Piſana die 9. Februarii 1647. *ad cap*. 17. *ſeſs*. 27. *de regular*. Et elicitur ex Gloſ. *in cap*. *Aqua* 9. *de conſecr*. *Eccleſ*. *vel alt*. *v*. *Conſecrationis*. 1

CONSVLTATIO CCCXXVII.

AN ſubcollector ſpoliorum percipere poſſit diſtributiones quotidianas, dum ratione officij ſubcollectoris choro non aſſiſtit? Reſpondeo negatiuè. Ita pluries declarauit S. Congregatio Concilij, præſertim in vna Caſſanen die 9. Februarij 1647. *ad cap*. 12. *ſeſs*, 24. *de refor*. Conſtitutio verò Sixti V. eſt localis. Quod etiam cenſuit eadem S. Congregatio in vna Mediolanen 1663. 1

CONSVLTATIO CCCXXVIII.

AN Epiſcopus poſſit cogere Clericos non habentes beneficium, nec officium Eccleſiaſticum ad intereſſendum proceſſionibus, & obedientiam ei præſtandam? Reſpondeo, non poſse, niſi ſint præſentes, & adſit conſuetudo, & ſic cumulatiuè. Ita declarauit Sac. Congregatio Concilii in vna Caſertana die 19. Ianuarij 1647. *ad cap*, 13. *ſeſs*, 25. *de Regular*. & cenſuit etiam S. Congregatio Epiſcop, in vna Panormitana die 23. Nouembris 1592. 1

CONSVLTATIO CCCXXIX.

AN Iudices laici poſſint decreta interponere in contractibus Virginum, ſiue puellarum in Monaſterijs exiſtentium pro educatione abſque aliqua Epiſcopi licentia? Reſpondeo non poſſe, ſed requiri licentiam Epiſcopi ad alloquendum, quæ non debet negari, Et ita quoque cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Anconitana die 18. Nouembris 1645. *ad cap*. 16. *ſeſs*. 25. *de Regular*. 1

CONSVLTATIO CCCXXX.

AN Regij Capellani maiores poſſint prætendere, vt omnes Capellani vulgò nuncupati *delli Preſidij*, *e Fortezze* ſint exempti à iuriſdictione Epiſcoporum Diœceſanorum, & ſubiecti ſuæ iuriſdictioni, adeout huiuſmodi Capellanis à quocunque Ordinario ad confeſſiones approbatis demandare adminiſtrationem omnium Sacramentorum abſque alia approbatione, ſeu licentia Epiſcoporum diœceſanorum valeant? Reſpondeo, non poſse, niſi huiuſmodi Capellani maiores habeant priuilegia Apoſtolica in contrarium. Quare Ordinarij vti debent iure ſuo. Atque ita etiam declarauit Sac. Congregatio Concilij in vna Brunduſina die 18. Nouembris 1645. *ad cap*. 11, *ſeſſ*. 24. *de refor*. 1

CONSVLTATIO CCCXXXI.

AN examinatores tam ex Capitulo, quàm ex Clero deputati in Synodo, qui non ſunt Doctores, debeant denuò deputari ex diſpoſitione S. Concilii? Reſpondeo, electionem huiuſmodi ſuſtineri tanquam de magis idoneis. Ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Fulginaten die 18. Nouembris 1645. *ad cap*. 18. *ſeſſ*. 24. *de reform*. 1

CON-

CONSVLTATIO CCCXXXII.

1 AN poſſit denegari copia appellationis, & aliorum decretorum ſynodi? Reſpondeo copiam eſſe dandam legitimis perſonis, Et ita declarauit Sacra Congregatio Concilij in eadem Fulginaten die 18. Nouembris 1645.

CONSVLTATIO CCCXXXIII.

1 INfirmo exiſtente Parocho, fuit ab eodem interim ad ſuam curam ſubrogatus Parochus vicinior. Cumque idem Parochus infirmus obierit, & ad curam parochialis vacantis non eſſet aliquis deputatus, dictus Parochus vicinior incautè continuauerit in functionibus parochialibus, & ſignanter contractui vnius matrimonij interfuerit, quod poſtea denuò ſupponitur contractum, ſeu ratificatum. Quæritur an incurrerit in pœnas? Reſpondeo eſſe abſoluendum, & diſpenſandum. Et ita cenſuit S.Congregatio Concilij in vna Eugubina die 18. Nouembris 1645. *ad cap. 1. ſeſſ. 24. de refor. matr.* contra plures Theologos aliter ſentientes nominatim Suar. *tom.* 4. *diſp.* 26. *num.* 6. *&* 9. Ratio eſt, quia facultas quod ad ea, quæ non pendent in conſeruari à voluntate concedentis, quæque ſunt effectus iuriſdictionis, & poteſtatis publicæ, ſeu voluntatis concedentis vt informatæ publica poteſtate, & iuriſdictione extinguitur morte ipſius. Nam exigunt continuum influxum conſeruatiuum facultatis, cùm de ſe non ſubſiſtant. Quando enim effectus non eſt perfectus, & dependet in conſeruari à cauſa, ea ceſſante, ceſſat effectus, *l. fin. ſub init. ff. vnde liberi, & l. Sancimus, C. de admin. tut.* & notant Tiraq. 4. *tract. ceſſante cauſa limit.* 12. *num.* 2. Gam. *dec. Luſit.* 27. *num.* 4. Valaſc. *conſ.* 57. *num.* 1. Surd. *conſ.* 250. *num.* 24. Molin. *de rith. nupt. lib.* 3. *quæſt.* 25. *num.* 34. Giurb. *ad conſuet. Meſſan. cap.* 7. *gloſ.* 2. *num.* 6. *p.* 1.

2 Atque hoc modo regula illa: *Facultas expirat morte concedentis verificatur.* Eam tradunt, ac deſumunt Doctores ex *l. locatio* 4. *ff. locati, & ex l. Vxorem* 41. *§. Scæuola ff. de legat.* 3. *& l. Mandatum* 15. *C. Mandati, & ex l. Centeſimis. §. fin. ff. de verb. oblig.* Item ex *cap. Si gratioſe de reſcript. in* 6. vbi Anchar. *num.* 6. Franc. *num.* 9. Gemin. *nu.* 3. Et exornant Felin. *in cap. Ex literis num.* 10. *de conſtit.* Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. in proœm. §.* 1. *num.* 9. Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 15. *n.* 2. & Rot. *in Bononien. Parochialis die* 18. *Martij* 1613. *coram Veroſp.*, quæ eſt *deciſio* 489. *num.* 4. apud Farinac.

3 Cùm itaque deputatio, de qua agimus, indigeat conſeruari à facultatis continuatione, ſitque actus non hominis, ſed iuriſdictionis, & publicæ poteſtatis, extinguitur morte concedentis. Denique cum per mortem Parochi Parochia tranſeat in alterius regimen, atque adeò deputatio dependeat ab alterius voluntate, ceſſat, niſi ab hac eadem voluntate manuteneantur.

CONSVLTATIO CCCXXXIV.

IN quadam Eccleſia Cathedrali vſus antiquus inoleuit ab immemorabili tempore, vt Canonici, quibus diebus habetur concio in ipſa Eccleſia, audiendo concionem in habitu Canonicali lucrentur diſtributiones, quæ dantur matutino intereſſentibus, licet recitationi dictæ Horæ matutinæ non interfuerint. Quæritur, an dicta conſuetudo eos excuſet in conſcientia ab onere reſtituendi? Reſpondeo, non excuſare. Ita quoque reſoluit S.Congregatio Concilij in vna Vicentina die 7. Februarij 1643. *ad cap.* 12. *ſeſſ.* 24 *de ref.* Qui enim non interſunt diuinis officijs amittunt ipſo facto ante vllam Iudicis ſententiam diſtributiones, *cap. vn. de Cler. non reſid. in* 6. & colligitur ex Tridentino *loco citato*.

CONSVLTATIO CCCXXXV.

AN Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ, qui ex diuturna infirmitate habet vocem adeò debilitatam, vt canere non valeat, poſſit miſſis Conuentualibus eidem iniunctis per alium Canonicum ſubrogatum ſatisfacere, & diſtributiones quotidianas percipere? Reſpondeo, non poſſe, ſed debere interuenire. Et ita etiam cenſuit S.Congregatio Concilij in vna N. die 7. Februarij 1643. *ad cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *& cap.* 4. *ſeſſ.* 22. *de ref.* 1

CONSVLTATIO CCCXXXVI.

AN Epiſcopus poſſit præſcribere numerum Monialium in Monaſterijs Regularibus ſubiectis abſque interuentu Superiorum Regularium, & quatenus præſcriptio fuerit facta à ſolo Epiſcopo, teneantur illam obſeruare? Reſpondeo negatiuè. Ita videtur cenſuiſſe S.Congregatio Concilij in vna Marchiæ die 7. Februarij 1643. *ad cap.* 3. *ſeſſ.* 25. *de regular.* 1

CONSVLTATIO CCCXXXVII.

AN licet Confratribus Societatum, abſque præcedenti legitima facultate iuris ſepeliendi, & abſque interuentu ipſius Parochi ſepulturam defunctis dare in ſuis Oratorijs? Reſpondeo, non licere. Ita declarauit S.Congregatio Concilij tum aliàs, tum præcipuè in vna Nullius die 17. Auguſti 1652. *ad cap.* 13. *ſeſſ.* 25. *de ref.* Conceſſa enim Capella, vel Eccleſia non intelligitur conceſſum ius funerandi, niſi expreſsè fuerit conceſſum, Archid. *in cap.* 1. *de pact. in* 6. Bonifac. *in Clem. Dudum §. huiuſmodi, num.* 11. *de ſepul.* Quare tam ipſi Sodales, quam alij ſepeliendi ſunt in Parochia, ſi non eligant ſepulturam, Petr. de Vbald. *de Canon. Epiſc. cap.* 11. Nec poſſunt aliquid ſtatuere in præiudicium Parochiæ, nempè quod Sodales ſepeliantur in ſuo Oratorio. Siquidem nec priuilegium Principis intelligitur cum præiudicio tertij, *l.* 2. *§. Si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, & ex regula l. Id quod noſtrum, ff. de regul. iur.* Ita quod niſi Parochiani eligant expreſsè ſepulturam, vel eam habeant de familia, ſepeliendi ſunt in Parochiali Eccleſia. 1

An verò ſufficiat facultas ſiue licentia tacita ſepeliendi in eiuſmodi Oratorijs? Affirmat Rota *p.* 1. *diu. dec.* 122. *&* 123. 2

CONSVLTATIO CCCXXXVIII.

REgulari fuit reſeruata annua penſio ſcutorum centum ſuper reditibus cuiuſdam menſæ Epiſcopalis. Quæritur, an pro rata dictæ penſionis teneatur contribuere Seminario dicti Epiſcopatus? Reſpondeo teneri. Ita cenſuit S.Congregatio Concilij in vna Tropien die 17. Auguſti 1652. *ad cap.* 18. *ſeſſ.* 23. *de ref.* 1

CONSVLTATIO CCCXXXIX.

AN in Eccleſia Collegiata poſſit abſque priuilegio, ſeu legitima licentia præcedente Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum aſſeruari? Reſpondeo negatiuè abſque licentia Sedis Apoſtolicæ, niſi fuerit Parochialis. Ita etiam declarauit S.Congregatio Concilij in vna N. die 7. Septembris 1652. *ad cap.* 3. *ſeſſ.* 13. *de Sanctiſs. Euchar. Sacram.* Quare licentiam Ordinarij Euchariſtiam in eiuſmodi Eccleſijs aſſeruandi eſſe nullam declarauit eadem S.Congregatio anno 1509. apud Genuen. *in prax. cap.* 92. Deſumitur ex *capitul. Tribus, §. tanta & ex cap. Presbyter. de conſecr. d.* 2. ac tradit Abb. *in cap. officium, de offic. Archipr.* Gloſ. *in cap. Permittimus, de ſent. excom.* Epiſcopus enim nequit diſpenſare ſupra canones, *cap. Quod ſuper his, de maior. & obed.* 1

CON-

CONSVLTATIO CCCXL.

1 AN Canonici inſeruientes alternatim per mediariam, vt vulgò vocant, ſi non inſeruiant per nouem menſes integros faciant fructus ſuos? Reſpondeo negatiuè pro eo tempore, quo non reſident. Et ita cenſuit S.Congregatio Concilij in vna Aſſiſien. die 7. Septembris 1652. *ad cap. 12. ſeſs.24. de reform.* ac patet ex alibi dictis in hanc rem.

CONSVLTATIO CCCXLI.

1 AN decretum S.Concilij *cap.7.ſeſs. 25. de regular.* vbi de electione. Abbatiſſæ circa annos ſaltem quinque profeſſionis habeat locum in monaſterio nouiter erecto? Reſpondeo, habere locum. Tum quia generaliter loquitur. Tum etiam quia in eo militat maior ratio deputandi prouectam, vt nouæ Moniales melius inſtrui poſſint. Quare cenſeo in hoc caſu eſſe diſpenſandum, facto verbo cum Sanctiſſimo. Ita etiam cenſuit S.Congregatio Concilij in vna Carpentoraten. die 14. Nouembris 1643. *ad dict. locum Concily.*

CONSVLTATIO CCCXLII.

1 AN Epiſcopus, qui ob tenuitatem redituum etiam de conſenſu S. Congregationis Epiſcoporum non retinet Vicarium poſſit exequi literas Apoſtolicas Vicario directas? Reſpondeo negatiuè cum S. Congregatione Concilij in vna Aquilana die 14. Nouembris 1643. *ad cap.5.ſeſs.22. de reform.* eſt contra Sbrotium *de offic. Vicar. qu.136. num.6. lib.2.*

CONSVLTATIO CCCXLIII.

1 QVidam poſtquam fuerat à ſuo Epiſcopo Diœceſano in examine pro Ordinibus ſacris ſuſcipiendis reprobatus, ſibique propterea denegatæ literæ dimiſſoriales, ab hac denegatione appellauit ad Metropolitanum, à quo dictas literas dimiſſoriales obtinuit, quarum vigore fuit à quodam Epiſcopo titulari promotus ad Ordines Sacros. Cumque redierit ad ſuam Diœceſim, in qua celebrabat, habita de hoc notitia per Epiſcopum Diœceſanum, qui illum reprobauerat, iuſſit tanquam malè promotum ad diuina non admitti. Ideò quæritur, an verè fuerit malè promotus, & quatenus malè promotus, an dictus Epiſcopus Diœceſanus poſſit illum diſpenſare ab irregularitate incurſa, & rehabilitare ad Ordines & beneficia? Reſpondeo fuiſſe malè promotum, cum literas dimiſſoriales Archiepiſcopus concedere non potuerit, ſed concedendæ fuiſſent à ſuo Ordinario ex traditis à Gauanto *in manual. Epiſcop. v. Archiepiſcopus num.* 28. *& ſeq.* & Quarant. *eod. v. num.*30. *&* 33. Quod videtur etiam diſpoſitum à Tridentino *in cap.* 1. *ſeſſ.*14. *de reform.* ibi; *nulla contra ipſius voluntatem conceſſa licentia de ſe promouendo, &c. ſuffragetur.* Quæ verba intelligenda eſſe etiam de licentia Metropolitani declaratum fuiſſe à S.Congregatione tradit ibidem Farinacius in ſuis Gloſſis. Vnde ab irregularitate per eundem ex hac cauſa incurſa Apoſtolica diſpenſatione indigere videtur ex Syluestro *in verbo diſpenſatio ſub num.*12.

CONSVLTATIO CCCXLIV.

1 SVpponitur ex conſuetudine immemorabili, quod in viſitatione cuiuſdam Diœceſis ſoluantur Epiſcopo viſitanti etiam vecturæ equorum. Cùmque his temporibus omnia Epiſcopis controuertantur, ideò quæritur, an poſſit concordare cum ſubditis, qui vna vice aliquam ſummam conſiderabilem perſoluere conſentiunt cum liberatione in futurum ab huiuſmodi onere, ita tamen, vt dicta ſumma integrè conuertatur in emptionem bonorum ſtabilium pro augmento dotis menſæ Epiſcopalis, quæ habet tenuiſſimos reditus? Reſpondeo, non poſſe abſque facultate Apoſtolica, quæ deneganda videtur, cum à S.Concilio Tridentino *cap.3.ſeſſ.24. de reform.* Epiſcopo viſitanti recipere permittantur dumtaxat victualia, quorum appellatio non veniunt, niſi expenſæ victus, vt tradit Zerola *in prax. v. Viſitatio §.6. dub.1. & 3.* vbi addit ſubditos non teneri illi adminiſtrare equitaturas. Nec attendenda videtur conſuetudo etiam immemorabilis pro dicto Epiſcopo allegata, cum illi in eo Concilij loco ſit expreſsè derogatum.

CONSVLTATIO CCCXLV.

AN liceat Canonico theologo Eccleſiæ Cathedralis 1
obtinere in ſimul lecturam in Vniuerſitate eiuſdem Ciuitatis, & vlterius capellaniam vnius ex Monaſterijs Monialium ipſius ciuitatis? Reſpondeo negatiuè, quia habet curam animarum annexam. Ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Piſana die 16. Maij 1648. *ad cap.17. ſeſs.24. de reform.*

CONSVLTATIO CCCXLVI.

AN Canonico lectori primario Sacrorum Canonum 1
liceat ne dum fructus ſui Canonicatus, verùm etiam diſtributiones quotidianas percipere quandiu in eadem lectura continuauerit? Reſpondeo negatiuè quoad diſtributiones *ex cap. fin. de magiſtr.* Quod etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna Elboren. die 16. Maij 1648. *ad cap.1. ſeſs.5. de reform.*

CONSVLTATIO CCCXLVII.

VRbanus VIII. fel. rec. poſt diſceſſum à dominio Rei- 1
publicæ Venetæ Patrum Societatis Ieſu abſque aliqua ſecularizatione, & mutatione Eccleſiarum, quæ à dictis Patribus poſſidebantur, deputauit donec aliud prouidere duxerit Adminiſtratorem regiminis earumdem Eccleſiarum tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus, concedendo eidem Adminiſtratori liberam facultatem, & auctoritatem omnia & ſingula gerendi & faciendi, quæ pro cura, regimine & adminiſtratione illarum duxerit neceſſaria & opportuna, prout idem Adminiſtrator pacificè, ac priuatiuè quoad omnes Ordinarios hucuſque adminiſtrauit. Cùm autem quidam modernus Epiſcopus prætextu diſpoſitionis Sacri Cócilij viſitauerit nonnullas capellas campeſtres, quæ ab eiſdem Patribus in illius Diœceſi poſſidebantur, præcipiendo Capellanis earumdem, ne miſſas celebrent antequam miſſa Eccleſiarum Parochialium celebretur, ideò quæritur. An dicto Epiſcopo competat ius vt ſupra viſitandi huiuſmodi capellas, & an eidem licuerit præcipere, vt ſupra capellanis earundem capellaniarum? Reſpondeo ad primum negatiuè, quatenus Eccleſiæ ſint regulares. Ad ſecundum etiam negatiuè. Idem cenſuit S. Congregatio concilij in vna Teruiſina die 17. Aprilis 1649. ad *cap.8. ſeſs.7. de reform.*

CONSVLTATIO CCCXLVIII.

AN ex S.Concilio *cap.11. in fin. ſeſs.24.* teneantur Ca- 1
nonici Eccleſiæ Cathedralis inſeruire Epiſcopo Pontificalia celebranti in eadem Eccleſia, vel alibi in ſua Diœceſi, & an dicti Canonici vt ſupra inſeruientes amittant diſtributiones? Ad primum reſpondeo, teneri. Ad ſecundum lucrantur diſtributiones in Eccleſiis Ciuitatis. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij, re ſemel ac iterùm diſcuſſa in vna Imolen. die 17. Aprilis 1649. *ad d. cap.12. ſeſs.24. de reform.*

CONSVLTATIO CCCXLIX.

AN Monachus, hæres inſtitutus, poſſit de licentia 1
Superiorum Regularium acceptare & habere vſumfructum bonorum hæreditariorum pro ſuis religioſis neceſſi-

ceſſitatibus, non obſtante diſpoſitione S. Concilij *cap. 2. ſeſſ. 25. de Regular.* Verba autem inſtitutionis ſunt huiuſmodi. *Con queſto però che l'vſofrutto de' miei beni ſtabili, eſſe mouentiſpettiuo al P. N. e non al Monaſterio, il quale pretendendo conſeguire l'vſofrutto predetto, in tal caſo dichiaro hauerlo per non ſcritto herede, mà s'intenda fatto luogo à ſoſtituti, che ſuſſeguentemente dichiaro.* Reſpondeo negatiuè. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna N. die 17. Aprilis 1649. Eſt contra Paſqualig. *qu. moral. iurid. 9. num. 1. & 5.* Ratio autem qua mouetur eſt. Quia inquit ipſe, quod legatum cedat in vſus perſonales Religioſi eſt voluntas teſtatoris, qui talem legem rebus ſuis impoſuit. Et proindè voluntas Religioſi volentis retinere talem vſum, non eſt voluntas propria ipſius, ſed eſt voluntas teſtatoris. At hæc ratio frigida & inepta eſt. Quia cenſetur teſtator nolle niſi quod iuſtum eſt, & proinde in ſua diſpoſitione ſe conformare diſpoſitioni iuris, *l. cum de lanionis, §. item, ff. de fund. inſtruct.* & notant Crauet. *conſ. 250. num. 1.* Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 1. tit. 14. num. 15.* ac Rota *dec. 697. num. 18.* coram Merlino: itaut nemo præſumatur diſponere de rebus ſuis, niſi ſecundum leges, quæ de illa materia diſponunt, vt docent Natt. *conſ. 49. num. 22.* Surd. *conſ. 347. num. 24.* Bec. *conſ. 35. num. 11.* Non autem conformatur iuris diſpoſitioni, quod Religioſus poſſit habere vſumfructum legatorum, cum id repugnet Concilio Tridentino *dict. ſeſſ. 25. cap. 2. de Regular.* quod ita interpretata eſt eius S. Congregatio, vt illum nequeat habere etiam de licentia ſui Superioris Regularis, licet in ordine ad religioſos vſus. Ex impedimento enim legis redditur caduca voluntas teſtatoris, atque adeò etiam voluntas Religioſi eam exequentis. Voluntas enim teſtatoris legibus interdicta non eſt ſeruanda, *§. fin. Inſtit. de legat. & §. diſponat. auth. de nupt.* neque poteſt dominari, niſi ſit legitima, *l. cum quæſtio, in fin. C. de legib.* quia non poteſt priuata diſpoſitio diſpoſitionem legis immutare, *l. nemo poteſt, ff. de legat. 1.*

CONSVLTATIO CCCL.

1 AN Parochus duarum Eccleſiarum in eadem ciuitate exiſtentium inſimul æquè principaliter vnitarum poſſit ex diſpoſitione S. Concilij reſidere in altera ex dictis Parochijs ſibi benè viſa? Reſpondeo affirmatiuè, ſi æquè principaliter, aliàs in digniori, vel frequentiori. Ita cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Rheginen. die 17. Aprilis 1649. *ad cap. 1. ſeſſ. 23. de ref. cap. Extirpandæ, §. qui verò,* ibique Abb. *num. 5. de præb.* Gonzal. *gloſ. 6. num. 268.* quemadmodum contingit in Epiſcopis, qui ſi ſunt plurium ciuitatum, ſeu locorum ſemper in nobiliori ciuitate, ac in frequentiori loco habitare coguntur, *cap. Epiſcopi, d. 80. cap. 1. de priuil. & exceſ. priuil.* Leo Papa I. *ad Ep. Afr. ep. 85. cap. 5.* Idque non ſolum in gratiam dignitatis Eccleſiæ, ne ſcilicet ob loci anguſtiam vileſcat, *cap. Epiſcopi, & cap. precipimus 16. qu. 1.* Verum etiam in fauorem animarum, ducto argumento à vulgari axiomate, quo cauetur ſalutem plurium ſemper debere præferri.

CONSVLTATIO CCCLI.

1 AN benedictio contrahentium matrimonia poſſit à Parochis fieri extra Eccleſiam, ſeu potius ſit præciſè facienda in Eccleſia? Reſpondeo faciendam eſſe in Eccleſia. Et ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Brittinorien. die 17. Aprilis 1649. ad *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.*

CONSVLTATIO CCCLII.

1 QVædam puellæ nouitiæ anno probationis completo cū propter acerbiſſimas ciuitatis ſeditiones redditus Monaſterij adeò fuerint diminuti, vt pro ſuſtentatione monialium tunc profeſſarum non ſufficerent, de licentia in ſcriptis Ordinarij ſub cuius iuriſdictione extat dictum monaſterium, coactæ fuerunt ad proprias domus ſe conferre. Rebus verò pacatis ad idem monaſterium de licentia eiuſdem Ordinarij redierunt. Quæritur, an admitti poſſint ad profeſſionem abſque alio probationis anno? Reſpondeo, poſſe admitti arbitrio Ordinarij, dummodo habeant alia requiſita, vt ſupponitur. Ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Neapolitana die 17. Aprilis 1649. *ad cap. 16. ſeſſ. 25. de regular.*

CONSVLTATIO CCCLIII.

QVidam, obtinens præbendam canonicalem, monitus ab Ordinario ad reſidendum, prætendit excuſari ex eo quod inſeruit in Officio Cancellarij Præſidi cuiuſdam Regni, ideò quæritur, an ex S. Concilio admitti poſſit dicta excuſatio? Reſpondeo negatiuè. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Vſſelen. die 17. Aprilis 1649. *ad cap. 12. ſeſſ. 24. de reform.* 1

Nec obſtat, quod aliqui aſſerant, Reges, ac Principes habere priuilegia à Sede Apoſtolica, vt Epiſcopi, & alij clerici, qui illis inſeruiunt in aliquo officio, non teneantur reſidere, & poſſint percipere fructus beneficiorum. Et propterea illos excuſant à reſidentia Io: Selu. *de benef. p. 4. qu. 6.* Ceuall. *in commen. quæſt. 585. num. 7.* Petr. Gregor. *de benef. cap. 7. num. 9.* Boer. *dec. 17.* Rebuff. *in concord. tit. de collat. §. 1.* & in auth. *quomodo oportet Epiſcop. collat. 5.* Vnde in auth. *de Sanctiſs. Epiſcop. collat. 9.* conceditur Epiſcopis, vt in Curia per annum poſſint commorari, & vltrà etiamſi Imperator dederit facultatem. Nam reſpondeo primò. Si Principes habuerunt talia priuilegia, fuerunt iam reuocata per Concilium Tridentinum, & Conſtitutionem Pij IV. vt docet Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. numer. 390.* Deinde id debet intelligi, quando abſque alicuius ſiue Epiſcopi, ſiue clerici præſentia Regnum commodè non poſſet adminiſtrari. In tali enim caſu Pontifex poteſt eis dare licentiam, vt propter bonum commune Regni abſint à ſua Eccleſia. In authenticis allegatis non eſt facienda vis. Nam cum reſidentia Epiſcoporum, & aliorum Clericorum ſit res ſpiritualis, Princeps de hac materia nihil ſtatuere poteſt. Leges enim ciuiles loquentes de Clericis, & rebus ſpiritualibus nullam vim habent ex Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit. num. 40.* Garz. *tract. de vlt. fin. num. 158.* Surd. *lib. 3. conſ. 301. num. 43.* Bero *lib. 1. conſ. 31. num. 22.* Ruin. *lib. 4. conſ. 113. num. 7.* Caſtald. *tract. de Imper. qu. 101. num. 1.* & conſtat ex *dict. cap. Eccleſia, & cap. Benè quidem d. 96. & cap. Cum laicis, de reb. Eccleſ. non alien.* 2

CONSVLTATIO CCCLIV.

AN ea, quæ à S. Concilio decernuntur ſpectare ad Epiſcopum antiquiorem, abſente Metropolitano, vt in *cap. 2. ſeſſ. 24.* & in alijs, cenſeantur ſpectare ad Epiſcopum antiquiorem ex ſuffraganeis, non autem ad Epiſcopum exemptum, quamuis antiquiorem, qui, cum non ſit ſuffraganeus, eligit interuenire in Concilio Prouinciali dictæ Metropolis? Reſpondeo ſpectare ad antiquiorem ſuffraganeum, non autem ad exemptum, quamuis antiquiorem: Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Brugen. die 17. Aprilis 1649. *ad cap. 2. ſeſſ. 24. de ref.* 1

CONSVLTATIO CCCLV.

AN, & quando Regulares teneantur ad ſolutionem decimarum? Hac in re ita cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Polonien. ſeu Cracouien. decimarum die 17. Iunij 1645. Sacra &c. iterùm, atque iterùm auditis Regularibus, & præcipuè Patribus Societatis Ieſu, eorumque iuribus ac priuilegijs maturè diſcuſſis, cenſuit ab eiſdem Patribus, & alijs Regularibus ſoluendas eſſe Parochis & alijs Beneficiatis decimas, quæ ſoluebantur à laicis priuſquam bona in ipſorum Patrum Societatis Ieſu, & aliorum Regularium proprietatem fuerint tranſlata, firmis tamen remanentibus tranſactionibus deſuper factis. Quod etiam renouauit in vna Ripana die 16. Martij 1647. ac ſæpè alibi, additque etiam non obſtante Conſtitutione Gregorij XIII. quæ fuit redacta ad viam iuris; Eſt 1

contra

contra Peyrinum, Henriquez, Portellum, Fagundez, & alios, quorum doctrinam ſæpè etiam hac in re repudiauit Rota. Quia, ſi vt ipſi Regulares aiunt, hoc priuilegium eſt reale, res tranſit cum onere ſuo.

CONSVLTATIO CCCLVI.

1 AN monaſteria conſequi poſſint dotes nouitiarum in anno probationis decedentium, eo non completo, profeſſione tamen ante obitum in articulo mortis per eaſdem nouitias emiſſa? Reſpondeo negatiuè quoad dotem. Si verò huiuſmodi nouitiæ conualuerint iterùm profiteri debent. Et ita etiam cenſuit Sacra Congregatio Concilij in vna Ordinis S. Franciſci Min. Obſeru. die 20. Martij 1649. *ad cap. 15. ſeſſ. 25. de Regular.*

CONSVLTATIO CCCLVII.

1 AN carceres Epiſcopales poſſint ab Epiſcopo fabricari, ſeu fabricatas reſtaurari ex pœnis ac mulctis? Reſpondeo, non poſſe. Ita cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Nicien. die 20. Martij. 1649. *ad cap. 3. & 14. ſeſſ. 25. de reform.* Ad id enim Epiſcopus tenetur de ſuo.

CONSVLTATIO CCCLVIII.

1 AN Eccleſia exiſtens in poſſeſſione percipiendi decimas frumenti, & aliarum frugum, quæ ex prædijs colliguntur, ſi in eiſdem prædijs loco frumenti, & aliarum frugum ſeminetur, vt vulgò dicitur *il grano turco, ò riſo*, poſſit decimam percipere? Reſpondeo non ſolum poſſe, ſed etiam deberi. Et ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Ciuitatis die 20. Martij 1649. *ad cap. 12. ſeſſ. 25. de reform.* Quando enim fit mutatio circa fundum decimatorum, decimantur fructus, qui loco priorum ſuccedunt, vt deciditur *in cap. Cum in tua, & cap. Commiſſum de decimis*, docent Abb. Butr. & alij *eo loco*, traditque Monet. *de decim. cap. 4. num. 15.* Rot. *in Conchen. Decimarum de Laxara 12. decembr. coram Iuſto & dec. 666. num. 1. p. 3. rec.* Et facit, quod quando fundus ſubiectus ſeruituti quoad quotam fructuum transfertur ab vno genere ad aliud genus fructuum, debetur eadem quota de fructibus, qui nouiter colliguntur, vt tradunt Gloſ. *in l. certo generi, ff. de ſeruit. ruſtic. præd.* Bart. & alij benè multi, ac firmat Iaſ. *in l. ſi fundum, §. Qui fundum, ff. de legat. 1.* Capiblanc. *de offic. Baron. pragm. 11. num. 61.* Quia cenſentur dicti fructus ſubrogati in loco priorum. Quare cum Parochi habeant fundatam intentionem quoad omnes decimas cuiuſcumque fundi decimalis exiſtentis intra limites propriæ Parochiæ, *cap. Quoniam à nobis, & cap. Cum contingat de decim.* vbi Gloſ. *verb. De iure communi, & cap. Ad decimas de reſtit. ſpol. in 6. & cap. Statuimus 26. quæſt. 1.* ac reſoluit Rot. *in Hiſpalen. iuris nominandi 4. Iulij 1612.* & in *Comen. decimar.* 17. Nouembris 1606. coram Damaſceno, & *deciſ. 667. p. 2. in poſth.* apud Farinac. ſtatim conſurgit in illis ius ad nouus fructus, præſertim cum ſint ſubrogati loco priorum.

2 Quod adeò certum exiſtimo, vt ſi etiam adſit conſuetudo, quod de certo genere fructuum non ſoluatur decima, ſit tamen ſoluenda, quando fundus ſubiectus decimis transfertur ad fructus, de quibus non ſoluitur. Quia conſuetudo eſt ſtricti iuris, *l. 1. §. ſi quis hoc interdicto, ff. de itin. actuque priuato*, Bart. *ibid.* Alex. *conſ. 122. in fin. vol. 1.* Natt. *conſ. 555. num. 5.* Ludouiſ. *dec. 162. num. 6.* Et proindè non extenditur ad caſum diuerſum, *l. Quod meo, §. fin. de acquir. poſſeſſ.* & notant Becc. cum Iaſone, & Natta *conſ. 99. num. 18.* ac Surdus *conſ. 308. num. 6.* Eſt autem diuerſa ratio quando fundus iam ſubiectus decimis transfertur ad fructus, de quibus conſuetudo obtinuit, quod non decimentur, ac de fundo ſolito hos fructus ferre. Nam in hoc caſu conſuetudo fecit fundum de ſubiecto decimationi non ſubiectum, & ideò fructus non decimantur. At in noſtro caſu fundus eſt ſubiectus decimationi, & ideò fructus ad quos conuertitur non eximuntur à decimatione. Quia ſequuntur naturam fundi. Conſuetudo enim quæ abrogat vnam legem non abrogat aliam. Eſt autem diuerſa lex, quæ præcipit ſolui decimas de omnibus fructibus ab ea, quæ præcipit ſolui decimas de ſubrogatis fructibus; quando fundus de vno genere ad aliud genus frugum transfertur, Nam hoc ſpecialiter ſancitur in *d. cap. Commiſſum de decimis*. Illud verò *in cap. Non eſt, in cap. Peruenit*, & in alijs *eod. tit.* Et ideò licet conſuetudo induxerit, quod de aliquo genere frugum non ſoluatur decima, non ob id erit inductum, quod non ſoluatur, quando fundus decimatorius transfertur ab illo genere frugum de quo ſoluitur ad aliud, de quo non ſoluitur.

CONSVLTATIO CCCLIX.

AN obtinens beneficium ſimplex de Iurepatronatus laicorum, cum quo fuit ordinatus donec prouideatur de alio beneficio Curato ad ſuam congruam ſuſtentationem cum pacifica poſſeſſione, & fructuum perceptione ſubſequutis, an inquam ex diſpoſitione S. Concilij dicatur primum beneficium ſimplex vacare ipſo iure abſque alia ſententia priuationis? Reſpondeo affirmatiuè. Et ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Feſulana die 30. Ianuarij 1649. *ad cap. 17. ſeſſ. 24. de refor.* 1

CONSVLTATIO CCCLX.

AN Coadiutores, quando interueniunt Canonici coadiuti, poſſint capitulis intereſſe? Reſpondeo non poſſe. Ita reſolutum fuit à S. Congregatione Concilij in vna Narnien. die 5. Maij, & 22. Septembris 1646. 1

CONSVLTATIO CCCLXI.

QVidam Vicarius Generalis Apoſtolicus per mortem Epiſcopi fuit, ſede etiam vacante, deputatus Vicarius capitularis, & adminiſtrator menſæ Epiſcopalis, cuius officij vigore vniuit nonnulla beneficia ſimplicia cuidam Eccleſiæ Parochiali pauperi eiuſdem Diœceſis cum clauſula citra præiudicium obtinentium, & dummodo iuri Epiſcopali nihil detrahatur, cui vnioni Capitulum poſtea ſuum præſtitit conſenſum. Quæritur, an huiuſmodi vnio, necnon poſſeſſio per Parochum poſt mortem obtinentium de conſenſu moderni Epiſcopi capta ſuſtineatur? Reſpondeo negatiuè ex defectu poteſtatis Vicarij, & defectu conſenſus in ipſo actu vnionis. Et ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Licien. die 30. Ianuarij 1649. *ad cap. 5. ſeſſ. 21. & cap. 13. ſeſſ. 23. de reform.* & tenent Burſatt. *lib. 2. conſ. 185. num. 14.* Rebuff. *in comp. alien. num. 15.* & eſt iuxta doctrinam, quam tradunt Imol. Butr. & alij *in cap. Cum nos de his quæ fiant à Prælatis*, dum volunt, quod conſenſus qui importat ſolemnitatem, requiratur in ipſo actu. Quod eſt contra Boer. *dec. 345. num. 3.* Heied. *de incomp. benef. p. 2. cap. 3. num. 9.* Gabriel. *conſ. 200. num. 7. lib. 1.* Sanchez *lib. 7. ſum. cap. 29. num. 165.* ac Rotam *dec. 133. num. 9. p. 2. diu.* 1

CONSVLTATIO CCCLXII.

MAnſionarius cuiuſdam Eccleſiæ Cathedralis, qui alternis hebdomadis, & ſingulis diebus feſtis, necnon in hebdomada maiori intereſſe tenetur diuinis officijs in choro, & alijs functionibus Eccleſiaſticis, obtinere prætendit etiam Canonicatum Collegiatæ eiuſdem ciuitatis, qui habet onus intereſſendi horis Veſpertinis omnibus diebus Dominicis, necnon Miſſis cantatis certis diebus cuiuſlibet menſis, ac nonnullis alijs diebus feſtis, & præcipuè in benedictione candelarum, palmarum, & in omnibus functionibus hebdomadæ maioris. Quæritur, an huiuſmodi Canonicatus ex diſpoſitione S. Concilij *ad cap. 17. ſeſſ. 24. de reform.* poſſit retineri cum dicta manſionaria, non obſtante aſſerta conſuetudine? Reſpondeo non poſſe obtineri abſque diſpenſatione Apoſtolica. Ita etiam cenſuit Sacra Congregatio Concilij 1

ad

ad eundem locum in vna Vrbeuetana die 19. Iunij 1649.

CONSVLTATIO CCCLXIII.

1 AN diſpoſitio S.Concilij *cap.* 13. *verſ. Ad hæc in poſterum ſeſſ.* 24. *de reform.* locum habeat in dignitate principali Eccleſiæ Collegiatæ curam animarum annexam habente, & annuum valorem ducatorum centum non excedente? Reſpondeo, habere locum. Quod etiam declarauit S.Congregatio Concilij in vna Aquilana die 19. Iunij 1649.

CONSVLTATIO CCCLXIV.

AN Abbas regularis non benedictus poſſit ſuis ſubditis regularibus Ordines minores conferre? Reſpondeo poſſe quatenus habeat priuilegium. Et ita cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Panormitana die 16. Martij 1647. ad *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. *de ref.*

CONSVLTATIO CCCLXV.

1 AN Ordines minores per huiuſmodi Abbatem non benedictum collati non ſuis ſubditis ſint inualidi? Reſpondeo, Abbatem habentem priuilegium non poſſe conferre primam tonſuram, & ordines minores, niſi ſuis ſubditis regularibus, non autem alijs. Idem cenſuit S.Congregatio Concilij in eadem Panormitana die 19. Martij 1647.

CONSVLTATIO CCCLXVI.

1 AN dictus Abbas non benedictus conferens Ordines minores non ſubditis in loco exempto, exiſtente in Diœceſi Epiſcopi, poſſit ab eodem Epiſcopo diœceſano de huiuſmodi collatione puniri? Reſpondeo, poſſe puniri iuxta præſcriptum Sacrorum canonum. Et ita etiam cenſuit S.Congregatio Concilij in dicta Panormitana eadem die 16. Martij 1647. De hac materia ita etiam reperio deciſum. *Die* 13. *Nouembris* 1641. *S.Congregatio Eminentiſs. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, vtraque parte informante re & ſcriptis, ac rationibus hinc inde deductis maturè examinatis, inhærendo deciſioni Rotæ Romanæ ſub die* 27. *Aprilis* 1582. *coram bon. mem. Cardinali Seraphino de ordine fel. rec. Clementis Papæ VIII. factæ, necnon declarationibus eiuſdem Sac. Congregationis dictæ deciſioni conformibus, ſubſecutis, cenſuit, improbata opinione contraria, Abbates regulares Benedictinos eiuſdem Congregationis Caſſinenſis, ſeu alterius Congregationis, vel Ordinis, aut Inſtituti, habentes etiam iura Epiſcopalia, vſumque mitræ, & baculi, & benedicendi, ac facultatem primam tonſuram, & minores Ordines conferendi, non poſſe dictam tonſuram, vel minores Ordines, niſi ſuis ſubditis Regularibus conferre, non autem Regularibus alterius Congregationis, Ordinis, vel Inſtituti, & etiamſi habeant literas dimiſſorias Superiorum ſuorum Regularium, & conſenſum Ordinariorum, intra quorum diœceſum fines ipſi Regulares ordinandi exiſtunt. Et multo minus perſonis ſecularibus etiam habentibus literas dimiſſorias à ſuis Ordinarijs. Ac propterea inhibet Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs Prælatis inferioribus, tam Sæcularibus, quàm Regularibus, vt in futurum concedere non audeant ſupradictas literas dimiſſorias huiuſmodi Abbatibus directas, nec ab iſtis recipi. Quod ſi ſecus fiat, tam concedentes, quàm ordinantes à collatione Ordinum ſuſpenſi remaneant, præter alias pœnas arbitrio eiuſdem Sac. Congregationis reſeruatas. Quam declarationem fel. rec. Vrbanus VIII. die* 17. *Ianuarij* 1642. *ad ſe delatam approbauit, & inuiolabiliter obſeruari iuſſit.*

Sed hic quæritur. Cur non impoſuit ſuſpenſionem
2 etiam ipſis Ordinaris, ſicut impoſuit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *de reform. cap.* 2. ordinatis ab Epiſcopis titularibus abſque dimiſſorijs?

Reſpondetur, Abbates ſicut & alij Sacerdotes non ſunt miniſtri Ordinarij Sacramentorum Confirmationis, & Ordinis, ſed tantum eſſe poſſunt ex priuilegio Summi Pontificis quoad Confirmationem & Ordines minores. Priuilegium autem conceſſum Abbatibus intra alicuius diœceſis fines conſiſtentibus conferendi primam tonſuram, & Ordines minores eſt reſtrictum ad ſuos ſubditos Regulares tantum. Ergo ſi conferant alijs, id faciunt ſine priuilegio ad hoc eſſentialiter requiſito, & per conſequens ordinatio nulla erit, etiam quoad ſubſtantiam. Vnde non mirum, ſi non ſuſpendantur ab Ordinibus, quos nunquam receperunt. Quia priuatio præſupponit habitum. Et ex eadem ratione non imponitur priuatio priuilegii clericalis ſicut *ſeſſ.* 7. *cap.* 10. quia ſimiliter nec iſtud vnquam habuerunt. Sunt tamen pro exceſſus qualitate arbitrio Iudicis puniendi.

Nec obſtat, quod aliquando S.Congregatio facto verbo cum Sanctiſſimo rehabilitauerit huiuſmodi promotos abſque reiteratione ordinationis. Quia tunc adhuc non 3
erat reprobata contraria opinio, & per conſequens Eccleſia extendendo priuilegium, ſupplebat iuriſdictionem. Hodie verò eadem eſt ratio de Abbatibus regularibus, ac de Prælatis ſecularibus, qui non ſunt Epiſcopi conſecrati. Si enim non ſunt conſecrati Epiſcopi, & conferant Ordines etiam minores, ordinatio nulla eſt, quolibet priuilegio non obſtante. Idem eſt de dimiſſoriis, ex Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 10. & reſoluit S.Congregatio in vna Nullius 1598. & in vna Grauinen. die 26. Auguſti 1616.

Quare cùm ante ſupradictum decretum quæſitum fuiſ- 4
ſet in S.Congregatione Concilij, an Generalis Sylueſtrinorum poſſit ſuis ſubditis Regularibus primam tonſuram, & minores Ordines conferre, S. Congregatio, re accurato ſtudio ſemel atque iterùm diſcuſſa, cenſuit non poſſe, & ſic ordinatos characterem non recepiſſe. Cæterùm agendum eſſe cum Sanctiſſimo D. N. Gregorio XV. vt eidem in Monaſterio S.Sylueſtri de Monte Fano, vel S.Benedicti de Fabriano, Camerinen. diœceſis reſidenti, de ſpeciali gratia concedere dignetur hanc facultatem, quam ex longiſſima conſuetudine exercuit conferendi primam tonſuram, & quatuor Minores Ordines ſuis ſubditis Regularibus, atque Ordines perperam collatos ſecretò repetendi. Quod cùm Sanctiſſimo per Illuſtriſſimum Proſperum Fagnanum tunc Secretarium die 29. Ianuarii 1622. relatum eſſet, Sanctitas ſua benigne annuit. Quod refert idem Fagnan. *in cap. Quanto de conſuet. num.* 42. *in fin.*

Rurſus die 4. Aprilis 1637. eadem S. Congregatio Con- 5
cilii cenſuit, ordinatos ab Abbate titulari Montis Regalis in Sicilia, tam ſeculares, quam Regulares eſſe iterùm ordinandos. Quia Ordines nulliter fuerunt collati ex defectu poteſtatis tam reſpectu Ordinum ſacrorum, quàm minorum. Et die 5. Aprilis 1636. quod Abbas finito officio non poteſt conferre Ordines minores; licet ſit Procurator generalis in Curia. Negatio enim præpoſita verbo *Poteſt*, cum ſit negatio potentiæ reddit actum de iure nullum, Bonacin. *de Sacram. diſp.* 5. *quæſt.* 7. *pun.* 4. *num.* 7.

His tamen non obſtantibus S.Congregatio Concilii die 6
26. Iunii 1655. declarauit, ſic ordinatos ab huiuſmodi Abbatibus non eſſe iterùm ordinandos, ſed tantum à Sanctiſſimo rehabilitationem obtinendam.

CONSVLTATIO CCCLXVII.

QVidam Canonicus Cathedralis Eccleſiæ impetrauit 1
menſe Aprilis à Sede Apoſtolica Archidiaconatum eiuſdem Eccleſiæ vacantem. Eodem verò menſe alter ab eadem Sede Apoſtolica impetrauit Canonicatum præfati Canonici, vti reſeruatum per aſſecutionem dicti Archidiaconatus. Hodie inter Capitulum, & eundem Archidiaconum dubitatur, an prædicto Archidiacono, qui vti Canonicus inſeruiuit Eccleſiæ vſque ad tempus poſſeſſionis captæ Archidiaconatus debeantur diſtributiones quotidianæ, an potius vſque ad diem datæ impetrationis dicti ſui Canonicatus? Reſpondeo deberi vſque ad tempus adeptæ poſſeſſionis, ſi per ipſum non ſteterit. Et ita etiam cenſuit Sac.Congregatio Concilij in vna Piſaurien. die 16. Martii 1647. *ad cap.* 12. *ſeſ.* 24. *de ref.*

CON-

CONSVLTATIO CCCLXVIII.

1 QVædam menſa Epiſcopalis ex conſuetudine recipit tertiam partem decimarum, oblationum, & piorum legatorum, quæ fiunt Eccleſiæ cathedrali. Cùmque fuerit donatum ſacrario eiuſdem Eccleſiæ quoddam oliuetum, & Societati ſanctiſſimi Sacramenti, quæ in eadem Eccleſia congregatur fuerint legata ſcuta centum auri, quæritur, an ex dicto oliueto, & legato eidem menſæ Epiſcopali debeatur portio conſueta? Reſpondeo non deberi. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna Signina die 16. Martij 1647. *ad cap. 3. ſeſs. 25. de reform.*

CONSVLTATIO CCCLXIX.

1 AN Abbas regularis, qui, vt ſupponitur, eſt nullius diœceſis, & exercet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in locis ſibi ſubiectis poſſit in eiſdem locis propria authoritate Pontificalia exercere? Reſpondeo affirmatiuè ad formam priuilegiorum Benedictinorum, & non Communicantium. Ita quoque declarauit S. Congregatio Concilij in vna Papien. die 3. Iunij 1651. *ad cap. 5. ſeſs. 6. de reform.*

CONSVLTATIO CCCLXX.

1 AN dictus Abbas poſſit examinare teſtes pro probando ſtatu ſuorum ſubditorum matrimonia contrahere volentium cum cæteris, itaut illorum atteſtatio debeat ab Ordinario admitti? Reſpondeo etiam affirmatiuè. Idipſum cenſuit S. Congregatio Concilii in eadem Papien dicta die 3. Iunii 1651. ad *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* Nam facultas iſta pertinet ad Ordinarium loci. Vnde non ſolum Epiſcopus, ſed quicumque alius, qui in locis exemptis habet iuriſdictionem ordinariam venit appellatione Ordinarij, vt obſeruant. Zabarel. *in Clem. Quia regulares, num. 11. de ſuppl. negl. Præl.* Abb. *in cap. Vt formã num. 6. de ſent. excom.* Dec. *conſ.* 121. Bellar. *conſ.* 30. Myſinger. *in cap. Poſt ceſſionem num. 2. de probat.* Pariſ. *lib. 3. de reſign. quæſt.* 11. Nauar. *conſ. 9. de priuil.* Cochier. *de iuriſdict. ordin. in exempt.* & ideò poteſt ea exequi, quæ Ordinariis committuntur.

CONSVLTATIO CCCLXXI.

1 AN ſit reuocandum decretum ab Epiſcopo editum circa proceſſionem in die feſto Sanctiſſimi Sacramenti faciendam in Eccleſia Archipresbyterali cuiuſdam Caſtri ſuæ diœceſis, non autem in Eccleſia Regulari Mendicantium? Reſpondeo non eſſe reuocandum, prout nec reuocauit S. Congregatio Concilij in vna Hipporegien. die 3. Iunii 1651. *ad cap. 13. ſeſs. 25. de Regular.*

CONSVLTATIO CCCLXXII.

1 AN Moniales ad habitum & profeſſionem in Monaſteriis Regularibus ſubiectis admitti poſſint, tanquam ſi Epiſcopus, & eo abſente, vel impedito illius Vicarius, vel alius ab eo deputatus earum voluntatem, & conditiones explorauerit? Reſpondeo, non poſſe. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Lectoren die 16. Decembris 1645 ad *cap. 17. ſeſs. 25. de reform.*

CONSVLTATIO CCCLXXIII.

1 TEſtator in teſtamento quod condidit ita diſponſuit: Item *voglio che in detta mia Cappella ſi habbia da dire ogni giorno vna Meſſa per il Cappellano da elegerſi da Monſignor Veſcouo pro tempore.* Cuius diſpoſitionis vigore quæritur, an ex dictione illa *pro tempore* Capellanus cenſeri debeat perpetuus, an potius amouibilis? Reſpondeo non eſſe amouibilem, neque manualem, ſed perpetuum. Ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Grauinen die 16. Decembris 1645.

[Idque ex Felyno *in cap. Excommunicamus num. 1. de hæret.* vbi notat *ex §. moneantur*, quod officia quædam ſunt temporalia, quædam perpetua, etſi quæ ſunt ad beneplacitum habentur pro perpetuis: per textum valdè notabilem *in l. Iuriſperitos in princ.* ibique Bartol. *ff. de excuſ. tut.* Ideòque talis pendente officio, conueniri poterit ſicut perpetuus iuxta ea quæ tradit Bartol. *in l. de pupillo §. ſiquis ipſi ff. de nou. oper. enunc.* Et ad hoc vide notabilem Gloſſam, quàm notat Gemin. *in cap. fin. v. perpetuus de reſcript. in 6. & in Clem. Etſi principalis de v. Officialis de reſcrip.* ibique Abb. Bald. *in l. beneficium ff. de conſtit. Princip.* & Cardin. *in Clem. 1. quæſt. 10. de elect.*]

CONSVLTATIO CCCLXXIV.

AN Dignitates, quæ ſunt de corpore Capituli teneantur exactionem, aliaque onera ſubire, ſicut Canonici? Reſpondeo affirmatiuè. Ita etiam cenſuit S. Congregatio Epiſcop. & Regular. in vna Bouinen. 9. Decembris 1625. Immò cum in S. Congregatione Concilij in vna Curzolen quæreretur, An Archidiaconus, qui officium Vicarii Epiſcopalis ſiue Capitularis exercet, teneatur, vti Capitularis, & participans) de menſa Capitulari, quando eſt electus, acceptare officium Procuratoris, ſeu Oeconomi Capitularis; pro exigendis liuellis, eleemoſynis, alijſque reditibus eiuſdem menſæ; Capitularis, & aſſiſtere negotiis eiuſdem Capituli, prout faciunt) alii Capitulares electi; S. Congregatio die 29. Martii 1653. cenſuit, teneri, quia Officium Vicarii eſt voluntarium, Procuratoris verò ſiue Oeconomi eſt debitum, cum ſit de Capitulo, ac de eius menſa participet ex *cap. 12. ſeſſ. 24. de refor.* Equidem vbi eſt emolumentum, ibi debet eſſe onus, & qui lucrum amplectitur, onus ſubire tenetur, *l. vn. §. Pro ſecundo in fin. & §. Ne autem, C. de caduc. tollen.* Sicut è contrario ad quem ſpectat onus debet ſpectare emolumentum, *l. Manifeſtiſſimi, §. pen. in fin. C. de furt. cap. vlt. de iis, quæ fiunt à Præl.* regula *Qui ſentit lib. 6.* Ac decidit Paulus *in l. ſecundum naturam, ff. de reg. iur.* [An autem id procedat in dignitatibus, quæ ex ſententia in iudicatum tranſacta declaratæ fuerint immunes ab huiuſmodi oneribus, negatiuè reſpondit S. Congregatio ſuper Epiſc. in Caſtellanaten 29. Auguſti 1672. ſed eſſe manutenendas in ſua poſſeſſione, & audiendas in petitorio.] 1

CONSVLTATIO CCCLXXV.

AN Eccleſia Parochialis de iurepatronatus pro duabus partibus laicorum, & pro vna iuriſpatronatus Eccleſiaſtici ſit prouiden[illegible] de Rectore per examen concurſus, ſeruata forma à Sacro Concilio præſcripta *ad cap. 18. ſeſs. 24. de reform.* Reſpondeo affirmatiuè cum Sacra Congregatio Concilij in vna Cæſenaten die 29. Martii 1653. Quamquam Fagnanus *in cap. Cum propter de iurep. à num.* 21. afferat partem negatiuam. 1

CONSVLTATIO CCCLXXVI.

AN per affinitatem ſuperuenientem ex illicita copula diſſoluantur ſponſalia de futuro contracta? Affirmatiuè in gradibus à Concilio reſtrictis. Et ita etiam cenſuit Sac. Congregatio Concilij in vna Meleuitana die 29. Martii 1653. *ad cap. 4. ſeſs. 24. de reform. matrim.* 1

CON-

CONSVLTATIO CCCLXXVII.

AN clericus, habita licentia ab Ordinario, querelandi malefactores in foro laicali citra pœnam ſanguinis, ſi querelet, & iudicia ac probationes ſubminiſtret ad probandum delictum, incurrat irregularitatem, ſequuta mutilatione delinquentis querelati? Reſpondeo affirmatiuè. Et ita declarauit Sacra Congregatio Concilii in vna N. die 4. Februarij 1651. *ad cap. 6. ſeſs. 24. de reform.* Nam actionem criminalem de delicto, quod mortem, vel mutilationem meretur clericum ſine peccato, & irregularitatis nota inſtituere non poſſe conueniunt Doctores apud Suar. *de cenſur. diſp. 47. ſect. 3. num.* 10. & Auil. etiam *de cenſur. p. 7. diſp. 5. dub.* 10. Licet accuſator proteſtetur, velle ſe criminis vindictam citra pœnam mortis & mutilationis. Cùm enim Iudex poſtulatus ſecundum leges iudicare ſoleat & debeat, proteſtatio illa actionis accuſantis de crimine, quod pœnam ſanguinis meretur, eſt contraria facto ideòque inutilis. Idque aſſumo ex cap. Prælatis de homic. in 6.

CONSVLTATIO CCCLXXVIII.

1 AN clericus pro delicto in perſonam coniunctam commiſſo, habens licentiam ab Ordinario querelandi, ſi non querelet, ſed tantummodo proſequatur accuſationem, & ſubminiſtret indicia in foro laicali, inſiſtendo pro punitione, incidat in irregularitatem, ſequuta mutilatione? Reſpondeo item affirmatiuè iuxta declarationem S. Congregationis Concilij eadem die 4. Februarij
2 1651. Quia cenſetur petere pœnam, quæ propter delictum à lege reo imponitur, cooperaturque ad mortem, ſeu mutilationem alterius in iudicijs criminalibus, *cap. His, à quibus d. 23. quæſt. 8. ex Concil. Tolet.* 11.

CONSVLTATIO CCCLXXIX.

1 AN canonicus Eccleſiæ cathedralis in Subcollectorem deputatus teneatur tempore Synodi aſſiſtere Epiſcopo? Reſpondeo teneri. Ita reſoluit Sacra Congregatio Concilii in vna Montis Peluſij die 4. Februarij 1651. Quin etiam in vna Gaiacen. die 21. Martij 1654. cenſuit, Epiſcopum poſſe cogere etiam clericos ſubcollectores, vt Synodis interſint, & ad publicas proceſſiones accedant.

CONSVLTATIO CCCLXXX.

1 ORta controuerſia ſuper ſolutione quartæ funeralis inter Parochum, & Moniales Monaſterij Ordinis S. Claræ Apoſtolica auctoritate anno 1632. ac proinde poſt Concilium Tridentinum erecti ſub regimine fratrum Reformatorum S. Franciſci, quæritur, an dicta quarta ſit à dicto Monaſterio ſoluenda? Reſpondeo non teneri, niſi
2 adſit legitima conſuetudo in contrarium. Ita pluries declarauit Sacra Congregatio Concilii, nominatim in vna Albiganen. die 16. Martij 1652. *ad cap. 13. ſeſs. 25. de reform.*

[Siquidem quamuis de iure communi dicta Quarta ſpectet ad Epiſcopos, aut Parochos, *vt in Clem. Dudum §. Verum de ſepul.* ſtantibus tamen ampliſſimis priuilegijs, ac exemptionibus per Summos Pontifices Religioni Franciſcanæ conceſſis, in quibus expreſsè fratres S. Franciſci eximuntur à ſolutione cuiuſcumque quartæ funeralis, illa nullatenus debetur, *vt in Conſt.* 4. Clementi Quarti, *Conſt.* 6. Sixti Quarti in *Bullar. p. 1. Conſt.* 11. Pij V. *Bullar. p. 2.* necnon *in Conſt.* 1. Iulij Secundi cum expreſſa derogatione dictæ *Clem. Dudum*, ſecundum quas fuit ita pro fratribus prædictis pluries in Rota reſolutum, & præcipuè in Licien quarta funeralium 25. Ianuarij 1618. coram Coccino, & in eadem Licien. 27. Iunii 1642. coram Royas. Et certi iuris eſt per priuilegium Papæ Religionem poſſe eximi ab omni ſolutione quartæ funeralis, *cap. priuilegia 3. d. cap. Officij, de teſtam.*]

CONSVLTATIO CCCLXXXI.

AN Adiuncti, à capitulo electi teneantur iurare, & quando & quomodo, & vbi, atque in cuius poteſtate? Reſpondeo: tenentur iurare, niſi adſit legitima conſuetudo in contrarium, in loco capitulari, ſtatim ſequuta electione. Ita etiam declarauit Sacra Congregatio Concilij in vna Maioricen. die 16. Martij 1652. *ad cap. 6. ſeſſ. 25. de reformat.* 1

CONSVLTATIO CCCLXXXII.

AN à decretis in viſitatione factis detur appellatio? Non datur quoad effectum ſuſpenſiuum. Lancel. *de ent. & innou. appell. pend. limit.* 18. *num.* 6. Rugin. *de appell.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 46. & Marchel. *de commiſ. p. 1. cap. 6. num.* 78. Et declarauit S. Congregatio Concilij in vna Ianuen. die 4. Februarij 1651. *ad cap. 10. ſeſſ. 24. de reform.* Ratio eſt quia quando agitur de cultu diuino, ac aliquid decernitur fauore Eccleſiæ, & ipſius diuini cultus, tunc ne interim diminuatur vel pereat, ab ijs decretis, vti à decretis per modum prouiſionis non datur appellatio ſuſpenſiua, Rebuff. *tract. de ſent. prouiſ. in præf. num.* 37. & 38. *tom.* 1. In viſitatione autem agitur de cultu diuino & fauore animarum. 1

CONSVLTATIO CCCLXXXIII.

AN electio ad canonicatum facta de clerico, qui non inceſſit in habitu & tonſura ſuſtineatur, ſitque confirmanda? Reſpondeo affirmatiuè ex declaratione Sac. Congregationis Concilij in vna Cremen. die 16. Martij 1652. *ad cap. 12. ſeſs. 24. de reform.* Adhuc enim eſt clericus, taliſque ſemper habendus quouſque ab Ordinario aliter declararetur. 1

CONSVLTATIO CCCLXXXIV.

QVidam clericus obtinens ſimplex beneficium cùm non incederet in habitu & tonſura, eo priuatus fuit à ſuo Ordinario nulla præcedente declaratione, à quo alteri collatum fuit. Detecto poſteà, quod clericus priuatus reuera inceſſerat in habitu & tonſura, fuit poſt triennium ei reſtitutum beneficium. Cùmque hodie alter clericus dicto beneficio, vt ſupra prouiſus, inſtet ad alios Ordines promoueri, quæritur, an id ſibi liceat, eo quod dubitatur ex prouiſione dicti beneficii, vti ſpectantis ad collationem Papæ, dictum prouiſum remanſiſſe excommunicatum, ac proinde non poſſe promoueri? Reſpondeo licere ex hoc capite. Et ita etiam cenſuit Sac. Congregatio Concilij in vna Rauellen. die 19. Martii 1651. ad *cap.* 11. *ſeſs.* 23. *de ref.* 1

CONSVLTATIO CCCLXXXV.

AN Epiſcopus poſſit cogere clerum totius Diœceſis ad intereſſendum proceſſioni in die ſolemnitatis corporis Chriſti? Reſpondeo negatiuè. Ita quoque cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Foroſempronien. die 4. Maij 1652. ad *cap.* 13. *ſeſs.* 25. *de reg.* 1

CONSVLTATIO CCCLXXXVI.

CVm Sac. Congregatio Concilij ſæpiùs cenſuerit, diſtributiones quotidianas deberi canonico iniuſte carcerato, tempore quo detentus fuit in carceribus, nunc quæritur, an huiuſmodi diſtributiones debeantur etiam poſtquam carceratus ab eiſdem carceribus ſolutus, dum reuocationem ſequeſtri ſuper dictis diſtributionibus tempore carcerationis debitis procurat? Reſpondeo non deberi. Ita quoque declarauit Sac. Congregatio Concilij in vna Oppiden die 4. Maii 1652. *ad cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *de ref.* 1

CONSVLTATIO CCCLXXXVII.

1 AN Confraternitates Eccleſiaſticæ, dum Epiſcopus earum Eccleſias, & Oratoria viſitat, teneantur pro rata cum Rectoribus Eccleſiarum Parochialium contribuere cibarijs, & victualibus Epiſcopo viſitanti præſtari ſolitis? Reſpondeo teneri; ſed videatur conſuetudo. Ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilii in vna Dertonen. die 4. Maij 1652. *ad cap. 3. ſeſs. 24. de reform.*

CONSVLTATIO CCCLXXXVIII.

1 CVm à S. Concilio *cap. 13. ſeſs. 23. de reform.* demandetur promotos ad Subdiaconatus Ordinem ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati ad vlteriorem Ordinem aſcendere non permitti, nunc quæritur, an is, qui ad Subdiaconatum ordinatus, vt puta, vno anno quatuor temporibus Quadrageſimæ, poſſit anno ſubſequenti eiſdem quatuor temporibus Quadrageſimæ ad Diaconatum promoueri, eo quod intelligendus eſt annus naturalis, qui eſſe non poteſt, cum non ſit integer lapſus, dum futuro anno feſtum Paſchatis celeriùs quam in anno ſuperiori celebratur? Reſpondeo affirmatiuè, ac proinde ſufficere annum Eccleſiaſticum. Ita cenſuit ac declarauit Sac. Congregatio Concilii in vna Ceruien. die 16. Nouembris 1652. in eundem locum Concilij, Et ita etiam declaraſſe Sixtum V. teſtatur S. Congregatio Epiſcop. in vna Carpen. die 6. Decembris 1588. & in vna Cæſenaten. die 15. Aprilis 1597.

CONSVLTATIO CCCLXXXIX.

1 QVid agere debeat Epiſcopus, ſi in ſua Diœceſi omnes canonici, vel eorum maior pars prætextu officij Subcollectoris prætendant exemptionem à ſua iuriſdictione? Reſpondeo, faciendum eſſe verbum cum Sanctiſſimo tanquam in caſu particulari. Ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Anagnina die 16. Nouembris 1651. *ad cap. 10. ſeſſ. 24. de ref.*

CONSVLTATIO CCCXC.

1 AN Regulares de licentia ſuorum Superiorum poſſint recipere Ordines etiam ab Epiſcopo, in cuius Diœceſi non exiſtunt monaſteria, in quibus ordinandi degunt? Poſſe, quando Epiſcopus eſt impeditus. Ita cenſuit Sacra Congregatio Concilij in vna Regularium die 16. Nouembris 1652. *ad cap. 8. ſeſs. 23. de Regular.*

CONSVLTATIO CCCXCI.

1 QVidam Ordinarius decreuit ſub cenſuris, & alijs pœnis, Canonicos, & Beneficiatos Eccleſiæ cathedralis celebrare debere ſingulis diebus Miſſam Conuentualem, etiamſi hactenus feſtis tantum diebus celebrare conſueuerint. Quæritur, an hoc decretum ſit ſuſtinendum? Reſpondeo quoad ad miſſam teneri quolibet die, quod verò ad pœnas eſſe moderandas. Et ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Tuſculana die 16. Nouembris 1652. *ad cap. vnic. de euit. & obſer. ſeſſ. 22.* Adeſt enim in Eccleſijs cathedralibus, & collegiatis obligatio cantandi quotidie miſſam, vt alibi diximus.

2 Verùm cum hæc obligatio habeat originem ex inſtitutione humana, humano atque adeò morali modo eſt accipienda, & propterea poterit ceſſare ex rationabili cauſa, ſicut ceſſant aliæ huiuſmodi obligationes. Et ita obſeruant Suarez *diſp.* 80. *de Euchar. ſect.* 2. Coninch. *de Sacram. quaeſt.* 83. *art.* 2. *dub.* 1. *num.* 103. Laym. *lib.* 5. *Theol. moral. tract.* 5, *cap.* 3. *num.* 5. Quart. *ad rubr. miſſal. p.* 1. *proem. dub.* 1. & alij. Vnde ſi occurreret conſecratio Epiſcopi, aduentus Principis, aut Epiſcopi, aut quid ſimile, quando Miſſa Conuentualis non poſſet commodè anticipari, omitti poſſet ſine peccato. Immò contingere poteſt, quod moraliter fiat impoſſibile, præſertim vbi numerus inſeruientium non eſt magnus. Fieri enim poteſt, quod aliqui infirmentur, alij diſtineantur negotijs neceſſarijs, atque adeò non adſit numerus ſufficiens pro huiuſmodi functione.

CONSVLTATIO CCCXCII.

1 AN Conſeruatores Regularium in cognoſcendis cauſis eorundem Regularium habeant iuriſdictionem priuatiuè quoad Nuncium Apoſtolicum, habentem poteſtatem Legati de latere? Reſpondeo non habere iuriſdictionem priuatiuè quoad Nuncium. Ita declarauit Sacra Congregatio Concilij in vna Florentina die 16. Nouembris 1652.

CONSVLTATIO CCCXCIII.

1 AN in Eccleſia per Communitatem de licentia Epiſcopi Diœceſani ob anguſtiam antiquæ Eccleſiæ cathedralis conſtructa, nullo tamen iure ſepeliendi reſeruato, poſſit ab eodem Epiſcopo demandari, vt ſepeliantur cadauera defunctorum abſque conſenſu dictæ Communitatis, non obſtante decreto poſt plures annos à dicta conſtructione, Epiſcopo inaudito, per Viſitatorem Apoſtolicum emanato, vt capitulum dictæ Eccleſiæ debeat ſepulturas aſſignare cum participatione ipſius communitatis? Reſpondeo affirmatiuè. Ita etiam reſoluit Sac. Congregatio Concilij in vna N. die 23. Aprilis 1651.

CONSVLTATIO CCCXCIV.

1 CVm Sacra Congregatio Concilij ſæpè cenſuerit licentiam à S. Concilio *cap. 16. ſeſs. 25. de Regular.* requiſitam in donationibus, & in renunciationibus Nouitiarum non poſſe regulariter concedi à Vicario per Epiſcopum ad regimen Monialium deputato, niſi fuerit eidem conceſſa ſufficiens facultas, ideò dubitatur, an ex tenore deputationis, in qua fuit conceſſa omnimoda poteſtas cognoſcendi omnes & quaſcumque cauſas, etiam ciuiles cum omnibus annexis, connexis, emergentibus, & dependentibus, necnon faciendi omnia, quæ iuxta formam Sacrorum canonum, & S. Concilij Tridentini facienda ſunt, eliciatur ſufficiens facultas ſaltem per æquipollens? Reſpondeo affirmatiuè. Atque ita cenſuit etiam S. Congregatio Concilij in vna Neapolitana die 23. Aprilis 1651. ad dictum locum Concilij.

CONSVLTATIO CCCXCV.

1 AN à S. Concilio *cap. 3. ſeſs. 24. de reform.* prohibeatur cathedratici ſolutio Epiſcopo facienda? Reſpondeo non prohiberi. Ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna N. ad dictum locum die 23. Aprilis 1651.

CONSVLTATIO CCCXCVI.

1 GVbernatores cuiuſdam Hoſpitalis Expoſitorum, aſſerentes Sacerdotem ibi in confeſſarium deputatum cum approbatione Epiſcopi hucuſque puellis expoſitis adminiſtraſſe omnia Sacramenta, & coram eo celebrata fuiſſe matrimonia præuijs denunciationibus in Eccleſia ipſius Hoſpitalis, quærunt, an huiuſmodi matrimonia coram eodem Sacerdote celebranda ſint, & non coram Rectore Eccleſiæ Parochialis, intra cuius limites dictum Hoſpitale exiſtit? Reſpondeo, matrimonia huiuſmodi eſſe celebranda coram proprio Parocho, non autem coram capellano. Ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Eugubina die 23. Aprilis 1651. *d. cap. 1. ſeſſ. 24. de refor. matrim.* Et ita etiam fuiſſe iudicatum in Curia Neapolitana teſtatur Genuen. *in prax. cap. 50. n. 2.*

CON-

CONSVLTATIO CCCXCVII.

AN Epiſcopus in Monaſterijs Monialium Regularibus ſubiectis explorare debeat voluntatem puellarum ibidem pro educatione exiſtentium, quando habitum monialium poſteà recipere volunt, eo quod in ingreſſum pro educatione voluntates explorauerit, & an Superiores Regulares id permittere renuentes poſſit coercere, & quibus pœnis? Reſpondeo poſſe atque debere etiam per cenſuras. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Foroliuien. die 23. Iulij 1650. *cap.* 11. *ſeſſ.* 24. *de ref.*

CONSVLTATIO CCCXCVIII.

1 AN Archipresbyter Eccleſiæ cathedralis, qui actualem curam animarum exercet dicatur reſidere ad effectum perceptionis redditum, ſi reſideat in ſuburbijs parum à ciuitate diſtantibus? Reſpondeo negatiuè, ſi non ſint in finibus Parochiæ, ſeu intra limites, intra vel extra ciuitatem, quia in ciuitate tenetur reſidere. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna Tragurien. die 23. Iulij 1650.

CONSVLTATIO CCCXCIX.

1 AN dictus Archipresbyter, ſi ſuo Parochiano vita functo Sacramenta non adminiſtrauerit, ius ei competat cantandi miſſam, & alias functiones funerales faciendi, ac emolumenta ex eis percipiendi? Reſpondeo affirmatiuè ex declaratione Sacræ Congregationis Concilij die 23. Iulij 1650. in eadem Traguriensi.

CONSVLTATIO CCCC.

1 AN occurrentibus duobus funeralibus eodem tempore, dictus Archipresbyter eligere poſſit Sacerdotem ſibi beneuiſum, qui in altero ex dictis functionibus celebret? Reſpondeo etiam affirmatiuè. Et ita cenſuit eadem Sacra Congregatio in dicta Trigurien. die & anno præfatis.

CONSVLTATIO CCCCI.

1 CVm, quidam graui morbo oppreſſus, fuerit à Sede Apoſtolica prouiſus de canonicatu in Eccleſia cathedrali, dictoque morbo durante poſſeſſionem cæpit per procuratorem abſque eo quod ex cauſa eiuſdem morbi vnquam perſonaliter inſeruierit, ſed ſolum in vltima hebdomada Iunij veſperas & miſſam per alium canonicum celebrare fecerit. Excitatur nunc dubium, an ei debeantur quotidianæ diſtributiones à tempore poſſeſſionis, vt ſupra captæ? Reſpondeo, deberi. Ita etiam cenſuit Sac. Congregatio Concilij in vna Sarſinaten. die 23. Iulij 1650. *ad cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *de reform.*

CONSVLTATIO CCCCII.

1 AN ad Scholaſteriam obtinendam quis debeat eſſe doctor, vel licentiatus? Reſpondeo affirmatiuè in cathedralibus. Et ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Eluen. die 17. Ianuarij 1643. *ad cap.* 18. *ſeſſ.* 23. *de reform.*

CONSVLTATIO CCCCIII.

1 AN Vicarius Generalis, qui interuenit examini poſſit præter Examinatores interrogare examinandos, etiamſi anteceſſores fortè id non fecerint? Reſpondeo poſſe interrogare iuxta declarationem Sac. Congregationis Concilii in vna Iannen. die 14. Auguſti 1643.

CONSVLTATIO CCCCIV.

AN Examinatores Synodales poſſint etiam non vocati accedere ad examen, an potius diſpoſitio S. Concilij *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de reform.* quod tres ex ipſis per Epiſcopum eligantur, locum habeat etiam in examine ad confeſſiones, & ad Ordines? Reſpondeo ad primum non poſſe. Ad ſecundum non habere locum. Et ita etiam cenſuit Sac. Congregatio Concilij in eadem Ianuen. die 14. Auguſti 1643. 1

CONSVLTATIO CCCCV.

AN Epiſcopus, vel Vicarius Generalis teneatur dare literas approbationis ijs, qui fuerunt ab Examinatoribus ad Ordines, confeſſiones, & ad curam animarum approbati, quamuis certus in conſcientia credat, huiuſmodi approbatos eſſe minus idoneos? Reſpondeo non poſſe reprobare approbatos, ſed ex illis eligere quem maluerit ad præſcriptum Concilij. Ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in dicta Ianuen. eadem die 14. Auguſti 1643. 1

CONSVLTATIO CCCCVI.

POſita Conſtitutione San. memor. Gregorij XV. *de exempt. priuil.* an Epiſcopus, qui poteſt punire, & corrigere delinquentes circa clauſuram Monialium etiam Regularibus ſubiectarum circa adminiſtrationem bonorum, & circa acceſſum ad monaſteria, & colloquia cum Monialibus, poſſit ad effectum probandi huiuſmodi delicta examinare moniales, & alias perſonas intra ſepta degentes ex officio? Reſpondeo poſſe in vtroque caſu. Et ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna N. die 14. Auguſti 1643. 1

CONSVLTATIO CCCCVII.

AN Regulares, qui occaſione recitandi Roſarium in ſuis Eccleſijs exponunt ſacra myſteria, & faciunt pias exhortationes, teneantur petere benedictionem ab Ordinario loci? Reſpondeo teneri. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna N. die 14. Auguſti 1643. 1

CONSVLTATIO CCCCVIII.

AN Regulares, qui ob occupata, deuaſtata, vel combuſta ab hæreticis propria Monaſteria ſe conferunt ad aliam ciuitatem, poſſint ordinari ad titulum paupertatis, etiam ſi careant Monaſterijs, & Conuentibus, præſertim ſi huiuſmodi Regulares ſint in ordine Subdiaconali, vel Diaconali iam conſtituti? Reſpondeo, non poſſe, quia carent conuentu in illa Diœceſi. Quod etiam cenſuit S. Congregatio Concilii die 14. Auguſti 1643. 1

CONSVLTATIO CCCCIX.

AN Sacerdotes, vel clerici non habentes beneficia Eccleſiaſtica teneantur intereſſe proceſſionibus & Epiſcopo Pontificalia exercenti aſſiſtere? Reſpondeo non teneri, niſi ex legitima conſuetudine fuerit præſcriptum. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna Iſernien. die 18. Iulij 1643. ad *cap.* 13. *ſeſſ.* 25. *de regular.* & *cap.* 5. *ſeſſ.* 6. *de refor.* 1

CONSVLTATIO CCCCXI.

CVm aliàs S. Congregatio Concilij cenſuerit in Vicarium capitularem eligi poſſe etiam aliquem extra capitulum, ſi tamen quis de gremio capituli reperiatur habilis, iſtum cæteris paribus eſſe præferendum, ideò 1

quæritur quomodo intelligenda ſint verba illa *cæteris paribus*, ita ne vt ſi in Capitulo adeſſet habilis eligi poſſit, etiamſi alius extra capitulum eſſet magis habilis? Reſpondetur eſſe præferendum. Ita etiam declarauit Sac. Congregatio Concilij in vna Neritonen. die 18. Iulij 1643. *ad cap. 16. ſeſs. 24. de reform.*

CONSVLTATIO CCCCXI.

2 AN Fratres Sanctiſſimæ Trinitatis captiuorum comprehendantur in decreto Sac. Concilij *cap. 9. ſeſſ. 21. de reform.* innouato in conſtitutione ſac. mem. Pij V. quæ eſt tertia in ordine, non obſtantibus priuilegijs Ordini conceſſis ab Innocentio III. & Clemente IV. ſuper eleemoſynis quærendis? Reſpondeo comprehendi. Et ita fuit reſolutum à Sac. Congregatio Concilij die 15. Februarij, & 21. Augusti 1642. ac 20. Iunij 1643. ad *d. cap. 9. ſeſs. 21. de reform.*

CONSVLTATIO CCCCXII.

1 IN erectione Eccleſiæ collegiatæ circa adminiſtrationem curæ animarum habentur hæc verba: *Archipreſbyter principaliter, & Canonici tanquam eius coadiutores curam animarum exerceant*. Cumque oriatur dubietas circa exercitium curæ per canonicos adminiſtrandæ, ideò quæ-
1 ritur, An canonici ad huiuſmodi curam animarum exercendam teneantur ſemper; an verò in defectum tantummodo Archipresbyteri, hoc eſt, quando ipſe Archipreſbyter legitimè abeſt, aut verò impeditur, aut etiam plures Parochiani eodem tempore ſimul egent opera, & adminiſtratione Parochi, nec eorum neceſſitas dilationem patitur? Reſpondeo, canonicos teneri in caſibus expreſſis, & ſimilibus. Atque ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna nullius S. Ediſti die 11. Iunij 1644. *ad cap. 3. ſeſſ. 7. & cap. 4. ſeſs. 21. de ref.*

CONSVLTATIO CCCCXIII.

1 AN in Diœceſi, in qua ſunt duæ cathedrales vnitæ, ſint deputandi in qualibet ciuitate Examinatores Synodales diſtincti ab illis, qui deputantur in altera ciuitate? Reſpondeo affirmatiuè. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna Valuen. & Sulmonen. die 3. Septembris 1650. *ad cap. 1. ſeſſ. 6. & cap. 18. ſeſs. 24. de reform.*

CONSVLTATIO CCCCXIV.

1 AN Epiſcopus pro cauſis Diœceſanorum vnius Diœceſis deputare debeat Vicarium Generalem in illa Diœceſi? Reſpondeo etiam affirmatiuè ex declaratione eiuſdem S. Congregationis in eadem Valuen. & Sulmonen. die & anno vt ſupra.

CONSVLTATIO CCCCXV.

1 AN clerici vnius Diœceſis delinquentes debeant ibidem carcerari, & non tranſportari ad carceres alterius Diœceſis? Reſpondeo, non eſſe tranſportandos. Ita etiam reſoluit eadem S. Congregatio in dicta Valuen. & Sulmonen. vbi ſupra.

CONSVLTATIO CCCCXVI.

1 QVidam Epiſcopus iuxta præſcriptum Sac. Concilij *cap. 18. ſeſs. 23. de reform.* & decreti Conſiſtorialis erexit ſolemniter, & publicè Seminarium cum interuentu maioris partis capitularium Eccleſiæ cathedralis & cleri ciuitatis, & Diœceſis, ac Magiſtratus ipſius ciuitatis. Nonnulli poſt effectuationem ſequutam ſe oppoſuerunt huiuſmodi erectioni, allegantes taxam duorum cum dimidio pro centenario eſſe exceſſiuam, attenta tenuitate redditruum beneficiorum eiuſdem Diœceſis. Quæritur, an hæc taxa fieri potuerit? Reſpondeo, potuiſſe. Ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Fulginaten. die 3. Septembris 1650. ad dictum locum Concilij.

CONSVLTATIO CCCCXVII.

MOtus quidam Epiſcopus paſtorali zelo, & neceſſi- 1
tate ob imperitiam confeſſariorum, decreuit congregationi caſuum conſcientiæ ſingulis menſibus habendæ intereſſe debere omnes confeſſarios tam Sæculares, quàm Regulares; cùmque Regulares renuant, ideò quæritur, an poſſit illos cogere, vt interſint, & renuentes priuare facultate audiendi confeſſiones? Reſpondeo, ſi ſint Parochi, poſſe cogi de iure. Sic in Vrbe omnes Parochi, etiam Regulares tenentur. Et ita pluries declarauit S. Congregatio Concilij, præſertim in vna Foroſempronien. die 3. Septembris 1650. *ad cap. 1. ſeſs. 5. de ref.*

CONSVLTATIO CCCCXVIII.

SAcra Congregatio Concilii die 11. Iulij 1649. cenſuit 1
quendam Clericum in ætate ſexdecim annorum conſtitutum, & à patronis laicis præſentatum ad canonicatum fundatum, & dotatum in Eccleſia Collegiata, poſtea in cathedralem erecta poſſe ab Epiſcopo ad dictum canonicatum inſtitui, ſi ab eodem Epiſcopo tempore præſentationis, & inſtantiæ pro inſtitutione habenda nondum erat facta aſſignatio, & diſtributio Sacrorum Ordinum. Nunc quæritur, an iſti Canonico, vt ſupra inſtituto, ſi inſeruiat, debeantur diſtributiones quotidianæ? Reſpondeo affirmatiuè. Et ita etiam cenſuit Sac. Congregatio Concilij in vna S. Miniati die 3. Septembris 1650. *ad cap. 4. ſeſſ. 22. de ref.*

CONSVLTATIO CCCCXIX.

AN Canonici, qui ſponte per tres menſes continuos 1
abſuerunt à ſeruitio Eccleſiæ, & à choro, dictoque tempore Canonici, & Dignitates præſentes adimpleuerunt onera etiam Miſſarum ſingulis canonicis aſſignatarum, lucrari poſſint redditus, an potius debeantur vnà cum diſtributionibus canonicis, qui onera adimpleuerint? Reſpondeo diſtributiones deberi præſentibus, fructus autem abſentibus. Et ita enim cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Caſertana die 3. Septembris 1650. *ad cap. 12. ſeſſ. 24. de refor.*

CONSVLTATIO CCCCXX.

AN deputatis in Synodo Diœceſana tantum quin- 1
que Examinatoribus Synodalibus, ex quibus tres fuerunt adhibiti in concurſibus Parochialium habitis, an, inquam, huiuſmodi concurſus ſint inualidi? Reſpondeo eſſe inualidos. Ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Vmbriaticen. die 4. Septembris 1655. *ad cap. 18. ſeſſ. 24. de reformat.*

CONSVLTATIO CCCCXXI.

AN elapſo anno poſt Synodi celebrationem, morte 1
ſequuta vnius ex dictis quinque examinatoribus, concurſus habiti cum tribus ex eiſdem quatuor Examinatoribus ſuperſtitibus fuerint validi? Reſpondeo non eſſe validos. Ita etiam cenſuit in eadem Vmbriaticen. vt ſupra. Nullam enim habent iuriſdictionem, ſed celebrari debet noua Synodus, vel obtineri facultas à Sacra Congregatione Concilij.

CON-

CONSVLTATIO CCCCXXII.

1 AN elapſo anno à celebratione dictæ Synodi concurſus habiti Sede vacante per Vicarium capitularem Examinatoribus Synodalibus non adhibitis, ſint validi? Reſpondeo eſſe inualidos. Ita declarauit Sacra Congregatio Concilij in eadem Vmbriaticen. die & anno quibus ſupra.

CONSVLTATIO CCCCXXIII.

1 AN Epiſcopo per Sedem Apoſtolicam notoriè ſuſpenſo, poſſint illius ſubditi cum litteris dimiſſorialibus capituli Eccleſię cathedralis validè ordines recipere ab Epiſcopo viciniori? Reſpondeo affirmatiuè, ſi declaratus fuerit ſuſpenſus per declarationem; nam etiam ſi eſſet notorium quatuor, vel quinque perſonis non ſufficeret. Quod etiam cenſuit Sac. Congregatio Concilij in vna Flandrię die 15. Nouembris 1653. *ad cap. 10. ſeſſ. 7. de reform.*

CONSVLTATIO CCCCXXIV.

1 TRes clerici à ſuo Epiſcopo reprobati in examine ad Ordines Sacros fuerunt abſq; dimiſſoriis ipſius Epiſcopi ad eoſdem Ordines ſacros ab Epiſcopo alterius Diœceſis promoti, vnus ad titulum beneficii eadem die promotionis erecti redditus ſcutorum decem cum onere miſſarum. Alii duo ad titulum Capellaniarum redditus ſcutorum quadraginta ab eodem Epiſcopo alienæ Diœceſis collatarum per duos dies ante promotionem ad dictos Ordines. Cùmque proprius Epiſcopus prætendat tam dictum Epiſcopum ordinantem, quam clericos ordinatos incidiſſe in pœnas expreſſas in *cap. 8. ſeſſ. 23. de reform.* innouante *cap. 2. & 3. de tempor. ordinat. in 6.* Ideò quæritur, an verè incurrerint? Reſpondeo incurriſſe. Et ita etiam cenſuit S. Congregatio Concilii in vna Sarzanen. ſeu Brugnaten. die 4. Auguſti 1654. *ad d. cap. Concilij.*

CONSVLTATIO CCCCXXV.

1 AN clericus in minoribus ordinibus conſtitutus, qui dimiſit habitum clericalem, poſſit abſque licentia Epiſcopi illum reaſſumere, quando adeſt conſtitutio Synodalis prohibitiua, ne reaſſumatur abſque dicta licentia? Reſpondeo affirmatiuè. Et ita declarauit S. Congregatio Concilii In vna N. die 4. Auguſti 1654. ad *cap. 6. ſeſſ. 23. de reform.* ac deciſum in Curia Archiep. Neapol. vt fatetur Ricc. *p. 2. dec.* 167. Concilia enim Synodalia non poſſunt condere leges contrarias iuri communi. Quod habetur ex *cap. Quod ſuper his, de maior. & obed. & cap. fin. de offic. Archipreſb.* Nam poteſtas legiſlatiua horum Conciliorum eſt inferior poteſtate Pontificis, ac proinde non poteſt ipſi contraire. Contrairet autem ſi faceret legem contrariam iuri communi.

CONSVLTATIO CCCCXXVI.

1 AN clericus, cui auctoritate Apoſtolica fuit reſeruata penſio annua vltrà ſcutorum 60. cum indulto, ſeu diſpenſatione non incedendi in habitu & tonſura, non obſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis deſuper emanatis, gaudere debeat priuilegio fori, etiamſi in habitu & tonſura prædictis non incedat, nec Eccleſiæ inſeruiat? Reſpondeo etiam affirmatiuè iuxta declarationem S. Congregationis Concilij in vna die N. die 4. Auguſti 1654. *ad c. 6. ſeſſ. 23. de refor.* Quia cum ſupradicta ſint de iure poſitiuo canonico, poteſt Pontifex ſuper eis diſpenſare.

CONSVLTATIO CCCCXXVII.

1 AN Epiſcopus poſſit etiam pœnis cenſurarum punire & corrigere Equites Hieroſolymitanos degentes extra clauſtra in proprijs domibus; ſi tempore Paſchali iuxta præceptum Eccleſiæ non ſumant Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, non obſtantibus illorum priuilegiis? Reſpondeo poſſe tanquam delegatum. Ita etiam reſoluit S. Congregatio Concilij in vna N. die 4. Auguſti 1654. *ad cap. 3. ſeſſ. 6. de reform.*

CONSVLTATIO CCCCXXVIII.

AN eoſdem Equites corrigere, & punire poſſit Epiſcopus, ſi eodem tempore Paſchali retineant in 1
proprijs domibus mulierculas amicorum, illas poſt dictum tempus dimittendo, ne dicto tempore Paſchali moleſtentur à Parochis pro ſumendo huiuſmodi Sacramento? Reſpondeo etiam poſſe tanquam delegatus. Quod declarauit S. Congregatio Concilij in eadem N. die & anno quo ſupra.

CONSVLTATIO CCCCXXIX.

An in caſu neceſſitatis, ex quo primus Conuentus extra Ciuitatem erectus fuerit conſenſu Regularium, ibi præexiſtentium, indeque demolitus ob cauſam publicam, poſſit transferri intra Ciuitatem abſque alio eorumdem Regularium conſenſu?

REſpondendum cenſeo non poſſe. Quia cum Regulares non præſtiterint ſuum conſenſum per conſti- 1
tiones Apoſtolicas requiſitum, niſi contemplatione fundationis faciendæ extra ciuitatem, ex qua non oriebatur ipſis conſiderabile præiudicium, non debet ijſdem Mendicantibus prędiudicare, prout certe notabiliter præiudicatet per hanc Conuentus in ciuitatem introductionem, præſertim ob nimiam propinquitatem aliorum Monaſteriorum, vnde non poteſt ſeruari ſpatium ter centum cannarum determinatum per Clementem IV. & ad fauorem Fratrum Minorum, necnon Carmelitarum, & Prædicatorum reintegratum per Iulium II. non obſtante reductione ad centum quadraginta nonnullis Religionibus per eundem Clementem facta, ſicuti vtriuſque priuilegij tenorem referunt Rodriquez *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 49. art. 5. per tot.* Mirand. *in Man. Prælat. qu. 33. ar. 4.* Caſſarub. *in comp. priuileg. Mendic. verb. ædificare num. 9.* & Pellizar. *in man. regular. tom. 2. tract. 8. cap. 1. ſect. 3. num. 53. & cap. 7. ſect. 2. num. 98.*

Neque dicatur, quod iſte ſit caſus neceſſitatis, ac proinde intrare poſſit opinio nonnullorum tenentium, quod
in translatione, quæ fit de vno ad alium locum eiuſdem ciuitatis, non ex mera voluntate, ſed ob cauſam neceſſariam non ſint ſeruandæ præfatæ Conſtitutiones. 2

Nam præfatum priuilegium Clementis IV. determinans
diſtantiam cannarum expreſsè prohibet etiam tranſlationem à loco diſtanti ad locum, qui ſit infra dictum ſpatium, 3
vt videre eſt penes Rodriq. *loco citato*, & aduertit etiam Mirand. *d. qu. 33. art. 4. in princ.* ac optimè, diſtinguendo inter tranſlationem, quæ fit ſimpliciter de vno ad alium locum, intra eandem Ciuitatem, & ad alium locum, qui ſit cæteris Monaſteriis magis propinquus, vnde ipſis oriri poſſit præiudicium, concordat opiniones contrarias Lezan. *in ſum. v. Monaſteria num. 33.* in fine, dicens, quod primo caſu non intrant Conſtitutiones, ſecundo verò intrare quidem, quia militat illarum ratio motiua. Quod latiſſime proſequitur Donat. *in prax. rer. Regul. tom. 1. p. 2. de Monaſt. ædif. tract. 1. q. 26. n. 6. & 7.* vbi plures in hanc rem declarationes S. Congregationis adducit.

Et profectò aliàs facilè poſſent præfatæ Conſtitutiones 4
eludi, ſi vnicuique Ordini Mendicantium poſt acquiſitum locum in aliqua ciuitate diſtantem à cæteris Monaſterijs iuxta præſcriptum Conſtitutionum Apoſtolicarum foret licitum ſe transferre ad alium quemcumque intra eandem Ciuitatem, non habita ratione diſtantiæ, vel maioris propinquitatis.

5 Quare ad hoc abſurdum euitandum omnino videtur tenenda hæc opinio, quod vbi tranſlatio prætendatur ad locum intra cannarum numerum cæteri Mendicantes ſe poſſint opponere. Et Doctoribus, qui ſtant pro contraria, poteſt reſponderi, quod loquuntur de Conſtitutionibus poſterioribus, nempè Clementis VIII. Gregorij XV. & Vrbani VIII. requirentibus conſenſum cæterorum Regularium prius exiſtentium in locis, quotieſcumque aliquis Ordo de nouo vult inibi Conuentum fundare. Quæ duo priuilegia eſſe inter ſe diſtincta & ad diuerſos fines conceſſa rectè notauit Rota in Ianuen priuilegiorum 28. Iunii 1649. §. *Quoniam cum ſeq.* coram Cardinali Corrado, in qua ſtituatur in hac materia duplicem vigere prohibitionē; Alteram generalem Sacrorum Canonum & Conciliorū, qua vetitum eſt, nouas Eccleſias, ſe Monaſteria in quibuſuis ciuitatibus, vel locis ædificari cū præiudicio iurium aliorum, ibidem exiſtentium, vt habetur *in c. 1. de exceſſib. Præl. in 6.* & in Trid. *ſeſſ. 25. de regul. cap. 2. in fin.* de qua quidem diſponunt præfatæ Conſtitutiones Clementis, Gregorii, & Vrbani. Et in hoc caſu puto procedere declarationes Sac. Congregationis Epiſcop. & Regular. quibus ſtatuit ſub decretis ſuper erectione nouorum Conuentuum non comprehendi tranſlationem eiuſdem Conuentus, dummodo à primo totaliter Religioſi diſcedant, prout in vna Carmelitarum Diſcalceatorum die 4. Auguſti 1625. in vna Capuccinorum die 13. Septembris 1641. & in vna Montis Virginis die 6. Decembris eiuſdem anni.

6 Alteram ſpecialem ex peculiaribus priuilegijs ſingulorum Ordinum, & Religionum, quibus per Summos Pontifices fuit prohibitum Monaſteria fundare infra certa præſcripta ſpatia ab aliis ibidem iam erectis, ac inſtitutis diſtantia. Atque iſtam benè deciſio ſtabilit non proceſſiſſe ex eadem ratione præiudicii cæterorum, vt quidam aſſerunt, ſed ex alia diuerſa, & particulari, nempè ad euitandas æmulationes, iurgia, & ſcandala, quæ ex vicinitate oriri poſſent, vt legitur in iiſdem Conſtitutionibus, ac diſerte explicat D. Bonauentura *in apologet. quæſt. 7. tom. 2.* Quodque Doctores qui tenuerunt Conſtitutiones non comprehendere caſum tranſlationis ab vno ad alium locum eiuſdem Ciuitatis loquantur de generalibus, non autem de particularibus, præſcribentibus ſpatia, patet ex ratione, quam reddunt, quod ſcilicet talis mutatio non eſt præiudicialis, niſi per accidens ob maiorem propinquitatem. Hæc enim non fuit conſiderata per dictas Conſtitutiones generales, ſed benè ac principaliter per Indulta ſpecialia, quæ ipſi vnice ac potiſſimum proſpicere voluerunt, vt iam dictum eſt.

7 Neceſſitati verò tranſlationis propter demolitionem veteris Monaſterii ſatis commodè poteſt occurri erigendo nouum Conuentum in alio ſuburbio, cum eadem diſtantia.

CONSVLTATIO CCCCXXX.

An Canonico Eccleſiæ Collegiatæ debeantur diſtributiones, quamuis non ſit Sacris Ordinibus initiatus, ſtante decreto S. Concilij Tridentini ſeſſ. 22. cap. 4. verſ. Quicumque, de reform.

1 REſpondeo deberi, cum in obtinente Canonicatum in Collegiata non requiratur, niſi quod habeat quatuordecim annos. Immò diſtributiones debentur etiam canonico in cathedrali pro medio tempore, vſque quo Ordines ſuæ præbendæ annexos, ſuſceperit. Quod etiam quoad vtrumque declarauit S. Congregatio Epiſcop. & Regular. in vna Anconitana 20. Iulii 1583.

CONSVLTATIO CCCCXXXI.

Cui nam competat ius eligendi presbyteros, & Clericos amouibiles in Eccleſia Parochiali?

1 HOc ius eligendi miniſtros neceſſarios ſpectat ad Parochum, ſiuè ad Vicarium perpetuum, idque facere poteſt ſine licentia, vel conſenſu Ordinarij. Ita Lapus *allegat. 5. num. 2. & allegat. 78. num. 8* Cardinal. *in Clem. 1. qu. 11.* vbi etiam Imol. *num. 8.* ante finem *de Offic. Vicarij*, Butr. *conſ. 3. num. 3. & conſ. 51. num. 5.* Pariſ. *conſ. 50. num. 6. & 7. lib. 4.*

2 Quod ſine dubio procedit, quando huiuſmodi deputatio non eſt facta perpetuò, ſed ad tempus, Cardinal. Imol. & Butr. locis præallegatis. Et multò magis ſtante obſeruantia per plures annos continuata, tàm reſpectu Parochi, vel Vicarii præſentis, quàm eius anteceſſorum, Lap. *d. allegat. 78. num. 9.* Rota *deciſ. 4. de conceſſ. præbend. in nouiſs. & in Raguſina Iuriſdictionis* coram Remboldo, de qua Poſth. *tract. de manut. deciſ. 285. num. 6.*

3 Et licèt aliqui teneant in eiuſmodi electionibus requiri licentiam, ſeù conſenſum Ordinarii, ij tamen loquuntur, quando talis electio fit in perpetuum, non autem ad tempus, Cardinal. *d. clem. 1. quæſt. 11.* Burrius *d. conſult. 3. num. 3. & d. conſult. 51. num. 5.* cum aliis ſupra allegatis.

4 Ad probandam autem obſeruantiam ſufficit, quod teſtes dicti Vicarii, vel Parochi ſint, parte aduerſa non citata, examinati. Quia in hac re non proceditur via iudiciali, ſed ſola facti veritate inſpecta, & ſine ſtrepitu, & figura Iudicii. Vnde non ſolum non ſunt neceſſariæ ſolemnitates Iuris Ciuilis, ſed ſufficit quomodolibet eſſe notam veritatem facti, vt probè Rom. *conſ. 497. num. 9.* Dec. *conſ. 449. num. 14. & ſeq.* & in his terminis firmauit Rot. *in recentior. deciſ. 380. num. 2. part. 3.* quod ſi teſtes præfati ſint Sacerdotes, & deponant de facto proprio, eis plena fides adhiberi debet, & multò magis, quàm fidei Magiſtratus, vel Cuſtodum Sodalitatum ſæcularium, atteſtantium de eorum electione, & approbatione Epiſcopi, Aym. *conſ. 169. num. 3.* Rot. *diuerſor. deciſ. 750. num. 9. part. 1. & deciſ. 630. num. 1. & 2. part. 3. recent.* Gregor. *deciſ. 346. num. 10. & poſt 2. vol. conſ. Farin. dec. 346. num. 7. & in Toletana Matrimonij* 10. Decembris 1622. coram Merlino, & in aliis.

5 Nec attendi debet fides Epiſcopi, ſi atteſtetur approbaſſe dictos presbyteros, vti præſentatos à Magiſtratu, vel Sodalitate, quia, etiam ſi hoc eſſet verum, tamen talis præſentatio, & confirmatio non potuit præiudicare ipſi Vicario, aut Parocho, dum non conſtet de eius ſcientia & patientia, immò reclamauerit ſtatim ac id ſciuerit, Rota *dec. 17. num. 6. & ſeq. p. 2. diuerſ. & deciſ. 165. num. 6. part. 4. & dec. 409. num. 3. par. 2. recent.* & coram Mantica *deciſ. 207. num. 6. part. 9.* & in fine, & poſt *tract. de manut. deciſ. 46. num. 8.* Præſertim ſi aſſerta præſentatio, & confirmatio dederit cauſam liti, *d. deciſ. 165. num. 6.* Gregor. *dec. 4. num. 2. & dec. 569. num. 4.*

6 Quia cum ad Parochos, ſiue ad Vicarios perpetuos ſpectet dirigere officiaturam Eccleſiæ tanquam Superiores in illa, debent habere facultatem admittendi miniſtros ad hoc munus pertinentes. Hinc etiam deducitur, quod debeant habere vim coercitiuam. Nam conceſſa auctoritate, conceditur etiam vis coercitiua, ſine qua auctoritas exerceri non poteſt, *l. 1. ff. de iuriſdict. omn. Iud. & l. 3. §. fin. ff. de pen. leg. & l. Veteres, ff. de itin. actuq. priu.* vbi Gloſ. Barr. habeturque *c. ſuſpicionis de offi. deleg.* & tradunt Cuiac. *in l. 1. ff. de offic. eius*, Faber *in l. Nemo poteſt, ff. de reg. iur.* Alciat. *lib. 2. paradoxorum cap. 1. nu. 2.* & alii.

7 Et proinde poterint cogere Capellanos, vt aſſignata hora celebrent, & alia munia obeant, ad quæ tenentur ſecundum ipſorum præſcriptionem. Quod ſi detractent obedire, poterint eos expellere, cùm ſint amouibiles.

8 Quod ſi Magiſtratus, vel Sodales impedierint Parocho, ne fungatur ſuo officio iuris parochialis, planè incurrerint

excom-

excommunicationem 17. Bullæ Cœnæ Domini, inflictam contra vſurpantes iuriſdictiones, ſeu fructus, redditus, & prouentus, ſpectantes ad Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, aliorumque beneficiorum, quaſi ad ſe pertineant, Nauar. *cap. 27. num. 21.* Caietan. *v. Excommunicatio 5. cap. 27.* & Bonacin. *diſp. 1. q. 18. p. 2.*

CONSVLTATIO CCCCXXXII.

An dos Monialis, quæ tranſit ad ſecundum Monaſterium, debeat remanere apud primum, in quo profeſſionem emiſit, vel potius ſit reſtituenda vna cum fructibus à die translationis decurſis ſecundo Monaſterio, tam quoad vſumfructum, quàm quoad proprietatem? Et an mobilia, & cenſus habiti atque empti per Monialem, dum in primo Monaſterio commorabatur, fuerint acquiſiti eidem primo Monaſterio, vel potiùs ſecunda vna cum eorum fructibus decurſis?

1 QVod ad primum dicendum videtur, quod dos Monialis translatæ vnà cum fructibus decurſis à die translationis, cùm iſti, tanquam acceſſorii ad dotem, ſequantur eius dominium, *l. dotis fructus, ff. de iur. dot.* debent quoad vſumfructuum & proprietatem reſtitui per primum Monaſterium ſecundo, ad quod licitè, & de licentia Sedis Apoſtolicæ fuit translata. Ita *cap. Quod à te, de Cler. coniug.* vbi Gloſ. *v. Redire*, Angel. *in ſum. v. Monaſterium num. 6.* & in terminis conſuluit Socin. *ſen. vol. 2. conſ. 222. num. 3.* vbi teſtatur de communi tam in iudicando, quàm in conſulendo etiam reſpectu proprietatis. Quod repetit *vol. 4. conſ. 52. num. 12.* Dotes enim deferuntur Monaſterio vti bona acceſſoria ad perſonas Monialium in illud ingredientium, Socin. *ibid. d. num. 3.* Quoties autem bona tacitè, vel expreſsè dantur acceſſoriè ad perſonam, reuocantur, recedente perſona, Abb. *in d. cap. Quod à te num. 8.*

2 Vnde ſatis perſpicuè Bald. *nouel. de dot. p. 1. num. 9.* dicit, quod ſi Monialis, è Monaſterio exiret de licentia Superioris ad effectum tranſeundi ad aliud Monaſterium, tunc deberet cum Moniali tranſire quoque dos, & *num. 11.* quod ſecus eſset, ſi non fuiſset aliquid aſſignatum pro dote, ſed
3 per viam ſimplicis donationis.

Et quatenus admitteretur in hoc caſu interuenire donationem, dotes intelliguntur donatæ Monaſterio cum conditione, ſi Moniales in eo permanſerint ad inſtar dotis datæ marito, quouſque permanſerit mulier in matrimonio, *cap. Nuper de donat. inter vir. & vxor. l. vnic. §. Cum illud, C. de rei vxor. act.* traditque Sanch. *lib. 7. de matr. diſp. 1. num. 22. & ſeq.* Ac etiam ad inſtar hæreditatis paternæ, relictæ filio, cui poſtea renunciat Monachus effectus. In quo caſu, ſi poſt ſecutam profeſſionem promoueatur ad Epiſcopatum, poteſt ſibi vindicare à Monaſterio hæreditatem, vt expreſsè fuit diſpoſitum in Concilio generali relato *in cap. Statutum eſt vn. 18. q. 1.* Donaſse enim videtur Monachus ſub conditione illa, niſi ad Epiſcopatum aſſumatur, aut alio legitimo modo Religionem deſerat, Gloſ. *in d. cap. Statutum eſt, v. Reſtituat.* Audiendus in hanc ſententiam Menoch. *de arbitr. cent. 5. caſ. 436. num. 12. cum ſeq. & conſ. 584. num. 14. vol. 2.* Natta *conſ. 580. per tot.* & egregiè Marant. *p. 3. controu. iur. reſp. 55.* vbi refert Sanchez *in decal. tom. 2. lib. 7. cap. 32. quaſt. 1. num. 4.* & alios quamplures.

4 Rationem autem huius doctrinæ aſſignat Molpheſ. *conſ. 1. à num. 18. vol. 1. ad conſuetud. Neapol. & conſ. 39. vol. 2. & conſ. 1. num. 1. in addit.* Quia magis veriſimile eſt, quod Monachus per renunciationem bonorum, Monaſterio factam voluerit proſpicere primariò ſuæ perſonæ, in conſequentiam verò Monaſterio, in quo ſe vſque in finem vitæ perſeueraturum ſperabat.

5 Quadrat huc maximè illud axioma, expreſſam ſcilicet illius exiſtimari voluntatem, ſecundum quam, ſi interrogatus fuiſſet, reſpondiſſet ad textum *in l. mulier 22. ff. ad Senatusconſul. Trebel.* Certum enim eſt, quod, ſi Monachus, aut Monialis, dum tempore ingreſſus in monaſterium dant illi aliqua bona, & dotes, interrogentur, an ſi licito modo exire contigerit à Religione, vel Monaſterio, vellent magis hæreditates, & dotes ſuas remanere apud Monaſterium, quàm apud ſeipſos? Vtique reſponderent, quod prima charitas incipit à ſeipſis, *cap. Niſi ſpecialis 3. de auctorit. & vſ. pall.* Marant. *d. p. 3. reſp. 55. num. 20.* Et ſic talis cenſetur fuiſſe voluntas donantis, qualis reſponſio, quæ daretur, vt rectè Rot. *p. 1. rec. dec. 10. num. 8. & p. 4. diuerſ. apud Farinac. dec. 662. num. 3.*

Ex quibus patet non obſtare opinionem Doctorum, 6
ſcribentium, quod dotes Monialium intelligantur donatæ Monaſterio cum illa conditione, ſi in eo profeſſionem emiſerint. Etenim nulla ratione fulcitur, & inuerisimilia docet. Quia contrariatur dictamini ordinatæ charitatis, & naturæ, quæ initium ducit à perſona propria, vt dictum eſt. Habebit tamen locum dicta opinio, ſi fortè è Monaſterio exirent modo illicito, & ſine authoritate. Tunc enim puto, quod per ſolam profeſſionem emiſſam acquirantur, ſicuti ſi mortuæ fuiſſent in Monaſterio, in quo profeſſæ ſunt. Par nempè ratio abeuntis eſt, ſcilicet illicitè, atque obeuntis, Marant. *d. reſp. 35. num. 35.*

De iure igitur veniunt reſtituendæ dotes, ſecundo Mo- 7
naſterio ex adductis. Et eo vel maximè, ſi huiuſmodi translatio facta fuerit, vt translata perfectius Deo inſeruiret, ideòque non debet eſse oneroſa ſecundo Monaſterio, *cap. Si quis rapuerit 27. q. 1.* Socin. *ſen. d. conſ. 222. num. 3.* Dos enim datur pro oneribus matrimonii, tam carnalis, quàm ſpiritualis, debetque eſse apud eum, qui onera ſuſtinet, Gregor. XV, *dec. 63. num. 4. & 6. & dec. 468. num. 3. & 4.* Quandoquidem recipitur à Monaſterio ſolum pro alimentis, & vitæ ſuffragio, *d. dec. 63. num. 9.*

Nihilominus contrarium planè tenendum eſt, nempè 8
quod Moniales translatæ non deferant ſecum dotes traditas primo Monaſterio, ſi voluntariè tranſeant ad aliud, ſiue eiuſdem, ſiue diuerſi Ordinis. Ita tenent Nauar. *comment. 4. de Regular. num. 34.* Roderic. *q. regul. 79. ar. 2. tom. 2.* Sanchez *in decal. lib. 7. cap. 32. num. 12.* Fauſt. *in theſ. relig. lib. 5. q. 375.* Bonac. *de clauſur. q. 2. pun. 9. §. 4. diffic. 2. prop. 2. num. 6.* Tambur. *de iur. Abb. diſp. 21. q. 7. n. 3.* & declarauit ſæpiſſimè S. Congregatio Epiſcop. & Regular. præſertim in vna *Viterbien* die 2. Auguſti 1580. in vna *Neapolitana* ſub die 20. Iulii 1583. in vna *Paduana* die 20. Martii 1601. & in vna *Fratrum Carmelitarum Diſcalceatorum* ſub die 3. Auguſti 1635. ac præcipuè ſi transferantur ad Monaſterium à ſe fundatum. Ita in vna *Vrbinaten* die 22. Nouemb. 1580. & cenſuit etiam S. Congr. Concilii in vna *Neapolitana* his verbis: *Ad ſedandas lites, & controuerſias inter Moniales vnius & eiuſdem Monaſterij, quarum aliquæ ab eo, prætextu nouum conſtruendi Monaſterium, egredi pertentant, ſupplicatur declarari; An Moniales profeſſæ in vno Monaſterio, & tranſeuntes de licentia Superioris ad aliud nouum Monaſterium eiuſdem Ordinis occaſione ſtrictioris obſeruantiæ, vel regulæ poſſint ſecum ad dictum nouum Monaſterium deferre dotes, primo Monaſterio acquiſitas tempore inibi emiſſæ profeſsionis? Die 27. Iunij 1637. S. Congregatio Emin. Domin. Cardinal. Concilij Interpretum, ſecundum ea, quæ proponuntur, cenſuit, Monialem profeſſam in vno Monaſterio, ſi ad aliud Monaſterium etiam ſtrictioris obſeruantiæ ex legitima facultate tranſire voluerit, dotem priori Monaſterio ſolutam ſecum deferre non poſſe, ſed eidem priori Monaſterio remanere debere.*

Ratio eſt. Quia Monialis profitendo transfert omnia 9
ſua iura in Monaſterium iuxta *auth. Ingreſſi, C. de Sacroſ. Eccleſ.* & tradunt communiter Doctores, nominatim Iaſ. *ibid. num. 2.* ac firmat Bald. *in cap. In præſentia de probat.* Butr. & Ioan. Andr. *ibidem*, ac cæteri antiqui & recentiores. Vnde etiam transfert in Monaſterium ius proprium, quod habet ad dotem, idque virtute Inſtantialis profeſſionis, prout conſiſtit in emiſſione votorum, atque adeò, cùm dos ſit incorporata Monaſterio, ſicuti alia bona, cenſetur eodem iure facta inalienabilis ac cætera bona Monaſterij, ad quæ Monialis nullum ius habet, ac proinde neque ad dotem.

Quæ quidem ſententia ita eſt indubitata, vt etiam ex- 10
tendi

tendi debeat ad denegationem alimentorum, quando Monialis voluntariè ſe transfert ad alterum Monaſterium. Nam onus alendi ſe habet, vt modus. Tunc autem ſolum, non impleto modo, reſoluitur acquiſitio, quando per acquirentem ſtat, quod non impleatur, *l. Quæ ſub conditione*, §. *quoties*, *ff. de condit. inſtit. & l. Pater*, §. *Tuſculanus*, *ff. de leg*. 3. Quando autem Monialis voluntariè tranſit ad aliud Monaſterium, non ſtat per primum Monaſterium, quin adimpleatur onus alendi.

11 Deinde onus alendi Monialem non oritur ex dote, ſed ex natura profeſſionis. Eo ipſo enim quod per profeſſionem transfert ſeipſam in poteſtatem Monaſterij, & ſe conſtituit ſub illius dominio, acquirit ius ad alimenta, & Monaſterium contrahit debitum alendi. Quiuis autem eos alere tenetur, quos recipit in ſuam poteſtatem, & quorum opera poteſt ad libitum vti, *l. Cum pluries*, §. *Cum tutor*, *ff. de adminiſtr. tut. & l. In rebus*, §. *poſſunt*, *ff. commod. & l. penul. ff. de oper. libert. & l. vnic.* §. *ſed ſimus*, *C. de lat. liber. tol. & l. Item ſerui in fin. ff. de edil. edict. & l. diuortio*, §. *fin. ff. ſol. matr.* Quod planè conſtat in Religioſis, qui non ſoluunt dotem Monaſterio, à quo acceptantur. Cùm igitur Monialis, tranſiens ad aliud Monaſterium, ſe ſubtrahat à poteſtate primi, reſoluitur illius obligatio, quoad præſtanda alimenta, & contrahitur ab alio Monaſterio, nec primum tenetur reſtituere dotem, quia non ſuſtinebat onus alendi ratione dotis.

12 Atque ita declararunt in eadem Neapolitana Præſules ab Vrbano VIII. deputati ad cognoſcendam, definiendamque cauſam vertentem inter Moniales S. Ioannis Baptiſtæ Neapolis, & alias quindecim Moniales ex dicto Monaſterio egreſſas. Qui cùm diù negotium alimentorum examinaſſent, rationeſque & iura ab vtraque parte allata accuratè perpendiſſent, poſt repetitas Congregationes, demum die 16. Nouembris 1638. decreuerunt à Monialibus Monaſterij S. Ioannis Baptiſtæ non deberi alimenta dictis Monialibus egreſſis. Quod decretum idem Vrbanus die 12. Iunij 1640. authoritate Apoſtolica confirmauit. Deputati autem fuerunt M. A. Maraldus, Franciſcus Paulucius, & Cœſar Fachinettus, nunc Eminentiſſimus Cardinalis, vir dignus maioribus ſuis, iuſtitia, grauitate, prudentia Princeps.

13 Quod ſanè ſecus dicendum eſt de Moniali, quæ transfertur ad aliud Monaſterium ad agendam pœnitentiam; ſiue enim ſecundum Monaſterium coactè recipiat, ſiue libenter, tenetur illi primum Monaſterium ſubminiſtrare alimenta, vt deſumitur ex *cap. De lapſis 16. q. 6. & cap. ſiquis requirit 27. q. 3. & auth. de ſanctiſs. Epiſcop.* §. *penult.* Nam per hanc tranſlationem non fit membrum ſecundi Monaſterij, ſed perſeuerat monialis primi Monaſterij; non enim emittit nouam profeſſionem per quam ſoluatur vinculum reſpectu prioris Monaſterij, & contrahatur reſpectu poſterioris. Vnde ſecundum praxim, & decreta S. Congregationis tam Concilij, quàm Epiſcop. & Regular. in nullo vnquam caſu poteſt primum Monaſterium reſtituere dotem, quia eſt iam incorporata bonis Monaſterij, quæ ſine beneplacito Apoſtolico alienari non poſſunt. Sed ſolùm primum Monaſterium tenebitur in aliquo caſu ſubminiſtrare alimenta.

14 Nec iuuat aduerſarios argumentum, petitum à dote pro matrimonio. Quia dos in matrimonio datur pro compenſandis oneribus matrimonij, nec tranſit abſolutè in poteſtatem mariti, ſed vxor retinet ius ad ipſam. At dos Monialis tranſit abſolutè in poteſtatem Monaſterij, nec datur pro onere alimentorum, ſed pro ſubminiſtranda ope ad alendum, nec Monialis retinet aliquod ius ad ipſam, & ideò in hac dote non valet, quod ibi debeat eſſe, vbi ſunt onera.

15 Quo item pacto declinatur id, quod adducitur de vſufructu. Nam cum dos tranſeat in proprietatem Monaſterij, & Monialis per profeſſionem abdicet à ſe omne ius ad ipſam, & transferat in Monaſterium, vſusfructus quoque incorporatur bonis Monaſterij, nec pertinet aliquo modo ad Monialem, nec ipſam ſequitur.

6 Ad ſecundum certum videtur, quod mobilia & redditus, aliaque bona acquiſita, ſeu empta per Monialem tempore, quo erat in primo Monaſterio, debentur ſecundo vnà cum fructibus redditiuum decurſis, cùm iſti tanquam acceſſorij naturam bonorum reſtituendorum aſſumant, *l. Cum quis*, *ff. de cond. cauſ. dat. non ſequut.* Cumque omnia ſint donata & empta cum eleemoſynis elargitis, atque receptis pro ſecundo Monaſterio erigendo, illi debentur, Bald. *conſ.* 311. *lib.* 3. vbi ſi Abbas S. Petri fecerit ædificare hoſpitale ſub nomine S. Antonij, donata dicto hoſpitali, & acquiſita pro eo, debentur, & acquiruntur dicto hoſpitali S. Antonij. Et in terminis monachi executoris, ſiuè hæredis inſtituti pro diſtribuendis bonis pauperibus conſuluit idem Bald. *conſ.* 332. *num.* 2. *lib.* 1. per textum *in l. ſiquis ad declinandum*, *C. de Epiſc. & Cler.*

Et profectò cùm hæc bona acquiſita ſint tanquam acceſſoria perſonæ, ſequi debent perſonam translatam, Hoſt. *in d. cap. Quod à te num.* 4. *de Cler. coniug.* ibique Butr. *num.* 9. Io: Andr. *num.* 7. Anchar. *num.* 9. Imol. *in Clem.* 1. *num.* 38. *de ſtat. Monach.* Menoch. *de arb. d. cent.* 5. *caſ.* 436. *n.* 13. Mandel. *conſ.* 712. *n.* 2. *vol.* 4. Tranſeunt enim in conſequentiam ad perſonam ſub tacita conditione perſeuerantiæ in Monaſterio, Gloſ. *in d. cap. Quod à te in fin.* Cardinal. *ibid. oppoſ.* 4. Abb. *num. vlt.* Natt. *conſ.* 180. *num.* 8. Roſel. *v. Religio* 4. *num.* 12. Nam obtenerunt Moniali contemplatione ingreſſus in ſecundum Monaſterium, Soc. *d. conſ.* 222. *num.* 3. Nicol. de Vbald. *de ſucceſ. ab inteſt. p.* 2. vbi *de ſucceſ. regular. num. vlt.* Redohan. *de ſpol. Eccleſ. q.* 8. *num.* 79. Tappia *in d. auth. Ingreſſi*, *v. ſua*, *cap.* 6. *num.* 10. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* 17

Verum, ablegatis reliquis ſententijs, illæ adhærendum eſt, quæ abſolutè docet, bona acquiſita remanere priori Monaſterio. Ita Lapus, Aretinus, Io: Andreas, Cardinalis, Abbas, Ananias, Henr. Boich. Bellamera, Imola, Molina, Azor. Sanchez, Suarez, & alij apud Capyc. *dec.* 193. *nu.* 30. *p.* 2. & Palaum *p.* 3. *op. moral. tr.* 16. *diſp.* 3. *de obligat. relig. pun.* 17. §. 2. *num.* 3. 18

Deſumitur *ex* §. *ſiquis autem*, & §. *Si verò relinquens*, *auth. de monach. collat.* 1. & *ex* §. *Si Monachus* 1. *auth. de Sanct. Epiſcop.* & ſuffragatur ratio. Quia per profeſſionem omnia iura profitentis transferuntur in Religionem, vt dicebamus, & conſequenter omnia bona ipſius, vel quæ de præſenti poſſidet, vel quæ ipſi poſteà obueniunt, fiunt ſtatim propria Religionis. Itaque dum tranſit ad aliud Monaſterium, non trahit ſecum huiuſmodi bona. Neceſſarium enim eſſet, quod retineret aliquod ius ad ipſa ratione cuius adhærerent perſonæ, & ipſam ſequerentur. 19

Hinc facilè obiecta diluuntur. Ad illud enim, quod huiuſmodi bona acquirantur primo Monaſterio ſub tacita conditione, quod Monialis perſeueret in Monaſterio, reſpondetur non habere locum quoad bona, quæ ratione Monialis acquiruntur à Monaſterio poſt illius profeſſionem; quia hæc acquiruntur ratione iuris tranſlati in Monaſterium, atque adeò non poſſunt ſubeſſe alicui conditioni impoſitæ tacitè à profitente. Deindè bona & iura omnia Monialis tranſeunt in Monaſterium ratione votorum. Hæc autem ſunt ex natura ſua abſoluta & perpetua. Siquidem conſtituunt ſtatum Religioſum. Igitur non poſſunt includere tacitam conditionem. Ramaneret quidem apud Monialem aliquod ius ad eadem bona, ac proindè eſſent partim tranſlata, & partim non tranſlata in Monaſterium. Hoc autem eſſet contra naturam profeſſionis Religioſæ, quæ non reliquit profitenti aliquod proprium, nec velle proprium, aut nolle. Præterea tranſiens ad aliud Monaſterium non abſoluitur à votis eſſentialibus, ſed immutatur tantummodo ſecundum accidentalia. Itaque non poteſt transferre ad ſecundum Monaſterium bona, quæ ratione ſuæ perſonæ acquiſiuit. Deberet enim recuperare primo. Repugnat autem, quod recuperet permanente ſtatu Religioſo ſecundum ſubſtantialia, quia reddit Monialem incapacem iuris, & dominij. 20

Eadem facilitate diſſoluitur motiuum de bonis acceſſorijs. Hæc quippe ſequuntur perſonam ratione connexitatis, quam habent cum ipſa. Connexitas autem conſiſtit in iure, aut etiam dominio & poſſeſſione. Monialis verò profeſſa ſe ſpoliat poſſeſſione, dominio, & omni iure, omniaque transfert in Monaſterium. Quare non amplius pertinent ad ipſam; ac proinde nec amplius ſequuntur perſonam, quando tranſit ad aliud Monaſterium. Ita bona renunciata non amplius ſequuntur renunciantem, quia abdicauit à ſe omne ius. 21

Ad illud verò, quod hæc bona acquirantur contemplatione

tione ingreſſus, non abnuimus, ſed tanquam occaſionis, non tanquam cauſæ finalis. Quia finis transferendi illa bona in ſecundum Monaſterium non eſt ingreſſus, ſed eſt illemet finis, quem habet votum paupertatis. Hic autem finis ſemper perſeuerat quando Monialis tranſit ad ſecundum Monaſterium, quia non diſſoluitur ſtatus Religionis. Igitur non poteſt argui, quod ex ceſſatione finis reſoluatur acquiſitio.

CONSVLTATIO CCCCXXXIII.

An Clerico abſenti debeantur immunitates à vectigalibus?

1 AFfirmatiuè. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis ſecundo ac ſæpiùs, præſertim in vna Baſilien. die 25. Maij 1638. his verbis: *Sacra &c. cenſuit franchigiam deberi Clericis etiam abſentibus*. Et in vna Salernitana die 2. Iulij 1630. cenſuit, *Oratorem, quamuis abſentem gaudere exemptione à gabellis & franchigia*. Et in vna Tarentina die 2. Maij 1651. cum proponeretur, *che l'Arciueſcouo in riſpoſta del memoriale dato dal Cherico N. delle Grottaglie che ſupplicaua à dichiarare, ſe debba godere l'eſentione del molino di cinque carlini per tumolo, etiam in tempo dell'aſſenza, cauſa ſtudij, dice che li Datieri ſono in poſſeſſo di non ammetter dette eſentioni degli aſſenti, ſupponendo eſſer priuilegij perſonali, e che ſe tal volta le han conceduto, l'han fatto per corteſia, e con cauſe ſpeciali, & eſpreſſe di hauer nella Terra perſone habilitate con le dottrine al ſeruitio publico*, S. Congregatio reſpondit: *Clericum etiam abſentem gaudere exemptionibus*. Vide Viuium *dec. 88. num. 5.* & Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. eff. 3. num. 306.* fuitque alias deciſum in Audientia Apuliæ anno 1583.

CONSVLTATIO CCCCXXXIV.

An Clericus, repertus in flagranti crimine adulterij in domo immuni contigua Eccleſiæ, poſſit ab Epiſcopo ſuis carceribus mancipari abſque præiudicio Immunitatis Eccleſiaſticæ, qua dicta domus gaudet?

1 POteſt. Ita S. Congregatio Immunitatis Epiſcopo Aretino petenti; Se vn Canonico ritrouato nella ſua caſa Canonicale contigua alla Chieſa in flagranti con vna donna maritata ſi ſia potuto con la medeſima donna carcerare nelle carceri Veſcouali ſenza pregiudicio dell'Immunità Eccleſiaſtica die 31. Auguſti 1649. reſpondit, Poſſe ad correctionem.

CONSVLTATIO CCCCXXXV.

An Carceratus infra ſpatium quadraginta paſſuum circa Cathedralem gaudere debeat immunitate, ſitque reſtituendus?

1 VTique, ſi adſit conſuetudo legitima. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis in vna Interamnen. pro Petro Paulo Mangonio 17. Iulij 1663. quam cauſam propoſuit R. P. D. Roccius, Principibus carus & probatus, magnumque Pontificiæ laudis in Republica Eccleſiaſtica inſtrumentum. Vide Peregrinum de Immun. Eccleſ. *cap. 4. num. 28.* Verùm eadem S. Congregatio die 27. Ianuarij 1665. cognito per plurimos vſus, quod grauia inferat publicæ quieti Narnienſis Ciuitatis præiudicia plateam Eccleſiæ cathedralis ex quadam veteri conſuetudine haberi pro loco immuni, cuius ſecuritate quàm ſæpiſſimè abutuntur criminoſi, contumaces, & debitores maximo non ſine iuſtitiæ detrimento, cenſuit ſi Sanctiſs. D. N. placuerit, plateam eandem impoſterum pro loco immuni non habendam, & exiſtimandam, ac ad ipſam confugientes immunitate Eccleſiaſtica non gaudere, iniungendumque Epiſcopo, vt triduo à publicatione huius decreti, eam vt talem teneri curet, & mandet quibuſcumque non obſtantibus. Et facta relatione ſub die 21. Februarij 1665. Sanctiſſimus annuit, & ita exequi iuſſit.

CONSVLTATIO CCCCXXXVI.

AN Clericus primæ tonſuræ, qui dimiſſo habitu clericali, quem geſtabat, inceſſit per octo annos circiter in habitu laicali, gerens ſe in omnibus pro laico, in quo etiam deliquit; cumque Iudex ſæcularis cæpiſſet contra eum informationem ſumere de delictis, de quibus erat diffamatus, habitum & tonſuram Clericalem ſtatim reaſſumpſit, & Eccleſiæ inſeruire cæpit, antequam tamen coram Iudice citatus fuerit, *an, inquam, priuilegium Clericale recuperauerit, non ſolum quoad perſonam, ſed etiam quoad cauſam, & bona, ita ut Iudex laicus, qui cæpit inquirere, proceſſum proſequi non poſſit, nec contra ipſum, vel contra bona procedere?* Affirmatiuè. Ita cenſuit Sac. Congregatio Immunitatis in vna Nicien. 22. Auguſti 1662. iniunxitque Epiſcopo, vt procederet in cauſa. Quod etiam fuiſſe deciſum in S. Concil. Neapol. tradit Tap. *in Conſtit. de perſon. num. 37.* 1

CONSVLTATIO CCCCXXXVII.

An baliui Curiæ ſæcularis inſeruire teneantur Curiæ Epiſcopali?

AFfirmatiuè. In vna enim Interamnen. die 31. Auguſti 1651. cum proponeretur à S. Conſultatione iuſſu Sanctiſſimi in S. Congregatione immunitatis controuerſia excitata inter Gubernatorem & Epiſcopum illius ciuitatis, prætendens idem Gubernator baliuos ſui Tribunalis non debere inſeruire Curiæ Epiſcopali, inſtans prouideri, cùm ab Epiſcopo contrarium prætenderetur, S. Congregatio reſpondit, Baliuos huiuſmodi teneri inſeruire curiæ Epiſcopali, & contra impedientes procedendum etiam per cenſuras. Et merito, quia curia ſæcularis, vtpotè in ordine inferiori inſeruire debet curiæ Eccleſiaſticæ, vtpotè in ordine ſuperiori ex *cap. Princeps 23. q. 5. & cap. Quoniam extra, de offic. Iud. Ord.* 1

CONSVLTATIO CCCCXXXVIII.

An Clerici coniugati teneantur ad impoſitiones laicales, quæ ad capitationem imponuntur?

REſpondetur, probata legitima conſuetudine, non teneri. Ita declarauit S. Congregatio immunitatis in vna Caſſanen die 9. Maii 1649. præcepitque Epiſcopo, vt eam conſuetudinem mandet ſeruari. Vt autem in hac re procedatur in exequutionem decretorum S. Congregationis immunitatis, certum eſt, huiuſmodi Clericos non eſſe exemptos ab oneribus realibus, ſed à perſonalibus dumtaxat, quemadmodum determinauit eadem S. Congregatio tum alibi, tum præſertim in vna Roſſanen die 21. Ianuarij 1631. declarando, illa eſſe onera perſonalia, quæ per perſonas adimplentur. Et quoad foculare, in quo præcipua laicorum cura conſiſtit, quamuis S. Congregatio alias in vna Oppiden. die 17. Nouembris 1654. declarauerit, onus foculare, non eſſe ſoluendum à clericis coniugatis, tanquam onus perſonale, nihilominus in alijs cauſis contrarium reſpondit, vt in vna Cathacen. die 23. Maij 1647. & alibi pro eorum exemptione ſe fundauit in ſola conſuetudine, quæ ſi verè probetur ſeruatis ſeruandis, citatoque Fiſco ſeculari, obſeruanda eſt, vt cenſuit in vna Anglonen. die 22. Septembris 1639. Immò paucis ab hinc annis, tenore ſupradictorum decretorum maturè perpenſo, auditiſque relationibus ferè omnium Regni Neapolitani Ordinariorum, & Eminentiſſimi Cardinalis Spinolæ tunc temporis Nuncij Apoſtolici hunc articulum noluit reſoluere in fauorem 1

rem Clericorum, nec poſtea voluit aſſiſtere Epiſcopo Oppiden, pro eiuſmodi prætenſione cum Principe Cariati, inter quos compoſito factum eſt, vt hæc differentia finem acciperet.

CONSVLTATIO CCCCXXXIX.

An Clerici iuxta perſonarum diſtinctionem gaudere debeant immunitatibus.

1 RESpondeo, in hac re ſeruandum eſſe ſolitum. Cùm namque Epiſcopus Bouini exponeret S. Congregationi Immunitatis; *Che i nuoui Conduttori delle gabelle della farina, e del pane ſono entrati in pretenſioni di non dare per l'auuenire più che dodici tumola di franchigia à ciaſcun Cherico ſenza diſtintione di ſemplici Cherici di conditione ordinaria da' Sacerdoti, e perſone nobili, che viuono con famiglia, & ſeruitori ſecondo la loro conditione, e grado. Parimente ſono entrati in pretenſione, che non ſi debba far buona à Cherici, & Eccleſiaſtici franchigia per quelli che ritengono à cuſtodire i loro animali, e lauorare i beni Eccleſiaſtici, e patrimoniali. In oltre pretendono, che queſti medeſimi operarij debbano pagare ogni meſe la gabella di vn tumolo di grano chiamata del fuoco, che non ſeruendo àgli Eccleſiaſtici, e luoghi pij pagherebbero, in tanto che quando entrano à ſeruire le perſone Eccleſiaſtiche, e luoghi pij per patto eſpreſſo vogliono il detto pagamento del fuoco, dal che le perſone Eccleſiaſtiche, e luoghi pij vengono indirettamente grauati del pagamento.* S. Congregatio eadem die 9. Maii 1659. reſpondit, ſeruari ſolitum, & Epiſcopum non permittat aliquid innouari.

CONSVLTATIO CCCCXL.

An Clerici coniugati teneantur ad ſolutionem donatiui Regij?

1 DE hoc ſic habet. Cùm Epiſcopus Catacen ſupplicaret S. Congregationi Immunitatis, *che gli ſi ordini quello dourà fare co' Regij nell'eſattione del donatiuo, che fà il Regno al Rè quanto à' Cherici coniugati, perche eſſendoſi ſtabilito, che ſi eſigga à carlini 39. per fuoco, ſecondo che i fuochi ſono numerati per tutti i luoghi, e trouandoſi che in tutte le Terre i fuochi non ſono tanti quanti ſono numerati, e che molti di quelli ſono impotenti à pagare, ſi è determinato, che per i fuochi mancanti, e impotenti s'accreſca tanto più per fuoco à quelli, che ſono potenti ſecondo la robba da eſſi poſſeduta, nel quale accreſcimento crede ſiano compreſi i Cherici potenti, i quali vorrebbono pagare ſolamente i 39. carlini à fuoco, e non il detto accreſcimento per gl'impotenti, e mancanti, come è ordinato, ſenza eſſere eſſi inteſi. Al che dice riſponder la Città, che ſe eglino ſi ſentono grauati ricorrano à i Deputati per ottener lo ſgrauio preteſo da eſſi. Di più auuiſa, che hauendo ordine da queſta S. Congregatione ſotto li 27. Maggio 1647. di far godere à' Cherici coniugati il lor beneficio* del Cap. vnic. de Cler. Coniug. in 6. *mentre per legittima conſuetudine non ſiano in poſſeſſo di godere più che eſſi allegano, non douer concorrere al detto donatiuo, non hauendo mai pagato. Ma i Regij riſpondono cioè eſſer ſeguito, perche mai più ſi è riſcoſſo per teſta, come ſi fà ora, e che mentre i detti Cherici hanno pagate l'altre gabelle, e taſſe fatte per altri debiti communitatiui, non deono eſſere immuni dalla detta taſſa del donatiuo.* S. Congregatio Immunitatis 2. Maij 1651. reſpondit: *Foculare eſt onus reale, ideò Clericos coniugatos teneri, niſi concurrat legitima conſuetudo.*

CONSVLTATIO CCCCXLI.

An Equites SS. Mauritij & Lazari, ac S. Stephani gaudeant exemptionibus?

1 HAc in re variant declarationes, Concilientur, ſi tempora diſtingues, ac priuilegia, eorumque reuocationes iuxta rerum, locorum ac temporis circumſtantias conſiderabis. Etenim in vna Camerinen. Communitatis Sancti Quirini & Equitis Marcelli Religionis SS. Mauritij & Lazari die 13. Auguſti 1647. S. Congregatio Immunitatis reſpondit, dictum Equitem non gaudere exemptione quoad bona patrimonialia ex reuocatione Pij V. ſed tantummodo quoad bona Commendæ. In vna *Fanen* die 21. Iunij 1664. S. Congregatio cenſuit, priuilegium exemptionis Religionis S. Stephani non ſuffragari, attento Breui Sanctiſſimi comprehenſiuo etiam perſonarum Eccleſiaſticarum. In vna *Mantuana* die 6. Octobris 1626. Sacra, &c. Epiſcopo qui iuxta præſcriptum Sacrorum Canonum tueatur immunitatem Equitis Mondini S. Stephani à collectis, & impoſitionibus laicalibus. Et in eadem *Mantuana* die 22. Nouembris 1626. Epiſcopo, qui omnino curet reſtitutionem ſoluti dicto Equiti cum expreſſione, quod indebitè fuit ſolutum, vti ab exempto, qui non poterat grauari pro ſuis bonis, & huiuſmodi declarationem inſerat in actis curiæ Epiſcopalis. Et die 2. Septembris 1656. S. Congregatio in cauſa ſæpiùs propoſita cenſuit, Equites S. Stephani quoad bona patrimonialia gaudere exemptione ab oneribus laicalibus. Sequuntur literæ eiuſdem S. Congregationis pro obſeruatione prædicti decreti ſub die 4. Septemb. 1657. *Vrbino Arciueſcouo. Hauendo altre volte queſta S. Congregatione dichiarato che i Caualieri dell'Ordine di S. Stefano habbian da godere l'eſentione da' peſi laicali in quanto à i loro beni patrimoniali, ſarà cura di V. S. di procurare che il medeſimo decreto ſi oſſerui à fauore di Girolamo Stauolo Caualiere del medeſimo Ordine, defendendolo da ogni moleſtia, che per ciò poteſſe patire ne' ſuoi beni patrimoniali, e me l'offerò di cuore.* Ac in vna Tudertina die 7. Martij 1651. S. Congregatio ſæpiùs cenſuit, Milites SS. Mauritij & Lazari ex Conſtitutione Pij IV. gaudere exemptione ab omnibus oneribus & impoſitionibus. Tandem die 28. Septembris 1666. reſpondit Equites S. Stephani non gaudere.

CONSVLTATIO CCCCXLII.

An Magiſtratus, & Iudices laici prætextu aſſertæ conſuetudinis reos, qui confugiunt ad Eccleſias, propria auctoritate poſſint extrahere in caſibus expreſſis à Conſtitutione Gregoriana, petita dumtaxat, & non obtenta licentia Ordinarij, nec eidem facta exhibitione proceſſus minuſue conſtito coram eo de qualitate delicti, num ſit de exceptis à dicta Conſtitutione, vel ea non obſtante, Ordinarius valeat in extrahentes procedere ad cenſuras?

RESpondeo negatiuè quoad Iudices laicos, & Ordinarium poſſe procedere. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis in vna Calaguritana die 31. Auguſti 1649. Eſt contra Gambac. Villadieg. Acugnam, Corream, Clarum, Couarruuiam & alios. Forma enim Conſtitutionis Gregorianæ eſt nunc omninò ſeruanda, licet notoriè conſtet reum commiſiſſe delictum in illa exceptum, cuius probatio pro forma requiritur. 1

CONSVLTATIO CCCCXLIII.

NVm eo caſu, quo reus extrahitur præuio iudicio Ordinarij, recta via poſſit duci ad carceres ſæculares, ibique detineri pro vtraque curia, donec per Ordinarium fiat plena probatio, an gaudeat immunitate, iuxta conſuetudinem ſuppoſitam à laicis, vel, ea non obſtante, ſit ducendus ad carceres Eccleſiaſticos, vt præcipitur à Gregoriana? Reſpondeo non licere. Ita in eadem Calaguritana eodem die & anno, quo ſupra. 1

CONSVLTATIO CCCCXLIV.

AN toleranda, vel potiùs cenſuris explodenda ſit aſſerta conſuetudo, qua Iudices laici reos confugientes ad loca immunia poſſe inde extrahere aiunt ſine licentia Ordinarij, vt donec diſcutiatur, an gaudeant immunitate, illos detineant in carceribus & vinculis, ac militiæ ſæcularis aſſiſtentia cuſtodiant, ne, vt ipſi dicunt, inte- 1

rim

tum aufugiant? Non eſt toleranda. Ita etiam eadem Sacra Congregatio in ſupradicta Calaguritana 31. Auguſti 1649.

CONSVLTATIO CCCCXLV.

1 AN ſyndici Conuentuum Ordinis S. Franciſci ex Bulla fel. record. Clementis VII. gaudeant priuilegio fori in cauſis tam ciuilibus, quàm criminalibus, etiam motis ante inſtitutionem eorum Officiorum vigore eiuſdem Bullæ? Negatiuè, ſed tempore quo erant ſyndici. Ita cenſuit S. Congregatio Immunitatis inſtante Commiſſario Generali Ord. Min. de Obſeru. die 31. Auguſti 1649.

CONSVLTATIO CCCCXLV.

An bona donata Clerico ſub conditione, quod ſi acquiſiuerit beneficium Eccleſiaſticum, debeant reſtitui donatori, ſint immunia ab oneribus laicis?

1 AFfirmatiuè. Cùm autem propoſuiſſet S. Congregationi Immunitatis. *D. Franceſco Gobbi da Città di Caſtello ordinato in ſacris à titolo di patrimonio conſtituito parte in vn ſuo podere, e parte in due pezzi di terra donatigli a queſto effetto da vn ſuo parente con conditione però, che ottenendo egli beneficio Eccleſiaſtico ſufficiente a viuere i detti pezzi di terra tornaſſero al donatore, venendo hora eſecutato da' miniſtri della Città per lo datio, e gabelle di detti beni ſotto preteſto, che egli ſia ſtato prouiſto di beneficio ſufficiente, ſupplica per ordine opportuno, che gli ſia rimeſſa l'eſecutione, e che ſia mantenuto eſente per l' auuenire com'è ſtato pel paſſato*, S. Congregatio decreuit, gaudere in omnibus die 31. Auguſti 1659.

CONSVLTATIO CCCCXLVII.

An Epiſcopus poſſit ex legitima conſuetudine procedere etiam cenſuris Eccleſiaſticis contra laicos debitores locorum piorum & beneficiatorum?

1 REſpondeo, poſſe. Ita S. Congregatio Immunitatis die 8. Martij 1667. in vna Caſtren. Equidem hæc conſuetudo fundatur in iure, nempè in *cap. Si Clericus laicum de for. comp. in fin.* vbi Gloſs. & Bellam. *ibid. num. 4.* inquit, quod cùm Philippus Rex Galliæ huiuſmodi conſuetudinem à ſuo Regno tollere voluiſſet, Prælati illam defenderunt; adeò vt Rex mandauerit, illam ſeruari. Vide Doctores apud Dianam *p. 5. tr. 1. reſol. 7.* & apud Caualcan. *deciſ. 45. num. 58. & ſeq. p. 1.* Ratio eſt, quia agitur de fructibus rerum Eccleſiaſticarum, qui ſunt pars fundi, & dicuntur bona Eccleſiaſtica. Atque ita ſæpè iudicatum fuiſſe teſtatur Caualcan. loco allegato, *& dec. 44. num. 1. & ſeq.*

CONSVLTATIO CCCCXLVIII.

An Clerici, eorumque bona poſſint repræſalijs pro debito Communitatis ſubijci?

1 NOn poſſunt. Ita S. Congregatio Immunitatis die 28. Iulij 1648. Vnde contra concedentes repræſalias aduerſus perſonas Eccleſiaſticas, vel extendentes conceſſas fertur excommunicatio *in cap. vnic. de iniur. in 6.* Quare notandum, materiam eſſe ſacrilegium contra libertatem Eccleſiaſticam, & immunitatem à repræſalijs. Quod ad perſonas autem eſt vniuerſalis, ſi ſingulares ſint. Si verò ſit Vniuerſitas Eccleſiaſtico ſubijcietur interdicto. Item prohiberi executionem talis conceſſionis circa Eccleſiaſticos, aut bona eorum etiam per extenſionem. Vt ſi concedantur repræſaliæ contra ciuitatem, in qua ſunt Eccleſiaſtici, non debent executioni mandari circa illos, vel bona eorum. Eſt enim extenſio prohibita dicto *cap. vnic.*

CONSVLTATIO CCCCXLIX.

AN Epiſcopus procedere poſſit ad cenſuras contra Iudicem laicum cogentem litigantes adire forum laicale in cauſis mixti fori? Poteſt procedere, ſeruatis ſeruandis. Ita S. Congregatio Immunitatis die 14. Ianuarij 1653. In his enim non poteſt Iudex Eccleſiaſticus à ſæculari impediri quo minus de eis aduerſus laicos cognoſcat. Ita Perez. *lib. 1. ord. tit. 3. l. 6. fol. 128.* 1

CONSVLTATIO CCCCL.

An Eccleſiaſtici cogi poſſint, vt vendant vinum proprium in locis deſtinatis?

NOn poſſunt. S. Congregatio immunitatis in vna Conuerſanen 14. Ianuarii 1653. Eſt enim contra libertatem Eccleſiaſticam. 1

CONSVLTATIO CCCCLI.

An patentati ab Epiſcopo ſint exempti à repræſalijs tam in perſona, quàm in bonis?

REſpondeo, gaudere exemptione quatenus ſint officiales, non verò ſimplices patentati. Ita S. Congregatio Concilii in vna ciuitatis Plebis die 7. Martii 1651. 1

CONSVLTATIO CCCCLII.

An domus Collegij de Propaganda fide gaudere debeat priuilegio Immunitatis Eccleſiaſticæ quoad confugientes?

AFfirmatiuè. Atque ita reſolutum fuit à S. Congregatione immunitatis die 8. Martii 1650. 1

CONSVLTATIO CCCCLIII.

An Clerici in minoribus gaudeant immunitate bonorum ſibi donatorum cauſa ſtudij?

GAudent tanquam bona Eccleſiaſtica. An verò eiuſmodi cauſa ceſſauerit, debet cognoſci ab Epiſcopo. Ita S. Congregatio in vna Marſicana die 16. Ianuarii 1663. Eſt contra Riccium *p. 4. collect. 901.* Textus enim Bullæ Cœnæ Domini loquitur generaliter ac proinde intelligitur de quibuſcunque Eccleſiaſticorum bonis, ſiue patrimonialia ea ſint, ſiue donata, ſiue empta, aut quouis alio titulo quæſita. Quod docet Duard. ad dictum locum Bullæ, Filiuc. Reginal. Alter. Leſſius & alii, ac ſpeciatim Diana *p. 1. tr. 2. reſ. 42.* vbi cum Duardo refellit Authores, qui conſuetudinem Regni Neapolitani approbant, tuenturque. 1

CONSVLTATIO CCCCLIV.

AN Clerici, qui viuunt in communi cum laicis poſſint cogi ad diuidendum ſua bona, vt colligetur portio eorundem laicorum? Affirmatiuè, idque per Iudicem Eccleſiaſticum, etiam ex officio. S. Congregatio in eadem Marſicana die & anno quo ſupra. 1

CON-

CONSVLTATIO CCCCLV.

An Clericus coniugatus, qui habitum dimiſit, & militiam exercuit poſſit habitum reaſſumere?

1 POteſt reaſſumere habitum, & ideò gaudere. Ita Sac. Congregatio in vna Recanaten die 11. Decembris 1663. Quod etiam docet Cucchus, & Clarus *lib.* 5. *recept.* §. *fin. quaeſt.*36. *num.*15. alijque multi contra plures, ac ſpeciatim Auendagnum *de exeq. mand. Reg. lib.* 1. *cap.* 22.

CONSVLTATIO CCCCLVI.

1 AN domus Eccleſiæ, quæ inſeruit pro habitatione Sacriſtæ, etſi ab Eccleſia diſiuncta, gaudeat immunitate? Reſpondeo, gaudere. Ita S. Congregatio Immunitatis die 28. Februarij 1662.

CONSVLTATIO CCCCLVII.

An apotheca vnita palatio Epiſcopi, quod coniunctum eſt Eccleſiæ Cathedrali, & locata laicis gaudeant immunitate?

1 REſpondeo, apothecas locatas laicis habentes ingreſſum in platea, vel via publica non gaudere. Ita cenſuit eadem S. Congregatio Immunitatis die 28. Februarij 1662. in vna Narnien.

CONSVLTATIO CCCCLVIII.

1 AN domus contigua Eccleſiæ, quæque vltra ianuas in via publica, habet etiam egreſſum in Choro eiuſdem Eccleſiæ gaudeat immunitate? Reſpondeo. Si eſt domus laicorum non gaudet. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis eadem die 28. Februarij 1662. in vna Pennen.

CONSVLTATIO CCCCLIX.

1 AN Clericus, quamuis gauderet Immunitate, extractus tamen ex mandato laicali à loco immuni, & conſignatus poſtea Curiæ Epiſcopali, contrauenerit obligationi de tuto carcere? Reſpondeo, non contraueniſſe atque adeò non teneri ad pœnam. Et ita cenſuit Sac. Congregatio Immunitatis in vna Baren die 10. Decembris 1658.

CONSVLTATIO CCCCLX.

1 AN Epiſcopus poſſit extrahere à loco immuni vxorem, ſiue filium Cuſtodis Montis Pietatis, ſiue alios ad effectum illos examinandi tantum & cum intentione eos reſtituendi eidem loco immuni, eo quod vti informatis poſſit ab eis habere notitiam de fraudibus ab ipſo Cuſtode in damnum graue eiuſdem Montis commiſſis? Reſpondeo in caſu de quo agitur nihil. Ita reſpondit S. Congregatio Immunitatis Epiſcopo Peruſino die 27. Nouembris 1654.

CONSVLTATIO CCCCLXI.

1 AN ſolutio carolenorum 42. pro foculario impoſita à Regijs ſit perſonalis, non autem realis, ita ut ab ea ſint exempti Clerici coniugati, & Diaconi ſeluagii? Reſpondeo, eſſe exemptos, quia huiuſmodi onus eſt perſonale. Et ita declarauit Sac. Congregatio Immunitatis die 27. Nouembris 1654. in vna Oppiden. Quæ vti vltima declaratio attendenda eſt.

CONSVLTATIO CCCCLXII.

AN cauſæ etiam mercedum motæ contra Sodalitates ſæcularium erectas authoritate ordinaria ſpectent ad forum ſæculare? Negatiuè, ſed ſpectant ad forum Eccleſiaſticum, & proinde Epiſcopi eas tueri debent. Ita Sac. Congregatio Immunitatis in vna Mediolanen die 27. Nouembris 1654. Et docent Nouarius, Riccius, Peregrinus apud Dian. *p.*4. *tr.*1. *reſ.*37. Idque etiamſi auctoritate Ordinarii non ſint erectæ, quia ſufficit quod in illis opera pietatis exerceantur, cùm huiuſmodi priuilegium non detur loco, ſed cauſæ. Eſt contra Apont. *vol.*1. *conſ.*18. Viuium *in addit. ad deciſ.*517. *num.*40. & Gabrielem *in com. opin. concl.*5. 1

CONSVLTATIO CCCCLXIII.

AN filii legitimi, & naturales Clericorum gaudeant priuilegio fori? Gaudere, durante vita patris. Ita cenſuit Sac. Congregatio Immunitatis die 28. Aprilis 1654. In vna Vrbania, & docet Decian. *in tract. crim. lib.*4. *cap.* 9. *num.*49. Quia reputantur vna & eadem perſona, *l. fin. C. de impub. l. Cum ſcimus*, §. *fin. C. de agric. & cenſ. lib.* 10. Quod proſequuntur Carolus de Graff. Nouarius, Squillantes & alij. 1

CONSVLTATIO CCCCLXIV.

AN domus parochorum, licet non adhæreant Eccleſijs, ſint immunes? Affirmatiuè. Quare S. Congregatio Immunitatis die 10. Decembris 1658. in vna Forlimpopoli mandauit quod pro violata immunitate domus parochialis procedatur ad cenſuras. 1

CONSVLTATIO CCCCLXV.

AN Epiſcopus poſſit carcerare Regulares renuentes, & impedientes extractionem rei à ſui Eccleſiis? Non poteſt, ſed, ſi eos carcerauerit, debet eos conſignare ſuperioribus Regularibus, qui tenentur ipſos tranſmittere ad Vrbem, & interim facere certiorem S. Congregationem Immunitatis. Ita reſoluit eadem S. Congregatio in vna Cathanen die 16. Nouembris 1655. 1

CONSVLTATIO CCCCLXVI.

AN familiares, & Coloni Eccleſiaſticorum teneantur iuſſi ire ad bellum, & ſeruire in aliis ſunctionibus pro ſeruitio Principis, ſeu communitatis, & ad onera conſiſtentia in ſolutione frumenti, & aliorum fructuum? Reſpondeo, Colonos habentes qualitates Coloniæ, & famulos Eccleſiaſticorum non poſſe cogi ire ad bellum, niſi ex ingenti, & præciſa neceſſitate, nec ad ſolutionem oneris conſiſtentis in frumento, vel imbottatus vini, nec ad hoſpitationem militum in bonis Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticorum. Et ita declarauit Sac. Congregatio Concilii pro parte Cleri Caſalenſis die 28. Auguſti 1635. ſub Cardinali Gypſio. 1

Sed an propriè dicantur Coloni, & proprias Coloniæ qualitates habeant illi, qui colunt agros & vineas Eccleſiaſticorum, appellanturque Coloni partiarii, vulgo Mezaroli, diuidendo cum Dominis certam fructuum partem, ita vt in prædicta S. Congregationis declaratione comprehendi debeant? S. Congregatio immunitatis aliàs reſpondit, Colonos partiarios Eccleſiaſticorum dici etiam illos, qui vulgo vocantur *Mezaroli*. 2

CON-

CONSVLTATIO CCCCLXVII.

1 AN familiares, qui actualiter inſeruiunt perſonis Eccleſiaſticis, ſint immunes? Iſtos gaudere iiſdem immunitatibus à gabellis, quibus gaudent Eccleſiaſtici reſoluit S. Congregatio Epiſcop. 12. Martij 1602. in vna Licien, & S. Congregatio Immunitatis frequenter.

CONSVLTATIO CCCCLXVIII.

1 AN contra attentantes extrahere reum ab Eccleſia, effectu non ſequuto, poſſit procedi? Videtur negatiuè reſpondendum, quia dictus actus non continet delictum conſumatum. Quando autem imponitur pœna ob aliquod delictum, id debet eſſe conſumatum in actu externo, nec ſufficit conatus & attentatio, vt docent communiter Doctores. Verùm tenendum eſt, affirmatiuè, idque ob ſcandalum, & irreuerentiam. Ita iuſſit S. Congregatio Immunitatis Epiſcopo Aſculano, vt procederet ſeruatis ſeruandis contra Barócellum tamquam violatorem; quia manus iniecerat in confugam attentando eum ab Eccleſia extrahere, tametſi non extraxerit. Quod etiam docent Peregrin, Mar. Ital. Farinac. & alij apud Dianam *p.1.tr.1.reſol.15.* contra Gambacur. & alios nonnullos, ac elicitur ex Conſtitutione Gregoriana, quæ comprehendit etiam attentantes.

CONSVLTATIO CCCCLXIX.

1 AN delicta famulorum inſeruientium Colonis menſæ Epiſcopalis, ſiue Eccleſiaſticorum commiſſa in poſſeſſionibus Eccleſiaſticis cognoſci debeant à foro laicali? Negatiuè, ſed ſpectant ad Curiam Eccleſiaſticam. Ita S. Congregatio Immunitatis in vna Auximana 25. Septembris 1663.

CONSVLTATIO CCCCLXX.

1 AN delinquens propè Eccleſiam ſpe confugij gaudeat immunitate? negatiuè reſpondendum videtur. Decretum enim eſt *cap. fin. de immun. Eccleſ.* cum qui ſpe ad eadem ſacrum confugiendi deliquerit, iure aſyli non adiuuari. Quia patratum facinus præuiſo commodo indignum reum reddit. At reſpondeo gaudere. Ita cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna Verulana 2. Maij 1651. mandauitque abſolui Cancellarios ſæculares, qui ab Eccleſia confugam extraxerunt ſub prætextu quod non gauderet cùm propè illam deliquerit. Eſt contra Gambac. Farinac. Tanner. & pleroſque alios. Ratio deſumitur ex Conſtitutione Gregorij XIV. quæ hunc caſum non excipit. Ita etiam ante eam Conſtitutionem docuit Decianus, Suarez & alij, & poſt illam Fagundez, Peregrinus, & communiter Doctores, & conſtat etiam ex ſequentibus declarationibus eiuſdem ſacræ Congregationis in Mileten die 4. Decembris 1629. Sacra &c. cenſuit, Oratorem gaudere immunitate Eccleſiaſtica etiamſi propè Eccleſiam homicidium commiſerit. Et in Florentina die 11. Auguſti 1631. Sacra &c. cenſuit, Oratorem gaudere debere immunitate Eccleſiaſtica, & maximè quia non fuit ſequuta mors, etiamſi exiens ab Eccleſia deliquerit, & ad eandem poſtea confugerit, ſed locum eſſe poſſe conceſſioni, ex ſpeciali gratia Santiſſimi, & in vna Dertonen. 9. Septembris 1670.

CONSVLTATIO CCCCLXXI.

1 AN Capella carcerum vel contigua Carceribus gaudeat immunitate? Non gaudere reſoluit S. Congregatio Immunitatis in vna Tudertina 12. Iunij 1663.

CONSVLTATIO CCCCLXXII.

An Clerici coniugati poſſint exercere officia Magiſtratus Secularis, puta Syndici, Auditoris, Prioris, & id genus alia?

NEgatiuè. Hinc cum ſupplicaret S. Congregationi Immunitatis Doctor Giobbus Giobbi Clericus coniugatus Ciuitatis Caſtellanæ his verbis, *che ſi dichiaraſſe ch'egli poſſa godere l'honore di Capo Priore, come godonogli altri Cittadini, non dandoſi opera à negotiatione di ſorte alcuna, ma ſolo ſi aſſiſte al buon gouerno della Patria.* Vicarius generalis reſpondit libello ſupplici ſibi tranſmiſſo Clericum coniugatum eſſe capacem officij, poſſeque eligi, & gaudere priuilegio fori, ſi vacet negotiationi licitæ, nihilominus S. Congregatio reſcripſit quod ab huiuſmodi officijs abſtineat die 2. Maij 1651. 1

CONSVLTATIO CCCCLXXIII.

AN domus Canonicales, ſiue beneficiatorum, quæ laicis locantur, gaudeant immunitate? In hac re in vna Peruſina die 14 Maij 1652. S. Congregatio Immunitatis petenti Gubernatori Peruſino, *che hauendo introdotto i Canonici e Cappellani beneficiati della Catedrale di Perugia di affittare le loro ſtanze della Canonica, e in particolare a' delinquenti e à debitori, che iui ſi ricouerano per confugio, e naſcendo di ciò inconuenienti ſi ricorre per opportuna prouiſione*, ita reſpondit, habitationes huiuſmodi non locentur laicis, neque alijs. Atque ex his elicitur, quod gaudeant, quamuis laicis non debeant locari. Vide Dianam, *p.3.tr.1.reſ. 71.* ibique Decianum, Ambroſinum, & Bonacinam contra Peregrinum, & alios. 1

CONSTLTATIO CCCCLXXIV.

AN ſtuprum voluntarium à laico commiſſum ſit mixti fori, vel præuentione fiat de foro Eccleſiaſtico? Reſpondeo negatiuè, ſed ſpectare ad Iudicem laicum. Ita cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna Ciuitatis Caſtellanæ 14. Februarij 1652. 1

CONSVLTATIO CCCCLXXV.

COnfraternitates aliquæ ſæculares habent ædiculas, in quibus Confratres veſtibus ſe induere ſolent, ibique cruces, & alia ſupellectilia Confraternitatis ſeruare, quarum feneſtræ in clauſtrum Regularium proſpectum habent, & per eorumdem Regularium Eccleſiam neceſſario tranſire debent, qui volunt ad eas accedere, quarum occaſione nonnulli forum ſæculare ſubterfugientes aliquando ibi ſe recipiunt, ac etiam cum mulieribus pernoctant. Et cum dicti Regulares prætendant Epiſcopum nullam poſſe ibi exercere iuriſdictionem, ideò petitur quid in hac re ſit agendum? Reſpondeo, Epiſcopos in his caſibus habere iuriſdictionem delegatam ex literis generalibus. Et ita declarauit S. Congregatio Immunitatis in vna Ortonen. 14. Februarij 1642. 1

CONSVLTATIO CCCCLXXVI.

AN Clerici diuites tempore penuriæ poſſint cogi ab Epiſcopo ad vendendum ſuum frumentum? Reſpondeo, ſtante neceſſitate poſſe cogi ad pretium honeſtum, idque authoritate Sedis Apoſtolicæ, *cap. Non minus de Immun.* licet de iure non cogerentur. Et ita cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna Brunduſina 7. Aprilis 1641. Eſt contra Iuriſconſultos, & aliquos theologos, nominatim Ortiz, Salas, & Valerum, qui tenent poſſe cogi à magiſtratu ſæculari. Quod etiam aſſerunt Ioan. de Heuia, & Bobadilla apud Dian. *p. 1. tr. 2. reſol. 9.* Sed perperam. Quia ſæculares nullam habent in Clericos poteſtatem, eorumque legibus tenentur vi tantum directiua, ac proinde cogendi ſunt à ſuo Iudice. Vide Duard. 1

Duard. *in Bull.Cœn. lib.* 2. *can.* 15. *q.* 17. *num.* 45. Madium & alios.

CONSVLTATIO CCCCLXXVII.

1 AN Clerici ſeluagij poſſint eligi in officiales ſiue miniſtros Magiſtratus ſæcularis? Non poſſunt, quia ſunt immunes. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis eadem die 7. Aprilis 1641. in vna Vritana, in qua iuſſum fuit Vicario Capitulari, vt tueatur exemptionem Clericorum ſeluagiorum iuxta decretum Gregorij XV. & non obediat hortatorijs.

CONSVLTATIO CCCCLXXVIII.

1 AN quantitas grani, vini, olei, ac ſimilium, quæ datur pro eleemoſyna tam ex parte dantis, quam recipientis debeat ſoluere gabellam? Reſpondeo negatiuè. Ita cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna Camerinen. die 12. Decembris 1651. ſcilicet pro pane, carne & ſimilibus diſtribuendis in eleemoſynas pauperum non eſſe ſoluendam gabellam. Et explicatius in vna Oſcen. die 12. Februarij 1658. nimirum gabellam non deberi pro eleemoſynis tam datis, quàm receptis.

CONSVLTATIO CCCCLXXIX.

1 AN conductores bonorum Eccleſiaſticorum teneantur ex fructibus inde perceptis ad gabellam, non obſtante quod ijdem fructus percipiantur ab ipſis Affictuarijs, qui ſunt perſonæ laicæ? Reſpondetur negatiuè, ſed huiuſmodi fructus gaudent exemptione à gabellis. Et ita cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna Aſſiſien. die 4. Decembris 1657. Eſt enim priuilegium reale.

CONSVLTATIO CCCCLXXX.

1 AN Clerici coniugati, qui ob paupertatem ſe exercent in agricultura, vel in alio opere non tamen ſordido, debeant eſſe immunes à ſolutione capitationis, quæ imponitur perſonæ abſque vlla conſideratione bonorum? Affirmatiuè, nempè gaudere tamquam bona Eccleſiaſtica. Et ita cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna Oppiden. die 7. Augusti 1641. Quia his Clericis licita eſt negotiatio honeſta victus cauſa, licet alijs Clericis ſit interdicta, *arg. ex cap. Ioannes, de Cler. coniug.* Nec poſſunt cogi ad deſiſtendum per priuationem priuilegiorum clericalium, quibus gaudent. Quia nullibi id cauetur de Clericis coniugatis & rei licitæ operam dantibus. Videndus Sanch. *de matr. lib.* 7. *diſp.* 46. *num.* 26. contra Farinac. & alios *num.* 25. relatos.

CONSVLTATIO CCCCLXXXI.

1 AN Epiſcopus poſſit procedere etiam contra laicos complices in delicto à Clericis commiſſo? Reſpondeo poſſe ac debere cognoſcere de tota cauſa. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis tum in vna Policaſtren. 30. Auguſti 1641. tum in vna Vrbeuetana 19. Iulij 1661. tum in vna Ferentilli 28. Septembris 1666. ac ſæpè alibi. Idque ob cauſæ connexionem, & ne contrariæ ſententiæ proferantur, & quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum. Id ipſum docent Martha, Maynardus, Duardus, Bellettus & alij, quos ſequitur Dian. *p.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 1. *& p.* 4. *tr.* 1. *reſol.* 7. *text. in cap. Quod in dubijs*, vbi Gloſ. *de conſecr.* & obtinere exiſtimant per text. in *cap. Per tuas extr. de arb.* Felin. *in cap. Placuit n.* 6. *de præſcript.* Hyppol. *ſing.* 180. *num.* 1. *& ſing.* 167. *num.* 1. Matth. *ſing.* 143. Boſſius prolixè *tit. de for. comp. num.* 146. Eſtque contra Ceuallos, Gutierez, Mexiam, Bonacinam, Francum, Couarruuiam, Molinam, & Villadiegum, præſertim verò contra Capyc. Iul. Clar. & Gail. *de pac. pub. cap.* 1. *num.* 29. dicentes hoc moribus noſtris non obſeruari, & quemlibet ſuo Iudici tradi. At falsò, vt ex adductis reſolutionibus. Qua etiam de re vide Ludouic. *deciſ. Luc.* 26. *num.* 18. *p.* 2. Decian. *lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 44. & Ambroſinum *de immun. cap.* 10. *num.* 5. vbi argumenta Molinæ ſolidè euertit. Item Scacciam *de iudic. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 24. alioſque apud ipſum. Quod abſque dubio procedit, ſi Iudex Eccleſiaſticus præuenerit.

CONSVLTATIO CCCCLXXXII.

AN rei confugientes ad Eccleſiam ob crimina excepta poſſint armata manu etiam cum fractura oſtij Conuentus Regularium iuſſu & cum aſſiſtentia Vicarij Epiſcopalis ab eodem Conuentu extrahi, ſi ijdem Regulares extractioni ſe opponerent? Poſſunt. Ita cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna Conſentina, & Tropien. die 13. Iulij 1642. 1

CONSVLTATIO CCCCLXXXIII.

AN Capitanei, ſiue Officiales militiarum locorum, qui ſubiacent iuriſdictioni temporali Epiſcoporum, gaudeant priuilegio fori, ceu qui actualiter inſeruiunt Epiſcopis? Non gaudent. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis in vna Senogallien. 13. Iulij 1642. 1

CONSVLTATIO CCCCLXXXIV.

AN mancipia Turcica gaudeant immunitate Eccleſiaſtica? Reſpondeo, gaudere. Ita S. Congregatio Immunitatis in vna Licien. 13. Iulij 1649. Quia priuilegium immunitatis non eſt conceſſum intuitu perſonarum, ſed loci, ac proinde ad quaſlibet perſonas extenditur, Bart. Bald. Faber, alijque innumeri apud Farinac. *de Immun. c.* 5. *num.* 7. contra Gambacurtam, qui hanc ſententiam parum tutam appellauit. 1

CONSVLTATIO CCCCLXXXV.

AN Epiſcopo liceat aperire ac retinere furnum pro abundantia? Reſpondeo, licere. Ita in vna Ciuitate Caſtellana cenſuit S. Congregatio Immunitatis die 29. Maij 1657. 1

CONSVLTATIO CCCCLXXXVI.

AN & quomodo Tertiariæ gaudeant priuilegio fori? Reſpondeo, hac in re S. Congregatio Immunitatis die 10. Nouembris 1638. inhærendo declarationibus S. Congregationis Concilij Tridentini cenſuit in vna Interamnen. Tertiarias frui debere priuilegio fori, ſi habitum aſſumpſerint & virginalem, ſeu cœlibem, aut caſtam vidualem expreſſo voto, vitam elegerint, etiamſi in proprijs, vel conſanguineorum, ſeu affinium domibus habitent, & dictum habitum ſuſceperint & votum emiſerint poſt litem motam. Quod etiam docet Pontius, Portellus, Cherubinus, & cæteri. Eſtque contra Barboſam & alios apud ipſum, Carolum de Graſſ. ac Ceuallos. 1

CONSVLTATIO CCCCLXXXVII.

AN Magiſtratus ſæculares, vt facilius exigatur gabella farinæ poſſint, prohibere Eccleſiaſticis, ne molant frumentum pro vſu proprio ac eorum familiæ in proprijs Molendinis, poſitis in eorum domibus? Non poſſunt, eſtque contra libertatem Eccleſiaſticam, atque adeò acriter iniungendum Epiſcopis, vt eam tueantur. Ita cenſuit S. Cõgregatio in vna Vgentina die 3. Aprilis 1643. 1

CONSVLTATIO CCCCLXXXVIII.

AN Clerici coniugati gaudeant priuilegio fori etiam in ciuilibus? Affirmant Doctores apud Sanchez *de matr. lib.* 7. *diſp.* 36. *num.* 21. *ex cap. vn. de cler. coniug. in* 6. & *cap.* 2. *de for. comp.* Negant cæteri, quos ipſe ſequitur *num.* 22. *&* 23. Reſpondeo gaudere priuilegio fori etiam in ciuilibus. Item & Canonis, attenta conſuetudine, quæ non eſt improbanda. Ita cenſuit S. 1

Con-

Congregatio Immunitatis die 3. Aprilis 1643. in vna Policaſtren. Quod etiam tenent Specul. *in tit. de comp. Iud. ad d.* §. 1. *nu.* 24. Franc. *in d. cap. vn.* Cepol. *conſ. crim.* 10. Mandoſ. ad Lap. *alleg.* 40. & 118. Borrel. *in ſpecul. rubr.* 11. Ricc. *p.* 3. *dec.* 170. *num.* 1. Anton. de Marin. *reſol. cap.* 58. *num.* 2. ex Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 6. *de refor.* contra Pereiram, Corream, Antonium de Ballis, Danſam, Capoblancum & alios.

CONSVLTATIO CCCCLXXXIX.

1 AN violans immunitatem Eccleſiaſticam poſſit abſolui virtute Iubilæi? Non poteſt. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis in vna Cathacen. die 3. Aprilis 1643. vt fuit declaratum ab eadem S. Congregatione ſub die 20. Aprilis 1673. his verbis. *I violatori dell' Immunità, libertà, e giuriſdittione Eccleſiaſtica non ponno eſſer aſſoluti vigore iubilei dalla ſcomunica, nella quale ſono ſtati dichiarati incorſi, ma debbono omninamente ricorrere a queſta S. Congregatione ſopra le controuerſie giuriditionali per ottenere l'aſſolutione, la quale non gli ſi concede ſenza ſoddisfattione della parte offeſa ſecondo lo ſtile inueterato della medema S. Cōgregatione.* Quod etiam habetur ex epiſtola eiuſdem S. Congregationis ſub die 4. Februarij eiuſdem anni data Epiſcopo Molphitenſi tenoris ſequentis. *Illuſtre e molto Reu. Monſignor come fratello. La ſomma clemenza di noſtro Signore atteſa l'atteſtatione di V. S. ch'il Capitan Giouanni Piſanello Napolitano habbia dato la libertà a Domenico di Aleſſio di Bitonto fatto da eſſo eſtrarre di Chieſa che ne habbia ottenuto anche la remiſſione, condeſcende, che V. S. aſſolua etiam priuatamente il ſudetto Capitano, comunicandoſele per la preſente lettera la facoltà neceſſaria ſtante che il riſpetto di eſſer ſtato aſſoluto vigore Iubilei non deue in caſi di violata immunità Eccleſiaſtica hauerſi in conſideratione. E Iddio la preſerui.* Poterunt igitur Confeſſarij, qui ſecus ſentiebant, ſe conformare menti Sedis Apoſtolicæ, abſque eo quod amplius laborent in interpretatione Bullæ Iubilæi cum periculo animarum. Et in Hieracen. *Eſſendoſi eſpoſto nella S. Congregatione, che Domenico Strangeſ già Vicario foraneo nella Terra di San Luca, dioceſe di Gerace, eſpoſe altre volte, che D. Carlo Gambacorta, fratello del Duca d'Ardore, e altri eſtraſſero dalla Chieſa due banditi, gli fe ſubito decapitare, e perche l'oratore cooperò alle diligenze fatte dal Veſcouo in iſcomunicare detti eſtrattori, il Duca fe carcerare e dar lo sfratto a molti ſuoi parenti, e poi fe carcerare eſſo medeſimo con iſtraſcinarlo con vna corda al collo, hauendogli in oltre danneggiato vngiardino, e ſaccheggiata la caſa. Onde ſcrittone al Veſcouo per informatione riſponde, che il detto D. Carlo, e complici furono aſſoluti con l'occaſione del giubileo, hauendone ottenuto la remiſſione della parte.* Sacra Cong. reſpondit, *Abſolutionem non ſuffragari. Ideò reaffigantur cedulones.*

CONSVLTATIO CCCCXC.

1 AN qui ob rixam è feneſtra domus immunis Eccleſiæ ſclopeto occidit exiſtentem in Eccleſia, gaudeat immunitate? Gaudet. Ita S. Congregatio Immunitatis in vna Puteolana die 14. Iunij 1661. Eſt contra Riccium, Delbene, Portellum, Megalam, Palbum, & alios.

CONSVLTATIO CCCCXCI.

1 AN laicus percutiens alium laicum in Eccleſia, incurrat aliquam excommunicationem? Reſpondeo incurrere excommunicationem minorem. Ita cenſuit S. Congregatio Immunitatis in vna nullius die 18. Iulij 1628.

CONSVLTATIO CCCCXCII.

1 AN concedenda ſit abſolutio in foro conſcientiæ, & an etiam in foro exteriori ijs, qui ſeruatis ſeruandis, fuerunt declarati excommunicati ob extractionem ab Eccleſia, quando extracti fuerunt ab eiſdem, vel de eorum ordine occiſi, ſeu ad mortem damnati, ex quo Eccleſia non poteſt reintegrari? In hac re S. Congregatio in vna Oppiden. die 13. Decembris 1633. cenſuit, abſolutionem in foro conſcientiæ negari non poſſe, in foro autem exteriori fuit varia, ſed pro maiori parte Eminentiſſimi exiſtimarunt, abſolutionem quidem differri, ſed non abſolutè denegari, conſiderando circumſtantias facti in caſibus particularibus, ac propterea in caſu, de quo agebatur conceſſa fuit. At verò eadem S. Congregatio die 15. Martij 1661. hoc dubium ad Sacram Pœnitentiariam remiſit. Ex quibus elicitur eiuſmodi excommunicationem eſſe Summo Pontifici reſeruatam contra Dianam & alios ab ipſo relatos *p.* 1. *reſol.* 43. Quod oſtendit perpetua praxis S. Congregationis Immunitatis.

CONSVLTATIO CCCCXCIII.

AN Clericus bigamus à Sede Apoſtolica diſpenſatus gaudeat priuilegio fori? Reſpondeo, data diſpenſatione, gaudere. Ita S. Congregatio in vna Mediolanen. die 11. Iulij 1662. 1

CONSVLTATIO CCCCXCIV.

AN in cauſis violatæ immunitatis Eccleſiaſticæ poſſint Archiepiſcopi procedere ſaltem in deuolutiuo in gradu appellationis à ſententijs ſuorum Suffraganeorum? In hac materia Sacra Congregatio Immunitatis ſub die 15. Octobris 1628. ſcripſit literas circulares Archiepiſcopis Italiæ, quibus præcipiebatur, quod in ijs cauſis ab eorum Curijs non relaxentur inhibitiones, nec ad aliquem actum procedatur, niſi prius certiorata eadem Sacra Congregatione. Ita enim ſcripſit: *Quando ſi tratta d'appellatione ò di ricorſi in cauſe di violationi d'immunità, di libertà e di giuriſdittione Eccleſiaſtica, e di cenſure per dette cauſe fulminate, non dourà V. S. permettere, che da coteſta ſua Curia Arciueſcouale ſi rilaſcino inibitioni, nè ſi proceda ad atto alcuno, ſe prima non ne ſarà dato ragguaglio à queſta S. Congregatione ſopra le controuerſie giuridittionali, e da queſti Eminentiſſimi miei Signori riceuutone l'ordine che giudicheranno opportuno di darle. Coſi eſeguirà V. S. inuiolabilmente con far regiſtrare la preſente negli atti della Cancellaria di detta Curia Arciueſcouale, e darne auuiſo alla medema S. Congregatione, il tutto ſotto quelle pene che à noſtro Signore parerà di dare a' traſgreſſori, mentre &c.* Sed quoniam Archiepiſcopi cum Panormitanus, tùm Meſſinenſis ſuis literis conqueſti fuere, ſibi hoc modo ſecundas inſtantias auferri, S. Congregatio eis reſpondit ſub die 6. Ianuarij 1629. mentem S. Congregationis non eſſe, cauſas huiuſmodi ad Romanam Curiam trahere, nec ijs Curias Archiepiſcopales priuare, ſed tantum illas admonitiones, eaque conſilia exhibere, quæ ad reintegrationem violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ opportuniora, magiſque neceſſaria iudicarentur. Et licet aliquando ſimpliciter reſcriptum fuerit in eiuſmodi cauſis nullas dari appellationes, prout in vna Marianen. 19. Maij 1648. attamen pluries cenſuit, Archiepiſcopos poſſe cognoſcere cauſas in deuolutiuo, nempè in vna Cathacen 30. Maij 1268. in vna Acernen. 10. Iunij 1636. & 8. Auguſti 1645. ac in vna Beneuentana 22. Nouembris 1639. His tamen non obſtantibus eadem S. Congregatio, re maturè perpenſa atque diſcuſſa, die 19. Iulij 1661. reſoluit, eiuſmodi literas circulares ſeruandas eſſe in omnibus & per omnia. 1

CONSVLTATIO CCCCXCV.

An reductio cenſuum, aliorumque redituum, per Magiſtratum ſæcularem facta, afficiat etiam Eccleſiaſticos?

NEgatiuè. Ita ſæpè declarauit S. Congregatio Immunitatis, præſertim in vna Nouarien. die 27. Nouembris 1654. & in vna Neapolitana die 23. Iulij 1652. his verbis: *Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium ſuper Immunitate, ac libertate Eccleſiaſtica, & Controuerſijs Iuriſdictionalibus præpoſitorum, viſis Pragmaticis,* 1

ticis, & præcipuè illa, quæ fuit ſub die 5. Septembris proximè præteriti publicata ſuper reductione ad quinque pro centenaria annuorum redituum, & Gabellarum cum Regio aſſenſu emptarum, ſiue alio quocumque modo acquiſitarum &c. poſt maturam diſcuſſionem, facto verbo cum Sanctiſſ. D. N. declarauit, & declarat omnes, & ſingulas prædictas pragmaticas, necnon quaſcumque alias ordinationes ſuper præmiſſis emanatas, & publicatas non comprehendiſſe, neque comprehendere, & non potuiſſe, nec poſſe comprehendere Eccleſias, Monaſteria, loca pia, nec perſonas Eccleſiaſticas, eorumque res, bona, iura, reditus, prouentus, & gabellas ab eis, vel pro eis, ac eorum nominibus emptas, empta, vel ab alio quouis titulo acquiſitas, & acquiſita, & quocumque modo ad eos, & eas, ac ea ſpectantes, & pertinentes, ac ſpectantia, & pertinentia, & Propterea nullum ex dictis Pragmaticis, ac alijs quibuſcumque ordinationibus illatum fuiſſe, nec eſſe, neque inferri potuiſſe, nec poſſe præiudicium, ſed liberum illis fuiſſe, ac eſſe vti quibuſcumque iuribus, eis, ac cuilibet eorum competentibus perinde, ac ſi Pragmaticæ, atque ordinationes prædictæ non emanaſſent.

2 *Inſuper pro executione huius Decreti eadem Sac. Congregatio facto etiam verbo cum Sanctiſſimo iniungendum cenſuit, ac iniunxit omnibus, & ſingulis Archiepiſcopis, Epiſcopis, ac alijs Ordinarijs inferioribus, quod eiſdem Eccleſijs, Monaſterijs, & Pijs locis, ac perſonis Eccleſiaſticis efficacis defenſionis præſidio in præmiſſis aſſiſtant, & contra quaſcumque perſonas, Collegia, Ciuitates, Vniuerſitates, & loca, quantumuis aliàs exemptas, & exempta, & quouis priuilegio, titulo, ac praeminentia ſuffultos, & ſuffulta, licet ſpecialiter, nominatim, ac indiuiduè aliàs exprimendas, & exprimenda contradicentes, & contradicentia, ac ſe opponentes, & ſe opponentia obſeruantiæ, & executioni præſentis decreti, ſeu illam quomodocumque impedientes, vel differentes, ac ſuſpendentes, vel aliter quouis modo impugnantes, ſiue illi parere, obſeruare, ac exequi recuſantes, & recuſantia procedant, ac procedere debeant ad declarationem excommunicationis, ac interdicti, etiam generalis appoſitionem, affixionem, & publicationem, & ad alias quaſcumque pœnas à Sacris Concilijs, Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis inflictas. Et ita declarauit, & declarat, non ſolum prædicto, ſed & omni alio meliori modo &c.*

3 Porrò eiuſmodi Pragmaticæ, ſiue ſtatuta in tali ac ſimili caſu, licet non infringant, quoad verba libertatem Eccleſiaſticam, eam tamen infringunt quoad mentem, faciendo fraudem de perſona in perſonam. Eo vel maximè, quia nulla diſpoſitio generalis comprehendit caſus, vel perſonas in ſpecie priuilegiatas, & generalis diſpoſitio non comprehendit quod in ſpecie diſponi non poteſt, *l. Lucius, §. penul. ff. ad municip.* Ac proinde quemadmodum nō poſſunt directè ita nec indirectè defectu poteſtatis afficere Eccleſias, & Eccleſiaſticos, ſeu illis præiudicia inferre, Abb. *in rep. cap. Eccleſia S. Mariæ de Conſtit. nu.* 31. Riminal. *conſ.* 267. *num.* 32. *vol.* 1. Laderchus *conſ.* 103. *n.* 9. Patiſ. *conſ.* 27. *n.* 63. *vol.* 2. & alij communiter. Quapropter in his caſibus poterit Epiſcopus ſic ſtatuentem cogere, vt declaret ſe in ſuo ſtatuto Eccleſias & Eccleſiaſticos non comprehendere. Quod ſi ille facere renuerit, debet ipſe Epiſcopus propria authoritate illud tollere, ac declarare irritum atque nullum. Ita Felin. *in dict. c. Eccleſia S. Mariæ n.* 145. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 34. *n.* 17. & Alter. *lib.* 5. *etiā de cenſur. diſp.* 19. *cap.* 16. *dub.* 54. ac determinauit S. Congregatio Immun. die 7. Dec. 1632. Eſtque contra Pereyram, Cuttellium, & complures alios, quos ſequitur Anguian. *de legib. tom.* 1. *lib.* 2. *contr.* 15. *n.* 33. *& ſeqq.* Princeps enim id nullo pacto ſtatuere poteſt abſque ſpeciali Summi Pontificis facultate, ſiue approbatione quoad reditus, & credita ſpectantia ad Eccleſias, Monaſteria, loca pia, & perſonas Eccleſiaſticas, quorum iuribus ſiue ex contractu, ſiue ex legum, aut ſacrorum Canonū diſpoſitione, vel aliunde prouenientibus nihil omninò detrahere, aut derogare poteſt, cum nullam habeat ſuper eis iuriſdictionem, *d. c. Eccleſia S. Mariæ*, vbi notant Doctores omnes, *de conſtit.* Rebuff. *ad conſtit. Gall. lib.* 2. *de lit. dilat. ar.* 1. *gloſ.* 1. *n.* 32. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſ.* 203. *nu.* 20. *cum ſeq.* Farin. *qu.* 29. *ſub n.* 36. Faber. *in Cod. lib.* 1. *tit.* 9. *de fin.* 20. *num.* 9. Ac ideò ſub eiuſmodi verbis, licet vniuerſalibus, & ampliſſimis hæc non comprehenduntur, Abb. *in cap. A nobis nu.* 4. *de ſent. excomm.* Butr. *conſ.* 40. *ſub n.* 1. Rimin. iun. *conſ.* 81. *num.* 16. *& ſeq.* Honded. *conſ.* 3. *nu.* 16. *& ſeq. lib.* 1. *& conſ.* 20. *num.* 6. *lib.* 2. cum alijs congeſtis à Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. effect.* 2. *num.* 10. *& ſeqq.*

Sed quoniam frequentibus Epiſcoporum relationibus inſinuatur, edictorum huiuſmodi diſpoſitionem de facto contra Eccleſiaſticos æque ac laicos promiſcuè ſeruari, ideò tenentur Principes ſæculares, à quibus emiſſa fuerunt, alio publico edicto declarare, perſonas, ac loca Eccleſiaſtica, eorumque reditus & credita in eis non comprehendit ad *text. in cap. Statutum* 1. *de hæret. in* 6. vtque tradunt Io. Andr. *in cap. fin. ſub nu.* 4. vbi Gemin. *n. item* 4. Anchar. *n.* 1. Franch. *num.* 2. *de immun. Eccleſ. in* 6. Felin. *in dict. cap. Eccleſia S. Mariæ ſub num.* 109. *cum ſeq.* Butr. *d. conſ.* 40. *num.* 2. Surd. *conſ.* 301. *ſub n.* 45. *cum ſeqq.* vbi rectè firmat, quod licet ad Principem ſæcularem ſpectet prouidere circa politiam temporalem, & ea, quæ publicum bonum circa temporalia reſpiciunt, non tamē perſonas, & res Eccleſiæ, vel Clericorum attingere poteſt. Et proinde ad illius ſtatuti validitatem non ſufficit iuſtitia cauſæ, ac bonū publicum, niſi etiam concurrat authoritas. Idem & docent alij relati per Carol. de Graſſ. *d. eff.* 2. *n.* 512. *cum ſeq.* & nos alibi. 4

CONSVLTATIO CCCCXCVI.

QVænam ætas requiratur ad obtinendum Canonicatum in Eccleſia Cathedrali, in qua nondum facta ſit diſtributio Ordinum? Reſpondeo, quando non eſt facta diſtributio, ſufficere quod ſit conſtitutus in vigeſimo primo anno, ita quod poſſit infra annum ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem promoueri. Et ita etiam declarauit Sac. Congregatio Concilij die 4. Auguſti 1654.

CONSVLTATIO CCCCXCVII.

IN quadam Eccleſia erectæ fuerunt duæ Capellaniæ ad nutum amouibiles cum dote ſcutorum ſeptuaginta- quinq; pro qualibet, & cum expreſſa conditione, quod Capellani omnibus & ſingulis Horis Canonicis & miſſis Canonicalibus, & Cōuentualibus in dicta Eccleſia celebrati ſolitis alternis hebdomadis, omnibuſq;, & ſingulis proceſſionibus &c. perſonaliter aſſiſtāt, & aſſiſtere debeant, miſſaſque certis diebus celebrent. Quæritur, an dictæ conditiones ſint proportionatæ Capellanijs ad nutum amouilibus? Reſpondeo, ſeruandas eſſe conditiones in fundatione appoſitas, prout ſeruari mandauit S. Congreg. Concilij in Romana Capellaniarum die 4. Auguſti 1654. *ad cap.* 5. *ſeſſ.* 25. *de reform.* Eiuſmodi enim onera adijciuntur legato in vim conditionis, ſub qua relinquitur emolumentum percipiendum. Et proinde conditio eſt cauſa finalis diſpoſitionis, vt rectè obſeruant Crauet. *conſ.* 59. *num.* 4. Faber *lib.* 6. *Cod. tit.* 22. *defint.* 2. *nu.* 3. & emolumentum in executione ordinatur ad obtinendum finem, tamquam cauſa inductiua illius, qui in intentione fuit cauſa illius. Vnde nō adimplens conditionem, priuatur relicto commodo, & perinde eſt, ac ſi deficeret conditio, aut in pendenti eſſet, ſiquidem eſt conditio reſolutiua, *l.* 1. *C. de his quæ ſub modo*, & notant Gloſ. *ibid.* Cuiac. *in parat. ibid.* Menoch. *conſ.* 79. *num.* 5. *&* 17. Surd. *de alim. tit.* 9. *q.* 6. *n.* 13. *& qu.* 23. *num.* 7. 1

CONSVLTATIO CCCCXCVIII.

An concedenda ſit diſpenſatio, & abſolutio à tribus votis, obedientiæ, paupertatis, & Caſtitatis coniugalis in profeſſione Ordinis militaris S. Iacobi emiſſis cum commutatione in aliud Suæ Sanctitati beneuiſum?

REſpondeo poſſe concedi in votis ſolemnibus, ſi adſit cauſa publica, & in votis ſimplicibus cauſa priuata. Hinc in vna N. Congregatio Concilij die 12. Decembris 1654. fuit pro affirmatiua cum reſtrictione arbitrio Confeſſarij, qui cauſas examinet. Pleriquc enim dicunt, quod huiuſmodi vota ſint ſolemnia ex quo approbata ſunt à Sede Apoſtolica. Alij, quod ſint vota ſimplicia. Omnes, quod requiratur cauſa ad diſpenſandum. 1

Et

2 Et quidem quando Religio non eſt approbata à Summo Pontifice, eius vota poſſe commutari etiam virtute Iubilæi certum puto. Quia cùm talis Religio non ſit vera Religio defectu approbationis, nec etiam eius vota erunt vera vota Religionis.

3 Quod verò ſpectat ad vota Religionis Ordinum Militarium, qui ſolum ſeruant caſtitatem coniugalem, vt ſunt Ordines S. Iacobi, S. Stephani, Calatrauæ, Alcantaræ alijq; huiuſmodi, quod ſint reſeruata, & proinde non poſſunt commutari niſi à Pontifice, & non virtute Iubilæi tenent permulti. Quorum fundamentum eſt. Quia tales Ordines ſunt veræ Religiones.

4 At ego ſentio, vota Religionis, ſeu Ordinis militaris poſſe diſpenſari ab Epiſcopo, & priuilegiatis, atque adeo etiam commutari virtute Iubilæi. Nam ſolum votum Religionis verè ac propriè dictæ eſt reſeruatum, atque adeo exceptum in Bulla Iubilæi. Ordines autem iſti militares, vt magis communiter tradunt non ſunt veræ Religiones. Et dato quod ſint veræ Religiones, adhuc tamen vota, quæ in eis emittuntur, non ſunt perfecta, cùm reſtringantur ad determinatam partem materiæ, vnde vouent ſolùm caſtitatem coniugalem, & ideo non conſtituunt Religionem ſimpliciter, ſed ſolùm ſecundum quid. Itaq; reſeruatio non ſe extendit ad votum Religionis horum Ordinum. Nam non ſe extendit tamquam ſtrictè accipienda ad votum Religionis imperfectum, & ſecundum quid, quale eſt huiuſmodi. Quia non habet pro materia Religionem ſimpliciter & perfectam, ſed ſecundum quid & imperfectam.

5 Hinc ſi quis vouerit paupertatem, & obedientiam poſſet ab inferiore diſpenſari & votum commutare virtute Iubilæi. Quia tale votum non eſt votum Religionis, cum Religio conſtituatur per tria vota ſolemnia. Atque idem dicendum eſt de eo, qui votum emiſerit aſſumendi habitum Religioſorum, qui in aliqua Congregatione viuunt cum aliquibus votis ſimplicibus, aut etiam votum aſſumendi habitum oblatorum. Quia non eſt votum veræ Religionis, cum tales perſonæ non ſint verè Religioſæ, ſiquidem non emittunt tria vota ſolemnia.

CONSVLTATIO CCCCXCIX.

1 AN iuxta conſuetudinem introductam præbendati debeant lucrari diſtributiones quotidianas Horarum Primæ, Tertiæ, Sextæ, & Nonæ, etiamſi ad Chorum accedant, quando decantatur tertius Pſalmus earundem Horarum? Et, an iuxta conſuetudinem introductam ijdem præbendati aſſiſtentes Choro Horæ Tertiæ poſſint lucrari diſtributiones etiam Horæ Sextæ, & aſſiſtentes Horæ Sextæ diſtributiones etiam Nonæ, quamuis dictis Horis perſonaliter non aſſiſtant? Reſpondeo ad vtrumq; negatiuè. Sic etiam declarauit S. Congr. Concilij in vna Seguntina die 12. Decemb. 1654. ad *cap. 12. ſeſſ. 24. de refor.* Ad hoc enim, vt beneficiatus, ſiue præbendatus poſſit lucrari tuta conſcientia integras diſtributiones debet intereſſe omnibus horis. Quare conſuetudo, quæ alicubi poſſet vigere, vt diſtributiones integræ dentur ijs, qui certis Horis interſunt, ac ſi omnibus eſſent præſentes, eſt inualida. Eſt contra Bertrandum *conſ. 118. nu. 6. vol. 6.* Rochum de Curte *in cap. fin. de conſuet. col. 3.* Duegnam *reg. 206.* Hoiedam *de benef. p. 1. cap. 17. n. 11.* Sed noſtra ſententia eſt vera, eamq; amplectuntur Moneta *de diſtrib. p. 2. q. 3. n. 50.* Nauar. *conſ. 8. de Cler. non reſid.* Rodriq. *in ſum. p. 2. cap. 34. n. 2.* Cardinal. *in Clement. 2. de æt. & qual. & ord. præf. q. 17.* Henric. Boich. *in cap. Quia nonnulli de Cler. non reſid. in 6. n. 31. & ſeqq.* Graff. *p. 2. dec. lib. 3. cap. 15. n. 12.* Cenedo *pract. q. 1. n. 39.* Nam per talem conſuetudinem diuinus cultus notabiliter diminuitur, ideoq; eſt reprobanda. Diſtributiones enim fuerunt introductæ ad augendum cultum diuinum, vt ſic facilius præbendati alliciantur ad aſſiſtendum diuinis officijs, vt docent Abb. *in cap. licet de præb. notab. 2.* Rebuf. *in concord. Gall. rubr. de collect. §. 1. v. diſtributionum*, Stephan. Durant. *de ritib. Eccleſ. cap. 25. n. 4.* Gig. *conſ. 144. nu. 12.* Nauar. *de hor. can. cap. 18. n. 10. 11.* Pariſ. *vol. 4. conſ. 33. n. 1.* & conſtat *ex cap. vn. de Cler. non reſid.* vbi Gloſ. *in princ.* & ex Conſtitutione Pij V. quæ eſt 138. in Bullar. edita 1571. 12. Kal. Octob. Quare explodenda eſt opinio Cæſaris de Graff. qui *in dec. 116. n. 8.* ſentit eſſe validam conſuetudinem, qua Clerici lucrantur omnes, & integras diſtributiones quotidianas, ſi diuinis officijs certa quadam parte anni interſint.

CONSVLTATIO CCCCC.

AN tolerari poſſit conſuetudo introducta non augendi diſtributiones quotidianas, quæ pro quatuor Horis, pro miſſa Conuentuali, Veſpere, & Completorio non excedunt quartam partem vnius Iulij, an potius Epiſcopus teneatur illas augere ex maſſa Capitulari vſque ad tertiam partem, ne ſeruitium Eccleſiæ negligatur? Reſpondeo, Conſuetudinem non obſtare. Ita cenſuit S. Congregatio Concilij in vna Seguntina die 12. Decemb. 1654. Quia vt, modò dicebamus, eiuſmodi conſuetudines diminuunt cultum diuinum, atque adeo ſunt inualidæ, ac reprobandæ. 1

CONSVLTATIO CCCCCI.

An emiſſio votorum arguat cultum publicum, ſitque contra decreta de Canonizatione Sanctorum? Quinam dicatur cultus priuatus, quiue publicus?

AFfirmatiuè reſoluendum videtur. Siquidem in ijs decretis *pag. 2. & 3.* non ſolum prohibetur, ne quorumuis hominum cum fama, & opinione Sanctitatis defunctorum imagines, & quodcumque aliud, venerationem, ac cultum præſeferens, aut indicans in Oratorijs, aut locis publicis, vel priuatis, vel Eccleſijs, apponantur, verùm etiam dicta *pag. 3. §. Ad horum ſpecialiter* vetitum legitur ad eorundem ſepulchra, imagines, vel reliquias tabellas votiuas appendi, ac retineri. Quod repetitur in poſterioribus decretis. 1

Nec ſuffragatur, quod aliquando eiuſmodi tabellæ aſſeruantur priuatim in Sacrario interiori Eccleſiæ, vel Monaſterij. Non enim inde euitatur cultus, ſaltem quod eos, qui commorantur, quamuis in loco ſecreto dicti Sacrarij imago, vel reliquia, ſiue ſepulchrum retineatur, vtpotè permiſſa illorum arbitrio ſepulchri, vel reliquiæ, ſiue imaginis contrectatione, inſpectione, ac veneratione. Immò quatenus eiuſmodi cultus exhibitio eſſet priuata, adhuc tamen eſſet contraria decretis. Nam Vrbanus VIII. generaliter vetuit tam in locis publicis, quàm in priuatis quodcumque, cultum, & venerationem præſeferens, aut indicans, ideoque non poſſunt eius decreta reſtringi ad cultum publicum, dum expreſsè loquuntur de quocumq; adhibito etiam in locis priuatis. 2

Quæ ſanè potiori iure procedunt in ſepulchro poſito in Eccleſia, quodq; veneratur cultu priuato. Nam huiuſmodi cultus vti præſtitus in loco publico, nempè Eccleſia, videtur habendus pro ſolemni ac publico, ſicque vetito ab Vrbano, non autem ero ſimpliei priuato non vetito ex ſententia Contelorij *de Canoniz. Sanct. cap. 22. n. 7.* ibi: *Pro ſolemni autem, ac publico cultu intelligendus eſt ille cultus, qui ſit prohibitus ratione loci, vt puta ſi fiat in loco publico, ſeu coram alijs.* Quod comprobat verbis *Clem. 1. de Iud.* ſubdens *num. 8.* quod, licet ſcribentes interpretentur textum *in cap. 1. & 2. de reliq. & vener. Sanct.* prohibere cultum publicum, non ſecretum, hi tamen affirmant, publicum eſſe, habita ratione loci, in quo fit, prorſus reiecta opinione dicentium, nomen publicum intelligendum eſſe de cultu præſtito à perſona publica nomine Eccleſiæ. Cuius authoritate motus idem videtur aſtruere Scacch. *cap. 10. de not. & ſign. Sanct. cap. 1. lit. A.* 3

Verùm in hac reponderandum eſt, valdè differrè emiſſionem votorum ab appenſione & retentione tabellarum votiuarum vetita in dictis decretis. Nam votum, illiuſq; emiſſio nullatenus ſumi poteſt pro tabellis votiuis. Quia ſynomine accipitur oro precibus, & orationibus. Quod propterea per Magiſtrum ſententiarum, teſte D. Thoma 4

2. 2. q. 8.

2.2.*q*.8. *ar*.1. *in corp.* definitur teſtificatio quædam promiſſionis ſpontaneæ, quæ Deo, & de his, quæ Dei ſunt, fieri debet, non ſolum per verba, & exteriora ſigna, ſed & per ſolam cogitationem, & interiorem teſtificationem conſiſtentem in ſolo propoſito voluntatis, ſicut paſſim legitur tam in Sacra Scriptura, vt Leuit. *cap*.27. Eccleſiaſt. *cap*.5. ac alibi, quàm apud Scriptores profanos, vt apud Virgil. *Aenead. lib*.6. & 8. ac Tullium 6. *in Verrem*, & 1. *de legibus*.

5 Cùm ergo id verificari poſſit in priuata, non in publica votorum emiſſione, ac nuncupatione per preces, & orationes fidelium alicuius ſerui Dei interceſſionem piè inuocantium, procuIdubio non eſt trahendum ad appenſionem ac retentionem tabellarum votiuarum. Aliud quippè eſt vota facere & nuncupare, quæ, dum priuato cultu fiunt, non prohibentur. Aliud verò eſt vota ſoluere ac reddere, quales ſunt appenſiones tabellarum votiuarum, & his ſimilia vetita in dictis decretis, vt appoſitè explicat idem Tullius *lib*.3. *de legib.* dicens: *Nonne animaduertitis ex tot tabellis pictis quàm multi votis vim tempeſtatis effugerint?* Immò etiamſi intelligeretur de adimplemento per oblationem tabellarum, vel donariorum, non ideò indicaret cultum publicum, deficiente circumſtantia affixionis in loco publico, in qua conſiſtere publicam venerationem cenſuit Rota *in relat. S. Caroli p*.2. *arg*.14. traditque Contelor. *d. cap*.22. *num*.4.

6 Minus etiam eiuſmodi exhibitio cultus publici deduci poteſt ex retentione imaginis, vel reliquiæ, ſiue ſepulchri in ſacrario interiori. Cùm enim nihil poſitiue fiat, quod publicæ venerationis exhibitionem inducat, nullum contrauentionis inde emergit argumentum, atque adeò nihil ſupereſt ratione loci, quale eſt Sacrarium inferius, quod illius ſpeciem præſeferat. Siquidem decreta Vrbani ſub §. *Poſtmodum verò pag*.6. expreſsè permittunt retentionem & cuſtodiam in ſecreto loco reliquiarum, tabellarum votiuarum, imaginum, lampadum, & aliorum, quæ offeruntur in honorem defunctorum cum fama Sanctitatis, ibi: *Liceat Eccleſiaſticis perſonis* &c. *tabellas, & imagines, ſiue pictas, ſiue ex quauis materia fictas, atque alia quæcumque collatæ gratiæ fidem facientia, &c. recipere, atque approbantibus Ordinarijs, ad quos referre ſtatim omnia teneantur, in ſecreto aliquo ſeorſim ab Eccleſia loco cuſtodire, ibidemque iam amota collocare & aſſeruare.* Idem repetunt *in ſeq. pag*.10. Id, quod nec alienum videtur à decretis S. Concilij Tridentini *ſeſſ*.25. *de inuocat. Sanctorum*.

7 Nec ſubſiſtit, quod priuata exhibitio cultus inde reſultans ſit etiam prohibita in decretis Vrbani. Nam prætermiſſo, quod contrarium innuunt tam verba prædicta, quàm multa alia ex toto illorum contextu deducibilia, reſpondetur, eſſe receptiſſimam Canoniſtarum, ac Theologorum ſententiam, quod defuncti cum fama & opinione Sanctitatis poſſunt ante Canonizationem coli ac venerari cultu priuato, ſi ſcandalum populi non adſit, vt præ cæteris Innoc. *in cap*.1. *in fin.* quem alij ſequuntur, præſertim Hoſtienſ. *num*.11. Io. Andr. *v. Publicè*, Butr. *num*.7. Abb. *num*.3. *in* 2. *notab.* Card. *num*.1. *in fin.* & Anchar. *num*.2. *de reliq. & ven. Sanct.* Gloſ. *in cap. vn. v. Sedis Apoſtolicæ eod. tit. in* 6. D. Anton. *in ſum. p*.3. *tit*.12. *cap*.8. §.1. Auguſt. Triumph. *de poteſt. Eccleſ. q*.14. *ar*.15. Syluest. *v. Canonizatio*, Azor. *inſtit. moral. to*.1. *lib*.1. *cap*.8. *q*.8. Alberic. *dict. v. Canonizatio*, Albergh. *in man. Inquiſit. cap*.30. *num*.10. Bellarm. *controu. to*.2. *lib*.1. *de Sanct. beat. cap*.10. ac pluribus relatis comprobat Turrian. *de fid. diſp*.17. *dub*.9. & Molfeſ. dicens in hoc omnes conuenire *d. conſ*.45. *num*.17. *& ſeqq.* addens *num*.67. hanc eſſe notoriam praxim & inueteratam conſuetudinem Eccleſiæ ab ortu ipſius continuatis temporibus obſeruatam, & nunc pro lege ſeruandam, docentque Sanch. *lib*.2. *cap*.43. *num*.4. *in decal.* & Contelor. *eo cap*.22. *num*.3. ac proptereà reliquijs non canonizatorum, nec beatificatorum venerationem, & cultum priuatum licitè exhiberi in ſpecie inferunt Bellarm. *d. cap*.10. Sanch. eo loco *num*.4. & Caren. *de offic. Sanctiſs. Inquiſ. p*.2. *tit*.17. §.12. *num*.47. *& ſeq.* Fagund. *præcept*.1. Eccleſ. *lib*.1. *cap*.4. *num*.13. Suar. 3. *p. to*.1. *diſp*.55. *ſect*.1. *& to*.1. *de relig. lib*.2. *cap*.11. Bonacin. *de legib. diſp*.3. *q*.1. *pun*.2. Portel. *in dub. regul. v. Reliquiæ in addit. num*.11. Trullench. *lib*.1. *in decal. cap*.9. *dub*.9. *num*.2. *& ſeqq.* Delbene *offic. de S. Inquiſ. p*.2. *dub*.234. *ſect*.1. *num*.1. & alij paſſim.

Et quamuis decreta videantur loqui in parte prohibitiua etiam de cultu priuato, attamen abſque violatione literæ reſtringi poſſunt atque debent ad publicum. Quia cùm cultus publicus poſſit dupliciter conſiderari & ratione loci, quatenus ſit in Eccleſia, vel alijs locis publicis, & ratione modi, puta ſi imagines pingerentur cum radijs & laureolis, vel ſi recitarentur Horæ Canonicæ, aut Miſſæ celebrarentur etiam in locis priuatis, cùm ſint actus non conceſſi, niſi Sanctis canonizatis vel beatificatis, vt ait Contelor. *cit. cap*.22. *num*.7. Quibus abuſibus occurrere volens Vrbanus mentionem fecit nedum de locis publicis, ſed etiam de priuatis. At non idcircò intellexit prohibere cultum priuatum, vt patet ex eiſdem decretis, ibi, *Ac etiam priuatis cum laureolis & radijs, &c.* Quod etiam voluit S. Concilium Tridentinum, dum prohibuit in Eccleſijs, alijſque locis imagines inſolitas, quæ nimirum ponuntur ad inſtar Sancti canonizati, vt explicat Sanch. *eodem cap*.45. *num*.6. Qua in re conſentire Concilio decreta S. Inquiſitionis aſſerit Contelor. allegato *cap*.22. *num*.10. *in fin.* Etenim, ſi fuiſſet indiſcriminatim prohibitus quicumque cultus tam publicus, quàm priuatus, decreta ſibi conſentanea non eſſent, cùm, vt dictum eſt, expreſsè permittant retentionem tabellarum votiuarum, aliorumque donariorum, quæ offeruntur pro beneficijs acceptis. Quod planè eſt ſpecies cultus priuati. 8

Quare licet Scacchus, & Contelorius, qui pro contraria ſententia ſolent allegari, diſtinguant cultum tripliciter, ratione ſcilicet loci, perſonarum, & ipſius cultus, qui præſtari ſolet ab Eccleſia Canonizatis, ac vterque aſſerat, quod ratione loci cultus eſſet prohibitus, nihilominus Scacchus *ſect*.10. *cap*.1. *lit. A.* reſtringit cultum publicum ratione loci, id eſt Eccleſiæ his verbis. *Ex hac publici cultus declaratione quinam cultus priuatus dicatur facilè colligitur, is nimirum qui præſtatur alicui defuncto à perſonis priuatis, vel in priuato loco, videlicet in proprijs domibus, vel etiam in publicis, vt ſunt Eccleſiæ, Oratoria, vel ſimilia loca, dummodo ex ſua natura intra fines priuati cultus ſe contineat, nec ſe extendat ad ea, quæ de genere cultus publici exiſtunt, qualis eſt, quem Eccleſia Sanctis canonizatis exhibere ſolet.* 9

Itaque cultus publicus ex textu *cap*.1. *& fin. de reliq. & ven. Sanct.* non dicitur ille, qui coram alijs in publico loco exhibetur, ſed ille, qui totius Eccleſiæ nomine, & tamquam ab ea inſtitutus alicui tribuitur, vt benè cenſuit Bellarminus, ſummus rerum Eccleſiaſticarum propugnator *lib*.1. *de Sanct. cap*.10. vel ille, qui publico feſto, ieiunio, voto inſtituitur, Suar. *tom*.1. *de Relig. lib*.2. *cap*.11. *num*.5. Nam hæc ad publicum cultum ſpectant. Item vel ille, qui cui defertur tamquam canonicè, & auctoritatiuè inſtitutus, ſeu ſecundum illam formam, quam inſtituit Eccleſia pro honorandis Sanctis ac Beatis. Atque hoc pacto certum eſt, non poſſe deferri, niſi interueniat auctoritas Sedis Apoſtolicæ, decernentis ipſum cultum, modum & formam, qualis eſt cultus venerandi quotannis Sanctos, ac Beatos cum recitatione Officij, quo impleatur obligatio Horarum Canonicarum, ac Miſſæ celebratione. Qui modus inſtitutus eſt ab Eccleſia pro Canonico, & auctoritatiuo ad venerandum eos, erga quos profitetur publicum cultum. Et hæc eſt dumtaxat mens prohibitiua Sacrorum Canonum. Vel denique ille, qui inducit obligationem, non verò liberam & ſpontaneam, ac priuatam deuotionem. 10

Atque ex his licet cultu priuato quempiam nondum in Sanctorum numero à Pontifice adſcriptum credere & appellare Sanctum, ac ipſum inuocare, etiam alijs audientibus, ſicut facere D. Gregorius Nazianzenus in vita D. Athanaſij, & D. Baſilij, ac D. Hieronymus in vita D. Pauli. Nam oramus publico in loco viuentes, quamuis eos Sanctos eſſe non lateat. Cur ergo non licebit defunctos orare, quos maiori ratione Sanctos eſſe confidimus? Non licet tamen eum prædicare tamquam Sanctum in Sanctorum catalogum à Pontifice cooptatum. Rurſus licet eius defuncti veſtes, vel fruſtulum ſumere, 11

mere , ac manus , vel pedes oſculari , etiam alijs videntibus, dummodo tamen ſcandalum abſit. Quia licet hoc modo viuentes, quos credimus Sanctos, venerari.

12 Hac de cauſa poteſt priuatus in memoriam nondum Canonizati, vel Beatificati ieiunare, aut ei votum offerre, ac in eius natali die à ſeruilibus abſtinere, idque etiam alijs ſcientibus, vt conſtat ex Caſſiano *collat.19. cap.1.* Bellarmino *ſupra*, Sanchez *allegato cap.43. num.8.* Nam quiſque poteſt ex priuata deuotione colere quem Sanctum in terris credidit, ac reddere illi honorem, quo dignus eſt. Neque id Eccleſia prohibet, cùm ſit actus virtutis obſeruantiæ, vt tradit D. Thom. 2.2. q.102. *ar.1. in corp.* Non enim poteſt prohibere actus virtutum, tamquam eos, qui conducunt ad vltimum finem, ad quem ipſa debet dirigere, non autem impedire acceſſum. Vnde non intendit impedire ſpecialem feruorem priuatæ deuotionis erga prædefunctum cùm fama Sanctitatis, non Canonizatum, aut beatificatum, præſertim, ſi miraculis claruerit, cùm talis feruor non ſit, niſi ex ſpeciali motione Spiritusſancti.

Ex quibus euertitur ſententia Contelorij, quam ex parte ſequi videbatur Scacchus locis adductis. Quæ tunc 16
poterit procedere, quando iuxta *dict. cap. fin.* reliquias de nouo inuentas quis publicè venerari præſumeret, nempè illas, publicè exponendo, vel oſtendendo abſq; auctoritate Sedis Apoſtolicæ, quæ ſunt verba textus, quibus concinit mens decretorum ſuper non cultu, quæ non fuit prohibere venerationem erga defunctum cum fama Sanctitatis, prodeuntem ex deuotione priuata fidelium, ſed tantum illam, ad quam inuitabant Religioſi cum appoſitione ſignorum, quæ cultum, & venerationem publicam præ ſe ferunt, aut indicant, Sanctiſque canonizatis exhibentur, vt luculenter alibi demonſtrauimus.

Finis Primi Tomi.

AVTHORIS PROFESSIO.

Quidquid hoc operis eſt,
Id volo in auctoritate Eccleſiæ eſſe,
Vt quicquid illa de eo
Per Iudicem, Cenſorem, & Dictatorem ſuum,
Quem Summum Pontificem credo,
Cenſuerit, iudicarit, pronunciarit,
Ratum, iudicatum, ſanctumque
Habeatur.
Gratias Tibi
Domine
IESV.